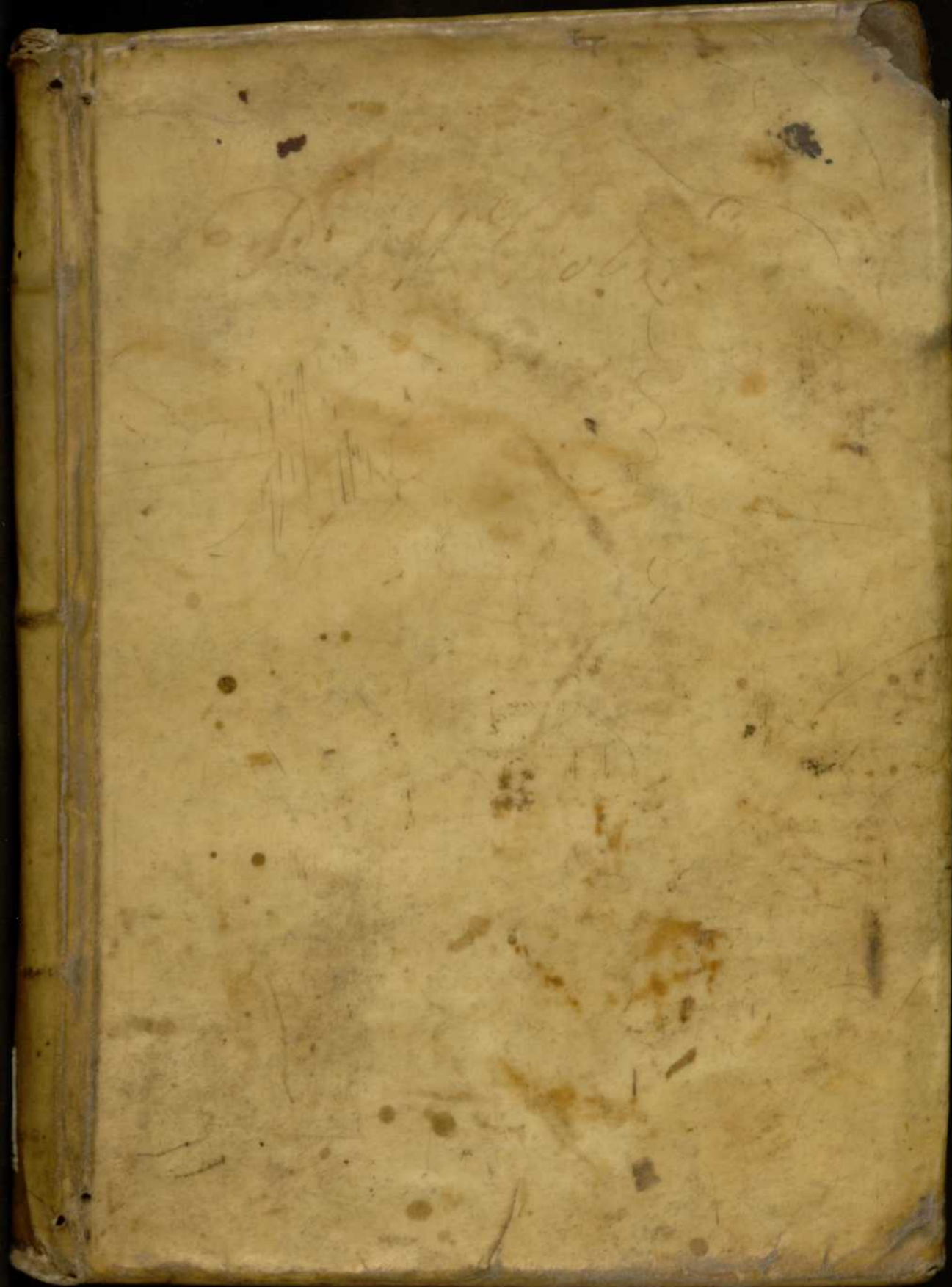

A
4-86

1 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL

A 1

Numero:

86

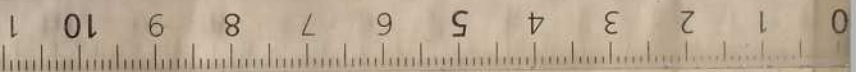
BIBLIOTECA HOSPITAL
GRANADA

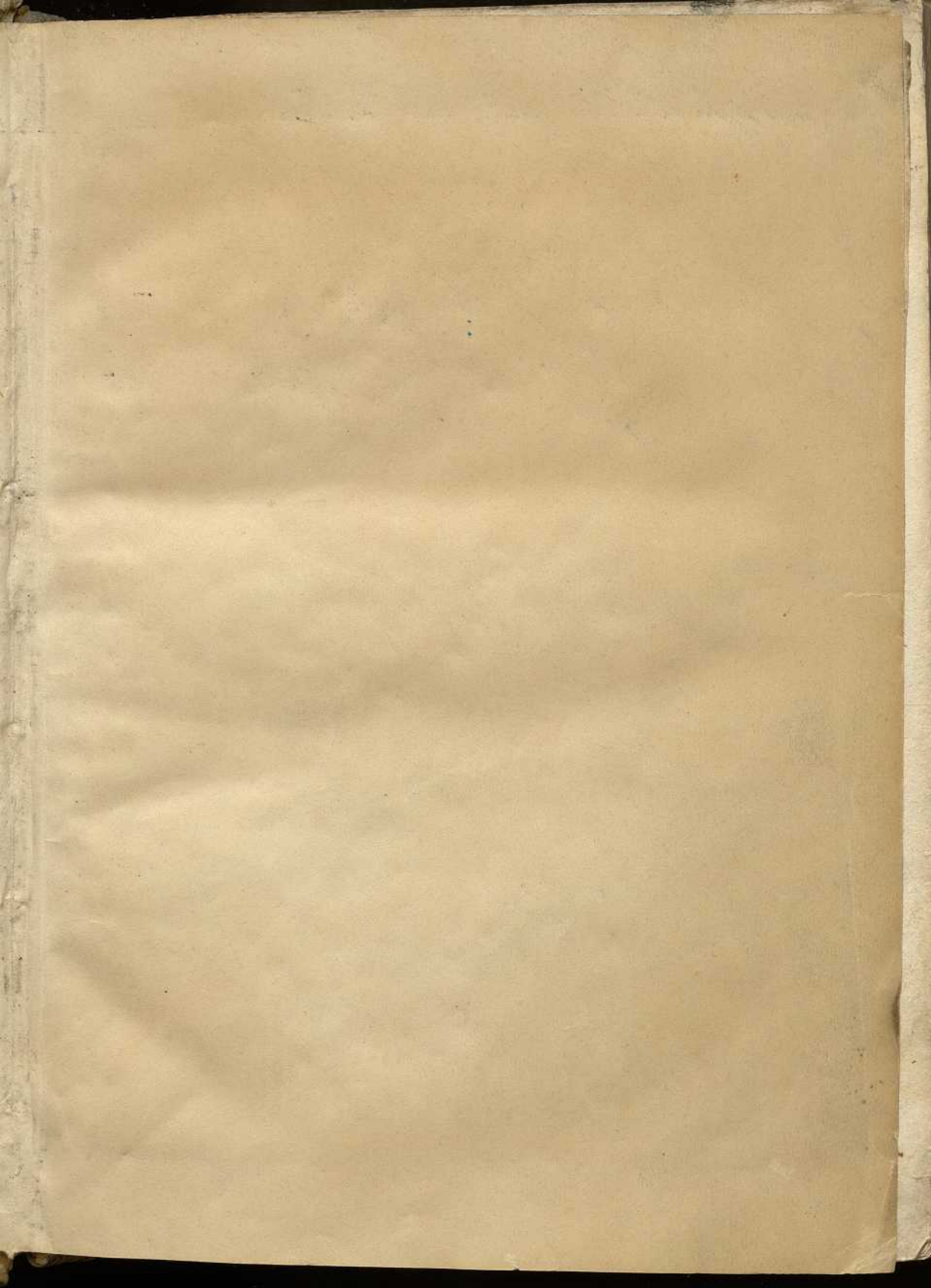
Sala:

Estante:

Numero:

~~4~~
~~86~~

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL

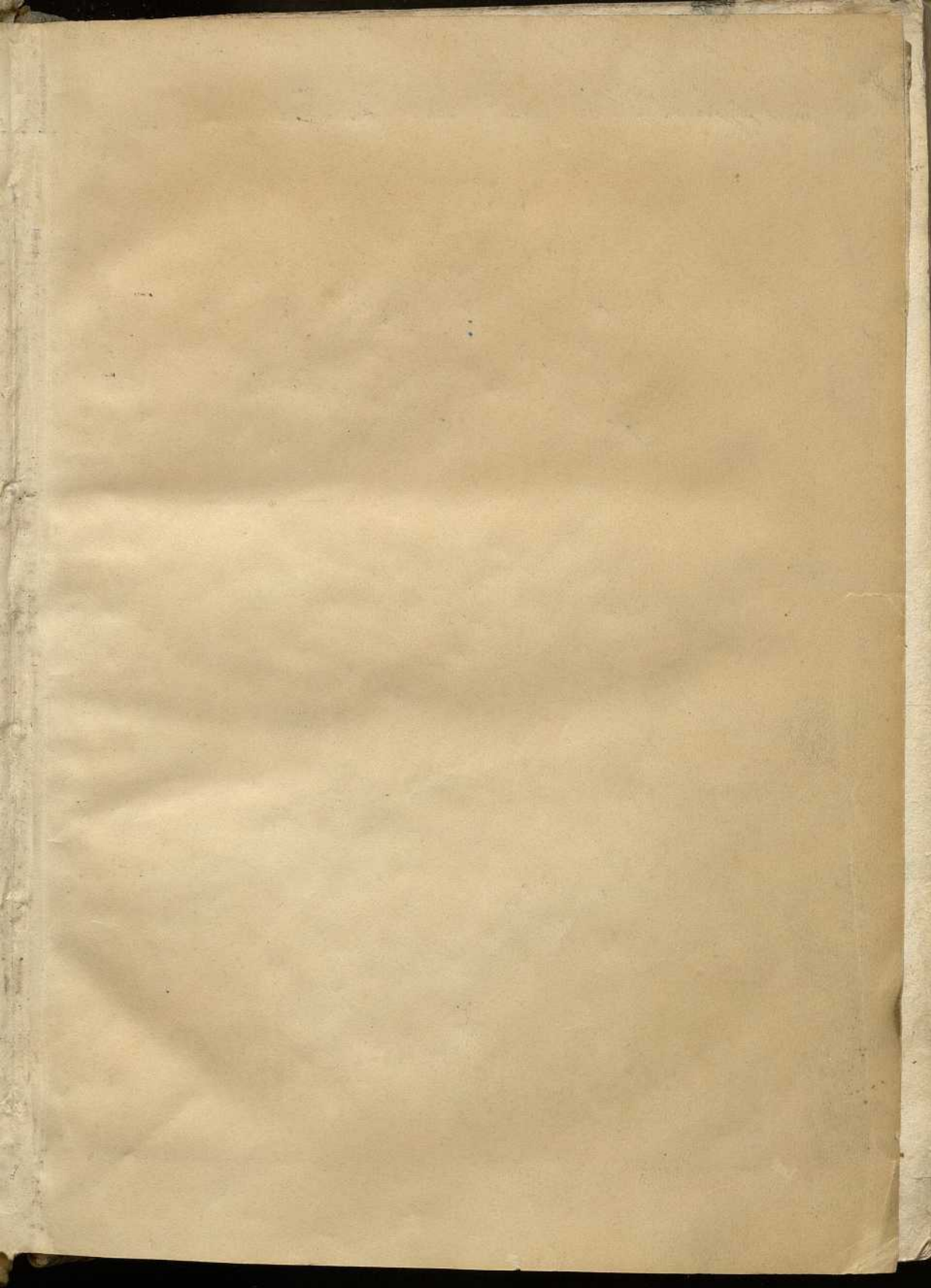
A
4
Numero: 86

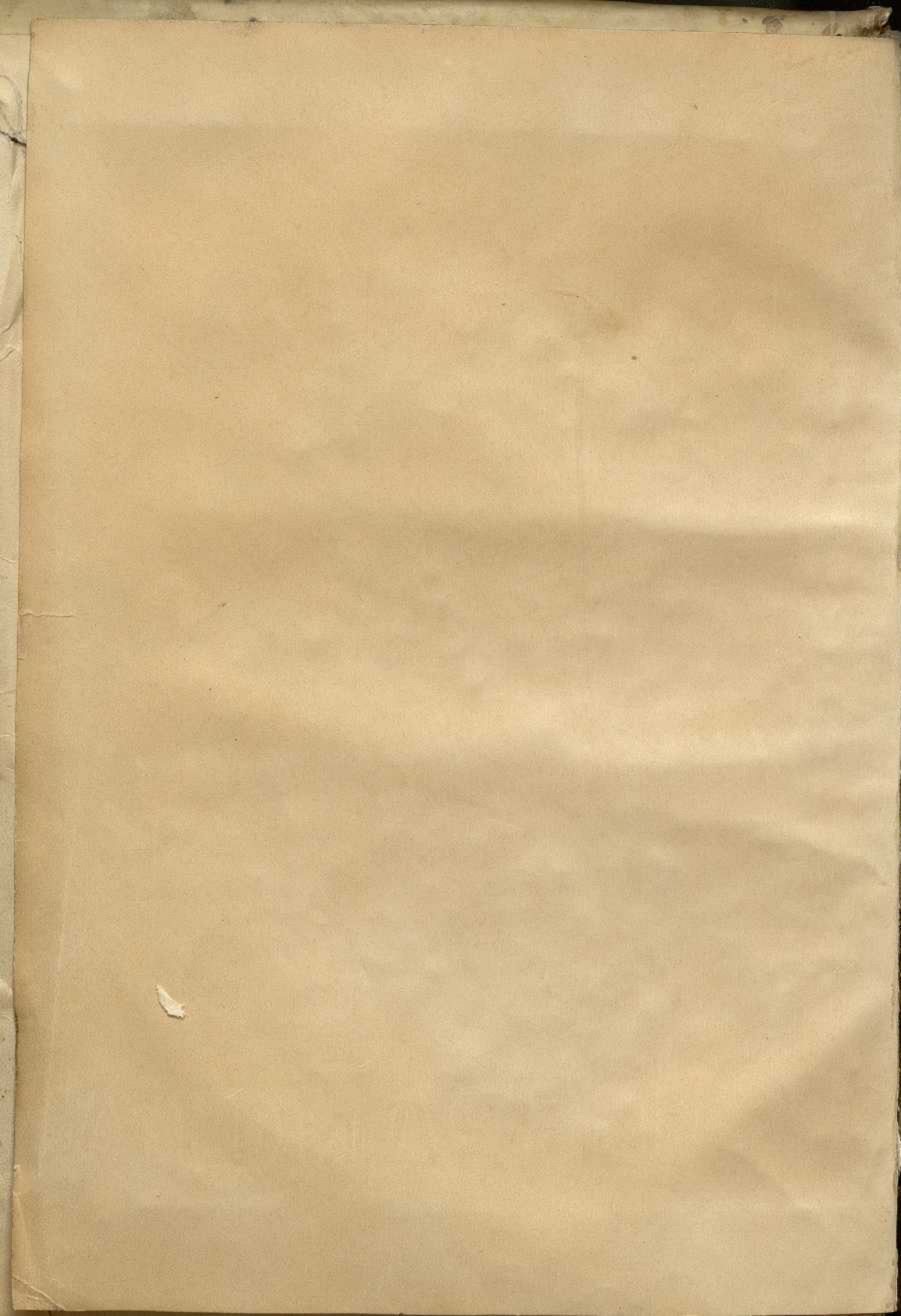
~~BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA~~

~~Sala: _____~~

~~Estante: 4 _____~~

~~Numero: 84 _____~~

NATALIS COMITIS
MYTHOLOGIAE
SIVE EXPLICATIONIS FABVLARVM
LIBRI DECEM,

IN QVIBVS OMNIA PROPE NATVRALIS ET
Moralis philofophiæ dogmata in veterum fabulis contenta fuiffe
perfpiciuè demonftratur :

Opus cuiusvis facultatis ftudiofis perutile ac propè neceffarium .

ACCESSIT G. LINOCERII MVSARVM MYTHOLOGIA,
& anonymi obferuationum in totam de dijs gentium narrationem
LIBELLVS.

*Adiecta funt infuper nouiffima huic, poft Germanicã & Gallicam, editioni
elegantiſſima Deorum imagines, & eruditiffima mythologie*

M. Antonij Tritonij Vtinenfis,

Omnia ſummo ftudio, & exquisito labore emendata.

Del collegio de laugel, &c.

Carme litas del collegio de ſeuilla

ATA VII, apud Petrum paulum Tozzium. 1616.

Ex typographeio Laurentij Pasquati .

01941542

6-1887

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO
SIV EPICATONIS HABILAVM
LIBRARI D C E M

Delgado, Miguel, C.

AMPLISSIMO
ET REVERENDISS. PRÆSVLI
D. INNOCENTIO SPINIO
BRIXIANO,
Antistiti maximo, & Generali Congr. Canon.
Regul. S. Saluatoris, sacræ Theol. doctori.

*V*M plurima & eximia tue virtutes, amplissime & reuerendissime antistes, præsertim diuina sapientia, flexanima eloquentia, miranda prudentia, summa morum innocentia ac totius vitæ tuæ integritas (quas ipso meritisissimi nominis omine fatidica sacra iam olim tibi impertiuere), in dilectionem & admirationem tui atrahant, alliciant, arripiant non Italiam modo nostram, sed & totam pænè Europam, omnesq; adeo gentes quæ signa sanctissimi Patris D. Augustini sequuntur, amplectuntur aut experiuntur: Nil mirum si ego vnus è multis amplitudini & reuerentia nominis tui nouam hanc maximi & utilissimi operis editionem nuncupatum eam. Vt enim muneri, quod penes me maximum ac pretiosissimum habeam, idoneus amicus querendus erat; ita etiam noua opera nouus patronus: ut & hic splendore nominis sui

libro in publicum prodeunt lucem fieretur, Genio gratiam venetur, & auctoritate presidium largiatur; & ille quaecumque donum, quo donatum est animo, accipiat, foueat, in sinu habeat. In te autem, sapientissime praesul, cum illa omnia aliis spe & cogitatione nostra multo plura & maiora sita esse mecum intelligant tot hominum millia, citra omnem adulationis aut dubitationis aleam: non erat profecto diu mihi deliberandum cui opus ad umbilicum adductum nuucuparem; cum non solum ab initio tibi debitum & destinatum a me fuerit, verum etiam ante primas lituras, desiderium testatum faciendi tibi animum meum animos mihi indiderit ad suscipiendum tam operosum, sumptuosum & gloriosum negotium. Etenim tam uniuersim apud celeberrimum athenaeum hoc Patavinum, quam priuatim & peculiari quodam iure apud me tantam nominis tui famam & futurae praestantiae expectationem iam olim adolescens reliquisti, ut nemo paulo humanior in hac studiorum uniuersitate reperiatur, qui non omni studio suam operam tibi probare, de te bene mereri, & tuo honori inseruire afflictim expetat & exoptet. Triumphum tuum literarium ex celebri illo certamine De varia animorum forte reportatum, praeter literatos omnes, plebs Antenorea constanti etiam nunc memoria celebrat: totius enim populi una tum vox erat, nullum unquam in illa aetate ingenij, acuminis, doctrinae, peritiae, promptitudinis & memoriae documenta maiora, nullum paria dedisse incomparabilibus tuis iuuenilibus, ex quibus cuique promptum fuit depromere praesagia sapientiae & excellentiae ex tantis primordijs pullulatura. Transeo lubens iudicium illud insigne quod de te etiam puero fecere excellentissimi viri praecipuos tui, maxime clarissimus philosophus Fr. Piccolominus, & celeberrimus theologus societ. Iesu P. Menuh, qui te vnici filioli loco semper habuerunt, te vnum in ore & pectore perpetuo gestarunt; qui non alium quam Innocentium Spinium velut exemplar omnis modestiae, diligentiae, & obseruantiae ceteris auditoribus commendare, non alium decus suae scholae nominare assidue soliti sunt. Cogor, inquam, transire iuuenilia tua studia, ut ad maiora properem; quanquam & in illis mirandum illud erat, quod cum socijs tuis omnem ingenij & eruditionis palmam longo interuallo praeuipuisses, nihilominus natua tua modestia & singulari probitate affecutus es ut tam condiscipulis omnibus quam praceptoribus longe charissimus semper existeres; hi filij, illi fratris; hi honoris, illi ductoris loco te ingiter haberent.

Ad altiora accedo heroici & vere diuini animi monumenta. Quis unquam ante te celeberrimi per totum orbem terrarum & numerosissimi ordinis tam breui compendio, tam matura celeritate caput, praeses & princeps renuntiatus est? Quis unquam tanta iudiciorum harmonia aut suffragiorum con-

sensu

sensu ad culmen illud honoris subuectus est? Quis unquam ante te tanta Italia iubilatione, tanto honorum omnium desiderio, tanto uniuersi ordinis D. Augustini applausu & gaudio ad summam eiusdem dignitatem, non manibus aut humeris, sed animis singulorum & cordibus sublatus est? Quis denique ante te maiori prudentia, iustitia & moderatione commissum gregem rexit, cunctorum animos demeruit, amplissimum munus sua tamen amplitudine amplius effecit? Quod si hic locus esset dicendi quam sacrosancto purpuratorum principum senatui gratus & honoratus, quam toti aula Romana charus, quam ipsi beatissimo patri familiaris & dilectus, quam denique cunctis Ecclesie catholicae patribus, praesertim canonicis cuiuscumque ordinis notus & laudatus meritis & actis tuis euaseris, tempus profecto me citius quam oratio deficeret. Credidere olim Athenienses Fortunam benignam captas ciuitates & deuicta hostium oppida coniecisse in manus & sinum Timothei ducis sui, dormientis etiam: De te vero quanto satius tam credi quam dici poterit providentiam Dei ordinariam (sive illam fati, sive astris attribuas) maturos & concatenatos honores confertim coniecisse in tuum nihil nimis cogitantis, nihil unquam praeter virtutem ambientis sinum & gremium. Ineunte septimo aetatis lustro praefectus canobio Candiana ad D. Michaelis (quod est praecipuis est uniuersi ordinis), abbatis dignitatem tanta cum tua laude & illius familiae emolumento gessisti, ut & monasterium illud se plus debere fateatur anno iuuenis regimini, quam prorogatis ante te multorum senum imperiis, & tute tali specimine virtutis tuae viam aperueris ad ceteros honores percurrandos. Itaque praeter ordinem in proximo Canonico-regularium S. Saluatoris conuentu generali antistes maximus tacitis omnium sententijs designatus es ante finem septima olympiadis vita tua: Et quamuis suborta oculorum infirmitas promulgationem magistratus tui tunc temporis distulerit, non potuit tamen eadem impedire quominus congregationis ephorus (visitatorem vocant) plenis & liberis suffragijs, necdum visu in integrum restituto, renuntiareris. Dubium autem est utrum magis commodo an incommodo tuo cesserit illa intuitus imminutio; certe gloriosior utique tibi fuit miraculosa illa curatio, quam detrimentosa fuerit pauci temporis iactura. Nam cum ex assidujs studijs, vigilijs, meditationibus & officijs sacris in ophthalmiam primum, deinde & in suffusionem incidisses, tandem in maximam tactus & visus lesionem; & excellentissimi medici Patavini, Veneti & Bononienses affectuum complicationem pertinacem & inueteratam artis suae remedijs superiore iudicassent, teq; ad arma tui ordinis, preces inquam & lachrymas remisissent, tu derelicta omni auxilij humani cura ad unicum Deum opt. max. te conuertisti, & implorata pace ac
venia

venia per unigenitum eius filium, ad purissimam & immaculatam huius matrem confugisti. Quemadmodum autem qua hora vocem protulit Dominus noster in euangelio de sanitate pueri graviter affecti illius centurionis qui adorabundus ad ipsum acceperat, eadem hora pristina valetudini restitutus est paralyticus: sic tu etiam pristinam luminis aciem recuperare capisti eadem illa nocte qua medicas B. Virginis manus implorasti, qua eius patrocinio te totum & ex asse commendaisti, qua denique de adeunda sanctissima eius sede Lauretana votum concepisti. Voluit scilicet Deus opt. max. nimis celerrim & invidiosum cursum gloriae tuae paterna illa visitatione temperare, ordine per intermedios honorum gradus ad summum deducere, omnemque lucem & animi & corporis & nominis tui sibi uni acceptam referendam esse ostendere: Et sanctissima deipara virgo, quasi dicto audiens, votis tuis confestim annuit, miraculo te in suam clientelam assumpsit, & reliquam vitam extra invidie aleam salutari sua ope veris gaudiis & maturis honoribus tempestive admovit.

Clamat hoc res ipsa: Nam ut cœnobiarcha munus excepit ephoratus tuus, ita hunc procuratoris generalis dignitas, & eam culmen & fastigium honorum ordinis tui, summus nimirum principatus, quem & ante etatem ordinariam nactus es, & supra omne senium gubernas: in summa veluti per circulares catenulas aurea armilla, aut gemmeas scalas turris excelsa, ita, ab imis ad summos honorum gradus continuatis usque passibus ascendisse videris. Quandoquidem autem providentiae divinae index ferè & tessera est vox cœcoris totius populi; & his ultimis temporibus magnis viris multum indigeat mater Ecclesia in terris militans, quae te, si liceret, immortalitate hic etiam donaret; & quamvis tu tibi, tuis, honori etiam ipsi haecenus sufficienter vixeris: Nemo tamen est qui te norit, quin animo suo voueat, spondeat, persuadeat fore ut eadem honorum ferie & te decoret purpuratus ordo, & tu amplissimum senatum vicissim honores, augeas, exornes, amplifies. Ut autem semel enuntiem & paucis complectar cuncta quae mens mea etiam olim de te puero augur abatur, quisquis didicerit, meminerit, audierit quanta animorum alacritate, quibus gradibus, quo compedio ad magistratum maximum virorum tui ordinis perueneris, quanta sapientia Spartam quam nactus es in dies magis magisque exornes, quanta industria, modestia & obseruantia principum, magnatum, & totius sacrae aule Romanae animos demerearis & concilies, quanta tandem prudentia & pietate perpetuo scateas in minimis iuxta ac maximis muneris tui negotijs obeundis, quisquis, inquam, illa norit, idem fulgore tuarum virtutum attonitus mecum omnino concludet tali & tanto viro optima quaeque deberi, summa omnia parari, honorem cum gloria famulari,

mulari, tot ac tantis virtutibus ac meritis multos titulos, laudes, honores pa-
res referri posse. Sed hec omnia sigillatim prosequi ex dignitate maiori
esset ingenij, eloquentiæ uberioris, alterius loci & operis longioris: suffecerit
autem mihi in hoc epistolari scribendi genere digitum ad fontes intendisse, &
causas publici amoris ac communitatis obseruantia erga te significasse, uberrimam
autem elogia tuorum segetem in alium locum & occasionem integrã
reseruasse. Ad me verò quod attinet & partes meas in proferenda nouissi-
ma hac editione mythologiae Natalis Comitum, non alia dicam quam quæ cui-
libet lectori in mentem primo oculorum obtutu venire temerè poterunt; me
scilicet nullis sumptibus, nullis laboribus meis, nullis doctorum virorum curis
& suppetijs pepercisse, ut hoc opus nunc denique quàm emendatissimum pro-
dideret; viuas imagines Deorum antiquorum suis locis apposui, auctarium
mythologiae subieci, chalcographos aptissimos undique conquisiui, operatum
mendis eluendis idoneum correctorem praefeci, & idcirco virum literaturæ hu-
manioris peritum natione Graecum honestis stipendijs conduxì, ea denique
omnia prestiti quæ vel usus reip. literaria, vel dignitas operis sub tui nominis
auspicijs in lucem prodituri postulare mihi videbantur. Caterum cum olim
iunior me meumque bibliopolium fauore & patrocinijs tuo constanter digna-
tus fueris, & summam erga me beneuolentiam multis & magnis pignoribus
absens etiam testatam feceris, non potui non aliquod saltem grati animi mo-
numentum pro tantis beneficijs rependere: & quod dicitur una fidelia duos pa-
rietes de albani, simul tesseram obseruantia meæ hac nuncupatione praben-
do, & operi si non nouo, certè aucto & expolito nouum & dignum patronum
conciliando. Vtilitatem, necessitatem, varietatem, pulchritudinem & om-
nimodam doctrinam huius operis, ac magnorum virorum de eodem elogia de
industria praetermitto, ne nimia prolixitate purgatas aures tuas grauare vo-
luisse videar, ne appendix sarcinam superet, ne denique prauaricari appa-
ream, si in dubium ea vocem quæ apud omnes doctos in confesso sunt.

Obsecro igitur & obtestor tuum Genium, amplissime & reuerendissime an-
nistes, hoc qualecunque siue onus patrocinijs, siue munus leuidentis, siue manus
vrumque ne dedigneris accipere, suscipere & equè bonique, his anni praeser-
tim auspicijs, consulere. Vale, & honori ac emolumento matris Ecclesiae diu-
vine. Patavij Anteriori, e libraria vestra tibi deuota, bonis calendis anni
bissexii 1616.

Amplis. & reuer. tuae

Nexu & mancipio addictissimus
Petrus Paulus TORZIUS
bibliopola Patavinus.

CATALOGVS

Nominum variorum Scriptorum, & operum,

Quorum sententia vel verba in his libris Mythologicis citantur.

A

- Cefander**
Acefilaus
Acefodorus
Achæus
 in Ætone Satyrico .
Acufilaus .
Adæus Mitylenæus de
 ftatuarijs
Æfchyl' in Prometheo .
 Eumenidibus .
 Pei fis .
 Bacchi nutricibus,
 Sacerdotibus .
Ætius .
Agameftor .
Agatarchides Cnidius in
 rebus Europicis ,
 in rebus Afaticis .
Agathias .
Agathocles de arte fer-
 raria .
Agrætas in rebus Scy-
 thicis,
 Libycis .
Albertus Magnus .
Alcæus epigrammato-
 graphus .
Alcimus in reb' Siculis .
Alcetas de depositis in
 Delphis .
Aleman Melicus .
Alexander Myndius de
 iumentis .
- Alexis** epigrammatogra-
 phus .
Alpheus Mitylenæus de
 laude Deli .
Anaxagoras Clazome-
 nius .
Anaxandrides Rhodius .
Anaximander .
Anaximenes .
Andrætas Tenedius in
 nauigatione Propon-
 tidis .
Andro Teius in nauiga-
 tione, epitomis affini-
 ratum .
Androtion de sacrificijs
Anticlidés in rebus Delia-
 cis, in rebus .
Antigonus .
Antigonus Caryftias in
 dictionibus .
 in historicis commen-
 tarijs .
Antimachus Argius in
 Argonauticis .
 in Centauremachia .
Antimenides in historijs
Antipater Sidonius .
Antipater epigrammato-
 graphus .
Antipater Stoicus .
Anytes .
Apollinis oracula .
Apollodorus Athenien-
 fis in bibliotheca .
Apollodorus Cyrenai-
- cus de Dijs .
Apollodorus Cyzicenus
Apollodorus Gelous in
 Philadelphjs .
Apollonides epigramma-
 tographus .
Apollonius Attalicus in
 compositione .
Apollonius Pergeus de
 conis .
Apollonius Rhodius in
 Argonauticis ,
 in ædificatione Ale-
 xandriæ .
Apollonius Smyrnæus .
Arabius epigrammatum
 poeta .
Aratus in Phænomenis,
 de signis aquarum &
 ventorum .
Arati enarrator .
Archelaus de fluminib' .
Archemachus Euboicus .
Archias epigrammatum
 poeta .
Achæus de archeanati-
 de, de bello Erythræo .
Archippus de piscibus .
Aretades Cnidius in re-
 bus Macedonicis .
Aristippus in rebus Ar-
 cadicis .
Aristo Chius ,
Aristocles de choris .
Aristocritus .
Aristodemus Abderites

S C R I P T O R V M

<p>de statuarijs .
 Aristophanes in Auibus,
 Equitibus ,
 Nebulis,
 Pace ,
 Pluto ,
 Ranis
 Vespis.
 Aristophanis enarrator.
 Aristophon Pythagorista .
 Aristoteles de cælo ,
 Generatione,
 Meteorologicis,
 Motu animalium ,
 Mundo ,
 Historijs animalium,
 Aristoxenus de tibicinibus , de foraminibus
 tibiarum, de rebus gestis Alexandri .
 Arrianus in rebus gestis
 Alexandri .
 Arrianus de rebus Bithynicis .
 Artemidorus Ephesius .
 Artemidorus de somnis.
 Asclepiades Myrleanus .
 Asius .
 Athenæus,
 Athenodorus Byzantius .
 B.
 Bacchylides .
 Bito de musicis instrumentis .
 Boethus de Musica .
 C
 Cæsar Germanicus .
 Calaber .
 Callias ad Agatheoclem .
 Callimachus in hymnis,
 de conditis insulis &</p> | <p>habitationis urbibus, & illarum nominibus in
 Hecale .
 Calisthenes in navigatione .
 Callistratus de Heraclea
 Callixenus Rhodius de Alexandro .
 Carcinus tragicus poeta .
 Carysius historicus .
 Catullus in Argonauticis .
 Cecrops .
 Chæcrates .
 Chæremo .
 Chæris .
 Chares Mitylenæus .
 Charicles in cathena .
 Charon Lampfacenus .
 Chærilus .
 Cicero de natura Deorū
 Finibus ,
 Legibus ,
 Vniuersitate,
 Quæst. Arcad .
 Disput. Tusc .
 pro domo sua ,
 Pub. Sextio ,
 Roscio Amer .
 Lege Manilia ,
 in Verrem .
 Arateis carm .
 Claudianus de rapta Proserpina .
 Clearchus Solësis de terrore, torpedine pisce ,
 amatorijs ,
 in libris vitarum .
 Cleon in Argonauticis .
 Conon in Heraclea .
 Corinnus Delius .
 Cornelius Agrippa .</p> | <p>Cornelius Gallus .
 Cornelius Tacitus .
 Crates ,
 Cratinus in Chirone ,
 Crato .
 Crobylus ,
 Ctesias in Perseide .
 D
 Daliochus de euerfione Cyzici .
 Daimachus Alexandrinus de rebus .
 Damagetes .
 Damarchus de cert. Dionisiacis .
 Damaratus de certam .
 Dionysiacis .
 de mutatis nominibus .
 Demetrius Bizantius in poematis .
 Demetrius Chlouus .
 Demetrius Scepsius ,
 Democritus .
 Demosthenes in Aristogit. contra Timocratem ,
 in Midiam ,
 ad epistolā Philippi ,
 Nearam ,
 Diagoras .
 Dicæarchus in rebus Ægyptijs .
 Dietyus Cretensis de bello Troiano .
 Didymus .
 Dio in tertia compositione .
 Diocles in lethiferis pharmacis .
 in fabulosis .
 Diodorus poeta .
 Diodorus historicus .
 Diogenes</p> |
|---|---|---|

CATALOGVS.

Diogenes Laertius .
 Diagnetus in reb. Smyr-
 nasis.
 Dionysiocles .
 Dionysiodorus.
 Dionysius Chalcidicus
 de ædificatione.
 Dionysius de situ orbis.
 Dionysius Halicarnas-
 seus.
 Dionysius Milesius in
 Argonauticis .
 Dionysius Mitylenæus
 de Circulis.
 Dionysius Thrax in dia-
 rensibus.
 Diophanes historicus
 Ponticus .
 Dioscorides .
 Dioscorides Sicyonius .
 Dioxippus Corinthius
 in rebus patrijs.
 Diphilus,
 Diphilus Siphnius.
 Direchtidas in rebus Me-
 garensisibus .
 Dorian de piscibus.
 Dorotheus Sidonius.
 Dorotheus in metamor-
 phosi .
 Duris , Samius de Aga-
 thocle de reb. Libycis
 de reb. Macedonicis.

E

Echemenes in rebus
 Cretensibus.
 Empedocles.
 Ephorus de ponderibus
 Epicharm in Hebes nu-
 ptijs, in Busiride ,
 Epicurus .
 Epicus.

Epigenes in Heroïna .
 Epimenides Cretensis.
 Epimenides poeta.
 Epiphanius in Ancora-
 to .
 Eratosthenes in archite-
 ctónico.
 Euanthes in fabulosis .
 Eubulus in Chryssilla,
 in Campylione.
 Euclides in opticis .
 Eudoxus Cnidius de am-
 bitu terræ.
 Euenor de fluminibus.
 Eumelus Corinthus poe-
 ta historicus .
 Eumelius Tegeates .
 Eumolpus de sacrificijs.
 Eumolpus Trax in hi-
 storijs
 Euphorion
 Eufranor de tibicinibus.
 Euphronius historicus .
 Eupolis .
 Euripides in Alceste.
 Andromache ,
 Bacchis ,
 Cyclope,
 Electra ,
 Hecuba,
 Helena ,
 Heraclidis .
 Hercule insano .
 Hippolyto Coronis-
 fero ,
 Ione ,
 Iphigenia in Aulide,
 Medea,
 Melanippe,
 Oreste,
 Phaethonte ,
 Phænissis,

Rheso ,
 Supplicibus ,
 Troadibus ,
 Euseb. in præpar. Euan-
 gelica , de falsa relig.
 temporibus ,
 theologia Phœnicum.
 Euthydemus Athen. de
 falsamentis .

G

Gabrias in Iambis fa-
 bulosis.
 Galenus in suasoria .
 Georgius Gemistus in
 rebus Græcorum.

H

Hecatæus Milesius in
 Phoroneo.
 in Genealogijs,
 Hyperboreis .
 Hegemon in Georgicis.
 Hegesagoras in rebus
 Megarensibus .
 Hegesander .
 Hellanicus de ædificatio-
 ne Chij.
 Hellanicus Lesbius in re-
 bus Aetolicis.
 in Cranaicis ,
 in Thessalicis,
 Heliodorus Larissæus
 de Opticis.
 Heraclides Ponticus in
 amatorijs.
 Heraclitus Sicyonius de
 lapidibus .
 Hermesianax elegiogra-
 phus .
 Hermippus de magnifi-
 centia templorum &
 sacris regum donarijs
 Hermocreon epigram-

SCRIPTORVM

matum poeta.
 Hermodotus Platonicus
 de disciplinis.
 Hermogenes de Phry-
 gia.
 Herodianus in vniuersa
 historia.
 Herodotus de Perseo &
 Andromeda,
 de vinculis Prometei,
 de bello Teleboico,
 in Argonauticis.
 Herodotus in Calliope
 Clio,
 Erato,
 Euterpe,
 Melpomene,
 Polymnia,
 Terpsichore,
 Urania.
 Herophilus.
 Helagoras in rebus ge-
 stis Megarensium.
 Hesiodus in Theogonia,
 Operibus & diebus,
 Scuto,
 Sacro sermone,
 Claris mulieribus,
 Ceycis nuptijs.
 Hippias de statuarijs.
 Hippocrates.
 Homerus in Iliade,
 Hymnis,
 Odyssæa.
 Horatius in libro Car-
 minum.
 Epodon,
 Secularibus,
 Sermonibus,
 Poetica.
 Hyginus de stellarum
 fabulis.

I

I Amblichus.
 Ibycus.
 Idmon.
 Ioannes Diaconus.
 Ioannes Antiocheus.
 Ion.
 Iophon Gnosius in ora-
 colorum explanationibus.
 Isacius.
 Isocrates.
 Ister de Coronis.
 Istrus de rebus Atticis.
 Iulianus Aegyptius.
 Iulius Pollux.
 Iuuenalis.

L

L Actantius.
 Lascus Hermioneus.
 Leo Byzantius de flumi-
 nibus.
 Leonidas epigrammato-
 graphus.
 Lesches in parua Iliade.
 Libanius.
 Lucianus de Amoribus.
 Astrologia,
 Apoll. & Vulc.
 Charonte,
 Concilio Deorum.
 Cygno.
 Dea Syria,
 Dialogis Deorum,
 Dialogis mortuorum,
 Dipladibus,
 Falso vate,
 Ganymede,
 Gymnastis,
 Hæresibus,
 Historia vera,
 Iunone & Ioue,
 Ioue tragæd. inducto,

Iride & Neptuno,
 Luctu,
 Marinorum decorum
 dial.
 Meretricio,
 Nauigio,
 Necyomantia,
 Nigino,
 Pane & Mercurio.
 Panope & Galatea,
 Philopseude,
 Prometheo,
 Sacrificijs,
 Saltatione,
 Saturnalibus,
 Timone,
 Venere, & Luna,
 Zephiri & Noti dial.

Lucianus epigrammatu
 poeta.
 Lucretius.
 Lycophon,
 Lysimachides,
 Lysimachus Alexandri-
 nus in rebus Theba-
 nis.

M

M Anilius in Astron.
 Marullus.
 Melanthes de sacrificijs,
 de mysterijs.
 Melanthus de imagini-
 bus Deorum.
 Meleager.
 Menander in Tibicina.
 Menander de mysterijs.
 Menecrates.
 Menodotus Samius de
 rebus egregijs Sami.
 Mercurius Trismegistus
 Metrodorus de consue-
 tudine,

Mi-

CATALOGVS.

Mimnermus in Pumi-
lone.

Mnaseas de Asia .

Mnesagoras.

Mnesimachus Phaselii-
tes .

Mæro.

Museus de Isthmiis ,
Titanographia .

Myro Prieneus in Mes-
seniacis .

Myrtilus in rebus Les-
bicis .

N

Natalis Comes in
Venationibus .
epistolis ,
aucupiiis .

Naucrates Erythreus .

Nicander Aetholus in
Alexipharmacis .

Nicander Colophonius
in Alexipharmacis .
in Theriacis .

in rebus Aetholicis ,
in libro Europæ ,
linguarum .
mutatorum ,
Georgicis ,

Nicandri enarrator .

Nicanor Samius de flu-
minibus .

Nicephorus .

Nicetas Siracusius .

Nicoctates Cyprius in
rebus patriis .

Nicostratus .

Nilus .

Numenius de piscationi
bus .

Nymphis in Heraclea .

Nymphodorus Syracu-

sius in historiis,
Asiatica nauigatione.
Eriinybus .

O

Olympionicus in li-
bro de plantis .

Onasus in rebus Ama-
zonicis .

Oppianus in Venatoriis .

Oracula .

Orosius .

Orpheus in Argonauti-
cis ,
in hymnis .

Minorecratere ,
Sacro sermone ,
Lapillis .

Ouidius de arte amandi

Fastis ,
Remedio amoris ,
Medicamine faciei ,
De Tristibus ,
De Ponto ,
In epistola Acontii ,

Ariadne ,
Cydippes ,
Deianira ,
Didus .

Helenæ ,
Hypsipyles ,

Ibide ,

Leandri ,

Liuiæ ,

OEnones ,

Paridis ,

Phædræ .

Phyllidis ,

Sapphus ,

Metamorphosi .

P

Palladas epigramma-
tographus .

Panyasis .

Paulus Silentarius epi-
grammatum poeta .

Pausania in Atticis re-
bus ,

Achaicis ,

Arcadicis ,

Bœoticis ,

Eliacis posterioribus ,

Eliacis prioribus ,

Laonicis ,

Phocicis ,

Messeniacis .

Perimander de sacrificio
rum ritibus .

Phœstus in rebus Mace-
donicis .

Phanodemus in rebus
Atticis .

Phanodius .

Pherecrates de sacrifi-
cijs, metalla fodienti-
bus ,

Pherecydes in Iunonis
nuptiis .

Philippus Bizantius epi-
grammatum poeta .

Philochorus de sacrifi-
ciis .

Philostephanus in rebus
Cypriis .

in rebus Italicis .

Philemon .

Phocylides .

Philarchus historicus .

Phœnix Colophonius .

Pisander Camirensis .

Pindarus in Olympicis,
Pythicis .

Pindari enarrator .

Plato in Apologia ,

Axioco ,

Conui-

SCRIPTORVM

<p>Coniuio,
Cratylo,
Critia,
Eutyphrone,
Gorgia
Legibus,
Memnone,
Phædone,
Phædro,
Repub.
Timæo.   Plato Comicus in De-
cipiente.   Plautus in Amphitryo-
ne,
Aulularia,
Plinius.   Plotinus.   Plutarchus in Alexan-
dro,
Arato,
Aristide,
Bruto,
Carone Vtic.
Cleomene,
Lucullo,
Nicia,
Numa,
Paulo Æmilio.
Pelopida,
Pyrrhe,
Sertorio,
Solono,
Themistocle,
Theseo,
De fluminibus,
Audiendis poetis,
Problematis sympo-
siacis,
De musica,
Amore parentum in
filios,</p>	<p>Sera Dei vindicta,
De superstitione,
Problematis,
Fortuna Romanorū.
Ignis an aqua vtilior,
Industria animalium.   Polemo ad Adæum &
Antigonum,
Eratosthenem.
Timæum.   Pollux.   Polybius.   Polycrates Samius.   Polyzelus Rhodius.   Polycharmus in rebus
Lycijs.   Polydus dithyrābicus.   Pompeius.   Pomponius Mela.   Porphyrius de sacrificijs   Posidippus epigramma-
tographus.   Posidonius de Dijs &
Heroibus.   Posis in Amazonide.   Psellus de dæmonibus.   Proclus in Hesiodum.   Promachidas Heracleo-
ta.   Propertius.   Ptolemæus in Almage-
sto.   Ptolemæus epigramma-
tographus.   Pycheas de ambitu ter-
ræ.   Pythagoras Samius.   Pythænetus in rebus Æ-
ginetarum.</p>	<p style="text-align: center;">R</p> <p>Rhianus in Heraclea</p> <p>Rufus Auienus.</p> <p style="text-align: center;">S</p> <p>Sabinus.</p> <p>Sappho.</p> <p>Scymnus Delius.</p> <p>Seleucus in miscellaneis</p> <p>Semus Delius in rebus
Deliacis.   Seneca in Agamemnone   Sestothenes in rebus Ibe-
ricis.   Sibylla.   Silenus Chijs in fabu-
losis historijs.   Simonides Amorgius.   Simonides poeta.   Simonides Ceus in ge-
nealogijs.   Socrates in commenta-
rijs ad Idotheum.   Sophocles in Aiace.
Antigone.
Captiuus.
Electra.   OEdipode Coloneo,
OEdipode tyranno.
Rizotomis,
Trachinijs.   Sophoclis enarrator.   Sosibius tragicus.   Sosiphanes in Meleagro   Sostratus in introductio-
ne fabulosæ historiæ,
de animalibus.</p> <p>Staphylus de Thessalia.</p> <p>Statinus in reb. Cyprijs.</p> <p>Sthefichorus.</p> <p>Stefichorus Himeræus.</p> <p>Stefimbrotus.</p> <p>Strabo.</p>
	Q	
	Quintus Smyrnæus.	

CATALOGVS.

Suidas in rebus Theſſalicis.

T

TArrheus.
 Tales Mileſius.
 Theætetus.
 Theagenes de Diis.
 Thelytus Methymnæus in Bacchicis carminibus.
 Theocritus in Adonia celebrantibus.
 Amaryllide,
 Bubulcis,
 Cerealia celebratib'.
 Cyclope,
 Dioscuris,
 Encomio Ptolomei.
 Epitaphio Adonis,
 Epitaphio Bionis,
 Europa,
 Hercule paruo,
 Hercule leonicida,
 Hyla,
 Paſtoribus,
 Pharmaceutria.
 Siracuſiis,
 Theliſiis,
 Thalyſia celebratib'.

Thyrſide.
 Viatoribus,
 Theocriti enarrator.
 Theodorus de bello Giganteo:
 Theodorus Cyrenenſis in Metamorph.
 Theognis.
 Theolytus in Horis.
 Teopopus i Callęſchro, in rebus Græcis,
 in Philippicis.
 in Epopæis.
 Theophrastus in hiftoriis plantarum,
 cauſis plantarum,
 de igne,
 de lapillis,
 de iis quæ in ſicco degunt.
 de ſignis ventorum et ſerenitatis
 Theophanes.
 Theſeus in rebus Corinthiis.
 Thraſibulus in hiftorijs.
 Thucydides.
 Tibullus.
 Timachidas de coronis.
 Timagetus de portubus.

Timæus Siculus in rebus Siculis,
 in hiftoriis,
 in rebus Deliacis
 in rebus Italicis.

Timarchides,
 Timocles.
 Timochreon Rhodius in ſcolijs.
 Timonax in rebus Scythicis,
 in rebus Italicis.

V

Valerius Flaccus in Argonauticis.
 Virgilius in Æneide,
 in Georgicis,
 in Buccolicis.
 Vitellio in Opticis.

X

Xanthus in rebus Ætolis.
 Xenagoras de inſulis.
 Xenophon in conuiuio.

Z

Zenodotus Cyrenęus
 Zenodorus Ephęſius in compendijs,
 in Linguis,
 Zezes.

F I N I S.

Index

Index Deorum, Dearumque, Heroum, rerum ab ipsis gestarum, Fabularum, sententiarum, quæ in hoc volumine continentur.

A

<p><i>B</i> <i>AEgyptijs in Græciâ,</i> <i>& in Persas prius, de-</i> <i>inde ad alias nationes</i> <i>manauit, omnium prope</i> <i>religionum, origo</i> 5 <i>Acherusia palus.</i> 98</p> <p><i>Acheron fluius.</i> <i>ibid.</i> <i>Descriptio dicti fluminis.</i> <i>ibid.</i> <i>Acheron cuius filius.</i> <i>ibid.</i> <i>Quare sic dictus.</i> <i>ibid.</i> <i>Ipse primus excipit mortuorū animas.</i> <i>ibid.</i> <i>Et cur ita dixerunt antiqui de ipso.</i> 99 <i>Eorum, quæ de Acheronte dicta sunt</i> <i>explanatio.</i> <i>ibid.</i> <i>Quid significet Acheron.</i> <i>ibid.</i> <i>Deferre Acherontem sceleratos, signi-</i> <i>ficat conscientiam rerum turpiter gesta-</i> <i>rum, memoriam, post mortem animum</i> <i>magnopere infestare.</i> 535 <i>Achilles quam matrem habuit.</i> 516 <i>Quare ita vocatus.</i> 517 <i>Aquo educatus.</i> <i>ibid.</i> <i>Eius mors.</i> <i>ibid.</i> <i>Per mortem Achillis quid signif. Vet.</i> <i>518</i> <i>Achelous Aetholæ rex.</i> 375 <i>Oceani filius vel Solis, ac Terræ, & cur</i> <i>sic dixerunt Vet.</i> 376 <i>Aæleon cuius filius.</i> 353 <i>Dilaniatus a canibus, & cur,</i> <i>ibid.</i> <i>Quæ admoventur per hanc Aæleonis</i> <i>fabulam.</i> 354 <i>Aæleones duo.</i> 354 <i>Adonim Solē esse putarunt antiqui,</i> 287 <i>Huius mors.</i> 286 <i>celebritas.</i> <i>ibid.</i></p>	<p><i>Fanum celeberrimum vbi.</i> <i>ibid.</i> <i>Adones duo fuere.</i> <i>ibid.</i> <i>Adromeda liberata a Perseo, & quo pacto.</i> <i>487</i> <i>Hac fabula adhortantur homines ad</i> <i>pietatem, & ad animi moderationem.</i> <i>ibi.</i> <i>AEacus iudex mortuorum.</i> 110 <i>Ioue natus: magna in existimatione</i> <i>fuit: Tres filios habuit.</i> <i>ibid.</i> <i>AEgyptus fertilissimus.</i> 470 <i>Aeri benignitas rebus omnibus nascen-</i> <i>tibus confert.</i> 533 <i>Ex aere incalcescente nascuntur anima-</i> <i>lia, & plantæ.</i> 533 <i>AEgyptij coluerunt monstra bruta, & plā-</i> <i>tas.</i> 7. <i>Aeris vires.</i> 71 <i>AEoliæ insule.</i> 450 <i>AEolus ventorum imperator.</i> 449 <i>Huius origo. Homo Astronomiæ peri-</i> <i>tis.</i> 450 <i>Dedit Uliissi ventos.</i> 451 <i>AEsculapius omnium filiorum Apollinis</i> <i>celeberrimus.</i> 181 <i>Eius serpentis origo.</i> 194 <i>Ipsum esse mutatū in serpentem ferunt.</i> <i>ibid.</i> <i>Ubi natus.</i> <i>ibid.</i> <i>Laete canina nutritus.</i> <i>ibid.</i> <i>Aquo edoctus.</i> <i>ibid.</i> <i>Huius filij.</i> <i>ibid.</i> <i>Ludi in eius honorem instituti.</i> <i>ibid.</i> <i>Ipse sign. aeris temperamentum.</i> <i>ibid.</i> <i>Huius filia: Sanitas, tacita dixerit,</i> <i>quia aeris temperies cunctis rebus sa-</i> <i>lubris est.</i> 539 <i>AEsculapij multi fuerunt.</i> 196</p>
---	---

AEscu-

Rerum Notabilium.

<i>Æsculapius habuit templum celeberrimum Pergami.</i>	196	<i>Antiqui singulis animorum moribus proprios deos prececerunt.</i>	ibid
<i>Tetrapoli huic deo mos fuit capram immolare.</i>	ibid.	<i>Apollo Iouis, & Latone filius.</i>	17
<i>Fulmine percussus fuit & cur.</i>	199	<i>Vbi natus.</i>	ibid.
<i>Sensus eorum quæ de Æsculapio dicuntur.</i>	198	<i>Templum huius magnificentissimum ubi fuit.</i>	180
<i>Ætheris materia sempiterna existit.</i>	530	<i>Multos filios habuit.</i>	ibid.
<i>Æther Iouis pater.</i>	50	<i>E cælo eiectus à Ioue.</i>	181
<i>Afrorum religio.</i>	7	<i>Errabundus.</i>	ibid.
<i>Agnus, & Aper victima aliquando Nep.</i>	18	<i>Pastor Admeti.</i>	ibid
<i>Aletto Tisiphone, & Megera natæ e sanguine,</i>	65.	<i>Deus Pastorum.</i>	182.
<i>Alphei metamorphosis.</i>	477	<i>Huic lupus sacer & quare.</i>	ibid.
<i>Huius cursus natura.</i>	478	<i>Hyacinthi amore captus.</i>	ibid.
<i>Ipsius aqua utebatur in sacrificijs.</i>	478	<i>Profugus e Sparta ad Laomedontem confugit.</i>	182
<i>Hunc pro deo coluerunt Vet.</i>	478	<i>Quomodo extruxit mania Troiæ.</i>	ibid.
<i>Varie de eo Sententiæ.</i>	477	<i>Inuenit musicam.</i>	183.
<i>Altare quasi alta area vocatum.</i>	11	<i>Musæ in eius tutela creditæ, & quare</i>	ibid.
<i>Ambitio, & inuidia infestissimi Stimuli animorum nostrorum.</i>	544	<i>Dux earum.</i>	ibid.
<i>Amor detrusus in terram, & cur.</i>	483	<i>Huic deo sacra cicadæ.</i>	184
<i>Ambarualia quæ & a quibus agebatur & quo pacto.</i>	281	<i>Fidicula piscis.</i>	
<i>Amicitia regnantium inconstas.</i>	53	<i>Accipiter.</i>	
<i>Amphion musicæ artis peritus.</i>	460	<i>Cygnus idem.</i>	
<i>Vbi habitauit.</i>	461	<i>Celeberrimus ob diuinandi artem.</i>	ibi.
<i>Quo pacto muros Thebæ fabricauit.</i>	ib.	<i>A Pane eam didicit.</i>	ibi.
<i>Primus dicauit aram Mercurio.</i>	462	<i>Tripodis illi dicatus, & quare.</i>	ibid.
<i>Ultimo supplicio affectus ab Apolline, & cur.</i>	551	<i>Tripodis historia.</i>	ibi.
<i>Sign. dictorum de Amphione.</i>	462	<i>Coronæ lauri huius templis appendebantur.</i>	186
<i>Animi vniuersa molestia, aut ex acquirendarum, aut seruandarum diuitiarum studio nascitur.</i>	99	<i>Apollo & Iupiter duo dei, quorum celebrabantur responsa.</i>	188
<i>Animæ nisi dei iussu soluendæ sunt.</i>	476	<i>Omnium templorum opulentissimum in delpho habuit.</i>	ibi.
<i>Animi magnitudinem representat Hercules, cum Cerberum in lucem extraxerit.</i>	105	<i>Tribuebatur, ars medendi.</i>	ibid.
<i>Animalia marina cur Stupida.</i>	88	<i>Aureos calceos gestabat.</i>	189
<i>Anima mundi quid facit.</i>	530	<i>Typhonè sagittis interemit. Ludi celebrati in eius honorem a quibus & modo vocati. In quibus locis colebatur.</i>	190.
		<i>Huius corona.</i>	12
		<i>Quæ victimæ ei maculabantur.</i>	191

I N D E X

<i>Huius effectus.</i>	192	<i>Voluptas Atalanta est, quam non per</i>	
<i>Quid per hæc qua de Appoll. dicuntur</i>		<i>pauca vite pericula expetimus.</i>	547
<i>intelligebant vet.</i>	ibid	<i>Huius fabulæ explanatio.</i>	386
<i>Apollines multi.</i>	180	<i>Arys fabula.</i>	502
<i>Apri calidonij fabula eius expositio.</i>	377	<i>Amatus a Cybele.</i>	47
<i>Apologi.</i>	3	<i>Dilaniatus ab apro. Conuersus in arbo</i>	
<i>Munus ipsorum.</i>	ibid	<i>rem.</i>	ibi.
<i>Soli bruti colloquuntur in apologis ve</i>		<i>Auauitia in omnia penetrare dicitur.</i>	532
<i>cum his homines.</i>	ibid.	<i>scelerum omnium fundamentum nec</i>	
<i>Aqua propriæ sacris.</i>	55	<i>quidquam magis formidandum illa es-</i>	
<i>Arca lapidea ad comburrendos ignes.</i>	ibi.	<i>se virobono.</i>	ibi.
<i>Arcas fuit eximia reuerentiæ apud mor-</i>		<i>Auræ ætas.</i>	58. 59
<i>tales.</i>	514	<i>Aurora Hyperionis ac Thie filia.</i>	300
<i>Aræ in sublimibus locis extruebatur Iouis,</i>		<i>Solis & Lunæ soror. In curru vehi soli</i>	
<i>& superis.</i>	11	<i>ta. Iucundissima & suauissima.</i>	ibid.
<i>Argi fabula qua ratione explicata.</i>	470	B	
<i>Argonauta quo pacto redierunt.</i>	317	<i>Bacchus quos parentes habuit.</i>	256
<i>Aram tenebant illi, quorum causa fiebant</i>		<i>Hunc bimatræ vocarunt & cur.</i>	257
<i>sacrificia.</i>	15	<i>Vocatus Dionysius.</i>	ibid.
<i>Arionis navigatio.</i>	459	<i>Quò deportatus statim ortus.</i>	258
<i>Quomodo nauta struerunt ei insidie.</i>	ib.	<i>Vbi educatus.</i>	276
<i>A Delfino in Tanarum expositus.</i>		<i>Alij imberbem alij barbatus finxe.</i>	
460		260	
<i>Deiecit se in mare.</i>	ibid.	<i>Portatus a Ioue in cælum.</i>	ibid.
<i>Corinthum proficiscitur.</i>	ibid.	<i>Bacchi socius Iusus.</i>	261
<i>Per fabulam Arion. quid dem. V.</i>	ibid.	<i>Pro sceptro Thyrsum gestauit.</i>	ibi.
<i>Aries inter sidera collocatus & cuius gra-</i>		<i>Fuit illi Sacra pica.</i>	262
<i>tia.</i>	321	<i>Huius sacerdotes qui vniuersam In-</i>	
<i>Hic sacer heroi Hesycho.</i>	20	<i>diam debellauit captiuum fecerunt Tir</i>	
<i>Aristæus cuius filius.</i>	293	<i>rheni.</i>	264.
<i>De huius parentibus variæ sent.</i>	294	<i>Huius cognomina.</i>	265
<i>Uxor eius.</i>	ibi.	<i>Vinum inuenit.</i>	266. 272
<i>In deorum numerum relatus.</i>	ibi.	<i>Bellum gessit & in quos.</i>	275
<i>Signif. Ipse consilium, & prudentiam.</i>		<i>Primus omnium duxit triumphum vbi</i>	
<i>Per hanc fabulam antiqui ad prudentiã</i>		<i>inuenit vitem.</i>	274
<i>homines hortabantur.</i>	ibid.	<i>Thebanus fuit.</i>	272
<i>Asopi fabula. 463. eius explicatio.</i>	464	<i>Huius dei simulacrum.</i>	270
<i>Astra esse corpora ignea crediderunt multi</i>		<i>Bacchæ qua fuerunt & earum res ge-</i>	
<i>philosophi.</i>	10	<i>stæ.</i>	268
<i>Astrea quasi testamenta sunt leges.</i>	58	<i>Agebantur huius dei sacra a mulieri-</i>	
<i>Athamas quid sign.</i>	322	<i>bus.</i>	268
<i>Atalantæ celeritas.</i>	385	<i>Multa huius dei sacrificia multis in lo</i>	
		<i>ci</i>	

Rerum Notabilium.

<i>si celebrabantur Dionysia, Phallica & Lenea in honorem huius Dei & quo pacto.</i>	269	<i>Qui populi hoc sidus colebant.</i>	ibid.
<i>Coronabantur hedera quicumque huic deo erant innitiaturi & quid hoc dem</i>	267	<i>Hæc quo nomine appellata.</i>	ibid.
<i>Incommoda vini immoderate sumpti.</i>	367	<i>Cadmi gesta.</i>	481.482
<i>Vbi prius inuenta vna matura.</i>		<i>E Phœnicia in Greciam traiecit, ac ibi primus detulit quarundam liti. cognitionem.</i>	484.
<i>Bacchi varij.</i>	259	<i>Relictis Thebis illyricorū regno potitus est.</i>	520
<i>Bellerophon Corinthius.</i>	498	<i>Castoris & Pollucis origo.</i>	444
<i>Quos parentes habuit.</i>	ibid.	<i>Horum præclara facinora,</i>	ibid.
<i>Huius fortitudo.</i>	500	<i>Alter immortalis; alter mortalis.</i>	445
<i>Disturbatus in terram.</i>	ibid.	<i>Apparent nauigantibus.</i>	447
<i>Hæc fabula alij Ad historiam alij ad Physicam alij ad Ethicam traducunt.</i>	ibid.	<i>Agni candidi his sacrificabant.</i>	
<i>ibid.</i>		<i>Pollux suavis, & clemens.</i>	448
<i>Belides Danaï filia qua pœna apud inferos afficiuntur & quare.</i>	523	<i>Quæ de his in medio asserunt non sentiunt ab historia.</i>	ibid.
<i>Signif. huius fab.</i>	524	<i>Cantores morum correctores appellati ab Homero.</i>	404
<i>Bellarum magis quã hominum propriū est dimicare & cur.</i>	534	<i>Cantorum antiquorum modestia, ac temperantia.</i>	ibid.
<i>Boreas rapuit Athenarum regis fil Orithyam 451. Vbi eam deportauit. Vbi habitare solius.</i>	452	<i>Casti sacerdotes Cybeles viuebant, et ideo membrum genitale sibi quodam lapide abscindebant.</i>	13
<i>Filias habuit.</i>	ibid.	<i>Charybdis quæ fuit</i>	454.456
<i>Bosphori duo & qui.</i>	467	<i>Charontis descrip.</i>	91
<i>Boetia condita a Cadmo & cuius causa</i>	481.	<i>Huius Cymbæ & Cerberi descrip.</i>	ibid.
		<i>Charon fluuius, quid sign.</i>	101
		<i>Herebi & noctis filius.</i>	ibid.
		<i>Senis, Portitor, implacidus.</i>	102
		<i>Huius stipendium.</i>	102
		<i>Fabulosa de Charonte quid sig.</i>	103
		<i>Cæpis, erinis, quibusdam pisciculis, vt ban tur romani in lustrationibus.</i>	23
		<i>Cælus vel Cælum ætheris, & dici filius.</i>	65
		<i>Huius vxor Vesta.</i>	65
		<i>Huius filij.</i>	ibid.
		<i>Ab opifice deo factus, deinde ex eius cursu natus est tempus, ex illo continuo Æther, deinde elementa.</i>	533
		<i>Cerberi munus 103. Forma 104. Et hidæ & Typhœus filius.</i>	503

C

C Ancrum cælestæ signum portam esse putauerunt, per quam animæ hominum ascendunt, ac descendunt.

Castro Lycaonis filia in visâ conuersa & cur.

Capilli soluti in funere.

Cantus in sacris.

Camilena in sacris quid continerent ibid.

Captiui loco victimarum.

Capilli comæ tonse.

Carmina in Chermicos.

Capra cur inter sidera collocata.

I N D E X

Plurima capita huic tribuerunt. <i>ibid.</i>	
Significatio eorum, quæ de cerbero fingunt. 104	
A Cerbero excipiuntur animæ cum lætitia, quæ postea volentes exire deterret 535.	
Cerberus quid physice <i>ibid.</i>	
Quare in spelunca eum habitare dixerunt. 104	
Quid nomen Cerberi. 105	
Cerberus auaritia est. <i>ibid.</i>	
Capita complura Cerberi & quid hoc figmentum demonst. 535	
Ceres filia fuit Saturni & Opis. 276	
Habuit filias ex Ioue ac Neptuno. <i>ibid.</i>	
Vbi habitauit. <i>ibid.</i>	
Per orbem vagauit, quærens Proserpinam. 278	
Boues iungere: arare, cadere, excutere grana, frangere, panem conficere, Ceres aocui mortales. 279	
Cereris corona. 12	
Huic deæ frugum sationem tribuunt. <i>ibid.</i>	
Nemora fuernut consecrata. 281	
Apud quos colebatur. <i>ibid.</i>	
Sus illi immolabant. <i>ibid.</i>	
Arietem quoque. <i>ibi.</i>	
Papauera ipsi sacra. 282	
Huius sacrificia apud Phigalenses & Argiuos. 25	
Ceres accipitur pro terræ feracitate. 10	
Huius uictima. 27. 28	
Prima leges tulit apud ægyptios. 282	
Sustulit mos vescendi humanas carnes. <i>ibid.</i>	
Vniuersa quæ de Cerere conficta sunt, nihil aliud continebant nisi sationis rationem. 283	
Centauri quorum filij 378. quare sic dicti Theſſalia, incoles; Eorū pugna. Victi a	
Lapithis. Quid per Centauri gesta significauerunt vet. 379	
Chiron quare sic nominatus. 200	
De eius parentibus varia. 199	
Astrologiæ peritiffimus. 200	
Vires herbarum primus obseruauit. <i>ibid.</i>	
Chirurgia peritus. <i>ibid.</i>	
A Diana venandi ratione edoctus. <i>ibid.</i>	
Eius mors. <i>ibid.</i>	
Conuersum in signum caeleste. <i>ibid.</i>	
Sensus dictorum de Chirone. <i>ibid.</i>	
Quare dixerunt chiron alteram partem hominem, alteram equum fuisse. 201	
Chimera. 496	
Aquo educata. 497	
Aquo interempta. <i>ibid.</i>	
Huius forma. <i>ibi.</i>	
Huius fab. exp. <i>ibi.</i>	
Per hanc fab. Vet. Reuocare homines voluerunt ab ira. 498.	
Per hanc fab. etiam demonst. ipsi fluuiorum naturam. 553	
Quare flammæ spirare. <i>ibid.</i>	
Chimæra dictum est. <i>ibid.</i>	
Circæ quorum parentum filia 305	
Maga. 306	
Homines in varia brutorum genera uerte solita qua rationem. 307	
A miscendo dicta & cur. <i>ibid.</i>	
Quattuor ancillæ quas habui quid signific. 307	
Credita immortalis. <i>ibid.</i>	
Per hanc fab. signif. animalium & plantarum generationem. 543	
rces libido est. <i>ibid.</i>	
Duas fuisse Circæ nonnulli memorant. 306.	
Comediæ inuentor qui fuit. 4	
Coronarum » sus in sacrificijs. 11	
Coronæ vasorum. 12	

Rerum Notabilium.

Eunonia quasi bona lex siue iustitia quā collocavit Orpheus apud Ithronum Iouis. 59

Electrum quid. 298

Et eius origo. ibid.

F

Fabulae tegebant vniuersa philosophiae dogmata & cur: earundem vtilitas.

2. 4.

Varietas. 3

Differentia. 3. 4

Partes. 4

Scriptores. 4. 5.

Fabulae tradiderunt antiqui vt per illas nos a vitijs retraherent & ad virtutes adhortarentur. 354

Fabula in qua narratur congressus Martis, & Veneris, & quo pacto ambo capti. 78

Huius fab. All. 80

Flumina regionis Plut. 91

Fortuna quare caeca dicta. 94

Fabula de formicis. IIO. III. eius signif.

Fames spernit omnia. 465

Fati necessitas. 349

Fabulae quae de dijs finguntur ad rerum naturalium aut astronomicarum considerationem spectant. 194

In fabulis antiquorum sunt quaedam ficta tantum ad voluptatem. 480

Fauni agricolarum dei crediti & demones. 252

His capra maclabantur. Quis faunus fuit. ibid.

Fauni victima. 28

Familiae peculiare pro sacris. 14

Falx saturni inuentum. 65

Femina animalia imperfecta. Desese. 484

Feronia dea praefecta nemoribus. ibid.

Celeberrimum sanum huius deae vbi.

216

Nibil aliud Feroniam esse dix. Vq̄ diuinam

vim arboribus diuinitus insitam & cur id existimarunt multi. 216

Filios. s. tandiu pios & obedientes parentibus esse oportere quā diu ab humanitate & deorum immortalium religione ac reuerentia illorum mandata non dissentiant. 524

Flammæ quae apparent nauigantibus a quibus missae. ibid.

Ac de his flammis per multa. 448

Flores in sacris mortuorum. 22

Fluuiorum varia natura. 478

Fluuiorum cursus varij. 477

Fluuij vnde dicti. 426

Fluuiorum perpetuus motus. 427

Flumina regionis Plutonis. 91

Fortunata iusula quae ac vbi. 143. 144

Earum descriptio. 144

Fortuna Oceani filia. 175

Opinio de fortuna. ibid.

E sanguine nata iux Orpheum. ibid.

Rerum omnium domina. ibid.

Fortuna vna e Parcis. 176

Cognomina multa illi indita. ibi.

Quid de ea Iuuen. Scripsit. 177

Eius signum apud Smirnicos. 178

Signi descriptio. ibi.

Cur nomen ipsum fortunae tributum.

539.

Quae ficta de ea, & quid innuant. 178

Fruentum sua sponte nascebatur in Sicilia Cereris tempore, quod cum a nemine colligeretur in terram rursus residebat. 280

Fulmina cur Ioui tributa. 2

Furiae dictae a furore. 111

varia earum nomina. 112

Noctis filiae. ibid.

De earum parentibus variae sententiae. 112

Eximium timorem earum habuit antiquitas. 114

Harum

I N D E X

<i>Harum invocatio difficilis.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Huius fabule explic.</i>	344
<i>Vinum in sacrificijs ijs non placebat</i>		<i>Vbi commissum praelium in eos.</i>	<i>ibid.</i>
115.		<i>Glaucaus marinus Deus, & qui fuit.</i>	435
<i>Quid dicta de furijs signif.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Quomodo Deus factus.</i>	436
<i>Furiæ nil aliud sunt quã conscientia.</i>		<i>Ubi id contigit.</i>	437
115.		<i>Vere Glaucaus fuit natator peritissimus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Signif. nominum furiarum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Huius historia.</i>	<i>ibid.</i>
G		<i>Per hanc fab. quid signif. voluerunt antiqui.</i>	437
G <i>Allorum sacerdotes quo habitu inducebantur.</i>	502	<i>Glauca Saturni filia.</i>	53
<i>Ganymedes.</i>	515	<i>Gloria præclarum præmium virtutis.</i>	355
<i>Ab aquila raptus.</i>	518	<i>Gorgones quos parentes habuerunt.</i>	393
<i>Fuit inaudite pulchritudinis.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Ubi habitauerunt.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Pocula Ioui ministrabat.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Lamiæ a latinis dictæ.</i>	<i>ibid.</i>
<i>In id signum relatus quod dicitur Aquarius.</i>	519	<i>Apud inferos manent.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Vere Ganymedes propter animi pulchritudinem in calum ascitus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>& pena sceleratos afficiunt.</i>	394.
<i>Per hanc fabulam demonstrabant Veter. hominibus sapientes a Deo amari.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Vnum oculum habuerunt.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Genius Iouis ac Terræ filius.</i>	153	<i>Superatq; a Perseo.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quo pacto ortus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Quid per hæc signific. Veter.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Ipso Platanus dicata.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Gorgones voluptates dictæ.</i>	548.
<i>Descriptio eius formæ.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Gratiæ sic a lat. dictæ a græcis Charities.</i>	221.
<i>Unde dictus.</i>	154	<i>de illarum parentibus varia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Vniuersam vitam nostram gubernare crediderunt.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Juguntur vnâ semper.</i>	222.
<i>Frons dicata Genio.</i>	155	<i>Veneris affectu</i>	<i>ibid.</i>
<i>Genium dixerunt esse elementorum Symmetriam.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Aufugerunt ex orbe terrarum coactæ quare</i>	<i>ibid.</i>
<i>Alij occultam vim planetarum Genium vocatum fuisse.</i>	538	<i>Quis primus illis erexit templum</i>	<i>ibid.</i>
<i>Genius demon. qui nobis semper bonæ consiliæ suggeret.</i>	538	<i>Nomina gratiarum.</i>	223
<i>Gerionis fabula, & eius explicatio.</i>	374	<i>earum nominum signifi.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Gigantes quando nati.</i>	371	<i>Virgines gratias esse putarunt.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Unde.</i>	342	<i>Gratiæ signifi. fertilitatem agrorum frugumque abundantiam.</i>	540
<i>Qua corporis magnitudine præcelleret ibidem.</i>		H	
<i>Terribili aspectu fure.</i>	<i>ibid.</i>	H <i>Amadriades, & Dryades que, & cur sic dictæ.</i>	253. 254
<i>Ubi habitauerunt.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Halcyones dictæ fuerunt. Quod in mari pariant.</i>	462
<i>Super altiss. montes conscenderunt.</i>	343	<i>Qua de ijs fabulose memorantur.</i>	<i>ibid.</i>
		<i>Harpie filie Thaumantis, & Electra.</i>	382.

Rerum Notabilium.

<i>Iouis canes.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Huius pugna cum Apollo & quare.</i>	
<i>Missa ad Phineii supplicium.</i>	<i>ibi.</i>	369	
<i>Harum ethymologia.</i>	383	<i>Mirifica voracitas.</i>	370
<i>Signif. huius fabulae de Harpijs.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Cognomina.</i>	371
<i>Vis ventorum Harpia.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Quare dictus prius Alcides.</i>	372
<i>Secundum nonnullos furtorum naturam signif.</i>	384	<i>Gloriam sibi comparauit. Hercules quid signif.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Harmonia quibus orta.</i>	519	<i>Quare dixerunt aduersa riam Iunonē habuisse & a chironē eruditum & cetera omnia quae de Hercule narrant.</i>	372.
<i>Cadmo in matrimonio data.</i>	520	373.	
<i>Mutata in Draconem.</i>	<i>ibid.</i>	374.	
<i>In campos elysios demissa.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Herculis corona.</i>	12
<i>Explic. eorum quae de Harmonia dicuntur.</i>	521	<i>Hercules 30. fuerunt.</i>	369
<i>Hector Ausonius mathematicus, & Philosphus acutiss.</i>	18	<i>Hecates 123. Iouis & Asterij filia.</i>	536
<i>Hebes Iunonis filia.</i>	72	<i>Varij sententię de huius parentibus 123. 124. 125. Istius formę Descriptio. 124. varia nomina.</i>	125
<i>Hanc latini iuuentutem nuncuparunt. ibid.</i>		<i>Inferorum regina.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cur iuuentuti praeficitur.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Quo pacto coronata.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quo pacto nata.</i>	<i>ibi.</i>	<i>Canes complures eam sequebantur. ibi.</i>	
<i>Quo patre.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Ubi sacrificabant ei apud athenienses & quo tempore.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Huius aliquando munus, & lapsus. ibi.</i>		<i>Ipsi canes immolabant.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Hebem oblectationem, seu voluptatem, quae percipitur in conuiujs vocarunt veteres.</i>	73	<i>Praerat veneficijs.</i>	126
<i>Uxor Herculis secundum quosdam. ib.</i>		<i>Cur inferorum dea credita, ob quas causas sic vocata.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Alleg. eorum quae de Hebe fabulantur.</i>	<i>ibi.</i>	<i>De ista historia quaedam. Signif. eorum quae de Hecate dicuntur.</i>	127
<i>Hebes cur dicta filia Iunonis.</i>	533	<i>Putabant vet. Hecatē esse vim per astra descendentem & occulte agentem in hac corpora inferiora.</i>	536.
<i>Soror Martis.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Helene forma omnes mulieres sui temporis antecelluit.</i>	350
<i>Fuit remota a poculis ministrandis & cur.</i>	533	<i>Istius finis.</i>	352
<i>Hera dea quae.</i>	25	<i>Hesperides cuius filij.</i>	38
<i>Hercules quorum parentum filius.</i>	356	<i>Horros fama claros habuerunt & vni in illis auca mala fuerunt. Quibus potitus fuit Hercules. Fabulam Hesperidum alij referunt ad historiam alij ad Astronomiam.</i>	385
<i>Inuisus Innoni.</i>	357		
<i>Huius magistri.</i>	358		
<i>Huius res gesta.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Filij.</i>	368		
<i>monstrorum domitor.</i>	315		
<i>Per quem locum eduxit Cerberum in lucem.</i>	98		
<i>Caelum sustinuit.</i>	366		

I N D E X

<i>Homines ij valent ingenio & prudentia quorum sanguis subtilior est, & rarius corpus.</i>	80	<i>conditione.</i>	318
<i>Homines sceleratos nullis viribus nulla celeritate pedum fretos posse dei vindicis omnium flagitiorum iram deuitare.</i>	84.	<i>Omnes difficultates superauit Medea consilio.</i>	ibid.
<i>Horę filię Iouis ac Themidis.</i>	223	<i>Templa Iasoni erecta ac vbi.</i>	ibid.
<i>Harum munus.</i>	54	<i>Gesta præclare a Iasone omnium prope poetarum præconijs fuerunt celebrata.</i>	ibidem.
<i>nomina.</i>	224	<i>Nauigationem Iasonis ad historiam nonnulli referunt.</i>	319
<i>Cur dięe nutrices Iunonis.</i>	71	<i>Hęc quę de Iasone dicta sunt significat humanam vitam multis vndique difficultatibus vexari necesseque esse viro bono medicinam consilij animo adhibere, vt intrepidus ad omnes motus, & ad omnes fortunę vicissitudines persistat.</i>	ibidem.
<i>Porta cęli seruant.</i>	ibid.	<i>Icari mors quid demonstret.</i>	420
<i>Nubes inducunt,</i>	ibi.	<i>Ignis sponte sua scatebat, e lignis positus in ara. Vbi & quo pacto id eueniebat.</i>	14
<i>Serenum faciunt.</i>	ibid.	<i>Imagines sanctorum comprobate.</i>	7
<i>Unde dictę.</i>	225	<i>Inferi dę.</i>	19
<i>Signific. eorum quę de horis dicuntur</i>	225	<i>Insepulti qui,</i>	24
<i>Hostię in Iustrationibus.</i>	23	<i>Iniquitas non est remedium iniquitatis.</i>	64.
<i>Humanum semper a dijs aliquid petere: diuinum largiri: humanum accipere: diuinum conferre beneficia.</i>	241	<i>Iniustitia fundamentum omnium malorum.</i>	420
<i>Hydra quot capita habuit & hac de re varię sententię.</i>	359	<i>In quos beneficia conferre debemus.</i>	546
<i>Hymni.</i>	26	<i>Ingenij præstantia miserrima cum fuerit cum improbitate ac turpitudine coniuncta.</i>	420
1		<i>Infantes statim nati proprios habere demonas continuo crediti sunt, quorum auxilio per rotam vitam fruerentur.</i>	538
<i>Ianus recipit Saturnum.</i>	57	<i>Intemperantię effectus.</i>	390
<i>Quis fuit.</i>	60.67	<i>Ino inter marinos deos relata.</i>	432
<i>Iapetus.</i>	67	<i>Cuius vxor.</i>	432
<i>Iason tantam virtutem in rebus arduis præstulerit vt præter Herculem The-seum Olfissem, vix vllus alius inuenitur.</i>	315	<i>Vocata Leucothea.</i>	433
<i>Huius genealogia.</i>	ibid.	<i>Cuius filia.</i>	434
<i>Infans quomodo seruatus.</i>	ibid.	<i>Quę de hac dicuntur non dissentiunt ab historia.</i>	435
<i>Achirone educatus, & edoctus.</i>	ibid.	<i>Physice, ethice.</i>	ibid.
<i>Naui fabricat.</i>	316		
<i>Colchidem petit.</i>	ibi.		
<i>Suorum sociorum nomina.</i>	ibid.		
<i>Nauigatio.</i>	ibid.		
<i>Ad AEtam Colchorum regem peruenit.</i>	316		
<i>Ipsi Iasoni promissum fuit regnum, & quæ</i>			

Rerum Notabilium.

<i>Astronomicæ hæc fabula explicata.</i>		<i>ceanam educata.</i>	428
469.470.		<i>Vbi habitavit donec virgo fuit.</i>	ibid.
<i>Io conuersam in vacca.</i>	466	<i>Quo pacto Iouis fratris facta sit coniux.</i>	ibid.
<i>A furore vexata quid egit.</i>	467	<i>Matrimoniorum præses ab antiquis dicebatur.</i>	67
<i>Recuperavit humanam formam, & quæ ratione Dea facta.</i>	468	<i>In quibus locis colebatur summa religione.</i>	68
<i>Multa Europæ, & Asiæ maria tranavit.</i>	467	<i>Huius cognomina.</i>	70
<i>Venit in Aegyptum.</i>	ibid.	<i>Calicularum regina cum sceptro, & diademate ob id eam sangebant.</i>	68
<i>Fabula Iouis ad historiam Persæ referunt.</i>	468	<i>Insensa quantum vix dici potest Herculi.</i>	69
<i>Io modo Luna modo terra credita fuit.</i>	469	<i>Ab ipso Hercule vulnerata.</i>	ibid.
<i>Ira qui non imperauerit, ille iræ non sine penitentia postea seruiat necesse est.</i>	451	<i>In vaccam se conuertit.</i>	ibid.
<i>Iris cuius filia.</i>	473	<i>Fuit suspensa a Ioue.</i>	ibid.
<i>Iunonis ministra.</i>	ibid.	<i>Pauo, & Anser ipsi consecrata.</i>	ibid.
<i>Officium huius peculiare.</i>	476	<i>Huius deæ seruitio assistebant 14. nymphæ, & quid hoc significat.</i>	71
<i>Iris alata.</i>	474	<i>Iuno est aer.</i>	ibid.
<i>Iridis vere.</i>	474	<i>Cum in aera vis ætheris ad animalium procreationem agat vxor est Iouis.</i>	533
<i>Huius natura.</i>	475	<i>All eg. eorum quæ dicuntur de Iunone.</i>	71. & 72.
<i>Quo pacto generant.</i>	476	<i>Iuppiter pro aere diæsus a poetis 50. & mortalis fuit secundum nonnullos vet. 9. & 10.</i>	
<i>Iridis statua quonam pacto sangebatur.</i>	469.	<i>Mens diuina, & par summa aeris Iuppiter.</i>	17
<i>Isis cognominata Thiborea apud Phocenses.</i>	25	<i>Huius cognomina,</i>	49. 48
<i>Quanta beneficia contulit in Aegyptum.</i>	327. 470	<i>Idem qui & Sol.</i>	51
<i>Eius nomen honoratum sub forma bouis.</i>	ibid.	<i>Ipso dominante nati quid spondeat ipse 50.</i>	
<i>Isthmia a quibus & in cuius honorem instituta.</i>	234	<i>Fatum.</i>	51
<i>Vbi celebrata.</i>	ibid.	<i>Calum, & mundi anima.</i>	52
<i>Quare hoc nomine appellata.</i>	ibid.	<i>Huius triplex potestas.</i>	ibi
<i>Vitricium quanta læticia.</i>	ibid.	<i>Imago sine auribus.</i>	50
<i>Iudices apud inferos quo pacto indicabāt mortuos sec. Vet.</i>	109	<i>Adulteria.</i>	55
<i>Et quid signifi.</i>	110.	<i>Vitima.</i>	27
<i>Iudæorum religio.</i>	17	<i>Vxores, & pellices.</i>	44. 45. 46. 49
<i>Iuno quo in loco edita opiniones varieg.</i>	66	<i>Filij.</i>	46. 49
<i>Huius nutrices quæ fuerunt. Apud Oceanam educata.</i>		<i>Patrem eiecit.</i>	41

I N D E X

<i>Gigantes interimit.</i>	42.43	<i>obliterarent.</i>	538
<i>Orbem terrarum cum fratribus diuidit</i>		<i>Lemniæ terræ facultates.</i>	74
43.		<i>Leges quare latę.</i>	94
<i>Eius mors.</i>	44	<i>Lencothea quæ fuit.</i>	435
<i>Ethymologia secund. lat. & græc.</i>	50	<i>Liberalitas & munificentia non nisi ad</i>	
<i>Ioues varij.</i>	37	<i>deum vel ad reges pertinent.</i>	74
<i>Ixion.</i>	331	<i>Ligna dijs sacrata.</i>	ibid.
<i>Huius turpe facinus.</i>	332	<i>Baccho Myrtus.</i>	12
<i>A Ioue expiatus.</i>	ibid.	<i>Hedera.</i>	
<i>Receptus in cælum.</i>	ibid.	<i>Smilax.</i>	
<i>Iunonis stuprum inferre conatus.</i>	ibi.	<i>Abies.</i>	
<i>Ad inferos deiectus.</i>	ibid.	<i>Quercus.</i>	
<i>Quæ explicatio dictis tribuatur.</i>	ibid.	<i>Oporobasilidis.</i>	
<i>Exemplum ingrati est Ixion.</i>	ibi.	<i>Phibaleæ ficus.</i>	
<i>Ixionis fab. demonst. nullum esse diutumum</i>		<i>Vitis, & quis folia.</i>	
<i>statum illorum qui per illegitimas artes ad honorem apicemq; glorię</i>		<i>Veneri Myrtus.</i>	13
<i>contenderunt.</i>	545	<i>Folia Pedevotis.</i>	
		<i>Cereris quercus.</i>	
L		<i>Rheæ Pinus.</i>	502
<i>Laurus fulmine minime tangitur.</i>	186	<i>Ioui Ilex.</i>	
<i>Huius virtutes. Vbi primum inuenta.</i>		<i>Marti Fraxinus.</i>	
<i>Folia huius qui vrescebantur.</i>	ibi.	<i>Herculi Ceruus.</i>	
<i>Lamia fabula.</i>	393	<i>Æsculus.</i>	
<i>Latona Saturni filia.</i>	505	<i>Cornus.</i>	
<i>Quo pacto ac vbi parere ei necesse fuit</i>		<i>Populus.</i>	
506		<i>Apollini Iuniperus.</i>	186
<i>Dianam ac Apollinem enixa est.</i>	ibi.	<i>Laurus.</i>	
<i>Ex plan. fab.</i>	507	<i>Locus elementorum vocatus fuit Tartarus</i>	
<i>Latona quid sign.</i>	142	<i>& quare.</i>	533
<i>Vna ex 8. dijs ægyptiorum.</i>	179	<i>Lumina in sacris.</i>	26
<i>Lares Mercurij filij & quo pacto nati.</i>		<i>Luna.</i>	130
155. 156.		<i>De eius parentibus variæ sententiæ.</i>	
<i>Labyrinthi fabula.</i>	387	130. 131	
<i>Per hanc fabulam quid signif. voluerunt</i>		<i>Vbi nata.</i>	135
<i>Vet.</i>	388	<i>Soror Solis.</i>	ibi.
<i>Letbes fluius apud inferos.</i>	147	<i>In curru vehi.</i>	ibid.
<i>Cur obliuio dicta.</i>	148	<i>Marem & feminã esse putarunt.</i>	132
<i>Bibebatur duplici de causa aqua huius</i>		<i>Aliquando rogauit matrem ei tunicam</i>	
<i>fluminis.</i>	148. 149	<i>faceret: respons. matris, & huius rei signif.</i>	135
<i>Cur dixerunt Vet. Lethem fluium</i>		<i>Huic sagittæ tribuerunt.</i>	132
<i>eam aquam fluere vt semel epotam rerum</i>		<i>Præste beneficij crediderunt.</i>	133
<i>omniũ memoriam omnino mortui</i>			

Rerum Notabilium.

<i>Huius mutationes a quibus obseruatae.</i>	<i>Marsyas dorice musicae inuentos.</i>	331
133.134.	<i>Marsyas certamen cum Apolline.</i>	330
<i>De eius defectu u multa.</i>	<i>Ubi certamen fuit.</i>	ibid.
<i>Adamasse Endymionem dix. vet.</i>	<i>Ad superbiam tollendam inuenta haec fabula.</i>	331
<i>Sues ei immolabantur explicatio eorum quae de Luna dicuntur.</i>	<i>Materia appetit formam.</i>	478
<i>Luna habuit filiam.</i>	<i>Mars cuius filius.</i>	81
<i>Præesse parturientibus dix. & cur</i>	<i>Huius nutritrix.</i>	ibid.
151.	<i>Nullam certam ac legitimam uxorem habuit.</i>	ibid.
<i>Etiam dicta Lucina.</i>	<i>Multos filios e diuersis mulieribus suscepit.</i>	ibid.
<i>Huius cursus obseruatus, & mutationes a quibus.</i>	<i>Huius Auriga & Equi.</i>	ibid.
<i>Lucina Iouis, & Latonæ filia.</i>	<i>Huic lupus consecratus.</i>	ibid.
<i>Cognomina.</i>	<i>Et Picus, & Gramen.</i>	ibid.
<i>Huius eximia reuerentia.</i>	<i>Cognomina.</i>	82
<i>Maxima religione apud elcos præcipue colebatur.</i>	<i>Colebatur in lemno cui fiebant sacra humanis hostijs.</i>	ibid.
<i>Putabatur præesse parturientibus ac non solum mulieribus, sed etiam feminis brutorum.</i>	<i>Postea sus castratus & Verres illi maclabatur.</i>	ibid.
<i>Eius Imago apud Aegiienses.</i>	<i>Huius vicijm vide etiam.</i>	27
<i>Annua sacerdos electa quae Lucinae sacrificaret ut parturientes a doloribus solueret.</i>	<i>Huic deo maclabatur.</i>	ibid.
<i>Ludorum genera varia apud graecos.</i>	<i>Equus</i>	
235	<i>Lupus.</i>	
<i>Lybia populi cur tantum Soli & Lunae sacrificabant, & cur de reliquis dijs non erant solliciti.</i>	<i>Canis.</i>	
290	<i>Gallus.</i>	
<i>Lycæon rex Arcadiæ.</i>	<i>Picus.</i>	
313	<i>Vultur.</i>	
<i>Quo tempore imperauit. In lupum mutatum & quare multos filios ex uxore suscepit.</i>	<i>Deus belli.</i>	
ibid.	<i>Qui fuerunt huius comites.</i>	ibid.
<i>Per hanc fabulam ad humanitatem erga hostes antiqui nos adhortabantur.</i>	<i>Alleg. horum dictorum de Marte.</i>	83.
554	<i>& 354.</i>	
	<i>Marinorum demonum sacra.</i>	17
	<i>Maris natura quæ.</i>	88
	<i>Memnon Auroræ filius.</i>	301
	<i>Rex Aethiopiae.</i>	ibid.
	<i>Statua mirabilis.</i>	302
	<i>Bello troiano inter fuit.</i>	301
	<i>Historia de Memnone.</i>	303
	<i>Medea cuius filia, & suorum gestorum historia.</i>	309. 310
	<i>Huius crudelitas.</i>	312

M

<i>Magica artis max. vires.</i>	310
<i>Malorum hesperidum fabula. Ipsius explicatio.</i>	374
<i>Manuum lotio in sacris.</i>	13. 124
<i>Marsyas fabula & eius explicatio.</i>	329

I N D E X

<i>Mirabilia fecit magicis artibus.</i>	314	<i>Minos filius Iouis, & Europæ.</i>	108
<i>Medici officium 199. dotes & finis.</i>	314	<i>Quomodo regnum Cretæ habuit.</i>	109
<i>Medusa immoderatum Veneris desiderium habuit.</i>	390	<i>Iudex apud inferos.</i>	ibid.
<i>Huius turpia facinora.</i>	ibid.	<i>Huius mors.</i>	ibid.
<i>De hac varia apud script.</i>	391	<i>Moderatio animi deo gratissima, & bonum vitæ utilissima.</i>	555
<i>Mors.</i>	ibid.	<i>Mola salsa.</i>	14
<i>E sanguine ipsius capitis serpentum varia genera orta.</i>	ibid.	<i>Mola ubi primum inuenta.</i>	280
<i>E Gorgonibus fuit.</i>	392	<i>Momus diligentissimus, & perspicacissimus operum omnium contemplator.</i>	529.
<i>Quæ de Medusa dicta fuerunt enucleantur.</i>	392	<i>Nibil facit sed opera omnium aliorum deorum reprehendit.</i>	ibid.
<i>Mercurius Iouis filius.</i>	235	<i>Noctis, & somni filius fuit.</i>	ibid.
<i>Deus vigilantissimus.</i>	ibid.	<i>Quid per hæc signif. voluerunt vet.</i>	ib.
<i>Ubi educatus.</i>	ibid.	<i>Mortuorum sacra.</i>	20
<i>Variæ opiniones de eius educatione.</i>	ibid.	<i>Mos quidam antiquorum iurandi.</i>	351
<i>Hic fuit insignis fur.</i>	236	<i>Mors soror somni.</i>	120
<i>Huius atrocinita.</i>	ibid.	<i>Huius mater nox.</i>	ibid.
<i>Simulacrum apud Aegyptios.</i>	237	<i>Alas habet nigras.</i>	ibid.
<i>Caduceus illi dabatur.</i>	ibid.	<i>Non habuit templa, & quare.</i>	ibid.
<i>Præfectus palestritis una cum Hercule.</i>	239	<i>Induta veste stellata.</i>	125
<i>Triceps vocatus ob triplicem potestatem.</i>	240	<i>Gallum gallinaccum huic immolabant.</i>	120
<i>Huic deo qui sacra faciebant.</i>	ibi.	<i>Omnium malorum finis.</i>	121
<i>Huius filij, & a quibus susceptis.</i>	ibid.	<i>Omnibus hominibus communis.</i>	382
<i>Vere fuit Mercurius homo sapiens, & ingenio singulari prædito.</i>	241	<i>Multa excogitata à veteribus quibus rudiores homines ad probitatem adducerentur.</i>	96
<i>Litteras inuenit.</i>	ibid.	<i>Mundities, & corporis ornatus mirifice confert ad amorem conciliandum.</i>	212
<i>Antiqui cum nos ad studium sapientiæ adhortarentur, nonnulla de Mercurio finxerunt.</i>	241	<i>Mundi ortum per quam fabulam innuere voluerunt vet.</i>	537
<i>Mercurij influenza.</i>	ibid.	<i>Mundum à Deo esse creatum eumque consistere ex vniuersa materia aff.</i>	530
<i>Sens. s. circa ea quæ de Mercurio dicuntur.</i>	ibid.	<i>Muse poetarum præsides.</i>	402
<i>Midas Phrygiæ rex.</i>	521	<i>Vna cum Saturno nata e celo.</i>	ibid.
<i>Recepit Sitenum, & Bacchum humaniter.</i>	ibid.	<i>Carminum ac musices inuentrices.</i>	402
<i>Quid expectiuit a Baccho.</i>	ibid.	<i>Musarum vis admirabilis.</i>	405
<i>Aliquando aures asini habuit, & cur.</i>	522.	<i>Semper casta fuerunt secundum nonnullos.</i>	ibid.
<i>Menerug plurimæ.</i>	157	<i>De hac re variæ sententiæ.</i>	ibid.

Loca
*queris in ipse poem
 q. som. securis mulieris
 asl 482.*

Rerum Notabilium.

Loca multa musis consecrata, & corone.	ibid.	Presuit mari.	ibidem
Harum nutritrix.	ibid.	Suscipit filias.	ibid.
Studia varia.	406	Nerei peritia in regendis nauibus.	440
Quid intellexerūt Vet per Musas.	407	Filiae Nerei significant inuentiones ad nauigationem pertinentes.	ibid.
Explicantur qua de Musis dicta sunt.	406.	Nereides 50. fere filiae Nerei.	ibi.
Musica laus.	507	Harum nomina.	439
Musica addita sacrificijs deorū.	508. 509	Neque bonum neque malum facinus est, quod omnino reprehensione maledicorū & inuidorum carere possit.	529
N			
Nam sola est innocentia vitæque integritas, quæ nullam vel a dijs vel ab hominibus vindictam expectat quæque vbique tuta, & tranquilla est.	80	Nephele quid signifi.	322
Narcissi Fabula, & explicatio.	523	Neptuni parentes qui fuerunt.	84
Natio nulla potens ac diuturna esse potest quæ cum certa supplicia flagitiosis statuit, mox nullam habeat virorum bonorum rationem.	355	Quo pacto educatus de illius educatione opiniones varia.	85.
Natura arcana sub fabularum tegumentis occultantur.	478	De vxore.	ib.
Nautis inter sidera collocata a quibus extructa, & cuius consilio, & qua de causa.	322. 323	De eius veste.	ibid.
Nauigatio Columbi.	143	Neptuno Tridens cur datus.	ibid.
Necessariam esse omnino prudentiam.	493	Neptunus primus equitandi artem inuenit.	85
Nemea vbi celebrabantur.	233	Quando & vbi inuenit equum.	ibi.
In cuius honorem.	ibid.	De animalibus, quæ trahant huius currum varia.	ibid.
Quare sic dicta.	234	Pulsus e celo seruiuit. Laomedonti rege Troie.	ibi.
Nemesis cuius filia.	528	Qua de causa datus fuit locus huic fabula.	86
Alatam fixerunt.	ibi.	Filiorum numerus Neptuni fere infinitus.	ibid.
Quam habuit auctoritatem.	ibid.	Contentionem habuit de artificio cum Minerva, & Vulcano.	ib.
Huius munus.	ibid.	Munus huius dei duplex.	87
Fraxinum tenet, & quid hoc signifi.	529	Cognomina.	ibid.
Habet Victoriæ sigilla, & quid hoc signifi.	ibid.	Cur dixerunt Neptunum vebi currum super equore.	88. Cur ei attributum imperium maris.
Habet phialam cum inclusis aethiopiibus.	529	Neptuni templum nobilissimum apud argiuos, & qua de causa extructum.	47
Nereus Oceani filius.	438	Neptuni ac Iunonis de regione contentio.	480.
Ad hunc missus fuit Hercules, & quare.	ibid.	Huic deo Taurum immolabant.	ibi.
A quibus educatus.	ibid.	Thunnus aliquando.	ibid.
		Aquæ elementum Nept.	ibid.

I N D E X

- In varias formas ob amores mutatus .*
ibidem .
Eum comitabantur multi marini dei ib.
Neptunus vis diuina per aquam diffusa
quæ totam molem a corruptione præ-
seruat . 534
Nil a diuina vindicta protegere potest .
328
Niobes . 326
Huius filij ac filia . ibi.
Suorum filiorum ac filiarum mors . ibi.
Causa mortis . ibid.
Huius statua aliquãdo lachrymabatur .
327.
Exprimit sententiã antiquorum ex his
quæ de Niobe dicuntur . ibid.
Hæc fabula ad historiam relata . 328
Ad deprimendam temeritatem morta-
lium . ibid.
Niobem introduxerunt antiqui . 328
Nili historia . 477
Nobilitas vera est virtus . 94
Non ad publicam sed ad propriam utili-
tatem respublikas gubernare, nunc mos
est . 493
Non sufficere vires humanas ad superan-
da pericula . ib.
Non esse curandum quid homines impru-
dentis de nobis loquantur cum nobis
multorum recte factorum fuerimus con-
scij . 534
Nox deorum omnium antiquissima . 118
E Chao nata . ib.
Huius filia . 120
Deorum ac hominum mater . ib.
Qua veste inducitur Genus incendendi
E quo loco dicebant venire . ib.
Gallus ei immolabatur . Ethym. eius
nominis . 120
Quid signif. quæ de nocte scripserunt
ac dixerunt veteres . 120
Nullæ vires iniquum hominem possunt a
iusta vindicta dei protegere . 534
Numa lege sancivit ne qua pellex Iuno-
nis templum ingrederetur . 69
Nūquam inermis est animus sapientis ad
euentus fortune vel consilio vel patien-
tia superandos . 162
Nutricum ingenium lacti transfundi . 9
Nymphæ Oceani filia . 254
fluuiorum matres . ibid.
Credita celestes terrestres fluuiales
marinæ stagnorum præsidis .
Marinæ nympha vocatæ Nereides . ib.
Nympha quare dicta fructifera . 541
His Mel, Lac, Mulsam offerebantur .
28.
Alleg. de Nymphis . 256
- O
- O**ceanus quare dictus pater rerum .
 549.
Quare pater deorum . 426
Huius uxores . ibidem.
Fluuij ex eo nati . ibidem.
Ipsius perpetuus motus . 427
Filij, & filie huius multa . 428
Oceani descriptio . 427
Oceani amicitia cum Prometheo . ibid.
Cur de Oceano quædam ficta . 427
Odorum vsus in sacris . 16
OEdipus sphingis enigma soluit . 527
Parricida fuit . 526
Rex a Thebanis declaratus . ibid.
Oleum in sacris Plutonis . 29
Olympica certamina à quibus primum in-
stituta . 226
Opinio de terremoto secundum Herodo-
tum . 86
Opulenti cenam in triuio exponebant in
sacrificijs Hecatis . 125
Variæ sententiæ hac de re . ibid.
Quo tempore fiebant . ibid.
Varij modi seruati in his certamini-
bus . 227

Rerum Notabilium.

<i>Multa coronarum gratia proposita vi-</i> <i>storibus in diuersis temporibus .</i>	<i>ib.</i>	<i>Cur hoc nomine vocata.</i>	158
<i>Omnis graecorum theologia, & philosophia</i> <i>oculte sub fabulis tradita ac antiquitas</i> <i>ab aegyptijs capta.</i>	556	<i>Clypeus huius deę mirificus .</i>	<i>ib.</i>
<i>Oreades nymphę ex montibus orta.</i>	253	<i>AEdificandi viam inuenit.</i>	159
<i>Res ab ipsis gesta.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Tibiarum vsus, & musicam Acu pin-</i> <i>gere : telam texere omne lanificium,</i> <i>leges classicaq; adinuenit.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Montibus pręerant.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Cultum ac plantationem oleę.</i>	<i>ib.</i>
<i>Nomina earum non constat.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Virginitatis studiosa. Cognomina.</i>	<i>ib.</i>
<i>Orestis historia.</i>	494	<i>Peregrinationes .</i>	162
<i>Omnia diuina prudętia gubernari.</i>	530	<i>Quid per fabulosa de Pall. demonstr.</i> <i>vet.</i>	162. & 538
<i>Orionis parentes .</i>	457	<i>Notua auris huic sacra, & cur.</i>	63
<i>Venator .</i>	<i>ib.</i>	<i>Datur illi crista , & galea.</i>	<i>ib.</i>
<i>Inter sydera collocatus.</i>	<i>ib.</i>	<i>Cuspis tribuitur, & cur.</i>	<i>ib.</i>
<i>Lumine oculorum orbatus, & cur.</i>	458	<i>Cur insidebat cassidi huiusce deę gallus</i> <i>gallinaceus .</i>	163
<i>Sanitati restitutus.</i>	<i>ib.</i>	<i>Amica musarum, & semper virgo.</i>	<i>ib.</i>
<i>A diana amatus.</i>	<i>ib.</i>	<i>Hanc vnam ex omnibus dijs proximũ</i> <i>Ioui locum tenere putarunt.</i>	<i>ib.</i>
<i>Huius mors.</i>	<i>ib.</i>	<i>Quare oleum inuenisse dicitur .</i>	<i>ib.</i>
<i>Quę de orione dicuntur meteorologicę</i> <i>explicata .</i>	459	<i>Quare Tiresiam cęcum fecit .</i>	<i>ib.</i>
<i>Orion ventorum & pluuiarum & fulmi-</i> <i>num ac tonitruum materia.</i>	550	<i>Credita est portis ciuitatum priuita-</i> <i>rumq; domorum pręfecta .</i>	<i>ib.</i>
<i>Orpheus Apollinis filius.</i>	399	<i>Gorgonis caput in pectore cur gesta-</i> <i>bat .</i>	164
<i>Multa idonea humanę politicęq; vi-</i> <i>tae inuenit .</i>	<i>ib.</i>	<i>Vim solis eam esse nonnulli credide-</i> <i>runt .</i>	<i>ib.</i>
<i>Ad inferos descendit .</i>	400	<i>Palladij vis .</i>	161
<i>Discerpius a Bacchis.</i>	<i>ib.</i>	<i>Pandora composita a Vulcano ac de ea fa-</i> <i>bula quędam .</i>	165
<i>Huius scripta.</i>	<i>ib.</i>	<i>Pan deus pastorum, & venatorum.</i>	242
<i>Artis dicendi & metri pręstantissimus.</i> 402.		<i>Varia de eius parentibus. Educatus a</i> <i>Nymphis .</i>	246
<i>Primus vsus est instrumento musico 7.</i> <i>cordarum .</i>	<i>ib.</i>	<i>Qua ratione hunc deum sculpebant, &</i> <i>pingebant .</i>	243. 246
<i>Huius ordo in hymnis.</i>	26	<i>Quid in manibus gestabat .</i>	244
<i>Cur ficta sint quę de Orpheo dicuntur .</i> 401.		<i>Syringam amauit .</i>	245
<i>Ossium lectio .</i>	21	<i>Cum Cupidine colluctatus, & vincus.</i> <i>ibidem .</i>	
<i>Ouis nigra pręgnans maculabatur dijs in-</i> <i>ferorum .</i>	20	<i>Amavit Lunam .</i>	<i>ib.</i>
		<i>Quare Pan dictus .</i>	<i>ib.</i>
		<i>Forma huius dei .</i>	247

P.

Pallas Iouis capite nata. 156
 Varię sententię de hac re . 157
 Pręfecta sapientia . *ib.*

d

Offe-

I N D E X

Offerebatur illi lac, & mel.	248	Huius historia.	485
Pan est hæc vniuersa corporum natura- lium moles.	540	Huius continentia.	486
Coluerunt hunc deum piscatores.	248	Per fab. Penelop. Ver. continentia, & pa- tientia in feminis excitabantur conser- uatio rerum domesticarum, & in omni- bus denique prudentia.	552
Eorum quæ fabulose de Pane dicta sunt explicatio.	245	Persarum religio.	6
Pandion rex Athenarum.	514	Templa Græcia, inflammarunt.	ibid.
Pandiones multi.	515	Phantasmata Hecateæ quæ, & qua occasio- ne apparebant.	126
Parcæ Ioui ac Themidis filię.	108	Pharmacum a Medea inuentum, & eius effectus.	313
Concordes.	206	Pheton Climenēs, & Solis filius.	297
Ioui superiores.	51	Per hanc fabulam, intelligenda est aliqua eximia Siccitas.	299
Nomina varia.	206	Pheton fulmine deiectus quid inuauit. ibid Huius sorores quantum eius mortem luxerunt, & quid hoc figm. sign.	ibid.
Sub harum potestate omnia sita.	107	Varie signis huius fab. Phætonis.	299
Tres parcæ tria templa. Opinio philoso- phorum de his.	108	Phinei flagitia, & supplicium.	382
Quare in spelunca dixerunt habitare.	108.	Phorcym latini Forcum nominant: fuit ma- ris, ac terræ filius.	ibi.
Parce necessitatis filia nominata.	ib.	Phrixus quis fuit.	320
Paris cuius filius.	349	Quo pacto, e qua de causa amisit soro- rem.	ibi.
Expositus feris.	ib.	Colchidem peruenit.	ibid.
Causa excidij suæ patrię. Huius iu- diciū.	350.	Auream onem immolauit.	ibid.
Explicatio huius fab.	352	Is rerum astronomicarum scientia dele- ctatus, & ob id dictum a fabularum ar- tificibus in celum ab ariete sublatus.	322.
Paternæ vel iniquitatis, vel probitatis exē- pla domestica filij pleuſq; sequuntur.	533	Pisura laudes.	409
Pasiphæ fab. & eius explicatio diuersa	304.	Pictorum opera celeberrima.	409. vsque ad 419.
Per hanc fabulam animæ nostræ naturā significarunt.	305	Pictores, & statuarij clari.	409. vsq; 419
Pauo in templo Eubeg ex auro Iunoni di- catus.	70	Pinariorum familia.	14
Pena adulterorum apud Lacedemonios quæ.	212	Pluto cuius filius.	89
Pena quæ proposita fuit dijs, qui per aquam Stygiam peierabant.	99	Huius res gestæ.	ibid.
Peanes vnde dicti.	190	Nutrix, quæ pax fuit.	90
Peanum genera.	ibi.	Claues pro insigni aliquando habuit.	ib.
Ops.	420	Opulentia deus.	ibi.
Penates dij qui fuerunt.	152	Februus vocatus.	ibid.
Horum munus.	ibid.		
Quid ipsi sign.	153		
Penelopes vxor Vliffis.	552		

Rerum Notabilium.

<i>In curru vehi ipsum atrorum equorum antiqui sinxerunt .</i>	<i>ibid.</i>	<i>Huius arrogantia .</i>	<i>ibid.</i>
<i>Rapuit proserpinam & quid hoc sign.</i>		<i>Oculo priuatus .</i>	<i>ib.</i>
534.		<i>Vere Cyclopes fuerunt latrones .</i>	<i>ib.</i>
<i>Ubi fuit magno in honore.</i>	91	<i>Nonnulli maluerunt hanc fabulam ad</i>	
<i>Taurus immolabatur huic deo.</i>	<i>ibid.</i>	<i>physicas rationes traduci .</i>	512
<i>In quo loco penetravit subterra cum</i>		<i>Portunus quis fuit .</i>	435
<i>Proserpinā detulerit ad inferos & hac</i>		<i>Palæmon à grecis vocatus .</i>	434
<i>de re varia sententię .</i>	129	<i>Præces in lustrationibus .</i>	23
<i>Pluto a latinis orcus appellatus .</i>	<i>ibi.</i>	<i>Præces & vota apud deos cuiusmodi .</i>	29
<i>Quare Pluto diſus .</i>	<i>ibid.</i>	<i>vsque .</i>	32
<i>Cur dixerunt veteres illi obtigisse im-</i>		<i>Priapus quos habuit parentes latet.</i>	283
<i>perium inferorum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Ubi ortus .</i>	<i>ibi.</i>
<i>Ipsum putarunt elementum terrę.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pergratus læpsacenis mulieribus .</i>	284
<i>Cur rex mortuorum diſus .</i>	92, 534	<i>Asinus maſtatus in sacrificijs huius</i>	
<i>Primus rationes ex cogitauit de alte-</i>		<i>dei & quare .</i>	284, 285
<i>ra vita .</i>	97	<i>Huius mors .</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plutonium os vbi .</i>	91	<i>Imago .</i>	<i>ibid.</i>
<i>Huius loci conditiones .</i>	<i>ibid.</i>	<i>Quare Priapus obſcenus fingitur &</i>	
<i>Plutus quis fuit apud Vet.</i>	92	<i>quid signif.</i>	<i>ib.</i>
<i>Cuius filius .</i>	<i>ibid.</i>	<i>Principis ſapientia & integritas omnium</i>	
<i>Hunc deum fuiſſe cecum .</i>	<i>ibid.</i>	<i>rerum bonarum vbertas ac felicitas</i>	
<i>Alias acutiſſime vidit .</i>	<i>ibid.</i>	<i>demum conſequitur .</i>	537
<i>Timidiſſimus fuit .</i>	92	<i>Probitatis comes eſt vbique lætitiã & fi-</i>	
<i>Omnium dcorum pernicioſus .</i>	93	<i>dentia .</i>	535
<i>Maiori honore cultus quam dij ceteri.</i>		<i>Proſerpina viſtima .</i>	27
<i>ibidem .</i>		<i>Prometheus Iapeti filius .</i>	164
<i>Deum hunc alij potentiſſimum; alij im-</i>		<i>Multarum artium inuentor .</i>	<i>ib.</i>
<i>becillum eſſe dixerunt .</i>	94	<i>Habuit ſorem, & plurimos fratres,</i>	
<i>Huius filia quæ fuit .</i>	<i>ibi.</i>	<i>& filios, & filias .</i>	<i>ib.</i>
<i>Quæ dicta ſunt de Pluto quid ſignif. ib.</i>		<i>Finxit hominem eluto .</i>	<i>ib.</i>
<i>Cur Cereris filium eſſe dicebant anti-</i>		<i>Quæ ratione id fecit .</i>	<i>ibid.</i>
<i>qui . Quare eum cecum introduxerūt.</i>		<i>Fabula de Prometheo Ioue ac bobus .</i>	
135.		165.	
<i>Plurimum conſert ad prudentiam tempe-</i>		<i>Rapuit ignem Ioui .</i>	<i>ibid.</i>
<i>ramentum corporis .</i>	314	<i>Alligatus ac dilaniatus ab aquila .</i>	<i>ib.</i>
<i>Porcellus in lustrationibus .</i>	23	<i>In Academia extabat ara huius cum</i>	
<i>Poliphemus inter Cyclopes viribus corpo-</i>		<i>Vulcano, & Pallade communis .</i>	166
<i>ris formę magnitudine præſtabat cæ-</i>		<i>Quare columnę alligatum fuiſſe dix-</i>	
<i>teris gig.</i>	509	538.	
<i>Ubi habitabat .</i>	510	<i>Multa in honorem Promethei fiebant</i>	
<i>Adamauit Galateam .</i>	<i>ibid.</i>	<i>& cur .</i>	<i>ib.</i>
		<i>Quæ ipſe inuenit .</i>	<i>ib.</i>

I N D E X

- Liberatus ab Hercule.* ib. *bendi vinum sequuntur.* 541
Prometheus mens ac tempus. ib. *Quæstio plus ne bonitas aeris an copia bonarum aquarum conferat regionibus.* 480.
Quædam historia de eo. 169
Ut veteres demonstrarent omnem humanam prudentiam, quæ a diuina voluntate dissentiret esse perniciosam mortalibus Promethei fab. proposuerunt. 538.
Proserpina Cereris filia. 127
De huius ortu sententiæ diuersæ. ib.
Narratio de eius raptu. 127. 128. 129
Petitio Cereris ad Iouem circa reditum Proserpinæ. ib.
Responsio Iouis. ib.
Rei euentus hac de re. 129
Signif. dictorū de Proserpina. 130. 129
Proserpina semen rappresentat quod in terra spargitur, & quæ ei accidit exprimit aut. 130. 537
Proteus marinus deus. 441
Neptuni filius. ibid.
Fabula Menelai, & Protei. ibid.
Hunc in curru vehi qui a phocis traheretur putarunt antiqui. ibid.
Quæ crediderunt de Proteo declarantur. 442
Proteus vir sapientissimus fuit qui multa de naturali philosophia scripsit. 483
Pulchritudo omnis ad integritatem morum, & equitatem, & innocentiam transferenda est, sine quibus virtutibus omnino, & ex oculis viri boni remouenda. 74
Pyram qui incendebant. 21
Pythagoræ opinio de anima. 147. 537
Pythia certamina quando instituta. 232
Ludicra, & præmia victorum. ibi.
De tempora quibus agebantur Pythia sæpius immutata. 233
- Q**
- Quæ resistunt magicis artibus.* 126
Quæ ebrietatem ac immoderatum bibendi vinum sequuntur. 541
Quæstio plus ne bonitas aeris an copia bonarum aquarum conferat regionibus. 480.
Qui enim vir bonus vere existit ille neque auaritia neque ambitione vlla, loco dimouetur. 72
Quid significat aurea illa cathena, qua omnes aij Iouem de cælo detrahere frustra conati sunt. ibi.
Qui fuit sceleratus, & improbus, ille querulus lamentationibus, & curris plenus flumina quæ sunt apud inferos, traiecit. 535.
Qui plurimum valent viribus illi minimū pollent ingenio. 545
Quo pacto humana vita instituenda est.
- R**
- Res non solum philosophicæ sed etiam medicæ aliquando per fabulas antiquis explicabantur.* 75
Responsa dabantur variis temporibus variis modis. 325
Religionis descriptio. 544
Res absumentur pro tempore. 533
Rhadamantus quis fuit. 109
Cretensis. ibid.
Exul. 110
Iudex apud inferos. 109
Rhea terræ, & cæli filia. 500
Saturni vxor. 501
Iouis mater. ibid.
Hæc prima vrbes condidit, & arces excogitauit. ib.
Tympanum illi tribuerunt. ibid.
Huius deæ sacerdotes vel a nolentibus torquebant victui necessaria, & quibus artibus. 502
Amabo te hæc verba perpende.
Famuli huius deæ quomodo vocati. 502
Huius sacrificia quando fiebant. ib.
Variis nominibus vocata. 503
- Huius*

Rerum Notabilium.

<i>Huius sacra .</i>	17	<i>Vinctus, & solutus.</i>	57.61
<i>Vere est terra vel vis t erræ.</i>	ibi.	<i>A filio in Tartarum coniectus.</i>	57
<i>Romanorum de dijs opinio.</i>	6. & 7.	<i>Elapsus in Italiam .</i>	58
<i>Romani superstitiones omnium deorum in suam urbem transfuerunt .</i>	8	<i>Italos primus docuit plantationes , in- sitiones , educationes arborum fructife- rarum plantarumque culturam .</i>	522
S			
<i>Sacrificia diuersa deorum superiorum , & inferiorum.</i>	10.11	<i>Patrem capit, ac illi genitalia præcidit .</i>	65.
<i>Sal in lustrationibus.</i>	23	<i>Et quid hoc sign.</i>	533. & 65
<i>Salubritas AESculapij filia, & quare sic dix. Vet.</i>	198	<i>Huius rei historia .</i>	66
<i>Sanguis victimarum in sacris marinis.</i>	15 & 18.	<i>Filios hunc edisse finxerunt Vet. huius- que rei explanatio .</i>	ibidem
<i>Sanguis victimarum in sacris mortuorum, & in sacris inferiorum.</i>	19. & 22	<i>In equum seipsum transformauit.</i>	61
<i>Sapientie vis.</i>	393	<i>Huius victimæ aliquando humanae fue runt .</i>	ibi.
<i>Sapientia rara in feminis .</i>	162	<i>Regnauit in egypto .</i>	62
<i>Sapientia sola rebus omnibus dominatur , quæ neque vllas celi Mutationes, neque fortuna minas pertimuit .</i>	242	<i>Huius imago .</i>	64
<i>Sapientia, & peritia, nascitur regib' ex as- sidua exercitatione , ac varietate nego- tiorum .</i>	162	<i>Sturnus Chymistarum .</i>	64
<i>Sapientia necessaria in bellis gerendis. ibi.</i>		<i>Saturnus sapientissimus.</i>	532
<i>Sapientia omnia corporis vitia delet. 493.</i>		<i>Saturnia genitura.</i>	63. & 64
<i>Sapientie tanta est pulchritudo, vt si ocu- lis cerni posset: mirificos amores sui ex- citaret in animis hominum .</i>	519	<i>Saturnia Italia dicta .</i>	ibid.
<i>Sapientis animus nunquam incermis ad e- uentus fortunæ vel consilio vel patien- tia superandos .</i>	162	<i>Saturnalia quæ.</i>	61
<i>Sapientis est etiam cedere tempori , & vti opportunitatibus .</i>	ibid.	<i>Satyrorum origo, & parentes incerti.</i>	248
<i>Sapientis veritatem , & omnem vitæ ra- tionem omnibus conspicuam esse, maxi- mum est aduersus fortunæ iniurias pro- pugnaculum, & in aduersis rebus conso- latio .</i>	ibi.	<i>Bacchi socij.</i>	ib.
<i>Saturnus tempus est.</i>	53.62	<i>Sic dicti a salacitate .</i>	ib.
<i>Eiusdem parentes fratres , & sorores .</i>	55. 56.	<i>Primitias pomorum, & vuarum istis of- ferebant Vet.</i>	ibid.
<i>Uxor filij ,</i>	56	<i>Scientiæ, & artes per temporum vicissitu- dines immutantur: etenim cum ipsæ ad summum creuerunt vt res cætera hu- manæ tandem decrescunt.</i>	201
		<i>Scytharum religio.</i>	
		<i>Scylla, & Charibdis monstra infesta na- uigantibus .</i>	453
		<i>Scylla cuius filia.</i>	ib
		<i>Securis vsus in sacris.</i>	ib.
		<i>Seminis necessitas ad procreationem.</i>	540
		<i>Sententiæ variæ, ad recte influendos</i>	
		<i>mines .</i>	531
		<i>Senum mores .</i>	303
		<i>Præstans forma fuit.</i>	454
		<i>In monstrum marinum conuersa , &</i>	

I N D E X

<i>cur.</i>	<i>ib.</i>	<i>E cęlo missus.</i>	
<i>Vera Scyllę descriptio.</i>	456	<i>Alatus.</i>	
<i>Sicilia ferax.</i>	61. & 63	<i>Eius effectus.</i>	
<i>Si quis cupiditatibus cesserit ille postea vel in maximas calamitates illabetur, vel in miserimum mortis genus inci- det.</i>	402	<i>Dulcissimus.</i>	
<i>Silennus Bacchi comes, & eius descriptio.</i>	251.	<i>Huius ciuitas.</i>	
<i>Silennus vini vis.</i>	541	<i>Descriptio ciuitatis.</i>	
<i>Per huius formam sub oculos ebrietatis turpitudinem posuerunt vet.</i>	<i>ib.</i>	<i>De somno explicat.</i>	123
<i>Sileni qui crediti fuerunt.</i>	250	<i>Somnia vbi habitent.</i>	123
<i>Opem tulerunt Ioui aduersus gigantes. ibidem.</i>		<i>Somniorum descriptiones.</i>	123
<i>Sirenes fuerunt filię Acheloi ac Terpsi- chores.</i>	395	<i>Somniorum portę.</i>	<i>ib.</i>
<i>Nomina illarum.</i>	<i>ib.</i>	<i>Sphinx cuius filia.</i>	524
<i>Earum mirabilis suauitas.</i>	396	<i>Huius forma.</i>	525
<i>Astutia.</i>	<i>ib.</i>	<i>Quando a ato statutū ei moriendū.</i>	<i>ib.</i>
<i>Se in mare precipitarunt, & cur.</i>	397	<i>Quid significatū fuit ab antiquis sapiē- tib' ijs, quę dicta sunt de Sphinge.</i>	526
<i>Sirenes alij voluptates: alij adulatorum voces significare voluerunt.</i>	398	<i>Strophe & Antistrophe.</i>	17
<i>Sol e quibus parentibus ortus difficile est scire.</i>	287	<i>Scyx a quibus parentibus orta.</i>	99
<i>Habuit multos filios, & filias.</i>	290.	<i>Huius filia Victoria.</i>	<i>ib.</i>
<i>& 291.</i>		<i>Sanctissimum iusurandum per Stygem dij habebant.</i>	<i>ib.</i>
<i>Solis filij vere, sunt radij.</i>	292	<i>De eius aqua multa.</i>	11.100
<i>Huius currus magnificentia a quo de- scripta.</i>	288	<i>Quid ipsa signif.</i>	100
<i>Ac de hoc curru multa.</i>	289	<i>Sulphur.</i>	23
<i>Habuit armenta, & greges.</i>	290	<i>Sylvanus vnde ortus, ignotum est.</i>	252
<i>Pater, & auſtor generationis.</i>	288	<i>Huius deo sacra fiebant apud Lat.</i>	<i>ib.</i>
<i>A splendore Phębum nominarunt.</i>	539	<i>Huius mentio nulla apud gręcos.</i>	<i>ib.</i>
<i>Soles plures vocati fuerunt.</i>	288	<i>Offerebatur illi lac.</i>	<i>ib.</i>
<i>Propter obliquum huius cursum planta ac animalia fetum producent.</i>	539	<i>Ciparissum puerum adamauit.</i>	<i>ib.</i>
<i>Somnia audit, & videt.</i>	5	<i>Quid Sylvanus innuat.</i>	253
<i>Syderum dominus.</i>	289	<i>Sisyphus omnium mortalium astutissi- mus.</i>	334
<i>Fabulosa de Sole explicata.</i>	292	<i>Huius supplicium.</i>	<i>ib.</i>
<i>Seli vivo bono omnia tuta sunt.</i>	116	<i>Ubi mortuus est.</i>	<i>ib.</i>
<i>Somnus filius Herebi ac Noctis.</i>	121	<i>Varie opiniones de eius supplicio.</i>	<i>ib.</i>
		<i>Cuius gratia finxerunt illa de Sisypho Vet.</i>	335
		T	
		T <i>Artari descriptio.</i>	116
		<i>Quantum distet a terra.</i>	117
		<i>Tartarus est locus pęnarum luce omnino carens vnde non datur amplius reditus.</i>	
		536.	

Rerum Notabilium.

<i>Tartari nominis significatio.</i>	<i>ib.</i>	<i>Cuius filius.</i>	386
<i>Tantali flagitia.</i>	337	<i>Herculis virtutem imitavit.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Tantali supplicium.</i>	336	<i>Amicitia quã habuit cum Pirithoo.</i>	<i>ib.</i>
<i>Deos in hospitium habuit.</i>	335	<i>Pugnauit cum Amazonibus.</i>	387
<i>Nectar, & Ambrosiam hominibus impertiuit.</i>	337	<i>Descendit ad inferos.</i>	388
<i>Rerum caelestium inuentor Tant. signorum quã de Tantalo dicuntur.</i>	337	<i>Qua de causa.</i>	<i>ibidem</i>
<i>Quid per hanc Tantali fabulam Cic. intelligat.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Rapuit Helenam.</i>	<i>ib.</i>
<i>Tempus natum est. celi motu.</i>	530	<i>Qua dicuntur de Theseo alij ad historiam. alij ad mores referunt.</i>	389
<i>Templa ad orientem versa.</i>	11	<i>Thessale mulieres clara in veneficiis habitae.</i>	133
<i>Horũ structura pro ratione deorum.</i>	<i>ib.</i>	<i>Thesmophoria sacrificia a quo initium habuerunt.</i>	278
<i>Eorundem religio.</i>	14	<i>Thetis vxor oceani.</i>	<i>ib.</i>
<i>Templum Iunoni extructum sine foribus vbi fuit.</i>	71	<i>Terra ac Celi filia.</i>	428
<i>Tellus quibus parentibus orta non est facili consequi coniectura.</i>	294	<i>Dearum mater.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Hæc dea fuit existimata inter deos terrestres, & inferos.</i>	295	<i>In varias formas mutabatur.</i>	429
<i>Multis nominibus appellata.</i>	295	<i>Quomodo delusit Vulcanum.</i>	517
<i>Terra conditiones.</i>	472	<i>Quomodo occultabat filios. E Peleo susceptos.</i>	429
<i>Terra victima.</i>	27	<i>Moles aquæ Thetis.</i>	<i>ib.</i>
<i>Terram tanquam feminam Solis calore ad generationem excitari, ac tanquam semina ex omnibus elementis vim condensatam in se recipere.</i>	296	<i>Thus in sacris.</i>	16. & 18
<i>Tereus Martis filius.</i>	389	<i>Titanes Terra ac Celi filij.</i>	339
<i>Thraciæ imperauit.</i>	390	<i>Aduersus Iouem bellum susceperunt, & cur.</i>	340
<i>In auem mutatus.</i>	<i>ib.</i>	<i>Victi, vulnerati, in Tartarũ deiecti.</i>	<i>ib.</i>
<i>Huius turpe facinus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Elementorum mutationes per hæc fab. antiquos explicasse crediderunt.</i>	342
<i>Sepulchrum vbi.</i>	<i>ibi.</i>	<i>Varię declarationes huius fab.</i>	341
<i>Termini victima.</i>	28	<i>Tithonus raptus ab Aurora ac immortalitatem adeptus.</i>	303
<i>Ternarij numeri vsus in sacris.</i>	15. 18	<i>Venit in eximiam senectutem.</i>	<i>ib.</i>
<i>Thaletis Milesij opinio fuit humorem siue aquã rerum omnium esse autorem.</i>	246	<i>Historia de eo.</i>	<i>ib.</i>
<i>Thamyris, & eius fab.</i>	328	<i>In cicadam conuersus, & id signif. senilem garulitatem, & loquacitatem.</i>	<i>ib.</i>
<i>Huius arrogantia, & finis.</i>	544	<i>Tridens Neptuni quid sign.</i>	88
<i>Huius fab. explic.</i>	329	<i>Tripod quid.</i>	184
<i>Themis quid sign.</i>	225	<i>Triptolemus quis fuit. Qua de causa missus a Cerere per totum orbem terrarum.</i>	278
<i>Theseus ad Herculis imitationem multos latrones, e medio sustulit.</i>	315	<i>Historia de hac re.</i>	270
		<i>Triton Deus marinus.</i>	430

I N D E X

- Huius suprema pars corporis vsq; ad umbilicū fuit hominis at inferior vsq; ad caudam delphini.* 430
- Habuit vocem humanam.* ib.
- Vocatus Nilus.* 432
- Deitas Tritonum vnde.* 432
- Tritones dei crediti, quia præsto sunt nauigantibus.* ib.
- Typhei magnitudo.* 343
- Typho quis fuit.* 189
- Quo loco casus.* ib.
- Cuius filius, & quō natus.* 344. 345
- Huius educatio.* 346
- Admirabili corporis magnitudine præditus.* ib.
- Huius forma.* 545
- Vulneratus a Ioue.* ib.
- Vbi humatus.* 347
- Typho vis ventorum.* 349
- Ad historiam alij, alij ad physicam referunt hanc fabulam.* ib.
- Tityi flagitium, & supplicium.* 338
- Easdem fab. physice exposita.* 339
- V
- V***arietas cursuum fluviorum.* 477
- Vates filij Apollinis existimati.* 187
- Vaticinia diuerse apud diuersas nationes fiebant.* 186. 187
- Vbi fortuna concussa sunt terga vertuntur affines.* 328
- Vbi, & quis primus fuit qui docuit mortales vesci glandibus, & extruere tugu-
ria.* 325
- Venti autores fertilitatis.* 509
- Venus cuius filia.* 202
- Vbi concepta. A quibus educata.* ib.
- Dicta Cypria.* ib.
- Cognomina.* 102. 103. & 209
- Ducta in Cælum. Artem meretriciā inuenit, & exercuit.* 103
- Hanc deā sinxerūt antiqui in cursu ve-
bi quæ a Cygnis trahi autumariūt.* 284
- De hac re variæ opiniones.* ibid.
- Præerat matrimonijs.* ibid.
- Cestum discolorum iniunxerunt illi, &
quæ in ipso erant.* 204
- Alia celestis Venus.* ibid.
- Alia popularis.* ibid.
- Alia Hortensis.* 205
- Varij cultus harum dearum.* 204
- Publicæ capra; Hortensi, & celesti iu-
uencam mactari oportebat.* ibid.
- Sues admissi ad huius deæ sacrificia.* ib.
- Omnes dei illius imperio cessit.* 206
- Omnia ipsam gubernari.* ib.
- Hæc vna mundum procreauit, & pro-
creata nutrit.* 206
- Amore capta.* ib.
- Huius filij, ac filia.* ib.
- Vesta Saturni, & Rheæ Fil.* 470
- Seruatrix domorum.* 471
- Prima domos extruere inuenit.* ib.
- Descriptio formæ Vestæ.* ib.
- In omnibus sacrificijs primitiæ Vestæ of-
ferebantur, & quare.* ib.
- Ab initio Romæ præcipua religione cul-
ta.* ib.
- Far, & flores ei offerebantur.* ib.
- Vesta anima terræ.* ib.
- Præfesta conuiuiorum, & omnium sa-
crorum.* ib.
- Mos in sacrificijs huius deæ.* ib.
- Ira exarsit in feminas Lemni.* 209
- Contentionem habuit de formæ præ-
stantia cum Pallade, & Iunone.* 2
- Venus pro libidine.* 10
- Venus quid vere sit.* 211
- Quid sign. quæ de Venere dicuntur.* 209
- Quare dicant nata e spuma maris.* 211
- Quare credita dea conciliandorum ani-
morum.* ib.
- Risus amica.* ib.
- Sine vi Solis nulla potest esse Venus.* 213.

Rerum Notabiliũ.

<i>Vestes sacerdotum.</i>	12	<i>Vita quid.</i>	121
<i>Vialactea qua de cã, & quo pacto facta.</i>	68	<i>Vita mortalium fortune lusus.</i>	178
<i>Victima selecta.</i>	12. 14. 15	<i>Vitis nigris aut cæruleis ornabantur ara pro defunctis ab antiquis.</i>	22
<i>Victima post sacra in conuiujs.</i>	17	<i>Ulysses vbi natus.</i>	490
<i>Victimæ nigre marinorum deorum.</i>	18	<i>Quare sic dictus.</i>	ibid.
<i>Victimæ mortuorum.</i>	21	<i>Huius gesta.</i>	491. 492
<i>Victimarum color.</i>	19	<i>Huius sapientia.</i>	493
<i>Victimarum ratio.</i>	27	<i>De isto cur illa ficta a poetis.</i>	492. 453
<i>Victimæ humanæ.</i>	30. 31	<i>Uniuersum fundamentum religionis apud ægyptios a Mercurio prius inuentum fuit vna cum ritibus sacrorum.</i>	238
<i>Villos e fronte victimæ euulsos conijciebant veteres.</i>	15	<i>Vnus æther. Vnus mundus; Vñ tẽpus.</i>	532
<i>Vini effusio inter cornua victimarum.</i>	15	<i>Vulcanus cuius filius fuit.</i>	74
<i>Vinum sacris cereris non adhibitum.</i>	19	<i>Quo pacto conceptus.</i>	ibid.
<i>Vino nõ debem' immoderate indulgere.</i>	379	<i>A quibus educatus, & de educatione vã riæ opiniones.</i>	75
<i>Vinum inijcebatur, & pateris in flammis in honorem deorum.</i>	16	<i>Vulcano fax cur assignata.</i>	2
<i>Et aliquando in aqua.</i>	18	<i>Præcipitatus a Ioue.</i>	74
<i>Viri boni Saturni tempore sine calamitatibus sine curis, sine agritudine propter temperantiam viuebant per incunctissimam Senectutem.</i>	532	<i>Huic Lemnum consecrata.</i>	74. 78
<i>Vir bonus rectum sponte seclatur.</i>	58	<i>Habuit uxorem Aglaïam.</i>	75
<i>Virtuti patet locus externas apud quasque nationes.</i>	64	<i>Vindictam sumpsit ex matre.</i>	75
<i>Viri boni etsi aliquandiu pro benefactis operantur, & patiuntur domesticas calamitates: tamen nemo vir bonus diu potest esse infelix.</i>	435	<i>Certamina in eius honorem.</i>	ibid.
<i>Virtuti non oportet proponere diuitias loco premij: cum virtus per se expetenda sit a viris bonis.</i>	94	<i>Huius officina vbi.</i>	77
<i>Virtus, & probitas diuitijs cedere cogitur.</i>	95	<i>Huic leones consecrati.</i>	ibi.
<i>Vir prudens ad fortunæ euentus animũ suum accommodare debet.</i>	550	<i>Quomodo Mineruam ab ipso defendit suam virginitatem.</i>	78
<i>Vis astrorum.</i>	108	<i>Habuit cõmunẽ aram cũ Prometheo.</i>	ib.
<i>Visus quomodo fiat, & hac de re sententiæ variæ.</i>	475	<i>Vulcani filij. ibid. Vbi regnavit.</i>	81
<i>Vita tota hominum huc illuc fluctuat.</i>	322	<i>Cur crediderũt Vet. igni imperauisse.</i>	75
<i>Vita mortalium quid.</i>	457	<i>Ipse ex aere natus dicitur, & cur.</i>	533
<i>Vitæ nostræ ratio multas habet in suauitates.</i>	99	<i>Quare dictus est fulmina Ioui fabricasse.</i>	534
		<i>Quæ occultauerint antiqui sub dictis de Vulcano.</i>	578. 579. 580
		<i>Vis diuina in elementis.</i>	88
		<i>Vulcani multi.</i>	25
		<i>Vulgo crassa ratione persuadebant Vet. illa quæ ad animæ immortalitatem spectabant.</i>	ibid.
		<i>Vulgi opinio de ijs quæ sunt.</i>	95

INDEX FABVLARVM.

Huius operis auctor in libris IX, fabularum argumenta, earumque, explicationem abunde, & cumulate perfecit. Postea vero in Decimo, qua ante a in medium posuit, breuissime scribere voluit. Quare te admonere velim, lector, alterum numerum pag: illorum IX. librorum ostendere: alterum autem lib. Decimi tantum. Cum igitur fabulam breuiter scriptam optaueris legere, eam tibi postremus numerus statim, ac percommode indicabit.

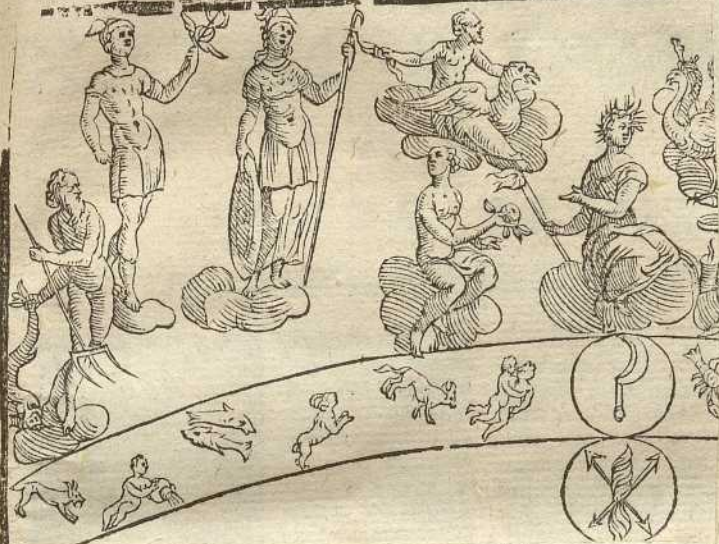
<p>A</p> <p>Cherontis fab. 97.</p> <p>Acheloi. 375. 546</p> <p>Achillis, fab. 516</p> <p>Adonis. 285. 542</p> <p>Aeoli. 449. 550</p> <p>Aeaci. 110</p> <p>Aesculapij. 194. 539</p> <p>Alphei. 476. 552</p> <p>Amphionis. 460. 551</p> <p>Andromedæ. 487. 552</p> <p>Apollinis. 179. 539</p> <p>Apri Calidon. 376. 546</p> <p>De Argonauti. 322. 544</p> <p>Arionis. 459. 551</p> <p>Aristei. 293. 542</p> <p>Asopi. 463</p> <p>Atalantæ. 385. 547</p> <p>Atlantis. 169. 539</p> <p>Auroræ. 300. 542</p> <p>B</p> <p>Bacchi. 256. 541</p> <p>Bellerophonis. 428. 553</p> <p>Belidum. 523. 555</p> <p>Boreæ. 451</p> <p>C</p> <p>De Campis Elysiis. 143 537.</p> <p>Capræ Cælestis. 324. 546</p> <p>Castoris, & Pollucis. 444. 550.</p>	<p>444. 550.</p> <p>Cali. 65. 533</p> <p>Cerberis. 103. 535</p> <p>Cereris. 276. 541</p> <p>Centauroꝝ. 378. 546</p> <p>Carontis. 101.</p> <p>Chimeræ. 496. 553</p> <p>Chironis. 199</p> <p>Circes. 305. 543</p> <p>Cocytii. 101</p> <p>Cupidinis. 213. 540</p> <p>Curedum, & Coribantū. 507. 554.</p> <p>Cyclopum, 509. 554</p> <p>Cygni. 379</p> <p>D</p> <p>Dedali. 407. 548</p> <p>Deucalionis. 464. 551</p> <p>De Dedone Oraculo. 324.</p> <p>Dianæ. 136. 537</p> <p>E</p> <p>Endimionis. 194. 539</p> <p>Erichthonij. 515</p> <p>Eumenidum. 536. 111</p> <p>Europæ. 481. 552</p> <p>F.</p> <p>Fluminū inferorū. 535.</p> <p>Fortunæ. 175. 539</p> <p>Faunorum. 252. 541</p>	<p>Feroniæ. 296</p> <p>G</p> <p>Ganimedis. 518. 555</p> <p>Genij. 153. 538</p> <p>Gigantum. 342. 545</p> <p>Glauci. 435</p> <p>Gorgonum. 393. 548</p> <p>Gratiarum. 221. 540</p> <p>H</p> <p>Halcyonum. 462. 551</p> <p>Harmoniæ, & Cadmi. 519. 555.</p> <p>Harpyarum. 382. 543</p> <p>Hebis. 72. 533</p> <p>Hecatis. 123. 536</p> <p>Herculis. 355. 546</p> <p>Hesperidum. 384. 547</p> <p>Horarum. 223. 540</p> <p>I</p> <p>Iasonis. 315. 543</p> <p>Inachi. 479. 552</p> <p>Ini, & Palæm. 432. 549</p> <p>Ionis siuel Sidis. 466. 551</p> <p>Iouis. 37. 532</p> <p>Iridis. 473. 552</p> <p>De Iudicibus inferorum. 536.</p> <p>Ixionis. 331. 544</p> <p>L</p> <p>Larum. 155</p> <p>Latonæ</p>
--	---	--

Index Fabularum.

Latonæ.	505. 554	Orestis.	493. 553	Scyllæ, & Charybdis.	
De Lethe Fluvio:	147	Orionis.	457. 550	453. 550.	
537.		Orphei.	399. 548	Silenum.	250. 541
Lucinæ.	151			Sirenum.	395. 548
Lunæ:	131. 537	P alladis.	156. 538	Sisyphi.	333. 545
Lycaonis.	513. 554	Panis.	242. 540	Sphingis.	524. 555
M		Pandionis.	514	Solis.	287. 542
Martis.	81. 534	Pales.	222	Somni.	121. 536
Maritiæ.	329	Parcarum.	106. 535	Stygis.	99.
Medæ.	309. 543	Par' dis.	349. 545		
Medusæ.	390. 547	Pasiphe.	304. 543	T	
Memnonis.	301	Pelops.	420. 549	Antali.	335. 545
Mercurij.	235. 540	Penatum.	152. 538	Tartari.	116. 536
Midæ.	521. 555	Penelopis.	484. 552	Telluris.	294
Minoi.	108	Persei.	422. 549	Terci.	389
Momi.	529. 556	Phorcyni.	440	Tethys.	428
Mortis.	120	Phrixi.	320. 544	Thesæi.	386. 547
Mulsarum.	402. 545	Phætontis.	297. 542	Thamyris.	328
N		Plutonis.	89. 534	Tithonis.	303. 542
Arciffi.	522. 555	Pluti.	535	Titanum.	339. 545.
Nemefii.	527. 555	Priapi.	283. 542	Tityi.	338. 545
Neptuni.	84. 534	Promenei.	164. 338	Tritonis.	430. 549
Nerei, & Nereidum.		Proserpine.	127	Typhonis.	344. 545
438. 549.		P' iotei.	441		
Niobes.	326. 544			R	
Noctis.	118			Hadamanti.	109
Nympharum.	254. 541	R		Rheæ.	500. 54
O					
Ceani.	253	S		V	
Oreadum.	253	Aturni.	55. 532	Eneris.	202. 539
		Satoryorum.	248	Vestæ.	470. 552
				Vlyssis.	490. 553
				Vulcania.	74. 533

F I N I S.

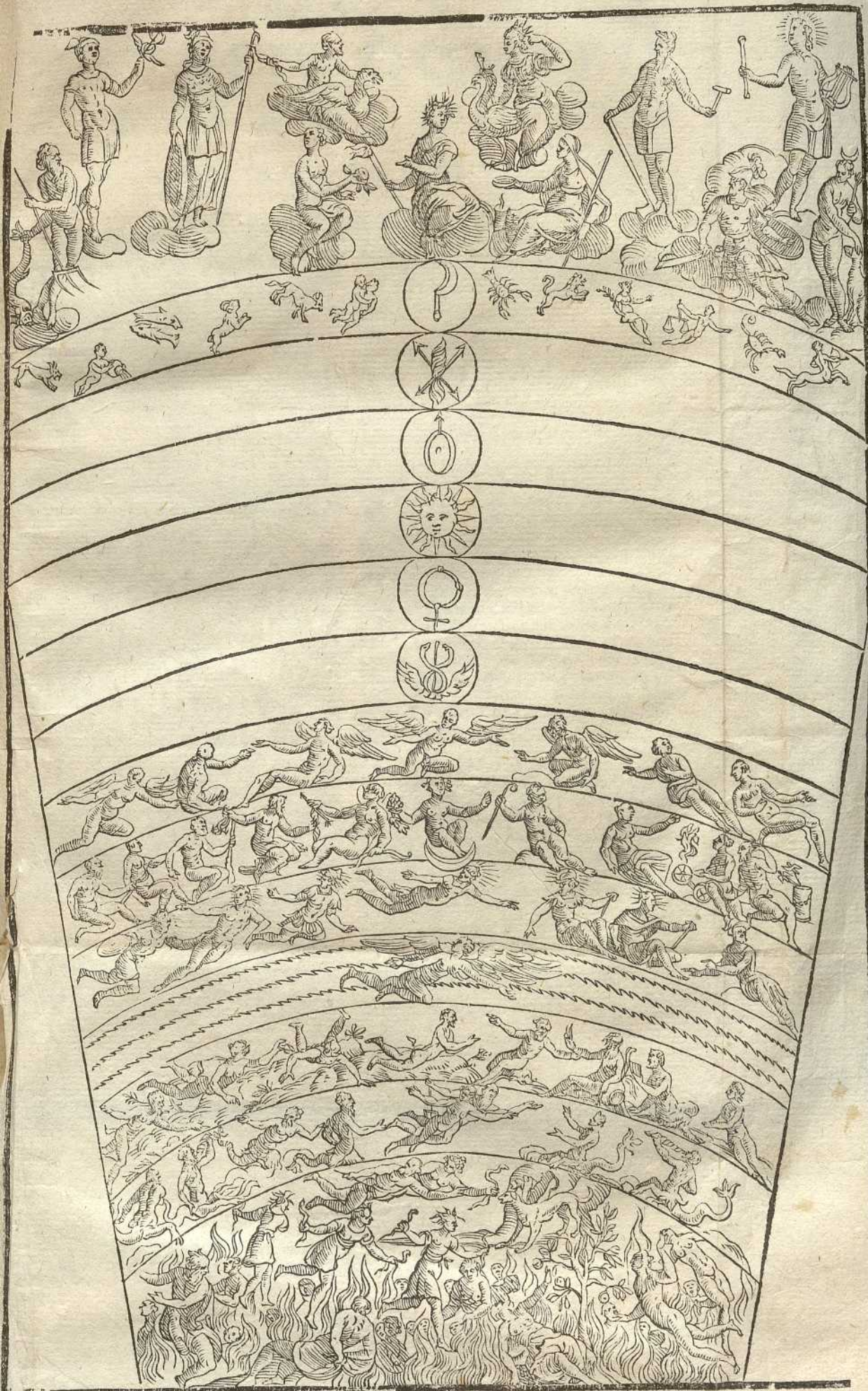

uente Deo transfulerunt. Hec vna res fuit,
 vt ego quidem sentio, ignorantio fabularum arer

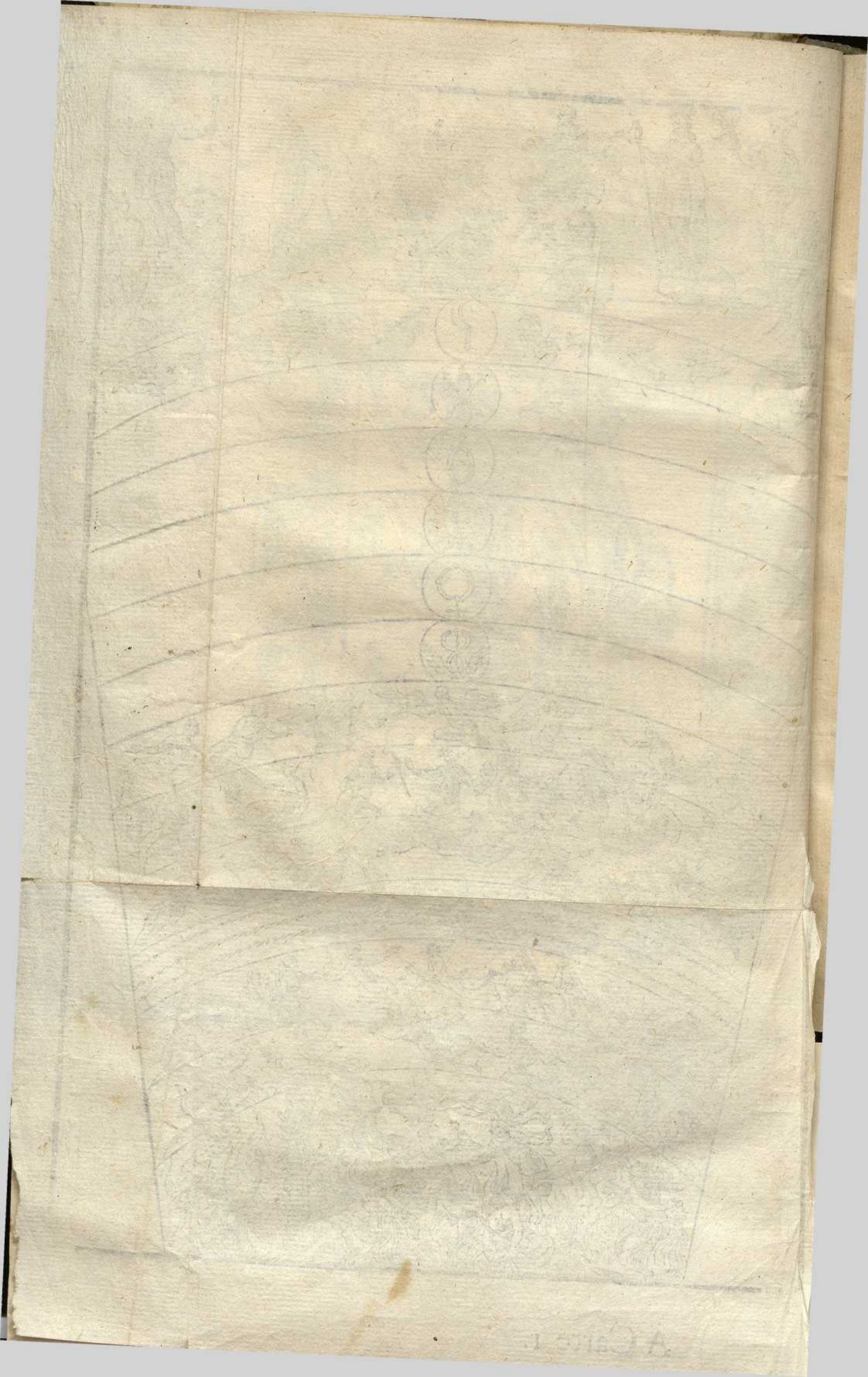
naturæ opificium; cum eas tantum fabulas si-
 mus explanaturi, que homines ad rerum coe-
 lectum

A

A Carte 1.

NATALIS COMITIS MYTHOLOGICÆ LIBER PRIMVS.

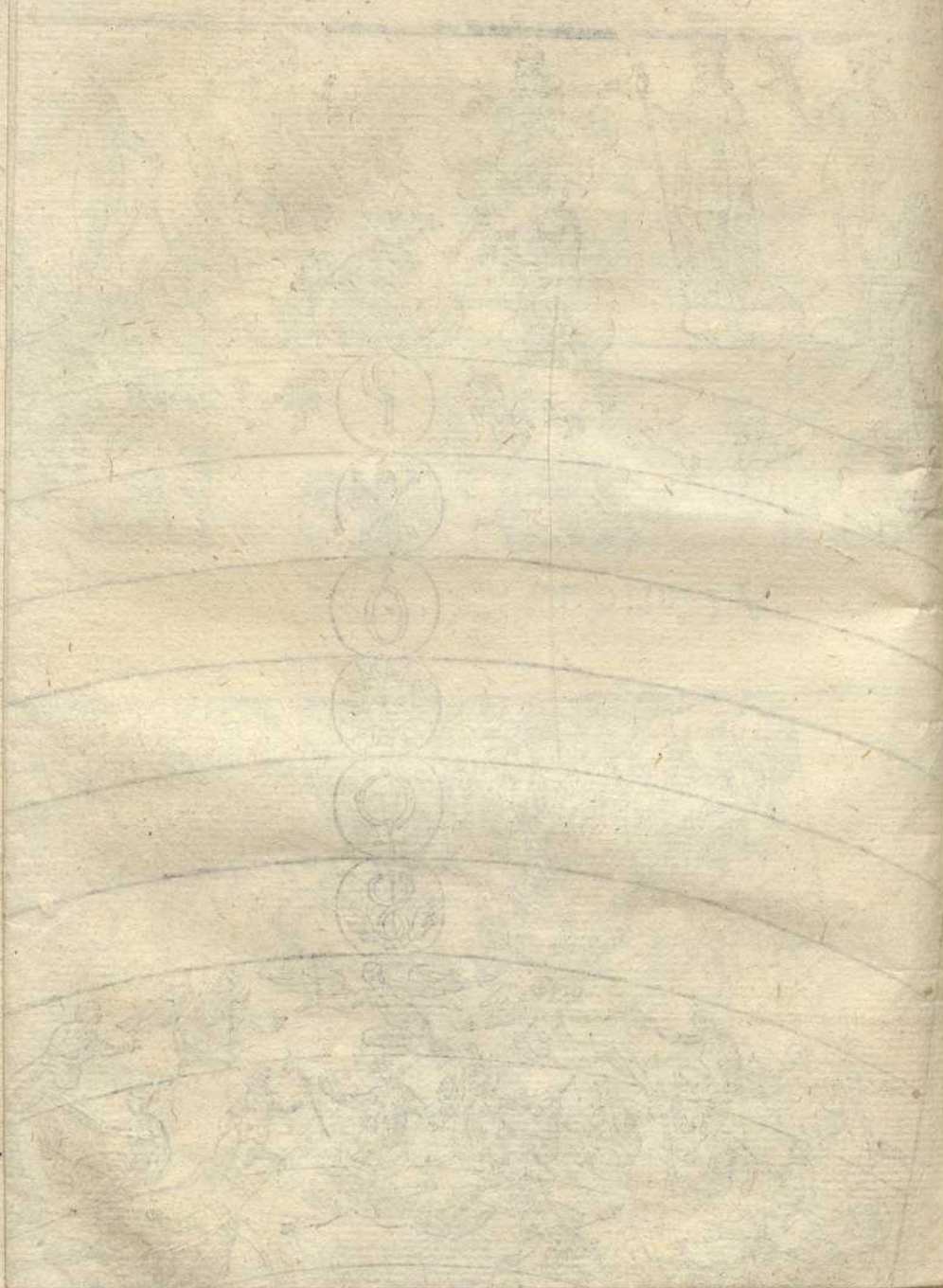
Quod sit totius operis argumentum. CAP. I.

VM tantam esse perspicio cognitionis antiquarum fabularum utilitate, illustri. at que optime Ioan. Baptistæ Cæpelli, quas poetæ veteresq; sapientes suis scriptis inseruerunt; quantâ nullo orationis genere complecti possem; admirabile quiddam profectò mihi videri solet, cur nullus ex antiquis scriptoribus ad hanc vsq; diem vniuersam insignium fabularum explicationem susceperit.

Atq; id eò magis, quod vniuersa philosophiæ præcepta sub his ipsis fabulis antiquitus continebantur; quippe cum non ita multis annis ante Aristotelis, Platonis & cæterorum philosophorum tempora, omnia philosophiæ dogmata non aperte, sed obscure sub quibusdam integumentis traderentur. Græci enim, cum occultam philosophandi rationem ab Aegyptijs in patriam adduxissent, ne res admirabiles in vulgus eederentur, quòd illis malè perceptis ab religione & ab omni probitate plerumque id facile desciscat; & ipsi per fabulas philosophari clam cøperunt. Deinde cum sequentibus temporibus res fuisset denudata, omnisque relictâ philosophandi ratio ex his in lucem educta, pauci fabulas, antiquum philosophiæ domicilium, vt ita dicam, respexerunt; easq; modò vanam thelogiam stultorum hominuni, modò aniles nugas, futilliaq; mendacium poetarum figmenta fuisse crediderunt. Preclare idcirco sacri integerrimique veræ theologiæ scriptores & orthodoxi patres abusus pluribus verbis instantur eorum, qui sequentibus temporibus, per vanam superstitionem, diuinos cultus, diuinosq; honores in res naturales, figmenta q; antiquorum à vero, sempiterno, perfectissimo viuente Deo transtulerunt. Hæc vna res fuit, vt ego quidem sentio, ignoratio fabularum argu-

fici; scilicet, cur nemo postea fabulas has explicandas susceperit: aut si quis nonnullas explicauerit, eam tantum declarationem attigerit, quæ pertinebat ad exteriorem corticem fabularum, hoc est, ad simplicem & omnibus obuiam explicationem. Qui vero altissima & occultissima fabularum secreta denudauerit, qui philosophiæ dogmata ex obscuris fabularum tenebris in lucem eduxerit, aut ad vires actionesq; naturæ patefaciendas pertinentia, aut ad mores informandos, vitamq; rectè instituendam, aut ad vires motusq; astrorum intelligendos, adhuc repertus est nemo, vt mihi quidem videtur, tolerabilis. Hoc autè eò magis est mirabile, quòd neq; poetarum, neque philosophorum, neque vllorum scriptorum sententias sine hac diligenti fabularum inuestigatione percipere rectè possumus, cum illius cognitionis præsertim utilitas ad omnes non mediocriter pertineat. Quæ cum ita sint, ego dabo operam pro viribus, quantum mihi à diuina bonitate concedetur, vt illa quæ ab antiquis scriptoribus in hanc cognitionem prætermissa fuerunt, aut certè ad nos non perueniunt, conspicua sint scripta nostra legitibus; quod scriptiois genus plurimùm & utilitatis & voluptatis allaturum certò scio. Quis est enim per Deos immortales adeo disciplinarum contemptor, qui ea sapientiæ præcepta scire non magnopere cupiat, quæ ne exirent in vulgus, fuerunt sub varijs figmentis ab antiquis sapientibus occultata? Verùm tamen ne quis illud à nobis expectet, quod scribentibus inuicendum legitibusq; foret inutile; nullas hominum in arbores mutatorum aut in corpora vel sensu vel ratione carentia, afferemus interpretationes, nisi quæ utiliter afferri poterunt; nullamq; habebimus fabularum illarum rationem, quæ insulse fuerunt à nouillis excogitate. Neque portenta rursus, aut prodigiosa môstra adducere conabimur ad ingeniosum naturæ opificium; cum eas tantùm fabulas sumus explanaturi, quæ homines ad rerum cre-

I

NATALIS COMITIS MYTHOLOGICÆ LIBER PRIMVS.

Quod sit totius operis argumentum. C A P. I.

Vm tantam esse per-
spicio cognitionis an-
tiquarum fabularū
utilitatē, illustriſſis ac
que optime Ioan. Ba-
p tiſta Cāpeggi, quas
poete veteresq; ſa-
pientes ſuis ſcriptis
inferuerunt; quantā
nullo orationis gene-
re complecti poſſem; admirabile quiddam pro-
fecto mihi videri ſolet, cui nullus ex antiquis
ſcriptoris ad hanc vſq; diem vniuerſam in-
ſignium fabularum explicacionem ſuſceperit.
Atq; id eō magis, quod vniuerſa philoſophia
præcepta ſub his iſtis fabulis antiquitus conti-
nebantur; quippe cū non ita multis annis an-
te Ariſtorelis, Platonis & cæterorum philo-
ſophorum tēpora, omnia philoſophia dogma-
ta non aperte, ſed obſcure ſub quibusdam in-
tegmentis tradiderunt. Græci enim, cū oc-
cultam philoſophandi rationem ab Aegyptijs
in patriam adduxiſſent, ne res admirabiles in
vulgus eederentur, quod illis malè perceptis ab
religione & ab omni probitate plerumque id
facile deſciſcat; & ipſi per fabulas philoſophari
clam cœperunt. Deinde cū ſequentibus
temporibus res fuiſſet denudata, omniſque re-
cta philoſophandi ratio ex his in lucem educta,
pauci fabulas, antiquum philoſophia domici-
lium, vti ita dicam, reſpexerunt: eaſq; modò
vanam thelogiam ſtultorum hominū, modò
aniles nugas, futiliaq; mendacium poetarum
figmenta fuiſſe crediderunt. Præclare idcirco
ſacri integerumque vera thelogia ſcriptores
& orthodoxi patres abuſus pluribus verbis inſe-
ſtantur eorum, qui ſequentibus temporibus, per
vanam ſuperſtitionem, diuinus cultus, diuinus
q; honores in res naturales, figmenta q; anti-
quorum à vero, ſempiterno, perfectiſſimo vi-
uente Deo tranſulerunt. Hæc vna res fuit,
vt ego quidem ſentio, ignoratio fabularum arti-

ficij ſcilicet, cur nemo poſtea fabulas has expli-
candas ſuſceperit: aut ſi quis nonnullas expli-
cauerit, eam tantum declaracionem attigerit,
quæ pertinebat ad exteriorē corticem fabula-
rum, hoc eſt, ad ſimplicem & omnibus obuiam
explicacionem. Qui vero altiffima & occul-
tiſſima fabularum ſecreta denudauerit, qui phi-
loſophia dogmata ex obſcuris fabularum tene-
bris in lucem eduxerit, aut ad vires actionesq;
naturæ patefaciendâs pertinentia, aut ad mores
informandos, vitamq; rectè inſtituendam, aut
ad vires motusq; aſtrorum intelligēdos, adhuc
reperitus eſt nemo, vt mihi quidem videtur, to-
lerabilis. Hoc autē eō magis eſt mirabile, quod
neq; poetarum, neque philoſophorum, neque
vllorum ſcriptorum ſentētiâs ſine hac diligētī
fabularum inueſtigacione percipere rectè poſ-
ſumus, cum illius cognitionis præſertim utili-
tas ad omnes non mediocriter pertineat. Quæ
cū ita ſint, ego dabo operam pro viribus, quā-
tum mihi à diuina bonitate concedetur, vt illa
quæ ab antiquis ſcriptoribus in hanc cogitiō-
nem prætermiſſa fuerunt, aut certè ad nos non
peruenerunt, conſpicua ſint ſcripta noſtra legē-
tibus; quod ſcriptionis genus plurimū & vi-
litatis & voluptatis allaturum certò ſcio. Quis
eſt enim per Deos immortales adeo disciplina-
rum contemptor, qui ea ſapientia præcepta ſcī-
re non magnopere cupiat, quæ ne exirent in
vulgus, fuerunt ſub varijs figmentis ab anti-
quis ſapientibus occultata? Verū tamen ne quis
illud à nobis expectet, quod ſcribentibus in-
uendū legendiſq; foret inutile; nullas ho-
minum in arbores mutatorum aut in corpora
vel ſenſu vel ratione carentia, afferemus inter-
pretaciones, niſi quæ vtiliter afferri poterunt;
nullamq; habebimus fabularum illarum ratio-
nem, quæ inſulſe fuerunt à nonnullis exco-
gitatæ. Neque portentosa rursus, aut prodigio-
ſa monſtra adducere conabimur ad ingeniolum
naturæ opificium; cū eas tantum fabulas ſi-
mus explanaturi, quæ homines ad certum cœ-
lestium

lectum cognitionem erigunt, quæ institunt ad probitatem, quæ deterrent ab illegitimis voluptatibus, quæ patefaciunt arcana naturæ, quæ vel ad scientias deniq; rerum necessariarum humanæ vitæ, vel quæ ad integritatem perdu- cunt, & quæ plurimum faciunt ad optimos quos que scriptores rectè intelligendos.

De Fabularum utilitate. CAP. II.

TANTA est sanè utilitas quam ex fabularum cognitione percipimus, quæ tamè nihilius verbis explicari possit: quod tamenimini fore est perspicuum, nisi si quis præclaro ingenio sit ab ipsa natura præditus, multaque antiquorum scripta diligentius considerarit. Nos igitur, sicuti solent medici, qui è venenatis eriani vel herbis vel animalibus vitia pharmaca colligunt, & quod optimum sit, secerunt è singulis, atq; vel perniciosa temperamentorum beneficio sanitati perquam accommodata reddunt, ita facere debemus. Nam altiora fabularum sensa rectè perscrutantes, quid vitæ humanæ vitæ sub illis continetur debemus inuestigare: è quo plurimum reportabimus utilitatis: illis interim neglectis, quæ nihil nobis conferre videbuntur. Quod autem plurimum commodorum ex hac cognitione consequemur, vel illud maximum est argumētum, quod diuinus etiam Plato primam puerorum eruditionem ab honestis fabulis incipere iussit in libro secundo Reipub. cum ita inquit; *τὸ δ' ἐκ κριδέντας παίσουμεν τὰς τροφὰς τῆς κεντέρας λέγειν τοῖς παισὶ, καὶ πλαττεῖν τὰς ψυχὰς αὐτῶν τοῖς μύθοις πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ σώματα ταῖς χειρὶ.* *Selectas autem fabulas matres ac nutrices pueris narra- re hortabimur, animosq; illorum fabulis diligentius, quam corpora ipsa manibus in- formare.* Nam profectò quis helciat, omnia prope Deorum gentium mysteria fuisse an- tiquis sub fabulis occultata: eum enim turbæ sceminarum & imperitæ multitudini religio, & Deorum metus, & fides & probitas, & tem- tantia esset in animis inferenda, qui neque Dei naturam intelligerent, neque integritatem rapinæ ac libidini sine aliquo Deorum metu antepone- rent: non solum fabulose de Diis nar- rationes à sapientibus fuerunt excogitæ: sed etiam fabulose imagines, & picturæ monstris prope similes introductæ. Sic fulmina Ioui tributa sunt, tridens Neptuno, sagittæ Cupi- dini, fax Vulcanò, ac varia terrorum instrumē- ta Dijs cæteris. Nam cum nihil mē sit inex- pugnalis mortalium natura, neque validissi-

mas machinas expectet; quippe quæ omnia calamitatum semina intra se contineat; si vel paululum oculos ab illius custodia Deus desle- xerit, per se, sine alijs pugne instrumentis, continuo labefactabitur. Hanc tantam perci- piendam esse ex fabulis utilitatem aperte decla- ravit ita Dionysius Halicarnasens lib. 1. *Ῥερῦ ἀντιϕαρμῶν ἔτι τῶν ἑλληνικῶν μύθων εἰσὶ τινες ἀνδρα- γωγῶν χρισμοί. οἱ μὲν ἐπιδεικνύμενοι τὰ τῆς φύσεως ἔργα δὲ ἀλληγορίας. οἱ δὲ παραμυ- θίας ἐνεκα συγχεόμενοι τῶν ἀνδραγαθῶν συμ- φορῶν. οἱ δὲ παραχρῆς ἐξαρτῶμενοι φύξης, καὶ ἐπιματῶν καὶ δόξας καθαρῶντες ἐχθρῶν οἱ δὲ ἄλλοις τινὸς ἐνεκα συμπλαθέντες ἀσέλγεια.* *Neque mihi obscurum esse quis existimet quod è Græcis fabulis nonnulla sunt hominibus perui- les: aliæ siquidem sunt, quæ naturæ opera sub allegoriis contineant; aliæ humanarum calami- tatum habent consolationem; aliæ terrores, timo- rumq; perturbationes à nobis depellant, opinio- nesq; parum honestas destruant; aliæ alienius cuiuspiam utilitatis causa fuerunt inuente.* Nos idcirco vniuersam fabularum diuisionem ita faciendam censuimus: quod aliæ fabule naturæ secreta contiuent; vt illa, quod Venus è spuma sit genita, quod Phœbus Cyclops oc- cidit, quodque illi fulmina Ioui fabricat. Aliæ fortunæ inconstantiâ declarant, nōsq; ad eam forti animo ferendam instrunt, vt ea quæ de Phœbo dicta sunt, quod armenta paucit Admeti. Aliæ ab impuris opinionibus, & à crudelitate, atque ab omni perfidia & impura libidine nos retrahunt, vt Lyaonis fabula. Aliæ ad deterrendos homines à rebus turpibus sunt inuente, vt Ixionis supplicium apud inferos. Aliæ cohortantur ad strenuitatem, vt ea quæ tradita sunt de Hercule. Aliæ ex auaritiæ for- dibus nos erigunt, vt sius Tartari. Aliæ ad deprimendam temeritatem confinguntur, vt ca- lamitas Bellerophonis & cæcitas Malfyæ. Aliæ ad virtutes nos alliciunt, ad integritatem vitæ, ad fidem, ad equitatem, ad religionem, vt mi- trifica Elysiorum camporum amœnitas. Aliæ ab omnibus denique flagitijs reuocant, vt seue- rissimi Triumviri apud inferos singulorum animas defunctorum iudicantes; & grauissi- ma consecratorum supplicia. Equidem sic existimo, quasi suauissimum humanæ vitæ con- dimentum; existere fabularum inuentionem, ac eorum arumnaturam quas in vitæ pacum non mediocriter solatium: quas etiam idcirco à sa- pientibus fuisse excogitatas censeo. Hinc enim cum singulari oblectatione ea percipimus vi-

et rectè degendæ præcepta, quibus sine suavitæ fabularum terga continò verteremus. Hanc tantam è fabulis vilitatem capere minimè possunt ii, qui altiora fabularum sensa non inspexerunt, quiq; primi corticis (vt ita dicà) mirabilitate irretiti nihil diuini sub isto inesce crediderunt. Hi etenim, tanquam parui pueri per brumam apud ignem sescitantes, aniles nugæ fabellæque è poetis imbibunt, cum interim de viliore sanctorumque sententia minimè sint solliciti.

De fabularum varietate. CAP. III.

SVNT autem plura fabularum genera, quæ nunc à locis in quibus inuente fuerunt, nunc ab inuentoribus, nunc ab argumentorum natura, nomen obtinuerunt. A loco quidem Cypriæ, Ciliciæ, Sybariticæ. Cum multi fuerint earum inuentores, obtinuit consuetudo vt omnes AEsopice dicerentur, ceteris inuentoribus silentio prætermisissis, quia in cõfingendis fabulis AEsopus omnium aliorum fuit artifex ingeniosissimus. Illæ, quæ Sybariticæ dicebantur, agebant de brutis: quæ AEsopice, de hominibus. Politicæ dictæ sunt, quibus vsi sunt sapientes ad demulcendos animos potentiorum; atque ad deducendâ multitudinem ad humaniorem vitæ rationem. Aliæ rursus morales, aliæ rationales sût vocatæ, aliæ ex his ambabus formis commistæ. Inter politicas fabulas argumenta Comœdiarum & Tragœdiarum sunt connumeranda, quia etsi ab agresti vitæ homines per hæc non enocantur, traducuntur tamen ab illegitimis voluptatibus & ab omni intemperantia ad vitæ moderationem. Sed horum argumentorum varia sunt nomina: quia aliæ togatæ, à togis histrionum dicuntur; aliæ palliatæ, à palliis Græcorum; aliæ tabernariæ, pro vestibibus & cõditione introductarum personarum; aliæ planipedatæ, quæ neq; foccis neq; cothu rnis, vt à ceteris, horum argumentorum histriones veterunt; aliæ Attellanæ à loco vbi fuerunt inuente, cum tamen simplex sit tragœdiarum nomen. Aristoteles in Rhetoricis Libycas fabulas ab AEsopiceis distinxit, quia Libycæ de hominibus, AEsopice de brutis agerent: id autem idcirco factum est, quia cum AEsopiceis aliorum complures fuerunt commistæ. Fabularum nomine tam apologi, quæ figmentata sunt AEsopica, quam fabulæ, quæ sunt poetarum argumenta continentur, vt formæ sub suis generibus. Illæ, quas explicaturi sumus, fabulæ, ac figmenta antiquorum sapientum, in nullum horum generum

simpliciter incidit, sed virtute est omnibus his ferè commistæ sunt, atque ex omnibus generibus aliquo pacto constant. Quippe cum vel generationem rerum naturalium contineant, vel agant de natura Deorum immortalium, vel de vi planetarum, vel de vita hominum rectè instituenda, quarum singularum natura paulo post à nobis explicabitur.

De apologorum fabularum enormiumq; differentiâ.

CAP. IV.

SE Æ antè quàm poetarum fabularum, & earum quas explanare institutus explanationem aggrediamur, opere precium me facturum esse censeo, si demonstrauero quæ sit inter hæc ipsa genera differentia. E fabulis igitur aliæ sunt, quæ logi sine apologi dicuntur à Græcis, aliæ vocantur *μύθοι*, siue fabulæ simpliciter. Apologi vel de brutis sunt solis, vel cum his homines colloquentes faciunt; apologorum quæ illud est munus vt pro exemplis sint in concionibus, sicuti testatur Aristoteles in Rhetoricis. Fabulæ illæ quæ *μύθοι* dicuntur, cum argumenta Tragœdiarum & Comœdiarum complectantur, & omnem vim denique poeseos quæ fit per imitationem, cõmuni nomine poeticas etiam, quas tractaturi sumus, continent fictiones. Atque sicuti apologi vel agendarum rerum vel omittendarum sunt in concionibus exempla, ita fabulæ in scenis agitantur ad mores hominum vel corrigendos vel informandos; quod etiam testantur musicæ formæ singulis generibus poematum attributæ, vt comico generi Lydia, tragico Dorica, satyræ Satyrica. His præterea generibus propriæ fuerunt saltationes, sicuti testatur Plutarchus in libello de Musica. Censuerunt enim ex maioribus nonnulli nihil omnino rectè fieri posse, quod musicæ rationi non conueniret, nihilque tantopere in moribus posse hominum informandis; quâ numerorum concinnitatem & vocum ac fiddium harmoniam, ad quarum modulationem omnes & animi & corporis motiones componerentur. Sed quoniam summam de generibus poematum mentionem fecimus, non erit forsasse inuicendum, si quæ de his in mentem veniunt paucis explicauero; vel quia cum his permistæ sunt fabulæ, de quibus tractabimus, vel certè quia non longe ab his dissident. Omnium igitur poematum fons est id quod poema cõmuni nomine appellatur ob suam præstantiam: hoc enim generibus reliquis imper-

tit argumenta. Hec inter se differunt tempore ut ait Arist. in poetica, quod poeta dictus ob prestantiam longi temporis res gestas complectitur, cum reliqua poemata intra vnum diem suum negotium absoluant, vltimam que tantum continent actionem. In hoc turfus hi poetæ omnes conueniunt, quod omnibus idem est scopus, & ad vnum finem omnes animi intendunt, vt homines meliores efficiant. Idcirco Homerus, vt prudentem atque omnibus virtutibus cumulatum Vlysem effingeret, illi Phæacum delicias & blanditias Circes iniungit, & Cycloperum pericula proponit, & monstrorum marinarum terrores, a quibus eius se ei perdatant, cum tamen ipsum admirabili quadam prudentia ac diuino consilio hæc omnia superantem faciat. Idem rursum Agamemnonem multis facit difficultatibus circumuentum, fortissimorum Heroum contentiones excitat, exercitum ià Apollinis propè labefactatum introducit, Troianis aliquando diuinam vim adesse, ac Deos illis præbere admirabilem strenuitatem, commemorat; quod ex his omnibus incredibilem fuisse, Agamemnonis fortitudinem & constantiam declarat: quippe qui vel tot propositis difficultatibus, tamen Priamum debellauit. Fuit enim gloriosum pro tuenda aequitate, & pro violata iure hospitij, non pro recuperanda meretricula, forti animo pericula subire, cum in arduis difficilissimisque rebus gloria collocata sit, nihil quæ egrægiū ignauis & desidiōsis hominibus sit expositum. Accedit proprius Tragedia, quam priuocauit Glaucus, ad poena ob maiestatem personarum, quod in ea nihil non regium aut heroicum sit; quare nullum habent prologum Tragediæ, sicuti Comœdia cuius inuentor fuit Salsario: quippe cum res priuatas nemo nisi edoctus scire, publicas calamitates vel si velit, nemo ignorare possit. Quis enim Regnorum ruinas, fragorem que euerfarum cinitatum, ex quibus oriuntur tragediæ, non audiuit? aut quis, incensarum urbium & oppidorum caliginem & longinqua regione non prospexit? Differunt igitur ab excellenti poeta hæc duo poemata tempore, ac inter se personarum dignitate. Atque de his poematum argumentis satis. Differt ænus ab apologo, quia nuda sit in his breuiorum sententia, nisi admonitum, quod ἐπιμύδιον vocant, addideris: in eo vna cum sententia admixta est admonitio, vt ait in his Aristophanis interpretæ: αἶνος δὲ μύθου διαφέρει, τὸ πῶν αἶνον μὴ πρὸς παῖδας, ἀλλὰ πρὸς ἀνδρας ποιοῖσθαι. ἢ μὴ πρὸς ψυχὰς γὰρ ἴαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς

παῖδων ἔχειν τινὰ. Βούλεται γὰρ ἐπιμύδιον πρὸς μέγιστον παραινέειν τι καὶ διδάσκειν. Differt ænus ab apologo, quia fit ænus virorum causa, at non habetur ad pueros; neque delectationis tantum sit causa, sed habet præterea admonitionem; nam conatur clam docere & adhortari. Neque apologus igitur simplex, neque fabulæ illæ, quæ sunt poematum argumenta, dicuntur æni: sed quod ex his vtriusque quodammodo compositum fuerit, cum admonitione intra se inclusa. Atque hæc sufficiant de apologorum, ænorum, fabularumque differentia.

De partibus fabularum. CAP. V.

FABULARVM partes, earum scilicet quæ apologi dicuntur, præcipuè duæ sunt: rei explicatio, & illius cuius causa: siquidem æni & poematum argumenta eam vim habent, vt iustas partes has intra se contineant quas nemo prope est qui suo ingenio non possit elicere. At quoniam apologi simplices sunt plerumque, omnesque; fabulæ prohibitis & prudentiæ causa sunt, necesse fuit singulis suos fines addidisse. Vbi igitur priorem orationis partem ad informandos mores accommodamus, præcedit ἀπομύδιον appellatum, quasi præcedens fabulæ admonitio. vbi extremam partem ad mores regendos deduxeris, fiet ἐπιμύδιον, sequens scilicet admonitio fabulæ. Quæ fabulæ alterarum partium non habuerint, sed intra se inclusam, collocatæ sunt in prioræ classe. Quæ fabulæ sunt Deorum genealogiæ simpliciter, illæ, quoniam his maximè vti sunt poetæ suis poematis exornandis, poetice vocantur; quæ vel ad generationem elementorum attinet, vel ad res æternas nature, vel ad motus & vim planetarum: omnes siquid hæc haud simpliciter habent narrationem. Cum fabulæ ad veram interpretationem deditimus, esset interpretationi proprium nomen tribuendum; sed adhuc sine illo persistit, nisi appellemus allegoriam. Sunt autè hæc solè propè fabulæ, quæ iucunda, quæ magnifica, quæ admirabilia fecerunt antiquorum poemata, eaque locupletarunt. Nam si fabulæ hæc de scriptis poetarum exmererentur, nihil propè esset in ijs admirabile, aut iucundum.

De fabularum scriptoribus. CAP. VI.

POETARVM & fabularum poetarum antiqui fuerunt scriptores copiosissimi: qui tamen ad etatem nostram peruenierunt, non adeo multi. Fuit AEsopos Salmius ingeniosissimus, confingendorum apologorum

forum artifex, à quo omnes postea apologi didi sunt Aesopici. Hesiodus præterea fabulosos Deorum ortus carminibus cecinit. Memorie prodidit Eusebius Porphyrium etiã libros composuisse, in quibus fabulosas Deorum genealogias ad naturę rationem, & opiseium perducere conatus est. Zeno, Cleanthes, Chryssippus, ut ait Cicer. in libris de Natura Deorum, fabularum antiquarum expositiones in suis voluminibus complexi fuerant, quę tamen ad nos nõ peruenierunt. Istud ipsũ fecit Orpheus, Musæus, Mercurius, Linus, antiquissimi poetę, & Phurnutus, & Palæphatus Stoicus, Dorotheus, Eanthes, & Ponticus Heraclides, Silemus Chius, & Anticlesides, & Euartes, & alij complures mythologi, quorum commentarij vna cum scriptorum nominibus pendè interciderunt, è quibus Ouidius sua in varias formas mutatorum corporum deprompsit argumenta. Nam in quibus voluminibus tot exabant signenta, quantum altarum fabularum fuisse mirabilitatem credibile est? Ac tot de fabularum scriptoribus,

De Dijs variarum gentium. CAP. VII.

ENIM vero, quonia m vniuersa antiquorum religio & theologia sub fabulis occultabatur, pluraque sunt in illis ad generationes & res gestas. creditorum Deorum spectantia, necessario dicendum videtur, quam varie fuerint diuersarum nationum, de dijs ipsis sententię, antequam ipsas fabulas explanãdas aggrediar: quę res quantum afferret utilitatis & commodi ad susceptum laborem, omnibus postea fiet manifestum, ut censeo. Atqui in primis ita faciendã est Deorum diuisio. Ex antiquis Dijs alij cęlestes, alij terrestres, alij aquatici sũt crediti: & a quacotũ alijs maris, alijs fluminotũ, alijs fontũ cura fuit commissã. E terre scribis in fuis alij montani, alij sylvarũ & pastorum præsidēs, alij agriculturalium fuerunt, atq; hi in planis locis habitare plerumq; putabantur. Cęlestium alij summę rerum humanarum præerant, alij consultores, alij præfuerunt tēpestatibus & certis cęli regionibus: alij loca tantũ infersa habitare & sceleratorum præesse supplicijs putabantur: neque vlti, præter hos, Dijs posse esse crediti sunt. Nam tametsi omnes nationes Deos esse crediderunt, nullęque fuerunt tam ferę gentes, (ut in sulsissimorum hominum, qui se sapientes dicere auti sunt, opinio nēs taceam) quę hunc mundum aut fortuitõ genitum esse existimant, aut sine aliqua iu-

credibili prouidentia gubernari, cum sit è tam varijs rebus tam concinno ordine coagmentatus: tamen paucę fuerunt, quę Deos introducere ausę sint, nisi ab alijs acceptos. Cũ enim suos Magos haberent Persę, Prophetas Aegyptij, Chaldaeos Assyrij, aliosq; sacerdotes alijs nominibus vocatos alię nationes, omnium propè religionũ origo ab Aegyptijs in Gręciam, & in Persas prius, deinde ad alias nationes manasse credita est. Quãuis omnes vno isti ordine falluntur, quod ante Aegyptios, primi omnium mortalium Hebręi non solum religionem, sed etiam verum Dei cultum acceperũt, & non humanis consilijs, sed diuinis præceptis ad veram religionem fuerunt instituti. Græcia postea sequentibus temporibus, cũ bellicę laudis gloria florere inciperet, paulatim & sacrorum ritus inmutauit, & tantum Deorum numerum auxit, quamuis disciplinarum cognitionem acquireret, ut magnam Deorum coloniam ad ceteras ciuitates postea transmiserit. In hoc vnum tamen omnium propè populorũ ac gentium sententię primũ conuenerant, ut diuina illa quę videtur, suprema corpora, Solem, Lunam, reliquaq; alia cum perpetuo motu agitari conspicerent, ab ea celeritate & Deos appellauerint, & esse crediderint; ut Plato testatur in Cratylõ. Neque vlla ferè gens inuẽta est, quę aliud esse Deos, quã ipsa cęlestia corpora primũ crediderit. Hanc opinionem secutus videtur Homerus, cũm Solem omnia audire, omniaque videre inquit, quod est, ut ait Plato libro secundo de legibus, solius Dei munus. Ita verõ se habet Homeri carmen;

Ἡελίος θ' ὅς πάντ' ἑσθράς, κὶ πάντ' ἐπαίουει.
Sol qui cuncta audis, quisq; omnia conspicias vnus.

Huius opinionis autores fuerunt Aegyptij, à quibus & tēplo rum extruendorũ ratione, & imaginũ, & ritũ sacrorũ Græci in patriã reportarũt, sicuti testatur Herodotus in Euterpe his verbis: *Δυώδεκα Θεῶν ἐπανυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομισαί, κὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβείν, σαμύσει, κὶ ἀρχαῖα κὶ νῦν; θεοσιν ἀποείμασθας πρώτους, καὶ ζωῶν ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι.* Duodecim Deorum nomina prius Aegyptios existimasse, atque Græcos ab illis cepisse, eosq; primos scripsit, & imagines, & templa Dijs sibi erexisse. Neque horum tamen solam rationem, extruendorum in Græciã Aegyptij transmiserunt, sed etiã ipsa nomina Deorũ nomina, ut idẽ scriptor testatur in eodẽ libro: *σχεδὸν δὲ κὶ πάντα τὰ ὀνόματα τῶν Θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἔληλυθε εἰς τὴν Ἑλλάδα.* omnia ferè Deorum nomina ex Aegypto in Græciam

Graciam commiserunt. ac deinde: ὅτι γὰρ
 δὴ μὴ Ποσειδάωνος, καὶ Διοσκουρόων, (ὡς
 ἢ πρῶτερον μοι ταῦτα εἰρήται) ἢ Ἑρμῆ, ἢ
 Ἰσίδης, καὶ Ὀσίμιος, ἢ Χαρίτων, ἢ Νηρηί-
 δων, ἢ τῶν ἄλλων Θεῶν Αἰγυπτίοισιν αἰετοῦτε
 τὰ ἄνοματά ἐσιν ἐν τῇ γῆ. Nisi profecto
 Neptuni & Dioscurorum. (sicut antea dictum à
 me fuit) & Iunonis, & Vestæ, & Themidis, &
 Charitum, & Nereidum, & aliorum Deorum
 nomina semper sunt in Aegyptiorum regione.
 Neque solos hos Deos coluit Aegyptia simplici-
 tas, sed monstra quadam, & animalia partim
 hominibus infensa, partim vilia, vt canes, bo-
 ues, anguillas, vt ait Herodotus in eodē libro;
 νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλεούμενον
 λεπίδωτον, ἰρὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγγελον, καὶ
 τῶν ὀρνίθων τοὺς χηνολώπεκας. ἐστὶ δὲ καὶ
 ἄλλος ὄρνις ἱερός, τῷ ἄνομα Φόνιξ. Existima-
 vunt δὲ piscibus squammosum sacrum esse, &
 anguillam, & ex auisibus vni transferem. est itē alia
 auis sacra cui nomen est phoenix. cum paulatim
 ab ipsa religione ad superstitionem lapsi
 essent, (est enim arctiori religioni superstitio,
 vt parsimonia auaritia, vitium propinquum.
 Nam vt ait Diuus Paulus ad Romanos 12.
 rationi conueniens sit obsequium vestrum)
 iure Rhodius Anaxandrides comicus poeta,
 kis carminibus ita Aegyptiorum deriderit in-
 famiam.

ἢ ἂν δυναμένη συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγὼ
 ἢ δ' οἱ τροχοὶ γὰρ ὁμοιοῦσι. ἢ δ' οἱ νόμοι
 ἢ μὲν, ἢ π' ἀλλήλων δὲ διεγροῦσιν πολὺ.
 Ἐὼν προσκυνεῖς, ἐγὼ δὲ θῶα τοῖς Θεοῖς.
 τὴν ἔγγελον μέγισον ἢ γῆ. δαίμονα,
 ἢ μεις δὲ τῶν ὀφόν μέγισον ταρὰ πολὺ.
 ἢ ἐσθίεις ὑετα, ἐγὼ δὲ γ' ἠδομαι
 μάστιγα τοῦτοισι. κύνε σέβεις, τὸ πτω δ' ἐγὼ
 τοῦφον κατεσθίεσαν ἢ νικ' ἂν λάβω.
 Haud esse vobiscum queo commilito.
 Concordibus nec moribus, nec legibus.
 Per maxima interualla differentibus.
 Bouem colis, Deis ego maisto bouem.
 Tu maximum anguillam Deum putas, ego
 Obsoniorum credidi suauissimum.
 Carnes suillas tu caues, at gaudeo
 His maximè. Canem colis quem verbero
 Edentem vbi deprehendo foriè obsonium.

Neq; tamen his brutis Dijs contenti fuerunt
 Aegyptij, sed multa herbarum genera in Deo-
 rum numerum referunt, sicuti testatur Iu-
 uenalis, vbi Aegyptiam simplicitatem carpit
 hoc pacto,

— quis nescit qualia demans (alibi
 Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorant. &

Porrum & caepe nefas violare, ne frangere morsu
 O sanctus gentes quibus hac nascuntur in horis
 Nuni na.

Atqui non hæc ab Aegyptijs monstra tam ab-
 surda acceperunt Græci in numerum Deorū,
 sed alia his non multo fortasse meliora. Qui
 Dij fuerint in Graciam primum translati,
 declarauit Homerus in lib. 3. Iliadis, ita in-
 quiens,

Ζεὺ πάτερ, Ἰδὴ δὲν μεδέων, κούρσε, κλέγισε,
 ἠέλιός δ' ὅς πάντ' ἐσοράσει, πάντ' ἐπακίεθ
 καὶ ποταμοὶ, καὶ γαῖα, καὶ οἱ ὑπὲρ βθε καμύον-
 ἐνδράτους τίνυσσον.

Iuppiter ex Ida clarissima, maxime. & vna
 Sol qui cuncta audis, quicq; omnia cōspicis vnus
 Fluminasq; & tellus, & sub tellure vivorum
 Crimina qui castigaris.

Atque infinita est prope illorum Deorum
 multitudo quos Græcia postea ceremonijs, al-
 taribus, ac templis magnificentissimis auarit.
 Perse hoc prope Deos existimauit: quos an-
 tiqui Græci, qui non nati essent de mortuibus ho-
 minibus vt asserit Herodotus in Clio his verbis;
 οἱ δὲ νομίζουσι, Διτ μεν ἐπὶ τὰ ὑψηλοτάτα
 τῶν ἑρέων ἀναβαίνοντες θυσιὰς ἔρδειν, τὸν
 κύκλον πάντα τῷ ἄραυ Δία καλέοντες. δ' οὐ
 σι δὲ ἠλία, καὶ σελήνη, καὶ γῆ, καὶ πυρὶ, καὶ
 ὑδάτι, ἢ ἀνέμοισι. τί τοιοι μὲν δὴ μόνουσι.
 θυσιῶν ἀρχίθεν. Isthis uero sancitum est, vt in
 altissimos montium vertices ascendentes Iouis
 sacrificent, Ionem vniuersum cæli ambu-
 tum appellantes: Sacrificant & Soli, & Lu-
 na, & Telluri, & igni, & aque & ven-
 tis: his enim solis vt sacrificent, antiqua ob-
 tinuit consuetudo. Hi cum priscam tantum
 Theologiam retinerēt, nouos Græcorum Deos
 irridentes, vbi Xerxes in Graciam cum exerci-
 tu traicisset, omnia Deorum Græciæ templa
 Magis autoribus inflāmarunt, quod nullum in
 locum dicerent Deorum numen esse includen-
 dum, quibus cuncta debent esse libera &
 patentia, vt testatur Cicero in libro secundo de
 legibus. Nam deridere consueuerunt Perse eos
 qui res huiusmodi facerent, vt ait Herodotus
 in Clio in his verbis: Πέρσας δὲ εἶδα ἢ μοιοῦσε
 τοῦτοισι χροσμένους ἀγάλματα μὲν, καὶ
 νηοὺς, καὶ βωμοὺς, ἢ ἐν νόμῳ ποιοιμένους
 ἰδρῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ποιοῦσι μωρίων ἐπε-
 φέρουσι. Perse vt ego cognoui, his legibus utitur,
 imagines quidem, & τέπλα, & aras non erigunt,
 pro suis institutis, sed illos qui hæc faciunt, ac-
 cusant insanie. Atque Romani nullam Deorū
 effigiem per multos annos habuerunt: quia do-
 cui t Numa Deum esse mentem puram, mini-
 mē ge-

me genitam, aut visui subiectam mortalium, quæque alia humana industria exprimi posset cum iniquiat etiam Demosthenes contra Aristogitonem, pectus mortalium esse templum Deo gratum, & optimum, & augustissimum, iustitia, verecundia, & obsecratione legum communitum. Hæc ratio non esset magnopere fortasse improbanda, si vel omnes essent sapientes vel si sapientum etiam mens semper opportunis temporibus ad res diuinas esset conuersa, ne que humanis cogitationibus ab instituto cultu distraheretur. Sed cum res aliter se habeat; & templa, quod ad diuinum cultum conuenirent, & imagines Dei & sanctorum hominum, tanquam monumenta amicorum Dei, fuerunt institutendæ. Nam si statuæ clarorum virorum, & eorum qui pro patria fortiter occubissent, iure apud Romanos & ceteras nationes tanquam præclara virtutis exempla erigebantur, quibus incitarentur posteri ad virtutem; quo pacto victorum honorum & amicorum Dei, & qui pro veritate, Christiana; rep. fortiter occubuerunt, tanquam præclara monumenta virtutis & fidei, & constantiæ, quibusq; deprecatoribus apud Deum vteremur, non erunt iure optimo ubique imagines erigendæ? Est enim omnium templorum augustissimum pectus mortalium fide, pietatē, innocentia, sanctitate, mansuetudine, pro pulcherrimis ausis institutum & communitum. Atque ne ita Deorum religio paulatim deficeret, quæ anima est ciuitatum, & omnis humanæ vitæ stabilimentum, & templa, & imagines, & dies solennes, & sacrorum ritus, & publicæ ceremoniæ fuerunt in ciuitatibus prudenter institutæ. Scytharum Deos Herodotus in Melpomenita recenset; Θεὸς δὲ μόνος τοῦσδε ἰλάσκειται, Ἰσὶν μὲν μέγιστα, ἐπὶ δὲ Δία τε καὶ γῆν, νομίζοντες τὴν γῆν τῷ Διὶ εἶναι γυναῖκα μετὰ δὲ τοῦτος Ἀπόλλωνά τε, καὶ οὐρανὸν Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τὰ τοὺς μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι.

Deos autem solos hos placant, Vestam quidem præcipuè, postea Iouem ac Tellurem, Tellurem Iouis uxorem existimantes. post hos, Apollinem, celestem Venere, & Herculem ac Mariem.

Hos enim omnes Scythæ Deos putarunt. Ac in eodem libr. scribit deinde Libyæ populis. Soli ac Lunæ sacra facere, neque vltos præterea Deos putare. At Iudæi, vt memorie prodidit Cornelius Tacitus lib. vigesimo primo, solâ mætem antiquitas, vnumque nomen intellexere, profanosque esse putarunt eos, qui Deorum imagines mortalibus materijs in species hominum effingerent: summum illud, & æternum, neque

mutabile, neque interiturum. Igitur nulla simulaçra vrbibus suis ne dum templis fuerunt. ac Strabo libro decimo septimo Geographiæ varios fuisse diuersarum nationum Deos ita tradidit, vt singulæ propè ciuitates suos proprios Deos haberent. Nam cum tria ex terrestribus animalibus vniuersa Aegyptus coleret, boue, canem, felem; ex auibus accipitrem, ibim; ex aquaticis squammosum, oxyrinchum; tum Saita, vt inquit, & Thebani ouem colebant præcipue; Latum piscem Nili Latopolitani, lupum Lycopolitani, Cynocephalum Hermopolitani; cetum Babylonij, qui colebant iuxta Memphim; aquilam Thebani, leonem Leontopolitani; capram & hircum Mendefij; murrem & araneum Athribitæ. Longum esset omnium nationum ac populorum opiniones, vel potius deirationes de dijs recensere, qui cum religionis originem ab Aegyptijs accepissent, vel antiquam non retinens Theologiam deriserunt magistros postea, vel ipsi in petores superstitiones inciderunt. Hanc igitur Deorum notionem cum homines primùm habuissent, perspicere quæ quodd mundus prouidentia gubernaretur neq; tamen cuius intelligere possent; quippe cum sidera in humanis rebus agere per multa intelligerent, neque tamen omnia pro illorum arbitrio gubernari, rem diutius inuestigantes & cognitionis desperatione capti, paulatim à religione in superstitiones delapsi sunt, atque alij alios Deos introducere. Est enim ab ipsa natura comparatum, vt cum nimio Deorum metu homines opprimuntur, ad humilia & sordida quæq; declinent, nihilq; posse committi tam paruum putent, quod Dijs maxima cum iracundia ac supplicio non vlciscantur. Hæc res fecit vt ijdem Græci, qui Aegyptiorum, aliarumq; nationum accepit ab ijs superstitiones deriserant, in multo maiores errores sint postea collapsi. Nam & adulteros, & latrones, & ebriosos, ac facinorosos homines, qui multo erant brutis impuiores, pro Dijs coluerunt: quare cum de Dijs loqueretur, adulteria, furta, parricidia, prælia, crudelitatem quæ illis iniunxerunt, quæ propria sunt latronum & sceleratorum hominum facinora, vt res Dijs talibus contententes. Athenienses tamen cum sapientiores essent, ac horum Deorum turpitudinem intelligerent, neque vllum nisi sempiternum & optimum esse posse Deum putarent, quia esse omnino cognoscere, qui esset, ignorarent, aut etiam fateri ob cæterorum Græcorum metum non audent, ignoto Deo aram erexerunt. Hanc tantâ Deorum multitudinem tot fabularum inuolu-

cris postea implicarunt, cum sciret omnibus quidquid de Dijs collibuisse confingere, vt quamuis multi postea conati sint, nemo tamen hactenus expedire illos Deos ex his inuolucris potuerit, sed adhuc complures implicari permānēt, & in perpetuum fortasse nonnulli mansuri sunt. Qui enim omnia quæ de Dijs ab antiquis dicta fuerunt, ad optimum finem se deducturum putarit, idem speret se omnia nauigia que vbique nauigant, sine vlla iactura in portum posse perducere. Non enim semper cum ratione insanierunt antiqui sapientes vocati, aut poetæ in his confingendis. Perdurauit huiusmodi de multitudine Deorum opinio vsque ad Platonis tempora, qui prisca Græcorum theologiā quodammodo immutauit, cum vnū esse Deū crederet & eum vniuersum assidue gubernare, quem modo mundi animam, modo mundum ipsum appellauit, modò vim illam quæ esset in omnibus naturalibus corporibus diffusa ac permixta, quam antea ad Monadem deduxerat Pythagoras. Atque horum vterque rectè, si diutius in eadem sententia permansissent. Nam cæterorum qui se appellabant sapientes, nugas lubens prætereo. Romani postea Græcia subacta quasi captiuam Græcorum religionem in patriam transfulerunt, cum & antea Græcorum sacrorum ritus permultos haberent, & si quid ad absolutā superstitionē deficeret, illud totum ex Hetruria sepius acciuerint: donec omnium superstitionum euerfor Christus, non modò tantam Deorum impurorum multitudinem profligauit, sed etiam veram, sanctam, & omnibus saluberrimam religionem introduxit: quæ nulla vnquam vel leuitate gentium, vel impuritate ac scelere populorum, vel sacerdotum auaritia, vel hæreticorum calumnijs labefactabitur. Vbiq; enim veritatem emergere necesse est. Atque tot breuiter dicta sint de diuisione Deorum variarum gentium.

Quod vnus necessarius sit Deus.

CAP. VIII.

ET si res est, quæ ad veram theologiā potius quam ad fabularū explicationem pertineat, num vnus, an plures esse possint Dijs, inquirere: tamen quia non prorsus abhorret à theologia fabularum expositio, videtur conuenire huic loco vt breuiter declarentur ea quæ de vno Deo ab antiquis sapientibus probabiliter dicta fuerunt. Neque vnquam Platonis illam sententiam probandam esse magnopere censui, qui nefas esse dicebat, vbi huiusce

vniuersitatis parentem inueniens in vulgus præferre: quasi verò alia sit omnibus vtilior aut magis necessaria cognitio, quam omnium bonorum autorem Deum cognoscere, aut rem non cognitam conueniat venerari. Nisi fortasse ita inquirat, nulla oportere vulgus teneri Dei religione ac reuerentia, & nescio quid colere & benevolentia prosequi, quando amare Deum maximè omnium opus est. Multæ sunt igitur rationes, quæ vnū esse, ac non plures Deos ostendunt: nam si plures sint Dijs, hinc ipsam Deorum numerum ob singulorum imbecillitatem esse necesse est. Si si sint imbecilli, quo pacto sint Dijs appellandi? sicut enim eo pacto supplices potentiori, & aliquando deficienti: quorum vtrumque cum miserum sit, Dei naturæ qui conuenire poterit? videmus siquidem in omnibus animantibus eam esse naturæ providentiam, vt, quanto quæque sunt debiliores, citiusque moriuntur, tanto plura ex his producatur, scæcundioraq; sint. Quod si tantus erat Deorum numerus, quantum habuerunt antiqui, atque inter hos mares & feminæ; breui futurum erat, vt tot Dijs deficeret magistratus & imperia, & nisi otiosi ac desideres viuere mallet, cerdones, & agricolas, & siros Deos haberemus, neque terra hominibus habitanda nostris temporibus iam esset relicta. Sed quoniā repugnat Deos esse & plures esse, et esse mares ac feminas, terra tota hominibus relinquitur. Præterea si plures sint Dijs, necesse est eos esse vel pari vel impari potentia, vt Xenophanes ait Colophonius. Si sint quidam impares, quo pacto debiliores sint Dijs, ipsi vide rint. Sin omnes pares existant, nolensq; alius volentem impediatur, res iam neque fieri, neque non fieri poterit, quod nō potest sine risu intelligi. Multa igitur odia & pugnæ assidue inter hos Deos intercedent, quoniam sempiternæ intercedent causæ, quæ numquam cessabunt neque enim par parem vnquam, nisi fortuna, profligabit. Alterum igitur horum necesse est, vel for vnā Dijs etiam dominari, vel perpetuas esse inter Deos discordias & contentiones: quorum neutrum Deo conuenire vllō pacto potest. Est igitur Deus vnus, sempiternus, potentissimus, optimus, felicissimus, quorum nihil potest esse cum animi perturbatione. Nō sunt igitur antiquorum Dijs, cum plures sint, cum cœlum contentioibus sit plenum, cum multò sint mortalibus miseriores, cū eos & domire dixerint poetæ, & potationibus atq; conuiujs indulgere, & Veneris stimulis mirificè exagitari. Quis enim nesciat somnum & epulas esse ob

Ute ob corporis debilitatem, eum ille ad labores corpus reficiat, he ad naturæ vim conferuandam requirantur? Inde effectum est vt Alexander Macedo se Deum esse adulatoribus prædicantibus responderit, se Jonge diuersa à diuina natura experiri, cum & somnum & Veneris titillatione sentiat. Quod si horum Deorum natura, deficiente nutrimento deficeret, & ad libidinem illis incitantur, qui possunt non esse mortales, aut qui potest eorum genus nisi reparetur, non deficere? Non sunt igitur Diu illi antiquorum, sed fabulæ illæ partim naturæ, res occultas habent, partim mores informant, partim sunt inania vulgi figmenta, vt dicebamus.

Quo pacto Diu antiquorum fuerint sempiterni .
C. A. P. IX.

AT QVÆ vt pater vera esse illa que dicta sunt hæcenus de Deorum antiquorum mortalitate, quid de Ioue ipso principe omnium Deorum scriptum fuerit a poetis, consideremus: quem modò patrem, modò Regem omnium Deorum vocarunt, sicuti Homerus in primo Odysseæ,
τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Hos, ita compellat hominum pater, atq; Deorum, modò sempiternum, vt Virgilius lib. 1. Aeneid. in his significauit:

— ὁ qui res hominumq; Deumq;
Æternis regis imperiis & fulmine terras
& Orpheus in hymnis
Ζεὺ πολύτιμε, Ζεὺ ἀφθιτῆ.

Iuppiter ò venerande, Iuppiter sempiternæ quem eundem facit rerum omnium autorem, vt ex his patet,
ὁ βασιλεῦ, δια σὴν κεφαλὴν ἐφάνη τάδε ρέγα,
Γαῖα θεὰ μήτηρ, ὄρεων δ' ὑψηλῆς ὄχθοι,
ἕκ πόντος, ἕκ πάνδ' ὅπως ἕρανος ἐντός ἐταξε.
Iuppiter alme tuo sunt omnia munere nata:
Dina parens Tellus, præcalso vertice montes,
Et maria, & quidquid calum complectitur aliud.
Hunc tamen sempiternum Iouem, & rerum omnium autorem, Virgilius in Dictæo monte Crete nutrimum existimauit, quem etiam ab apibus educatum fuisse scribit lib. 4. Georgicorum, vt patet in his carminibus.

Nunc age, naturas apibus quas Iuppiter ipse
Addidit, expediam: pro qua mercede canoros
Curetum sonitus, crepitantiaque ara secutæ,
Dictæo cæli Regem pauere sub antro.

Sed illud magis mirū fortasse videbitur, quod neque tamen certum est, vbi educatus fuerit

hic præclarus & illustris antiquorum Deorum pater. Messenij enim apud se natum & educatum fuisse Iouem contendebant, cuius ostendebant apud se incunabula, & à Neda Ithomeq; nutricibus, & à Curetibus seruatum fuisse affirmabant, vt ait Pausanias in rebus Messeniæ. Hanc ipsam de Iouis ortu contentione ita attigit Callimachus in hymnis:

Ζεῦ, σὲ μὲν Ἰδαίοισιν ἐν ἔρεσι φασὶ γενέσθαι,
Ζεῦ, σὲ δ' ἐν Ἀρκადίῃ· πᾶτεροι πατέρ ἐφεί
Iuppiter Idæis aut te in matrib' ortū, (σαντος
Iuppiter Arcadicis: Vtri sunt falsa locuti?

Quod si nutricum varietatem perspicimus, si modò vera est sententia Actij medici clarissimi, quòd ingenium & mores nutricum in lacte referuntur, nonne fera potius Iuppiter quàm homo videbitur, qui tot brutorum lac luxerit: qui ab apibus, à capris, ab vrsis fuerit educatus: atque quòd capræ lac hauserit, ita Ouidius in quinto Fastorum libro ait:

Olenia surget sidus pluuiale capella,
Qua fuit in cunis officiosa Iouis.

Hanc Iouis capram idcirco nominauit Aratus in Phenomenis, vt est in eo carmine:

Ἄλαιν δὲ μιν αἶγα Διὸς καλεῖται ὑποφήται.
Oleniam, capramq; Iouis dixere poeta.
Atque de vrsis, cuius lac Iuppiter luxerit, ita meminit idem Aratus in his:

Ἄρκτος ἀμα προχόσσι, τὸ δὴ καλεόνται ἀμα-
Αἰ δὴ τοῖ κεφαλᾶς μὲν ἐπ' ἰζύας αἶεν ἔχουσι
ἀλλήλων' αἰ εἰ δὲ κατωμάδια φορέονται,
ἐμπαλιν εἰς ὅμους τετραμμένα: εἰ εἰ τοῦ δὴ,
Κρήτηθεν κείνου δὲ Διὸς μέγαλε ἰσότητι
ἕρανον εἰσανέβησαν, ὁ μιν τότε κουρίζοντα
Δίητώ ἐν ἐνόδῃ ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίου
ἄντρον ἐγκατέθεντο καὶ τρεφον εἰς ἐνιαυτὸν,
Δικταίῳ Κρήτης, ὅτε Κρόνον ἐφύσαντο.

Vrsa vertitur, quas dicunt nomine Plaustrū,
Alternè quarum semper caput ilia tangit:
Inq; humeros verse his pronis ille usque feruntur
E Creta, si vera ferunt, conscondere celum
Consilio meruere Iouis, quia cū puer esset.
Dicta in odorifero vicino collibus Ida
Diposuerè Iouem quem nutrire per annū,
Fallere Saturnum Curetos cum potuere.

Hunc ipsum Iouem, quem Hesiodus in Theogonia hominum patrem atque Deorum appellauit, mortuum ac sepultum fuisse apud Creteses sermo vulgatus fuit; quamuis eam famam conatur frustra Callimachus refellere, vt patet in his carminibus:

— καὶ γὰρ τάρων ὄνα σέο
Κρήτες ἐτεκτῆναντο, σὺ δ' ἄθανες ἐστίν· αἰεὶ
B

tuum Rex magne sepulchrum
 Cretes struxerunt: es semper, vitia. & vsqua.
 Quod si fatorum necessitati subijciebatur,
 vt testatur Aeschylus in Prometheus ita in-
 quiens:

*πρ. Μοίραι τριμορφοί, μνήμονές τ' Ἐρινύες·
 χορ. τῶν ἄρ' ὁ Ζεὺς ἐστὶν ἀσθέσενος.*

Prom. *Farca triformes, & memores Erinnyes.*

Chor. *Hu ergo cunctis Iupiter impotentior,
 quo pacto Deus, & pater, & Rex hominum ac
 Deorum dici poterat? Sed non hominum ser-
 mones tantum, ac Deorum etiam ipsorum sen-
 tentias de Ioue consideremus. hunc vel à Mer-
 curio ipse finxit Plautus in proemio Amphi-
 trayonis mortalem appellari his verbis:*

Mirari non est aquum sibi si pratimet:

Atque ego quoque & qui Iouis sum filius,

Contagione meae matris metuo malum.

Etenim ille quo ius huc iussu venio,

*Iuppiter, non minus quam nostrum quivis for-
 midat malum.*

Humana matre natus, humano patre.

Quare si ipse natus est, vt ceteri homines, & mortuus, & à mortalibus originem duxit, quo pacto sempiternus esse potuit? siquidem omnia quae nascuntur, aliquando interire necesse est. At quo pacto Iupiter dictus est sēpiternus? quia, vt dicitur cum de illo tractabimus, cum gloriae cupidus maxime fuerit templaq; sibi extrui vbiq; studuerit, fecit vulgaris opinio illorum, qui magistratus & imperia admirantur, vt summus Deus putaretur quare postea nunc vim fatorum nunc providentiam Dei nunc Deum ipsum, quam mundi animam appellarunt nonnulli, nunc aethera, Iouem nunc parunt: quae cum sempiterna sint, Iouem etiam putarunt sempiternum sic, vbi pro vi diuina per aquas diffusa, Neptunus intelligitur, dicitur sempiternus, pro Vulcano ignis, pro Venere naturalis procreandi libido, pro Cerere terra feracitas. Nam si hoc pacto Dij antiquorum accipiantur, erunt sempiterni ex illorum sententia qui mundum eiusque elementa sempiterna putarunt. sui eorum genealogiam inuestigemus omnes fuerunt mortales, & ab hominibus procreati, vt patebit postea. Atqui absurdum fuit hominum nominibus res sempiternas appellare, diuinamque providentiae splendorem sub his humanis velare integumentis, quippe cum minime conueniat res admirabiles horum profanorum nominum collatione inquinare. At quia viderent sapientes animos multitudinis apertis rationibus ad eruditionem non posse adduci, horum signentorum suauitate illos ad se alle-

xerunt, quae sola causa fuit, cur tot postea fabulae sint inuenta.

De sacrificijs superiorum Deorum.

C A P. X.

VT autem pateat elementorum, rerumq; naturalium virtutes, & vires demonum eorum, qui in ijs inhabitarent, qui Dij à multitudine imperitorum fuerunt existimati, his nominibus vocatas fuisse à sapientibus; non erit absurdum si genera sacrificiorum Dijs singulis attributorum breuiter explicauero; quippe cum multa sacrorum genera fuerint ab antiquis pro singulorum Deorum natura instituta, & victimae variae, & varia suffimentorum ratio, & non idem habitus sacrificantium. Neque enim omnibus molae offerebantur, neque omnibus accendebantur lumina, neque sacra fiebant semper super sublimibus aris, neque semper per diem. Diuersa denique pro singularum nationum more, pro varietate temporum, pro ceterorum Deorum natura sacrificia vbiq; offerebantur; quod alia caelestibus, alia terrestribus, alia aquaticis, alia Dijs inferis conueniebant, quorum alia priuatum, alia fiebant publicè. Primum igitur omnium scire conuenit non solum in animalibus, aut in plantis, ad vires, bonitatemq; singulorum plurimum conferre ciborum vim acrisq; temperiem, sed etiam in illis demonibus quibus plenum esse hoc vniuersum, quod intuemur, tradiderunt sapientes. Qui enim in obscuro caernis habitant, multum sunt magis & immites & feri & crassiore quadam materia, quippe quae propius ad corpus accedat, sicuti testatur Pselus in ijs libris quos scripsit de Daemonibus. quam illi sunt Demones qui regionem ignis vel aeris incolunt; quod accidit ob habitationis naturam ac vim siderum. Quid enim mirum est astra in his plurimum posse cum & metallis & durissimis lapidibus, & plantis dominari putentur? aut quis nesciat alia metalla Soli, alia Lunae, alia Veneri, alia Mercurio, alia alijs astris propter quasdam proprietates ac similitudines, quod alijs etiam contingit corporibus esse attributas? omnem igitur vim sacrorum, omnemque Deorum ritum expiandorum rationem in cognoscenda Daemonum natura consistere arbitrabantur. Quare cum caelestia corpora ignea esse crederent, quae opinio non solum fuit Anaxagorae & Empedoclis, sed multorum etiam aliorum philosophorum, in horum sacrificijs & lumina, & figuras, & multa ad visum spectantia addiderunt, quorum arae sublimes

sublimes struebantur, super quibus accendebantur lumina: & victimæ casæ imponebantur. Cū igitur sacra fiebant superis, ac Ioui præcipuè aræ in sublimib. locis extruebantur, ut inquit Melanthes in libro de sacrificiis hoc pacto: *παν δὲ ὄρος τῷ Διὸς ὄρος ἀνομάζεται, ἐπεὶ ἔθασ ἦν τοῖς παλαῖοις, ὑψίστῳ ὄντι τῷ Θεῷ, ἐν ὑψιστοῦσι ποιέσθαι.* Omnis autem mons Iouis mons appellatur, quoniam mos fuit antiquorum, ut altissimo Deo existenti in loco sublimi sacrificaret. Sic etiam è Ionis ipsius oraculo sacra fiunt in montibus apud Apollonium in lib. 2. Argonaut.

ἢ βομῶν ποίησε μέγαν Διὸς ἱμάσιο, ἱερά τ' εὐ ἐρρεξεν ἐν ἕρσειν ἀσπρί κείνω Σειρή, αὐτῶ τε Κρονίδῃ Διί. τοῖο δ' ἐκλυτ.
Ingentem Iouis humentis tunc extruit aram.
Et sacra imponit in montibus: hic quoq; sacra
Sirius accepit, sic Iuppiter ipse volebat.
 & ut est apud Herodotum in Clio, quem locum citavi, cum de Dijs variarum gentium loquerer. Quis etiam è Apollini aram in litore exereret Argonautæ, atque cum mons ibi nullus esset, sublimem illam fecerunt, ut in his ait idem poeta.

— τὰ δὲ ῥέζομεν ὁ πάρεσι,
 βομῶν ἀναστάντες ἐκάκτιον.
Iustas, soluentes in primo ereximus aram
litore sublimem.

Huius rei vel illud argumento est, quòd etiam apud Latinos altare, quasi alta arca, vocatum fuit. Erat præterea illa templorum erigendum consuetudo, ut non modò sublimia & ampla extruerentur, sed etiam quæ orientem Solem statim exciperent, ut ait Plutarchus in Numa Pompilio, neque vlla re impedirentur, sed forent vndique libera, & minimè occupata, ut testatur Promachidas Heracleota, atque Dionysius Thrax his verbis in libr. 3. diareseon. *οἱ γὰρ ναοὶ τῶν παλαιῶν καὶ τὸν ἥλιον ὑπεκλύσαντα εὐθύς ὑποδέχεσθαι εἰώθεσαν, καὶ τοῦ φωτὸς εὐθύς ἐπιμπαλάσθαι τῶν θυρῶν ἀναστειμένων, οὗ καὶ τὰ ἱερά ἐρρεξάν.* Antiquorum enim templa ex orientem Solem statim excipere solebant, & statim orto lumine fenestris ac foribus patefactis repleri, ubi sacrificia fiebant. Neque illud sanè prætermittendum duxerim, quod voluerunt antiqui genera etiam ædificiorum: Deorum illorum nature, quibus dicabantur, plurimum conuenire Nam Ioui, Marti, Herculi non nisi Doricum; & Baccho, Apollini, Dianæ, Ionicum; Corinthiacum virgini Vestæ conuenire præcipuè creditum est: quamvis aliquando omnibus his generibus in eodem

templo utebantur. Nam in delubro Alex Minerve, cuius architectus fuit Scopas Parius apud Tegeatas, cum triplex esset columnarum ordo, primus ordo, qui ingredientibus se se offerrebat, erat Dorici operis: secundum Corinthiaci; tertius qui iuxta templum fuit, erat Ionico artificio elaboratus. Istud autem fiebat, cum delubra essent Dijs varijs consecrata, vel cum Dijs illis essent dicata, quorum multiplex esset facultas, & ad Mares ac feminas elementa spectarent. Nam cum Ioui Olympio apud Eleos templum erectum Doricæ ex ædificatione, cuius in exteriori parte columnæ cum Doricis epistylis ostendebantur, tum Iononis etiam templum Triphylia, quod fuit ab Oxylo artifice erectum, cum operis figura Doricæ extractum fuit columnis eiusdem artificij circumquaq; illud ambientibus, ad explicandam credo maximam vim aeris, & ad significandum quòd Iuno Iouis esset foror, aer scilicet ab ignis natura non longo intervallo in suprema parte dissentiens. atqui extruebantur ita ipsa templa, ut apertis fenestris statim ortum Solem exciperent, sicuti testatur Pofidippus epigrammatum poeta in his carminibus.

ἦρι δ' ἀνοιγόμενοι πρῶτον λάβον ἠελίου φῶς
ναοὶ Δητοῖδ' αὐ καὶ Ἡφαίσιο Θεοῖο.
Vulcani ac Phœbi radios cepere priores
Surgentis Solis foribus delubra reclusis.
 Non in se ite itaque Virg. lib. 12. Aeneidos sacrificantes inducit ad Solem orientem conuerti, cū ita inquit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem.
 Erat præterea consuetudo ut Dijs superis manè sacra fierent Sole oriente: sicuti vita defunctis & Iferis occidite Sole; velut ait Callixenus Rhodius in ijs quæ scripsit de Alexandria, hoc pacto: *τοῖς μὲν οὖν κατορχόμενοις περὶ τοῦ ἡλίου δυσμας ἐναγίζομεν τοῖς δὲ ἐρανίδαις ὑπὸ τὴν εἰσὸν τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος ἱερούμεν.* vita defunctis sanè circa occasum Solis parentamus; at caestibus Dijs aurore tempore sub exortum Solis sacrificamus. Coronabantur autem in ipsis sacrificijs & victimæ, & altaria; & homines sacrificantes: ut testantur hæc carmina oraculi Delphici, quæ sunt in oratione Demosthenis contra Midiam.

αὐτῶν Ἐρεχθίδαισιν ὅσοι Πανδύου ἀνυ
ναίετε, καὶ πατρίοισι νόμοις ἰδύνει εἰρητὰς,
μεμνήσθαι Βακχίοιο, καὶ εὐρύχρους κατ' ἀγυιάς
ἰσάναι ὠραίων Βρομίου χέριν ἀμμιγα πάντας,
καὶ κνιστῶν βομοῖσι κάρσι εἰσφάνοις πυκάπαντας.
Imperio Erechthidis vobis Pandionis urbem
Qui colitis, patrio & facitis solennia ritu,

Ut memores Bacchi sitis lateq; per urbem
 Primitias Bromio cuncti statuatis, & ijdem
 Soluatis grates passim fumantibus aris
 Tempora sacratis redimitis ritū coronis
 Quod etiam significat idem Demosthenes
 in oratione contra Nearam seruari in alio-
 rum Deorum sacrificijs in his: ἀγιστεύω, καὶ εἰμὶ
 καὶ θάρσυναι ἀγνὴ ἀπὸ τῶν ἄλων τῶν ἐκὼν θάρ-
 σεύοντων, καὶ ἀπ' ἀνδρῶς συνουσίας. sum enim
 pudica, & pura & casta ab alijs puritati aduersā
 ribus. & à viri congressu Et quoniā alia: arbores
 Dijs alijs fuerunt consecrate, idcirco Dijs varijs
 sacrificaturi sacerdotes varijs coronis ornabatur
 vt pote in Dionysiacis myrto; vt ait Timachidas
 in libro de Coronis: & Aristophanes in Ranis in
 his attigit:

πολύκαρπον μὲν τινάσσων
 ἀμφὶ κρατὶ σὸ βρύοντα
 σέφανον μύρτων.

Fructifera quidem quatiens
 Circa caput tuum vitentem
 Coronam myrtoꝝ.

At in Cerealiibus quercu coronabantur, ad per-
 petuam accepti ab illa Dea beneficij memoriam:
 vt significauit in his Virg. in primo lib. Georgi-
 corum.

neque ante

Falcem maturis quisquam supponat arifis,
 Quam Cerei tota redimitus tempora quercu
 Det motus incompósitos, & carmina dicar
 In facris Herculis populo coronabantur, vt te-
 statur idem lib. 3. Aeneid.

Populeis adsunt euincti tempora ramis.

In sacrificijs Apollinis lauro coronabantur, vt
 ait Apollon. lib. 2. Argon. (πας
 ξανθά δ' ἐρεψόμενοι δάφνη καθύπερθε μέτω-
 Flavag; sunt viridi redimiti tempora lauro.

Scriptum reliquit Andreats Tenedius in nauiga-
 tione Propontidis, antiquos triplici ordine coro-
 nandi vfos fuisse in facris: quem locum etiam de-
 clarauit enarrator Apollonij. cum alij capiti su-
 perius coronas imponerent, alij ad tempora vsq;
 que deprimerent, alij ad collum vsq; detrahe-
 rent. verum non solum coronabantur sacerdo-
 tes in facris aut sacrificantes, sed etiam vasa qui-
 bus utebantur, & victimæ que fuerant immo-
 landæ, quibus coronæ circa collum apponeban-
 tur, earumq; cornua inaurabantur, ac vitis col-
 louib. Diis quibusque gratis innectebantur, vt
 illud est Ouid. lib. 7. Metam.

Feruntq; secures

Colla torosa bouum vincitorum cornua vittis.
 Quod autem vasa etiam coronarentur, ita testa-
 tus est virgil. lib. 3. Aeneid.

Tum pater Anchisis magnam cratera corona
 Induit impleuitq; mero, diuosq; vocauit.

Neq; verò victimę quę quis eligebantur in sacrifici-
 cia, sed quę prestantiores essent, multò antè re-
 ferrebantur: quare cum egrege deligerentur,
 egregie victimę dictæ sunt; ac cum eximerentur
 ex armentis; quibus notæ inurerentur sa-
 cræ, eximie. Nam trifariam armenta diui-
 debant antiqui, cum aliam partem destinarent
 feturę, aliam laboribus, aliam reseruant ad al-
 taria, vt innuit Virg. lib. 3. Georg.

Continuòq; notas, & nomina gentis inuunt;
 Et quos aut pecori malim submittere habedo.

Aut aris feruare sacris, aut foudere terram.
 Erant autem singulari diligentia delectæ victi-
 mæ quæ Deorum sacrificijs dicabantur, non so-
 lum ob eximiam pulchritudinem, sed etiam ob
 puritatem coloris, cum diuersi omnino reijcerē-
 tur, neque liceret mutilam, aut aliqua corporis
 parte carentem victimam ad aram adducere
 atque hanc diligentiam ita testat̃ attigit Lū-
 cianus ī dialogo de sacrificijs: ἀλλ' οἷον θύοντες
 σερανώσαντες τὸ ζῶον, καὶ πολὺν πρότερον
 ἐξετάσαντες εἰ ἐντελές εἶν, ἢ να μὴδὲ τῶν
 ἀχρῆσων τι κατασφάττωσι, προσάγουσι τὰ
 βωμῶ. enimvero sacrificantes victimam coro-
 nant, multòq; prius studio perquirunt, num perfe-
 cta sit nequid inutile iugulent, atq; ad aram de-
 ducant. Deinde vestes sacerdotum puras, neque
 vlla macula inquinatas conuēire putant,
 quod ita innuit Virg. lib. 12.

paraq; in veste sacerdos

Setiger factum suis, intonsamq; bidentem
 Attili, admonitq; pecus flagrantibus aris.

Nam neque laboribus assuetas victimas, neque
 illas, ex quibus aliqua utilitas capta fuisset, Dijs
 conuenire arbitrabantur. Deinde alijs Dijs alius
 coloris vestes magis erant idoneę. nam Dijs infe-
 ris atræ vestes, cœlestibus purpureę, vt ait Me-
 nander in libro de Mysterijs, conueniebant; qui-
 busdam vero albæ; vt sacrificijs Ceteris, sicut
 testatur Ouid. lib. 10.

Festa pie Cerei celebrabant annua matres,

Illæ quibus niua velata corpora veste

Primitias frugum dant spica ferta suarum
 & lib. 4. Fast.

Alba decet Ceream, vestes Cerealiibus albæ
 Sumite; nunc pullos velleris usus abest.

Deinde Dijs alijs feminæ victimę tantum, vallis
 soli mares immolabantur in omnibusque sacrifi-
 cijs committebatur piaculum, si quis cade pol-
 lutus, vel alio flagitio, ad aras accessisset, nimi-
 meque grata erant sacrificia, que ab impuris
 manibus fœleratorum hominum offerreban-
 tur.

Idcirco

gnis comburent, qui ritus ad belli Phocensis usque tempora perduravit. Tunc enim immunitatem eius sacrificij, vel potius eius impietatis Locrenses obtulerunt. Est autem illud argumentum quod summam diligentiam adhiberent antiqui in eligendis lignis ad sacrificia, quod cum editis, auguribus, facialibus, inter pretibus, lignitores etiam vocati praeerant sacrificiis, quibus id tantum cura erat, ut legitima ligna parerentur, & concinne igni imponerentur. nam nisi omnia serua rentur legitima in sacrificiis publica inde calamitates oriebantur: cuius rei vel illud est argumentum, quod si quis in Iouis Lycei templum, aut etiam in aream, minimè peractis prius lustrationibus legitimis, ingressus fuisset, intra annum omnino mori necesse erat, ut scripsit Hegesander lib. 17 & Paus. in Arcadic. Idcirco scriptum est à Paus. in prioribus Eliacis, in Iouis Olympii fano, ubi magistratus nigro arietè faciebant, neque vlla portio victimæ dabatur vati, sed collum tantum lignatori more maiorum, mandatum fuisse negotium lignatori ut ad sacrorum usum ligna certo precio daret, vel publicè ciuitatibus, vel priuatim culliber, quæ non erant ex alia arbore, quam ex alba populo: qui honor habitus est arbori, quod eam Hercules è Theprotide primus in Græciam portauit, quam ad fluuium Acherontem Theprotidis reperit, cuius etiam lignis victimarum femora tremant. Dicebantur esse in Lydiis Persicis cognomento vocatis vrbes duæ, Hypere & Hierocæsarea, in quibus vtrisque templum erat amplissimum cum cellis & aris, super quibus erat cinis longè diuerso colore à cinere communi. Huc ingressus sacerdos lingua Græcis ignota aris ligna imponebat, caput tiara velabat, implorabat Dei ignoti cognomen, cum recitasset carmen ex libro lingua planè ignota Græcis ac peritisset, sponte sua è lignis, nullo igne ad moto, purissima flamma omibus procul absistentibus emicabat, ut ait Theagenes in lib. de Düs, & Paus. in prioribus Eliacis. Tanta diligentia & in purgationibus, & in omni sacrificio ratione ut oportebat. Sumè præterea obseruatiæ & reuerentiæ Deorū tépla fuerunt apud maiores nam si quis supplex ad aras Deorum confugisset, eum inde diuellerè per religionem non licebat. ut scribitur à Paus. in Achaicis, quare cum Atheniensium magistratus in eos læuissent, qui cum Cydone in arcem Mineræ confugerant, & ipsi, & omnes eorum posteri violatæ religionis Mineræ pœnas dederunt. Sic Lacedæmonii cum violassent eos, qui suplices in réplum Neptuni confugerant, tam ingentibus tam que crebris ter

ra motibus Sparta concussa est, ut nulla prædomus expertis ruine fuerit atque longum esset calamitates eorum memorare, qui propter neglectam vel falsam antiquorum religionem in summum capitis discrimen inciderunt. Erant præterea nonnullis in ciuitatibus quædam familiaria, quæ solè nonnullorum Deorum sacris initiarentur, sicut Herculi Pinarii, ut est apud Virg. lib. 8. At Cereris sacris apud Athenienses solè initiabantur Eumolpidæ, quia primus Eumolpus illa sacra celebrarit, ut testatur Accefodorus his verbis: *κατοικῆσαι δὲ τὴν Ἐλευσίνα ἰσορροῖσι, πρῶτον μὲν τοὺς αὐτοῦ ὄχλους, εἶτα Θράκας τοὺς μετ' Εὐμόλπου παραγενομένους πρὸς βοήθειαν, εἰς τὸν κατ' Ἐρεχθεὺς πάλεμον τινὲς δὲ φασὶ καὶ τὸν Εὐμόλπον εὐρεῖν τὴν μινῶσιν τὴν συντελουμένην κατ' ἐνιαυτὸν ἐν Ἐλευσίνῃ Διμητηρικῇ Κορῆ. Habitasse in Eleusine prius indigenas narrat, at deinde Thraces, qui cum Eumolpo supplicias iulerunt per bellum quod fuit cum Erechtheo. at alij inquirunt, Eumolpum inuenisse sacrificia quæ sunt anniuersaria in Eleusine, Cereris & Proserpina. Andronicus vero lib. 2. de sacrificiis, non eum Eumolpum inquit illa sacrificia inuenisse, sed alium Eumolpum, qui fuit quintus à primo, qui pugnavit aduersus Erechtheum. sic enim inquit: *Εὐμόλπου γὰρ γενέσθαι κήρυκα, τὸ δὲ Εὐμόλπον, τὸ δὲ Ἀντίσημον, τὸ δὲ Μουσαῖον τὸν ποιητὴν, τὸ δὲ Εὐμόλπον τὸν καταδέξαντα τὴν μινῶσιν, καὶ ἱεροφάντην γεγονότα. Nam Eumolpum fuisse praconem, ex quo nascitur Eumolpus, ex hoc Antiphanes, ex hoc Musæus poeta, ex hoc Eumolpus, qui ritum sacrorum demonstravit atque functus fuit sacerdotio. Erat illa præterea consuetudo, ut victimæ inauratis cornibus ad aras candidæ adduce rentur, ut testatur Valerius Flaccus in primo Argonauticorum:**

— Dabit auratis & cornibus igni

Colla pater, niueiq; greges altaria cingent.

Neq; parua adhibebatur præterea diligentia in obseruandis victimis, ubi ad aras adductæ fuissent, an libenter astarent: nam si reluctarentur, remouebantur ab aris, quia Dijs minimè ingrata esse putabantur. quare ita scripsit Virg. lib. 2. Georg.

Et ductus cornu stabit sac er hircus ad aram.

Experiebantur præterea voluntatem victimarum per molarum insperiones, cum illis & cultri & victimarum tergora conspergerentur & cultrum obliquum à fronte ad caudam ante immolationem deducere solebant, quod inuit Virgi. lib. 12.

*Dant fruges manibus salsae, & tempora ferro
Summa notant pecudum.*

Enimuero tantum erat in obseruandis victimis studium, vt non sufficere videretur, si quiete ad aram astitissent, nisi etiam annuere sacrificijs, vt ait Myrti. lib. 2. rerū Lesbicarum his verbis: *οἱ μὲν οὖν ἱερεῖς τὸ ὕδωρ ἐλάτταν ἐμβάειν εἰς τὸ οὖς τῶ ἱερέως ὡς ἐπινεύουσαις τελεταῖς.*

Nam sanè sacerdotes aquam infundere in aurem victima consueverunt, ut illa annuat illis sacrificijs.

Erant aquae praeterea propriae singulis sacrificijs magis aptae credite, nam in sacris & in inuicis Athenis nulla aqua, nisi Callirhoes, fontis vti mos fuit. In Delo aqua templi nulla alia in re, nisi in sacris vti solebant ac neque stuuiorum quidem ceterorum omnium aquae omnibus sacrificijs aptae putabantur: siquidem Ioui Olympio aqua Alpei grata fuit, vt in Arcadicis rebus testatur Paulanias.

At Amphiarai fontis vocati, qui erat in Oropiorum agro Amphiarai & Apollinis templo proximus aqua neque ad lustrandum, neque ad lauandas manus vti fas esse censebant tanta erat antiquorum in rebus sacris ritè peragendis industria ac diligentia.

Obseruabatur praeterea ex institutis sacrificiorum, vt ternarius numerus in sacris vsurpatur: nam vt scripsit Porphyrius in lib. de sacrificijs, mos fuit antiquorum, vt cum floribus, herbis & ramos arborum & animalia daemones prius offerrent, cum essent altissimo Deo immolaturi: quod quidem ter faciebant, vt illi Daemones ipsi summo Deo vota ac preces hominum sacrificantium asportarent, quos Dei supremi nuncios esse arbitrabantur.

His enim & gratias agebant pro impetratis à Deo beneficijs, & salubria precabantur, & hos venerabantur vt summi & excelsi illius Dei ministros.

His ita obseruatis tum sacerdotes preces incipiebant ac paucis premisis vinum inter cornua victimarum effundebant, vt innuit Ouid. lib. 7. Metam.

*Admoti quouies templis dum vota sacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum.*

Atque Virg. non solum sacerdotes, sed illos etiā quorum ergo sacra fiebant, vinum inter cornua fundere solitos ait lib. 4. Aeneid.

*Ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido,
Candentis uacca media inter cornua fudit.*

Deinde paucis interiectis precibus farina hordei cum sale permixto primum in tergus victimae spargebatur: quae ista de causa tenui aqua, tanquam leui imbre fuerat à ministro perfusa, atque illa molae dicebantur: quas Graeci ἐλαγίτας vocant, cum sit ἐλη hordeum, χεῖρ fundo

Vbi igitur ita conspersa victimae aliquamdiu tetissent, dum preces à sacerdotibus, sacrorumque praefectis agerentur, cultri ad eas iugulandas, aut securae parabantur, & hydria aqua plena ad lauandas manus ministrorum. Deinde post nonnullas preces aliam molarum partem cum villis è fronte victimae euulsis in ignem super aram tunc accensum coniciebant, quae prima libamina vocabantur hoc ita significauit Hom. lib. 3. Odyss.

(*Ἄθηναι Χέρριβατ' ἐλοχύτας τε κατήρητο, πολλὰ δ' εὐχετ' ἀπαρχόμενος κεφαλῆς τρίχας ἐν αὐρὶ βάλλον.*)

*Fudit aquas sudatq; molas ac multa precatus
Pallada, dat flamma euulsos de vertice villos.*

Atque postea idem poeta lib. etiam 5. *ἀλλ' ἐγ' ἀπαρχόμενος κεφαλῆς τρίχας ἐν αὐρὶ βάλλον.*

ἀργιόδοντος ὄες, καὶ ἐπέχετο πᾶσι θεοῖσι.

*Verum hic sacra ferens tot flammis foris sullos
E capite euulsos villos Diuosque precatur.*

Sic Virg. libro 6. Aeneid. *Et summas capiens media inter cornua setas,
Ignibus imponit sacris libamina prima.*

Erat illa praeterea consuetudo, vt illi quorum causa fiebant sacrificia, altera manu cum precibus, dextera scilicet, aram tenerent: quem ritum ita attigit. Virg. lib. 4. Aeneid.

Talibus orantem dictu, aramque tenentem.
Nec longo sanè intervallo peractis quibusdam preces precationibus victimae securi percussiebant, vt patet ex libr. 3. Odyss. vbi haec sunt carmina:

*πέλεκυν δὲ Νεοπτόλεμος θρασυμήθης
ὄξυν ἔχων χειρὶ παρίσατο βούην ἐπικόλων.*
*Sumpta Neoptolemo est audaci deinde securis
Ille bouem casurus erat quo proximam arge.*

Atque si sacra fiebant superis, nulla ratio sanguinis habebatur. Enimuero hunc fuisse ritum sacrorum apud Romanos etiam, eaq; in sacris seruari quae diximus, ita summam complexus fuit Dionys. Halicarnass. lib. 7. rerū antiquarū:

συντελεσθείσης δὲ τῆς ποιότητος ἐβεθύτου εὐθύθους οἱ ὑπατοὶ καὶ τῶν ἱερέων οἷς ὄσιον, καὶ τῶν θυηπόλων, τρόπος ὁ αὐτὸς ἦν τῶν παρ' ἡμῖν χερνιψάμενοι τε γὰρ αὐτοὶ, καὶ τὰ ἱερὰ καθάρῳ πρὸς ἀγνίσαντες ὕδατι, καὶ δῆμιτρος κάρπας ἐπιράναντες αὐτῶν ταῖς κεφαλαῖς, ἐπειτα κατευξάμενοι, δίδιν τότε τοῖς ὑπηρεταῖς αὐτὰ ἐκέλευον.

τῶν δὲ οἱ μὲν, ἐσάτος ἐστὶ τὰ δῖματος, σκυτάλη τῆς κροτάως ἐπαῖον· οἱ δὲ πίπτοντος ὑπετίθεισαν τὰς σφραγίδας· καὶ μετὰ τὸ τοῦ δειράντες τε καὶ μελίσσαντες, ἀπαρχὰς ἐλάμβανον ἐξ ἐκάστου σπλάγχχνου καὶ πάντας ἄλλε μέλας· ὡς ἀλφειτοῖς ἀναδυσάντες ζεῖας

προσέφεραν

προσέφραυτοῖς θύουσι ἐπὶ κανῶν οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ἐπιτίθεντες, ὑψίστου, ἢ προσέσπυρον οἶνον κατὰ τῶν ἀρχαζομένων. Vbi transacta fuisset pompa, Consules statim boves immolabant, & ex sacerdotibus aut ministris cui eumque munus illud conuenire putaretur, erat idem qui est apud nos ritus. Nam manus ipsi lavantes, puraque aqua victimas lustrantes, ac Cerevis fructibus illarum capita spargentes, postea precati iubent ministris illas mactare. Ex ijs vero, alijs stantis adhuc victima tempora scytale percussiebant, alijs sub illam cadentem sigilla supposuerunt, ac postea corio nudantes, membratimque dissecantes e singulis inestinis primitias capiebant catororumque membrorum; illas igitur farina hordei conspergentes in canistris ad sacrificantes afferbant. Ille super altare imponentes ignem accendebant, vinumque libantes in eas victimarum primitias effundebant. Hæc summam à Dionysio. Adhibebantur & alia lumina in sacrificijs Deorum cœlestium præter ignem vrendis sacrificijs necessarium: per quæ significabant vim clarissimam Deorum patere in rebus omnibus; atque per ipsa lumina puritatem etiam ipsorum Deorum demonstrabant, ad quorum sacrificia non liceret nisi pueros accedere. Vbi igitur purgata, & molis conspergata, & dissecta fuissent victimæ; antequam illarum membra incensis altaribus in ponerentur, thus in flammâ iniiciebatur, & in illud vinum e patetis in flammâ in Deorum honorem, quod ita innuit Ouid. lib. 13. Metam. Thure dato flammis vinoq; in thura profuso, Cesarumq; boum sibiis de more crematis. Postquam hæc egissent, elegeruntque partes vitulina, quas Deus offerrent, reliquas in conuiuia quæ per omnes solemnitates in honorem Deorum fiebant, referuabant. at illæ partes quæ electæ forent sacrificijs, vt ignem facilius admitterent, molis conspergebantur, sicut patet ex libro 8. Apollon.

Ἄγκαιος δ' ἑτέροιο κ' ἑπὶ πλάτῃν ἀύχονα κόπας
χαλκείῳ πελέκει κρατερὸς διεκέρσε τένοντας.
πριπε δ' ἀμφοτέρωσι περὶ ῥοῖθης κεράεσσιν.
τοῖς δ' ἑταροὶ σφάζαν τε θοῶς, δειράν τε βοείας,
κόπτον δαιτρεύοντε, ἢ ἱερά μὴ ἑταμοντο.
καδ δ' ἀμυδίς τάχα πάντα καλύφαντες πύ-
κα δ' ἡμῶ,
καὶ ὡν ἐπὶ σχήσιν' ὁ δ' ἀκρήτες χέε λοιβας.
Aisonides.

Tum bovis alterius percussit colla securi
Aerea ibi Antaus fortes nervosq; cecidit.
Prolapsus ceciditq; ingens in cornua humi bos.
Hos socii iugulare citi, his & tergora costis
Diripere: & coxas, & cadere singulamembra:

Hæc adipe & tegere, & sacris imponere flammis
Ælonides: atque inde molas conspergere falsas.
Cum ignis postea exarsisset vt etiam magis extol-
leretur, supra hæc vinum effundebant, sicut ait
Hom. 1. Iliad.

καὶ δ' ἐπὶ σχήσιν ὁ γέρον, ἐπὶ δ' αἰδοπα οἶνον
λείβε.
Vssit ligna super senior: tum munera Bacchi
Libavit, sudatq; merum.

In sacrificijs illorum Deorum qui aëri putabatur, præter ignem cantilenas etiam addiderunt, cum illos harmonia delectari arbitrantur, atque Dei huiusmodi credebantur omnes illi demones qui à terra & ab aqua omnî regione vt que ad locum stellarum suprenum gubernarent. Nam ad triginta millia dæmonum esse scribit Hesiodus, qui Ionis sint ministri, & obseruent que fiant à singulis hominibus: ita nihil quod Deo cognitum non sit, esse existimant, Sic enim inquit:

τρὶς γὰρ μύριοι εἰσιν ἐπὶ γῆνι πολυβοτέρη
θνατοὶ Ζηνὸς φυλακὸς θνητῶν ἀνδράπων.
διεὶ φυλακῶσιν τε δίκας ἢ σχέτλια ἔργα,
ἢ ἔρα ἑσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' ἀνῶν.
Millia triginta terras habitantia Dinum
Sunt Iouis: hi obseruant hominum mortalia facta
Obseruant pariter peregrantes fasq; nefasq;
Aeris induti velamine.

At Iamblichus & Trimegistus, & Pselus, & reliquorum sapientum complures non solum triginta millia dæmonum esse cœncluerunt: sed vniuersum aera & celos plenos esse dæmonibus crediderunt, qui late per aera vagarentur, & ad maiores sacrificiorum accurrerent. His igitur dæmonibus aeris cum sacra fierent, præter lumina, & idores cesarum victimarum, cantus etiam, & odores multos, & thus adhibebant, vt testatur id Virg. lib. 3. Aeneid.

Iunoni Argina iuſos adolemus honores. (vñ-
fic li. 5. Farre pio, & plena suplex veneratur acer-
Idcirco Medea vt pote venefica, sacrorum rituum
peritissima, cum ventis sacrificaret apud Apollo-
nium Rhodium libro 4. maxime odorifera ac
suauia offert sacrificia, vt est in his: (sen

τοῖα παραίφρα μὲν θελκτικῆρα φάρμακ' ἔπασ-
αἰθέρι ἢ ποιήσιν, τάκεν ἢ ἀπωδεν ἔοντα
ἄγριον ἢ λιβάτοιο κατ' ἕρεος ἢ γαγε θῆρα.

Tantum offata leues multentia pharmaca ventos,
Ætheraq; insperſit, procul illa è montibus altis
Deduxere seram syluestrem, quo illa cupiuit.

& Hom. lib. 1. Iliadis pro depellenda pestilentia
idores victimarum Apollini etiam obtulit in his:
ἀλέεν πως ἀρνὸν κνίσης αἰγῶν τε τελείων
βέλεται ἀντίστας, μὴν ἀπὸ λογιὸν ἀμύνας.

Si uult caprarum, si uult nidoribus ille
Obuius agnorum fieri, ac depellere pestem.
Et quoniam cantus, & harmonia, musicorum-
que instrumento rum soni non sine quadam vo-
luptate aera permouent: illa de cauli cantu etiã
delectari illi daemones crediti sunt. quare ut ait
ibid. Hom.

οἱ δὲ πανημέριοι μολπῆ θεῶν ἰδύσκοντο
καλὸν αἰδύοντες παιήονα κόουροι ὀχλειῶν,
μέλποντες ἐκέρχον· ὁ δὲ φρένα τέρωπαι· αἰκοῦ
Phœbaas iras placabant carmine Graij (ον.
Per lucas toras pulchrum pœana canentes
Cantares Phœbum: huius mulcebatur gaudi a pectus.
Sic in sacris maris Deum ut nonnullorum Deo-
rum, addebantur etiam musica instrumenta. qua
re inquit Ouid. in lib. primo de Pontō.

Ante Deum matrem cornu tibi cen aduoco
Cum canit, exigua quis stipis ara negot?
Istud autem efficere putabantur, ut tibus uerē-
tur in factis, quo animi presentium hominum
diuenterentur à priuaris cogitationibus ad Deo-
rum immortalium reuerentiam, quia nescio
quid diuinum imprimis in animis nostris uis mu-
sica. Ioui, cum mens illa suprema diuina crede-
batur, non adhibebantur nisi lumina in sacri-
ficijs: at cum Iupiter pars esset summa aeris, tunc
adhibebantur musica instrumenta, ut cœtero-
rum Deorum sacris nonnullorum; quippe cum
simulatis sacrificijs etiam paruis per illorum
strepitum paternę crudelitari dicatur fuisse sur-
reptus. In antiquis huius sacrificijs strophe &
antistrophe moduli canebantur ad imitationem
motuum stellarum, ut ait Aristoxenus in lib. 1.
de foraminibus tibiaram, & Bitō in libro quem
scripsit ad Attalum de musicis instrumentis.
Nam modo huc, modo illic inter illa sacra sal-
tantes uolebantur: atque per strophem motum
primum huius uiuētis; per antistrophem prop-
rias singularum planetarum motiones, signifi-
cabat. Erant autem cantilenę in sacris nihil aliud
quam commemoratiōnes eorum beneficiorum
que Diu ipsi in homines benignę contulerant, cū
uinum ipsorum Deorum, & clementię & libe-
ritatis amplificatiōne, & cum precibus ut be-
nigni ac faciles precantibus, accederent, ut ait
Philochorus in libro de sacrificijs, ut significant
hymni Orphei, & iubet omnis ratio conscriben-
dorum hymnorum; quale est id. Apol. lib. 2.

αἰμοὶ δὲ δαιτομένοις εὐρὴν χορὸν ἐνήσαντο,
καλὸν ἠνπαῖον ἠνπαῖον οἰβον
μέλποντες· σὺν δὲ σφιν εὐς παῖς Οἰάγροιο,
Βισονίη φόρμιγγι λιγέως ἤρχεν αἰοιδίης·
ὡς ποτε πετραῖν ὑπὸ δειμάδι Παριασσοῖο
δελφύνην τόξοισι πελάριον ἐξενάριζε

κόουροι ἐὼν ἐτι γυμνός, ἐτι πλοκάμοισι γογυθός.
ἰλήκοις.

Incesa statuere choros altaria circum.
Cuncti ibi Iopemona Iopemona Phœbum
Cantantes. υναῖς, Οεαγρὶ filius Orpheus
Bistoniam Iumpia cithara canere incipit aīd,
Horrendum ut fixit serpenti in uide sagittis
Ad iuga Parnassi saxoꝝ paruulus infans
I heb' adhuc nudus q, & gaudes crinibus aureis.
Sic placidus, faciliq; ueni.

Sic apud Virgilium Euandrus accedenti Aeneę
commemoratur post conuiuium, quæ causa ipsū
compulerit ad illa sacrificia instauranda: quip-
pe cum non solum inter sacrificia, sed etiam in
conuiujs, & in omnibus solemnitatibus anti-
quorum essent sermones de rebus ab illis Dijs
gestis. Laudes autem Deorum & hymni, dum
utentur uictimarum partes arę in iſta, cir-
ca ipsam aīā canebantur; at cum uſte fuisset
illa, & quæ referuata erant in conuiuio in cœlę,
his uſcebantur. Deinde post conuiuium ante-
quam dilcederent, gratias Dijs agentes, quod
eos in conuiuio uaccepissent, uſtamam sacri-
ficiorum partem linguas uictimarum in sacros
ignes conieciabant, & uini parum super illas, ut
testatur Apolloni. lib. 1.

τέως ἐπὶ τε γλώσσοισι χέρονται
αἰδομένοις.

Interea accensis fundunt libamina linguas.

Sic etiam Homerus lib. 3. Iiad. γλώσσας δ'
ἐν πυρὶ βέλλον· iniiciunt igni linguas. Illud
autem fiebat ubique in honorem Mercurij, cui
linguę erant consecrata; atque post exuſtas lin-
guas gratias Dijs agentes unusquisque leti ex il-
lis sacrificijs domus discedebant. at nunc de sa-
crificijs marinorum dicamus.

De sacrificijs marinorum Deorum. CAP. XI.

AT uerò quoniam daemones illi, qui mari
præerant, pro natura loci crashiores esse
putabantur; ideoque in eorum sacris crassiora
quedam corpora quàm essent uel nidores uel
cantus offeriebantur, quæ ad gustum pertinēt,
corpusq; habent magis solidum. Nam cum
uinum in sacrificijs Deorum super eum offerre-
tur, & delectat partes uictimarum, tamen ex illis
in ignem conieciſ & concrematis nihil aliud ad
eos Deos nisi nidor & uſtulatium animalium
fumus perueniebat, uel odor thuris. At in sacri-
ficijs marinorum Deorum res longe aliter se
habere credita est. nam cum Taurus Neptuno
maclabatur, tunc sanguis colligebatur in crate-
res, atque non percutiebantur securi uictima,

sed cultris iugulabantur: Erant autem nigre ille victimę, quę vel Diis infetis, vel tempestatibus, vel Diis marinis offerebantur, vt patet ex lib. 3. Odyssi. cūm semper in litore maris sacra fierent marinis:

τοῖδ' ἐπι θινὶ θαλάσσης ἱερὰ ἐξέζον,
ταύροις παμμέλανας Ἐνοσίχθονι κλυοχάρτη.
Ad maris undisoni faciebant litorea sacrum,
Nigranti Tauro Neptuno qui regit undas.

Atque cūm turbato Neptuno Taurus immo Iaretur, tunc vbi esset placidus, mactabatur Agnus, & Aper aliquādo: quę etiā animalia cūm maris naturam variis temporibus indicarent, omnia simul aliquando cedebantur in Neptuni sacrificiis, vt indicat Hom. lib. 4. Odifex.

ἔξας ἱερὰ καλὰ Ποσειδάωνι ἀνακτι
ἀρνεῖον, ταύρον τε, σὺν ὄντ' ἐπιβήτορα κάπρον.
Legitime regi Neptuno sacra peregit,
Agno, Tauro, Aproq; suis qui suauit inire.

Iugularum deinde victimarum in sacris minorum sanguis collectus in mare à patera fundebatur cum precibus, quod genus rituum à sacrificantibus in litore seruabatur. sin autem in nauj inittarentur, victimas non in pateram, sed in mare cum precibus iugulabant, vt ait Apollonius lib. 4. in his:

ἦδ' ἄμα δ' ἐν χολῆσιν ἐς ὕδατα λαιμοτό
ἦκε χεῖρ' ἀρῦμνος.
Ille preces fundens iugulauit in aquoris undam,
Mox de puppe iacit.

Cūm iugulassent igitur ac dissecuissent victimas, prius exta cum precibus, deinde vinum in aquam deiiciebant, vt ait Virgilius lib. 5. his carminibus:

Ipse caput in tona foliis ornatus oliua,
Stans procul in prora pateram tenet: extaq; salfos
Porrigit in fluctus, ac vina liquentia fundit,
& Valerius Flaccus lib. 2. Argonauticorum qui ita scribit:

Tum pelago vina inuergen s. dux talibus infit.

Neque verò conuenire herum Deorum naturę videatur illud quod scribitur ab Ouid. lib. 11. Metamorph. qui thuris etiam odorem Diis marinis tribuit, cūm aeris tantūm numinibus, vt diximus, at non etiam aquaticis, id genus sacrifici ad altiora tendentis conueniat: sic enim inquit:

Isq; Deos pelagi vino super aquora fuso,
Et pecoris fibris, & sumo thuris adorat.

Apud Virg. præterea lib. 4. Georg. in sacrificiis Oceani, quę sunt à Nymphis, vinum in flammis, at non in mare funditur: quod non fiebat contra ius factorum, cūm ille essent sub

aquis, quamuis mathematicis & philosophis acutissimus Hector Aufonius de antiquorum sapientum sententia ad chemicam artem hanc rem pertinere arbitrat. neque etiam ob eam causam parum conuenit is ritus Oceano, quia per Oceanum modò patrem omnium, modò humorem diuinitus in omnia naturalia corpora, omnemq; materiam diffusum, antiqui significarunt. sic autem ait Virg.

Oceano libemūs, ait, simul ipsa precatur
Oceanumq; patrem rerum Nymphasq; sorores,
Centum qua syluas, centum qua flumina seruant,
Ter liquido ardentem persudit nectare Vestam:
Ter flamma ad summum recti subiecta reluxit.

Vtebantur autem ternario numero in sacrificiis, quoniam ille numerus perfectus est, non solum ob dimensiones corporum, vt ait Arist. in primo Cæli, sed etiam quia Deus est omnium quę videntur, & quę videri non possunt, moderator: non aliter atque paris & imparis vim habet trias, cūm omnes sint numeri pares aut impar: atq; sicut Deus est principij omnium quę aguntur, ita primus ternarius numerus omnium reliquorum per se ipsum auctus triangulum constituit partium laterum, quę prima est earum figurarum quę pluribus constant lateribus. Atqui quòd eo numero in sacris vteretur, ita testatur Valer. lib. primo Argonaut.

Ipse ter equoreo libans carchestia patri.

Nam non quouis impare gaudere dictus est Deus à Virgilio, sed eo qui primus est numerum impatum, & initium corporum solidorum constantium è pluribus aris. In sacrificiis etiā flumiorum & patriorum Deorum, ac heroum, si qui per flumen nauigarent (tam mos fuit antiquis, vt Diis eorum locorum ad quę nisper ac cedebant, sacrificarent antequam de nauē exirēt, vt ii benigni ac fausti exciperent accedentes) idē ritus seruabatur, cūm vina in flumios effunderentur cum precibus, vt ait Apollon. lib. 2. (ἄφ' αὐτὸς δ' Αἰσονίδης χρυσέῳ ποταμόνδε κητέλ' ὄντ' ἀκυρασίῳ μελισσάγας χεε λοιβάς, τὸν γαῖν τ' ἐνναέταις τε θεοῖς, φυχαῖς τε καμὸν-ἠρώων, ζουνοῦντο δ' ἀπήμονας εἶναι ἀραγοῖς εὐμενέας.

Ipse merum è cyatho libamen fudit, & auro,
Æsonides liquidum in fluumium: sic inde precatur
Tellurem indigetesq; Deos, animaque sepulcorum
Heroum, placidi vt veniant, facilesq; profectis.

Nymphę item cūm aquarum Deę esse putarentur, crassiora quædam & ipsa sacrificia requirebant: quibus mel & lac offerebatur, & mulsum. at tunc de sacris inferoium.

De sacrificiis inferorum. CAP. XII.

SACRIFICIA illa, quæ Diis inferis fiebāt, non solo tempore sed etiam colore victimarum & ritu plurimum differabant: nam, ut diximus, hæc sacrificia non nisi per noctem fieri cōsueverunt, ut ait Virg. lib. 6.

Tum Regi Stygio nocturnas inchoat aras.

Quòd autem nigre victimæ Diis inferis immolarentur, testatur ita idem poeta :

— *huc casta Sibylla*

Nigrarum pecudum multo te sanguine ducet.

Ut autè victimæ quæ superis mactabantur, eum iugularentur, cogebantur iugulum superiorum vertere : ita quæ mactabantur inferis, caput ad terram depressum tenebant : ut ait Cleon in primo Argonauticorum : & Myrtilus in secundo rerum Lesbicarum his verbis : *εὐδάσει οἱ ἱερείς τὰ ἔντομα τοῖς κάτω θεοῖς ἐναγίζόμενα ἐν τῇ γῆ ἀποτέμενσθαι τοῖς κεφαλαῖς· ἔτω γὰρ θυεσι τοῖς ὑποχθονίοις· τοῖς δὲ ἑρηνίοις ἀνω ἀναστέρεσι τῶν ἱερείων τὸν τραχηλὸν σφάζοντες.* Consueverunt sacerdotes victimis quæ mactantur inferis, humi capita incidere: sic enim subterraneis sacrificant. At cœlestibus immolantes colla sursum conuertentes iugulant. In horum igitur Deorum sacrificijs victimæ in effossas foueas iugulabantur, ut est in libr. 3. Apollon.

*πυχίον δ' ἄρ' ἔπειτα πέδω ἐνὶ βοθρὸν ὀρύξας
νήψε σχίζας, ἐπι δ' ἀρνεῖ τὰ μελαιμίν.*

*Inde in planitie foueam defodit in vltimam,
Atque Agni iugulum ferro cultroque cecidit.*

Sic etiam Ouid, lib. 7. Metam.

*Aui procul egesta scrobibus tellure duabus
Sacra facit, cultrosque in guttura velleris atris
Coniicit, & par uulas perfudit sanguine fossas.*

Cum iugulassent in foueam, vinum deinde eum precibus in sanguinem effundebant: quate ita inquit idem :

*Tum super inuergens liquidi carchesia Bacchi,
Alteraq; inuergens tepidi carchesia lactis,
Verba simul fundit.*

Lucianus tamen in Necyomantia videtur existimasse, sanguine tantum conspergi foueas, at non eo totum infundit. Colligebatur aliquando sanguis etiam victimarum iugulatarum in his sacrificijs, non autem in foueas effluebat, ut est apud Virg. lib. 6.

*Supponunt alii cultros, tepidumq; cruorem
Suscipiunt patris : ipse atris velleris Agnam
AENEAS matri Eumenidum magnæq; sorori
Ense ferit, ste rilemq; iudi Proserpina vaccam.*

Cum verò facta fierent Plutoni inferorum

Regi, isq; mens diuina putaretur quæ in vniuersam terræ molem esset diffusa, omniaq; gubernando penetraret, sicut Oceanus per mare penetrare creditus est: eius sacra non potius abhorrebant à superiorum sacrificijs: quare addebatur ignis huius sacris, & illi delectæ casarum victimarum partes imponebantur comburendæ, ut pater ex eodem :

Tum Regi Stygio nocturnas inchoat aras:

*Et solida imponit Taurorum viscera flammis,
Pingue superq; oleum fundens fumantibus exitis.*

Nam oleum pro vino sacrificijs Plutonis adhibebatur, omnino verò Dijs illi is qui erant benefici, & albæ victimæ, & placidæ mactabantur: at maleficis, ne nocerent, & nigre & ferociore putabantur conuenire: ea tamen lege seruata ut maribus mares, at feminis fœminæ victimæ cœderentur. vinum præterea omnium prope Deorum sacris erat accomodatam, at non in sacris Cereris: nam in eius sacrificia vinum inferri nõ oportebat, ut testatur Plautus in Aulularia : *Cererin' mi Strobile, hi sunt facturi nuptias.*

Qui? quia tementi nihil allatum intelligo.

Verum qui ritus sacrorum singulis generibus dæmonum cōueniant, & quæ victimæ singulis fuerint dicatæ, atq; omnia prope quæ seruabantur in his sacris, nõ solù in legibus sacrificiorum fuerunt diligenter perscripta, sed etiam ex oraculi mandato ad vnguem seruare cogebantur antiqui, quorum omnium leges ita traduntur ab Apolline:

*Ἐργάζεο φίλε τήνδε θεόσδοτον ἐς τρίβον ἑλθὼν
μηδ' ἐπιλήθεις τὸν μακάραν θυσίας ἐναγίζων.
τῇ μὲν ἐπιχθονίοις, τῇ δ' ἑρηνίοις ποτὲ δ' αἰθήρης*

*ἀντοῖσιν βασιλεῦσι, καὶ νέρος ὑδροπόροιο,
ἢ ἐθαλασσοῖς, καὶ ὑποχθονίοισιν ἅπασιν.
πάντα γὰρ ἐνδέχεται οὐσεως μεσάματι τῶν θεῶν
ζῶν δ' ὡς δέμισες ἐς τελευτήσαι καθαγισμοῦς
αἰέσω, δ' ἔλτοισ δ' ἐχαράσσετε χρυσῶν ἑραιο.
τρεῖς μὲν ἐπιχθονίοις, τρεῖς δ' ἑρηνίοισι θεοῖσι.
φαιδρά μὲν ἑρηνίοις, χθονίοις δ' ἐναλίγκια
χρυσῶν.*

*τῶν χθονίων διάειρε τρικῆ θυσίας ἐναγίζων.
νερτερῶν κατάθαπτε, καὶ εἰς βοθρὸν αἶμα ἱαλλε.
χεῦε μέλι Νύμφαισι Διανυσίοιο τε δῶρα.
ὄσαιο δ' ἀμφὶ γέαν ποτόμενοι αἰὲν ἔασι,
τοῖς δ' ἐφόνε πηλίσας πάντη πυριπληθῆα βωμῶν,
ἐν πυρὶ βάλλε δέμας, δύσας ζωοιο ποτανῆ,
καὶ μέλι σφρίσας δῆψ ἀφιτῶ ἔνδεν,
αἰτῆς τε λιβάνοιο, καὶ ἐλοχύτας ἐπιβάλλε.
εὐτε δ' ἐπὶ φαρμάδοισιν ἴης γλυκύν ἀλα χεύσας
καὶ κεφαλῆς θυσίας τε, καὶ ἐς βαθὺ κῦμα θαλάσσης*

ζῶον ὄλον προἰαλλε. τελευτήσας τὰ δὲ πάντα
εἰς πλατὺν ἠερῶν χορὸν ἔρχοιτο ἑρανοῶν.
αἰθραῖος δ' ἦ περὶ τὴν αἰθραῖος ἐπὶ πᾶσιν
αἶμα μὲν ἐκ λαίμενῶν κρουνώμασιν ἀμφὶ
δυηλὰς.

λιμνάζει τὰ γυναικῶν εἰς δαίτι ποιεῖσθαι.
αἶμα μὲν Ἡρατῶν φόμεναι, τὰ δὲ λοιπὰ πά-
σασθαι.

ἀτμοῖσιν λαοῖσιν ἐπιπλήσαντας ἅπαντα
ἠέρα θεῶν ἀλεόν ἐπὶ δ' εὐχῆς πέμπετε τοῖσδε.
Hæc age qui nunc Divorum ingressus amice es
Huius iter vitæ mactanda est hostia cunctis
Multæ Deis, seu qui terras, seu qui mare vastum,
Æra seu qui habitant, latæ seu qui æthera seu qui
Alta tenent cæli, seu qui infima regna barathri
Quæ quibus observanda modis sint singula dicam:
Tu memori percepta animo mea dicta teneto.
Terna quidem diuis cælestibus hostiæ, & ipsa
Candida mactanda est, terna & terrestribus, atque
Atro eadem: gaudens porro & capiuntur aperita
Cælestes aris, foueas cum numina contra
Exposcant atro imbutas inferna cruore.

Nec placeat, nisi qua terre manderet humata
Hostia: mel verò Nymphæ, atque liquentia vincta
Offerri letantur, at ignem accendit aris,
Quæ circumvolitant terræ sibi numina quarunt,
Imponunt, arum corpus, tum thura simulque
Iniciunt salsas fruges, & dulcia liba.
Hæc facito, verum quibus est data cura profundi,
His ipso semper fer sacra in litore, totum
Porricet in fluctus animal, cælestibus autem
Extrema reddes partes, atque igne cremabis.

Fuit autem illa causa, cur Diis inferis sacrificaretur, quòd illi putabantur esse omnium malorum autores, ut significavit Sophocles in Electra scribens:

κακῶς ἔλοιο μηδ' σ' ἐκ γῶν ποτὲ
τῶν γυναικῶν ἀπαλλάξαι οἱ κάτω θεοί.
Perdere pessime, à malis presentibus
Nunquam Dei te liberent opto inferi.

His sacra fieri solebant ab ijs, qui ab aliquo morbo obdualuissent, tāquam repercissent, quod genus καθαρισμῶς, quasi lustratio nominabatur. Sola fuerunt Eumenedæm sacrificia, quæ illum præcipuum ritum habuerunt, ut à sacerdotibus agerentur, qui Hefychida dicti fuerunt, ante quæ sacrificia Heroi Hefycho Aries immolabatur: ut testatur Polemo in ijs quæ scripsit ad Eratosthenem, his verbis, τὸ δὲ τῶν γένος εὐπατριδῶν, ἃ μετέχει τῆς δυσιᾶς ταύτης, ἀλλὰ μόνῳ οἱ ἠδύχιδαι ὁ δὲ γένος ἐστὶ παρά τας σεμνάς θεάς, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἔχει, καὶ προσβύονται πρὸ τῆς δυσιᾶς κοῖον. Ἡ σύμφω ἱερὸν ἦρωϊ, τῶν τῶν ἔτω καλοῦν

τος δια γούνη εὐφημίαν, οὗ τὸ ἱερὸν ἐστὶ παρά τὸ Κυδωνίον, ἐκτὸς τῶν εὐνεία πυλῶν. At nobilioribus ad hæc sacrificia accedere nefas est: sed solis Hefychidis, quod genus est deabus seueris gratum, principatumque obtinet in illis sacrificiis, solent immolare ante sacrificia arietem Hefycho heroi sacrum, quem ita nominant boni omnis causa, cuius sacellum est iuxta Cydonium extra nouem portas. Induebantur nigris vestibus Diis inferis sacrificantes nigro, hoc est, nocturno tempore, ut patet ex his carminibus Apollonii lib. 3. Argonaut.

ἐπτάκι δὲ Βριμῶν κουροτρόσον ἐγκαλέσσασα,
Βριμῶν νυκτιπόλον χροῖνιν, ἐνέροισιν ἀνάσασα,
λυγαίμ' ἐνὶ νυκτὶ σὺν ὀφρανοῖσι φαρέεσσιν.
Tunc aliam Brimo stans terq. quaterq. vocauit,
Brimo nocturnâ, terrestrem, qua imperat umbris,
Induta obscuram, per noctem vestibus atris.
Mactabatur his Ouis nigra prægnâs, ut suo loco dicitur, neque viuini harum dearum sacrificiis etat accommodatum, cum Nepheliæ dicebantur, at nunc de sacrificiis defunctorum dicamus.

De sacrificiis mortuorum. CAP. XIII.

NEque verò Diis solum qui res humanas gubernare putabantur sacrificia fiebant ab antiquis, sed etiam mortuis, tanquam dæmones quidam & ipsi existerent, sacra offerebatur, siue cum quis ad inferos descendere putaretur, siue cum annuerariis solennitatibus, aut aliis de causis, ab inferis enocentur, his parentabant. Cum aliquis igitur propinquus mortuus fuisset, mos fuit antiquorum, ut capillos deciderent, & lugerent in eius honorem qui mortuus esset, ut significauit Hom. lib. 4. Odyss.

νεμεσώμαί γε μὲν εἶδεν
κλαίειν ὅς κε θάνησι βροτῶν, καὶ πότμον ἐπίσπῃ.

τὸ τοῦ καὶ γέρας οἶον οἰζυροῖσι βροτοῖσι,
κείρασθαι τε κοῖμην, βαλέειν τ' αἰπὸ δ' ἀκρῆ
παρειῶν.

Illum nec enim reprehendere fas est,
Qui fleat hunc, cuius frugerunt stamina parces.
Solum honor sequitur mortales ille misellos.
Et tondere comam, & lachrymas in sanere spargi.
Sicut etiam Alcæus epigrammatographus in his carminibus.

πᾶσά σοι οἰχομένη Πυλάδα κακίεται Ἑλλάδα
ἀπλευκτον χαιταν ἐν χροῖ κειραμένη.
Exinellum luget Pylades te Græcia tota,
Ad viuam tonsis omnibus usque cutem.

Hos verò capillos qui cedebantur, mos fuit tanquam

tanquam inferias mortuis consecrare, & cum lacrymis in tumulum extremum donum coniecere, ut patet ex Iphigenia in Tau nis apud Eurip.

τύμβον τε χῆστον, καὶ πίθευ μνημεία μοι
καὶ δ' ἀκρῦ ἀδελφεῖ, κὲ κόμας δότω τάφω.

Tumulumq; congere, & monumenta imposito:
Comas sepulchro dei soror cum lacrymis

Nam mos fuit antiquorum ut per triduum mortuos ante lugerent, quam iusta perfoluerent, sicuti testatur Apollonius libr. 2. Arg. in his.

ἀμφὶ δὲ κηδεῖη νέκυος μένον ἀσχαλόωντες.
ἤματα δὲ τρία πάντα γόων. ἕτερω δὲ μὲν ὕδιν
πάρρηλον μεγαλωσι, συνεκτερέϊξε δὲ λαῖς
αὐτῶ ἔμυ. Κασιλῆϊ Λύκω παρ' δ' ἄσπετα μῆλα
ἢ θέμις οἰχομένοισι τὰ φθία καιμοτόμισαν.
καὶ δ' ἦτοι κέχρηται τῶ ἀνέρος ἐν χερσὶν κείην
τύμβος, σῆμα δ' ἔπεσε καὶ σφολογοῖσιν ἰδέ-
σθαι.

At circumsteterant curantes funera tristes.

Astiduos luxere dies tres: lumine quarto

Magnificè exequias struxerunt, tota parentat

Vrbs cum rege Lyco. Izugulant in funera multas.

Lani geras pecudes, defunctis munera sueta.

Illa dies tumulum erexit regionibus illis,

Quem feri poterunt etiam monstrare nepotes.

Vbi praestantiores viri essent mortui & opulentiore, illis pyra struebatur insignis: & si essent in bello mortui, captiui pro victimis cum illis vrebantur. ut inuit Virg. lib. 11.

Vinxerat & post terga man^o, quos mitteret umbris
Inferias, caso sparsum sanguine flammam.

Verum tamen non solum captiui, sed etiam res cariores in pyram vna mittebantur, vel animalia, quibus maximè delectarentur viui, ut testatur Hom. lib. 23. Iliad.

ἐννέα τῶ γε ἀνακτὶ τραπέζης κύνες ἦσαν.

κὲ μὲν τῶν ἐνέβαλλε πυρὴν δῖος Δειροτομήσας.
δάδεναι δὲ Τρώων μεγαθύμων νέας ἐσθλάσ
χαλκῶ δ' ἠϊόων.

Atque pyra geminos iugulatos tradidit horum;
Magnanimum Troium bis senasq; pignora ferro
Occidit.

Sic Virg. lib. 10.

Quatuor hic iuvenes, totidem quos educat Vfes:
Viuentes rapit inferias, quos imolet umbris:
Captiuosq; rogi perfundat sanguine flammam.

Vbi has inferias obtulisset, caduer ad pyram afferebatur: quo pyræ imposito ignis à propinquiore subiciebatur, in quam pyram vltima dona omnes amici congebant vel ad odorem, vel ad gustum pertinentia, vel ut pyra facilius con-

cremaretur, deinde cineres, & quod reliquum erat ossium colligebatur, vinoque rigabatur, ut cum suavi odore exingueretur, & in vasa modò aurea, modò argentea, modò creta includebatur, ut ait Virg. lib. 6.

— & subiectam more parentum

Auersi tenuere facem, congesta cremantur

Tiburea dona, dape s'uso crateris oliuo.

Postquam collapsi cineres, & flamma quieuit,

Reliquias vino & bibulam lauere sauiillam:

Ossaq; lecta cado texit: Choringus abeno.

At vbi anniuersarie fierent exequie, nihilominus munera super aras extructas deponebantur, ut est in libro quinto apud eundem:

Nec non & sacij, que cuiq; est copia, leri

Dona ferunt, onerantq; aras, mactantq; iuuenocos.

Erat tamen consuetudo ut sterilis vacca animalibus mortuorum plerumque mactaretur, ut ait Homerus lib. 11. Iliad.

πολλὰ δὲ γουνοῦ μὴν νεκύων ἀμειννά κάρηνα,
ἐλθῶν εἰς Γ'θάκην, εἴρειν βόνι ἦτις ἀρίστη,
βέξεν ἐν μεγάροισι, πυρὴν τ' ἐμπλῆσέμεν
ἐσθλάων.

Defunctorū an imas suplex sum multa precatus:
Inq; Ithaca sterilem vaccam mactare domi sum
Pollicitus, multisq; pyram contexere donis.

Cum colligerentur ossa & cineres mortuorum pyra exusta, non facile intelligere possum cur potius cadaveris, quam lignorum essent illi cineres, qui colligebantur, si corpus super pyra impositum cremaretur quare facile venio in eam opinionem, ut credam aliquas fuisse lapideas arcas, in quibus inclusa cadavera vrentur: cum presertim inquit Theophrastus in lib. de Igne, omnia que intra lapidem circularem includerentur, in cinerem conuerti cadavera, cum vsta alioquin deserant reliquias: κὲ πάλιν διὰ τὴν τὸ μὲν ἐν πυρὶ κατακαύμενον νεκρὸν γίνεται κέρφρον, ὃ δὲ κῶκλω λίθος ἐξ ἑ τούτους ποιοῦσιν ἔπου ἄλλοθι τοιοῦτος, ἀφανίζει πάντα, καὶ ἐν αὐτῶ τέσσερα ποιεί; ac rursus cur cadaver quod combustū sit in igne reliquias deserit: at lapis circula, vis, ex quo struē faciūt, & vbi alibi talis extiterit omnia consumit, & intra se inclusa venit omnia in cinerem? Sin domi mortui essent, qui vrebantur neq; vlli essent captiui, qui iugularetur in pyram, res que cariores extitissent viuus, vna comburebantur: quare Virg. Didonem facit inter cetera Aeneæ res relictas secum in pyram deferentem. Sin exequie fierent pro iis, qui mortui fuissent absentes, erigebantur illis tumuli pro aris, atque his vinum & sanguinem victimarum ad radices tumuli offerebant, & aliquando lac cum

sanguine

sanguine, vt ait Lucianus in Necyomantia & in Charonte, animasque vocabant ad bibendum sã guinem, vt inuit Virg. lib. 3. AEnceid.

*Ante urbem in luco falsi Simoentis ad undam
Libabat cineri Andromache: manesq; vocabat
Hectoreum ad tumultum.*

Ornabantur aut e aræ siue tumuli, quæ pro absentibus defunctis erigebantur, cupresso, quæ arbor funebris putabatur, & vitis nigris aut cæruleis: mulieres que adesse his exequiis non solebant, nisi solutis capillis: ouiu sinodi exequiis illæ sunt apud Virg. lib. 3. AEnceid.

*Ergo instauramus Polydoro funus & ingens
Aggeritur tumulo tellus. stant manibus aræ
Cæruleis mœsta vittis: atraq; cupresso,
Et circum Iliades crinem de more soluta.*

*Inferimus tepido spumantis cymbia lacte,
Sanguinis & sacri pateras: animamq; sepulchro
Condimus, & magna supremum voce ciemus.*

Hæc fieri cõsueuerunt pro absentibus, quæ omnia facile possunt à poetarum scriptis à quouis cognosci. Erat etiam consuetudo vt fores illarũ domorum, in quib. aliquis mortuus esset, cyparissis ornarentur, ne quis nescius ingrediens pollueretur: quæ arbor iudicata fuit funebris, quia femel cæsa non amplius repullulet. At cineres eorum qui vsti fuissent domi, sepeliebantur, vt testatur Sophocles in OEdipodæ tyranno. Cum verò anniuersarie fierent exequia, nigre oues maectabantur, & sanguis earum in crateres collectus cum precibus in effossas foueas effundebatur: animæq; vocabantur ad bibendum, vt significauit Euripides in Hecuba:

*δέξαι χάρις μου τάσδε κλητηρίους
νεκρῶν ἀγωγάς. ἐλθέ δ' ὡς πῆς μέλαν
κόρην ἀκραιφνῆς αἵμα, ὅσοι δ' ἄρου' ἔμεθα.*

*Has mortuorum inferias meas cape
Mulcimen, adsis vt bibas hunc sanguinem
Castæ puella, quem tibi donauimus.*

Sic Hom. etiam lib. 3. Odysl.
*εὐτάρ' ἐγὼν αὐτῆ μένον ἐμπεδόν ὄφρ' ἐπὶ μῆ-
ἤλυθε; καὶ πίνε αἶμα κελαινεφές. (τηρ
Ast ibi ego mansi genitrix donec mea venit,
Sanguinem & illa bibit arum.*

Neq; vero sanguinem solum, sed vinum etiã in terram effundebant, vt est Iliad lib. 23.
*οἶνον ἀφουαρόμενος χαμάδις χέει, δ' εὐδ' δὲ γαῖαν,
ψυχὴν κικλήσκων Πατροκλήους δειλοῖο.
Ad terram fudit vinum, terramq; rigauit,
Patrocliq; animam suprema voce vocauit.*

His etiã fuit mos lac adde re, vt superius patuit in exequiis Polydori. Quibus flores etiam addidit Virg. lib. 5. in his:
Ille è concilio multis cum millibus ibat

*Ad tumultum, magna mediis stipente cateruã.
Hic duo vitæ nero libans carthesia Baccho
Fundit humi duo lacte nouo, duo sanguine sacro
Purpureosq; iacit flores, ac talia facit:
Salus sancte parens iterum saluete receptæ*

*Ne quidquam cineres animaq; umbæq; paterna
Mullum præterea, & aqua, & mola supra vi-
num & sanguinem in foueam iaciebantur, vt in
his ait Hom. libro 11. Odysl.*

*ἐγὼ δ' ἱερῆα μὲν Περιμήδης Εὐρύλοχος τε
εἶχον· ἐγὼ δ' ἐσθ' ὄξυ ἐρουσάμενος παρὰ μηροῦ
βόθρον ὄρυζα, ὅσον τε πηγούσιον ἐνθα κ' ἐνθα.
αὐτῷ αὐτῷ δὲ χροῖ: χέομεν πᾶσι νεκροῖσι,
πρῶτα μελικρήτω μετέπειτα δὲ ἠδ' εἰ οἶνω,
τὸ τρίτον αὐτῷ ὕδατι. ἐπὶ δ' ἀλοῖτα λευκᾷ
πάλυον.*

Sacra simul ducunt Perimedes Eurylochusq;

Ast ipse eripui vagina protinus enses:

Effodi foueam, qua descendebat in vltiam,

Inferias inquam cunctis effudimus umbris:

*Ac primũ mullum, plena hinc carthesia, Bacchi,
Rursum aquam nicta texti qua deinde farina.*

Onunino vero & res aliæ cõplures in foueam iaciebantur: & quod putabatur superfuisset mortuis, siue quæ res è fouea non euaniissent, post absolutas exequiarum ceremonias non longo tẽporis intervallo vrebantur: vt significauit Lucianus ita in Charonte, καὶ βόθρον τινα ὄρυξαντες κατέσπευον ταυτὰ πολυτελῆ δέειπνα, καὶ εἰς τὸ ὄρυγμα οἶνον κ' μελικράτον, ὡς γούνη εἰκάσαι, ἐγγέειν. Atque foueam quandam excavantes magnificas istas cœnas trunt, & in foueas vinum & mullum, vt mihi qui dem videntur, infundunt. Vbi animas aduocaret supra congestũ tumultum ascendebant, atque inde ter animas altissima voce vocabant ipsorum mortuorum, vt ait Euripides in Oreste:

*μελικράτον ἄρες, γάλακτος οἶνοπόντ' ἀχμῆν,
κ' εἶσ' ἐπ' ἀκροῦ χαίματος λέξον τάδε.*

*Mullumq; sparge, lactis acque asperginem,
Tumuloq; summo stans loquere talia.*

Quod si vocatæ animæ ad has exequias nõ accederent, inter mortuos illi non numerabantur quare ita scripsit Virg. lib. 1. AEnceid.

*Spemq; metumq; inter dubij seu viuere credant,
Sive extrema pati: nec iam exaudire vocatos.*

Ac de mortuorum exequiis satis, nunc de lustrationibus dicamus.

De lustrationibus. C A P. XIV.

Et quoniam omnis antiquorum theologia ad homines ad probitatem, & ad metum Deorum deducendos spectabat; idcirco minime gra

Diis immortalibus illa sacrificia fore tradide-
runt, quæ ab impuris hominibus offerrebantur:
sed leges ritè faciendorum sacrorum omnem
prius iniquitatem, omnemque crudelitatem de-
ponere iubebant, cum illi qui aliquo flagitio pol-
luti ad aras accessissent, nullo pacto a Diis audi-
ri, sed magis etiam illorum iram in se concitare
crederentur. Ea de causa non solum homines
sed animalia etiam, & loca, & vasa prius purga-
bantur, quàm ad aram admitterentur. fiebant
autem lustrationes, siue expiationes, non simpli-
ci modo: nam antequam ad sacrificia veniretur,
lauabantur victimae, ne vllam prorsus sordem
haberent, atque loca vel animalia vel vasa a sa-
crificaturis, sulphuris odore leuiter perfundeban-
tur; sicut testatur illud Iuuenalis:

cupereut lustrari si qua darentur.

Sulphura cum ladis.

Sic etiam apud Homerum in lib. 16 Iliad. po-
cellum expiatur atque purgatur prius sulphu-
re, quo vsuri sunt in sacrificiis, deinde aqua pe-
renius flumini lauitur, vt patet in his:

*τὸ ἐὰν τοῖ ἐκ χυλοῖο λαβὰν ἐκθήρη θεῶν
πρῶτον ἐπειτα δὲ νίψῃ ὕδατος καλλιῆσι ῥοῆσι.
νίψατο δ' αὐτὸς χεῖρας, ἀφύοτατο δ' αἰδο-
πα οἶνον.*

Deprompsit theca: purgavit sulphure primum
Post lauit puris lymphæ habentibus undis,
Inde manus lauit, tunc hausit munera Bacchi.

Enimvero fuerunt etiã propria Diis quibus-
dam vasa, sicuti videtur innuisse Hom. lib. π.
Iliad. ad vsum certorum Deorum reservata,
cum ita inquit de Achille:

*ἔνθα δὲ οἱ δέπας ἔσκε τετυγμένον, ἔδὲ τις
ἄλλον*

ἔτ' ἀνδρῶν πίνεσκεν οἶπ' αὐτῷ αἰδοπα οἶνον,
ἔτε θεῶ σπένδενσκε, θεῶν ὅτε μὴ Διὶ πατρὶ.
Poculum erat propriũ. unde ardentia vina bibebat
Ex aliis nemo mortalibus, atque Deorum
Nulli libabat, nisi ad aram forte Tonantis.

Addebantur a Romanis capræ etiã, & crines,
& meni le pisciculi, vt ait Plut. in Num. accede-
bant oua etiam his lustrationibus quibus vnã
cum sulphure vtebatur, vt est apud Ouid. lib.
2. de arte.

Et venia: qua lustrat anus lectum, locumq;

Præferat & tremula sulphur & oua manu.

Nã cum aliquis sui purgandi causa sacrificia
instituisset propter commissum scelus, vel cæ-
dam, tunc Porcellus paruis macrabatur a sacer-
dotibus, eiusque manus sanguine illius Porcelli
luebantur, quo sanguine animarum quoque ma-
culæ putabantur purgari: cuius consuetudinis
ita mentionem fecit Apollonius Rhod. lib. 4.

*πρῶτα μὲν ἀτρέπτοιο λυτέριον ἢ γε φόνου,
τεινάμενη καὶ δύτερθε σούδ τεκος, ἢ ἔτι μαζαί
πλήμυρον λοχίης ἐκινδύος, αἵματι χεῖρας
τέγγεν ἐπιτμηγοῦσα δέριν.*

Adduxit aure. seuq; piacula mortis

Porcellum tenerum tum matris ab ubere raptum,

Cuius abundabant etiam tunc ubera lacte,

Huius dissecuit collum, atro sanguine lauit

Inde manus.

In his lustrationibus parui Porcelli vtebantur,
quos nominantur καθαρόσια, Postea verò quam
loca sulphuris accensi fumo lustrauissent, mos
erat salem in aquam conicere, & ramo vel lau-
ri, vel oliuæ, vel alterius a rboris, quæ esset illi
Deo cui sacra fiebant, consecrata, in illam aquã
demerso locum leuiter irrorare, quod fiebat in-
re lustrationum, & significauit Theocri in par-
uo Hercule;

*καθαρό δὲ πυρώσατε δῶμα θεῶν
πρῶτον, ἐπειτα δ' ἄλωσι μεμιγμένον (ὡς νε-
νόμισαι)*

θαλλῶ ἐπιρράεινεν ἐσεμμένον αἰβλαβές ὕδωρ.

Incenso purganda domus est sulphure primum

Puro: tum sal (lex velut est) mittatur in undã.

Atque coronatum decet hac perfunderè ramo.

Neq; vlla satis legitima putabatur fuisse lu-
stratio, nisi quæ fieret ab iis qui ad orientem so-
lem fuissent conuersi: veluti scriptum reliquit
his verbis Eratinus in Chirone;

ἄγε δὴ πρὸς εἰω πρῶτον ἀπάντων ἴσω,

ἢ λαμβάνε χειρὶ σχοῖνον μεγάλῃν,

χέε τὰδε. τὸ ὕδωρ ἢ τὸν κρατήρων χέε.

Age verò ad auroram primum omnium consiste.

Et cape manibus iuncum magnum;

Funde hæc. aquam è crateribus funde.

Spargebantur autem ter illi qui lustrationis
aqua irrotabantur, vt ait Virg. lib. 6.

Idem ter socios pura circumtulit unda

Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Cum fierent etiam lustrationes aruorum ter
hostiæ circa fruges agebantur, vt ait idem in pri-
mo Georg.

Terq; nomas circum felix eat hostia fruges.

Si quis igitur, vbi aliquis fuisset mortuus, vel I
locum impurum ingressus esset, ille hac aqua
ita perfundebatur: quare cum Iuno descendisset
ad inferos, ad superos reditura, ita lustratur
ab Iride, vt est lib. 4. Metam.

Loca redit Iuno: quam caelum intrare parantem

Roratis lustrant aquis Thaumantias Iris.

Verũtamen nõ sine quibusdam precibus hac
aqua spargebantur, vt est apud Ouid. lib. 5.

Spargit & ipse suos lauro vorante capillos:

Incipit & solita fundere voca preces.

Et in septimo Metamorph.

*Ter se conuertit, ter sumptis flumine crinem
Irrorauit aquis: tornis & hiatibus ora
Soluir.*

Ante omnia porro lustrationū genera manus lauare ad aras accessuris hominibus erat necessarium: cum aras ipsorum Deorum precantes essent de more apprehensuri: neq; liceret illotis manibus, aut aliqua sorde pollutis ad aras accedere. quare inquit Hector libro 6. Iliad. apud Homerum.

*χερσὶ δ' ἀνίπτοισι Διὶ λείβειν αἶθοπα οἶνον
ἄζομαι· οὐδέ τι ἐστὶ κελανεσθῆϊ Κρονίωνι
αἵματι· καὶ λυδρῶ πεπαλαγμένον εὐχετάασθαι.*

*Non decet illotis manibus libare superno
Vina Iouis, pudor hoc prohibet fecisse: cruro
Turpatum me & cade virum. Dis fundere vota.*

Nā non modò ad aras accedere pollutis non licebat, sed neque Deos quidem precari, qui omnem iracundiam siue indignationem in impurè precantes conuertebant, quippe cum Timarchidas in libro de coronis Asterium inquit fulmine fuisse percussum, quia manibus impuris arā Iouis attingisset, vt patet etiam ex his carminibus.

*χερσὶν ἀνίπτοισιν ῥέζων Διὸς ἠΐφατο Κομῶ·
τένεκά μιν πυρόεντι πατὴρ κατέφλεξε κερταυῆ.*
*ἔξοχα γὰρ καθάρον χερὶ θνυτὸν θεῖα τέλεισθαι.
Illotis manibus libans Iouis attingit aram.
Quo pater hunc vssit flagrantis fulminis igne.
Egregiè purum fas est contingere sacra.*

Erat illa præterea lustrationum differentia, vt qui superis sacrificaturi essent, toti lauerentur, si fieri posset; sin autem, saltem manus at litaturū inferis, tenui aqua tantum irrorabantur: vt patuit ex superioribus. Polluebantur etiam qui in sepulchro cadaver in itinere conspexissent, nisi tenuem puluerem saltem iniicissent, vt est apud Soph. in Oedip. Tyranno. polluebatur etiam ager vel classis, quæ inhumatum cadaver haberet, vt illud est Virg. lib. 6.

*Præterea iacet exanimatum tibi corpus amici:
(Heu nescis) totamque incoctas funere classem.*

Quod nisi sepeliretur, publica alicuius calamitatis causa putabatur, nisi tamen impii, & Deorum inimici planè haberentur illi qui mortui essent; tunc enim publicarum calamitatum autores erant us regionibus, in quibus essent sepulchri: nisi id oraculi iussu factum fuisset: sicuti de Oedipode scriptum reliquit Lydimachus Alexandrinus libro 13. reuſu Thebanarū hoc pacto: Οἰδίπου δὲ τελευτήσαντος, καὶ τῶν οἴλων ἐν Θίβαις θάπτει αὐτὸν διανομιμένους ἐκλαυνοῖ

Θηβαῖοι, διὰ τὰς προεγενημένας συμφορὰς, ὡς ὄντος ἀσεβοῦς. οἱ δὲ κομίσαντες αὐτὸν εἰς τινα τόπον τῆς Βοιωτίας καλέμενον Κέον, ἐθάψαν αὐτόν. γιγνομένων δὲ τοῖς ἐν τῇ γῆρῃ κατοικοῦσιν αὐτοχρημάτων τινῶν, οἱ δὲντες αἰτία εἶναι τὴν Οἰδίπου ταφὴν, ἐκάλειν τὰς οἴλους ἀναρεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς χάρας. οἱ δὲ ἀπορούμενοι τοῖς συμβαλουσῖν, ἀνελάττες ἐκμίσαν εἰς Ἐτῶνόν. Βυλομένοι δὲ λάβρε τὴν ταφὴν ποιήσασθαι, κατὰ ἀποτοῦς νεκροῦ ἐν ἱερῷ Δήμητρος, ἀγνοῦσαντες τὸν τόπον, καταφανῶς δὲ γενομένου, πέριφαντες οἱ τὸν Ἐτῶνόν κατοικοῦντες, τὸν Θεὸν ἐπιφράττον τι ποιῶσιν. ὁ δὲ Θεὸς εἶπε, μὴ κινεῖν τὸν ἱερὸν τῆς Θεοῦ; δὶόπερ αὐτοῦ τέθαπται.

Cum mortuus esset Oedipus, eumq; amici illius Thebis sepelire pararent; Thebani obtrater ita calamitates quia is esset impius, ad facere vetuerunt. tunc illi in locum quendam Boeotia Cerni nomine asportantes illum sepeluerunt: cum tunc quaedam calamitates regione inuasissent loci cum incolerant fuisse causas illarum esse, quid ibi sepultus esset Oedipus; quare iusserunt eius amicos ipsum esse de regione. Illi ob illa quæ contigerant ambigua quid sibi agendum sit, eum capientes in Eteonum deinulerunt: qui cum vellet eum clam sepelire, per noctem in loco sacro Cerni humarunt, qui locus esset ignorantes. verum cum res cognita fuisset, incolæ Eteoni miserunt ad oraculum qui percunctarentur, quid esset agendum; quibus responsurum fuit supplicem Dea non esse remouendum; quare ibi demum sepultus est. At nunc de propriis ritibus qui apud nonnullas nationes, quorundam Deorum fuerint dicemus.

*De propriis ritibus quorundam Deorum apud
varios homines. CAP. XV.*

Verunt præterea variū sacrificiorum ritus apud nonnullas nationes, vbi sacra quorundam Deorum solemnia celebrarentur, quæ nullis cæteris Diis ex aliqua parte profus viderentur communia, quod quidem facilitatum est partim stultorum hominum inscitia, & ignorantum quantum ratio & religio requirat, partim infidiseorum sacerdotum, qui conabantur per varietatem ceremoniarum tem in prelio retinere, cum res ridicula potius iure videri possent, quæ fierent, rectè intuentibus. quàm vllam sanctitatem continere. Partim etiam fiebat hoc de monum malignorum fraude, cum esset adhuc potestas teiebrarum, qui per has ambages homines in seruitio retinere, & perpetuo fallæ religio

nis idolo latrigq; vinculo astringere nitebantur, neq; vllam liberè respirandi animis illis superstitionibus oppressis concedebant facultatem, vt possent tantum salaciaram secum parumper considerare, & aliquando cognoscere, quàm absurdam, quàm vanam, quàm ridiculam, quàm omni sceterum genere contaminatam religionem complecterentur, atque vt facilius cognoscere possimus quàm multiplex, quàmque diligens esset illorum Deorum cultus præter illas obseruationes Deorum, temporum, victimarum, lustrationum, templorum, rituum, ac ceterorum quæ superius fuerunt à nobis commemorata: illud etiam poterit rem demonstrare, quòd in illis sacrificiis anniuersarijs, quæ Patrenses patrio ritu Dianæ Laphryæ cognomento instituerunt, mos fuit vt sexdecim cubitorum longitudinis ligna viridia in orbem circa aram illius Deæ digererentur, atque intra hæc ipsa aridissima & aræ propinqua. Tum cæno locum in morem septi vndique obstruere consueuerunt. quibus peractis pompam cum magnificentissimo apparatu Deæ transmittentibus. Per eam pompam virgo nubilis, quæ foret omnium pulcherrima & sapientissima iudicata, sacerdotio in his sacris perfungebatur, quæ sequebatur pompam postrema omnium, bigis inuecta certus pro equis currum trahentibus. deinde die postero eius diei quo pompa ad templum transmissa fuisset, cum magno fœntimorum omnium tum priuatorum, tum etiam publico studio sacra rite celebrarentur, atque intra illud aræ septum multa viuentia animalia conicere pro victimis mos fuit: apros scilicet & hinnulos cernorum, caprearum, luporum, & vrsorum, & aliquando feras iam prægrandes, tum multiplicia auium adularum genera quibusdam plumis detractis. His addebantur semina omnium prope fructiferarum arborum, quibus intra septum iniectis ignibus immixtis aridiora ligna accendebantur. quòd si qua immixtarum ferarum forte au fugisset ex illo septo, astantes studiose cursitabant ad eam capiendam, atque receptas feras intra ardeus septum iniiciebant, vt testatus est Porphyrius in lib. de sacrificijs, & Pausanias in rebus Achaicis. Neq; verò in illis sacrificijs arcanis quæ in honorem Heræ Deæ vocatæ celebrabantur apud Arcades, quam Neptuni filiam fuisse nonnulli crediderunt, mos fuit victimas iugulare, sicut in aliorum Deorum sacris vsus obtinuit: sed cum victimæ complures & per opime illi Deæ mactarentur, pro suis cuiusque copijs artum victimarum, quem quisque primum apprehendisset casu & sortuito, præcidere

iure illorum sacrorum iubeatur: quem solùm artum Deæ sacrificijs offerre primùm mos fuit, atq; illo vsto pro primitijs, tum al. offerendas victimas accedebatur. In sacrificijs Idis cognomento Tithorea apud Phocenses, quæ fiebant anniuersaria, mos fuit vt horis pomeridianis homines opulentiores boues aut certus immolarent: qui verò magis tenui essent fortuna, offerrent anseres, aut aues meleagrides, aut alias huiusmodi tenues victimas, cum capre, & sues tanquam impura animalia ad illa sacrificia omnino non admitterentur. Iubebantur autem legibus sacrorum rituum, & institutis illius Deæ victimas illas quæ offerrent, in pyrâ quæ fuerat extracta intra quendam adyrum, demittere lineis aut bysiniis vinculis ligatas, quæ quidem omnia efficiebantur cum pompa & musicis instrumentis strepentibus, vti traditum est in historijs ab Antimenide. Atqui Cereris sacrorum ritus is fuit apud Phigalenses, vt nullæ victimæ caderentur, sed fructus confitarum arborum, & fauos, & succidam lanam ad aram porrigerent, quæ ad quandam speluncam extrucebatur, quibus oleum postea super infusum, accendebatur: quæ sacra fieri quotannis cum publice tum priuatim consueuerunt, vt scriptum est à Pausania in rebus Arcadicis. Huic eidem Deæ Chthoniæ cognomento siue indigene apud Argiuos, quanta adhiberetur diligentia in ijs sacrificijs quæ statis diebus per æstatem agebantur, patet vel ex eo ritu, quòd non modo cum pompa sacrificuli qui annuis fungerentur magistratibus agmen ducebant, quos viri ac feminae sequebantur, & pueri omnes albis vestibus induti, coronas capitibus è multis hyacinthis intextas habentes, sed & in extrema deinde agminis parte boues sequebantur eximia præduriis vinculis discente ac reluctantes, quæ ad templum attrahebantur. eò cum venissent vnâ ipsarum bouum immixtis retinaculis intrò agere mos fuit, atque foribus adstantes vbi intromissam viderent, postes obijcere consueuerunt. Erant in eo templo ancilæ quatuor cum falcibus relicta, quibus curæ erat bouem intromissam interficere, atq; vnâ illarum, vbi casus tulisset, collum hostiæ præcidere iubebatur. Tum reclusis foribus alteram eodem ritu mactandam immittebant, atque singularim quotquot offerebantur boues ab illis ancilulis mactabantur. At ridiculus planè erat mos ille qui seruabatur in Iouis cognomento Polici sacrificijs, de quo scriptum fuit à Nicocrate Cyprio in rebus patrijs & à Pausania in Atticis rebus. Nam fuit consuetudo in illis sacrificijs vt hordeum cum tritico p-

missum are imponeretur eius Iouis, neq; vlli
sinerentur ibi esse custodes: atq; cum bos ob
parata sacrificia ad aram accederet, easq; fru-
ges super ara attingeret, vnus è sacerdotibus ar-
reptam securum in bonum iaculabatur, ac sta-
tim fugiebat. Illi qui astiterant, quasi non vi-
derint percussorem, securum in iudicium voca-
bant tamquam auctorem ac ream eius cedis,
quæ condemnabatur vt infringeretur: victi-
mam verò, quia non posse viuere arbitrantur,
Ioui Polio decernebant immolari omnibus suf-
fragijs, & communi consensu. Atqui si velim
quam varios ritus sacrificiorum antiqua in-
sania in varijs locis ac varijs temporibus in-
troduxit commemorare, longum esset & la-
boriosum opus, nimirum & quod magnum
volumen posset explere. quare hoc argu-
mento scribendi relicto de hymnis antiquorum
summatim verba faciamus.

De hymnis antiquorum. C A P. XVI.

NON erit inutile fortasse neque infuane au-
dita, si summatim explicemus, quibus pre-
cationum generibus in sacris vterentur antiqui
quippe quod illud non mediocriter faciat ad
cognoscendam illorum vel hominum simplici-
tatem, vel illorum Deorum naturam qui ab ijs
colebantur. fuit igitur illa hymnorum forma,
vt Deorum laudes, & res præclare ab illis gestas
prius inter sacrificia decantarent, & quibus be-
neficijs Dijs ipsi affecissent, mortales, qua benig-
nitate ciuitates complexi ac tutati fuissent, qua
clementia in supplices homines esse consuene-
runt. atque institutum componendorum hymno-
rum facile ille hymnis nobis demonstrare pote-
rit, qui scribitur à Callimacho in laudem Apol-
linis, qui prius ita decantat eius Dei facultates:
Τέχνη δ' ἀμιλλαρῆς οὐτὶς τόσον, ὅσον Ἀπόλλων.

κείνος οἴσειυτήν ἔλαχ' ἀνέρα, κείνος αἰδοῖν.
φοῖβος γὰρ τίξον ἐπιτρέπεται, ἐκ' αἰδοῖν.
κείνου δὲ θρία, κ' μάντιες ἐκ' ἐνὺ φοῖβου
ἠητροὶ δὲ δάσων ἀνάληψιν θανάτοιο.
φοῖβον κ' νόμιον κικλήσκομεν.

Arte magis varius nullus, quam clarus Apollo,
Sunt illi artifices cantus cura, illo sagittas,
Ille arcus curat, pariterque oracula, vates,
Suffragia, ex illo didicerunt funera primùm,
Dissidio, & gelida vitare pericula mortis,
Phæbum pastoremque vocabimus.

Tam paulò post;

φοῖβος δ' ἐσπόμενοι πόλιος διεμετρήσαντο
Ἀνδραπόι φοῖβος γὰρ οὐκ ἐπὶ πολίεσσιν φιλιδεῖ

κτιζομένων. αὐτὸς δὲ θεμελίια φοῖβος ὑραίνετα
τετραέτης τὰ πρῶτα θεμελίια φοῖβος ἐπιχε
καλῆ ἐν ὄρτυγι.

Vrbes metiri Phæbo didicere magistro

Mortales: inruitas vrbes nam Phæbus amauit.

Quædam ante prior Phæbus subiecit vrbis

Quadrimum puer, Ortygia qua mœnia cernas.

Deinde commemorat idem poeta quemad-
modum Pythonem perniciosum serpentem,
multisq; mortalibus exitum afferentem, mul-
tis sagittis confecerit, qui agrum & pecudes &
omnia propinqua populabatur, vt est in eodem
hymno in his:

Πυθῶτοι κατιόντι συνήντετο δαμύνιος θῆρ
Αἰγὸς ὄφιο· τὸν μὲν σὺ κατήναρες, ἄλλοι ἐπ'
ἄλλω

Βάλλον αἰκὺν οἴσον· ἐπιήυθη δὲ λαός.

E Pythone ti bi confestim bellua dira

Occurrit serpens. geminatis saepe sagittis

Hanc occidisti: clamor sublatus ad auras.

Nam Orpheus cum seruauit ordinem in suis
hymnis vt prius virtutes & potentiam Deorum,
pro quibus beneficia in homines conferre pos-
sunt, commemorare per vim adiunctorum nomi-
num. deinde precatur vt fausti felices que ad sint,
quod facile vel ex illo per breui hymno in Lao
nam colligere possumus, qui ita scribitur:

κατὰ κνανόπεπλε, θεὰ διδυματοκε, σεμνὴ,
κοιαντὶς, μεγάρυμε, πολυλίση, βασίλεια,
εὐτελειου ζηνὸς γονίμην ἀδίνα λαχοῖσα,
Γειναμένη φοῖβοντος, καὶ ἄρτεμιν ἰοχέσσαν,
τὴν μὲν ἐν ὄρτυγι, τὸν δὲ κρῆναι· ἐνὶ Δύλω.
κλυδοὶ θεὰ, δέσποινα, κ' ἰλεον ἦτορ ἐχουσα.
Βαῖν' ἐπὶ πάνθειον τελετήν, τέλος ἠδ' ὑφέουσα.
Dina gemellorum mater Latona, grauisque,
Cyaneis induta, & amabilis edita Cæo.
E Ioue felices quoniam perpeffa dolores,

Editus vt Phæbus tibi, bellatrixque Diana est;

Edita in Ortygia hac, in Delo est ortus Apollo;

Audito regina, Dea, atque accede benigna,

Concedens lætum finem, ad conuiuia læta.

Fuit enim mos omnib; peractis sacrificijs pa-
rari conuiuia in honorem illorum Deorum,
quibus illa sacrificia fuissent instituta. Illud au-
tem fiebat illo præcipue die quota nms, quo eos
liberatos fuisse contigit ab aliqua calamitate qui
illa sacrificia instituisent, vt testantur Virg. car-
mina in lib. 8.

Rex Euandrus ait: Non hac solemnia nobis,

Hæc ex more daptes, hæc tanti numinis aram

Vana superstitio, veterum ignara Deorum

Imprefuit. læus hospes Troiane, periculis

Seruati facimus meritosque nouamus honores.

Atque idem poeta paulò post sacerdotes intro-
ducit

dūcit ad aram Hereulis laudes & res gestas canentes, in classes iuuenum ac seniorum diuisos, eumque denique post laudes aduocantes vt lætus faustusque accedat: cum ita inquit:

*Tum Salij ad cantus, incensa altaria circum,
Populeis adsunt euincti tempora ramis.
Hic iuuenum chorus, ille senū, qui carmine laudes
Herculeas & facta ferunt: Vt prima nouerca
Monsira manu, gemindsq; premens eliserit angues:
Vt bello egregias idem disjecerit urbes,
Troia nq; Echalia nq;: ut duos mille labores
Rege sub Eurystheo satis Iunonis iniqua
Pertulerit. Tu nubigenas inuisite bimēbres
Hylamq; Pholomq; manus tu Cresia mactas
Prodigia, & vastum Nemea sub rupe leonem.
Te Stygij tremuere lacus; te ianitor Orci
Ossa super recubans antro semesa cruento.
Non te vlla facies, non terruit ipsa Typhoeus
Arduus, arma tenens: non te rationis egentem
Lernæus turba capitis n circumbitit anguis.
Salue vera Iouis proles, decus addite Diuis;
Et nos, & tua dexter ad i pede sacra secundo.*

Athenim cum illos Deos aduocarent, aues Diis illis consecratas cantu Deorum aduentum significare dicebant, vt fecit Callimachus in hymno in Apollinem, ubi cygnos canentes facit Deu aduētum, aut mare, aut æthera tranquillū, atque omnia tristitia in incundissima conuerti ob Deorum præsentiam introduxit. nam neque Thetis Achillem aduentante Deo luget nec Nio be filiorum multitudinem: at contra infœcunda animalia sunt prægnantia & fecunda, & prægnantia gemellos pariunt, & omnia crudelia ob præsentiam Dei feritatem deponunt: quare hymnicam naturam ac suauitatem imitatus Lucretius per Veneris aduentum terram flores effundere facit, & mare aut fieri tranquillum, & omnes ventos mitigari, & omnia iusticè lætari vt est in his:

*Te Dea, te fugiunt venti, te nebula cæli;
Aduentūque tuo suanes tibi Dædala tellus
Submittit flores, tibi ridet equora Ponti,
Pacatumque nitet diffuso lumine cælum.*

Atque vniuersa hymnorum natura ex his constabat (vt rem paucis absoluiam) vt ita aduentum Deorum per hæc lætitiā ubique præ se ferentibus prepararent, eorumque laudes & res gestas ad aras canerent, & beneficia que in homines contulissent, commemorarent: deinde precarentur vt faciles, benigni, felicesque accederent ad illa sacrificia que sibi fierent, atque tot breuiter de hymnis dicta sunt: nunc verba faciamus de victimis.

De victimis. CAP. XVII.

ERAT præterea non parua diligentia in eligendis victimis in singulorum Deorum sacrificia: cum alię Deis bonis vt prodesse, alię malis ne obessent, cæderentur. Nam malis nigrae bonis albę conueniebant: sterilibus steriles, fertilibus prægnantes; maribus mares, fœminis fœminæ, vt Telluri prægnans iuuenca mactabatur, Proserpine sterilis, Cereri non mare sue, sed fœmina res sacra fiebat: at Baccho non capra, sed hircus mactabatur. Præterea victimę ob aliquā similitudinem aliquando mactabatur, vt equus Soli ob celeritatem, vt est apud Ouid. lib. 1. Factorum.

Placat equo Perses radijs Hyperiona cinctum,

Ne detur celeri victima tarda Deo.

Ceteri verò primitias frugum offerri mos fuit sicut testatur Philippus in his capitulis. *Δράματα τοι χῶρε μιν πρόλακος, ὃ φίλοπυρε Διοί, Σωσιπλέης θύκεν ἀρουροπίως.*

Alma Ceres paruo, ut potuit, de rure maniplos.

Hos tibi Soscioles dedicat agricola.

In eiusdem Deę sacrificiis præterea aliquando porca offerebatur ac cædebat, quod esset id animal inuentis ipsius Deę infestum, vt ait idem Ouid.

Prima Ceres auida gauisa est sanguine porca,

Vltra suas merita cade nocentis opes.

Sic Bacchus, quia caper infestum sit animal suis inuentis, eius cade lætari creditus est, vt ait Virg. lib. 2. Georg.

*Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
Cadiitur.*

At vero Marti furibundo tantus ferox animal immolari solitus est, & Apollini, cum ob nimium calorem excitaret pestem, & frementi Neptuno, & implacabili Plutoni. quare ita inquit Virg. lib. 6.

*Sic fatus, meritis aris mactauit honores,
Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo:
Tum Regi Stygio nocturnas inchoat aras,
Et solida imponit aurorum viscera flammis.*

Ioui verò nefas erat taurum immolari rerū omnium moderatori, siue furibundo aliud animal; quia rerum omnium gubernatorem minime omnium furibundum, aut fetum esse conuenit, sed omnem suam præstantiam in consilio & humanitate, & prudentia collocatam esse putare. Est enim Imperatorum humanitas & liberalitas munus, & in rebus administrandis prudentia: quorum si quid defecerit, quo pacto vel maiorum nobilitas, vel opes amplissime, vel alia omnia que sunt extra animum possint al-

quem à vulgo fecerere non video nisi dicamus sylvestres arbores, quæ plurimum fumum circa se habuerint, esse ceteris nobiliores, non quæ melioris succi fructus & mollioris prodixerunt. Putabatur igitur piaculum committi si quis tantum Ioui mactasset. mactabatur tamen bos arator aliquando vt Dodonæo, vti patet ex oratione Demosthenis in Midiam. Homerus in Iliade lib. 7. suem cicurem immolari facit Ioui & Soli, quod animal sanè non immite est, neque ferum. sic autem inquit:

καὶ ἄρον ἐ τοιμισσάτω ταμείην δ' ἴτε ἡελιωτε.

Mactandumq; suem Soliq; Iouiq; superna

Preparat.

Sic & Theocr. in paruo Herc.

Ἰνιδ' ἐ πύρρ' ἔχει καὶ δουπερτέρω ἄρσενά χοίρον.
Alque marem mactare Ioui decet è grege porcū.

Lucianus in dialogo Ganymedis ait arietem Ioui etiam immolari solitum. Hom. alibi Soli, & Telluri, & Ioui agnos obtulit in sacrificijs cum ita inquit:

ὄψατε δ' ἄρν' ἕτερον λευκὸν ἕτερον, δ' ἐ μέλαι-
ζήτε τὸ ἡελιω. Διὶ δ' ἡμεῖς οἴσομεν ἄλλον
Ferte agnum niueum & nigram portabitis agnā.
Telluri, Solique. Ioui portabimus ipse.

Mactabantur tamen aliquando Libero patri cum Apolline, & Cereri, & Iunoni iuuenæ in iuges, vt est apud Virgil. lib. 4. Aeneidos.

mactant lectas de more bidentes

Zegifera Cereri, Phæboq; patriq; Lygo,

Iunoni ante omnes, cui vincla iugalia cure.

Illud non est visū silentio præmittendum quod in rebus firmis ac stabilibus futuris crescentes victimas adhibebant. at in parum firmis senescentes quare ait Virg. lib. 12.

Setigere factum suis, in tonsamq; bidentem
Attulit.

Dianæ cerva immolari solebat, vt ait Ouid. lib. 1. Fastorum.

Que semel est triplici pro virgine casa Diana,
Nunc quoque pro nulla virgine cerva cadit.

Fauno capta cedebat r, vt idem ait lib. 2.

Capripedi Fauno cesa de more capella.

quam in aliquando res sacra illi fiebat agna vel hodo, vt ait oratius lib. 1. carminum:

Etunc in umbrosi Fauno decet immolare lucis,
Ses pascat agnam, siue mali hodium.

Termino Ieo apud Romanos frugibus in ignem iactis, & fauis, & vino, & agno litabatur, vt ait Ouid in 2. lib. Fast.

Inde ubi er fruges mediis immisit in ignes,

Fonrigit i. cisis filia parua fauos,

Vina tenent aliq. bantur singula flammis,

Spectant, & linguis candida turba sauent.

Spargitur & cesa communis Terminus agno.

Nymphis verò lac & mulsum conueniebant, variaque sacrificiorum genera Diis variis offerebantur, vt suo loco postea tabitur, & cum de singulis agemus atq; sacrificia vel ab iis fiebant qui ab aliquo morbo conualuissent, vel ob commissum piaculum, quæ victimæ animales vocabantur. Alij mactabantur consultandi gratia, quæ vocabantur Consultatoræ, in his casis hepatis & fibrarum situs ab aruspiciibus diligenter obseruabatur, ex quibus Deorum voluntatem prædicebant; nam pluribus de causis antiqui Diis sacrificarunt: nunc vbi gratias agerent: nunc vbi aliquid peterent: nunc vbi ratos placarent; vbi illis honoris gratia tantum, vbi illos colerent. Fuerunt autem multi diuinandi modi, aut ab aspectu auium, vnde erant auspicia; aut à cibo, vnde solistimū ac tripudium; à garritu auguria; à cantu oscinere; à volatu præterea vel dextero vel sinistro, ab afflatu diuino vaticinia, à fulgurū obseruatione, astorumque peritia, vt ait Virg. lib. 3. Aeneid.

Troisigena interpres Diuum qui numina Phæbi,
Qui tripodas, Clarij lauros, qui sidera sentis:
Et volucrum linguas & præpetis omina penna.

Sic Ouid. primo Tristium:

Hoc mihi non ouium fibræ, tonitrus ve sinistra,
Linguæ ve seruata, pennæ ve dixit auis.

Diuinabant præterea, inspicientes ignem, vel aquam, vel terram & visis ostentis, aut prodigijs, portentis, monstris, somnijs, alijsq; huiusmodi signis: diuinabant etiam vates, qualis fuit Amphiaras, vnde Iophon Gnosius oracula vatum multa carminibus cōplexus est. Qui consulendi causa ad templum accedebant, omnes prius iustrabantur, deinde arietes immolabant, quorum substratis pellibus dormientes nocturna visa expectabant, de quibus fit mentio à Paus. in Atticis rebus, & à Virg. lib. 7.

Hinc Itala gentes omnisque Enotria tellus

In dubijs responsa petunt: huc dona sacerdoti

Contulit, & casarum ouium sub nocte silenti

Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Multa modis simulacra videt volitantia miris,

Et varias audit voces, fruiturque Deorum

Colloquio.

Hec vbi contigissent, opus esse Deos placare sacrificia crediderunt, aut eorum voluntatem inquirere. Ac de sacrificiorum ritibus & obseruationibus & victimis satis; nunc reliqua prosequamur.

Quid quales Dii, talia fuerunt postea vota & preces. CAP. XVIII.

Proterat hæc tam varia, tamq; diligens sacrificiorum ratio, quæ superius ex oraculi responsis varijs temporibus edita tradita est, homines fortasse compellere ad credendum aliquid subesse diuinitatis in ipsis Dijs, si vna cū puritate hostiarum quæ mactabantur, animi potius, quam corporis sordes expurgandas esse sacrificantium idem iussisset, atq; pro munditie corporis, animi integritas & fides, & temperantia requisita fuisset. Nam qui tam diligenter tradidisset, qui ritus essent seruandi in sacrificijs singulorum Deorum, & quæ victimæ immolandæ: quo pacto potuit sine obliuionis aut auaritiæ nota illud prætermittere quod erat magis Dei propriū, homines admonere scilicet, quod Deus ferè solum animum spectat sacrificantium, cum reliqua terrestria munera parui faciat: nisi fortè parasiti & hellionis demonis non sit frequentibus hostiarum, rerumque super altaribus vstarum nidoribus perfusi nulla ratione num ille victimæ ab impuris latronibus, vel à viris bonis sint oblatae. Quod si magis acceptæ Deo sunt virorum honorum preces, vt sunt re ipsa; iucundioraq; munera ab amicis manibus accipiuntur, illud in his prætermisum fuit, quod erat magis necessarium, vitæ integritatem scilicet & equitatem & temperantiã optimas esse, & Deo acceptissimas victimas: quibus si quis gratius vllum sacrificium arbitratur vel profanus est & impius, vel profus ignorat Dei bonitatem. Nam si muneribus potius, quã sanctitate & integritate vitæ Deus delectaretur, amicissimum Deum haberent opulenti; at pauperes & Deo & hominibus essent inuisi, sed quoniam nullum mendacium potest esse diuturnū, neque diutius capi pro veritate, cum homines impuri fabularum figmentis postea induti pro Dijs culti sint, necesse fuit diuinitus mandata esse obliuioni illa, quæ erant fundamentum non veræ aut probandæ religionis, vt illa verè postea locum cederet. Atq; cum minimus error in principio, fiat maximus in fine, inde effectum est vt impiorum Deorum aris & sacrificijs impuriore sacerdotes præficerentur, qui artificio se homines deciperent, nullumq; fallaciarum genus prætermitterent, vt superstitione oppressos in officio retinerent. Fuit enim legibus antiquorum factorum non leue supplicium illis propositum, vt ait Dionysius Thrax in secundo libro Dyrescon, qui alios Deos introduceret, vel eos non coleret: quare quos in sua

religione impura retinere non poterant fallacis, cum altaria & templa tanquam lucri tabernacula vbique extruerentur, eos vel Deorum metu, vel legibus latis à sacerdotibus, vel metu concitati vulgi deterrebant. nulla igitur improbitas, nullum flagitiorum genus, nulla crudelitas ab aris & à templis horum Deorum, vt sequebatur ex his principijs, abesse consuevit: cum in animalia omnium scelerum crudelissime perfunderentur; & eorum sanguine crudelissime perfunderentur; & præclare actum fuisset, nisi illa feritas in homines etiam prorupisset. Pauca horum ex infinitis propè, vt res aperitur fiat, explicemus, quæ pertinent ad horum Deorum crudelitatem cognoscendam. Scriptum reliquit Dionysius Halicarnasensis lib. 1. magnã pestẽ aliquando ortã fuisse in Pelasgorum regione, atq; omnia propè animalia Deorum ira intercidisse, & feminas vel mutilos infantes peperisse, vel abortum fecisse. Istud verò contigisse, quoniã orta sterilitate agrorum, ab ea vt liberarentur, voverant quæ optima nascerentur, ea se Diis consecraturus: mox facti voti compotes non reddiderunt quod promiserant, cum multo preciosiora ceteris retinuisent. Deinde seiscitantibus quo pacto liberari possent hac tãta calamitate respõdit oraculū: *ὅτι τυχόντες ὠνεβούλοντο, οὐκ ἀπέδωκαν αὐτῶν εὐχάντο, ἀλλὰ προσερίλουσι τὰ πλείονα ἀξία. οἱ γὰρ πελασγοὶ, ἀσπορίας αὐτοῖς γενομένης ἐν τῇ γῆ πάντων χρημάτων, εὐχάντο τῷ Διὶ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι τοῖς Καβείροις καταδυσεὶν δεκάτας τῶν προσγενημένων ἀπάντων.* Quod ea consecuti quæ poposcerant, non dedissent omnia quæ promiserant, sed preciosiora retinuisent. Pelasgi enim orta in sua regione sterilitate, voverunt se Ioui & Apollini & Cabiris decimas omnium, eorum quæ nascerentur sacrificaturus. quod etiam testatur Euseb. lib. 4. Euar. gel. præpar. Mox hominum decimas fuisse ab ipso oraculo petitas ita testatur Dionysius. *εἰσηγήσαμένου δὲ τίνος γνώμην τὸν θεὸν ἐπέρεσθαι εἰ οὐτῶ εἶλον ἀνδράπων δεκάτας ἰεπολαμβάνειν, πέμπουσι τὸ δεύτερον θεοπρόσωπος, καὶ ὁ θεὸς ἀνέειπεν οὕτω ποιεῖν.* Sententiam serene quodã, Deum esse interrogandum an sibi grati esset hominū decimas persolui, rursus seiscitantium mittunt: quibus respondit oraculum ita esse faciendum. Atqui omnium Deorum, qui celebres fuerunt, antiquissimo propè Sauiuo, mos fuit hominem immolare, vt testatur idem Dionysius. *λέγουσι δὲ καὶ τὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τοὺς κρείττους παλαιούς, ὡς περ ἐν καρχηδοῖι, τὸος ἢ πόλις διέμενε, καὶ παρὰ κελτοῖς εἰς τὸδε χεῖνυ γίνεται, καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ τῶν ἑσπερίων ἐδάσθη.*

ἑὶ θῶν, ἀνδρὸς πορόφους. *Pama est antiquos Satur-
no, veluti Carthagine, antequam vrbs euerteretur,
& ut sit apud Celas hoc etiam tempore, & in alijs
nonnullis locis apud Hesperias nationes, sacra
facere solent, in quibus homines cederentur.*
nam ut ait Plut. in libello de superstitione, Car-
thaginenses sponte liberos huic Deo mactabant:
qui verò liberos non haberent, à patribus emebant
immolandos. astabant parentes, qui si lacry
mauissent, aut ingemissent, sine honore vitam
in posterum debebant, ac nihilominus mactabatur
filius. atque ante statuiam Saturni omnia tibis
& tympanis personabant, ne puerorum dum
mactarentur exaudiri posset ciulatus & luctus.
Hanc postea sacrificiorum immanitatem Hercu-
les, cum in Italiam accessisset aram Saturno ere-
cturus, in mansuetiorem ritum commutauit,
institque pro veris hominibus apud Italos ho-
minum simulacra in Tyberis deuici, ut ait O-
uid. in 2. Fastrorum. Siue ne prorsus tollere reli-
gionem videretur, siue quòd mitiorem Deum
se habiturum putaret, si rem mitigasset, ac non
penitus fastulus set. Patuit igitur Ioui, Apollini,
Saturno homines fuisse aliquando pro victimis
immolatos, quod etiam fiebat in honorem Iuno-
nis Carthagine. Dianæ verò, quæ navigationem
Græcorum ad Troianam impediēbat, eosque Auli
de retinebat, quod exposcebatur? an non necesse
fuit Agamemnoni antè quàm à littore solue-
ret, Iphigeniam illi mactare, aut nonne iussi sūt
id ex oraculo facere; rem autem ita breuiter at-
tigit Virgil. lib. 2. Aeneid.

*Suspensæ Eurypylum scitatum oracula Phœbi
Mittimus, usq; adytis hac tristia dicta reportat:
Sanguine placatis ventos, & virgine casa,
Cum primum Iliacas Danaï venistis ad oras.*

& Luc. lib. 1. merito inquit.

*Religio peperit scelerosa atq; impia facta:
Aulide quo pacto Triniæ virginis aram
Iphianassa turparent sanguine foedè.*

Euripides enim luculentissimam tragœdiam
compulit, de ipsa Iphigenia in Aulide, in qua
omnem hanc sacrificii crudelitatem declarat.
Neque tamen prætermittenda duxerim hoc in
loco, quæ de Iphigenia fabulantur, ad excusandam
illorum Deorum crudelitatem ac feritatem.
Scilicet Phænomenus historicus, Iphigeniæ
misericordia commotam Dianam illam in vrsâ
versisse: at vero Nicander in iuuencam, alii in
cetum, alii in anum edentulam. quare eum mi-
nimè cogata fuisset, in Scythiam profugit ad
Dianæ templum, ibique in omnes Græcos hosti-
lem animum exercens, illos eidem supplicii ge-
neri addixit, cui ipsa antè quam fugeret, addi-

ta fuerat. Hæsius verò in eo libro quem scri-
psit de claris mulieribus, Iphigeniam neque ca-
sam fuisse, neque in beluam mutatam tradidit,
sed à Diana Hecaten factam fuisse. in Sardo præ-
tereà insula, quæ non procul distat ab Herculis
coloniis, senes qui ad septuagesimum ætatis
annum accessissent, à suis filiis ridentibus in Sa-
turni honorem lignis cedi solebant, deinde è præ-
cipiti loco deiciebantur: vnde ductum est pro-
uerbium risus sardouici, sicuti scripsit Timæus
historicus in reb. Deliacis. Neque tamen solis
Diis, sed hominibus etiam, & manibus mortuo-
rum homines cedebantur. Memorie prædicum
est in Taurica regione prætereà, cui Thoas in
temporibus imperabat, eam fuisse sacrorum legem,
ut quicumque eò delati maris tempestate
fuissent, vel quicumque denique aduenissent, in
mactaretur pro victimis Dianæ Tauricæ: quod
licet ex Iphigenia in Tauris Euripidis cognosce-
re: qui etiam impuram esse illam religionem in-
quit his versibus:

*τὰ τῆς θεοῦ δὲ μέρομαι σοφίσματα,
ἥτις βροτῶν μὲν ἡντίς ἀφίται φόου,
καὶ λοχίας, ἠνεκροῦ δίχῃ ἢ χειρῶν,
βρωτῶν ἀπέργει, μυσάρον ὡς ἠγοούμενον.
Αὐτὴ δ' ἑσθίας ἠδ' ἐταί βροτοκτόνοισ.*

De præbandam non puto sent etiam:

*Quæ si quis impetuerit quem, vel thorum
Concussit mæchus, vel attingat manu
Cadauer, arceat à suis altaribus.*

At ipsa caso gaudet in sacris viro.

Scriptum tamen reliquit Herodotus in Mel-
ponie non Dianæ, sed Iphigeniæ Agamemno-
nis filię naufragæ in Tauris, qui eò appulsi sunt
aut quicumque è Græcis capti fuissent, immola-
ri solitos, Immolabantur Marti prætereà homi-
nes apud Scythas. ut idem testatur hoc ritu:
ὅσους ἀντὸν πολεμίων ζωρήσωσιν, ἀπὸ τῶν
ἐκατὸν ἀνδρῶν ἀνδρα ἕνα θυσιάζουσιν, ἐν τῷ
αὐτῷ ὀκτὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροῖω ἑπίται
γὰρ ὄνον ἐπισπείωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν,
ἀποσφάζουσι τὲς ἀνθρώπους ἐς ἄγγος. *Quo-
scunque ex hostibus viuos ceperint, singulos è
centum hominibus deligunt, quos non eodem mo-
do quo pecudes mactant, sed longè diuerso: ubi
enim vinū in capita effuderint, homines in quod-
dam vius iugulant. sanguinem eorum colligentes. nam
cum Martem præcipua religione colerent,
id in Martis honorem faciebant. An verò huma-
nior fuisse existimandus est Neptunus? is enim
Idomeneo in patriam è bello Troiano redeuntē
eam immisit tenui pestatē, ut coactus sit promit-
tere se Neptuno sacrificaturum, quod primum
ex animalibus sibi exenti è nauī obuium fuis-*

set

ferimox cum filius primus occurrisset, eum sacrificare necesse fuit. Lunę quoque in Albania, quę regio non procul distat à mari Caspio, homo immolari solebat, cum maximè omnium Deorum Luna ibi coleretur: nam multi è feris numine afflati ibi diuinabant, quorum qui plurimum numine correptus esset, solus per sydam errans sacra cathena comprehensus a sacerdotibus vinciebatur, sumptuoseque & opiparè per annum nutiebatur, deinde cū alijs hostijs ad Deę sacrificia mactandus ducebatur: vt ait Strab. lib. 11. Neque Lacedemonij quidem, qui vitę severitate ac prudentia ceteros homines antecellere studebant, hanc superstitio nem effugere potuerunt. nam, vt scribit Paus. in Laconicis, Orthia siue Lygodesinæ Deę nū cupatę, quę esse Dianę statua putabatur è Tauris eò ob Oreste & Iphigenia deportata, homines forte destinatos im molabant: quem postea ritum Lycurgus ad puberes transtulit. atque ijdem Pherecydem sapientem mactarunt, & pellem ob quoddam oraculi responsum asseruarunt regibus, vt ait Plut. in Pelopida. cū à cædibus res incepta esset, quam commiserunt Atrabacus & Alopecus Irbi filij vbi reperto Deę simulacro mente capti sunt, atque inter sacra ipsius Deę responsum mox est ab oraculo, illam aram humano sanguine aspergi oportere. atque cū prius mactandi sorte ducerentur, denētum est tantam ad plagas, vt ita sanguine nihilominus imbueretur. præerat sacris sacerdos femina, quę tamdiu paruan, & leucę Deę itatnam sustentabat, dum pueri caderentur: at verò illi quibus datum erat negotij cædendi, misericordia ducti ob formam aut claritatem ephëborum parcius aut lenius, hoc facerent, ita fieri graue signum dicebatur, vt sacerdos illud non posset sustinere, vt ait Silenus Chius in fabulosis historijs. Huic cideni Deę cognomento Triclarix virgo & puer mactabantur apud Achgos, vt est in Achaicis Paus. Quid opus est Leucadam ritum commemorare? illi enim quotannis auertendę Deotum & Apollinis præcipuè irę impurum aliquem hominem deligebant, quem mactare consueuerunt: sed postea mutatus fuit ritus, cū è specula deiectum multis pennis & auibis alligatis seruandum curaret, ita tamen vt extra patriam postea incolumis deportaretur, vt ait Str. libr. 10. nam Semnonum, Druidarum, Lycearumq; & Pergearum victimarum consuetudinem silentio præteribo, & aliarum nationum, qui homines Dijs immolare solebant. Hoc vnū dicam, cum tanta Deorum crudelitate, tamq; impia religio

ne, nullam omnino probitatē esse potuisse. quid enim feritatis ac sceleris ab horum Deorum in purissimis aris abuisse putandum est? neque verò in singulos homines tantum aliquando se uierunt, sed in vniuersos exercitus. nam cū Brennus Gallorum imperator insignem cladē accepisset à Græcis, cum quibus acie dimicauerat, mox per noctem Panos furorē cum reliquis exercitus agiratus est, atque Gallicę acies inter se ita dimicauerunt; vt penitus fuerint delectę. Cum igitur homicidiorum omnisq; crudelitatis autores Deos haberent antiqui, non est mirum, si pro cædibus, & adulterijs, & rebus huiusmodi impuris vota concipiebant. Nam cū crudelēs essent illi Di, tum auaritia maximo vitiorum omnium præcipuè laborabant; quare facillè muneribus ad omnem improbitatem, omniaque peccata hominibus dimittenda adduci posse censebantur. Idcirco præclare dictum est ab Euripide in Medea:

Πείθειν δ' ὄρα νῦν θεὸς λόγος.

Fama est Deos parere donis cœlites.

& id ab Ouid. lib. de arte:

Munera (crede mihi) placant hominesq; Deosq;
Placatur donis Iuppiter ipse datus.

Sed quid opus est pluribus? Iuppiter ipse cū esset urbem Troianam Græcis diripiendam cōcessurus, non crudelitatem quidem aut insolentiam victorum, neque Troianorum vel iustitiam, vel probitatem tanti fecit, quanti sacrificiorum iacturam, quę sapius à Priamo & à reliquis Troianis capiebat, cū ita inquit in primo Iliad.

αἰ γὰρ ὕπ' ἡελίω τε καὶ ἑρανόφ' ἀσεβέοντι

Ναυτάσσι πόλιν ἐξέπιχθονίον ἀνδράπων,

τῶν μοι περὶ κῆρι τίεσθε τοῖσιος ἱρή,

καὶ πριάμοιο, καὶ λαὸς ἐυμελίω πριάμοιο.

ἔ γὰρ μοι ποτὲ βαμὸς ἐδέετο δαυτὸς εἶσθις,

λοιβῆσε, κνίωσι· τὸ γὰρ λαχόμεν γέρας ἡμῖς.

Qua sunt sub calo, & splendentis lumine solis

Oppida culta viris mortalibus, omnibus vna

Troia fuit dilecta magis mihi: gratior vna,

Et Priamus, Priamiq; domus, regnumq;: nec ara

Nidore aut libis caruit; quę munera Diuum.

Qui enim fieri potest, vt iustus & bonus sit is

Deus, qui bonam, piam aliquam ciuitatem esse

fateatur, & tamen illam euertendam concedat

nulla satis honesta sui consilij reddita ratione?

Sic etiam Neptunus AENEAM ab Achille liberaturus

nullam protulit AENEÆ probitatem,

sed verebatur ne muneribus & sacrificijs in posterum careret, vt est in lib. 7. Iliad.

κεχαρισμένα δ' αἰεὶ

Δῶρα θεοῖσι δίδωσι, τοῖ ἑρανόφ' ὑπὸν ἔχουσιν.

gratias

gratisissima semper

Dona Deis offert, qui c. li. regna frequentant.

Non est igitur mirum si sepius est ad parricidia accersitus Iupiter, cum ita esset auarus, ut pro acceptis muneribus ad omnia scelera committeret. quare iure prope optimo Dijs omnibus crudeliter appellatur à Philatio in lib. φ. Odyss. ζεύ πάτερ, έτις σείο θεών ολοώτερος άλλος. οκ ηλειρεϊς άνδρας.

Iuppiter haud quisquam Diuum mortalibus est te sanior, atque ferus magis: haud miserere virorū.

Iure igitur Pallas enim & insanum & malum vocat in lib. δ. Iliadis in his:

Αλλ' ο πατήρ ούμός φρεσί μαινεταϊ εκ άγαθήϊ.

σχετλιος, αϊέν αλιτρος έμ'ών μενέων άπερωεύς. Sed pater ipse meus vesana mente malus est; Infelix, atq; iniustus, mea numina vertens.

Atque Achilles lib. ultimo Iliad. omnium malorum omniumq; calamitatum autorem Iouem esse demonstrat; qui ita verbum:

έ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροίο γόοιο. οϊς γάρ έπεκλώσαντο θεοί θελοϊοϊ σροτοϊοϊ, ζών άχρυμένος, αύτοϊ δέτ άκηδέες είτι. Δοιοϊ γάρτε πίδοϊ κατακείαται έν διός έδει δόρον, δια δίδωσι κακόν, έτερος δ' έ έάον. ώ μέν καμμιζας δ' ώϊ ζεύς τερπικέραυος, Αλλοτε μέντε κακώ όγε κύρεται, άλλοτε δ' έσθλω.

Nil profunt lacryma, nec tristitia, pellere possunt: Fata Deistatuer e viris mortalibus ista,

Vi viuant tristes, ip si mala nulla verentes.

Dolia bina iacent Iouis in penetralibus altis Muneribus repletatona; hic sunt, idq; malorum Plenū est. Ista viris miscens dat Iuppiter ipse, (pit. Nūc mala multa haurit, nūc έρ bona plurima ce

Non solum in his malorum autorem Iouem putauit Homerus, sed etiam inconsideratum & temerarium, qui non consilio & ratione, sed ut fors obtulerit, bona euique dispenset. Sic igitur Euripides etiam in Hecuba illum malorum autorem facit.

ν' δ' άλλεσέ με ζεύς, τρέρεϊδ' όπως όρῶ κακόν κακ' άλλα μείζον' ή τάλαιν' έγώ.

Nec Iupiter me perdidit, seruaui ut Peiora multo cernerem infelix ego.

Sed Venus non solum Iouem, verum Deos omnes inclementes vocat apud Virg. lib. 2. Aeneid. quia Troiam propter inuidiam & ob accepta à Grecis munera euertent: sic enim inquit;

Non tibi Tyndaridis facies inuisa Lacena, Culpatiusve Paris; verum inclementia Diuum illas euertit opes, sternitq; à culmine Troiam.

Idem Iupiter Iunonis illecebris ductus autor fuit violandi foederis quod percussum fuerat inter Grecos & Troianos, ut est in lib. 4. Iliad. cum Palladem iusserit iniacem Troianorum descendere, eoque impellere ad foedus violandum.

ώς έφατ, έδ' άϊάθησε πατήρ άνδρώντε θεών. Αύτιη' άθηνάμιν ένεα πτερονεντα προσηυδα. Αϊφα μάλ' ές στρατόν έλθε μετα Τρώες τε

Αχαιούς

πειράνδ' ώσκειν Τρώες ύπεκιδάυτες. Αχαιούς Αρχούδ' πρότεροι ύπερόρκια δηλάσασθαι.

Annuit his dictis hominum pater, atque Deorum, Palladaq; arcessens ad sese hec inde profatur: Protinus in Troium έρ Grecorum castra recede, Experiare volo Troiani, primi ut Achiiuos Marte petant, pri mi percussaq; sedeva rüpani.

Atque cum leuissimi hominis & impuri sit dicere mendacium, neque hoc quidem vitio caruit Iupiter, qui ita fuit mendax ab Hyrtacide vocatus vt est in lib. μ. Iliad.

ζεύ πάτερ, ή έά νυκί σύ φιλοφουδής έτε τυξο πάνχυ μάλα:

Iupiter an mendax pater es; nec iam ulla loqutur Danda fides?

Cum fuisset Apollo etiam autor crudelitatis creditus sapius fuit ad caedes faciendas mortalesque ad caedes faciendis sepius audiuit, ut testantur illa carmina Virg. lib. 6.

Phaebæ grauis Trois semper miserate labores, Dardana qui Paridis direxi tela manusq;

Corpus in Æacidae. & lib. 9.

Dextra mihi Deus, έρ telum quod missile libi, Nunc adsint.

& Hom. lib. ζ. Iliadis:

Νῦν δ' αὐτ' έμέ φίλέ άθηνη Δόσδ' έτε μ' άνδρ' ελεϊν, και ές όρμην έρχηθί έλθειν.

Rursus amica concedito Pallas, Cedere dasq; virum ac forti concurrere telo.

Enimvero multo sunt etiam crudeliores Polyneicis preces apud Euripidem in Phoenissis, cui ita inquit:

ώ πότνια ήρα, σός γάρ είμ' έπει γάμοϊς, Εζεύς. Α δρρασε παιδα, κγ ναϊο χθόνα, Δός μοϊ κατανείν άδελφόν, άντήρηδ' έμην καθυμματασαι δεξίαν νικηφόρον.

Iuno verenda sum tuus: nam nuptijs Iunxi ego Adrastis filiam, terram incolo,

Concede fratrem occidere, έρ victoria Dextram cruentam ferre fratris sanguine.

Et quod peius est, non detteretur vel cognita turpitudine petitionis ab illis tam impuris precibus, cum inquit:

apud Hom. lib. γ. Iliad.

ὄτ' ἔρησθα κελαινεφέϊ κρονίῳ
 εἴηεν ἀθανάτοισιν αἰκία λογοῦν ἀμύνας.
 ὅππετέ μιν ξυσθῆσαι ἐλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι,
 ἦρητ' ἠε ποσειδάων, καὶ πάλλας ἀθῆνη.

Dixeris ut superos inter depellere pestem

Te potuisse Ioui Saturni sanguine creto:

Caecicola voluere Iouem ut vincire tonantem,
 Neptunus, Iunoq; & Pallas.

Præclarum sanè regnum, ac verè dignum, vt
 eius rex beatus appelletur, in quo neq; coniux,
 neq; soror, neq; filia, nec frater fuit amicus.
 Neque tamen inter se solum inimicitias hi Di
 exercuerunt perpetuas; verùm etiam tantum
 auctoritatis ac virium hominibus aliis in alium
 tradiderunt, vt sæpius ab hominibus fuerint
 vulnerati; sicut Iuno ab Hercule sagitta, vt ait
 Hom. 4. Iliad.

τληδ' ἦρη ἄτεμιν κρατερὸς παῖς ἀμφιτρύανος
 δεξιτερὸν κατὰ μᾶζον οἰσῶ τρυλωχίνε
 βεβλήκει.

Perpessa est Iuno cum filius Amphitrionis
 Percussit dextram mammam, petijtq; sagitta.

Vulneratus fuit etiam Pluto ab eodem, vt est
 in his.

τληδ' ἀΐδης ἐν τοῖσι πελώριος ὠκύν οἰσόν,
 εὐτέ μιν αὐτὸς ἀνὴρ υἱὸς δῖος ἀγχιόχοιο
 β' ὑπὸ φ' ἐν γενέσσι βαλὼν ὀδύνησιν ἔδωκεν.

Passus est et Pluto horrendus, eam diu sagitta
 Intulit huic vulnus nati Iouis huius; & ille
 Inter defunctos duos tulit inde dolores.

Quin etiam Mars ipse belligerantium Deus,
 mortalium arma effugere nō potuit, vt est apud
 eundem Homerum in his:

τῆ γὰρ μιν ἄτα τυχὼν διὰ δὲ χρεῖα καλὸν ἔδωκεν.

Ἐκ δὲ δόρυ σπάσεν αὐτίς, ὃδ' ἔβραχε χεῖρα
 ἄρης.

Huic pulchramq; cutem lacerat, ferroq; cecidit
 Extrahit hinc hastam, Mars at ea voce bonis.

Idem postea ab Oto & Ephialte fuit in vultu
 la comectus. fuit Venus etiam vulnerata à Diō
 mede. atque longum esset sanè commemorare
 quot incommoda Dij passi fuerint ab hominibus.
 facile igitur adducor, vt diuissima illorum
 hominum ingenia fuisse credam, quibus earum
 religionis & Deorum metus in animis imprimē
 dus, cū virorum bonorum exemplis, & sapient
 tum oratione eò adduci non possent: sed esset
 vel sceleratorum, quos ipsi admitabantur, a
 toritate, vel implicitis fabularum figments
 Deorum cultum adducendi. nam hec carmina
 tradita sunt ab antiquis nulla de alia de causa
 nisi vt homines ad probitatem instituerent, &
 res naturæ aperirent obscuras, vt suis locis co
 plicabimus.

Finis Libri Primī.

NATALIS COMITIS MYTHOLOGICÆ LIBER SECVNDVS.

De vno rerum omnium principio & auctore Deo.

Explicata sūt à nobis superius nonnulla, quæ ad antiquorū Deorum naturā cognoscendam pertinebant: & quales illi erga homines, & quales inter se fuerint patefecimus & quod nullus denique fuit illorum sempiternus, nisi cum eorum nominibus pro rerum naturalium formis antiqui sapientes viderentur. Nunc autem consequens est, vt demonstremus vnum fuisse rerum omnium principium, vnumq; autorem, per quem omnia procreata fuerint, & in lucem edita, cū nullus ex ijs Deus fuerit, vt dictum est; neq; plures Dij simul esse possint. Sed hoc quoad fieri poterit quàm breuissimè explicemus, quoniam hæc vna disputatio vel magnium volumen posset implere, si quæcunq; necessaria sunt, inuestigemus. Nam cum rerum multarum sub eadem forma positarum numerus imbecillitatem arguat singularum, quia procreatione filiorum indigeant, & morti sint obnoxie, frustra in tanta Deorum multitudine colenda laboramus, quia & illi nos aliquando deficient, & semper noua vota Dijs iunioribus erunt concipienda. At quid alius sexus significat quàm interitum? quod enim oritur, & intereat aliquando necesse est: quia omnia quæ oriuntur, constant ex quibusdam principijs, in quæ deniq; soluantur. Si omnes Dij sint mares, aut femine, & ad procreandum apti, nihilq; producant, multo magis sequetur absurdum; frustra enim potest is, qui nunquā vim suam exercet, quare vbi sit sexus, ibi procreare necesse sit, atq; ibidē Dei natura sēpiterni esse nō potest. Erit igitur necessariō vnus Deus, qui neq; genitus erit, neq; generabit ex se aliū, cuius substantia ab ipso distideat. Nā veri pijq; theologi Deū generare Filiū tradūt, sed eiusdē substantiæ: & idē immortalis existens, cum ex nullis principijs cōstet, nullum sortitus est temporis principium. Rursus tūm sit principij expertus, potentia exi-

stet infinita, quoniam finitorum corporum, rerumque omnium finitarum finita est pro corporis ratione potentia & virtus, quare omnipotens fuit meritō ab antiquis appellatus. & cū nullus ante Deū visus sit, cū primus is extiterit, dictus est Protogonus siue primogenitus ac *πρωτης*, vt est apud Orpheum in Hymnis. erit is igitur rerum omnium quæ sunt, autor necessario existimandus. Enimuero cum magna fuerit inter sapientes de naturalium corporum materia disceptatio, quod alii vnum, alij plura rerū naturalium principia generationi subicerent, nemo tamen adeō fuit inops consilij, qui plures Deos opifices introduxerit. Nam & Thales Milesius vnus ē septem sapientibus aquam rerum omnium principium ratus, mentem inquit cuncta ex illa formasse, & Anaxagoras Clazomenius cū ē similibus inter se particulis corpora naturalia consistere credidisset inuilem earum presentiam esse arbitrat, nisi opifex ad eas inter se componendas accessisset, quem diuinam mentem appellauit, cuius hoc celeberrimum carmen circumfertur;

ὄψ' ἐστὶ διακοσμῶν τε πάντων αἰτίον.

Mens autor vna est omnium quæ cernimus.

Pythagoras Samius principia rerum omnium numeros ratus, cū monadem ac binarium introduceret, materiam scilicet & opificem, Deum in medium protulit quem per monadem significauit. Empedocles Agrigentinus post elementa quatuor, quæ tanquam generationis materiam introduxit, quod videret ea esse per se segetia & inuilia, amicitiam opificem & conciliatricem dissidii corruptionis causam putauit. Socrates & Plato post materiam & ideam, quæ vt formæ exemplar intelligitur, Deum addiderunt generationis autorem. Zeno Citicus cum formā nusquam sine materia posse consistere crederet, solam materiam & Deum cuncta efficere dixit, quod ex iis forma oriretur cū ad opus accederent. Anaximander qui infinitum, Anaximenes qui aerem, Heraclitus qui ignem,

Epicurus, qui corpora solida, non creata, sempiterna, mente percepta, quas atomos vocat, Aristoteles qui materiam & formam, principia putarunt esse omnium, cum nihil de opifice dixerint, aut simulantes de Deo quidpiam dixerunt, nullumque crediderunt esse, aut cum res humanas non curare putarunt. Qui enim potest quod nusquam est existens accedere sponte sua, & a nemine accessitum? aut id quod neque ratione in se habet, neque cognitionis initium, quomodo potest rem tam præclaram ad se accedere, & ut ad se veniat impetare? An fieri potest vlllo tempore poculum vel si sit argentum, nisi artifex ad poculi formam illud perducatur? nunquam profecto forma sua sponte accedat ad argenteum, neque argentum illam non audientem omnino vlllo tempore aduocabit: quæ res vt in iis que sunt artis, ita in nature actionibus continget: nihil enim sic

ri potest, quod non fiat diuina prouidentia. Quare mihi valde ridiculi videntur illi, qui omnium fortunæ attribunt, mundumque ipsum ex minimis corporibus assidue celeriterque fortuito & temerario motu agitatis multis in visum conglomeratis coagmentatum fuisse censuerunt qualis Epicuri & Democriti fuit opinio. Nam tamen si de Deo nescio quid balbutiebant, tamen in idem propem cum Diagora Milefio & Theodoro Cyrenensi, Eumeroque Tegeate reciderunt. Patet igitur neque sine opifice Deo quidquam fieri posse, nec Deos esse plures; sed vnum, & eundem sempiternum, & cuius infinita sit potentia, & cum esse rerum omnium authorum qui deque mas est, neque sexmina, at non Jupiter is sic ab antiquis appellatus, an alius fuerit Iupiter, nunc perquiramus.

De Ioue. Cap. I.

Antiqui, ac Deorum regem appellarunt antiqui, quod diuinitatis haberent, aut quam originem, hinc intelligunt. Sed quoniam non unus, aut plures Ioues fuerunt, idcirco varia loca in quibus natus sit, variisque educationes, & variæ res gestæ Iouis à variis scriptoribus referuntur. Nam Iupiter qui Saturni filius fuit, ad quem omnia prope ahorum facinora referuntur, modò in Creta, modò Thebis, modò in Arcadia, modò apud Messenijs natus esse dicitur; cum nullo pacto fieri possit, ut hæc inter se tam diuersa concuerint. Nam iametsi multas educationes propter varios rerum euentus vni facile quis accommodauerit, tamen vt idem multis in locis natus sit fieri omnino non potest. Quod autem multe ac variæ fuerint nationes, quæ apud se natum Iouem gloriantur, testatur Paulanus in Messenijs, vbi longum & difficile forte inquit populos enumerare, qui Iouem apud se natum & educatum affirmarunt. Verum cū Ioues plures extiterint, tum omnes Reges Ioues appellabantur antiquitus, vt ait Isacius his verbis. *Διασσοί παλαιοί πάντας ἐκάλουσαν βασιλείς; Ioues Reges omnes vocarunt antiqui.* & Zetes in varia historia; *τῶν βασιλείς δ' ἀνέκαθεν Δίας ἐκάλουσαν πάντας; Reges autem olim Ioues vocarunt omnes.* Ea causâ factum illud est, quod Iupiter is, qui primus ita fuit nominatus, præclarâ in mortales beneficia, & in Athenienses præcipue contulit. Nam rudes adhuc populos legibus se constituit parere persuasit; certa matrimonia instituit; scilicet amore viuentes ad cultum Deorum erexit; omnia diuina providentia gubernari demonstrauit; arasque & sacerdotibus, & ceremonias illis instituit; qui cum Arcas esset, & obscuro loco natus pro animi virtutibus, ignobilitatem corporis occultâtes homines beneficijs affecti Athenis illum & Dicit filium esse tradi derunt. quod ego nihil aliud significare voluisse crediderim, quam veritatis & sapientia. Vt igitur Cæsares omnes Romanorum Imperatores ad primi Cæsaris auspiciam vocati fuerunt, ita Ioues Reges omnes ad Iouis Arcadis auspiciam dicti sunt ab antiquis. Cùm verò omnia postea & Arcadis & ceterorum eius nominis facinora vni Saturni filio Ioui tertio attributa sint à poetis, reliquis omnibus, qui ortus & educatio ipsius extiterit, perquiramus. Scriptum reliquit Paulanus in Messenijs, fontem fuisse in Ithome Iago, cui nomen Clephydre, in quo ab Ithome

& Neda nymphis nutritibus Iupiter, à Cuydibus ob meritum Saturno susceptus, Iouis fuerit atque cūm Iouis in cūnabulis Messenijs sibi vendicant, tum à furto Cui regum soliti nomen datum, & à nutritibus fluuij & montiasserunt, sacraque Molennia Ithomata in honorem ipsius Iouis apud se ostendere ad rem confirmandam solebant. Cùm hæc scripserit in rebus Messeniorum Paulanus, mox in Arcadijs apud suos fontes fluuium illum inquit, qui Corinthum preterlabitur, Lufium appellatis quod in eo Iupiter recens natus locus fuisse creditur. Hæc loca non parum inter se distabant, cūm Messenice ciuitas esset nobilit Peloponnesi, non parum distans ab Arcadia, quæ à dextra Patras urbem respiciebat & ipsam non ignobilem, à fronte sinum Naupectium ab Arcadia prope esse in altera parte insula mari sui cūma. Mox idem Paulanus in Boeoticijs, Saturno creptum Iouem in Boeotia scribit, & supra Cheroneæ montis præruptam esse montis crepidum, qui mons vocatus est Petrachus, vbi pro Ioue oblatum esse saxum Saturno à Rhea memorant; qui locus etiam non parum distat ab Arcadia, & à Messenice non etiam parum. Neque credibile est nisi per nati Iouis sanguinem, & reliqua immunda excrementa, quibus nascentes infantes operiuntur in tant longinquis fontibus lota fuisse, qui si his non erat, vt ceteri cūm nascuntur, inquinatus, quid opus erat omnino vel in Lufio, flumine lauari? Sunt qui Thebis Boeotia natum esse Iouem autumant, quod in his sensit Lycophron, apud quem Cassandra loquitur de Hecatore, illa significans quæ erant illi euentura: vt est in his: *σὺ δ' ὠξύναι μέπλεις ὄν ἐξ ἐμῆς φρενός, σερχθεῖς, μελὰ δ' ἄν ἔρμα κ' ἴστρος ὄλης, ἐκείς κενὸν ἰοριπίδα ροινίχης ὄν ὄν ταύραν, ἀνακτι τῶν Ορσίονος δ' ὄν ὄν, πλείσας ἀπαρχὰς θυμῶντων διαρέμενός, ἀλλ' ἄξεται σε πρὸς γενεθλίαν πλάνα.* Frater mihi dilecte mente plurimum, Tutela sola qui domus & patria es, Cruore taurino inquinabis crepidam, Regi Ophionis sedium cum plurimas, Mactabis hostias: is inde duxerit, Peias vt eius ipse patrum solum.

Fama est enim quod cūm fames & annonæ penuria cæli vitio Græciam occupasset, responsum datum fuit cessaturam eam calamitatem si Hectoris ossa in Ophryno loco Troie iacuerit in eam Græciam ciuitatem comportarentur, quæ Iouis esset patria, & ad Troiam nō militasset. Hanc urbem perquirentes solas Thebas Boeotie immunes fuisse ab ea militia inueniunt. Atque

Id patriam solum Iouis dictam est, quod is ibi natus esse à nonnullis credatur, ut testatur illud epigramma, quod adulaus Thebanis dicit ibi esse beatorum insulas, quamvis Thebæ non fuerint omnino insula;

*αἰδ' εἰσι μακάρων νῆσοι, τῆθι περ τὸν ἄριστον
Ζηνα θεῶν βασιλῆα ρέν τε κε τῶδ' ἐνὶ χερσφ.
Insula ibi fortunata sunt, regem ubi Diuus
Alma Iouem peperit Rheæ, qui nunc fulmina
torquet.*

Alij in Creta Iouem natum & educatum fuisse dixerunt, ut testatur Lucianus in sacrificijs hoc pacto; οἷδ' αἰ κρήτες, οὐ γενέσθαι πάρο αὐτοῖς, οὐδὲ ταρῶναι μόνον τὸν Δία λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τάρων αὐτὲ δεικνύουσι: Rursus autem Cretenses non solum natum esse apud se Iouem memorant, sed sepultum, verum etiam sepulchrum illius ostendunt. Illud etiam confirmat Virg. lib. 4. Georgicorum ut patet ex eo carmine;

Dictæo cæli regem pauere sub antro.

Est enim Dictæ mons Cretæ, ut ait Prolemæus. Aiunt in Creta Ioui dato in nutriendo cecidisse vmbilicum apud fluum Tritonem, cui locus consecratus dictus est Omphalus, & propinqua planities Omphalium, cum Græci omphalon vmbilicum apellent. Hunc in antro Dictæi montis habitasse testatur Apollonius Rhodius ita lib. 1. Argonaut.

*ὄρα Ζεὺς ἐτι κύρος, ἐτι φρεσὶ νῆ πια εἰδὼς
Δικταῖον ναίεσκεν ὑπὸ σπέος.*

*Donec erat paruus, donec puerilia sensisset
Iupiter, incoluit Dictæi montis in antro.*

Eundem Idaem appellauit Callimachus in hymno in Iouem, quod in Ida sit natus, & educatus:

*Ζεῦ, σὲ μὲν ἰδ' αἰοῖσιν ἐν ἔρεσι φασὶ γενέσθαι,
Ζεῦ, σὲ δ' ἐν ἰδαδίῃ.*

*Iupiter Idæis aiunt se in montibus ortum,
Iupiter Arcadicis.*

Est enim Ida mons Cretæ, ut ait Dionys. in libello de situ orbis:

*κρήτη, τιμῆοσα διὸς μεγάλου τῆθῖνι,
πολλή τε, λιμαρὴ τε, θεῦ ἕλοτος, ἧς ὑπὲρ Ἰδῆν,
Ἰδῆ καλλικύμασιν ὑπὸ δρυσὶ τηλεθώσα.
Creta Iouis magni nutritrix veneranda, feraxq̄,
Et frugū & pecoris, nemorosa huic immineit Ida,
Idæ frequens picis & quercubus optima mater,
Sic Virg. lib. 3. Æneidos:*

*Creta Iouis magni medio iacet insula ponto,
Mons Idæus ubi & gentis cunabula nostræ.*

Qui igitur Cretensem Iouem crediderunt, ab eo monte Idæum appellauerunt, ut illud:

Ἰδαμῆς, Iouem, Phryγιᾶς, ex ordine matrem.

Atqui in Arcadia Olympium, quia Lycæus dictus est Olympus, ut ait Pausanias in Arcadicis, cuius vertex Sacrum Iugum vocatum est, quod ibi Iouem vulgo credunt fuisse educatum. Cum tantam igitur de Iouis patria contentionem videret Callimachus ita cecinit in Hymnis:

*Πῶς καὶ νῦν Δικταῖον αἰέσομεν, ἢ ἐ Λυκαίων;
Εὐδοκὴ μάλα θυμὸς, εἰ περ γένος ἀμφοτέρων.*

*Dictæum ne Iouem cantabimus, an ne Lycæum?
Sum dubius, genus est quando certamine plenum.*

Hunc igitur, quem hominum patræ & Deorum vocarunt, cum recens natus esset, quia oraculum cepisset Saturnus, fore ut è regio à filio pelleretur, vel quod ita conuenisset cum Titæibus, ut filios omnes è se natos occideret, statim conatus est inhumaniter, de medio tollere: sed eum Rheæ, quam etiam Opim dixerunt, ut memoria prodiderunt quidam, primum ipsa per aliquot dies clam educavit, sed cum diu se illum occultare non posse arbitraretur, Corybantibus, qui vocati sunt Curetes, & Dactyli Idæi, clam in Cretam transmittendum concessit: qui simulatis sacrificijs inter Cymbalorum tympanorumq; strepitum infantis vagitū occultarunt. Opis verò, quia Saturnus filios omnes de medio tollere conaretur, pro Ioue dicitur saxum fascijs inuolutum illi obtulisse, quod ille continuo deglutit, ut scripfit in Arcadicis Pausanias. Illud autem contigit paulò supra Charonæ mœnia, ut idem ait in Bœoticis. Atqui cum tantopere de Iouis patria dissentiant inter se antiqui scriptores, non minus est nutricum numerus & controuersia quam de locis: in quibus sit educatus. Nam alij ab apibus educatum putarunt, ut ait Virg. lib. 4. Georg.

*Nunc agè naturas apibus quas Iupiter ipse
Addidit, expedit iam: pro qua mercede canoros*

*Curetum sonitus crepitantiaque æva secuta
Dictæo cæli Regem pauere sub antro.*

Fama est ad eius beneficij memoriam quod Iupiter apum colorem mutauit in aureum, cum prius esset ferrugineo. Aratus in Phœnomenis Iouem à Capra nutritum fuisse asserit in his:

*Αἰεὶ ἱερὴ τὴν μέντε λόγος διὶ μάζην ἐπισχῖν.
Sacra Ioui capra est, quod præbuit ubera paruo.*

Quod affirmavit etiam Lucianus in sacrificijs. Illa cum apud Olenum Bœotia: ciuitatè ubi post Aegarum euerfionem conditum fuit Aegium, nutrita fuisset, Olenia dicta fuit, ut ait idem Aratus in eo carmine.

*Ὡ ληνίην δ' ἐμὴν αἰζῶν, εἰς κάλλεος ὑποπίπται.
Oleniam.*

Glanius Iouis nutricem dixere capellam.

Quam rem ita expressit Ovi dio in secundo
Faltorum :

Glania surget sydus pluviale Capelle,

Qua fuit in cunis officiosa Iouis.

Superius etiam de Neda & Ithome nutricib.
Iouis mentionem fecimus, quas commemoravit
Pausan. in Messeniis. Apollonius Rhodius
de Adrastea Iouis nutrice meminit lib. 3. Arg.

καὶ κέυτοι ὁπάσαιμι Διὸς περικαλλῆς ἄθυμα,

κείνο τὸ οἱ ποίησε φίλη τρέφει Ἀδρήσεια,

Ἀντρω ἐν ἰδαίῳ ἐτι νήπια κερίζοντι.

Perpulebrum tibi ludicrum istud munero, nutrix

Adrastra Ioui parvo quod praeberit ante,

Idae la tuit cum parvus conditus antro.

Habuit enim praeter supradictas, Adrasteam

& Idam nutrices, Melisse filias ac sorores Cure

tum, à quibus sit educatus, cum Lactantius

in libro de falsa religione, ab Amalthea & Melis

sa filiabus Melisse Cretensium Regis capriuo

lacte & melle nutritum scribat. Apollodorus

Atheniensis grammaticus libro 1. Bybliothecae

ab Adrastea & Ida nutritum quidem scribit, sed

lacte Amaltheae. Cicero in secundo de Diuina

tionē scriptum reliquit, castissime quodam in

loco cultum fuisse Iouem, qui vna cum Iunone

in gremio Fortunae sedens mammam apprehen

deret. at Pausanias in Arcadicis nymphas qua

sdam nutrices Iouis nominare solitos Arcades

inquit Thisoam, Nedam, Hagiod, quarum pri

nam in Parthasorum finibus nomen dedit vr

bi, secunda flumini, tertia fonti in Lycæo mon

te Arcadiæ, quæ mirum etiam donum à Ioue

consecuta dicitur. Nam cum solum laboraret

siccitate, re diuina rite peracta, mactatisque

hostijs, Lycæi Iouis sacerdos cum precatione

ad quam conuersus ramum è quercu in sum

ma in aquam deiecit, inde halitus ex fonte ne

bulæ similis tollebat, atque obducto celo

conuocatis nubibus, Arcadum fines vberimis

& optatis imbribus perfundebantur. Has in

vr̄sas mutatas fuisse scribitur in commentarijs

in Apollonium Rhodium, sed qua de causa, non

inueni: ita enim scribitur ibi ταύτην ἐν τῇ χερρῷ

νήσῳ παρέλκεται ἀρκτον ὄρος κυρίας ἄτω λευκό

μενον· ἐπεὶ δὲ φασὶ τὰς τρώους τῆ Διὸς ἐκεῖ

διατρίβουσας εἰς ἀρκτους μεταβληθῆναι.

Huius igitur Cherronso mons adiacet, qui proprio

nomine vr̄sus appellatur, quoniam Iouis nutrices

aiunt ibi degentes, in vr̄sas fuisse mutatas. Non

desuerunt qui à Columbus & Aquila illum

educatum fuisse arbitrari sint, vt testatur Mero

in his:

Ζεὺς δ' ἄρ' ἐν Κρήτῃ τρέφετο μέγας, ἐδ' ἄρα

τὰς κτλ

*ὕειδε μακάρον, ὃ δ' ἀέξετο πᾶσι μελώσι
τὸν μὲν ἄρα τρήρανας ὑπὸ ζαδῶ τρέφον ἄντην.
Ἀμβροσίην φορέσαι αὖθ' ἄκλεινοῖο βόσων·
Νέκταρ δ' ἐκ πέτρης μέγας αἰετὸς αἰὲν ἀφύσ*

σων

γαμφληῶ, φορέσκε πέτρων Διὶ μητίσεντι.

τὸν καὶ νικήσας πατέρα κρόνον εὐρύοπα Ζεὺς

Ἀθανάτων ποίησε, καὶ οὐρανῶ ἐγκατένευεν.

ὡς δ' αὐτὸς τρήρασι πελειάσιν ἄπασε τιμῆς,

αἱ δ' αὐτοῖς θέρους καὶ χειμάτος ἀγγελοὶ εἰσίν.

Iupiter in Creta nutritur, eumque Deorum

Nouerat haud vllus: crescut cū corpore membra.

Hunc in spelunca sacra pauere columba,

Fluctibus oceanī, ambrosiamq̄, tulere volantes.

Ast Aquila huic nect̄ar de petra dulce q̄ hausit

Mox rostr̄o sublimē volans afferre solebat.

Hanc patri alitronans mox regio victor adempto

Esse immortalem voluit, caeloq̄, locauit.

Nec nullo timidus decorauit honore columbas

Agrestes, gens hac hyem̄is fit nuncia & astus.

Sunt autem illæ quæ Iuicæ vocabantur, agre

stes scilicet columbæ, à quibus Iupiter fuit edu

catus, atque ad tanti beneficii memoriam fuit

aquila inter sydera collocata. vtebatur Iupiter

cū parvus esset eorundem Curetum tutela

& familiaritate, quorum studio fuerat à Satur

ni voracitate protectus vt testatur Apollonius

lib. 2.

ὃ δὲ κρηταῖον ὑπ' ἄντην

Ζεὺς ἐτι κυρίτως μετετρέφει ἰδαίῳσθ

Inter Curetas Cretae Iupiter antro

Ideos etiam tum nutritur.

& Lucret. lib. secundo.

Diæeos referunt Curetas, qui Iouis illum

Vagitum in Creta quondam occultasse feruntur.

Cum pueri circum puerum pernice chorea

Armati in numerum starent, pernice chorea

Armati in numerum pulsarent aribus aera.

Atque vt summam rem colligamus, incertum

ad huc est, & omni contentione plenum,

vbi natus sit Iupiter, aut vbi, & à quibus edu

catus: neque quisquam eorum qui Deorum or

tus & naturas inuestigarunt, quidpiam certi de

loco aut educatione tradidit. Hic cum primū

natus fuit, ab Opi matre, vt dictum est, Cu

retibus alendus in Cretam transmittitur: vt Eu

lebio placuit in Temporibus, etiam, Creti qui

tunc imperabat in Creta, commendatur, & in

Gnos̄o regia ciuitate educatur. Alij in Creta

natum esse volunt, at non alibi natum eò tran

smisum, alij in Arcadia natum. & educatum

putarunt: alij Messene alij alibi. quorum om

nium longum esset opinionones recensere. Mox

aiunt, cum occultandi vagitus gratia cymbala

&

& tympana & alia similia instrumenta pulsa
 rentur, apes ad simitum aduolasse, & illum
 educasse: alii dicunt à nymphis alendum fuisse
 datum, alii capram, alii vrfarum vbera fuisse
 se, atque tot de Iouis incunabilis memorantur.
 Atque Cicero lib. 3. de Natura Deorum prin-
 cipio tres inquit fasces Ioues, ab eis numeratos
 qui Theologi non habebantur, quorum primus
 & secundus in Arcadia nati sunt: primus pa-
 tre Aethere, secundus Cælo. At tertius Cre-
 tensis Saturnum patrem habuit. Mox cum ex
 primo Proserpina & Liberum natos asseruif-
 fer, paulo post Diocæros primos ex antiquis-
 simo Ioue Athenarum Rege & ex Proserpina
 natos scribit: quare adductus sum vt alium
 fuisse Iouem etiam prater hos crediderim. Ne-
 que mitari conuenit, si tam variis ortus, & edu-
 cationes fuerint, de tertio Ioue traditas, cum
 ceterorum omnium & ortus & educationes, &
 res geste postea fuerint ad eundem à variis scri-
 ptoribus poeticisq; precipue delate, vt diximus.
 Sic nos, quæ ceterorum cõmunia sunt, poetarum
 in seculi opinionibus, hinc vni concedentes, ea
 quo pacto institutum, persequemur. Iam verò
 cum adoleuisset Iupiter, & capra mortua esset,
 eius pellem ad perpetuam memoriam ad sibi
 fuisse in acommo'dauit, & ob acceptum lactis
 beneficium inter altra Capræ signum reulit;
 scutumque Aegidis à Græcis scriptoribus vocata
 est, cum à Capra significet, de quo interpret
 Virg. lib. 8. in Iliade.

*Arcades ipsum matris uulsi
 Credunt se uidisse Iouem, cum sepã migrantem
 Aegida tonenterei dextra, nimbosq; cieret.*
 Atque Iupiter ipse dictus est Aegiochus, ha-
 bens Aegida scilicet, vt ait Homerus in libr.
 Iliad. e.

κλυθί μοι αἰγιόχοιο διῶς τέκος ἀτροπέων.
Αὐδί με Ιούης Αἰγιοχί Τριτωνία μάτ᾽.
 Hic Iupiter duos habuit fratres, præter foro-
 res, Neptunum & Plutonem, qui & ipsi per-
 dolum fuerunt Saturni erideditati subtrahi.
 Fama est enim quod cum Titan maior natu Sa-
 turni frater cuperet imperare, Vesta & Opi &
 Cerere precantibus cessit fratri de Regno: cum
 quo ita pactus est, ne vllum ex maribus filiis
 educaret, si quem habiturus esset, sed omnes
 necaret, ne Regem procrearet sibi successorem,
 vt saltem post ipsum ad se regnum perueniret.
 Saturnus igitur ea causa quicquid ex se nasce-
 rentur, vorabat, vt significauit Lycophron
 in his:

*τὴν πρόσθ' ἀναστανεμβάλλουσα τάρτερον,
 ἂν δ' ἴνας ἐξέλυσε καθ' ἑκάστου γούνης.*

*τὰς παροδωβράτους ἐκφυγῶσ' ὁ μὲν ἐπέμεινε
 Θοίνας ἀπέπτυσεν, ἔδ' ἐστίασεν βορᾶ, τὴν Ο
 Νηδὺν τὸν ἀντίποινον ἐκλάσας πέτρον, ἔπει
 ἐν γυρολόχοισι σαργῶνσι εἰλημένον, ἔπει
 τυμβὸς γεγῶς κέντρων ἐμύθορον σπορῶν.*
*Regina prima pulsa ad iura tantarum est, quæ
 Mox ipsa partus à dolore saluatur, & in uel
 Clam, quod uidere coniugis cõmuniã, in Titu
 Nefanda uollet. in uoluntum sacrois adhibet
 Sæcum ille deglutinit, haud sic pinguior
 Crudis sepulcrorum quod sit ipse filius.*

Quod autem id fieret per iramentum, pa-
 tet ex illis Sibyllinis versibus, in quibus deela-
 ratur Titanes parturienti Rheæ semper assiste-
 re solitos, quod iramentum datum fuit Satu-
 rno ante quam susciperet imperium.

*ἄρκος δ' αὐτὲ κρόνῳ μέγας τις ἀν' ἐπέθιξε,
 ἔμινθ' ἔβ' ἀρσενε, κ' ἰπασδ' ὠν ἕνεος, ὡς Γαίκευσι
 ἀδ' ὁδ' ὅταν γῆρας τε Κρονοῦ κ' μοῖραι πέλιπαι.
 ὅππῳ τε κεν εἰρηίτικεν, κἀρατῆ' δ' ἐκἀθνή
 τιτῆνεσσι γὰρ τέλεια δὲ σπῶν ἀφ' ἑνὸς πέντα.*

*Conceptis uerbis Titan iurare coeger, & inuoluit
 Saturnum, ut se marium ne mueriat uillium.*

*Quo possint regnare senis post fata nepores, &
 Cum paritura foret Rheæ, rursus Titania pubes
 Assedit, marium laceraans erideditur artus.*

Mox cum sensisset Titan etiam Saturni filios
 contra sua iura inuadere, legesque capti imperii, edu-
 cari, ipse uia cum Titanibus filiis ira exarsit, at-
 que Saturnum & Opim cõmprehensos in uir-
 cula & in custodias cõmmitit. Hac ubi peraman-
 cios accepit Iupiter, collecta magna militum
 Crecentium, externorumque ibi exultantium
 manu, ad liberandos parentes & uinculis quã-
 m ciu simè traiecit, Titanibusque primo impetu
 debellatis patrem in regnum restituit, vt ait La-
 ctantius in libro de falsa religione. Sed huic ante
 quam in bellum exiret sacrificanti in Naxo an-
 gurium futuri re uictorie aquilla dedit, quare illi
 sibi sacrã auem, in posterum esse uoluit, & in re-
 liquis expeditionibus aquila effigiem pro signis
 militibus habuit. Hic item Iupiter cum ad
 Cercopas, generis hominum kallax ac plane dolo-
 sum aduentasset in insulam Inarimen, sine ad
 Arimos populos, illos ad stipendia impitauit, eũ
 patrem è regno esset eieciturus, si accepit stipẽ-
 diis data fide ac iuramento obstructi, mox refen-
 tis stipendiis Iouẽ subsiduabant, cum pluribus
 fraudibus in omnes uerteret. Iupiter penurias in-
 dignatus hos in simas conuertit, in insulasque Pi-
 thecusas appellauit, vt ait Callimachus in insulis.
 Verum post eam uictoriam cum Saturnus res-
 sponsi oraculi meminisset, vt sibi à filio cauere, i-
 tutum in. n. vt ab eo è regno pelleretur, Iouin-

sidias parare clam cepit: quib. patefactis per
vnu è familiaribus rursus Iupiter expeditione
suscepit, collectaq; priorum militum manu pa-
trem de regno deiecit, lanceoque vinculo liga-
uit, & in tartarum deiecit vt ait Agathonymus
in Perside, cum regnandi cupiditate iam arde-
ret, & superiores res foeliciter gesta ad id facien-
dum facile inuitarent. Nulla sunt enim vel natu-
rae vel amicitiae vel beneficentiae satis firma vin-
cula, vbi maiestatis & imperandi furiosum desi-
derium inuaserit: illa omnia siquidem facillime
conculcantur & prosternuntur. Cum patrem igitur
captiuum fecisset Iupiter primum, dicitur
vitalia membra illi falce eadem amputasse, quas
ille Caelo patri aputauerat, quae postea iacta fuit
in insulam Phaeaciam non procul à Corcyra:
quod etiam significauit Lycophron in Cassan-
dra in his.

ἠὲ τὸν εἰς κρήνην ἐπιγόμενον

ἄρπυιων πρῶτος.

Saturno vt inde venerit in insulam
Drepanum inuisam.

Nam Corcyram insulam, vbi Saturnum se-
civit Iupiter, ab eo tempore nominarunt Drepa-
num, vt ait Isacius. Ex eius virilibus membris
amputatis, & in mare deiectis, & è spuma maris
dicitur nata esse Venus, quae in concha marina
in Cyprum nauigauit. Fabulati sunt antiqui
post fugatum per arma Iouis è regno Saturni,
Apollinem victoriam Iouis carminibus ad citha-
ram cecinisse purpurea toga decorum & coro-
natum lauro, matrisque Deos omnes qui
accubuerant in conuiuio, delectauisse; vnde sum-
pserunt originem epinicia: quod inuuit in secun-
do libro elegiarum Tibullus in his;

Sed nitidus, pulcherq; veni, nunc induo vestem
Purpuream, longas nunc bene nette comas,
Qualem te memorant Saturno rege fugato

F Victoris

Victoris laudes tunc cecinisse Iouis.

Saturno igitur paulo post è vinculis fugiente, & ad Ianum Latii regem in Italiam profecto, Iupiter ipse regnum occupauit: quod ita in nunt Virg. lib. 8.

Primus ab æthereo venit Saturnus Olympo,

Arma Iouis fugiens, & regnis exul ademptis.

Ferunt Iouem Veltæ proposuisse, per quã adeptus erat imperium, vt quod mallet eligeret at hanc prius virginitatem poposcisse; deinde primitias omnium quæ Dîs offerrentur ab hominibus. Enimuero placidissima omniã, & ab omni insidiarum genere libera sub Saturni administratione, atque adeo ætas aurea fuisse dicitur, cum Ioue regnum obtinente omnes difficultates humanum genus inuaserint: nam

Ante Ionem nulli subigebant arua coloni.

Nec signare quidem, aut partiri limite campum

Fas erat: in medio quarebant, ipsaq; tellus

Omnia liberius nullo poscente ferebat.

Ille malum virus serpentibus addidit arvis,

Predariq; lupos insit, pontumq; moueri.

Quod equidẽ nihil aliud significare crediderim, nisi latronibus & sceleratis hominibus concessam fuisse licentiam multa iniqua faciendi, quibus socijs & adiutoribus in occupando regno paterno vsus fuerat, cum bellorum licentia multos huiusmodi homines alere consueuerit,

sicut pax legibus omnes obedientis facit. Quid enim aliud est autem ætas, quam communis omnium libertas in ciuitate bene legibus instituta, cum fera cum domesticis animalibus cum canibus lepores scilicet, agni cum lupis, & cetera huiusmodi impune versantur? nam pacis temporum boni inter ficarios & impuros latrones legi patrociniõ sunt tuti, nisi iudices ipsi propter auri ritiam fiant latrones, aut propter desidiam viros bonos vexari equo animo patiantur. id significare voluisse antiquos testatur Tibul. lib. 1.

Nunc Ioue sub domino cades & vulnera semper:

Nunc mare, nunc lati mille repente via.

Neque tamen Iupiter, qui regno per vim positus fuerat, insidiatoribus caruit: exemplum dederat posteris quo pacto regna per vim sunt occupanda. A Egæon igitur Iouis exemplo inuitatus vna cum cæteris Gigantibus illum è Regno depellere conatus est: cui centum manus erant, capita quinquaginta, & magnitudine corporis reliquos omnes mortales antecellebat, ignemq; ex ore eructabat, vt testatur Virg. lib. 10.

Ægeon qualis, centum cui brachia dicunt,

Centenasq; manus, quinquaginta oribus ignem,

Pectoribusq; arsisse: Iouis cum fulmina contra

Tot paribus streperat clypeis, tot stringeret enses.

Quem idcirco sub Aetna montem fuisse à Ioue fulmine detrusum fabulantur, qui quoties latus moueret, Aetna flammam ingentes eructaret, vt ai. Dallmachus in lauacrum Deli; *ὡς δ' ἐπὶ αἰτναίῳ ὄρεος πυρὶ τυρομένοιο Σείοντας μὲν, ἀ πάντα κατεδάσιο γίγαντος* *Εἰς ἐτέρην βριαρῆος ἐπαμίδα κιομένοιο θερμαυσαίτε βρέμειον ὑπ' ἠραιόιο πυράγρης ἔργαθ' ὄμα.*

Monte sub Aetna veluti, cum conditus olim Perpetuis flammis vsto vult vertere fessum Ipse Gigas Briareus latus, interiora mouentur. Fornacesq; fremunt Vulcanus forcipe massam Verit, opusq; simul.

Quamuis omnes hi venti sunt, & ventorum natura fabulosè ita explicata. vt suo loco dicitur: paucis tamen ante diebus idem Briareus Ioui aduersus Palladem & Iunonem. & Neptunum, & reliquos Deos, qui in Iouis Tyrannidem coniuerant, fuerat auxilio, vt testatur Hom. in 1 libr. Iliad.

ὅππότε μιν ξυνδύησαι δ' ἄλμπιοι ἤθελον ἄλλοι, ἦρητ', ἠδ' ἑ Ἡοσειδῶν, καὶ Παλλὰς ἀθηνῆ.

Αλλά σὺ τόν γ' ἐλθέσθαι θεῶν, ὑπέλυσαο δεσμῶν. Ἰὺ χ' ἐκὰ τόν χειρὸν καλέσασθ' ἐς μαρκὸν ὄλυμ-
πὸν βριαρέων καλ' ἐσσι θεοί. (πον,

Cum vincire Dei reliqui voluere tonantem, Et Iuno & Pallas Neptunusq;, inde tu ad illum In caelum Briareum superi sic nomine dicunt, Centimanum arceffens soluisi: fortia membra.

Hanc ideo vna cum Gyge & Corto Iouis Custodes ac satellites Hesiodus nominavit in Theogonia in his:

Ἐνθα γύγης κῦρτος τε, καὶ βριαρέως μεγάρυμος *Ναίεισιν φυλάκτες παῖσοι Διὸς αἰγιόχοιο.*

Hic Coiug; Gyg; columi, simul & Briareus; Custodes Iouis aeterni, que pectora fida

Hic igitur Iupiter subactis nationibus Oriētis, pluribusque viribus se semper adiungentibus, vt mos est in prosperis successibus, Reges nouillos regionum instituit: quare dictum est in Hymnis Homericiis:

ἐκ γάρ τοι μεσσην καὶ ἐκ κηβόλα ἀπὸ πλλωνος *Ἀνδρες ἀοιδοὶ ἔσσιν ἐπιχθονὶ καὶ κιδαρῖσαι.* *ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες.*

Canorum Musis, & Phabo munera cura, Qui tractant plectrò citharas aut pollice chordas, Ab Ioue sunt Reges.

Mox ad coeteras nationes cum maxima accessione vitium penetrans vniuersum prope terrarum orbem perdomuit & subiugauit. Tum Regibus illis qui ab ipso fuerunt instituti, & pa- rendi sibi, & subditis nationib; impetrandi leges tradidit. nam dictus est Iupiter primus Creten-

sibus æquitatis leges & iniurias ostendisse, qui eos reuocauit a violentia, persuasitq; vt iudicio & sublellis, nulloque animorum motu exagitat- is iudicibus, res committerent diiudicandas deinde pædoines cum peragravit orbem terræ, puniuit, æquitatem & iustitiam vbique introdu- cens. inde dictus est Gigantes interemisse, quoru- dux erat Typhon, qui aduersus Deos vel iusti- tiam insurgerent in Pallene Macedonia & in Phlegraeis campis Italiae, qui deinde dicti sunt Cumæi. id è ad iustitiã vitris bonis honores & ma- gistratus & præmia & præfecturas tribuit: qua- re vt principi sempiterno imperio digno diui- nos honores illi tribuerunt ceteros principes ad imitationem inuitantes. quare scitè scriptum est ab Homero in 1. Iliad.

ἐν παλάμῃς φορέσει Διὸς πόλοιο, οἷτε θέμισας *Πρὸς Διὸς εἰρίαται.*

In manibus gestant dicentes iura Pelasgi Qui leges hausere Iouis.

Nam cum Saturni tempore ante Iouem ho- mines carnibus humanis vescerentur, Iupiter ve- tuit ne quis eo cibo vteretur, & ab humanis car- nibus ad glandes conuertit; quæ arbor, vt ab eo primum monstrata consecrata illi creditur. Post orbem subiugatum cum duo fratres illi ab insi- diis patris superessent, quos ita recensuit Hom- lib. 15. Iliad.

τρεῖς γάρ τ' ἐκ κρόνεϊ μὲν ἀδελφοὶ ἔς τέκετο *ρεῖα, σων.*

Ζεὺς, καὶ γὰρ, τρίτατος δ' αἰδῆς ἐνέροισιν ἀνάσ-
Τρες Rhea Saturno fratres nos edidit: vnus Iupiter, alter ego. & defunctis qui imperat umbris.

Inter hos vnueris terrarū orbis ductis sor- tibus communi consensu, cum communibus etiam armis subiugassent, diuisus fuit: atque ma- re Neptuno, inferorum impetiu Plutoni, cœlū Ioui obtigisse dicitur, vt est apud Homerum in his carminibus:

τριχθα δὲ πάντα δέδασαι ἕκασος δ' ἔμμορε *τιμῆς.*

ἦτοι ἐγὼν ἔλαχον πολὴν ἄλα ναίει μὲν αἰεὶ, Παλλομένων. αἰδῆς δ' ἔλαχεν ζοφὸν ἠερόεντα. Ζεὺς δ' ἔλαχ' ἑσάνον εὐρύν, ἐν αἰθέρι, νεφέλοιο.

Omnia sunt partes in tres diuisa: & honorem Quisque suum capit, mihi parenti equoris vnda.

At tristis Pluto defunctis imperat umbris. Mox ether, calumq; Ioui conceditur alium.

Atque cum istud factum fuerit in Cria, vt quidam tradiderunt locus vocatus est Claros ἀπὸ τῶ κεληρῶσθαι, à fortiendo scilicet. Hæc fabulosè de Ioue dicta sūt primū à poetis qui vt potētiorū gratiã aucuparentur, nihil sibi nō mentiri licere arbitrati sunt. Non est illud cre-

dendum, quod cœlum, ac mare, & inferorum locos ita diuiserint, sed magis rationi conuenit id quod scribitur à Lactantio in libro de falsa religione his verbis; Ergo illud verum est, quod orbem terre ita partiti sunt, vt orientis regio Ioui cederet Plutoni pars occidentis obtigeret, ac Neptuno matitima omnia cum insulis obuenerunt. Sic cum orientis regio, vnde lux mortalibus exortitur, superior sit, occidentis inferior dicitur inferorum imperium habuisse Pluto, at cœli Iupiter, qui cum ambitiosus esset supra modum, gloriamque & existimationem plurimam sibi apud homines comparare veller, effecit vt magna cum reuerentia coleretur, quare illi Pudorem asseffo rem addidit Sophocles in O Edipode in Colono:

Αλλ' ἔσι γὰρ καὶ ζῆνι σύνδακτος Ἰρόνων
Αἰδώς ἐπ' ἔργοις πάσι.

In omnibus rebus Ioui sed asseffo
Pudor, thronosq; seruat.

Et quoniam nulla esse potest vera in malos homines reuerentia, ac vix simulata quidem, in eadem tragedia A Equitatem quoque illi asseffo re facit idem poeta.

Ἐπερ' ἐστὶν ἡ παλαιόφατος
Δίκη συνέδρος ζηνός.

Verusta s; Ioui asseffo modo Aequitas.

Fama est quod Metim Oceani filiam vxore duxit Iupiter, vt scriptum reliquit Atheniensis Apollodoros lib. 1. Bibliothecæ. Illa, vt aiunt, pharvacum postea bibendum Saturno præbuit, quo ille prius lapideis, deinde voratos filios euomit; quod tamen factum fuit antequam filio Saturni insidias pararet, aut de regno pellere- tur quibus auxiliariis postea vltus est aduersus Saturnum & Titanes. Mox cum decimo eius belli anno Tellus victoriam Ioui vaticinata esset si in tarrantur diectos sibi socios assumeret. is Campe custode casa illos è vinculis liberauit, at queita ijs adiuuantibus victoria dicitur fuisse potitus. Neque minus ridiculum, ac monstruosi- mile est illud, quod dicitur, quod Iupiter Metim vxorem quam primum duxit, vt ait Hesiodus:

Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρῶτην ἄλοχον ἔτετο μῆ-
Vxorem primam Metim sibi Iupiter addit.

grauida facta deglutit, vt scripsit Ioannes Diaconus his verbis: καὶ ἔγκυον ταύτην ποισάμενος, καταπίνει αὐτὴν ἵνα μὴ ἄλλος τις τῶν θεῶν ἀποκινήσει παρ' αὐτῆς ἀνασθεῖς καὶ ἀτασθαλος, q̄ cum grauida fecisset, deglutit, ne quis alius Deorum nasceretur ex ea impudens ac fatuus. Ex eo cibo mox ipse Iupiter pro vxore grauidæ factus Palladem armatam è capite peperit quod quidem monstrum tantopere con-

tra naturæ consuetudinem fictum, nescio quo pacto primum aquis animis perferri potuit; neque fuerit cum maximo omnium visu exploratum; quippe cum mendacia & res supra credulitatem factæ soleant etiam veris & probabilibus plerumq; fidem detrachere. Postea Themim duxit, vt quidam tradiderunt, ac tertiam quam cepit in regione Gnafia apud fluiuium Therenum. Vxorem postea duxit Iunonem, quam semper tenuit, neque vt primam deglutit. Huius filie dicitur fuisse Preces, sicut ait Orpheus in Argonaut.

ὁ γὰρ ἄριστος
ἱκεσίῃ ζηνός κέραι λιταί.

non sine honore
Conuenit esse Preces Iouis alto è femine natus.

Hoc autem fictum est, quia reges & potentiores homines magna semper rogantium aliquid frequentia circumstifit. Enim verito à ipsa natura comparatum est vt animus hominum, sicuti sunt res omnes humanæ, nunquam in eodem statu consistere possit: qui nisi honorificis studiis teneatur, ad omnia vitiorum genera maximè fit propensus, quod etiam præstantioribus maximè conuenire necesse est. Nam sicuti fertilissimus optimarum frugum ager, si cultura hominum, & vrticarum, & mutillum herbarum copiam alit; neque nihil omnino potest producere: sic animus nostrum, vbi cessauit honesta virtutum exercitatio, tanto maiora vitia & scelera aggrediuntur, quanto maioribus virtutibus antea poterat exornari. Iupiter igitur qui terrarum orbe per imperatoris virtutes potitus fuerat, post insignes populorum victorias totus in libidines & in conuiuia vertitur: neque vlla fuit formosa mulier, quam quidem viderit, à qua abstineret, vt testatur Apollonius Rhodius lib. 4. Argon.

ἔνεκεν ἐκ ἔτλης εὐνή Διὸς ἱεμένιο
λέξασθαι, κείνῳ γὰρ αἰεὶ τὰ δὲ ἔργα μέμνην
ἢ ἐστὶν ἀθανάταις, ἢ ἐθνητῶν ἰούειν.

Aspernata Iouis quod lectum sis cupientis.
Semper enim cura est illi sibi iungere Diuas,
Fæmineosve cupit complexus, muneua amoris.

Neq; foron suæ sanè pepercit, cuius concubitum cum palam petere non auderet, se in cubulum verus, (natura enim videbatur illum ab eo illegitimo desiderio deterere) & in Corinthiorum agrum ad collem quæ ea de causa Coceyx vocatus fuit, ad volauit. Nam illius nutu, vt fertur, maxima cœli tēpestas exorta est, quare Iuno in collem Thronacem tunc dictum descendit: tum cuculus ille tremens super genibus

bus eius confidit, cuius illa miserta; ob frigoris enim iniuriam tremere existimabat, sub vestibus textit: qui postea Iupiter factus illam vitiauit, vt aiunt nonnulli, alij dicunt non prius fo-

rorem compressisse, quam promiserit matri se vxorem illam ducturum quod & postea fecit, vt testatur Pausanias in Chorinthiacis. At verò quam gloriosa sint illa trophæa, quæ ipse

ambitiose commemorauit apud Homerum, lib. ̄. Iliadis, videamus. Neq; omnia tamen Græca carmina hic scribenda putauit, cum omnibus sint in promptu, sed sententiam Latinis carminibus exprelli. sic enim illa incipiunt.

την δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς.

Hic pr; κείσε μὲν ἐστὶ καὶ ἕταρον ὄρμηθ' ἰπποῦ.

Iupiter alitronans. sic est huic inde locutus.

Huc iterum rediisse licet iuno. ipsi ut amore

lungamur, Dea nulla in quã vel femina mouit

Corda mihi tantum, quantum nunc vris amore,

Non cum Pirithoim peperit Ixionis vxor,

Non Danae peperit qua mox mihi Persea clarũ,

Non Europa, tulit præstantem quæ Rhadamanthũ

Et Minon, nec aut Semele, aut Alcmena: ferocem
Altera cum genuit Alciden, altera Bacchum.
Nec me flaua Ceres, nec me Latona, nec ipsa
Mouisti tantum, quantum nunc vris amore.

Hic idem Deus cum Ledam Tyndari regis filiam vitare conaretur, dicitur in cygnum esse conuersus, atque cum aquilam se insequi fecisset, dicitur præ timore deteritus, vt simularabat, confugisse ad Ledam, vt illius misertæ ope protegeretur, atque iram illam decepisset: ex quo concubitu Leda duo oua peperit, quippe quæ cum aue concubisset: è quorum altero gemini pulli nati sunt Pollux & Helena, ex altero gemini item Castor & Clytemnestra: ad cuius præclaræ rei memoriam dicitur cygnus

inter

inter atra esse collocatus, qui iuxta Cephei dextram manum conuoluitur, vt ait Aratus Solensis in Phænomenis.

ἦτοι γὰρ ἢ ζῆνι πατρὸς χεῖρα ἰόλος ὄρνις.
Cum I. ue formosa, & cum caelo uoluitur ales.

Et paulo post;

Ἄτὰρ ὄγευδ' ἰώωντι ποτὴν ὄρνιθι εἰοικῶς.
ἔριος εἰς εἰτέρην φέρεται κατὰ δεξιὰ χεῖρὸς κηρῶς.

Hac ales uolucris similis tranquilla uolanti
Dextra petit Cephei.

Quod etiam plinius explicauit Euripides in Helena his carminibus.

εἰδὶ δ' ἐδ' ἢ

λόγος τις, ὅς Ζεὺς μήτε ῥέπτατ' εἰσεμῖν
λῆδαν, κύνε μορφώματ' ὄρνιθος λαβῶν.
ὅς δ' ἄλιον ἐν ἡνέζε πρᾶξ' ὑπ' ἀετῆ,
Δίωγμα φεύγων, εἰ σαφὴς ἔτος λόγος.

fama est enim

Quod Iupiter uoluit ad matrem meam

Lidan olorū alitis forma obstitit.

Fugaq; flecta quod uolucris nuncia

Iouis sit infecuta, mox compressit hanc.

Sed quid opus pluribus? Lucianus iure optimo sanè in dialoگو de Mercurio & Sole Iouem exagitat vt adulteriorum autorem, cum antè illum Saturni tempore magna esset temperantia & pudicitia dignitas, & existimatio, vt significauit Tuuenalis in Satyra sexta ita scribès;

Credo pudicitiam Saturno rege moratam

In terris, uis famque diu, cum frigida paruas

Præberet spelunca domos, ignemque, lavemque.

Nam cum diuitiis & omnium commodorū facultate desidia, & remissio animi, & libido nasci consueuit. quare scitè dictum est ab eo Oratore; πλὴτος γὰρ κακίας μάλλον, ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρετις ἐσίν: diuitia scilicet improbitatis potius quam amprobitatis sunt ministra, idcirco elegans illud in Iouem dictum fuit eius poetæ, qui ita nonnulla Iouis adulteria connumerauit:

Ζεὺς κύνος, ταύρος, σάτυρος, χρυτὸς, δ' ἔρωτα,
λῆδης, εὐρώπης, ἀντιόπης, δαναῶν.

Fit taurus, cygnus, Satyrusq; aurumque, ob amorè
Europe, Leda, Antiope, Danaes.

Suscipit filios Iupiter ex Europa, à qua dicta est pars tertia mundi, Minoem ac Radamantum, Arcadem è Calisto, Pelasgum è Nio be, Sarpedonem & Argum ex Laodamia, Herculem ex Alcmena uxore Amphitryonis, Taygetum è Taygete, à quo mons dictus fuit, & Saonem à quo Saona quamuis eum Mercurio quidam tribuunt, Amphionem & Zetum ex Antiope, Castorem & Helenam & Pollucem

& Clytemnestram è Leda, Perseum è Danae, Deucalionem ex Iodama, Briomartini è Carme Eubuli filia, Megatum ex vna Sichiuidum nymphatum, Aetlium patrem Endynionis è Protozenia; & Epaphus eius filius fuit ex Io, Memphus Aegyptie conditor, qui contingem habuit Libyam, à qua regio Africæ dicta est. Aeginam quoque in insulam delertam è regione agri Epidaurii portauit Alope filiam, quæ insula cum prius Ochope uocaretur, postea dicta est Aegina & habitata, vt ait Callimachus de conditis insulis. Et Arcefilaus & Carbius è Torrebia, & Colaxes ex Ora, & Cynus è Byrno, de cuius nomine dicta est insula, cum antea Therapne diceretur, & Dardanus ex Electra, qui profugus à patria in locis Hellesponto proximis Dardanum urbem condidit, vniuersamq; regionem Dardaniam appellauit, vt ait Archelaus in lib. 12. de fluminibus & Pellici fratres è Thalia, quæ cum se gravidam è Ioue cognouisset, uerita Iunonis indignationem optauit sub terram occultari at, partus tempore terra reclusa, cum Thalia tamdiu lacuisset, duo pueri non procul à Catanis eruperunt, ex quo locus factus est summa uenerationis apud incolas, vti scripsit Heraclitus Sicyonius in de lapidibus & Hiarbas è Garamantide, & Phyleus & Piliunus, qui primus usum pinsendi frumentum adinuenit, & Preces, & Tyrias, & Proserpina, & alii complures Iouis filii nati esse dicuntur ex variis adulteris, quos omnes numerare longum sanè esset opus. Quam enim in formam non mutatus fuit Iupiter, vt optatus anterioribus potiretur? aut quis forn. osiorum mulieris maritus domo securus discere poterat? quam multas dolo uitauit? quam multas stuprauit? quam multas extra patriam asportauit? quid? num fuit is innumerabilium prope feminarum cōplexibus contentus? nonne Ganymedè pulcherimum suæ ætatis adolefcentem in deliciis habuisse creditus est? tot impuris sceleribus Iouis uita dicebatur fuisse contaminata, quæ tamen Deū appellare plerisque non puduit, at hic tamen è optimus & maximus, vt ait Cicero in secundo de natura Deorum, & in oratione pro domo sua; dictus fuit; quo nihil minus meruit. Tanta igitur fuit ambitione, quanta nemo per omnes ætates inuentus est, aut inuenietur; quare alii ipfius in usu, alii vt eius gratiam aucuparentur, templa & altaria Ioui instituerunt, & sacerdotes, & proprios ceremoniarum ritus. Neque id mirabile debet uideri, cum multis etiã Romanis Imperatoribus per tot simulatarū religionum annos aræ erectæ fuerint post mortem

& sacerdotes instituti, & publica ceremonie, & per illorum nomen iurare, & multa alia ad diuinitatem spectantia. Huius ambitionis preclarum habeo testimonium Atreæ eadem, qui cum Phrygius pastor esset, & inter pascendum matris Deorum laudes cantaret, & ab illa mirificè amaretur, idcirco diceretur, id Iupiter agre ferens palam quidem occidere ob matris reuerentiam deuitauit; at aprum per dolum ille ductus est in fabulis immisisse à quo Atres fuit dilaniatus, vt ait Nicædri interpres, qd̄ est in Alexipharmacis;

ἡ χιτρώνας

λοβρίνης θαλαμῶν τε, καὶ ῥυασιρίων ἀττεω.

hic Rheæ ubi sunt

Lobrina thalamique, Atæque ergastula prisca.

Quamquam Hermesianax elegiorum scri-

ptor Atten Calai Phrygis filium ad suscipiendam sobolem inutilem factum ab ipsa Dea scripsit, qui cū adoleuissent, magne matris ceremonias in Lidia monstrauit. quare tanto in honore fuisse apud Deam dicitur, vt Iupiter illad graui ter ferens immanem aprum in segetes Lydorum immiserit, à quo & alij Lidorum complures, & ipse Artes fuerit interemptus. fama est præterea Attē in Arborem pinum ab ipsa Dea cōuersum fuisse quare pinus matri Deum fuit consecrata: quam Deam terram quidam putarunt, quamobrem vestem ex herbis & ramusculis arborum texerunt clauemque tribuerunt, quia clausa sit per hyemem, ac verno tempore aperitur, & idcirco illi porca prægnante sacrificabatur vt animali fecundo.

At vero quid? non ne maximum ambitionis iudicium est, quod scribitur à Lactantio in lib. de falsa religione quod in Olympo monte plerunque verlabatur, omnesque propositis premijs, qui nouum aliquod inuentum humano generi vtile excogitassent, inuitabat, vt ad se primum deferrent: cuius ipse inuentor postea creditus est; & idcirco huic, vt multis præterea rerū vtilium inuentoribus, diuini honores sunt habitari. Quod verò in Olympo monte præcipue habitaret, scripsit ita Pindarus in Olympiacis.

Ἄλλ' ὃ κρόνιε πῦρ εἶας,
εἶδος ἐν ὕμπε νέμων.

Sed ò Saturni fili & Rheæ

Solum colens Olympi

Hic quot annos imperauerit, nemo profus coniectura assequi potest: quoniam non mortuum esse contendunt antiqui, quod ad grandiorē ætatem peruenit, & ad canitiem, facili ex eo conicere licet, quod scriptum est à Luciano in sacrificijs, quia cum multorum Deorum formam describat solum Iouem id præcipuum habere

habere dicit, quod sit barbatus. In concilio pre-
terea Deorum cornua etiam illi iunxit arietis.
colebatur Ammonius Iupiter in Libya, quem
diuinatorem appellabant sub arietis forma, vt
in his declarauit Phæstus ille qui res Macedo-

nicas conscripsit:

Ζεὺς Λιβύης ἄμμον κεραιηφόρε κέκλυθη
μάντι.

Iupiter hac Ammon auidi cornute Libumque
Vates.

Hunc mortuum tamen & sepultum fuisse in
Creta constat eiusdem Luciani testimonio, qui
ita scribit: οἱ κρήτες ἔγενέσθαι γὰρ αὐτοῖς,
καὶ ἐταφίῃαι μόνον τὸν Δία λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ
τάφον αὐτοῦ δείκνυσσι. Cretenes non solum na-
ium apud se, & sepultum Iouem testantur, sed
etiam sepulchrum eius ostendunt. Scriptum re-
liquit in suo Ancorato Epiphanius suis quo-
que temporibus in Iasio monte Crete sepul-
chrum Iouis monstrari solitum; quod etiam
affirmat Callimachus in hymnis;

κρήτες αἰείψεδσαι, καὶ γὰρ τάφον ἰᾶνα σείο
κρήτες ἐτεκτῆναντο, σὺ δ' ἔθανες, ἐσὶ γὰρ αἰεί.

Certes mendaces semper: rex alme sepulchrum
Eretere tuam; tu uiuis semper, & usque es.

Post Iouis huius obitum tanta fuit eius nomi-
nis apud omnes nationes celebritas & reuerentia
vt nemo postea uocatus sit Iupiter; vel si qui vo-
cati fuerunt, eius rerum gestarum memoria obru-
ti, obscuri, minimeq; illustres fuerint. Illud no-
parum miratus sum quo pacto ex oculis homi-
num Iouem euamisse dicant nonnulli, qui illi
in humanis fuisse affirmarunt, & postea sempi-
ternum in caelo regnantem collocarunt, cum
neque mortuum fuisse inquirat neque uiuum in
Coelum aliquo vehiculo asportatum: cū nihil
proflus

profus diuinum in illo extiterit, vt patuit e multis eius sceleribus hæcenus a nobis demonstratis. Cœpit igitur non multo post audire mortalium vota, & ad multorum sacrificiorum conuiuia fuit inuitatus, vt fumantium patinarum iudicibus exsaturaretur. quid igitur? inter infinitum votorum numerum si cui fortuna aspirasset, vt voti fieret compos, is à Ioue se id consecutum ratus, continuo aras & templa erigebat, & ab eo euentu, vel a loco in quo id euenisset, cognomen Ioui iniungebat. Is colebatur apud Eleos Muscarius, quia Hercule maclante, & porriciente, magna que aperat muscarum copia Iouis opera trans Alpheum auolauerit, vt asserit Pausanias in prioribus Eliacis. Sic cum diuturna siccitate aliquando laboraret Græcia vniuersa, missi sunt in Delphos qui ab oraculo causam & remedium calamitatis sciscitarentur: quibus responsum fuit Iouem placari ab vniuersa Græcia oportere, atque vti deprecatore Aëaco. Ille Panellenio Ioui (sic enim appellauit) sacris ritè peractis, ac nuncupatis votis Græciæ vberrimam inbrium copiam impetrasse dicitur, vt ait idem in Corinthiacis. Sed quis est adeò fatuus, qui nesciat post diuturnam siccitatem mitti solitos esse imbres; aut contra? quid opus fuit Iouem illum minime audientem ijs precibus fatigare? si quidem vana & irrita fuerunt Iouem precantium vota, templa, atque erecta fuissent, nescio an satis ampla area fuisset vniuersis terrarum orbis tot Iouis ædibus vbique erigendis. Neque decet sane diuinam bonitatem pro facilitate impetratorum votorum metiri: quia omnibus vnus est pater Deus, omnibus pro sua bonitate prouidet, neque his magis propensum est illis succurrere. Illud vero magis rationi conuenit, si quid petentes impetrare a Deo non possumus id futurum contra salutem nostram existimare, vel contra honestatem, vel contra diuinam bonitatem expectatum esse, cum nemini Deus perniciosam libenter impartiat. Multa sunt inde cognomina Ioui indita vel ab euentu, vt dicebam, vel a locis, vel à personis quibus sælix aspirarat; vt Abretanus, Agonius, Agoræus, Alexiteris, Ambulius, Anchelmus, Anxurus, Apesantius, Aratrius, Atabyrius, Cæneus, Camiræus, Carius, Catebates, Catarsius, Chaonius, Chthonius, Citheronius, Corniger, Cosmieta Cragus, Ctesius, Cynetheus, Dator, Dodonæus, Drymnus, Dulius, Elaxatæus, Eleæus, Eleutherus, Ephestius, Epicarpus, Epidores, Erechtheus fulminator, Genetæus, Genethlius, Gnidius, Gyrapsius, Heca-

læsius, Herærius vel socialis, Hammonius, Hæceus, Heliopolites, Hospitalis, Homoloius, Hærcius, Hymettius, Hypsistus, Hypatus, Icesius, Labradeus, Laæta, Laphystius, Larissæus, Lycæus, Lycoreus, Mæragetes, Melissæus, Milesius, Milichius, Molossus, Morius, Munychius, Nemegeus, Olympius, Omarius, Ologus, Parthænius, Papæus, Parnetius, Pharius, Pyseus, Phrarius, Promantheus, Synopyra, Stratus, Tarantæus, Tropæus, Trophæus, Xenius & apud Latinos Latialis, Fereetrius, Elicius, Viminius, Vltor, Stator, & multa alia præterea sunt cognomina, quæ possent numerari, si quis hunc laborem perferre voluerit. Hæc ea sunt propè omnia quæ de Ioue fabulati sunt antiqui, quæque fuerunt ab illis pro varijs rerum successibus excogitata. At Aegyptij, alterum fratrem Atlanti Saturnum aiunt Rheam sororem duxisse, de qua susceperit Iouem Olympium vocatum, ac fuisse alium Iouem gloria rerum gestatum multo inferiorem, qui regnavit in Creta, qui decem filios Cretas vocatos habuit, atque insulam Idæam vocauit ab vxore Idæa, vbi fuit sepultus. Cretenses tamen longè diuersa à cæteris scriptoribus tradiderunt, qui Saturnum Siciliæ ac Libyæ & Italiæ imperasse inquitunt, & ad occasum omnino firmasse suum regnum, cum arcem & munitiones haberet tanquam custodes ipsorum locorum. Iouem igitur mansuetudine & clementia insignem aiunt quidam imperium à patre sponte concedente accepisse: alij ab imitō extorxisse per odium patris à populis electum. at Saturno cum Titanibus bellum aduersus illum gerente victoria dicitur fuisse penes Iouem, qui per illam rerum omnium potitus est. vniuersum igitur terrarum orbem peruagatus est de mortalibus optimè merens, qui cum virtute & viribus præstaret, facillè vniuersi orbis imperium subiugauit, atque cum de malis supplicia sumeret, omnesque homines ad bene viuendum per vim legum conuertisset, Deus ab omnibus fuit appellatus & vniuersi orbis dominus. Alii tamen Iouem Olympium dictum fuisse tradiderunt, quod ab Olympio magistro sit eruditus: nam Dionysium aiunt post deuictos Titanas ac Saturnū & Rheam, cum ex his natus esset Iupiter, eum, cum Dionysius in Aegyptum militaret, regem regionis instituisse. Sed cum esset valde iuuenis illius magistrum ac tutorem instituit Olympium, virum & rerum astronomicarum peritum, & prudentia clarum, à quo Iupiter fuit eruditus, & Olympius appellatus. sic autem scriptum est ab ijs

qui res Aegyptias conscripserit. Cæterum nunc reliquum est. ut quid per hæc senserint ii qui fabularum figmenta ad naturæ opificium accommodarunt, & qui Iouem sempiternum esse dixerunt, inquitiamus.

I V P I T E R. Aetheris ac Diei filius creditus est primum, quia cum is humanioris, politionisque vitæ cultum reperisset, ut diximus, omniaque demonstrasset diuina prouidentia gubernari, creditus est primus ex ignorantie tenebris emeruisse, splendoremque attulisse rebus humanis. Nam ex aduerso qui vitæ humanæ vim omnem ex æterni Dei administratione & voluntate pendere ignorauerit, quo pacto non Noctis & Infœtiæ filius dici potest? Qui secundus item hoc ipso nomine vocatus fuit, pro diuinitate præstantiaque ingenii dictus est Cæli filius; quoniam & ipse plurimum genus humanum inuenit, multis rebus utilibus adinuentis, unde etiam Ioui nomen apud Latinos postea fuit inditum; quamuis a vita potius Greci nominarunt. Tertius Saturni fuit filius, qui Saturnus cum tempus esse putaretur, ut suo loco dicemus, quo pacto et tempore natus sit Iupiter, si sit Deus omnino explicari non potest. Si proelemento Iupiter nominetur, nihil fortasse sequitur absurdi pro illorum sententiâ, qui vniuersitatem hanc rerum aliquando à Deo fabricatam fuisse asserunt. Nam Iouem alii ex poetis esse arbitrari sunt aera, ut illud est Horatii in primo Odarum.

Incol sub Ioue frigido.

Et alibi:

Quod latus mundi nebula, malusque Iupiter urget

Sic etiam Theocritus Ecloga quarta:

ἡὼς ζεὺς ἄλλοθα μὲν πέλει αἴθρησ, ἄλλοθα δ' ὕει.

Iupiter est quandoque plui, quandoque serenus.

Euripides non pro aere solum, sed pro quadam aeris concitati motione Iouem intellexit in Cyclope:

ἦ δ' οἶδα ὅτι ζεὺς ἐστ' ἐμὸν κρείσσαν θεός.

ὄν μοι μέλει το λοιπὸν. ὅσδ' ἐμοι μέλει

Ἄκροσ. ὅταν ἀνοδὲν ὄμβρον ἐκχέη,

Ἐν τῇδε πέτρᾳ, σέ γ' ἔχω σκινώματα.

Ignoro cur sit Iupiter maior Deus.

Non est mihi cura: quod haud cure mihi est,

Audito quando fundit imbres desuper

In hac petra condensa sunt mi umbracula.

Et Aratus in Astronomicis:

τότε δ' ἢ κρύος ἐκ Διὸς ἐστὶ

Ναύτη μακροῦντι κακώτερον.

Tormenti naute peius tunc ab Ioue frigus.

Atque Stoicorum eadem fuit sententia, quod

hic aer per omnia penetra ret, & idcirco dictus sit Iupiter in omnia esse diffusus. Alii aera non Iouem ipsum, at Iouis oculum crediderunt, ut fuit illud Hesiodi cum de aere loqueretur: πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμοῖσι: cuncta videns oculis Iouis. Alij Iunonem, potius aera esse crediderunt, sororem Iouis, cum Iupiter ab ipsa ignis regio esse crederetur: quam eius uxorem putarunt, quia calefactus aer ab ignea vi Iouis, Sole adiuuante multa ex his oriuntur: quam sententiam expressit Homerus in lib. 5. Iliad. hoc pacto:

ἦ ῥά, καὶ ἀγκυρὸς ἔμαρπτε κρόνου παῖς ἢ παρὰ κοίτην.

τοῖσι δ' ὑπὸ χθρὸν διαφύεν νεοθιλέα πᾶιν.

Sic ait: uxoremq; suam complectitur ortus

Saturno. tellus his herbas fundit ubique.

Nam quo pacto, herbe, & animalium genera procreari possent, nisi per calorem, qui est architectus in omnibus naturæ negocijs? Neque alio tempore terra vestitur herbis, nisi cum calefcit, quippe cum frigus inutile sit vniuersis naturæ operibus. idcirco Hippafus & Heraclitus ignem rerum omnium autorem exillumarunt: quare scitè in hanc opinionem dictum est in hymnis Orphicis.

Ὁ βασιλεῦ, δια σὴν νεοαλὴν ἐφάνη τάδ' εἶδα,

Γαῖα θεὰ μήτηρ, ὀρέωνθ' ὑψηλῆς ὀχθοῖ,

καὶ πόντος, καὶ πᾶσθ' ὀπόσ' ἀράγος ἐντὸς ἐταξέ.

O rex per te creuerunt hæc omnia solum,

Diua parens tellus, montanaq; flumina, fontes,

Aequoraq;: Et quidquid cõplectitur alius olympus

Nece defuerunt qui æthera Iouem esse crediderint, quem patrem appellauit Lucretius lib. 1. ac terram matrem, quod ex his omnia oriatur, ut dictum est:

Postremo, pereunt imbres, ubi eos pater æther

In gremium matris terræ præcipitauit.

At Virgilius non solum patrem, sed etiam omnipotentem vocauit æthera: quo nomine nihil neque elementum, neque Deum neque mundum partem, præter vnum Iouem vocarunt antiqui: sic enim scribit lib. 2. Georg.

Tum pater omnipotens facundis imbribus æther

Coniugis in gremium late descendit, et omnis

Magnus alit magno commistis corpore sætus.

At qui Cicero lib. 2. de Natura Deorum scriptum reliquit ex Euripidis sententiâ Æthera summum Deum esse appellandum ut ex his patet:

Vides sublimis fufum, immoderatum æthera:

Qui tenero terram circumuectum amplectitur,

Hunc summam habero diuum, hunc perhibeto

æthera:

Quid

Quid est autem aliud aether, quam vniuersa regio illa, quam Anaxagoras igneam esse credit, & quia semper arderet, ita nominatam? alij per benignum Iouis planetam ac stellam esse putarunt; quem idcirco crediderunt esse Deum quia sidera pro Diis colebantur antiquitus. Deorum vero maximum ob naturae benignitatem; quippe cum nihil magis quam bonitas & munificentia diuinæ naturæ conueniat, cuiusmodi esse putatur Iouis stella. Id autem experiri uenturum, qui sub dominante Ioue nati sunt. Hunc omnia videre, omniaque audire crediderunt antiqui. ut testatur Sophocles in Antigone ita scribens:

Εἴ γὰρ γάρ, ἴσα Ζεὺς ὁ πάντ' ὄρων αἰὲν.

Ego quidem, tu Iupiter qui conspicias Cuncta, hoc scias.

Et Apollonius lib. secundo Argonaut. Ζεὺς αὐτὸς τὰ ἕκαστ' ἐπιδέρκεται, ἑδὲ μιν ἀνδρες λήθομεν ἔμπεδον, οἷτε θεοὺς εἶς, οὐδὲ δίκαιοι.

Nemo latere Iouem potuit, nam conspicit vnus Omnia, siue bonus fueris, siue impius idem.

Orpheus in hymnis videtur Iouem eundem putasse & Solem, quod rectè carmen id intuentibus patet.

Ζεὺς πᾶτερ, ὑψιδρομον, πυραυρέα κόσμον ἐλαύνων.

Iupiter impellens ignitum protinus orbem, Altaque currentem.

Sic Diuinus Plato de Ioue scripsit in Phædro; ὁ μὲν δὴ μέγας ἠγεμὼν ἐν ἑρανοῦ Ζεὺς ἐλαύνων πτηνῶν ἄρμα πρῶτος παρέσθαι διακοσμῶν πάντα, καὶ ἐπιμελούμενος. τῶ δ' ἐπέται κρατὰ θεῶν καὶ δαιμόνων κατὰ δόδεκα μέρη κοσμημένη. μένει δὲ ἑστία ἐν θεῶν ἕκαστ' ἰκρὸ μόνῃ. Magnus sanè dux in caelo Iupiter volucrum impellens currum, primus incedit omnia coordinans atque curans: hunc sequitur Deorum ac demonum exercitus in duodecim partes distributus: ac Vesta sola in atrio Deorum permanet.

Quis enim magnus est ille Dux Iupiter, nisi quem Solem appellamus? siquidem velocissimum currum impellit, & dum conuoluitur, sequitur illum stellarum exercitus, quæ Dij credebantur, in duodecim partes signiferi circuli distributarum. Vesta autem, siue terræ moles, in atrio harum stellarum, & in medio mundi immota consistit. Quare, ut ex his patet, Plato nihil aliud Iouem, quam Solem esse credidit. cui sententiæ assentitur & carmen eius poetæ præclarum, quod ita inquit:

ἦς Ζεὺς, εἰς ἀδής, εἰς ἥλιος, εἰς Διόνυσος.

Iupiter est idem, Pluto, Sol, & Dionysius.

Qui Iouem aethera; aut aliquid prædictorum esse crediderunt, illum Partis inferiorem putarunt. at Hesiodus in Operibus & diebus cum de tranquillitate maris loqueretur. Iouem fatum esse arbitratus in hac verba prorupit:

εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε ποσειδάων ἐνοσίχθων, ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐδέλῃσιν ὀλέσσαι. Mergere ni cupiat promptus Neriunus in undas, Rex superum magnus vel perdere Iupiter optet.

Nam quidam ipsius esse Iouem existimarunt τῶν ἀνέμων καὶ σοιχείων κρατῶσαν εἰμαρμένην, fatum scilicet Ventis & elementis imperans: at omnium fatum esse sensit Homerus in lib. I. Odyss.

ἑνὺν τ' αἰοῖδοι Αἰτίοι, ἀλλὰ πόθι Ζεὺς αἴτιος, ἔσε δίδωσιν Ἀνδράσιν ἀλοησῆσιν, ὅπως ἐδέλῃσιν ἕκαστω. Non tibi caniores causa sed Iupiter ipse, Qui miseris querens; uiris uult, munera donat.

Ea de causa efficitur ut Euripides in supplicibus vanam esse sapientiam mortalium existimari, cum omnia humana fato & inenitabili quadam necessitate traherentur, quam vim Iouem in his appellauit:

ὦ Ζεῦ, τί δῆτα τοὺς талаυπῶρος βροτῶς φρονέειν λέγεις; σὲ γὰρ ἐξηρτήμεθα, Δραμῆντε τοιαῦτ' ἂν στυγχεῖν δέλων. O Iupiter quid est misellos ut viros Dicant sapientes; est necesse quod tibi Libet, facere. pendemus ἐν νυμῖ τιο. & in Troadibus.

ὅς ποτὲ τίς σὺ δυσόπασος εἰδέναι Ζεὺς, εἴτ' ἀνάγκη φύσεως, εἴτε νῆς βροτῶν. O Iupiter mortalibus non cognite Quis sis. virumne mentis, an necessitas Natura.

Merito igitur fingit Homerus lib. 6. Iliad. Martem agrè ferentem Palladis vim, eamque perniciosam appellentem, non solum quia leges improbis & furiosis tanquam frenum equis molestæ sunt, sed etiam quia fati virtutem sapientia aliquando impediatur. Idcirco sapientissimus poeta Iouem introducit non reprehendentem quidem Palladem, quia Venerem ac Martem filios vulnerauerit, sed Martem, quia nimis sit insanus; quoniam sapientia resistit libidini, & furori, & in fluxu ac vi acris & stellarum facultate concitatis motibus, atque si quid malorum euenit, illud ex imprudentia totum fit eorum qui planetarum ductu abiecta trahuntur ratione, ut patet ex his.

τόν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέειπε νεοεληγερέτα Ζεὺς.

Μητί μοι άλλο πρόσαλλε παρεζόμενος μινύ-
ριξέ.

Εχθισος δέ μοι έσσι θεών, οί όλυμπον έχουσιν.
Αίει γάρ τοι έριζε φίλη, πόλεμοι τε, μάχαι τε.
Μητρος τοι μένος έσσι άσχετον έν έπιεπτόν
ήρως, την μέν έγω σπευδή άμυνμι, έπέεσσιν.
τάσ' οίω κείνος τάδε πάσχειν έννεσίησιν.

*Affatus ionis afficiens sed Iupiter illum,
Ne iactes tua dicta mihi, quae plena querelis.*

*Tu magis inuisus superis caelestibus vnus,
Sunt pugna, vixaque tibi, sunt praelia grata,
Indomita est materna tibi vis haud toleranda
Iunonis, verbis ipse hanc & numino placo.*

Confilij eius credo quoque te ista subire.

Fuerunt alij qui Iouem opinarentur esse ce-
lum: vt sensit Cicero in secundo de Natura Deo-
rum ex opinione antiquorum, qui dicebant Iou-
em tonante aut fulgente, id est caelo: quem etiam
omnipotentem Olympum vocarunt, vt Vir-
gil. lib. 10.

Panditur interea domus omnipotentis Olympi.

Alij mundi animam Iouem esse crediderunt,
quae per omnia humana corpora esset diffusa,
vt ait Aratus in principio Astronomicorum:

έν Διός άρχώμεσθα, τον έδέ τοτ' άνδρες έώμεν
άρρητον, μεσαι δέ Διός πάσαι μέν άγναι,
Πάσαι δ' αϊθρώπων άγοραι, μεση δέ θάλασσα,
καί λαμίνες, πάντη δέ Διός κεχώμεθα πάντες.

*Ab Ioue principium: mortales tempore nullo
Pretereamus eum. loca sunt hac plena viarum,
Sunt fora plena, simul sunt plena marmoris vnda,
Et portus; sit ubique Iouis nam copia cuique.*

Atque Orpheus in quodam hymno, idem si-
gnificauit, qui vniuersitatem hanc rerum à Iou-
e & produci & gubernari inquit, vt ex his car-
minibus quae sunt ex illius hymno translata in
Latinam linguam apparet:

Iupiter omnipotens est primus & vltimus idem.

Iupiter est caelum & medium: Iouis omnia munit.

Iupiter est fundamentum humi, ac stellantis Olympi.

Iupiter & mas est, & nescia saxamina mortis.

Spiritus est cunctis, validi vis Iupiter ignis.

Quid enim esse potest idem mas ac foemina
immortalis, nisi mundi anima, quae habeat in se
haec omnia producendi facultatem? nam Deus
omnino sexum non habet, vt diximus eum se-
xu omni sit magis perfectus. Neque spiritus
quispiam ex his Deus est, neque vis ignis, sed
omnibus his superior & omnibus imperans.
Scriptum reliquit Pausanias in Arcadicis Ce-
cropem illum qui regnavit Athenis, qui & ipse
Iupiter fuit appellatus, primum omnium mor-
taliu Deum Iouem cognomine Supremum
vocasse, nihilque vita praeditum illi immolan-

dum duxisse, sed liba tantum patria, cum om-
nem crudelitatem à suis altaribus repellere di-
uinam naturam arbitaretur; cui nihil magis
conuenit, quam clementia & beneficentia. Id-
circo Deum siue Iouem datorem omnium bono-
rum, hoc est *δοτήρα εάων* vocarunt antiqui,
& patrem omnium, quia viros bonos multis be-
nificijs prosequeretur; ac temerarios & sceler-
stos per calamitates, & bonorum iacturam ad
meliozem vitam rationem aliquando reuocaret.
Quod nisi fiat, quo pacto verum esse poterit illud
quod scriptum est apud Sophoclem in Tra-
chijijs;

ό τον άπάντων ζεύς πατήρ όλύμπιος.

Celestis omnium parens est Iupiter.

Quidam tamen censuerunt omnes haec vir-
tutes planetam Iouis illis largiri, quorum in
ortu dominetur, quarum virtutum autorem
fuisse Iouem recensimus. Quem tamen non
hominum solum; sed etiam Deorum patrem
appellauit Hesiodus in Theogonia: quia cum
omnium rerum humanarum administratione
exerceat, vt à munificencia pater, ita à sapien-
tia in regenda viuificencia rerum, vocatus est
Rex, vt haec carmina indicant Theognidis:
*ένδέ γάρ ός θνητοίσι καί άθανάτοισιν άνάσσει
ζεύς κρονίδης θνητοίς πάσιν άδέν δύναται.*

Omnibus haud placuit Saturni Iupiter ille,

Imperio superos qui regit, atque homines.

Haec igitur summi Dei bonitas vbi in regen-
dis superioribus consideratur, Iupiter Olympi-
us dicitur; vbi agit in elementa, varia nomi-
na sortita est apud antiquos; vbi in subtera-
neas vires, Iupiter infernus aut Stygius dicitur,
de quo meminit Virg. lib. 4.

Sacra Ioui Stygio, quae rite incepta parauit.

Et Homerus libro 1. Iliadis.

ζεύσε κατά χθόνιος, καί άπαντιν προσερόνεια.

Iupiter infernus, simul & Proserpina diua.

Hanc triplicem Iouis potestatem, quod in
caelo scilicet, in mari, & in terris dominaretur,
significauerunt antiqui eum tertium oculum Iou-
is in fronte addidissent, cuiusmodi fuisse signum
illud ligneum dicitur, ad quod capta Troia fama
est Priamum confugisse, vt testatur Agatharchi-
des in Asiaticis & Pausanias in Corinthiacis.

AGE verò nunc quid sub harum fabula-
rum figmento occultauerint antiqui, inuestige-
mus, rem, vt par est, ab initio repetentes. Om-
nes antiqui sapientes in duas classes fuerunt di-
stributi: atque horum alteri hunc mundum
sempiternum esse existimabant; alteri aliquan-
do habuisse principium; atque hinc praestanti-
sima erant clarissimorum hominum ingenia,
hinc

hinc diuini hominis, & diuinitus edocti. Apud eos igitur, qui mundi originem de medio tollit, nullum habet locum huiusce fabulæ explicatio. Apud aliam classē, altissimam habebit significationem de rerum vniuersarum origine. Saturnus enim, qui Iouis fuit pater, & Cælo natus est, qui Saturnus genitales partes patri abscidit. Est siquidem Saturnus tempus, vt suo loco dicitur, quod non, nisi ex cæli creatione & ortu, natum est, vt ait Platonis Timæus: quippe cum ante cælum nullum esset tempus. Hinc aiunt partes genitales patri cælo abscidisse, quoniam vnum est tempus, neque alium Saturno similem generare potuit, cum vnus sit, at non plures mundi. Neque aliud est quod Titan ita cum Saturno conuenerit, vt Saturnus filios omnes necaret, nisi id quod sensit Empedocles Agrigentinus amicitiam & dissidium esse potentissima duo rerum naturalium principia. Neque vlli dubium est, quin subito atque cælum fuit ab opifice Deo creatum, & ab alijs corporibus inferioribus se iunctum, vt putarunt sapienter, statim nata sit lis & amicitia, quæ intra illi informem materiam delitescere credebantur. Mox ab eodem Deo procedente iam tempore, quod nullum antè fuerat, creata sunt elementa: quod illi significarunt: qui Iouem siue æthera, vniuersam scilicet illam regionem, quam ignem putauit Anaxagoras, ex Tempore & Opi siue terra natam esse, & Iunonem aera, & Neptunū ac Glaucom aquæ elementum, & Plutonem siue Cererē terrestres Deos, vim terę crediderūt. Nā hos à Saturno procreatos fuisse, quid aliud est quam primum Cælū à Deo fuisse factum, mox natum ex illo tempus, è quo nata sunt Deo summo è nihilo faciente elementa: quæ cum Saturnus deglutiuisset, deinde coactus est rursus euomere: per quod significatur mutua secundum partes elementorum generatio & corruptio. Lapis ab eodem qui primus editus est per vomitum, significat compositorum corporum item generationem & interitum, quæ di gerere non potuit Saturnus, cum elementa sint sempiterna, neque vilo tempore aut vlla vi labefactari possunt, nisi cum opifici Deo euertere aliquando placuerit. Iupiter idcirco non voratus est à Saturno, quia nullā vim sentit tēporis, nullamque iniuriam ætherea plaga lucida, & ab omni corruptione immunus. Dicitur datus fuisse Vestre educandus, quoniam cum animalia & plantę ex terra procreentur, tum crebrior elementorū mutatio fit circa terrā, circa quam existunt vapores, à quibus putauit Thales quod ætherea regio aleretur. Illa

autem regio cum ob celeritatem motus harmoniam efficere putaretur à Pythagoricis, dicitur est Iupiter inter cymbalorum tympanorū que strepitum fuisse seruatus. Hunc ab apibus nutritum fuisse memorant, quia sine sexu maris & fœminæ se inuicē gignunt elementa, quibus (vt dicebam) alitur regio ætherea: & à nymphis eadem de causa. Aiunt nonnulli à capra fuisse educatum, quia semper sublimia perat id animal: quam rem tamen ad inferiorem humiliorēque explicationem nonnulli traducunt: Aiunt enim Iouem à Melissa & Amalthea Regis Mellisæ filiabus caprino lacte fuisse educatum: atque cum Melissa diēta sit apibus apud Grecos, locum esse datum fabulæ, quod apes ad Iouem infantem aduolauerint, eumque nutriuerint, & quod capre lac suxerit. Qui contra mundum non Dei summi & altissimi prouidentia gubernari, sed fortuna, & ab atomis fortuitō in vnum confluentibus procreatum censuerunt; illi Iouem ætheream regionem scilicet, & vniuersam demiq; orbem à fortuna nutritū putarunt, cuiusmodi fuit Epicuri & nonnullorum opinio: illi siquidem.

Sunt, qui in fortuna iam casibus omnia ponunt.

Et nullo erodunt mundum rectore moueri.

Cuius impuri hominis opinio tam est nefaria, vt omnia humana diuinaq; iura subuertat ac funditus destruat; quo nihil minus est non modo philosophicum, sed vel humanum. Memorix proditum est prætere Iouem Saturnum de regno depulisse, & in vincula coniecisse, quia Saturnus extra natam agit regionis prædictę cuius vim ætherea regio obtundit. Huic partes genitales abscidit Iupiter, quia nullo tempore alius mundo generabitur, cum hic constet ex vniuersa materia. Atqui illud repugnare videtur, quod scriptum est à nobis superius, quod sub Saturno sanctissima legum maiestas vignerit, & vis equitatis: & quod ipse vel natura ipsius vincula quibus homines inter se coniunguntur, tam nefariē violauerit, cum filios suos necaret. At illud scire conuenit, homines tunc simplices, non ad Saturni exemplum viuere sobrios, qui verē & filios regno priuauit, & fratrem Titanum, sed ad legum ab illo institutarum rationem. Semper enim fuit is regnantium furor vt cum vel filius, vel frater vel coniunctus in aliquā suspicionem incidit, corrūat ei vestigio omnia naturę vincula, neque quidquam magis periculosum est aut minus constans, quam regnantium amicitia. Huc accedebat quod homines in imperio constituti feruētissime cætorū illa vitia præcipue puniunt, quibus

quibus ipsi sunt obnoxij, neque comites scelerum habere facile patiuntur, tunc igitur ob acerbitate pernarum homines simplices, & vix recentiores, & natura perhumani, facile à vitij refranabantur: quo accidit vt omnia pacatissima omnia tuta, omnia suauia essent mortalibus, quod viuendi genus aurea etas, & incredibilis ferarum inimicissimarum concordia dicta est. Inde vulgatum fuit flumina lactis & nectaris plena defluxisse, damas impune cum canibus lusisse, feras crudelissimas cum domesticis animalibus stabulata fuisse: quod nihil aliud sanè significauit, quam viros bonos legum patrociniò fuisse tutos à sicarijs crudelissimis. Nam cum cœpissent homines sub Ioue pristinam simplicitatem deponere, & impunitas propter adiutores Iouis dum patrem de regnò depelleret, data fuisset sceleribus; omnis pristina libere viuendi licentia soluta est, via patefacta ad prædas impuris latronibus, ostia patuerunt adulteris, licentia data est sicarijs: neque homines iam Regis instituta; sed vitæ lasciuia ac temeritatem imitati sunt. Nam cum Iupiter patrem de Regno deiiciens prope patricidium commisisset, paternamque crudelitatem omninò superasset; quibus verbis eos coerecere potuit, quos cum priuatis armis scelerum suorum socios habuisset? aut quibus verbis illos poterat ad æquitate reuocare, quorum animos ad omnes iniurias incitasset? Inde sumpta est fabula à poetis, quòd Ioue imperante omnis antiquorum pigritia expulsa est, & in omnes volucres, & feras, & pisces ab hominibus sciuum. Et hæc fuerunt tantopere, tam mirificis laudibus tanta cum admiratione à poetis decantanda? Quod ab humanarum caruim esu homines absteruerit, id propè vnum præclarum est inter omnia quæ de Ioue commemorantur facinora: qui cū ad esum glandium illos conuertisset, meruit in re optimo, vt sibi glandifere quercus consecraretur atque in Dodone monte, qui frequentissimis quercubus vestiebatur in Chaonia Molossorum regione nobile fuit Chaonij siue Dodonei patris oraculum, quod vel ex malorum demonum illusione, vel sacerdotum fraudibus, à petentibus sortes consulebatur, vbi columbæ duc dicebantur dare responsa. Hæc ea sunt quæ ad naturalium rerum principia, vitesque pertinebant, inter illa quæ de Ioue ab antiquis scriptoribus memorie prodita sunt: quæ ab historica originem summenta, ad philosophicam rationem mox retorquentur. Nam si quis ea quæ dicta sunt de Ioue, rectè perpendat, vniuersa prope naturalis philosophiæ principia sub

his occultari comperiet. N V N C quæ spectent ad humanæ vitæ institutionem, perquiramus. Fingebatur in Creta eius imago sine auribus, quia regibus non conueniat qua suis mirgas audire. Cum tamen ad diligentiam administrandi quatuor aures Lacædemones iniungerent, & aquilam attribuerint antiqui Ioui propter perspicacitatem: quibus sensibus nunc plerique tamen principes non ob rectam administrationem, sed ad auaritiã & cumulandas opes, extorquendasq; à subditis, acerrimè vtuntur: quibus & aquila ob rapacitatem meritò tributa est; & perspicacitas ob exploratores, ingeniososq; consultores imponendorum tributorum. Quòd Iupiter, cum natus esset, fuerit *Sauri* voracitati & crudelitati surreptus; quid aliud significat, quam diuitijs nullum locum esse tutum, ac neq; inter suos quidem natura coniunctissimos? quippe cum opulentiã vdiq; infidisijs circumuenta, neq; vllum videre licet breuissimo tempore diuitem factum, qui sit idem vir bonus. *Aegæona* igitur aduersus Iouem etiam excitauit poete, vt ab externis & à coniunctis circumuenti demonstrarent Reges, vbi spes imperandi oblata fuerit. Nulla est enim vel fides, vel Deorum immortalium religio, vbi maximarum diuitiarum splendor emittitur vel vbi fuerint vires eximie: quibus rebus qui maxime excellunt, vel Deos ipsos solent parui facere. Huic fixerant antiqui assidere Pudorem & Aequitatem, cum sapientem principem formarent, quia maxima erga sapientem vrum est omnium reuerentia: quæ aduersus tyrannos nulla esse potest, cum illis assideat Inuria & Timor. Id ita esse confirmatur vel ex eo, quòd Iupiter *Mήτηρ* siue consilium duxit vxore, quæ prudentia est rebus domesticis seruandis necessaria, quæ grauida est, quoniam è consilio res faciendæ nasci debent. hanc vxorem Iupiter deglutit, cuius caput grauidum factum est, quia vis ratiocinandi sedem præcipuam habet in capite. ex ea ratiocinatione nascitur Pallas armata, quo tempore pluit auro in Rhodiorum insula: per quæ significatur imbibendum esse consilium bonorum, & perpendendum, vt inde nascatur sapientia quam sequitur felicitas, & defensio tutissima rerum singularum, & tranquillitas, quam sapientia tuetur in rebus humanis, cum sapientem nemo fallere, aut imparatum vnquam inuenire possit. Quòd Iupiter cum rex esset Deorum ac hominum, ad Danaen Acrisioneam autem descēderit, & postea in tot alias formas brutorum ob amores mulierum fuerit mutatus: quid aliud significat, quam auaritiã

nitie & largitionibus omnia patere, nihilque tutum esse quod ab insignibus diuitibus oppugnetur? Deinde necesse est, vt is qui ad alienas vxores illegitimè accedit, cum vel humanam vim, vel Dei vindictam, vel infamiam timeat, varios effectus induat beluarum: nam modo timidus fit, modò furibundus; vnde illa de Ioue adultero sepius sunt excogitata. Nemo enim post retinere regiam dignitatem & illegitima eodem tempore perpetrare: quare scitè dictum est id ab illo poeta;

Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur, Maestas & Amor.

Quo pacto Aquila ad Iouem Ganymedem attulerit, non conueniunt inter se scriptores nam cum fabulati sint poete, quòd illa quæ prima sacrata est Ioue ob auspiciu, aduolans raperit: inquirunt ex historiographis alii cohortem fuisse quæ aquilam insigne haberet. alii maluerunt fuisse nauigium quod aquilam in proa haberet pictam, quo raptum Ganymedem ad Iouem detulerit: quæ res (vt aiunt) locum dedit fabulæ apud antiquos scriptores. nulla est enim fabula, quæ ab historia initium non sumpserit. Manifestum esse sanè arbitror ex iis, quæ hactenus dicta fuerunt; quòd Iupiter homo mortalis existerit, at quòd inter Deos relatus sit, dictum fuit: cui tamen nullum certum officium, quemadmodum Diis ceteris, concessum est, sed modò huc, modò illuc peruagatur, multo magis miser, quàm Demones illi Empe doclei, qui nullibi possunt consistere.

Impellit æther namque eos in pontum arsum.

Pontus subhinc in continentiemque proicit.

Tellus eos rursus agit solem in rapidum.

Hic ætheris dehinc implicat vertigini.

Nā modò in cælo est, modò in æthere, modò est aer, modò fatū, modò sub aquis, modò sub terra, modo in imbre, modò in varia animalia se mutati: qua conditione quid dici aut excogitari potest miserius? Sed Iouem tam multiplicem ac per omnia vagantem relinquamus, & ad Saturnum orationem nostra conueramus.

De Saturno. CAP. II.

SATVRNI qui parentes fuerint, non ita facile est, quemadmodum fuit Iouis, inuenire quoniam plurimum antiqui scriptores inter se dissentiunt. Nos tamen maiorem scriptorum partem, communioemque sententiam in huius parentibus diiudicandis sequemur. Plato Saturnum Oceani & Tethyos fuisse filium scripsit in Timæo his verbis; γῆς τε καὶ ἑρανοῦ παῖδες ὄντα νόσε καὶ τηθὺς ἐγενεθῆν, ἐκ τούτων δὲ ὄρκυσε, καὶ κρόνος, καὶ ρέα, καὶ ὅσσι μετὰ τούτων. ἐκ δὲ κρό-

νος, καὶ ρέας, ζεὺς ἤρατε, καὶ μάντες ὄσος ἰσμεν πάντας ἀδελφῶς γενόμενος αὐτῶν. quæ verba ita sunt à Cic. in lib. de Vniuersitate Latine dicta; Sic igitur vt ab his est traditū, horū Deorum ortus habebatur, atque dicitur, vt Oceanum Salaciaq; Cæli satū, Terreq; conceptu generatos, editosq; memoremus: ex his Phœreyn. Saturnum, & Opim: dainceps Iouem, atque Iunonem, reliquos, quos fratres inter se, agnatosque vsurpare atque appellare videmus, & eorum (vt utamur veteri verbo) Πισαπιαμ, Non desuerunt tamē qui Doluncum etiam inter Saturni filios connumerarint. At Hesiodus in ortu Deorum, cum Cæli vxorem Terram fuisse ceciuisset his carminibus;

Ἐξ ἀρχῆς, ὅς γαῖα τε καὶ ἑρανοῦ εὐρύς ἐτικτεν. Diuinumque genus celebrant hæc carmine Diuum. In primis, quos Terra tulit, Cælumq; supernum. mox paulo inferius inter eorum filios Saturnū etiam commemorauit, vt patet ex his: (μή τις τὸς δὲ μεθ' ὀπλότατος γένητο κρόνος ἀγκυλο- Editus est iunior post hos Saturnus & ipse. Et Orpheus hymno quodam in Saturnum cōposito ita inquit,

Γαίνσε βλάσημα, καὶ ἑρανοῦ ἀσεπέοντος.

Progenies Terra pariter Cæliq; nitentis.

Pater ex his modò Cæli, modo Oceani fuisse filium Saturnum, & modò Terræ, modo Tethyos siue Salaciæ, ne plures commemoem: quæ res tam diuersæ vt vno tempore verè sint, effici non potest. Cum aduisset Saturnus, adiuissetque ex matre quòd cælus Cyclopes in tartarum vincos deieciisset, id agrè ferens, matre inflammante aduersus patrem Titanas precipuè, & falcem Saturno suggerente, insidias Cælo tetendit vt ait Appollodorus lib. i. atque fratres è tartaro eduxit, quibus etiam socijs vsus est in regno paterno occupando, quod accidit anno trigesimo secundo illius regni, vt ait Euseb. in Theologia Phenicum. Illi igitur comprehenso genitales partes Saturnus amputauit, atque à fratribus facillè impetratum est vt expulso patre in regnum succederet. Quamquam non Cælum, sed Saturnum primum omnium mortalium regnasse indicat illud carmen Sibyllæ Erythræ, quod ita se habet;

Πρώτιστος μὲν ἀνασεν ἐπιρροθίων κρόνος ἀν- Primus mortales inter Saturnus at olim Regnavit.

Hic fratres habuit, præter Cyclopes, etiam Centimanos Oceanum, Cæum, Crium, Hyperionem, Iapetum. Titanum: Sorores Rheam, Tethym, Temim, Phæben, Mnemosynen, Thiam

Dionem: vt ait idem Appollodorus; quibus tamen nonnulli Cererem addiderunt, Ex his Titanus & Iapetus dicuntur aliquando eōi consilio cū Saturno regnasse, qđ pater ex his versib⁹:
 καὶ βασιλευσε κρονος, καὶ τιτάν, ἰαπέτισε,
 Γαίης τέκνα φέρισα, καὶ ῥαυῆ ἐξεκάλεσαν.
 Regnavit Titan, Saturnusque, Iapetusque:
 Optima que Cæli dixere, & pignora Terræ.

Deinde cum regnum vnum tres reges perferre non posse videretur à matre Vesta, foribusque Ope ac Cerere precantibus impetratū est, vt solus Saturnus imperaret; ea tamen conditione, ne Saturnus mares filios educaret, si qui nascerentur, satisque haberet quod ipse regnaret; vt ad quos iure hereditario post ipsum regnum spectabat, perueniret. Tum Saturnus Opim forem in matrimonium duxit; cumq; audisset futurum esse vt à filio è regno pelleretur, omnes mares necare statuit, quod grauiter ferens Opis sue Rhea in Cretam fugit, ibique Iouem peperit, vt dictum est. Alij dicunt pro-

pterea quod iurasset Titanibus se nullos mares educaturum, at non ex responso Saturnum filios necare solitum, tanta fuit & patris crudelitas in nepotes, & patris feritas in filios ob futuram regnandi cupiditatem. Nullum fuit scelus, nullum atrocium, nullum parricidium, à quo isti qui Dij habitū sunt, abhoruerunt: modo aliquam præ se tulerit commoditatem, alij neque à Titanibus iamari solitos Saturni filios arbitrati sunt, neque à Saturno cælos, sed vocatos ab ipso complures, vt significauit Hesiodus in Deorū ortu, vbi loquitur de Saturno in his; Πεύθετο γὰρ γαίης καὶ ῥαυῆ εἰσερόντος, ἦνεκα οἱ πᾶσι πρῶτο ἐφ' ὑπὸ παιδὶ δαμνῆαι καὶ κρατερῶ περιέοντι, Διὸς μεγάλε διαβέβητο, ὅγε οὐκ ἀλαστοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δόκευεν. Παιδας ἑοῦς κατέτινε, ῥῆν δ' ἔχε πένθος ἀνδρῶν. Audijt ex Terræ dicto, Cælique nitenitis (λασν). Se fore vincendum à nato. sic fata reuolui. Quare obseruabat natos non segniter: omnes Atque vocabat eos genitos: Rhea at ipsa dolebat.

Atque Lucretius eadem de causa ereptum Iouem inquit, vt patet in his :

*Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus,
Aeternumq; daret matri sub pectore vulnus.*

Vbi sensissent Titanes Saturni filios contra leges, pactionesque superius factas clam educari, Saturnum ac Rheam comprehendunt, & in vincula coniungunt, muroque & custodijs circumdant. Id cum exploratores cognouisset Iupiter, collecta magna militum Cretenesium manu (vt diximus, cum de Ioue loqueremur) arina mouit aduersus Titanas, ijsque in fugam versis, & profligatis liberatos parentes in regnum restituit: quod ita declarauit: Erythrea Sybilla :

ἦν ἰνάδ' ἦκεσαν τῖτᾶνες παῖδας ἰόντας.

λάθριον, ὡς ἔσπευε κρόνον, ῥέντε σύνευνος.
ἢ ῥέντ' ἐν δεσμοῖσι κρόνοντε ῥέντε σύνευνον.
κρύψενδ' ἐν γαίῃ, ἢ ἐν δεσμοῖσιν ἐούλασεν.
ἢ τότε δήμιν ἀκασαν υἱοὶ κρατεροῦ κρόνου,
ἢ οἱ ἐπίγειαν πόλεμον μέγαν, ἠδ' ἐκιδόμεν.
*Ass ubi Saturni Titan de semine natos
Deque Rheam sensit; trahit hos in vincula utrosq;
Condens sub terra, vinculisq; coercuit illos.
Hoc ubi senserunt Saturni pignora sortis,
Protinus exarsit tristis & lacrymabile bellum.*

Saturnus in regnum per Iouem restitutus ve audiuit se pulsus iri de illo à filio, insidias Ioui parare cepit: quod sentiens Iupiter (vt dictum est) illum in Tartarum deiecit consilio Promethei vsus, vt ait AEschylus in Tragedia Promethei his carminibus :

Εἰ μὰς δὲ θελαῖς τὰ τάρταρα μελαμβαλλῆς
κρυβδῶν καλύπτει τὸν παλαγγῆ κρόνον
αὐτοῖσι συμμέχοισι.

*Me consulente Tartarum nunc incolit
Saturnum, una cum suis sodalibus.
Auxiliisque.*

Deinde Saturnus a carcere elapsus classe in
Italiam ad Ianum qui tunc ibi regnabat vectus,
comiter ab illo hospitio excipitur: quem & vi-
uendi rationem docuit, & cultum agrorum, vt
aiunt.

Hinc Ianus pro accepta disciplina illa fertur
dimidium sui regni remunerasse, & in pecunijs
quæ ex illius ingenio primum sunt impressæ,
nauium fuisse ex altera parte impressâ, ex altera
bifrontem effigiem quia regnum scilicet com-
muni consilio Iani, & Saturni gubernaretur,
quam rem expressit Ouidius lib. 1. Fastorum:
Hæc ego Saturnum memini tellure receptum,

*Cælestibus regnis nam Iano pulsus erat,
Inde duo genti mansit Saturnia nomen,*

*Dicitur fuit Latium terra laente Deo
At bona posteritas puppim signauit in are,*

Hospitis adventum testificata Dei.

Ferunt igitur Saturnum primum per id tem-
pus in Italia plantationes & institutiones & educa-
tiones omnino arborum, & omnium fructi-
ficarum rerum culturam docuisse: quare tan-
quam humanioris vitæ repertor cum coniuge
Rhea pro Deo est habitus. Ab eo igitur edoctos
fuisse Italos ita cecinit Virg. lib. octauo:

*Primus ab æthereo venit Saturnus Olympo,
Arma Iouis fugiens, & regnis exul adeptus.
Is genus indocile ac dispersum montibus altis
Composuit, legesq; dedit, Latiumq; vocari
Maluit, his quoniam latuisset tutus in oris.*

Nam, vt ait Trismegistus, tres omnino sa-
pientes viri floruerunt Trismegisti tempore,
Cælus; Saturnus, Mercurius: quare etiam
Charondas earum legum quas dederat Cartha-
ginesibus, autorem Saturnum commemora-
bat, vt ait Marcellus Ficinus. Huiusce pru-
dentis ac sapientis cuius consultor & autor
fuit Saturnus apud Ianum Regem tanta fuit
apud gentes Italas admiratio, tantique omniū
pax, & tranquillitas rerum propter equitatem,
vt aurea ætas sub illo fuisse dicatur à poetis: ac
æque tum sollicitatum fuisse mare, nec vllam
fuisse militiam, sed omnia propter vberissimam
terre feracitatem omnibus fuisse communia
quod ita decantauit Tibullus.

Quam bone Saturno vivebant rege prius, quam

Tellus in longas est patefacta vias.

Nondum caruleas pinus contempserat undas.

Effusum ventis præbueratque finem.

Nec vagus ignotis repetens compendia terris

Presserat externa nauis merce ratem.

Illo non validus subijte iuga tempore taurus,

Non domito frans ore momordit equus.

Non domus vlla fores habuit; non fixus in agro

Qui regebat certis finibus arua lapis.

Ipsæ mellæ dabant queuis, vltroque ferebant

Obiua securis vbera lactis oues.

Non acies, non ira fuit, non bella, nec enses

Immitti sauis presserat arte faber.

Verum hanc sanctissimarum legum iustiti-
que reuertentiam non in libris notata, aut in-
sciam in ære sed in animis hominum impressam,
& consuetudine ciuitatum inueteratâ esse opor-
tere credidit; vt testatur Virg. quæta scrip-
psit lib. 7.

neue ignorete Latinos

*Saturni gentem haud vincolo nec legibus equam
Sponte sua, veterisq; Dei se more tenentem.*

Nam is certè quidem qui ob merum potu-
rum solùm aut ad scripturarum legum integri-
tatem vitam suam accommodare cogitur, at in
sponte facit quæ recta sunt, vir bonus esse in-
sulo pacto potest: quoniam qui nullum flagitiū
propter merum potæ committit, non is quidē
vir bonus est, sed tantum non malus. Ille solus
vir bonus in re habetur, qui natura ductus ad
ea quæ gloriofa, quæ honorifica, quæ honesta,
quæ decora sunt contendit; at non meru potu-
narum: ille integer, ille æquus, ille probus la-
de contigit vt scripserint poetæ Iustitiam è ter-
ris aufugisse, & in cælum conuolasse: quæ na-
tura fuit æquitas in animis hominum in-
ita, quæ paulatim crescentibus scriptis legibus ad
hominum malitiam ex animis mortalium de-
bata est: non illa è terris euolauit, quæ scripta est
in tot tantisque Iuris peritorum codicibus. Nā
quanto simpliciores erant homines, tanto ius-
tiores erant natura: vbi legum volumina in ci-
uitatibus quasi Astræe testamenta composita
sunt, illa simplicitas paulatim ad rusticos ho-
mines extra ciuitatem recessit, & ad horum tes-
tamentorum ignaros quare inquit poeta, quidē

extrema per illos

Iustitia excedens terris vestigia fecit.

Quidam tamen fabulati sunt leges non esse
Astræe testamentum sed hominum placita vel
aduersus equitatem per potentiam subditis im-
posita, & quædam propria ciuitatum instituta
ad propriam ciuitatum & ferentium ea vilita-
tem excogitata. quæ in varias etiam sententias
possent ditorquesi; quibus in speculis non aulæ
sit Astræa testamentum condere, cum nullum
propè

propè inexpugnabile videretur sibi facere posse
cum ob multitudinem inter se pugnantium le-
gum; tum etiam ne per lites euerteret charissi-
morum facultates quos erat heredes factura.

Hanc hominum simplicitatem & innocentiam
immensi bonorum cumuli sequēbantur. nam
tanta erat quies, tanta felicitas, tanta bono-
rum omnium copia, ut merito ista suauissima
carmina de illa aetate scripserit Pherecrates in
actū metalla fodientibus inscripto.

πλουτὰ δὲ κείη ἦν πάντα, συμπεφυμένα
ἐν πασιν ἀγαθοῖς πάντα τρόπον εἴργας μένα.
ποταμὸν μὲν ἄδρατος, καὶ μέλανος ζαμὸν πλείον
διατῶν σενάπων τοῖς βολυγῶντες ἔβριον.

Αὐταῖσι μουσικαῖσι, καὶ νᾶσ' ἂν τρύφῃ.
ὥστ' εὐμαρῆ, ἢ γεν' αὐτόματ' ἐς τὴν ἐνθεσιν
χωρεῖν λιπαρὰν κατὰ τὸ λάρυγγος τοῖς νεκροῖς.
φύσκει δὲ καὶ ζῶντες ἀλλαντῶν τόμοι
παρὰ τοῖς ποταμοῖς σίζοντες ἐκέχυντ' αὐτ'
ὄσρα κλον.

ἢ μὴν παρ' ἡν τεμάχῃ μὲν ἐξ ὀπτημένα
καταχυσματίοισι παντὸς ἀπώσιον εὐτρεπῆ.

Pleno simul permixta erant ibi omnia,
Bonisque prorsus plena cunctis. nam canna
Plena & farina, & iuris atrii flumina
Fluere per loca arcta murmurantia
Ob per leues panes calentes, qui cibis
Facillime vel sponte sanè curreret
In ora mortui viri coactus haud.
Lucanica & tuceta bullentia
Loco ostrearum spa. sa erant per flumina;
Piscesq; conditi natabant undaque
Suaui parati iure, simplici haud modo.

tum paulopost.
ὄπται κίχλαι γὰρ ἀνάβρας' ἠρτυμένα
περὶ τὸ σὸ μ' ἐπέονται ἀντιβόλῃσι καταπίειν
ὑπὸ μύρρινασι κ' ἀνεμάναις κεχυμένα.
τὰ δὲ μὴλ' ἐκρεμντο τὰ καλά τῶν καλῶν
ὑπὲρ κεφαλῆς ἐξ οὐδενὸς περικότα. (ιδεῖν

Turci volabant ora circum, qui bene
Conditi erant, coctiq; mirè, supplices
Edi rogabant pulchra per paravera
Myrtosque fusi: mala pendebant super
Caput decora maxime, nec arbore
Producta, nullo vel retenta germine.

Nam sine vlla sollicitudine curaque vivebant,
sine laboribus, sine calamitatibus: neq; corporis
vigor vlla senectute minuebatur Vbi mortis tē-
pus aduentasset, sine aliqua difficultate, tanquā
in suauissimum somnium descedentes naturæ
necessitati concedebant, quæ omnia Saturno re-
gnante contingere solita dicuntur, vt testatur
Hesiodus in opetibus & diebus:

οἱ μὲν ἐπὶ κρόνῳ ἦσαν ὅτ' ἄρα γὰρ ἐμβασίλευεν.

ὡς θεοὶ δ' ἔζων ἀκυδέα θυμὸν ἔχοντες.
Νόσφιν ἀπερτερόναι καὶ οἴζους, ὅδε τι δειλὸν
Γῆρας ἐπὶν αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοίους
τέρποντ' ἐν θαλίῃσι καλῶν ἐκτόσθεν ἀπάντων.
Θνήσκονδ' ὡς ὕπνῳ δὲ δ' κμημένοι.

Nam cum Saturnus celo regnabat, habentes
Vivebant homines nullas in pectore curas,
Vt Diu salices. Nec vires curua senectus
Inflexit: similesq; pedes similesq; suere
Vsq; manus illis. Ibant conuiuia læta,
Vt somno dormiti satis cessere benigni.

Et profecto nulla maior est in senectute aut
in morte consolatio sapienti viro, nihil quod le-
uiorem mortem efficiat, quam recte anteaetæ
vitæ recordatio, & per vniuersam vitæ cursum
seruata integritatis memoria. Non enim illa est
vera consolatio, quæ videtur in uulsiis nostræ tē-
petatis sensibus, qui se equo animo posse mori
gloriantur, quia nullum voluptatum genus ne-
scierint, vel quia multas viderint regiones, vel
quia omnibus honoribus in patria sua perfuncti
sunt: quoniam nihil horum vel virum bonum
efficit, vel animum sapientiore ac beatiore,
aut ad omnia difficilia constantem. Qui ceteris
rebus nihil ad probitatem pertinentibus potiti
sunt, nullisque voluptatibus pepercerunt, aut
functi sunt honoribus, illi in difficillimam om-
nium mortem & curarum plenissimam inci-
dunt: quo tempore ob metum illarum prepa-
rum quæ viris nefarius post mortem proponun-
tur apud infetos, mirum in modum differenciam
tur, cogiturq; vniuersæ anteaetæ vitæ ratione
percute. Hi si nihil sanctum laudabileque in-
ueniant, non in somnum quidem sua iustissimum
sed in maximas incidunt molestias & diffici-
limas animi sollicitudines, & quasi tunc differtia
ri incipientes decedunt. Iure igitur Orpheus
Euphōmiam quasi bonam legem vt honesti si-
gnificat, siue iustitiam, tanquam omnis fe-
licitatis autorem apud thronum Iouis collo-
cauit, vt testatur Demosthenes orator his
verbis in oratione in Aristogitonem: πάν-
τα τὰ τοιαῦτα ἐδίη καριδύνας, τὴν με-
ρον ὀρθῶς δεῖ δικάσαι, τὴν τὰ δίκαια ἀγαπᾶ-
σαν ἔννομιαν περὶ πλείου ποιμαμένους, ἢ
πάσας καὶ πόλεις, καὶ χώρας ὁμοῦ, καὶ τὴν πα-
ραίτητον καὶ σεμνὴν δίκην, ἢν ὁ τὰς ἀχιωτά-
τας ἡμῖν τελετὰς κατὰδέξας ὄρουσ' ἀπάρ-
των τοῦ δῖος Δρόνον ἐπισὶ καθήμενὴν παν-
τα τὰ τῶν ἀνθρώπων εφορᾶν. omnes huius-
modi mores ubi cognoueritis, h. dierno die vobis
recte iudicare conuenit, plurimi facientibus Eu-
phomiam, equitatis amicā, quæ omnes urbes & re-
giones tuetur: & inexorabilem, ac venerandam

Iustitiam, quam Orpheus (qui nobis sanctissimas ceremonias ostendit) Iouis solio assidentem, inquit, omnia mortalium facta observare. Fuerunt alii qui bifrontis Iani pecuniam imprefsam idcirco fuisse significarunt, quia Ianus post acceptum hospitio Saturnū mitiore viuendi ratione inuenta, hominibusque ē feris mansuetioribus factis, duplicis vitæ Deus & autor habitus est, cum vtraque sub illo fuisset, vt restatur Plutarchus in vita Numę hoc pacto, ὁ γὰρ ἰανὸς ἐν τοῖς παλαιοῖς πένυ, εἴτε δαι-

μων, εἴτε βασιλεὺς γενόμενος πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς, ἐκ τῆ θηριώδους καὶ ἀγροῦ λέγεται μεταβαλεῖν τὴν δίαταν. καὶ διὰ τὸ τοῦ πλάτωνος αὐτὸν ἀμφιπρόσωπον, ὡς ἑτέραν ἐξ ἑτέρας τῆ σφαιροποιήσαντα τὴν μορφήν καὶ διὰ τὸν, Ianus apud antiquos siue dæmon, siue rex urbanus fuit & perbenignus à ferina & αγροῦσὶν vita dicitur homines ad aliā meliorem reuocasse, quare cum bifrontem effingunt, tanquam qui alteram ex altera viuendi rationem instituerit. Fuerunt tamen qui putantur Saturnum

num fuisse a Ioue comprehensum & in vincula traditum, non autem fugisse: quorum sententiam secutus est Plato in Euthyphone: αὐτοὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι νομίζοντες τὸν Δία τῶν θεῶν ἀριστον καὶ δίκαιότατον, καὶ τῶν ἑμολογῶσι τὸν αὐτὸν πατέρα δεῖσαι, ὅτι τὸς υἱὸς κατέπιπεν ἐκ ἐν δίκῃ, καὶ ἐπέ-

νογε αὐτὸν αὐτοῦ πατέρα ἐκτεμῆν δι' ἑτέρα τοιαῦτα: Ipsi enim homines arbitrantur Iouem Deorum optimum ac iustissimum esse, & tamen hunc patrem suum in vincula incidisse inquit, quod filios iniquè vocaret: illumque rursus patrē incidisse ob alia his similia. At Homer. in lib. 9. Iliadis non solum Saturnum vinctum fuisse

fuisse à Iouē memorat, sed etiam eius fratrem Iapetum, amboſque fuisse coniectos in tartaro, vt in his patet:

σέθενδ' ἐγὼ ἐκ ἀλεγίζω
 ζωομένους, ἔδ' ἔνε τὰ νείατα πείραθ' ἱκμαι
 Γαίης ἢ πόντοιο, ἴν' ἰαπετόσε, κρόνοσε
 ἤμενοι, ἔτ' αὐγῆς ὑπερίονος ἠελίοιο
 τέρποντ', ἔτ' ἀνέμοισι, βαθὺς δ' ἔτε τάρταρος
 ἀμφοῖς.

*Ipsę tuam haud tanti facio quam concipis iram.
 Nec si extrema petas terra, pelagique; ubi sensit
 Lamina nec solis, nec ventos Iapetusque,
 Saturnusque; senex; quos tartara dira coercent.*

Memorie tamen prodidit Lucianus in Saturnalibus Saturnum neq; fuisse à Ioue vinctum, neque regno priuatum, sed libenter ac sponte regnum illi concessisse, vt dictum est, rerumque omnium, vt pote ob ætatem impotentem, filio tradidisse administrationem: quippe cū & alij fuerint cōplures reges qui istud ipsū fecerint. Ne que tamen primus omnium mortalium Saturnus regnauit, vt voluit Sibylle carmē superius: cū ante Saturnum & Rheum, Ophionem & Eurytynomen Oceani filiam imperasse constet, quos & ipsos Titanas vocarunt: quo tempore Saturnus post captum Ophionem & Eurytynomen à Rhea in tartarum deiectos, Deorum imperio potius fuisse dicitur, donec eam ipsam vin passus est & ipse à Ioue, vt ait Ifaciuss. Huic falcis inuentionem tribuerunt antiquorū nonnulli, quoniam (vt diximus) vitæ humanioris author fuit Italiam incolentibus, quos plantandi ac falce merendi rationem docuit. Alij dixerunt eam falcem sibi à matre fuisse datam. cū aduersus patrem, & ad liberandos è vinculis fratres armatus fuit, qua etiam genitalia Cælo abscedit, quæ postea decidit in Siciliam vt ait Apollonius libro quarto Argonauticorū: *Ἀμφικαρῆς πείρα κεραυνίην εἴν' ἀλὶ νῆσος, ἔπειθ' ἔπι κείνῳ δρέπανον φάτις, ἰλατὲ μῆσαι οὐκ ἐδέλων ἐνέπω πρότερον ἔπος, ὃ ἀπὸ παμύθεα νηλεὲς ἔτα με κρόνος.* (τὸς

*Isula carulea memorosa Ceraunia ponto
 Cingitur hac celat falcem, (mibi parcite Muse,
 Iuuenis nam prisca cano hac) ut fante parens
 Saturnus qua olim genitalia membra cecidit.*

Hęc insula ab ea falce postea Drepanum fuit dicta, cū Græci δρέπανον falcem nominent. Quamuis alij maluerint dictam fuisse ab illa falce, quam Ceres à Vulcano captam donauit Titanibus, cū eos metere docuit. Timæus verò antiqui simus scriptor existimauit dictam fuisse Drepanum ab illa falce qua Iupiter Saturnum incidit, quæ ibi occulata fuisse dicitur, cū

antea illa insula Macris, a nutrice Bacchi diceretur, & postea Coryca ab Afopi filia, restatur Pausanias in Achaicis, & Licophonis, Apolloniique enarratores. Alii crediderunt falcem illam non à matre datam fuisse Saturno, sed Teichinem è Creta Rhodum venisse per Cyprum, indeque ferrum & es laborasset, falcemque illam fabricasse Saturno. vt memorie prodidit Strabo libro decimo quarto Geographic. Ego verò magis illorū sententia accedo, qui neq; hac, neque illa de causa Drepanum vocati putarunt, sed quia crebræ maris vnde eò cum impetu irruentes ita tertam corroserint, vt insulam in formam falcis excavauit. Fuit Saturnus ad res Venereas maximè propensus, quare illa fabula de illo circumfertur, quòd cūm Philyram Oceani filiam amaret, Opi superueniente in equum se conuertit, vt sub ea forma amores suos occultaret. quod innuit Virgilius libro tertio Georgicorum his carminibus: *Talis & ipse iubam ceruice effudit equina
 Coniugis aduentu pernix Saturnus, & altum
 Pelion hinnitu fugiens impleuit acuto.*

Huic sacra fiebant humanis hostijs, vt proditum est memorie à Platone in Minæ: καὶ ταῦτα ἐνοιοῖ αὐτῶν ὑίεϊ τῷ κρόνω (ὡς ἴσως καὶ ἀκίρκος) θυύουσιν. Aique nonnulli ipsorum vel filios immolant Saturno (vt fortasse audiuisti). Hic ritus factorum per multos annos & vsque ad Herculis tēpora perdurauit in Italia, quòd fiebat ad Saturni imitationem; ne solus is crudelissimus fuisse Deus videtur, qui suos filios omnes interimere conatus sit.

Saturni ara cereis accensis excolebatur cereique mittebantur, ditioribus: quia Saturnus quasi lumen fuit humanæ vite, quam è tenebris ad bonarum artium cognitionem excitauit. In huius Dei honorem, cū celebrarentur Saturnalia apud Romanos, domini seruiebant seruis, ad memoriam pristinæ libertatis omnium que fuit sub illo rege, cū nemo alteri seruiret. Qui voluerunt Saturnum esse dictum, quòd annis saturaretur, quàm ridiculi fuerunt Dij boni? Nam qui ab annis dictus est, & a sauitate apud Latinos, eritue idem Κρόνος apud Græcos, an alius aut malè ficta est & ridicula hæc etymologia, aut præclari isti nominum interpretes mihi dicant velim, cū Κρόνος ἀπὸ τῆ κορείν, hoc est à saturando dicitur illud ὄνος quod asinum significat, num ipsi addendum putent in compositione: quod nisi addatur, videbitur nomen datum Saturno apud apud Latinos quàm apud Græcos: quod falsum est. si addatur significabit Saturnum asinus

afinis fatuari. quia etymologia quid magis ridiculum est? Sed post res à Saturno gestas ita sum matim explicatas; quam sententiam occultauerat antiqui sub his narrationibus inuestigamus.

Quidam antiqui scriptores voluerunt Saturnum regnasse in Aegypto, ac Rheam sororem duxisse in matrimonium; è quibus nati sunt Iupiter & Iuno, qui ob virtutem, prestantissimaque animi ornamenta, vniuerso terrarum orbi imperarunt; ex his natos esse quinque filios omnino memorat, Osirim, Isim, Typhonem, Apollinem, Venetem; atque Osirim esse Dionysium tantopere à Græcis celebratum, Isim autem Cererem. Saturnum è Cælo & Rheâ, quæ terra est, natum esse, nihil aliud significat, quam illud idem quod diximus superius; tempus scilicet cum cæli aëtheris que agitatione & motu cœpisse, vt crediderunt illi qui Deum fuisse architectatum hunc mūdum putarunt. Quidam cum Iamum Solem, ac Saturnum tempus esse crederent; eosque communi consilio imperantes, clauem & virgam tribuerunt, vt qui rebus præflect. nam putabant clauem habere, quia per diem illa mundum aperiret, & mox vesperi clauderet. Alij clauem tribuerunt, quod belli pacifque esset arbiter: que ceterè omnia pro prudentia sunt intelligenda. Hunc idcirco senem & falcatum, & detecto capite, & laceris vestibus, & porrigentem serpentem finxerunt, quem circueustabant duo pueri & duæ puellæ, pro quatuor elementis in eius sinistra manu serpens erat qui sibi caudam morfu apprehenderat. quod omnia tempus & vicissitudines rerum hæc significarent: at cur patri genitalia membra absciderit explicauit id Cicero in secundo de natura Deorum: nam cum aether Saturnus esse ab antiquorum nonnullis crederetur, vt videtur putatæ Orpheus in Argonaut. cum inquit:

καὶ κρόνον, ὅς ἐστι λόχου σὺν ἀπειροσίοισιν ὑφ' ὀλί-
 Αἰθέρα. (uoiis.)

Ætherea Saturnum qui late amplectitur aëther.

Hunc existimant patrem abscidisse, quoniam vnus est æther à Deo sine Cælo procreatus ex vniuersa ætheris materia. neque alius aether procreari potest, qui si pro tempore capiatur idem nihilominus continget. Conuenit ita cum Titano fratre vt filios omnes occideret; quod quid aliud est, nisi Solem cum tēpore coniuasse, vt omnia que nascantur properaret ad interitum; quippe cum autor sit generationis & corruptionis rerum naturalium Sol, quorum nihil sit sine tempore. Cum igitur rerum sit omnium vicissitudo, omniaque, quæ quidem na-

ta sunt, interire aliquando necesse sit, quia quæ composita sunt, denique in sua principia soluntur, quorum omnium mutationis architectus est tēpus, dictus est Saturnus filioꝝ vorasse. quod saxum vomuerit Saturnus & reliqua omnia que comederat, quid aliud est quàm alias res in demortuarum locum suffici ab ipsa natura & reparari? Sic enim ait Sophocles in Aiacē:

ἀπανθ' ὁ μακρὸς καὶ ναρὶ θυμῶτος χρόνος
 φέρετ' ἀδ' ἡλα, καὶ φανερὰ κρυπτεται
*Tantum valet tempus, veritas vim hanc habet,
 Ignora profert, celat inde cognita.*

Quod autem Saturnus sit tempus, ac nihil aliud quod omnia destruit, & omnia producit, iudicat carmen illud Orphei in hymno Saturni, ὅς δ' ἀπανθ' μὲν ἀπαντα, καὶ ἄξει ἐμπαινω αὐτὸς.

Omnia qui profert, consumis & omnia rursus.

Et Aeschylus in Eumenidibus;

χρόνος καὶ θάυρετ' ἅντα γηρόσκον ὁ μῶ-
 δ' αὖτε
simul senescens cuncta tempus destruit.

Neque mirum est, cum tempus esse Saturnum dicimus, illum fuisse Deum existimatum;

quando Sophocles in Electra tempus palam Deum appellauit;

χρόνος γὰρ ἐὺμαρτυρὸς θεός.

Deus profecto tempus est facillimus.

Cum enim Sol nunc ad septentrionem, nunc ad meridiem declinet, quare nunc hyemes, nunc æstates faciat, atque promutationibus temporū omnia que terra maris nascuntur, initia, casualque accipiant sui ortus, merito dictus est Saturnus ab Orpheo pater & hominum & Deorum, vt est in hoc versu:

Αἰθάλης μακάρωντε θεῶν πάτερ, ἠδὲ καὶ ἀν-
 δρῶν.

Flammiger à Saturne hominum pater, atque Deorum.

Qui facili quoque illi attribuerunt, nihil aliud putasse videntur Saturnum nisi tempus ipsum à quo omnia inciduntur, prosternuntur & labefantantur, quippe cum tempori etiam falcem antiqui tribuerint, vt patet ex his libri tertij Epigianismatum:

ψιχρεὶ καὶ πέτρῃν ὁ πολὺς χρόνος ἔδ' ἐσὶδ' ἤρε
 φέιδεται, ἀλλὰ μὴ πάντ' ὀλέκει δρεπάνῳ.
*Marmor à discindit vis temporis, ac neque ferro
 Parciū inhumana cuncta q̄q̄, falce secat.*

Falcem Saturni vel Iouis vel Cereris occultatam fuisse in Sicilia fabulati sunt, propter insulæ frumenti, rerumque victui necessariorum fertilitatem; nam insularum omnium prope fertilissima est Sicilia, vt scripsit Polybius lib. 1. historiar. Est enim Sicilia omnium prope insula-

rum optima & amplissima dignitate ac frequen-
tia hominum & imprimis ab antiquis & recen-
tibus scriptoribus celebrata. eius ambitus est sta-
diorum quatuor millium trecentorum & sexa-
ginta cum à Peloro Siciliae promontorio ad Li-
lybæum mille & quingenti stadii intercedant:
inde ad Pachynum Syracusanamque regionem
mille & quingenti. reliquum laevis (est enim
triquetra insula) continet stadios mille & quin-
gentos & sexaginta, de cuius insulae feracitate
ita scribit poetarum celeberrimus:

Ἀλλὰ τόγ' ἄσπάρτα καὶ ἀνίροτα πάντα φύον-
ται.

Πυραὶ, κριθαί, ἡ δ' ἄμπελοι, αἶτε σέρβιν
οἶνον ἐρισάουλον, καὶ σπινθίος ὄμβρος ἀέξει.
Oia sponte sua hac sine aratro aut semine surgit.
Hordeæ, frumentum, vitæ quæ mollia vina
Producunt, augeiq; Ionis gratissimum imber.

Nam putatur à plerisque frumentum in Sici-
lia prius inuentum fuisse, cui rei argumento
fuit, quod in plauitig Leontia Siciliae frumentum
syluestre sponte nasceretur. dicta est apud
Enam ab his rapta fuisse Proserpina in quibus-
dam pratis, ubi violæ & alii multiplices flores
odoriferi sponte nascebantur, qui sæper ita vige-
bāt vt odor eanū venatū naturalē impedirent.
Est illud prati planum in medio, at circū cliui
molles attolluntur ita vt umbilicus insulae iure
dicatur. habet circum nemora & fontes & virida-
ria, & apud ipsa paludem, & propinquam spelū
cam satis amplam quæ habet hiatus subterra-
neum, qua curram Plutonis cum rapta Dea de-
scendisse ferunt. Sed cur fuit Saturnus à Ioue
de Regno depulsus? cur ligatus? cur in tarta-
rum deiectus? quia sublimiora corpora, quæ
sunt supra elementa & corpora simplicia, omnē
vim temporis ad inferiora, quæ patiuntur muta-
tionem relegarunt: cum ipsa sint ab omni vel
seuere vel labore vel mutatione immunia, vt
senserunt Peripatetici. Vocarunt igitur tartarū
locum hunc inferiorem corruptioni & pertur-
bationi scilicet obnoxium. Sic igitur & se fratres
suos Iupiter ab immūitate Saturni liberauit
cuius fratres sunt elementa, quorum etsi partes
singulæ corumpuntur, vniuersa certè interire
non possunt. Lucianus tamen in dialogo de As-
trogia idcirco datum esse fabulæ locum in-
quit, quod Saturnus fuerit ligatus, quia tardus
seguisque sit planetæ illius motus: cum tamen
ligatus nunquam fuerit Saturnus, neque in tar-
tarum deiectus, qui locum dedit fabulæ propter
multas tergiue rationes & varietates, quæ con-
tingūt illius mortui. Idem cum nō facilis sit vi-
lui mortalium, dictus fuit aliquando in tartarū

sub terram deiectus, quam tarditatem ac varie-
tatem motus mixta sanè elegantia orationis
expressit Virgilius in primo Georgicorum eo
versu:

Frigida Saturni sese quod Stella receperet.

Italia Saturnia de nomine Saturni fuit appella-
ta, illique sacra credita quod multorum bono-
rum autor Saturnus Italis hominibus fuerit, vt
iucit Halicarnassæus Dionysius in lib. primo,
οὐδ' ἐν οὐν θεοματρὸν τὴν παλαιὰν ἱερὰν ὑπολα-
βάν τ' ἄ κρονος τὴν χόραν ταύτην. τὸν μὲν δαίμο-
να τῶτον οἰομένους εἶναι πάσης εὐδαιμονίας δο-
τῆρα, καὶ πληρατὴν ἀνθρώποις, εἴτε χρόνον αὐ-
τὸν δεῖ καλεῖν, ὡς ἄλλην ἐσθ' ἑοῦσι, εἴτε κρόνον
ὡς ῥωμαῖοι, πᾶσα δ' ἐ περιελήσθη τὴν τ' ἡκόσ-
μου οὐτι: ὅπως τὸν ἀντίς ὀνομάσαι. Neg: mirum
est sanè si antiqui sacram Saturno regionem
hanc existimauerunt: quippe cum omnium bono-
rum, omniūq; feracitatis autorem & largitorem
hunc dæmonem crediderint: siue tempus ipsum
nominari conuenit, vt arbitrantur Greci, siue
Saturnum, vt Romani. hic quocunq; nomine quis
vocaauerit, vniuersā mundi naturā cōplexus est.
Platoniorum præterea classis, cum Cœlum
illum, cuius Saturnus fuit filius, Deum esse pu-
tarent, at non sublime istud corpus, quod om-
nia continet, mentemque illam diuinam, quæ
ceteras cōplectitur: hanc mentem modò Ionē,
modò Venierem, modò Saturnum vocarunt. &
quoniam locus illi in cœlo præcipuè assignatur
ab omnibus cuius vult cuncta gubernantur,
idcirco Cœli filium Saturnum, siue mentis
virtutem è cœlo prouenientem; & in omnia cor-
pora diffusam dixerunt. Cum diuina illa mens
ætheream regionem gubernans intelligitur, tūc
vocatur Iupiter. at vbi in inferiora corpora de-
scendit ad ea ad generationē concitanda, tunc ap-
pellatur Venus. hinc accidit vt is Saturnus
mens superna aliquando intelligatur, in qua sit
lux vniuersa rerum omnium atque providen-
tia, quæ ad ordinem & vitam & mutationes om-
nium fortunarum pertineat. Alij tamen eius
sphaeræ cœlum quæ a planis innenpatur, ani-
mam: at inferioris, Saturnum dixerunt qui or-
do postea seruat in cæteris. Atque hæc ea
sunt. quæ fabulose de Saturno dicta ad phys-
icas rationes detorquentur; quorum fundamē-
tum res à Saturno gestas fuisse ego crediderim:
quæ tum voluptatis, tum etiam religionis cau-
sa fuerunt ab antiquis ita formata. Nunc quid
Astronomicè ista significant, explicandum est.

Scriptum est à genethliacis Saturni Sydus Fri-
gidum esse ac siccum, quare bilis atræ ferax est,
hominesque facit, in quibus præualuerit in or-

tu, inuidos, malignos, superbos, auaros & ad iram tardos, sed in ea diutius insistentes, atque rident tamen plurimum possent consilio & ingenio audaces facit in periculis, sensilique sapientia. Hanc tamen planetæ malignitatem aiunt placari aut certè leniri Iouis coniunctione vel receptione, vel oppositione, vel trino, vel sextili aspectu. Sicut enim mars cum in angulis cœli, vel in secunda (vt aiunt) domo vel in octaua fuerit, multa nascentibus portendit : cuius tamen malignitatem minuit Venus vel opposita, vel coniuncta vel recepta, vel per sextam circuli partem ditans ab eo, vel per tertiam, omnemque feritatem & rabiem propè compescit, sic accidit Saturno ob Iouis aduentum : quare dictus est à poetis Saturnus à Ioue filio esse vincus, qui sub ipso Saturni circulo est : & in tartarum deiectus, quoniam eius vires infringit & obscuras facit. Quod si vera sit illorum sententia, qui dicunt altera significare tantum hominibus superarum mentium voluntatem, tanquam aues auguriam, nullamque vim in nos habere ad commouendum; cur Venus dicta est à sapientibus Martis malitiam infringere aut Saturni Iupiter retardare? Dictus est rursus inequum conuersus Saturnus animal in Venerem propensum ac pendè furiosum, quia libidini deditus vis planetæ clam facit, ac furorē veneream pendè concitat in ijs corporibus, quibus plurimum dominatur. Eum multorum commodorum inuentorem fuisse asserunt quia melancholici, & quibus in ortu dominatur Saturnus, plurimum valent ingenio & prudentia.

PRAETEREA cum singulis planetis ob similitudinem quandam metalla singula sint attributa, metallorum tortores siue chemicæ artifices hanc totam ferè fabulam ad suam artem retorserunt, cum se Gebrum, Hermetem, & Raymundum Platonicos, imitari velle profiteantur. Dicit enim sictum fuisse ab antiquis, quod Iupiter Saturno genitales partes absciderit acuta falce, easque in mare deiecerit, ex quibus & è spuma nata sit Venus, quia Saturnus sal sit quidam, pater Iouis, preparati salis scilicet, qui sit ex eo preparato. Sed quoniam cum Iupiter in vase vitreo existit, in peracutam tenuemque aquam soluitur propter vim ignis, quæ sumitur etiam ab ipso Ioue; cum viriles partes secum afferat, incidens ac separans sulphur intimum ac in sale latens, quæ recidunt in vas quod accipiendis apponitur: idcirco & Saturno amputatas viriles partes dicunt: & cum sal in aquam tanquam in mare decidat, ex illo sale ac sulphure gignitur Venus. Conantur enim metallorū

tortores & has, & alias his similes artes excogitare, quibus possint metalla in alias formas transferre terribilissima pauperatis forma petteriti, ac semper illam lepidissimæ poetæ Timoclis sententiam in animo habentes, qui ita inquit; *Ψυχή σποτοσίσι, αἵματ' ἐστὶν ἀργυρος. τοτουὶ σάρον οὐκ ἀδρόϊζον ἀδρόον κλάεθ' θανόντος ἀνδρὸς ἐν ζωῆς οὐκία.* Est sanguis atque spiritus pecunia Mortalibus, qua nulla cui sit cepia; Vinos pererrat inter umbra mortui.

Pingebatur autem ab antiquis Saturnus senex pallidus, curuus, altera manu falcem gestans, & draconem caudam sibi mordentem: altera filiiu partium ori apponebat, ac vorabat: caput galea tegebatur, & super illa erat amictus. Habebat iuxta se quatuor filios, è quibus Iupiter virilia amputabat, ac in mare proiciebat, è quibus Venus oriebatur. Senex is nimirum ob motus tarditatem ita fingebatur: & ob caloris inopiam, falcem habebat quia retrogradus planeta, quod per serpentem etiam significabant, vorabat filios quia pauci viuunt qui nascentes habent. Saturnum in horoscopo dominantem. Iupiter viriliam amputat, quia coniunctus temperat malitiam, & de imperio deiicit quia se exultat in Saturni circulo, hanc enim & picturam & interpretationem Saturni tradiderunt antiqui nonnulli. Atque hæc physice & astronomice summatim dicta sint, nunc quo pacto possint eadem ad humanæ vitæ institutionem accommodari, inuestigandum videtur.

SATVRNVM deiecit patrem suum è regno propter iniurias fratrum, quid aliud significat, quàm iniuriarum denique vindicem esse Deum? cum nemo malus diu felix esse possit. At fuit idem Saturnus postea idem passus, quia nulla iniquitas iniquitatis est remedium: idcirco qui iniurias vlciscuntur, illud prius videre debent, quatenus viro bono procedendum sit: atque eadem iniuriæ quas in parentes contulerimus, sunt nobis à filiis postea expectandæ; cum omnes domesticis exemplis maxime incitentur: Si quis rursus post datas pœnas suorum peccatorum sapiens extiterit, illud experitur denique apud omnes bene institutas & politicas nationes, apertum esse externæ virtuti locum, ac ubi ius viris bonis esse patriam, & ubique mortalium sapienti viro humanam felicitatem quantulacunque est, patere. Ac de Saturno satis, nunc de Cœlo dicamus.

COELVS, quem alij Cælum, alij Vranum Græco nomine appellant, Aetheris & Diei filius fuisse dicitur, vt testatur Cicero libro 3. de Natura Deorum his verbis: Quod si ita est, Cœli quoque parentes Dij sunt habendi Aether & dies, eorumque fratres & sorores. Huius vxor Vesta fuisse dicitur, quam nihil aliud esse quam terram, suo loco dicitur. Scriptum reliquit tamen Hesiodus Cælum à terra natum fuisse, vt patet ex his carminibus;

Γαῖα δ' ἔσται πρῶτον μὲν ἐγγείατος ἴσον ἐαυτῇ ἕραρον ἀερόβενθ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτουσι.

Terra sibi par stellatum Cælum alma creauit. Quod complectatur lato velamine totam.

Quæ mox cum Cælo nupsisset, coniunctaque fuisset insignem filiorum multitudinem illi procreauit, Cæam scilicet, Crium, Hyperionem, Iapetum, Thiam, Rheam, Themis, Mnemosynen, Phæben, Tethyn, Saturnum, Cronem, Steropen, Argen, Coctum, Briareum, Gyan, quos omnes cōmemorauit Hesiodus in Theogonia, & Apollodorus Atheniēsis in lib. 1. Bibliotheca, vt dictum est superius, atque eadem terra postea è Tartari congressu Typhoeū genuit, vt ait idem Hesiodus. In hunc excitatus Saturnus natu minor ex omnibus Cæli filijs, accepta adamantina harpe à matre. ob fratres vinctos patrem cepit, ac illi genitalia membra præcidit, è equorum sanguine Alecto, Tifphone, & Megera natae fuisse dicuntur. Scriptum reliquit Laërtius in libro de falsa religione: Cælum præstitisse potentia cæteris mortalibus, atque eum reges antiquitus pro Dijs colerentur, inde accidit vt Cælus pro æthere cultus sit: & Saturnus ad extollendam generis claritatem, quod gloriæ splendorisque generis desiderium omnibus mortalibus in altissimo fortunæ gradu constitutus, maximè est innatum, se è cælo Deorum omnium sede & è terra natum esse gloriabatur. Attamen, si quis rectè consideret, idem nobilitatis genus & ranis, & muscis & cæteris animalibus compluribus natura abinde largita est, quod ex æthere siue calore siderum, & ex terra per imbres multa huiusmodi semina concipiuntur & producuntur, vt est in ijs carminibus:

Tum pater omnipotens fecundis imbribus aether Coniugis ingremium lara descendit: Et omnes Magnus alii magno commissus corpore factus.

Neque plura his fabulari sunt antiqui de Cælo. **Q**UOD Aetheris ac Diei filius fuerit, vi-

detur nihil aliud significare, nisi naturæ ordinem, in cœlestibus corporibus collocandis: quæ puriora sunt enim, cæteris superiora sunt & in sublimiore loco: quare in coordinandis ijs corporibus eum à cæteris secessisset, dictus est natus ex Aethere & Die ob inferiorum siderum lumen. Alij è terra natum dicunt, qui mundum ab opifice Deo fabricatum putarunt ex informi materia. Veruntamen idem cælum pars est ætheris, atque cælum æther fuit appellatus, vt testatur carmen illud Pacuui apud Ciceronem in secundo libro de natura Deorum, *Hoc, quod memoro, nostri cælum, Graij perhibent aethera.*

Sic Orpheus in hymnis nihil aliud esse cælum existimat, nisi hunc æthera qui constat ex altissimis illis ignibus, vt patet ex hoc: *ὄυρανὲ παργενέτωρ, κόσμῳ μέγος αἰὲν ἀτερές.* *Omniparens Cælum, pars est sanctissima mundi Perpetua.*

Vocatum est cælum, quia concanū sit, quod *κοῖλον*, significat apud Græcos. Quod autem exectus fuerit a Saturno filio, in neminem adhuc incidi, qui satis probabilem causam attulerit. nam ridicula est illa quam affert Cicero in 2. de Natura Deorum hoc pacto: nam vetus hæc opinio Græciam oppleit Cælum exectum à Saturno filio. vinctum autem Saturnum ipsum à filio Ioue. Physica ratio non inelegans inclusa est in impijs fabulas: Cælestem enim, altissimam, æthereamque naturam, id est, igneam, quæ per se omnia gigneret, vacare voluerunt ea parte corporis, quæ coniunctione alterius egeret ad procreandum. Hoc si ita sit, cur aliquo tempore eas partes habuerit æther declarandum fuit: aut si Saturnus pro tempore intelligatur, quod fatetur annis, eum dicantur omnia è tempore nasci, & rursus ab eodem labefactari; cur idem fuit exectus à Ioue filio? numquid nihil aliud ab eunuchō tempore nasceretur? Aut nulla igitur vera est, & quæ seruari possit harum rerum interpretatio: aut hæc ad mundi procreationem (vt dicebam) respicit; quæ partim ab historijs, partim ab impostorum nominum natura sumpsit originem; Exectus fuit igitur Cælus, vt ego quidem sentio, quia vnus sit æther, vnumque cælum, neque vllum tempus partem posse alium æthera aut aliud cælum procreari, cum ex vniuersa consistet materia. Nam cum vnus sit mundus, at non plures, cum neque esse possint merito dicitur Cælum exectum à filio, quia sibi simile quidpiam tempus non finet procreari. Vnum est igitur cælum, & vnum tempus, quod nascitur

ex illius mortu : ambo executi, quia non plures esse possint: unde hausta fuit Peripatericorum disciplina. Caeli res geste nullæ ad nostræ ætatis memoriam peruenierunt, quare facillè adducor ut putem ob prudentiam probitatemque hominis principatum ad ipsum fuisse delatum, vñ de illo apud varios scriptores inuenio multorum testimonio comprobatum, quod mortuus est in Oceania (nam Creta, vt opinor, ita vocabatur) in oppidoq; Aularia fuit sepultus, vt ait Lactantius. Nec me præterit nonnullos fuisse, qui Cælum intellexerint animâ esse supremi & stellati cæli, quàm modò Deum, modò Dei ipsius fecunditatem putarunt. Atque cum Iouem beneficam voluntatem Dei omnibus pronidentem existimarunt, aiebant eum executi esse Saturnum, hoc est, ad Dei mentem peruenire: mox Saturnus excecat Cælum, quia mēs ipsa plura extorquet à Dei optimi fecunditate, à quo ea quæ proueniūt, nō integra & perfecta sunt, vt in Deo: sed à Ioue ligata & angustioribus naturæ limitibus accipientis vitio coarctata. Quæ ad mores attinent, similia propè sunt atque in Saturno. nunc de Iunone dicatur.

De Iunone. CAP. IV.

CUM de Saturno verba faceremus superius inter cæteros Saturni filios Iunonem etiã commemorauimus: nam duas tantum feminas è Saturno natas fuisse accepimus, Glaucomen & Iunonem. Erat id fœdus Saturno cum Titanis (vt dictum est) vt mares omnes, si qui nascerentur è Saturno, interficeret; at filias, vt imperio minime aptum genus, pro arbitrio ac voto educare licebat. Cum eodem partu Iupiter & Iuno nati fuissent, Iupiter (vt diximus) clā per Corybantes in Cretam deportatur; at Iuno vt quæ sola eodem partu nata sit, Saturno oblata, quod facillè creditum fuit. At enim de loco vbi nata fuit Iuno ambigitur, quod ab aliis scriptoribus in alio loco nata esse dicatur. Strabo libro 9. scriptum reliquit Iunonem Argis natam esse, quod videtur significasse Homerus libr. 4. Iliadis hoc versu :

ἦντι ἄργείη καὶ ἀλαλκομένης ἀθήνη.

Iunoz Argiua, atq; Alalcomena Minerva.

Quam tamen Samiam Iunonem esse scribit Pausanias in Achiatis, cum Samii Iunonē apud se natam esse dixerint apud Imbrasiū flumiū sub quadā vitice. At qui vt eadem in vtroq; loco nata sit, fieri non potest: communior tamen sententia est quod in Samo sit edita: cui sententiæ & Apollonius accedit: vt scripsit in primo Argo-

nauticorum his verbis:

ὄδ' ἰμβρασίης ἔδος ἦντι

Παρθένος εὐχαῖος ὑπέρβιος.

Asi hic Imbrasia Iunonis sede relicta.

Parthenia prestans Aneaus.

Nam cum Samus Melantheus & Anthemusa antea vocaretur, dicta fuit postea Parthenia quia Iuno virgo in illa sit educata, vt scripsit Chastimachus in lib. περὶ κτίσεων νήσων καὶ πόλεων, καὶ μετονομασιῶν, hoc est, de conditis & habitatis insulis, & ciuitatibus, & de illarum nominibus: quam rem explicauit etiam Apollonius Rhodius enarrator. Huius nutrices dicuntur fuisse Eubœa, & Porfymna, & Acræa Asterionis filia vt memoriæ prodidit Pausanias in Corinthiacis. Atque Olen poetam per antiquum carmina quædam in honorem Iunonis composuisset accepimus, in quibus scriptū erat, Iunonē ab Horis fuisse educatā. Idē Pausanias in Arcadiis Iunonē à Temeno educatā scribit, cuius etiã nutrices fuisse Oceanides inquit Ouid. lib. 2. Met. At vos, si lesa tangit contemptus alumnæ: Gur gite caruleo septem prohibita rrones.

Nec defuerunt qui ab Oceano & à Tethye nutritam fuisse dixerint, quorum sententiam secutus est Homerus lib. 5 Iliadis vbi inquit: ἔμει γὰρ εὐφραμένη πολυὸς ἔβλεπε πείρατα γαίης. ἀκεανόντε θεῶν γέγεσιν καὶ μητέρα τῆθύ. οἱ μὲν εὐφροῖσι δόμοισιν εὐτρεφον ἠδ' ἀτίταλλον. Oceanum visura peto namque vltima terra, vnde genus superis, vnâ Tethymq; parentem. Qui me aluere suis domibus saliciter olim.

Habitauit igitur Iuno in Samo Insula donec virgo fuit, cuius rei argumentum fuisse inquit, qd amuersaria sacrificia ibi fieri solebant in nubentis Deæ morem, vt scripsit Lactantius. Quo autem pacto Iouis fratris facta sit coniunx cum ad nubilem ætatem adoleuisset, ita fabulose narratum est à nonnullis. Dicunt Ionem potius & sororis desiderio arsisse, quàm cum à cæteris Deabus seiunctam vidisset, cupere utque ex eius cōspectu enascere & occultari, sese intantavit in cuculum, & in montem, qui Thronar antea postea Coccyx ab ipso cuculo dictus fuit, conuolauit. Iupiter igitur eo ipso die magnam tempestatem excitauit ad quem montem, Iunocam sola esset, accessit, ibique confedit: vbi Iunonis adulta postea facellum erectum fuit. Cū tremens igitur ac frigenis cuculus ad Iunonis genua aduolasset, ea illius misera auiculæ vestē continuo circumiecit. At Iupiter rem inupta prima figura rem habere cum illa tentauit, quam matrem verita, vbi se vxorem ducturū Iupiter promississet & intrasset, assensit. quare apud Arginos.

giuos, qui maximo eam habent in honore, in Iu-
nonis templo, eius statua sedens in throno cum
sceptro, & cuculo super sceptro, erecta fuit, vt
ait Dorotheus in lib. 2. Metamorph. Lucianus
autem in mortuorum dialogis scriptum reli-

quit ex instituto Persarum & Assyriorum, id
fecisse Iouem, quibus mos fuit vel sanguine con-
iunctas vxores ducere. Postea Iuno nuptias praefec-
ta fuit; atque cum Iunoni ante nuptias sacri-
ficaretur, seu victimarum post altare abiciebatur.

HAEC filios Martē, Argen, Ili chyam, & He-
ben dicitur habuisse, vt restatur Pausanias in Co-
rinthiacis. Atque Lucianus in iisdem dialogis
Iunonem scribit citra vllum congressum maris
d subuentaneo conceptu gravidam Vulcanum
peperisse. Fabulati sunt praeterea fontem fuisse
apud Argiuos, cui Canatho nomen fuit, in quo
proditum est Iunonem, vbi quot annis se laue-
rit; de quo virginem fieri: qui sermo manauit
ab arcaneis interiorum & mysteriorum, quae solen-
ni ritu apud illos fiebant, vt ait Lysimachus Ale-
xandrinus lib. 73. rerum Thebanarum, & Paus-
an Corinthiacis. Fabulantur Iunonem aliquan-
do iratam Ioui in Euboeam recessisse, quam cum

Iupiter placare nullo pacto potuisset, ad Cithæ-
ronem adiit Platænsium regem, callidissimum
tunc omnium mortalium, eius monitu Iupiter
simulacrum è ligno fabricauit, quod vestimen-
tis egregie indutum plaustrum imposuit, famam-
que edidit se Platæam Asopi filiam esse ductu-
rum: id intelligens Iuno zelocrypta capta ad plau-
strum irruit, vestes discidit, fraudem cognouit:
quare ridens facile cum Ioue in gratiam rediit,
vt scripsit Dorotheus in lib. 2. narrationum fa-
bulosarum. Haec eadem matrimoniorum praes-
ses ab antiquis dicebatur, vt sensit Virgil. libro
quarto Aen.

Iunoni ante omnes, cui vincla iugalia cura.

Que idcirco quod præflet matrimonii, pronuba fuit appellata, ut ait idem poeta :

Dant signum prima & tellus, & pronuba Iuno.

Et Ouid. in Phyllidis epist.

Iunonemque thoris qua præfedit alma maritis.

Ferunt Iunonem lac Herculi infanti prebuisse, quo immortalitatem assequeretur, cum illum idcirco Pallas ad illam attulisset: quod inuinit Lycophron in eo versu;

μύση τροπῆος μασὸν ἔυθηλον θεᾶς·
Gratumque cultori Tropææ uber Deæ.

Nam fabulatur Iouem aliquando dormientis Iunonis uerbis Herculem infantem admo- uisse, quo ab excitata reiecto pars lactis quæ in cælum cecidit, viam inde vocatam lacteam fecit: at quod cecidit in terram, fecit candida lilia, cum prius essent crocea.

Hæc Dea tria loca præcipuè dicitur ha-

buisse, in quibus colebatur summa religio, quæ ipsa sibi gratissima esse memorat apud Homerum lib. 4. Iliad.

τάυδ' ἠμείβεται ἔπειτα βοῶπις πότνια ἠρη.

ἤτοι ἐμοὶ τρεῖς μὲν πολὺ φίλταται εἰσι πόλεις,

Ἄργος, σπάρτη, καὶ εὐρυάνα μυκῆνη.

At Iuno contra sic est exorsa vicissim.

Sunt mihi tres urbes deiecta, Sparta, Mycena

Atque Argos, qua sacra ferunt mihi tempore in

omni.

Enimvero cum multis aliis in locis magna religio Iuno colebatur tum apud Eleos, ut ait Pausanias in Elacis, quinto quoque anno matrone sedecim ludos instruebant, qui Iunonia vocabantur, atque virginibus pro ætate in classes diuisis certamen cursus proponebatur. Currebant primæ impubes puellæ, mox grandiores natu, postremæ natu maximæ, quæ ad Olympica certamina etiam accedebant, sed iis minora

stadia proponebantur. Hypercheriæ Iunonis præterea delubrum extructum fuit apud Lacædæmonios, quo tempore Eurotas agrum Læconicum late diluit, ex oraculi responso. Hanc Iunonem Venerem etiam nominabant, cui vota facere matrone pro filiarum nuptijs, utpote pronubæ Deæ, consueuerunt. Colebatur etiam Lacinia Iuno cognomento in agro Crotoniate, sicuti testatur Dionysius in libello de situ orbis in his carminibus:

ἱμερτὸν πολλῆθρον εὐσεράνοιο κρότωνος.

Ναίμενον χερριεντος ἐπ' αἰσάου προχόσιν,

Εὐθάκεν αἰπὺν ἴδ' ἰο λακινιάδος δέμον ἠρη.

— hic ubi ab illis.

Exigua urbs colitur valde iocunda Crotonis;

Aesari ubi ad primas herbofi fluminis undas,

Alta Laciniaedis Iunonis templa videntur.

Hanc Deam cum callicolarum reginam putarent, cum sceptro & diademate fingere mos fuit

anti-

antiquorum. Fama est Iunonem infensam maximè omnium mortalium Herculi fuisse, quod è pellice Alemena natus fuisset, propter quam & vincturum Thebanorum genus odio habebat; quare fuit etiam ab ipso Hercule vulnerata, vt testatur Hom. in lib. 5. Iliad.

τληθ' ἥρῳτέ μιν κρατερός παῖς ἀμοιγρῦστος
Δεξιτερον κατὰ μαζόν οἰσῶ τριγλάχινι
βεβλήκει.

*Passa fuit Iuno cum filius Amphitryonis
Dextrum ubi ferro percussit forte trifulco.*

Verum tamen cum infinitas propè difficultates, multaque pericula illi proposuisset, effecit vt immortalis eius gloria apud homines vigeret, neque vllus propè fuit, quin per Iunonis odium gloriosus inter mortales euaserit: & Illustris, quando gloria omnis & rerum gerendarum præstantia. non nisi in arduo & difficili loco sit constituta. Neque vlla fuit omnium Deorum, quæ magis pellicum multitudine infestata fuerit. idcirco Numa apud Romanos lege sanciuit ne qua pellex Iunonis templum ingrederetur, his verbis: Pellex ædem Iunonis ne tangito: si tangar, Iunoni agnum foeminam crinibus dimissis cadito. Hæc cum Dij ceteri ter ritu ob meritum Gigantum in Aegiptum aufugerent, ac alij aliam formam sumpuissent, in vaccam se comertit, vt est apud Ouid. lib. 5. mutationum. Huc quoque terrigenam venisse Typhoea narrat. Et se mentitis superos celasse figuris.

*Duxq; gregis dixit sit Iupiter, unde recuruis
Nūc quoq; formatur Libycis cū cornibus Hæmon.*

*Delius in cornu est, proles Semeleia capro,
Felle soror Phæbi, ninea Saturnia Vacca.*

Pisce Venus latuit, Cyllenius ibidis ales.

Credita fuit esse diuitiarum Dea ab antiquis, quod etiam sensit Ouidius, vt est in Epistola Patidis:

*Tantaq; vincendi cura est; ingentibus ardens
Iudicium donis sollicitare meum.*

*Regna Iouis Coniux, virtutem filia iactat.
Ipse potens dubito, fortis an esse velim.*

Huic Deæ candida vacca litari mos fuit, vt testatur Virg. lib. 4. Aeneid.

*Ipsa tenens dextra pateranq; ulcherrima Dido
Candentis vacca media inter cornua fundit.*

Fuit anser quis consecrata Iunoni & Inacho flumini existimata, quia illud animal facillimè sentiat omnem vel minimum aeris motum. Fama est, quod Iupiter hanc Deam aliquando altè suspenderit, pedibusque illius duas incudes appenderit, atque an reum vinculum iniecerit malibus. Tum verò cum Iuno penderet in æthere, Diis ceteri grauitate ferebant, neque solue-

re tamen potuerunt, vt testatur Homerus in lib. 5. Iliadis, his carminibus:

ἢ εἰ μέμνη ὅτετ' ἐκρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖ ἴν
Ἀκμονας ἦκα δ' ὄω, περὶ χερσὶ δ' ἐδεσμὸν ἴπια,
χρυσέον, ἀρρηκτον. οὐδ' ἐν αἰθέρι κέ νεφέλησιν
Ἐκρέμω. ἠλᾶσον δ' εἰ θεοὶ κατὰ μακρὸν ὄλυμ-
πον,

λύσασθε ἴεν ἐδ' ὕναντο. παρασάδ' ὄνδε λά-
βοιμι

ρίπτασκον τεταγὼν ἀπὸ βηλῶ.

An subiti vt te suspendi, pedibusq; ligami.

Incudes binas, manibusq; vt vincula ieci

Aurea, firma? leui sublimis ab æthere at ipsa

Pendebas, grauius superi doluere, sed vllus

Soluere non poterat. cepi quemcumque præpingui

De caelo ieci.

Istud ipsum significauit aurea Homeri catena, è qua pendebant Dij omnes Ionem de caelo detrahere conantes, quorum tamen conatus fuit irritus, vt ait Homer. in libro Iliad. θ.

Σειρήν χρυσεῖν ἐξ ἑρανοῦ κρέμασαντες,

Πάντες δ' ἐξάπτεσθε θεοὶ, πάσαιτε δέαινα.

Ἀλλ' ἐκὼν ἐρύσαιτ' ἐξ οὐρανόθεν πέδ' ἰοῖδε

ζῆν' ἄπατον μήσωρ', οὐδ' εἰ μάλα πολλὰ κή-
μοιτε.

Aurea sit vobis superi suspensa catena

De caelo, hanc trahite o Diis, catusq; Deorum.

Sed non detrahete de caelo, neque vincere summi

Vlla Ionem poterit vis. labor omnis inanis.

Per huiusmodi fictas ambages rerum naturalium seriem declararunt poete, nunc scientiã & præcepta, nunc naturalium vires & principia, nunc vitæ humanæ rectè instituendæ rationem sub his fabularum arcanis intengumentis occultarunt, quæ non poterant nisi à sapientibus, aut quibus sapientes explicassent, intelligi. Quid autem Iuno suspensa ita significet, & cur Ionem de caelo Dij detrahete non possent, declarabitur paulo inferius. Attribuerunt antiqui nymphas quatuordecim Iunoni, quæ illius seruitio semper assisterent, vt ait Virgilius libro primo:

Sunt mihi bis septem præstanti corpore nymphe.

Quarum omnium maximè Iridis seruitio vtcebatur.

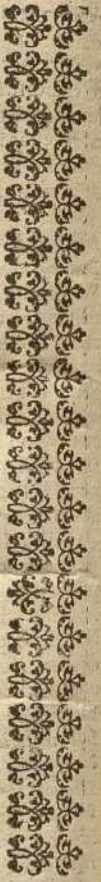
Huic Deæ facer erat pauo, quia propter illam casus fuit Argus à Mercurio, & in illam auem imitatus, vt ait Theodoros in libro Metamorphoseon, vbi Io custodiret mandato Iunonis, illius currum idcirco finxerunt antiqui à pavonibus trahi, vt indicauit Ouid. lib. 2. Mutatum.

— *habili Saturnia currum*

Ingreditur liquidum pavonibus æthera pectus.

Idcirco Adrianus Romanorum Imperator

in eo

in eo Iunonis templo, quod fuit in planiore Eubœæ parte situm, inter cætera memoratu digna, quæ vifebantur, pavonem ex auro & lucidis, preciosissimisq; lapillis dicant cum aurea corona & purpurea palla, vbi erant cælatæ Herculis & Hebes nuptiæ argenteæ, vt ait Alceias in lib. 2. depositorum in Delphis, & Pausanias in Corinthiacis. Multa & huic Deæ tributa fuerunt cognomina, vel à locis in quibus colebatur, vel ab illis qui templa dicauerant, vel ab euentu rerum, vel à cæteris rebus huiusmodi: & ab officio Lucina, & Bellona & à loco Argiua, & Samia. Sic quia Hercules illi capram mactasset, vocata est Aegophaga, cui apud Lacedæmonios hoc nomine mos fuit capram immolare. Sic Populouea, Lacinia, Hoplistmia, Bunea, Acrea, Hypercheria, Vinxia, Moneta, Calendaris, Februa, Fluonia, Domiduca, Cyn-

thia, Interduca, Soeigena, & alia complura his similia.

HÆC illa sunt quæ de Iunone fabulosè ab antiquis sunt tradita. Nunc quid sub his fabulis continetur, explicemus. Cur Iuno Saturni fuerit filia, dictum fuit cum de generatione elementorum superius de Ioue verba facientes loqueremur. Hæc elementorum aeris esse putabatur, vt in I. mao in Iunonem patefecit Orpheus his carminibus:

*κυανέης κόλπῳ σὶν ἐνημένῳ δερὸ μορῶ
ἤρα παμβασιλεία Διὸς σύλληπτε μάκαιρα,
ψυχροφῶς ἀύρας θνητοῖς παρέχουσα προσωνῶν
Aeriam ostentans faciem Iuno alma, sinuque
Cyaneo resides, prabens mortalibus auras
Magna Iouis coninx faciles, ventosq; salubres.*

Quæ apud Virgilium, etiam lib. 4. se facultatem habere concitantorum imbrum & grandinum

Antum inquit hoc pacto ;

*Hic ego nigram commissa grandine nubum
Desuper infundam, & tonitru cælum omne ciebo.*

Vbi enim Iupiter Iunonis amore incaluit, eamque complectitur, omnium pullantem herbarum fructuumque genera: aer enim nisi superiorum corporum calore commoueatur, generare omnino non potest, quod significauit Homerus in libro. 5. Iliad.

*ἢ φάει ἀγκὰς ἐμαρπτε κρόνε παῖς ἢ παράκοι-
τιν.*

τοῖσιδ' ὑπὸ χθὼν δια φέεν νεοθηλέα ποῖνν.

Sic ait: uxorem amplexus Saturnius hinc est,

Sub quibus alma parit tellus cum gramine flores.

Et quoniam aer non solū est per quem spiramus, per quem viuimus, per quem videmus, sed etiam qui nobis occultam vim naturalem in sanguinem prebeat, vt vel formidamus pericula, vel ea fortiter subeamus; ideo Iunonem Timoris & Audentiæ potestatem habere crediderunt antiqui, vt Orpheus testatur in Argonauticis;

*Δείμαδ' ἐνὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος ἢ πη.
Terrorē his menti iniecit Saturnia Iuno.*

Fertur in Samo insula nata & educata fuisse, quoniam saluberrimus ibi est aer. Hæc habuisse Horas nutritices dicitur, quia ita sibi vicissim succedunt elementa, vt assidū & singulis horis corrumpantur secundum partes ac gignantur: quod nisi contingeret, periret omnino aeris elementum, cum tam facilis sit aer ad omnes mutationes. Educata fuit Iuno etiam ab Oceano & Tethye, vel à filiabus fluminis Asterionis, vel à nymphis Oceaninis, quoniam aer ex aquis precipitè rarioribus factus gignitur, quem admodum è densioribus terra. Hæc ideo ex Iotie peperit Vulcanum, quia ignem calefactus aer procreat, vt frigidior & densior aqua: quod ita expressit Lucæius in lib. 1.

Et primum faciunt ignem se vertere in auras

Aetheris; hinc imbrem signi, terramque creatis

Ex imbrī, rursusque à terra cuncta reuertit.

Humorem primum, mox aera, deinde calorem.

Hæc eadem filios habuit Heben & Martem, tum quia temperies aeris causa est abundantia & vbertatis rerum omnium; tum etiam quia affectus, quo lammodo aer diuinitus bellorum & discordiæ femina imprimat in animis mortaliū: eandemque latitiæ & pubertatis Deam putarunt, quod ea omnia bene affectus aer agat, inde dicitur:

Adsit latitiæ Bacchus dator, & bona Iuno.

Neque placet Zeæ sententia, qui Martem & Hebonè Iunone natos putauit, quia frequen-

tia bella propter salubria loca oriantur inter homines. Hunc Pronuba, hinc coniugijs præfata putabatur, quod aeris benignitas omnia in lucem euocat: quare etiam iure credita est diuitiarum Dea. Hæc Iouis coniux, quia in ipsum æra calor æthereus agit, & quia summa pars aeris propius, accedit ad ætheream puritatem, vt ait Cic. in 2. de Nat. Deorum Aer autem, vt Stoici disputant, interiectus inter mare & cælū Iunonis nomini consecratur, quæ est soror & coniux Iouis, quod & similitudo est ætheris, & cum ea summa coniunctio. Effeminarunt autem eum, Iunoni que attribuerunt, quod nihil est eo mollius. Ob eam molliem cum Dii in Aegyptum propter Gigantum metum fugientes varias formas sumphissent, in vaccam mutata dicitur, & à cuculo molli auicula decepta. Hæc ligata fuisse à Ioue dicitur, quia aer sit inferior vi naturali cum superiore corpore coniunctus, vt ait Plato in Timæo. Incudes sunt aqua & terra, quæ videntur ex ipso aere pèdere, cum aer super his omnibus supernatet: neque Dii omnes possent ipsam Iunonem ab his vinculis liberare, quia tanta est Dei potentia, tantumque artificium in his mundanis corporibus coniungendis, vt nulla vis vel humana vel diuina, quidquam horum dissoluere possit, nisi idem artifex qui ea fabricauerit. Idem significauit per auream catenam: quæ est vis æthereorum & superiorum corporum inter sediuinitus connexorum. Dicitur fuisse ab Hercule vulnerata, quoniam grauissima semper ferè est fortuna virtuti aduersaria, cum raro vtrumque sidera in aliquo ortu coniungere consueuerint. Nymphæ còplures Iunonis seruitio assistentes quid aliud significant, quàm varios in aere mutationū euentus? Sacer est illi pauo, quæ superbum quod ambitiosū, multa petens, vt pote aereo temperamento animal, quod variis coloribus ornatum, quod multos habet oculos: quia superbi sunt, ambitiosi, rerum arduorum appetentes, qui diuitiarum Deam habent tutelarem, quos multos homines obseruare necesse est ad rerum suarum custodiam, neque tamen totum est corpus coloribus distinctum, sed quædam pars deformis cum nihil omnino felix possit contingere, varietates autem colorum quid aliud significant quam facultatum iacturas, fortunæ quæ multi plices vicissitudines, & insidia: ab externis, & amicorum carissimorumque, mortem & calamitates, quæ omnia intimam animi partem eorum qui ceteris felices videntur, infestant. Huic Deæ templum in ea via quæ ducebat è Phalero Athenas, sine foribus, aut tecto fuisse exstructum

rum etiam scripsit Pausanias in Atticis: quod quidem nihil aliud significat, nisi Deam hanc nullum in locum esse includendam cum Dea sit per quam spiramus ac vivimus. Hæc illa sunt quidem, quæ physicè de Iunone ficta fuerunt ab antiquis: Nunc quid horum possit ad mores retorqueri, inuestigandum est.

QVO Dattinet ad auream catenam, quod omnes Dii Iouem de cælo detrahere nō possent, ego modò auariciam, modò ambitionē esse auream catenam crediderim, quæ etsi potentissima est, multosque à vera Dei religione ad falsa dogmata retraxit, multaque sectas falsarum religionum à Christo solo veridico, Dei summi sapientiæque summe filio desciscientes, instituit; tamen virum bonum suo loco dimouere non poterit, neque veritatem vlllo tempore labefacta re. quæ aduersus omnes iniurias inconcussa persistit. Qui enim vir bonus vere existit, ille neque auaritia neque ambitione vlla loco dimouetur. quare vniuersusque sui potest experimentum habere, an vir bonus nominari possit, cum hæc sint tanquam indices lapides. Sic igitur neque Iupiter cum in rebus civilibus pro lege capiarur neque lex Christi, quæ est anima ciuitatum bene institutarum, neque iudices, vel præfæcti vrbium, vel Imperatores, si viri boni sint, dimoueri possunt de recta sententia largitionibus cum possit ipsa lex, aut iudices, corruptores & sceleratos homines labefactare. Non potest igitur Inno per suas opes, neque per eloquentiam Mercurius, neque blanditijs Venus, nec miuis Mars Iouem de cælo deicere, neque quātuscūque fuerit reliquorum Deorum cætus.

Chemicis artifices præterea conati sunt nō nullas fabularum Iunonis partes ad suos ignes & ad sua vascula retrahere. Dicitur Inno (inquit) Saturni & Opis filia, Iouisque soror & coniux, & ante Iouem nata eodem partu. Reginaque esse Deorum & diuitiarum Dea, partibus & matrimonijs præfecta; quæ nihil est aliud quam aqua Mercurii, quæ Inno nominatur. Saturni ea de causa est filia, quod ab eo & eius terra distillat ac manat. Hæc terra dat opes, siue aurum chemicum, quod vna distillet Inno & Iupiter siue aqua Mercurii, & sal in ima parte vasculi vitrei ac in fece relictus. Cum verò prius effluat aqua Mercurii de vasculo, nascitur Inno ante Iouem. Præ est eadem partibus, quod cum manat, Phœbum chemicum educit in lucē, vnde Lucina etiam vocata est. Præfecta conubijs putatur eadem, quoniam media est coniungendis sulphureis humoribus Venere ac Marte scilicet; quæ quod antequam manet

cum Ioue coniungatur, & ambo gignant Solem chemicum, Iouis vxor vocata fuit. Regina deorum dicta est, quoniam illa regit, soluit, coniungit, separat ac reprimat metalla, quæ varijs Deorum nominibus appellantur. Ac de Iunone satis, nunc de Hebe dicamus.

De Hebe. CAP. V.

CVM de Iunone loqueremur superius; dictum fuit Heben, quam Latini Iuuentutem vocarunt, Iunonis fuisse filiam. Huius patrem fuisse Iouem alij crediderunt, inter quos fuit Homerus, qui ita scripsit lib. 2. Odyss. τὸν δὲ μὲτ' εἰσεβόησα βῖνον ἠρακλεῖνυ Εἰδάλων, αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι τέρπεται ἐν θαλίῃ, καὶ ἔχει καλλιόμορον ἦσυν Παιδα Διὸς μεγάλου, καὶ ἦρις χρυσοπέδιλον. Post hunc, Alcide mihi nota accessit imago. Is superos inter conuiuia lata frequentat. Nata Iouis magni, Iunonisque additur illi Nunc Hebe coniux.

Alij magis fabulosum Hebes ortum memorarunt: dicunt enim Iunonem aliquando ab Apolline in domum Iouis ad conuiuium fuisse conuocatum, atque inter alias epulas lactucarum agrestes appositas fuisse, quas vbi comidisset, cum antea esset sterilis, repente fit gravida, atque Heben filiam postea peperit. Ea cum pulcherrima esset, ac Ioui placuisset, inuentum præficatur ab Ipso Ioue, & id præterea illi munus datum est, vt Ioui pocula ministraret, cui varijs floribus compositum sertum capiti impositum fuit. Verum tamen cum lapsa aliquando inter ministrandum fuisset, partes que pendendas omnibus præsentibus ostendisset, ab illo officio remouetur, & Ganymedes Laomedontis Troia regis ab Aquila in cælum Iouis iussu portatus, sufficitur. Quod Hebe pocula Ioui porrigere antea consueuerat, testatur Homerus ita lib. 4 Iliadis.

μετὰ δέ σφισι πότνια ἦβη
Νέκταρ ἐρανοχόει, τοῖ δὲ χρυσοῖσι δεπέσει
Δαδ' ἔχεται ἑλλήϊος.

Hos Hebe venerabilis inter
Fundebat nectar pateris: hi protinus aurum
Excipere è manibus, seque inuolare vicissim:
Cum Ganymedes igitur ad immunus fuisset assumptus, tum Inno grauius tulit.
Et genus inuisum & rapti Ganymedis honores.

Quod testatur etiam Cicero in lib. 1. de Natura Deorum ita inquit: At poætæ quidem nectar, ambrosiam, epulas comparant, & aut Iuuentutem, aut Ganymedem pocula ministrantem

frantem . Hanc fuisse aliquando Ganymedem vocatam ab antiqui testatur in Corinthiacis . Pausanias : nam antiqui Heben oblectationem seu voluptatem que percipitur in conuiujs vocarunt , quare Homerus in conuiujs ministerium illi attribuit . Apud Sicyonios & in Phliunte Dia nominabatur : quibus in locis fuit extimium illius sanum , & illa eximie colebatur , vt ait Strabo libro octauo . Memorie prodiderunt antiqui Herculi post absoluta certamina cum in caelum ascendisset , Heben datam fuisse à Ioue in matrimonium : quare in ea regione , quæ Horri dicebatur apud Athenienses , aræ in communi templo Herculi & Hebe consecrate fuerunt , vt ait in Atriciis Pausanias : quæ , vt ait Apollodorus lib. 2. illi Alexiæten filiam & Antetum peperit .

H A E C breuiter de Hebe , nunc sententiam ex his eliciamus . Ego Ciceronis opinioni sanè facile accedo , qui ita scribit in libro primo Tusculanarum disputationum , Non enim ambrosia Deos , aut nectare , aut iuuentute pocula ministrante lætari arbitror : nec Homerum audio , qui Ganymedem a Dijs rapum ait propter formam vt Ioui pocula ministraret . Non iusta causa , cur Laomedonti tanta fieret iniuria . Fingebat hæc Homerus , & humana ad Deos transferebat . Quo pacto Hebe Iunonis filia

dicitur ? quoniam è felicissima aeris temperie omnia herbarum , arborumque genera pullulant , & pubescunt . Nam quomodo sine parente Ioue vel nasci vel Iunonis filia esse poterit ? nulla est aeris temperies , quam non efficiat ætheris calor ex motu , cum omnis inferiorum corporum actio ex agitatione superiorum proveniat . Qui enim potest aer aliquid ad ortum euocare , nisi solis , ætheræque regionis calore concitatus istud ipsum efficiat ? Quippe cum litigium & amicitia non solum principia sint ortus & interitus rerum , vt sapiens credidit , verumetiam omnia nata conferuent : quibus suas vires equè impertuerint . Martus soror Hebe esse dicitur , quoniam vbertas rerum omnium , & fertilitas agrorum ex eiusdem aeris temperamento oriatur , ex quo etiam bella & illorum omnium deuastationes . Mars præterea bonitate regionum alitur , cum nemo prope de sterili & inope regione contendat . Quod autem esis lactucis agrestibus Iuno facta est grauidæ , quid aliud significat , quam ex ipsa aeris temperie natam fuisse Heben ? Iuno vbi est conuiuio accepta ab Apolline in domum Iouis , nimio calore Solis exarsit ac ætheris : quare agrestes lactucas , quæ frigida sunt ; comedit , ac fit prægnans . Qui non videat per hæc aeris temperiem significari ? qui vbi plus æquo incalescit , frigus

expetit & symmetriam ad res generandas. Inde nascitur Hebe, quæ iuuentuti tam plantarum quam animalium præest. Hæc ubi lapsa fuisset dum ministraret, pudendasque partes superis ostendisset, priuata est à Ioue eo munere quod propter pulchritudinem obtinuerat hoc quid est aliud, nisi cum folia deciderunt arboribus iuuentutem & honorem plantis delabi? quæ si cum priore conditione comparentur, turpes sunt & parum decore. Eo tempore Ganymedes in eius locum subrogatur, qui nihil aliud quam hyemem significat quæ dicta est etiam à pluuiis: quare & in Aquarium signum denique Ganymedes conuersus est. Hæc ea sunt, quæ mihi spectare videbantur ac naturales rationes.

QVOD attinet ad mores, ita intelligendū est seo gratiam atque fauorem principum rem esse inconstantissimam, quippe quibus ad pulchritudinem alio tempore appareat: neque, vlla res est illis tantopere incunda, cuius non breui tempore nascatur fœtetas. Hæc leuitas in illis est præcipue principibus, qui fortunæ ornamentis ceteris præstant hominibus, ac prudentia animi illorum vulgo adæquat: nam facultatum copia multos facit insipientes. Apud sapientes vero principes omnis turpitudine vel exterorum vel familiarium potest animum vel beneuolentiæ simulum alienare: quia pulchritudo omnis ad integritatē morum & equitatem & innocentiam transferenda est, sine quibus virtutibus omnino est ex oculis viri boni remouenda. Ac de Hebe satis nunc de Vulcano dicamus.

De Vulcano. CAP. VI.

VULCANVS, sicuti dictum fuit Iunonis fuit filius, vt testatur Hesiodus in Theo-

gonia;
 ἦρπιδ' ἠραιοσ κλυτὸν ἐν φιλότῃσι μυχῆσσι.
 Γείνατα.
 Vulcanum peperit Iuno coniuncta in amore
 Præstantem.

Hunc vt dictum est, quidam voluerunt subueniæ conceptu fuisse genitum sine patre, quem tamen Homerus è patre Ioue Iunoneque matre natum esse putauit. Neque enim fieri potest vt natus sit sine maris desiderio, vt ostendatur neque fieri potest rursus vt frustra Iuno marem tantopere cupierit. Sed audiamus quemadmodum incredibili prope furore & desiderio maris concitentur fœmings, quæ subueniæ concipiunt.

Continuoq; auisus ubi subacta stamma medullis,
 Fere magis (quia vere calor redit ossibus) ille.

Ore omnes versa in Zephyrum stans rupibus aliis
 Exceptantque leues auræ: & sepe sine ulla
 Coniugij venio grauida.

Num tantum maris desiderium frustra Iunonem inuasit? o infelicissimam Iunonem, si neminem neque Deorum, neque hominum inuenire potuit, cum adeo stimulis libidinis ageretur, qui suo desiderio satisfaceret. Fuerunt qui dixerint Vulcanum Iouis fuisse filium, qui cum deformis natus esset, fertur à Ioue in Insula maris Aegæi Lemnum præcipitatus, vt ipse de se ipso testatur apud Homerum in primo lib. Iliadis.

ἦδ' ἢ γάρμῃ καὶ ἄλλοτ' ἀλεξέμενοι μεμαῶτι,
 ῥίψῃ ποδῆσ τεταγὼν ἀπόβυλῃ θεσπασίῳ. ἢ
 Πᾶσδ' ἡμαρ φερόμεν, ἀμαδ' ἠελίῳ καταδύ-
 κάππεσον ἐν λήνῳ, ὀλίγος δ' ἐτι θυμὸς ἐνὶ
 Μεσσοῖ, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσεν Ἰούπερ ὀλίμ.
 Contra illū auxiliū m' fero vt mihi ferre parauerim
 Ast ego cum caelo, Phœboq; cadente ferebar;
 In Lemnum vt cecidi vix est vīs vlla relictā.

Quod autem diu fuerit in Lemno Vulcanus Iunonis Iouisque filius, ita scripsit Cicilib. de natura Deorum: Vulcanus item complures; primus Cælo natus, ex quo Minerva Apollinem eum, cuius in tutela Athenas antiqui florierit esse voluerunt: secundus Nilo natus, Opas; vt Aegyptii appellant, quem custodem esse Aegypti volunt: tertius ex tertio Ioue & Iunone, qui Lemni fabrica traditur præfuisse, quartus Manalio natus, qui tenuit Insulas propter Siciliam, quæ Vulcaniæ nominabatur. Verum Lucianus in dialogo de Sacrificiis fabulam hanc non sine risu recitat quod Vulcanus ita fuerit è caelo præcipitatus

χολενηθῆναι γὰρ αὐτὸν ἀπὸ τῆσ πατῶματος, ὅσῳ
 τε ἔρρηθη ὑπὸ τῆσ Διὸσ εἰς ἔρατῃ καὶ εἰγε μὴ εἰ
 λήμνιοι, καλῶσ ποιεῖντες ἐτι φερόμενοι αὐτὸν
 ὑπὸ τῆσ ἔρατῃ, ἐτέβνηκεν ἂν ἡμῖν ὀφραῖσος, ὡσπερ
 ὁ ἀσυνάξῃ ἀπὸ πυρὸσ καταπεσὼν. Claudam
 Claudam factum esse inquit ab eo casu, cum è
 caelo fuit à Ioue præcipitatus: ac nisi Lemni re-
 de facientes, cum ferretur adbus, illum excepisset,
 morius esset omnino nobis Vulcanus,
 tanquam Astyanax cum cecidisset è turri.
 Myrtillus libro primo rerum Lesbicarum memorie prodidit Lemnum idcirco fuisse cœlectam
 tam Vulcano existimatur, quia calida sit quæ-
 dam vis terræ eius insulæ, quam etiam sigillatam
 vulgo Medici appellant, cuius vsus vermes necat;
 si fiat ex ea lutum cum vino albo, atque non parum prodest illis etiam, qui venentū
 hauerunt, multasque alias facultates prætereā
 obtinuit, nam non solum res philosophi-

ear, sed etiam Medicæ aliquando per fabulas ab antiquis explicabantur. At Homerus in hymno quem scripsit in Apollinem, non à Ioue, sed à Iunone Vulcanum præcipitatum fuisse de coelo memorat, ac in mare decidisse, fuisseque non à Lemnijs sed à Thetide educatum, qui Iunonem ita narrantem factum introducit in his:

Παῖς ἔμ' ἦρα ἦρα δὲ κινὸς πῶδας, ὃν τέκνον αὐτῆ.
 ῥή. ἢ ἀναχέρον ἐλῆσα, καὶ ἔμβαλον ἐρεῖ ποντοῦ.
 Ἀλλὰ ἐνηρῖος θυγάτηρ θεῆς ἀργυροπέδα.
 Δέξατο, καὶ μετὰ ἦσι κασιγνήτοισι κάμειεν.

*Ipsæ mens natus claudus Vulcanus, ego ipsa
 Hunc peperî, manibus capiens. Et in aquora ieci.
 Filia mox cepit Nerei Thetis alma marini,
 Germanasq; adiit, quibus hunc portavit alendū:*

Alij dixerunt fuisse à finijs educatum. Neque mirari conuenit, si cùm de Ioue superius loqueremur, paucos filios illi tribuimus, cum præter supradictos Mercurius quidam, & Venus, & alij nonnulli eius filij extiterint: quoniã ita obscuri fuerunt, vt eorum nomina pene deleta. & extincta sint eodem quo vita die. Memoria prodidit in Acticis Pausanias, Vulcanum iniuriæ acceptæ a matre minime oblitum auream sellam cum occultis quibusdam vinculis dono matri misisse, quæ Deam, cum assedisset, statim implicauerunt: quod etiam Plato innuit in secundo de republica καὶ τὰς πομπὰς, ἐγγὺς τούτων ἀναγκασίον λογοποιεῖν ἢρας δὲ δεσμός ὑπὸ υἱός, καὶ ἡραίου ῥήσαν ὑπὸ πατρός. Atque poeta cogendi sunt ut moderata vianur oratione, ut Ithonis vincula à filio, & à patre Vulcanum deiectum. Habuit vxorem Vulcanus Aglaïam viam è Gratijs, vt ait Isacius. Communior tamen est hominum sententia quòd Venerem è Lemno duxerit: quare Virgilius eam vxorem Vulcani nominauit: hoc pacto in octauo Aeneidos:

*At Venus haud animo nequidquã exterrita ma-
 Lauentiaq; minis. Et duro mota tumultu, (ter
 Vulcanū alloquitur, thalamoq; hæc coniugis auro
 Incipit, Et dictis diuinum inspirat amorem.*

Hunc Deum facem ferre in nuptijs inquit Euripides in Troadibus cum faces accensæ ad nuptias afferri solerent, vt patet ex his:
 ἦρασε δ' ἀδοχεῖς μὲν ἐν γαμοῖς βροτῶν.
In nuptias mortalium Vulcane fers Faces.

Certamina currentium præterea cum accensis facibus in honorem Vulcani celebrabantur, quæ dicebantur Lampadophoria, de quibus ita mentionem fecit Herodotus in Vrania;
 καθὰ περ ἑλληνικὴν λαμπάδοσφορίαν, τὴν τὸ ἦραι
 σφ' ἐπιτελεῖσι. vt apud Græcos Lampadophoria, quæ in honorem Vulcani peragunt. Etat

horum certaminum consuetudo, vt currentes summo studio conarentur accensas faces ad metam vsque deferre: at cui lax esset extrinècia, ille cum infamia cessabat à cursu. Si quis cum accensa face fuisset à sequente superius currente, lege certaminum cogebatur sequenti accensam lampadem tradere: quàm rem indicauit Lucretius in lib. 2. ita scribens:

Et quasi cursores vitæ lampada tradunt.

Nam si quis rectè consideret huic certamini similitima, vniuersa vita mortalium videbitur. Fuit autem ea de causa certamen Vulcani cū igne institutum, quòd is ignem inuenisse à nonnullis creditur, vt testatur Zezes in historia 335. decimæ chiliadis, his versibus;

ἦραϊός τις ἀγύπτιος ἐν χρόνοις τοῖς τῆ νῆας,
 ὃς Νῶς, καὶ Διόνυσος καὶ Ὀσίρις καλεῖται, (σας.
 εἶρεν περ πῦρ, καὶ τέχνας δὲ τῶν ἐκ πυρός, ὅπως
 Vulcanus qui dam Aegyptius temporibus Noe.

*Qui Noe. Et Dionysus, Et Osiris vocatur,
 Inuenit ignem, Et aries ex igne quos sunt.*

Verumtamen in Prometheis quoq; & Panathenæis sacrificijs lampades pari ratione ferebantur. Et quamuis multi fuerint Vulcani, nos, sicuti de Ioue loquentes fecimus, omnes vni res gestas reliquorum tribuentes, communem scriptorum opinionem sequemur; qui solum ferè Iunonis & Iouis, filium nominare solent. Neque enim multum differre putamus ad suscepti laboris utilitatem, hic ne an ille huius nominis hoc vel illud fecerit, modò factum fuisse dicatur à Vulcano. Non enim historicas narrationes aut res gestas nunc scribimus: sed antiquorum fabulosa figmenta explicare contendimus. Verumtamen neque illud est sine controuersia, quòd Vulcanus ignem primus inuenerit. cùm illius inuentionem nonnulli Prometheo ascribant, ac Lucretius multò his probabiliorem inuenti ignis ratione attulit in lib. 5.

*Illud in his rebus tacitus ne forte requiras:
 Fulmen derulit in terras mortalibus ignem
 Primitus; inde omnis flammarum dicitur ardor.*

Illud fortasse contigit, quòd igne ita inuento primus Vulcanus eas artes quæ sūt per ignem, inuenerit: qui cùm per ignem durissima metalla in varias formas deduceret; creditus est igni imperasse, & fuisse ignis Deus, quem tamen sic cedentibus temporibus ignem etiam esse putarunt, vt sensit Orpheus in eo hymno:
 ἦρας, ὁ βρόθυμε, μεγαθερὲς ἀκράματον πῦρ.
 λαμπρόμενε φλογίας αἰρας φασεῖ μβροτε δ' αἰ
 μον.

*Vulcane Et prestans. Et sortis, flamma perennis.
 Flammatis auris splendens per amabile nomen.*

Verum quid opus pluribus? ut antiquorum consuetudinem intelligamus, & quod ijs varijs nominibus Deorum rem eandem nominarint, huc ascribenda existimaui carmina quaedam ex minore Cratere Orphi ad hanc rem valde spectantia: in quibus quid sint Dij nonnulli exprimitur;

Ἐρμῆς δ' ἑρμηνεύς τῶν πάντων ἀγγελός ἐστι.
Νύμφαι ὕδαρ, πῦρ ῥέουσος, οὔτος Δημήτηρ.
ἃ δ' ἑθάλασσα Πασίδ' ἄων μέγας, ἡδ' ἐνοσίχθων.

καὶ πόλεμος μὲν ἄρης, εἰρήνη δ' ἐσ' ἄφροδίτη.
οἶνος, τὸν φιλέουσι θεοὶ, θνητοῖσι ἄνδραποι,
ὅσα βροτοῖς εὔρεν λυπῶν παλλήτορα πασσῶν
ταυρογενῆς Διόνυσος εὐφροσύνην πόρε πασίν.
ἡδίστην, ἡσέσθιν' ἔ' ἠλασίνησι πάρεσι.

ἢ θεμῖς, ἢ πέρ' ἅπασι θεμῖς ἐνεὶ τὰ δίκαια.
ἥλιος ὃν καλέουσιν Ἀπόλλωνα κλυτότοξον,
φοῖβον ἐκηβέλετην, μάντιν πάντων ἐκἀεργον.
ἰντῆ, α νοσῶν ἀσκληπιῶν, ἐν τὰς εἴπαντα.

Nymphis interpretes Cyllenius omnibus ipse est.
Nympha aqua sunt, frumenta Ceres, Vulcanus at
Astrum Neptunus canētia litora pulsans. (ignis.
Mars Bellum, pax alma Venus, mortalibus ipse
Tanigena, & superis animi, curaque leuamen.

Corripit est Bacchus conuiuia læta frequentans,
Athea iustitiamq; Themis, rectamq; iudetur
Sol si mori idem contorquens spicula Apollo,

Eminus & peragens, & Diuinator & Augur,
Morborum expulsor Deus est Epidaurius, Itha
Omnia sunt unum, sint plurima nomina quāuis.

Sic etiam suauissimus poeta Manander stellas & elementa ex Epicarmi sententia Deū fuisse creditum inquit in his carminibus,

Ἐπίχαρμος ὕδαρ, ἄσρα, γῆν, πῦρ, ἥλιον,
Ἀνεμῖς, σεληνήν ἢ θεὸν ποτ' ἐρμηνεῖα.

Aquam, Deum, terramque, Solem, sidera,
Ventosque, Lunam, ignemq; Epicharmus asserit.

Atque Orpheus in hymnis Vulcanum, Solem,
& Lunam, & astra, & lumen purissimum
atque æthera ipsum nominauit, ut est in his:
Αἴθηρ, ἥλιος, ἄσρα, σεληνή, φῶς ἀμείαντον.

Aether, sol, lumen purum, idem sidera, Luna.

Neque minus luculenter sane hoc explicauit
praclarus ille & suauis poeta Hermasianax, ubi
ita cecinit:

Πλάτων, Περσεφόνη, Δημήτηρ, κύσπερις, ἑρατώτις,
Τρίτωνες, νηρεὺς, τηθύς, ἢ κυανοχαιτίς,
ἑρμῆσι, ἢ φαισῶσε κλυτὸς, πᾶν, ζευκαῖ, ἥρη,
Ἀρτεμῖς, ἢ δ' ἐκἀεργος Ἀπόλλων, εἰς θεὸς ἐστὶ
Pluto, Persophone, Ceres, & Venus alma & Amoræ
Tritones, Nereus, Teihs, Neptunus, & ipse
Mercurius, Iuno Vulcanus, Iupiter, & Pan,
Diana, & Phæbus iaculator, sunt Deus vnus.

Cum igitur Vulcanus artes illas excogitasset
quæ per ignem exercentur, ac Deus ignis
fuit

fuisse creditis, Aethnae montis cavernas, in quibus magna vis ignis subterranei exaestuatur, Vulcani officinam esse crediderunt antiqui, ubi Ioui fulmina fabricaret. Idcirco Agathocles in ijs commentarijs quos de arte Ferraria Vulcani scripserat duas fuisse Insulas narrat apud Siciliam, quarum altera Hiera, altera Strongyla vocabatur, in quibus per diem ac noctem ignis assidue emittebatur: cum tamen in septimo Historiarum alteram fuisse Aecoli, alteram Vulcani dixerit. Idcirco Apollonius etiam Rhodius in libro quarto Argonaut. ubi de Lipara & Strongyla loquitur, ibi fuisse Vulcani incudes scribit his carminibus:

αὐτὰρ ἔπειτα
ἔλθ' εἰς ἀκτὰς, ἔθι' ἄκρονες ἠραιόιο
χάλκεις τε βάρησιν ἀράσσονται τοπίδεσσιν.

— tum rursus adire

Littora, ubi resonant percussa pondere vasto
Vulcani incudes, fumique exaestuatur vnda.

Hanc eandem rem expressit Iuvenalis breviter suavisissimis his carminibus in Satyra tertia post decimam;

Et prinatus adhuc Idaei Iupiter antris
Nulla super nubes conivna caelicolarum.
Nec puer Iliacus, formosa nec Hercules vxor
Ad cyathos, & tam siccato neclare tergens
Brachia Vulcanus Liparæ nigra taberna.

Fuit autem Lipara prepotens, imperiumque late habuit, cum coloniam Chidiorum accepisset, quæ vocabatur prius Meliginis, & optima spolia multa deposuit in Delphis. Habebat autem terram feracem aluminis, & multas aquas calidas, tanquam Sicilia, & ignes erumpentes. Inter hanc & Siciliam fuit Insula, quam Vulcano consecratam dixerunt, tota saxosa & deserta & ignifera, habuit tres voragine tanquã tres hiatus ignis, quorum è maximo flammæ ignitas massas euomebant, sed postea sunt obstructi, ex illorum obseruatione cognitum est, quod flammæ à ventis excitabantur, quæ & ibi erant in Aetna. Neque hoc est absurdum credendum, quando venti gignuntur ac nutriuntur initium fumentes è marinis vaporibus tanquã à proxima materia & actu. Dictus est maior hiatus habere ambitum quinque stadiorum, quod si Notus esset afflaturus, caligo turbida circa Insulam dispergebatur tanta vt Sicilia pro spici non posset in Boreas flamma in altum efferebatur ab ipso hiatus, fiebantque maiores fremitus; sin zephyrus, media quedam ratio seruabatur. Reliqui hiatus erant consimiles, at vi vaporũ longè erant inferiores, atque è differentia sic micuum & è loco vade incipiunt flatus & flam-

mæ & nebulæ, significabatur mutatio ventorũ flaturorum vel tertio antè die, cum autem non esset è Lipara soluendum, prædicebatur futurus ventus à Vulcano vt quidam voluerunt, vt alii ab Aecoli; neque cognoscebatur aliter euenire. Inde proditum est memoria à fabulosa antiquitate Vulcanum fuisse ignis Deum, atque Aecolum quæstorem, regemque ventorum: quod sub enigmate proterebatur, vt scriptum reliquit Diocles in rebus fabulosis. scripsit etiam Possidonius circa solstitium æstiuum inter Hieram, & Euonymam per auroam mare aliquando visum esse in sublime elatum, atque sic aliquandiu constitisse assidue tumefactum, ac postea reledisse. Qui autem sunt adraigare, & calore & fœtore repulso ab vnda, reiectosque refugisse, vidisseque pisces mortuos, multos post dies mare cœnolum apparuisse, exhalauisseque flammam & fumos & caliginem, atque postmodo coaluisse, fuisseque cõpactum simile lapidibus molaribus. Nonnulli voluerunt Vulcanum peritissimum fuisse illius diuinationis, quæ fit per ignem, quæ pyremantia à Grecis nominatur, sicuti Nereus habitus est inuento r hydromantie, diuinationis per aquam scilicet, Hic Vulcanus creditus fuit in ea insula Lipara & diis multis arma fabricasse, & Ioui fulmina facere, vt dicebam: cuius famuli erant Brontes, Steropes ac Pyracmon Cyclopes vt scripsit Virgilius lib. 8.

Insula Sicaniam iuxta latas, Aecoliãque
Erigitur Liparæ, fumantibus ardua saxis.
Quam subier specus, & Cyclopus exesa caminis
Antra Aetnae sonant: validique incudibus ictus
Audent referunt gemitus, striduntque; cavernis
Stricta Calybum, & fornacibus ignis anhelat,
Vulcani domus, & Vulcania nomine tellus.
Huc tunc igni potens caelo descendit ab alto.
Ferrum exercebant vasto Cyclopes in antro,
Brontesque, Steropesque; & nudus mœbra Pyracmon.
His informatum manibus iam parte polita
Eu men erat: toto genitor qua plurima calo
Deiicit in terras.

Ex quibus patet ubi haberet officinam Vulcanus, & qui essent eius ministri, & quod esset eorum officium. scriptum reliquit Iulius Polux lib. 5. canem æneum eximia pulchritudinis à Vulcano fuisse fabricatum, quem cum vinũ fecisset postea, Ioui largitus est: Iupiter illum dono dedit Europæ, illa Procridi, quæ Cephalo atque is canis postea fuit à Ione in lapidem conuersus. Huic leones consecratos fuisse quidam tradiderunt propter vim ignis. Fabulantur præterea de Vulcano, quod ubi arma Ioni aduersus Gigantes

Gigātes fabricasset, pro suę diligentię laborisq; mercede, Mineruę nuptias expetiuit. Illi cūm Iupiter perpetuam incorruptamque virginitatem iuratus concessisset, neque tamen huic abnere posset, quia per Stygiam paludem iurasset, se quidquid peteret esse daturam; Mineruam clam monuit vt suam virginitatem defenderet, atq; huic quod peteret, se concedere dixit: Deinde cūm Minerua Iouis monitu Vulcani desiderio ac libidini reluctaretur, Vulcani semen dicitur in terram cecidisse, vnde natus est Erichthonius, quod nomen & contentionis & terrę nomen intra se continet. Habuit communem aram cum Prometheo Vulcanus, quia ctedi derunt nonnulli ignem à Prometheo, at artes per ignem à Vulcano fuisse repertas. Huic insulam Lemneam tribuerunt, quod in ea insula primum & ignis & armorum faciendorum ars fuerit inuenta, sicuti scriptum fuit ab Hellenico in commentariis de ædificatione Chii. Nam cūm multo antiquior Vulcano fuisset Prometheus, is id circo ignifer Titan à Sopoole dicitur in Aedipode in Colono;

ἐν δ' ὁ πυρφόρος θεὸς

τίταν Προμηθεύς.

Intus ignifer Deus

Titan Prometheus.

Memorię prodidit Sophoclis enarrator de Lysimachide sententia multo antiquiorem fuisse Vulcano Prometheum, atque illius statuam cum scepro effingi solitam. aramque communem fuisse vtrique in base. Homerus præterea in hymno quem scripsit in Vulcanum, illum fabricandi inuentorem vna cum Pallade, auctoreque putauit, vt patet in his.

ἄριστον κλυτόμητιν ἀίδεο μῦσα λίγεια.

ὅς μετ' ἀθηναίης γλαυκῶπιδος ἀγλαῆ ἔργα

Ἀνθρώπους ἐδίδαξε ἐνέπι χθονός, οἱ τὸ πάροσπερ

Ἀντροίς ναυτιόασκον ἐν ἔρεσιν ἠδ' ἑθῆρες.

Arte mihi clarum Vulcanum dicite Musę

Plurima mortales docuit cum Pallade vt olim

In terris. homines speluncas more ferarum

Incoluere prius vitantes frigora cœli.

Deinde cūm Iupiter pro igne à Prometheo rapto magnas calamitates hominibus machinaretur, hic Pandoram Iouis iussu formauit, vt ait Hesiodus in operibus & diebus, cūm aqua rigasset, vt est in his.

ἠθεῖσιν δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν, ὅτι τὰ χεῖρα
Γαῖαν ὕδει σφύρειν.

Egre ium iussit Vulcanum spargere lympha

Continuo terram.

Fabulantur Venerem huius vxorem fuisse;

quæ cūm maritum ob deformitatem corpōris & claudum non magnopere amaret, dumis esset fabrilibus operibus intentus, clam cū Marte bellorum Deo congregiebatur, adulteriumque committebat: Gallumq; iuuenem sibi dilectum adolescentulum secum adducebat custodem, quem relinquebat ad ostium, vt aduentantes nunciaret, obseruaretque Solem pricipue, quem maximè omnium Deorum Mars metuebat ne rem Vulcano indicaret propter singularem inter illos amicitiam. at Gallus fertur in somnum versus fuisse: quare nemine præsciente Sol rem conspexit superueniens, Vulcanoque indicauit. Illud demum supplicij à Marte Gallo ilatum est, vt in animal sui nominis verteretur, quare nunc etiam Solis exortum insigni vociferatione indicat, quasi Marti significaturus vt Solem caueat. Vbi Sol igitur rem persensisset, Vulcanoque indicasset; is tenuissimum rete ferreum confecit, & circa thorum ita tendit, vt conspici non posset. Mor vtrosque nudos in illo rete implicatos omnibus Dijs ridendos exposuit. quam rem explicauit Ouid. in lib. 2. de arte amandi;

Fabula narratur toto nœssima cœlo,

Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.

Quam rem etiam Hom. multis carminibus complexus fuit in lib. 8. Odyss. Ex hec adulterio nata est Hermione tutelare numen, vt ait Plur. in Pelopida. Habuit Vulcanus filios Ardam, qui cellam fecit Musarum apud Trezenios, & à quo tibiam inuentam ferunt: Brotheū, qui irrisus ab omnibus propter deformitatem oris in ignem se coniecit, vel morte infamiam deuitaturus: Corynetam Aethiopen, qui nomen dedit Aethiopibus cum ante illum Aetherij dicerentur, vt ait Arist. lib. 4. de stirminibus: Olenum à quo vrbs vocata est Bœotia: Albionem, Moirionem, Aegyptum, a quo dicta est Aegyptus: Deriphenum, Erichthonium, Acumq; & alios complures ex varijs familiarumque congressibus.

Atque hæc ea sunt ferè quæ de Vulcano fabulati sunt antiqui. nunc quid sub his ambagibus verborum occultauerint antiqui, perquiramus, Atque illud primum, quod è sola Iunone subuentaneo conceptu natus sit Vulcanus, vt ait Plato in Cratylo, qui πάρος ἰσώπειν siue luminis præses fieri omnino non potest. nā præter id quod inauditum est in fœminis huiusmodi conceptus, quæ cum Veneris citillationibus infestantur, facile medicinam suo dolori inuenire solent: cum si sit ignis Vulcanus, qui ex aere procreatur, vt esse omnium elementōrum naturam

naturam accepimus a sapientibus, quæ ex sese vicissim oriuntur: certe nulla fieri potest ignis ex aere generatio, nisi per calorem, ac superiorum corporum motum. Neque Iuno si consistere possit, & à nulla vi externa calefacta, vllum Vulcanum vel Martem, vel Hebe è se gignet, quia calor artifex est, marisque locum obtinet in rerum naturalium generatione. quare cum pro igne illo purissimo ac sublimi corpore, quod purissimum est elementorum omnium, capitur, Vulcanus ex Iunone & Ioue, siue ex aere superiorum corporum motu calefacto, nasci dicitur. Idem è cælo deiectus a patre dicitur, vel (vt alij maluerunt) à Iunone propter deformationem, quia ignis ille qui in nubibus colitur, cum è crassiore materia constet, si conferatur cum eo qui sublimis est, & in purissima, supremaq; regione constitutus, crassus est & deformis, & vix dignus vt ignis nominetur: & illa de causa ad impuriorem corporum locum, tanquam ex illegitima possessione depellitur, & vi superiorum corporum, & ab ipsa superioris aeris natura. Asii maluerunt Lemnum illi fuisse dicatam, & illud collem, in quem præcipitatus fuit, propter calorem ac sterilitatem loci, qui cum sit exusto similis, nullam omnino plantam producit: nam nimius calor loci comburrit, ac non procreat. Hic educatur à Theide & à marinis nymphis, exceptus, quoniam ex humore & cum illo vniuersa eius ignis materia colligitur. Enimvero cum terra omnium sit diuitiarum mater, aurea sella fingitur, cui Iuno sit Vulcani artificio alligata: hoc quid significat, nisi partem illam aeris, quæ propinquior est terræ & impurius, superiorum corporum motu non agitari? quippe quod intra montium vertices includatur, sed prope firmam esse & alligatam terræ; non enim facile vi superiorum corporum extenuatur, sed tanquam aquarum itagnum consistit. Vxorem Aglaïam & Venerem habuisse dicitur, quia è calore & humore vniuersa rerum humanarum generatio fit, quorum omnium semper intelligenda est symmetria. Nihil est enim aliud Aglaïa, quam splendor & vbertas rerum quæ calorem ipsum consequitur, quod etiam nomen ipsum significat. Et quoniam nulla esse potest in rebus humanis naturalis procreatio sine calore, eà causa fuit cur faces in nuptiis accenderentur, quibus præesse putabatur Vulcanus. Effectum est præterea vt qui currerent in Lampadophoriis, cessauerint facibus cessarent à cursu, quia cum exstiterit calor, rerum omnium vita extinguitur, & cessat. At quod si posterior priorem cursu superasset, ille prioris accensam lampada caperet. id

ad successionem rerum omnium, vicissitudines quæ ostendendas fictum fuit. Neque mirum est si, cum elementa & sidera pro Diis sint culta, hic quoque tanquam Deus cultus fuit, quippe cum idem esse Sol, Luna, Aether, Astra, ignisque putaretur, vt diximus. Hunc fixerunt Diis cæteris arma fabricare, quia calor sit artifex omnium operum naturæ, quippe cum nulla alia res sit, quæ vel animantia aptius per excessum impellat ad interitum, vel per mediocritatem conferuet, vel ægrotantia sanitati restituat quàm vis moderati caloris. nam & hæc concouere, & in matum eorum calorem excitare, vbi naturalis calor non potuerit, iam de eius animatis salute spes omnis abiecta est. Iure igitur arma seu vires Diis omnibus vbi oporteret, dictus est Vulcanus ad singulorum conferuationem ac sui tutelam fabricare ac tribuere solitus. Fulmina dicuntur à Vulcano Ioui fieri solita, qui ignis est in sublime elatus, qui vbi à circumstante frigore comprimatur, vi erumpit; cuius famuli sunt *βροντη και αστραπη, και πυρ και κεραυνοι*, Brontes, Steropes, Pyracmon. nam *βροντη*, tonitrum. significat, *αστραπη* in fulgur *πυρ και κεραυνοι* ignem multum. sic enim nomina ipsa re per se significant: nam nisi multa sic ac densa vis ignis, fit fulgur tantum & tonitru, at non etiam fulmes. Hic igitur ignis cum sit impurus, vt pote qui adhuc in materia, deorsum à Ioue depellitur cum incredibili impetu, quæ est fulminum natura. Nam neque lapis, neque ferrum, neque solidum aliquod corpus, meo quidem iudicio, putandum est fulmen, cuius tot tergiuersationes, tantamq; vim, & tam mirabilem videmus: sed vis crassioris ignis frigore & antiperistasi magno cum impetu disrupa, qui deorsum impellatur. Eum Vulcanum Minerua, quæ purissima est pars ætheris, è qua nulla nascuntur animalia, cum perpetuam obtinuerit virginitatem, amore sui captum repellit, qui semen in terram effundit; ac inde monstrum nascitur, quid hoc est portenti Diu boni? quod monstrum ita horrendum? Natura illa ætheris superioris ad inferiora vsque corpora ita pura non descendit: sed calor ille qui generationem adiuvat impurus est, & in materia crassa commistus. quare semen Vulcani in terram decidens multiplicia gignit animalia, quæ res per variam Erichthonii formam iudicatur. turbulentus enim ignis & in materia commistus vbiq; Vulcanus est intelligendus; qui aptus est rerum generationi. Hic formauit Pandoram, omnium Deorum donum vt nomen ipsum significat, quoniam hæc calor & Cereris; & Bacchi, & Palladis & aliorum creatorum

dictorum Deorum inuentiones adiuuat. Hanc omnes artes edocuit, quoniam in quibus vis est ignea, quorumq; sanguis subtilior est, & rarius corpus illi plurimum valent ingenio & prudentia. Hic idem obscuris omnino rebus, & quae videri non possent, Martem bellorum Deum cum Venere implicauit, & nudos omnibus Diis ridendos exposuit: quod quidem si ad rationes astronomicas transferatur, nihil aliud significat quam Martis & Veneris planetarum congressu adulterorum fieri ortus: sed si Sol proprijs accesserit, minimè latebunt adulteria. Quamobrem dictus est Sol Veneris adulterium patefecisse, vt ait Plutarchus in libello de audiendis poetis. At Lucianus in Astrol. quosdam filios Deorum ait dictos, quod sidera habuerint in ortu bona. Homerus per hanc fabulam videtur homines ad equitatem adhortari, & ad integritatem vite, & ad innocentiam, cum facile Dii viam inueniant, qua in fecelatos quamuis fortissimos & potentissimos homines animaduertant, ita enim scribit;

καίρετό, καὶ ἀέργα, κίχάνειτοὶ βραδύς ἀκόν.
 Ὡς καὶ νῦν ἡρακλῆος εἰς βραδύς εἶδεν ἀνα
 Ὡς κούτατον πέρ εὐντα θεῶν, εἰ ὄλυμπον ἔχουσι
 χρολός εἰδὼν τέχνησι, τὸ κάμιοι κ' ἔργα ὄφελαι.
*Si quid turpe facis, lento pede: magna Deorum
 Ira caput celerem. Sic nunc Vulcanus iniquum
 Rebus implicuit Martem, tardissimus aliter
 Sit quamuis superorum at velocissimus alter.*

Quis enim vir malus, & iniqua faciens, diu felix esse poterit? non amplitudo diticiarum, non amicorum stipantium frequentia, non nobilitas generis, non viuum & imperii magnitudo, non armorum numerus, possunt virum nefarium meritis supplicijs & vindictæ Dei demum surripere. est enim verum quod à Poeta canitur.

Ἄνδρῶπες μὲν ἴσως λήσεις ἀτοπῶντι ποιήσεις
 οὐλήσεις δ' ἐθεῶς ἢ δὲ λογιζόμενος.
*Si quid turpe facis, mortales sorte latebis.
 Nemo Deum latuit turpia mente putans.*

Nam sola est innocencia, vitæque integritas, quæ nullam vel à Dijs vel ab hominibus vindictam expectat, quæque vbiq; tuta & tranquilla est. Finxerunt hunc Deum vxoriam qui relictis Iouis & Martis ministerijs adoptata Veneris se conuerterit, per quod inuunt, libidinosos esse honores, facultatum, virtutumq; contemptores, quodq; oēsq; deos relinquunt pro arbitrio Veneris, vt finxit Virg. lib. 8. qui facit Vulcanum pro precibus Veneris omnia incæpta reliquisse. Nec me præterit illorum, qui torquendis metallis per ignem student, esse opinionones nonnullas, quas suis vasculis accommo-

dare conantur. Neque enim credibile est metallorum formas posse per artem inter se conuerti, non solum quia ars naturæ est imitatrix & adiutrix ac ministra, quæ cum formas non confundat, neque ars appareat illud posse efficere, sed etiam quia natura ad singula puriora perficienda in singulis formis, puriore indiget materia, purioribusque quibusdam principijs, vt ait Theophrastus in libro de lapillis, quæ certè ipsa sibi pro arbitrio effingere semper non potest. nam non solum proprijs principijs indigent singula formæ ad suam generationem, quæ in plurimum diuersa non possunt referri, sed etiam ijs ipsis purioribus opus est ad singula perfectiora peragenda. inde fit vt alia sint adamantis, alia smaragdi, alia sardonichis principia, alia marmotis: atque item alia ferri inter metalla, alia æris, alia auri, alia argenti, neque eadem horum omnium putanda sunt quod si contingeret: omnia in omnibus esse generationis principia, non minùs laxa aut ligna, quàm metalla, in aurum possent per artem conuerti. Neque omnia esse in omnibus denique concludendum est, & certè esse rerum singularum principia, & ea non posse per artem inter se confundi, deinde in alterius naturam conuerti. Dicunt enim Vulcanum ob deformitatem deiectum de cælo fuisse, nihil aliud esse, quàm aut sulphur, aut argentum existans: quod nihil, nisi sue naturæ, in se recipit, sed ab oibus separatur. Modo Mineruam dicunt amari à Vulcano, quia existimant sulphur id & ferum amare aquam Mercurialem: quàm nominant Mineruam: qui cum simul sint, in putrefactione separantur, cum diuersas naturas sint sortiti, quare dicta fuit Minerva fugere Vulcanum. Et ne persequar huiusmodi ineptias, quas tormenta & calamitates multorum locutorum fuisse certò scio, multorumq; etiam in posterum futuras, multi ad has suas inuentiones antiquorum fabulas detorqueere conati sūt: quod autem vanam esse artem chemiaci putemus, & quid de arte illa sentiamus; ita in epistola quadam aliquando expressimus, quam aduersus fuliginosas chemicorum fallacias scripsimus, è qua nonnulla his scribenda putauimus.

*Ars fallax, inuisa bonis, dulcedine captos
 Incundè vt perimus? dementibus improba sero
 Naturam superare putas te posse per ignem?
 Stulta, quid insanis? te longis passibus illa
 Deserit ac tandem nil perficis: Illa colorum
 Te fallit, rerum te ludit mille figuris.
 Sic fertur Protheus se in multas vertere formas;
 Cum fieret serpens dirus, cumq; unda, vel ignis.
 Vris opes, prope vans quas sumus portat in aurum.*

*Inde audens miseris torquet praecordia virus,
Exitialis amorq; auri, sensiq; dolores
Quos semel insana fallacia cepertit artis.
Occupat hec nulli misero vesania mentem;
Ni pro peccatis hominum fasor atque Deorum
Supplicia, ingentesq; parei mox sumera penus.
Mendicij sunt: semper caligine barba
Squallet. Enimmodico surpantur pallia fumo
Et noua quarentes semper mendacia iactant,
Defecisse sibi vires, ubi noua reperia est
Mercurium ratio qua possint sistere in aurum.
Adnotos homines inde hac contagia prebunt.
Si quonquam arripiant, qui stultas prebent aures,
Non prius effugiet, quam sit perpressus eandem
Fortunam; scopolog, ratem confregit uno.*

Neque faus validam rationem illam vquam fore putavi, qua nonnulli artifices suam artem confirmare conantur, quod scribitur à Suida in hanc sententiam, artem illam aliquando apud Aegyptios floruisse: Chemia argenti aurique preparatio est; cuius libros aliquando conquirit Diocletianus concremavit propter illa quae aduersus ipsum Aegyptij inuouarunt. Hos enim crudeliter trucidauit, ac libros de Chemia auri & argenti ab antiquis conscriptos inquirens igni absumpsit, ne Aegyptijs ex arte illa diuitias compararent, atque opum abundantia freti arma mouere Romanis auderent in posterum. Neque enim lex est diuina quidquid à Suida dicitur, & multa fabulosa de sapientia Aegyptiorum circumferuntur. Neque illud sane praetermittendum videtur, quod quidam primum Vulcanum re gnasse in Aegypto, illumque fuisse primum inuentorem ignis tradiderunt: quia cum fulmen ignem detulisset in arborem, dicitur Vulcanus hyberno tempore propius ad ignem accessisse, ac sensisse caloris beneficium, cessantique igni materiam iniecisse, atque sic naturam ignis cognouisse, & conuocatis alijs hominibus vtilitatem, naturamque ignis ostendisse. At nunc de Marte.

De Marte. CAP. VII.

DICTVM est à nobis superius, quod Mars Iunonis fuit filius: at quod nonnulli arbitrati sunt, hunc etiam suae patris fuisse natum, id omnino absurdum est & portento simile. Neque enim omnium partium fabularum legitima expositio semper inueniri potest; quoniam alie addite sunt ab fabulis ornandas, alie ad probabilitatem, alie continent veram rerum gestarum explicationem. Iupiter igitur cum primam uxorem Metum, deinde Themim, ter-

tiam Iunonem duxisset, ex ea suscepit Martem & Heben, vt in his testatur Hesiodus in Theogonia:

*λοιδοτάτην δ' ἦρην Δαλερινὴν ποίησάτ' ἄκοιτιν,
ἔ δ' ἦβην, καὶ ἄρνα, καὶ εἰδείδιαν ἔτικτε.
μὴ δέει' ἐν φιλότιτι θεῶν βασιλῆν καὶ ἀνδρῶν.
Ἄδιστα μοχ υἱοτ' post has est vltima Iuno,
Lucinam, Martemq; parit: quibus est prior Hebes:
Iuno hominum Regi, coniuncta Deorum.*

Habuit Mars nutricem Thero. vt ait Pausanias in Laconicis. Hic cum Halirrhoium Neptuni filium interemisset Alcippe filie suae vim inferre conantem, causam capitis dixit audientibus duodecim Dijs, de qua caede meminit Pausanias in Atticis, atque omnibus suffragis fuit ab ea accusatione absolutus. Locus vero in quo dicta est causa, vocatus est ab illo Arcopagus, atque inde causae capitales ab Arcopaginis iudicibus duodecim audita. Hic nullam certam ac legitimam uxorem habuisse dicitur, quod ego quidem meminere, cum quidam Nerienem suae Nerienem putarent: cum multos filios e diuersis suscepit: cum quibus congressus est. Nam & Aenomaus, & Aescalaphus, & Biston cuius filii dicuntur, & Thespius, Ialmenus, Pylus, Parrhasius, Thereus, Molus, Parthaon, Thestius, Euanes, Zefius, Cupido, Hyperius, Chalybs qui populis nomen dedit; Otrera, Bithys à Seta, à quo Bithinia: Tlepolemus ex Astyochia & Thrace, à quo Thracia dicta est: Parthenopaeus è Menalippe: Phlegyas, Pangeus è Critobule: & Strymon illinatus est, ex Helice: & Tmolus è Theogone, à quo mons dicitur est, & Theogones alter: Oxylus, Etholus, Sithon, Euenius, Sinope, Calydon, Hermiona, & alij nonnulli e furtiuis congressibus fabulantur hunc in curru vehi solitum, cuius auriga erat Bellona, sic enim ait Virgilius:

Quam cum sanguineo sequitur Bellona flagello.

Nam Terror & Pavor equi vocati currum ipsum Martis trahebant. Hic cum feroci & acri esset ingenio nullam certam habuit sedem, sed tanquam furiosus huc illic pererrans: omnia luctu & calamitatibus replebat. Verumtamen neque ipse mortalium omnium iram deuitauit, cum fuerit aliquando à Diomede vulneratus, vt scripsit Hom. lib. 5. Iliad. Huic Deo lupus ob rapacitatem ac feritatem consecratus fuit; vt ait Virg. lib. 9.

*Quasi tum aut matri multis balatibus agnunt
Martius à stabulis rapuit lupus.*

Inter aues picus consecratus fuit Marti, qui etiam inde cognomen obtinuit vt Martius dicitur, atque gramen inter plantas, quia putetur

plurimus nasci ex hominum sanguine & apud
Thracas eximie colebatur Mars, vt in hoc car-
mine ait Lycophron:

ὄρκιοισι τόντε κρησάωνις θεόν.
Sanctè Deum iurare Crestenes item.

Est enim Crestone Thraciæ ciuitas, ac Deus
Thracum Mars, vt ait Lycophronis enarrator.
Id ea de causa dictum fuit ab Homero in lib. à
Odyssea, quod vbi solutus fuit à Vulcano cum
Venere implicitus, hic in Thraciam, illa in Cy-
prum se contulit.

τῶδ' ἐπεὶ, ἐν δεσμῶϊ λυθέν κρατεροῦ περ
ἐόντος,

Ἀστὶν ἀναίξαντε, ὄρην Ἰπρίην δεβέληκε.
ἰδ' ἄρα κίπρον ἴρανε φίλο μαιδὴς ἀροδίτη.
Hicque, vel sunt illis durissima vincula soluta.
Discedunt subito, Thracas mox ille petiuit:
Ipsa Venus Cyprum petit alma nata Dione.

Habuit hic Deus multa cognomina à locis,
in quibus templa erecta fuerunt vel ab euentis,
vel ab illis qui dicantur τέπλασις Κάδαις, & Μα-
μερτίς, & Ρηακίς, & Equetrīs dicuntur: quem
tamen nihil esse aliud quam bellum putant
Heraclides Ponticus, vt patet ex his eius verbis:
ὁ ἄρην ἠδὲν ἐστὶν ἄλλο, πλὴν ὁ πόλεμος, πᾶσα δὲ
ἀνθρώπων ἀνομασμένους, ἢ πᾶρ ἐστὶ βλαβή. Nihil
aliud Mars est quam bellum, et ab imprecatio-
nibus nominatum, siue à detrimento. Et Or-

pheus in hymno in Martem furorem belli ac
rabiem in animis hominum Martem esse pita-
uit, vt patet in his.

Ἄρες ἀναξ, δολοδέπτε; ὀνόσις πεπαραγμένῃ
αἰεὶ.

Αἰματ' ἀνδροβόρα χερῶν, ἠταλειάδων
φρικτῆ.

ὁσ' ἀσθέσις εἰσέσθιντε, καὶ ἄγχεσι; δ' ἦρην ἐμποι.
Mars Rex perpetua sanctorum, & caede cruenta:
Horrende humano gaudens ex sanguine numma
Qui gladiusque hastamve cupit continere semper.

Hic Deus in Lemno colebatur, cui fiebant
sacrificia humanis hostijs: sed cum res crudelis vi-
deretur, mox ritus mutatus est, & modo ius
castratus, modò verres illi mactabatur, quana-
uis propria fuit victima equus ob similem illi fer-
rocitatem: Lupus ob perspicacitatem; canis
ob vigilantiam & Gallus, & picus, ac vultur.
Neque illud prætermittendum sanè hoc loco
duxerim, quod poete bellorum Deum Mar-
tem existimantes illi Timorem & Iram & Cli-
morem comites addiderunt, qui Deum ipsum
assidue consequerentur: sicut enim omnibus
poetis quidquid colluisset pro suo ingenio de
Dijs confingere. Hunc Deum, quia nullam
propriam haberet arborem, gramine coronabant,
quam herbam, abductis pro bellum agricolis,
fouere videbatur, cum pateret illam late ferre
pere

fore. Ac nunc queramus quid memoria dignū sub his figmentis occurrat.

C V R natus esse dicitur ē Iunone? an quod Inno sit diuitiarum Dea, ex quibus inuidia & contentio exoritur, vt dictum est superius, & quod nemo est opulentus, cui non aliudie ab inuidia & malevolentia bellum indicatur? Quis enim aduersus inopem bellum gerit? omnes qui exercitum cogunt, alias quidem bellorum causas multas profertunt cur arma susceperint at veram fateri palam pudet, vt per has causas tanquam leues, exteratam gentium occupent ciuitates. Nam si pro aequitate tantum pugnetur, supplicium, fumeretur tantum de conscleratis, at res relinquereentur. Nutritus fuit apud barbaras nationes Mars sub septentrionis plaga, quae gentes cum minime digestum habent sanguinem calore Solis, plutinum vi corporis & proceritate valent, at minimum consilio & prudentia. Hunc educant Thero nutrix, quae feritas est. Deinde cum tyrannus sit Mars, vt dicere solebat Timotheus iuxta Plutarchum, merito innotum percussor & euerfor dictus fuit: cum lex contra ciuitatum omnium regina sit, vt ait Pindarus. Atque Homer. Iouem omnium regem & patrem non bellica tormenta, neque rostratas naues, sed leges & equitatem regibus dedisse scribit ad regna conferuanda, quae his omnibus sunt potentiores. Istud ipsum fecit, vt nullum certum. Mars habere domicilium aut sedem, cum Iupiter in caelo omnibus & Dijs & hominibus imperaret Demosthenes idcirco in oratione contra Aristogitonem primas leges inquit tanquam optimum quiddam ac inuentum deorum esse ynuerse vitae mortalium ac ciuitatum moderatrices, quarum beneficio si quid deprauatum sit in ferum natura, corrigetur apud viros bonos sponte: at malos cogunt vel inuitos ea que iniqua sit euitare sic. u. inquit. *ἀπὸς ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὡς ἀνδρῶν ἀθηναίων κ' ἂν μεγάλῃν πόλιν οἰκῶν, κἀν μικρὰν. φύσει νόμοις διοικεῖται. τούτων δ' ἢ μὲν οὗτις ἐστὶν ἀτακτικῶς ἀνόμαλον, καὶ κατ' ἀνδρῶν ἕκαστον ἴδιον τε ἐχρῆτος: οἱ δὲ νόμοι, κοινὸν κ' τεταγμένον τὸ γέ πᾶσιν. ἢ μὲν οὖν φύσις ἀν' ἢ πονηρὰ, πολλὰ κ' φάλα βουλεύεται διὸ περ τὰς τοῖς τοῖς φάλας ἐξ αμαρτάνοντας εὐρύπτει. οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον κ' καλὸν, καὶ τὸ συμφέρον θέλονται, κ' τὸ ζητῶσιν καὶ ἐπειδ' ἀν' εὐρεθῆ, κοινὸν τῶν προσάγμα ἀπεδείχθη πᾶσιν ἴσον κ' ἐμοιοῖ, κ' τοῖτ' ἐστὶ νόμος, ὃ πάντας προσήκει ποιῆσαι διὰ πολλά, κ' μάλα, ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος ἔννομος, κ' δῖον θεῶν, δὲ ὄντως ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπιεικῶν, δαίμων, κ' τῶν ἐκείτων κ' ἀκον*

σιον ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινὴ καὶ ἢ παρὰ προσήκει ζῆν τοῖς ἐν πόλει. *Uniuersa mortalium vita d' viri Athenienses, siue magnam suae paruum quis habitet ciuitatem, natura & legibus gubernatur: horum alterum, natura nimirum inordinata est & inaequalis, atque pro ingenio cuiusq; priuatorum leges autem communes & institutum idem omnibus. natura igitur si mala sit, iniqua sepius suggerit consilia, quare tales homines faciles peccantes inuenietis, at leges & iustum & bonum & vtile procurant atque hoc inuestigant, quod vbi reperitum sit, illud mandatum omnibus proponitur egerum et sibi conitans, atque id lex est, cui conuenit omnibus parere cum multis alijs de causis, tum praesertim quod omnis lex inuentum est & munus deorum, atque institutum sapientum, hominum, & correctio vel consulto vel inconsulto peccantium, communisq; institutio ciuitatis, secundum quam conuenit omnibus ciuibus vitam degere. Sed quoniam pro varijs euentis variē fabulas interpretant sunt antiqui, ita vt aliē ad res naturae, aliē ad astronomiam, aliē ad mores spectarent, aliē ad haec simul omnia; quid Martis cum Venere adulterium significet explorandū est. Quid est tam contrarium quam occidere & procreare, expolire & deuastrare, erigere & prosternere? At Mars tamen qui haec omnia facit, vt ait Homerus;*

ἀπὸς ἀπὸς βορολογῆ, μισοφόνε, τετραπλήντα
Mars hominū occisor, q. agros popularis & vrbes.

Cum Venere, quae omnia animalia plantasq; in lucem producit, congregitur. Quid ex hac tam discordi coniunctione orietur? nihil omnino superueniente Vulcano precipue. Nam litigium & amicitia sunt Mars & Venus intelligendi, quorū vtrumq; opprimit Vulcanus, siue calor immodicus, principiaq; vincit, neque ita igitur suis sanguantur viribus. Ad exprimendum igitur quod symmetria necessaria est rebus naturalibus, ista fabulose confinxerunt. Hinc eundem Deū & Solem esse aliquando putatum superius expressimus, & apud Aquitanos Hispanie populos Martis simulachrum radiis ornatum eximia religione cultum fuisse memoria proditur. & ratio ipsa naturaque videtur expetere vt corpora illa supetna, quae calorem rebus inferioribus inferunt, nominibus potius quam re ipsa sint diuersa. Et Hom. lib. o. Iliad. Mariem vim igneam videtur putasse cum inquit, *Μαίρωτ' ὡς ὅτ' ἄρηε ἐρχέσπαλος, ἢ ὀλοῦν πυρ.*

Insurgit veluti Mars stonitus, ignea vel vis. Bellonam autrigam Martis populatois fuerunt

rerunt, quia aer pestifer est mortis auriga, & ar-
tifex. Quidam memorię prodiderunt Martem
bellorum Deum fuisse creditum, quod is prior
armare inuenit: & iraciam instuere & om-
nes bellicos vsus, cum impios delere iureretur.
Quod Mars omnium Deorum fortissimus &
velocissimus arte Vulcani fuerit retibus impli-
tus, & debilis & claudicantis & tardi Dei, quid
aliud significat, quam sceleratos homines nullis
viribus, nulla pedum celeritate fretos posse Dei
vindictis omnium flagitiorum tram deuitare?
quod etiam innuit Theognis his versibus:

ἢ βραδύς ἔυβουλος εἶλεν ταχύν ἀνδρᾶ δῖόν κεν
κύρνε, σὺν εὐθειᾷ θεῶν δῖηρ ἀθανάτων.

Ter celerem tardius comprehendit Cyrene secutus
Ininitum cursu, huic numina cuncta fauent.

Et illa carmina.

ἢ κἀρετᾶ κακᾶ ἔργα, κίχνην τοὶ βραδύς ἀκύν,
οἷσιν γιν᾽ ἠραῖος ἐὼν βραδύς εἶλεν ἀρηᾶ.

ἀκύντα τὸν περὶ ὄντα θεῶν δ᾽ οὐλύμῳ τὸν ἔχεισι
χολός ἐὼν τέχνη τῶν ζῶοντι ὀφέλλει.

Si quod agis virtute caret, celerem capiet te
Vel tardus. tardo Mars est comprehensus in ipse
Vulcano, superum cum velocius esse.

Ars etenim prodest cunctis an imalibus ipsa.

Atque tot de Marte dicta sunt, nunc dicendū
de Neptuno.

De Neptuno. CAP. VIII.

NEPTUNVS Saturni & Opis filius, vt di-
ctum fuit eandem sortem, patrisque cau-
delitatem expertus prope est quam etiam Iupiter.
Nam cum Rhea Neptunum peperisset,
puerum in ouili absconditum opilionibus edu-
candum inter agnos tradidit, atque pullum e-
quinum, quem se simulabat peperisse, Saturno
vt fabulantur, vorandum tradidit. Iacius Ne-

primum educatum fuisse scribit ab Arno nutrice, quam ita appellatam fuisse dicunt, quia quereenti Saturno Neptunum se non habere responderit, ac negauerit: ex quo etiã ciuitas Beotia ita vocata fuit, quæ antea Sinoufa dicebatur, vt scripsit Teseus lib. 3. rerum Corinthiacarum, cum alii ab agnorum multitudine maluerint dicta fuisse, inter quos fuit Crato. Alii contra putarunt Neptunum à Iunone educatum fuisse. Hic cum Iouis socius & adiutor fuisset in bellis post Saturnum è regno depulsi iactis sortibus de totius mundi imperio, mare & omnes insulas, quæ in mari existunt, tenere cū imperio sortitus est Neptunus; cum cœlū Ioui; Infernus locus, vt diximus Plutoni obugisset vxorem habuit Amphitriten, quàm cum deperiret, neque in amorem sui vilo pacto posset allicere, Delphinum misit, qui eam sibi conciliaret, persuadereque vt maritum Neptunum æquo animo ferret. Id eum Delphinus impetrasset, ad perpetuam tanti beneficii memoriam dicitur Delphini signum inter sidera relatum, vt ait Hyginus in fabulis stellarum: isque Delphinus est non longe à Capricorno collatus, vt scripsit Aratus in Astronomicis:

Δελφίς δ' ἴσ' ἄλλα πολλοῖς ἐπιτρέχει αἰγιοκέρη ἢ
 μέσθεν ἠεροῖς. τὰ δ' εἰ περὶ τεύχερα κείται
 Πλήθει παρβολάδην.

Quæ carmina ita sunt alicubi elegantissimè expressa:

*Tum magni currens Capricorni corpora propter
 Delphinus iacet haud nimio lustrata nitore.
 Præter quadruplices stellas in fronte locatas,
 Quas interuallum binas determinat vnum.*

Alii Ventiliam fuisse Neptuni vxorem crediderunt. Scriptum reliquit Lucianus in Sacrificijs Neptunum nigros habuisse capillos, & oculos caruleos, vt ait in primo Cicero de natura Deorum: quem nudum cum tridente & concha aliquando introducere poetæ; aut qui indutum putarunt, vestem habere cyaneam dixerunt, vt ait Phurnus. Memorie prodit Pausanias in Arcadicis Neptunum primum equitandi artem inuenisse, quod etiam Pamphiantiquissimi hynographi testimonio comprobatur, qui Neptunum equotum, rostratarumque & turritarum nauium Largitorem vocauit. Ac Sophocles videtur apud Athenienses, vbi erecta postea fuit Academia, Neptunum primum iunxisse equos putasse, vt patet in his ex OEdipode in Colono;

Δῶρον μεγάλε δαίμονος εἶπειν
 Ἄσχημα μέγιστον,
 Ἐΐππον, εὐπαρον, εὐθάλασσον.

Ὡς πᾶς κρένε, σὺ γὰρ νιν εἶς
 τὸ δ' εἶπας ἀσχημ' ἀνὰ ζ' ποσειδῶν
 ἵπποισι τὸν ἀκέρηρον χάλινον.
 πρῶταυσι τὰς δ' ἐπιτέρας ἀγυῖας.

Munus magni damonis dicere,

Gloriam maximam,

Equis, pullis, mari bene imperitantem.

O fili Saturni, tu enim ipsum in

Hanc ducis gloriam, Rex Neptune

Equis moderans frango.

Apollonij verò enarrator Sesonchosẽm Aegypti Regem qui post Orum Isis ac Osiridis filium regnauit. quem nouissimi Sesonctim vocarunt, primum inuenisse equum ascendere scribit, quod affirmat & Dicæarchus in libro secundo rerum Aegyptiacarum: quod tamen quidam Oro acceptum ferunt Neptunum idcirco finxerunt poeta: incurru vehi super aquo re vt sensit Apollonius in lib. 4.

ἔδ' ἀνδ' εἰ τοι ἀμφίτριτη
 Ἄρμα Ποσειδάωνος εὐτροχον ἀντιναλίον.
 quam mobilis Amphitrite

Neptuni celerem curruum apto tempore soluet.

Orpheus in hymnis curruum hunc à quatuor equis trahi solitum scribit, vt est in eo versu: κυμαθάλις, χαριτώπα, τετράροπον ἄρμα δῖόν κων.

Quadrivium impellens curruum, summo equore labens.

Alij maluerunt eius curruum trahi à vitulis marinis & cete quam ab equis: quippe cum eo tempore equum inuenisse dicatur, cum in Areopagum cum Minerva in contentionem discedit de nomine Athenis imponendo, cum ipse equum hominibus Minerva olimam munus attulit, vt scripsit Plutarchus in Themistocle. fabulantur Thesem Phædræ vxoris precibus commotum à Neptuno patre impetrasse vt Hippolytum filium uecaret: quem Phædra falso accusauit tentate pudicitie, quia non erec libidini noluisse assentiri. Neptunus Phocas Hippolyto iuxta litus maris vecto in curru immisit, quibus tanta trepidatio equis iniecta est vt in fugam versi istum è curru delapsum discernerent: quare Phædra postmodo poenitentia ducta, vt plerique senserunt, laqueo vitam finuit. Aedisseant moenia Troiana Neptunus, qui hac de causa Laomedonti Trojanorum regi seruuisse dicitur: cum Ionem ligare Dij uoluerunt, id Iupiter cognouit è Thetide, ac in cæteros quidem Deos animaduertit; & Neptuno atque Apollini iussit vt Laomedonti seruirent, dum Troiam edificaret, Laomedon diuinis honoribus profectus est Apollinem, ac Neptu-

his ubi diu seruiffet, nullamque accepiffet mercedem, indignatus horrendum ac infestiffimum cete immiffit, quod mare euomens vniuerfam regionem inundauit. illa de caufa & filiam Hefione quam vnice amabat, ac multo magis quam vel Aethalam vel Ayochen vel Medicaften, quas ceteras filias habebat, ceto exponere iuffus est ab oraculo Laomedon, & multa alia incommode inde funt cōfecuta. At Herodotus non verum esse inquit, quod Laomedonti Neptunus & Apollo feruierint, fed datum esse locum fabulae, quia pecuniam Neptuni & Apollinis facrificijs dicatam Laomedon ad extruenda moenia ciuitatis conuerterit. atqui Virg. Neptunum fcribit fuis manibus Troiam aedificaffet, vt est in libro nono;

an non viderunt moenia quondam

Vulcani fabricata manu confidere in ignes.

Quamuis Ouid in epift. Paridis moenia Troiana Apolline lyram pullante edificata fuisse inquit his carminibus;

Ilion aspicias, firmataque turribus altis

Mania Phaea struata canore lyra.

Cum Amphitriten vxorem, vt diximus, haberet, infinitus propè filiorum est numerus quos ab varijs nymphis & pellicibus fufcepit Phœnicem habuit. è Libya & Bellam & Agenorem, è Caleno vna Danaydum, Calenum, Nauplium ex Amymonae, è Pitane à qua vrbs Laconum dicta fuit, Euadne, & Aonem, à quo vocata est Aonia regio, & herum Phœaceni, à quo Phœacia dicebatur, quæ nunc Corcyra vocatur, Phœnicem à quo Phœnicia, & Athon à quo mons. nam plerique vrbibus nomina impofuerunt eius filij. & Dorū à quo Dorij, & ex Otiffia Laide Althepum Aneærum ex Aftypalea & Periclimenum & Erginum: ex Alecyone Atlantis Anthamum, & Anthan & Hypareten, à quibus oppida condita nominata quæ funt apud Trecentos, Bœotum ex Arne, Hippothoum ex Alope, Cercionis: Afopum è Ceclufa: Orionem è Brylle: Tritones alterum eum Euripylo è Caleno, alterum ex Amphitrite: Palæonem & Neleum è Thyro: Creatum è Eurytum è Molione: Minyam è Chryfogone Almi filia: Delphum è Melantho: Minyam è Callioche, Erycem è Venere, Ogygum de Aliftra Taphium ex Hippothoe, Cygnium alterum è Cayce, alterum è Scamandrodice, Minyas è Tritogenia filia Aeoli, è Midea Nympha Afpledonem: Parnafum è Cleodora, Eurypylum & Euphenum è Mecionica; cui munus dedit vt fu per vndis tanquam fuper terra profi

ciferentur, vt ait Afclepiades. Neque verò hi filium filii eius commemorantur, fed Euphenus præterea, qui profeta fuit in Argo nauis, Amycis, Albion, Aello, Anthæus, Amphimachus, Aethusa, Aon, Alebius, Dercylus, Nelus & Pelias, & Aftræus qui per infetiam congressus cum Alcipa forore fequenti die cognita affinitate ex animi inceroe captus fe in fluium præcipit, qui prius didus est Atætus ab ipfo mox Caius à Caico Mercurij Ocyrhoesque filio, vt fcripfit Leo Byzatius in lib. 3. de fluminibus, & Melane à qua Melas prius Nilus dictus est: Actorion, Borgion, Brontes, Bufiris, Certion, Cicon, Cromus, Chryfaor, Cenchreus, Chryfogonea, Chius, Dorus, Euphenus, Ircuus, Lelex, Lamia vates & Sibylla, Hallirhorius, Lætrigom, Megareus, Melapus, Epialtes, Nycteus, Mellon, Naufithous, Othus, Occipite, Polyphemus, Pyracnon, Phorcus, Pelafgus; Oncheftus, Phæax, Pegafus, Phocus, Peratus, Siculus, Sicactus, Steropes, Taruc, Thefeus, Tarætus, Hyretus, vt alios infinitos propè præternitam, nam plures quæ octoginta me legiffe memini: quos tamen omnes non putari hic esse numerandos, quod huerum est id quod fcribitur à Zeze in hiftoria. 51. Chil. 2. multo etiam plures fuerunt Neptunifilij. Inquit enim:

τὰς θυμικὰς γὰρ σύμπαντας, καὶ πάντας τὰς ἀνδρῶν,

υἱὸς καὶ φίλος, καὶ ἐπαιδὸς παρὶ τὰ Πρωτὸς ἄνθρωπος.

Elatos animo enim omnes: Et omnes strenuos

Filios, Et amicos dicunt, Et amatos à Neptuno.

Hunc aliquando veniffe in contentionem de artificio cum Minerua & Vulcano fcripfit Lucianus in Hermotimo: quo tempore Minerva domum excogitauit hominem fecit Vulcanus, Neptunus tantum atque ea de caufa crediderit pofteri Neptunum primum equos domuille. Quod illi in orbis diuifione maris imperiū contigit, iam dictum fuit fuperius. Scriptum reliquit Herodotus in Polymnia Thefalos dicere folitos Neptunum lacinum feciffe, per quam fluat Peræus: idque iure putari cenfuit ab his qui Neptunum terram concutere exiftimant: nam loca diftantia interiecto maris fpatio funt opus huius Dei terre motus, quod etiam Neptunus feciffe dicitur. Hæc est Herodoti fententia qui fu xta opinionem antiquorum vim aquarum caufam esse terræ motuum credidit, at non veritos fub terra inclufos, qui erumpere conentur, vt fcripfit Aristoteles libro tertio Meteororum, & Lucretius lib. 6. in his;

Quod nifi prorumpit, tamen impetus ire animi, Et fera via venti per crebra foramina, terra

Disper-

Disperitur. Et ut horror. Et incutit inde tremore.
 Huius Dei duplex erat munus, & navigantium
 curam habere, scilicet, & equorum; vt in hymnis
 Homerus scriptum reliquit.

*Διχδάτο ερωσίγαιε θεοί τιμὴν ἐδάσαντο,
 ἵστῶντε δ' ἰσθμῆν ἠέρενας, ὡς ἴπατε νῆων.*
 Bina tibi superi Neptune munera donant,
 Fletere equos, regere & naues, qua marmora
 sulcant.

Quae eadem scripta sunt & in hymno Orphei,
 idcirco Hippii sine Equestris Neptuni edes fuit
 in Arcadia apud fluvium Milaontem. vt ait Pat-
 sanias in Arcadiis, & Proselystii sine in uedatis,
 qui est ita appellatus, quia quo tēpore Inachus,
 & qui cum eo erant in consilio, terram Argiuo-
 rum Iononis esse debere nunciarunt, maxima
 pars agri fuerit inundata atque summersa, Deu
 de Iunone Neptunum precante vt mare deduc-
 eret, per quem locum refluxit, in eo Argiui Pro-
 selystii Neptuni delubrum erexerunt, vt est ap-
 ud Paus. in Corinthiacis. Ad huius rei memo-
 riam fortasse factus fuit & dicatus Neptunus ap-
 ud Athenienses vndam proferens, vt est in At-
 ticis. Multa sunt denique cognomina, quae pro-
 pter varios euetus huic Deo sine attributa, vt Te-
 narius, Phicaimius, Heliconius, Temenius, On-
 chestus, Speculator, Natalitius, Hippocurius,
 Crenefius, Gaouchus, Domatius, pacor Rex
 Aegaeus, Taraxippus. Plutarchus commemorat
 ut in vita Pompeii tria templa fuisse Neptuni
 opulentissima, vbi loca Deorum à piratis spolia-
 ta recesser: quorum vnum in Isthmo, aliud in
 Tenato, aliud fuit in Calabria. erat enim Cala-
 bria Neptuno consecrata, vt scriptum fuit à
 Philostephano in rebus Italicis, atque loca non-
 nulla recenset Apol. lib. 3. quibus praesert Ne-
 ptunus:

*ἵσθμῶν ἰσθμίων εἶσι Ποσειδάων ἐς ἀγῶνα
 Ἀρμασιν ἐμβεβαῖος, ἠτὰν ἄναρον, ἠδ' ὄγε λέρνυς
 ὕδωρ, ἠὲ κατ' ἀχλὺς ὑαντίου ὀρχησίου,
 κατ' ἐκλαυρίων μετὰ δ' ἠὲ ἀμα νεύεται ἴπ-
 ποῖς,*

Πέρονθ' αἰ μιν ἴππῃ δ' ἐνδ' ἔθεντα γεραισὼν.
 Ad ludos propera qualis Neptunus in Isthmum,
 Quae brigis inuectus adi cum flumina Lerna,
 Taurianum solum, vel Hyantia rura, Gerastum
 sylvosum. A moniamue petram, sumantia colla
 Cum premi alpedum, Calabria idem vt rura
 renisit:

Huic Deo taurum immolare consueverunt,
 vt ait Homerus in libro quinto Odyssae.

Ταύρος παρμύλανας ἐνοστήθου κυανοχόου.
 Cyaneas ornatus taurus mactetur habenti.

Sic Virgilius libro quinto

Taurum Neptune, taurum tibi pulcher Apollo.

Quod genus victimae illi mactari in sit oracu-
 lum, serunt enim aliquando enuisse Corcyre,
 vt multis bobus per bellum Persarum relictis
 taurus è pastu rediens saepius in pelagus mugis-
 tus ediderit, ibique per totum diem confiterit,
 deinde cum ad mare bubulcus descendisset, ma-
 gnūm atque infinitum propè thumorum nu-
 merum conspexit, quod significauit Corcyreis.
 Illi tum capere thumios conati opelia iulerunt
 quare sciscitantibus oraculum postea responsū
 est, Neptuno taurum mactari oportere: qua re
 peracta incredibile piscium numerū cepere,
 vt ait Paus. in Phocicis. quantis thumius ali-
 quando mactari Neptuno consuevit, vt scriptū
 est ab Antigono Carystio in lib. de Dictione. Atq;
 Neptuno pisces illi egestes consecrati esse pu-
 tabantur, vt scriptum est à Marco Manilio in
 lib. secundo rerum astronomicarum, vbi signa
 caelestia, quae sunt dijs quibusq; tributa, com-
 memorat:

*Lanigerum Pallas, Taurum Cithera tuetur.
 Formosus Phabus geminis, Cyllenie cancerum -
 Iupiter & cum matre Deum regit ipse leonem,
 Spicifera est virgo Cereris, fabricataque libra
 Vulcano. pugnax Mauorti scorpium haret.
 Venantem Diana virum sub partu equina.
 Atque angusta fouet Capricorni sidera Vestae.
 Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrū est.
 Agnoscitq; suos Neptunus in aquore pisces.*

Neptunum magna Deorum marinorum ac
 nympharum manus comitabatur, quorum non-
 nullos ita numerauit Virg.

*Tum varia comitum facies, immania cete,
 Et senior Glauci chorus, Inoique, palamon,
 Tritonesq; citi, Phorcique, exercitus omnis
 Laua tenet Thetis, Et Melite, Panopaeque, virgo,
 Nisaz, Spioque, Thaliaque, Cymodocque.*

Hunc in varias formas ob amores fuisse mu-
 ratum s. tipit Ouidius lib. 6. maioris sui operis
 atque hae ea sunt, aut certe non multo plura
 his, quae de Neptuno fabulosè dicta sunt ab an-
 tiquis scriptoribus: nunc quid ea significant
 perquiramus.

IAM primū omnium quid sit Neptunus
 ita explicat Cicero in primo lib. de natura Deo-
 rum, de Chryssippi sententia: quique aer per ma-
 rina manaret; eum esse Neptunum. Verum tamen
 nō aer simpliciter per maria manans, sed ipsum
 aquae clementum Neptunus plerunq; nomi-
 nabatur: aut aliquando spiritus ille ac mens di-
 uina, quae per maria esset diffusa, totamq; ac
 aquae naturam ac molem à corruptione praeser-
 uaret: quod quidem nihil aliud est, quam anti-

ma per elementa diffusa, sicut in animalibus est & in plantis. Vbi eum illa recesserit siue harmonia sit & quedam symmetria, siue numerus seipsum mouens, siue diuina quadam & immortalis *νοησις*, corpus ad corruptionem statim propere necesse est. Quare etsi elementa nobis non videri apparent, tamen diuina quadam virtute & potentia seruante ab interitu, ita sunt commissa, itaque fermentata, vt ab ea fermentur à corruptione. Hanc vim diuinam in aethere Iouem, in aera Iunonem, in aqua Neptunum, & in singulis horum partibus variis Deorum nominibus appellarunt antiqui. Quod Saturno ereptus clam fuit Neptunus, & quid Saturnus sit, & quo pacto crudelitati Saturni erepta sint elementa, dictum est satis vt arbitror, cum de Ioue & de Saturno loqueremur. At cur ab Arno fuit educatus? quia nullam fidem praestandam esse pelago experientur nauigantes. Nam quo tempore recens fuit Arnus nutricis Neptuni memoria apud antiquos, non fuit tanta nauigiorum multitudo mole sollicitantium & prope infestantium: nec vt ait Lucretius lib. 5.

— turbida ponti

*Aequora ladebant naues ad saxa, virosque.
Nec remes in incursu fluctus mare saepe coortum
Seuibat, leuiterque minas ponebat inanes.
Nec poterat quenguam placidi pellicia ponti
Subdola pellicere in fraudem ridentibus vndis.*

Quid enim verius de mari dici potest quam nullam illi esse constantiam? nam cum leuissimus ventorum status aliquando extiterit, tanta oritur tempestas, vt irate vnda in caelum minaces insurgere appareant, atque incredibilis earum fremitus vel de longinquis montibus exaudiat. Huic Deo taurus niger merito immolabatur, quod tauri & furorem & mugitum imitaretur Neptunus. Huius vxor dicebatur esse Amphitrite, quae nihil aliud est, quam ipsa aqua, vt in Cyclope ait Euripides.

*Ἄνωδ' ἐπ' ἄρθρον εἶμι, καὶ πῆρ' ἄν τυρῶς,
Δὶ ἀμφιτριτῆς τῆσδε προσβαίωαν ποδῖ.
Ego vadum pertransseo cecus licet,
Per Amphitriten hanc meo incedens pede.*

Quam Amphitriten glaucam & piscosam nominavit Orpheus in Argonauticis, cum illa sit maris, at non alicuius Deae proprie adiuncta. *Γλαυκὴν δ' ἰχθυόσαν ἀπέριτον ἀμφιτριτῆν.* *Glaucam, piscosam, immensam simul Amphitriten.*

Hæc cum aqua sit, dicitur vxor Neptuni cuius sit spiritus, vt dicebam, per vniuersam aquae molem diffusus, & tanquam anima ipsius aquae elementis est enim Amphitrite corpus & mate-

ria humoris omnis, qui vel circa terram est, vel intra terram ipsam includitur. Neque aliud significare voluerunt illi, qui delphinum Neptuno amatum Amphitritæ conciliasse fabulantur, quàm omnium mariorum piscium maxime ingenio & cognitione, corporisque celeritate Delphinum praestare; cum reliqua marina animalia amentia atque prope stupida sint, quae profundius habitant in mari propter indigestum Sole humoris copiam; ita vt de nonnullis merito dubitent, an sint animalia dicenda. Fieri tamen potuit, vt homines hi fuerint ita vocati, ad quorum gratiam ita fuerint ficta, ita vt possint etiam ad rerum naturalium morum vel rationem accommodari. Neptuni forme, quae finguntur a poetis, quid aliud est quam maris vel natura vel color? quis enim dubitat cyanæ colorem esse aquae maris? Rursus nudus Neptunus nihil aliud est, nisi dulcium aquarum natura. Illæ enim aquae sunt saluberrimæ, quae nullum habeant colorem, aut qualitatem apparentem. Tridens vero quem habet Neptunus proprium, triplicem illius ostendit potestatem, quod habet facultatem scilicet tollendi æquoris & placandi & seruandi, quod alij solum esse maluerunt, quia dulcibus, salis, medicamentibus aquis, quales sunt lacustris, imperet. Dicitur est equum prius inuenisse, & equitandi peritiam, quoniam quidam vocatus Neptunus vir Thesalus prior omnibus equitandi artem excogitauit: quamuis non desunt qui ad nauigationem id referant, quoniam videntur nauigia super magis dorso quasi equitare. Dicitur est Neptunus vehi curru super æquore comitantibus Tritonibus, ac marinis monstris: quia cum mul o vndarum strepitu vndis quasi rotis carinis subiectis naues videntur deferri per tempestates. Hoc ita esse probatur Plutarchi testimonio, qui scripsit in vita Themistoclis ea de causa locum datum esse fabule de contentione Palладis ac Neptuni de nomine Athenis imponendo quod Neptunus equum, Pallas oliuam attulisset, & pro munerum praestantia iudicati sunt, quia *ἐκεῖνοι μὲν ὡς λέγεται πραγματεύομενοι τὰς πόλεις ἀποσάσαι τῆς θαλάσσης, ἢ συνέβησαι ἕν μὴ πλέοντας, ἀλλὰ τὴν χώραν εὐτέλειαν, τὸν περὶ τῆς ἀθηνῶν διέδοσαν λόγον, ὡς ἐρίσαντος περὶ τῆς χώρας τοῦ ποσειδῶνος τὴν μορῆαν τοῖς δικασαῖς ἐνίκησεν.* Illi sanè, vt ferunt cum staderet ciues à mari retrahere, vt assuesceret viuere vel non nauigantes, sed regionem arboribus ornâtes, sermonem illum vulgauerunt, quod Neptuno de regione contendente Palладis oliuam iudicibus obrulerit, ac vicerit.

Qua

Qua in contentione si Neptunus equum obtulisset, ac nisi pro nauigio intelligeretur equus, quo pacto viderentur ciues à navigatione reuocari? Dicitur est Neptunus & Apollo Laomedonti Troianorum Regi seruuisse quoniã is pecuniam horum Deorum sacrificijs dicatã in suam vilitatem & ad extruenda mœnia ciuitatis conuertit quam tamen sacerdotibus non restituit, vt promiserat. At calamitates, quas pro neglecto Neptuno passus est, quid aliud significant quam Dei cultum sine calamitate non negligeri? Ingens filiorum Neptuni numerus præterea quid nisi maris fertilitas est? Nam nisi tantam filiorum copiam squammosis illis marinis gentibus natura dedisset facile futurum erat vt mare piscibus orbatum haberemus; quippè cū vix tanta sit feracitas aquarum, quanta est vota citas piscium. Hęc ipsa causa fuit cur crudeliter Neptunū siliū dicerentur omnes.

NUNC quid sub his lateat ad humanę vitę institutionem spectans, explicemus. Ac Primum cūm virtutum omnium princeps & Regina sit vt ita dicam; liberalitas & magnificentia, quę nõ nisi ad Deum vel ad Reges pertinet, omnium vitiorum grauissimum meritò iudicabitur acceptorum obliuio, quę non nisi in sordidos animos cadere potest. Ea de causa sinxerunt antiqui, quòd Neptunus gratias retulit Delphino pro accepto beneficio: atque vt æterna huius facinoris memoria, & ad beneficentiam adhortatio ad posteros manaret, numerus & ordo quidam itellarum Delphini nominie in eius honorem fuit appellatus. Quod autem ob neglectos Deos Laomedon pœnas persoluerit, multasque calamitates subierit, id etiam ad religionem Deorum immortalium homines impellit: quoniam qui piè sanctęque per probitatem & integritatem vitę Deum coluerit, quique illa quę instituta sunt a sapientibus, Deo persoluerit, ille solus Deum placatum in omne tempus habebit, multa incommoda deuitabit & se in omni molestia rectorum consiliorum conscientia consolabitur. Qui verò beneficiorum omnium autorem, omniumque patrem Deum neglexerit, quo pacto vir iustus, & bonus & temperans esse poterit? aut si nihil horum poterit, quo pacto non in multas calamitates illabatur? Nos igitur ad religionem, & ad memoriam acceptorum beneficiorum sempiternam per hanc Laomedontis fabulam sapientes antiqui adhortabantur: fortunęque inconstantiam ante oculos proponebant, cū vel Dij inhumaniter agentes aduersus Iouem de cœlo expulsi coacti sint homini seruire. Imprudens est omnino The-

seus, qui filio Hyppolito mortem a Neptuno precatus fuit, quem falsò nouerca Phædra apud Theseum aculesauerat, quòd eam de stupro interpellasset, at id tamen Theseo concessit Neptunus. Quid hoc est nequitie Dii boni charissimis illa concedere quę in omne tempus perniciofa futura sunt? nam phocas Neptunus in equos Hippolyti iuxta mare equitantis immisit, quibus in fugam versis ille disceptus fuit. Cui tamen Hippolyto Diomedes lucum eximia pulchritudine postea dicauit cum delubro, & antiqui operis simulacro, ac rem diuinam primus omnium fecit, vt ait Pausanias in Corinthiacis: & apud Troezenis virgines sibi succissum capillum ante nuptias in eiusdem templo consecrabant voluerunt igitur antiqui per has ambages verborum nos adhortari vt æquo animo esse-mus, si quando ad nostra vota Dij surdi viderentur, quoniam perniciofa sepius expetuntur ab ignaris hominibus, & quę maximo detrimento imperatibus in posterum sunt futura. Sapienter ideo dictum est ab illo poeta:

*Nil ergo optrahant homines si consilium vis,
Permites ipsis expendere numinibus quid
Comentant nobis rebusque sit vtile nostris.*

Quod autem hæc huius rei causa tantum ficta sint, vel ex eo patet, quòd omnium mortaliū imprudentissimum & crudelissimum sinxerunt Neptunum. Quis enim vir bonus esse poterit, qui causam ignotam iudicarit: aut qui pro vel charissimorum precibus viros bonos & iustos & temperantes trucidarit, vel condemnarit, quo pacto non sceleratus & nefarius esse poterit? Non fuit igitur Deus sapiens Neptunus: sed neque bonus quidem, aut iustus, si tam iniqua filio Theseo concessit: quæ de Deo dicenda omnino non sunt, cū hæc solū institutionis ergo sint inuenta. Non desuerunt qui putarint imperium maris idcirco attributum fuisse Neptuno, quia prior ille classem instruxerit, cui Saturnus commisit rerum maritimarum imperium, vnde datus est locus fabulæ. At de Neptuno satis, nunc dicamus de Plutone.

De Plutone. CAP. IX.

PLUTO quem inferorum Deum putarunt antiqui natus est ex Opi & Saturno, vt dictum est, isque vnã cum Ioue militauit, & post varias victorias, rerūque gestarū felices successus cū Ioue & Neptuno iactis fortibus terrarū mundiq; totius (vt aiunt) imperiū dimisit: cui Hispaniarū, & locorum omnium ad occidentem Solis obtigit imperium Scriptū, Reliquit Pausanias in

Articis Plutonis & Amphiarai statuas quodā in loco fuisse apud Athenienses, ubi Pluto puer à Patrice nutrice portabatur. Fama est hunc claus habuisse pro insigni, sicuti sceptrū Ioui, & Neptuno tridens tribuebatur, ut idem Pausanias ait in prioribus Eliacis. Et Orpheus in hymno in Plutonium idem affirmavit his verbis;

Πλούτων, ὃς κατέχει γαίης κληίδας ἀπάσης.
Pluto qui terra claus & regna gubernas.

Plutonium præterea fuisse opulentis Deum, & in Iberia apud Pyrenæos montes habitasse memorat prodidit Strabo lib. 3. Geographiæ. Hinc defunctorum Deum esse crediderunt, quem appellarunt Iouem, siue Deum terrestrem, cui sacra faciebant pro defunctorum manibus, ut et statui Euripides in Phœnissis.

τοῖς γὰρ θανάσι χρὴ τὸν ἀτεθνηκότα
τιμὸς δίδόντα, χθόνιον εὐσεβεῖν δεόν.
Cum iusta soluit mortuis viuis, decet
Deum simul terrestrem honore profequi.

Quo verò tempore illi sacra hæc fierent, Fe-

bruus vocabatur, Plutonium finxerunt antiqui in curru vehi atrorum equorum, ut testatur Ovidius libro Metamorph. quinto;
*Hanc metuens cladem tenebrosa sede tyrannus
Exierat: curruque atrorum inuectus equorum
Ambibat Sicula cantus fundamina terra.*

Atribuerunt claus Plutoni, quia non faceret eius regiam ingressus, cui Deo narcissus & adianthum & cyparissus in coronas erant dicata, sicuti narcissus Parcis. Aiunt hunc Deum aliquando grauiter tulisse, quod solus omnium Deorum cœlibem & filiis carentem vitam traduceret, cum tanti imperii Deus esset, neque ullam inueniret quæ sibi nuptui daretur: quippe cum & Iouis esset frater, & Deorum omnium opulentissimus. Nulla enim Dea illum ob deformitatem & obscuritatem regi maritum esse suum pati poterat. Ille igitur hac opinione, vel (ut verius dicam) hoc animi furore agitur atrorum equorum curru conscendit, & in Sicilia peruenit. Ibi fortè Proserpinam Cereris filiam

inter ceteras virgines flores colligentem visam adamavit, quippe cum omnes illas & fama & corporis elegantia antecelleret. Hanc igitur rapuit, & in curru ad fluvium Charidarum deportavit; unde ad sua regna, quae sub terris esse putatur deportavit ut testatur Pausanias in Cotinthiacis, & Claudianus rem totam carmine elegantissimo complexus est. Magno in honore fuit in Pylo Pluto, templumque eius ibidem magnificentissimum, ut ait Strabo libro octavo. Neque procul distat à Pylo mons qui vocatus fuit Menches, à Menthe Plutonis pellice, quam dolo circumventam Proserpinam in herbam hortensem sui nominis mutavit. Testatur idem Strabo libro nono ad ripas Coralii fluvii, ubi facta fiebant Pambœotia, constructam fuisse ob mysticam quandam causam Plutonis ac Palladis aram communem. Immolabantur tauri Plutoni, ut testatur Horatius libro secundo carminum:

*Non si tricenis, quin quot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris.*

Scriptum reliquit Strabo lib. tertio decimo Plutonium os in Cybirensium regione apud Hierapolim in parvo quodam montis clivo fuisse, in quod homo excipi poterat. idque fuisse, mire profunditatis, & admirabilis multo magis potentiae. Nam huc oppositum fuit vallum quadratum, ambitu dimidui fere ingeri, quod nebulosa crassaque caligine regebatur: at propinquus aer erat immoxius. Quod si aliquod animal ingrederetur, continuo moriebatur, taurique eò adducti statim concidebant. fuit Pluto à Latinis Orcus appellatus, ut scripsit Cicero in actione sexta in Caium Verrem: Hic dolor erat tantus, ut Verres alter Orcus venisse Ennam, & non Proserpinam asportasse, sed ipsam abripuisse Cererem videretur, dictus est autem Pluto, quia diuitias largiatur, ut ait Lucianus in Timone, & Plato in Cratylo his verbis: τὸ δὲ πλούτωνος, τῆτος μὲν κατὰ τὴν τῆ πλούτου δόξαν, ἔτι ἔκ τῆς γῆς κατωθεν ἀνιέται ὀπλοῦτος, ἐπινομάσθη. Plutonis vero nomen ob diuitiarum largitionem, quia diuitia è terra in lucem emittantur, dictū fuit: quāvis Lucianus in dialogo poitea de Luctu, Plutonē dictū putat, διὰ τὸ πλετεῖν τοῖς νεκροῖς, quia abundet mortuis s. Dicebantur ad hūc oēs animæ mortuorū descendere, quas ubi ille acceperat, inevitabilibus vinculis coercerat, iudicibusq. tradebat iudicandas, atque omnibus pro meritis vel penas vel premia dispēnsabat. Neq. vlli cōcessū est præterquam admodum paucis ad superam regionē reverti, & id maximis de causis, ut fama est. Il-

lius Dei regio turbidissimis & amplissimis fluminis vel ipsis nominibus horrendis interluitur. Desluit cum magno strepitu Cocytus, cum rapidissimis flammaram vndis Phleggeon deo-luitur, ibidem coeno plena est profundissimo & graecolenti Acherusia palus. Quid de squalore cymba, portitorisque animarum deque tremenda illius voce tonitru non dissimili dicam? Terret altissimis & stridulis latratibus vel longinquos nauigantes Cerberus triceps: horrent viperinis capillis Furia, formidabilis est iudicum infusissimorum seueritas ita ut nemo sit tam sanctus aut integræ vitæ, qui ad id iudicium accessurus non aliquantulum expanescat. Verūm de his in sequenti libro pertractabimus.

NVNC huius fabulæ explicationem aggrediamur. Pluto siue elementum sit terræ, siue diuitiarum Deus, utroque nomine filius est Saturni, nam primum omnium architectatus est cœlum Deus, ex quo natum tempus, in quo reliquum quod erat ædificii expletum est. Si diuitiarum Deus rursus sit Pluto, nemini obscurū esse arbitror, ciuitates & regiones per diuturnā pacem opibus & hominum frequentia repleri: quare Pax illius merito dicitur fuisse nutritrix. Rursus quod fuerit Saturni filius, & Iouis Iunonisque frater; quid aliud hoc est quam genus omne diuitiarum è tempore nasci, & cœli aerisque bonitate ac temperie procreari & adiunari? Dicitur idcirco illi imperium inferorum obtigisse, quoniam apud occidentis nationes & in Hispania (ut diximus) regnauit, quæ fertilissima est propè omnium prouinciarum, & omnis generis frugum plenissima, præter loca illa, in quibus effodiebantur metalla, ut testatur Strabo lib. 3. Qui vero Plutonem elementum terræ esse putarunt, non solum diuitia rum Regem, quæ omnes è terra oriuntur fuisse crediderunt: sed etiam mortuorum omnium, quæ omnia quia nata sunt, in ea tandem principia soluntur, è quibus sunt orta: quod etiam expressit Cic. lib. 2. de Nat. Deor. his verbis: Terre na autē vis omnis atq; natura Diti patri dedicata est: qui Dis ut apud Græcos Πλούτων dicitur, quia & recidunt omnia in terras, & oriuntur è terris. Et quoniam quod semel mortuum est, nunquam idem renouiscit, inde dictum est ab antiquis quod Pluto habet clauēs, à quo ita sedes inferorum clausæ sunt, ut exitus nemini pateat, sicuti testatur Pausanias in Eliacis. Hic idem Proserpinam Cereris filiam rapuit quia (ut ait Cic. in 2. de Nat. Deorum) ea est quæ Περσεφόνη Græcè nominatur, & quæ frugum semen esse volunt, absconditamque à

matre quæri fingunt, ut ait Eusebius libro secundo Evangelicæ præparationis. Plutonem esse virtutem terræ, & aliquando terram ipsam, ita scripsit Orpheus in hymno in Plutonem;

Πλουτοδότην γαλήνη βροτέην καρποῖς ἐναιου-
τῶν.

*Nam facis ipse homines opulentos fructibus
anni.*

Attrahit igitur vis terræ ad se radices frugum inferiùs, quare dictus est Pluto sub terram rapuisse Proserpinam, quadrigis inuectani, cum per tot mensium tempus ad inferiora crescant frugum radices. sic autem quadrigarum nomina expressit Claudianus in 1. lib. de raptu Proserpius;

*Orpheus crudele micans, Aethonque sagitta
Ocyor, & Stygij crudelis gloria Nyctæus
Armenti, Diis que nota signatus Alastor.*

Quæ cum finguntur, & alicubi fieri necesse sit; scripsit Orpheus in Attico solo non procul ab Eleusi id contigisse, vt Pluto sub terram sit ingressus, sicuti patet ex his versibus;

ἀγνωστὸν Διμῆ τέρος ὅς ποτε παῖδά.

*Nymphæusas leimōnos ἀποσπαδάσιν διάπόντε
τετρώοις ἴωποισιν ὑπ' ἀθιδος ἠγαγες ἀν-
τρον.*

*Δῖμν ἐλευσίνας, τόθι περ πόλει εἰς αἰδάσ.
Pluto tibi casta Cerevis, nam filia quondam
Cum legeret flores in prato raris quadrigis
Imposita est, & Cecropium portata sub antrum,
Huc ubi Eleusis adest, ubi nigri ianua Ditis.*

Enimvero non solum de rebus gestis quæ Dijs inferis tribuuntur, hæc intelligenda sunt, sed multo magis ad mores hominum vitæque institutionem pertinent. Nam quibus curis torquentur, quantisque molestiarum fluctibus agitantur diuitum animi? cæcitas enim mentis prius occupet mortalium animos necesse est, quàm opes acquirantur: pro quibus diu laborandum est, cum breuissima futura sit, aut etiam nulla aliquando partarum rerum fructio. Quas tamen si quis breui comparare studeat, ad omnem probitatem & innocentiam conuincat oportet, omnemque impuritatem induat & crudelitatem, cum primum ingenium opum desiderio cipitur. Illud autem significatur per illorum equorum nomina, quibus vehebatur Pluto cum sine sceleribus nemo profusus breui ditescere possit. quidam putarunt Plutonem esse dictum regem mortuorum, quia primus ille inuenerit sepulcras & exequias, cum prius cadauera sine ullo cultu passim vt contingebat sepelirentur, vt etiam inhumata feris re-

linquerentur. atque de Plutone satis, nunc de Pluto pertractemus.

De Pluto. C A P. X.

PLUTVM sapientes antiqui vim ac naturam esse terræ crediderunt, quamuis illi diuitiarum etiam nonnulli tribuerint imperiū. At Pluto nemo est quin omnibus suffragijs distribueandarum diuitiarum munus concessum esse sciat: quem Cerere & Iasione natum commemorauit Hesiodus in Theogonia:

Δημήτηρ μὲν πλουτοῦν ἐγένετο δῖα θεῶν
ἰασίῳ ἤρωι μινεῖσ' ἐρατῆ φιλότιτι.
*Alma Ceres Plutum peperit coniuncta in amni
Iasio Heroi Cretes in diuine regna.*

Theocritus in tertia Aegloga significasse videtur dormientem Iasonem fuisse à Cerere ad amatum, cum illum inter eos commemoraueris, qui dormientes à Deabus adamati fuerunt, vt est in his:

ζαλωτὸς μὲν ἐμὲν, ὁ τὸν ἀτροπὸν ὕπνον ἰάσων
ἐνδύμιον, ζαλῶ δὲ φίλα γύναι ἰασίωνα,
*Endymionia velim soporibus posse profundo
Somna imitari, sum simul amulus Iasoni.*

Hunc Deum cacum esse tradiderunt; & cuiusmodi ab Aristophane in Comœdia introducitur; quod passus est à Ioue propter inuidiam: cum antea, dum acutissime videret, ad viros bonos tantum accederet, multi que flagitiosi homines rerum necessariorum inopia perirent, vt ex his carminibus indicatur;

ὄζεις με τῶτ' ἔδρασεν ἀνδράποισι φρονῶν.
Ἐγὼ γὰρ ὦν μεράκιον ἠπέλινα' ὅτι
ὦς τὸς δικαίους ἐν σοφῆς ἢ κομῆις
Μόνος βαδίζοιμν, ὁ δὲ μ' ἐποίησε τυφλόν,
ἵνα μὴ διαγιγνώσκωμι τέτων μὲν ἕνα.
ἔτως ἐκείνος τοῖσι χρυσοῖσι φρονεῖ.

*His Iupiter me affecit inuidens viris.
Puer mimatus ipse quod sum, me fore
Solis bonis, solis viris prudentibus
Domesticum: tunc illa me cacum facit:
Ne quem bonum, ne quem malum dignoscemus,
Sic bonis, sic iniuri det prudentibus.*

Hunc eundem Deorum omnium timidissimum finxerunt antiqui, sicuti testatus est Euripides in Phœnissis;

Δειλὸν δ' ὁ πλεῖστος, καὶ φιλόφυχον κακόν.
Plutus timidus, vitæ suæque amans malum.

Quare ad hoc festiuè alludit is poeta qui inquit;

Nocte iter ingressus gladium, contumq; timebis,
Aut mota ad lunam trepidabis arundinis um-
bram.

Cantabit uacuis eorum latrone viator.

Quidam omnium Deorum maximè perniciotum esse crediderunt, in quem etiam Timochreoni Rhodius Epicus poeta scoliolum siue conuulium carmen conscripsit, cuius est initium :

Ὁ φίλος ὄτυφλὲ πλῆτε μήτ' ἐν γῆ, μήτ' ἐν θαλάττῃ,

Μήτ' ἐν ἠπειρῷ φανήμεναί ποτε,

Ἀλλὰ τάρταρον τε καὶ ἐν κ' ἀχέροντα.

Διὰ σέ γ' αὖ πάντ' ἐν ἀνδράποισ κακά.

Debebas esse Plute nesci in terra, nesci in mari,

Nesci in continenti apparuisse unquam.

Sed tartarum habitare, atque Acheronta.

Per te eum omnia inter homines mala.

Hunc Deum esse minimè cecum existimauit Theocritus cum dicat : τυφλὸς δ' ἐκ αὐτὸς ὁ πλῆτος. cecus non ipse Plutus. Sic etiam Plato primo de legibus scripsit Plutum non solum non esse cecum, sed etiam acutissimè cernere ; τέταρτον δὲ δὴ πλῆτος, κ' τυφλὸς, ἀλλ' ὁ ζῦ βλέτων ἄπερ ἄμ' ἐπετα φρονήσει. Quam autem Plutus, non cecus, sed acute videns qua prudentia sunt adiuuata. Hic Plutus Deus esse creditus est à nonnullis, maioriq̄e honore cultus, quàm Dij ceteri : vt scripsit Theognis ;

ἔσε μάτην ὄπλῆτε βροτοὶ τιμῶσι μάλα ἰα.

ἢ γὰρ ρηιδίως τὴν κακότητα φέρεται.

Num merito coluere viri te maxime Plute?

Nequitia facile est pondera ferre tibi.

Et alibi.

Πλῆτε θεῶν κάλλιψε, κ' ἡμεροέσατε πάντων,

Σὺν σοὶ καὶ κακὸς ἀν, γίγνομαι ἐσθλὸς ἀνὴρ.

Optime cupisquam Plute es dulcissime rerum,

Vel prauus, tunc ut vit bonus esse ferar.

Non tamen multo mitius est monstrum paupertas, nisi voluntaria sit, quæ ad infimum vergat, in quam nos his Græcis carminibus aliquando lusimus :

Ἡ Πενία σίνει μᾶλλον δειλήμονας ἀνδρας

Ἀθανάτων παντων ἀλγινάεσσα θεά.

Ὁ γὰρ αὐτὴ δαίμων, πεινῶν, ῥακέεσσι γερηιδίως.

Ἀρσενὰ δ' ἢ πάμπαν, κ' οὐδε γυναικα λέγοις

Οὐδ' ἐμὲν αὐδὲ βροτῶν, ἐδ' εὐλόγων ἐσὶν εἰκόσ

τῆτο τέρας, πάσαν κ' κακότητα φέρει.

Ταρτάρῳ ἐν φιλότῃ μιγείσα, μελάμπτερος

ἢ νύξ.

Ἡ γὰρ τέκε δηλαδὲς τῆμα κακοῦ βροτοῖς.

Ἐσχε τῆνθάων δ' ἀκλειῶν πολλὸν ἀριθμὸν.

Μακρὸν πρῶτος ὄκλαδὸν Ἀφροσύνη.

Ἀργί' ἐδ' ἔξατο τὸ βρέφος, ὃ, τρέφει, ἢ δ' ἀτίταλλεν.

Ἐλκεχίται Ἰτρῶν μαζὸν εἶο πόρε.

Σπαργάνισε δ' Ἐρ' αὐθιμια οἷς εἶκος ἀτέχνως

Χειμῶν' ἐν κρυερῶν, καὶ γὰρ ἔγνετο τότε.

Ἐνδ' εἰάντε, φέροντε φίλους, κ' Ὀρίων εἶται ρυς

Ἀ' τρυφερός εἶχεν αἰὲν ἀτεμωμένος.

Ἀΐσχος, Ἐρημί' ἐπετ' αὐτῇ συμπάισορ βίτην.

Ἀ' πορίατε κακῇ, Ἀ' φιλίατε κέρη.

Ὅν ποτε γένητο τέρας θνητοῖς φοβεράτερον ἄλλο,

Ὅν δ' ἐ' χθρὸν μᾶλλον τοῖς μακαρέσιν βίοις.

Τοῦτο γὰρ ἐκφεύγων κατὰ τὸν μεγακῆ τεα-

πάντων

Ἐ' μπορός, οὐν τρομέει βένθεα, κ' οὐκ ἀνέμους,

Ὅν τε θεῶν μῆνιν τόσον, ἐς κατὰ πολλὰ ἐπιόρκει,

Ὅν τε πόνον κατὰ γῆν, ἐν τετα' ἀλλοδαπῶν,

Ὅσον τῆς Πενίας δυοφερὸν βλέμμ' ἀθρόα κ' α

γὰρ

Πρότ' ἄρα πεν ἐκφεύγει ἐθνα δεινὰ κακῶν.

Δῶλον, καὶ δῦσποτμον, ἀναδ' ἢ, πᾶσι γέλοισ,

Νοθρὸν, ἀπίσιον, ἐπεὶ ποίεσται Πενία.

Ἀ' φρονα, δῦσνον, κ' ἀλήτην, πτωχῶν, αὐπνον,

Ἀθλιον, ἀγροίκον, παύγιον ὡς τυχίς.

Πόσις αὐτοχίας βάθρον τὰ πλεῖστα τάρταται

Ἡ Πενί' ἀνθρώπων δακρυέσσα βίον.

Ἐ' ἰαρος ἀρχομένε ἄσ' ἀνθεα γίνετα ὄρη,

Ἡ δ' ἄσπερ καρπὸς ἢ καλ' ὄπαρα φέρει,

Τόσα πάρεσι κακῇ πενία κακά, τόσα βέ-

βηλα,

Τῶν ἀλιτῶν, αὐτῶν γὰρ τίσκειν ἀριθμὸς ἐν :

Ρ' ἄσιν ἀριθμείσθαι νικετὸ μένος, ἢ ἐ χαλάζης

Δένδρε' ἀποθραύει βίβ' ὅθεν ὄκκ' ἀνεμος.

Ὅν τις σῶσρα δίδ' οἱ πενιγρῆ χάριν, ἐτίς ἀποινα

Ὅν τε πένης ζῶαν ἐν λόγῳ, ἢ τε θανόν.

Ὅν ποτε τις Πενίας σπάτελον κακὸν ἦσπετ'

ἀπῆμων.

Ὅν μὰ τὸν Πλάτων τὸν χαριέντα θεόν.

Τῶν ἐκατὸν ἑπῶν ῥοφείει δέκα μήτε θάλασσα,

Μῆτε Ποσειδάων πολλάκις ἰχθυόσας,

Τῶν χιλίων χίλιοι κακοδαίμονες εἰσὶ πένητες.

Ἐ' χθισὸν Πενία γίνετο πῆμα βροτοῖς.

Ἐ' σὶ τέλος Πενίας, ὀλοώτερον οὐδ' ἐν ἰδέσθαι,

Πλην τῆς Ἀ' δικίας, ἢ μάλα δὴ κακίαν.

Improba Pauperies nocuit mortalibus una

Plus superis cunctis, seu, grauius, Dea.

Vestibus es gaudet laceris, et pallida semper

Ora fame est : nec mas, famina es illa nec est

Non est illa homini similis, non illa animanti.

Hoc monstrum secum tristia cuncta tulit.

Tartarus hanc genuit Nocti coniunctus, at illa

Pœna viris facta est, exitiumq̄, graue.

Sordidæ nutritum fuit illi copia multa.

Nam fuit obstetrix improba Scultitia.

Segnitias cepit, quam nutrit inde, puellam.

Discinctumq̄ dedit vbera Delitium.

Vilibus arte carentis inuoluit Inertia pannis,
 Frigora per brumæ; hoc tempore nata sunt.
 Se comitem querulam mox illi iunxit Egestas.
 Cui Pavor, & Luctus charus amicus erat.
 Hinc Solitudo atq; Pudor collidere sueti.
 Et mala Formido, nulla & Amicitia.
 Nec magis horrendum monstrum mortalibus or-
 tum est,
 Inuisum superis caliculisve magis.
 Hoc fugiens per monstriferum mare nauita ventos
 Mercator spernit, nec maris alta timet.
 Nec tanti superum facit, hos cum peieret, iram
 Non que fert tellus, quæq; pericla mare.
 Quanti Pauperie aspectum toruum, inde ma-
 lorum.
 Ausugere hortatur plurima turba procul.
 Iure quidem infelix, seruus, ridendus, inersq;
 Fit pauper; pudor huic excidit atque fides.
 In omnis, demens, quarulus, mendiculus, & erro est,
 Implacidus, huius stantis in orbe Dea.
 Pauperies est una mali certissima sedes,
 Vita superposita est qua lacrymosa virum.
 Quot flores verno nascuntur tempore, vel quot
 Vitilis autumnus dulcia poma tulit,
 Tot mala Pauperiem, tot pondè impura sequuntur,
 Tot delira, quis hac dinumerare queat?
 Sed citius quando conuellunt robora venti,
 Percipias numerum granidinis atq; niuis.
 Præmia seruato donat pro paupere nemo.
 Viuat, vel pereat, nulla inopis ratio est.
 Pauperie illa sus scopulum nemo attingit unquam.
 Testificor Pluii numina magna Dei.
 Nauibus è centis haud forbet Neptunus & unda
 Sape decem; reliqua marmora rupa secant,
 Sint inopes si mille, videbis mille misellos.
 Pauperies cunctis deniq; dira lues,
 Qua pestis non vlla viris nocet acivis vrgens.
 Est peior multo sed tamen improbitas.
 Hunc Deum, quem alii potentissimum pu-
 tarunt, quidam crediderunt imbecillum ac debi-
 lem esse, quia sine virtute non posset homines ad
 honores extollere, aut elatos retinere. quare sci-
 tè dictum est;
 ἄτ' ἀπετὴς ἄτερ ὄλβος ἐπίσταται ἀνδρας ἀέ-
 ξευ,
 ὄτ' ἀπετὴ ἀπένοιο.
 Tollere mortales nequeunt virtute carentes
 Diuitia, aut inopem virtus.

Nam utræque conspirent necesse est ad mor-
 talium felicitatem. Filiam habuit Euribeam, de
 qua meminit Apollonidorus lib. 1. Bybliothecæ.
 Sed infelix est omnino qui plutum aut fuisse
 Deum, aut fuisse aliquid omnino putauit: quo-

niam antiqui singulis animorum moribus pro-
 prios Deos præfecerunt, ne quid diuina pro-
 uidentia non gubernari crederetur.

Nunc quid hæc significet, perquiramus. Plu-
 tus è Cereæ & Iasionis natus esse dicitur, quo-
 niam opes è prædiorum prouentu, & ex agrico-
 larum diligentia nascuntur. Est autem dictus
 Iasion ἀπὸ τῆς ἰάσου siue à medendo, quia Ce-
 res medetur inopia mortalium. Quod Plutus
 factus est cæcus à Ioue, quoniam vris bonis lu-
 piter inuideret: quid hoc tam sceleratum & im-
 pium facinus significat? an potest bonitas diui-
 na impuris fauere, ac bonos persequi? Cum lu-
 piter sit fatum, & vis illa mentis diuine que
 res humanas gubernat, cum modò huc, modò
 illuc facultates pro arcano & inexplicabili Dei
 iudicio transferat arbitrati sunt nonnulli illud
 temere fieri, quare cæcum diuitiarum Deum esse
 se dixerunt. Hoc autem ita accidit, quia diuitia-
 rum possessio illis non solum concedebatur,
 qui vel ingenio, vel robore, vel aliquo virtutis
 genere præstarent cæteris, ac seruatum fuit
 apud antiquos sicuti testatur Lucretius libro
 sexto.

Et pecudes & agros diuisere atque dedere
 Pro facie cuiusq; & pro viribus, ingenioq;.

Neque tamen præmium virtutibus oportuit
 proponi diuitias, cum virtus per se expetenda
 sit à viris bonis. Nam qui propter præmium
 virtutis virtutem amplectitur, aut vitia reliquit
 propter metum Pœnarum; is non est plane vir
 bonus: iure igitur Plutus factus est cæcus à Ioue.
 Hunc potentissimum existimauerunt ac no-
 bilem, quia & virtuti diuitiarum vulgo adæquen-
 tur, cum tamen vera nobilitas sola sit vir-
 tus; at vulgus quod caret virtute pro et
 introduxit opes. Deinde cum multitudo ho-
 minum creuisset, auctaque fuisset singulo-
 rum audacia & inertia, leges lætæ sunt præ-
 dia singulis assignata, & certi agrorum ter-
 mini statuti. Inde rapine, latrocinia, ter-
 rum alienarum direptiones inceperunt. Cum
 igitur alij pro comparandis opibus nulli la-
 borì parcerent, nullumque periculum de-
 uitarent, quibus tamen repugnanter fortu-
 na nihil commodi accidebat, aliis contra
 omnia succederent feliciter, nunc cæcam
 fortunam, nunc cæcum diuitiarum Deum
 appellauerunt. Atque ita ficta est fabula,
 quod cum Plutus antea fuisset perspicax,
 Iupiter viris bonis, ad quos prius solos ac-
 cedebat, inuidit; & idcirco illum cæcum
 fecit, qui nullo postea delectu ad quoslibet
 accer-

cedere coactus est. Vulgus enim mortali-
um ea quae sunt, quorum certam cau-
sam non videant, non quidem diuina pro-
uidentia gubernari, sed fortuito accidere ar-
bitrantur. Tantis honor postea diuitiis ac-
cessit, vel quod illae non sine prudentia &
industria parari ceperint, vel quod mul-
ta commoda humanae vitae praebent, ut
Plutus nullo Deorum fuerit habitus in-

ferior. Nunc vero virtus omnis, & scien-
tia, & probitas sanctissimae diuitiarum Ma-
iestati cedere cogitur: maioremque hono-
rem obtinet is, qui largiri potest cum li-
beat, quamuis sit amens, & sicarius, &
latro; quam prudentissimus quisque, &
integerrimus, & qui multa beneficia in om-
nes ciues suos contulerit.

Finis Libri Secundi:

NATALIS COMITIS MYTHOLOGICÆ LIBERTERTIVS.

Quam præclare dicta de inferis excogitata sint ab antiquis.

SAPIENTISSIMI, & optimi sanè illi homines fuerunt, illustriss. Campeggi, qui primi inter mortales hanc opinionem introduxerunt, quod anima nostra immortalis existens, postquam fuerit ex his corporum vinculis soluta, ad severissimos iudices accedat, ibique pro meritis vel ingenia præmia vel gravissima supplicia sortiat. Nam si nulla esset verè religionis, si nulla Christianæ veritatis cognitio, poterat tamen vel ratio ista ita homines ad probitatem informare, ut se potius præmiis dignos præberent, quam ut vitare supplicia conarentur: quas ipsam veritatem Iesus Christus postea clarè intellegere volentibus omnibus nationibus explicavit. Quid enim tam potest ab omnibus sceleribus animos hominum retrahere, quam si sibi persuaserint omnibus tum reddendam esse anteactæ vitæ rationem, cum neque mentiri neque tergiversari licebit; sed omnia quæ fuerint nefariè in vita commissa, vniuersis gentibus conspicua, tanquam maculæ, aut putrescentes pustulæ in corpore apparebunt? Quæ leges ciuiles, quæ consuetudo ciuitatû, quæ severitas iudiciorum tantum potest in animis hominum? His enim neglectis multa flagitia clam committi possunt, & nonnulli tormenta parui faciunt, & mortem si res ita poscat, æquissimo animo perferunt. At ubi neque tunc tamen sine laborum & calamitatum sibi adesse sentiunt, mirum est quantopere ab ipsa conscientia, & ab æternorum suppliciorum metu retardantur: hoc ita esse facile fuit vitis bonis & temperantibus persuadere: at multitudini, quæ non nisi crassiore quodam modo allicitur aut impellitur, non faciebant hæ rationes satis ad persuadendum: sed multa apud inferos terribilia, & vel dictu horrenda facta sunt, multa ad voluptatem exco-

gitata, quibus rudiores homines ad probitatem adducerentur. Quis enim non commoveretur magnopere, cum sciret post mortem sibi adendam esse paludem Acherontis, quæ prima excipiebat obuias animas? cum terribilis animarum portitor Charon squalidus, barbaque promissa, ac rutilantibus oculis nigram nauiculam gubernaret, & nigro malo annexa caliginosa antenna velificaret? cum Phlegethontem animo cõplecteretur frementibus flammarû vndis cõnolutu? cum Cocytus subiret grauissimus & tristissimus amnis, cuius fremitus querularum anamarum voces imitabatur? cum Cerberus triiceps, cum severissimi iudices, cum Furie vererent in mentem, quæ singulos cogerent per varia tormenta cõmissa scelera fateri, quis interpido animo aliquod flagitium aggredieretur? Accedebat ad terrorem terribilis inferorum tyranni vultus, stridularumque cathenarum strepitus à vinculis animabus tractarum, sonabant plagarum verbera, quæ fontibus instigebantur. vndique exaudiebantur cruciatarum animarum lamentationes. Hæc tamen à nonnullis parui fierent ac deriderentur; tamen nemo erat, qui extremum vitæ præsentis diem sibi adesse sentiret, quin magnopere formidaret, atque vniuersæ vitæ suæ rationem ad hæc non timenda, si fieri posset, quam paratissimam esse non cuperet. Vnum est enim motum bonum vitæ vaticum innocentiæ, recteque præteritæ vitæ reconditio, quæ sola nos intrepidus ad omnium iudicium præsentiam, & ad omnia pericula perducit. Ex altera parte nos hortabantur sapientes ad probitatem ingentibus & iucundissimis voluptatibus propositis in campis Elysijs. Nam quicumque virorum bonorum instituta seruasset, sancteque vixisset, hic in beatorum ceterum deducebatur, ubi omnis generis ferax erat tellus fructuum; & quæque de fontibus lymphidissimis stuebant, ac prata varijs floribus ver perpetuum agentia vestiebantur. ibi concilia erant philosophantiû,
ibi

ibi theatra poetarum, ibi cyclici chori, ibi musica objectamenta, ibi concinna & elegantia conuiuia, voluptasque nulli molestiae coniuncta. Neque enim calor immodicus nec frigus sentiebatur, sed aer semper erat salubris & temperatus, neque vehementioribus Solis radijs inflam mabatur. Quod est enim sanissimarum auicularum genus, quod ibi non mirificos concentus exercebat? aut quæ arbores sunt odorifera; quæ non semper amoenissimis floribus vestirentur? hinc lites, hinc inimicitiae, hinc odia, hinc latrocinia, hinc doli, hinc periuria, hinc inuidia exulabat. Hic foelicissima vita, & ab omni molestia trāquilla sine mortis aut egritudinis metu traducebatur, vt dicebant. Quod foelicitatis genus illis Solis expositum erat, qui sanctè pieque vixissent, aut qui peccata quidem nonnulla, sed medicabilia & leuia commississent; quæ quodam in loco non longè ab hoc expurgabantur. His rationibus ad corporis voluptates pertinentibus (alias enim voluptates vulgus non percipiebat) alijsque suauibus conuati sunt antiqui multitudinis animos partim spe voluptatum, partim metu suppliciorum ad iustitiam, vitæque integritatem reuocare. Sed quoniam primus omnium mortalium Pluio istas rationes excogitauit, vt sensit Hecæteus, hunc esse locorum illorum Regē crediderunt: sicuti ventorum Aëolum, quia mutationes vētorum prior obseruasset: Lunæque amicum Endymionem, quia Lune cursum prior & mutationes percepisset. Et quoniam de Plutone verba fecimus, nunc quæ formidabilia fuisse crederentur in eius regno, inuestigemus, ac primum de Acheronte loquamur.

De Acheronte. CAP. I.

SCRIPTVM reliquit diuinus Plato in Axioco, si modò legitimus est eius scriptoris dialogus, Opim & Apollinem tabulas quæsdam aeneas in Delum ex Hyperboreis detulisse, in quibus scriptum erat, animam, postquā fuerit à corpore exoluta, in ignotum quendam subterraneum recessum peruenire, vbi regia sit Plutonis, nihilo minor quam Iouis sit aula. Nā cum medium globosi orbis terra obtineat, superius hemispherium Iupiter & eius filij gubernant, cum inferiori Pluto Iouis frater & nepotes dominantur. Sed antequam ad Plutonis regiae vestibulum peruentum sit, vbi porta ferrea firmissimis pessulis clausis, confirmata extipit adeites, primus est Acherō fluuius, post quē Cocytus, ac alij deinceps, vt explicabitur. Hūc

fluuium igitur Acherontem, qui primus accedentes ad inferos mortuorum animas excipit, ac traiciendus est, nonnulli Cereris, alij terre filium esse fabulantur, quem alij alia de causa missum fuisse ad inferos dixerunt. Acherontem, fluuium esse, qui in Acherusiam paludem illabatur; ita scripsit Plato in Phedone; τῆτε δὲ κατατικρὺ καὶ ἐναντίας ῥέονα χέρον, ὃς δι' ἐρήμων τόπων εἰ ἀλλαν, καὶ δὴ καὶ ὑπο γῆν ῥέον, εἰς τὴν λίμνην ἀφικνεῖται τὴν ἀχερουσιάδα, ἣ, αἰ τῶν τετελευτηκότων ψυχῶν πολλῶν ἀφικνεῖται, καὶ τινες εἰμαρμένους χρόνους μέναισαι, αἰ μὲν μακροτέρους, αἰ δὲ βραχυτέρους, πάλιν ἐκπέμπονται εἰς τὸν ζῶον γενέσεις. At contra, è regione huius fluit Acheron, qui per alia loca deserta labitur, atque sub terram occultatus in Acherusiam paludem ingreditur: quo multa mortuorum anime perueniunt. Ibi tempora quædam diuinitus statuta alia longiora, alia breviora expectantes versus in animalium ortus relabuntur. Alij contra non ingredi, sed egredi ex Acherusia palude Acherontem fluuium putarunt, vt sensit Strabo libro octauo, qui Acherontem scribit in portum Chimerium dulcem multis acceptis fluminibus intare, atque cum sinum dulcem efficere, qui non procul distat ab Ephyra Theoprotorum ciuitate, quem etiam Acherontem & Daulium inquit in Alpheim irrumperè. Huic fluuiio datum esse nonnulli inquit id nomen, quoniam Ceteris, Proserpinæque, ac Plutonis templa, quæ magno in honore apud Thriphylicam Hypanam fuerunt, alluebat. Enimvero scire conuenit duo fuisse flumina varijs in locis eodem nomine appellata, fuit Acheron fluuius in agro Brutio iuxta Pandosiam, vbi Molossorum Rex Alexander ab oraculo Dodonæo deceptus, trucidatus fuit, vt ait Strabo libro sexto: cum iuberetur Acherontem atque Pandosiam deuitare: isque arbitratus esset ea esse loca in agro Theoprotio, quæ erāt eo nomine per id tempus celeberrima. Alius item fuit Acheron Epiri fluuius ex Acherusia palude desuens iuxta Pandosiam ciuitatem, qui multis fluminibus auctus, vt dictum est, in sinum Ambracium illabebatur. Erat autem Acherusia palus per quam sub terra diuisus est Acheron in Mariandynorum regione desfluere, vt ait Apollonius libro 2.

καίθεν δ' οὐ μάλα παλὺ δι' ἐξ ἄλως ἀντιπέτρασαν

τῆς μαριανδυνῶν ἐπικέλευστος ὄσαντες. Ἐνθα μὲν εἰς αἰδαο καταβάτις ἐσὶ κέλευθος, ἀκτὶτε παραβλής ἀχερουσίας, ὑλόθι τείνει, Διγηεῖς ἀχέρον αὐτὴν διανέοθι, τέ μιν αἰ

ἀκρὸς ἐκ μεγάλης προχῆς ἰνσιφάραγος .
 Inde iter exiguum redeuntes per mare, terram
 Ibiis ad Mariandynam è regione locatam .
 Est ibi Tartarei descendens ianua Diis :
 Atque alid tellus Acherusia prominet . Inde
 Hanc Acheron scindens sub terra vortice multo
 Voluitur : atq; specu de magno effunditur vnda .

Hæc palus Acherusia non multum à Cichy-
 ro oppido distabat, vt ait Paul. in Atticis & Stra-
 bo libro quinto proximam fuisse scribit. Misc-
 no promontorio, quæ deinde reducta profundū
 litus in sinu Baiano aperiebat, aquasque præbe-
 bat sanandis morbis accommodatas. Cùm es-
 sent igitur duæ Acherusæ, altera in agro Bru-
 tio, altera iuxta Paudosiam in agro Thesprotio,
 siue in Epiro apud vibem Heracleam, non pro-
 cul à Sinope: iuxta hanc Epiri Acherusiam A-
 cherontæ fluium inferorum fluere scripserūt
 antiqui, quem sub terram immergi, & inferos vs
 que peruenire, paludemque ibi altissimam effi-
 cere crediderunt. Iuxta hanc Acherusiam fuit
 descensus ad inferos, vt scripsit his verbis Are-
 tades Cnidius in libro 2. rerum Macedonica-
 rum, & reperit perdoctus Apollonij enarrator
 ἢ περὶ ἡρέκλειαν ἀχέρουσις καλουμένη παν-
 ταχόθεν ἐκ θαλάσσης ἐστὶν ὑψιλῆτε καὶ ἀπόκρη-
 μινοσὶ ἀπονευκενὲς δυσμάσεις το πρὸ τῆς
 βιδυνίης πέλαγος. καὶ προσπίπτον αὐτῇ τὸ κύ-
 μα σφοδρὲς ἀποτελεῖ ἤχος. καὶ περὶ τῶν ἐπ' ἄ-
 κρῆς αὐτῆς περικυλιῶν πλατάνων, καὶ τῆς ἐπ' αὐ-
 τῆς σπείρης, καὶ δοκεῖ αὐτοῖσι κατὰ βασις εἰς ἄδῃ
 ἐπάραξιν. Acherusia vocata, quæ est iuxta Hera-
 cleam, ubiq; alta est, & præcepis supra mare: atq;
 in occidentem respicit in mare Bithynia, cui
 vnda incidens ingentes sonos efficit. Huius in
 summa partenata sunt platani, & in eius plan-
 titie; ibique videtur esse ad inferos descensus,
 quod scripsit eorum Nymphis Samius in pri-
 mo Heracleæ. Nam apud eum fluium spelun-
 cam fuisse, quæ duceret ad inferos editum est,
 vti scripsit de prædictorum scriptorum senten-
 tiam Apollonius in secundo Argonauticorum
 ἐκ δ' αὐτῆς εἰσωκατακέκλιται ἡ πειρόνδε
 κοίλῃ ὑπαιδα νάπη, ἵνατε σπέος ἐς ἀΐδαο
 ἄλῃ καὶ πέτρῃσιν ἐπηρεφὲς ἔνθεν αὐτῆν
 πηγυλὸς ἀκρυσέντος ἀναπνεύσῃ μυχότο
 Συνεχὲς ἀρρηγνόμεσιν αἰεὶ περιτέροφε πάχυνν.
 Nec procul, interius prospicit terra propinqua,
 Ad medium conversa diem, spelunca remittit
 Frigida, ubi exhalat graueolenter usq; vapores:
 Semper & hac aluit se circum cana pruina .

Ex hac palude Acherō fluius in mare fluit,
 quod est orientem versus, de quo nunc loqui-
 mur: qui eum sub terram occulietur, max per

quandam speluncam vallemque emergit, tan-
 quam ab inferis, ad quos per multum spatium
 accedere creditur, vt est apud eundem peccam
 Ἐν δ' αὐτῇ καὶ προχῆ ποταμὸς ἀχέρουσις ἐστὶν
 ὅση δὲ ἐξ ἀκρῆς ἀνερύγεται εἰς ἄδῃα βαλῶν
 ἢ εἰς ἡν. κοίλῃ δ' ἐφάραξ κατὰ γέμιν ἀναβεν.
 Hic Acherontæ vasti sunt ostia fluctus:
 Qui summa de parte fluens prorumpit in aquor
 Eorum: reuocat valles in luminis auræ .

Fama est hinc & per hanc speluncam Hercul-
 lem Cerberum in lucem eduxisse, vt in his scrip-
 sisse enarrator Nicandri: Ἀχέρων δὲ ποταμὸς
 ἐν ἡρέκλειᾳ τῇ ποτικῇ, ἔνθα τὸν τοῦ ἀδῃο
 ἡρακλῆς ἐξήγαγε, ὃ λόφος ἀπὸ νιτοσ λέγεται.
 Acherō fluius est Heraclea Pōtica, qua Hercules
 Plutonis canē eduxit αὐτῆς, collis Aconitus dicitur.
 Huius fluminis aquam insanissimā fuisse, si-
 cuti etiam Cocyti, scripsit Pausanias in Atticis,
 cuius alumna est alba populus, vt oleaster At-
 pheï, populus nigra Eridani, quare eum ad Cer-
 berum Hercules per eam portam accessisse, di-
 citur fuisse alba populo coronatus, cū ob cal-
 ginem tamen inferorum facta sit postea nigra il-
 lia corona, de qua apud Padum fossilla nata est ni-
 gra populus, vt fabulantur. Hic Acheron dicitur
 è Gorgyra fluium Aescalaphum habuisse,
 quem iamem quidam ex Orphicæ nympha Aret-
 ni suscipisse maluerit, qui Proserpinā accu-
 nit, quia ieiunium apud inferos soluisset: de quo
 ita scripsit Apollod. Grammat. lib. 1. κατὰ μέγισ-
 τὸν ῥήσαντος δὲ αὐτῆς ἀκαλαφῆ τοῦ ἀχέρουσις
 καὶ γοργύρας. Cum testimonium aduersus ipsam
 didisset Aescalaphus Acherontis & Gorgyæ filium.
 Quare Aescalaphus vel iustus accusator ob accu-
 sationis inuidiam fuit in bufonem mutatus. De-
 ctus fuit Acheron ἀπὸ τῶ ῥέιν ἀχέος quia fluit
 vnda: molestiarum scilicet nam, vt ait Isacius,
 ῥέιν ἀχὴ καὶ λύπαι τῶν θεηνικῶ τῶν συγγενῶν,
 quia dolores scilicet & mætores conuictorum
 mortuis magnis vndis deuoluuntur. Ego tamen
 illorum sententiæ potius accesserim, qui Ache-
 rontem dictum putarunt, ab Acheronte illo qui
 in his locis regnauit, vt scripsit Andro Teius in
 sua navigatione. Atque ex his paruit primum
 Acherontem descendentes ad inferos animas ex-
 cipere solitum, & Cereris, vel (vt aliis magis
 placuit) Terræ fuisse filium. Huius quia portæ
 præbuerit Titanibus aduersus Iouē pregnantibus
 ad inferos detrusum crediderunt, quicquid
 Acherusia deflueret per loca subterranea, atque
 per vallem profundam rursus ederetur in lucē
 aquamque haberet insanissimam.

HAEC illa sunt quæ de Acheronte fabulose
 scripta inueniuntur, quæ cur ficta sint, nunc per-
 quiramus

quimus. Cur Acheron primus excipit mortuorum animas? quia cum morituri sunt homines, torpor quidam mentem, animi inque ita labefactat, ut propinqua mors esse facile sentiantur tunc. n. conficiētia rerumq; gestatum memoria animi perturbat: que palus est omnibus primum traicienda, ut fabulose fingitur a poetis: neque enim in hac praeferitae vitae inuestigatione potest animus non magnopere commoueri. Cereis autem siue terrae filius hic fluvius dicitur, quoniam vniuersa animi molestia & perturbatio aut ex acquirendarum aut seruandarum diuitiarum studio nascitur. Hic fluvius potum Titanibus aduersus Iouem, pugnantibus prebuit, quoniam multae iniquae cogitationes aduersus sacra Dei mandata insurgunt, quas spiritus diutius alucit, a vera Dei lege desciscit, & in brutorum naturam delabitur. Vbi verò quis vir bonus vel etiam malus omnem spem in Dei clementiam & benignitatem collocauerit post hanc praeferitae vitae ratiocinationem, tum mœror ille, qui Acheron dicebatur per vallem profundam pectoris scilicet in lucē extollitur, atque lubens ad optimi iudicia Dei praesentiam contendit. Hic fluvius insuauissimae aquae esse dicitur, quoniam vitae nostrae ratio si diligenter perpendatur, multas habet insuauitates. Atque (ut rem paucis explicem) nihil aliud per haec quae sunt apud inferos ficta, significare voluerunt antiqui, quam ita vitam nostram oportere comparare, ut recordatio preteriti temporis quam maximè animos nostros & ob innocentiam & integritatem consuletur in morte, & intrepidus ad omnem iudicium feracitatem nos perducatur. sub his enim fabulis omnes morituri hominis cogitationes exprimuntur. At nunc dicamus de Styge.

De Styge. CAP. II.

STYX item inferorum fluvius post Acherontem ad inferos accessurus offert; quam alii ex aliis parentibus ortam crediderunt. Nam Hesiodus in Theogonia ex Oceano natam esse Stygem tradidit in his.

Δεινὴ συζήγυρτήρ ἀνδρῶν ἀϊκανῆιο (νόμεις) Πρεσβυτάτη. νόσφι δὲ θεῶν κλυτὰ δάματα Μακρῆσι πέτρῃσι κατηρεβέ ἀμφὶ δὲ πάντῃ κίσιον ἀργυρέοισι πρὸς ἄραν ἐστὶ ριχταί.
 Styx grauis, Oceani restitit de semine nata.
 Marmoribus suffulta, tenent viringq; columna
 Argenteo è πυρο, & caelum firmantur ad ipsum.
 Atque Pausanias in Arcadicis hanc ipsam

fuisse etiam Lini poetae opinionem scribit. Alii Acherontis, alii Terrae fuisse filiam crediderunt. Apollodorus Grammaticus ē patria quadam apud inferos Stygem effluere inquit libro primo; τὸ δὲ τῆς συγῆς ὕδωρ ἐν πέτρῃσι ἐν ἀδὲ πείον. Stygis enim aqua ē petra apud inferos fluit. Hanc Pallanti quidam nupisse arbitrati sunt, quidam Piranti, ut ait Pausanias, cui peperit Hydram. habuit filiam Victoriam ex Acheronte patre, ut tradiderunt Nonnulli cum huius filiae, Victoria, Vis, Robur, Zelfique Ioui aduersus Titanas opem tulissent, illi nobilitatem hanc & dignitatem Iupiter concessit, ut sanctissimum iusiurandum per Stygem Dii haberent: quod testatur Hom. lib. 5. Odyss. Ἴσω νῦν τὸ δὲ γαί α, καὶ ἐρανὸς ἄνυρος ὑπερθεῶν, καὶ τὸ κατειβόμενον συγῆς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος ὁ κμος δεινότητος τε πάλαι μακρόεως θεοῖσι.

Hoc sciunt & tellus, & vasti sidera mundi.
 Quae Stygis de fonte fluit venerabilis unda.
 Quae iuramentum est superis, numenq; beatissimum.
 Sic etiam Apollonius in lib. 2. Iam per Stygiam aquam iurantem introducit.

Sic ait, & Stygiam iurauit protinus undam
 Qua superis veneranda Deis, quam fallere terror
 Fugebant antiqui Victoriam huius filiam
 quidem sceminam esse super globo altero pedestantem, sed non alatum, tanquam lubricam: cui primus alas addidisse dicitur est pater Bupalus & Athenidis, cum alij dicant Aglaophontem pictorem istud primum fecisse, alij Pergamenum Carystium. Erat ijs illa pœna proposita, qui per aquam Stygiam praesentem, ut per quosdam temporis spacium ab epulis Deorum abstinerent, & ab omni Deorum consuetudine, ut testatur Hesiodus in Teog.

ἠδὲ μὲν ἐκ πέτρῃσι προφέρει μέγα πῆ μαθεῖσιν ἔς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας ἐπομοσθὴν Ἀθανάτων, οἱ ἔχουσι κάρη νηφέντος ὀλύμπου. κείται νηπότμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν. ἔδέποιτ' ἀμβροσίης κὲν κταρος ἐρχεται ἄστον βρωσίος, ἀλλὰ τε κείται ἀνάπνευστος κὲν ἀναυδὸς σπρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ἐπὶ κύμα καλύπτει.

Autar epin nesson teleseh megan eis eniauton, Allos d' ex allou decheti chalespatatos thlos, Ennates de theon apomeiretai aien eontan. oud epot' es belinēnēpimiogetai, oud' epī daitas Ennēa pant' etea. dekatro d' epimiogetai autis ei beas athanaton, oi olumpia dāmat' echou. toion ar orkonē theto theoi sygas apothiton ydwar.

Supplicium superis de petra profuit unda,
 Quam si quis Diuum superiorum peieret, horum
 Quis domus incolitur preclsa nivalis Olympi,
 Bis senos tacet infelix ex ordine menses.
 Nectare & Ambrosia simul abstinet: inq; grabate
 Decumbit mutus oppressus membra veterino.
 At ubi per longum morbum tolerauerit annum,
 Tum grauiora manent miserū certamina semper.
 Ille nouem procul à Diuis depellitur annos:
 Concilio toridem Diuorumq; abstinet, idem
 Cum superis pariter conuiuia nulla frequentat.
 Pristina conditio decimo cui redditur anno.
 Tantius honos stygijs iuratis additur undis.

Tum idem poeta declarauit qui ritus in Deo-
 rum iuramentis seruetur, dicitque Irim po-
 culum aqua Stygia plenum mentientibus Dijs
 afferte solitam: cum Iupiter ita iuberet, vt est
 in his carminibus:

καὶ ῥ' ὅστις ψεύδεται ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων
 ζεύς δέ τε ἱριν ἐπέμψε θεῶν μέγαν ὄρκον ἐνεί-
 κει,

τὴλοθεν ἐν χρυσῇ προχοῇ πολυώνυμον ἕδωρ
 ψυχρὸν, ὅτ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἡλι-
 βόταιο

ἢ φίλις πολλὸνδ' ὑπὸ χθονὸς εὐρουδέϊνης
 Ἐξ ἱερῆς ποταμοῖο ρέει δια νόκτα μέλαιναν
 Ὀκεανοῖο κέρας, δ' ἐκείτ' ἐπὶ μόρῃ δ' ἑδάσαι
 Cum quis de superis mendacia dixerit, Irim
 Iupiter asserre hinc iuramentum sibi mandat
 Aurato in cyatho lympham, celeberrima sensim
 Qua fuit à petra, & paulatim labitur alta.
 Sub terris fluit, & tenebras per noctis opaca
 Flumine de sacro: cornu maris Atlantæ.

Nam decima Oceani pars est Styx ipsa profundi.

Alii honorem illum datum fuisse Stygi dixe-
 runt; quia coniurantium Deorum aduersus
 Iouem, cum illum vincire uoluerunt, insidias
 patefecerit, vt sensit Iacius: ubi fuerit Styx
 verè, multa est controuersia apud scriptores:
 nam alij non procul à Lucrino portu, Auerno-
 que lacu in sinu Baiano existimant: quod
 fiebat fraude sacerdotum, qui vt fructibus amæ-
 nissimi loci potirentur, & multis fructiferis
 arboribus confiti, illum consecratum inferis
 esse dicebant, nullique nisi placatis per solernia
 sacrificia manibus, locus putabatur aduen-
 dus. Ibidem cū fons esset scatenus aquis fluuiali-
 bus, & in mare defluens, omnes ab eius aqua ab-
 stinebāt, quod aquam Stygiā è sermone sacerdo-
 tū esse opinarentur. At Hero. ubi de Nonacri ciui-
 tate loquitur P. Erato, ita de aqua Stygia scripsit:
 ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶναι ὑπ' ἄρκου
 θεῶν τὸ συγρῶς ἕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἐστὶ τοιοῦτ' ἐπὶ τοῦ ἕδωρ
 ἀλίχρον θαινομενον ἐκ πέτρης σῶζει εἰς ἄγγυς,

τὸ δὲ ἄγγυς, αἰ μασίης τις περιβέει κύκλος.
 ἢ δὲ ναυακρῖς ἐν τῇ, ἢ πηγὴ αὐτῇ τυγχάνει ἐπί-
 στα, πόλις ἐστὶ τῆς ἀρκάδας πρὸς φερεῶ.

In hac autem ciuitate dicitur aqua esse stygia ab
 Arcadibus. Est autem huiusmodi: apparet aqua
 exigua in vas quoddam defluens, quod sepius cuius-
 dam circulus ambit, atq; Nonacris, ubi fons ille
 existit, ciuitas est Arcadia parua distans à Phoe-
 neo flumine. Hanc aquam memoriæ prodidit
 Pausanias in Arcadicis è prærupta rupe ad Non-
 acrim in præcellum saxum guttatim cadere,
 ac inde fluuium Crathim delabi, cuius potus
 perniciosus est omnibus animalibus: Sed ne-
 que illis solum perniciosa est aqua, verum etiam
 omnia metallorum genera ab ea solui dicebantur,
 neque vllum erat vas quod aquæ vim
 sustinere possset. Declarauit Plato in Phædo-
 ne non solum quo pacto deflueret Styx apud
 inferos, sed etiam qui illi color adesset:
 ὁ τέταρτος ἐκτίττει εἰς τόπον πρὸς τὸν δεξι-
 οῦ ἄγγυον, ὡς λέγεται. χρωμαδὲ ἔχοντα ὀλί-
 κιον κυανὸς, ὃν δὴ ἐπονομάζουσι σύγγιον, κα-
 τὴν λίμνην ποιεῖ ὅποτα μὸς ἐμβάλλων σύγγιον.
 Quartus incidit prius in locum grauem ac se-
 rum, vt aiant: coloremq; habet cyaneum prout
 quem fluuium stygium nominant: & paludem,
 quam hic fluuius ingressus facit, stygiam. Hic
 fluuius, quoniam fuit sub terra, aquamque
 habet insuauissimam creditus est ad inferos vi-
 que descendere, & esse fluuius inferorum, qui
 ob insuauitatem suam dicitur est Styx, quæ
 συγρῶς, quod odiosum significat apud Grecos.
 Hoc in flumine cū alia complura monstrata
 esse dicerentur, tum pisces ita graciles, vt ma-
 gis piscium vmbis similes, quam piscibus
 viderentur, vt ait Pausanias in Phœdicis. Hæc
 erant omnia animalia nigra, & tanq; nigre, vt
 ait is poeta:

Esse aliquos manes, & subterranea regna,

Et contum, & stygio ranas in gurgite nigras.

Atq; vna transire vadum tot millia cymba.

Nam cum loqueretur poeta de rebus fabu-
 losis, illis omnia iniunxerunt, quæ res veras esse
 sequi solent, quo probabiliores viderentur. hæc
 ea sunt, quæ memoriæ prodita fuerunt de Sty-
 ge. Nunc ex his veram sententiam eliciamus.

V B I de Acheronte loqueremur superius,

diximus Acherontem esse mæro rem illum ac

tristitiam quæ nasceretur in mente hominis mo-

rituri è consideratione rerum præteritarum: at

Styx odium est illud erga transacta facinora,

quod pœnitentiam consequitur. cum enim pec-

cata præterita odio habere incepimus, tunc di-

cutitur

euntur animæ Stygiam paludem traicere, quæ ex Acheronte exoritur. At qui ad fluminis ipsius ortum suam orationem conuerterunt, illi omnem vim aquarum Oceano concedentes eo flumina omnia confluere, & ex illo fontium, imbrimque materiam manare crediderunt. Rursus qui ex aere in locis cauis sub terra concreto, & in aquam verso dactylum aquatum vim oriri putarunt, illi Terræ filix Stygem, vt cætera flumina, arbitrati sunt: quare non est absurdum si res eadem alijs de causis varios ortus apud fabularum inuentores sortita sit. Quod autem honorem illum consecuta sit, Styx; quia Ioui aduersus Titanas fuerit auxilium, vel quia Ioui insidias indicasset, nihil, aliud significare voluerunt antiqui, nisi principes suos à singulis nationibus esse pro viribus in imperio retinendos, si viri boni sint præcipue: atque principes ipsos munificos esse oportet erga illos, qui sceleratorum proditores & insidias patefaciunt; quia re nihil esse potest neque sanctius, neque ad seruandas ciuitates accommodatius. ac de Styge satis, nunc de Cocyto dicamus.

De Cocyto. CAP. III.

COCCYTUM quoque defunctorum animarum multitudinem transeundum esse fabulati sunt antiqui, priusquam ad inferos deueniretur hic fluius: & quo illabatur, & unde oritur: ita patefecit Plato in Phædone; *ὁ δὲ ἐμπροσθὸν ἐν ταῦθα καὶ δευρὰς δυνάμεις λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι, δις κατὰ τῆς γῆς περιελίττο μένος, χωρὶς ἐναντίας τῷ πυριφλεγέθοντι, καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἀχερυσιάδῃ ἰλίμνῃ ἐξ ἐναντίας, καὶ οὐδὲ τὸ τοῦτου ὕδωρ οὐδενὶ μίγνυται, ἀλλὰ καὶ οὗτος κύκλωσιν περὶ ἑλδῶν, ἐμβάλλει εἰς τὸν πέταρον, ἐναντίας τῷ Πυριφλεγέθοντι, ὄνομα δὲ τῆσθε ἐστὶν, ὡς οἱ ποιηταὶ φασκεσι, κοκυτός.* Hic vero hic delatius, magnasque vires ab aqua assumens, terramque ingressus ac circumuoluens contrarius fuit Pyriphlegethonti, illiusque obuius in stagno Acherusia: neque huius aqua cum alia commiscetur, sed in gyrum circumuolutus in tartarum irrupit Pyriphlegethonti aduersus, ipsius autem nomen est (vt aiunt poeta) Cocytus. Fabulati sunt antiqui Minthem nympham non indecoram fuisse Cocyti filiam, quam vbi Proserpina cum Plutone deprehendisset, tam diu indignationem dissimulauit, donec Pluto recederet. Deinde post grauem reprehensionem in mentham herbam conuerit, & de pisco nomine appellauit. Istud cum in monte Pylo pro-

pinquo accidisset, mons etiam nomen inde accepit vt ait Soltratus in secundo introductionis fabulose historiae. Fratrem etiam spurium, qui furto conscius assensisset vel propter metum, vel propter reuerentiam Plutonis, in syluestrem herbam prope similem odore & aspectu conuerit. Scripsit Homerus in libro. λ. Odyss. Cocytum & Pyriphlegethontem in Acherontem perfluere, cum sit Cocytus tanquam Stygis, vt patet ex his:

ἔνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα πυριφλεγέθοντε ῥέουσι, κοκυτός θ' ὅς δὴ συγὸς ὕδατος ἐστὶν ἀπορρώξ.

Atq; Pyriphlegethon, Cocytusq; è Styge labens Immensus Acheronius aquas mox fluctibus auget

Neque plura ferè de Cocyto memoriae prodita sunt ab antiquis, nunc veritatem ex his eliciamus.

DICTVS est autem Cocytus à querelis & lamentationibus, vt nomen ipsum significat, & veluti testatur Plato in tertio libro de rep. quia morituri plerique post commissorum penitentiam lamentantur, quia illa contra Dei optimi omnium parentis leges commiserint. Alii maluerunt dictum esse, quia queruntur & grauius ferunt, quia res charissimas sunt relicturi: alii ob lamentationes coniunctorum dictum putant hunc fluium, qui moriturus est transeundus. Neque potest quisquam ad inferos accedere, nisi per hæc flumina, vel (vt verius dicam) per turbulentissimas has animi cogitationes, quas antiqui per suas fabulas significauerunt. Qui quidem ita viuendum esse per hæc figmenta ostendebat, vt intrepidi essemus ad omnem post mortem fortunam. Nunc dicatur de Charonte.

De Charonte. CAP. IIII.

CHARON verò, cuius nomen latinitiam significat, qui fuit Erebi & noctis filius, vt sensit Hesiodus, qui in Theogonia omnia prope inferorum monstra ex iis nata esse affirmavit, portitor animarum & trium horum fluiorum naua dicebatur. Erat quidem præter hos Phlegethon siue Pyriphlegethon, de quo cum fabula in idem recidat cum Cocyto, plura dicenda non putauit. Hic Charon dictus est ab antiquis grandæuus, & à Polygnoto pictore senex pingebatur: qui Minyadem pœsim fortasse fecutus fuit, in qua erat de Charonte huiusmodi sententia:

Atq; hic exanguis longæuis portitor umbras Puppe vehit patula.

Sic etiam Virgilius lib. 6. Charontem seuerum esse demonstrauit, vbi illius formam describit:

Portitor has horrendus aquas, & flumina seruat
 Terribili squallore Charon, cui plurima mento
 Canities inculca iacet, flant lumina flamma.
 Sorcidus ex humeris nodo dependet amictus.

Hic erga omnes implacitus esse dicebatur,
 quos traiecit, neque Reges ac principes ciuita-
 tatum à reliqua multitudine putabat differre,
 cum omnes vno ordine nudos, & omnibus bo-
 nis spoliatos cerneret vt testantur ea carmina:
 κέρθαν' ὁ μῶς ὅτ' ἄτυμβος ἀνὴρ, ὅς' ἔλλαχε
 τύμβου.

ἐνδ' ἢ τιμῇ ἴσος κρείωντ' ἀγαμέμνων.
 θεροίτηδ' ἴσος δέτιδος παῖς ἢ ὑκόμοιο.
 Πάντες εἰσὶν ὁ μῶς νεκρῶν ἀμεννῶ κέρηνα.
 Γυμνοῖτε ξηροῖτε, κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.
 Mortuus est aquæ tumuli qui haud cepit honorem,
 Quisq; fuit nactus praepondera saxi.
 Non Iyo magis est Agamemnon clarus: & ipse
 Therfita similis Thetidis pulcherrima proles.
 Hi pariter nudi atq; inopes per regna vagantur
 Vmbrae, apia suis referentes premia factis.

Testatur Lucianus in dialogo de luctu, mo-
 ris id fuisse apud antiquos, vt obolus numisma
 per exiguū in os singulis mortuis includerēt, q̄
 nauū esse Charōtis abitrabatur, cū ita scribat:
 ὅτι ἐπειδὴν τὸ ἀποδῶν τὸν οἰκείον πρῶτα
 μὲν ὀφραντες ὀβολόν, ἐς τὸ σέμα κατέθησαν
 οὐτὸ μισθὸν τῶ παρῆκει τῆς ναυτιλίας γεν-
 ὀσμενον. Quare cum quis è domesticis obierit, pri-

mum quidem obolum illi in os depositum nauulum
 portitoris fore arbitrantur. Is autem nummus
 Danacè à Græcis dicebatur, sicuti testatur Cal-
 limachus his carminibus in Hecale:

τὸνε καὶ νεὶ νεκρὸς πορθμῆϊον, ἔτι φέρονται,
 μῶνοι ἐπιτολίαν ὅτι μὴ θυμιασέμεν αὐτοῖς
 ἀλλὰ κενῶς σομάτεος νεὸς ἀχερσαίος ἴσαν
 Βάδρον, ἐξ δ' ἀνάκτις ἐπιδύεται ἔτις ἀπίων.
 Idcirco nulli nauulum portare feruntur
 Vt ex hac vita functi: nisi sacra feramus
 Nos, & suffitus, adeunt Acherusia templa
 Ore illi vacuo: danace non indiget ullus.

Aristophanes autem in Rhanis duos obolos
 postea nauulum eiusdem fuisse, scripsit in his
 versibus:

ἐν ῥηθιαρίῳ τυνητοῖσ' ἀνὴρ γέραν
 Ναυτῆς δ' ἰδῆ εἰ δὴ ὀβολῶ μισθὸν λαβῶν
 Mercede capta nauta τὸ senex vehet
 Binis obolis in naue parua protinus.

Neque tamen ea parua mercede semper con-
 tentus fuit, sed aliquando ab Atheniensium Im-
 peratoribus, ne illi aequari multitudini cogeren-
 tur, auctum est Charonti stipendium, & vsq; ad
 triobolum peruentum est. Tanta fuit antiquo-
 rum nonnullorum dementia, vt inferos etiam
 auaritia & numorum desiderio vexari arbi-
 trati sint dicitur nonnullos Charon viuos ad in-
 feros traiecisse: nā Hercules, Ulysses, Orpheus,
 Aeneas, Theseusq; eo descendisse memorantur,

enī, quæ omnia ficta sunt, vt singula suis locis explicabūtur. Soli ex omnibus hominibus Her-
mionenses nullū nauū mortuū in hos include-
bāt, quod sibi breuissimum esse ad inferos de-
scensum dicerent; quamvis ille poeta vndique
tantundem itineris esse ad inferos inquit :
εις αἰδὴν ἰθὺία κατὰ λυσις, εἴτ' ἀπ' ἀθηνῶν
σεῖς εἰς, εἴτε νέκυσ νέισσαι ἐκ μερόν.

μηδ' ἄν' ἀνιάτω πάτρης ἀποτὶλε θανάοντα,
πάντοθεν εἰς ὄφρων εἰς αἰδὴν ἀνεμος.

Vndiq; recta ibis fera tartara, siue ab Athenis
Mortuus accedas, seu magis à Moros.

Nec doleas procul à patria quod forte peribis,
Vndiq; nanq; idem ad tartara ventus aget.

NVNC quid hæc fabulosa significant expli-
cemus. Charon Erebi & noctis filius dicitur,
quia animas trans Acherontem, & Stygem, &
Cocytum ac Phlegethontem traiecit, quoniam
ex illa hominum mente, quæ prius erat confu-
sa, peccatorumque tenebris inuoluta, ac mihi-
mè examinata conscientia, prius illi motus qui
superius nominati sunt, per illa flumina exo-
riuntur: deinde vbi innocentia opinio aut inno-
centia proxima deliberatio in posterum integri-
tatis seruanda, surrexit, quæ per præteritorum
scelerum penitentiam comparatur, cum piget
summi Dei voluntatem per auaritiam, crudeli-
tatem, impietatemque offendisse; tum spes de
bonitate Dei exungit, atque inde legitia, quæ nos
trans ea turbulenta flumina traiecit & Charon
appellatur. Hæc ad seueros iudices intrepidos
nos deducit, hæc in grauissimis periculis nos cō-
solatur & adiuvat, hæc pro viatico est quocum-
què accedamus. Quare si quis rectè conside-
ret, inueniet antiquos omnes animorum motus
illos qui sub mortis tempus in homine nasceren-
tur, sub his fluminum signemus fuisse comple-
xos. Nam cum senex sit Charon, quid aliud si-
gnificat, quam rectum consilium, & quæ ex il-
lo concepto pronenit, letitiam: aut quæ alia læti-
tia in mortuū homine excitabitur, quam illa
que nascitur ex opinione innocentie aut è spe
venie? Illa verò quæ ad obolos nauumque
portitoris artinet ego ridicula esse cenfeo, & pro
simplicium mulierularum opinionibus inuen-
ta, & tanquam ad inuentæ fabulæ probabilitatē
admissa à sapientibus, si modò hæc ab illis ma-
narunt. nunc de Cerbero dicamus.

De Cerbero. CAP. V.

VB1 superiora illa flumina mortuorum ani-
mæ traiecessent, tum Cerberus atrocissi-
mus canis inferorum custos in spelunca quadā

ante fores Plutonis recumbebat; qui omnibus
ingressuris humanissimè blandiebatur; at nemi-
nem patiebatur exire, sed omnes egressuros al-
tissimis & maximè horrendis latratibus deterre-
bat. Hic Cerberus è Typhone & Echidna natus
est, vt scripsit Hesiodus in Theogonia. quod au-
tem seruaret inferorum sedes, ita testatur Virg.
libro 6.

Cerberus hac ingens latratu regna trifauci
Personat, aduerso recubans immanis in antro.

Eius formam corporis canis per similem fuisse
dicebant, cuius tamen è capite angues densissimi
pro villis pendeabant, vt ait Horatius in libro ter-
tio Odarum:

Cessit immanis tibi blandienti
ianitor aula

Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant angues caput eius. atque
Spiritus reter, saniesq; manet
ore trilingui.

Huius totum demique dorsum pro villis ser-
pentes habuisse, & anguinea cathena vinctum
fuisse videtur significasse Tib. lib. 3.

Nec canis anguineo redimitus terga carhenæ,
Cui tres sunt lingue, ter geminumq; caput.

Tria capita illi fuisse testatur ita Sophocles
in Trachiniis:

ἀδὴ τρία κρανον σὺν λακ' ἀπρίσμαχόντε.
Canemq; Diis efferum, huic trinum caput.

Quod etiam affirmavit Cicero in primo li-
bro Tusculanatum disputationum. at Hesiodus
in Theogonia quinquaginta capita illi tribuit,
vt patet in his carminibus;

Δεύτερον αὐτίς ἐτίκτην ἀμήχανον ἔτι φατειὸν
κέρβερον, ὠμνήσθη, αἰδέα κίνα χαλκῆς ἄσπον.
πεντηκοντακέφαλον, εἰναιδέα, κρατερόντε
Crudelem rursus catulum parit illa nefandum,
Cerberon, vñōtratum custodem, ferrea cui vox.
Quinquaginta simul capita: illis nilq; pudoris.

Veruntamen Hæcius illum centum capita
habere scribit: quem & cauem inferorum
nominat, & eius diligentiam ita describit:
ἐκεῖ δὲ λέγουσιν εἶναι τὰς τῶν ἀνδράπων ψυχὰς,
ὅς φυλάσσει ὀκίωον τὴ ἀδὴ, ὅς ἔχει ἑκατὸν κεφα-
λάς. ἢ λέγουσιν ὅτι τὰς εἰσερχομένους μετὰ κο-
λακείας προσδέχεται, τοὺς δὲ ἐξελθόντες βέλων-
τας οὐκ ἐὰν εἰδέτις. τολμύσειε τὰ ταχέως αὐ-
τοῦ λαβέσθαι καταδαπανᾷ αὐτὸν. Ibi ho-
minum animas esse inquit, quas Plutonis ca-
nis custodit. qui centum habet capita. Aiant
præterea quod accedentes animas cum blandi-
ijs excipit, at egredi conantes derurbat: quare,
si qua celeriter effugere conetur, illam repente
corripit ac vorat. Sic etiam Horatius illum
cecatum

centum capita habere scribit in secundo Carminum;

Demittit atras belua centiceps

Aures.

De illius forma ita meminit Apollodorus lib. 2. Δωδέκατον ἄδλον ἐπετάζην κέρβερον ἐξ ἄδου κομίξεν· εἰχέδ' ἐ ἄτος τρεῖς μὲν κύων κεφαλὰς, τὴν δ' ἑρᾶν δράκοντος, κατὰ δ' ἐτὶ νότε, παντοίων εἶχεν ὄφρων κεφαλὰς. *Diodecimum certamen impositum Herculi, Cerberum ab inferis educere. Habebat hic pro communi sententia tria canina capita, caudam draconis, ac in tergo variorum serpentum capita. Quem Hesiodus in Theogonia & blandiri ad euntibus ut diximus & vorare egredientes animas ita inquit;*

*Δεινός δ' ἐ κύν προπάροιθε φυλάσσει
Νηλεΐης· τέχνη δ' ἐ κακὴν ἔχει· ἐσμεν ἰόντας
Σαίνοι· ὁ μὲν ἔρῃ τε κ' ἄστυν ἀμφοτέρησιν.
Ἐξελθὲν δ' ἐκ αὐτῆς ἐὰ πάλιν· ἀλλὰ δ' οὐκ εὖ
ἐσθίει, ὄνκε λάβησι πυλέων ἐκτοσθεν ἰόντα.
Hic canis horrendus nigra limina servat,
Præditus aris mala, cauda blanditur & aure
Vtraque accedat si quis, eundem contra
Conetur quisquam, hunc avidam mox condidit
in alium.*

Atqui cum nullos esse inferos putarent antiquorum nonnulli, scriptum reliquit Pausanias in Laconica non solum nulla esse Deorum regna subteritanea, quod anime devenirent, ubi de vita excesserint, sed Cerberum etiam tetrum ac immanem serpentem fuisse, qui iultrum haberet in spelunca quadam apud Tanarum: qui quemcumque momordisset, continuo vis veneni interirebat, ut fenit etiam Hecateus Mithesius, quare dictus est canis inferorum. Hanc serpentem primus omnium Homerus, ut ait Pausanias, canem appellavit, qui nihil tamen de illius forma fabulatus est, cum posteri & cerberum nominarint, & tot illi beluæ capita iniunxerint. Alii fabulati sunt illum ab inferis eductum fuisse ab Hercule, per eam speluncam, quæ non procul distat à Tanaro, qui cum primus lucem fenisset, vomuit; ex quo vomitu spumaque oris natum est aconitum, ut asserit Strabo libro octavo Lucretius Epicureus philosophus, quoniam hæc reuocare à voluptatibus videbantur, non solum cerberum de medio ex Epicureorum sententia sustulit, sed omnia profus illa quæ supplicium aliquod nefaris hominibus apud inferos post mortem minitarentur: cum ita scribat in lib. 3. sui poematis:

*Cerberus & Euris iam vero, & lucis egenus
Tartarus horriferos eructans faucibus estus,
Hæc neque sunt usquam nec possunt esse profecto.*

Fuerunt qui fabulas has conati sint ad historias, verasque narrationes traducere. Dicunt enim quod cum Theseus & Pirithous Helenam rapuisset, quæ obuenit Theseo, coactus est, Theseus iurare se opem laturum Pirithoo dum is quoque aliquam eximiam mulierem sibi raperet. Tunc in Epiro Aidonei Molossoform Regis eximia forma filiam esse audientes, edcontenderunt, ut illam raperent. Est autem idem Aidoneus, & Aides, & Orcus, & Pluto vocatus. huius filie nomen fuit Proserpina: mater, Cere: canemque habuit acerrimum, qui Cerberus dicebatur. Inuebatur cum Cerbero pugna, qui Proserpine nuptias peterent, qui victi laniabantur, hanc Theseus cum Pirithoo per insidias rapere conati sunt, quos cum non ut procos, sed ut raptore accessisse intellexit Aidoneus, in vincula coniecit, ac Pirithoom cani statim vorandum exposuit. Theseo, cum sponte sua non accessisse cognouisset, pepercit: at in custodias tradidit, ut scripsit Zezes, & Phytarchus in vita Thesei. fabulati sunt postea patre Theseum & Pirithoom ad inferos descendisse, Plutonisque uxorem Proserpinam rapte voluisse, quod ita attigit Virgilius libro sexto: *Nec vero Alcidem me sum lazarus euntem
Accepisse lacu, nec Theseia Pirithoomis,
Dixi quanguam geniti, atque inuicti viribus essent
Tartareum illo manu custodem in vincula posuit
Ipsius a solio regis traxit, trementem:
Hi dominam Diis thalamo deducere adorti.*

Atque hæc ea sunt quæ de Cerbero, fabulati sunt poætæ: nunc illorum sententia est exprimenda. Cur Cerberus Echidnae & Typhoni filius dictus est. Nam si rem hanc ad naturæ vires conferamus, nihil aliud erit Cerberus, qui rerum naturalium generatio: cum enim Typho ardēs sit; frigidissimūq; animal Echidna, quæ viperam significat, ex harum qualitatuum commistione fit ortus rerum naturalium. hinc efficitur ut animalibus de cælo ad inferos descendentibus, hoc est nascentibus. Cerberus blandiatur: at contra nitentes, moriturus scilicet animas deterreat, quia natura clamat nec equo animo interritum ferre potest. Qui terram Cerberum esse putant, has easdem vires illi dare nihilominus coguntur. Hunc in spelunca obscura habitare dixerunt, ob ignorantiam sui, & ob sordidas res, ex quibus singula oriuntur: alij propter sepulchrorum tenebras putant, cui vipers tribuerint pro villis, quoniam id animal in sepulchris frequenter versetur. At pro vi occulta terre, quæ sepulta cadavera absumit, & pro ratione temporum, quæ plurimum

nam conferunt ad celeritatem aut tarditatem corruptionis, illi tot capitum numerum addiderunt. Ipsum siquidem nomen significat se pulchrum esse cerberum, quia *κέρειος*, caro est, *βροτῶν* autem voro. Atque hæc ad vim naturæ. Hunc extraxit Hercules, quia virtus nominis sui perpetuitate & sepulchri & mortis vires infregit, & ab omni temporum iniuria se vindicavit. Qui ad mores, vitæque humanæ institutionem hæc transtulere, cerberum avaritia esse, diuitiarumque cupiditatem arbitratur: quæ non nisi malis cogitationibus oritur: cum nemo vir bonus diues breui equat, est enim avaritiæ proprium advenientibus opibus blanditi, at ubi vel in res necessarias faciendus est sumptus, grauius ferre, diseruciari, & prope præ mœnore insanire. quod si vlla necessitas opes ipsas in lucem extraxerit, tum reclamatione

anarus, & nulla cum dignitate vel iudicio ipsas pfundit: quare visa luce cerberus vomuisse dicitur. habet multorum capitum numerum, vel quia multorum scelorum & flagitiorum principium & fons est avaritia; vel quia mortales in multas miseras inducit, cum alij ferro, alij veneno, alij alijs insidiarum generibus propter diuitias opprimantur. quippe cum nullus sit anarus, quem & filij & vxor & coniuncti omnes non quam citissime decedere cupiant. Dicitur esse cerberus in obscura spelunca habitare, quoniã omnium propè vitiorum stultissimum sit avaritia: cum neque sibi proficit, nec reliquis nec sibi vel posteris gloriam comparare studeat, sed semper inter sordidos & obscuros homines versetur. At Hercules, quæ virtus est animi magnitudo, cerberum in lucem extraxit, sibi que perpetuam gloriam com-

O

parauit.

paravit. Quis enim sine opibus facilem esse sibi viam ad perpetuitatem nominis affirmaverit? Ille sane nihil aliud putanda sunt à viris prudentibus, quam commodiores rationes rerum præclare gerendarum, nunc de Parcis dicendum.

De Parcis. CAP. VI.

ET quoniam nihil horum sine Parcarum imperio & voluntate fieri poterat, ut creditum est ab antiquis, tempus iam postulat ut de illis loquamur. Fuerunt autem Parcae sorores tres, ita concordēs, ut nulla unquam illarum dissensio, sicuti cæterorum Deorum, audita fuerit. Has Iouis & Themidis fuisse filias scriptum reliquit Hesiodus in Theogonia hoc pacto: Δεύτερον ηγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἢ τέκεν ἑσάς.

ἐνομιμήντε, Δίκηντε, καὶ εἰ ρήνην τε δαλῆαν. Αἴτ' ἔργ' ἑράουσι κατὰ θυνοῖσι βροτοῖσι. Μοῖρας θ', ἢς πλείστην τιμὴν ἄσπερ μητιέτα

καὶ ἄσπερ, λαχέσιντε, καὶ ἄτροπον, αἶτε δίδουσι θυνοῖσι ἀνδράποισιν ἔχειν ἀγαθόντε κακόντε. Inde Themis duxit Saturnius: hæc parit Horas, Eunomiaque, Dicenque, Irenen deinde virentem: Omnia manant miseris mortalibus ista.

Parcas: quis multum mox Iupiter addit honoris, Clotho, & Lachesis, simul Atropou, hæc bona cunctis.

Hæc mala dant, nutuque suo res quas geruntur.

Idem tamen poeta in eodem libello Nectis filias & Parcas & Mortes, siue fata malueris nominare fuisse scribit, cum illas inter Nectis filias connumeravit, ut patet ex eo versu:

καὶ μοῖρας, καὶ κῆρας ἐγένετο νηλεστοῖνας. Et parcas parit, & Mortes mala multa ferentes.

Cui sententiæ accessit etiam Orpheus, qui ita scripsit in hymno in Parcas:

Μοῖραι ἀπειρέσιαι, νυκτὸς εἰλατέκνα μελαίνης.

Immensa Parca, nigrantis pignora Nectis.

Alii necessitatis, siue (ut ait Græci) ἀνάγκης filias esse Parcas crediderunt. Has in spelunca quadam sublimi habitasse scripsit Orpheus, atque inde ad humana opera, ubi liberit, evolare solitas:

καὶ ὑτέμου εὐχομένου πολυόνουμοι, αἴτ' ἐπὶ λίμνης

ἐρανίας, ἵνα λευκὸν ὕδωρ νυχίας ὑπὸ θερμῆς ἴηγυται, ἐν σκιαρῶ λιπαρῶ μυχῶ εὐλίδα ἀντρά

Ναύουσαι, πεπότηθησθε βροτῶν ἐπ' ἀπείροντα γαίαν.

Audite orantem, celebres audite sorores.

Quæ excelsis colitis stagnis, quæ murmurat unda De Nychia tepida umbræ quæ habitatis in antro Marmoreo, celeres hominum, per ævum volatis.

Alii putarunt has ex illa confusa & informi materia cum Paræ pastorum Deo natas fuisse, quæ Chaos ab antiquis fuit appellata: sequæ in illam speluncam recedisse unde quocunque liberet facile consolaretur. creditæ sunt ipsæ Parcæ esse Deorum scribæ atque quidquid euenturum esse nascentibus iam tum hominibus impartiri ut testatur Homerus in lib. η. Odysseæ:

Πίσυται ὄρα σοὶ αἶσα, κατακλώθεσε Καρτεία Γένομένῳ νῆσαντο λίω, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

Cuncta feret, quæ facta dabunt. Parcæque, seu nati Nascenti nevere, parens quando edidit ipsum.

Non desuetunt qui & id munus habere Parcas crediderint, & è nulla necessitate natas, sed maris esse filias, sicut innuit Lycophron in his versibus:

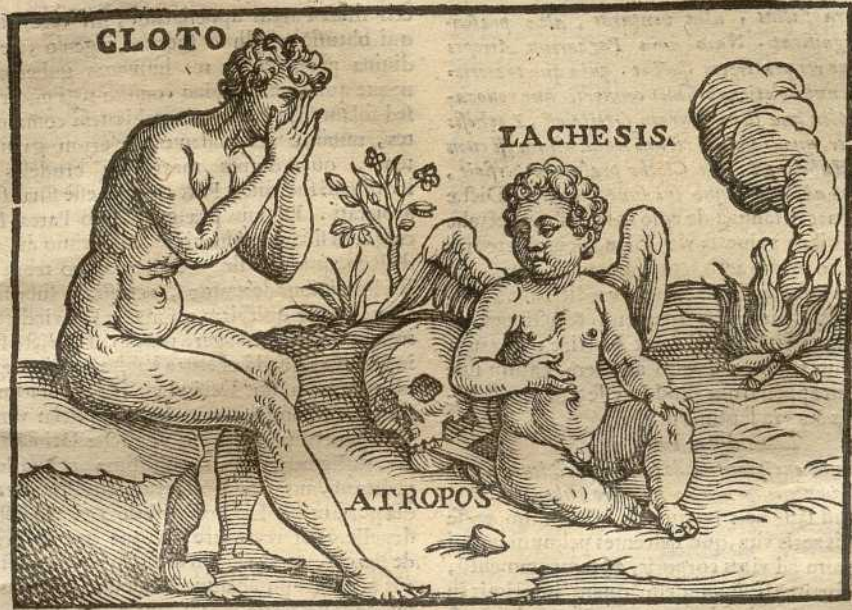
Τυαὶ γὰρ ἐνασῆρας ἀμναμοῖ τριπλαῖς Πηναις κατεκλώσατο θυναῖς ἀλός.

Parcæ senis maris severa filia.

Fillis tribus iam destinant adulteros.

Has parcas triformes nominavit Aeschylus in Prometheus: quæ pro Diis summa religio colebantur apud Sicyonios, & eodem prope ritu, quo vocatæ Eumenides, ut testatur Paulinus in Corinthiacis. Harum Parcarum nomina varia fuerunt: nam ut scribit in Atticis Pausanias Venus cœlestis una fuit earum quæ Parcæ appellabantur, nam maxima. Idem scribit in Eliacis feminam quædam apud Eleos sculptam fuisse dentibus & unguibus aduncis quatis fera immaniorem, quæ inscriptio unam fuisse è Parcis significabat Mortam nomine. Idem rursus in Achaicis: Fortunam omnibus fororibus Parcis potestate præcellere. deinde in Arcadicis, Lucinam ἐλυιον, quasi Lanificam dixerim, unam esse putavit è Parcis, quæ dicta est Pepromenes: quæ Saturni multo fuit antiquior: quod etiam sensit Lycius Delius antiquissimus poeta, qui hymnos cum in alios Deos, tum in Lucinam composuit. Patet ex his, è quibus genitæ sint Parcæ, & quot, & quod earum esset officium, & quæ illarum essent nomina: nunc quid occultatum sit sub his, inquiramus.

EXISTIMARUNT antiqui, quibus Christiana sapientiæ semina nondum immortuerant, omnia quæ nascerentur siue animalia, siue essent plantæ, siue edificia, ac civitates, non solum proprium habere Genium a quo perpetuè gubernarentur:

zetur: sed etiam sub Parcarum atque fati potestate esse sita, ita vt quoties nasceretur aliquid, illi post certum dierum numerum ex ordine fororum vel ferro, vel igne, vel aegritudine, vel fideratione, vel alio mortis genere esset pereundum: quam necessitate nulla ratione, nullaque hominis prudentia deuitari posse putarunt: atque eandem vim in omnia sese extendere, Hanc vim Latini scriptores Fatum vel Parcam at Graeci μοῖραν vel αἶσαν dixerunt: de cuius fati necessitate ita scripsit AEschylus in Prometheus.

τὴν τε προμένου δὲ
 χρὴ αἶσαν φέρειν.
 Statutum vero

Opus est fatum perferre.
 Id ipsum fatum ineuitabile esse, dixit ita Euripides in Ione:
 ἀνικτὸν τοῦδ' ἐστὶ καὶ πολυμυτέον.
 τὰ γὰρ πεπρωμέν' ἐδ' ὑπερβαῖν ποτ' ἂν.
 Hec sunt ferenda, conuenit, considerare.
 Decreta fato praeterire quis queat?

Sed hoc etiam apertius enucleauit Homerus in lib. ζ. Iliadis, qui non solum multum tribuit fati, sed etiam propriam esse Parcam singulorum credidit, quae quid euenturum esset singulis cum nascerentur, staueret:
 μοῖραν δ' ἐτινάρημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν.

ἔ κακόν, κδέμεν ἐσθλόν ἐπὶν τα πρῶτα γένηται.

Non potuit Parcam quisquam uitare uirorum, Fortis uel timidus: cum uisit luminis auras.

Et Apol. in r. Arg.
 μοῖραν ἀνέπλησεν, τὴν γὰρ θέμις ἔποι' ἀλύξαι
 θνητοῖσιν, πάτη γὰρ περὶ μέγα πέπταται ἔρκος.

Impleuit Parcam: mortalis vincere nullus
 Quam potuit: circumuoluit septa omnia praes.

Arbitratus est Herodorus fatum non hominibus solum, sed etiam Dijs ipsis dominari: qui ita scripsit in Clio. τὴν πεπρωμένη μοῖραν ἀδύνατα ἐστὶν ἀποφυγεῖν καὶ θεῶ. ipsum autem fatum deuitare nec Deus quidem ullo pacto potest. Quid aliud tres Parcae, quam tria tempora, instans, elapsum & uenturum scilicet existimatae sunt? nam vt est in libro de Mundo, siue Aristotelis sit, siue alius cuiuspiam; τρεῖς αἰμοῖραι κατὰ τοὺς χρόνους μεμερισμένα νῦ μα ἀτράκτων τὸ μὲν ἐξηρηρασμένον, τὸ δὲ μέλλον, τὸ δὲ περιεσφόμενον. τέτακται δὲ κατὰ μὲν τὸ γεγὸς μία τῶν μοιρῶν ἀτροπος, ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἀτρέπτα, κατὰ δὲ τὸ μέλλον λέχσεις, εἰς πάντα γὰρ ἢ κατὰ φύσιν μένει λήξις, κατὰ δὲ τὸ νεστός κλωθῶ συμπεραίνουσατε καὶ κλώθουσατὰ οἰκεία. Tres sunt Parcae iuxta tria tempora diuise, quarum alia

res transactas, alia venturas, alia presentes significat. Nam una Parcarum Atropos nomine res prateritis spectat. quia qua praterierunt, nulla ratione possunt conuerti. aut reuocari. Alia qua futuri curam sortita est, Lachesis dicitur, quoniam qui verum naturalium est euentus, stabilis est. At Clotho presentia perficit, illaque absoluit, qua sui sunt muneris. Dictæ sunt Parcæ stamina de colo nascentibus detrahere, quibus vniuersa vite fortuna contineretur: quia pro primo aeris temperamento, quem nascentes infantes imbiberunt, crediti sunt à philosophis & mores, & fortunam, & actiones, & vim etiam vitalem habere & haurire: quarum omnium rerum euentum ac finem. Fatum siue Parcæ appellarunt illud ita esse testatus est Iuuenalis Satyra septima in his:

— distat enim qua

Sydera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem.

Illud sane non negauerim plurimum posse in nobis aeris vim, quo nascentes primum imbutur, tum ad vires corporis, ad temperamentum, & ad fortunæ benignitatem, quam imprimi in nobis occulta vis siderum, tum etiam ad morum bonitatem, & animi magnitudinem: quod etiam expressimus ita in nostro libello de Venationibus:

Scilicet & multum refert ad corpora, vires,
Et mores, genitale solam qua sydera spectent.

Nullam tamen vim aëtorum esse putamus tantam, quæ vim inferre vel nolentibus nobis possit, vel rationis consiliumque potentiam opprimere: si quidem corpus animi habens, at non contra corporis animus parat & obtemperat. Neque me tamen præterit, quidquid ex antea-tis rebus accidat, illud fatum à vulgo sapientum vocari solitum, quod alii Fortunam vocarunt, eum minimè viderent omnia diuino quodam ordine gubernari ac nihil frustra accidere, neque à nullis antecedentibus principiis.

AT nunc, quid ad motum probitatem sub his occultari senserint antiqui, ex his discentiamus Cum Parcas Iouis & Themidis, quæ iustitia est, filias esse dicerent: illud significare voluerunt, quidquid vnicuique eueniret, illud & iure & promeritis, rerumque gestarum dignitate contingere, & altissimi Dei consilio. Qui vero minus erant perspicaces, & in his magis tæxuebant, illi non pro meritis singulorum, sed ex inordinato fortunæ cursu mala & bona hominibus euenire putarunt: quare ex illa prima cõfusa materia Parcas euocatas dixerunt. Qui ex inscitia hominum mala contingere putarunt, ii No-

ctis filias Parcas appellarunt, illi vero etiam qui obtusiore adhuc fuerunt ingenio, neque diuina prouidentia res humanas gubernari, neque quidquam diuino consilio regi putarunt: sed solam suppliciorum acerbiter considerantes, minimè perpendentes scelerum grauitatem, quia omnes maris filii crudeles & inordinati fuerunt, Parcas matris esse filias sunt arbitrati. Diuinus præterea Plato Parcas Necessitatis filias nominauit in duodecimo dialogo de Rep. quoniam supplicia, quæ pro rebus gestis hominibus debentur, necessario subeunda sunt, neque quisquam vir malus Dei vindictam iustam denique effugere potest. Hæc dictæ sunt in spelunca quadam obscura habitare solite, quoniam occulta sunt Dei iudicia, neque statim ad sceleratos homines conuolant supplicia: verum ubi opportunum tempus vindictæ Dei accesserit, nulla neque arx munitissima, neque legio peditum, aut cataphractorum equitum præsidia possunt ab homine nefario Dei vindictam depellere vel retardare. Atque hæc dictæ sunt de Parcis, pro quorum arbitrio animæ ad inferos accedere putabantur: nunc de iudiciis inferorum dicamus.

De Mino.

CAP. VII.

SEd quoniam vulgus imperitorum non facile intelligebat omnes animi nostri recessus, omnesque cogitationes Deo esse cõspicuas, quare vel præmia vel supplicia singulis promeritis tribuerentur: idcirco necesse fuit crassa quadam & populari ratione hominibus id fieri aliquo pacto persuadere: quare iudices & tortores animarum post mortem apud inferos constituti sunt, qui singulos confiteri sua scelerata cogent, vt singulis deinde vel præmia vel supplicia pro seuerorum iudicum sententia darentur. Inter hos iudices præcipuum locum obtinuit Minos Rex Cretæ Iouis filius; de quo ita scripsit Homerus in lib. 4. Odys.

ἐνθ' ἵπτοι μίγνα ἴδον Διδε ἀγλαδὺν ἴδον
χρυσέον σκήπτρον ἔχοντα θεμιστεύοντα
κύρατιν

ἤμενον, οἱ δέ μιν ἀμοιβὰς ἔπιροντο ἀνακτα
ἤμενοι ἐσαότρε κατ' εὐρυπυλῆς αἰδὸς δῶ.

Hic vidi Minoa Iouis de semine natum.

Iura sedens umbris dabat hic, septimumq; tenebat
Quem Regem stantes, quem Regem iura sedentes
Pescabant; aulam diuis qua turba frequentat.

Natus est autem Minos ex Europa, quam alij Phœniciis, alij Agenoris filiam crediderunt, & ex Iouis concubitu, quæ Sarpedonem etiam

& Rhadamanthum peperit, ut ait Æscius. Hic cum furtiuo partu natus est credideretur, post Iouis Astherij obitum impediatur à Cretenſibus quo minus in paternum imperium ſuccederet. Quare cum perſuadere Cretenſibus niteretur ſe diuinitus regnum eſſe ſuſcepturum, Neptuno ſe taurum immolaturum vouit, ſi ſibi fauſtum ſignum oſtenderet. Cum taurus inſignis repente è mari apparuiſſet, regnum illi a Cretenſibus delatum eſt, ut ſcripſit Zezes in hiſtoria 19. primæ chiliadis. Reliqua quæ ad labyrinthum, Dædalumque pertinent, in Dædalo explicabimus. Fuerunt qui dixerint Minoem fuiſſe inſulæ hoſpitem Crete, alij putarant fuiſſe indigenam, at non Iouis filium. Verum difficilimum huiuſce rei veritatem inuenire exiſtimo, tum ob varias ſcriptorum ſententias, tum etiam ob temporum interuallum. Ephorus autem Minoem Rhadamanthos cuiuſpiam antiquiſſimi, & propter iuſtitiam ac æquitatem celeberrimi viri imitatorem fuiſſe ſcribit, qui poſtea propter iuſtitiam Iouis filius fuit exiſtimatus. Homerus in Odyſſ. τ. non Iouis filium poſtea, ſed ε'αριςήν tantum, diſcipulum ſcilicet Minoem nuncupauit, quem per annos nouem ſcribit regnaſſe in Creta, ut patet in his :

κρήνη τις γαίεσι μέτω ἐνὶ οἴνοπι πόντω,
καλλὴ καὶ σίπειρα περιέρυτος. ἐνδ' αἰθροποί
Πολλοὶ ἀπερέσοι, καὶ ἐνὲν κοντα πόλινες.
Ἄλληδ' ἄλλον γλῶσσα μεριγμένη. ἐν μὲν
ἀρχαίοι,

ἐνδ' ἐτεόκριτες μεγαλήτορες, ἐνδ' ἐ κιδάρες,
Δωρίεες τε τριχάϊκες, δίοιτε πελασγοί. (γὰρ
τοῖσι δ' ἐνὶ κνωσὸς μεγάλη πόλις, ἐνθατε μί-
ε'ν νεόρος βασιλευσε Διὸς μέγαλε ε'αριςὺς.

Creta mari medio iacet inſula: fertilis illa eſt,
Et multis habitata uiris. hanc undiq; fluctus

Pulſant: ſunt urbes hic nonaginta, nec vnus.

Eſt ſermo, è cunctis ſed miſtus. ſunt ibi Achiui.

Magnanimi, & veri Cretes, pariterq; Cydones,

Martigena Dores, gens & diuina Pelasgi.

Has inter Gnoſus præclara urbs, ipſeſq; Minos

Diſcipulus Iouis hic nonum regnauit in annum.

Quamuis Euſebius & alij ſcriptores, non parum inter ſe de numero annorum, quos Minos in Creta regnauit, diſſentiant. Vſus eſt (ut aiunt) Minos Rhadamanthi opera viri quidem boni, ſed qui tamen regias artes non profuſus fuerat edoctus, quem Minos in vrbe habuit legum cuſtodem, cum extra urbem Talais opera vteretur, qui vocatus, fuit Aereus, quia tabulas creas per vicos circumferret. Fama eſt longè lateque Minoem mari imperaſſe, atque

propter Androgei mortem bello Athenienſibus illato illos tributarios feciſſe, ut in Theſeo ſcriptum eſt à Plurarcho, & nos ſuo loco declarabimus. Habuit Minos Androgeum, Glaucum, Deucalionemque filios, & Phædræ & Ariadnæ memoriæ prodidit Zezes 19. primæ chiliadis Minoem à filiabus Cocali per dolum fuiſſe ita necatum: cum fugientem Dædalum inſequens veniſſet in Siciliam, à Cocalo per benignè hoſpitiæ, accipitur, tum ab eius filiabus, bulliente aqua arte Dædali laqueari, ſummoque fatigio domus repente demiſſa, in balneum perfulus enecat. fuit eius filius etiam ex Acacalide Oaxus, qui nomen dedit vrbi Creteſi. Verum ſiue Iouis & Europe fuit filius, ſiue ob ſuas virtutes Iouis filius dici meruit, iudex apud inferos fuit creditus, ut ſcripſit Plato in Gorgia; Εγὼ μὲν ἐν ταῦτα ἐγνωκὸς πρότερος ἢ ὑμῖν, ἐποίησα μιν δικάσας ὑμῖν ἐμαυτῷ, δύω μὲν ἐκ τῆς ἀσίας, μίνα τε γὰρ ραδάμανθυν, ἕνα δὲ ἐκ τῆς εὐράπου, αἰακὸν. Ego ſanè vel vobis prior cum hæc ipſa cognouerim, filios meos iudices inſtitui, duos quidem ex Aſia Minoem ac Rhadamanthum; vnum ex Europa Aeacum. Atque omnia hic aſcribam, eorum quæ ſequuntur hæc eſt ſententia: hi ergo poſtquam mortui homines eò acceſſerint, iudicabunt in prato, & in triuiu, ex quo geminæ procedant viæ, altera ad Tartarum, altera ad inſulas beatorum. Aſiaticos Rhadamanthus: eos verò qui ex Europa accedent, Aacus iudicabit. Minos illud erit muneris, ut ſi quid fuerit ambiguum diudicet, ut quam iuſtiſſimum fiat iudicium. ac legitime in poſterum animæ demittantur. Hæc ſunt illa quæ traduntur de Minos inferorum iudice ab antiquis, quæ ſpectant ad id, de quo agitur, negotium. Nunc de reliquis iudicibus tranſigamus.

De Rhadamantho. CAP. VIII.

RHADAMANTHVM etiam Iouis Aſtherij & Europe filium ob ſingularem prudentiam & æquitatem animarum fuiſſe iudicem antiqui ſcriptores tradiderunt. Hunc aiunt omnium hominum ſuæ eratis fuiſſe temperantiſſimum, cuius temperantiæ admiratus Theognis, hæc de illo cecinit:

εἴδ' εἰ σωφροσύνην μὲν ἔχοις ραδάμανθιος αὐ-
τοῦ,

Πλείοναδ' εἰδ' εἰς ἀολίδα σίσιφα.

Quorum catminum ſententia hæc eſt:

Non tibi ſi ipſius temperantia ſit Rhadamanthi,
Pluraq; cognoscas Aeolide Siſypho:

Fuerunt

Fuerunt enim, ut constat, legumlatores Crecentium antiquissimi, viri optimi ac iustissimi: inter quos hi dicantur excelluisse. Erat Rhadamanthus praefectus inquirendis criminibus praecipue quae quis in vita commisisset, ut testatur Virgilius libro sexto:

*Grosius hac Rhadamantibus habet durissima regna
Castigarq; aud. iq; dolos subigiq; fateri
Qua quis apud superos furio letatus inani,
Distulit in seram commissa piacula mortem.*

Hic & Aea us virgam tenere solebant dum iudicarent, ut scripsit Plato in Gorgia. Memoriae prodidit Cicero lib. 1. Tusculanarum Disputationum, quod dixit & Plato in Socratis Apologia, non hos solos fuisse iudices apud inferos, sed etiam Triptolemum ijs fuisse additum. Sic enim scribit Cicero. Id multo iam beatus est, te, cum ab ijs qui se iudicum numero haberi volunt, euaseris, ad eos venire, qui vere iudices appellantur, Minoem, Rhadamanthum, Aea cum, Triptolemum; conuenireq; eos qui iuste & cum fide vixerint, Rhadamanthum tamen exulē ē patria profugisse scribit Iliacus, quia fratrem suum interfecisset ita enim inquit: *μετά γὰρ θάνατον ἀπὸ τρυφῆς παρὰ δέμανδρος ἀνελὼν Ἰδίου ἀελφὸν φυγὼν ἐκ κρήτης, καὶ ἐν ἀκαλέα τῆς βοιωτίας ἐλθὼν, γαμεῖ τὴν ἀλκμήνην.* Post Amphitryonis mortē profugit Rhadamantus, quia fratrem occidisset et Creta: atq; in Ocaleā Boeotia ciuitatē profectus Alcmenā duxit uxore. Illud est proprium virtutis vt viri boni patriā vbique inueniant: neque vllus est locus honorificus, quin pateat virtuti: quare qui se in aliquem locum, vt propriam patriam includendum putat: aut qui, nisi vbi natus est, se viuere non posse arbitrat, is omnino vel animi vel consilij est inops: cum solis plantis natura propriam patriam tradiderit, vbi illas affixit. Nunc de Aeaco dicamus.

De Aeaco. CAP. IX.

AEACVS & ipse mortuorum iudex, ex Aegina Asopi filia & Ioue natus esse dicitur quam in ignem conuersus compressit, ut inuit Ouid. in lib. 6. maioris sui operis, in his: *Aureus vt Danaen, Asopida luserit ignis.*

Compressit enim illā in Insula Aegina, quae ita ab ipsa vocata est Fama est Aegine colonos aliquando vniuersos morbo fuisse absumptos, ita vt solus Aeacus fuerit superstes: qui cum (vt aiunt) grauiter ferret insulae solitudinem, Iouem precatus est, vt pote Iouis filius vt aliquo pacto homines repararet, cum ita inquit apud Ouid. lib. 7.

*Iupiter d dixi, si te non falsa loquuntur
Iste sub amplexus Asopidos Aegina.
Nec te magne pater nostri pudet esse parentem,
Aut mihi reddere meos, aut me quoque corde
pulchro.*

Iupiter illius precibus commotus formicas, quae in amosa quercu & vacua vagabantur, in homines mutauit, vt testatur idem poeta & Hesiod. in Theogonia, qui inquit:

*Μένος ἐὼν ἡσχαλλεῖ, πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
ὄσοι ἐσάν μύρμηκες ἐπιράτε ἐνδοθιήσοι,
τὰς ἀνδρας ποίησε, βαδύζωνε γυναικας.
οἶδ' ἦτοι πρῶτα ζευξαν νεας ἀμυρμηκίας.
Solutus tristis erat: hominum sator atque Deorum,
Insula quas habuit formicas protinus omnes
Has homines facit, ut mas est, ut saemina in illis,
Hi falsus primum sulcarunt puppibus vnda.*

Hi vocati fuerunt Myrmidones, quia Graeci myrmicas formicas vocent. Ceterum tanta fuit autoritatis & exificationis Aeacus, vt cum diuturna siccitate vniuersa Graecia laboraret, responsum sit a Pythia ijs qui Delphos ea de causa legati accesserant, placandum esse Iouem: quod facile impetrari posset, si deprecatore Aeaco vterentur: quare impetrata Ioui Panellenion templum fuit erectum, vt diximus. Huic tres filij fuisse dicuntur et duabus mulieribus, Phocus ē filia Netei Plammathe, Telamon & Teleus ex Endaide filia Chironis, quam vxorem duxit vt testatur Iliacus.

NVNC quid significant hi iudices perquiramus. Vbi Parcae alicuius stamina expulerint, ac mortis instar dies, tunc animus motu in hominis, vt dicebam, id futurum praesagiens vniuersam vitae suae rationem examinat: atque ad praesentiam & iudicium conscientiae vt ita dixerim, omnia antiqua peccata reuocat. Nam cum autem nostrae partim rationem dominari dicant sapientes, partim rationi illam minime obtempere, rursus expertis rationis pars in iracundiam propensa est, pars alia appetentia ducitur. Hi iudices igitur primi si quid per iracundiam, aut per huiusmodi animi affectus perpetratum sit, aut per appetentiam illegitime diuidant. His accedit ratio ipsa pro Minoe, quae rursus si quid a prioribus iudicibus non sit discussum, aut si quid sit ambiguum, examinat. Quare si quis se grauissima scelera aduersus sanctam Dei religionem, vel aduersus patrię incolumitatem, vel aduersus eos quibus plurimum pro acceptis beneficiis debebat, commisisse inuenit per iram, aut per auariciam, aut alicuius libidinis expletae causa, aut propter ambitionem, ille grauissimis animi cogitationibus ante extremum vitam diem

diem necessario discutatur, suoque vel ipsius iudicio iam grauissimis suppliciis putari dignus. Sin contra leuissima sint peccata quae cō miserit, tristatari quidem animus, quia Dei voluntatem offenderit, ac eum diuinæ clementiae venit in mentem, statim illi spes veniae suboritur. Qui verò piè sanctèque se vixisse inuenierit per vniuersum vitæ suæ cursum, maior hunc lætitiæ capit, quàm vlllo orationis genere explicari possit. Quid enim tam iucundum, quid tam optabile, aut tam gloriosum cuiquam esse potest, quod tam præclarum viaticum ante summi Dei tribunal, quàm conscientia ab omnibus sceleribus libera aut quæ dinitia, quæ nobilitas, qui honores cum animi nullus turpitudinis sibi consciæ fœlicitate, vel etiam præclarorum facinorū memoris, comparari potest? illi mœrotes qui è conscientia multorum scelerum exsurgunt, illi inquam sunt tartara, illi Phlegetontes, illi Styges, illi Acherontes. At lætitiæ quæ ex integritatis & innocentiae memoria oritur, illi sunt campi Elysi, illæ beatorum insule, illa summa fœlicitas animarum, quam viris bonis antequam sapientes proponebant. Hæc enim omnia futuram Dei vel vindictam, vel remunerationem præfagiunt: hæc illa sunt omnia quæ sapientes antiqui de inferis ad coercendam ab omni turpitudine multitudinem excogitarunt. Illa grauitas suppliciorum in sacris libris, quæ sceleratis proponuntur; aut præmiorum magnitudo, quæ viris bonis iam non amplius fabulosè, sed verè à summi Dei filio Christo est proposita, atque eadem nulla vi humana est explicabilis. Dicuntur ab antiquis inferorum iudices fuisse Iouis filii, quod anima nostra, in qua sunt illæ prædictæ iudicandæ facultates, diuina est & ab anima mundi (vt v oluerunt antiqui) tanquam aliqua eius portio, in hæc corpora profecta. At enim quid est hæc anima mundi, nisi Deus omnipotens, qui omnia curat, omnia gubernat, omnia quæ veniunt in generationem dispertit ac distribuit? quod fabulati sunt Aeci precibus formicas in homines si ille conuerfas, quid per hæc fabulam significat? antiqui, explicauit Theagenes in rebus quas scripsit Aeginetarum, lib. 3. quod Aeginetæ periri erant aliquando in insula quia frequentibus piratarum, aliarumque nationum incurforibus infestarentur: qui cum minime scirent resistere, in speluncis tanquam formicæ delitescebant. Aecus autem naues ædificare illos docuit, populosque ad rei militaris exercitationem euocauit, quare timore deiecto, externisque viribus paulatim resistere docti, è speluncis in aper-

tum prodierunt: inde è formicis in homines di-
cuntur fuisse conuersi, vt scripsit Zetes histo-
ria 133. septimæ Chiliadis. At Strabo lib. 8.
fabulæ locum datum fuisse inquit, quia formi-
carum more terram fodientes vt agriculturæ
locum haberet, ad petras transferrent fossasque
incolerent, ne in ædificia sumptus facerent. alij
dicunt eos prius formicarum more ex illis fru-
ctibus qui sponte nascerentur, in speluncis
congestis victasse, ignaros profus agriculturæ
aut navigationis & omnis politioris victus,
quæ omnia per Aecum edocti dicuntur è for-
micis in homines fuisse conuersi. Hoc ipso vsi
sunt Græci deprecator: quia virorum bono-
rum & iustorum & temperantium preces pos-
sunt vel vniuersis ciuitatibus à Deo veniam &
calamitatum finem impetrare atque de iudici-
bus inferorum satis dictum est, nunc de Eume-
nidibus dicatur.

De Eumenidibus. C A P. X.

AT enim quia poterat nonnullos ea fallere
opinio, quod possent descendentes ad in-
feros sua crimina occultare; cum & pauci he-
mires multis peccatis testes adhibeantur, & si
qui fuerint testes, illos non eodem tempore esse
perituros, eum prius mortui iudicentur, quàm
testes accesserint recessit fuit persuadere multi-
tudini imperitorum, quibus impressi iam erant
in animo hi iudices, & tortores esse, & suppli-
ciorum ministros his iudicibus assistere, qui mi-
rificis modis varijsque supplicij reos confiteris
quid turpe in vita egissent cogent. Adde
sunt igitur illæ quas varijs de causis modò Fu-
rias, modò Erinnyas, modò Eumenides no-
minarunt. quæ Iouis celestis & inferni manda-
ta afficiendis meritis calamitatibus hominibus
exequerentur, & quæ ministre essent prædic-
torum iudicum in excutiendis cuiusque sceleribus.
Dictæ sunt autem Furiæ à furore, quo
sentes homines ob conscientiam scelerum ex-
agitantur. Erinnyes ab ἐρινύω, quod indignari
ac magis opere commoueri significat: Seueræ
à quibusdam ob acerbiteratem. Eumenides di-
ctæ sunt ab Ορεστε, quia Palladis consilio illas
Argos profectus placasset, à benenolentia &
mansuetudine eum prius ab indignatione Erin-
nyes dicerentur: vt scripsit Sophocles in Oedi-
pode in Colono:

Ὡς σπᾶς καλῆμεν εὐμενίδας ἐξ εὐμενῶν
ἐρίων δέχεται τὸν ἰκέτην σωτηρίων.

Ipsas vocamus Eumenidas, peiorē
Quod supplicium seruauerint amabili.

Eumenidas fuisse Noctis filias testatur Lycophron in Cassandra his versibus :

ἡμιος ξυναίμιες πατρὸς αἰ νυκτὸς κόραι
πρὸς αὐτοφόντην· σπῖνον ὀπλιτῶν μέρος.

Fratres ubi patris puellæ filie
Noctis parauerunt graues in mutuas
Cedis .

Et Aeschylus in Eumenid.
ἡ μῆς γὰρ ἐσμὲν νυκτὸς αἰανῆς τέκνα.
Nos filie Noctis sumus grauissima.

Alij noctis & Acherontis filias fuisse Eumenides crediderunt. At Orpheus in hymno quem scripsit in Eumenides, illas Plutonis, Iouis terrestris & Proserpine filias dixit in his :

κλυτέμυ εὐμενίδες μεγαλόνομοι εὐθρονοι βελῆ
Ἄγναι θυγατέρες μεγάλοιο Διὸς χθόνιοιο.
Φερσεόνης τ' ἐρατῆς κέρης καλλιπολόμοιο.
Audite Eumenides me orantem mente benigna,
Terrestrius Iouis, & casta, & dignissima proles
Inferna Iunonis .

Hesiodus in eo libro quem scripsit de Origine Deorum, è terra & Saturni sanguine natus esse Erymides putauit, cum Iupiter patri proden-la abscidit, ac guttæ sanguinis in terram cecidissent, ut est in his :

ἴσασι γὰρ ῥαδάμιγγες ἀπέσθην αἱματὸ ἐσταί
Πάτας δέξατο γαῖα. περιπλομένονδ' ἐνιαυ-
τόν
Γέναιτ' ἐριννῆς τε κρατερὰς, μεγ ἄλασε γίγα-
τας .

Tumque fluxerunt atro de sanguine gutta,
Terra bibit cunctas. mox & labentiibus annis
Edit Erinnyas hæc tristes, magnosq; gigantes.

Epimenes poeta Cietensis scriptum reliquit illas Euonymes & Saturni filias fuisse, ut patet ex his versibus:

Γείματο δ' εὐού μιν θαλερῶν κρόνος ἀγκυλο-
μήτις,
Ἐκ τῶ, καλλίκομος γένετο χρυσοῦ ἀφροδίτης
μοίματ' ἀθάνατοι, κ' ἐριννῆς αἰολόωροι.
Euony-

*Eunonymen teneram Saturnus duxit, & illi
Nascitur alma Venus primū, Parca inde decora,
Aeternāq; simul nascuntur Erinnyes atræ.*

At Sophocles in Oedipode in Colono Terræ
& tenebrarum filias illas esse scribit in his:

— αὐ γὰρ ἐμβολοὶ
δεαὶ σὺ ἔχουσι γῆσε καὶ κότε κόραι
— nam terribiles

Terræ & tenebrarum tenent nata Deæ.

Hæc ait Hesiodus in libello de Diebus esse
Rixæ filias, vindicesque peccantium, in quos
iussu Plutonis animaduertunt, & die quinto Lu-
næ natas esse:

ἐν πέμπτῃ γάρ ῥησιν ἐριννύας ἀμφιπολεύειν,
ὄροντι νινυμένους, τὸν ἔρις τέκε πῆ μ' ἐπιόρκους
Ἰνδε die quinto Eumenides versantur, & errant
Vltrices, quas Rixa parit pœnam perituris.

Et Virgilius in primo Georg.

quiniam fuge: pallidus Orcus,
Eumenidesq; sata.

Atque id quidem ex Pythagoricorum senten-
tiâ, qui numerum illum in diebus lunaribus ius-
titie & equitatis diem esse tradiderunt. Nam
& exuperans adimit, & quod deficit, restituit
equitas, quorum utrumque est iudicis munus.
Istud ipsum efficit dies quinta, quæ prima ad-
dit deficienti, eum altera quinta labentis & occi-
dentis mensis adimat, quod exuperans. Diceban-
tur Eumenides pro capillis angues contortos ha-
bere in morem cincinnorum, ut innuit Horatius
in secundo Carminum:

— & intortis capillis
Eumenidum recreantur angues.

Sic Catullus in Argonaut.

Quare facta virum multantes vindice pœna
Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
Frons expirantis præportat peccatoris iras.

Et in primo Elegiarum Tibull.

Tisiphoneque impexa feros pro crimibus angues
Saurit: & huc illuc impia turba fugit.

Fabulati sunt antiqui neque has quidem se-
uerissimas Deas Cupidinis vim potuisse diuitate,
quando scriptum reliquit Menander in rebus
fabulosis. Tisiphonem in amorem cuiusdam
pueri formosi Cytheronis nomine incidisse,
cuius desiderium cum ferre non posset verba de
congressu ad illum perferenda curavit. at is
formidandam aspectum veritus, neque respon-
so quidè dignâ fecit, quod illa unum è suis draconi-
bus è capillis conuulsium in eum coniecit, quod
serpens intra nodos, constringens interemit, ubi
Deorum misericordia mons ab illo dictus fuit,
qui prius Aferius dicebatur. Sophocles præterea
in Electra sic Erinnyem eripedem nominauit:

— ἀδεννοῖς.

κρυπτομένα λόχοις χαλκώπες ἐριννύς,

— Ingrauibus

Insidijs Erinnyes aripes latens.

Licet autem ex lib. 7. Iliadis cognoscere has
Furias tanquam aues aeriagas à poetis fuisse
vocatas quia volantes ad iussu sceleratorum
supplicia conuolarent:

ἀλλὰ ζεὺς, καὶ μοῖραι, καὶ ἡε φοβοῖταις ἐριννύς.

Iupiter, & Parca, quæq; aera transit Erinnyes.

Has in vestibulo inferorum habitare dixe-
runt poætæ, de quibus Virgilius cecinit libro
sexto:

Vestibulum ante ipsum, primisq; in faucibus orci
Luctus, & ultrices posuere cubilia curæ.

Pallentesq; habitant morbi, tristitq; senectus.

Et metus, & malefunda fames & turpis egestas.

Terribiles visu formæ, lachrymæ, laborq;.

Tum consanguineus lathi sopor, & mala mentis

Gaudia: moritiferumq; aduerso in limine bellii,

Ferreisq; Eumenidum thalami.

Qui idem tamen postea in duodecimo illas
& ad solium Iouis assistere scribit, & eius nu-
tum obseruare si quando mortalibus calamita-
tes velit immittere.

Dicuntur gemina peste cognomine Dire,

Quas & tartaream Nox intempesta Megaram

Vno eodemq; tulit partu paribusq; reuinxit

Serpentum spiris, venosofasq; addidit alas.

Hæc Iouis ad solium, sanisq; in limine Regis

Apparent: acnuatq; metum mortalibus agris.

Harum nomina, & locum ubi habitabant
apud inferos, atque adeo officium declarauit
Orpheus in hymno quem scripsit in Eumeni-
des:

κλυτε δεαὶ πάντιμοι, ἐρίβρομοι, ἐυράστειαι

τισιφόνητε καὶ ἀλληκτώ, καὶ δία μέγαυρα.

Νυκτέραι, μύχαι, ὑπὸ κενθροῖσιν οἰκί' ἐχουσαε

ἀντρω ἐν ἡερόεντι παρὰ συγός ἱερὸν ἕδωρ.

Ἐχούσαις βελείσιν ἑροτῶν πεποτημέναι αἰεὶ.

Horrisona hæc audite Dea veneranda propago.

Tisiphone, & simul Allesto, & diuina Megera.

Nocturna, arcane, umbroso que habitatis in Ætro

Sacratas fluij Stygij nigrantis ad undas.

Consilia at non recta virumq; volatis acerbeq;.

Ac deinde:

ἄλλ' αἰὲν θνητῶν πάντων ἐπ' ἀπέρογα φῦλα

ὄμμα δίνης εφορῶτε δινασπόλοισιν αἰὲν ἔσσαι.

Iussu ita qua oculos gentes torquetis ad omnes,

Instititq; affleat semper, rectisq; ministra

Cum grauissime scelerum vltrices haberentur

Eumenides, magna fuit earum reuerentia

apud omnes gentes: atque ita ut illarum nomi-
na nemo propè auderet proferre. quare hæc in-

quit Electra apud Euripidem in Oreste :

ὄραμά τιν γὰρ αἰδ' ἔμαι θεᾶς
εὐμενίδας, αἰ τὸνδ' ἔξαμιλλῶνται φόβῳ.
nominare haud audeo

Eumenides, quæ istum pavore territant.

Orestes idcirco cum suas calamitates quas passus fuerat ob matris cædem, Iphigeniæ in Tauris enarraret, vbi in mentionem Eumenidum incidisset, illas ἀνομιμῶς θεᾶς appellavit, hoc est Deas, quas nominare non liceret, quia propter severitatem nemo illas nominare aude- ret. ita enim scribit Euripides in illa tragœdia:

εἰς τὰς ἀθύνες δὴν' ἔπεμψες
Δίκην παρασχέειν ταῖς ἀνομιμῶς θεαῖς.
hinc me pedem

*Apollo ferre iussit Atticum in solum,
Anonymis iussit & Deabus solvere.*

Tantus verò fuit earum timor, vt cum cæ- cus OEdipus in Atticam ductus fuisset. Dea- rum quæ Erinnyum nemo intrasset, nescius cui Deorum dicatum esset, aut quæ foret eius lo- ci religio, magnus Atticorum colonorum con- cursus fuerit ad ipsum OEdipum, qui mi- rabantur illum eò ausum esse ingredi, cum ipsi neque aspicere quidem lacum prætereun- tes audent, vt est in OEdipode Colono apud Sophoclem.

Πλανάτας τις ὁ πρόσβος, ἔ
δ' ἐγγύχιος. προσέβει γὰρ ἔ
κ' αὖν πατ' ἀσιβίς ἄλσος ἐς
τὸνδ' ἀμαμακτὰν κορᾶν,
αἰ τρέμομεν λέγειν.
καὶ παραμειβόμεθ' αἰδ' ῥκτος.
Erro nam quispiam senex, at non
Indigena: non adijisset is vnguam
Lucum glabrum Erinnyum grauium,
Quas tremimus vel dicere.
Nec intuentes transimus.

Neque id sanè iniuria cum tantopere essent graues ac implacidæ, vt si quis spectandi cau- sa vel cæde vel aliquo incæsti aut impietatis ge- nere pollutus in Eumenidum templum illud intrasset, quod illis Orestes in Cerynea Acha- iæ oppido dicatur, continuò fieret mente cap- tus, dirisque terroribus exagitaretur vt ait Pausanias in Achaicis. Illas arbitrati sunt an- tiqui vestibus atris fuisse indutas, vt ait Ifacius, ac nigras vestes Erinnyum vestes appellarunt, quas ἐριννύων ἐσθῆτας vocavit Lycophrò. Co- lebantur eximia religione Erinnyes in Telpha- sia ciuitate Arcadiæ, vt ait Ifacius, quibus ouis nigra praguans mactabatur, totaque combu- rebatur in Carmia Peloponesi, vt ait Sophocles

enarrator fiebant verò illa sacra tacitè, & quie- tis tempore, neque quisquam è nobilibus his sa- crificiis interesse iure religionis poterat, vt scri- ptum reliquit Polemo. Tù illi sacerdotès quæ hæc sa- crificia faciebāt, Hefychidè nominabātur. Hinc & aries facer Hero taciturno ante solemnia im- molabatur, quæ è boni hominis gratia appellabant cuius facellum fuit apud Cydonios extra nouè portas. Quod verò in illis sacrificiis multo pro- libamentis meliceris etiàm vterentur, testatur Callimachus in his carminibus:

Νησάλαι τῆσιν αἰεὶ μελιδέας ὄπας
λήπτραι κ' ἐν ἔλαχον ἰσχυρίδας.
Mellitis succos semper ieiuna sacerdos
Vrere perpetuis affolet Hefychidis.

Vtebantur floribus præterea Sicyonii pro corollis, quo ritu etiàm Parcis sacrificare solem- ne fuit, vt ait Menander in secundo libro mythe- riorum, & Pausanias in rebus Corinthiacis. Ma- gnus erat omnino labor has inuocare, magna- que opus erat veneficis mulieribus sacrificiorum multitudinem, quæ illas ad se allicerent, (nam & hæ plurimum conferre ad veneficam facultatè putabantur) quod patet ex ijs carminibus Or- pheï in Argonauticis, vbi Medea sacrificat pro Iasonis incolumitate, veneficijsq; conatur dia- gonem sopire. Non enim illa sacrificia que- uis ligna admittebant, ex quibus ignis fieret, sed cedrum tantùm, & alnum, & iuniperum, & rhamnum: è quibus pyra fiebat ante foueam quandam triplici ordine excavatam, tum vici- matum illis sacrificijs conuenientium sanguis in foueam effundebatur: at corporum membra super pyra vtebantur, cum quibus mille res, multaque herbarum genera miscebantur cum precibus, quorum magna pars continetur in his versibus:

Σκύμνος παμμέλανας σκυλάκων τρισυγέ-
ρεύσας.
Αἵματι δ' αὖ κάλκανθον ἰδὲ σφύθιον ἔμιξα
κνήκων τ' σχισίν, ἐπί τε φύλλιον αἰετῆς,
ἀργουστάν' ἐρυδρῆν, ἰδὲ χάλκιμον, αὐτὰρ
ἐπί τε.
Νηδυάς ἐμπαήσας σκυλάκων σφτροῖσιν ἔθηκα
ὕδατι, ἐξ δ' αἵμας χολάδας χροῖμιν παρὶ βί-
δρων.
ὄρνιθα δ' ἐσάμενος σφῆρ, κ' ἀπεχθέα χαλλῶν
κρέων ἑλλισάμην, αἰδ' ἐτραλέας ἐπάκυσαν.
ῥήξασαι κενεσθας ἀμειδίτιο βερέδρε,
τισι φρόνιτε καὶ ἀληκτῶ, καὶ δια μέγαυρα,
ἀζαλέας πέδικας φόνιον σέλας αἰσῶσα.
Μαδάμι καυλὸς τρεσ τοσ κουπορε νιγρο.
Purpura tum mista & lanaria sanguini eorum,
Scissilis & cnecus, pulicaria tristis, & una
Additur

*Additur his anchusa rubens, & chalcimus: inde
Oppletos ventres catulorum in vasa repono.
Funditur ad foveas lymphæ, atq; omnia cauatas.
Induor & nigras vestes, ediosaq; pulsans
Aora vocans oro, quæ me audire repente.
Rumpentes tetrici feralia monstra bayatri
Accensaq; iulore facies, crudeleq; lumen,
Tisiphone & simul allecto, & diuina Megara.*

Existimabatur vinum illis omnino non placere in sacrificijs, quare Oedipus (vt diximus) cum in illarum lucum accessisset, iubetur ab accolis eius loci, aquam è perenni fonte afferre, deinde pocula, quædam in hunc vsu parata coronare & labra & ansas lana iuuenis agnæ, vt scribit Theocritus in Pharmaceutria. Deinde cum steterit ad orientem Solem inferias effundere nullum, neque vinum vilo pacto afferre sed post effusas inferias iubetur nouem ramos oleæ ambabus manibus ter ad terram cum precibus deflectere & deicere. His Deabus creditis mos fuit Sicyonijs hominibus pregnantibus oues mactare, ac nullò vt pro libamētis, floribusque loco coronarum, vt traditum est à Menandro in secundo Mysteriorum. Fiebant coronæ è narcisso, quibus coronabantur his Deabus sacrificantes, quæ planta illis erat dicata: siue quia apud sepulchra plerūq; nasceretur, siue quia illæ torporis ac timoris essent Deæ, quod conuenit cum Narcissi nomine. Hanc fuisse plantam vna cum croco coronis Eumenidum dicatur, testatur Sophocles ita in Oedi pœde Colono:

*ὁ καλλιβοτρυς καθ' ἢ μαρ ἀεὶ
Νάρκισσος, μεγάλην θεῶν
ἀρχαίον σεφάνωμ', ὁ, τε
χρυσάυγης κρόκος.
O pulchris vacemus in dies semper
Narcisse magnarum Dearum
Antiqua coronæ, simul &
Aureus crocus.*

Scriptum reliquit Pausanias in arcadicis. Cererem aliquando fuisse nominatam Erinnyem, quia Neptunus, cum illius siltam querentis amore captus esset, illam conatus est vitare: sed cum in equam se Ceres vertisset, & ad Oncium inter armenta pasceret, à Neptuno cognita nihilominus compressa est, cum is equi forma cepisset. Id cum illa grauissimè tulisset, quia furere Arcades ἐριννεύειν dicunt, dicta fuit eo nomine. Apud eosdem erecta fuit Erinny's σταῖα, quæ manu sinistra cistam dextera facem preferebat Plutarchus in libello quem scripsit de sera numinis vindicta, vñ tanquam Erinnyem esse putauit, quæ Adrastia Iouis

ac Necessitatis esset filia, vindex & scelerum ministra, & quæ omnes animas huc illuc cursitantes & terguerfantes comprehenderet, ad supplicium raperet, & in æternas, inuiditas, profundissimasque tenebras demergeret.

NVNC quid hæc significant perquiramus? Nullus stimulus vel acrior vel vehementior conscientia homines ad confitendum impellere potest, quæ vel sine testibus se prodit: quare illa est diligentissima iudicium inferorum ministratrix. Hi timores, qui traditi sunt in fabulis, flagitiosis hominibus assidue ante oculos obuerfantur. Nam (vt ait Cic. in oratione pro Roscio Amerino) nolite putare, quemadmodum in fabulis sepe numero videtis, eos qui aliqui impiè scelerateque commiserint, agitati & perterreri Furiarum tædis ardentibus: sua quemque fraus & suus terror maximè vexat suum quemque scelus agitat amentiaque afficit: suæ malæ cogitationes, conscientiaque animi terrent. Hæc sunt impijs assidua, domesticæque Furia, quæ noctesque diesque penas præteritorum peccatorum à consceleratissimis hominibus repetunt. Atque Orestes nihil aliud esse quam conscientiam, commemorauit apud Euripidem in sua tragœdia, quæ ipsum pro Furijs assidue torqueret & exagitaret, vt patet ex his:

*τί χρέμα πάσχεις; τίς ἂν ἀόλλυσμός;
ἢ σίνεσις, ὅτι συνοῖδα θεῶν ἐργασμένος.
Menel. Quis conficit morbus: quid est tibi mali?
Orest. Quod multa feci turpia hinc conscientia.*

Quid enim aliud sunt istæ Furie, quam affectum vindices, vel potius affectus commissorum scelerum causa? omnia enim flagitia quorum nobis sumus conscii, vel per inuidiam vel per odium, vel propter spem alicuius commodi committuntur. Idcirco τίσις vltio, φόβος cædes est quod scelus per iram aut odium nascitur, quod vlciscitur Tisiphone μαγάρειν verò inuidere significat, quæ Megæra per inuidiam commissa peccata punit. At ἀληκτος nunquam cessantem significat, quæ vitillatio est volupatum; per quas in peccantes Allecto animaduertit. Hæ dicuntur Noctis filie, propter inscitiam mortaliū, & ignorationem rerum futurarum. Quis est enim omnium mortalium, qui non turpe putet, si rem diligentius perpenderit, se illa propter breuissimas voluptates committere, quæ mox æterna supplicia consequentur? aut quis non intelligat indecorum esse homini tanquam beluæ huc illuc his impuris voluptatibus agitari? ex ignoracione sui igitur nascuntur hi affectus, qui vbi in aliqua scelera homines impulerint, disceritur animus, quorum recordatio sit quasi crudelissimi

delissimi & infestissimi in animo torrores. Alii Iouis terrestri & Proserpine filias illas esse tradiderunt, & id quidē iure optimo: nam cū Plutro p̄stit diuitiis, Proserpineque sit vis frugum, vt patebit: quibus ē Dīs ap̄iūs oriuntur furias, quam ē diuitiis, aut vnde ap̄ertius originem capient? quippe cū omnia scelera, omnesque voluptates ē diuitiarum copia, tanquā ex vberimo fonte emanent. Quæ tamen si ad bonum & temperantem virum affluerint illum minimē ē suo instituto possunt deurbare: quare videtur mihi Deus sapientissimis facultates tanquā viaticum ad probitatem optimis earum modesta toribus, aut tanquam duces ad æterna supplicia impuris latronibus, concessisse. Necessē est igitur aut eximie bonum & Dei amicum esse virū opulentum, aut egregie sceleratum, & Dīs hominibusque iniuissimam, qui multa possideat: quoniam nulla diuitiarum præstantia vel bonitatis, vel malitiæ patitur mediocritatem. Idem fessisse mihi videntur, qui ē turpibus partibus Saturni & ex terra natus esse Erinnyes putarūt. Quid n. Saturnus est, nisi tempus? aut quid pendenda partes, nisi turpitudines quæ in ipso tempore committuntur? terra omnium diuitiarum parens est, ex quibus nascuntur. Sunt igitur illæ animi sollicitudines, quæ ob diuitiarum facultatem exurgūt per temporis opportunitatem. Qui Saturni & Eponymes filias putarunt nil diuersum ab his sentiebāt. Hęc, & quæ dictæ sunt superius rationes, in idem recidunt. nam qui Saturni, vel Noctis, qui Terre, qui Telebrai filias esse Erinnyes arbitrati sunt, solo inter se nomine differebant, re ipsa idem putarunt. Quia Erinnyas dictas crediderūt, quia imprecationes exaudirent: nam ἀπ̄ος imprecationes significare inquit, ἀνείν verō perficere & exaudire. Alij quia in terra habitent, cū ἐρα sit terra, valseu habitare est. Dicuntur natæ Erinnyes die quinto Lunæ, ea ratione quæ dicta est superius. Aeripides dictæ sunt, quia cū Dei sint ministri, scelerumque vltices, tardē ad impiorum supplicia mittereatur. non enim Deus repente in sceleratos animaduertit, sed pro tarditate temporis grauitatem pœnarum plerumque compensat. Aeriuaque dictæ sunt, quia cū illi ad impurorum pœnas conuolarent, vbi Deus aliquos vel publicē vel priuatim punire statuisset. Ego tamen aeriuaque ea de causa fingi crediderim, quia vbi vel pestis, vel fames homines inuadit, vel bellorum motus excitantur in animis mortalium, id ex aere quodammodo affecto ita Deo iubente proueniat. Nam hæc tria morborum genera ita sunt

inter se connexa, vt ex iisdem parentibus & eodem partu nata sunt quod ita expressit Virgil. lib. 12.

*Ha Iouis ad solium, sauique in limine Regis
Apparet: acuntiq; motum mortalibus agris:
Si quando lathum horrificum, morbosve Deū Rex
Molitur, meritas aut bello territat vrbes.*

Dicebantur habitare in vestibulo inferorum, quia solliciti sunt præcipud animi morientium, grauiusque torquentur recordatione preteritorum scelerum: quod etiam senserunt ij, qui dixerunt illas ad vnam Stygis in antro quodam habitare. Hoc antrum quid est aliud, nisi obscurosimus cordis & conscientia recessus in quo latent hæ cogitationes, & animorum sollicitudines? Quod per hæc significare voluerunt antiqui soli viro bono omnia esse tuta, solamque integritatem & innocentiam homines intrepidos, & tranquillos ad omnem fortunæ commutatione perducere, iam explicamus superius: ac de furijis satis, nunc dicendum est de carcere impiorum.

De Tartaro. CAP. XI.

VB I sceleratorum animæ multis grauisimisque vitij contaminatæ per tormenta fuerint cognitæ à iudicibus: quod inter voluptates per cæterorum hominum iniurias vixerint, quod patriâ prodiderint: quod multos vel diuitias fefellerint, quod propter auaritiam ob amicos, vel viros bonos, vel parentes, vel benemeritos deseruerint, quod Deorum immortalium religionem ob pecuniam cultumque neglexerint, illæ Furijs prædictis traduntur in Tartarum deducendæ: qui locus est pœnarum, luce omnino carens, neque inde exire in perpetuum licitum est. Hic Tartarus, quod antiquissimus sit locus, omnes affirmant: & Aristophanes comicus illum coætaneum cum Noctē, & confusa mundi materia existimant, vt est in Auiibus:

χάος ἦν καὶ νύξ, ἐρεβόσε μέλαν ἄρπυγιῶν καὶ τάρταρος ἐνυός.

Τῆδ' οὐδ' αἶψ' οὐδ' ἄρα νός ἦν ἐρεβός' αἰ
ἀπείροσι κόλπῳσι.

Chaos erat & Nox Erebusque niger primū, & Tartarus amplius.

Terra nec aer, nec caelum erat: Erebiq; immensus finibus.

Heciodus in Theogonia videtur Tartarum ex illa confusa mole, quæ Chaos vocabatur, genitum esse credidisse; vt ex his licet cognoscere:

ἦτοι μὲν πρότις α χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
 Γαῖ' ἐρύρενος πάντων ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἀθανάτων, οἱ ἔχουσι κάρη νηρόεντος ὀλύμπου.
 τάρταράτ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς ἐνυροδέης.
 Ante Chaos natum: post Tellus ampla, Deorum
 Firma domus semper, colitur quis culmâ Olympi
 Tartarâq; obscura, hæc terra conduntur in ima.

Maximum sanè spacium fuit à Tartaro ad
 terram, & quanto tellus distat ab ipso cœlo,
 tanto à terra tartarum distare putarunt. ut ex-
 pressit idem poeta in his carminibus:

πῶσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον ἐρανὸς ἐς' ἀπὸ
 γαίης.

ἴσον γάρτ' ἀπὸ γῆς ἐς τάρταρον ἠερόεντα,
 ἔννεα γάρνυκτασεκ' ἡμάτα χάλκεος ἄλκμων
 ἐρανὸν δὲν κατιῶν, δεκάτῃ ἐς γαίαν ἴκοιτο.

ἔννεα δ' αὖ νυκτασεκ' ἡμάτα χάλκεος ἄλκμων
 ἐκ γαίης κατιῶν δὲκατῇδ' ἐς τάρταρον ἴκοι-
 τόν περὶ χάλκεον ἔρκος ἐλίηκαται, ἀμφὶ δέ
 μιν νύξ

Τρισοὶ χεὶ κέχυται.

— tum tartarus ipse

Nam patet in præceptis tantū, tendit que sub auras,
 Quantum ad æthereum cœli suspensus Olympum,
 Ferreo nam calo si incus mittatur ab alto,
 Vix poterit decima terram contingere luce.

Ferrea mox si incus terra mittatur ab alta,
 Tartara vix poterit decima contingere luce.
 Aerea septa tenent isthac: nox atra tenebris
 Ordine mox cingit triplici.

Qui Tartarus quod obscurissimus sit indica-
 vit in his versibus Homerus in lib. Iliadis θ.

ἡμιν ἐλὼν, ῥίψω ἐς τάρταρον ἠερόεντα,
 τίλη μάλ', ἢ γὶ βάθισον ὑπὸ χθονὸς ἐστὶ βέρεθρον
 ἔνθα τιδ' ἠεραῖτε τύλαι, καὶ χάλκεος οὐδ' ἔς.
 τόσων ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅσον ἐρανὸς ἀπὸ γαίης.

Aut ipsum capiens obscura in tartara mittam,
 Sunt ubi sub terris vastissima regna barathri.
 Aerea sunt ibi septa, solutiq; ex ære: sub ima
 Tartarum tellure, hæc quantum quoque distat
 Olympo.

Hunc autem & Erebum & Chaos esse lo-
 cum, in quo scelerati homines excruciantur,
 ita declaravit antor Axiochi: ὅσους δὲ τὸ ζῆν
 διακακῶν ἡμάτων ἠλλάθην, ἀγαντα πρὸς ἐριν-
 κύνων ἐπ' ἐρεβός, καὶ χάος δια τάρταρον, ἐνθα ἐχῶ-
 ρος ἀσεβῶν, καὶ Δαναϊδῶν ὑδρείου ἀτελεῖς, καὶ
 ταυτάλη δίδως. At illi quibus per scelera vi-
 ta fuerit transacta, per Tartarum à Eurys ad
 Erebum chaosq; trahuntur, ubi impiorum locus
 est, & Danaidum hydris nunquam satura, & Cy-
 stis Tant ali. Atqui Plato cū in Phædone Tar-
 tarum locum esse intellexerit id, quod ab Ho-
 mero barathrum nominatum fuit superius,

quem locum esse putavit sub terra prope cen-
 trum, è quo, & in quod omnes aquæ laberen-
 tur; sub finem demum dialogi de Rhetorica sce-
 latorum carcerem appellavit his verbis: τὸν δ' ἐ-
 ρείκω καὶ ἀθέως, εἰς τὸ τῆς τίσεως καὶ δίκης
 δεσμωτήριον; ὁ δὲ τάρταρον καλεῖσιν, ἔνεου.
 Qui vero iniuste ac impie vixisse compertentur,
 in punitionis, iustiq; supplicij carcerem, quem tar-
 tarum appellant, accedere. ibi etiam anime
 vincite tenebantur, ut his, declaravit Aeschylus
 in Prometheus;

εἰ γάρ μ' ὑπὸ γῆν νεβρηντὶ ἀΐδωτ' ἐν κροδέγμο-
 εἰς ἀπείραντον τάρταρον ἦνε

Δεσμῶσι δολύτοις ἀχίως πελάσας.
 Nam si me sub terram sub inferos mortuos ca-
 pientes

In immensum tartarum detrussisset
 Vinculis firmissimis asperèq; alligasset.

AT QVE hæc ea sunt quæ de Tartaro ab an-
 tiquis scripta invenimus; nunc quid sub his
 lateat perquiramus. Nonnulli antiquorum
 Tartarum locum esse crediderunt sub utroque
 cardine, ut aiebat Crates, tum ob frigoris acerbi-
 tatem, tum etiam ob diuturnitatem tenebrarū.
 Verū illi meo iudicio falluntur: quia multo
 maiores sunt tenebræ nocturnæ sub æquante cir-
 culo habitantibus, quam prope cardines. Nam
 tamen si continui sunt sex menses vna nox sub
 Arctico cardine, dum Sol à principio Libræ vs-
 que in finem Piscium signa meridiei percurrerit,
 tamen non est adeo obscura nox ut literæ legi
 non possint. quare non videtur is locus obscu-
 ritatis causa posse Tartarus appellari. Ego
 sanè potius accesserim Zezæ opinioni, qui Tar-
 tarum subterraneum incendium esse credidit,
 quia vapores ibi gignantur, quare & clamores &
 strepitus incerti, & tremores apparent, unde Tar-
 tarus appellatus est à Grecis, quia multæ ibi
 παραχαί siue perturbationes existant. Neque
 id nomen fortitus est is locus, quod ibi præci-
 puè, ac nullibi præterea fiant res huiusmodi. Sed
 varia loca varijs nominibus dicuntur: cū id in su-
 blimi sit, æther: cū sub terra, Tartarus vocatur.

At nos quid dicemus esse Tartarū, in quem de-
 ducuntur mortui, unde non amplius datur redi-
 tus: terram ipsam nimirum, sub qua occultan-
 tur cadauera quæ vbi semel deciderunt in perpe-
 tuum carcerem, nunquam omnino resurgere
 possunt. ibi æstantes igne plurimo lacus esse
 dicuntur, & alii rursus congelati, in quos vic-
 tissim anime sceleratorum à damore megun-
 tur, ut ait Plutarchus in libello de sera numinis
 vindicta. His fidem fecerunt loci ignibus
 subterraneis frementes & æstantes propter va-

rios vapores qui sub terra concipiuntur. Fuerunt igitur ista de inferis excogitata ad deterrendos homines à flagitiis: quæ si ita credita essent, pauci omnino scelerati homines, pauci sicarii, pauci latrones in omnibus ætatibus fuissent. Atque vti iam non fabulis; non vanis inuentionibus, non figmentis poetarum amplius, sed soli veridico, soli sapienti, soli bonorum omnium auctori Christo crederetur, vel saltem ab ijs qui se Christo imitatores esse profitentur. Huic æterna supplicia consceleratis hominibus minitanti si crederetur, quis peccaret? quis prædaretur? quis vel fratrem, vel virum bonum pulsaret, aut falleret? quis homo ineptissimus, & omni plebecula rudior ac impudior intrepido animo alterius controuersas iudicaret, si crederet suorum iudiciorum rationem aliquando sibi esse reddendam? cum nulla fides vel antiquorum dictis, vel Christo denique summi Dei filio habeatur: inde accidit vt omnia fraudibus, omnia insidiis, omnia controuersis plena sint, omnia perurijs atq; plusquam in iudicij opulenti hominis, quam legum humanarum vel diuinarum auctoritas, sed malos denique malè perdet. Hactenus de Tartaro satis dictum est, nunc de reliquis inferorum ministris dicamus, ac primum de Nocte.

De Nocte. CAP. XII.

NEXVE Nox quidem paruo in honore fuit apud antiquos quam Deorum omnium antiquissimam crediderunt, cum omnes loco ante Deorum ortus occupasset; & informem materiam, quæ Chaos dicta est. Hanc tamen nonnulli ex ipsa informi materia natam esse putarunt, sicuti testatur Hesiodus in Theogonia:

ἢ χάος δ' ἔρεβός τε, μέλαινά τε νύξ ἐξεγένοντο.

Indo Chaos est Erebus, Nox & tenebrosa creati,

Hanc antiquissimam vocarunt illi poete, qui è Chao natam esse crediderunt, cum neque illam quidem ante mundum in ordinem digestum usquam fuisse intelligant. Sic igitur illam antiquam appellauit Aratus in Astronomicis:

ἀλλ' ἄρα ἰσπερὶ κένο θυτίριον ἀρχαίη νύξ ἀνθρώπων κλάυσσά πόνου χειμῶνος ἐθικεν εἰνάλιον μέγα σῆμα.

Nox antiqua suo curru conuoluitur aram

Hanc circum, qua signa dedit certissima nauis
Commiserata virum metuentos vniuersi casus.

Non iniuria igitur Orpheus in hymnis hæc Deorum, ac hominum matrem appellauit, quod omnia ex illa nata esse credantur, vti his legitur:

Νύκτα θεῶν γενέτηραν αἰείσομαι, ἡ δ' ἐκ γῆς ἀδρῶν
νύξ γένεσις πάντων, ἦν καὶ κὺ πρὶν καλέσμεν.

Te canimus Nox alma parens hominumq; Deum,
Cunctorum alma parens, quam Cyprida dicimus esse.

Hæc vehabatur in curru, vt fictum est à poetis cuius anterotas astra nitescere dicebantur, ac præuia esse, sicut in his scriptis Theocritus:

χάριτες δ' ἄλλοι
αἰερέες εὐκάλιοι κατ' ἀντογα νυκτὸς ὀπαδοί.
Saluētῆς, Noctis

Sydera, qua cantibus tacite præcurritis alia.

Fixerunt hanc Deam antiqui nigris vestibus indutam, nigroque capitis velamine, quam etiam sequerentur astra; ac non solum præcederent, sicut testatur Euripides in Ioue in his:

μελάμπεπλος δὲ νύξ, ἀσείρωτων ζυγοῖς,
ὄχημ' ἔπαλλεν. ἄσρα δ' ὀμιάρτε θεῶ.

Induta nigris vestibus curru insilit.

Nox, astra sunt Deam secuta protinus.

Vehabatur autem à bigis, vt ait Virgilius libro quinto:

Et nox atra polum bigis subiecta tenebat.

Quamobrem Apollonius libro tertio Noctem venientem describens, illam dixit iugum equis imponere:

νύξ δ' ἰσποισιν ἐβαλλεν ἐπὶ ζυγῶ.

Nox iniecit equis iuga.

Quod genus incendendi in Nocte recentius est Homeri temporibus: nam ad Homeri vltique tempora nenio protus poeta tum vestiam fuisse incurru noctem scriptum reliquit. Alii aliam illam fuisse, sicut Cupidinem & Vistoriam, tradiderunt: quam opinionem secutus Virgilius ita scripsit illius libro octauo:

Nox ruit, & fuscis tellurem amplectitur alis.

Alii præterea voluerunt hanc ex Oceano confluere decedente die, sicut idem poeta lib. 4. Aeneidos.

Vertiunt interea caelum, & ruit Oceano Nox,
Inuoluens umbra magna terrarumq; polumq;

Quam tamen non vt ex Oceano, sed vt ex Erebo venientem ita Euripides inuocauit.

Πότνια πότνια νύξ,

ὑπὸς ὄτερα πολυπῶνον σροτῶν

ἔρεβόςθενί θε, μόλε μίλε κατόπτερος.

Verenda

*Verenda verenda Nox,
Quae das somnia miseris mortalibus
Ex Erebo veni, cede cede volucris.*

Et Oripheus ad inferos lucem mittere, ac rursus ipsam, ad illos, accedere scribit in eodem carmine:

ἢ φάος, ἐκπέμπεις ὑπὸ νέρτερα, καὶ πάλιν φεύγεις

Εἰς αἰδ' ἴην.

*Quae lucem pellis sub terras, rursus & ipsa
Tartara nigra petis.*

Huius ubi sacrificaretur, mos fuit ut Gallus immolaretur, tamquam animal silentio aduersarium, ut ait in libro secundo de Diis Theagenes. Multi Noctis filii fuisse commemorantur, nam & Rabiem eius filiam fuisse scripsit Euripides in Hercule infano:

Δαρσέτενυκτὸς τὴν δ' ὄραντες ἔκρονον
λυσσάν γέροντες.

*Rabiem senes hanc nocte natam fide
Cuncti videntes.*

Sic etiam Rixam siue contentionem atque inuidiam eius filias vocavit Hesiodus in operibus & Diebus iniquis:

τὴν δ' ἑτέραν προτέρην μὲν εἰνάτο τὴν ἑρεβηνή.

Namque illam primam pariens Nox edidit atra, & quae in hanc sententiam sequuntur. Deinde idem poeta in Theogonia multos scripsit fuisse noctis filios quasi subuentaneos: ut est in his versibus:

Νύξ δ' ἔτεκε συχερόντε μύρον, καὶ κῆρα μέλαιναν,

καὶ θάνατον, τέκε δ' ὕπνον, ἔτικτε δ' εὐφύλον ὄνειρον,

οὗτ' ἴνι κοιμηθεῖ σαθεὰ τέκε νῆξ ἐρεβηνή

Nox peperit Fatumq, malū, Parcamaq, nigrantē.
Et Mortem, & Somnium, diuersaq, Somnia natis

His peperit nulli Dea Nox coniuncta marito.

Cicero autem in tertio libro de Natura Deorum, cum omnes Noctis filios connumeravit, tum illos patre Erebo genitos fuisse tradidit, ut patet in his: Quod si ita est, Cæli quoque patres, Dii habendi sunt, Aether & Dies, eorumque fratres & sorores: qui à Genealogis antiquis sic nominantur, Amor, Dolus, Metus, Labor, Invidentia, Fatum, Senectus, Mors, Tenebræ, Miseria, Querela, Grætia, Fraus, Pertinacia, Parca, Hesperides, Somina; quos omnes Erebo & Noctematos ferunt.

VERVM de iis que fabulosè de Noctè dici solent, satis. Ex illa nuper commemoratè pestes natè esse dicuntur, quoniam inficitia & malitia mortalium, quæ Nox est mentis, omnium propè calamitatum quæ humanum genus inuadunt, parens est & alitrix, cum æquitas, tanquàm Aquilo leuissimas nubes, has ex hominum conspectu possit propellere. Hæc enim omnia inficitiam consequuntur, cum ea quoque quæ sunt naturæ, possint nonnihil retardari sapientia, aut certè leniora effici, ut senectus, amor, fatum, mors, & alia huiusmodi. Noctem antiquissimam appellarunt, quia antequàm Sol & cælum fieret, nulla erat lux, quam ex Erebo & ab inferis venire finxerunt, cum terram semper circumtear: nam Sole inferiore cæli parte sub terra occultato; apud nos vmbra esse terræ necesse est, cum nihil aliud sit Nox, quàm vmbra terræ. Hanc ipsam Noctem tamen nonnulli Cupidinis filiam fuisse dixerunt, ut testatur Orpheus in Argonauticis in his carminibus:

— καὶ θεοῦ περιπέα κλυτὸν ἔρωτα
Νυκτὸς ἀειγνήτης πατέρα κλυτὸν, ὃν ῥα φά-
νιτα
ὀπλοτέρη κιχλίσκουσι, βροτοῖς, πρῶτος γὰρ
ἐφάνθη.

— *geminum præstantem dicite amorem
Obscure noctis patrem, dixere Thanesem
illum mortales, quod primum apparuit ille.*

Quod certè nulla alia de causa fictum est, nisi quod amoris ratio plerumque reddi non possit, aut quod eius causam cõueniat plerumque nocte & silentio occultari. Hanc in curru vehi finxerunt antiqui, quia nihil cum labore sit diuturnum, & ad narrationis voluptatem. Dicta est eadem mater omnium, quia rerum omnium partum antecesserit, & à nocendo Nox dicitur, ut quidam voluerunt, quia noctis humor infestus sit hominibus, quod vel in laboribus scabie, vel febre, vel alius morbis patet; qui quidem grauiores sunt, magisque infestant per noctem nunc de Morte dicamus.

MORS cum esset sola propè & potentissima omnium inferorum satelles, omnesque mortales ad Acherontem fluvium trauciendo deduceret, nihil propè de se fabulosum audiuit: nisi quod foror esset Somni, ut scriptum reliquit Homerus in lib. ξ. Iliadis:

— ἢ θ' ὕπνῳ ξύμβλητο κασιγνήτω θανάτωιο.
Tum Mortis fratrem Somnum conuenerat ipsa,
quodque à nocte matre sua fuisset educata.
Quare memoratè prodidit Pausanias in Eliacis apud Eleos in templo quodam fœminam expressam fuisse, quæ pueros sopitos sustinere, manu quidem dextrâ, album, at sinistra alterum nigrum, & hunc dormientem inuoluit, ut stertoris pedibus: quorum in descriptiones indicabit, alterum esse Somnum, alteram Mortem, at fœminam quæ illos alebat. Nox erat. Mos erat Morti gallum gallinaceum, sicut Marti & Aesculapio aliquando immolate, quod ea victima Nox letaretur ut silentium suum infestante, ac sepius perturbante. Hanc finxerunt antiqui alas habere nigras, ut ait Horatius in secundo libro sermonum in his,
Sed mors atris cum volat alis.

& illud.

Et mors atra caput fuscis circumuolat alis.

Hæc ipsa mors omnium malorum, hæc omnium humanarum calamitatum, hæc omnium dolorum remedium optimum data est hominibus Dei sapientissimi beneficio, quod in illo Epigrammate suauiter expressit Agathias:

τὸν θάνατον τί φοβείσθε, τὴν ἡσυχίαν γενετήρα
τὸν παύοντα νόσους, καὶ πένιν οὐδ' ὕπνους;
Μῆνος ἀπαξ θνητοῖς παραγίγνεται, ἔδ' ἐπι-
αὐτὸν
εἰδέντις θνητῶν δεύτερον ἐρχόμενον.

Alī d' è νόσοι, πολλὰ καὶ ποικίλα, ἄλλοτ' ἐσ'
ἄλλων

ἐρχόμεναι θνητῶν καὶ μεταβαλλόμεναι.

Cur timor est vobis genitrix Mors alma quiescit?

Quæ morbos placat, pauperumque leuat?

Illæ semel tantum mortales visere suerit,

Nec quisquam vidit mox redisse virum.

Sæpe recurrentes cum vexent corpora morbi

Mutat, hic illuc & sine lege stuant.

Hæc vna durissima omnium Deorum, maximèque implacabilis habebatur: quæ cum nullius precibus flecteretur, nulla etiam sacrificia, nec templa, nec sacerdotes, nec ritus sacrorum obtinuit. Huins duritiam & implacabilem voluntatem ita significauit Orpheus in hymnis:

*Ἦτε γὰρ εὐχαῖς σὸν Πείσει μένος, ἔτε λιταῖσιν
Nec prece, munerebus nec tu placabilis ulli :*

Induta erat veste stellata, quæ erat atri coloris. Hanc miris laudibus antiqui sapientes extulerunt, ut solam portum sedemque mississimam quieris. Hæc multis corporis morbis nos liberat. hæc tyrannorum crudelitati subtrahit, hæc principibus adæquat, hæc omnibus viciis bonis iucundissima accidit, nisi quantum naturæ leges repugnant: neque quisquam est, quin eam lætissimo animo excipiat præter sceleratos, qui graviora se passuros esse post mortem iam nunc viuentes augurantur & quasi præsentiant. Huius laudandæ amplissimum & vberissimum argumentum habuit Alcidasus, qui orationem composuit de laudibus Mortis. hanc multis rationibus æquo animo ferendam esse demonstravit Plut. in consolatoria: & profecto nihil aliud est vita, quam vsura lucis à

Deo nobis mutuo concessa, quæ si reperatur, non egrius ferendum est, quam si in domum amici profecti vespere domum nostram redire: aut instrumentum mutuo acceptum, reddere domino iubeamur: quare nulla certe nobis fieret iniuria si à Deo quod suum est reperatur: de qua quoniam nihil mystice dictum ab antiquis video, reliqua quæ de illa dicuntur fabulose prætermittere decreui, & de Somno pertractare.

De Somno. CAP. XIII.

QUOD Somnus ex Erebo Noctæque natus sit, dictum est iam superius: cui præter supradictas Mortem sororem etiam addidit Orpheus. Huic ἐλπίδες sine spes sorores quidam ex antiquis iniunxerunt. Hunc tamen non ab inferis, sed è cælo missum fuisse ad Palinurum scripsit Virgilius libro quinto:

*Cum leuis aethereis delapsus Somnus ab astris
Aera dimouit tenebrarum, & dispulit umbras
Te Paludine petens.*

Hunc alatum esse tradiderunt poetae, quia
celerissime vniuersum terrarum orbem peragret,
& leuissimus ac tacitus inopinantium oculis
aggradiatur vt ait Tibullus in secundo Ele-
giarum.

Postq̄ venit tacitus fuluis circumdatus alis

Somnus, & incerto Somna nigra pede.

Illud vero, quod scribitur ab Homero in
principio secundi libri Iliadis, non facile intel-
ligo, cur Somnus scilicet à Ioue mittatur ad
excitandum Agamemnonem, quo armari iu-
beret multitudinem: cum sit Somni munus
vel magis etiam opprimere Somno grauatōs,
quam excitare: nisi tamen pro Somno Somnia
ibi intelligantur. Hic Somnus facit vt vulnera,
vt vincula, vt seruitutem, vt carceres, vt om-
nia incommoda mortales, dum ad est, æquo
animo ferant, vt omnium malorum obliui-
scantur, vt omnes animi curæ sollicitudinesq̄
recedant, vt ait Euripides in Oreste:

*Ὁ φίλον ἕπαι δέληγτρον, ἐπίκαρον νόσθ,
Ὡς ἰδύμοι προσήλθεσ ἐν δέοντι γέ.*

*ἄποτνια λιθῆ τῶν κακῶν, ὡς εἰ σοφῆ,
καὶ τοῖσι δὲσερχῶσιν ἐνυκτῆ α θεός.*

Somme à leuamen dulce, & agritudinis

Medela dulcis, vt venis mi optabilis.

Obluio malorum vt apto tempore

Nobis misellis aduenis iucundaq̄.

Hic Somnus tanquam atrocissimus publi-
canus, vt dicere solebat Aristo, dimidium ata-
tis nostræ ad se rapit: quare & Lethes frater
iure dictus est ab Orpheo, & rerum omnium
quies, vt est in hymno in Somnum:

*Ἦπνε ἀνάξ μακρόρων πάντων, θημάτων ἄνδρά-
παν.*

*λυσιμέριμνε κόπων ἠδέϊαν ἔχων ἀνάπανσιν -
καὶ πάσης λύπης ἱερὸν παρὰ μὲν Διον ἐρδων.*

*Ὁ δαδάτε μελέτιν ἐπάγει, ἰυχὰς διασώζων.
αὐτοκασιγνητος γὰρ ἔφους λιθῆς δαδάτετε.*

Somme beatorum Rex, & Rex omne virorum.

Quæ fugiunt curæ, sequitur quæ blanda quies: &

Solus habes grauium solamina certa malorum.

Qui mortis firmam inducens animalia seruas.

Nam germana tibi cum Leibe pallida Mors est.

Sic Ouidius etiam in lib. II. mutationem il-
lum inter Deos ob beneficentiam collocauit,
cum tot beneficia in mortales conferat, vt pa-
tet ex his:

Somme quies rerum, placidissime Somne Deorum,

Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris

Fessa ministræ multæ, reparatq̄, labori.

Cuius mira elegantia, poeticaque suauitate
domum descripsit idem poeta, cui mille filios,
vel potius infinitam filiorum multitudinem
tribuit, sed tres præcipue nominauit, Morpheus,
Icelurus, & Phantasmus. Est enim Somnus om-
nium propere rerum naturalium dulcissimus,
optimus, ac vtilissimus, si moderatus exultat,
cui omnia animalia subiiciuntur, quare iure ab
Orpheo Rex hominum & Deorum dictus est.
Quam misera sit eorum qui ceteris felicissi-
mi videntur conditio, qui summæ rerum suarum
præfecti demonstrant. Homerus in lib. 2. Iliad.
cum omnes Deos & homines dormientes indu-
xerit vno excepto Ioue. Idem poeta lib. 8. in-
gentibus donis à Iunone sollicitatum Somnum
facit, vt Iouem consopiret, qui se id facere
aliis aggressum memorat, sed ea causa iratum
Iouem ipsum in mare deiecit: quem nisi Nox
hominum ac Deorum domitrix seruasset, ad
quam confugit, perisset omnino: quare se id
nulla ratione ausurum contendit. tanta est re-
gum summorumque Imperatorum felicitas:

qui, cum vt Dij coli videantur, omnium etiam
mortalium sunt miserimi. Fabulosam Somni
ciuitatem, in qua Somnia habitare dicebantur,
non ineleganter descripsit in libro secundo ve-
rarum historiarum Lucianus: qui in amplissi-
ma plantie illam sitam esse inquit, circa quam
sylua est frequentissimis procerisque arbori-
bus, quæ papauera sunt, altissimæque man-
dragoræ, atque herbe ibidem complures, quarum
succus inducant soporem, quæ florent vbi-
que in illa plantie. Magna vel peritiosum co-
pia est huc illuc ad illas arbores volitantium, &
uoctuarum, & bubonum, & nocturnarum
animum: neque vllæ præterea aues ibi esse con-
sueverunt Fluuius hanc urbem alluit placidif-
simus Lethe nomine, quem alij Nictiporum
appellant, cuius cursus tacitus est, & oleo per-
similis. Nascitur is è duobus fontibus in ob-
scuro & nulli cognito loco scatentibus: quorum
alter Paunychius, alter Negretus appellatur.
Habet hæc ciuitas duas portas, alteram cot-
neam miro quodam artificio constructam, in
qua omnia prope expressa sunt, tanquam in pi-
ctura, quæ dormientibus vera in somnia occu-
runt: alteram ex ebore candidissimam, in qua &
ipsa sunt Somnia, sed non expressa, at adumbra-
ta tantum. In hac ciuitate templum est Noctis
angustissimum omnium, quod eximia religio-
ne colitur. Tum aliud est Apates Deæ, & aliud
A lethæ delubrum, in quibus vtrisque & ady-
tum esse inquit & oracula. At Somniorum
à quibus frequentissimis ciuitas habitatur nulli
eadem

eadem est forma; siquidem alia sunt gracilia & parua & contortis cruribus & gibbosa, & monstris similia, alia procerâ suauique facie & rubicunda, & aurea, vt ita dicam; alia sunt terribili aspectu, & alata & videntur assidue aliquam calamitatem minitari; alia sunt regali pompa luxuque induta. Quam ciuitatem si quis mortalium ingrediatur, continuo illi sūt obuia domestica Somnia, quæ blandè venientes excipiunt, atque aliquæ semper prædictarum formarum se illis offerunt, modò aliquid latum, modò triste nunciantes, quæ modo fidem ferunt, quod quidem perardò accidit, (mendax est enim magna ex parte illius ciuitatis multitudo & subdola) modò contraria etiam loquuntur, atque in animo excogitauerint.

HACTENVS de Somno, nunc quæ conficta sint de illo, explicemus. Somnum non ausum esse Iouem loquere idcirco fingitur, quoniam illi cui commissa est rerum omnium cura & administratio, dormire non conuenit, neque diuina natura Somno indiget, vt per illum vires recuperet, aut incrementum capiat, cum nullum vel laborem vel incommodum patiat. Lethenque Somni sororem illa de causa faciunt, quia per Somnum omnium erumnarum & malorum obliuiscimur. Qui cum ad multa animalia eodem tempore veniat, & citissimus & alatus fingitur, & Noctis filius. Cum enim noctis humor stomachi vapores ad supremas partes corporis ascendentes augeat, qui postea facti frigore cerebri frigidiores descendunt inferius, atque ita gignant somnum, iure optimo Somnus dictus est Noctis filius.

Ab illo maximè plantarum & animalium omnium fit incrementum, quibus per etatem id licet, quod accidit nocturni humoris beneficio: cum vis diurni caloris interim tanquam occulta vis fermenti in corporibus lateat, dum nox superueniat. Ex his igitur vaporibus nascuntur plures somniorum formæ prociborum, regionum, temporum, impressorum in mente negotiorum, ac pro temperamentorum cuiusque varietate: quæ omnia considerata sunt in explicandis somnijs. Nam somnia sunt tanquam duces aut exploratores aliquando Medicis ad dignoscendos morbos, cum fiant pro vaporibus diuersa, quamuis somnia aliquando formæ sint rerum optatarum, quæ subministrantur ab ipsa phantasia. vt enim ait Artemidorus in lib. 1. de somnijs, ἐνειρος ἐστὶ κίνησις ἢ πλάσις ψυχῆς πολυσχηµόν, σημαντικὴ τῶν ἐσοµένων ἀγαθῶν ἢ κακῶν. Somnium est motus vel significatum anima multiplex significans vel

bona vel mala futura. Consimili ratione spes addiderunt sorores, quia sepius in rebus dubijs, vanosque habentibus exitus, collocantur, quare euanescent tanquam somnia, Alij tamen humana, alij diuina esse somnia contenderunt. Ciuitas autem illa somniorum quæ descripta est superius, propter humorum abundantiam, ex quibus somnia oriuntur, apud Oceanum fuisse fingitur, vt patet ex his carminibus. Παρ δ' ἴσαν ὀκεανῶς τοῦς, καὶ λευκάδα πέτραν,

ἠδὲ παρ' ἡελίοιο πύλας, καὶ δῆμον ὀνείρων.

Oceani fluctus petiere. & Leucada petram.

Et Solus portas, quæ gens insomniæ ferur.

Dicuntur esse duæ Somniorum portæ, vt diximus: atque per corneâ vera somnia exire: quod ita fictum est, quia sicuti ignis in laterna inclusus si cornea sit, & subtilis materia, faciliè lumen transmittit, atque aliquo pacto videtur; ita si corpus hominum fuerit per temperantiâ ab omni sordidorum humorum colluione expurgatum, faciliè anima per id veritatem, & spectra sibi diuinitus oblata recipit, quæ somnia ἐκείνῳ ἐστίν. At si crassa fuerint corpora, & multorum ciborum, vel sordidorum humorum è diuturna crapula oppleta, tunc ea corpora animam tanquam in laterna cui eburnea sunt latera & crassioris materie, inclusam veritatem somniorum intueri non patiuntur: quod per somni portas Homerus explicauit & Virgilius. Didymus tamen pelliculam primam oculorum corneam habere formam sensit, atque visa significare; ebur dentes sunt, quia falsa insomniæ edunt. nam veriora certioraque sunt visa, quàm audita & ab alijs relata. ac de Somno hæcenus, nunc dicamus de Hecate.

De Hecate. CAP. XV.

AT Hecate quibus è parentibus orta sit, non faciliè affirmauerim: siquidem alij ex alijs natam esse tradiderunt. Bacchylides Noctis, filiam esse dixit, cum inquit: Ἐκάτα δαδωρόρη Νυκτὸς Μεγαλοκόπου θύγατερ.

Hecate sacrificera Noctis ampla filia.

Musæus Iouis & Asteræ, Pherecydes Aristei Pæonis filij, Orpheus in Argonauticis Tartari filiam putauit, quam ita cum Eumenidibus ad sacrificia accedere scripsit:

σὺν δ' αἰολόμορος Ἰκνευε
τρισκέφαλος ἰδεῖν ὄλον τέραις, οὐτε δαιτὸν,
ταρταρόπαις ἑκάτη.

Cumq; illis Hecate properans horrenda cucurrit

Cui trinum caput est, genuit à Tartarus olim.

Atque idem Orpheus hanc ipsam Hecaten alibi Cereris filiam & Iouis fuisse scripsit, ut est in his:

ἢ τότε δ' ἠ ἐκάτην Διὸς τέκεν ἑυπατέρειαν
ἐκ Διὸς αἰγιόχοιο.

De Cerere est Hecate sata nobilis atque tonante De Ioue.

Hesiodus antiquissimi eius Persæ, qui fuit & Cœli filius, & Asteriæ filiam Hecaten scripsit: *Γένετο δ' ἀστέρην ἐὺάνυμον, ἣν ποτε Πέρσης, ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα φίλην κελύθειαι ἀκοίτην.*

ἢ δ' ὑποκυσταμένη ἐκάτην τέκε.

Edidit Asteriam pulchram, quam Persea dicunt Vxorem duxisse domum: quæ mox parit illi Natam Hecaten.

Quod etiam testatur Ovid. in libr. 7. maioris sui operis in his:

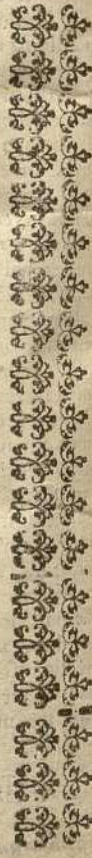
Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras,

Quæ nemus umbrosum, secretaq; sylvæ tegebat.

Et Apollodorus lib. 1. hanc eandem esse Proserpinam, & Hecaten, & Lunam credidit; quare Lucifera dicta est ab Euripide in Helena; *ὡ φασφὸρ ἐκάτη, πέμπτε φάσματ' εὐμενῆ.*

Lucifera Hecate benigna da phasmata.

Hanc terribilem aspectu, proceritateque corporis vel ad mensuram dimidii stadii accedere dixerunt, pedesque habuisse ad serpentis formam, cum vultus & aspectus figura proximè ad Gorgonum natutam accederet. Pro coma densissimi dracones & viperæ, atque sibilantes visibantur; aliæ collum ipsam amplexabantur; aliæ spargebantur in humeros demissæ, ut testatur Lucianus in Philopseud. Dicta est etiam Btmo à fremitu, quoniam in Apollinem inter venandum, cum illam vitare con-

retur, infremiſſet: vel aduerſus Mercurium potius, ut ſenſit Iacius. Vocatam autem fuiſſe Brimo ita teſtatur Apollonius in libro tertio Argonauticorum:

δαίδη θηρῆς

πῦρ ὑπένερθεν ἰεῖς ἐπὶ δὲ μιγάδας χέελοιβας.
Brimō kílaktōn ekátēn ēparagōn aēthlōn.

tuum uasa cremant.

Ignibus impositis miſtim libamina fundens.

Auxilio Brimōq; vocans Hecaten ſibi diuam:

Credebatur eſſe inferorum Regina, ut idem

poeta teſtatur in eodem libro:

Ἐπτάκι δὲ βριμῶ κροτόρορον ἐγκαλέσατα,

βριμῶν κτιπῶλον χθονῖν ἐνεροῖσιν ἀνασταν.

Protonia hac Brimo ſtans terq; quaterq; vocauit.

Brimo nocturnam, Regnam qua imperat umbris.

Hanc canes complures ſequēbantur, ut apparet in his:

ἀμοὶ δὲ τήγχε

ὀξείη ὑλακὴ χθονιοὶ κύνες ἐσθέρζοντο

Hanc circum latrare canes latratibus aliis.

At alii memoriae prodiderunt illam quæ ramo coronatam apparere, quam etiam ſerpentes ingentes habere circa caput in his ſignificauit Sophocles in radices cadentibus ſiue Rizontomis tragedia inſcripta:

ἦλιε δέσποτα, κῆ πῦρ

ἱερὸν τῆς εἰνοδίας ἐκάτης.

ἔγχος, τὸ δὲ ὄλυμπον

καλὸν φέρει, κῆ γῆς ναίησ' ἱερὰς τριόδες

σεφρανομένη δρυσι κῆ πλείσσις

ἄνω σπειρήμασι διακόντων.

O Sol, o rex, & ignis

Sacer in uia habitantis Hecates

Hasta, quam per calum

Reſte fert, ac terra habitat ſacra triuia

Coronata quæ cubus plurimis

Super humeris ſpinis draconum.

Idcirco cum de venefica quadam muliere loqueretur Tibullus in primo Elegiarum, canes Hecates domuisse pro ſcientia veneficiorum & artis magicæ dixit, quia rabidi canes illam ſemper ſequerentur:

Sola tenere malas Medea dicitur artes,

Sola teros Hecates perdomuisse canes.

Dicta eſt etiam canicula Dea, & caniuora, quoniam illi canes immolarentur, ut ſcripſit in Mimis Sophron, & Lycophron:

Ζῆνι δὲ τῶν ἀτρωντῶν κνωσφάγῳ δέῳ.

Zorinthon antrum, mox caniuora ſtat Dea,

Quidam putant canes illi immolari, quia inuſum ſit id animal, cuius latratu phantasmata quæ ab Hecate mittuntur, diſſoluantur.

nam cum aer vel eris tinnito, vel alicuius rei

ſtrepitu concutitur, illa offenduntur grauiſſime: quare non poſſunt diutius conſiſtere. Huic Deæ ſacrificabatur in triuijs, unde etiam Triuia dicta eſt: quod ideo accidit, quia eadem Luna & Diana & Hecate ſit, de qua ſic Virgilius:

Tergeminamq; Hecaten, tria Virginis ora Diana.

Alii dictam fuiſſe Triuiam arbitrat ſunt, quia eadem ſit Iuno, Diana, Proſerpina, Alii triforem illam putarunt, quia nunc in cornua, & propè vacua ſurgit: nunc diuidua eſt, nunc orbe pleno. Alii qui dextrum caput equinum habeat, ſiniſtrum caninum, medium hominis, vel,

ut alii maluerunt, ſuis agreſtis. Non deſuerunt, qui Triuiam vocatam Hecaten putarunt, quia in triuijs ſit expoſita, & à paſtoribus inuenta ac educata. Alii, quia in cælo, in terra, & apud inferos polleat: alii, quia centum grana pro ſingulis tritici ferat: alii, quia centum hoſtijs placetur Hecaten nominarunt: alij, quia centum annos in ſepultos errare faciat. Huic Deæ ſacrificabatur in triuijs apud Athenienſes ſingulis meſibus in nouiſſimo, quo tempore illi qui erant opuſenti, cenam in triuijs expoſebant, ac pauperes eò per noctem conuenientes vorabant, Hecatenq; ediffe dicebant: quam conſuetudinem ita ſignificauit Ariſtophanes in Pluto:

παρὰ τῆς ἐκάτης ἔξειν τῆτο κωθῆα δαι

ἔτε τὸ πλετεῖν, ἔτε τὸ πενήν βέλτιον φησὶ

γὰρ αὐτῆ,

τὰς μὲν ἔχοντας κῆ πλετεῖντας δῆπνον κατὰ

μῆνα προπέμπειν.

τὸς δὲ πέντητας τῶν ἀνθρώπων ἀρπάζειν πρὶν

καταδέναι.

Ex Hecate licet id cognoscere:

An diſcere quam fameſcere melius: iubet enira ipſa

Habentes & diuites canam ſingulis meſibus exponere.

At pauperes homines rapere vel antequam exponatur.

Vocabatur autem ſordida propter id cœnæ genus & parca quia vmbra porro, maſta, maſtidibus, & triglis velci credite ſunt: atque in triuijs præcipuè celebratur, quod ibi (ut diximus) expoſita fuit, ut quidam putarunt, ab Acolo & Phœræa parentibus, à bubulcis Phœretis fuerit educata. Hanc veſtibula domorum tuentium arbitrabantur, quare ante fores atas erigebant, ut in his teſtatur Aëſchylus:

δέσπον' ἐκάτη τῶν βασιλείων πρόδρομος

μελάθρων.

Regalium atriorum præuia Hecate.

Huius vires & officina ita commemorantur

Hecod.

Hesiod. in Theogon.

τὴν πρὶ πάντων

Ζεὺς κρονίδης τιμῆς, πῖρεν δὲ οἱ ἀγλαὰ δῶρα
 μοῖραν ἔχεν γαῖης κ' ἀτρογέτοιο θαλάσσης.
 ἠδ' ἐκ' ἀστρόεντος ὕπ' ἄραν' ἔμμορε τιμῆς.
 ῥεῖ αὐτὰρ ὡς πρόσφρονος θεοῦ ποδ' ἔξετα εὐχὰς
 ἧοὶ ἄλβον ὅ παῖσι, ἔπειθ' ἰδύναμις γὰρ πάσῃσιν.
 ὅσοι γὰρ γαῖης κ' ἄραν' ἔξεγένοντο,
 καὶ τιμὴν ἔλαχον, τῶν ἔχει ἀσάν ἀπάντων.
 nam super omnes

Iupiter ingentes illi largitur honores,
 Muneraq; imperium terrarū, marisq; profundi
 Cunctorumq; simul qu' calum amplectitur altū
 Admittitq; preces facilis Dea prompta, benigna,
 Diuitias præbet, quod ei concessa potestus.
 Imperat hæc cunctis, qui sunt è semine nati
 Et terra & cæli, cunctorumq; sara gubernat.

Præerat & veneficis, quam magicas artes
 exercentes innocare consueverunt cum Luna,
 vt Theocritus scripsit in Pharmac.
 τὰ θεοῖαδ' ἐκάτα, τὰν κ' σκύλακες τρομέοντι
 ὄργυμειαν νεκύων ἀνάτ' ἠ ἦρα κ' μέλαν αἰμα.
 χαῖρ' ἐκάτα δασπλῆτι, καὶ ἄς τέλος ἄμμιν ὀ-
 πηδεῖ.

Terrestriq; Hecate, catulis quæ terror & horror
 Dum per defunctos ruit, & vim sanguinis attri.
 Saluæ Hecate grauis, & nobis hæc perfice Diua.
 Hæc de causa maximè omnium Deorum il-
 lam se colere inquit Medea venefica in his apud
 Euripid.

ἔ γάρ μοι τὴν δέσποιναν, ἣν ἐγὼ δέβο
 μέλιστα πάντων, καὶ συνερῶν εἰλόμην
 ἐκάτην.

Non per Hecaten, ego solo quam maximè
 Vnam omnium quam ferre opem legi mihi.

Vocabatur autem septris, mox illa sacrificia
 fiebant, certis ac propriis ritibus; qui omnes
 propè sunt ab Apollonio expressi ita in lib. 3.
 Argonaut.

Δὴ τότε μέσσην νύκτα διαμμοιρῆδ' ἀφουλάξας
 ἀκαμάτῳ βοῆσι λογοσάμενος ποταμοῖο
 οἶος ἀνευθ' ἄλλαν ἐνὶ σάρασι κναίεοισι
 Βρόδρον ὀρύξασθαι περίγυα. τῶδ' ἐνὶ θῆλυν
 ἀρειὸν σάραξεν κ' ἀδείστον ὀμοθητῆσσι
 αὐτῶ πυρκαῖν εὐ νηῦσας ἐπὶ βόθρῳ.
 Μενοεινῆδ' ἐκάτην περσῆδα μελιόσσοιο,
 κίβων ἐκ δέ παρς σιμβλήϊα ἔργα μελιόσων.
 ἔγρηδ' ἔπειτα θεῶν μεμνημένος ἰλάσσαι.
 ἀψα τὸ πυρκαῖν ἀναγάτην μῦθεσε δέσπος
 ἠὲ ποδῶν ὀρηστιαστρεφῆσαι ὀπίσσω.
 ἠὲ κύνων ὑλάκη. μή πως τὰ ἔκαστα κολούσας.
 Obserua, medium vt nox sederit humida cursū,
 Feminis ipse per as undasq; ibi lotus & vnus
 Cyanæa veste indutus, fodere ipse memento

Mox foueam Iugulata tibi sit protinus ægna
 Femina: & inde super fouea pyra struata cre-
 metur.

Atque voces Hecaten Perseida, mellaq; libant
 Dulcia munera apum places hæc: hincq; peractū
 Rursus abire pyra moueo, conuertere nullus
 Te retro strepitusue pidum, fremitueve caninus
 Cogat: nam sacri fiet labor irritus omnis.

His ita per actis sacrificiis quædam phasma
 continuò apparebant, quæ solebant vocare
 Hecata, etque in varias formas se conuerte-
 bant. Dicuntur mol y, quam ruram agrestem
 esse nonnulli arbitrantur, & laurus, & pulica-
 ria, & rhamnus. & salix, & stella marina, &
 laspis magicis artibus resistere, & alia complu-
 ra plantarum, animalium & lapillorum gene-
 ra: quæ nunc omnia non opus est recensere, de
 quibus scripsit & Albertus Magnus, & Or-
 pheus in libro de lapillis. Præcipuo in honore
 fuit Hecate apud Aeginetas & Beotos, vt me-
 moriæ prodidit Pausanias in Corinthiacis. Cur
 inferorum Dea credita sit Hecate, Sophron fabu-
 lum huiusmodi recitauit, vt ait Theocritū
 enarrator: Cùm Iupiter Iunonem aliquando
 compressisset, nata est puella Angelus nomine,
 quæ nymphis educanda data fuit illa cùm ado-
 lescent, vnguentum quo Iuno perungebatur,
 cùm fieri vellet splendida, occultauit: quod
 eum pyxide Europa Phœnicis filia tradidit. Il-
 lud facinus cùm sensisset Iuno, velletq; in il-
 lam animaduertere, primum Angelus in so-
 mum mulieris, quæ nuper pepererat, confugit,
 atque inde ad efferentes mortuum, vnde abiti-
 tit Iuno Iupiter Cabarnos illam expiare iussit,
 qui in Acherusiam portantes expiarunt, deinde
 mortuorum & terrestris Dea credita est: quæ
 ob predictas causas postea vocata fuit, Hecate.
 Non defuerunt tamen, qui illā natam è Ioue
 & Cerere crediderunt, quæ cum robore cor-
 poris & magnitudine excelleret, ad quærendam
 Proserpinam missa est, & postea, regnis sub-
 terraneis præfecta quæ dicta fuit Hecate ab illo
 tempore, vt quidam putarunt, quia ptecul
 absit a nobis: alij quia ad illa recedendum sit alijs,
 quia centum obeat munia in negocijs natura.
 Ac de fabulosis hætenus.

Quidam ex antiquis scriptoribus Hecaten
 fuisse Perla filiam venatricem egregiam me-
 moriæ prodiderunt, sed tamen immanem, quæ
 si feras non posset assequi, sagittas in homines
 coniecerit. Hæc pharmaca lethifera inuenit
 quomodo componerentur, & in primis reperit
 aconitum, quare formidabilis Dea inferorum
 credita est. Experietatur singularum herba-
 rum

rum vires in cibis, quos hospitibus exhibebat. Pharmaco patrem prius è medio sustulit, accedit imperium, postea Diane erexit sacellum, ubi ad nauigantes Deę mactabat. deinde Aetæa nupta Circeæ & Medeam filias peperit, ac filium Aegialeum. Circe ad pharmaca instructa inuenit & ipsa varias vires herbarum, patreque venenis necato imperium suscepit: sed ob crudelitatem ex illo excidisse dicitur, fugisseque ad Oceanum in insulam desertam vel (vt alij maluerant) in Italiã, ad promontorium ab illa vocatum Circeum Medeę diuersum fuisse cõsiliium inquit: quippe quæ mirificè salutis omnium peregrinorum esset studiosa, cum à forore & à matre multa medicamina didicisset. sepius etiam fuit à patre reprehensa quod per nimiam facilitatem regnum patrium esset in magnum periculum coniectura, cum patri moriendum esset pro oraculi responso cum vir extenuis aureum vellus cepisset. Eius preces cum nihil profecissent, aiunt Aetæam veritum insulas illam in custodias tradidisse, quæ cum fugisset in sacrum lucum Solis ad mare, mox accedentibus Argonautis omnia proposita pericula, & paternam crudelitatem narrauit, & vt per insidias omnes hospites mactare solebat. Deinde ab Argonautis exorta tulit opem Iasoni ad superanda pericula, quia Iason iurauit se illam virginem instabile matrimonium ducturum. Nam & ingentia formidabilique pericula exteris proponebantur antè quam vellus aureum caperetur, & curabat Aetæa per famã crudelitatis omnes externos & aduenas homines ab illis litoribus absterere. Quid igitur per has fabulas significare voluerunt antiqui? Aut cur noctis filia dicta est Hecate? quoniã factorum cuiusq; iordo ac vis est Hecate vt patet è superioribus carminibus Hesiodi, quæ diuinitus in mortalia corpora infunditur, illa Iouis est filia vel Persæ: at quia nulli mortalium ordo ille est conspicuus aut manifestus, ea causa Noctis filia dicitur. Illi qui Iouem rerum omnium moderatorem, existimant, cum omnia ab illo proficisci intelligerent, vim illam quæ occultè per astra ad inferiora corpora agens descenderet, Hecaten Iouis & Asteræ filiam nuncuparunt. At qui Solem omnia prospicere, omniaque audire tradiderunt, & omnibus moderari, illi Persæ filiam Hecaten, vim illam scilicet prædictam putarunt. Eam Luciferam dictam fuisse constat, quia per sempiternos illos astrorum ignes descenderet. Eadem rursus inferiorum Regina credita fuit, quia homines omnes factorum necessitati,

hoc est, Dei voluntati, parent. Quid aliud eanes sunt rabidi illam comitantes, quam calamitates & molestiæ quæ homines è fato assidue infestant? eius item forma tam formidabilis varietatem ærumnarum præ se fert. Potest eadem rursus veneficiorum præfecta fluminum cursus conuertere, segetes aliò transferre, montes in profundum deicere, astra deducere de cœlo, quod veneficæ facere dicebantur, quia factorum necessitati ac voluntati diuinæ nihil est quod non pareat. Cum vellent igitur significare antiqui omnibus esse moriendum, neque quenquam posse Deorum voluntatem effugere, aut ab illis statutum diem præterire, omniaque & commoda & incommoda proficisci ex arbitrio voluntateque Deorum, hæc & ad ortum & ad formam Hecates spectantia excogitarunt. At nunc de Proserpina verba faciemus.

De Proserpina. CAP. XVI.

PROSERPINAM alij eandem esse voluerunt Hecaten. Quam Dæram etiam vocarunt, vt scripsit Demosthenes alij cum Hecaten è superioribus parentibus natam esse affirmant, Cererem matrem Proserpinæ fuisse contendunt quæ si è diuersis parentibus nata sunt eadem certè esse non possunt. Hanc Cereris fuisse filiam declarauit Hesiodus in Theogonia.

*ἢ τὰρ ὁ Διμήτρος πολυφάρκῃς ἐς δέχρος ἦλθεν.
ἢ τέκε Περσεφώνην λευκοχαιρον, ἢν εἰδῶνευς
ἦρπασεν ἡς παρὰ μῆτρος ἐδῶκε δὲ μῆτιέτα
Ζεὺς.*

Diuisis hic Cereris lectum conscendit, ab illo nascitur amplexu Proserpina: quam rapit inde Pluto, restituit matri sed Iupiter almus.

Apollodorus Atheniensis in primo libro Iouis & Stygis filiam esse Proserpinam tradidit. Scriptum reliquit Strabo libr. 7. Valentiam, quæ Hipponium olim dicebatur, ciuitatem esse Siciliæ in loco amenissimo, vbi florentissima prata esse consueuerunt, quo in loco cum flores legeret Proserpina, à Plutone fuit rapta. Verum quoniam rem totam luculentissimè expressit Cicero, & loci amœnitatem mirificè oratione pinxit, non grauabor ea scribere, quæ sunt in actione sexta in Verrem ad hunc locum pertinentia. Vetus est hæc opinio Iudices, quæ constat ex antiquissimis Græcorum literis atque monumentis: insulam Siciliam totam esse Cereris & Libertæ consecratam. hoc cum cetera gentes sic arbitrantur, cum ipsi Siculis tam persuasum est, vt animis eorum insitum, atque inuictum esse videatur. nam & natas esse has in his locis

Deas, & fruges in ea terra repertas arbitrantur, & raptam esse Liberam, quam eandem Proserpinam vocant, ex Enneasium nemore: qui locus, quod in media est insula situs, umbilicus Siciliae nominatur. Quam cum investigare, & conquirere Ceres veller, dicitur inflammasse tadas us ignibus qui ex Aetnae vertice erumpunt: quas sibi cum ipsa praeferret: orbem omnium peragrasse terrarum Euna autem, ubi ea, quae dico, gesta esse memorantur, est loco praecelso atque edito, quo in summo est aequata agri planities, & aquae perennes: tota vero omni aditu circumcisa atque dirempta est. Quam circa lacus lucique sunt plurimi, & lectissimi flores omni tempore anni: locus ut ipse raptum illum virginis, quae iam à pueris accepimus, declarare videatur. Etenim propter esse speluncae quaedam conuersa ad Aquilonem, insinua altitudinis, qua Ditem patrem ferunt reperit cum curru exitisse, abreptaque ex eo loco virginem lectam asportasse: ac subitò non longè à Syraculis penetrasse sub terras, lacumque repente in eo loco exitisse, ubi usque ad hoc tempus Syraculani festos dies anniuersarios agunt, celeberrimo virorum mulierumque conuentu. Pausanias tamen in Atticis air locum fuisse apud Cephissum amnem, cui nomen fuit Caprificio, unde fama est cum rapta Proserpina Orcum ad inferos descendisse. Idem in Corinthiacis inquit apud Chemarum fluiuium septum fuisse è lapidibus unde cum rapta Proserpina Pluto ad subterranea deuenerit. Inde verò effectum est, ut cum omnes è Sicilia raptam Proserpinam putent, per Proserpinam Siculi tanquam per familiare numen iurare consueverint, ut est illud Aristophanis in Vespis. *ναὶ τὰν κόραν*: Sanè per Proserpinam. Orpheus tamen in Argonauticis videtur significasse Proserpinam non in specu à Plutone sed super mare latam fuisse, cum ita scribat: *ὅσποτε φέρσερόννη τέρεν' ἀνθεα χερσὶ δρέπυσαν*
ἔξ' ἄπ' αὐρον συνόμαμοι ἀν' εὐρύτε καὶ μέγα ἄλσος.
Αὐτὰρ ἔπειθ' ὄσμιν πλοῦτος κυανότριχας ἵππους
ζευξάμενος κούρην ἐπέβητατο δά' ἄσπ' αἰσθ' ἀπ' ἄλσας δ' ἔρερεν διὰ κύματος ἀτρογέτοιο.
Ut teneros olim carpens Proserpina flores
Sit patris decepta dolo, & portata frequentes
Per sy uas, ut inuixit equos sua sub iuga Pluto
Terrificos, celeres, rapta ut Proserpina vasti est
Per dorsum portata matris, perq; equorū undas.
 Scriptum reliquit Sophoclis enastator Proserpinam raptam fuisse à Plutone, cum nar-

cissum colligeret, his verbis: *ὅτι πρὶν ἢ τῶν πλεόνα αὐτὴν ἀπάσαι, τῶν ἑτέροισι λέγεταν ἔρασαν αὐτὴν τὸν ναρκισσὸν ἀρπάζειναι.* Nam vel antequam raperetur à Plutone, eo delectabatur. *Αἶμα ἔτι ἔτι ἴψαμ χυτο ναρκισσὸν colligeret, raptam fuisse.* Obtinuit unde Proserpina propter multas matris lacrymas & lamentationes, ut euilarus, & capillorum lacerationes, & plage, quae in funere familiarum & carissimorum fierent, in eius honorem ederentur, tanquam quaedam sacrificia: quod ita expressit Euripides in Oreste: *κτύποντε κρατὸς, ὃν ἐλαχ' ἄ κατὰ χθονὸς Νάρτεων Περσεράσα, καλλιπύς θεᾶ.*
Capitisq; plagae pulchra, subterranea,
Sortita quas olim Dea est Proserpina.

Quae cum mortuorum esset Regina dicta sunt omnes ab Horatio in Primo Carminum è Proserpina excipi in his:

Missa senum ac iuuenum densantur funera nullum

Sua caput Proserpina fugit.

Cum rapta fuisset igitur Proserpina, ac Ceres eius mater ieiuna illam quaereret, ab Hippothoonte Neptuni & Alópes Cercyonis filio & à Meganira eius vxore quam alii Celey vxorem fuisse tradiderunt, in hospitium fuit accepta. Tunc Meganira illi & mensam parauit & vinum miscuit: at Dea moerens recusauit, cum diceret sibi non fas esse bibere vinum in filiae calamitate; at cinnum è farina sibi parari iussit, quem bibit. Erat Iambe muliercula quaedam Meganirae anella, ut tradidit Philochorus, Pannos & Echus filia, quae cum Deam maestam videret, ridiculas iartationuculas, & sales Iambico metro, ad commouendam Deam ad risum, & ad sedandum dolorem, interponebat: quare genus id carminis non ante obseruatum Iambicum ab illa dictum fuit, ut testatur Nicander in Alexipharmacis:

ἐμπλήσθην κυκλώνα παροις ἐν κύμβεσι τούζας

Νηστέρης Διὸς μόσθεν ποτόν. ὅποτε Διὸ

Λευκανίνην ἔβρεζεν ἀν' ἄστυρον ἵπποθόωντος

Θρηπίσσης ἀθύροισιν ὑπαιρήτραισιν ἰάμβους,

Ipse mihi reple spumantia cymbia cinno,

Ieiuna Cereris, potu multa arte parato.

Quo Ceres os olim penes Hippothoonta viganit,

Lud. cris salibus cum lataretur Iambes:

Atque cum nusquam Proserpina inueniretur à Cerere, dicta est demum ab Arethusa Nymphà à Plutone rapta fuisse, & ad inferos deportata. Tum verò Iupiter roganti Cereti pro filia, & temeritatem fratris accusanti, promisit se facturum ut filia sibi restitueretur, si

ea conditione ; ad eam capiendam accederet, vt nihil eorum gustasset, quæ forent apud inferos. Verum cum illa tria grana mali punici, vel nouem, vt alii maluerunt, edisset indice Ascalapho, filiam liberam educere omnino non potuit. Veram tamen ad mitigandum Cereris dolorem statuit Iupiter vt alterius sex menses apud maritum, totidemque cum matre degeret Proserpina. sic enim ab omnibus qui de Deorum antiquorum natura scripsere, memorie proditum est. Scripserunt reliquit Theagenes & Apollodorus Cyrenaicus in lib. 1. de Diis, Iouem ad placandam Proserpinam, ipsi Siciliam donasse.

Idcirco fama est dedita de Syraculis metropoli eius insula, quod futura esset vrbs opulenta, cum enim Archias & Mithellus oraculum sciscitarentur de condendis vrribus, responsum retulerunt :

γράφας ἢ πύλαος οἰκὴν τὰρὰ λαδὲν ἔχοντες
ἢ λῆτ' ἐρηπόμενοι ποσειδὸν τίνα γυμνὰ κούρη.
Αλλ' ἀγέδῃ φράζεσθ' ἀγαθὰν πότμον κεν
ἔλασθαι :

Πλῆτον ἔχειν κτεάτων, ἢ τερπνοτάτην ὕψισταν.
Νύκτορσι ψυπύλ' αὐτὴν κτεάτων ἐν ἀγροῖς.
Quæritis ἐ Phaba quas terras præbet adire,
Vouentes animis legite virum gratius horum,
Diuitias mæ magis vultis, terras ne salubres ?

Atque cum Mycellus salu britacæ, Archias diuitias potius elegisset hic Syraculis regiã ciuitatē Siciliæ, ille Crotonæ multorum athletarum patriã condidit. Fama est Pirithoã ac Theseum audita Proserpinæ pulchritudine, illã rapturos ad inferos descēsisse: quippe cū ita cōiū rasset vt alter alteri in acquirenda muliere opem ferret: ac iactis sortibus vtri prima obueneret, Theseo rapta Helena contigit: Cum verò Pirithoas in Proserpinæ desiderium incidisset, iurando astrictum habuit adiutorem Theseum, qui ambo per Tēnarum ad inferos descēderunt. Illi cum super petra quadam confēdisset, inde confulgere non potuerunt, donec Hercules ad rapiendum Cerberum profectus, Theseum vt qui coactus eō accesserat, liberauit ac Pirithoam ibi reliquit, quoniam consulto se in ea pericula coelegerat. quam rem ita scripsit Apollonius in primo Argonauticorum.

Θησέει' ὅς περὶ πάντας ἐπέχθειδας ἐκέκασο
ταυραρίων ἀίδυλος ὑπόχθονα δεσμός ἐρυκε
Περίθω ἐσπόμενον κεινὴν ὄδον.

Thesea Erethidis inter clarissimus omnes
Qui fuit, & celebris, durissima vincula tenebant
Tenaria sub humo, quoniam comitatus euntem
Illic Pirithoam fuerat.

Et Virgilius lib. 6. ita de his querentem Charontem inducit:

Nec vero Alcidem me sum latatus euntem
Accepisse lacu, nec Thesea, Pirithoumque.
Dixi quæquã geniti, atq; inuicti viribus essent.
Tartareum ille manu custodem in vincula petiuit,
Ipsius à folio regis, traxitq; trementem.
Hi dominam Ditis thalamo deducere adorti.

Proserpinæ mos erat modò canes, modò nigras & steriles victimas immolari, quare ita scripsit Virgilius:

— ipsi atri velleris agnam
Aeneas matri Eumenidum, mag. aq; sorore
Ense ferit, sterilemq; tibi Proserpina vaccam.

Hoc in loco non solum varios ritus sacrorum, sed etiam aliam esse Hecaten, aliã Proserpinam obseruare conuenit: quoniam & Hecaten sororem Eumenidum, & Proserpinam poeta nominauit, cum huic agnam, illi vaccam sterilem immolari dixit. Scripsit Paulianus in Bœoticis Proserpinam adhuc paruulum ad capiendum anserem, quem inuicta de manu dimiserat, in cauernosum antrum ingressam, quo adire à lapide sub quo se occultauerat retracto, statim fluuus ex eo loco emerit, qui fuit nominatus Hercynna. Fuit in agro phocensi Proserpinæ Venatricis templum, & Soteræ siue Seruantiæ siue Sospitæ apud Arcades; apud Philenses primogeniæ. Nam & huius Deæ pro rerum euentis antiqui multa cognomina exogitarunt: atque cum fabulas huiusmodi ex historiis rerum verarum finxerint poetæ, tum multa ad ornatum, & ad probabilitatem adiunxerunt. Scripserunt reliquit Zezes historia 41. Chiliad. 2. Theseum in Molossorum regionem vnã cum Pirithoo venisse, cuius regionis Rex dicebatur Aidoneus, vxor Ceres, filia Proserpina (nam mos fuit Molossorum omnes formosas mulieres Proserpinas appellare) canemq; habebat Aidoneus eximia magnitudinis, qui Tricerberus vocabatur. Hi cum per insidias filiam Regis rapere conarentur, re patefacta in vincula coniecti sunt; atque quoniam Pirithoos autor illarum insidiarum fuerat, Tricerbero proiectus ab eo la niatur & vorator: Theseus quia non sponte, sed coactus & alieno ductu accesserat, in vinculis fuit retentus, donec Hercules eo ab Eurysteo missus ad abducendum Tricerberum, illū è vinculis liberauit.

AT nunc cur fabulas has finxerunt, explicemus. Cic. in lib. 2. de Natura Deorum vim omnem terrenam scribit esse Platoni patri deditam: qui & Pluto & Dis ideo vocatus fuit, quod omnia & recidant tetras, & oriuntur è

terris. Is igitur rapuit Proserpinam, quam frugum semen esse volunt, absconditamque quærî à matre fingunt. Illa Cereris filia nominatur, quia semina quæ iaciuntur, præteritis frugibus sunt exempta. At cur cum flores colligeret, fuit à Plutone rapta? aut cur narcissum præcipuè colligens? quia per flores Sicilia fertilitatem & aeris temperiem demonstrarunt scriptores: quippe cum in Sicilia per omnes propè menses anni flores esse consueverint: sicut de Lusitania scripsit Athenæus libro 8. quod ibi rosæ ac violæ per maius spacium trium mensium deesse non consueverunt. Præterea cum sub terra occultatur semen, tanquam spongia ad se nutrimentum attrahit, & impletur per hyemem, quod in radices trahitur: quippe cum à superiore frigore semen depressum excresecat in caput, radicesque in loco tepidiorè dilatat. Illud semen cum impleatur nutrimento, in futuram ætatem semen colligit, quare colligens flores Proserpina sub terra detinetur à Plutone. At quos flores? Narcissum præcipuè, quod nomen torporem & segnitiam significat. Non enim statim erumpit semen ubi nutrimentum collegit, ac florum materiam, sed in se continet: donec anni tempore illud paulatim euocatur & in thyrsos diffunditur. Rapta esse dicitur in Sicilia, quod ea insula cæterarum omnium tritici feracissima sit, quæ etiam hortenum fuisse dicitur Romanorum. Hæc ab Arethusa, quæ virtus est feminis, ut nomen ipsum significat, Cereri indicatur, quia apto tempore ab ipsa insita virtute expellitur. Hæc later sex menses apud maritum, dum Sol in signis Australibus à semente fuerit, donec ad maturitatem fruges perducens ad Borealia paulatim redierit: tunc enim non amplius semen est sub terra per sex menses, sed in horreis agricoliarum & apud superos in locis editioribus. Dicta est ut quidam putarunt à Latinis à serpendo, quia semen per terram serpat, quam alij ita dictam existimant, quia Luna sit, & modò ad dexteram, modò ad sinistram declinet. Hæc filia est Iouis & Cereris, caloris scilicet ac terræ: quæ tamen Lunam esse sensit Orpheus in hymnis, ut in his apparet:

*Εὐσεγγίης, κερόεσσα, μόνη θνητοῖσι ποσειδά,
Εἰαρινή, λειμονιάσιν χάρμια πλοῖσιν,
ἱερὸν ἐμφαίνουσα δέμας βλαστῶν, χρυσόκαρποις.
Splendida, sola viris optabilis, unaq; vernam
Ostentans faciem, cornutaq; frugibus almis
Quæ facit um corpus monstras, ridentibus agris.*

Qui igitur Lunam & Hecatem, & Proserpinam esse putarunt: vna illam sex menses apud

inferos esse alterne dixerunt, quia tantundem sub terra, quantum supra terram Luna in toto anno commoretur. Physici præterea ac Mythologi antiqui superius hemisphærium, quod nos incolunt, Veneris appellatione coluerunt, inferius Proserpinam nominarunt: qua ratione Proserpinam à Plutone sub terram deportatam in fabulis tradiderunt, atque de Proserpina factis, nunc de Luna dicamus.

De Luna. CAP. XVII.

AT verò Lunam diuersam esse ab Hecate existimatam, diuersorum parentum ratio patefecit: cum Lunam alij Hyperionis filium esse crediderint, alij Pallantis cuiusdam inter quos fuit Homerus, qui ita scripsit in hymno in Mercurium:

*τὰ χὰδ' ὄρδρος ἐγγίγνετο Δημίοεργος
ἠδὲ νέον σκοπιῆ προσεβήσατο δία σελήνη,
Πάλλαντος θυγάτηρ μεγαμυθεῖο ἀνακτος.
Hinc Aurora tulit mortalibus orta labores,
Diuina ad speculum venit presentia Lunæ,
Quæ Megamedeo fuerat Pallante creata.*

At Hæsiodus in Theogonia Lunam sibi fuisse Hyperionis & Thia putauit, cum ita scribat:

*Δείαδ' ἠελίοντε μέγαν, λαμπρόντε σελήνην,
ἠδὲ, ἠπάντεσιν ἐπιχθονίοισι φαείνη
ἀθανάτοισι τε θεοῖς τοῖς ἠρανόνευρῶν ἔχουσι
Γείναθ' ὑποδμυθεῖο ὑπερίοιο ἐν φιλοστῆτι.
Thia parit Solem magnam, Lunamq; nitentem,
Quæ superis exorta, viris quæ lumina pandit.
Auroram, rebus reddidit quæ exorta colore.*

Has parit amplexu coniuncta Hyperionis almi.

Alij Solis filiam, at non soctorem, fuisse crediderunt, ut testatur in his Euripides in Phœnissis:

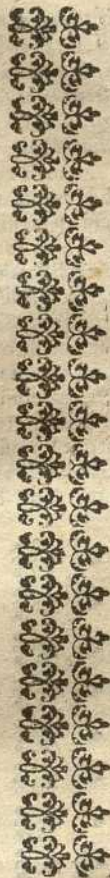
*Ὀλίπαροφ' ὄνη θυγάτηρ
ἀελίου σελαναία χρυσέουκυκλον
φέγγος, ὡς ἀτρεμῆα κέντρα,
καὶ τώφρονα πολλοῖς μεταφέρον, ἰθύνην
Ο clarissimi filia*

*Solis. Luna aurei circumli
Lumen. quam certos stimulos.
Et prouidos pullis addens regit.*

Cum verò Luna lucem à Sole accipiat, eam & Phœben nominarunt, ut Solem Phœbum, & in curta vehi finxerunt: ut scripsit Virgilius libro decimo:

*Iamq; dies cælo concesserat, almaq; curru
Noctiuago Phœbe medium pulsabat Olympum.*

Quæ cum in Delo insula nata fuisset, Delia vocata fuit atque ut Sol quadrigis, ita Lunabigis

gis vehi solita fuit, sicuti testatur in libro quinto rerum astro-nomicarum Marcus Manilius in his;

Quadrjugis & Phœbus equis, & Delia bigis.

Quæ currum tñ alii à mulo trahi sinxerūt, alii ab equis discoloribus albo & nigro, alii à iu-nencis: at Onidius fuisse albos Lunę equos in-quit in libr. 1. de Remedio amoris in his:

Vt solet in niueis Luna vehetur equis.

At hymnographus Homerus ille, qui hym-num in lunā scripsit, non solum in curru vehi solitam Lunam scribit: sed etiam poetica qua-dam suauitate vestes splendidas induere & exue-re solitam inquit, cum veller, quippe cum nunc lucida, nunc obscura sit pro vestium splendore, quā etiam in Oceano lauari inquit priusquam vestes sumeret, vt est in his:

ἔστ' ἂν ἀπ' ὠκεανοῦ λοβασμένη χροά καλόν,

*ἔματα ἔσασμένη τηλαυγέα δῖα σελήνη,
ζευξάμενη πάδας ἐριαύχενας αἰγλήεντας.*
Rursus Atlantæis in lymphis membra lauata
Vestibus induta & nitidis Dea lunam icantes
Curru innoxit equos celeres, quibus ardua colla.

Quidam tradiderunt Lunam fuisse vxorem Aeris, è quo Rorem filium conceperit ac genuerit, vt ait Aleman Melicus in eo carmine:

ἄγρῳσι δρόσος αὖξει μὲν μήνησε κῆ ἀέρος υἱός
Aeris & Luna soboles, Ros gramina nutrit.

Fuerunt qui crediderint quoddam fuisse terra-pus, quo nondum nata esset Luna, quæ iuuior esse Sole credebatur, cum vel Arcades ante il-lam nati fuisse putati sint illi, qui non procul ab Apidano incoluerunt, vt testatur Apollonius li-bro quarto Argonauticorum:

*ἔδ' ἐπίπρω δαναῶν ἱερὸν γένος ἢεν ἀκούσσει
πρωτομέροισι· οἰοῖδ' ἔσαν ἀρκάδες ἀπιδανῆες,*

ἄρκάδες. οἱ καὶ πρῶτος σελιναῖος ἠδ' ἄρκος.

Ἰά. ν. φησὶν ἔδοντες ἐν ἄρσειν.

Nulli erat auditum Danaum genus Apidanenses

Arcades at soli fuerant olim : Arcades illi,

Qui Lunam superare ferunt se tempore & annis.

Cum glandes ederent dispersi in montibus altis.

Nam Theodorus paulo ante bellum quod ab Hercule aduersus Gigantes gestum est, Lunam apparuisse scribit libro vigesimo nono Aristoteli & Dionysius Chalcidensis in primo suae aedificationis idem confirmarunt. At Mnaseas ait Proselenum Orchomeni filium Arcadibus imperasse: quod etiam affirmavit Duris Samius in libro quinto decimo rerum Macedonicarum, qui inquit Arcadium ab se, ac fluvium Orchomenum, à patre nominasse, vnde & Mnaseas Arcades ante Lunam genitos fuisse dixit, ut scripsit Apollonius enarrator, qui etiam Arcades ipsos vocatos fuisse proselenos (quasi antelunares diximus) ab Aristotele scripsit.

Aiunt præterea Lunam ipsam esse cornutam; qualis Bacchus ab antiquis fingebatur, ut est in hymno Orphei :

κλυθιδεα βασιλεια, φασσφορε, δία σελήνη,

ταυροκερος μνην, νυκτιδ' ὀρμε νεροφοιτι.

Audi luna Dea, & clarissima luminis auroy.

Cornuta, & noctu incedens, qua curris & aliè.

Quam eandem marem esse & feminam putauit idem, ut est in eodem hymno:

αυξομενη, & λειπομενη, θυλος τε κ' ἄρσην.

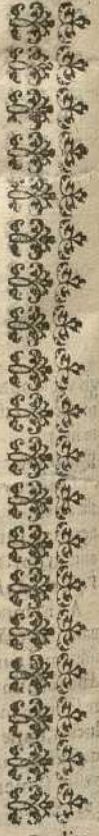
Αυξια, & deficiens: eadem quoq; scemina maig.

Huic sagittas tribuerunt poetae, quam Cynthiam à monte Deli celeberrimo & altissimo appellarunt, quo in loco Diana & Apollo nati creduntur. atque Diana eadem est Luna, ut suo loco explicabitur. Sic igitur sagittas illi tribuit Horatius in tertio Carminum:

Tu curua recimes lyra

Lacionam, & celeris spicula Cynthia.

Summo carmine.

Credita est Luna præesse veneficiis, quare invocatur apud Theocritum in Pharmaceutria cum Hecate, quas diuersas fuisse existimatas comitat, eum vtraque innocetur. Hanc crediderunt è cælo magicis artibus deduci. Quippe cum antiquæ veneficæ mulieres putarentur Solem, Lunamque abolere, & ad Democratris vsque tempora vulgo Solis Lunæque defectus abolutiones appellauerunt: quod facile colligi potest ex his carminibus Sosiphanis, quæ sunt in Meleagro:

*Μάγους ἐ πορδαῖς πᾶσα θεασαλις κέρη
Πάντες λέγουσιν ἄς καὶ θεοὶ καὶ γὰρ ἀν-
ψευδῆς σελήνης αἰθέρος καταιβάτης.
Quæuis puella Thesalorum carmine, vt
Ferunt aboleat. Sed illa vana fama, quod
Labatur alto Luna puro ex æthere.*

Et velut illud carmen octauæ Aeglogæ Virgilius declarat:

Carmina vel cælo possunt deducere Luna.

Atque Thesalæ mulieres præcipuè illam atrem callere, & in ea excellere putabantur, vt inquit Aristophanes in Nebulis his versibus:

*Γυναικα φαρμακίδ' εἰ πριάμενος δετταλιν,
καθέλομαι νύκτωρ τὴν σελήνην.*

*Veneficam si feminam ipse Thesalam
Coeterno, captabo Luna noctibus.*

Inde verò natam fuisse hanc opinionem scripserunt antiqui quod specula quædam rotunda ita parabantur, vt in his Luna omnino appareret è cælo deducta. Atque Pythagoræ Indicum fuit quoddam Luna plena existente. vt quis in speculo quoddam sanguine quæcumque collibuisse, scriberet: atque alteri predicens à tergo illi assisteret, ea qua scripisset, Lunæ ostentans: atque ille deinde intenta acie oculorum in Lunam vniuersa quæ forent in speculo scripta perlegeret, tanquam in Luna scripta fuissent. Inde existimo artificiam Cornelii Agrippæ originem cepisse, qui in oculata philosophia viderit rationem quandam attingere, vt qui maxime à nobis distant, possint qua volumus in Luna descripta perlegere. Id eo tempore contigisse mihi narratum est, quo Franciscus præstantissimus Gallorum Rex bellum gerebat pro Mediolanensi principatu aduersus Carolum V. Rom. Imp. vbi redit Mediolanum. nam Roma in Insubriam inde Venetias paruuus accessi cum patre, quo accidit vt perire; me Venetum esse crediderint. Nam non semel que per diem agerentur Mediolani, per noctem significata fuisse dicuntur Parisiis. Existimabantur igitur veneficorum scientia præstare Thesalæ mulieres quæ essent rerum Astronomica ruin peritæ: atque

inter cæteras Aglaonice Thesalorum Regis filia hac scientia præstitisse dicitur, quæ quoties immueret Lunæ defectus, se velle Lunam è cælo detrahere profitebatur. At enim quia multitudinem imperitorum deciperet, cum Deus nullam fraudem impune committi denique patriatur, in grauissimas calamitates incidit, quare id postea vsurpatum fuit apud posteros, vt cum quis ageret infeliciter, Lunam detrahere diceretur. Primus omnium mortalium ausus est Anaxagoras Lunæ defectum hominibus patefacere, vt scripsit Laetius Diogenes in eius vita: primusque illius vitam aperuit, cum antea Solis quidem defectum nemo admittaretur, cum scirent omnes id interposito Lunæ corpore ita contingere: at Lunæ defectorem aliquam grauissimam calamitatem minati arbitrarentur. Nam cuius causa esset ignota, id diuinitus fieri semper putatum fuit ab antiquis: & de his rebus non tutum fuit Philosophis verba facere: cum potius ad contemnendas vanas religiones, quam ad illustrandam veritatem dicere crederentur, vt ait Plutarchus in Nicia. Anaxagoras vero spreus falsarum religionum nimis primus declarauit, quod terra inter duos præstantiores planetas interposita vmbriam tanquam pyramidem facit, cuius basis sit in plantie, dorsoque ipsius terræ, conus verò vel ita extendatur vt Lunæ regionem pertranseat. Non defuerunt tamen qui à Typhone, qui ab Endymione, & qui ab Atlante Lunæ circuitum & mutationes prius obseruatas fuisse putarint, inter quos fuit Anaxagoras. Vbi fuerint oppositi isti planeta, ita, vt alterius centrum centro alterius ac centro terræ per rectâ lineâ opponatur, tunc Luna incidens in vmbra tota occultatur, ac deficit repente illius lumen, cum nequeat tanquam speculū lumen ab eo accipere. At cum centra vtriusque planetæ non opponuntur, tanto minus obscuratur, quanto magis ceteri eius à lineâ rectâ distiterit alterius. Quarta esset antiquorum timor, quantaque trepidatio cum Luna deficeret, declarauit Plutarchus ita in Paulo Aemilio: *αἰονίδιον ἡ σελήνη πλήρης ἔσα καὶ μετέωρος ἐ μελαίνετο. καὶ τὸ φωτὸς ἀποκλιπόντος αὐτὴν χρόας ἀμείψασα παντοδαπὰς, ἠφανίσθη. ταυτὲ ῥωμαίων ὡσπερ ἐστὶ νενομισμένον χαλιπτε πατάγοις ἀναβαλεμένω τὸ φῶς αὐτῆς, καὶ πυρα πολλὰ δαλοῖς καὶ δασίν ἀνεχόντων πρὸς τὸν οὐρανὸν, οὐδὲν ὅμοιον ἐπραττον οἱ μακεδόνες, εὐλαφρίην καὶ δόμβος τὸ στρατόπεδον κατέχον.*

Repente vero luna cum plena esset & sublimis facta est obscura: lumineque deficiente multiplicibus mutatis coloribus euaniuit. Romanis (sicut est

apud

apud eos consuetudo) aris tinnita lumen reuocātibus, ignesq; multos & faces, & iadas in caelū protē dentibus nihil simile fecerūt Macedones: sed timor & trepidatio multa uniuersū habuit exercitium. Atque Nicias dux Atheniensium ab hostibus circumuentus tanta trepidatione repletus est Luna deficiente vt iussis suis à prelio abstinere cum quadraginta millibus hominū fuerit trucidatus, vt ait Plutarchus in libello de superstitione. Existimabant enim antiqui aris tinnitu & luminibus altē sublatis Lunæ lumen in defectibus adiuari: quare & Ouidius in libro 4. mutationum æra Lunæ auxiliaria dixit, quæ pulsarentur.

Cum frustra resonant æra auxiliaria luna:

Alī tubarū strepitu, musicorumque instrumentorū lunæ lumen reuocare conabantur, quod ita scribit Cornelius Tacitus in libro primo: Igitur aris sono tubarumque & cornuū concentu strepere: prout splendidior obscuriorve, lætari ac mœrere: & postquam ortæ nubes offecere visui, creditumque conditam tenebris, vt sunt mobiles ad superstitionem petulscē semel mentes, sibi æternum laborem portendi, sua fā inora auersari Deos lamentabantur. Arbitrabantur enim antiqui non solū in defectu Lunæ, sed etiam in morte perentium vtilem esse aris tinnitum, quomiam putus esset, & cui nullum piaculum possent accedere, qua de causa in omnibus lustrationibus & expiationibus illo utebantur, quod scriptum fuit ab Apollodoro Cyrenaico in libro de Diis. Eximias esse vires Lunę supra omnes planetas ferē vno Sole excepto, facillē sentimus, quamuis magnitudine corporis sit illis inferior: Luna enim, vt ostēdunt Mathematici, vix maior est dimidia parte terræ: cum alia sidera conspicua maiora vniuersa terra esse dicantur. Neque solum illius forma mutatur tum crescendō, tum ad initia recurrendo: sed etiam regio, cum modo ad Aquilonem; modo ad Austrum declinet à circulo animalium; atque in illa modō est quædam brumę, modo solstitii similitudo. Multa denique ab illa manant & fluunt quibus animantes alantur, & augeantur, pubescant, & maturitatem assequantur, quæ oriuntur è terra. Idcirco Chaldæi dicere solebant Lunam ortus nascentium moderari, cum sidera notent & animaduertant ea quæ Lunæ fuerint adiuncta. Sed carmina quædam huc ascribenda putauī: quibus vniuersa prope Lunę natura in omnibus mutationibus explicatur:

Ἐμοὶ τὸ λοιπὸν χρομένοσ δὶδασκάλω
ἀκουε λεπτῶσ τὴν σελήνιαία φύσιν.

φύσεις ἀπάντων τῶν χυμῶν κληρημένῃσ.
ὕγρα μὲν ἐστὶ δίχα τῆσ πρώτῆσ μέχρι
τὴν βροσικὴν αὐξήσιν ἐκ μιμημένῃ
δερμὶδὲ πανσέλιον ἀντρέχει δρόμον,
ἀκμασικὴ γὰρ καὶ σφριγὰν δοκεὶ τότε.
ἔπειτα λοιπὸν εἰσ δίχα δα δευτέραν,
ξηρὰ ταπεινὴ πρὸσ παρακμὴν γὰρ τρέχει
ἔπειτα γῆρὰ καὶ δοκεὶ τεθνηκέναι.

ψυχρὰ δὲ τοσδεσ συγκυβεῖσα τῷ γνώφω
κῶν ἐξ ἀδύλασ πάλιν ἄρχεται νεά,
Πρόσσωπα καλλίνεσσα καὶ πληρημένῃ.
ταυτὴ μὲν ἄτασ, εἰδέτισ πλεῖωσ ἄρεσ
κόμωσ περισωσ, καὶ κενὴ σαρμυλια.

*In posterum me vsus magistro discito
Natura luna qua sit apie: hac omnium
Vim continet succorum, & hac potentiata
Est vda primum, donec illa creuerit,
Infantibus prorsusq; sit simillima.
Tepens at inde plena cursum perficit,
Vigere tum videtur, esse & florida.*

*Decreascere vi caput deinde, mox die
Vigesima remissus astra fit vigor,
Aureq; sensim, longa nec fit hinc mora,
Senescit illa, mox videtur emori
Deformis, algens, atque operta nubibus.
Rursusq; sit noua hac prius qua nulla erat.
Vultu decoro prodit, & repletur hinc.
Hæc sic habent. Si plura quis dicat tibi,
Nugas loquaces credito, atque fabulis.*

Has autem mutationes sortita est Luna pro situ quem tenet. Solem respiciens: nam cum semper Lunæ dimidium illustretur, accidit in coniunctionibus eam Lunæ partem illustrari, quæ superior est, nec nobis conspicua: quæ semper propè cum Sole supra tertiam confugit, Illud autem longe aliter se habet in plenilunio, cum sola pars nobis conspicua illustretur, Solique opponatur, quippe cum media sit nox vbi ad caeli medium peruenerit. Hæc autem tanto magis vel minus contingunt, quanto magis Luna vel minus recesserit à Sole. Cum vero corpus Lunę non sit ex aliqua materia densa vt terra est, aut ex ea composita, mirum videtur cur Xenophanes adductus sit, vt in Luna habitari dixerit, eamque locum esse multarum vrbium. Ego sanè illam causam fuisse censeo, cur is eam sententiam introduxerit: quia sicut in frequentissimis ciuitatibus multi sunt rerum nouarum cupidi, ita in philosophia contingit: nonnulli enim ne nihil scisse videantur, aliqua noua monstra in philosophiam introducunt, vt alicuius rei inuentores fuisse appareant. Sic etiam Nicetas Syracusius caelum, Solem, Lunam, Stellas, supera denique omnia stare dixit, neque

neque quicquam super terram in mundo moti-
teri : qua circa axem suum versa omnia illa
contingere dicebat , quæ si cœlum stante terra
moueretur . contingerent , vt testatur etiam
Cic. in 2. quæst. Acad. & Ptolemæus in 1. Al-
magesti . Multæ fuerunt fabulæ de Luna factæ,
quod dormientem Endymionem in Latmo Car-
iæ monte adamarit , & cum eo concubuerit ,
vt in his significauit Catullus :

Vt Triviam furtim sub Latmia saxa relegans,

Dulcis amor gyro deuocet aërio .

Sic Quid. in eapist. quam scribit ad Hero-
nem Leander :

Luna mihi lumen tremulum præbebat eunti,

Vt comes in nostras officiosa vias .

Hanc ego suspiciens faueas ò candida dixi,

Et subeant animo Latmia saxa tuo .

Non finit Endymion te pectoris esse seueri :

Et quod Panos amore in arietem versi capta
fuit , vt significauit Virg. libro 3. Georgi-
corum .

Munere sic niueo lana, (si credere dignum est)

Pan Deus Arcadiæ captam te Luna fefellit,

In namora alta vocans: nec tu aspernata vocantè.

Memoriæ prodidit Thianus Cretensis in li-
bro 13. Heracles Lunam cum Endymione dor-
muisse in montibus apud Trachinem . Atque
Nicander in rebus Aethiæ montes illos vocatos
fuisse Aclenon ait , quia Lunæ lumine per id
tempus catere consueuerint , quo Luna dormi-
ret cum Endymione . Scriptum reliquit Pan-
fanius in Eliacis , Endymionem filias quinquaginta
ex ipsa Luna suscepisse . Ac præter cæte-
ros mares Astolum , qui cæso per impruden-
tiam Cherone Cleodori filio in Hyantim profu-
git , quæ postea ab ipso vocata fuit Aetholia , vt
testatur Antigonus Carystius in Dictionibus .
Lunæ & Dionysio mos erat sues immolari apud
Aegyptios : vt ait Herodotus in Euterpe :
*τοῖσι μὲν οὖν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὅς οὐδ' ἰκαεὺ-
σιναι γούπτιοι, σελήνη δὲ καὶ Διονύσω μόνουσι,*
τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῆ αὐτῆ πανσελήνης
τοῦς ὅς θύσαντες, πατώνται τῶν κρεῶν.

Ceteris quidem Dijs sues immolare nefas esse putat
Aegypti , ac Soli Lunæ & Dionysio eodem tempo-
re, in ipso plenilunio scilicet sues mactantes, car-
nes conculcant pedibus : quo in loco ritus mul-
tiplex sacrorum, in quibus sues immolabantur
apud Aegyptios, ostendit Herodotus . Erat
tamen consuetudo apud alias nationes, vt nul-
li Deorum, nisi Cereræ, sus immolaretur :
cum Lunæ cum haberet cornua, taurus ma-
ctaretur, vt ait Lactantius in libro de falsa re-
ligione .

A C de his quæ fabulose de Luna dicta fue-
runt , satis dictum est : nunc ex illis senten-
tiam sapientum explanemus . Hæc filia fuisse
Hyperionis, quoniam super nos assiduo & celer-
rimo motu conuoluatur superna corpora di-
cta fuit . Alii non ab etymologia nominis, sed
ab Hyperione viro rem deductam arbitrati sūt,
quia primus Hyperion astrorum motus obser-
uauerit : qui etiam pater astrorum vocatus
fuit , & Lunæ, Solisq; præcipue . quod ita Ho-
merus videtur significasse in 1. Odyss.
αὐτῶν γὰρ σπετετηρῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο
Νηπτιοί, οἳ κατὰ βούς ὑπερίοτος ἡελίοιο
ἦσαν .

Stultitia periere sua, quod cadere adorti,

Quod solis mactare boues Hyperionis ausi :

Cum lumen à Sole accipiat , Solis filia di-
cta est . At ea tem soror . quod ex Hyperione
cum Sole nata creditur , vel quod eodem tem-
pore nata sit ab eodem parente creatore rerum
omnium Deo , vel quod illi Sol tanquam so-
rori lumen impertiat , vel quod fraternè tem-
pora inter se diuiserint , cum Luna nocti , Sol
diei moderetur . nam cum Sol per se sit lucidus,
Luna nullum habet proprium lumen , sed tan-
quam speculum corpus diaphanes existens re-
ceptum à Sole lumen ad terram transmittit .
Dicta est in curru vehi , propter celeritatem ,
quam sine vehiculo vulgus intelligere non po-
terat , quod etiam attinet non mediocriter ad
orationem poeticè exornandam . Quod vestes
inueret variorum colorum , id excogitatum
fuit ad explicandas multiplices mutationes ;
quodque in Oceano lauaretur , dictum est ad
opinionem vulgi , cum tantundem vndique di-
stet à terra & ab aquis . Illud sanè ridiculum
est fuisse aliquod tempus , cum Luna non es-
set . neque tamen vllum vel architectum , vel
ferramenta proferri , vnde Luna fabricari cœ-
perit . Ad exprimendum Lunæ natum suæ in-
genium multorum mortalium , qui mutantur in
horas, fabulati sunt antiqui Lunā orauisse matrem
vti sibi aptam tunicam contexteret, quæ respon-
dit nulla ratione istud fieri posse , cum nunc ple-
na sit, nunc in cornua curuata , nunc vtrinque
gibba; quare modò crescenti tunica disrumpe-
retur; modò decideret è gracili corpore . Fuit
eadem Lucina dicta , quia Luna per incremen-
tum humorum semiplena faciliorem reddit mi-
xum , atque partum euocat in lucem . quanti-
obrem scitè ait Timotheus .

Διὰ κύνειον πόλον ἄσπρον ,

Διότ' ακυτέκοιο σελάννας .

Per & canuleum politum astrorum ,

Per & citipare luna.

Huic filiam natam esse memorant antiqui Etsam nomine quam à Ioue conceperit sic in ros dicitur à Græcis, qui pro Lunæ potentia variatur vnda non insuauiter scripsit Aleman: *οἷα Διὸς θυγάτηρ ἔρσα τρέφει, ἥ τε σελάνης.*
Ros Iouis & luna ut soboles gratissima nutrit.

Hæc eadem mas & foemina putata est, quia humorem & nutrimentum præbeant animantibus, & quia maris vice nocturnum præbeat calorem, quo plurima ad putredinem & ad generationem adiuvantur: vt ait Ptolomæus in magna compositione. quare illi sacrificabatur à maribus veste muliebris: à mulieribus virili indutis vt scripsit Philochorus. Deinde sagittas Lunæ tribuerunt antiqui vel propter radios, quos ad corruptionem demittit, vel propter dolores patientium: cum illi non valde sint dissimiles doloribus vulnerum, acerbiter eorum exprimētes. Hanc idcirco parturientes ad leuandos dolores inuocabant, vt infantes facilius in lucem ederentur, Lucinam nominantes: atque cum vna esset, varia nomina pro variis facultatibus sortieoatur. Credita est plurimum conferre veneficiis, quoniam multe sunt admirabiles plantarum vires certo quodam ordine collocatarum. Nam alia vis est oppositorum, alia coniectorum, alia in regionibus aliis existentium planetarum, cum per tertiam vel quartam vel sextam partem circuli distiterint. Neque hoc mirum videbitur si quis cognouerit Mercurium Trismegistum in status certo ordine collocatas certis magnitudinum rationibus seruatis demones solitum accire, ita vt illa mox loquerentur. At quoniam eadem est etiam Diana vocata, nunc de Diana verba faciamus.

De Diana. CAP. XVIII.

CVM eadem Luna sit, & Hecate, & Diana, tamen non omnes hæc vires, quæ per has intelliguntur, vno nomine dicuntur, etsi ab vno fonte manant. Cum enim Hecate nunc Iouis, nunc Aristei, nunc Tartari, nunc Perse filia dicitur: Luna modò Hyperionis, modò Pallantis quod illa sit fatorum vis à Deo proficiscens, vt diximus; hæc velocissimus sit planeta, cuius multiplex est potentia in rebus inferioribus, quæ quoniam maximè remouetur à vi primi motus, maximè sua natura vitur. Hanc eandem esse Hecaten patefecit Callimachus in hymno in Dianam, qui illam Pheræam nominauit, cuiatē fuisse Hecaten constat, vt est in his: *Πότνια μουνυχίη, λιμινόσκοπε, καὶ μεφεραία.*

Salus Munychia, & portus tutela, Theca.

Hanc filiam fuisse Latonæ Cocique Titani constat, quam Nicander in Theriacis ita Titanidem nominauit:

*τὸν δὲ χαλαζήντα κόρη τιτηνὸς ἀνίκη
Σχορπίον ἐκ κεντροιστεθνημένον, ἦμος ἐπέχα
βοιωτῶ τούχρα κακὸν μόνον ἄριον.*

*Grandine signatum Titanis at inde puella
Scorpion immisit, qui cuspide surgat acuta
Bezoa meditata necem vt fuit Orioni.*

Alii ex Ioue & Latona natam esse dixerunt, de qua ita scripsit Cicero in tertio de natura Deorum: Dianæ item plures: Prima Iouis & Proserpine, quæ pinatum Cupidinem genuisse dicitur: Secunda notior, quam Ioue tertio & Latona natam accepimus: Tercia, quæ Vpiti traditur, Glauce mater: eam Græci sepe Vpiti paterno nomine appellant. Inter has omnes Iouis filia celeberrima fuit, quare omnia cetera illi vni tribuuntur à poetis. Hanc Delia nominarunt, quia nata sit in Delo. sic enim vocauit Ouid. in Phædræ epit. ad Hippolytum: *Iam mihi prima Dea est, arcu præsignis aduocata*

Delia, iudicium subsecurat ipsa tuum.

Hanc non solum Iouis filiam, sed etiam *Ἰδὴν* vocauit Orpheus in hymnis siue terrestribus, vt dictum est de Hecate. Hanc eandem Lunam esse demonstrauit in his Virgilius lib. 9.

Suspiciens altam lunam sic voce precatur.

Tu Dea, tu præsens nostro succurre labori

Astrorum detus, & nemorum Latonia cælis.

Sic Ouid. lib. 15. Metamorph.

*Nec par, aut eadem nocturna forma Diana
Esse potest unquam semperq; hodierna sequente,
Si crescit minor, est maior, si contrahit orbem.*

Sic Cicero in secundo de natura Deorum: Dianam autem & Lunam eandem esse putant. Hæc cum nata esset ante Apollinem, at eodem tamen partu: obitetricis munere postea apud matrem esse functa nascente Apolline. Quod autem illa quæ Iouis & Latonæ filia fuit, fuerit celeberrima, patet vel ex eo hymno Homeri, qui ita se habet in Apollinem:

*χαίρε μάκαιρ ἄλῃτοῖς ἐπεὶ τέκες, ἀγλαάτεσσα
ἀπόλλωνι: ἀνακτα, καὶ ἄρτεμιν ἰοχέαιραν.
τὴν μὲν ἐν ὄρτυγι, τὸν δὲ κραναῖ ἐν Ἰδῆ.*

Salus Latona: vt peperisti pignora clara.

Venatrix Diana tua est, & clausus Apollo.

Edita in Ortygia hæc, in Delo est ortus Apollo.

Et Cornelius Tacitus in lib. 3. Primi omnium Ephesii adire memorantes, non vt vni igitur crederet, Dianam atque Apollinem in Delo genitos esse: apud se Cenchiium amnem, locum Ortygiam, vbi Latonam partu grauidam, &

oleæ que tum etiam maneat admixam, edidisse ea numina Deorumque monitu sacratum nemus, atque ipsum illic Apollinem post interfectos Cyclopas Iouis irâ vitauisse. Hanc Cereris & Dionysi & ipsâ & Apollinem fuisse filios scribit Herod. ex Aegyptiorum sententia, ac Latona fertur illorum fuisse nutrix, vt patet in his; *Ἀ πόλλωνά δ' ἐ καί ἄρτεριν Διούσε καί ἴσιος λέγουσιν εἶναι παῖδας, λιτώ δ' ἐ τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σόστειραν γεγεῖσθαι. Ἀπολλινὲν γὰρ ἔρ Διανάμ Διονύσι ἔρ Ἰσίδις filios esse inquirunt: at Latonam eorum nutricem ἔρ seruatricem fuisse asserunt: quæ opinionem secutum postea Aeschylum inquit Herodotus Dianam Cereris filiam appellasse, cum Ceres dicta sit Isis ab Aegyptiis, vt testatur Pausanias; in Atadicis. Alii Cæi Titanis & Phæbes filiam putarunt. Cum matres omnes Diana auerfaretur, quia viderat quæ passa erat mater, cum obfetricata est, impetrauit a patre Ioue vt perpetuam virginitatem seruari posset, vt apparet ex his Callimachi carminibus:*

Δότι μοι περθεῖν ἢν αἰώνιον ἀπαρ φυλάσσειν. Da mibi perpetuo vt sum virgo, da pater alma.

Arcus præterea & sagittæ & puellas socias sexaginta Oceanas, & alias viginti, quæ illi arcus coherentesque & canes curarent Iupiter postulantibus tribuit; deditque venationibus præ-

esse, & viis, & portibus. quod patet ex his apud Callimachum:

καὶ μὲν ἀγυαῖς

Ἐ' αἴη καὶ λιμένασιν ἐπίσκοπος.

Nam præfecta viis ἔr portibus ipsa fereris.

Quæ quoniam venationibus delectaretur; Dictynna vocata fuit à retibus: nam *δίκτυον* rete est apud Græcos. Sic enim illam nominari inquit à nymphis Callimachus in Iauacrum Dianæ & Ouidius lib. 2. mutationum. *Ecce suo comitata choro Dictynna per altum Manalon ingrediens, ἔr cade superba ferarum, Aspiciit hanc.*

Cuius etiam cognomen fuit *ιοχέαιρα* apud Græcos, quia sagittis delectaretur quibus insectaretur feras, vt eam nominauit Hesiodus in Theog.

λιτώ δ' ἀ πόλλωνα, καὶ ἄρτεριν ἰοχέαιραν ἰμερόντα γένον περὶ πάντων ἑραγιάνων, Γένεατ' ἄρ, αἰγιόχοιο Διὸς φιλότηι μιγίσσασα. Nascitur hinc Phæbus, gaudensq; Diana sagittis Pignora Latona. peperit clarissima Diuum Hac Latona Ioui magno coniuncta in amore.

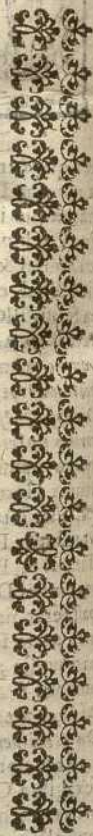
Fabulantur hanc per imprudentiam venando, Cenchriam Pirenes nymphæ filium interemisse; quare cum Pirene eum lugeret, tantam vim lacrymarum profudisse, vt in fontem sui nominis sit conuersa. Cur venationibus præ-

eta credita sit Diana, causa huiusmodi ab antiquis memoratur: Nympha quaedam Britomartis, vel (vt alii maluerunt) Britomartys, cum venaretur, in quadam retia cecidit vnde cum se explicare non posset fera superveniente precipue, Dianæ sacellum vouit si incolumis euaderet, quod postea erexit, & Dianæ Dictynnae ab ijs reibus nominauit. vnde dicta est postea venantibus praefata Dea, vt scripsit Dicæarchus, & Aristophani. enarrator. Alij tamen maluerunt Dianam ipsam venationibus praefectam fuisse; quod venationibus mirum in modum delectaretur, quare eius imaginis semper arcus adhiberi solitus fuit, vt scripsit Melanthus in libro de imaginibus Deorum alij dicunt Britomartim Iouis & Charmes filia charissimam fuisse Dianæ ob venandi studium, quæ cum Minoem insequentem fugeret, præ amore se in mare deiecit in retia, quæ ad capiendos pi-

ces erant in mare demissa. & à Diana in Deorum numerum delatam. Dictynne & Alpheia nomine culta est ab Aeginetis & à Creteusibus, vt ait Apollodorus Cytenaicus in libro de Diis. Hæc eadem Dea choris, & musicis instrumentis delectari solita creditur, vt ait Hom. in hymno in Venerem:

ἰδέτοτ' ἀρτέμιδα χρυσαλάκτον κελαιδίην
 Δάμναται ἐν φιλέτιπτι φλομείδης ἀροδίτην
 καὶ γὰρ τῆ ἀδὲ τέξα, καὶ ἄρσει δῦρας ἐναίτην,
 ὄρμιχρῆσε χοροῖτε διαπύσσοιτ' ὀλολυγαί,
 ἀλσεάτε σκιδέντα δικαίωντε πτόλιε ἀνδρῶν
 Diana haud potuit mentem pervincere amore
 Alma Venus, quam circumsistant visus, socij.
 Huic arcus placuere, feras & cadere syluis.
 Huic cithare atq; chori elamor cōcinnus; Et vrbis
 Iustorum huic hominum, umbrosa super omnia
 sylua.

Cum virginitatem perpetuam seruare, visitat

portibus praesecit, à tot nymphis socijs obsecra-
ti impetrasset à Ioue, in Syluis perpetuò fere de-
gebat; vt marium consuetudinem deuiteret,
quare & venatrix dicta est, & nemorum atque
montium custos existimata est; vt ait Horat.
lib. 3. Carminum

*Montium custos nemorumq; virgo,
Quae laborantes vtero puellas
Ter vocata audis, adimiq; letho
Diva triformis.*

Et Virg. lib. 11.

Alma tibi hanc nemorum cultrix Latonia virgo.
Pfecta fuit praeterea parturientibus, vt intel-
ligeret quantum malorum cumulum deuifas-
set, cum virginitatem expetit: vt licet ex his
Callimachi versibus intelligere, vbi se nunquam
in urbem aditum dicit, nisi cum à partu ven-
tibus vocabitur:

*πόλεσι δ' ἐπιμιξομαι ἀνδρῶν
μῆνον ὄτ' ὀξείασι νύπ' ὠδίνεσι γυναι κες
τερό μεναι καλέουσι βοηδόον.*

*Vrbes accedam solum, ac sub testa virorum,
Pressa dolore graui nisi cum me femina partus
Auxilio arcesbet.*

Multiplex denique officium fuit Dianae, quip-
pe cum virgines pertales iam virginittatis, vt eius
Deae, cuius haecenus in tutela fuissent, iram de-
uitarent, consueuerunt in canistris sacrificia ad
Deae templum deportare, eius iuuenis, veniam
postulantes, quod à Graecis *κανηφορεῖν* dice-
batur. neq; eos canistros, nisi illa ferebant, quae
ad nubilem aetatem peruenerunt, de qua contue-
tudine meminit Theocritus in Pharmaceutria.
Deinde cum ita vterus excreuisset grauidis puel-
lis, vt sueta zona vti amplius non possent, eam
zonam mos fuit in templo Dianae *λυσιζῶνε* co-
gnomento zonam soluentis scilicet, quod fuit
apud Athenienses, deponere, quare postea di-
ctum est zonam soluere, pro eo quod est gra-
uidam fieri, quod patet ex his carminibus Apol-
lonij lib. 1.

*μήτην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕσατον, ἔξοχα γάρ-
μαι
εἰλείβηα θεὰ πολέος ἐμέ γηρε τόκοιο.*

*Prima solui mihi est postremaq; zona, quod ipsa
quidam multos natos Lucina miselle.*

Eam vero dicandae zonae consuetudinem, vt
Veneri coronas ob nuptias. ita significauit Aga-
thias in his carminibus

*τῇ Παρρησιφάνης ἢ τῇ Παλλάδι τὴν πλοκα-
μίδα,*

*Ἀρετέ μινδὶ ζῶνῃ ἀνδροκαλλιρῶν,
Ἐνδρετο γὰρ μιν ὑπὲρ αὐτὸν ἠθέλε, καὶ ἀλάχεν ἠβην
σοφφρονα, καὶ τεκῶν ἀρετῆν ἐτικτε γένος.*

Minerva crines posuit, Veneriq; corollas,

Diana zonam candida Callirhoe.

Nacta procum fuit hac, quem tota mente petebat,

Atque maris mater facta fuit generis.

Cum igitur obstetricis munere fungeretur,
dicta est à Graecis *εἰλείβωια*, à Latinis, Lucina,
quia nascencia omnia in lucem euocaret. Cum
vero venatum exiret, quo cultu corporis vte-
retur, expressum est in illo Epigrammate:

*Ἄρτεμι, πῦσος τὴν παρ' ἀνδρῶν ἵπτε φερέτην.
Πῶς ἐλυκασείων ἐνδρομὶ ἀρβυλίδων;*

*Πόρπητε χρυσοῖο τετυγμένη ἠδὲ πρὸς ἀκρὴν
ἰγυῖον, φοινῆ πεπλοσ ἐλισσομένους;
κεία μὲν εἰς ἀκρὴν ὀπλίζομαι. εἰς δὲ θηλάς
εἰμ' αὐτῶς, ἱρᾶν ἀντομένη θυῶν.*

Arcus ubi Diana iacet, vel plena pharetra?

Aut ubi Cretenensis Endromis arbylidis?

Fibulaq; ex auro, fucataq; murice vestis,

Quae solita est summi popliris ora regi?

*Arma ea sunt pradae: sed cui mihi sacra parātῶν;
Vt cernis, lata ad pocula inermis eo.*

Huic Deae curru aureum à ceruibus can-
didis tractum tribuerunt antiqui, vt ait in his
Callimachus:

*Ἄρτεμι παρ' Ἰνῆν τιτυοκτόνε, χρῦσσα μέντοι
ἐντα, καὶ ζῶνη, χρυσεῖδ' ἐξ ἕως ἀδύφρον.
ἐνδ' ἐβάλεν χρυσεῖα δὲα κεμαδέου χαλινα.*

*Aurea nam domitrix Tityi sunt arma Dianae
Cūcta tibi, & zona & iuga quae ceruicibus aureae
Cervuarum imponis curruum cum ducis ad aureū.*

Credita est Diana fuisse piscatoribus etiam
praefecta, sicut testatur in his Apollonidas:

*τρίγλαν ἀπ' ἀθηραλῆς, καὶ σουλιδασοῖ λιμε-
νί τιν*

*Ἄρτεμι δωρεῦμαι θήρης ὀδύκτυβόλος.
καὶ ζῶρον κερᾶσας ἰσοχειλέα, καὶ τρυσὸς ἄρτε
Ἄσον ἐπιθαύσας, τὴν πενιχρὴν θυσίην.*

*Ἄρθ' ἢς μοι πλοσθέντα δίδου θηράμασιν αἰῶν
Δύκτυα, σοὶ δέδοτος πάντα μάκαιρα λίνα.*

E pruna dono triglamq; aruamq; Diana

Piscator Theris hanc tibi litoream.

Pocula plena mero sprumantia, siccaq; fructa

Vrsi: lata cape è paupere sacra manu.

Pro quibus alma mihi da prada plena videre

Retia: sunt etenim retia sacra tibi.

Memorie prodidit Pausanias alatum fuisse
Dianae effigiem apud Eleos, quae dextra pardū
sinistra leonem porrigeret.

Ignifera praeterea siue Lucifera Dea vocatur
ab Euripide in Iphigenia in Tauris: qui ean-
dem putauit esse & Lunam, vt diximus. Illam
facultatem idcirco Dianae tribuit Callimachus,
vt grauissimis afficiat calamitatibus quos libue-
rit, vt est in his:

Σχέτλιοι, οἷς τὴν χαλεπὴν ἐμμάχου ὄργην·
κτινεῖσθαι λοιμὸς καταβόσθηται ἔργα δὲ
παχύν.

κείρονται δὲ, γέροντες ἐπ' ὕβριν· αἰδὲ γυναικὸς
ἤβληται δυνήσκου λεχνοῖδες.

O miseri, quibus ipsa grauem tu concipis iram.
Nam morbus depascit oves, segetemq; pruina,
Orbanturq; senes natis, & foemina abortum
Mox pariunt.

Nam horum omnium facultas est Lunæ con-
cessa. Scriptum reliquit Plutarchus in vita Ara-
ti, Dianæ imaginem admirabilem quandam
fuisse apud Pellicenses: quæ cæteris quidem
temporibus neglecta iacebat, at ubi à sacerdote
efferreretur, neminem quidem respiciebat, sed
omnium refugiebat intuitum in faciem. Illius
enim aspectus nõ hominibus solum, quos demẽ-
te faciebat, erat formidabilis ac grauis: sed etiã
arbores vel faciebat infecundas, vel fructus deũ
ciebat, quacunq; lata fuisset. Et Strabo lib. 12. Ca-

stabalim sanũ fuisse Dianæ Persicæ scribit, ubi sa-
cræ mulieres illæsis pedibus super prunas ambo-
larent. Legem fuisse in Tauris scribit Herodo-
tus in Melpomene, vt omnes Græci, qui naufragi
eò appulissent, virginem Dianam immolarent, vel
(vt alii maluerunt) præcipites è quodam
sublimi loco deicerentur. Alii id moris fuisse
inquiunt vt caput eorum percuteretur, qui cũ
essent mortui, eorum capita in crucem tolleban-
tur, quæ alitamen humari putarunt. Fuerunt
qui putarint Tauricam illam Dianam Iphigeniam
fuisse Agamemnonis filiam, de qua Diana
talis refertur fabula à Pausania in posteriori-
bus Eliacis. Fama est quòd Alpheus amore
Dianæ captus: ubi neque gratia, neque precibus
se quidquam ad nuptias proficere intelligeret,
sic ad vim conuersus: at illa fugiendo insequen-
tem Alphenim vsque ad Lertinos ad nocturnos
choros protraxit, ubi interesse Nympharũ lusu-
bus consueerat. Ibi Dea sibi suisque sociis os

eterno oblenit, quam cum dignoscere non posset
Alpheus elusus abiit: tum Letrini Dianae Al-
pheiae templum dicarunt. Huic Deae mos erat
boves immolare, quare apud perfas Perficæ Dia-
nae in trahendo Euphrate scribit Plutarchus
in Lucullo obvias fuisse boves, quae incustoditæ
per regionem vagabantur lampadent Dea notã
habentes impressam. Quamvis Horat. Verrem
illi mactari dicit in his:

*Imminens villa tua pinus esto:
Quamper exactos ego latus annos,
Verris obliquum meditantis itum
Sanguine donem.*

Alii dicunt omnium quæ nascerentur è ter-
ra primitias huic Deae offerri solitas, ut apparet
ex his versibus Euripidis;

*ὅτι γὰρ ἐνιαυτὸς τέλει
κάλιστον, εὐθὺς φασφόρος θύσειν θεῶν
Ego quod a minus optimum produxerit
Voui immolare Lucifera certe Dia.*

Sic cum ab Oeneo neglecta fuisset, qui pri-
mitias Diis cæteris agrestibus obtulerat, illa
aprum Calydonium eximia magnitudine exci-
tauit ob indignationem, qui vniuersum agrum
Oenei infestaret, quod expressit Ouidius in lib.
8. mutationum:

*Huius opem Calydon, quævis Meleagron haberet,
Sollicita supplex petijt prece. causa petendi
Suis erat infesta famulus, vindexq; Diana.
Oeneæ namq; ferunt plenis successibus anni
Primitias frugum Cereri, sua vina Lyco,
Palladios flana latices libasse Minerva:
Captus ab agricolis superos peruenit ad omnes
Ambitiosus honor: solas sine thure relictas
Præteritas cessasse ferunt Latoidos aras.*

Fuit consuetudo ut candida cerna Dianæ ma-
ctaretur, quæ sibi grata victima credita est,
quod eam pro Iphigenia substituerit. quare iur-
quit Ouidius:
Candida que semel est pro virgine casa Diana,

Nunc quos pro nulla virgine cerua cadit.

Mos fuit apud Plateenses antequam nuptias celebrarent Dianam cognomento Eucliam placare sacrificiis, quod cum esset virgo, putaretur habere odio matrimonia, de qua consuetudine meminit Plutarchus in Aristide.

Habuit celeberrimum omnium templorum & augustissimum Ephesum, quod totius Asiae studio ducentis & viginti annis architecto Chersiphronem fuerat edificatum, cuius erat longitudo pedum quadringentorum & quinque ac viginti, latitudo ducentorum & viginti, in quo fuerant centum & viginti septem columnae a rotidem. Regibus erecta admirabilis longitudinis ac pulchritudinis: nam ad sexaginta pedum mensuram accedebant, quarum triginta sex fuerunt incredibili artificio & magnificentia celatae, cum apud tantum artificio columnarum epistyllis. Aderant & picturae mirifica, & pulcherrimae statuae magnificentiae eius templi conuenientes. quae omnia ab Heroftrato viro Epheso incensa fuerunt ut hac ratione, cum ingenii praestantia non posset, sibi perpetuitatem nominis compararet. Illud autem incendium accidit circiter Idus Sextilis, quo die natus est Alexander Macedo cognomento Magnus, ut ait Plutarchus in eius vita. Ne potiretur autem Heroftratus re per tantum scelus optata, sanxerunt Ephesi propositis gravissimis supplicis nequis in posterum Herofstratum nominaret. Atque huius magnificentissimi templi sublimitatem & mirabilitatem praecclare expressit poeta in illo epigrammate, quod etiam ipsum templum Parthenionem vocauit, siue virginum thalamum:

*τις ποτ' ἀπ' οὐλύμποιο μετάγαγε παρθε-
νεῶνα,*

*τὸν πάρος ἄρανίους ἐμβεβαῶτα δόμοις ;
Εἰς πόλιν ἀνδρόκλοιο δοῶν βασιλείαν ἰόνων,
τὸν δ' ὀρίη μύσαισι αἰπυτάτα ἐρεσον ;
ἢ ἑσπύ φιλαμένα τιτυκτόνε μέσον ἄλυμπυ
τάντροσον, ἐνταυθοῖτον σὸν ἐδευ θάλαμον :*

*Quis inquit e caelo sublimitem parthenionem,
Qui fuerat superis cognitus ante Deis ?
Mania ubi Anarechli, Imperiumq; existit Ionu,
In claram Musis, militiaq; Ephesum ?*

*An quia grata magis caelo tibi terra sit atrix,
Diana hic thalamum percipis esse iuuum.*

Scriptum reliquit Strabo in lib. 14. quod cum illud templum, quod a fabre & multo artificio à Chersiphronem extructum fuerat, conflagrasset, aliud Ephesi non minus magnificentum construxerunt relictis prioribus columnis, detra-
ctis mulieribus aureis ornamentis; multisque

opibus & publice & priuatim undique in vicinis collatis. Hanc inuocare consueverunt, cum fierent sacrificia venefica, ut est in libro Epodorum apud Horatium in his:

O rebus meis

*Non infideles arbitre
Nox, & Diana, quae silentium regis,
Arcana cum sunt sacra.*

Multa cognomina sortita est Diana, à locis in quibus culta est, ab iis qui templa dicantur, ab euentu rerum, sicut de Diis ceteris dictum est. Ut Taurophila siue Taurica, Persica, Minythia, Pergaea, Ephesia, Epione, Forensis, Orthosia, Ithria, Hegemache, Ithra, Limnaea, Lycea, Lucifera, Patrona, Pheraea, Propylea, Leucophryne, Orthia, Suadela, Sospita, Saronis, Salamina, Hegemona, Hemereta, Callista, Cnecalybia, Agriocera, Elaphia, Condyleatis; Alpheia, Hymnia, Agrestis, Pyronia, Laphna, Euclea, Stymphalia, Triclaia, Sciaditis, Phelomirax, Chryselacate, Sacrificula, Cordace, Lycoatis, Lymnea, Laculatrix, Venatrix. Rursus illius, varia usurparunt nomina variae nationes: nam Cretenses Dictynniam, Thraeces Ypim, Arcades Orthosiam, parturientes Luciniam tantum vocantur.

ATQVE tot de Diana dicta sufficiant, nunc sensa horum explicemus. Latona & Iouis filia putatur Diana, ac Phoebe soror. Quid ita? quia Latona, quam Plato in Cratylo à manu-
fuetudine nominatam dicit. potest etiam à *λανθάνω* quod latere significat, deduci, quia è tenebris Apollo & Diana nati sunt, è confusa scilicet rerum natura. Horum pater fuit Iupiter qui ex illa materia euocauit: Deus scilicet omnium parens & moderator, ut diximus. Alij ad motes hoc referentes, Latoniam iniuriarum obliuionem putant, ut sensit idem Plato. Alij quoniam illi, quibus est Lunae temperamentum, sunt obliuiosi, quibus humidum est cerebrum scilicet magnopere. Hanc virginem dixerunt, quod Vereris vsus plurimum oblit huiusmodi hominibus, cum illorum natura venationibus, alijsque exercitationibus naturalem calorem adiutantibus maxime conseruetur ac vigeat. Alij Dionysi & Cereis filiam putant, alij Ceti & Phoebe: cum tamen omnes ad Lunae naturam respicerent, scientiq; Dionysum ac Ceteum Titanem Solem esse: Ceterem nunc terram vocari, nunc crassiora corpora, cuiusmodi Lunae corpus apparet. Atque cum Luna lumine luceat alieno, in re Solis & crassioris materiae filia esse dicitur. Dicta est viarum & montium esse custos, quoniam viatoribus

toribus & venantibus Luna præbeat, per noctem, quare etiam Lucifera vocata est. Hæc eadem confert parturientibus, quia ob humoris copiam facilius partus oriuntur, & cum maxime viger, in plenilunio scilicet facilius: Inde sagittas etiam illi tribuerunt antiqui ob dolorum gravitatem. Et quoniam humectandis rebus accommodata est eius natura, neque vlla pestilentia sine humoris copia exoriri potest, hæc iure pestilentia auctorem dixit esse Callimachus: cui prius merito dicatur, quia Luna temperamentum illa arbor obtineat. Illius velocitatem admirati antiqui alatum esse sinxerunt, & in curru à ceruabus candidis velocissimis trahi, quia color albus Lunæ præcipue tribuitur: qua de causa argentum inter metalla est illi consecratum. At dicatur iam de campis Elysijs,

De campis Elysijs.

CAP. XIX.

ATQUE quoniam superius locuti sumus, de omnibus monstris quibus inferiorum animæ torquenda traderentur: nunc reliquum, est ut quæ præmia illis qui sancte peccata vixissent, proponerentur, breuiter explicemus. Ita cum homines ad probitatem denique adduci poterant, si & in puniendis peccatis non negligens Deum fuisse monstraretur: & in eos qui præstantes viri fuissent, de quæ optime de patria, vel de viris bonis, vel de vniuerso hominum genere meriti essent, non illiberalis: cum minimè equam rationem ignaui & scelerati, atque viri boni post mortem sortirentur. Pro scelere igitur gravitate ubi tamdiu poenas dedissent animæ, ut essent ab omni humana coluit & contagione corporis expurgatæ, tunc in Elysijs campos transmittentur, si modo illa fuissent peccata, quæ aliqua ratione possent expurgari. idcirco Virgilius de antiquorum sententia ita scripsit lib. 8.

Ergo exerceantur pœnis, veterumq; malorum

Supplicia expendunt: alia panduntur inanes

Suspensa ad ventos: alijs sub surgite vasto

Insectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Quisq; suos patimur manes: exinde per amplum

Mittitur Elysiū. Et pauci lata arua tenemus.

Sed antequam ad cetera pergamus, videbimus operæ precium facturi si perquiramus ubi fuisset dicantur campi Elysijs, quoniam apud inferos non esse videbantur, cum purgatæ animæ eò transmitterentur. Alii igitur campos Elysijs esse circa aplanas sphaeram tradiderunt, unde animæ ab antiquissimis per tria elementa descendere putabantur. Alij circa lunarem glo-

bum, ubi purior est aer, alii in medio inferorum, alii in Hispaniis, & in insulis fortunatis. Itacius non procul à columnis Herculis, ubi Gades est insula, quæ prius Cotinusa dicebatur, fluminisque Boetis campos Elysijs esse sensit: ubi dies non paulatim, sed repente tanquam fulgur decidit, quod fit in extrema parte, & in margine Europæ: ibidem fuerunt insulae beatorum, & in illis regionibus, quæ mari Libyco dominantur. Fuerunt sanè Herculis columnæ, quarum altera Alybe, altera Abena dicta est, in occidente ab ipso Hercule ex gre extructæ: in quibus scriptum fuerat non esse ulterius progrediendum: quoniam nullum litus post illas columnas inuenire liceret, ut ipse credidit, quia amplissimum & infinitum propè spaciū Oceani nauigandum relinqueretur. At Caroli Quinti eius nominis Romanorum Imperatoris iussu vel alterius nauigatum est, multaque fertilissima loca eaque tota Europa non minoris ambitus inuenta, in quibus more ferarum adhuc, sicut ante Orphei tempora, homines vivebant. Non desuerunt tamen, qui non columnas, sed montes fuisse arbitrati sine columnas Herculis: quorum alter in extrema Europæ à sinistra, alter in extrema Africa parte à dextra ex Oceano redeuntibus sese offerebant: qui eum essent altissimi, illis qui mare mediterraneum ingrederentur, columnis persimiles è longinquo apparebant. Scriptum reliquit Clearchus Solensis has beatorum insulas fuisse iuxta Herculis Briarei columnas, ad quas in Gades & Tyrius & Græcus postea Hercules accessit. Plutarchus Sertorium inquit in extremam Iberiæ orā laud multum super Betæ fluminis ostia ad Gades transuectum, ubi Bæres in mare Atlanticum ingreditur, profectum esse: quo in loco obuios habuit quosdam ex insulis beatorum redeuntibus. Hi duas esse paruas insulas referrebat mari inter se diuisas, atque vetos ibi plurimum suaves & odoriferos leniter spirare, tanquam per incredibilem florum varietatem & amoenitatem transeuntibus. Nam qualis odor est multis rosas, violas, hyacinthis, lilij, narcissis, myrteis, lauris, cyparissis, talis aspirantium ventorum est suauitas. Hic in syluis motorum sensum soliorum iucundissimi sunt susurri. Solum vero ita est pingue, ut non solum facile arari & plantari possit, sed etiam plurima sponte producat sua sine humana diligentia, ubique multam & sine molestia hominum copiam alere potest: nam ter quotannis fructum producit. Hic semper est ver, neque vllus ventus præter Zephyrum aspirare solet, locusque ipse omnibus florum

gener-

generibus & mansuetis plantis vestitur. Ac vineæ fructum ferunt singulis mensibus. Aer sincerus & temperatus, qui nullam propè patitur mutationem temporum: nam Aquilo, & alii acerrimi venti prius per inania spacia defatigantur, quam eò ad eas insulas peruenire possint, ac deficiunt. Qui verò perueniunt Zephyri & Argestæ placidissimos imbres aliquando excitant; nam locus imbribus plerumque non indiget, cum ipsò aeris humore ac bonitate omnia & animalia & plantas ferè sustentare possit. Esse dicuntur ibidem mirifici variarum auicularum cantus huc illuc ad ramos domesticarum arborum volitantium: ibi cantilenæ suauissimæ exaudiuntur, chorosque ducunt virgines cum pueris, quibus peritissimi cantores cum musicis instrumentis accingunt; quales fuisse dicuntur Arion Methymneus, Eunomus Locrus, Stesichorus Himærus, & Teus Anacreon, Epulæ, quæ ibi nascuntur, saluberrimæ sunt; nullisque noxii succis refertæ: neque ibi senectus, neque ægritudo, neque vlla sentitur mentis perturbatio. Non auri, non diuitiarum cupiditas, non magistratum ambitio mentes hominum infestat: omnes priuatam vitam rebus necessariis contentam publicæ seruituti anteponunt: nam multis velle imperare, multis seruire ibi existimatur. Nam cum sit præter pulcherrimum, circa illud nemus est omni arborum fructiferarum genere constitutum: ibi sunt coniuua, ac nemus vmbra facit discumbentibus in campo Elysiò, quibus flores plerumque substerantur: ministrant viris puellæ formosissimæ, atque illis rursus pulcherrimi adolecentes, mutuis se poculis inuitantes. Tanta denique loci eius tranquillitas & aeris temperies in multis fortunatis esse credita est, ut nullus neque aptior locus, neque accommodatior videretur, in quo virorum bonorum animæ post mortem habitarent, aut vbi campi Elysi collocationentur: quare ibi alium mundum esse dixerant, alium Solem, non hunc aliquando molestum, alium æthera, alia sidera, vt scripsit Plato in Gorgia, & Virg. in lib. 6.

*Deuenero locos latos, & amana viuenta,
Fortunatorum nemorum, sed esq; beatus.
Largior hic campos æther & lumine vestit
Purpureo, solemq; suam sua sidera norunt.*

Fuerunt nonnulli qui Thebanorum agrum tantum habere felicitatis crediderint, quantum de campis Elysiis antiqui diuulgauerunt, illo epigrammate decepti, in quo hi sunt versus:

*Αἰδ' ἐστὶ μακάρον ἦσοι τόβη περ τὸν ἄριστον
Χώρα θεῶν βασιλῆα φέρει τέκε τῶδ' ἐνὶ χώρῳ.*

*Insula ibi fortunata sunt Regem vbi Diuum
Alma Ionem peperit Rheas.*

Non enim insula fuit, vt diximus, ager Thebanus, quem & id epigramma, & Lycophron postea ita beatorum insulas nominauit. vbi loquitur de Saturno:

*τύμβος γηγῶς κένταυρος ἀ μέσσαν σαοῦρας,
Νήσοις μακάρονδ' ἐγκατοικύσεις μέγας.*

Seuum sepulchrum filiorum qui fuit.

Magnus beatorumq; habebis insulas.

Atqui cum Thebanus ager neque insula quidem fuerit omnino, quo pacto beatorum insula esse potuit? aptius igitur crederetur Homero, qui scripsit in lib. 4. Odyssæ iuxta Britanniam non procul ab Herculis columnis, & in Gaditana regione beatorum esse insulas, & campos Elysiòs:

*ἀλλὰς' ἐς ἡλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γῆς
ἀθάνατοι πέμπουσιν, ὅτι ξανθὸς θεοδῶμαυδὺς
τῇ περ ῥῆσιν βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν.
ἐ νιοτὸς, ἔτ' ἀρ' χυμῶν πολλὸς, ἔτεπ' ὄμβρον
ἀλλ' αἰεὶ ἐξουρίο λιγυρνεῖοντος ἀήτας
ὦ κενὸς ἀνίσσιν ἀναψέχει ἀνθρώπους.*

*Te vero Elysium ad campos, vel ad vltima terra
Cælestes mittit flauēs vbi nunc Rhadamanthus,
Vltus vbi facilis, non nix, non frigora, & imbris
Stridulo sed semper Zephyrorum sibilat aura,
Quam placidam Oceanus mittit per amena
vireta.*

Vitullus propterea poetica quadam suauitate vniuersas camporum Elysiarum voluptates paucis carminibus summam complexus est ita in primo libro:

Sed me, quod facilis tenero sum semper amori.

Ipsa Venus campos ducet in Elysiòs.

Hic chore, cantusq; vigent: passimq; vagantes

Dulce sonant tenui gutturo carmen aues.

Fert cæsum non culta seges totosq; per agros

Floret odoratis terra benigna rosis.

Ac iuuenum series teneris immista puellis

Ludit: & assidue prælia miscet Amor.

Atque cum fortunatæ insulæ, campisque Elysiimæ parte Britannia de communi conuenium, propè præstantiorum scriptorum sententia, quæ est inter occidentem Britanniam & Thulen ad ortum Solis, dicerentur: piscatores quidam fuisse in litore maris Oceani narrantur iuxta hanc Britanniam insulam: qui ab aliis rebus omnibus & tributis essent immunes, quia defunctorum animas ad se euntes eo traicerent, vt aiunt. Hi homines per Noctem dormientes voces audiebant, quibus vocarentur, & strepitum sentiebant circa fores: surgentes autem lembos quosdam non suos vitatoribus

tribus plenos inueniebant, quos ingressi citissime in Britanniam renigantes perueniebant, quod vix per totam noctem aptissimis vsi ventis in suis nauiculis nauigantes possent peruenire. eo igitur aducentes educebant quos ferrent viatores nescientes, neminemque videntes. voces illos excipientium audiebant, qui singulos nomine & tribum & ex affinitate, arteque appellabant, illosque pariter respondentes exaudiebant. Deinde ex eo loco citissime domum redeuntis lembos leuiiores factos sentiebant, quam cum illos ferebant. Huic reuadiderunt scriptores C. Iulium Caesarem, cui multa felicissime successerunt, in has insulas cum triremi, in qua centum erant milites, appulisse: atque loci amicitia te captum habitare decreuissent: sed inuitum ab iis qui erant in insula fuisse depulsum. Scriptum reliquit in secundo libro veterum historiarum Lucianus, homines qui ibi sunt, neque carnem, neque ossa, neque quiddam quod tangenti resitat, habere: sed solum esse corporis formam, & animas quasdam corpori similimo velamine coopertas, quae moueantur, intelligant, vocem emittant, ac caetera omnia faciant quae viuentes solent, cum nulla tamen temporis diuturnitate senescant, sed semper eandem aetatem, eundemque vigorem retineant: atque quales sunt ipsi homines, talia sunt omnium fructuum genera, quibus vesci dicuntur. Neque id admirabile videbitur illis, quibus fide digna videbuntur ea quae scripta sunt ab Arriano in Libyca navigatione. Hannonis Imperatoris Carthaginensium, qui nauigauit ultra columnas Herculis, quam etiam navigationem diligentissime descriptam in templo Saturni depositam fuisse constat. Scriptum autem fuit ibi Hannonem in magnum sinum, qui Cornu Vesperis dicebatur, vt intellexit ex interpretibus, peruenisse: in quo sinu insula erat permagna, in qua stagnum mari simile. Erat in eo insula, in quam exeuntes per diem quidem nihil, nisi sylvam deusam, videbant: at per noctem multi ignes accensi erant, & tiliarum soni exaudiebantur, cymbalorumque & tympanorum strepitus erat permultus. Sic autem scribit Arrianus: ἐν δὲ ταύτῃ νῆσος ἑτέρα, εἰς ἣν ἀποβάντες ἡμέρας μὲν ἐδὲν ἀσπορώμεν ὅτι μὴ ὕλην νυκτὸς δὲ πυράτε πολλὰ καίόμενα, καὶ φωνὴν αὐλῶν ἠκούομεν κυμβάλλωντε καὶ τυμπάνων πάταγον, καὶ κραυγὴν μυρίαν, φόβος ἀνέλαβεν ἡμᾶς. In hac autem alia erat insula, in quam exeuntes die quidem, nisi sylvam, nihil videbamus. at per noctem multi erant ignes accensi, sonusque ti-

biarum audiebamus, & cymbalorum tympanorumque strepitum, clamoremque immensum. tunc autem timor nos inuast. Territus igitur Hannon, & qui cum ipso erant, locum fugientes reliquerunt. Neque audiendi sunt illi qui nullos esse inferos tradiderunt, quam opinionem secutus est Pausanias in Laconicis, Cic. pro Cluentio, & Iuuenalis, qui de illorum sententia ita scripsit:

*Esse aliquos manes. & subterranea regna
Et contum; & stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una transire vadum tot milli a cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum are lauatur.*

Et Lucretius lib. 4.

*Cerberus, & Euris iam vero, & lucis egenus
Tartarus horripescos eructans faucibus artus,
Hac neque sunt usquam, nec possunt esse profecto.
Sed meus in vita penarum pro malefactis
Est insignibus insignis, scelerisque luca
Carcer, & horribilis de saxo iactus eorum,
Verbera, carnifices, robur, pax, lamina, rada.*

Nam tamen non illa sunt ad vnguem quae de his traduntur, tamen aliqua ratione puniri scelera impiorum necesse est: quia nisi improbis supplicia, & viris bonis praemia proposita sint, qui locus erit iustitiae? aut quid reliquum erit in vita mortalium, quod nos ad probitatem adhortetur? aut quae praemia magis sunt, alligandi ad honestatem multitudinem accommodata, quam illa quae per sensus capiuntur? aut enim Dei optimi iustitiam nullam esse necesse est, quod vel dictu nefarium est: aut cum solus is id facere possit, in omnes sceleratos, animaduertat oportet, & viris bonis pro rebus preclare gestis praemia impartiat. Nullus autem facilius modus est, neque verior quam ut a malignis demonibus tanquam crudelissimis terroribus improbi torquentur. Cum enim vera non esse dicantur ea quae pertinent ad supplicia apud inferos: neque illa vera sunt, quae spectant ad suauitatem ciborum & reliquiarum voluptatum, vt in his scripsit Theognis:

*ἔδει ἀνθρώπων, ὃν ἐπέποτε γαῖα καλῶς
ἔστ' ἔρεβος καταβῆ, δ' ὠμάτε προσφόνως,
τῖρ πεταῖ ἔτε λυγρῆ, ἔτ' αὐλητῖρος ἀκούων.
ἔτε Διονύσου δ' ὄρ' ἔσαι ρέμενος.*

Non vllus, quem terra tegat post funera: qui que iuerit ad Diis, Persephonesque, domum

Mox cithara, sonituque, tuba laetatur: & illum Non mulcent Bacchi dulcia dona Dei.

Sed quoniam mors est certus terminus creditus vitae cuiusque statutus pro viribus temperamenti, non solum illa est causa vt viri boni commoda multa post vitam fortiantur, sed

etiam mala multa deiventur presentis vite, vt nos lussimus his Græcis carminibus :

Τίποτε θεῶν δ' ἄπορος θνητοῖ χελεπαίνομεν ἀνδρες

τῶ θανάτου δρεπῶνα πάντα τὰ μὲν μογερά.

ἄτος μὲν φοβερὸν θραύει καὶ σκληρὰ τυράννων

Δετιμῶ, κρατῆ πάντων βίαια θεὸς φιλάσρων.

καὶ γναμπτοῖσιν ὑποσπράθεντ' οὐ γύχασι λεόντων

ἔ τοι ζωῶσάν τε καὶ κέρασσι τοῶν.

ἔ τοι δ' ἔρως δ' ἡμῶς κήτεσιν ὑφαιρεί :

ἔ τοσάλευθεράει τὰ πτερόεντα γένη.

ἔ δ' ἐμὲν ἔ δ' ἐσοῦς ποιητάσῃ ὕσατον ἡμαρ

Δηλάνει, καὶ θῶν σώματ' ἐρησι μόνα.

Σώματ' ἄρ' ἐσὶ πίθοι, ψυχῶντ' ἔργματα

θεῶν.

ἄις ζωῆ θάνατος, καὶ μόρος ἐσὶ βίος.

εὐδία, ἡνεμίητε πέλει, καὶ ποιητὸς ἀπτος

τοῖς ἀνέμοις θάνατος, καὶ ἔδ' ἐνεσι βαρῆ :

ἔ τοσ ἐνεσὶ ριζενὲν ἔ ρανῶ ἡρακλῆα.

ἔ τοσ λαμπρῆναι καὶ καλὰ τέκνα Διός.

ἔ θεὸς ἡελίω ποτ' ἐς αὐγὰς κηδόμενός περ

Πέμπε φιλασ ψυχῶς ἐς κακὰ τῶν νεκρῶν.

Εἰς πᾶνον, εἰς τε νόσος, καὶ οἴζυς ἡδ' ὀδυῶν

Παντοδαπῶν πέλαστος, ἀδλίον ἄθλον ἔλως.

ἔ ποτε δ' ἡτ' ἀνθρωπίστων ἀμηνῶν κέρηνα.

τίπτε βροτῶν βίος ; ἔ καλὸν ἄδυρμα τῆχης

κάλλος ἐπεί μογερόν γ' ἡ ράσε νόσος μαράνει.

ἔ δ' ἐχρονος πολλόν γ' ἐμπεδόν ἐς ἄφενος.

καὶ σθενος ἢ πῆδανὸν γυρῶσκει καλέος, ἔ δ' εἰς

Προὶ θάνατον γ' ἐλθεῖν ὄλβιόσσεσι τέλος.

Quæ carmina ita sunt à Laurentio Gottiò in

Latinam linguam conuersa, quem præcipuum

inter amicos propter singularem mortum boni-

tatem, modestiam, studium literarum, iudicium

& habeo & vnicè amo.

Cur grauior ferimus superiorum munere mortem

Concessam? falce hac cuncta odiosa secas.

Vna tyrannorum firmissima vincula fregit.

Omnia cognouit vincere rite Dea.

Vt quibus hac seruat duris subtrata leonum

Corpora & à suis cornibus vna boum.

Hac mandas gentes cito subtraxit, auesq;

Liberat è caueis, carceribusq; feras.

Sed neq; diuinis nocuit suprema poeitis

Lux, quò um tellus corpora sola regit.

Corpora sunt animis ergastula, vasq; diuis:

Vita quibus mors est, mors quoq; vita quibus.

Mors statio, quam nec venti, nec nubil a caeli

Concuiunt, iura est: nil graue habere solet,

Hac duce & Alcides clara inter sidera fulget

Hæc illustrauit pignora bina Iouis.

Desunctas animas vel amatas solis in auras

In mala non patitur rursus adire Deus.

In morbos, curasq; graues, certamina prorsus

Trifida, in arumnas, est, ubi, ubiq; dolor.

Dicite mortales, nisi vanum for tis habendum.

Ludicrum vita est nostra, quid esse feram?

Abstulit aut morbus formã, aut morosa senectus.

Isparum haud v sus fit diuturnus opum.

Gloria fit senior, uiresq;, ac nemo beatus.

Supremum recte dicitur ante diem.

Accedebat ad ceteras voluptates, quas vi-

rius bonis tribuebant antiqui in campis Elysiis,

quod vel mortui delectabantur iisdem studiis

& exercebantur, quæ magis viuentibus placere

set. Ita vulgus suauissimorum conuiuiorum

spe post mortem, multa scelera deuiabat. Sic

Homertus in lib. 4. Odysseæ idoloim Achillis in-

quit mimitabundum sagittas feris intentare. At-

que Virgilius rem totam pluribus verbis expel-

lit, & quemdamodum eadem in campis Elysiis

exercebantur, quibus delectabantur viuentes in

guli, in his :

Pars in gramineis exercent membra palastris:

Contendunt ludo, & fulua luclantur arena.

Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt.

Nec non Threicis longa cum veste sacerdos

Obloquitur numeris septem discrimina uocum,

Iamq; eadem digitis, iam pectine pulsaz eburno.

Ac deinde paucis interpositis :

Arma procul, currusq; virum miratur inanis,

Stant terra defixæ hastæ: passimq; solui

Per campos pascuntur equi: quæ gratia currum,

Armorumq; fuit uiuis, quæ cura nitentes

Pascere equos, eadem sequitur tellure repositos.

Propterea cum Philosphis, optimis homini-

bus summan felicitatem excogitare nitere-

tur antiqui: nullam maiorem illis oblectationem

inueniunt, quam varietatis inuestigationem,

& quam illud quodd scriptum reliquit

Cic. in lib. 5. de Fin. his verbis : Ac veteres qui-

dem philosophi in beatorum insulis fingunt,

qualis natura sit vita sapientum, quos cura om-

ni liberatos, nullum necessarium vite cultum,

aut paratum requirentes, nihil aliud esse acturo-

rum putarunt nisi vt omne tempus, inquirendo

ac discendo in naturæ inuestigatione consumant.

ATQVE de campis Elysiis tot à nobis dicta

sint. Quid significare uoluerint antiqui per

hos campos Elysiis manifestum esse arbitror.

Nam ubi vite nostræ ratio diligenter examina-

ta fuerit, si sanctè pièque uixerimus, incredi-

bilis lætitia sub extremum vite diem mentes no-

stras caput, sicuti morore afficimur ob multo-

rum scelerum recordationem, & ad eos infero-

rum flumios traicimur intrepidi, omniaque mó-

stra horrenda & terribilia præterimus, quæ qui-

dem lætitia quantum valere debet ad homi-

nes

nes ad probitatem adhortandos, nulla orationis copia explicari potest. Hęc ea sunt quę apud inferos vel bona, vel mala ab antiquis proponebantur, cum simplex & magis vera ratio à summa veritatis autore Christo propoſita ſit, ignis ſempiternus improbis ſcilicet, ac viris bonis inexplicabilis honorum cumulus. At nunc de Lethę fluuio dicamus.

De Lethę fluuio. CAP. XX.

POſt huiusmodi vitę examinatę diligenter conſiderationem exoritur paulatim omnium rerum obliuio, ſenſusque amittuntur, neque vlla eſt amplius rerum præteritarum recordatio: quare effectum eſt vt antiqui ſcripto res multa de Lethę fluuio commenti ſint. Verum nos pauca prius ad hanc rem pertinentia inueſtigemus, deinde quid de Lethę ſenſerint antiqui explicemus. Fuerunt quatuor fluuui Lethę tantum, qui ad Magnęſiani non procul à Mænandro, qui ad Cortynem vrbem Crętę, qui ad Triccan vrbem Theſſalię vbi natus eſt Aęſculapius, & qui in Libya Helperię. Illa ſunt Pythagorę, & nonnullorum philoſophorum opinio, non ſolum quod animę immortales exiſtant, verum etiam ſempiternę fuerint antequam in animalium corpora peruenirent. Huiusſcē ſententię hiſ ſimiles rationes aſſerebant: nam ſi immortalis exiſtet anima, & ex aliquo naſcatur vel ex immortalis, vel è mortali neceſſario naſcetur. Ex mortali non orietur, quia ſic omnia ſi ri poſſent immortalia: neque ſempiternum quidquam in natuta mortali rei commiſtum eſt ſuoſte ingenio, niſi à Deo miſceatur aliquando ſecernendum. Neque rursus ex immortalis, quod illud quod tale eſt, nihil à ſe gignit. At qui cum immortales animę exiſtant, multa que tamen & naſcantur animalia, illud continere putabant, quia circuitum animę intra duodecim annorum millia peragant, per omnesque ſphęras & choros dęmonũ ac Deorum diſcurrant; quod Plato in Phędone, Gorgia, Phędro, & aliis in locis variis modis ſcripſit. Eſt autem per duodecim annorum numerum intelligendus numerus mundanarum ſphęrarum apud antiquos, qui ſupra quatuor elementorum globos octo cęlos eſſe putarunt, per quos animę à corporibus ſolute, fatiſque purgatę peruenire, & circumuoluũ putabantur, donec ſuos circulos perfectę abſoluerent. tunc autem Deo ita iubente putabantur in corpora prioris vitę rebus geſtis demitti. Nonnulli tamen credide-

runt annum magnum, quo ſpacio animę hominis ſuum circuitum explet, & in idem reuertetur, duodecim horum annorum millibus comprehendi: cum annus mundi magnus tribus annis huiusmodi abſoluatur: nam & ipſa mundi animę per motum firmamenti eo ſpacio ſuum circuitum abſoluit, quod efficitur intra triginta & ſex millia noſtrorum annorum. ſi quis. n. firmamentum aut aplanę quę vocatur ſphęram, proprio motu contra motum diurnum cęli centeſimo quoque anno per gradum vnum ſerę ſecundum ſucceſſionem ſignorum procedere intellexerit, numerumque annorum collegerit, iſ facile magnum annum mundi ex ambitu ipſius firmamenti intelligit. Hęc res quoniam ab imperitorum multitudine intelligi non poterat, excogitarunt per multa poętę ad vtiliter adducendam multitudinem quibus illam in hac ſententię confirmarent, quod immortalis animę exiſtat, vt ſpe aliquando melioris vitę, & præſentes calamitates æquo animo forti que præferret, & nec nimium rebus proſperis tolleretur, cum ſciret omnibus reddendam eſſe anteaqtę vitę rationem: & quam maxime ſe ad integritatem innocentiamque compararet, cum iucundiffima præmia harum virtutum poſt mortem à Deo eſſet relatura. Finxerunt igitur poſt diuturnas voluptates Lethę eſſe fluuium apud inferos, qui obliuionem ſignificet, cuius aquam ſi quis biſiſſet. illi coruuiũ rerum omnium præteritarum obliuio exoriebatur. Nam nulla ratio facilius eam dubitationem diluere poterat, cur quę per tot annorum millia tam admirabilia animę vidiffent nullo pacto prius recordarentur. Hic igitur fluuius Deus ſuauiſſimus & Somno ſimiliſſus ab Euripide putatur: quando Oreſtes cum ab inſania aliquantum conqueuiſſet, vtriſque gratias egit Somno & Lethę, ſiue Obliuioni hoc pacto:

Ω φίλον ὕπνου θέλητρον, ἐπίκερον νόσε
 Ω σὸν δὲ μοι προσήλαθε εὐδαιμονίῃ.
 Ω πότνια λήθη τῶν κακῶν, ὡς εἶ σοφῆ.
 καὶ τοῖσι δυσυχῶσιν ἐν κταῖα θεός.
*Gratum lenamen Somnole egri tudinis
 Quam ſuauiſ adueniſti, & opportunus huc.
 Et tu malorum Obliuio quam dulcis eſ,
 Optabilis viris miſelliſ & Dea.*

Solus ex omnibus hominibus dictus eſt Aęthalides rerum præteritarum memoriã non prius depoſuiſſe, vt ſcriptum reliquit Apollonius in primo Argonauticorum.

— εἰ δ' ἔτι νῦν περ ἀποιχομένε κ χέρροντος.
 Δίνας ἀπροφάτες ψυχῆν ἐπίδ' ἔδρομε λήθη.
 T 2 no. 4 11

— nondum illum ex Acheronte profectū
Vorticibus rapidis Lethe perfuderat unda.

Hunc enim munus illud à patre Mercurio
obtinuisse inquit, vt aliquando esset apud su-
peros, aliquando apud inferos. Hunc aiunt
Pythagorici, cum anima sit immortalis,
primum Troianis temporibus reuixisse, atque
fuisse Euphorbum Troianum Panthi filium,
deinde Pyrrhum Cretensem, postea quendam
Eleum, mox Pythagoram: quam rem planè
exprefit Ouidius in decimoquinto libro Mu-
tationum:

O genus arionitum gelida formidine mortis,
Quid Styga, quid tenebras, & nomina vana ti-
metis

Meteriem vatium, vastiq; pericula mundi?
Corpora siue rogos flamma, seu tabe vetustas
Abstulerit, mala posse pati non vlla pueris.
Morte carent anima, semperq; priore relicta
Sede nouis domibus viuuntq; habitantq; recepte.
Ipse ego (nam memini) Troiani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram.

Plato præterea in Menone non solum ani-
mas esse immortales commemorat, sed post-
quam certum temporis spatium, & quædam
mupia absoluerint, à Proserpina in hominum
corpora remitti, sic enim scribit: φασί γάρ την
ψυχην τῶ ἀνθρώπῳ εἶναι ἀθάνατον, καὶ τότε μὲν
τελευτᾶν, ὅτῃ ἀποθνήσκει καλοῦσι, τότε δὲ
πάλιν γενέσθαι, ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε.
εἰνδὲ διὰ ταῦτα, ὡς ὀσιώτατα διαβίοναι τὸν
βίον οἱσι γάρ ἂν περισσόφα ποιῶν παλαιῶ
πένθεος δεξέται, εἰς τὸν ὑπερθεὶν ἄλιον κείνον
ἐνθάτω ἔτει ἀνδρῶν ψυχὰν πάλιν ἔκταν βασι-
λῆες ἀγαυοὶ, καὶ θεοὶ κραυνοὶ, σοφίαι τε μέγιστοι
ἀνδρες αὐξοῦνται. εἰς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἡρώες
ἄγνοι πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται. Aiunt enim
hominum animam immortalem esse, ac tunc qui-
dam decedere, cum mori appellatur: atque ite-
rum redire, interire vero & extingui nunquam,
quare vita est quam sanctissime transigenda.

Qui enim Proserpina pænas antiquæ miseria iam
dederint, eorum animas illa rursus ad supernum
solum transmittit nono anno, atq; reges sunt glo-
ria, potentia, sapientiæq; præstantissimi, atq; isti
in numerum Deorum aut Heroum capiuntur.
Physici duos tropicos signiferum circulum se-
cantes portas duas esse putarunt, per quas ani-
mæ, è celo in terras ferantur, & ascendant.

Cancer hominum porta putatur: Capricornus
Deorum, quia per illum ad immortalitatem
ascendant. hinc Pythagoras à lacteo circulo
Dijs imperium incipere credidit, quod animæ
inde lapsæ à superis recesserint, inde in cor-

pora lapsuræ. Hæc quamdiu in Canero sunt,
nondum à superis recessisse, creduntur, at ad
Leonem profectæ vitæ exordium auspici, cum
in corpora desuuant. Plato in Phædone noua
ebriitate trepidantem animam in corpus flue-
re ait, atque potum materiæ circumfusæ al-
luuionem intelligit: nam sicut obliuio comes est
ebrietatis, ita huiusce alluuiouis materiæ. Dici-
tur igitur Lethe obliuio, quoniam animæ in
corpora lapsuræ originis diuinæ, fontisq; ac
dignitatis, suæ singulæ obliuiscantur. Cum ad
inferos igitur animæ descenderint, diuque fue-
rint in campis Elysijs, vt ad communiorum
opinionè reuertamus, antequam ad supernum
Solem transmittantur, dicuntur aquam flumi-
nis Lethe bibere, vt omnium præteritorum
obliuiscantur vt ait Virgilius in sexto:

— anime, quibus altera fato
Corpora debentur, Lethe ad fluminis undam
Securos laicæ, & longa obliuia potant.

Bibebatur autem duplici de causa aqua Le-
thæi fluminis, tum vt obliuiscerentur animæ
illarum deliciarum quibus fruebantur in cam-
pis Elysijs, tum etiam fierent immemores eor-
um molestiarum, quas antea in vita pertulisse-
sent: quarum rerum si perdurasset memoria,
nemo reperiretur qui vellet reuiuiscere, aut qui
cum primum posset, non vel sibi ipse manus
inferret. Sed alterum Deos iubere dicebant,
alterum quo minus fiat repugnat natura. Quis
enim eorum qui mortui sunt, veller, si possit,
in hanc vitam molestiarum plenam redire, in-
tot animi perturbationes, corporisq; incom-
moda, nisi grauissimis supplicijs apud inferos
virgeatur? nam quanto diuturnior est hominū
vita tanto fit maior incommodorum cumulus
sunt filiorum vel amicorum vel propinquo-
rum mores, facultatum iacturæ, honorum repulsa,
infamia, morbi, vulnera, discordiæ, lites, que
tanto plura videre necesse est, quanto diutius vi-
xerimus. Duo igitur erant necessaria, alterum
vt purgarentur animæ antequam in Elysijs
campos pertinerent, alterum vt post longissi-
mum temporis spatium epota aqua Lethe
omnium præteritorum obliuiscerentur. quare
dictum est.

— exinde per amplum
Mittimur Elysiū, & pauci læta arua tenemus.
Donec longa dies perfectō temporis orbe
Concretam exemi labem, purumq; reliquit
Aetherium sensum. atq; auræ simplicis ignem.
Has omnes, ubi mille rotas voluere per annos,
Letheum ad fluminem Deus euocat agmine magnos
Scilicet immemores supera vi connexa reuiscunt.

Κυρσος & incipiant in corpora velle reverti.

Quis enim, vi dicebam, in hac plenam miseriarum vitam, nisi & antiquarum miseriarum prius fiat immemor, & voluntati Deorum ac necessitati parere cogatur? nulla est adeo felix hominum conditio, quam non multo plura incommoda infestent, quam bona consolentur, quamvis parum firmis & sub frigidis rationibus contra hanc sententiam scripsit Euripides in Supplicibus;

— Ἐλεγε γάρ τις ὡς τὰ χείρονα
 Πλείω βροτοῖσιν ἐσὶν τῶν ἀμεινόνων.
 Ἐγὼ δὲ τούτοις ἀντίτιαν γλαυμὴν ἔχω,
 Πλείω τὰ χρυσὰ τῶν κακῶν εἶναι βροτοῖς.
 Εἰμὴ γὰρ ἢ τὸ δ' ἢ, ἐκ ἂν ἤμεν ἐν φάει.
*Quidam viv olim protulit mort alibus
 Mala esse plura, quam bona adsint. ast ego
 Diversa longe sentio: viris bona
 Puto esse multo plura, quam sint ijs mala.
 Quod ni sit, haud solem liceret cernere.*

Hec enim ratio mihi valde videtur absurda,

quia non est tanquam frigidis & caloris, quorum symmetria omnino necessaria est viventibus corporibus, calamitatum, & molestiarum, & incommodorum, natura: nam tamen iactura filiorum, aut charissimorum, aut facultatum, aut dignitatis, rerumque huiusmodi eventus animum perturbant, tamen non necessario interimunt: nisi forte hæc non esse mala, aut raro contingere, inquit Euripides. Plura enim horum contingunt nonnullis quam bona in universa vita, ad quæ iterum subeunda nullæ animæ omnino adduci possent, nisi fluminis Lethæi plene, ac propè ebriæ. Fuerunt igitur hæc partim ad persuadendum multitudini animas pro meritis in corpora denuo redire conficta: partim etiam declarant mortuam iam hominis conditionem, ut illi sanctius vivant: cum sensus animique vigor paulatim post vitæ præteritæ considerationem deficit, omnesque cessant corporis actiones, atque illud demum extinguitur.

Finis Libri Tertij.

NATALIS COMITIS MYTHOLOGICÆ LIBER QVARTVS.

Cur Lucinam parturientibus præfectam antiqui putarint.

LXI S I R I M O me in superioribus libris ostendisse partim animorum affectus & cogitationes, quæ in mortuorum animis nascerentur, partim vires elementorum, cœlestiumque corporum, quæ transiuerentur in hæc inferiora corpora, diuinis nominibus fuisse ab antiquis appellatas, & diuinis etiam honoribus cultas. Sed quoniam eo scribendo perducti sumus, ut res interire, & iterum post quoddam annorum spacium reuiuiscere, & animas easdem in alia corpora transmitti diceremus; quæ res sub Lucinæ tutelam primum concidebant, videntur rationes illæ inuestigandæ, quibus adducti sunt sapientes, ut sibi persuaderent Lucinam præesse parturientibus. Hac in re illud horum omnium debet esse fundamentum, quod superius dictum fuit: quod Græci, id quod ceperunt ab Aegyptiis, Solem, Lunam, ceteraque sydera, quorum vires ac moderationes parturientium apud nos essent conspicuæ, Deos putarunt: quos sufficientis, & cantilenis, & cæsarum viduam omnium nidoribus placarunt, cum res postularent. Cum Lunam igitur plurimum conferre parturientibus arbitrarerentur, illam alij à luce, alij à circumuoluendo nuncuparunt. Alii similiter rationes sunt à rerum naturalium peritis traditæ, aliæ ab astronomis. Atqui Luna à rerum naturalium peritis partibus præesse credita est: quia illius ope propter vim propriam humoris fœtus adiuuetur, cum illius beneficio is in vtero intumescat: ad quam rem & Solis & Lunæ ratio præcipuè conferre putatur. Nam manifestum esse arbitror omnibus vel mediocriter eruditis, quod Lunæ beneficio augentur humores, cuius vis in multis est conspicua, sed in conchyliorum genere præcipuè, quæ cum Lunæ lumine augentur & decrescunt. Huc accedit quod parturienti tempore plurimus humor sero persimilis in membranis cum

fœtu continetur in vtero, quare & vterus insurgit ad expellendum cum fœtu humorem: cui rei cum moderatur humorum sit Lunæ planetæ plurimum conferre putatur, & idcirco Luna parturientibus præesse credita est. Qui vero ex astrorum potentia omnia humana pendere censuerunt, has omnes causas ad astronomicas rationes referunt: nam senserunt homines terram cœlestium periri, quod septimo mense fœtus perficiatur & absoluitur, qui mensis dictus est Lunæ: quare iure optimo Luna præest parturientibus. Atque huiusce rei talis est ratio & ordo. Primus mensis est Saturni, qui suo frigore ac siccitate facit ut semen, quod fluebat aqua simile, densetur & consistat. Deinde sequenti mense Iupiter suo calore & humore nutrit quibus indiget viribus ut augetur & dilatetur; quippe cum superioris planetæ natura formationem lineamentorum impediret si perduraret diutius. Tertio deinde mense Marti cura ista committitur, qui per naturalem suum calorem humores superuacuos exsiccat, fœtumque calefacit, & motum in illo procreat. est enim calida vis & sicca maximè ad motum propensa. Hunc eundem fœtum excipit mox Sol astrorum omnium & mundi princeps ac moderator, qui & vigorem plurimum adhibet & non mediocriter confert ad vitam. Hinc lucecit Venus Martis Solisque calorem & licentiam suis his aduersariis viribus temperans, multoque magis auget fœtum, & illius membra ad figuram homini convenientem perducit. Ne gocium ipsum mox in mantis tradere Mercurio putatur, qui superuacaneum quodque exsiccat do temperiem & ipse inducit: vniuersasque corporis partes etiam magis distinguit, & clariorè formam exprimit. At septimus mensis Lunæ tribuitur, quæ ita fœtum suo humore nutrit, ut perfectus cõpletusque sit: possitque vel si tunc ex vtero exeat vitare. Quæ si humoris copia adhuc superat, & respiratio nondum sit præualida, quæ per umbilicū capit infans, ita ut oris respiratione

non magnopere indigeat, natura optima horum alimentorum cellaria & moderatrix in nonum mensem partum prorogat: at si inops sit humorum, & non amplius satis magna aeris copia per umbilicum trahatur, ac si vterus tractabilis molliorque sit, qualis esse solet forè puerperarum, tunc septimo mense partus in lucem prodit & vivit. Quamobrem siue ad plangentium vires, siue ad physicas rationes quis respexerit, omnino Lunæ humor plurimum ad emittendos fetus adiuvabit. Sed quoniam explicauimus quibus causis commoti antiqui Lucinæ tantum tribuerunt, nunc reliquum est, ut quæ de Lucina ab iis dicta fuerint, percurramus.

De Lucina. CAP. I.

LUCINAM filiam fuisse Iouis & Latonæ, sororemque Phœbiæ, iam dictum est superius cum de Diana loqueremur. Atqui cum res ipsa vna eademque sit Diana Lucina, Hecate, Luna, quamuis varia sunt nomina, & res variæ, in quibus illæ suas vires exercent, tamen vari parentes earum siue Dearum, siue facultatum, siue eorum nominiū, fuisse traduntur. Cum enim Luna filia esse Thie, & Hyperionis, Diana Iouis, & Latonæ, Hecate vel Iouis vel Aristæi, & Noctis vel Asteriæ: ita Lucina Iouis filia fuisse dicitur, ut apparet in hymno Callimachi in Dianam, Iunonemque habuit matrem, ut memorie prodidit Pausanias in Atticis, qui illam in Gnosis agro apud Amnisum stium ex opinione Cretensium, natam esse scribit. Qui Latonæ filiam esse dixerunt, hanc in Ortygia natam esse inquit, atque statim natam obstetricis munere functam esse apud matrem, cum mox Apollinem esset paritura ut dictum est superius. Pausanias tamen in Atticis Lucinam ait in Delum ex Hyperboreis aduentasse, ut parturienti Latonæ adesset obstetrix. Hæc varia habuit nomina: nam Ilithyia in eucomio Ptolemei vocata est à Theocrito, quam Lysizonam appellat siue soluentem zonam. Solebant enim antiqui, sed Græci imprimis, vsurpare zonam soluere, pro eo quod est rem cum viro habere, quia prægnantes mulieres priorem zonam gestare non amplius possent, quam soluere cogebantur cum ob ventris amplitudinem tum ob molestiam, quam affert gravidis zona ad respirandum quare cum venient sub tutelam Lucinæ, zonam soluebant. Sic autem ea sunt Theocriti: *Ενθα γὰρ εἰλέθυιαν ἐβήσατο λυσίζωνον*. *Αντιγίνας θυγάτηρ βεβαρυμένα ὠδίνεσσιν.* *Hic Lysizonam Lucinam nata vocauit*

Antigones, tristi partus oppressa dolore.
Nam & Horatius in secularibus carminibus multis nominibus vocatam fuisse inuit in his:

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithia, tuere matres:
Sine te Lucina probas vocari:
Sens Genitalis.

Tata fuit Lucinæ reuerentia apud antiquos, ut non solum præesse parturientibus credita sit cum inuocaretur, illisque opem ferre: verum etiam tanquam custodijs, cui ortus & vitæ salutisque humanæ initia deberentur, illius imago ante fores domorum ponebatur, quare ita hymnum scripsit Orpheus in eius laudem, quam Prothyream nominauit: *κλῆθίμοι, ὃ πολὺ τεμνε θεὰ πλυῶνυρε δάμμοι*
ὦ δῖον ἐπαρῶν, λεχῶν ἰδέειά πρόσσι
Θηλειῶν ὄσπερα, μὴν φιλοπαίσι ἀγανόφρον,
Ὀκυλόχεα, παρῶσα νέαις θνητῶν, προθυρεα.
Audi me veneranda Dea, cui nomina multa.
Pregnantum adiutrix, parientum dulco leuamē
Sola puellarum seruatrix, solas prudens.
Auxilium velox teneris Prothyrea puellis.

Atque paulo post eandem esse & Dianam, Ilithyam & Prothyream aperte demonstrat in his: *μῆνην γὰρ σε καλῶσι λεχοί, ψυχῆς ἀνάταυμα*
Εν γάρτοι τοκετῶν λυσιπήμονες εἰ σιγάβια.
Ἄρτεμις, εἰλέθυσσά, κχι ἢ σεμνή προθυρεα.
Solam animi requiem te clamant parturientes.
Sola potes diros partus placare dolores.
Diana, Ilithya grauis, simul & Prothyrea.

Credita est autem fuisse à Parcis parturientibus præsecta, quoniam neque cum illam mater gestaret in vtero, neque cum pareret, vllos dolores sensit, ut in his ait Callimachus:

— *ἦ σὶ με μοῖραα*
γενομένην τὸ πρῶτον ἐπεκλήρωσαν ἀρήγειν,
ὅτι με κχι τίκτησα, κχι ἐκ ἡλγησε φέρεσα
μήτηρ, ἀλλ' ἀμογητὴ φίλων ἀπεδηκαστο
κολπῶν.

— *hiscæ leuare*
Vix bene me natam Parca statuere dolores.
Quod me cum pareret, vel cum gestaret in alio
Mater non unquam doluit, sine lata dolore
Deposuit quod ventris onus.

Nos fuit apud antiquos ut Lucinam ipsam dictam coronarent, quoniam id plurimum conferre videretur ad facilitatem parienti: quæ consuetudinem possumus vel ex hoc carmine Euphorionis colligere, ubi loquitur de Lucinæ: *σεψαμένη θαλεροῖσι συνήτετο δίκταμοισι*
Ὀβνια δίκταμις teneris redιμια fit illa

Neque

Neque hominibus solum præesse parturientibus hæc Dea putabatur, sed etiam brutis, & plantis: quoniam his omnibus Lunæ humor vel nascentibus vel parientibus confert. quare ita Virg. inquit de bobus:

Aetas Lucinam, iussosq; pati Hymenaeos.

Desinit ante decem, post quatuor incipit annos.

Effingebatur imago Lucinæ, cuiusmodi fuit illa apud Aegientes, quæ alteram manum vacuam porrigebat, altera gerebat facem: ita enim & infantem susceptura videbatur, in lucemque eductura; & dolores, quos inflammatio totius corporis consequitur, significare.

At mihi magis huic loco convenire illud Theophrasti videtur, quod scriptum est in secundo de causis plantarum, exuri maximè vires naturæ fecunditate fœtum tum in animalibus, tum etiam in plantis. quare fax Lucinæ merito assignabatur: nam quæ minus fœcunda sūt in singulis generibus, illa magis sunt diuturna. Scripsit in hanc hymnum quendam Lycius Delius, ut diximus, cum loqueremur de Parcis: qui illam Eulinum, quasi lanificam appellavit: quam fari sororem esse credit, ut est apud Pausaniam in Arcadicis. Maxima religione apud Eleos præcipuè colebatur Lucina: cuius ope victoriam Elei ex Arcadibus reportarunt. Nam cum Arcades Eleorum agrum hostiliter inuasissent, omniaque incurfionibus popularentur, in aciem adversus illos prodierunt Elei. Tum fama est mulierem, quæ puero mammam præberet, ad Eleorum duces accessisse, quæ se puerum illum peperisse diceret, hortataque est ut eum eius belli socium sibi asciscerent, quod ipsa ita fuisset per somnum admonita. Tum qui summæ rei præerant inter Eleos fidem mulieri præstantes puerum nudum ante signa locandum curarunt: deinde cum facerent impressionem in hostes, pueris in serpentem vertitur in conspectu omnium. Eo prodigio territi Arcades in fugam vertuntur, atque Elei quo in loco sub terram ingressus est serpens ubique victoriam sunt adepti, templum illi puero erexerunt, quem Sosipolim, siue vrbis servatorem appellarunt: ibidemque sunt Lucinæ solemnes honores decreti, quod illam puerum illum peperisse & atulisse Elei interpretati sunt: Annua sacerdos ibi eligi solita fuit, quæ Lucinæ sacrificaret, ad quam omnibus erat aditus. Ad Sosipolim vero nemini accedere licebat, nisi vetulæ sacerdoti. quam etiam certo ritu ornatam esse oportebat: nam & capite & facie velata candido textili ad illius simulachrum accedebat. In templo Lucinæ tum virgines

tum etiam nupte remanentes hymnum Sosipolim decantabant, atque quodvis odorum generis adolebant, cum vinum ex illis sacrificijs omnino exularet. Culta est apud Hermionenses etiam præcipuo quodam honore Lucina, quam summa religione & hostiis & odoribus, & donis quam plurimis decorabant: neque illius signum cupiam, nisi illis mulierculis quæ rem sacram facerent, conspiciere fas erat, ut ait Pausanias in Corinthiacis.

HÆC illa sunt ferè omnia quæ de Lucina dicta sunt ab antiquis, quæ ex ijs quæ dicta sunt superius, manifesta esse censeo: nisi illud fortasse nõ patet cur Iunonis aut Iovis filia esse dicatur. Explicatum fuit superius Lucinam esse Lunam, humoresque ab ipsa Luna aliquando augeti quod cum fiat per aera, quem modò Iunonem, modò Ionem appellari ostendimus; iure Lucina, siue vis illa, quæ agit per aera in inferiora corpora, Iunonis filia dicta est, vocata fuit Luna Lucina, quia luceat per noctem, vel quia lucem præbeat fœtibus, qui nati ante septimum Lunæ mensem hæc Solis luce perfrui minimè possunt, vel quia maturus fœtus in lucem ex utero evocet. Dicitur eadem à Græcis Ilithya, quia præsto sit parturientibus. reliqua nomina, quæ illi tribuuntur, sunt à contingentibus rebus à poetis ficta, & illi tributa. Nunc de Penatibus dicendum est.

De Penatibus.

C A P. II.

IAM verò statim natos infantes, ubi Lucina suum munus explevisset, Penates Dii suscipiebant, ut fuit opinio antiquorum: qui Penates qui essent aut quod esset illorum munus, videtur esse inuestigandum. Fuerunt igitur nonnulli qui Penates Deos esse putarunt illos per quos spiramus, per quos cognoscimus, per quos vivimus, per quos Solem intuemur: Ionem scilicet, & Iunonem, & Mineruam, & Vestam: hanc etiam siquidem nonnulli addiderunt. Nam Ionem æthera medium, Iunonem aera imum, Mineruam summam ætheris partem quæ vis est diuina intelligentiæ, Vesta terram esse dixerunt. Hos & Deos patrios & familiares & civitatum præfides & priuatarum domorum custodes nominarunt & crediderunt, ut in his significare videtur Cicero in oratione pro domo sua: Vosque qui maximè me repetistis, atque retocastis, quorum de sedibus hæc mihi proposita est contentio, patrij Penates, familiaresque; qui huic vrbis & reipublicæ præfides estis, Sic & Halicarni in primo antiquitatum

τῶν δὲ θεῶν τῆς Ῥωμαίων μὲν πενάτας καλοῦσιν, οἱ δ' ἑρμηνεύοντες εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶσσαν τ' οὐνομα, οἱ μὲν πατρώας ἀποφαινέουσιν, οἱ δὲ γενεθλίους, οἱ δὲ κτησίους, ἄλλοι δὲ ἐρκίους, οἱ δὲ μυχίους. Deos autem hos Romani Penates vocant: atque nonnulli in Graecam linguam transferentes, genitales interpretati sunt: alij vocant Deos patrios, alij domesticos ac familiares, alij possessionum praesides, alij arcanos. At verò cur erant hi patrij, ac non potius communes omnium civitatum & domorum? Quoniam non modò singulas civitates, sed etiam singulas domos, atque adeò singulos homines & animalia & plantas certos ac peculiaries habere Deos crediderunt, quorum essent illi tutelares. Idem propè sensisse videtur Cicero, ubi ita scribit in secundo de Natura Deorum: nam Vestæ nomen à Graecis: ea est enim quæ ab illis ἑστία dicitur. Vis autem eius ad aras & focos pertinet. itaque in ea Dea, quæ est rerum cultus intimarum, omnis & præcatio, & sacrificatio extrema est. Nec longè ab hinc ab hæc vi Dii Penates, siue à peni ducto nomine, (est enim omne quo vescuntur homines penus) siue ab eo quòd penitus insident; ex quo etiam Penetrates à Poetis vocantur. Erant igitur Penates Dii familiares, quibus vinum & thus in sacris offerebatur, penes quos nos nati essemus qui superius commemorati esse putabantur. Alii tamen voluerunt Penates esse Apollinem & Neptunum, qui Troiana mœnia extirpavere, & Vestam: qui eximia religione apud Samothracas sculpti colebantur: mox à Dardano in Phrygiam, & è Phrygia in Italiam ab Aenea fuerunt delati: quam rem expressit Virgilius libro secundo ubi Hector Ἀχιλλεὺς Penates Deos ita commendat:

Sacra, suosq; tibi commendat Troia Penates.

Hæc cape factorum comites, his mœnia quare:

Magna per ævum statuas qua deniq; pono.

Sic ait: Et manibus vittas, Vestamq; potentem, Aeternumq; effert a dyris penetralibus ignem.

Hæc si quis rectè considerat nihil aliud esse Penates Deos existimabit, quam elementa ipsa penes quæ nati sumus. Qui enim Apollinem & Neptunum Penates putarunt; nonne duo generationis principia Deorum nomine appellarunt cum ex humore tanquam materia, & è calore tanquam artifice ad formam evocante, omnia nascantur? humor enim femina, calor maris vice fungitur in rebus naturæ. His merito Vestam comitem addiderunt, tanquam condensandi corporis, quod gignitur, fundamentum. Quod idem sensisse videntur illi qui corporis

generationem elementis concedunt, & animi vim de cælo deducunt, ut illi superiores, qui Iovem, Iunonem, Mineram, ac Vestam cœsiverunt. Finxerunt nonnulli adulescentes duos esse Penates, qui sedentes pilam vtrinq; tenerent: quid quidem nihil aliud esse putabant, quam propriam singulorum fortunam atque euentus, cum penes nos nascerentur. Hos Penates vocarunt & magnos Deos, & bonos, & potentes quòd penes illos vniuersam humanam vitam moderationem, singulorumque esse arbitrentur. Horum Deorum imagines quæ forent apud civitatum principes aut apud Reges, rerum vniuersarum civitatum tutelam credebantur habere: at quæ forent apud priuatos, priuatarum domorum: quippe cum omnia serie quadam factorum gubernari & seruari crederentur: quam etiam Genium nominarunt, quare nunc dicamus de Genio.

De Genio.

CAP. III.

ENIMVERO Genius Iouis & Terræ filius fuisse dicitur, ut asserit Pausanias in Achaicis. Hic siue feminae congressu è semine Iouis in terram per somnum profuso natus esse dicitur, figura quidem humana, sed ambiguo sexu quem postea Agdistem appellarunt. Huic cum sacra fierent ab antiquis flores complures humi spargebantur, vinumque illi in pateris offerebatur, ut innuit Horatius in secundo Epistolarum:

Tellurem porco, Sylvanum lacte piabunt,

Floribus & vino Genium memorem brevis aui.

Inter arbores fuit platanus dicata Genio: atque crediderunt singulos homines, statim atque nati fuissent, demones duos habere, alterum malum alterum bonum, quorum nos sub tutela essemus, quos ambos Genios vocarunt, & putarunt nobilium esse natos. Eius formam descripsit Pausanias in prioribus Eliacis, atque ait quo tempore vnus ex Vlyssis sociis, Temesiensis bus cæsus fuit, illos iustos fuisse per assiduas patriæ calamitates vnam è virginibus, quæ esset formosissima, vouere quotannis manibus eius socii Vlyssis. cum verò Euthymus ille, qui septuagesimam quintam olympiadem pugillatu vice rat, eò accessisset, ac postulans in templum fuisset admissus, puellam nitercordia ductus, & eius amore præterea inflammatus, quæ sese illi nuptui concessum iri promiserat si eius virtute liberata fuisset ac euasisset periculum: ferens sumptis armis cum Genio eius socii Vlyssis cæsi, qui tunc illi apparuit, dimicasse. at Genius

denique victus non solum extra moenia Temesensium, sed etiam extra Temesensium agrum profugisse dicitur, tandemque se in mare demersisse dicitur fuisse colore vehementer atro; reliqua forma magnopere formidabili, ac pelle lupina, ut aiunt, apparebat amictus.

DICTVS est autem Genius, ut placuit Latinis, à gignendo, vel quia nobiscum gignatur vel quia illi procreandorum cura diuinitus commissa putaretur. Hic creditur nobis etiam nunc suadens, nunc dissuadens, vniuersam vitam nostram gubernare, esseque mentis & voluntatis nostrae propè moderatorem. Nam existimantur Genii daemones rerum quas voluerint nobis persuadere, spectra & imagines sibi tanquam in speculo imprimere, quod illis facilissimum sit. In quae spectra cum anima nostra clam respexerit, illa sibi veniunt in mentem, quae si ratione perpendantur, tum recta sit animi deliberatio. At si quis post habitam ratione malorum, spectrorum & visorum ductu feratur, illa in multos errores incurrat necesse est si spectra fuerint, praecipue à malignis daemionibus oblata. Ita multi sunt supra modum libidinosi, aut crudeliter aut auari, quae omnia ad Genium referuntur. Inde factum est ut ita Socraticus crediderit Euclides, & Plato de Socratis daemone consultore mentionem fecerit sapiens. Quod verò Genius daemion

fuerit, testatur Plurarchus, qui illum Bruto per noctem apparuisse scribit ita in eius vita: ὁ δὲ συλλογίζομενίσι καὶ σκοπῶν πρὸς αὐτὸν, ἐδοξεν αισθηθῆναι τινος εἰσιόντος. ἀποβλέψας δὲ πρὸς τὴν εἰσοδοὺν ὁρᾷ δεινὴν, καὶ ἀλλόκοτον ὄντιν ἐκ φύλου σώματος καὶ φοβερῆ σιωπῆ παρεσῶτος αὐτῷ. τολμήσας δὲ ἐρέσθαι, τίς ποτὶ ἐν εἶπεν ἀνθρώπων ἢ θεῶν ἢ τι βουλομένοσ ἡκεις ὡς ἡ μᾶς; ὑποδεγγεται δὴ αὐτῷ τὸ φάσμα, ὅσος ὄβρουτε δαίμων κακὸς ὄλει δέμε περὶ οὐλίππουσ. καὶ ὁ βροῦτος οὐ διαταραχθεῖσ, ὁ φμαὶ εἶπεν ἀσπιθῆντος δ' αὐτοῦ, τοὺσ παῖδασ ἐκάλει, μήτε ἀκούσαι τινὰ φωνὴν μήτ' ἰδεῖν ὄντιν φασκόντων. Is igitur eum quiddam secum variocinaretur, visus est sibi ingredientem quandam ad se perspexisse: quare oculis ad ingressum conuersis monstratam quandam & horrendam formam aspexit, quae silentio sibi postea astitit. Hanc interrogare ausus est Brutus, & quis inquit hominum es, aut Deorum? aut quid tibi vis? cur ad nos venisti? ad qua submurmurans illa forma rursus inquit d' Brute malus Genius, me videbis postea in Philippis. Tum Brutus mirimo exterritus, videbo respondit. Cum vero is d' mon euauisset, pueros ad se intro vocauit Brutus, qui nullam neque vocem se audiuisset, neque quidquam vidisse responderunt. Alij igitur crediderunt

Elementorum Symmetriam, quae corpora humana ac viuientia omnia conseruaret, Genii nomine fuisse vocatam. Alii occultam vim planetarum, quae ad singulas res gerendas impellunt. Nam daemones illi primum Geruli deinde Genii vocati sunt. Neque vero homines solum Genios habere credebantur, sed etiam plantae, & aedificia, & loca, ut huc ait Virg. lib. 7. Sic deinde effatus, frondenti tempora ramo Implicat: & Geniumq; loci, primamq; Deorum Tellurem, Nymphasq; & adhuc ignota precatur Flumina.

Sed quoniam Symmetria elementorum mores pro sua bonitate in nobis imprimunt, quod etiam putatur vis siderum efficere, illud inuito Genio facimus. quod ab alia externa necessitate, & non sponte facimus. De fraudandisq; Geniis, vel illi indulgemus, cum incunda voluntati nostrae subtrahimus, vel concedimus. Dixerunt Genio frontem praecipue esse dicitam, quoniam illa pars plerumque iudicio est an inuiti, vel sponte quid faciamus: & an lati simus, vel tristes. Ac de Genio satis, nunc dicamus de Laribus.

De Laribus. CAP. IV.

AT Laribus diuersa à Penatibus & à Geniis origo fuisse traditur: nam fama est e furto Mercuri Larasq; Almonis filie concubi-

ti Lares geminos fuisse genitos: quia cum Iara Iouis adulteria Iunoni indicasset, Iupiter iratus illi linguam praecidit & ad infernam paludem relegauit; quam cum Iouis mandato eo deduceret Mercurius, in itinere compressit, ex quo

quo nati creduntur ii dæmones, qui Lares sunt vocati. Id significauit Quid. libro 2. Factorum in his :

*Iupiter intumuit : quæq; est non visa modesta,
Erripit huic linguam, Mercuriumq; vocat.
Duc hanc ad manes (locus ille sitentibus aprus)
Nympha, sed inferna Nympha paludis, erit.
Iussa Iouis sunt, accipit lucus euntes.
Dicitur illa duci rum placuisse Deo
Vim parat hic, vultu pro verbis illa precatur.
Et frustra muto nititur ore loqui.*

*Fitq; grauis, geminosq; parit, qui compita seruat,
Et vigilat nostra semper in æde Lares.*

Hanc Laram, siue vt alii dixerunt, Larundam, nonnulli Maniam etiam appellarunt: cui vna cum Laribus compitalia ex oraculi respõso sacra fiebant: atque pueri apud Romanos pro familiarum salute immolabantur. Nam credita est Mania si qua pericula familiis imminerent ea depellere cum fuisset expiata: sequentibus postea temporibus apud eosdem Romanos aliorum, papauerum que capitibus pro pueris immutato ritu sacrificatum fuit. Credebantur ab antiquis hi dæmones curam habere cõpitorum & ciuitatum, vt patuit è superioribus carminibus Ouid. Erant his dæmonibus canes præterea, veluti etiam Diana, dicati, quia communes familiarum custodes putabantur: quibus etiam focus erat consecratus; existimabanturque tanquam penates domorum curam habere, quos etiam esse penates quidam crediderunt. quare effectum vt Laris nomine focum & vniuersam domum vocauerint. Alij agrorum custodes esse Lares censuerunt, vt ait Tibullus in 1. libro Elegiarum.

*Vos quoq; felicitis quendam, nunc pauperis horti
Custodes, fertis munera vestra Lares.*

Et quoniam penates esse Lares putabantur, quæcunque de penatibus dicta sunt, Laribus etiam conuenire sunt putanda. Erat præterea consuetudo, vri Laribus vinum & thuris odor offerretur, exornarenturque variis florum coronis: quibus Dii etiam aliquando offerebantur soluti flores & primitiæ frugum. Nunc autem de Pallade verba faciamus.

De Pallade. CAP. V.

EXISTIMO sanè nos rem minimè absurdam esse facturos, si post eorum Deorum explicationem, qui natos infantes excipere putabantur, Deos illos exposuerimus, qui pueros erudiendos iis artibus excipiebant, ad quas Genius ipse credebatur impellere: illis interim fabulo-

sis ac ridiculis Diis, Deabusque prætermisissis, qui variis temporibus à vanis superstitionibus fuerunt introducti, vt Edulia, Poëica, Cuba siue Culina, & reliquis Diis huiusmodi auctoritatis. Et quoniam Pallas sapientiæ præfecta putabatur, quæ rebus omnibus magis humana vitæ est necessaria, eaque non inutilis Dea formandis credita est adolescentum ingenis, de hac primum verba faciamus. Scriptum reliquit Pausanias in Aticis Mineruam Neptuni & Tritonidis Africæ paludis filiam fuisse, quæ Gygis temporibus floruit, de qua sic Herodotus in Mespone: τὴν δὲ ἀθηναίων γὰρ παρὰ τὸν ἑσπερὸν οὐρανὸν ἔρα θυγατὴρα, καὶ τῆς τριτωνίδος λιμνῆς. Mineruam inquit Neptuni fuisse filiam & Tritonidis paludis: cui fabulæ faciunt fidem quod per eius natalem diem virgines certate inter se ludicris solebant apud eam paludem natalem Mineruæ celebrantes. est enim eadem & Pallas. Fuerunt tamen qui è Iouis cerebro armatam Mineruam natam fuisse memorie prodiderint, vt scripsit Apollonius lib. 4. Argonaut. in his :

*ἢ πρῶτον λιβένης τιμῆορος, ἀπὸ τοῦ ἀθηνῶν ἢ πρὸς αὐτὸν ἐκ πατρὸς κεφαλῆς ὅπου παρὰ τοὺς οὐρανὸν ἄντι μὲν αὐτῆς τριτωνὸς ἐστὶ Ἰδαίου χυτλῶσαντο.
Egregia Libya Heroïna, Pallada quondam,
Cum patri è capite exiit clarissima, paruum
Lauerunt Tritonis aqua, sordidæ, puella.*

Atqui primum omnium Stesichorus Mineruam è Iouis capite natam fuisse dixit: quem secutus est Apollonius: & acerrimus derisor humanæ dementiæ Lucianus in dialogis Deorum Iouem parturientem introducit, & Vulcanum cum acutissima & præusida securi, vt sibi caput diuidat, quod erat sibi pro castris: nam ex illo in duas partes diuiso armata virgine erupisse inquit, neque Ioui vt ceteris Parturientibus, Lucina aut obstetricum muliercularum turba affabatur, cum nata sit Minerva sine matre qua de causa illi fuit septenarius numerus consecratus à Pythagoricis. Illud autem idcirco contigisse memorat, quia Iupiter, cum Iuonem sterilem esse videret: grauiusque ferret orbitatem cerebrum sibi percussit, vt aliquem filium procrearet, vnde nata est Pallas. At Hóm. lib. 4. Iliad. non à Tritonide palude, sed ab oppido Bœotiæ Alalcomenio Alalcomeniam nominant, quod apud se natam fuisse Mineruam dicebant Alalcomenii, vt ait Strabo libro 9. qui postea libro decimoquarto scriptum reliquit in Insula Rhodiorum aurum pluisse cum Minerua è capite Iouis nata est. Apollodorus inquit libro 2. Bibliothecæ, Persen & Astræum, & Palladè fuisse Crui & Euribiæ filios.

Qui

Qui tamen videtur libro 3. diuersas Mineruam & Palladem credidisse, cum ita scribat: *ἡ πασι γεννηθεῖσαν τὴν ἀθηνᾶν, περὰ τρίτωνι πρέφουσαι, ἃ θυγάτηρ ἦν παλλᾶς ἀμφοτέρας δὲ ἀσκήσας τὰ κατὰ πόλεμον, εἰς φιδονεικίαν προσελθεῖν. Fama est natam Mineruam apud Tritonem educatam fuisse, cui filia erat Pallas: atque ambas cum res bellicas exerecent, in contentione venisse: verum cum Pallas Mineruam esset vulneratura, Iouem veritum illi ægidem obiecit. Tum territa Pallas respexit ad ægidem quo tempore à Minerua vulnerata obiit: quod ægrè ferens Minerva eius effigiem effinxit, thoracique ac pectori suo ægidem, quâ timuerat, iniunxit: quod Palladium postea sequentibus temporibus fuit ad Troianos delatum. Nam vt ait Apollodorus Pallas Tritonis filia fuit ac Minerua alumna. Alii dicunt, inter quos Athenodorus fuit Byzantius, Thetidem in varias formas versam denique cōpressā à Ioue fuisse: quæ cū esset grauida, audiens Iupiter fore vt ex ea nasceretur, qui celi imperio potiretur, illam absorbuic: quare ipse grauidus factus apud amnē Tritonem peperit. At verò ridiculum videtur, quod modò à Ioue, modò à Tritonide palude, modò è Cranao, vt sensit Zeres, nata sit. Verum illud accidit, quia plures fuerunt Mineruæ, de quibus ita Cicero*

in tertio de Natura Deorum: Minerua prima, quam Apollinis matrem supra diximus: Secunda orta Nilo quam Aegyptij Saite colunt. Tertia illa, quam Ioue generatam supra diximus: Quarta Ioue nata & Coryphe Oceani filia, quam Arcades Coriam nominant, & quadrigatum inuentricem ferunt: Quinta Pallantis, quæ patrem dicitur interemisse, virginitatem suam violare conantem, cui pinnarum talaria affingunt. Atque harum Mineruarum omnium facinora ad vnā Iouis filiam tertiam referuntur, sicuti de Ioue & reliquis Dūs dictum fuit. Ferunt natam Mineruam à Cœdale nutrice educatam fuisse, muliere sanè ingeniosa, & ad omnia præclara opera prompta, quæ illam in teneris annis omnibus artibus ingenius erudiit, vt scriptum reliquit Posidonius in libro de Dūs & Heroibus, Callimachus in hymno in Ianacra Palladis, non solum eandem Palladem & Mineruam esse censuit, verum etiam ostendit, quidquid Mineruæ colliberit, idem Iouis nutu comprobari, in his:

Ὡς φαρμένα κατένευσε, τὰ δ' ἐντελές ὦκ' ἐπινέουσι.

*Παλλὰς, ἐπεὶ μύνα Ζεὺς τόγε θυγατέραν
Δῶκεν ἀθηνᾶια πατρώια πάντα φέρεσθαι.
Annuit his dictis Pallas, quòd ἄγ, annuit illa
Perficiat. Nata Iupiter hoc tribuit*

Ipsa Minerva uni, quae sunt patris omnia ferro.

Sic etiam Herodorus in Melpomene cum Mineruam Neptuni & Tritonidis palidis filiam nominasset, eandem Iouis filiam ascititiam rursus vocavit, ut est in his: *καὶ μιν μεμοθεῖσαν τῷ πατρὶ, δέναι ἐαυτὴν τῷ Διὶ, τὸν δὲ Δία ἐαυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα.* Aique illam quadam de causa succensisse patri, seque ipsam Ioui tradidisse: Iouemq; suam ipsius ascituisse filiam, quare ita inquit Homerus: *Διὸς θυγάτηρ κλυτὴν τριταγόνην.*

Iouis filia gloriosa Tritonia.

Neque Homerus, aut reliqui poetae illā Tritoniam appellarunt, quia sit e palude genita: quod quidem foret ridiculum: sed quia vel à Tritone educata sit, vel quia apud amnem eius nominis sit nata, cum ibi primū apparuerit ubi circa Tritonidis oram gentes Machlyes & Auses habitasse dicebantur: quorum virgines in turmas diuisae, se inuicem per Mineruæ solennia fustibus & lapidibus caedebant. Harum si qua acceptis vulneribus obisset, illam dicebant non fuisse virginem: quae verò constantissima omnium fuisset, pluraque ac maiora vulnera pertulisset, illa cum Graeco armorum apparatu, cinctaque Corinthia in curru circa paludem cum magno suarum virginum applausu & læticia circumferebatur, domumque quam lætissima deducebatur, ut scripsit Herodorus in Melpomene. Alij Itonij potius filiam fuisse crediderunt, & in Deorum numerum relata, quia bellicosissima extiterit, ut in his ait Ifacius: *ὅθεν αὐτὴν ἐθεοποίησαν Ἕλληνες, καθάπερ καὶ τὴν πολεμικωτάτην Ἀθηνῶν ἰτανίη μὲν ὑπάρχουσαν θυγατέρα.* Vnde ipsam in Deorum numerum Graeci retulerunt, tanquam bellicosissimam Mineruam qua fuit Itonij filia. Fuerunt qui Pallantis filiam fuisse dixerint, ut dictum fuit, atque Mineruam primum fuisse vocatam: deinde Palladem, quia Pallātem patrem suum alatum sibi vim inferre, ac virginitatem rapere conantem obruncatit: cuius pellem in ægidem composuerit, alāsque sibi talaribus adiunxerit, ut ait in his idem Ifacius. ἢ πάλλαντα τὸν ἰδίου πατέρα πτερωτὸν ὑπάρχοντα, καὶ βιάζοντα ταύτην, ὡς θέλοντα συγγενέσθαι, ἢ τὴν παρθενίην τιμῶσα τοῦτον ἀνείλε, καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ ὡς αἰγίδα περιβάλλετο, καὶ τὰ πτερά τούτου τοῖς ποσὶ ταύτης προσήρμοσεν. Vel Pallantem patrem suum alatum ipsamq; violantem, ut volentem cum illa contubere, quae virginitatem plurimi faciens ipsum cecidit eiusq; pellem in ægidem gestabat, aique alas suis pedibus accommodauit. Quare illam Graeci in Deorum nume-

rum retulerunt, cum tam præclarum sit constantia ac temperantia argumentum edidisset, & Iodamam præterea ipsam in pedre conatam interemisset. quare de illa ita scriptum fuit à Simonide Caou in Genealogiarum.

Ὑψιλῶν ἑρέων

Πηλιάδες κορυφῶν ἐδάμπεον εἰσορόωσα, ἔργον ἀθηνῶν ἰτανίδος, ἠδὲ καὶ αὐτοῦ ἠρώας χεῖρες ἐπιπράδ' ἄοντας ἐρετμῶ.
Peliades imueve videntes montibus altis
Palladis heroidos factum, vel protinus ipse
Spumosa herous ferientes aquora remis.

Alij Palladem nominatam fuisse maluerunt, quia cum aduersus Gigantes pro Ioue pugnaisset, ut ait Callimachus in lauacra Palladis *ἐδ' ὄνα δὴ λυδρῶ πεπалаγμένα πάντα εἰροῖσα*
περὶ χα τῶν ἀδίκων ἦν' ἀπόρηνέων.

*Non armis quando permulta cade cruentis
Venit aduersus horrida terrigenis.*

Pallantem Gigantum iaculo interfecerit, ut ait etiam Ifacius. Alij vocatam fuisse Palladem putarunt à iaculis mittendis, cum bellicosa sit Dea: alij, quia cor palpitans Dionysi ad Iouem detulerit. Nam Dionysus Iouis, & Proserpinae filius frustatum à Titanibus fuit disceptus, cuius cor atulit ad Iouem Minerva, ut traditū est in fabulis. Huic Deae cum armata dicitur è capite Iouis exhibisse, mox armā & enitrum tribuerunt, ut testatur Horat. in primo carminum:

Iam galeam Pallas & ægida.

Curruq; & rabiem parat.

Et in his carminibus Stesichorus:

Παλλάδα περιπρωτόλιν κλέζω, πολεμαδόκηον ἀγναν,

Παῖδα Διὸς μεγάλου, δέμνοπλον.

Pallada bellorum studijs cantamus amicam,

E Ioue progenitiam magna, quae destruit urbes.

Callimachus iam tum illi currum fuisse, esse pugnavit aduersus Gigantes, ait, & equos multo sanguine multaque cade conspersos: qui pugnant antiqui è fœcatis curribus. Hi igitur equi fuerunt à Pallade è bello redeunte in vadis Oceani loti, ut est in his:

Ἀλλὰ πολὺν πρᾶσιον ὑφ' ἄρματος αἰγείας ἵππων

λυσομένα παγῆς ἐκλυσεν ἰκεανῶ.

*Sed prius illa in gis fumantia soluit equorum
Colla, laeans alii fructibus Odeani.*

Mirificum fuisse huiusce Deae clypeum, miroque artificio extructum inquirunt, cuius formam ita describit Virgilius libro octavo:

Ægidaq; horrificam turbata Palladis arma.

Certatim,

*Certatim, squamis serpentum, auroq; polibant.
Connexosq; angues, ipsamq; in pectore Diva
Gorgona defecto verterentem lumina collo.*

Nam ubi illud scutum concuteret, mirificum terrorem illis incutiebat, aut contra quos in bellum prodibat Dictus est is clypeus, ideo Aegis quod ita vocaretur antè scutum Iouis, quia è pelle capræ factum fuerat: nam postea obtinuit consuetudo ut omnium Deorum scuta ægides vocarentur, quippe cùm Herculis scutum ægidem etiam vocaverit Hesiodus in descriptione ipsius scuti. Fuerant qui dixerint Palladem fuisse belli inuentricem, quod testatur Cicero in tertio de natura Deorum hoc pacto: Liberum alterum patre Cælo, qui gentiffè Mineruam dicitur quam principem & inuentricem belli ferunt. quam etiam Virgil. lib. I. præsidem belli nominavit:

Armi potens, belli preses Tritonia virgo.

Nam & Arion Methymnæus omnibus mortalibus prior Orthria carmina in Palladem cōponit & cantavit, quorum is erat rhythmus, ut eo animi hominum mirum in modum ad bellum inflammarentur, quibus postea modulis vsi sunt in castris Methymnæi. Hæc Dea semper virgo fuisse creditur, ut Diana, & Vestâ, quas omnes Homerus in hymno in Venerem commemoravit. Ac ita de Mineræ officio, virginitate & inuentis:

τρισταλδ' ἐδύναται πεπιθεῖν φρένας, ἐδ' ἅπα
τήσασαι.

κέρηνητ' αἰγιοόχοιο Διὸς γλαυκώπιδ' ἀθήνην.
ἔ γάρ οἱ εὐάδεν ἔργα πολυχρύσε ἀφροδίτης.
Ἄλλ' ἄρα οἱ πολεμοῖτε ἄδον, καὶ ἔργον ἄρισ.
ὕσμινάετε, μάχαιτε, καὶ ἀγλαῖα ἔργ' ἀλεγγύειν.
Πρώτη τέκτονας ἀνδρας ἐπιχθονίους ἐδίδαξε
Ποίησαι σότιρα, καὶ ἀρμάτα ποικίλα χαλκῶ.
ἠδέ τε παρθενικὰς ἀπαλόχροας ἐν μεγάροισιν
Ἄγλαῖα ἔργ' ἐδίδαξεν, ἐπὶ φρεσὶ θεῖσα ἐκασῆ
Sed iribus haud potuit suadere aut fallere mētes
E Ioue prognate, cui lumina glauca, Minerva.
Aurea non illi Venere sunt munera cordi.

*Pralia sed placuere, feri sed munera Martis:
Sed cades, sed bella, sed et certamina, pugna.
Prima viros docuit currus: orbcsq; rotarum
Supposuisse: ligent quas partes robora ferri.
Virginitatisq; eadem monstravit prima domi, qua
Munera conueniant, animiq; impressa notavit.*

Hæc prima edificandi viâ inuenisse dicitur, si ut testatur Lucianus in Hierocotimo: φησὶ γὰρ ὁ μέγας ἐρίσαι ἀθηνῶν καὶ ποσειδῶνα καὶ ἠφαιστον εὐτεχνίας περὶ, καὶ τὸν μὲν ποσειδῶνα τὰ ὑπότινα ἀναπλάσαι, τὴν ἀθηνῶν δὲ οἰκίαν ἐπινοῆσαι. Inquit enim fabula Palladem Neptunū ac Vulcanum de artificio contendisse: atque Neptunum taurum fabricasse. Palladem excogitasse domum; eiusdem inuentum est colus, ut ait Teocrius Aegloga trigésimaquarta, & Virgilius

gilius libro septimo .

— non illa colo, calathibus Minerua
Fœmineas assueta manus .

Hæc eadem tibia rum vsu & musicam ex-
cogitauit, hæc acu pingere, telam texere, omne
sanicium, leges, classicaque adiuuenit . quo-
rum inuentorum mentionem fecit Ouid. lib. 6.
Mutationum, & ita lib. 3. Fastorum?

Pallade placata lanam mollire puella

Discant : & plenas exonerare colos .

Illæ etiam stantes radio percurrere telas

Erudit : & rarum pectine densat opus .

Hanc cole qui maculas lasis de vestibus aufers .

Hanc cole velleribus quis quis abena paras .

Nec quisquam inuita faciet bona vincula planta

Pallade : sibi Tychio doctior ille licet .

Cultum præterea & plantationem oleæ inue-
nit, & fructus expressionem, cum planta quidē
antē nasceretur, sed ignota inter cæteras arbo-
res, nam vt testatur Herod. in Terpsichore, qui-
busdam temporibus aqua neminem, nisi apud
Athenienses, oliua inueniebatur. Atq; cū Epidau-
rii ex oraculo Apollinis Delphici statuas erigere
Damia & Auxifæa iuberetur, per cūctati sunt
areas ne an lapideas erigerēt. Cū respōdisset Py-
thia ex oliua domestica, ad Athenienses confuge-
runt. εδέντο ἄνοι ἐπιδάυριοι ἀθηναίους ἐλαίαν
σοι δέναι τα μέεσδα, ἰρατᾶτας δὴ κείνας νομί-
ζοντες εἶναι. λέγεται δὲ ὡς ἐλάμει ἐσαν ἄλλοθι

γῆς ἢ δαμοῦ κατ' ἐνεῖνον τὸν χρόνον, ἢ αὖθις.
Rogarunt igitur Athenienses Epidaurij, vt sibi
oliuam cadere permitterent, cum maxime sacra
illas arbitrarentur. Ferunt enim quod per illud
tempus nullibi, nisi apud Athenienses, erant oliuæ,
quare etiam annua sacrificia mittere Athenas
pro cæsis oliuæ Epidaurij pepigerunt. Cum ve-
rò oliuæ fructus ad omnes artes sit accommo-
datus, oleum scilicet, omnes denique artes Mi-
nerua inuenisse creditur. Nam profecto nulli
est ferè ars, quæ non olei beneficio vtatur, aut
aliqua ex parte adiuetur; sicuti etiam ignis
munere. quare non iniuria sensit Aeschylus,
vt antiquorum scriptorum plerique, Prometheum
omnes artes excogitasse quòd ignem de
cælo ad mortales detulit, vt suo loco aperitū
à nobis & oportuniùs explicabitur, cum per-
tractabimus illa quæ fabulose dicta sunt à maio-
ribus de ipso Prometheo. Fama est adeò virgi-
nitatis fuisse studiosam Mineruam, vt cūm for-
tè se lauans in fonte Heliconidis Hippocrenes
conspicte fuisset à Tiresia, illum cæcum fecerit
quoniam periniquum sibi videbatur, quod mot-
talis aliquis gloriari posset se nudam lauantiem
quæ Mineruam vidisse. verum tamen Chariolo
Tiresia mater ab eadem postea impetravit, vt
pro lumine corporis, mentis splendorem & ar-
tem diuinandi ab ipsa Minerua Tiresias obtine-
ret, vt patet ex hymno Callimachi in lauacra
Palladis .

Palladis. Quare illud non satis consideratè dictum est à poetis, quod Paris nudam Palladem cum reliquis deabus iudicaret, Nec defuerit qui illam propè violatam fuisse inquam à Vulcano, cum ad illum accessit petens, vt sibi arma fabricaret, vt scribit Apollodorus lib. 3. Nam Vulcanum absente Venere, conspuerant Mineræ cupido incescit; quæ cum relictaretur, neque virum villo modò pati vellet, fertur. Vulcanus semen in eius femur denique effudisse, quod ab ea lana derectum & in terram deiectum fuit, è quo natus est Erichthonius, qui & contentionis & terræ nomen continet, qui Pandras Cæcropis filius in cista serena ndus traditus fuit; quæ postea in furorem actè, quia contra Deum mandatum eistam aperuissent, se ex arce summa præcipitarunt: vel vt aliis magis placuit, à serpente in cista eum Erichthonio latente fuerunt interemptæ. Neque præmittenda esse illa sanè hoc loco censuerim, quæ mirifica de vi Palladii ab antiquis scriptoribus memoriæ prodita fuerunt; appellata sunt Palladia, vt dice-re solebat Pherecydes, omnes imagines quæ manibus non essent factæ, & omnes, quæ forentè cælo in terram deiectæ, cuiusmodi fuisse dicitur illud Mineræ celeberrimum Palladium. Id enim fuisse trium cubitorum ferreum, & è cælo in Pessinantem Phrygias ciuitatem, quæ ab eo casu nomen obtinuit vt Dio putauit & Diodorus, delapsum. Quanquam non defuerunt historici qui ab alio casu circa Ganymedem raptum, cum multi ibi in bello cecidissent, quo tempore Ilus frater Ganymedis aduersus Tantalum, quem rapuisse Ganymedem putabat, dimicaret, ita vocatum fuisse crediderint. Ioannes Antiochus Palladium illud non quidem de cælo cecidisse scribit, sed ab Asia quodam philosopho, ad cuius gratiam vocata sit Asia mundi pars, ac mathematico per optimum horoscopus fabricatum: ita vt illa ciuitas esset inexpugnabilis, in qua illud Palladium inuolutum seruaretur: quod etiam largitus est Troianis. At Apollodorus scriptum reliquit lib. 3. quod vbi Ilus Ilium condidit discolorum hominum se-tutus, Deos precatus est, vt aliquod sibi signum appareret, atque tunc cecidit Palladium trium cubitorum, quod sponte ambulare videbatur dextra hastam tenens, ac sinistra manu colum & sulcum. Huic Illo postea responsum fuit ab oraculo tamdiu ciuitatem Troiæ incolumen futuram, quamdiu inuolutum illud Palladium in vrbe seruaretur. Quisdam addiderunt dis-siculatibus capiendè Troiæ sagittas Herculis, quæ dono datæ fuerant Philoctetè, cui moriens Her-

cules in Oeta monte inter Thessaliam & Macedoniam mandauit ne cui corporis sui reliquias indicaret, atque illud factum iuramento affirmari voluit, cum donauit illi sagittas. Sed cum postmodo Delphicum oraculum Græcos monuisset Troiani sine sagittis Herculis capi non posse, aut sine reliquiis corporis, inuentus est Philoctetes, & de Hercule interrogatus negauit se quidquam scire. Sed cum maximè cogere-tur, ne iniurandum violaret, tacuit quidem, sed pede locum ostendit. Fuerunt tamen nonnulli qui non semper virginem fuisse Mineruam cre-diderint, quippe cum Pausanias in Atticis Hy-giam Mineræ & Aesculapii filiam fuisse scribat. Atque Minerua ipsa Hygia sine salubris cognomento fuit appellata. Sic & Laphria & Mameia apud Athenienses, vt meminit Lycophron in his.

— οὐδὲ λαφρία
οἰκιστὰ μέρους ἢ θαλαμῆνοι φρογί :

— αἰγὴ Λαφρία

Domus Mameia exusta flammis horridis.

Vocata est fortasse Laphria quoniam spolia quæ de captiuis hostibus reportantur, Laphria dicuntur: & rursus Pyletis, quoniam pingebatur ab antiquis in portis ciuitatum, quam etiam in priuatarum domorum foribus collocabatur, tanquam Martem in suburbanis. Hanc nominauit Budiam & Aethyiam Lycophron, quia arantes & nauigantes protegere & seruare putabantur. Dicta est & Ieonia à ciuitate Bœotiae, vt ait Apollonii narrator. Fuit eadem Ifinea & Aecæa apud Thebanos, vel vt putarunt alii Alalcomena, & Cadmea culta est & Tritonia, & Telchinia, & Polias, & Machinatrix, Pronœa, Zosteria, Panadæis, Halea, Ergana, Cydonia, Coria, Hippoletis, Pania, Tithrone, Sospita, Ergare, Ophthalmis, Alea, Axiope-na, Narœa, Cissæa, Promachorma, Saitis, Polliuchos, Chalcicecos, Equestris, Apaturia, Cy-parissia, Frænatrix, Ambulia, Hospitalis, Per-spica, Pæonia, Scirias, Sunias, atq; multa denique fuerunt illi variis de causis inuincta cognomina. Celebtabantur Lampadophoria in huius hono-ram Deæ, vt alibi dicemus, cui taurus candi-dus aliquando, aut indomita iuuenca immolari consuevit ab antiquis, vt testatur Ouid. lib. 4. Metamorph.

Dūs tribus ille feros totidem de respice ponit,
Leuum Mercurio, dextrum tibi bellica virgo,
Ara Iouis media est, mactatur vacca Mineræ,
Alipedi vitulus, taurus tibi summe Deorum.

Atque tot de iis quæ fabulosè dicta fuerant de Minerua, dicta sufficiant.

NVNC reliquum est, vt quid per hæc fabu-
 losa significare voluerint antiqui, perquiramus.
 Quid aliud significat Palladem fuisse Neptu-
 ni & Tritonidis paludis filiam, quam sapientiã
 ex illis perturbationibus nasci quas homines in
 vita & in mari præcipuè experiuntur, aut quis
 nesciat vitam nostram multis calamitatibus assi-
 duè, quasi Neptuni tempestatibus exagitari,
 nam qui maris est ignarus, vt ego quidem cen-
 sco, malorum est ignarus. Ex importunis igit-
 er vitæ perturbationibus, & de cæno tenebra-
 rum mentis & inscitia nascitur sapientiã: quæ
 quoniam res est diuina & Dei munus, dicitur
 à nonnullis merito Mineruã esse Iouis capite fuis-
 se nata, quando memoriæ & sapientiæ sedes est
 caput, in quo diuinum est & incredibile Dei &
 nature optaculum. Dicta est rursus Iouis filia
 quia sapientiã & peritiã nascitur regibus ex assi-
 dua exercitatione ac varietate negociorum. Na-
 ta est armata, quod nunquam inermis est ani-
 mus sapientis ad euentus fortunæ vel consilio,
 vel patientia sperandus. Hanc Deam popula-
 tricem citatum appellarunt, quia plurimum
 possit sapientiã & consilium in rebus bellicis ad
 euertendam consecratorum improbitatem,
 cum graue sit sapientem hominem hostem habe-
 re. nam & Homerus non Aiaceum aut Achillem
 populares vrbium appellauit ob ferocitatem
 sed Vlyssæm ob sapientiã. Hæc nata esse di-
 citur sine matre, quia perrara est in feminis sa-
 pientiã. Nec me faceret sanè illam dictam fuisse ab
 Aegyptiis sibi perpetuam virginitatem indi-
 xisse, quia præstitit temperantiã quæ cum es-
 set ingeniosa, multas artes inuenit, & in primis
 studiosa fuit rei bellicæ, cum robore & fortitu-
 dine præstaret. confecit & alias res memorabi-
 les, & Aegida feram vocatam monstrum prop-
 tere inexpugnabile obrancauit. illud cum è
 terra genitum esset, immensam flammam ex
 ore proflabat primum quæ apparuit in Phrygia,
 quam combussit, vnde Phrygia diuinitus voca-
 ta fuit vsta. Inde accessit ad loca monti Tauro
 proxima, omnesque sylvas ad Indiam vsque in-
 cineres conuertit, atque cum ad mare descen-
 disse apud Phœnicas, coneremauit. sylvas ad
 montem Libanum, per Aegyptumque in Li-
 byam penerat, ac demum in nemora Cerau-
 nia, qua regione coneremata, huminibusque vel
 extinctis vel fugatis è patria ob metum, Palla-
 dem inquit prudentia & robore præstantem
 monstrum interemisse, eiusque pellem suo pec-
 tori gestamè adaptasse, partim ad propulsanda
 pericula partim etiam vt gloriosum monimen-
 tum rerum gestatum. At terra mater monstri

dicitur irata peperisse Gigantes Diis aduersa-
 rios, quos Iupiter adiuantibus Palladè & Dio-
 nyso vna cum Diis aliis debellauit. Vocata fuit
 Tritonia, vt sensit Callisthenes, quia tertio die
 Lunæ nata fuerit, cuiusce rei facit argumentum
 quia apud Athenienses is dies consecratus est
 Palladi. Ab hoc magnopere dissentiunt qui Triti
 caput dici apud gentes Ponticas existimarunt,
 cum etiam in tres partes findatur. alii Lunam
 ira dici crediderunt, quia tertio die à coniu-
 ctione apparere solet: quamuis eodem die ali-
 quando nonnullis causis cumlatis & vetus &
 noua prodeat. Nec defuerunt qui animam esse
 se arbitrarentur, quæ sic vocetur, cuius tres sint
 vires, ratiocinandi, cupiendique & qua ira con-
 citetur. Alii acra esse maluerunt, qui tribus tẽ-
 poribus maximè immutatur & generatur, ve-
 re, æstate, hyeme: cum annus fuerit in hæc tria
 tempora diuisus. Hanc marem & foeminam
 esse inquit Oorpheus in hymnis: *Ἀρσὴν μέγαν
 θυλὸν ἔπος*: *foemina masque eadem est*. quo-
 niam sapientis est & cedere tempori, & vt op-
 portunitatibus. Præclare sane factum est ab an-
 tiquis Iouem suas vires vni Mineruæ imper-
 tinisse, quia Deam maximè amat sapientem vi-
 rum, neque vlla esse potest sapientiã quæ à Deo
 dissideat, quæ eadem causa est, cur fuerit à Ioue
 pro filia alata. Aegyptii hanc Iouis fuisse filiam
 & semper virginem tradiderunt, cum aer sit ma-
 tura incorruptibilis, supremamque locum ha-
 beat, vnde à capite Iouis nata dicitur. at Trito-
 nidem, quia ter mutat naturam quotannis, æta-
 re, verè, hyeme. Demonstrat hæc præterea in
 bello Giganteo omnem vim humanam quæ ad-
 uersus Deum insurgeret omnem temeritatem,
 omnemque arrogantiam esse vanam, cum non-
 nullos ex iis nullo propè negocio trucidant.
 Sed quoniam in bellis gerendis præcipuè necessa-
 ria est sapientiã, hæc bellis præfecta est, cui scutu-
 tum perlicudum, & multis anguibus circumte-
 ctum tribuitur. At enim quæ natura est an-
 guium? vt acutissimè ceruant, vnde etiam no-
 men à Græcis obtinuerunt. Nam nisi vigila-
 tia & prudentia rebus vel longè prospiciendis
 Imperatore castrosum decorauerit, quis non
 videat sapius hostium insidias aut impetus re-
 pentinos à castris arceri non posse? quibus om-
 nibus periculis castrosum & ciuitatum prospici-
 cit rerum omnium moderatrix & Deo amica
 sapientiã. Eius scutum quod præ se ferret, cla-
 rissimum & crystallinum effingitur? quoniam
 sapientis veritatem, & omnem vitæ rationem
 omnibus conspicuam esse, maximum est aduer-
 sus fortunæ iniurias propugnaculum, & in ad-
 uersis

lice navigantibus, hæc artes exercentibus; cùm omnia sapientiæ parent: quod ea Minervæ cognomina significarunt. Non defuerunt tamen qui Minervam esse crediderunt vim Solis, quæ mentibus humanis sapientiam infundat, cui multos augens tribuerunt ob flexum Solis cursum in signifero circulo. Splendorem clypei clarissimam Solis naturam putarunt. Gorgonis caput in pectore gestabat, quia nemo contra Solis claritatem aut contra sapientiam aciem oculorū intendere impune potest. Hæc nata est Iouis capite, è summa scilicet ætheris parte, quæ purissima est, parsq; sibi vires Iupiter impertuit, quoniam post Deum ipsum omnium agentium in res humanas vis. Solis potentissima est, quæ facit ut aliæ res intereat, aliæ oriantur, semper que movetur præsentiam rerum vicissitudo. Atque de Pallade factis, nunc de Prometheo dicamus.

De Prometheo. CAP. VI.

AT Q V I Prometheum multarum artium inventorem omnes consentiunt Iapeti fuisse filium, sed de matre magna est controversa, siquidem, ut alijs placuit, Asiæ Nympha filius fuit, alii ex Alope, alii ex Themide natum esse putarunt. Hesiodus in Theogonia Clymenes & Iapeti filium fuisse scribit in his:

κούμνη δ' ἰαπετὸς καλλιόφυρον ὠκεανίην
ἠγάγετο κλυμένην, κ' ὁ μὲν λόγος εἰσπᾶνέβαιεν
ἠδὲ αἰετλάνατα κρατερόρονα γένητο παῖδα
τίκτεδ' ὕπερ κούδ' ἀντα μενοίτιον ἠδὲ προμηθεῖα.

Ποικίλον αἰολομήτιν, ἀμαρτινόβντ' ἐπιμηθεῖα
Iapetus Clymenen duxit dehinc Oceaninen
Perpulchram, simul hiq; thorum pressere iugale.
Mox Atlanta parit prudentem, deinde Menati
Te genuit, pariterq; Prometheu callida cui mens.
Hinc Epimetheus exoritur, quem fallere prom-
ptum est.

Fuit autem Iapetis vixit è Titanibus qui aduersus Iouem arma sumpserunt, qui aut bel- lum Gigantum filiam habuit Anchialen, à qua nominata est vrbis Ciliciæ; de quo ita Virg. in primo Georg.

— tum partu terra nefando

Geumq; Iapetumq; creat, seuimq; Typhaæ.

Quare cùm herbas quas colligebat Mædea, recenseret Apollonius, & inter illas quandam, cuius vires prior obseruaret Prometheus vel (vt alii maluerant) rem fabulosè explicantes, ex ipso Prometheo natam nominaret, illam Titanidem vocauit ita in libro tertio:

μυκηθμῶ, ὃ πένερθεν ἐρεμνὴ δεσπογῶνα,
ρίζη τεμνομένης τιτανίδος ἕσπερ δ' αὐτὸς
ἰαπετοῖο πάϊς ὁ δ' ἄνη περίθυμὸν ἀλύων.

Terribili tremuit mugitū terra sub ipsa
Radicæ incisa Titanide. at ipse dolore
Filius Iapeti genuit, tenuisq; querelas.

Hic habuit vxorem Afiam; vt inquit Herod. in Melpomene, & præterea Hesionem, & Axiotheam, vt Iacius meminit. Habuit sororem Ephyræ, fratrem Epimetheum, & Buphagum Menœcium, Atlantem; & alios complures: nam ad triginta fratres fuisse dicuntur. filium habuit Deucalionem, de quo ita Apollon. lib. 7.

— ἔνθα προμηθεὺς

ἰαπετοῖδης εἰγάθον τέκε δευκαλίωνα.
ὃς πρῶτος ποίησε πόλεις, κ' ἐδέματο νηὸς
Ἀθανάτοιο.

— Hic ipse Prometheus

Filius Iapeti genuit mox Deucalionem

Primus templâ Deis, primum qui condidit vrbes.

Habuit filius præterea Lycum & Chima- reum & Celano, Hellenem è Pyrrha, à quo dicti sunt Greci. Suscepit ex alia nympha etiam Theben, quæ nomen dedit Thebanæ vrbis, sicut eius soror Aegina Aeginæ. Hic fertur hominè primùm è luto finxisse, & vniuersi generis hominum fuisse parens, vel potius artifex. quod ita testatur Ouid. in lib. 1. maioris operis:

Sive recens tellus, seductaq; nuper ab alto
Æthere cognati retinebat semina cœli.

Quam satis Iapetomistam fluminiibus undis
Finxit in effigiem moderantum cunctâ Deorum.

Et Antipater in hisce carminibus:

Ἀδάμαλις δὸκῶ μυκηθῆται, ἢ γὰρ προμηθεὺς
ἐχὶ μόνος πλάττει ἔμψοα καὶ σμύρον.

Mugiet ipsa puto bos olim. hanc ergo Prometheus
Effinxit solus vixit, sed inde Myro.

Nam fama est Prometheum cùm hominem fingeret portiones captas è singulis elementis suo operi admiscuisse: atque pro ipsorum elementorum temperamenti non solùm vires singulis corporibus addidisse, sed etiam motus amicorum & mores. Qui verò etiam magis fabulosè rē aggressi sunt explicare, dixerunt timorè leporis, astutiam vulpis pavonis ambitionem, tigridum feritatem, leonum iracundiam & magnitudinem animi fuisse hominibus ab ipso Prometheo iniunctas: quod ita significauit Horat. in primo Carminum:

Fertur Prometheus addere principi

Limo coactus particulam vndiq;

Delectam: Et insani leonis

Vim stomacho apposuisse nostro.

Nam memoriæ prodidit in Phocæcis Pausanias

nias non procul à Panopensibus apud torrentem quendam saxa fuisse ingentia; reliquias creditas eius luti, è quo Prometheus uniuersum genus hominum fluxit. Hunc poetica quadam cum suauitate reprehendit Propertius in lib. 3. quia cum plurimum operæ in corpore hominum rectè formando consumpsisset, mentem neglexerit, in qua scitè & optimè formanda totum studium erat adhibendum: sic enim inquit:

O prima infelix fingenti terra Prometheus

Illo parum cauti pectoris egit opus:

Corpora disponens, mentem non vidit in arte:

Recta animi primum debuit esse uia.

Dicitur Prometheus aliquando duos tauros Ioui immolasse, atque eorum carnes ab ossibus diuisisse: tum in alteram pellium carnes, in alteram ossa inclusisse, deinde Ioui dedisse optionem utrum mallet taurum eligendi. Iupiter capta optione cum dolos eius viri grauiter ferret, vt iustam oportunitatem vltionis nactus videretur, ossa elegit, atque illa fraude iratus ignem mortalibus eripuit, vt testatur his verbis Hesiodus in Theogonia:

*τῶ μὲν γὰρ σάρκασε καὶ ἔγκατα πῖον δημῶ
Ἐγὼ ῥίνω κατέθηκε καλύφας γαστρὶ βροίη.*

*τῶ δ' αὐτ' ὄσεα λευκὰ βοῶς δολίη ἐπὶ τέγγη
εὐδπέτισας κατέθηκε, καλύφας ἀργέτι δημῶ.*

*Δη τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ἰαπετιονίδη πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτορ·*

*ὦ πάτερ, ὡς ἐτεροζήλωσ δ' ἰεδ' ἀσασσ' μοῖρας;
Pelle sub hac bubula carnes, & pinguis cuncta
Viscera composuit, recteque ligauit in vnam.*

*Altera repleta est, qua condidit arte dolosa,
Ossibus, iussu, adipis tectis candore superne.*

*Talia deinde referi hominum pater atq, Deorum:
Iapetoniade cunctotam maximo Regum*

Stultie, quid has partes componis ita arte dolosa?

Cum verò iratus Iupiter illa de causa ignem hominibus rapuisset, fertur Prometheus Mineruæ auxilio ascendisse in cælum, ibique ferula ad curtum Solis admo: a ignem rursus in terras detulisse, quod inquit Horatius in primo carminum:

Audax Iapeti genus

Ignem fraude mala gentibus intulit.

Post ignem aethera domo

Subductum.

Id cum resciuisset Iupiter, Vulcano imperauit vt foemina à luto componeret, que cum astutissima esset; & omnibus artibus à Diis donata, vocata fuit Pandora. Neque ante illam extitisse foemineum sexum crediderunt, vt testatur Pausanias in Atticis. Hanc fabulantur mi-

sam fuisse à Ioue ad Prometheus eum omnibus malis in vasculo inclusis: quod munus eum spreuisset Prometheus, illa ad Epimetheum eò tendit, qui dempto vasculo operculo omnia mala euolare sentiens, vix vltimam & in imo residètem spem oclusit, cum qua vas illud seruauit. Cum verò Prometheus Iouis munus reiecisset, quod insidias formidaret, dicitur à Mercurio Iouis iussu ad Caucasum montem adductus, & in spelunca, quæ erat apud Paropamisadas, vincus, vt testatur Strabo libro decimoquinto, re tantum furtum videretur impune contra Iouis voluntatem commississe. dicitur præterea huic additam fuisse aquilam, Thyphonis filiam, vt ait libro secundo historiarum Pherecides, & Echidna Phorbantis, quæ iecur illius assidue renascens lamaret ac deglutiret, vt ait Apollonius libro secundo.

*ἢ δὴ καυκασίῳ ὄρεῳ ἀπέτελλον ἐρίπναι
ἠλίβατοι, πόθι γῆρα περί σφραγίσσι πάγοισιν
ἰλλόμενος χαλκῆσιν ἀλυκτοπέδησι προμηθεύς*

Αἰετὸν ἦπατι σέρβε πολυμπετὲς αἰόσοντα.

Exoriebantur rupes, & grandia montis

Culmina Caucasij, vincula ubi mæbra Prometheus

Præduris, ferroq, miser iacet ipse ligatus.

Sæpius atq, aquilam redeuntem pectore pascit.

Erat enim columnæ alligatus, neque vlllo pacto se mouere poterat: cui quantum iocinoris per diem ab aquila consumebatur, tantundem per noctem excresebat, ne vquam doloris materia deficeret, vt ait Hesiodus in Theogonia:

Δύσε δ' ἀλυκτοπέδησι προμηθεῖα ποικιλόβουλον

*Δεσμῶσι ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίων' ἐλάσας·
ἢ οἱ ἐπ' αἰετὸν ὄρσε τανύπτερον, αὐτὰρ ὄγ' ἦπαρ*

*ἦσθιεν ἀθάνατον, τό δ' ἀέξετο ἴσσον ἀπάντη
νυκτὸς, ἄσον πρόπαν ἦπαρ ἔδοι τανυσίπτερος ἔρρις.*

*Implicat Indomitis, nectiq, Promethea vinculis:
Astrictumq, columna tenet medium, fera semper*

*Pascitur immortale iecur Iouis ales: at illud
Deficit haud vnquam: nam quantum luce volucris*

Carpserit, huic misero tantum nox vda reponit.

Duris autem Sanius scriptum reliquit non ob ignem raptum, sed quia Palladem amauerit, Prometheus coniectum fuisse in vincula, & ita exercitatum: cuiusce rei facit argumentum, quia ad montem Caucasum habitantes populi soli Ioui & Mineruæ non sacrificabant, vt illius supplicij autoribus, eum eximè colerent Herculem, qui Prometheus è vinculis liberasset.

passet. Fabulam quandam attigit Nicander in Theriacis, quæ apud antiquos circumferebatur, quod ingrati homines, ad quos ignem Prometheus detulerat, fursum Promethei Ioui indicarunt, pro qua accusatione premium perpetuam iuuentuti à Ioue impetrarunt. Hanc igitur cum suo asello cellitario imposuissent redeuntes, asinusque graui sibi in itinere laboraret, ad fontem quendam peruenit, ubi serpens ne ad aquam accederet, prohibuit, nisi prius peracto precio. Tū verò pactus est asinus se quodcumque haberet esse daturum, ne sibi periret. inde senectutem exeunt quotannis serpentes, ac fiunt iuuenes. Sic fabulam describit Nicander:

Δι γύγμος δ' ἄρα μῦθος ἐν αἰζηνοῖσι φορεῖται,
 Δις ὅποι' ἱρανὸν ἔσχε κρῖνος πρεσβύτατος υἱός,
 Διημάμενος κασίεοσιν ἐπὰς περικυδέας ἀρ-
 χος

ἰδμοσύνη νεότητι γέρας πόρεν ἡμερίοισι
 κυδαίων. Δὴ γὰρ ῥ' ἀπυρὸς λυτῶος ἐνίπτον,
 ἄσρονος, ἢ μὲν τις δὲ κακοραδίνης ἀπόναντο.
 Νῆσθ' ἄρα κάμωντες ἀμυρβέλοιντο λεπάργω
 Δῶρα, πολυσκάρμιος δὲ κεκαμμένος αὐχένα

διψή
 ῥάετο γολειοῖσι δ' ἰδὼν ὀλκήρεα θῦρα
 ἑλοδὸν ἑλλίτανευσε κακῆ ἐπαλακμένῃ
 Σαῖναν. αὐτὰρ ὁ βροῖδος ὀδῆ ῥ' ἀνεδ' ἔξατο νέ-
 τοις

ἤτεν ἀρονα δῶρον, ὅδ' ὁ καπανήνατο χρεῖν.
 Fabula per iuuenes celeberrima oberat, ut olim
 Fratibus imperia diuisit maximus auro
 Vnus natouum Saturni: premia honorisq;
 Indicum cæpere domesticæ turba iuuentam.
 Mortales preciosa Deum sed munera post hæc
 Dementes carpsere: nihil iuuenere querela.
 Nam tardi dorso imposuerunt pondus aselli
 Dona Dei: cui sicca siti precordia vbi essent
 Ad fontem properat. pragraudem hic reperit
 anguem:

Quem supplex orauit opem sibi ferre: sed ille
 Quod gesserit precium lympha, pondusq; petiuit,
 Ille sibi pressus facile annuit ista petenti.

Quare merito Prometheus de hominibus in-
 gratis queritur, ut scripsit Iulianus poeta in eo
 epigrammate:

τέχνης πυρσὸν ὅπανα φερέσβιον, ἐκδ' ἄρα
 τέχνης,

ἢ πυρὸς ἀλλήκτου πύματος ὄψιν ἔχο.
 ἢ μερόπων ἀχάρισον αἰεῖ γίνος, εἴγε Προμηθεύς
 ἀντ' ἐνεργεσίης ταυθ' ὑπὸ χαλκοτύπων.

Lumina sunt artis nobis inuenta: sed ignis,

Atq; reperi tori grandia damna ferunt.

Ingratum genus est hominum, si poëta Prometheo

Tanta reperi tori, pro meritisq; dolor.

Nam si qui beneficium acceperant non tales
 fuissent, quales diximus, quo pacto ingrati
 possent appellari; Scripsit tamen Pausanias in
 rebus Corinthiorum, non Promethei, sed Pho-
 ronei cuiusdam ignem fuisse inuentum: quare
 apud Corinthios templum fuit Apollonis Ly-
 cii, in quo statua erat Phoronei ignem accen-
 dentis. Torquebatur Prometheus ab aquila il-
 la in Scythiam supra Caucasum montem de-
 portatus, ut ait Lucianus in Prometheus, & in
 dialogo de sacrificijs. At Menander suauissi-
 mus poeta merito torqueri Prometheum in-
 quit, non quia ignem, sed quia multo grauius
 malum, quia foenunam scilicet omnium huma-
 narum calamitatum autorem, & scelestum om-
 nino animalis genus inuenerit, ut est in his:
 εἴτ' ἢ δίκαιος προσπεπαταλευμένος
 Γράφουσι τὸν προμηθεῖα πρὸς ταῖς πέτρας
 καὶ γίνετ' αὐτὸν λαμπρὸς ἄλλοδ' οὐδ' ἐν
 Ἄγαθὸν ὀμίσιν ὄμι' ἀπαντας τοὺς θεούς,
 Γυνάικας ἐπλασεν. ὃ πολυτυμῆτος θεοῖ
 Γένος μικρόν.

Ergo innoxentem didiciat Prometheus
 Pendere fixum Caucasæ de rupibus?
 Reperitur ignis huic, aliud nihil boni.
 Sed quod Deos odisse cunctos credidi,
 Inuenit idem æminas. ὃ Διῖ boni
 Genus nefandum.

Huic ipso Prometheus ara fuit in Academia
 cum Vulcano & Pallade communis, ut ait So-
 phoclis enarrator: fait que, ut scripsit Lisi-
 machides, Vulcano multo antiquior Prometheus, cuius
 statua cum sceptro in dextra manu engeba-
 tur. Scriptum est à paufania in Aticis non solū
 aram illi fuisse erectam in Academia, sed etiam
 Lampadiferorum cursus certamen inde ince-
 pisse, qui in urbem accensas faces deferentes de-
 currebant: in quo certamine studebant ut accen-
 sæ faces seruarentur. Nam cuius fax extincta
 fuisset, is victoriam succedenti concedebat, atq;
 hic eodem modo sequenti si sua extingueretur,
 & reliqui eodem ordine. Quod si nemo accen-
 sam facem tulisset, palma in medio relinqueba-
 tur. Atque hæc fiebant in honorem Promethei,
 quod is omnium artium fontem & autorem
 ignem putabatur inuenisse, ut ait Aeschylus in
 eius nominis Tragedia:

ναρθηκοπλήρωτον δὲ θηροῖμα πυρὸς
 Πηγὴν κλοπαίαν, ἠδ' ἰδὸσκαλος τέχνης
 Πάσης σροτοῖς πέφυκε, καὶ μέγας πορος.
 Artis magistrum ignem (fuit namq; is visus
 Magnum inuamen, pluribus perutile)
 Inuenit.

Sed non solam inuentionem ignis Prometheo tribuunt, verum etiam medicina, pharmacorumque missiones, & leges diuinationum, & somniorum interpretationes: primusque Prometheus inuenisse auguria, quamuis alij ea quae sunt auium a Cara rege Cariae primum inuenta fuisse putarant, & obseruasse auium volatus, eorumque qualitates, & quarum essent auium, & quid significarent. Inuenit idem extortum obseruationes, & colores, & situs, & quibus victimis, & quo ritu maestatis Dij singuli lataretur: idemque fulgura, & signa de caelo notauit, inuenitque metallorum usum, & omnium denique artium est inuentor, vt ipse de seipso apud Aeschylum testatur: cuius carmina, etsi plura sunt tamen ob mirificum argumenti suauitatem huc ascribenda putauit:

τὰ λοιπά μιν κλύουσα θαυμάση πλέον.
 οἷας τέχνας, καὶ δόλους ἐμυσάμην.
 τὸ μὲν μέγιστον, εἴ τις εἰς νόσον πέσοι,
 ἢ κ' ἢν ἀλεξήμ' ἢ δὲν, ἢ δὲ βρώσιμον,
 ἢ χρυσόν, ἢ δὲ πῖτόν ἀλλὰ φαρμάκων
 χρεία, κατεσκεύαζοντο πρὶν ἐγὼ σφίσι
 εἶδεῖν κράσεις ἢ πίων ἰκερμάτων,
 αἷς τὰς ἀπάσας ἐξ ἀμείβοντα νόσους.
 τρύπιος δὲ πολλὰς μαντικῆς ἐσοίσια.
 κάρυνα πρῶτος ἐξ ὀνεράτων ἀρχῆ
 ὑπεργενέσθαι, κληιδόνας τε δυσκρίτους
 Ἐγνώρισ' αὐτοῖς ἐνοδῖες τε συμβόλους,
 Γαμψονύχωντε πτήσιν οἰωνῶν σκεδρῶς
 Διῶρισ' οἷσ' ἰνέστες διεξίει σφίσιν,
 Ἐγώνυμόιτε, καὶ δ' ἰσάταν ἦντινα
 Ἐγχοῖ' ἕκαστοι, καὶ πρὸς ἀλλήλους τίνες,
 ἐχθρατε καὶ σερρηδρα, καὶ συνεδρίαί.
 Σπλάγγων τελεότητα καὶ χοροῖαν τίνα
 Ἐχρὸντ' ἀνείη δαίμοσι πρὸς ἠδονῆν,
 χολῆς, λοβῶτε ποικίλων ἐμφορίαν,
 κνίσσητε κἄλα συγκαλυπτά, καὶ μακρὰν
 ὄσοῖν πυρῶσας δυσέκμαρτον εἰς τέχνην.
 Ὡδῶσα θνητοῦς καὶ οὐλογοπάσσηματα.
 ἐξομμάτωσα πρόσθεν ἔντ' ἐπάργεμα.
 τοιαῦτα μὲν δὴ ταῦτα ἐνεοθε δὲ χδοῖος
 κεκρυμμέν' ἀνθρώποισιν ὀσελήματα,
 χαλκόν, σιδῆρον, ἀργυρον, χρυσόν, δὲ τίς
 φησεν ἀν' παροῖθ' ἐξευρέν' ἐμὰ;
 εἶδεῖς, σαοσὶ δὲ μὴ μᾶστιν εὐλοσαι θέλαν.
 βραχὺ δὲ μύθῳ, πάντα συλλήθην μόθε
 Πάσαι τέχνηαι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθεῶς.
Miraberis magis audiens at caetera.
Artes reperita que mihi sunt, aut doli.
Illudque primum, si quis agritudinem
Sensisset, vllum non erat remedium.
Nulla unctio, nullum fuit potabile
His pharmacum, arebani prius quam ipse ego

Commissiones pharmacorum protuli,
Omnes quibus leuantur agritudines.
Modosque multos vaticinandi repperi.
Quae sint putanda vera dixi somnia,
Quae sint viarum signa, quae sint omina.
Tum diligenter qui volatus dexteri
Sint, qua sinistra nominentur alites:
Quis singulorum victus, & benignitas
Inter se, odiumve, primum ipse comperi.
Tum qualia exta sint, colores qui Deis
Grati magis videntur immortalibus.
Bili decora forma, qua fibrisue sit.
Ostendi ego quo sacra riuu conuenit
Imponere aris, credere atque victimas.
Artemque feci ex his ego mortalibus.
Hac nota feci, qua fuero incognita.
Hac sic habent, quid proferam quot commodis
Educta per me sunt humi latentia?
Ferrum, vel argentum, vel aurum, vel quis as,
Ni mentiaturo, repperit? quis me prior?
Nemo profecto ni velit mentivier,
Vt cuncta dicam, pluribus ne te morer,
Artes reperte quaeque sunt Promethei.

Memoriae prodidit Pausanias in prioribus Eliacis inter cetera Herculis facinora illud quoque censei, quod aquilam sagitta transfixerit, Prometheusque e vinculis exemerit: quod testatus est Pherecydes in libro decimo de nuptijs Iunonis, qui a Sole Herculeum poculum accepisse scribit, ac in eo nauigasse per Oceanum; quae res extra terras, cum ad aurea mala Hesperidum contenderet: a quo etiam Prometheo, postquam fuit e vinculis liberatus, viam didicet eò tendentem. Lucianus vero in Dialogis Deorum Prometheus a Ioue solutum fuisse scribit, quoniam illi vaticinatus esset, quod si rem cum Nerine nympha haberet, futurum erat vt filius nasceretur, a quo eadem Iupiter pateretur, quae ab ipso passus fuerat Saturnus. Fuerunt Lycus & Chimaeus Promethei filij, quos ille e Caeno Atlantis filia suscepit, quibus alij Horaeum & Alcimenen adiunxerunt.

AT QVE haecenus fabulosa dicta sint de Prometheo: nunc quid illa significent, explicemus. Est autem Prometheus, vt sensit Zezes, mens, quae res futuras multo ante prauidet: sicut Epimetheus cognitio quam acquirimus post rerum euentus, cuius filia est Penitentia. Orpheus tamen in hymno in Saturnum. Prometheus tempus esse, siue Saturnum putauit, cum ita inquit:

ρέας πόσι, σε μὲν προμυθεῖν.
 Rhee coniux almo Promethen.

Est enim tempus rerum omnium & artium magi-

magister & inuentor, vt dictum est de Prometheo. Dicitur fuisse filius Iapeti, qui nihil aliud est, vt sensit Proculus, nisi cellerrimus motus coeli, & huius vniuersi: qui vocatus est Iapetus apud Graecos *απε του ιαπεου και πετεσθου*. a motu scilicet & volatu. cum Prometheus igitur ex Iapeto matre Themide oriatur, erit optimus affectus in animis nostris, qui ex impressione caelorum nobis nascitur mater iustitia atque aequitas, e quibus bona consilia & prudentia tum in rebus priuatis. tum etiam in publicis administrandis, & rerum humanae vitae necessariae inuentiones exsurgunt. Nam nisi sit ratio in nobis Prometheus diuinitus immissa, & ex aequitate iustitiaque exorta, ac quasi rerum futurarum praecognitio, quo pacto erit Prometheus, aut quo eorum parentum filius? Alii Clymenen matrem Promethei putarunt, quoniam aequitas omnes ad se aduocet vel quia ab omni-bus audiat, qua etiam de causa Clymenus dictus est Pluto. Qui aliarum filium putarunt, in eandem sententiam sensim delabuntur. Quod Prometheus hominem fluxerit, cui singulorum animalium particulas adiunxerit, quid aliud significat, quam prudentiam multas mutationes animis nostris imprimere? alii rem hanc ad historiam magis transfulerunt: dicuntque illos e Graecis sapientibus, qui mundum aliquando coepisse putarunt, humanae vitae initia per hanc fabulam explicasse. Nam cum primum aer & aqua & ignis secesserunt inuicem, terraque limosa ac tenera a thuc illis omnibus subicitur, membranas qualdam ex ipsa terra natas autumant, ex quibus per diem a Sole calefactis, Lunaeque humoribus nutritis, varia animalium genera pululauit. Ex his igitur post incrementum diruptis putantur homines exiisse. Verum terra postea calore Solis paulatim exsiccata, cessauit & ipsa e terra generatio, & anima lia ex mutuo congressu, coniunctioneque sunt orta. Tunc vero homines simplices neque arandi via neque artem vllam sciebant: neque morbos esse aut mortem opinabantur, sed in terra collapsi ignari quid sibi accidisset, expirabant: vinebantque ferarum more agrestium arborum fructibus aut oleribus vescentes, nudique aduersus feras nudis manibus pugnabant. Hi cum nullam omnino futuri temporis haberent rationem, nullis fructibus in hyemem referuatis inedia per hyemem multorum absumebantur. At experientia paulatim necessitateque magistra & cauatas arbores ingressi sunt, & speluncarum beneficio ab aeris iniuria protegebantur quod genus vitae debebat omnium fraudum & ignis expers: neque quid

essent leges, quid Reges, quid furta, quid caedes quid militia cognorant. Verum cum diuturna incommoda illos prudentiores fecissent (nihil enim facit magis ingeniosos, quam pericula & difficultates) dictus est Prometheus siue prudentia ignem inuenisse, & per illum postea omnes artes, quibus humana vita excolitur. Nulla enim prope est ars quae igne non egeat, Quod vero Prometheus homines ad vrbaniorem vitam e syluis euocauerit, iisque domos extruxerit, quod illorum linguam formauerit, quod illos rationes siderum docuerit, quod literarum compositionem inueniret, ipse testatur ita apud Aeschylum:

οι παρτα μιν βλεποντες εβλεπον ματν κλυτον οη κλονον. αλλ' ονειραν, Αλλ' ογκοι μορφασι, τον μακρον χρονον εθουρον εικη παντα, κούτε πλανδυσεις Δόμους ποσήλεις εταν, & ευλεργιαν. κατώρυχες δ' εναιον ως αεισμοι μυρομικες ανθρωπων εν μυχοις ανηλεις, η γδ' εδεν αυ τοις ουτε χειματος τε κμαρ, ετ' ανθεμάδες ημους, ετε καρπίμει δέρας βέβαιαν. αλλ' ατερ γνομης το παρ επρασον. εσε δ' ησθον αντολας εθρον ατρον εδεξα, τάσε δυσκρίτες δυσεις εμην αριθμων εζοχον σοσιμάτων εζευρον αυτοις, γραμματωντε συνδεσεις. μνήμην δ' απάντων μεσομητορεργατιν. κάξουεα πρώτος εν ζυγοίσι κνάδαλα, ζευγαυσι δουλεύοντα σώμασιν, επος θνητοίς, μέγιστων διάδοχοι μοχημάτων, γένωνθ' υφ' αρματ' ηγαρον οιλινίης ιππας αγαλμα τής υπέρ παλότε χλιδής. θαλασσοπλαγυατάδ' ετις άλλος αντ' εμυ λινόσπτερευρον ναυτίλιαν οχηματα. τοιαύτα μηχανήματ' εζευρον τάλας. Videre frustra qui videbant antea. Nec audiebant audientes, somnijs Simillimi in vrbare cuncta nouerant Stuliti, inde corde, nec domos effingere, Dolare ligna nec sciebant arborum. Formica vt antra nam colebant concanua Umbrosa luce solis & carentia. Non vlla cogitatio nec frigoris, Nec floridi veris fuit, nec utilis Aestatis illis. aut agebant omnia Vt fors ferebat: donec ipse repperi Signorum obitus ortusque, qui mortalibus Sint vtilis: & multitudinom artium His repperi componere inde literas. M atremque, Musarum auxili ego Memoriam, Peruilem cuocatis, ego iunxiprior Iugo feroces belluas, qua pro vris

*Verrent labores: additi sunt curribus
Equi trahentes, quos habena flecterent.
Limicola iride navita vehicula
Invenit ego prior fredo currentia
Inventa sunt mihi misello haec omnia.*

Fabulati inde sunt antiqui, quod Iupiter ob ignis inventionem iratus Prometheus omnia malorum genera demisit hominibus: quia nullum est malum quod non solum voluptuaria vita, quae multas artes habet ministras, proveniat. Nam una cum artibus ipsius & Reges exorti sunt, & latrocinia, & bella, & solitudines animorum eruperunt, & omnia illa denique, quibus humana vita undique vexatur. Dicunt praeterea Iovis Prometheus carnes in alteram pellem inclusas, in alteram ossa obtulisse: quia cum voluptatibus & deliciis non solum legum & aequitatis obspem commodorum, sed etiam Deorum immortalium contemptus in genus humanum temptavit. Quis enim verè gloriarì potest, aut certe quam pauci sint qui magis sine sollicitudine vero & legitimo Dei cultu, quam de bonitate praediorum, aut numero pecuniarum. Haec una contentio multas fecit haereses: atque si avaritia & spes divitiarum priuatorumque commodorum de medio tollatur, collabentur omnes haereses facillimè, eritque omnibus gentibus vnus ritus, vnus Deus, vnus pastor, vnum ouile. Verù ob has fallacias sub forma religionis lateantes & bella inremita, & caedes & calamitates de caelo, & perpetuae animorum curae oriuntur, & orientur in posterum, donec haec avaritiae radices in animis hominum insidebant. Nam certè quidem omnes qui dissident à Christi legibus, & à sanctis Romanae Ecclesiae dogmatibus, praeter illud quod viri boni esse non possunt: tum id fateantur necesse est (si modo verum fateri velint) sed vel avaritia, vel ambitione vel odio quodam proprio, vel inficitia veritatis ductos, ab Ecclesia Romana, hoc est, à Spiritu sancto & ab omnium bonorum cœtu descivisse: non quod ita sentiant horum nos temeritate & demeritiam aliquando ita reprehendimus in quibusdã carminibus, quae missus ad clarissimum virum Valerium Faentium haereticæ prauitatis. Quæstionem prudentissimum apud Venetos & ob singulares animi sui dotes Romano Pontifici grauisimum: Sic enim quadam ex illis carminibus se habent:

*Improbæ Lutheri soboles, quæ dogmata Christi
Intraque natura pariter contemnis. & equum.
Qua tua ferre putas caelestia numina mente
Delicta, erroresque, modo nos turpia quæ
Autore ac cogente Deo facere inquis: quædem*

*Et modo segnitie captum facis, ac nihil illum
Humanum curare putas. delira vagaris
Huc illuc, certaque, nihil ratione, modove
Conaris: de Dijs plena inter pocula quæris,
Fortunaque regi credis moderamine cuncta.*

*Sic etenim sentis, si & fateare necesse est.
Esse Deo si forte putas mortalia cura,
Respicere & res humanas: hæc accipe paucis.*

*Vna fides, vna est pietas, est vna colendi
Rite Deum ratio: demerita cetera cuncta.*

*Quod si nostra vides summi clementia patris
Pectora, si exaudiri preces diuina potestas:*

*Quo magis illa mouet mortalia a tempore cœda
Apte, quam populus cum sacris rite peractis
Inspirare Deum delectis patribus orat*

*Quas statuam leges Christi cultoribus: & quo
Letetur ritus magis. Hac sententia cunctis
Qua placuit, lacram diuino numine remur.*

*Adde quod aterni patris, sine labe, carensque
Sordibus humanis, natus de virginis aluo,
Filius, has leges primus tulit: vique colendus
Sic pater omnipotens docuit, quia legibus orbem
Visenda veste instituit: sceleraque profundas
Radices tetigit, subijt sub Rege nefandas
Dra supplicium mortis: prior edidit aras
Esse nefas post hæc rauorum sanguine tingi,
Atque alios ritus idem mox protulit, illis
Nunc colimus sanctum numen: namque, edidit esse
Cuncta Deo cura mortalia, nullus auarus,
Nullus credulus potuit quem fallere, nullus
Impius: huic nota fraudes sub vulpe latentes.*

*Nunc quoque Pontifices oderunt impia sanctos
Sœcula, quod leges curent seruauerit illas:
Nec mirum, semper probitas inuisa figuris
Mille fuit scelerum, circumstant plurima namque.
Est vna, & similis semper sibi vniuersa virtus.*

*Quos iuuat ebrietas & crapula, sobrius illis
Difficet, insanumque vocant, solatia vite
Qui non gustari. Quos vexat dira libido,
Quos Veneris stimulus, quos immoderatus habet
Urget amor, stupidum dicunt, qui temperet istis.
Sobrius ac contra iustus cum sua postagra
Articulos tumidos fecit, capitisque, dolores
Insestant, tanquam nauitas de littore ridet,
Qui se consulto turbantibus aquora ventis
Crediderint, quorum praedixit sibilus auras.*

*An quia diuities & nobilitate parentum
Te Latio praestare putas, populi, Latini
Idcirco Christi leges audire recusas
Ut magis obscura venientes gentis ab ore;
Fabula nobilitas maiorum & nomina picta.*

*Denique nobilitas sola est, atque vnica virtus.
Quid cum diuities & nobilitate parentum
Legibus est, sanctis, & vera religioni?*

Y Scilicet

*Scilicet auratis donantur lancibus ara
Munera grata magis superis, iucundaq; : quàm si
Fistilibus puris veniant de paupere lecto.*

*O vanas hominum mentes, o pectora multo
Plena mero, quando caelestia numina auara
Creditis: Et pro opibus voces audire precantur.
Omnibus est idem Deus. est pater omnibus idem.
Sive decem veritas saxosa iugera terre,
Sive iuga mille boum tibi sudant pondere aratri,
Tantumdem referes, nec gurges cuncta vorabis.*

*Munera grata Deo credas, qua pectore casto,
Quae manibus sint lava pijs . tolle ambitionem,
Tolle Et auaritiam qua Dijs iniusta beatis,
Cuncta regi dicas diuino numine recte.*

*Quod si persistes in eadem mentis iniqua
Stultitia, ut recte viuendi spernere leges
Libertas sit visa tibi: nec iura, nec aquum
Esse putes, nisi quod libeat, si deniq; Christi
Dogmata, Pontificis si spernas iussa, pijsq;
Consiliis: quanto spargetur sanguine campus
Teutonicus? video splendentes aere caeteruas.
Armorumq; grauem sonitum radiosq; tremisco.
Ista mouente Deo loquimur, iam dira bipennis
Credite ad est sterilis radicibus addita planta.*

*Dum licet, Et venia locus est, temeraria vita
Crimina corrigite, Et vestras conuertite mentes
In melius, precibusq; pijs orate ionantem
Vt cladem veritat mox religionis in hostes,
Et donet vobis longam per sacula pacem.*

Dicta est Iouis aquila iecur Promethei assidue lacerare: quia prudentioribus hominibus mens semper ad varias cogitationes distrahitur. Et quoniam nullus dolus, nullumque latrocinium diuturnam fociam habere tranquillitatem conuenit, inde traditum est in fabulis, quod igne iuueno Iupiter omnem prioris vitae tranquillitatem mortalibus eripuit. Crescere per noctem tantum iocinoris solitum Prometheo dicitur, quantum aquila per diem deglutierit, quoniam natura alterna tempora quieti & animi curis cogitationibusque determinauit. Alligatus coluinae dicitur, quoniam corpori alligata est anima prudentia sedes & domicilium, quod ipsum per se est tanquam saxum, cum nullam habeat cognitionem. At epar est rationis motus, quia nonnulli sapientes id cogitationibus mentis sedem esse crediderunt. Dicitur formasse Pandoram Vulcanus, quia calor & temperies apta celli doret fertilitatem, quae ut ait Theophrastus in causis plantarum, magis quam vllus labor mortalium operatur. Sic illi omnes Dijs sua munera concesserunt, & Horae ac Dei siue elementa a dederunt ventos, pluuias, calorem, quibus semina aluntur. Quid verò significant

Lampadophoria quae in honorem Mineruae, Vulcanique & Promethei celebrabantur, in quibus cursores accensis facibus curabant: nihil aliud sanè quàm vniuersum praesentis vitae cursum esse nobis molestitiarum atque curarum plenum, quae ubi cessauerint à cursu ipsius vitae cessandum est, & succedebunt lampades, lites, morbi, calamitates, animorumque sollicitudines in manus tradendae. Atque ut summarim colligam, significare voluerunt per haec sapientes maximam esse vitae praesentis perturbationem, auaritiam cuncta recta subuertere: viris bonis esse sepet aduersus difficultates pugnandum, omnem mortalium vitam esse curarum plenam, neque vlli sperandam esse quietem dum viuimus, Haec sub Promethei fabula, & alia his familia conuertebantur. Nonnulli tamen ad historiam hanc detorquenda putarunt: quippe cum Cicero etiam libro quinto Tusculanarum Disputationum, Prometheum, Atlantem, Cepheum scribat aliosque nonnullos, ob rei astronomicae penitenti locum fabulae dedisse. Sic enim inquit: Nec verò Atlas sustinere caelum, nec Prometheus affixus Caucaaso, nec stellatus Cepheus cum vxore genero, filia traderetur, nisi diuina cognitio nomen eorum ad errorem fabulae traduxisset. At alii ad aliam historiam transtulerunt. Nam Herodotus memorie prodidit in eo libro, quem composuit de Vinculis Promethei, Scytharum fuisse. Regem Prometheum; qui, cum subditis populis res victui necessarias suppeditare non posset, quod Aquila fluuius ita vocatus illius regionem inundaret, in vincula coniectus à Scythis fuit. At Hercules cum eò diuersisset fluuiumque detorsisset in mare, ita ut non amplius inundaret regionem, dictus est interemisse aquilam, & ipsum Prometheum à vinculis liberasse. Scriptum est ab iis qui res Aegyptiacas memoriae prodiderunt, & à Polycharmo in rebus Lyciis atque à Diodoro Siculo Nilum Aegypti fluuium aliquando sub exortum canis Sirii, quo tempore per Etesias maximè solet intumescere, aggeres dirupisse, atque Aegyptum inundasse, & illam partem praecipue cui imperabat Prometheus. Tanta verò facta esse dicitur inundatio, ut omnes ferè homines perierit. quare propius periculo fuit ne per desperationem Prometheus spiritum vitam cum morte commutaret. Is autem fluuius ob celeritatem & vim cursus Aquila fuit vocatus, qui intima Aegypti deustabat. Fama est Herculem gnanum continuo obturalisse eruptionem, fluuiumque in suum alueum conclusisse, quare Graeci postea fabulati sunt quod Hercules Aquilam occiderit iecur Promethei

ἀρκτος σφραῖσ' ἐραία χρυφῆρη πάλω
 κυκλος δὲ πανσελινος κρόντις ἀνω
 μινος διχρήνης, ὁ ἀδесе ναυτίλοις
 σφραῖσ' αὐτον σημεῖον, ἢ τε φασφός
 εἰς δ' ἰώκω' ἀσρα.

Pleias medium vadit secans per aethera,
 Ensisfer atque Orion, et desuper
 Postrema cum polo aureo vrsa voluitur.
 Ac luna plena mensis medij circulum
 Cppleuit, Hyades nauitis clarissimum
 Signum dedere, & proferens lucem simul
 Aurora stellas assequens.

Mentionem fecit Pausanias in Arcadicis de
 Mara Atlantis filia, quae nupsit Thegeatae Ly-
 caonis filio. Et Homerus de Calypso in 1. Odyssae
 in his.

— Δεῖδ' ἐν δόματι ναεῖ
 ἄτλαντος θυγάτηρ ἐλαόρροπος ὅσε θαλάσσης
 πάσης βένδεα οἶδεν.

— colit atria Diua

Fillia prudentis Atlantidis, qui alia profundis
 Omnia cognouit pelagi.

Fama est Atlantem nationibus Hesperis im-
 perasse, habuisseque responsum à Themide
 Parnasia futurum esse, vt à quodam Iouis filio
 regno priuaretur, quod testatur Ouid. lib. 4.
 Metamorph.

— memor ille vetusta

Sortis erat: Themis hanc dederat Parnasia sortē:
 Tempus Atla veniet, iua quo spoliabitur auro
 Arbor: & hunc praedp' terulū Ioue natus habebit.

Deinde cum Perseus abscissum caput Medusae
 reportaret, petiissetque ab eo vt in hospitium
 caperetur, reiectus fuit & vi depulsus ab At-
 lante; quia semper recens in memoria illud ora-
 culi responsum haberet. Huic igitur Medusae
 caput Perseus ostendit ita inquit ueniens:

at quoniam parus tibi gratia nostra est

Accipe munus ait: leuag, à parte Medusa

Ipse reuoluerus squalentia protulit ora.

Quantus erat mons factus Atlas.

Alii dixerunt, quod Atlas homo fuit Ly-
 bicus, qui, vt facilius astrorum cursus specu-
 laretur, in montem illum solebat ascendere: qui
 post modò ab ipso Atlante in propinquum mare
 per errorem delapso ac mortuo Atlas fuit ap-
 pellatus. Polyidus tamen dithyrambicus poe-
 ta pastorem fuisse ait Atlantem, qui fuerit in
 montem sui nominis à Perseo conuersus. Men-
 tionem fecit de hoc monte Strabo lib. 17. quem
 esse scribit in Libya extra columnas Herculis
 procedenti ad sinistram, qui fuit etiam Diris à
 nonnullis nominatus. Eius loci incolae Atlantes
 communi nomine dicti sunt neq. vllum propriū

nomen habuerunt. Bsse verò Atlantem montem
 altissimum ita testatur Herod. in Melpomene:
 ἔχεται δὲ τῶ ἀλός τότε, ἕρος, τῶ, ὄνοπα ἀτ-
 λας, εἰς δὲ σεῖων κχι κυκλωτέρες πάντη. ὑψη-
 λὸν δὲ οὕτω ὄρη λέγεται, ὡς τὰς κορυφαῖς αὐ-
 τῶ ὄρη χιάτε εἶναι ἰδέσθαι, ἐδ' ἔποτε γὰρ αὐτὰς
 ἀπολείπει νέφω ἢ τε θέρος, ἢ τε χειμῶνος. ταῦτα
 κίονα τῶ ἕραν λέγκσιν οἱ ἐπιχώριοι εἶναι ἐπι-
 τάτε τε θέρος οἱ ἀνδρωποῖ ἐτοῖ ἐπόνυμοι ἐγέ-
 νοντο. Exiat in hoc mari mons, cui nomen Atlas.
 Est autem ubique perangustus & teres. ita vero
 sublimis esse dicitur, vt ad illius verticem oculi
 mortalium peruenire non possint. Neque ibi in-
 quam vel per statem vel per hyemem nubes des-
 esse consueuerunt. Hunc incolae cali columnam
 esse dicunt, in quo monte habitantes homines e-
 dem nomine quo mons vocantur. Hi populi sunt
 in extrema parte Libya ac Mauritanie, qui or-
 orientem Solem conuictijs insectabantur, quod
 ipsos ipsorumque regionem radijs exureret.
 Sic etiam Pausanias in rebus Atticorum famam
 esse inquit, quòd mons Atlas vertice caelum
 attingat, tanta est eius altitudo: qui ob frequen-
 tiam proceritatemque arborum, & ob aquarum
 defluentium copiam interclusus, nemini acces-
 sibilis dicebatur. Huius montis situm ab su-
 blimitate ita attigit Virg. lib. 4. Aeneid.

Oceani finem iuxta solemq, cadentem,
 Vltimus Aethiopum locus est, vbi maximus Atlas
 Axem humero torquet stellis ardentibus apum.

Qui poeta in eo monte describendo omnia
 haec & historicè & fabulosè, tanquam in descri-
 ptione alicuius hominis expressit:

Iamq, volans apicem & latera ardua cernit
 Atlantis duris, caelum qui vertice fulcit.

Atlantis, cinctum assidue cui nubibus aris

Piniferum caput & vento pulsatur & imbri.

Nix humeros infusa regit, tum flumina mento

Tracipitant senis, & glacie riger horrida barba.

Ab hoc monte vniuersus Oceanus qui vel ex-
 tra vel intra columnas Herculis est in extrema
 parte Mauritanie, Atlanticum mare appella-
 tur, quod idem & rubrum dicitur, vt Hero-
 dotus testatur in Cljo: καὶ ἢ ἔξω συνέων θαλάσση
 ἢ ἀτλαντῆς καλεμὲν, καὶ ἢ ἐρυθρῆ, μετὰ τυρ-
 χάνει ἔσσα. Atque mare illud, quod extra colum-
 nas Herculis est, Atlanticum vocatum idem est
 quod & rubrum, quantum scriptum reliquit Pla-
 to in Critiamare Atlanticum ab Atlante Nepu-
 ni filio fuisse vocatum. Huius finxerunt esse
 Oceanum socerum, at alii fratrem, quoniam
 mare illud Atlanticum & Oceanus multis no-
 minibus pro differentijs locorum nominatur.
 Nam vt in Hesperis regionibus Atlanticum,

ita apud Septentrionem Boream expositum, glaciale dicitur; alii mortuum vocarunt, quoniam Sol & tardos & imbecillos radios supra hoc mare transmittit, ubi verò prius appareret exorians, Eoum vocatur aut Indicum. Quod ad austrum est, Aethiopicum & rubrum nominatur. Cum verò altissimus sit Atlas mons ille Mauritania, ita vertex cerni non possit, ac caelum attingere summo vertice appareat, locus datus est fabule, quod Atlas is qui regnavit in Mauritania, caelum sustineret, ut ait Aeschylus in Prometheus, quem Oceani ita fratrem nominavit:

*Ὠκεανός. εἰ δ' ἦτ' ἐπέμει καὶ κασιγνήτη τὸ χαί
τέρες ἀτλαντος, ὃς πρὸς ἐσπερίης τὸ πέος
ἔσκη κίον' ἐρανύτε καὶ χθονός.
ὄμοις ἐπέδον ἄχθος ἐκ ἐὺνάχαλον.*

*Ocean. Non sic profecto torquet infortunium
Atlantis inde fratris ille pondera
Solem ad cadentem sustinet prae grandia,
Celi columnam, totius terraeq; onus.*

Hunc montem etiam Homerus columnam nominavit in 1. Odyssei. & vna cum illo alium montem, qui non procul distat à columnis Herculis, ut est in his:

*ἔχει δ' ἄτε κίονας ἀντὸς
μακρὰς, αἱ γαίαντες καὶ ἐρανὸν ἀμοιβῆς ἔχουσιν.*

*— habet ille columnas
Pralongas, caelum ac terram sulcivales.*

Hinc Hesperum quoque fratrem nonnulli addiderunt, à quo dicta sit Hesperia, qui cum montem fratrum ascendisset ad sidera spectanda, neque amplius apparuisset: creditus est in stellam lucidissimam mutatus de suo nomine vocatam. Alii dixerunt Hesperum fuisse filium Atlantis religione, iustitia, humanitate praestantem, qui a venis repente raptus è supremis partibus montis, nullibi que inuentus, fabulae locum dedit, quod in stellam sui nominis sit conuersus. Atque haec ea sunt quae de Atlante memoriae produntur ab antiquis scriptoribus. Nunc quid haec significant explicemus.

A T Q V E illud primum nullo pacto fieri potest ut Atlas caelum sustineat, sicuti demonstravit Aristoteles in 2. lib. caeli, quia si caelum ut sustineatur indigeat, erit graue. At non est tale, ut multis rationibus ibi ostenditur ipse praeter ea Atlas praeter laborem aliquando deficiet, quoniam nihil cum labore est sempiternum scriptum reliquit Zezes histor. 1. quinq; Chil. Atlantem Aegyptium qui multis annis Libyci Atlante fuit antiquior, dictum fuisse caelum humeris sustinere, quia terram caelestium & astronomicae primus inuentor fuerit apud Aegyptios. Atq; illa quae de Hercule Aegyptio Atlan-

teque dicta sunt ab Aegyptiis, Graeci ad posteriorem & Atlantem & Herculem Alcmena filium transferentes fabulis accommodarunt. Dicunt enim caelum sustentandum Herculi ab Atlante parumper datum fuisse, quia res astronomicae & stellarum motus Hercules ab Atlante didicerit. Idecirco etiam Pleiades & Hyades filiae Atlantis dicuntur, quod ille prior & ipsas stellas, & quas vires exerceat in rebus humanis obseruauerit. Refert Pausanias in Beotiacis Polosum vicum fuisse non procul à Tanagris in quo Atlas conuersus, & ea quae sunt sub terra, resque caelestes accurata diligentia inuestigasse dicitur. Sunt qui dicant Atlantem primum fuisse qui Lunae cursum obseruauerit quod alii tamen tribuunt Arcadi Orchomeni filio, unde dicta est Arcadia; quare Arcades ante Lunam, vel potius ante Lunae obseruationem (ut ego quidem iudico) gloriantur se natos esse. Alii obseruationem Lunae Endymioni tribuunt alii Typhoni, inter quos fuit Xenagoras Philosophus. Iacius Libycum Atlantem primum fuisse scribit, qui astrorum motus, Lunae quae mutationes obseruauerit, quem postea secutus est Thales. Alii dictum esse in fabulis existimant, quod Atlas pedes in terra habuerit, humeros ad ortum & occalum, caput ad meridiem quod ait Aristoteles in lib. de causis motuum animalium: quia indicabant mundum firma sede indigere, circa quam volueretur: nam per eam sedem transire intelligitur diameter, quia ea quae supra nos sunt, ab inferioribus disternuntur. Atlantem igitur & caelestium, & subterranearum rerum habere cognitionem putarunt hi, qui axem mundi appellarunt, quod & nomen ipsum significat: dicitur enim *ἀτλας* à particula incrementum aliquando significante & *τλήμι* porfero & *sustineo* quia indefessus sit axis in mundi machina sustinenda Columnas, esse Atlantis Borealem & meridianum polum quidam censuerunt quod ab his cardinibus mundum sustineri videatur. Atlantis filiae Hyades & Pleiades fuerunt quia post caeli sine axis ortum & stellae ipsae natae sunt. Has ita nominatas quidam putarunt a filiabus Atlantis Libyci peritissimi astronomi, qui ad perpetuam sui memoriam nomina suorum filiorum astris indidit, quod & alii plerique fecerunt, & Conon Ptolemaei tempore Comam vocauit Berenices. Proclus in commentariis quos in Opera & Dies Hesiodi scripsit omnium sphaerarum animas, viresque diuinas, illas esse scripsit, quae Pleiades vocantur: ut Caelano Saturni sit anima, Sterope sphaerae Iouis, Merope Martis, Electra Solis, Alcyone Venus,

Maia Mercurii, Taygete Lunæ: quarum alię cum suis planetis, alię cum aliis Diis rem habuisse dicuntur, quod Ouid. indicauit libro 4. Faistorum:

*Pleiades incipient humeros releuare paternos,
Quo septem dici sex tamen esse solent.*

*Seu quod in amplexus sex hinc uenere ferorum
Nam Steropen Marti concubuisse ferunt.*

Neptuno Alcyonen. Et te formosa Celeno.

Maiam. atque Electram, Taygetenq; Ioui.

Septima mortali Merope tibi Sisyphæ nupsit.

Poeniter: Et facti sola pudore latet.

Cetera multa quæ de his fabulantur antiqui prætermittenda censui in præsentem, quia ad hæc partem suscepti negotii non attinent. Nuuc de Endymione dicamus.

De Endymione.

CAP. VIII.

ENDYMION autem fuit Aethlii filius & Calices. Hic ut scribit Paulianus in Prioribus Eliacis, à Luna fuit amatus, ex qua filias quinquaginta suscepisse fabulantur, cum tamē alii tres tantum filios inquam, Pæonem, Epeum ac Aetolum, filiam Eurydicen ex Asterodia, vel Chromia, vel Hyperippe illum suscepisse. Habuit filiam præterea Pisam, quæ Pisæ Olympicæ nomen dedit. Habuit Endymion filium etiam Aetolum, à quo Aetolia dicta est, cum antea Hyantis diceretur, ut ait Demaratus in primo libro de mutatis nominibus prouinciarum & locorum, quamuis alii Mortis, alii Martis eum fuisse filium crediderunt. Huic alium filium addidit Isacius cum ita scribat: * *

Alii dicunt quod Phthir fuit Endymionis filius, quidam addiderunt illi filium Eleum, quem ex Eurycyda suscepit, qui imperauit Epeis, à quo postea vocati sunt Elei. Hunc aiunt Iouis fuisse nepotem, quippe cum Aethlius Iouis & Protogeniæ fuisse filius, qui munus id à Ioue obtinuit, ut uitæ mortisque sibi esset arbiter, ut traditum est ab Hesiodo, Acetilaio, Pisandro, Pherecyde, & Nicandro in secundo rerum Aetolicarum, & ut scripsit Theopompus in Epopæis. Fertur præterea Iupiter illum in cœlum accepisse: quem cum Iononem uitare conatus esset, deceptum ab idolo oblato ad inferos detruxit. Fuerunt qui dicant Endymionem fuisse Elidis Regem atque ob iustitiam in ferorum numerum relatum, mox impetrasse à Ioue ut perpetuò dormiret; quem alij Spartanum, alij Eleum esse crediderunt. Fama est hunc in Latino Carie monte in antro quoddam versari solitum, ubi ciuitas erat Heraclea, ut

scripsit Nicander in secundo Europæ. Dicunt Lunam in illud antrum venire solitam & cum Endymione congredi, quod ita attigit Ouid. in Epist. Leandri:

Non sine Endymion te pectoris esse seueri

Fac subeant animo Latmia saxa tuo.

Cicero tamen lib. 1. Tusculanarum disputationum perpetuò dormientem Endymionem in Latino Caria monte à Luna adamatum dicit sola oscula Lunæ accepisse, neque unquam expertum fuisse, cum ita scribat: Endymion verò, si fabulas audire uolumus, nescio quando in Latino obdormiuit, qui mons est Caria, nondum opinor expertus. Num igitur eum curare censes, cum Luna laboraret, à qua consopitus putatur, ut eum dormientem oscularetur? quod ipsum scripsit etiam Lucianus in dialogo Venetis & Lunæ. Theocritus scilicet putauit Endymionem, quia semper dormiret, neque ullas sentiret molestias, cum ita scribat in tertia Eglog.

*Ζαλωτός μιν ε μιν ὁ τὸν ἀτροπον ὑπνον ἰαίον
ἐΐδουμίανι.*

*Inuideo dulci somno, semperque grauato
Endymioni.*

Atque tot ferè sunt de Endymione fabulose ab antiquis tradita.

NUNC quæ causa horum fingendorum fuerit, inuestigemus. Atque primum scire conuenit multa antiquos ad illustrium virorum perpetuam memoriam confinxisse, quæ postea fabulosis ornatis vestita ad humanæ uitæ utilitatem & eruditionem fuerunt informata. Sic illa quæ dicta sunt de Endymione, ad perpetuam eius uiri memoriam ab antiquis poetis fuerunt ficta. Qui uerò magis historicè rem explicarunt, dicunt Endymionem dictum fuisse in eo monte perpetuò dormire, & à Luna amari, quia cum dormiret per diem, per noctem, quo tempore feræ exire solent de suis latebris, ad Lunæ lumen uenaretur: neque unquam per diem uidebatur. Alii dicunt primum Endymionem rerum sublimium speculationem inuenisse, cui rei fabulæ locum dedit Luna ob tam varias luminis formas & mutationes, cum de illa præcipue cognoscenda esset sollicitus: qui cum noctu his considerationibus esset intentus, somno non fruebatur, ac dormiebat per diem. Hic prior, ut testatur Lucianus in Astrologia, Lunæ rationem mortalibus ostendit, sicuti Phacathon deprehendit Solis cursum: quæ causa extitit cur Luna illum amasse dicta sit, ut testatur Plin. in lib. 2. Non defuerunt tamen qui Endymionem hominem sequem, ac somno deliquit

dieque deditum fuisse putarint, unde in illos qui sunt huiusmodi conuenit id dictum, Somnus Endymionis: in illos enim conuenit, qui negligenter adeo aliquid faciunt, ut dormire videantur. Neque mirum videri debet Endymionem virum Astronomiae peritum, & in considerandum ab Apolline carpatum apud Homerum in lib. 20. Iliadis:

*αἰνεία τράων βυληφόρε. πέτοι ἀπειλαί,
ταίς τράων βασιλεύσιν ὕπεσχεο σίνοποτάζων;
Ἰεῖα, Τροίην δούτορ, κτὸν grandia facta,
Qua Reges inter, repletaq; pocula latus
Pollicitus fuerat?*

Quae res forte causa fuit cur Aeneas Veneris & Anchisa filius creditus sit. Me tamen non preterit alios fuisse, qui pastorem fuisse Endymionem putarint, qui nocturnis pascuis delectaretur, cum alii pastores clausos greges in stabulis haberent: atque cum huius greges magnopere pinguescerent, fabulae datus est locus quod Luna eius amore capta illud Endymionis gregibus donaret. Hunc mortuum esse & sepultum apud se testari sunt Elei qui in signe sepulchrum illi exererunt. Nihil aliud autem per haec significatur, quam diligentiam omnibus in rebus esse vilem, cum maximè Dei auxilium is praecipue praesto esse soleat, qui & ipsi non finit desides & illud suppliciter implorauerint. Nam certe quidem Deus non fauet desidia. At Endymione relicto de Fortuna dicamus,

De Fortuna. CAP. IX.

DE Fortuna, quae maximè omnium Deorum in quotidianis sermonibus nominatur, & penes quam omnes humanae vite mutationes omneque facultatum, & honorum, & amicitiarum, & commodorum arbitrium esse creditur, nihil neque certum, neque vna multorum scriptorum voce confirmatum habemus, nisi quod rerum omnium sit inconstantiſſima, neque vilo in loco diutius potest consistere. Homerus in hymno quodam in Cererem illam fuisse Oceani filiam innuit, & testatur Paulanias in Messè iacis, quippe cum illam etiam cum reliquis filiabus Oceani cum Proserpina colludentibus connumerauit, quam Tychem Graeci appellant, quorum carmi- num haec est sententia:

*Vna omnes vario per prata comantia flore,
Candida Leucipe, Phœnoq; Electraq; Iamthe,
Melobosiq; Tyche, Ocyrhoë presignis ocellis.*

Orpheus in hymno quem scripsit in Fortunam; illam natam fuisse è sanguine ait in his: *αἰματος ἐνεργασάν, ἀπὸ σμάραρον εὐχας ἔχουσαν.*

Sanguine prognata, vi & inexpugnabile numen.

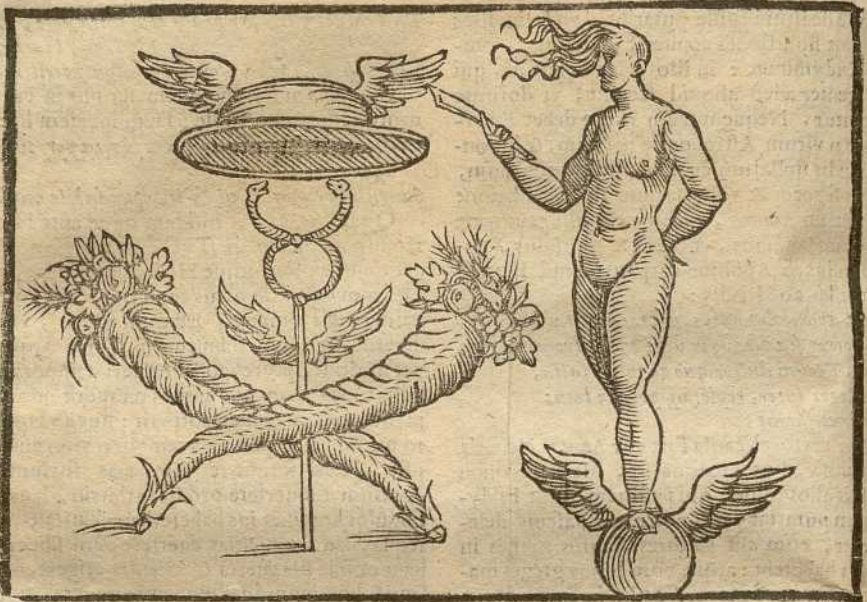
Quamuis scripsit quidam quod ante Homeri tempora nemo de Tyche mentionem fecit antiquior poeta; neque Hesiodus quidem, qui Deorum omnium ortus conscripsit, de Fortuna meminit omnino. Est enim recens, ut ita dixerim, & Homeri inuentum, Fortuna, quam per multi scriptores post Homeri tempora nobilitarunt. Nam siue ante ea tempora nominata fuit, nullum nomen obriuit: siue ab Homero primo certè post eius tempora, vires assumpsit. Hanc ferunt res humanas sursum ac deorsum subuertere pro suo arbitrio, hanc in singulos homines ius habere, hanc ciuitates, hanc regna, hanc amicitias euertere cum liberit, hanc omnia ista euersa & iacientia erigere, opulentia, hominumque frequentia replere, & florentissima efficere. Quare si quid prosperum, si quid ex voto, si quid felix ex obsecris causis eueniat; aut contra, si quid turbulentum, molestum, calamitosum contingat: id totum Fortunae tribuitur, velut ex his carminibus intueri licet, quae sunt in Agamemnone actu apud Senecam Tragicum:

*O regnorum magnis fallax
Fortuna bonis, in praecipiti
Dubioq; nimis excelsa locus.
Nunquam placidam scepra quietem
Certumve suum tenuere diem.*

*Alia ex alijs cura fatigat,
Vexatq; animos no ua tempestas
Non sic libycis Lyribus aquor
Furit alternos voluere fluctus.
Non Euxini turgēt ab imis
Commota vadis vnda, nivali
Vicina, ubi caruleis
Immunis aquis lucida versat
Plaustra bootes.*

*Ut praecipites Regum casus
Fortuna rotat: metui cupiunt,
Metuiq; timent, non nox illis
Alma recessus praebet tutos.
Non curarum somnus domitor
Pectora soluit.*

Atque ut vno verbo dicam, haec vna rerum omnium domina fuit existimata, ut ait Euripides in Hecuba:

ὦ Ζεῦ, τί λέξω; ποτεράσ' ἀνδράπων ὁ ρᾶν;
 ἢ δόξαν ἄλλως τίνδε κεκλιθῆσαι μάτην,
 ψευδῆ δ' ὀκνήντας δαυμόνων εἰναίγηνος,
 Τύχην δὲ πάντα ἴ' ἀν βροτοῖς ἐπινοπέϊν;
 Dicam viros te Iupiter ne cerneret
 An frustra eos inuasit illa opinio,
 Quod usquam sit forte demonum genus,
 Fortuna cuncta cum regat mortalia?

Alii tantum vim facultatem que fortunæ tri-
 buerunt, ut vitam omnium mortalium fortuna-
 næ ludum esse crediderint, sicuti scriptum reli-
 quit Palladas in his carminibus:

Πάινυιόν ἐστὶ τύχης μερόπων βίος, οἰκτρὸς αἰ-
 λήτης.

πλάτε ἢ πένις μεσότη βεβόημενος.
 ἢ τὸς μὲν κατόχουσα πάλιν σφαιριδὸν αἰείρει,
 τὸ δ' ἀπὸ τῶν νεφελοῶν αἰδὴν κατόχει.
 Vita hominum ludus fortuna est, & miser error.
 Inter superiorem nauigat, inter opes.

Atque pile in morem nunc hos ab sidera tollit.

Elatos & nunc tartara ad ima iacit,
 Quamuis idem postea Euripides factus sanio-
 ris mentis, vel minus insanam personam intro-
 ducens in Electra, Fortunæ autores & modera-
 tores Deos introduxit, illamque Deorum mi-
 nistrum:

θεὸς μὲν ἡγῶ πρῶτον ἠλέκτρα τύχης
 ἀρχηγέτας τῆς δ' εἶτα καμ' ἐπαινέσον
 τὸν τῶν θεῶν, τῆς τύχης θ' ὑπὲρ ἑτέρου

Deos putato Electra fortuna prius
 Istius autores fuisse, postea
 Laudato Fortunæ ministrum me, & Deum.

Scriptum reliquit Pausanias in Achaicis For-
 tunam unam esse & Parcibus quæ potentia cæteras
 sorores antecelleret. quare & Orpheus illi vi-
 uerit vitæ humanæ potestatem & administratio-
 nem ita tribuit:

ἐν σοὶ γὰρ βίωτος θνητῶν παμποικιλιόεσσι.
 Ipsa regis variam mortalem numine vitam.

Hanc potentissimam & rerum omnium mo-
 deratricem significauit Demosthenes in his ora-
 tione ad epistolam Philippi: *μεγάλη γὰρ βότης*
μᾶλλον δὲ τὸ ὄλον ἢ τύχη ἐστὶ πρὸς ἀπαντα-
τά τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Magnam enim
quid est momentum rerum, vel potius totum est
fortuna ad omnia hominum negotia. Cum de
 illa mentionem fecisset Homerus non tamen tan-
 tum autoritatis potentia que tribuit, quantum
 posteriorum plerique, quippe cum Diis cæteris
 propria officia concessisset. Sequentibus postea
 temporibus quidquid fieret, cuius causa esset
 occulta, illud Fortunæ imputari cepit, quare
 Plutarchus in libello de fortuna Romanorum
 multa cognomina ab euentu illi iudita fuisse
 memorat. Illud autem idcirco contingit, quia
 multa sunt fortuna sapientie perfimilia, ut est
 apud Athenæum in carminibus Ionis quorum
 est sententia:

Longissime à sapientia Fors diffidet :
Sed multa perficit tamen similia.

Theognis omnium honorum & malorum,
diuitiarum quæ & paupertatis autorem Iouem
esse credidit, quamuis illa tam præclara Fortu-
næ O rphens tribuerit, quare videtur Theognis
nullam esse Fortunam in his existimasse :

Ζεύς, γάρ τοι τό τε λάαντον ἐπέρεπει ἄλλοτε
ἄλλοτ.

ἄλλοτε μὲν πλετεῖν, ἄλλοτε δ' ἐδὲν ἔχειν.
Iupiter huc illuc interdum pondera sœdit.

Nunc dat diuitias, nunc dat habere nihil.

Quare præclare scriptum est à Inuenele itul-
te inter Deos collocatam fuisse Fortunam. Nam
si prudentia potius, quam temeritate quadam
& cœcitate mentis res humanæ gubernarentur,
obliteraret penitus è mentibus hominum for-
tunæ nomen : fieret quæ sibi quisque illa fortu-

na, quam sibi parasset, neque magnopere vel
de occulta potentia syderum, vel de Dei cle-
mentia ac prouidentia, vel de occultis natura
causis quereremur cū quis agit inconsideratè,
multaque propter suam patiat in scientiam,
vt nos aliquando Iulianus in quadam epistola
his versibus, ad clarissimum virum Petrum Sa-
nutum missa :

Aut tamen occulta via est prudentia, & alta: fu-
Ut solis sit nota Deis seruis: ratione (iuri
Et trahitur certa venturi temporis ordo :

Aut si non sœdit mentes vis ætheris alii, &
Iugenum sit cuique suum Fortuna: miselli:
Erramus taci terra caligine mersi.

Nec quisquam rectum certa ratione, modoque
Conamur, velut in tenebris erramus. & ipsa
Inscitia à nobis fatorum creditur ordo.

Deteriora capi contingit, ac optima sordent.

Candida nigrescunt, nigrantiaq; alba videntur.

Sed quod inscitia mentibus hominum infidet, sapius illi admonendi sunt, quod *Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te Nos facimus fortuna Deam, caeloque locamus.*

Sapientissimè igitur Bupalus opinione hominum secutus, vt est in Messeniæ Pausaniæ, edificandis templis fingendisq; simulachris ingeniosus ac solers, Fortunæ signū apud Smyræos omnium antiquorum primus effinxit: cuius capiti polum imposuit, cum altera manu vocatæ Amalthææ cornu teneret. Neque aliud Archilochus significare voluit, qui manu dextra flammam, at sinistra manu aquam gestantem effinxit, nisi fortunam eandem bonorum malorum cellariam: quæque donet felicitatem, eandem & calamitates afferre. Nam cum perditis, & omni flagitiorum genere contaminatis hominibus facultates plerunq; obueniāt, multiq; viri boni sint inopes, Fortuna cæca, & inconsiderata, & inconstans, & ebria ac titubans dicta est, vt patet ex his apud Ouidium in lib. 2. de Ponto:

*Passibus ambiguis Fortuna volubilis errat,
Et manet in nullo firma, tenaxq; loco.*

Nam malus est demon plane credita Fortuna, cui omnia hominum stultorum deliria ab antiquis attributa quæ sunt, ad naturā ingenii quæ brutotum propius accederent. Sic etiam Palladas inquit in his carminibus;

*ἡ λόγον, ἢ νόμον οἶδε τύχη, μερὸ πῶν δ' ἐτυραννεῖ
τοῖς ἰδίοις ἀλόγως βεβυρασι συρομένη.
ἄλλων τοῖς ἀδικοῖσι βέπει. μισοὶ δ' ἐδίκησας,
ὡς ἐπιδεικνυμένη τὴν ἀλογὸν δύναμιν.*

*Improbæ non nouit leges Fortuna, modumue,
Sed semper, quò fert impetus, illa ruit.*

*Illæ odit plerunq; bonos, blanditur iniquis,
Et monstrat quæ sint robora stultitiæ.*

Qua de causa fuit existimata à poetis super tota quadam perpetuò circum volui, ita vt nunquam in eodem loco diutius peristeret, vt in eo versu significauit Tibullus in 1. Elegiarum:

Versatur celeri Fortis lenis orbe rota:

Et Ouidius secundo de Ponto.

Stilicet indignum iuuenem rarissime ducis

Te feri comitem stans in orbe Dea

Quod ideo fictum est quoniam non solum ea quæ bona hominum sunt, assiduè subuertuntur: verum etiam quia consiliorum incerta est ratio, cum multa sint quæ nullo pacto preuidere possimus, vt nos in quadam epistola iustissimus his versibus: quam ad clarissimum & integerrimum causidicum, singularisq; eruditionis & integritatis virum Philippum Tertium

cognomine aliquando misimus:

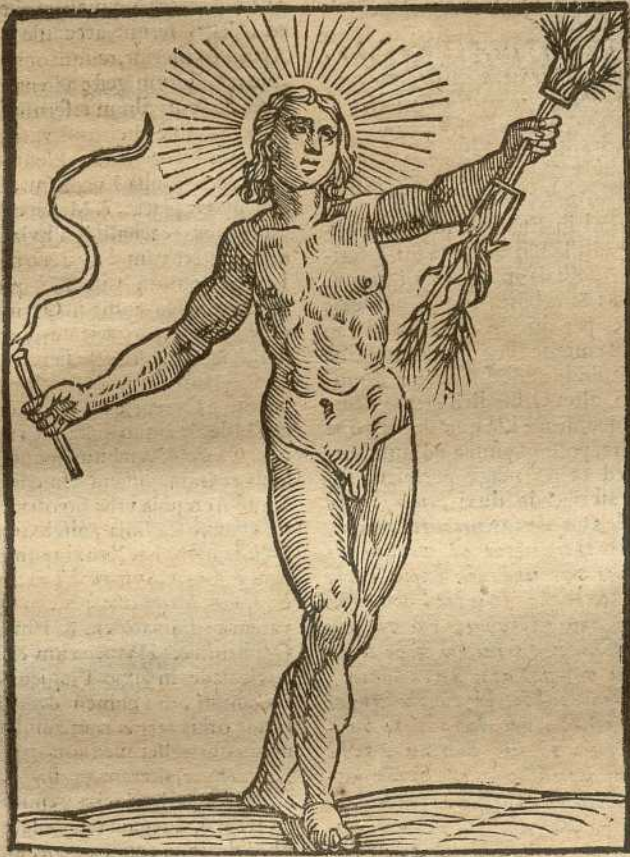
*Nondum onerata ratis cum staret vincla sereno
Aethere, & insani tacite pellacia ponti
Alliceret puppes, quoties retinacula nautas
Inuitos tenuere, suis vbi compedis arcta
Demeret Hippotades rapidis iam vincula ventis?
At contra: quoties qui vincla fremenibus undis
Soluerunt, vastum nimbis tollentibus aquor,
Mittit pacatis sulcarunt al ta procellis?*

Hanc Deam cum cæcam fuisset antiqui, in curru vehi solitam dixerunt, qui ab equis cæcis trahebatur, vt ait Ouidius in epistola ad Liliam: *Fortuna arbitrijs tempus dispensat ubique;*

*Illæ rapit iuuenes, corripit illæ senes.
Quæq; ruit, furibunda ruit: totumq; per orbem
Fulminat: & cæcis cæca triumphat equis.*

Nullus est omnium Deorum, qui tot conuitia, tot lamentationes, tot querelas mortaliū in se audiat: quam ab hominibus tanquam scopum contumeliatum, ne de diuina administratione tam nefariè pro stultitia nostra quereremur, introductam fuisse iudico. Hanc cæcam, hanc stultam, hanc temerariam, hanc lenissimam, hanc amentium parentem, hanc bonorum nouercam appellarunt. Huic pro bene acceptis peraræ sunt gratiarum actiones, at frequentissimæ pro calamitatibus contumeliæ & obiuergationes. Hæc eadem tantum existimationis, tantumq; imperium ab Homeri temporibus accepit, vt Iupiter de cælo ab ea propè fuerit detursum, omnemq; rerum administrationem & sceptrum ipsum de manibus illa Ioni propè extorsisset; sicut crediderunt insulsi homines.

ATQVE vt summam dicant nulla aliade causa excogitatum fuisse Fortunæ nomen ab antiquis crediderim, nisi vt hominum lamentationes à summi Dei cogitatione ad inane nomen, & ad numen quod nusquam existeret, diuerterent. Nam cum quid aduersum accidit, illud diuino consilio euenire constat, cum omnia à Deo proueniunt. Quod si homines omnes sapientes essent, facile cum eo viro optimo dicerent: Si bona de manu domini accepimus, quare non & mala sustineamus? at quoniam pauci sunt sapientes, cum pro acceptis malis doleamus, nonne præstat de vano nomine fortunæ, quam de diuina prouidentia queri? inde fit vt quibus res è sententia succedunt, fortunati dicantur, cuiusmodi dicebatur Timotheus ille Atheniensis, quem dormientem sangebant piores, ac fortunam illi vrbes, tanquam pices in reia impellentem: at de Fortuna satis, nunc de Apolline dicamus.

De Apolline. CAP. X.

FVI R Apollo, vt diximus, Latonæ Iouisq; filius, siquidem Latona à Ioue compressa vno partu Apollinem & Dianam peperit, vt ait Hesiodus in Theog.

λητόδ' ἀπόλλωνα κ' ἄρτεμιν ἰσχυέραν,
ἱμερόεντα γίνου περι πάντων ἑρμειώνων.
Γενεῖται ἄρ, ἀργιόχοιο Διὸς φιλότῃτι μιγείσα.

At Phæbum peperit, peperit Latona Dianam.
Pignora cunctorum qua sunt clarissima diuum,
Calicolum regi magno coniuncta tonanti.

Quare Apollo ita gloriatur apud Ouidium,
se è Ione natum esse :

— mihi Delphica tellus :

Et claros, & Tenedos, Panoῤαῖῃ, regia seruit,
Iupiter est genitor.

Herodotus autem in Euterpe non Iouis, at

Dionysi filios fuisse Apollinem & Dianam scribit in his ; ἀπόλλωνα δὲ κ' ἄρτεμιν, Διονύσου κ' Ἰσῖος λέγουσιν εἶναι παῖδας. λητόδ' ἔτροφόν αὐτοῖσι, κ' σώτειραν γενέσθαι. Apollinem ac Dianam Dionysi, & Ἰσίδου filios esse aiunt. Latonamq; illorum fuisse nutricem, cum illos seruauerit. Nam Latona cum esset vna ex octo Diis Aegyptiorum, à Cerere depositum apud se Apollinem seruauit, cum in insula Plote siue natante ab impetu Typhonis Osiridis filios querentis protexisset. Hos filios qui Latonæ tribuunt, in Delo peperisse dicunt ; vt testatur Cicero in actione ; in Verres. Postridie cum spoliatum fanum viderent ii, qui Delum incolebant, grauititer ferebant : est enim tanta apud eos eius fani religio, vt in eo loco ipsum Apollinem natum esse arbitrentur. Atque Homerus hymnographus in Delo palmæ arborem fuisse inquit,

Z z qua

que ostendebatur, cui innixa Latona Apollinem peperit, ut est in his.

καλλιμένη πρὸς μακρὸν ὄρος καὶ κύνθιον ὄχθον
αὐχμητὰ ῥοϊνίκος ὑπ' ἰνῶπιος ῥέει ῥοισε.

In monte ex celso deflexa, in vertice Cynthi,

In ora ad primas ripas, palmasq; propingua.

Et Ovidius in Epistola Cydippe:

Miror, quod innumeras fructum de cornibus aram.

Et de qua pariens arbore nixa Dea est.

Nam Herodotus in Euterpe multas arbores palmatum in insula Ploce vocata fuisse scribit, & templum Apollinis magnificentissimum & aras, tergeminas & arbores tum fructiferas tum etiam steriles per multas. Plutarchus in vita Pelopidae, in ciuitate Tegyra natum fuisse Apollinem scribit, ibique esse duos fontes, quorum alter Palma, alter Olius dicitur: montemque Delum nomine, atque illa quae de Tityo ac Pythone dicuntur, possunt omnia ad hunc ortum perducere. Sed ut res magis perspicua sit, verba Plutarchi ascribenda duxi, μικρὸν δὲ ὑπὸ τῷ ἄλλῳ, νεὸς ἔστιν ἀπόλλωνος τεγυραίου, καὶ μαντεῖον, ἐκλελειμμένον, οὐ πάντολόν χράνον, ἀλλ' ἄχρι τῶν μηδικῶν ἡκμαζε τὴν προσητέραν, ἐχεκράτες ἔχοντος. ἐνταῦθα μυθολογοῦσι τὸν θεὸν γενέσθαι, καὶ τὸ μὲν κλητὸν ὄρος, δῖλος καλεῖται, καὶ πρὸς αὐτὸ καταλήγουσιν αἱ τοῦ μέλαρος καταχύσεις, ἐπίσω δὲ τοῦ ναοῦ, δῖο ρήγνυται πηγὰ γλυκῆτι καὶ πῶλιθι καὶ ψυχρότητι θαυμασῶν νομάτας, ὧν τὸ μὲν φαινικα, τὸ δὲ ἐλαίαν ἄχρι νῦν ὀνομάζομεν, οὐ φῦτῶν μεταξὺ δὲυείν, ἀλλὰ φείδραν τῆς θεῆς λοχευθείσης.

Nec longe hinc sanè distat Apollinis Tegyrai templum & oraculum, non multo iam tempore euersum, quod vsq; ad Medorum bellum, cum praesideret summa rerum Echekrates vaticinijs ac responsis floruit. Hic fabulantur Deum natum esse, cui loco finitimus est mōs Delus nominatus, ad cuius montis radices vnde Melanis fluij cessat.

Post ipsum templum gemini fontes scaturit, suauitate aquarum, & copia, & frigore mirabiles: quorum alterum Palmam, alterum Oliuam nominant, his etiam temporibus. Neque verum, quidem est quod inter diuos arbores, sed inter duo fluuenta, vteri pondus Dea deposuerit. Multos fuisse Apollines scribit Cic. libro 3. de natura Deorum his verbis: Apollinium antiqui Iliensis quem paulo ante ex Vulcano natum esse dixi, custodem Athenarum Alter Corybantis filius natus in Creta: cuius de illa insula cum Ioue ipso, certamen fuisse traditur. Tertius Ioue natus & Latona: quem ex Hyperboreis Delphos ferunt aduenisse. Quartus in Arcadia

quem Arcades Nomionem appellant, quod ab eo se leges ferunt accepisse. Atque cum tot Apollines fuerint, reliqui omnes silentur, omnes quae res aliorum geste ad vnum Apollinem Latona & Iouis filium referuntur. Hic multos filios habuisse dicitur è varijs mulieribus: ex Aethusa Neptuni filia Eletherum suscepit, è Corycia nympha Lycorum, & Thyia, vel, ut alij magis placet, è Melene filia Cephissi Delphum, ex Acachallide Phylacideni, & Phyladrum & Naxum, è Cyrene nympha Aristeu ex Euadne Iamum vatem, à quo Iamida, apud Pisam variabantur in Olympijs pelles victimatum, in ignem iacentes, quod alij maluerunt fieri è sectione, si recta fieret: Charonem è Thero, Phylantus filia, è Chryforte Coronum, Eutnocum è Cyrene, ex Atria Cleochi filia sine Aegea Miletu, à quo dicta est vrbs, & Oaxum, à quo Oaxia, & Arabum, à quo Arabia; ex Babylonis & Garamantem, Iamenium, & Acrephum à quo Acrephia vrbs Boreonae; futurus erat pater etiam è Castalia, nisi in fontem euanuisset: Syllide nympha, Xeuxippum: ex Aferie, Idmonem è Sinope, Syrum: è Dia Lycaonis, Dryopem è Manto Mopsum: è Melia Oceani, Tanarum vatem ac diuinatorem & Iamenium: è Calliope, Orpheum & Hymenaeum & Ialemum, ut ait Asclepiades in sexto Tragicorū: ex Acachallide Delphum, qui nomen dedit Delphis vmbilico totius orbis terrae: nam fabulati sunt antiqui louem cum vellet medium atque vmbilicum terrae inuenire, alteram aquilam ab oriente, alteram ab occasu pari velocitate emississe, iussisseque illas recta & è regione conuolare quae cum in Delphos denique conuenissent, ibi ad sempiternam facti memoriam aurea aquila dicata est è Chione, Philamionem: amauit etiam Rhodiam virginem, quae nomen dedit insulae. suscepit Megareum, à quo Megara & ne singulis matribus ab ipso Apolline factis numerandis diutius immorer, Linus, Philisthenes, Iamus, Laphitus, Arius, Argus, Ilaria, Psyche, Philemon, Pythaeus, Garamantes, Acteus, Branchus, Nomius, Eurynome, Dorus, Laodocus, Polyperes, alique complures dicuntur fuisse Apollinis filij, & Chius ex Anathippe, à quo insula vocata fuit, amauit & Bolinam, nympham, quae fugiens eius impetum se in mare proximum abiecit, atque Apollinis miseratione immortalis est facta non procul à Drepano promontorio. è Peneo Oceani & Teehyos, à quo insula vocata fuit, amauit & Bolinam, nympham, quae fugiens eius impetum se in mare proximum abiecit, atque Apollinis miseratione immortalis est facta non procul à Drepano promontorio. è Peneo Oceani & Teehyos, à quo si dictus est Thessaliae, & Crensa natus est Hypsens & Silbe, de qua Apollo filios Lapithem & Centaurum procreauit: Lapithes ducta Orinomie Phorbantem & Peri-

Periphantem suscepit, qui cum in regnum successisset ut omnes suos populos a patre nominarent Lapithas. Fuit autem Aesculapius omnium filiorum Apollinis celeberrimus, quem Iupiter fulmine confecisse dicitur, quia mortuos permedendi peritiam in vitam reuocaret. Id grauiter ferens Apollo cum vlcisci non posset Iouis in se iniurias, omnem irae imperum conuertit in Cyclopas, quos quia fulmina Iouis fecissent, sagittis confecit. Ea re indignatus Iupiter Apollinem de caelo relegauit. Quod ita scripsit in Argonauticis Orpheus:

ἀδ' ἄντρος δ' ἀφ' ἰκάνε φεραμένον ὄππτε παῖαν
 ἔπτερον, ὅππτε Διὸς δ' ἠλεύατο μῆνιν.
 ἕρεκάτοι κίχλωπας ἄμαμα κέ τοισιν οἰοῖς.
 ἐν φθιτοῖσιν ἐτεῦξ' ἀσκληπιόιο εἰνεκα λόβης.
 Inde Pheris Admeus adest: seruiuit Apollo.
 Huic olim, cuperet vitare is cum Iouis iram.
 Cyclopas quoniam confecerat ille sagittis,
 Atque neci dederat Asclepi pignoris ergo.

Inde demissus ac exul errabundus mortaliu calamatibus factus est obnoxius, vt testatur Lucianus in dialogis mortuorum. Hic idem Deus propter inopiam rerum omnium victui necessariatum mortalis omnium miserimus factus operam suam Admeto Theſſalix Regi pascendis armentis concessit. Vel vt alii maluerunt, datus est in seruitutem Admeto, qui, quoniam oues paut, vocatus fuit Nomiſius & Agreus, de quo ita Pindarus in Pythicis:

καὶ ἄγρον ἀπόλλων
 ἀνδράσι χάριμα φίλοις,
 ἄγχιον ὁπάωνα μῆλων.

Et clarum Apollinem
 Viris latitiam amicis
 Propinquum custodem ouium:

A quo magno prece dicitur fuisse amatus contracta postmodo non vulgari amicitia propter bonitate ingenii & industriam ipsius Apollinis.

Huic

Huic eodem die natus Mercurius vesperi boues surripuit, ut est in hymno Homeri in Mercurium :

ἡὸς γεγονὼς μέσω ἡματι ἐγκιβάρειζεν.
ἔσπεριος βούς κλέφεν ἐκλιβόλε ἀπόλλωνος.
Edictus is mane est. cytharam pulsavit eadem
Luce, boues Phabo celauit vespera raptos.

Deinde cum quereretur Apollo, Mercuriū- que minis terrere conaretur, ut boues per furtum raptas sibi restitueret, idem Mercurius pharetram etiam surripuit; qua recognita coactus est ridere Apollo, ut ait Horatius in I. carminum :

Te boues olim nisi reddidisses
Per dolum amotus, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetre
Risit Apollo.

Cum Pindarus oues, alii boues panisse Apollinem inquam, Callimachus tamen in hymno in lauacrum Apollinis equas illum panisse asserit in his.

Φοῖβον γὰρ ἴμιον κικλήσκωμεν, ἐξ ἔτι κείνου
ἔξ' ὅτ' ἐπ' ἀμφορῶν ζευγίτιδας ἐτρέφεν ἵππους
Dixerunt Nomium Phœbum, ex quo tempore
ad undas

Amphrysi Deus egit equas pastum illo iugales.

Qua de causa habitus est Deus postea pastorum vna cum Pale, ut ait Virg. in Ecloga 5.
Ipsa Pales agros, atque ipse reliquit Apollo.

Et in tertio Georgicorum : *(mus*

Te quoque magna Pales, & te memorande canebat
Pastor ab Amphryso.

Huic lupus facer existimatur, quia cum infestu sit animal gregibus & armentis, Apollinis tamen armento pepererit. Ast ego crediderim, ut inimicum animal mactari solitum armentorum Deo, eadem causa qua sus Cereri, & caper Baccho immolantur. Alij crediderunt ob rapacitatem sacratum fuisse, quia caloris rapacitas per illum significatur, sicut coruus eidem erat sacratus ob diuinationem pluuiarum & serenitatis, cum nunc clara, nunc rauca voce vteretur pro mutationibus temporum. Arati tamen enarrator ob præstantissimum oculorum acumen sacrum Apollini perspicaci existimari censet. Sic enim inquit : ὡς γὰρ ἐκείνος μακρόθεν ὄν ὄραν δύναται. ἕτα δὴ καὶ ὀλύκος ἀξυδερκίης, καὶ διὰ τὸ ἀξυδερκίης αὐτοῦ προσήρμοσαν αὐτὸν τῷ ἀπόλλωνι. *Vi enim ille cum procul extiterit, tamen potest perspicere, sic lupo magnum est aciei acumen: qui etiam quomā est perspicax Apollini sacer putatur.* Hic idem Deus mox cum ad Eurotæ ripas in Sparta Hyacinthi pueri amoxe captus disco cer-

taret, Hyacinthum imprudens occidit, ut ait Ouidius libro Mutationum 15. atque ita Nicander in Theriacis :

Ἰλάθρον, καρπὸν τε φιλοθρήνου ὑακίνθου,
ὅν φοῖβος θρήνησεν, εἰπεῖρ ἀεκούσιος ἔχτα,
Παῖδα λαβὼν προπάροιθεν ἀμυκλαίου ποτα-
μοῖο

πρωθῆβην ὑακίνθου, ἐπεὶ σόλος ἔμπεσε κόρη.
πέτρος ἀφαλλόμενος νέετο τὸνδ' ἤραξε κάλυμμα
Pseudothrum, fructū miserabilis atque Hyacinthi,
Quem Phabus iuxit, quod nolens forte cecidit
Inuadens puerum prima lanugine malas
Florentem gelidas Amyclæi ad fluminis undas,
Hic etenim saliens percussit tempora discus,
Temporis & fregit puero fersus ossa tenelli.

Hac de causa profugus è Sparta ad Laomedontem dicitur Troiam confugisse, qui tum fortè mœnia ciuitatis extruenda curabat: hinc Apollo vna cum Neptuno, cum ambo rerum necessariarum inopia laborarent, suam operam pro promissa mercede Laomedonti locarunt lateres componentes. Non tamen tantam mercedem ceperunt, quanta sibi promissa fuerat ab illo Phryge. At Ouidius non manibus Apollinis extructa fuisse mœnia Troiana scribit in epistola Paridis, sed per sonum lyra: quam dum tractaret, saxa se sua sponte ait concinne accommodasse. Ita enim inquit :

Ilion aspicias, firmataq; turribus altis

Mœnia Apollinea structa canore lyra.

Neque solum extruendis muris Troianis ceptum & lateres Apollo contrectauit, sed etiam opem tulit Alcathoo in extruendis muris labyrinthi, ut testatur Pausanias in Atticis ex omnium Megarensium opinione. Vbi etiam saxum ostendebatur, super quod citharam deposuit Phœbus, cum esset opus aggressurus: quod saxum si lapide percuteretur, cithara sonum emitte- re per aliquod tempus consueuisse dictum est. Nō defuerunt sanè qui dixerint Apollinem fuisse Arcadium Regem: qui cum seuerius imperaret, pulsus fuit à suis ciuibus, & ex altissima imperii dignitate ad priuam vitam, tanquam è cœlo in terram deiectus ad Admetum Thessaliæ Regem confugerit: qui illi concessit, ut in populis, qui circa Amphrysum fluuium habitabant, imperaret. Inde pastor apud eum amnem Admeri fuisse dicitur, cum Reges antiquitus & gubernatores ciuitatum ποιμένες sine pastores dicerentur, ad custodum pecudum similitudinem: quia non minus vtilitatem suorum Reges antiqui procurabant, atque vel pastores pecudum, vel patres filiorum. Inde Homerus etiam ex antiqua illa consuetudine Reges ac-

principes populorū, ποιμένες λαῶν vocat. Hac igitur nominis consuetudo cum ab eis qui curat armenta translata sit. postea locum dedit fabule Herodorus in Euterpe omnes illos qui ab Aegyptiis Diū habiti sunt, regnasse apud Aegyptios ostendit, atque inquit coram omnium postremum Orum Osiridis, quem Apollinem Græci vocarunt, imperasse, ut est in his: τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τέτων θεὸς εἶναι τὴν ἐν αἰγύπτῳ ἄρχοντα, ἐκείντου ἀμα τοῖσιν ἀνδράποισι, καὶ τέτων αἰένενα τὸν κρατέοντα εἶναι, ὅς αὐτον δὲ αἰτῆς βασιλεύσαι ἄρον τὸν ὀσίριος παῖδα, τὸν ἀπόλλωνα ἑλλινες ὀνομάζουσι. τέτων καταπαύσαντα τυφῶνα, βασιλεύσαι ὅς αὐτον αἰγύπτον. Atque prius horum hominum Deos fuisse illos, qui regnauerant in Aegypto, qui non amplius inter mortales degerent: inter quos vnus fuerit semper, qui reliquos auctoritate anteiret. Postremus autem omnium regnauit Orus Osiridis filius quē Græci vocarunt Apollinē. Est enim Osiris Bacchus, ut dictum est. Dictus est Apollo, cum boues Admeti custodiret, & ocū pertaxus citharam inuenisse, ut ait Pausanias in prioribus Eliacis, cum lyram Mercurius inueniret, ut dicitur. Fertur idem fuisse musicæ & vaticiniorum inuentor, ut est in primo Metamorphoson Ouidii:

*Iupiter est genitor: per me quod eritq̄, fuitq̄,
Estq̄, patet: per me concordant carmina neruis.*

Perutile sanè & præclarum inuentum fuit Apollinis musica, quæ tanquam solatium quoddam, & ad obliuionem humanarum calamitatum remedium, quibus vita hominum vndiq̄ septa est, fuit inuenta, verum illam nunc magis effeminarunt quā conueniebat, ut chromati cum melos adhibuerint ad demulcendos animos: nunc magis virilem fecerunt: nunc ex his ambobus modulis fecerunt permistam: sicuti requirebat rerum presentium ratio. Neque rudis omnino aut inurbanus habitus est, qui musicæ non fuisset ignarus. Alius fuit musicæ modus, cum per numeros animi in bellum essent incitandi, alius modus fuit in conuiujs, alius inter Deorum sacrificia. Qui enim modulos rectè cognouerit, & quibus ex numeris componantur singuli, ille facillè ad omnia tempora musicam rationem accommodabit. Fuerunt hac ipsa de causa Musæ in eius tutela creditæ, quarum & dux pater Apollo fuit existimatus. Fabulantur Linum Amphimaro Neptunij filio & Vrania genitum fuisse: qui cum omnes mortales gloria musicæ antecelleret, ab Apolline, cui se cantu conferebat, fuit extremo supplicio affectus, cui etiam parentant ante sacra Musarum. Fuit etiam Linus Apollinis & Terpsichores filius: vel, ut alij maluerunt, Vranie & Mercurij, qui fuit ab Hercule cithara occisus, cuius discipuli fuisse memorantur Thamyras, Or-

pheus,

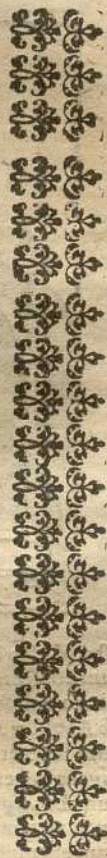
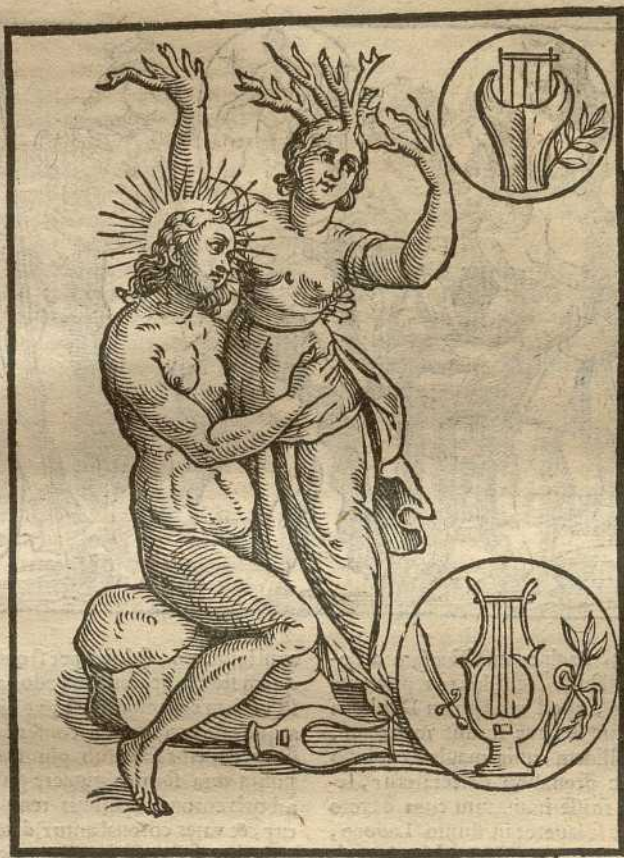
pheus, Hercules. Hic natus est Thebis ut in primo lib. disciplinarum scripsit Hermodorus Platonicus, qui cum fuisset poeta prestantissimus, scripserat de mundi generatione, cuius in initio dixit omnia simul esse genita: atque idem scripsit de Lunę & Solis cursu, deque generatione animalium scriptum reliquit Dio in tertia cõpõsitione, Linum alium natum esse ex Apolline & Planimate nympha, quam alii neptem, alii filiam fuisse Crotopi asserbant: quę cum ex occulto concubitu apud Nemeum fluvium peperisset infantem illum Linum appellavit, quod antiqua Argiuorum lingua spurium significat. Huic Linum tamen alii ob timorem patris canibus expositum ac laviatum fuisse memorant alii ob negligentiam pastoris aiunt id accidisse, cui datus fuerat educandus: Fuit & alius Linus, qui lamentationes ac fletus carmine prior edidit elegiaco, de quo mentionem fecit Phylarchus historicus. Huic Deo sacer creditus fuit oleaster, quia iuxta oleam & palmam natus sit, ut quidam putarant. ego vero crediderim, quod illa planta solem maximę amet, cum in locis frigidis nõ nascatur. Quod illi sacer sit, ita Theocritus in Herc. Leonicida:

χλωρήν ἀγριέλαιος ἀπὸ ἄλλωνος νομίσιον
 τερὸν ἀγνὸν ξεῖνε, τελοιστά τοιο θεοῖο
 Atque vivens Oleaster Apollinis ipse sacratus,
 Ac prunis, coma sacra Deo fronde fecit adulto.

Et quoniam musica fuit Apollinis inuentum illi consecratas etiam cicadas, canorum omnino animalis genus existimavit, & fiduciam piscis, ut Bocam Mercurio, trigemam Hecate, phalaridem siue apnam Veneri, fufaneos Dionysio, & vitulum marinum: pompilum Neptuno, mulum Dianę, ut ait Dorion in piscibus. Hic Deus patrius & civitatis defensor creditus fuit ab antiquis Atheniensibus ad cuius Dei memoriam mos fuit prifeis Atheniensibus comam nutrire, & aureas cicadas capillis adnexas gestare, ut his verbis testatur Thucydides:

καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων οὐ πολλὸν χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνας λινοῦς ἐπέσταν το φοροῦντες, καὶ χρυσῶν τεττιγῶν ἐν ἔρσει κραιβύλων ἀναδύμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριγῶν. Atque antiqui, qui inter illos divitijs præstiterunt, nec longum insercedit temporis spatium, ex quo lineis tunicas gestare cessarunt. Et aurearum cicadarum corymbos de capillis capitum dependentes. Verum rem hanc apertius patet in Aristophani: narratur in his: ἀρχαῖοι ταῖοι τῶν ἀθηναίων τεττιγὰς χρυσῶς ἐν τοῖς τῶν τριγῶν πλέγμασιν ἔχον, διότι οἱ τεττιγῆς μερικαὶ ἄγρτες, ἀνάκεινται τῷ ἀπὸ ἄλλωνος ἢ πατρῶος τῇ πόλει.

Antiquissimi Atheniensium aureas cicadas capillis implicatas gestabant, quoniam cum musica sint cicada, sacrata sunt Apollini: qui patrius est Deus illius civitatis. Hic Deus etiam celebratissimus fuit ob divinandam artem & vaticiniam, eo quæ maxime omnium Deorum ab omnibus fere gentibus in honore habebatur: cuius tabernaculum quædam & officina responforum divitissime patuit in Delphis præter cetera loca. Scriptum reliquit Lucianus in dialogo de Astrologia, viti-ginem quandam apud Delphos predicendi munere sanctam fuisse: cum tamen draco esset sub tripode, qui vocem emitteret. Fabulantur tamen nonnulli Apollinem vaticinandi artem à Pane didicisse, ut ait Apollodorus lib. 7. in his: ἀπέλλων δὲ τὴν μαντικὴν μαθὼν παρὰ τοῦ πανός τοῦ Διὸς καὶ Ἡμήβερος, ἢ κεν εἰς Δελφὸς χροσμοδῶστος τότε δέμιδος. ὡς δὲ ὁ φρουρὸς τῆς μαντεῖας πύθων ὄρισε κούλευεν αὐτὸν παρελθὼν εἰς τὸ χῆμα, τῶτον ἀνελάων τὸ μαντεῖος παρὰ λαμβάνειν. Apollo autem vaticinandi artem ex Panone Iouis et Thyrbiorum Nympha filio percepta Delphos se contulit, quo tempore Themis dabat responsum. At ubi illum Pytho serpens impediret quo vinitus penetraret ad hiatum, eo caso Apollo loco in altari ipse positus est. Erat enim, ut quidam antiquorum tradiderunt, tripos aureus: sub quo serpens in adyto templi Apollinis Delphici, quo loco responsa dabantur: atque hic tripos hac de causa illi dicitur fuit. Fama est, ut testatur Plutarchus in Solone, Milesios hospites nonnullos à Cois piscatoribus, aliquando emissum retum iactum, & certa mercede conueperunt Coi ut quidquid eo iactu cœpissent, id esse hospitum Milesiorum. Aureum itaque tripodem reti annexum traxerunt: quem tenuit Heleia, cum Troiam navigaret, in situ oraculi in eo loco deposuisse. Deinde cum nata esset controversia de illo tripode inter piscatores & Milesios, civitates ambę causam illam publice susceperunt, donec ad arma ventum est. Deinde cum utraq; Pythiam consulissent, responsum miserunt sapientissimo omnium tripodem illum mitti oportere: tñ omnibus assentientibus Cois, qui pro illo antea decertauerant, tripos ad Thalem Milesium deferretur, ut ait Laertius in eius vita: quem tamen Thales ad Biantem, ut se sapientiorẽ remissit: & ab eo rursus ad alios eodem pacto transmisit, demum ad Thaletem denuo remittitur: quem ille tandem Minimo Apollini dicari oportere inquit. Theophrastus tamen opinio fuit, quod Biantis primum fuerit delatus, deinde Thales, & ad alios deinde, mox ad Biantem denuo remissus. Apollini Delphico

phico consecratus fuerit. Fuit autem tripes, ut est in lib. I. Iliad. vas vel aeneum, vel aureum, quod tribus pedibus fulciebatur, anasque siue aures haberet, quibus capiebatur, quorum vasorum vsus erat in sacrificijs. Horum alii seruabantur ab igne intacti atque *τριποδες ἀναθηματικῶς* dicebantur, oblati siue depositi tripodes scilicet: quorum formae ita fecit mentionem Homerus:

*καὶ τρίποδ' ὠπώεντα φέρειν.
Et tripodam aurium ferre.*

Illi tripodes, qui imponebantur igni & quibus vrebantur in sacris, dicebantur *ἐμπυριβήται*, hoc est igni impositi, de quibus ita meminit idem poeta:

*τῷ μὲν νικίσαντι μέγαν τρίποδ' ἐμπυριβήτην
τὸν δὲ δυνάει κάβοισιν ἐνὶ στήσι τῶν ἀγαθῶν.*

Impositumque igni victori dat tripodem, quem Bis senos superare boues rebantur Achius.

Sunt qui dicant tripodes mēsas fuisse in Apollinis Delphici templo, super quibus recumbentes Phæbades responsa redderent. quas etiam mēsas cortinas vocarunt, à corio Pythonis ita dictas, cum eo tripes Delphicus tegetetur. Alij tamen cortinam vas esse crediderunt tribus effultum pedibus, in quod mergebatur Phæbas vaticinatura. Alij sellam, quae tribus pedibus fulciebatur, tripodem esse tenferunt, super qua sedens oracula daret: quod videtur testari Callimachus in lauacrum Dianae:

*ἔσσω μοι πύθωνι μέλει τρίποδ' ἵδιος ἐδρην.
Non dum cura mihi sedes tripodis fuit ante.*

Alij vas pulueribus plenum, ut sensit Hellenicus. Strabo diuum domicilium, speluncam scilicet profundam. Memoria proditum

est a Museo lib. 3. Iuniperum spinosam arborem consecratam fuisse, cui laurus præterea dicata putabatur, quod nympham Daphnem ab Apolline amatam in hanc ferunt mutatam, cum fugeret Apollinem: quia magis Lencippo iuvene imberbi ac prenalido delectaretur, ferunt Leucippum fuisse inuitatum cum cætero cætu virginum ut se laueret in fluuio Ladone, cum esset indutus veste muliebris, idque impulsu Apollinis inuidentis eius felicitari, quod cum recusasset Leucippus, fuit denique protractus, ac deprehensus virginem ementitus à socijs Dalphnès iaculis & pugionibus confossus interijte, æquum laurus Apollini sacra putabatur, non solum quia Ladonis filiam ab Apolline amatam in illam arborem conuersam esse fabulantur, ut testatur Ouidius libro primo Metamorph. sed etiam quia natura ipsius Apollinis continet, cum arbor sit natura calida, cuius folia & fructus siccant & calefaciunt vehementer, ut ait Aetius in libro primo, atque magis etiam ipse fructus. Hæc eadem causa fuit cur Lunæ simulachrum laureum ramum teneret, per quem calorem vna cum lumine illam a Sole accipere significabant, ut sensit Ptolemæus in Almagesto. hæc vna est arbor, quæ fulmine minime tangitur. quare fuit ἀτρέφανος dicta siue arcens ac repellens mala. neque tinet

anni iniuriam, sed semper frondet, neque vniquam senex apparet. eius odor ad vitandam pestilentiam commodus est, ut ait Herodotus: æque non mediocriter confert diuinationibus, siquidem eius folia sub pluuiari dormientium posita vera somnia figuere putantur. Huius arboris coronæ Apollinis templis appendebantur, & vates coronabantur, dicebanturque lauri foliis vesci, quod vtilia vaticinia capientibus significantes munera & sumptus in victum reportabant, resque omnes humanæ vitæ necessarias, ut testatur Iacius, Nicander Aetolus, & qui Alexipharmacæ scripsit, quique Apollinis Clarij fuit sacerdos, scriptum reliquit in Aemonia primum apud Tempe laurum fuisse inuentam, quod innuit in his:

πολλὰ κ' ἴδ' ἢ οἶνος ἀμυγῆ πρῶτον, ἢ ἀπὸ δ' αὐτοῦ
 τεμπέδος, ἢ δ' αὐτοῦ οὐροῦ ἐκ καυλῶν κόψασθαι.
 Vel purum vitis potum ser, vel dato lauri
 Aemonia, paitinacæq, aut caulia caiens.

Apollinis Ismenia diuinationo non fiebat per responsa, sed per illa animalia quæ comburebantur, sacerdotes futura vaticinabantur, ut ait enarrator Sophoclis. Magi præterea & Scythæ per lignum myricæ vaticinabantur, & per alias multas aliorum arborum virgas, quod genus vaticinij à Medis etiam seruari solitum scriptum fuit à Dione libro primo tertie compositionis: sicut

scuti Iamidae per pelles caesarum victimarum ignibus impositarum, si rectè incidenterent: cum alias astragalus super mensis impositis Deorum vaticinari mos fuisset. In Lesbo praeterea fieri solita per virgas myricae vaticinia testatur vel cognomen ipsius Apollinis, qui inde Myricaeus vocatus fuit a Lesbis. Scriptum reliquit praeterea Archeus in ijs quae memoriae prodidit de Archea natide ac de bello Erythreo Apollinè apparuisse in somnis Archagetae summo eius expeditionis Imperatori: qui ramum gestaret myricae: quare illam plantam illi Deo gratam putarunt. Metrodorus praeterea in quodam libello quem scripsit rat de consuetudine, antiquissimam plantam esse myricam putasse videtur, qua etiam Aegyptii per pompam Iouis coronantur. Verùm hanc sententiam ita attingit paucis idem Nicander in Theriacis.

ἢ μυρικῆν κάξοιο νέον πανακαρπία δάμνον
μάντιν ἐνὶ ζώοισι γερᾶσιμιον ἦεν ἀπόλλων
μαντοσύνας κορυφαῖος εἰθήκατο, ἢ δέμιν ἀν-
δρῶν.

Inde nomen fruticem Sterilis tu sume myrica,
Quae vates veneranda viros est inter. Apollo
Iura virum huic tribuit, veniuraq, dicere clarus.

Fama est Democritum non solum solita auguria intellexisse, sed etiam certo nomine aues quasdam nominare solitum, è quarum sanguine commisto anguis nasceretur, ex quo si quis edisset, animum omnium intellexeret idioma. atque Melampo memorant angues quosdam aures lambentes visos, quare ille postea sermones animum dicitur intellexisse, fama est Apollonium Thyaneum animum omnium voces intelligere solitum, quem aiunt aliquando passeres laetantes intuitum dixisse praesentibus non paucis, illos significasse coeteris afini collapsum, milium quod portabat, disrupto sacco, effudisse, quare esse inde vberimè pasceterent. Illud cum visum esset miraculum audientibus, aiunt nonnullos studiosè spectatum accurrisse an vera essent, quae nunciarentur, atque inuenisse sicuti ab Apollonio dictum fuerat. Hanc diuinationem Romani cum ad libros Sibyllinos & exta Tyrhenorum & auguria & signa de caelo retulissent, ceteras omnes diuinationes abolerunt. Erant autem multi modi diuinationum apud antiquos, siquidè vel volatus animum, vel obseruationes tripudiorum, vel auguria, quorum fuit Caras inuentor, vel intuitus animum, vel exta victimarum, vel signa de caelo: vel prodigia, vel portenta, vel responsa Deorum, vel somnia, vel astra, vel aqua, vel ignis, vel mortui futura praedicebant ac praemonstrabant, vel

alii modi, quos omnes recensere foret supercaneum. Nam multa horum fuerunt ab Orpheo descripta in Argon. vt patet ex his:
ἀμφὶ δὲ μαντεῖας ἐδάην πολυπέρονας ὄρμεις,
θηρῶν, τ' οἱ ἀνῶντε, ἢ ἢ σπλάγχων βέσις ἐστίν.
ἢ δ' ἔσα θεσπίσειμι οἰνεροπόλοισιν ἀταρποιῆ
ψυχᾶι ἐρημερίων ὑπνος βεβλημένα ἦτορ.
σημείων, τεράτωντε λύσεις, ἄσπραυτε πορείας.
Perdidici leges multas, ac munia vatum,
Quae volucresq, feraeque docent, quo conuenit exta
Esse modo: quae diuinum in somnia mentes
Mortales vt habet sopor, & leuis irrigat artus
Prodigijs quae conueniat, monstrisq, medela,
Portentisq, Deum, quid nobis sydera monstrent.
Nam & Virg. quosdam numerauit in 3. Aeneid. hoc pacto:

Troïgena interpret Diuum, qui numina Phebi,
Qui tripodas, Clariq, lauros, qui sydera sentis:
Et volucrum linguas, & praepetia omina penna.

Non iniuria idcirco vates, rerum quae futurarum coniectores Apollinis filios antiqui esse existimant: quippe cum Thestor, qui fuit pater Calchantis, Apollinis & Aglajae filius sit creditus: & Mopsus eiusdem Dei, & Mantus, à quo etiam Mopso victus Calchas diuinandi peritia praemortore diem suum obiit. Dicunt enim oraculi responsum datum fuisse Calchanti tunc esse sibi pereundum, cum in vatem peritorem incidisset, qui in Colophonem cum Amphilocho, vel vt alii voluerunt cum Antiocho Perolypate, Leonteo, aliisque quibus sdam ducibus profectus post euerfum Ilium incidit in Mopsum. Hi cum ambo in contentionem venissent de ficu agresti quot nam ficus haberet, respondit Mopsus decem nullia, medicinam vnam, & sicum praeterea, quam rem attingit Hesiodus his carminibus:

θαῦμα μ' ἔχει κατὰ θυμόν ἐριπέδς ὄσος ὀλύν-
θους

ἔτος ἔχεν, μικρόσπερ ἐὰν εἴποισδ' ἀν ἀριθμόν;

Quot grossos haec ficus habet minor, licet illa

Parua sit: an numerum posses mihi dicere eorum?

Respondit autem illo tacente:
Μύριοι εἰσὶν ἀριθμόν. αἰτὰρ μέτρον γε μέδμιμος
εἰσδὲ περισεύει, τόνε πελθέμεν ἐκ ἐδύναλο-
αῖς φάτο, χάσιφιν ἀριθμός ἐτήτυμος εἶδετο μέ-
τρον.

ἢ το τε δὴ κάλλικανθ' ὑπνος θανάτοιο κάλυψεν.
Mille quidem decies numero, mensura medi-
cinae est.

At superest vnus, quod non percurrere posses.
Sic ait, est numerus vere hinc compertus eorum.
Calchanti aeterno clausit mors lumina somno.

Illis vero collectis ita reipsa numerus, vt di-

Etum fuerat, inuentus est at contra interrogatus Calchas de sue prægnante prætereunte quot gestaret, in vtero, & quando esset paritura, & quibus signis, obmutuit: di. entre Mopso decem & inter hos vnum tantum matrem gestare in vtero & esse cras parituram initio horæ octauæ, & marini totum nigrum, ac tres fœminas transfuersè albam lineam supra humeros habituras, & reliquis duas rostrum album ad oculos vsque reliquas postiora crura sinistra ab vngula ad genuum vsq. Calchas, vbi res postridie eius diei ita esse fuisset comperta mœtoris impatiens vitam finiuit: quamuis hæc diuinationes vt ait Apollonius Ataliens in libro secundo compositionis, tanquã infidæ ac plerumque vanæ relinquendæ sunt, & in primis quæ fiunt per physiognomiam, astragalos, circulos, terram, cribrum, formam, ignem peluim, aquam, manum, caseum, ac mortuos euocatos. Sed aliquando tamen oracula veritate tem expresserunt quæ non semper fallere mortales potuerunt, vt etiam veridicæ fuerunt Sibyllæ. Sic enim Apollo Christi mortem expressit, & Sibylla eiusdem miracula, quæ ante mortem erat facturus. atque Apollo quidem sic:

Ἐπιτοῦς ἐννὴν κατὰ σάρκα, σοφὸς τερατόδεσιν ἔργοις.

Ἄλλ' ὑπὸ χελδαίων κριτῶν ὄπλοις συναλωθεῖς.

Γόμοις καὶ σκολόπεσι πικρὴν ἀνέτλησε τελευτήν.

Namq; caro mortalis erat. diuinaq; facta.

Chaldae sed iudicibus per tela reuerentia

In ligno. clauisq; tulit post funus acerbum.

Sic autem Sibylla inquit:

Ὡς κεκρωῖ δὲ ἀνέσασσι ἔσσει,
ἢ χελῶν δρόμος ἔσ' ὀπίς, ἢ κοφὸς ἀκίει,
ἢ τυφλοὶ βλεψέσει, λαλήσει, ἢ λαλέοντες.

Consurgent extinctorum mox corpora, claudis

Cursus erit velox, surdusq; exaudiet, atque

Prospectient longe cæci, mutiq; loquentur.

Fuerunt autem duo Dei tantum, quorum ce Iehrabantur. responsa, Iupiter & Apollo: quorum ita fecit mentionem Aeschylus in Eumenyidibus:

καχῶστε χρηστῆς, τὴς ἐμύσε κ' Διὸς.

ταρβεῖν κελεῖω.

Oracula ipse cum Iouis, tum dein meo

Considerare impetro.

Veruntamen idem Aeschylus testatur in Sacerdotibus Apollinem à Ioue prius accipere responsa solitum, deinde eadem dare petentibus, vt est in his carminibus:

Ἐλλεν ὅπως τέχιστα ταῦτα γὰρ πατήρ

Ζεὺς ἐγκαθεῖ λόγια.

Citissime huc venire: namq; talia

Apollini pater loquenti suggerit.

Quamuis Diodorus Siculus à matre vaticinium, & medendi artem filium edoctum fuisse inquit, nam. Idem est Orus Aegyptus, qui Græcis Apollo: cum Isis siue Ceres, vt quidam putarunt, multa pharmaca ad sanitatem inueniret, & magnam partem medicinarum empiricæ. Vocatus autem Apollo ἄμοιβος à Delphicis, quia cum prius Neptunus Delphis coleretur, at Apollo in Calabria, loca mutarunt inuicem: sic enim illum vocauit Lycophron:

τὸ τεχνοποιῶ δ' ἀπέδωκ' ἀμοιβέως.

Locum Deo mutat, atque moenia Cœdentis.

Huic Deo cygnus etiam dicatus est, quia diuinet ac vaticinetur quando moriturus sit, & quasi præ læticia canter, cum prospiciat quantum bonorum cumulus sit in morte, vel centè quantum molestiarum, quæ sunt in hac miserè ma vita, frequentiam sit relicturus: quam causam & cantus, & cur dicati sunt Apollini cygni, ita scripsit Cicero in primo Tuscul. disput. que commemorant, vt cygni, qui non sine causa Apollini dicati sunt sed quod ab eo diuinationem habere videantur quia prouidentes quid in morte boni sit, cum cantu, & voluptate moriantur. Fuit autem templorum omnium opulentissimum Delphici Apollinis, quippe cum vel mille aureos lateres Cræsus ille ob insignes diuitias celeberrimus aliquando dono miserit, vt testatur Zezes hist. i. vt aurea tota ara Apollini ex his strueretur. Fuit & alius infinitus propè Regum & Imperatorum munerum numerus augustissimorum, vt videtur innuere Ouid. in Epit. Cydippes.

Et modo porticibus spatior; modo munera Regum

Miror: & in cunctis stantia signa locis

Tribuebatur Apollini ars medendi, & sagittarum scite emittendarum pericia, quod his verbis significauit Ouidius libro primo Metamorph.

Inuentum medicina meum est, opifexq; per orbem

Dicor: & herbarum subiecta potentia nobis.

Et Callimach. hymno in Apollinem.

τέχνη δ' ἀμφιάρης ἦτις τόσον, ὅσον ἀπὸ λλάτ

κείνος οἴσει τὴν ἑλαχ' ἀνέρα, κείνος αἰοῖ δὴν.

φοῖβω γὰρ καὶ τὸ ξὸν ἐπιτρέπεται καὶ αἰοῖ δὴν.

κείνου δὲ θρῆαι, καὶ μάντιες ἐκ δ' ἐνυ ποῖβου

ἱητροὶ δὲ δ' ἀσπιν ἀνάλασιν θανάτοιο.

Arte magis variis nullus, quam clarius Apollo

Sunt illi artifices cantus cure: ille sagittas,

Ille arcus curat, pariterq; oracula, vates.

Suffragia, ex illo didicerunt funera primum

Differro,

Differre & gelida vitare pericula mortis.

Hunc Deum & aureos calceos gestare, & omnia prope aurea habere finxit Callimachus ex antiquiorum opinione: & semper esse iuuenem, neque vnuquam pubescere, aut lanugine prima barbâ vestiri, ut est in his versibus:

χρυσέα τῶν πόλλωνι, τὸ τ' ἐνδύτον, ἢ τ' ἐπι-
πορπίς,
ἢ τε λύρη, τὸ τ' ἄεμα, τὸ λύκτιον, ἢ τε φαρέτρη
χρυσέα ἢ τὰ πέδιλα. πολὺ χρυσοῦ γὰρ ἀπόλ-
λων.

καί τε πολυκτέανοι, πυθῶνι τε κερμὴ ραῖα.
καί μιν αἰετῶδες, ἢ αἰετῶδες, ἀποτε φοῖβα
Φιλείαις ἢ δ' ὄσον ἐπὶ χρύσει ἤλθε παρειῶν.
Αὐτὰ, sunt Phæbo hæc vestigiâ, & fibula in illa:
Tum lyra, tum chârâ, ex humero pendensq;
phatœita.

Calcei & ex auro utriq; & auri diues Apollo est.
Possidet is multa: quod Pytho ostendit. & idem
Formosus semper. semper iuuentisq;: nec illi
Formosæ quantum nigrent lanugine male.

Scriptit Homerus in hymno in Apollinem, Apollinem ipsum vocatum fuisse Pythium, quia Typhonem sagittis interemerit: qui Solis calore postea corruptus Apollini Pythio nomen dedit. Nam πύθισθαι putrescere significat, ut est in his carminibus:

ὄδ' ἐπιψέατο φοῖβος ἀπόλλων
ἐνταυθοῖ νῦν ὠθευε' ἐπὶ χθονὶ βωτιανείρη.

— sic inde precatus Apollo est.
Putrescas tellure iacens. campôq; feraci.

Tum idem paulô post:
οἶδ' ἀνακτα
πύθιον καλέουσιν ἐπώνυμον, οὐνεκα κείδ'
αὐτὸ πύτε πέλωρ μένος ὁ ζέος πελίοιο.

— Inde vocarunt
Pythion hunc regem cognomine, putruit illic
Quod monstrum radijs, & clavo lumine solis.

Fabulati sunt antiqui hunc è terra à Iunone pugno percussa natum esse, quem serpentem fuisse crediderunt, ac non Typhonem, ut scripsit de illo Nicander Colophonius in his:

ὡς ἀρα θωνήσας ἴμασσε χθόνα χειρὶ παχείῃ.
κινῆθηδ' ἀρα γαῖα φερέσβιος.

Sic effata grauis percussit robore dextra
Tellurem: motumq; solum est tum fertilis agri.

Cæsus fuit hic Python serpens non procul à Cephiso flumine, qui fuit ad radices montis Par nati, ut ait Dionysius in libello de situ orbis. Scriptum reliquit Ouid. in 1. lib. Metamorph. Pythia postea in honorem Apollinis fuisse instituta, quæ non à Typhone putrefacto, sed à serpente fuerunt instituta, ut in his scribitur:

Instituit sacros celebri certamine ludos,

Pythia perdomita serpentis nomine dictos.

Celebrabantur autem hi ludi vere ineunte ab omnibus Cycladum incolis, sicuti tradidit Dionysius in lib. de situ orbis in his carminibus:

ρῦσια δ' ἀπόλλωνι χερὲς ἀνάγειν ἀπασαί
ἀρχόμενα γλυκερῆ νεον εἶαρος, εὐτ' ἐν ὄρεσιν
ἀνδράπων ἀπάνευθε κίεϊ λγυφάνος ἀνδ' ἄν.

Instituere choros omnes, victoria quando
Grata fuit, cum incundum ver incipit: & cum
Arboribus dulces nidos subtexit ædon.

Omnis enim insula etiam, quæ fuerunt circa Delum ludos pro illa victoria instituerunt. Scripsit tamen Pausanias in Corinthiacis Diomedem à Troia redeuntem cum effugisset temptatam, quæ Græcis ab Iljo redeuntibus immissa est, apud Troezenios templum Apollinis Incensoris dicantisse, & Pythicos ludos in eius honorem instituisse, Erat antiquissimus mos ut pulchrior ex omnibus hymnis qui offerrentur, in honorem Apollinis caneretur: postea verò cantus, ad citharam fuit institutus, & aulædorum atque tibicinum certamina: & præmia ab Amphictyonibus de medio sublata, & coronarium dūtaxat fuit propositum: & quadrigis exceptis, omnia, quæ in Olympiis aderant athletarum studia, in hæc recepta certamina. Deinde paulô post repudiata fuit ars aulædorum, & ex his ludis exclusa quia incundum quidam & triste pre se ferrent, cum elegi, funebresq; lamentationes his tibiis conuenient. Mox additus est equorum cursus, & armatorum deinde, mox bigæ introductæ atque variis temporibus & pullo- rum binorum & singulorum in iugum cursus, instituti quorum nonnullorum mentionem fecit Ouid. lib. 1. Metamorph.

Hic iuuentū quicumque manu, pedibusue, rotave
Vicerat, æsculea capiebat frontis honorem.

Nondum laurus erat.

Erat enim antiqua consuetudo iam tum à Thesæi temporibus, è Creta reducis incepta ubi ludos Deli instituit, ut victores palma coronaretur. Mox coronis mutatis mansit tamen consuetudo, ut omnes victores vbicūque essent, palmam manibus gestarent, ut ait Paus. in Arcadicis. At corona laurea propria fuit Delphicorum præmiorum, id quæ cum ob perpetuum vigorem, tum quia arbor ipsa Apollini sit dicata. Verum de his ludis alio loco pluribus fortasse pertractabimus. Fuerunt qui dixerint hos ludos non ob serpentem ab Apolline casum institutos fuisse, sed ob incolam quendam Pythus (sic eum nominabant Delphos antiqui) ab Apolline confixum sagittis, qui ibi exaruit. Atque per id temporis ita nominabantur ea quæ

corum.

corrumperentur, vt in Phocicis loquit Paul. Scriptum reliquit Ephorus, quo quidem tempore Apollo in terras deuenit, homines syluestribus fructibus viuentes ac ferarum more mansuefecisse atque id contigisse in Delphis primitum, mox ad Pariopeam urbem profectum crudelissimum & violentum tyrannum Tityum interemisse, audisseque de Parnasis hominibus alium esse tyrannum non minus hominibus infestum Pythonem nomine atque cognomine draconem, quem & ipsum sagittis Apollo confecit. Atque inter pugnandum cum Io Pæan calamitatum esset, quod mirte Apollo significat, mansit postea consuetudo vt in Pæanibus & in epiniciis, & in omni lætitiā alicuius victorie, Io Pæan conclamaretur, vt est illud Ouid. in 2. de Arte:

Dicite Io Pæan, & Io bis dicite Pæan.

Decidit in casses prada petita meos.

Inde Pæanes dicti sunt hymni, qui in laudem Apollinis compositi canebantur: erat autem rhythmus eorum; ille plerunque qui à Sophocle seruatur in hoc carmine in Oedipode Tyranno: *ἦντι δ' αὖτις παῖδων. Ἰεῖε Δαίε Πæαν:*

Quamuis duos fuerunt Pæanum genera, quorum vsus erat etiam in bellis: nam horum alterum genus Marti ante bellum erat dicatum: alterum Apollini post victoriam. Cum cœpissent igitur Pæanes in Apollinem cantari, cœpit & Apollo vocari Ieius vt Eueius Bacchus. Alii igitur *ἡ ἀπὸ τῆς ἰάθαι*, hoc est à medendo, alii *ἡ ἀπὸ τῆς ἰέναι* à mittendo scilicet dixerunt quippe cum radii Solis cum moderato calore de missi vitam mortalium conferrent, at contra Iethiferi sunt iidem radii si immoderatus calor extiterit. Alii vtrumque coniunxerunt, dixeruntque *ἰεῖε*. Ieius deinde dictus fuit. Quod autem Pæanes vocarentur cantilenæ in Apollinem compositæ: declarauit id Homeri in 1. Iliadis:

*οἰδῆ, πανημέριοι πολλῶν θεῶν ἰλάσονται,
καλὸν αἰεΐδοντας παῖδων καὶ σοὶ ἀρχαίων.
μέλαποντες ἐκέρρον· οὐδ' ἐσέειν τέρπειτ' ἀκόντων
Phæbas iras placabavi carmine Archivi
Per totas lucas pulchrum Pæana canentes.
Cantantes Phæbū, huic mulcebant pectora cæsus.*

Fuerunt tamen, qui putarint Pæanas dictos fuisse non quidem ἀπὸ τῆς παῖεν, vel à periendo: sed potius ἀπὸ τῆς παύειν, quod placare significat: quoniam canebantur istæ cantilenæ, vbi vel famem, vel pestem cessare precabantur, vel aliquod imminens malum diuertere diuino implorato auxilio. Inde Aesculapius Pæon dictus. Fuit ab Aristoph. in Pluto, quia morbos mitiget a cessare faciat:

ἀσκληπιὸς παύειν εὐμένεσ' τυχεύων.

Aesculapium nactus benignum quod fuit Pæonem:

Eius Dei laudes & res gestæ canebantur idcirco ad illum placandum, quod is delectari putaretur, cum primus ius, vt fama est, Iouis victoris laudes Saturno regio depulso cecimisset carminibus, cithara sumpta magnificisque vestibus indutus. & coma mirificè ornata, vt ait in 2. Eleg. Tibullius:

*Sed nitidus, pulcherq; veni: nunc indue vestem
Purpuream, longas nunc bene nete comas.*

*Qualem te memorant Saturno rege fugato
Victoris laudes tunc cecinisse Iouem.*

Hic Deus eximie colebatur in Soracte Phaliscoorum monte, cuius sacerdotes nudis peribibus ad simulandam sanctitatem prunas accensas cabant illæsi; sed illud fiebat quibusdam additis medicamentis & antidotis, quæ res multitudinem hominum in summam admirationem & superstitionem adducebat. Id ita fuisse testatur Virg. lib. 11. in his:

*Summo Deum, & sancti custos Soractis Apollo
Quem primi colimus. cui pinæ ardor acervo
Pascitur, & medium freti pietate per ignem
Cultores multa premimus vestigia pruna.*

Habuit Apollo multos locos in quibus colebatur: nam Homerus in 1. Iliad. Chrysen, Teneden, Cyllamque ciuitates connumerauit, in quibus præcipue Apollo colebatur, nam vt de Ioue dictum est, & de Diis reliquis, vel à ciuitatibus, in quibus sunt culti, vel ab euentu rerum, vel à conditoribus templorum cognomina obtinuerunt. vt Delphinus dictus est Apollo, quia Delphino similis in mari aliquando Gnosius nauis apparuerit, sibi que aram erigi in litore iussit, vt est in hymno Hom. in Apoll. *ὡς μὲν ἐγὼ τὸ πρῶτον ἐν ἠεραϊδῇ περὶ τοῦ εἰδόμενος δελφίνου δοῆς ἐπαί νηὸς ὄρεσα.*

*Sic mihi Delphino simili super aquoris undas
Ceruleas primum in nauim fuit impetus olim.*

At Heliodorus Delphinum vocatum fuisse scripsit, quia in Pythonem Delphinum draconem Latonæ vim inferentem sagittis confecerit: cuius hæc sunt carmina:

*ὅππότε πετρῶν ὑπὸ δειράσι πανημοῖο
Δελφὸν τὸ ἔοισι· μελάριον ἐξενάρειεν.
Vel cum saxosis Parnasi in collibus arcu
Serpentem horrendum confecit is, atque sagittis*

Fuerunt qui dixerint ita dictum fuisse, quia Castalium Cretensem in coloniam Apollo deduxerit, à Delphino uetus: alii quia Delphino similis nauis fuerit dux vsque ad suum Criseū, & in Phocidem, alii quia sub forma delphini nauim conscenderit, & vsque ad eum locum per mare

mare deuenit, mox exilierit illuc, ubi Delphi postea sunt vocati. Verum nos has fabulosas variasque opiniones, & fabulosa cognomina praeferunt, illa tantum summam percurramus, quae cognitu necessaria sunt nostro huic scripto negotio. Colebatur hic Deus & in Mileto & apud Mæonios, ab iis causis, quas superius recensuimus, dictus Abæus ab urbe Lyciae, Acrita, Acius, Acefius, Agræus, Alexicacus, Argenetes, Agyreus, Aegyptius, Boi-dromius, Gerpous, Curator, Garpæus, Carinus, Carnias, Carmeus, Clarus, Delius, Didymæus, Diradiotes, Epiphanes, Garpæus, Hy-latus, Horius, Ifmenius, Latous, Lemius, Loxias, Labythinus, Lycius, Maleates, Nominus, Napæus, Orchicus, Pastor, Pythius, Pious, Phanzus, Pataræus, Patrons, Platanistius, Parnopius, Philefius, Praefagus, Prestes, Phyl-læus, Sithaleus, Smytheus, Spodius, Scia-stes, Theoxenos, Thyræus, Thymbreus, Thel-pusius, Lilius, Zosterus, aliaque complura fuerunt cognomina, quae omnia numerare longum esset. Fertur hic Deus in varias formas ob amores fuisse mutatus in leonem, in ceruum, in accipitrem. Mos fuit illi agnos immolari, vt testatur Homerus lib. 4. Iliad.

*εὐχο δ' ἀπὸλλωνι λυκηνεῖ, κλυτοτόξω,
εἶν' ἐν πρῶτο γόνῳν ῥέξειν κλειτὴν ἐκατομβην.
Iste roga Lycium Phabum, qui est clarus ob arcu.
Et uoue agnorum tenerorum sacra referre.*

At Virgil. in lib. 3. Aeneidos taurum illi immolari solitum scribit his versibus:

*Sic fatus, merites artis maestauit honores,
Taurum Neptuno, taurum tibipulcher Apollo.*

Testatur Pausanias etiam in Boeoticis Thebanos taurum Apollini immolare solitos, at postea immutatum fuisse morem vt bos domitus maestaretur: quod ij qui missi fuerunt aliquando ad capiendum taurum cum nimis tardi fuissent, & cadendae victimae tempus instaret, bos à transeunte plaufiro solutus fuerit, & pro taurο maestatus, quae postea mansit consuetudo. Memoriae prodidit Enarthes in Fabulosis, accipitrem fuisse sacratum Apollini, vnde illud est Homeri:

*εἶρμος ἀπὸλλωνος ταχὺς ἄγγελος.
Nam calor accipiter fuit Phabi, nuntius ales.*

Atque haec ea sunt serè de Apolline fabulosè tradita sunt ab antiquis.

N V N C quid per haec senserint, inuestigamus. Appellarunt antiqui, vt saepius dictum fuit, varias vel naturae vires, vel siderum, vel summi Dei in res humanas actiones varijs Deorum nominibus. Quid enim per Apollinem in-

telligebant, de quo tam multa tradita sunt in fabulis? Declarauit id Cicer. lib. 3. de Natura Deorum; Illa autem Balbe, quae tu à caelo, astrisque ducebas, quam longè serpaunt, non vides: Solem Deum esse, Lunamque; quorum alterum Apollinem Graeci, alteram Dianam nuncupant. Et Plato in Cratylo, ubi nominis rationem perquirat, quae ad quatuor facultates illius extenditur, ad musicam, diuinationem, medicinam, peritiamque mittendarum sagittarum, Apollinem, nunc quia non plures sunt nunc à soluendo, nunc à mitiendo, nunc rerum simplicium dictum contendit. quae Sol conueniunt omnia, ac nulli praeterea. Quid enim veritatem magis aperit quam Sol, & omnem tenebrarum caliginem ex humanis rebus dispefcit? aut quid magis confert medicorum pharmacis? siquidem herbae quae in apricis locis nascuntur, multo magis rei medicae conferunt, quam in umbra aut in humidioribus locis nutritae. Hic est generationis rerum & corruptionis vnicus autor, vt in lib. de ijs sensu in re Arist. Hic longissimè è caelo in terras radios suos minimè debilitatos iaculatur: vnde dictus est à poetis ἐκδέρχης, è longinquo operans scilicet: & Loxias, quia obliquum habeat incellum sub Ecliptica: & Phœbus à splendore luminis; & Delius, quia occulta manifestet: & ab huiusmodi causis multa nomina obtinuit quae nulli certe, nisi Soli, conuenire possunt. Hic pestis & salutis solus est opifex, quoniam in symmetria caloris vniuersa animantium vita, salusque continetur. Hic medius inter ceteros planetas tanquam dominiis ceterorum collocatur: quoniam motus incredibilem efficere harmonie suavitatem crediderunt Pythagorici, quare musicae autor putatus est. Huic cithare inuentionem tribuerunt, quae septem chordis prius musicabatur, vt ait Virgil. lib. 6.

*Nec non Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.*

Qui chordarum numerus planetarum numero conueniebat: cum plurimum chordarum instrumenta musica recentiora sint vel Pythagore temporibus vel Orphej. Hic Iouis & Latoniae filius fuisse creditur, & in Delo natus, quia post illam confusam mundi, vt vocant materiam, ex qua vniuersa quae sunt creata creduntur, quae λητὰ quasi ληδὴ vt ait Plato, à latendo & ab inscitia fuit vocata, ab omnium rerum opifice Deo lux prima omnium prodierit. Nam primum Solem & Lunam duo lumina maiora in principio creauit Deus omnipotens. Nati dicuntur Apollo & Diana in Delo, quia conti-

nuò exorta luce res cognosci & videri posse ceperint, cum prius inconfusa & iniformi materia omnia delitescerent. Qui Dionysi filios putarunt esse, vim & actiones Solis Apollinem esse crediderunt, ac Dionysum esse Solem ipsum, cuius filia sit Luna, cum a Sole patre lumen, vimque suam vniuersam accipiat. Eadem ratione quæ calor mediocri confertur omnibus animantibus, putatur Esculapius, qui incedendi artem caller, Apollinis esse filius. Huic Apollini vt mitior esset, pestemque leuaret, vt à nonnullis traditum est, ludi Apollinæ fuerunt instituti. cuius cum duc sint potestates in nimio calore & intemperie aeris perdendi, ad eam vim placandam, Pæan in hymnis cantabatur. In imprecationibus contra Ieiunium vocabant ab immitendis sagittis: at non à medendo, vt quidam putarunt. Huius filius Esculapius à Ioue irato fulmine percussus interiit: quia cum benignitas Solis & temperies animantibus sit salubris, aliquando ab inflammato aere pestis oritur, & in morborum grauitatem tota illa Solis clementia vertitur: quare grauior sit pestilentia medijs temporibus, quam per summos calores, aut per eximia frigora. Neque illud mirum, quando vel in malè affectis corporibus idem contingit: nam quæ firmis conferunt, eadem agrorantibus plerumque solent obesse, vel propter imbecillitatem concoquentis in stomacho caloris, vel quia magni refert quo naturalis potentia humorumque cursus diuertatur. Fit enim, tanquam in humanis corporibus, ita in hæc rerum vniuersitate aliquando astrorum quorundam concursus: vnde concitetur aeris intemperies, ex qua nascitur pestilentia quæ modò fit ex abundantia, modò ex inopia nimia humoris: quam necessariò sequitur annonæ penuria, cum omnia inferiora gubernentur à superioribus, & illa omnia non nisi Dei supremi & altissimi nutu quidquam agant. Apollo dicitur mortem filii grauius ferens Cyclopus Iouis ministros, fulminumque artifices interemisit, quod nihil aliud significat, nisi Solis beneficio rabiem illam vaporum, qui pestem excitauerant, fuisse extinctos. Nam ex ipsis vaporibus quodammodo affectis morbos procreari constat, & salubritatem euerti: & è vaporibus fulmina Iouis confici, cum illi sint fulminum artifices. Cum enim Esculapius sit Apollinis filius medicus permississimus, isque sit aeris optime affecti temperies, hæc temperiem eximius calor destruit, per quem vapores absumuntur, neque vsquam possunt consistere. Cum aliquid simile fortasse superioribus temporibus contigisset, vt fabu-

lati sunt de Phaethonte, ita ob hæc rem datus est locus fabulæ, quia ob fulmine occisum filium Apollo Cyclopus, quod fulmina faciebant, occiderit. E calo igitur descendisse per id tempus putatur, quia benignior & quasi humanior quam antea solis natura senescerat. Id cum ita contigisset, cognouerunt mortales solem esse omnium rerum moderatorem: quare cum tempor illius conferat animantibus pauisæ armenta Admeti putatur, & inter Deos agrestes non vltimum locum sortitus est.

FVER VNT nonnulli qui Phorbantem, Hyacinthum, Anemum ab Apolline amatos fuisse fabulati sint, vt ait Plutarchus in Numa, quod Deus amet sapientes, sicuti memotia prodicium est Pindarum, Archilochum, Hesiodum Diis fuisse gratos. Laurus illi tum ob innatum calorem consecrata est, cuius ex attritu lignorum facile ignis eliditur, tum etiam ob diuinationem quia eius folia sub puluinarum dormientis posita creduntur vera somnia gignere. Præterea illi quibus natura Solis plurimum dominatur, (nam alii aliorum planetarum naturæ magis clam adhaeremus) multa facilius presentunt, quare diuinationem & varicinandi peritiam Apollini tribuerunt. Huic Deo gryphes & corui ob similem vim presentendi dicari sunt. Huius imago ab antiquis fugebatur, quæ dextra manu Gratiæ gestaret, at sinistra sagittas & arcum, quia multo plura sunt eius in humanum genus beneficia quam incommoda quæ inferuntur. Hunc Deum semper iuuenem finxerunt, quia sempiterna illa sublimia corpora nullam sentiunt senectutem, & quia semper eadem vis est Solis, quamuis minimè appareat nonnullis ob signiferi circuli obliquitatem. Capillos illi tribuerunt prælongos, ad explicandam vim radiorum, quem etiam intonsum vocauit Horatius in his carminibus:

Dianam tenera dicite uirgines,

Intonsum pueri dicite Cynthia.

Sic is poeta in his versibus;

Ἰμνεῖς παιᾶνα, μέγαν θεὸν ἀπόλλωνα.

ἀβροτὸν, ἀγλαόμορον, ἀκεροσκέμον, ἀβροχαιτῆν.

Cantamus Pæana Deum, qui est magnus Apollo Perpetuum, pulchrum, intonsum, semperq; comantem.

Erant illi sacer etiam accipiter propter rapacitatem & hyacinthus flos, qui dicitur fuisse puer Amycleus ab Apolline & Zephyro vno tempore amatus: at enim cum propensior in amorem Apollinis appareret, Zephyriodium & indignationem in se concitauit. quare cum

Apollo

Apollo disci iactu se exercebat, Zephyrus discipulum ab Apolline missum in pueri caput convertit, quem celsum Apollo in florem sui nominis commutavit, & ex cruore colore indidit. Huic Deo antiquissimis temporibus sacram comam ephēbi nutrire solebant, quam eo tempore decissam Apollini dicant & deponebant, cum similes esse Apollini cessarent: hoc est, cum labra vel maxilla prima lanugine vestiebantur, eam fuisse consuetudine testatur Plutar. ita in Theseo: *ἄδης δὲ ὄντος ἐτι τότε τῶν μεταβαίνοντας ἐκ παιδῶν ἐλθόντας εἰς Δελφούς ἀπαρχοῦσθαι τῶ θεῷ τῆς κόμης.* Cum mos esset illis temporibus, ut qui ex ephēbis excesserant in Delphos venissent, atque coma primitiva Deo offerrent: Sicut romanam Dianae consecrabant mulieres, cum virginitatis pertasum esset. Lucianus tamen in Dea Syria morem fuisse apud Syrios scribit, ut barbaturam Apollinem fingere cum reliqui homi-

neseum iuvenem & imberbem formarent. Istud autem ea de causa efficiebatur, quia imperfectam existimabant illam aetatem Assyrii, cum neque ad naturae summum accessisset, neque ob rerum praeteritarum experientiam prudentia muniretur. At verò qui dicunt, quòd Pytho-nem serpentem sagittis confecerit, cum parvus adhuc esset, quid aliud significant, quam Solis naturam, & mundi nuper nascentis: cum enim Sol nuper natus esset, & post illum omnia sidera, coepit Sol vapores è terra, qui plurimifuisse dicuntur, sursum suo calore attrahere: quo tempore pro natura infatium plena humoribus terra, multisque nebulis ex illis procreatis re-cta, cum recens à cæteris elementis fuisset di-uisa, omnia putredine plena erant, quæ ex hu-moris abundantia, aut certe sine humore non contigit. Tum verò Sol suis radiis novam ter-ram assidue illustrando, quasi sagittis quibus-

dam ipsam putredinem feriens, paulatim excitavit, salubremque animalibus sedem fecit. Neque aliam rationem aut causam fingendarum harum fabularum putaverim, nisi quod modò vires elementorum, modò sidera pro Diis colentes, suorum Decorum vires celebrare per has fabulas voluerunt. Nam fabulæ quæ de Diis finguntur, ad rerum naturalium aut astronomiarum considerationem spectant: quæ de hominibus ad vitam mortalium informandam & in melius vertendam. Sed de Apolline satis, nunc de Aesculapio dicatur.

De Aesculapio. CAP. XI.

AESCVLAPIVM quidam Apollinis & nymphæ Coronidis filium fuisse arbitrantur, sicuti testatur Homerus hymnographus in his:

*Ἰητήρα νόσων ἀσκληπιὸν ἄρχον' αἰείδων.
δῖον ἀπλόωνος, τὸν ἐγένετο δῖα κορωνίς.
Δωτίω ἐν πεδίῳ κέρη φλεγεύε Βασιλῆος.*

*Morborum medicum capto, quem Diua coronis
E Phæbi peperit Phlegæ olim filia Regis,
Dottum est ubi latus, agerq; Amyniq; fluente.*

Pausanias verò in Corinthiacis memoriæ prodidit Phlegyam Coronidis patrem Peloponesum ingressum filiam prægnantem ex Apolline, quod tamen ille non senserat, secum adduxisse. Illa puerum in sinibus Epidauriorum enixa, illum in monte exposuit, qui ab eo euentu Tirthias postea fuit vocatus, quamvis alii hoc in agro Thelpusio accidisse memorant. Ibi capra dicitur lac infanti præbuisse, quam canis, à grege quem custodiebat, descendens, obseruabat. Hos cum deesse gregi, pastor cognouisset, vniuersum pascuum peragrans, puerum tandem & capram & canem inuenit: verum tamen cum ignis è capite infantis emicuisset, diuinum quiddam ratus eius rei famam per vniuersam regionem divulgauit. Fama est hunc quæ Aesculapium suscepit, filium fuisse nothum Arcadis, Autolaum nomine, in agro Thelpusio expositum, vt ait in libro de Dijs & Heroibus Cyrenæicus Apollodoros. Deinde fama dissipata est, quod quous morbo laborantes homines ab illo Deo genito possent sanari. Fuerunt qui dixerint Coronidem prægnantem cum Ischye Elati filio concubuisse, quod grauit ferens Diana illam interemit, quia fratri contumeliam perferre non possit. Illa postea cum rogo imposita fuisset, Mercurius è ventre mortuæ Aesculapium extraxit, vel Phœbus ipse: vt testatur Ouid. lib. 2. Metamorph. in his:

*Non tulit in cineres labi sua Phœbus eosdem
Semina: sed natum flammis, viroq; parentis
Eripuit: geminiqu; tulit Chironis in antrum.*

Alii dicunt non è nymphæ Coronide natum sed ex outo corniculæ: quia Coronis vtiamque significat, & nympham ita vocatam, & corniculam, vt asserit Lucianus in dialogo de falso Vate, à quo res ita commemoratur. Frater quidam ex antiquis sacerdotibus serpentem per exiguum in ouum vacuum corniculæ inclusisse, cerâque studiose oblitum in luto in loco quodam occultasse: mox ara extructa populum in concionem ad eum locum aduocasse, cum, nunciaret omnibus palam se Deum esse ostensurum. Post concionem incognitis quibusdam vocibus vsus Apollinem & Aesculapium inuocauit, vt dexter ac felix illi ciuitati accederet. Deinde phiala aquam hauriens in profundum demersa ouum illud vnâ caput quod presentibus multis fregit, pullumq; recentem serpentis inueniens cunctos homines in admirationem rei induxit. Postea verò serpentem insignis magnitudinis paucis diebus elapsis in loco sub obscuro ostendens artificiosè se mouentem, illum ita creuisse aiebat, ac Deum esse Aesculapium Apollinis filium. Inde verò serpentes in eius tutela, sicuti Trophonio & Hercynæ dicantur, crediti sunt, & eius gestam putatus fuit baculus serpente inuolutus, vt scripsit Dercylus: atque Ouid. lib. 1. Metam. Aesculapium inquit aliquando fuisse in serpente mutatum. Pausanias autem in Messeniæis natum fuisse Aesculapium ex Arinoe Leucippi filia, at non è Coronide, memorat de nonnullorum sententia: cum tamen in Corinthiacis contendat illum Epidauri natum, & omnem eius Dei cultum ex Epidaurio acceptum. Hunc natum esse apud Laceream ad ripas Amyni fluminis testatur Apollonius libro quarto hoc pacto:

*χρόμενος περὶ πένδ' ἰ, τὸν ἐν λιπαρῇ λακέρῃ
διὰ κορωνίς ἐτίκτεν ἐπὶ προχοῆς ἀμύνοιο.
Ὁβηαὶν ἠν ἰατρὸν πρόθε πinguem quem Laceream
Ἀδριπᾶς Amyni peperit διuίνα Κορωνίς.*

Huius nutricem fuisse Trigonem scriperunt nonnulli, sicuti testatur Pausanias in Arcadicis. quem apud Chironem Centaurum educatum fuisse constat, & ab eodem eruditum cum adoleuisset, sicuti dictum est ab Ouidio in his:

Geminiqu; tulit Chironis in antrum.

Lactantius in lib. de Falsa Religione, Aesculapium lacte canis nutritum, & Chironi traditum artem medendi ab ipso Chirone doctum fuisse scribit. Fuit Aesculapius prius Apus vocatus

vocatus, quare cum Lycophion de illo mentionem faceret, ita inquit :

*ἀρωγὸν αἰδήσασιν ἢ πῖα γίνον
ἀσοῖσι καὶ ποίμνασι πνευμένη μολεῖν.*

*Opem serenam concinent satum Apio
Gregibus venire, civibusq; commodum :*

Scriptis Zezes chil. 10. non solum à Centauro Chirone Aesculapium fuisse edoctum, sed cum Apius primum diceretur ob facilitatem & mansuetudinem, vel quia dolores egrotantium medicamentis delinere (ἡπιος enim blandum significat) mox quia Aesclea quendam Epidauri tyrannum sanaverit, dictum fuisse Aesculapium utroque nomine coniuncto: nam ἀσκληπιός ex Aescle & Apius componitur: ac paucis mutatis ita à Latinis fuit appellatus. Alii non Aesclea, sed Annem tyrannum Dauniae, qui ex oculis laborabat, ab illo sanatum fuisse maluit

qui eum nominatum fuisse contendunt ab artis praestantia, quia homines mori non pateretur nam σκέλεσθαι mori significat, at α littera privationem adiungit. Dicitur est igitur eo nomine, quod homines non fineret morbo aut dolore absumi: quavis inventionem medicinae alii aliis inventoribus tribuerunt, Ovid. ut diximus, Apollini illam tribuit; Pindarus in terra Ode Pythiorum & Nemeorum Chironem Aesculapii magistrum inventorem medicinae putavit; Aeschylus illam omnium primum Prometheus ait invenisse. Homerus in lib. 4 Odyss. vide ut inventionem medicinae Patroo tribuisse, ut est in his:

*ἠντρός δ' ἔκαστος ἐπιστάμενος περὶ πάντων
ἀνδρῶπων, ἢ γὰρ πατρὸν ὅς ἐστι γενέθλης.*

*Est med. cui praelens cuius praestantior vni
Ille viris, cui Raome sit gentis origo.*

Hunc sororem habuisse Eriopen scriptum reliquit Myrleanus Aesclepiades. Cicero multos fuisse Aesculapios inquit in tertio de Natura Deorum his verbis: Aesculapiorum primus Apollo, quem Arcades colunt: qui specillum invenisse, primusque vulnus obligavisse dicitur. Secundus secundi Mercurii frater: is fulmine percussus dicitur humatus esse Cynosuris: Tertius Arshipi filius & Arsinora, qui primus alui Purgationem, dentisque evulsionem, vt ferunt invenit cuius in Arcadia non longè à Lusio flumine sepulchrum & lucus offenditur. Hunc lucum scribit Pausanias in Corinthiacis fuisse montibus vndiq; prædictum, in quo ambitu quenquam vel mori vel nasci religio fuit, sicuti in Delo insula. Enimuero pauca proffus morborum remedia protulit in medium vel Aesculapius, vel eius filij: vel quia moderatior diæta non afferebat tantam morborum varietatem; vel quia res medica nondum satis validum ceperat incrementum. Nam ad Troiana vsque tempora petexigua fuit medicorum peritia: quando vel Aesculapii filij Eurypilo vulnerato farinam & tritum cascum mulierem commiscerent, potumque præbentem cum vino Pramnio, non reprehendunt, vt ait Plato in tertio de rep. dialogo: cum illa omnia maximè inflammare vulnus, at non sedare dolores vlllo pacto possent. Fertur fuisse primus Herodicus palæstræ Magister, vt scripsit Panyasis, qui cum esset valetudinarius, se ipsum ad certam viuendi rationem accommodavit, adhibitisque medicamentis medicæ artis dogmata inuenit, quibus & se, & alios postea diuinas sustentavit. Obiit tamen postea consuetudo propter aliqua, vt arbitror, quæ foeliciter illi obenerunt, vt peritissimi medici, qualis fuit Hippocrates, Aesculapii dicti sunt: vt testatur Zezes decimæ Chiliadis hist. 349. Fabulantur præterea Hippolytum ab equis laniatum Aesculapii arte reuixisse. quare fertur Iupiter iratus ob inuentam artem qua homines in vicium reuocari possent, repertorem artis fulmine confecisse, vt ait Virgil. lib. 4. in his:

Namq; ferunt fama Hippolytum, postquam arte nouerca

*Occiderit, patriasq; explevit sanguine panas,
Turbata distractus equis: ad sidera rursus
Aethera, & superas cæli venisse sub auras
Peonijs reuocatum herbis, & amore Diana.*

*Tum pater omnipotens aliquem indignatus nō
vrbis*

*Mortalem infernis ad lumina surgere vita,
Ipsæ reperio rem medicina talis & artis*

Fulmine Phobigenam Hygias detruisse ad undas.

Fertur Apollo grauius tulisse mortem filij, ac magnopere, luxisse: cuius lacrymæ inlectum dicuntur fuisse conuersæ, vt testatus est Apollonius in libro quarto Argonautic. his carminibus.

— κελτοῖδ' ἐπὶ Κόλῳ ἔθεντο
ὡς ἀρ' ἐπὶ ἄλλων τὰδε δάκρυα λιποῖσ' αἶμα
ἐμώρεται δ' ἰναῖς, ἀτὲ μυρία χεῦν πάροισι.

— *Ce licet famam facere quiddam illic
Latoisda Phabi lacryma voluuntur in imo
Flumine, quas multas in nati funere fudit.*

Epione dicitur Aesculapii fuisse vxor, cuius filius fuit Machaon vir, vt ferebant ea tempora, artis medicæ peritissimus, qui vna cum ceteris Græcis militauit ad Troiam, de quo ita meminit Homerus lib. 4. Iliad.

ταλθύβι, ἔτι γὰρ ἴσα μαχάονα δ' αἶμα κείνου
φῶτ', ἀσκληπείῳ υἱὸν ἀμύμονος ἰπυῖρος.

*Talthybi ades, celeremq; Machaona ducito nobis
Præstantis medici natiuum, huic Aesclepius olim
Nam pater ipse fuit.*

Fuit etiam Podalirius Aesculapii & Epiones filius, fraterque Machaonis, vt ait Pausanias in Messeniis. atque in Eliacis prioribus multas illi filias tribuit, inter quas Iaso & Hygiea fuisse memorantur, vt ait Aratus præterea Orpheus in hymno quodam in Aesculapium, non filiam, sed vxorem fuisse Aesculapij censuit Hygiam cum ita scribat,

ποσει ἀπόλλωνος κρατερόν θάλαος, ἀγλαάμορον,

ἔχθρῃ νέσων, ὑγίαιαν ἔχων σὺλλεκτρον ἀμερόν.

*Stirps Phæbi præclara, thori cui splendida conson
Est Hygiaa, grauis morborum pulsor & hostis.*

Celebrabantur Iudi quinquennales in prædicto Iuco Aesculapij, die nouo post Isthmios, ante Megatenfes tamen, incipiente vere, ijque apud Epidaurios, penes quos natus fuisse dicebatur, in Aesculapij honorem. Hunc Deum alij imberbem, alij barbâtum putarunt Lucians in Ioue tragædo prægrandem barbâ fuisse Aesculapio tradidit his verbis: ὅτε μὴ μερακεύῃς πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ἀλέγῃς δειρῶν ἰδὴ τὰ δοκῆττα, μὴ αἰδέσθῃς εἰ ἀγένης ἀνδρῶν δὴ μνηροῦσαις, ἃ ταῦτα καθυπάγωνα καὶ εὐγένειον ἄτος υἱὸν ἔχων τὸν ἀσκληπιόν. Quare ne te adolescentulum erga nos geras, sed quæ tibi videntur, ea loquere animo intrepido: nec vereare quod imberbis concionem habeas, cum habeas filium tam ingentis ac promissæ barbæ Aesculapium. Pausanias tamen in Corinth. imberbis Aesculapij statuam erectam apud Phliasos fuisse

fuisse inquit. Scripsit Lucianus in Icarom-
 nippo celeberrimum templum Aesculapij fuis-
 se Pergami, sicut Apollinis in Delphis. Ac
 Strabo lib. 8. sanum fuisse Aesculapii insigne
 scribit Terrapoli, quae ciuitas & Ionibus & Ca-
 ribus habitabatur. Erat id templum multitu-
 dine aegrorantium & variis morbis laborantium
 plenum, & parietes pictis tabellis vbique tecti
 in quibus scripti erant morbi & nomina eo-
 rum qui se ab illo Deo sanatos fuisse credebant,
 sicut in Co insula, & in Trica. Somniauerat enim
 insulsa antiquorum multitudo, quod si quis ex
 aliquo morbo conualuisset, cui contigisset Aescu-
 lapium inuocare, illud Aesculapii opera factum
 fuisset, pro qua re & tabellas appendebant pa-
 rietibus templorum, & alia nuncupata vota per-
 soluebant, tanquam praemia illorum beneficio-
 rum quae diuinitus acceperant. Huic Deo ca-
 pram immolare in sacrificiis mos fuit à Cyre-

naeis, vt ait Pausanias, & Didymus scripsit lib.
 3. vel quia à capra nutritus fuisset, vel quia sani-
 tati aduersarium animal capra videatur, cum la-
 bore perpetua febre. Socrates tamen in Phre-
 done Platonis se gallum debere Aesculapio me-
 dico inquit, cum gallus illi mactari cõsueverit.
 Nam gallus galinaceus etiam isti ob vigilan-
 tiam fuit sacratus. Habuit & hic Deus multa
 cognomina à locis, in quibus illi templa fuerunt
 dicata, vel ab aliis causis: vt antonius. Medicus,
 Onceata, Leuctricus, Cortynius, Cotileus, Agni-
 tas, Boonera. Nam, vt ait Cicero lib. 2. de Legi-
 bus, Aesculapius, veluti Diuiceteri, propter bene-
 ficia quae in genus humanum contulisse dici-
 tur, fuit in Deorum numerum relatus: sic enim
 inquit, Diuos, & ollos qui caelestes semper ha-
 bit, colunt: & ollos quos in caelum merita vo-
 cauerint, Herculem, Liberum, Aesculapium,
 Castorem, Pollucem Quirinum.

ATQVE

ATQVE hætenus ea explicata sunt, quæ de Aesculapio Apollinis filio. fabulati sunt antiqui. nunc eorum sententiam ex his eliciamus. Dicitur fuisse Apollinis & Coronidis filius. Quid ita? aut quæ fuit Coronis Phlegyæ filia? Est enim Phlegyas calor Solis, ut nomen ipsum videtur significare: *φλέγην* enim comburere est. Huius filia fuit Coronis, aeris temperamentum scilicet, & vis illa aeris modicè humectata quæ Solis accipit salubrem impressionem. Nisi enim Solis calor aera purgat ac rariorem faciat, & nisi vis quædam humoris in ipso aere reliquatur à calore, nulla esse potest salubritas. Cum igitur è calore & humore temperato illa nascatur, iure dicta est Coronis quasi *ἀπό τοῦ κερδίνου δαι*. Aesculapium inquit Pausanias in Achaicis nihil esse aliud quàm aera. Cuius fuit filia Hygea: quod nihil est aliud quàm bona valetudo. Est liquidem aeri temperies non homini

solum, sed cunctis animalibus, atque etiàm plantis salubris. Iure optimo igitur antiqui Apollinem Aesculapei patrem fixerunt, atque ipsum Aesculapium salubrem vim de Sole animis corporibusque mortalium subuenientem, hoc est sanitatis artificem, quia Solis calor uniuersis elementis dominatur. Ex ipsa igitur vi Solis aer assidue mouetur & generatur. quare Aesculapius Apollinis filius: quod quoniam fieri non potest nisi per quandam mutationem ipsius aenis, idcirco mater eius sit Coronis. Ex hoc aere ita affecto nascitur salubritas, quare illa dicta est Aesculapii fuisse filia, & is sanitatis artifex, medicinaeque inuencor. Dicuntur fuisse multæ filie Aesculapio præter prædictam, inter quas fuit etiam Iaso, quia multa comæda proueniunt mortalibus ex aeris temperamento, inter quæ facilis est conualescendi & medendi nã Iaso *από τῆς ἰασδα* à medendo scilicet dicta

est. Hæc autem omnia Sol per anniverfarias fui
 cursus conuerfiones, viciffitudinesque figoris
 & caloris, hanc ipsam inquam & falubritatem,
 & hæc comoda hominibus impertit: quare Ti
 tane quod oppidum fuit Sicyniorum, signum
 Aesculapii Apollinis filii falubritatis signum
 fuit vocatum. Fuit Aesculapio dicatus draco
 cuius baculum duo amplexabantur, quia Sol,
 è quo ipse nascitur quasi senectutem deponens,
 incipit à principio ætatis vires resumere, donec
 ad Cancrum perueniat, atque cum illo multa
 & herbarum, & animalium genera vires resu
 munt. Hunc accedit vis oculorum quæ maxi
 mè Soli conuenit, quoniam ὄφης ab aspiciendo
 dicitur à Græcis, quem modò draconem, modo
 serpentem vocamus. Sol enim cui ille dicatus
 est, omnia videre existimatus fuit, quæ non so
 la ratio fecit vt cotuus illi facer putetur, sed
 etiam illa, quod hæc auis fit auspiciis accommo
 data. nam non solum artis medendi peritus
 fuit Aesculapius, sed etiam diuinandi: quæ ad
 medendi artem tamen pertinent, quoniam non
 solum præsentia, sed præterita etiam quæ accide
 runt egrotantibus, & quæ mox euentura sunt,
 debet laborantibus medicus prædicere, quæ res
 non mediocriter fidem medico comparat, &
 plurimum postea conferet vniuerso negotio, vt
 ait Hippocrates. Hinc effectum est vt illi etiã
 gallum attribuerint ob vigilantiam, vel potius
 ob diligentiam erga aliquo morbo laborantes
 bacullus erat eius gestamen cum serpente inuo
 luto, quia medicina sit quasi fuicimentum hu
 manæ vitæ sensim labantis; atque anguis multis
 remediis sit accommodatus. Hæc ea sunt quæ
 de Aesculapio memoriæ prodita sunt ab anti
 quis quæ partim physicæ, partim historicè sunt
 intelligenda. Quidquid enim de Diis finxe
 runt antiqui, id habuit historia tanquam sua
 rum narrationum fundamentum.

NON defuerunt qui locum datum fuisse
 fabulæ de Aesculapio tradiderint, quod mor
 tuos ab inferis reuocaret, quia nonnullos quo
 rum conclamata esset spes vitæ, sanitati restitue
 rit per vim medicamentorum: vnde fabulati
 sunt antiqui Platonem apud Iouem conuër
 stam fuisse, quod suum imperium Aesculapius
 exuamret. Idcirco fulmine percussum fuisse
 à Ioue inquitur, quod accidit paulo ante Troia
 na tempora. Verum de Aesculapio fatis, nunc
 de Chirone eius magistro dicamus.

De Chirone. CAP. XII.

CHIRONEM Aesculapii magistrum alii
 ex aliis parentibus natum esse tradiderunt

Ouid. lib. 6. Metamorphoseon Saturni filium
 putauit, vt est in hoc versu:

Vt Saturnus equo geminum Chirona creauit.

Hunc Apollonius libro primo Argonauti
 cõu, Philyræ filium fuisse dixit in his:

αὐτὰρ ὄγ' ἐξ ὑπάτου ὄρεος κίεν ἀγγυ χεῖρων φιλυρίδης.

Ad mare descendit montis de parte suprema
 Chiron Philyrides.

Nam fama est Saturnum Philyram Oceani
 filiam in insula Philyzeide compressisse, qui ve
 ritus ne à Rea superueniente in aulterio depre
 henderetur, sese in æquum mutant è quo con
 cubitu natus est Chiron ab umbilico superiores
 partes corporis habens hominis, inferiores equi,
 vt testatur Apollonius lib. 2. his carminibus:

Νυκτὶ δ' ἐπιπλόμενοι φιλυρίδα νῆσον ἀμοι
 βον.

ἐνθα μὲν ἑρανήδης φιλύρη κρόνος εὐτ' ἐν ὀ
 λύμαρ

τιτίνων ἦνασεν. ὁ δ' ἐ κρητὰ ον ὑπ' ἄντρον
 ζεὺς ἐτι κρητέροι μετετρέφειτ' ἰδαίοισιν
 ρεῖην ἐξ ἀπάρων παρελέξατο, τὺσδ' ἐνὶ λέκ
 τροις

τέτμε θεὰ μεσηγύς. ὁ δ' ἐξ ἐννῆς ἀνορούσας
 ἴαυτο χεῖτην ἐπὶ φιλὴν ἐραλίχιος ἰππο
 ἦδ' αἰδοὶ χῶρόν τε καὶ ἦθα κείνα λιπύσα
 ἀκεανὶς φιλύρη, εἰς ἕρεα μακρὰ πελασγῶν
 ἐνθ' ἵνα δὴ χεῖρονα πελαρίων, ἀλλὰ μὲν ἰππῶ,
 ἀλλὰ θεῶ ἀτάλαντον ἀμοιβαῖα τὰ κεν εὐνῆ.

Aequora sulcantes adeunt Philyzeida tandem.
 Huc, ubi caelestis Saturnus, cum puer esset
 Iupiter, Idæis Ch. nutritur in antris
 Curetes inter regeret Titanas at ipse:

Congressus Philyre est formosa. Sed Rheæ nullo est
 Capra dolo in lecto hos ambos inuenit, vt ille
 Diffusus ceruice iubis hinnit equinis.

Ipsa pudore locum, montes, collesq; reliquit
 Oceani Philyra, ac montes petit inde Pelagos.
 Hic Chirona parit, cuius pars altera Diuis
 Persimilis, sit equus rursus pars altera turpis.

Suidas tamen Chironem vnã cum reliquis
 Centauris Ixionis filium fuisse censuit. Hic
 vxorem habuisse Chariclo memoratur Apolli
 nis filiam, vel Oceani, vel Persæ, sicut alii malue
 runt, quæ accedentibus ad litus Argonautis,
 in quo habitabat Chiron, vnã cum Chirone A
 chillen, quem educandum & erudiendum ac
 ceperat, vt ait Pausanias in Laonicis, secum ac
 tulit, vt scribit Apollonius in primo Argonau
 ticorum:

σὺν καὶ αἱ παρὰ κροίτις ἐπὶ πολέγων σοφεία σα
 πηλείδην ἀχιλῆα, εἰλωθ' ἰδὲ δίσκοτο πατρὶ.
 Peliden vxor paruum portabat in vlnis

Dulce

Dulce onus, id chirono propevans ostendere patri.

Memoriae prodidit Staphylus in lib. de Thesalia, quod Chiron astrologiae peritissimus, ac vir sapientissimus fuit qui cum vellet Peleum esse virum celeberrimum, Aëtoris, Myrmidonis filiam ad se aduocavit, famamque dissipandam dixit, quod Peleus Aëaci & nymphæ Daidis filius, ac Telamonis & Phoci frater, Thetidem Ioue ita concedente vxorem esset ducturus, ad quas nuptias Dii cum ingentibus imbris & tempestate accedent. Ea cum dixisset, tempus observauit, in quo multæ fierent pluuiæ ac venti de caelo: quo etiam tempore Peleo Philomelam dedit atque inde fama increbuit, quod Peleus Thetidem duxerit. Quamuis scribit Daidochus ac Perecides, quod Peleus posteaquam purgatus fuit à fratris Phoci cæde, quem disco percussit cum exerceret, ab Euryto actoris filio, eius filiam Antigonem, at non Thetidem vxorem duxit. Alii dicunt Antigonem prius nupsisse Peleo, deinde illa mortua ductam fuisse Thetidem. Deinde cum adoleuisset Chiron, in sylvas abuisse dicitur, viresque herbarum primus obseruasse: qui etiam ob peritiam postea chirurgiæ, & ob leuitatem manuum in tractandis vulneribus, Chiron fuit nominatus. Est enim maximum peritiæ ferè argumentum in dignoscendis chirurgis, si manus habeant leuissimas in vulneribus tractandis. Habuit Chiron è Chariclo nymphea Ocyrhoen filiam, quæ ita fuit appellata. quia ad ripas fluminis celestissimi nata sit, vt testatur Ouidius lib. 2. Metamorphoseon.

*Ecce venit rutilis humero proiecta capillis
Filia Centauri: quam quondam nymphea Chariclo
Fluminis in rapidi ripis enixa vocauit
Ocyrhoen.*

Habuit & Endeidem è Philyra vxore. suscepit præterea Caryclum è Pifidice nymphea. Ferunt idem Chiron cum primum se in sylvas contulisset, fuisse à Diana venandi rationem edoctus vt nos in lib. 4. Venationum nostrarum scriptissimus:

*Quis primus tulit ista viris? hominumme Deïne
Ingenys inuenta? dedi quis commoda tanta?
Delia Chillyriden primum Chirona fugaces
In sparsos per rura greges, sylvaq; vagantes
Armauit, fecitq; vias in commoda tanta,
Salue magne parent, venandi magne repertor,
Herbarum, cithararq; porens, caliq; perite.*

Nam præter cognitionem herbarum, rerumque celestium fertur Chiron mirifice fuisse citharæ puellandæ peritus. qua etiam ratione non nullos morbos sedauit, vt ait Staphylus. Lib. 2,

rerum Thesalicarum, & Boetius in Musea. Ab hoc Hercules astrologiam percepisse dicitur, vt suo loco dicemus. Cum postea Herculis sagittas veneno Læriæ hydræ perlitas Chiron sequens subus temporibus tractasset, in aletum pedem eius vnâ illarum cecidisse affirmant: qui dolore vulneris diu discruciat, cum natus esset ex immortalis patre, mox non poterat: quare Deos precatus est, vt sibi mortalis esse liceret, vt testatus est Acusilaus, & Cratinus, qui huius argumenti actum composuit. Id vero cum Iouis misericordia obtinuisset, inter sidera relatus fuit vt testatur Hyginus in lib. de Stellis. Illud autem ita futurum esse vaticinata patri suo fuerat Ocyrhoe, vt est in his apud Ouid. quamuis cum mortuum fuisse dicat:

*Tu quoq; chiron pater nunc immortalis, & quis
Omnibus vt manens nascendi lege creatus,
Pesse mori cupies tum, cum cruciaberis dira
Sanguine serpentis per saucia membra recepto:
Teque ex aeterno patientem numina Mortis
Efficient triplicesq; Dea tua fila resoluens.*

Conuersus est igitur Chiron in lignum illud coeleste, quod nunc etiam à sagitta illa nomen retinet, atque ita formatur vt videatur sagittam è vulnere extractam ostentare. Cum verò eximè fuisset pius & Deorum immortalium cultor, fertur illi ara ante oculos collocata inter sidera, qua eius religio & pietas in perpetuum demonstretur. At Mnesagoras non vulneratum fuisse, sed longioris vitæ peractum censuit mortem à Diis immortalibus precatum fuisse: quare etiam Theocritus in Thesalia illum senem ac longæuum nominat in his:

*ἀραγέτω τοιόνδε φόλω κατὰ λαίμον ἄντρον
κρητήρ ἠραλλήγηρών ἐδάσατο χεῖρας;
Talia nonne Pholis saxoso rupis in antro
Alcida statuit longæuis pocula Chiron?*

Atque hæc sunt quæ de Chirone ab antiquis scriptoribus. tradita sunt: nunc vnde deducta fuerint, perquiramus. Dicitur Chiron Saturni & Philyræ filius, quia cum artis medicinæ & chirurgiæ peritiam inuenisse putetur, illa cognitio è tempore & experientia nata fuerit. Est enim φίλη amica, χεῖρα verò experientia: quare inuentionis chirurgiæ mater φίλυρα, quasi φίλεια dicta est. Nam si à πείρας dictione prima litera abiciatur, id nomen existet. Nam prior fuit empirica quam theoricæ medicina. Eius filia fuit Ocyrhoe quoniam hæc ars necessario viam aperit corruptis humoribus: qui quo citius & commodius defluerint, eò citius vulnus sanari potest. Atque vt summum dicant vniuersum ferè chirurgiæ negotium in-

faciè eliciendis malis humoribus consistit : qua in re primum est, vt per dietam & viuendi moderationem quàm maximè vacuum his humoribus corpus habeamus, quod quanto magis expurgatum fuerit, quasi faciliorem vitæ nostræ decursum transibimus : proximum vero vt male affecto corpori facilis exitus malis humoribus pateat . Fuit Chiron altera parte homo , altera equus : quia idem chirurgiæ beneficium non ad homines solum , sed etiam ad alia animalia , & ad vsum iumentorum extenderat . Hunc ex immortalibus parentibus natum esse dixerunt , quia infinita prope videatur illa cognitio , quæ nunquam satis percepta aut absoluta ab humanis ingenijs fuerit . Fabula ti sunt post longum annorum numerum a Ioue hunc impetrasse vt aliquando mori posset , quia sæpius rerum omnium scientiæ & cognitiones sint per temporum vicissitudines immutatae, quæ cum ad summum

exercuerant , mox , vt res cæteræ humanæ, accrescunt & relabuntur . Dicitur inter sidera Chiron fuisse relatus , non solū quia hominibus de reliquis benemeritis aræ erigerentur ab antiquis , quos inter Deos, aut inter sidera colloca- bant : sed etiam quia per hæc hominum religio- nem & pietatem à Deo non negligi volebant ostē dere , vt cætetos homines ad probitatem horta- rentur, cum viri boni & integri calamitates tan- dem Deus leuet , & pro his magnam ac perpetuam fœlicitatem & gloriam denique largiatur . Non defuerunt tamen qui Aesculapium pater- nis inuentis chirurgiam addidisse putarint, & ra- dicum quarundam herbarum cognitionem , & mistiones pharmacorum , qui eò rem medicam deduxit : vt princeps & inuentor & Deus medi- cinae creditus sit . At de Chirone satis nunc de Venere rerum omnium parente dicatur .

De Venere. CAP. XIII.

VENEREM illam, quam vulgus mortali-
 um, deliciarum, voluptatumque om-
 nium, & blanditiarum, & elegantiae Deam esse
 putavit, natam esse fabulantur à Cœli genita-
 libus partibus à Saturno castis, & in mare pro-
 iectis, siue matre, ex illa spuma scilicet, quæ ex
 illarum iactu in summa aquæ parte exorta est.
 Hanc, ne futere turpiter, & iumentorum in
 molem libidine agitari viderentur homines, vna
 cū filio Cupidine introduxerunt, & pro Diis co-
 luerunt: quorum in potestate esse dixerunt
 omnia commoda ad libidinem spectantia largiri.
 Nam si de medio Veneris & Cupidinis nomina
 tollantur: aut, si non Dei, sed desideria & im-
 petus natu res, illi esse credantur, vt re ipsa sūt,
 quid reliquum erit nisi scœdissimum & turpif-
 simum libidinis, effrenatæque lasciuix nomen?
 fecit igitur apud imperitos homines horum no-
 minum creditorum Deorum inuentio, vt mi-
 uus turpe facilius coitus, & animalium coniun-
 ctio putaretur. Hæc res sane vt necessaria pro-
 pe est animalibus, ita frequens & immoderatus
 eius vsus in multa adducit illegitima, corpusq;
 & animum labefactat. quare vt honestior cul-
 pa libidinosorum videatur, & currus trium-
 phantium, & castra, & insignia Veneri & Cupi-
 dini tribuerunt. Verum quod turpe est, cū
 nullo nomine fieri honestum possit, nos libidi-
 num furorē impuris hominibus, & immun-
 dis subis ac equis reliquentes quæ de Venere
 fabulosa dicta sunt ab antiquis intelligemus.
 Tibullus libro 1. Elegiarum hæc de spuma mar-
 is & sanguine Cœli, vt dictum est, natam ar-
 bitratur in his:

*Nam fuerit quisunque loquax, is sanguine na-
 tam.*

In Venere mē rapido sentiet esse mari.

Sic etiam Musæus in Leandro:

*ἄγνώσεις ὅτι κύπρις ἀπὸ σπάρης ἐστὶ θαλάσσης;
 καὶ κρατεῖ πάντοιο, καὶ ἡμετέρων ὀδυνάων,
 Ἄν νοσεῖς Venus orta maris de semine quod sit?
 Imperat hac undis, nostrisq; doloribus vna.*

Cum nuper nata fuisset Venus, hanc ex un-
 dis maris exrechenrem ambabus manibus à cap-
 pillis & de facie aquam marinam expressisse in-
 quunt: quare e-nium pictorum facile priu-
 cept Apelles Couis celeberrimam illam Vene-
 rem emergentem, quæ diuinum prope opus
 creditum fuit, pinxit: cuius mirabilitatem &
 præstantiam ita expressit Sidonius Antipater:
*τὴν ἀναδυσμένην ἀπὸ ματέρως ὥστε θαλάσσης
 καὶ πρὶν ἀπέλλεῖ μάλλον ὄρα γραφίδος.*

*ὡς χερσὶ συμμάχῃ φασα δὶ ἄλλοτροχὸν ὕδατι χέ-
 τιν,*

*ἐκ θαλάσσης νοτερῶν ἀπὸ πλοκάμων.
 εὐταὶ νῦν ἐρέουσιν, ἀθναίητες, καὶ ἦρη,
 ἐκ ἔτι σοὶ μορφῆς εἰς ἔριν ἐρχόμεθα.*

*Egressam nuper Venere m de maris undis
 Afflicto, praclaro nobile Apellis opus.
 Expressit aquoream manibus de crinibus un-
 dam.*

E longis spumis exprimit illa comis.

Hæc visa Pallus sic cum timore locuta est:

De forma Veneri cedere iure decet.

Fertur in concha margaritarum feraci fuisse
 concepta, in qua etiam nauigauit in Cyprum,
 quare cum de formosa muliere loqueretur Ve-
 nus apud Papiniam, illam dignam esse inquit
 quæ sua esset foror, & in eadem concha nauiga-
 ret, vt patet ex his carminibus:

*Hæc in carulis mecum consurgere digna
 Fluctibus, et nostra potuit considerare concha.*

Hæc vna cū Horis educandâ susce-
 ptam, postquam in Cyprum super undis à Ze-
 phyro fuit delata, testatur Homerus in hymno
 quodam in Venere m his carminibus:
*αἰδοῖν χρυσοσέφανον καλὴν ἀφροδίτην
 ἄστρμα, ἢ πάτης κύπρις κρήδεμνα λελογχὴν
 εἰσαλίης· ὀβίμην ζεφύρου μένος ὑγρόν ἀέντος
 ἦνεκεν κατακύμα πολυουλοῖσβοιο θαλάσσης,
 ἀπρῶν ἐνὶ μαλακῇ. τήνδ᾽ ἐχρυσάμπυκες ἔπει
 δεξάντ᾽ ἀσπασίας, περὶ δ᾽ ἀμβροτα, ἐμμάτη
 ἔσασσιν.*

*Formosam canto Venere m, cui tempora fertis
 Aureis cinguntur: cui Cyprî terra marina
 Florida paret, eam Zephyrus quo dulcis in aura
 In molli spuma pepulit super aquoris undis.
 Molliter hanc Hora cepèrunt, vestibis illam
 Diuinis texere: quibus nodantur in aurum
 Crines: roticulisq; legit capitis decus ingenio.*

Hic enim poeta non in concha, sed vna cū
 spuma delatam fuisse in Cyprum sensit. Dicta
 fuit postea ab ipsa Cyprus, & Venus Cyprîa
 vel quia in vtero ferre præbeat, quod dicunt
 Græci κύνειν πόρει, quippe cūm Cyprus, ante-
 quam Venus eò appulisset, diceretur Sphecibus ad
 habitantibus ibi populis Sphecibus vocatis, vt
 scripsit Philostephanus in rebus Cyprîis. Deiu-
 de dicta Cerastia, vt inquit Xenagoras in lib. 2.
 de insulis, quod illam homines habitarent, qui
 multos tumores, tanquam cornua quædam in
 capitibus habere viderentur, cūm cornua
 κέρατα dicta sint à Græcis, κέρασαι cornu-
 ti. alii voluerunt illâ insulam vocatam fuisse
 Macariam quasi beatam ob fertilitatem. at post
 quam Venus illuc appulit, vocata fuit Cyprus.

Hæc

Huius ipsi Deæ fuit concha quæ vocabatur lingua consecrata & conchæ Cytheriæ: quia illa Venere[m] excitat, hæc quia pertinet ad mundum muliebrem: Scriptum reliquit Cicero lib. 2. de Nat. Deorum, ita & plures Veneres fuisse, & illas à diuersis parentibus fuisse ortas: Venus prima Cælo & Diæ nata: cuius Elide delubrū videmus. Altera, spuma procreata, ex qua & Mercurio Cupidinē secundū natū accipimus Tertia, Ioue nata & Dione, quæ nupsit Vulcano. Sed ex ea & Marte natus Anteros dicitur. Veneres tres fuisse scripsit Pausan. in Bœoticis, quarum vna Cælestis, altera Popularis, altera Apostrophia dicta est. At diuinus Plato in Coniuiuo duas esse Veneres & duos Cupidines inquit in his: πάντες γὰρ ἴσμεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνευ ἑρωτος ἀφροδίτη, ταύτης δὲ μιᾶς μὲν οὐσίας, εἰς ἃν ἦν ἔρωτος. ἔπει δὲ δύο ἔσονται, δύο ἀνάγκη καὶ ἕρωτος εἶναι, πῶς δὲ οὐ δύο τὰ θεᾶς; ἢ μὲν γέπου προσηβυτέρη, καὶ ἀμήτωρ οὐρανοῦ θυγατήρ ἦν δὲ καὶ οὐρανίαν ἐπονομάζομεν, ἠδὲ γεωτέρα, Διὸς καὶ Διόνης, ἢν δὲ Πάνδημον καλοῦ μὲν. Omnes enim scimus quod nulla est Venus sine Cupidine: qua si una sit, unus erit etiam Cupido.

At cum sint duæ, binos esse Cupidines necesse est. At quo pacto non duæ sint diæ? altera siquidem antiquior & sine matre Cali filia existit quam cælestem nominamus: altera iunior Ionis & Dionis quam vocamus Popularem. At Orpheus tamen in hymnis eandem & cælestem, & maris filiam nominauit in his:

Ἐβρανία πολύθυμη, φιλομειδίης ἀφροδίτη,
ποντογενής, γενέτειρά θεᾶ.

Cælestis: genitrixq; , sonori filia Ponti,
Lætiæq; parens Venus.

Hanc alii nonamatam fuisse putarunt à spuma, cum ἀπρὸς spumasset apud Græcos dicta alii ab Aprile mense quod eo mense nata fuerit, vt restari videtur Horat. in quarto Catminuar:

Vi tamen noris quibus aduocatis
Gaudiis, idus tibi sunt agenda,
Qui dies mensem Venere[m] marina
Finitis Aprilem.

Ferunt eam perpulchris vestibus ornata[m] in cælum ab Horis ductam postea fuisse, cuius Diu omnes dextram complexi sunt, ac singuli uxorem sibi dari ob formæ præstantiam cupierunt, vt ait Hom. in hymn. cum igitur hanc Dionis filiam esse dixerit Theocritus in Syracusis hoc pacto:

κύπρι Διωνεία τὸ μὲν ἀθανάτα ἀπὸ θεατῶν
ἀνθρώπων ἰσ μύθος, ἐποίησας Βερονίκην.
Nunquam posse mori mortalem tum Beronicem,
Fabula vs est, olim dederas Venus orta Dione:

Sic Virg. illam Ionis filiam dixit:
*illi subridens hominum sator, atque Deorum,
Vultu quo cælum, tempêtesq; serenas,
Oscula libauit nata: dehinc talia fatur:
Parce metu Cytherea.*

At Epimenides Cretensis Saturni & Eunyones filiam fuisse Venere[m] ita inquit:
Γήματος ἑοῦνοῦ μιν θαλαρῶν κρόνος ἀγκυλομήτης,
ἐκ τοῦ καλλίχομος γένετο χρυση ἀφροδίτη.
*Eunymen teneram Saturnus dixit, ab illa
Nascitur alma Venus sparsis per colla capillis.*

Communior tamen sententia fuit, quod è mari & è spuma nata fuerit, quodq; ad Cytherum montem primum appulerit, atque inde in Cyprum, sub cuius pedibus flores oriebantur, vnde dicta fuit Cytherea, vt testatur Hesiodus pluribus verbis in Theogonia. Verum de prima Venere Cæli ac Diæ filia nulla est prope metio apud antiquos scriptores: at de posteriore nulla habita generis differentia peimulta scripserunt poætæ. Enimvero cum è mari nata putaretur inter sidera vel Deos nautis salubres, ita numeratur ab Horatio:

Sic te diua potens Cyprî,
Sic fravis Helena lucida sidera.
Ventorumq; regat pater

Huius Deæ armiger Bacchus fuisse dicitur. Hanc primam artem meretriciam exercuisse & inuenisse inquit, quare amantium Dea credita est. Numeratur hæc eadem inter Deos nuptijs præfectos, vt ait Paul. in Messeniis, & Plut. in problematibus, qui præfectos esse nuptijs Iouem aduatum inquit, Iunonem aduatum, Venere[m], & Stadelam, & Dianam. hæc eadem quia ridens, vt ait Hesiodus, nata est, lætiæ omnis & risus amica quibus amor conciliatur & delectatur, credita fuit, vt inuit in his Horatius:
*Sine tu manus Erycina ridens,
Quam locus circumuolat, & Cupido.*

Quare effectum est, vt φιλομειδίης fuerit à poetis sæpius nominata. Atque cum certa munia sint Dijs singulis, certaq; officia concessa, meritò à Ioue reprehenditur cum vulnerata fuisset in Martis officium irrumperè ausa: hortaturq; illam Iupiter matrimonia curare, vt est apud Homerum in libro quarto Iliadis.

Ἡ δὲ καλῶσάμενος, προσέφη χρυσην ἀφροδίτην.
οὔτι τέκνον ἐμὸν δέδοται πολεμῆϊ ἔργῳ.
ἀλλὰ σύ γ' ἡμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.
ταῦτα δ' ἀρνίσοῦ, ἐκ θήνη πάντα μελήσει.
Tum Venere[m] alloquitur, tum soluit talibus ora:
Filia, non ars est tibi bellica tradita sed in
Virginis ritus, sed in connubia cura.

Hæc Mars, hæc teneat communia munera Pallas.

Cum his præset muneribus Venus, illi merito balneum iniunxerunt, siue cestum discolorum, in quo suavitatis, & dulcia colloquia, & benevolentia, & blanditiæ, suasiones, frandes, veneficiaque includebantur, de quo ita scripsit Homerus Iliad. 8.

Ἰ, καὶ ἀπὸ ἐπιθεσσι ἐλύσατο κροῖον ἰμόντα,
ποικίλον ἐνθα θεοὶ θελκῦρία πάντα τέτυκτο.
ἐνθ' ἐνὶ μὲν οἰκίῳ, ἐνθ' ἱμέρος, ἐνθ' ὀφειδὸς
πάρφωσις. ἥτ' ἐκλεψένον πικρὰ περ φρονέοντων
Sic ait, & lotum cæsi de pectore soluit:

*In quo blanditiæ plures mortalia corda
Mullecentes inervant, sermo incundus, amores,
Gratia, qua mentem falsam dulcedine fucant.*

Scriptum est ab Herodoto in Melpomene Enarîes & Androgynos populos dicere solitos se per virgas sâgnas vaticinandi artem à Venere accepisse, ut est in his: οἰδ' ἐνάρητες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι, τὴν ἀφροδίτην σφί λέγουσι μαντικὴν δοῦναι. Fatentur Enarîes & Androgyni Venerem sibi artem vaticinandi tradidisse. Hæc Dea cum amores blanditiæ que curaret, ita blanda fuisse dicitur, ut vel iuramenta eorum qui per ipsam peierassent, rideret; ut assertit Tibullus in primo Elegiarum hoc pacto:

*Nec iurare time: Veneris peritura, ventis
Arctia per terras & freta longa ferunt.*

Hanc Deam sinxerunt antiqui in curru vellem quem à cygnis trahi autumarunt, ut ait Ovid. lib. 10. Metam. his verb.

*Vesta laui curru medias Cythorea per auras
Cyprum elorinæ nondum pervenerit alis:*

Idem postea poeta lib. 15. eiusdem operis. Ium à columbis trahi inquit in his:

*Perq, leues auras innūctis inuicta columbis
Littus adit Laurens.*

Sappho tamen eius currum à passeribus facitissimis auibibus trahi sinxit. alii putarunt passeres esse Venæ consecratos: quia species vocantur, quo nomine aliquando membrum virile vocatum fuit ut testatus est Pherecydes. Hanc Deam sinxerunt rosea corona insigniri, quam Tibullus illi sagittas præterea, ut significavit Euripides in Medea his catminibus:

μή ποτ' ὀδύσσοιμι ἔπ' ἐμοὶ
χρυσέων τόξα κ' ἐπίου,
ἡμέρῃ χρίσας ἀφύκτοιο ὄϊσαν
Ab aureo arcu dimittas

Dulcedine vngens cæream sagittam.

Et Iulianus Aegyptius in his:

Αἰεὶ μὴ χεῖρα σφίεν δέδ' ἀνὰ γαστέρι
τόξατε καὶ δοκίμῃς ἐργὸν ἐκκυβόλῃς.

Vsq; Venus plenam didicit portare pharetram

Alqua

Aique arcus, longe spicula qua ferunt.

Atque cum varia essent Veneres, varii fuerunt illarum cultus, & ritus factorum: nam Veneri illi quæ cœlestis dicta est, vinum offerre in sacrificiis minime licuit, vt testatur Polemo in illo libro quem scripsit ad Timæi his verbis: *ἀθηνάϊοι τε γὰρ ἐν τοῖς θείοῦσις ἐπιμελεῖς ἔντες, καὶ τὰ πρὸς τοῖς θεοῖς ἄστοιχὰ ἄλλα μὲν ἱερὰ δῖουσι, μνημοσύνη, μούσαις. ἡ οἰ, ἡλίω, σελήνῃ νόμοις, ἀστροδίτῃ οὐρανῷ. Athenienses harum rerum obseruandarum studiosi, Et in sacrificijs Deorum faciendis diligentes ac pijs, Nephalia sacra faciunt Mnemosyne, Musis, Aurora, Soli, Luna, Nymphis, Veneri cœlesti. Quamuis Pythium oraculum postea insit mel atque liquentia vina, vt dictum est, Nymphis offerre vocata sunt Nephalia illa sacra à sobrietate, quoniam vinum omnis propè intemperantiæ fundamentum in illis neferretur: tum ligna quoque illa Nephalia dicta sunt, vt sensit Philochorus quæ neque è genere sicuti, neque vitium essent neque moti quæ in sacrificiis Deorum vt reuerentur. Lucianus in Dialogis meretricis videtur illam Cœlestem putasse Venerem, aliam Popularem: quam publicam vocauit, aliam Hortensem, atque Publicæ capram candidam mactari significat, Hortensi & Cœlesti iuuenecam: Alii tamen putarunt iuuenecam Minervæ mactari oportere, quod illi esset sacra, vt fuit agnus Iu-*

noni; Ifidri anser, Veneri columba, vt ait in libro de Diis Apollodorus. Sed Strabo libro nono sues etiam admissos aliquando fuisse ad veneris sacrificia scribit, quod eius victimæ morte lata retur ob cædem Adonis, quamuis aliquando lacte, melle, ac vino tantum litabatur. Quod alius esset ritus popularis Veneris, alius cœlestis, testatur est Pausanias in Atticis, qui etiam primum Theseum popularis Veneris & Sualax cultum apud Athenienses induxisse refert. Dicta est Venus à Latinis quod ad omnia veniat, vt ait Cicero in secundo de Natura Deorum: Quæ autem Dea ad res omnes veniret, Venerem nostri nominarunt. Maximam eius potestatem fuisse, significauit Sophocles ita in Trachinijs, cum semper victoriam reportet:

*Μέγατι θένος ἀ
Κύπρις, ἐκφέρεται νίκας αἰεί.
Magnum quoddam robur
Venu, referi victorias semper.*

Idcirco præclare Leonidas inquit in armatam Venerem frustra illam armari in homines cum vel Martem ipsum bellorum Deum nudæ vicerit, hoc pacto:

ἀρεὸς ἐν τεσσεράσι, σίνος χάριν ὀκνήβρια.

*Εὐδένυσαι, κενεὶν τοῦτο φέρουσα βαρος;
αὐτὸν ἀρη γυμνὴ γὰρ ἀφαπλῆσας. εἰδὲ λέ-
λεσπται
καὶ θεὸς ἀνδράποισ ἄπλα μάτην ἐπάγει.*

*Hæc Martis sunt arma. Venus cur vingeris istis?
 Cur Cytherea geris tam graue pondus iners?
 Mars est à nuda victus: eum cesserit ipse
 Vel Deus, hac frustra num geris arma viris?*

Tantæ verò eius vires dicuntur esse, vt nullus propè sit Deorum, qui Veneris imperia non cesserit, quæ cælo, & terris, & omnibus elementis credita est dominari. quare omnia ab illa produci scripsit Euripid. in Coronifero Hippolyto, omniaque illius imperio parere, vt est in his carminibus :

κύπρις γὰρ οὐ φορητός, ἢν πολλὰ ἔσῃ. ἢ τῶν μὲν εἰκόνθ' ἢ σὺν ἡ μείτορχεται. ὄνδ' ἂν περισσὸν καὶ φρονούθ' ἔσῃ μέγα ἰσχύου τούτου λαβούσα, πᾶς δοκεῖς καθύβρισε; φοιτᾷδ' ἂν αἰθέρ. ἐσὶδ' ἐν θαλασσίῳ κλυδωνι κύπρις. πάντα δ' ἐκ ταύτης ἔσῃ. ἢ δ' ἐσὶν ἢ στείρουσιν καὶ δίδουσι ἔρον. οὐ πάντες ἐσμέν οἱ κατὰ γῆν ἔγγονοι.
 Non est Venus ferenda, si multa affluat.
 Cedentibus quæ sit benigna qua leuis.
 At si superbum reperit quem, quo putas
 Fractauit illum more, quæue iniuria?
 Percurrit æthera illa, rursus in mavis.
 Vndis pererrans inde nata cuncta sunt.
 Hæc vna Amorem feminauit hæc dedit,
 E cuius orti semine omnes adsumus.

Idcirco Hom. in hymno in Venerem omnes

ferat, & volucres, & animalia, & omnes denique Deos illius ductu gubernari & franari inquit in his carminibus :

μούσα μοι ἔγνε περ ἔργα πολυχρύσου ἄερόδ' ἴππε κύπριδος, ἢ τε θεοῖσιν ἐπὶ γλυκύν ἡμερον ὄρασε. καί τ' ἐδάμασσετο εὖλα καταθνήτῃν εἰνθρῶπων οἰωνοῦσε. δ' ἵππετέας, καὶ ἴπρια πάντα, ἢ μὲν οὐκ ἢ πειρος πολλὰ τρεφει, ἢ δ' ὄσα πάντες.
 Musa refer Veneris formose munia, Diuis
 Quæ superis olim teneros immisit amores :
 Quæ genus humanum domuit pictasq. volucres :
 Quæq. erant campis, quæ latis fluctibus erant.

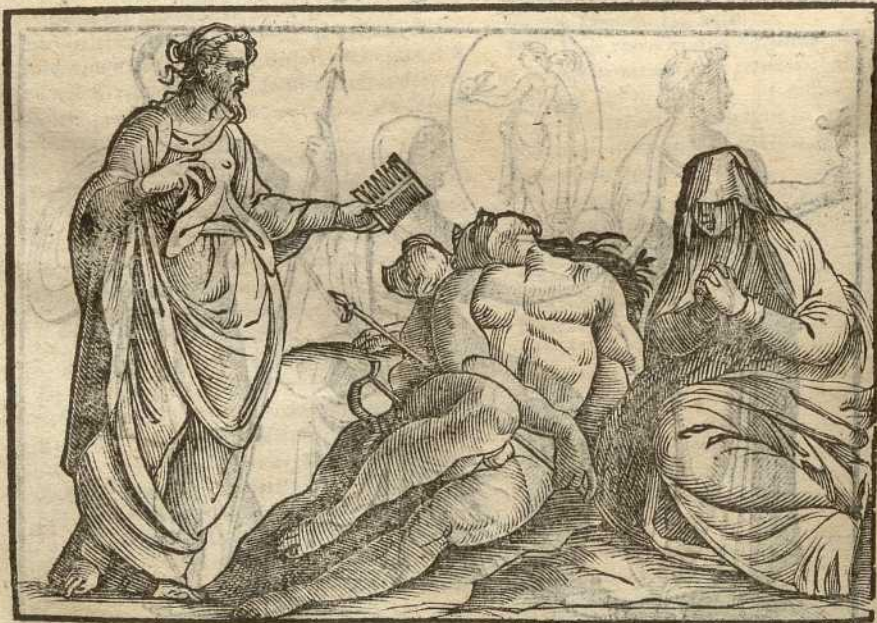
Hanc vel loue ipso potentiorẽ esse scribit Theocritus in Europa in his verbis :

δυκτὸν ἀνοῦσσισιν ὕποδ' ἡνθεῖς βελέεσσι κύπριδος ἢ μούνη δ' ἴναται καὶ ζῆνα δ' ἀμάσσει.
 Perdomitus Veneris iaculis, leuibusve sagittis,
 Quæ domuisse louem valet vna, Deosq. super nos.

Hanc vnã denique mundum procreasse, & procreatum nutrire & conferuare crediderunt quem nullo pacto sine Veneris opera existimarent coagmentari potuisse, vt ait Orphens :

πάντα γὰρ ἐκ σέθεν ἔσειν, ὑποσέξῃσ' αὖ δὲ κόσμον καὶ κρατέεις τριστῶν μοιρῶν, γενεᾶς δὲ τὰ πάντα ἔσασατ' ἐν οὐρανῷ ἐσσι καὶ ἐν γαίῃ πολυκάρπῳ, ἐν πάντῳ τε βυβῶτε.

Omnia iunxisti, per te stant pondera mundi.

Imperitatq; tribus Paeis, atque omnia gignit,
Qua mare, quae celum laed' terramq; pererrant.

Fabulantur poete Venerem Adonis desiderio captam fuisse, qui natus fuerat Rege Cinyra & Myrrha eius filia, qui pastor fuit, vt testatur Virgilius in Gallo. Enimvero postea Martis iniuria ab apro immisso casus est, vt ait Ouidius lib. 10 Metamorph. cum iuuenis esset & praenatalis, plurimum Venus delectabatur, quare eius mortem grauissimè tulit, vt ait Theocritus in Epitaphio Adonidis, neque vllam tamen de illo stirpem suscepit. cum Anchise congressa Aeneam peperit, quem alij dicunt liberatam à Grecis post captam Troia obtinuisse, & facultatem quidquid vellet efferendi, qui patrem, vxorem, filium, Deos penates capiens Atho montem conscendit, ibique vrbe condidit, quam de suo nomine Aeneadem appellauit. Alij dicunt Aeneam captiuam vnà

cum Andromache datum fuisse Neoptolemo Achillis filio, & in patriam Achillis Thebaliā deportatum, vt scriptum fuit his carminibus
αὐτὰρ Ἀχιλλεῖος μεγαθύμου παίδιμος υἱὸς
ἔκτορ' ἐν ἀλοχῶν κατὰ γυναικίλας ἐπὶ νῆας.
παῖδά δ' ἔλαβον ἐκ κλέπτου ἑπτοκράμοιο

Θήνης
ρίψε ποδὸς τεταγὼν ἀπὸ πύργου τὸν δὲ πεισάντα

ἔλαβε παρ' ὄμοιο θάνατος, κ' μοῖρα κραταίει.
ἔκδ' ἔλετ' ἀνδρομάχην ἠύζωνον παρά κειν
ἔκτορας, ἦν τε αἰ αὐτῷ ἀριστὴς παναχαιῶν
δῶκεν ἄνεχεν ἐπίπρον ἄμοιβό μιναι γέρας ἀνδρῶν
αὐτόντ' ἀγχίσοο κλυτὰν γέρον ἱπποδάμοιο
αἰνείαν ἐν νηυσὶν ἐβήσατο παντοπόροισιν
ἐκ πάντων δαναῶν ἀγόμεν γέρας ἔξοχον ἀλλων.

Vxorem Hecloream naves deduxit in auras.

Magnanimo de forti quondam generatus Achille.
 Aique à complexu raptum matris, ab alca
 Turre iacit natum mox Hectoris: huncq; cadentem
 Purpureum cepit lethum, mignaq; tenore
 Mox capit Andromachen, fuerat namque Hectoris
 uxor,

Quam sibi donarunt virtutis premia Aethiis.
 Anchisa clarum natum domitoris equorum
 Proinus in naues, auxit, qua marmora sulcant,
 Aeneam, fuit egregium quod munus Aethiium.

Ex illo celebri Martis adulterio suscepit Har
 moniam, vt testatur Hesiodus in Theogonia,
 quam tamen alij Iouis & Electrae filiam fuisse
 putarunt, è Mercurio suscepit Hermaphroditum,
 vt nomen ipsum significat: quod ita ait Ouid.
 lib. 4. Metam.

Mercurio puerum, è diua Cythereide natum
 Naiades Idaeis enutriuere sub antris:
 Cuius erat species, in qua materq; paterq;

Cognosci possent: nomen quoque traxit ab illis.

Concepit Erycem è Ruie vt alij maluerint,
 è Neptuno: quem Hercules palestra suffoca
 uit, vt ait Isacius. Fertur etiam Meliquis fuisse
 Veneris filia. Fama est praeterea quod Venus
 Dionysium amauit, quo ad Indicam expeditionem
 militante Venus Adonidis consuetudine
 fruebatur: mox coronata redeunti Dionysio oc
 currens & ipsum coronauit, & rogauit, vt se
 sequeretur, quia iam uupsisset mox in Lampsa
 cum profecta est, quia ibi uellet parere, quod
 gestabat in utero. At Iuno Zelotypia capta il
 lius utrum perdoctum contrectauit, scitque
 vt de formem puerum pareret, qui ingenia
 maxime haberet pudenda quera postea Priapi
 nominauit, vt ait Posidonius in libro de Heri
 bus & Daemonibus. Non defuerunt qui Suda
 lam quoque Veneris filiam fuisse dixerint, qua
 sententia etiam fuit Sapphus. at Hesiodus in

Theogonia è congressu Martis & Veneris Timorem & Pallorem notos esse scribit in his :

*αὐτοπαῖρος
ἦν ὁ πόρῳ κωθερα φάβονος δέμονος ἔτιχτες
Marti clypeos atque arma secanti*

Alma Venus peperit Pallorem, unâq; Timorem.

Suscipit Rhodum filiam præterea è Neptuno, vt sensit Herophilus : quam tamen Epimeneides Oceani fuisse scripsit : Dicitur & Elestryonem & alios quinque filios è Sole peperisse. At cum Vulcanum maritum haberet, nullus ex illo filius commemoratur; cum insulos è varijs congressibus, diuersisq; adulterijs à se riptoribus natos fuisse Veneris acceperimus. Sôrtita est autem Venus multa cognomina vel à locis vel conditoribus vel entibus ferunt, nam dicta est Salamina, Acidalia, Paphia, Idalia, Cytherea, Erycina, Gnydia, Cyllenia, Melanis, Migonitis, Aferæa, Colias, Epistropa Euplecta, Amboloeia, Olympica Speculatrix, Pontica, & multa alia præterea quæ numerare mihi videtur superuacuum. Multa fuerunt loca, in quibus exiuit Venus, coleretur quòrum quædam ita recensuit Ouid. lib. 10. Metamorph.

*Capta vini forma non iam Cytheria curat
Littora: non alto repetit Paphon a zore cinctam;
Euseofam; Cnidon, graui damy, Amathuntâ me
tallis.*

Et Virg. lib. 10.

Amathus, est celsa mihi Paphos, atque Cythera,

Mal'aque damus.

Et quoniam Venerem rerum omnium genericem esse diximus superius, non est mirum si ad exprimendam eius potentiam Canachus Sicyonius illam ex ebore & auro ita fecit, vt capite polum gestaret, atque altera manu panner, altera malum punicum, vt scripsit Eratosthenes libro tertio. In huius Deæ sacrificijs moris fuit vt femora victimarum, omniumq; præterquam suum, consecrarent, cum alias partes Sicyoni juniperi lignis adolerent. verum cum torrencntur femora, cum illis folia herbæ pæderois incendebantur, vt ait Pausanias in Corinthiacis. Hæc Dea, veluti etiam ceteri, sua sacrificia prætermiti non æquo animo ferēbat; quare cum Lemna mulieres Veneris sacrificia spreuissent; Deæ maxime iram in se concitasse credita sunt; quod etiam non improbare putantur fecisse. Nam tantum fectorem illis exstasse feminas Dea perhibetur, vt à suis maritis contemnerentur. Earum mariti cum bellâ aduersus Thraces per id tempus suscepissent, sepiusque captiuas inde abducerent;

ac proprias vxores aspernarentur, decreuerunt mulieres homines omnes per noctem iugulare: atque non id solum fecerunt, sed etiam captiuas vnâ cum illis turcidarunt. deinde veritate cum filij adulescent patrum iniurias viderent, illos etiam ad vnum obruncarunt, atque vniuersum genus de medio sustulerunt. Illud autem effectum est ob Veneris indignationem, quæ leniter ferre non solet, nec neglectum sacrificiorum honorem obliuisci, si ab aliquo parui fiat, vt ait Euripides in Hypolyto Coronifero in his :

*Πολλὴ μὲν ἐν βροτοῖσι, κ' οὐκ ἀνόητος
Dea κέκλημαι κίπρις, ἐρανοῦ τ' ἐσῶ;
ὅσοιτε πόρτε, τερμίονον ἀλαντικῶν
Ναίουσιν εἶσας φάσι τῶν τεύχεσσι
τοῦς μὲν σέβοντες τ' ἀμὲν προσέεω κρότη.
Σφάλλω δ' ὄσπερ ὀνέσιν εἰς ἡμᾶς μέγα.
ἔνευ γὰρ δ' ἢ κ' ἂν θεῶν γένοιτο δε,
τιμῆμενοι χεῖρσιν ἀνθρώπων ὑπό.*

*Inter viros formata, non iugloria
Veni vocata sum: poli intra cireculum
Pontium quisquis incolit, vel leymnias
Atlanticon spectat, scilicet lumina,
Si me colit, vires; decusq; prebeo.
Superbient rursus in me deprimo.
Hoc est Deis commune, quod mortalium
Honoribus latantur, Et coli à viris.*

Dicitur hæc Dea vnâ cum Iunone & Pallade de formâ præstantia contendentes ad Patidis iudicium venisse; quæ cum iudici Helenæ adulterium adillum, corrupendum promississet, victoriam ex illo iudicio reportauit. Verum tamen dolosum illud iudicium vniuerso Troianorum imperio postea fuit calamitosum, quoniam stulta sunt omnia iniqua, sed omnium maximè Veneris opera quæ sunt, vt ait Euripides in Troadibus: quippe cum non solum à spruma, sed etiam ab infania Veneris remen deduci possit, vt est in his carminibus :

*τὰ μὰρ γὰρ πέντ' ἐσὶν ἀφροδίτη βροτοῖς.
καὶ τῶν ὄρθος ἀφροσύνης ἀρχεὶ θεῶς.
Mortalibus nam stulta cuncta sunt Venus;
Rellig; cepit nomen hoc infania.*

Nam cum auiumorum motus qui nos ad aliquam deformitatem morum, vitæque turpitudinem inducunt, aximè vitæ sunt, tum Veneris titillationes præcipue, omniumque lasciuiam contemnit aspernari: quibus nihil neque turpius, neque minus honestum, neque magis calamitosum cuiquam contingere potest. Nam quis se hominem esse verè audeat dicere qui se effrenata illa beluarum libidine in Venerem rapi patitur? omnium sanè voluptatum

quibus homines vexantur, maxima & deterrima est libido rei Venereę, quę opes dilapidat, obest memoria, vim oculorum labefactat, stomachum frigidiorē & imbecilliorē efficit, cum vim illam semen genitale secum auferat, quia cibus in stomacho concoquitur: ex quo plurima rerum redundantium copia fit, malorumque humorum abundantia in stomacho procreatur. Præclarum est igitur illud medicorum præceptum, semperque ad ferendam sanitatem in ore habendum: **VESCI** citra satietatem, **IMPICRYM** esse ad laborem, **VITALE** semen conseruare, res esse saluberrimas: **Quare scite dictum est ab eo poeta:**

οἶνος, ἢ τὰ ποστρά, ἢ ἡ περὶ κῦπριν ἐραυ,
ὄζυτερην πείμειταιν ὀδόν, εἰς αἰδῆν

Vina lauastra, Venus mortalia corpora frangunt:

Et citius Diuis tartara adire iubent.

Quod si vehemens sit Venereis pturitus & titillatio, facilia, sunt & omnibus eiusce rei remedia, victus moderatio imprimis: vnde præclare illud defluxit: Sine Cerere & Baccho friget Venus. Neque id parum confert mandatum medicorum, secunduam quod etiam ita recitauit Ouid. in lib. de remedio Amoris:

Cecia si tollas, periere Cupidinis arcus.

Memoriae prodidit Plutarchus in Sympoticis problematis rutam quoque, quam πύραρον ἀπὸ τοῦ πήγνυσθαι vocantur à cogendo, non mediocriter conferre ob iustam illi à natura sitientiam, quam habet propter vim caloris Nam genitale semen cogit & coagulat, quare etiam de illa ita scripsit Ouid. de remedio:

Vtilius sumes acuentes luminavutas.

Prodest lactucatum etiam vsus ad sedandam Veneream ob naturę frigus. Id autem significare voluerunt antiqui poetę, qui mortuū Adonim inter lactucas à Venere depositum fuisse inquit. Scripsit præterea Nicandri enarrator cunilæ vsus, cum illa frigida sit, Veneream sedare quare in Thesmophorijs, in quibus sacrificiis castos esse sacerdotes & ad eundem populum oportebat, vt scripsit Hegesander, herba illa subfisterbatur. Fuerunt etiam loca huic rei accommodata, sicut Silemius Flauius non procul à Pataris, vt refert Paulanus in Achaicis, in quo viri vel femine lotę piscorum amorum obliuiscabantur & Sappho apud Ouid. sublimē esse locum apud Nicopolim in Leucadia inquit, è quo se in mare præcipitantes, amoris obliuiscabantur. sic enim inquit.

Constitit & dixit, quid nunc non ignibus aquis

Venis? Ambracia est terra petenda tibi.

Phabus ab excelso quantum patet afficit equos.

Attalum populi, Leucadiumque vocant.

Hinc se Deucalion Pyrrha successus amore

Misit, & illa se corpore pressit aquas.

Nec mora iussus amor fugit latissima mensa

Pectora: Deus alio igne leuanius erat.

Hanc legem locus ille tenet: pete protinus altam

Leucada: nec saxo desiluisse time.

Primus omnium Phocus ex ea petra sese precipitauit vt ait Plutarchus in claris mulieribus. Hoc omnium remediõrum vltimum, & non nisi furiosis hominibus adhibendum censuerim, vt è præcipiti loco in mare non sine maximo periculo desiliant. Quamuis Cicero etiam lib. 4. Disputatiõnum Tusculanarum meminit de hoc loco, vt pote è quo multi se precipitarunt: qui modum igitur vitio quærunt, similiter facit vsi posse putet eum, qui se Leucade precipitauerit, sustinere se cum velit. Huic Deę rosa & myrtus arbor consecrata fuit, quoniam vtraque plânta eximiam præ se fert pulchritudinem: rosa inter flores scilicet, myrtus inter arbores, vt ait Paulanus in posterioribus Eliacis, & Virg. Ecloga septima:

Populus Alcide grauissima, vitis Iaccho,

Formosa Veneri myrtus, sua laurea Phabo.

Non desuerunt tamen qui myrtum sacratam esse Veneri putarunt, quod illa ornata Venus sit ad iudicium de forma cum Deabus profecta atque victoriam reportarit, quod inuinit Nicand. in Alexipharmaco in his:

πρὸς δὲ τισὶ δίκτυνα τὰς: ἐχθάρατο κλῆρα

ἦρνε' Ἰμβρασίης μῦθης σέφος ἐχ, ὑπέδεκτο.

κἀλλος ἔνεκα κῦπριν ὅτι εἰς ἐριν ἢ ἐρέθησθε

ἀδῶναται, κὸς μισσην ἐν ἰδαίοισιν ὀρεσι.

Præterea Dicylnna tua est ex arbore ramos

Aspernata, tuam nec cepit Iuno coronam.

Quod Venus Idæis est illa in montibus olim

Compta comus: ubi de forma contentio nata est.

Alij sacratam crediderunt, quia nascatur in

litore maris, vnde nata est Venus: alij, qui multis morbis muliebribus conueniat, non tamen

soli Veneri sacra putabatur, sed etiam Dionysio

vt Aristophanes testatur in Ranis:

ἰαχὴ ὁ ἰαχὴ

ἐλθε τόνδ' αἰτῶ λεμῶνα χορεύσων

ὀσῖας, εἰς θιασάτας

πολύκαρπον μὲν τινάσων

αἰμοὶ κρατὶ σῶ βρούσων

σῆσανον μύστων

Lache ὁ Iaccho

Vener per hoc prærium tripudians:

Sacros ad iniurias.

Eructifera concuiscens

*Circa caput tuum videntem
Coronam mystorum.*

Huic Deae Gratiae dicuntur esse dicatae, quod nihil ijs ignaris faciat: nam cum pomum à Paride esset captura, Hymenaeum, & Cupidinem, & Amores, & Gratias iussit aduocari, vt ait: Pausanias. Quas etiam Veneris & Liberi patris filius quidam dixerunt.

ATQVE haec ea ferè sunt quae de Venere ab antiquis scriptoribus tradita sunt: nunc quid ea significant perquiramus. Nihil est autem aliud Venus, quam occultum coitus desiderium à natura insitum ad procreandum, quod nos non ineptè (vt arbitror) alicubi ita expressimus illam amorem appellantes:

*Nil amor est aliud Veneris quam parua voluptas,
Quae simul expleta est, insicit ora rubor.*

Et Lucretius lib. 4.

*Hic igitur Veneris qui telis accipit istum,
Sive puer membris muliebribus hunc iaculatur,
Sive mulier toto iactans è corpore amorem:
Vnda feritur, èo tendit, gestitq; coire.
Et iacere humorem in corpus de corpore ductum:
Namq; voluptatem praesagit multa Cupido,
Haec Venus est nobis: hinc ductum nomen Amoris.*

Est autem permagnum huiusce rei argumentum, quod omnia verus aeris tempore ad procreationem excitantur: quippe cum idem poeta Zephyri autem suauissimam Veneris nuntium appellarit, vt in his ait idem poeta:

*It ver, & Venus, & Veneris pranuntius ante
Pernatus graditur zephyrus vestigia propter.*

Nata esse dicitur è spuma maris quoniam semen genitale animalium nihil est aliud, quam spuma sanguinis, & supernatans, vt est in secundo de Generatione animalium apud Arist. quare locus datus, est fabulae, quod à spuma genita sit: Nata esse dicitur ex ipso mari propter falsitatem, quae non parum confert ad fertilitatem: cuiuscet rei argumentum est copia aurum, quae nascitur in nauigijs salis omnitis ac illud saepe vequantibus Veneream amorem Deam credidit. Lactantius putatam, quia Iena fuerit, quae prima meretriciam artem instituerit. Ducuntur verò similia similia desiderio, vt canes canum, equi equarum, leonarum leones: quoniam dissimilium formarum proflus nulla est interse coniunctio. Effi itur istud ipsum naturae ductu, quae spectra quadam à valde diuersis abhorrentia indidit singulis animalibus, vt irritum & inutilem coniunctionis laborem deuenit. Vt enim è magnopere differentibus arboribus sturtulos arbores non recipiunt, ita neq; marium foemine plurimum differentium congressu de-

lectantur. Nam tamen si viperæ anguillarum attritu demulcentur, canes luporum coniunctionem non omnino respiciunt, cum è similibus propè corporibus simile semen profundatur, quod plurimum confert ad procreationem, tamen ex anguillis & auibus, aut dissimilibus plurimum animalibus nihil nasceretur, si coniungantur: quare è consimilibus omnino aut parum differentibus fieri debet & solet generatio. Sunt igitur in singulis animalibus spiritus quidam ad conciliandos amores prepotentes, quibus temperies aeris pro Iena est, atq; eorundem spirituum alij ad id minus tardiores sunt, alij promptiores & magis ingeniosi: quare accidit aliquando vt masculinam vel non visam amauerit, aut marem femina. Alii naturam sapientissimam rerum harum parentem similia & animorum & temperamentorum conciliatricem crediderunt, quae radios quosdam occultos è toto corpore mitteret: quos tamen alij ex oculis manere maluerunt, atque alterius animum percutere, atque illum, qui sit istus, conuersum edunde percussus fuit quandam voluptatem diuinantem, & quasi praesentientem, similisque coniunctionem appetentem, in eius desiderium delabi, quod desiderium Amor; & proprio nomine Cupido appellatur. Cum tamen eueniat aliquando vt ex altero tantum illi radij manent, cum ad scopum ob dissimilitudinem hi peruenire non possint, nullam se facere impressionem sentiunt, quare neque ita intendunt, neque sunt diuturni, & à suscepto negotio facile recedunt. Nihil enim natura frustra fieri diutius patitur. Est igitur Venus voluptas illa quam animus è similibus coniunctione futuram praesentit, quare Dea credita est conciliandorum animorum. Alij motum illum animorum, qui fit ab ipsa natura per aeris temperiem Veneream vocarunt. Quod nata sit è spuma, vt diximus, illud fit, quia ex puriore sanguinis parte genitale semen fecerunt: cuius rei iudicium est, quod non minus stomacho, & memoriae, & aciei oculorum obest vltus Veneris, quam venarum incisio. Alij natam è Ioue & Dione crediderunt, quoniam cupiditas procreandi è calore concipitur & ex illa materia, quae est inferior: nam Dione corruptibilis vniuersa materia nominari potest elementorum Qui caeli & Dicit filiam tradiderunt, ii cum Theologis Christianis eosenserunt, quoniam cum Deus omnipotens caelum & lucem & sidera creasset, mox rebus omnibus imprimendi amoris ad procreandum vim addidit: quare creatis animalibus & herbis statim inquit, Crescite & multiplicamini. Haec eadem causa fuit

ent fuerit perfecta nuptijs. Hęc risus amica dicta est, vel quia per lasciviam amor conciliatur, vel quia tum maxime vigent animalia, cum apta sunt generationi, quod efficit apta elementorum symmetria, qua etiam ratione dicta est uxor Vulcani. Hanc in adulterio cum Marte deprehensam nudam ac rebus simplicitam Vulcanus ridendam exposuit, neque, ut inter homines lex Iulia de adulteris permittebat: interfecit, vel quia fieri non poterat ut Diu occiderentur, vel quia tam candida facinus committere turpe iudicavit, parumque viro bono, nedum Deo, commensuratum. Vanam & temerariam illam esse hominum opinio est: conaretur demonstrare, quæ apud vulgus increbuit, quod libidinosa vxoris lascivia, viri boni existimatio & integritas possit contaminari, nisi tamē vitæ ad vxoris turpitudines libens volensque cōtinuat. Nemo enim aliorum peccatorum pœnas dare merito debet. Preclarè igitur statutum fuit apud Lacedæmonios, ut adulterum, si qui deprehensus fuisset, pudenda partes publice in foro per tortorem vellicarentur, deinde ad quoddam tempus ex agro Lacedæmoniorum exhalarent, quod fiebat sine amittorum ignominia, ut scripsit Sosthenes. Quare non iussit vir sapiensissimus Stilpo, cum illi à Metrocle Cynico obijceretur ut opprobrium, quod sua filia esset impudica, ita Metroclem arguere percunctatus: num peccatum meum est, an filia? filia, is inquit, peccatum, ac tuum infortunium, qui fieri potest? ait Sulpo, an non peccata sunt lapsus à sano, an non lapsus eorum qui lapsi sunt, fuerunt etiam aberrantia? & hoc inquit, nonne aberrantia eorum qui aberrarunt infortunia? his verbis vir sapiens demonstravit nemini esse criminii alterius peccata oportere. Dicitur vulnerata fuisse à Diomede, ut est apud Homerum: quoniam illi quorum in ortu Venus dominatur: facies sunt decora, animo elato, voluptatibus, deditat corpora debilia & rei bellicæ minime accommodata: quare cum illa in ortu Paridis dominata fuisset, ita inquit Ouid in epistola Helena.

Apta magis Venere quam sunt tua corpora Marti:

Bella gerant fortis: tu Paris semper ama.

Hæc ora quem laudas pro te pugnare iubet:

Huic deæ non convenire aliorum Deorum officia dixit Iupiter, cum singuli Dii singulis officijs sine præfecti, quia nulla est tanta potentia, quæ per se satis valida sit, nulliusque alterius indigeat auxilium. Hoc enim maxime faciebat ad deprimendam mortalium arrogantiam & temeritatem, cum vel Dii ipsi non omnia posse, sed mu-

tuis auxilijs indigere, dicerentur. Quia omnia animalia ab ea domari inquitur, & Iovem amantem patere, ac Venerem mundum procreasse & conservare atque omnia ex illius nutu pendere, visum est per hoc divitiarum bonitatem, & incredibilem Dei in humanum genus amorem divinitus somniasse. Fabulæ præterea sunt antiquæ Venerem amantium peritiam ridere, quia illi qui aliquo insigni amorum motu ad has res conatantur, non sunt sui compositi, sed eo affectu quod fert impetus rapiuntur. Nihil enim differet his rebus deditum iurare, ac si quis insanus secum ratione in posterum velle insistere iuraverit: quippe cum veteri horum quod fert iuratus, ac non quod ratio tractatus. Dixerunt præterea Veneris currum ab orbibus trahi, quia mundities & corporis ornatus mirifice confert ad amorem conciliandum est enim omnium, ferè animi candidissima & maxime munda color. Alii tamen ob salacitatem columbas ac passeres illius currum trahere sinxerunt. Atque cum tres esse Veneres dicantur, disticti erunt & Anteres siue Cupidi es illarum filij, illa que Cælestis est Venus appellata siue Vrania purum significat, & sine corporis cupiditate, amorem, qualis est erga Deum & patriam & viros bonos ob aliquam virtutem, aut erga benemeritos, qui amor cælestis, & purus, & divinus, cum humana laborat, potest appellari. Popularis Venus naturalis coniunctio est animalium querit. At Venus cognomento Apotraphya dicta fuit ab Harmonia, cui etiam erant templum, quia, cum mista turpiter per ætatis congressus fieri apud barbaros animadvertisset, leges ad coercendas cupiditates partium honestas tulit, & de stupris incestu homines auerterit, ut nomen ipsum significat. Atque etiam cælestis illa Venus, non dissimulans modo temperantissimo procedere possit, merito in eius sacrificijs observatum fuit ab antiquis ne vitium omnium delectamentorum, omninoque temperantia causa offerretur. Illa Venus que popularis est, neque vinum neque temulentiam rejicit, cum vulgi & turbulentorum motuum multitudine Dea sit. Hanc Venerem, cum ex aeris temperie gignatur, omniaque animalia ad procreandum impellat, rerum omnium procreatricem dixerunt antiqui, cum illa sit precipue verum temporis benignitas: quam ita expressit Virgilius in Georg. libro

Ver adeo frontis nemorum, vir virile sylvas,

Vere tument terra. Et genitalia semina poscunt,

Tum patet omnipotens fecundis imbribus ether

Coniugis in gremium læta descendit. Et omnes

Magnus alii magno committitur corpore sacrus.

Anna

*Auia tum resonant amibus virgilia canoris,
Et Venerem certis repetunt armenta diebus:
Parturit almus ager, Zephyriq; tepentibus auria
Laxant apur suades, superat tenet omnibus humor.*

Nam physicas rationes in his complexus est Virgil, quibus efficitur ut eo tempore præcipue animalia in Venerem concitentur, quam rem ita mira quadam poetica suauitate etiam Lucretius, eum de Venere loquitur, complexus est:

*Aeneadum genitrix, hominum Diuinumq; voluptas
Alma Venus: cali subter labentia signa,
Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferentes
Concelebras: per te quoniam genus omne ani-*

*Exoritur, visiq; exortum lumina solis
Te Dea, te fugiunt venti, te nubila cali:
Aduentusq; tuo suauis tibi dadala tellus
Submittit flores, tibi ridet aquora ponti,
Paecatunq; nitet diffuso lumine caelum.*

*Nam simulacra species patefacta est uera dei,
Et reserata riget genitabulae aut Fauoni:
Aeria primam volucres te Diua, tuumq;
Significant initum percussæ corda tua vi.*

At grauissimus & suauissimus scriptor, Euripides multo etiam clariùs demonstrat rerum omnium procreationem ex elementorum esse symmetria: atque vim illam siue diuinam quæ nascitur de motu caelestium corporum, siue naturalem vocemus quæ facit ut in hanc commixtionem elementa ipsa deducantur, vel potius deducit, Venerem appellauit, quam ita de se dicentem is introducit, quemadmodum patet ex his:

— ἢ χ' ὁρᾶς ὅση θεός;
ἦν ἰδ' ἂν εἶποις, ἢ δ' ἐ μετρίστειας ἂν
ὅση πέφυκε, καὶ ἔθ' ὅσην δὲ ῥέχεται.
αὐτὴ τρέφει σὲ καὶ μέ, καὶ πάντας βροτοὺς.
τεκμήριον δ' ἐ μὴ λόγῳ μάκρον μάκρης,
ἔργῳ δ' ἐδείξω τὸ σθένος τὸ τῆς θεῆς.
ἔρα μὲν ἂν μβρου γὰρ, ὅτε ξηρὸν πῦρον
ἀκατοπὸν ἀνχμῶ, νοτίδος ἐν δ' εὐδὸς ἔχει:
ἔρα δ' ὅτε περὶ οὐρανὸς πληροῦ μένος
ἔμβρου περὶ ἐς γαίαν ἀποδοίτης ὑπὸ.
ἔταν δ' ἐ συμμειζήτων ἐς ταῦτον ἄγῳ,
φύσιν ἢ μὴ πάντας τρέφουσ' ἅμα.
Δι' ὧν βροτέων ζῆτε καὶ θάλλει γένος.

*Non senis ipse quanta sit Venus, Dea?
Nam nec referre, nec quas metitur
Sit quanta, quantum possit in mortalibus
Te mirari ipsa, meli, & omnes hec viros.
Considera: sermone ne solo scias,
Enucleabo robur ipse re Dea.
Amavit imbrem terra: cum siccum solum est,
Non est ferax squalore, poscitur, humidum.*

Amatq; caelum pluribus plenum imberibus

*Ob hanc Deam terris deorsum cedere.
Koi duo miscentur ista, unumq; sunt,
Nascuntur inde cuncta quæ nos nutriunt:
Ob quæ vires, vigetq; vis mortalium.*

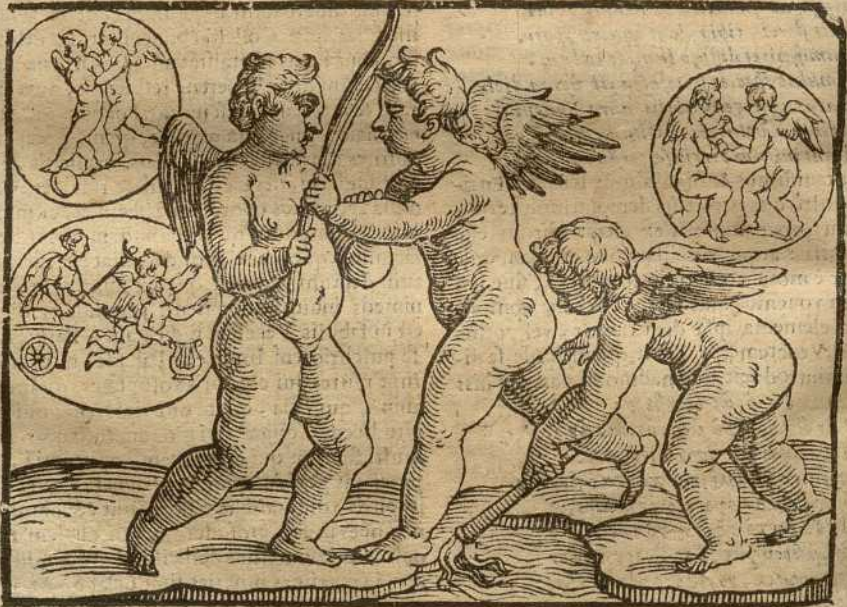
Hanc Deam in ætædonum amastæ dicunt, eam Adonim solem esse arbitrati sunt: quoniam siue vi Solis, nulla esset Venus. Hunc per brumam extingui dicunt, quia cessat eo tempore herbarum, & rerum multarum generatio. nam cum Sol ob tufo angulos facit, minor sit eius virtus, ac frigora sunt omnibus natura: actionibus maxime aduersaria. Nam cur illum mortuum inter lacuæ deposuit? propter frigus hyemis immisit, atq; per id tempus fiebant sacra Adoniz, cui fabula: addiderunt per Adonia fluuium Adonim vocatum è Libano monte defluentem sanguinolentum fluere solitum. Addiderunt & Gratias illi filias, quæ Cælesti conueniunt, ob debitam omnibus bonis liberalitatem. Harum vna uersa est, eum duæ Venerem respiciant, quia liberalis & magnanimi est imitari bonos agros, quod est maior mensura reddere, quam accepit. Sorores illæ dicuntur manibus implicitis se tenere inuicem, virgines quæ esse & ridere: quia nulla spē motos oportet dici liberales, eum in ex catores sint potius qui ob aliquam spem benefaciunt atq; quæ in aliquem extat beneficentia, tum demum grata est, quæ ex hilaris animo, mîmîmesq; inuito aut reuicenti procedit. traditum est in fabulis Venerem iudicatam à Paride fuisse pulchriorem Innore ac Pallade, quia multo sunt plures qui corporis voluptates, quam qui animi, qui vitia, quam qui virtutem; & qui turpitudinem, quam qui gloriam sectantur. nam multi fuerunt qui dignitatem, qui gloriâ, qui præclaras gerendarum rerum opportunitates, pro impuris voluptatibus reliquerunt, & amplissimas opes in eas profuderunt qui tandem facti omnium hominum infelicissimi propter libidinem in maximas miseras sunt delapsi. At verò quid sit Venus, & quas vires illi antiqui præberint, & quæ de illa fabulose dicebantur, iam ferè explicauimus, quo in negotio si quid reliquum est, id in cupidine eius filio, pertractabitur.

De Cupidine. C. A. P. XIII.

DE Cupidine verò, quibus ortus sit parentibus, non parua dubitatio est apud scriptores: quoniam alij vultu esse Cupidinem alij plures senserunt. Plato in Symposio Phædonem inducit ita de Cupidinis origine dicentem: *ὅτι μέγας θεός ἐστὶν ὁ ἔρως καὶ Φαυμάσας ἐν ἀνδράποισιν καὶ θεοῖς, πολλὰ χυμὴν καὶ ἀλλή, ἐξ ἡμισα*

ἡκιστα δὲ κατὰ τὴν γένεσιν, τὸ γὰρ ἐν τοῖς πρε-
 βυτάτοις εἶναι τῶν θεῶν, τίμιον, ἢ δ' ἄρ. τεκμή-
 ριον δὲ τῆς γένεσιν γὰρ ἑρῶτος ἢ τ' εἰσίν, ἕτε λέ-
 γοντες ἢ τ' οὐδενὰς, ἕτε ἰδιώτε, οὔτε ποιητοῦ.
*Quod magnus Deus sit, & hominibus Deisq̄ ad-
 mirabilis Cupido, id iam compertum est sapius
 cum in alijs, tum in ijs qua ad eius originem spe-
 diant praecipud. Neque enim me praterit esse quid-
 diam praclarum inter antiquissimos Deos recense-
 ri. Cupidinis autem parentes neq. sunt, neq. ab
 ullo vel priuatorum, vel poetarum fuisse dicuntur.
 Hesiodus in sua Theogonia videtur Amorem
 huc Cupidinem ante omnia ex illa informi ma-
 teria, quae Chaos dicta est; in lucem eduxisse,
 cum ira scribat.*

ἦτοι μὲν πρῶτις α χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
 γαῖα εὐρύςτερος πάντων ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἀθάνατον οἱ ἔχουσι κάρη κίβεντος ἰλύμπι.
 τάρταρά τ' ἠεροέντα μυχῷ χθονὸς εὐρυδέειας
 ἢ δ' ἔρως, ὃς κάλλιπος ἐν ἀθάνατοις θεοῖσι
 κυσιμελής, πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνδρῶν
 τῶν
 δάμναται ἐν σῆδεσι νόον, κ' ἐπίφορα βουλῶν.
*Ante Chaos natum: superum firmissima sedes,
 Inde solum terra lata: tum tartara nigra
 Intra adytum terra, & feralia claustra baratru.
 Inde oritur superis inter pulcherrimus omnes
 Dulce Deum, pariterq̄, virum gratumq̄ Cupido
 Solamen qui corda domat, mentesq̄, feroces
 Nam statim post terram natum esse Cupidē*

nem inquit, eumq̄ue eductum ex illa informi
 materia. At Aristophanes in Auibus Noctem
 Zephyrium ouum peperisse scribit, è quo na-
 tus sit Cupido, qui cum Chaos mistus omne
 Deorum genus ex illo excitauerit ita verò se
 habent carmina Aristophanis:

χάος ἦν, καὶ νύξ, ἔρεβός τε μέλαν πρῶτον, καὶ τὰρ
 ταρῶς εὐρύς.

γὰρ δ' ἢ δ' αἰὴρ, ἢ δ' ἄρανος ἦν, ἔρέβος δ' ἐπ' αἰ-
 πέροισι κόλπαις.

τίκτει πρῶτισον ὑπὸ πνέμιον νύξ ἢ μελανόπτε-
 ρος ὄον.

εἴ τ' ἢ περιτρελλομέναις ὄραις, ἢ βλάστηεν ἔρως ὁ

ποθινὸς,
 εἰλβων νῶτον πτερύγων χρυσῶν.
*Chaos erat, & nox, erebūq̄, niger primū, tum Tar-
 tarus altus,
 Terra nec aer, nec caelum erat. erebūq̄, in fini-
 bus amplis
 Parit prius Zephyrium nox alis nigrescentibus
 ouum.*

Ex hoc labentibus horis pullulauit deinde Cupido,
 Splendens tergum aureis alis.

Quare & Orpheus his similia de illius nati-
 uitate tradidit, quem, vt est in his carminibus
 ante omnia natum putauit:

πρωτογονον καλεω διφυν, μεγαλι αεθρο πολυγκ
του,
ωγενη, χρυσειοσιν αγαλλομενον περυγεσιν,
ταυροβοαν, γενεσιν μακαραν, θνητωντ' ανθρω-
πων.

*Aethere labentem, geminū, magnūq; vocamus,
Qui prior est natus, qui ex oue, qui nitet aureis
Alis letatus. per quem superumq; virumq;
Est genus exortum tenues in luminis auras.*

At idem Plato qui nullos parentes Cupidinis
superiū esse dixit, mox fabulam quandam hu-
iusmodi in Symposio de Cupidinis ortu memo-
rauit: fama est Deos aliquando natalitia Ve-
neris celebrantes in caelo mensis accubuisse: tū
Porus consilij & abundantie Deus fertur ue-
dare paulo copiosius haulto ebrius fuisse ac Pe-
niam Deā paupertatis in horto Iouis inuenisse,
quam etiani compressit: ex eo igitur congressu
Penia Cupidinem postea peperit, quem Veneri
famulum tradiderunt, cuius nutum mandata-
que obseruaret: quare postea creditus est Ve-
neris filius. Theocritus in Hyla ē Diis quidem
parētib; illum natum esse arbitratur, at ē qui-
bus non affirmat, propter variam ac difficilimā
cognitu eius originem, vt ex his patet:

ουχ' αμιν τον ερωτα μονοις ετεχ' ως εδοκει-
μεε

Nikiā ωτινι τυτο θεων ποικα τεκνον εγενετ.

*Non solis natus nobis est ipse Cupido
Vt patet: ē superis quicumque fuerit parentes.*

Non defuerunt qui Cupidinem Saturni filiū
fuisse dixerint, vt sensit Orpheus, quod ex illo
carmine significatur:

αυταρ ερωτα κρονος ε πνευματα παντ' ετεκ-
νωσε.

Sunt Amor et veni Saturni ē semina nati.

At Sappho poetria Cupidinem caeli ac terrae
filium existimauit, Simonides Martis & Vene-
ris, Acusilaus Noctis & Aetheris, Alexus Con-
tentionis & Zephyri: Idem Orpheus tamē om-
nes Amores, quos plures esse sensit, ē Venere
ortos scribit in alio hymno hoc pacto:

υ μενομεν σεων πολυωνυμων εθρογενεις,
ε τηνην μεγαλην βασιληιον, ηε απο παντεε
αθανατοι περο εντεε ανεβλασησαν ερωτεε.

*Cantamus Venerisq; genus, fontemq; perennem,
De quo immortales nati dicuntur Amores.*

Pausanias in prioribus Eliacis Venerem dicit
emergentem à Cupidine fuisse exceptam & à
Suada coronatam: qui idem postea in Bœoticis
Cupidinem omnium Deorum natu minimum
vulgo creditum dixit, & Veneris filium. Ci-
cero lib. 3. de Natura Deorum plures Cupidi-
nes ē diuersis parentibus facit, vt in his scribit:
Cupido primus Mercurio & Diana prima na-
tus dicitur: Secundus Mercurio & Venere: Ter-

tius quidem est Anteros, Marte & Venere ter-
tia. Hi etsi plures exiterunt, diversisque pa-
rentibus geniti, tamen ad unum Veneris filium
omnia prope quæ de Amore dicta sunt, transfe-
runtur. Præclare igitur Arcesilaus statuarius
Iezaniam e marmore fecisse dicitur, circa quam
ludentes fecit Cupidines, quam alij e coruū bi-
bere cogebant, alij foccos illi induebant, alij
faxo alligatam fune tenebant cum multos
fuisse Cupidines vellet significare. Horum quæ
vires sint, aut quæ facultates, & qui habitus,
illi tribuerentur, ita patefecit Orpheus in
hymnis.

κικλήσκω μέγαν αγνόν, εράτμιον, ηδ' ον' ερατα,
τοξάλην πτερόεντα, πυρίδρομον, ευδρομον ορ-
μη.

συμπάζοντα θεούς, ηδ' εθνητοίς ανθρώποις
ευτάλαμον διφύην, πάντων κληίδας έχοντα.
αίθερος, ερανίε, πόντε, χθονός, ηδ' οσα θνητοίς
πνεύματα, πάντογενέθλα θεά βοσκειν χλοή
καρπος.

ηδ' οσα τάρταρος ευρύς έχει, πόντος θ' αλί-
δουπος.

μόνος γάρ τούτων πάντων οίακα κρατύνης
Lucandum, magnum, gratum can tantus Amorē.
Audentem, alatum, celere, flammisq; potentem.
Ludentem pariter cum dijsq; vnijsq; gemellum.

Tu maris, & terra clauos, tuq; aethoris alis
Sceptra tenes: tu quot ventos Dea parturit alma
Frigifera, aut pontus tumidus, vel tartarus ipse,
Et regis, & cuncta flectis moderamine solus.

Pingebatur ab antiquis alatus Cupido, & eu-
iusmodi illum Zeuxis pinxit Athenis pulcher-
rimum, rosis coronatum: nam & Cupido &
Victoria alati fingebantur, quem primum om-
nium Thasium Aglaophonem alatum fecisse
ferunt: de quibus ut alatis, ita meminit Ari-
stophanes in Auiibus:

αυτίκα νίκη πέταται πτερόγυν χρυσάιν και
νη δι' ερωτῆ.

Statim Victoria volat alis aureis, & per laeuem
Cupido simul.

Idcirco cum victoria simulachrum de Cae-
lo iactum fuisset, quod erectum fuerat apud
Roma: os in Capitolio. rignisque solæ alæ deci-
dilians, illud prodigium faustum esse interpre-
tatus est Pompeius, quod inde auolare victoria
amplius non posset, quare Pompeius ipse duo
hæc carmina in eum euentum conscripsit:

ρόμην παραβασιλεια, τεδόν κλέος ού ποτ' ολείται
Νικηχάροσθ ουγενειάπτερος ού δ' αναται.

Roma portus alis cur fiat Victoria lapsis?
Vrbem ne valeat deseruisse suam.

Deinde addita sunt non solum nomina, sed

insignia Cupidini, illius Dei potentiam, & anti-
quiorum motus significantia, qualia Palladas de-
scripsit in his carminibus:

γυμνός εραός, δια τῆτο, γελᾷ, και μελιχρός εσιν,
ε γαρ έχει τόξον ηδ' πυρόεντα βέλη.

ηδ' ε πατην μελέμειμας κατέχει δεσφίνα ηδ' αλ-
δος.

ηδ' οσα τάρταρος ευρύς έχει, πόντος θ' αλί-
δουπος.

Nudus Amor ridet: latuit & ille: nec arcus,
Nec flammata gerit spicula, vel pharetram:

Iure quidem haec flores, delphinaq; gestat.
Contine: haec terras, hæc maris atra manū ostendit.

In huius Dei facultate sitam fuisse fabulati
sunt: vtea quæ turpia essent ac deformia, faceres
videri honesta & decora: & illos beatos arbitra-
rentur amantes, qui amata te potenter, &
omnes sensus denique obtusescere faceret: cu-
iusmodi sunt ea, quæ scripsit Sapho in hisce
carminibus.

φαίνεται μοι κείνος ἴσος θεοῖσιν
ἐμμεν' ἠμῖν ὄσιος ἐναντίοσιν.

ἴζαντες, και πάλιστον ἀδύπνου σου τ' αὐτῶν
πῶσ' ὑπακούει.

και γελᾷ σὸς ἱμερῶν τῶ μοι τὰν σαφῶν
καρδίαν ἐν ἐσθ θεοῖσιν ἐπιτόσων

ὡσ' ἰδονός, ὡς ἐρώγων ἐμοὶ γὰρ αὐδ' αἶ,
οὐδ' ἐν ἐθ' ἦκει.

ἀλλὰ καμμέν γλῶσ' ἐσθ', ἐνδ' ε λεπτῶν
αυτίκα χρῶ πῦρ ὑποδεσρό μακρην,

εμμάτεσινδ' οὐδ' ἐν ὄρμη, βομβεῖσ'
ἐνδ' α καίμοι.

καδδ' ἰδράκ ψυχρὸς χέεται τρόμοσδ'
πῶσαν αἰρεῖ, χλωροτέρη δ' ε ποίος

εμμί τεθνᾶσινδ' ὀλίγον δέοισα
οἰνομαί ἀπνοῦς.

Ille par Diuis Superis videtur
Esse, qui contra sedet intuens te,

Haurit Hybles magis & liquorē
Dulceta verba.

Dulce risisti mihi quod miselle
Corda transfixit graduat' uidentis.

Spiritus pressus fuit, & mihi vox
Faucibus haesit.

Facta tum lingua est tacita, & repens
Paruis in membris calor est relictus.

Lumina haud cernunt, resonat susurrus
Mullius in aure.

Labitur sudor gelidus, tremorq;
Occupat futor, viridis magis sem

Gramine, extincta simili reuentus
Spiritus est uix.

Tantam illi potestatem antiqui poetae, tan-
tumque audacie. Cupidini tribuerunt, ut om-
nes Dij antiqui ab Amorebus spoliati fuerint
suis

fais insignibus: ut Philippus quidam poeta in
his luculentissimis carminibus expressit:
Συλήσαντες ὀλυμποῖδ' ὡς ὄπλοισιν ἔρωτες
κοσμούντ' ἀθανάτων σύλα φρουραζόμενοι.
φοῖβος τόξα φέρουσι, Διὸς δὲ κεραυνὸν, ἄρην
ὄπλον καὶ κυένν, ἠρακλέες ρόπαλον
εἰναλιούτε θεῶ τριβελῆς, Δύρ, θύρτατε Σάκχῃ.
πτηνὰ πέδιλ' ἔρμιλ' ἀμπαδάδ' ἀρτέμιδας,
ἥκ' ἄγχιος θνητοῖς εἶκεν βελέεσσιν ἔρωτων,
δαίμονες οἷς ὄπλων κοσμον ἐδωκαν ἔχειν.

Exuuijs superum lati decorantur Amores.
Alta quibus caeli est iam spoliata domus.
Extorsere Ioui salmen, Phaeboq; sagittas,
Alcida clauam, Marsq; caret galea.
Mercurio desunt talaria, faxq; Diana,
Sic Baccho thyrsus, sic pelagoq; tridens.
Nec mirum est iaculis homines quoque cedere
Amorum.
Quis sua vel superi sceptiva dedere Dei.

Cum tanta fuerit igitur potentia Cupidi-
nis, iure optimo illum Deorum omnium
felicissimum, & cui Dij omnes subijce-
rentur, appellauit ita Plato in Symposio:
φιμί ἐν ἡγῶ, πάντων θεῶν ἐὺδαιμονέστατον ὄν-
των ἔρωτα (εἰ δέ μεις, ἢ ἀνεμέσσητον εἰπεῖν) ἐὺ-
δαιμονέστατον εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ
ἀριστον. Ego sane ita sentio, omnibus Dijs felicibus
existentibus, Cupidinem (si fas est, ac sine repre-
hensione licet dicere) omnibus illis esse feliciorē,
cum & pulcherrimus sit & optimus. Atque in
his cum duos esse Cupidines dixisset, alterum
Caelestem alterum Vulgarem appellat: ἀναγ-
καὶ οὐδὲ δὴ καὶ ἔρωτα, τὸν μὲν τῆ ἐτέρα συνέρ-
γῆν πάνδημον ὀρθῶς καλεῖσθαι, τὴν δὲ οὐ-
ράνην. Necessē est igitur, & Cupidinem hunc
quidem alterum sequentem, & adiutorem,

Vulgarem recte vocari, hunc vero caelestem.
Addita fuerunt & alia insignia praeter superiora,
siquidem hunc puerum iunxerunt, & tæcum,
& illi comites adiunxerunt, Ebrietatem, Dolo-
res, Inimicitias, Contentiones, & multas huius-
modi pestes, quas omnes recensere molestum
est, nedum experiri: quae cum breuissimè, tunc
elegantissimè in eo Martii Epigrammate sunt
expressa:

Quis puer hic? Veneris plena qua causa phara? a?
Non bene prorsus certa quod arma mouet.
Cur sine veste Deus? simplex puer odi operum.
Vnde puer? pueros quod facit ille senes.
Quis pennas humeris dedit? inconstantia quare
Nulla Deo fons est? signa mimica facit.
Qua fors eripuit lucem? immoderata libido.
Cur macies? vigiles cura, dolorq; facit.

*Quis cacum prait? Ebrietas, Sopor, Otia, Luxus.
 Qui comites? Rixa, Bella, Odium, Opprobriū.
 Qui celo dignati? homines qua causa coegit?
 Mittor auctor: est credita culpa Deo.*

Huic è crapula, deliciarumque copia nasci denique: radiderūt antiqui, cū nihil sit, quod magis morum probitatem, vitamque humanā, quam delicia, labefacter. Sic enim de amoribus inquit Phocilides:

*ὃ καλὸν πλεονάζον ἐφύθη τοῖσιν ἀνείαρ.
 ἢ πολλὴ δὲ τροφή πρὸς ἀμέτρον ἔλκει ἔρωτας.*

*Vtiliter nulli nimia est data copia victus,
 Hoc stimulo in turpes homines pelluntur Amores.*

Atque præclare idcirco scriptum fuit à Pal-lada, quod nihil magis repugnat diuinæ naturæ quam immodica victus copia, quæ facillimè ad omnes turpitudines impellit, quippe cum humanitas, & iustitia, & temperantia, & omnes vir tutes sint frugalitatis: non crapula afflectæ, vti optimè per hæc cæmina doceamur:

*γαστέρα μισήσεις θεός, ἢ βρομίατα γαστρός.
 εἶνεκα γὰρ τοῦτων σαφροσύνη κλέεται.*

Iure iniussa Deis hæc ventris vassa vorago est.

Temperat à nullis turpibus illa sibi:

Atque vt summam dicam, tot insignia, tot vires, tot spolia, tam seui comites, tam deformis oculorum cæcitas, & ætas minime apta prudentiæ, data sunt Cupidini ab antiquis poetis, ad exprimendam libidinis hominum insaniam vt ni-

hil tantopere abhortere videatur ab ingenuo & bene instituto homine; quæ tamen omnia ita conuersa sūt ad hominum voluptates, vt etiam cum quadam animi suauitate recensatur à nonnullis. Hoc mihi persimile sanè graui aliquo morbo laboranti contigisse videtur, cui propter Romachum pessimè affectum, vel in deterrimos humores pharmaca ipsa vertuntur. Hunc igitur ad deterrandos homines à turpitudine introductum, pro Deo coluit vulgus mortalium: cū non intelligat Deum beneficentiæ, liberalitatis, temperantiæ, & omnis probitatis atque humanitatis esse autorem; at Cupidinem hunc vulgarem Deum bella, rixas, contentiones, dolos, inuicias, honoris facultatumque iacturam habere perpetuos comites. Quare præclare scripsit poeta ille in his vers.

*τίς θεὸν εἶπεν ἔρωτα; θεοῦ κακῶν οὐδὲν ὄρωμα
 ἔργον, ἀλλ' ἀνδρῶν ὀπωκία, καὶ τι μενδίαται.
 ἢ θεὸν ἐν πελάγους κατέχει ἕϊσος; ἠὲ δ' ἀπὸ
 τῆς θεοδιδλήτου σκύλα μαιφονίης.* (ca)

Quis prior esse Deum mortalis dixit Amorem?

*Sanguine letatur, sunt bona grata Deo.
 Nonne enssem manibus precatum sustinet? ecco*

Ceribus è multis quot rulis exunias.

Idcirco Apollonius Rhodius omnium malorum fontem & originem Cupidinem putauit, quia propter lasciuam iustitiæ contemnatur, omnesque exoriantur iniuriæ, vt est in his lib. 4.

ἄλλοι ποῖοι; μέγα πῆλα μέγα σύζος ἀνδρά-
ποισιν.

Ἔκ σθένος οὐλόμεναί τ' ἐπίδες; σοναχαίτε γό-
οιτε.

Ἄλγεατε.

Supplicium crudele viris, ac poena Cupido;

E te sunt rixa, certamina bella, querela,

Et dolor.

Quid est enim nostris temporibus, quod non per scorta & lenones, & meritorios puerus obtineatur? multae sunt ciuitates, multa regna, multa prouinciae per hunc infanorum & furiosorum Deum deuastatae. Nam quod ciuitates arma ceperunt ob raptas mulieres? quod feminae patriam & parentes hostibus prodiderunt propter hunc furorem? quot mariti vxoribus, aut contra illas maritis ob hunc ipsum preclarum Deum infidias tetenderunt? quod filij à matribus fuerunt trucidati? atque ut vno verbo dicam, nihil est prope nefarium, impium, temerarium, Cuius cupido non sit autor. Quare nemo sapiens haberi iure potest, qui Cupidinem laudibus extollat: nemo non infelix, qui eius cupiditatibus obsequatur. Quippe cum talia consilia Medae aliquando aduersus parentes & patriam & seipsum in mentem intrusit, cum illa ita secum diceret conquerens de futuris Iasoni periculis.

τίσ' ἔστιν ἄν κενὸν αἰμι πέλοιο
κένος ὅτε ζωῆς ἀπαμείρεται ἔρρωτα αἰδώς.
ἔρρωτα ἀγλαίη.

Quid tibi tunc animi cum vita excesserit ille?
Cede decus, discede pudor, procul omnis honestas.

Nam Cupido rē ipsa multorum malorum, discordiarum quae occasio sit imprudentibus exterarum & domesticarum, velut ostēdit Sophocles in Antigone in his

ἔρος ἀνὴκατε μάχαν
ἔρος, ὅς ἐν κτήμασι πίπτεις.

ὅς ἐν μαλακασί παρταίς
γενιδός ἐννουχέις.

φοιτᾷ δ' ὑπερπόντιος, ἐν
τ' ἀγρονόμοις οὐλαίς.

κῆρ' ἔτ' ἀθανάτων
φύξιμος ἡδεῖς.

ἔθ' ἀμερίαν ἐπ' ἀν-
δράπων ὁδ' ἔχων, μέμηγερ.

δου χαλδικαίων κ' δίκους
φρένας παρασπᾶσ' ἐπὶ λάβα.

σὺ καὶ τὸ δε νεῖκος ἀνδρῶν
ξύνυμον ἔχεις παράξας.

ἠκάδ' ἐναροῆς βλεφάρων
ἡμέρας βλεκτρῶν.

νόμφας τῶν μεγάλων
παρέρπος ἐν ἀρχαῖς
θεσμῶν ἀμαχος γὰρ ἐμὶ
παίξει θεός ἀφοδ' ἴτα.

Amor insuperabilis pugna.

Amor, qui opibus incidit:

Qui in mollibus genis

Puella pernoctas.

Incedisq; super mare, &

Per Pastoralis aulac.

Te neq; immortalium fugerit quinquam;

Neque mortales inter

Viros, habens vero insanit.

Tu & iustorum iniustas

Mentes facis per detrimentum.

Tu & hanc contentionem virorum

Consanguineam continēs perturbas.

Vincit palam ciliorum

Desiderium pulchra

Nympha, magnarum assessor in imperijs

Legum, inuictus enim illudit Deus Venus.

Quamuis illud magis verum est, quod non

malus est Cupido, sed occasio potius facinorosis

& perditis hominibus male agendi, qui suopre

ingenio mali sunt ut scripsit Archias in his car-

minibus.

ἔχ' ὁ ἔρως ἀδίκῃ περόπων γένος, ἀλλ' ἀκόλα-

σος

Ἰυχᾶς ἀνθρώπων ἐστ' ἔρρωτή πρόσσσις.

Nullum Amor offendit, prauius occasio sed fit

Mentibus ille hominū, quos mala multa iuuat.

Neque enim vilis est animi affectus à Deo.

optimo inutiliter concessus hominibus sed vel

ad exercendas virtutes, vel ad res naturae neces-

sarias: quare ut preclare ille inquit poeta, cum

quis modum excesserit in animi motibus, illis-

que nimis obsequitur, ipse sibi fit hic Deus,

cum voluntas cuiusque inordinata, & inconsi-

derata cupiditas. fiat Cupido, ut est in lib. 9.

ἔρρωτος ἡδὲ θυμὸν ἀνδρῶν ἀνδρῶν ἀνδρῶν

ἔρρωτος ἡδὲ θυμὸν ἀνδρῶν ἀνδρῶν ἀνδρῶν

ἔρρωτος ἡδὲ θυμὸν ἀνδρῶν ἀνδρῶν ἀνδρῶν

ἔρρωτος ἡδὲ θυμὸν ἀνδρῶν ἀνδρῶν ἀνδρῶν

ἔρρωτος ἡδὲ θυμὸν ἀνδρῶν ἀνδρῶν ἀνδρῶν

ἔρρωτος ἡδὲ θυμὸν ἀνδρῶν ἀνδρῶν ἀνδρῶν

In mentes, illasq; domat, seque imprimat alitè.

ATQVE de fabulosis ad Cupidinem spectantibus satis, nunc quid sub his, lateat serij inuestigemus. Quod omnium Deorum auquissimum Cupidinem crediderint. id significare visi sunt, quod sensit Empedocles, quòd res prius inter se confusas amicitia & odium inuicem disceuerint, cum illæ per se sine his nihil gignere possint. Nam tamen Thales aquam rerum omnium principium posuit, aptissimam sane gignendis rebus & accommodatam materiam, tamen nihil ex illa simpliciter gignitur sine hoc artifice, siue amicitiam, siue matrem, siue maris vice surgentem, siue calorem quis appellauerit, vim diuinam scilicet res adortum euocantem neque illud sane verum est, quod dicitur ab eo poeta.

ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδαρ καὶ γαῖα γένοισθε.
 Vos aqua, vos tellus fratis protinus omnes.

Fieri enim non potest vt hæc sola sint elementa, in quæ composita dissoluuntur: Vel ex his solis composita sint omnino inutilibus, sed diuiniore principio careant. Quid ergo nihil aliud, vt dicebam, esse cupidinem antiqui senserunt, nisi illud quod Empedocles, vim similitum diuinam coire & coallescere cupientium, vel vt melius dicam, mentem diuinam quæ has ipsas motiones ipsi naturæ inducat. Idcirco alij multos parentes, tribuerunt Cupidini: alij cum primum illum apparuisse in mundo architectando putarint, ex illa informi materia natum dixerunt. Alii Veneris filium crediderunt cum Venus sit desiderium, vt diximus proceatend in rebus naturalibus, quod nascitur e symmetria corporum, & ex aeris temperie. Nam quod de Poro & Penia fabulosè dicitur, quòd è tam diuersis parentibus natus sit Cupido, etsi potest ad has ipsas res accommodari, tam è ad mores magis videtur spectare: siquidem auaritia non magis ex insignibus opibus fit cum à viro parum prudenti & prope ebrio possidentur, quam ex inopia, & rerum omnium penuria. Hic deinde ab vniuersa rerum natura ob effrenatam singulorum appetentiam quasi personatus indutus est. Hunc alatum, fixerunt ob inconstantiam mortalium in rebus eligendis ad melius alatus dicitur, quia diuina bonitas velocissima conuolat ad res naturales gubernandas. Vel si ad animorum affectus, libidinisque desideria transferatur, huic Deo neque vllam lenitatem, neque vllas alas antiqui iure tradiderunt, quippe cum suauissimum poeta Eubulus illi mirificam quandam constantiam tribuat in Campyone ita scribens:

τις ἦν ὁ γράφας πρῶτος ἀνθρώπων ἀρεῖ
 ἢ κηραλασθεῖσας ἐρωθ' ὑπὸ πτεροῖ;
 ὡς ἔδει ἢ δει πλὴν χειρὶ θύνας γράφει.
 ἀλλ' ἦν ἀπειρος τῶν τράπων τε θεῶν.
 ἔστι γὰρ ἕτε κέρως, ἕτε ράδ' ἰος
 ἀπαλαχθῆναι τῷ τρέφοντι τὴν νόσον,
 βαρὺς δὲ κομιδῆ πῶς ἂν ἔχον πτερὰ
 τοιοῦτο πρᾶγμα λήρος ἦν, κἀν φησέτις.

Quis omnium prior vixerem pinxit, ane
 Alatum amorem pinxit in cera prior &
 Hirundines solum sciebat pingere

Non ille mores nota, aut mentem Dei.

Nec est enim leuis, nec est is, qui celer

Morbum seipennis euolat prae cordijs.

Ille nec alio sunt, sed hunc nuge leues.

Hinc sagittas tribuerunt, ob supplicia quæ infanti patiuntur, cum potius ob mirificam diuine mentis celeritatem quæ per omnia transfunditur, & acutissimè penetrat, magis illi conueniant. Tunc cæcum Cupidinem dixerunt ob turpitudines, quæ ab hominibus dignitatis suæ obliuiscuntur: cum illud potius ad diuinorum consiliorum mirabilitatem spectet, ad quæ cognoscenda cæcum est & infans prorsus humanum genus, cum nulla vis humani ingenij possit rationem diuinæ administrationis percipere. Si cæcitas illa ab libidines hominum transferatur, quo pacto non rectissimè excogitata est? aut quo pacto non paruum infantis est existimandus, qui neglecto consilio rationeque, & gloriæ splendore, omnium iniquitatum & turpitudinum autorem seletur? aut qui ommissis rebus diuinis, & legibus naturæ posthabitis, ad impuras voluptates stulte feratur, quæ visum debilitant, nonne & stultus & cæcus & infans est existimandus? Idem Deus nudus fingebatur, ad explicandam turpitudines libidinosorum: quod tamen ad res diuiniore translatum immensam summi Dei liberalitatem & munificentiam significat, quia sine furo & fallacis mēs diuina prouidet rebus humanis, cum nihil omnino inde expectet se commodi relaturam. Cum igitur Cupidinem diuinitus in res humanas transfundi putarunt, meritò optimum & pulcherimum Deum esse dixerunt & antiquissimum, cum Dei benignitas sempiterna sit, at tunc primum nobis cognita est, cum mundum creauit, quare cum chaoticus fuisse dicitur: hanc ab hominum cupiditatis secerentes. celestem Cupidinem appellauerunt. At qui in parte animi nostri rationis expers sit, cur non erit potius furor & infania quam Deus vocandus? nam Phocylides etiam illum Deum esse negauit, affectumque huma-

ἴσθαι εἶναι ἀσφαιρῆσαι, οὐ γὰρ ἔσθαι θεὸς εἶσι, πάσσαδ' αἰδῆλον ἀπάντων.

Non Deus est amor, ut suspicorunt ποκία σμῆα.
At nunc de Gratijs dicamus.

De Gratijs. CAP. XV.

GRATIÆ, quæ vocatæ sunt à Latinis, à Græcis Χάριτες, aliorum parentum filia ab alijs scriptoribus creditæ sunt. Hesiodus in Theogonia illas ex Eurynome Oceani filia, & à Ioue natas esse tradidit in his versibus:

τρῆς δ' εἰς αἰεὶ εὐρυνόμῃ χάριτας τέκε καλλιπάρηους,
ἠΰεσσαν δὲ κόρη πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
ἀγλαίην, καὶ εὐφροσύνην, θαλίην τ' ἔρατεινήν.
Tres sibi & Eurynome Charites parit, edita magno.

Oceano forma præstanti & corpore Nympha, Euphrosynen, atque Aglaiã, Thaliãque, decoram.

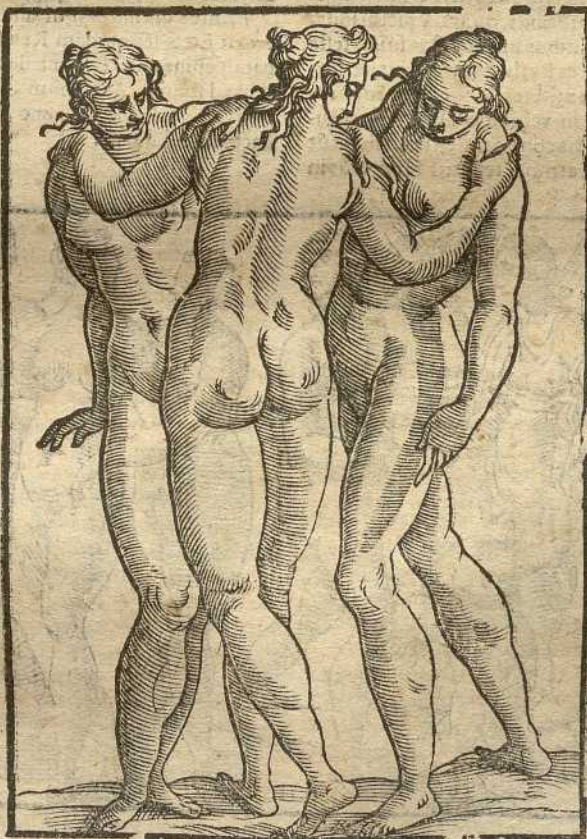
Orpheus verò in hymno quodam in laudem Charitum composito non Eurynomes, sed Eumoniæ & Iouis filias esse ait in his.

δεῦτε μοι ἀχάριτες μεγαλήνομοι, ἀγλαδίμασθουγατέρες ζήνοσε καὶ εὐνομίης βαθυκόλου, ἀγλαίητε, θαλίη, καὶ εὐφροσύνη πολύολβε, χαρμοσύνης γενέτειρα.

Huc agite Charites celebres, veneranda progenas De Ioue prognatas. Eumoniã, parentibus olim.

Aglaiã, Euphrosyneñ, Thaliãque, Splendidã: clara Latiia maires.

Alij Iouis & Autonoes illas filias esse tradiderunt, nominaruntque Pasitheam, Euphrosiuen, & Aegialen. Antimachus. Antiquissimus poeta illas Aegles & Solis filias esse censuit. Ac alij duas tantum putarunt, Clitan & Phaenam: Alij Auxo & Hegemonem, ut ait Pausanias in Bæo-

itis. Fuit Sualda etiam à nonnullis inter Gra-
tias numerata. At communior tamen fuit senten-
tia quòd tres fuerint, vt in eo versu testatur Me-
leager: *τρεῖσά μὲν χάριτες, τρεῖς δὲ γλυκυπέθεοι*
ἄρα.

Sunt triplices Charites, tres Horæ: casta & vtraq̃.

Iunguntur vna ferè semper à poetis, vt iun-
xit Horatius in quarto carminum :

Gratia cum Nymphis, geminisq̃ sororibus audet

Ducere nuda choros.

Harum vnam cæteris sororibus iuniorem
Aglaiâ Vulcani aiunt fuisse vxorem, vt eo ver-
su indicatur :

ἀγλαίαν δὲ ὁ ἠφαισὸς ποίηται ἄκοιτιν.

Aglaiam facit vxorem Vulcanus at ipsam.

Omnes tamen scriptores Veneris alleclas pu-
tarunt Gratias, quoniam de habita non parua
fuit disputatio, siquidem alij nudas, alij indutas
fuisse voluerunt. Paus. in Bœoticis Gratias anti-
quitus tam à sculptoribus, quàm à pictoribus,
& à poetis cum vestibus introductas fuisse testa-
tur: quarum artifices Pythagoras Parus, & Bu-
palus, & Apelles extiterit; & Socrates Sophro-
nisci illas indutas in vestibulo arcis Athenien-
sium collocavit. His comas pulchras tribuerūt
antiqui, vt in hoc carmine testatur Homer. as in

hymno in Apollinem :

αὐτὰρ εὐπλοκάμοι χάριτες, καὶ εὐφρονες ἄρα.
Fulchricoma Charites, & lata proinus Horæ.

Horatius prætetea in libro primo carminum
illas soluisse zonas inquit, cum frustra zona sine
vestimentis portari soleat, quæ cingulum est ve-
stium cum inquit :

Feruidus tecum puer & solutus

Grætzonis, properentq̃, Nympha.

Illæ igitur cum vestibus operirentur antiqui
rus, vel quia turpe esset aspectu nudas mulieres
sine vestibus conspici, vel quia bruma frigora
formidarent, inciderunt in recentiores tanquam
in latrones, à quibus spoliatae sint : & aufugere
denique ex orbe tetrarum sunt coactæ, vt præ-
clare inquit ille poeta :

ἔχετο μὲν πῆσις μεγάλη θεὸς ἔχετο δ' ἀνδρῶν
σωφροσύνη χερσὶ τέσσι' ἄφιλεζήν ἐλιπον.

Ipsa fides perijt magnus Deus, ipsa virorum

Ei probitas : terram diffugiunt Charites.

Primus omnium mortalium Gratijs templū
erexit Eteocles quidam Rex Orchomeniorum:
nam sapius ad Orchomenios has lotum ire so-
litas ad fontem Acidalium dixerunt antiqui, vt
testis est Strabo libro nono, atque de Gratijs
hactenus fabulosè.

DICUNTUR Gratia filia esse Iouis & Eurynomes, quod nihil aliud significat, quam fertilitatem agrorum, frugumque abundantiam: nam *εὐρύνομος* late significat, at *νόμος*, legem, hæc nimirum agrorum vberitas non nisi pacis beneficio provenit, quod ipsum significat etiam Eunomia: ubi enim leges & aequitas dominantur, cessatque vis, & latrocinia, & direptiones alienarum rerum; tunc agri ridet, domus lætantur, templa Deorum immortalium iucunda sunt, omnibus que rebus ornamentum accedit. hoc tamen munus non est solius Eurynomes, aut Eunomiae, aut Autonoes, quod nomen prudentiam significat: sed etiam Iouis. nam humane facultates nullæ sufficient ad Gratiarum procreationem, cum diuina clementia opus sit, & aeris temperie optime affecti. Id enim senserunt illi qui Solis & Aegle Gratias filias putarunt, cum nihil sine diuina bonitate, Solisque calore nasci crediderint. Est enim profecto Sol omnium elementorum gubernator, & cuius vi radiorum vberitas agrorum & omnium rerum motor exoritur. Sicut illa res coniunctæ sorores credite, quia triplex est utilitas agriculturæ, & cultu agrorum scilicet, arborum, & animalium: quare illa nomina merito data sunt Gratijs. Est enim *δόλεια* antena arborum pullulatio, quippe cum *θάλλειν* pullulare significet, unde Thalia ducta est. Aglaia splendor est, & Euphrosyne lætitia. quæ ex agrorum cultu & vberitate dominum afficit. Hanc Aglaiam Vulcani uxorem dixerunt, quia splendor etiam sit & singulis artibus proveniens. alij Paphiam unam Gratiarum pro Aglaia esse dixerunt, quod ad gregis aut iumentorum huc illic curstantium lætitiâ spectat: nam *δέειν* currere significat, *πάντη* quouis. Iste dictæ sunt beneficiorum Deæ, quoniam siue fertilitate agrorum nemo diues, nemo munificus esse potest. Duæ illarum nos respiciunt, cum una auertatur, quia multiplex est messis & terræ liberalitas, quæ tantum frugum acerrum pro exiguo seminum cumulo reddiderit, si cæli clementia patiat. Neque placet illorum sententia, qui dicunt pro acceptis beneficijs duplicem gratiam referri conuenire: quoniam viri boni multiplicem referunt: at mali non modò nullam, sed iniurias plerumque pro acceptis beneficijs faciunt. quidam enim cum gratias referre nolunt, tum demum se liberos fore arbitrantur, si aliquam itæ simulationem inueniant. atque is non vir bonus plane est, sed gratiarum venditor & mercator, qui facit beneficium ut duplex referat. Has virgines putarunt, quia honestissimum est lucrum & rebus prædictis, neque tamē

nudas omnino illas esse concesserim, quia nemo nisi ipsanus, aut Deus optimus, & omnium pater, nulla spe oblata est munificus. nam quæ in Deo laudabilis est munificencia & liberalitas, illa stultitia est in homine, nisi cum prudentia fuerit coniuncta. Vocatæ postea sunt Charites non solum illæ superiores; sed omnia que iucunda videntur, gratias continere, quasi lætitiâ, dicta sunt: ut in his inquit Musæa:

*πολλὰ δ' ἔκ μελέων χάριτες βέρονι δὲ παλαίοι
τρῆς χάριτας ἑύσαντο περικύβηται. εἰς δέ τις
ἢ ρους*

*ὄσθα λῆμος γελῶν, ἑκατὸν χάριτες τρεῖς ἔβλην.
Tres charites prisca falsè dixere fluebant
Nam charites plures & membris: vnus ocellus
Ridens florebat centum, vel pluribus, Heru.*

Quid igitur sibi per gratiarum inuentionem voluerunt antiqua homines ad pacem & ad probitatem hortabantur, quoniam ex his per diuinam bonitatem, quæ semper viris bonis est propensa, omnia commoda, omnes diuitiæ, omnis tranquillitas in humani generis manaret atque ita homines ad studium honestissimum agriculturæ hortabantur. Verum cum iniuriæ & auaritiâ omnia recta consilia subuertissent, omnem que vitæ tranquillitatem, & agriculturæ studium prophassent, has terram reliquisse inquit poetæ: quas cum ad priuata negocia quidam detorsissent, spoliarunt, nudas offenderunt, multisque iniurijs affecerunt, & ridicula quædam de illis consinxerunt, quæ illis explananda relinquimus. Nunc verò dicamus de Horis.

De Horis. CAP. XVI.

DE Horarum parentibus & nominibus nulla est dubitatio, aut certè perexigua: cum omnes propè scriptores consentiant illas è Ioue & Themide natas esse, inter quos fuit Hesiodus qui in Theogonia ita scribit:

δευτερον ἢ γὰρ ἔτο λιπαρὴν θέμιν, ἢ τέκεν ἄρας.

εὐνομίην τε, δίκην τε, καὶ εἰρήνην τε θαλίαν.

αὐτ' ἔργ' ὠρεάουσι κατὰ θυητοῖσι βροτοῖσι.

Inde Themis iuribus dicit sibi quæ parit Horas,

Eunomiaque Dicemque. Iuueni deinde vigentem,

Mariuare quibus curæ est mortalia facta.

Orpheus non solum ex hisdem parentibus, sed etiam verno tempore natas esse dixit in his carminibus.

ἄραι θυγατέρες δέμιδος, καὶ ζηνὸς ἀνακτος.

εὐνομίην τε, δίκην τε, καὶ εἰρήνην πολυδάβει,

εἰρήνην τε, λευκονιάδες, πολυάνθεμοι.

Et Iouis

*Et Iouis & Themidis Hora de semine natæ.
Eunomia, atq; Dice, atq; Irene diues & omnes
Florentis, verna, præs velamine late.*

Pausanias in Bœoticis non hæc, sed alia Horarum nomina attulit longè diuersa: vocauitq; aliam Carpo, aliam Thalloten, alterius nomen non dixit: nam κέρπος fructum significat, δάλλειν pullulare: quas idcirco ἐπικάρπιες siue fructiferas vocauit Aratus in his carminibus:
ἐν τοῖς, ἡέλιος φέρεται δ' ὑοργίδεα πασι
πάντ' ἐνιαυτὸν ἄγων ἡοί' ἐπεὶ τοῦτον ἰόντι
κύκλον, ἀέξονται πάσαι ἐπικάρπιος ὥραι.
*Per duodena redit mundi sol aureus æstra,
Deducens annum, diem cyclo labitur illo
Fructifera semper crescunt, augentur & Hora.*

Has portas cœli seruare dixit Ouidius in primo Fastorum:

Presideo foribus cali cum mitibus Horis.

Has & molles habere pedes, & omnium

Deorum tardissimas, & noui semper aliquid afferre ita dixit Theocritus in Siracusiis.

μυνὶ δ' ὑοδ' ἐκ' αὐτῶν μαλακὰ πόδες ἀγαθὸν ὦραι
βάρδισαι μακάρων ὦραι φίλαι, ἀλλὰ ποδῶναι
ἐρχονται πάντως βροτοῖσιν αἰετι φέρουσαι.

Mollibus hinc Horæ pedibus venere secundo

Post decimum mensem, vi grata tardissimæ: at illæ
Sunt superæ, ac noua ferre solent mortalibus usq;.

Homerus lib. quinto Iliadis non solum portas cœli seruare, sed etiã nubes inducere, & serenum facere cum libuerit, inquit: quippe cum apertum serenum cœlum nominent poete, at clausum tectum nubibus, sic enim inquit:
αὐτόματα δ' ἐπύλει μύκον οὐρανὸν, ὅς ἐρχο
ῖται.

τῆς ἐπιτέτραπται μέγας οὐρανὸς οὐλυμπίας
τῆς,

ἢ μὲν ἀναλλίνας πυκινὸν νέφος, ἢ δ' ἐπι
θῆναι.

*Sponte fores cali p̄tuerunt, numine seruant
Quas Hora: quous cura polus, regioq, superna est:
Nubila qua pellunt, qua inducunt nubila calo.*

Nam Horæ dictæ sunt ἀπό τῆς ὥρας quod custodire significat: illæ enim & cœlum, & humanam diligentiam seruare dicuntur, & fauere diligentioribus ac studiofis.

DICUNTUR Iouis & Themidis filie, quoniam cum hilaritas & lætitia ex agrorum fertilitate sint Gratiæ, Horæ fructus ipsi sunt, quas semper ferè poetæ vna cum Venere, at cum Gratij semper certe coniunxerunt. Hæ igitur iisdem artibus quibus & Gratiæ nascuntur, cum Themis sit æquitas, vt νόμος lex. Νᾶ & Leges, & Iustitia, & Pax, quæ nomina sunt Horarum, si latine proferantur, cultum agris inducunt: cum bella, iniuriæ, contentiones omnia populentur. Hæ igitur nascuntur ex obseruatione rerum diuinarum ac legum ciuiliū, quoniam cum Themis sit æquitas, in animis hominum ab ipsa natura insita, diuinum est

principium, vnde leges originem ceperunt tum Iupiter aeri tempericem impertit, diuina clementia viris bonis scilicet. nam rerum omnium abundantia comes est probitatis, vt annonæ penuria scelerum & impietatis est assecia: neque vllum ferè est speculum illustrius malitiæ vel bonitatis hominum aut diuinæ in nos iræ, quam temporum vicissitudines. Id significare voluerunt antiqui, cum Horas cœli portis præesse dixerunt, quæ pro arbitrio & nubes inducerent, & cœlum serenum facerent, & omnibus temporibus moderarentur. atque vt summatim dicam, nihil aliud per hæc significabant antiqui, nisi quia propter peccata veniunt aduersa. Verum quid essent Horæ, & quod semper cum Gratijs coniunctæ sint, & cur Venerem sequerentur, ex his manifestum esse arbitror, & quod per has proposita rerum omnium copia, quam à Diis immortalibus consequemur, ad probitatem nos hortabantur, & ad Deorum cultum: de quibus hæc dicta sufficiant.

Finis Libri Quarti.

NATALIS COMITIS MYTHOLOGIAE.

LIBER QUINTVS.

Cur Olympica, aliq; certaminum genera fuerint instituta.

PRÆCLARE sanè antiqui fecisse mihi videntur, qui cum humanam vitam videret multis calamitatibus, miserisque circumstantiam, multisque in eodem modis assidue vexatâ, per multa ad excitandos animos iacentes

propè ac defessos ad hilaritatem excogitarent, vt à quotidianis curis aliquantulum relaxarentur, quibus tamen & cum voluptate mores informarentur, & exercerentur vires corporis, & ad religionis cultam vnà excitarentur. Nâ & Comœdia, & tragœdiæ, & multa ludorum genera inuenta sunt, quibus non solum ad corrigendos animi mores instituerentur, sed etiam allicerentur homines ad corporis vires exercendas cum quadam voluptate. Ita enim fiebat vt populus qui spectatum conuenerat, eruditus cum voluptate discederet, cum vitæ moderationem non sine delectatione imbiberet. Atque enim illa fierent animi relaxandi causa, tum in honore Deorum immortalium multa certamina fuerunt instituta, quibus & ad cultum rerum diuinarum, & ad exercendas vires corporis homines excitarentur. Conueniebat igitur ex vniuersa Græcia ingens ad certamina partim spe victoriæ, partim spectandi desiderio, multitudo: vbi post peracta certamina de rebus ciuitatibus vtilibus, & ad salutem vel gloriam totius Græciæ spectantibus, consultabatur. Et quoniam illa certamina ad religionem antiquorum Deorum pertinebât, me operæ precium facturam existimo, isti quibus de causis, & vbi, & quando illa instituta fuerint, & quo pacto agerentur, explicauero. Fuerunt igitur quatuor certaminum genera, Olympia, Pithia, Nemea, Isthmia, quæ celeberrima fuerunt de quibus singularium dicemus, ac primum de Olympicis.

De certaminibus Olympicis. C. A. P. I.

FVERUNT Olympica certamina, quibus cum voluptate ad immortalium Deorum cultum, & ad exercendas corporis vires homines excitabantur, à Dactylis Idæis vocatis primum instituta, vt fama est. Nam ferunt illos fuisse quinque qui ab Ida Cretæ monte in Elidem venerunt, vbi vntus eorum natu maximus Hercules nomine, certamen eursus per ludum fratribus proposuit: quorum nomina fuerunt ista, Pæoneus, Ida, Iasius, Epimedes: atque victorem oleastro coronauit: quæ atbor ab ipso Hercule primum fuit eò ex Hyperboreis deportata. Hercules igitur Idæus primus autor fuit certaminum Olympicorum, & cum quinque fratres fuisset, placuit quinto quoque anno, & quinque certaminum genera diuersis modis celebrari. Quæ quod quinto quoque anno in plenissimo fieret, ita testatus est Aristophanes in Pluto:

ὁ Ζεὺς δὴ τοῦ Πένετευ, κατὰ τ' ἠδὴ φανερός τε
διδάξω
εἰ γὰρ ἐπλούτει, πᾶς ποῖων αὐτὸς τὸν εὐμπίω
καὶ ἀγῶνα,
ἵνα τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας αἰεὶ δὲ ἔτους πέμ-
του εὐμαγείη,
ἀνεκέρυτται τῶν ἀθλητῶν τοὺς νικῶντας, σερα-
νόσας
κοτῆνδου σεράφω, καὶ τοὶ χρυσῶ μᾶλλον ἐχρῶν,
εἰπερ ἐπλούτει.

Iupiter sanè pauper est: quod te palam professò docebo,
Nam si diues sit, quo pacto faciens is certamina
Illic quò Græcos oēs quinto quoque anno coegit,
Per præconem pronuntiauet athletas victores, vbi
coronasset
Oleastro corona? nam magis auro decuit, si diues
is esset.

Fuerunt qui victis Titanibus Ionem ipsum hæc certamina instituisse putarunt, in quibus Apollo

pollo Mercurium cursu superaverit, cum Mars vicisset pugillarum: cuius rei iudicium faciunt Pythicos tibiarum modos, qui salientibus quinque rationibus accinebantur, quod carmen consecratum fuit Apollini, ut membra prodidit Paus. in prioribus Eliacis. Patentur varii tibi. varii modi in certaminibus Olympiis servati: nam propter homines pueri etiam, & pulli equorum, & foeminae, & varia vehiculorum genera in hos ludos admiffa fuerunt: & iudices in singula certaminum genera delecti, pro quorum arbitrio praemia darentur victoribus. Postea vero institutum fuit ut grauioris armaturae cursus peditum admitteretur, quos eum ad rem bellicam non inutilem fore existimabant, in quo certamine primus victor declaratus est Demaratus Heraeus, Quod enim armati currerent, facile licet ex epinicijs cognoscere. Alij singulos ex Idaeis Dactylis singulos ludos instituisse putant, qui quod quinque essent, a digitorum numero fuit vocati. Erant autem ista quinque ludorum genera: cursus, palaestra, discus, saltus, ars pugilum. de quibus ita meminit in eo Epigrammate Simonides:

Ἰσθμία καὶ πυθοῖ, διοσῶν ὁ φιλονοσῆναι. ἄλλα ποδωκέειν, δίσκον, ἄκοντα, πάλιν. Ἰσθμία denuit Diophon & Pythia: disco, Et saltu. & pugnis, & leuitate pedum, Atque palaestra.

In his praemia victoribus coronae proponebantur, atque ingens honor illis habitus est, ut testatur Xenophanes Colophonius in his carminibus:

ἄλλ' ἐὶ μὲν ταχίτητι ποδῶν νίκην τίς ἄροίτο, ἢ πενταθλεύων ἐνθάδ' ἰδὸς τέμενος, παρ' ἰσθμιαῶν ῥοῆς ἐν ὀλυμπίῃ, εἴτε παλαίαν, ἢ καὶ πυκτοσίην ἀλγινος ἄν' ἐχὼν. Εἴτε τι θεῶν ἀθλον, ὃ πάγκριστον καλέουσι, ἢ σοσίνην εἴη κεν πρότερος πρὸς ἀκρά καλέε ποδρῖνην φανερὴν ἐν ἀγῶσιν ἄροίτος, καί τις σιτήην δ' ἢ δημοσίον κτεάνων ἐκ πόλεως ἐξ ἰσθμῶν ὅσι κερμῆλλον εἴη, εἴτε καὶ ἴπποισιν ταῦτα γ' ἀπάντα λάχοι.

Quod si quis leuitate pedum certamina tenet, Pentathlam si quis est ubi sylvae Iouis, Hic prope Pisacas undas ubi surgit Olympus, Sen grauis ars pugilum, sive palaestra iuuat: Sed graue bellum quod dicunt pancration illi: Civibus ad summum mox venerandus erit. Huic dabitur sedes inter certamina prima. Impensa hinc illi publica victus erit. Ex urbe accipiet mox munera plurima, opesq. Atque hac vel celeris consequere tur equo.

Scriptum reliquit Iacius Herculem Alcmeneae filium, at non Idcum Dactylum, Olympia in-

stituisse in honorem Iouis, ut tradiderunt in his attestari Pindarus in Olympiis in epinicio The- roms Agrigentini:

ἦτοι πάντα μὲν Διὸς ὀλυμπιάδα δ' ἔσασεν Ἡρακλῆς ἀκροβιτεῖ πολέμου.

Nam Pisa sane Iouis Olympiadem statuit Hercules Praeludia belli.

Serunt enim Herculem post debellatum Augiam Elidis Regem, qui Solis Iphioxae filius dicebatur, quoniam sibi promissam mercedem ob simibonum purgationem non accepisset, ex Elidis populationibus & praeda certamen Ioui instituisse Olympio, atque illud Olympicum nominasse. Agebatur illud certamen quinto quoque anno, ut dictum est, vel ut melius dicam, quinquagesimo quoque mense, & eo mense, qui Parthenius fuit vocatus, aut ἀπολλωνίος. ut ait Pindari enarrator. Id ubi Hercules instituisset dicitur omnes volentes ad palastram prouocasse, quo nemo cum prodire auderet, fama est Iouem in palaestram conuersum cum Hercule fuisse colluctatum, cum vero pugna diu anceps fuisset, Iupiter, qui esset, se ostendit, atque ita id certamen Ioui gratum fuisse creditum est. Incipiebant Olympia die Lunae decimo quinto trausfacto peractis ante solemnibus ut mos erat sacrificijs, atque per dies quinque agebatur: cum ante id tempus per dies triginta exerceretur Athleta. Scribit Strabo libro octavo Olympia certamina post Troiana tempora incepisse, cuius rei illud facit argumentum, quod nulla de Olympiis mentionem fecit Homerus, cum meminerit tantum de nonnullis certaminibus funebribus. Agebantur igitur hi ludi in regione Etiaesum non procul a Pisa ciuitate, & Alpheo flumine, ut testatur Virg. in 3. libr. Georgico- rum in his:

Sine armenta magis studium vitulosq. iuere: Aut Alpheae voris praelabi flumina Pise.

Erat proposita victoribus corona ex oleastro (nam multa coronarum genera fuerunt in diuersis temporibus & locis: neque omnes ex eadem arbore coronabantur: cum alij gramineis, alij salignis, alij oleaginis, alij laureis vel myrteis, vel quernis coronis, vel apio, vel palma coronarentur) ut patuit e superioribus carminibus Aristophanis, & Plutarchus in Catone Vticensi meminit. Nam Faonius factus aedilis, ut is ait, spectaculum, in theatro edidit ac certamina non ex auro coronas proposuit, sed quemadmodum in Olympiis fieri solet, ex oleastro. Herodotus in Vrania Xerxem Persarum Regem Graeciam

inquasit scriptis, quo tempore agebatur Olympia, qui cum Arcadas nonnulli percunctatus esset, quæ præmia proposita essent victoribus, illique coronam exoleastro respondissent, miratus est magnopere. Ita se habet Herodoti verba: *ἴς δέ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ ἔρω τῶν αὐτῶν ταῦτα. οἱ δ' ἐσφίελεγον ὡς ὀλυμπία διαγοίεν, καὶ θεωροῖεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἰππικόν. ὁ δὲ ἐπειρεταστί τὰ ἀέθλων ἐπισησὶ προκείμενον, περὶ ὅτε ἀγῶν εἴζονται. οἱ δ' εἶπον, τῆς ἐλαίας τὸν διδόμενον σέφανον. οὐκ ἔτι πρὸς ἄλλοις illos interrogavit de his, qui responderent quæ agerent & spectarent gymnica & equestria certamina. Tum rursus quaesivit is, quod præmium illis esset propositum, de quo contenderent: qui responderunt coronam oleaginam, quæ dabatur. Tum dicitur Tigranem Artabani filium silentium continere non potuisse, quin tanquam timidus, an parum strenuus miles diceret, papæ Mardonii, in quorum hominum regionem nos adduxisti, qui non pro diuitiis sed pro gloria decertant. Nam præter superiora ludorum genera mox additi sunt equites armati, qui cuncti certarent. ut ait Pindarus in Psaumide Camerinæ, & multa alia à primis differentia. Pro temporibus enim & negotiorum contingentium opportunitatibus ludrica sunt immutata, cum semper vsus fuerit optimus rerum gerendarum magister. Enimvero non è quous oleastro tamen coronæ victoribus stabantur antiquitus, sed è vocata Callistephano, ut his verbis testatur enarrator Aristophanis, de Aristotelis sententia: *ἐν τῷ παυσανθίῳ ἐστὶν ἐλαία, καλεῖται δὲ καλλιστέφανος, ταύτης δὲ ἐμπάλιν τὰ φύλλα ταῖς λοιπαῖς ἐλαίαις πέρυκεν ἀφίησι τε τοὺς πτόρβους ὡς περὶ ἡ μύρτος, αἱς τοὺς σέφανους συµμέτρους ἀπὸ ταύτης λαβῶν ἠρακλῆς ἐσφύτευσεν ὀλυμπιάσιν, ἀφ' ἧς οἱ σέφανοι τοῖς ἀθληταῖς δίδονται, ἐστὶ δὲ αὐτῇ περὶ τὸν ἰλισσὸν ποταμὸν ἑσφάνου. ἔ. τὸ ποταμὸν ἀπέχουσα, περιωκοδόμηται δὲ καὶ ζυμῖα μεγάλη τῷ θίγοντι αὐτῆς ἐστὶν, ἀπὸ ταύτης ἐσφρον λαβόντες ἡλείοι τῶν ἀθλητῶν ἐν ὀλυμπία τὰς σέφανους. Olima quadam est in Pannethio, quæ vocatur Callistephanus, cuius folia è contrario se habent ipsa natura: atque folia cæterarum oliuarum. Demittit ramos tanquam myrtus conficiendis coronis accommodatos. Ex hac cepit Hercules, atque in Olympicis plantavit, è qua dantur coronæ Athletis. Est verò ipsa circa Hilissum fluvium sexaginta stadiis distans ab ipso flumine, atque circumseptata est. Proposita est magna penâ si quis illam attigerit, è qua capientes Elei Athletis coronas in Olympicis propebant. Hanc & ab Hercule fuisse ita portatam, & ea coronam in**

Olympicis Athletæ confueuisse, ita significavit Pindarus in epiucio Tharonis Agrigentini.

*αἰτωλὸς ἀνὴρ ὑφόδεν
ἀμφὶ κόμαισι βάλῃ γλαυ-
κόχροα κόσμον ἐλαίας, τὰν ποτε
ἴσρου ἀπὸ σκιεραῶν παγῶν ἐνεκεν
ἀμφιτροωνιάδας
μνάμα τῶν ὀλυμπία κάλλισον ἀέθλων.*

*Actolus vir alitè
Circæ comas ponat vi-
rens ornamentum oliua, quam olim
Istri ab umbrosis fontibus tulit
Amphitryoniades.*

Monimentum in Olympicis pulcherrimum certaminum.

Non erit fortasse iniucundum, si summatim & breuiter quantum natura rei patietur, complexi fuerimus varia certaminum genera, quæ diuersis temporibus in numerum celebritatemque olympicam fuerunt admissa, quantum tamen aciem oculorum nostrorum intendere potuimus.

PRIMA igitur olympiade Mars pugilum victor renunciatus est, & Apollo de cursu victoriam reportauit, pro illorum sententia, quia hæc ipsa certamina à Dijs primum fuisse instituta tradiderunt: in quibus. Dii prius se exercuerint, atque in ipsis quinque ludorum generibus. Atque tamen maluerunt vnicum prius fuisse de stadio certamen apud Eleos, ut ait Pausanias in rebus Messeniæ. Prius fuit omnium mortalium Coræbus Eleus, qui victor de cursu renunciatus est in Olympicis certaminibus, quæ cursus consuetudo dicitur aliquandiu perduisse: quippe cum Olympiade quarta Polycrates Messenus vir cetero quin minimè obscurus olympica palma non parum fuerit nobilitatus, atque eadem ratione sexta olympiade palma de stadio data est OEBOTÆ Dymæo: deinde cum Pisæi Eleos vehementer irritassent, quia cupidius contenderent condendi Olympicos ludos auctoritate sibi vindicare, atque exitium illius struxissent, Elei accitis auxilijs Phidonis Argini Tyranni cunctæ Græciæ inuidiosi, ac eius præsidis subnixi ludos octaua Olympiade commiserunt, qua victor de stadio declaratus est Agamedes Tanagreus. at sequenti Olympiade renunciatus est victor de stadio Xenophon Messenus. Perdurauit sicut instituta fuerat Olympicorum ludorum consuetudo ad decimam & quartam vsque olympiadem: nam decima quarta additus est duplicati spacijs cursus, qua Olympiade renunciatus est victor primus Hypenus Pyæus ac sequenti Achantus. Lacon: decima octa-
ua de-

na deinde olympiade cum quinquertionum ars paulatim abolita esset, & luctæ cæteraque ludicra tum denuo fuerunt instaurata; quo anno præmium reportauit de quinquertio Lampidus; & de lucta Eurymbatus Lacedæmonii, & de stadio Demaratus Heræensis. Tertia post vicesimam Olympiade, qua palma tulit de stadio Tearus Hyperesensis, institutum fuit cæstum ludicrum, cuius victor declaratus est Onomastus Smyrneus: victoriâ tulit de stadio proxima Olympiade Damon Corinthius: At vigesima quinta currule certamen etiam institutum fuit, & integræ ætatis equarum cursus, è quo certamen curru victoriâ reportauit Pagondas Thebanus, quo etiam tempore scæmine ad equestrem victoriâ aspirare ausæ fuerunt. Nam cum equestrem victoriâ prima omnium mulierum Cynisca Archidami regis filia consecuta fuisset, de quadrigis vndeicesima olympiade, qua iterum vicit de stadio Chionis Lacon, qui vigesima septima quoque vicerat, & de pugilatu Xenophon Corinthius, deinde reliquæ Macædonum mulieres equos alere in certamina cœperunt: ad quod ludicrum & currus institutus fuerat decima sexta. Postmodo cum equi de sultorij fuissent prætermissi, qui nona Olympiade fuerant instituti, eadem Olympiade in certamina Olympica redierunt, qua palmâ de pancratia adeptus est Lygdamis Syracusanus, at equorum desultoriorum victor declaratus est equa Cranonia Creusidas. Sunt autè equi desultorij, quibus cû ephippijs exercebatur anti qui celeriter insilire ad vsû bellorû. Quarta & tricesima deinde Olympiade, quarta nimirû ab ea qua tertiâ palmâ tulit Chionis Lacô, Pisei cõparatis vndique finitimorû auxilijs regem suû Pantaleontem secuti submotis Eleis ipsis ludis olympicis præfuerunt, cum etiam de ea re non leuis ambitio & controuersia inter nonnullos Græcos fuisset exorta: quod accidit anno quinto, post quam currulem victoriâ reportauit de quadrigis Myron Sycyoniorum tyrannus. tricesima septima Olympiade Elei pro sua sententia nullos veteris memoriæ exemplo, pueros certamina cursus & luctæ instituerunt, & præmia proposuerunt qua Olympiade palmam cursus accepit Eleus Polynices, at luctæ Hipposthenes Lacedæmonius. atque horum quinquertium postea receptum fuit Olympiade tricesima octaua, qua palmam tulit de puerili palæstra & de quinquertio Eutelidas Lacedæmonius. Nam tunc luctatorum prius, deinde quinquertionum ludicrum commitebatur. at illud postea ita reiectum est, vt postero dein tempore

nulli pueri quinquertiones sint admissi. Prima post quadagesimam Olympiade, qua fuit renunciatus victor Philetas Sybaritanus, admissi fuerunt pueri etiam in ludum cæstum, cum cæstus nominaretur claua, quæ plumbeas quasdam pilas lotis bubulis prælongis haberet appensas, quibus decertabatur omni industria, robore, arte, constantia. de sequenti quinquertio palmam Olympicam reportauit Gorgius Eleus, cum tertiam ante istud obtinuisset, cum tibicines & citharædi & aulædi recepti fuissent quadagesima octaua Olympiade, qua declaratus est victor de pancratio Glaucias Crotoniates, reportauit palmam de tibicibus Sacades Argiuus, de citharædis Cephalo Lampi filius. de aulædis Echembrotus Arcas, quinquagesima postea Olympiade, qua palmam tulit de stadio Epitelidas Lacon, iudices de communi nonnullarum Græcarum ciuitatum consensu delecti res Olympicas iudicare iussi sunt, idque muneris duobus iudicibus Eleis sorte ductis, ex ipsa Eleorum ciuitate demandatum est, vt illis curæ esset quò res iustè apteque succederet, dareturque præmia, quibus legitime & pro meritis conuenirent, qui iudices Hellanodicæ dicti sunt, quod idem est ac si dicas iudices Græcorum, cum antea soli Lacones, aut soli Athenienses iudicarent, atque ille quidem binorum designatorum numerus ad multos annos perdurauit. Hi statuerunt primùm vt cursores pueri ante Solis ortum suos ludos inciperet, qui opus esset illos ante meridiem omnino esse absolutos. Nâ cum esset iam meridies, mos fuit vt quinquertiones exercebantur, & illa certamina, quæ dicebantur grauiora. Arrhachion quarta post hanc olympiade, qui duas alias de superioribus pancratiaistis reportauerat, victoriâ est adeptus magna virtute: quippe cum victis alijs aduersarijs vnus relictus sit, cum quo de oleastro certaret, ille eodem impetu pedibus Arrhachionem cinxit, & collum obtinxit manibus, sed cum Arrhachion digitum pedis illi infregisset, iam propè strangulatus animamque efflans, corruit aduersarius præ dolore digiti. Elei cadueri tamen Arrhachionis palmam per præconem derulerunt. Octaua supra quinquagesimâ olympiade palmâ tulit Diognetas Crotoniates, cum sequenti ceperunt prima athletarum omnium statuas suas dicere Dijs, Praxidamus Aegineta, qui cæstibus vicit Olympiade vna de sexagesima, & Opuntius Rhexibius, qui pancratiaistas superauit olympiade sexagesima prima, at quarta post hanc grauis armaturæ cursus, de quo palmam tulit Demaratus Heræensis, accepit est

in stadium cum magno applausu, quia cursus ille videretur esse rebus bellicis peraccommodatus; cum mos esset ut cum sentis etiam decurreretur: vici idem Demaratus sequenti etiam Olympiade, qua Elci & Graeci facti sunt eunctorum oeretas & scutum, atque vici de cursu equorum Cleosthenes Epidamnus, qui non solum suum sed etiam equorum nomen statuae adseripit, cum primus de victoribus equorum statuum sibi erigi curavit. tulit palmam cursus post modo Theopompus Demarati filius, & huius postea filius eodem nomine de quinquericio, ac de cursu puerili Lycius Heræensis, Epicradusque Mantiuensis de pugillatu, sequenti Olympiade Theagenus Thasius de pancratio palmam tulit, cum antea Dromius Mantiuensis prius fuerit, qui sine puluere palmam sit adeptus: consecutus est idem Theagenes tres Pythicas coronas de pugillatu, nouemque Nemiacas, & de mistis pugillatus & pancrati certaminibus decem in Isthmo Renunciabatur autem victores iudicum decreto per præconem in celeberrimo totius Græciæ conuentu cum magno sutorum & ciniam & amicorum omnium applausu, atque septuagesima Olympiade rheda etiam & carpentum fuit introductum ad cætera ludicra. Sequenti postea Cleomedi Astypalæensi erepta fuit palma ab Aedilibus, quod ille in pugillatu metis impotens factus Iecum Epidaurium intermisisset. inde Cleomedes Astypalæam reuersus pueros ad sexaginta in ludo literario oppressit, conuulsa columna robore brachiorum adificium fulciente: mox insequentibus cum lapidibus Astypalæensibus in Mineræ sacellum confugit, in arcamque se inclusit, qua vi reclusa nemo fuit inuentus, ut memoriae proditum est à Plutarcho, & Dioxiippo Corinthio in rebus patriis. Nam parum decorum videbatur iudicibus aduersarium iam victum & prostratum ac supplicè occidere, quod iam plurimum fallaciarum & crudelitatis in hos ludos introduci cœperat. introductum fuit deinde lata lege ut athletæ omnes, eorumque parentes, fratres, gymnasi magistri, concepris verbis super erecti suis testibus iurarent se nihil fraudis esse commissuros, quod minus Olympici ludi rectè legitimeque procederent: quin etiam iurabant se decem menses in ludicris perdiscendis autè consumpsisse. Secunda post septuagesimam coronatus est de stadio Tisicrates Crotoniata, post quem palmam tulit Gelon Gelous, post quem Cæcili filij filius creditur Euthymus, ut ait Silenus Chius in fabulosis historiis. idem Euthymus cæstibus sequenti Olympiade victus

fuit à Theagene Thasio, qui tamen Oseaginus non accepit, quia iudicatus sit aduersarium suum de circumuenisse, cum pugillatus & pancrati palmam appeteret: quin etiam vnum talentum Ioui sagittam thaliam Aedilibus sententia alterum. Butlymoad luendam contumelia: non iam iustus est penderet: quæ Olympias insignis esse potuit clade illa memorabili, quæ nec se sunt res Persarum duce: Marsdonio. Sed quoniam qui virtute non poterat ostentare insignia, atquando & victoria ipsam coram iudicibus largitione reportabat, statutum fuit hac ipsa septuagesima quinta Olympiade de communi omnium Græcorum sententia, ut uonem iudicis Hællonodica res Olympicas diligenter curarent. Illa, quæ secuta est, Olympiade Theagenes Ioui quod erat imperatum talentum dissoluit, at cum aduersario enumerare recusauisset, in pugillatum non descendit, quare & hac & altera Euthymò; pugillatus corona est decreta. Septuagesima septima Olympiade iustituta sunt facta ut iactatis Deo victorijs quin quætionum primum & cursus certamina, deinde equorum committerentur, cum antea & homines & equi eadem die iudicerentur, qua Olympiade declaratus est victor de pancratio Callias Atheniensis, Pancratiastæ sub noctem prodibat, cum non possent ante accersiri, quia dies equiuis & quinquerio absumebatur, quin uero non solum curabant horum certamina præfecti iudices ut omnia rationes & sine fraude procederent, sed etiam ne cui vel ab aduersarijs vel à iudicibus fieret iniuria: ideoque solenne fuit iudicibus pronuntiaturis sententiam de certatoribus iurare se nullam capturos esse pecuniam ob rem iudicandam, sed tamen quibus rebus adducti probarent, aut improbant non esse in vulgus prolaturus ex ijs autem qui fraudem commississent, collecta multatura pecunia in usus templorum remittebantur. Ideo octaua supra septuagesimam Olympiade Pheias Aegineta de medio recedere in usus est, quod esset adhuc adolescentulus, neque vilo pacto par aduersario in certamine luctandi videretur, qui tamen sequenti admissus omnes pueros ludata vicit. qua Olympiade declinus iudex additus est, cum tres de cursu, totidem de quinquerio, reliqui de cæteris ludicris prius iudicarent. Quinta post hanc eapentum & rheda in omne tempus posterum fuit exclusum, cum vtrumque vehiculum fuisset in curriculum septuagesima Olympiade receptum. Sexta & octogesima palmam tulit de stadio Oebotas Cyreneus, at Philes Eleus de ludæ puerorum.

Nona supra octogesimam Olympiade obtigit palma de puerili pugillatu Hellenico filio, de virili vero patri eius Alcaeto Lepreatæ, cum Theantus etiam filius Olympiade sequenti victor de pugillatu sit renunciatus, qua Taurosthones Aegineta à Charmone quidem in lucta fuit prostratus, sed sequenti omnes deiecit, qui in certamè lucta descenderunt Olympiade deinde nonagesima tertæ biugorum equorum integræ aratis cursus deuoè receptus fuit in curriculum, qua vicit Euagoras Eleus. Tertia deinde victor de stadio euasit Eupolemus Eleus. Ac nonagesima octaua cum Eupolus Thesalus vnus ex ijs qui ad pugillam certamè conuenerant, corripuisset pecunia Phormione Halicarnasensem, Prytanim Cyzicenum, & Argetorem Arcadem, qui superiore Olympiade de pugillatu victoriam fuerat adeptus, & ipse & qui pecuniam ceperant cõdemnatus est, quod prius illa corruptela ludorum religionè polluisent. Eorũ itaque multatã exegerunt acriter Elei. Vnadecimesima Olympiade iniunctis ad currum pullis decretatum est, de quo coronam tulit Sybaniadas Lacedæmonius. Iugioris curricula victor euasit Sorades Cretensis, sic. n. fuit publicè renunciatus idcirco illa, quæ consecuta est, cum accepta publicè ab Ephesius pecunia victor se Ephesium prodi maluisset, perpetui exilii condemnatus est à Cretensibus. fuit enim eximie fortitudinis ac roboris Sorades, vt ait Echemenes in rebus Cretensibus, non minus quam Leontiscus aut Sostratus pancratiasta, qui dicti suntacrochestræ, quod summas manus aduersariorum tam fortiter apprehendebant, vt non prius dimitterent, quam elisis digitis confectos & victos dolore intelligerent. omnium tamen athletarum maximè admirabile fuit robur Milonis Crotoniatæ, qui sex palmas Olympicas de lucta fuit adeptus, ac totidem pythicas a iuncto Milonem malum punicum ita manu compressa tenuisse, vt neque qui conaretur posset extorquere, neque id tamè elideret ita peruncto seæ per disco insistere, vt omnes, qui impetu facto detrudere ipsum conarentur haberet ludibrio caput nervo tanquam redimiculo inungebat, deinde intercluso spiritu compressis labiis quanta vi maximè posset, cum vena capitis plurimo intumuisse sanguine, nexum disrumpebat. vbi cubitum lateri admouisset porrecta dextera ac sub lato pollice, reliquos digitos si iunctim intendisset, nemo erat tam fortis, vt vilo conatu, minimum posset à cæteris se iungere. Eodem tempore in tribus duodecim Elei descripti sunt, atque tribus sin-

gula suam dedere ludorum cognitorum. Olympiade sequenti renunciatus est victor de pancratiõ primũ Damon Thurius, ac postea Pyrrhus ludis præfectus præmia tulit de equis. Troilus bigis equorum integræ aratis, vicitque pulorum curru lege postea ab Eleis cautum est post Pyrrhi victoriam, ne quis è præfectis ludorum equos in certamen mitteret in posterum, de stadio iterum renunciatus est victor idem Damon Thurius. fuerunt tamen non nulli qui octauam, tricesimam, & centesimam quartam Olympiadas vacuas memorent, vocentque anolympiadas, quod propter dissensiones Eleorum & Pilaorum iudicia fuerint intermissa. at quinta post centesimam Olympiade palmam de stadio meruit Prorus Cyrenæus. at enim cum afflictæ fuissent res Eleorum postmodo Arcadum bello, & ii parte agri multatam amissis omnibus curiis quæ in hostium potestatem venerant, quarta & centesima Olympiade in octo: tribus redacti sunt Elei, decretumque vt totidem Hellenicæ eligerentur; sed octaua supra centesimam, qua de stadio Polycles Cyrenæus victor est renunciatus pristinus numerus Aedilium decem scilicet vsurpatus fuit. Quarta ab hac iam agebatur olympias, cum Callippus Atheniensis quinquertii coronam precio ab aduersariis auerit, petita est multatum à Callippo, tum etiam ab iis qui cum Callippo consensissent, quam Elei; per Hyperidem Athenas missum postularunt; quod nisi fieret ytebantur lege sacra omnes Athenienses ad olympica ludicra accedere. at Athenienses exoratum miserunt Eleos, quod cum impetrari non potuisset, non prius decreuerunt dissolueret, quam responsum sit ab oraculo Delphico non responsurum esse antequam Eleis satis fuisset ab iis factum. vigesima tertia post centum victoriam de stadio accepit Idæus Cyrenæus, cum sequenti Ladas Aegienis patria palmam tulerit de stadio, qua deleta sunt Græcorum virtute Gallorum acies ac penitus profligata, ita vt nec vnus quidem saluus domum redierit nam Brennus sollicitatis animis Gallorum ad expeditionem contra Græcos suscipiendam ad centum & quinquaginta millia peditum, equitum sexaginta millia & amplius misit. Dux certe ipse copiarum vltro hauisto mero post accepta vulnera dicitur mortem appetuisse. Cum recepta deinde bigæ pullarum & desultorius pulus fuissent, bigarum palmam tulit vicecima octaua Belistiche foemina ex ora maritima Macedoniae, & tricesima prima post centesimam desultorij pulli Tlepolemus Lycius quadragesima

suma post centesimam Olympiade palmam adeptus est de pancratio & pugillatu Clitomachus patria Thebanus, qui de palaestra & pugillatu ad Isthmum antea tulerat, & tres palmas de pancratio Pythico. quarta ab hac Olympiade puerile institutum est pancratium, in quo vicie Phædimus Aëolensis, ex vrbe Troade: sed illud mox fuit ab Eleis repudiatum. sexagesima post centesimam victor de stadio Diodorus Sicyonius est declaratus. decimaquarta postq̄ Eleus, & post hunc Aristomenes Rhodius, & post hunc Protophanes Magnesius palmā tulerūt, atq. post hūc octaua supra centesimā & septuagesimam vicie, coronatusque est de lucta & pancratio eodem die Strato Alexandrinus. secunda & nonagesima supra centesimam Polyctor Danionici Elei, & Sosander Sosandri Smyrnæi filii descenderunt in luctæ certamen: sed cum Damonius impensius optaret filio suo victoriam obtingere, dictus est Sosandrum data pecunia impulisse, vt se facile vinci pateretur. sed vtrorumque parentibus multa indicta est & exacta, cum ab illis noxa fuisset commissa. irrogata fuit multa Sarapioni etiam pancratiastæ prima post ducentesimam Olympiade, qui condemnatus fuit timiditatis pridie quam pancratium committeretur, quia metu aduersariorum solum verterit, quod vni ex omnibus vdenis athletis per omnem hominum memoriam accidisse memorant. vndecima post ducentesimam oleastrum tulit Xenodamus pancratiasta Anticyrensis, cum sequenti coronatus sit Artemidorus Trallianus. Condemnatus est Olympiade decima octaua post ducentesimam Apollonius pugil Alexandrinus, quia ad statutum diem non adijt: neque illi profuit quod vento ad Cycladas se detentum cauatus esset, cum ad statutū diem conuenire oporteret, quorum nomina athletarum legitime data fuissent, Heraclidi igitur coronam intacto Elei ac sine pulnere partam decreuerunt, cum id grauitur ferret Apollonius, in Heraclidem coronam iam capientem impetum fecit, & ad ludorum præfides vsque persecutus est, quæ insania illi magni stetit. octaua post hanc condemnati sunt pugiles deprehensi de eadem palma inter se pacta pecunia societatem coijisse, quare illis multa est imposita: ij fuerunt Didas & Garapammon qui pecuniam dedit, ambo ex Arsinoite tribu Aegypti. Olympiade verò quinta ac tricesima post ducentesimam, qua Mnesibulus de cursu victor palmam tulit, duplicati sunt cum clypeo curricula, cum & alias Mnesibulus Eleata cursor cæteros cursores Olympicos superasset. Atque res

Olympica ita miram varietatem diuersis temporibus sortita est, & quemadmodum res humane omnes sortiuntur, quæ nunquam in eodem statu diutius possunt consistere. Veruntamen ex ijs perspicuum esse posse censeo, quæ genera ludiciorum, & quibus temporibus singula fuerint instituta vel instaurata, & quid iudices spectare oporteret, & quæ præmia proponerentur victoribus. Atque de Olympicis certaminibus hæc breuiter dicta sunt, nunc de Pythijs dicatur.

De Pythijs.

CAP. II.

FERVUNT & Pythia multis annis ante Isthmia instituta, post Olympia, tamen & ea in honorem Apollinis agebantur, cœptaque sunt eo tempore, quo Apollo latronem in Delphis sagittis confixit, qui postea in sepulchro contabuit, quem tamen draconem quidam esse crediderunt, vt dictum est. Alij instituta dixerunt, quia cum artem vaticinandi sit à Pane doctus, qui scitit Arcadibus leges dedit, mox ad vaticinium venit, vbi Nox, deinde Themis responsa dabat, Pythone præfide tunc tripodis propheticæ celo ipse vaticiniorum locum occupauerit. Cum cœpti essent igitur celebrari ludi Pythici, antiquissimum omnium fuit certamen, vt hymni in Apollinem cum tibiis ad citharam cauerentur, & ab ipsis aulecibus. atq. vnijs temporibus & hæc ipsa certamina multam varietatem sortita sunt: quia prius institutum pancratium sine quinquertium, quoniam fama est prima Pythiade, in qua certatum Dei, vicisse Castorem stadio, Pollucem pugillatu, cursu Calaim, armatum Zerem, disco Peleum, lucta Telamonem, Herculem pancratio, qui ramo lauri coronati sunt, vbi primum Pythia sunt ab Apolline instituta, vt quidam putarunt, alij tamen vocata fuisse Pythia crediderunt à loco Pytho nominato, alij ab interrogatione, cum πύθω δαω sic percunctari in qua vicie Pythiade Aechmeas. Parapotamius ceteros omnes pueros pugillatu, ea fuit prima, in qua homines decertarunt, vt ait Pausanias. Altera deinde Pythiade Amphictyones, qui fuerūt his ludis præfecti ab Amphictyone Deucalionis filio nominati, vel vt alij maluerunt ab Amphictyone Heleni filio, qui hunc cōuētum instituit, q̄ accidit quadragesima octaua Olympiade: omnē artē aulecorum repudiari, quia nescio quid triste & insuauē audire, minimeque iucundi omnis canerent. nā elegi & subnebres modo magis hisce tibiis conueniebant, quam vllum lætitiæ genus, vel ludorum festiuitas qui celebrabantur. institutum fuit coro-

narium

narium dicitur certamen ut submotis premiis relinqueretur, cum primum pecunia esset premium victorum. Additus est etiam equorum cursus, qua Pythiade renunciatus est victor Clisthenes Sicyoniunus tyrannus, eademque certamina indicta sunt Athletis, quæ & in Olympiæ erant, lata lege ut soli pueri tum longiore; tum etiam repetito cursu manere certarent. nam sicut dictum fuit, curru etiam in Olympicis decertabatur. Octava Pythiade lege ludorum comprehensi qui assis fidibus canerent, quam coronatus fuit Agelaus Tegeates. Quadragesima Pythiade octava ceptum est certari bigis, è quo certamine victor euasit Phocensis Execetias. Quinta postmodo ab illa Pythiade pullis ad currum adiunctis decertari ceptum est, in quo certamine ceteros omnes quadrigis superauit Orphondas Thebanus. Postea verò sexagesima Pythiade admissum est inter pueros pancratium, & biuges atque iunges pulli, serius quam ab Eleis, quo tempore victor declaratus est Laidas Thebanus: cum pulli postea etiam singuli fuissent admissi. Septima post hæc Pythiade bigæ receptæ sunt, & pulli singuli ad currum, qua singulari pullo Lycormas Larissæus, at bigis Ptolemæus Macedo victor fuit declaratus. in omnibus his certaminibus laurea corona donabatur, sicuti patet è Pindari epinicijs, quæ corona propria fuit illorum ludorum existimata. nam credebatur esse grata Apollini, quia fabulati sunt amatam fuisse ab Apolline Ladonis filiam in illa arborum conuetsam: sed tamen fuerunt nonnulli qui existimauerint quod multo antè quam Apollo Daphnem amaret, instituta sunt Pythia, & antequam laurea reperiretur, vel ex palma, vel ex æsculo coronæ dabatur victoribus, ut ait Ouid. lib. i. Metamorph. in his:

*Instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomita serpentis nomine dicitos.
Hic inuenit qui, cumque manu pedibusve, rotas
Vicerat: æsculea capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat.*

Nam premiis Pythiorum temporibus non erat adhuc inuenta laurus, qua postea inuenta & locus datus est fabulæ, & coronæ victoribus Pythiorum ex illa confectæ. Apparet autem ex Ouidij carminibus non Amphictyones, neque filium Deucalionis, sed Apollinem ipsum præ lætitiæ victoriæ eius certaminis, in quo Pythionem eeciderat, Pythicos ludos instituisse, atque eadem propè ludicra fuisse in Pythicis, quæ erant etiam in Olympicis. alij dixerunt neque palmam, neque æsculum, neque laurum præ-

miis fuisse Pythiorum, sed poma quædam Deo consecrata victoribus donari solita, ut scripsit in libro de coronis Ister. Verum istud accidit, quia & ludicra, & præmia victorum, & tempora, quibus agebantur Pythia, sæpius immutata sunt: nam cum nono quoque anno primum agerentur Pythia, perducta sunt postea ad quinquennium, quia tot Nymphæ dicte sunt Parnasside dona Apollini, eum feram trucidasset, obtulisset. at de Pythijs satis nunc de Nemeis dicamus.

De Nemeis. CAP. III.

CELEBRABANTUR Nemea in sylua quadam ita vocata, quæ fuit inter Phliuntem & Cleonas Achaicæ ciuitates, in Archemori Lycurgi filij honorem, quoniam in illa sylua dicitur à serpente morsus interuisse. Alii dicunt quòd septem duces Argiui opem ferentes Polynici militantes ad Thebas in Lemnum Thraciæ profecti sui correpti in Hypsipylem Lemniâ inciderunt, quæ Lycurgæ sacerdotis Iouis & Eurydices filium Opheltam ferebat. Hæc rogata tanquam perita eius regionis ut aquam ostenderet, dux fuit illis ducibus ad fontem, relicto puero in quodam prato, quem serpens repertum & spiritus circa colulum conuolutus necauit. Duces eò profecti re visa serpentem interemerunt, atque in triennium quodque certamen funebre instituerunt, certabant in illis milites aut milicum filij tantum prius, quamuis vulgus postmodo fuit admissum. Dicitur à Theagene in rebus Aegineticis illa de causa è Lemno in Nemeam confugisse, quod statutum fuerat apud Lemniades ut omne genus marium de medio tolleretur, atque cum mares omnes fuissent trucidati, sola Hypsipyle Thoantem patrem in arca seruauit. Illud cum patuisset Lemnijs, ubi argonautæ essent ab nauigaturi, ipsū dimerferunt in arca inclusū, at Hypsipyle propter pietatē erga parentem capitis condemnarunt. Illa his auditis fugit, atque capta à piratis in itinere Lycurgo diuēdita fuit. Euridice igitur Lycurgi vxore volente Hypsipylem interimere eò mortem filij, atq; Hypsipyle latente in quodam loco occulto hac ipsa de causa, Amphiarus vaticinatus est, eamque indicauit Thoanti ac Euneo quærentibus filijs, quorum opera & ducum Argiutorum beneficio fuit seruata. Fuerunt verò eodem ludicra in his, quæ etiam in superioribus instituta, at victores apio coronabantur, quæ funebis erat planta: idque ad perpetuam Archemori me-

moriam. Alij Nemea instituta fuisse maluerunt ab Hercule, quia Nemeaum leonem ibi occiderit. alij ob Opheltam (vt diximus) quia per propriam mortem in Thebas militantibus Lacedaemonijs vaticinatus fuit: erat enim certamen epitaphium siue faebre, in quo milites aut militum filij solùm primum certabant, quamuis & populus in id postea fuit admissus. alij non ob illum prædictum Opheltam, sed ob Opheltæ Creusæ & Euphetæ filium instituta fuisse Nemea crediderunt, qui iustus fuit à dracone absente Hypsipyle nutrice, cum illa aequatum iuisset, quod ab illa quam Argiui petuerant. Instituta verò sunt illi Nemea ad Hypsipylæ consolationem, quæ etiam à nigris vestibus & lugubribus indutijs iudicibus iudicabantur. Dicitur postea fuit hic Opheltæ Archemorus, quia illi mortem Amphiaræus vaticinatus esset à principio vitæ: nam ἀρχή principium μόρος mortem significat. Coronabantur (vt fama est) antiquitus oliua victores Nemeorum. sed post cladem à Medis captam in honorem cælorum apio funebri planta coronari cœptum est. Dicitur fuerunt Nemea à bobus, quæ Argiui Lunoni erant consecrata, quæ in ea sylua pascebantur. Alij maluerunt Nemeam vocatam fuisse quandam regionem Argiuorum à bobus Iouis & Lunæ ibi pascentibus. Alii à Danaï filiabus, quæ regio fuisset illis in capita distributa. His ludis enim Argiui & Corinthii & Cleonæi homines præerant. Lucianus in dialogo de Gymnasis ita mentionem fecit de singulorum horum certaminum præmijs: Ολυμπιασί μὲν στέφανος ἐκ κοτίνου, ἰσθμίοι δὲ ἐκ πίτυος, ἐννεμεία δὲ σελίνων πεπλεγμένους, πυθοὶ δὲ μύλατον ἱερῶν τεύθεον. In Olympiis quidem ex oleastro, in Isthmijs è pinu, in Nemeis ex apio corona connexa, at in Pythijs mala Deo consecrata victoribus erant proposita. Atque huic certaminum generi apium iure conuenire censetur, quoniam ex occisi à serpente pueri sanguine apium herba nata esse credatur. Non desuerunt qui in honorem Archemori primum instituta fuisse dixerint Nemea, at ab Hercule fuisse in melius correctâ, cum leo qui Nemeum occidisset qui illi postea Ioui consecrauit: & post triennium, tempus peragedis, statuit diem duodecimum eius mensis, qui πάνεμος à Corinthijs, ab Atheniensibus autem βοηδρομίων dicebatur, quia eo mensæ Theseus Amazonas debellauit atque Cretenses demum iudices sunt electi. at nunc de Isthmijs dicamus:

De Isthmijs. CAP. IIII.

SCRIPTUM reliquit Plutarchus in vita Thesei, Theseum ipsum Isthmia in honore Neptuni ad imitationem Herculis, qui Olympia Ioui consecrauit, instituisse: quippe cum illa quæ in honorem Melicertæ fierent, noctu ageretur, & magis iniciandi, quam spectaculi causa constituta; viderentur: quæ instituta fuerunt à Sisypho Acoli filio, vbi Melicertæ sui propinqui cadaver agnouisset, Athamantisque filium honore illò persecutus est. Nò desuerunt tñ qui in Scironis honorem Isthmia celebrari crederent, & ea putarint à Theseo inuenta ad mortem ipsius Scironis expiandam. Alii ob Simin Procurestem Neptuni filium à Theseo cæsum: alij alijs de causis instituta fuisse Isthmia, omnes tamen à Theseo consensere. Quæ dicta sunt Isthmia ab Isthmo Peloponensi, cuius in faucibus ad Neptuni templum ibi celeberrimum quinto quoque anno celebrabantur, Archias autem poeta nomin Neptuni, sed in Palesionis honore Isthmia fieri solita scribit, in illo epigrammate: τέσσαρες εἰ σὶν ἀγῶνες ἀν' ἑλλάδα τέσσαρες ἰσοὶ οἱ δύο μὲν ἀντὶ τῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων. ἤνθος, λιπτοῖς δὲ, παλαίματος, ἀρχεμέροιο. ἄλλα δὲ τῶν κότινος, μύλα, σελίνα, πίτυς. Quatuor in Græcis certamina: quatuor illa sacra: duo superis sunt duo sacra viris. Sunt Iouis hæc, Phœbijs, Palesionis, Archemorijs. Præmia sunt olea, pinea, mala, apium.

Nam tamen in omnibus his certaminibus coronabantur victores coronis superis commemoratis, tamen mos omnibus fuit vt vbique locorum palmam alteta manu gestarent redeuntes, vt ait Pausanias in Arcadicis. ac tantus honor victoribus habebatur, tantaque erat victoriam ciuitatum lætitia, vt multa millia passuum victores ita manibus suorum ciuium portarentur, ne omnino terram contingerent: neque ingredere-tur per portas ciuitatum, vt reliqui homines, sed pontes illis tumultuarii fierent supra moenia ciuitatum: eorumque nomina in foro publico sumpta coluimus incidere. Primus autem Theseus dicitur Theseus, qui cum venisset in Delum palmam victoribus proposuerit, vt ait Plutarchus. Alii non illis de causis instituta fuisse illa certamina memorant, sed ob insensitum Melicertam cum in Isthmum appulisset atque ita rem sese habuisse memorie prodiderunt. Fuerit Inus & Athamantis filij Learchus & Melicertæ, Athamans furor percussit Learchum cecidit, quæ mater in leberè bullientis aquæ iecit, atque ipsa quoque mente capta veritatem Athamantis

per Geranium montem Megarensium fugiens e petra Moluride vocata denique cum Melicerta in mare desiliit. Facta est ino vna e Nereidibus, quae Leucothea vocata est, at Melicerta Deus Palemon: Nereides tripudiantes visae sunt Corinthi Regi Silypho, qui Melicertae corpus ad delphino delatum vidit, atque iussereunt Isthmia celebrari in honorem Melicertae. Alij dixerunt cadaver Melicertae in Isthmum delatum tumulo & exequis carnisse, quare exorta pestilentia in Isthmo respondit Deus nullum esse mali remedium, nisi si exequis ac funebre certamen institueretur in Melicertae honorem. Illud cum per aliquod tempus, fecissent Corinthii, rursus morbus inuasit, atque respondit Deus oportere honorem eius herois perpetuum instituire, atque ista apium plantam tunebrem ac subterraneam proponere. Statutum est postmodo ut pini coronarentur ob affinitatem plantae cum mari. captum est itaque & sepulturae datum Melicertae corpus apud Schœnountiā ab Amphimacho & Donacino viris Corinthiis, ut proditum est memoriae a Thesco in rebus Corinthiis. alij dixerunt in honorem Neptuni haec ipsa certamina consuevisse celebrari at Mûseus in eo libro quē scripsit de Isthmis duo certamina genera in Isthmo celebrari solita scribit, alterum in Neptuni alterū in Melicertae honorem. Fuerunt & alia ludorum genera apud Græcos. ut apud Athenenses Hydrophoria, Delphinium Pythæa: fuerunt & alia alibi prœmia victoribus ut phialæ argenteæ in Siccyone in Pythiis. in Pellene vrbe Achaeis prœmium erat vestis Theoxenis, vel, ut alij maluerunt, vocatis Mercerialibus in Aegina Acacia bos prœmium fuit dirhyraborum poetis, qui praeclarius in Dionysum cecinissent: quod certamen dictum fuit Amphorites: quæ, quoniam non erant valde illustria, rariorque de his mentio fit à scriptoribus, superioribus abunde ut arbitrator explicatis, in praesenti omittimus, nunc reliqua ad institutum opus pertinentia persequamur.

De Mercurio. C A P. V.

MERCURIUM omnium Deorum antiquorum vigilantissimum, ac maximè negotiis implicatum, quippe quem neque per noctem quidem dormire negotiorum multitudo pateretur, Ionis & Maiae Atlantidis filium fuisse scribit Hesiodus in Theogonia:

Ζηνὸς δὲ ἀτλαντὶς μαιὴ τέκε παίδιμον ἑρμῆν,
κρηκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέγεις εἰσαγαβάσα.

*E Ioue Mercurius, Nymphæq; Atlantide cretus,
Est pater superum: compressi Iupiter illam.*

Sic & Orpheus & Hom. in hymnis tradiderunt, à quibus præclare Virg. ea capiens quæ ad genus Mercurii attinent, illum in Cessene Arcadiæ monte natum esse iussit in his: *Vobis Mercurius pater est, quem candida Maia
Cyllenes gel. do conceptum culmine fudit.*

At Pausanias in Bœoticis non procul à Tanagris in monte vocato Corycio Mercurium natum esse scribit, quem postea in Arcadicis scripsit lotum fuisse in Trirena, ubi tres erant fontes in agro Pheneatico, à nymphis religio eius montis quare fontes illi summa religione colebantur, utpote fontes Mercurio sacri. Hunc educatum fuisse in Cyllene monte præterea testatus est Didymus his verbis: *ἐρμῆς ὁ ἐν κυλληνίῳ ὄρει ἀρκάδας ἀνατραφεῖς. Mercurius in Cylleno Arcadiæ monte educatus.* Hunc educatum fuisse inquit sub arbore portulacæ, quæ andrachne dicta est à Græcis, quare illi fuit consecrata. Scripsit Pausanias in Arcadicis ex antiquo Arcadum sermone Mercurium educatum fuisse non procul ab Alpheo fluuio in ciuitate, quæ Acacesium vocabatur ab Acæo Lycæonis filio. Alii Iuonem lac præbuisse Mercurio putarunt, & per quoddam tempus apud illam nutritum fuisse per inscitiam, atque cum lac Iunonis ex eius ore excidisset, dicitur esse facta via lactea, quæ inde galaxia dicitur à Græcis, cum gala lac sit. Alii tamen maluerunt illud accidisse cum Hercules lac lugeret in illius quantum hausisset, quantum non potuisset retinere. Alii maluerunt Opim iustam lac infanti præbere, illud in saxum expressisse quod Saturno obtulerat, ut significauit M. Manilius in his versibus, quo in cælum delapso lactea via facta sit:

*Nec mihi celanda est fama vulgata vetustas,
Nec ollis è niueo lactis fluxisse liquorem
Pectore regina Diuum, cælumq; liquore
Infecto suo: quapropter lacteus orbis
Dicitur. Et nomen causa descendit ab ipsa.*

At enim plures fuerunt Mercurii, ut ait Cicero in lib. 3. de Natura Deorum in his: Mercurius vnus Cælo patre, Die matre natus: cuius oblectum excitata natura traditur, quod aspectu Proserpinæ commotus sit. Alter Valentis & Phoronidis filius, is q. sub terris habetur, idem Trophonius. Tertius Ioue tertio natus, & Maia, ex quo & Penelope Paia natum fuerunt. Quartus Nilo patre, quæ Aegyptij nefas habent nominare. Quintus, quæ colunt Pheneatæ, qui Argum dicitur interemisse, ob eamque

causam Aegypto praefuisse. atque Aegyptiis leges & literas tradidisse. Hi etsi plures Mercurii extiterunt, tamen ad unum Iouis & Maiae filium omnes caeterorum res geste referuntur: de quo etiam mentionem ita fecit Ovidius in Paride, cum illum fingeret alatum:

Constitit ante oculos actus velocibus alis.

Atlantis magni, Pleionesq; nepos.

Quare & nos quae propriae sint singulorum minime solliciti, aut quae inuenta, vel quae educationes, quia negotium ob antiquitatem esset omnium difficillimum, ut in caeteris fecimus, ita in hoc institutum nostrum, persequemur. scriptum reliquit Lucianus in Dialogo. Apollinis & Vulcani, hunc insignem fuisse furem nae cum paruulus esset infans: a Vulcano susceptus, instrumenta fabrilis illi surripuit ex officina, Cupidinem eodem die natus palaestra superavit:

Veneri, quae ipsum ob victoriam complexa fuerat, cingulum furatus est. Ioui sceptrum sustulit, fulmen quoque surrepturus, nisi vim timuisset flammaram. Hunc Mercurium alatum finxerunt, cui gallus, assidebat, quem in sua foria Galenus antiquos inquit pictores & plastas iuuenum formosum sine fuce, ac sine aliquo comitu, vultu hilari, atque acris oculis formasse. Hunc finxerunt antiqui aurea cathena auribus hominum annexa, mortales quocumque collibuisse trahere solitum, sicuti de Hercule dicitur. Qui quoniam praefect gregibus in via, qua Lechraam accedebatur apud Corinthios, aereus sedens expressus est eum altante ariete. Multa porro officia Mercurio fuerunt imuncta, ut testatur Lucianus in dialogo Maiae & Mercurij: siquidem Deorum coenaculum verrere solitus dicitur, & sternere curiam.

curiam Deorum, & Iouis mandata per diem circumferebat, & huc illuc curſitabat. & ante raptum Ganymedem victum Ioui ſubmiſitabat, & per noctem mortuorum animas ad inferos deducebat, & modò palæſtris, modò concionibus illum adelle oportebat, ita vt nullo tempore poſſet quietſcere: quidam iniunxerunt illi etiam bellicas caduceatorum legationes, cū foederum & induciarum illum inuentorem fuiſſe inquam, & ponderum ac menſurarum rerum venalium, & omnium vſum mercaturæ ad lucrum, cum res alienas etiam vſurparit.

horum negociorum quandam partem ita attingit Virgilius in quarto Aeneidos:
Dixerat ille patris magni parere parabat Imperio, & primum pedibus calaria neſcit Aurea: qua ſublimem alis ſiue aquora ſupra. Seu terram, rapido pariter cum ſumine portant. Tum virgam capiti: hac animas ille euocat orco. Pallentes alias ſub triſtia tartara mittit: Dat ſomnos, adimitq; & lumina morte reſignat.
 Huius ſimulacrum Aegyptij partim atra facie, partim aurea & clara conſinxere, quia modò ad ſuperos modò ad inferos adiret.

Caducens illi dabatur cum anguibz geminis mare ac ſcæmina ſcili. et mutuo conexu circumuolutis & concordibus, quorum caudæ demittebantur ad capulum caducei, qui concordia ſecuritatem ſignificabant. Ainnt præterea hunc eodem die natum boues Admeti Regis paſcenti Apollini ſurripuiſſe, & irato eidem ob furum, ſagittasque in eum iaculari paranti pharetram euacuafſe, vt ait Homerus in his:

*ἠὲος γεγονός μεσω ἡματι ἐγκλιάρειν.
 ἐσπέριος βούς κλέειν ἐν βόλου ἀπὸ κλάου.
 Editur hic mane, hinc citharā pulſauit: & idem ſurripuit Phæbo vaccam mox ſole cadente.*

Iſtud autem ita fictum fuit, quia Mercurij planeta, quibus dominatur in horoſcopo, homines facit ingenio quidem promptos & eloquentes, at callidos tamen & auitos & ad fur-

ta propenſos. Fabulantur Batto paſtori cuiſdam Mercurium vaccam largitum eſſe, vt taceret, qui ſolus furtum illud cognouerat. Deinde cūa hominis, fidem vellet experiri muraris veſtibus, duplici præmio pro indicando furto propoſito inconstantiam ac perfidiā Batti cognouit, eumque in ſaxum indicem conuertit, vt ait Ouid. lib. 2. Metamorph. in his carminibus.

At ſenior poſtquam eſt merces geminata ſub illis: Mentibus inquit eum: & erant ſub montibus illis. Riſte Atlantiades, & me mihi perfide prodis? Me mihi prodis? ait: periurag; peſtor a verſit. In durā ſilicem: qui nunc quoque dicitur index.

Alij dixerunt vocem tantum ademptam fuiſſe Batto, atque illum ad oraculum Delphicum acceſſiſſe an liberari poſſet ſciſcitaturum.

& ubi habitaret, cui respondit oraculum:
 Βάττε πρότε κακόν, τό δέ δεύτερον ἐσθλόν
 ερέυσα.

ἔρχο, λείω' ἀλίαν χόραν, ἵπερος αμείναν.
 πρὸς πρότερον δόλον ἐμβαλε κείθει κείθον.
 τερρόν γ' ἦν ὁ τίως, ἢν μισέι πολλήν αθεμιστώσ-
 διάτ' ἀνήρ ἔρξαι, τοῖον τέλος αὐτὸν ἰκέειν.

Butte malū prius, inde bonū à me Batte requiris,
 Linque manū vicinā, pere & longinqua locorum
 Mane dolū linquens primum mea numina serua:
 Præd' iram tertiam sancte, multam odit inique,
 Qualia quisque facit, finem nanascitur idem.

Hunc Deum postea, quia scripsisset ar-
 mentum, tanquam pastorum Deum colue-
 runt antiqui, vt asserit Pausanias in Corin-
 thiācis, quem & greges seruare, & augere
 posse putabant. Quia verò alia per multa fura-
 tus esset, habitus est Deus latronum, vt ait
 Homerus in hymnis:

τοῦτο γὰρ οὐν γὰρ ἐπειτα μετ' ἀθανάτοισι γέρας
 ἔξεις.

ὄρχος οηλητέων κεκλήτεαι ἤματα πάντα.
 Hunc superos inter post hac retinebis honorem
 Latronum princeps diceris tempus in omne.

Memoriae prodidit Zezes hist. 202. chil. 8.
 Autolycum Laerte patrem, qui fuit agnus Vlyc-
 sis, omnium propè mortalium pauperrimum
 artem furandi à Mercurio didicisse, quare di-
 tiffimus postea euasit. aiunt hunc tam peritum
 fuisse latronem, vt eum optimum equum fu-
 ratus esset, asinum scabie corrosum pro illo
 restituerit, effeceritque vt eum recipientes mi-
 nimè id sentirent. atque eum alteri pulcherri-
 mam sponsam rapuisset. animi edentulam, mu-
 cosam, & larnam propè restituerit. atque in
 commutandis mercibus eandem seruabat ra-
 tionem: nam fuerunt qui praestigiatorum ar-
 tem à Mercurio excogitatam dixerint. Hunc
 primum fuisse inquit, qui lyram inuenerit,
 vt ait Paus. in Eliaciis prioribus, quam etiam
 Apollini, eum pax inter illos post furum or-
 ta esset. largitus est. vnde lyra quasi lytra dicta
 fuit premium scilicet pro redimendis. Erat au-
 tem testudo, quæ χέλυς à Græcis vocatur, in
 hunc modum formata, vt ait Lucianus in dia-
 logo Apollis. & Vul. eum testitudinē mortuam
 ad ripas Nilii inuenisset, brachia adaptauit, ac
 ingum induxit, calamosque postea agglutinās,
 & fundo subiecto quodam, ac nouem deinde
 chordas super calamis, tanquam ansulis inten-
 dens, iucundum quid modulatus est. Alij di-
 cunt tetrachordum prius inuenisse, ac linum
 pro chordis tetendisse, quia chordæ nondum
 essent inuentæ, quam dedit Apollini pro fur-

to, à quo accepit caduceum. hanc septem chor-
 darum fecit Apollo ac commodans ad Panois si-
 stulam Iouis & Thybris filij. nam hic lino so-
 luto & adem pro chordas intendit, vnde dictus
 est linum inuenisse.

ID verò eum in monte Cyllene proximo fe-
 cisset, mons Chelydorta vocatus fuit, vt ait Pau-
 sanias in Arcadiis. Atque de hac re ita breui-
 tet meminit Nicander in Alexipharmacis.
 αὐθιγέσαν ἔθηκεν ἐπ' αὐθιγὴν περὲ οὔσαν
 ἐρομῆεις, σαρκὸς γὰρ ἀπὸ νοσοῖσις χέλειον
 αἰόλον ἀγκῶνας δὲ δὺα παρὰ τεῖνατο πέζαις.
 Muta prius fuerat, vocalem reddidit illam
 Mercurius: dempta carne è testudine, fundo
 Brachia bina locat, super his chordasq; retendit.

Quod etiam affirmat Homerus in hymno in
 Mercurium eò carmine:

ἐρομῆς σοι πρότιστα χέλυν τεκτίνεατ' αἰοιδόν.
 Mercurius prior ipse chelym facit arte canoram.

Cum lyram accepisset Apollo, post ea virgam
 illam Mercurio donauit, vt diximus, illam vim
 habentem, vt facit pax inter quosuis ea virga
 interposita conciliaretur. eius eum velle fa-
 cere experimentum Mercurius, inter duos an-
 gues acerrime inter se dimicantes coniecit, qui
 repente facti sunt amici, vnde virga Mercuri
 fuit postea geminis anguib; circumuolutis in-
 signita. Primus enim Mercurius tres fidium
 tonos, acutum, grauem, medium reperisse
 dicitur. Primus astrorum ac siderum cursus
 obseruasse, diesque & annum ad certum ordi-
 nem redegisse: eum astronomiæ & philosophiæ
 autor & religionis Thebanis sacerdotibus exite-
 rit, qui maximè has disciplinas exereuerunt. vt
 testatur Strabo libro decimo septimo Geogra-
 phiæ, & Marcus Manilius in primo libro ra-
 tionem astronomiarum in hisce carminibus:

Tu princeps, autorq; sacri Cyllenie tanti.
 Per te iam cælum interius, iam s'ydera nota.
 Sublimes aperire vias, vnumq; sub orbem
 Et per inane suis parentia finibus astra.

Atque ne plura hic ascribam, multa sunt car-
 mina quibus ille poeta conatur ostendere vniuer-
 solum fundamentum religionis apud Aegy-
 ptios à Mercurio prius fuisse inuentum vna cū
 ritibus sacrorum, rerumque naturalium cau-
 sis. Idcirco fortasse dies Lunæ quartus Mer-
 curio fuit consecratus, sicut primus & septi-
 mus Apollini, octauus Theseo. Eadem de cau-
 sa inter arcaneos illos Samothracum Deos Mer-
 curium à Mnasea connumeratum censuerim,
 quòd astrorum cognitio necessaria sit nauigan-
 tibus. Scripsit Apollonii enarrator solèmia quæ-
 dam apud Samothracas celebrari solèmia, quibus
 si quis

si quis fuisset initiatus, inter turbulentissimas tempestates sequebatur omnino. Atque Vlysseni initiatum in Samothracia ferunt, sed vitæ alba pro tenuis usum fuisse, quippe cum iniantes tæniæ purpureas circa vêtrem innexuerint. Erat autem mos initiandi in Cabiris, atque Deorum nomina, quos nominare nefas erat, ista fuerunt, Axioerus, Axioerfa, Axioerfus. Erat autem Axioerus Ceres, Axioerfa Proserpina, Axioerfus Pluto, quibus quartus accedebat Casinilus, qui erat Mercurius, vti scripsit Dionysius Iornus. Hic idem Mercurius Deorum immortalium cultus & sacra prior instituit, hominesque ad humaniorem vitam reuocauit. quare ita cecinit Horacius libro 1. Carminum:

*Mercuri facunda nepos Atlantis
Qui seros cultus hominum recentem
Vocem formasti, cantus & decore*

More palestra.

Hunc vna cum Hercule palestritis præfatum esse crediderunt; quia cum prudentissimus existeret, non mediocriter confere ad palestram putabatur quoniam cum viribus ubique coniuncta esse debet prudentia. quæ quoniam multa in explicatione infomniorum requiritur, somnia Mercurio consecrata creduntur, vt in his carminibus videtur testari Apollonius libro quarto Argonauticorum:

ἀλλ' ὅτε δὴ κ' ἀκείθεν ὑπεύδια πείσματ' ἔλυσαν,
μνήσατ' ἔπειτ' ἔυρημος οὐρείρατος ἐν νυχίοιο,
ἀζόμενος μαινώσσια κλυτὸν, εἰσατο γὰρ οἱ
δαίμονι νύκτα ἄξιπμάσιος ἠ' ἐν ἀγροῦ
ἀξέεισθαι λευκῆσιν ὑπαιλιβάθεσι γαλακτος.
At ubi soluerunt illo de litore funem,
Nocturna in mentem veniunt infomnia, clarum
Ille colit Maia genitum, namq; vbera visus

Est sibi mulgere, & glebam stillantibus albis
E mamma guttis miscere, & lacte rigare.

Quod etiam inquit Homerus in hymno in
ipsum Mercurium composito:

ληϊσηρ, ελατηρα βοων, ηγητορ ο νεϊρων,
νυκτος ε ποπιτηρα, κυλιδων.

Pradonem furemque boum, cui somnia certa
Rege patenti seruasque fores, noctemque gubernas.

Aeschylus in Persis ipsum inter terrestres
Deos numeravit, quem aduocat cum infero-
rum Rege, & mortuorum in his.

αλλα χθονιοι δαιμονες αγνοι
γητε και ερμην, βασιλευτ' ενερων,
πεμφατ' ενερθεν ψυχωνος φως.

Terrestres casti daemones,
Tellus Mercuri, & inferum

Rex, in lucem animam remittite.

Hunc ipsum Deum triplicem vocarunt, ob
triplicem potestatem quam habere creditus est.
nam marinus & terrestris & caelestis vocatus
fuit, quod illi accidit vel propter triplices vi-
res, quas obtinebat, naturalem scilicet, mora-
lem & rationi obtemperantem facultatem:
vel quia cum Hecate congressus tres ex illa filias
suscepisset.

Neque credebatur quis posse mori, nisi Mer-
curius animam hanc diuinitus corpori alliga-
gatam à mortali vinculo soluisset; quare ita
scripsit Sophocles in Oedipode in Colono:

τηδε γαρμ' αχει
ερμης ο παμππος, ητε νερτερα θεος.

— hac enim Mercurius
Dux est mihi sic inferum ducit Dea.

Quamobrem & Homerus lib. ω. Odyss. non
potuisse prius procos interire inquit, quam
Mercurius animas ex illorum corporibus euo-
casset, vt patet ex his:

ερμης δε ψυχας κυλλινης εεκαλετο
ανδρων μνηστρον, εχε δε ραβδον μετα χειριν

καλην, χρυσειην, τητ' ανδρων εμματα βελγει
ον εθελει, τους δ' αυτς και υπνωοντας εχειρει.

Euocat hic animas Atlantidis ipse procorum
Mercurius, manibusque tenet virgam: euocat orco

Hac animas, alias sub iustitia tartara mittit,
Dat somnos, admittitque, & lumina morte resignat.

At Ouidius Faكتورum lib. 5. hunc pacis &
belli arbitrum & autorem nuncupauit in his:

Pacis & armorum superis, imusque Deorum
Arbiter, alato qui pede carpis iter.

Scriptis Athenienses die decimotertio Lunæ No-
uembriis, quo tempore Choës vocata solemnia
celebrantur terrestri Mercurio consecrata:
atque morem fuisse, vt ex omnibus generibus

femina, vt nomen significat, in ossa misceren-
tur atque coquerentur ab ijs qui per diluuium
fuisse seruati, qui Hydrophoria etiam aliàs
agebant. At nemini tamen ex ea ossa gustare
licitum erat. Credebatur hic idem Deus ani-
mas quæ suum tempus in Elysijs campis ex-
pleuissent, Lethenque bibissent, in noua cor-
pora inducere, vt diximus. Huic Deo sacra
faciebant quicumque periculo capitis fuissent li-
berati, vt ait Pausanias in Atticis. Hic Ionis
mandato Argum occidit, qui Iō in vaccam
versam seruabat. Huic statuæ pro foribus do-
morum ab antiquis erigebantur quia fur crede-
batur cæteros fures arcere, vt ait Aristophanes.
Huius filium Pana fuisse scripsit Anytes in his:
ερμειαν γαρ ανακτα τεκεν νεφεληγερετα ζεις,
αυταρ ου' ερμειας πανατον αγγελαιτην.

Mercurium peperit supremum Iupiter, ipse
Pastorem peperit Panamque Mercurius.

Suscipit Erycem ex Aglauro Cecropis filia,
ex Daira Oceani Eleusinem, Bunum ex Alci-
damea, è Philodamea Danaï filia Pharim, Cai-
cum ex Ocythoe, qui se in fluuium Zareum
deiecit, & dedit nomen Caico Myfiæ flumini,
vt scripsit Chrysermus Corinthius in Pelo-
ponnesiæcis. Polybum è Rhithonophila, Myr-
tilum è Cleobula filia Aeoli, è Nympha La-
donis filia Euandrum, ex Erythea Geryonis
Noracem, Cydonem ex Acacallide, ex Issa
Nympha Prylim, Lycæonem, Cupidinem,
Eudorum, Dolopein, Lates, Audolium,
Erythum, Echionem, Aretalidem. Suscepit
ex Hecira Gigantem præterea, cuius filia Ange-
lice etiam mentionem fecit Pindarus in Alcme-
donte. Multos præterea ex varijs mulieribus
habuit filios, ne singulos recenseam. Hic
Deo vitulus macabatur, vt ait in quarto Met-

Distribuit ille focos totidem de cespite ponit.
Iuum Mercurio, dextrum tibi bellica virgo.

Ara Iouis media est. Macatur vacca Minerva,
Alipedi vitulus, taurus tibi summe Deorum.

Erat illi lac & mel præterea offerri solitum,
vt in his carminibus scripsit Antigonius:
ευκολος ερμειας αποποιμενες ενδε γαλακτι
χειρον, και ρουνησ σπενδομενος μελιτι.
Mercurius facili pastor: munere lactis

Latur: mox & dulcicia mella capit.

Scriptis Callistratus linguas victimarum so-
litas fuisse Mercurio in sacris offerri, vt testa-
tur etiam Homerus in his: γλασας δε εν πυρι
βαλλον, linguas in ignes iecerunt. Erat autem
ultima pars sacrificiorum & finis cum linguas
in ignem iacerent, quam consuetudinem primi
Megareses inceperunt. Nam scriptum reli-
quit

quit Direchidas in rebus gestis Megarensum Alcathoum Pelopis filium ob Chryssippi eodem exulem Megaris in aliam ciuitatem habitaturum agrum ualentem incidisset, ad quem cadendum & alij à Megarensum Rege missi fuerant, & illum ipse cecidit, & linguam eius caesam in peram coniecit, ac rursus cuni ea Megaram se contulit. Deinde cum dicerent, qui missi fuerant, se leonem occidisse, peram afferens eos arguit mendacij: quare cum Rex præ lætia Dijs sacrificaret, linguam postremam aræ impoluit, atque ita manauit ad posteros consuetudo. Quidam tamen senserunt linguam Mercurio dicatam, atque consecrari debere, quia illam conuenit subditam & obtinendam esse rationi ac prudentia: Multa cognomina sortitus est Mercurius, ut Diycæteri, nam Caduceator, Deorum nuntius, Eriogonius, Dux, Propylæus, Fœrensis, Polygius, Promachus, Epimelius, Chriophotus, Acecius, Cyllenijs; Cærus, & quia præfesset mercaturæ, quia vendidi & emēdi rationem prior ostendisset, cum multa dolose uendantur, hunc Deum Dolium dixerunt.

ATQVE hæc de Mercurio fabulose dicta sunt, nunc ueritatem inuestigemus. Fuit Mercurius homo singulari ingenio & sapientia, ut commemorauit Lactantius in libro de falsa Religione: nam tres tantum numeratos fuisse à Mercurio trismegisto scribit, in quibus esset summa sapientia, Uranum siue Cælum, Saturnum, Mercurium. Hic enim literas inuenit, ut ait Zezes histo. 26. Chili. 2. multaque vitæ mortalium commoda excogitauit: quare Iouis & Matæ, cælestis benignitatis scilicet filius creditus est. Nam quemadmodum humanæ est naturæ semper re aliqua indigere: ita diuinæ multis bonis abundare: humanum est semper incommodis vexari, diuinum uexatis succurrere: humanum semper à Dijs aliquid petere, diuinum largiri: humanum accipere, diuinum conferre beneficia. Hæc res fecit ut multi mortalium Iouis filij & diuini homines sint crediti, & in Deorum immortalium numerum relati, quibus templa, altaria, ceremonias, proprios sacerdotes antiqui instituerunt. Ego sane ita cenfeo: antiquos, cum nos ad studium sapientiæ adhortarentur, ista de Mercurio confinxisse, nam cum eloquentiæ & orationis quantitas uis esset uellent ostendere, dixerunt Mercurium esse nuntium Deorum & hominum, per orationem nimirum Deorum uoluntas, & sententia diuinarum legum, & recta animorum

nostrorum consilia, quæ non nisi auctore Deo proueniunt, explicantur. Inde creditus est etiam cæthæ illi aureæ annexos homines auribus quocumque libuisset attrahere. Hunc latronum & impostorum & fraudum Deum putarunt, non solum quia si eloquentia cum malo & flagitioso sit ingenio plurimum obest cæteris hominibus, uerum etiam quia illorum, quibus planeta Mercurij natura in ortu dominatur, ingenia sunt ad furta, & ad omne astutiæ genus accommo data. Nam cum siccus & calidus sit planeta, uersutos & eloquentes facit homines, & ad omnem calliditatem celerimos: quippe cum planeta ipse Mercurij tot habeat motuum uarietates & tergiversationes, quot uix omnes simul reliqui planetæ. Nam modo procedit, modo retrocedit: modo sublimis est, modo depressus: modo celerrimus est, modo stare uidetur: ad quam uarietatem motuum explicandam non amplius ut cæteris citularem motum tantum tradiderunt: uerum ad uoi formam, ut seruarentur, quæ apparent, illi tribuere coacti sunt. Ad huius uel stellæ igitur uelocitatem, uel ingeniorum, quibus dominatur celeritatem explicandam, illi talia uelocitæ & alata tribuerunt antiqui, quæ illum ferrent uia cum uentis: quæ omnia non minus oratori & sapienti, quæ planetæ ipsi conueniunt, nam acutissimum & oratione & ingenio ad res celerrime inueniendas & explicandas oratorem esse conuenit. Hic planeta reliquorum naturæ quibus adhæret se accomodat: quia prudentia in omni fortunæ uicissitudine, & in omni amicitia idem facit. Hunc præferunt eadem causa palæstræ, ut diximus. Dicitur Argum interemisse, qui contra Iouis uoluntatem Io custodiebat, quia uis illa cælestis & ratio, quæ est in nobis, quam Mercurium putarunt, omnes motus surgentes ex illa animæ nostræ parte, quæ propensior est ad iram, placat & componit, omnemque minis ordinatam animi cogitationem mitigat. hæc pars ubi quiescit, Argos potest appellari, cum *αργός* tardus sit ac deses: at eadem ubi excitatur, centum habet oculos: quia si furorem & impetum iræ sequamur, illiusque cupiditati obtemperemus, multa committentur aduersus humanas leges & diuinas. hanc igitur partem trucidat Mercurius, siue ratio animæ nostræ. Et quoniam ex ingenio uersuto, tanquam ex uerberissimo fonte, manat omnis uertas & copia dicendi: eloquentiæ Deū ipsum Mercurium crediderunt. Tribuerunt illi potestatem tempestatum, quia sicuti Dii marini crediti sunt maris tempestates placare, ita

turbulentissimarum ciuitatum discordias & contentiones vis orationis mitigare consuevit: quæ res fecit vt linguæ Mercurio, tanquam illi Deo, qui orationis ornamenta & artificium dicendi primus inuenisset, consecrarentur. Nā hunc & literas, & astrorum cursus primum homines docuisse dictum est, & leges dedisse, quibus homines ad humanitatem informarentur, & nomina rebus imposuit, & instrumenta musica excogitauit, & omnia quæ ad doctrinam eruditionemque spectant, inuenit; quod ita significauit Orpheus in libro de Lapillis, qui cum homines ad studia adhortaretur, ad speluncam Mercurij hortatus est omnium bouorum & commodorum plenam.

*Ὁν δέκεν ἀνδρώπων πεπνυμένον ἦτορ ἀνόγει
ἐς πολυήρατον ἄντρον ὅ πελδέμεν ἑρμείας,
ἐνθ' ὄγε παντοίαν ἀγαθῶν κατέδηκεν ἤμιλον.
αἰψάκεν ἀμφοτέρῃσιν ὀνείατα πολλὰ κομί-
ζων*

*οἷκαδ' ἀποσείχει, προσηυδὼν πολὺδάκρυον ὀϊζύν
At quemcumque virum ducit prudentia cordis
Mercurij ingredier speluncam, plurima ubi ille
Deposuit bona. si at quorum prae grandis aceruus,
Ambabus valet hic manibus sibi sumere, & illa
Ferre domum: valet hic vitare incōmoda cuncta.*

Sola enim sapientia rebus omnibus dominatur, quæ neque villas cœli mutationes, neque fortunæ minas pertinet. Hunc quoniam Deorum nuncium putarunt, non solum pro orationis vbertate, aut pro sapientia, quæ voluntatem Deorum indicaret, acceperunt: sed pro illa diuina vi, quæ diuinitus in mentes hominum infunditur, quæque res humanas omnes mirificè in suo ordine compont, & conseruat. Hanc, vbi somnia in mentes hominum infundere opinabantur, Mercurium somnii præesse dixerunt: vbi rerum nascentium ac morientium vicissitudines intuebantur, idque non sine Deorum voluntate fieri putarent, voluntatem illam ac vim diuinam, quæ ad ortum res perduceret, aut humanas, siue ad inferos deduceret, vocarunt Mercurium: ita vt modò sic ratio animæ nostræ, modò ratio & sapientia diuinæ voluntatis, vnde anima nostra defluxit, Mercurius appellatus. Hæc autem illi fuerunt tributa, quod primus mundum à Deo creatum, & non sine diuina prouidentia gubernari hanc tantam diuersarum rerum mirabilitatem posse conspexisset: omniumque Deorum cultum inter mortales instituisset, vidisset que sine Deorum nutu nullum fieri posse ortum aut interitum. His igitur de causis, quia rerum diuinarum cognitionem ad nos detulisset, Deorum nuncius creditus est. Quod ratio-

nem ortus & interitus diuinitus fieri docuisset dicitur cum Plutone & cum Ioue collocutus fuisse, earumque legum arcana hominibus explicasse: quate animabus mortuorum illum ducem arbitrati sunt, cum alias ad inferos, alias in corpora reduceret. ac de Mercurio satis, vnde de Pane dicamus.

De Pane.

CAP. VI.

PAN vero quem pastorum, venatorumque Deum, & vniuersæ vitæ rusticæ præsidem crediderunt antiqui, cuius filius fuerit non satis constat: quippe cum varius eius ortus à diuersis scriptoribus tradatur; scriptum reliquit Homerus in hymnis Pana fuisse Mercurij filium, & bicornem & capripedem in his:

*ἀμφίμοι ἑρμείας φίλον γόνον ἔνεπε μοῦσα,
αἰγὸπέδην δὲ κίερατα φιλόκορον.*

*Dicite Mercurij mibi prolem, dicite Musæ,
Capripedem, cantus & amicum, deinde bicornem.*

Duris autem Samius in eo libro quem scripsit de Agathocle, Penelopen cum omnibus precis rem habuisse scripsit, equorum congressu Pana inquit natum fuisse. Epimenides verò poeta Pana & Arcadem geminis è congressu Iouis & Callistus natos fuisse sensit: cum tamen Aristippus Pana è Ioue & Nympha Oeneide procreatum fuisse maluerit, Alii Penelopes & Vlyssis filium putarunt alii ex Aethere siue Nereide natum inquit. Achæus poeta è Cœlo & Terra. nec defuerunt qui Iouis & Hybreos siue Inniaræ, vt testatur Isacijs. Pronapis poeta in suo Protocofino natum fuisse Pana cum tribus fororibus Parcis è Demogorgone scribit. Herodotus in Euterpe Penelopes & Mercurij filium fuisse scripsit. vt est in his: *Πάνι δὲ τὸ ἐν πηνελόπης. ἐκ ταύτης γὰρ καὲρμείας λέγεται γενέσθαι ὑπὸ ἑλλήνων ὁ Πάν. Πάνι τὸνο Penelopes.* Ex hac enim & Mercurio Panatus esse dicitur à Græcis. Qui Penelopes & Mercurij filium tradiderunt, illi Penelopen in Taygeto monte armenta patris Icarij custodientem à Mercurio conspectam & amatam fuisse inquit, qua cum alio modò se non potuisset sperare, in hircum pulcherrimum vertitur, cuius illa capta vel amore vel fallacijs, vt diuersi senserunt, cum illo congressa Pana peperit, capite cornuto, barbaque ac pedibus hircinis vt ait Homerus in hymnis. Hunc memorie prodidit Pausanias in Arcadicis à Nymphis susceptum & educatum, & à Sinoe nympha præcipuè, quippe cum vel adultus cum illis assidue versari singatur, vt est in hymno Homeri:

ὅς' ἀνὰ πλάσιν

Δενδρῖεντ' ἀμυδισφοῖτ' ἀ χοροῖθεσι νύμφαις.
Cum placidis Nymphis sylvis versatur in alis.

Atque in his Platonis carminibus dicuntur
Nymphæ fistulæ Panos delectatæ circa illum
tripudiare, Hydrianes scilicet sine aquaticæ, &
Hamadryades :

σιγάτω λάσιον δρυάδων λέπας, οἴτ' ἀπὸ πέ-
τρας

κρουοῖ, καὶ βληχὰ πούλυμικῆς τοκάδων.

αὐτὸς ἐπὶ σύριγγι μελίσδετα εὐκελάδῃ

Πάν,

ὕγρον εἰς ζευκτῶν χεῖλος ὑπὲρ καλάμων.

αἱ δὲ πῆριξ θαλεροῖσι χρόν ποσὶν ἐσήσαντο
ὕδριαδες νύμφαι, Νύμφαι ἀμαδρυάδες.

Conticeant Dryadum colles, fontesq; perennes.

Ἰρσαῖ, conticeant pignora parua gregis :

Fistula dulces canit quia Panos, labra canoris

Humida ut illius addita sunt calamis.

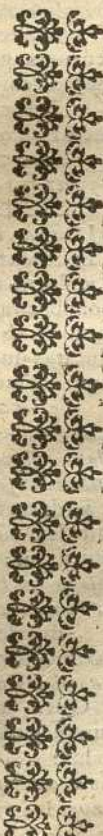
Hunc circa statueris chorum molli pede Nympha.

Hydriades, pariter Nymphæ & Hamadryades.

Hunc igitur Nympharum ducem vocarunt
antiqui, ut apparet ex his carminibus Anytæ :
κρηνοβάταν δῖκερον, νύμφων ἡγήτορα Πᾶνα
ἄζομεθ, ὅς πέτρινον τόνδε κέκευθεν ὄον.

Montiagum eolimus cornutum Pana. ducemq;
Nympharum i cuius saxea structa domus.

Hunc Deum pingebant & sculpebant facie
caprina, hircique cruribus, quamvis illum non
esse huiusmodi censerent, ut ait Herod. in Eu-
teire : γράφουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσιν οἱ ζωγρά-
φοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ πανός καθάπερ
Ἕλληες τ' ἂ γαλμα, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγασ-
κελέα, ὅτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ'
ὁμοιον τοῖσιν ἄλλοισι θεοῖσι. Pingunt vero &
sculpunt pictores ac statuarij, sicuti etiam Græci,
Panos imaginem: caprina facie ac hirci cruribus:
non quia illum huiusmodi esse arbitrentur, sed se

milem Djs cateris. Lucianus in dialogo Pan- & Merc. illi etiam hirci caudam super natibus iniunxit præter hirci nasum & barbam. fama est hunc etiam fuisse Deorum nuntium, tanquam patrem, & greges pauisse, cum amore Dryopis incaluisse, ut eit apud Homerum in eo hymno: *διοιβή ἔρμειν ἐρίουιον ἔξοχον ἄλλων, ἔννεπον, ὡς ὄγε ἀπ᾿ αἰσι θεῖσι θεός ἀγγελός ἐστι καὶ ῥόγ' ἐς ἀρκάδ' ἴνν πολυπίδακα μητέρᾳ μηλον.*

ἐσίκετ' ἐνθάδ' ἐοί τε μένος κυλλήνιον ἐσὶν ἐνθ' ὄγε, καὶ θεός ἄν' ἰσφαρότρικα μὴλ' ἐνόμειν ἀνδρῶν παρὰ θνητῶν. θάλε γὰρ πάθος ὑγρὸς ἐπέλαθον.

νύμφη εὐπολόκαμφο δρύοπος φιλότιπῃ μιν γῆνα.
Mercurius veluti superiorum nuntius ante esse ferebatur, sic nuntius iste Deorum est. *Ἀρκάδιον οὐνιον περὶ τὴν γῆν ἴσφαρότρικον.*
Est sibi sacratum nemus, & Syllenus hic mons: *Ἦν δὲ θεὸς ἐστὶν οὐνιον ἴσφαρότρικον.*
Hic Deus existens ouium fit pastor, & idem Mortali seruit Dryopis calefactus amore.

Hunc altera manu fistulam, altera baculum incuruam gestare solitum dixit Lucianus in Baccho, cui pinus inter arbores fuit consecrata. At Theocritus non unum, sed plures Panes videtur putasse, cum scribat in Amaryllide:

τὰ τοιαῦτα γένος ἢ σατυρὶ σχοῖσι ὄγγυθεν, ἢ πάνεσι κακογνάμοισιν ἐπίσδει.

Es simili genere ortus

Vel Satyris, vel cura retoris Panibus ipse.

Existimant antiqui Pana montium esse Præsides, omniaque armenta & greges, qui in montibus vagantur, in huius esse tutela: quippe cum is ab Arcadibus fuisset in Mænalo monte educatus, quod verò montibus præset, ita testatur Homerus in hymno:

ὃς πάντα λόφον νιφόντα λέλογχε, καὶ κορυφὰς ἐρέων, καὶ πετρήεντα κάρηνα.
Ille nimosa iuga est sortitus, summaque montis. *Εὐλμῖνα: saxosos colles custodit & idem.*

Et de causa Virgilius in primo Georg. Pana custodem ouium & pastorum præsidem appellavit in his:

Ipse nemus linquens patrium, saltusque Lycæi. Pan ouium custos, tua se tibi Mauula cure.

Et inde.

Fortunatus & ille deos qui nouit agrestes. Παναῖς, συλλυμνῶν, ἱερέων, Νυμφῶν, Ἰοφύων.

Quem posse gregis vbera implere existimant, dum fistulam inflaret, ut scripsit Ibcus in his:

ἅπαν φερβομέναις ἱερὰν φάτιν ἄπυε ποίμναις, κρητὸν ὑπὲρ χρυσοῦν χεῖλος ἰεὺς δανάκων. ὄφρ' αἰμὲν λευκοῖο βεβριότα δῶρα γάλακτος.

οὐθασιν ἐς κλυμένον πικρὰ φέρουσι δέμον. σοὶ δὲ καλῶς βωμοῖσι παρισέμενος πάσις αἰγῶν φοῖνον ἐκλασίου σῆθεος αἰμ' ἐρύχει.

O Pan ascendis gregibus custodia fida. Vt lãbra auratis addita sunt calamis. Fistula dulce sonet nime quo munere lactis. Ad Clymeni portent vbera plena casus. Viv tibi caprarum structam mox stabis ad aram, Villosoq; cruror desinet è iugulo.

Fuit etiam venatorum Deus, quem maxime Arcades coluerunt: qui si fauisset putaretur vena toribus, ab illis colebatur à venatione teneris: at si frustra laborasset, scillas in illum coniecerant, ut testatur in his Theocritus in Thalyssa: *κ' ἴν μὲν ταυθ' ἔρφοις ἄπ᾿ ἀν φίλε μὴ τύτε πῶδες.*

ἀρκάδικοὶ σκύλασιν ὑπὸ πλευρᾶσε καὶ ἄμονε τανίκα, μασιδοῖεν, ὅτε κρέα τυτθὰ παρῆν. Illud se facies, scillarum verbera crebro. Mox latus, ut humeros non percutiere reuerfit. Arcadicis, cum parua caro est venantibus illis.

Atque Ouidius in epist. Phedra vna cum Diana Panes & Satyros venantium ita præfides facit:

Sic tibi secretis agilis Dea saltibus adfit. Sylvasq; perdendas præbeat alia feras. Sic faucent Satyri, montanaq; numina Panes. Et cadat aduersa cuspide fossus aper.

Fabulantur Dionysum Iouis filium natum ex Arge nymphæ ex Lyco urbe Crete: raptam, & in Argulum montem deportatam Pana cum Satyris sibi delegisse in miliam, atque eum subiecitset Indiam Pan, & mox Iberiam prius vocatam à flumine, de suo nomine regionem appellauisse Hispaniam. Sed quid venatorum Deum fuisse dicimus: ipsemet Pan fuit venator, ut ait Theocritus in Thyrside:

τὸν πάντα δεδούκαμες. ἦ γὰρ ἀπ' ἀγρᾶς τανίκα, κεκμακὸς ἀμπαύεται ἐντὶ γαστρὸς. — nam Pana timemus.

Venatu ut redijt defessus, fit grauis ille. Memorie prodidit Itacius Pana Deum Echo adamasse, quare eum matitum Echus appellauit Thæretus in his carminibus:

ύλοβάτας, φιλόδενδρος, εἰρεσάλλου πόσις ἠχοῦς.

πανσκοπος, εὐκεράου, μηλοφύλαξ ἀγέλας. Montinazum, custos ouium, cornutus, & Echus. Coniux, cuncta videns, latus & arboribus.

Quam amicam nominauit Archias in his carminibus:

ἠγὰ πετρήεσαν ὄρες, φίλε πανὸς ἐταίρην, αὐτίτονον φθογγὴν ἐμπαλιν ἀσόμενν. Echo saxosam cernis, que Panos amica est.

Ingeniat captos prolinus illa sonos.
 Ex illa filiam Iryngem suscepisse dicitur, quæ
 Medæ dedit medicamina ad capiendum Iaso-
 nem. Hic idem amavit postea Syringa Nym-
 pham, quæ in palustres calamos fuit conuer-
 ta, vt ait Ouid. in 1. Metamorphi.

Panaq, cum prensam sibi iam Syringa putaret,
Corpore pro Nympha calamos tenuisse palustres.

Mox calamis à vento agitatis sonum quæ fa-
 cientibus. Syringis fistulam ex iis fecit, vt ait
 Ouid. Memorant hunc ad montes vocatos No-
 mios, qui non procul absunt à Lycosura vrbe,
 fistulæ modos inuenisse, vbi Molpea fuit vicus,
 & templum Panos Nomii. Fuit etiam à Luna
 amarus, cum in nucum arietem pulcherrimam
 se conuertisset, quod testatur Virgilius in
 3. Georg.

Munere sic niueo lactis, (si credere dignum est)

Pan. Deus Arcadia captam, & Luna fefellit

Fama est hunc cum Cupidine aliquando fuisse
 colluctatum & victum, quare sit coactus Sy-
 ringam nympham amare. Dicunt præterea
 Cererem iratam, Neptuno de quo, vt quidam
 voluerunt, equum, vt vero alii, Heram pepe-
 rit ab Arcadibus vocatam, indicatam Ioui à
 Pane fuisse. Nam cum Ceres ea quæ de raptu
 Proserpinæ contigerunt, audiuisset, aiunt ipsam
 Cererem se in specum abdidisse ibi in Arca-
 dia sumptis vestibus lugubribus, ac lucem vi-
 tasse: quare accidebat vt omnes terræ fructus
 inteterent, ac pestis homines passim conficeret,
 eum Dij omnes ad Cererem querendam missi
 faissent. Pana inter venandum ferunt ad Elaium
 Cererem vidisse ac Ioui indicasse, quam per
 Parcas Iupiter placauit, vt testatur Pausanias in
 Arcadicis. multæ res gestæ Panos commemorantur;
 nam & timorem Gallis Græcorum
 hostibus per noctem immisisse dicitur, cum
 Græciam Breimo diuce inuaserunt, quo illi in
 fugam sunt versi: & Atheniensibus in bello na-
 uali opem tulit, & Medos prostrigauit, vt restat
 Simonides in his carminibus

*τὸν τραχὺτὸν ἐμὲ πάντα, τὸν ἀρκάδα, τὸν κα-
 τὰ μέδων.*

τὸν περ' ἀθηναίων, σὺ γὰρ το μὲν κτλ.

Arcada, capripedemq, in Medos Pana locauit

Me pro Cecropijs gloria Miltiadis.

Hic etiam Typhonem dicitur retibus impli-
 cauisse. Coluerunt Pana piscatores etiam cum
 in locis mari propinquis plerumque versaretur,
 quem etiam ἀλιπλάγκτην siue per mare va-
 gantem Sophocles in Ajace appellauit. Colaba-
 tur in promontorijs præcipue, quæ maris allue-
 bantur. Offerrebat et huic Deo lac & mel in pa-

storum poculis, quod significauit Theocritus
 ita in Viatoribus.

*ἑσπῶν ἀκτῶν μὲν γαυλῶς τῷ πανὶ γάλακτος,
 οὐκ τῶ δὲ σκασιδάς μέλιτος πλεὰ κρητὶ ἐχοίσις*
Pani octo statuat sputantis pocula lactis.

Τοῖς, σφῆψος, cum melle fauos, ceramq, tenentes.

Quare non ritè sacrificabant, qui tauros illi
 immolabant, aut quid aureis poculis lac aut
 vinum offerbant, cum vasa eo metallo supe-
 ris ac cœlestibus Deis, non autem terrestribus,
 vel pastorum curam habentibus, conuenient,
 quod significauit Apollonius Smyrnæus his
 versibus:

*ἀγροτέρων θεῶν εἰμι τίμοι χρυσοῖς δεσπῶσσι
 σπένδετε; πᾶδ' ἰταλοῦ χεῖτε μέδου βρομίης;*

*ἢ γυρῶς ταύρων πέτρι προσδέτε τένοντας
 σεῖσας, οὐ τοῖσι δῦμασι περὶ μέθα*

*πᾶν ὁ παρρηΐης, αὐτοῦλος ἀρνεοθῶνις
 εἰμι ἢ ἐγ' ἑρῶνιου γλευκοπέτης κίλικος.*

*Sunt Deus agræstis, aut his sunt aurea sacris
 Pocula: quo vinum funditis Italicum?*

*Ad potram aut stat taurus conuice ligatus?
 Parcite: non hæc est viciuina grata mihi*

*Pan montanus ego sum, ligneus, ipsaq, vestis
 Pellicea est: mustum e fistilibusq, bibo.*

A T Q V E de Pane Deo quæ fabulosè di-
 cta sunt ab antiquis explicauimus: nunc quid
 Pana esse putauerunt, perquiramus. Lucianus in
 concilio Deorum Bacchum semihominem mi-
 tra ornatum ac ebrium semper ferè, efformina-
 tum, mollem propè infantem, vinum à matuti
 no tempore ad siderum vsque ortum, redolentem,
 hunc deformium Deorum agræstium cho-
 rum inroduxisse scribit; Pana, Silenum, Satyros
 qui agræstes fuerunt homines, & caprarum cus-
 todes, saltationibus dediti, quorum corporum
 formæ ob deformitatem fuerunt insignes. Di-
 ctus fuit Pan, vt alii voluerunt, quia ex omnibus
 Deorum omnium mentes delectauerit cum ci-
 tharam, nuper natus scitè pullaret, vt est in
 his

*πάντα δέ μιν καλέσσκον, ὅτι φρένα πάνιν ἐτερ-
 ψε.*

Panaq, dixerunt, quia cunctos inuenit idem.

At Orpheus Pana vniuersam naturam esse
 intellexit, quippe cuius elementa & cœlum
 sint membra, vt patet ex his versibus:

*πάντα καλῶ κρατερόν, γὰρ θεῶν, κἀσμοιο τὸ σύμ-
 παν.*

*αὐρανόν, ἢ δὲ θάλασσαν, ἢ δὲ γῆρα, παμβα-
 σίλειαν,*

*καὶ πῦρ ἀθάνατον. τὰ δὲ γὰρ μέλη ἐστὶ τὰ πα-
 ρός.*

Pana

*Pana voto magnum, qui totum continet orbem.
Qui mare, qui cælum, qui terras frugiferentes,
Aeternumq; ignem: hoc Panos sunt omnia mēbra.*

Pingebatur Pan cornibus ad cæli vsque pten-
sis, Ignea facie barba pmissa, qua pectus tegeba-
tur, altera manu virgā, altera septē calamorum
fistulā geitabat. erat indutus pelle variis maculis
distincta, cutis mēbra inferiora erant hispida &
horrida atque hirsuta. hinc effectum est vt alij
naturam, alij Panā solem esse putarint, tanquam
gubernatorem & moderatorem rerum omniū,
quem idcirco Panā vocarunt Panā rursus dix-
erunt esse Mercurij filium, quia cum Mercurius
sit vis diuina ac voluntas, vt diximus, quæ res
ad ortum perducit, ac Pan naturalia simplicia
corpora vniuersa illa à diuina voluntate guber-
nantur: quoniam eandem vim cum aliquando Io-
nem dicerent, Mercurium Iouis filium finxe-
runt. Nihil verò est aliud Pan, quam natura ip-
sa à diuina providentia, menteque proficiscens
ac præcreata. Plato tamen in Cratylo videtur
Panā orationem putasse, quæ à Mercurio, siue
ab animi cogitationibus, ratiocinationeque pro-
ficisceretur: atque cum superior pars esset Pa-
nos pulchra, & nomini persimilis, inferior de-
formis, & persimilis brutis. putauit diuinum
ac verum in Diis esse falsum in multis homi-
num. Quod verò ex omnium procorum con-
gressu cum Penelope natus sit, id prorsus ab-
horret ab ipsa natura, quippe cum vasculum
fecundum, quæ semen genitale excipit, statim
claudatur, ita vt neque accipiendo neque emit-
tendo omnino pateat, dum ex vno viro accepe-
rit, donec sætum auxerit & absoluerit. Neque
potest vllum animal è diuersis manibus pro-
creari. At quoniam Pan vniuersa corpora nat-
uræ continet, vt nomen significat, dicitur ex
vniuersis quæ existunt esse genitus, siue ex om-
nibus consistere. Qui Mercurij filium esse tra-
diderunt, Panā nuper natum in pelle leporis
aiunt à Mercurio fuisse inuolutum, & in cælum
portatum, vt testatur Hom. in hymnis:

*Ἰσσοῦ δ' ἐς ἀθανάτων ἔδρας κίε παῖδα καλύ-
πας*

*Ἰσοῦ δ' ἐς ἀθανάτων ἔδρας κίε παῖδα καλύ-
πας*

*Montani leporis vestitum pelle Deorum
Mercurium, superum in sedes pater attulit ipsū.*

Illud sanè significat nihil aliud quam rerum
naturam statim natam celerissimo motu agitari
ceptam. Nam quis nesciat omnia quæ sunt
velocissimo cælorum motu circumdari? Aiunt
præterea hunc à Nymphis educatū fuisse. Tha-
letis Milesij opinionem secuti, quia non solum
humor rerum omnium autor creditus est, vt

ait poeta qui Oceanū rerum omnium patrem,
matrem Tethyn appellauit, sed etiam putatus
est omnia conseruare & nutrire: qui idem Pan
cum omnia postea complexus sit, dux & prin-
ceps Nympharum dictus fuit. At nunc forma
corporis, & cur tale illum finxerint, inquiri-
mus. Pani cornua ad Solis imitationem tradi-
derunt, cum eundem Solem esse crederent. Alij
Pardalis pelle, ac non leporis indutum fuisse
maluerunt, quam formam alij ad stellarum
similitudinem datam putarunt; alij ad terræ
formam, quæ multiplicia animalium, & pla-
netarum genera procreat, fluuiorumque &
montium varietatem mirificam, mariaq; com-
plura, cum alibi & sterilis & arida sit, quibus
rebus tanquam maculis multiplicibus distin-
guitur. Neque aliud sanè partes inferiores Pa-
nos hirsuta significant, quam sylvarum & ar-
borum frequentiam. Caprini pedes repentinos
subterraneos motus, vel, vt alij maluerunt,
terræ stabilitatem, atque mutationes nubium,
quæ sunt in aere, significant. Quamuis alij
Solis naturam per Panā significari crediderunt:
quippe cum putarent pedes esse caprinos, quia
Solis virtus in terra habet pedes. siue funda-
mentum, cum in cælo sit caput. Hunc ge-
nerationis & corruptionis autorem ita signifi-
care videtur Orpheus in eo carmine quod scri-
psit inter cæteras laudes Panos Dei:

*ἄλλ' ἀστέρης ἐφ' ὅσον πάντων τῆς αἰῆσι πρῶτος
Nam tua naturam rerum prudentia mutat.*

Facis rubra æthetis naturam, fistula septem
calamorum, modò ventorum varietatem, mo-
dò harmoniam septem tonorum cælestium si-
gnificat. Huic alij falcem: alij virgam tribue-
runt: qui falcem, nihil aliud esse putarunt, quā
industriam naturæ in amputandis superuaca-
neis, quod & ad generandum & ad conseruan-
dum singula necessarium est: qui virgam, pote-
statem naturæ in rebus omnibus indicarunt,
cum illi quasi sceptrum tribuerint. alij cornua
Pani tanquam Soli tribuentes barbam eius pro-
missam. Solis ipsius lumen esse dixerunt: qui
idcirco habebat fistulam, quia per calorem So-
lis omnes ventorum flatus oriuntur. caprinos
idcirco habebat pedes, vt dictum est, quod ea
vis quæ in omnia corpora per Solem porrigitur,
diuinis corporibus adiuantibus in terræ ele-
mentum peruenit ac desinit. Neque illum alium
quam Solem putarunt, qui montium præse-
dem Panā, & Pastorum & venatorum Deum
dixerunt: Sol siquidem animalibus omnibus
plurimum confert, per quem & pabulorum
vbertas sit, & penuria: quare illum in præto-
ance-

amoenissimo inter suauissimos flores fistula canentem inducit Homerus in his carminibus :

λιγυρῆσιν ἀγαλλόμενος φρενα μόλιπῶς
 ἐν μάλα κῶ λειμῶνι, ταβὶ κρόκος, ἢ δ' ὑάκινθος
 ἐυώδης θαλέων κατὰ μίσγεται ἀκρίτα ποίην.
 Cantionis est tota latentis mente sonoris
 In molli prato, crocus illic, atq. hyacinthus

Spirat odoratas inter quam plurimus herbas.

Dicunt illum fuisse cum Cupidine colluctatum . ab eo victum , quia , vt diximus , amor & litigium principium fuisse rerum naturalium putata sunt . Amor enim procreandi materiam excitat , & in omnes formas ad generationem effingit , quæ ita dicitur ab opifice su-

perata dum cum illo colluctatur . Fama est præterea Echo fuisse à Pane amatam , quippe cum cælorum harmoniam Echo esse putarent , quæ redundaret è ratione motuum . Atque ad septem planetarum imitationem septem chordarum instrumenta musica prius fuerunt inuenta , quamuis Seuerius Boethus in lib. de Musica refellere conatur Pythagoricorum opinionem , qui cælos harmoniam efficere censuerunt , cum nulla fiat sine aere . Pan igitur omnium mortalium primus , vel Deorum potius , creditur septem calamos concinere inter se

connexorum fistulam excogitasse , quare ita ait Virg. Aegl. 2.

*Pan primus calamos cetera coniungere plures
 Instituit .*

Hæc eadem causa fuit cur Syringam Nympham à Pane amatam fuisse sinxerint antiqui , quæ cum vim effugere non posset , in calamum fuit conuersa . Nam cum ad ripas Ladonis fluminis Pan aliquantulum constitisset , ventusque calamos leuiter agitaſſet , quidam perforati Harmoniam emittere , ac suauem sonum deprehenſi sunt , hoc carpens Pan fistulam ,

Iam, cum illos inflasset, paulatim inuenit: qui calami cum nati essent in Ladone flumine, & Syrinx siue fistula, quæ sonum emittebat, vocata fuit Ladonis filia scilicet, quæ nihil aliud erat, quam calamus, Nam Syrinx vel fistulam vel cantum fistula apud Græcos significat. Testatur Lucret. lib. 5. calamos à vento agitato sibilum prius emisisse, ac postea in locis paludosis id à pastoribus obseruatum dedisse facultatem inuentioni, vt patet ex his:

*Et Zephyri caua per calamos sibila primum
Agrestes docuere cauas inflare cicutas.*

*Inde minuatim dulces didicisse querelas,
Tibia quas fundit digitis pulsata canentium,
Auias per nemora, ac sylvas, saluq; reperta
Per loca pastorum deserta, atq; oia dia.*

Illud cum Pan pastor primus reperiisset, creditus est Deus, vt reliqui rerum multarum inuentores. Amat etiam Lunam quia materia rerum omnium naturalium astrorum beneficio & Lunæ præcipue informatur, & ad procreatio nem properat. Ea materia cum Pan vocatur, mareque ipsum etiam intra se contineat, iure Pan plicatorum etiam fuit Deus quæ omnia breuiter complexus est Orpheus in hymnis hoc pacto:

*ἄρμονίαν κόσμου κρέων φιλοπαύμονι μάλα
φαντάσιον ἐπαρῶν φόβου ἔκπασαλε τροπείαν,
ἀίγιον δὲ μοῖσι χαίρων ἀνὰ πίδακας, ἠδὲ τε βοῦ-
ταῖς.*

*εὐχοπέ, θρηνητήρ, ἠχοῦς φίλε σύγχορε νυμφῶν.
ποντοφύης, γενέταρ πάντων, πολυώνυμε δαί-
μων.*

*Hæmoniam mundi faciens dulcedine cantus;
Terrorumq; autor mortalibus, & moderator;
Caprarum gaudens pastoribus atq; bubulcis.
Musarum dux, & venator, atq; amat or & Euchus,
Cuiusmodiq; parens idem celeberrime dæmon.*

Atque totus ferè hymnus consumitur in commemorandis iis potestatibus & viribus, quæ tribuuntur elementis: quippe cum illud fuerit antiquorum insipientium vt sub fabularum figmentis vniuersa naturæ consilia & seriem occultarent, vna cum vitæ recte instituendæ præceptis: cum tamen Deorum fabulæ magis ad res naturæ: hominum, ad mores magis pertinerent ac de Pane satis, nunc dicatur de Satyris.

De Satyris. CAP. VII.

SATYRORVM origo quæ fuerit, aut de quibus parentibus sint geniti, vel vbi, vel quando esse ceperint, vel qua de causa fuerint habiti ab antiquis, neque in quæquam antiquo-

rum scriptorum fide dignum incidique explicauerit neque ipse excogitare potui. At quæ de his mihi cognita sunt, putavi esse breuiter explicanda. Horum sententiam prætermittendam dixi, qui Fauni filios fuisse Satyros crediderunt, cum nullis certis rationibus iudicentur. Plin. Lib. 7. naturæ hist. animalia Satyros esse scribit velocissima, quæ quatuor pedes haberent in subfolianis Indorum montibus, humana effigie, ac rectè currentia. Hi manibus esse dicebantur ad uncis, cornua habere in fronte, cū pars extrema similis esset caprarum. Scriptum reliquit Paus. in Atticis Eupheum ex Caria in extreme Oceani partes delatum multas desertas insulas inuenisse, in vna quarum Satyridam vocatam cum tempestate coactus egressus esset, in colas rufos, & caudas habere intra clunes haud multo minores equinis, reperit. Illi vbi primū adesse hospites senserunt, currerunt ad hanes, nullaque emissâ voce in mulieres, quæ erant in nauibus, impetu factò manus iniecerunt. At nauæ trepidi barbatam mulierem, quam secū vehabant, exposuerunt, in quam perulantissime irruentes vndique appetiuerunt. Dicebantur esse Satyri Bacchi loci, vt Sileni, sicuti testatur Plato in illo epigram. in Satyrum:

*εἰμι μὲν εὐκέραιο φίλος θεράπων Διονύσου
Λέβω δ' ἀρρηρέων ὕδατα Ναιάδων.*

Nam sum ego conuiti gratus seruus Dionysi.

Libo sulchrarum sumina Naiadum.

Hos etiam conuiuiorum amicos appellauit Nilus in eo carm.

πάντες μὲν σάτυροι φιλοκέρτμοι.

Omnis amat Satyros conuicia.

Dixi sunt autem Satyri à salacitate, vt ait Theocriti enarrator: cum σατυρὸς sit & titilatio ad Venerem. Hic cum essent seniores dicebantur Sileni, vt ait Paus. in Att. Ap. Nicandri enarrator non antiquiores fuisse Satyros vocatos scribit, sed ab antiquis Silenos dictos fuisse Satyros hoc pacto: οὗτοι δὲ, οἱ ἡμεῖς σατύρους λέγομεν, οἱ ἀρχαῖοι σιληνίους ἐκάλεον, ἀπὸ τοῦ σιλλαίνειν ἐσιλοιδορεῖν. At vero quos Satyros nos appellamus, antiqui nominarunt Silenos ab eo quod est Sillamini, quod conuitiatis significat. Hos tamen nonnulli arbitrabantur esse dæmones, ac pro Diis coluerunt, fuit autem consuetudo, vt illi primitias pomorum & vitatum offerrent, vt testatur Leonidas:

γλυκοπόταις σατύροισι, καὶ ἀμπελοφύτοι.

*βόκχο
ἠρόνα δ', πρώτης δράγματα φυταλῆς.*

*τρισῶν οἰνοπέδων τρισούς ἱεράσατο τοῦσδε
ἐμπλήσας οἴνου παρτοχότοιο καθάρως.*

Heronax

Hevonax Satyris, vites Bacchoq; tantis

Ardoribus prima hac munera vaptis dedit.

Vinea cum triplex produxerit, ecce sacranit

De primo musto tres simul ille cadot.

Scriptit Pomponius Mela insulas quasdam ultra Atlantem Mauritania montem fuisse, in quibus per noctem lumina viderentur, cymbalorumque ac tympanorum, & fistularum & tibiarum strepitus audiretur, cum tamen nemo per diem cerneatur; quas insulas Satyri habitare crediti sunt. Sic scriptum fuisse invenimus in eanauguratione Annonis ducis Carthaginensium, quam fecit ultra columnas Herculis in Libye partibus, qua revertens Carthaginem in templo Saturni deposuit, ut scripsit Arrianius: nam praeter caetera auditu admirabilia haec etiam in illa scribebatur: ἄρχιήλδομεν εἰς μέγαν κόλπον, ὃν ἔφασαν οἱ ἑρμινέες καλεῖσθαι ἐσπέρου κέρας. ἐν δὲ τούτῳ νῆσος ἢν ἑτέρας, εἰς ἢν αἰσθαίνοντες ἢ μέρας

μὲν οὐ δὲν ἀφωρωμεν, ὅτι μὴ ὕλην· νυκτὸς δὲ πυράτε πολλὰ καίόμενα, καιρανὴν αἰλῶν ἢ κοῦσῶ μιν, κυμβάλοντε καὶ τυμπάνων πάταγον καὶ κροαυγὴν μυρίαν φόβος οἶν ἔλαβεν ἡμᾶς. Donec ad magnum quendam sinum pervenimus, quem interpretes Vesperis cornu vocari dixerunt: in quo alia erat insula, in quam egressi, nihil per diem, nisi sylvā videbamus. at per noctem ignes permultos accensos, & vocem fistularum ἠὲ diebamus, cymbalorumque ac tympanorum incredibilem strepitum, quare nos timor invasit. In his enim locis magna Satyrorum multitudo habitare credebatur. Huiusmodi monstra cum aliquando mortalibus apparuissent, homines rudes & ad timorem propensi, minime considerantes naturam eandem malignam & divinam esse non posse, quicquid formidabile vel admirabile apparuisset pro Deo habuerunt: atque cum Satyri per sylvas crederentur vagari, quibus armenta vel greges fierent obuij, de his

nocerent, inter Deos pastorum illos retulerunt:
at nunc de Silenis dicamus.

De Silenis. CAP. VIII.

ATQVI multū fuerunt etiam Sileni, quan-
do Pausanias in rebus Atticis natu maxi-
mos Satyrorum Silenos nuncupatos fuisse me-
morat. sed vnus præcipue inter illos ceteris an-
tiquior memoratur. qui cuius filius fuerit, non
constat: nisi quod in ciuitate Malca Laconum
natus est vt ait Paul. & Pindarus. at Catullus
in Nysa Indiæ ciuitate natum esse Silenum me-
morat ita in Argonauticis:

*At parie ex alia scirens uelitabat Iacchus
Cum thryso Satyrorum, & Nysigenis Silenis.*

Ferunt præterea Silenum Bacchum edu-
casse, vt testatur Orpheus in hymno in Silenum
hoc pacto:

*καυδίμῳ ὁ πολύστεμνε τροπὴ βέλχους τιθινῆ,
Σιληϊῶν ὄχ' ἄρισε, τετιμένε πᾶσι θεοῖσι,
ἔθνη τοῖσι βροτοῖς, ἐπιταύτηρῖσιν ἔρασι.
Hæc audi Silene pater. Dionysi & alumne,
Optime Silene, & cunctis gratissime diuis,
Grate viris pariter cunctis, prædulcis & Horis*

Hunc scribit Lucianus in concilio Deorum
senem fuisse, & caluum: & simum & asino ple-
runque vtentem, breuis stature, corpore obeso
ac ventricoso, auribus magnis & arrectis tre-
mulum, baculo innitentem. at plures fuisse
Silenos, & Dionysum ab ijs educationem, scripsit
Nicander in Alexipharmacis:

*ὄσα δ' ὅσα τ' ἀγρίεσσας ὑποβλάσαντες ὀπᾶν
Σιληνοὶ κερααῖο Διανύσοιο τιθινοί.
Sic ubi syluestres uvas pressere, Lyai
Sileni comites cornuis, & parvis alumni.*

Hunc semper fere ebrium fuisse innuit Vir-
gil. ita Eclog. sexta:

*— Chromis & Mnasyllus in antro
Silenum pueri somno videre iacentem,
Instatam hesternò uenas, ut semper, Iaccho.*

Hunc Satyri semper comitabantur, vt innuit
in his Quid. in 2. de arte aman.

Ebrius ecce senex pando delapsus asello.

Clamant Satyri surge age, surge pater.

Hic vnà eum ipsi Satyris semper fere Bac-
chum sequebatur, vt est in libro quarto Me-
tamorph.

*— Baccha, Satyriq; sequuntur,
Quiq; senex ferula rixubantes ebrius antus
Sustinet & pando non fortiter hæret asello.*

Fama est hunc Silenum à Mida uino in fon-
tem quendam infusum captum fuisse, quod vi-
no maxime delectaretur, vt ait Pausanias in

Atticis, atque id ita scripsit Ouidio libro vii &
cino Metamorph.

*Hunc affusta cohors Satyri, Bacchag; frequentâ;
At Silenus abest iuuuante anniq; merog;
Ruricola cepere Phryges, uinctumq; coronis
Ad Regem duxere Midam.*

Crediti fuisse mortales Sileni, quippe
quorum sepulchra apud Hebræos & Pergamo-
nos ostenderentur, vt ait in posterioribus Eli-
cis Pausanias. at Stral. o lib. 10. Satyros Silenos,
Bacchos, Tityros, demonas fuisse scribit: qui
vt crediderunt antiqui, cæterorum Deorum ef-
fectu ministri. alii memorie prodiderunt, quod
Bacchus ætate confectos Silenos in Italia reli-
quit, cum ad bellum aduersus Tarsenses exitu-
rus esset, quibus mandauit vt uites curarent
quo uini ferax efficeretur Italia, quare postea
statuas deinde Silenorum, uinum in vitibus se-
rentes, ad perpetuam Silenorum memoriam
erexerunt, vt testatur est Androction in libro de
sacrificiis secundo, & Dionysiocles. Cum Ioui
aduersus Gigantes pugnantem opem tulisset Si-
lenus, dicitur eius alimus, qui in eo bello usus
fuerat, inter sidera Iouis beneficio locatus, & ex
altera parte præsepis consistere, cuius mentione
fecit Aratus in his in lib. de signis aquarum &
uentorum:

*σκέπτεο καὶ φάτην ἢ μὲν τ' ἐλίχθ' ἑοικυῖα
ἀχλύϊ βαρβαῖν ὑπὸ κερκίῳ ἠγυλλᾶζει,
ἀμφὶ δ' ἐμὴν ὄσπερ ἄσπερον μοῖοι κοροῖται
ἀσέρες, ὅτε τ' ἄλλοι ἀπὸ φθορῶν, ἄντε μὴ ἐγ-
γυς.*

*ἄλλ' ὄσπερ μόλις πυχροῖσι οἴσασθαι.
εἰς μὲν κορρεῖας, νότῳ δ' ἐπιέρχεται ἄλλος.
καί τοι μὲν καλέονται ὄνοι, μεσση δ' ἐτε φάτην,
ἢ τε καὶ ἔα πίνης πάντῃ δ' ἰσάει δ' ἀδοντος
γίνεται ἀφαντος ὄλη τοῖδ' ἀμφοτέρωθεν ἰόντες
ἀσέρες ἀλλήλων αὐτοσχεδόν ἰνδ' ἀλλενται
οὐκ ἐλίχθ' χειμῶνι τότε κλιύονται ἄρουραι.*

Quæ carmina ita sunt à Ruffo Auieno Lati-
nè uerba.

*Conuenit hic etiam paruum Præsepe notare:
Id mihi nomen, quæ Cancro obuoluitur alto,
Gracia docta dedit. quapropter deniq; Afello
Suffice, quorum vnus septem uicina Trioni
Astra adoleo, repidum procul alter spectat in
Austrum.*

*In medio quod nube quasi concreuit adactis,
Id præsepe uocant. Porò hoc præsepe repente
Si sese ex oculis procul auferat, ardeat autem
Congruus aeris laide rubor ignis asellis,
Nequaquam tennes agitantur ita cæna procella.*

Alter enim eorum Afellorum est afinus Sile-
ni. at quoniam Auieni carmina parum Arati len-
ten-

uentiam, vel certè summa cum difficultate explicare mihi videntur, parumque cum Græca elegantia conuenire, ego an illa Latina facere & clarè exprimerè possem experiat. Est autem Arati sententia, quòd nubecula quædam in Cancri ostraco: inter scapulas existens, habet vtriusque stellas, quæ Afelli, vocantur, quare illa iure dicitur Præsepe: vbi igitur illa nubes pura, & aperta videtur, futurum cælum serenum significat, quod etiam inquit ita Theophrastus in libro de Signis futuræ serenitatis: *κῆρ ἢ τοῦ ὄρου φάτρη, ὅτε ἀν καθαρῇ καὶ ἀκατὰρὰ φαίνεται, εὐδαιμόν.* & Asini Præsepe eum purum splendidumq; apparuerit, signum est futura serenitatis. at versus Arati, quos Latinos facio, ita se habent:

*Hinc Præsepe nota: nubes id parua videtur
In Boream surgens, vbi fulgent sidera Cancrī.
Hoc propter gemina voluuntur lumine stelle
Pertenui, nec longinqua nimis: hæc tamen illa
Coniuncta, spatioq; vna distare videntur.
Altera sit Borea propior, deseruit in Austrum
Altera: & hæc dicuntur Afelli, separat illas
In medio Præsepe: polo idque repente sereno
Ex oculis hominum vanescit, at hæc coeuntes
Fiunt vicina stella, & simul esse videntur,
Ambribus immodicis ut Iupiter arua rigabit.*
Vbi igitur illa nubecula euamert, quam

Asini Præsepe vocauit Theophrastus, quod quidem accidit ob condensatum humorem, cum illa sit tenuis, ac debilis, illæ duæ stellæ videntur fieri propinquæ, atque id futuram tempestatem significat. Illud autem fit, vt videantur congregari, quia corpus diaphanes vaporum in aquam propè versorum radios oculorum infringit, neque patitur frequentes ad rem conspectam peruenire, quare non potest deprehendi vera distantia. atque hæc fabulosè de Sileno, deque eius asino dicta sunt.

HVNC Bacchi comitem, senem, ventricolum, titubantemq; dixerunt, quia vinum & ebrietas eum obesos faciat & vetricolos, tum caput plerunq; grauat, & titubantes facit & ad senectutem citius perducit: hæc enim omnia incommoda, & corporis turpiudines. idcirco Bacchi comites finxerunt: quidam putarunt Silenum senem fuisse Bacchi alumnium, quia vinorum vetustas, omnes etiam prædictas turpiudines auget. Idcirco dicebatur ab asino vehi solitus, quia tardi sunt plerunq; & inuiles negocijs, qui plus potare solent, quam conueniat: nam voluptates omnes parum conferunt humanæ vitæ: quippe cum non animum solum, sed corpus etiam rebus omnibus inutile reddant, si plus opere illis detur, quàm natura ipsa postulauerit. ad huius rei sempitern-

nam memoriam & cohortationem antiqui eius
asinum inter sidera collocatum fuisse tradide-
runt: ac de Silenis satis, nunc de Faunis di-
camus.

De Faunis. CAP. IX.

FAVNI etiam agricolatum Dei ab antiquis
crediti fuerunt, qui, vel qui essent, vel quam
haberent formam, nihil est omnino quod ex an-
tiquis scriptoribus percipere possimus: nisi
quod Faunus quidem fuit Pici Latinorum Re-
gis filius, qui regnavit in Italia, quo tempore
Orpheus Liberj patris illa sacrificia instituit,
in quibus postea fuit dilaniatus. Faunum fuisse
Pici filium ita testatur Virg. lib. 7.

— Fauno Pici pater, ique parentem
To Saturne refert, tu sanguinis ultimus autor.

Floruit autem Faunus Latinorum Rex, quo
tempore Pandion regnavit Athenis. Hic reli-
gionem, & Deorum immortalium metum Ita-
lis gentibus introduxit, vt ait Laetantius in li-
bro de falsa religione, cum ante illum parua
omnino, aut nulla esset religionis in Italia co-
gnitio. fama est hunc Faunum Satyrorum ac
Faunorum patrem, sororem habuisse Faunam,
vel (vt alij maluerunt) Fatuam. Habuit fi-
liam Sterculium: qui primus agrorum stercora-
tionem inuenit: & idcirco inter Deos fuit re-
latus. videntur mihi poetae, quamuis nihil cer-
tatum affirmare possum, Faunos animalia pu-
tasse, cum tanquam equos cornipedes illos O-
uid. appellauerit ita in 2. Pastorum:

Cornipedi Fauns casa de more capella

Venit ad exiguas turba vocata dapes

Tribuerunt illis cornua præterea, vt testatur
idem in eodem libro:

Tertia post idus nudos aurora Lupercos

Aspicit, & Fauni sacra bicornis erunt.

Coronabantur pineis ramis, quod illa arbor
grata sibi esse putaretur: vt testatur Ouid. in
Oenone:

Cornigerumq; caput pinu præcinctus acuta

Faunus in immonsis, qua tumet Ida, iugis.

Existimabantur à nonnullis esse dæmones, qui
attonitos redderent omnes obuids, est apud
eundem in Phædra:

Nunc furor, vt Bacchi furijs Eleides acta,

Quaq; sub Idaò tympana colle mouest.

Aut quas semidea Dryades, Faunig; bicornes

Numine contactas attonuere suo.

Hi igitur Fauni siue fuerunt animalia, siue
dæmones crediti omnino pro Dijs ab agrestibus
hominibus colebantur, sicuti testatur Virg. in

I. Georg. hoc pacto:

Et vos agrestum præsentia numina Fauni:

Hic capra maclabatur, vt patuit è superio-
ribus carminibus Ouidij, neque ab antiquis scri-
ptoribus Græcis Fauni celebrati sunt, quia
Faunus, vt diximus, in Italia regnavit, & solis
propè Italiam fuit cognitus. Hic quoniam multa
ad Deorum religionem instituit, multaque
ad agriculturam excogitauit, inter Deos rela-
tus fuit agrestium. At quoniam non nisi per
nouas & admirabiles, aut etiam formidandas fi-
guras Deorum metu multitudine imperitorum
teneri poterat, idcirco & cornua, & cornei pe-
des, & rorrorille Panos non dissimilis, Faunis
additus est. quippe cum multa fuerint ad ter-
rorem excogitata ab antiquis, vt qui ad cultum
Deorum rationibus adduci non possent, rerum
terribilium mirabilitate demum ad metum cul-
tumque eorum impellerentur. At cum non
plura his de Faunis habeamus; nunc de Sylua-
no est dicendum.

De Syluano. CAP. X.

OBSEVRVM sanè & ipse Syluanigenus, vt
pote agrestis Dei, existit: quippe cum ne-
que qui fuerit eius parètes, neque è quibus, aut
quo in loco natus sit, cõstet. Fuerunt tamen qui
Fauni filij putarint, eum alij Saturni mafuerint,
quo tempore in Italia latuit. vñ satis constat Syl-
uanum fuisse Syluanum Deum: pastorumque
& finium agrorum, vt ait Horatius in libro
Epodon in his versibus: *Qua munere te Priape & te pater*

Syluane tutor finium.

Huic Deo sacra fiebant antiquitus apud La-
tinos, vt pastorum præsidij, cuius nulla est men-
tio apud Græcos, nisi apud Pelasgos, qui in Ita-
liam antiquitus migrarunt, vt testatur Virgil.
lib. 8.

Syluano fama est veteres sacrasse Belasgos

Aruorum, pecorig; Deo, lucurnq; diemq;

Qui primi fines aliquando habuere Latinos.

Offerebatur illi etiam lac, vt testatur Horat.

in lib. 2. Epistolatum in hoc versu:

Tellurem porco Syluanum lacte piabunt.

Fama est Cyparissum puerum fuisse à Sylua-
no anatum, quare vbi in arborem sui hominis
mutatus fuisset, expressum manibus semper ge-
stasse Syluanum dictus fuit, vt testatur Virgil.
lib. 1. Georg.

Et teneram ab radice ferens Syluano expressum.

Neque plura his in mentem veniunt, quæ de
Syluano fuerint ab antiquis tradita. Hic qui-
dem

dem Deus, vt superiores, excogitatus fuit, vt exstimarent homines nullum locum esse, qui careat Deo posset, nihilque agi aut in agris, aut in syluis posse quod à Deo aliquo non videretur ac neque armenta, neque arbores, neque agrorum, focus siue diuina bonitate posse angeri aut derogari. Quamuis non defuerint, qui Syluanum crassiorum materiam elementorum concreatorum putauerint, ieiunisque & agrorum, & syluarum, & pastorum Deum crediderint: quippe curando viuere fa animalium plantarumque salus pendeat. Neque nomen ipsum ab hac interpretatione valde dissentit. Alii crediderunt Syluanum fuisse vitam mortaliū, quæ multis calamitatibus & erroribus incertam præberet quamobrem sapienter ad hoc ad ludens Palladas erapula & desidie deditos, Syluanū filiatum scilicet, nihil boni in vita curare inquit in his:

*Συλβανός, δ' οὐ πάλαις ἐχ' ὄνοντες, ἢ ὕπνον
ἐκέρει τὰς μοῦσας, ὅσδ' ἐφίλους οἰκέει.*
vt vinum ac Somnum Syluanus pignora cepit
At nunc de Oreidibus dicatur.

De Oreidibus. CAP. XI.

OREADES Nymphæ, quæ ita vocabantur, quia natæ essent in montibus, vel quia in montibus assidue versarentur, natas fuisse à filia Phoronei & Hecateo testatur Strabo lib. 10: Homerus vero in lib. 2. Iliad. illas nō Hecateis, sed Iouis filias & Oreiades easdem appellauit, vt patet ex his:

*Ἠδ' ἐπὶ σίμῃ ἐχέει, περὶ δ' ἀπτελέας ἐφ' ὄντων
οὐκ.*

*Νύμφαι δ' ὀρεσίδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.
Fluntarunt vltimos, ubi fusa est terra sepulchro
Givæ id, Oreiades Nymphæ Iouis inclera præles.*

Has quinque fuisse inquit Strabo lib. 10. quas tamen fuisse multas, & Dianæ venatrix comites ait Virgil. in 1. Aeneid.

*Qualis in Euroa ripis, aut per iuga Cynthi
Exercet Diana choros: quam mille secuta
Hinc atque hinc glomerantur Oreades.*

Memoria proditum fuit à Mnæsa Patarenti, quod hæc prima mortales à mutuo carnum esu diuenterunt, cum in montibus versantes castaneis & glandibus vescerentur. reuocant in primis vinearum. Melissa nomine, quæ fauos melle plenos reperiens in Peloponneso ceteras nymphas ad degustandum adhortata est. is cibus cum suauissimus fuisset visus, tanto gaudio perfusa sunt omnes, vt apes ipsas de Nym-

phæ homine melissas Græci appellauerint. inde effectum est vt & sacris Cereris, & nuptiis interessent. antiquitus sacerdotes Nympharum nomine, quod illæ ad humaniorem vitam ab humanis carniū edendis auertissent. Hæ Nymphæ putabantur esse Deæ montium præfides, & arborum curam habere, & aliquando ferarum, quas cum Diua insectabantur: nullaque illis domesticorum animalium vel pastorum cura fuit. Ita vero antiqui religione tenebantur, vt nullum neque publicum, neque priuatum focum aliquo numine carere arbitrentur: quippe cum elementa singula, & herbas & radices, & arbores, & arborum aut terræ fructus suos Deos habere crediderint. Hinc Deas quæ montibus viuere prælesent, Oreades siue Oreiades nominarunt: quæ nemoribus & syluis, Dryadas: quæ singulis arboribus, Hamadryadas. Creditæ vero sunt Dryades fuisse Nymphæ, quæ cum arboribus & nascerentur & interirent, vt testatur Callimachus in hymno in Deum:

*ἔμοι θεαίεπτατε μοῦσαι
εἰρ' ἐπεὶ ἐγέροντο τότε δρυὸς ἠνίκ' ἀνύμφαι,
νύμφαι μὲν χεῖρουσιν, ὅτε δρυὸς ἐμβρος ἀέξει
ἐνύμφαι δ' αὐ κλαίουσιν, ὅτε δρυὸν οὐκ ἐτι
φύλλει.*

*mea mihi dicite muse.
Num veie genita Nympha tum sunt, ubi quercus
Latantur Nympha cum quercus irrigat imber.
Tristantur Nympha Ilicibus cecidere ubi fons.*

Que fuerunt harum nomina, non constat: nisi quod vnam Tichoream nominauit Pausanias, in Phœicis, qui etiam in Arcadicis aliam vocauit Erato, & aliam Phigaliam. Hastamen fuisse septem, quas etiam nominauit, tradidit Claudianus in laudibus Stiliconis: Scriptum reliquit Charon Lamplicenus Rhœcum quendam genere Gnidium in Nino regione Aslyriorum pithcam quandam quercum iam propè lapsam aliquando vidisse, quam cum aggeribus firmasset, fecit vt diutius posset viuere. Huic Nympha, quæ cum planta erat peritura, cum gratias egisset, ac referre vellet, dixit, vt quicquid vellet, à se peteret, quoniam fuerat eandem ætatem cum illa planta victura: hic illi respondit se eius congressum petere, quod illa annuit, atque se apem temporis nuticiam missa rani inquit. Scriptum reliquit etiam Apollonius libæ Argonauticorum: Paræbij patrem, cum insignem quercum esset excisurus, Nympham vidisse, quæ ipsam supplex rogauit. vt sibi parceret, cum vitæ siue temporis in arboris ætate contineretur: cui cum ille non passit-

paruisset, dicitur iratum numen in illum & in eius filios seuisse, ut patet in his:

ἀλλ' ὅγε πατὴρ εἶδο κακὴν τίθεισκεν ἀμοιβὴν ἀμπλακίης· ὁ γὰρ ὅιος ἐν οὐρεσι δένδρεα τέμνει·
Δὴ τόβι ἀμαδρυάδος νύμφης ἀθέρριζε λιτάων· ἢ μιν ὄδυρομένη ἀδινῶι μελιγατο μύθῳ, μὴ ταμείην πρέμον δρυὸς ἡλικος, ἥ ἐπιπῶν·
αἶονα τρίβεσκε δινεκέες ἀύτῳ ὃ τήνγε ἀοραδ' εὖς ἔτμηξεν ἀγνηορίη νεότητος· τῶδ' ἄρα ἐνκερδῆ νύμφη πόρεν οἶτον ὀπίσσω αὐτῷ καὶ τεκέεσιν·
Stultitiāq; sui pœnas dedit ille parentis, Cæderet ut solus quercus in montibus olim Fertur Hamadryadis Nymphas spreuisse querelas Sapius illa quidem supplex hunc voce rogauit, Ne truncum quercus concideret, ipsa coeua Quod foret arborumq; viveret in arbore vita. Viribus hic fretus, fretus iuuenilibus annis Posteruit quercum: funestam quam sibi Nymphæ, Pignorisusq; suis fecit.

Dictæ sunt autem Dryades, quod in quercubus illarum sit vita, ut sensit Mœsimachus: at Hamadryades quod vna cum illis sint genitæ, vel (ut voluit Apollonii narrator & Hæcius) quia cum ipsi quercubus perirent . Memoriae prodidit Charon Lamprocinus Atcadem Ionis filium & Callistum, vel (ut alijs magis placuit) Apollinis, obuiam habuisse in syluis cum venaretur, vnam ex Hyamadryadibus Nymphis, quæ cum propius esset periculo ne quercus à flamine conuelleretur, cum qua nata fuerat, ac periret, rogauit ipsam Arcadem ut quercum seruaret: quare ille flumini aliud diuertens & quercum terra communiuit . At Nymphæ, cui nomen erat Prospereæ, cum illo congressa ob acceptum beneficium, dicitur Elatum & Aphidantem peperisse . Hæc vera an falsa fuerint, quis pro certo affirmare possit ? nam si vana & mendacia extiterint, ut ego fuisse arbitror, nulla aliade causa ficta sunt, nisi propriæ antiquorum superstitionem, qui nihil ad homines excitandos ad metum Deorum non excogitarunt, cum singulis rebus Deos adesse demonstrarent . Sin credita fuerint, vel vera abijs qui illa in medium attulerunt, esset sanè pluribus verbis de illorum sententia disputandum, an quibus essent demones, vel potius plantarum illarum Genii, qui mortalibus apparuerint . Verum hæc in presentia præmittamus, ut alioris inuestigationis indigentia . Nunc dicamus de Nymphis .

De Nymphis . C A P . XII

N Y M P H A S Occani filias & Tethyos esse dixerunt, antiqui, vii testatur Orpheus in hymno in Nymphas .
Νύμφαι θυγατέρες μεγαλήθροιο Ἰακχαονῆος·
ἢ γυροπῶρες γαίης ἢ ὑπὸ κεύθεσσι τοῖσι χερουσαι·
Nympha magnanima Oceanii certissima proles·
Sub tellure domos colitis qua humentibus antris .

Virgilius Nymphas fluuiorum, matres putauit, cum ita scribat in libro octavo .
Nympha laurentes, Nympha genus omnibus unde est .

Hæc non solum, communi nomine appellauit Nymphas Orpheus in illo hymno, sed etiam Hamadryadas, cum inquit .
ἢ ἡρα ἀμαδρυάδες, φιλοπαύμονες·
Nympha & Hamadryades festina .

Id sanè idcirco effectum est, quia Nympharum alia sunt creditæ cœlestes, alia terrestres alia fluuiiales, alia marina, alie stagnorum præfides, quam diuisionem fecit Mœsimachus Phœclistes, & Homerus, de quadam varietate harum ita meminit in hymno in Venerem .
ἢ τις νυμφῶν, αἰτ' ἄλσέα καλὰ νέμονται· ἢ νυμφῶν, αἰ· καλον ὄρος τόδε γαίε τάσσοι, καὶ πηγῶς ποταμῶν, καὶ βίσιεα ποίνεντε·
Si quis es Nympharum sylvarum te& a colentum, Si quis es Nympharum que montem hunc numis præseruant .

Aut fontes mollive indutas gramine ualles .
Terrestres Nymphas putatæ sunt à nonnullis Cererem & Bacchum, educasse . Illæ Nymphæ quæ cœlestes putabantur, credebantur esse animæ sphætarum, quas etiam Musas vocarunt, ac vires quæ inde ad nos manarent . Terrestrium alia syluis præterant, ut Dryades, alia montibus, ut Oreades aut Orestiadæ, alie singulis arboribus, ut Hamadryades; alia pascuis & floribus, ut Napeæ; nam γάπος saltus ac pascua significat; Fluuiorum præfides Naiades dicebantur, quia fluij perpetuo fluere videntur enim fluere significat . Stagnorum turles Deas Limniades nominarunt, cum λίμνη sit stagnum . Quas verò fontibus præfide putarunt, in aquis latere crediderunt, vocarunt Ephrydiades, de quibus ita scripsit Hermocreon .
νύμφαι ἐφρυδιάδες ταῖς ἐρροκρέων, τὰδε διαρροῖσται, καλλίμαυ πίδακος ἀντίστας, χαιρέτε, ἢ σείβοντ' ἐρταῖς ποσὶν ὕδατο εντα· τὸνδε δαμον, καθαροῦ περιπλάμεναι πομάτος·
Mynera Ephrydiades vobis tulit Hermocreon, qd

Est fontem nactus forte perennis aqua,
 Salusta: atque domum placida hanc accedite
 aquosam:
 Hic puras lotices inuenietis enim.
 Nam profecto crediderunt antiqui si quem
 fontem, vel vilem aquam excauantes reperis-
 sent, illud esse nympharum munus pro qua
 aqua sacrificia offerre confueverunt. Alię ma-
 rinę putabantur, vocabanturque Neræides:
 Quod verò loca nonnulla forent Dijs varijs
 consecrata, & qua de causa id fieret, testatus
 est Dion. Halicarn. libro primo hoc pacto:
 ἄρῃ μὲν ἕνδεσσι Πανὶ, Λειμῶνας δὲ καὶ Τεθρ-
 λῶτα χερσὶ νύμφων, ἀκτῆς δὲ ἕνδεσσι καὶ Τεθρ-
 γίσι δαίμοσι. Πῶν δὲ ἄλλων, ἡσέκοισι τὶ θεῶ
 καὶ δαίμονι οἰκῶσιον. Montes quidem & saltus
 Pani, prata & loca virentia Nymphis, & insu-
 las marinis numinibus, ex ceteris locis vnicuique
 Deo, sicut illius natura conuenit. Pausanias in

Phocensibus quandam ex Nymphis Lileam
 nominat Cephisi filiam, atque alibi de Nomia
 mentionem fecit indigena Arcadam Nympha
 atque Nymphas inquit non esse quidem omni-
 no sempiternas aut mortis expertes, sed innu-
 merabilem penè annorum numerum vivere, &
 id de antiquorum poetarum sententia. Affla-
 bantur vates non minus Nympharum, quam
 ceterorum Deorum numine quare scripsit
 Pausanias idem in Messenijs, nonnullos Nym-
 pharum numine afflatos ciuitatum ruinas præ-
 dixisse: quippe cum illæ diuinationam etiam
 putarentur aurores. Lac & oleum illis offerre-
 batur, cum sacra fierent, vt scripsit Theocritus
 in Viatoribus in his:
 σωσάδῃ κρητήρι μὲ γαν λευκοῖο γάλακτος
 τὰς νύμφων, σωσάδῃ δὲ ἑὸς ἄλλον ἐλαίω.
 At statuam lactis magnum cratera decoris
 Nymphis: mox alius pinguis ponetur oliui.

Conscuerunt capras etiam illis immolare, vt testatur idem poeta in eadem Ecloga:

τὸ κροκύδης μοι ἔδωκε τὸ ποικίλον ἀνὴρ ἔθυσσε
ταῖς νύμφαις τὰν ἀγῶα.

Hanc mihi dat Crocylus cum Nymphis sorte capellam

Μαχάρετ.

His mel offerri solitum quidam putarunt, quia floribus delectarentur, & quibus mel conficitur: & quorum opinione Virg. illas flores colligentes ait in his:

— tibi lilia plenis.

Ecce ferunt Nympha calathis, tibi candida Naie
Pallantes violas, & summa papauera carpens.

Alij id conficere maluerunt, quod ille Aristem, quem putantur educaſſe, mellis & olei conficiendi viam docuerint. Offerrebat & vinum, vt Apollinijs responſum declarauit apud Eusebium. atque hæc de Nymphis fabuloſe dicta ſunt.

H A S Oceanij filias, & fluuioꝝ matres eſſe crediderunt, quia vires humoris eſſe putarunt terræ & ſtirpibus inſitas, & aque naturam quæ conſeruet ad animalium, plantarum & fructuum procreationem, per quas omnia in lucem prodirent, vt ſenſit Orpheus in eo hymno:

κροκύδοις, Βάχχοιο τροφοί, χθόνια πολυμήθεις.

καρποτρόφοι, λειμωνιάδες, νόμιαι, πολυάνδροι
σὺν Βάχχῳ Διοίτε, χάριν θνητοῖσι φέρουσαι.

Nutrices Bacchi, quibus eſt occulta domus: quæ
Fructifera, & lacta pratorum floribus eſtis:

Pascitis & pecudes, & opem mortalibus ipſæ
Cum Cerere & Baccho vitam portatis alumna.

Sunt autem, idcirco vires humoris putandæ, quia non tota materia aquarum vel generationi vel nutrimento eſt accommodata, ſed quædam eius pars in illud quod naſcitur abſumitur: quædam permiſta eſt ad eius nutrimentum quod procreatur: vt in ouis conſpicitur: alia pars exit in excrementum ex ipſo naturæ opificio. Illas igitur vires, ex quibus vniuerſa generatio conſiſtit, intra aquarum naturam Nymphas antiqui appellarunt, quæ cum eſſent adhuc in vniuerſa aquarum natura Oceani filias eſſe dixerunt, quia inde primum naſcerentur. Cum ex his viribus omnia orientur, quæ primum videbantur ſe in flumina diſſundere, fluuioꝝ matres dictæ ſunt, & per hos denique vniuerſa generationis parentes ſunt vocatæ. hinc fructifere merito, hinc ſorum feraces, hinc homines & animalia omnia nutrire, hinc Bacchi alumna dictæ fuerunt, & paſtori

Deæ, & pratorum, & omnium animalium præſides. Harum Nympharum eam eſſe vim humoris, indicio eſt vel herba illius natura quæ Nympha vocatur à Dioſcoride quaſi aquaica quia plurimum gaudeat humore. Dictæ ſunt habitare ſub terra, quia dulcium aquarum origo putetur ſub terra in locis cauernofis fieri ex aere in aquam verſo, ſicut augentur vaporibus maris conuerſis in pluuias. Et quoniam in mari fluuijs, ſtaguis, fontibus, riuisque, & in montibus diſſuſe eſſent humoris vires apte ad generationem: idcirco omnibus his locis Nymphas præſecerunt: & cum ſidera quoque humoribus paſci nonnulli arbitrantur, in ſphæris quoque Nympha ab illis ſunt collocatæ: quas paucis exceptis proprijs nominibus carere paſſi ſunt. Quæ fuerit harum Nympharum natura facile declarat ſacrificiorum genus, quæ illis offerebantur: Nam ſicuti Dijs celeftibus ignem in ſacris & figuras, & lumina, & multa ad viſum ſpectatâ adhibuerunt, ſicut acris numinibus muſicos concentus, & odores, qui ſuauiſſime aera inſicerent; ſic in terreſtrium & marinoꝝ ſacris, ſive præſectorum Deoꝝum aquis, illa addita ſunt, quæ ad guſtum pertinerent, & quæ eſſent ſolida: quippe cum illa craſſiorem naturam ſignificarent, vt dictum eſt. Omnium verò Deoꝝum, vt ſummatim dicam, qualis erat natura, tales & loci, & ſacrificia, & ceremoniæ dicabantur, ex quibus facile poſſent cognoſci, at de Nymphis ſatis, nunc de Baccho dicamus.

De Baccho. CAP. XIII.

BACCHVS, quem Dionyſum etiam vocarunt, e quibus parentibus ortus ſit, diuerſæ fuerunt antiquoꝝum poetarum opinioniones. Nam Orpheus in hymno in Dionyſum, Semeles illum filium dixit, & apud mare natum, hoc pacto:

ἀμφὶ Διονύσου σεμέλης ἐρικυδέος υἱὸν
μυῖος μοι, ὡς ἐφάνη παρὰ θέν' ἀλὸς ἀπρυγέτον
Te Dionyſe pater canimus Semeleia proles.

Quem videre maris ventroſi ad littora primum.

Idem poſtea poeta in alio hymno Iouis & eiusdem Semeles filium inquit:

μυσοκόμην Διονύσου ἐπιβρομον ἄρχομ' ἀείδειν.

Ζηνὸς καὶ σεμέλης ἐρικυδέος ἀγλαὸν υἱόν.
Comprimam hædera canimus Dionyſum multæ
ſrementem.

Et Iouis & Semeles claram de ſanguine prolem.
Fuit autem mortalis Semele, & Cadmi filia,

Ha, ut ait Euripides in Bacchis :

ἦ καὶ Διὸς παῖς τὴνδ' ἐπιβαίον χθονά
Διόνυσος, ἐν τίκτει πατὴρ ἢ κούδρου κόρη
σεμέλη λεχθεῖσ' ἀστραποφόρη πυρὶ :
Accedo Thebas Bacchus è Saturnio
Natus Ioue & Semele puella, filia
Cadmī e didit me olim ferenti fulmina.

Fabulatur poete Iouē Semeles præstantissima forma capta, illam aliquando oppressisse: quod cum graviter ferret Iuno, pellicumq; numerus in dies cresceret, dicitur è caelo descendisse, seque in animum intusse, ac persuasisse Semelam ut Iouē per Stygiam paludem iurare compelleret, quod is esset sibi munus, quod veller, concessurum: fore enim pulcherrimum spectaculum si Iupiter cum maiestate ad eam accessisset, dicebat: eamque tum demum se à Ioue compressam fuisse posse gloriari. cum igitur iurasset Iupiter se concessurum sine nomine quidquid peteret, illa petiit ut talis ad se adiret, qualis ad Iunonem accedere solebat. Verum cum ipsa esset mortalis, vim fulminis sustinere non potuit: quare continuo, ut dicitur, in cinerem est conuersa, cum octauum iam mensem factus expleuisset. Id explicauit ita Ouid. in lib. 3. Metamorph.

— rogat illa Iouem sine nomine munus.
Cui Deum elige ait, nullam potiere repulsam:
Quoque magis credas: Stygiū quoque conscia sumto
Numina torrentis: timor, & Deus ille Deorū est.
La a malo nimiumq; potens, perituraq; amantis
Obsequio Semele, qualem Saturnia dixit,
Te solet amplecti, Veneris cum sedas iuritis:
Da mihi te talem corpus mortale tumultus
Non tulit aërios, donūq; iugalibus arsit.

Non defuerunt tamen qui insullam causam attulerint, cur Semele igne caelesti conflagraret: quia Iupiter scilicet iratus fuerit; quod iurare per Stygiam paludem rogaretur, ac in illam fulmen contorlerit. Alij flagrasse Semelam igne caelesti inquit, quia cum diceretur cum Ioue congressa, illa negauerit, quod indignè tulit Iupiter, & in eam fulmen iaculatus est, ut ait Euripides in Bacchis in his:

ἦ κείνος εἰνάλοισι Διόνυσον δέδωκε
ἦ κείνος ἐν μηρῷ ποτ' ἐβράση Διός.
ὅς ἐκ πυροῦ τὰ λαμπρὰσι κεραυνίαις,
σὴν μητρὶ, δ' Iouος ὅτι γάμος ἐΐψουσα το.
Ille & refert adesse Dionysum Deum.
Assutus ille ol in femori ut Iouis fuit.
Flammis ut idem fulminis flammatus est
Cum matre, qua Iouis negauit nuptias.

Alij dixerunt Semelen Ioui quidem Libereum patrem peperisse, sed à Cadmo deprehen-

sam cum puero recens nato coniectam in arcam fuisse ligneam, quæ fuerit aestu maris ad fines Oreatas (illud fuit oppidum Laconum) delata; sed ab indigenis aperta arca inuentam fuisse Semelen mortuam; sepultamque fuisse magnificè, at puerum educatum: vnde Oreatæ postea Brasæ dicti sunt, sumpto nomine ab arca, cum Brasæ sint aestus & agitationes maris, ut ait Nicander in primo linguarum. Pingebatur Semele ab antiquis longioribus crinibus & supra longitudinem omnium cæterarum Dearum. Orpheus tamen in hymno quodam in Dionysum, Iouis & Proserpinæ filium putauit, ut est in eo versu?

εὐβουλ', εὐπολύβουλε, Διὸς, καὶ περσεφορέης.
Persephones prudens Iouis & de semine nate.

Idem in alio hymno quem scripsit in nomen Mūsos, Isisid Aegyptiæ filium Dionysum appellat:

σὺν σοὶ μητρὶ θεῶν μελενηφόρῳ ἰσίδι σεμνῇ,
Σιδηροῦ παρὰ γούμα σὺν ἀμφιπόλοισι τιθίνας.

Iside prudenti cum diua matre, fuerunt ad Aegypti, Nymphisq; suis nutritibus una.

Hunc Deum bimarem vocarunt, non quia duas habuerit matres, sed quod cum Semele mater arsisset, ex igne surreptus Iouis femori assutus fuerit, qui matris munere functus fuit, ut ait Ouid. in lib. 3. Metamorph.

Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur: patricq; tener, (si credere dignum est)
Institur femori, maternaq; tempora complet

Et Marcus Manilius lib. 2. rerum astronomicarum:

Atq; iterum patrio nascentem corpore Bacchum.

Orpheus in hymno in Sabazium Dionysum inquit à Sabazio Iouis femori assutum fuisse: cum tamen alij Sabazium fuisse filium Bacchi inquant, alij Bacchum ipsum, alij alium dæmonem: de quo ita scribit Orpheus.

κλύθι πάτερ κρόνου νιέ σαβάξιε, κούδιμε δαιμόν

ὅς βέικρον Διόνυσον, ἐπίβρομον εἰραφιώτην
μηρῷ ἐγκατέραϊας, ἥπως τετελεσμένους ἔλθῃ
τριῶλον ἐς ἡγάθεον.

Audi magne pater Saturno nate Sabazī

Qui Bacchum horrifonum Dionysum ut adultus
adiver

Frondosum Tmolum femori mira arte iussit.

Vocatus fu tautem Dionysus, quia pupugit Iouis femur cum ratis esset conutus, ut asserit Stesimbrotus; quamuis Aristodeatus dictum maluerit, quia Iupiter pluuiam demiserit, cum natus fuit. At Nonus in Dionysia-

cis illum vocat Dionysum, quia Iupiter claudus esset cum illum assutum femori gestaret, vt patet in his, & ab ipso Ioue gestum fuisse, & femori assutum:

λαβὼν μαιῆτος ἑρμῆς
τὸν δῖονυσον ἔθηκε πατρῶν ἐπανυμῖν,
κικλήσκᾱν δῖονυσον, ἐπεὶ ποδὶ φόρτον αἰείρων
ἢ ἢε χαλαίων χρόνιδις βεβριθότι μῆρῳ.
νῆσος ὅτι γλώσση συρακοσίδι χαλὸς ἀκίει,
καὶ θεὸν ἀρτιλοχευτον ἐφήμισαν εἰραφιῶτην.
ὅττι μιν ἐνόδιε πατὴρ ῥήσασατο μῆρῳ.

— capiens Atlantide cretus

Hinc Bacchum, patris illum de nomine dixit
Mox Dionysum, quod gestans hac pondera tanta
Poplite claudus ijt Saturnius ipse granato.
Nanq̄, Syracusij soliti sunt dicere Nysum,
Claudum. Hic assutus, nuper natusq̄, vocatus
Tum fuit: ipse patris femori nanq̄, assuit illum.

At verò Meleager non assutum fuisse femori Iouis arbitratus est, sed ab ipsis Nymphis ἐ γίνετο matris statim creptum & educatum, cū ita scribat:

αἰ νόμφαι τὸν βᾶκχον, ὅτ' ἐκ πυρὸς ἦλαθ' ὁ
κούρος,
νῆσαν, ὅπῃ τέρρης ἄρτι κυλιόμενον,
τὸ ὕνεκα συν νόμφαις βρόμιος οἶλος. ἠνδένιν
εἶργης

μίσγασθαι, δέξῃ πῦρῃτι καὶ ὄμιον.
E cinere vt Bacchum Nympha cepere sorores,
Membraq̄, lauarunt fonte perennis aquæ.
Inutilis amicitia est Nymphis. Si forte repellas,
Natum de flammis experiere Deum.

A qua sententia videntur non magno opere dissentire & carmina illa, quæ sunt in lib. 9. Dionysiacorum apud Demarchum, qui scribit Dionysum ab Horis fuisse educatum, vt est in his:

τὸν μὲν ὑπεκρίψαντα θευγενέος τοκετοῖο
τέμματα κιοσῆντι λελχιδες ἐσεψαν ἄραι.
Erexere illum diuino semine natum
Hora: mox hedera crines cinxere corona.

At suauissimus Euripides in Bacchis Iouem sibi femori assuisse inquit his verbis:

ὅ, τε μῆρῳ πυρὸς ἐξ ἀθανάτου ζεύς
ἔτεκᾱν ἢ πασένιν
τὰ δ' ἀνακοῦσας,
ἦθ' ὀδιδύραμβ' ἐμὴν
ἄρσενά τάνδε βαθὶ νηδύν.
Cum femori igni ex immortalis Iupiter
Pariens arripuit eum,
Ista ita locutus est:
Veni ὀδιδύραμβε, meum
Masculum hunc in uterum, veni.

Fuisse verò Semeclem apud Acheloum fluminis percussam fulmine, & à Dirce Acheloi filia

susceptum Dionysum, antequam Iouis femori assueretur, ita idem significauit:

ἀχελῷου θυγατερ
πῶτι, εὐπαθῆνε Δίρα.
σὺ γὰρ ἐν σαῖσποτε παγαῖς
τὸ Διὸς βρέφος ἔλαβες.

Acheloi filia

Verenda pura virgo Dirce

Tu enim tuis fontibus

Iouis cepisti infantulum.

Memoria prædidit Lucianus in Dialogo Deorum Dionysum statim natum fuisse deportatum à Mercurio in Nysam Arabie urbem Aegypto finitimam ad Nymphas educandum. At Orpheus in hymnis illum educatum fuisse in Aegypto significauit in his:

αἰὴ πτοῦ παρὰ χεῦμασὺν ἀμφοπόλοισι τιθῆναις.

Flumen ad Aegypti vna cum nutricibus ipsis.

Alij Hyadas fuisse Bacchi nutrices putarūt, vt ait in libr. 2. de Dijs Apollodorus Cyrenaticus, & Fast. lib. 5. Ouid. in his:

Ora micant Tauri septem radiantis flammis,

Nauita quas Hyadas Graius ab imbre vocat.

Pars Bacchum nutrisse putat: pars credidit esse

Tethys has neptes, Oceaniq̄, senis.

Pausanias scribit in Achaicis, fuisse sermone

Patrensiū quòd Bacchus fuerit apud se educatus intra Mesatim oppidum, quòd quæ Pausi insidijs propè fuerit circumuentus. Alij in Naxo nutritum fuisse inquirunt. Naxū enim Thracæ per ducentos, & amplius annos habitauerunt post exorta lue Cares à Lamia illic migrante, quorum dux Naxius Polemoniis filius insulam de suo nomine nuncupauit. hic & post ipsum filius Leucippus, & post hunc Smardius nepos Naxijs imperauit. Smardio regnante adhuc Theseus Ariadnam ἐ Creta adduxit, quam iustus est in somnis relinquere Dionysus, cūm fabulenter Dionysum apud se nutritum Naxii, quam insulam etiam Dionysiadem quidam nuncuparunt. nam cūm Iupiter infantem femori assuisset, tempus quæ partui maturum aduentasset, illum dicitur exemisse in Naxo, dediditque Philixæ Coronidi & Clydæ nymphis educandum. At Sidonius Autipater hunc, sicut Herculem, Thebanum fuisse memorat in his carminibus:

ἀμφοτεροὶ θῆβιδε, καὶ ἀμφοτεροὶ πολεμισαί,

καὶ ζῆνος θυρῶν δεινός, ἐδ' ἐφοσάλα.

Ambo Thebani, metuendiq̄, hostibus ambe,

Et Iouis: hic Thyrsos, hic terribilis ropalo est.

Cui sententiæ assensit Cissusa fons ab indigenis vocatus, in quo nutrices dicuntur infantem

In lucem editum abluisse ut ait Plut. in Lysandro. Lucianus in concilio Deorum & Bacchum fuisse Thebanum inquit, & matrem eius Syrophenicem. Verum hæc locorum nutricum que differentia inde exorta est, quod vari fuerunt Bacchi: de quibus ita scripsit Cicero in tertio libro de Natura Deorum; Dionysos multos habemus: primum è Ioue & Proserpina natum Secundum Nilo, qui Nysam dicitur interemisisse: Tertium Caprio patre, eumque regem Asiæ præfuisse dicunt: cuius Abazea sunt instituta: Quartam Ioue & Luna, cui sacra Orphica putantur confici: Quintum Niso natum & Thione, à quo Trieterides constituta putantur. At de nullo horum propè fit mentio à poetis, nisi de Iouis & Semeles filio. Fuerunt qui dixerunt statim natum Dionysum fuisse à Mercurio Iouis mandato in Eubœam ad Macrim Atistai filiam portatum, quæ labra melle illi primum perunxit, eumque educandum cepit. quare nos ab Aristæo in Eubœa educatum fuisse scripsimus ita in 4. libr. nostrarum Venationum:

*Puppi ad Euboicas currens allabitur oras.
Fertur Aristæus antrum hic coluisse, virorum
Qui genus indocile, & viuuntum more ferarum
Glandibus, & baccis, pomis syluestribus, & qua
Sylua iulit cultu nullius nisi a coloni:
Edocuit primus teneras armenta per herbas
Pascere: & de quercu sumis pelentibus actas
Claudere apes vacuo sub cortice: primus oliuum
Expri mere ex olea fructus, lac cogier idem.
Nutrit hic Bacchum miro deuinctus amore,
Euboicas inter Nymphas. Dryadasq; puellas,
Aniadasq; nurus multos feliciter annos.*

Id verò cum sensisset Iuno, quòd Macris natum è pellice educaret. Macrim ea vniuersa Eubœa relegauit, ne pellicis filius etiam in insula sibi sacra educaretur: quæ in Phæacum regionem profugit, atque in antro duas portas habente illum educauit. ut ait Apollon. in 4. Aragon.

*αὐτῶν καὶ κοῦρη θαλαμῆϊον ἐν τῶν ἐν νῆν
ἀντρῶ ἐν ἠγαθέφ τῶθι δὴ ποτε μάκρης ἔναϊεν
κοῦρη ἀρισταῖοι μελίφρονος, ὅς ῥα μελωσέων
ἔργα πολυκμητοῖσ' ἀνεύρατο πιαρὸν ἐλαῖνης
κείνη δὴ πάμπρωτα Διὸς νυσῆϊον εἶα
εὐβοίης ἐν τοσθεν ἀβακτιδὸς ὡ ἐνὶ κλάφῳ
Δέξατο καὶ μελίτι ξηρὸν περὶ χεῖλος ἐδέυσεν.
εὐτέ μιν ἐρμείης φέρεν ἐκ πυρός. ἐδρακεδ' ἦρη
καὶ ἐχολωσαμένη πάσας ἐξήλασε νῆσου.
ἠ δ' ἄρα φαίηκων ἱερῶ ἐνὶ τηλόθεν ἀντρῶ
νάσσατο, καὶ πόρεν ἔλβον ἀθεσφάτον ἐνναέτησιν.*

Atque thorus ipse in sacro conseruitur antro,
Macris Aristæi coluit quod filia: oliuum
Qui reperit, qui mella sanis lique ntia pressit

*Illæ sinu primum Nysæia pignora cepit
Euboicos intra fines, mellisq; liquore
Perfudit pueri primum sitentia labra,
Hunc ubi Mercurius de flammis sustulit, ecce
Personfit Iuno, ac Eubœa abistere iussit.
At hæc Phæacum procul hinc habitauit in antro,
Dionysiasq; dedit grandes cultoribus agrî.*

Orpheus in hymno in Hippam, illam fuisse Bacchi nutricem significauit his verbis:

*ἵππαι κικλήσκω Βάκχου τροφόν, ἐνέδα κοῦρη
Hippam cantamus forma præstante puellam,
Nutricem Bacchi.*

Qui idem tamen in hymno in Nymphas, illas Bacchi nutrices nominat, ut sensit etiam Homerus in hymno in Dionys.

*ὄν τρέφον ἢ κομοὶ νύμφαι παρὰ πατρὸς ἀνακ-
τος*

*Δεξάμεναι κόλποισι, καὶ ἐνδύκεις ἀτίταλλον
Pulchri coma Nympha gnem rege à patre receptū
Nu triuere suis capientes ritè sub antris.*

Ouid. lib. 3. Metamorph. primum à matertera Ino educatum scribit. deinde Nymphis datum fuisse in his:

*Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat, inde datum Nympha Nyseides antris
Occuluerè suis, lactiq; alimenta dedere.*

Oppianus in Cynegeticis Ino, Autonoe, Aganen scribit fuisse Dionysi nutrices, cuius sententiam nos in libris nostrarum Venationum ita expressimus:

*huic prauit Ino
Vbera, formidans magnam Iouis altitonantis
Vxorem pariterq; timens hac Penthea Regem,
Penthea Echionium, qui patris sacra profanus
Orgia spreuit, & hinc soluit pro crimine pœnas.
Hunc hedera texit ramis: hunc texit Aganæ,
Autonoeq; soror.*

Fabulati sūt præterea Nymphas illas, ad quas educandum Dionysum Mercurius in ciuitatem Nysam derulit, fuisse à libero patre acceptum lactis & educationis beneficium in stellis nutritas, & vocatas Hyadas, ut ait Apollodorus lib. 3. Atque Arati enarrator ait vocatas fuisse Hyadas non à pluuia, ut crediderunt alii, sed à Bacco, qui vocatus est Hyes, Memoria prædidit præterea Orpheus in hymno in Misen Bacchum eundem matrem ac feminam fuisse creditum:

*ἠρσενὰ καὶ θῆλυν Διουθῆ.
Famina mascul, simul, gemina huic natura.*

Sed Ouid. 4. Metamorph. lib. hunc semper iuuenem esse contendit, cum ita scribat:

*tibi enim inconsumpta iuuenta est.
Tu puer æternus, tu formosissimus: alto*

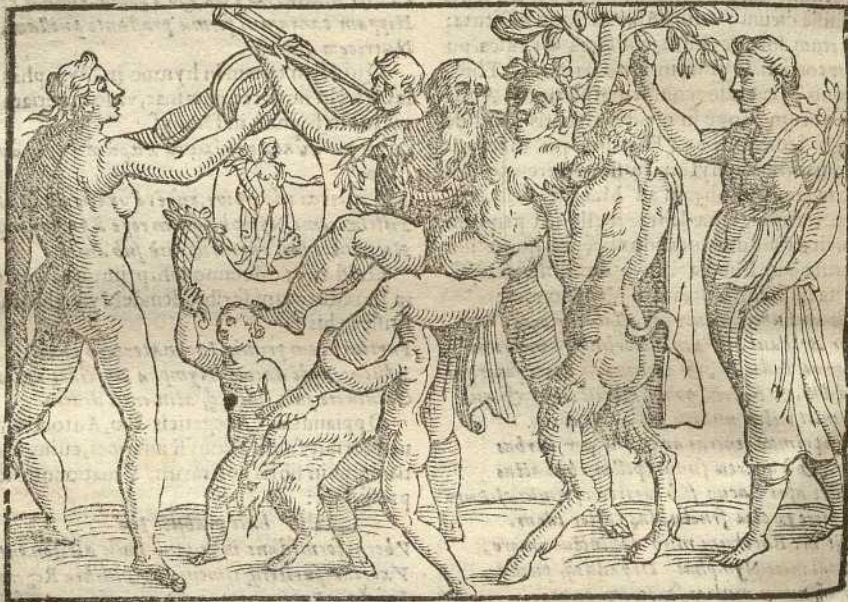
Conspicere caelo.

Quidam quod barbam antiquitus nutritent, barbaticum putarunt, cum ab aliis imberbis fingeretur. alii duplicem naturam eius significarunt sine potius ingenia duplicia bibentium, cum alios vinum faciat hilares, alios penè furiosos. Testatur Isacius Dionysium eundem iuuenem, & senem fuisse ab antiquis exultatum quem

tamen, quod esset imberbis, Euripides in Bacchis nominavit *θηλύμορρον*, siue vultu muliebri ac forma femina, & lasciuum, & inquinatum thori, vt est in his carminibus:

*τὸν θηλύμορρον ξέρον, ὃς εἰσφέρει νόσον
κενήν γυναιξὶ καὶ λέχη λυμναίνεται.*

*Cui forma femina hospitum, agritudinem
Qui feminis nouam tulit, inquinans thoros.*

Hic Deus cum fuisset in caelum aliquando à Ioue portatus, & antequam Iouis femoralis fueretur, illum de caelo Iuno deicere voluit, vt testatur est in his Euripides in Bacchis:

*ἔπειν ἦρπασ' ἐκ πυρὸς κεραυνία
Ζεὺς, εἰς ὄλυμπον βρέφος ἀνήγαγεν νέον,
ἦρα νιν ἦλκ' ἐκ βαλεῖν σ' οὐρανῷ.*

*Eximit illum ex igne postquam fulminis,
Caelo, paruum Iupiter infantem tulit.*

Caelo volebat Iuno cum depellere.

Cum verò aliquantulum Bacchus apud Nymphas adoleuisset, apud quas educatus fuerat, multas res admirabiles fecisse dicitur per Bacchas, vt est in his Euripidis carminibus:

*ὅσαις δάλευκῆ πέματος πόδος παρῖν
ἄκροισι δακτύλοισι διακόσαι χθόνα,
γάλακτος ἔσματος εἶχον ἐν δὲ κισσῶν
θύραων γλυκεῖαι μέλιτος ἔσασον ποταῖ.*

Abiis, potus ut cupido ceperat,

*Terram secantes vnguibus summis statim
Riuos habuere lactis. atque rursus his
Fluxere mellis dulcis alte riuuli* à Tyrhis

Admirabiles omnino erant res gestae ipsarum Baccharum, sumptae cum illas vel terram virga percipientes dicta sunt vini riuos de terra exiisse, & mel, & lac, & suauis liquores huiusmodi, vt est in his versibus:

*θύραων δέ τις καβοῦσ' ἐπαυσεν εἰς πέτραν.
ἔθεν δροσάδης ὕδατος ἐκ πεδῶ ποτῖς.*

*ἄλλη δὲ παρῖν' εἰς πέδον καθῆκε γῆς,
ἣ τῆδε κρήνην ἔσαν ἦν εἴνου θεός.*

*Thyrsois, capto percussit quaedam petram,
Hinc lymphida unda protinus fons exiit.*

*Diuerbarauit vsu solum virga altera,
Fontem meri profudit inde mox Deus.*

His persimilia sunt illa miracula quae puer fecisse dicitur Dionysus, quae nos ita in libro V nationum quarto expressimus:

*Hæc inter ferulam ludendo forte cecidit.
Et ferro lapides ictu percussit eodem:
Exiit dulcis vini de vulnere riuus:
Hinc laceravit ovis frustatim viscera tabæ
Insciente solum, canis albertia seris
Membræq; iecit humi, rursus, mirabile dictu,
Diuisæ pecudis coierunt membra repente,
Et virides herbas decerpfit pabula nota.
Iam vagaper vastas penetrarat plurima terras
Fama Dei, qui multa viris monstrabat, Et vrbes
Errando virtute sua compleuerat omnes.*

Fabulantur præterea Bacchum, vbi illum Iuno persequeretur, labore fessum itineris, se quieti sub arborem quandam dedisse, atque Amphibænam (id enim viperæ vtrinque caput habenti nomen est, vt ait Nicander in The-riaciis) eius tibiam momordisse: tum excitatum Dionysum illam palmite vitis, qui forte propinquus adiacebat, occidisse. Nam, vt sensit Demetrius Chlorus, id animal, neque ligno, neque vlla re alia, nisi ligno vitis, facile potest interfici. Itud illi contigisse aiunt, post vitem inuentam, cum furore à Iunone iniecto percitus orbem terrarum peragraret, cum igitur in Aegyptum & in Syriam peruagaretur, illum primus omnium Proteus Rex Aegyptiorum fertur hospitio accepisse; mox ad Cybellâ Phrygiæ urbem profectus, & à Rhea expiatus stola ab ea sumpta ceremonias Cybeles edoctus per Thraciam ad Indos contendit. Tum Lycurgus Rex Edonorum qui iuxta fluum Strymonem habitabant, illum contumeliis affecit, cui Dionysus, cum euassisset, furorem iniicit. Nam cum pampinos vitiumque germen se cedere putaret, Dryantis filij cura obruncanit, atque cum extremas quoque sui corporis partes abscidisset, respuit denique atque ex oraculi respõso ab Edonis ob sterilitatem agrorum in vincula coniectus, ab equis denique pro Dionysi voluntate laniatus fuit, vt scripsit Apollod. lib. 3. Fama est Alcithoen quoque Thebaniam mulierem agrè ferentem diuinis honores Baccho tribui, cum magna sit plerumque inter ciues eiusdem ciuitatis inuidia & contemptus, accepisse illas deridere, quæ istud facerent. quare iratus Bacchus eam in vespertilionem mutauit, ac telas sociarum simulque ridendum in hederam & vites. Dicebantur Cobali dæmones immites & in humani quidam, & Satyri, & Bacchæ, & Sileni ipsam comitari cum cymbalis, & strepitu quocunq; incederet, qui incurru à lycibus tracto uehebatur, vt ait Ouid. lib. 4. Metamorph.

— tu bñugum piclis insignia franis

*Colla premis lyncum: Baccha, Satyriq; sequuntur.
Quiq; senex ferula titubantes ebruius arcus
Sustinet.*

Circa hunc lynces, & Tigres, & pantheræ esse consueverunt, vt ait idem poeta in libro tertio.

*Ipsæ racemiferis frontem circumdatus uuis
Pampineis agitât velatam frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacraq; inania lyncum,
Pictarumq; iacent fera corpora pantherarum.*

Fuit focus Bacchi Lusius, à quo vocata est Lusitania aiunt Bacchum truculentas feras circa se semper habere solitum, cum pellem etiam pardali semper gestaret, vnde dicebatur Brytaeus; cuius inter comites fuit Acratus genius, atque cum Panas & Satyros comites Indicæ expeditionis habuisset, subacta India atque deuicta Iberia, vt ait Sesothenes in rebus Ibericis, Pana locis patefecit, qui regionem de se Paniani vocauit, ac mox iuniores Hispaniam dixerunt. Nam & Virg. lib. 6. hunc inquit in curru à tigribus tracto vehi solitum, & pro habenis, lorisque, teneris pampinis uti, vt patet ex his: *Nec qui pampineis victor iuga slectit habenis Liber, agens celo Nyse de vertice tigres.*

Et Ouidius libro primo de Arte:

*Iam Deus in curru quem summum texerat uuis,
Tigribus adiunctis aurea lora dabat.*

Consecuit & pro sceptro thyrsium gestare, quæ hasta erat frõdibus vitium aut hædera aliquando suauiter ornata, & cerui pellem, quam nebrida vocabant, vt scripsit Euripides in Bacchis:

*πρωτας δὲ θήβας τῆσδε γῆς ἑλληνίδος
ἀνωλόλυσσα, νεβρίδ' ἐξάσας χροός,
θύρποντε δούεις χεῖρα κλισίων βέλος.*

Thebasq; primas urbem adiui Græcia,

Ibi fremuig; pelle sumpta nebride.

Hederæq; thyrsium tradidi illo tempore.

Atque sacrificantes ramos abiegnos gestabāt, cum illi abies in coronas esset sacra. vt Xenophanes ait in Salib.

— εἰς σεφάνες
ἐστᾶσιδ' ἐλάται πικυρόν περι δῶμα.

— in coronas

Consistunt abietes pulchram circa domum.

Nam hædera, & smilax, & abies, & quercus erant arbores Baccho sacra quibus Thyades utebantur in sacris, vt est in his:

— ἐπίδ' ἔθεντο κλισίους
σεφάνους, δρυόσε, μίλακος' ἀνθεσφόρους.
Hædera dederunt hæc coronas crinibus,
Quercusq; smilacisq; onusta floribus.

Et illud:

Ὁ σιμέλας τροφοὶ θήβαι,
σερανόσδε κιαὼ
βρούετε βρούετε χλοηρᾶ
σμίλακι καλλι καρπῶ
καὶ καταβακχιούσδε δρυός
ἠελάτας κλάδοισι.

O Semelæ altrices Theba

Cronemini hedera.

Cingite cingite virentis

Smilaci fructifera:

Atq; bacchemini quercus,

Sive abiectis cinctæ ramis.

Fuit illa sacra pica ob garrulitatem ebriosorum, & ficus folia propter memoriam Syxæ in illam arborem vertæ, & vitis ob Staphylæ casum, quæ ambæ in arbores sui nominis mutatæ sunt ab illo Deo, cùm συκῆ ficum, ac σταφυλῆ vitem significet. Fuit illi etiam narcisci corona

non ingrata ob tarditatem ingenii ebriosorum, & draco inter reptilia fuit sacer Libero patri, ut ait Plutarchus in problem. Sympotiacis. Huius Dei sacerdotes feminae plerumque fuerunt, quæ nunc ab insania Menades. nunc ab impetu & furore Thyades, vel à Thya quæ prima sacra Bacchi instituit, nunc ab intemperantia, morumque prauitate, Bacchæ vocabantur. Dictæ sunt & Mimallones, quia Dionysum imitarentur: nam in montibus plerumque versantes leones manibus secum adducebant, aliasque feras: deinde is crudis vescantur; terramque ferulis percutientes, aut saxa, cum sitirent, vinum, vel lac, vel mel scaterere faciebant, anguesque habebant prozonis comis implicitos.

Huius Dei Satyros, & Silenos, & Lenas, & Nymphas, & Naiades, & Tityros sacerdotes fuisse inquit Strabo lib. 10. Dionysii res gestas

stas conscripsit Diodorus libro 5. historiarum, Orosius primo cum Pegasus Eleuthariensis pri- mus Liberi patris religionem Atheniensibus tra- diderit, vt Perimander ait in lib. 2. de sacrificio- rum ritibus apud varias gentes. Fama est hunc in Nysa Arabiae felici ciuitate imperasse, mul- taque humano generi vtilia inuenisse nam praeter viuum & mellis conficiendi rationem, sacri- ficiorum ritus quoque inuenisse dicitur, vt scri- psit Ouid. in 3. Fastorum.

*Ante tuos ortus ara sine honore incebat
Liber. & in gelidis herba reperta focis.*

Cum hic de omnibus nationibus bene mereri studeret, orbem que terrarum illa, qua sciebat docendo peragraret, Mercurium Trismegistum vxori consultorem, ac Herculem Aegypti praesidem reliquisse dicitur, Prometheoque primum ab Hercule locum dedit. mox Buthide Phoenicis Anteo Libyae praefectis, ipse coacto ex agricolis mulieribusque exercitu ad Indos, & intima Asiae loca penetravit. Deinde Indis, qui illam asper- nabantur, & vniuersi orientis regionibus subiu- gatis, ad primum Oceani litus in montibus In- diae non procul a Gange fluuio columnas duas erexit, tanquam ad vltimas hominibus peruias oras ex parte Orientis penetrasset: de quib. co- lumnis ita scripsit Dionysius in situ orbis:

Ἰνδῶν τε καὶ Σήλων θηβαιγενέος Διονύσου

*ἑστᾶσιν πνυμάτιον παρὰ ῥόον ὀκεανοῦ,
Ἰνδῶν ὑσατίοισιν ἐν ἕρεσιν ἐνθάδε γαργησ
λευκὸν ὑδάρ νυσαῖον ἐπὶ πλαταμῶνα κυλίον
δεν.*

*Hac & Thebani Dionysi terra columnas
Monstrat ad Oceanum, atque extremi littora
ponti:*

*Montibus Indorum, qua vasto gurgite Ganges
In mare se voluit, Nysaam impellit & undam.*

Testatur & Sidonius Antipater in eo carmine columnas à Baccho in Oriente, vt in Occidente ab Hercule fuisse positas, cum inquit:

*αἰμορῖν δὲ σήλων συντέρμονες, εἴκελα δ' ὄπλα.
Arma eadem ambobus sunt termini utrique co-
lumna.*

Quod autem eò arma intulerit Dionysus, vniuersam que Indiam debellauerit, & vrbes orientis subegerit, ita inuuit idem Dionysius: *αὐτὸς δ' ὅππότε φύλα κελευσῶν ἄλεσεν Ἰνδῶν ἢ μαδῶν ὀρέων ἐπεβύσατο.*

*Vt genus Indorum nigrorum Marte feroci
Perdomuit, montes Emodos scandit.*

Fabulati sunt antiqui Sollacem Armeniae flu- uium in Araxem stagnum influentem dictum fuisse Tigrim ab ea tigre, quam conscendens Dionysus Iunonis consilio furiosus traiecit, cum maria ac terras circumiens remedium affe- ctus quaereret. nā cum Iupiter exoratus tigrim pro

pro lintre misisset traiecturo, mox ad euentus memoriam fluitam ita vocauit: quod tamē alij à Medo eius filio & Alphesibœæ factum fuisse maluerunt. Ac neque per Indiam solum, & qua post triennium redijt, sed mox per Libyam & Hispanias peruagatus est, mulieresque choreis & saltationibus indulgentes multas in castris habuit, ob quas non minùs quàm ob armorum reiq; militaris sententia fuit celebrer. Hic ubi Nyfam florentissimam ciuitatem in India condidisset apud Indum flumini, ac postea in Diam insulam rebus Indicis compositis traiecisset, Ariadnam duxit. Hic Deus cum aliquando in Naxū nauigare iuberet nautas, atque hi in alios locos illum asportarent, repente hederæ per remos serpebant, ac nauis nulla vi remorum loca dimoueri poterat. At Hom. in hymno quodam in Bacchum à piratis Tirrhæis illam captum

fuisse scribit, cum I litore maris peruagaretur. Illi hunc filium regis alicuius rati seum ligare voluerunt, sed cum à gubernatore reprehenderentur, illum minime audientes & oburgantes, non modò ligauerunt, sed vt magno precio redimeret in suam patriam ipsorum captiuum asportare conati sunt atque statim vela intumescencia ventis tetenderunt, tum verò.

οἶνος μὲν πρώτιστα Δολὴν ἀνάγηνα μέλαινα
ἠδ' ὑπὸτος κελάριζ' εὐρύδης, ὄρνυτοδ' ἑδμῆ.
ἀμβροσίη. ναύτας δὲ τρόμος λάβε πάντας
ἰδόντας.

αὐτίκαδ' ἀκρότατον παρὰ ἰσὶν ἔξεταύσθη
ἀμπελος ἔνθα καὶ ἔνθα κατακρεμνάντο δὲ
πολλοὶ

βότρυες, ἀμὸ' ἰσὸν δὲ μέλας εἰλίσσεται κιστὶς
ἀνδρῶσι τιθηδῶν. χαρίεις δ' ἐπὶ καρπὸς ὄραται
πάντες δὲ σκαλμοὶ σέφανες ἔχον.

*Dulcis per nauim scaturienti uina repente,
Mirus odor quorum surgebat, pallida membra
Concussit nauicistimor. & reuerentia diuum:
Hinc illinc uelo in summo concernitur aliè
Vinea, qua multos fudit frondosa racemos
Pendentes. hedera malum texere corymbis,
Frondibus & nigris: scalm q; habuere coronas.*
Fuerunt qui dixerint malum & remos, & antennam in serpentes fuisse uersos, ut scripsit Demaratus in certaminibus Dionysiacis. Ipse uero Dionysus leo factus ita omnes nauas praeter ipsum gubernatorem, in fugam uertit, ut in delphinios uersi, in mare statim defluerint. At non semel tantum hoc accidisse dicitur, ut cum nauigaret, uites & haederæ in nauibus repente sunt exortæ, multa que alia plantarum sibi consecratarum genera: quippe cum nata sint etiam tunc, cum puer à Nymphis in Eubœam traiceretur, ut nos Iustinus in libr. 4. Venationum his uersibus:

*Cum medi j nauis sulcaret tergora ponti,
Atq; ab utroq; pari distarent listore tractu,
Serpere caperunt hedera tabulata uirentes,
Et similia, apiu nq; comis frondescere adultis.*

Fabulae sunt praeterea Bacchum triennium apud Proserpinam dormiuisset, deinde excitatum choreis indulisisset cum Nymphis, ut ait Orpheus in hoc hymno:

*ἀμφιετὴ καλέω βάκχον, χθόνιον Διόνυσον
ἐγρὸ μένον κίραϊς ἀμα νύμφαις εὐπλοκάμοισιν.*

ὅς παρὰ περσερόνης ἱεροῖσι δόμοισιν ἰαυὼν
κοιμῖζει τριετὴ ραχρόνον, βακχίῳν ἀγνόν.
αὐτὸς δ' ἠνίκα τὸν τριετὴ παλικῶμον ἐγείρει.

*his ὕμνον τρέπεται σὺν ἐϋζόνοισι τιθίνας.
Terrestri canimus Dionysū, & numina Bacchi,
Cum nymphis exprofectum, quibus est coma pulchra.*

*Qui prope Persephonen sacris penetrabilibus olim
Dormiuit Bacchi tempus tres segniter annos.
Ut tribus exactis conuiuia laeta nouantur,
Ille suis ueritis mox cum nutriticibus hymnum.*

Hunc eundem Deum θεσμοφρόν, siue legislatores, idem poeta appellauit, quia cum ab Indica expeditione in patriam post triennium reuertisset, domesticorum, & eorum quibus regnum commiserat, perfidiam expertus, elatos iam sceleratorum animos insolentia legum infregit, hostesque profligauit, & res imperij in meliorem statum, quam antea fuerant, perduxit. Fuit Dionysus etiam Osiris uocatus ab Aegyptijs, ut testatur Herodotus in Euterpe: *θεὸς γὰρ δὴ ἔτι τὸς αὐτὸς ἀπαντες ὁμοίως αἰγύπτιοι*

πτιοι σέβονται, πλὴν ἰσιόσε καὶ ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. Deos autem ipsos non aequè omnes colunt Aegyptij, praeter Isidem & Osirim, quem Dionysum esse inquitur. Fama est Bacchum in eo bello quod aduersum Iouem Titaneus gesserunt, fuisse ab illis disceptum, cuius cor palpitans ad Iouem Pallas detulit, ut ait Iliacius his uerbis: Διόνυσον γὰρ, τὸν καὶ Ζαγρέα καλέμενον, ὕδ' ἰδὸς κ' ἑρπερόνης ὑπάρχοντα, μελὴ δ' ὄνοι τιτάνες ἐσπαράσαν. ἔτι τὴν καρδίαν ἔτι παλλομένην ἀνήνευκεν. Dionysus enim illum, qui est Zagreus, aut Sebafis fuisse uocatus, Iouis & Proserpinae filium Titanes membratim disceptare cuius cor adhuc palpitans attulit. Hic cum sepultus fuisset, reuiuiscere fertur integer: Hic Dionysus qui & Osiris uocatus fuit, multa humano generi uilia excogitauit, ut dictum est. primus enim coleandorum agrorum rationem Aegyptios docuit, ut testatur Dionysius in libro de Situ orbis in his: τῷ, παρανομεταύσιν ἀριστερέων γένος ἀνδρῶν,

*οἱ, πρώτοι βιότοιο διεσήσαντο κελεύθες.
πρώτοι δ' ἡμερόεντος ἐπετήσαντο ἀρότρε.
κ' σπόρον ἰθυάτης ὑπὲρ αὐλακος ἀπώσαντο
πρώτο: δὲ γραμμῆσι πόλον διαμετρήσαντο
δυμῷ θραυόμενοι λοζόν δρόμον ἠελίοιο.
Ad Nilu ripas habitat clarissima gens, qui
Humanæ uita statuerunt iura priores:
Qui primi segnem sulcauerunt vomere terram:
Qui primirectis sparsuerunt semina sulcis:
Qui primi caelum sunt certo limite mensi,
Obliquosq; animosolis claxere meatus.*

Atque Tibullus in libro Elegiarum primo ita eius inuenta percurrit:

*Primus aratra manu solerti fecit Osiris.
Et teneram ferro sollicitauit humum.
Primus in experta commisit semina terra.
Pomaq; non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere uitem.
Hit uiridem dura edere falce comam.
Illi incundos primum matura saporas
Expressa incultis uua dedit pedibus.*

Nam & Euripides in Bacchis omnium prope eorum quæ humano generi inuenta fuerunt, utilissimum uinum putauit, cum obliuionem omnium malorum, & somni autorem, & tristitiæ solatium Bacchum inuenisse dicat, ut ex his patet:

*σεμέλιος γόνος
βότρυος ὑγρὸν πόμ' εὐρε, κείσιν ἐγκατο
θνητοῖς, ὁ παύει τὸς θαλαπῶρας σροτὸς
λύπης, ἔταν πλησθῶσιν ἀμπελευροῖς,
ὑπνουτε, λήθην τῶν καθ' ἡμέραν κακῶν*

Νίδωσιν, οὐδ' ἐς' ἄλλο φάρμακον πόνον.

— Semele satius.

Potum rancem repperit mortalibus

Ac protulit, mæroris ille nubila

Fugas repletis vineæ liquoribus,

Somnumq; fit mali diebus singulis

Oblivio: nec pharmacum malo aptius.

Cum vinum igitur inventum mortalibus Dionysus excogitasset, mos fuit apud antiquos ut Bacchi datoris lætitiæ, quem Bonum dæmonem appellabant, poculum extremum post cenam remotis mensis circumferretur: quod boni dæmonis dicebant, quia bonus Deus Dionysus illud inuenisset, vel quia cum moderatione sumptus utilis sit & bonus potus: de quo ita meminit Anihophanes in Equitibus:

μὰ δὲ ἀλλ' ἀκρατον οἶνον ἀγαθὸν δαίμωνος.

Non per Iovem potum boni sed dæmonis.

Draco fuit huic Deo propter perspicacitatem inter reptilia dicatus, ut ait Plutar. in problematis Symposiacis. Memoriæ prodidit Lycianus in dialogo Iunonis & Iouis Icarium cesum fuisse apud Indos, quia cum palmitem & vim faciendi rationem à Baccho didicisset, creditus est primum ab Indis venenum in conuiuio extituisse: nã Indi vino primum gustato in insaniam sunt conuersi, ut ait idem in Nigrino. Atque Plutarch. etiam in eo dialogo, in quo disputatur ignis ne an aqua sit utilis, vitem ex India in Græciam primum portatam fuisse testatur, cum tamen apud Thebanos primum vitis nata esse dicatur, ut asserit Pausanias in Bœoticis, & inde ad Indos deportata. Neque mirum est sanè cesum fuisse Icarium propter vinum, cum immoderatus illius vsus non parum obstat mortalibus, secretaque animi aperiat, & in insaniam

prope

προϋεῖ ἰμπελάτ, ὡς αἶτ Homerus lib. 5. Odyssææ
in his versibus :

οἶνος γὰρ ἀνώγει
ἠλέος, ὅς' ἐρέηκε πολυφρονάπερ. μάλ' αἰεῖσαι,
καίθ' ἀπαλὸν γελᾶσαι, καίτ' ἔρχισσασθαι ἀνή-
κεν ;
καίτ' ἐπος προέειπεν, ὅπερ τ' ἄοριτον ἄμεινον.

*Pocula prudentes etiam facunda choræis
Indulgere iubent, cantarq; voce sonora
Pocula, qua utiliter tacerentur, multa profari.*

Nam ubi vires corporis, mentemque vini im-
perium subegerit, multa effatire coguntur ho-
mines, ut scripsit in his etiam Theognis :

ἄφρονος ἀνδρὸς ὁμῶς καὶ σώφρονος οἶνος, ὅταν δ' ἠ-
πίνεθ' ὑπὲρ τὸ μέτρον, καὶ φρον ἔθηκε νόον.

*Prudentis stultiq; viri immoderata in hausta
Vina leuem mentem reddere sapo solent.*

Sed neque hæc sola incommoda vini vsus im-
modicus affert, verum etiam corpus nificè
labefactat, ut nos scripsimus in nostro libro Au-
cupii, quem Græcis versibus imparibus incec-
tum, ubi absolutus fuerit, mittere decreuimus
ad doctissimum & sapientissimū RENALDUM

Ferrariam Præsidentem Comitiorum Parisienſium
quem Senatorem Regium non solum propter
insignem auctoritatem diligo mirificè & obser-
uato, sed multo magis ob singularem eius huma-
nitatem & sapientiam : Nam cum Orator pro-
ximis annis fuisset in sacra Tridena synodo, &
nuper apud illustrissimum Senatorem Venerum,

omnes in his locis eius eruditionem ac sapienter
dicta tanquam oracula Delphici sunt admirati.
Ita verò se habent carmina quædam :

οἶνος πινόμενος πολλὸς, ἄρρηκτὸν πρὸς ἀμύδρῶς
δαίμων ἄγει θνητὸς εὐθὺ κατὰ θόρον.

*Importuna trahunt in tristia tartara Ditis
Recta mortales ira merumq; Venus.*

Scriptura reliquit Paulanias in Laonicis in
monte supra Migenium, quem locum voca-
bant Iarylium, vnam maturam prius inueni-
tam fuisse: quo in monte inuente vere dies festos
agitabant in honorem Bacchi. Non minor ta-
men gratia illi asino habenda est, quem Naupliæ
incola lapideum erexerunt, quia putationem vi-
tium adiuuenit, quam Baccho, qui vires tan-
tum ostendit mortalibus: nam nisi vitis cultura
& putatio inuenta fuisset, breui totum id mu-
nus erat interitum, aut inutile futurum. Cū
igitur asinus vitis pampinòs Naupliæ abrosisset
sarmentorum putationem vtilem esse vitibus
ostendit: quippe cū illa sit arbor omnium ce-
terarum humidissima, pluraque gignat ligna su-
peruacanea, tanquam excrementa. Docuit Bac-
chus etiam mortales mercatorem & nauigatio-

nem, ut testari videtur Dionysius in situ orbis
qui è Phœnicia, & è regione mari rubro propin-
qua, & nauigationem & astrorum cognitionem
profuxisse ait, cūm Phœnicie imperaret Bac-
chus, ut est in his :

τῶν δ' ἀνδρῶν γενεῆς, οἱ ἐρυθραῖοι γενεάσιν.
οἱ πρῶτοι νόστον ἐπερίσαντο θαλάσσης.
πρῶτοι δ' ἐμπαρῖος ἀλιδ' ἰνέος ἐμνίσαντο.
καὶ βαθῶν οὐρανίων ἄστρον πόρον ἐφάσαντο.

*Qui rubrum coluere fretum genus inde vi-
rorum,*

*Qui primi spreuere maris ventosq; minasq;
Primi sunt ausi merces committere ponto,*

Et cæli cursus seruare, & sidera mundi.

Fertur hic Deus primus omnium mortalium
depressos ad fordida quæque hominum animos
ad Deorum cultum erexisse, ut testatur in his
Ouid. lib. 3. Factorum :

*Ante tuos ortus ara sine honore fuerunt
Liber, & in gelidâ herba reperta focus :*

*Tè memorant Gange, totiq; Oriente subæso
Primitias magno seposuisse Ioni.*

*Cinnama in primis, captiuasq; ritura dedisti.
Deq; triumphato viscera tota boue.*

Hunc Deum, quem superius semper iuue-
nem è sententia nonnullorum scriptorum dixi-
mus, Elienses barbarulum esse credi serunt, ut
ait Pausanias in prioribus Eliacis: qui cūm cor-
natus etiam fingerent, ad huius imitationem
Mimallones cornua suis caputibus alligare con-
sueverunt, ut ait Isacius. ac neque solum cor-
nuta, sed etiam taurino capite ab antiquisinge-
batur, ut idem testatur. Fuit & diuinationum
Deus creditus Dionysus, ut in his testatur Eur-
pides in Bacchis :

πάντισ δ' ὁ δαίμων ὅδε καὶ γὰρ βασιλεύσιμον,
καὶ τὸ μαντιῶδες, μαντικὴν πολλὴν ἔχει.

*Deusq; vates est: furor nam Bacchicus
Vim vaticinandi vite plurimam tenet.*

Coronabantur hedera quicunque Liberò pa-
tri erant initiati, ut significauit Euripides in
Bacchis, ut alij crediderunt, quia paruus Dio-
nyſus in illa arbore fuit oculatus; ut verò
alij, quia racemos vuarum imitatur, vel quia
semper sit vitidis & inuenis, qualis Deus ipse
fingebatur, vel quia cūm frigida sit arbor natu-
ra, ob insitum frigus adiumento sit aduersus
ebrietatem. Alij sacram Baccho putarunt, quia
Cissus Bacchi comes inter saltandum in conu-
uius etiam Satyrus perijt, ac Bacchi in illu fuit in
arborem mutatus, quam Græci cissum, Latini
hederam vocarunt. Alij ad imitationem Bac-
chi id factum crediderunt, quod ille, cūm esset
puer, hedera & lauro coronatus incederet, ut

ait Homerus in hymnis :

ἤ τότε φοιτίζεσκε καθ' ὕληντας ἐναίλους,
κισσῶ καὶ δάφνη πετυκασμένους.

*Tum quosq; rariius erat, syluisq; errabat in altis
Ornatius lauro atque hedera.*

Atque non solum iniciantes, sed etiam corona facrificantium, quibus caput vinciebantur, ad illius Dei imitationem Bacchi dictæ sunt, vt testatur Nicander in libro singularum in his :

βάκχοισι κεφαλὰς περιανδέσειν ἐσέφαντο.

Tempora cinguntur bacchis florentibus illis.

Erat enim legibus sacrificiorum sancitum, vt coronarentur hedera quicumque Baccho iniciarentur, vt ait Dionysius in Cosmographia: ὁ ρυόμενοι τελέθεισι κατὰ νόμον ἱερὰ βάκχῳ σελάμενοι κισσοῖο μελαμυλοῖο κορύμβοις ἐννύχαι, παταγῆς δὲ λιγυθρόος ὄρνυται ἡχή. Conscia agunt, vt lex Baccho sacra tēpora ramis Deivincula: in grīs hedere, ac pallente corymbo Nocturna: clamorq; ingens consurgit ad auras.

Consiueverunt Camaritis, quæ natio est Indicæ finitima, cūm Bacchum ab Indica expeditione redeuntem humaniter accepissent, illum egregiè colete, cingulaq; & hinculorum pelles circa pectus habere, vt idem in his ait:

καὶ καμαριτῶν φύλον μέγα, τοί ποτε βάκχῳ ἰνδῶν ἐκ πολέμοιο δεδευγμένοι ἐξείρισαν.

καὶ μετὰ ληνῶν ἱερὸν χορὸν ἐξύσαντο.

ζώματα καὶ νεβρίδας ἐπι στήθεσι βαλόντες.

εὖοι Βάκχε λέγοντες.

Et Camaritarum genus ingens, Bacchus ab Indis

Hospitio rediens quibus est acceptus, vt illi

Lenatum statuere chorum, qua cingula, & vnâ

Damarum pelles posuerunt pectora circum.

Euoæ Bacche frementes.

Nam Lenæ vocatæ sunt Nymphæ quæ torcularibus præerant, vt fontibus Naiades. Celebrabantur autem Bacchi sacrificia cūm tripudijs, quare Dionysus vocatus est ἐνόρχης δαίμων, siue tripudij Deus vt ait Lycophron:

δαίμων ἐνόρχης φιλῆλους θανσῆριος.

Deus tripudij, Phigaleus, Phauserius.

Nam ὀρχεῖσθαι tripudiare significat: qui idē dictus est Pingaleus, quod in Arcadia coleretur: & Phauserius, quia lam pedes & lumina adherentur in huius sacrificijs. Fuit hic Deus in numerum Deorum reliquorum relatus ob ea quæ ingenus humanum contulit beneficia, ob res præclare gestas, ob discordias, & contentiones à se compositas, ob ciuitates extractas, ob leges, quas dedit ciuitatibus, vt testatur Horat. lib. 2. Epistolarum:

Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pol-
lux,

*Post ingentia facta Deorum in templa recepti,
Dum terras, hominumque colunt genus, a spera
bella*

Componant: agros assignant, oppida conduunt.

Agebantur huius Dei sacra à mulieribus, vt diximus, quod illas habuisset socias in Indica expeditione: quæ dictæ sunt Bacchæ ab infantis clamoribus: currebat enim cum tadis & funalibus accensus per noctem, quibus vtebantur in illis sacri ficijs, atque erimibus passis ita clamabant currentes: euhæ, quæ voces sunt bene ac foeliciter precantium. Hi postea vocibus in vniū compositis Enbæus Bacchus vocari cœpit: deinde Euhysus siue bonus filius, quia cūm Gigantes bellum Ioui intulissent, in leonem verus vnū eorum prior lanauerit ac disceperit. Ea re præclare gesta Iupiter lætatus dicitur Dionysum Bonum filium vocasse, Lucianus in Dea Syria Osirin, siue Dionysum apud Byblos Aegypti populos mortuum & humatū fuisse scribit, & amiserarios luctus, ritusq; sacrorum in eius honorem institutos. Atqui quod & ipse & Hercules eandem patriam haberent diximus, & iidem propè arms vterentur, & quod pariter combusti sunt: quod etiam declarauit ipse Sidonius Antipater in his carminibus:

ἀμφοῖν δ' ἐστὶ λαι συντέρμονες, εἴ κε ἀδ' ὄπλα.
νεβρός, λειοντῆ, κύμβαλα δὲ, παταγῆ.

ἤριδ' ἀμφοτέροις χαλεπὴ θεός, οἱ δ' ἀπό γαίης
ἡλθον ἐς θανάτους ἐκ πυρὸς ἀμφοτέροι.

Amborumq; columen: atq; arma simillimæ utriq;

Cymbala clamorū, pellem & vterq; talis,

Et grauis ambobus Iuno Dea: adiuit vterq;

E terra ad superos, igne cremante, Deos.

Multa huius Dei sacrificia multis in locis celebrabantur, quæ & nominibus & ritibus & temporibus differant: atque primi mortalium Phœnices Bacchi sacra instituerunt, quæ postea Orpheus in Græciam ad Thebanos detulit, in quibus lanatus fuit. Agebatur dies festus apud Athenienses, quo die Liberi patris cultum à Pegaso Eleutheriensi ex oraculo Delphico acceperunt, quæ dicebantur Oschophoria, vt ait Pausanias in Atticis. Erat autem consuetudo, vt ait e-narrator Nicandri, vt pueri pampinos manibus gestantes tributim è sacro Dionysi templo in sacellum Palladis cognomento Scirrhatis cum precibus decurrerent. Celebrabantur & Trieterica in eius honorem, quia tertio anno ab Indica navigationem reuertisset, quæ agebantur per brumam, vt ait Ouid. in 1. Fastorum:

Sacra corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi,
Tertia qua solito tempore bruma refert.

Horum sacrificiorum & tempus, & instrumenta, & habitum Baccharum demonstravit idem poeta lib. 6. Metamorph.

*Tempus erat, quo sacra solent trieterica Bacchi
Sithonia celebrare nuntus, nox conscia sacri,
Nocte sonat Rhodope tinnitibus aris acuti,
Nocte sua est egressa domo Regina: Deiq;
Ritibus instruitur, furialiaq; accipit arma:
Vite caput tegitur: lateri cervina sinistro
Vellera dependent, humero leuis incubat hasta.*

Nam his armis instructe cum vociferatione discurrentes crinibus passis diuinare, ac res futuras prædicere credebantur. Epileneæ sacrificia, & certamen, & cantilenæ vocabantur, quæ fiebant vindemiæ tempore, cum torcular exprimentis vis esset inuentum apud Acharnanes, vt ait enartator Aristophanis. Nam certabant inter calcandas vnas, quis citius plus musti exprimeret, & Bacchi laudes canebant inter calcandum, rogabantque vt quam suauissima musta defluerent, cum agerentur hæc in agris, Dionysia ibi simplici nomine dicebantur. Celebrabantur Lenææ præterea in ciuitate Athenarum inuente Vere, quo tempore vna de face eximebantur, tributa quæ ferebantur ab externis: quod certamen erat libentium plerumque, Bacchumque latitiæ autorem capentium, cuiusmodi carmina sunt illa Euripidis in Bacchis:

τὴν παυσίλυπον ἄμπελον δούνει βροτοῖς.

εἶνον δὲ μικρὸν ἔντος, οὐκ ἐστὶν κύπρις,

εἰδ' ἄλλο τερπνὸν εἰδὲν ἀνθρώποις ἐτι.

Obliuionem palmitum mali dedit:

Si vna tollas, & Venus statim perit,

Nec dulce quidquam restat hinc mortalibus.

Fuerunt & Phallica in Dionysi honorem instituta, quæ apud Athenienses agebantur, apud quos primus Pegasus ille Eleutheriensis Bacchi cultum instituit: in quibus cantabant quemadmodum Deus hic morbo Athenienses liberavit & quemadmodum multorum honorum author mortalibus extitit. Fama est enim quod Pegaso imagines Dionysi ex Eleutheris ciuitate Beotia in Atticam regionem portante Athenienses Deum neglexerunt, neque, vt mos erat, cum pompa acceperunt: quare Deus indignatus putenda hominum morbo iniecit, qui erat illis grauissimus: tunc eis ab oraculo, quo pacto liberari possent petentibus, responsum datum est solum esse remedium malorum omnium, si cum honore & pompa Deum recepissent: quod factum fuit. Ex ea re tum priuatum, tum publicè lignea virilia thyrsis alligantes per eam sollemnitatem gustabant: fuit enim Phallus vocatum membrum virile. Alii Phallum ideo con-

secratum Dionysio putarunt, quia sit autor creditus generationis. Agebant Athenienses præterea Canephoria in honorem Dionysi, quod genus erat consuetudinis quale scribitur his verbis à Demarato in certaminibus Dionysiæ: *ἡ δὲ τῶν Διονυσίων ἑορτὴν παρὰ τοῖς παλαιῶν Ἀθηναίων, αἱ ἐυδίνεις, παρθένοι τὸ τε πρῶτον ἠβώσασαι, ἐκνηφόρον. ἢ ἢ δὲ ἐκχρυσῶ καδαρῶ πεποιημένα τὰ καλῶ, ἐφ' ὧν τὰς ἀπαρχὰς ἀπάντων τῶν καρπῶν ἐτίθεισαν. Per festum Dionysij diem, qui apud antiquos Athenienses agebatur, virgines agiles, quæ ad pubertatem accederent, tum primum canistros ferebant, qui canistri erant ex puro auro, in quibus erant fructuum omnium primitiæ impositæ.*

Quamquam non defuerunt qui non in honorem Dionysi, sed Dianæ, Canephoria instituta crediderint, cum dicerent virgines nobiles per ea sacra canistros earum rerum quas pulchriores acu laborassent, plenos Dianæ consecrate solitas, atque ita significasse se prioris vitæ virginittatisque pertectas, cupere exautorari, vt asseruit Dorotheus Sydonius, quæ sacra celebrabantur, vt quidam voluerunt, sub finem mensis Aprilis. Fuerunt & Apaturia Dionysio consecrata, quorum initium & causa huiusmodi fuisse perhibetur à Charicle in Catena. cum bellum exortum esset inter Athenienses & Perceos, Xanthius Bæotus Thimætem Atheniensium Imperatorem ad singulare certamen prouocauit, quo debellato Melæthus Messenius postea illi in id imperium successit, qui peregrinus fuit, & à Periclymene Nelei erat oriundus. His igitur singulari certamine dimicantibus quidam à tergo Xanthij nigra pelle capræ indutus apparuit: tunc ille iniuriam sibi fieri inquit, cum ad singulare certamen cum socio accederet: ac dum respiciens conuertitur, ab aduersario dolo ceditur. cum verò Dionysus creditus sit, quem pelle capræ indutum apparuisse autumant, dies festi fuerunt in eius honorem ab Atheniensibus mense Octobri instituti. Celebrabantur per hos dies Apaturia sic dicta à decipiendo: quorum dierum primus Dorpia dicebatur, quia vespertino tempore conuenirent in vnum locum, qui essent eiusdem tribus, & vna conuiuium pararent secundum dixerunt Anathyssi, quod eodie victimæ immolarentur: nam & Ioui tribuli, & Palladi sacrificabant. & ἀναρβύνα sursum traho significat, & sacrifico, quia immolantes victimarum iugulandarum colla sursum conuerterent. Tertius dies dictus fuit Cureotis, quo die iunenes mares ac puellæ nomina dare consueverunt. vt in tribus ascriberentur. Alii

quar-

quartum diem addiderunt, quem vocarunt Epibdam, ut scriptum reliquit Pausanis. Celebrabantur & Ambrosia vocata, qui dies erat mensis Ianuario Dionysio facer, quem etiam mentem Lenzonem vocarunt, quia per id tempus vina in civitatem importari essent solita: ac mentem nominarunt à Dionysio, quod is præfesset torcularibus: unde Lenzus etiam dictus est. Pithægia verò eum dolia relinquentur, fiebant, atque tunc omnibus præsentibus Dionysii munus in honorè Dionysii impartiebant, quod commune erat amicorum symposium, ut scripsit Philochorus. Hæc eadem cum à Romanis celebrabantur, dicta sunt Brumalia, eum Brumus dictus sit Bacchus. Fuerunt & Ascolia dicta apud Athenienses, quæ ita fiebant, ut ait Zezes in commentariis in Hesiodum: ἐγένετο δὲ τὰ ἀσκολία ἕτος, ἀσκὸς προσωπιμένως καὶ ἀνεύματος πεπληρωμένος τιβέντες καὶ γῆς, ἐνὶ ποδὶ ἐσπαλλόμενοι, ἀνοθεὶ τῶν ἐρέροντο. καὶ πολλὰ καὶ κατὰ ἰσθαίροντες εἰς γῆν ἐπιπτοντο. τίτο δὲ ἐποίησε τιμῶντες τὸν Διόνυσον. ὁ γὰρ ἀσκὸς δέρμα ἐστὶ τράγος. ὁ δὲ τράγος τοὺς δαλὰς τῆς ἀμπέλης τρώγων, λυμᾶνεται ταύτην. Fiebant autem hoc ræto Ascolia: vines inflatos ventosque plenos humi deponentes altero pede insiliebant, atque super ipsas sevebantur. Tum sapius labentes in terram decidebant, faciebant autem id in honorem Dionysii, quoniam uterelli est hirci, qui rampirus vitium comedens illis obest plurimum, quem tamè utrem quidam vino repleti solitum fuisse crediderunt, ut traditum est à Menandro in libro de mysteriis, atque peritior vinum habebat præmium. Est enim hircus animal maxime vitibus infestum, ut testantur illa carmina Enani poetæ.

κ' ἦν μὲ φάγῃς ἐπὶ οἴζαν, ὁ μὸς δ' ἐστὶ καρποφορῆσθ.

ὅσον ἐπὶ σπείσασαί σοι τράγε θυομένο.

Rodas melior ad stripem, de palmis fundam
Dulcia mactando vino sed hirci tibi.

Agebantur hæc ipsa sacrificia apud Latinos etiam, quæ Ascolia vocabantur, plurimumque conferre credebantur ad vinearum fertilitatem, quorum ritum ita præclare expressit Virg. lib. 2. Georgicorum:

Frigora nec tantum cana concreta pruina,
Aut gravis incumbens scopulis arenibus aestiva:
Quantum illi nocere greges, durisq; venenum
Dentis, & ad morsu signata in stripe cicatrix.
Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
Caditur & veteres ineunt proscenia ludi:
Præmiaq; ingentes pagos & compita circum
Thesida posuere atque inier pocula lati

Mollibus in pratis vinctos saliere per vites,
Nec non Ausonii Troia gens missa coloni
Verfibus incompris ludunt, vs.que solute,
Orasq; corticibus sumunt horrenda canalis.
Et te Bacche vocant per carmina læta, tibiq;
Oscilla ex alta susbendunt mollia pinu.
Hinc omnis largo pubescit vinea sæu.
Compentur vallesq; caua, saltusq; profundi.
Et quocunq; Deus circum caput egit honestum,
Ergo rite suum Baccho dicemus honorem
Carminibus patrijs, lancusq; & liba feremus.

Proponebantur autem præmia illis qui sapiens super vites saltarent: deinde Bacchi statua cum carminibus inconcinne ebriorum more compositis in eius laudes patrio idionate singularum nationum circumferebatur circa vineas quæ res plurimum ad fertilitatem conferre putabatur, atque ii qui ista faciebant, perfonas sumebant è corticibus arborum, & vini facie aliquando perungebantur, ne cognosci possent quia multa ridicula, multa parum decora, multa turpia & pudore plena dicebant, quæ sine perfonis dicere omnino puduisset. deinde vineis lustratis ad altare Bacchi, unde discesserant, redeunt, sacras victimas in lancibus offerebant, & comburebant. deinde altissimis arboribus imagines quasdam modò fictiles, modò ligneas, Baccho sacras & illi similes appendebant, quas à paruitate oris dicebant oscilla, ut longissime possent prospicere, quia vineis conferre putabantur. His ita actis in conuiuium, & è conuiuium domum discedebant: quæ omnia præpè in superioribus carminibus Virgillii continentur. Cedebantur hirci plerumque in Bacchi sacrificiis, ut ait Euripides in Bacchis hoc modò ἀγρέων αἵματραγὸν ὄκτονον: perquirès sanguinis cæsi hirci, quænis scribit Herodotus, in Euterpe in quadam solèmitate, quæ Dorpia dicebatur. Aegyptios singulos ante portas priuatarum domorum suos iugulare solitos in honorè Bacchi ita verò scribit: τῶ δὲ Διονύσῳ τῆς εορτῆς τῆ δαρπία, χροῖον πρότων θυρέων σφάξας ἑκάστος, διδοὶ ἀποσφραγισθαι τὸν χροῖον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν θυβωτέων, τινὲ δὲ ἄλλην ἀνάγκην εορτῆν τῷ Διονύσῳ οἱ αἰγύπτιοι πλὴν χροῖων, καὶ ταυτῶσθ δὲν πάντα ἔλλησιν, ἀντὶ θεοφαλλῶν, ἀλλασφιν ἐστὶν ἐξευρημένα ὅσοντε πηχυαία ἀγάλματα νευρόσπασα, τα, περιφορέετι καὶ κόμας τὰ γυναικας νεδόντ' αἰδύων, ἐ πολλῶ τέφ ἐλασσον ἐὼν τοῦ ἄλλου σώματος, προηγέεται δὲ αὐλὸς, αὶ δὲ, ἐπονται αἰείδουσαι τὸν Διόνυσον. Dionysio die solemnitate Dorpia suam ante fores singuli iugulantes reddunt subulco illi, qui auulerat ipsum suam, atque aliam solemnitate suam

ne suis in honorem Dionysi agunt Aegyptij eodem prope ritu, quo Graeci: at pro phallis res alias illi excogitarunt, imagines scilicet cubiti magni iudinis, quas circumferunt mulieres per agros cum virile membrum reliquo corpore non minus minus nutet. Praecedit autem, tibia, atque ille Dionysum cantantes sequuntur. Cum vero multa impura facinora Orgiorum, sacrorumque Bacchanaliorum simulatione committerentur, Pentheus Agave & Echionis filius Rex Thebanorum eo tempore conatus est pro viribus tantum turpitudinis euertere: sed cum peccitulosum sit regibus inueteratam lasciuiam & autem aliquam intemperantiam vno die velle obliterare; cum nihil repentinum equo animo natura patiatur, paulatimque delenda sunt, quae minime conueniunt: proditum est in fabulis Bacchas in Pardales fuisse à Baccho mutatas & Pentheum in taurum, qui fuit ab illis vnguib; discerptus, vt lufinus in nostro lib. 4. Vena tionum:

Deniq; Thebarum populos peruenit, & omnes Occurrunt matres Cadmeides impius vnus Inuentus Pentheus: captus formidine patris Imperat hic socijs hunc arcibus necere vinculis. Inuasere Deum multi, raptiq; sequentes Percussunt saxis matres, rapiuntq; coronas Compositas hedera ramis & cuncta profanant. Tum pater immanem se fecit Penthea taurum. Pardalis in speciem matres mutauit, & illas Vnguib; horreidis, & dentibus armat acutis. Discerpere fera taurum, regemq; profanum, Esse Dei quoniam sic illis visa voluntas.

Alii dixerunt illum vexasse contumelias Liberum patrem & alia fecisse insolenter, atque vt feminaram occulta sacra intueretur, arborem qua erant transire, ascendisse: quod cum illae cognouissent, eum discerperunt deinde ex oraculo arbori inuentae diuini honores habiti sunt & duo signa Liberi patris suspensa: vnum Lyfium, alterum Baccheum vocarunt. mox vbi templum fuit cum is figas extractum. At vero Euripides in Bacchis non in pardales mutatas Bacchas facit, sed Cadmi filias, sororesque Semeles, quae Dionysum educauerant, Pentheum discerpisse scribit, qui etiam commemorat quas corporis partes singula abstulerint: Alii dixerunt caesum fuisse à matre & à foronibus, quia per illis visus sit cum sacra sperneret. Fuerunt qui dixerint Lycurgum praeterea cum sacra Liberi patris spreuisset, caecum factum fuisse à Ioue, at non à Dionyso: quippe cum non minus Iupiter, quam quouis Deorum, ad quem illa sacrificia pertinerent, esset vindex vel

contempte vel etiam neglecte religionis. atque de Lycurgi, supplicio ita scripsit Homerus lib. ζ. Iliad.

εδὲ γὰρ ἐδὲ δρύαντος υἱὸς κρατερὸς λυκούργος Διὸν ἦν, ὃς ῥα θεοῖσιν ἐπουρανοῖσιν ἐρίζεν. ὅσποτε μανομένοιο Διωνύσοιο τιβήνας, σέυε κατ' ἠγάθεον νουσιῶν αἰδ' ἄμα πάσαι Θύσθλα χαμαὶ κατέχευεν ὑπ' ἀνδροπόνοιο λυκούργου,

Θηνόμενοι βουωλλῆγι Διάνυστος δὲ φοβηθεῖς Δύσθ' ἀλὸς κατὰ κύμα, θέτις δ' ὑποδέξατο κάλπῳ

δειδύστα, κρατερὸς γὰρ ἔχε τρόμος ἀνδρὸς ὁ μολῆ.

τῷ μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ ῥεῖα ζῶντες καὶ μιν τυφλὸν ἔθηκε κρόνου πάσι.

Nec diuturnus & ipse Dryantis semine natus Inde Licurgus erat, superos vt temere cepit Qui quondam, vt Bacchi altrices furor egit, iniq; Collibus exagitat Nyses vndiq;. at illa Fuderunt omnes fugientes sacra, Lycurgus Vt voluit: Bacchus petijt mare, iū Thetis ipsum Accipit in gremium trepidantem, & multa timentem.

Illum edere Dei felicia tempora vita

Degenies: caecum fecit quem Iupiter ipse.

Fuit autem Thracia Rex Lycurgus, vt ait Hor. in 2. lib. Carm.

Fas & beatę coniugis additum.

Stellis honorem testatq; Penthei

Dissecta non leui ruina,

Thracis & exitium Lycurgi.

Nam fertur Bacchus, vt hic attingit Horatius, coronam quam sua vxor gestabat Ariadna, post Ariadnae mortem ad sempiternum eius memoriam inter stellas collocasse. quare ita scripsit Aratus in Astronomicis:

αὐτὸ καὶ κείνος ἐσθρανος, τὸν ἀγαθὸν ἔθηκεν σῆμ' ἐμένα Διόνυσος ἀποικεμένους ἀριάδνης, Αἰὲς, corona nitet, clarum inter sidera signum, Defuncta quam Bacchus ibi dedit esse Ariadna.

Alii dicunt Lycurgum sibi crura amputasse quia vites cederet in contemptum Bacchi Diagondas Thebanus demum in nullas neque domesticas calamitates, neque publicas incurrit, qui vt testatur Cicero in secundo de Legibus, omnia nocturna sacrificia, propter eorum turpitudines perpetua lege sustulit. Fierunt autem res & miracula quae contingebant in sacrificiis illorum Deorum, quae homines ad illorum cultum religionemque impellebant.

Nam scriptum reliquit Pausanias in Acharcis Liberi patris simulacrum, quod in diuisione praedae Troianae Eurypylo obtigit, quod in arca qua-

quādā includebatur, subito visum mentis inopes facere solitum omnes qui illud vidissent. Neque illud sanē parne fuit admirationis quod accidebat in Elide, vt ait, Pausanias in posterioribus. Eliacis: quod tres lagenas vacuas per diem eius festum tres sacerdotes deponebant in templo presentibus ciuibus & peregrinis, si qui adesse cuperent: mox foribus clausis & vel à sacerdotibus, vel ab aliis volentibus obsignatis suo cuiusque annulo, postero die cognitis signis ac reclusis foribus lagenas plenas vino suauissimo inueniebant. Dicitur Staphylus Bacchi fuisse filius, cuius proneptibus admittenda munera largitus fuit: nam cum Staphyli filiam Rhio compressisset Apollo, illudque Staphylus sensit quod esset grauida, illam in arcam inclusit & in mare deiecit. arca in Eubœam postmodo delata in spelunca quadam Anium peperit, quæ ita è mœrore nominauit. Hanc Apollo detulit in Delum, vt scripsit Semus Delius in rebus Deliacis. Hic Anius postea è Dorippe nymphea Spermo, O Eno, & Elaidè suscepit, quibus Apollo concessit vt quoties optarent vel vinum vel femina vel oleum caperent, pro suorum nominum significatione; quippe quod hæc ipsa nomina hoc significant. Fuerunt præterea eiusdem Bacchi filii & Hymeneus, & Thyoneus: atque Bacchus ex Ariadna Ceranaum, Tanropolim, Euanthen, Latramym, Thoanten, O Enopionè suscepit: Carmonem ex Alexitæa, qui venas ab apro fuit interfectus: è Chthonophyle Phliantè, qui fuit cum reliquis Argonautis Narcæum è Phycœa, qui primus honores Bacchi apud Elienses instituit. Herodotus in Euterpe Apollinem, & Dianam ex Ifide & Ofiri, quem Liberum patrem esse diximus, natos esse scribit. Atque multa fuerunt Bacchi cognomina, vt Deorum ceterorum, quibus de causis dictum est. Nam Hederens Bacchus dictus est Acharnis, quia ibi primum hedera fuit inuenta & Cantor, quia cum Musis versaretur: & Seruator, Melanagis, Lyfius, Pfilæus, Leucanius, Lamptera. Dicitur est Dionysus à Die insula vna è Cycladibus, quæ & Naxos vocabatur, quæ illi post ductam Ariadnam consecrata fuit, & à Nyfa ciuitate, in qua regnauit. Alij maluerunt dictum fuisse Dionysum, quia mentem exciteret: nam *Δία* mentem appellant, *νύσσω*, autem pungo significat, vt ait Ioannes Diacorus. Bacchus à furore dictus est: Bromius à strepitu & clamore ebriosorum: Liber pater aut Lyæus, quod idem est, quia vinum liberius haustum à curis liberet, ac latos faciat: Lemæus, à torcularibus; Nyfæus, quia stimulus

sit ad furorem; Dithyrambus, quia è duobus portis exierit, vel (vt alij sentiunt) quia in antro duas portas habente fuerit educatus; Bimater, quod cum Semele mater in vtero, Iupiter illigatum femori vsque ad iustum pariendi tempus gestauerit. Fabulati sunt antiqui Bacchum fuisse Iouis femori assutum, quia educatus sit in specu Neri montis, qui est apud Nysam clarissimam olim Indiæ ciuitatem, qui mons Neros Iouis erat consecratus. Ignigeus, quia natus sit è matris incendio; Bassareus, ob oppido Lydiæ Bassara, vbi præcipua religione colebatur, vel à Bassaride veste talari, qua in eius sacrificijs Bassarides Bacchæ utebantur; Brisæus à Brisâ Lesbi promontorio, in quo colebatur, vel à Brisâ pressorum vinaceorum massâ, vel à *βριμέω*, quod fremere ac vociferari significat; Iacchus ab *ιακχέω* clamo; Eleus, quia futuris & bellorum sit autor plerunque: nam utebantur hac voce *ελελεϋ* in hymnis & pœnibus, quibus homines incitabant ad bellū. Thyoneus à matre Semele, quæ dicta fuit etiam *Θυώνη*, quam grauidam furentem introduxit Aeschylus; Euan, quod ea voce utebantur diuinitus afflati, Nyctelius, quia per noctem vociferationis esset autor; Euchius, qui largè fundat, vel in cyatros in conuiujs, vel è torcularibus per vindemiam. Atque hæc ea sunt ferè, quæ de Baccho ab antiquis scriptoribus sunt tradita.

CV M Thebanus fuerit Bacchus, & Penthei, Actæonis, Learchique infelicissimorum hominum affinis, vt ait Lucianus in Concilio Deorum, patet illum hominem mortalem & mortalium calamitatibus obnoxium fuisse. Quamuis Plutarchus in Pelopida & illum & Herculeum ob virtutum præstantiam patiendi facultatem deposuisse scribit: *ὡσαύτως οἱ τὸ ποιῶν τῆ γενέσει τοῦ θεοῦ συνοικεῖσι, τὰ γὰρ πλείστα παραλείπω τῶν τεκμηρίων οὐ γὰρ ἐν τοῖς ἐκ μεταβολῆς ἀθανάτοις γενομένοις γεννητοῖς ὁ πάτριος λόγος τὸν θεὸν τῶν ἀπολείπει δαίμοσιν, ὡς περ Ἡρακλῆα καὶ Διόνυσον, ἐκ μεταβολῆς ἀρετῆ τὸ θνητὸν καὶ παθῆν τὸ ἀβαλόντας, ἀλλὰ τῶν ἀϊδίων καὶ ἀγεννητῶν ἐστὶν. εἰ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν φρονιμωτάτων ἐκ πολλοτάτων λεγόμενοις τεκμηρίοις περὶ τῶν τηλικούτων.* Eodem pacto & ortus rationem his conuenire inquit: nam coniecturas plurimas relinquendas censui. Non enim ijs qui nati sunt, immortalibus factis ex aliqua mutatione, lex aut mos patrius Deum hunc coniungere patitur, sicuti Herculem & Dionysum, qui ob virtutum suarum præstantiam patiendi facultatem ac mortalitatem abiecerunt. Sed vnus est Apollo, quan-

vitis conlectura affoque possumus ex ijs, qui & sempiterni & nunquam geniti, ab antiquissimis & sapientissimis hominibus crediti sunt. Bacchus filius Semeles fuisse fingitur, quia vinum filius est vitis: nam Semele nuncupata est ἀπό τῆς σείων τῆ μέλην, à concutiendis membris scilicet, vel quòd arbor ipsa maximè cæterarum arborum membra, ramos scilicet, mollia & ventis facillè agitando præbeat: vel quòd vitis per vinum membra hominum inflectat: ac regat. Iouis item filius dicebatur, quia innatus est vino calor quidam, & ab ipsa natura infusus: neque potest nisi in locis calidis, aut in moderato calore saltem, vitis nasci. Fingitur ideo Semeles com bustæ natus è cineribus, quia cineris natura cū inclusum calorem intra se, ac nescio quid pingue habeat, quòd plurimum profrit vitibus, Alii Iouis & Proserpinæ filium Bacchum esse dixerūt, quòd vitis, sicuti reliquorum omnium ferè, maximè principia terram, tanquam materiam, calorem, tanquam artificem, esse arbitrentur. Iouis femori aslutus fuisse dicitur, quia caloris maximè cupida sit vitis: neque sine illo vivere potest, aut esse fructifera: quare per actiores hyemes vites complures moriuntur. Illum educasse Nymphæ dicuntur è matris cineribus excipientes quoniam omnium arborum vitis est humidissima, cuius fructus si aquam modicè sortiat, multo sit salubrior, & crescit eodem tempore. Dicitur delatus in Aegyptum ob loci calorem, terræque feracitatem, cuius loci similitudinem vitis requirit. Idem Deus prohibetium ingenio alios fecit audaciores, alios loquaces ac timidos tanquam foeminas: quare & mas & foemina creditus est. Hunc Musarum comitem censuerunt, quia vini calor excitet ingenium. nam & disertos & audaces & fortes faciunt meracioris pocula, vt nos lusimus in nostris Venationibus. vbi scribitur:

Bacche ferocè hominum domitor, domitorq; sanguinum,

Nec solum Tanaim gentemq; binominis Istri, Bistoniosq; sinus, aoe, & littora terra.

Et quæ sequuntur.

Idem & nudus & semper iuuenis habitus fuit quia patefaciat secreta. Comitabantur hunc Deum Cobali malefici & dolosi dæmones. inter quos Acratus principem locum obtinebat; quoniam multa sunt, quæ ebrietatem ac immoderatum bibendum usum consequuntur: loquacitas scilicet, & temeritas. rerum domesticarum profusio, impudentia, inimicitia, multaque huiusmodi incommoda cum clamore & strepitu, quæ malos dæmones, & Cobalos, & dolosos antiqui

vocitarunt. Nam plerique mortales sua vitæ Diis ipsis attribuerunt, velut ebrius Aeschylus ebrium Bacchum introduxit in scenam, vt scripsit Chamælon, quòd tamen quidam tribuerunt Epicharmo, sic amore capti adulterium Veneri attribuerunt atque addixerunt, milites crudelitatem bellorum Marti, reges raptum regni vel paterni Ioui. Enimvero ex ipsa ebriosorum natura lynces & tygres & pardi & pantheræ sectari, & eius currum trahere dicebantur: nam harum ferarum ingenium & immanitatem vinum immodicè bibentibus imprimit, furiosisque efficit. Fingebatur hic Deus hinnulorum & caprarum pellibus indutus, quorum animalium alterum effoeminatam ebriorum naturam significat, alterum insensum est vitibus. Idcirco etiam a mulieribus sacerdotibus plerumque colebatur, quòd ebriosorum natura magis foemina quam vitis est similis. Illæ thyrsis & coronis ex hedera in sacrificiis utebantur & sinuatis, & abietis, & quercus, quia illæ arbores vites imitentur, ac non infestæ natura sint vitibus. Quòd columnas suæ militiæ terminos in Oriente Bacchus, posuerit, id verò videtur ad historiam pertinere, sed tamen & ad vitis peregrinationem spectat, quæ prius in Aegypto nata sit, & postea in Orientales regiones delata. Cur versus sit aliquando in leonem, manifestum esse iudico. Cur laniatus fuit à Titanibus; ac sepultus deinde integer reuixit: hos nihil aliud quam plantationem significat: nam è singulis propaginibus caesis, vel ramis vitium sub terra semisepultis integræ vites fertiles oriuntur. Dormiunt triennium apud Proserpinam Bacchus, quoniam ante id tempus cum vites non sint feraces, dicuntur dormire apud Proserpinam, cum vites maximè in radices crescant. Capite fingebatur taurino & cornutus, quia obest immoderate bibentibus vel dicitur cornutus, quia prior boues iunxit, vel quia fit vis Solis penetrens. Hunc eum tripudiis cole re solui sunt antiqui ad titubantium & ebriosorum imitationem. Alii Dionysium Solem esse arbitraui sunt vt Cererem Lunam, sicuti testatur Virg. lib. 1. Georg. in his:

*vos o clarissima mundi
Lumina, habentem calo que ducitis annum,
Liber & alma Ceres.*

Et Orpheus in hymnis:

*πρῶτος δὲ ἐς φάος ἦλθε, Διόνυσος δὲ ἐπεκλήθη
ἐνεκα δινείται κατ' ἀπειρονα μακρὸν ὄλυμ-
που.*

*Primus it in lucem, ac Dionysus dicitur idem,
Immensum circa caelum quòd voluitur altè.*

Verum id apertius carmè eiusdem poetae significauit,

gnificauit, eundem esse scilicet Solem & Dionysum :

ἡλίας, ἢ Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσι.

Sol elarius, Dionysum quem cognomine dicunt.

Ἐπειρῶν Διόνυσον ἐν ἀκτινεσσι περιώπων.

Flammiferos inter radios Dionysus Olympi.

Cuietam herbidas pellem gestamen tribuerunt ob varietatem stellarum. Ad Solis igitur motus imitationem illum per tripudia coluerunt, significantes affidue vapores è terra extra hi, sursumque atroli, ex quibus deorsum postea per imbres delatos omnia genera plantarum & animalium plantur. Hæc eadem causa fuit cur Phallus in sacrificiis Dionysi, tanquam patris generationis, cum pompa portaretur. Hinc è Ioue & emele comabuta natum arbitrati sunt, quia astragalea esse putant; & ex ignis natura à Deo facta. Alii Proserpinam matrem tribuerunt, quod sub terra latere putetur ut ex ea videatur oriri. Huic cetera, quæ Baccho tributa fuisse diximus, iniunxerunt propter vim modò caloris nimii, modò frigoris, modò ob temperiem, cum per illum cuncta gignantur. Hunc sepultum integrum reuiuiscere fabulantur ob amiserantiam caloris vicissitudines: quippe cum debilissimus aliquando existens paulatim vires resumat, dum integer & validus fiat. Aegyptii tamen scriptores longè diuersa pleraque à Græcis literarum monumentis tradi deruntinam Bacchum, quem Osirim vocarunt nutritum fuisse inquit in Nyfa vrbe foelicis Arabiæ, qui cum esset Iouis filius, & à patre & à loco non fortitus est postmodo apud Græcos atque I. ysa est vrbs, de qua ita meminit poeta :

ἔσι δ' ἐτι νύσσης ἀβρατον ὄρος ἀνθέον, ὕλην

τυλλῆ φοινίκης, σχεδὸν ἀμεινωτοῖο ποταμῶν.

Alius, inaccessus Nyfa ist mons floridus ille.

Haud procul Oceano, Phœnicum terra remota est.

Dicitur vitem inuenisse apud Nyfam, & excogitantis cultum eius fructus, deinde ceteros homines docui vino uti. His addiderunt, quod Ouis qui regnavit post Vulcanum in Aegypto, deceret rebus Aegyptijs consuetudinem terrarum peragere, ac de hominibus omnibus non modò præsensibus, sed etiam posteris bene mereretur, docereque sationem frumetri & hordei & cultum vitium, cum sic fore arbitraretur, ut cessarent à feritate, diuinosque honores ipse mereretur ab illis qui ad mitiorem diartam fuissent reuocati. Illo consilio dicitur res Aegyptias instituisse, ac summam rerum tradidisse vxori, cui consulozem reliquit Mercurium, summum im-

peratorem regionis vniuersè reliquit Herculem celebrem ob vires corporis, & affinitate continentum: Busirim Phœnicæ, Antæum Aethiopiæ ac Libyæ præfecit. Secum adduxit multas copias, & fratrem qui vocatus est Apollo à Græcis, inuentorem lauri plantæ, cum Osiris hederam etiam inuenisset; quæ illi facta credita est, vt etiam Dionysus apud Græcos. Secuti sunt Osirim duo filij Anubis & Macedo, qui ad ostentandam fortitudinem insignia in armis vsurpabant non inceptorum animalium ad audaciam. Nam Macedo in armorum insignibus gestabat priorem partem lupi: at Anubis pileum ad eandem formam. Secutus est & Pan, cuius magna erat apud Aegyptios exultatio, & Tripolemus & Maro, qui culturam agrorum & plantæ vitis ostentare, sic Osiris iter aggressus decreuisset, ex quo mansit postea consuetudo, vt peregrinatores capillos nutritare donec domum redissent. His addunt se Satyros adiunxisse, cui venisset in Arabiam, & choros musicorum: inter quos nouem virgines fuerunt canendi peritæ, quæ Musæ à Græcis sunt vocatæ. Cæterum Osiris primum per Aethiopiæ iter fecit, deinde per Arabiam apud mare Erythræum ad Indos vsque & extremos fines continentis, vbi multas vrbes condidit, & Nyfam imprimis, vbi hederam plantauit, quod esset indicium eius peregrinationis, columnas que erexit vbi que ad professionis terminorum memoriam. Mox peruenit in Hellepontum & in Europam ac Thraciam & Lycurgum repugnantem his quæ faceret, interemit; vbi etiam reliquit senescentem Maronem, qui Maroneam ciuitatem condidit, ac de suo nomine appellauit. Alterum filium Macedonem reliquit regem illius regionis, quæ ab illo Macedonia postmodo fuit appellata. Tripolemum reliquit in Attico solo, qui omnes cultum agrorum ac vinearum doceret, denique ob beneficia diuini honores illi sunt habiti, atque is Deorum nomen est resatus. Aegyptiis viti sunt in gratiam illi Græci qui natum esse Bacchum Thebis dixerunt è Semele & Ioue, quod accidisse inquit, Orpheus in Aegypto profectus est in mytheria perdidicisset quod esset amicus Cadmeis, à quibus honoratus fuerat, gratificans Thebanis ea dicitur de Dionysos confinxisse. vni Iguis autem partim ob insectiam, partim etiam quia veller Deum suum ciuem putari, quæ spectant ad eius ortum facildè complexum est, & ad alias nationes transmisit. Huic rei dicitur dedisse occasionem infans, qui natus est è filia Cadmi Semele ex occulto coitu, quæ dixerunt è Ioue fuisse

& conceptum: qui cum forma & ingenio præ-
 futisse postea visus esset, Orpheus peritus rerū
 omnium Ostridis, ritus & mores sacrorum apud
 Græcos instituit, à quo & mythologi seu fabula-
 rum scriptores & poete postmodo argumenta
 sumperunt; immutabilemque opinionem ad
 posteros de illo constituerunt. aiunt non vinum
 solum à Dionysio inuentum fuisse, sed etiam po-
 tum ex hordeo Zythum vocatum, qui parum
 differt odore à vino, quem docuit eas nationes,
 quarum regio non est vitium patiens. Primus
 omnium duxit triumphum: qui etiam cum mit-
 tra circa caput, vsus fuisset, mansit postea con-
 suetudo regibus, vt ad eius imitationem diade-
 mate vterentur. Cum verò per triennium pe-
 regrinaus esset, ad eius temporis memoriam
 Bœoti & Thraces & reliqui Græci Trieterica
 sacra instituerunt. Quidam tamē ex Aegyptiis Iô-
 gē diuersa ab his que hæctenus dicta sūt, de ortu
 Dionysi tradiderunt: aiunt enim Ammonem re-
 gem partis Lybiæ, qui Cœli filium ac Saturni
 sorotem duxerat, cum viseret regionem ad mon-
 tes Ceraunos repetisse virginem forma egregia
 Amaltheam nomine cum qua congressus filium
 genuit, qui cum postea forma & robore esset
 insignis, Dionysus fuit vocatus. Amaltheam cō-
 stituit reginam propinqua loci, cuius loci figura
 cum esset cornu bouis similis, dictum est cor-
 nu Hesperidum. ob fertilitatem verò regionis
 quæ multiplices domesticorum fructuum arbo-
 res produceret, regio vocata est cornu Amal-
 theæ. Cæterum Ammon veritus Rheæ zeloty-
 piam puerum in Nisam quandam urbem de-
 ferri curauit longe ab iis locis distantem, quæ
 erat in quadam insula à Tritone fluuio compre-
 hensa, ad præcipitem locum vbi fuerunt angus-
 tiæ quedam quas portas Nysæas vocarunt.
 Erat ibi regio peramœna, mollibus pratis distin-
 cta, locusque irriguis multis aquis lympidis
 fecundus abundabat, omni fructiferarum ar-
 borum genere confectus, cum multæ etiam opti-
 mæ vites sponte nascerentur. assabatur locus
 multis amœnissimis ac saluberrimis vētis, qua-
 re incolæ longissima ætate fruebantur, cum
 regionis ingressus multis condensis altisque arbo-
 ribus sepreteret, & vallibus satis profundis, ita
 vt Sol non facile posset penetrare, ac vix lumen
 ipsius Solis ad omnes accessus fontes fuerunt
 dulcium aquarum, cum semper viuentes & odo-
 riferæ arbores multæ essent, & suaves flores, &
 variarum animi cantus. at que vt vno verbo
 concludam, nihil prorsus ad absolutam volu-
 ptatē in habitantibus ibi desiderari poterat. Illic
 vbi Ammon accessisset, filium alendum dicitur

dedisse Nysæ vni filiarum Aristæi, cuius tuto-
 rem instituit ipsum Aristæum virum prudentem,
 at Palladem præfecit deuitandis insidijs nouer-
 cæ, quæ paulo ante ad fluuium Tritonem è ter-
 ra edita visa Tritonia fuit appellata. Enimvero
 cum Rheæ postea virtutem & gloriam Dionysi
 priuigium vbi que celebrari audiuisset, irata est Am-
 moni, Dionysumque omni arte procurauit ca-
 pere, quod cum facere nequiuisset, reliquit Am-
 monem, & ad fratres Titanes confugit; apud
 Saturnumque fratrem habitare decreuit. Persua-
 sit etiam Saturno vt cum cæteris bellum aduer-
 sus Ammonem susciperet, quod factitatum est.
 Ammonem inquit annos penitiam laboran-
 tem in Cretam necessarius confugisse, duxissetque
 filiam vnius Curetum tunc imperantium Cre-
 tam nomine, atque insulam prius Ideam nomi-
 natam ab vxore Cretam vocasse. Saturnus occu-
 patis à se locis Amazonum, cum nimis acerbe im-
 perare visus esset, magnum odium subditorum
 in se concitauit, nec ita multo post cum magis
 copijs comparatis aduersus Nysam & Diony-
 sum militauit. Dionysus audita fuga paterna
 & Titanum in se expeditione, multos milites è
 Nysa collegit, & inter hos ducentos pedites ro-
 bore, beneuolentia erga ipsum, & officijs præstā-
 tes. his accesserunt collectitiæ copię è Lybia, &
 magna manus Amazonum, quæ etiam è libe-
 tijs aduentarunt, quod intelligebant se Palla-
 dem rerum militarium studiosam sociam belli
 esse habituras. Sic marium summus impera-
 tor Dionysus, scemiarum Pallas ductabat exer-
 citum Inito prælio multis vtrinque cadentibus.
 Saturnus vulneratus est, ac victoria fuit penes
 Dionysum, cuius præclara virtus illo die præ-
 cipue enituit. Titanes fuga se seruauerunt in lo-
 ca Ammonis, quos per deditorem postea captos
 libertati restituit optionemque dedit an secum
 vellent militare vel abire, qui omnes secum mi-
 litarunt, ac Dionysum tanquam Deum salubre
 coluerunt. Aiunt expeditionem aduersus Saturnum,
 fuisse susceptam militantibus vnâ nobilissimis
 Nysæis qui Sileni sunt vocati, cum primus
 qui regnavit Nysæ, Silenus nominaretur.
 In itinere multa monstra domuit, desertasque
 regiones colonis repleuit. Saturnus Dionysi
 copijs auditis urbem succendit, abductaque se-
 cum Rheæ & quibusdam amicis per obscurita-
 tem noctis ex vrbē diffugit. Sed cum in custo-
 dias vbi que distributas incidissent, venissentque
 in potestatem Dionysi; non modo nihil inhumā-
 num passi sunt, sed etiam vltro inuitati vt pro
 paterna charitate in posterum cum ipso vna vi-
 uerent

aerent, omnem debitam reuerentiam ob con-
 iunctionem sanguinis consecuturi. Sed cum de-
 nuo Titanes clam arma parassent, ab eodem vi-
 cti pugna ad unum sunt trucidati. Hæc ab Ac-
 gypsijs & alia pleraque memoriae prodita sunt
 de Dionysō. Quidam etiam dixerunt illum è
 Ioue ac Cerere natum esse, & discerptum à ter-
 rigenis & coctum, sed à Cerete compactis mem-
 bris rursus iuuenem renixisse, quæ certè omnia
 spectant ad culturam vitis & vini expressiōnem
 dicunt enim illud significare è terra & imbre ca-
 pere incrementum, vinum quæ ex expresso ra-
 cemo producere, à Terrigenis iuuenem conuel-
 li, est nimirum ab agricolis transplantari, cum
 terra fit Ceres, quæ ramis denuo dat vitam. co-
 ctionem addiderunt, quia plurimi vinum co-
 quunt, quo pacto magis seruetur, vt inquit Dio-
 dorus Siculus in historijs lib. 3. Alij duplicem
 eius ortum tradiderunt, quia vel ante diluuium
 hæc planta floruerit, & cum per diluuium Deu
 calionis appareret extincta, mox repullularit.
 alii tunc fuisse Dionysos aiunt varijs tem-
 poribus quibus singulari proprias res gestas tribuerunt:
 alii vnū, qui omnia fecerit prædicta, & vinum &
 ficus inuenerit, quem barbatus esse dixerunt:
 atque illi primū fuisse Indum vitis & ficus auto-
 rem, secundum Iouis & Proserpine vel Cereris
 qui prior bonas aratro subiecerit, cum prius
 manib. homines terram colerent; quare etiam
 cotinua tribuerunt eius statuis. Sic autem de eius
 ortu breuiter Homerus ait hymnicus:

οἱ μὲν γὰρ δρακόνων οἶδ' ἰκάρου ἠνεμόσασσαν
 φασὶν οἶδ' ἐν νάξῳ, δῖον γένος, ἑραριότα.
 οἶδ' εὖ ἐπ' ἀλφειῷ ποταμῷ βαδύδιήνευτι,
 ἄλλοι δ' ἐν θήβαισιν ἀναξέσσι λέγουσι γενέσθαι
 φεβδόμενοι πῶδ' ἔτι κτε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν

τε
 πολλὸν ἂν ἀνδρῶν κρύπτων λευκόλενον
 ἦρην.

ἔσι δ' ἐτι νίστην ἄβατον ἔρος, ἀνθέων ὕλη
 τηλεθωνίης, σχεδὸν αἰγύπτιοι βοῶν.

Hi Naxim, hi Dyacanthij, ferunt. illi Icaron esse
 Ventosam patriam tibi magno vitisfatori:

Illi te natum esse Alphei ad fluminis undam,
 Aut alij Thebis falso dixere, sed ipse

Protulit in lucem te hominum sator atque Deorū,
 Iunonemq; laiens, mortalesq; oculiuit te.

Alius, inaccessus Nysa mons est, tibi sylua
 Non procul Ægypto est, pcul à Phœnicibus agris.

At de Dionysō tot dicta sunt, nunc de Cerere
 dicamus.

CEREREM Saturni & Opis filiam, sororē
 remque Plutonis, & Iouis & Iunonis
 fuisse memoriæ prodidit ita Hesiodus in Theo-
 gonias:

ρεῖδ' αὐτὴν Διὸς κρήνην τέκε φαίδιμα τέκνα
 ἐστὶν δ' ἡ μητέρα, καὶ ἡρην χρυσοπέδιλον,
 ἰσθιμοντ' αἰδὴν, ὅς ὑπὸ χθονὶ δόματα ναίει.

Hinc Rhea progeniuit Saturno pignora clara
 Iunonem, & Vestam, Cererem, quæq; imperat
 umbris

Plutonem fortem, sub terris cui domus alta est.

Hæc Dea cum pulcherrima esset, Iupiter,
 qui nullum stuprum, nullamq; turpitudinem
 vel domesticam deuitauit captus fuit sororis
 desiderio, eamque compressit, ex quo nata est
 Proserpina, vt testatur in his idem:

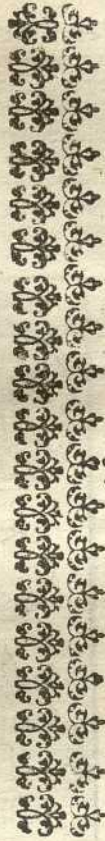
αὐτὰρ ὁ Διμήτρος πολυφύροβος ἐς λέχος ἦλθεν,
 ἢ τε κε περσερόνην λευκόλενον. ἠν δ' ἀδ' αὐτοῦ
 ἦρπασεν ἢ παρὰ μητρὸς.

Diuitis ille thorum Cereris conscendit, & inde
 Edita formosa est Proserpina: quam sibi Pluto
 Surripuit de matre.

Cum Neptunus etiam alter à fratribus eam
 dem Cererem compressisset, filiam suscepit,
 quam nefas erat apud Græcos nominare: quam
 tamen & ipsam & Cererem Heras nominantes
 quidam appellarunt, vt scriptum reliquit Pau-
 sanias in Arcadicis. Fuerunt tamen, qui non He-
 ram, sed equum è Cerere natum esse ex eo par-
 tu dixerint: quare fabulati sunt, quod Ceres ob
 equum à se genitum, partim ob iram in Neptu-
 num, partim ob pudorem, nigras vestes sum-
 psit eo tempore, atque lucem Deorumque con-
 spectum fugiens se in specum obscurissimum
 addidit.

Deinde cum oēs terræ fructus corrūperetur,
 pestisq; passim homines & animalia omnia cō-
 ficeret, Dīs omnibus Cereris latebras ignoranti-
 bus, Pan, cum per Arcadiam venando vagaretur
 illam vidit, ac Ioui indicauit, quo à Parcis nullis
 iram deponere precantibus, placata est. Fuerunt
 tamen, qui non hac de causa id contigisse ni-
 quiant, sed cum ea percipisset, quæ de raptu Pro-
 serpine contigerunt. Hæc tamen non contenta
 fuit à duobus fratribus pollutam fuisse suam
 pudicitiam, sed semper, vt pleraque mulieres,
 noua & maiora appetens, Iasionem Iouis & Ele-
 ctæ filium adamauit, vt testatur Homerus li-
 bro quinto Odysseæ:

ὡς δ' ὅτετ' ἰασίῳ ἐϋπλόκαμος Διμήτηρ
 ἄδυμῶ ἔχασα μίγη φιλότῃτι, ἢ εὐνή
 θεῶν ἐνὶ τριπόλῳ, εἰ δ' ἦν ἢ ἐν ἀπυσοῖς
 Ζεὺς.

*Ζεὺς, ὅς μιν κατέπερε βαλὼν ἀργῆτι κεραυνῶ.
Sic olim dilexit ubi Ceres Iasionem,
Ipsa sequens animum in lecto est coniuncta, no-
ualis*

*In terra, ter passa fuit qua vulnus aratri.
Non tamen ille Iovem latuit: sed fulminis igne
Flagrantis cecidit cinerem conuersus in atrum.*

Cum enim Iupiter filium haberet rivalent illum ferre non potuit. Ex Iasionem igitur & Cerere natus est Plutus, ut ait enarrator Theophrasti: quæ cæcum immeritò finxerunt antiqui cū paupertati magis illud cōueniret: qm̄ vel sapien- ti simi homines si sint inopes, apparēt oib. prope inuisi, sine cōsilio, sine iudicio, sine prudētia, sine mentis acumine: cum horū omnium opinionem diuitiæ secum afferant. Nihil enim non sapien- tissimum iudicatur: & aureum, quod proficisca- tur ab opulento ore. Ipsum tamen Iasionem nonnulli non Iouis & Electræ filium fuisse sen- serunt, ut putauit Isacijs, sed Minois & Phro-

niæ: cum quo in prato dormiente congressa sit Ceres, ac Plutum genuerit. Habitauit Ceres Corcyre aliquando, quæ ita vocata fuit à Cor- cyra filia Aisopi ibi sepulta, ut scripsit Apollo- nides in Europæ navigatione, cum illam insulā Drepanum antea nominarent, ut scripsit Apol- lonius libro quarto Argonauticorum:

*ἄμοιλασθῆς πίεσσα κεραυνῆν εἰν ἀλί νῆπος.
ἦ δ' ὕπὸ δῆν κείσθαι δρέπανον φάτις Ἰλατε μού-
σαι,*

*ἔκε δὲ λων ἐνέπω προτέρων ἔπος. ὦ ἀπὸ πατρὸς
μὴ δὲ ἀνηλειῶς ἔταμε χρόνος οἱ δὲ ἐ Διῆς,
κλεισι χθονίης καλαμπτόμον ἐμμεναι ἀρπην
δὴν γὰρ κείνη ἐνὶ δῆποτε νάστατο γαίη.*

*Insula prepinguis, statio gratissima nautis,
Fluctibus alluitur, sub qua (mibi parcite Musa
Non dico hac arcana lubens) falx conditur illa.
Qua secuit patrem Saturnus, sunt quoque falces
Qui dicant Cereris, qua suenit cadere messes.
Namque Ceres quòdam terribi habitauit in illis.*

Facrunt

Fuerunt enim qui non à Saturni falce sed ab illa quam Ceres à Vulcano expedit, ut Titanes metere doceret, vocatum Drepanum putarint: vel qua ipsa meteret, ut ait Isacius. Fuit autem Sicilia civitas Drepanum non procul ab Eryce monte: atque tota Sicilia fuit Cereri consecrata sicuti scripsit auctor sextus in C. Verrem Cicero in his: Verus est hæc opinio, Iudices, quæ constat ex antiquissimis Græcorum literis, atque

monimentis, insulam Siciliam totam esse Cereri & Liberæ consecratam, Huius filia idcirco in Sicilia rapta fuit à Plutone & ad inferos delata, ut diximus, quæ profus recuperari non potuit, quoniam apud inferos mali Punici grana gustasset, Celebrabantur Thesmophoria in honorem Cereris, quæ à Triptolemo primum pro accepto serendi munere ac frugibus in Eleusio oppido fuerunt instituta.

Nam fama est Cererem cum per orbem terrarum filiam quærens vagaretur peruenisse ad oppidum, & ad oppidi eiusdem principem nomine Eleusium, cuius vxor Hyona, ut ait Lactantius, Triptolemum pepererat: cui nutricem quærenti Ceres vitro se obtulit, puerumque diuino lacte nutritum noctu clam sub igne occultabat. Is cum egregie nutritur per noctem, pater obseruans quo pacto id fieret, re visa exelamauit: quare irata Ceres Eleusium exanimauit, ac Triptolemo currum a draconibus tractum dedit, ut vniuersos mortales rationem frugum doceret: sicuti testatur Callimachus in hymno in Cererem. Alij fabulantur Celeum à Cere re per quoddam tempus educatum fuisse tantquam filium: quem cum Dea vellet facere immortalem, assidue sub igne tegere solebat. verum cum id diutius fecisset, a quodam conspecta id

facere destitit: neque immortalem reddere curauit, sed illum frumenti rationem docuit, ut ait Nicandri enarrator. Alii Triptolemi patrem Celeum fuisse memorarunt dixeruntque & patrem & filium rationem edoctos à Cerere fuisse. Alii Triptolemum Oceani & Terræ aiunt fuisse filium, ut testatus est Musæus quem tamen Orpheus cum Ebuleo fratre Dyfaulis filium fuisse credidit. Alij Cercyonem & Triptolemum fratres fuisse memoria prodiderunt. Alij dicunt Eumelum accepisse frugum rationem à Triptolemo, ac Patras detulisse vna cum ratione condendarum urbium, qui primum Aream ab ipsa aratione Patras urbem nuncupauit. His addiderunt quidam Antheam Eumeli filium ausum fuisse dracones currui Triptolemi volucres adiungere; qui ab ijs excussus diem suum obiit, ut ait Paulanus & Euanthes in hi-

in historijs fabulosis. Fuit autem mos Thesmophorijs ne vinum adhiberetur matronaēque initiarentur apud Athenienses; quae perpetuam & incorruptam pudicitiam servare decrevisset, quae coronis vicibus ornabantur: atq. horum sacrorū ritum & consuetudinē Thesmophoriū ita descripsit enarrator Theocriti de sententia Thelyti Methymnaei ex Bacchicis carminibus, νόμος γάρ η' ἀθηναίως κατ' ἔτος τελεῖν τὰ θεσμοφορία ταῦτα, παρθένοι γυναῖκες, καὶ τὸν βίον σεμεγαί, καὶ χ' τὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς, τὰς νομίμους βίβλους καὶ ἱεράς ὑπὲρ τῶν κορυφῶν αὐτῶν ἀετρίθουσαι, καὶ ὡσαυτεὶ λιταεύουσαι, εἰσέρχονται εἰς ἑλευσίνα. Lex enim fuit Atheniensibus ut haec Thesmophoria quotannis celebrarent virgines mulieres, & vita honesta: quae per solemnitatis diem legitimis sacrosq. libris super vertice gestantes, tanquam supplicantes Eleusinae contenderent. Haec sacrificia cū prius Eleusini celebrarent: primus Eumolpus Deiope & Triptolemi filius ad Athenienses detulit: vel ut alii sūt arbitrati, inter quos Aceso dorus, quibus ab illo Eumolp^o, ut patet ex his Aceso dori verbis κατοικήσαι δὲ τὴν ἑλευσίνα ἰσορῶσι, πρῶτον μὲν τὰς αὐτόχθονας, ἔτα θράκας τὰς μὲν εὐμόλπου παραγενομένης πρὸς βοϊθδειαν, εἰς τὸν κατ' ἐρεθθεὸς πόλεμον, τίνες δ' ἄρα οἱ τῶν εὐμόνου εὐρεῖν τὴν μύθῃσιν τὴν συντελεσμένην κατ' ἐνιαυτὸν ἐν ἑλευσίνῃ Διμήτρῃ καὶ κόρῃ. Condidisse Eleusinem civitatem memorant primum quidem indigenas, postea Thracas eos qui cum Eumolpo suppetias ferentes accesserunt ad id bellum, quod adversus Erechtheum exarsit. Alij vero dicunt Eumolpum ritum illum sacrificiorum invenisse quia quotannis apud Eleusinos agebantur in honorem Cereris & Proserpina. Quod verò illa fuerit consuetudo ut idcirco Eumolpidae sacris Cereris iniuriarentur, essentque eorum sacrificiorum sacerdotes, ita testatur Sophocles in Oedipode in Colouo:

ὦν καὶ χρυσέα
 κληῖς ἐπι γλώσσα βέβακεν
 προσπόλων εὐμολπιδῶν.
 Quorum & aurea
 Clavis in lingua constitit
 Sacerdotium Eumolpidarum.

Herodotus tñ in Euterpe non a Triptolemo, aut ab aliquo Graecorū initium habuisse scribit Thesmophoria, sed ex Aegyptoad Pelasgas mulieres primum a Darai filiabus fuisse delata: καὶ τῆς Διμήτρος τελετῆς περὶ τὴν οἱ Ἕλληνας θεσμοφορία καλέουσι, καὶ ταύτης μοι περὶ εὐσομα κεισθῶ, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅση ἐστὶν λέγειν. αἰ. Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αὐτῆς τελε-

τὴν ταύτην ἐξ αἰγύπτου ἐξαναχούσαι, καὶ δαδάσαι τὰς πελασγιατίδας γυναῖκας.

Aique de Cereris solemnitate, quam Graeci Thesmophoria nomināt mihi, faustū saliq. sit omen, ut quantum fas est per religionem proferam. Evenerunt autem Darai filia, quae hanc solemnitatem ex Aegypto transtulerunt. mulieresq. Pelasgas docuerunt. Vtebantur in Sicilia in sacrificiis Cereris non floreis quidem coronis, neque in aliis eius sacrificiis, quia ob memoriam raptae filiae colligentis fiores, illi fuerunt vetiti at myrteis coronis, & è sinilace, vel narcisso, vel croco utebantur. ut ait enarrator Sophocles. Cum igitur Ceres Proserpinam quaerens vniuersum terrarum orbem perlustrasset, facibus ex Aetna Siciliae monte accensis, ad illius imitationem Siculae mulieres vel viri per noctem cum accensis facibus vociferantes, Proserpinam que vocantes discurrerant, quare Tædiferos autistes appellavit Strabo lib. 10. cum igitur fuisset à Metanira & Hippothoonte Neptuni & Alopes filio in hospitium per benignè accepta, Triptolemum fationem dicitur docuisse, quem alij Eleusini, alij Celci, alij Oceani, alij Dyfaulis filium fuisse tradiderunt; ut testatur Pausanias in Atticis. Crediderunt nonnulli Triptolemum & Eubuleam fratres fationem à Cerere didicisse, quia illi primum filiae raptum matri indicassent. Fabulantur praeterea quod cum hospitio accepta fuisset à Metanira Ceres, illique Metanira sacra faceret, eius filius Abas inuidit illius Deae sacrificiis, grauitereque tulit quod mater sua illam accepisset, & sacra deridens nescio quid parum decorum in ipsam Deam susurravit tñc verò Dea irata mistionem quandam, in quam habebat in cratere, in illum infundens in stellationem dicitur Abantem conuertisse: quod ita testatur Nicander in Theriacis:

ἐνθα καὶ οὐτίδ' ἀνέπερ ἀπεργία βρύγματ' ἔασιν
 ἀσκαλάβη. τὸν μὲν τ' ἐρείφατῆς ἕνεκ' ἀγλαῖν
 Δημήτρῃ ἐβλαψεν, θ' ἀψα σίνατο παιδὸς
 καλλίχρον περὶ φρεῖαρ, ὅτ' ἐν κλεοῖο θερέωνας

ἀργαῖν μετόνευρα θεὸν δέειδοτο περιφρων.
 Inuisi hic adsunt stridores, stellio vitis
 Quos edit. fertur talem sumpsisse figuram
 A Cerere irata deriso numine Diua
 Infelix puer ad puteum, Metanira labore
 Hospitio ut festam cepit, dum pignora quaerit.

Omnino verò boues iungere, & arare Ceres docuit mortales, ut testatur Orpheus in hymno in Cererem Eleus:

ἡ πρώτη ζεύξασα βοῶν ἀροτῆρα τέτυκτα,
 καὶ

Ἡ βίον ἰμερόντα βροτοῖς πολυόλβον ἀνείσα.
 Colla boum qua prima graui subiecit aratro,
 Felicemq; dedit victum mortalibus agris.

Fama est præterea quòd cum fuisset apud Phytalem aliquando in hospicio, illi gratiam referens ficum plantam largita est, vt ait Pausanias in Atticis, & vt testantur illa carmina quæ Phytali sepulchro inscripta fuerant, quorum est sententia:

Ἦε Cerevum Phytalus τοῖσιν exceperat heros,
 Cui primum sacri largita est semina pomii,
 Quam ficum mortale genus vocat.

Neque verò ficum solum aut frugum fatiorem Cereti tribuunt, sed inuentionem omnium leguminum, præterquam fabæ: quippe cum de omnibus, à quibus comiter & liberaliter accepta fuit, dum Proserpinam quaereret, benemere si studeret, vt scripsit Pausanias in Arcadicis ne que solum ferendi rationem mortalibus tradidit Ceres, cum inutilis fore videretur illa scientia, nisi quo pacto frumentum cæderetur, & excuteretur, & è paleis secerneretur, & frangeretur, didicissent ad panem conficiendum. quod illa igitur cedere & triturare docuerit, ita testatur Callima. in hymno in Cererem:

καλλιον ὡς καλάμηνιτῃ καὶ ἱερὰ δράγματα
 πρᾶτον

ἀσάχων ἀπέκολε, κῆρ' ἐν βόας ἴκε πατήσα.
 ἀνίκα τριπτόλεμος αγαθὰν ἐδιδάσκετο τέχνην.

Pulchrius vt calamos primum, sacrosq; manipulos stravit aristarum, calcare bonosq; coegit:

Tunc vbi Triptolemus per pulchros cohibuit artes.

Quamuis non procul à monte Taygeto Latonum in vico quodam Aleſia vocato molam primum inuentam fuisse, & Myletam Telegis filium molere fruges docuisse nonnulli tradiderunt satæ fuerunt & creuerunt primæ fruges apud Cephissum amnem, qui per agrum Eleusinum multo concitatior cursu, quam in aliis locis deferebatur, in campis: quos Rarios vocarunt, vt testatur Pausanias in Atticis. atque ibidem locus ostendebatur, vbi Pluto Proserpinam rapuit, & vbi Eleusiniorem feminae primum chorum in honorem Cereris instituerunt non procul ab Agelasto petra vocata super qua sedit Ceres audito casu Proserpinæ, cui petrae propinquus fuit locus vocatus Calli chorus. Atqui raptum & labores Cereris ita paucis complexus est. Carcinus poeta tragicus, quos perculit quaerenda filia:

λέγασσι, δ' ἡμῆτρος ποτ' ἀρρητον κόρην
 πλέτωνα κρυφαῖς ἀρτάσαι βουλευμασι,
 δύναιτε γαῖας εἰς μελαφρανεῖς μυχῆς,

πόθρδ' ἡμῆτ' ἱσανισμένης κόρης
 μαστῆρ' ἐπελθῆν πάσαν ἐν κύκλῳ χθονᾷ
 καὶ τὴν μὲν αἰτναίοσι σικελίας πάγῳ
 πυρὸς γέμισαν βύμασι δυσεμβόλοις
 πᾶσαν γενάξαι πένθει δ' ἐπαρθένου
 σίτων ἀμοιβῶν διοτρεφέος ὀθίνεω γένος,
 ὄθεν θεὰς τιμᾶσιν εἰς τάνυν ἔτι.

Fama est Cereris quondam puellam, quam nescio

Est nominare, Ditis è sententia

Raptam fuisse, nigra terraq; atria

Matriasse: regiam obſtam caligine.

Mater puella at acta desiderio

Erravit omnes quaritans terra locos

Scotentis ignis Ætna, & inde rupibus

Matriasse fuisse cognitis pro virgine

Luctus: ciborum hac abſtinens fuit diu.

Quare Deas gentes colunt has nunc quoque?

Fuerunt tamen qui non solum Cererem autorem fuisse dixerint & inuentionem fatiorem, sed Osirum & Isidem etiam eius uxorem, Bacchum scilicet inuentionis socium addiderunt. nam huc cum magno exercitu & cum magno tibiarum fistularumque concentu orbem peragrasset, & agriculturam mortales docuisse, memorantur. Alii frumentum sua sponte natum fuisse in Sicilia dicunt, quod cum à nemine colligeretur, in terram rursus recidebat: quod cum Cecrops Athenarum Rex è quodam percepisset, misit qui colligerent. & ad se asportaret. id cum Triptolemus prior cepisset. terramque arasser, & id fuisse, vt quidam putarunt, ibi vbi noue fuerint Patra, vt arbitrati sunt alii in agro Eleusino, messumque succidisset, commentarios postea de cultu agrorum scripsit, qui ad omnes mortales peruagari sunt: è qua re fabula fuit conficta, quod Triptolemus orbem terrarum agrorum cultum omnibus mortalibus ostendens peragravit. Gnosii autem, qui populi fuerunt Cretæ, vt ait Polyistor, contendebant cum Atticis hominibus frugum inuentionem primam apud se fuisse, at non in agro Atheniensi: quippe cum multa alia Cretenses priores inuenerint. nam & acies instruere, & nauibus longis vii, & sagittis eminus pugnare primi inuenerunt Cretes, & musicos modulus ab Idæis Dactylis primi obseruarunt è strepitu ac tinnitu, aris, & literas à se inuentas in Latium intrulerunt: quod tamen non est sine multorum contentione creditum, cum multi plerumque rei eundem dicantur fuisse inuentores, sicut de igne superius dicebamus, cuius inuentionem alii Baccho, alii Prometheo, alii Vulcano, alii fulmini, alii Pyrae Cilicis filio tribuerunt, quem aiunt primum è Silice ignem excudisse.

Quod

Quod autem Bacchus una cum Cerere orbena eadem de causa perlitstraverit, videri illud esse argumento quod communia sacrificia apud Eleusinos Baccho & Cereri agebantur, vt testatur Sophoclis enarrator. Fuerunt Cereti non solum delubra, sed memora etiam consecrata: quare fabulati sunt antiqui, quod cum eius penus Erifichthon quidam Theffalus abscidisset, illi Ceres perpetuam famem immisit, fecitque ne vnuquam posset cibari: quippe eum vel per diem assidue presentibus cibis vesceretur, vel etiam per noctem in somniis sibi videre tur presentibus suauissimis vesci. Hic filiam habebat Mestram nomine venesciorum peritissimam, quam in varias animalium rerumque ceterarum formas mutatam frequenter vedeat, quae paulo post auferens rursus ad patrem priore forma recepta redibat: ita pro suis viribus paternae fami opem ferebat. Fiebant etiam priuata huic Deae sacrificia, cui post messeni primitias frugum pro framenti prouentu offerebant, & conuiuia celebrabantur inter coniuictos, vt testatur Theocritus his carminibus in Cerealibus:

ἀνέρες εὐπέπλω δαμάτερι δαῖτα τελευῦτι
ἄλβη ἀπαρχόμενοι· μάλα γὰρ σποισί πόνι μέρ-
τρῳ

αἰ δαίμων εὐκρίθων ἀνεπλήρωσεν ἀλλῶν.

Namque viri Cereri celebrant conuiuia laeta,
Primitiasq; ferunt, quoniam plena arca frugum
Frugifera messes siccauit munere Diuae.

Agebantur & Ambarualia à singulis agricolis, quae lustrationes, purgationesque aruorum esse putabantur, & plurimum ad fertilitatem conferre per ea vnusquisque patere familias hostiam deligebat in Cereris sacrificia, quam quere nea corona circa collum posita ornabat, eamq; ter circa fata ducebat, quam vniuersa familia quercis ramis coronati, Cererisq; laudes canentes cum tripudiis comitabantur: idque fiebat inuente vere. Deinde post has lustrationes mulsum & lac offerebatur, cum alioquin vinum solum interesse Cereris sacrificiis iure sacrificiorum minimè posset. Hunc sacrificiorum ritum vniuersum propè monstrauit Virgil. lib. 1. Georgicorum in his:

Cuncta tibi Cererem pubes agrestis adoret:
Cui tu lacte fauos, & miti dilue Baccho,
Terq; nouas circum felix eat hostia fruges,
Omnis quam chorus, & socij comitentur ouantes,
Et Cererem clamore vocent in testæ: neque antè.
Falcem maturis quisquam supponat arisq;
Quam Cereri totia redimitus tempora quercus
Dei motus incompósitos, & carmina dicat.

Colebatur Ceres apud Arcades Herae nomine, cui sacra fiebant eo ritu, vt non, sicuti in cæteris, victimæ ingularentur, sed quod membrum quilibet prius apprehenderat, id præcedebat, ac Deae offerebat, vt ait Pausanias. Hanc eandem Deam legum inuentricem fuisse scripsit Cicero actione septima in C. Verrem his verbis: A quibus initia vitæ atque victus, legum, morum, mæ suetudinis, humanitatis exempla hominibus & ciuitatibus data ac dispersita esse dicuntur. loquitur enim de Cerere & Proserpina. Sic & Lucretius in libro 6. ab Atheniensibus initia frugum & legum in vniuersos homines manasse scribit:

Prima frugiferos fetus mortalibus agris
Dididerunt quondam præclaro nomine Athena,
Et recreauerunt vitam, legesq; rogant.

Significat & ipsam Theliosphoriorum nomen præterea legum autorem Cererem existisse, cum θεμις lex sit, & ερως ferre significet, quasi enim legifera sacra dicantur. Nam cum frumenti semina inuenta fuissent, homines, qui prius nullis legibus parebant gaudibusque communi cibo vescerentur, atque omnia habebant communia; leges rogant, quibus sua pars terræ cuique fuit assignata: deinde leges latae sunt de regendis finibus, de testamentis, & de emptionibus, quæ primum latae sunt à Cerere, quia illa fuit legum ferendarum causa. Sic autem de illa scripsit Ouid. lib. 5. Metamorph.

Prima Ceres uncò glebam dimouit aratro,
Prima dedit fruges, alimenta,q; mitta terris:
Prima dedit leges. Cereris sunt omnia munus.

Hanc Deam in curru vehi solitam ab anguibus tracto dixerunt poetæ, vt ait Orpheus in eo carmine:

ἄρμα δράκων τεόισιν ὑποζεύξασα χαλιθῶν.
Tum Dea frauatos adiuuaxit curribus angues.

Quem Triptolemo dicitur dedisse, vt frumenti semen in varias regiones asportaret, vt ait Ouid. lib. 5.

— geminos Dea fertilis angues
Curribus admouit, frenisq; coercuit iras.

Huc Deae sus, quia excæuatis seruibibus fruges conuulsisset, meritas luit pœnas. nam Triptolemus eo cognito facinore gratam rem se facturum Cereri putauit, si animal eius inuentis infensum immolaret: quare suem ipsam ad aram Cereris extraxit, frugesque in caput conasperit, vt apparet qua de causa, & mox illam Cereri macrauit, vt ait Ouid. lib. 2. Fastorum:

Prima Ceres auida gauisa est sanguine porca,
Vltæ suas merito cade nocentis opes.

Macrabatur & aries Cereri Virenti cognominè in templo non procul ab arce Athenienium,

Sicuti testatur Eupolis in his :

*ἀλλ' ἐὺβὺ πάλας εἰμι, δύσαι γὰρ μεδῆ
κρίδ' ἄλλ' Διμήτρι.*

*Sed recta ab urbem eo mihi quod est opus
Maclare arietem illic Virenti Cerei.*

Sacrificabant Cerei oblitores præcipuè hoc nomine die sexta mensis Aprilis, quia per illa sacra feracitatem horpiorum imperare se putabant. Huic Deæ coros as spiceas offerebant, quæ pro foribus temporum appendebantur, ut ait Tibullus in his :

Flama Ceres tibi sit nostro de ruve coronæ

Spiceæ quæ templi pendeat ante fores.

Erant etiam papauera Cerei sacra, ut quidam crediderunt, ob feracitatem feminum; ut malunt alii, quia inter sata plerumque nascerentur, & eundem cultum ament: alii inter quos fuit Dercylus, quia sonnum non posset percipere ob silæ molestiam: in quem fuit papauerum beneficio adiuta quam plantam Lucinæ etiam quidam attribuerunt. Multa fuerunt huius Deæ cognomina ob rerum variarum euentus vel ob loca, in quibus colebatur. Fuit Euchloa bene virens, Erinys, quia preces exaudiat vel quia habitat in terris; Ercynna, Panachæa, Mycalesina, Lepreata, Acedora, Legifera, Ouisfera, Pelasgis, Profymna, Thermesia, Præfes, Terrestris, Sacrosancta atque hæc ea sunt quæ de Cere frugum autore Dea memorie prodita sūt ab antiquis. Hanc vocarunt Ἐρεὶ Διῶ, quia in omnes homines fuerit distributa, cum nihil aliqd sit Ceres, quam frumentum, ut est in eo carmine:

Νύμφη ὕδωρ, πῦρ ἤφρατος, σῖτος δὲ μήτηρ.

*Nympha aqua sunt, frumenta Ceres, Vulcanus
at ignis.*

Cicero tamen in primo de natura Deorum Cereem terram esse scribit hoc pacto: idemque disputat, æthera esse eum quem homines Ionem appellarent: quique aer per maria manaret, eum esse Neptunum: terram, eam quæ Ceres diceretur. Atque in secundum, etymologiam Platonis transfudit è Cratylō, qui Δημήτερα quasi γῆν μήτέρα vocatam fuisse tradit, terram matrem scilicet.

AT quæ nunc sub his occultata fuerint denudemus. Aegyptii scriptores memorie prodiderunt, Isidem siue Cereem homines reuocasse à mutuo, et in carnium inuento tritico & hordeo, quæ nascebantur inter alias herbas in Aegypto. Complexi itaque inuentionem ob suauitatem à mutuo esibus abstinerunt, quare in sacra Isis pompa vas quædam ferebantur frumento & hordeo plena. Leges etiam tulit Isis, quibus

ab illegitimis cædibus deterrebantur, vnde dicta est legifera, quod prima leges inuenerit. Osius ac Isis dicuntur premia & honores illis proposuisse: qui aliquid vile humanæ vitæ excogitassent: sic inuentam esse artem æris & auri fundendi in Thebaide & faciendorum armorum autumant, quibus feras obruncarent, terramque colentes proscinderent. Ceres Saturni & Opis filia fuisse credebatur, cum Saturnus sit tempus, ac Opis terra: quippe quod crederetur ab his esse Ceres virtus latorum omnium, quæ idcirco eorum parentum filiam suixerunt. nam vis illa, & vigor, qui est in rebus naturalibus, lo eo & tempore indiget. Alii qui Cereem fruges esse putarunt, ex Opi & Saturno natam arbitrati sunt, quæ aliarum herbarum semina non ita indigent, ut diuitius per totam hyemem ignaua commorentur, cum possint, vel si per hyemem minimè fuerint sata, satis vberes fructus producere. Cum vero Proserpina filia sit Ceres, radix herbarum scilicet, quam Latini ita dixerunt, quia serpat clam per humum, illa merito ex Ioue siue ex ætherea benignitate & è semine fingitur fuisse nata: quorum alterutro deficiente frustra prouentus frugū expectatur. Qui finxerunt Cereem equū è Neptuno peperisse aut Heram, quæ nominare nefas erat, illi tantam esse fertilitatem aquarum, & ex illa quæ stillarum eum terra cōmissione, crediderunt, ut vel monstra orientur ob superuacaneam materiam copiam vel nominare singula propriis nominibus, omnium difficillimū, propter nascentium varietatem. Fama est illam aliquando in specu latuisse cum rapta fuisset ad inferos Proserpina fuisse equū à Pane Ioui indicata, quia iactum semen per aliquot dies occultatur, antequam radices agat: mox Pan, natura ipsa scilicet, quæ insita est in seminibus, indicat Ioui, quia necessitate natura & ob insitum calorem herba in lucem erumpit & emittuntur radices. Siue igitur terram Cereem esse putemus, cuius filia sit Proserpina vel leges: siue semen sit Ceres, cuius filia sit radix omnino nata est Ioue parte, atque res vtroque modo potest intelligi: quippe cum hæc omnia in idem recidere videantur. Non desinerunt tamen qui incredibilem annonæ penuriam fuisse significari crediderunt per eam fabulam, quod Pluto Proserpinam rapuit sub terras, quia ita corruptæ sint semences cœli vitio & inclementia, ut penè extincta sint frumenti semina in Sicilia per id tempus. Dicta est Ceres in curru à draconibus tracto vehi, propter obliquitatem signiferi circuli: nam dum Sol sub eo percurrit, non solum excitat semina è terra sed etiam ad maturitatem.

ritatem perducit. Fama est Iasonem Iouis & Electrae filium fuisse amatum à Cerere, cum quo in nouali congressa sit dormiente. Quid hoc significat? Nam cum Iupiter sit calor ætheris aut æther, Electra diligentia, (etenim Sol quoque *ἡλέκτωρ* vocatur, quia ad opera homines excitet è lecto) patet Iasionem amborum filium nihil esse aliud quam ætatis calorem; quem Ceres amauit, & in nouali præcipuè, quia plurimum confert ad agrorum fertilitatem vt arua quiescant aliquando, cum terra per quietem postea validior, si aptam agricolæ diligentiam consecuta sit, efficiatur. Alij filium Minois iustissimi viri, & Phroniæ prudentia scilicet, à Cerere amatum fuisse putarunt, quod hæc res otium gratissimum parant agricolis: cum splendore ex iustitia, paceque ciuitatum plurimum rebus vniuersis accedat. Ex his igitur nascitur Plutus diuitiarum Deus, quoniam terræ feracitas è cœli benignitate, & ex hominum diligentia plurima fiat; quamuis tamen nonnulli, quia primus Plutus diuitias cum iusserit, illum diuitiarum Deum putarunt; cum ante illum nemo vllam diuitiarum curam haberet, nemoque diuitias cum iularet. Dicta est Sicilia fuisse Cereri consecrata, quoniam frumenti feracissima sit illa insula. Dicitur Ceres orbem terrarum peragrasse, quoniam propter signiferi obliquitatem varijs temporibus in varijs locis sit æstas: neque Ceres nisi per æstatem ad maturitatem potest peruenire. Hæc Triptolemus, cui femina frugum dedit, sub igne per noctem fuit occultare solita, quare is mirifice nutriebatur: hoc quidem nihil aliud est quam feminis ratio. Nam cum noctes longiores æquo sentiuntur post æquinoctium, sub initium frigoris & hyemis scilicet, calor sub terram paulatim includitur à circumstante frigore, quo fit vt radices frugum mirifice augeantur, plurimoque impleantur nutrimento, quo terra ob autumnii pluuia referta est. Ideo cum non valde lenia sunt frigora per hyemem, cum radices sub terra exiunt crescant & impleantur nutrimento, in futuram ætatem fertilissimas messes parant, nisi quid diuinitus impederit ad reprimendam hominum improborum superbiam & petulantiam, quæ plurima cum vbertate annonæ crescit. Inde scite hæctum est ab antiquis quod filiam quæreus faces ex Aetna accenderit, quia semper cum infra est calor in inferiores partes frugum aluntur, cum verò superius est idem calor, superiores crescent. Multa sacrificia fuerunt Cereri instituta ab antiquis, vel mulieri ita vocatæ inuentrici frugum verè, vel terræ ipsi: quando non

solum sydera, sed etiam elementa ipsa, aut elementorum partes varijs Deorum nominibus appellantes, tanquam Deos coluerunt, illisque templa, aras, sacerdotes, certas victimas, certam ceremoniarum ritum, instituerunt. Id verò quod de filia Erichthonis dictum est, ita quidam interpretantur, vt Erichthon vir imprudens, rerumque suarum profusus fuerit; quippe cum omnia sua dilapidauerit ac ingurgitauerit: mox ob extremam rerum omnium inopiam filiam prostituerit, quæ modò botiem, modò ouem, pecunias in concubitus mercedem accipiens, modò res alias ab amantibus extorqueus, ita paternæ inopiæ subueniebat. Atqui nullam ego satis idoneam horum fingendo rum causam in hac explicatione inesse video, atque aliud quiddam illustrius sub his latere iudico: cum præsertim illud Deæ ita propter contemptam eius religionem & cultum passus sit. Significare voluerunt sanè antiqui per hanc fabulam neminem qui religionem Deorum immortaliū contempserit, domesticas calamitates deuitare posse; quippe cum oranis improbitatis miserie sint comites. Deinde patet ex hac fabula imprudentem hominem necesse esse in multa scelera & incommoda incurere: quippe cum Erichtho etiã, vbi sua per luxuriam & crapulam profudisset, postea victum per sordes domesticas, & per turpitudinem sibi malis artibus comparere cogere. Quare, vsu inmatum dicam, & pietas in Deos immortales, & in rebus agendis prudentia, & in presentibus bonis conseruandis parsimonia maximè viro bono est necessaria, quod per Erichthonis fabulam indicabatur. At Cereris fabula, & vniuersa quæ de illa conficta sunt, nihil aliud continebant, nisi rationis rationem, & quo pacto frumenta crescerent, & qua diligentia in illis colligendis vt conueniret. At de Cerere satis, nunc de Priapo dicamus:

De Priapo. CAP. XV.

PRIAPVS, quem hortorum Deum esse antiqui crediderunt, è quibus parentibus ortus fuerit, non conuenit inter scriptores: siquidem alij Naiadis Nymphæ ac Dionysi filium fuisse tradiderunt, vt ait Strabo lib. 13. alij non Naiadis, sed Chiones fuisse dicunt. Hunc natum fuisse in Lampſaco, ibique ciuitatem sui nominis condidisse memorant Apollonius Venerem cum Baccho congressam fuisse scribit: deinde cum is ad Indicam expeditionem exiisset, cum Adonide sepis congressa Priapum concepit. Cum vero Dionysus reuerteretur, illi obuiam

cum co rona processit, illum que coronans sequi quidem noluit, quia puderet, quod nupfisset : at in Lampfacum recedens ibi parere decreuit . Tum Iuno capta zelotypia, simulans se opem ferre, manu venefica vterum attigit, fecitque puerum deformem, & præ ceteris incredibilem membri pudendi magnitudinem habentem pareret, quem Priapum nominavit. id cum vidisset Venus, noluit illum capere ob membri magnitudinem, sed in Lampfaco vrbe maris Helle sponti reliquit . Huius deformitatem ita complexus est Archias in his carminibus :

Βαίος, ἰδεῖν ὁ πρίηπος, ἐπ' αἰγιαλίτιδ' αὐαῖω.

χρῆλιν αἰθρίας ἔποτε, ἀντιβίης
φοξός, ἀπος. οἷόν κεν ἐρημᾶισιν ἐπ' ἀκτῶς
ἔξοσειαν μογερῶν ὕϊες ἰχθυόλων .

Littora papyrus ego hic habito saxosa Priapus,

Nullaq, cum mergis bella cruenta gero.

Distortus vultus, pes nullus : falce dolando

Piscator talem finxerit, aut melius.

Deinde cum adoleuisset, pergratusque foret Lampfacenis mulieribus, Lampfacenorum decreto ex agro Lampfaceno exulavit . Fabulati sunt antiqui Lotidem nympham Priapi libidinem fugientem in Loton fuisse mutatam. Memoria prodidit Euseb. in lib. de Falsa Religione Priapum aliquando cum vno ex illis afeellis, qui Bacchum in Indicam expeditionem proficiscentem trans quendam flumem transuexere, de membri magnitudine decertasse, (fuit autem tanti id afeellorum beneficium creditum, vt illi sint idcirco inter sydera relati, & alteri eorum concessum est, vt loqui posset) qui cum victus fuisset victorem ob inuidiam occidit . Manfit deinde ea consuetudo in sacris, vt asinus Priapo tanquam iniuifum & inuidiosum animal immolaretur. Scripsit Ouid. lib. i. Factorum per solentatem matris Deorum, ad quam omnes Dii

conuenerant,

conuenerant, post epulas lautissimas Priapum fuisse pudicitiae Vestae insidiatum. Nam cum Dii caeteri lussibus indulgerent, Vestaeque in molli herba somnum caperet, ab asino Sileni excitata fuit, ne vim Priapi pateretur: tum verò deterritus fuit ab inceptis Priapus, omnesque concenterunt insidiae, & asinus ex eo tempore Priapo maestatus fuit in sacrificiis.

Memoriae proditum est ab antiquis rerum Aegyptiarum scriptoribus, quod Titanes insidia ti Ostridi illum trucidarunt, atque partem suam quaeque clam è domo abstulerunt: sola autem pudenda in fluvium proiecerunt: cum nemo vellet illa auferre. Ism resumpsisse membra de capris Titanibus memorant, hominemque formasse, ac dedisse sacerdotibus sepeliendum. solum virile membrum non potuisse inueniri, quod imperatum est tanquam Deum coli, quòd non modò diuinis honores ita fuit consecutum, sed etiam custodem hortorum ac vinearum & omnium fructiferarum arborum putarunt, vtoremque ac vindicem fascinantium. Fuit portus Priapi nomine prope Dardaniam, & vrbs ad mare sita, quibus in locis eximie Priapus colebatur. Fuerunt qui memoriam prodiderint Priapum fuisse virum Lampfacenum, qui cum haberet ingens instrumentum & facile paratum plantandis ciuibus, gratissimus fuerit mulieribus Lampfacenis. ea causa postmodò fuisse dicitur, vt Lampfacenorum omnium caeterorum inuidiam in se conuerterit, ac demum eiectione fuerit ex ipsa insula. At illud facinus egerimè ferentibus mulieribus, & pro se Deos precantibus, post cum nonnullis interiectis temporibus Lampfacenos grauissimus pudendorum membrorum morbus inuassisset. Dodonæum ora ulu adeuntes percunctati sunt, an vllus esset eius morbi remediũ. His responsum est morbũ non prius cessaturum, quam Priapum in patriam reuocassent: quod cum fecissent, templa & sacrificia illi statuerunt, Priapumque hortorum Deum esse decreuerunt.

AT QVE tot sunt de Priapo ab antiquis memoriae prodita. Priapus Naiadis & Dionysii filius dicitur, qui pro semine rerum naturalium capitur. Dionysus enim Sol est, aut calor, at Nais humor, vt dictum est, è quibus semina concipiuntur rerum naturalium. Quidam Chiones filium putarunt, quia album sit, & lacti vel niui simile rerum prope omnium semen: nam Graeci chionaninem vocarunt. Qui Veneris & Adonidis filium esse crediderunt, in idem denique relabuntur, solisque differunt nomini- bus. Alij Priapum Bacchi ac Veneris filium

fuisse crediderunt, quia vinum propter calorem excitet libidinem, ac Deum putarunt Lampfaci ob fertilitatẽ & bonitatem vinorum, quae ibi nascerentur. Illius imago sinistra manu mentulam, dextra falcem tenebat, quod omnium nascendum temporis certi & cuique concessi certa sit meta, qua vitam absciendi necesse est. Fuerunt tamen nonnulli, qui Priapum nullum esse alium quàm Pana putauerint. Verum vel nominis ipsius ethymologia indicat Priapum esse semen. Quod Venus ipsum ob deformitatem in Lampfacò reliquit, nihil aliud significat, nisi res multas naturae esse necessarias, quas tamen ob turpitudinem natura occultauit: sic pudenda hominum villis occultantur, & sunt in parte corporis occultiore: sic anum modo intra nates occultuit, modò sub caudarum integumento locauit, modò ita fecit occultum, vt in nonnullis eum dignoscere haud facile sit, vt in piscibus, modò non apparet omnino, vt in genere conchyliorum, & testa insectorum. Nam cum deformia sint, & ab ipsa natura consultò abscondita illa membra, tum turpia sunt illorum officia, quamvis necessaria. idcirco & nos aliquando rei Venerae obscœnitatem ita breuiter expressimus:

*Nil amor est aliud, Veneris quam parua voluptas,
Quae simul expleta est, inficit ora rubor.*

Deformis igitur & obscœnus Priapus iure optimo fingitur, quia turpis est illa naturae actio: & quam nemo prorsus appeteret, nisi illam caeca suauitate natura resperisset. At nunc de Adoni dicamus.

De Adoni. CAP. XVI.

ADONIS Priapi pater Myrrhae filius fuit & Thiantis, quae cum in furiosum patris amorem incidisset, clam cum eo congressa hunc concepit. ac patre id postea sentiente Deos precata est, vt in aliam formam, quae neque inter mortuos esset, neque inter viuos, mutaretur: quare in arborem sui nominis fuit conuersa, vt testatur Lycophron in his:

— ὀφεται δὲ τλήμωνος
Μύρρας ἐρυμνὸν ἄστυ, τῆς μορφοδόνος
ὠδ' ἴνας ἐξέλυσε δὲν δ' ῥάδης κλάδος.

— Myrrha cernet is

*Tutam miselle cimitatem: nam dolor
Vt fama ramo est huic operatus arboris.*

Ouid. lib. 10. Metamorph. non ex Thiante, sed ex Cinyra patre, qui Rex fuit Cyptiorum, Myrrham Adonim cœcepisse scribit, quod multis versibus complexus fuit. hunc Naiades nutriuerunt

triuerunt susceptum, vt est in his :

*Reddit onus, vagisq; puor: quem mollibus herbis
Naiades impostum lacrymis unxere parentis.*

Fuerunt autem duo Adones alter in Byblos ciuitate natus alter in Cypro, vt ait Iliacius, cum tamen res amborum geste ad vnum Cyprum referantur, cum igitur Myrrha in arborem mutaretur, filiumque eximie pulchritudinis peperisset, iam tum eius amore capta est Venus; qui cum adoleuisset monitus est à Venere vt feras immitiores caueret, eumque venando sequebatur, & precabatur Venus, vt ab armatis feris abstineret, vt in his ait Ouid. lib. 10.

*Per iuga, per syluas, dumofaq; saxa vagatur,
Nuda genis, vestem ritu succineta Diana.
Hortaturq; canes: tutaq; animalia prada,
Aut pronus lepores, aut celsum in cornua taurū,
Aut agitat damas: à fortibus abstinet apris.
Raptoresq; lupos. armatosq; vnguib; vrsos
Vitat: & armenti saturatos cado leones.
Te quoq; vt hos timeas, siquid prodesse monendo
Posset, Adoni monet: fortisq; fugacibus esto
Inquit: in audaces non est audacia tuta.*

Verutatamen cum ille inmemor mandatorum Veneris in aprum violentum postea irruisset, ab illo in femore percussus interiit, vt testatur Theocritus in Epitaphio Adonis:

*κείτα κάλως ἄδωνις ἐπ' ὄρεσι, μινρὸν ὀδόντι
λευκῶ λευκὸν ὀδόντι τυπέει.*

*Dente femur niveo niveus iacet icetus Adonis
Montibus in summis.*

Scriptum reliquit Sappho Adonim mortuum fuisse à Venere inter lactuca positum. Fama est præterea Venerem pactam esse cum Proserpina vt sex menses mortuus Adonis esset apud Proserpinam, sed ea lege ne illum Proserpina in thorum, aut in amplexum acciperet: alios sex menses esset apud Venerem. Fuerunt tamen qui dixerint, non ipsum quidem Adonim in aprum irruisse, sed ab apro impetum factum fuisse in Adonim, & id Martis consilio contigisse. Nam cum Mars Venerem, Venus Adonim amaret & sequeretur, ratus est Mars omnes Veneris amores posse in se conuerti, si Adonim de medio sustulisset: atque illi apro immisso cum Venus opem ferre p̄operaret, pede à spina rose vulnerato purpureum colorem rose, cum prius esset candida, datum fuisse fabulantur. Fuerunt Adonidi sacra instituta, quæ Adonia dicta sunt, quæ Athenis celebrabantur, de quibus meminit Aristophanes in Pace. In his sacrificiis autumnii fructus cuiusuis generis adhibebantur, quæ ἀκρόδρυα dicitur à Græcis, consueuerunt præterea & hordeum & triticum serere in locis sub

urbanis, atque eo loca in quibus hæc sata fuissent, multaque essent fructiferæ arbores hortos Adonios appellare: quia locis huiusmodi Adonis delectaretur. atque de his fructibus, qui offerrebantur Adonidi, ita meminit Theocritus in Adonia celebrantibus;

*ὡὰρ μὰν οἱ ὄρεα, κείπει, ὅσα δρυὸς ἄκρα εἶποντι.
Nec sibi desit, ait, quod rami tempore mittunt
Autumni.*

Agebatur Alexandria præsertim Adonidis celebritas, cuius imago cum magna pompa ferebatur: qui colebatur etiam in illa vrbe Macedonia, quam Dium vocabant; quo cum Hercules venisset, multosque vidisset euntes è sacello, in terrogauit quendam de præsentibus eò & ipse ingressurus cuius esset Deorum illud sanum. Cum is Adonidis dixisset, nihil est, inquit religiofum. Quid ageretur apud Adlyrios in Adonias, declarauit Lucianus ita in Dea Syria: λέγουσι γὰρ δὴ ἂν τὸ ἔργον τὸ εἰς ἄδωνιν ὑπὸ τοῦ σὸς, ἐντὶ χώρῃ τῆ σφετέρῃ γενέσθαι, καὶ μὴ μιν τὰ πάθος τυπτονταίτε ἐκάσου ἔτος ἐν θρηνησοῦσι, καὶ τὰ ὄρηα ἐπιτελέοσι, καὶ σρισὶ μεγάλα πένθεα ἀνατὴν χώρην ἵσταται, ἐπειδὴ δὲ ἀποτύλωνται τε, καὶ ἀποκλαύσονται, πρῶτα μὲν καταγίζουσι τῷ ἄδωνιδι, ὅπως εἶναι νέκυϊ, καὶ τῆ ἑτέρα ἡμέρῃ ζῆεν τέμιν μυθολογέουσι, καὶ εἰς τὸν ἑτέρα πέμπουσι.

Dicunt enim in sua regione contigisse, vt Adonis ab apro icetus fuerit: atq; ad eius rei memoriam singuli quotannis se plectunt, & lamentantur, & diem celebrant, & magnus luctus in illa regione p̄ id tempus exoritur, ubi vero se percusserint, & luxerint, primum Adonidi inferis persoluunt tanquam vita defuncto: deinde altero die ipsum viuere inquirunt, & in calum mittunt. Fuit celeberrimum omnium sanum illud Adonidis in Cypro, in quo præclarum & multinominis Harmoniæ monile fuit, quod tamen Eripyles vocatum est, quia illo accepto hæc virum suum per proditionem perdidit, vt ait Lausnias in Bæoticis. Est Adonis præterea nomen fluminis, qui per Libanum defertur, dicebaturque cruentas fluere quo tempore Adonia agebantur. Atque tot de Adonide memoria prodita sunt ab antiquis. Fabulati sunt matrem Adonidis in arborem ob pudorem conuerti optasse, quia quod concubuisset cum patre, hominum conspectum deuicare cuperet, quod ad muliebrem cupiditatem pertinet: nam hominum fabulas magis ad mores Deorum, ad physicas rationes spectare diximus hoc autem quæ sit flagitiorum & libidinum conscientia declarat, quanto p̄ereq; vel metu, vel pudore antea factorū scelera scelerati,

ſcelerati, conſcientiaſque exagitantur : & qualia ſunt mortalium vota, cum quid parum honeſtum à Diis impetrare contendimus . nam qui ventorum compotes facti fuerunt aliquando , tum demum intelligunt quam abſurda, vel turpia, vel damnofa, vel iniqua & impia cupierint : quæ antequam conſequerentur ſe infœli. es & miſeros exclamabant . Fuerunt qui hæcenus dicta de matre Adonis ad hiftoriam ſectant, & ad matrem cuiuſdam Adonidis cum tamen Adonim tritici ſemen eſſe ſentiant , vt teſtatur Theocriti enarrator , λέγουσι δὲ περὶ τῆ ἀδωνίδος, ὅτι καὶ ἀποθευόντων, ἐξ μῆνας ἐποίησεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς ἀφροδίτης ὡς περ καὶ ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς περσεφόνης, τοῦτο τὸ λεγόμενον τοιοῦ τὸν ἐστὶν ἀληθῆος, ὅτι ἡ ἀδωνίς, ἠγούνο σίτος σπειρόμενος, ἐξ μῆνας ἐν τῇ γῆ ποιεῖ ὑπὸ τῆς ſφορᾶς, καὶ ἐξ μῆνας ἔχει αὐτὸν ἢ ἀφροδίτῃ, τούτεστιν, ἢ εὐκράσια, τὸ ἀέρος, καὶ ἐκτοτε λαμβάνουσιν αὐτὸν οἱ ἀνδρωποῖ. *Adoni. n. de Adonide quodd mortuus sex menses moratus est in cōplexu Veneris, quos etiã apud Proſerpinam. Hoc reipſa ita ſe habet: quod Adonis frumentum eſt ſatum, quod ſex menſes degit ſub terra: ſex menſes illum habet Venus, aeris temperies ſcilicet, ex quo illum meſſores colligunt. Senſit taſſen Orpheus in hymno in Adonim illum eſſe Solem, cum illum rebus omnibus præbere nutrimentum, & eſſe germinandi autorem dixerit in his :*

εὐβλε, πολὺ μορφε τροφῇ πάντων ἀρίδηλε.
κούρη, καὶ κόρη, σὺ πάσι θάλαος αἰὲν ἀδωνί.
σβεννύμενε, λάμπωντε καλᾶς ἐν κυκλάσι
ῶρεσι.

Qui cunctis alimenta refers, prudentia cuius Plurima . qui vario lætari nomine Adoni . Germinum, fridem autor pariter puer atq; puella: Extinſte: atq; iterum ſplendens labentibus horis.

Fixerunt antiqui, qui Adonim Solem eſſe putarunt, illum abap̄o hirsuta & aſpera fera ſctum, quia aſpera ſit & hirsuta hyems, per quam Solis vires paulatim deſcunt. ea res eſt omnino Veneri inimica, quoniam per aeris temperiem viget Venus, cum frigus, vt inimicum, natura opus non ingrediatur . Cum Sol igitur in ſignis ſex Auſtralibus extiterit per ſigniferū incedens, breuioreſque ſunt dies ac longioreſ noctes, tum dicitur Adonis apud inferos morari : eum verò ſigna Borealia longioreſ dies fecerunt, tunc eſt apud Venerem, per quam omnis venuſtas, omniſque nitor arnis reſtruitur. ea de cauſa illum ait Orpheus modò eſſe apud ſuperos, modò apud inferos :

ὅς ποτὲ μὲν ναίει ὑπὸ τάρταρον ἠερόεντα,

ἢ δὲ πάλιν ἀπὸς ὄλυμπον ἄγει δέμας ἀριόκαρπον .

Qui modo ſub terris habitas, & tartara nigra . Frigidiferumq; referſ in cœlum corpus & iacet .

Ita enim ſub his fabularum ſigmentis vniuerſas prop̄e res naturæ antiqui declararunt, non minus ſapienter, quam Platonici aut Peripatetici : nam ſi contentiones ex Ariſtoteliſ libris eximantur, per breues erunt ſententiæ, quæ nunc magnis voluminibus continentur . at nunc de Sole dicamus .

De Sole . CAP. XVII.

SOLEM, quem generationis & omnium habemus, nonnulli ita fabulis implicarunt, vt vix tandem ſe quaſi è nebula explicare aliquando poſſit . Hunc genitum eſſe pleriq; crediderunt: neque tamen è quibus parentibus inter ſe conſentiunt at enim de vna re eodem modo vna eſt neceſſario oratio, neque contrariæ de eadem re ſimul veræ eſſe nunquam poſſunt, nemo ſanè naſci poſteſt è pluribus parentibus, vt neque ex eodem diuerſis temperibus . Heſiodus igitur in Theogonia Thiam Solis, & Lunæ & Auroraæ matrem, & patrem Hyperionem fuiſſe in his ſcribit :

Θεία δ' ἠέλιοντε μέγαν, λαμπρᾶντε ſελήνην,
ἢ ὄθ' ἢ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει,
ἀδανάτοιſε θεοῖſ, τοῦ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουſι,
γείναθ' ὑπὸ μηδεία ὑπερίους ἐν φιλότῃſ .
Thia parit Solem magnum, Lunatiq; nitentem Auroram que fert lucem mortalibus aliam Cœlicoliſq; Deis cunctis . Hyperionis almi Semine concepit nanq; illoſ Thia decorat .

At Homerus in hymno, quem ſcripſit in Solem Euryphaſſiam matrem fuiſſe Solis ſcribit, patrem verò, Terræ ac Cœli filium Hyperionem, vt patet ex his :

ἦλιον ὑμνεῖν αὐτὲ διὸς τέκος ἄρχου μοῦſα
καλλιόπῃ παῖδ' ἰόντα, τὸν εὐρυφάεſſα κοῶπιſ
γείνατο γαίης, παιδὶ, καὶ ἔρανε ἄσερόεντοſ .
γῆμε γὰρ εὐρυφάεſſαν ἀγαλλεῖτην ὑπερίων
αὐτοκαſτογῆτην, ἢ οἱ τέκε κάλλιμα τέκνα,
ἢ οἷτε ῥοδόπῃχυν, εὐπλόκαμόν τε ſελήνην,
ἢ ἔλιοντ' ἀκαμαντα .

Calliope ſolem Ionis alio è ſemine nata Nunc . niſus Phaethonta refer: que diua creatiſ Euryphaſſa ſato Terra, Cœloq; micanti . Frater erat, coniuX Hyperion Euryphaſſa Mox fuiſ: hac illi peperit dein pignora clara . Auroram roſeam, & præſtanti lumine Lηηαιη . Perpetuῶſ, οὐβημ luſſe ἀπ' αὐτῆſ lumine Solem .

Fuit enim Hyperion Terræ, & vt alij putarunt Cœli, vt alij Titanis filius: alius fuit Agamemnonis de quo meminit Pausanias in Atticis qui postremus regnavit Megaris. Hic cum cæteris Titanibus aduersus Iouis imperium minime confensit, sed portus Iouis partes secutus post victoriam curram, & coronam, & multa alia honoris insignia, & Iouis erga se benevolentia obtinuit. Hic cum Titanis fuisset nepos, Titan & ipse sæpius vocatus est à poetis, vt testatur Virg. lib. 4.

— ubi primos crastinus ortus

Extulerit Titan, radijsq; vortexerit orbem.

Fuerunt Soles plures vocati, vt ait Cicero lib. 3. de natura Deorum, quare non mirum est si aliqua sit de Solis parentibus controuersia: nã de vno omnia propè dicuntur, quæ gesta sunt à cæteris. Sic autem inquit Cicero: Vnus igitur eorum qui Soles dicti sunt, è Ioue natus, nepos Aetheris fuisse dicitur: Alter, Hyperione. Tertius, Vulcano Nili filio, cuius urbem Aegyptii volunt esse eam, quæ Heliopolis appellatur, Quattus quem heroicis temporibus Achantho Rhodi peperisse dicitur, autem Ialysi, Camiri & Lindi. Quintus, qui Colchis fertur Aetã & Circei procreauisse. Cùm verò Sol Deus esse crederetur, omniaque suo lumine illustrare, ac videre, Dei lampas dictus est ab Euripide ita in Medea:

— πρὸννέπω δ' ἔσοι
εἶσ' ἢ πῖσσα λαμπρὰς ὄψεται θεοῦ.

nuntio tibi

Si te Dei lampas videbit crastina.

Atque vt summam dicam, post ipsum Deum rerum omnium autorem ac moderatorem, Solem patrem & autorem generationis crediderunt esse antiqui: quippe quod ille omnium creditur Deorum vires vnus re ipsa contineret, cum varia nomina ipsis viribus fuissent indita, vt patet ex his carminibus Sapphicis à nobis olim in Latinam linguam transiatis:

Phæbe stellarum moderator almæ,

Qui diem curru nitido reducis

Plaga ab Eoa, pelagijsq; Iberi

Condīs in vnda.

Magnæ Musarum pater atq; ductor,

Diligens summi patris ὀμιλῆς,

Grande cælorum decus, alma præbens

Lumina mundo.

Te ferunt clarum leuibus sagittis.

Te ferunt artis cithara peritum:

Quasq; mox cœli meditentur astra

Dicere doctum.

Grande sylvarum decus, ipse pingis

Floribus terram, volucresq; videns

Per te, ubi verna placidis tepescunt

Flatibus aura.

Te sine eneruis Venus, atq; Amori

Decidunt ala: veterum Deorum

Vim tenes vnus, variosq; in vno

Nomine claudis.

Nam profectò tanta fuit simplicitas antiquorum, tantaque dementia, vt diuinis honores rebus humanis, & simulacris elementorum, aut elementorum viribus tribuerint, qui soli vero, sancto, immaculato Deo debebantur. quod certè patere exitimo nostros hos mythologicos libros diligentius intuenti, fabularumque ipsarum inuentiorem, quærum declaratio aperitior & vberior quòd in nostra tempora mihi fuerit reseruata, est cur Deo omnipotenti redemptori nostro gratias immortales agam, cuius beneficio mihi concessum est has præcorum insulas ambages, nihilque verò religiosum continentes aperite, sed tantum figmenta esse demonstrare ad res philosophicas explicandas. Nam Solem ipsum cuncta videre cuncta audire, cuncta cognoscere mortalia arbitrati sunt antiqui, vt ait Aeschylus in Prometheus:

καὶ τὸν παρόπτην κύκλον ἡλίου καλῶ.

Vocò videntem cuncta solis circum.

Quem tamen quidam Dei simulacrum in mundo esse censuerunt, tum quia cunctis sideribus sit fons luminis, & beneficentiæ in omnes res naturalis auctor, tum etiam quia suo cursu prægit cæteris omnis iustitiæ & administrationis moderator, vt ait Plutarchus in libello de doctrina principum. Hunc in curru vehi solitum putarunt antiqui, vt ait Horatius in carmine Seculari:

Alme sol curru nitido diem qui

Promis, & calas.

Huius verò currus magnificentiam & mirabilitatem descripsit Ouid. lib. 2. Metamorph. trahatur verò ab equis quatuor, vt ait Euripides in Phœnissis:

εἰ τὰ τέτρεπτά γ' ἐς ἄρματα λείσων ἢ εἰλο

Si vel quadrigis solis & currum intuens.

Fuerunt eorum nomina ita equorum dicta ab Ouid. lib. 2. Metamorph.

Interea volucres Pyros, Eous, & Aethon

Solis equi, quartusq; Phlegon hinnitibus auræ

Flammiferis implent.

His quadrigis autem reas habentibus moderari putabatur, & lucis vicæque. Quæstor vocatus est à Proculo Lycio, clauiumque rerum humanarum gubernator, vt patet ex his carminibus:

Ἡλίου πυρός νοερός βασιλεύ χυρσόνιε τιτάν.
 κλύθι φάος ταμίαι, ζωαρκίος ὠάνα πηγῆς
 αὐτός ἔχων κλυθία κλυθλαίσις ἐνὶ κόσμοις.
*Audi flammatum Titan Rex, qui aurea equorum
 Lora tenes, lucis quæstor, vitæq; orientum
 Claves fontis habes, dominaris & omnibus vnus.*

Hunc crediderunt antiqui currum mergere
 in Oceanum, vt ait Virg. in 3. Georgicorum:
*Tum sol pallentes haud vnquam discit vmbra:
 Nec cum veltus equis altum petit æthera: nec cū
 Præcipientem oceani rubro lauit equore currum.*

Quidam putarunt equos Solis lumen efflare
 solitos ἐ naribus, quam opinionem secutus Vir-
 gilius, ita scripsit libro duo. Iecimus Aeneidos:
*Postera vix summos spargebat lumine montes
 Orta dies, cum primum alto se gurgite tollunt
 Solis equi, lucemq; elatis naribus efflant.*

Alii non mergi quidem Solem in Oceanum
 crediderunt, sed in poculo nauigare, quod &
 Stesichorus, & Antimachus & antiquorum plu-
 res crediderunt. Verùm dixerunt nonnulli
 Vulcanum thorum fabricasse Soli ita profun-
 dum ex auro, vt in eo per noctem, cum ad O-
 ceanum defessus diuino labore itineris peruenis-
 set, & dormiens nauigare posset ad orientem. Ibi
 currus illi perrepto astitabat, quem ascendens cæ-
 lum conscenderet, quod faciebat quotidie. Quæ
 opinio apparet fuisse etiam Mimnermi, vt patet

ex his carminibus Pumilionis:

ἡέλιος μὲν γάρτ' ἔλαχεν πόνον ἡμάτα πάντα
 ἔδ' ἐποτ' ἀμπαυσις γίνεται ἔδεμια,
 ἵπποισίντε καὶ αὐτῷ ἐπεὶ ῥοδῶδ' ἀκτυλος ἦ ὥς
 ἀκεανὸν προλιπῶσ' ἐρανὸν εἰσαναβῆ.
 τὸν μὲν γάρ διὰ κῦμα φέρει πολυήρατος εὐνή
 κοίτη ἠφαισε χερσίνε' ἀληλαμένη.
 χρυσῷ τιμῆντος ὑπὸ πτερον ἄκρον ἐφ' ὕδαρ
 εὐδονθ' ἀρπαλίως χάρου ἀφ' ἔσπεριδων,
 Γαίαν ἐς αἰθίοπον ἵνα οἱ Ἰοὸν ἄρμα κ' ἵππους
 ἰσᾶσ' ὄσο ἠὲς ἠριγένειά μέλλη.

ἐνθ' ἐπέβη ἑτέρων ὄχεον ὑπερίονος υἱός.

Longa laborantem Solem lux prospicit: illi

Noscitur & lucis tempore nulla quies.

Nec cessatur equis postquam Pallantias ortæ

In mare purpureis astra fugauit equis.

Fluctibus at lectus fert hunc Vulcanius. illum

Vulcanus manibus fecerat ipse suis,

Ex auro, celerem, pelagi per summa volantem.

Sopirusq; locis fertur ab Hesperidum,

Donec ad Aetiopeas veniat, firmatur equorum

Curru, dum redeat Memmonis alma parens.

Tunc alios scandit curru Hyperione natus.

Fuerunt etiam qui putarunt vbi ad orientem
 Sol peruenisset, currum illi ab Horis paratum,
 at non sua sponte astitere, cum illæ sub iugum
 equos Solis veniente Aurora adducerent. Ho-
 merus libr. 4. Odyss. duos tantum Solis equos

numeravit. Lampum scilicet, & Phaethōtem, qui diem & Auroram portant hoc pacto:

— ηὐδ' αὖτε
 ῥύσεται ἐπ' ὠκεανῷ χρυσόφρονον, εἰδ' ἔα ἵππους
 ζεύγνυσθ' ἀνὸς πύλας ἀνθρώποισι φέρντας
 λαμπρον χάεθρον, οἷον ἠὲ πάλαι ἀγροῦσι.

— *Auroram fluttibus inde
 Rursum ab Oceani traxit, nec passa iugales
 Iungere equos celeres, portantes lumina rebus.
 Cervicis Auroram Lampum & Phaethonta tra-
 hentes.*

Alii tamen his Erythræum & Acteonem, addiderunt. Alii parva lumina in oriente quotidie coire putabant, quæ ad noctem usque perdurarent, & circumlata paulatim vesperi extinguerentur easque flammæ Solem orientem esse crediderunt, ut scripsit Epicureus philosophus poeta. lib. 2.

— *Aut quia conveniunt ignes & semina multa
 Confluere ardoris consuevit tempore certo:
 Quæ faciunt solis noua semper lumina gigni,
 Quod genus Idaeis fama est in montibus altis
 Dispersos ignes orienti lumine cerni.*

Cum veto Sol Lunæ cæterisque sideribus lumen impertiat, meritò siderum dominus & moderator fuit appellatus quem etiam quod autor sit generationis, dum per obliquum circulum percurrit, Deum putarunt antiqui, ut ait Eutripides in Oreste:

— καὶ πῶς σιωπῶν φέγγος εἰσορᾷ θεῶ
 τόδ' ἔκείθ' ἢ μιν τοῖς τάλαικάρσι μετὰ.
 Et qui tacebo? lumen haud nobis Dei
 Licet misellis amplius quod cernere.

Idcirco Lybiæ populi, quod manifesta Solis & Lunæ beneficia in humanum genus intuerentur, de Diis reliquis minimè erant solliciti, cum Soli & Lunæ sacrificarent, ut ait Herodotus in Melpomene δύσει δὲ ἠλίῳ καὶ Σελήνῃ μένοισι τέ τοισι μὲν ἄνδ' πάντες Δίφνες δύσει. Sacrificabant Soli & Lunæ solis: quibus omnes Libya populi solent immolare. Fabulati sunt Solem habuisse propria bouum armenta & ouium greges, quos Horæ & Nymphæ illæ custodiebant, quas recensuit ita Homerus pascere in Thrinacia libro μ. Odyssææ.

— Δρινακίην δ' ἐς νῆσον ἀρίξεαι, ἔνθα δὲ πολλὰ
 βόσκηον ἠελίοιο βέες, καὶ ἴφια μῆλα.
 ἔσπ' ἀ βῶων ἀγέλαι, τίσασ' οἶον πάσα καλά.
 πεντήκοντα δ' ἕκασα. γότος δ' οὐ γίνεται αὐ-
 τῶν,

— ἢ δέ ποτε θρινάκῃσι θεῶδ' ἐπὶ ποιμένες εἰσὶν
 γύφραι ἐϋπλόκαμοι φαέθυσάτε, λαμπετίντε,
 ἀς τέ κεν ἠελίῳ ὑπερίονιδ' ἀ νέεσσι.

— *Insula Thrinacia est, quo peruenies: ubi solis*

— *Ferunt pascentur oves, armenta bouumque:
 Balantiumque greges sunt septem, armenta bouū tot.
 Quinquaginta tenent nā singula. nascitur ex his
 Nil, nec obit. pascenturque, Dea præpinguibus herbis,
 Formosa Nympha, Phaethusaque, Lampetieque:
 Quas Hyperionidas peperit diuina Neaira.*

Hæc armenta non procul à Tanaro fuisse scribit Homerus in hymno in Apollinem. Memoriae prodidit Herodotus in Calliope Ἴ Apollo nia, quæ regio est in sinu maris Ionii, oves fuisse sacras Solis, quæ per diem secundum eum fluvium pascerentur, qui è Lacmone Apolloniæ monte apud Oricum portum olim vocatum in mare defluebat: has per noctem qui dinitiis & nobilitate inter illos præstant, singuli per anni spaciū seruare domi soliti fuerunt. Pascebantur boues etiam Deoram communes in Pieris montibus, de quibus ita scripsit Homerus in hymno in Mercurium:

— αὐτὰρ ὁ ἐρμῆς
 πειρίης ἀρίκην δέων ὄρεα σκίοεντα.
 ἔνθα δέων μακάρων βόσς ἀσβροτοὶ αὐλῆν ἔ-
 χεσκον

— *βοσκόμοι λειμῶνας ἀκρησίους ἐρατεινέες.
 — nympha sed Atlantide natus
 Pieria montes adiit, lucosque videntes.
 Huc ubi habere boues solia stabula alta Deorum
 Aeterna: assuetaque, iugis, prætiisque decoris.*

Multi fuisse Solis filii commemorantur, quos è diuersis mulieribus & nymphis suscepit. Nam è Clymene genuit Phaethontem: è Meara Lamperien & Phaetufam & Pasiphacem: Augiam è Calypso: è Perseide Circe, Aloeū: & Aetam, & Themim sine Ichneam. At Eumelus Corinthius historicus poeta Aloeum & Aetam Solis & Antiopes filios putauit, cum ita scripserit:

— ἀλλ' ἔτεδ' αἰνιτῆς καὶ ἀλωεύς ἐξεγένοντο
 ἠελιοῦ τε καὶ ἀντιόπης, τοτὸ δ' ἀνδ' ἴχα χάριν
 δάσαστο παίσιν γούσι ὑπερίονος ἀγλάος υἱός.
 ἢν μὲν ἔνθα μὲν ἀσωπός, τίν κότε δίδω ἀλωεῖ.
 ἢν δ' ἐφύρη κτεάτισ' αἰήτη δῶκεν ἅπασαν
 αἰήτης δ' ἀρέκων βουνῶ παρέδωκε σὺλάσσει,
 εἰσόκεν αὐτὸς ἀνὴρ εἰς ὑσπερον αὐθις ἵκοιτο.
 Natus ubi Aetæa est, simul & præclarus Aloeus,
 Solis & Antiopes nati: hic Hyperionis alto
 Sanguine progenitus pueris sua regna duobus
 Cessit; Asopus & hoc diuino cessit Aloeī,
 Quod tulit. hoc Ephryses, Aetæa præbuit omnis
 Hoc Buno seruare lubens Aetæa reliquit:
 Donec vir factus post tempora certa rediret.

— *Dicitur & Anaxibiam nympham fuisse infectum vinum illaturus, quæ ubi in sacellum Re-
 ctæ Dianæ confugisset in monte Vertice nomi-
 ne*

as strum, mox enavit: at Sol inde ortus esse postea dicitur, quare mons fuit oriens vocatus, ut scripsit Cænaræ in rebus Indicis. aiunt enim Phasim fuisse Solis & Ocyrhoes filium, illum qui in adulterio deprehensam matrem occidit, atque ab Erinnybus exagitatus se in Arcturum fluvium Colchorum coniecit, qui Phasis ab ipso fuit appellatus, ut ait Heraclitus Sicyonijs in tertio de Lapillis. Fuit Solis filius stiam Mausolus, à quo vocabatur prius fluvius Ichthyophagorum, qui postmodo vocatus fuit Indus. Fabulati sunt nonnulli Venerem à Sole fuisse compressam in Rhodo insula, Rhodum que peperisse, quo tempore aurum pluit, atque inde datum fuisse nomen insulae. Haec insulam prius habitarunt Telchines, qui (ut fabulati sūt antiqui) filij fuerunt Thalassæ, qui dicti sunt cum Caphira Oceani filia Neptunum educasse, cum Rheia illi transmisisset infantem. Hi cum multa vitæ hominum vtilia inuenissent, tum Deorum imagines primi excogitarunt, cum etiam quedam antiqua Thelchinia vocarentur. Dicti sunt præterea Telchines fuisse præstigiatores, qui nubes & pluuias & grandinem & niuem inducerent cum vellent, & tanquam de Magis memoriæ proditum est, qui etiam proprias formas mutabant. De illa ita meminit Pindarus in Olympis.

— τὸν ποτιῖαδ
ὕμνεον παῖδ' ἀφορδῖτας
αἰελίου τε νύμφαν ῥόδον.

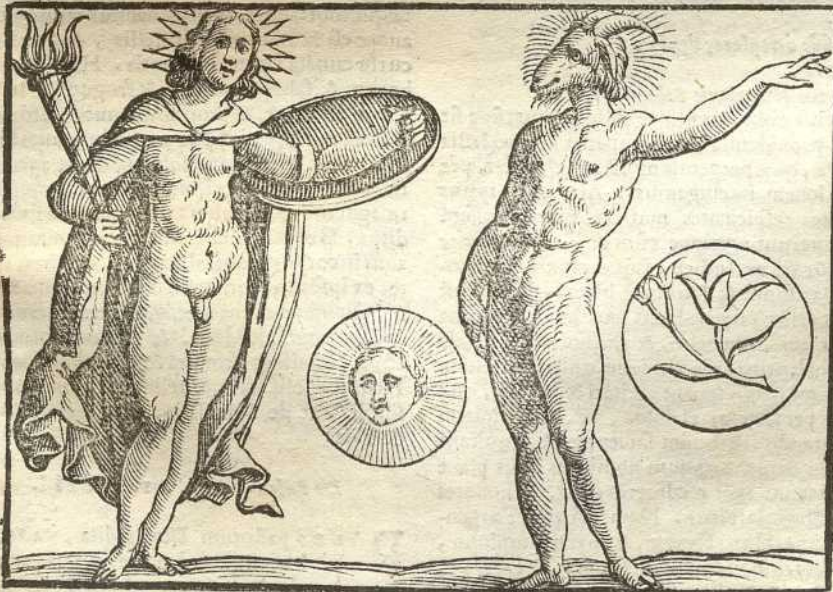
— agnoream
Hymno laudans filiam Veneris
Solisq, nympham Rhodum.

Alij Solis & Amphitrites putarunt filiam, ut ait Aesclepiades: alij Amphitrites & Neptuni: Herophilus Neptuni ac Veneris, Epimenides Oceani ac Veneris. at enim cum Sol cum Venere congressus est, pluit auro, & rosæ multæ flo-
raerunt, ut est in his:

κύπριδος ἡελίου τε ῥόδου θῆ κ' ἔνομα νήσῳ.
τρῆς τῶν παῖδες πόλεσι τρισὶν ἠνίκα κοίτηθ
εἰσανάβησε θεᾶς σαχρόσιν δεὸς ὕστατο χρυσῷ.
πλεῖστα ῥόδ' ἦνθησαν οἰνίκεα, κὶ κρίνα λευκά.
Insula dicta Rhodos de sole & Cypride nata est.
De tribus & natis horum tres sunt simul vrbes
Cumq, Deam Deus accessit guttus pluit auri.
Purpureaz, rosa sudere ac lilia flores.

Nam ῥόδον rosam significat apud Græcos, eaque insula dicta est postea Tripolis, quia tres Rhodi & Solis filij. Lindus videlicet, Camirus, Ialysus nomina vrbes à se conditis singulatim dederunt.

Fuit Solis filius Epaphus etiam, qui Memphim cōdidit. Filius fuit eius & Macareus, Tena-
gus, Triops, Ochimus, Phaethon iunior, Actis,

Cercaphus. alius Phaethon è Prote filia Nelei illi natus est, Aegle, Hemithea, Dioxippe, Dirce: Miletus, à quo vrbs Ionię dicta est, ex Deione. Horæ, Angeronia, Sterope, Egialus, & alij complures. Atque de manibus nonnullorum dissentiant scriptores, sed hoc nihil attinet ad rem propositam dijudicare. Mos fuit vt Soli equus immolaretur, vt ait Quid. in Fastis. vbi etiam solem Hyperionem nominat:

Placet equo Perseus radijs Hyperiona cinctum,

Ne equo celer: victimâ tarda Deo.

At Homerus in libr. τ. Iliadis, Ioui & Soli aprum immolari inquit in his carminibus:

*καλθύβις δέ μοι ὄκα κατὰ στρατὸν εὐρύν ἀ-
χαιῶν
καπρονέτοιμὸσάτωτα μέειν Διὶ τ' ἠελίωτε.*

At mihi Talvbius in castris præparat aprum.

Quem mactare Ioui par est, Soliq; superno.

Huic etiam sacratuS putabatur gallus gallinaceus, vt ait Paus. in prioribus Eliacis, quia Solis reditu cantu nunciat.

AT nunc fabulosa summatim explicemus. Solem Thia filium illa de causa putarunt, quod omnia bona à diuina natura procedunt: nam Thia diuinam significat. huic patrem addiderit Hyperionem, quia per omnia corpora superiora diuina prouidentia transmittitur. Cum igitur ὑπεριον supereuntem significet, sitque nomen Solis adiunctum, vt ait Homerus libr. α. Odyss.

*εἰ κ' ἦ βῆς ὑπεριονος ἠελίοιο
ἦσδιον.*

Qui boues Hyperionis Solis edermnt.

Merito Sol illius filius existimabatur: siue sit diuina prouidentia, siue superna illa cœlestia corpora, quæ perpetuis motibus agitantur, per Hyperionem intelligamus. Alij Solis ipsius naturam respicientes matrem Euryphaesiam illi tribuerunt: quippe cum εὐρύς latus, φῶς splendor sit ac lumen, isque omnium astrorum clarissimè & laussimè luceat. Dicitur est Sol aduersus Titanas Ionis partibus fauissè, quare cotonam, & currum, & alia honoris insignia esse cofecutus: quia viri boni, quibus est diuinitas ingenii, magis fauent veritati & iustitię, quàm diuitiis per scelera, vel dolos, vel crudelitatem comparandis. Est enim sapientiæ & æquitatis autor in ortu mortalium dominans Solis plane ta: quietiam non mediocres opes, & honores mortalibus largitur. Nam idcirco vt argentum Luna, Marti ferrum, Saturno plumbum, Ioui electrum, Mercurio stannum, Veneri aes, sic aurum Soli tribuitur. vt igitur nemo impune denique aduersus æquitatem insurgit, sic

nullus vir bonus infœlis diu esse potest. Hunc in curru vehi solitam sinxerunt antiqui, quoniam non facilè percipiebant illa quæ essent à sensibus remota, nisi per ea quæ cadebant sub sensum. Idcirco multa de cœlorum motibus apud antiquos nata sunt controuersia, cum alij singulis globis cœlestibus proprias animas tribuerent, quæ illos circumuoluerent, alij vnã esse satis omnibus globis putarent, alij singulis sideribus suas addiderint: atque alij rursum as siduè cœlum circa terram conuolui sentirent, alij cœlum consistere ac terram in circulum circumferri. Atqui nomina ipsorum equorum Solis quid aliud significant, nisi vel ignem vel lucem? Pyrois enim flammatus, Aethonardens. Lanipus splendens, Phlegon vrens; quæ ficta sunt ex illorum sententia, qui stellas igneas esse voluerunt: Eous autem matutinus est, quia omnes facultates Soli attribuunt. Atque cum Sol occidens in vndas illabi, exoriens ex vndis emergere videretur, neque facilè vulgus intelligeret, Solem vbique tantundem abesse à medio, illum sinxerunt in lecto à Vulcano facto, natæ: qui cum expectatus ad littus orientis applicuisset, currum illi esse paratum ab Horis dixerunt, quæ temporum omnium ministræ sunt & cellariæ. Cum verò lux Aurora sit ante Solis ortum, iidem Solis equi dicuntur portare Auroram, Sol siderum dominus, & lucis, vitæque mortalium quæstor habitus est, quoniam autor est luminis cæteris stellis, & pro illius cursu cuncta vigent animantia. Hic idem morborum, & salutis omnium, & frugum, & rerum copias est autor, & temporum moderator, & Deus habitus, ob infinita propè in omnes beneficia. Hic igitur cum solus tantæ sit autoritatis inter omnia quæ videntur, perpetuoque motu agitur, Deus ab antiquis primus fuit creditus. Huius filii nihil aliud sunt, quam radiorum in corpora naturalia agentium vires, vt patet ex ipsorum nominum interpretatione: nam & Pasiphae omnibus lucens, & Phaethusa ardens & Lampetie splendens, & Augæas spendidus est, & Hemithea semidea & propè diuina, & Heliades Solis vires, & reliqua nomina sunt his similia. at de Sole satis, nunc dicendum est de Pale.

De Pale. C A P. XVIII.

P A L E S pastorum Dea credita, ita vocata est à nonnullis, cum tamen alijs magna Mater, aut Vesta vocaretur. In huius honorem Palilia celebrabantur, quæ solemnitas erat pastorum:

nam: nam palcarum accensi accerui certo ordi-
ne in loco plano collocabantur, quos transilie-
bant pastores saltando, ut ait Ouid. lib. 4. Fa-
storum:

*Μοχλὶ περ ἀρδεντες στίπυλα κρηπιτάντις ἀκέρυος
Τραχίνας κελερί σφρέννα μεμβρά πεδε.*

De Aristaeo. CAP. XIX.

ARISTAEVS Apollinis & Cyrenes fi-
lius fuisse dicitur, ut testatur Virg. lib. 4.
Georg. in his:

*Mater Cyreno, mater, qua gurgitis huius
Ima tenes: quid me praclara stirpe Deorum,
Si modo, quem memoras, pater est Thybrata
Apollo.*

Inuisum faris genuisti?

Apollonius autem libro secundo Argonauti-
corum commemorat etiam quo pacto Phœbus
in amorem Cyrenes incidit, cum illa pecudes
ad ripas Penei fluminis custodiret in his:

*κυρῶνι πέραται τις ἔλος παρὰ Πηνειοῦ
μήλα νέμειν πρῶτεροισι παρ' ἀνδράσιν εὐαδέ
γὰρ οἱ*

*παρθενίη ἰσὺ λέκτρον ἀνῆρατον αὐτὰρ ἀπόλλων
τίνχ' ἀνερεψάμενος ποταμῷ ἐνὶ ποιμαίνου-
σαν*

*τηλάδην αἰμονίης, χθονίης παρακάθεστα νύμ-
φαις,*

*αἰλιβὴν ἐνέμοντο παρὰ μυστῶσιον αἶπος.
ἔνθα δ' ἀριστῶν τέκε φρέσιν ἐν καλέεσσιν
αἰγρέα καὶ νόμιον.*

*Fama est Cyrenen Penei ad fluminis undam
Egisse pastum pecudes: eterna placebat
Virginitas, castusq; thorax cui, fertur Apollo.*

Hanc rapuisse graui percussus vulnere amoris:

*Quam procul Haemonijs portauit finibus. inter
Indigenas Libya nymphas: Myrtoia iuxta*

*Hanc iuga deposuit, que mox de semine Phœbi
Mater Aristaei facta est, qui dicitur Agreus,*

Et Nomius.

At Cic. actione sexta in C. Verrem, Aristæum
Liberi patris filium fuisse scribit his verbis: Ari-
stæus, qui, ut Græci ferunt, Liberi filius, in-
uentor olei esse dicitur, vna cum Libero patre,
apud illos eodem erat in templo consecratus.

Aristæum scripsit in libro de Dijs Theagenes
fuisse Cyni Regis filium & Theramenes Nym-
phæ, quæ nomen dedit vini ex insulis maris
Aegæi, atque prius Bactus vocatus fuit propter
linguæ impedimentum. Scriptum reliquit
Theocriti narrator Aristæum à Nymphis fuisse
educatum, quem & olei & mellis conscien-
tiam ratione illæ docuerunt, quare horū vtriusq;

inuentor habitus est Aristæus, ut testatur Iusti-
nus libro historiarum decimotertio. inuenit Ari-
stæus oleum & mel in Ceo primum. Scri-
ptum reliquit Pindarus in Pythicis Cyrenen
cum Apolline venari solitam ac diuini virgini-
tatem seruasse; quæ ubi cum leone fuisset ali-
quando colluctata, Apollo in eius amorem in-
cidit, illamque in Libyam deportatam compres-
sit, ex quo natus est Aristæus. Pherecydes, da-
ta illi optione ut quo vellet ferretur, in Libyam
portatam fuisse dicit, in eam ciuitatem quæ Cy-
rene ab ipsa postea nominata fuit. cum tamen
Agretas illam in Cretam primum fuisse porta-
tam scriptum reliquerit libro primo rerum Li-
bycarum. fuitque Larissa Cyrenes soror, à qua
vibs nominata fuit in Thessalia: Alii tradide-
runt regnum virtutis præmium fuisse proposi-
tum ab Eurypylo, illi qui leonem populantem
regionem occidisset, atque Cyrenen illo tempo-
re regnum obtinuisse. Huius filius fuit Autu-
chus ex Apolline præter Aristæum: quibus aliū
Eutocū, & Nomium, & Agreum addiderunt.

Neque verò vnus tantum fuit Aristæus, sed plu-
res: vnus Carysti filius, alius Chæronis, alius
Coeli & Terræ, hic Apollinis; qui cum Etesias
aliquando vocasset in Ceo (nam plures ob ca-
lorem Solis & canis aestum moriebantur) atque
illi statim flare cœpissent, Iupiter Aristæus voca-
ri cœpit, & Apollo Agreus & Nomius pasto-
rum & agrestium Deus. quæ tamen cogno-
mina sunt etiam eius patris Apollinis. Hunc
eundem omnis humanitatis autorem prodide-
runt antiqui, quorum sententiam nos secuti
ita in nostris Venation. lib. 4. scripsimus:

Puppis ad Euboicas currens allabitur oras.

Fertur Aristæus antrum hic coluisse, virorum

Qui genus indocile, & viuientum more ferarum,

Glandibus, & baccis, pomis syluestribus, & qua

Sylua tulit cultu nullius iussa coloni,

Edocuit primus teneras armenta per herbæ

Pascere: & è quercu sumis pollentibus actus

Claudare apes vacuo sub cortice, primus oliuum

Exprimere ex olea fructus, lac cogere idem.

Quem tamen non Bacchi quidem filium,
sed aiumnum quidam fuisse censuerunt, ad
quorum sententiam allusimus ita in nostris Ve-
nationibus:

Nuixij hic Bacchum miro deuinctus amore

Euboicas inter nymphas, Dryadasq; puellas.

Huius vxor fuit Autonoe, quæ fuit etiã
Cadmi, è qua Actæonem filium suscepit. Aium-
num Aristæum non illum qui dem Proconnesium; at
ipsum Apollinis filium in taberna fullonaria ma-
terijssè, atque à quodam qui Crozonem con-
tenderet,

tenderet, in itinere visum fuisse fabulantur. Fertur in Deorum numerum relatus fuisse Aristæus ob rerum humano generi vtilium inuentionem, sicuti testatur Paulānus in Arcadiis. fuit enim id antiquorum institutum, vt diximus, vt viros bonos & sapientes diuinis honoribus ornarent, de quibus, vt de Dijs, fabulosa narrationes fingebantur. Hunc eundem Aristæum, filium Apollinis Cyrenesque Nymphæ filia Hypseï, quam tamen Penei filiam quidam maluerunt, Iasæris vltus inuentorem fuisse memorant. vt patet ex his: *ἀρισταῖος δὲ ὁ ἀπὸ Πάλλωνος καὶ κυρήνης τῆς ὑψέως πρῶτον τὴν ἔργασίαν τῆ σιλπίου ἐξέυρεν. ὡς περ καὶ τῆ μέλιτος. Αρισταῖος Ἄπολλινος ἔσσι Κυρήνης Ἰψέως υἱὸς πρῶτον ἔβρισε τὴν ἔργασίαν τῆ σιλπίου ἐξέυρεν. ὡς περ καὶ τῆ μέλιτος.* Aristæus Apollinis ἔσσι Cyrenes Hypseï filius primum Iasæris vltus excoxiuauit, sicut etiam mellis. Atque vim & bonitatem ipsius Iasæris ita descripsit Diphilus: *ἡ δ' ὕστος ἐν λιβύῃ γινομένη, ἡς δύναμις ἀρτυτική καὶ θεραπευτική, καλλίστη δὲ ἡ κυρηναϊκή, οὗ καὶ τῷ καυλῷ καὶ τῇ ῥίζῃ χρῶνται.* Est autem Iasæris radice odore suauis, quæ nascitur in Libya, cuius illa vis est vt præparet ac purget optima vero est Cyrenaisca, cuius viuuntur succo, ἔσσι thyrso ἔσσι radice. Præterea alij dicunt fuisse Prometheum alij Aristæum, qui primus omnium taurum Dijs immolauerit, cum antea herbe tantum ac flores Dijs offerrentur, sufficientaque fierent è preciosis odoribus, vt scripsit Androtion in sacrificiis.

AT nunc cur ista fabulosè fixerint inquiramus. Hunc alij Phœbi, alij Dionysi, ac Cyrenes Nymphæ filium putauerunt, quia Aristæus consilius est & prudentia mortalium creditus quæ optima pars est in nobis, vt nomen significat Sol. vero cum omnes humores in humanis corporibus extenuet, his tanquam aliqua nebula rarioribus factis præpollerit in nobis vis animæ ratione prædita, quare Sol pater est Aristæi. Hinc ad vnam Penei fluminis, vel potius Penei filiam Cyrenem Phœbus amauit & compressit, quia rarior facta vis illa Aristæum peperit: qui mox olei vltus diligentiam scilicet & vigilantiam in rebus mortalibus inuenit, & mellis rationem, suauioris scilicet & humanioris vitæ, monstrauit hominibus cum illos dispersos & ferarum more peruagantes in vnum locum deduxerit, & pascere armenta, custodire que docuerit, cum nullam vtilitatem homines prius ex armentis perciperent. Nec me tamen præterit fuisse nonnullos qui ad historiam rem deduxerint, cum dicant Aristæum genitum fuisse ab Apolline, qui Cyrenem eximia pulchritudinis virginem raptam in Libyam portatam com-

pressit: idque fictum fuisse propter Thesalorum migrationem, qui loci eius amœnitate capti, vbi Cyrene vrbs postea condita fuit, ibi habitare decreuerunt. ac nihil in hac historia est mirabilitatis, nihil cur res perpetua memoria digna appareat. Enumero per Aristæi fabulam nos antiqui ad prudentiam hortabantur, vt breuibus rem complectar, cum illa sola & rebus nostris assidue sit adiumento vt melius se habeant, & vitam faciat faciliorem, suauioreque mortalibus: quippe cum imprudentiæ multa damna, multæque in suauitates & molestiæ sint loci. ac nunc de Tellure dicamus.

De Tellure. C A P. XX.

TELLVS quibus parentibus orta sit, non facile est consequi coniectura: quam alijs Litigio, alij è Damogorgone, nullis tamen antiquorum testimonij freti, quod ego videam dixerunt. Hesiodus in Theogonia hanc statim post Chaos natam fuisse scribit, neque tamen certos parentes illi tribuit, ita inquit: *τὰντὰ μοι ἔσπετε μοῦσαι ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι* ἔξ ἀρχῆς καὶ ἄπαθ' ὅτι πρῶτον γένητ' αὐτῶν. ἢ τοι μὲν πρῶτιστα χάος γένητ', αὐτὰ ἔπειτα Γαῖα εὐρύςπερος πάντων ἔδος ἀσφαλές αἰὲ ἀθανάτων.

Dicite caelestes primum hoc ab origine Musæ, Dicite quid prius illorum se erexit orium, Ante Chaos genitum. post lato pectore Tellus Nata. Deum superum ac cæli firmissima sedes.

Hanc alij Titanis, alij Cæli vxorem esse putauerunt, vt scilicet Homerus in hymno in Tellurem, quam etiam omnium matrem appellauit in eo carmine:

γᾶρ δὲ δὸν μήτηρ, ἄλοχ' οὐρανῷ ἀσεπέαντος. Salue magna parent diuum, ac stellantis Olympi Coniux.

Herodotus tamen in Melpomene, Tellurem, quæ eximie colebatur apud Scythas, Iouis vxorem existimatam inquit in his: *θεὸς δὲ μόνους τῆς δὲ ἰλιύσκονται, ἔσιν μὲν μάστιγα, ἐπὶ δὲ Διάτῃ, καὶ γῆν νομίζοντες τὴν τῆ Διὸς εἶναι γυναῖκα.* Deos solos hos placant. Vestam quidem præcipue, postea vero Iouem ac Tellurem: Iouis vxorem existimantes. Quamuis Hesiodus non vxorem, sed matrem Cæli illam vocauit in his:

Γαῖα δ' ἔσσι πρῶτον μὲν ἐγένετο ἴσον ἐαυτῇ ἄρανὸν ἀσεπέανθ' ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτωσι. Alma sibi peperit Tellus aquale supernè Cælum, quod stellis fulgens circumtegit illam.

Cum

Cum verò omnia corpora natu ralia, omnia- que elementa ex se inuicem gignantur, quibus omnibus propè sedes est Tellus, eam meritò Deorum ac hominum matrem vocarunt, vt testatur in his Orpheus :

Γαῖα θεά, μήτηρ μακάρων, θνητῶντ' ἀνθρώπων.

Alma Deum mater Tellus, materq; uirorum.

Sic etiam Apollonius libro tertio Argonauticorum :

Γαῖα θεῶν μήτηρ, ὅσον σθένος ἐστὶν ἐμοῖο.

Alma parens superum Tellus, mea robora quantæ.

Fuit autem Tellus inter Deos terrestres & inferos existimata, vt scriptum reliquit Aeschylus in Persis :

ἀλλὰ χθόνιοι δαίμονες ἄγνοοι

Γῆτε, καὶ ἐρμῆ, βασιλευτ' ἐνέρον.

Sed ò terrestres demones puri

Tellus, Mercuriῳ, Rex & inferum.

Hæc regina etiam vocata fuit, vt scripsit Eurip. in Electra :

σὺτ' ἄκράτω γῆς ἀνοστίας οἰκῶν πάτερ,

καὶ γῆτ' ἀνασσα, χεῖρας ἢ δίδωμι ἐμῶς.

Et tu pater locos profanos incolens

Telluris, ac Regina Tellus cui manus Trado.

Fuit præterea multis nominibus appellata, vt ait Aeschylus in Prometheus, quam etiam fatidicam dixit in his :

ἀλλὰ καὶ γαῖα πολλῶν ὀνομάτων, μορφή μίαν τὸ μέλλον ἢ κραιναίτο πρόθεσπι κει.

Sed Tellus multorum nominum, facies una,

Futurum quæ fiet uaticinata est.

Memoria: prodidit Pausanias in Phocicis Tellurem primum Delphinis responsa dedisse; atque Daphnen delegisse sibi sacerdotem: deinde cessisse illa sedem, atque oraculorum locum dono dedisse Themidi, quæ postea illum Apollini reliquit. hæc causa fuit etiam cur magna Dea vocaretur, vt idem ait in Atticis. Fabulantur huius fuisse filium Diophorum qui, vt ait Sostratus in introductione historię fabulosa, filium Mithræ optauit, genus foemineum auersatus. atque petram quandam calefaciens ex ea grauidam facta post terminati tempus iuuenem suscepit Diophorum nomine. ille vir factus Matrem in certamen de virtute prouocauit, atque interfectus in montem sui nominis consilio Deorum est conuersus. Hanc etiam Cererem vocari præterea scripsit ita Euripides in Bacchis :

— Δημήτηρ θεά

Γῆδ' ἐστίν, ὄνομα δ', ὁπάτερον βέβαι, κάλει.

— Ceres Dea est

Tellus, utram magis libet voces licet.

Huic Deæ mos fuit apud antiquos agnamni-gram immolari, vt testatur, Homerus libro tertio Iliadis :

διστεδ' ἄρ' ἕτερον λευκόν, ἕτερον δὲ μέλαιναν
Γῆτα καὶ ἠελίω.

*Feris agnium niuem, atque agnam portabitis
atram,*

Telluri ac Soli.

Horatius porco etiam rem sacram fieri solitam Telluri inquit in eo carmine :

Tellurem porco, Sylvanum lacte piabunt.

Cum tamen scribat Aeschylus in Persis inferias Telluri tanquam inferis offerri solitas. Quid sit Tellus omnibus patet : at cui finxerint antiqui illam Titanis aut Cœli fuisse uxorem, illis patebit qui in illam Solem assidue agere considerarint, illamque tanquam foeminam Solis ipsius calore ad generationem excitari, & tanquam semina ex omnibus elementis vim condensatam in se recipere. ac de Tellure tot breviter dicta sunt.

De Feronia. CAP. XXI.

FERONIA Dea habita neque quibus parentibus orta sit, neque ubi, aut à quibus educata, cognoscere omnino potui : quam tamen Deam nemoribus præfectam fuisse con-

stat, ut testatur Virgilius libro septimo ?

Et viridi gaudens Feronia luo.

Celeberrimum fuit huiusce Deæ sanum in vrbe Soracte, ut ait Strabo libro quinto, ubi eximia religione colebatur. Ibidem rem miram contingere solitam narant, ut qui eius Deæ numine afflarentur, nudis pedibus super prunas & profundum cinerum favillis permittis ambularent illa si : ad quod spectaculum magna multitudo quotannis adveniebat. Verùm nihil aliud Feroniam, quam divinam vim arboribus diuinitus insitam, quæ illas & servaret, & pullulare faceret, ego esse crediderim, qua & vigent, & florent, & fructus ad maturitatem perducunt. Nam cum viderent antiqui nihil sine diuina providentia posse consistere, neque tamen diuinæ mentis cognitionem haberent, vires inde profectas in naturalibus corporibus misas pro Diis coluerunt : Horum simplicitatem & inficiam fallere omnium sanè fuit facilimum : quare malorum dæmonum multæ ortæ sunt fallaciæ, quæ illos implicarunt : quippe cum insciæ & imprudentiæ semper calamitates & errores sunt comites.

Finis Libri Quinti.

NATALIS COMITIS MYTHOLOGICÆ. LIBER SEXTVS.

Quòd æquo animo ferendum est, si quid à Deo impetrare non possimus.

VM multis difficul-
tibus vita mortaliū
vndiq. sit circumue-
ta, nullaq. ex parte
miseriū carere soleat
Campeggi ornatissi-
me, optimum factu
dixerunt antiqui, vt
cū suauitate oratio-
nis, rerumq. propo-

starum mirabilitate ad prudentiam, & ad tran-
quillitatem animorum homines allicerentur.
Nam quibus rationibus aliquis sibi vniquam
persuaserit inutile esse, vel etiam perniciosum,
quod à Diis immortalibus per vota cum sum-
ma animi, contentione sepius expetierit, nisi
prius constiterit alios etiam homines res sibi
suis ve carissimis calamitosas aliquando à Diis
ipsis vix tandem impetrasse? Quo enim animo
fuisse Theseus putandus est, cum cognouisset
filii crudelissimè laniari innocentiam? aut que
Deorum ira tantum obesse Semelæ potuisset,
quantum Iouis facilitas, cum ad illam rogatus
quod habitu ad immortalē Iunonem solebat
cum fulmine accessisset? Que rursus ma-
leuolentissimorum vis hominum, vel quæ im-
probiorum inuidia tam crudeliter Phaethontem
oppressisset, quam paterna indulgentia, & ni-
mis facilè ab ipso patre exaudita filij preces?

Quòd si Diū non tam faciles aliquando homi-
nibus precantibus fuissent, multa calamitates,
multa pericula, multe cedes fuissent à virorum
bonorum capitibus depulse. Vt igitur æquo
animo ferremus si quid à Diis impetrare non
possimus, multa excogitata, & vt suauiter à
vulgo imbiberentur, fabulis inuoluta fuerunt.
Neque enim cum quid frustra precamur, con-
tinuò in desperationem est cadendum. quod
insulsi plerique homines fecerunt, qui cum vo-
torum suorum non fuissent facti compotes, vel
Deos nullos esse dixerunt, vel res humanas non
curare, vel omnia inexplicabili & certa fatorum

ferie trahi: resque diuinas suæ inscitia, non inge-
nii sui imbecillitatem, diuinæ naturæ subiecer-
runt. Vt igitur æquo animo nostras preces ir-
ritas fuisse aliquando perferamus, Deorumque
immortalium consilium in bonam partem acci-
peremus, & ea quæ dicta sunt de Phaethonte, &
alia complura his similia, finxerunt antiqui, que
imperatorū multitudini aniles nugæ & res ridi-
culæ videntur: at si quis rectè consideret vni-
uersam fabularum naturam, illas ad humanam
vitam in melius vertendam excogitatas fuisse
sentiet. At nunc de Phaethonte quæ memoriæ
prodita sunt ab antiquis, perquiramus.

De Phaethonte. CAP. I.

PHAETHON Clymenes Nymphæ & So-
lis filius fuisse dicitur, qui cum Epapho Io-
uis filio non cederet, seque Solis filium esse glo-
riaretur, hunc falso gloriari inquit Epaphus, vt
ait Ouid. lib. i. Metamorph.

*Nunc Epaphus magni genitus de semine tandem
Creditor esse Iouis: perque vrbes iuncta parenti
Templa tenet. fuit huic animis equalis & annis
Sole satus Phaethon: quem quondam magna lo-
quentem,*

*Nec sibi cedentem. Phaboq. parente superbum
Non tulit Inachides: matrisq. ait omnia demens,
Credis: & es tumidus genitoris imagine falsi.
Erubuit Phaethon. iramque pudore repressit,
Et tulit ad Clymenen Epaphi conuicta matrem.*

Quæ scripta sunt etiam à Zeze Chil. 4. histo-
ria 137. At Pausanias in Articis Cephali saru na-
tum esse ex Aurora Phaethontem scribit: quod
etiam testatur Hesiodus ita in Theogonia:
τιθωνῶδ' ἠὸς τέκε μένονα χαλκο κορυσήν,
αἰθίοπον βασιλῆα, καὶ ἠμαθίωνα ἀνακτα.
αὐτάρτοι κεφάλῳ φυτῆστατο ραΐδιμον υἱὸν
ἰφθιμον φαέθοντα θεοῖς ἐπικίκελον ἀνδρα.

*Memnona Tithono peperitq. Aurora nigrantum
Aethiæ regem, Tithono hac Emathionem.
Edidit hac rursus Cephalo coniuncta decorum,*

Et fortem Phaethonta patrem Dijs maeste supernis.

Fabulati sunt igitur Phaethontem Epaphi contumeliis inflammatum, ut nobilitatem sui generis vniuersum hominibus patefaceret. ad Solem patrem suum contendisse, & precibus tandem in petrasse, ut is posliceretur iurando, quid quid Phaethon poposcisset, se concessurum. Tum verò Phaethon rogauit, ut curram lucisque administrationem sibi per unum diem concederet: id cum grauius ferret Sol, neque tamen negare posset quod iurando affirmauerat multis rationibus conatur filio persuadere, ne rem tam arduam, tanque difficilem aggredere cur, quae multo maiorem peritiam & animi constantiam requireret. Verum cum nihil neque monendo, neque deterrendo, neque rogando, ut ab retanta abstineret, proficeret, inuitus illi curram, habensque equorum tradidisse dicitur: ut luculentissimè scripsit Ouid. lib. 2. Metamorph. & Lucianus in dialogis Deorum. Cum igitur acceptum curram ob metum Scorpionis retinere intra certam viam Phaethon ignorasset, effecit ut modò terrarum orbis acerbitate caloris propinquois confligaret, regionesque vel ad cardines mundi insuetum estum sentirent, modoque tellus Aethiopum grauissimis & insuetis frigoribus premeretur. Id cum sensisset Iupiter, veritus ne genus animantium penitus periret, fulmine caelesti Phaethontem de curru deiecit: qui ad ripas Eridani fluminis cecidit, ut ait Apollon. lib. 4. Argonaut.

— ἔσδ' ἔβαλον μῦχματον ῥῶον ἠ ῥιδανοῖο
ἔπ' ἄποτ' αἰδ' ἀλλόθεντι τυπέις πῆρς σέρνα κερ
ραυνῶ

ἠ μιδ' αἰς φαέθωνπέσεν ἄρματος ἡελίοιο
λίμνης ἔς προχόας πολυανθῆος ἔδ' ἔτιν' ἔπαρ
τραύματος αἰδομένοιο βαρὺν ἀνεκλήκειν ἀτ
μόν.

*Ultima ad Eridani Minya venere fluentia,
Pectus quo ardentis percussus fulminis igne
Semiuitus cecidit Phaethon, currumque paternum
Liquit in aeris campis. ibi nunc quoque, fluctus
Vulnus clementium grauius, fumosque vaporant.*

Et L. Heret. libr. 5. inquit Solem post mortem filii collegi. e equos, atque suetum cursum peregisse:

*At pater omnipotens ira tum percitus acri
Magnanimum Phaethonta repenti fulminis ictu
Deturbauit equis in terram: solq; cadenti
Obuius aeternam suscepit Lampada mundi.
Disiectosq; redegit equos, iunxitq; trementes.
Inde suum per iter recreauit cuncta gubernans.*

Est autem in regione Celtarum locus ille, in quem cecidisse Phaethon dicitur: vbi sciantur

fontes Eridani ad Pyrenæos montes, sicuti testatur Dionysius in descriptione orbis, in his: τοῖς δ' ἐπὶ πυρηνάων ὄρος, ἐξ δ' ὠμάτα κελτῶν ἀρχόθι πηγῶν καλλιρροῦ ἠ ῥιδανοῖο ἔποτ' ἐπὶ προχόῃσιν ἐρμιόσιν ἀνα νύκτα ἠ λιάδες κόκυσαν ὄδ' ὑρῶ μεναι φαέθοντα.

*Hic Pyrenæos montes, Celtasq; videbis,
Non procul Eridani distantes fontibus: illic
Tempore nocturno deserta ad flumina fratrem
Heliades luxero suum Phaethonta cadentem.*

Nam fama est eius sorores, quæ commemoratae sunt, cum de Sole ageremus, adeò grauius mortem Phaethontis tulisse, ut assidue lugentes Deorum misericordia in populos nigras fuerint conuersæ: ut inuit Ouid. lib. 1. de Ponto:

*Vos quoque, felices, quarum clamantia fratrem
Cortice velauit populus ora nouo.*

Harum lachrymæ in electrum fuerunt conuersæ, ut ait idem poeta in lib. 2. Metamorph. *Inde fluunt lacryma: stillataq; sole rigescunt
De ramis electra nouis, qua lucidus amnis
Excipit & naribus mittit gestanda Latinis.*

Quamuis Artemidorus Ephesius famam fuisse scripsit apud Celtas electrum non quidem Heliadum, sed Apollinis fuisse lachrymas, vbi propter Aesculapii mortem moestus ad Hyperboreos contendit ob indignationem aduersus patrem. Non defuerunt rursum qui dixerunt istud ipsum contigisse illo tempore, quo iustus fuit seruire propter mortem Cyclopium. Quisdam crediderunt dictum fuisse ab illo incendio Phaethontem cognomine, cum prius Eridanus diceretur, à quo etiam fluius nomen obtinuit.

HAEC illa sunt quæ de Phaethonte ab antiquis fabulæ dicta fuerunt. Phaethon Solis & Clymenes filius dicebatur, quia, est ardor aut inflammatio, quæ de Sole proficiscitur: nam φαέθω ardeo significat. Huic Clymenem dixerunt esse matrem, quæ aqua est, & ἀπό τῆ κλύου, quod inundare significat, fuit vocata. Sensit enim Anaxagoras & Heraclitus stellas esse igneas, usque vaporibus alii, qui per vim Solis de terra extrahuntur: nam cum vapores illi inflammati fuerint, tum vehemens est calor, quod etiam patet per estiuos dies, cum enim sunt crassiores terræ vapores, lique calefiunt à Sole, quod etiam magis accidit imminutibus imbribus, tum magnus & intolerabilis propè fit æstus. quare Phaethon Solis & Clymenes est filius, eorum vaporum scilicet ardor, qui à Sole excitantur. Alii Cephalus & Aurora filium esse Phæthontem putant, quia Cephalus & ipse Sol astrorum omnium princeps esse creditur: nascitur enim ardor de Solis viribus

pet cursum. Fabulantur hunc cursum à Sole patre impetrasse, quia latè vagatus sit ardor ille, multasque infuetas grauioribus caloribus prouincias de populatus sit. Ego enim sanè per hanc fabulam eximiam aliquam siccitatem, aut eximiam & inauditam calorem contigisse aliquando crediderim ob certum planetarum congressum Sole in extrema parte Libræ sub finem Septembris existente, quare fluxerunt antiqui Phaethontem, antequam ad Scorpionem accederet, eius metu decidisse. Finxerunt enim in ea parte præcipuè signiferi delirasse, quæ est vltima Libræ in Scorpionem, vbi via dicitur vstæ: quæ gradus decem vtrinque continet. Cùm enim Solis currus eo peruenisset, neque tamen per breuitatem dierum æstus cessaret, creditus est Solis currus viam suetam reliquisset, atque inde locus datus est fabulæ. Nihil fuit igitur aliud Phaethontis fabula, nisi ob nonnullarum errantium stellarum congressum siccitas eximia: qui dicitur ad ripas fluminis Eridani decidisse, quia inundationes hanc siccitatem plerunque consequi solent, vel pestilentia, vel terramotus, vel annonæ penuria. Nam cùm mirus calor Solis terræque siccitas Galliam, & Græciam, & Italiam anno salutis nostræ 1242. inuasisset dicatur, tanta vis pestilentiæ anno sequenti coorta est, vt vix vnus è decem millibus hominum superauerit: Istud ipsam aliquando contigit in Aegypto, & in Asia, post eximiam siccitatem & post eximias inundationes: nam duodecim vrbes vna nocte Tiberio Cæsare imperante terræ motu deuastatæ sunt. Atque Anaximander ex obseruatione siderum non solū tempestates, sed etiam subterraneos ventos. Lacedæmonijs futuros prædixit. Hunc fuisse deiectum fulmine à Ioue apud Eridanum flumiñ fabulantur, quia vt Orionis, sic Eridani exitu magna vis imbrium sæpius concitatur, quare, in Aratais versibus illum magnas habere vires inquit Cicero, cùm ita verterit:

*Hæc etiam Eridanum cernes in parte locatum,
Cæli funestum magnis cum viribus annem.*

Id autem ita fictum est, quod fulmine fuerit deiectus: quia vapores per calorem elati in sublimi aeris parte in angustum à circumstanti frigore compulsi (est enim illa pars aeris, vbi cessant radii Solis à terra remissi, frigidior) tonitrua, & fulgura, & fulmina emiserunt ac detruferunt, donec calor ille denique dissiparetur. Ea de causâ & Iupiter illum de curru deiecit dicitur, & si quam rerum mortalium labantem videret, rescisisset. nam Iupiter modò est calor, qui est vita omnium viuentium, modò ignis

elementum vt comburens hic Vulcanus, modò aer, modò mens diuina; à quo aere frigidiorre denique factò recreata sunt aliquando penè exusta & extincta ob æstum animantia.

Alij fabulam inde excogitam fuisse dixerunt, quia primus Solis cursum obseruauit, qui cùm mortuus esset, antequam artem perfectâ cognouisset, dictus est fulmine fuisse deiectus, vt ait Lucianus in Astrologia. Alii maluerunt per hanc fabulam demonstrauisse antiquos rerum maximarum administrationem, ac summæ imperia rerum publicarum iuuenibus aut adulescentibus aut imperitis non esse concedenda: cùm in cæteros impetium solis prudentioribus conueniat. nam qui iuuenes Rebus publicis, imperitosve præficiunt, ii cum maximo suo & præfectorum & subditorum periculo sæpe se errauisse intelligunt. Fama est eius sorores aded miserabiliter mortem Phaethontis luxisse, vt Deorum misericordia fuerint in populos commutata. Hoc nihil aliud significat, nisi ex humore & calore Solis illo eximio multa postea arborum plantarumque genera nasci solere. verumtamen vbi calor materiæ facultatem superarit, non amplius est generationis, sed corruptionis autor. Succus autem qui vel è corporibus animalium, vel ex arboribus extremus effluit, propter vim intimam expellentem crassior est, quare electrum ex illis arboribus tum primum lachrymantibus eluxisse dicunt. Fuerunt qui hæc ad historiam potius detorqueant: nam omnes fabulæ habent aliquam historiam partem tanquam fundamentum. Scribit Zezes histor. 127. Phaethontem filium fuisse cuiusdam Regis, qui cùm currum agitatet ad ripas Padis Celtarum flumiñ, in flumen delapsus interierit, quem tanto eum animi mœore luxerunt sorores, vt stupidæ factæ sunt, quare dicta sunt in arbores commutata. Nam Plutarchus in Pyrho post diluuium primum Theoprotorum & Molosorum Regem Phaethontem fuisse scribit. quem Lucianus in dialogo de Astrologia Solis idcirco filium. currumque accepisse credidit, quia Solis cursum primus deprehenderit. Fuerunt qui Phaethontis fabulam inde detortam esse dicant, quod vastus cometa solaris natura in nonnullis locis tandem dillosus intolerabiles æstus effecerit. Est. n. ea cometarū natura, siue sit vapor circa sidera collectus, siue per se prælongus existat, qui paulatim exurit, siue alia quauis de causâ oriatur, vt siccitas, & æstus, & aquarum penuria consequatur, quia propensiores sunt ad inflammationem aeris vapores, quam ad pluuiani. Quod atti-

net ad mores, deprimere nonnullorum arrogan-
tiam per hac voluerunt, qui nihil sibi non tri-
buunt, nihilque se nescire propter nobilitatem
arbitrabantur: quæ arrogantia homines plerum
que trahit in magnas calamitates. At nunc de
Aurora dicamus.

De Aurora. CAP. II.

AURORAM filiam fuisse Hyperionis ac
Thiæ Solisque & Lunæ sororem, declara-
uit Hesiodus in Theogonia his carminibus:
Θεία δ' ἠελίον τε μέγαν, λαμπρὰν τε σελήνην
ἢ ὄψ', ἢ πάντας ἐπιχθονίους φασίνει
ἀθανάτοις τε θεοῖς, τοὶ ἔρανον εὐρὺν ἔχουσι,
Γείναθ' ὑπὸ μινθεῖς ὑπερίονος ἐν φιλότῃτι.
Thia parit Solem magnum, Lunamq; nitentem,
Auroram, qua fert lucem mortalibus altam,
Caliculisq; Deis cunctis; Hyperionis almi
Semine concepit namque illos Thia decora.

Alii Titanis & Terræ filiam esse Auroram
crediderunt. Hanc Solis præuiam, sicut Auto-
re præuium luciferum, dixerunt antiquis: quip-
pe cum Solem citò oriturum nunciet mortali-
bus, ut ait Orpheus in hymno in Auroram:
ἀγγελία δού τιτάνος ἀγνοῦ μεγάλου.
Nuntia Titanis celeris, lateque nitentis.

Huic digitos roseos tribuit Homerus pro-
pter colorem rubicundum, aut subrubentem,

quam in aurea sede vehi dixit hymno in Ve-
nerem:

ὡς δ' αὖ τιθωνὸν χρυσοβροῖος ἤρπασεν ἠὲς
ὑμετέρης γενεῆς ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν.
Ut vestra de gente parem Dijs, aurea sedes
Quam vehit, arripuit Tithonum Aurora maritū.

Fabulati sunt enim poetæ Auroram in curru
à quadrigis rubentibus vehi solitam, ut testatur
Virgil. lib. 6.

Hac vice sermonum roseis Aurora quadrigis
Iam medium aethereo curru traiecerat axem:

Cui tamen bigas attribuit alibi, ut est in his:
Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.

Theocritus autem nō roseos, sed albos equos
Auroræ appellauit in Hyla hoc pacto:

ἔδ' ἄγκ' ἀλεύκιστος ἀνατρέχει ἐς Διὸς αἶος.
Nec pullis Aurora domum Iouis ut petit albis.

Scriptum tamen reliquit Lycophron in Ale-
xandra Auroram à Pegafō equo vehi solitam,
ut est in his:

ἠὲς μὲν αἰ πὺν ἄρτι φηγίε πάγον
κραιπνοῖς ὑπερποτῶτο πηγᾶσου πτεροῖς.

τιθωνὸν ἐγκοίτησι τὸς κέρνῃς πέλας.
Aurora montem Phagium aduolauerat.

Velocis altum nuper alis Pegafō.

Cernam prope Tithonum in thoro reliquerat.

Hanc ex Oceano, tanquam Solem, & reliqua
astra, surgere scripsit Homerus in hymno in
Mercurium hoc pacto:

ἠὲ δ' ἠριγένεια φῶσθην τοῖσι φέρουσα
 ὄρνυτ' ἀπ' ὠκεανοῖο βαθυρροῦ.

*Hinc Aurora tulit lucem mortalibus almam
 Fluctibus Oceani surgens sata mane profundis.*

Memoria prodidit Pausanias in Laconiciis Au-
 roram forma Cephalī captam pulcherrimam iu-
 uenem illum ad se rapuisse. Rapuit Orionem
 præterea, vt scripsit Homerus libro 5. *Odyss.*
 ὡς μὲν ὅτ' ὠρίων ἔλετο ῥόδῳ δ' ἀκτύλος ἠώς.

Sic ubi ab Aurora rosæ est correptus Orion.

Quæ Tithonum etiam maritum sibi rapuit,
 quæ in Delum asportauit, eumque dormien-
 tem in thoro confurgens relinquebat cum
 Memnone filio, vt innuit Virgilius libro 4. *Ae-*
neidos :

*Et iam prima nouo spargebat lumine terras
 Tithoni croceum linquens Aurora cubile.*

Hanc ex Astræo præterea scripsit ita Apollo-
 dorus libro 1. Biblioth. ventos & astra peperisse :
 ἠὲ δ' ἐκ αἰσραῖν ἀνεμοὶ καὶ ἀστρα. *Ex Aurora
 & Astræo venti & astra.* Nam cum Astræo
 congressa, fratre Thiaæ & Hyperionis filio, Arge-
 stem, Zephyrum, Boreamque peperit & Notū
 vt in Theogonia ait Hesiodus :

αἰσραῖω δ' ἠὲ ἀνεμοὶ τέκε καρτεροθύμους
 ἀργέστην, ζέφυρον, βορέην τε καὶ φροκέλευθον,
 καὶ νότον ἐν φιλότῃσι θεῶν εὐνηθείσα.

Astræo peperit ventos Aurora rapaces.

*Argestem, Zephyrum, & Boream glacialibus alis,
 Atque Notum coniuncta Deo Dea candida lecto.*

Hanc iucundissimam & suauissimā non ho-
 minibus solum; sed omnibus animalibus, & ho-
 minibus & plantis contingere, scripsit Orpheus
 in hymno in Auroram his verbis :

ἢ χαίρει θνητῶν μερόπων γένος, οὐδέ τις ἐστὶν
 ὃς φεύγει τὴν σὴν ὄψιν καὶ θυπέτερον οὐσαν.
 ἠνίκά τὸν γλυκὺν ὕπνον ἀπὸ βλεφάρων ἀπο-
 σείσῃς.

πᾶς δὲ βροτὸς γίγνεται πάντῃ ἐρπετὸν, ἄλλα τε
 φύλα

τετραπόδων, πτηνῶν τε, καὶ εἰναλίων πα-
 λυβίων.

*Quæ gaudet mortale genus, vitare nec ullus
 Conspectum vult diuina iuuat. cum fluctibus exis
 Excutit & somnum cilijs, latantem ubiq;
 Serpentibus, hominibusq; genus, volucresq; feraq;
 Quæq; colunt alias spumosi marmoris undas.*

HÆC illa sunt quæ de Aurora fabulo-
 se prodita sunt ab antiquis. Hanc Thiaæ & Hyper-
 ionis filiam arbitraui sunt illa de causa, quia di-
 uina bonitate ita statuente lux & Sole ad morta-
 les manet. quid enim commodi habemus, quod
 hominibus à Deo non sit? Hanc alii Ter-
 ra filiam & Titanis, alii nunciam Titanis, voca-

runt, & ex Oceano emergere crediderunt: quia
 nauigantibus ex vnda, aut in planitie existentibus
 è terra exire apparet, & è luce Solis, quem
 antecedit. Nam oculorum acies ad certum in
 teruallum pro facultate naturali locorum distā-
 tiam metiri potest. at hallucinat ut præterea ob
 imbecillitatē & ob molem aeris inter aciem & di-
 stantia corpora interiecti, quæ spectantur. quare si
 quid longinquū metiri velimus, adhibenda sunt
 optica instrumenta, aut aliqua oculorum aciem
 adiutiua & coarctatiua. Efficit igitur turbida ae-
 ris natura, & surgentium assidue vaporum, vt
 candida lux Solis his interiectis, cum tenuis illa
 adhuc sit, rubicunda & rosea Aurora videatur :
 quare roseum colorem, & roseos digitos, & au-
 ream sedem, & rubentes equos illi attribue-
 runt, qui iidem sunt & Solis. Propter celerita-
 tem motus illi currus concessus est. Hanc in-
 uicos equos habere alii dixerunt, non ad surgen-
 tes vapores, sed ad ipsius Lucis naturam intuen-
 tes. At nunc dicatur de Memnone.

De Memnone. CAP. III.

MEMNON fuit Aurora Tithoni quæ filius
 qui habuit fratrem ex iisdem parentibus
 Emathionem, vt inquit Apollodorus lib. 3. &
 Hesiodus in Theogonia :

τιθωνῶ δ' ἠὲ τέκε μέμνονα χαλκοκορυσὴν,
 αἰθίοπαν βασιδῆα, καὶ ἠμαθίωνα ἀνακτα.

*Ast Aurora parit Tithono Memnona fortem,
 Aethiopum Regem. Regem simul Emathionem.*

Hanc natum esse Thebis testatur Dionysius
 in situ orbis in his :

ἢ μὲν ὅσοι θήβην ἐρικυδέα νεμετάσι,
 θήβην ὠκυγίην ἐκατόμυυλον ἐθα γεγωνός
 μέμνων ἀντέλουσαν ἐὼν ἀσπάζεται ἠώς.

*Nam quicunq; colunt Thebas & mania clara,
 Thebas oggyias Hecatompylas : hic ubi Memnon
 Surgentem caput Auroram complexibus artibus.*

Strabo libro 15. Cissiam matrem Memnon-
 nis vocatam fuisse scribit. Hanc Aethiopia
 fuisse Regem, & ex Aethiopia ad bellum Troia-
 nū, vel potius è Suis Persarū ciuitate venit, ait
 Paul. in Phocensium rebus. nā omnes illas nationes
 Memnon ante bellum Troianū debellauerat
 quæ mediæ fuerunt vsque ad flumiū Choasperi
 Memoria prodidit Strabo lib. 16. non procul à
 Ptolemaica ciuitate Aegypti, in vrbe Abydo
 fuisse regia Memnonis mirificè è lapide totam
 extructam, & labyrinthum præterea eiusdem
 operis, quem Memnonium vocarunt. Hunc
 ad bellum Troianum Priamū opem ferentem ac-
 cessisse constat, qui fortiter singulari certamine

eum Achille commisso occubuit. Hic ubi fuit percussus, fons scaturit, de quo aquam sanguineam fluere dicebant quottannis, quo die ille fuit caesus, ut ea carmina testantur Calabri:

*ὄση καὶ αἷμα τὸ δ' ἴης τραφερὴν ἐπιπίπτειται αἶαν,
ὅπ' ὅτε μέμνονος ἡμαρ ἐψαλγυρὸν ὄνει, κείνος
κείτ' ἄνε.*

*Sanguine qui riuatius fruentes alluit agros,
Memnonis ut lux est tristis, qua concidit ille.*

Ferunt illum post eadem apud Paltum Syriæ iuxta Badam flumini fuisse sepultum, ut scripsit Simonides poeta. Atque supra Aescapi ostia humatum fuisse testatur Strabo libr. 13. quare vicus qui proximus fuit, Memnonius vicus dictus est. Scriptum reliquit Pausanias in Lacedæmonia Memnonis ensim totum ex ære fuisse Nicomediæ cum hasta, quæ imas tantum partes & cupidem areas haberet, in templo Aesculapij depositum. Fuerunt qui dixerint Aurooram impetrasse à Ione, ut cum Memnon rogo imponeretur, venteretur in auem: quod etiam contigisse dicitur, ut ait Ouidius libro 13. Metamorph.

*Memnonis orba mei venio, qui fortia frustra
Pro paruo tulit arma sua, primiq; sub annis
Occidit à forti, sic Dij voluistis, Achille.*

*Da precor huic aliquem solatia mortis honorem,
Summe Deum rector, maternaq; vulnera leni.*

*Iupiter annuerat, cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogas: nigriq; volumina fumi
Infecere diem: veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec sol admittitur infra.
Atra fauilla volat, glomerataq; corpus in unum
Densatur, faciemq; capit, fumiq; colorem
Atque animum ex igni, lenitas sua præbuit alas.*

Dictæ sunt & aliæ complures aues Memnoniæ vocatæ ex eodem rogo exiisse, quæ inter se pugnantes in rogam relapse pro inferijs se Memnoni consecrarunt. Theocritus ipsum etiã Memnonem in auem mutatum circa rogam volasse, rogamq; in strasse commemorat in epithaphio Bionis, cum de cæde quereretur, ut est in his carminibus:

*οἱ τὸσον ἠόοισιν ἐν ἀγκυρῇ πάλαι τὸν οἶος,
ἰπτάμενος περὶ σάμα κινύρετο μέμνονος ὄρνις.*

*Non sic aurora natum in conuallibus imis
Memnonis est simulû lustrans conquesta volucris*

Scriptum reliquit Lucianus in Philopseudo miraculum illud statuæ Memnonis fuisse celeberrimum, quippe cum statuâ illius quæ fuit in templo Serapidis in Aegypti Thebis erecta, sponte sua, cum radiis Solis tangeretur, suauem sonum emitteret, atque nescio quid lacrymabile sub Solis occasum, cum matris aduen-

tu latari, tritari discessu putaretur, ut testatus est etiam Cornelius Tacit. Et Suidas in his: τὸ δὲ ἀγάλμα τετράσθαι πρὸς ἀκτῖνα, μήπω γενεάσπον, λίθου δὲ εἶναι μέλανος, ξυμβεβηκέναι δὲ τὰ πόδε ἀμω κ' ἵτην ἀγαματοποίησαν τὴν ἐπὶ δαυδάλε, καὶ τὰς χεῖρας ἀπεπέδεν ἐρῶθας ἐπὶ τὸν θάκον. καδῆσθαι γὰρ ἐν ὀρμῇ τοῦ ἐπανίστασθαι τὸ σχῆμα τῆτο, κ' τὸ ὀρθάλμα ὄν, καὶ ὅπ' ὅσα τὴ σόματος ὄσ' ὀρθέξῃ μινον ἀδουσι, καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἦπτον θαυμάσαι φασίν. ἔπω γὰρ ἐνεργά φαίνεσθαι, προσβαλέσθαι δὲ τὸ ἀγάλμα τῆς ἀκτῖνος, τῶτε δὲ γίνεσθαι περὶ ἡλίου ἐπιτολάς, μή καταχρῆν τὸ δαῦμα, ὀρθέξασθαι μὲν γὰρ παραχρῆμα τῆς ἀκτῖνος ἐλθῆσθαι αὐτῷ ἐπὶ σόμα φαειροῦσ δὲ ἰσάνα τῆς ὀρθάλμης δοῦσαι πρὸς τὸ φῶς, οἷα τὸν ἀνθρώπων, οἱ εὐήλιοι τότε ζυγῆσαι λέγουσιν, ὅτι τῷ ἡλίῳ δοκεῖ ὑπανίστασθαι, καδῆσθαι οἱ τὸ κρείττον ὀρδοῖ θεραπεύοντες.

Hæc autem statuæ ad radios solis conuersa est, impubis adhuc nigro lapide. atq; pedes ambo facti sunt ad Dadali artis imitationem, cum manus super sede recta firmentur. ita vero constituta est ut velle consurgere appareat, atque oculi & que sunt vocis omnia instrumenta videntur velle loqui. ceteris quidem temporibus minus mirabile illud videri dicunt. at radio statuam attingente, quod fit oriente sole, non potest non videri mirabile cum radio in os incidentem statuam loquatur. oculi hilares apparent ad lumen tanquam hominis, qui tunc latentur sole. nam soli videtur asurgere tanquam serui benè morati domino accedenti. Hanc statuam et iam reddere responsa consueuissent antiqui dixerunt. Fama est statuam ipsam nigri lapidis fuisse, quæ sonum illum emitteret. Scribit Strabo libro decimo septimo: se Thebas in Aegyptum aliquando contendisse, ubi duo altissimi erant colossi ex integris lapidibus inter se propinqui, quorum alterius superiores partes iam corruebant ob terræ motum: huius pars illa quæ reliqua erat super base, circiter horam primam, ut inquit, sonum emisit haudquaquã magnum ingenti præsentente multitudine. Sic enim erat artificiosè in ipsa base incisa. Neque hoc erit fanè incredibile, si quis quanta vis sit scientiæ cognouerit, aut si Thebanorû sacerdotû præstantiã in astronomicis philosophicisq; rebus intellexerit. Non enim illi inter scorta immundissima, neque inter lurcones vino grates maiorem ætatis partem degebat: sed quod reliquum erat temporis ab administratione sacrificiorum, id totum in honestissimis rerum vel naturalium vel diuinarum studijs contemplationibusque transigebant.

bant. Atqui Zezes. Chil. 6. histor. 64. Cippum ait vocatum fuisse Memnonem ab Aegyptiis, & columnam rubri varij lapidis fuisse, quae sonum illum emitteret: lectum quidem per diem, quia laetaretur matris praesentia, at lugubrem per noctem, quia doleret illius discessu. Alij sane scriptores à Zeze dissentiunt, quia Memnonem in Ilio fuisse sepultum: at non in patriam relatum crediderunt. Atque tot sunt dicta fabulosè de Memnone.

Memnonem Aurorae Tithoni què filium fuisse dixerunt, quoniam is in orientis regionibus imperavit, quando & orientem Aurorae nominè vocarunt aliquando Latini, ut est id Virgil. in Libro. 8.

Hinc ope barbarica, varijsq; Antonius armis Victor ab Aurora populis.

Quod dictum fuit, quia sub ortum Solis, & Aurorae ipsius tempore lenis aura plerumque oritur. nam parva aura aurora dici videtur.

Quod ad Troiam militaverit, quod celsus fuerit ab Achille quod honorificè sepultus fuerit id totum non abhorret ab historia, Quod verò aues ex illius rogo euolauerint, illique immortalitatem Aurorae impetrauerit à Ioue, quid aliud est, quam antiquorum poetarum adulatorio? nam illi ut propinquorum Regum gratiam aucuparentur aeternam & immortalem gloriam futuram ipsorum Regum dicebant, & quae in omnes nationes perueniret, multaque fabulosis ornamentis. suauitateque orationis, tanquam horrenda pharmaca suauioribus rebus condiderunt, ne simplex adulator nauisam auditoribus moueret. Quae ad eius statuae mirabilitatem spectant, antiquorum artificum praestantiam patefaciunt, qui & colossos incredibilis magnitudinis ac artificij, & columnas admirabilis tum ponderis, tum etiam incisarum figurarum artificij, non solum exerebant, sed etiam in longinquas regiones exportarunt. Tanta verò fuit in coniungendis lapidibus scientia, ut vel diligentissimè rimantibus nulla appareret coniunctio. quare praeclearè dictum est in eà piramidem, quae fuit ex Aegypto Romam comportata: *Si lapis est unus, d. e. qua fuit arte leuatus?*

Si duo, vel plures, die ubi congeries?

Quod ad mores vitaeque institutione attineat, nihil in Memnone esse conspicio, quare tota ferè est historica explicatio. At nunc de Tithono dicamus.

De Tithono. CAP. I V.

TITHONVS, quem ob corporis elegantiam amatum fuisse ab Aurorae inquit,

Laomedontis fuit filius, fraterque Priami, ut fama est: cum tamen diuersae matres horum fuisse memorentur. Aiunt enim matrem Priami fuisse Leucippen, at Tithoni alij Strymo, alij Rhoeo Scamandri filiam. Inquiunt Tithonum in caelum fuisse portatum cum ab Aurorae amaretur: illique à Paris immortalitatem fuisse impetratam: sed cum oblita fuisset Aurorae petere etiam ne senesceret, Tithonus in tantam venisse senectutem dicitur, ut infantulorum more in cunis agitatus quiesceret. Verum denique in cicadam dicitur fuisse conuersus, quae mutatis prioribus exuuijs vel senio confectae non occidunt; sed inuenescunt. Hanc fabulam ita attigit Horatius lib. 2. Carminum: *Longa Tithonum minuit senectus.*

Illud autem passus fuisse creditur propter dolorem, quem audita Memnonis filii morte percepit: nam tanquam euolaturus ad videndum filium brachia concussit, quate alae tunc primum illi natae fuisse dicuntur. Id asserit idem poeta in lib. 1. cum dicat illum quae immortalitatem assecutus fuisse videbatur, cuique alae exortae sunt, tandem occidisse: *Tithonusq; remotus in auras.* Alij tamen dicunt illum Auroram praecatum fuisse, ut posset immortalitatem deponere, cum propter senectutem humanis voluptatibus suis non amplius posset: quod cum illa concedere non valeret, in cicadam illum vertit. Dicitur Tithonus Susa condidisse ciuitatem, non procul ab amne Choaspe Persiae nobilissimam, ac sedes olim imperii Persarum. Cum verò in cunis (ut diximus) plerumque iaceret Tithonus ob senectutem, in lecto tamen illum ab Aurorae relinqui solitum scribit Virg. in hoc carmine: *Tithoni croceum linquens Aurora cubile.*

Habuit ex Aurorae Tithonus Memnonem & Emathionem filios, ut dictum est, à quo dicta est Emathia: quamvis alij dixerint Auroram ex Astraeo Titane ventos etiam peperisse: filiam verò Iodamam. Haec ferè sunt, quae de Tithono dicuntur. Hanc rem qui ad historiam traducere conantur, dicunt Tithonum ex Oriete uxorem duxisse, è qua cum praedictos suscepisset filios, in tantam peruenit senectutem, ut in cunis agitaretur domi infantum more. Hinc fabulae datus est locus, quod Aurorae illum amavit ob temperiem orientalium locorum: qui illum & maritum, & immortalem propè fecerunt. Quod in cicadam fuerit conuersus, quid aliud est, quam senilis garulitas & loquacitas? cum enim morosi sunt senes, tum gloriosi & temporis praeteriti semper laudatores, contentoresque praesentis, & cuiusmodi Nestorem suo

xit Homerus . Fuerunt qui ridiculam allegoriam addiderint, & quam referre propè sine risu non possum . Dicunt enim Tithonum esse vim diurnam, et Auroram matutinam vendendis mercibus vel agendis rebus accommodatam, vnde vir Auroræ Tithonus putabatur . Quoniam verò multa virilia opera aguntur per diem, muliebria per noctem, vt dixerunt, ea de causa illa conficta creduntur à nonnullis, & quoniam venalia per diem exponuntur, dixerunt Priamum esse Tithoni fratrem: nam *πρίαμου* emo significat . At ego crediderim hanc fabulam ideo fuisse fictam, quod per illam nos sapientes ad equo animo ferendas naturæ vices solarentur; cum mors omnium calamitatum finis sit Deorum beneficio hominibus concessa . Nam cum immortalitatem è Diis Tithono Aurora impetrasset, ille tamen supplex à Diis ipsis contendit, vt liceret sibi mori, quia satius esse putaret semel interire, quam assidue molestiis, totque naturæ difficultatibus infestari . At nunc de *Pasiphæ* dicamus,

De Pasiphæ . C A P . V .

PASIPHÆ Solis & Perseidis filia fuisse dicitur vt ait Cicero libro 3. de nat. Deorum, in his: Circe autem & Pasiphæ è Perseide Oceani filia natæ, Patre Sole, in Deorum numero nõ habebuntur ? Hanc Minois vxorem fuisse constat è quo Ariadnam, q̄ à Theseo abductam & in Naxo relictam à Libero patre vxorem ductam inquirunt, filiam peperit, vt ait Apollon lib. 3.

παρθενική μινωίς è ὑπρονέου' ἀριάδην ἠγάτα πασιφάν κούρη τέκεν ἠελίοιο .

Huius amore fuit Minoia capta Ariadna, Pasiphæ hanc peperit Solis de semine nata .

Fabulati sunt Venerem, post indicatum suum à Sole adulterium cum Marte, in vniuersam Solis stirpem sequisse: quare & Ariadna à Sole oriunda ingratum & durissimum Theseum experta est: & Pasiphæ huius mater ingenti tauri amore capta fuit, ita vt Dædali opera se illi subiecerit: de qua natus est Minotaurus, cuius altera pars homo erat, taurus altera, vt est in Ariadna apud Ouidium:

Nec tua mactasset nodoso stipite Theseu,

Dextera parte virum, dextera parte bouem:

Cum natum fuisset id monstrum, labyrinthus extruitur cum inexplicabilibus viarum ambagibus & fallaciis, ita vt cum quis viam egredientem, & ad exitum perducentem, se reperisse putaret, tum nouum ingressum, & prioribus multo difficiliorem experiretur, atque id

in illum inclusum fuit . Has tamen fallacias idem Dædalus, qui excogitauerat, vt Ariadnæ amoris fatisceretur, aperuit: cum eo, qui Athenis nono quoque anno ob mortem Androgei mittebantur vorandi à Minotauris, vel inter labyrinthi fallacias, vt alii putarunt morituri, includerentur . Hanc rem satis apertè, vt arbitrator, explicauit in his carminibus Virgil. Libro 6.

Hic crudelis amor tauri, suppositaq; furto Pasiphæ, mistumq; genus, prolesq; biformis, Minotaurus inest, Veneris monumenta nefanda . Hic labor ille domus, & inexplicabilis error . Magnum Regina sed enim miseratus amorem Dædalus, ipse dolos tectis, amba gesq; resoluit, Caca regens filo vestigia .

Habit filium Androgeum & Ariadnā, vt ait Ifacius: quibus alii Phædræm addiderunt . Fuerunt, qui dicant illam quo tempore Minos aduersus Athenienses militabat, rem cum Taro militum duce clam habuisse, atque ex eo suscepisse filium, quem de patris nomine Taurum appellarunt, nomenq; Minois etiam addiderunt, quod Minois videretur, cum esset Tauri . Alii dixerunt Taurum fuisse Minois ducem, qui crudelissimus erat in omnes Athenienses, qui eo tributum nomine mittebantur: vt testatur Plutarchus, in Theseo . Alij maluerunt ex huius ducis concubitu & ex Minos eodem partu natos esse geminos filios: Androgeum è Minos, Taurum autem ex Taro: quod tamen cum nõ pateret, palam vtriusq; parentis nomen obtinuit alter illorum . Hoc non solum fabulosum est, sed prorsus abhorret à veritate quoniam seminis recepti vas in muliere vbi semen auidè semel imberit, atq; hauferit, constringitur: neque amplius aperitur, antequam foetum perduxerit ad maturitatem . Fuerunt qui fabulosam causam reddiderint, cur Minos adulteram vxorem senserit, cum illa vel bouem sustinuerit . Nam cum Minos ad bellum exiturus Iouem patrem rogasset vt digna tanto sacrificio aliqua se victima offerret, Taurum eximia pulchritudinis oblatum armentis ducem præfecit, ac alium pro illo immolauit: quare sensit postea Minos ex ira Iouis ob eam fraudem amorem tauri suæ vxori fuisse immisum . Alij maluerunt Minoem à Cretensibus impeditum quò minus in regnum paternum succederet, respondisse, à Dijs immortalibus sibi dari regnum: quod nisi credant, Deus augurio id esse confirmatos . Mox Nepruno claram vouit se quod primum apparuisset immolaturum . Cum verò eximia pulchritudinis taurus apparuisset, illum dedit pastoribus

pastoribus ad arma deducendum, atque alium pro illo mactavit. quare iratus Neptunus nefarium illius tauri desiderium vxori Minois immittit. Scriptum reliquit Plutarchus in Cleomene, in Thalamis Messeniorum olim ciuitate eximium fuisse Pasiphæ templum & oraculum: atque Pasiphæi quidem vnam esse nympharum Atlantidum arbitrati sunt: eamque non solis, sed Iouis fuisse filiam, quæ ita vocata sit, quod omnibus ibi pateret oraculum, quasi *παρα τὸ παρὶ φαίνεν τὰ μαντεία*. Atq. hæcenus de fabulosis ad Pasiphæan spectantibus dictum sit.

Hanc fabulam ad historiam deduxit Zezes histo. 19. primæ chil. qui scribit augurium à Neptuno immisum Taurum fuisse ducem, qui cum ingenti classe suppetias Minoi ferebat, quæ cum vidissent Cretenſes priusquam dimicaretur, Regem Minoem salutarunt. Eius Tauri vixi sanè elegantis & strenui ducis amore capta est Pasiphæ Minois vxor, Dædaloque conscio & aduttore in priuata domo lignea cum illo dicitur concubuisse, ex quo natus est puer, qui & adulteri & legitimi mariti Pasiphæis nomen reportauit. Ego vero altiorei quandam & vtiliorem sententiam sub his latere crediderim, quoniam non historice solum narrationis causa fabulæ instituebantur, sed vel rerum naturalium, vel motum informandorum, vt diximus. Pasiphæ Solis & Perſeidis filia, quid aliud est, quam anima mortalium, quæ tum plurimum ratione & consilio pollet, cum corpus solis virtute materiam corporis, optime digerente, fit purius? aut quid aliud est Perſeis, quam ipsa materia humida, è qua corpus gignitur? Hæc ipsa anima cum Minois iustissimi atque optimi viri sit vxor, si ad illegitimas voluptates declinauerit, desciscere à legitimo marito dicitur, & in adulteri ferocissimi tauri complexum refugere. Vbi enim à ratione animus descierit, vel ad iram, vel ad cupiditates se referens, tunc omnibus turpis apparet, & tauri formam recipit. Quare si quis fabulæ turpitudinem summam esse arbitrat, nefariamque mulierem existimat Pasiphæan, quæ tam turpes, ac tam illegitimas voluptates experit, quo pacto non turpissimum putauerit, se ipsum vel libidine, vel ita, vel alijs turpissimis animorum motibus cedere? concedendæ sunt quidem corpori voluptates, quas natura necessariò experit, quippe cum neque ira, neque voluptas inutiliter à Deo data sit: sed illæ tantum concedendæ quas Iupiter aut Neptunus concesserit, quod per eum taurum significatur, ad corporis vires reficiendas scilicet, & ad propagandam sobo-

lem. Cuius rei vel maximum iest argumentum, quod vel ira ad res agendas, vel libido ad procreandum, vel reliqui animorum motus conferunt temper ferè cum moderatione & corpori, & negotijs: cum plurimum obesse soleant, nisi moderatio adhibeatur. Ex illegitimo vero voluptatum, harumque motionum vsu multa moutra nascuntur necesse est, ac non solum Minotaurus: quæ ita homines implicant, vt qui semel ab æquitate declinauerit, legesque contempserit, difficilimè postea à sceleribus coerceatur: cum mox, diuturnaque consuetudo natura postea fiat alluctis hominibus, neque a lud sanè labyrinthi viarum inexplicabilis circuitio significare voluit, nisi illum qui semel illegitimus se dedidisset, sine summa difficultate se explicare postea non posse ante extremam vitæ diem, aut sine summo Dædali ingeniosi admonitoris artificio. ac de Pasiphæ ita breuiter nunc de Circe dicamus.

De Circe. CAP. VI.

CIRCE, vt scriptis Hesiodus in Theogonia, Solis & Perſeidis Oceani dicitur fuisse filia in his carminibus:

*ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ ὠκεανίη
περσίδος, κίρκην τε, καὶ αἰήτην βασιλῆα.
Soli in deserto peperit Perſeis at olim
Æetam regem & Circe, clauissima puer.*

Homerus tamen in lib. x. Odyssæ illum Solis & Perſes filiam, at non Perſeidis inquit in his carminibus:

*αἰαίνῳ δ' ἐς νῆσον ἀφικό μεθ' ἔνθα δ' ἔνευε
κίρκη ἐὺπλόκαμος δεινὴ θεὸς ἀνδρῶσα,
αὐτοκασίγη τῆ ὀλοόφρονος αἰήτας.
ἀμφὸ δ' ἐκγεγάτην βασιμβρότου ἠελίοιο
μητρὸς ἐκ πέρσης, τὴν ὠκεανὸς τέκε παῖδα.
Venimus. Hæc post hæc ad litora terra,
Hanc Circe coluisse grauis Dea dicitur, illa
Prudentis soror Ætæa fuit, ortus uterq;
Semine de solis iuvis narratur, & illis
Oceano Ierse mater fuit edna magno.*

Alii crediderunt Hecates, alii Æetæ fuisse filiam, at non sororem. Alii contra Asteropes & Hyperionis filiam tradiderunt, sicuti testatur Orpheus in Argonauticis: cuius miram fuisse pulchritudinem inquit, cum splendoris radiæ illius capite emicarent, vt patet ex his:

*κέρη ὁμογνή τε μεγαλήτερος αἰήτας
ἠελίῳ θυγάτηρ κίρκην δ' ἐκ κίρκης σκουσι.
μήτηρ ἄστροπι, καὶ τηλεφανῆς ὑπερίων.
ἦρα θεὸς ἐπὶ νῆα κατήλυθεν. ἐκ δ' ἄρα πάν-
τες*

θάμβεον εισορόωντες, ὁ πὸ κρατὸς γὰρ ἄθειραι
πυρσῶς ἀκτινεσθιν ἀλίγκιοι φάρητο.
Σίλβε δὲ καλὰ πρὸσωπα φλογός.

*Ætæa affinis, coniunctaq; sanguine Solis
Filia, quam proprio dixerunt nomine Circeem.
Asterocq; parens, Hyperionq; est avus, illa
Vulox occurrit naui, cui, cū respiciens
Pertimere viri: flammāq; simillimus ardor
Crinibus auratis illi affuit, igne decora
Splendebat facies, superisq; simillima Diuis.*

At Dionysius Milesius libro primo Argonauticorum scriptum reliquit hanc Hecate Persei & Aetæe filiam fuisse: nam Persea & Aetæam filios Solis fuisse inquit quorum Aetæa Chelchis & Mæoticis, at Persea Tauricæ regioni imperavit, duxitque vxorem quandam ex indigenis, quæ Hecate dicebatur. Fuerunt qui dixerint Perseum è nymp̄ha quadam indigena Hecaten viraginem suscepisse venationibus magnopere deditam, quæ prima omnium lechiseras radices inuenit, peritissimāque fuit conficiendorum venenorum, ac medicamentorum, quæ in hospitibus experiebatur: quippe cū matrem etiam suam venenis sustulerit. Hanc primam vim aconiti obseruasse tradunt, & verbenas etiam inter veneficas herbas reperisse. Hanc ablegatam in Cholchorum regionem Aetææ patruo nupsisse inquit, è quo nata est Circe & Medea. Verum cū Circe facta esset senior, vel matrem ipsam, veneficiorum peritia superauit: quippe quæ multa ab ipsa matre didicisset, pluraque ipsa experiens quotidie excogitasset. Dionysiodorus illam atate iam matura Sarmatorum regi nupsisse inquit quo paulò post venenis extincto ipsa regno sola posita adeo crudeliter subiectos populos tractasse dicitur, vt regno pulsa cū parua mulierum manu in Italiam fugere compulsa sit, & in promontorio, quod ab ipsa postea Circeum dictum fuit, confederit. Scriptum reliquit Herodianus libro 5. vniuersæ historię Circeem à patre Sole fuisse in Hesperiam in curru deportatam atq; in insula in xta Tyrrheniam in mari Siculo posita confedissee, quæ ab illa postea Circeæ dicta fuit: quam sententiam secutus Apollonius Rhodius ita scripsit in lib. 3. Argonaut.

Ἴδεν γάρ ποτε πατρός ἐν ἀρμασιν ἠελίοιο
Διενεσας, ἔτ' ἐμείο κασιγνήτην ἐκόμεθεν
κίρκην ἑσπερίης εἰσω γθονός, ἐκδ' ἰομέσθα
ἀκτὴν ἠπεύρι τυρσηνίδος, ἐνθ' ἄτινυ περ
ναεταί μάλα πολλὸν ἀποπρόβητο κολχίδος αἴης

*Esse puto notum curru quod solis in alio
Est ablata soror parva, quo tempore Circe
Hesperia accessit longa confinia terra.*

*Inque solum Tyrrhenorum concessimus, atque
Nunc quoq; lōge habitat patrijs à Colchidis aruis.*

Alij duas fuisse Circes memorant atque ambatm res gestas ad vnam detulerunt. Vocata fuit Aetæa Circe ab Aetæa insula Phasidi fluuio propinqua in Colchica regione: quam tamen in sulam nonnulli esse in freto Siculo crediderunt Apollonius Rhodius libro 4. Argonauticorum Aetæam insulam in Italia apud Tyrrhenorum agrum esse scribit in his:

καρπαλίμως δ' ἐνθένδε δι' ἐξ αἰλός οἶμα
νεόντο
ἀύσονίης ἀκτῆς τυρσηνίδας εισορόωντες,
Ἴχθον' αἰαίνε λιμένα κλυτὸν ἐκδ' ἄρα νῆος
πέισματ' εἴσω ἠϊόνων σχεδόν βαλον. ἐνθάδ' ἐ
κίρκην

Ἐύρον αἰλός νοτίδεος κάρη ἐπικραυδρύνουσαν.

Inde citò fluitus perlabitur vnta carina.

Ausonia apparent Tyrrhena liuora terra:

Ætæ que reunt portus: de puppe rudentes

In liuis iaciunt: hic Circeam aspiciunt, qua

Arte comas madidas ornabat ab æquore aprica.

Hæc ancillas quatuor dicitur habuisse, quarum òpera in conficiendis veneficijs, & in legendis herbis herbarumque floribus utebatur, vt scripsit Pausanias in prioribus Eliacis. At Ouid. lib. 14. Metamorph. Nereidas & nymp̄has eo fungi officio scripsit his carminibus:

Nereides, nymp̄hasq; simul, qua velleram motis

Nulla irabunt digitis, nec fila sequentia ducunt.

Gramina disponunt: sbarsosq; sine ordine flores

Secernunt calathis, varijsq; coloribus herbas.

Ipsa quod ha faciunt opus exigit, ipsa quis usus.

Quoque sit in folio, qua sit concordia mistis

Novit & aduertens pensas examinat herbas.

Utebatur & motacillæ carne in veneficijs, sed in amatorijs præcipuè, quam fabulantur fuisse Snadelæ filiam: quæ cum Ionem pharmacis sui desiderium attrahere conaretur, à Iunone in auem sui nominis mutata est: nam iunx vocata est à Græcis. Hæc homines in varia herbarum genera vertere solita dicitur per vires collectarum herbarum: de qua ita scripsit Virgil. lib. 7.

Hinc exaudiri gemitus, iraque leonum

Vincta reculantium, ac fera sub nocte rudunt:

Setigeriq; fures, atque in præsepibus vrsi

Sauire, ac forma magnorum ululare luporum.

Quos hominum ex facie Dea seuu potentibus

herbis

Induerat Circe in vultus, ac terga ferarum.

Quos cibos iis daret Circe, quos in eas formas vertere cupiebat, significauit Lycophron his carminibus:

ἰσταν δὲ θυροπλαστον ἐκ εὐόβηται
 Δράκωνας γυνήσασαν ἀλφειτῶ, θρόνα,
 καὶ κήρακων πόμορρον: οἱ δὲ δύσμοροι
 σέροντες ἀτασέν σύφοισι φορβάδες

Γίγαρτα χιλῶ συμμεμυγμένα τρυγός
 κῆσέμουλα βρώξουσιν ἀλλάνιν βράβης
 μάλυ σαώσεται ῥίζα, κῆ κτάρος θάεις.
 νονακριατῆς τρικέφαλος φαιδρός θεός.

Quam non ferarum figulam intuebitur
 Draconia subiget ut farinis hordea.
 Fatumq; vertet in feras, miselli at hi
 Quarentur infortunium facti suos,
 Edentq; acinos vno kara inclusi. sed hunc
 Radix ab ipso subtrahet periculo
 Vocata moly. Liberabit hunc triceps
 Nonacrites visus, & Ctarius Deus.

Hæc ita scripsit Ouid. in lib. 14.

Nec mora: miseri rosti iubet ordea grani,
 Mellasq; vimosq; meri, cum lacte congluta passo:
 Qui que sub hac lateant furrim dulcedine succos
 Adjuvit. accipimus sacra data pocula dextra.

Nam cum cibos hos illis porrexisset, poculo hausto ac virga quadam tacti cum quibusdam magicis verbis subito inferas vertebantur. ita Vlyssis socios versos esse scripsit Homærus in libro x. Odysseæ, cum tamen Vlysem verte re nequirit, qui antidotum radicem moly admerfus veneficia à Mercurio acceperat. Sunt enim veneficiorum remedia credita, moly, stella marinus piscis, lapillus Iaspis, rhamnus, salix, pulicaria, aliæque multa plantarū, lapillorum, animaliumque genera. Hæc cum Vlyssè versata Agrium ac Latium peperisse ex eodicitur, ut in his ait Hesiodus in Theogonia:

κίρκη δ' ἠελικε θυγάτηρ ὑπεριονίδεο
 τίκτην ἐδωσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότῆτι
 ἄγριον, ἢ δὲ λατίνον ἀμύμηνά τε κρατερόν τε.

Filia solis at hinc Hyperionis edit Vlyssi
 Juncta thoro Circe duo pignora. dicitur aliter
 Agrius, ast alium prisca dixerunt Latium.

Habuit Telegonum etiam filium Circe ex eodem Vlyssè, & Ausonem à quo Ausonia dicta est, & Caliphonem. verumtamen si ridiculum est, ut ait Zezes hist. 16. chil. 5. quod est Vlyssè unum annum versata tres filios pepererit, quanto magis abhorret à veritate ut quinque genuerit? dicitur præterea Marsus, à quo Marsi populi vocati sunt, & Romanus filij fuisset eiusdem Circes. Memoriae prodidit Strabo lib. 9. Circes mortuæ sepulchrum in altera Pharamacularum insularum, quæ non procul distant à Salamine erectum fuisse. Atque de Circe summam hæc dicta sunt: nunc quid per hanc senserint antiqui, perquiramus.

CIRCE Solis & Perseidis filia Oceani fuit filia, vel Hyperionis & Asteropes, ut alijs magis placuit, quia ex humore & calore Solis omnia nascuntur: Dicitur enim Circe à miscendo, quia in generatione necesse est ut hæc, quæ vocantur elementa, miscantur, quod non nisi per motum Solis fieri potest. Est enim Perseis vel Perse Oceani humor, qui vel materiae vel feminæ vicem obtinet: Sol artifex aut mas, qui autor est formæ in generatione rerum naturalium: quare generatio & commissio illa quæ fit in generatione naturalium corporum, nuncitò Circe, & Solis ac filia Oceani filia dicta fuit.

Habuit quatuor ancillas, quæ flores & herbas ad veneficia colligebant, quæ quidem sunt quatuor elementa, omnium motuum naturam nobis pro suis viribus ministrantia. Credita est hæc Circe esse immortalis, quia perpetua fit elementorum inter se generatio & corruptio. Hanc crediderunt antiqui homines in diuersa animalium genera commutare, quoniam ex vnius corruptione, nunquam eiusdem formæ aliud nascitur, sed longè ab eo diuersum: putaruntque illam Aegam insulam habitasse, ob morbos & que relas animalium, quæ paulatim deficiente vi compositorum diuersis molestijs afficiuntur. nam, α, α, heu, heu, significat. Hæc cum omnes reliquos homines in beluas commutavit, Vlyssè tamen mutare non potuit, quia Deorum immortalium munere, quod minus id pateretur, erat communitus. Quo enim pacto diuina & immortalis existens anima Dei optimi beneficio vel Solis, vel vlla vi nature poterit corrumpi? aut quo pacto diuina ratione cõita poterit in beluam commutari? possunt id quidè pau animæ comites, elementa scilicet, quæ sunt in corpore immortalis animæ annexa & coniuncta, at anima ipsa nullo pacto potest, eũ diuinæ naturæ sit a Deo procreata. Per hæc igitur immortalis esse animam, ut ego quidem sentio, significarunt: quam vis corpus & multis morbis, & corruptioni denique sit subiectum. Cum verò Circe mistio sit, ut dictum est, in rebus naturalibus propter motum Solis, iure tot res per veneficia dicitur fecisse, Lunam de cælo deduxisse, stetitisse flumina, arbores ac segetes aliò transfluxisse, quæ passim scribuntur a poetis. nam cum vapores plurimi exurgant quis non videt Lunam aliquando vel ad medium mensẽ occultari, aliquando propter penuriam imbrum vel fontes ipsos arefcere, neque ex ips flumina defluere? atque accidit propter humoris penuriam aliquando, ut ibi segetes nullæ sint, vbi fertillissime esse consueverunt: ibique sint vberiores, vbi nullæ fuerunt.

antea, aut contra istud cecidit propter humoris copiam. neque hoc sanè vlla alia fit ratio, nisi vicissitudine naturæ, quæ nascitur è commixtione elementorum, sicut illud magis aut minus fit. Atque hæc quidem sunt sub hac Circes fabula ad physicam rationem spectantia continentur, ut ego quidem sentio, quæ tamen omnia ad Chemicam scientiam nonnulli deducere conantur, cum eius rei gratia, at non vel physice vel morum institutionis hæc ficta ab antiquis cõteendant. Sed ut hos prætermittam, tam ingeniosi fuerunt fabularum artifices antiqui, quæ a poetis celebratae sunt, ut non res physicas tantum sub earum nonnullis complexi fuerint, sed etiam in vniuersam humanam vitam vtilissima præcepta tradiderint. Atqui multiplices fuerunt causæ, quibus compulsi sunt antiqui ad fabulas confingendas: primò quòd multa paucis verbis cõplectebantur: deinde quòd viles essent & accommodatæ memoriæ ob artificiosam seriè historię, tũ quòd essent suauis ob delectatione propter mirabilitatem rerum excogitarum: quibus accedebat quòd odiosũ videbatur humanæ, aut etiam magis si quid inesset diuinæ naturæ sua arcana cuius patefacere, quæ sub fabularũ tentoriis figmentisque delitesceret. Nam ut vinum in malè affectis vasis corrumpitur, neque pristinam transmittit ad bibentes suauitatem, ita res diuinæ aut philosophicæ cum vulgo communicatæ corrumpuntur, cum per tempora ad magis rudes profectæ in manus tradantur. Huc accedit quòd cognitio rerum maximarum cum maximo artificio sub fabulosis corticibus occultata ita magis integra conseruatur, & ad posterum transmittitur. nam cum methodus ita diligentius seruarietur, neque posset sine multa difficultate variari, sic facilius percipiebantur ea quæ de philosophia essent tradita: quare etiam efficiebatur ut varia iagena, quasi opiparo variorum ferculorum apparatu, illa varietate rerum tenerentur. Age verò paucis ea quæ sub hac fabula continentur ad mores insinmandos spectantia percurramus. Circe Solis & Perseidis filia fuisse dicitur, quia libido ex humore & calore fit in animalibus. Hæc cum naturalis sit titillatio ad voluptates excitans, si nobis dominetur, beluarum vitia in animis nostris imprimi, facitque cum siderum aspectu, & cum illis conspirat, quorum alia ad Venerem, & ad commestationes, alia ad iram, crudelitatem, improbitatemque omnè nos alliciunt: idcirco si his cupiditatibus aliquis parnerit, eum fabulantur in aliquam formam beluæ à Circe fuisse conuersum per veneficia,

cum illa vel astra de cælo deducere possit: quoniam non sine aliqua siderum vi naturalis est in nobis, vel ad hanc, vel ad illam turpitudinem propensus, ad quæ facillè delabimur, nisi nobis diuina clementia opem tulerit, neque labi patiamur, quod per munus Vlyssi à Mercurio datum intelligitur, atque in his innuit Virg. lib. 7. *Quæ ne monstra pij paterentur talia Troes Delati in portus, neu littora dira subirent, Neptunus ventis impleuit vela secundis.*

Atq. fugam dedit, & præter vada feruida vexit.

Pro flagitiorum igitur natura. ad quæ quisque erat propensus, in variis animalium brutorum formas vertebatur. nam libidinosi, sues iracundi, leones aut vrsi fiebant: & reliqui eodem pacto. Quòd verò harum rerum causa fuit hæc ingerentur, patefaciunt illa quæ scripta sunt ab Homero de Vlyssæ. nam cur cum inter Phæacum delicias inseruit? cur in Loto-phagorum regione multos socios illius gustato fructu suauissimarum arborum reditus & patrie oblitus fecit? quia multi vbi deliciarum voluptatumque facultas conceditur, illam apud Euripidem Cyclopi ita clamantis sententiam semper habent in animo, si proferre

pu deat:

*ἀέχθω ἔτι νῆϊός πλὴν ἐμῶν, θεοῖσιν δ' οὐ
κὲ τὰ μέγιστ' ἔσται τῆς δαίμωνων.
ὡς τὸ πεινῆγε, καὶ φαγεῖν τὸ ἡμέραν,
Ζεὺς ἔτος ἀνδράποισι τοῖσι σώροσι,
λυπέην δὲ μηδ' ἐν αὐτὸν οἰδὲ τοὺς νόμους
ἔθεντο, ποικίλλοντες ἀνθρώπων βίον,
κλαίειν ἀνογα τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἐγὼ
ἢ παύσασμαι δρῶν ἐν.*

Non vlli oues mactō, nisi mihi, haud Deis.

Et dæmoni huic ventri Deorum maxima.

Huc Iupiter, lex hic diebus singulis

Bibendi, edendiq. est viris prudentibus,

Mororis & pellendi. at illi, qui viris

Leges dedere, lugeant diu licet.

Cessabo nunquam ego mihi concedere,

Iucunda, laeta, dulcia.

Alii sunt ad voluptates quidem difficiles, neque illis supra modum delectantur, qui tamen siquid aduersi contigerit, continuo infringuntur, animoque ita sunt demisso, ut neque inter viuos quidem se interesse sentiant. Idcirco si qui focii Vlyssis crepti sunt voluptatibus, illi inter grauissima pericula perierunt, cum alii à Cyclope vorati sint, alii à Lestrigonibus, alii à Scylla voracissimo monstro absorpti. Alii cum neque vi deliciarum, neque periculorum magnitudine victi fuissent, ob auaritiam in multas difficultates se intrulerunt: cum virem vincto

sum plenum ab Aeolo inclusorum clam dormiente Vlyse soluisent. alii potius ambitione, quam vel auaritia, vel omnibus praedictis difficultatibus erant conseruandi, nisi Vlyssis prudentia fuissent aures omnibus obturate aduersus Sirenum cantus. Verum ad haec omnia periculorum vel voluptatum genera inuictus perstitit Vlysses, eximiaeque constantiae & fortitudinis suae dedit experimentum. Nihil autem horum superauit sine diuino consilio, quia in vtraque fortuna opus est auxilio Deorum immortalium, cum nulla humana sapientia satis sit ad eam recte ferendam. Cum nullo alio dicta est rem habuisse Circe, quia attonitorum & dementium nullus est usus, cum Vlysses contra mente praedictus ac prudens cum illa assidue versaretur. Atque vt summatim dicam, per hanc fabulam significare voluerunt antiqui sapientem virum in vtraque fortuna oportere se moderate gubernare, & ad omnes difficultates inuictum consistere, cum reliqua multitudine tanquam leuissima nauis huc illuc fluctibus deferatur, & quocumque veterum incostantia impulerit: quate mutati fuerunt in beluas Vlyssis socij, cum ipse inuictus ob sapientiam, quae verè est Dei munus, perstitit. Ego Vlysses rationis participem animae nostrae partem esse crediderim: Circe esse naturam: Vlysses socios animi facultates conspirantes cum affectibus corporis, ac rationi non obtemperantes. natura igitur est appetentia rerum illegitimarum. nam recta lex retinaculum & frenum est deprauati ingenij cum deceat existimare beluas, illas facultates. at ratio quae nos facit vna Deo similes, inuicta aduersus eas illecebras appetentiae perstitit. At nunc dicatur de Medea.

De Medea. CAP. VII.

MEDEA verò filia fuit Aeetae Colchorum Regis & Idyiae sicuti testatur Hesiodus in Theogonia in his.

αἰήτης δ' υἱὸς θαλασσιμβρότε ἠελίοιο
 κούριν ἀκεανόιο τεληέντος ποταμοῖο
 γῆ με θεῶν βουλῆσιν ἰδυίαν καλλιπάρηον,
 ἢ δ' ἐνυοῖ μῦθ' ἔειπεν εὐστροφον ἐν οἰκίστητι
 γένει δ' ἰπὸδμηθεῖσα δῖα χρυσὴν ἀφροδίτην.

Aeeta uxorem duxit de semine clari

*Prognatus solis, natam de semine magni
 Oceani Idyiam pulchram: sic fata iubet art.*

Iuncta in amore parit Medeam deinde puellam

Praestantem forma: iunxit Venus alma maritum.

Fuerunt enim Aloeus & Aeeta Solis filij & Antiope, de quibus cum Aeeta imperio paterno mi-

nime contentus in Colchos profectus esset, Corinthi regno paterno Buno Mercurij filio interim permissio, Idyiam Oceani filiam in Cyrae Colchorum ciuitate duxit, de qua Medeam & Absyrtum suscepit. Alii tamen putarunt Absyrtum maiorem natu fuisse Medea, quem ex Caucasia Asterodia Oceani & Terhyos filia Aeeta suscepit. inter quos fuit Epimerides, quem Absyrtum propter formae praestantiam Colchi Phœthontem cognomine appellarunt, vt scripsit Sossibius & Timonax in rebus Scythicis. nã Sol pater Aloeos regionem in Arcadia. at Aeetae filij Corinthum habitandam distribuit, Aeeta dedit Buno regionem & urbem seruandam minoribus, si qui postmodo ex se nascerentur; sin autem, Buno ipse regionem haberet: atque ipse Aeeta secessit in Colchidem, vbi regnauit, vt ait Eumelus poeta historicus, vt patuit superius de versibus ipsius Eumeli, Aeetae sorores Pasiphæ & Circe habuit, & vt putarunt alij, Calypso, vt diximus huius genus ita Cicero attigit lib. 3. de Nat. Deorum: Quid Medea respondebis: quae duobus auis Sole & Oceano, Aeeta patre, matre Idyia procreata est? Quid huius Absyrti fratri, qui est apud Pacuuium Egialeus? quate & Eurip. in Medea. Solem patris Medea patrem inquit hoc pacto:

ὄμνυ πέδον γῆς, πατέρα δ' ἠλίον πατρός
 τοῦ μοῦ.

*Iura per terram, solemque qui patris pater
 Mei fui*

Euphorion & Andron Teius in navigatione Hecates filiam fuisse Medeam arbitrati sunt. at Heraclides Ponticus Neareus vnus Nereidum filiam fuisse scripsit. Alii Eurylyten matrem Medea dixerunt fuisse, inter quos fuit Dionysius Milesius, quidam Angitiam sororem Medea addiderunt, quae Marfos docuit remedia contra venena. Ouid. tamen in Epist. Helenae Iphæae filiam illam scribit, sororemque habuisse Chalciopen vt est in his:

Non erat Aetes, ad quem despecta veniret,

Non Ipsa parens Chalciopæ, soror

Apoll. lib. 3. Argonaut. Medeam vocauit ipsam eriam Aezam, vel qua Circes artibus vteretur, vel quia perniciofa extiterit compluribus: Fama est enim illa Iasonis amore captam, patri & patriam & regnum prodidisse. Nam cum Iason cum lectissima Thesalorum manu Peliae iussu in Colchos nauigasset ad auream vellus capiendum, periculorum magnitudinem verita Medea, ne ijs Iason obrueretur, fecit data sibi fide quod eam uxorem duceret, vt per magicas artes vim periculorum Iason, nullo

negocio

negocio superauerit, & aureum vellus tuto auferendum acceperit. Fuerunt qui dixerint Aetam Medæ patrem grauissimè tulisse Iasonis victoriam, quare conuocato concilio per noctem consilium de vrenda Argo nauis proposuisse. Illud cum cognouisset Medea, dicitur per obscuram noctem confugisse ad Argonautas, consiliumque paternum de comburenda nauis, & de trucidandis omnibus Argonautis patefecisse: quare statim illi arrepta secum Medea insidiarum indice auferunt. Alii dixerunt Aetam post superata aurei velleris pericula Argonautas omnes ad lautissimum conuiuium inuitasse, illo tamen consilio vt omnes mensæ assidentes clam & per dolum trucidaret. Tunc verò Medeam partim atrocitate facti comotam partim amore ac desiderio ipsius Iasonem captam, paternum consilium Iasoni aperuisse vbi confugisset ad naues. Alii ad promittendum aureum vellus illuc contendisse illam maluerunt. Dionysius Milesius scripsit illam aureum vellus ad nauem attulisse atque vna cum Argonautis vitionem patris deuitantem aufragisse. Antimachus lib. 3. Argonaut. Iasonem cum Medea in nemus Martis consecratum clam contendisse inquit ad aureum vellus capiendum. Mox cum frater Absyrtus illam insequeretur, fertur illum comprehensum iuxta Absyrtides insulas necasse, vt ait Strabo libro septimo. Alii tamen dicunt, inter quos fuit A. Cusilius, Medeam fratrem secum abduxisse, & cum instaret pater persequens eum disceperuisse ibi, vbi vrbis postea condita Tomos ab ipsa sectione vocata est: atque in eminenti scopulo manus & caput in ponto exposuisse, reliqua membra in regione illa sparsisse, vt patris cursum retardaret, quam sententiam ita secutus est Ouid. in lib. 3. Tristium.

Aque ita diuellit, diuisasq; membra per agros

Dissepit in multis inuendenda locis.

Ne pater igneret, scopulo proponit in alto

Pallentesq; manus, sanguineumq; caput.

Vi genitor luctusq; nouo tardetur, & aris

Dum legit extinctos, triste retardet iter.

Et Cic. breuiter attigit pro lege Man. Memoria prodidit Dionysius Milesius, quod ipse Aetæ Argonautas insecutus fuit, atque heroes in ripam fluminis exeuntes iaculis decertarunt. Aetæ comites vbi pugnant ex equis, Iphis Stheneli filius fraterque Eurysthei præter alios in eo certamine cecidit, at Colchis in fugâ uersis Absyrtus captus deductus est in nauim; vt ait Pherecydes lib. 7. quem postea membratim diuisum deiecerunt. hunc tamen intra domum

Aetæ ingulatum fuisse quidam memorant Medæ consilio, vt illam postea persequeretur, cum patrem legnionem vt pote iam ferem non ita formidaret. atqui maximam vim exitibus Medæ memorant quippe cum magice artis esset peritissima, vt ab Hecate edocta, vt asseruit Apollon. lib. 3. omniaque phararmacorum genera cognouit, quæcunque ex terra oriuntur. Idcirco dicta fuit fluios in suos fontes retorxisse: sidera deduxisse de cælo, & alia complura mirabilia fecisse, quæ ita recensuit Apollonius:

*κέρπτις μέγιστος ἐνὶ τρέφει αἰνὰ το
τὴν ἐκὰτ' ἐπὶ ἀλλὰ θεὰ δ' αἶ τεχνίσι σθα
φάρμακ' ὄσ' ἢ περὸς τεφρομένη, νήχ' τοι ὕδωρ
τοῖσι καὶ ἀκαμάτοιο πυρὸς μελίω' αὐτμυν,
καὶ ποταμὸς ἴσθιον ἀφαί κελευθ' ἀφ' ἑρπύλλας,
ἀσπάρτε καὶ μίνης ἱερὸς ἐπέδ' ἵσσε κελεύθους.*

Fertur in Aetæ penetralibus esse puella:

*Hanc Hecate docuit super omnes pharmaca,
quotquot*

*Vel pontus, vel terra tulit. mollescere flammæ,
Indomitosq; ignes docuit: fumiisq; rapaces
Furuauit. quæcumq; properantis flumine currant,
Sydereq; & lung cursuq; uiaq; ligauit.*

Nam tantam vim fuisse magicæ artis tradiderunt antiqui, vt syluæ transferrentur, & segetes & mortui reuiuiscerent, & mugient lapides, vt scripsit Ouid. libro 14. Metam. de Circe, in his:

*Exiluerè loco (dictu mirabile) syluæ,
Ingenuisq; solum: uicinæq; pallunt arbor,
Sparsumq; sanguineis vberuerunt pabula guttis,
Et lapides uisi mugitus edere rauos
Et latrare canes, & humus serpentibus atris
Squallere, & tenues anima uolitare uidentur.*

Et eadem recensuit de ipsa Medea in epistola Hyfipyles:

Illæ reluctansem cursu deducere lunam

Nititur, & tenebris abdere solis equos.

Illæ refranat aquas, obliquaq; flumina sistit

Illæ loco syluas, uiaq; saxa mouet.

Hæc eadem vbi superatis ab Iasone periculis patrem & patriam reliquisset, & Iasonem secuta in Lemnum applicuisset, Lemniadum mulierum zelotypia capta pharmacu quodâ in Lemnum iccisse dicitur, quod grauè odorè feminis eius loci impressit, atque mansit postea illa consuetudo diutius, ut & filijs & marijs stato quodâ anni die Lemniades graucolentes uiderentur, vt in 1. lib. rerum Lesbicarum scripsit Myrtillus: cum alij tamen Veneris facinus illud fuisse maluerint, vt sensit Himeræus Stesichorus. Quia illæ partum uisæ fuissent Venerem curare, aut diuinis honores Deæ tribuere: illa fecit vt uirg.

ob grauitatem odoris essent inuisa, quos etiam per insidias trucidarunt, deinde appellensibus ad insulam Argonautis cum his congressis sunt. qui nati sunt ex ipsis, in Lacedaemona mox ad patentes penetrarunt, ibique admissi insidias Lacedaemonum libertati struxerunt, atque capti & in custodias traditi, deinde matrum aduentu muliebribus vestibus induti è custodijs & ex imminente periculo enaserunt. Primum autem fuit Medae crudelitatis indicium, quod fratres (vt diximus) discernerit: cuius membra alij humi spar'a, alij in mari dissipata dixerunt, vt tardior patris cursus ipsam insequens efficere- tur iis colligendis, osibus igitur Absyrti collectis Aeceta Colchos misit, qui insequeretur: at illi Ericdanum, & Syrtides insulas, & Sirenas pre- tergressi in Pheaciam denique ad Alcinoum Re- gem deuenere. cuius vxor Aete Medeam Ia- soni contulit, ac 12. seruas illi tradidit, cum se- quentes interea cessassent, quorum alij iuxta Ceraunia, alij in sua Illyrico, alij absyrtides habitari consedisent Timonax libro 1. rerum Sicularum scriptum reliquit Iasonem in Col- chorum regione rem habuisse cum Medea, qua ab Aeceta parte in matrimonium acceperat: quare & intra Pontum in ea regione horti quidam ostendebantur, qui vocati sunt horti Iasonij, in quem locum è navi primum egressus est, vbi erant disci & gymnasia, & Medae thalamus, in quo nuptui data est. At verò scriptum fuit à Timeo in 2. rerum Italicarum Medeam Cor- cyre nupsisse Iasoni, quare ad suam vsque gra- tem morem illum perdurasse, vt in Apollinis sa- cello, quoderat ibi exstructum, sacrificaretur quotannis, in quo primum Medea sacrificauit post nuptias, cum sacellum & aras ibi duas ex- truxisset, quae forent illarum nuptiarum monu- mentum vel apud posteros. fuit autem illud nõ procul à mari, ac proximum ciuitati, quarum ararum altera nympharum, altera Neleidũ vo- cata fuit. Deinde Argonautæ Syrtis & Sirenes, citharam pulsante Orpheo, & Scyllam & Cha- rybdim & Cyaneas & errantes petras praeterue- sti in Thynaciam denique peruenierunt, vbi So- lis boues pascebantur. mox Cretam praeter- nigrantes, & Aeginam & Loeridem, in Iolcum denique veniant. Quidam addiderunt Peliam audito rumore quod omnes Argonau- te peris- sent, caprata oportunitate omnes qui poterant aspirare ad regnum obtuncasse, patrem Iaso- nis Aefonem coegisse bibere taurinum sangui- nem quod factum est inter sacrificia, fratrem que Promachum puerum tenerum iugulasse. aiunt Amphinomen matrem confugisse in domum re-

gis, quem vbi ob perfidiam obiurgasset, dixisset que futurum vt Deo acerbissimas penas daret, gladio sibi pectus fortiter transfixit, & periit. Iason vbi noctu in sinum Thessaliae nauigasse non procul ab Iolco, vbi tamen ex vrbe conspi- ci non posset. His rebus omnibus per explora- tores cognitis, auxilium optatum, Argonau- tarumque in vltionem tanta improbitatis clam expetiuit. Vbi consuleretur, variazque propo- sitae essent sententiae, quod alijs vrbs repente in- uadenda esse videbatur, alij censebant auxilia viritum domo esse accersenda, bellumque non per insidias, sed per apertam virtutem esse susci- piendum, quod non apparebat vrbs à quinquaginta & tribus heroibus tam populosa & ampla praesertim posse capi: Medea vltionem tutioreni sibi per insidias ac per occultae pharmacia de- poscit. Conficit itaque idolum Dianae con- cauum, in quo omnis generis pharmaca oecul- tavit, atque suos capillos ter iniunctos canos fecit: faciem quoque & corpus rugarum plenum formauit, vt anus omnibus propè edentula videretur. Deinde capiens Deam paratam ni- rum in modum a vulgi superstitionem, irrupit mane ciuitatem tanquam numine afflata, po- pulumque cohorrata est vndique ad nouum spe- ctaculum concurrentem, vt Deam reuertenter exciperent, quae propitia vrbi ac regi ex Hy- perboreis aduentasset. Vrbe vniuersa ad cultum & sacrificia conuersa in regiam Dea accesserat- que cum Pelias & eius filiae credidissent faelici- tatem à Dea sibi datum ita, ipsamque Deam ad- uentasse quoniam visus est Diana à draconibus vecta in aere suo peruolasse multas orbis partes, vt accidunt prodigia, omnes reuertenter eam cõ- plexi sunt. Deinde verò Medea sibi iniunctum à Dea esse dixit, vt regem senectute spoliaret, ac iuue- nem faceret: & multa alia munera quae ad faelici- tatem & pietatem patris spectaret, largiretur. cum inuitatus sermo Medae & admirabilis Pe- liae visus esset, fidem adhibuit, stauitque vt effi- ceretur quidquid ea diceret, ac virgo rex ad exitum perducere volens, cum in sua esset vna ex filiabus Peliae aquam puram asferre, continuo ait. Illa in thalamum se recipiens tanquam to- tum corpus lauatura omnes vires pharmaco- rum accommodauit in aptum ordinem. quare admirantibus praesentibus omnia quae ab ea dice- bantur credita fuerunt. Nam ita fluxit qua- dam idola, vt appareret Diana per aera volans à draconibus vecta ex Hyperboreis in hospitium excipi à Pelia. Illud inuentum cum supra hu- manum ingenium appareret, credidit omnino Pelias, impetrauitque filiabus vti quaecunque illa

illa mandauisset, solē exequerentur, cum non conueniret donum Deorum per manus seruiles regi accipere. nocte igitur Pelia dormiente, inquit Medea opus esse corpus Pelie in lebetē coquere. quę verba cum virgines egre admitterent, additum est experimentum ad dictorum crudelitatem arietis in agnum eadem arte conuersi, qui membratim cęlus fuit & coctus cum quibusdam herbis. Nam & reuixit & balare ac saltare prę lætitiā uisus est. Res ita credita & senex à filiabus, ob crudelitatem factis surdis ad misericordiam præcesque paternas in frustra dissectus, sola Alceſtis fuit ab illo scelere tam fœdo incontaminata. Cum senex ita trucidatus iaceret, inquit Medea non prius esse coquendum quam sacra quedam Lunę fierent, iussitque ut filiæ cum accensis lampadibus supra lectum ascenderent, quod ipsa Colchica lingua preces quasdam ad Lunam esset factura. nam illud lampadum signum accensarum supra regiam erat datum indicium, ut conuenerant Argonautę, quod res esset iam perpetrata. Heroes rati id quod erat, casum esse regem, magna celeritate ad urbem properant, striculisque gladiis urbem ingressi resistentes custodias regias obtruncant. Filia Pelia cum neque uicisci cogniti tam fraudem possent, ad quem coquendum iam descenderant, neque regiam tueri, quę armatis iam esset plena, capta sunt humaniter ab Iasone, qui dixit se scire illas inuicem esse à parricidio, quia spe fœlicitatis ac decepta Patrem trucidauissent: Acasto Pelia filio regnum paternum concessit, filiasque primariis proceribus in matrimonium dedit. Nam Amphihomen Andramon duxit. Alcestem Admetus, Thesalus Euadnen rex Caria Phocensium. His rebus ita transactis Iason in Isthmum profectus peractis solennibus Argo consecrauit Neptuno, atque in gratiam Creontis Corinthiorum regis admittit tantum autoritatis est consecutus, ut vnā temp. gubernarit quoad vixit. His addiderunt quidam conuocatos esse ab Hercule Argonautas, ut federationem inirent inter se, si quis prælium aduersus aliquem illorum susciperet: qui ubi coniuressent de fœdere, statuerunt in omnem euentum hunc locum ad colligendas copias esse accommodatum, qui erat Eleorum ad fluium Alpheum, quem etiã Ioui Olympio consecrarunt; ubi prius equestre & gymnicum certamen fuit institutum, ad cuius celebritatem infinita propę multitudo nobiliū confluit. Non desuerunt tamen qui dixerunt Medeam simulato odio Iasonis, quod ab eo sperneretur, ad filias Peliaē confugisse, in-

ter quos fuit Polycrates Samius, idque factum eō consilio, partim ut eadem propinquorum Iasonis per illas insidias vindicaret, partim etiã ut viam Iasoni ad regnum aperiret. aiunt non patrem quidem fallacis Medeaē assensisse sed à filiabus persuasum esse, quas Asteropeam & Autonoen nominant præter Alceſtim. Alii dicunt proprio desiderio esse impulsas, ut parentem senem ac debilem paterentur medicamentis inuentuti restitui, qui posset postea & regni diu retinere, & omnes iniurias propullare. id ut crederetur, aries ingulatus dedit experimentum filiaē Peliaē. His fraudibus Medeaē mirifice credentes Peliam in frustra dissectum inferuentis aq̄e lebetem Medeaē immittendum concedunt atque post multam ebullitionem ita solum corpus recipere, nihil ut reliquum fuerit quod posset sepulturaē mandari. quam rem ita breuiter attingit Ouid. in Medea his carminibus:

Quid refram Pelia nectas pietate nocentes

Casq̄, virginea membra paterna manu?

Eodem tempore Iason Corinthi commoratus Glaucam Creontis Regis Corinthi filiam vxorem duxit, omnium beneficiorum quæ à Medea acceperat, oblitus. Id grauius ferens Medea Glaucam postea & Creontem combussit, ac proprios filios Mormorum & Pheretem, quos ex Iasone susceperat, ferro absumpsit, vel ut alii, maluerunt Merimum non Mormyrum, ut alii, Mermurum. Quamuis non defuerunt qui Medum: etiã & Eriopen filiam & Polyxenam à Iasone susceptos fuisse de Medea narrent. Est enim omnium morborum, omniumque agnitudinum grauissima zelytypia, omniq̄; furore potentior, de qua ita scripsit Archias:

*ε τόςον κῆδ' ἀθάμιας ἐπεμύνατο παυδὶ δαδρῶ
όσον ὁ μὲν εἰς θυμῶς ἐτεκνοόει.*

*Quis est mei mentis mentis mentis, eisdem est
mētur, eūtur vūtur nisis est est tenon;*

*Non furor in miserum egit sic Athamanta Iar-
chum.*

Medeam in natos sanus viregit amor.

*Stultitiā grauius fit amor, malum est acruus: alfi
Nulla fides matri est, pigriora quā foueat?*

Alij dixerunt pepulum fuisse venenis infectū à Medea ad nouam nuptam missum, quo statim induta valido igne correpta conflagravit, ut ait Apollod. lib. 1. Biblioth. illo autem igne correpta Glauce se postea in fontem quendam ad ardorem extinguendum coniecit, qui fons ab illa deinde vocatus est Glauce. Alij dixerunt sermū perexiguum cū igne in extinguo incluso missum fuisse ad filias Creontis per paruulos Medeaē filios

filios; quod cum illæ apernissent, tanta euolauit vis ignis, vt totum palatium conflagrauit, vt testatur Daïlochus in Cyzicereuersione. Alij putarunt id non serinium fuisse, sed vestem & coronam auream naphtha peruncta, quibus ab igne visus on ignem attractum viuuerla regio cõflagrauit. Nam quæ naphtha vncta fuerint, si vel ab igne vel Sole videantur, continuò igne cõcepto omnia sine remedio vllò comburant, quæ vicina fuerint. Huius pharmaci cum autor fuisset & inuentrix Medea, iure ignis Medææ pharmacum illud dicitur, quod ardorem per membra epotum diffundit, ita vt nulla arte possit leniri de quo ita meminit Nicander in Alexipharmacis;

*ἢν δ' ἐτὸ μιν εἰς κολχιδὸς ἐχθόμενον πῦρ,
κείνο ποτὸν δέξεται ἐφ' ἡμέραν, οὐ παρὰ χεῖρην
θεομένου δ' ὑσάλυκτος ἴαπτεται ἐνδοθι κνηθ-
ρος.*

*Quod si Medea sumantur Colchidis ignis
Pocula ephemera, è labris pruritus in ossa
Cum sidore fuerit, nulla medicabilis arte.*

Nam non solum in vngendis rebus, sed in potu etiam occultam vim ignis includere, Medææ fuit artificium Phærmacum hoc alij ephemeriũ vocarunt, inter quos fuit Demetrius Scepsius quia manè iuxta Tanaim fluium tantum apparuerint herbæ illæ, quæ illi cõponendò sunt necessariæ, p̄ mediũ diẽ sicut aucte, vesperi arefcãt alij vocarũt Irim illam herbam, & phærmacum, alij Phæricum, alij naphtham. Nec defuerunt qui ephemerium vocatum putent; quia vnum diem præterire non possint qui phærmacum illud putauerũt. Atqui vt sènt Diphilus Siphinius folia quercus auxilium imètum postea fuit aduersus id phærmacum, & õn leue remedium, si lac bubulum biberetur, in quo illa maauerint; vel rami sa. guinariæ, vel radix cæsa in lacte elixata, vel maceratorum malorum aut cydoniorum liquor, vel myrroarum stypticarum vel capreolarum vitium, vel ramborum rubi, vel folia serpylli cocta in liquore intestinorum ferulæ, vel lardianarum nucum, vel medulla ferulæ, vel læue organum. Hæc enim hausta cõpertum fuit non mediocèrẽ esse medicamentum aduersus id phærmacum, vt ait Nicandri enarrator, qui Diphili sententiam expressit. Scriptum reliquit Plutarchus in Alexandro fieri phærmacum id quo pallium coronamque Medææ perunxit, è ortamine præcipuè, cuius magna copta apud Babyloniõs nascitur in Ecbatanis: cuius illa est natura, vt ignem longinquum attrahat, mediumque æra inflammet. fama est apud nonnullos Morinorum ac Pheretem Me-

deæ filios, quod illa munera attulissent, fuisse è Corinthijs lapidibus obrutos: quorum sepulchrum apud Odeum vocatum ostendebatur vt ait Pausanias in rebus Corinthiorum. Fuerunt tamen qui illos iaculantes ad matrem reuertisse memorant, sed Iasonis odio, quid Glaucam duxisset. fuisse discerptos. Non defuerunt, qui ab his longe diuersa senserint, quorum sententia fuit, quod Iason è Medea Thessalum & Alcimenes susceperit Corinthi, & multo post Thisandrum. dicunt eum deinde captum amore Glaucæ filia Creontis, vt Medææ forma iam euanescente, conatum esse persuadere Medæe vt æquo animo ferret si illam virginem esse ducturus, quia affinitatem regiam sic filijs compararet. nolens iussa est abscedere Medea, quæ diem vnum ad parandam fugam; colligendaque impedimenta poposcit, ac per noctem mutata, forma regiam ingressa sanimis omnia absumpsit, alij dixerunt filios Medææ dona tulisse, quibus vt diximus, cõflagrauit. quoniam Iasonẽ vlcisci nullo pacto posset, filios communes, ingulauit, vt eo saltem dolore illum affligeret, quibus a his per noctem effugit Corintho Thebas ad Herculem spondorem seruandorum pronissorũ Iasonis. Thesalus qui erentas manus maternas è cede fratrum effugerat, educatus est Corinthi atque in Iolcum patriam Iasonis mox recessit, populosque Thessalos de se, eum natus esset imperium, nuncupauit. Quidam dicunt Medeam Thebis Athenas profectam Aegeo peperisse filium Medum nomine, à quo Media fuit vocata, cum illi regiõni imperaret. Alii dicunt non ex Aegeo, sed ex alio quodam rege Medam genuisse, qui cum sapienter imperaret, meruit vt Media de suo nomine ad sempiternam memoriam diceretur. Alii dixerunt Buno defuncto Corinthum Marathonis filium in regnum successisse, quo etiam mortuo Corinthios Medeam ex Iolcum regnum vocasse. Hæc cum regnũ Iasoni concessisset, filios ex eo peperit, quos in lunonis fano occultabat, quia speraret illos se immortales facturam: quod cum resensisset Iason, ea relicta Iolcum reuertit, deinde & ipsa permisso Corinthi imperio Silypho, dicitur peregre fuisse profecta. Memoria prædit Apollod. lib. 1. Medeam post crematam Creontis regiam, curram à draconibus tractam à Sole accepisse, & contendisse Athenas, ibique nupsisse Aegeo quæ eum in fides machinaretur Theseo, Athenis aufugere coacta est. Quidam addiderunt filium fuisse natum etiam illi ex Aegeo, qui Medus diceretur, à quo vocata est Media, cui regnum Athenarum vt perueniret

curabat, cum Theseo insidias tetendisset; quibus patefactis, coacta est cum filio in Ariam Asiae partem tunc vocata profugere. Quidam malunt Polyxenum fuisse filium Medae & Iasonis. Alii inquit Mermerum fuisse à leana Ianiatum venando. Alii dicunt Medum & Eriopem tantum ex Iasone Medeam concepisse. Deinde illam inquit in patriam reuertam, paternum imperium, quod is per fraudem propinquorum amiserat, caelo patruo Persae patri restituisse: atque hoc non sine Iasonis auxilio fecisse, cui fuerat reconciliata. Vbi mortua sit, aut quo pacto, minimè constat: sed Ibyci tamen & Sionidae fuit sententia, quod cum mortua in campos Elysijs venisset, Herculi nupserit.

Nunc quid hae significent, perquiramus. Medea Aeethae Solis & Idyiae Oceani filia dicitur, quia Medea consilium sit, ut nomen ipsum significat. Cum enim Sol estatem, & hyemem deducat, ea quae vel ad victum, sed ad corporis tutelam spectant, prudenter procuranda sunt: haec consideratio siue prudentia cum ad singulos pertinet, effectus ut Idya mater sit Medae: nam Idya quasi *ειδύια* dicitur, cognoscens scilicet, quia cognitio mater sit consilii. Iason cum medicum siue medicinam significare possit *ἰπὸ τῆ ἰασθαι* à medendo dictus, secum Medeam abduxit: quid hoc significat? quod qui medicinam animo suo sit adhibiturus, quae prudentia est, ut vir bonus, & sanae mentis, & prudens efficiatur, omnia reliqua parui faciet vel charissima. Qui enim voluptatum desiderium, de quo natus est, non neglexerit, qui parum honestam & effrenatam appetentiam non disceperit, ille nihil admirabile, nihilque gloriosum potest committere: quare dicta est Medea filios & fratrem disceperisse, & patriam reliquisse, ad Iasonem sequeretur. Is igitur qui verè fuerit sapiens, facile sideribus ad libidines inuitantibus dominatur, & trahentibus ad turpitudinem cupiditatibus moderatur: quare Medea, siue consilium, dicta est Lunam & Stellam de caelo deducere solita, & cupiditatum fluuios sistere, & plura, quae multitudini videbantur admirabilia, facere: quae certe reapse nullo tempore contigerunt, ut testatur Ouidius in medicamine faciei:

Nec vos graminiibus, nec misto credite succo,

Nec certare nocens virus amavis equa.

Nec media Maris si fluuium cantibus anguis

Nec redit in fontes unda supina suos.

Et quaevis aliquis Temesae remouerit ara,

Nunquam luna suis excurtetur equis.

Nec defuerunt etiam qui Medeam artem

esse dixerunt, Circes siue natum forem: quoniam ars pro viribus imitatur naturam, tanto magis laudabilis, quanto magis ad similitudinem accedit. harum vriusque Sol est pater, quoniam nihil sine diuina ope rectè fieri potest quae est animae vis in nobis diuinius impressa, nullum enim bonum est aut in rebus his, aut in nobis, quod Dei liberalitati ac magnificentiae non debeatur. Haec eadem igne, & incredibiles inuidiae ardores in animis maleuolorum excitauit, fecitque ut non paruo dolore torquerentur. Neque vlla est sanè prudenti viro vel sanctior, vel tuior, vel honorificentior vindicta inimicorum, quam si quis iustum prudentemque se ad omnia negotia praestiterit, rectaque animi moderatione in omnibus usus fuerit. Quod si quis vel illegitimarum voluptatum, vel auaritiarum, vel crudelitatis laqueis se implicari patiatur, quo pacto ab eo consilium capto cutru & alatis draconibus non quam citissimè auolauerit? nam cum Medea sit Solis neptis, significat prudentiam in nobis pro acris temperie, & pro vi radorum illius genitam: siquidem plurimum confert ad prudentiam temperamentum corporis, quod modo ex aeris impressione, modò ex educatione, modò ex cibis, modò ex regionis quam habitamus natura, incrementum capit. Haec excogitarunt antiqui cum hac mirabilitate rerum gestarum, finxeruntque illa quae dicta sunt de Medea, ad animi moderationem, & ad rectam institutionem vitae nos adhortantes. Alii sceleratam, & libidinosam feruorem esse crederunt Medeam, quippe quae ob furiosum Iasonis desiderium, immoderatam quae libidinem parentes, & regnum, & patriam prodiderit, & ignotum, & fallacem, & impostorem, & acceptorum immemorem hominem sequeretur. Hanc Medeam vocatam fuisse memorant, quia omnibus artibus conata sit Iasonis amorem in se vertere. sic enim scriptum est apud Diphilum:

— ἢ γὰρ φαρμακοβόρας
μύθειαν καλέουσιν ὅτι κατεμήσατο τὸ γένος.

— Medea vocata est

illa, venesioj quod fraudis repperit omnes.

Haec dicta est senes nonnullos iuuentuti restitui se per herbas & ignem, quia in sui desiderium vel sepe attraxerit artificiosè, feceritque ut tanquam iuuenes imprudentes & impudentes essent. Hanc in omnia crudelitatis lasciuiaque facinora delapsam faciunt; & ideo paulo post in omnes difficultates & miseriae, & in omnium odium incurrisse, quia nemo impurus ditæ felix esse possit, cum solius virtutis opus sit felicitas

Reitas illa quæ in rebus humanis reperiri possit, cum scelerum omnium denique finis, & opus sit poenitentia & calamitates & miseria. omnes enim improbi, infelices. ea de causa Medea denique in desperationem adducta ita secum præteritorum scelerum magnitudinem, & futura ex illis pericula ratiocinatur, ut est apud Senecam Tragicum:

*At quo remisisti? Phasim & Colchos petam,
Patriumq; regnum, quaque fraternus cruor
Persudat arma, quas peti terras iubet?
Quæ maria monstras? Pontici fauces freti?
Per quas reuexi nobiles Regum manus,
Adulterum secuta per Symplegades.
Paruam ne Iolcon, Thessala an Tempe petam?
Quasensq; aperui tibi vias, clausi mihi.*

Est enim (ut diximus) omnium difficilimum sceleratum hominem esse diu foelicem. Sed siue consilium prudentiaque Medea sit, siue malefica mulier, per eius fabulam nos antiqui ad probitatem & ad integritatem insititueri conabantur. cum vero in patriam reuersa fuisset, patrique regnum recuperasset, ibi honores diuinos illi insitituerunt indigenti, quibus interesset hominibus iare sacrificiorum non licebat, ut scripsit Staphilus, ob eas iniurias quas a Iasone acceperat; at neque templum villo tempore ingredi. at nunc de Iasone dicamus.

De Iasone. CAP. VIII.

PERNECESSARIUM mihi videtur, antequam Iasonis res gestas commemorem, exordium eius stirpis altius repetere, ac recensere quibus causis commotus cum lectissimis Græciæ heroibus ad exteros homines & longinquas nationes nauigauit, eosque labores pertulerit, qui vel auditu sunt non mediocriter formidabiles. Nam vix vllus præter Herculeum monstrorum omnium acerrimum domitorem; & Theseum, qui ad eiusdem Herculis imitationem multos latrones atque maleficos homines de medio sustulit, & eadem genera suppliciorum, quibus hospites torquebant, coegit subire; & Vlysses, qui per infinita atque intolerabilia pericula & ipse penetravit, & multos eius socios in illis amisit: vix vllus alius inuenietur, qui tantam virtutem in rebus arduis præ se tulerit. Ita verò se res habet, sicuti Pherecidas sensit: Tyrho filia fuit Salmoni & Alcicides à Cretheo educata fratre Salmoni. Hanc ubi Neptunus compressisset germinos peperit filios Peliam & Neleum, quos nouerca postea matris in armentorum stabulo exposuit. illi cum adoleuissent, matrem cogno-

uerunt, matrisque nouercam in Iunonis fauente fugientem trucidauerunt. Tum Neleus exorta disensione cum Pelia Meseenen contendit, ibique Pylum condidit. Nam tres fuerunt Pyli in Peloponeso, Ad Alpheum fluuium in Elide, & Triphylia, ubi fluuius Amathois, & Messenia ad Coryphasium. at Pelias in Thessalia Acastum, & Pelopiam, & Hippothoen, & Pisidicen, & Alcestem ex Anaxibia Biantis filia, siue (ut alij maluerunt) ex Philomache Amphionis, suscepit. Cretheus Aeoli filius ubi Iolcum condidisset, Aesonem, Amythaonem, ac Pheretem è Tyrro procreauit: post quem Cretheum Pelias Iolci imperauit, cui responsum fuerat ab oraculo totodum manu cuiusdam ab Aeolo oriundierat interimendus. Erat autem vnus ex iis Iason Aesonis filius, & Polymedæ filie Autholici Erechtheus, si quidem & Athamas & Salmoneus filii fuerunt Aeoli, qui Aeolus creditus fuit Iouis filius. Ut igitur omnes Aeolidas Pelias de medio tollerere voluit Iasonem etiam vnum ex genere Aeolidarum occidere, cum esset adhuc infans. Id sentientes Iasonis propinqui, noctem obscurissimam obseruantes, opertum, & in arca clausum tanquam mortuum efferunt, & in antrum Chironis deportarunt, dederuntque illi educandum & erudiendum. Verum cum adoleuisset Iason, à Chironeque medendi artem didicisset, Iason vocatus fuit, cum prius Dolomedes nominaretur. Exiit igitur cum adoleuisset ex illo antro, & terram arauit apud Anauros fluuium, ut ait Apollonius in Argonauticis. Rursus aliud responsum renouatum est Pelia, ut sibi caueret ab illo quem altero pede nudo conspexisset. deinde sacra Neptuno instituens Pelias vniuersos suos ad sacrificia conuocauit: quo etiam Iason cum veniret, in traiciendo Anauro fluuio alterum calceum in limo amisit: qui ita vtilis à Pelia interrogatur: Quid faceres si tibi responsum esset te à quopiam interfectum iri? cui respondit Iason de Iunonis consilio, illum inquit ad aureum vellus recuperandum mitterem. erat autem vellus aureum pelis arietis aurea qui Phrixum in Colchidem portauerat, quem ille (ut fama est) Ioui fugæ fauenti Phryxio cognomine immolauit, & pellem arbori cuidam in Iuco Martis apud Colchos suspexit. Alii putarunt illam fuisse candidam: alij purpuream, ut sensit Simonides. At Dionysius Mithylenus hominem fuisse, Phrixique: pedagorum censuit Arietem nomine, qui captus à Colchis esset, & in custodia aseruaretur, atque aureus dicebatur propter doctrine præstantiam, & propter integritatem consiliorum. Seruabat hanc pel-

lem draconem magnitudine naui, quæ à quinquaginta remis agitatur qui nunquam somno capiebatur. Pelias igitur iuxta Iasonis responsum Iasonem ipsum vellus aureum iubet ad se afferre. Tum Iason nauim diuino, Palladis consilio fabricatam, maioremque loquacem habentem. è Dodonæa quercu, conscendit, & cum quadraginta & nouem lætissimis vitis in Colchidem nauigauit. Scriptum reliquit Damagerus, quod Pelias tenuibus clauis configi nauim iusserit, quod tamen Argus nauis artifex minime fecit, ut ea citius periret: quæ ab artifice etiam nominata fuit. Hanc primam, longam nauem fuisse memorant, cum tamen alii primam, longam nauem factam à Daïmo fuisse dicant, cum illum Aegyptus insequeretur, quæ Danaïs quoque vocata fuit. at vero illorum, qui Iasonem in Colchidem secuti sunt, ista sunt nomina, Acastus, Admetus, Aethalides, Amphidamas, Amphion, Anæus Neptuni, Argus, Argens, Asterius, Asterion: Angias Solis filius, Biantus, Butes, Calais Boreæ, Calaus, Canthus, Castor, Cephæus, Clitius, Coronus, Echion, Erginus, Eribotes, Eurydamas, Eurytus, Eurytion, Hercules, Hylas, Iason, Idas, Idmon, Iphiclus Aeloni, Iphiclus Thestides, Iphitus Euryti, Iphitus Phocensis, Laocoon, Leodocus, Lycaeus, Meleager, Mopsus, Nauplias, Odeus, Oenides, Oileus, Orpheus, Palæmonius, Peleus, Phaleus, Pollux, Polyphemus, Tanæus, Talauus, Telamon, Tiphys, Zetes Boreæ horum nomina diligenter recensit Sophocles in actu Lemniadibus inscripto, & Aeschylus in Ciberis, cum tamen quidam his addiderint hos etiam Iococo, nonnullorum: Actoridem, Actorionem, Aeglaum, Amphistecum, Autolycum, Buphagum, Cereum, Deileonem, Deucalionem, Euphemum, Iphim, Iphidamantem, Mænetium, Nestorem, Philocterem, Phæantem, Ablogium, Tydeum. Habuerunt omnino tres vates secum, Argonautæ, Mopsus Ampycis filium, Idmonem Abantis, Amphiarum Oilei. Fama est Iasonem in Lemnum primum applicuisse, mox ad Cyzicum. Dolionum regem in Mariam & Ciu adiuuissè deinde in Iberiam, hinc in Bebryciam, atque eum ad Syrtem Libyæ applicuisset, templum ibi condidisse, quod Herculi postea fuit consecratum, cum ibi certamina quædam celebrassent Argonautæ, in quibus victor Hercules fuit declaratus. Deinde cum nauigare ob Syrtium naturam non possent, dicuntur Argonautæ nauim Argo supra humeros per spatium duodecim dierum per Libyæ deserta comportasse, donec die duodecimo rursus mare inue-

nientes illâ deiecerunt. Incidit itaq. in Eurypyli Neptuni filii acceperunt pro reno, quodcumque se obrulit. nã glebâ è terra accipiens dedit quod Euphemus & ipse Neptuni ac Mecionas filius accepit. tum nauigio ad Theram fluctuante, è glebâ dissoluta Medea multa vaticinata est. non defuerunt qui post deiectam nauim certamen & templum institutum dicant, ut sensit Isacius. Deinde ad Phineum vatem peruenierunt, qui erat cæcus, qui tamen calamitarum finem fato sibi portendi sciebat, cum Boreæ filij ad ipsum accessissent: nam mirificè ab Harpyis infestabatur. Illis denique liberatus explicat Argonautis rationem, cursum, & difficultates navigationis: Quod primum per Cyaneas essent adenda, quas Symplegades sine concurrentia saxa quidam vocant, vnde ignis plurimus scatebat, quarum periculum emissâ columba erat explorandum. Hinc abeundum esse procul à Bithynia monet, quæ non multum distat à Bosphoro, quoniam Thraces illi, qui Salmydessus incolabant in omnes præternauigantes essent atrocis & crudeles. Tum ad Thyniadem insulam eos venire oportere docet. hinc esse ad Mariandynos accedendum, & ad Acherusiam, montesque Paphlagonum. Præternauigandam urbem esse monet Eretorum, & Carabim, & Halym, & Irin, Themiscyrum, agrum Dæantem, Capadociam, Chalybes, Tibarenos, Mestynes, Aretiadem, Symphalidum insulam, Macrones, Philyrus, Bechios, Saphires, Byzeres, ac Phasium fluuium, qui per terram Circæam vocatam deflueret. Inde prætereundam esse demonstrat urbem Cytaidem antequam ad aureum vellus accederetur: quæ loca omnia ex Isole in Colchidem nauigantibus necessario erant prætereunda. Verùm cum in Mysiam primum Argonautæ venissent. Herculesque suum remum inscripserat, exiit ut alium è proximis syluis decideret, ubi relictus est ab Argonautis, ut quidam voluerunt ob Hylæ casum; ut vero alii, propter imperitiam remigandi, ne omnes remos frangeret. Alii putarunt intus accidisse ob voracitatem Herculis, quia vererentur Argonautæ ne vniuersam annonam breui absumeret. Alij propter pondus, quia nauis propè demergeretur, ubi ille in alterutra parte nauis constitisset, atque inseceretur. Alij propter inuidiam, ne per eius præstantiam virtutis omnis ceterorum virtus fieret obscura, atque obrueretur. Vbi idem superatis omnibus difficultatibus Iason in Scythiam Aegyptiorum coloniam ad Aceram Colchorum regem peruenisset, per benignè à Phrixii filijs fuit acceptus, atque cum illis ad Acheram conuendit.

contendit. Alij dicunt primùm benignè & comiter accepit fuisse Iasonem ab Aetæa; alij nõ satis læto vultu. deinde cum Iason aureum vel- lus nomine Pelia, cuius id antea fuisse dicebat, & per dolam surreptum, repeteret, visus est Aetæa æquo animo petitionem tulisse, vt quidã dixerunt: alij dicunt iratum Aetæam respondisse Iasoni se quod peteret, tum demum concessurum, cum tauro ignem è naribus efflantes & æripedes domuisset, draconis custodis eius vel- leris dentes adamantino aratro vsus seminasset, nascentesque homines armatos ex illis dentibus cecidisset. Alij dixerunt ipsum Aetæam illos dentes habuisse à Pallade sibi dono datos, cum alios in agro Thebano Cadmus olim feuisset. At Medea Aetæe filia Iasonis desiderio capta illi vin- guentum dedit, quo incolumis ab igne tauro rû- ternaretur, insititque seruare, ne aduerso ven- to araret, ne vis flammarum in ipsum ferretur: neque inciperet sulcum de more aratrium ab eod- em sine, sed tolleret aratrum. Quidam enim dicunt primùm Aetæam boues igniuomos iun- xisse & arauisse, ac post disiuunctos imperasse Iasoni iungere & arare. Alij, quod Medea noctu dra- cone per quædam pharmaca sopito aureum vel- lus ad Iasonem detulit, vnaque fratre Absyrro arrepto è Colchis cum Argonautis nauigauit. Quidam dicunt Iasonem Medæe consilio & ope- ra omnia illa pericula superasse, at non accepisse vellus aureum à Medea. Fugit autem noctu (vti dictum est) cum Argonauti Iason è regio- ne Colchorum, illud consiliùm suggerente Ven- nere, veluti testatur Idmon in his:

ἡ ποθήκ' ἀφροδίτην
φευγέμεναι μέγαροιο θοῆν διὰ νύκτα μέλαιναν.
mentem Venere excitat illi

Aufugere è domibus tenebras per noctis opaca.

Alii dicunt immisissum fuisse Aetææ desiderium à Venere, vt cum Eurylyte vxore congregere- tur, quo tempore de comburenda Argonauti consultabat, quo illi tuto possent aufugere, vt scripsit in hisce Dionysius in Argonautis:

ἢ τὸτ' ἄρ' αἰτήν πάθον ἔμβαλεδ' ἄφροδίτην
εὐρυλύτης φιλότητι μενημεναι ἦς ἀλόχοιο.
κινδύμενι ἔρεσιν ἢ σιν ὅπως μετ' ἄβλην ἰήσων
νοσήση ἀικόνδε σὺν ἀρχεμάχῃσι ἐτάροισιν.

*Excitat Aetæa Venus hic in pectore flammæ
Coniugem in Eurylytea, vt opus peragatur amoris.
Nam curabat vti post dura pericula Iason
Cum socijs repetat patriam, dulcesq; penates.*

At verò de reditu Argonautarum perma- gna est inter scriptores controuersia, quidem Herodorus in Argonauticis per idem mare il- los rediisse scribit, per quod profecti sunt in

Colchos. Hecateus autem Milesius voluit è Pæaride ingressos esse in Oceanum, inde in Ni- lum, inde in mare Tyrrhenum, per quod dela- ti sunt in patriam Archemidorus Ephesus hos mendacium dicere inquit, quoniam Phasis O- ceanum minimè ingrediatur atque scriptum fuit in primo libro de Porcubus à Timageto, vt accepimus, Istrum è montibus Celticis siue Hyperboreis vocatis, siue Ripheis defluere, qui in mare Celticum ingrediatur eius flumi- nis aqua bifariam distribuitur, cuius altera pars in mare Euxinum altera in mare Celticum in- trat per cuius ostium in Thyreniam Argonau- tæ contendentes nauigantur Scymnus autem Delius illos per Tanam nauigasse inquit in ma- re amplium, atque inde mare Tyrrhenum fuis- se ingressos. Sed his controuersijs de reditu Ar- gonatarum relictis, quæ videntur non nihil de- litæ parumque peritæ nauigationum, nos com- muniorem sententiam probabiliorēque secu- ti, ita de illorum reditu breuiter dicendum cen- semus: Quod peractis omnibus, superatisque periculis in Colchorum regione; prius in Istru deinde per illum in Adriam nauigauerunt, & eò præsertim vbi Saturnium vocabant antiqui, vbi laceratus fuit Absyrus: illud tam nefarium facinus cum ager tulisset Iupiter, dicitur diffi- ciles ventos Argonautis immisisse, quo demer- gerentur. At Iuno prosperos & secundos etiã emisit, qui illos in mare Sardoum vocatum detulerunt. Sirenibus deinde transmisiss ad Drepanum incolumes euaserunt, quæ postea Coreyra vocata fuit eo cum applicuissent, inse- quentes Colchi illos fere comprehenderunt, qua- re ad Alcinoon confugere compelluntur, Col- chis Medeam ab Alcinoo repentibus respon- sum est quod eò pacto essent recepturi, si Me- dea esset virgo. sic enim futurum vt patri re- mitteretur. at si esset iam vxor Iasonis, iure posse vxorem virum sequi. factæ dicuntur esse nuptiæ illa ipsa nocte. quomobrem Colchi cum re infecta ad Aetæam redire viderentur, de- creuerunt habitare in sinu Illyrico. At Argo- nautæ inde ab nauigantes Mopso Carthoque defunctis ambigui de nauigatione ac salute do- cti fuerunt à Tritone quo pacto seruari possent; atque nam in stagnum Tritonidem ferentes postea in Cretam nauigauerunt, quo in loco cum illi iter à Talo intercluderetur per Medæe ve- ficia illo de medio sublato peruenerunt in Ae- ginam, ac inde in Thessaliam, atque ita dicitur in patriam rediisse. Alii dicunt Iasonem Medæe consilio & ope illa omnia pericula super- tasse, mox in patriam reuertisse, quæ nauiga- tionem

tionem duobus mensibus absoluisse fiunt.
 Erant autem Colchi Lari etiam vocati, ut ait
 Isidorus, ex Aegyptiorum colonia, qui non ple-
 cul ab Abasgis siue Massagetis vocatis habita-
 bant, dicebanturque nunc Colchi nunc Scythia,
 nunc Anani, nunc Leucosiri, & atque iuxta Pha-
 sim fluvium in Asiæ parte incoluerunt. Est
 autem & alia Scythia Europæ, quæ Meotidi &
 Tanai finitima est, interque Scythiæ populos
 nonnulli Alauos etiam numerarunt, ubi ingres-
 sus est in Hyrcaniam & in Caspiorum regionē
 Alii longè diuersam causam cur Iason ad aureū
 vellus missus sit, reculerunt, inter quos fuit
 Hecateus. Dicunt enim quod cum Iason ex
 antro Chironis exiisset, & a patre, coniunctis-
 que affinitate cognitus fuisset, in conuiuium so-
 lemne fuit acceptus. Deinde cum magno tu-
 multu ad Peliam regnum suorum maiorum
 repetens contendit: Pelias se redituum pollice-
 tur, si prius in Colchidem abeat, Phrixique
 animam ter, ut legitimum erat, aduocet: se enim
 nocturnis terribi visionibus inquires ob Phri-
 xum. Nam si eum accesseris, inquit, & istud fece-
 ris, ac vellus aureum attuleris, ego iam senior
 tibi iuueni regni onus concedam. quare Iason
 his legibus acceptis eō contendit, ut diximus
 Hæc illa sunt, ut summam dicam, quæ de Ia-
 sone memoriæ prodita sunt ab antiquis. Phere-
 cydes Alcimedem Phylaci filiam Iasonis matrē
 fuisse scripsit. Herod. ait Iasonem fuisse filium
 Polyphemæ Autolyçi filię. At Andronis fuit sen-
 tentia, quæ Theogenete Laodici filia mater fuerit
 ipsius Iasonis. Stesichorus Eteoclymenes, De-
 metrius Scepsius Rhæus, alii Polymedæ filium
 putarunt. omnes tamen Aesonem patrem illi
 tribuerunt. Navigationis difficultates, & res
 ab Argonautis in itinere gestas complexus est
 Apollonius in Argonaut. & pericula & labores,
 qui capturo vellus aureum proponebantur, ita
 recensito breuiter Medea apud Euripidem:
 ἔσωσας, ὡς ἴσασι τιν ἑλλήνων ἄσοι
 ταυτὸν συνείσθισσαν ἀργῶν σιδήρος,
 πειροθέντα ταύρων πυρπύρων ἐπισάτην
 ζευγλισί, σπερέντα θανάσιμον γύην,
 δρακόντα δ', ὅς πάγχρυσον ἀμοέπων δέρας,
 σπείρας ἑσώζε πολυπλόκοις ἀύπνοιο ἄν,
 κτείνουσι, ἀνέσχον σοὶ ὄσος σωτήριον.
 Seruatus es per me, velut sciunt ratem
 Quicumq; conscendere tecum Argoam: ubi
 Tauris iubebaris iugum spirantibus
 Ignem imposuisse: seminare & horridi
 Dentes draconis, vellus illud aureum
 Seruantis, infomnisq; qui circumdat id
 Spiritus: ego occidi, tibi lucem dedi

Illam salubrem.

Quam rem tamen breuiter etiam ita comple-
 xus est Virgil. lib. 2. Georg.

Hæc loca non tauri spirant es natiibus ignem

Inuerrere, satis immanis dentibus hydri:

Nec galeis densisq; virum feges horruu hastia.

Vbi hæc omnia superasset Iason Medæ con-
 filio, domum cum vellere aureo reueritur, ac
 Medæam secum abducit, quæ post eedem paten-
 tum Iasonis, omnes suas fraudes ad viciscen-
 dos illos Iasonis monitu conuertit, suasitque
 filiabus Pelia, ut diximus, ut patrem frustra
 querentem, iugularent, cum se illum iuuenem
 facturam, sicut agnum fecerat, promississet.
 Fuerunt qui dixerunt Iasonem quoque senes-
 centem apud ipsas Medea coctum iuuenturi fuisse
 restitutum, ut scripsit Pherecydes, & Simonides
 poeta, & Lycophion. Quod Aeson patre-
 tera Iasonis pater fuit à Medea coctus, &
 iuuenturi restitutus. ita scriptis is poeta qui Re-
 ditas composuit:

αὐτίκα δ' ἄσωνα θῆκε σίλον κέρον ἠβάντα,
 γῆρας ἀποξύσας εἰδυῖνσι πραιπίδων,
 φάρμακα πολλ' ἔβουσε ἐπὶ χρυσοῖσι λέεθροι.
 Tum quoq; pubescens iuuenis sit protinus Aeson.
 Ibsa senectum studio detergere nouit,
 Pharmaca ubi coxit permulta leberibus aureis.

Aeschylus in Bacchi nutricibus, nutrices ip-
 sas Bacchi vna cum viris illis coctas fuisse in-
 quit, & ita ab eadem iuuenturi restitutas. Ha-
 buit Iason filiam Atalantam quæ Milanioni nu-
 psit: & Apin, & Eunceum: ex Hypsipyle
 Thoantis Philomelum, ac Thoantem. Atunt
 Argonautas visa aue apud Colchos, quæ Græcis
 esse insueta, illam in Græciam portasse, atque
 à fluvio Colchidis phasianum appellasse. Scrip-
 tum fuit à Staphylo Iasonem Medæ consilio
 denique occidisse: hæc enim illi nescio quo pa-
 tro persuasit, ut sub puppe nauis Argus dormi-
 ret, quam illa sciebat breui solutum iri, quæ de-
 nique supra Iasonem delapsa ille occisus est.
 Fuerunt multis in locis templa Iasoni obstre-
 nuitatem erecta, sed apud Abderam præcipuè
 eximia religione collebatur, cui templum à Par-
 mensione fuit magnifico opere, & excisis lapidi-
 bus extructum.

HAEC illa sunt quæ præclare & gloriose ab
 Iasone gesta dicuntur, quæ omnium propè poe-
 tarum præconiis fuerunt celebrata, cum tamen
 illa nauigatio breuissima fuerit: neque cum nau-
 igationibus nostræ tempestatis comparanda ne-
 que cum illis præcipuè quæ sunt ab Hispanis
 in eam longinquam partem terræ nuper reper-
 tæ. Dicitur Hercules enim ad illam expeditio-
 nem

nem non pertenuisse, quia aequatam missum Hy-
lam requireret, neque potuisset eum cæteris he-
roibus nauigare. Coacti sunt igitur sicuti reli-
qui, qui viros bonos faciunt aliquando parui
robore ac virtute destituti supplices fieri mu-
liercula, donec vellus aureum cepissent, vt ait
Plutarchus in Politicis, vocari sunt Minyæ Ar-
gonautæ à Minya Martis filio vt voluit Dio-
nysius Thrax. alii, inter quos fuit Aristode-
mus Minyam Alei filium fuisse crediderunt, à
quo nominati fuerint. Fuerunt etiam qui res
in Iasonis nauigatione gestas corporum chemi-
corum mutationes, & aureum vellus denique
post tot labores captum, lapidem vocatum
philosophorum esse arbitrentur, qui sit deni-
que post tot eorum corporum mutationes. Alii
Iasonem vectum per mare Ponticum cum Ar-
gonautis ad aureum vellus in Colchicam regio-
nem Medeam quæ Aetææ filiam asportasse, non
poeticè dictum existimarunt: sed librum au-
reum vellus fuisse dicunt, contextum ex arietis
pellibus, in quo scriptum erat qua pacto per
chemiam posset aurum fieri, inter quos fuit
Suidas. Atque vellus aureum pellem arietis, in
qua contineretur auri faciendi ratio, iure voca-
tam fuisse putarunt. Atqui re ipsa ridiculum
est tauros inuentos vniquam fuisse, qui flam-
mas è naribus expirarent, aut è dentibus semi-
natis non solum homines, sed etiam arma illis
conuenientia aliquando fuisse nata: aut arietem
vsquam fuisset natum, cuius aurum propillis tonde-
retur. Quis hæc vniquam visa fuisse homo sane
mentis crederit: verum cum sapientes anti-
qui philosophiam magnificarent, partim ne in
vulgus rude manaret, partim vt sapientiæ præ-
cepta cum suauitate & rerum admirabilium ad-
miracione imbiberentur, naturæ aut disciplinæ
secreta sub varijs fabularum figmentis occulta-
runt, non minus quam Aegyptij sub hierogly-
phis scientiam, rerum quæ sacrarum disciplinam
tradiderunt. Est enim omnibus prope insitum
vel res præstantissimas, quarum facilis facultas
concedatur, parifacere: at quæ non nisi diffi-
cilter & cum magnis laboribus acquiri possunt,
minus laudibus extollere, & vt clarissimas admi-
rari in hoc vitium, qui non labatur cum vulgo,
non potest esse vir mediocri iudicii. Dicitur
igitur fuisse Iason filius Alcimedæ & Aesonis,
vel (vt alij putarunt) Polymedæ, vel Rhiius,
& à centaurorum iustissimo Chirone educatus,
atque medendi ab illo edoctus, cuius vel matris
omnium nomina consilium significant. Aeson
è stirpe Neptuni editus, quid aliud est, nisi pru-
dentia è varijs negocijs ac difficultatibus, quæ

tanquam materia prudentiæ subiiciuntur? nam
ex illis, & ex consilio exoritur ac sit prudentia.
Didicit medendi artem à Chirone, vnde nomen
obtinet: nam *iasis* ars est medendi. Quis
tamen remedium aliquando morbi datum fuisse
ab Iasone vlli laboranti accepit? non enim chi-
rurgus fuit Iason: neque vir iustissimus & sa-
pientissimus Chiron putandus est potius corpo-
ris, quam animi curam, quæ viro bono conue-
niat, Iasonem docuisse. Quod si animi curam
illum docuit, quid est per Deos immortales
quod magis viro bono conueniat, quam pruden-
tia? Ego sanè ita censeo, Iasonem in vtraque
fortuna qua animi moderatione vti conueniat à
Chirone didicisse, quod antidotum sit aduersus
voluptates impuras, qua animi temperantia ita
placanda sit, qua arte superanda auaritia, pro-
stermenda libido, ambitio ex animo eijcienda, cum
illa sit omnium monstrorum turpissima, vitio-
rum quæ maxima: His præceptis iustitiam Iason
dictus est periculosa & formidabilia mon-
stra prudenter Dijs adiuuantibus, aut certe
Deorum ministris consentibus, incolumis præ-
terisse, & in Colchidem profectus tauros igni-
uomos ac æripedes domuisse, quæ nihil aliud
quam animi pertinacia & ira putanda sunt. Qui
enim non ratione, animique constantia ducitur is
aut leuis est ingenij, aut pro constantia pertina-
ciam sequitur, & inani arrogantiæ. Hos ani-
morum affectus, rationi, medicinæ quæ animi
subijcere quid aliud est, quam tauros illos igni-
uomos vincere, & hominum cum armis è dra-
conis dentibus naturam furorem à se depellere?
aut quid aliud est spaciosum draconem Medæ
auxilio cõsopire, quam inuidiam sapienter con-
silio mentis frenare? Est enim ipsa Medea *mundos*
consilium, Hic eius ope aureum vellus in patriâ
reportauit, Deisque dicauit, vel (vt alijs pla-
cuit) Pelix obtulit; cum maximè fugienda sit
auaritia, & iustitia complectenda. Maximè ve-
rò omnium colenda est Deorum immortalium
religio, quod principium est virtutum & omni-
nis felicitatis: postea colendi sunt Reges ac na-
tionum principes, quibus non sue Dei volun-
tate concessa est in homines potestas, si modò
sint viri boni & iusti. Atque vt summam di-
cam, nauigationem Iasonis quam quidam ad
historiam, quidam ad chemicam artem detor-
quent, nulla alia de causa celebrarunt antiqui,
nisi quia significare voluerunt humanam vitam
multis vndique difficultatibus vexari, necesse est
esse viro bono medicinam consilij animo adhibe-
re, vt intrepidus ad omnes motus & ad omnes
fortuna vicissitudines persistat: Neque tamen

me illud præterit alios fuisse, inter quos Dercylus, qui Argonautas ad vellus aureum, siue ad Scytharum opulentiam diripiendam nauigasse putatint: (semper enim opes tanquam umbra sequitur inuidia, omniaq; bella ppè pdæ gratia re ipsa, verbo iniuriæ vlciscendæ suscipiuntur.) quippè eum non procul à Caucaſo monte torrentibus perforatis ac lanosis pellibus Scythis excipere mos fuit, vt ait Strabo lib. 2. Ad hæc loca nauigantibus à Thesalia multi scopuli, multæque difficultates, ac propè insuperabiles, vt pote imperitis adhuc nauigandi hominibus, proponebantur: quare illa tam multa formidanda finxerunt. Sed de Iasonis laus, nunc de Phrixo dicamus.

De Phrixo. CAP. IX.

PHRIXUS, qui antequam vellus in Colchos dicitur transulisse, Athamantis & Nephelæ fuit filius. Cum enim Athamas Thebis imperaret, Nephelæ vxorem duxit, e qua Phrixum & Hellen suscepit. Deinde, nescio qua de causa, Nephelæ dimissa, Ino secundam vxorē cepit, de qua Clearchum, siue (vt alii maluerunt) Learchum, & Palæmonem suscepit: quem etiam Melicertā postea vocarunt. Verum Ino ingenti priuigni amore capta, non assentiente Phrixo, omnem amorem in acerrimum odium conuertit, quod magnum solet esse plerumque nouercarum. Hanc Pindarus in hymnis Demoticam nūcupauit, Pherecydes, Themisto, Sophocles Nephelæ in actu Athamante, Hippias Gorgopirā nominauit. Huiusmodi insidias Phrixo & Hellæ machinatur. Torruit omnia frumenti, cæterorumque leguminum semina ne nascerentur, deinde persuadet vrbibus per largitionem, vt nunciarent Athamanti fruges illa de causa non nasci, quia opus foret vnum de filiis Nephelæ Dis immolari. Eo responso accepto, ingenti necessitate (vt putabat) compulsus Athamas Phrixum dicitur ad aram mactaturus statuisse, vt ait Apollodorus Grammaticus libro I. At Nephelæ Phrixum & Hellen rapuit, aureamque ouem à Mercurio captam illis dedit qua per aera recti fuerunt. Cum verò ad id fieri peruenissent, quod est inter Sigæum & Chersonesum, contigit vt Helle in proximum mare deciderit, quod ab ea dictum fuit postea Helleſpontus, vel Athamantidis, vt ait Aeschylus in Persis, & Ouid. in Epist. Leandri:

Fraactibus immodicis Athamantidos æquora cæ-

reperit.

*Vixque manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cum primū de virgine nomine mersa,
Qua tenet, est nactum, tale fuisse puro.
Est satis amissa locus hic infamis ab Helle.
Vixque mihi parcat, nomine crimen habet.
Inuideo Phrixo, quem per fracta tristia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ouis.*

Phrixus Helle fotore amissa ob diuturnum iter ac laborem in promontorio Brixaba conqueuit, at barbari illo viſo armati adueniunt atres inclinatus vsus humana voce illum excitauit, quare aufugiens in Colchos portauit arietem. Helle postea à piscatoribus capta in iudice sepulta fuit, vt scripsit Herodotus in Polymia: Phrixus incolumnis in Colchidem pertenuit, ibique Ioui Phryxio cognomine, siue fugæ fauenti, immolauit, pellemque ilici in luto Martis, in eius honorem affixit: quam postea à dracone seruati solitam fabulati sunt. Alii dicunt Dipſacum Phyllidis Auui & nymphæ cuiusdam indigenæ filium Phrixum in hospitium accessisse, atque Phrixum ibi arietem Ioui cognomento Laphystio immolasse. vnde mansit postea diu illa consuetudo, vt vnus ex oriundis ab ipſo Phrixo quotannis predicto Iouis sacrificaret, vt scriptum est à Suida lib. 2. rerum Thesalicarum. deinde Phrixus ducta Chalciopæ Aetæe filia, quam Eueniam vocatam ait Pherecydes lib. 6. proprio nomine fuisseque cognomina Chalciopen & Ophiulam, suscepisse ex illa quatuor filios dicitur. At Acusilaus Argū Phrontim, Melanem, Cyilonum nominauit. Phrixii filios, quibus quintum Pesboniam addidit Epimenides. Alii addiderunt Cytorum à quo mons dictus est. alii Telamonem & Augiam addiderunt, Argum, Meliam, Caum, Sorum, Phrontim, ac Hellen ex ea suscepit filios quam tamen quidam non Chalciopen, sed Iopholsen nominatam fuisse contendunt. Athamas postea Iunonis voluntate in furorem uersus, quoniam Dionysium è Mercurio captum tanquam puellam per quoddam tempus educasset, Learchum filium, quem susceperat ex Ino, trucidauit: quare reuicta Ino cum Melicerta in mare desiliit. Ob illas cades Athamas decidens ex imperio & è Bœotia profugus oraculum consulit, ac responsum cepit, vt ibi habitaret: vbi à syluestribus animalibus in conuiuium acciperetur. Paulo post in Athamania vocata lupi illum inuentes auferunt, semelasque carnes ouium, quas comedebant, reliquerunt: Ibi eum habitare iuxta oraculi responsum Athamas decreuisset, Themisto Hypſæi filiam tertiam uxorem duxit: è qua Leucouem, Erythram,

Erythram, Schœonem, ac Tichonum, vel (vt alij malunt) Pæum genuit. quos tamen in Argonantis Schœonem, Erythram, Lenconem, Tichorem vocauit Dionysius. Alij tamen dixerunt non quidem ad aram, vt mactaretur, adductum fuisse Phrixum; sed illi ad eligendam in sacrificia pulcherrimam victimam misso arietem Iouis consilio locutum fuisse, atque patefecisse omnes noueræ insidias, inter quos fuit Didymus. quare ille cum sorore è patria terra, tergori arietis insidentes, vt aries illi significauerat, aufugit: ac Dijs postea apud flumini Phasim illum arietem, vt mater sibi significaret, immolauit. Alij dicunt tunc locutum fuisse arietem cum Hele delapsa est: atque hortatum esse Phrixum, vt forti & intrepide esset animo, quod illum esset in terram Colchicam asportaturus. Alij dixerunt Nephelen Deam fuisse, quæ ab Athamante neglecta ob mulierem in cælum euolauerat, at cum Ioue conqueita squalorem agro Athamantis immiserit, ob quem illa, quæ dicta sunt de noueræ insidiis, contigerunt. Cùm in Cholchorum regionem inter conficerent Phrixus & Helle non per aera vecti, vt quidam putant, sed terrestri itinere in traiciendo mari Abydo propinquo delapsa est Helle, at Phrixus in Colchidem profectus, arietem, vt alij voluit, Marti; vt alij, Mercurio immolauit: ibique cùm habitasset, regionis nomen dedit, quæ à Phryxo Phrygia dicta est. Alij fabulati sunt arietis pellem fuisse ramis quercus appensam in luo Ioui consecrata, quam post modo Mercurius aurea fecit. nam & Apollonius lib. 2. Argon. illam Ioui Phryxio, id est fugæ fauenti, dicatam fuisse testatur:

*ἀτρεκέως δοκέω περὶ ἀκίστετε καὶ πόρος αὐτοῖ
φρίξον, ὅτις πολλοῖτρον ἀνίλυθεν αἰήταο,
κρίον ὄσπερ βεβαῖος, τὴν βα χρυσίον ἐθήκεν
ἐρμείας, κῶας δ' ἐξέστη νῦν κεν ἰδρῖστοθε
πέπτῶμενον λασιόισιν ἐπὶ δρυὸς ἀκρεμόνεας
τὸν μὲν ἐπετ' ἔρρεξεν εἰς ὄσπημοσὴνησι
φυζῆω ἐκ πάντων κρονίδη διί.*

*Vi puto, iam pridem vestras peruenit ad aures,
Phrixus vt Aëtae regnumq; & moenia adiuit.
Hunc aries vexit, quem mox Cyllentius aureum
Fecit. nunc etiam suspensa est aurea quercus
Pellicula, interdum crepitat qua leniter auris.
Iupiter ipse fuga sauit, quo Phryxius illum
Mactatum cepit struictis fumantibus aris.*

Quamuis eam pellem iam tunc auream fuisse, cùm mare traicerent, vt in Colchidem aufugerent, his carminibus significauit Marcus Manilius lib. 4. Astronomicorum.

— *cessis tibi laniger ipse,*

*Cùm vitreum findens aurato vellera Pontum,
Orbatumq; sua Phrixum per fat a sorore
Phasidos ad ripas & Colchida regna venoxit.*

Deinde verò Nephelæ pœnas daturus Athamas ob filios, ad Iouis aram iugulandus adducitur, at ab Hercule seruatus fuit: quæ res argumentum fuit postea Sophoclis tragœdiæ Athamantis. Fabulati sunt postea ad perpetuam huiusce rei memoriam impetratum à Ioue fuisse precante Nephelæ, vt arietis signum inter sidera collocaretur, quod etiam effectum est. Alij arbitrati sunt nauem fuisse, quæ pictum arietem in prora haberet, quæ Phrixum & Hellen trans mare vexerit: verum cum Helle in mare è prora despiceret, in mare decidisset, ac periisset, vt scripsit Hellanicus. Alij consueverunt inter quos fuit Pherecrates, Arietem fuisse Phryxi aluminum, qui cùm Inus insidias persensisset, hortatus est Phrixum vt se fuga seruaret. qui cùm fugisset in Colchidem, locus datus est fabulæ, quod per arietem seruatus fuit in Colchidem, vt scripsit Dionysius in Argonauticis: quem etiam memorauit vnâ cum Phryxo in Colchidem nauigasse. Alij locum datum esse fabulæ putarunt, quia Helle cùm morbo in itinere periisset, in mare fuerit deiecta, vt mos est nauigantium: cum Phrixus in columis in Colchidem sit delatus. Atque tot de Phryxo scripta apud antiquos inueniuntur.

Hæc omnia sanè veram continent historiam, præter modum fugæ. Nullo enim modo fieri potest vt aries aureum vellus haberet, aut per aera volaret, atque ita in Colchidem terram perueniret. Sed cùm esset antiquorum consuetudo, vt animalia domestica, non solum pecunijs imprimerent, sed in omnibus propè rebus alijs pingeret, aut illorum nominibus præ pictis imaginibus appellarent, Phrixum & Hellen in nauigio, quod pictum aureum arietem in puppi haberet, vectos crediderim. Quidam dixerunt Phrixum & Hellen in naui quæ pictum arietem in prora haberet, nauigauisse, atque Hellen agreferebantem nauigationem, incumbentem lateri in mare cecidisse.

Alij dicunt Scytharum regem Trygonem generum Aetæ fuisse apud Colchos, quo tempore Phrixus cum pedagogo captus est. puerum dono captum fuisse ab Aetæ, & tanquam filium educatum, cui regnum reliquit, at pedagogum Crium (quod Græce arietem significat) nomine Dijs mactasse, cuius pellem decorticati elauis in templo affixit Deæ, vt erat apud illos legitimum. Dicitur est autem aries: quia consilia sapientum putanda sunt aurea. Alij dixe-

runt illam pellem fuisse ab Aetia inauratam, & custodis septam, cum accepisset ex oraculo sibi tunc esse percundum, cum aduena illam abstulisset: quod certe significabat ubi de fuisse prudentia, & consilium. Idcirco ob diligentiam, & ferocitatem inhumanitatemque custodiarum dictus est draco in somnis, & bones igne ex ore spirantes & terrogena homines vellus atreum custodire. Non enim leuiter recedendum est a sapienter decretis. Illae custodie cum accite essent e Taurica regione, aiunt Medeam noctu ad portam clausam profectam Taurico idiomate vsam esse, quare milites prompte illam aperuerunt tanquam regis filiae. Argonautae strictis gladiis ingressi multos barbaros trucidarunt, reliquos e loco fugarunt pellem ceperunt. His additum est Aetiam collecta magna suorum manu cum Argonautis adhuc in litore morantibus confixisse multos fuisse vulneratos hinc, & Iphitum fuisse cesum, inde regem ipsum. Verum cum Argonautae tantam armatorum irruentium multitudinem sustinere non possent, dicunt a litore soluisse. Non defuerunt qui dixerint Colchos in fugam fuisse versos virtute Argonautarum, ac multos illorum fuisse trucidatos. Atque fortunae vicissitudines per hanc fabulam quo pacto ferri conueniat, antiquos demonstrare voluisse censuerim: cum mollis & muliebris sit animi, fortunae mutationes non sapienter ferre, aut nimium in arduis tristari, aut in foelicibus rerum successibus nimium extolli. nam in omnia vel pericula vel foelicitatem prudentia debet esse proclpeo: cum incauti plerique magnitudinis repetitum alicuius mutationis continuo obruantur. Lucianus tamen in Dialogo de Astrologia, Phrixum rerum astronomicarum scientia delectatum scribit, dictum fuisse a fabularum artificibus in caelum ab ariete sublatum. Ego vero hoc nihil aliud significare crediderim, quam illi qui rebus praesentibus optime ac sapienter uti nouerit, proxime ad Deorum immortalium naturam accedere: at si imprudenter, patumque honeste & superbe abutatur, facile esse ex altissimo dignitatis gradu delabi. quod etiam Heilen passam fuisse fabulantur. Nulla est enim tam firma, neque tam constans hominum conditio, quin ob suam temeritatem & imprudentiam, si ita Deo placuerit, citissime possit delabi atque quodam ita sit, patet vel ex ipsis nominibus. Athamas enim non admirandum esse significat, cum sic *Δαυμάζου* mirari, actioneque illam a adimat: Nephela vero nebula, ex quibus nascitur profecto rerum humanarum contemptio. nam, ut inquit is poeta:

*Nil admirari, prope res est una Numis,
Solaque, qua possit facere, & seruari bestium.*

Quis locus sane merito concedi potest, admirationi, cum tota hominum vita hic illic fluctet, & quocumque ventorum impetu appulerit, eo facile corruiat? nam omnes opes & amicitiae & imperia tandiu stabilia sunt, quamdiu secunda fortunae aura aspirauerit. Sive igitur illa etiam sit rerum cuiusque ad foelicitatem praesentem propensio, sive Dei consilium ob inscitiam mortalium ita vocata, sive aliud quidpiam, omnino illa opus est viro prudenti. Hac aura aspirante, seruat animi moderatione in foelici successu, Phrixus deuotatis nouercae insidias in Colchorum regionem peruenit, ubi non sine auxilio Deorum firmius imperium & tranquilliora omnia adiuuenit. ac de Phrixo satis, nunc de Argo nauticamus.

De Argonauti. CAP. X.

NAVIS illa, quae fuit postea inter sidera collocata, in qua nauigarunt Argonautae, ab Argo, qui fuit architectus, extracta est. dicunt ei a Persia imperatum ut clauos perueniens affligeret, cum tamen ille validissimis compegerit, quare postea consilio Palladis facta fuisse dicta est. Aedificata fuit haec nanis in quodam loco qui ab Iolco distabat viginti stadiis, quem idcirco quod nanis ibi fuisset compacta, *από τῆς νῆς γυνος Δου*, a compingendo scilicet, Pagasas vocant, ut testatur Strabo lib. 7. & Ouidius in epistola Paridis Iasonem Pagasaeum vocat, quia in ea nauigari:

Phasida puppe noua uexit Pagasaeus Iason.

Lesia nec est Colcha Thessalia terra manu.

Huius nanis malus e quereu Dodonea fatidica arbore caelus fuisse dicitur, qui arborem Pallas indicant, quamos rem malum ipsum gar rulum picam in his appellauit Lycophron:

εις τὴν κάλινδρον κίοναν ἡρματίαια το.

In garrula transfusa pica est, ut ferunt.

Et Valerius Flaccus fatidicam ratem appellauit lib. 1. Argonauticorum. Hanc nauem regina ta remigum sedes habuisse vtrinq. conat, quam Theseritus in illa vocauit *τρισκοντάζυγον*, nam ζυγον transtrum significat & sedem nauticam, super qua sedent remiges, ita inquit: *ἔνεκεν ἡρώων τε τρισκοντάζυγον ἀργώ.*

Quod iuga cui fuerant triginta, reliquerat Argo. Diodorus Siculus libro quarto historiarum non missum quidem fuisse Iasonem ad illa pericula tradidit: sed ipsum glorie desiderio ad imitationem Heroum superiorum petiuisse spon-

te à Pella vt sibi concederet in Colchos expeditionem, quam libenter concessit, cum timeret prolem siatris nullos ipse habens filios. Nauis dicitur fuisse fabricata ad Pelium à quibusdam plurimum magnitudinis ac reliquo apparatu præstans, cum in littoribus antea homines nauigarent, paruisque acatius. Fama didita inuisitata nauigu magnitudinis multi primates propinquatum regionum cupierunt esse participes eius expeditionis. Iason elegit præstantiores, ita vt omnes essent quinquaginta & quatuor. Hanc Argo nauim alii ab architecto, alii à celeritate, cum ἀργός velox antiquitus diceretur, apelatūt. In itinere ceto trucidato Hesionem liberarunt, que accepta optione manendi cum parentibus, cum seruatore abire maluit, ne secundum periculum adueniente ceto in patria experiretur. Inuadente tempestate. Orpheus pro omnium salute Dijs Samothracibus iniuatus est. Neque illud prætermittendum duxi, quod remittente vento, duobusq; astris apparentibus super capitibus Dioscurorum omnes sint admirati, ac putarunt ipsorum Deorum consilio omnes liberari, ex illo mansit consuetudo vt omnes per hyemem periclitantes vota facerent Dijs Samothracibus. His addit Phineum occisum & filios liberatos, cum Phineus ob Idæ nouerca malignas accusationes filios oculis priuasset. Dixerunt etiam nonnulli quod Argo nauis tracta fuit ad fontes Tanais & ad locum quendam, cum per alium fluuium in Oceanum nauigare opus foret, quod Aceta os Ponti nauibus occupasset; qui sic terram ad sinistram habentes ab Vrsis ad occasum non procul à Gadis in mare mediterraneum peruenerunt: nam multiplicis eius nauis itineris argumenta sunt insule & portus, vt Argonum & Telamonium. Soluerunt autem à litore primam Argonautæ vere præcipiti, quo tempore Phœiades manè oriuntur, vt patet ex his versibus eiusdem:

ἄμωδ' ἀντέλλοντι Πηλεΐδες ἐσχάτια δὲ
ἄρνα νεοβόσκοντι, τετραμμένω εἰαρος ἡδὴ.
τῆμος ναυτιλίας μιμνάσκειτο θεὸς ἄωτος
ἦρώων.

Phœiades vt surgunt, agni pascuntur ad oras

Argorum nuper, iam verso tempore veris:

Tum manus Heroum funes à litore soluit.

Hanc nauem primam fuisse ferunt, quæ ausa fit ventorum minas contemnere, & ad longinquas regiones transfretare, vt sensit Quid, lib. 3. de Tifibus:

*Nam raris, qua cura pugnacis facta Minerva
Per non tentatis prima cucurrit aquas.*

Non defuerunt tamen qui addiderint Glaucum marinum Deum per biduum comitantem esse nauim, qui Herculi labores & immortalitatem vaticinatus est, & diuinos honores Dioscuris. Hortatus est cum primum teriam attingissent vt sacra Dijs persoluerent, quorum nutu bis essent seruari, quibus dictis Glaucus se demersit. Argonautæ vbi ad terram applicuerunt, cui imperabat Byzantus, à quo vrbs dicta est Byzantium, structa ara dijs sacrificarunt. deinde transmissa Propontide & Hellesponto ad Troadem peruenerunt; vbi missos repetunt Hesionem & promissos equos Iphicium & Telamonem legatos fama est Laomedontem in carcerem coniecisse, Argonautisq; retendisse insidias, cuius consilij habuit socios & administratos omnes filios præter Priamum, qui contendebat iustitiam nullis vel exteris esse denegandam, qui cum non audiret, duos enses clam attulit ad captiuos, inueniens, his clauibus carcerem esse aperendum: illis custodias obruncarunt & ad locos peruenerunt. re patefacta, cognitaque iniquitate regis, itum est ad pugnam. commisso prælio Hercules Laomedontem trucidauit, urbem cepit, consilij tam iniqui autores castigauit; Priamob iustitiam regnum concessit. Euiuero post Colchicam nauigationem cum Argo incolumes delectos heroes in patriam reuexisset, fertur fuisse Palladiab Iasone consecrata: quæ deinde, quia tot Deos seruasset, fuit inter sidera verso ordine collocata, ita vt prior puppis quam prora oriatur vt in his inquit Aratus:

ἡ δὲ κύβος μέγαλοιο κατ' οὐρὸν ἔλκεται ἀργὸν
πρυμνὸν δὲν. ἔ γάρ τ' ἄγε κ' ἤ χρεὸς εἰσὶ κέλευθοι.
ἀλλ' ὅπιθεν φέρεται τετραμμένη διακ' αὐτῶν.
ἦνες, ὅταν δὴ ναῦται εἰπιτρέψωσι κορόνην
ὄρμον εἰπερχόμενοι, τὴν δ' αὐτίκα πᾶς ἀποκάπτει

ἦνα, παλιρῶθιν δὲ κατὰ πτετα ἠπείροιο.
ὡς ἦγε πρυμνὸν δὲν ἰπὸ σὸν εἴκεται ἀργὸν.
κ' τα μὲν περὶ καὶ ἀνάστρος διακ' παρ' αὐτὸν
ἰσὸν ἀπὸ πρῶτης φέρεται, τὰ δὲ πᾶσα φαεινῆ.

Quæ ita vertit Cicero:

At canis ad caudam serpens pralabitur Argo,

Conuersam præ se portans cum lumine puppim:

Non alia naues vt in alio pandere provas

Aniè solent, vestro Neptunia priata secantes:

Sed conuersa retro cæli semper loca portat.

Sicut cum captiui tutos constringere portus,

Obuertiunt nauem magno cum pondere nauis.

Aduersamq; trahunt optata ad litora puppim:

Sic conuersa vetus super athera vertitur Argo,

Atque usq; à protra ad cælum sine lumine malè,

A malo ad pappum cum lumine clara videtur.

HANC nauim fuisse inter sidera collocatam fabulari sunt, cum fuisset Palladis consilio fabricata, quia cum nullam beneficentiam sine remuneratione Deus esse patiatur; tum illa præcipue grata est Deo, quæ à sapientia & consilio proficitur quæ sine Palladis consilio est beneficentia, & quasi quodam naturæ ductu, vel quæ fortuito contingit, non est quidem reprehendenda: ac multo magis illud & Deo gratum est, & magis laudabile, quod cum ratione suscipitur. Cum uellent igitur homines antiqui ad beneficentiam adhortari; rem diuinam & quæ proximè ad Deorum immortalium naturam accedat, liberalitatem & munificentiam esse dixerunt quippe cum ad exemplum liberalitatis & animalia complura, & res sensu carentes, quia de Diis putarentur fuisse benemeritæ, inter siderum numerum fuerint relatæ, & proximè ad Deos ascitæ. Hæc igitur causa fuit cur Argos dicta sit diuinis honores consecuta. nunc de Capra cælesti dicamus.

De Capra Cælesti. CAP. XI.

PRÆCLARVM est eius quod dicebam argumentum; quia capram etiam, quod de Ioue benemerita sit, cum illi lac præbuerit, non solum inter sidera collocatur; sed etiam eius pellem ad sempiternam eius rei memoriam Iupiter gestare solebat, unde Aegiochus fuit appellatus. Quod autem illam Iupiter ob acceptum beneficium inter sidera reulerit, testatur Aratus, in his carminibus quæ ita sunt translata à Germanico Cæsare:

illa putatur

*Nutrix esse Iouis si uerè Iupiter infans.
Vbera Creteæ mulser fidissima capra,
Sydere quæ claro gratum testatur alumnum.*

In his Betulei uirialioquin doctissimi, non placet emendatio. Hanc Iouis nutricem alii Nympham Amaltheam nomine dixerunt. Alii mulierem putarunt fuisse Arcadicam, quæ Capra cognomine uocaretur, quæ cum gemellos peperisset, illos alendos alii mulieribus dedit, ut nutriet Iouem: quare eius filii utpote capræ uocati sunt Hædi, Hi cum lac matrem Ioui concessissent, & ipsi inter sidera collocati in dextra Aurigæ tenentur quos Aurigæ sidera uocauit Aratus, quorum exorta grauissimæ periculumque sunt tempestates, ut patet ex his carminibus:

*ἢ ἔτοι ἢ νιοχόντε καὶ αἰς ἑρᾶς ἠνιόχοιο
αὐτὴ πτεροδαὶ δούκοι, καὶ τοιφάτις ἢ λυθὲν αἰχρὸς.*

*αὐτῆς ἢ δ' ἐρίφων, οἷτ' εἶν ἄλλ' ἠοροφύρεσσιν
πολλὰ κίς ἑσπεύοντο κε δαιμονέυς ἀνδράπωνες.
Siplaces Aurigæ, atque Auriga sidera & ortus
Obseruare tibi: fama est quod Capra, quod Hædi
Illius, immergunt fulcantes carula ponti.
Non ulli iurum est Hædi surgentibus æquor.*

Mos erat Philiasis, ut eximie Capram cælesti fidus colerent, cuius etiam signum arcum in foro magna parte auratum collocarunt, ut testatur Pausanias in Corinthiacis: quod idcirco fiebat, quia plutumum Capræ ortus obesse vitibus putaretur. ut autem illam placarent, diuinis honores illi instituerunt. nam exortiente Capra vel siderationem patiuntur aliquæ vites, vel prorsus arefcunt. Istud uero sit Sole in Leonis signo existente: tunc enim maximè infestantur vites ob humoris inopiam, quod etiam magis sit pro natura locorum. Cur inter sidera Capræ signum relatum fuerit, iam explicauimus superius, quod Iupiter neque ingratus, neque acceptorum immemor vel aduersus Capram quidem uideri uoluerit. Dicta fuit hæc capra Olenia, quoniam in uinas Aurigæ vel Oleni filie excepta fuerit. Consimile ratione fuit Delphinus inter sidera collocatus, quia persuaserit Amphitritæ ut nuberet Neptuno: uel ut alii maluerunt, quia Arion Methymneus ab illo fuerit seruatus. Enimuero quod hæc non capra, sed mulier fuit: uel ex eo patet, quod Amalthea Nestei regis vxor fuerit è quo Nyctimenes peperit, ut testatus est Apollodorus Cyzicenus. At de Capra fati, nunc de Dodonæi sylua dicendum.

De Dodone. CAP. XII.

FVT celeberrimum omnium oraculorum Dodonæum, tum ob celebritatem & conueniētis eō multitudinis frequentiam tum et ob gloriā copiam, quæ in illa sylua nascabantur. nā ut testatur Virgilius libro primo Georg. primus fuit victus mortalium ut patet in his:

*— cum iam glandes atque arborea sacra
Deficerent sylua, & victum Dodona negaret.
Et nos in nostris Venarionibus ita iustis:
Cum foret herba thorus primis mortalibus: antra
Frigida & arboribus intexia. palatia: potum
Profliens aqua riuus pralucidus unda
Præberet: victumq; Ioui sacrata. Moleffo
Quercus, sanguineoq; rubentes cortice bacca.*

Strabo libro septimo Geograph. Dodonæum oraculum à Pelagis construtum fuisse scribit: quare & Homerus libro π. Iliadis Iouem Dodonæum Pelasgicum appellauit. Scriptum reliquit

reliquit Plutarchus in Tyrho Deucalionem ac Pyrrham post diluuium venisse in Epirum ad oraculum Dodonæum, quod fuit in Thesprotorum Molossorumque regione. Erat ibi sylua maxima, & densissimis quercibus atque fagis refertissima, ubi eximia glandium copia nascebatur: quare poete Dodonam pro glandium copia vsurparunt. Dicta fuit Dodone, à Nympha Oceanitide, vel (vt maluit Hecataeus) à Dodone Iouis & Europæ filia. Fama est hoc in loco Pelasgum primum omnium mortalium homines docuisse glandibus vesci: atque inter has illas esse vtiliores, quæ de sola fago legerentur, cum antea radicibus atque herbis inutilibus, vel etiam lethiferis aliquando vescerentur. Hic turgida ad arcendas pluuias, & propulsandas temporum mutationum iniurias excogitauit, & tunicas è suillis coris contexere docuit: cuiusmodi per quoddam tempus in Eubæa & in Phocidæ homines vsi sunt obscuriores, vt scripsit Andron Teius in sua navigatione. Inde verò accidit, cum quercus & fagi multæ essent in sylua Dodonæa, vt Lucianus in amoribus è fago reddi oraculum ita dixerit: *αὐτὴ τὰς ἀνθρώπων ἐν δαδώνῃ σιγῆς, ἐκ τῶν ἀροδύμων ἰσπαν ἀπορρίζεται θανήν*. Ipsa sanè sicut fagus illa, quæ in Dodone, ex ramis sacram emittens vocem. Erant autem ambigua admodum antiquorum oracula, quippe quæ non nisi transactis negocijs plerumque intelligi possent, quâuis Iophon Gnosius vir acti promptoque ingenio intelligendis oraculorum responsis plurima illorum oraculorum heroicis carminibus mandauit, & conatus sit docere homines quo pacto illa commodè interpretari possent. Cùm tamen Homerus in lib. ζ. Odysseæ id oraculum è quercu ita inquit:

*τάνδ' ἐς δαδώνην πάτο βήμεναι, ὄρα θεοῖο
ἐκ δρυὸς ἄψιλόμοιο. Διὸς βελὴν ἐπακούσῃ.*

Dodonamq; ferunt illum mox esse profectum,

Consili o Iouis è quercu captaret vt alia.

Memorie prodidit Pausanias in Achaicis, apud Acarnanes, & Actolos, & Epirotas, & earum regionum finitimos populos valde inclinata fama fuisse oraculum, quod è quercu columbæ reddebant responsa. Nam cum duæ essent columbæ, dixerunt populorum legationes vel aliquo morbo, vel sterilitate agrorum, vel aliqua publica calamitate laborantium ad capiendâ responsa, quæ remedia forent earum calamitatum, eò consuebant, atque audiebant illarum columbarum vocem. Atqui varijs temporibus varijs modis responsa dabantur: nam primum loquebantur ipse quercus, deinde duæ

mulieres sacerdotes responsa dare ceperunt, quarum vna Peristera, altera Triton vocabatur: atque cum Peristera columbam significet apud Græcos, hinc locus datus est fabulæ, quia duæ columbæ responsa redderent. Alij duas columbas re ipsa locutas fuisse arbitrantur, quod etiã fortasse accidit, cum potestas esset tenebrarum; ac mali dæmones & hæc, & his multo magis ad mirabilia agerent: vt depressa tenerent populorum ingenia, ne ad diuiniora tollerentur. Nam nemo ferè est eorum qui viuunt, quin harum rerum miraculis, cum loquerentur statim & volucres, & auguria ventura prædicerent, & animalia multa significarent, in eam religionem antiquorum fuisse irretitos. Quare hoc etiam cur magis gratias Domino Deo nostro habeamus, quod per vnicum eius filium Christum vniuersa fallacium oraculorum multitudo profligata est, omnesque mali dæmones cum suis templis sit sunt euersi, vt nulla illorum iamdiu appareant vestigia. conculcata sunt altaria, excisi luci, combusti libri, quibus sacerdotum ritus continebantur, oblivioni datus est victimarum delectus, explosi sacerdotes & lenones earum fallaciarum. Neque vllus propè est, quin verum, sanctum, ac syncerum Dei cultum possit cognoscere, nisi si quis pro religione simulata flagitiorum licentiam sibi dari cupiat. Nam si de vero ac legitimo Dei cultu solum sit inter homines controversia, ac non potius de proprijs singulorum commodis, vel intra triiduum res iudicari possent, fieretque statim vnus pastor & vnus ouile: neque quod ridiculum est, misericordia planè dignum, tot bella pro religionibus orientur. Est enim verus Dei cultus in ratione, & pietate, & integritate; non in armaturis, aut in equorum cataphractorum pectoribus, aut in bellicis tormentis collocandis: neque qui plus potest in bello, is magis est religiosus: aut magis vir bonus, sed qui probabilitatem sui consilij rationem afferre poterit. Quis enim animo per enses aut nitentes galeas persuasit, qui, cum diuinus sit, nullam vim omnino patitur? Nullum est tormentum bellicum neque fortius neque maioris impetus ad animum impellendum, quàm sit ratio: qua sola victus animus vel victicem sequitur rationem, vel ita pudore deterretur, vt oculos attollere aduersus victicem sine pudore minime possit. Verùm hæc alterius sunt negotii, nos iam ad institutum opus redeamus. Ac de Niobe dicatur.

De Niobe. CAP. XIII.

NI O B E , tanquam Tantali & Euryanassæ, alij Pelopis, vel (ut a ii putant) Taygetes vnius ex Pleadibus filiam fuisse narrat, multorum filiorum fuit mater: quæ cum gloriaretur supra modum tum ob illorum multitudinem, tum etiam ob formæ præstantiam, aucta est se Dijs immortalibus comparare, vel etiam anteponeere: Si enim gloriatur apud Ouid. lib. 6. Metamorph.

Quis furor auditos, inquit, præponere visis Cælestes? aut cur colitur Latona per aras? Numen adhuc sine thure meum est? mihi Tantalus auctor.

Cui licuit soli superiorum attingere mensas, Pleiadum genitrix soror est mea: maximus Atlas Est auus, aherium qui fert ceruicibus axem. Iupiter alter auus; socero quoque glorior illo. Me gentes metuum Phrygia, me regia Cadmi Sub domina est: fidibusq; mei commissa mariti Mænia cum populis à meq; virosq; reguntur. In quam cunq; domus aduertit lumina partem, Immensa spectantur opes: accedit eodem Digna Dea facies. huc natas adijce septem, Et rotidem iuuenes. Et mox generosq; nurusq; Quarite nunc habeat quam nostra superbia causam.

Quoque modo audetis genitam Titanida Cæ Latonam præferre mihi.

Atheniensis tamen Apollodorus Nioben scribit libro primo Bibliothecæ fuisse Phoronei regis Peloponnesi & Laodices filiam, cum Tantulum alii dicerent fuisse eius patrem. Nonnulli hanc Zerho, alij Alalcomenco, alii nupsisse Amphioni Thebano dicunt, vt est in libro tertio Bibliothecæ: Verùm cum dux fuerint Niobe, vt arbitror, de Tantali filia solum sermo est. De numero filiorum, quos illa Amphioni peperit, non conueniunt inter se scriptores. Herodotus duos tantum mares, ac tres feminas Niobes fuisse scripsit, vt restatur idem Apollodorus. Homeris libro vltimo Iliad. sex mares, & totidem feminas illam habuisse ita inquit.

Ἐπερ δ' ὄδ' ἔκα παῖδες ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο ἔξ' ἡμὲν θυγατέρες, ἔξ' δ' οὐκ ἴδ' υἱέες ἡβώντες.

Namq; domi periere illi bis pignora senæ. Sex nata, rotidemq; mares pulcherrima pubes.

At Hesiodus decem mares ac rotidem feminas peperisse Nioben credidit, vt scripsit idem Apollodorus. Alii septem mares, & totidem feminas fuisse maluerunt, quæ communior est sententia. Verùm illa ob filiorum præstantiam non solum aucta est (vt dicebatur) Latonam in

contentionem felicitatis pronocare, sed etiam contumelijs, & in impudicis verbis ita lacessit & irritauit, vt Diana sex filias, ac Phœbus totidem filios puberes sagittis coniecit, vt ait Plutarchus in lib. de superstitione. Occisa sunt domi filia, ac in Cithæro se venantes mares ab ipso Phœbo auunt: Ismenem vnum è filijs Niobes ab Apolline isdem impatiencia doloris se in fluium Cadmi pedem vocatum coniecisse, qui post ab ipso fuit dictus Ismenus in Bœotia non procul a Thebis. Quidius tamen inquit quatuordecim fuisse caelos, cui sententiæ assentitur etiam Antipater in his carminibus.

ΤΑΝΤΑΛΙΣ ἄδε ποχ ἄδε δὲ δὲ ἑπτά τέκνα τέκνῳσα

Γαστρὶ μὴ φοβέω θυμῶ, καὶ δ' ὀρέμιδι. κέρα γὰρ πρὸ τεμψε κόρου φόνον, ἀρεσίδ' ἀρσιν.

Διόται γὰρ Διὶ δὲ ἔκτανον ἑβδόμεδας. ἄδε τὸσας ἀγέλας μᾶτηρ πάρος, ἀ πάρος ἐν παῖς, ἔδ' ἐφ' ἐνὶ τλάμων λείπεται γηροκόμῳ. Μᾶτηρ δ' οὐχ' ὑπὸ παυσίν ὄπερ θέμις, ἀλλ' ὑπὸ μητρὸς παῖδες ἐς ἀλγεῖνες πάντες ἀγόντο τέρους. τάνταλα καὶ δέσε γλῶσσα διάλεσε, καὶ σῖο κόουραν

Ἐμὲν, ἐπετρώθῃ, σῖο δ' ἐπὶ δ' εἶμα λίδος.

Tantalus hoc ipsa: hac bis septem pignora eodem Ventre tuli; matris Phæbus. Et alma soror.

Mas maribus eodem vultu atque puella puellis, Prostrauere duas sic duo et hi hebdomadas.

Quaque parens fuerat quondam ditissima nate, Illa senectuti est orba relicta parens.

Nec, veluti mors est, matrem comitata sepulchro Pignora sunt: natos sed comitata parens.

Tantale, teq; tuosq; necruit sanguine natam Lingua: tibi lucens saxea forma timor.

Fuerunt autem nomina filiorum Niobes, vt ait Zetes histor. 141. quæ in te Chiliad. Sipyllus, Agenor, Phadimus, Ilires, Eupnytus, Tantalus, Damafichthon: filia Neera, Cleodoxe, Astiocha, Phæta, Pelopia, Eugygæ, Chionis. At Apollodorus Minytum pro Eupnyto dixit, & filias ita nominat: Etholæam seu Theram, Cleodoxam, Astyothen, Phthiam, Pelopiam, Astycratheam, Opygiam. Quidius tamen Alphenorem vel Honeum filijs Niobes adiecit, Pausanias Argum Niobes filium memorat in rebus Corinthiacis, alii Amyclam quandam nominarunt, alii Genuam, quamuis plerique crediderint Genuam fuisse Axiotheæ uxoris Promethei filiam, quæ Genuæ vrbs fundamenta iecerit in littore maris Ligustici, alii instaurasse propè

propè euerfam maluerunt, Iacius Homoi-
dem & Pelagum filios fuisse Niobes inquit, &
Pelago quidem patrem Iouem tribuit; cum pri-
mam omnium mulierum inquit Apollodo-
rus cùm Iolite congestam fuisse, ac peperisse ex
illo Argum. Chloris præterea fuit aliquando
Melibœa vocata, quam vna cùm Amycla è for-
minis superfuisse memorant, è maribus verò
Amphionem, quia illæ Latonam supplices vt si-
bi parceret precatæ sunt, vt ait Pausanias in At-
ticis. Cùm tantam filiorum copiam vno die
Niobe amisisset, quæ est rerum humanarum in
contantia, non magis prudens fuit in ferendis
aduersitatibus, quam fuerat in foelicitate, & re-
rum omnium copia. Dicitur igitur Deorum
miseratione, cùm tantam doloris magnitudinẽ
perferre non posset, in saxum fuisse conuersa, vt
significauit. Ouid. lib. 1. de Ponto:

*Felicem Nioben quamuis tot funera vidit,
Quæ posuit sensum faxea facta malis.*

Et Callimachus in hymno in Apollinem:
*ἤμὲν ὁ δ' ἀκροῖς ἀναβάλλεται ἄλγεα πέτρος,
ὅς τις ἐνὶ φρυγίῃ δ' ἑρὸς λιδοῦς ἐτήρηται
μαρμαρον ἀπὲρ γυναικὸς ἀΐζυροντι χανούσης.*
*Differt petra suos pariter lachrymosa dolores
Humida, quæ quondam Phrygijs induruit oris:
Nunc quoq; marmor hiat triste & lachrymabile
quiddam.*

Fama est Nioben vifa filiorum morte è The-
bis in Siphium contendisse. quare scripsit
Paus. in Atticis, huius imaginem silicem ac præ-
ruptam crepiduem in Sipylo fuisse, quæ qua-
si ad optica ratione excisa, prope existentem inq-
lucetis neq. mulieris quidẽ formã præse ferret:
at procul existentibus & mulier, & moesta &
lugens videretur. De Illa imagine, quod esset
in Sipylo Mygdoniæ monte, ita meminit Ouid.
in Epist. Acoantii:

*Quæque superba parens saxo per corpus oborto
Nunc quoq; Mygdonia stob. lis astitit humo.*

Facta fuit autem lapidea non repente, cùm
id à Diis poposcisset, sed paulatim, vt videret
Sophocles in Antigone his versibus significasse:

*ἤκουσα δὴ λυγροτάταν ὀλέσθαι
τῶν φρυγίαν ξέναν
παντάλω, σιτύλω πρὸς ἀκρῶ
τῶν κισθὸς ὄς ἀτενὺς
πετραία ἐκείνα δ' ἀμυχανεν.*

*At huius mæ. t. s. s. in um por. i. s. s.
Phrygiam hospitem*

*Tantali. Sipylo in summo
Quæ hede & in mareis peruicacis
Sax. s. s. in germen domuit.*

Quam idem poeta in saxeo sepulchro lachry-

mari inquit in Electra, cùm sepulchrum sit
eius corpus lapide im factum. Atque hæc de
Niobe Tantalii filia, omnia propè dicta sunt,
Niobe fuit Phoronei Peloponnesiaci principis,
& Nymphæ Telodices, vel Laodices filia, de
de qua dictum est superius, atq. eadem fuit soror
Apidis, qui cùm asperius in Peloponelo imperaret,
à Telxione de medio fuit sublatus: cùm tamẽ aliq-
uò sorore, sed matrẽ Apidis Argiuorũ & Sicyo-
norum regis illam fuisse dicant: qui regno pos-
tea Argiuorum Aegialeo fratri permisso in Aeg-
yptum profectus, Isidem vxorem duxit, ibiq-
regnavit. Multis deinde beneficiis in homines
Aegyptios collatis, multis rebus utilibus huma-
næ vitæ inuentis, Serapidis nomine eximie cul-
tus fuit post mortem ab Aegyptiis, & sub for-
ma bouis vini eius nomen honoratum: quoniã
id animal humano generi omnium cæterorum
ferè sit vtilissimum. Scriptum reliquit Pausa-
nias in Arcadicis non quouis anni tempore, sed
æstate tantum Niobes statuum lachrymarum so-
litam. Similem mutationem passam fuisse dicitur
anus quædam ob iram Veneris: nam in saxum
& ipsa fuit conuersa: Fabulantur enim,
quod cùm Venus Diis esset irata, quia passi fuis-
sent ipsam cum Marte à Vulcano in rete ligari,
& idcirco in sylvas Caucãas se abdidisset ob
pudorem, eam. Diu omnes frustra diu quæse-
runt. at anus locum indicauit vbi latebat Ven-
us, cùm à Deo quodam fuisset interrogata,
quare illam ita mutauit: de qua ita meminit Ly-
cophron in hoc carmine:

*ἡ δὲ πέπελον γραῦν μαρμαρμένην δ' ἔμας.
Αὐτὴν, factam marmor ipsam frigidum.*

Fama est præterea quod cum Apollo & Dia
na superioris Niobes filios interemissent, Iupi-
ter omnes homines in lapides per nouem dies
conuertit, ac decimo die priori formæ restituens
permisit vt illi sepelirentur.

HAEC fabulosa sunt quæ de Niobe passim
circumferunt. Nunc antiquorum sententiam
ex his exprimamus. Quemadmodum per supe-
riora exempla nos antiqui sapientes ad beneficentiam
atque ad liberalitatem adhortabantur, cùm
& nauem, & capram caelestem, & multa anima-
lia vel in cælum inter astra retulerint, vel diu-
inis honoribus profecti sint: ita per hoc exem-
plum ab arrogantiâ, temeritateque retrahentes
ad prosperas fortunæ vicissitudines equo animo
ferendas nos alliciebant. Fuit Niobe Tantalii &
Euryanassæ filia: ac Tantalus auaritia, Euryana-
sæ opulentia est, ex his nascitur mortalium
superbia, cuius & Deorum despicientia, & ami-
corum contemprus, & beneficiorum. vel à Dijs
vel ab

vel ab hominibus acceptorum obliuio, affecte esse cohaeruerunt; Hæc igitur Niobe siue superbia, siue temeritas putanda sit, tantam filiorum multitudinem circa se circumspicit, vt mirificè animus extollatur. nam ex altera parte diuitias, honores propè diuinos, qui diuitias habentur, ac nobilitatem maiorum: ex altera amicos complures & affines, & clientelas frequentes, & effusam vndique salutantium multitudinem hæc intuetur: quare se inuidiam & omnes humanas facultates longo intervallo superasse putat, ac neque Deum quidem ipsum vel feliciorum, vel potentiorum esse arbitratur. vbi aliqua domus vel ciuitas in tantum superbia creuerit, vindictam Dei & euersionem proximam esse scito, vt per hanc fabulam admoneamur. Nam vbi quis ita fuerit elatus animo tunc cum neq. filii, neque affines, neq. nobilitas, à diuina vindicta protegere possunt: quia nullæ tã impenis sunt facultates, quas vno die diuina potentia euertere non possit. Vbi fortanè concussa sunt, terga vertunt affines, priores amici defugiant, nulla reliqua est clientela, solus incedit quem antea multi stipabant, à nemine saluatur, sordet nobilitas sine diuitiis ab omnibus neglecta. Ad deprimendam igitur temeritatem mortaliū Nioben introduxerunt antiqui multis præclaris rebus gloriantem, quæ tanta felicitate elata fuerat, vt vel Deos ipsos paruifaceret, quam tamen repente ex omni felicitate deiectam dixerunt. Ad has calamitates ita Niobe obstupuisse dicitur, vt neque lacrymas, neque vocem, neque lamentationem vllam emisisset: de qua ita scripsit Cicero lib. 3. Tuscul. disput. & Niobe fingitur lapidea, propter æternum credo in luctu silentium. Quod si animo non ita fuisset temerario, neque tantopere felicitate elata, in cas calamitates non incidisset: aut si contigisset illi resipere post acceptam cladem, neque non perpetuò virentia germina, vt ita dicam, peperisse cognouisset, sed quæ, vbi collibuisse Deo, arefcere possent; & diuinæ voluntati satisfecisset, & non fuisset in lapidem conuersa. Est enim sapienti semper illud sapiens dictū in ore habendum; quod ita dicit:

Θεὺ μὲν ἐκτός σ' ὕδεις ἐστυχεῖ βροτῶν.

Est nemo felix, hoc nisi præset Deus.

Fuerunt qui rem ad historiam referre conati sint, dixeruntq; acerbissimam pestilentiam aliquando fuisse in Phrygia, atq; eodem die Niobe filios omnes interisse, cum multos haberet. Atque cum pestilentia autor sit Sol & Luna, quia ex calore vaporumque copia illa nascatur, proditum est in fabulis Apollinem & Dianam

illos sagittis confodisse, ad tantos dolores cum obstupuisset, & propè sine sensu Niobe mater eorum videretur, dixerunt fabularum artifices illam fuisse in lapidem conuersam. Dicti sunt homines eo tempore in saxa à Ioue mutati, quia crudeles sunt homines & in humani ob metum in his opportunitatibus, neque vllus est vel affirmatis: vel amicitie firmus nodus. Verum cum decimo die cessasset pestilentia, tunc sepulturam dicuntur obtinuisse. at nunc de Thamyri dicamus.

De Thamyri.

CAP. XIV.

THAMYRIS Philammonis & Arisæ filius, vel potius Agriopæ nymphæ vt quidam malnerunt, genere Threicius fuisse creditur, cum Agriopa fuerit incola Pharnassi: quæ cum in vtero gestaret, fertur Odryas migrasse; cum Philammon eius nuptias recusaret, vnde Thracem postea Thamyrim crediderunt. fuerunt. n. Odryse vrbs Thraciæ per id tēpus sanè nobilis & obulenta. Thamyris igitur vbi adoleuisset, forma corporis præstantissimus ob animi dotes omni laudum genere floruit. atque inter ceteras eius virtutes illa etiam commemoratur, quod eius carmen ita sonorū, itaque concinnum fuit vt ab ipsis Musis compositum videretur. Scriptum reliquit Plutarchus in lib. de Musica hæc bellum à Titanibus aduersus Deos gestum tanta concinnitate orationis, tantaque modulationis suauitate composuisse, vt nullum poema videri posset præstantius. Sed quoniam cum præstantia ingeniorum semper ferè coniuncta est superbia, arrogantia, & penè temeritas, & ceterorum in eo genere præstantium contemptus, ausus est Thamyris vel Musas ipsas, per quas ipse ceteras antecelluit, contemnere, conuicijs afficere, & in certamen cantus prouocare, cum gratias potius illis pro acceptorum magnitudine agere conueniret. Hic Thamyris cum esset in Messenia, atque ex Oechalia ciuitate Dorii versus (illud fuit verbis nomen) proficisceret, Musasque in certamen cantus prouocasset, dicitur illas obuias habuisse: cum quibus pactus est, si vicisset, se velle cum omnibus congregari; si victus fuisset, illarum arbitratu se pœnas subiturum, vt scripsit Myrleanus Asclepiades, qui à Musis victus statim oculis captus fuit, & canendi scientia priuatus, vt testatur Hom. in 2. Iliad. his carminibus.

*καὶ δ' ἄριστον ἐνδάτε μῦσαι
ἀντόμενοι, θάμυριν τὸν Δρήϊκα πάνσασσι
δῆς,*

οἶχε-

οὐχ ἀλίηθεν ἴοντα παρ' ἐυρύτε οὐχ ἀλίηος.
 σέυτο γὰρ ἐυχόμενος νικησέ μεν εἰ περ ἂν αὐτὰ
 μέσαι ἀοιδεῖεν κῆραι δ' ἴος ἀιχίόχοιο.
 αἰδέε' ἰολοσάμεναι παρὸν δέσαν, αὐτὰρ ἀοι-
 δῆν

Θεσπεσίην ἀφ' ἑλόντο, καὶ ἐκ κλάδων κισθαρίων.

— Et Dorion, hic ubi Musa

Oechalia Thamyrim redeuntem carmine Thra-
 cem

Privarunt, fuit ausus enim se vincere Musas

Cantando iactare, modo ne praelia vitent:

Occurrantq; sibi Musa Ionis inclyta proles.

Irate Musa tacum fecere sed illum:

Et cantum, citharamq; viro rapuere superbo.

Cum vero lyram in fluitium proximum abiecerit, effecit vt is fluvius à iacienda lyra diceretur postea Balyra. Pausanias tamen in Melfeniaciis id morbo Thamyri accidisse scribit, cū & Homero, & alijs nonnullis persimile Thamyri ob nullum Deorum contemptum, sed ob aliquam naturalem imbecillitatem contigerit. Prodicus vero Phocænsis, qui carmina in Minyadem composuit, apud inferos supplicium pati Thamyrum scripsit, quod suam in Deos temeritatem & arrogantiam; quod quidem rationi magis convenit, cum tantæ arrogantiae poenæ luendæ brevissimum sit tempus humanæ vitæ cursus. Ob eam calamitatem oculorum ferunt cessasse Thamyrim à componendis carminibus, quare dictæ sunt illi Musæ cantum & citharæ peritiam ademisse. At quam ridicula est Dii boni alienarum ineptiarum detorsoris Zeus explicatio, quam prodidit Chil. 7. hist. 108. Inquit enim Thamyrim nobilem fuisse poetam, qui mundi creationem quinque millibus versuum complexus sit, sed cū esset superbus & arrogans eiusque scripta perisissent, fabulati sūt antiqui, illum cum Musis certasse, & factum cæcum ac diuinam cantilenam illi fuisse ademptam. Hæc explicatio fabulæ quantopere frigeat, quis non sentiat? non enim propter has ambages, & nugas aniles, fabulæ fuerunt excogitate ab antiquis: sed (vt dicebam) quò nos Deorum metu & reverentia ab inani arrogantia abstinerent eorum exemplis, qui cum arrogantes fuissent, poenas ingentes suæ temeritatis dederunt: vt essemus acceptorum à Deo beneficiorum memores, vt neque nimis aduersis deprimemur, neque felicibus rebus nimis extolleremur: quorum vitiorum vtrumque & Deo minimè placet, & homine sapiente est omnino indignum. Hæc causæ fuerunt, vt mihi quidem videntur, multo honestiores & probabiles cur fabulæ huiusmodi fingerentur,

quamuis alicuius historie fundamento fulciuntur. Atqui neque Zezis quidem ridiculis interdum explicationes ipse deriderem, cū humanum esse sciam errare aliquando & labi ac falli, nisi & ille fuisset vel ipso Thamyri arrogantior atque importunior, & ne multa dicam, nisi ille vel leuissimos cæterorum scriptorum errores grauissimè insectaretur, nemo enim vir bonus atque prudens debet aliorum de dignitate quidquam detrudere scribendo; sed omnia sua scripta conferre & aduertere ad præsentium posterorumq; omnium utilitatem & institutionem. qui verò maledicta, nugæ, res turpes literis committunt, tales haberi iure debent, qualia sunt eorum scripta; quæ certè parum reperiuntur plerumque a moribus animiq; consilio discrepare. at nunc de Marsya dicatur.

De Marsya. CAP. XV.

MARSYAS quoque Phrygius tibicen ob similem huic temeritatem & petulantiam non leue supplicium subiit. Hic Hyagnidis fuit filius, eius qui primus omnium mortalium leges musicas ad laudes Deorum, quibus in solemnitatibus Græci vsi sunt, accommodauit, qui Marsyas ausus est cum Apolline de tibiaram peritiâ contendere. Fabulati sunt hunc magna consuetudine cum Cybele fuisse comitum, sed diu postea peruagatum in Nysam ciuitatem ad Dionysum, qui ibi regnabat eo tempore, peruenisse: ubi cum Apolline illic inuenito, qui cum quibusdam aliis multa præclarâ, tum ob inuentam citharam, & artem pulsandæ citharæ magno in honore habebatur, ausus est contendere: cum ipse tibiis in Minerua ciectas suscepisset vt aiunt, iisque inflandis factus iam peritior sibi videretur.

Apollinem igitur in certamen musices provocauit ea conditione, vt victor victo quodcumque libuisset, imperaret, vt testatur Pausanias in Phocæis: Ideirco mansit ea consuetudo postea in magnæ Matris sacrificijs, vt adesent illis etiam tibiæ, vt ait Myrleanus Asclepiades, in eo certamine igitur cum Apollo citharam pulsasset, mox ore cantabat: at Marsyas tibiis inflandis tantum erat peritus, quare etiam victus poenas dedit suæ temeritatis. Qui rem etiam planius explicare voluerunt addiderunt his, quòd Nysæ indices sunt electi quo tempore Marsyas cõtendit cum Apolline. nam primum tibiis ita est vitus Marsyas vt auditus stupore repleretur, appareretque ob suauitatem longè præstare aduersario, cū iudicibus ostentare

simul artem decreuissent, aiunt Apollinem rursus ad citharam cantum accommodasse, quare uicit tibias repetitas. at ille nitebatur docere: iudices quod præter omnem æquitatem uinceretur: quod artis, at non uocis, comparisonem fieri oporteret, ad quam cithara & tibiæ sunt referendæ. non autem res duas cum una conferri oportere Apollo respodit quod nihil plus æquo obtineret, quia Marsyas quod sibi conueniret, fecisset, cum tibiæ instasset: oportere hanc legem igitur utriusque imponi, ut vel ambo, vel nemo ore uiceretur, sed solis digitis proprium usum ostenderet. Istud certamen commissum fuisse non procul à Celænis, siue (ut nunc uocatur) non procul ab Apamea ciuitate iuxta lacum, in quo ad usum tibiarum optimi calami gignuntur, scriptum reliquit Strabo lib. 12. ex eo lacu dicuntur manare fontes Marsyæ fluminis, cum Ouidius libro 6. Metamor. Marsyam ser. bar fuisse ab Apolline in fluminem

mutatum. Nam fama est apud eundem lacum tibias Minerva fuisse inuentas, quas cum illa in flaret, seque in lacu conspexisset, orisque impudicem uideret, & tumorem, illas abiecit, secedite a me, inquit, mala corporis deprauationes, ut ait Athenæus lib. 14. Has cum reperisset Marsyas, qui multo ante bella Troiana floruit, non solum inuauit, cæterosque illarum peritia antecelluit, sed etiam Doricæ musicæ postea, geminarumque tibiarum fuit inuentor, sicut Amphion Lydiæ, ut testatur Plutar. in lib. de Musica, atque apud Dorion oppidum Peloponnesi hic idem ausus fuerat Musas ad certamen cantus pronocare. Fama est igitur Marsyam, ubi cum Apolline decertans uictus fuisset, de pinu arbore propinqua fuisse suspensum, & excoriatum ut testatur Nicæder in his carminibus.

πῶλλὰ κὶ πύτυος γοεῶς ἀπὸ δάκρυα τῆς αἰ
μαρτύου ἤχητε φοίβης ἀποφλοα δύσατο γνῶσι
Sapim

*Sepius & lacrymas de pinu trisū ademit
Marsya, ubi Phœbus nudavit torrice membra.*

Illud cum apud fluvium Midam prius vocatum, contigisset, effecit vt fluvius postea Marsya diceretur, e cuius sanguine nati sunt Satyri, vt scripsit Agatharchides in rebus Phrygijs, Pœnituit tamen celeriter Apollinem tantæ acerbitatis, quare chordas citharæ infregit: quas cum Musæ inuenissent, hæc adiderunt, Linus lichanon, Orpheus hypaten, Thamyris parhypaten. postmodo cithara & tibiis in antro Dionysi depositis cum Cybalen amaret, cum hæc ad Hyperboreos vsque peregrinaret. Ex pelle Marsyæ urris factus fuit, quem in Celenarum ciuitate fuisse scribit Herod. in Polyimia hoc pacto: οἱ δὲ ἐπεὶ ἐδιδάξαντες τὸν ἀλυν ποταμὸν ὡμίλησαν τῆ φρυγίᾳ δι' αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο εἰς κελανὰς, ἵνα πηγαὶ ἀναδίδουσι μαιάνδρου ποταμῆς, καὶ ἐτέρη ἐκ ἐλασσονος ἢ μαιάνδρου. τὸ ἄνομα τυγχάνει ἐὼν καταρρήκτις, ὅς ἐκ τῆς ἀγορήτικῆς κελανέων ἀνατέλλων ἐς τὸν μαιάνδρου ἐκδιδόσιν ἐν τῇ καὶ ὁ τῆ σιληνῆ μαρσέω ἀρκῶς ἐν τῇ πόλει ἀνακίεμαται τὸν ὑπὸ φρυγῶν λόγος ἐνεὶ ὑπὸ ἀποκλασῶν ἐκδιδάρντα, ἀνακρίεμασθῆναι. Ipsi postquam Halym traiecerunt fluvium Phrygia, per ipsam profecti Celanas adierunt: ubi scarent fontes Maandri fluij, & alterius non minoris Maandri, cui nomen est Catarrhactes. hic oritur è foro Celenarum, & in Maandrum influit: ubi est etiam Sileni Marsya urris in ciuitate suspensus: est enim sermo Phrygum quod is Marsya ab Apolline excoriato fuit suspensus. Fabulati sunt autem illum Marsyæ casum apud fluvium Meandrum contigisse, veluti attestari videntur ista carmina Philippi.

*Ἰμερον ἀυλήσαντι πολυτρήτων διαλωτῶν
εἶπε λιγυροθύγυρ φοῖκος ἐπιγλαφύρω,
μαρσῆν, ἐφύσω τοδ' ἔυρεμα, τὸς γὰρ ἀθῆνῃ
αυλῆς ἐκ φρυγίης οὗτος ἐλίπισατο
εἰ δὲ σὺ τοιούτοις τὸδ' ἐνίπνεες ἐκ αἰὲ ὕαγνις
τῆν ἐπι μαιάνδρου κλαῦσε δ' ὕσαλλον ἔριν.*

*Fabula de Lotis resonabat dulce foratis,
Audi hoc Phœbus talia dicta dedit.*

*Marsya non hoc inuentum tibi: Palladi at ista
De Phrygia est olim fistula varia Dea.*

*Talia si inflasset non fleuisset tua fata
Maandri ad gelidas trisū Hyagnis aquas.*

Nam certè quidem illud verissimum est quod olim prolatum fuit ab oraculo, quod dicitur: ἀνὴρ ἔρξει, τοῖον τέλος αὐτὸν ἰκάνει.

*Quali a quisque facit, talis finis manet ipsum.
Dicitur ea de causâ vniuersis tibicinibus dein*

de iratus fuisse Phœbus, quem Sacadæ opera placatum postea fuisse memorant, cum is primus Delphis Pythium cantum cecinisset.

QUID per hanc fabulam significare voluerint antiqui manifestum omnibus esse arbitror, quoniam dictum fuit ad superborum & nimis elatorum animorum deprimendam temeritatem multas fabulas fuisse inuentas, quibus etiam consolandis illis, qui molestiarum & calamitatum cumulis obruuntur, vt licet. nam vt Deus temerarios animaduertit, ita viros bonos aliqua calamitate oppressos adiuuat, quod & ipsum per fabulas antiqui nobis tradiderunt. Cretheis enim Hippolyti filia Acasti vxor cum capta fuisset Pelei desiderio, neque tamen Peleo vt secum congregaretur persuadere posset, illum apud Acastum, quia suam pudicitiam tentasset, accusauit. Hunc Acastus secum habens ad verticem Pelei montis adduxit, atque vincitum feris laniandum reliquit, vt scripsit Diogenes in rebus Smyrnis. Verùm eius innocentiam misertus Iupiter eusem illi per Vulcanum misit, quosq; à feris tueretur. deinde cum in urbem venisset paucis comitantibus, Acastum debellauit, & imperio ipse potius est. Vt igitur non est viri sapientis aduersus diuinam Dei voluntatem ob præsentem felicitatem & opulentiam insurgere, sic in rebus aduersis non est cendum viribus tempestatis, sed in vrisque certa animi moderatione vt conuenit. nunc de Ixione dicamus.

De Ixione. CAP. XVI.

ENIMVERO multo his sceleratior fuit Ixion Phlegyæ filius, vt sensit Euripides; vt Aeschylus, Antionis; vt Therecydes, Pifiones & Aethonis; vt verò alij, Martis & Pifidices. Hic enim Diam filiam Einæ, vel (vt alij maluerunt) Deionæ vxorem duxit: cum pollicitus esset se multa munera socero mox esse daturum. nam mos erat antiquorum patribus sponfatum munera offerre: quod in his significauit Homerus.

*πρὸθ' ἑκατὸν βῆς δ' ἄκεν, ἔπειτα δὲ χίλι ὑπέσθη
αἶγας ὁ μὲν ἔξ οἷς.*

*Dat centum prius ille boues mille inde capellas
Et pecudes promisit.*

Deioneus igitur cum munera ob acceptam vxorem ab Ixione flagitaret acriusque instaret, coactus Ixion iurauit socerum tantam quam ad coniuuium, & ad illa accipienda, quod se equitate mitigatum simularet. hunc Ixion in foetam carbonariam, quam tenuissimis tabulis

superius igne interius occultato, instrauerat, de-
tulit. Cum illum ob eam eadem furor inua-
sisset, neque vllum vel Deorum vel hominum
reperiret, à quo expiaretur, quia primus is au-
sus esset in astituta coniunctum manus inferre,
Iupiter non solum eius misericordia captus
illum expiasse dicitur, quod eum magnopere
penituleret, sed etiam in cœlum acceptum li-
beraliter tractasse, & à secretis constituisse.
Hic igitur pro tanta Iouis in se liberalitate ac
munificencia Iunoni stuprum in ferre conatus
est. quod cum illa Ioui significasset, non facile
credidit Iupiter, quippe cui Bellerophontis &
Hippolyti casus essent cogniti; sed rem palam
oculis intueri voluit. dicitur igitur nubem in
Iunonis formam coegisse, quam Ixioni obiecit,
eum qua congressus Centauros suscepit. ob id
facinus cum gloriaretur Ixion, passim que ebla-
teraret, ac eam, quam aduersus Iouem commi-
serat, tuipitudinem tacere non posset, fuit è cœ-
lo ad inferos ob suam loquacitatem deiectus hic
rotæ ferreae fuit alligatus, circa quam angues
complures conuoluabantur, perpetuoque rotæ
circumvoluta motu agitabatur, vt nunquam
posset quietere; quod significauit Virgil. 1.
Georg. in his:

Inuidia, infelix furias ammemq; sruerum.

Coccyi me uet, tortosq; Ixionis angues,

Immanemq; rotam.

Et Tib. lib. 1.

Allic Iunonem tentare Ixionis ausu.

Versantur celeri noxia membra rota.

Memorie prodidit Strabo lib. 9. Phlegyam
non patriam, sed fratrem fuisse Ixionis, cuius fi-
lius fuit Pirithous, & Chiron, & alii.

H. A. E. C. summam ea sunt quæ de Ixione
scripta apud antiquos inueniuntur: nunc quæ
explicatio his attribuitur, vestigenus. Zezes
grauissimè Pindarum ac Palæphatum philoso-
phum exagitat, tanquam vel sibi domesticâ sup-
pellestitem furari sint, vel Deorum immorta-
lum templa spoliari. Pindarum quidem,
quia dixerit, quod vbi Ixion cum nube ab Ioue
summissa concubisset filium progeniit sine
Graiis Hyperphialum, qui rem habuit cum
equabus Magnesiis in Pelio monte, ex quibus
natum est genus partim matribus, partim patri
simile. At Palæphatum, quoniam Centauros
dixit appellatos filios Ixionis, quia cum rari
agrestes in Thessaliam venientes fruges deuasta-
rent; tum iuuenes fortes equos ascendentes
in tauros impetum fecerunt, ac stimulis pupu-
gerunt: cum verò eos agrestes procul fuissent
cōspicari, exitimauerunt superna parte homines,

inferiore equos esse, quia nemo equum ante id
tempus concenderat, & quia tauros illos pun-
gentes vidissent, Centauros appellasse: quæ
quo pacto tantum abhorreant ab antiqua sim-
plicitate, & credulitate hominum, non video.
At quam absurdam ipse postea attulit expo-
sitionem Dii boni? Dicit enim Nubem seruum
fuisse vocatam apud Pharaonem, quam Ixion
pupugerit, & ex ea natum sit Centaurorum ge-
nus, qui à pungenda Aura seu Nube ita sint di-
cti. Quis vnquam per Deos immortales pun-
gere in rebus Veneris vsurpauit? neque illud
sanè satisfacit, quod nititur in Græcorum fabu-
lis modò Aegyptiorum, modò Chalædeorum
exemplis illas comprobare: cum multò magis
etiam moribus & sacrorum ritibus hæc iocadi-
starent inter se, & consuetudine orationis, quam
vel vestium forma, vel regionum interuallo-
quod si Aura apud Pharaonem serua vocabatur
aut oportebat in ea regione fabulam hanc fuisse
inuentam, aut ostendere illam in Thessaliam ve-
nisse, aut de his melius fuisse tacere, quam dice-
re illa quæ nesciuntur. Natus est Pirithous è
Dia & Ixione, qui propter familiaritatem Cen-
tauros conuocauit ad nuptias. at cum sacrifi-
casset Diis cæteris, oblitus Martis, Deum illum
habuit iratum & infensum: inde effectum est vt
Dei ira & vino impulsus sint, vt manus lasciuè
in mulieres Lapitharum iniicerent: vnde cele-
berrima illa pugna & clades exorta est. Quod
Ixion insidias locero struxerit, id historicè di-
ctum est; & penitentia deinde captus dicitur
furoris mentis fuisse correptus. Id homicidium
eum primum commissurum fuisse inter coniu-
ctos, nemo eius consuetudinem aut amicitiam
expetebat: quare de patria profugere coactus
est: & à rege quodam (nam Ioues Reges om-
nes ob recentem Iouis memoriam dicebantur)
per benignè acceptus expiatus fuit, & à secretis
creatus: quare hæc narrata sunt, vt de Ioue.
Hactenus mihi conuenit cum Zeze; quia hæc
ad historicam narrationem spectare censeo. Hu-
ius regis vxoris pudicitiam clam tentasse dicitur
Ixion, quod illa grauiter ferens rem interim dis-
simulans aperit marito. Is non facile credens
vxori, rem oculis tenere voluit: tum mulier-
culam quæ Nephelè vocabatur instruxit pro-
vxore, ac vxori mandauit, vt iuberet eum in cer-
tum locum statuta hora noctis conuenire, quod
eum præstolaretur. Is igitur, vt statum fuerat
veniens: pro vxore regis cum serua rem ha-
buit, ex qua natus est Imbrus is qui primus
Centauros fuit vocatus. Dicuntur nam fuisse
præterea ex ipso Ixione & nube Odites & Or-
neus.

neus & Phlegreus & Pholus & Riphæus, à quo dicti sunt montes. Postea verò dicti sunt Centauri non solum illi qui ab Ixione originem duxerunt, sed plerique in Thessalia ad Pelium montem habitantes, quòd in tantorum morem in hostes impetum facerent, essentque propè in militari furibundi. Hi primi equos celeres atque desuorios, ut aiunt conscendere, & pugnare ex equo inueniunt. cum fræna etiam ab ipsis Lapithis, & ephippia, & omnis equetris suppellex fuisset inuenta. Inde fabulosè dictum est Ixionem: à Ione expiarum in cœlum fuisse acceptum, & Iunonis tentasse pudicitiam, & ob eam causam ad inferos detrusum. Nam ob cognitam temeritatem fuit Ixion à secretis remotus, ex aulica familia deiectus, & miserimus omnium factus, cum perpetua tamen ambitione, gloriaque vexaretur. Cùm verò ex illa nascatur inuidia necessariò, ideo dictus fuit ad inferos detrusus, rotæque perpetuo motu circumuolutæ inter serpentes alligatus: quæ narratio non parum in inuidos & ambiciosos homines conuenit, ut ait grauiissimus autor Plutarchus in Agide & Cleomene hoc pacto: *ἐν ἀτόπῳ τινὲς οὐδὲ φαύλῳ συγκρίσθαι πρὸς τῆς φιλοδοξίας ἰπνοῦσι τὸν ἐπὶ τῷ ἴξιῳ μῦθον, ὡς δὴ λαοῦντι τὴν νεφέλην ἀνὰ τὴν ἡρᾶς καὶ τῶν κενταύρων ἄτοπος γενομένου, καὶ γὰρ ἔτοι τῆς ἀρετῆς ὡσπερ εἰδὼλον τινὶ τῆ δόξῃ συνόντες, ἰδὲν εἰλικρινὲς ἐδ' ὁ μολογόμενον, ἀλλὰ νόθα καὶ μικρὰ πολλὰ πρᾶττουσιν, ἄλλοτε ἄλλας φορὰς φερόμενοι, ζῆλοισι καὶ πάθεσιν ἐπακτοῦ δέντες.* Non absurdè sanè, neque imperiè in ambiciosos Ixionis fabulam conuenire nonnulli arbitrati sunt: quod is Nubem pro Iunone compresserit, atque ita natum esse Centaurorum genus. Nam qui gloria tanquam imagine quadam virtutis alluciantur, illi nihil sincerum, nihilq; laudabile, sed multa illegitima & absurda azar necesse est, multisq; agitacionibus ferantur, cupiditatibus, & oibus animorù affectibus obsequetes. Illi enim qui pro virtute gloriam ex quibusuis rebus conlectantur, aut qui pro vera sapientia falsam amplectuntur, multa indecora faciant oportet: quare monstrò similes Centauri ex nube nascuntur, Ea quoniam nullus eorum status est diuturnus, qui per illegitimas artes ad honoris apicem gloriaeque contenderint, ideo iteo remotus à secretis & ad inferos detrusus fuit Ixion, ubi perpetua pœna, prateritorum recordatione scilicet, discitur. Ego sanè non parum præclare hoc etiam fictum à poetis fuisse, neque iniuriter ad institutionem vitæ censerim, quod tanto grauius scilicet iure opti-

mo supplicium esset Ixionis, quam cæterorum omnium qui apud inferos torquerentur: quanto maiora hic beneficia à Deo acceperat: quoniam id præclare scriptum est, quod cui plus remittitur, is plus debet. Hoc est, fabulam hanc ideo fuisse fictam, ut per hanc significarent antiqui maximè omnium virtutum inuisitum esse Dijs immortalibus acceptorum beneficiorum obliuionem: atque id etiam multo magis, cum quis non modò obliuiscitur, sed etiam iniurias infert pro beneficijs: quod scelus vindicem esse Deum denique experitur. Hoc tamen vitium cæterorum omnium ferè maximè patet, quod non semel experti sunt principes plerique qui sibi ab illis parari insidias senserunt, quos ante omnes charos habebant, & ad maximas opes, supremòsve honores prouexerant: sed & nuper prope singulare ætatis nostræ ornamentum ac omnium bonorum perfugium Franciscus Medicus, Serenissimus Magnus Dux Hetruricæ Secundus: quem & ipsum, & Carolum Serenissimum Archiducem Austriæ ex omnibus principibus nostræ tempestatis solos, meo quidem iudicio, ob humanitatem, prudentiam, moderationem animi, magnificentiam, gloriam in omni genere virtutis, verè regios & imperare dignos ausim dicere. Ac de Ixione fati, nuuc de Sisypho dicatur.

De Sisypho. C A P. XVII.

SISYPHVS cuius filius fuerit, non patet: què tamen nonnulli Aeoli fuisse arbitrati sunt, cum illud Ouidi. & Horat. & Hom. libro ζ. Iliad. ita Aeolidem appellauerit: *Σίσυφος αἰολίδης, ὃδ' ἄρα γλαυκὸν τέκεθ' ὕϊόν* Sisyphus Æolides, cuius de semine Glaucus Editur.

Nam Apollonii enarrator οὐκ ἀπ' αἰόλε, ἀλλ' ἀπὸ τῶν αἰόλε. non ab Aeolo scilicet, sed ab iis qui genus ducunt ab Aeolo, Sisyphum Aeolidem vocatum fuisse existimauit. Fuerunt qui putarint Metopen vnam ex Pleiadibus illi nupsisse, de qua iramquit Ouid in r. Fastorum: *Septima mortali Merope tibi Sisypho nupsit.*

Ex qua Glaucum, qui etiam Taraxippus vocatur, qui fuit in Isthmo in hippodromo ab equis discerptus, & Creontem suscepit. Hæruit ex alijs etiam fœminis alios filios Therсандrum, Omytionè, Alimum, Metabum, Hofimū, Porphyriionem aliosque complures: atque Ephyram ciuitatem Peloponnesi habitauit, ut testatur Homerus Iliad ζ.

ὅσι πόλις ἐφύρη μυχῷ ἄργεος ἰπποβοτοιο.
ἐνθαδὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὁ κέρδισος γένετ' ἀν-
δρῶν.

*Est Ephyre urbs Argi vicina feracis equorum,
Sisyphus hic habitat: cuius prudentia mira est.*

Hic astutissimum omnium mortalium fuisse memorant: quippe cum Autolycei sua tempestate insignis & nobilis latronis, qui non solum iurando, sed etiam praestigiis ita homines decipiebat, ut alias res pro aliis caperent, fallacias repulerit. Cum enim greges Sisyphi, qui tunc imperabat Corinthi, Autolyceus aliquando occultasset, illosque mutatos reddere conaretur frustra id egit: quoniam his gregibus Sisyphus suum nomen sub vngulis vna litera contentum inusserat. Id ubi vidisset Autolyceus amicitiam contraxit cum Sisypho, atque illi Anticleam filiam in matrimonium dedit; ex quibus nata est filia eiusdem nominis, quare Laertes pater Ulyssis postea uxorem duxit: de qua ita Homerus meminit lib. 4. Odiss.

ἢ ληθιδ' ἐπιφυγῆ μητρὸς καταθεσθὺν κύνια
αὐτολυκοῦ θυγάτηρ μεγαλήτορος ἀντίκλεια,
τὴν ζῶνιν κατέλιπον ἰὼν εἰς ἴλιον ἱρὸν.

*Atque anima accessit defunctae deinde parentis
Anticleae alio Autolycei de semine nata.*

*Quam vinam liqui cum sacra menia Troia
Accessit.*

Fama est quod Iupiter Aeginam Alopei filiam in locum vocatum Philiuntem portauit, ut illam comprimeret: quam cum Alops quaereret, non solum Sisyphus indicauit, sed etiam cognatam a Ioue fuisse dixit. At Alops ut cognosceret an vera essent quae dicerentur, ad illam properauit: quam rem cum cognouisset Iupiter, hanc in insulam sui nominis vertit, & id supplicium Sisypho imposuit, ut saxum quoddam praegrande assidue supra montem apud inferos portaret, quod ubi ad montis verticem accessisset, sua sponte reuoluebatur ad radices montis, neque vlla vi retineri poterat: ut ait Pausanias in Corinthiacis, & Homerus iuculentissimè exprimit lib. 4. Odiss.

ἢ μὴν Σίσυρον εἰσείδον κρατέρ' ἄλγε' ἔχοντα,
λαάνβαν ἀζόντα πελώριον ἀμροτέρησιν.

ἦτοι ὁ μὲν σκηριπτό μενος χερσίν τε ποσίν τε
λαάν ἀνω ὄθεσκεν ποτὶ λόφον. ἀλλ' ὅτε μέλ-
λοι

ἄκρον ὑπερβαλέειν, τότε ἀπιστρέψασκε κρα-
ταίης,

ἀδίτις ἔπειτα πέδονδ' ἐκυλίνδετο λαάς ἀναι-
δης,

αὐτὰρ ἔγ' ἀψ' ὄσασκε τιτανόμενος κατάδ'
ιδρῶς

ἔρρεεν ἐκ μελέων, κύνιδ' ἐκ κρατὸς ὄρασσε.
*Sisyphon hic vidi duro perferre laboris,
Ambabus manibus portantem pondera saxi.
Hic etenim manibus nixus, pedibusq; rotabat
Ingens ad collem saxum: vis magna deorsum
Sed voluebat idem, ut collem superare parabat.
Rursus & id campum deuoluebatur in imum.
Tum miser hic rursus repotebat pondera sudor
Membra lauabat ei, labor est renouatus & idē.*

Sisyphum mortuum esse in Isthmo & sepultum constat, ut est in Corinthi apud Pausan. Non desuerunt tamen qui Sisyphum aliis de causis & multo probabilioribus ad inferos deiectum id pati supplicium arbitrari sint: nam quidam dixerunt, quia, cum esset Deorum a secretis: arcana res Deorum diuulgasset, illud supplicium Deorum ipsorum iudicio apud inferos meruisse. alii inquit illum variis tormentorum generibus hospites qui ad illum accessissent, excruciare solitum quamobrem illi poenae merito apud inferos illum fuisse addictum. Alii putant addictum fuisse illi supplicio propter perfidiam, quod daemones fecisset, qui dicunt eum mortuum descendisse ad inferos & Plutonem decepsisse. nam moriturus iussit uxorem in sepulchro cadaver eicere, quod cum illa fecisset, petiit a Plutone ut ad uxorem castigandam liceret accedere, a qua tantopere fuisset neglectus, quod cito rediret. ubi Pluto illud concessisset, ad superos reuersus noluit amplius redire ad inferos: sed a Mercurio vi detractus illi supplicio addictus fuisse dicitur.

A T Q V E haec omnia ferè illa sunt quae de Sisypho ab antiquis memoriae sunt prodia. nunc quid haec significant, inquiramus ac primum omnium explicatum fuit superius nihil magis diuinæ naturae conuenire quam beneficentiam, & liberalitatem, & benignitatem: nihilque tam repugnare quam crudelitatem & auaritiā quippe cum crudelibus & auaris amicis Deus esse non possit; qui per beneficentiam viris bonis sit amicus. Cum enim Deus amet beneficos quantopere odio habere putandus est illos, qui etiam bene de se meritos iniurijs afficiunt: Etenim cum a secretis Deorum factus fuisset Sisyphus, pro accepto tanto beneficio cum etiam fidem violarit, merito grauissima patitur supplicia. Sin in hospites etiam crudeliter extitit, merito expetit quae sint crudelitatibus premia quia omne improbitatis genus vindicè denique habet Deum. Siquidquam rursus in Deorum contumeliam locutus fuit, ac Deorum arcana vulgavit quominus Dei ab hominibus colerentur, nihil creditus est pati propter improbitatis

ac sceleris grauitatem. Vt igitur deterrerent homines ab auaritia & à crudelitate, eosque ad liberali aem, & humanitatem, & acceptorum recordationem adhortarentur, & ad Deorum cultum, ad seruandam fidem magistratibus, & regibus. qui nobis honorem denulerunt, hæc ficta sunt ab antiquis. Lucretius tamen libro tertio in eos hanc fabulam conuenite scribit, qui magistratus & honores à populo expetūt cum summa animi contentione: neque vquam obtinere possunt, vel quod indigni habeantur, vel quod in hoc etiam maxima vis sit fortunæ. Sic enim ait Epicureus poeta:

*Sisyphus in vita quoque nobis ante oculos est,
Qui petere à populo fasces, sauasq; securas
Imbibit, & semper victus, tristisq; recedit
Nam petere imperium, quod inane est, nec datur
vquam,*

*Atque in eo semper durum sufferre laborem.
Hoc est aduerso nixantem trudere monte
Saxum, quod tamen à summo iam vertice rursū
Voluitur, & plani raptim petit aquora campi.*

Tanta verò præstantia fuit antiquorum artificum in fabulis confingendis, vt non vnā tantum sub his contineri voluerint, sed illas in diuersas sententias posse distrahī vt multiplex vitilias ex his caperetur. Per hanc ipsam fabulam igitur homines ab ambitione reuocabant, qua nihil prope est humano generi perniciosius: neque enim debet statim confugere ad laqueum, qui repulsam passus est, vel si præstantior cæteris existat sed arbitrari multa stultè fieri ab imprudente multitudine, aut ab inconsideratis iudiciis cum maxima sit vbi-que insipientium copia. sin alicuius sceleris sibi conscius extiterit, qui passus est repulsam, tum debet vniuersæ vitæ suæ rationem examinare, & quod in se parum rectum cognouerit corrigere, se ad probitatem quam maximè accommodare, seque dignum præbere, qui cæteris hominibus imperet: quippe cum nullum imperium sit vel foelix vel diuturnum, vbi impuri viris bonis; stulti, sapientibus, imperiti peritissimis, in rebus administrandis dominantur. Alii crediderunt Sisyphi saxum studium esse mortaliū, atque collem illum siue montem esse vniuersum huiusce vitæ cursum: verticem ad quem Sisyphus nitebatur saxum aduoluere, esse tranquillitatem & animi quietem inferos esse homines, Sisyphum animam. nam cum anima iuxta sententiam Pythagoricorum è cælo diuinitus in hæc corpora missa fuerit, quæ omnium diuinitatum arcæ fuit conscia nititur omnibus vitibus ad foelicitatem, vitæque

tranquillitatem peruenire, quam alij in cumulandis opibus, alij in honoribus & magistratibus, alij in gloria & celebritate rerum gestarum esse arbitrantur, alij in scientiarum cognitione, alij in iuxta corporis forma, aut sanitate, aut nobilitate, aut in rebus huiusmodi: qui cum re optata potiti sunt, rursus in inum relabuntur, & qui ante in diuitijs comparandis erat anxius, nunc est in acquirendis honoribus, nunc in recuperanda valetudina sollicitus, atque ita semper in aliquam relabatur perturbationem, neque ad summam tranquillitatem potest vquam peruenire. Sisyphus igitur à Ioue ad inferos detrusus non insulse dictus fuit saxum frustra ad montis verticem aduoluere, cum quod ad summum peruenisse videbatur, tum rursus deuoluebatur in planitiem. Alij rem ad historiam traducunt, dicentes Sisyphum fuisse Teneci scribam, qui ante Homerum Troiana bella scripserit, à quo ceperit Homerus Iliada, qui cum arcana patefecisset quædam Troianis, graue supplicium subiit.

De Tantalo. CAP. XVIII.

TANTALVS etiam, quem apud inferos torqueti modò timore impendentis saxi, modò rerum victui necessarium penuria dixerunt, impurus, & acceptorum beneficiorum immemor fuit. Hunc Eusebius Iouis & nymphæ Plore filiiū narravit in secundo Evangelicæ præparationis, cum tamen Ioannes Diaconus & Didymus Iouis & plutus Nymphæ filium fuisse arbitrentur: quem Zezes hist. 10. chil 5. Pluto quidem matre genitum, at patre Imolo Lydiæ rege scribit. Lucianus in dialogo de Dipfadibus, Aethonis filium illum fuisse censuit, vt testantur hæc carmina:

*τοῖα παθόντ' ἔμμαι καὶ τάνταλον αἰθνος υἱὸν
μὴ δ' αἰμᾶ νομῆσαι διψαλέην ὀδύνην.*

*Tallia ferre puto quoque Tantalon æ hone natū,
Qui nullo potuit fonte lenare sitim.*

Fuerunt qui dixerint Deos aliquando in hospitiū ab hoc fuisse acceptos. qui cum lautū conuiuium illis parasset, Pelopem filium cæsum inter cæteras epulas apposuit; vt alij arbitrantur, quod illum immolarat ad epularum magnificentiā, cum omnium rerum vel carissimum filium illis obtulisset. id cum Diu cæteri cognouissent, ab iis epulis abstinuerunt, præter vnam Cererem, quæ ob raptæ filix dolorem penè despiens inconsultò humerum edit. tum Diu reliqui eius filii miserti, eum rursus iecerunt in leberem ac recoctum vitæ restituerunt, vt scripsit

psit Pindarus in Olympicis in Hierone Syracu-
sio his verbis :

ε'πειν καθαρῶ λέβητος ε'ξείλε
κλωθῶ ε'λεφαντι φαίδιμον
ἔμον κεκαδμένον.

Quod ipsum e puro lebe exemit
Clotho elephantino splendidum
Humero decoratum.

Nam & Lycophronbis pubescentem appel-
lauit Pelopem, quia iunior restitutum à diis
fuit, quam erat prius, vt patet ex his :

ὄν δ'η δ'ις ἠβήσαντα κ' Ἐαρὺν ποθον
φυγῶντα ναυμυδοντος ἀρπακτήριον.

Accessit huic pubes decora bis, grauem
Cupidinem vitauit in Neptuniam.

Cum verò illi deesset humerus, quem come-
derat Ceres, Dei eburneum fecisse dicuntur :
qui humerus omnium postea Pelopidarum si-
gnum fuit, vt Sparti pilum, sicut testatur Isa-
cius . verùm quia Deorum epulas per huma-
nam eadem Tantalus contaminaasset, violas-
setque eius hospitii, cum experiendorum Deo-
rum causa filium macastet, vt alii maluerunt
perpetuo epularum desiderio ad inferos detru-
sus addictus est, qui tamen praesentes lautissimo
regioque apparatus semper habet epulas, neque
vilo pacto illas potest attingere, quamuis insa-
tiabili fame excrucietur . Huic impedimen-
tò quidam putarunt esse Furias, quò minus il-
las attingeret, vt ait Virg. lib 6.

— *lucent genialibus altis*

Aurea fulcra iheris, epulæq; ante ora parata

Regifico luxu: Furiarum maxima iuxta

Accubat: Et manibus prohibet contingere mēsas,

Exurgitq; facem attollens, atque intonat ore.

At Homerus lib. λ. Odyss. non à Furiis terre-
riat Tantalum apud inferos, sed perpetua siti
vexari, & in aqua esse perpetuò, quæ vsque ad
mentum assurgit : sud quoties labris attingere
conatur, illa statim refugit : quod ipsum faci-
unt varia fructuū genera, quorum desiderio
semper discrucietur, vt est in his :

κ' μὴν τάνταλον εἰσείδων χαλεπῶ ἄλγε' ἔχοντα,
εἰσὸτ' ἐν λίμνῃ, ἠδὲ προσέπλαζε γενεῶν.
σεῦτο δὲ δειψάον, πείνεινδ' ἔκ εἶχεν ἐλεσθαι.

ὄσάκι γὰρ κύφει ὁ γέρον πείνει μενεαίνων,
τοσάχ' ὕδωρ ἀπολέσκειτ' ἀναβροχθὲν . ἀμφὶ
δὲ ποταμῷ

γαῖα μέλαινα φάνεσκε, καταζίνασκε δὲ δαί-
μων .

δὲ ἰδρεαδ' ὕψιπέτηλα κατακρῆθεν χέε καρ-
πὸν,

ἔχουαι κ' φοίαι, κ' μηλέαι ἀγλαόκαρποι,
συκαῖτε γλυκεραὶ, κ' ἐλαῖαι τηλεθώσσαι.

τῶν ὀπ' ἰδύσει ὁ γέρον ἐπὶ χερσὶ μάσασθαι
τάσδ' ἀνεμος ῥίπτασκα ποτὶ νεφεα σκίοντα.
Tantalon hic vidi duros perferre labores.

Namque erat in stagno mentum tangente sitiūq;
Assidue urgebat: porandi at nulla facultas.

Nam quoties in aquam deflectit labra, refugit
Vnda leuis toties absorpta: nō terra videtur

Sub pedibus: rursusq; leuem Deus euocat vndam.
Hic sunt arbori factus: prestantia mala

Punica, sunt olea, sunt ficus, pomag; forma
Insigni: senis allestant qua cuncta palatum.

Sed quoties manibus tentat decerpere fructus,
Protinus hos ventus celeres in nubila portat.

Alii putarunt lapidem illius capiti imminere
qui quoties bibere conaretur, toties illius caput

percuteret : atque saxum Tantalii supplicium
ita esse scripsit Cic. lib. 4 Tusc. disput. cui mis-
eric, ægrotudini scilicet, proximus est is, qui ap-
propinquans aliquod malum metuit, exanimi-
tusque pendet animi : quam vim significantes

malii, poetae impedere apud inferos saxum Tan-
talo faciunt ob scelera, animiq; ue impotentiam

& superbiloquentiam Euripides in Oreste nul-
lo in loco ob timorem posse Tantalum consistere

scribit, cum saxum illi perpetuò imminet .
quam poenam illum patitur ob immodera-
tam linguæ petulantiam & dicacitatem, vt est

in his :

οὐκ ἔστιν ἔδην δεινὸν ὄδ' εἰπέιν ἔπος,
ἐδὲ πάθος, ἐδὲ ζυμοφοῶ δειλατός,

ἢς ἐκ ἀν' αἰραιτ' ἀχθος ἀνδραπυφύσις .
ὁ γὰρ μακάριος, κ' ἐκ οὐειδίξο τύχας,

δ'ιός πεφυκάς, ὅς λέγεται τήνταλος,
κορυθῆς ἵπερτέλλοντα δειμαίνων πέτρον

ἀέρι ποτᾶται, κ' τίνει τάντην δίκην .
ὡς μὲν λέγουσιν, ὅτι θεός, ἀνθρωπος ὢν

κοινηῶ τραπέζῃς ἀξίωμι' ἔχων ἴσον,
ἀκόλασόν εἶσε γλώσσαν, ἀσχίστην νόσον.

Ærumma nulla, vel Dei ira incommodum,
Quod non virum natura mox susceperit .

Olīm beatus ille (nec fortunam ei
Obijcio) natus (vt ferunt) Ioue Tantalus,

Saxum timens sibi imminet quod vertici,
Pœnam hanc luit, quod peruolat per aera,

Causa est: vti ferunt, quod is vir cum foret,
Mensa Deorumq; assideret, improba

Lingua fuit vsus: quod viro turpissimum est .
Tibullus autem in lib. i. videtur id tantum

datum fuisse Tantalò supplicium existimasse,
quòd esset in aqua, perpetuaque siti cruciatu-
tur, vt patet in his :

Tantalus est illic: Et circum stagna sed æcrem
Iam iam poturo deserit vnda sitim.

Atque

Atq. Quid illud supplicium Tantalum irrogatum inquit ob loquacitatem, quia lecteta Deorum mortalibus diuulgauerit, vt patet in his: *Quarit aquas in aquis, & poma fugacia capiat Tantalus. hoc illi garbula lingua dedit.*

Alii ob rapinam ab Ioue Aeginiam Alupo patri indicatam eam pecuniam subisse. Tantalum fabulantur, quod alij Sisypho tribuerunt. Veram Goffi. Gallus poeta praestantissimus Luculetis carminibus rem totam complexus fuit, quod ob immoderatam linguae licentiam scilicet Tantalus ad inferos fuit detrusus, quod ibi perpetua fame ac siti premebatur, quod lingua est inter certos clathros viro prudenti coactenda, quae si tacita patefecerit, perpetuas calamitates loquacibus parit in posterum. sic enim inquit

*ἔτος ὁ πρῖν μακάρεσι συνέσιος, ἔτος ὁ νῦν δὲ
ἠολλὰ κτεταρὸν πλησάμενος πομάτος,
νῦν λιβάδος θνήθης, ἱμερῆται ἢ ὀλογορῆ δὲ
κράσιος, αἰεὶ χεῖλες ἐστὶ ταπεινότερη.
πινε λέγει τὸ τρέφυμα, ὅ, ὄρυζα μὲν δανε σίγῃς
οἱ γλῶσση προτεταῖς πάντα κλάζο μεθα.*

*Qui satius ante fuit felix conuicta Deorum
Nectare, qua superis pocula nota Diis:
Nunc cupit humanas epulas: sed semper ab ore
Vnda fugit: me dicit sibi bibendus aquis.
Vnda bibo assatur, ac discito iura silentii.*

*Conuenit ista patri lingua proterua quibus.
Alii, inter quos fuit Zezes, Didymulque pu-
tarunt hanc pecuniam irrogatam Tantalum, quia
nectar & ambrosiam suis equalibus impertue-
rit; vt ait Pindarus in his carminibus,
μετὰ τριῶν τέταρτον
πίνων, ἀθανάτων ὅτι κλέφας
ἀλκίκοσι συμπότας
νέκταρ ἀμβροσίαν τε δάκνει.*

*Post tres quartum
Laborem immortalium quod furatus
Coriariis conuictis
Nectar ambrosiamq; dedit.*

Hic filium habuit Broteam, Pelopem, atque Nioben, Bacylum, quod vxorem habuit Anthemoisiam Lyci filiam, & de fabulosis quidem hactenus.

TANTALVM Iouis & Plutus filium quidam dixerunt, alij Plotæ nymphæ, alij Aethonis, non ea quidem de causâ, sicut putarunt quidam, quia plures fuerit Tantalus: sed quia alii alia ratione fabulam eandem interpretantur, cum omnes tamen ad vnum atque eundem finem tendant. nam cur Iouis est filius & quia Tantalus vir rerum diuinarum atque naturalium peritissimus fuisse creditus est, quæ

cognitio non contingit cuius, vt senserunt Pythagorici; sed illis tantum quorum animæ è Iouis sidera præcipue in hæc corpora euocate fuisse, aut qui Ionem haberent in suo horoscopo dominantem, cuius vis vt opulentiam, ita sapientiam subministrat in matuitatibus. Verum cum illa æthæra superna regio ignea credita sit ab Anaxagorâ & Empedocle, non fuit absurdum Tantalum Aethonis filium existimari ardentis scilicet & igniti aetheris. Hic accepisse Deos in conuiuium dicitur, atque Pelopem illis epulandum apposuisse, cuius Ceres humerum comedit: quod quid aliud significat, quâ perpetuas calamitates, quæ ferendæ sunt hominibus bonis atque sapientibus, dum rebus diuinis sūt intenti: nã vel filii, vel charissima sunt relinquenda, vt diuina sectemur. Est enim rerum humanarum felicitas ad sceleratos multo magis, quàm ad viros bonos propensa: nam cui multa decurrant difficilia, ille vel Dei est existimandus amicus, si equo animo ferat, vel certe breui futurus est, qui per hæc incommoda victorum bonorum constantiam & animi magnitudinem exercet. Hic cum diuissimus esset ad eod rerum diuinarum cognitioni fuit intentus, vt diuitijs posthabitis omnes voluptates corporis contempserit: quare dicitur fuisse à nonnullis in maxima omnium voluptatum copia ab imminente saxo detentus, quod minus illis perfructetur. Hic nectar & ambrosiam hominibus impertuit, quia fuit rerum celestium suauissimæ atque subtilissimæ cognitionis inuentor: nam nullum nectar iucundius est quàm Dei cognitio. Quod erat igitur saxum illius ceruicis assidue imminens? assiduis labor & studium quod rebus cognoscendis tribuitur, quæ animi cura eum nos reuocet à voluptatibus corporis, dicta est à stultis vna Furiarum, eaque maxima ab epulis presentibus deterrere: abundabat enim voluptatum copia ob diuitias, at non fruebatur ob animi sollicitudinem.

Alii tamen vt auaros ad liberalitatem reuocandos hanc fabulam detorqueant, qui dicunt opulentos Iouis filios dici propter diuitias: eosdemque condemnatos perpetuè siti, quia nulla sit vel in maxima copia diuitiarum satietas: quippe cum illarum desiderium cum copia crescat, quare ita inquit Horatius de quodam avaro in I. Sermorum:

*Tantalus à labris sitiens fugientia capias
Flumina: quid vides: mutato nomine de te
Fabula narratur.*

At Cic. vt putauit ex superioribus recitatis, curas & timores inanes videtur putasse è mentibus

hominum per hanc fabulam expellendos, quod etiam sensit Lucret. in his carminibus:

*Nec miser impendens magnum timor aere saxū
Tantalus (ut perhibent) casta formidine torpens
Sed magis in vita Diuum metus urget inanis
Mortales casumq; i mentem quem cuique ferat fors.*

Et profecto nullus timor viro sapienti conuenit, nisi offendenda diuinæ bonitatis, cum potius per Reserentiam, ac benivolentiam Deus ut pater & bonorum omnium auctor sit colendus, quam timendus ut horribilis & ferox. Alii putant, ut linguae procacitatem nos admoneri per hanc fabulam esse conueniendam, alii ad renouandos ab omni improbitate & crudelitate homines, cum scelere omnium grauius denique vindex sit Deus. Alii crediderunt significari per hanc fabulam profanus & impuris hominibus religionis arcana non esse detegenda: quoniam apud profanum vulgus eadem est harum rerum, quæ etiam ciborum ratio: qui alios pro valetudine ac viribus stomachi nutriunt alios interimunt, aut impellunt in grauiorem morbum. Nam ut quisque est vir bonus, ita in bonam partem rerum sacrarum cognitionem accipit. nunc de Tityo dicatur.

De Tityo. C A P. XIX.

TITIVS quoque propter improbitatem, temeritatemque libidinem, non leue supplicium apud inferos pacti dictus est. Hic fuit Iouis & Elaræ Orchemeni filius, ut scripsit Apol. lib. 1. & Apollod. lib. 1. Bibliothecæ. Fabulantur Latonā ab hoc de stupro interpellatam fuisse, quare sagittis dicitur ab Apolline fuisse casus, ut in his testatur Apollonius Rhodius:

*ὃν ἢ ἀπόλλων φοῖβος εἰσεύων ἐτέτυκτο
βουπαι, ἅπα πολλὰς ἔην, ἐρύοντα καλὴ πτῆρης
μητέρα Δαρδαλέως τίτυον μέγαν. ὄνρ ἐτε-
κένχε*

Ἰτ' ἐλάρῃ, θρῆ-σε δὲ ἢ ἀφ' ἐλοχέυσατο γαῖα α.
Hic inerat Phœbus puer, ac potis ille sagittis

Inzentem Tityum matri vim ferre parantem.

Hic Phœbi securus eam iam ceperat illum

Diua Elaræ peperit. Tellus nutritum alumnium.

At Euphorionis fuit opinio quod Tityus non Latone, sed Diane vim inferre conatus fuit. Scripsit præterea Pherecydes, quod Iupiter Elaram Orchomeni filiam compressit, qui cum Iuionis zelotypiam formidaret, illam prægnantem intra terram occultauit, vnde natus est Tityus, cuius matre mortua terra illum nutrit, quare dictus fuit terræ alumnus. Calli-

machus in lauacrum Diane non ab Apolline, sed à Diana confossum Tityum fuisse ostendit, cum inquirat:

*ἄρτεμι, παρθενίον τίτυον τό νε.
O virgo Tityi domitrix Diana.*

At Paulan. in Laconicis scriptum reliquit in quodam templo positas fuisse Apollinis & Dianæ imagines à quibus vtrisque Tityus sagittis conficeretur. Hæc autem ad Panopem Lebadiæ locum omnia cōtigisse dicuntur, ut ait Strabo libro 9. Paulan. in Phocensibus sepulchrum in agro Panopensi fuisse Tityum scribit iuxta quædam torrentem, cuius sepulchrum ad triontem, vnius stadii accedebat. Hunc post eandem ab Apolline & Diana acceptā deiectum fuisse ad inferos memorant, atque ibi prostratum & ligatum fuisse ut se mouere nullo pacto posset, fuisseque magnitudinis admirabilis, quippe cum iugera nouem terræ eius corpus vultum cooperiret, ut testatur Tibullus in his.

*Porrectusq; nouem Tityus per iugera terra
Affixusq; auro viscere pascit aues.*

Hunc à duobus vultuibus assidue lanari, eiusque iecur comedi sinxerunt: quod vbi semel fuerit absumptum, tum denuo reuiuiscit, ne immortalis pœnæ argumentum ac fundamentum deficiat, ut ait Homerus libro 1. Odissæ:

*καὶ τίτυον εἶδον γαῖης ἐρικυδέος υἱὸν
κείμενον ἐν ἀπαπέω ὄδ' ἐπ' ἐννεὰ κῆτος πέλα-
θρα.*

*Τῦπε δέ μιν ἐκάτερθε παρημένω ἢ παρεκτε-
ρον.*

*δέτρων ἔσω δύνοντες, ὃ δ' οὐκ ἀπαμύνητο
χερσὶ.*

Hic Tityum vidi terra omniparentis alumnium
Prostratum: tenet ille nouem nam iugera terra.
Hinc atq; hinc vultur iecur immortale vorabat
Omentum ingressus, manibus non ille repellit.

Vigilius tamen libro sexto non tantū vulturum Tityo attribuit, at non ut Homerus alterum vtrinque qui iecur illius rostro laceraret, cum ita rem totam luculenta oratione exprimat:

*Necnon & Tityum terra omniparentis alumnium
Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur, rostroq; immanis vultur adunco
Immortale iecur rondenens, secundaq; penis
Viscera, imaturq; spulis: habit atq; subalto
Pectore: nec fibris requies datur ulla renatis.*

Hæc ea sunt quæ de Tityo ab antiquis scriptoribus memoria prodita sunt: ex his veritas nunc est exprimentanda.

STRABO lib. 9. fabulam hanc ad historiam transtulit,

transiit, hincque quo tempore Apollo dictus est de caelo in terras aduentasse, ac homines mansuefecisse, qui prius arborum syluestrium fructibus tantum vivebantur: Tityum tyranntum Panopæ crudelissimum, hominem fuisse violentum, atque profusus flagitiosum, quem Apollo sagittis confecit: ut interemit postea Pythionem. Deinde ut eius exemplo ceteri scelerati ab omni turpitudine & crudelitate detererentur, dictus fuit Tityus ea poena apud inferos crudelissimè torqueri Lucet. lib. 3. ad rei Venereæ cupiditatem, animique sollicitudines hanc fabulam retorsit, cum dicit fieri non posse omnino multa, quæ traduntur de inferis neque Tityum, si par iecur uniuerso terrarum orbi habuisset, perpetuari dolorem ita pati potuisse, sed per hæc animi curas antiquos significare voluisse, ut ab us retrahamur: ita enim inquit: *Sed Tityus nobis hic est in amore iacentes*

Quæ volucres lacerant, atque excessu anxius iugor: Aut alia quæuis scindunt torpedine curas.

Alii crediderunt tantum fuisse creditum Tityum, quia significare voluerunt antiqui nullas vires esse tantas, quantas vis iustitiae castigate aut opprimere non possit, cum quid vel à potentissimis & fortissimis hominibus iniquum committitur. Neque enim vilius est tantus armatorum numerus, nullæ tam vigiles custodie, nullæ tam firma præsidia, nulla coniuratio, si aequitate careat, quam Deus vel per imbecillos homines deprimere, & profligare non facile possit. Alii tamè vultures illos Tityi præteritorum scelerum recordationes esse censuerunt, quæ animam assidue vellicant peccantium, eumque torquent, quippe cum vindictam Dei & animaduersionem omnis improbitas quasi præstet, quæ paulatim scelera per vestigia consequitur. Ut igitur ad equitatem mortales adhortarentur, eosque detererent ab omni impietate & crudelitate, ne aduersus Deum vel homines quisquam improbus esse impune auderet, hæc ab antiquis memorie sunt prodita. Ille omnium fabularum præstantissima sanè sunt iudicanda, quæ in plures corrigendorum morum vias diduci possunt, neque simplicem habent explicationem, atqui non solum morum rationem corrigendorum sub his ego latere censeo, sed etiam rerum naturalium quandam explicationem. Est igitur Tityus calamus legerum intelligendus, quippe quem *τίτυπος* vocant: verum cum litera detracta sit, visum est hominis nomen, cum quid significaret, nesciretur. Hic Tityus Elaræ Orchomeni, & Ionis fuit filius. Quid ita? quoniam cum Orchomenus

fluuius sit Thesaliæ, cuius filia est Elara Nympha, lacteus humor in seminibus scilicet: quoniam sine fluuialibus Nymphis calamus legerum non posset nasci, cum sit humor generationis in rebus omnibus principium. Quid Iupiter, sit, iam læpius dictum est. Hanc Nympham Iupiter compressit, quoniam certis temporibus genitalem temperiem atque humorem femina ex aere concipiunt: qua ad ortum excitantur, quod manifestum est in quibusdam seminibus: quæ non, nisi ad certum tempus, virginitatem seruare possunt: quo spacio transacto vel nascantur necesse est, vel humor ille genitilis, qui femina conseruat, excitatus paulatim exhalat, donec ex anima illa femina, relicta penitus putrescant. cum eo tempore prægnans sit semen, ex Ioueque concipiat, sub terram demittitur, ne Iuno alperius in ipsam leuiat: nam vetus frumentum ab aeris iniuriis non ita comnodum est scærentibus. Erumpit postea ex ipsa terra non semen quidem, quod iam putrefactum est, cum intra terram moriatur: sed calamus, quia Tityus est. hic ab ipsa terra educatur, quare vocatus est terræ alumnus. Hic insurgit in caelum, & tanquam in Latoniam impetum facturum sagittis Apollo & Dianæ conficitur ac prosternitur. Nihil hoc aliud significat, quam calamus, ubi ad iustam longitudinem excreuerit, mox Solis & Lunæ opera ad maturitatem perducit, ita ut denique à messoribus prosternatur. Nam neque Luna sola ad maturitatem perduceret, quia opus est calore: neque id solus. Sol efficeret, quia solus calor exsiccaret, nisi humoris temperamentum adiuuaret. Inde fertur Tityi ita casti iecur à vulturibus comedi, quoniam inutilia sint panis conficiendo exteriores frumeti cortices, idque quod est interius totum ad usum panis conferat. Distenditur autem non in nouem, sed in multa terra iugera, quæ omnia frugibus operiuntur. Hæc igitur fabula totam serendi, metendique tritici, & panis conficiendi rationem continet, quippe cum ita semper Tityi iecur renascatur, & immortale sit: quod significat annuam agricolæ diligentiam. At nunc de Titanibus dicamus.

De Titanibus. CAP. XX.

TITANES, qui bellum aduersus Iouem ceperunt, crebrisque fulminibus detrusi sunt ad inferos, Terræ & Cæli filij fuisse dicuntur, ut scriptum est ab Aeschylus in Prometheus his carminibus:

ενταυθα ερωτα λοτα βαλευον, περιε
 Τιτανας, κρανα τε, ης χθονος τεκνα
 εα ηδ υμυθων, ειδοντες αυθιμαυθι και τινα
 Τιτανibus nam consulebam ego optime non mis
 Pareo: Celi Terra et alia filijs

Quod scripsit etiam Orpheus in hystoria
 Τριπνες γαινη, ης ερανο αληθα τεκνα, και
 Τισ ανες, καλι αε ιερη clarissima proles, ης υμυθ

Hi Titanes bellum aduersus Iouem ea de
 causa susceperunt, quia (vt dictum est in Ioue)
 ante Saturnum Ophid & Eurinome filia Oeca
 niz qui Titanes vocati fuerunt, Dijs imperabāt.
 At Saturnus Ophione postea debellato, eum
 Rheia palestua Euryomenem vicisset, illis imperi
 um exortis, Alij tamen Titanum Saturni
 fratrem dixerunt, ad quem, cum maior esse na
 tu Saturno, in re hereditario imperium perti
 nebat, sed tamen matre ac foronibus precanti
 bus imperauit a fratre Saturnus vt ipse impe
 raret, qui etiam imperauit Titanibus vt ait A
 pollonius lib. 1. Argonaut.

ενταυθα κειν ερανο ειναι φιλια κρονος εστ' εν αλυμ
 πτηναι, ηνασεν.

imperio regebat Titanas vt alim

Hic etiam Philyre in magno Saturnus Olympo.

Ea tū dege vt filios, si qui mares de se nascere
 tur, occideret: ut ad illos post Saturnij imperiū
 deferretur sed rediret ad Titanum. Cūm Iupi
 ter elām contra fœdus educatum fuisse, regnum
 que patetuum octu pascet, Titanus ac illius fi
 lij arma sumptere, bellum que Ioui tanquam
 illegitimi, & contra patium, insurandum
 imperanti, & intulerunt. Verum cūm Iu
 piter fuisset a Themide monitus, vt pelle Amal
 theæ capræ pro integumento vteretur, quod il
 la futura eslet iis formidabilis, Titanas bello vi
 cit, quare cum pro euentu bellorum iuste causā
 se putentur pugnandis, omnibus gloriosa Iouis
 victoria credita est, sed antequam Iupiter
 bellum aduersus Titanes adiretur, omnes
 Deos in mare super iata coegit, quod sibi fidei
 in se sperando, auxilio insuadent, inquirare Arā
 illa postea fuit inter sidera collocata, vt ait in
 his Arati interpret de sententia Eratosthenis:
 εταυθα δε ινς δεσσει, ταυτο δυτημιον ειναι εφ'
 ω το πριτον οι θεοι συνομωσιαν εποιησαντο,
 ε τε επιτας τιτανες ερατευθεν ο ζευς, κυκλα
 τον κατα κρουσσαν τον, inquit autem Erato
 sthenes hanc Aram illam esse, super qua primum
 Daiuon uenit, cum iudicet bellum aduersus Ti
 tanas suscepit, a Cyclopiibus e xstructa. Diuener
 fuisse inter ceteros Titanes Prometheus, Cetus
 Pallas, Anstus, & Centimachus Aegæon, qui
 Briareus etiam vocabatur; & Gyges, qui fuit

Routi ac terra filius crediuis, quem tamen non
 aduersus Iouem bellum suscipisse scripsit Iou
 in Dithyrambis, sed ad custodiam Iouis fuisse
 e matre Theride euocatum. Atli Gigantum
 fuisse, at non Titanem putarunt, qui belli aduer
 sus Iouem particeps fuerit, sed postea, per id
 bellum ex Eubœa in Phrygiam fugerit, vbi de
 myminteris, vt scripsit Tarchæus. Bellum id
 a Titanibus aduersus Deos gestum scriptum
 fuerat ab Eumelo, antiquo poeta herozicis ele
 gantissimis carminibus. Fama est Titanas om
 nium mortalium primos metendi artes a Cere
 re fuisse, doctos, sicuti scripsit lib. 4. Apollon,
 in his
 διωγ' αρ κειν ε νι δυωτε, νεος ατο, η αι η.
 Τιτανος δ' ε δαεν σαχνη ο, ωπνον α, ησασθαι.
 Namque Ceres quondā terris habitauit in illis,
 Titanas docuit pingues succidere aristas.

Cūm hi aduersus Iouem pugnantes vulteta
 ti fuissent, dicuntur ex illorum sanguine, qui in
 terram defluerit, varia viperarum genera, latise
 rorum que serpentum esse exorta, vt testatur
 Nicander in Theriacis hoc pacto:

αλλ' ητοι καλοεργα σαλευγια συν ης ανιγρες
 ερπυσιας εχιδνας, ης αχθεα κυρια γαινη
 τιτηνων ε νεπσιον αο' αματος.

Serpentes, pariter, phalangia noxia, Et atrum
 Viperæum genus, Et qua terra pluri ma monstra
 Producent, sunt Titanum de sanguine nata.

Postea verò quā Titanes victi fuerunt, lu
 di Olympici dicti sunt in honorem Iouis ad
 perpetuum eius victorie memoriam insistenti ab
 Hercule Idæo: in quibus præter ceteros Apollo
 Mercurium cursu superauit, ac Mars vicit
 pugillati: atque inde seruatum fuit vt tibia
 rum moduli salientibus quinquentionibus acci
 nerentur, quod genus id carminis sacratum es
 set Apollini, qui primus Olympicas palmas
 tulisset. Hæc pauca occurrebant, quæ de Tita
 nibus in præsentī cōm memorarem. At nunc
 veritatem ex his eliciamus. Aegypthi memorie
 prodiderunt Titanas Cæli filios fuisse quadraginta
 & quinque, quos ille è variis mulieribus
 suscepit, atque decem & septem ex his è Tita
 tea, qui eūm singuli proprium nomen haberet
 omnes tantem dicti sunt a matre Titanes, ma
 ter eūm prædens, & benefica fuisse, diuinos
 honores est sortita, & post mortem terra voca
 ta; quæ eūm filias multas habuisset, maiorem
 nam Rheam & reginam vocatum. Hæc stultes
 eddēant, & eūm regni successores optarentur,
 data est in matrimonium vni ex fratribus Hy
 pertioni, de quo duo filij sunt suscepti, mas & fœ
 mina scilicet, atque hanc ob pulchritudinem
 Solum,

Solem, illam Lunam appellarunt. Alii fratres veriti regnum non amplius ad se esse peruenturum, facinus sceleris plenum excogitant Hyperionem iugulare, Solemque parvulum adhuc in Erydano fluvio suffocare: quod consiliium ubi e sententia contigisset, Luna p̄ se m̄ore se de tecto precipitavit. Mater cum illam crudelitatem agerimē searet, dicitur monita fuisse per somnum a filio non esse legendam, quia Titanes aptam Deorum castigationem assequerentur oportund, atque se & sororem in immortalia corpora per diuinam clementiam fuisse conuersos, eum ipse Sol facer ignis vocandus sit Sol in caelo, ut soror Luna, quod etiam paulo post accidit, ut ait Diodorus Siculus in tertio historiarum Paulanias in Corinthiacis Titanem astronomiae partem fuisse scribit, quare frater Solis dictus fuit, quod in obseruandis anni temporibus, negociorumque omnium oportunitatibus fuit diligentissimus. Primus enim ex anno Solis cursu cognouit quibus temporibus quae stirpes, aut quae semina terrae sint committenda, quos fructus Sol facile auget ac concoqueret. Hanc rerum & astronomiarum & agendorum negociorum rationem atque cognitionem cum mortalibus perhumaniter impertiuisset, dictus est & ipse, & eius filii caelum affectasse. Inoenique de regno deicere voluisse, idque sibi & suis filiis subicere. Tum Inpiter fulmen accepisse dictus est, & in illos conorsisse. Quid aliud verò sunt fulmina, quam immisus a diuina bonitate ardentissimus ignis, siue scientiae rerum caelestium desiderium, cum caelestia scire cupientes diuina bonitas ad se rapiat? neque enim sine ope diuina, vel sine vi fiderum, ad caelestium cognitionem accendimur aut peruenimus. Est siquidem vis ignea sanguinis iusque ad harum rerum cognitionem se erigunt, quippe cum Musas animas sphaerarum caelestium arbitrentur, ut significauit Virgilius libro secundo Georgicorum:

*Me vero primum dulces ante omnia Muse,
Quarum sacra fero ingenti percussus amore.
Accipiant: celsis vias, & sydera monstrant.
At quibus frigidus sanguinis natura exortit,
illi ad voluptates potius nescitati sunt & propens;
quam ad vllas disciplineas, quod paulo post hinc idem poeta in his
Sin has ne possim natura accedere partes,
Frigidus obstitit circum praecordia sanguis.
Rura mihi, & rigui placeant in vallibus amnes.
Hanc sanguinis calorem, totiusque corporis
temperamentum tanquam stimulum habemus*

ad res singulas, contra quem si quid conatur, vel frustra, vel non sine summa difficultate nitimur. Alii Saturnum esse Titanem crediderunt siue tempus, ut scripsit Orpheus in hymno in Sat.

ποικίλοβελ', ἀμίαντε, μεγασθενές, ἄλκιμε
Τίταν.

Consilio pollens, pure, ac fortissime Titan.

Nam cum omnia ex tempore nasci videantur tanquam mortalem facultatem superatura, tū hae caeli calore paulatim victa intercedunt, ceduntque diuinis illis sempiternis corporibus, quibus velle repugnare, seque aquare videbantur. Decidunt igitur res humanae ic̄ta fulmine, quia ut generationis ita corruptionis artifex est calor. Quare per hanc fabulam significauit antiqui res humanas, quae temporibus quibusque nascerentur, ac temporis ipsum, quasi illarum fratrem diuinis corporibus cedere: quorū caloris vicissitudine omnia ad interitum & ad ortum propereant: quippe quae ubi ob imbecillitatem tandem ignem exhalant, in cetera elementa, ex quibus composita fuerant, soluantur. Has igitur res humanas quidam Titanes, diuinas verò virtutes, Iouem, & Herculem, & variis Deorum nominibus appellarunt: cum vero tempus & caelo natū sit, & ex anno Solis cursu resque in eo agantur & per id nascantur, quae generationi sunt subiecta, idcirco Titanas esse apud inferos, & eosdem patres hominum, ac Deorum dixerunt, ut testatur Hom. in hymno in Apollinem.

κέκλυτε νῦν μοι γῶα, καὶ ἑρανοῦ εὐρὺς ὑπερθεν,
τῆ τήνεσθε θεοί, τοὶ ὑπὸ χθονὶ ναεσθε ἀντὲς,
τάρταρον ἀμοὶ μέγαν, τῶν ἐξ' ἀνδρῶν πεσε, θεοί τε.
*Audi nunc Tellus, & quod tegis omnia caelum,
Titanesq; Dei colitis tellure sub alta
Tartara qui tenebras: viri sunt unde, Deiq;.*

Atque Orpheus in hymno in Titanes illos omnium animalium fontem appellat, quae ubique habitant, ut est in his
τίτνες γαίης καὶ ἑρανοῦ ἐξ ἁλλὰ τέκνα.
ἡμετέραν παρθενοὶ πατέρων, γαίης ὑπερθεν
οἰκίς τάρταροισι μυχῷ χθονὸς ἐνναίοντες.
ἀρχαί, καὶ πηγὰ πάντων θνητῶν πολυμόχθων,
ἐνναλίῳν, πτηνῶν τε, καὶ, χθονὸς ναεσθε ἀντὲς.
ἐξ ὑμέων γὰρ πάντα πέλαι γενέθ' κατὰ κόσμον.
*Titanes coli ac terra clarissima proles
Nostrorum proauū patrum: tellure sub alta
Tartara qui colitis nigra nia fons, & origo
Cunctorum pariter mortalibus optima reges,
Quae mare q̄ terras habitant, quaque aethere oras,
Namq; viset per vos ap̄e natura animantia.*

Alii Titanem Solem esse crediderunt, cuius

vixor esset terra: quoniam ex his omnia euidentius nascantur. Quidam elementorum mutationes per hanc fabulam explicasse antiquos crediderunt, ac Titanes vocarunt ista elementa, quæ terrestre quiddam & crassum intra se continerent, quæ vi corporum superiorum inferius assidue detrudantur. Nam vapores semper sursum vi solis attrahuntur, qui vbi ad superiora peruenierint, virtute diuinorum corporum vel soluantur in purissima elementa, vel repelluntur inferius, quæ dimicatio est semper æterna. hanc verò per fabulam Titanum antiqui sapentes illa ipsa significabant. atque hæc ad physicam rationem. Quòd verò nemo impune aduersus Deorum religionem fit temerarius: iam sæpius explicatum est: quare ethicam explicationem in hac fabula non inuestigabo. at nunc dicatur de Gigantibus,

De Gigantijs. C A P. XXI.

DICUNTUR Gigantes à Terra, Cæli quæ sanguine nati fuisse, quo tempore Saturnus pudenda patris abscidit, vt ait Hesiodus in Theogonia his versibus:

ὄσσαι γὰρ βράδμυγες ἀπέσυνθεν αἵμα τόσων
πάσας δ' ἔξατο γαῖα περιπλομένωδ' ἐν αὐτῶν
Γίγαντες ἐρυνύσε κρατερὰς, μεγάλας τε γίγαν-
τας.

Sanguinea quotquot gutta cecidere recepit
Terra omnes: eadem rursus voluentibus annis
Horrenda peperit Furias, magnosq; Gigantes.

Et Orpheus libro octauo sacri sermonis:
ὡς καλέοσι γίγαντας ἐπ' ὄνυμον ἐν μακάρων
ἔνεκα γῆς ἐγένοντο, καὶ αἵματος ἑρανίου.

Hos ideo superi cuncti dixerunt Gigantes,
E Terra quod sunt nati & de sanguine Cæli.

Hanc eandem opinionem habuit etiam Acusilaus, vt testatur Apollonii enarrator. nam paulò superius ostendit Hesiodus Saturnum in insidijs collocatum cum falce per noctem pudenda patri abscidisse. Alii non Saturni opera natos, sed solius Terræ filios Gigantes esse tradiderunt, vt sensit Apollodorus libro primo, quos ab irata Opi sine terræ editos fuisse dixerunt, quia occisi fuissent Titanes, eosque in Deorum vltionem genitos, vt in his significauit Apollonius:

ἀλλ' ὁ μὲν ἢ ἀλοοῖο τυφῶος, ἢ ἐκ αὐτῆς
Γαῖης εἶναι εἶκτο πέλαρ τέκος οἷα πάροιθεν
χαομένην Διὶ τέκον.

Asi hic horribiliter Typhæo, pignoribusue
Terra persimilis, qua Ictus edidit olim
Almo irata Ioui.

Homerus libro 8. Odyss. Neptuni & Iphimedeæ filios Gigantes existimauit, qui Oslam & Olympum montes imponere Pelio conati sunt, vt in caelum ad expugnandum Iouem consererent. sic enim inquit:

τῆ δ' ἐμετ' ἰφιδείαν ἀλαῖος παράκοιτιν
εἰσίδον, ἢ δ' ἠφασκε ποσειδάωνι μιγῆσαι.
καὶ ἔτεκεν δύο παῖδες μιν ἠνθάδε ἰαδὲ γενέσθην
ἄτ' ὄντ' ἀντίθεον, τὴν κλεστόντ' ἐριάλτην.

ἢ δ' ἠμικήσες ἀρέφε ζείδωρος ἀέρα.
ἢ πολὺ καλλίσες μετὰ γε κλυτὸν ἀρίων.

ἔννεαροι γὰρ τοῖσδε, καὶ ἐννεαπῆχες ἦσαν
εἶρος, ἀτὰρ μιν κούσε γενέσθην ἐννεόρῃοι.
οἱ γὰρ καὶ ἀθανάτοισιν ἀπειλήτην ἐν δόλμῳ
φιλόπιδ' ἀσπένον πολυάικος ποδέμοιο,
ἔασαν ἐπ' ὀλύμπῳ μέμασσαν ἔμεν, αὐτὰρ ἐπ' ἴ-
δον.

τῆ δ' ἐννοῖο φουλῶν, ἢ ἑρατὸς ἀμβατὸς ἐπ'.

Vixor Aloci post hanc est Iphimedeæ

Vixit mihi quæ Neptuno duo pignora magno

Edidit, hi parui sunt primo tempore nati:

Oritur diuinus, valde inclutus inde Epibates.

Nutrit hos paruos tellus pulcherrimam horum.

Natus vti quoque fuit post eximium Cronon.

Atque novem cubitos ambo creuere nouennes

In latum: longumq; nouem corpus fuit vlnas.

Hi superis pugnamq; grauem, bellumq; minati

Prægrandes montes, vt caelum posset adiri,

Inuoluerunt, Oslam frondosum, mox & Olympum.

Cum syluis stabulisq; super ie Pelion alium.

Isti dicuntur non solum corporis magnitudine

præcelluisse, viuisque inuictis fuisse, sed etiam

etiam terribili planè aspectu, capillis è capite

promissis, barba prolixa, pedibusque anguineis

vt ait Ouid. lib. 5. Fast.

Terra feros partus inmania monstra Gigantes

Edidit, amsuros in Iouis ire domum.

Mille manus illis dedit: & pro cruribus angues.

Atque ait, in magnos arma mouere Deos.

Extrudere hi montes ad sidera summa parabant.

Et magnum bello sollicitare Iouem:

Fulmina de cæli iaculatus Iupiter arce

Vertit in autores pondera vasta suos.

Hi in Phlegæis cæpis, vel, vt alii maluerunt,

ad Pallenes habitauerunt, qui cum essent admira-

bili corporis proceritate & saxa & ignitas arbo-

res in celum iaculabantur, vt testatur his verbis

Ilacius: ἢ γὰρ τὰ τῶν τιτάνων ἀθανάτοισα, ἐν

εὐφραῖς, τῆς παλλήνης γενεῆ δρακονοπέ-
δας καὶ βαθυγενεῖς, καὶ βαθυκαῖτας γίγαν-
τας, οἱ, πέτρας καὶ δρύς πετυρακτομένους ἠ-
κόντιζον πρὸς τὸν ἑρανον. ὧν πρῶτοι πορφυρίαν
καὶ ἀλλυοεὺς. Terra res gestas aduersus Titanas
agrè ferens in Phlegæis Pallenes anguineis pedi-
bus.

bus, eximiosq; crinitos & barbatos Gigantes pe-
perit, qui saxa, quercusq; flammata iaculati sūt
in celum, quorum principes erant Porphyrio &
Alcioneus. Fuerunt autem complures qui arma
aduersus Deos sumpserunt, quare Sophocles
in Trachinijs inquit:

ὄνθ' ὁ γυνεὴς σπατὸς γιγάντων.
Neque terrigenum exercitus gigantum.

Isti cum super altissimos montes illos con-
scendissent, dicuntur saxa ingentia in Deos iacu-
lati, ex quibus illa quæ in mare decidit, saxa
sunt insule, vt ait Duris Samius: at illa quæ
in terram ceciderunt, montes. Erat autem ru-
mor inter Deos, nullum ē Gigantibus posse occi-
di, nisi quispiam ex mortalibus in eius belli
societatem fuisset assumptus: tum verò Iupiter
Palladis consilio Herculem socium ascinit, qui
primus omnium Alcyoneum sagitta confossum
interemit. Veruntamen cum tempore fortior
reniuiseretur, Minera impetu facto extra or-
bem Lunæ illum extraxit, qui ita obiit. Iupiter
& Hercules Porphyriorem Iunonein violantē
occidunt: Apollo læuum oculum, Hercules
dextram Ephialtæ sagittis effodiunt. Hercu-
les post hunc Eurytum querno telo de medio
sustulit. Hecate Clytium, Minerva Encela-
dum, ac Pallantem obturcauit, ac postea Al-
cyoneum congressus ad Isthmum Corinthiacū
interemit, cuius mira erat magnitudo. Cūq;
Polybotes per mare fugiens in Con insulam per-
uenisset, insequens hunc Neptunus partem in-
sule reuulsam in illum contorta pro telo, quæ
recidens Nisyros insula facta est, Mercurius
Hippolytum, Diana Grattonem, Mars Miam-
tem, Parca Agrium & Thoquem trucidarunt.
Reliqui Iouis fulmine perierunt, vt testatur
Apollod. lib. I. Biblioth. Scripsit Pausanias in
Arcadicis Bathon yallem quandam fuisse, in
qua vulgarum fuit Gigantes prælium aduersus
Deos commississe: quo in loco rem diuinam fa-
cere fulguribus, tonitruis, ac procellis mos fuit,
ad eius certaminis imitationem. Alij fabulati
sunt Silenam quoque ad hoc bellum accessisse,
atque Silenæ asinum magnitudinem ac molem
hostium admiratum magna voce rudere cepisse:
quamobrem Gigantes aliquod insigne ac
formidabile monstrum aduersus se rati ad illud
bellum aduenta se, continuo in fugam verrun-
tur ad eius rei perpetuam memoriam dicitur
asinus fuisse inter sidera collocatus. Alij dixe-
runt in Sicilia fulmine ætæ fuisse Typhonem,
vt testatur Hesiodus vbi hæc carmina scribit.

ὄνθ' ὁ κεραυνὸς ἔντος ἀπὸ τοῦ τοῦ ἀνακτοῦ
ἔρηϊ ἐν Βιθίᾳ τῆς αἰδῆς πατρὸς ἰουῦς.

Flammæ manauit de caelo fulmine rege,
Saxosq; ad montis radices vallibus imis.

Quidam Pitheculas, vocatas insulas Gigan-
tum fuisse putarunt, atque in Phlegæis agris id
commissum fuisse prælium qui locus est pagus
in Thracia. Alij eos natos fuisse ea conditioe
tradiderunt, vt quamdū essent in agro, in
quo nati erant, tamdiu essent immortales; qua-
re Palladis consilio ex eo agros extractos perul-
se. Alij fabulati sunt. Gigantes ē Phlegra Cam-
paniæ vicina pullos ab Hercule terram subiisse,
atque ex illorum cruore fontem Leucæ sordidū
odorem habuisse, Phlegramque Campaniæ orā
fuisse vocatam, quod igni, calidatūque aqua-
rum fluxu abūdate, torusque Baiarum & Cu-
marum tractus sulphuris & ignis naturam re-
ferentes aquas emitteret. Nam calidas ideo es-
se inquit, quod vulnere flammæ abluc-
rint, cū ex ipsius fulminis natura sulphur
oleant Arbitrati sunt nonnulli tantum merum
superis iniectisse Gigantum temeritatem & au-
daciā primo aspectu, vt cū primum Ty-
phoeus apparuerit, omnes aufugerint in Aegy-
ptum: vbi longo itinere defessi, ac spe fugæ de-
stituti, se sub varijs formis occultauerint, vt ait
Ouid. lib. 5. Metamorph.

Bella canit superum, falsoq; in honore gigantes
Ponit: & extenuat magnorum facta Deorum.
Emissumq; ima de sede Typhoea terra
Calitibus fecisse metum cunctosq; dedisse
Terga fuga: donec fessos Ægyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in hostia Nilus.

Cū verò in varia animalia ibi mutati Diū
fuisse dicantur, illa fuit causa cur animalia mul-
tiplicia postea coluerint Aegyptii. Memorantur
verò inter prædictos Gigantes Cæus & Ia-
petus à Virgilio Mimantem & Rhoetham no-
minauit Horatius. Deinde fuerunt cum his
Asius, Cinnus, Besbicus, Alniops, Echion, Pe-
lorus, Athos, Celado, Damafor, Palleneus, &
alii complures. Aiunt Palladis consilium præ-
cipuè, ac vim Herculis valuisse plurimum in
profigandis Gigantibus, & Panos, qui concham
marinam pulsando in eo certamine terrorem ho-
stibus eximium iniecti; deinde Bacchi qui plu-
rimum viribus valuit. Illi igitur horum Deo-
rum opera victi ad inferos detrusi sunt: atque
Enceladus sub Aetna monte substratus flammis
assiduus torquetur. Typhoeus tanta magni-
tudinis corporis fuisse dicitur, vt cū tota Si-
cilia tribus promontorijs claudatur, tota supra
eius corpus posita sit, cuius supra dextram est
situs Pelorus Italiam prospectans, supra læuam
Pachynus, supra crura Lilybaeus, caputque Ae-

una granatur, vt ait Ouid. in his:

*Vasta Giganteis ingesta est insula membris
Trinacris: Et magnis subiectum molibus urget,
Ætherias aufum sperare Typhoea sedes.
Nittitur ille quidem; pugnatq; resurgere saepe,
Dextra sed Ausonia manus est subiecta Peloro;
Leua Pachino tibi, Lilybaeocrura premuntur,
Prægrauat Ætna caput.*

Atque cum omnis iniustitiæ, omnisque iniquitatis & sceleris pœna comes esse conuenierit omnino contra Gigantum, omniumque improborum tenacitatem & anaristiam illa carmina sunt Euripides in Heleua, quæ ab omnibus debent non modò lingua proferri, sed in mente diligenter ponderari, quæ ita se habent:

*μισεὶ γὰρ ὁ θεὸς τὴν βίαν, τὰντιτὰ δὲ
κτὰσθαι κελεύει πάντας, ἐκ ἐς ἀρπαγὰς.
ἐὰτέος ὁ πλεῖτος, ἀδικός τις ὢν.
κινῶς γὰρ ἐσὶν ἕρανος πᾶσι βροτοῖς,
ἢ γὰρ ἐν ἡ γῆν δόματ' ἀναπληρέμενες
ἢ ἀλλότριον μὲν γεν, μὴ δ' ἀφαιρέσθαι βία.*

*Odit Deus vim: possidendæq; imperat
Tenere iure quemque, non inferre vim.
Opes inique deferenda: nam visus,
Communem calum est omnibus, tellusq;: ubi
Multis bonis replere possis atrium,
Sed sit procul rapina, visq; hoc auferens.*

Hæc ea sunt quæ de Gigantibus ab antiquis memorata prodita sunt, quæ quid de eorum contineant inquiramus.

DICTI sunt Gigantes Terræ & Cœli filii ex paricidio prope nati, & ex ebullentia Saturni in patrem, quia nihil prope boni ex adulterio & illegitimo congressu nasci consuevit: atque illi qui sunt crassioris materiæ, temperati & equitatis amici, ferè esse non solent: quare crassiora corpora prona sunt ad voluptates, itaque diutius seruant: rationi non facile cedunt, minus sunt ad capiendas disciplinas accommodata, & pro libidine, animorum impetu plerique feruntur. Alii tamen Neptuni & Iphimedæ filios putarunt, quoniam omnes crudeles & in humani ac feri Neptuni dicuntur filii: quippe quorum corpora ab humorum copiam à Sole minime digestorum bonitatem morum nesciant; cuius radii non solum edulcitis corporibus, sed etiam moderandis animis mortalium plurimum conferunt. Quod verò est aliud Iphimedæ, quam pertinax & infixa in animo cupiditas, neque consilio neque rationi cedens? nam in quibus corporibus eximia vires existerunt, minimum est plerunque consilii & prudentiæ, Hi igitur, vt imprudentes, & crudeles, & temerarii, qui nihil honestum esse puta-

rent, nisi quod placuisset, vel Iouem ipsum vel de cœlo depellere ausi sunt. Id ego nihil aliud esse crediderim, nisi imprudentes homines quibus libido & impetus animi dominatur, Deos omnes contemnere, ac pro suis viribus religionem euertere: cum religio sit omni temeritati & improbitati aduersaria. Nam sine religione ac Deorum metu, nihil neque iustum, neque pium, neque sanctum fieri potest. Verum quia scelerum omnium comes est supplicium & pœna & miseria, quia Deus est gratissimus flagitiorum vindex illi non iniuria ab Heræ, & Palladè, & Diis cæteris profugati & accessibilis supplicis addicti sunt apud inferos; eum nemini esse scelerato impune deniq; liceat. alii dixerunt commissum fuisse illud prælium in Thessalia propter ferocitatem populorum; & propter Deorum contemptum. Dicuntur ibi sepulti fuisse Gigantes ob sulphureas cavernas ignem exhalantes vbi inuentum est os humani crucis tanta magnitudinis; vt triginta paria bouum validorum vix possent plaustro impositum illud dimouere, at nunc de Typhone dicatur.

De Typhone. CAP. XXII.

SED quoniam dictum est de Gigantibus, nonnullaque tantum de Typhone attigimus, cum plura de illo, quam de quouis cæterorum, dicta inueniantur, neque eadem causa fuit cur non feceretur, visum est mihi seorsum esse de Typhone, quid ab antiquis dicatur, explicandum. Scriptum reliquit igitur Homerus in hymno in Apollinem, Iononem æge ferentem quòd Iupiter sine se ex capite Mineram peperisset, cœlum ac terram præcatam fuisse, omnesq; Deos superos & inferos, vt posset et ipsa sine maris congressu parere: quæ cum manu humum percussisset, sequenti postea tempore natus est ex ea terra Typhôn, qui draconæ educandus traditus est, vt patet ex his versibus:

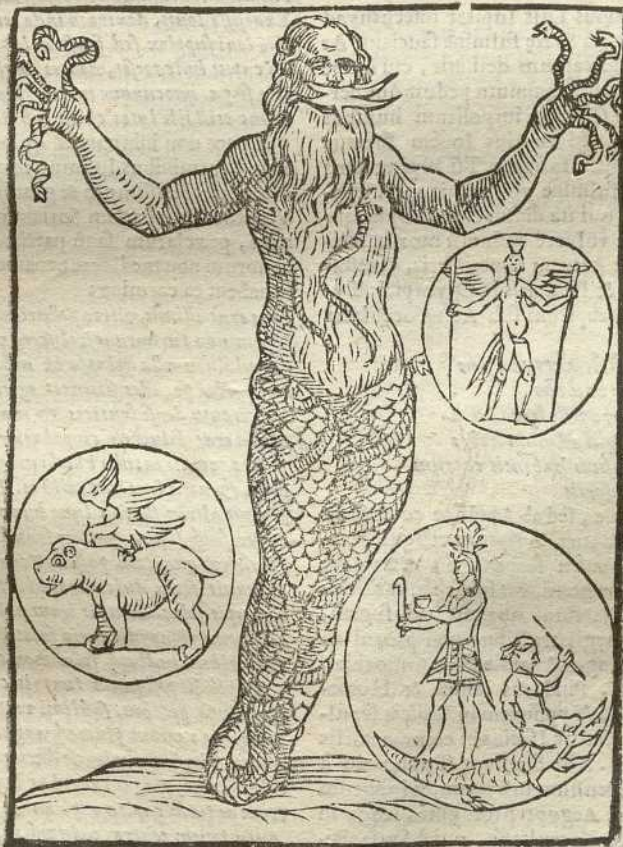
*ἀλλ' ἢ δὲ κρήνη καλλιπρῶος, ἐνθα δράκωναν
κτείνεν ἀναξ' Διὸς υἱὸς ἀπο κρατερῶο βιοῖο. (λα
ζα τρεφέα μεγάλην, τέρας ἀγχιόν, ἢ κακά πολλὰ
ἀνθρώπους ἐρέσειεν ἐπὶ γῆνι, πολλὰ μὲν ἀν-*

*τους,
πολλὰ δὲ μῆλα ταυροπόδ'. ἐπεὶ πέλε πῆμα,
δαφνοῖον.*

*καὶ ποτε δεξάμενη χρυσοφόρ' ναετρεσει ἦεν
Δενίγν' ἀργαλέοντε τυράνα πῆμα βροτοῖσιν
ὄν τοτ' ἀπ' ἠρητίκτε χολωσαμένη δ' ἰ πατρί,
ἔνυτ' ἀρα δὴ κροῖδης ἐρικυδέα γέιναιτ' ἀθῆνῃ
ἐν κορυφῇ.*

Illimis prope fons, illic maculosa draconica
 Interijt iaculo regis magno è Ioue nati,
 Peffis & atra lues mortalibus illa virorum,
 Illa fuit pecudum exitium, grauis illa ruina.
 Illa aluit caprum pulchra à Iunone Typhona
 Difficilemq; grauemq; luem mortalibus agris.
 Hunc irata Ioui patri Iuno edidit, olim
 Quod fuit illius de vertice nata Minerva.
 Hesiodus autem in Theog. Terræ ac Tartari
 sine Erebi filium fuisse Typhona credidit si-
 ue Typhoeum, vt patet in his:
 εὐταρ ἐπεὶ τιήνας ἀπ' οὐρανῷ ἐξέλασε Ζεὺς
 ὅπλο τ' αὐτὸν τέκε παῖδα τυφώα γαῖα πελώ-
 ρη,
 ταρτάρῃ ἐν φιλότῃτι διὰ χρυσῆν ἀφροδίτην.
 Et ne omnia hic ascribam Hesiodi carmina;
 quæ omnibus sunt in promptu, Latine senten-
 tiam Hesiodi ita ex tempore explicabo:
 Verum ubi Titanas cælo turbasset ab alto

Iupiter, hinc genuit mox alma Typhoea Tellus
 Postremum ex Erebo Veneris dulcedine capta:
 Huic palma ad quæuis miranda negotia duro
 Robore erant, promptiq; pedes: centum capita altis
 Ex humeris, sauis surgebant torua draconis
 Ora subhinc linguis lambentia caca trifurcis.
 Igne coruscabant cilijs sub lumina teiris.
 Denique quodq; caput flammâ spirabat, & igne.
 Omnibus his inerant voces, variûmq; sonabant.
 Horrendumq; dabant gemitum, saepe ore sonabant,
 Numinibus magnis vt sint concurrere visa.
 Interdum ingenti tauri mugire boati,
 Interdum gemitum saui dare visa leonis,
 Interdumq; canum latrantium emittere voces.
 Rursus & horrendum sonitum ab radicibus imis
 Mittebant montes umbrosi, luce sed illa
 Denique visa potens nimium foret ista propago:
 Atque viros, superosq; Deos vicisset: ab alto
 Ni pater omnipotens hominum fater, atq; Deorum.

Aethere det tonitrus & fulmina crebra repente.

Seditiosa est & (vt traditum est à Theodoro in bello Giganteo) contentione plena eius educatio, cum alii in Lydia, inter quos fuit Artemon historicus, alii in Phrygia educatum fuisset contenderint, alii in Ciliciam spelunca Typhonis nominata celeberrima, cum inquit etiam Homerus :

εἰν ἀρίμοις, ὅθι φασὶ τυφώεος ἔμμεναι εὐνέας.
Hic ubi sunt Arimi, incunabula dicta Typhonis.

Erat autem Typhoeus admirabili corporis magnitudine, quippe qui omnium montium altior esset vertice vel erutum tenuis: caput astra tangebatur; altera manus ad orientem, altera ad occidentem tendebatur. Ex humeris centum capita draconum eminebant, in cruribus maximas habebat viperarum spiras. Corpus erat totum in penis obtectum, crines in pectus, barba prolixa, oculi ignei, ignis ex ore multus ferebatur.

Hunc fugientibus Dijs Iupiter insectus ad Caucasum montem Syriæ fulmine laucianit At ille Iouem deinde captum detinuit, cui harpe illa, quam illi ademit, manuum pedumque nervos secuit, & in Ciliciam impositum humeris transportauit. At Mercurius Iouem furatus restituit in pristinam formam. Tū Iupiter iterū illum insectus fulmine vulneravit apud Hæmum montem, qui ita dictus fuit à copia sanguinis qui ibi de vulnere defluxit: mox in Siciliam illi fugienti Aetnam Superiuecit, vt testatur Euphorion & Pindarus in Olympicis Typhonem centum capitum sub Aetna occultari inquit in his :

ἀλλὰ κρόνον πάϊός αἴτινα ἔχεις
ἵπρον ἀνεμείεσσαν ἐναπὼν
κεφαλῆς τυφῶνος ὀμβρίμης.

Sed Saturni filii, qui Aetnam habes
Capitum ventosum habentis centum
Capita Typhonis fortis.

Alij non à Ioue, sed ab Apolline confossum fuisse sagittis testantur. Scriptum reliquit Strabo lib. 16. Typhonem serpentem, vt quidam putarunt, sed non hominem fuisse: qui fulminibus ictus dum laebreas quaereret ad fugam, terram secuit longis tractibus non procul ab Oronte fluuio in agro Apamiensi in Antiochia, iuxta Seleuciam. Pindarus tamen & Homerus arbitrati sunt Typhonem in Cilicia sepulatum fuisse, vt testatur Isacius in commentarijs in Licophonem. Alii dixerunt Typhonem à Ioue fulmine percussam in Syriam, & in agrum Pelusium, qui est Aegypti profugisse, seque in lacum Serbonidem occultasse, qui è Syria Pe-

lusium vsque protenditur cuius sententiæ fuit Herodotus. Nam & Apollonius lib. 2. Argonaut. locum fuisse scribit ad montis Caucasi radices, qui Typhonia vocaretur, vbi ictum fuisse à Ioue Typhonem memorant in Nyssa Insula ad Serbonidem lacum prædictum, vt est in his.

τοῖσμιν ὄροις περὶ ἀμοιβ' ἔρσται
ἀθάνατος ἄνθρωπος ὃν αὐτῆ γαί' ἀνέφουσεν
καυκάσῃ ἐν κρημοῖσι τυφρονίῃ ὅθι πέτρῃ.
ἐνθα τυφῶνα φασὶ διὸς κρονίδας κεραιῶν
βλήμενον, ὃ ἀπὸ τοῦ εἰσιβαρῆς ἐπορέεζατο χερσῶν.

Ἐρπυῖον ἀπὸ κρατὸς σάξαι ὄνον ἵκετο δ' αὐτὸς
οὔρεα κ' ἐπέδιον νοσήιον ἐνθ' ἔτι νῦν περ
κεῖται ὑποβρύχιος σερβονίδος ὑδάσι λίμνης.
Talis cum supra & circum conuoluitur anguis,
Est in somnis ibi serpens, quem terra creauit
Ad iuga Caucasii: atque Typhonia est vbi petra,
Fulmine ibi casum memorant, atque igne Typhoei
Excussisse Iouis, dextram inde retendit inermem
Ille Ioui supplex, sed frustra. Iupiter ignes
In caput huic torset, montes, Nysamq; petiuit
Ille fuga, quocumque motusq; pedesq; iulere.
Nunc etiā ille laet clam sub Serbonidis unda.

Et nos non inuicendū quibusdam (vt arbitror) cauminibus lusimus in quadam epistola, quam ad clarissimum & grauissimum senatorē Venerum Michaelē Sorianum Equitem missimus, præclarum sanè patriæ suæ & omnium bonorum non mediocri ornamentum: ita verò se habent ea carmina :

Fons erat illimis, vitrea pellucidus unda :
Quem non turbabant volucres non, vlla serarū
Vngula, non vlla delapsa ex arbore frondēs
Nec prætor pecudes sitientes egerat illuc :
Sed circum densi frutices, & marginis herba
Mollis erat, syluis & cingebatur opacis.

Hic cecidit inculis Phœbi maculosa aranea,
Pestis & ira lues mortalibus. Illa Typhonis
Quippe alrix fuerat: Iuno huic portauit alidū,
Aduersusq; Iouem genuit: fraudare iugalis
Ille tharos quoniam passus, Venerisq; mari am
Priuarum socia dulcedine, vbi ipse Mineram
Concepit solus. Timuit nam pallida Iuno
Nec noua gignendis ratio foret ista reperia
Pignorigibus, nullusq; foret mox coniugis usus.

Terribilis postquam Iunonis creuit animus
Anguineis pedibus, sublimi vertice celum
Tangebatur: corpus plumaq; anguesq; tangebant
Innumeri, plagas orientis dextera solis
Cum staret, plagas tangebatur laua cadentis.
Huc centum capita expirantia navius ignem
Ausa Iouem contra, caelumq; in surgere contra.
Sed

*Sed pater omnipotens tonitrus & fulmina dextra
Deiicit in terras: tremuerunt murmare montes
Insolito, mundumq; rari compage soluta
Sunt ruere. At latuit tandem Serbonidis unda
Ipse Typhon ictus flagrantis fulminis igne.
Hinc tulit oppressus mox pondera montis.
Vis humana Dei sic spernit robur, & iram.*

Fama est enim iuxta Typhoniam è sanie per-
cussì Typhonis natum fuisse illum draconem,
qui vellus aureum seruabat in Colchis. Quam-
uis Aenasilas crediderit omnes serpentes è Ty-
phonis sanguine pullulasse. At Apollonius Rho-
dus in eo libro quem scripsit de ædificatione
Alexandriæ, è sanguine Medusæ, vt opportu-
nius dicitur. Zenodorus fabulam longè ab his
diuersam tradidit de ortu serpentum: inquit
enim fuisse hominem in Attica regione nomine
Phalangem, qui sororem habuit nuncupatam
Arachnen, cæterum Phalax vbi adoleuisset,
artè militarem à Pallade doctus fuisse dicitur:
cùm Arachne soror omnia illa diligenter didi-
cisset, quæ spectant ad tela conficienda, & ad
ficiendi artificium. at enim cùm Phalax cum
sorore rem habuisset, fama est in facti turpitudi-
ne comotam esse Deam, tamquã grauius fa-
ctius tulisse, vt ambos in serpentes verterit.
Arachne cùm esset grauidæ ex fratre, iussa est à
Pallade non sine maximo vitæ discrimine pare-
re, quare à Alijs corrosa fuit; quod etiam cæte-
ris eiusdem generis dicitur postmodo accidisse.
atque hæc serpentum origo à nouiullis tradita
est. Verùm cùm Caucasus mons arderet, is in
Italiam ad Pithecusas insulas confugit, vt Phe-
recydes est autem Nyfa, cuius in lacu primùm
occulatus fuit Typhoeus non longe ab Aegy-
pto vt ex his carminibus Herodoti:

*ἐστὶ δέ τις νύστι ὑπατον κέρας, ἐν θρόνῳ ἔλη,
τηλοῦ φοινίκης σχεδὸν αἰγύπτου ῥόων.
Insula Nyfa frequens syluis, atque vltima tellus,
Distans Phænice, Ægypti est vicina fluentis.*

Typhonem alii in Phrygia, alii in Bœotia,
alii in Pithecusis humatum fuisse tradiderunt:
atque nos aliquando his Grecis carminibus vni-
uersam vim iniustitiæ aut iniuriarum attingimus
ludentes.

*ἀδικία τί χοῦμ' ὀλοώτατον ἀνδράσιν ἐσὶν
ἠγένος ἐξῶλες ποιεῖται, βρότεον.
τῆνδ' ἀματῆς ὀργαῖσιν ἐρινύσι δία θεῶν
καλλιρέθρων Νυξέειπ' Ἀχέροντι τέκεν
εἴτα κακὰ Πλάτ' ἐκέρην δέξαυτο θυγάτρεις.
ὁ φθόγος ὀτλήμων, εὐπορίατὴ κόρη
ἀργή ἐπειτα λάβεν βρέφας ὁ τρέφεν, ἠδ' ἀτί-
ταλλεν.
ἠδ' ὑπερηφανίη μαζόν ἐν πόρεν οἶ.*

*σπαργάνισεν δὲ κόρην σενῶς, πλεονεξί' ἀναστα-
αυζομένη δὲ φίλην τὴν Θρασύτητα λάβε,
Μῖσος, ἀνάειδαιANTE μετ' αὐχέ. παῖνια τέτων
ἢ οὐκ ἔννομα τῆς κύπριδος ἔργα θεῶς,
ἢ φόνος αἱματῆς, πολλὰ καὶ μένος ἀρπαγῶν.
ἐξέχθη ταύταις καὶ Προπέτεια θεῶ.
ὦν μετὰ δὴ σύμπτειξ κόραν πολὺδ' ἰδ' ἀλαζῶν
ἀδικία, πρότερον καὶ πτερόσορ' ἀρ' ἐφ'
ὅσοι δ' οἱ ἀνζομένη πυρὶ λαμπετάωντι εἰκτῆθ
ἢ φόνος ἀφοφρονπλῆτος ἐνὶ βλεφαροῖς.
ἀντίτριχῶν ὄφεις μὲν ἰαδῆες ἀθροοῖ. ἦτην
καίτε δ'ρακοτῆα τὰ πόδε, γναμπτῆς ὄνυξ.
ἠδ' ἔλεν οὐρανόσε πτῆναι, πάντας τ' ἀποβάλλ-
λειν*

*ἀθανάτες, λαμπρὰν εἴτα τυραννίδ' ἔχειν,
ἀλλὰ κεραυνοθήσα βέλες πυροῖντι χαμάζην
ἐκπεσεν αὐτῆμαρ, ἢ πτερά καὶ σοε φλογί.
εἰμὴ δ' ἦτα πρῶντα φίληθεν εἴλετο κέρη
ἠδ' ὄνη, ἀδικίας ἔτε τὸ μνήμ' ἀρ' ἐνι.
πάντα φλέγειν, ἢ πάντα τάμεν, καὶ πάντα τά-
ραττην*

*Ἀνθρώπων, ὅτε δὴ πατρίδ' ἐπ' εἰσέπεσεν.
ἔτε θεῶν μακάρον ἐμνήθη θεοῖδος ἀλκή.
ἢ σθένος ἠδ' ἐσθῆ, καὶ κλέος, ἔτε βροτῆς.
ὡσε νόμος πολλὰς φέρων ἀνδρες τῆς δεκατ' αὐ-
τῆς.*

*Θάρακῆσε βαρεῖς ἐνδύον, ὄπλα λάβον.
τῆς κατ' ἀνεύρισκον πολεμοῦ κλονον ἐργον ἀρῆος
ἢ τάξεις στρατίας δακροῦοντα πόνον.
ἀλλ' ἐμπίης προσορῶσα φόνον, πολεμῆσε μά-
χουσε,*

*ἢ καπνίζομένον τέθραν ἰδέσα δόμων,
τέρπετο. ἢδ' ἠσθιπλοῦσθ' ἔχθρασε συναίμων.
ἀδικί' ἀνθρώπων πάντ' ἐπίθρανε μόνι.
αὐτῆ μὲν βασιλῆας ἀπορρίπτασκεν ἀφ' ἐδρῶν
χρυσοδέταν, τέτεσδ' εἴλετο χρυσομάνη.
εἰμὴδ' ἀδικίας μανίαν Δυσσημί' ἐρούκοι,
πάρθησις πάντων ἔασα γένοιτο βροτοῖς.
ἐς κόρακας, ἢ ὀλεθρον τὸν βαθῶν ἐκβαλε κούρη
ἀδικίαν, καὶ ἐμὲν δέειξε κακοῦ πτόθον.
ἔτε μετ' ἀδικίας φιλι' ἐμπεδος, ἔτε τίς ὄλκος.
ἢ ρεμιά' φεύγει, μῆτε σέβασμα μένει.
ἀλλὰ πόνος τασίας ἀνάγει, ταρῆακῆσε βλάβασε
ἠγον, ἢ πτόλεμον, ἢ κλονέοντα σόθον.
ἢ δουρῆσε, ἐνοχῆσε, ἢ ἀνάγκας τοῖς περιάπτει,
καίτε κλοπῆσε, ἐνοπῆσε, καὶ τρόμον, ἢ δὲ συγῆν.
τόσον ἀρ' ἐσὶ κακῶν ἀπὸ τισγε διακριδ' ὀν ἀυ-
τῶν,
ἐς' ἀπῶθεν μιανρῆ ὄσον, ἀπ' ἀδικίας.
ὅττι θεὸς μῆνοσδ' οἰκίη, τὸ πλεῖστον ἀπῶθεν,
μῆνος καὶ μάλα δ' ἠὲ ὄλβιός ἐστὶ θεός.*

Quæ carmina ita sunt à Laurentio Goticio
meo amico latinè prolata, quem ob singularem
X x 2 bonita-

bonitatem, morumque elegantiam vnicè diligo. Sed cum ratio carnis non tam commode iniustitiam patitur, pro illa vitur improbitate.

Improbis magis non est mortalibus ulla

Res grauius humanum destruit ille genus.

Hanc Acheronte satam peperit Nox lurida partu

Quo Furias, atra qui fluit amnis aqua.

Vitiosa Pluti nata cepere puellam.

Inuidia infelix, Copia & inde soror,

Vbera porrexit siccanda Superbia, & Ira

Ipsa suo hanc aluit Diua verenda sinu.

Srinxit Auaritia anguste regina puellam

Fascia, & huic iuncta est Temeritas socia,

Atque pudore carens Audacia, cum Scelere; horù

Ludicra erant Paphia facta nefanda Dea,

Crudeles cades, & vis permulta Rapina.

His Petulantia mox additur ipsa comes.

Improbis his est colludere sueta puellis

Fallax, alata que prius orta fuit.

Ipsa smillima erant ardenti lumina flamma.

Ludebat cades plurima & in cilijs.

Tempora lambebant densi pro crinibus angues,

Atque vngues curui, pesq; draconis erat.

Affectare ausa est celestia regna tonantis.

Tentauiq; volans deicere inde Deos.

Sed percussa graui flagrantis fulminis igne

Labitur in terras, ala perusta cadit.

Ac nisi delapsam cepisset amica Voluptas,

Nec nomen, nec vis Improbis erat,

Plurima vexauit, vastauit, multa cecidit

Illam virum, ut primum decidit in patriam.

Ac neque vitandam superorum credidit iram,

Terruit haud Pudor, est victa nec illa metu.

Contra hanc mortales statuerunt iura, grauiq;

Thorace induti tela cruenta ferunt.

Luuentus contra hanc belli lacrimabilis ordo, &

Pralia pugnacis sanguinolenta Dei.

Sed latata fuit certamina, pralia, turbas,

Intuita, in cineres & recidisse domos.

Atque propinquorum est odij gausa, feroci

Et tabie Improbis vexat iniqua viros.

Vna suis reges detecit sedibus, vna

Præcipites illos Fortis ad ima dedit.

Ac nisi frænasset Infamia vasa parumper,

Tum sacra improbitas omnia destrueret

Mittitur Improbis ad cornos dira, truncq;

Illam multiplicis vas patet esse mali.

Nulla quies nullus pudor, aut opulencia, nulla

Vinctula amicitia, cum Improbis manent.

Sunt illi cordi lites, & iurgia, rixa,

Clamores, strepitus, bella, odium, opprobrium

Furti paor, tremor, atque incendia, noxa, tu-

multus,

Et dolor infelix, cumquo rapina fuga.

Denique ab arumna tantum quis distat, ab ipso,

Infelix quantum distat Improbis.

Et quoniam Deus vnus abest quam maximè

aperte

Felicem solum dixeris esse Deum.

QVIDAM putarunt Typhonem regem fuisse Aegypti hominem inhumanum ac feru, ob cuius crudelitate prope vniuersa Aegyptus fuerit deuastata & euersa: qui ita fuit vocatus à draconis crudelissimi natura, vel quia more draconis Aegyptum popularetur; quem, ut ait Herodotus in Euterpe, Osiris de medio sustulit. Alij Typhonem insignem fuisse draconem arbitrantur, quia in animal cum dicitur à Græcis ἀμφίβιον, quod in aquis & in terra æque viuat, fingitur modò sub aquas, modò sub terram occultatus, is draco ita dictus fuit, quoniam ob singularem vim veneni omnia combureret, faceretque vt contacta arescerent. cum igitur vis aeris illum vndique expelleret, neque satis aptam sibi temperiem inuenire posset, dictus est Iouis metu in Aegyptum profugisse, vbi cum æstum ferre non posset in lacum mersus interiit. Hic dicitur à Iunone procreatus terra percussa, quia tanta vis est aeris temperamenti aliquando, vt & magnitudine & forma admirabiles plantæ & animalia inaudita orientur. Alii hanc fabulam ad res naturæ totam retorserunt: quippe cum scribat Strabo libro quinto, vniuersum tractum à Cumis in Siciliam vsque & Aetnam, & Lipares Insulas, & Puteolanum, Neapolitanum, Baiarumque agrum, Pithecusasque Insulas, quasdam profundas & in vnum coeuntes sub se solitas habere cauernas, quæ in Græciam quoque porrigerentur in quibus multa vis in esset sulphurea. Idcirco quibusdam temporibus cum ventis spirantibus subterraneis, terræ motus fierent frequentes in iis locis, & flammarum, feruentiumque aquarum pro flumina, ignisque exhalationes, & cineres cum fauillis longius emitterentur, fabulati sunt antiqui serpentem illum siue Aegypti tyrannum perpetuo supplicio damnatum sub iis locis iacere, qui quoties moueretur, ignem ac cineres eructaret, terræque, concuteret. Atunt præterea situm quendam in insula Sicilia per terræ motus ac incendia elatum Epomeum in medio ferè insula rotatum fuisse, qui natus sit cum Typhoeus humerum moueret. Alii vim ventorum non subterraneorum quidem, sed è sublimi loco spirantium esse Typhonem crediderunt, qui & orientem & occidentem plagam manibus peringeret & cuius.

& cuius capita altissime vsque ad sidera peruenirent. nam venti latissime vagantur, plura capita illi concesserunt, ob varias diuersorum vires corpuserat pennis tectum ob celeritatem: circa cura frequentes viperarum spirae propter noxiam vim aliquando ventorum: oculi ignei, flammisque ex ore spirabat. propter materiam ventorum, quae fit est siccis calidisque vaporibus. Fingitur ad montem Caucaſum conſiſſe, quia in montibus venti plerumque dominantur. Alii ad primam mundi originem hoc deduxerunt, cum dicant tantam vim ventorum & inflammationem natam ex Erebo siue ex Chao, mox à Ioue depreſſam, cum: Iupiter *e'vxpávia* sit siue commoda temperies: quam mundi caeli ac mundi temperies depreſſit. cum verò ob cauernosa loca venti & ignes sunt subterranei, postea fabulari sunt hunc in Sicilia Iouem fuisset fulmine diectum. Alii Typhonem pestiferam aeris male affecti naturam ob nimium calorem putarunt: quippe cum vis anima estatis plurimum obſit humanis corporibus, eaque imbecilliora faciat ad reliquas temporum mutationes perferendas. Mox cum recedente Sole per signiferum circulum aliquando ceſſauisset aestus, facta est magna imbrum ac tonitruum copia, cum per calorem imbres coire non possent. tum fulmina frequentia ceciderunt, quare Iupiter fulminibus Typhonem primum in Aegyptum fugauit, & in loca calidiora ad meridiem: deinde sub Aetnam detruxit. Quidam Typhonem hominem fuisse ferocem & strenuum arbitrati sunt, qui Iouem de regno collecta magna exulum & inuidorum manu conatus sit deicere, quare ob potentiam illitantum corpus tribuunt. quod inflammavit nonnullos aduersus Iouem perſuadendo, dictus fuit ignem ex ore spirare solitus, & neruos Ioui concidiſſe. Hos illi furatus est Mercurius, ac Ioui reddidit, quoniam Iouis oratione postea reconciliati sunt animi illorum, qui à Ioue deſciuerant. Alii rursus ad reuocandos animos ab ambitione fabulam hanc reſerunt, qui cum ſignificare velint illam peſſimam omnium prope vitiatorum esse & filiam E rebi, & ignem ex ore eſſare dixerunt. Haec aduersus Iouem inſurgit, quoniam nulla est religionis, nulla humanitatis, nulla iuſtitiae cura, vbi pullularit ambitionis furor. Quae cum multa habeat capita, multos modos, multas ſollicitudines, multas moleſtias eius ſignificant. Hunc Typhonem, siue hanc ambitionem, huc illic fugientem Iupiter tandem opprimit ac laeſaſtat, quia eſſi cupiditas aliquandiu rationi ſapientiae que reſiſtit, tamen ab illa denique

vincitur neque quiſpiam eſt ſapiens, quin rationi demum obtemperet, eſſi cupiditate aliquantulum exagitetur. at nunc de Paride dicamus.

De Paride. CAP. XXIII.

NON imperite sanè, neque inutiliter, sed ad demonſtrandum humanae vitae ſeuſitatem, illa quae de Paride Priami & Hecubae filio tradita ſunt: quod Palladem, & Venerem & Iunonem de forma contendentes iudicauit, memorie prodita ſunt ab antiquis. Atque vt rem altius repetam, dicunt praegnantem Hecubam ſomniaſſe ſe facem ardentis ignis, quae vniuerſam Aſiam inflammaret, pepeſiſſe: cui ariolos percunctanti reſponſum fuit, futurum vt inſans quem in utero geſtabat, eſſet cauſa excidii ſuae patriae. quam rem ita attigit Ouidius in epiſtola Paridis ad Helenam:

*Ille ſibi ingentem viſa eſt ſub imagine ſomni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa conſurgit: metuendaq; noctis opaca
Viſa ſeni Priamo, vatibus ille, reſert.
Arſurum Paridis vates canit Ilion igni.*

Idcirco cum natus fuisset inſans, illum Priamus Archelao exponendum feris dedit, quem etiam memoratum per dies quinque: vſſe lac ſuſiſſe expoſtorant. at curauit, vt alii tradiderunt Hecuba vt à paſtoribus in Ida monte nutritur: nec deſuerunt qui diſſerunt ab eodem Archelao illum vt filium fuisset educatum. Sed enim quis ea quae certo Dei inſtituto decreta ſtabiliraque ſunt, euitauerit? nam & Thyestes è filia Pelopeia filium Aegilthum feris exponi iuſſerat, quod eum oraculum multorum malorum autorem fore monuiſſet, ſed tamen à paſtore inuenus in ſyluis, & à capris nutritus, vnde nomen accepit, Atreum & Agamemnonem trucidauit, neque ſeruauit Troiam quod eiectus fuerit Paris, neque Saturnus Iouem deuitare potuit, quamuis ante fuerint ab oraculis moniti, ſi ita diuinitus erat ſtatutum. Hic cum adoleuiſſet, magnam ſibi iuſtitiae & æquitatis gloriam comparauit: atque cum regia armenta latrones ac piratae aliquando furati fuissent, eaque abigerent, illos armis inſecutus vna cum ceteris regis paſtoribus armenta recuperauit caeſis piratis, vnde Alexander dictus fuit, vt ipſe de ſe ipſo teſtatur in epiſtola apud Ouidium:

*Penè puer caſis abducta armenta recepi
Hoſtibus, & cauſam nominis inde tuli.*

Deinde cum in Agonalibus ludis fortiffimus

apparuerit, quæ per id temporis apud Romam locum agebantur, à Priamo denique cognitus fuit, & in reginam receptus. Accidisse verò fabulantur iis temporibus, quibus adhuc pater Paris erat inter pastores, ut Dii omnes conuocati ad nuptias Thetidis & Pelei accesserint, præter Discordiam, quam nemo inuitaret. Id illa grauius ferens, pomum elegantissimum & pulcherrimum aureum cum inscriptione per ostiū immisit, PVLCHRIOR ACCIPIAT. id suscepit Mercurius ac legit, ut testatur Lucianus in dialogo Panopes & Galat. Tum multis Deabus id perentibus magna discordia & contentio orta est inter tres Deas cæteris his cedentibus. ac Iupiter iussit ad æquissimum, vt tum habebatur, Paridem iudicium id deferri. Scripsit Strabo lib. 13. in Antandro, qui mons vocatus Alexandrie imminet, Deas illas à Paride fuisse iudicatas: cum in Ida monte id accidisse scribat Ouidius etiam in his:

Cum Venus, & Iuno, Pallasq; in montibus Ida,

Corpora iudicio supposuere meo.

Aut hunc ingenibus donis fuisse à Deabus omnibus sollicitam: quippe cum Iuno Asiae Europæq; imperium illi promitteret, Pallas se omnibus Græcis sapienterem facturam polliceretur, at Venus mulierum omnium pulcherrimam se illi concessuram diceret, si sibi victoriam de forma adiudicasset. quam rem ita attigit Ouidius in epist. Paridis:

Tantaq; vincendi cura est: ingenibus ardent

Iud. cum donis sollicitare meum.

Regna Iouis coniux, virtutem filia iactat.

Atque cætera, quæ in eadem epist. scribuntur in eam sententiam, multa sunt: quæ planius etiam Euripides declarauit ita in Troadibus:

ἡ Παλλάδος μὲν ἦν Ἀλεξάνδρου δόσις
 ὀρθῆσι στρατηγῶν ἑλλάδ' ἔξαινόναυ.
 ἡ παρ' ὑπέχετ' Ἄσιος Ἐυρώπησδ' ὕψος
 τυραννίδ' ἔξεν εἶσοε κρίνειεν πάρις
 κὺ πάρις δὲ τὰ μὲν εἶδος ἐκπαλαμμένη
 Δῶπεν ὑπέσχετ' εἰ θεὰς ὑπέκδραμοι
 κάλλει.

Paridq; Pallas munus id promiserat

Quod dux Phrygum mox Græciam subegerit,

Montes at Europa, Asia & tyrannidem

Iuno spondidit si sibi faueret is.

Mirata formam sed Venus meam dare

Promisi illi, si Deus deuincere

Sit iudicata forma.

Accidit ferè eodè tempore vt celeberrima esset Helenæ forma in viuueris Græcia, quæ & opibus & nobilitate generis cæteras omnes mulieres antecellere putabatur. Erat enim Tynda-

ri Oebaliæ regis & Leda filia, vt putarunt non nulli: cum alii dixerint Iouem in cygnum conuersum Ledam compressisse, quæ alterum outi ex illum concepit, ex quo nati sunt postea Pollux & Helena ex altero ouo concepto Tyndarona nata est Clytemnestra & Castor. Alii non è Leda, sed è Nemei natam Helenam putarunt, cuius dicunt Ledam fuisse nutricem, ac Iouem patrem, vt ait Pausanias in Atticis. Qui natam ex Ioue putarunt in cygnū versò, ad Iouem nam eius rei memoriam cygnum inter sidera collocatum dixerunt. Cum tantopere igitur forma præstaret, omnes Græcarum ciuitatum principes eò ad illam in matrimonium expetendam conuenerunt: quæ quod fuerat ante à Theseo rapta, è quo etiam enixa Argis dicitur templum Lucinae erexisse, & mox reuertentibus fratribus restituta, & quod magna inuidia videbatur in eum redundare qui illam esset habiturus vniuersisque eam sibi contingere sperantes in legem à Tyndarona iuratum se pro viribus defensuros, si quis illum violare, aut legitimo marito rapere conaretur, vt testatur Pausanias in Laconicis. Nam non longè à Plateneto, vocato, & à Minerua Pareæ delubro Tyndarus dicitur procos Helenæ conuocasse, qui super equi exæcti testibus iuratum se Helenam defensuros, atque custodituros esse ab iniuria, si ab aliquo nuptiæ illæ violarentur post illud iuramentum Tyndarus equum in eo loco infodit, sicuti scripsit Pausanias in Laconicis. Fuit enim antiquorum consuetudo vt super testibus victimarum plerumque iuraretur, cum fœdera inter aliquos percuterentur. Idcirco vbi Hercules fœdus iniit cum liberis Nelei fide vltro citroque data, sue maclato super eius testibus & ipse & illi iurarunt, atque confirmarunt iuramentum insuper factum, vt scripsit in Phoroeco Hecateus. Neque hoc fiebat quouis tempore, vt ait Demosthenes in oratione contra Antistocratè, cū esset magnum iustitiam, & nō qui huiusmodi temporibus sed stans diebus: vt patet ex his:

ἔτ' ἔδὲ τὸν τυγόντα τιν' ὄροντοῦτο ποιήσει,
 ἀλλ' ὅγ' εἰς ἄμνησιν ὑπὲρ οὐδενὸς ἀλλεξιάς
 ἐπὶ τὸν τομίον κάπρε κὺ κριῆ, καὶ ταύρε κὺ τέτων
 ἐσπαυμένον ὑφ' ὧν δεῖ κὺ ἐν αἰς ἡμερῶν προσηκεν.
 Postea neque vt contingit iuramentum hoc faciet, sed quod nemo iurat super alia res: stans super exæctis carnibus apri, vel arietis, vel tauri, vel horum iugulatorum, & in quibus conuenit diebus. Quin etiam solemne fuit olympicis athletis conceptis verbis super exæcti suis testibus antequam ludos inirent, iurare se nihil fraudis aut insidiarum commissuros, qui quidem

dem suis tranfacto inramento nulli erant viui. erat enim vetitum religione, ne victimar, super quibus iuratum fuisset, ab hominibus ederentur. nam & Homerus testatur exectum illum suum, super quo Agamemnon iuravit se non attigisse Briseidam in mare à Talthybio fuisse deiectam ex antiquorum sacrorum ritu, ut patet ex his lib. 7. Iliad.

εἰ δ' ἐτί τ' αὖθ' ἐπίορκον, ἔμοι θεοὶ ἄλγεα δοῖεν
πολλὰ μάλ' ὅσα διδάσκειν ὅτις σφ' ἀλίττητα
ὀμώσας.

ἦ ἤα πο' σόμαγον κάπρε τάμειν νηλεὲς χαλκῷ.
τὸν μὲν ταλθύβιος πολίης ἀλός ἐς μέγα καίτ-
μα

ρίψ' ἐπιδνώσας βόσιν ἰχθύσιν.

Si quid periuro, caelestia numina tradant

Quot mala senuerunt periuris tradere prauis.

Si cecidit, & stomachum porci ferro inde cecidit,

Quem mox Talthybius iussus porricore in undam

Est maris incani pergratum piscinum escam.

Plutarchus in Cicerone & Publicola longè diuersam rationè coniuratos seruasse inquit apud Romanos, quippe hominem trucidasse, omnesque coniuratos magno & horrendo iuramento adactos sanguinem libasse, & exta gustauisse. Aeschylus in actu Septem ad Thebas inscripto, demonstrat illam fuisse consuetudinem propriam coniurationum; ut omnes coniurati sanguinem victimar illa de causa caesa, attingerent, ut est in his:

ἄνδρες γὰρ ἑπτὰ θόριοι λοχαγέται,
ταυροσφαγῶντες ἐς μελάνδετον σάκος
καὶ θυγαῶντες χερσὶν ταυρὶν φόβον,
ὀρκωμοτήσαν, ἢ πόλει κατασκευαῶς
θέντες λαπάξιν ἄσυ καθ' μείων σία,
ἢ γῆν θανόντες τήνδε φυράσειν φόνω.

ἀρνή ἐνυῶ, καὶ φιλάμματον φόβον

Centuriones strenui septem viri

Taurum immolarunt, inque scutum sanguinem

Tauri legentes attingere dexteris,

Martemq; iurauere, Bellonam, & simul

Grauem Pavorem ferri ignitam manibus susti-

Terram rigare, funditus vel sternere

Vrbem ac populari vi sati ex Agenore.

Apud antiquos fuit etiam in more positum, ut iurantes massam ferri ignitam manibus sustinerent, rogarentque Deos ac precarentur ut illud iuramentum stabile firmumque esset, donec illam in aquis supernataret, quam mox in profundum deiciebant, ut in his testatur Callimachus:

Φωκέων μέχρισκε μένη μέγας εἶν ἀλλ' ἰμίδρος.

Phoece sis donec perstabit in aquore massa.

Et Sophocles in Antigone:

ἦ μὲν δ' ἔτοιμοι καὶ μύδρες αἶρεν χερσῶν,
ἢ σὺρ δ' ἔρπειν, ἢ θεὸς ὀρκωμοτέρω.

Prompti manu tenere massam ferream

Eramus incensam per ignem incedere, ac iurare.

Nam cēlebant eos qui optimè & innocenter iurarent, illas & igni ferri massas sustinere, & supra ignem impune incidere. atque alius in foederationibus, alius ἰ cōiurationib', alius in iuramentis omnino ritus seruabatur. Deinde accidit ut Paris cum viginti tritemibus legatus missusque ad repetendam Hesionem, quam Telamon occiso patre eius Lacedemone rapuerat, nauigarit: qui à Menelao in hospitium perbenigne acceptus est, cui Helenar nuptiar contingerant. Verum cum re infecta redire oporteret, ille neglecto iure hospitii, & Menelai amicitia, dicitur illam meretriculam Helenam cum magna numerorum, regieque supellectilis copia abstulisse, ut scripsit autor Cypriorum carminum, & Herodotus in Euterpe. Idem tamè in Clio non repetendam Hesionem Alexandrum nauigasse inquit, sed exemplis superiorum temporum inuitatum, quod Io Gracis Aegyptii, Gracis Aegyptiis Europam, & Medeam Colchis impune rapuissent, quas repetentibus non rediderunt, eò consulto ad rapiendam Helenam nauigasse; quod inuit Ouidius in his carminibus:

Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces,

Tuta tamen bella Bistonis ora fuit,

Phasida puppe noua vexit Pagasaus Iason,

Lasa nec est Colcha Thebala ierra manu:

Te quoque qui rapuit, rapuit Minoïda Theseus,

Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat,

Et paulò autè,

Nec venio Gratias veluti speculator ad vrbes,

Oppida sunt regni diuiciora mei.

Te pero, quam pepigit lecto Venus aurea nostro.

Te prius optavi, quam mibi nota fores.

Sic enim fit plerumque ut impunitas peccatorum sit pro exemplo & incitamento ad cetera flagitia suscipienda. At Diogenetus in rebus Smyrnaeis non legatum iuisse Alexandrum inquit, neque commotum fuisse superiorum vexēplis, sed Veneris monitu, cuius etiam consilio Harmonidas, vel (ut placuit Andratar) Phereclus nauem illi fabricauit, illuc concessisse scribit: quam vbi primum Alexander vidisset in eius desiderium incidisse memorat. Alii dixerunt raptam fuisse Helenam à Paride, cum inter Bacchas in littore maris Ino sacrificaret quam deportauit in Aegyptum, atque ibi primum cum illa congressus sit. Fama est igitur Paridem cum hac in Aegyptum nauigasse, quia timebat

timebat ne se Menelaus cum Lacedemoniorum clade insequeretur: atque cum eo appulisset, ad Canopicum Nili ostium templum Herculis in litore inuenit, in quod si quis seruus cum quibusdam ceremonis confugisset, à nemine violari faserat eo in loco Alexandri facinus seruis ad sacerdotes deferentibus grauitur tulerunt primum iniquitatem iniurię, qua Menelaum afecerat: deinde legatione Memphis ad Proteum de illa re missa, in si sunt serui Alexandrũ vt iniqua conatum comprehendere, & ad Proteũ adducere. Hunc conuictis infectatus Proteus incolumem quidem dimisit cum sociis, at uxorem Menelai, & diuitias apud se retinuit vsque ad Menelai aduentum, iussitque intra triduum Alexandrum abesse ex vniuerso Aegyptiorum agro. Sunt qui dicant hunc Alexandrum nulla re sibi ablata Troiam confugisse, inter quos fuit Duris Samius: alii cum Idolo Helenę in patriam reuertisse aiunt, vt sensit Euripides. Neque defuerunt sanẽ qui Alexandrum statim in patriam restã rediisse memorent, legationes que Gręcorum ad res reperendas missas neque auditas quidem fuisse à Troianis. Fama est semel tantum in agro Atheniensem Alexandrũ cum Helena congressum fuisse, cum tamen Buchus, & Corythus, & Agamus, & Idæus nati fuisse dicantur ex Helena & Paride. Alii dicunt in Cranae, quę vna est Sporadum, Paridẽ congressum fuisse, quę insula postmodo Helene ab illa vocata fuit; atque cum Paris ab inuita, & propẽ per vim extrosisset, quam iam pernituerat maritum reliquisse, dicitur eius lacrymis nata esse herba Helenium vocata; quę si in vino bibatur à mulieribus, creditur Venerem excitare, & inducere hilaritatem, vt scriptit Alexander Cornelius in rebus Phrygiis. Et quamuis virgo à Theseo restituta dicatur Helena suis fratribus, non defuerunt qui Hermionem eius & Thesei filiam putarint, & vt credit Duris, Iphigeniam. Huic præterea Nicostrotum nonnulli, & Epholam, & Menelaum, filios tribuerunt.

Sed quoniam scelerata vitę finis raro seorsum se consequit, fama est Helenam denique mortuo Menelao à Nicostrato & Megapente filijs è domo ob superiorum vitę turpitudinem eiectã sese Rhodum ad cognatã suam Polixo uxorem Tlepolemi contulisse, quę per id tempus illi insula imperabat, verum quia Tlepolemus adulterij Helenę causa in bello Troiano occisus fuisset, eã eadem mariti sui vlcisci cupiens in Helenam se lauante ancillas cum furiarum ornatu immisit, quę illam comprehensam, &

arbori infelici suspensam laqueo demum necarunt, vt scriptum fuit è Pausania in rebus Laconicis. Sic & ipse Alexander postea imbelis & perniciosus patrię suę ciuis extitit, vt demonstrat Hom. lib. 3. Iliad. Hic, vt predictum fuerat à coniecturis, vniuersę Gracię arma in se suosque ciues concitauit, hic patriam suam, regnumque potentissimum & antiquissimum Asię, propter libidinem funditus euerit, hic denique è Lemno insula accitus trucidatur: quę omnia calamitatum genera sibi predicta fuisse à Nereo testatur Horat. lib. 1. Carminũ. Hęc partim historicę, partim fabulosę narrantur, quę de Paride memorię sunt prodita.

HANC fabulam consuetam fuisse de generatione rerum naturalium antiqui nonnulli sunt commenti: nam Pelię & Thetidis nuptiæ, quid aliud significare possunt, quam ex aquę terręque mixture adiunxerunt calore omnia naturalia corpora procreari? Est enim *πυλὸς* cœnuni, ac lunus; Thetis verò aqua vt dicitur postea. Ad horum duorum mixturem, tanquam ad nuptias, omnes Diũ conuenerunt; quoniam nihil è sola materia sine artifice confici potest. Sive enim mortales brutorum, siue immortales hominum animę sunt corporibus inferendę, cum imperent omnino etiam in brutis quodammodo corporibus ex nobiliorem quodam loco quã sunt ipsas elementa, ipsa ducere par est. siue enim ex aere siue ex igne, siue è cœlestibus corporibus anima mortalium deducatur, siue ex his omnibus; siue sit harmonia quędam ex æquabilitate temperamentorum, siue his omnibus nobilius quiddam, ad ignotum: omnino illam à Dijs omnibus concedi corporibus dixerunt, & è singulis cœlestibus virtutibus proprias quasdam vires assumere. inde dicti sunt omnes Diũ ad nuptias, Pelei & Thetidis conuenisse. Hinc absuit discordia sola ex omnibus Dijs; quia nisi per amicitiam res conservari non possunt, quę etiam quanto magis inter se conueniunt temperamento, tanto magis vigent ac florent. Cum verò Discordia, vitiumque naturalium inæqualitas accesserit, tunc non solum temperamentum perit, sed etiam tota compositio labefactatur. vt enim amicitia generationis, ita discordia & litigium principium corruptionis est. Quid aliud ad naturam pertinens in his continetur non video, quare ad mores reliqua pars spectat huiusce fabulę. Hanc eadem fortunam ciuitates, & imperia, & nationes experiantur, quam etiam singula naturalia corpora, quę per discordiam funditus euertuntur. Est autem inter has tres Deas semper fere discordia, & contentio,

rentio, Palladem, Innonem, Venerem: quippe cum molestum appareat ciuitatibus, id quod plerumque accidit: vt imperiti & stulti & periti & sapientibus dominentur; vt inopes opulenti, inter quos naturalis est prope discordia; vt libidinosi & impuri viris bonis & temperantibus imperent. nam, vt res omnes hę vni adsint, vt idem sapiens sit scilicet, & temperans, & opulentus, est vna rerum omnium quam difficilima. quod si contigerit, nemo illius imperium feret inuitus. Quod autem non vera, sed ficta sint quę de iudicio Paradisi tradita sunt, vel muliercula illa non credita apud Ouidium, quę ita inquit;

*Credere vix equidem caelestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse suo.*

Vt igitur imperatorias virtutes homines regnatos inflammarent antiqui, hanc fabulam confinxerunt, per quam temperantem esse & sapientem & fortunatum illum oportere dixerunt, qui sit ceteris hominibus dominaturus quippe cum Paris spreta sapientia ac opibus per lasciuia impetium perdidit, quod sine illarum Dearum ope conseruari minime poterat. Nam cum alii alio studio magis oblectentur, illa animi appetentia Paris a quibusdam dista est. Huic Deę ille datę sunt iudicandę, atque omnes dignę, quę vincerent, videbantur, quamuis Lunę regnum, sapientiam Pallas, pulcherrimam mulierem Venus ad promitteret, vt victoriam ex eo certamine reportaret. Verum quis sanę mentis pro potentia, magistratibus, honoribus, scortum foedissimum elegerit? aut quis pro sapientia dignissimo Deorum munere libidinę, nisi impurus, compectatur? aut quid fecerit, quo pacto non & sceleratus & perniciosus patrię suę cinis alitur? quod hospitium nō hic violare poterit? at cui non datū est hoc iudiciū? nemo nostrū est per Deos immortales qui Paradisē suo iudicio non damnet: nemo propę rursus est, qui tam turpe Paradisi iudicium, non imitetur. Hac proposita Paradisi turpitudine fecerunt antiqui, vt non ipsos dementiae condemnarent: est enim Venus, quam tantū fecit Paris, nihil aliud quam dementia, vt nomen ipsum significat; sicut testatur Euripides in Troadibus his versibus:

*τὰ μὲν γὰρ πάντ' ἐσὶν ἀφροδίτῃ βροτοῖς.
ἢ τάνου' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἀρχει βεῶς.
Vbi que frustra sunt Venus mortalibus,
Rectęq; nomen capit a dementia.*

Præclare sanę factum est ab ipsa natura vt breue tempus libidini inuixerit nam si amplius spacium sit voluptatibus inuinctum, crudelissi-

mos, & maximē omnium beluarum furiosos homines experiremur. Ac de Paridē satis, nunc de Actæone dicamus.

De Actæone. CAP. XXIII.

NE QVÆ leue sanę supplicium Actæonē subisse memorant, quod nudam Dianam intueri ausus sit: tantum honorem Diis immortabilibus deberi significabant. Fuit hic, vt scripsit Zezes hist. 6. l. chil. 6. Autonoes Cadmi, & Aristæi filius: qui cum mirum in modum, venatione delectaretur, vt ipse à Chironē educatus, vt ait Apoll. lib. 2. feretur super saxo quodā defessus dormire solitus, quod fuit non procul à Megaris Plateam contendentibus quod etiam Actæonis saxum vocatum fuit. Scripsit Pausanias in Bœoticis Actæonem in fonte illi saxo proximo se lauanti. Dianam vidisse, quod illa moleste ferens, rabiem canibus Actæonis immittebat, vt illum lanigaret. Eam fabulam multis verbis complexus est Ouidius lib. 3. Metamorph. qui non super saxo illum dormire solitum scribit, sed in spelunca quadam fonti illi propinqua. Illa de causa dictus est fuisse in ceruam conuersus, & à suis canibus in Cithæronē lanatus, quos multos assidue inferas nutriebat, vt significauit Eurip. in Bacch. hoc pacto:

*ὁ παῖς τὸν ἀκταῖονος ἄβλιον μέτρον
ὄν ἀμύσσιτον σκυλάκας ἄς ἐδρέξατο,
Διευπώσαντο κρέαςον' ἐν κυνηγίαις.
Num ceruis Actæonis improbam necem?
Canes voraces, ille quas nutreuerat,
Nam dilani a uere optimum venatibus.*

Nomina verō canum à quibus Actæon fuit lanatus, nihil aliud quam vel colores corporū vel sagacitatem significant, quę conuenit canibus. hæc autem sunt: Melampus, nigros habens pedes; Ichnobates, per vestigia sequens; Pamphagus, omnia comedēs; Doræus, perspicax; Orbastus, montinagus; Nebrophonos, hinnulos occidens; Lælaps, procella; Theron, ferus; Pterelas, alatus; Agre, inquirens; Hyleus, syluestris; Nape, saltus pererrans; Permenis pastorum canis; Harpyia, rapax; Ladon, hinnulo similis; Dromas, cursor; Canache, fremens; Stiche, pictas; Trigis, fera; Alce, robusta; Leucon, albus; Asbolus, fuliginosus; Lacon, reboans; Aello, procellosus; Thus, celet; Cyprius, libidinosus; Lycisca, lupina; Harpalos, rapax; Melaneus, niger; Lachne, hirsuta; Labros, rapidus; Agriodos, agrestibus viis aptus; Hylactor, latrator. Nam omnino canes quin quaginta Actæonis à nonnullis commemoran-

tur: Alii dixerunt Actæonem certipelle à Diana tectum laniatum fuisse à canibus ad eum lacerandum incitatis, ne Semelem vxorem duceret, cuius sententia fuit Stesichorus Himeræus vel (voluit Acufilus) quæ illam comprehendit. Alii Actæonem non versum in ceruicem, neque cerni pelle tectum fuisse arbitrantur, sed opinionem canibus inmissam, vt feram putarent, quod attigit Ouid. his carminibus:

Tectis & Actæon, quondam fera creditus illis,

Ipse dedit letho cum quibus ante feras.

Neque verò vnus tantum fuit Actæon, vt ego quidem cenfeo, sed alter à canibus laniatus: alter à Bacchis discerptus: de quo ita sententia extat enarratoris Apollonii Melissus, quia Corinthios à Phidone Argiuorum Rege, à quo evertendi erant, liberauit, & protexit, ob singulare beneficium insignes honores consecutus fuit. Accidit aliquando vt Bacchiades domum huius inuadentes filium Actæonem distraxerint vel repugnantibus parentibus, Cùm verò celebranda essent Isthmia, Melissus ad aram accedens multa imprecatus est Corinthiis, nisi filii sui eadem viciscerentur: cùm illa dixisset, se de propinquo præcipiti loco deiecit. At Corinthii cùm timerent magnopere si inultam eadem illam reliquissent Actæonem, tum etiam multo magis ita iubente oraculo, Bacchiades e sua regione cicerunt. Eodem tempore vnus Bacchiadum Chersocrates Corcyram extruxisse fertur expulsus Colchis, qui ibi habitabant, quo se omnes Bacchiades receperunt. Ferunt Aristem superioris Actæonis patrem tam grauitè tulisse mortem filii, vt Bæotia atque vniuersa Græcia indignatus continuo è Græcia in Sardiniam migrauerit. Verùm cur hæc vt admirabilia, & sempiterna memoria digna transmissa sunt ad posteros?

EGO sanè ex historia ad morum informationem itum esse arbitror. quid enim prohibet, cùm Sol Leonem signum ingressus fuerit, Lunæ vi aucta in eodem signo, rabiem canibus natam esse per dies Caniculæ præsertim? aut canibus rabie exagitatis quæ vis quæ ratio, quæ cognitio potest resistere, quo minus vel in dominum læuiant? Fuerunt qui putarint Actæonis facultates per canum rabiem, aut per iratâ

venationum deam insulse dissipatas significari: quia canes non Actæonem, sed eius opes laniarent: quod quidem per ridiculum mihi videtur. non enim ad venationem hortari posteros vel retrahere consilium fuit antiquis, sed minus rectos mores emendare. Per hæc igitur fabulam nos ad beneficia in viros bonos conferenda adhortantur, ac retrahent à benemerendo de ingratis & immemoribus acceptorum hominibus: quod etiam videtur significasse Theocritus in eo versu:

τρεπε νένας ὄσε φάγοιτι.

nutri canes vt te edant.

Omnium sanè beneficiorum optimum est illud, quod apud virum bonum & memorem & gratum collocatur: quod verò in maleficum & ingratum collatum est, omnino malè collatum fuit: quippe cùm improbi homines, ne parem gratiam referre cogantur, sapius pro acceptis beneficiis simultatis causas aucupentur, seque vel quavis leuissima de causa iratos fingant, vt sic delictum appareat quidquid in eos collatum sit. Vt prudentiores igitur ellemus in conferendis beneficiis, ne honori facultatibus, vitæque nostræ insidiatores nostris sumptibus aleremus, rationem conferendorum beneficiorum nos antiqui docuerunt: quippe cum beneficium viro bono facere, sit propè accipere, atque hæc nonnulla pars est iustitiæ, vt traditum est in officiis, Admonemur præterea per hanc fabulam, ne sumis nimis curiosi in rebus nihil ad nos pertinentibus quoniam multis perniciolum fuit res areanas aliorum cognouisse, aut principum ciuitatum, summorumque virorum, aut Deorum præcipuè, quorum vel aliqua minima suspicio arcanorum conscium facile potest opprimere. atque vt summam dicam, eas fabulas, quas insulsi & imperiti plerique aniles nugæ tantam esse crediderunt, ad posteros tradiderunt antiqui, vt per illas nos à temeritate, crudelitate, arrogantia, libidine, illegitimis que facinoribus retraherent, & ad humanitatem, prudentiam, beneficentiam, integritatem, temperantiam que adhortarentur, & vt humanam vitam denique omnem in melius in formarent.

Finis Libri Sexti.

NATALIS COMITIS MYTHOLOGICÆ.

LIBER SEPTIMVS.

Quam iuste & utiliter viri illustres gloriam sine consecuti.

N VLLA neque sanctior
lex, neque præclarior
institutum esse potest,
illusterrime Campeg-
gi, quam illud quod
digna virtutibus præ-
mia, & flagitijs singu-
lis supplicia proponit:
siquidem æquum est,
non solum ut à flagitijs retrahantur, verum
etiam ad virtutem & ad præclara facinora inci-
tentur animi mortalium, ne desides ac segnes vi-
tam hanc obscure transigant. Hæc una res Her-
culem ceterosque Heroas illustres ita ac labo-
res, omniâque pericula fortiter subeunda im-
pulsit, ut nihil neque tam horrendum, neque
tam arduum fuerit, quod labore & patientia
non fuerit superatum. Nam & latrones de me-
dio sublati, & inferi aditi, & monstra horribi-
lia perdomita, & crudelitas tyrannorum repres-
sa atque extincta propter præmia virtutis dic-
tur. est autem præclarum virtutis præmiû glo-
ria: quæ animos mortalium ad insignia quæquæ
facinora mirifice stimulis impellit, facitque ut
difficilia & periculosa & ardua omnia, leuia &
plana & facilissima videantur. Neque vlla ciui-
tas, nullum imperium, nulla natio denique
potens ac diuturna esse possit, quæ cum certa
supplicia flagitiosis statuerit, mox nullam ha-
beat virorum bonorum rationem: quippe cum
illa sola felix futura sit, quæ ad bonos, hono-
res & magistratus detulerit: id quæ fecerit, tan-
to erit ceteris ciuitatibus præstator ac fecelior,
quanto magis in hoc agendo fuerit studiosa. Sa-
tis eius quod dico, præclarum erit argumentû
Romanorum imperium ad viros bonos vel ex-
teros sepe delatum, atque Athenienses etiam
multos viros bonos, externos sepius summa
reip. præfecerunt. At contra ciuitas illa, quæ
non suis nisi pater ciuibus, quæ fores in perpetuum
occlusit exteriorum virtuti & fortitudi-
ni, quæ nulla etiam habita ratione probitatis in-

ter suos ciues, ad quosuis vel improbos magi-
stratus detulerit: quæ sceleribus pœnas, at nul-
la præmia virtutû, vel etiam paruas pœnas in-
terdum improbitati, proponit: quo pacto non
& segnis, & libidini dedita esse potest? quo pacto
non stultorum ac scelerorum hominum fiet
iniquissima tyrannis? quo pacto non immemor
acceptorum beneficiorum, aut etiam ingrata?
quo pacto non inter scorta consenscat. & marce-
scat in ocio? fieri enim non potest ut animus
hominum nihil agat, vel etiam honestis exercita-
tionibus teneatur, ad turpia quæque & impu-
ra studia deferatur necesse est: nam ubi fores oc-
clusæ sunt virtutibus, illæ necessariò patent
vitijs & sceleribus, cum aliquid omnino sit
agendum.

De Hercule. CAP. I.

NEQVE aliud sanè quidquam Herculem
omnium monstrorum, latronum, male-
ficorumque hominum domitorem & euer-
sorem præter gloriam virtutis illustravit: qui
tantum nominis & gloriæ apud omnes homines
consecutus est. quantum nulla ætas inquam
delere possit: cuius in honorem templa, altaria,
ceremoniæ, sacerdotes fuerunt instituti: quod
illi neque nobilitas generis, neque sola vis cor-
poris, neque amplissimum imperium, sine sa-
pientia, animique magnitudine concedere po-
terat.

Fuit Hercules Iouis & Alcmenæ filius, ut
testatur Orpheus in Argonaut. his carminibus.
 πρώτα δὲ οἶδα βίην ἠρακλῆος Δείοιο,
 ὃν τέκεν Ἀλκμήνη ζυνὲ Κρονίωνι, μυχίσσῃ.
 ἢ μὲν ἵτε τρισὼν μὲν εἰλείπετο σείριος ἀγ-
 λην.
 ἠελίος, δολιχὴ δ' ἐπεμάετο πάντοθεν ἄρρη.
*Hic prius Herculeum robur mihi cernitur: olim
 Hunc Alcmena Ioui peperit coniuncta superno.
 Cum latuit Phœbus longas tres ordine noctes
 Continuas carnisq; die sol, lumine soles.*

Aiunt enim Alcmenam Thebani Amphitryonis fuisse uxorem, qui cum aduersus Teleboas Aetoliae populos militaret, & exercitum duceret: quia ita nubenti Alcmenae promiserat, quod fratris eius caedem uisceretur, huius captus amore Iupiter sumpta Amphitryonis forma, ut ait Plautus in Amphitryone, domum ante diem ingressus, illa per fraudem, ne vim inferret, portus est. Nam Teleboe Taphum insulam unam Echinadum incoluerunt, qui prius habitabant Acarnaniam hi cum essent rapacissimi, omnibusque infesti, Argos profecti Electryonis patris Alcmenae boues abegerunt. quae ex re orto praetio: & ipse Electryo & eius filij in ea pugna ceciderunt. etenim ut scriptum fuit ab Herodoto, qui bellum illud descripsit, quatuor filij ex Andromeda Perseoque nati sunt, Sthenelus, Mestor, Alcaeus, Electryo, qui communi imperio post Persei mortem regnarunt. Et Mestore nata est Hippothoe, de qua & Neptuno Pterelas, de quo Teleboas & Taphus: Quidam ferunt bellum exortum inter hos fuisse, quia Teleboae vi fortem auitam ab Electryonidis repeterent, cum illam in re assequi non possent. atque cum ex Amphitryone pregnans esset Alcmena; tamen ut ex se etiam conciperet, dicitur Iupiter tres noctes in unum coniunxisse, quod spacium totum in exprimendo Hercule absumpsit:

non enim sat erat spacij: nox una tante plantae de arbori. deinde cum negligētius exceptus fuisset reuersus Amphitryo, causam percūctatus est ab Alcmena, audiuit priore nocte sui similem domum adiuuissē: tum intellexit à Tiresia Ionem cum Alcmena concubuisse, ut testatur Atheniensis Apollod. lib. 2. Natus est igitur Thebis Hercules Iouis patre, matre Alcmena, ut testatur Hom. in hymno in Herc. hoc pacto:

*Ἡρακλέα Διὸς υἱὸν αἰέσομαι, ἐν μεγάρῳ
Γείνατ' ἐπιχθονίαν Γῆς ἐνὶ καλλιχόροις
ἀλλήμηνη, μηδὲ σακκαυερεῖ κρονίωνι.*

Alciden canimus natus Iouis, edidit illum.

Prasentem uirtutis uiris mortalibus: arte.

Magna Alcmena Ioui cōiunxerat in amore superno.

Dixerūt tamen poete Herculem filium etiā Amphitryonis. ut ait Eurip. In Hercule insano:

*τίς τὸν Διὸς σύλλεπτον ἐκ οἴδ' εὐροτῶν
ἀργεῖον ἀμφιτρύων, ὄν ἀλληκῆός ποτε.*

ἔτικτεν ὁ περσέως πατέρα τῶνδ' Ἡρακλέους;

Cui non Iouis rivalis est mortalium.

Auditas Amphitryo, factus de Persei.

Alcaeo. Et almi qui fuerit pater Herculis?

Habit Hercules fratrem natum eodem patre Iphiclum, una nocte iuniorero, sororem uero Lionomen, quam Polyphemo nupsisse memorie proditum fuit. Iphicli miracam celeritatem pedum de scripsit Orpheus in sacro sermone.

mone, & incredibilem leuitatem in his carminibus :

ἰδὲ μὲν ἰδὲ θεὸς φεύγοις κ' ἔννομαίεζον ,
 ἔδ' ἢν ἰφίκλοιο θαώτερος αὐδ' ἄλοιο.

ὅσε καὶ ἀν. περιλεοσινε πέτρεχεν, ἔδ' ἔτι καρπὸν
 σίβητ' ἀήρατα γυῖα φέρον ἐπὶ ἄλιον ἄνον.

Non poterit fugisse Deos qui turpia patras,
 Sit licet Iphiclo multo velocior ipso.

Qui super extremis segetum currebat arvis,
 Nec siccos fructus ladebat pondere planta.

Scriptum reliquit Pausan. in Boeoticis Inno-
 nem odio pellicis Alcmene commoram, cum
 sciret instare tempus propè pariendi, mulieres
 veneficas immisisse, quæ partum impedirent.
 Fecit eo tempore Historis Tiresia filia vene-
 ficas illas astutia elusisse nam è loco quodam
 vnde illæ facile audire possent exclamauit,
 Alcmenam peperisse: ea voce illæ deterritæ ac
 deceptæ, statim abierunt, quare Alcmena illico
 enixa est. Alii diuersam ab hac rationem tra-
 diderunt, quippe qui non impeditam fuisse di-
 cant à Iunone Alcmenam quo minus pareret;
 sed cum nouum mensem ageret Hercules in
 utero matris, & septimum Eurysteus Scheneli
 filius, fama est in rase Iouem alterum horum
 alteri imperaturum, atque ad illum pertinere
 imperium, qui prior natus eodem die fuisset.
 Id cum sensisset Iuno, septimestrem Eury-
 sthem ex utero matris exire fecit. at Hercu-
 lis ortum in primum diem mensis decimi vs-
 que prorogauit, vt ait Theoc. in paruo Her-
 cule :

ἠρακλέα δεκάμηνον εἶντα ποικ' ἀμνηθεῖταις
 ἀλκμήνα, ἢ νυκτὶ νεώτερον ἰφίκλῆα.

Alciden decimo prognatum mense, decora
 Alcmena, atque una iunonem nocte Iphiclum :

Eumolpus autem ille qui sibrum de myste-
 rijs composuit scripsit Herculem primum
 quidem fuisse inuisum Iunoni propter matrem
 pellicem, at placatum fuisse à Pallade, cuius etiã
 hortatu Iuno Herculi iac præbuerat paruulo,
 eumque fecerat immortalẽ. Huic eadem no-
 cte, quæ secuta est primam natiuitatis diem, Iu-
 no sub mediam noctem duos ferocissimos an-
 gues immisit, à quibus ictus nemine præcio in-
 teriret; sed Hercules dicitur ambas mani-
 bus illos apprehensos ita constrinxisse, vt illæ sus
 statim hos compresserit, vt ait Ouidius in
 Deianira :

Te ne ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
 Cum tener in cunis iam Ioue dignus eras?

Quod etiam Theoc. planius expressit in par-
 uo Hercule hoc pacto :

ἄμος δὲ σφύρεται μεσονύκτιον ἐς δύσιν ἄρκτος

ἄρσινα κατ' αὐτὸν, ὃδ' ἀμφαίνε μέγαν ἄμω
 τᾶμος ἄρ αἰνὰ πέλκαρα δῶπολυμύχανος ἠρη
 κυανέαις φρίσσοντας ὑπὸ σπείρασι δράκοντας
 ἄρσεν.

Sub mediam noctem quãdo vsq' illabatur undis
 Oriona prope, usq' humerum cum protulit altum,
 Ingeniosa duos immisit Iuno chelydros
 Tergoribus nigris sparissq' ingentibus atros.

Deinde exequitur quo pacto Hercules sine
 lachrymis & intrepidus ambos illos compresserit.
 Apollodorus tamen lib. 2. iam octo meis-
 ses natum Herculem inuitate magnitudinis
 angues à Iunone immisos compressisse memo-
 rat. Alii verd' inter quos fuit Pherecydes hos
 angues non à Iunone sed ab Amphitryone im-
 missos tradiderunt, vt experiretur vter esset Io-
 uis filius, atque Iphiclem terribitum cum eiula-
 tu aufugisse, Herculem illos comprehensos
 suffocasse. Ceterum vbi Pallas ad Iunonem ac-
 cedens persuasisset vti mammam præberet infan-
 ti, cum puer supra atatem violentius fugeret,
 amittit Iunonem indoluisset, ac pueri protecis-
 se. Alii dicunt quod cum Hercules lac retinere
 non posset, illud in cælum deciderit, ac fecerit
 viam lacteam inde vocatam. Alii tamen, di-
 cunt istud accidisse quo tempore lac in saxum
 expressit, vt iussa fuerat, quod obtulit Satur-
 no: quod alii de Mercurio dixerunt, quam opi-
 nionum de via lactea varietatem ita mirificè at-
 tigit Marcus Manilius in his :

Nec mihi calanda est forma viscata vetustas,
 Mellior è niueo lactis fluxisse liquorem,
 Pectore regina Diuum, calumy, liquore
 Infecisse suo: quapropter lacteus orbis
 Dicitur, & nomen causa descendit ab ipsa.

Deinde cum Hercules adolensset, iaculand
 artem fuit à Teutaro Scythæ pastore, vt ait Isa-
 cius, edoctus. Alii à Rhadamantho hanc ar-
 tem illam didicisse malunt, alii ab Amphitryo-
 nis pastoribus, alii à Chirone & Testiade: cum
 tamen Theocritus ab Euryto quodam edo-
 ctum iaculandi artem scribat, vt sensit etiam
 Apollodorus. A Lino Apollinis filio literas
 didicit vt fama est musicam ab Eumolpo: lu-
 ctam & artes cæteras ludicras ab Harpaly-
 co Mercurii: & Phanopes filio: veluti sensit
 Apollodorus: ab Autolyco currus agitare, &
 equitandi peritiam ab ipso Amphitryone per-
 cepit. Qui fuerint magistri in singulis facultati-
 bus, testatur Theocritus in his :

γράμματα μὲν τὸν παῖδα γέρον λίνος ἐξεδί-
 δαξεν,

υἱὸς ἀπὸ λικανὸς μελεδ' ἀνεὸς ἀγρυπτος ἠρας.
 τοξὸν δ' ἐντανύσαι, καὶ ἐπίσκοπον εἶναι οἷσ' ὦν
 ἔμυτας

ἔφυτος ἐκ πατρὸς μεγάλαις ἀφνειὸς ἀρούραις
αὐτὰρ αἰοιδὸν ἐθέης, ἣ ἀμφὸ χεῖρας ἐπλαξέ.
πυξίνα ἐν φόρμιγγι φιλλαμμονίδας εὐμολ-
πος.

ἔσαδ' ἀπὸ σκελῶν ἐδρῶσφροι ἀργόθεν ἄν-
δρες

ἄλληλους σφάλλοντι παλαίμασιν, ἔσατε
πύκται

δεινοὶ ἐνὶ μάχασιν αἶτ' εἰς γαῖαν προπεσόντες
πυγμαχοὶ ἐξέφροντο παλαίματα σύμφοι
τέχνα,

πάντ' ἐμάθ' ἐρμείῳ διδασκόμενος παρὰ παι-
δραλῆνι φαινοπῆ.

Hanc Linus edocuit sapientum scripta priorum
Peruigil, & claro Phabi de semine natus.

Flectere at arte arcus, emittere & arte sagittas

Edocuit diues patrijs hunc Eurytus agris.

Eumilpus vocem formauit, finxit & idem

Ad citharā digitosq; rudes, dextramq; tremendā

At quacunq; fuit membronū ars apra palestra,

Qua strauere viros, & decipere vicissim:

Quae foret ars pugilū, & granibus decernere lorīs,

Quaequo graues pugiles reperere ex arte dolose,

Hae à Mercurij doctus de sanguine creto

Harpalyco, Phaeopesh.

Fertur Linum cithara percussum interemif-
se, quia ab illo vapulasset, cuius etiam cedis
causam dixit adhuc puer. In Astronomicis au-
tem rebus magistrum habuit virum sapientissi-
mum ac optimum Chironem. Alii dicunt à
Castore amatum pugnae didicisse. Quare
omnibus ingenuis artibus à singulis in quavis
facultate praestantibus hominibus fuit institutus.
Hercules insignis corporis magnitudine ac
proceritate fuisse dicitur: quippe quem scripse-
rit Heraclides Ponticus quatuor cubitorum &
vnius pedis longitudinis fuisse. Ion praeterea
Chius & Herodotus in Oedipode Herculem
tresdecim ordines habuisse memorat, igneu-
que splendorem ex oculis effudisse, vt ait Zeres
hitt. iof. Chil 3. Hercules, cum natus esset ea
lege, vt Eurytheus Stheneli & Archippes filius
fraude Iunonis prior natus illi imperaret, iustus
est omnia quae vbiq; pericula horrenda viden-
rentur subire, vniuersumque terrarum orbem
monstris horrificis expurgare. Primum igitur
omnium laborum Herculi fuisse memorant
leonem Cithaeroneum: nam cum puer adhuc
esset Hercules, aratisque suae annum deci-
mum sextum, vel, vt alij maluerunt decimum
octauum ageret, essetq; missus ab Amphitryone
ad armentorum custodiam, ne bis in magi-
strum peccaret, leonem interfecit, inuulnera-
bilem, qui (vt ferunt) de Lunae circulo de-

scenderat, atque qui in sylua Nemica vagaba-
tur, quae fuit inter Phliuentem & Cleonas, cum
armenta sua lamia ret. Memoriae prodidit Chry-
sernius libro secundo rerum Peloponnesiacarum,
& Iunouem supplicium de Hercule sumere
volentem Lunam in auxilium acciuisse car-
minibus magicis vsam, quae citam spuma im-
pleuit, & qua natus est hic leo. hunc Iris ingre-
mo stringens in motem Opheltam deportauit,
à quo eodem die Apasamptus pastor fuit dila-
niatus, vt ait Demodocus in rebus Heraclae.
Erat omnino leonis illius pelles nullo ferro pe-
netrabilis, sicut Iuno instituerat, quae implaca-
bili odio Herculem insequeretur. In hunc
Hercules multas sagittas frustra coniecit, ne-
que legit omnino: mox cum ad clauam ventum
esset, quae multo ferro erat grauis, vt Socrates
scripsit ad Idotheū: vt vero sensit Pisander, tota
erat ferrea: & illa crebris verberibus comminui-
tur. Deinde leonē nudis manibus apprehesū vi-
gibus dissecuit, atq; ita occisi vngibus pellē de-
tractam inuulnerabilem pro scuto in posterum
gestauit, vt testatur Eripid. in Hercule in-
fano:

σὸλιντε θηρὸς ἀμφέβαλλες σὸ κάρη

λέοντος, ἢ περ αὐτὸς ἐξὼ πλάζετο.

Ferique pelle in leonem induis

Caput, fuit gestamen illud Herculis.

Quod factum est in monte exiguo Bœotiae
Teumessio nomine. Mansit postea illa consuetu-
do, vt multi heroes pellibus pro scutis vtren-
tur, nam & Theseus, & Ancaeus, qui fuit cum
Argonautis, & Argus, & alij complures pellibus
pro scutis vsi sunt, vt est apud Apollonium
multis in locis, quod fiebat ad Herculis imita-
tionem. Fuerunt autem tres leones ab Hercu-
le superati, Heliconius, Lesbius, Nemaeus.
Cum Thespius Rex Bœotiae famam rerum ab
Hercule iam gestarum perceperisset, putauit suis
rebus optime fore consilium, si cum quinquaginta
filias haberet, totidem praestantes robo-
re corporis, & animi sententia filios ex illo su-
sciperet. quare Herculem ad conuiuium inui-
tauit, & perbenigne, magnificeque exceptum
ita demum ebrium fecit, vt omnes quinquaginta
filias eadem nocte vidatit, praeter vnā quae
vt testatur Pausanias in Bœoticis, perpetuum
sibi sacerdotium potius indixit, Ferunt singu-
las eorum mares filios peperisse, praeter maioris
& minoris aetatis duas, quae geminos pepererunt.
Fuerunt qui dixerint singulas singulis noctibus
cum Hercule concubuisse, quod sanè neque ad
mirabile esset, neque prorsus incredibile, non ta-
men Hercule dignum: cum quidam adeo fue-
rint

rat in Venerem propens, vt vel septuagies rem-absoluerint, vt ait Teophrastus in historiis plantarum . Cùm ceberitas nominis, & virtutis Hercules gloria indies cresceret, quia Heracles armis à Minerva captis Creonti Thebanorum principi opem tulerat, caesisque Minyis & Ergino Thebanum urbem obsidente liberauerat agrum Thebanum ab imposito per iniuriam tributo, vt scribitur; eius virtutem admiratus Creon Megaram filiam in matrimonium illi concessit. Istud fecit cum esset ephēbus, nam missas ad exigēdum tributum legationes mutilatas è regione eiecit. Petente Ergino autorem iniuriarum, admiratus est audaciam Creon; nam erat ad deditonem propensus: at Hercules cohortatus coartatos ad liberandam patriam, è sacris templis armaturam euulsit, quàm antiqui appenderant in honorem Deorum, cum omnia, arma priuata Minyæ ex vrbe sustulissent, ne Thebani bellum renouarent. cùm Erginus cùm copiis aduenteret ab urbem illi occurrens ad quasdam angustias viarum, fecit inutilem esse multitudinem copiarum hostilium, & Erginum trucidauit, & omnes propè eius copias profligauit. deinde repente victoria vsus potitus est vrbe Orchomeniorum, & regiam Minyarum succendit, urbem que funditus euertit. Quare Eurystheus suspectam habens eius virtutem, illum ad se accessit, & certamina imperauit. Cum Hercules nollet patere, Iupiter significatum mittit ne mandata derideret, atque ex oraculo quoque Delphico intellexit esse voluntatem Deorum vt certamina absolueret duodecim, imperante Eurystheo, cum insignis mæror illum cepisset, Inno insaniam quoque immisit: quare filios è Megara susceptos tanquam hostes iugulauit: post cùm rescuisset, à congressu hominum diu abstinuit. Fama est igitur Herculem ante furorem, siue insaniam filios Therimachum, Lamiū Creontiadem, & Deicoontem suscepisse è Megara, vt ait Apollod. libr. 2. alii voluerunt filios fuisse Hercules Onitem, Democoontem, Temphrantem. Deinde Argos profectus est ad absolueda mandata Eurysthei. Famam autem fuisse inquit, quo tempore Hercules ad inferos descendit, illum fuisse mortuum: quare cum rediisset, Lycum Thebarum Regem Megaram vxorem suam ducere conantem interemit. Ea de causa ob Inonis inuidiam ira percutus in omnes filios suos quos è Megara suscepere, scuit. Dixerunt quidam octo fuisse Hercules & Megaræ filios, in quos ille scuit, alii quatuor Hercules, at duos Iphicli, cùm illi

iniorem filiam Creon coniunxisset. Ex insipientis Herculis furore composita est tragedia ab Euripide. Cùm suos igitur Iphicli que filios trucidasset, vel (vt alii malunt) in ignem coniecisset, exilio solum vertit; deinde à Thestio expiatus Delphos se contulit, ac Deum percunctatus vbi esset habiturus, Pythia Tirynthem respondit oportere illum proficisci, Eurystheoque duodecim annos seruire, totidemque labores persolvere, atque iis peractis demum inter Deos immortales receptum iri. Vocatus fuit verò Hercules tum primum à Pythia, cùm antea Alcides dicebatur. Tirynthem igitur migravit, atque primum omnium quidam illi imperatum dicunt ab Eurystheo vt Nemeæum leonem inuulnerabilem occideret. (Nam superiorem Cithæronem iidem fuisse, at non Nemeæum putant, cum è Cithærone monte primum irruisset in armenta) Fabulatus est Anaxagoras in Luna fuisse latam quandam regionem, è qua hic leo Nemeæus deciderit, cum Solem etiam non minus stulte massam ferri igni appellaret. Est enim non ignobilis gradus stultitiæ vel si nescias quid dicat, tamen velle de rebus propositis hanc vel illam partem stabilire. Ille igitur frustra exhausta pharetra cum claua feram inseguitus est, quæ cùm in speluncam au fugisset biforem, alterum ostium occlusit, deinde brachiis circa collum coniectis, eo vsque astrictam tenuit, donec suffocauit, & supra humeros sumptam Mycenæ asportauit. Ceterum cùm in Lerna Argilii, Mycenæique agri hydra insignis esse diceretur & magnopere formidabilis, quæ in palude lacui proxima versabatur, quæ plura capita haberet, vt scripsit Camirensis Pisander, iubetur Hercules ab Eurystheo illam interficere. Versabatur plerumque & educata fuerat sub platano quadam ibi amplissima ad fontem Amymones, apud quem fuit etiam cæsa. Dicunt hanc hydram multa habuisse capita, siquidem Naucrates Erythræus septem, at Zenodorus Ephesus nouem, Heraclides Ponticus quinquaginta illa fuisse tradidit: quæ quoties vnum eorum cædebatur, priorum numerus duplicabatur continuo, nisi quis concisum reliquum colli thyrsum igni statim combussisset. Id cùm cognouisset Hercules, nulli diligentie aut labori pepercit in illa opprimenda. Aserunt eius hydre venenum fuisse acutissimum, quippe cum sagitta illo veneno tincta Chironem propè subito interemerit, vel Polemorem Centaurum, vt quidam maluerunt. Hunc aiunt vi doloris impulsam ad fluuium è Lapitho monte Arcadiæ defluentem accurisse,

vt ibi vulnus lanaret: vnde postea teter odor dicitur flumini ex loto vulnere diu permansisse. Fuit enim hydra illa maleficum omnino & pestiferum hominibus animal: quippe quæ campestria agrosque vicinos crudelissimè fauoret. Fabulantur Iolai opera aurigæ vsum fuisse Herculem, nam in curru eò accesserat, cum ingens cancer hydræ opem tulisset, quem Hercules conculcauit: nam ex accensa sylvæ propinqua accensos torres Iolaus ad Herculem attulit. Verùm crediderunt hunc laborem, quia adiutus fuisset Hercules ad Iolæo, non fuisse inter duodecim ab Eurystheo receptum. Deinde cum cerua quædam pedes æreos haberet, atque cornua aurea apud OEnonen Dianæ sacra, neque quispiam mortalium posset illam cursu eò prehendere, habitaretque in Mænalo monte, iubetur Hercules illam Mycenæ adducere. Sed cum neque occidere illâ Hercules, vt Dianæ sacram, neque vulnerare vellet, annum totum currendo est insecutus; sed illa denique fessa in montem Artemisi um confugit, & ad Ladonem annem iam iam tranatura capta est, & Mycenæ super humero deportata. Enimvero dicunt Eurystheum adeo fuisse virtute Herculis perculsum, vt dolium æneum sibi ad latibulum comparauerit, neque in urbem Herculem admitteret, atque omnia monstra ante portam civitatis exponi statuit, atque per Copteum præconem omnia illa formidabilia imperauerit. Sunt etiam qui dicant Dianæ Taygetæ illam ceruam fuisse postea ab Hercule consecratam. Præterea cum ad cædendum aprum Erymanthem iussus proficisceretur, à Pholo hospitio perbenignè accipitur: qui vas etiam optimi vini in honorem hospitii aperuit, vt à Dionysio imperatum fuerat. tunc Centauri mirabili odore vini concitati, ad Pholum accurrentes, in Pholum impetum faciunt vinum rapturi. Centaurorum alii piceas cum radicibus euulsas pro armis habebant, alii saxa ingentia, alii lampades accensas, alii magnas secures. commissum est prælium. opè tulit Pholo Nubes mater multum imbrem offundens, ac viam lubricâ fecit. Hercules opem ferens multos tucidauit, alios in fugam vertit. Qui ceciderunt in acie Centauri insigniores fuerunt Dupon, Thereus, Hippotion, Melanchetes, Orius, Isoples, Daphnis, Amphion, Argius, Phrixus. Pholus tamen casus ob affinitatem sepeliuit, atque sagittæ è vulnere cuiusdam eruptæ fortè cuspidè ictus. cum sanari non posset interiit: quem Hercules magnificè sepeliuit in monte Pholoe ab illo vocato. Eo autem tem-

pore Phocidis ager vniuersus ob iram Dianæ, quia Oeneus illam meritis victimarum honoribus priuatus, ab apro insignis magnitudinis vastabatur, qui in Erymantho monte Arcadiæ natus fuerat, quem Hercules à Centaurorum caede profectus, vincitum ad Eurystheum deduxit, cum illū è quodam stuticeto propter altam niuem defessum extraxisset. postmodo cum Augias Rex Elidis ingens stabulum trium millium bouum, quod erat simo refertissimū, haberet, iubet Eurystheus Herculem hoc vno die purgare. Cū Hercules eò accessisset, pactus fuit Augias se decimam partem omnium animalium esse daturum, si eodem die stabulum illud purgasset: quod id fieri non posse vilo pacto videbatur. Deinde cum Augias pro purgato stabulo se mercedem daturum negasset pronisisset, ab eodem Hercule sagittis conficitur; filiusque Phyleus, qui Dulichium profugerat, quoniam iniquum esse facinus patris dixerat, in regnum patri adiuvante Hercule successit. Fuit autem Augias Solis filius, vt dicebatur, vt alii putarunt Neptuni, vt alii Phorbantii & Hymenes, vt alii Nyctei, alii Epochi, è cuius oculis radii solaribus similes effluere dicebantur. quamvis quidam putarunt post absolutam certamina duodecim Herculem bellum Augiæ intulisse, at non post factum continuò ob delegatam retentamque mercedem. Augia verò caeso Hercules è spoliis Elidis certamina Ioui Olympico instituit, quæ Olympica appellauit: quæ quinto quoque anno agebantur, ipseque prior volentes omnes ad certamen pronocauit. Verùm neque hunc laborem Eurystheus inter duodecim recepit, quia spernitè dis illum absoluisset. Deinde cum Hercules audiisset iuxta Stymphalum Arcadiæ lacum, apud quem Inno educata fuit, eratque celebre Dianæ templum, aues esse quæ humanis carnibus vescerentur, ad has cadendas iussus accessit. Fuerunt qui dixerint Stymphalides vocatas aues non à Stymphalo lacu, vel flumio, vel palude Arcadiæ Stymphali, sed heroe quodam Stymphalo, cuius & ipsius vxoris Aues vocatæ filia fuerunt, vt sensit Mnaseas. Has occidit Hercules, quod ipsum hospitio non accepissent acceptis tamen Molionibus. Alii & aues has fuisse memorant, & non sagittis caesas, sed, cum iuberetur tantum abigere, crepitaculorum æneorum à Pallade acceptorum tinnitu ab Hercule exteritas in Aretiam insulam ex Arcadia conuolasse, vt sensit Pisander Camitenensis, & Seleucus in miscellaneis, & Charon Tampsacenus. Has n. Ploidas vocarūt, vt ait Apoll. lib. 2. Arg.

εἶδ' ἄρ' ἠρακλέους ὀπίτ' ἤλυθεν ἀρκαδίην δέ,
 πλοῖδας ὀρνίδας συμφαλίδας ἐσθ' ἐνε λιμ-
 νίης.

ἄσα δ' αὖ τὸ ξοῖσι, τὸ μὲν τ' ἐγὼ αὐτὸς ὀπωπῶ.
 εἰλ' ὄγε χαλκῆνι παταγῆν ἐνὶ χερσὶ τινασ-
 σων.

δὲ περὶ ἐπισκοπιῆς περιμήκειος. αἰδὲ σέβοντο
 τυλάσ' ἀτυζήλα ὑπὸ δειματ' κεκλήγυται.
 Sed neque vi Arcadiam petijt vis Hercules arcu
 Ploudas inde lacu volucres Stymphalidas vlla
 Pellere vi potuit: namque hoc ego lumine vidi
 Astidem vt manibus crotalum pulsauit in alta
 Exiens specula prospiciens: proximus ille
 Cum clamore procul linquentes litrus ierunt.

Nam lectus crotalum illud, quo Stymphalides volucres exterruit, à Vulcano fuisse factum quod Pallas eò adueniri Herenti concessit. Fuerunt sanè aues, quæ Stymphalides vocantur, in locis Arabiæ desertis nihil magis quam leones aut bardides mites hominibus; siquidem vel ferro vel ære tecta corpora rostris percipientes integumenta effringebant, facili de quare postea inuentus fuit cortex; quo homines testi si percuterentur rostris illis defixo rostro in illo libro tanquam visco, aut aliqua tenacissima materia caperentur, vt ait Pausanias in Arcadiis. Fuerunt autem ibi Aegyptiis per similes, sed rostro re- gione ac validiore, corpore, multo maiore. Hæ vocatæ sunt in Arabia etiam Stymphalides ad earum formam fortasse, quæ aliquando in Arcadiam conuolarunt; & ab Hercule fuerunt repul- sæ. Memorie prodidit Timægas Stymphalides illas, quæ repulse fuerunt ab Hercule, alas & rostra & ungues habuisse ferreas, quas modò σιδ' ἠροπτερες terreis alis scilicet, modò σιδ' ἠρόνυχες, hoc est unguibus ferreis, modò σιδ' ἠροίγυχες rostris ferreis nominauit. Post fugam Stymphalidum tauri illius domandi; & adducendi labor successit, qui fuerat Neptuni iam in Cretenles immisus; & totamquæ Creten- sium regionem populabundus vagabatur. Nam multa animalia variis temporibus ob iram Deorum Græciam inuasent magnitudinis & ferocitatis admiranda sicut leo Parnasius & Ne- mææus; aper Calydonius & Ermanthius & Crommyonius. Fabulantur quod cum Mi- nos toti mari, quod Græciam alluit, imperaret nihil Io maiorem honorè Neptuno, quàm Diis cæ- teris impartiuit: quomobrem irarus Neptunus taurum hunc ignem efflantem naribus in eius regionem immisit. Fuerunt qui dixerint Mi- noem vouisse quod primum sibi se obtulisset, vt diximus in Minoe; atque hunc taurum in sua armenta seruasse: quare Neptunus illi furo-

rem immisit, vt omnia deuastaret. Alii dixerunt huic taurum per fraudem Minois in Atticum solum fuisse deportatum, qui multos Athenien- ses concularit, vt quemque obuium casus talit, atque inter cæteros Androgeum Minois filium; quem cum ille per insidias obtuncatū putasset, comparata classe bellum Atheniensibus intulit. Hic idem taurus vt ductus fuit ad Eurytheum, vt qui esset sacer, ab Hercule dimissus Marathonium agrum rursus vexauit, quem dicunt nonnulli Diane Marathoniæ fuisse postea à Theseo mastratum. Apollodorus putauit fuisse taurum qui trans mare portauit Europam. Deinde cum Diomedes Thracia Rex Cyrenes Martis quæ filius equos ferocissimos & crudi- lissimos, ignemque spirantes in Tyrida oppido humanis carnibus aleret, quibus captos hospites Ianandos exponebat, ab Eurytheo iubetur illos adducere: tum verò Hercules ad Diome- dem profectus, ipsum primum captum suis equis lacerandum crudeliter exposcit, equosquæ ipsos post esum Dionædem alii ab Hercule trucidatos, alii ad Eurytheum ductos arbitran- tur: quos ille cum ad Olympum montem in pasena misisset, seruntur fuisse à feris laniati. Neque illud ce- lauerim prætermittendū, quod cum in agrum Epidaurorum venisset ad collè quendam iuxta viam oleam manu capiens circum duxit, quæ illam figuram accepit vt Verfalis vo- catur, essetquæ omnibus exteris admiratio- ni; non procul à templo nominatæ Coryphææ Diane. Imperauit illi postea Eurytheus, vt Hip- polyta amazonum reginæ balthetron, quem pul- cherrimum esse audierat, ad se afferret, quem Admetæ filia largiretur, quem tamen nonnulli non Hippolyta, sed Dilyca esse maluerunt: at Ibycus filia Briarei. Tum Hercules cum vna nauis ad Amazonas traiecisset, Mygdonem & Amycum fratres, ter impedire conantes in Bebrycia, obtuncant, ac vniuersam Bebryciam depopulatos: Lico Delphili filio quem secum adduxerat, largitus est: qui Bebryciam postea Heraclæam in honorem Herculis nominauit. Cum Themiscyram Hercules applicuisset, Ama- zones comparatis copijs ad defensionem se accinxerunt commisso proelio illi prima ex insi- gnibus occurrat Procella, sic à veloci- tate dicta, secunda Philippis, tum Prothoe, post Eribœa, deinde Cæleno & Eurybita & Phœbo Diane co- nutes, quibus omnibus cæcis Leianuram & Aste- riam & Murpeum & Tecmessam & Alcippen- cepit. Melanippe fortissima prius credita im- perium amisit. Hic Hercules cæcis insigniori- bus Amazonibus, reliquisquæ in fugam versis

eam nationem penitus deleuit. deinde Hercules Hippolytam Theseo eius expeditionis socio concessit. Idem cum reuertetur ad Eurytheum, reperit Hefionem Laomedontis filia, quam ob iram Neptuni Laomedon Deorum responsis illi ceto quem Neptunus immiserat, exponere iubebatur: quam Hercules à ceto liberauit. Verum cum præstantissimos equos ob id beneficium Laomedon Herculi promississet, neque tamen dedisset, indignatus Hercules ob hominis fallacias Troiam aggressus regem obruncauit: Hefionemque Telamoni, qui prior murum conscenderat, largiuit: concessitque Hefionæ ut quæna uellet è captiuis emeret, atque illa fratrem Podarcem emit, qui postea Priamus illa de causa uocatus est. Nam fertur non solum Troiam nauigasse, sed etiam subiugasse Amazonas, & occidisse, Alcynem Telamone socio, cuius amicitiam ita attingit Theocritus:

αὐτὸ δ' ἠρακλῆι κ' ἀσεμόφι τελαμωνί,
οἱ μίαν ἀμφοῖν εἰ ταῖροι ἀεὶ δαίνοιο τράπεζαν.

Alcidi magna, atque intrepido Telamoni,

Qui mensam socij consuebantur ad unam.

Deinde Tmolus & Telegonus Protei filios: qui hospites Iusta superatos necabant, ipse Iusta suffocauit. idem Sarpedonem Neptuni filium contumeliosum, ferumque planè virum interfecit sagittis, postquam uictoriam baltheu Eurytheo asportauit. Postea uero iussit Eurytheus, ut puniceos Geryonis Hispaniæ regis boues, qui hospites vorarent, ad se addiceret: quare ad illos opprimendos contendit. Dicitur Geryon Chrysaoris & Callithoes filius triplex corpus habuisse, eamque duorum capitum in Erythea, ac septem capitum draconem ex Typhone & Echidna genitum, qui boues ipsos custodiret. Habuit uero suæ crudelitatis ministrum impigrum atque diligentem Eurytionem. Huc profectus Hercules, Geryone, canequæ Orthro, dracone & pastore Eurytione interemptis, boues ex Oceani insula Gadira ad Tartesum per id temporis celebris celeberrimam Iberiæ ciuitatem abigebat. Atque ubi Libys Alebionis frater: à quo Ligures postmodo uocati fuerunt, omnisque Liguria nomen obtinuit, eius iter impedire conaretur, ab Hercule occisus fuit: at Alcioneus Gigas cum Hercule ad Isthmum Corinthi congressus. dum is boues abigeret, saxum maximū iecit è mari rubro sumptum, quo viginti & quatuor homines occidit: nam cū tantum ponderis uix duodecim plaustra perferre possent, id Hercules claua facitè repulit, & illum occidit. saxū uero iacuit in Isthmo, ubi agebantur certamina. His igitur in locis

duas columnas Hercules erexit tanquam suorum laborum terminos: quarum alteram Calpen, alteram Abylen uocauit, posuitque eas in finibus Libyæ & Europæ. Neque tamen ubi hæ columnæ fuerint erectæ satis conuenit inter scriptores, quoniam Dicæarchus, Eratosthenes, Polybius, & Græcorum scriptorum complures ad Euripi angustias illas erectas dixerunt: Hispani uero & Africæ gentes apud Gades esse putarunt quod sensit etiam Dionysius in libello de situ orbis in his:

ἤ μὲν δ' ὀμῶσαι σκολιάς ἐνέποιτε κελύδης,
ἀρ' ἀμείναι σοι χηδὸν ἀφ' ἑσπέρας ἄκεανοῖο.
ἐνθάδε καὶ σῆλα περὶ τέρμασιν ἠρακλῆος
ἑστῶσιν. (μέγα δαίμα) παρ' ἐσχατῶντα γὰρ
δεῖρα.

Obliquas narrate uias: mihi dicite Musæ

Oceani Hesperijs à gentibus incipientes.

Ad fines ubi sunt erectæ forte columna

Herculeos, (mirum) iuxta suprema Gadira.

Fuit enim antiqua imperatorum consuetudo ad quæ loca extrema cum exercitu vel classe penetrassent, ibi aliquando suæ expeditionis relinquere monumentum: sicut Bacchus columnas duas magnas erexit in oriente, Alexander Indiæ militiæ terminos aras apud extremos Indos instituit, atque ordinauit, super quibus uota Diis immortalibus persoluit, ut testatur Strabo lib. 3. Verum cum boues Geryonis in Libyam per Iberiam Hercules abigeret, dicuntur Dercylus & Alebion Neptuni filiorum pulchritudine allecti, illos surripuisse, & egisse in Herreriam: à quibus cum taurus aufugisset, & transisset in Siciliam, Italianam postea nominarunt. Tyrrenorum enim lingua taurus Italus dicebatur. Cum Hercules uenisset in Siciliam, iter fecit à Peloriade ad Erycem, cui apud mare nymphæ balnea pararunt. cum Eryx Siciliæ Rex taurum illum cepisset, neque repente Herculi reddere uellet, ad certamen uentum est: atque Eryx castu percussus diem suum obiit. dicunt tamen quidam non castu; sed palæstra interemptum fuisse Erycem Veneris & Butæ filium, cum alter boues, alter regnum uictori præmium proposuisset. Hercules uictor regionem concessit fruendam incolis, donec aliquis affinis eam repeteret; atque Doricus Lacedæmonius post multis ætatibus illuc ueniens, atque ibi Heracleam condidit, quam Carthaginenses suspectam, ut nimis potentem deleuerunt. In Siculos etiam qui collectis multis copiis obuiâ processerant, ac boues rapere conabantur, impetu faciens illos Profigauit, ac multos occidit, inter quos fuerunt insigniores Leucaspis, Pedia-
crates.

erates, Buphonas; Ganatas, Cygeus, Crytidas. Deinde boues, obruncatis latronibus cum mare Ionium traiecit, ad Eurystheum Myceas deduxit, quos omnes ille Iuoni immolauit. Dicitur Geryon Hispaniae tunc imperantes habuisse filios potentia & peritia rerum bellicarum insignes, qui singulari consilio & concordia in protegendo regno paterno utebantur Hercules aduersus hos militatus copias collegit in Creta, qui populi erant bellicosi, quippe qui primi omnium mortalium militaria stipendia meruerunt: quam etiam insulam ad gratiam Cretensium insignibus honoribus affectus omnibus propè feris expurgauit, quare neque serpentum, neque lutorum, aut uersorum semina ibi sunt relicta, aut ceterarum consimilium ferarum. Fabulantur Herculem post ductos ad Tartessum boues poculum suum Soli reddidisse: nam dicitur Hercules cum ad boues con-

tenderet, Solis radiis nimium calefactus arcum vel in ipsum Solem intendisse; quare Sol eius uires, & animi magnitudinem admiratus, aureum poculum illi donauit, in quo Oceanus ad boues capiendos traiecit, ut ait Pherecydes in 3. libro historiarum. atque ubi per Oceanum nauigaret in eo poculo, Oceanus cum uellet facere periculum constantiae & fortitudinis Herculeae illi insignem tempestatem immisit quia poculum magnopere fluctuabat. Tunc iratus Hercules uel contra Oceanum arcum intendit, quod Oceanus ueritus eius iram placare studuit. quamuis Theolytus in 2. lib. Horarum illum in lebeo nauigasse scribit. Fama est praeterea Iunonem, cum nupsisset, multas pomos, quae aurea mala producerent, Ioui in dotem dedisse, quae apud Hesperidas nymphas à dracone peruigili custodiebantur. Fuerunt Hesperides Hesperii fratris Atlantis filiae, Aegle,

Arethusa, Hespertusa; vel (vt aliis magis placuit) Aegle, Erethusa, Vesta, Erythia. Draco, qui mala aurea custodiebat, natus ex Typhone & Echidna esse dicebatur: qui centum capita habebat variisque utebatur vocibus. Inubetur postea Hercules ab Eurystheo aurea illa poma afferre, quæ ubi essent nesciens Hercules ad Nymphas iuxta Eridanum in quadam spelunca habitantes contendit. Illæ docent Nereû hac de re esse consulendum, qui post interrogatus ab Hercule docet aduentum esse Prometheum, à quo quid esset agendum edoctus est, dracone ipso interempto. Eo igitur interempto Hercules aurea mala decerpit, & ad Eurystheum delulit.

Alii maluerunt istum admonitum à Prometheo fuisse, vt Atlantem ad ea pro semitteret, ac ipse tamen diu cœlum; dum rediret Atlas, sustineret. Multa sanè sunt certamina quæ in hoc etiam itinere commisit, à Cycno ad fluuium Echedorum ad singulare certamen prouocatur, qui fulmine cœlesti fuerunt dirempti. A Nereô deinde doctus fuit comprehensio, & in multas formas mutato, ubi essent mala, & Hesperides. Cum è Pyrensis montibus per illyricam regionem iter faceret, & in Libyam peruenisset, Antæum Terræ filium, obuium habuit hominem admirandæ proceritatis, quippe qui ad sexaginta & quatuor cubitorum longitudinem accederet, in omnes peregrinos inhumanum: quos secum luctari cogebat, & suffocabat. Hic cum Herculem ad luctam prouocasset, ab eo penè extinctus ter prosternitur. at erat ea virtute vt quoties Terram matrem attingeret: toties fortior resurgeret, quod sentiens Hercules hunc comprehensum sublimem à terram diu sustinuit, quamdiu spiraret, donec vi Herculea brachiusque denique strictus, exspirauerit. Quam rem ego sanè nihil aliud significare crediderim, quam medicorum quoddam dogma, contraria scilicet contrariis esse curanda, vt nomen Antæi videtur significare, quod tamen potest ad multas politicas transferri actiones & iudicia, & ad utilitatem vniuersæ humanæ vitæ: cum enim Hercules Sol existat terra frigida contacta recreat, quæ nimio calore fuerint exusta, quamobrem reuocat in vitam ipsam Antæum. sic namque docemur calidis ægitudinibus refrigerantia medicamenta esse adhibenda, aut non violenta tamen, ne propter antiperistasin fiat apostema. Neque in rebus ciuilibus eadem ratione extrema esse posse vitia demonstratur. Illud autem significatur, quia ille attingens tantum terram ardore Solis pro-

pè extinctus reuiuisceret: nam contrariis adiuuanda est & excitanda vis naturæ, at non contrariorum mole obtuenda. E Libya verò in Aegyptum profectus Busrim Neptuni Lysianassaque vel Libyes filium inuenit: quia ea crudelitate in externos utebatur, vt aduenas quot quot comprehenderet, Neptuno patri, vel (vt alii malunt) Ioui immolare. Neque enim illud crudelitatis genus impune exerceri virtus Herculea passa est: nam cum easdem insidias quas cæteris hospitibus, Herculi parasset; & Busrim Neptuni, & eius filius Amphidamas, & Chalbes præco aræ illius impuræ ministri, apud quam macrare hospites consueuerant, apud eandem Iouis aram, manu Herculea occubuerunt. Cum verò Thebas ac per montes exteriores Libyæ proficiscerentur, multas feras locis desertis sagittis occidit. Postea idè Hercules per Arabiâ iter faciens, Emathionem Tithoni filium violentum planè hominem, & in omnes peregrinos immaniterum, obuium habuit, qui trucidare & spoliare omnes aduenas consueuerat, quem etiam obruncanit. Mox ad Caucaleos montes & Hyperboreos profectus, aquilam & ipsam Typhonis & Echidnæ filiam quæ iecur Promethei vorabat, sagittis transiit, & Prometheus solutis vinculis oleastræ liberauit. Cum Acheloo, qui tauri formam sumpserat, in Calydone collectatus, cornu eius fregit; pro quo redimendo Achelous Amaltheæ Harmodii filia cornu Herculi largitur, quod ille omnibus fructibus referunt Ioui consecrauit. Fuerat enim illi Deianira desponsata, quo tempore debebat in Calcydone. At conuiuium conuocatus Oenci puerum Architelis filium pugno occidit, quia aquas, quibus pedes lauerant, per inscitiam in manus fudisset, vt memoriam proditum est ab Archilocho. ob illud facinus cum Deianira de regione Oenci exulauit. Idem Sempronidis filios. Palsatum & Achemonem homines inhumanos & feros comprehendit, qui cædes, & furta, & rapinas præmia fortitudinis vocabant. Hos cum mater reprehenderet, ac diceret, nondum in virum qui nigras haberet natas, incidistis; ridebant, hi igitur dormienti Herculi sacculum surripere conantes ab Hercule capiuntur, quos ligatis simul amborum pedibus humero suspendit: atque alter in prioribus, alter in posterioribus partibus gestabatur. Cum sine subligaculo esset Hercules, illicque esset inter se conuersi, eius pudenda & nates & villos nigros videntes, matris recordati in maximum risum sunt conuersi; quod cum didicisset Hercules, eos liberos dimisit. Idè Sauri trans

trans fluvium Erymanthum vocatum postea Sauri iugum viatoribus infestū interemit. Idē Cacus Vulcani filium tricipitem latronem in Aventino monte oppressit: idem Lacinū extremam oram Italię latrocinii infestantē trucidavit; idem Coon insulam diripuit, regemque Eurypylum cum vniuersa familia obruncavit, quia exerceret cades & latrocinia aduersus omnes; filiamque Chalciopen cepit, e qua suscepit Thefalum filium qui nomen dedit Thefalix; quamuis alij inquant non ob latrocinia Eurypyli patris, sed ob desiderium Chalciopes Herculem Coon insulam fuisse populatam. Idem Pyrechmum regem Euboeę profugauit, quia per iniuriam Bœotorum regionem bello infestaret. Idem Albionem & Borgionem iter suum impediētes cum ad Atlanticos montes properaret, de medio iustulit, in quo certamine deficientibus telis cum in discrimen vite venisset, Iouem precatus est Patrem, vt sibi tela suggereret: atque statim frequentissimus imber lapideus cecidit, quo gigantes illi oppressi sūt, vnde locus dictus est campus lapideus in Gallia Narbonensi. Idem Cycnum singulari certamine apud Peneum amnem extinxit, quia is multos propositis singularis certaminis premijs extinxerat. Idem Gigantes, quos Iuno aduersus ipsum educauerat, vel (vt voluit Timarchides) qui nati fuerant e sanguine Nemei leonis, interemit, quos latrones fuisse in rebus Cyzicis scripsit Polygiotus. Dicitur & cum Alcione congressus illi in Isthmo interemisse quod tamen non prius fecit, quam illi Alcyoneus duodecim plaustra impedimentorum per summam contumeliam infregisset, vnoque iactu saxi viginti & quatuor homines & nonnullos boues oppressisset, quod saxum postmodum fuit claua ab Hercule repulsum cum in ipsum coniceretur, & Alcyoneus claua interemptus. illud saxum iacuit in Isthmo insignis magnitudinis, quod quinquaginta paria bouum dimouere non possent, vt scriptum fuit a Theseo in rebus Corinthiacis, & a Theodoro in bello Giganteo. Ceterum compositis rebus Ibericis, bobusque Geryonis abductis, fama est Herculem Celtarum regionem peragrassē multos maleficos & impuros latrones obruncantem, qui per monstra & feras varias significabantur, multis quotidie militibus in castra venientibus: atque urbem Alesiam cōditam populosam & amplam, quam liberam fecit ac metropolim regionis. Deinde in Italiam accedens Alpes fecit peruias obruncatis principibus satronum, qui viatores trucidabant ac diripiebant. Iter habuit per

oram Ligusticam & per Tyrtheniam ad portū Herculis cum prius vocatum, peruenitque ad Tyberim, vbi postea cōdita dita fuit Roma hinc in Palatium parua urbem ita vocatam profectus à Potinio & Pinario primarijs ciuibus in hospitium est exceptus, quibus vaticinatus est fore vt ea vrbis plurimum felicitate & opulentia prestaret. Cum ad Cumeam planitiem postmodo venisset, Phlegraam vocatam ob seientem ignem antiquitus, predictos Gigantes inuenit, qui audito eius aduentu in vna castra conerant, praelioque ingenti commisso Diis adiuantibus victoria fuit penes Herculem, qui multos ex hostibus trucidauit. Aiunt ipsum Herculem ad fines Rhegię Locridis peruenisse, qui cum labore itineris defessus vellet quiescere, à cicadis fuit infestatus: idcirco precatus est Iouem, vt infestantes cicadę vanescerent. inde nullę in posterum etiam visę sunt cicadę in illa regione. Idem occidit Eurylum & Crearum Neptuni & Moliones filios: deinde duodecim Diis aras erexit, Ioui, Neptuno, Iunoni, Palladi, Mercurio, Apollini, Gratijs, Baccho, Dianę, Athphœo, Saturno, Rheę. Alij tamen senserunt tunc casos tantum fuisse ab Hercule Gigantes, cum bellum aduersus Iouem suscepissent, vt ait Horat. in lib. 2. Carminum.

— domito sq; Herculea manu

Telluris iuuenes, vnde periculum

Fulgens contremuit domus

Saturni veteris.

Fama est post e Gigantibus victoriam Herculem suam clauam Mercurio cognomento Polygio cōsecrassē, quam dicunt fuisse ex oleastro, & repullulasse, actisque radicibus insignem arborem factam fuisse: quot forte posset non mirabile videri, quippe cum dicat Virgil. oleas vel ficcas pullulare, in 2. Georg.

Quin & caudicibus scēvis (mirabile dictu)

Trudunt e sicco radix oleagina ligno.

Ferunt illum antequam ad inferos descenderet, ad Oeram accessisse, atque ex fonte bibisse, qui inde labebatur; ob cuius vim cum omnium preteritorum malorum esset oblitus, fontem illum Lethum nominauit, vt ait in rebus Aetolis Demophatus. Hęc omnia sunt ab Hercule gesta antequam ad inferos descenderet. Enimvero non satis terra ad exantlandam virtutem Herculeam videbatur, quare iussit illum Eurystheus ad inferos adire, & maxime horretudum inferorum canem Cerberum ad se adducere. Hunc fabulati sunt quinquaginta habuisse capita, tria canina, reliqua & caudam draconis. Hercules igitur sacrificiis Diis ritę peractis.

His in Tænarò promontorio aurum subiuuit, traiecitòque Acheronte, & reliquis inferorum fluminibus, Theseum super saxo sedentem & Pirithoum inuenit: sed quia sponte & consultò Pirithous eò accesserat, illam ibidem reliquit; Theseum, quia necessitate coactus fuerat, liberauit. Tum Menœtium Ceuthonymi filium, inferorum bubulcum, quia capturo Herculi Cerberum repugnaret, interemit: nam ubi colluctari cum illo incepisset, ita Menœtium Hercules obstrinxit, vt omnia eius ossa confrégerit. Inuenit autem Cerberum in limine inferorum, qui viso Hercule statim ad folium regis inferorum confugit: quem pelle leonis & thorace tantum munitus Hercules cepit, quãuis nullum esset eius morsus remedium, cum sub ita vis ueneni vel in ossa continuò penetraret. Fabulantur Herculem cum ad inferos descendere, in ripa fluminis Acherontis albam populum inuenisse, atque ex ea coronam sibi fecisse, vt testatur Olympionicus in lib. de plantis, cuius pars foliorum exterior ob inferorum locorum caliginem facta est nigra. mansit postea inde eò fuerudo vt sacra arbor illa Herculi putaretur & in sacrificijs Herculis coronarentur sacrificantes ramis populeis, & (vt scripsit enarrator Theocriti) præmia etiam victoribus certaminum in coronas parabantur rami populei, quia multa certamina hercules absoluisset. Cerberum igitur per Træzenem ad Eurysthæum deduxit: quem scripserunt Euphorion & herodotus per heracleam, quam Acherusiam uocant incolæ, adductum, atque cum primùm lucem sensisset, uomuisse, ex quo vomitu natum fuit aconitum. est autem aconitum herbæ radix parua, similis gramini cuius potus est amarus, atque totum os stypticum facit, cor mordet, spiritum incidit ob frigefactum pulmonem, vè trem implet flatibus, crebramque percussione excitat circa, tempora, hominesque facit amentes & stupidos, vt scripsit Cyrenæicus Apollodorus. quod aconitum ita uocatum fuit, vt ait Theoph. in 2. plant. quod in aconis siue cotibus fuit inuentum, quas cotes alii in heraclea, alii in Tauagra, alii in Hermione nasci dixerunt. dictum est aconitum pardalianches præterea & myocetorum, quia pardales & mures enecet. Fuerunt qui dixerint, Cerberum ad Eurysthæi dictum itatum iussu fuisse ad inferos rursus deduci, herculis nonnullos labores ita breuiter conscripsit. Quintus Smyrnæus.

πρώτα μὲν, ἐν Νεμέῃ βριαρὸν κατέσπευον
λέοντα.

Δεύτερον, ἐν Λέρνῃ πολυκύχρον ὤλεσεν ὕδριν.

τὸ τρίτον αὐτ' ἐπὶ τοῖς ἐρυμάνδιον ἔκτανε καὶ
παρον (ταρτον.
χρυσὸ κεραυδ' ἔλαφον μετὰ ταῦτ' ἤγρευσε τέ-
πέμπτονδ' ὄρνιθας συμφοηλίδας ἐξεδίωξεν.
ἔκτονδ' αἰμαζονίδος κόμισσε ζωστῆρα φαεινόν.
ἔβδωμον ἀγυεῖς πολλὰν κόπρον ἐξέκαθῆρεν.
ὄγδωον, ἐκ κρήτης δὲ πυρίπνοον ἤλασε ταῦρον.
ἔνατον ἐκ κρήνης Διομύδεος ἤγαγεν ἵππους.
γῆρυον ἐδέκατον βίας ἤγαγεν ἐξ ἐρυθείης.
κέρβερον ἐνδέκατον κύν' ἀνιγαγεν ἐξ αἰδασ.
Δωδέκατονδ' ἐκόμισεν ἐς ἐλλάδα χρύσεια
μῆλα.

τὸ τρισχιδέκατον, τοῖον κυρτὸν ἔσχεν ἀέθλον.
μνονυχὶ πεντήκοντα ξυνελέξατο κέραϊς.

Quæ carmina ita fuerunt Latine à quodam
pronunciata:

Prima Cleonei tolerata arumna leonis.
Proxima Lerneam ferro & face contudit hydrã.
Mox Erimantheum vis tertia perculit aprum.
Æri pedis quarto fuit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres discrimine quinto
Threiciam sexto spoliauit Amazona baltheo.
Septima in Augia stabulis impensa laboris.
Oitana expulso nomenatur adorea tauro.
In Diomedei victoria nona quadrigis,
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam,
Vndecimum mala Hesperidum distracta triumphum.

Cerberus extremi suprema est meta laboris.

At Quintus Smyrnæus tertium decimum
addidit laborem hoc pacto:

Tertius hinc decimus labor est durissimus: una
Quinquaginta simul suprauit nocte puellas.

Cum dicant quidam tot fuisse herculis labores, infinitos propè fuisse alii crediderunt, vt testatur Euripid. his carminibus, in hercule insano:

ἔτ' ἐν γάλακτί' ὄντι, γοργώπες ὄψεις
ἐπεισέφρησε σπαργάνοισι τοῖς ἐμοῖς
ἢ τᾷ Διὸς σύλλεκτρος, ὡς ὀλοίμεθα.
ἐπεὶ δὲ σαρκὸς περιβολὰ ἐκτισάμην
ἢ βᾶντα μόχθους, ἢ ἔτλην, τίδ' εἰ λέγεις;
ποιὸς ποτ' ἠλέοντας, ἢ τρισαμάτους
τυφώνας, ἢ γίγαντας, ἢ τετρασκελεῖς,
κενταυροπληθῆ ἢ πόλεμον ἐκ ἐξήνυσα;
τήντ' ἀμφίκρανον, ἢ παλιμβλάσῃ κύνᾳ
ὑδραν φονεύσας μυριάωντ' ἄλλων πόρον
Διήλθον ἀγέλας, κ' εἰς νεκρῆς ἀφικόμενῃ,
ἀδὲ πυλωρὸν κύνᾳ τρίκρανον εἰς σῶος
ὄπως πρὸς εὐσαμὶ ἐντολαῖς εὐρυσθέος.
Angues feroces fascijs paruo mihi
Circumvoluto immisise, ubi lac sugerem,
Coniux Iouis, periret ut horum morsibus.
Adultus ut fui, mihi quid est opus

Multos

*Multos labores, quos tui profarier t
Aut quos leones vicerim, tricorpores
Typhonas, aut gigantes, aut quos quatuor
Sunt crura Centaurum genus? nam bicipitem
Repullantem hydram, canemq; perculi.
Mulis peractis hinc ego laboribus
Ad inferos iui obfitos caligine,
Canemque traxi ianitorem tartari
In lucem, uti iussit severè Eurystheus:*

Atque non solum homines malefici & latrones, aut feræ crudelissimæ, horrendaque monstra vim Herculeam senserunt sibi esse formidabilem, verum etiam fama est quòd cum is ad mortuam Alcestem venisset, Morte deterrita, illam marito vivam restituit, ut scripsit Eurip. in Alcest. tragœdia. Fuerunt qui putarint Herculem, non ut mitteret Atlantem ad aurea mala capiendam cœlum sustinuisse, sed laboris hominis misertum, dum ille aliquantulum recrearetur. Ceterum aiunt Herculem clavam, quæ ex oleastro ad Satonidem paludem exciderat absolutis laboribus Mercurio cognomèto Polygio apud Træcenios dicasse, ut scripsit Pausanias in rebus Corinthiacis. Habuit Hercules multorum laborum socium Telamonem, & Iolaum, qui etiam dicitur fuisse eius auriga, ut ait Paus. Hercules uxores multas memorantur: siquidem Meliten Aegæi fluvii filiam duxit, ex qua Hyllum suscepit. Ob Iolem sibi promissam, ut ait Menecrates, vniuersam Oechaliam Euryto in Eubœam fugiente desellant: quia illi filiam Iolen denegasset. Habuit octo filios etiam è Megara filia Cretonis, qui iussu Eurysthei dicuntur fuisse interfecti: nam in porta Electra vocata Thebana habitavit Amphitryo Thebis, & post Amphitryonem Hercules, vbi Thebani parentare consueverant, ut ait Chrysipus in rebus Thebanis, & certamina funebria celebrare, quæ per totam noctem fiebant, nec prius cessabant quam Sol illuxisset. Alii dicunt illos fuisse ab Hercule trucidatos, cum tamen Lysimachus inquit cesos fuisse dolo quorundam hospitem. Alii asserunt Lycum regem illos interemisse. Socrates censuit Augeri dolo de medio fuisse sublato. Neque tamen minor est controuersia de numero aut de nominibus inter antiquos scriptores. Nam Dionysius in primo libro de ciculis ait Deicoontem & Therimachum tantum fuisse: Batus in libro secundo hystoriarum Atticarum Polydorum, Parocleum, Mecitophonum, Acinetum, Toxoclytum, Menebrontem, & Chersibium nominavit: Euripides Aristodemum, Therimachum, Deicoontem: Pherecydes li-

bro secundo Antimachum, Clymenum, Glanum, Therimachum, Creontiadem appellat; quos in ignem ait ab infano Hercule coniectos fuisse: Aeneas Argius Therimachum, Creontiadem Deicoontem, & Deionem vocat. Herodotus bis infanuisse Herculem inquit, ac primum eos interemisse, quo tempore non Heraclidæ sed Alcida dicebantur. nam Hercules nondum ita vocabatur, sed illud nomen obtinuit post superata non pauca certamina Iuonnis impulsu. Fama est Herculi nupsisse etiam Augem, quæ Aleus pater cum filio Telepho in vna quadam positam in mare demersit, quæ postea Palladis prouidentia seruata cum vna ad ostia Caici euasit; & à Teuthriante fuit excepta. Sed hanc deinde Hyllo filio Hercules concessit. Memorizæ proditum est Herculem Alcidemontis herois Arcadis filiam ad Ostracium montem vitiasse Philonen nomine, quæ statim à puerperio vna cum puero, quem ex Hercule conceperat, fetis in Proximo monte vincula fuit exposita. his addiderunt vagientem infanempicæ vocem imitatum esse, adquam cum Hercules, qui fortè illac iter faciebat, deflexisset viam, puerum esse ratus, puellam & puerum liberavit è vinculis, ac puerum Aechmagoram nominavit, proximum fontem ad incolunitatis seruatiq; pueri & matris memoriam Cissam appellavit, cum cissam Græci picam appellarent. hic idem Tirynthi mœnia extruxit. hic idem fossam per medios campos Pheneatici agri duxit ad quinquaginta stadia, per quam Olbius fluuius, quem arcadum non nulli Aroanium nominabant, delaberetur innocuus, erant autem ripæ atq; ad triginta pedes. Fuit deinde Hercules Omphales Lydorum Regis filizæ amore captus, quare multa viro forti indecora facere coactus est nam qui Bustridem in Aegypto, qui Antæum fortissimum athletam in Mauritania, in hispania Geryonem, in Thracia Diomedem superauerat; qui leones vicerat, qui serpentes vel infans suffocauerat; qui latrones, qui homicidas, qui maleficos omnes vbique singulari fortitudine sustulerat; quem neque tenebræ inferorum, neque multiplicia hydræ capita, neque celerrimum ac lethiferum Cerberi venenum deterruerat, neque vlla vis periculorum vel tantillum commouerat: idem inermi Omphalæ leonis pelle cõcessa inter pedesquas Omphales famineo habitu indutus sedentariæ artem exercuit, ut testatur Ouid. in Deianira; *Non pudet Alcide victricem mille laborum.*

*Rasilibus calathis imposuisse manum?
Crassaq; robusto deducis pollice fila.*

Æquaq;

Aequaque formosa pensu rependit hera.

*Dixerit infelix scutica tremefactus habenis
Aure pedes domina pertinuisse minas.*

Dum feruieret igitur Omphalæ, Cercopas Ephesi populos bello profligauit, qui aduenientes hospites suas vineas tanquam seruos fodere cogebant. Alii causam huiusmodi reddunt, cur hercules Omphalæ feruierit. Dicunt ab hercule Eurytum ad accipiendam Alcestem, quam hercules vitæ restituerat, profectum, non fuisse acceptum hospitio, at extra Tiryinthi muros fuisse proiectum: cum hercules furore esset captus, quare vix demum hercules ad Deiphobum iustratus in grauem morbum incidit. Cum ab eo liberari cuperet hercules adiit oraculum, quod sibi responsum dedit tunc liberatum iri, si venditus per triennium feruieret, ac mercedem feruituris præderet Euryto, quare Omphalæ Lydiæ Regiæ Tmolî vxori emptus feruuisse dicitur. Fuertunt qui dixerint eum prius feruuisse, deinde absolutio feruituris tempore ad Troiam militasse. Habuit etiam Deianiram, quam cum Acheloo colliçatus accepit, Oenci Aetoliæ Regis filiam, quæ fuerat Acheloo de-Isponata. Cum vero Aetoliæ fluuium esset hercules cum Deianira transiturus, qui tum forte ob affidios imbres maxime excreuerat: Nessus Centaurus vltro operam suam obtulit traiciendæ Deianiræ, quam cum Nessô credidisset siiple hercules fluuium primus intrepides traiecit. Sed cum adhuc in prima ripa Niliss Deianirâ vitare conareretur, ab hercule sagittis hydræ veneno infectis transigitur: qui vt vel mortuus hostem videretur, suam vestem sanguine ac veneno illo perfusus, sanguinemque in vasculum collectum ex vulnere Deianiræ tradidit: cum diceret illis vim inesse amatoriam, quia illa veste si indutus maritus fuisset, optimum foret remedium aduersus amores pellicum is fluuius cum prius Euenus diceretur, mox appellatus est Centaurus post eadem Nessi, vt ait Euenor in libro de fluminibus. Eam vestem ita acceptam in opportuna tempora Deianira reseruauit. Deinde cum hercules Oechialia subacta, raptaque Iole ad Cenæum Eubææ promontorium appulisset, aram Ioui immolaturus Erexit ob partam victoriam: misitque Licham feruum qui herculem viscise, & iam appropinquare nuntiaret Dianiræ. Cum verò Deianira suspectos amores Ioles haberet, vestem à Nessô capta, tanquam antidotum aduersus Ioles pellicis amores ad herculem misit. Deinde eum pruritus immensus, & aidor & pustulæ per totum corpus exorirentur, Li-

cham in fluuium Thermophylis propinquum è petra præcipitauit: ipse tanquam igne laeto & furore demque eorruptus cum tantos cruciatus perferre non posset, se in pyram montem Eota coniecit. Aiuit herculem eonantem veltem discessam euellere, frustra carnis simul auulsiße. Id cum cognouisset Deianira, sua ipsius manu suspendio vitam finitit Apollodorus à Parante succensam fuisse scribit pyram, quam hercules moriturus conscenderat, quia sagittas dono acceperit. Communior est tamen opinio, quod Philocteres eam fuerit hæres, quia herculem apud Dyrum fluuium sepeluerit. Alii dicunt Deianiram non suspendio, sed herculis claua se interfecisse, relicta filia Maacata, quam ex ipso hercule suscepit. Scriptum reliquit Lucianus in hermotimo vestum fuisse quiddid mortale fuit herculi, & humanam labem, vt ita dicam, in ea pyra concrematam: quod erat diuinum, in cælum ascen disse vt præclare testatur Byzantius Philippus his carminibus:

*ἄλυστα τὸν νεμέας ἦν ἀπλετον ἄλεσθ' ὕδρην
ἢ ταύρον κάπρῳ ἀμεινίνα ἕα γένυν.*

Ἰός ἦν ἐλκύστας, πάλες Διομῆδος εἶλον:

χρυσέα μίλα κλάσας γυρόνῃν ἔλαβον.

αὐγείαν ἐδάμν κερμας δοῦγεν ἕκταρον ἔρως.

κέρβερον ἢ ἀγρόν, αὐτὸς ἔλυμπον ἔγω.

Dextra feram Nemea perijt mea: perdidit hydram,

Et taurum: malas inde cecidit aprî.

Paltheus est caprus sunt aurea mala relata.

Geryoniç, boues. Et Diomedis equi.

Angias me non fugit, non cerua volueres.

Cerberu eductus. nunc sed Olympus habet.

Relicti sunt autem multi ab Hercule filii,

Siquidem & Afer ille, à quo Africa vocata est.

genitus fuit ab hercule: & Acelus, à quo vrbis

Lycie Acela fuit dicta, filius fuit herculis &

Malidis serue Omphalæ s: & Pentus, qui Ben-

resio postea Brundusio nomen dedit, vt scripsit

Dioeles in mutatis nominibus vrbium: & Lam-

mius & Camirus ex Iole suscepti; & Lydus, à

quo Maonia Lydia dicta est, vt à Camiro Ca-

mirus prius vrbis Rhodos: & (vt quidam vo-

luerunt) Lamus ex Omphale: & Hyllus è

Melita Agæi filia fluminis, quæ in sulæ & op-

pido in insula nomen dedit: & Scythes, qui no-

men dedit Scythiæ, quem suscepit è muliere

Semiuipera: & hylus è Deianira: & Sardos

à quo Ichnusa Sardinia postmodo vocata est, &

Olynthus, qui nomen dedit vrbî à se extracte,

& Macaria, à qua Cyprus vocata est: & Hip-

potoche ac Bdela, vt alios multos silentio præ-

termittam:

remittam? quippe cum multas rapuerit, ad libi-
nem . nam Aethydamiam occiso patre Ormeno
rapuit , è qua nouem filios suscepit , & Aethyo-
chiam , de qua suscepit , Tlepolemum : & Py-
renen in Pyrenæo monte ab ipsa uocato com-
preſſit , filiam Bebrycis, quæ fuit postmodo ibi
ſepulta. Hercule vni ex duodecim Diis Græcię
fuiſſe teſtatur Herodotus in Euterpe: *Ἡρακλῆος
δὲ περὶ τὸν δὲ τὸν λόγον ἦκουσα, ὡς εἰν τῶν δὲ
δεκα θεῶν : de Hercule auāini quod vnus eſſet
è duodecim Diis .* Qui etiam Dionyſum & Pa-
na & Herculem omnium Deorum maximè re-
centes à Græcis fuiſſe exſtimatos ſcribit . Alii
hunc vnum ex Idæis Daçtylis fuiſſe cęſuerunt,
alij primi Iouis, alij tertij filium quod ideo ac-
cidit, quia plures Hercules fuerunt, vt teſtatur
Cicero libro tertio de natura Deorum hoc pa-
cto. Quamquam, quem poſſimum Herculem

colamus, ſcire fanè velim: plures enim tradunt
nobis ii qui interiores ſeruantur, & reconditas
litteras : antiquiſſimum Ioue natum , ſed anti-
quiſſimo item Ioue . nam Ioues quoque plures
in priſcis Græcorum literis inuenimus . Ex eo
igitur & Liſyto eſt is Hercules, quem concer-
tauiſſe etum Apolline de tripode accepimus .
Alter traditur Nilo natus , Aegyptius : quem
aiunt Phrygias : litteras conſcripſiſſe . Tertius
eſt ex Idæis indigenus , cui inferias offerunt .
Quartus Iouis eſt & Aſterix Latonæ fororis ,
quem Tyrii maximè colunt , cuius Carthaginẽ
filiam ferunt . Quintus in India, qui Belus di-
citur . Sextus hic ex Alcmena, quem Iupiter
genuit , ſed tertius Iupiter . Cum tor fuerint .
Hercules, omnium reliquorum res geſtę vni Al-
cmenę filio tribuuntur .

Hunc eundem inquit de tripode cum A-
polline decerasse, cui cum Delphos venisset, vt
ob mortem Iphiti expiaretur, Xenoclea Dei an-
terpres responsum dare noluit, quod eſſet cæde
pollutus . Tunc igitur Hercules sublatum è
templo tripodem asportauit , quem cum repe-
teret Apollo grauis pugna fuiſſet commiſſa, ni-
ſi Latona & Diana Apollinem, Minerva Hercu-
lis iram placasset, vt ait Pauſ. in Phocicis . Fue-
runt qui dicant Hercules ad triginta fuiſſe Di-

cuntur complures fuiſſe filii, quos ex variis mu-
lieribus Hercules suscepit : quos omnes hic
recensere foret superuacaneum, cum multis
connumerari Apollodorus Atheniensis lib. 2.
Bibliothecæ. Postea verò quam inter Deos fuit
receptus , illi conciliata est Iuno , atque Heben
filiam in matrimonium dedit, quorum nuptias
Plato præstantissimus poeta comicus commem-
morauit . Memoriae proditum est ab Ibyco ca-
lida lauacra inuentum fuiſſe Herculis , quibus

ille diuturno labore defessus plurimum vitetur, quæ sibi à Vulcano fuerint indicata. At alij, inter quos Pisander, ea Minervæ munus Herculi data dixerunt. Primum omnium mortalium ciuitates dicitur Hercules facere inuenisse & inuentas additis populis adauxit, certaminaque instituit, cum cæteros mortales vi corporis antecelleret, vt ait Strabo lib. 8. Hunc aiunt præterea voracissimum fuisse, quippe cum per Dryopas iter faciens, quo tempore pincerna pugno occiso necesse fuit cum Deianira è regione Oenei exulare, vt diximus, filium fame infestante ac Licha pædagogum illum requirente in Thiodamantem incidit, taurum Thiodamantis arantis à iugo solutum iugularit, & totum eodem die deglutierit apud Dryopas; cum id etiam prius fecisset, apud Litidum urbem.

Quamuis aiunt nonnulli parum cibi Herculem à Thiodamante petiuisse, quod cum ille negasset, vt sunt multa ingenia rusticorum, Hercules iratus alterum è bobus à iugo soluens Diis mactauit atque conuiuium fecit, eius iniuriam & ingluuiem & voracitatem ita expressit Callimachus in hymno in Dianam:

ἔ γάρ ὄγε φρυγίη περ ὑπὸ δρυὶ γυῖα θεοθεῖς
παύσατ' ἀδιφραγίης. ἔτι οἱ πάρα νηδύς ἐκείνη
τῆσσι δ' ἀποτριάνοντι συνήνητο θεοδ' ἀμαντι.
Non hic in Phrygia sub quercu membra leuatus,
Atque Deus factus, sit edax minus aluus at illi
Est eadem, taurum quæ quondam Thiodamantis
Edit, plantitiem cum lati scinderet agri.

Quæ sanè non minor fuit, quam illa Daphthidis, quæ est apud Soffibium in his:
ἔτος δ' ἐκείνη παῖς παρὸ πλάσος νόθος,
μητρὸς δ' ὁποίας ἠτεκασ' ἐπίσταται.
ἔσθαι μὲν ἄρτες τρεῖς ὄλους κωνθιλλίης.
τῆς δ' ἐ βραχέας ἢ μέρας, πίνει δ' ἄμα
καλὸν μετρητὴν τὸν δεκάμορον πίθον.
Hic filius qui natus eius est nobis,
Cuius parentis, illa scit qua hunc edidit:
Cistias vorat tres ille totas panium
Pavuo die: mox ebibit magna merum
Simul metreta, seu magis decamphori.

Nam mirificam fuisse Herculis voracitatem vel illa nobis, possunt esse argumentum, quæ scripta sunt à suauissimo poeta Epicharmo in Bufride his carminibus:

πρῶτον μὲν αἶψ' ἔσθοντ' ἕδης νινάποθάνοις.
ῥεῖ μὲν ἢ φάρυξ ἐνδοθ', ἀραβείδ' ἀγνά-
θος.
ψοφείδ' ὁ γόμοις, τέτριγ' ὁ κινάδων.
σίξει δ' ἐ τῆς ρίνεσι. κινείδ' ἕατα.
τῶν τετραπόδων μὲν ὄνδ' ἐν ἥπτον.
illum se edentem videris strepunt gena.

Intus sonat guttur. sonat maxilla. dens
Stridet cannu. sibilant nares. mouet
Aures. solent armenta sicut, haud minus.

Fama est Herculem in Triphyliam regionem Eleorum profectum habuisse controuersiam de voracitate cum Lepreo Pryge filio, vt inquit Hesiod. in Ceycis nuptiis: atque cum uterque bonem in epulas occidisset, Lepreus nihilo fuit tardior aut imparatior edendo inuentus: sed cum post epulas ventum esset ad pugnam ob indignationem amuke virtutis, Lepreus cecidit ob vim Herculeam. Cum verò mæstus Thiodamas amissum tauro recessisset, multa que fuisset Herculi ob illam iniuriam imprecatum, mansit postea ritus apud Lyndios vt bos arator cum multis dirarum imprecationibus Herculi cognomine Buthocæ mactaretur. Postea verò fertur Thiodamas in urbem Dryopum profectus Dryopas ipsos armatos in Herculem eduxisse, in eamque necessitatem compulsisse Herculem, vt vel Deianiram armare necesse fuerit, quæ etiam dicitur in mamilla fuisse læsa atque cum hos demum superasset cælo ipso Thiodamante, rapuit eius filium Hylam in seruitutem vt scripsit Pherecydes lib. 3. Post verò propter atrocitiam vniuersam illam nationem ad Trachinem Thesalicam urbem duxit ad habitandum, & ad montem OEtam, qui montibus Phocidis est vicinus. Habuit ipsum Hylam inde in deliciis, ita vt nemo prope fuerit mortalium ab eo tempore, cui nomen Hylæ fuerit ignotum. nã cum vna cum Argonautis in Colchidem nauigaret, Hylam que aquatum misisset, fertur in Cium vsque excucurrisse ad Hylam requirendum, quoniam ille post certum probabile temporis spacium non amplius redire visus est. Scriptum tamen fuit ab Ephoro in lib. 5. quod Hercules sponte mansit in Lydorum regione Omphales causa, Dionysius Mitylenæus neque illum in Colchidem suscepisse quidè nauigationem inquit, nedum non opem tulisse Iasoni in ijs que tractauit cum Medea. Herodotus & Herculem & alios nonnullos heroes exemit ex illorum numero qui fuerunt participes illius Colchicæ expeditionis. Hesiodus in Ceycis nuptijs Herculem ipsum exiuisse aquatum in Magesiam scripsit iuxta vocatas Aphetas, quæ ita dictæ sunt, quod ibi relictus fuerit. Anticlidus lib. 2. rerum Deliacarum Hylam Herculis aquatum fuisse scripsit, cum inisset aquatum, neque amplius reuertisse. nam profecto neque mirum est Herculem id in Thiodamantem commississe, cum in multis fuerit iniurijs, & ob negatam sibi Iolen deustarit Oechaliam.

challiam, Hylamque eatamitum tam celebrem habuerit, vt nemini Hyla nomen sit ignotum: cumque ebrius fieri nonnunquam consueverit, vt testatur Damageses his carminibus:

ὄτος ὁ πανδαμάτωρ ὁ παρ' ἀνδράσι δῶδ' ἀκάθλων

μελ' ἀπομένους κρατερῆς εἶνεκεν ἠγορήσας,
ἠνοβαρῆς μετὰ δάματα, μεδυσφαλεῖς ἔχουσι
ἐλίωσι,

Nikibēis ἀπαλ' ὠλοισι μελεῖ βρομίην.

Omnia qui dormiunt, qui bis certamina sena

Viciis: qui ob vires clarus in orbē sonat:

Ebrius en titubans dubiis vestigia ponit.

Perfusus dulci est ille capui Bromio.

Habuit Hercules multa cognomina, sicuti Diū ceteri: nam cum magna culicem copia esset apud Teucros, iique pro voto cessassent, quod creditum fuit Herculis beneficio accidisse, Conopius Hercules dictus est, vt ait Strabo lib. 13. conopem enim culicem vocarunt. Alexicacus, quia mala depellat: Ceramyntes, quia Parcas insectatus sit: & Callinicus præterea, Buraicus, Rhinocolustes, Hippodotus, & aliis his similibus nominibus vocatus fuit. Fama est quod Herculi antiquitus non tanquam Deo sacra fiebant, sed tanquam Heroi parentabant: quod cum Phegius in Sicyoniam profectus ani maduerisset, grauiusque ferret pro eximiis eius virtutibus diuinis honores illi non censerent, instituit, vt agni iugulati pernas ad aram vterent, & partem vnā carnium, sicuti victimarum cæteratarum solebant, ederent, alteram Herculi tanquam Heroi parentando offerent. omnino verò agnus utilis erat victima Herculis sacrificiis; cum lupos is à stabulis depellere putaretur, vt testatur Antipater his carminibus:

Εὐκόλος ἐρμείας ὦ ποιμένες. ἐν δὲ γάλακτι
χαίρων, καὶ δ' ἄνιν σπενδόμενος μέλιτι

ἀλλ' ἢ ἠρακλῆος. εἶνα δὲ κτίλον ἢ παχὺν ἄρνο.

αἰτέ, καὶ πάντως ἐν θύοις ἐκλέγεται.
ἀλλὰ λυγρὸς ἔργου. τίδ' ἐπὶ τὸ πλεόν, εἰ τὸ φυλάχ-

θῆν

ἄλλυται, ἴτε λύκοις, εἴθ' ὕπὸ τῆ φύλακος.

Mercurius facili pastores munere lactis

Lactantem mox ex auilcia mella capui.

Sed non Alcides: arvis vel poscitur agnus.

Omnino pinguis victima grata Deo est.

Iure: lupos arcei Sed quid magis utile se grex

Custodis cecidit caule, vel ungue lupi?

Erat autem vetitum sceminis iure sacrificio rum, ne vel per Herculem iurarent, vel templum ingrederentur, vel sacrificiis interessent quia sicuti Herculi cum boues Geryonis per

Italiam duceret, respondit mulier se aquam dare non posse, quia foeminarum celebraretur dies, neque ex eo apparatu fas esse viros gustare qui sacrorum ritus seruabatur in Italia. erat autem illa sacrorum consuetudo, vt inter sacrificandum Deorum laudes, & res ab iis Diis humano generi vtiliter inuenta, vel præciare gestę cantarentur: cuiusmodi est id apud Virg. lib. 8. Aeneid. quod recitatum est à nobis libro 1. cum hymnorum antiquorum vsum explicauimus. Mirabile est autem illud quod scribitur à Corn. Tacito hoc pacto lib. 12. interea Gortazes apud montem, cui nomen Sambulos, vota Diis loci suscipiebat, præcipua religione Herculis: qui tempore statuto per quietem mouet sacerdotes vt iuxta templum equos venarum paratos sistant. Equi vbi pharetras sagittis plenas acceperunt, per saltus vagi nocte demum vacuis pharetris multo cum anhilitu redeunt. rursus Deus quas sylvas pererrauerunt nocturno visu demonstrat, reperiunturque fusæ passim feræ. Aegyptiacarum rerum scriptores affirmant Aegyptiū Herculis magistrum fuisse Linum, eum qui prior rhythmos & melos inuenit, maximeque in poetica facultate excelluit eius tres discipuli celebres præter cæteros fuerunt, Orpheus, Thamyris, & Hercules. Aiunt Herculem ingenio paulo tardiotem cum per plagas ad disciplinam impelleretur, cithara interemisse magistrum. Deinde grandior factum cum excelleret insigni fortitudine, diu peragrasse, columnamque in Libya statuissē: quæ dicunt etiam bellum aduersus Gigantes cum Diis gessisse is videtur cum Aegypto minime conuenire. Nam Gigantes nati sunt ante Troiana tempora, vel potius, vt aiunt Græci, cum prima generatione hominum, quod tempus continet quædam millia annorum: claua enim & pellis leonina conuenit antiquissimo Herculi, quod illis temporibus arma nondum essent inuenta, atque pugnaretur lignis, & corpora protegerentur pellibus ferarum. Dicitur est (vt aiunt) non quod per Iunonem gloriam nactus sit, vt scripsit Matris, sed quod alter alterius inuitor res gestas imitaretur, cui rei argumento est quod terram multis feris expurgavit, cum vel ante Troiana tempora maxima pars terræ esset facta habitabilis ob cultum & frequentes ciuitates. Hæc ferè sunt, aut non multo plura his que ab antiquis scriptoribus de Hercule commemorantur: quæ quoniam sunt in ore omnium, breuiter recensere volui, neque in rem in mentibus omnium, confirmatam, superuacua adducere testimonia. Ceterum Eury-

stheus post mortem Herculis ob metum coniurationis, ac memor illatarum iniuriarum, omnes Heraclidas insecutus est, quos, cum Athenas confugissent, mox ab Atheniensibus per legationes expetuit, bellum etiam minatus nisi suis legationibus dederetur. Iolauus, qui iam mortuus fuerat, audita apud inferos tam foeda Eurysthei petitione, dicitur veniam & facultatem reuiuiscendi in vltione Heraclidarum à Plutone impetrasse: quare reuiuiscens trucidavit Eurystheum, ac statim postea remortuus est.

N V N C quid per hæc significetur, breuiter inquiramus. Hercules, quem gloriosum ob Iunonis odium postsumus interpretari, Iouis & Alcmenæ dicitur fuisse filius: qui sanè nihil aliud est, quam probitas, & fortitudo, & virium præstantia tum animi tum etiam corporis, que vniuersa vitia, ex animo depellit & profligat. Patet hoc autem ex ipsorum nominum interpretatione. dictus fuit primum Alcides, quia ἀλκὴ vim significat: idemque filius Alcmenæ, quippe cum μένος etiam strenuitatem significet. Hercules igitur siue animi fortitudo, strenuitatis & Iouis diuinæ scilicet bonitatis filius, sibi gloriam immortalem apud vniuersos homines comparauit; quod cum fecisset Iunonis stimulo merito & à Iunone & à gloria nomen obtinuit. Est enim ἥρη Iuno, at κλέος gloria. Alii nullam Iunonis mentionem fecerunt in hoc nomine explicando, cum gloriam fuisse vniuersis mortalibus Herculem dixerint, sicut illud oraculi responsum significauit:

Ἡρά γὰρ ἀνθρώποισι φέρων κλέος ἀσθιτονέξεις
ἢ Ἡράκλεις.

*Gloria semper erit mortales inter honores,
Alcide tibi.*

& illud:

Ἡράκλειον δέσση φοῖβος ἐπάνυμον ἐξονομάξει
Ἡρά γὰρ ἀνθρώποισι φέρων κλέος ἀσθιτονέξεις.

Te vocat Heraclem clarus cognomine Phoebus.

Quod tua perpetuum max gloria vincit in aum.

Alii ἀπὸ τῆς ἀρετῆς à virtute scilicet hoc nomen deductum crediderunt, cum Hercules fortitudo sit, & prudentia, & ratio quæ est in nobis, & constantia: quæ quoniam siue diuina bonitate, optimoq; animi affectu nemini contingunt, idcirco Iouis filius Hercules dictus est & Alcmenæ siue constantiæ: omnis enim probitas & patientia indiget in rebus aduersis, aut in voluptatibus superatis diuina bonitate tanquã duce, qua gubernetur, cum nulla vis humana satis sit per se potens. Illa verò quæ de ortu Herculis & Eurysthei traduntur ad vim astrorum spectare ego crediderim: quod esse foeli-

cissimorum planetarum in loco fortunato coniunctio, quæ imperium portenderet, cum nasceretur Eurystheus: at cum Hercules, glorioso quidem, sed interueniente alio planeta, laborum & periculorum plena, cum verò vis illa siderum clam agat in nobis, nosque imbuat pro vi & natura primi aeris, quem nascentes haurimus, datus est locus fabulæ, quod Iupiter iurauit, vt qui primus nasceretur alteri imperaret, & quod Iuno cum tetardasset Herculem eiusque ortum in decimum mensẽ prorogasset, facit vt hic parere cogeretur, semperque aduersariam Iunonem habuerit. Nam si quis natus fuerit sub scælici siderum horoscopo, ita affecti aeris primum vim hauriens, & ad ea propensus est ad quæ vis illa siderum impellit: quod si maligna vis illa sit & stellarum coniunctio, moderatione consiliorum in melius verti potest. Fuit à Chirone semiuir & semibelua eruditus, quia principem oporteat & legum & armorum vim ac tempora cognoscere. Alii sic interpretantur, quod Iupiter sumpta Amphitryonis forma Herculem genuerit, quoniam homo sit tanquam instrumentum, at vis diuina ac siderum tanquam opifices ad procreationem clarorum virorum. nam neque Hercules neque quispiam illustri esse potest sine Ioue, quoniam omnis potestas, omnisque præstantia solo sit à Deo. Parentum autem beneficium quia minimum est si cum beneficii diuinæ bonitatis conferatur, ideo dictum fuit, quod Hercules est Iouis potius quam Amphitryonis filius. Primum igitur omnium periculorum fuit Herculi propositum geminorum anguim, cum adhuc esset paruus, quid per hos angues intelligamus? æmulationem virtutis alienæ, quoniam subfrigida propè omnis est virtus, quæ ad alicuius imitationem non contendat. Omnium laborum igitur merito fuit initium Herculi ab anguibus, quoniam cum puer adhuc esset, gloria & rebus gestis prætorum Heroum ad illos virtute sua vel imitandos vel etiam superandos inflammabatur: quippe cum omnis virtutis, omnisque nobilitatis initium sit in teneris animis apprensus æmulationis ad virtutem vestigium: vbi quis igitur ita fuerit ad virtutem incitatus, primum omnium monstrorum superbia & ira & arrogancia & furor animi placidus est, qui leo est Nemeus, & in sylua inscitia nostri animi pascitur, omnesque virtutes populatur. Neque tamen post placatos hos animorum motus, tranquillitatem per vniuersam vitam consequimur, cum multæ voluptatum insidiæ aduersum nos insurgant: idcirco post placatum leonem

Thespii

Theſpji filie oblatae ſunt Herculi, quas vna noſte omnes conſtupraret. Quid Minyas? aut Ly cum, aut Centauros, aut apros domitos, aut equos Diomedis in hoſpites ſauientes eſſe credamus, niſi crudelitate & omnes illegitimos animorum motus reſpreſos? Quid Theſeus eſt, aut Prometheus, aut alii complures ad praſentibus malis liberati, niſi viri boni liberalitatem & beneficentiam in omnes iniquè oppreſſos conuenire? nam duae ſunt iuſtitiæ partes, vna ne nos iniuriam inferamus, altera ne inferri ab alijs patiamur, ſi poſſimus, & iniquè oppreſſos ſubleuemus. Sed quoniam omnibus in negotijs per neceſſaria eſt temperantia, qua ex vno quouis ſcelere multa turpia oriri ſolent, dictus eſt Hercules hydræ capita omnia vno tempore extinxiſſe. Idem ſuae peregrinationis terminos columnas in Iberia in extremis Gadium oris ſtauit, quia nullus locus virtuti ſit inuius, cum virtutis gloria vel ad extremos homines habitatae terræ perueniat. Hic idem poſt tot ſuperata pericula, poſt tot latrones de medio ſublato, poſt purgatum horrendis monſtris orbem terrarum Omphalæ amore captus multa turpia, & primis rebus geſtis indigna commiſit. cur hæc literarum monumentis tradita ſunt? aut cur ad poſteros tranſmiſſa? vt nos conuime facerent antiqui ſapientes viro bono ſemper eſſe vigilandum, qua ſi parumper oculos à virtute deſlexerit atque conuieat, ab appetentia tanquam à rapidiſſimo flumio, ad libidinem, & ad illegitimas voluptates deſertur, ſuaſque natura prolabitur. Hic propter muliebres amores poſtea in crudeliſſimum mortis genus incidit, quoniã voluptatum ſinis eſt omnium dolor & miſeria. Ob præclaras virtutes primum vt Heros, deinde vt Deus poſt mortem ab hominibus cultus fuit. quod omnis virtus inuidiam in ſe concitat: qui enim virtutem ſuperare aliorum ſe non poſſe ſperant, tum demum ſe foelices arbitrantur, ſi illam aliquantulum ſaltem dicendo obſcurant. at vbi ceſſat eius autor virtutis, tunc etiam inuidia ceſſat inter mortales, maiorque gloria vitorum bonorum poſt mortem emiſceſcit. cum igitur vel appetentia rerum ſuauium & illegitimarum, vel inuidia mortalium res geſtas cuiusque opprimere & obſcurare poſſit, merito dictum eſt id ab Euripide in Andromache.

χοῖδ' ἔπος εἰδέν' ἀλλοῖον βροτῶν
 πῶν ἂν θανάτος τῆν τελευταίαν ἰδῆς,
 ὅπως πέρατος ἡμέραν ἴζει κάτα.

Nullum beatum dixeris mortalium,
 Supremis ante quam dies illuxerit:
 Et noueris quo pacto adiuit inferos.

Fuerunt tamen nonnulli qui res ab Hercule geſtas ad hiftoriã retorſerint: ſicut illud eſt de Augia. Dicitur Augias Solis fuiſſe filius, tuncq. habuiſſe armentũ, & tot greges, vt maxima pars agrifimo obducta ocioſa & inculta iaceret: nam quidam tradiderunt ibi ſtabulari conſueſſe tria millia bouum, quod ſtabulum nunquam fuerat purgatum. Hercules igitur vel aliqua parte agri, vel alia quauis mercede ſibi promiſſa Alpheum fluum in ea loca diuerſit, omnemque ſini copiam deleuit. Deinde cum regio ad foelicitatem rediſſet, ſtabula Augiæ purgaſſe dictus eſt. Augias mercedem illi negauit, quia videretur nullum propè laborem ſuſtinuiſſe iis ſtabulis purgandis: nam inſuſi plerique non animi, ſed corporis viribus, & laboribus præmia proponunt. Eodem pacto Geryonem tricorporeum dixerunt, quia tres eſſent fratres vnanimis & conſentientes in omnibus vel (vt putarunt alii) quia tribus inſulis Hiſpaniæ adiacentibus imperaret, Ebuſe ſcilicet, & minori, maiorique Belearicæ. Hic cum naualibus, terreſtribusque copiis plurimum poſſet, dicitur habuiſſe eanem bicipitem. Antæum Libycum ob peritiam loci vincere in regione. non potuit, at extra patriam facile ſuperauit. Fuerunt item qui hydram multorum capium fratres multos concordēs crediderint, quorum vno extincto multi videbantur inſurgere propter apparatus bellicos ſemper recētes & validiores. Quod attinet ad mala Heſperidum, & ad Atlantis laborem, dicunt Atlantem magistratum gerentem in quandam rerum maximarum aliquando incidiſſe difficultatem, qui Herculis ſapentiſſimi hominis conſilio rem præclare tranſegit, tres oues Herculi largitus eſt: quod munus, vt ferebant ea tempora, non parum erat honorificum. cum verò μύλα & oues ſint, & mala fructus apud Græcos locus datus eſt fabulæ atque ad harum fabularum cognitionem non parum pertinere illam epiſtolam putauimus, quam ſuperioribus diebus ad virum clariffimum Senatorem Venetum Matthaum Bembum miſimus. ita verò ſe habet:

Quod redis ad Muſas à tanto pondere rerum
 Quantum res patria impoſuit tibi publica labor.
 Nam labor aſſiduus fertur domitare leones.
 Hinc iubet alterè luci ſuccedere noſtes
 Natura alma parens ſeruandis prouida rebus.
 Hinc & Atlanteos humeros recreaſſe labantes
 Dicitur Alcides, tenuit cum pondera mundi.
 Fabula ſuſtinnit quod Atlas flammantia cœli
 Astra: magistratus & publica pondera geſſit.
 Crede mihi multo eſt cunctis felicitior vnus

Qui

Qui facies sine lite dies, sine murmure vulgi
 Præterit, haud iussus varias audire querelas.
 Siquis in humanis rebus sælicius optat,
 Rusticus expectet dum torus æstuat amnis.
 Vel nihil est homini salis, vel sola quies est:
 Qua nulli sincera tamen conceditur: ac te
 Vel tua sollicitant, vel amici incommoda semper:
 Ve si alibi excreta vellantur vomire sylvæ,
 Consurgunt alibi. Sunt quos non ulla fatigat
 Ambitio, sed vexat amor furiosus habendi.
 Nec quidquam se oculis auro iucundius offert:
 In quo congesto mox credunt esse quietem.
 Falluntur miseri: mens est qua sola quietes,
 Sola facit claros, argenti splendore, & auri,
 Prædix, nobilitas, animo depellere curas
 Non possunt populi aut fasces aut purpura Regū.
 Nec tamen una potest animum fecisse serenum
 Contemptrix auri mens, ambitione remota.
 Hac ubi vitæ, discrimina plurima vita
 Occurrent, animūq; irabent huc se per & illuc.
 Si quem fugit amor nummi, si fugit honorum,
 Blanditur somnus, vinum, Venerisq; cupido.
 Aut vitam infestat furor implacabilis ira.
 Turpe quidem vinci his animorum motibus, ira
 Principijs obsta: subeat te cedere nolle
 Fluctibus irarum: facilis medicina reperta est.
 Sin quacunq; rapit grauis impetus, hac patiare
 Deiecta ratione trahi, velur orba magistro
 Equora perturris pelagi spumantia puppis,
 Quocunq; arbitr. un. ventorum detulit: aique
 Multa facis, qua pacatum fortasse pigebit.
 Nil aliud Scyllam est rabidis vitare per undas
 Succinctam canibus nil & vitare Carybdim.
 Hic animi furor est Cyclops qui mentis in antro
 Delit. hunc tu vince dolus, hunc stipite adure,
 Hunc ratione doma. sic victus denique discet
 Quæ iura hostij: quam sit crudelibus almus
 Iupiter hospitibus vindex, nam sicca tyrannos
 Paucos sata iubent Ditis succedere rectis.
 Hercules labor, & nodoso robore claua,
 Nil sinit horrificum: vel qui Minoia Creta
 Monstra domat, fertur de Dijs & natus uterq;
 Si domites iram, vincitq; & carcere franes,
 Inad voluptarium illecebra, blandiq; susurri
 Circumstant: simul ista tibi vitare necesse est.
 Ne te sivenum canius, neu pocula Circes,
 Inuerti faciant variarum in monstra ferarum.
 Vita hominum infelix quod circumsepta tenetur
 Hostibus innumeris: occumbere turpiter aut est
 Cuique opus, aut magnam referet victoria laudē.
 Barbaricus quid enim denicis proderit armis
 Qua sol consurgit, vel Iberis conditur undis,
 Imperio regere: æternum si pectore bellum
 Victorem infestet captiuum blanda voluptas

Si trahat hunc, nullam moriūe victoria laudem
 Oria solus ager, tranquillaq; tempora vitæ.
 Vincere qui norit surgentia pectore monstrat
 Ex animo curas, & propulsarit in anas.
 Forid magistratus transacto tempore ducis
 Ocia priuatus: priuatum munera possunt
 Pieridam mulcere domestica sorte requirere
 Res domini curam: curam concede parumpet
 Denique cessat cui rerum publica cura,
 Ille magistratus in se se exerceat, & qua
 Tempore præterito transgressi non detet acta
 Omnia se recte, niueam Dijs immolet agnata.
 Hic valet intrep. aus. caelum, sedesq; Deorum
 Susplicere: implacidis hic se committere ventis.
 Fortuna fugias & inueni ab le fulmen
 Alma Iouis tenuit virtus sibi conscia recti.

Verum vt, ad mala Hesperidum redeamus;
 quidam dixerunt à nymphis Herculi fuisse do-
 nata, cum draconem custodem cecidisset, quia
 Draco pastor fuerit violentus plane homo, &
 immitis aduersus omnes. Huius onus mala dic-
 ta sunt aurea, cum essent onus auri coloris.
 Cur post omnes victorias, post tot terræ, ma-
 risque labores, post superatos tot Iarones, tot
 maleficos, tot violentos hospites, ipse Lydorum
 reginæ tam turpiter seruuisse dicitur? quia ma-
 gis periculolum est ne voluptatibus, quàm dif-
 ficultatibus, plerumque vincamur: magis que
 gloriofum est seipsum vincere, & animi impet-
 tus refrænare, quàm vniuersum tertarum or-
 bem sibi subicere. Neque quisquam vir bonus
 planè dici potest, nisi qui per summam inno-
 centiam, vitæque integritatem suos dies vsque
 ad extremum transegerit. Alii nihil aliud esse
 Herculem, quam Solem crediderunt, qui propter
 imagines Zodiaci, duodecim labores ab-
 soluisse dicitur: cuiusce rei illud argumentum
 faciunt, quia Geryon filius Callithoes & Chry-
 faoris, siue Pegasi filius, ipsa est hyems. huius
 bones Sol ab Oceani extremis partibus inhabi-
 tatas terras adigit, quia tonitrua & fulgura &
 ex Oceano præferim. Dicitus est enim Geryon
 ἀπὸ τοῦ γαρύειν, quod fremere significat, quod
 proprium est hyemis. Cum vero Sol omnia
 accedens p signiferum ad ortum excitet, ac pub-
 bescere faciat, idcirco Heben illi vxorem à Iu-
 none ab æris temperamento scilicet datam sub-
 se dicunt. Alii crediderunt per Geryonis fabu-
 lam, qui multa crura & plerasque manus ac o-
 culos haberet, quæ unico consilio gubernaren-
 tur, concordiam ciuium significari quæ in ex pu-
 gnabilis propè efficitur, vbi omnes iustis ani-
 mis in vnum conspirarint, velut ait Plutarchus
 in

in Politicis . Atque vt summam colligam , illa quæ tradita sunt de Hercule non solum ad Solis naturam , sed etiam ad humanæ vitæ institutionem , tradita sunt : quippe cum frustra alio quin laudes Herculis commemorarentur , cum illa monstra , quæ dicuntur ab illo fuisse domita , neque ita esse potuerint ; neque si fuissent , nobis obessent , vt ait Lucret. lib. 5. in his :

*Quid Nemeus enim nobis nunc magnus hiatu
Ille leonis obesset , Et horrens Arcadicus sus?
Denique quid Creta taurus , Lerneaq; pestis,
Hydra venenatis posset vallata colubris?
Quidve tripeitora tergemi vis Geryonai?
Quid Diomedis equi spirantes naribus ignem ,
Thracem , Bistoniasq; plagas , atque Ismara pp.
Tantopere officerent nobis? uncisq; timenda
Vnguibus Arcadia volucres Symphala colentes?
Aureaq; Hesperidum seruans fulgentia mala
Asper , acerba tuens immani corpore serpens
Arboris amplexus stirpem : quid denique obesset,
Oceani propter litus pelagiq; sonora,
Quo neque nosse erudit quisquam , nec barbarus
audet ?*

Quod si quis ea quæ dicta sunt à nobis hæcenus , diligentius considerauit , patebit profectò tum ad mores & ad vitam hominum rectè insituendam : tum etiam ad Solem , illa quæ narratur de Hercule , spectare . Ac de Hercule fatis , nunc de Acheloo dicamus .

De Acheloo . CAP. II.

ACHELOVS Aetoliæ Rex fuisse dicitur qui in Thoante fluuio vocato , vt ait Strabo libro decimo è Pindo monte orto , Aetoliàm quæ ab Acarnania diuertere , & in sinum defluente Maliaicum , mersus , fluuio nomen dedit : q. fluuius ab ipso rege postea fuit Achelous nuncupatus . Plutarchus in libello de fluminibus Thestium à Thestio Martis & Pisidices filio vocatum fuisse fluium scribit : qui Achelous postmodum ab Acheloo filio Oceani & nymphæ Naidis ibi mersus fuit vocatus . Hic fluuius in mare Echidnadam insularum influit , vt testatur Herodotus in Euterpe : quarum dimidium propè continentem fecit . Alecus Oceani & Terræ filium esse sensit , at Hecateus solis & terræ . Nymphis in primò Heracleæ Thetidis & Terræ Fabulantur hunc fluium Deianiram Oenei Aetolorum regis filiam in matrimonio poposuisse , quæ etiam sibi fuerat promissa : verum cum Hercules in agrum Calydoniũ profectus esset , ipse quoq; in matrimonio poposcit Deianiram , quæ sibi quoque

promissa est . Oportuit igitur certamine diffiniri vtri horum Deianira cederet , quare Achelous sumpta tauri forma in Herculem impetum fecit : Hercules huic cornu manibus apprehensum defregit , qui cum præ doleret cessisset Herculi suum cornu dextrum ab eo repetiuit , pro quo Amaltheæ Harmonii filia , vt scripsit Alcimus in rebus Siculis , cornu largitus est : quod ita attingit Ouid in Deianira :
*Cornua flans legit rapidis Achelous in undis ,
Truncaq; limosa tempora præsit aqua .*

Fuit Amalthea capra quæ Iouem lacte nutriuit postquam illum Rheæ clam Adastæ & Idææ vt scripsit Hermogenes in lib. de Phrygia , nutriendum dedit . Huius capræ alterum cornu Iupiter adultus officii premium nutticibus dedit , vbi capram inter sidera collocasset : cui illam adiecit facultatem , vt ait Xanthus in rebus Aetolis : vt quidquid ab eo optaretur , qui illud haberet , siue potus , siue cibus , continuo nasceretur . Alii non capram , sed Hemonii Aetolorum Regis filiam Amaltheam , quæ cornu nõ capræ , sed tauri habuerit , fuisse fenserunt , quod vim illam habuerit , vt scripsit Pherecydes . Neque mirum est taurum Acheloum factum fuisse , vbi pugnatum esset cum Hercule , quando Deianiram petens uel multas formas sumpsisse dicitur , vt testatur Sophocles in Trachiniis :

*μνηστὴρ γὰρ ἦν μοι ποταμὸς , ἀχελῶν λέγεται
ὄσμ' ἐν τρισὶ μορφαῖσιν ἐξ αὐτοῦ πατὴρ ,
φοιτῶν ἐν αργῆς ταύρος , ἄλλοτ' αἰόλος
δράκων ἐλικτὸς . ἄλλοτ' ἀνδρείω τύφῳ
κούρανος , ἐκ δὲ δασυῖα γενεάδος ,
κρυνοὶ διεββάνοντο κρυναίε ποτῶ .*
*Flumen fuit procius mihi , Acheloum fero .
Formis tribus qui me petiuit à patre .
Taurus , deinde pluribus ventrem notis
Piscis draco : vir inde cui caput bouis .
Mento fluebant riuuli potabilis
Vnda nitentis , fontibus similimi .*

Fuit enim poetarum consuetudo , vt fluuios tauris similes effingerent , quoniam cum impetu irrumperes tauris similem edat mugitum : vel , vt Hellanicus sensit , quia terram sulcare tanquam boues apparent : vel , vt aliis placuit , quia circa ripas fluminum tauri mugire ob vberiora pasena audiantur . Memoriae prodidit Sappho primum Acheloum vini mitionem præterea inuenisse : quare ita ait Virg. lib. 1. Georg.

Poculaq; inuentis Achelœia miscuit uinis
Atque antiquorum fuit idcirco consuetudo , vt aquas omnes quæ vini mitionibus essent aptæ , Acheloi nomine vocarent : quare Achæus Satyros introducit agrè ferentes potum aquo-

Oeneum Aetolorum regem, Calydoniaëque imperantem, primitias tum frugum, tum etiã domesticorum animalium Dianæ offerre solitum: qui cum sumptui parcere decreuisset, Dianam solitici primitiis defraudauit. At Sophianes in Meleagro memoriæ prodidit. Oeneum, Diis omnibus solitum primitias ferre ob eximiam suæ regionis fertilitatem, verum aliquando Dianæ honores præteruisset. Illa igitur ob neglectum honorem indignata, aprum insignis magnitudinis ac feritatis, qui in OETA monte verfabatur, in Calydonium agrum immisit, qui vniuersam regionem deuastaret; quod ita breuiter complexus est Ouid. lib. 8. *Metamorph. Sus erat infesta famulus, vindexq; Diana, Oenea namque serunt plenis successibus anni Primitias frugum Cereris, sua vina Lyæo, Palladios flaua laticis lubasse Minerva. Captus ab agricolis superos periret uelictas Præteritas cessasse serunt Latoidos aras. Tangit Et ira Deos.*

Atque inter cætera damna quæ illi regioni inferebat, cultissimam Oenei vineam, quam Ancæus Neptuni & Astypaleæ nymphæ filius multa diligentia plantauerat, populabatur: in qua educanda & ipsè Oeneus non mediocriter insudauerat, vt ait Homerus Iliad. I.

καὶ γὰρ τοῖσι κακὸν χρυσόθρονος ἄστεμις ἄρσε
χρῶσαμένη, οἳ ἔτι θαλύσια γενῶ ἀλωῆς
οἰνεὺς ῥέξ᾽ ἄλλοι δὲ θεοὶ δαίνυντ' ἐκατόμβας.
οἶνδ' ἢ κ' ἔρρεξε δῖος κέρον μεγέλοιο
ἢ λάβει, ἢ κ' ἐνόησεν, ἀσπατο δὲ μέγα θυμῷ
ἢ δὲ χλωσαμένη δῖον γένος ἰοχέαιρα,
ἄρσεν ἐπὶ γλάνην σὺν ἀγρίον ἀργυρόδοντα,
ὅς κακὰ πολλὰ ἔρδεσκεν ἔθων οἴνοισ ἀλωῆν
πολλὰ δ' ὄγε προδέλμνα. χαμαὶ βάλε δέν-
δρεα μακρὰ.

αὐτῆσι ρίζησι, καὶ αὐτοῖς ἀνδρσι μῆλων.
Suscitat his irata malum Diana, quod illi
Cum superos olim ad conuiuia lata vocassent,
Oeneus, hanc unam merito priuauit honore
Sine oblitus enim, seu nesciit. hinc tulit aqua
Mente, Iouis fore præteritam de semine natam.
Tunc irata Iouis proles Diana ferocem
In vitas immisit aprum, qui plurima fecit
Tristitia qui plantas radicibus eruit imis.
Aequauitque solo pomos cum floribus ipsis.

Memoriæ proditum est Ancæum fuisse seruis asperum & immitem, dum eã vineam plantaret: quare vnus ex iis dominum eius vineæ non gustatum esse fructum inquit: at Ancæus, vbi fructus ad maturitatem peruenit, seruum deridebat, iussitque sibi vimin miscere: qui, vbi

poculum esset ori admoturus, illi falsam fuisse eius sermonem obiecit. cui seruus respondit; πολλὰ μεταξὺ πέλει κἀλικος, καὶ χεῖλος ἀκροῦ.
Multa cadunt inter calicem, sive neq; labra.

Cum hæc ita dicerentur, Ancæo plenum poculum tenenti accurrit quidam nunciatus ab ingenti apro vineam totã deuastari. tunc Ancæus deposito poculo, arreptaq; securi in illum aprum irruit, à quo vulneratus erus, vt sensit Pherecydes interit. Paulanias tamen in Arcadicis non solum Ancæum in aprum irruisse, sed cum opẽ ferret Meleagro Oenei filio, ab illa belua cæsum fuisse memoriæ prodidit: quem in ventre vulneratum ait Ouidius. Postea robustissimi venatores ex vniuersa Aerolia ad hunc aprum cædendum conuenerunt. nam ad Meleagrum venit Iafon, Theseus & Pirithous, Lynceus, Idas, Cæneus, Leucippus, Acastus, Ampycides, Oeclides, Telamon, Phylæus, Eurytion, Lelex, Echion, Hylæus, Hippafus, Nestor, Panopeus, Pollux, Iolaus, Atalanta, Peleus, Prothous, Cometes. At eum multi mortales in ea pugna ceciderunt dentibus eius aprum crudeliter laetati. Scripsit Ouidius lib. 8. hunc fuisse à Meleagro in armo cæsum venabulo, cum tamen Ifacius ab eodem Meleagro defixum in fronte fuisse venabulum dicat, priorem quæ omnibus Atalantum Iafonis, at non Schenei filiã sagitta aprum percussisse dicat, vt est in histor. chil. 7. apud Zesem. Quantã fuerit magnitudinis hic aper vel ex eo patet, quod vnus eius dens in hortis Cesaris fuisse dicitur in templo Liberi patris, haud minor vnus pedis & quadrantis mensura. Ferunt enim multas immanes beluas in hominum improborum perniciẽ variis temporibus fuisse à Diis excitatas, vt Erymantium etiam & Crommyonium apros, & taurum in Cretenses, quia cum Minos latè mari totam Græciam alluenti imperaret, in hillo maiorem Neptunio quã Diis cæteris honorẽ tribuisset.

HAEC idcirco celebrata sunt à poetis, vt nullam Deorum cultum impune negligi à mortalibus sciretur: sed omnia quæcunque gratia contingunt, siue sterilitas sit agrorum, siue animalium pestilentia, siue immanitas monstrorum, vel propter neglectam religionem, vel propter hominum improbitatem, consilio & providentia Dei contingere: quamuis ita occulte assistendo sunt causæ, vt videantur natura ductu potius, aut congressu astrorum, aut vario Solis motu, quam Dei voluntate & consilio contingere. Nihil fit enim horum sine diuina voluntate, inde fit aliquando, vt quæminentur

sidera, ob Dei bonitatem euascescant; at quæ non fuerant antè visa & præcognita, nos repen-
tè inuadant: cum omnia & iustè, & consultò,
& certo Dei iudicio fiant. Atque vt summam
dicam, nihil aliud per hæc significare voluerit
nisi quod propter peccata veniunt aduersa: col-
lendam scilicet Deorum immortalium esse re-
ligionem, quam nemo sine calamitatibus & im-
punè neglexerit. at nunc de Centauris dica-
mus.

De Centauris. CAP. IIII.

ILLA quæ de Ixione superius explicata fue-
runt, nos breuiore facient in Centaurorum
explicatione. Dicuntur Centauri Nubis & Ixio-
nis fuisse filii: qui nati sunt ex illa nube, quam
Ixion pro Iunone compressit. Hi dicti sunt in
Pelio monte à nymphis educati fuisse, qui adul-
teri cum equabus coniuncti genuerunt Hippocen-
tauros. Dicti sunt autem Centauri, quasi Cen-
turi, cum κεντῶν pugno significet: quoniam
primi hi omnium mortalium pugnare ex equis
inuenerunt: apud quos Pelethronius frænum &
calcaria reperit, quibus tardiores aut celeriores
equi sanarentur aut impellerentur. Hi Thessalia
populi fuerunt Pelii montis acceles, agrestes pla-
nè & implacidi & contumeliosi in omnes viri-
Grauis pugna inter hos & Lapithas, qui dicti
sunt ita ab Apollinis & Stilbes Nymphæ filio
Lapitha, vt ait Posidonius, aliquando exorta
est: nam cum Pirithous Deidamiam, vel (vt
alii maluerunt) Hippodamiam Bysti filiam
ducens nuptias celebraret, quod affines essent
Centauri Deidamiam, illos etiam ad conuiuium
conuocauit. Isti igitur simul ac vino inca-
luerunt, & ipsam sponfam, & reliquas Lapitha-
rum vxores petulantius atrectare, & violare
denique conati sunt. Id Lapithis non ferenti-
bus grauis pugna in ipsa regia committitur,
multique ex Centauris in ea ceciderunt, Theseo
presertim adiuuante Pirithoum, vt patet in
Scuto Hesiodi his carminibus:

ἐν δ' ἦν ὕσμίνῃ λαπιθάων ἀιχμητῶων
χανέσσι ἀμφὶ ἀνακτα, δρύαντά τε περιθρόντε
ὀπλέσσι, ἐξ ἀδρόντε φάληρόντε, πρόλοχόντε.
μόφοντ' ἀμυκιδῆν τιταροῦτιον, ὄσον ἔσθνος.
ἔπισσῆσσι αἰγείδην ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν
ἀργύρεσι. χρύσεια περὶ χροῖ τεύχε' ἔχοντες.
κένταυροῖδ' ἐτέρωθεν ἐναντίοις ἠγερὲ δοντο.

Hic inerat Lapitha pugnae genus, incluta pubes,
Caneæ, Pirithoumque Dryantæ, & Hoplea circum
Pugnantes: circa Prolochum, Exadium, atque
Phalerum,

Mopsunq, Ampyciden Titareson. hic quoque
Theseus

Egides aderat similia Dijs ille supernis,
Aurea tela viris aderant, argentea membra.
Parte alia stabant Centauri deinde frequentes.

Fuit autem poculis primum, & mensis, &
sacris vasibus pugna commissa, vt ait Valerius
Flaccus in I. Argonaut.

Parte alia Pholoe, multoq, insanus iaccho
Rhoætes, & Athracia subitè de virgine pugne:
Crateres, mensaq, volant, araq, Deorum.

At extremum verò victoria penes Lapithas
fuit ac Centauri in fugam versi de suis finibus
pelluntur, qui fuga se seruarunt in Pholoem
Arcadiæ; vt videtur testari Orpheus in Argo-
nauticis:

ὅς δ' ἄρ' ἄειδε μάχην κεντῶων ὀβριμοθύμων
ἔς λαπιθάων κατέπερον ἀτασθαλίης ἐνεκα
σφῶν.

Centauris cecinit gens utque asperissima bello:
Stultitia pennis Lapithis tamen inde dedere.

Victi igitur à Lapithis Centauri nouas sedes
sibi querere coacti sunt, & in regionem Perrhae-
borum profecti, pulsus prioribus illius loci co-
lonis ibi habitarunt, vt ait Strabo libr. 9. Fue-
runt hæc insigniorum Centaurorum nomina,
qui in ea pugna fuisse dicuntur: Abas, Arius,
Aphidas, stylus, Amycus, Antimachus, A-
phelus, Amidas, Asbolus, Abyrus, Arctus,
Bromus, Bianor, Bretus, Brauenor, Cæneus,
Chiron, Cyllarus, Gronius, Criton, Craeneus,
Dictys, Danis, Dyneus, Dryalus, Dorpius,
Dorylus, Demoleon, Elops, Erigippus, Eury-
tus, Eurynomus, Emmiachius, Enoption. Gry-
næus, Gripheus, Helinus, Hippalus, Hylas
Helinus, Harpagus, Harmandio, Imbreus,
Iphinous, Latreus, Lycetus, Lycus, Lycidas,
Lycochthon, Monychus, Mimas, Mermerus,
Medon, Meneleus, Nessus, Nedon, Nycton,
Odites, Ocelus, Ornetus, Pholus, Perimedes,
Pisenor, Picagmus, Phlegragus, Petraeus, Pyre-
tus, Praxion, Præantor, Rhæceus, Riphæus,
Riphens, Thaumias, Thereus, Thonius, Tele-
boas, Stipalus, Theroctonus, Silanthus, Theta-
mon, Thurius. è Lapithis verò nonnullos re-
censuit Hesiod. in Clypeo. His addiderunt
quidam Baïum, at non illum tamen qui vrbis
nomen dedit Mercurii, vel (vt alii maluerunt)
Neptuni filium. quamuis Centaurorum non-
nulli, quia durum esset & agreste genus erga
omnes externos, vim Herculis senserunt, vt
dictum fuit: siquidem hi sagittis veneno hydre
infectis vulnerati se lauantes, Anigeri fluminis
aquam infecisse dicuntur; ita vt vnda illa teter-
rima

rimum odorem diu seruauerit, & pisces qui in eo flumine nascerentur, esui essent inutiles. At Antimachus in Centauromachia illos ab Hercule p̄ilos è Thessalia in insulas Sirenum confugisse scripsit, ubi cantibus illarum delectati omnes in apertam perniciem fuerunt attracti deinde ubi Nessus, & alii Centauri sepulti fuissent, ex iis vulneribus non procul à Calydone in colle, qui Taphossus fuit nuncupatus, grauissimus odor ad montis radicem suffundebatur, ac rabo simile quiddam manabat, vt ait Strabo libr. 9. Quæ de Centaurosum forma dicuntur, illa fabulosa sunt omnino, vt quæ de illorum ortu. Alii igitur Ixionis filium Chironem fuisse tradiderunt, à quo originem duxerint Centauri. Alii Saturnum cum Philyra Oceani filia congressum inquit cum imperaret Titanibus, mox cum ipsos Rheia deprehendisset, Saturnus ob pudorem se in equum vertit, vnde Chiron natus dicitur hippocentaurus, omniumque Centaurosum iustissimus, & sapientissimus: qui fuit Iasonis & Achillis pedagogus. Illa igitur causa fuisse dicitur, cur Centaurosum geminam formam sortiti fuerint, equinam scilicet à patre, humanam à matre. Quidam igitur putarunt inferiorem patrem ad collum vsque formam fuisse equinam, & ab equino ventre pro collo ventrem & formam hominis corsurgere, totamque conspici superiorem partem, ita vt equitantis hominis forma in faciem intuentibus videretur. Quidam putarunt posterioris tantum pedes fuisse equinos, at priores humanos, vt ait Pausanias in Eliacis prioribus. At Lucr. li. 5. neq; hæc, neq; illa forma esse potuisse Centauros oino contendit, non solū quod duæ formæ tam diuersæ simul esse non possint, cum altera vigere incipiat, cum altera senescit ac sit inualida, verum etiam quod omnia è certis seminibus oriri necesse sit, atque in omnibus vnâ naturam excellere cum duæ formæ diuersæ, paresque viribus simul esse non possint; quare ita inquit:

*Sed neque Centaurosum fuerant, nec tempore in illo
Esse queunt duplici natura, & corpore bino.
Ex alienigenis membris compacta potestas.
Hinc illinc par vis vt non par esse potest.*

Cum Hercules benigne à Chirone aliquando fuisset hospitio acceptus, Chiron breuitatem sagittarum Herculis admiratus eas contrectauit, quarum vna dicitur in pedem Chironis decidisse; quare ille dictus est ex eo vulnere fuisse mortuus, & ob eximiam iustitiam, Deorumque cultum inter sidera relatus; Achaus verò, & Erastriatus non interiisse Chironem ex illo vulnere

inquit, sed centaurea herba, quam centaureum etiam vocant, vulnere adhibita sanatum fuisse: quæ ab ipso postea, vt inuentore vsus eius herbae, fuit appellata, de qua ita meminit Virg. lib. 4. Georg. quam centaureum vocauit:

*Cecropium, thymum, & graueolentia centaurea.
Et Lucret. lib. 2.*

*At contra terra absynthi natura, ferisq;
Centaurosum, fædo pertorquent ora sapore.*

Est enim & amara, & grauior olens illa herba. Nam prima & simplicior antiquorum medicina fuerunt radices herbarum, vt in his significauit Homerus quibus plerique morbi curabantur:

— ἐπι δὲ ρίζαν βάλε πικρὴν
χερσὶ διατρίψας.

— radicem iniecit acerbam
Contendens manibus.

Quod si Centaurosum forma omnino in rebus humanis esse non potest, quæ causa antiquos compulit ad hæc ita fabulosè confingenda?

PATVIT (vt arbitror) ex rebus Centaurosum gestis quid per hæc significare voluerit. Nā in tam prodigiosa corporis forma, quæ humanitas, quæ iustitia, quæ temperantia, quæ pietas esse potuit? aut qui dimidium sui belua teterrima existerit, quo pacto non in maximas difficultates ob sua flagitia illabatur, patriamque & facultates per summam turpitudinem relinquere cogatur? Verum quoniam suus est virtuti vnus cuiusque locus potestque vel in turpi forma aliquando inesse virtus, idcirco ob æquitatem eximiam Chiron fuit inter sidera receptus. Per hæc igitur quæ dicta sunt de Centaurosum, significare voluerunt antiqui, vino non esse immoderatè indulgendum, neque cedendum cupiditatibus, neque manus in res alienas per vim iniiciendas, sed temperantia & iustitia in omnibus vti conuenire: cauendosque esse illos qui turpissimo sunt corpore. quoniam mores plerumque corpori sunt similes. At contra illum esse finem omnium improborum, vt patriam facultates, penates, liberos, vxores relinquere cogantur, & extorres aliam patriam sibi per inopiam quarant. Nec me præterit quosdam fuisse, qui primos Centauros equitate inquit inuenisse. At nunc de Cygno dicamus.

De Cygno. CAP. V.

AT verò de Cygno diuersæ fuerunt antiquorum scriptorum sententiæ, quod cum alii aliorum parentum filium, & alia de causa in auem sui nominis mutatum fuisse, tradide-

runt. Nam Cygnus ille qui fuit ab Hercule occisus, & in avem sui nominis dicitur postea mutatus, fertur fuisse Martis & Cleobulinae filius, vt traditum est a Posidonio in lib. de Dijs & heroibus. Fama est hunc Cygnum Martis filium ideirco fuisse ab hercule trucidatum, quoniam ille in Thesaliam accedentes aduenas interimeret, cum esset templum patri erecturus & capitibus caesorum a se hominum. Fuit & Cygnus Apollinis filius ab Achille casus cum militaret ad Troiam, de quo ita scripsit Ifacius: *ἀρχαῖος δὲ ἐπισρωτεύσας τῇ τρώϊ, ἀνείλε τὸν κυγνὸν καὶ τὴν τὸν λόγῳ ἰδὼν κίχνη, ἔργῳ δὲ ἀπόλλωνος. Achilles cum ad Troiam militaret Cygnum ac Tenem inuenerunt verbo qui dem Cygni filium, at re ipsa filium Apollinis.* Fertur trucidatus fuisse ab Achille ad Troiam & ab alijs creditus Cygni filius, cum esset Apollinis, vt patuit quoniam opem ferens Troianis cum longis nauibus a gustias maris Troiani occlusisset, impediretque Græcos, neque illos descendere pateretur, quem tamen plerique fuisse Neptuni filium existimant. Silenus autem in fabulosis historijs Diomedis socios in illas aues, tanquam sorores Meleagri in melegrides, mutatos fuisse scripsit: quæ res ita se habuit. Cum Diomedes Tydei ac Deiphyles filius in patriam post bellum Troianum rediisset, fertur in vltionem eius vulneris quod Marti & Veneri Dijs intulerat, eius vxor Aegialia exagitata fuisse incredibile desiderio, atque furioso propè quodam amore Comatae filij Stheneli, vel (vt alijs magis placuit) Cyllabari. Idcirco cum domum rediisset ita illo detentam vxorem reperit, vt parum ab stierit, quin ab ipsa Aegialia fuerit trucidatus, cum vix seruasset ad aram Iunonis Argiæ. Postmodo de statu rerum præsentium decidens, ac desperatione captus, ad populos vocatos Dannios in Italiam commigravit, quibus per illud tempus Dannus rex imperabat. Cum fortè tunc accidisset, vt Dannus ab hostibus obsideretur, audita Diomedis virtute ac fortitudine, eiusque in Italia aduentu, mihi rogatum ipsam Diomedem vt sibi opem ferret in ea rerum difficultate, promissit etiam se partem suæ regionis ad habitandum esse datum ad remunerationem tanti beneficii. Ille ubi auxilium Dannis iussit, victoriamque illis peperisset, urbem postea vocatam Argyrippam condidit, quam sibi esse regiam statuit. Nam cum Dannus veller videri tanti accepti beneficii minimè oblitus, proposuit Diomedem concessitque optionem, vtrum mallet eligendi vel totam regionem hostis, quam cepisset cum

neutrum horum voluisset eligere Diomedes, cuperetque Dannus aliquo condigno munere satis Diomedis in se beneficentis facere, Althenum Diomedis fratrem nothum iudicem statuit ac enim Althænum cum fuisset captus amore Euipe filij Dauni, vellentque Dauno gratificari, regionem Dauno adiudicauit, iussitque prædam dari Diomedem fertur illo iudicio indignatus Diomedes Deos rogasse, vt neque semina vtiliter terræ concrederentur, neque illa fructum ferret, nisi aliquis è suis cognatis aut ciuib. ibi feminasset. Postea verò cum istud ipsum contigisset, neque terra villos fructus ferret, & si qui nascerentur, per malignitatem aeris vel deciderent è plantis, vel ad maturitatem non peruenirent; animalia passim perirent, ac si qua ferrent in vtero facerent abortum: dicitur Dannus misisse sciscitatum oraculum, quænam esset tantæ Deorum indignationis causa, aut quid in Deos esset commissum, ex quo tot incommoda, totque calamitates Dauni regionem inuassissent. Cum respondisset oraculum istud partim ex imprecatione Diomedis contigisse, partim etiam ex ira Deorum, & præsertim Veneris quæ vel ipsum fratrem in Diomedem per amorem Euipe incitasset, Dannus in presenti rem dissimulat, atque consilium prorogat in oportunum tempus. Nec ita multis sanè diebus interiectis Dannus Diomedem insidias parat, & tanquam Dijs inimicum atque inimicum repente trucidat. Græci Diomedis socii qui fuerant illum in Italiam secuti, visa sui ducis morte tam fœda tamque miserabili, illum magnopere lugere cœperunt, atque stridulè conuenerentes dicuntur omnes Deorum misericordia in cygnos aues canoras fuisse conuersi, quod accidit in insula Diomedeæ vocata è regione Gargani. Alii dicunt non in cygnos quidem fuisse mutatos, sed in aues cygnis similes, quæ dictæ sunt postmodo insulam vocatam Diomedeam habitasse de nomine ipsius Diomedis. Est autem illa insula iuxta sinum Ionium Adriaticumque posita, vt scripsit Agatharchides in rebus Europicis & Callimachus in libro de conditis insulis, & habitatis vrbibus, & de illarum nominibus. Nam Iapyges Apuli cum populi essent iuxta sinum Ionium, alij horum dicti sunt Peceuti, alij Diculi, qui postea Dauni & Tarentini vocari fuerunt. Fuit n. regio Danniorum in Apulia, quæ postea tota Iapygia ab Iapyge dædali filio hinc Salatia, hinc Calabria vocata fuit. atq. Apulia dicta est ab vrbe Diomedis Argyrippa, quæ sequentibus temporibus Apulis nominata fuit. His addidit præterea

terea Timæus Siculus in rebus patris, & Alcimus, omnes Diomedis statuas, quas in illa regione ex iis faxis partim sibi erexerat, quæ secum è Troianis rumis in nauis aduexerat fuisse in mare contumeliosè deiectas. nam memoriæ proditum fuit ab illis Siculis scriptoribus Diomedè eū anreū sentū Glaucii haberet, Colchidū draconem interemisse, qui Phæciam regionem deuastrauerat, ubi primum in Italiam aduentaret. ea re in signum honorem adeptus Diomedes per multas sibi statuas ad perpetuā præclari facinoris memoriam erigendas curauit, quæ è faxis Troianis (vt diximus) excisæ fuerūt quæ statuè vnà eū ipso Diomedè caeso in mare à Damno fuerūt deiectæ. Scriptū reliquit Paul. in Atticis rebus Cygnum fuisse regem illorum Ligurum, qui habitauerunt in Gallia transpadana laude musicæ artis & cognitionis clarum: qui ubi mortuus esset, dicitur ab Apolline in auem sui nominis mutatus. Alii dixerunt duce Ligurū Cygnū nomine miro amore Phethōtem profecutum fuisse, qui post eius casum tam assiduè stebat atque euulabat, vt Deorum misericordia in auem sui nominis sit mutatus. atque cum esset musicæ artis peritus, creditur post mortem Apollini musicorum Deo esse consecratus. Lucianus in eo dialogo qui Cygnus inscribitur, assessores fuisse Apollinis cygnos commemorat. & amicos homines musicæ peritos, qui cum mortui essent, fuerunt in aues sui nominis mutati ab eodem.

HAEC ea sunt quæ de Cygnis fabulosè memoriæ prodita sunt ab antiquis scriptoribus: quæ si diligentius considerentur, partim nos ad monent nullam esse turpitudinem, nullamque arrogantiam, quæ Deum non habeat vindicem & ultorem: partim etiam ad insigniorum hominum laudem fuerunt excogitata. nam eūm Diomedes vel Deos ipsos vulnerasset; iustam Deorum vindictam omnino au fugere non potuit. quia tam felici rerum successu elatus fuerat, vt neque Diis quidem pepercerit; in ipsa rerum felicitate, quos magis vt autores omnis humanæ felicitatis impensiusque venerari atque obseruare dicebat. Eius socii dicuntur in aues fuisse mutati, quod omnis infelicitas & miseria alas iniungit prioribus amicis ad fugam. Facti sunt cygnis similes, vt alii uoluerunt, aut ipsi cygni, dum lugubres ac miserabiles voces emitterent, quoniam neque tutum est, neque sapiens neque valde piū illorum sceleratorum calamitates lugere, qui diuino consilio, diuinæque prouidentia propter illatas vel in ipsos Deos iniurias, illas calamitates patiantur, cum illud

scire possimus. Fiuunt enim brutis similes ii qui neque motibus animorum moderari aliqua saltem ex parte possunt, neque æquo animo ferre nitantur illud, quod diuinitu statutum nulla ratione mutari possit. Hæc res iure optimo fecit, vt socij Diomedis in aues Diomedas vocatas dicantur fuisse conuersi. Alii dixerunt Cygnum illum ab Achille caesum eū ad Troiam militaret, in auem sui nominis fuisse conuersum, non quidem re ipsa (nullum enim fuit tempus quo homines in plantas, aues, pisces aut, aut saxa mutarentur) sed ad consolationem suorum illud fuisse à poetis confictum. nam fuit vna multarum fabularum excogitarum ratio aliquando assentatio poetarum nimirum, qui nihil sibi non licere arbitrati sunt, modò principum suæ etatis gratiam per sua signenta aucuparentur. Sic homines sæpius in Deorum numerum post mortem sunt intrusi, quibus templa, altaria, sacerdotes, ceremoniæ, ac proprij ritus sacrorum fuerunt instituti, multiq; in varia corpora animalium per suauitatem orationis cum mirifica legentium voluptate peruenerunt. Habet enim illud suauitatis poetice, vt illa quæ in soluta liberaque oratione ridicula viderentur & vana & mendacia, ipsa non solum probabilis & similitima veris efficiat, sed etiam cum incredibili auditorum voluptate & admiratione ita imprimat in animis, vt non facillè deleantur. Istud fit propter metri naturam ac varietatē rerum, quas licet poetis in sua scripta ascicere, cum reliqua scriptorum genera ad finem suscepti negotij properare soleant, prius quam aliquid exterum admisceatur. nam cum liceat poetæ aliquando vel ad minima queq; describenda peruenire, illud certe non permittitur est facile ceteris scriptoribus, nisi maxima de causa, & cum res ipsa necessario postulasse appareat. Quod verò Cygnum Ligurum regem eorum qui habitauerunt in Gallia transpadana, in illam auem mutatum fuisse ab Apolline memorarunt, id certè significare uoluerunt poetæ, optimarum artium expertes esse principes homines non oportere, vel esse prorsus ignaros, quæ liberales vocantur, cum & animum ad regias virtutes & ad optimarum rerum presentium administrationem, & ad futurorum prudentiam mirabiliter effingant, & ad rerum vel secundarum vel aduersarum in euentum æquo animo præferendum. Istud à musicæ scientia primum inchoandunt esse censuerunt, sed non ab illa tabularum & combitorum garrulitate aut vociferatione; quoniam ea vis est illius, vt animum, motesq; parū aptos prius

componat, deinde præparet compositū ad omnes tectas disciplinas facile, imbibendas. Alij dixerunt poetas ad viuentiū coniuictorū Cygni ipsius regis gratiam illum immortalibus laudibus extulisse ob peritiam musicæ facultatis, quæ & gratum Dijs hominem fuisse dixerunt, & post mortem etiam vixisse, atque in aeuum pulcherrimam. Apolliniq. dicatam mutatum, quæ vel mortem ipsam cum cantu exciperet, quia se Deo amicum esse sentiat, & ad meliorem vitam sit transitura. Nam cum mors communis sit omnibus animantibus, neque vlla sit differentia sanguinis, facultatum honorum, nisi quis vi laudis ac virtutis, communem omnibus vitam metam perpetuitate nominis superauerit, vel nihil est magno opere expetendum in rebus humanis, vel sola gloria, quæ per bonitatem morum, sanctitatem, fidem, pietatem, integritatem, innocentiam ac beneficentiam latè extenditur. sit etiam hoc ipsum per disciplinarum liberaliūque artium præstantiam cognitionis, qui honor in animis posterorum diuissimè conseruatur. nam cum fieri omnino non possit vt nihil agamus, quid aptius præclaris ingenijs relictum est in quo se exercent, cum quid datur oculi, quam in cognoscendis rebus gestis præteritorum temporum, & deliris quibus se suosque perdiderunt summis rebus præfecti, aut quibus virtutibus hæc omnino ab iisdem sapienter sunt conseruata? est illud præterea studium honestissimum omnium ac vtilissimum, & cæteris omnibus occupationibus preferendum, quo aliquid seipsum ad vitam quam honestissimè cum virtute transigendam informet. Atque de Cygno satis, nunc dicatur de Harpyis.

De Harpyis. CAP. VI.

HARPYIAE, quæ Stymphalides aues etiam vocatae fuerunt, filij fuisse dicuntur Thaumantis & Electræ Oceani filia, ac sorores Iridis, vt scripsit Hesiod. in Theogonia in his versibus.

*Δαίμασδ' ὠκεανῶιο, βαθυρρέεταο θύγατρα
ἠγάγετ' ἡλέκτρην, ἰδ' ὠκεῖαν τέκευ Ἴριν,
ἢ ὑχόμευθ' ἀρπυίας, δέλωσ' ὠκυπέτην τε.*

*Oceano natam Thaumatas qui lit tora pulsat
Vxorem Electræ duxit, mox edidit Irum
Illa viro, Harpyias Æloσῆ, Ocyperen ῆ.*

Acusilaus Neptuni ac Terræ filias fuisse credit: Sosibius Erasmus & Harpyiam memoriæ prodidit fuisse Phineï filias: quæ, vt patet ex superioribus Hesiodi carminibus, tres fuerunt, Iris, Aello, Ocypete. Quidam Celenopro Iride subrogarunt. Afius, Alopeu, Acheloen, & Ocy-

peten nominauit, vt etiam Hyginus. Stesichorus Thyellam addidit: Aclepiades Ocythoen, Achæus Ocypoden. Has proditum est memoriæ ab Ifacio in Thracia habitare solitas, aut resque vsorum corpora vulturum, faciem virginum habuisse, suis seque alatas, & humanis brachijs ac pedibus, sed vnguibus monstris: quæ omnia propè ita descripsit Vig. lib. 3. *Aeneidos: Tristius haud illis monstrum, nec senior vlla Pessis. Et ira Deum stygijs sese extulit vndis. Virginei vulturum vultus. fœdissima ventris Proliues uncaq. manus, Et pallida semper. Oraxame.*

Has ad epulas aduolantes facit, & volucres idem poeta nominauit. Has igitur Iotus canes fuisse memorant poetas, ac rapaces demones: quæ ad dirum Phineï supplicium fuerint immisæ. Nam scripserunt antiqui Phineum in Bithynia iuxta fluuium Salmydessum Thraciæ habitare solitum, Agenoris & Cassiopæ filium, vel (vt quibusdam magis placuit) Agenoris & Phœnicis; vt Apollodoro, Neptuni: quem tamen in Iaphlagonia regnasse omnes narrant. Hunc aiunt nonnulli cum optio sibi data esset, vt vel cæcus diuissimè viueret, vel post certum tempus moreretur: cæcum consulto à Sole factum fuisse, & ab Agenoris temporibus vsque ad Argonau tum navigationem vixisse. Alii, quorum sententia accedit Sophocles, Cleopatram vxorem fuisse narrare Boreæ & Orithiæ filiã, è qua Phineus duos filios Crambim ac Orythiū susceperit, vel (vt alii maluerunt) Parthanium & Crambim. Postea repudiata Cleopatra Idæa Dardani Scytharum Regis duxit: tum adulescentes illi accusati sunt, quod stuprum noneræ obtulissent, & à patre comprehensi obid facinus capitis damnati, tandem ab Argonautis cognita illorum innocentia, & quæ inter ipsos intercedebat, affinitate multis barbarorum æcis, & ipso et Rege obrutuncato in eo certamine, liberantur. Non defuerunt qui ob eã accusationem oculis captos fuisse adolentes inquam: quare indignatus Neptunus ob eam crudelitatem illi etiam cæcum fecit, & Harpyias immisit. Alij, inter quos Philochorus, hos Thynum & Marianum vocarunt. Alii hos non è Cleopatra, neque ex Idæa Dardania filia, sed è quadã pellice Scythica natos fuisse autumarunt. Id cum fecisset Phineus, dicitur eo supplicio à Ioue affectus vt oculis careret, & perpetua fame discerniretur cui tamen cum paratæ forent epulæ, neque illas comedere tunc quidem licebat, quoniam Iupiter suos canes harpyias scilicet ad eum miserat, quæ vel ex ore comedentis cibum eriperent. *Acusilaus*

filias Argiuis, quia cum vates esset, Iouis ac Deorum arcana mortalibus patefecisset, his supplicis addictum scripsit, ad quem profecti Argonautæ perbenignæ accepti, pro præmio monstrati itineris in Colchidem, & pro liberalitate hospitali alatos Boreæ filios cum sagittis miserunt; qui harpyias à mensâ Phineci depellerent: quas è regione fugientes, cum ad Plotas usque vocatas insulas, quas alii Echinadas vocarunt, insecuti fuissent: atque inde ad Argo nauas item reuertissent, quod illæ iurassent se non amplius Phineum infestaturas, illæ iussulæ dictæ sunt Strophades: quæ omnia explicata sunt ab Apollon. libr. 2. Argon. cum hæc inquit:

ἐνθάδ' ἐπάκτιον οἶνον ἀγνωρίδης ἔχουρας.
ὅς περὶ δὴ πάντων ολοώτατα πῆματ' ἀνέτη
εἶνεκα μαντοσύνης, τὴν οἱ πάρος ἐγγυάλιξε
ληϊοίδης, οὐδ' ὄσονσ' ἐπὶ ζετοὶ καὶ Διὸς αὐτοῦ,
χρεῖον ἀτρεκέως ἱερὸν νόον ἀνθρώποισι.
τῷ καὶ οἱ γῆρας μὲν ἐπὶ δ' ἠναῖον ἴαλλεν
ἐκδ' ἔλετ' ὀφθαλμῶν γλυκερὸν φάος, ἕδ' ἐγ-
νυσθαί

ἐπὶ ἀπερείσιον ὄνειρασιν, ὄσατ' οἱ αἰεὶ (rog.
δέσποτα πενθόμενοι περιναίεται οἰκάδ' ἀγέ-
Ha & Agenorides habitabat littora Phineus,
Ærummas passus mortales est super omnes.

Quod diuinaret: namque artem præbuit illi
Latoïdes: quare ille Iouis vel numina summi
Spernebat: mentemq; Deum mortalibus idem
Vaticinans nudauit. eum grauis inde senectus
Inuasis: primum est oculorum lumine captus.
Inde frui dapibus vitium est: quas plurimam
semper

Turba colonorum illius portabat in ades.

Deinde carmina quæ sequuntur, omnia prope illa narrant quæ diximus de Phineo. Reverti sunt autem Boreadæ, & ab insequendis Harpyis destiterunt Iride illos reuocante; vel ut aliis placuit, Iouis mandato. Cæterum illam fuisse conditionem Boreadam memorant, ut nisi Harpyas consequerentur, sibi esset pereundum, atque hi casus harpyias à Boreadibus narrat: quarum altera in Peloponnesum volauit, & in Tigrem fluium decidit, qui ab ea dictus est Harpys, ut ait Apollodor. libr. 1. Panyasis tamen non strictis gladiis à Boreadibus depulsas, sed sagittis casas esse arbitrans est, priusquam Boreadæ reuocarentur. Quod autem canes Iouis vocatæ sunt, patet ex his carminibus Apollonii lib. 2.

ἠθέμις δ' οὐκ οὐκ ἔσθ' ἐπὶ ἑσπερίῃ ἐλάσας
ἠρπυίας μεγάλαιο Διὸς κύνας.

Non est fas Boream nati depellere ferro

Inde canes Iouis Harpyias magni.

Has ipsas Harpyias quidam putarunt fuisse ab Hercule postea pulsas ex Arcadia, cū Stymphalum oppidum iuxta Erasinum fluium popularentur, ærei crepitaculi tinnitu, ut dictum fuit. Hac scripsit Chæremon sub quodam specu in Creta tandem se abdidisse, vnde nunquam postea euolauerit. Atque hæc ea sunt quæ de Harpyis memoriæ prodita sunt ab antiquis.

DICTAE sunt Harpyiæ ab ἀρπύζω, quod omnia secum rapent, quanquam quæ relinquēbant, ita tetro & foetido excremento inquinabant, ut faetor omnino perferri non posset. Atque cū fluuiorum, fontium, imbriumque natura per Naiades, & reliquis Nymphas significabatur, aer superior & vis ignea per Iouem, aqua per Neptunum, inferior aer per Iuuenem, per Vestam terra: sic per harpyias vis & natura ventorum significata est ab antiquis: qui (ut dictum est sæpius) sub his fabularum figmentis vniuersa naturalis philosophiæ, & morum præcepta tradiderunt, vtilitatem cum suauitate commiscētes. Atque vel ipsarum Harpyiarum ortus demonstrat vites esse ventorum: qui eum putarunt filias fuisse Thaumantis & Electræ, quid aliud has esse senserunt, quam admirabilem ventorum naturam, qui è supernatante & puriore Oceani aqua per Solis radios extolluntur? Huic rei vel illud est argumento, quod Iridem ventorum sororem putarunt, quæ in imbris, & nubibus certo ordine collocata apparet: neque sine imbris vis potest: quo tempore etiam venti vel dominantur, vel iam antecesserunt. Nomina præterea singularum Harpyiarum ventorum impetum vel celeritatem, vel aspectum significant: nam Ocypete celeriter est volans, Aello procella, Celæno obscuritas nubium, quæ ventis impelluntur. illud etiam indicabat forma Harpyiarum, quæ fugebantur alata & fœminæ ob leuitatem duplicem ac celeritatem, cū neque Boreadæ quidem illas comprehendere potuerint, ut iure de illis dici queat.

Quid leuius fumo? flamen. quid flamine? ventus.

Quid vento? mulier. quid muliere? nihil.

Qui Itidem vocatur tertiam Harpyiam, in idem reciderunt: nihil est enim horum a vi ventorum semotum. Quid ergo? significare voluerunt per hæc ventos è superna vi aquarum è puriore parte scilicet gigni: aut ex ea aqua quæ est cum terra commista superius, quæ in vapore extenuata in sublime tollitur: qui vapores postea modò in pluuias condensantur, modò in ventos extenuantur. Neque abhorret præ-

terea

terea à civili institutione hæc fabula, quippe cum declararet rapacitatem & auaritiam hominum tanquam grauissimum supplicium Deorum consilio mortalibus immisitam fuisse. Nam cur oculis captus est Phineus? quia non videbat humanam conditionem vitæ intra angustissimos terminos includi, paucisque esse contentam, atque ob eam rem perpetua fame discruciabatur: neque poterat presentibus epulis vesci, cum non pateretur illud habendi desiderium, vt presentibus bonis perfrueretur, sed vt fieret tantum locupletior. Id vulturum corpus, id vitæ manus, id ora semper fame palientia significabant, id reliqua corporis forma, quæ ex animo auari hominis ad vnguem expressa est. Quidam per Harpyias furtoꝝ naturam significare voluerunt, quæ virgines ideo putatæ sunt, quia sterilia sunt Dijs ita volentibus & breui dilabuntur bona per rapinam furtumque parata: quare & famelicæ, & alatae, & immundæ dictæ sunt. At nunc de Hesperidibus.

De Hesperidibus.

CAP. VII.

HESPERIDES autem Hesperii Atlantis fratris filia fuerunt, quas tamen Eubulus Atlantis, non Hesperii fuisse credidit: Cherecrates Phorci & Cetus. Nomina fuerunt illarum Aegle, Arethusa, Hesperusa, vt diximus in Hercule. Hæc hortos habuerunt non procul à Lixo oppido Mauritaniz, extrema parte Aethiopiæ, ad occidentem, vbi loca fuerunt à Sole exusta, arenisque obducta, & ob serpentum frequentiam infesta; neque multum à Meroe, & à Mari rubro distantia ibi anguis esse dicebatur, quia aurea mala custodiret ne ab villo ea periretur: quem serpentem curabat Hesperidum sacerdos, vt apparet ex his carminibus Virg. lib. 4.

*Oceani sinem iuxta, solemq; cadentem,
Vltimus Æthiopū locus est vbi maximus Atlas
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.
Hinc mihi Massylæ gentis monstrata sacerdos
Hesperidum templi custos, epulasq; draconi
Quæ dabat, & sacros seruabat in arbore fructus.*

Nam vbi Atlas cælum sustinere dicebatur, ibi in extrema ora terræ habitabant Hesperides, vt significauit Dionysius in libro de situ orbis in his:

ἀτλασδ' ἑρανόῃ ἐϋρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
πέρασιν ἐν γαίῃς. πρὸ παρ' ἐσπερίδων λιγυρῶν
ἔση ὄως, κεφαλή τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσιν.

*Sustinet hic Atlas cælum, sic fata iubebant,
Vltimus Hesperidum locus est in margine terra,
Hic capite & manibus ferit vasti pondera mundi.*

Hunc hortum fama est Atlantem montibus vindique cinxisse, quia Themis illi responderat futurum esse vt Iouis filius eò aliquando accederet, & aurea mala caperet. Hæc mala Agrætas in rebus Libycis oues fuisse sensit, quæ aureæ nominarentur, quæ cum inhumanum & agrestem pastorem haberent, dictæ sunt à dracone custodiri at Pherecidas lib. 10. vbi nuptias Iunonis commemorauit, terram Oceano proximam in occidente aurei coloris pomâ tulisse inquit, pomosque au rei coloris fructus ferentes. quam sententiam ita fecutus est Lucanus, *Abstulit arboribus precium, memoriq; laborem Alcides: passusq; inopes sine pondere ramos, Reulit Argolico fulgentia pomâ tyranno.*

Draco, qui pomâ ipsa seruabat, Typhonis & Echidnæ filius: Ladon vocabatur, vt restatur Apollonius lib. 4.

πλαζόμενοι ἴσον δ' ἱερὸν πᾶδον, ὃ ἐνὶ λάδων εἰσέτι περὶ χθιζὸν παρὰ χρύσεια βύετο μύλα, γάρφω ἐν ἀτλαντὸς χθόνιος ἔσσι, ἀμφὶ δὲ νύμφαι ἐσπερίδες ποίπνουσιν ἐρίμερον δειδέσσαι.

Δὴ τότε γ' ἠδὴ κείνος ὑπ' ἠρακλῆϊ δαίχθεις μύλιον βέβλυτο ποτὶ σῦπος.

*Errantesq; locum sacrum Venere, vbi Ladon
Aurea seruabat flauentia mala decora.*

*Anguis terrigena, hic vbi calo ait tollitur Atlas.
Illum curabant nymphe prapulce canentes*

*Hesperides: truncum amplexus sed ab Hercule
Is fuit.* cajus

Cum esset etiam Ladon fluuius Arcadiæ, cuius filia fuit Merope vxor Alope Thebani fluminis, è qua Thebe nymphe vbi nomen dedit. Hunc serpentem è terra natum fuisse testatur Pausanias non è Typhone & Echidna, vt ait Apollonius: quem capita centum habere putarant. Fama est Hercule cum ad hæc aurea mala mitteretur ab Eurystheo, diu ambiguum constitisse, quia vbi essent, nesciret; atque ad nymphas Iouis & Themidis in spelunca apud Eridanum fluuium habitantes contendisse, vt ab iis seiscitarietur vbi posset mala aurea Hesperidum reperire: quæ ad Nereum illum miserunt, vt dictum fuit superius. Fabulantur etiam Atalantam Schœnei filiam tribus malis Hesperidum captam fuisse, quæ Venus dederat Hippomeni: cum nuptiæ eius victori, at mors victis proponeretur: quare non solum Hercules malis Hesperidum potitus fuit: nam quod Atalanta pomis capta fuerit, ita Theocritus ait in Amaryllide:

ἰππομένους ἑκαδὴ τῶν πάρενον ἤδελε γάμμα
μᾶλ' ἐν χερσὶν ἐλὼν δρόμον ἀνυεν ἀδ' ἄτα-
λάντα

ὡς ἰδεν, ὡς ἐμάνη, ὡς ἐς βαδὺν ἄλλετ' ἔρατα.
Virginis Hippomenes thalamos ubi forte periiit,
Mala tenens manibus currebat: ut hac Atalanta
Vidit, uti perijt, magno correpta ut amore est.

HAEC ea sunt quae de Hesperidibus fabulose memorata sunt ab antiquis; nunc quid significent, perquiramus. Verum res ut ad historiam referatur, ita se breuiter habuisse dicitur: Fuerunt duo fratres gloria celebres Hesperus & Atlas, qui habebant oues pulchritudine egregias & flauas & colore aureo. Hesperus cum filiam suscepisset Hesperidam nomine illam fratri in matrimonium coniunxit, à qua regio vocata est Hesperitis. ex hac Atlas suscepit sex filias, quae vocatae sunt Atlantides, & à matre Hesperides. Harum formae desiderio ob celebritatem captus Buxitis latrones & piratas misit qui eas raperent, & ad se asportarent, quo tempore Hercules aduersus Antaeum pugnavit. Praedones in quodam horto ludentes puellas rapuerunt, nauisque impositas auexerunt. Hercules ubi forte pranderent praedones in litore, percepta re de virginibus, latrones ad unum interemit, ac filias patri reddidit; pro quo beneficio & oues pulcherrimas dono accepit & alia multa ab Atlante & astronomiae cognitionem: quam ubi ad Graecos transfulisset sphaerae cognitionem nimitum, dictus est caelum pro Atlante humero sustinuisse. Hesperides igitur (ut alii volunt) Hesperii filiae fuerunt, ut alii, Atlantis: quae sidera sunt earum pater caelum, aut vespertinum tempus fuit, quod quasi frater est caeli Diestis sunt habere hortos in occidente, in quibus essent mala aurea, quoniam stellarum natura est ut tanquam aurum splendeant, & rotunda apparent: atque ea non nisi in occidente nasci solita sunt, quia Sole occidente stellae apparent, cum lumine Solis per diem occultentur. At quis est draco qui haec mala seruabat, atque hortum ambibat? signiferum circulum nonnulli sunt arbitrati. Fuerunt tamen qui mala Hesperidum oues esse in occidente dixerint in insula, quae perpetuo flumine circumdabatur in serpentis modum sinuoso & reflexo.

Alii cum mala Hesperidum putarint fuisse stellas, serpentem illum esse crediderunt lineam obliquam, quae nos & astra ipsa intra se continet, quaeque horizon siue determinans linea appellatur. ea cum obliqua sit omnibus hominibus praeterquam habitantibus sub ea linea, in qua dies noctibus pares efficiuntur, merito serpens

ac draco ab artificibus fabularum atque historiarum fuit appellata. Qui fluium insulam ambientem anguem esse dixerunt, ii Herculem inquirunt ad insulam obseruatis opportunitatibus traicisse ac remeasse, cum fluius is factus fuisset peruius ob siccitatem, atque inde captas oues in Graeciam duxisse. qui vero stellas fuisse mala illa dixerunt, rerum astronomicarum peritiam ab Hercule in Graeciam latam putarunt. Atque ut summam colligam sententiam huiusce figmenti, tanquam serpentes illi seruant aurea poma, qui ob auaritiam neque dormire quidem tuto possunt. quare praclare dictum est à sapientibus, diuitias tanquam lapidem indicem animi cuiusquam esse datas hominibus, quae viris bonis & prudentibus facultates essent, & quasi oportunitates ad res praclare gerendas, ad patriam, ad sui ipsorum, ad amicorum, ad bonorum commoda concessa: at imprudentibus & malis quasi supplicium, cum augeant desiderium ipsum etiam accumulandi, quod vel ex ipsarum diuitiarum usu quantopere quisque sit vir bonus, & Dei amicus, posset dignoscere. at nunc de Atalanta dicamus.

De Atalanta. CAP. VIII.

DE Atalanta Schœnei filia, quae corporis viribus, & celeritate pedum non solum feminas, sed etiam homines anteibat, haec pauca habemus memoriae digna, quod venationibus mirifice delectabatur, quae etiam inter venandum cum apud Stethenum Aesculapii sanum siti laboraret, dicitur saxum cuspidem percussisse, atque frigidissimae aquae è saxo prorupit fontem eliciuisse, quodque illa prior sagitta aprum Calydonium percussit, ut ait Isacius. Huic cum pellis aprum pro insigni victoriae data fuisset à Meleagro, mox ab aegre ferentibus viris gloriam victoriae à femina sibi fuisse praereptam pellis exorta fuit per auunculos Meleagri, qui bus ab ipso Meleagro cessis propter illam iniuriam, vniuersa vis ultionis conuersa est demum in Meleagram. nam cum esset cum tione quodam referuato à matre, & extincto victurus, cum quo exusto mori opus esset, mox illo in ignem coniecto per maternam indignationem perit Meleager. Memoratur item quod victa fuerit ab Hippomene cursu, dum malis tribus Hesperidum colligendis retardata fuisset. Quam rem testatur sic Arabius:

ἔδνα γάμων ἔροίπτες, ἢ ἀμβολίην ταχυτήτος
τέτο γέρας κέρη χρῦσεον ἰπέμενες;
Ccc ἄμωων.

*Ζηρομηϊλον ἀνυσεν, ἐπεὶ κὶ παρθένον ὄρμη's
εἶργεν, καὶ Ζυγίης σύμβολον ἦν παρ' αὐτοῦ.*

*Nam dotem, magis an tardandi premia cursus
Aurea ab Hippomene mala puella capit.*

*Malum utrumque facit. tardavit namque puellā
A cursu, & nodos nexuit in Veneris.*

Nam fuit multorum antiquorum mos, ut nuptias virtute comparandas præstantium mulierum proponerent. Sic Antæus rex Libyæ filiam Alceim, vel (ut alii maluerunt) Barcen victori cursus proposuit. Sic Danaus filias, sic Pisander Camirensis sorores, ut ait Pherecydes sic Hippodamiam propositam ferunt. Ad quod in templo magnæ Matris moræ impatiens nulla habita Deæ reuerentia cum Hippomene victore concubuit, Hippomenes in leonem, ipsa in leonem conuersa est.

At cur hæc celebrata & memoriæ prodita sunt? quia significare voluerunt nihil aliud esse Atalantam, quam voluptatem: atque illum insanire, qui per summum capitis discrimen ac periculum illam expectat: quippe cum morbi & pudor, & facultatum iactura, & vitæ non pauca pericula, voluptatum sint comites: ad quas sine his peruenire nunquam conceditur. Qui igitur per summa pericula voluptatem expectauerit nulla habita vel Deorum immortalium vel sanctissimarum legum reuerentia, quo pacto poterit humanam animi formam retinere, ac non in terribissimam beluam conuertere? ut igitur voluptates periculorum plenas deuitaremus, ut Deorum immortalium religionem coleremus, ut eorum loca sacra ne contemneremus, hæc ipsa literarum monumentis sunt tradita ab antiquis: qui nihil non vtile, plurimumque ad humanæ vitæ informationem pertinens ad nos transmiserunt, si quis rectè considerauerit cum omnia contra huius ætatis scripta ab impetitis plerisque in lucem tradita, plena sint lasciuia, auaritia, adulationis: nihilque minus eurent, quam ut viros bonos ac temperantes legentes efficiant. Fuit alia Atalanta Iasonis filia: quam uxorem duxit Milanio, at ista de filia Schœne memoris produntur, quæ fuit admodum libidini, & omni lasciuia dedita atque in Manalio monte Arcadiæ versabatur: ac de Atalanta satis, nunc dicamus de Theseo.

De Theseo. CAP. IX.

THESEVS Neptuni & Aethræ filius fuisse dicitur, ut traditum est in fabulis: quem tamen Plutarchus in eius vita non Neptuni, sed Aegæi fuisse scripsit, cui sententiæ assensit Qui-

dus etiam in his:

*Nec pater est Aegæus, nec tu Pitheidos Aethra
Filius: autores saxa fretumque, tui.*

Fama est hunc aliquando cum puer esset adhuc, quo tempore Hercules Troezenem ad Pittheum venit, leonis pellem quam gestabat Hercules vidisse, atque securim è manu ferti cuiusdam extorsisse illam beluam cefurus, quia leonem esse putasset, cum reliqui Troezeniorum pueri visa illa pelle aufugissent. Hic postea cum adoleuisset, Hercules virtutem ac fortitudinem imitatus, multos latrones & maleficos homines vbique sustulit, orbem terrarum peruagatus, & Scironem qui in monte non procul ab Athenis intra Megara & Isthmum, multos mortales è præcipiti loco deiecit, idque mortis genus experiri coegit, quo viatores ipsa interimebat. Alii tamen dixerunt inter quos fuit Socrates, quod adueniens pedes lauandos protendebat, ac lauantes ex altissimo loco in mare deturbabat. Idem Theseus Ceteyonem in Eleusine palestra suffocauit, sicut is solebat peregrinos: idè apud Cephalum amicum latronem Polyphemonem cognomine Sinnin, ac Procrusten habitantem in loco vocato Corydallos Atticæ, pinas ad terram vi desectentem, & alligatos illis hospites arboribus in suum locum cæsis retinaculis reuertentibus crudelissimè lamiantem ac disecipientem, interemit: Idem Periphetem Epidauri Vulcano natum anea claua in pugna videntem, trucidauit, aliosque latrones varia crudelitatis genera in hospites exercentes obruncavit, ut testatur Plutarchus & Strabo lib. 9. Hic tantæ virtutis fuisse dicitur, ut multis viris fortibus fuerit auxilio in præclatis facinoribus obeundis. Et ad opprimendum aprum Calydonium conuenit, & Adrasto opem tulit in recuperandis cesorum ad Thebas cadaueribus, atque cum Pirithoo Centauros debellauit, & ad inferos postea descendit, vnde fuit (ut diximus) ab Hercule liberatus. Fama est quod cum gloria Theseus, nominisque virtutum suarum celebritate fidem propè omnem superaret, antequam Pirithoum sibi conciliaret: Pirithous volens eius virtutem experiri, bonos illius è Marathonè abegit: tum iniuria hostis motus Theseus illum è vestigio persecutus est. Pirithous nihil terribus eius aduentu, illi insequenti etiam intrepidus sit obuius. Theseus eius magnitudinem animi, atque corporis præstantiam admiratus, in colloquium venit: quare coorta est inter illos amicitia. Inuit autem Theseus societatem cum Pirithoo in loco quodam

non procul à Serapidis templo, vt ait in Atticis Paulanias. Hic ante Pirithoi societatem cum esset adhuc adolescens, in Cretam cum iis navigare voluit, & vnus esse ex illis, qui quotannis pro morte Andreogei ad Minoem Cretæ regem tributi nomine mittebantur; quos dicebant in labyrinthum inclusos à Minotauro vorari. Fabulantur Asterium siue Minotaurum corpus totum habuisse hominis, ac caput bouis. hic erat in labyrintho loco amplissimo & inextricabili viarum multarum ambage, qui factus fuerat ad Aegyptii illius labyrinthi formam, qui fuit apud vocatâ ciuitatē Crocodilorum: cuius operis magnificentia ita descripsit Herod. in Euterpe: *ει γάρ τις τὰς ἑλληνας τείχεα τε καὶ ἔργων ἀπίθεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάχιστος πάντων ἐστὶν καὶ δαπάνης φανεῖν εἶναι τὰ λαβυρινθεύετα καὶ τοὶ ἀξιολογώσῃ καὶ ἐνέφεσθ' ἐστίνος, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν οὖν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέγιστες, καὶ πολλῶν ἐκείνη αὐτέων ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων τὰς ἑξήκοντα δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τὰ γὰρ δὴ αὐτὰ καὶ μὲν εἰσὶν αὐλαὶ κατάστρωτοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλων, ἐξ ἑνὸς ἑκάστη, ἐξ ἑξήκοντα δὲ πρὸς νότον τετραμμένοι συνεχῆς. τοῖχος δὲ ἐξ ἑξήκοντα ἀπὸ τοῦ σφῆρας περιέρχεται. οἰκίαι τὰ δ' ἐνεσι δίπλα, τὰ μὲν ὑπόγαια, τὰ δὲ μετέωρα ὑπ' ἐκείνησι τρισχίλια, ἀρθμοὶ πέντακτίων καὶ χιλίων ἐκατέρω. Quare si quis amplissimos taurinos & adificia Græcorum consideret, multo inferiora & opera, & sumptus magnificentia hoc labyrintho apparebunt. Est sane percelebre & magnificum templum illud Ephesium & Samium atque Pyramides fidem prope superant, quarum vnaquaque cum multis Græcorum adificiis posset comparari. At labyrinthus ipsus etiam pyramides operum mirabilitate superat, longoque intervallo relinquit. Huius siquidem duodecim sunt aula recto cooperita, portas habentes inuicem oppositas, quarum sex in Boream spectant ordine conuersa, sex Notum respiciunt vnus est murus exterior, qui illas intra se continet. Domicilia sunt interius duplicia: alia quidem subterranea, alia sublimia & sub illis numero ad tria millia: atque vtraque ad numerum mille & quingentorum accedebant. Ad huius imitationem labyrinthum excogitauit Dædalus in Creta, in quem includebantur iuuenes tributi nomine ad Minoem missi, qui à Minotauro vorari putabantur. Verum cum Theseus eò nauigasset, ab Ariadna Minois filia De doli inuentione edoctus fuit, quo pacto cæso Minotauro ad inextricabili viarum errore se expediret, & ad ingressum reuerteretur, vbi filium annexerat. Hic igitur capta secum Ariadna*

na salutis suæ artificem in Naxon insulam deferatur, vbi à Baccho admonitus fuit, vt Ariadnam relinqueret: qui timore diuino percussus dum illam profundissimo somno immerfam vidisset, vela in ventos explicauit, & ex insula profugit: quam postea duxit Bacchus, & ex ea Thoantem, Oenopionem, Staphylum, Euanthem, Latranym, Tauropolium suscepit. Memoriam prodidit Theopompus, Minoem, cum Theseum reliquamque innocentum Athenensium manum accepisset. Peribœæ amore captum fuisse; cuius libidini cum Theseus aduersaretur, ita commotus Minos & alias multas contumelias dixit in Theseum, & illum Neptuni negauit esse filium. Hic addidit præterea quod non posset eam gemmam quam gestabat, si in mare abiecisset, sibi restituere. Deinde cum ea dixisset, gemmam in profundissimū gurgitem maris abiecit. Quod tempore memorant Theseum cum illa gemma, & corona quadam ab Amphitrite dono accepta emeruisse: quam coronam ad perpetuam eius factioris memoriam inter sidera relatum à Neptuno fuisse inquit. Plutarchus tamen in Thesei vita illum filium Aegei fuisse scripsit, eius qui mari Aegeo nomen dedit: quamuis Nicocrates Cyprius ab insula Capratum vocata: Conon ἀπό τῆς αἰγῆς περκανίας, à capra Percania scilicet nominatum putauit: Nicostratus à Carystia, quæ fuit etiam Aegea nominata. Atque cum prius in pagos dispersi essent homines Athenienses, ipse Theseus dictus est illos in vna moenia inclusisse, legesque dedisse, & popularem administrationem ibi instituisse, quæ vsque ad ea tempora perdurauit, quibus Pisistratus oppressa republica tyrannidem inuasit. Fama est Amazonas bellicosas foeminas in Græciam aliquando cum armis hostiliter irrupisse: atque in agrum Atheniensem præcipue impræSSIONEM fecisse; quibus addiderunt Antiope ipsarum Amazonum reginam, vel, vt alii maluerunt, Hippolyten, fuisse à Theseo superatam cum illi Scythæ opem tulissent. Nam ille collectis multis viribus per Thraciam ad Cimmerium Bosporum penetratur, multamque Europæ partem peruagatæ castra posuerunt denique in loco Amazonio ab illis vocato, qui fuit agri Atheniensis. Theseus collectis latis validis viribus vrbis secum habens uxorem suam Antiope, de qua suscepit Hippolytum filium: commisit prælium collatis signis. atque cum victoria penes ipsum post diurnam pugnam fuisset alias ex Amazonibus obtruncant, alias coegit ex agro Atheniensi fuga excedere. Fama est

Theſeum fuiſſe inuentorem paſtreae, vt ait Pauſanias in Articis, artemque paſtreatarum perfeciſſe: Cùm antea corporis magnitudi- ne tantum ac robore luſtarentur, arte priuſus ignorata. Theſeus multas mulieres rapiſſe di- citur: nam Antiopeu rapuit, & Phaedram abdu- ctus, veritus ne quĩ filii naſceretur ex ea aut Hippolyto, illis Hippolytus dominaretur, Hippolytum, ad Pitheum dicitur amandaſſe. Illud autem fecit, tum vt apud illum educaretur, tum etiam vt in eius regnum Hippolytus ſuccederet. Mox Pallante atque eius filijs caſis, quia res nouas molirentur, Træzenem proſe- ciſcitur, vt ſe de cæde purgaret: quo tempore primum vbi Hippolytus Phædræ viſus fuiſſet ac in eius deſiderium illa incidiſſet, hæc poſtea contigerunt, que memoriæ prodita ſunt de Hippolyto. Poſtmodum Aphidne Helenam raptam ferunt, quæ ciuitas poſtea à Caſtore & Polluce Theſeum inſequentibus enerſa eſt, & Helena recepta, vt ait Strabo libro nono, quo tempore Theſeus ætatis ſue annum quinquage- ſimum agebat. Cùm verò Helena in Lacedæ- monem à Theſprotis, quo cùm Theſeo & Pi- rithoo iuerat, ſe recepiſſet, è Theſeo grauida Argis enixa eſt, vbi templum magnificum Luci- næ erexit, vt ait Eraſiſtratus, & Pauſanias in Corinthiacis: quamuis Ouidius in Episto- la Helenę dicat illi virginitatem à Theſeo minime ereptam in his carminibus:

An quia vim nobis Neptunius attulit heros,

Rapta ſemel. videor bis quoque poſſe rapi?

Crimen erat noſtrum, ſi delinita fuiſſem:

Cum ſim rapta meum nil niſi nolle fuit.

Non tamen ex factio fructum tulit ille petutum.

Excepto redy paſſa timore nihil:

Oſcula luſtando tantummodo pauca proteruus

Abſtulit: ulterius nil habet ille mei.

Habuit filios Demophontem & Acamantē, de quibus ita meminit Euripides in Heracli- dis:

*ἑσθλὰ πατρός τῆς Διμοφῶν ὁ θησέως,
ἀκόλας ἀδελφὸς τῶνδ' ἐπιπυροιλύγων.*

Eſt Demophon bono patre natus Theſeo,

Acamasq; frater verba qui noſtra audiunt.

Narrant Theſeo iactis ſortibus Helenam cō- uigiſſe, ea tamen conditione vt priuſ iurarent vt, vtri illa eueniret, is operam ſuam concederet alteri dum mulierem ſibi raperet. Fabu- latur igitur hos audita eximia forma Proſer- pine ad inferos deſcendiſſe, atque diuturno la- bore itineris feſſos ſuper ſaxo quodam conſe- diſſe apud inferos, vnde poſtea ſurgere non potuerunt, donec ab Hercule ad Cerberum

educendum eō profecto liberatus fuit Theſeus. Alii dicunt Theſeum cùm Pirithoo veniſſe in Theſprotidem, qui nimia vxoris cupiditate arma ſumpſerat, atque commiſſo prælio cum Theſprotorum rege magna parte exercitus amiſſa, coniectum fuiſſe in vincula ad Cichyrum ille poſtea Lycomedis iuſſu à Scyriis perbeni- gnè exceptus in Scyro inſula per inſidias dicitur fuiſſe obruncatus. ad cuius mortis vltio- nem Cimon Scytron vrbe deleuit, & oſſa The- ſei Athenas reportauit. Hæc pauca de Theſeo, quæ apud omnes poetas de cantantur, quæque fabuloſis narrationibus magis, quam veris hiſto- riis ſunt ſimilia ex illis multis quæ de illo tra- duntur, colligere volui. Dicitur eſt Theſeus Neptuni fuiſſe filius, quia viros fortes, qui humanarum virium facultatem ſuperare vide- rentur, aut quibus res maritimæ feliciter ſuc- ceſſiſſent, Neptuni filios antiqui vocarent, cū nullum Deum uel prompſiorem uel ferociorẽ Neptuno haberent, in quem referrent. Huius celebritas nominis apud multos ſcriptores cla- ruit, quoniam ad Herculi imitationem per multa ſuæ uirtutis exempla ubiq; maleſcis de- ſeſdis hominibus dedit, crudeliſſimiq; tyrannis & ſatronicis trucidandis. Fieri enim non po- teſt, ut quæ præclare cùm uirtute geſta ſunt, meritis, laudibus, & honorificis ſcriptorum præconijs careant: quæ plurimum conferunt & impellunt ad clarorum uirorum imitationẽ. Nam ſi taceantur inſignium uirorum res geſtæ, ibi pro uirtute deſidiam & ignauiam dominari neceſſe eſt. Cur labyrinthi forma, & inexpi- cabiles uiarum ambages, aut cur tot de Mino- tauro uerba audiuntur? num poſteris etiam la- byrinthi terrorem in animis imprimere uolue- runt antiqui, qui nihil niſi ad utilitatem mor- talium, & ad humanæ uitæ institutionem ſcri- pſerunt?

NIHIL aliud ſignificare uoluerunt per illum labyrinthum, niſi perplexam eſſe, multis- que difficultatibus implicatam uitam hominũ, cùm ex aliis alię ſemper grauiorẽs oriuntur: è quibus nemo, ſe niſi per ſingularem prudentiam & fortitudinem, explicare poteſt. Verum neque illud ſolum in priuatam uitam ca- dit, ſed multo magis in magiſtratus & in auaritia- m, & in ambitionem hominum, quæ omnia mirificis difficultatibus ſunt implicata. Nam ſi uiri boni & prudentes potiùs quam ambitioſi ſumẽ rerũ præceſſer, omnes difficultates propẽ, quibus humana uita vexatur, delerentur: quoniam nihil eſt adeo formidabile, aut arduum, aut laborioſum, quod uirtute non ſuperetur.

Hæc

Hæc vna causa fuit cur tot de Theseo apud omnes scriptores audiantur: neque enim potuit sine Dædali arte se Theseus explicare, siue sine diuinitate quadam & præstantia ingenii. Verum quia difficilis est voluptatem quam difficultatum certamen: atque multi superatis omnibus horrificis monstris, & grauissimis periculis postea volucribus ita fuerunt irretiti, vt in summum capitis discrimen peruenerint: idcirco multas mulieres à Theseo raptas, & eum in grauissimas ærumas propter mulieres demique incidisse, fabulantur: cum vix fratrum Helenæ impetum euasisset, & à Centauris prope fuerit oppressus, & ad inferos descendens inde redire, nisi adiutore Hercule, non potuerit. Nam cum firmitate neruorum, corporisque fortitudine eximia aliquando & effrenata libido esse consuevit, quæ temperantia & quadam animi moderatione indiget. Hanc tamen fabulam ad historiam nonnulli perducere conantur, vt testatur Zezes hist. 51. chil. 2. & Plut. in Thesei vita: qui Proserpinam illam filiam Molossoꝝ regis Plutonis fuisse inquit, vxorem Ceterem, Cerberum acerrimum canem cuius regis filiam lapere Theseus ac Pirithous parantes deprehensi sunt. Tum Pirithous ab eo cane laniatus interit, Theseus, in vincula coniectus sequentibus temporibus ab Hercule ed accedente liberatur. Pauf. in Atticis non per dolum inquit ad Plurtonem Theseꝝ regem hos venisse, ac filiam rapere voluisse, sed Pirithoum nimia vxoris cupiditate impulsam arma cepisse, tum exercitus magna parte amissa cecidisse in pugna Pirithoum, ac Theseum captum in vincula ad Cithyrum coniectum, quem finem omnes prope illegitimæ libidines fortiuntur. At nunc dicatur de Tereo.

De Tereo.

C A P. X.

TEREVS, Martis & Nymphæ Bistonidis filius, grauissimum & ipse supplicium subiit ob immoderatam libidinem: quippe cum non à patria solum profugere coactus sit, sed etiam humanam figuram in formam auis commutauerit. Hic Pandionis Athenarum regis & Zeuxippes filiam Progne vxorem duxit, cum ipse Thraciæ & Phocidi imperaret. Nam vbi Athenæ conditæ fuerunt, primus omnium regnauit Actæus, huic successit Cecrops, qui filiam Actæi habuit in matrimonio, atque ex illa Hersten, Pandrosum, & Aglaurum, filium verò marem Erisichthonem suscepit: deinde Erisichthone mortuo ante patrem re-

gnum deuolutum est ad Cecropem, hinc ad Cranaum, post hunc ad Erichthonium, à quo ad Pandionem regnum peruenit. Fama igitur diu inualuit apud Thocenses, vt in eorum rebus scripsit Paufan. Philomelam in auem sui nominis, apud ipsos ob Therei timorem fuisse mutaram, Res autem ita se habuit vt testatus est Ouid. libr. 6. Metamorp. Fertur Tereus assiduus prope præcibus Progne impulsus ad socerum Pandionem aliquando contendisse, illum que rogasse vt secum Philomelam ad visendam sororem mitteret: quod cum facile à Pandione inpetrasset, vt pote qui virum bonum & temperantem generum suum arbitraretur; tum ferunt in itinere Tereum cum à Parasi vrbem Daulidem aduenisset, in amorem Philomelæ incidisse, quam per vim demum vitiant, cum illa libidini Terei diuinitus reluctaretur. Enimuero ne illa postea tam turpe facinus, & impuꝝ sorori, vel alteri cuiquam indicaret, illi linguam præcidit, ac mortuam esse in itinere sorori Progne nunciauit: Deinde Philomela rem clam per nuncio suo sanguine scriptam ad sororem misit, vel potius, vt sensu Nicocrates acu pictam ad illam clam deferendam curauit. Id agrè ferens Progne, facinusque tam atrox non impuice commissum esse oportere rata, filium Itym quem vnicum habebat Tereus, coctum epulandum patri apposuit. Deinde cum Tereus, Itym aduocaret, extremas corporis partes Progne Tereo ostendit, eum que à patre esum fuisse demonstrauit, Iis conspectis Tereus ad stringendum ensẽ accurrit, vt eadem filii vlceretur: quare Deorum consilio Progne in Lusciniam conuersa est, vt celerior ad fugam efficeretur: hanc sequens Tereus fit vrupa, quam, cum esset tardior, assequi non potuit. Philomela versa est in hirundinem, & Itys in phasianum. quæ omnia in Thracia iuxta Daulum oppidum contingunt, vt ait Strabo libro 9. hanc fabulam breuiter explicauit Virgil. ita in Sileno:

Aut vt mutatos Terei narrauerit artus.

Quas illi Philomela dapes, que dona pararit.

Quo cursu deserta petiueris, & quibus ante

Infelix sua tacta superuolita uerit alis:

Quamuis poetico more Philomelam hic dixit, pro Progne. Inde dicta est Aedon, siue Philomela, siue Luscinia eadem Progne, Itym assiduus lamentationibus aduocare, & querulas cantilenas in syluiis effundere, vt ait Hom. libr. 7. Odyss. in his:

*ὡσδ' ὅτε πανδάρεος κάρη χλωρῆς ἀνδῶν
καλὸν αἰδέσθαι ἑσπρος νέον ἰσαμένους,*

Δειν-

Δειδρέων ἐν πετάλοισι καθεζομένη πυκνοῖ-
σιν.

ἦτε θαιμάτρα πῶσα χρεῖ πολυχέα φωνῆν,
παῖδ' ὀλοφυρομένη ἴτυλον αἶλον.

Sic canit, ut vernis arriident floribus aena,
Et primi surgunt Zephyri, Pandione nata :

Considens ramis florentibus arboris alte .

Millo modis varians vocem, cum sylvæ querelis
Personat: & fiet Itym dilectum.

Inde verò effectum est, vt querulam auem
Iouis nunciam vocauerit eam Sophocles in Ele-
ctra, cum veris nuncia sit, & caloris moderati
aduientis: sic enim inquit:

νόπιος, ὅστις τῶν δίκτῶν
εἶχον ναν γοῶν εἰπιλάθεται.
ἀλλ' ἐμεγ' ἀσονόεας ἀραρε φρένας
ἀίτυν αἰέν ἴτυν γ' ὀλοφύρεται
ἄρνις ἀτυζομένα διός ἀγγελος.

Demens, qui miserabiliter
Parentum extinctorum obliuiscitur.

Sed mihi sibi is concussit mentem,

Quæ Itym semper Itym quaritur

Auis querula Iouis nuntia.

H A E C ea sunt quæ de Tereo, eiusque
vxoꝛe ac filio fabulosè tradita sunt ab antiquis
quæ nulla ex parte omnino vera esse possunt,
sed vt pleræque fieri consueverunt ad homi-
num vilitatem conficta. Neque enim naturæ
lex patitur, neque dicentibus animus hominis
assentitur, quod homo aliquis repente in tam di-
uersam à se formam commutetur. Quod Te-
reus Thraciæ & illis locis, qui fuerunt à Dau-
lide supra Chæroneam, impetarit, quod Pro-
gnem Pandionis & Zenippes filiam vxorem
duxerit, quod ex illa Itym susceperit, quod
vim etiam Philomelæ intulerit, id non dissentit
adhuc à veritate; & quod in eius iniuriæ scele-
risque vltionem Progne filium ceciderit, ac pa-
tri copulandum dederit. Quid est enim horum
quod fieri non poterit? at quod omnes hi in
aues versi euolauerint, illud prorsum fabulo-
sum est: quippe cum Terei sepulcrum non pro-
cul à scopulo, qui Mergi fuit vocatus, siue
Aethiæ Mineræ, erectum fuerit in agro Athe-
niensi, vt ait Pausanias in Atticis. Enimvero,
quia illæ mulieres post eam cædem Athenas ad
patrem celeritimè confugerint, idcirco finxe-
runt poetæ illas ob mœrorem & luctum eorum
quæ gesserant ac passæ fuerant, in aues fuisse mu-
tatas. Deinde cum vpupa per id tempus pri-
mùm Daulidæ visa fuerit, fabulati sunt Te-
reum in eam auem fuisse conuersum: cum mu-
lierum altera hirundo, altera luscinia facta di-
catur, quia vtræque auis edat cantus ac voces

miserabiles & lugubres. Est enim ea vis fofo-
rum, vt qui etiam nullam vocem referant, ta-
men nunc ad hilaritatem, nunc ad tristitiam
animi nos impellant; quoniam anima hominum
ex numeris composita, vt senserunt Pythagori-
ci, faciliè sonum harmoniæ perferunt, & vo-
cibus ac sonis etiam nihil significantibus, sed ad
quandam rationem numerorum spectantibus,
quasi titillatione quadam celeritimè ad vtrum-
que motum irritatur. Hæc ipsa ratio nume-
rorum plurimum confert etiam in oratoria fa-
cultate, quoniam non solum sententia, sed etiam
sono vocis tardiores animi impelluntur, aut cõ-
citati plus æquo refrigerantur. Sic etiam poetæ
per carminum harmoniam animos militum in-
flammasse in bellum antiquitus dicuntur, &
multa instrumenta musica inuenta sunt in cã-
stris, quorum strepitum milites ad pugnam inci-
tarentur. Verùm quod atinet ad mores, per
hanc fabulam significare voluerunt antiqui id
quod paulò antè dicebam: magis formidandas
esse viro bono ac prudenti voluptatum titilla-
tiones, quam hostium minas. Quippe cum
nulla sit ciuitas tam foelix, nullum tam potens
regnum, nulla tanta tamque arcta vel natura,
vel amicitia coniunctio, nulla tam firma præsi-
dia, quæ libido & intemperantia non possit in-
fringere: omnium siquidem libidinum, omnis-
que lasciniæ cædes, ærumane, exilia, egestas, præ-
sentiumque bonorum iacturæ sunt comites. At
nunc de Medusa dicamus.

De Medusa. C A P. XI.

M E D V S A etiam ob libidinem & Veneris
immoderatum desiderium acerbissimum
Deorum iram in se conuertit: cum vel in tem-
plo Mineræ Neptunum passa sit. Fuerunt
complures hoc nomine vocatæ mulieres: nam
& vna ex filiabus Priami, & vna ex Stheneli ac
Nicippes Medusa vocata est, at ea quæ celebra-
tur à poetis, vt ait Paul. in Corinthiacis, filia
Phorbi fuisse dicitur, cuius quæ fuerit mater, nõ
constat; cum quidam marini cuiusdam mou-
stri filiam fuisse inquant. Propter violatum
igitur templum, cum piaculum ibi immisum
fuisset, irata Dea, ne tantum scelus inuitum ef-
set, comam primum, propter cuius pulchri-
tudinem Neptunio placuerat, in serpentes con-
uertit: deinde dedit illi hanc vim, vt quicumque
illam aspicerent, fierent lapides: quod inuuit
Ouid. lib. i. de Ponto:

Ipsa Medusa oculis veniat licet obuia nostris:
Amitte vires protinus ipsa suas.

Deinde

Deinde cum multo homines in lapides verteret, & ingenti clade populos iuxta Tritonidem paludem habitantes afficeret, Deorum misericordia Perseus Iouis Danaëque filius ad eam obruncandam mittitur: vel potius, ut quidam maluerunt, à Polydece Seriphorum rege missus eò ad obruncandum Medusæ caput contendit, Ille acceptis à Mercurio talaribus & falcato ense, à Pallade scuto, vnico ictu caput eius amputauit, quod postea gestauit Pallas suo scuto affixum, Dionysiocles Andromedam ceto expositam à Perseo liberatam fuisse se ribit, eum is ostenso capite Medusæ cetum in lapidem vertisset. At Iacius non eam fuisse causam Medusæ calamitatis commemorat, sed Medusam inquit fuisse Pisidæ omnium mulierum suæ ætatis pulcherrimam, quæ cum magnopere capillotum pulchritudine præsertim gloriaretur, sese vel Pallade pulchriorem affirmabat, & ausa est de forma vel eum Dea contendere. Eam arrogantiæ & imprudentiæ Dea grauiter ferens, prius crines, quibus maximè gloriabatur, in turpissimos, maximeque formidabiles angues conuertit, deinde ita ab eius formæ intuitu omnes mortales auertit, ut quis spectare illam in posterum ausus esset, fieret saxeus. cū verò multi illam calamitatem fubirent, Pallas mortalium calamitatum miserta, Perseum ad illam misit, Gorgonemque môstrant in pictura Sami, vbi ciuitas fuit, ex illa te Dieterium vocata. Verùm ad Perseum redeam, qui superius missus fuerat Deorum misericordia ad illam obruncandam, quia multos homines in saxa conuerteret, Perseus primum ad Pephredo & Enyo Phorcidas vocatas accessit, quæ vetu lę erant à natiuitate, & Gorgonum sorores. Ab illis igitur vnicum oculum, quo illę vicissim utebantur, & vnicum dentem mutuo accipit: neque prius illis reddidit, quam ad Nymphas ipsum deduxissent: tum acceptis calceis volueribus Nymphatum, & pera suæ faculo, galeaque Plutonis, & adamantina falce Mercurii, & speculo Palladis, volans ad Tartesum ciuitatē Iberiæ ad ipsas Gorgones peruenit: quæ capita habebant serpentibus implicita squamosis, dentes quanti sunt magnorum aprorum, manus ferreas, & alas, quibus volabant. Sic igitur ad has volauit Perseus, quas dormientes inuenit: atque Medusæ caput in speculo auersus intuens Pallade manum dirigente amputauit. Ex capite Medusæ desecto Pegasus alatus equus repente profiit. tum grauiter ferentes reliquæ sorores Stheno & Euryale ac lugentes sibilum è multitudine anguium ingentem emittebant,

unde Pallas legem tibiæ multorum capitiū vocatam antiquitus excogitauit. at Perseus caput amputatum in peram coniectum super humero à tergo ferens gestauit ad Palladem. sic autem illius formam descripsit Hesiodus in Scuto:

ἐν δ' ἦν ἠὺ κόμην δαναΐης τέκος ἰππότα περσεύς.

ἔτ' ἄρ' ἐπιβαύων σάκεος ποσίν, ἐθ' ἐκάς αὐτῆ. δαύμα μέγα φράσασθ' ἐπεὶ ἔδαμῆ ἐσύρικτο τὰς γὰρ μιν παλάμοις τεύξε κλυτὸς ἀμφιγυνοῖς.

χρῦσεον ἀμφὶ δὲ ποσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα. ομοιοσιν δέ μιν ἀμφὶ μελάνδετο ἀφ' ἔκκετο.

χάλκεον ἐκ τελαμώνος, ἄδ' ὡς δε νόημα πρῶτατο.

πῶν δὲ μεταόρενον εἶχε κόρη δεινοῖο πελώρου γοργῶς. ἀμφὶ δέ μιν κίβυσσι δέε, θαύμα ἰδέσθαι.

ἀργυρέν, δύσανοι δὲ κατιωρέοντο φαινοί, χρύσειοι, δεινὴ δὲ περὶ προτάροισιν ἄνακτος κείτ' αἰδος κυρὴν νυκτὸς ἕσσαν αἰὼν ἔχουσα, αὐτὸς δὲ σπεύδοντι κῆρ ῥιζοντι εἰοικας περσεύς δαναΐδης ἐτίταινετο. ταὶ δὲ ἀμυγνῶν τὸν

γοργῶνες ἀπληροῖτε καὶ ἐφασαὶ ἐρρῶοντο.

Hic aderat Danaes proles clarissima Perseus.

Nec tangebatur enim scutum pede: nec procul idem

Distabat nisi squamam itabat, mirabile dictu.

Sic Deus ignipotens ex auro fecerat illum.

Huius alata pedes imostalaria neclunt.

Ferrens ast humeris loco suspenditur altis

Ensis: Et ille animo velocior aera transit

Gorgonis horribilis monstrum cui terga grauantur

Pondere: circum ex argento, mirabile visu,

Sacculus hoc habuit claudebat simbria vestem

Aurea, Plutonis galea caput ipse tegebat

Obscura, steterat nox illam plurima circum.

Filius at Danaes Perseus mira arte timentis

Factus erat similis, properantibus: horrida monstra

Gorgones à tergo similesq; sequentibus illum.

È sanguine igitur Medusæ de collo defluente natus est vocatus Chrysaor, & Pegasus, & è guttis destillantibus ex ipso capite, varia serpentum genera, ut scripsit Apollonius Rhodius in ædificatione Alexandriæ. at Zenodorus Theophilus in libr. 2. historiarum duos fratres fuisse in Attica scripsit, Phalæger marem & Arachneam

fœminam. ceterum Phalanx rem bellicam à Pallade didicit, Arachne telam texere. hi cum rem habuissent iniuicem, tantæ turpitudinis odio commota Dea hos dicitur in serpentes conuertisse, cum tamen Acusilaus è Typhonis sanguine illos natos fuisse tradiderit. Id caput suo

olypeo Pallas affixit, & gestare consuevit, vt statuit Euripides in Rhelo hoc pacto:

— γοργὸν δ' ὄσ' αἰὼν αἰγυδὸς θεῶν,
 ἁλλήν μετ' ἄποις ἰππικῶσι πρόσθετος,
 πολλοῖσι συν κἀδάσιν ἐκτύπει φόβον.

Gorgo Dea est ab Ægide

Ex are equinis est ligata frontibus:

Multis timorem personat tinnitibus.

Hæc ea sunt quæ de Medusa memorantur fabulosè, quæ cum sola mortalis esset à Gorgonibus, occisa est: nunc cur hæc sint ficta, inquiramus. Paus. in Corinthiacis eadem Medusæ ad historiam traduxit, ubi inquit eam fuisse filiam Phoribi, quæ mortuo patre regnum ab illo acceperit eorum populorum qui ad Tritonidem paludem accolunt, solitamque in venationes & pugnas cum iis populis quibus imperabat, exire. Verùm cum lectissimis Persei copiis, quas ille ductabat ex Peloponneso, obuia fuisset, in acie noctu per insidias in castris truncata est, cuius vel mortuæ pulchritudinè admiratus Perseus, vt omnibus esset spectaculo, præcisum caput in Græciam portauit, quo viso homines admiratù dicti sunt in lapides conuerti. Non defuerunt tamen qui in Africâ bestias esse admirabilis & inusitatae formæ inquam, & inter illas feros homines: atque Medusam vnâ ex illis fuisse, quæ procul à suis gregibus aberrans ad paludem Tritonidem peruenerit, quæ illius accolæ graui clade affecerit, donec à Perseo adiuuante Mineruâ, quia homines eius loci sacri Mineruæ putabantur, occisa fuit. At enim nihil horum quæ hæcenus dicta sunt, dignum esse videbatur, quod transmitteretur ad posteros, nisi quæpiam præclarior & vtilior subesset sententia.

QV ID ergo est? cum pulcherrima esse diceretur omnium mulierum Medusa, quid prohibet illam voluptatem aut libidinem censeri? est enim vis illa voluptatum, vt & Deorù cultus & omnis humanitatis, & officii, omnisque vtilitatis nos obliuisci cogat, si illarum arbitror nos dedamus: quare cum homines inutiles rebus cæteris efficiantur, præclare dicti sunt in lapides soliti conuerti. Alii superbiz & arrogantiz & temeritati vim Medusæ attribuerunt: quare duplex est de illa sententia, quod ob libidinem Deæ templum profanauit scilicet, & quod de pulchritudine capillorum auasa sit cum Dea contendere. nam qui superbia & petulantia nimis efferuntur, illi nullam neque hominum, neque Deorum habeant rationem: illi cum cæteris omnibus, tum sibi maxime fiunt inutiles & in lapides conuertuntur:

quare & superbiæ & libidini vis tribuitur. admonemur igitur per hanc fabulam vt libidine fugiamus, cum illa sit & Diis inuisa, & nobis iniucunda denique: vt superbia ne nimis efferamur, quoniam omnis temeritatis vindex est Deus: vt quæcunque bona habemus, à Deo esse putemus, qui omnium bonorum solus est autor & largitor. quare si quis ob illa quæ à Deo acceperit, vel nimis gloriatur, vel etiam Deum contemnat, id totum quod à Deo habuit, auferetur ab eo, & tantum malorum cumulum, quantum erat pristinorum bonorum, accipiet. Sic enim cum prius omnium oculos Medusa in se conuerteret ob insignem corporis & capillorum pulchritudinem, siue (vt verius dicam) ob pristinum fœlicitatem, postquam coma in angues conuersa est, omnes ab illa oculos auertebant. nam cum fortunæ vis & aura benigna aspirauerit, magna circumstat vndique amicorum & coniuictorum copia: at si Deus fortunæ cursum auerterit, omnes & amici & coniuicti celeriter auolant, multi que qui intimi antea fuerant, cum nobis occurrunt, oculos auertunt. Ad hæc igitur vitia reprimenda confictam fuisse ab antiquis Medusæ fabulam ego crediderim, at non ob eam causam, quæ superius dicta est. Quod autem dixerunt Deam ab eius intuitu homines diuertisse, id certè ad voluntatè, spectat cum nihil nos possit æque ab illa deterere, quam supplicia & dolores quæ ab illa proueniunt. sed tamen tam propensè sunt homines suoapte ingenio vel ad propositas calamitates, modò cum aliqua voluptate commisceantur, vt arceri omnino non possint, idcirco necessarium fuit sapientis Palladis Deæ auxilium, quæ Perseum Iouis filium ad illam obtruncandam miserit. nam nisi diuinitus præceptis instruamur, nobisque Deus auxilio sit, vix vlla ratione à voluptatum illecebris temperare possumus. Dicta est Pallas illud caput suo pectori affixisse, quod factum est vt ostenderetur quanto terrori esse hostibus sapientia iure debeat, & vt demonstrarent tantam vim esse sapientiæ vt homines perfundat tanta animi suauitate, vt vel adhæc fortunæ ludicra, quæ nos bona vocare consueuimus, profus obstupescere faciat: cum laxa sint & ligna ad aurum, si cum sapientiæ diuinitate, mirabilitate que conferantur. nam illud præcipuum est sapientiæ munus, quod nobis ostendit stultum esse aliquid firmitatis in rebus fluxis & leuibus putare uel se. at nunc de Gorgonibus dicatur.

De Gorgoniibus. C. A. P. XII.

GORGONVM verò duplex est ordo, cum omnes sint natæ ex iisdem parentibus, qui bus etiam Medusa, è Phoroico scilicet & Ceto. Aliæ verò earum cum canæ natæ fuerint, Græcæ vocatæ fuerunt: de quibus ita scripsit Hesiodus in Theogonia:

φορκυίδ' αὐ κητώγραίας τέκε καλλιπαρῆες,
ἐκ γενετῆς πολιᾶς, τὰς δ' ἠ γράϊας καλέουσιν,
ἀθάνατοί τε θεοί, γαμαίε' ἔρχομενοί τ' ἀνδραποί
μεφρῆδάτ' εὐπέπλον, ἐννῶτε κροκόσπευλον.
*Trium Phoroico, Cetoq; sicut nomina Græcæ,
Canitiesq; comas nascentibus occupat illis:
Quare sic homines illas, superiq; vocarunt.
Porphrado bene picta genas, bene compta & Enyo.*

Hæ igitur habitauerunt in Scythia, vnumque oculum & unum dentem communem habuerunt, quo uterentur, vbi domo exirent: quem domi in vasculo quodam reponebant: quod videtur significasse ita Aeschylus in Promætheo:

φόντον περῶσα φλοῖστρον ἐς' ἀν' ἐξίλη
πρὸς γοργόνεια πέδια σκυθίνης, ἵνα
αἱ φορκίδες ναῖσι θιναιαὶ κόραι
τρῆς κυκλόμορφοι κοινὸν ὄμμα κεκτημένα,
μονόδοντες, τὰς ἄθ' ἥλιος προσέρχεται
ἐκπίσιν, ἔθ' ἠ νύκτερος μὲνι ποτὲ.

Pontium fontium transiens ut veneris
Ad Gorgonaos terminos Scythiarum, vbi
Sunt Phoricides græves puellæ tres: quibus
Cygni color, solusq; oculus mox sufficit.
Communis idem est omnibus dens: omnibus
Satq; is, nec unquam has intuetur lumine
Phæobus diurno, luna numquam respicit.

Quamuis Lamias has Latini appellarunt: scripsit tamen Duris libr. 2. rerum Libycarum Lamiam vnam tantum fuisse, quæ mulier fuerit forma præstantissima, quam cum Iupiter compressisset, fecit Luno vt interiret quæ ex ea nascerentur. illam igitur ferunt ob dolorem non solum deformem fuisse factam, sed etiam ob suorum filiorum desiderium, aliorumque inuidiam in cunis infantes vorare solitam: quæ dicta est Lamia à gutturis amplitudine. Pausanias tamen in Phocicis Lamiam scribit Neptuni filiam, & primam omnium mulierum fuisse vaticinam, quæ Sibylla dicta est ab Aphris. Has tamen Atheniensis Apollod. libr. 2. non iisdem nominibus appellavit, sed Pemphrado, Erito, Dino. Melanthes in lib. de mysterijs Iæno addidit ijs quæ numerantur ab Aeschylō & Hesiodo. His oculum & dentem communem rapuit Perseus cum ad cædendam Medusam proficisceretur, vt ait Simonides in Perseo, quos tam-

diu retinuit, quamdiu illæ Nymphas, quæ alatos calceos haberent, indicassent. Harum Græcarum Gorgones tres sorores dictæ fuerunt, quæ, vt ait Apollod. libr. 2. squamosarum angulum spiritus obfusa capita haberent, dentes tantos, quantum sunt ingentium aprorum, manus æreas, alasque aureas. Hæ in extremis Iberiæ partibus ad occidentem ab Hesperidibus haud procul distantes habitare dictæ sunt, vt in his versibus testatur Hesiodus.

γοργεύς θ' αἱ ναῖσι πέρην κλυτὴ ἀικεαντοῖο,
ἐσχατῆ πρὸς νυκτός, ἴν' ἐσπερίδες λιγύρωσοι
σθενώτ', ἐρυάλην τε, μέδυσά τε λυγρὰ παδύσα
ἠ μὲν ἐν θνητῆ, αἰδ' ἀθανατοῖς ἀγίρωσ
αἰδύς, τῆ δ' ἐ μὴ παρελέξατο κυανοχαίτης.

Gorgonas Oceani parit hinc extrema colentes:
Sunt vbi & Hesperides habitætes noctis ad horas,
Euryale, Sthenoq;, Medusaq; tristia passa.
Hæc mortalis erat: nec mors, nec cana senectus
Illas infestare valet. compressa Medusa est
A patre qui magno regit æquora lata tridente.

Cez. hist. 22. Chil. 5. Gorgonibus oculum Græcarum falso attribuit: fieri enim non potest vt Perseus oculum ceperit à Gorgonibus, illumq; tamdiu retinuerit, quamdiu Gorgones sibi indicarentur Menander in lib. de Mysterijs Scyllam etiam memorat inter Gorgones à non nullis numeratam fuisse. Hæ in Doræadibus insulis in mari Aethiopico habitauerunt, quas insulas nonnulli Gorgadas vocauerunt, vnde dictæ sunt Gorgones. Memoria prodidit Nimphodor. libr. 3. histor. & Theopompus libr. 27. Gorgones dictas fuisse à nonnullis non squamosarum angulum spiritus capita habuisse implicita, sed ipsa capita fuisse draconum squamosorum, dentesq; in morem aprorum habuisse, ac oculum, singulas manus ferreas, alasq; quibus volarent. His erant pro zonis geminæ viperæ inter se connectæ, vt testatur est Polemo in libro ad Adæum & Antigonom. Conseruerunt præterea omnes illos in lapides conuertete, a quibus aspicerentur, vt in his significauit Aeschylus:

πέλασθ' ἀδελφαὶ τῶνδε τρεῖς κατ' ἄπεροι
Δρακοντὶ μαλοὶ γοργόνες σροτοσυχῆς.
ἀς θνητὸς ἐδῆς εἰσὶδ' ἀν' ἔξει πνοῦς.

Sunt tres sorores his volucres non procul,
Serpentibus dirisq; compta Gorgones.
Quas intuens nemo diu sperauerit.

Nam cum Perseus Medusam obturcasset, tanquam illum deglutire cuperent, conuolauerunt: sed cum cerni Perseus ob galeâ Plutonis minime posset, illæ ab instituto itinere recesserunt. Neque plura his sane de Gorgonibus me legisse memini. Scriptum reliquit Alexander

Myndius in eo lib. quem scripsit de iumentis, Nomades animal quoddam in Libya Gorgonem solitos appellare, a gressibus ouibus permissi se, quod tamē nonnulli vitulo marino potius esse simile putarunt. eius animalis eā vim dictus est habere spiritus, vt omnia animalia quæ sibi obuia fierent, interimeret, comamq; habere illud animal è fronte ad oculos demissam, q̄ vbi concutens & caput, vix tandem ob grauitatem aspexisset, eos perimebat qui visi fuissent: cum aliū inquit non è spiritu, sed aspectu, oculorumque radiis id accidere. Testatur libr. 5. Athenæus multos Marii milites, cum aduersus Ingurtham militarent, hoc animal syluestrem onem esse putantes insecutos fuisse, ac statim concidisse mortuos, quoniam insequentium strepitum id animal timens comam, quæ oculos tegit contulisset. Has Gorgones siue feminas fuerint, siue monstra horrenda poetæ ad inferos ad vlciscendos sceleratos postea detruserunt: sicuti, & alia animalia, quæ crudelissima vbiq; reperta sunt, vt indicant ea Virgil.

*Centauri in foribus stabulant, Scyllaq; bifformes,
Et centum geminus Briareus, ac bellua Lerna
Horrendum stridens flammisq; armata Chimæra
Gorgones, Harpyiaq; & forma tricornis umbra.*

F V E R V N T qui Græas Phorci & marini monstri filias nihil aliud esse arbitrentur, quam cognitionem, & prudentiam filiam quæ per experientiam acquiritur. Has vnicum oculum habere dixerunt, quo utebantur cum exirent domo, quia non tantum intra domesticos parietes desidentibus, quantum in publicū prodentibus, & vbi sunt difficultates, necessaria est prudentia. Alii curiosorum ingenia per hæc inquit reprehendi, qui ad res suas domesticas cæcutiunt, cum in alienas acutissime cernant. Hæc igitur Grææ iure optimo & seniores nata, & ex marinis monstris dictæ sunt, & in locis, qui neque Solis, neque Lunæ lumine illi strarentur, habitare: quoniam in rebus claris & apertis nulla necessaria est exquisita prudentia. Huius prudentiæ siue Græarum, sorores sunt Gorgones, quas alii voluptates, alii pericula humanæ vitæ esse putarunt, à quibus vtrisque sine Græarum consilio nemo se rectè expedierit. Nam vt ratio ita cupiditas ex eodem fonte atque ex ipso animo nascuntur, dictus est idcirco etiam Perseus non sine Palladis auxilio ac oculo Græarum Plutonisque galeæ, & ense Mercurii illas superasse, & incolumis euasisse, quoniam in omnibus rebus arduis ac difficilibus opus est sapientia primum, & animi perspicentia & subtilitate, atque adeo acu-

mine ingenii, sine quibus nihil gloriosum transigi potest: atque his diuitiæ etiam non nihil afferunt commodi. Quid igitur per hæc significabant antiqui? vt rem summam colli-gam, idem erit ac si dicerent: quod vita humana multis voluptatibus circumuenta est, quæ nos in perniciem & perpetuas ærumnas trahent: cum sit animaduertendum ne nos tanquam stupidos ab his adduci patiamur. Et quoniam ex altera parte multa nos circumstant pericula, cauendum ne cedamus, sed forti animo illa superanda: in quibus vtrisque vt conuenit prudentia nostra, & diuinum implorare auxilium, quod nemini sincero animo petenti deesse con-fuevit. Hoc si fecerimus, incolumes ex omnibus vel grauissimis periculis euademus, neque à perniciosis voluptatibus capiemur. Id qui fecerit, erit Perseus Iouis filius, Deo gratus scilicet & amicis. Quidam senserunt multas bellicosas feminas fuisse in finibus Libyæ occasum versus, sed imprimis Gorgonum genus, in quas Perseus militauit, quæ virginitatem seruantes mirè strenuitatis per quoddam tempus militare tenebantur. peractis militiæ annis ad sæctum verti poterant, quibus viri parebant ac domos seruabant, & res domesticas. hæc habitarent ad Tritonidem stagnum ad occasum apud Oceanum in Aethiopia, quæ dobellata fuisse à Perseo Iouis filio dicuntur quo tempore Medusa illis imperabat, penitusq; deletæ sunt ab Hercules, quo tempore posuit columnam in Libya Tritonis autem stagnum dicitur terremotibus & Oceani irruptionibus euasisse. Ilacius tamen fabulam hanc ad res naturæ deducere conatur, dicitque Gorgones esse maris filias, quoniam dictæ sunt à fremitu maris, aquas scilicet. At has Perseus, siue Sol, Iouis filius, nempe mentis diuinæ minister, Mineræ consilio accedit: cum omnes naturæ actiones fiant pro diuina sapientia neque frustra, neque inutiliter, ob motus celeritatem hic habuisse dicitur Nympharum volucres calceos: cum in omnia vis eius penetret, falcem cepit à Mercurio: at cum ita humores quos attrahit extenuet vt à nemine videri possint, galeam habuisse dicitur Plutonis. Occidit igitur Medusam, quæ erat mortalis, quoniam solam aquam maris subtilis rem ac supernatantem extenuat, cum reliquæ aquæ subsideant. Dicti sunt in lapides conuer-ti, qui Medusam vidissent, quoniam admirabilis est sapientia Dei: atque atronitus propè ob admirationem consisteret, si quis intueri rectè posset Solis vim & actionem, ac virtutes naturæ. Atque hæc ipsa fabula ad vitæ humanæ in-situ-

stitutionem, vt dictum est, vniuersa transferri potest. At verò hunc de Sirenibus est dicendū.

De Sirenibus. CAP. XIII.

SIRENES & ipsæ periculosa hominibus monstra propter cantus suauitatem, dicte sunt ita cantilenis nauigantes homines demulcere, vt in profundissimum somnum inducerent: quos postea ita sopitos in mare deiiciebant ac necabant: excogitabant enim ex omnibus cantilenis, quas pro cuiusque ingenio iucundiores forte putabant. Has igitur finxerunt antiqui Acheloi fluminis, qui Actoliam ab Acarnania disternit, Nicopolinque ciuitatem, quam Cæsar post victum Antonium ad victoriæ eius memoriam sempiternam erexit, alluit, & Terpsichores fuisse filias. Nicander lib. 3. Mutatorum Melpomenen Sirenum matrem fuisse scribit, alii Steropen, alij Calliopen. Has tres fuisse memorant, quæ Musas aliquando in certa-

men cantus provocare Iunonis iussu ausæ sunt: quare cum prius essent alatae Sirenes, Musæ alas victis enulserunt, coronasque ex illis factas suis capitibus inposuerunt: quod factum est in Creta iuxta ciuitatem illa de causa vocatam Apteram, vt ait Crobylus lib. 1. Illa de causa vt dictum est, postea alatis capitibus Musæ fuisse putantur præter vnam, quæ erat illarum mater. Hæ igitur iuxta Pelorum Siciliæ promontorium prius, vel (vt alijs magis placuit) in insulis Sirenuis habitauerunt: quæ sunt in extrema parte Italiæ, vt sensit Strabo lib. primo, qui Sirenuas insulas etiam fuisse inquit lib. 5. saxosas ac desertas, non procul à Capreis, Hæ dicte sunt inferiorē corporis partē habuisse volucrum anim, ac superiorem ad humanam formam effictam, vt sensit Theopompus in Callæschto, & Isacius. Idcirco monstra illas vocauit Ouid. lib. 3. artis amandi:

*Monstra maris Sirenes erant, quæ voce canora
Quaslibet admissas detinuerunt rates.*

Nomina verò illarum fuerunt ista, Aglaope, Pifinoc, Thexiopia: vt voluit Cherilus Thelxiopæ, Molpe, Aglaophonos. Clearchus verò Soleus, in Amatorijs, lib. 3. vnâ illarum Leucoiam nominat, aliam Ligeam, tertiam Parthenopen: quare ait Strabo etiam lib. 1. Geogr.

nobilissimam Italiæ ciuitatē Neapolim dictam fuisse Parthenopen de nomine vnus Sirenum quæ in iis locis mortua est. Eam vero ciuitatem Phalaris Siciliæ Tyrannus instaurasse fertur per bella prope euerfam, ac nouam ciuitatem nominasse, siue Neapolim, eam tamen

Diodorus Siculus & Oppianus illam ab Hercule conditam fuisse, & ita appellatam arbitrati sunt, idem Strabo libr. 6. memoriae prodidit Leucosiam insulam nomen item obtinuisse ab altera Siene, que ibi se in profundum abiecerit, ac interierit. Fabulantur unam harum voce, alteram tubis, tertiam cum cithara vel lyra canere solitam, ut variae illecebrae pro singulorum ingenio adessent, ut patet ex his carminibus:

Quod tuba, quod litui, quod cornua rauca quurruntur,

Quodq. foraminibus tibia mille sonat.

Quodq. leues calami quod suavis cantat Aedon.

Quod lyra, quod cithara quod moribus olor.

Mirabilis profecto esse dicebatur harum Sirenium suauitas cantus, quando vel in apertam pernecium homines trahebant, efficiebantque ut sui ipsorum obliti in manifestam eadem se trahi paterentur. Idcirco cum Minyae per ea loco nauigarent Anaxo nauem gubernante, se citharam sumpsisse scribit Orpheus in Argonauticis: suoque cantu Sirenium cantum retudisse: qui cum Deorum certamina caneret, minime audita fuerunt cantilenae Sirenium, ut est in his:

*ἐνθάδ' ἐφεζόμενοι λιγυρήν ὅπα γηρύεσι
χῆρας ἀνασητες δ' ἐβροτῶν θέλγυσιν ἀκχῆς.
Δη τότ' ἤ μινύασιεν ἐφῆνδανε πύσις αἰοιδῆς
σειρήνων οὐδέ σφι παραπλοῦσθαι ἐμελλον
φθογγὴν ἐλομένην, χερῶν δ' εἰ ἦκαν ἐρετμά.
Hic cantus dulci modulantur voce puella,
Atque viros mulcent, ratibus qui marmora subcant.*

Caperat hic cantus Minyas mulcere, nec ullus

Præteriturus erat Sirenium tristia fata

Iam manibus remi ex cederat. Stetit vincta carina.

Ille postea desperatione captæ, muta que factæ in mare musica instrumenta abiecerunt, ut testatur idem poeta in his:

*Δὴ τότε φορμίζοντος ἀπὸ σκοπέλου νηρόεντος
σειρήνες θάμβησαν, ἐὶνδ' ἀμπαυσαν δοιδῆν
καί ῥ' ἤ μιν λωτῆς, ἠδ' αὖ χέλυν ἐμβαλε χερῶν.
Dum citharam pulsat scopulo sublimis ab alto,
Sirenes trepida cantum tenuere sonorum,
Altera deinde ebelym ἐ manibus iacit, altera lotos.*

Quæ omnia Apollonius ita declarauit libr. 4. Argonaut. ubi inquit Orpheum cantare aggressum, omnem Sirenium vocem superasse;

αἶψα δὲ νῆσον

*καλῆν εἰνθεμόσασαν ἐσέδρακον. ἐνθα λίγεια
σειρήνες σίγοντ' ἀγελώιδες ἠδείησι
Θέλγυσαι μολπήσιν ὅτις παρὰ πείσμα βάλοιστο.*

τὰς μὲν ἄρ' ἐνεϊδῆς ἀγελώϊω ἐνυθηῖσα

*γένεατο τερψιχόρη μισέαν μίση, καὶ ποτὲ Διῆς
θυγατέρ' ἰφίμην ἀδμήτ' ἐτι παρσύνεσκον
ἄμμιγα μελτόμεναι. τότεδ' ἄλλο μὲν οἰωνοῖσιν*

*ἄλλοδ' ἐπαρθενικῆς ἐναλίγκια ἔσκον ἰδέσθαι.
αἰ εἰδ' ἐνόρμη δεδουκηνέμεναι ἐκ περιωπῆς.
ἢ θαμὲ δὴ πολέαν μελιδ' ἔα γόνον ἔλοντο
τηκεδόνι φθινύθειαι. ἀπληγεύεσθ' ἄρα καί τοις
ἔσαν ἐκ σομάτων ὅπα λείριον. οἰδ' ἀπὸ νηὸς
ἠδὴ πείσματ' ἐμελλον ἐπ' αἰόνας βαλέσθαι.
εἰ μὴ ἄρ' οἱ ἀγροιο παῖς θρηήκιος ὄρφευς
βισονίν ἐνι χερσὶν ἐαῖς φόρμιγγα ταυόσας
κρεπνὸν εὐτροχάλοιο μέλος κανάχησεν αἰοιδῆς,
ὄφρ' ἀμυδῆς κλονέοντες ἐπιβρομέονται αἰκοναὶ
κρεμυτὸ παρθενικὸνδ' ἐνοπήν ἐβιάσατο φόρμιγγς.*

— est insula protinus illis

Fertilis aspecta & florens: coluere canora

Sirenes illam proles Acheloia, quarum

Dira lues cantus mortalibus exitit illis,

Qui mare sulcantes iecere ad littora funes.

Olim Terpsichore has Acheloo in luminis auris

Edidit: illa una est Musarum. tum quoque natâ

Cantabant Cereris formosam: tum quoque carum

Altera pars virgo fuit, altera rursus & ales.

E specula semper spectabant aduenientes,

In patriam reditu multi caruere per illas,

Fundere & his dulcem vocem capere, rudentes

E puppi fuerant iacturi ad littora: clarus

Filius Oeagri nisi mox & Thracium Orpheus

Bisoniâ manibus citharam sumpsisset, & aures

Sublimi cantu cantu riuocasset ab illo:

Virginemq; ebelys vocem superasset acuta.

Erat illa Sirenium astutia, ut quibus rebus maxime quisque audiendis delectaretur, eas praecepit canerent: utpote ad captandos ambitionis & gloriae cupidos, res eorum gestas, ad demulcendos libidinosos, res amatorias canebant: erantque mirifice omnium præteritorum negotiorum memores. quare ita inquirunt apud Hom. lib. 9. Odysl.

Δεῦρ' ἄγ' ἰὼν πολύαν' ὀδυσσεῦ μέγα κῦδος ἔχαιαν

νῆα κατάσπον ἵνα νοῦτέρην ὅ π' ἀκούσῃς.

ἐγάρ ποτ' ἰδὲ παρήλασε νῆὶ μελαίνῃ,

πρὶν ἢ μοι μελιγῆριν ἀπὸ σομάτων ὅ π' ἀκούσῃς.

ἀλλ' ὅγε τερψόμενος νῆται καὶ πλείονα εἰδὼς,

ἴδμεν γάρ τοι πάνθ' ὅσ' ἐνὶ τροίηνευρῆν

ἀργεῖοι τραῖες τεθεῶν ἰότητι μάχυσαν.

ἴδμενδ' ὅσα γένηται ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ.

Huc agè flecte ratem Graiorum gloria Vlysses.

Flecte ratem celerem, nostras & percipe voces.

Nullus enim nigram transiegit nauitā ruppim.

Quis

Quin nostras voces audierit. inde recessit
 Doctior, & cantu mox delectatus eodem.
 Scimus enim Graij fuerint qua Pergama circum
 Consilio superum & qua Troes funera passi.
 Denique cuncta patent nobis mortalia facta.

Atque quoniam multi, cum eo applicuissent, suauitate cantus irretiti recedere non poterant, sed moriebantur inhumati in desertis insulis, quae mortuorum ossibus late albebant, opus erat multa & prudentia & animi contentione ad illa pericula deuitanda. Idcirco docetur Vlysses à Circe Solis filia quo pacto hæc transeunda sint; atque Vlysses aures cera nautis obturauit; ubi eò accedendum erat, sequar-
 tissimis vinculis malo alligari iussit, neque si rogasset quidem, voluit solui, cum minime audientes etiam rogaret, sic igitur monet illum Circe:

σειρήνας μὲν πρῶτον ἀφιζῆσαι, ἀφ' ὅτε πάντας
 αἰθρώπεις θέλγυσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται.
 ὅστις αἰδ' ῥήπελάσει, κ' ἠθόγγον αἰκίσει
 σειρήνων, τὸ δ' ἔτι γυνή κ' ἠπία τέκνα
 οἰκαδέ νοσήσαντι παρίσταναι, εἰ δ' ἐγάνυται.
 ἀλλ' ἄτε σειρήνες λιγυρὰ θέλγυσιν αἰοῖδ' ἢ
 ἠμενεῖν ἐν λεμῶνι. πολλὸς δ' ἄμω' ὄσεισιν δις
 ἀνδρῶν παρθομένων, περὶ δ' ἑρὶνὶ μινύθεισιν.
 ἀλλὰ σ' ἀπαρξέε' ἑλάαν, εἰ τί δ' ἔατο ἀλέφαι εἰ ταύρων

κίρρον δ' ἐλήσας μελίθεά, μή τις αἰέσῃ
 τῶν ἄλλων, ἀτὰρ αὐτὸς ἀκουέμεν αἰε' ἐθέλεισθαι
 ἠσάντων' ἐν γυνὶ δ' ὄλ' χεῖρας ἐπέδασε (θα
 ὄρθον ἐν ἰσοπέδῃ, ἐκ δ' αὐτὸ πείρατ' ἀνίθωαι.
 Sirenas primum aduenies, qua carmine cunctos
 Mortales mulcent, si quisquam accesserit illuc.
 Sirenium terris quicumque improuidus hæsit,
 Non illi pendens dulces circum oscula nati,
 Non uxor reduci, conuiuia nulla parantur.
 Sirenium cantus delectant, florido at illa
 In prato resident, quod multorum ossibus albet
 Extinctorum hominum. postquam perueneris illuc
 Tum moneo nauem curuis impellere remis.
 Obtura ceris sociorum mollibus aures,
 Ne quis Sirenium voces exaudiat ipse
 Si cupis audire has, vincire manusq; pedesq;
 Præcipio, ad malū & firmissima vincula necessest.

Erat enim tota ferè illa ora alba propter infestorum ossa, quod etiam ait Virgil. lib. 5.
 Itaque adeo scopulos Sirenium adueta subibat,
 Difficiles quondam, multorumq; ossibus albos.

Et Lefches in parua Iliade;
 σειρήνων μετέπειτ' ἐσαφίξεται ἀλμυρὸν ὕδωρ.
 σειρήνων γλυκερῶσιν αἰοῖδαῖς δηλήσαντο
 ται πλείους ναύτας, ὧν πύθεται ὄσσα λευκά.
 Sirenium post aduenies ad salsa profunda.

Sirenium, dulcis e antus quarum extitit illis
 Diva lues nautis, quorum terra ossibus albet.
 At enim cum Vlysses illarum fallacias obtu-
 ratis auribus sociorum, ipseque malo alligatus fefelisset, fama est ipsas Sirenes se in mare præcipitasse, neque amplius postea auditas vt illa carmina significant:

Sanguine Sisyphio generatus magnus Vlysses
 Hac tutos sola præstitit arte suos.
 Illeuit cera sociorum callidus aures.
 Atque suas vinculis prabuit ipse manus.
 Translucit scopulos, & inhospita littora classis.
 Illa præcipites desiluere freta.

Cum verò se in mare præcipitassent, siue illud Orphei, siue Vlyssis arte factum est, dicitur in laxa fuisse conuersæ. sicuti testatur Orpheus in Argon.

δεινάδ' ἀνεσονάχησαν ἐπεὶ πότμος ἦε λυγρὸς
 μοιρὶδ' ἰε θανάτοιο, σφέας δ' ἀπὸ βρωγάδος ἀκροῦς
 ἐς βυθὸν δίσκουαν ἀλιρροβόιο θαλάσσης.
 πᾶστραμοδ' ἠλλάξαντο δέμας, μορφὴν θ' ὑπέροπλον.

Sunt grauiter questa vt senserunt fata Deorum
 Aduenit affe sibi, summasq; crepidine saxi
 Præcipites saliare maris spumantis in undas.
 Protinus in duras veruntur corpora cautes.

Atque cum illud accinisset vt victæ sint non procul à littore Cretæ vrbs è regione vocata fuit Aptera, quod alia ibi deiectæ sunt. Atque tot de Sirenibus fabulosè dicta sunt ab antiquis.

N V N C quid per has significarint, inquiramus, Atque illud primum ridiculum videtur, fuisse vnquam aliqua animalia, quæ fuerint è duabus terra diuersis formis composita, vt altera pars esset piscis, altera hominis, cum neutrum horum animalium in aquis & in sicco viuat nec me latet quod quidam crediderunt in generatione mundi, cum diuisa fuerunt à summo opifice inter se elementa, oia animalia primum sponte nata esse, atque ea quæ plurimum haberent caloris, ad superiora lata factas esse volucres: quæ multum haberent terrestrem missionem, in numero reptilium atque terrestrium animalium constituisse, terramque inhabitasse: at quæ aquosæ nature accederent, mare & aquas inhabitasse, vocataque esse narantia. Sed enim cum terra postmodo calore Solis siccata condensataque fuisset, cessauit hæc generationem, & ex mutuo congressu animalia fuisse orta, vt sensit Anaxagoras physicus, cuius auditor Euripides ita scripsit in Melanippe:

ὅς δὲ φερονόσε γαῖατ' ἢν μορφή μία
 εἶπεδ' ἐχάρισθησαν ἀλλήλων δίχα,
 τίκτησι πάντα, κ' ἀνέδοκαν εἰς σῶος,
 δένδρην, σπειναῖ, θήρας, οὐσθ' ἄλμη τρέφει.
 γένουσε θνητῶν ἢ θεῶν, οἷτ' ἕρανον
 εἰ υρόντες ἤλθον, πολλὰ, καλὰ, χρήσιμα.
Ut una forma terra, caelōs affluit.
Seiuncta cum fuerit primum at inuicem,
Solis tulere cuncta clara in lumina,
Feras, volucres, arbores, prolem maris,
Viros, Deosq̄, quaeis calum fuit
Quod protulere multa pulchra, commoda.

Scribit Archippus in libr. 5. de Piscibus, loca
 quaedam marina in angustias quasdam prærup-
 torum montium contracta fuisse, in quas illi
 ἢ fluctus sonum cum suauitate & harmonia
 emittentes nauigantes allicerent ad visendum :
 quo cum appulissent viduarum impetu delati
 absorbebantur vnde locus datus est fabule . At
 Doriōn in libro de Piscibus formosas quasdam
 meretriculas fuisse Sirenas scribit in littore ha-
 bitantes, quæ suauitate harmoniæ ad se nauigan-
 tes allicerent, & allectos tamdiu retinerent,
 quamdiu ad summam inopiam neglecta rerum
 vtilium cura redigerentur . quare dicti sunt
 omnes naufragium pati, qui ad Sirenes accessis-
 sent . dictæ sunt enim Sirenes quasi cathenæ,
 quia allectos vincirent in amore . Non defuerūt
 qui Sirenes aues fuisse indicas putarint, quæ al-
 lectos nauigantes ad littora cantus suauitate sō-
 pitos postea laniant, ac deglutirent . Horatius
 lib. 2. Sermonum, non saxa, neque meretrices
 neque aues Indiæ, sed desidiam, & turpissimā
 propē omnium ignauiam Sirenes esse scribit,
 quæ omnes ad se alliciant, & in perniciem deni-
 que adducant, cum inquam :

Contemnere miser: vitanda est improba Siren
Desidia.

Ego sanē Sirenum cantus ac Sirenes ipsas ni-
 hil aliud esse crediderim, quam voluptates, &
 earum titillationes, quæ dicuntur vnus Musarum,
 & Acheloi filix, cum taurino patre, & ad
 voluptates propensio natæ sint; Musæque sit
 suauitas illa, quæ nos ad eas allicit. Hæ nos in
 perniciem denique inducunt, qui ex ea, parte
 animæ oriuntur quæ caret ratione, & ἄλογος
 vocatur. hæ ad exprimentam mortalium natu-
 ram partim beluæ, partim virgines videban-
 tur: quia monstro propē similis est is qui non
 rationi & consilio, sed cupiditati parer cum al-
 tera pars illius homo sit, altera belua. cum
 enim vis animæ nostræ alia sit compos rationis,
 alia ratione careat, quo pacto non habet quif-
 que intra se inclusas & latentes Sirenes? aut

qui nihil habeat, nisi formam corporis, cum ho-
 mine commune nullaque ratione vtatur, sed
 huc illic feratur pro animi impetu, quocun-
 que libido & appetentia & cupiditas tulerit: quo
 pacto is non habet intra se Sirenem, vel ipse po-
 tius monstrum tere, rimum efficitur? cum ve-
 rō alii rebus aliis facilius capiuntur neque om-
 nes aut libidinis stimulis agitentur, aut ambi-
 tione, aut auaritia: illæ rerum omnium cogi-
 tationem se tenere gloriabantur, singulosque gra-
 tis cantilenis demulcebant. Testantur vel illa-
 rum nomina nihil aliud fuisse Sirenes quam
 motus animi. quid enim est Pisinoe? an non vis
 menti facile suadens πείθειν enim suadere, νόσος
 mens est. At verō Aglaope suavis est aspectu
 Thelxiope vel solo aspectu delectat, cū δέλγειν
 delectare significet: & Thelxioe mentem de-
 mulcet, & iucunda vox est Aglaophoni, & so-
 nora Ligeæ, & candida est Leucofia, & virginis
 faciem habet Parthenope: quæ omnia nomina
 facile vel ad imperus animi, vel ad libidinosa
 scorta possunt accommodari. Si quis igitur ca-
 lamitates complures, & ærumnas multas deu-
 tate voluerit, is ad voluptates illegitimas, & ad
 turpia humanæ vitæ lenociniā ad Vlyssis exem-
 plum aures obture opus est, aut Orphei, reli-
 quorumque sapientum virorum monitis pa-
 reat eosque solos audiat. quod si quis ad ipsa-
 rum Sirenum cantum tamen apertas aures ha-
 buerit, suopteque ingenio vitam suam guber-
 nabit, is se rationi alliget oportet, vt malo nauis
 se alligauit Vlysses cum incredibili ac pene diu-
 na prudentia opus sit, cum quis fuerit semel à
 Sirenibus delectatus, vt possit inde incolumis re-
 cedere. Conuenit igitur vt Orpheus, aut vir
 aliquis sapiens & amicus, Sirenum voces sapien-
 tissimis & fidelissimis consiliis vincat, nisi per-
 niciosarum voluptatum illecebris in miseriam
 trahi malimus. Alii verō Sirenes esse adulatorum
 voces crediderunt, qua peste nulla neque
 suauior, neque sceleratior principes aut ambi-
 tiosos homines inuadit. Illæ in profundissi-
 mum somnum principes inducunt, quia tan-
 quam dormientes, eorum plerique quid dis-
 ferat amicus ab adulate non vident & quo-
 niam suauior est auribus adulatoris quam ami-
 ci oratio, quæ iucundiora sunt libentius admit-
 tunt. at contrā adultores cognito ingenio
 principis, illi qui iucundiores futuri sint sermo-
 nes excogitant, & num rerum geitarum gloria,
 vel congerendis opibus, vel scortis, vel aliis
 huiusmodi rebus delectetur, eiusque studium
 mirificeis laudibus extollunt. Quæ oratio
 cum grata sit audienti, Sirenes vnus Musarum

rum filie dicta sunt. at illa denique in perniciem trahebant auditores: quoniam ubi adulationi locus est, nullus amicitiae, nullus sinceritatis, nullus iustitiae parat: quippe cum is qui magis aliis quam sibi ipsi de se credat, ad suavitatem loquentibus, ad omnem vel suam vel suorum salutem & felicitatem commueat, minimeque diligens in rebus agendis efficiatur, opus est. Hæc vna causa est cur tam frequenter mutati sint principes regionum in Italia, neque idem regulus fuerit diutius eiusdem regionis, cum nihil neque firmitus sit, neque stabilis eo regno, quod à sapiente principe gubernetur. Qui enim neque Deum neque homines per iniuriam offenderit, quo pacto calamitates patietur, cum vix illi principes euerti possint, qui sunt facinorosi? aut quo pacto princeps qui à se adulators rejiciat, vit non bonus, & prudens, & sapiens esse poterit? at de Sirenibus satis, nunc de Orpheo dicamus.

De Orpheo. C A P. XIII.

FVIT Orpheus, ut sensit Myrleanus Asclepiades, Apollinis & Calliopes vnus Musarum filius. nam quamuis diuersæ fuerunt variorum scriptorum de illius parentibus sententia, tamen Myrleani sententiam secutus Virg. ita scripsit in Pollutione:

*Nō me carminibus vincat nec Thracius Orpheus,
Nec Linus. huic mater quamuis, atque huic pater adstet.*

Orphei Calliope, Lino formosus Apollo.

Atque Menæchmus illum Apollinis filium fuisse tradidit, cum nullam fecerit de matre mentionem, ut est in his carminibus:

*πιερες αινοπαδεις τυγγην αποτιστε λοβαν
οροε αποκτειναντες απολλωνος φιλον υιδν.*

Pieres immittes pœnas certe inde luetis,

Quod casus vobis est natus Apollinis Orpheus.

Apollonius verò lib. I. Argonaut. Oeagri & Calliopes filium tradidit fuisse his verbis:

*πρωτα νιν ορρηος μνησώμεθα, τον εαποτ' αυτη
καλλιόπη θρηικεφατι ζεται ευνηθεισα
οι αγρω σκοπιης τιμπληιδος αγγι τεκεσθαι.*

Atque alios inter reperit canabimus Orpheæ.

Calliope Oeagro peperit Pympleidos illum

Non longinqua iugis, loto coniugeta iugali.

Alii Oeagri & Polymnia, alii Menippes, alii Thamyridis filium fuisse voluerunt, atque Ialemum & Hymenæum huius fratres fuisse constat. Hunc tanta cauendi peritia excelluisse inquit, ut fluiui ad eius cantum firmarentur, aues aduolarent, ferae properarent, syluæ, & fa-

xa, & venti. & omnium vel sensu carentium genera accurrerent, ut ait Horatius libro primo Carminum:

Aut in umbrosis Heliconis oris,

Aut super Pindo, gelidove in Hemo

Vnde vocalem temere insecuta

Orphea sylvæ.

Aste materna rapidos morantem

Fluminum cursus, celeresq; ventos.

Blandum & auritas fidibus canoricæ

Duceve sylvæ.

De quo ita scripsit etiam Apollonius lib. I.

Argonaut.

αυταρ τονγ' ενεπεσιν ατειρας ορεσι πετρας

θελξαι οισδ' αν ενοπη ποταμωντε βεεδρα

ρηγιδ' αγριαδες κεινης ετι σιματα μοκπηε

ακτης θρηικης ζανης επι τηλεθωσαι

εξ εινς σιθωσιν επητριμοι ας ογ' επιπρδ

δελζομενας φορμιγγι καθηγαγε περιπθεν.

Hunc referunt duros lapides & flumina canit

Detinuisse sua captos dulcedine vocis.

Syluestres fagos inira consinia terra

Threicia, qua nunc frondent, vestigia captus

Illius esse ferunt, quas secum adduxerat Orpheus

Vertice Pierio cithara dulcedine, & artis.

Et quamuis multi fuerunt Orphei, ut testatur Suidas, omnia tamen ceterorum, facinora

ad vetustissimum Thracem Oeagri filium referuntur, qui, ut ait Zezes hist. 399. chil. 12.

fuit Hercules coætanus, ac floruit annis centum

ante bellum Troianum. Hic primus omnium apud Græcos de astrologia scripsit, quod

ita ait Lucianus in Dialo de Astrol. ελληνες δε,

ετε παρ αιθιοπων, ετε παρ αιγυπτιων αστρο-

γινης περι εδεν ηκουσαν, αλλα σφισιν ορρηος ο

οι αγρε και καλλιόπης πρωτος ταδε απηγησα-

το. At Græci nihil vel ex Æthiopicis vel ex Ægy-

prijs de astrologia audiverunt, sed illis Orpheus

Calliopes & Oeagri filius hæc prior explicauit.

Hic idem prior omnibus. Bacchi sacra in Græ-

ciam introduxit, primusque in monte Bœotia

Thebis, ubi, Liber pater natus est, sacra illa quæ

Orphica vocata fuerunt, in quibus ipse postea

fuit laceratus, instituit: ut ait Lactantius de falsa

religione. Hic multa humane politiaesque vite vri-

liamuenit, ut ait Pauf. in Bœoticis: nam &

Deorum initia, & vniuersam Theologiam pri-

mus aperuit, & nefariorum facinorum expia-

tiones exegitavit, & quibus ritibus iratorum

Deorum mentes placarentur tradidit, & multa

morborum remedia adinuenit, ut ipse de se

ipso testatur in Argonaut.

δυμους ε ποτρυνει λεξαι ταπερο ουποτε προσθεν

εφρασ' οταν βαλχοριο η απολλωνος ανακτος

κεντραι

κέντρον ἐλαυνόμενος φρικώδεα κῆλ' ἐπίφασ-
κον.
θνητοῖς αἰθρώποισιν ἀκη, μετὰ δ' ὄρνια μύσας
Dicere fert animus qua nunquam tempore lapsa
Dixi: cum Bacchi, cum regis Apollinis actus
Sum stimulo, horrenda ut narrarem spicula: &
idem

Fœdera cum superis mortalibus, atque medelas.

Hic idem scripsit de elementorum inter se generatione mutua de vi amoris in rebus naturalibus, de Gigantibus cum Ioue pugnantibus de rapto, & Iustitiam Proserpinæ, de Cereris erroribus, de laboribus Herculis, de Idæorum, & Corybantum sacrorum ritibus, de lapillis, de occultis oraculorum responsis, de Veneris & Mineræ sacrificiis, de Iusta Aegyptiorum Ostridis causa, & de illorum Iustrationibus, de vaticiniis, de observationibus auspicioꝝ, de situ fibrarum, de somniorum interpretatione, de signis ac prodigiis, deque illorum expiationibus, de expiatione inferorum, de ratione & motu astrorum, quo pacto Dii irati placari possint; de quibus omnibus se scripsisse testatur in initio suorum Argonauticorum. Fuit vir plane sapientissimus Lini auditor, & vt illa ætas ferebat, diuinarum rerum peritissimus. Qui quantæ sapientiæ fuerit, facile ex his carminibus, quæ scripsit in libro de lapillis, cognoscere licet.

ἐνδεδεικν ἀνδρώπων πεπνυμένον ἦτορ ἀνάγει
ἵνα τὰ πλεῖστα παρεκώς, εἶπω τὰ δὲ τελεῦτα.

Et paulò post,
ἴδμεναι αἴ κε θέλησι, δαίψεται ὅσα τε φῶτες
κρυπτάδια σφετέρησιν ἐνὶ φρεσὶ μηχανάωνται.

ὅσα τε κεκλήσασιν μετὰ σοισιν ἠεροφοῖται.
αἰνδρώποις ἀφρασον ἰακράζοντες αἰοῖδ' ἵν,
εἴωνοι μεγάλοιο Διὸς κρατῶνι ὑποσηται.
ροῖζοντε εἴσαι χαρμὰ ἐρχομένοιο δρᾶκοντος,
εἴσεται, ἠδ' ὄφρα ἰὼν σβέσαι ἐραπὴσῆρων.

At quemcumque virum ducit prudentia cordis,
(Cætera vt omittā, quæ plurima maxima dicā)
Scire cupit si forte, sciet quæcumque voluntant
Pestoribus tacitis mortales, quæque volutres
Inter se stridunt cæli per summa volantes,
Infandum vt crocitant cantum mortalibus vllis,
Significantiq; Iouis mentem, gens nuntia fati.
Is serpens humi nescit firmare draconis
Sibilarum, serpentiumq; sciet superare venena.

Non defuerunt qui Orpheum & Amphionem magos Aegyptios fuisse arbitrati sunt, vt ait Pauf. in post. Eliacis. Fama est hunc vxorem habuisse Eurydicem, cuius amore cum flagraret Aristæus, eamque insequeretur, vt captæ vim

inferret, illa per loca deua fugiens à serpente in herba latente ista interit. Tum fama est Orpheum sumpta cithara ad inferos descendisse, at que cum mirificam quandam lamentationem cecinisset, lacrimas inferis excitasse, vt ait M. Manilius in quinto rerum astronomicarum: *Hæc surgens lyra testu dinis enatat vndis. Forma per hæ redem tantum prolata tonantis. Qua quodam sonitumq; ferens Oeagrius Orpheum Et sensum scopulis, & syluis addidit aures, Et Diti lacrymas, & morti denique finem.*

Plutone deinde placato ac Proserpina seuerissimis mortuorum regibus cantus suauitate non solum obtinuisse, vt ipse post visam Eurydicem in lucem rediret, sed etiam vt ipsam Eurydicem secum abduceret: ea tamen conditione ne prius respiceret, quam ad superos peruenisset, vt ait Ouid. lib. 10. & Virgil. lib. 4. Georg. Verum tamen cum amoris impatiens illam contra leges in inferos respexisset, antequam exisset in lucem, illam amisit. Deinde, qui per Tanarum ad inferos descendisset, & descensu ad inferos, de iis quæ vidisset apud inferos scripsit vt ipse testatur in his in Argonauticis:

ἄλλα δέ σοι κατέλεξ' ἀπερείσιδον ἠδ' εἰόησα.
ταῖναρον ἢ νῆκ' ἐβην σκοτίνην ὁδὸν αἰδὸς ἐσώ,
ἠμετέρη πίσυρος κιδάρη, δ' ἔρωτ' ἀλόχοιο
Cætera narrandi qua vidi vt Tanara adiui,
Vmbrosas Ditiq; domos, & tristitia regna:
Confusus cithara, vxoriq; conatus amore.

Hunc inquit cum ad inferos descendisset, ibi Deorum omnium laudes cecinisset, præter quæ Liberti patris, quæ per obliuionem prætermisit: quare iratus Dionysus furorẽ suis Bacchis immisit, à quibus apud Hebræu flumiũ fuit discerptus, in ebraq; eius per agros sparsa, vt à canibus vocarentur: sed tamen à Musis dicuntur fuisse collecta, & in Dio Macedonia loco sepulta, quia supra cæteros Apollinem laudibus mirificis exornasset. Alii dixerunt à Ioue fuisse percussum fulmine in Thracia, sicuti testatur Leonidas in his versibus:

θρηῖκα χρυσολόδην τῆδ' ὄφρα μῦσαι ἐθαλαῦ
ὄν κτανεν ὑψιμέδων ζεὺς φολόεντι βέλει.
Conditus à Musis tumulo hoc est Thracius Orpheus.

Fulmine flagranti Iupiter vssit eum:
Feitru eius caput in hebrum deiectum cum lyra vi fluminis in Lesbum delatum fuisse, atq; ibi sepultum: Iyram autem inter sidera relatum, & à singulis Musis, quarum laudes eximie cecinerat, nouem insignibus stellis insignitam. Alii memorant illum post mortem Eurydices

dices ceterarum mulierum coniugium spreuisse, multisque persuasisse hominibus malum ingens esse foeminam, siue mala sit, siue bona: quare cum multi abstinerent à nuptiis foemina fuit, ab illis per simulata Liberi patris sacrificia cum discerptus, vt sensit Apollodorus Cyrenais in libro de Diis. Alii turpissimam causam tradiderunt, quam ita attingit Ouidius:

*Ille etiam Thracum populus fuit autor amores
In teneros vertisse mares.*

Paul. in Bceoticis indignatus ait Thracum foeminas, quod ob cantus suauitatem multos viros secum, abduceret: quæ cum liberis metum haussissent, illum discerpere. At Gelous Apollodorus in Philadelpho iudicem Calliopen electam fuisse inquit à Ioue, contententibus Venere & Proserpina de Adonide: quæ cum Adonidem communem adiudicasset, Venus indignata mulieres in Orpheum Calliopes filium concitauit. Alii dicunt ita Venerem veruisse amorem omnium mulierum in Orpheum, vt ab illis raptim captus, dñ inter se contenderent de Orpheo, fuerit laniatus. Agatarchides Gnidius lib. 2. rerum Asiaticarum Orpheum scripsit mortua Eurydice ad Aorrhum venisse in Theoprotidem, vbi peruetus etat oraculum euocans, spiritum animarum: sibi cum Eurydice sibi adesse putasset, seque deceptum comperisset sibi mortem conscivisse. Inde scripsit Pausanias, Iuseinas quæ forent circa sepulchrum Orphei in Thracia, cantum emittere cæteris omnibus suauiore. Alii putant Orpheum fulmineictum concidisse, quod arcana iuniorum profanis & rudibus diuulgasset. Aiunt Methonem huius fuisse filium, qui habitauit in Thracia, & vrbem ibi conditam de suo nomine appellauit, vt ait Plutarchus in problematis. Alii vitæ pertæsum post mortem Eurydice sibi manus intulisse inquit præ incore. Qui lamatum à mulieribus fuisse tradiderunt, addunt amnem Heliconem qui Baphyra apud Diatas vocatus fuit, ex eo tempore se sub terras occultasse, quo mulieres Orpheum occiderunt, ne illius sanguine pollutis foeminis aquas ad expiationes suppeditaret: quem sepultum ad Pieniam scribit Apollodorus libro primo. Dicuntur Musæ grauiter tulisse eius mortem, sed in primis Mnemosyne & Calliope, vt ait Antipater in his carminibus:

ἢ κ' ἔτι θελγομένης ὄρσει δ' ῥύας, ἢ κ' ἔτι πέ-
τρας
ἄξεις, ἢ θηρῶν αὐτονόμος ἀγέλας.
ἢ κ' ἔτι κοιμάσεις ἀνέμων βρομον, ἢ χι χάλ' αζαν
ἢ νιφετῶν σφρμές, ἢ παταγεύσαν ἀλα.

ἄλλο γὰρ, σὲ δ' ἂ πολλὰ κατ' ὕβαντο θύγατρες
ἠναμοσύνας, μάτηδ' ἔξοχα καλλιόπην.
τί φθιμένοις σοναχέμενέφ' ἢ ἄσιν, ἀνί' ἀ-
λακκῇ

*Non querens, non saxa trahes dulcedine cantus
Orpheu, non poteris detinuisse feras.*

*Non vētosq; ninesq; domabis, grandinis aut vim
Non mare vt insanis littora pulsas aquis.*

Mnemosynes. luxit Calliopeq; parens.

*Sed cur lugentis natos? nam Ditis auri
In natos superum ferrea iura manent.*

Hæc ea sunt quæ de Orpheo memoriae sunt prodita ab antiquis: nunc cur ficta sint, explicemus. Orpheus Apollinis & Calliopes filius fuisse dicitur vel Polymniae, quoniam vir fuit artis dicendi & metro præcipue præstantissimus atque omnes viri boni Deorum filii dicti fuerunt, quod animæ insignium virorum ex aliqua sphaeratum & de Sole præcipue in hæc corpora descendisse putarentur. Hic idem cum in rudes adhuc mortales incidisset, qui sine yllorum delectu, & sine legibus viuerent, feratū quæ ritu per agros nullis conditis tectis vagaretur, tantum dicendo & orationis suauitate valuit, vt ad mansuetitiam vitæ genus homines traduxerit, illos in vnum locum conuocavit, ciuitates condere docuerit, legibusque ciuitatum obtemperare, matrimoniorum fœdera seruare; quod fuit antiquorum poetarum munus creditum, & est re ipsa sicut ait Horat. in arte poet.

*Syluestres homines sacer. interpretsq; Deorum
Cædibus, & victis fœdo deterruit Orpheus.
Dicitur ob hoc lenire tigres, rapidosq; leones.
Dicitur & Amphion Thebanus conditor vrbis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet. fuit hæc sapientia quondam,
Publica priuatis secernere, sacra profanis.
Concubitu prohi bere vago. dare iura maritis.
Oppida moliri. leges incidere ligno.*

Hic vsus est septem chordarum prior instrumento musico, ad septem planetarum imitationem ac rationem, vel longitudinis, vel intensio- nis, vel magnitudinis, vt dictum fuit. Sapiens omnino erat antiquorum illud poetarum genus; non autem, vt ferunt nostra tempora, in sola verborum mensura & metro putabatur vni uerlum poetiæ facultatis artificium consistere. neque adulescentes principibus hominibus, vt aliquod munusculum aucuparentur, quidquid in mentem veniebat, effutiebant, sed ea erant carmina poetarum, vt pro sanctissimis legibus ha-

berentur: sapiusque ciuitates de re aliqua contententes tanquam grauissimi iudicis sententia alicuius poetæ carmine vsq̄ fuerunt. Hic tanta vi dicendi fuisse dicitur, vt consternatos animos mortalium, & ob aliquam præsentem calamitatem in desperationem lapsos, erexerit, & in priorem statum reducerit, atque ad tranquillitatem reuocaret. Hoc qui facere possit, cæteris hominibus præstantior est iudicandus: non qui sibi soli uiuat, & vt congestis opibus solus, ita sapientiæ bonis perfruat, cæteris hominibus proflus inutilis, tanquam nusquam esset natus. Hic igitur placatis inferis, animi perturbationibus scilicet, Eurydicen in lucem adducere conatus est, quæ, vt nomen ipsum significat, nihil aliud est quam iustitia & equitas. Fuit rursus ad inferos illa retracta ob nimium Orphei amorem, quia neque iustitiæ quidem opus est nimis esse cupidum, cum perturbationes animi placentur ratione: atque si quis paulo fuerit in hac re negligentior aut magis cupidus, tanquam ab aliqua vi externa repellitur, & eodem relabitur. Semper igitur viro bono vigilare conuenit neque nimis cedere vel honestis cupiditatibus, quæ in grauissimas animi perturbationes inducunt. Quod si quis tamen cupiditatibus cesserit, ille postea vel in maximas calamitates illabatur, vel in miserimum mortis genus incidit. Vt igitur moderationem animi affectibus adhibeamus, neque quidquam nimis ex animo optare vtile esse intelligamus, hæc ab antiquis de Orpheo memoria prodita fuerunt. Alii tamen fabulam hanc Eurydices ita explicarunt, vt illam animam esse dicant, quæ Orpheo siue corpori nupserit, atque eius amore capitur Aristaus, quod est vere bonum intelligendum. Ista per herbas ac flores ab eo fugit, & à serpente latente inter hos flores necatur, descenditque ad inferos, vnde reuocatur per sonum lyrae, eanimirum conditione, atque hisce monitionibus vt facile possit à corpore per di, nisi rationi, legique parcat. Ac de Orpheo satis, nunc de Musis dicamus.

De Musis. CAP. XV.

MVSAE, quæ poetarum præfides, omnimque cantilenarum autores fuisse putabantur, vna cum Saturno nata è Cælo fuisse creditæ sunt, sicuti sensit Musæus, & complure antiquiorum; at à recentioribus Iouis & Mnemosynæ filiae dictæ sunt, vt testatur Orpheus in hymno in Musas hoc pacto:

μνημοσύνης και ζηνὸς ἐπιγυῖα ποιο θύγατρεις

μῦσαι περιίδες μεγάλοι νόμοι, ἀγλαόφωνοι
Μνημοσύνης, Ιουὸς, γὰρ, σάτας ἀσέμνοιο
Pieridas Musas, præclara numina fama.

Et Hesiodus in Theogonia:
μνημοσύνης δ' ἐξ αὐδῆς ἐράσατο καλλιχόμοιο.

ἐξ ἧς αἱ μῦσαι χρυσάμπυκες ἐξεγένοντο,
ἐννέα τῆσιν ἀδ' οὐθαλίαι, καὶ τέρψις αἰοδῆς.
Mnemosynen pulchram dilexit Iupiter, ex qua
Inde nouem Musa clara nascuntur: & illis
Sunt semper cantus cordi, & conuiuia læta.

Cic. lib. 3. de Nat. Deor. ex altero Ioue natus esse quatuor Musas scribit, Thelxiopen, Mæmen, Aæden, Meleten: è tertio Ioue nouem & ex Mnemosyne: è tertio item Ioue Pierias & ex Antiopa, prioribus pares numero, qui ordines etiam tres fuerunt, tamē Iouis & Mnemosynæ omnes si liae dicuntur: atq. natae sunt in Pierio mōte: vt ait Zetz. hist. 90. chil. 6. scribit Pausan. in Bœoticis primos omnium Aleoi filios tres Musas saxisse coli religione oportere, Meleten, Mæmen, Aæden: mox Pierum Macedonem cum Thespiis venisset, instituisse vt nouem Musas his ipsis nominibus; quibus in hanc vsque diem vocatæ sunt, colerentur. At Aristocles in libro de Choris tertio filias nouem Piero fuisse scribit, quas ille de nominibus Musarum appellauerit, ex quibus nati sunt illi qui Musarum filii dicti sunt Græcis, Mimnermus verò Cœli filias fuisse Musas credidit, Ioueque fuisse antiquiores: cum alia etiam minoru natu è Ioue fuerit. Scriptum reliquit Euphrator in libro de Tibicinis Euphemen nutricem fuisse Musarum. Alii Memnonis & Thespiæ filias putarunt. Fuerunt apud Thespienses Musarum Iudæ, qui Musæ dicti sunt: in quibus præponebantur cantilenarum & harmoniæ præmia vicioribus. Has Deas fuisse sacrorum conuiuiorum, quæ sunt per lustrationes, & solemnitatuum, & omnis lætitiæ præfides, significauit Orpheus ita in hymnis:

αἱ τελετὰς θνητοῖς ἀνεδείξατε μουσπολύτων
Rite ritus, quæ ostendistis conuiuia sacra.

Et alibi scriptum est:
οὐδέ τι λίγονται μυσέων βροτοὶ αἱ γὰρ ἔασιν
χοῖρανοι ἀσμέμνε χορὸς, θαλίαι τ' ἐρατιναὶ
οἶτε, ὄμοι καὶ τ' ὄρχησις, καὶ κύπριδος ἐργα.
Non inquant Musas mortales tempora vitæ
Quæ moderantur: eis chorus, & conuiuia læta
Sunt cura gratæq̄, vinum sunt nuptiæ, amores.

Exdem & carminum & musicæ inuentrices fuerant, & totius sapientiæ moderatrices, sicuti testatur idem Orpheus:

κλύτε θεοὶ σοφίης ἱερῆς οἰακας ἔχοντες.

Τῆμο.

Temonem sacra sophia hac audite tenentes.

Plutarchus tamen in libello de Musica ex Heraclidæ sententia non Musis, sed variis hominibus carminum inventionem concessit; qui primam citharæ inventionem Amphioni Iouis & Antiope filio, cuiusque poësin tribuit, utpote qui à patre doctus fuerit: Linumque ait Eubœensem primum lamentationes & fletus carmine edidisse, sicut hymnos Antheionum Anthæi, Philammonemque Delphicum canticos de ortu Apollinis, & Dianæ, & Latonæ. Demetrius Byzantius libr. 3. poematis non Musis, aut musarum filiis, sed ipsi Apollini harum rerum inventionem tribuit: quippe quem dicat & tibiam, & citharam, & fidium cantus invenisse cuius rei adducit argum, quod inter Apollinis sacrificia hymni canebantur eam tibiis; cuius est signum in Delo fuit antiquitus illo habitu ut dextra arcum, sinistra Gratias teneat: tam Gratiarum alia tibus, alia lyram, alia fistulam uti Apollinis admonerat, ut ait Pausanias. Challymachus tamen in quodam epigrammate, non solum Musas poeticam facultatem, sed omnia scriptorum disciplinarumque genera invenisse scribit, sed quid vnaquæque invenit, ita patefecit:

καλλιόπῃ σοφίην ἠρώιδος εὐρέν Δοιδῆς.
κλειῶ, καλλιχόρῃ κινάρης μελινθέα μολπήν.
εὐτέρπῃ τραγικῶν χορῶν πολυηχέα φωνήν.

μελομένη θνητοῖσι μελίφρονα βάρβιστον ἦρε.
τερψιχόρῃ χαρίεσσα, πόρεν τεχνήμονας αὐλῆς.
ἕρμωιν ἀθανάτων ἔρατῶ πολυτερπέας εὐρέν.
ἑρμονίην πάσαισι πολύμυγα δάκνεν Δοιδῆς.
ἔρανίην πόλον εὐρέ κῆ ἔρανίων χορὸν ἄεθρον.
κωμικὸν εὐρέ θάλασσα βίοντε κῆ ἠθεα κεδνὰ.
Calliope reperit sapientes pronida cantus.
Heroum Clio citharam clarissima. vocem
Mimorum Enterpe tragicis latata querelis:
Melpomene dulcem mortalibus attulit ipsa
Barbiton. at suavis tibi tradita tibia fertur
Terpsichore. Diuiniq, Erato mox protulit hymnos.
Harmoniam cunctisq, Polymnia cantibus addit.
Vranie cali motus atque astra notavit.
Comica vita tibi est, moresq, Thalia reperti.

Hæ Dea magnum sunt in aduersitatibus solatium, & non leues illecebræ ad res honorificas: cum ab illegiis voluptatibus, & ab omni libidine nos reuocent, vt ait Theocritus in Cyclope:

ἔδ' ἐν ποττὸν ἔρωτα περὶ κεί σάρμακον ἄλλο
νικία, ἔτ' ἔγχρισον ἐμοὶ δοκεῖ ἐδ' ἐπιπασον,
ἢ ται πικρίδες κῆρον δέ τι τῆτο κῆ δ' ἰδῶ
γίνεται ἀνθρώποις.

Nulla magis flammæ medicina repellit amoris,
Non qua potatur, qua vnguntur vulnera, q̄ vis
Pieridum leuis hæc est dulcis quippe medela
Munere concessa est superum mortalibus agris.

Harum munus fuit militum animos per car

mina inflammare in bellum, harum viros bonos in calamitatibus consolati, harum præclara facinora & res gestas decantare, vt eorum imitatione cæteri mortales ad virtutem incitarentur, quippe cum illæ cantilenæ essent in antiquorum conuiujs, vt patet in libello de Musica apud Plutarchum. Nam Homerus etiam conuenire existimauit, vt heroum animi seueris & decoris cantibus acuerentur, vt sapius reuocatis in memoriam præclaris virorum illustriū rebus gestis mox instructi & accensi cum hostibus dimicarent. fuit enim cantorum & poetarum antiquorum institutum, vt se non solum moderatos animorum, sed etiam morum magistrōs cum firmitate profiterentur. nam Græcæ ciuitates liberis ab initio prima adolescentiæ rudimenta poetica tradiderunt, non illi quidem nudæ, nec spoliatæ omnino voluptate, sed castæ tamen, & moderatæ. Ex illa igitur musici cantus & lyræ & tibiæ modōs docentes se & ipsorum morum magistrōs atque emendatores profitebantur, quæ à Pythagora, & à posteris deinde Pythagoriceis audiebantur. Homerus propterea cantores morum correctores appellauit, cum scripserit lib. 3. Odyss. cantorem custodem & monitorem Clytemnestræ relictum fuisse ab Agamemnone: qui mulierum laudes percutrens earum quæ maritis absentibus temperanter & castè vixerunt, desiderium quoddam honoris, & gloriæ & probitatis in eius animo impressit, postea dulcem faciem consuetudinem à malis cogitationibus abhorrentem illius animū confirmauit, neque prius illa potius est Aegisthus, quam cantorem obtruncauit, cantabantur autem, ab antiquis vel philosophicæ vel astronomicæ cætilenæ in conuiujs, cuiusmodi est apud Virgilium cantus Iopæ in conuiuio Didonis: vel illustrium virorum præclara facinora ibidem cantabantur, quibus posteri ad illorum imitationem, ad virtutem inflamma rentur: vti est illud Homeri in libr. 9. Odyss. αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐπιτύος ἐξέρον ἔντο, μεσ' ἀράοισ' ὄν ἀνήκεν αἰεὶ δ' ἰμεναὶ κλέα ἀνδρῶν Vt dapibus depulsa fames, vinoq; refecti, Musa iubet canere hinc illustria facta viro rum.

Sic etiam, vt est lib. 9. Iliad. cūm præcones Agamemnonis, ad tentorium Achillis aduentassent, illum cūm cithara canentem illustrium virorum facinora inuenerunt, vt est in his: ἄλλα μάλ' εὐχομένα γαλήνην ἔννοσι γαῖα. ἠιδίως πεπιθὲν μεγάλας φρένας αἰαίδαο. μυρμιδόνων δ' ἐπί τε κλισίας, καὶ νῆας ἰκέσθην, τοῖδ' εὐροὺ φρένα τερπόμενον ὀόρμηγι λιγείῃ, καλῆ δαίδαλέῃ, ἐπ' ἰδ' ἀργυρεὺς ζυγὸς ἦεν.

τὴν ἀρετ' ἐξ ἐνάραυ πτόλιυ ἠετίωνος ὀλέσσαο. τῆ' ὄγε θυμὸν ἑτέρπευ αἰεὶ δ' ἀρακλέα ἀνδρῶν Numina suppliciter Neptuni hi sanctis præcatur, Memibus Æacida magni suadere loquendo, Myrmidonibus, aduent iuxta tentoria naues Mulcentem ciuibus hunc mentē inuenere sonora, Pulchra, ex argento, cui clara manubria: Et illā Ceperat ἐσπολὶς τῖβς διρῦκα ὑπὸ Ἡοείωνος.

Hæc animum mulcens cantabat facta viro rum. Hæc erant illa ad virtutem & ad emulationem incitantia, quæ in conuiujs, in publicis conuentibus, & vel inter pocula ab antiquis canentibus canebantur: res gloriosæ gestæ scilicet illustrium virorum, qui vel feliciter cum hostibus dimicassent, vel fortiter in bello pro patria cecidissent. Canebantur aliquando cantilenæ ad mundi mirabilitatem pertinentes, & ad infinitam diuine mentis, summique opificis sapientiam, aut ad astrorum cognitionem: cuiusmodi sunt illa quæ canuntur apud Apollonium libro primo Argonauticorum:

ἦ εἰδ' ἐνδ' ὡς γαῖα καὶ ἀρανός, ἠδ' ἐ δάλασσα τὸ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι μὴ συναρηρότα μορφοῦ νεέκοσ ἐξ ὀλοοῖο δ' ἐκρίθηνα μφίσι ἐκασα. ἠδ' ὡς ἐμπεδὸν αἰὲν ἐν αἰθέρι τέκμαρ ἔχουσιν ἀσρα, σελήνη καὶ πηλιόιο κέλευδοι. ἔρεσθ' ὡς ἀνέτειλε, καὶ ὡς ποταμοὶ κελόδοις αὐτῶσι νύμφησι καὶ ἔρπητα πόντ' ἐγένοντο. ἠ εἰδ' ἐνδ' ὡς πρῶτον ὀφίαν ἐυρυνόμητε ἀκεανὶς νιφόντος ἔχον κρέπτος ἕλυρποιο. ὡσε ἔην καὶ χερσίν, ὁ μὲν πρόφω ἔπιθε τιμῆς, ἠ δ' ἐρῆν, ἐπέσοινδ' ἐνὶ κύμασι ἀκεαῖοιο. Namque canebat vti primū celum, mare, terra, Vna fuit facies: commistaq; forma vicissim. Singulaq; vt fuerant mox tristī lite dirempta. Vt stellis cælum, sedes firmissima, luna Quæ ambages, solisq; via, flexusq; recurui. Vt sunt cum Nymphis montes & flumina nata: Serpentinaq; genus varium & genus acre feratū. Vt prius Eurynomēq; & Ophion formine nata Oceani imperium tenuere nivalis Olympi. Vique hic vi imperij Saturno cecit honorem: illa Rheg. hinc latuere maris sub fluctibus aliū.

Tanta denique fuit antiquorum cantorum modestia & temperantia, vt neque inter procos quidem Penelopes turpia aut lasciuia canerentur: quamuis essent iuuenes ad omnem libidinem, omnemq; imtemperantiam maximè propensi: sed canebatur apud hos redibus Græcorum in patriam laboriosus saluæ ac per difficilis: sicut patet ex his: τοῖσι δ' αἰδοῖς αἰεὶ ἀεὶ περὶ κλυτὸς, οἰδ' ἐστωπῆ εἶατ' ἀκόντες, ὁ δ' ἀχαιῶν νόσον αἰεὶ εὐ θήνη λυγρὸν, ὅν ἐκ τροίας ἐπετείνατο παλλὰς ἀ.

*Egredius cantor cantabat ibi, hiq; silentes
Audibant: reditum cantor cantabat Achisium
Difficilem è Troia, quem Pallas praeiussit illis.*

Harum igitur cantilenarum, & cantorum,
& poetarum praesides Musae putabantur, qua-
rum dux creditus est Apollo.

Has tanta suauitate dixerunt esse sapientes.
vt optimum creditæ sint remedium aduersus
omnes voluptatum illecebras, sicut ait Theo-
critus in Pastoribus :

*ἔτ' ἄρ' ἐξ ἀπίνας γλυκερώτερον, ὅτε μελιόσσαις
ἄνθεα, ὄσπον ἐμὴν μῶσαι φίλαι, ἕς γὰρ ὄρωσαι
γαθεύουσιν, τῶσδ' ἔτι ποτ' ὄδ' ἀληθέστο κίρνα.*
Non ita ver gratum est apibus, non lumina flo-
rum,

*Vt mihi sunt Musæ, quos late respiciunt hæ,
Ladere non possunt mox dira pocula Circes.*

Est autem Musarum vis prope admirabilis
credita: quippe cum ob suauitatem orationis,
rerumq; & figmentorum mirabilem varietate-
tem, multa pro ueris falsa persuadeant: neque
quidquam sit tam tenue & imbecillum quod
poetarum peritorum artificium non mirifice
extollat, cum præsertim ipsæ de seipsis dicant
in Theogonia:

*Ἰδμεν φείδευ πολλὰ λέγειν ἐτί μοισιν ὁμοῖα
Ἰδμενδ' ἔστ' ἐθέλωμεν, ἀλλ' ἰδέα μνηστῆσ-
σιν.*

Mentiri scimus per multa simillima ueris.

Si libeat rursus, scimus quoque uera profari.

Fabulati sunt antiqui Musas grauius feren-

tes, quod Venus amoris stimulos sibi intinxisset, Adonim necasse eius amicum, cum aliæ aliorum mortalium desiderio captæ fuerunt: vt Calliope Oeagri, è quo peperit Orpheum & Cymothonem: Terpsichore è Stymone Rhesum suscepit, Clío Linum è Magnete, atque aliæ ex aliis. Nam de laudibus uenationis cantum periuicundum canentes illum hiantem & imbibentem cantum detinuerunt, donec Mars Adonidis riualis in aprum uerteretur, ipsumq; Adonim percuteret, vel (vt aliis magis placuit) in Adonim aprum excitaret, à quo fuit ictus: tum ex Adonidis sanguine nata est anemona rubra, cum prius esset alba: cum Venus passis capillis ac nudis pedibus eo accurreret, rosa rubuit ob Veneris sanguinem, quia spina eius pedem grauius pupugisset. Fuerunt tamen nonnulli, qui Musas semper castas fuisse dixerint, vt testatur Plato in coepigrammate, quod est apud Diog. Laert.

*ἀλλ' ἴπρις Μάσαισι, κοράσια τὰν ἀφροδίταν
τιμῶν, ἢ τὸν ἔρων ὑμῖν ἐροπλίσομαι.
χ' αἰ μῶσαι ποτὶ κύπριν ἀρεὶ τὰς ὀμύλα τ' αὐτὰ
ἢ μῖνδ' ἐπέταται τὸ το τὸ πα δ' ἀριον.*

Ad Musas Venus hac: dabo Amori tela puella

Ad

In vos, vel Venerem præcipio colite.

Ad Venerem Musæ: Marti licet ista mineris.

Ad nos non didicit iste volare puer.

Fuerunt loca multa Musis consecrata, à quibus cognomina sortitæ sunt, vt Heliconiades ab Helicone monte, quem Otus & Ephialtes illi consecrarunt, & à Pieria & Pimpla & Libethra, Pierides, Pimplides, Libethrides, & Parnasides & Pegasides; quæ loca illis consecrata fuerunt à Thracibus Bæotix accolis, ut ait Strabo lib. 10. quia Thraeces præcæ musicæ operam dederunt, poeticam quæ harmoniam inuenerunt, quales fuerunt Ephorus, Orpheus, Thamyris, Musæus, Eumolpus, qui quod scire caneret, nomen obtinuit. Fama est Acheioi filias cum Musis de cantu ausas fuisse aliquando contendere, quare prædictum supplicium passæ sunt. Fuerunt etiam cygni Musarum aues nominati ob cantum, vt testatur Callimachus in hymno in Delum hoc passo:

*ἢ μὲν ἔσθι κύννοι δὲ θεῶν μέλποντες αἰδοῖ
μυθίων παντοῶν ἐκυκλώσαντο λιπύρες
ἔβδομάκις περὶ Δῆλον ἐπήσαν δὲ λοχίην
μυσάων ἔρνιδες αἰοδῶνται πετεινῶν.*

*Hæc dixit. cygniq; dei prædulce canentes
Maonium linquunt Pætolum terq; quaterq;
Mox circa Delum volitant, circaq; puellam,
Musarum volucres, auibus mage turba canora.*

Fuerunt his coronæ etiam sacratæ à variis floribus ac frondibus, & à palmis præsertim, quibus coronabantur ac plumis.

NEC plura his seic de Musis tradita sunt ab antiquis, quæ nunc breuiter explicemus. Musas alii Mnemosynes & Iouis, alii Antiope & Iouis, alii Memnonis & Thespiæ filias fuisse putarunt: quoniã Musæ scientiæ, & optimus affectus animi ad illam imbibendâ creditus est, qui non nisi diuinitus in nos influit, cum omne bonum datum sit de cœlo descendens à patre luminum: conseruatur tamen & augetur memoriæ bonitate & exercitatione: quare & Iouis & Memoriæ filias Musas dixerunt. Quid enim est aliud Mnemosyne, quam memoria? Antiope rursus exercitatio est vel potius amulatio, cum quis pro vitibus contendit ne ab alio superetur canendi peritia. Neque aliud est sane Memnon quam memoria, aut Thespiæ quam diuinitatio, & diuina cognitio. Id apertius etiam declarant nomina illarum Musarum, quæ fuerunt ab Aloei filiabus cultæ: Melete scilicet exercitatio, Mueme memoria, Aæde cantus. Qui Musas Cœli filias dixerunt, & Ioue antiquiores, in idem prope recidunt, nisi quod hi Ioué non mythice sed historice intelligunt. Harum

Musarum nutritic fuisse Euphemen dixerunt, quoniam bonum nomen & gloria, & laus atque honor artes ac disciplinas alunt: neque vllus stimulus est hominibus acutior ac potentior quam gloria, ad impellendum ad res honorificas. Qui Musas tres tantum esse arbitrati sunt crediderunt illas esse artes, per quas perueniretur ad sapientiæ cognitionem. Communior tamen fuit opinio quod Musæ essent sphaerarum animæ: Vrania scilicet stelliferi cœli, & eius sphaeræ, quæ vocatur aplanæ: Polymnia Saturni, Terpsichore Iouis. Clio Martis, Melpomene Solis, Erato Veneris, Euterpe Mercurii, Thalia Lunæ: quæ sicuti magis recedunt à medio mundi, ita diuersos sonos efficiunt. Nã cū aliæ sphaeræ tardiores sint, aliæ velociores, aliæ medium inter hos motus fortiantur, eadem credita fuit sonorum esse differentia; ita vt ex velocissimo & ordinato cœlorum motu, contactuque potentissimo & varia & ingens efficeretur melodia, vt arbitrati sunt Pythagorici. Sunt igitur octo Musæ commemoratæ, totidem sphaerarum toni, ex quibus redundat illa quæ nona addita est, Calliope: quasi bonum concentum dixerim. Hæ cum sint propinque primo corpori quod mouetur, cui sedes Dei proxima creditur; dictæ sunt circa aram Iouis tripudiare, vt ait Hesiod. in his:

*καὶ τε περὶ κρήνην τοιδέ α πάρος ἀπαλοῖσιν
ὄρχεῦνται, καὶ βωμῶν ἐρισθενέος κρονίωτος.
Hæ teneris pedibus xiræi nam fontis ad oras
Vsque chorus ducunt Iouis omnipotentis ad aram.*

Cum verò varia sint harum Musarum studia, variis quoque delectationibus capiuntur animæ mortalium, quæ ex illis sphaeris, vt senserunt Pythagorici, descenderunt. Nam qui è Luna cum magis Thaliæ naturæ sunt obnoxii, comica lasciuia & petulantia delectantur. Qui descenderunt è sphaera Saturni, vel è Polymnia cum sicco sint ac frigido temperamento, multa pollent rerum præteritarum memoria: nam in genia & corporum natura cum natura planetarum plerumque consentiunt, & idcirco alii aliis studiis delectantur. Pro planetarum aspectibus exempli gratia, si Mercurius sit forti bonoque aspectu eloquentiam & elegantiam præbet, & suauitatem orationis, & scientiam atque ingenium præsertim in rebus mathematicis. Idem cum Ioue, theologos & philosophos gignere putatur. Idem si coniunctus sit cum felici Martis aspectu medicos facit peritos & fortunos, at cum malo aspectu vel imperitos vel infelices vel etiam fures vt creditur, quod præcipuè contingit vbi combustus dicitur à Sole.

Cum

Cum Venere poetas gignit & Musicos. Cum Luna mercatores cautos & diligentes negociatores. Cum Saturno tribuit scientiam ac peritiam vaticiniorum. estque non solum mutabilis cum natura illorum planetarum quibuscum commiscetur, sed etiam adauget eorum vires. nam quanto potentiore aspectu illos respexerit, tanto foelicior est illorum virtutibus augendis: quippe cum crescant, minuunturque vires cæterorum planetarum huius malignitate vel beneficentia. Sed horum planetarum vires, ac varietatem studiorum ita expresserunt illa carmina:

Cléo gesta canens transactis tempora reddit.

Melpomene tragico proclamat mæsta boatis.

Comica lasciuo gaudet sermone Thalia.

Dulciloquis calamos Euterpe statibus vrget.

Terpsichore affectus citharis mouet, imperat, auget.

Plectra gerens Erato saltat pede, carmine, vultu,

Carmina Calliope libris Heroica mandat.

Vrania cæli motus scrutatur & astra:

Signat cuncta manu, loquitur Polymnia gestu.

Mentis Apollinea vis has mouet undique Musas.

In medio residens complectitur omnia Phæbus.

Nam scriptum reliquit etiam Zez. hist. 90. chil. 6. nihil aliud esse Musas quam cognitionem & animi vim illam que intelligit: cum Helicon Musarum locus à vertendis foliis sit nominatus. Has igitur non harmoniæ solum musicæ vim habere arbitrati sunt antiqui, sed etiam componendorum morum, temperandorumque animorum ab immoderatis perturbationibus. Nam qui Musicæ & poeticæ facultatis studiosus sit, is ferè libidinosus & inhumanus esse nõ solet: cum omnia vitia otium & inscientiam, at non disciplinarum studia, comitentur. Inde accidit vt musicam diuinam scientiam crediderit Pythagoras, vt ait Strabo libr. 10. Geogr. Cum crederent igitur antiqui omnes res humanas à mente diuina, & à corporibus cælestibus aliquo pacto gubernari, omnem cuiusque peritiæ præstantiam deorsum mitti tradiderunt à Sole, & à cæteris planetis: cum re ipsa sine ope diuina vis humana debilis & imbecilla sit ad omne opus perficiendum: quare Musæ sepius ad ferendum opem vocantur à poetis. Illi qui Musarum filii dicti sunt, ea fuerunt ingeniorum scientiæque præstantia, vt diuinitus è cælo demissi inter homines viderentur, cum nullum Veneris desiderium alioquin cadere possit in corpora cælestia. At nunc de Dædalo dimus.

DAEDALVS, quem ingeniosum & præstantem virum fuisse vel nomen ipsum significat, nulla alia de causa fuit tot fabularum figmentis implicatus, vt vix tandem ex illis euolare potuerit, nisi vt præclara exempla recte sapienterque viuendi hominibus relinqueret. Hunc Eupalami siue Euphemi filium fuisse & Alcippe testatur Zez. hist. 19. primæ chil. At Pherecydes Dædalum Erechthei viri Atheniensis, & Iphinoes filium fuisse scripsit, à quo etiam tribus Dædalidæ. Athenis fuerunt vocatæ. nam Dædalus fuit è stirpe regia illorum qui dicti sunt Merionidæ. At Pausanias illum fuisse Palamaonis filium scripsit in Bœoticis. Hic non magis ob artis præstantiam, quam ob errores & calum varietatem celebritate nominis apud omnes gentes claruit. Dicitur, solum veris, quia sororis suæ Perdices filium Attalum, vel Acaum, vt alii malunt, vel Telen discipulum, at non (vt quidam putarunt) filium Perdices, de recto per inuidiam deiecit: id enim cum commisisset, sciebat quibus legibus erat obnoxius. quare metu penarum ad Minoem Cretæ Regem confugit, quem Endæus eius discipulus, patria Atheniensis, secutus est. ait tamen Paul. in Atticis Calum nominatum fuisse illum, ob cuius cædem Dædalus è patria profugerit. Est enim illud innatum præstantioribus ingenii vt superiores, aut etiam pares, æquo animo perferre non possint, cum omnes maximè nitantur excellere. Hunc fabulantur è Minerua architecturam & vniuersam artem ædificandi, lignaque formandi edoctum fuisse, quia cum in Cretam penetrasset & ipsi Regi, & filiabus Regis, ob insignia opera quæ fecit, mirificè gratus fuit. Hic labyrinthum ad formam illius Aegyptii labyrinthi extruxit, cum eius rationem tantum audiuisset. Deinde Pasiphæ factus etiam familiaris, cum illa ingenti tauri desiderio teneretur, illudque Dædalo aperuisset, (nam Venus ob Solis odium, qui suum adulterium patefecit, in omnem Solis prolem sauebat) Dædalus dicitur miro artificio ligneam vaccæ excogitasse, in quam inclusa Pasiphæ cum tauro rem habuit. At enim re postea comperta capitalis fraudis damnatus cum filio è vinculis elapsus, Inyccum, quæ vrbs erat Siciliae ad Regem Cocalum amisso filio in itinere enaui. at cum cum Minos insequeretur naui, ad eam Siciliae partem applicuit primùm, vbi Minoam vrberem postea vocatam condidit, de qua ita meminit Gregorius

Rios Gemistus in 1. libro rerum Græcarum :
 κατέπλευσε μὲν τῆς Σικελίας εἰς μίνοαν πό-
 λιν, ἣν ἔκτισε μὲν μίνοσ ὁ κείνοσ ὁ κρητῶν βασι-
 λεύσ, ὅτε εἰς Σικελίαν κατὰ Δαίδαλον ζήτησιν
 ἀφύγμενοσ, κωκάλω τῷ Σικανῶν βασιλεῖ ἔπε-
 ξενῶθη. Navigavit ad eam primum Sicilia pay-
 cem, ubi condita est Minos, quam Minos adifi-
 cavit ille Rex Cretensium, quando Dædalum qua-
 rens in Siciliam appulit, & vsum est per benigno
 Regis Cocali hospitio. Hic cum à Minos repe-
 teretur, neque eum Cocalus dedisset, bellum
 inter Minoem & Siculos exarsit, ut ait Paul. in
 Achaicis. Cum in Siciliam venisset, tanto fuit
 in honore apud omnes Siculos, ut nullius no-
 men omnino per id tempus neque in Sicilia,
 neque in Italia magis esset celebre. Cum ve-
 rō fugeret à Creta, fabulati sunt antiqui Dæ-
 dalum sibi, & Icaro filio alas è cera excogita-
 se, ut ius ex imperio Minois qui latè terra mari-
 que imperabat, eo tempore euolarent. Sed cū
 Dædalus & Icaro & sibi alas humeris aptaret
 multis verbis filium monuit ne vel sublimiora
 loca, vel mari nimis propinqua expeteret, sed
 mediam quandam regionis viam seruetur seque
 volentem sequeretur. Verum Icarus, quæ sunt
 adolescentum ingenia, partim ea referre ratus,
 neglectisque vitibus, paternis, ac salubribus
 admonitionibus, captus suauitate volandi, alio
 ra loca expetuit. quare alius nimio Solis calore
 liquefactis, in mare præceps decidit, quod ab
 eo fuit Icarium nominatum, ut ait Ouid. lib. 3.
 de arte am.

Icare clamabat, pennas aspexit in undis

Ossa legit tollis, aquora nomen habent.

Andræas tamen Tenedius in navigatione
 Propontidis Icarium mare non ab Iraco Dæda-
 li filio, sed ab vna Cycladum quæ Macris &
 Icarus dicebatur, nominatum fuisse scripsit.
 Habuit Dædalus vxorem Gortynidis filiam
 è qua suscepit liberos Scillidem, & Dipsenum
 ut ait Paul. in Corinthiacis: è quadam Creten-
 si muliere præterea Iapygam, è Naucrate ser-
 ua Icarum. Atque à Iapyge filio Dædali Iapy-
 giali dicta fuit. ut ait Strab. libr. 6. Cum ante Dæ-
 dali tempora sine manibus, vel pedibus, vel
 oculis statue effingerentur ab antiquis, primus
 omnium mortalium Dædalus deficientes partes
 iniecit: quare dictus est fecisse simulacra, quæ
 mouerentur, quod non etiam pedibus catentur
 ut indicat Eurip. in Hecuba:

ἔμοι γέναιτο σβόγγος ἐν βραχίονι,
 καὶ χερσὶ καὶ κόμῃσιν, καὶ ποδῶν βάσει,
 ἢ δαίδαλο τεχνίωσιν ἢ θεῶν τιμῆσ.

Si sit mihi vox, brachij si robora;

*Si vel manibus, comisve, si in gressu pedum,
 Vel Dædali arte, vel Deum cuiuspiam.*

Sic Plato comicus in Decipiente:
 τὰ δαίδαλεια πάντα κινεῖσθαι δεῖ,
 βλέπειτ' ἀγαλμαθ'.

*Dicas moueri cuncta sane Dædala, &
 Videre simulacra.*

Primus enim locus formauit, & crura ac
 manus fecit, cum antiquiores oculos clausos, de
 missasque manus, ac lateribus annexas confin-
 geret. Alii dicunt primos Rhodios statuas fe-
 cisse quæ (ut ait Aristarchus) vagarentur, at-
 que quod prius essent rudes, Dionysum apud
 Chios ligatum fuisse inquit Polemo. Non tã-
 men ad perfectam & absolutam artem sculpen-
 darum statuarum ventum erat adhuc Dædali
 tempore quippe cum scribat Pausan. in Corin-
 thiacis Dædali opera rudia fuisse neque aspectu
 decora, sed quæ tamen diuinitatem quandam
 præ se ferrent. inter præclara Dædali opera sel-
 la compactilis numerata est, quæ in delubro
 Mineruæ Poliadiæ apud Athenenses dicata: om-
 nesque lignæ statue, Dædala dicebantur anti-
 quitus. Erat & solemnitas quedam, quæ Dæ-
 dalea vocabatur, quam hac de causa institutum
 fuisse fabulantur: Iuno aliquando Ioui irata
 dicitur in Eubœa peruensse, qua cum placare
 Iupiter conaretur, ad Citheronem, qui Plata-
 ensibus imperabat, virum consilio & calliditate
 sanè præstantissimum peruenit. Tum Iupiter
 eius monitu ligneum simulacrum fabricauit,
 quod vestibus indutum super platistro colloca-
 uit, famamque in omnes dedit, quod esset Pla-
 tæam Alopî filiam ducturus. Id vbi sensisset
 Iuno statim accurrit, manusque imagini iniecit
 tum lacerata veste sensit se iucundè fuisse dece-
 ptam: quare facilè cum Ioue in gratiam rediit
 Ad huius rei memoriam lignea imago, quæ Dæ-
 dala vocabatur, septimo quoque anno platistro
 imponebatur, & cum pompa ad delubrum Iu-
 nonis uehebatur, ut scripsit Phylarch. lib. 19.
 hist. Neque tamen ex quibusuis lignis illa ima-
 go efficiebatur, sed hoc ritu eligebatur ad illam
 lignum. Lucus fuit quidam in Bœotia non
 procul ab Alalcomeniis omnium maximus, &
 peruetustæ ibi quercus. ibant in eum Iucum
 Plataenses, & elixarum carniū frustra expose-
 bant, quibus præter cæteras aues maximè nego-
 cium fuit cum cornis, quos omni conatu acce-
 re, & à carnibus expellere nitentur. Ex aliis
 verò volueribus obseruabant, quæ carnem attri-
 puerit, super qua arbore confederit: neque li-
 cet ex alia materia Dædala cadere, nisi ex
 illa arbore quæ p̄tina ita fuerit indicata. Fer-
 tur

tur Dædalus apud Selinuntios speluncam quandam tam miro artificio excogitasse, vnde vapor quidam subtilis, tantæque amoenitatis exhalaret, vt ex humanis corporibus ludorem cum quadam suauitate euocaret, vnde corpora ægrotantia facillè sanitati restituebantur atque præclari postea artifices statuarum ex Attica Dædali officina, ac nobiles manarunt cõplures, inter quos non vltimum locum obtinuit Onatas Aeginera Miconis filius, vt ait Pau sanias in rebus Eliacis, & Ageladas Argiuus. Damophon Sicyonijs, Arcehilas Chius, Leocharis Sidonius, Alcmenes Cyprius, vt alios prætermittam. Nam quanta insignium opificum multitudo iisdem ferè temporibus floruerit, & quæ singulorũ opera memorabilia extiterint, visum est non fore superuacaneum atque iniucundum, si quanta fieri poterit breuitate recensentur: siquidem vna est ars pictura, quæ non valde dissentit à liberalibus vocatis disciplinis. Quis enim audeat ipsam picturam omnium bonarum artium alumnã, & simiam (vt ita dixerim) naturæ ab illis disciplinis se iungere: cum vna hæc sit ars, quæ quasi tacita historia res gestas, & formas corporis, & colores multo diligentius imitetur, quam oratione exprimi possit, & ad poteros in manus tradat. Hæc ars omnium optimarum artium altricis Græciæ familiaris ita plantas & animalia imitans superioribus temporibus naturam attingit, ubi consecuta fuit potentiorum studia, vt vel cum ipsa natura contendere ausa sit, cum omnem naturæ mirabilitatem in omnibus naturæ operibus mirificè exprimeret. illud cum Græciæ esset cognitum, meritò fuit in consuetudine positum vt prima adolescentum nobilium rudimenta essent lineamenta corporum effingere, quæ cognitio autore ac suafore Pamphilo vna cum liberalibus artibus à teneris imbibebatur, seruis prorsus incognita & interdicta. Nam profectò tam fuit mirabilis in quibusdam picturæ præstantia, vt non modò lineamenta corporis, & figuras & colores exprimeret, verum etiã quantum quisque vixisset aut victurus esset appareret physiognomis, quod assecutus est inprimis Apelles, & quod magis mirum videbatur, cognoscebantur in pictura omnes animorum motus expressi ab eodem artifice, cum populum Atheniensem fecisset ea forma vt hæc in illo omnia cognoscerentur. Enimvero nisi cum Physiognomia consentiat pictura vel sculptura, non est magnopere utilis existimanda. quare totum fere artificium in capite præcipuè fingendo consumitur, atque

quod reliquum est magna ex parte in extremis membris. Tunc enim perfecta est cognitio figurarum, si appareat in eis physiognomia cū rebus gestis consentire. sin autem, suæ sunt imagines ipsiis artificibus ad custodiam officinarum relinquendæ. Sunt autem ista & insigniorum quorundam pictorum nomina, & præstantiora illorum opera, quæ memorabilia visa sunt antiquis scriptoribus.

Androbii nobilissimi pictoris opus fuit præter cetera nobile existimatum Danae portata à ventis per mare, quam piratæ tanquam stupidi apparebant admirati. Deinde mirus Hercules in Oeta monte super pyra impositus, qui cum reliquisset quidquid haberet humanũ, cum magna lætitia, vt apparebat, à Dijs in cœlum excipiebatur. & Scyllis anchoras Persicæ classis præcedens, & Stratonicæ & Deianira.

Agacritus discipulus Phidie Mineruam fecit Ironiam, & Iouem non longe à Coronæ ex ære.

Ageladas Argiuus Iouem fecit Imperatorẽ apud Messenios, cuiuse etiam opus fuit. Hercules impuber apud Achæos, & Iupiter puerili facie ex ære deinde quatuor equi cenci, qui in Delphos ab Argiis pro concepto voto missi fuerunt & totidem Tarentinorum.

Alcmenes sculptor fuit insignis, qui Veneris simulacrum fecit & Iunonis in via Phaleri, quæ deducebant. Athenas, & Martis armati signum, & aliud mirabile Veneris in vrbs regione Noctis vocata: Bacchi item simulacrũ in templo ex ebore & auro, quod fuit iuxta theatrum: & Hecates signum Athenis à tribus corporibus simul iunctis, Epipyrgidiam vocatum: Aesculapii signum Mantinæ: apud Bœotos labores Herculis ad formas Colossorum è lapide Pentelico.

Alcistere quoque scemina pinxit saltatorem egregium æstimatum, quando non mates solum, sed etiam scemina in arte pingendi claruerunt nam & Aristaretæ Nearchi filia ac discipulæ perpulcher memoratur fuisse Aesculapius, & Lala Cyzicena perpetua virgo ingeniosa fuit exprimendis penicillo mulieribus, cū multas pinxerit, ac seipsam quoque egregie è speculo effinxerit.

Alcmenis opus Thebanis est Hercules & Minerva è lapide Pentelico specie Colossi.

Amphio Gnosius Acestoris filius fecit Cyrenas Batrum in curru sedentem cum matre Cyrene auriga, ac Libyæ nymphæ, quæ Barro coronam imponat.

Anaxagoras item Aegineta signum Iouis fecit in Olympia, & Herculem ex arc cum leone Nemeo colluctantem, cumque suffocantem archissimo complexu.

Antermus, Miciadas, Nalas communi opera aliam Dianam fecerunt lapideam Lasis, atque aliam Chiis, quæ pro optica ratione intuitus seuera ac prope irata apparet templum ingredientibus, at exeuntibus iam placata, & benigna, quorum & alia opera fuerunt è Pario lapide.

Antiphanes Argius Castores fecit in Delphis, cuius etiam opus fuit equus creus, & Lucina parturienti assistens.

Antiphilus autem pictor fuit non ignobilis, qui multa egregia opera fecit, sed omnium principatum tenuit puer in ignem curuatus inflans, quo igne paululum statu excitato rota domus videbatur aliquantulum lumen accipere per noctem. pinxit & Satyrum cum pelle pantheræ.

Apelles quoque patria Cous, pericia & gloria artis pingendi nemine inferior, pinxit celeberrimam Venerem emergentem, cuius vultum tantum ac pectus expressit è Phrynes formosissimæ amicæ aspectu, quæ ea talis videretur. Neptuniorum Cerealiorumque tempore in omnium Græcorum conspectu ad mare vestibus & comis solutis. fecit & eximiam Dianam. & in Epheso Alexandrum pinxit cum Iouis fulmine & eundem triumphantem, & Bellum cum illo manibus reuinctis à tergo: & Castorem, Pollucem, Victoriam. Pinxit & Clytum super equo properantem ad bellum, cui galeam puer porrigebat: & herocni nudum miri artificii ob expressas corporis partes, & equum in cernamine, & Archelaum cum vxore & filia. Sed omnium eius operum præstantissimus creditus fuit Antigonus thoracatus super equo incendens pinxit & Dianam ad Homeri carmina, & mentem celebrem miro artificio excogitauit. atque cum Antigonus esset altero lumine orbatus, prior excogitauit rationem occultandi vini, ut quod deesset corpori, picture deesse videretur: nam solam partem integram ostendit, aliam in umbram conuersam occultauit. pinxit & quæ penicillo exprimi ferè non possunt, fulgura & tonitrua; & Venerem Chois incohauit tantum, sed opus mors illis inuidit. edidit volumina doctrinam picture continentia, qui cognitus fuit Protogeni vel è tenuitate lineæ in tabula. tantæ verò præstantiæ creditus est, ut soli liceret Alexandrum pingere, cum aliis esset vetitum.

Apollodoros patria Atheniensis, qui floruit tertia post nonagesimam Olympiade, pictor

fuit clarissimus miri artificii creditus est Aiaæ Iouis fulmine percussus, ac tantæ pulchritudinis, ut nihil tale ars pingendi habuerit præstantius ante illa tempora, cuius etiam pulcherrimus vultu facerdos adorans.

Arcefilaus pinxit Leosthenem in Piræo apud Athenienses, opus eximium creditum, & eius filios præter cætera, qui Leosthenes Macedonas duobus præliis vicit in Bœotia & Thermopylis.

Arcties patria Corinthius illud laudis iure sibi vendicat in arte pingendi, quod primus fuit cum Telephane Sicyonio, qui hanc artem exercuerit, qui lineis tantum figuras adumbrabant, nullosque utebantur colore, sed pro coloribus lineas interius spargebant inde effectum est ut alii Corinthium, alii Sicyonium inuentum esse consuerint pingere aut lineamenta inducere. Verum cum in artifices parum naturam imitarentur ut adhuc rudes pingendo, necesse fuit nomina illorum picture adscribi, quos exprimere pingendo fuissent conari. Quis enim nesciat nihil æque naturam imitari, quam colores si fuerint cum aptis convenientibusque lineamentis coniuncti? necesse est enim ut utriusque ad exprimendam effigiem conspirent, sin autem alterum horum defecerit, inanis prope est omnis labor artificum. quare plurimum sibi deesse statuarii fateantur oportet, qui sola delucamenta per marmora vel metalla possunt imitari. plurimum igitur se debere fateantur oportet picture Petiphanto Corinthio, qui primus omnium colorem excogitauit, qui resta tria colorate cepit. alii tamen Philocli Aegyptio, alii Cleanti Corinthio inuentionem lineamentorum attribuerunt.

Ardalus egregia opera fecit duos Vulcanos, alterum in Delphis, alterum in templo Minerue Poliadis ex ere: quo tempore via cum picture insignis statuariorum, & metalla in figuris hominum aut beluarum fundentium multitudo claruit. nam quamuis diuturniores sunt figuræ, quæ funduntur aut exciduntur, quam quæ pinguntur, neque tam facile patiuntur temporum iniurias, eandemque rationem membrorum siue analogiam obtinere possunt quam & picture, tamen minus habent colores quod maximum est naturæ ornamentum & indicium ad mores & ingenium cuiusque dignoscendum. fuerunt tamen quidam artifices qui pingendo, fundendo, & excidendo suum ingenium expresserint.

Argens enim qui Iouem effluerat ex ere, idem insignem Apollinem fecit ligneum; sicut

Artalus Atheniensis Herculem fecerat lapideum in Naxo, mox excidit Apollinæ Lycium & ligno.

Aristides autem Thebanus tantæ præstantiæ fuit pictor, vt per colores non solum figuræ exprimeret, sed etiam primus animorum imitatus sit, qui pinxit pugnam Alexandri Macedonis cum Persis, opus sanè celebre, & miræ pulchritudinis. Pinxit & Liberum patrem cum Ariadna, quæ tabula vendita est sex millibus festeriorum, mirificè apparuit animi perturbatio fœminæ in ea tabula, in qua capto quodam oppido puer exprimebatur se volutans ac repēs ad mammas matris è vulnere morientis, quæ videbatur sollicita de puero. pinxit & currentes quadrigas: & venatores cum præda; & semen cum lyra, qui apparebat puerum docere, atque ægrè ferre tarditatem ingenii, & agrum magno opere laudatum.

Aristocles Cydoniates discipulus & filius Cleetæ pulcherrimum Ganymedem fecit ex ære apud Eleos, qui ab aquila ad Iouem portaretur; & Herculem pugnantem pro baltheo.

Aristolaus Pausiæ filius memorabiles pinxit Periclem, Epaminondam, Medeam, Virtutem, populum Atheniensem, Theſeum.

Aristomedon statuas fecit æreas complures in Delphis, & Latonam præcipuè præclaram gestantem paruulum Phœbum, & quæ ducebat manu Dianam paruam.

Aristonomus Aegineta Iouem fecit apud Eleos altera manu auem, altera fulmen gestantem æreum cum corona capiti imposita è variis floribus.

Afcarus Ageladæ Sicyonii discipulus, Iouem item fecit coronatum floribus apud Eleos ex ære, fulmenque dextra tenentem tanquam eiaculaturum. Fecit etiam Paua cum Cupidine colluctantem.

Aſclepiodori vnum tantum opus memoria dignum fuisse percepimus, tabulam nimirum duodecim Deorum.

Athenio Maronites egregius pictor Glauconis Corinthii discipulus pinxit Atheniensibus mulieres sacra canephoria celebrantes, hoc est canistros variorum florum plenos super capitibus ad templum Cereris gestantes, fecit item Achillem sub habitu muliebri occultatum, & ab Ulyſſe deprehensum. fecit & mirificam tabulam Agathonis cum equo.

Athenodorus Lacedæmonius Apollinem & Iouem fecit è marmore in Delphis.

Bathycles Magnæſius statuarius sellam fecit

apud Spartanos Amyclei, & Minotaurum æreum, qui viuens trahi vincens à Theſeo, videretur. Sustinebant illam sellam à fronte duæ Graciæ, & à tergo duæ Horæ, cuius in laua patte Typhon & hydra incrant, in dextra Tritones, Iupiter Taygeten, Neptunus Alcyonen portabant. inerat & Herculis pugna cum Cygno, & Centaurotum apud Pholum, & Perſei facinus in Medulam, & Herculis cum Turyo Gigantè certamen, ac Tyndari cum Euryto Leucippi filiarum raptus. Mercurius Liberum patrem nuper natum in cælum portabat. Peleus Achillem Chironi aleudum erudiendūmq; tradebat. Cephalus ob formam rapiebatuꝝ ab Aurora. Achilles pugnatuꝝ cum Memnone, Hercules Diomedem obruncabat, & Hydrā, & canem Plutonis rapiebat, Geryonis boues abigebat, Actoris filios in superiore margine truncidabat, leonem strangulabat, & mox pugnatuꝝ Oreo Centauro, & cum Acheloo luctabatur, Nessum ad Euentum amnem interficiebat. Harmoniæ celebrabantur nuptiæ Deorum dominis. Mercurius tres Deas deducebat ad iudiciū. Iuno Io in vaccā versam intuebatur, Mineruaquæ Vulcanum fugiebat. Bellorophonates Lyciæ monstrum conficiebat. Calais & Zetes harpyias à Phineo arcebat. Theſeus & Pirithous Helenam rapiebat. Apollo & Diana sagittis Tiryum conficiebant. Admetus aprum & leonem ad currū iungebat: cum multa inessent præterea cum operi Gratiæ & Dianæ Leucophrynes signum est additum.

Boethus Carthaginensis eximium Pasionem fecit nudum inuariatum apud Eleos, qui erat ad pedes Veneris è marmore, cum Venus esset opus Cleonis Sicyonii. Nam permulti fuerunt artifices, qui ob vnum tantum opusegregium fuerunt celebrati: vt Timotheus cum Aesculapii signum fecisset apud Træzenios; Theopompus Aegineta, qui tantum fecit ex ære in Delphis: Theocles Lacedæmonius, qui quinque Hespericas apud Eleos excidit: Polycles, qui fecit æreum Hermaphroditum: Nicodamus Mænalius, qui apud Eleos fudit Mineruam egide & galea munitam: Mendus, Præonius, qui Victoriā fecit æream apud Eleos super pila: Hermion Træzenius, qui excidit Apollinē Pythium apud Samios: Hypatodorus, qui Mineruam in vrbe Aliphera: Iphicles, qui leonem ex ære elinguem ob Aristogitonem: Leocharis ob Iouem Policum æreum in arce Athenis: Callo Aegineta ob puerum Mamerinum æreū apud Eleos pulcherrimū, & Mineruam ligneam in arce Træzeniorum: Calyphon

Samius ob æream Discordiam in templo Dianæ Ephesiæ: Eleutherius ob Bacchum è Patrio lapide apud Athenienses in templo Liberi patris in xtra theatrū: Euchir Atheniēsis ob Mercurium marmoream apud Pheneatas: Endæus Dædali discipulus ob Mineruam marmoream sedentem in arce Athenarum: Dorychidas Lacedæmonius Dipœni discipulus ob Themidem marmoream apud Eleos: Ephēus ob Venerem ligeam in æde Apollinis Lycii: Endius ob Mineruam Aleleam, quam fecit ex chore.

Bryaxis celebratus fuit ob Apollinem cœcum & Iunonem apud Pheneatas, qui fecit Aesculapii quoque & Hygię signa apud Athenienses, in Iouis Pulverei cognomento delubro, quod fuit sine recto.

Bularchus is qui floruit Olympiade decima sexta pinxit magno artificio Magentum præliū quæ tabula tanti Precii habitavit, vt pari pondere auri sit repensā.

Buthius Myronis discipulus puerum in ignem insipientem fudit & Agonautas, & aquilam gestantem Ganymedem, quem Iouis iussu rapuerat, erat ita concinnè facta vt eum vnguis non læderet, deinde Apollinem cum diademate.

Calamidis Agrigentini insignia opera fuerunt apud Eleos pueri ærei dexterās tendentes & signum Victorię innoluere ac sine alis Athenis: Aesculapius imberbis apud Corinthios ex auro & ebore, qui dextera fructum pineum tenebat, ac læua sceptrum fecit Athenis & æream legnam propter Pisistrari casum, & Thebis signum Ammonis: apud Tanagræos Mercurium æream arietem humero gestantem, & Apollinem Alexicacum Atheniensibus, & Veneris signum cœcum.

Callimachus cæcizotechnus æream quandam Iucernam fecit quæ per annum arderet, neque tamen in ea oleum consumebatur, quam deposuit Athenis in arce Mineruæ: ac primus lapides terebrauit, fecit & Iunonem desponsatam apud Plataenses.

Calyphon Samius in templo Dianæ Ephesiæ pugnam pinxit Troianorum ad Græcorum naues. & inprimis Discordiam vultu horrendo.

Canachus Sicyonius Apollinem fecit Philesum, & ceruam mirabili artificio. Apollinem item Didymæum Miletsis, & Ismenium Thebanis, & Venerem ex auro atque ebore Corinthiis, cuius tamē opera fuerunt rigidiora, quam vt vera imitarentur.

Cephalodorus ille qui floruit nonagesima

Olympiade Pacem fecit æream Atheniensibus quæ Plutum in sinu gestaret & aram Iouis, & Mineruam in portu Athenarum.

Cephalodorus & Xenophon fecerunt Arcadiabus Dianæ Sospitæ simulacrum è lapide Pentelico.

Chalcosthene Atheniensis mirabilis & ipse opifex fuit existimatus, quamvis scitilia tantum effingeret, hoc est, imagines & statuas è Creta, cuius etiam causa ob multam huiusmodi scitilium statuarum copiam locus Ceramicus nominatus fuit Athenis.

Chares Lydius colossum fecit Solis apud Rhodios septuaginta vlturarum miræ pulchritudinis.

Chionis opus fuit eximium in Delphis Minerua & Diana marmorea.

Chrisophus Cretensis fecit è marmore Patrio apud Tegeatas simulacrum Apollinis auratum.

Chrysiippus Solensis præterea & Zeno Mnaeci filius, dicuntur fuisse omnium pictorum suę ætatis pingendis animalibus præstantissimi, quorum alter Herculem fecit leonem Nemeum suffocantem, alter expressit aprum Caldonium mirificè penicillo, & Hesionem ceto expositam mortam, & aues Stymphalidas.

Cimon Cleoneus, qui in corticibus pingere consuevit, prior optimè membra distinxit, venasque in corporibus expressit, & sinus in vestibus ac rugas retulit. inuenit & catagrapha vocata despicientes, suspicientes, scilicet, ac respicientes penicillo exprimere.

Cleon Sicyonius statuam fecit æream Dinolochi pueri, qui pueros omnes vicerat in Olympicis certaminibus, quod opus fuit pulcherrimum indicatum.

Crius Epicharmum athenum fecit opus insigne, se in cursu armatorum exercentem.

Cresicles quoque statuarius tantè pulchritudinis, tantique artificio muliebrem statnam è Patrio lapide fecit in Samo, vt eius amore incredibili captus sit Clisophus Selymbrianus, cum qua vbi propter frigus ac duritiem congressi non posset, eò vsque cupiditatis accessit, vt carunculam quandam prætenderit, atque omnino concubuerit, vt ait Adæus Mitylenæus in libro de statuariis.

Cyclopes etiam non ignobiles statuarii fuerunt, quippe quorum opus fuit leones marmorei Mycenarum portæ insidentes, & marmoreum caput Medusæ iuxta Cephalum annem.

Dædali item multa opera fuerunt nobilia, inter quæ

ter quæ sella lecticaria, compactilis in Arce Atheniarum, & Hercules Thebis apud Bœotos apud Lebadenſes. Trophonius & in Creta: lignea Minerva apud Gnoſios: Olunte Britomartis: Venus lignea apud Delios: apud Corinthios ſignum ligneum Herculis nudi: rude illud quidem, ſed tamen, vt aiunt, quod diuinum quiddam præ ſe ferret. apud Samios finxit ligneam Iunonem. erant autem hæc ligna, è quibus Solis ferè ſimulacra conficiebantur antiquitus, cedrus, lorus, quercus, cypariſſus, hedera, cilicia, ebenus.

Dædalus Sicyonius cuius fuit filius & diſcipulus Patrocles, trophæi Eleis in Alte ereſtum laborauit, quod partum fuit deuictis prælio Laconibus, qui etiam ſigna Pancratiaitarum fecit, vt plerique artiſces, quæ à nobis ſilentio inuoluuntur, cum res non ſint viſe valde memoria dignæ.

Dameas Træzenius Dianam, Neptunum, ac Lyſandrum fecit in Delphis.

Damophon Meſſenius inſignia opera fecit è marmore Pentelico, Lucinâ faciem præ ſe ferentē, & ſignū Hygiæ & Aſculapii apud Achæos: apud Arcades Mercuriū & Venerē lignea, ſed Veneris imi pedes, & os, & manus, fuerunt è lapide: & Ceterem dextra gerentem faciem, quæ ſiniſtra ciſtam admoneret Heræ: Hera ciſtam & ſceptrum genibus ſuſtinebat, quæ omnia facta fuerant ex vno lapide apud Araceſios. Fecit idem matrem Deorum è lapide Pario, & Ionem Olympium ex ebore, & apud Meſſenios Dianam Laphriam, & eandem Luciferam, ac Fortunam marmoream.

Demetrius ſtatuarius Mineruam vocatam Muſicam fecit ex ære, cuius in ſcutro dracones ita erant formati, vt vbi percuterentur, ſonum citharæ perſimilem emitterent.

Dinomenis opus fuit Io, & Calliſto ænea in arce Athenarum, & Calliſto Lycaonis filia.

Dionyſius Argiuis egregius ſtatuarius apud Eleos Orpheum fecit, & Liberum patrem, & multos ex Herculis laboribus, & equum eximium eum auriga aſſiſtente.

Dipœnus & Scillis Cretenſes Dædali diſcipuli fecerunt marmoreum Mineruæ ſignum eximium in vrbe Cleone, & Caſtorem ac Polluceum apud Arginos ex ebene cum equis, & Anaxim, Mnafinum, Ilairam, Phœben. hi primi fuerunt, qui apud Sicyonios exciderunt è marmore, qui cum marmora quædam in Deos decidere cepiſſent, ac poſtea inceptum opus dereliſſent, famæ & annonæ penuria Sicyoniorum regionem inuaſit, tum reuocati ex oraculi re-

ſponſo finiuerunt Apollinem, Dianam, Herculem, Minervam, Ianum. atque hi primi mortaliū in egdendo marmore claruerunt.

Dylus & Amylus item communi opera fecerunt ex ære Iouis & Aeginæ ſimulacra egregia apud Delphos.

Echon quoque ille egregius pictor, qui floruit Olympiade ſeptima poſt centeſimam, miro artiſicio pinxit Liberum patrem, & tragicædiam atq; comædiam, & animumque Semiramis ex ancilla factæ reginæ lampadē præferret, nouæ nuptæ nobilis addeſſe verecundia apparebat.

Eleutherus Bacchi ſignum fecit Athenis ex ebore, & auro.

Emilus Aegineta Horas incidit apud Eleos ſedentes in ſolis, ad quarum pedes erant caſtri variis floribus ac fructibus reſerti.

Endæus Dædali diſcipulus ſedentem fecit Mineruam è marmore Pario.

Endius Mineruam fecit Arcadibus ex ebore Alcam vocatam opus nobile.

Ebulides fecit Apollinem in Ceramico apud Athenienſes.

Eumanus patria Athenienſis prior omnium eorum qui fuerunt ante ſuam ætatem, conatus eſt figurâ coloribus exprimere, cum floruit ante Cimons Cleonei tempora. Sed vt ſunt omnia primum naſcentia rudia & planè impolita, facile fuit illis qui ſecuti ſunt, eum ſuperare. hic Dianam pinxit nuper natam matri obſtetricem, & eandem cum Apolline in vltionem matris Pythonem ſagittis occidentem.

Euclides ſtatuarius eiufdem patriæ, Cererem & Venerem fecit, & Liberum patrem, & Lucinam è lapide Pentelico apud Achæos, & Ionem ſedentem apud Aeginetas.

Euphranor autem Iſthmius pictor fuit illis temporibus quibus pictura iam plurimum ornamentorum acceperat, atque ad ſummum peruenerat, cuius opera fuerunt duodecim Dii, & Theſeus, qui apparebat æquabilem adminiſtrationem ciuitatis præſentibus Athenienſibus conſeſſiſſe. Præ ſe ferebat eadem pictura quæ erat in porticu nauatam operam Lacedæmoniis ab Athenienſibus ad Mantinea, quod erat equeſtre prælium in quo Crylli Athenienſis virtus enituit, & in Bœotio equitatu Thebanus Epaminundas præſtat. nam equites equitibus, & equi equis imminere apparebant. fuit eiufdē Euphranoris, & tabula Epheſi, in qua Ulyſſes boue & equo iunctis ſeminare ſal videbatur. fecit & Paridem, qui in eodem opere cognoſcebatur iudex Dearum, & Helenę amara, & qui A-

thillem occidisset. fecit & bonam Fortunam altera manu poculum, altera papaueta & aristas gestantem: & Latonam nuper genitam, & alteram, quæ Apollinem ac Dianam sedentes super brachio gestaret. fecit & Virtutem & formam colossi mulieremque quandam ministrantem sacrificio.

Euthycrates Lysippi filius Herculem fecit in Delphis & Alexandrum Macedonem venatorem ex ære.

Gittades Lacon tripodas quosdam fecit Dianæ, & æneam Mineruam apud Lacedæmonios & multos Herculis labores, & Castores, & Vulcanum matrem è vinculis eximentem, & Anphitriten, ac Neptunum cæteris suis operibus forma præstantes.

Hermion excidit è ligno apud Træzenios Castrorum simulacra multa elegantia membrorum.

Hermogenes Cytherius fecit Apollinem Clarium æreum, & Venerem apud Corinthios. fecit & Neptunum æreum cum delphino sub pedibus aquam profundentem, vt ait Alcimus in libro de statuariis.

Hygion Atheniësis, vel, vt ait Adæus in libro de statuariis, Crotoniates, primus omnium mortalium marem à fœmina pingendo distinxit, cum ante illum figuræ ita pingentur imperfectæ, vt neque à maribus fœminæ dignoscerentur, neque vllam haberent autouis aut membrorum elegantiam.

Hypatodorus Mineruam fecit apud Arcades è marmore cum ob magnitudinem, tum ob opificium spectatu dignam.

Irene fœmina Cratini pictoris filia egregiam pinxit in Eleusine vrbe puellam, & Calypso iam vetulam, & Theodorum eximium præstigiatorum suæ ætatis.

Lapharis patria Phliasus fecit Herculem apud Sicyonios. Apollinem apud Achæos, Herculem item apud Corinthios ligneum in eadē ipsius Herculis.

Learchus Rheginos Dipœni & Scilidis discipulus, vel (vt alii maluerunt) Dædali, fecit signum Iouis Chalcicæci ligneum eximium apud Lacedæmonios.

Leochares fecit Eurydicen & Olympiadem ex auro & ebore, & Apollineam cognomento Patroum.

Leochares autem pictor fuit non ignobilis, qui opus fecit eximium Iouem in Piræo in vltima porticu.

Locus Parius Mineruam finxit miræ pulchritudinis apud Athenienses, & Demosthenem

exilio Calauræam secundo eiectum morientem hausto veneno, & Pindarum, quia Athenienses carmine laudauisset.

Lycius Myronis filius pinxit in Alce apud Eleos cum Græcis barbaros in certamen congressuros, Agamemnonem cum Paride, Æneam cum Diomede, Deiphobum cum Aiace Telamonio.

Lysionis opus fuit apud eosdem populos prope diuinium creditum.

Lysippus Eleus Cupidinem fecit æneum Theopropius & Pyrrhi simulacrum.

Lysippus Sicyonius per multa præclara opera fecit, sed inter hæc Musas apud Athenienses, & Iouem æneum in aede Veneris, & Herculem apud Corinthios, ac Iouem apud Argiuos multa laude digna, & Socratis æream statuam Athenis, quæ publico decreto erecta fuit in celeberrimo vrbis loco, vbi Athenienses penitentia facti accusatores ipsos Socratis mactauissent, vt ait Diog. Laertius in eius vita.

Lysistratus & ipse Sicyonius huiusce Lysippi frater non est silentio prætermittendus, quoniam primus omnium mortalium fuit, qui hominum figuras è gypso effinxerit, quod inuentum maxime fuit accomodatatum ad vniuersum fundendi artificium, cum inde ars fusoria plurimum facilitatis acceperit.

Medon Lacedæmonius Mineruam fecit armatam scuto, & hasta, & casside marmoream.

Menochares Pausiæ discipulus pinxit Aesculapium, & eius filiam Hygiam, & Aeglen, & Panna, & Oceanum funem tenentem, quam æneum vorabat.

Menodorus statuarius Cupidinem fecit eximium Thepsiis, & Cailisto Athenis in arce.

Miconis Atheniensis pictoris opus fuit eximium Lapitharum & Centaurorum pugna apud Athenienses in templo, Theci atque illos qui in Colchidem nauigarunt. in templo Castoris & in porticu Pœcile vocata, acies Atheniensium nimirum Theseo Duce cum Amazonibus congressuræ illius sunt opus, & Græci excidentibus Ilium, & reges ob nefarium Aiæcum cum Cassandra facinus congregati, & captiuam mulierem agamem, & Cassandra, & qui aduersus Persas in Marathonē pugnarunt, spectabat ut par in vtraque acie pugnantem a lacritas, ac barbari fugientes apparebant temere se in paludem trudentes obmetum. erant & Phœniæ naves & barbarorum facta cedes à Græcis, & Theseus à litore soluens, & Minerua ac Hercules.

Mytonis Atheniensis fuit puer æreus in arce, & fæ-

& facinus Persei in Medusam, & spectatissimū opus in Helicone Liber erecto statu, præter Erechtheum, qui fuit Athenis. fecit hic idem lignēū Orpheum apud Aeginetas, & marmoreum Cupidinem, qui ex altera parte videbatur Hercules ex ære egregiè fabricatus: & æreum discobulum. Neque debet hoc mirum videri quod idem artifex in varia materia suū ingenium exercuerit, quoniam multi fuerunt ex antiquis, qui non minus pingendo, quàm fundendo harum artium omnium vna sit origo, vna ratio, vnus finis. fecit æream vaccam apud Aeginetas, quæ præcipuam laudem artificii meruit, & Arceflai atque Lichæ statuas: & Aristurum Liberi patris filium, & Ionem imperatorem spectatissimum, & Apollinem eximie pulchritudinis ex ære.

Musus Ionem enēū fecit apud Eleos in templo Iouis popularis, seu Læetæ, quod fuit Corinthiorum donarium.

Mys non solum in argento cælando, sed etiā in cædendis lignis imaginibus peritissimus, cū summa omnium spectantium laude pugnam in arce sculpsit in clypeo Mineræ Centaurorum & Lapitharum, quam Minervam Phidias fecerat ex ære.

Naucydis Argiui opus fuit Hebes simulacrum in æde Iunonis in agro Mycenæo, & apud Argiuos Hecate ex ære.

Nicagora Steyonia sculptrix Herculem fecit apud Cotinthios in draconem versum, qui ex Epidauri delatus fuit Corinthum multis bigis ob eximium pondus.

Niceratus effinxit Aesculapium & eius filiam Hygiam ex ære.

Nicarchus nō ignobilis pictor multa præclara fecit, inter quæ principatum obtinuit Pæcum Cupidine colluctans, qui pares propè apparebant: & Cupido item ac Venus inter Grætiæ erat & Hercules ita mœstus, vt videretur perreptus infamia.

Nicias Atheniensis Nicodemis filius, qui floruit Olympiade duodecima post centesimam, ita inuenit coloribus clatum & obscurum ac lucidum referre, vt eius picturæ non pictæ sed consistere per se apparerent: tanta fuit in iis exprimendis præstantia artificii, Narratur etiam Bacchus mirabili fuisse artificio factus, & Io, & Andromeda, & Calypso eius fuerunt spectatu digna. pinxit inferos Athenis ex Homeri carminibus, quod opus mirum creditum Necyem vocarunt: expressit postmodo penicillo Hyacinthi pulchritudinem, & tauri Marathonii se-

rocitatem in porticu Stoa vocata omnium verò pictorum maxime mirabilis fuit exprimendis animalibus, sed caubus inprimis.

Nicodemus apud Eleos fecit Herculem puerili ætate, opus mirabile creditum.

Nicomachus Aristodemi filius multa & ipse fecit præclara, inter quæ vt eximia commemorantur, mater Deorum in throno sedens multa cum maiestate, circa quam florum fructuum quæ mirabilitas quædam pullulabat. Dii in eadem pictura astabant plerique eius voluntati obtemperaturi, vt videbantur. Proserpina item rapta à Plutone, quæ apparebat sub terram ingredi: Scylla marinum monstrum: Apollo & Diana, ac Rhea super dorso leonis sedens.

Olympios theues tres Musas incidit in Helicone, sicut Cephisodorus.

Omphalion pictor, Niciæ Nicomedis filii discipulus, Aesculapium fecit mirabilem apud Mellænos, & Tritonem super delphini dorso per mare equitatem, & Podalirium & Machaonem, & Hygiam Aesculapii filiam virginem formosam, incredibilis artificii creditam quæ quandam præ se ferret in vultu lætitiarum.

Onatas Aegineta Miconis filius signum Iouis incidit apud Eleos, & Herculem, quem dicarunt Thasii, ex Attica Dædali officina inter nobiles artifices nulli secundus. eiusdem opus fuit Mercurius arietem sub alis portans, galactus, chlamydeque indatus. hic vbi Cererem fecisset Phigalensibus. quorum præmij poposuit, tantum reportauit, hoc est decem magna talenta, vt ait Aristodemus Abderites lib. 2. de statuariis. Floruit eadem ætate, qua Hegias & Agelades clarissimi statuarum artifices.

Pamphilus Macedo Apellis, & Melanthii magister, arithmeticus & geometra non ignobilis, qui negabat artem pingendi aut sculpendi aut ceteras huiusmodi sine mathematicis posse scite tractari: fecit Victoriam Phlunte Atheniensium, Vlysemque penicillo eximie expressit.

Panæus Phidiæ frater miro artificio pinxit pugnam Marathoniam aduersus Perfas Athenis in porticu Pæcile voata, quo vno opere nobilitatus fuisset, vel si nihil aliud fecisset. tanta erat eius pictarum formarum venustas, vt non pictæ figuræ, sed viui homines pugnare viderentur, cū quisque posset pugnantes dignoscere. Idem Delphis templum nobilissimum Apollonis pinxit sine præmio, quare ab Amphictyonibus fuit multis honoribus insignitus, & senatus consensu factum vt publicus sumptus fieret in eius victum vbicunque moraretur in agro suo. hic

hic primus fuit qui os aperire & dentes ostendere picturas coegit, vultumque figuratum à prisca ruditate ad iucundiorum aspectum perduxit.

Parthasius Euenoris filius, patria Ephesus, prior fuisse dicitur qui proportionem inuenit in figuris, addiditque capillis venustatem, & faciei non prius visam elegantiam. est enim omnium maximè necessarium, vt rationes in vniuersa pictura, sculptura, aliarumque confinium artium facultate seruentur, neque solum propter venustatem, quæ visui iucundas figuras facit, sed etiam quia sit ad vnguem pro virtus naturam imitari conuenit, quæ semper in optimè constitutis animalibus certam rationem membrorum seruare consuevit. Præclarè igitur dicere solebat Pamphilus, geometriam & arithmeticam disciplinas esse picturæ pernecessarias, quoniam omnium proportio diligentior in numeris, deinde in aliis magnitudinibus consideratur. eius rei præclarum est indicium, quod si quis caput à capillis ad mentum, vel digitum, vel manum, vel pedem corporis permensus fuerit poterit magnitudinem totius corporis, & singulorum membrorum reperire. Huius Parthasii eximia opera fuerunt Meleager Rhodiis, & Hercules ac Perseus cum Plutonis galea & talaribus Mercurii volans: duæ præterea figuræ loriceis armatorum, quarum altera currens in bello sudare altera iam defessa positis armis anhelare videbatur. Fuerunt eiusdem duæ tabulæ eximie, in quarum altera Achilles erat pictus & Agamemnon & Vlysses; in altera Castor & Pollux & Aeneas. pinxit hic in arce Athenarum in templo Mineræ pugnam Centaurorum eximie, & post hanc celebres illas vias, quibus decipiebantur volucres, quam vis velamenti artificii victoriam concessit. pinxit & nutricem Cressam cum infante in manibus: & Liberum patrem affante Virtute: & sacerdotem cum puero habente acerram & coronam.

Pasceles autem plastæ cum in pictura, sculptura, & cæltura excelluerit, plastice tamen omnium harum matrem appellauit.

Pausias ex regibus pictor, patria Sicyonius, inter cætera eximia Cupidinem fecit, qui abiecto arcu & sagittis lyram tenebat apud Argiuos; & Glyceram coronas à floribus facientem, bibentemque à phiala vitrea Ebrietatem.

Phidias nobilis statuarius non minus fundendo, quam etiam sculpendo valuit, quamuis fuit prius pictor, floruitque Olympiade nonagesima: huius opera multa fuisse mirabilia tra-

duntur, atque inter cætera mater Deorum apud Athenienses, & Venus è Pario lapide. fuit Apollo eius opus æreus in arce nominatus Parnopius, & Minerva ibidem ex ære, cuius in clypeo formam sibi similem insculpsit, cum inscribere non esset licitum. fecit etiam Mineruam vocatam Lemniam præstantissimam adiutore Colote, & Nemesin cum corona in ceruos incisâ, & Victoriam signum, quæ læua fraxinum, dextra phialam gestabat, cui operi suum nomen insculpsit, quæ fuit in Arce Athenarum, vt ait Hippias in libr. 2. de statuariis. eius fuit & athenæa Leda, & alia lignea Minerva Area cognomento, cuius manus summæ è Penelice lapide, & pedes erant apud Plataenses. fecit & Iouem Eleis ex ebore, & Venere ex auro & ebore, quæ altero pede testudinem premebat: in arce Elidis Mineruam item ex auro & ebore, cuius cassidi gallus insidebat, & aliam rursus Pellenensibus, fecit in templo Olympico Iouem insignem ex ebore, & Amazonem quandam Ephesus æræ in templo Dianæ, & duas Minervas: & Venere in Pario lapide Athenis, & Mercurium Pronam apud Plataenses è marmore.

Phileus Eretricus fecit apud Eleos binas boues æreas eximii operis.

Philoxenus Eretricus prælium Alexandri cum Dario pinxit, & lasciuiam, in qua tres Sileii comestabantur.

Pisias fecit Apollinem Athenis & Iouem consiliarium è marmore in curia quingentorum.

Polycletus Argiuus statuarius suum ingenium & ipse in diuersa materia exercuit. eius opera memoratu digna fuerunt iuuenis strenuus apprensus hastam tenere, qui fuit inde Doryphorus nominatus & pueri taxillis ludentes & Venus eximia apud Spartanos: & Iuno ex auro & ebore sedens in solio cum corona capiti imposta in agro Mycenæo in templo ipsius Iouis, cui assistebat Gratia & Hora, atque altera manu malum Punicum, altera sceptrum tenebat: cui cuculus insidebat: & Iupiter apud Argiuos è candido marmore: & ærea statua fratris sui, atque ærea Hecate. Illud tamen non est silentio prætermittendum, quod non sculpebantur ex auro vel argento vel ebore nisi magni Dii: cum plebei è quauis materia fierent antiquitus. Erant Dii magni magnarum gentium crediti hi: Iupiter, Neptunus, Mars, Mercurius, Vulcanus, Apollo, Iuno, Vesta, Ceres, Venus, Diana, Minerva. nam alii fiebant è ligno simulacra, vel fictilia. Fecit Apollinem hic & Dianam & Latonam in vertice Orthiæ montis è candido marmore, cuius opus

fu it

fuit Liberi patris signum apud Megalopolitanos cothurnati, quod læva thyrsium, dextera poculum tenebat insidebatq; aquila super thyrsos. omnium vero suorum operum laudatissimus fuit regulus Artis vocatus, qui erat quasi lex illarum proportionum, quæ sunt seruanda cæteris artificibus in omni ratione figurarum. fecit & duo signa ærea non maxima, sed eximia tamen venustatis ac virginali habitu & vestitu, quæ sacra quædam de morte virginum Atheniensium capitibus imposita sustinerent, vocabanturque Canephoræ.

Polygnotus Thasius, Micouis filius, pinxit in Delphis Nestorem pileo testum & hastam tenentem: atque penicillo mirifice expressit bellum Troianum, & Charontem grandem natu, & vectos in cymba parum clara specie: & Epeum muros Troiæ solo æquantem: & Neoptolemum cædentem Troianos fecit Cerberum opus sanctè horrendum, & Ocnium cum asello vorante funem. fuit Ocnus vir ignauus, cuius vxor absumentar quidquid ille acquirebat: apud Athenienses in Dioscororum templo Castoris & Pollucis res gestas: Diomedem sagittas procurrentem Philoctera. Vlysses surripies Palladium eius opus fuit, & Orestes obtruncans auxiliares Aegisthi apud arcem Atheniensium: & Alcibiades cum monumentis equestris victoriæ ad Nemeam: & Vlysses apud Plataenas Patratiam procorum cæde ferunt quidam hunc fuisse primum, at non Pangnum, qui os aperire & dentes ostendere figuras docuerit, vultusque mutationes variauerit; quo inuento plurimum accessit ornamentis vniuersæ arti pingendi, fuerunt tamen qui dixerint ad atatem vsque Polygnoti & Zenxis & Timantis non fuisse inuentos colores plures quatuor.

Praxias Atheniensis Calamidis Agrigenti discipulus elaborauit Dianæ, Latonæ, Apollinis, Musarum, Liberi patris, Thyadum, Solis occidentis ora in Delphis: quo mortuo reliqua Androsthenes & ipse Atheniensis absoluit discipulus Eucami: Nâ Phryne, cuius insigni amore captus erat Praxiteles, facta sibi optione vtrū maller eligendi huiusce vel statua vel Satyri in tripodibus, hanc elegit, & in Thespiis deposuit. atq; cum multa aruices in omnibus se exercuerit pingendis aut fundedis aut excidedis, tamē nō omnes in omnibus excelluerunt, sed in quibusdā præcipuè. fuit enim Phidias exprimēdis Diis, quam hominibus magis accommodatus: Nicias canibus, Praxiteles equis excelluit.

Praxiteles nulli propè omnium artificum

qui sua tempestate floruerunt, vel etiam posteris ignotus, raptum Proserpine & Ebrietatem fecit æream, & Cererem ac Proserpiam in primo vrbis ingressu è Phalero apud Athenienses, & Satyrum præterea, quo maxime gloriabatur, in via quæ vocabatur Tripodes, in templo Liberi patris è lapide Pario, & Cupidiuum eisdem non minoris admirationis. Harummodum præterea & Aristogitonem tyrannum occidentes, & duodecim Deos: Suadela Latonamq; eum filius ad Portam Nymphadas appellatam, & Dianam & Apollinem & Neptunum: aliam Latonam Argius: adolescentem lacertam arcu percussurum apud Athenienses: Cererem & filiam & Iacchum facem præferentem apud Thespienses in Guido Venerem: Pario lapide subridentem risu simulato, vt ait Lucianus in Amoris cum qua rem habuit Macæus Perintius, quod in Samo aiunt contigisse, vbiæ scripta sunt etiam de Clispho Selymbriano ab Adæo Mitylenæo in libro de statuariis. apud Anticyrenses Dianam fecit dextera facie gestantem cum phæetra pendente ex humero, cui canis a læua & ipse æreus astabat. fecit & Phrynes statuam ex auro super columnam lapidis Pentelici vt ait Alcetas in secundo libro depositorum in Delphis: apud Eleos Mercurius eius opus fuit Bacchum infantem gestans, apud quos fecit etiam communia opera cum Cleone Sicyonio Venerem ex ære mirabili artificio: fuit Cleon discipulus eius Antiphani qui didicerat à Pericleto discipulo Polycleri Argiui: fecit Athenis signum Dianæ Brauronæ, & consultricis Deæ simulacrum, & Thyadas & Caryatidas. & Mantineam Iunonem sedentem in folio, cui Hebe & Minerva assistebant: apud Plataenas Iunonem adultam, & Rheam saxū fasciis inuolutum pro puero ad Saturnum deferentem: apud Plataenas Iunonem è Pentelico lapide, vbi Callimachus aliam fecit: apud Thespienses Venerem pulcherrimam de Phryne inauratam: aliam Phrynen è marmore apud Athenienses Bellonam fecit, Tripolemm, & bonam Fortunam, & Cupidinem marmoreum de promptum è Glycerio, quæ formosissima fuit auica, non minus quam Phryne, aut Thais, aut Leontium, aut Hippe, aut quæuis nobilis amicarum.

Protogenes patria Caunius nobilissimus fuit pictor, qui cum multa eximia opéra fecisset, principatum tamen Ialyso illi celebri tribuere solitus est, in quo nondum perfecto septem annos Rhodi pingendo absumpsit: & cani illi pulcherrimo anhelanti exprimenda spuma ex ore

manante diutius laboravit. expressit penicillo Marfyam victum & exanimum prope propter mœtorem & Niobem spectantem filiorum cedem quam ex ipso vultu licebat cognoscere prope stupidam factam. Tantæ fuit exultationis, ut cum Demetrius urbem Rhodon capere posset ex ea parte quæ erat Ialysus ignis opera, maluerit vrbem parcere, quam Ialysum igni devastare. pinxit Satyrum eximium incumbentem columnæ cum coturnice columnæ insidente viæ prioris simili: & Patalum Hemionida, Cydippem, Telepolemum, Antigonom, matrem Aristotelis. fecit etiam signa ex ære. pinxit & lateres legum Atheniensibus.

Pythagoras Parius Gratias venustissimis faciebus pinxit apud Pergamenos, opus insigne.

Pythagoras Rhegius primus omnium ære expressit venas, nervos, capillos, & alia complura, idque multo artificiosius totum fecit inuentum, quam fuerat ante suam ætatem qui fecit etiam præter cætera multa pancratiatarum simulacra, qui artem didicit à Clearcho Rhegino, qui ab Eucherio Corinthio, qui à Sydra & Charta Spartanis.

Pythodorus Thebanus Iunonem fecit ex ære Coronæ Sirenas manu præferentem.

Rhœcus ac Theodorus Samii primi fuerunt qui plasticæ artis artificium in Samo inuenerunt. fecit & alia signa in Dianæ Ephesiæ templo, & foeminam quam Ephesi Noctem appellabant perobscuram.

Scopas Parius Venere[m] populatam ex ære fecit in Elide capro insidentem, & multa alia signa in variis locis, sed præsertim in Ionia & Caria. fecit apud Athenienses Amorem, Cupidinem, Appetentiam: apud Corinthios Hercule[m] & Hecaten signa marmorea. fecit Venere[m] è marmore, quæ noctu videre videretur ob voluptates venereas, ac surta nocturna, & Phæthontem, & Vestam sedentem cum duabus ministris, & Thetidem cum Achille ac Nymphis quæ insident delphinis, Tritonibus, & Phorcæ: fecit Cnidii Bacchum & Minervam: Arca dibus Aesculapium impuberem, & Hygieam è Pentelico marmore: & Platensisibus marmoream Minervam Pronaum.

Simonis pictoris Aeginetæ opus fuit apud Eleos equus & assistens auriga, & labores Herculis.

Socrates Sophronisei filius incidit apud Athenes è marmore in vestibulo arcis. Gratias & Mercurium. pinxit etiam Hygiam filiam Aesculapii, & Aeglen Panacea quoque & Iaso & piger Spartum torquens, quod asinus rodebat

erant eius picturæ.

Strôgylio parum erat aptus exprimendis in matmore humanis corporibus, cum boues & equos optimè exprimeret. solam Dianam sospitam fecit Athenis tolerabilem.

Tauriscus non ignobilis pictor præter alia egregia pinxit discobulum, in quo & musculi in dorso & vis brachii, & omnis habitus corporis totis viribus in altum iacere conantis mirificè apparebat: & Paniscum, & Blytemnestram, & polynicem, repetentem regnum, & Capaneum.

Tectæus & Augilio magistri Callonis, ac Sicilidis & Dipœni discipuli, simulacrum fecerunt marmoreum eximium in Delo Apollinis Delii.

Teletas & Ariston communi opera fecerunt apud Eleos aureum Iouis colossum duodeviginti pedum, opus eximium creditum.

Theocofmus civis Atheniensis Ionem fecit adiutore Phidia è marmore, cuius capiti Horæ & Parcæ insidebant cuius os ex auro, & ebore constabat. reliqua è gypso & fictili materia.

Theodorus Samius mirabilis fuit in arte sua, siquidem ferrum fundere ac signa facere ex eo primus inuenit. non tamen multos æmulos habuit propter difficultatem metalli, quod non potuit sequentibus temporibus in status commodè fundi, quare necesse fuit ab illo fuisse aliquo ignoto medicamento purificatum.

Theopropus Aegineta Taurum ex ære in signum fecit Coreyris.

Thrasymedes Parius Arignoti filius Aesculapium insigne[m] fecit ex auro & ebore sedentem, tenentem que scipionem, qui altera manu caput premeret draconis, cæcæ pedes decumbente.

Thimeneus Musæum pinxit penicillo in arce Athenarum, qui Boreæ dono volare apparebat: & palæstritem, & puerum hydrias portantem.

Thylatus & Oretus & eorū filij apud Eleos signum illud Iouis fecerunt, quod fuit postea in Olympiam deportatum.

Thymilus Amorem fecit. Libero patri assistentem apud Athenienses è marmore candido in via Tripodibus, & Satyrum puerum poculum porrigentem.

Timanthes Iphigeniam altari astantem pinxit, multosque mæstos circa illam; sed omnes reliquos mœrore superare Menelaus patrus videbatur. Cum verò patris dolorem se non pos-

se penicillo exprimere arbitraretur eximius artifex, quod iam quidquid posset in patris expressisset, velamento vestis paternum os occultavit. Pinxit idem Polyphemum cum Satyris in parua tabula, & iudicium armotem in Aiace, qua tabula iudicatus est superasse Parrhasium Sami. fecit Cyclopem dormientem, & ad ostentandam magnitudinem Satyros qui thyrsos eius pollicem metirentur.

Timocles & Timarchidas Athenienses fecerunt Aesculapium marmoreo imberbem Eleteæ.

Timomachus Byzantius eximius pictor præter Arionem a delphinis vectum citharam pulsantem, fecit Aiace & Medeam & Orestem & Iphigeniam in Tauris, quæ vultum casto ac pudibundo æstuans aræ vestes componeret ut caderet decorè. fecit & Gorgonem, in qua ars præcipuè enituit. fecit & Athenienses sedentes & alios concionantes. & præstantissimum opus fuit Gorgon.

Tilagoras conscius artificii Theodori Samii, ut apparuit, fecit apud Delphos è ferro Herculeum pugnantem cum hydra & alia signa ferrea multa laudabilia, quamvis ars esset difficilima, fecit Pergami alterum caput ferreum leonis, alterum aperi.

Xenophon & Eubii Thebanorum opus fuit Hercules Promachus è candido lapide apud Beotos.

Xenophilus Aesculapium fecit apud Argivos è candido lapide, cui Strato adiunxit bonam valetudinem, & Neptunum apud Anticyrenses, ea forma ut manu femori adnota altero, pede supra Delphinum ascenderet, altera gestaret tridentem.

Xenophon Atheniensis Fortunæ signum fecit ferentis Plutum, quod opus cum imperfectum relinquens decessisset, Callisthonicus Thebanus cuius os & manus, & quedam alia suffecit.

Zeuxis Heraeleota pictor clarissimus tam amplas divitias per suam artem sibi comparavit, ut ausus sit vestem aureis literis nomen suum continentem gestare ad ludos Olympicos, huiusce mirum opus fuit Penelopes pictura, quam ita pinxit, ut præter eximiam pulchritudinem, studium etiam continentia & pudicitia, atque omnes mores qui in honestissima matrona esse solent, referrentur in ea pictura, & quasi elucere, pinxit Marsyam ligatam, & vuas, ad quas aves advolabant cum puero illas gestante. fecit Agrigentinus Herculem ytraque manu angues suffocantem præsentibus Amphitryone &

Alcmena, in qua pictura metus quidam exprimebatur parentum. Pinxit Iovem in throno. cū eximia quadam maiestate Diis cæteris assistentibus: & opus Helenam vocatum, quod è quinque præstantissimis virginibus delectis Crotonatarum confecit, observatis partibus, quæ visæ sunt præstantiores in singulis. Pinxit Atalantam & Pana pastorem Deum, quem largitus est postmodum Archelao. nam post pallas insignes opes, quia censeret, sua opera condigno precio emi non posse, cepit caelafgiri, pinxit Athenis in templo Veneris pulcherrimum Cupidinem rosas coronatum, & egregium Centaurum. Et ne memorandis artificibus aut illorum operibus tempus absumam quæ possent magnum volumen implere, multi alii pictores & statuarii fuerunt præter prædictos, inter quos celebres erant:

Alypus Corcyreus, Andreas Argivus, Andreas Denedius, Antiphilus Naxius, Antiphilas Corinthius, Asterion Atheniensis: Calicles Megarensis, Calynthus Crotoniata, Cantharus Sicyonius, Chærilus Olynthius, Chrysothemis Cyprius, Cleeta Smyrneus, Cleon Arcadius, Dædalus Corinthius, Dætondas Cephalenius, Daippus Megarensis, Dantas Lacedæmonius, Dionysiocles Milesius: Eutelidas Argivus, Eutyclus Chius: Glaucias Aegineta, Gratianus Spartanus: Herimocrates Samius, Hippias Eleus: Lysippus Chius, Lysus Macedo: Megacles Messenus, Micon Syracusanus: Naucydes Smyrneus, Nicodemus Aegineta, Nicodemus Zacyrhinus: Olympus Cous: Pantias Chius, Patrocles Crotoniata, Patrocles Sicyonius, Philotimus Aegineta, Polychus Aegineta, Polycles Atheniensis, Polydamas Scorusiensis, Protheus Arcas, Prolichus Aegineta, Prolichus Corcyreus, Pyrilampes Messenius, Pyrilampes Sicyonius: Silanion Atheniensis, Soidas Naupactius, Somis Abderita, Stadienus Atheniensis, Sthenis Olynthius, Stomius Megarensis: Theocles Crotoniata, Theocostus Liparenis, Theomnestus Sardinus, Tifander Macedo. Habuit filium Dædalus Iapygen, à quo dicta est Iapygia: & vrbs Lyciæ vocata est Dædala, è Dædalo ibi postea sepulto. primus fuit Dædalus qui asciam, perpendicularum, & glutinum lithocollam, ac terebram invenit, atque cum Calus eius discipulus rotam figulinam prior excogitasset & seram ad asperitatem mala serpentina, quæ parvum lapidem corrosisset & ferrum, invidens Dædalus, ne gloriam magistri suffocaret, eum per dolum interemit. Sed satis de his artificibus, nunc ad ea quæ fabulose

de Dædalo dicta sunt, accedamus, illa perquirentes.

HÆC ferè illa sunt omnia: quæ de Dædalo celebrata sunt, quorum sententiam nunc perquiramus. Quod artifex ingeniosus fuerit Dædalus, sororisque filium Attalum vel Telen vel Calum, qui signi rotam & ferram ad imitationem dentium serpentis, quæ parvulam tabellam corroserat, inuenit, interemerit, ea de causa solum verterit, & in Cretam profugerit, vbi familiaris Minois & Pasiphæ factus sit, historicè quidem, ac non fabulosè narratum est. Quod etiam Pasiphæ cum Tauro congressa sit illud historicè dictum est, vt explicauimus atque cum adulterii non solum conscitis, sed etiam adiutor Dædalus fuisset, quod fuit à Minoë in vincula coniectus vna cum filio Icaro. Hi carceribus reclusis paruas nauiculas nacli cum nonnullis, qui odio habebant nimis seueram Minois administrationem, velis in ventos explicatis, remorumque vtrinque validè impellentium beneficio, fugam arripuerunt. Dædalusque in Siciliam peruenit, ac Icarus ob imperitiam nauiclerum in scopulùm impigit, & naufragium fecit, ac perijt. Dictus est autem Dædalus alas excogitasse, qui cum illum classis Minois insequeretur, ipse primus velificationem inuenit, ac ventum secundam in puppim naclis Minois lassam anteuertit, quæ remis tantum utebatur vt ait Pausanias in Bæoticis. Arbitrati sunt non nulli præterea dictam fuisse Pasiphæ in amorem tauri incidisse quia cum ex Dædalo de tauro inter astra collocato, deque vniuersa re astronomica aduenisset, in astronomiæ amorem incidit, vt ait Lucianus in dialogo de Astrologia. Cur verò Minos postea illum insecutus sit, aliâ afferunt rationem. Atque hæc quidem historici è diuersis scriptoribus de Dædalo memorantur. Nunc quod ad mores pertinet, consideremus. Omnium malorum, omniumque calamitatum sanè fundamētum est iniustitia: nam quia Calum Dædalus è turri per inuidiam precipitauit, in multos labores & ipse incidit, qui neque regiam quidem amicitiam firmam esse aut tutam sceleratis hominibus expertus est. Quæ potest enim esse ingenii præstantia, quæ non miserima sit, cum fuerit cum improbitate & turpitudine coniuncta? cum igitur ad summam contenderet Dædalus, summorumque hominum amicitias expeteret, illud ipse expertus est, quod filio persuadere conabatur, mediocritatem tutius exoptari; cum summæ cuiusque fortunæ vel summa scelerata, vel summæ calamitates soleant esse coniunctæ. Hæc ipsa ratio ef-

ficit cum in Siciliam volaturus alas Icaro accommodaret, vt illum admonuerit media semper esse expetenda: quare inter volandum etiam neque nimis Solem esse accedendum ob ingentem calorem, neque nimis ad mare; ne fierent alas, quam oporteret, ob quam grauioribus, aut ob frigus duriores. Sic Igitur eum monet apud Ouidium libr. 2. de arte:

Me pennis sectare datis: ego prauis ibo.

Sic tibi cura sequi: me duce tutus eris.

Nam sine ætherias vicino Sole per auras

& Ibisus, impatiens cerea caloris erit.

Sive humiles propiore freto iactabimus alas.

Mobilis aquoreus penna madescet aquis.

Inter utrumque vola: ventos quoque nare cauetis.

Quaque vocant aura vela secunda dato.

Quæ præcepta si quis diligentius consideret, sanè parum pertinent ad navigationem; ad plurimum ad institutionem humanæ vitæ, siquidem multo grauior est fortunatorum casus, quam eorum qui diu infelicitate egerunt, omnisque felicitatis molesta est iactura illis quibus aduersa fortuna spirare cœperit. Neque alia de causa hæc celebrata sunt à poetis, nisi vt demonstrarent diuitiarum & rerum omnium excellentiam nemini esse tutam: optimamque esse mediocritatem, quæ neque inuidiam secum trahat plurimorum, neque tamen contemnatur quod patitur infamia hominum conditio. Atque Lucianus in astrologia iuuentutis calorem & inscitiam per hæc demonstrari asserit, cum non illa disquiratur, ab illa ætate, quæ conueniant, sed vel ad cœlum animo tollatur ab arte aberrans, & à iudicio recto præceps in mare decidit. At nunc de Pelope dicatur.

De Pelope. CAP. XVII.

PELOPS ille, cuius numerum Ceres comedit, Taygetes & Tantali filius fuisse dicitur, vt testatur Euripides in Oreste vbi loquitur de Tantalo:

ἔτος οὐτεὺς πέλοπα, τῆδ' ἀτρεὺς ἐστὺν.

Ab hoc Pelops est editus Atrei pater.

Pelopem alii patria fuisse Lydum, alii Paphlagonium memorant, verum quæcunque patria illi fuit, huiusmodi de illo res narrantur. Oenanius Rex Elidis ac Pisæ, cum percepisset ex oraculo futurum esse, vt à genero interficeretur, filiamque haberet eximia pulchritudinis ex Eutythoe Hippodamiam omnibus aribus conatus est homines ab eius coningio deterere. Atque currule certamen proposuit Hippodamiam petentibus procis, ea lege, vt qui victus fuisset

fuisse, trucidaretur: qui verò victor extitisset, Hippodamiae matrimonium obtineret. Marmaræcæ primùm procorum per capitis periculum venisse ad petendam Hippodamiam memorant, ad cuius tumulum mactatæ sunt Patthenia & Eripha vocatæ equæ, & humatæ, OEnomai iussu. ac post illum hō ordine fuisse ab OEnomao casos procos: Alcethoam, Euryalum, Eurymachum, Crotalum, Acritam, Porthaonem, Caperem, Lycurgum, Chalcodontem, Lasium, Tricolonum, Aristomachum, Priantem, Cronum, Acollum; & postremum Eurythrum: qui bus omnibus victor Pelops quotannis postea, quamdiu regnavit; parentatē constituit. Alii tamen illud factum fuisse à patre maluerunt, qui filiam amaret, quem nemini volebat concedere, quare illa de oraculo dicitur finxisse. Fama est OEnomam quoties currule cerramen, prociis filiae proponeret. Areo Ioui rem diuinam facere consuevisse. Amabatur eadem à Myrtilo Mercurii & Cleobules filio; vel, ut alii voluerunt, Phaethuse, ut alii, Manthus: qui auriga erat patris ipsius Hippodamiae. Inter cæteros igitur procos & Myrtilus erat post cædes tredecim aliorum; quorum hæc nomina scripta sunt ab Epimenide: Merminus, Hippodotus, Aeolopeus, Piras, Acunna, Hippomedon, Alcethous, Chalcon, Lasius, Scopelus, Lycurgus, Acrocomus, Crotalus, Eurymachus, Euryalus: cum à cæteris quibusdam ex his subtractis Aeolus & Tricolorus fuerint sub rogati, neque simplex sit de his opinio, quod alii Aristomachum, & Hippothoum, Eurylochum, Automedem, Pelaguntem, Cyrianuntem, Pelopem, Opunium nominarunt. erat autem ex illorum craneis Marti templum extructurus. Cecidit in illis certaminibus etiam Cranon, in cuius honore Thessali urbem Ephyram prius nominatam mox Cranonem appellarunt, ut ait Nicephorus. Cum forma præstantem Pelopem Hippodamia vidisset, in eius amorem incidit, atque clam egit cum Myrtilo ut victoriam aduersus patrem Pelopi concederet. Tum Myrtilus clauos modiolis rotarum non immisit; quare fecit ut OEnomaius à Pelope vinceretur, ac eaderetur labentibus rotis. Alii dicunt OEnomaium superatum fuisse à Pelope, quia Myrtilus cereos clauos modiolis infixit. Concedebat enim OEnomaius prociis ut Hippodamiam in suis curribus haberent, atque cursus initium à fluuio Clade, sinem Isthmum Corinthiacum esse voluit: ipseque cum hasta à tergo currens in curru sequebatur, qui ab æquis velocissimis Philla & Harpinna traheretur: sic igitur comprehensos procos ipse OEnomaius hasta à tergo transigebat. Tunc itaq. dolis Myrtili victus à Pelope OEnomaius, cum moretetur, imprecatus est Myrtilo ut à Pelope occideretur, quod etiam postea contingit. Nam cum Pelops affortaret Hippodamiam, eaque sitim pateretur in itinere, fecisset parumper de via Pelops ad aquam hauriendam: hanc primam satis aptam occasionem ratus Myrtilus absente Pelope Hippodamiam vitare conatus est. Tunc Hippodamia reuerso Pelopi Myrtilum accusauit, quem Pelops apud Gerestum promontorium in mare detrusit, quod mare ab eo postea Myrtoium dictum fuit, ut significauit Euripides in Oreste. at Istrus lib. 12. rerum Atticarum virum bellicosum fuisse Myrtilum scripsit, qui ob promissam sibi, & postea non concessam Hippodamiam, cum Pelope ceciderit, à quo tamen victus fuerit. Post Myrtili cadem à Vulcano expiatum fuisse memorant ipsum Pelopem, qui cum ad mare accessisset, Pisamq; OEnomai regiam & Apiam Pelasgiam dictam accepisset, Peloponnesum, hoc est Pelopis insulam nominauit, quamuis sit penisula. Fabulantur præterea Pelopen, ut coctus fuit, à Neptuno fuisse amatum. ut in his significatis Pindarus:

*τὴ γαίης ὄρος ἐρύσατο προσειδὼν
ἐπείνιν καθάρῃ λέβητος, ἐξήκε κλωθῶ
ἐλέφαντι φαίδιμον ὄμον κελκιδμένον.*
*Quem terram amplexus amauit Neptunus
Ut ipsum à puro lobete exemit Clotho,
Ebores clarum humerum condecoratum.*

Scriptit Paus. in prioribus Eliacis, non duos tantum, sed quatuor fuisse equos OEnomai. Memorie prodidit Xanthus in rebus Lydiae, & Herodotus in iis que scripsit de Perseo & Andromeda quatuor illos OEnomai equos Philla Harpinnam, Ocyon, Aoratium fuisse nominatos: ac promissum fuisse Myrtilo doli præmiū iureiurando à Pelope, ut prima nocte Myrtilus esset cum Hippodamia; quod potest eum ille reposceret, fertur è nauis in mare à Pelope deiectus, veluri testatur etiam Pausan. in Arcadicis. Cum eius corpus æstumaris eiectum ad Pheneatas applicuisset, sepultum fuit honorificè, & annua sacrificia illi instituta: quamuis Myrto mari non à Myrtilo, sed à Myrtene puella sibi submersa nomen inditum fuisse testatur Duris Samius. Memorie proditum est à Thesco in rebus Corinthiacis & à Paus. in istem, currum Pelopis depositum fuisse apud Corinthios in templo Anactorum, qui penderet de tholo, tū Pelops tam cultus sit præcipuo honore præ cæ-

teris heroibus apud Eleos, quam Iupiter prædiis cæteris. Dicitur Pelops filios habuisse Cleonem, à qua vrbs dicta est. Letreum, Alca thoum, Lysidicem, Plysthemem ac Thyestem. Alii dixerunt Pittheum & Chrysiptum & Dætem & Hippalcum fuisse filios. Sed è quibus mulieribus non constat: & Argæum quendam at non eum quidam, qui ab Hercule primus combustus, dedit in manus consuetudinem ad posteros comburendorum cadaverum: & Corinthus, à quo vrbs Ephyre instaurata sit, quamvis alii Ioui, alii Oresti, alii aliis Corinthiis id attribuant. Quod verò Neptunus Pelopem amauerit vbi exemptus fuisset è lebere, nonnulli referunt ad historiam, dicuntque illud dictum idcirco fuisse, quia Pelops antequam ad ad incrementum naturalis caloris pervenisset, naturaque superuacuos humores concoqueret, fuisset valetudinarius, at cum venisset ad pubertatem, dictus est amarus fuisse à Neptuno: cuius filii & amici viri bellicosi ac strenui homines fuerunt. Neque hoc dissentit sanè à physica ratione, quando scriptum est ab Aristi. in historiis animalium, multos ad pubertatem vsque fuisse valetudinarios, qui emisso semine sani facti sunt, aut contra. Pelopem sepultum fuisse Letrinæ, quæ ciuitas fuit Elidis vii scripsit Itacius: atque Troia omnino capi non poterat, vt prædixit oraculum, antequam Neoptolemus Achilles filius, & os Pelopis, & arcus Herculis, quem habebat Philoctetes, huc portaretur. Illud os vbi in Græciam post captum Ilium reportaretur ad Eubœam naufragio factò periit, quod multos post annos captum fuit à quodam piscatore, qui admiratus magnitudinem consuluit oraculum cuius esset cognitum os Pelopis in litore humauit, atque post in sis Eleis ad sedandam pestilentiam illud requirere cum atubissent multa munera, publicè illud acceperunt. Neque plura ferè his de Pelopè memoriæ prodita sunt.

S E D cur hæc de Pelopè & Hippodamia, quæ non dissentiant ab historica narratione, recepta sunt à poetis, & celebrata? Quia nihil aliud est humana vita nisi similis huic certaminis contentio; quippe cum pericula, calamitatesque sint subeundæ, & fortiter cum voluptatibus pugnandum, à quibus si vincamur, in perniciem prorsus ducimur: at si victores ipsi extiterimus, viri fortes & cõstâtes habebimus, fortitudinemque tanquã Hippodamiã semper cõtubernalè hebevimus per vniuersam vitã: cum in naturã propè vertatur consuetudo quod autè pronum sit ac veiox ingenium siue

natura mortalium ad voluptates, cedantur ipsa equorum nomina: cum Harpina rapacem significet, Oeys & Psilla veloces sint, Aoratus autem videri non possit. cum igitur vellet ostendere plenam contentionis, plenam miliariam, plenam periculorum vitam esse mortalium, semper voluptatibus intinuerunt pericula, cum omnes denique calamitates existant. Atque vt nos ab illis retraherent, & vt viri boni efficeremur pro viribus, demonstrarunt quæ supplicia proponantur iis qui victi fuerint à voluptatibus. Hæc vna causa extitit, cur hæc memoriæ prodita sunt, & à poetis celebrata. At nunc de Perseò dicamus.

De Perseò. CAP. XVIII.

PERSIMILIS Oenomai fuit causa, quæ Acrisium Danaes patrem & auum Persei compulsi, vt nemini filiam in matrimonium concederet: quippe is responsum acceperat futurum esse vt à nepote, qui nasceretur è filio Danae, occideretur: fuit enim Danae Persei mater Acrisii Arginorum regis, & Eurydices & Eurotei, vel, vt aliis magis placuit, Lacedæmonis filia, quæ cum nata esset, Acrisius adiuuauit oraculũ, vt an marem aliquẽ filium postea habiturus esset, sciscitaretur. Tum respondit oraculum, nullum quidem marem habiturum, sed fore vt nasceretur nepos è filia, à quo ipse occidatur; vt scripsit Pherecydes in lib. 1. & 12. hist. tum iste domum reuersus athenium thalamum in aula domestica subterraneum extulxit, vt ait Soph. in Antigona, in quem Danaen cum nutrice inclusit, custodiasque adhibuit, ne filius vllus ex ea nasceretur, vt scripsit Pausanias in Corinthiacis, & Horat. lib. 3. Carminum:

*Inclusam Danaen turris abenea
Robustasq; fores, & vigilum canum
Tristes excubie munierant satis*

*Nocturnis ab adulteris:
Si non Acrisium virginis abdita
Custodem pauidum Iupiter, & Venus
Risissent, fore enim tutum iter & patens
Conuerso in precium Deo.*

*Aurum per medios ire satellites
Et perumpere amat saxa potentius
Ictu fulmineo.*

Huius igitur in amorem cum Iupiter incidisset, aurò similis dicitur è tholo defluxisse quod cum illa in sinum cepisset, Iupiter quis esset se patefecit, ac illam compressit, ex quo natus est Perseus. Fuerunt qui dixerint Danaen præ-

pregnantem à patre fuisse cognitam sed expectatam vt pareret: alii clam peperisse maluerunt, & puerum triennium absoluisse, prius quam Acrisius id presertiret cum ad Haram Hercei Iouis Danaa à patre fuisse adductam, & interrogatam ex quo peperisset: cumque illa de Ione diceret, minimè creditam caesa prius nutrice in arcam ligneam inclusam fuisse, & in mare deiectam, vt testatur Apoll. lib. 4. Argonaut.

οἷα δὲ καὶ δανάη πόντῳ ἐν πήματι ἀνέτην
πατὴρ ἐτασθαλίῃσι

*Qualia vel Danaen patris dementia ponto
Ferre coegit.*

Deinde cum ad insulam Seriphum arca applicuisset, quæ una est à Cycladibus vbi Polydectes Androthoes & Peristhenes eius qui fuit Damastoris, qui Nauplii, qui Neptuni, filius imperabat: vel, vt alii maluerunt. Neptuni filius & Cerebia, vel Amazones, à Dictye fratre Regis, qui ibi forte piscabatur, hæc arca rete extrahitur, quem Danae rogauit vt arcam aperiret: quam cum ille reclusisset, didicissetque quinam essent, domum deduxit, & vt affinitate coniunctos, apud se perhumaniter habuit, vt ait Strabo lib. 10. Sequentibus postea temporibus Polydectes vim Danae inferre conatus est, quod cum ob Perseum non posset, sinxit se velle dotem in nuptias Hippodamiae Oenomai filiae parare, munusque Perseo imposuit vt ad se Medusæ caput, quod Hippodamiae largiretur, afferret. Ille igitur acceptis iis, de quibus dictum est in Medusa, eo contendit. Fama est Stheno & Euryale Medusæ torores homicidam insectantes ad Argium peruenisse, collem ita dictum ab occultato Argo; quæ vbi sperarent se illum esse comprehensuras, ob ingentem lætitiã insignem mugitum ediderunt, vnde locus & vrbs vocata est Mycera. Fama est Acrisium deinde, vt ait idem Pherecydes; nulla diligentia fieri necessitatem; & oraculi responsum, deuitare potuisse: quippe cum relato in Seriphum capite Medusæ, Polydectes, omnesque eius in saxa fuerint conuersi, ac Perseus relicto Dictye, qui in Seripho imperaret: cum magna Cycloporum manu & Danae, & Andromeda ad Argiuorum ciuitatem contendit. Nam fama est Andromedam filiam fuisse Cephei & Cassiopes: quæ à Nereidibus scopulo fuit alligata, vt à ceto voraretur, quia Cassiope illam iram in se concitauerat: quam filiam vel Neireidas forma antecellere gloriaretur. Hæc igitur ostenso capite Medusæ ac virtute Persei iter illuc facientis liberata fuit, quem etiam postea secuta est, vt ait Cresias in Perseide. cum Per-

seus igitur Argos venisset, non inuenit Acrisium quoniam ob timorem Larissam, quæ Pelasgorum fuit ciuitas, confugerat. Relicta igitur ibi Danae apud matrem Enrydican, cum Cyclopiibus, & Andromeda, ipse Larissam contendit, vbi recognouit Acrisium, illicque persuasit vt Agros secum rediret. Verùm antequam Larissa discederet, certamen celebrari contigit in illa ciuitate, ad quod certamen & ipse Perseus descendit atque discum capiens illum emittere incepit, nondum enim inuentum fuerat pethalum, sed singula certamina seorsum absoluebant. Discus igitur in pedem Acrisii reuolutus illum vulnerasse dicitur, ex quo vulnere interit, cuius sepulcrum ante portas ciuitatis Perseus & Larissæi magnificè extruxerunt. Paul tamen in Corinthiacis non à disco conuulso, sed imperu illius iacti ad anem Peneum percussum fuisse Acrisium scribit, cum Perseus inuenti à sedisci gloria elatus, artè in conuentu hominum ostenderet. Theseus in rebus Corinthiacis memoria prodidit Perseum Argos reuersum cum parcidium magnæ sibi infamie duceret esse, petiisse à Præto vt regnum commutaret, quæ re impetrata urbem condidit, quam Mycenæ nominauit ab inueto capulo ensis in excauandis fundamentis, cum Mycetem capulum inquilini vocarent. quod tamen à fungo ibi repente nato accidisse quidam maluerunt, alii ab Inachi filia Mycene. Duxit Andromedam ex India, vt ait Herod. in Polymnia, è qua cepit filium Perseum, quem apud auum reliquit, quia nullum is matrem filium habebat fuit eius filia Erythra etiam, à qua mare Erythraeum vocatum est, quam habuit antequam Tarsum Ciliciæ urbem conderet, quam tamen quidam à Sardanapalo fuisse extractam maluerunt. Suscepit etiam Gorgophonem filiam, vt ait in Corinth. Paul. quæ prima fuit omnium mulierum, quæ ad secundas nuptias transferit cum mortuo Periere Acoli filio OEbalo nupsit, cum esset prius mos foeminarum mortuo primo viro vt à secundis nuptiis abstinerent. Alcaeus præterea & Electryon & Sthenelus fuisse filii Persei memorantur ex Andromeda, vt scripsit Herodorus in historiis, quibus Mestorem etiam addidit, alii præterea his filium tribuerunt illum Erythrum, qui imperauit mari Erythrao, & in illis regionibus sepultus nomen dedit mari, vt testatus est Arianus lib. 8. rerum gestarum ab Alexandro. Hæc sunt quæ memorie prodita fuerunt de Perseo, præter illa quæ dicta fuerunt superius. Sepultus fuit Perseus in via, qua Mycenæ Argis iter fuit ad Ienum, cui honores

honores diuini vt Heroi sunt habitus.

N V N C quid ita significant, perquiramus. Quod Danae inclusa ita fuerit, & Iupiter in aurum versus illam vitari, nihil aliud significat, quam largitionibus cuncta patere & ab auaritia nihil esse tutum. Quod his carminibus significauit Paulus Silentarius:

χρυσός ἀφ' αὐτοῖο διέτραγεν ἄμμα κορῆας
 Ζεὺς, διὰ δὺς Δανάας χάλκεατος δαλόμης
 φάρι λέγον τὸν μῦθον ἐγὼ τὰδε χάλκεα νικά
 Δάπεδα, χαλκιδεσμὸς χρυσοῦς ὁ πανδαμάτωρ.
 χρυσοῦς ὄκτες φῦπῆρας ὄλας κληῖδας ἐλέγχει.
 χρυσοῦς πτερυγίπτει τὰς σοβαροβλεφάρους.
 Δανάα εὐκλύωσεν ὅδε φρένας μῆτις ἐρασαῖς
 λισέσθω παρῶν αὐτοῦ παρῶν.

Aurum in cæcis penetravit denique rimas;

Et Danaos duos Iupiter in Thalamos.

Fabula sic inquit me iudice, ferrea claustra

Aurum perumpit, durasq; vincla domat.

Aurum omnes vœtes infregit, & arguit artem

Clauis, & inflexit torua supercilia.

Sic Danae deuicta fuit non ullus amator

Aurum cui fuerit, supplicet hinc Veneri.

Nulla fuit enim ætas, vbi diuitie in cognitionem hominum irrepserunt, in qua non maxima auiti maiestas fuerit, cui & honestatis leges oēs, & omnia humanitatis iura, & Dei religio læpius ferire coacta est: cum infinitus sit numerus eorum qui magis aurum, quam verum Deum colant, curent, ament, venerentur re ipsa quantum verbo secus profiteantur, & in amplissimis ciuitatibus præsertim, vbi magis regnat auaritia, ambitio, & omnis inmoderata licentia quod exposita fuerit in arca, ad historiam spectat. quod Perseus illa egerit, quæ de ipso superius dicta sunt, id totum fabulosum: est enim Perseus ratio animæ nostræ & prudentia. Atqui Medusa cum esset vel meretrix, vel naturalis libido & voluptas, quæ homines in saxa conuerteret: hæc cæditur à Perseo, & caput eius Palladi datur, quod affigitur clypeo: nihil hoc aliud significat, quam

vim eandem esse sapientiæ, & libidinis, neque minus esse voluptatis in rebus præclaris, quam in libidine: sed ad hanc cognitionem tanquam lena vtitur ratione, quare Perseus ablatum Medusa caput illud Palladi asportauit: at de Medusa diuigentius alibi explicatum est. Ille impedimento fuit Polydæte, quoniam ratio non solum aduersus voluptatem insurgit, sed etiam aliis pro viribus optulatur. Neque enim vir bonus est solum plane, aut iustus, qui nihil ipse iniquum faciat, sed etiam qui pro viribus aliis est impedimento, ne quid faciant iniquum. Hic fingitur Deorum ope Gorgonum impetum euasisse, Medusam quæ obrucasse, quam neque intueri quidem vlli licebat: quia omnis humana prudentia per se debilis est sine Dei auxilio; sine quo voluptatum illecebras effingere non satis possumus: est enim & hoc ipsum, esse virum bonum, Dei munus. Alii dixerunt Perseum Iouis filium Gorgonem interemisse, quare ad cælum sublimis postea euolauerit, historice esse intelligendum, cum is tyrannum Crete, vel (vt alii maluerunt) Arcadiæ, vt vero alii, Athenarum patriæ suæ interfecerit ex quo facinore fuit laudibus, vt aiunt, ad cælum elatus, vel quod magis rationi conuenit, lætitiæ rerum & sententia gestarum. Alii animæ immortalitatem per hæc significari intelligunt, cum illa faciat generationem & corruptionem per motum assiduum, at ipsa victrix, tamen ferum inferorum terrestri hoc pondere soluta in cælum denique euolet. Neque licet tutò cuiquam voluptates intueri, quoniam si quis illegitimis voluptatibus, considerandis diutius immoretur, haud difficile est illum irretitum ab his captiuum trahi. Chares tamen Mitylenæus libro secundo historiarum Danaen scripsit non à Ioue, sed à Præto patruo fuisse compressam: è quo natus est Perseus: postea Pilumno Apulorum Regi nupsisse, cui Daunum peperit. Verum quia nihil hæc pertinent ad vitæ institutionem, in præsentem prætermittantur.

Finis Libri Septimi.

NATALIS COMITIS MYTHOLOGICÆ.

LIBER OCTAVVS.

*Quam sapienter Deorum multitudo antiquorum ad vnum
Deum referatur.*

ADMIRABILIS profectò fuit, ac propè diuina maiorum nostrorum sapientia, ornatis sine Campeggi, qui primi religionem & Deorum immortalium metum inter homines introduxerunt; non solum quia nulla, ciui-

tas, nullus hominum cœtus, nulla domus sine religione diutius potest consistere: sed etiam quia per hanc multiplicem fabularum varietatem nullam mundi partem, nullumque locum esse demonstrarunt, qui diuina Deorum præsentia vacare possit. Nam quanquam Christianæ veritatis participes esse non potuerunt, quia nondum summum veritatis lumen Christus veræ religionis præcepta tradiderat, tamen pro suis viribus, & quantum acie humani ingenii prospicere potuerunt, demonstrare conabantur neminem clam vllum facinus vel turpe vel honorificum suscipere posse, quod non continuò a Diis obseruaretur. Atque hos res humanas curare demonstrabant, cum ritus sacerdotum, & ceremonias, & preces, & proprium singulorum cultum, vel ad placandos, vel ad aliquid petendum, instituisent. Illud enim fuit eorum qui fabulas excogitarunt, consilium, vt Deum cuncta videte, cunctaque audire ostenderent: quos ego vel Pythagora, vel Socrate, vel omnibus illis, qui postea vocati sunt philosophi, multò sapientiores fuisse iudico. Nam et si non erat perfecta illa religio antiquorum, neque prorsus ad probitatem instructa, tamen id vitio dare non conuenit, quoniam nihil perfectum & planè absolutum nasci solet. Illi igitur, vt nullam mundi partem nullumque locum vel priuatum vel publicum Deo vacuum esse monstrarent, ne quis seclè ratus arbitrare-

tur se Deos latere posse, & nauigantium, & agriculturalum, & militantium, & pastorum, & venatorum, & quiduis aliud facientium Deos proprios esse dixerunt: quia vulgus & imperitia multitudo percipere non poterat, quo pacto fieri posset cum vnus sit Deus, vt is omnia videret eodem tempore, quæ sunt vbique & dicuntur in infinito propè hominum numero. Vulgus enim pro suo ingenio plerumque diuinam naturam meretur, & quæ nimis admirabilia sibi videntur, quamuis à diuina natura non abhorreant, repellit ac pro falsis habet, quia tanquam malè affectus stomachus validiora admittere non potest. Hæc ipsa causa fecit, vt arbitror, vt tantam Deorum multitudinem introduxerint antiqui, cum Deum vbique esse, omniaque illius nutu gubernari demonstrare conarentur, cui pro negotiorum varietate diuersa nomina tribuerunt. Nam vim diuinam cœlum, & vniuersas mundi partes superiores, gubernantem, Ionem Deorum patrem appellarunt: cuius vim eam, quæ sub terris esset, vocarunt Plutonem, atque illum Iouis fratrem nominarunt. Cum verò in aquis eadem vis considerabatur, quas diuina prouidentia omnino carere non putabant, Neptunum dixerunt, atque hunc ipsum etiam crediderunt Iouis esse fratrem: cum per aera penetraret, rursus vim ipsam diuinam nuncuparunt Iunonem, eamque censuerunt esse sororem Iouis. Atque omnes vires denique per ipsa elementa diffusas à superioribus & originem ducere, & pendere arbitrati sunt, quas omnes quasi ab vno fonte in multos riuulos & naturam earum explicantes diduxerunt. Atque vt summam dicam, si rem diligentius inuestigemus, omnes propè antiquorum D eos vel Ionis fratres, vel filios, vel nepotes, vel aliqua affinitate coniunctos, inuenimus. Ex quo patet nihil aliud significare voluisse antiquos, quam vnum esse Deum,

vnium rerum omnium gubernatorem, cuius vis esset in omnes res diffusa, qui vnus cuncta videret, & audiret, & regeret. Verum ad institutum opus iam accedamus: & de Oceano primo transigamus.

De Oceano. C.A.P. I.

OCEANVS, qui fluviorum & animalium omnium, & Deorum pater vocatus est ab antiquis, Cœli & Vestæ, quam terram nonnulli vocarunt, filius fuisse dicitur: vt testatur Hesiod. in Theog. vbi Terræ filios ita commemorat:

γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγένετο ἴσον ἐδάτην
ἰρανὸν ἐσερέονθ' ἵνα μὲν περὶ πάντα καὶ ὑπὸ πᾶσι
ἄρ' εἴη μὴ κίρασι θεοῖς ἐδὸς ἀσφαλὲς αἰεὶ οἰκίη
γένηται δ' ἔρεα μακρὰ θεῶν χαριέντας ἐν αὐλῆς
νυμφῶν· αἰνὰ κριν' ἀν' ἔρεα βίβασα νέκτα
ἠδ' ἐν' ἀπύργου πελαγὸς τέκεν οἶδ' ματιθῶν
πόντου ἄτερ οὐκ ὀπίσθεσι ἐριμέρα, ἀπὸρ' ἔπειτα
ἔρηνθ' ἔστη δέισα τέκ' ὠκεανὸν βυθὸς ἰνν.

Terra sibi par stellatum caelum alma creauit,
Quod complectatur lato velamine totam.

Et foret hinc superis sedes firmissima Diuis.

Inde sati montes statio gratissima Nymphis,

Quæ sylvas habitare solent in montibus ipsis.

Hæc eadem peperit ventosi marmoræ ponti,

Non ulli coniuncta mari, sed & inde creauit

Oceanum Cælo coniuncta in amore profundum.

Apud hos educatam fuisse Lunonem testatur

Hom. lib. 8. Iliad.

ἔμει γὰρ ὁ φορμὲν πολυρόρεθ' ἀπείρατα γαίης,

ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα τῆθ' ὕν.

οἶμ' ἐν σοφοῖσι δόμοισιν εὐτρεφον, ἠδ' ἀτίταλ-

λον.

Oceanum visura peto namque vltima terra,

Vnde genus superis adeo Theynq; parentem:

Qui me aluere suis domibus feluciter olim.

Ab hoc ipso Oceano videtur putasse Or-

pheus & antiquorum Deos, & res omnes ini-

tium sumptisse: quippe cum omnia priusquam

orientur, aut intercedant, indigeant humore

sine quo nihil neque corrumpi potest, neque gi-

gnū, vt sentit Thales. Sic autem scribit Orpheus

in hymnis:

ὠκεανὸν καλέω πατὴρ' ἀρθιτον αἰὲν ἔόντα

ἀθανάτου τε θεῶν γένεσιν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων,

ὅς περικυμάει γαίης περὶ τέρμωνα κύκλον.

ἔξ' ἡπὲρ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα.

Oceanumq; voco patrem Tethymq; parentem.

Vnde ortus superis, vnde & mōnibus ortus.

Qui late terram spumosis fluctibus ambit.

E quo sunt maris, & fluviorum semina primum.

Huius tauri caput esse censuerunt antiqui, quare illum ita ταυροκρανον apelant Euripides in Oreite:

ὠκεανὸς ὃν
ταυροκράνος ἀγκάστεις
ἐλίσσων κυκλεῖ χθόνα,

Oceanus quem
Tauriceps vltis

Se fluctens ambit terram.

Scriptum reliquit Aeschylus Oceanum amicissimum fuisse Prometheo in his:

εὐχὰρ ποτε φῆς, ὡς ὠκεανὸς φίλος
ἐστὶ βεβαίω στερὲς σοί.

Non recte amicium firmiorem dixeris

Oceano tibi.

Memorie prodidit Isacius præter Tethym

duas fuisse vxores Oceano, Parthenopein &

Pampholygem; atque Asiam & Libyam suscepit

filias & Pampholyge, ex Parthenope Euro-

pam & Thracen; vnde nomina regionibus po-

stea fuerunt data. Dicuntur fuisse ab Oceano

genita præterea Philyra, Callihoc, Perseis,

Xanthe, Daira, Ephyre, Leucippe, Meibosis,

Ianthe, Electra, Phœno, Tyche, Ocyroe, Eu-

rynome, Aethra, Pleione, Clymene, Doris,

Tritou. Et ne singulis commemorandis sim

longior, tria millia filiorum fuisse Oceano di-

cuntur, vt in his ait Hesiodus in Theogonia:

αὐταῖδ' ὠκεανὸς ἐκ τῆθ' ὕος ἐξέγενετο

πρεσβύταται κῆραι, πολλὰ γέ μιν εἰσὶ καὶ ἄλλαι

τρὶς γὰρ ἠδ' ἡλίαι εἰσι τ' αὐτοσσοροὶ ὠκεανίαι;

ἀλλὰ πολυσπερέες γαῖαν ἐβένθεα κίμνη

πάντ' ὁμῶς ἐσέπεισι θεῶν ἀγλαὰ τέκνα.

He sunt Oceani & de semine Tethyos orta,

Prisca quidē soboles magna est & cætera turba.

Sunt etenim ter mille puella Oceanine,

Quæ terras habitant stagnorumq; alta profunda,

In vnus dispersa lacus gens, pignora Diuum.

Cum verò in perpetuo cursu & Oceanus &

fluit ex co nati existant, θεῶν γένος, quasi non

diuinum, sed decurrens genus, dicti sunt: eadē

sanè ratione, quæ Sol & Luna & atra assidue

currentia Diu fuerunt nominata. Sic autem in-

quit Theocritus in Babuleis:

ἀγκά καὶ ποταμοὶ θεῶν γένος, αἶτε μενέλλας

πάποχ' ἔσσυρμα προσφίλης ἄε μέλος.

Decurrens genus ὁ fluij, vallesq; Menelas.

Si quando vobis dulce melos cecinit.

Dicti enim sunt fluij θεῶν γένος, non quia

peculiarem in se habeant diuinitatem magis,

quam reliqua mundi partes, quia omnium

propè naturalium corporum maximè aquarū,

& inter has fluviorum motus sit conspicuus.

Nam cum venient in dubium nonnullis cælo-

rum motus qui non cœlos, sed terram moueri arbitrabantur, vt asserit Ptolemus & Aristotel. libr. 3. cœli, neminem ac fluiui etiam moueantur, & vniuersa aquarum moles, apparet rectè dubitare potuisse. Est enim non minus Oceani, quam fluitorum perpetuus motus, cum modò affluat, modò refluat; quod fieri ad Lunæ cursum nonnulli arbitrantur. ita vt cum Luna ascendit ab Oceano donec ad medium cœli veniat, affluant aquæ; refluantque cum descendit. Atque hic motus non semper sibi est similis. magis enim refluit in plenilunio cum in nouilunio vix sentitur, & cum cœlum serenam fuerit. motus etiam augetur, ita vt humiliores aquæ relinquuntur: Ad hanc rem nonnihil conferunt etiam coniunctiones & oppositiones reliquorum planetarum, & quibusdam anni temporibus in etiâ magis sit, maiorq; varietas in his moribus existit, quippe cū circa tropi cū estiuū angeatur accessus, & recessus, minorque fiat ad tempus vsque æquinoctiū, ac rursus crescat ad hybernū tropicū, & ab eo ad vernū æquinoctiū minuatur. Augetur istud etiam v̄ eorum signorum, in quibus Luna fuerit in suis mutationibus. nam in placidioribus æqualiores sunt motus; in vehementioribus magis inæquales, quod etiam vis inibrium auget, ac imperis ventorum. Hæc tanta causarum varietas fecit, vt nulla certa ratio horum

motuum aquarum afferri vel à peiutissimis nauigantibus possit. Est autem Oceanus vniuersa illa aquarum moles quæ terram vndique circundat: nam quocumque ad extremas terræ oras quis accesserit, mare illi latissimum occurrit, quod ab Oriente quidem Eoium aut Indicum appellatur, ab occidente Atlanticum, vbi Hispaniam Mauritaniamque determinat. Ad Septentrionem & ad oppositam huic regionem mare Ponticum & glaciale nuncupatur, & rubrum atq; Aethiopicum. Multi sanè nauigijs ad extremam oram Oceani penetrare conati sunt, multo rumque dies iter fecerunt, sed illis prius amora & res victui necessaræ defecerunt, quam aquarum spaciū, & nauigabilis planities, vt testatur Strabo, & Rhianus in nauigatione Hannonis Chartaginensis.

A T nunc quæramus, cur hæc de Oceano ficta sint. Oceanum Cœli & Terræ filium crediderunt, quoniam ex insormi materia cum prius natus fuisset amor, isque vniuersam molem miscuisset, natum est Cœlum, & Mare, & Terra, & omne Deorum genus pupullauit; vt ait Aristophanes in Auisibus:

πρότερον δ' ἔκ' ἢν γένος ἀθανάτων, ποῖν ἔπος συνέμιξεν ἅπαντα.

Ἐπιμιγνυμένων ἑτέρων ἑτέροις, γένετ' ἔρα-
νος, ἀκεαῖος τε,

ἰσὺν, πάντων τε θεῶν μακάρων γένος ἀφθιτον.
*Amor non erat genus immortalium, ante quam
 Amor commiscuisset omnia.*
*Commisistis verò alijs alijs, natum est Cælum, Oceanum
 ἠὲ,*
Et Terræ, omniumq; Deorum beatorum genus æ-
ternum.

Paterigitur ex his Oceanum post Cælum natum fuisse. Nam cum summus opifex Deus in hoc mundo architectando dixisset, Fiat lux, continuo lucis instrumenta, cœli scilicet, planetarumque corpora nata sunt: quæ prius natum est cælum, deinde Deus secrevit uniuersam aquarum naturam ab aquis, quæ super cœlo sunt, & in vnum locum à terrâ iussit secedere. Hac igitur ratione amor, quæ diuina est bonitas, cuncta commiscuit. & ad generationem excitauit. vnde Oceanus natus est è Cælo, & Terra. Apud Oceanum dicitur fuisse Iuno educata, quod aqua in aera proximum, cum rarior fit, soluitur, atque aer densior factus ad albuminum Oceanum descendit in aquam versus, vt est elementorum inter se generatio. Hunc eundem Oceanum tradidit Orpheus, & omnes antiquorum theologi principium ortus Dijs & rebus extitisse, quia, vt sensit Thales, nihil sine humedatione nascitur aut putrescit, atque omnes elementorum qualitates, quas Deorum nominibus appellarunt, ex humore nascuntur. Taurinum autem caput Oceano tribuerunt antiqui propter vim ventorum, à quibus excitatur & impellitur, vel quia tauris similem fremitum emittat, vel quia tanquam taurus furibundus in littora feratur, cuiusmodi finguntur esse etiam flauis. Fabulati sunt propterea Oceanum fuisse amicissimum Prometheo, quoniam nauigantibus per Oceanum maxima prudentia & peritia opus sit, non solum vt siderum ductu, quo cupiunt perueniât; sed etiam peritia opus est in obseruandis & deuitandis scopulis in multo autè cognoscendis tempestatibus ac ventorum signis, & in omnibus denique vitandis, quæ possunt nauigantes in finimum discrimen inducere: quæ eadem est vitia sunt in mari mediterraneo, non tamen tantopere videntur necessaria. Huius vxorem fuisse Tethyn dixerunt, de qua paulò post dicitur. Oceani filii tam multi & filiarum fuisse dicuntur, quia ex vaporibus, qui calore Solis sublimis tolluntur gignuntur fluiuiorum aquarum & fontes, vt putarunt antiquorum nonnulli. nam etiam voluit Aristot. fontes, ex aere in locis cavernosis in aquam verso procreari, tamen si diuinitus fecitas cœli extiterit, neque fiant imbres

vel penitus arefcere flumina & fontes, vel ad tenuissimum cursum deduci videmus; quare etiam non tota, maior tamen pars fluiuiorum & fontium ita procreatur, vt apparet. Inter filios Oceani Tyche connumeratur, quæ fortuna est quia fortunatos esse oportet nauigantes, & omnes illos qui se ventorum fidei committunt atque vt summam dicant, per Oceanum fabulosum rerum naturalium generationem, & necessariam esse nauigantibus prudentiam significarunt. At nunc de Tethye dicamus.

De Tethye & Thetide. CAP. II.

TETHYS, quæ vxor fuit Oceani, Terræ & Cœli filia & ipsa fuit, vt ait Hesiodus in Theog.

ἔρανος ἐυνθεῖσα τέκ' ὀκεανὸν βαθυδίνην.
 κοῖοντε, βίαντε, δέμιντε, μνημοσύνην τε,
 δέιαντε κρείονθ' ὑπὲριονάτ' ἰαπετόν τε
 φοῖβον τε χρυσὸς ἔρανον τήνθ' ἐρατεινὴν.
*Oceanum Cælo peperit, cui vasta profunda,
 Et simul Iapetum, Cæumq; Rheamq; Themimq;
 Mnemosynen, Thiam, Criumq;, Hyperionem.*
Tethym

Formosam, Phœbenq; coma est cui cincta corona.

Hanc dearum matrem appellarunt, cum pater illarum esset Oceanus. Thetis verò quæ priore ascripta & breui legitur, Chironis filia fuit, vt ait Epicharmus in Hebes nuptiis:

μόγης κόρα χείρωνος ὠν ἀλεύατο
 Θέτις δραμύσα.

*Puella vix Chironis horum fugerat
 Currens Thetis.*

At Homerus tamen in hymno in Apollinem Nerei filiam fuisse significauit in his.

ἀλλὰ ἐνπιῆος θυγάτηρ θέτις ἀργυροπέζα
 Δέξατο.

Candida sed cepit mox illum filia Nerei.

Quod etiam testatus est Anaxandrides Rhodius, vbi Thetim de ipsa loquentem introducit in his carminibus;

ἐν τῷσι μὲν ἀλῆσιν ἐκ ἀνώνυμον
 θέτιν θυγάτρα Νηρέος καλῶσι με.
*Deas marmas inter haud in gloriatis
 Thetim vocarunt Nerei mo filiam.*

Et Euripides in Iphig. in Aulide:

μὰ τὸν δὶ ὑγρῶν κυμάτων τετραμμένον
 ἠρέα φουτεργὰν θέτιδος, ἧς ἐγένεατο,
*At non per vndis educatum Nereum
 Thetidis patrem, cuiusq; ego sum filius.*

Hæc fuit vxor Pelei, atque dicta est omnium mulierum fuisse forma præstantissima, de cuius nuptiis Thetidis ita scribit Apollodorus;

Δία γὰρ ποσειδῶνα μόνος θαπίνει ῥίτσι περι γὰρ
 με τῆς θετιδος, θέτιν δὲ ὡς παρθεσσαγ ὑδρῆς
 μὴ θέλειν τῷ Δίῳ συνελθεῖν, ὅθεν ὀργισθέντα
 τὸν Δία θητιῶ συζῆσαι αὐτήν. Iniquum enim
 Iouem ac Neptunum solos de nuptiis contendisse.
 At Thetim nobisse concredi eum Ioue, quia fuis-
 set à Iuxone educata, quam obrem iratus Iupiter,
 illam mortali dedit in matrimonium: vt est lib.
 II. Metamorph. apud Ouid. Alii dixerunt A-
 pollinem vna cum Ioue, & Neptuno de illi-
 us nuptiis contendisse, sed omnes fuisse à Pro-
 metheo, vel (vt alii magis placuit) à Themide
 deterritos, quod ex illa filius prestantior
 esset oriturus. Alii dixerunt Thetidem agrè
 tulisse quod vna ex Deabus marinis esset futu-
 ra hominis vxor, quare eius nuptias denitrans in
 varias formas mutabatur, de qua ita scripsit
 Homerus:

ἐκ μὲν μ' ἀλλέων ἀλλέων ἀνδρὶ δόμασεν.
 Vnam me aquoreis è nymphis habere cunctis
 Mortali voluit.

Nam quantum in ignem & in leonem tanquā
 Proteus verteretur, nulla neque vi flammaram
 tamen, neque vnguium aut dentium feritate
 potuit à nuptiis illum detertere. Scriptum re-
 liquit Iacius Peleum Chironis consilio The-
 tim compressisse cū in varias formas mutaretur,
 atque in sepiam denique fuisset conuersa.
 id cū in loco Thesalię Magnesię accidisset,
 locus ipse Sepias dictus fuit, vt ait Zetz. hist. 46.
 chil. 2. Alii tamen dicunt Thetidem vxorem
 Pelei fuisse non coactam, neque sub variis for-
 mis deludentem compressam, sed sponte se in
 eius matrimonium concessisse, vt scripsit Py-
 thenetus in primo rerum Aeginetarum. Cele-
 bratz sunt autem Pelei & Thetidis nuptie in
 Pelio monte, ad quas omnes Dii præter Discor-
 diam conuenerunt, que pomum aureum in lo-
 cum nuptiarum iniiecit, ἢ καλὴ λαβέτω. Con-
 tulerunt huic omnes Dei munera: Pluto Ima-
 ragdum insignem, Neptunus equos Xanthum
 & Balliam, Vulcanus cultrum, & Dii ceteri
 alia. Nam ita mos fuit antiquorum, vt cum
 donis ad nuptias conuenirent. Sequentibus pos-
 tea temporibus & alios filios & Achillem The-
 tis Peleo genuit: quos cū sub igne per noc-
 tem occultaret, vt quod mortale esset ab-
 meretur, mortui sunt. Achilles verò ambrosia
 per diem inuictus, & sub igne per noctem
 occultatus dicitur aliquantulum perdurasse,
 donec re à Peleo deprehensa Thetis irata se in
 numerum Nereidum receperit. Atque eo tem-
 pore Achilles vocatus fuit Pyrisious, tanquam
 ab igne lennatus, & Chiron edicandus datus

fuit, & postea Achilles ob eam causam, quod
 exuito labro careret dictus, vt ait in his Aga-
 meitor in Thetidis epithalamio:

παῖδ γὰρ ἔνομα θῆκε πυρίσσιον ἀλλ' ἀχιλλῆα
 πηλεὺς κίχλησε χεῖλος εἰνελάμιν,
 κέμανον εἰνὶ κόρυσποδῆν ἐπὶ πύρρα πόμερσε,
 χεῖλος αἰθιομένε ἀπροδάτωσ ἔτέρεσ.

Additur huic nomen Pyrisious. ipse at Achillem

De labri Peleus nomine dixit eum:

Sub cinere exussit puero quia pruna iacenti

Vnum de labris, hinc quoque nomen habet.

Fuerunt qui dixerunt Thetidem non sub
 flamma solitam esse occultare filios è Peleo sus-
 ceptos, sed in lebetem aquæ bullientis iacere,
 vt experiretur an mortales geniti essent. atque
 hæc de Thetide filia Nerei. Tethis Oceani vxor
 sororq̄ue Titani Ephyren peperit. quæ nupsit
 postea Epimetheo, & Pleionem Atlantis vxorem
 de qua sic ait. Ouid. lib. 5. Fast.

Duxerat Oceanus quondam Titania Tethym.

Qui terram liquidis, qua patet, ambit aquis.

Hinc nata Pleione cum caesifero Atlante

Iungitur vt sama est, Pleiadasq̄ parit.

Memorantur præterea multæ Oceani & Te-
 thys: filię, Acaste, Admete, Asia, quæ Asię no-
 men dedit, Clymene, Idyia, Ephyre, Eudora,
 Eurynome, Ianiira, Liriopce, Melobofis, Metis,
 Plexame, Prynino, Rhodia, Thea, Tohe, Ty-
 che, Xanthe, Zeuxo, Clytiæ, quæ ab Apolline
 amabatur. Ea cū furtum Apollinis Leuco-
 thoos patri Orchamo indicasset ob zelotypiam
 relicta ab Apolline, amoris impatiens cibo potu
 quæ abstinens, quia spectaret quacunq̄e incidere
 Apollo, Deorum misericordia in Heliotropium
 herbam demum conuersa est.

VERVM siue Thetidem nominemus siue
 Thetim, vtraque Dea fuit marina, & Tethys
 putanda est ipsa aquæ moles, quæ ad generatio-
 nem coaluerit: Thetis verò aquæ elementum
 vt patet ex Pollutione Virgilio;

Pauca tamen suberunt priusca vestigia frandis,
 Quæ tentare Thetim ratibus, qua cingere muris
 Oppida.

Nam nisi sit Oceanus vniuersa aqua, ac ma-
 teria Tethys ad generationem concreta, ridicu-
 lum sane erit mare etiam vxorem habere. cum
 igitur ea materia, ex qua cuncta gignitur, co-
 aluerit, illa Deorum & animalium omnium ma-
 ter dicta est. Quod attinet ad nuptias Pelei, scri-
 ptum reliquit Staphylus in libro de Thesaliis
 Chironem rerum astronomicarum peritissimū
 voluisse Peleum illustrare, quare tempus ob-
 seruauit, quo futuri essent magni imbres, atque
 famam in homines dissipauit, quod Ioue con-
 cedente

cedente Peleus Thetim esset uxorem ducturus ad quas nuptias Dii cum pluvia & magna hinc me forent venturi. eum tempus igitur huiusmodi aduentaster, Peleus duxit Philomeham Actoris Myrmidonis filiam, sed rami de Thetide inualuit. Alii per hæc libidinosorum furor rem notarunt, quoniam vias inquirunt, quibus mulieres alliciant, neque timent muliebres fallacias, cum neglecta honoris, facultatum, salutaris cura, illud solum spectent, ut libidinem expleant. sed cum inter mortalem & immortalis suapte natura partium sit commercium, non sibi diuturne nuptias, neque illum salus, qui voluptatem tanquam bonum simpliciter affectant. Nam profecto decet virum sapientem tanquam portum nauclerum, non tantum uti presenti vento, aut presenti forma, sed etiam futura longè prospicere. Verùm de his alibi copiosius dictum sit. hæc de Thetide sufficiant: ac nunc de Tritone dicamus.

De Tritone. CAP. III.

TRITON Deus marinus, quorum filius fuerit, non conuenit inter scriptores. Hesiodus Neptuni & Amphirites illum filium fuisse dicit in Theogonia in his:

ἐκ δ' ἀμφιτρίτης, καὶ ἐρικυπέου γένος ἰγάρ, ἤριτον ἐρυβίης γένετο μέγας, ὅς ἐ δαλκείων ποθ' ἰμὲν ἔχων, παρὰ μητρὶ φίλῳ καὶ πατρὶ ἀγαπῶντι.

υἱὸς ἄρα δὲ θεῶν, δειῶς δ' εὐός.

Inde Amphitrite Neptunusq; editus ipse

Est Triton Deus insignis, qui vasta profunda

Cum patre & eum matre colit; quique auræ

recta

Incolit eximius Deus.

Aesclander verò Eurypylum & Tritonem filios fuisse Neptuni & Celæus scripturam reliquit, ac Steropon Solis filiani nupsisse Eurypylo; cui genuit Leuconem & Leucippum. At Numenius in libro de Piscationibus Oceani & Tethyos filium Tritonem fuisse inquit. Lycophron Neiti filium putauit, ut patet in ijs carminibus, in quibus inquit poculum donatum fuisse Tritoni à Medea; quoniam is Argonautas regerit, eum in Syres incidissent:

κλάσθην πατέρων τερτέρων χειρὶ λίον

αὐσίδα κινυαείος ἢ τέγγων πόος

ταύροις λιπαίνεις, τὸ δ' ἐν πρέως γόον

τρίτανι, κολχίς ἄρα αἶσαν δ' ἄνος γονί

χρυσὸ πλάτων κρητὴρ κρηροτὴ μέρον

Fractum lacunar inferorum magna opes

Ausinda, cinnyphous hanc fluctus rigans

Facundat arua. Nerei proli hic dedit

Thioni Colchis poculum olim formina

Dono, quod auro erat probe multo illatum.

Fuit autem Triton Oceani ac Neptuni buccinator & tubicon, ut testatur Ouid lib. 1. Metamorp. in his; ubi etiam formam ipsius buccine describit:

Caeruleum Tritona vocat, conchaq; sonans

Inspirare iubet, fluctuq; & flumina signo

Tam reuocare dato, causa buccina sumitur illi

Tortilis in latum que turbide crescit ab imo

Buccina, qua medio concepit ubi aera ponto

Littora voce replet sub viroque iacentia pbebo.

Huius suprema pars corporis vsque ad umbilicum fuit hominis, at inferior vsque ad caudam delphini, duos pedes priores equinos habuisse dicitur, caudamque duplicem in Lunæ formam, ut significauit Apollonius lib. 4. Argonaut. in his:

δέμας δ' εἶ οἱ ἐξ ὑπὸ στοί

κράτος ἀμφοῖτε νῆα καὶ ἰχθύας ἐς ἐπὶ νηδύν

ἀντικρὺ μακράσιν οὐν ἐκπαρῶλον ἔκτο

αὐτὰρ ὑπὸ ἀλλ' ἀγρόν δικράτ' αἰ ἐνθα καὶ ἐνθα

κῆτος ἀκρῶν μὲν κύνετο, κόπτε δ' ἀκρῶν δ' αὖ

ἄκρον ὑδ' ὄρ' αὐτε σκοπίοις ἐπὶ νεοσθί κέντραις

μῆνις, ὡς κερῶσιν ἐπὶ δόμειν διχρόοντο.

Par fuerat forma superis humerosq; capuisq;

Et latera, & partes supremas corporis omnes.

Inferius sed enim cauda hic pendebat & illic

Immanis ceterum spinis uerberat alti

Terga freti, ha luna similes curuantur in orbem.

Hanc eandem formam Tritonis ita expressit

Virgil. lib. 10.

Hunc vehit immanis Triton, & carula concha

Exterrens freta, cui laterum tenuis hispida nanti

Frons hominem præfert, in pristum desinit aluus.

Spumea semisevo sub pectore murmurat unda.

Fabulati sunt hanc in curru ab equis caeruleis tracto vehi solium, ut ait Ouid. in epist. Didus:

Iam uenti ponent, strataq; equaliter unda,

Caeruleis Triton per mare curret equis.

Inquirit huic humeros fuisse colore purpureo, & quali colore mortue trigle perfunduntur: de quo ait Ouid. lib. 1.

Supraq; profundum

Ex tantem, atque humeros natiuo murice tecum

Caeruleum tritonem uocat.

Tritonem humanam vocem habuisse dicunt,

ut testatur Paus. in Arcad. Fabulantur hunc in

uentam à se concham ad id bellum attulisse,

quod susceptum est aduersus Gigantes, quam

cum inflasset, & inaudirum sonum edidisset,

illi inhumanam aliquam beluam ac formidabilem

rati

rati se in fugam verterunt, quare victoriam faciliem Diis concesserunt, De Tritia Tritonis filia meminit Pausan. in Achaicis. quae cum esset virgo, fuit sacerdos Minervae, sed postea à Marte compressa Melanippum peperit. Idem testatur in Beoticis Tritonem solitum fuisse quaecumque pecora ad mare agerentur apud Tanagros adoriri, qui etiam lesiora navigia invadabat. Ad hunc placandum cum Tanagrae vini craterem exposuissent, ille odore allectus vinum hausit; mox de tumulo lictoris in somnum versus praecipit decidit, cui Tanagraeus quidam humo securi caput amputavit: quem tamen à Baccho caesum nonnulli crediderunt. Qui diligentius Tritonum figuram exprime-re conati sunt, illi Tritonum capillos apio palusti similes esse dixerunt, cum reliquum corpus exiguis squamis integeretur, duritia limae perfumili. Branchias habuit paulo inferiores auribus naresque hominis, cum rictus tamen oris esset paulo latior: dentesque pantherarum dentibus perfumiles, oculi subglaucci, manus & vngues & digiti similes erant testae conchyliorum; tum pinnae sub ventre & sub pectore, sicut visantur in delphinis, ve scriptum est à Softrato libro tertio animalium. Dicitur est Tritonemiam Neptunus, siue mare, vt ait Lycophora, qui etiam cetum, in cuius ventre Hercules triduum fuit, Tritonis canem in his appellat, & leonem Herculem; *τρίημερον λέοντος, ὅποτε γινώσκεις τριτόνως ἡμάχαλα κάρχηρος κύων. Triumph noctium leonem, quem canis Tritonis dem deglutivit improbus.*

Nam cum Hercules Laomedontis largitionibus impulsus Hesioneem regis ornatam, etoque expositam Laomedontis ipsius filiam vellet ab illo periculo liberare, fertur aggerem, vt alii malunt, murum repentinum excitasse, atque ad angustias eius aggeris armatus constitisse. Vbi verò cetus accessisset hians in eius os Hercules irruit, vbi eum per triduum fuisset, cetò disrupto exiit omnibus amissis capillis capitis, vt scriptum reliquit Andreatas Tenedius in navigatione Propontidis. Quam quidem fabulam nihil aliud significasse puto, nisi futurum, vt traditum est à sapientibus, Christianam viuendi rationem omnem pristinam malitiam, dissuperam: cum multa tradita sint de Hercule, quae ad praedicendam Christi fortissimam & omnibus saluberrimam vitam spectare appareant. Vocatus fuit Triton Nilus Aegyptius Iulius, quod in eo Triton mortuus apparuit vt quidam putant, qui eum Deus

esse putaretur ab antiquis, tamen vim mortis effugere non potuit, sicuti filii reliquorum erectorum Deorum, vt nos Iulius his Graecis carminibus:

*φέν, φέν, πάφρουοι μερόπων χείρας, ἀρβιτομοδέν.
πάντα δαμά δρεπέω ὄζει γὰρ θάνατος.
ἢ φορέε τέτε τοῖς ἐντέσιν οὐδὲν ἀτρωτον
Δέρμας κρατεῖ πάντων γεία θεός φοβερός.
ἔδυναται γυμναστὰς λέων ὄνυχας ἀμυγιν
ὄϊς τεκνοιοι μόρον κ' αὐ κεράσει βόες.
πᾶς λεπιδά γένη κρύπτειν ἄν ἀλμυράπιν-
του
βένθε, πᾶς φεύγει τὰ πτερόεσσα θεός;
ἔδὲ φούτῳ δυνάται γῆ μήτηρ σῆλιν ἀλάκην,
ἔ ζωοισι μέρον πολλά χαρίζομένη.
ἄκρη ἀριστοτέλης φύσει πολυφίλατος ἀνδρῶν
ἀλεστώτης σοφίης κ' ἐκεῖ ὄνυχοις ἐπέε.
κάθηθεν ἠγῆτων κοιντῶν θεός ὄμηρος.
ἢ οἶδεν σῶζειν ὄφρα καλλιόπη.
ἔδ' αὐθις βασιλεὺς ἐνέραν, ἢ περσεφόνεια,
ἄς ἐλαβον ἰσχυρὰ πέμπου εἰς ἡέλιον.
ἀμάχου ὄϊς θάνατος κατὰ μυρία φύλα κερῶν
των
αἰ ἐν ἄγχι, πέλεται σὺνδρομος αἰδῶος.
ἄσ' ἀρα φύλλα γυμναί χεῖται φορέας πεσόντος
ἔθνεατ' ὄρνιθων χειματος ἀσχαλαί,
ἀφροίης ἀνεμος ποτὶ κύματα δίνα κυλινδεῖ,
τόσαι βῶν ψυχὰι πρόσθε καταθονίης.
ἐκ εὐχῆς θνητῶν, μακρόροτ' αἰτήματ' ἀκεί.
ἔδνεα γὰρ φιλέει μήποτε δ' ἀρῶδ' ὄϊος.
κάθηθεν ἠρακλῆς μέγαλε διός ἀγλαός υἱός.
ἔδ' ἔδναται κλίνην Ἀφροδενία φίλον
ἀρτεμὶς ἰππόλυτον λέπει πολέως ὄϊ ἀνεκτι
ἀφροδ' ὑποθονίω δακρυόεσσε Διί.
ἀτρεπτος νόμος ἐστὶ θεός. θανάτοιο γὰρ ἔδεις
ἔφουγ' ἐπεὶ μῖνος τίς γε θεός κρατεεί.*

Quae carmina non influantur vertit Laurentius Gottius in Latinam linguam, inuenis, multis egregiis artibus ornatus, vt dictum est: Quo fugiat mortale genus, nil denique tutū est, Cruelis nam mors omnia falce secat, Nil diuim, nil non Mortis penetrabile telis, Omnia vi domuit Mors violenta Dea, Cornibus haud potuit natis depellere pestem, Bos, non horrendo feruidus ongue leo, Squammigeras pelagi gentes qua salsa profuda, Celayint, volucres qua leuis aura ferat, Non potuit planis terra, aut animalibus alma, Prodesse auxilijs, omnia victa cadunt, Mortuus est, illum nihil & sapientia iuuat, Natura, cecidit gratus Aristoteles, Occidit & uatum auctor diuinus Homerus, Nec clarum seruat Orphea Calliope:

Quas

Quas animas cepit Proserpina rursus ad auras
 Non patitur superas solis adire Deus.
 Vndique Mors animas horrenda in tartara cogit
 Tranantes illuc qua sine lege ruunt.
 Quot volucres primo tristantur frigore laese,
 Quot frondes gelido flante Aquilone cadunt,
 Aut undas venti spumosa ad littora voluunt,
 Tot defunctæ animæ tartara ad ima fluunt.
 Non audit Mors vota virum, vel iussa Deorum.
 Non amat hæc quæquam munera nulla capit.
 Arte Venus nulla charum reuocauit Adonim.
 Et Iouis Alcidem lurida regna tenent.
 Inferno regi Hippolytum Diana relinquit,
 Pallentem marens & lacrymosa Ioui.
 Inconcussa Dea stat lex, quam nemo reflexit:
 Hanc vnus potuit nam superasse Deus.
 Vocatus fuit etiam Triton Nilus Aegyptius
 fluuius, quia ter nomen mutauerit: nam prius
 Oceanus, deinde Aegyptus, tum denique Ni-
 lus vocatus est, vt ait idem Lycoph.
 αἰγυπτίον Τρίτανος ἑλευκτος ποτον.
 Aegyptium Tritonis vt potum trahit.

Vocate sunt Tritones & vrbes nonnullæ
 Bœotix, Thesaliæ, Lybiæ.

ATQVE Tritones denique crediti sunt
 Dei, qui presto essent nauigantibus ne quis lo-
 cus, aut ne quod hominum facinus diuina
 numinis præstantia carere videretur. Quod
 Triton Neptuni fuerit & Ampitrites, vel Ne-
 ptuni & Celænus, vel Oceanus & Tethyos, vel
 Nerei filius. nihil aliud significare sanè ego
 crediderim, quam monstrum marinum fuisse,
 cum aqua omnium elementorum maximè
 sit ad varia monstrorum genera procreanda fer-
 tilis. Et quoniam facilè cadit in retum ignota-
 rum admirationem imperita multitudo, idcirco
 quod raro apparet vel diuinum quidpiam
 esse arbitrat, vel certe sine aliqua diuina &
 maxima causa non contingere. Id cum ita sit,
 non fuit difficile persuadere mortalibus diui-
 num quidpiam esse Tritones, & Deos esse quo-
 rum in potestate essent nauigantes, ad quod cre-
 dendum aliquando periculorum magnitudo
 impellebat (sunt enim timentium animi & in
 periculis existentium ad superstitionem perfa-
 ciles.) Et cum inter multos præcantes alicui vo-
 ti compos fieri contigisset, illius præconio pos-
 tea Tritonum, vt Deorum nomen fuit celebra-
 tum. Neque illud prætermiserim, quod apud
 Romanos super templo Saturni Triton qui-
 dam eximie magnitudinis fuit collocatus, qui
 buccinam inflabat quoties oriebat, ventus,
 caudamque intra terram occultabat. Per illum
 significare tradiderunt nonnulli res gestas ante

Saturnum silentio fuisse inuolutas: at post im-
 perium Saturni clarissima historiographorum
 voce fuisse celebratas: quæmauis ego occultatam
 veram religionem aut Christum per hæc signifi-
 catum crediderim; at post Christi aduentum
 clarissimo sanctorum apostolorum præconio
 omnibus gentibus veram, sanctam & saluber-
 rimam legem omnibus Christo altissimo Dei fi-
 lio credentibus celebratum iri. Nam alioquin
 insulsum esse videbatur, vt sapientes antiqui
 caudatos etiam Deos habuerint. At nunc de
 Palæmone dicamus.

De Ino & Palæmonæ. CAP. IIII.

INO quoque cum Palæmone filio nauiganti-
 bus præesse fuit existimata ab antiquis; & inter
 Deorum marinorum numerum relata. Hæc
 Cadmi & Harmoniæ illius, cuius carmen in pnia
 le Musæ cecinerunt, filia fuit, vt ait Hesiodus:
 κάδμωδ' ἄρμονίη θυγάτηρ χρυσῆς εἰρηδοίτης
 ἰνώδ' ἑρμῆλιν, ἧ ἀγαυὴν καλλιπάρηον,
 αὐτῶν ὄνθ' ἦν γήμεν εἰρησαῖος βαθυχάτης.
 Harmonia hinc Veneris formosa filia Cadmo
 Ino, & Samelæ, & Agauæ edidit: atque
 Autononem qua nupsit Aristæo inde comato.

Fuit Ino postea Athamantis Thebanorum re-
 gis vxor, quæ, vt dictum fuit, singulari odio
 Nephelæ filios, vt pote nouerca prosequeretur
 tostique feminibus vnum de filijs Nephelæ
 Diis Immolari oportere per aruspices significa-
 uit. Postea ob Iuonnis odium in omnes Theba-
 nos, quia Bacchus ibi natus esset, Athamas in
 furorem vertitur, Learchumque filium, quem
 ex Ino inter cæteros susceperat, obtruncavit.
 Tum Ino arrepto Melicerta ob Athamantis ti-
 morem in proximum mare insiliit. Fuerunt
 qui dicant furorem immisum fuisse Ino. quod
 illius filij peperissent & educassent Dionysum.
 At Nymphodorus Syracusius in libro Asiaticæ
 nauigationis non ab Athamante, sed a furia
 Ino sanitum esse scripsit in filios quæ, & Le-
 archum & Melicertam trucidavit, ac postea despera-
 tione capta in mare insilierit ob impatientiam do-
 loris, vt ibi suffocaretur. At Doriion in lib. de pi-
 scibus Learchum sagitta fuisse ab Athamante trā-
 fixum scribit; Melicertamque ab Ino ingula-
 tum, postquam rem se Ino in mare præcipita-
 uit. Fuit autem alius Melicerta cognomento
 ob suauitatem carminum, cum prius Simoni-
 des vocaretur, qui & artem memorie primus
 inuenit, & longa dupliciaque elementa, tertium
 que sonum lyre addidit, quem alii scripserunt
 56. alii 62. Olympiade floruisse. Alii dixerunt
 Ino

Ino fugisse Athamantis impetum cum Melicerta filio, quia Learchum, quem Athamas in te-
remerat, in cacabum bullientis aquae coniecisset. At Polyzelus in rebus Rhodis Athamau-
tem impetum fecisse in filio Inus scripsit, quia
per fraudes illius, cum fruges torruissent agri-
colae, mortem innocentibus Nephelae filii pa-
ratam fuisse intellexisset, rescivissetque immen-
sam esse famem per fraudem Orchomeuius. Au-
fugit igitur per Geraniam Megarensis agri mo-
tem, seque de saxo Moluride dicto, ut ait Paul.
in Atticis, cum filio Melicerta, vt communior
est sententia in mare praecipitavit: vt patet ex
his libro 4. Metam. apud Ouid.

*Imminet aequoribus scopulus; pars ima cavatur
Fluctibus, & tectas descendit ab imbribus undas:
Sua rigent, frontesq; in apertum porrigit aquor:
Occupat hunc (vires insania fecerat) Ino,
Seque saper pontum multo tardata timore
Mittit, nonq; suum, percussa recanduit unda.*

Ajii fabulantur accidisse eo tpe vt Nereides
choripi duceret in eo loco, quare dixerunt se in ho-
norē Melicertae, vt Sisypho gratificarentur tri-
pudiare. Non defuerunt tamen qui putarint
eius corpus ad Silyphum delatum ex Exhe-
nuntia, quo fuerat portatū ab undis, & Ithmi-
cos ludos tunc illi institutos. At Megarenses
Inus cadaver in maritimam oram agri sui à
mari eiectum fuisse inquitunt, & à Clelo Tau-
ropoliq; Clefionis filibus susceptrum sepultu-
ra mandatum fuisse. Hec Ino vocata fuit po-
stea Leucothea, & Dea maris existimata, vt
ait Homerus lib. 4. Odysf.

*τὸν δ' ἴδεν κάδμε γούνατηρ γαλλίσουρος ἰνὸν
λευκοθέην, ἢ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήσεα,
νῦν δ' ἄλως ἐν πελάγεσσι θεῶν ἐξέμορε τιμῆς
Prospicit hunc Ino formosā filia Cadmi
Leucothea, ante fuit mortalīs fœmina: sed nunc
Illam diuino nauata dignantur honore.*

Hæc Matuta deinde vocata fuit à Latinis,
quia manē oriretur, vt ait Cic. in lib. Tusc.
disput. in his: Ino Cadmi filia nomine Leucothea
nominata à Græcis, Matuta habetur à nostris?
quæ quod aurora sit, ita patet ex Lucret. lib. 5.
*Tempore item certo roseam Matuta per oras
Ætheris auroram deserit, & lumina pandit.*

Cæpta fuit dici Leucothea in quodam vico
non procul ab vrbe Corone, & tunc in Deorum
numera relata, vt ait Paul. in Messeniæcis.
Fuit magna vis eius existimata in seruandis na-
uigantibus & in mari placando, vt ait Orph. in
hymnis:

*λευκοθέαν καλέω καδμῖδα δαίμωνα σεμνήν.
εὐδύνατον, δρέπτεραν εὐσεφάνου Διονύσου.*

*κλύθι θεὰ πόντοιο βαθυτέρην μεδέουσα.
κύμασι τερπόμενη, θνητὸν σάτερτα μεγίστη
ἐν σοὶ γὰρ νηὸν πελαγὸς ῥομος ἀσάτος ὀρμῶ.
Adiuco Leucotheam, Dea, qua venerabilis atque
Multa potēs: Bacchum puerum qua nūtrijt olim.
Audi diua maris qua nauitas, qua regis undas.
Fluctibus & gaudes seruatix alma, uirorum,
Vt tibi collibuit sulcatis tuta alta ca: i. e.*

Impetratum est autem Veneris precibus à
Neptuno vt Dea maris fieret Ino, sicuti scri-
ptum reliquit Ouid. libro 4. Metamorph.

*At Venus immerita neptis miserat a labores
Sic patruo blandita suo est: ò numen aquarum
Proxima qui celo cessit Neptune potestas:
Magna quidem posco: sed ius miserere meorum
Lactari equos cerni in Ionio immenso.*

*Et Djs adde tuis. aliqua mihi gratia ponto est.
Annuit oranti Neptunus, & abstulit illis
Quod mortale fuit, maiestatemq; verendam
Imp: fuit, nomenq; simul, faciemq; nouauit?
Leucothea? Deum cum matre Pala nona dixit.*

Scripsit in Atticis Paul. Melicertam à delphi-
ne exceptam, fuisse cum cecidisset de saxo Mo-
luride, & in Corinthiorum Isthmum exposi-
tum mutato nomine Palæmonia fuisse appella-
tum, atque inter ceteros honores Moluridem
petram illi fuisse consecratam, & Isthmicos lu-
dos illi à Sisypho Aeoli filio fuisse institutos, qui
tunc imperabat Corinthiis, cum esset Melicer-
ta fratris filius; atque primum pinu, deinde
apio sicco victores ibi coronati sunt. Musæus
in eo libro quem scripsit de Isthmiis, duo cer-
taminum genera celebrari solita in Isthmo scri-
psit, alterum in honorem Neptuni, alterum in
Melicertæ, quod etiam in honorem Neptuni
Isthmia celebrarentur, videtur attestari in his
Apollonius libro tertio:

*οἶος δ' ἴσθμιον εἰσι ποσειδῶν, ἐς ἀγῶνα
ἀρμασιν ἐμβεβαῶς.
Qualis adit ludos Isthmi Neptunus vt altum
Conscendit currum.*

Habitus est postea ipse etiam Palæmon Deus
marinus, vt ait Orpheus in hymnis:

*σύντροφε βάκχε χοροῖο Διονύσου πολυγηθῆς.
κικλήσκω σέ παλαίμων ἐπ' εὐίεροις τελεταῖ-
σιν,*

*ὅς ναίεις πόντοιο βυθῶς βαθυκύμονας ἀγῶνας.
ἐλθεῖν εὐμερέοντα, νέφ γνήθοντα προσάφρα.
ἢ σάξεν μύσας κατὰ τε χθόνα, ἢ κατὰ πόντον.
πόντο πλάνοισ γὰρ αἰεταυσὶν χειμῶνος ἐναργῆς
φανόμενος σωτήρ, μένος θνητοῖς ἀναφαίν
δύόμενος μῆνιν χαλεπὴν κατὰ πόντιον οἰδμα.
Te uoco qui sinibus habitas, pontumq; Palæmon,
Cū Baccho nutriti, veni ad tua sacra benignus,*

Et lata facie pelagi de fluitibus altis.
Cultoresq; tuos in terris protege. & undis.
Pontuagis hyemem ratibus depellere suetti,
Hic quibus appares. miseris mortalibus vnus
Namque faues, tumidiq; refranas aquoris iras.

Sic etiam Euripid. in Iphigenia in Tauris custodem & feruatorem nauium Palamonem vocauit :

ὦ πορτίας παῦ λευκοθέας, νεῶν φύλαξ
δέσποτα παλαίμων ἰλεος ἡμῖν γενεῆ,
Fili marina Leucothea, custos bone
O nauium Palamon, esto mi bonus.

Atque Lucianus Epigrammatum poeta fuisse consuetudinem scribit in hisce carminibus, vt Diis marinis, per quos salutem & incolumi-

tatem nauæ fuissent assecuti ē maris perturbatione, vota soluerent :

γλαύκω, καὶ νηρεΐ, καὶ ἰνοΐ, καὶ μελικέρτῃ
καὶ βυθίω κρονίδῃ, καὶ σαμοθρῆξί, θεοῖς,
σωθεῖς ἐκ πελάγους λευκίλλιος ὄδῃσιν ἀκαρμια
τὰς τρίχας ἐκ κεφαλῆς. ἄλλο γὰρ εἰδὲν ἐχθρῶν.
Inoq; Glaucosq; & Nereo, deo Melicerta,

Et Samothracum Dijs, aquoreosq; Ioui,
Seruatus dicat ē pelagi Lucillus undis

Hos crines. aliud namq; habet ille nihil.

Hic non uehebatur in curru, sed narandi peritissimum habebatur, vt ait Ouidius in epist. Leandri :

Et iuuenem possim superare Palamonando,
Mirasq; quem subito reddidit herba Deum.

Vocatus fuit Palæmon etiam Portunus, quæ clauem dextra gestantem sinxerunt, quoniam portus ab hostibus tueretur. Huic infans matari consuevit, atque in Tenedo præcipue diuinis honoribus colebatur. Sepultus fuit hic nauigantium Deus in Isthmo, vt ait Pausanias in Atticis : at Ino in ora maritima agri Megarensium à Clefo & Tauropoli Clefoms filiabus & Lelegis neptibus, vt dictum fuit, Hæc sunt ea quæ de Ino & Palæmone memoriæ prodita fuerunt ab antiquis, è quibus veritas est exprimenda. Quod Ino fuerit Cadmi & Harmoniæ filia, & Athamantis vxor, non dissentit ab hi-

storia : & quod à patre fuerit filius saxo illisus, & quod Ino timore vel furore concita in mare se cum filio præcipitauit. Quod verò ipsa & puer Melicerta fuerint in Deos conuersi, nihil hoc habet cum veritate commune.

At quid per hæc significare voluerunt antiqui ? Dictum fuit superius tantam fuisse nonnullorum antiquorum principium ambitione, vt aras, & sacerdotes, & ceremonias nonnullis suorum maiorum tanquam Diis immortalibus instituerint. Sic Isthmia Sisyphus, quæ prius in honorē Neptuni celebrabantur, in honorem sui propinqui conuertit, quare dictus est

Ne-

Neptunus his aquarum imperium impertisse, atque inde Dii marini crediti sunt. Nam apud Romanos etiam pro Graecorum consuetudine funebres ludi instituti sunt, qui & ipsos suos principes inter Deos fuisse relatos demum fabulantur. Nam sicut omnium prope principum nostrae aetatis paucis exceptis animum avaritia, vitiorum omnium sordidissimum, ita ambitio antiquorum mentes occupauerat. Leucothea, quae Matuta dicta est à Latinis, aurora est: Palæmon sine Portunus, vis est tempestatis: nam πάλλειν agitare significat, unde Palæmon vocatus est. Matutæ filius dictus fuit, quia venti plerumque ab aurora spirare incipiunt: & quia tunc in mare incumbunt, dicuntur se in mare præcipitasse, velut rationi magis conuenit, quia certissima est nuncia ventorum ac tempestatum, tanquam futuræ serenitatis, aurora. Hic crediti sunt Dii nauigantium, quia venti nauigantibus vere præsent, qui si benigni aspirarint, felix iter contingit nauibus, & idcirco ait Virg. lib. 2. Georg.

*Portæ seruati soluent in litore nauis,
Glaucō Panopeæ & Ino Melicerta.*

Quare per hanc fabulam significauerunt illos se ventorum lenitati credere, qui per mare nauigarent. quare non est de diuina clementia conuenerendum si quid aduersi acciderit, sed de nostra lenitate & imprudentia. qui cum in tutusimus, sponte tamen & consulto in illa procurramus pericula. Ad placandas etiam perturbationes animorum hæc fabula accommodata est, & ad hortandum ad beneficentiam & liberalitatem, quippe cum ita exagitata à Iunone Ino, quia Liberum patrem liberaliter educasset, in tantum felicitatis postea euaserit. Nam et si viri boni aliquandiu pro benefactis opprimuntur, & patiuntur domesticas calamitates, tamen nemo vir bonus diu potest esse infelix. nam quæ tanta potest esse calamitas, quæ tantum infortunium, quod diuina clementia in maiorem felicitatem non possit conuètere? confidendum igitur esse diuinæ bonitati, sic antiqui tradiderunt, cum nemo iniustus à Deo contèptus relinquitur, cum que tanta sit diuina clementia ut spem etiam superet mortalium iis adiunandis qui inique miseras patiuntur. Nunc de Glaucō dicamus.

De Glaucō. CAP. V.

GL A V C O S, & qui ipse marinus Deus ex homine factus est, non minus absurdum figmentum, suæque ἀποδείξεως causam con-

secutus fuit. Hunc Anthedonis hominis cuiusdam Bæoti filium fuisse scriptum reliquit Strabo libro nono, cum tamen illum Polybi Mercuri filii & Eubææ filium fuisse scribat Theophrastus lib. 5. eorum quæ in sicco degunt, & Promathidas Heraclæora Phorbi & Panopeæ nymphæ filium putauit, ac patria Anthedoniū cum Anthedon eximia ciuitas fuerit Bæotia. Alii dicunt fuisse Nopeum Glauci patrem, quæ dicentem de se ipso introduxit Thelytus Methymnaus ita in Bacchicis carminibus: *ἀνθηδῶν νότις ἐστὶν ἐπὶ πλευρῆσι θαλάσσης ἀντίον εὐβοίης, σχεδὸν ἐν ὑρίποιο ῥαῶν ἔθνη ἐγὼ γένος εἰμι, πατὴρ δέ μιν γείνατο νεπέης.*

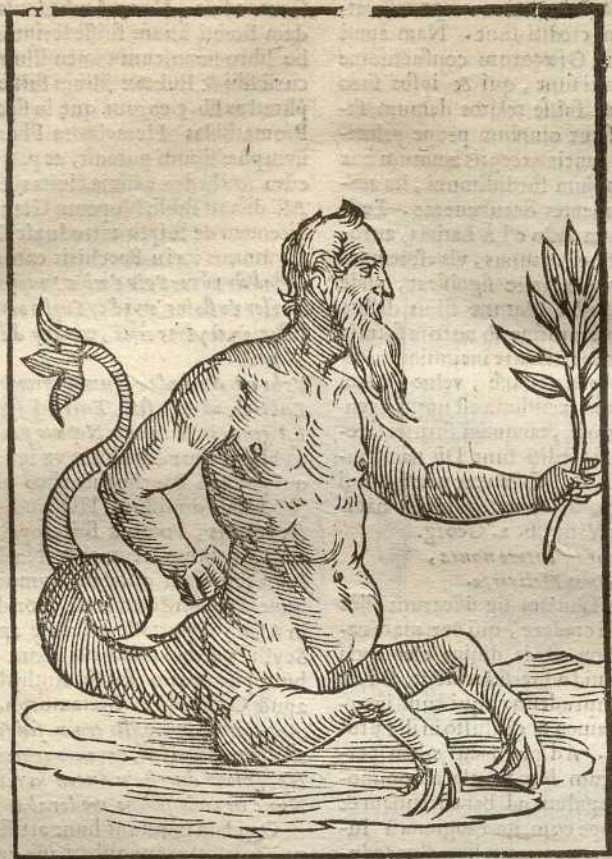
*Vrbs est Anthedon spumosa proxima ponto
Euboicis obiecta fere, Euripiῆς, fluentis,
Est genus inde meum, Nopeus pater ipse vocatur.*

Hic dicitur Ariadnam ex insula Dia rapuisse qui postea à Baccho fuit viteo vinculo ligatus, sed deinde dimissus. Hic quoniam hateros esset peritus, Pontius fuit appellatus. Epicus verò Euanthes Neptuni & Nædis filium illum fuisse scripsit in quodam hymno. Fabulantur hunc Symam Ielemis & Doridis filiam raptā in Asiam deportasse: deinde amasse Hydnam Scylli Scionei vrniatoris filiam. Alii dicunt hunc piscatorem fuisse Anthedonium, ut est apud Ouid. lib. 10. Metamorph.

*Ante tamen mortalis eram, sed scilicet alitis
Deditus aquoribus, tantum exercebat in illis.
Nam modo ducebam ducentia retia pisces,
Nunc in mole sedens moderabar arundine linū.*

Quidam inquit hunc artificem fuisse Argo nauis, eamque gubernasse quo tempore Iason pugnavit cum Tyrrheis, qui solus euasit non vulneratus, ut scripsit Possis lib. 3. Amazonidis. Hunc alii habitasse in Delo scribunt, & cum Deabus Nereidibus vaticinari solitum, Apollinemque artem varicinandi à Glaucō doctum fuisse, ut ait Nicæder lib. 1. Georgicorum. Fabulantur huc aliquando magnam copiam piscium cepisse, qui piscatorem fuisse tradiderunt, quos cum in urbem portaret, onusque ob nimium pondus fessus in via deposuisset, quidam ex iis piscibus herba quadam gustata reuixit. eam rem admiratus Glaucus, & ipse herbam illam gustauit, quare statim immortalis est factus. at Ouidius lib. 13. dum pisces numeraret in litore mari proximo, unde pisces ceperat, illud contigisse scribit, piscesque ipsos non gustata; sed tacta solum herba in mare refugisse memorat, his verbis:

— ego primus in illo
Iii 2 Cessite

*Cespite confedi dum lina madentia secco.
Vtique recenserem captiuos ordine pisces
Insuper exposus, quos aut in retia casus,
Aut sua credulitas in aduncos egerat hamos.
Res similis ficta, sed quid mihi fingere prodest?
Gramine contacto cepit mea prada moueri:
Et motare latus, terraq; ut in aquore niti.
Dumque moror, mirorq; simul fugit omnis in
vndis*

Turba suas dominumq; nouum, litusq; relinquūt.

Id cum vidisset Glaucus, etiam ipse illa herba gustata Deus factus in mare insiliit, ut testatur paulo post idem poeta. Alii tamen eo tempore, quo Iason cum Tyrrenhis pugnat, Iouis consilio illum in profundum mare demersum inquit, ac Deum marium factum soli Iasoni apparuisse. Alii malunt Glaucum in Oria monte altissimo Aetoliae leporem insecu-

tum fuisse, quem captum cum ad fontem detulisset quia propter laborem diuturnum defecerat, ille refectus proxima herba quadam gustata conualuit: qua herba gustata ipse etiam Deus marinus factus est. Alii tēdio vitæ illum sese in mare precipitasse inquit. Fabulantur hunc interpretem fuisse Nerei, ut sensit Euripid. in Oreste:

*ἐκ δὲ κυμάτων
ὁ ναυτίλοισι μάντις ἐξήγγελέμοι
νηρέως προφήτης γλαύκος, ἀψευδὴς θεός.
— ἀστὲ δὲ σφύττιβος.*

*Vates fretum sulcantibus dixit mihi
Glaucus propheta Nerei, verax Deus.*

Sic autem Apollonius libro primo vatem Nerei illum appellauit his carminibus.
*τοῖσιν δὲ γλαῦκος βρυχίης ἀλὸς ἐξεφαάνθη,
νηρέως δέτιο πολυφράδμων ὑποφήτης.*

*Ἰσὶ δὲ λαχόντες κόρη, καὶ σὴθεΐας
νεῖθεν ἐκλαρόνον συβαρῆ ἐπὶ ῥέετο χερσὶ
νυτὸ ὀκλαρόνο, καὶ λαχόν ἐσυμένοισι.*
Vifus adest illis tunc alto ex aequore Glaucus,
Diuini vates Nerei, qui plurima nouit:
His iutum caput, & pectus summa extulit unda:
Tum fortis dextra ex imò caput ille carinam
Labentis nauis, atque hac properantibus infit.

Strabo verò lib. 9. non in Deum marinum, sed in balenam conuersum fuisse scribit. Hic etfi cum Ariadna congressus fuisse scribitur à Thelyto Methymnao in Bacchicis carminibus & cum Eutropia Mirei, & Hydna Scylli, cumq. Syma Iofemis, nullus tamen filius ex eo genitus commemoratur. at Clearchus Solensis lib. 7. Vitarum, aliam fabulam longè ab his diuersam rececit, quam etiam recitauit Isacijs. inquit enim Glaucum Pasiphæus filium fuisse, qui cum murem insequeretur, in dolium mellis cecidit, atque ibi suffocatus est. hunc vbi pater Minos quæreret, neque vsipiam intenerit, accepit respòsum hominem illum significaturum, & filium in vitam restitutum, qui dixisset cui rei similis esset bos tricolor Minois, qui in agro pascebatur. Hunc Polyidus illi fructui similem esse dixit, quem ferret rubus. Quare Minos illum iussit apprehendi, & sibi filium indicare, at Polyidus ex arte diuinandi suffocatum esse inquit in dolia mellis. cum igitur mortuus inuentus fuisset Glaucus, Polyidus cum illo in domum quandam includitur, vt illum vitæ restitueret. qui cum serpentem ad cadauer properantem vidisset, volens illum irritare vt ipse ab eo necaretur, fortè serpentem interfecit. tum alius draco ad mortuum serpentem accedens herbam quandam attulit, qua tacta serpens ille reuixit. Hanc ipsam herbam captam Polyidus Glaucò impofuit, & ita in vitam reuocauit. Coegit postea Minos Polyidum artem quoque varicinandi Glaucum docere, antequam in patriam Argos liberum dimitteret. Fuit etiam Glaucus alius Silyphi filius, qui cum equas haberet quæ carminibus humanis vescerentur, ab iisdem ipse in amorem versis, Venerisque stimulis agitatis, discerptus fuit, vt significauit Virgilius libro tertio Georg.

*Et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpserat quadriga*

Id autem contigit non procul à Dice fonte, Potniæque ciuitate, vt ait Strabo lib. 9. quod inter eos ludos funebres contigisse vt ait Pausa. in prioribus Eliacis, quos in patris honorè instituerat Acastus. Aiunt autem eo ipso in loco terrorem equis immitti solitum, in quo di cerptus

fuit Glaucus ab eius genio, quare Tarraxippus cognomèto fuit nominatus. Quamuis alii istud ipsum Alcathoo Parthaonis filio tribuunt, qui fuit vnus ex Hippodamiae proci ab Oenomao occisis, qui que in eo ipso loco humatus suæ iniuriæ memor sequebatur in omnes per eum locu equitantes: Fuit & Glaucus quidam Epicypidis Spartanus virtutis & ingenii existimatione clarus. Et Glaucus Chius primus omnium mortalium ferruminationem excogitauit, artemq. ferri coniungendi, vt scripsit Herodorus in Clio. Fuit alius Glaucus Carystius, qui duas coronas victor è Pythiis, octonas è Nemeis & Isthmiis reportauit. cui pater fuit Demylus à Glauco marino Deo oriundus, vt ait Pausanias in posterioribus Eliacis.

AT nunc ex his veritatem eliciamus. fuit Glaucus vrinator peritissimus. quare aiunt hunc spectantibus Anthedoniis è portu enatasse donec ex omnium prospectu sub aqua latens in locum longinquum peruenerit, unde à nemine amplius videri posset: ibi aliquot dies commoratus multis spectantibus ad certum diem natans in portum rediit, cum diceret se tandem sub undis degisse. Accedebat ad hoc miraculum, quod hyeme, cum nihil caperent piscatores, ad ciues suos quoscumque illi pisces poposcissent, continuò apportabat, quos ille multum ante in hunc vsum reseruauerat. Deinde captus à quadam belua marina cum interiisset, memoriæ proditum est illum gustata quadam herba Deum marinum esse factum. Alii dixerunt Glaucum vitæ peractum se in mare precipitasse: alii ob amorem Palæmonis, qui cum non amplius visus fuerit, à belua aliqua marina fortasse correptus creditus est in Deorum marinorum numerum recessisse. Verum quid habet admirabile hæc fabula, cur à poetis, sapientissimis hominibus celebraretur? aut quid hoc pertinet ad humanæ vitæ institutionem? Significare per hæc voluerunt antiqui nullam adeo depressam & sordidam esse hominum conditionem: quam non Dei voluntas extollere, & illustrare facillime possit: cum nulla sit hominum conditio, at non aliud quidquam respiciat. Hunc cum diuinandi artis peritum fuisset, demonstrabant nauigandi peritum hominem futuras tempestates multo ante præuidere. At nunc de Nereo dicamus.

De Nereo & Nereidibus. CAP. VI.

NEREVVS vero fuit Ponti, siue Oceani & Tethyos filius creditus, vt his ait Hesiodus in Teogonia:

νηρέατ' ἀψευδέα, καὶ ἀληθέα γέιναιτο πάντος
πρεσβύτατον παίδων, αὐτὰρ καλέουσι γέροντα
ἔνεκα νημερτῆσε κ' ἠπίος. ἠδ' ἐδεμισέων
λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἠπία δῖνεα δ' ἰδεν.

*Nerea fatidicum, haud fallacem, semine Ponti
Progenitum natis seniore: dictus & inde est
Ille senex, quod veridicus, blandusq;, nec aequi
Oblitus nouit semper decernere iusta.*

Nam etiam Apollodorus lib. 1. bibliothecæ hos Ponti & non Tethyos, sed Terræ filios connumerauit, Phorcum, Taumiantem, Nereum, Eurymæam, Ceto. Illum igitur & veridicum & vatem esse crediderunt, cum Troianas etiã calamitates Paridi nunciarit, vt ait Horatius lib. 1. Carminum in his:

Παῖστον εὖν τραheret per freta puppibus
Idais Helenam perfidus hospitam,
Intrato celeres obruit ocio

Ventos, vt caneret fera

Nereus fata. mala ducis aui domum

Quam multo repetet Gracia milita,

Coniurata tuas rumpere nuptias,

Et regnum Priami vetus.

Tertur hic in mari Aegæo præcipuè domum habuisse, vt ait Apollonius lib. 4.

ὡς ἔσεται αὐτίκα δ' ἱρίσ' ἀπ' ἐλύμποιο θορῆσα
τάμνε ταννοσαμένη κῆρα πτερά, δῦδ' ἐνὶ πόν-
τιζαίω τόβη σέρτε δόμοι νηπίων ἔσων. (τφ

Iris ait: cæloq;, volans descendit ab alto

Præpetibus pennis passis, pontumq; subiuit

Ægeum, domus hic sublimis, & atria Nerei.

Fama est Herculem ad aurea mala Hesperidum ferenda missum, ad Nymphas, quæ in antris Eridani habitabant, adiuisse, vt ex iis audiret vbinam locorum essent illa mala aurea. Tum Hecules missus fuit ad Nereum, quem variis formis eludere conantem tandiu detinuit, vt in pristinam figuram redierit, remque indicarit. Hunc antiquissimum Deum nominauit Orpheus in Argonauticis:

νηρέα μὲν πρῶτιστα καλῶ πρέσβυον ἀπάντων.
Nereæ cui priscum genus est, huc ante vocamus.

Hunc mari præesse, & in mari habitare solitum, delectari choris puellarum, principiumque esse & finem aquarum, & omnes illius facultates denique ita complexus est Orpheus in hymno quodam:

ὃ κατέχων πάντῃ ρίζας κυαναυγέτις ἔδρην.
πεντήκοντα κόρασιν ἀγαλλόμενος κ' ἰκῆμα.

καλλιτέκνοισι χοροῖς, νηρέυ, μεγάλωνυμε δαί-
μον,
πυθμῖν μὲν πάντῃ, γαίης πέρας, ἀρχῆ ἀπάν-
των.

*Fundamenta tenens ponti, cui carula sedes.
Quinquaginta mari in lato latee puellis,
Formosissq;, choris Nereu, venerabile numen.
Tu fundamen aqua, in terra finis, & idem
Principium es cunctis.*

Hunc ab vudis educatum & nutritum fuisse significauit Eurip. in Iphig. in Aulide:

ματὸν δ' ἰγρῶν κυμάσων θεβρα μμένον
νηρέα, φυτεργόν θεπέδος, ἡμ' ἐγέναιτο.

At non per vudis educatum Nereum

Thetidis patrem, cuiusque ego sum filius.

Hunc eundem patrem fuisse Nereidum vocatum ita idem testatur in eadem Tragedia:

εἶτ' ἔν' ἐπ' ἀκταῖς θάλασσαν διοσκῶρ,
ἢ νηρέας ἀγαλλμαθ' ὅς τὸν εὐγενῆ

ἔτικτε παντῆκοντα νηπίδων χορὸν.

Nam seu Dioscuri sedent in litore,

Imago sue Nerei, Nereidum

Qui quinquies decem chorum olim protulit.

Suscipit filias Nereus è Doride nymphe Haliam, Spio, Pasithean & Ligean. Fuerunt enim quinquaginta Nereides vocatæ Nerei & Doridis filia, vt ait Hesiod. his in Theog. νηπίος δ' ἐγένοντο μεγάρτα τέκνα θεῶων
πῶντα ἐν ἀπρυγέτω κ' ἀριδὸς ἠ' ἰκόμοιο,
κούρης ἀκεανοῖο τελευντος ποταμοῖο.

Nascuntur Nereo nam frigora clara Deorum,

Doridis & pulchra spumosis in maris vudis,

Qua fuit Oceano fluuij lato edita quondam.

Fuit autem Doris Nerei soror. Has comas virides habere censuerunt antiqui: quare ita ait Horatius libro 3. Carminum:

Nos cantabimus inuicem

Neptunum, & virides Nereidum comas.

His aues Halcyones gratissime fuisse putabantur, vt ait Theocritus in Thalesis:

χ' ἀλκυόνες σορασεύντι τὰ κύματα, τίντε δά-
λασαν,

τόντε νότον, τόντ' ἔυρον, ὃς ἔχατα φυκία κινεῖ.
ἀλκυόνες, γλαυκοῖς νηπίσι, ταῖτε μάλισα
ορνίθων ἐοίλαθεν.

Alcyones sternunt vndas atque aquora ponti,

*Atque Eurum, atque Notum, qui extremas suscit-
at Algas.*

Halcyones Nereidibus gratissima proles

Cunctarum volucrum.

Scriptum reliquit Orpheus in hymno quodam in Nereides, illas in vudis tripudiare, & bacchari, & tanquam latissimos pices huc illic circa currum Tritoni præcipuè cursitare inter

inter que & illud est carmen :
 τριτωνων ἐπ' ὄχοισιν ἀγαλλόμενα περὶ κῶτα,
 A tergo currus Tritonum cernere posses
 Has gestire simul.

Hæc Nereidum multarum nomina ita recensuit Homerus lib. 6. Iliadis :
 κλύουσι τ' ἀρ' ἔπειτα δεαῖδ' ἐμὴν ἀμφαγέροντο
 πάσαι, ὅσαι κατὰ βένθος αἰὼς νηρηίδες ἦσαν.
 ἐνθ' ἄρ' ἐν γλαυκίῃτε, θαλαίᾳτε, κυμοδόκῃτε,
 νησαίῃ, σπειᾳτέ. θόνηθ' ἀλίητε βράπις.
 κυμοθόντε, καὶ ἀκταίῃ, καὶ λιμνώρεια,
 καὶ μελίτη, καὶ ἰαίρα, καὶ ἀμφιθόῃ, καὶ ἀγαυί,
 δωτότε, πρωτότε, φέρσατέ, δ' υναμένητε,
 δεξάμένητε, καὶ ἀμφιρόμη, καὶ κάλλιανειρα,
 δωρίς, καὶ πανόσση, καὶ ἀρακλειτή γαλάτεια,
 νημεροτῆς καὶ ἀλευθῆς, καὶ καλλιάνασσα.
 ἐνθα δ' ἐν κλυμῆνι, ἰάνειρατε, καὶ ἰάνασσα
 μαῖρα, καὶ οἰρεΐθυια, εὐπλόκαμός' ἀμάθειρα,
 ἀλλὰ θ' αἰκατὰ βένθος αἰὼς νηρηίδες ἦσαν.

Tum fundit lacrymas: hanc circū numina ponti
 Conueniunt, quæ imas habitant Nereides undas.
 Hic aderant, Glaucē, Thaliam, Cymodoce, &
 Nisæ, Spios, Thoē, Halie, decora.
 Cymothoe, Aetæ, Melite, cum candida Agæe,
 Amphitocē, & Iera comis in colla refusis.
 Doto, Pherusa, Pherusa, Dynamene,
 Doris, & Amphinome, Panope, & Callianira,
 Dexamine, Galatea, Amathia, Callianassa,
 Et Clymene, atq. Ianira simul, pariter, Ianassa,
 Maras, & Orityia genas fucata colore.
 Quæque imas habitat alia Nereides undas.

Verum multo etiam plures his vocatæ sunt
 Nereides, quæ at quinquaginta numerantur ab
 Hesiodo in Theogonia; quæ ita vocantur:
 Proto, Eucrate, Sao, Amphitrite, Eudore, The-
 tis, Galeæ, Glaucæ, Cymothoe, Spio, Thalia,
 Melite, Eulimene, Agæe, Pasithea, Erato, Eunice,
 Doto, Pherusa, Dinamene, Nelsæ, Aetæa, Pro-

tomedea, Doris, Panope, Galatea, Hippothoe, Hipponoe, Cymodoce, Cymatolege, Cymo, Eione, Halimeda, Glauconome, Pontoporia, Liagore, Euagore, Laomedea, Polynome, Autonoë, Lyfianafía, Euarne, Pfamathe, Menippe, Nefo, Eupompe, Themifto, Pronoe, Nemertes. Apollodoros verò Athen. has etiam præter prædictas connumerat lib. i. Glaucothoen, Naufithoen, Haliam, Pfiouen, Pfcâuren, Calypfo, Cranto, Neomerion, Deianiram, Polynoeu, Melien, Dionem, Ilfam, Dero, Eumolpen, Ionem, Ceto, Limnoream. Iftæ autem omnes pulcherrimæ habebantur, quare, vt proditum eft in fabulis; Caffiope Cephei Regis Aethiopiæ vxor eum omnes fuę etatis mulieres fe forma antecellere gloriaretur, aufa eft fe Nereidibus etiam præferre quamobrem illarum indignationem in fe concitauit. Ille igitur arrogantia huius fœminæ irritatæ, temeritateque commotæ incredibilis & admirandæ magnitudinis cetum in illius regionem immiferunt: quare poftca iuffa eft ab oraculo Andromedam fillam, quam vitæam habebat, vt à cetò voraretur, faxo alligatam expone re. Andromeda tamen Perfei virtute liberata fuit, & eiusdem beneficio ad perpetuum vitandæ temeritatis exemplum, Caffiope inter fidera relata, vt patet ex Aratao carmine ita Latine verfo à Cicetone:

*Labitur illa fimul ignatam lacrymofa requirens
Caffiopeia, neque ex calo depulfa decore
Fertur nam verfo contingens vertice primum
Terras poft humeros euersa fape refertur,
Hanc illi tribuunt penam Nereides alma,
Cum quibus, vt perhibent, aufa eft contendere
forma.*

Neque plura his ferè funt de Nereo Nereidibus memorie tradita. Nunc ſententiam antiquorum ex his exprimamus.

NEREVUS dicitur Oceani fuiſſe & Tethyos filius, qui fanè nihil aliud, quàm confilium & pericia in regendis nauibus, quippe cum pericia illa ex Oceano & vndis nafcatur. Hic multas parit filias, quæ funt inuentiones ac confilii mutationes ad navigationem pertinentes. hanc peritiam antiquiffimum Nereum vocarunt, ob veruftatem navigationis. Eundem vatem eſſe tradiderunt, quia efficit in fingulis diſciplinis pericia vt multa euentura diuinemus & longè profpiciamus. Neque peritus nauigandi quifpiam putandus eſt, niſi qui multo ante ventorum mutationes, & ſigna tempeſtatum, tanquam ex altiffima ſpecula prouideat. Hunc Deum in varias formas ſe vertere finxerunt antiqui, quo-

niam ſapientis eſt ad multas varietates, rerumque gerendarum oportunitates ſe accommodare. Ne quis igitur Deorum immortalium clementiam ſibi deſſe arbitretur, ſed vnumquemque ſua deſcientia perire, qui ſe in ſeuiffimas maris tempeſtates intruſerit, nulla habita ratione illorum, quæ

*Iſpe patet Hæuiſ, quid menſtrua luna moneret,
Quo ſigno caderent Auſtri;
Hæc dicta ſunt.*

IDEM eſt autem fabulam hanc conſtruxiſſe, vt ſummatim dicam, atque ſi dicerent antiqui: Eſto prudens in tranſigendis negociis, neque Deum inuſes vbi per imprudentiam aut temeritatem tibi pericula ipſe conſtaueris, cum Deo prudenti cuique ac diligenti viro præſens ſit. Alii tamen marinam aquam Nereum vocarunt, vt eſt apud Quidium in Deianira.

*Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam Nereus œcerulus ambit humum.*
Atque de Nereo ſatis dictum eſt, nunc de Phorcynæ dicamus.

De Phorcynæ. C A P. VII.

PHORCYN, quem Latini Phorcum etiam vocarunt, fuit & ipſe Ponti ſiue Maris, ac Terræ filius, vt teſtatur Heſiodus in Theogon. αὐτῆς δ' αὖ θάυμαντα μέγαν, καὶ ὀφεινέρα φόρκυν γαίμησι γόμενος, καὶ κητὰ καλλιπάρων, εὐρυβύντ' ἄδ' ἄμαντος ἐν ἰορεί, θυμὸν ἔχουσαν. Hinc Thaumanta parit magnam, Phorcymq; ſuperbum

Coniunctus terræ, & præſtanti corpore Ceto. Eurybiamq; ſimul, cui funt ad amantina corda. Varro tamen Phocynem Thoſæ Nymphæ ac Neptuni filium fuiſſe ſcribit, qui filias habuit, præter commemoratas, ſuperius ex Ceto, Phorcidas ſcilicet & Gorgones, Thoofam, quæ cum Neptuno coniuncta Cyclopem peperit Polyphemum, de quo ita ſcribit Homer. lib. i. Odyſſ.

ἀλλὰ ποσειδάων γαίμηχος ἀσκελὲς αἰὲν κύκλωπος κεχρόλωται, ὃν ἐφθαλμῷ ἀλάσσειν ἐντίθειον πολυφῆμον ὅς κε κράτος ἐστὶ μέγιστον πάντων κύκλωπέοσι. θῶωσα δὲ μιν τέκε νόμφη φόρκυνος θυγατήρ αἰλὸς ἀτρυγέτοιο μέδοντος. Verum Neptunus qui terram verberat vndis Succenſet cauſa Cyclopiſ, quod Polyphemum Lumine priuauit qui robore præſtitit omnes Inter Cyclopas, peperit quem Nymphæ Thoofa, Filia ſpumoſi, qui temperat aquora, Phorci-

Genuit etiam ſerpentem, qui mala Heſperidum

diu iuebatur, vt ait Hesiodus.

κατάδ' ὀπλότατον φόρβον φιλότητι μεγίστα
 γέιναι το δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης
 πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσει μῆλα φυλάσ
 σεις.

*Postremum Phorcæ toto coniuncta sed edit
 Serpentem magnum, qui extremis partibus orbis
 Sub tellure latens semper mala aërea seruat.*

Habit etiam Scyllam filiam, vt dicemus
 postea. Nec plura fere de Phorcynæ leguntur
 apud antiquos.

EVIT Phorcyn Pontū vel Neptuni ac Terræ
 filius & maris Deus, quem circulare aquarū
 motū nonnulli esse crediderunt, qui principū
 ab Oceano capis, & ab humore in terra existere.
 Huius vxor esse Ceto dicitur, exhalatio. s. quæ
 calore & radijs Solis excitatur, qui humor cum
 per estatem grauiorem extenuatus tollitur, sic
 draco: propè enim tremula fit illa exhalatio,
 & obliqua, quæ per calorem Solis attollitur.
 Alii rem hanc ad historiam transferre maluerunt,
 dixeruntque Phorcynem Sardinie atque
 Corsicæ insulis inperasse, qui ab Atlante nana-
 li prælio superatus, in ea pugna submersus sit,
 neque vsquam postea inuentus, quare creditus
 fuit se in Deorum marinorum numerum recepisse.
 Cætera verò quæ de illo fabulose dicuntur,
 in eius gratiam fuerunt ad probabilitatem
 priorum ficta. At nunc de Proteo.

De Proteo. CAP. VIII.

PROTEVS & ipse maris Deus fuit, Neptuni & Phœnicæ Nymphæ filius, vt scriptum reliquit Zet. histor. 44. Chil. 2. qui in Pharo Alexandriæ habitauit, Toronenque ex Aegypto in Phlegram Pallenæ profectus vxorem duxit. Nati sunt illi filii è Torone Tmylus & Telegonus, de quibus meminit Euripides in Helena. hi postea peregrinos crudeliter interimebant cum adoleuissent, quorum scuitiã cum Proteus æquo animo ferre non posset, impetrasit à patre Neptuno dicitur vt in Aegyptum rursus ferretur, cuius preces cum audiuisset Neptunus, è quodam Pallenæ hiatu speluncam sub mari fecit, in qua illum in Aegyptum vsque secum perduxit. Deinde cum Hercules ob crudelitatem, qua in hospites utebantur, Tmylum & Telegonum obrucasset, cognita cæde filiorum neque lacrymas emisit, quia nefarii essent homines, neque nisi quod essent filii, vt scripsit Theopompus lib. 8. rerum Græcarum. Xanthippus verò scripsit in rebus Lydiæ Proteum Oceani & Thytyos à

quibusdam creditum fuisse filium. Eurip. preterea Psamathen vxorem illum duxisse scribit de qua Theonœn, & Theolymentum marem suscepit. habuit etiam Caberam, Rhætiam, & Idotheam filias, quæ Menelaum de reditu in patriam ambigentem, cum diutius in Aegypto detineretur, docuit vt recedentibus pellibus phocarum indutus vna cum socijs tanquam phocis se inter phocas dormire simularent, quo tempore sub meridie Proteus in sicco, exiēs inter phocas dormire consueuit, atque illum dormientem comprehendere, tamdiuque retinere in varias formas se mutantem, quamdiu in pristinam formam redierit. nam tunc futura deum illis prædicet omnia. Dicunt enim modo in aquam, modo in ignem, modo in feras, in arbores, volucres, serpentes se vertere solitum vt ait Hom. lib. 4. Odyss. vbi explicat consilium Idothæ, quæ carmina, cum multa sunt, nõ ascribam, sed Latine illa breuitatis causa pronunciam. sic enim Græca incipiunt:

ὡς ἔφατ', αὐτὰρ ἐγώ μιν ἀμειβόμενος προσέειπεν.

αὐτὴν ὄν φράζεν σὺ λόχον. sic autem latine
 Dixerat. his ego sum contra sed talibus orsus.

Nunc senis insidias diuini Diua recense,
 Ne me prauisum fugiat nam vincere Diuos
 Viribus humanis res est valde ardua. Dixi
 Sic ego, sed contra Dea sic est inde locuta.
 Hospes vera tibi dico, verissima nosces.

Cum medios radijs iam sol accenderit æstus,
 Equoreus solet ire senex in littora verax.
 Hunc Zephyro iactata senem tegit alga marinae
 Quem circum phoca in spelunca e fluctibus altis
 Egressa capiunt placidam per membra quietem,
 Spirantes falsus, & olentes navibus undas.

Huc ego te ducam cum primum Aurora fugarit
 Exoriens stellas, socios tres ipse memento
 Deligere è cunctis, qui præsent mente, animoq̃.
 Nunc agè narrabo tibi fraudes, nunc senis artes.
 Primum diuenerat phocas, numerumq̃, recurrit.
 Quas omnes vt adesse videt, prostermitur unã
 Ipse, quoniam veluti custos in montibus olim.
 Hunc ubi videritis stratum, somnoq̃, grauatum,
 Cura sit hinc arte duris innectere vinculis,
 Et retinere Deum conantem fallere dextras,
 Omnia mox fiet, serpens qui pectore terram
 Vurret, fiet rursus aqua hic, crepitabit & ignis.

Hunc eundem Deum ferum omnium principium esse, & Deorum antiquissimum putauit Orpheus, quem & clauas habere maris, & omnibus præesse, tanquam principium vniuersæ naturæ dixit, vt patet ex eo hymno:

πρωτέα κληθήσῃ πάντῃ κληίδας ἔχοντα.

Κ κ κ πρωτο-

πρωτογενῆ, πάσης φύσεως ἀρχῆς ὅς ἔφηνεν.
 ὕλην ἀλλόδοσαν ἱερὴν ἰδέαις πολυμόρφοις.
 πάντιμος, πολύβελος, ἐπισάμενος τὰτ' ἑόντα,
 θαλάττ' ἐπὶ πρὸς Δηνέην, ὅσατ' ἔωσεται ὕπερον αὐ-
 τῆς.

*Gestantem clauis pelagi te maxime Proteu
 Prisco voco, à quo natura primordia primum
 Edita sunt, formas in multas vertere nosti
 Materiam sacram, prudens, venerabilis, atquo
 Cuncta sciens, qua sint, fuerint, ventura trahatur.*

Hunc in curru vehi, qui à phocis traheretur,
 putarunt antiqui, quos equos bipedes vocauit
 Virgil. lib. 4. Georg.

*Est in Carpathio Neptuni gurgite vates
 Caruleus Proteus, magnum qui piscibus aquor,
 Et iuncto bipedum curru metitur equorum.*

Nec plura his ferè de Proteo tradita sunt ab
 antiquis, quorum sententiam explicemus. Pro-
 teum Neptuni siue Oceani filium finxerunt,
 quem putarunt vim esse aeris, qui de Stoico-
 rum sententia Iupiter fuit appellatus, ac per
 omnia pertransiret, & vbique esset, vt patuit
 superius, cum de Ioue loqueremur. nam aer
 proximè sit ex aqua in illum extenuata. Hunc
 naturam esse aeris, per quem temperatum om-
 nia oriuntur, & vnde sit omnibus ortus prin-
 cipium & plantis & animalibus videtur signifi-
 casse Hom. lib. 4. Odyss. in his :

ἀλλ' ἦτοι πρῶτις αἰθέων γένητ' ἢ ὕγένεος.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δ' ἀράκων, καὶ παρδάλις, ἢ δὲ μέ-
 γας οὖς.

Γένητο δ' ὕγρον ὕδωρ καὶ δένδρεον ὕψιπέτηλον
 καὶ πῦρ.

*Concessit ceruice iubas leo factus, & inde
 Fit draco terribilis, modo sus, modo pardalis igens,
 Alitcoma aut arbor, nunc frigida destituit unda,
 Nunc ignis crepitat.*

Nam ex eadem materia pro aeris calorisve
 ratione o. culta, vel arboreas, vel animalia nascū-
 tur, vel materia ipsa conuertitur in elementa,
 quod antiqui significarunt per tot, tamq. mul-
 tiplices formarum mutationes, cum Proteus
 quasi τὸ πρῶτον ὄν, primum existens scilicet sit,
 materia enim omnis in intellectu forma prior
 existit, formasque, varias semper expetit natu-
 ræ impulsu; quamobrem in tot formas verti
 dictus est Proteus. Nam certè quidem homi-
 nem aliquè fuisse, qui se in tot formas verteret,
 putare, fatui omnino est hominis. at Lucianus in
 dialogo qui nauigiū inscribitur, nauigandi peri-
 tissimū hominē videtur existimasse, cū ita dicat:
 θαυμάσιος τὴν τέχνην ὡς ἐφρασκον οἱ ἐμπλέον-
 τες, καὶ τὰ θαλάττια σοφός, ὕπερ τὸν πρωτέα,
 admirabili nauigandi peritia, vt dicebant,

*qui una nauigarunt, & reuera nauitimarum
 cognitione vel Proteum illum superare videbatur.*

Diodorus Siculus lib. 2. morem fuisse Regum
 Aegyptiorum scribit, vt priorem partem vel
 leonis in capite gestarent. vel draconis, vel ar-
 boris, atque in ignis aliquando formam diade-
 mata inciderentur. quod gestamen erat princi-
 patus insigne. Inde postea sictum fuit, quòd
 Proteus se in varias formas commutaret. Di-
 ctus est fuisse phocarum custos & pastor, quia
 locis maritimis imperauerit; nam Reges & Priu-
 cipes populorum ποιμένας λαῶν antiqui voca-
 runt, hoc est populorum pastores. debet enim
 princeps non minùs salutis quam etiam utili-
 tatis suorum populorum esse studiosus qui
 enim de tendendo grege tantum & occidendo
 solitus est, non pastor, sed lupus & latro est
 appellandus. Sunt enim diuitiū populorum
 quasi obsides, quæ iacturæ metu ciues in fide
 retineant, atque ciuium opulentia, opulentia
 denique est principis, si res ita tulerit. Atque
 omnis ciuius in quam opes ad paucos confluxer-
 rint, magis exposita est hostium viribus, quia
 præter inuidiam & intestina odia, plurimum
 differt pugnatè pro alienis, & pro suis faculta-
 tibus, cum omnes sint propriae utilitatis præcipuè
 acerrimi defensores, segnes aliarum, nemoque
 patriā suā esse existimet, i qua nihil habeat plus
 bonorū quàm exteri. Dicitur est phocarum pastor
 quoniā maritimi & natādi periti esset eius popu-
 li. At Lucianus historione fuisse Proteū arbitra-
 tus est, de quo ita scribit i dialogo de Saltatione:
 δοκεῖ γάρ μοι ὁ παλαιὸς μῦθος καὶ πρωτέα τὸν
 αἰγύπτιον ἐκ ἀλλότι ἢ ὀρηχθῆναι γενέσθαι ἐ-
 γεν μίμητικὸν ἀνθρώπου, καὶ πρὸς πάντα χη-
 ματισσοῦσθαι καὶ μεταβάλλεσθαι δυνάμενον, ὡς
 καὶ ὕδατος ὑγρότητα μιμεῖσθαι, καὶ πυρὸς ὀξύ-
 τητα ἐν τῇ τῆς κινήσεως σφοδρότητι, καὶ λείον-
 τος ἀγρίοτητα, καὶ παρδάλεως θυμὸν, καὶ δέν-
 δρου δέννημα, καὶ ἄλλως, ὅτι καὶ θελήσκειεν. Vi-
 detur mihi sanè antiquus ille fabulosus Pro-
 teus saltator quispiam aut histrio fuisse egregium,
 qui scierit se in omnia formare, omniaq. imitari,
 ita vt aqua humorem, & ignis acumen per mo-
 tionem celeritatem imitaretur, & leonis feri-
 ratem, & iram pardalis, & arboris susurrum,
 & omnino, quidquid illi collibuisse, referret.
 Neque tamen soli Proteo hæc facultas fuit
 in omnia se conuertendi, sed etiam Thetidi, &
 Mestræ filie Erisichthonis Aethonis Thessali,
 quæ cum pater omnia sua bona ob assiduam
 famem diuinitus immisam deglutisset, sese tā-
 diu in varias formas vertebat, quamdiu à patre
 venderetur, vt eius fami succurreret, deinde ad
 patrem

patrem statim clam redibat. Sic Periclymenus Nerei & Polymela filius, ac frater Nestoris, id munus à Neptuneo impetrauit, ut in omnia quae optaret, conuerti posset quare musca dicitur ab Hercule Pylum, oppugnante occisus nam in eam formam versus indicatus fuit à Palladè. quod autem in omnia ita verteretur, sic de illo loquens Euphorion indicauit:

οὐντε περικλύμενοι νηληϊόνε κτανε μύϊαν.
 ὅς γράτε πάσιν εἴκτο θαλάσσιος ἤ τε πρῶτος.
Atque Periclymenum muscam tunc ille cecidit.
Qui velut aquoreus Proteus, se vertit in omnia.

Quod etiam planius explicauit Hesiodus in his:

— περικλύμενοντ' ἀγέροχον
 ἔλβιον, ὃ σπῆρε δῶρα ποσειδάων ἐνοσίχθων
 παντοῖ, ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσι φάνεσκεν
 κίετος, ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο θαύμα ἰδέσθαι

μύρμηξ ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσῶν ἀγλααφύλα,

ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος. εἶχε δὲ δῶρα παντοῖ, καὶ ὄνομασά, τὰ μιν καὶ ἐπειτα δόλωσεν βελή ἀθναίης.

Periclymenumq; superbum

Felicem, cui dona dedit praestantia quondam
Neptunus. volucres inter sit namque volucris
Tum fit rursus apis, rursus (mirabile visus)
Formica apparet, rursus fit frigida serpens.
Munera multa habuit, qua singula dicere nō est,
Denique principium cadis, causaq; fuerunt,
Pallas uti monuit.

Habuit etiam Empusa hanc ipsam facultatem conuertendi se in quaecunq; libuisset, de qua ita scripsit Aristophanes in Ranis:

— καὶ μὴν ὀρώνη τὸν Δία θηρίον μέγα.
 ποῖόν τι, δεινόν, παντοδαπὸν γούνη γίνεται.
 τότε μὲν βῆς, νυνὶ δ' ὄρεως, τότε δ' αὖ γυνή
 ἀραιοτάτη τις. πῶς ἴσῃ; φέρεται αὐτὴν ἴω.
 ἀλλ' ἐκέτ' αὖ γυνὴ ἑστίν, ἀλλ' ἤδη κύνων.
 ἐμπεσα τοίνυν ἔστι.

Nam maximam profecto cerno belluam.
Qualem? nouam sit cuncta, cum liber, statim.
Nunc mula. nunc bos, rursus illa femina
Formosa dic ubi est? eamuis recta eō.
Haud femina est, sed rursus illa sed canis
Empusa certe est illa.

Sic etiam Epicharmus in Hebes nuptiis:
 ἔμπεσα δένδρον, βῆς, ἔχιδνα γίγνεται,
 λιθόσε, μύια, καὶ γυνὴ δ' ἀραιά τις
 καὶ πᾶνθ' ὄπποσα λαῖ, καὶ ὄσα συμφέρεται.
Empusa planta, bos fit, atque vipera,
Lapisq; musca, pulchra est illa femina,
Quidquid capis, vel denique illi conferat.

ALII, inter quos fuit Antigonus Carystius in Diction. Proteum virum sapientissimum fuisse tradiderunt, qui multa de natura li philosophia scripserit, de plantis, de lapidibus, de natura fera rum, de mutatione metua elementorum, & quo pacto illa principia sint omnium nascentium, quae ut vires singula sumpserint, ita vel arbores fiunt, vel herbae, vel animalia: quare dictus fuit Proteus in illa omnia se vertisse. Huic eundem diuinatorem arbitrabantur, quia multa ex obseruatione siderum, & ea rerum praeteritarum memoriae praediceret. Alii crediderunt per magicas artes Proteum in praedictas formas se mutasse. Alii dixerunt fuisse virum dicendi peritum, qui facile posset in quosuis annorum motus homines impellere, quae praedictas formas sumere dictus fuit. Ego Proteum virum fuisse prudentem, putauerim (si modo quis fuit) & in conciliandis conseruandisque amicitias callidissimum, & in temperandis motibus animorum, & in moribus ad omnes euentus rerum caute formandos, aut certe quales esse viros prudentes oporteat per haec figmenta nobis antiquos demonstrasse. Quis enim nesciat nihil magis necessarium esse vel in administratione ciuitatum, vel quotidiana consuetudine, quam varietatem ingenij, quae confert plurimum ad omnes opportunitates, ac rerum vicissitudines? oportet igitur virum prudentem, quoniam non omnes usdem studiis delectantur aut capiuntur, per varias formas se in hominum amicitiam ingerere, ac variis vtrationibus in ciuitatum administrationibus, quoniam alij euentus clementiam, alij seueritatem iudicis requirunt. sic enim fieri Proteum modò ignem, modò aquam intelligendum est, & modò fructiferam arborem, modò crudelissimam feram propter praemia iustitiae ac supplicia. verum tamen non solum ad amicitias, & ad ciuitatum administrationes haec fabula pertinet, sed multo magis ad vniuersam humanam vitam rationem, quippe cum neque semper indulgere genio conueniat, neque semper eadem vitam seueritas retinenda sit: sed vtriusque rei tempora sunt cognoscenda, quippe cum nihil violentum sit diuturnum. Nihil aliud igitur dixisse mihi videntur per haec figmenta, quam illud quod etiam dictum fuit ab oraculo, Ne quid nimis: cum omnis omnium rerum salus & constantia in mediocritate, moderationeque sit collocata illa verò quae dicuntur fabulose de Periclymeno, de immenso quodam auaritia gurgite intelligenda sunt: nam tamen immensas opes domesticas auaritia recondidit, tamen

his minimè contenta, vel per omne fraudum insidiarumque genus alienis facultatibus inhiat.

De Castore, & Polluce. CAP. IX.

CASTOREM item & Pollucem salutaria numina navigantibus, si gemini apparent, omnes crediderunt antiqui, atque etiam omnium navigantium vnus sermo mutatis tamen nominibus nostra ætate appellauit. Fama fuit Iouem, vt de horum origine aliquid dicamus, caput desiderio Leda Tyndari Regis in cygnum se conuertisse, atque illam comprehensisse. Nam cygnus factus ita incundè cecinit, vt illum propter cantus suauitatem Leda adamauerit & contrectauerit. Deinde ab eo cygno cõpressa ouum peperisse dicitur, è quo Castor & Pollux & Helena nati sunt, vt Ouidius in his inuuit in epistolis Helenæ.

Dat mihi Leda Iouem cygno decepta parentem,

Qua falsam gremio credula souit auem.

Alii tamen deterritum ab aquila cygnum ad Ledam conuolasse inuicunt, atque cum sub ea forma Ledam decepisset, Iupiter cygni formam in cælum transtulit, vt ait M. Mamilius in primo Astronomicorum:

Proxima sors cygni, quem celo Iupiter ipse

Imposuit formæ precium, qua cepit amantem,

Cum Deus in niuesum descendit versus olorem.

Alii tamen crediderunt oua nata fuisse ex illo congressu, quorum ex altero Castor & Pollux, ex altero Helena nata sit & Clytemnestra, nonnulli Timandram addiderunt fororem. Non defuerunt tamen qui ex vno tantum ouo Pollucem & Helenam natos fuisse crediderunt: quod Leda à Ioue conceperit, cum è Tyndaro Castorem & Clytemnestram natos esse arbitrentur, hi igitur mortales vt ex homine concepti, illi immortales vt ex Deo crediti fuerunt. Vocati tamen sunt omnes Tyndaridæ, & in Lacedæmone iuxta Taygetum montem Laconix nati, vt ait Homerus in hymnis.

*κασορα και πολυδευκέ αείδειο μῦσα λίγεια
τυνδαρίδας, οἱ ζῆνός ολυμπιῆ ἐξεγένοντο:
τῆς ὑπὸ ταυγέτης κορυφῆς τέκε πότνια λήδη,
ἀάδρη ὑποδμηθεῖσα κελαινερέϊ κρονίῳ.*

Castora Pollucemq̄ mihi nunc pandite Musa

Tyndaridas, Iouis è celestis semine natos.

*Taygeti peperit quondam hos sub vertice Leda,
Clam coniuncta Ioui celestia regna tenenti.*

Theocritus in Dioscuris Castorem & Pollucem Iouis filios, at non Tyndari appellauit:

ὕμνεομες λήδας τῆς αἰγιόχεο Διὸς υἱῶ,

*κασορα καὶ φοβερόν πολυδευκέα τῆς ἐπιζῆης.
Cantantur nata de Leda & de Ioue prolem,
Castora Pollucemq̄, timendos hostibus acres.*

Hi cum nati fuissent Pephni, quæ maritima erat ciuitas insula eiusdem nominis Lacedæmoniorum ditionis, vt fuit Thalamatarum sermo, & Aleman in quodam cantico scripserat (quamuis magna esset controuersia inter Messeniacos ac Lacedæmones ab vttris Castore essent oriundi, cum illos patrios Deos vtrique sibi vendicarent) à Mercurio Pellenen nutriendi statim deportati fuerunt. Deinde cum Iason ad aureum vellus esset nauigaturus, & ad eum confluerent vndique delecti iuuenes: inter cæteros accessit Castor & Pollux vt ait in libro primo Apollonius:

*καὶ μὴν αἰτωλὶς κρατερόν πολυδευκέα λήδη,
κασορατ' ὠκυπέδον ἄρσεν δεδαρημένον ἵππων
σπάρτηθεν, τῆς δ' ἦγε δόμοις ἐνὶ τυνδαρέοιο
τιλυγέτης ὠδίνι μῆ τέκεν.*

Impulit hic fortem Pollucem Ætolica Leda,

Castora & hinc eadem domitorem rursus equorum

E Sparte, partu quondam quos edidit vno

Tyndari in ade viri.

Hi multa præclara facinora in ea navigatione didicerunt. nam cum ad Bebryciorum, Amycique Neptuni filius littus appulissent, Pollux aduersus Amycum, qui omnes Argonautas pro uocauerat, in pugnam producit, eumque inter fecit. Amycus enim consueuerat ita omnes peregrinos interimere, cum illos cogeret secum pugnis decertare: atque tunc etiam ad Argo nauem accedens Amycus ita omnes ad pugnam inuitauit:

κέκλυθ' ἀλίπλαγκτοι τάπερ ἰδμεναι ὑμῖν ἔοικεν,

*ἔτινα θέσμιόν ἐσιν ἀφορμηθέντα νέσδαο
ἀνδρῶν ἐθνεῖων, ὅσχε βέλτεροι πελάσῃ
πρὶν χεῖρας ἐμῆσιν ἰᾶσ ἀνοχέρας αἰείας.
τῷ κεν μοι τῶν ἀριστῶν ἀποκρίσῃ νόστον ὀμίλει
συγμαχῆς σῆσασθε.*

Discite potius magi nauis, que discere oportet.

Nulli, Bebrycios portus qui intrauerit, est sua

Soluere, ni expertus sit nostra robora dextra.

*Quare agite ὀ proceres præstantem robore cunctum
Mittite mihi pugilem.*

Theocritus autem exisse aequatum Pollucem scribit, & apud fontem Amycum inuenisse, à quo coactus fuit pugnis decertare. Omnes tamen assentiuntur Amycum fuisse cum multis Bebrycibus à Polluce occisum. Iidem post Colchicam expeditionem in patriam reuersi, cum Theseus Helenam rapuisset, in Athenienses ad recuperandam sororem militarunt, tum expugnata

gnata Aphidna, captaque vrbe, & Helena recepta, omnibus Atheniensibus pepercerunt, praeterquam vni Aethrae matri Thefei, quam captivam abduxerunt. Inde vero effectum est ut reges & servatores Dioscuri, ob eximiam clementiam ab Atheniensibus sicut postea vocati, post recuperatam sororem in amorem phœbes & Talayrae, filiarum Leucippi, Arsinocisque sororum incidere, quæque ipsi in Theseo improbauerant, in alios ipsi committere non dubitarunt. Zez. verò non Phœben, sed Ilairam vocat alteram Leucippi filiarum hist. 48. chil. 2. quam alii Naeiram, alii Elairam vocarunt. quibus nonnulli illud etiam addiderunt è Phœbe ac Polluce natum fuisse postea Mneshibum, quem alii Mneshinonum, alii Asineum vocarunt. è Castore & Ilaira natus est Anogon, atque, ut aliis magis placuit, Anaxis, Aulothus. Fuerant illæ Lynceus & Idæ Apharei filii desponsatæ, quare earum mariti in raptos Dioscuros ob acceptam iniuriam impetum cum armis facientes gratiam pugnam commiserunt ad Taygeti montis radices, ac denique Castor à Lynceo interfectus est ac Lynceus postea actus à Polluce columina faxea occubuit, de quo Pollux trophœum erexit: Futurum erat breui ut Pollux etiam acceptis ab Ida vulneribus interficeretur, nisi Iupiter Idam fulmine ob natum percussisset. ut ait in his Theocritus:

ἢ γὰρ ὄγε σάλαν ἀφαιρῖν ἐξ ἀνέχουσαν
 τυμβὴν ἀναρρήξας ταχέως μεσσηνίου ἰδᾶς
 μέλλε καστρινήτοιο βάλειν σφετέρῳ φονίᾳ.
 ἀλλὰ ζεὺς ἐπάμυνε χερῶν δὲ οἱ ἐκβαλε τυκ-
 τῶν
 μάρμαρον, αὐτὸν δὲ φλογεῖ συνέφλεξε κε-
 ραυνῶ.

Pars erat è tumulo nam Aphareio extra colūna,
 Quam forti dextra fregit Messenius Idas:
 Hanc fratrisq; sui fuerat iacturus in hostem.
 Iupiter auxilium tulit, illi marmor ab ipsa
 Decussit dextra, & combussit fulminis igne.

Alii Pollucem etiam cesum fuisse dixerunt: atq; cum vterq; se intra ventrosam quercum oc-
 cultasset, à Lynceo mortalium omnium perspicacissimo fuisse visos, ut patet ex his carminibus eius Stasii qui res Cyprias carmine descripsit:

— αἰψὰ δὲ λυκεὺς
 τινὲ γέγονε προσέβαινε ποτὶ ταχέως πεποιθᾶς.
 ἀκρότατον δ' ἀναβάς διεδέρκετο νήσον ἀπα-
 σαν.
 τανταλίδε πέλοπος. τάχα δ' εἶσιν ἐβριμος
 ἦρος.
 δευοῖς ὀφθαλμοῖσιν ἔσα δρυὸς ἄμφο κοίτης.

κᾶσυραδ' ἰπέδαμον, καὶ ἀεθλοφόρον πολυδέε-
 κέα.

— quo tempore Lynceus

Taygeti velox ascendit culmina montis
 Lustravitq; oculis quidquid tenet in sula magni
 Tantalidae Pelopis. praecurso lumine vidit
 Hos ambos intra ventrosa robora quercus,
 Pollucem fortem, & domitorem Castora equorum.

Neque mirum est tam fortes fuisse Apharei filios, aut tam perspicacem Lynceum, quando ab illo Perseo qui Medusam occidit, per Gorgo-
 phonem nympham originem duxerunt. quorum hæc series ortus fuisse narratur. Fuerunt duo fratres Hyacinthus & Cynortus Cynortæ filius Perietes ex hoc & Gorphone Persei filia Leucippus, & Iarius, & Aphareus nati sunt. è Leucippo & Philodice Inachi filia Phæba & Ilaira nascuntur. Ex Icaro & Peribœa Naido nascuntur filii quinque mares, & Penelope, quæ postea fuit vxor Ulyssis. ex Aphareo & Atene nympa Oecali filia, ut scripsit Stesichorus, vel ut aliis magis placuit, ex Arne filia, Aeoli, Lynceus & Idas nascuntur: quare ex eodem fonte priore omnes manasse visi sunt Didymus tamen solum Castorem visum fuisse inquit à Lynceo. at Pindarus in Nemeis propter armenta abacta pugnatum fuisse inquit, at non propter Leucippi filias. habuerunt aurigas Rhecæm & Amphistratum viros fortissimos: quorum alter Phthiotis illis qui Achaïam habitarent: alter Laconibus, qui Heniochiam vocatam duces fuerunt, ut ait Strabo lib. 11. Dicuntur primi Dioscuri arcus inuenisse, & docuisse canes quod spectat ad venationem, & castus certamen, ut nos lib. 2. Venationum scripsimus.

Quid referam Leda pueros? hic reperit arcus,
 Et cursu domitare feras inuenit equorum.
 Ille canes primus docuit vestigia caute,
 Atque feris homines crudo discernere castus.

Cum cesus fuisset igitur Castor à Lyceo, fabulantur immortalem Pollucem à patre Ione petiisse, ut Castor immortalitate assequeretur; quod cum obtinere non potuisset, impetravit denique ut dimidium suæ posset illi impartire; quare alternis diebus singuli viuere dicuntur, ut est apud Virg. lib. 6.

Si fratrem Pollux alterna morte redemit,
 Ique rediitq; viam toties.

Hic crediti sunt ab equis albis vehi soliti, quare ita scripsit Pindarus in Pythiis in Hierone:

ἔχονδ' ἀμύκλας ὄλβιοι,
 πινδόνεν ὀρνύμενοι,
 λευκοπώλων τυνδραιδᾶν βαδύδο-

ἑοι γέτροες.

Habitabant Amyclas diuites

& Pindo concitati

*Candidos equos habentiū Tyndarindarū glorio-
si vicini.*

Post eadem autem Castoris Castoreum vo-
tatum tripudium in honorem Castoris fuit in-
stitutum, de quo meminit Pindarus in secunda
Ode Pyth. in eo autem armati iuvenes tripudia-
bant. Quidam tamen dixerunt ab ipsis Dio-
scuris post victos Gigantes id tripudium fuisse
excogitatum, atque Palladem legem Enoplam
cecuisse, inter quos fuit Ephicharmus, quam
legem postea Lacones cum tibiis in acie instru-
cti aduersus hostes vsurparunt: quod tamen
nonnulli à Curetibus inuentum fuisse inquit.
Dixerunt enim Cretenfes non solum Casto-
reum, sed etiam Pyrrhichium melos excogitas-
se, quod quidam Pyrricho Creteni tribuunt,
inter quos fuit Sosisbius. Alii Pyrrho Achillis
filio, qui armatus vsus est in victoria contra
Eurypylum & Telephum, id attribuunt. Ar-
ist. primum Achillem ad pyram Patrocli Pyr-
rhicho vsum fuisse inquit. Enimvero Castor,
& Pollux ob res præclare gestas in Deorum nu-
merum, sicuti antiquorum plerique, relati fue-
runt: cum mortales essent vt reliqui homines,
vt ait Paul. in Arcadicis. Fama est hos nauigan-
tium Deos, & omnibus nauigantibus salutare

tali de causa creditos esse: Cum ingens tempe-
stas Argonautas à Sigæo digressos inuasisset, at-
que pro illorum incolumitate vota Orpheus
concepisset, geminæ flammæ circa Castoris &
Pollucis capita apparuerunt. Secuta est paulo
post admirabilis maris tranquillitas, & clemen-
tia ventorum: quo nobrem credita fuit inesse
quædam in his iuuenibus diuinitas, & ignes illi
cum postea nauigantibus. appaterent, Castoris
& Pollucis arbitrio apparere crediti fuerunt.
Putabantur iidem seruare nauigantes in extre-
mo vitæ periculo constitutos, vt apparet ex
Idyllio Theocriti in Dioscuros, vbi signum esse
futuræ serenitatis inquit, apparens præsepe in-
ter asellos: his versibus:

*ἀλλ' ἔμπης ὑμεῖς τε καὶ ἐκ βυθῶ ἔλκετε νῆας
αὐτοῖσιν ναύταισιν οἷο μένεις θανέεσθαι.
ἀψαδ' ἀπολήγοντ' ἀνεμοῖ, λιπαρὰ δ' ἐγαλάνα
ἀμπέλαγος; νεφέλαι δὲ διεδραμον ἀλλυθῖς
ἄλλα.*

*ἐκδ' ἀρητοῖτ' ἐφάνησαν, ὄνωντ' αἰὰ μέσων ἀ-
μαυρῖ*

*φάνη, σημαίνουσα τὰ πρὸς πλόον ἐδία πάντα.
Vos tamen ex undis naues seruatīs, & ipsos
Nautas in summo positos discrimine vita.
Continuo venti cessant, fremitusq; minacis
Æquoris, aufugiunt nubes, vsq; nitescunt,
Apparet præsepe simul tenue inter Asellos
Significans tranquilla maris mox omnia nautis.*

Hæ flammæ cum geminæ apparent, salutiferae putantur nauigantibus. at si vna tantum, periculosa est nauigis, & eo magis si terribilis illa & dira pestis, quam nauitæ vocant Helenam, suo aduentu geminas flammâs fugauerit. Quamuis Euripides Helenam quoque cum fratribus esse salutarem nauigantibus scribit in Oreste, vt est in his carminibus:

Ἠλένα μὲν, ἢν σὺ διαλέσαι πρόθυμος ἄν
ἤμαρτες, ὀργὴν Μενέλεω ποιούμενος,
ἦδ' ἐστὶν, ἢν ὀρατ' ἐν αἰθέρος πτυχαῖς.
σισσομένυτε, κ' ἐθαύσα πρὸς σέθεν.
ἐγὼν γ' ἐξέσωσα, κ' ἀπὸ φασγάνου
τῆ σὲ κλευσθεῖς ἠόσωσα· ἐκ δ' ἰδὸς πατρός.
ζῆγος γὰρ ἔσαν, ζῆν νῖν ἀφθιτον χρεῶν,
κἀσφορίτε, πολυδέυκατ' ἐν αἰθέρος πτυχαῖς
σύνθακος ἔσαι ναυτίλοις σωτήριος.

Helena quidem, quam tu voluisti perdere
Agens parum incunda Menelao, hac adest:
Hæc, quam videtis in loco summo aetheris,
Seruata: nec tua manus illa concidit.
Seruauit ego illam sic volente eius patre
Ioue ensi ictu de tui, nam viuere est
Illam necesse semper, vt salam Ioue.
Sic Castori & Polluci in aethere arduo
Salubris affidebit illa nauibus.

Hos ignes Horatius stellam appellauit lib. 1. Carminum:

Dicam & Alciden, puerosq; Lede:
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem, quorum simul alba nautis
Stella refulsit.
Desiuit saxis agitatius humor:
Concidunt venti, fugiuntq; nubes.
Et minax, quod sic Dii uoluer, ponto
Vnda recumbit.

Sacrificabantur his Deis agni candidi, tanquam Diis bonis, & faustis, & fellicibus, vt patet ex hymno Homeri vbi potestatem Dioscurorum describit:

ἄμοι Διὸς κήρες ἐλικώπιδες ἔσπετε μῦσαι
τὺν Δαρδανίας, λιθῆης καλλισφύρε ἀγλαὰ τέκνα
κἀσφοράδ' ἰππόδαμον, κ' ἀμώμυτον πολυδέυκα,
τὰς ὑπὸ ταύγυτε κορυσῆ ὄρεος μεγάλοιο
μιχθίσ' ἐν φιλότητι κελευνορέϊ κροϊώνι,
σωτήρας τέκε παίδας ἐπιχθονίων ἀνδράπων.
ἄκυπροντες νεῶν, ὅτετε σπέρχασιν ἀέλλα
χειμέριαι κατὰ πόντον ἀμείλιχον. οἶδ' ἀπὸ
νηῶν
εὐχόμενοι καλέεσσι Διὸς κήρες μεγάλοιο
ἀνεοσιν λευκοῖσιν ἐπ' ἀκρωτήρια βάντες
πρύμνης.

Tyndaridas natos magno Ioue dicite Muse,

Pignora qua quondam peperit pulcherrima Leda,
Pollucem foriem, domitorem & Castora equorum.
Taygeti peperit Leda hos sub vertice montis
Ætherio coniuncta Ioui, cui sydera parent.
Hæc peperit miseros seruantia pignora nautas,
Atque rates, dira quas inuasaere procella
Hyberne, vt pelagi fremit implacabilis ætus.
Tunc etenim nauia summa de puppe vocarunt
Voce Iouis pueros, niueorum & munere placane
Agnorum.

Maximè omnium Deorum culti fuerunt, apud Cephaleses Castor & Pollux, magnique Dii ab illis sunt vocati, per quos, vt alibi in uicibus, ita viri apud illos & alias nonnullas nationes iurare consueuerunt. vt testatur in his Theognis:

κἀσφορ κ' πολὺδέυκες, οἱ ἐν λακεδαίμονι δῖη
γαίετ' ἐυράτα καλλιρῶ ποταμῶ,
εἴποτε βαλεύσαμι φίλω κακὸν, αὐτὸς ἔχοιμι,
εἰδέτι κείνος ἐμοί, δ' ἔς τόσον αὐτὸς ἔχοι.
Pollux & Castor qui Eurota ad fluminis undas
Accolitis fines qui Lacedæmonios,
Illa ego perpetiar si queo incommoda amico,
Is mihi si quarat, bis totidem ipse ferat.

Fama est quod cum ludi Olympici fuissent ab Hercule aliquando instaurati, Pollux cestibus victor, cursu & arte pugilum Castor renouciati fuerunt, nam tamen vno partu, & ex eodem ouo nati sunt ambo, tamen varia studia utrisque fuerunt, vt ait Horat. lib. 2. Serm. Castor gaudet equis, ouo prognatus eodem Pugnis: quot capitum viuunt, totidem studiorum Millia.

Memoriæ proditum est in Laconicis à Pausania non procul à Sciade Laconum loco sepulcrum fuisse Castoris, qui vna cum Polluce infauste cum filiis Leucippi Sparten inuadentibus commisso prælio cecidit, neque tñ ante quadragessimam annum ab eo bello inter Deos fuerunt relati. Alii non à filiis Leucippi, sed ab aliis eos putarunt. Quid Idam fulmine ictum dixerunt, quia Castorem cecidisset; illi datam fuisse Polluci à Ioue optionem inquiunt, cum illum solari Iupiter cuperet in morte fratris, utrum in allet eligendi, immortalis ne ipse vellet fieri an potius sex menses cum fratre viuere, & sex alternè moritum Pollux cum fratre viuere & mori maluit. Hæc tot fabulose de his tradita sunt ab antiquis, & quibus veram sententiam exprimamus:

CASTOR & Pollux & Helena ex vno ouo nati dicuntur Ioue patre, quid hoc monstrum est Dii boni? fieri nullo modo sanè potuit vt tanta multitudo eodem partu nata sit; quippe cum

cum natura numerum mammarum superari omnino non patiatur: quod si filiorum numerus mammas superauerit, illi postea viuere non possunt. Ridiculum est igitur & ouum natum fuisse muliere, & tot homines ex ouis & eodem partu, & omnes vixisse. Fictum fuit igitur, ut quidam voluerunt, Ledam ouum peperisse, quia praguans ventrem ad oui formam rotundum haberet; vel ut alii maluerunt, quia in eadem pellicula ouo persimili fetus conreuerint. Hanc cum Ioue in cygnum conuerso concubuisse inquit cum Ioues reges omnes dicebantur: quam cum Rex quidam non in mollibus stratis & regio apparatu compressisset, sed apud Euroram fluuium Lacedaemoniorum, cygnorum mote in locis humidis; locus datus est fabulae quod Iupiter cygnus factus eam copresserit. Fuerunt filii e Pephno in Pellenen portati educandi, quod clam ut ex adulterio nati, educandi in alia loca, missi sunt. Quae de rebus gestis eorum memorantur, ab historia non dissentiunt, nisi quod fuerit Idas fulmine percussus: quod & ipsi tamen historicè dictum esse scripsit Zez. hist. 48. chil. 2. quippe cum Cerauni nomen locum dederit fabulae, cum superpetias tulerit Polluci. nam Graeci Ceraunum fulmen appellant. Fabulati sunt Lynceum acutissime videre solitum illa etiam quae essent sub terra: quia metalla prior inuenerit auri, & argenti & ferri: cum enim lucernam sub terra reliquisset, ac metalla efferret, creditus est quae forent sub terra etiam videre. Cum pater igitur mortuos filios sepulturae mandasset, ut vir astrologiae peritissimus multitudini persuasit imperitorum Castorem & Pollucem fuisse inter sidera relatos. Istud autem ob facilitatem ingenii & humanitatem Pollucis alii factum esse existimarunt; nam *δεῦκος* mustum est & omne dulce appellatum, & *πολύς* multus unde nomen est Pollucis apud Graecos, ob suauitates ingenii & in omnes clementiam dictum. Cum ignes illi circa capita horum nauigantium prius apparuissent, crediti sunt illi ignes ab imperitis à Castore & Polluce mitti in tempestatibus signa nauigantibus salutaria. apparent autem geminae flammae aliquando in castris in summa parte pilorum, autterioriorum, aut aliquando in nauibus circa antennis, aut in summa parte mali, aut iuxta carthesium, quod signum videtes nauigantes in magna spe veniunt salutis & tranquillitatis futurae. Si vna tantum flamma appareat, solum Castorem esse arbitrantur mortalem, quare periculum omnibus portendere: si vna, salutares sunt; si tertia accedente

flamma Helenae, illae profugerint, illaque circa malum confederit, certissima mors nauigantibus significatur, aut certissimum naufragium. Has geminas flammam nunc Diuos Nicolaum & Herimum nauigantes appellant: quae quid sint, vel quomodo appareant, magna fuit semper inter scriptores contentio. Creditur nauigantium nostri temporis multitudo cum Diuos singulatum in auxilium petere eas flammam esse illos Diuos ad quorum nomina euauerint, alii, qui rem altius vestigare voluerunt, inter quos fuit Xenophanes, crediderunt spectra quaedam propter timorem mortalium oculis sese offerre, tanquam somnia senum aegrotantium, quae à phantasia subministrarentur. Quid enim prohibet in magna animorum trepidatione sensus quoque mirifice perturbari, & prodigiola quaedam monstra apparere? nam turbatorum sensuum comites sunt plerumque horrendae & admirabiles res visae. Ego sane nihil horum esse putauerim, sed vapores quosdam in ignes peruenire ex aere concretos; qui suapte natura summa petant malorum & antennarum: quippe cum totidem visi sunt aliquando, quot fuerunt nauigia, at non duo tantum. nam si essent spectra solum, quae pro sensuum perturbationibus apparerent, illud necessariò sequeretur, ut non solum aliis minores, aliis maiores ignes apparerent: aliis plures, aliis pauciores, sed etiam pro affectis corporibus & dominantibus humoribus, aliis ignes ardentis, alii armati homines & dimicantes, aliis beluae horribiles & admirandis formis viderentur. quoniam ita laborantibus, & male affectis corporibus haec videntur in somnis, & aliquando nihilominus vigilantibus. Illi igitur ignes cum gemini apparent, exhaustam prope concretam tempestatum materiam significant: cum vnus fuerit ignis, nondum concretam: cum plures, maximam superesse copiam. Isti ignes: si densissimis aer & vaporibus plenus extiterit, ob frequentiam condensatae materiae, fugantur ab Helena, quae non nisi ex abundantia ingenti consurgit vaporum. Dicti sunt Castor & Pollux in Deos relati ob beneficentiam, & liberalitatem in somnes, & propinquorum praecipue concordiam Diis gratissimam esse demonstrarunt: quare ad has virtutes per hanc fabulam nos hortabatur. at nunc de Aeolo.

De Aeolo. CAP. X.

AEOLVS, ventorum imperator, vel potius (vt quidam putarunt) quæstor, Hippotæ filius fuit, vt inquit Ouidius in epistola Leandri:

*Parce precor, facilemque moue moderatius auram:
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.*

Sic Apollonius libro quarto Argonauticorum:

αιολον ἐπιπότεια παῖδα κλυτόν.

Aeolum Hippota filium clarum.

Matrem Aeolo fuisse Meneclem Hylli Lyparensis uisam memoriam prodidit Euthydemus Athenicus in libro de Salsamentis: at Eudoxus Cnidius in libro secundo de ambitu terræ, Ligya Aëtoris Carystii filiam matrem Aeoli fuisse maluit, quamuis dixerunt nonnulli non vnum tantum Hippotæ filium Aeolum vocatum eo nomine, sed etiam filium Hellanis cuiusdam Iouis nepotem. omnia tamen quæ dicuntur de Aeolis, ad vnum Hippotæ filium referuntur. Nec defuerunt, qui Iouis filium putauerint. Habitauit Aeolus in vna ex illis septē insulis quæ illius nomine dictæ fuerunt Aëthæ, atque illa Strongyle nominabatur, vt ait Strabo libro sexto fuerunt omnes illæ insulae sub imperio Aeoli, atque Strongyle dicta est à rotunditate, quæ Didyma etiam dicebatur. dicta est & Lipara pinguis, & ab igne scatente Thetymilla, & Euyomye sinistra, quia nauigantibus è Lipara in Siciliam sinistra appareat, & ab arbutulis Ericula & Phœnicifra, & Hiera sacra alii hanc, alii Liparam ob scatentiam flammatarum frequentiam Vulcani officinam esse dixerunt. Memoriae prodidit Callias in libro decimo eorum quæ scripsit ad Agathocle:

ἐν ταύτῃ καὶ ὄρορον ὑψηλὸν, εἴθ' ἢ κρατῆρες εἰσὶ δ' ὕψος, ὡς ὅς περὸς εἴς τιν' περίμετρον τρισάκις, εἴθ' ἢ πολὺ φέρεται φέγγος, ὥς ἐπὶ πολλὸν τόπον δὴ κεν τὸν φωτισμὸν. καὶ ἐκ τῆς κείνου μὲν χάσματος διάπτουσι λίθοι μεγάλοι ἀναφέρονται. γίγνεται δὲ καθ' ὃν καιρὸν συμβαίνει τὸν ἥσαστον ἐργάζεσθαι, ἀς λέγουσι, βρόμος πληκτούτος, ὥς ἐπιθάλα καὶ πεντακῶσια καὶ πλείω κικύεσθαι τὸν ἥχον εἴδ' ἐκ τοῦ ἐκποσηματος μύδροι ἀναρῶν τούμενοι διὰ τὴν ἐκπυρωσιν πάντοτε ἰώδεις εἰσὶ, καὶ διακεκαυμένοι τὴν ἄψιν καὶ τὴν δύναμιν καθ' ἥλιον ἔχουσι καὶ νύκτορ μὲν πάντα τὰ περὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ θεοῦ γιγνόμενα, καλῶς διηλοῦται. μεθ' ἡμέραν δ' ἐκ τῆς κορυφῆς, ὅθεν ἢ φλόξ ἀνίσσιν, ὄραται ἄπτερο μέλαν νέφος τὸν τόπον ὑπερκείμενον.

Fuisse hic in insula sacra vocata scilicet summi-

ratem quadam praelam, in qua duo essent foveamina ignem exhalantia alterum quorum haberet ambitum trium stadiorum, è quo multum luminis efferebatur, ita vt splendor ad multum spatium extendereetur. atque ex illa voragine lapides igniti insignis magnitudinis emittebantur, tantumque exaudiebatur strepitus. quo tempore Deum operari contingeret vt aiunt, vt vel ad quingenta & plura stadia sonitus exaudiretur. at vero lapides igniti, qui ab efflatu emittebantur rubiginis colore omnino sine violato erant ubique reddi propter iaculentium, quorum ea vis erat vt aspectum & virtutem incensi haberent ad solem. atque per noctem quidem manifestò apparerent illa quæ spectabant ad Dei officium per diem vero in ea summitate vnde flamma erumpebat, apparebat caligo quadam tanquam nigra nubes, qua loco illi insideret. Scriptum reliquit Pytheas in ambitu terræ consuetis antiquos rudes & illaboratum ferum ibi deponere, & mercedem siue euisis, siue securis, siue reialius, quam vellet, nominantes, deinde illam die crastina accedentes solitos accipere. Alii cum Rhegi Italiae imperasse maluerunt. Hunc Aeolum ventorum moderatorem & quæstorem nominauit Homerus lib. 2. Odys.

*κείνον γὰρ ταμίην ἀνέμων ποίησε κρονίων.
ἢ μὲν παύεμεναι, ἢ δ' ὀρνύμεν ὃν κε θέλησι.*
*Quæstorem statuit ventorum Iupiter illum,
Cum libet vt sedet ventos & concitet idem.*

Atque vniuersam Aeoli potestatem descripsit Virgilius libr. 1. Aeneid. in his:

*— hic vasto rex Aeolus antro,
Luctantes ventos, tempestatesque, sonoras
Imperso premit, ac vinclis & carcere frenat.*

Sic etiam Dionysius de situ orbis:

τὴν δὲ μετ' αἰόλου εἰσὶ περίδρομοι εἴν' ἀλλ' ἢ ἡσοί.

*αἰόλε, ἰπποστάδαο, φιλοξείνε βασιλῆος,
αἰόλε, ὅς θνητὰ μετ' ἀνδράσιν ἔλαχε δ' ἄρα,
κοιρανὴν ἀνέμων κλονεόντων δ' ἰσχυμένων τε.
ἐπταδὲ οἱ ταῦτ' εἰσὶν ἐπ' ἀνδροῖσι πλοῦται.*

*Post hanc Aeolia sunt insula in aegore, regis
Aeoli Hippotada peregrini regis amici.
Aeoli adest mirum cui diuum muneris donum:
Ventorum imperium seu perferent. siue quiescant.
Sunt illi septem dictæ cognomine Plota.*

Sic enim Apollonius libro quarto:

*Αἰόλον ὅς' ἐνέμοις αἰθρη νέεσσιν ἀνάσσει.
Aeolus imperitat qui ventis aethere natis.*

Nam autem quam ventis Aeolus imperaret, dicta sunt multa accidisse ventorum certamina, quæ vrbes frequentissimas ac regiones dena-

rint: qualia fuerunt illa, quæ tantopere mare in festarunt, vt Siciliam ab Italia seiuuenerint, & cum prius nullum esset mare mediterraneum, vis tempestatis in Oceano orta per quoddam spaciū terram discidit, vnde aqua per Calpē ingressa mare quod est intra terram fecit, ob depressam regionem, Africamque ab Europa desternauit: vt in his ait Valerius Flacus libro primo Argonauticorum:

*Has nimbi, ventiq; domos, & naufraga seruat
Tempestas hinc in terras, latumq; profundum
Est iter, hinc olim soliti miscere potumq;
Infelixq; fretum. (neque enim tunc Aeolus illis
Reitor erat Libya cum rumperet aduena Calpen
Oceanus, cum flens Siculos Oenotria fines
Perderet, & medijs intrarent montibus vnda.)*

Nam per Oceani tempestates disruptis montibus qui terram includerent ab impetu Oceani in occasum ad columnas Herculis, mare factum fuit, quod terra ibi esset depressa, ac montes facti sunt insulæ quis hoc planè negare audeat propter antiquitatem? Dicuntur sex filii ac totidem filia fuisse Aeoli, inter quos Magnes, Aethlius, Iocastus, Canagra, Perieres, Arne, Pheræa, neque plura nomina filiorum Aeoli me legisse memini Hippotadæ: at aliorum Aeolorum fuerunt Macareus, Athamas, Sisyphus, Misenus, Iphiclus, Salmoneus, Cephalus, Criteus, Alcione, Canace. Vocati sunt autem venti Thracii, quod è Thracia spirare putarentur: fuit enim Dionysophantis sententia, quod specus esset in Thracia, è quo erumpere venti, vnde fabulati sunt postea ventorum in Thracia esse domicilium, vnde ait Homerus lib. 2. Iliadis:

*Βορέης καὶ Ζέφυρος, τοὶ τε Ἰππὴν δὲν ἄντρον
Threicijs Boreas, Zephyrusq; fremebat ab oris.*

Et Horatius libro primo Carminum:
*Iam veris comites qua mare temperant,
Impellunt anima linteæ Thracia.*

Quidam tradiderunt Aeolias insulas omnes propè esse pares, atque ambitum habere maiorem centum & quinquaginta stadiorum, quæ per tantundem spaciū distarent à Sicilia: habere dicta sunt scaturigines ignium & hiatus suberraneos, qui illuc vsque peruenirent, ac desertæ fuerunt per quodam tempus, donec Liparus Ausonius filius per disensionem cum fratribus, illuc aduentavit cum nauibus & magna manu militum ex Italia, & Liparam à se dictam habitauit. Huius iam senescentis filiam inquit Aeolum Hippotæ filium duxisse Cyanen nomine, & acciuisse vndique colonos; quare non solum Lipara, sed omnes

sunt habitata. quibus addiderunt, Aeolum in Deos & hospites benignum, in subditos iustum fuisse, ac rerum bellicarum non ignarum, & omnis humane prudentiæ participem: quippe qui etiam vela in vsus nauticos excogitavit. Habuit filios Xuthum, Androclum, Pheremonem, Iocastam, Agathyrum, Astyochum, vt alii tradiderunt: qui etiam cum prædicere ventos solitos esset è varietate efflatorum ignium, dictus est quæstor ventorum, vt diximus.

TOT sunt ea quæ de Aeolo tradita sunt ab antiquis: nunc quæ ratio illos compulerit ad has fabulas fingendas inquiramus. Memoriam igitur prodidit Itacius Aeolum hominem fuisse astronomiæ peritissimum, & illam scientiam præcipuè exercuisse, quæ pertinet ad naturam ventorum, vt prodesset nauigantibus. Prædicabat igitur vel cum Sol tauro propinquaret, exempli gratia, quæ maris futura esset tempestas, aut quæ benignitas cæli, & quo die, quæve dici hora: vel quamdiu perduraret Zephyrus, si talis aut talis spiraret: aut si alius ventus sub exortu canis, aut alterius signi cælestis exortetur, aut etiam diebus criticis, quintis scilicet, septimis, & aliis huiusmodi ab ortu seruatis. Ea de causa effectum est, vt illum ventorum esse regem dicerent, sicut Amaclidem, & Protocle, & Protocreonem dixit Orpheus: hi n. quos vel lent ventos, dicebantur in virem includere, & emittere, quos velent spirare. Scriptum reliquit Strabo libro primo, Aeolum dictum fuisse regem ventorum, quia per fluxum ac refluxum aquarum, cum habitaret in locis asperissimis & difficilissimis, nauigantibus futuræ tempestatis ac surgentium ventorum signa multo antè prædixerit, quæ cum ad prædictum tempus euenirent, credidit vulgus mortalium ventos esse in Aeoli potestate, quos posset, cum liberet, emittere. Videbatur enim admirabile quidpiam ac propè diuinum, posse venturas temporum mutationes multo antè præiudici. Id tamen fieri posse comprobauit Thales Milesius, vbi anni fertilitatem, & copiam oliuarum in futurum annum præuidisset, vt ait Diog. Laertius in eius vita. Magna est omnino vis ac propè diuina sapientia non solum in prædicendis rebus futuris, sed etiam iis faciendis, quæ nullo humano ingenio fieri posse videbantur. Verum tamen cum pauci sint omnino sapientes, multi que haberi cupiant, cum sapientes male imitentur, vel conuiciis etiam insulentur sapientiores, idcirco effectum est, vt illa falsò dicta putentur ab Empedocle, & non sine iustu

ab insulis audiantur, in quibus ille diuinam vim sapientia ita explicauit:

παύσεις δ' ἀκαμάτων ἀνέμων μένος, οἷτ' ἐπὶ γαίῳ

ὄρνυμενοι πνοαῖσι καταφθινύδουσιν ἀέρεις.
ἢ πάλιν ἦνκ' ἐθέλωσθα, παλίντιτα πνεύματ' ἐπάξεις.

ῥήσεις δ' ἐξ ὄμβροιο κελαῖνῃ κάριον ἀρχμὸν ἀνθρώποις, ῥήσεις δ' ἐκὰρ ἐξ ἀρχμῶσδ' ἑρπετοῦ.
ἀξείεις δ' ἐξ αἰδάο καταφθιμῆνε μένος ἀνδρός.
ῥεῖματα δ' ἐνδ' ῥεῶδ' ἑρπετα, τάτ' αἰδέρινα θήσονται.

Placabis ventos, qui terras flamine verrunt
Omnia vastantes, rursus, si forte libebit,
Flamina consurgent. pluuia pellentur ab agris
Cum fuerint nimia, induces & rursus easdem
Si libeat, pronas sistes & fluminis ondas.
Tartareis animas idem renocabis ab umbris.
Lucida parebit sophia vis aetheris alti.

Verum hæc narratio ad historiam pertinet. Alii qui rerum, naturalium occultas vires perscrutantur, dicunt quod si quis vtem à pelle delphino detracta fecerit, illamque penes se habeat, poterit per quasdam ceremonias obtinere vt spiraret quicunque ventus ille voluerit, atque solus ille spirabit: vnde illa finxit Homer. de ventis ab Aeolo data *Vlyssi*. Quod attinet ad mores, Aeolus est vir sapiens, qui ite moderatur pro oportunitate temporum, & præsentium negotiorum quãdo nunc simulare iram, nunc dissimulare vtilissimum est. id autem putatur ventos refrænare & emittere cum libuerit. Hæc autem varietas morum Aeolo nomen dedit. Sūt omnes sanè affectus vtiliter hominibus ab ipsa natura concessi, quippe cum ita non mediocriter conferat ad corrigendos mores, si nimium non incaluerit, quæ si nulla esset omnium iniquitatem æquo animo aliquando ferremus, neque tā studiosè damna à nobis propulsaremus. Sed omnium rerum vtilis est mediocritas, & omnibus adhibenda moderatio: quæ si nulla exiterit, tunc pessima est ira omnium animi affectum & in furorem denique conuertitur. Sic autem nos ventorum Aeoli irã expressimus, cui nisi in principio quis resistit, mox tanquam cæcus ad multa parum decora rapitur, vt est in lib. 4. Ven.

— non mulcent dulcia verba

Syluestres animos, nullusq; admittitur illis
Orator: laxis furiaq; vagantur habenis.
Vt grauis Aeolio cum ventus profluit antro
Totus in arua furens, & syluas sternit opacas,
Flaminibus rapidis immensus murmurat aether.
Tum neque veliuola puppes, neque nubila cœli

Contrastare valent, conuoluens omnia secum
Viribus Hippotada nullis frenatur, & illum
Non tenet imperium Regis, nil audit, ar vnus
Est cordis fragor, & strages, & murmur, & ira.

Aeolium igitur Regem, siue rationem, oportet his motibus animorum imperare; siquidem qui irã non imperauerit, ille irã non sine poenitentia postea seruiat, necesse est. Deinde ista facta fuerunt illa etiam de causa ab antiquis, quia demonstrare volebant nihil sine diuina prudentia contingere, cum venti etiam rerum omnium leuissimi & maxime inconstantes suum habeant moderatorem. Alii putant per hæc incitatos fuisse nauigantes ad præcipueidam naturam ventorum & tempestatum, cum possent omnes multo antè hæc significare & intelligere quorum signa nonnulla præuia sint tempestatum, qualia sunt ea quæ scripsit Aratus & Theophrastus de signis aquarum & ventorum. At nunc de Borea dicamus.

De Borea. CAP. XI.

BOREAS autem è quibus parentibus ortus sit, fabularum inuentores non tradiderunt, quod ego legerim, nisi quod in Thracia habuerit domicilium. Fabulati sunt antiqui Orithyiam Erechthei Athenarum Regis filiam virginem fuisse forma præstantissimam, quam cum Boreas colligentem flores iuxta fontem Cephisum vidisset, eius amore incensus illam rapuit & in Thraciam deportauit, veluti scriptum fuit à Chœrilo. Alii dixerunt apud Ilium celeberrimum Atticum fluium raptã fuisse ludentem cum ceteris virginibus, vt ait in Atticis Paus. quod etiam testatur Dionysius in situ orbis:

νέρεθι γερμῖν ἰσθμοῖο πρὸς αὐγὰς ἀττικὴν οὐδας

ἦε, διὰ δεσπεσικὴ φέρεται ῥόος ἰλιωτοῖο.
ἐνδεν ἢ βορέης ποτ' ἀνήρπασεν ἀπέδιδεν.
Cecropis est tellus supra Isthmum solis ad ortum,
Iliisus per quam diuino flumine fertur,
Vnde tulit Boreas raptam grauis Orithyiam.

Scripsit Ouid. lib. 6. *Metamorph.* Orithyiam fuisse in regionem Ciconum deportatam, & ibi celebratas nuptias Boreæ, & geminos peperisse filios, vt est in his:

Nec prius aeris cursus suppressit habenas:
Quam Ciconum tenuit populos & moenia raptor
Illic & gelidi coniux Actæa tyranni,
Et generix facta est partus enixa gemellos.

Simonides tamen poeta non ab Iliis, sed à Britis raptam fuisse Orithyiam putauit, & ad

petram Sarpedoniam Thraciae deportatam, non
 procul ab Aemo monte. Memoriae prodidit
 Herodorus in Polymnia, iustos fuisse Athenien-
 ses ab oraculo, cum Xerxes ad devastandam
 Graciam cum innumerabili propè classe trait-
 ceret, generum Boream in auxilium vocare,
 qui vehemens in classem Persarum irruit, ac
 multanavigia submergit, quare debilitata fue-
 runt vires hostium. cum verò in Thraciam
 Orithyiam abstulisset, ibique habitaret, Thra-
 cius Boreas vocatus est ab Eur. in Cyclope.
 ἔταν δὲ βορέας χιόνα θρηϊκός χερ-
 δοραῖσι θηρῶν σῶμα περιβαλὼν ἐμὸν.
 Boreas ubi nivesq; fundit Thracius,
 Corpus meum iugo ferarum pellibus.

Hunc in antro habitare solitum scripsit Cal-
 limach. in Iauacrum Deli;
 ἕμενος ὑψιλιῆς κορυφῆς ἐπὶ θρηϊκός αἴμα

ἄρος αἴμας ἐρύλασε συν ἔντεσι τὰ δὲ οἱ ἴστω
 ἐπτάμυχον βορέαο παρὰ σπέος ἠυλίχοιτο-
 Threiciq; residens sublimi vertice in Aemi,
 Mars feruabat equos, atque arma nientia, equiq;
 Hic sit abul antur Borea, frigentis ad anturum.

Boreæ filias fuisse scribit Callimachus in eo-
 dem hymno Vpim & Loxo, & hecæergen:
 ἀρώτατοι τὰδ' ἔνεικαν ἀπὸ ξανθῶν ἀριμα-
 πίων
 ἔσπῃς τε, λοξάτε, καὶ εὐαίαν εὐαέργη,
 θυγατέρες βορέαο, καὶ ἀρσενες, οἱ τὸ τ' ἀρῖστον
 ἠΐδεον.

Namque Avimaspiorum prime è regione iulerit
 Vpisi, Loxoq;, Ecæerge annosa rignri
 De Borea nata prastans q; robore pubes
 Inde mares.

Memoriae proditum est à Ckæante in 1. lib.
 de moribus, Boream rapuisse Chlorim quoque

Atcūri filiam, atque illam in collem Niphatem asportasse, qui postea Thorus Boreæ vocatus fuit, antequam diceretur Caucasus, de qua filiam suscepit Hyrpacem. Fabulantur Chionem præterea & Zetem, & Calaim natos fuisse ex Orithyia, qui unâ cum cæteris Argonautis in Colchos nauigarunt, de quibus ita meminit Apollonius lib. 1.

Ζητης αὐ καλαῖς τε βορῆϊοι υἱες ἰκοντο,
 ἔς ποτ' ἔρεθθης βορέην τέκεν ἀρέθυια
 ἐρχατὴ θρακίης δυσχειμέρης, ἐνθ' ἄρα τήν γε
 θρυπίαις βορέης ἀνέρι· φάτο κειροπίνδεν
 ἰλιάου προπαροῖθε χερσὶ ἐνὶ δινευσαν·
 καὶ μιν ἄγων ἔκαθεν σαρπηδονίδην ἄδι πέρην
 κλείει· σιν ποταμοῖο παρὰ βῶον ἐργυροίο-
 λυγαῖς ἐδάμασσε περὶ νεπέεσσιν καλύφας.

Zetes & Calais Boreæ de semine nati
 Rurjus, Erechibei peperit quos Orithyia
 Veloci Boreæ, rapuit quam Cecropis agro
 Ducentem choreas Ilissi ad fluminis undam.
 Hæc Sarpedoniam ad petram tulit inde vocatâ.
 Quâ fuit Erginus vitrea perlucidus unda.

Suscipit Boreas præterea ex Orithyia Cleopatram, quæ postea Phineo nupta Cramben & Orythum & Hemum illi peperit, vel, vt alii maluerunt Thyrum & Maryandium, quam Arplicen, at non Cleopatram vocant. Hos scripsit Phanodictus Boreæ filios ad Argonautas ex Hyperboreis adiisse, at Herodotas è Daulide. Aiunt præterea celerimos fuisse omnium Boreadas, facultatemque habuisse volandi, vt testatur Theognis in his.

αἰχύτερος δ' εἴησθα πόδας ταχέων ἀρπυῖων,
 ἢ παίδων βορέε, τῶν ἀραρείσι πόδες.
 Si magis Harpyis sis velox, vincere possis.

Et natos Boreæ, haud pes quibus utiliter.

Cum venissent igitur cum cæteris principibus Colchicæ expeditionis ad Phineum, Harpyas à mensa Phineæ profugarunt, à quibus Plotæ insulæ Strophades vocatæ sunt, Hi postea cæsi fuerunt ab Hercule in partitione munerum, quæ ab Iafone illis heroibus, qui secum nauigarunt, data fuerunt, vt quidam putarunt, inter quos fuit Stesimbrotus, alii quia nauem in Mysiam redire nolent ab Hercule cæsos fuisse maluerunt. Semus quia cursu vicissent, per inuidiam ab Hercule cæsos tradidit. Nicander Colophonius qui Boreas sibi tempestatem in Iuliam Con immisisset, cum reuenterentur, ab Hercule ob iram trucidatos putavit, at non à generis Lencippi. Neque plura de Boreæ memorantur ab antiquis. Scripsit Helagoras in rebus gestis Megarensium Aoream, qui Orithyiam rapuit, non ventum, sed iuuenem fuisse

se Strymonis filium ita vocatum, qui cum illam in matrimonium à parentibus impetrare non posset, ad rapinam se accinxit, raptamque in Thraciam deportauit. Quamuis alii non à Boreæ, sed à populis Thraciæ Boreæ nomine raptam fuisse putarunt, vt ait Ouid. in epist. Patridis:

Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thracæ,
 Tutæ tamen bello Bistonis ora fuit

Alii deiectam fuisse Orithyiam è præcipiti loco in Ilisium fluium existimarunt, quæ cum nullibi post inuenta sit, locum dedit fabulæ, quod eam anatum Boreas in Thraciam asportasset. Quod Harpyias à mensa senis Phineæ expulerint, crediderunt nonnulli Harpyiam & Erasiam filias fuisse eius senis, quæ cum parum honestam viuendi rationem complecterentur, paternas facultates immodicè exinanirent, domumque paternam turpiter exhaurirent. Has ambas cum filii Boreæ secum abduxissent putati sunt Phineum egestate fameque liberasse. Quid contineatur sub hac fabulâ, præter historiam, non reperio. Atque locum aliquem doctioribus etiam relinquo. At nunc de Scylla dicamus.

De Scylla & Carybdi. CAP. XII.

SCYLLA & Charybdis. monstra infesta nauigantibus maximè timenda, existimatæ sunt, quæ scemina quondam dicuntur fuisse. Fuit igitur Scylla Phorciniæ & Hecates filia vt sensit Acusilaus: vt verò Homerus. Crateris fuit eius mater, quæ tamen eadem est, vt Apollon. Acusilaum fortasse secutus scripsit. lib. 4.
 ἠὲ παρὰ σκύλλης συζυγῶν κευθμῶνα νέεσθαι,
 σκύλλης αὐσονίης ὀλοόφορος, ἢν τέκε θόρυκον,
 νυκτυπόλοσθ' ἐκάτη, τήν τε κλείεισι κράταιν.
 Horrendum aut animum Scyllæ concedere iuxta,
 Ausonia Scyllæ Phorcide semine nata,
 Noctimagoq; Hecates, qua dicitur una Cratais.

Charicles verò in cathena, Phorbantis & Hecates filiam fuisse tradidit, Stesichorus Lamiæ, Timæus lib. 21. historiarum non è Phorcynæ, sed è Typhone natam fuisse asserit: alii è fluuio Crati. Fuerunt qui dixerint Scyllam fuisse olim filiam Nisi regis Megarensium, quæ capta amore Minois, patris purpureum capillum, quò in oculum ille mori non poterat, vt respondit oraculum, etiam abscidit, partemque ipsum, & Nisæam ciuitatem Atheniensibus prodidit. nam cum Athenienses Nisi fines hostiliter inuasissent, ceperunt nonnulla oppida subitis incurfionibus, ipsumque Nisum in vrbeni

Ni-

Nisam incluserunt, & obsederunt, vt ait Pausanias in Atticis, & Strabo lib. 8. Fama est igitur Minoem illam in profundum maris deturbasse odio proditiōnis, quare in monstrum marinum versa sit. Alii dicant illam desperatione captam cum à Minoe neglecta relinqueretur post proditiōnem in mare præcipitasse & Deorum ira canes additos esse vt illam in monstrum versam assidue lacerarent. Fuerunt tamen qui duas fuisse Scyllas dixerint, alteram Phorci, alteram Nisi filiam: atque hanc postremam post cæsum capillum cum illam pater insequeretur, in cirum fuisse cōuersam patrem in haliaetum, aues inter se infensas, vt in lib. 1. Georgicorum ait Virgil.

*Apparet liquido sublimis in aere Nisus,
Et pro purpureo penas dat Scylla capillo:
Quacunque illa leuem fugiens secat aera pennis,
Ecce inimicus atrox magno stridore per auras
Insequitur Nisus, qua se fert Nisus ad auras
Illa leuem fugiens raptim secat athera pennis.*

Pausanias in Corinthiacis Scyllam Nisi filiam neque in auem mutatam scribit, neque in monstrum marinum, quæ patrem Minoi prodidit neque à Minoe vxorem ductam, vt sibi promissam fuerat, sed ipsius Minois iussu in mare deiectam, quæ maris vndis, agitata sit. donec ad Scyllæum vocatum promontorium sit delata, vbi tamdiu insepultum iacuit cadauer, quam diu à marinis volucris voraretur: vnde locus datus fuit fabulæ quare ita ad illud allusit Ouid.

*Filia purpureum Nisi furata capillum
Puppe cadens nauis facta refertur auis.*

Zenodotus lib. 3. Compendiorum, suspensam fuisse inquit, Scyllam de prora nauis, in qua vehabatur Minoes, & per mare tractam donec ita interierit. Scyllam verò, quæ dicta est Phorci filia, præstantem forma corporis mulierem fuisse memorant, quæ cum Neptuno concubuerit; qua re cognita pharmacum Amphitrite in fontem, in qua se lauere Scylla consueuerat, iniiecit, eamque in furorem actam cum se in mare præcipitasset, in monstrum marinum conuerit, vt scripsit Myro Prianeus lib. 5. rerum Messeniacarum. Alii fabulati sunt Scyllam rem habuisse cum Glauco, quod agrè ferens Circe, quæ illius amore tenebatur, pharmacis fontem, in quo lauari Scylla consueuerat, infecit; quibus illa pube tenus in varias formas mutata sit. Scylla igitur sua deformitate territa, amisitque formæ desperatione capta se in mare præcipitauit: quare locus dedit fabulæ, vt ait Zenodotus Cyrenæus. Scyllæ formam ita describit Isidorus: *εξ μὲν κα-*

*φαλὰς ἔχων κάμπης, κυνὸς, λέοντος, γοργόνης
φαλαίνης, ἀνδρώπου, ἰβιδάδας. Sex habens capita, eruce, canis, leonis, Gorgonis, balana, femina pedes autem duodecim. Qui idem aliorum sententias secutus, diuersam formam illi tribuit. Alii dixerunt oculorum tenus Scyllam pulcherrimam, reliquam mulierem, at sex habuisse canum capita, fuisseque corporis patrem fuisse serpentum. Hom. lib. μ. Odyss. & capita sex, & duodecim pedes illi fuisse scribit, & singula capita habuisse tres ordines dentium, vt est in his:*

*ἐνθα δ' ἐνὶ σκύλλῃ ναίει δεινὸν λελακῦϊα.
τῆς ἦτοι φωνὴ μὲν ὅση σκυλακος νεογυλλῆς
γίνεται αὐτῇ δ' αὐτὲ πέλωρ κακὸν ἑδέκε τίς*

*μιν
γῆθῖσεν ἰδὼν, ἐδ' εἰ θεὸς ἀντιόσεν.
τῆς ἦτοι πόδες εἰσὶ δ' ὑδάδεκα πάντες ἄροι·
ἐξ δ' ἐτέοι δειραὶ περιμυκεές, ἐν δ' ἐκόνῃ
σμερδαλέν κεφαλῆν δ' ἐτρίστοι ὀδόντες,
πυκνοὶ γ' ἑταμέες, πλείοι μέλανος θανάτοιο.
Hoc habitat grauiter latrās ac Scylla profundū,
Cuius vox similis catulis, monstrumq; verendum,
Ipsa grauis pestis. non si Deus obuius illi
Quis fieret, posset latari, nilq; timere.
Namque pedes illi bissepi, collaq; longa
Sūt sex huic, caput horrendū que singula mōstrūti
Dentibus est ordo triplex, illiq; frequentes.
Et semper nigra mortis vestigia seruant.*

At Virgil. lib. 3. Aeneid. aliter eius formam descripsit in his:

*At Scyllam cæcis cohibet spelunca latebris
Ora exsertantem, & naues in saxa trahentem
Prima hominis facies, & pulchro corpore virgo
Pube tenus, postrema immani corpore pistrix.
Delphinum caudas utero commissa luporum.*

Fabulati sunt præterea hanc oculis igneos habuisse, & adeo longa colla, vt vel longinquas naues ad se posset attrahere; quare ita scripsit Apollon. lib. 4.

*μήπως σμερδαλέοισιν ἐπαίξασα γένουσι
λεκτὸς ἠρώων δηλήσεται.*

*Ne forte horrendus maxillis concita ladat
Delectos heroas.*

Fabulatur igitur quicumque appulissent eò faciebant naufragium, hominesq; ab iis canibus qui erant circa pudenda Scyllæ, vorabantur, vt testatur Virgil. in Sileno:

*Quid loquar aut Scyllam Nisi? aut quam fama
secuta est,*

*Candida succinctā latrantibus inguina monstria
Dulychias vexasse rates, & gurgite in alio*

Ab timidus nauas canibus lacerasse marinis?

Charybdis item voracissima mulier dicitur fuisse, quæ cum furata esset nonnullas boues

Herculi boues Geryonis abigenti, à Ioue fulmi
ne icta fuit, & in illud monstrum marinum ver-
sa. Alii tamen ab Hercule caesam fuisse malue-
runt, & à Ioue in monstrum conuersam, at Ifa-
cius Mnaesam Patrensem in navigatione secu-
tus furtum hoc Scylle tribuit, qui illam ab Her-
cule caesam fuisse scribit. patris verò Phorcyn-
is opera postea in Iebete subiectis lampadibus
coctam tenuisse. Hac ea sunt ferè omnia quæ
de Scylla & Charybdi, periculosis maris Siculi
scopulis, ab antiquis memorantur. Describun-
tur ita illi scopuli ab Homero libro μ. Odyss.
οἱ δὲ δύο σκοπέλοι, ὁ μὲν ἕρανόν ἐϋρον ἰκαναί
οἷέη κορυφή. νεφέλη δ' ἰμιν ἀμοιβέβηκε
κυκάνη, τὸ μὲν ἔποτ' ἔρωϊ, ἠδ' ἔποτ' αἰδρη
κείν' ἔχει κορυφήν, ἄτ' ἐν θέρεϊ, ἄτ' ἐν ὀπάρη.
ἠδ' ἐκὼν ἀμβάην βροτῶς ἀνὴρ, ἠ κατὰ βάην,
ἠδ' εἰ οἱ χεῖρες γε εἴκοσι, καὶ πόδες ἦεν.
Hi duo sunt scopuli, præcincto vertice cælum

Hic adit, assidue tegitur qui nubibus atris.
Nulla serena dies hic est, non tempore messis,
Nec quando apricis liuent in collibus vna.
Nec si viginti manibus, pedibusq, vir vllus
Scandere nitatur, poterit, non inde redire.

Alium scopulum paulò inferius idem poe-
ta ita describit:

τόνδ' ἕτερον σκόπελον χαμαλώτερον ὄψει ὀ-
δυσεύ

πλησίον ἀλλήλων, καί κεν διοισεύσεως.

τῷ δ' ἐν ἐρινέος ἐσὶ μέγας φύλλοισι τεθηλῶς.

τῷ δ' ὑπὸ δῖα χάρυβδ' ἀναρροῖ δει μέλαν ὕ-
δαρ.

τρίς μὲν γάρτ' ἀνίσιν ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀνα-
ροῖ βδέ.

Denon mē sūge κείθι τύχοις ὄτεροι βδέ ἴσειεν.

Alter erit scopulus depressior optime Vlysses,

Vicini inter se hi, namque hos superaueris arca

Si libeat, folijsq, vires sculnus ibidem

Maxima, sub qua haurit pelagus diuina Charybdis.

*Ter bibit illa die epotas terq; euomit undas.
Obserua ne sorbenti sis inde propinquus.*

At Virgil. luculentissimè rem ita expressit, breuissimè libr. 3. Aeneid.

*Dextrâ Scylla latus, laui implacata Charybdis
Obsidet, atque imò baratri ter gurgite vasto
Sorbet, in abruptum fluctus, rursusq; sub auras
Erigit alternos & sidera verberat unda.*

*At Scyllam cæcis cohibet spelunca latebris,
Ona exertantem, & naues in saxa trahentem.*

Strabo li. 1. vt videtur putasse Homerus; fluxu maris ac refluxu vehementer fieri circa eos scopulos in mari Siculo putauit, quibus in locis citissimus esset strepitus propter saxorum concauitates, fabulari sunt antiqui canes esse circa latera & inferiores partes Scyllæ, qui illam vorarent, hanc rem ita scribit Isacius; *ἡ σκύλλα περὶ τὸ ῥήγιον τῆς σικελίας ἐστὶν ἀκρωτήριον, ἐξέχον ἐς θάλασσαν, ἢ κάτωθεν πέτρα πολλὰ καὶ μεγάλα ἔχουσι κοίλους τῶν πετρῶν σπύλαι, ἐν αἷς καταμένουσι θηρία θηλάσια. τῶν δὲ προΐων ἐν ταῖς πέτραις ἀκοντιζομένων ἐκ τοῦ τῆς χαρύβδως ὕδατος καὶ συγκλονουμένων τῶν ἀνδρας ἐσθίουσιν. ἡ χαρύβδις δὲ τῆ ἡ σκύλλα πλησιονέσιν, ἢ μέγαν χαρύβδις περὶ μεσσηνίην ἐστὶν, ἢ δὲ σκύλλα περὶ τὸ ῥήγιον.* Scylla promontorium est iuxta Regium Sicilia in mare prominens sub quo sunt saxa multa & ingentia, quæ locos interioribus habent canes, & speluncas, in quibus habitant monstra marina. ubi nauigia fuerint ipsæ petris ab aqua Charybdis illisa & euersa, tunc homines ab illis feris vorantur. Charybdis autem & Scylla vicine inter se sunt, atque Charybdis est iuxta Messinam, Scylla iuxta Regium. Dictæ sunt idcirco mulieres hæc fuisse, quod illa forma fuerit scopulorum, vt procul spectantibus mulierum formam præ se ferrent. nam, vt traditum est in opticeis, pro distantia spectantium & pro situ rei collocatæ, multa sunt quæ aliam atque aliam formam, vel plantæ, vel animalis, vel regionis præ se ferant illud autem ita esse declarauit his verbis Apollonii Rhodii enarrator, quod etiam scriptum fuit ab Agatharchide libro 7. rerum Europicarum: *ἀκρωτήριον δὲ ἐστὶν ἡ σκύλλα, ἐξέχον ἐς θάλασσαν, ὁμοίωμα καὶ πρόσωπον ἔχον γυναικῶς. κάτω δὲ τῶ ἀκρωτηρίῳ εἰ πέτραι πολλὰ καὶ μεγάλα, ἔχουσαι κοίλους τόπους καὶ σπύλαια, ἐν οἷς θηλάσια θηρία μένουσιν.* Et ne omnia Græca hic ascribam, sententiam tantum ita explicabo: Scylla promontorium est in mare prominens, forma

faciæque muliebri. sub ipso promontorio petrae sunt ingentes & complures, quæ locos concauos & speluncas habent interioribus, in quibus habitant ferae marines. Quæcumque igitur nauigia compulsa fuerint ab undis vel à tempestate in Charybdim, ibidem submersa ab ipso mari absorbentur. at quæ ab undis Charybdis agitata rursus & compulsa in asperas & latentes Scyllas petras iruerint, quassantur & dirumpuntur postea fera illæ monstra quæ marina multiplicia exeuuia, homines è nauibus colligentes edunt. Quidam diligentius rem explicantes maris tractum septem stadiorum esse inter Italiam, Siciliamque tradiderunt, qui *πύργος* siue fretum fuit appellatus. atque ex tribus Siciliae promontoriis Lalybæo, Pachyno & Peloro. Pelorus Italiam prospectat, sub quo sita fuisse dicitur Charybdis ex huius regione Scylla fuit in Italia sub alto promontorio ex illa Italia parte in mare prominente, quod similitudinem ac speciem haberet mulieris. Dicta est Scylla à poetis habere canes, qui è lateribus, pectoreque promineant & intermant nauigantes, quoniam ex inferiore loco, è concauitate saxorum scilicet, in qua latent, exeuuia, sequæ superius ex eius latere extollentes, exire è pectore feræ illæ videantur. fuit igitur scopulus, & profunditas aquarum, & forma eius scopuli, quæ fabulæ locum dedit. Cùm Hercules iuxta hæc loca nauigasset, magnamque partem illarum bouum quas secum uehebat, amisisset, dictus est interemisse Charybdim, quia machinis quibusdam locum illum expurgauit, & in posterum nauigabilem fecit, ita vt neque Scyllæ neque Charybdis vllum ad posterum vestigium manserit. dicta fuit autem Scylla ἀπὸ τῆ σκύλαν, à spoliando scilicet, vel à σκύλλειν vexando: quamuis ἀπὸ τῶν σκυλλέων, à catulis, quidam putarint. at Charybdis ἀπὸ τῆ χάσκειν ab hiando, & *ρομβὸν* à sorbeo, nominata est.

EGO sanè virtutum vitiorumque naturam sub hac fabula contineri crediderim, quia cùm inter duo pericula nauiget is qui ex altera parte Scyllam, ex altera Charybdim habeat, solus denique tutus & incolumis euadit, qui neutri horum periculorum magis adhaerent: hoc quid aliud significat, quam quod scribitur ab Aristotele in Ethicis, virtutem esse medium duorum extremorum, quæ ambo sunt vitanda? Vt autem vitia deuitaremus extrema, his partim foemineas formas vt inuitantibus ad se, tribuerunt, partim figuras immanissimarum ferarum quippe cum eò accedentibus calamitates propinquerent, & vitæ ac facultatum iacturam, cùm ca-

res, & varia monstra horribilia his adiunxerint, quæ in hærentes vorarent. Nam quid aliud est vita mortalium, quam assidua inter varias molestias & illegitimas voluptates navigationis autem vnus, qui sanctè piequæ vixerit, & qui vita vtrobiq; existentia deuitauerit, incolumis in patriam, quod beatarum est animarum post hanc vitam contilium, cui præest Deus, peruenire poterit. Sed quoniam in errores aliquando collabi omnibus facilè est, & pleriq; contingit, si quis illis scopulis appropinquare, continuo est inde totis viribus recedendum. nemo est enim ex omnibus hominibus, qui non ab ipsa natura ad voluptates incitetur. Idcirco poetarum omnium præstantissimus Homerus multis amissis inde vix ab nauigantem fecit Vlysem quia pauci sunt viri fortes in periculis, & multo pauciores Prudentes, ubi semel voluptatum facti sunt captiui, nec ab illis postea explicare se facilè possunt. Dicitur Scylla in hoc monstrum à Circe conuersa fuisse, cum mulier esset pulcherrima, quod omnes qui declinant à ratione, recto rque viuendi instituto, brutorum animos induant. Quid cum Circe esse dicebamus? at non titillationem naturæ ad voluptates incitantem? cum vellent igitur demeritare antiqui (vt summam dicam) plenissimam esse difficultatam & periculorum vitam humanam, nauigantiq; inter duos grauissimos scopulos simillimam; quæ si parum sapienter gubernetur, voluptatibus allecti homines in maximas miseria incident: hæc de Scylla & Charybdi excogitarunt: quæ iucundissimis narrationibus & fabulosis vestierunt, vt qui parum salutis suæ alioquin essent studiosi, vitam suauitate figmentorum ad audiendam, vitz rectè instituentiæ rationem allicerentur. Alii crediderunt hanc fabulam ad moderatorem sumptuum spectare, quippe cum incauti in foenus incidant tanquam in Scyllæum fretum, vnde omnium facultatum vno tempore postea fit iactura: quod videtur innuisse Cicero in orat. pro Pub. Sextio. At nunc de Orione dicamus.

De Orione. CAP. XIII.

ORION ille, qui, vt traditum est in fabulis, fuit inter sidera collocatus, Hyrieo Neptuni filio & Alcyone natus fuisse dicitur, de quo scriptum est ab Euphorione his verbis: *υριεύς ο ποσειδάνος και αλκυόνης μιας τών άτλαντος θυγατέρον, εώκει μέν εν τάνόγρα τής βοιωτίας. φιλοξενότατος δέ ών, υπεδέξατό ποτε και θεούς, ζεύς δέ εν ποσειδών και έρμής*

επιξενωθέντες αὐτῶ, καὶ τὴν φιλοφροσύνην αὐτῶ δεξάμενοι, παρένεσαν αὐτῶν ὅ,τι ἂν βούλοιο, εἰ δὲ ἀτεκνὸς ὦν γῆσατο παῖδα. καὶ βόντες ἐν οὐρανό, θεοὶ τὴν τοῦ ἱερουργιάντος αὐτοῖς βοῆς εὐρυσοῦσαν: ἀποσπέρμηναν εἰς αὐτὴν, καὶ ἐκέλευσαν κρύψαι χθονὴν, καὶ μετὰ δέκα μῆνας ἀνελέσθαι. ἰσθμὸν ἰσθμὸν τῶν ἐγένετο ὁ ἔριον, ἕτως ἐπονομασθεῖς διὰ τὸ ἐρῆσαι ὡσπερ τὸς θεὸς ἐπειτακατ' ἐσημισμὸν, ἔριον. Hyrieus Neptuni & Alcyones filius, qua vnâ fuit è filiabus Atlantic, aliquando in Tanagra ciuitate Bœotia habitauit, cum verò benignus esset aduersus hospites, Dij quoque dicuntur in eius hospitium accessisse: Iupiter autem, & Neptunus, & Mercurius ab illo liberaliter tractari, eiusq; benignitate delectati proposuerunt, vt quicquidque liberet, peteret. Hic cum adhuc esset sine filijs, filiam poposcit. Tunc verò Dij pellem macchari bouis sibi capientes in ipsam semen profuderunt, iusseruntq; illam sub terram occultare, neque ante decimum mensem aperire: quibus mensibus peractis natus est Orion, qui ita vocatus est, quod quasi minxissent Dei: at vero propter deuitandam turpitudinem vocis postea dictus fuit Orion. Neque enim, vt quidam arbitrati sunt, dicitur ex vrina, sed è spermate natus fuisse. Cum verò è semine trium Deorum natus dicatur, illum Lycophron tripatrem ita vocauit.

σεσηφόρον βοῦν θεῶς ἀρταμος δράκων: καὶ φαίσει τριπάτρω φασγανῶ κανδάνος. Orionem Bouem coronarum grauis coquus draco Cader tripatris ense olim Candanonis.

Fuit enim Candanon primùm apud Bœotos, postea Orion, vacatus. Iacius non Mercurium, sed Apollinem vna cum duobus Orionis patribus commemorauit. Atque Colonia fuit vxor Hyriei, cui pellis illa seruanda data fuit. Scriptum reliquit Dorion in libro de piscibus, Orionem fuisse Neptuni & Brylles Minois filij, quæ sententia fuit etiam Hesiodi. Pherecydes Neptuni & Eurysales filium inquit, vt ait Apollodorus libro primo Bibliothecæ. At Zetes, qui commentarios in Hesiodum scripsit, Orionem inquit fuisse Hyriei & Brylles filium, q̄ Brylle fuit Minois. Quod autem venator fuerit Orion, testantur nomina ipsorum canum, quos ille in venationes alebat. nam nisi venator fuisset, nunquam probabile videretur, nisi fuisset, infans, Vt Leucomelanam, Mæran, Dromim, Cisteram, Lampurim, Lycostonum, Proophagum, Arctophonum, aliosq; complures canes aleret, qui illius commemorantur. Huic sororem addiderunt Candiopen. Nicandri vero enarrator Orionem, non Hyrieum vocauit.

Orionis patrem. Fabulantur hunc munus à patre Neptuno impetrasse, vt tam super vndas quam super terram posset incedere. Alii tamen tantæ tantæ magnitudinis fenserunt, vt nulla esset tanta profunditas à qua non humeri saltem extarent è mari, quam sententiam secutus Virgil. ita scrip. fit libr. 10.

— *quam magnus Orion*

*Cum pedes incedit medijs per maxima Nerei
Stagna viam scindens, humero supereminet vndas.*

Qui cum postea in Chium ad OEnopionem venisset. Aeropen illius vxorem vitare conatus est. Id grauius ferens OEnopion comprehenso Orioni oculos seffodit, & mox extra suam regionem eiecit: qui postea in Lemnum profectus à Vulcano per benignè excipitur. tum Vulcanus eius miserus Cedalionem vnum è filiis Orioni ducem viarum dedit, qui in orientem ad Solem profectus ab eo sanitati restitutus est, ac lumen recuperavit. Deinde contra OEnopionem arma suscepit, quem in eius auditum aduentum cines sub terra occultarunt. hunc vbi non speraret se amplius posse inuenire Orion, in Cretam contendit, vbi venationi operam daret. Enimvero non in Aerope solum vxore OEnopionis, qui fructus esset tentate per vim alienarum mulierum pudicitie experiri voluit: quem fabulantur Pleiades Atlantis & Pleiones Oceani filias vna cum illarum matre persecutum in Bœotia per quinquënium assidue; quibus etiam potius esset, nisi per Ionis misericordiam, à quo precabantur auxilium, inter sidera fuissent relata. Dianæ quoque, cum vna venaretur, aut vim inferre voluisset, quare illius iussu occisus fuisse, vt in his testatur Euphorion: *συγκυνηγῶν δὲ ἄτος ἀρτέμιδι, ἐπε χεῖρισεν αὐτὴν βιάτασαι, ὀργισθεῖσα δὲ ἡ θεὸς ἀνέδωκεν ἐκ τῆς γῆς σκορπίον, ὅς αὐτὸν πλῆξας κατὰ τὸν ἀσπράγαλον ἀπέκτεινε.* Cum vero vna cum Diana venaretur, illi vim inferre conatus est. At Dea irata scorpionem à terra excitauit, qui illius talum percütens interuenit. At Horatius lib. 3. Carminum illum ab ipsa Diana ob tentatam pudicitiam sagitta cæsum fuisse scribit in his:

— *Et integra*

*Tentator Orion Diana
Virginea domitus sagitta.*

Alii fabulati sunt, inter quos fuit Diocles in Iethiferis pharmacis, Orionem puerum insigni forma fuisse à Diana amatum, quæ etiam illi nubere decreuerat: quippe cum Aurora etiam dicatur illum raptum ob formam in Delum asportasse. Id cum Apollo graniter ferret,

frustraque sororem sæpius reprehendisset, nactus est satis aptam ita oportunitate Orionis occidendi. Nam cum aduenientis Orionis caput prominens de vnda longinquum Apollo vidisset, proposito præmio artis contendit cum sorore, quod non attingeret illud signum sagittis: at illa ostentandæ artis studio accensa sagittam in fronte Orionis infixit, quare postea coguita dolore commota impetrauit à Ioue vt ille inter sidera referretur. Corinnus autem Delius, qui Tanagraum fuisse inquit Orionem, multaque loca mansuefecisse, & venenatis animalibus expurgasse, hunc idcirco interiisse memorat, quia inter venandum cum Latona Diana gloriaretur, quod nullum animal ferum ipsum vitare posset: ea re Deæ indignatæ dicuntur scorpionem excitasse, à quo occideretur; qui sub saxo quodam latuit, donec cæ accederet Orion. Est enim scorpionum consuetudo vt sub saxis lateant, sicut Sophocles ait in captiuis:

ἐν παντὶ γάρτε σκορπίος φηρεῖ λίθῳ.

Saxo sub omni delitescit scorpionis.

Tum vero cum pedes Orionis fortè saxo appropinquasset, ab eo scorpio icus interiit, ac deum Dianæ misericordia inter sidera & ipse & scorpionis relati fuerunt. Quidam maluerunt occisum fuisse à Diana, quia illum inuitasset vt disco secum luderet. Alii quia vim Opi vni è virginibus, quæ Dianam ex Hyperboreis secuta fuerant, inferre voluerit, à Diana confixum sagittis existimarunt, vt ait Apollodorus lib. 1. Neque verò ipsius solum Orionis magna fuit arrogantia, sed etiam Side eius vxor dicitur aucta fuisse cum Iunone de forma contendere, quare ad inferos fuit ab illa deiecta.

Scripsit Nicander in Theriacis scorpionem immisissum Orioni à Diana, quia peplum Dianæ etiam apprehendere, cum illâ violare niteretur, ausus sit impuris manibus, vt patet ex his:

*Impuris ausus manibus quia prendere peplum
Ille Dea est. talum percussit scorpionis illi,
Sub paruo lapide occultus vestigia propter.*

Atque scorpj idcirco forma ad sempiternam memoriam dicitur fuisse inter sidera relata. Orionem non fuisse postea inter sidera relatum;

sed fictum id & excitatum fuisse ad alicuius gratiam, testatur Pausanias in Bœoticis, qui sepulchrum fuisse Orionis apud Tanagraos memoriæ prodidit. Hæc tot fabulose de Orione ab antiquis sunt tradita: de quibus sententiam illorum eliciamus.

ORION fuit Neptuni & Iouis & Apollinis filius, ex horum semine nimirum in pellem bonis iucluso natus. Quid hoc est monstri Dii boni? au potest vnus esse multorum patrum filius? hæc in elementorum generatione vera esse possunt, cum omnia sint in oib. Est. n. mare, in quo semen includitur, taurus, tū ob fremitū, tum etiam ob impetum, cum à ventis incitatur: atque illud manifestius est semen omnium elementorum, cum manifestius aqua ob calorem Solis mutationem patiatur. Excitat igitur vis Apollinis vapores ex aqua, & cosque extenuas non sine quodam spiritu innato in aera extollit: atque quod Iupiter aer, Neptunus in aqua diffusus sit spiritus, & *Διὸς υἱὸς ἑστὼς*, patuit. Horum igitur trium Deorum viribus commistis, gignitur ventorum & pluuiarum & tonitruum materia, quæ Orion dicta est, Cùm verò subtilior aquæ pars, quæ extenuatur, supersuperat, dixerunt Orionem à patre impterrasse, vt super aquas incederet. Vbi materia illa extenuata in aera dilatur & diffunditur, dictus est Orion venisse in Chium, qui locus à fundendo nominatur: nam *χέειν* fundere significat. At cum ibi Aëropus violare conetur exta regionem eicitur priuatus lumine, quia necesse est eos vapores per aera pertransire, & ad suam partem accedere, per quem locū diffusa materia primam vim ignis quodammodo labefactati sentit. Est enim omnium quæ mouentur motu non naturali, vis maxima in principio, at in fine minima, cùm illa sensim in itinere deficiat, Excipitur Orion benigne à Vulcano, & ad Solem profectus pristinae sanitati restitutus, inde in Chium reuertitur. Hoc sanè nihil aliud est, quam circularis elementorū & mutua inter se generatio & corruptio. Fabulantur hunc à Diana sagittis cæsum, quod illam attingere ausus sit, quia cùm vapores ad supremam partem aeris ascenderint, ita vt Lunam videantur nobis aut Solem attingere, Lunæ vis hos congregat, & in imbres aut ventos conuertit, & ita suis sagittis cædit deorsum mittit, cuius Lunæ vis est tanquam fermentum in his rebus faciendis. Dixerunt postea Orionem occisum fuisse & in cœleste signum conuersum quoniam sub Orionis exortum frequentes sunt pluuiæ, & venti & tonitrua. Hoc signum,

quia ita formatum est, vt stricto gladio in taurum insurgat, & propinquas Pleiades insequatur, dictus est obuius factus Pleiadibus in earum anorem incidisse, ac illas persecutus fuisse quæ quidem Pleiades dicte sunt *ἀπὸ τῆς πλειάδος*, ab anno scilicet, cum suis ortibus æstatis & hyemis iuitium significant. Cum vero Orion oppositum habeat scorpionem, videtur semper illum fugere ex eodem hemisphærio, quare de illo fabula conficta est. Atque tot breuiter ea sunt quæ pertinent ad physicam rationem. Cum multa passum fuisse propter libidinem dixerint Orionem antiqui, significare voluerunt nihil illegitimum non facere calamitosum. Alii inuisam esse Diis immortalibus & iniucundam omnem arrogantiam per hanc fabulam significari maluerunt, cum soli Deo, si qua in re præstiterimus, honor & gloria pro illa præstantia à nobis tribuenda sit. Nam Idcirco Deorum iussu à scorpione ictus interit Orion, quod Diis etiam præsentibus gloriaretur, quod nulla esset adeo immanis fera, quæ illum posset deuicare. At nunc de Arione dicamus.

De Arione. CAP. XIII.

ARION patria Methymnæus, quibus ortus sit parentibus, non constat, quos ego sane obscurissimos fuisse crediderim: quippe cum solus fortunæ euentus, & ars rectè pulsandæ citharæ Orionem ipsum illustrauerint. Non nulli tamen hunc Neptuni filium ex Oncaæ nymphea fatum arbitrati sunt. Alii ex Autoloe, alii à Terra genitum maluerunt. Floruit autè Arion quo tempore Periander Corinthi imperauit, vt ait Herodotus in Clio. Scribit hunc Herodotus primum Corinthi apud Periandrum tyrannum diu fuisse ac postea cupinisse in Italiam & in Siciliam nauigare, vbi cùm ingentem vim pecuniarū meruisset ob artis suæ præstantiam, tum rursus optauit Corinthum redire. Hic cum esset Tarenti, nullis nautis se suaque committere, quam Corinthiis maluit: mercatus est igitur atque conuenit de nauo cum hominibus Corinthiis, quos cùm sibi insidias struere plurimum à terra distantes persuasisset, vt ipso cæso pecunia tutò potirentur, rogauit vt liceret saltem cygnorum more sibi funebre carnè canere, hisque pecuniam profudit, vt ea ratione experiretur, an animos illorum placare posset. Illi igitur his minimè persuasi iusserunt, vt vel se ipsum occideret, quò sepulturam consequeretur, vel in mare quam citissimè de siliret. At Arion ita spe frustratus, eum sentiret

illos nulla cantus suauitate deliniri, ubi legem Orthiam cecinisset, se cum toto apparatu, quem cantaturus susceperat, in mare de prora deiecit: deinde nauæ Corinthum adierunt, Dicuntur delphines hunc in Tenarum exposuisse, quos, dum ferretur, suauitate cantus pro mercede demulcebat. Atqui rem totam non minus luculenter expressit Ouid. lib. 2. Factorum, quam Plutarchus etiam in conuivio, ut est in his carminibus:

*Quod mare non nouit? quæ nescit Ariona tellus?
Garmine currentes ille tenebat aquas.*

*Sæpe sequens agnam lupus est à voce retentus,
Sæpe auidum fugiens reseruit agna lupum.*

*Sæpe canes leporesq; una iacere sub umbra:
Et stetit in saxo proxima cerua lea.*

*Et sine lite loquax cum Palladis alite cornix:
Sedit, Et accipitri iuncta columba fuit.*

*Cynthia sæpe tuis fertur uocalis Arion,
Tanquam fraternis obstupuisse modis.*

*Nomen Arionium Siculas impleuerat urbes,
Captaq; erat Lyricis Ausonis ora sonus.*

*Inde domum repetens puppim conscendit Arion,
Atque ira questitas arte ferebat opes.*

*Forstian in salix ventosq; undasq; timebas.
At tibi nauæ tua iutus æquor erat.*

*Namque gubernator distincto constitit ense,
Ceteraq; armata conscia turba manu.*

*Ulle metus pauidus moriem non deprecor inquit,
Sed liceat sumpta pauca referre lyra.*

*Dant uentiam, ridentiq; moram, capit ille coronâ,
Qua possit crines Phebe decere tuos.*

*Induerat Tyrio distinctam murice pallam,
Reddidit ista suos pollice chorda sonos.*

*Elebilibus numeris ueluti canentia dura,
Traiectus penna tempora cantat odor.*

*Protrinus in medias ornatus desilit undas,
Spargitur impulsæ carula puppis aqua.*

*Inde (sidi manus) terga delphina recuruo,
Se memorant oneri supposituisse nouo.*

*Ille sedet, citharamq; tenet preciumq; uehendi:
Cantat, Et aquoreas carmine mulcet aquas.*

Arion igitur cum eo apparatu Corinthum profectus rem totam Periandro aperuit, qui cum prius non credidisset, a rionem in custodias, nauasque ad se aduocatos, quid audissent de Arione, percunctatus est: cum illi dicerent eum esse incolumem in Italia, quodque illum Tarenti reliquissent, accessit is est illic Arion qualis in mare desilierat: tunc obmutuerunt nauas, neque facinus negare quidem ausi sunt; quare ultimo si supplicio fuerunt affecti. Fuit eximius omnino citharædus Arion, ac poeta nobis dithyrambicus, nemini mortalium secun-

us eo tempore in arte rectè pulsandæ citharæ, ac neque Philoxeno quidem Cytherio, cuius nomē celeberrimum fuit ob hanc ipsam artem, vlla re inferior, quem cyclicos choros primam omnium inuenisse scripsit Hellenicus in Cranaicis. & Dicearchus atque Demarchus in libro de Dionysiacis certaminibus, quamuis Antipater & Euphronius in suis commentariis inuenerunt illud Lago Hermioneo tribuerint. Fabulati sunt præterea antiqui delphinum illum, qui seruauit Arionem, ad perpetuam illius beneficentia memoriam inter sidera fuisse relatum, ut ait Ouidius ibidem:

*Dij pia facta uident, astris delphina recepit
Lupus, Et stellas iussit habere nouem.*

Alii tamen maluerunt delphinum inter sidera fuisse relatum, quia Neptuno conciliarit Amphitriten, at Hermippus quia dixit in honorem Apollinis fuerit Cratenibus in Delphos. Lucianus in dialogis maiorum Deorum eam pecuniam Corinthi illum comparasse inquit, cum esset apud Perian drum: atque nauiganti ad Methymæos in patriam, istud nauigisse. Atque tot ab antiquis dicta fuerunt de Arione: quæ quod fabulosa sint, nemini obscurum est. Nam quæ de delphinis dixerunt antiqui, quod homines ab iis seruati fuerint, somnijs similia ego esse cenfeo, quippe cum sit eadem semper animalium natura, neque tamen quisquam ab illis ad hæc usque tempora seruatus natus: à delphinis: & tamen infinitus propè est numerus eorum qui in mari perierunt: at cum in mare se præcipitasset, magis probabile est nautantem & uentibus sustentatum Arionem à nauis Tenaris fuisse exceptum, & in nauis cui pisseti fuissent utrinque in prora delphines, in Tenarum fuisse portatum: ut scriptum reliquit Antimenides in 1. lib. hist.

VERVM ut sententiam tandè antiquorū ex his exprimamus, significare uoluerunt per hanc fabulâ, omnium scelerum Deos esse ultores: quippe cum animalia quoque rationis experta & uocis, soleant aliquando Diis ita uolentibus esse sceleratorum accusatores, & innocentibus hominibus opem ferre, omneque beneficium Diis gratum contingere, quod in uirum bonum confertur. At de Arione satis, nunc de Amphione dicamus.

De Amphione. CAP. XV.

AMPHIONEM etiam citharædum non solum musicæ artis peritia sed etiam fortunæ inconstantia, & calamitatum cumulus illustrauit.

Iustravit. Fabulantur hunc & Zethum eius fratrem, fuisse Iouis & Antiope filios: nam Antiope filia Nyctei & Androthoes à Ioue in Sathyrum conuerso compressa fuit, atque grauida facta Nyctei patris minis territa in Sicyonem ad Epopeum profugit, ubi cum Zethum & Amphionem peperisset, illos dedit in Citharoneum cuidam bubulco alendos. Nycteus grauiter ferens filiaë fugam, cum hortatus fuisset Lycum fratrem negotium ne negligeret, moritur at Lycus cum delecta manu militum repentino aduentu Epopeum trucidauit vrbe positus, captiuam quæ rediit Antiope, quam Dirce vxor in custodia dedit. nec multo post collecta pastorum manu, cum cognouissent ex alumno qui essent, Zethus & Amphion ipsum patrum & Dirce ceperrunt & ipsi repentino aduentu, Dirce quæ crudeliter agresti tauro alligatam lanari studentes, lanata moniti sunt à Mercurio vt Lycum imperate permitterent, vt scriptum fuit à Nicocrate in rebus Cypriis. Sic autem de illa Antiope quod odio esset patri, meminit Apollonius libro quarto:

*αἰα μὲν ἀντιόπην ἐνώπιον ἀμύσαστο νυκτεὺς.
Oderat Antiope sic lapsa tempore Nycteus.*

Alii crediderunt Antiope Amphionis matrem, filiam fuisse Afopi, vt scripsit Apollonius libro 1.

*ἐν δ' ἔσαν ἀντιόπης ἀνώπιος υἱέε δόϊα,
ἀμύσιον καὶ ζήθος ἀπύργωτος δ' ἔτι θήβη
καί το πέλαις.*

*Zethus & Amphion aderant duo pignora clara
Afopi Antiope: nondum iurrita manebant
Mænia Thebanum.*

Diophanes lib. 1. Ponticarum historiarum, ubi scripsit de Antiope matre Aetæ, Amphionē & Zethum: non Iouis, sed Theoboontis filios fuisse inquit, quod etiam testatur Zet. hist. 13. chil. 1. Epimenides Corcyraeus Amphionem scripsit tractandis lyraë fidibus Mercurio vsurum fuisse magistrum, atque adeo admirabilem fuisse illius cantum, vt feræ & saxa illum sequerentur non minùs quam Orpheum Calliope filium, vt ait Paul in Bœoticis: nam hanc etiam lyram à Musis primùm accepisse scriptum reliquit Antimenides lib. 1. historiarum, & Pherecydes lib. 10. At verò Dioscorides Sicyonius ab Apolline lyram illi datam fuisse memorat. Hanc autem celebritatem nominis in musicis consecutus est Amphion, quod ob affirmatam cum Tantalò modulos edoctus fuit à Lydis, primus quæ tres chordas addidit retrachordo: à superioribus musicis inuento vt ait in lib. 1. de Musica Aristoteles: nam ferunt hunc necen chordam

autem portam postea Thebanam ipsum inuenisse, vnde portam nomen sortita fuit. Dicuntur Zethus & Amphion antequàm Thebe condèrentur, exiguum Thespianum pagum Etræin vocatum habitasse, vt testatur Strabo lib. 9. Enimvero cum Amphion & Zethus suspectas haberent vires Phlegyarum hostium per id tempus, vt ait Pherecydes, Thebas muris ac turribus munitur. vt essent tutiores ab hostium incursumibus. non enim audebant sine matris ac turribus habitare, vt ait Homerus in Odysseæ libro λ.

*τὴν δὲ μετ' ἀντιόπην ἰδὼν ἀνώπιον δύγατρα,
ἠδὲ καὶ διὸς εὐχετ' ἐν ἀγκυλοῖσιν ἰάσασθαι.
καὶ δ' ἔσχεν δόϊα παῖδ' ἀμύσιον αὐτὴ ζήβοντε.
οἱ παῖδες θήβης ἔδος ἔκτισαν ἐπατύλοιο,
πύργωσαντ' ἐπεὶ ἐμὲν ἀπύργωτον ἔδ' ἔδ' ἄνατο.
ναίεμεν εὐρύχωρον θήβην κρατερῶν περ ἐόντε.
Post hanc Antiope Afopi mihi filia visa est:
In Iouis amplexum que iactat se esse, gemellos
Et Zethum peperisse, simulq; Amphionem clarum
Qui portis septemgeminis, & turribus altis
Cinxerunt Thebas. nec enim sine turribus ausi
Incolere, inuictis quamuis hi viribus essent.*

Fabulati sunt igitur saxa sua sponte assiluisse, murum quæ extructum fuisse, dum Amphion lyram suauiter pulsaret, vt ait Horatius in arte poetica:

*Dicitus & Amphion Thebana conditor urbis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo veller.*

Dicitur hæc ciuitas septem habuisse portas, quæ nominabantur: Elestris, Præcis, Neitis, Crenæa, Hypsista, Ogygia, Homolois. vocatæ sunt Thebæ, vt sensit Zet. a patre conditorum, vel quod magis placet, à Thebe nymphea filia Promethei, quæ illis fuit affinitate coniuncta, vt scripsit Pausan. In Bœoticis inquirunt Thebas post multas infelices dimicationes, quæ illi ciuitati contigerunt, ab Alexandro Mæcedonice rege euerfas fuisse, quo tempore Thebanum bellum aduersus ipsum Alexandrum in Persas arma parantem susceperunt, quæ ciuitas quoniam per cantum extructa non poterat nisi per cantum euerti, diruta est Ismenia quondam flebiles numeros cum tibia, accinente, vt scriptum fuit à Callisthene: veruntamen idem Alexander, qui iussit Thebas solo æquari ad gratiam cuiusdam athletæ, qui ter victor ab illo coronatus fuerat, instaurauit; quod ita significauerat oraculum:

*ἐρμῆς, ἀλκείδης, καὶ ἱμαντομάχοσπολυδείους,
οἱ τρεῖς ἀθλήσαστες ἀνακτισσάσιε θήβη.*

*Alicides, Pollux, nympheaq; Atlantide cretus,
Mox*

Mox insaurabunt eueyris moenia Thebis.

Aiunt primum omnium mortalium Amphionem aram dicasse Mercurio quod ab eorum accepisset. At quoniam sceleritatem aequo animo perferre non minus difficile est, quam ad uersos fortunæ euentus, idcirco effectum est, ut nimum gloriaretur Amphion ob artis præstantiam, & in Latonam eiusque filios contumelias coniecerit: quod Dea nulla re hominibus præstare, atque eius filii rudes habendi sunt & imperiti si secum conferantur, cum ipse multo sit peritior Apolline. Dicunt his contumelias iras Deas pestilentiam in domum Amphionis excitare, qua ipse cum tota familia delectus est. Et Zethus, cum mater ipsa genitum ex se filium ob certam noxam peremisset, agritudine animi contabit.

DICTVS est Amphion Iouis & Antiope filius, quoniam musica exercitatione conficitur plerumque, atque omnes viri præstantes Iouis filii ab antiquis dicti sunt, ut explicauimus superius. Hunc & Orpheum fuisse Aegyptios, & magorum scientia excelluisse ait Paulus in posterioribus Eliacis. Aiunt hunc musicæ fuisse peritum, & saxa ac feras, quo vellet, duce re solitum: quoniam per orationis suauitatem duros & agrestes homines mansuefecerit, & ad extruendas ciuitates, ciuitatumque legibus obtemperandum delinierit. At idem qui ceteros ad humanitatem, mansuetudinemque reuocauerat, cum ob sceleris rerum successus nimum factus fuisset insolens, Deosque vel ipsos paruifaceret, ultimo supplicio affectus est, cum nemo impune Deum aut Dei cultum parui faciat nedom contemnat. At nunc de Halcyonibus dicatur.

De Halcyonibus. **CAP. XVI.**

FVIT Halcyon Canobes & Mæoli filia, vel Aeoli ut ait Lucianus in Halcyone inscripto dialogo, sicuti testatus fuit Alexander Myndius, fuit uxor Ceycis. At Ceyx fuit rex Trachinorum qui cum mobilitate, opibus, & forma corporis excelleret, se vel Diis immortalibus æquare ausus est, & Deorum nominibus appellauit nam Ceyx seipsum Iouem, Halcyonem appellauit Iunonem. illam arrogantiam Iupiter grauius ferens, Ceyci Delphos nauiganti ad eam suam tempestatem immisit, ut Ceyx, & omnes, qui cum Ceyce nauigabant, naufragium passi perierint: sicuti testatur Polyzelus in iis que scripsit de Rhodo. Fabulantur postea cadaver agitatum ab undis ad littus, &

ad eam speculam appulsum fuisse, ad quam sæpe ueniebat Halcyone prospectura an Ceyx accederet: quo uiso illo miserabiliter conuicta, dicta est Iouis misericordia in aera sui nominis mutata cum se de specula in mare præcipitasset: tunc etiam Ceyx conuictus est in cerylum: sic enim mares inter illas uolucres nominantur, ut ait Carystius Antigonus. Hoc tamen nonnulli dixerunt factum fuisse Luciferi & Theidis misericordia, at non Iouis, Hanc rem ita breuiter complexus est Euripides in Iphigenia in Tauris:

*ὄρνις, ἀπὸ τῶν πετρίνας
τόντε διεράδας ἄλλκυν, ἔλεγον οἶτον ἀείδεις,
ἐξέυετον ξυνοτοῖσι βῶαν,
ὅτι πῶσιν κελადεῖς αἰεὶ μολπαῖς.*

*Saxosa ponti, qua ad iuga
Auis celis forte Halcyon:
Lugubrem resonans luctum.
Notam prudentibus uocem*

Quod concinis iuis maritum cantibus.

Hæ aues dicuntur esse magnitudinis passeris, ut ait Plinius, colore cyaneo, collo gracili ac procero: maresque à feminis ubi illi conueniunt, gellari super alis. enim uero ubi fuisset Halcyon in aera conuersa, eiusque oua quæ continuò pepererat, in mari uoluerentur, quia maxima orta fuisset tempestat, Iupiter miseris dies quatuordecim per mediam hyemem illi concessit, quibus & parere per tranquillitatem maris & excludere possit: quos dies Halcyonios vel Halcyonidas, ut aiunt Græci, uocant. de his ita scripsit Theocritus in Cerealia celebrantibus.

Ἐὐκλύνας φορβεύντι τὰ κύματα, τὴν τε δάλασαν,

*τόντε νότον, τόντ' εὐρον, ὃς ἐσχῶτα φυκία κινῶ,
ἔλλκυνες γλαυκῆς νηρηῖσι ταῖτε μάλινα
ὄρνιθων ἐφίλαθεν, ὃσους τέπερ ἐξ ἄλλος ἄγρῳ.
Halcyones sternunt frumantes marmoris undæ,
Atque Eurum, aique Notum, qui extremas suscitāt algas.*

Halcyon, supra uolucres Nereides alma

Quas dilexerunt, quibus est ex aq. uere præda.

Dictæ fuerunt Halcyones quod in mari præstant, eum ἄλς sit mare, ac κύνε parere. Inquiunt Halcyones circa conuersiones Solis hybernas nidulari, nidumque mirabili structura componere ad formam piscatorie nasse; tanta uero duritie, ut neque ferro, neque saxis peritundi possit; quem conficiunt ex acicularum spinis, quas belonas uocant, idque facere cum primum grauitatem uentris sibi adesse senserint.

ubi absolutus nidus perfectusque fuerit, illum in mare demittunt, ut explorent an fatiscat ex aliqua parte: atque huic os miro artificio ad sui corporis magnitudinem tantum relinquunt, ut scripsit Solensis Clearchus in eo lib. quem scripsit de Torpedine pisce, & Plut. in libello de amore parentum erga filios. Dicuntur inter has aues esse aded salaces mares, ut senescentes vel ipso coitu moriantur, ut scripsit idem Clearchus in Terrore, & Ifacius in Licophronem. Neque tamen prætermittendum est illud, quod scriptum est ab Hegelandro de Halcionibus in suis commentarijs, Halciones fuisse Gigantis Alcyoni filias, quæ post patris mortem se in mare deiecerunt, & ab Amphitrite sint in aues sui nominis conuersæ, ut patet in his: *ἀλκυονέως τῶ γίγαντος θυγατέρες ἦσαν θογία, ἀνθη, μεθώνη, ἀλκίππα, παλίγη, δριμῶ, ἀσερίη, αὐτὰ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἀπὸ καναστραῖς, ὅ ἐστιν ἄκρον τῆς παλλίνης ἔρρι. Ἰαν αὐτὰς εἰς τὴν θάλασσαν, ἀμφιτρίτη δ' αὐτὰς ὄρνιθα: ἐποίησε, καὶ ἀπὸ τῶ πατρὸς ἀλκυόνες ἐκλήθησαν.* Alcyoneo filia fuerunt giganti, Phthonia, Anthe, Methone, Alcippa, Palone, Drimo, Asteria. Quæ post patris interitum à Canastrao, quod est Pellenes promontorium, sese in mare precipitarunt. Amphitrite vero has in aues vertit, & Alcyones de patris nomine appellauit.

HAEC ea sunt, quæ fabulosè de Halcyonibus memorantur ab antiquis. Quæ dicta sunt de auiibus, tanquam de natura auium illarum sunt intelligenda: quæ spectant ad illarum cōsuetudinem: quæ de diebus Halcyonis. non valde sunt admirabilia; quòd per solstitiorum tempus nullæ ptope fiant aeris mutationes. Omnia enim cùm ad summam peruenerint, languidiora sunt, atque aliquantulum cessant: quòd patet in sagittis & lapidibus in altum aera coniectis, cùm inde alterius motus capiant initium. Ad deprimentum igitur mortalium arrogantiam dictus est Ceyx in eam calamitatem incidisse, cum tantam felicitatem æquo animo ferre non diutius posset. Nam sapius temerarios & potentes homines ob temeritatem Deus de pristina felicitate deiecit, prudentesq; & mansuetos homines supra cæteros omnes extulit. Hanc igitur fabulam effinxerunt antiqui, ne nimis præsentibus opibus aut nobilitate, aut viribus aut forma corporis gloriaremur, cum omnia nobis data hæc mutuo sint à Deo bonorum omnium autore: atque ut omnes intelligerent, nullam felicitatem esse tantam aut tam firmam. quam Deus, si propter pec-

cata voluerit, non citissime possit labefactare, & funditus euertere. At nunc de Afopo dicamus.

De Afopo. CAP. XVI.

AT verò Afopus amnis, cuius filiam Aegina nam Iupiter rapuit, fuit Oceani & Thyos filius, ut sensit Acufilus: alii Neptuni & Perus, ut ait Atheniensis Apollodor. lib. 3. Bibliothecæ. At Nicanor Samius in lib. 2. de fluminibus Iouis & Clymenes filium fuisse dixit. Scosthenes autem lib. 9. retum Ibericarum Himeri & Cleodices filium fuisse tradidit. Pausan. in Corinthiacis Neptuni & Ceglusæ filium fuisse creditum memorat. Phnodemus in rebus Atticis Salaminis & cuiusdam Panopei. Hunc maior scriptorum pars patria fuisse Thebanum, vxoremque duxisse Metopen Ladonis filiam asserunt, de qua Pelaguntem, Ismenumque suscepit, & filias viginti: inter quas fuit Thepsia, Peroc. Thebe, quæ vbi nomen dedit, & Combe Chalcis cognomento quæ prior æream armaturam inuenit in vrbe Eubææ quæ ab illa Chalcis vocata est: Salamin, Plataea, Harpinne, Corcyra, Aegina, quæ insulis nomina dederunt, cùm altera Scheria, altera Oenone prius diceretur; Ismene, Antiope, Aetoe, Cleone, Nemea, quam cum Iupiter deperiret, promisit quidquid illa optaret se esse daturum, atque ea dicitur perpetuam virginitatem expetiuisse. Tanagra Sinope, quæ multis vrbibus vel ipsæ vel filii nomina delegerunt. nam de Corcyra non modò vocata prius Scheria, deportata illuc à Neptuno, sed etiam natus Phæax, à quo Phæacia dicta; de Sinope nō parua est controuersia, sed tamen plerique affirmant illam raptam fuisse ab Apolline, & in Pontum deportatam, è quo Syrum peperit, qui Syriæ nomen dedit, ut ait Philostephanus. At Dionys. in situ orbis à Ioue raptam fuisse Sinopen ita scripsit:

*ὅς ποτ' ἀλωομένην ἄσπαίδα δέυτο σινώπην.
καὶ μιν ἀκίχη μένη σφετέρῃ παρενώσατο χόρη
ζηνὸς ἐσημοσύνησιν ὁ γὰρ φιλέτητος ἐραννὸς.
ἰσχανόων, πατρὸς ἀπενόσπισεν ἐκ ἐδέλευσαν.
Errantem cepit qui Afopida namq; Sinopen,
Quam tristem in regione sua sopiuit, ut illum
Iupiter admonuit correptus amore puella.
Inuitam idcirco è patrijs hanc ceperat agris.*

Alii tamen, inter quos fuit Andro Teius, vnam fuisse ex Amazonibus Sinopen tradiderunt, alii Martis & Parnassæ, alii Martis & Aeginæ filiam. Fuit etiam Aegina, quam Iupiter rapuit

rapuit Afopi filia . quam cum studiosè quæ-
ret Afopus , neque vspiam inueniret , à Sisy-
pho pacta mercede vt perennem aquam in A-
crocorintho pro indicio obtineret , inuenit . Eius
iudicii penas apud inferos luere Sisyphum non
nulli tradiderunt , atque Afopum ipsum , cum
Iouem insequeretur , fulmine percussum fuisse,
vt ait Callimachus . Posidippus in libro de
Diis & heroisbus Thespiam Afopi filiam quoque
fuisse scripsit , cui tria munera Apollo concessit
vt ciuitas Bœotia apud montem Heliconem de
eius nomine diceretur , vt virgo inter sidera in
cælo esset , & vt vaticinaretur . Fuit enim Af-
opus Thebanorum fluuius , qui suos fontes
habuit in Arerhyrae , Trachiniamque Scolum
vocatam præter fluebat , qui cum fulmine ictus
fuisset , remissus est in sua fluenta , diu postea
carbones deuellere suenit : vt ait Apollod . lib . 3 .
Ab hoc fluuiio regio vniuersa in agro Thebano
iuxta Cithæronem mōtem Afopia vocata fuit ,
vt est apud Strab . lib . 9 . Pausan . scripsit in Co-
rinthiacis Afopum annuum in finibus Phliasi-
orum suos ortus habuisse , qui per Sicyoniorum
agrum lapsus in mare intrat iuxta Corinthum .
Atqui cum multi fuerint Afopi , rationi con-
uenit & varias regiones , & varios ortus illis
fuisse assignatos . At fixerunt antiqui Afopum
fuisse hominem , cui actiones istas tribuerunt .
Alii hominem fuisse verè crediderunt , qui quo-
niam terram fortè excauans Afopi fluii fontes
reperisset , obtinuit vt fluuius de suo nomine
diceretur .

A I V N T hunc fuisse Iouis , vel Neptuni,
vel Oceani filium , quòd ex aere in aqua verso
orientur flumina , vt ait Aristot . in Meteor . vel
quod mare principium est omnium fluuiorum .
Huius filia multæ dicuntur , quæ sunt vel ri-
ui , vel aquarum proprietates , quæ multa no-
mina sortita sunt . Fabulantur illum rapta fi-
lia fuisse fulmine percussum cum Iouè insequeretur ,
quia siccitas cæli & calor iam riuos ex-
siccauerunt ; & cum ipse fluuius extenuatus in
vapores verteretur ; Iouem insequeretur , & ob
calorem prope exsiccatus fulmine dicitur per-
cussus . Fuit enim maxima siccitas aliquando
in agro Thebano & in Aegina , quare locus
datus est fabulæ . At nunc de Deucalione di-
camus .

De Deucalione . CAP . XVII .

D E V C A L I O N I S diluuium , & aquarum co-
pia , quæ fuerit , nemini obscura est ; at cur
illud diluuium ita factum sit , pauci omnino

tradiderunt , sed nos vt in cæteris consueuimus ,
hoc etiam explicemus . Fuit Deucalion Pro-
methei filius , vt scripsit lib . 3 . Apollonius :

— ἐνθα προμηθεὺς
ἰαπετιονίδης ἀγαθὸν τέκε δευκαλίωνα .

— hic namque Prometheus
Filius Iapeti clarum edit Deucalionem .

At Hom . lib . 5 . Iliad . Deucalionem Minois
filium fuisse inquit in his :

μίνος δ' αὖ τέκετ' ἀμίμονα δευκαλίωνα .
Edidit hinc Mino præclarum Deucalionem .

Herodotus verò Promethei & Clymenes fi-
lium fuisse scripsit , Hesiod . Promethei & Pan-
dora , quod etiam Strabo testatur libro nono .
Alii Minois , & Pasiphæ , alii Asterii & Cretæ ;
Hi enim Minois recensuerunt ; Castreus , Deuca-
lion , Glaucos , Androgeus ab Apollodoro ; filia
Hecale , Xenodice , Ariadna , Phædra . Istud au-
tem accidit , vt varii parentes Deucalionis dican-
tur fuisse , non solum quod ob antiquitatem rei
dissentiant scriptores , sed etiam quia diuersi fue-
runt Deucaliones , cum tamen omnia de Prome-
thei filio dicantur . Hic habitauit in Cydno Lo-
cridis , vt ait Strabo libr . 9 . vbi planities fuit fer-
tilissima inter Cydnum & Opuntem , vt ait Ap-
ollonius libr . 3 .

ἐστὶς αἰπεινοῖσι περίδρομος οὐρεσι γαῖα ,
πάμπαν εὐρῆνός τε κ' εὐβοτος ἐνθα προμηθεὺς
ἰαπετιονίδης ἀγαθὸν τέκε δευκαλίωνα .

Est tellus quadam circumdata montibus altis
Irrigua atque ferax herbarum . hic namque Pro-
metheus

Filius Iapeti clarum edit Deucalionem .

Lucianus in Dea Syria Deucalionem Scy-
tham fuisse inquit illum sub quo fuit diluuiū ,
his verbis ; οἱ μὲν ἐν πολλοῖς δευκαλίωνα τὸν
σὺθεα τὸ ἱερὸν εἰσασθε λ' ἄριστοι , τὸν δευκα-
λίωνα , ἐπὶ τὴ τὸ πολλὸν ὕδωρ ἐγένετο . Multi
sanè Scytham Deucalionem sacellum hoc erexisse
inquirunt , eum inquam Deucalionem cuius
tempore multa fuit inundatio . At Pausanias in
Atticis Iouis Olympi templum fuisse vetustis-
simum Athenis scribit à Deucalione extructum ,
& ipsum Deucalionem habitasse Athenis ; cuius
etiam sepulcrum fuit Athenis non longè ab il-
lo templo . Hunc imperasse Thessalia constat ,
quem etiā Regē ita appellauit Herod . in Clio :
ἐπὶ μὲν γὰρ δευκαλίωτος βασιλῆος , οἴκει τὴν
φθιώτιν . Tempore Regis Deucalionis Phibiotim
habitabat . Hic Pyrrham habuit vxorem Pan-
dora , & Epimethei filiam , vt ait Proclus , de
cuius nomine vocata fuit Thessalia primum
Pyrrha , vt testatur in his carminibus Creteusis
Rhianus :

πύρραν Διόποτε τήνγε παλαιότεροι καλέεσκον
πύρρη δευκαλίωτος ἀπ' ἀρχαίης ἀλόχοιο
αἰμονίης· ἔξ αὐτῆς ἀρ' αἰμόνος, ὄνα πελασγὸς
γαίνατο φέρτατον υἱὸν ὄδ' αὐτέκε θεσσαλοναι
μον·

τὴ δ' ἀπὸ θεσσαλίνων μετεφημίζαντο.
Hanc Pyrrham dixere patres de nomine Pyrrhæ,
Vxor pyrreia fuit qua magni Deucalionis.
Æmonia est Ἐν ἑνὶ τὸν ἀπὸ Ἄνονε διὰ Πελασγί,
Quem clarum genuit natum, hic at Thessalona-
mum;

Ad quem Thessalici populi sunt inde vocati.

Dicitur est Deucalion Helleum, qui nomen dedit Græciæ, filium habuisse; & Protogeniam ἐ Pyrrha, & Amphictyonē, & Melantho, cuius ex Neptuno filius Delphus Delphis nomen dedit, vt scripsit Euphorion. Atqui multi fuerunt Deucaliones, vt constat ex antiquorum scriptorum testimoniis: vnus Promethei & Clymenes, alius Minois & Phasiphæ, vt ait Pherecydes: alius Abantis & Asopis, vt scripsit in primo rerum Atadicarum Aristippus: alius Haliphronis & Iophosæ nymphæ filius, de quo mentionem fecit Hellanicus: alius Asterii & Cretæ Halymonis filix, quæ Cretæ nomen putatur de disce, de quo mentionem fecit Apollodorus Cyzicenus: alius rursus Promethei & Pandoræ, de quo dictum fuit, ad quem omnia propè cæterorum facta referuntur. Habuit filiam præterea Protogeniam ἐ Pyrrha, & Hemonem à quo Hæmonia, & Melanthiam. Memoriam prodidit Andro Teius magnam sceleratorum hominum frequentiam fuisse Deucalionis tempore. cum frequentes omnino essent homines vbi que. Est enim illa, consuetudo vt cum difficilius in magna multitudine viuatur, difficultas vitæ & astutiores, & peiores homines efficiat. Nam fames neque Deorum religionem, neque maiestatem legum, neque auctoritatem principum veretur; quare omnia scelerum genera per annonæ difficultatem oriuntur. Hinc nascitur Deorum indignatio, & acerbitas bellorū qualia fuerunt Iouis consilio & Oedipodis & Priami tempore, cum vniuersus propè terrarum orbis iis bellis exarserit. Inde Iouis eiusdem consilio grauissimæ exortæ sunt pestilentia: ad defendas sceleratas nationes, quare Furæ solio Iouis assidere dicte sunt. Est enim eadem ciuitatum quæ corporum etiam singulorum hominum natura; vt cum multis malis hominibus, tanquam noxiis humoribus, repleta fuerint, diuina ita statuente prouidentia per aliquas calamitates expurgentur; cum nihil humanum in summo vertice diu consistere possit,

& proxima sit semper peccatorum eximia magnitudinis diuina vitio. Quod autem maxima esset perditorum hominum multitudo, ita significauit Ouidius li bro primo Metamorph. *Occidit vna domus, sed non domus vna perire. Digna fuit, qua terra patet; fera regnat Erinny. In facinus iurasse putes.*

At verò Deucalion vir bonus & pius habitus est, qui Deorum etiam immortalium primus templa ædificauit, & ciuitates condidit, vt ait Apollonius lib. 3.

ἰαπετιονίδης ἀγαθὸν τέκε δευκαλίωνα.
ὅς πρῶτος παῖνε πόλεις, καὶ εἰματο νηὸς
ἀθανάτοισι, πρῶτος δὲ καὶ ἀνθρώπων βασιλευ-
σεν.

*Filius Iapeti clarum edit Deucalionem,
Condidit hic primus vrbes ac templa Deorum.
Mortales inter primus regnauit & idem.*

Cum igitur vitæ integritate & sanctitate, & erga Deos immortales reuerentia Deucalion & Pyrrha ceteris hominibus præstarent, de quibus ita scripsit Ouidius libro primo.

*Non illo melior quisquam, nec amantior aqvi
Vir fuit, aut illa reuerentior vlla Deorum.*

In quadam arca, vt monitus fuerat à Prometheo, rebus necessariis eo comportatis seruati fuerunt, quam Lucianus in Timone κιβώτιον appellauit, at Andro Teius λάβρακα. vnde Parnassus mons, quòd illuc scapha illa appulerit; Larnassus antea dicebatur; deinde mutata prima litera nominatus est Parnassus. Cum terra multos dies sub aquis latuisset, vt experiretur an aquæ decreuissent, & an longè abesset à terra, Deucalion columbam, quandam quam secum habebat dicitur emisisset, vt testatur Plutarchus in libello de industria animalium. Id cum sapius fecisset, ea que citissima eo reuolasset, quia non habebat vbi consisteret, intelligebat Deucalion aquas nondum satis decreuisse. verum cum auolasset denique, neque amplius rediisset; intellexit sic cum iam alicubi esse terræ solum, & id non longè abesse: quare Deucalion eo cum scapha traiecit, quòd egressus cum Pyrrha Themidis oraculum, quæ tunc responsa dabat, adiuit sciscitaturus quo pacto, si ita Diis placeret, posset humanum genus reparari: quod quidam apud Cephissum amueni accidisse memoria prodiderunt. Id autem responsum tulerunt vt velatis capitibus ossa matris post se iacerent, quibus diu cogitatis partim, difficilimum, cum omnia limo obducta essent, partim etiam impium Deæ responsum visum est, si etiam mortuorum ossa, quæ vbi essent nescirent, effodere & mouere iuberentur. At venit

in mentem denique Deucalioni communem omnium matrem & altricem esse terram, cuius ossa iure saxa dici ob duritiam possent. sic autem rem exprellit Ouid. lib. 1.

*Atque ita, si precibus, dixerunt, numina iustus
Victa remollescunt, si flectitur ira Deorum,
Dic Themis, qua generis damnare reparabile nostri
Arte sit. Et meritis ser opem mitissima rebus.
Mota dea est: sortemq; dedit, discedite templo,
Et velare caput, cinctasq; resolvite vestes;
Ossaq; post tergum magna iactare parentis.
Qbituere diu, rupitq; silentia voco
Pyrrha prior, iussisq; Dea parere recusat:
Deiq; sibi veniam pauido rogat ore, pauetq;
Ladere iactatis maternus ossibus umbris.*

Nam cum illa adiuisset Deucalion, statim postea subiunxit:

*Magna parens terra est, lapides in corpore terra.
Ossa reor dici, iacere hos post terga iubemur.*

Verum hanc rem brevissimè complexus est Iuuenalis in prima Satyra his carminibus:
*Ex quo Deucalion nimbis tollentibus aquor
Nausigio montem ascendit sortesq; poposcit,
Paulatimq; anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.*

Quod ipsum ita declarant fabulatores, cum populi lai dicti sint à Græcis, & laus lapis, vt est in his:

ἐκ δὲ λίθων γέγοντο βροτοὶ, λαοὶ δὲ καλέονται.

E saxis homines nati, Laique vocantur.

Arrianus tamen in libro secundo rerum Bithynicarum Deucalionem in arcem, locumque eminentiorem tunc Argi confugisse inquit ex illo diluio, quare post illam inundationem Ioui Aphesio liberatori scilicet aram erexisse, qui locus postea Nemea à pabulo pecudum, quæ frequentes ibi pascebantur, fuit nominatus. Nec me præterit in eo Iouis Olympi templo, quod fuit apud Athenienses, fuisse quandam voraginem ad cubiti ferè altitudinem, in quem hiatum aquas defluxisse memorant per Deucalionis eluionem, in quem etiam quorundam potentia cum melle & farina triticea porricere consueverit post illam inundationem, vt ait Thrasylbulus in historia sup̄ ptis iis qui erant superstites Dodonâ habitant, quâ regionem ita vt ab vna Oceanidum appellauit, vt scripsit in suis commentariis etiam Aeschodorus. Memoriae proditum est tamen à Pausania in rebus Atticis Megarum Iouis & vnus Sithnidum nympharum filium in Geranie verticem diluuium effugisse, cum mons nondum illud nomen haberet. nam cum Megarus grauum interuolantium vocem secu-

tus illic aduentasset, quia grus γέροντες à Græcis diceretur, montem Geraniam nominauit. Hæc illa sunt quæ de Deucalione memorantur ab antiquis: nunc cur ita ficta fuerint, inuestigamus. Deucalion fuit vir bonus & iustus & pius qui ob aequitatem religionemque suam, non solum Promethei siue prudentiæ filius fuit creditus, sed etiam ab aquarum impetu Deo protecte seruatus, cum nefarii omnes vno tempore perissent: est enim initium sapientiæ timor domini: quare fuit prudentiæ filius Deucalion cum viros bonos mergi omnino non patiatur Deus, quos fluctuare patiat, idcirco in arca seruatus Deucalion & Pyrrha eam tempestatem euaserunt. at cum rursus rudes homines, & religionis cultusque Deorum ignari nascerentur dicti sunt lapides, qui à Deucalione ad portorem vitam, & à Pyrrha informati fuerunt, in homines conuersi. Hæc igitur fabula ad probitatem, & ad cultum Deorum homines adhortatur, quæ accepta est, vt mihi quidem videtur è sacris literis. At nuuc de Ione dicamus.

De Ione siue Iside. CAP. XVIII.

FVIT ION, quæ Iunonis zelotypia in candidam vaccam conuersa est, vt scriptum fuit à Cecrope Argi & Ismenes Afopi filia: vt verò ab Aeschodoro, Neptuni & Halirrhoes, quam tamen Acusilaus Pyrenes filiam putauit, quæ fuerit Iunonis sacerdos, vt scripsit Apollodorus lib. 2. bibliothecæ. communior tamen fuit scriptorum sententia, quod ea fuerit Inachifilii filia vt scripsit Ouid. lib. 1. Metamorph. *Inachus vnus abest, imoq; reconditus antro
Fletibus auget aquas; natamq; miserrimus Iou
Luget vt amissam.*

Qui Iunonis sacerdotem fuisse dixerunt Ionem, illam in vaccâ à Iunone conuersam fuisse tradiderunt, vbi illam à Ione viciatâ comperisset. tum verò iurauit Iupiter se minime cum illa fuisse congressum. Hanc tamen Iunio à Ioue munus poposcit, & Argos Arestoris filio, vt ait Myrleanus Aesclepiades, vel Terræ, vel sensit Acusilaus, seruandam tradidit, qui eam in monte Mycenæo ad oliuam quandam alligauit Scriptum reliquit Andreats Tenedius in navigatione Propontidis, Ionem non modò non fuisse perfunctam Iunonis sacerdotio, vt nonnulli putarunt, sed etiam fuisse quoddam scortum, quæ veneficiis Iouem in amorem irretire niteretur, vt est etiam apud enarratorem Theocriti, ad quam rem Iyngis Echus vel potius Suadela & Panos filie opera vsa fuit. Illa reco-
gnita.

gnita Lynx in auem sui nominis à Iunone fuit conuerſa, quam etiam auem vtilem eſſe veneficis arbitrantur, quæ quomiam tandem ſemper mouet, dicta eſt à Latinis motacilla. Eſt autem auis exigua, pennas que habet pictas, collū longum pro corporis magnitudine, linguā exertam plerumque, frequentet que & ipſa conuertitur, & collum conuertit. Hanc capientes veneficæ mulieres cereæ rotæ annexam ſuper carbonibus cum quibuſdam execrationibus torret & comburunt; at nonnullæ veneficæ non totam ſed intima tantum illius ei rotæ alligant. hæc tenus Andrætas. Fabulantur hanc datam fuiſſe Iafoni à Venere quo tempore nauigauit in Colchos, vt Medeam in amorem ſui poſſet allicere. Ionem igitur Iyngis artificio adductus Iupiter nebula, vt lateret, compreſſit; quod cū ſenſiſſet Iuno, zelotypia capta eod accessit: at Iupiter id ſentiens Ionem in vaccā candidā mutauit vt omnem ſuſpicionem Iunoni leuaret hæc arte. Cū verò Iuno illam vaccam vidiffet, douū à Ioue poſtulauit. At veritus Iupiter ne, ſi illam negauiffet dolus pateret, quamuis inuitus tamen largitus eſt. Cum verò diu ſub Argi cuſtodia, qui centum habebat oculos, aſſeruata fuiſſet, Iupiter tandem illius miſertus mandauit Mercurio vt raptam Ionem, vel interfecto Argo abduceret: tum Mercurius ſumpta paſtoris forma conatus eſt cum ſiſtula per ſoni ſuauitatem Argum in ſonnum inducere, quem etiam virga tactum ſopiuir. deinde cum vaccam rapere vellet, Argus ab Hierace iuſſene imprudente fuit excitatus. cum verò rem tegere amplius Mercurius non poſſet, Argum laxo occidit: atque Heracem in auem ſui nominis mutauit, quæ à Latinis accipiter dicitur. Illa re valde commota Iuno primum Argum in pauonem cum totidem oculis in pennis nunc etiam apparentibus, mutauit, deinde ceſtrum vaccæ immiſit, quo illa grauiffimè excitata eſt, vt teſtatur Virgilius lib. 3. Georg.

*Hoc quondam monſtro horribiles exercuit iras
Inachia Iuno poſtem meditata iuuenca.*

Hæc igitur furore vexata primum mare, quod ab ipſa Ionium vocatum eſt, dicitur tranſaſſe; quod Theopompus tamen non ab ea, ſed ab Ionio viro Illyrico, dictum putauit, veluti Archidamus ab Ionibus ibi in traiectu maris immerſis. Poſtea verò moarem Hamum per Illyridem profecta tranſcendit, ſinum que Thracium traiecit, qui ab ea poſtea vocatus eſt Boſporus. Nam duo fuerunt Boſpori, Cimmericus & Thracicus. Hæc loca fuiſſe ita ab illa nominata ſignificauit Prometheus apud Aefchy-

lum, vbi omnia euentura Ioni puella vaticinatur, inter quæ hæc etiam ſunt:

*σαφῶς ἐπίσατ', ἰόνιος κληθήσεται
τῆς οὔης πορείας μνήμα τοῖς πᾶσι βροτοῖς.*

Scias aperte Ionius vocabitur

Tua via monumentum is omnibus viris.

Et id.

*ἔσαι δὲ θνητοῖς εἰσαὶ λόγος μέγας
τῆς οὔης πορείας, βόσπορός δ' ἐπ' ὀνόματος.*

Semper viros inter vigebit de tuo

Cursu loquela, & Boſporus cognomine.

In Scythiam verò profecta multa deinde Europæ & Aſie maria tranauit, atq. in Aegyptum tandem peruenit, vt ait Ouidius lib. 1. Metamorph. quare cū tot labores ſibi eſſe exantlandos Io percepiſſet antea è Prometheo, in deſperationem propè abducta eſt; quare ita ſecum inquit:

*τί δῆτ' ἐμοὶ ζῆν κέρδος, ἀλλ' ἐκὲν τάχει
ἔρριψ' ἐμαυτὴν τῆς δ' ἀποσύρθε πέτρας;*

*ὅπως πᾶσα σκίψασα τῶν πάντων πόνων
ἀπιλλάξῃν κρείσσον γὰρ εἰς ἀπαξ θανάειν,
ἢ τὰς ὁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.*

Quid vita lucri eſt? ipſa nec citiſſimè

Hac de petra præceps iacio me per Deos?

Vt omnibus ſinem feram laboribus.

Multo magis ſemel iuuaret emori,

Quam viuere in dies acerbè ſingulos.

Cū igitur veniſſet in Aegyptum ad Nili ripas, dicitur Io, priorem hominis formam recuperaviſſe, vt ſignificauit Moſchus his verſibus in Europa:

— θηῆντο δὲ ποταπόρον βούν.

*ἐνδ' ἦν ζεὺς ἐπαφώμενος ἡρέμα χεῖρὶ θεῆν
πόρτιος εἰναλῆς, τὴν ἐπταπόρον παρὰ νείλω
ἐκ βοῶς εὐκεράσιο πάλιν μετὰ μείβε γυναικᾶ.*

Fluctuagantq. bouem ſpectabant in maris undis.

Iupiter hic aderat, muca qui terga iuuenca

Tractabat dextra, ſeptem flui ad oſtia Nili

De boue corrupta facta eſt mox femina pulchra.

Atq. ſcripſit Aefchylus in Prometheo, quod

Ioue atreſtante tergo huiuſce iuuenicæ priorem formam Io recuperauit. Scriptum reliquit Apollodorus in libro de Diis, quod iſtud ipſū

cōtigit iuxta Iopen ciuitate, quæ ita vocata fuit ab ipſa Ione, cū Argum diuina ope ſuperaviſſet:

*ἰόπη δὲ πόλις καλεῖται, ὅτι ἐκείνῃ τῷ ἀργον νικήσασα, γέγονεν ἀνδρῶπος. κατὰ ſυνην
ἰορῆς εἰς τὰς ἀπὸ ἰβὶ ποτῆς ἄρῃς ἀνιῶν οὐρανῶν
ἰορῆς εἰς τὰς ἀπὸ ἰβὶ ποτῆς ἀνιῶν οὐρανῶν
ἰορῆς εἰς τὰς ἀπὸ ἰβὶ ποτῆς ἀνιῶν οὐρανῶν*

Io ciuitas facta eſt poſt Argum diuina ope ſuperatum. Io facta eſt homo. Scripſit Apollodorus

Ionem priſtina forma recuperata ad Nili fluuenta Epaphum è Ionis congreſſu peperiffe, quem

Iuno Curetibus occultandum tradidit. id cum reſciuiſſet Iupiter, fertur Curetes interfeceſſe.

quo tempore Io profecta est in Syriam ad filiū inuestigandum, quo inuento in Aegyptum rediit. Strabo tamen lib. 10. antrum quoddam in Eubæa fuisse scribit in litore maris Aegæi, quod vocabatur aula bouis, vbi Io dicta est E-

paphum peperisse. Post partum igitur Dea facta fuisse dicitur, & ab Aegyptiis Isis nomine culta, & tempestatibus ac nauigantibus præfecta, vt testatur Lucianus in Dialogo Zephyri & Noti.

Hæc illa sunt, quæ de Ione Inachi filia fabulosè dicta sunt ab antiquis scriptoribus. Memoriae prodidit Herodotus in Clio raptam fuisse Ionem à Phœnicibus, & in Aegyptum deportatam, quod scriptum fuit etiam ab Ephoro, & à Phœnicibus vulgo creditum est. at longè alia fuit Persarum sententia quippe qui putarint. quod vbi Io Argis fuit compressa à quodam nauclero nauis Phœnicia, parentes verita. quia cognouisset se ferre in vtero, cum Phœnicibus lubens in Aegyptum nauigari. Quod autem bos facta mare tranauerit, id falsum omnino esse creditur, sed datum fuisse fabulæ locum,

quia in nauis, quæ priorem partem bouis pictam haberet in prora, nauigant. cum igitur in illa nauis mare illud, quod Asiam ab Europa determinat, cuius in litore extractum est Byzantium, traiecisset, locus dictus fuit Bosphorus, quia bos illac incesserit. Alii crediderunt tumultuarias nauiculas ab accolis, qui vellent traicere, fuisse factas, quæ quoniam à bobus traherentur, locus fuerit ita appellatus. Alii maluerunt appellatum fuisse Bosphorum ab eo tauro, quem Rex Aegyptiorum pro Ione misit ad Inachum. cum verò mortuus fuisset, hunc ostendentes circumtulere, quoniam il-

Iud animal non erat antea notum, neque visum in Græcia, vt ait Sospheanes in Meleagro. cū verò apparuisset longè existentibus supra vndas natans taurus ille, quod erat super tabulatam sinus ille ab incessu bouis, dictus fuit Bosphorus. Fingebatur verò Isis statua cornuta quæ ex palmarum foliis habebat calciamenta cum luna sit palmarum fertilitatis causa. Huic feminae victimæ, vitula scilicet etiam consecrata sicut scripsit Herodotus in Euterpe: τὰς δὲ θηλέας ἕσφι ἔξισι θύειν, ἀλλὰ ἱεραὶ εἰ-

σι τῆς ἰσῖος. τὸ γὰρ τῆς ἰσῖος ἀγάλμα ἐὸν γυναικίον, Βέκερόν ἐστι, καθάπερ ἔλυνες τὴν ἰοῦν γράφουσι. Feminas illis sacrificare non licet, quæ consecrata sunt Isidi, nam Isidis statua cum sit muliebris, habet bouis cornua: cuius/modi Græci Ionem fingunt. Inquiunt postea Epaphum Aegypti imperium adeptum urbem Memphim ædificasse, matremque post mortem Isidis nomine coli imperasse. atque hæc illa sunt, quæ attinent ad historicam expositionem.

QVOD ad physicam spectat, Io modò

Luna dicta est, modo credita est terra. nam dicitur Io fuisse Argi & Ismenes filia vel Neptuni, vel Inachi fluiui, vel aquæ omnino, quæ terræ solum Io crederetur. nam terra procul existentibus videtur paulatim ex vndis exoriri. Hanc Iupiter compressit in nebula, cum Iupiter mirum æthereus calor intelligatur, per quem

vapores è terra assidue exsurgunt. Fabulantur Ionem in vaccam mutatam fuisse animal fertilitatis terræ studiosum, cuius omnis industria sit in colendis agris, ob vbertatem ipsius terræ, nam cum Iuno accessit, mitior calor scilicet aeris, tum Iupiter illam vaccam concessit, cum neque ob nimium calorem assiduum, vt neque

ob

ob frigus terra fiat ferax. Iuno Argo cui centum erant oculi, illam seruandam concessit, quia caelum, cui plurimae sunt stellae tanquam oculi, assidue terram intuetur, & ob suum cursum temporata assidue varians plurimum adiuuat ad fertilitatem. Haec stellarum siue horum oculorum, altera pars dormit, altera vigilat, quia semper dimidium caeli videtur Sole illustrari, cum dimidium stellae frequentes ostentat: atque stellae quae Solis lumine obscurantur, dicuntur dormire. At cur Iupiter Argum occidere Mercurio imperauit? quia ratio plurimum potest in agricultura. Haec vacca caelo Argo dicitur liberata fuisse totumque ferè terrarum orbem peragrasse, & omnia transisse maria: quia prudentia, & industria agriculturalium videtur acis etiam bonitatem aut fortunam malitiam superare: cum tellus colonorum industria maxime fiat fertilis. Haec ipsa ratio agriculturæ in omnes terras tradita tandem peruenit in Aegyptum, quæ tellus, quoniam ob suam fertilitatem ac bonitatem maxime patefaciat vim naturæ & feracitatem dicta est vacca primam formam ibi recuperasse. Ad hos cum Isis transfretasset mulier omnino formosissima suæ ætatis, ab Api Aegyptiorum Rege vxor dicta: quam dicunt nonnulli Mercurium caelo Argo sene prudentissimo Argiuorum rege, vt ipse imperio potiretur, pulsum è Græcia, cum res parum fecerit illi successissent, comitatum fuisse. Ibi cum Isis agriculturam atque multas res humanæ vitæ peritiles Aegyptius ostendisset, pro Dea culta est, & diuini honores illi fuerunt instituti. Enimvero ego fabulam hanc vniuersam ad Lunæ cursum potius accommodandam putauerim: quam dixerunt esse Inachi vel Neptuni filiam, cum Luna sensim humectet nocturno lumine, vt ait Ptolemaeus in Almagesto. Hanc dixerunt filiam Inachi à Ioue fuisse compressam in nebula, cum Iupiter etiam Sol aliquando sit etenim in horum planetarum coniunctionibus nubes aut nebulae plerumque gignuntur. Mox ob accedentem Iunonem Io in vaccam mutatur, quia semper ferè die tertio saltem à coniunctione Luna exit cornuta, vaccaque cornua imitatur. Nam nisi ante diem quartum illa se è nubibus explicauerit, puriorique aeri obtulerit, pluuia assidue propè in vniuersum mensum significantur. Hanc exentem à coniunctione & è nubibus egressam excipit Iuno, & Argo seruandam tradit, quia illa cæteris omnibus stellis est inferior à quibus despicitur. Occidit Argus Iouis iussu & vacca ab Argo liberatur, quia Sole lumen & vires Lunæ impartiente, illa omnium

stellarum vires superat, magisque conspicuae sunt Lunæ, quam stellarum omnium aliarum vires & actiones in humanis corporibus: quas exercet Luna vbi aliquantulum exercuerit. Hæc Io dicta est orbem terrarum peragrasse, & modò in Scythiam, quæ regio est ad septentrionem, modò in Aegyptum peruagata, quia cum Luna velocissima sit, marique omnia secum trahat, tum modò ad septentrionem, modò austrum declinat ab ecciptica. Ibi versa est in Deam, quam cornutam sinxerunt, cum primam formam recuperasset quoniam primi omnium mortalium Aegyptii cum oculis in caelum iustulissent, vidissentque caelum, Solem, Lunam, astra perpetuo motu moueri, & plurimum rebus humanis prodesse, à perpetuo cursu Deos vocarunt, atque Solem & Lunam precipue diuinis honoribus coluerunt, vt testatur Euseb. lib. 2. præp. euang. & Plat. in Cratylo. Alii fabulam hanc ad humanam vitam, moresque mortalium exprimentos referunt: dixeruntque Ionem esse hominum parum cordatorum animas: quæ primum cum Ione coniunctæ in nebula, & è caelo in hæc corpora tenebrarum plena delapsæ, in beluas vertuntur, neque cupiunt aut diuinitatem summi Dei, aut acceptum immortalitatem speculari: Sic verò mutatae donantur Iunoni, quoniam auaritia & omnium libidinum cumulus homines inuadit, quæ multo etiam plures sunt, quam oculi Argi. Paulo post cum maturior ætas aduenerit, mittitur à Ioue Mercurius qui Argum occidat, quoniam ratio libidines denique refrænât, estque omnium voluptatum sarietas. Deinde testrus à Iunone mittitur, qui stimulus est conscientia, & rerum præteritarum, ætatisque inutiliter transactæ recordatio. Hæc facit vt intelligamus nos antea toto caelo, vt aiunt, aberrasse, & vt prudentiores facti pristinam hominum formam resumamus, ac Dii inmortales denique per sanctitatem vitæ, & innocentiam, & iustitiam & humanitatem in omnes viros bonos efficiamur. Atque de Ioue satis, nunc de Vesta dicamus.

De Vesta. CAP. XIX.

NEQUE verò Isis solùm, sed etiam Vesta ab antiquis terra credita est, quam Saturni & Rheæ filia esse crediderunt antiqui, vt testatur Diodorus Siculus, & Orpheus in his: *ἑστία ἐν δύνε τοιο κρόνου δύνιατες βασίλεια.*
Filia Saturni Vesta ò Regina potentis.

Et lib. 6. Faكتورum.

*Ex opē Iunonem memorant, Cereremq; creatas
Semine Saturni, tertia Vesta fuit.*

Quidam, inquit quos fuit Posidonius, in libris quibus titulus erat de Heroibus & deomnibus, senserunt duas fuisse Vestas, alteram Saturni matrem, quæ vocata fuit etiam Pales, alteram filiam, quæ semper virgo fuit credita. Sed quoniam ad vnum nomen omnia referuntur, nulla habita nominum differentia, quid de Vesta senserint antiqui, breuiter explicabimus. Dixerunt igitur Vestam esse domorum omnium seruatricem. cui rerum omnium primitiæ offerbantur, vt testatur Homerus in hymno:

ἔστιν ἢ πάντων ἐν δόμοισιν ὑψηλοῖσιν
ἀθανάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων

Ἐδρῆν αἰδίων ἔλαχεσ προσηβῖδα τιμῆν.
καλὸν ἔχουσα γέρας καὶ τιμῆν, ἢ γὰρ ἄτερσῶ
εἰλαπῖναι θνητοῖσιν ἢν' ἐπρώτῃ, πῦμά τῃ τε
ἔστιν ἀρχόμενος σπένδει μελιπδέα οἶνον.
*Vesta Deumq; hominumq; domos Dea qua colis
alias,*

*Perpetuamq; tenes sedem, qua semper honorem:
Præmia cui data sunt ingentia. te sine nulli
Mortales unquam celebrant conuiuia lati,
Ni Vesta primum libent prædulcia vina.*

Nam cum Vesta Saturni filia prima domos extruere inuenisset, intra domos vbique pingebatur, quo & domos seruaret, & custos esset habitantium, vt testatur in his Posidonius in Heroibus & Deomnibus: ἢ γὰρ ἔστια κρόνου θυγάτηρ, τὴν οἰκίαν καταρχὰς εὔρεν, ἢν τῆ εὐρηματος ἔνεκεν ἐντὸς τῶν οἴκων ἐγράφων, ἵνα καὶ τοῦτες συνέχοι, καὶ φύλαξ εἴη τῶν ἐνοικοῦτων.

Vesta sanè Saturni filia domum primum inuenit, quam etiam inuentionis causa intra domos pingere consueuerant, vt & has seruaret. & custos esset in illis habitantium. Fuit hac ipsa de causa domus etiam Vesta siue ἔστια vocata, vt ait Euripides in Medea:

ἦν ἐγὼ σέ βω
μάλιστ' ἀπάντων καὶ συνεργὸν εἰδόμην
ἐκάτην, μυχοῖς ναίουσταν ἔστιαν ἐμῆς.

hanc ego colo
*Præ cæteris Hecaten, mihi quam ferre opem
Legi mea Vesta colit namque iustissima.*

Mos autem fuit in omnibus sacrificiis vt primitiæ Vestæ offerrentur, vt dictum est: cuius consuetudinis causam huiusmodi adduxit Aristocritus libro secundo: μετὰ γὰρ τὸ κλυθῆναι καὶ τὴν τῶν τιτάνων ἀρχὴν, τὸν δῖα δεξιόμενον τὴν βασιλείαν ἐπιτρέπειν ἔστια λαβεῖν οἷ τι βέλκετο, τὴν δὲ, παρῶτον μὲν παρθενίαν ἀπέσθαι

μετὰ δὲ παρθενίαν ἀπαρχὰς θυομένου αὐτῷ νέμεσθαι πρῶτῃ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μετὰ ταῦτα οὕτω γενόμεσαι ἐν τοῖς ἱεροῖς τὰς ἀπαρχὰς ἀπάντων τῶν θυομένων πρῶτῃ δῶναι ἔστιν. Nam postea quam deiecti sunt Titanes, ac vetiti ne susciperent imperium, Iupiterq; illud cepisset, optionem dedit Vesta quod vellet capiendi. Hanc primum virginitatem postulasse inquirunt, & post illam, vt primitia omnium, qua sacrificarentur, sibi offerrentur ab hominibus. Ita vero post ea sacrificatum est in sacris, vt primum omnium qua sacrificabantur, primitias Vestæ offerrent. Istud ipsum inquit etiam Aristoph. in Vespis:

ἀλλ' ἵνα
ἀφ' ἔστιας ἀρχόμενος ἐπιτρέψω τινά
A Vesta incipiens vt contundam quempiam.

Pingebatur Vesta esse mulier, quæ sedens coronaretur, circa quam essent multiplicia plantarum blandicinium quæ animalium genera, vt inquit Hecateus Milesius in Genealogijs. Enim vero cum duæ essent Vestæ, per antiquiorem Saturni matrem, terram; at per iunioem, ignem purum ætheris significarunt, vt testatur Quid. lib. 6. Fastorum:

*Vesta eandem est: & terra subest vigil ignis utriq;
Significat sedem terra focusq; suam.*

Cum igitur æternus sit ignis æthereus, iure optinio Vesta æterna vocata fuit, vt est apud Horarium lib. 3. Carminum: quam Homerus etiã domos altas Deorum, & perpetuas sedes habere dixit in hymnis. At Orpheus mediam regionem ignis perpetui in his:

ἔστια ἐϋδανάτοιο κρόνου θυγάτηρ βασιλεία,
ἢ μέσον δίκον ἔχει πυρὸς ἀνάτοιο μεγίσου.
*Filia Saturni Vesta ò Regina potentis,
Qua colis ætherea medium regionis, & ignis.*

Atque cum ara esset erecta in Prytanio, in qua perpetuus & inextinctus ignis aseruabatur, aram illam Pollux Vestam appellauit in his: ἐφ' ἣν δὲ θυόμεν, ἢ πῦρ ἀνακαίμεν, βομός, θυμιατήριον, ἔστια, ἔνιοι γὰρ ἔτος ἀνομακασίν, ἢ τῶδ' ἀνκυριώτατα καλοῖσιν τὴν ἐν πρυτανείῳ ἐφ' ἣς τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον ἀναπτέται. Super quibus sacrificamus aut ignem accendimus, altare, sacra, Vesta: nonnulli enim sic appellarunt. Sic sanè aptissime illam, quæ est in Prytanio, vocaueris, super qua ignis ille perpetuus ardere solet. At Quid. lib. 6. Fastorum: flammam ipsam Vestam fuisse appellatam sensit, vt patet in his: Nec tu aliud Vestam, quam viuam intellige, flammam:

Nataque de flamma corpora nulla vides.

Hanc Deam ignem fuisse, vt vel ab initio Romæ præcipua religione cultam, argumento sūt illa

illa quæ ad Vestalium perpetuam virginitatem pertinebant: quæ, cum omnibus notissima sint, minimè nunc explicabo. Cum altera harum Vestarum Saturni fuisset mater, meritò voca-

ta fuit antiqua & cana, vt est in libr. 9. Aeneid. apud Virgilium:

Αβρακιά, λαρὴν, & cana penetrάλια Vesta.

HANC terram omnino fuisse testatur Plu-

rarch. dec. 8. Sympof. probl. quippe cum in-
quiat mentas antiquorum fuisse rotundas ad si-
militudinem terre: quæ, cum victum nobis tan-
quam terra præberent vocatæ, sunt Vestæ. Sed
illud etiam manifestius (vt ego quidem arbi-
tror) declarauit Plato in Timæo, cum Deos om-
nes, elementa scilicet, ac vires cælorum com-
moueri faciat, solamque terram in medio ho-
rum immobilem consistere, vt patet ex his:
ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν ἑρανῶ ζεὺς ἐλαύνων
πτυνὼν ἄρμα, πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν
πάντα καὶ ἐπιμελοῦ μένος, τῷ δ' ἔπειτα σρα-
τιὰ θεῶν καὶ δαιμόνων κατὰ δῶδεκα μέρη κε-
κοσμημένη, μένει δ' ἐστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη.
Magnus sanè dux in cælo Iupiter curram agens
volucrum, primus incedit omnia coordinans & cu-
rans. Hunc sequitur Deorum demonumque, exerci-
tus in duodecim partes distributus: at Vesta sola
manet in Deorum domo. Nam cum Iupiter
supremus sit Deus, Dii demonesque reliqui
planetæ sunt, & corpora cælestia, ac elementa,
quæ intra duodecim partes signifieri omnia con-
tinentur. Cum verò primum mobile corpus
omnia reliqua secum trahat, idcirco dicti sunt
Dii ac demones volucrum curram sequi, quo-

rum est non paruus exercitus. At sola ex iis qui
Dii habiti sunt, domum immobilis seruat Ve-
sta, cum illa terra sit, vt Euripides in his si-
gnificauit:

*καὶ γὰρ μῆτερ ἐστὶ ἀνδρῶν οἱ σοφοὶ
βροτῶν καλῶσιν ἡμένην ἐν αἰθέρι.*

*Parentesq; terra, quam vocant Vestam viri
Præstantiores confidentem in aethere.*

Nam terra sola ex omnibus naturalibus cor-
poribus immobilis existens, in medio totius or-
bis sublimis, tanquam in aere consistit: neque
in aliquam mundi partem magis declinat: qua
re iure inquit Ouid. lib. 6. Fast.

*Terra pila similis nullo fulcimine nixa,
Aere subiecto tam graue pendet onus.*

*Ipsi volubilitas librarum sustinet orbem
Quique premat partes, angulus omnis abest.*

Cum enim tantundem vndique distet à cæ-
lo, dicta est sedere in æthere, & nulla re suffulta
sustineri. Huic tanquam demoni summæ par-
ti ignis præfecto in sacrificiis litabatur odori-
bus. At ceteri antiquior Vesta terra esse putare-
tur, flores vt pote illorum feraci matri offere-
bantur, & far; vt est apud Virgil. lib. 5.

*Hæc memorans, cinerem, & sopitos suscitât ignes
Terga-*

*Pergameumq; Iarem, & eana penetralia Vesta
Ferre pio, & plena supplex veneratur acerra.*

Vestam omnino Plotinus, aliiq; complures animam terræ esse voluerunt, quæ Ceres etiam aliquando fuit nominata. Alii Vestam esse crediderunt, inter quos fuerunt Platonici, & s'orian se paratarum formarum, & rerum diuinarum solidum fundamentum: idcirco in omnium Deorum sacrificiis Vestæ primitiæ offerri ab antiquis solebant. Credita fuit altera Vesta Saturni mater, quia cum nondum existeret tempus in confusa mundi mole terra latuerit: altera filia, quia post cælum & tempus elementorum corpora sumimus opifex architectatus est Deus. Cum terra igitur esset omnium propè corporum naturalium fundamentum, meritò mater Deorum etiam fuit ab antiquis appellata, vt te statuit Strabo lib. 10. Hanc conuitiuorum præfectam, & omnium sacrorum primitiis capere solitam dixerunt, quia sine terræ muneribus, vel sine calore è cælo, nulla res nasci potest conuiuuiis apta; quæ cum omnia ad sacrificia munera producat, meritò omnium illorum primitiis capere credita est. Atque quid Vesta sit, & quod fuerit ab antiquis culta cum omnia elementa elementorumq; vires diuinis nominibus ab antiquis nominarentur, qui nihil Deo vacare putarunt, iam satis explicatum fuit. At nunc de Iride dicamus.

De Iride. CAP. XX.

IRIS fuit Thaumantis & Electræ filia, sororq; Harpyiarum, veluti testatus est Hesiodus in Theogonia in his:

*θαύμας δ' ὠκεανῷ βαθυρρέετας θύγατρα
ἤγαγεν ἠλέκτρον, ἠδ' ἀκείαν τέκεν Ἴριν,
ἢ ὑκέμευθ' ἀρπύιαις ἀελλάτ' ἀκονπέτνντε.*

*Oceano natam Thaumatas, qui littora pulsat
Vxorem Electram duxit, mox edidit Irim
Illa vivo, Harpyiasq; & Aello Ocyptenq;.*

Fuit Iris Iunonis existinat diligentissima ministra, vt ait Callimachus in lauacrum Deli his carminibus:

*τῇ ἱκέλη θαύμαντος ὑπὸ θρόνον ἵζετο κούρη.
κείνη δ' ἐδέποτε σφετέρησε πιλῆθηται ἐδρῆς.
ἐδ' ὅτε οἱ λιθαῶν ἐπὶ πτερὸν ὕπνος ἐρείσει.
ἀλλ' αὐτῆ μεγάλοιο ποτὶ γλαυχίνα θρόνοιο,
τυτθὸν ἀποκλίναςα καρῆατα λέχρῆος εὔδει.
ἐδέποτε ζῶνην ἀναλύεται, ἐδὲ ταχίαις
ἐνδρόμιδας, μὴ οἱ κῆ αἰφνίδιον ἔπος εἶπῃ
δεσπότις.*

*Subq; Thono sedet huic similis Thaumate puella
Edita, qua sedem nonn unquam deserit illam.*

*Non ubi lethæus somnus circumiacit alas.
Ait ubi deflectens ceruicem flexa parumper
Illa throni magni fulcris accumbit inharens.
Soluitur haud Iona huic, volucris nec calceus unquam,*

Ne Dea forte sibi tradat mandata repente.

Nam profecid Iris fungebatur eodem munere apud Iunonem quo fungi solitus fuit Mercurius apud Iouem, cum huius ministræ esset munus quoscunq; vellet Iuno atcessere atque aduocare, sicuti demonstrauit Apollonius Rhodius lib. 4. Argonaut. cum ita scribat;

*Ἴριφιλη, νῦν ἐποτ' ἐμάς ἐτελέστας ἐφρημάς,
εἰδ' ἀγγελαίφρηοισι μετοιχομένη πτερύγεσι
Δεῦρο θέτιν μοι ἀνωχθιμολεῖν ἀλὸς ἐξανίσουσαν.
Iri veni dilecta mihi, mea iussa per auras,
Si optatis unquam fanis si sedula nostris,
Ad Thetidem deser, veniat cita de maris undis.*

Huic iniunctum est munus etiam, vt lectum Iunonis sterneret, vt ait Theocritus in Encomio Ptolemæi;

*ἐν δὲ λέχος σόρνυσιν ἰάειν ζῆνι καὶ ἦρη
χεῖρας φοιβόισα σα μύροισ ἐνι, παρθένος Ἴρις.
Iunoni atque Ioui lectum substernere virgo
Vnguentis persusa manus solet Iris odoris.*

Maximè deniq; omnium Deorum seruitio, & in omnibus rebus Iridis Iuno vtebatur. quippe cum vel ab inferis reuersam Iunonem ab Iride iustari faciat Ouid. lib. 4. Mutationum in his.

*Lata redit Iuno: quam celum intrare parantem
Roratis lustrauit aquis Thaumantias Iris.*

Valerius Flaccus, tamen Iridem Iouis etiam nunciam facit in his lib. 4. Argonaut.

— ille Dearum

*Fletibus, & magno Phœbi commotus honore
Velocem roseis demittit nubibus Irim.*

Et Homertus δ. Iliad.

*Ἴριν δ' ὄτρυνε χρυσὸ πτερον ἀγγελέουσαν.
Auratis alis est Iris nuntia missa.*

Crediderunt præterea antiqui nullam animam muliebrem posse ex his humanis corporibus absolui, nisi Iridis beneficio ex his molestissimis ac blandissimis vinculis Iunonis iussu solueretur, sicuti Mercurius ipse Iouis mandato matres homines è corporeis carcebus liberare putabatur. Quare vt alia complura scitè ac preclare Virgil. pro institutis puiscæ Theologiae non introducit Mercurium, sed Iridem in lib. 4. Aeneid. Didus animam ex ipso corpore euocantem, neque Iouis iussu, sed Iunonis, ita inquit:

*Ergo Iris roseis per celum roseida pennis
Mille trahit varios aduerso sole colorè.*

*Deuolat. & supra caput astitit: hunc ego Diti
Sacrum iussa fero, teq; isto corpore soluo.*

Nam Iridem, sicuti Mercurium, alatum
finxerunt antiqui ad exprimendam eius veloci-
tatem.

Fuerunt etiam quidam qui illā fabulati sunt
taurino capite flumina sorbere consueuisse. Ne-
que plura his ferē memoriæ prodita esse de Iri-
de ab antiquis recordamur. at nunc quid sub
his ambagibus verborum memoria dignum con-
tineretur, inquiramus.

IRIDEM Thaumantis & Electræ filiam
fuisse tradiderunt, quia Thauomas sit Ponti fi-
lius. Electra verò Cæli siue Sol; nam id no-
men serenitatem significat: est enim ἠλιος Sol,
serenus. nascitur igitur Iris ex aqua
pluie, & refractione radiorum scilicet,

Artistor. in meteorologicis. Sapienter

sanè dictum est ab antiquis quod Iris sedeat sub
throno Iunonis, quia gignatur in parte aeris in-
feriore, hoc est infra nubes. nam illius arcus
cælestis, quæ Iris nuncupatur, radius solis
cauæ nubi immisus causa est: qui in ipsum So-
lem acie repulsa refringitur. Sic enim nubes
arcum illum cælestem efficere putantur, quod
in alia parte sunt tumidiores, in alia crassiores
ac densiores quàm Solem possint transmittere,
ac in alia imbecilliores quàm possint excludere.
Sic igitur per hanc ipsam inæquabilitatem cum
ipsa vmbra atque lux commisceatur, exprimi-
tur illa varietas mirabilis, quæ Thaumantis di-
citur filia siue admirationis, cum θαυμάσιον
sit admirari. nam certè quidem omnia intue-
mur per lineas rectas, vel reflexas, quæ aliquan-
do refringuntur vt aiunt optici, quæ lineæ tan-
tum corporis expertes intelliguntur sola men-
te &c.

te & cogitatione perceptæ. videmus recta quæ sunt in aere nullo oblato impedimento, vel post gemmas lucidas, vel cornu perspicuum, si subtilissima sit materia, aut cætera huiusmodi. Aestatura remi in aqua ob materiam densiorem: refracta videmus vti specularia. Finxerunt antiqui illam esse Iunonis nunciam & Harpyiarum siue ventorum sororem, vt diximus quoniam certissima sunt illa signa futurorum ventorum aut imbrum aut serenitatis, quæ Iridem sequi consueverunt: quare Virgilius inter signa pluuiarum Iridis quoque signa annumerauit, cum ita scripserit de illa libr. 1. Georg. *Et bibit ingens Arcus.* & Valerius Flaccus arcum cælestem serenitatis indicem esse scripsit in lib. 1. Argonaut.

*Emicuit reserata dies, cælumq; resolut
Arcus, & in summos redierunt nubila montes.*

Constat enim ex humore & densitate aeris, vt dicebam, in quam Sole incidente gignitur illa varietas colorum, cuius aeris prima pars è regione Solis sita apparet rubicunda cum radus penetraret. at nigrior pars est quoniam obscurior ac densior aer non ita potest à Sole penetrari, sic vitior obscurior rubicundo colore gignitur è mistura minoris luminis maiorumque tenebrarum. Dixerunt quidam etiam per noctem fieri Iridem in nubibus ob lumē Lunæ, sed hoc raro potest contingere, quia non est diuturnū plenilunium, atq; quòd lumen ipsius lumine Solis sit multo debilius. At. n. de Iridis causa dissentiant plurimū inter se sapiētes: quoniam Aristot. totam Iridis obseruationem ac naturam ad opticam rationem perduxit, nihilq; esse re ipsa neq; alicubi illos colores consistere existimauit: cum tamen Metrodorus de Iride differens illum cuenire re ipsa voluerit, ac non tantum apparentem esse, vbi nubes densata fuerit aduersus Solem. Tunc enim cum incidat Sol in nubes sit cyanea, ille credidit, propter mistionem: at rubicundum illud sit, quod opponatur directè ipsi splendori. quod inferius est, album videtur, atque hoc Solis lumen esse censuit. At enim plerique antiquorum non modo dissentiant de Iride, sed & de visu quomodo fiat, & de lineis ad visum spectantibus, alii siquidem visum fieri per emissas: alii per receptas formas ab oculis tradiderunt: alii per vtrumque. Ac rursus alii per receptam: alii per emissam lucem: inter quos fuit Heliod. Larissæus qui ita scripsit in Opticis: *ἄτιμὲν ὄν προβολὰς τινὰς ἀφ' ἡμῶν ἐπιβάλλομεν τοῖς ὀραμένοις, δηλοῦν καὶ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν σχῆμα οὐ κοῖλον ἐδὲ πρὸς ὑποδοχὴν τι-*

νὸς πεποιμῆνον, ὡς περ τὰ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων, ἀλλὰ σφαιροειδὲς ὑπάρσχον. ὅτι δὲ τοῦτο τὸ προβαλλόμενον ἀφ' ἡμῶν φῶς ἐστίν, αἴτ' ἀπολαμβάνουσι τῶν ὀμμάτων διηκῶσι μαρμαρυγαί, καὶ τὸ τινὰς νύκτωρ ὄραν, ἐδὲν τὸ ἐξ ὄθεν προσδεόμενε φῶτος, ὡς περ ἐδὲ τὰ νυκτινοματῶν ζῶων, οἷος ἐκείνος ὁ τιβέριος γέγογεν ὀφθαλμῶν βασιλεὺς, τῶν δὲ νυκτινομῶν ζῶων τὰ ὀμματα καὶ ἐκλάμποντα φαίνεται νύκτωρ δίκην πυρός. Nam sanè quod è nobis formas quasdam emittamus in res visas, declarat vel ipsa forma oculorum, cum non sit concava, neque in parte natura ad aliquid excipiendam facta: sicut est aliorum sensuum, scilicet circularis & rotunda. Quod autem illud quod emittitur lux est, indicio sunt splendores ex oculis enitentes, & quod quadam noctu cernunt nulla alia externa luce indigentia, sicuti neque animalia, que nocturnum vultu querunt, qualis fuit is Romanorum imperator Tiborius. Atque oculi nocturnorum quorundam animalium emicant per noctem tanquam ignis.

Deinde alii visū fieri per pyramidem siue conū inquirunt, cuius cuspis sit in oculo basis in re visa, vt sensit Euclides in secunda hypothesi rerum Opticarum. est autem conus pyramis rotunda, vt ait Apollonius Pergæus in lib. 1. Conorum, & Vitellio lib. 4. Opticorum. Alii istud fieri per triangulum, alii per quartam partem circuli arbitrati sunt: ac rursus visum alii facillè terminari, si corpus solidum sese cito opponat, dixerunt, aut si non possit visus ad obiectam aliquam rem peruenire, aut si res visa non consistat, vt accidit in profunditatibus obscurarum altitudinum, quarum pars ima videri non possit, vel vt accidit in fluminibus velocissimis, vbi radii visus citissimè deferuntur, aut etiam si quis in orbem citò vel diu rotetur, vertigines inde nasci inquirunt, quod etiam scriptum reliquit Theophr. in lib. τῶν ἰλιχθῶν, siue de vertiginibus. nam non modò aer in panniculis circa cerebrum patitur agitationem molestam per eum motum, sed radii etiam visus maximè excitantur, cum non possint persistere. Visus præterea siue radii ex oculis emissi si in corpus transparens, siue quodam tenus penetrabile vel læue, quodammodo incidat, quod tamen habeat aliquam densitatem, cum non possit integer ad extremum peruenire, aut prorsus penetrare refringitur, quia non videat oppositam superficiem siue refractione: atque inde efficitur vt redundant imagines, sicut fieri apparet in speculis, aut in aquis habentibus obiectam superficiem paulò obscuriorem. Enimvero tanta vis est rerum visarum aliquando, vt

colorem infundere videantur & luci & visui, à quibus refringuntur radii visus siue reflectuntur. Nam vt ait in Opticis idem Larissæus, εἰ γὰρ ἀνίσχων ὁ ἥλιος, ἢ δύνων, διαίτινος ἐρυθρὰ διαλάμπει νέφος. ὅραν ἐστὶν ἀπαντὰ φοινικά, καὶ γῆν, καὶ θάλασσαν, καὶ ἀπλῶς ὅσα ἀνκαταλάμπει. τούτοις δὴ παραπλήσια καὶ παρὰ τὴν ἡμετέραν ὄψιν ἐστὶ θεορῆσαι. ὁποῖον γὰρ ἀντύχοι τὰ τῆ διαφανῆς χρώμα, τοῦ τόχρου καὶ τὸ δι' αὐτοῦ φαινόμενον δόξεν ἂν εἶναι.

Si enim sol conjurgens vel decedens per aliquam rubram nubem emiserit, licet omnia rubra intueri, terram ac mare scilicet, atque omnia, vt vno verbo dicam, que illustrantur. Hisce consimilia et per aspectum soleni nostrum euenire: nam qualis color rei diaphanus siue transparescens fuerit, talem rem ipsam per illam visam contingit videri. Eiusdem enim coloris omnia apparebunt, cuius coloris fuerit speculum per quod illa videbuntur. Hinc effectum est vt quidam re ipsa colores inesse Iridi, ac non per opticam rationem apparere crediderunt, aut per apparentes colores, qui redundent è lucidi & obscuri mixture secundum magis & minus, videri sensisse Aristo. in libris Meteorologicis. manifestum est autem quod vbi duæ, vel plures Irides apparuerint, futurarum pluiiarum copiam significant. quare ita de illa scripsit Aratus in signis aquarum & ventorum:

ἢ διδύμη ἐξ ὧσε διὰ μέγαν ἀράν ἐν ἴσι.

Aut gemina cælum cum Zona cinxerit Iris.

Nam vbi paruus fuerit humentis aeris ac vaporum concursus, vna tantum Iris producitur ac vbi multa fuerit & copiosa pluiiarum materia condensata, post primam formatam Iridē altera efficitur, quæ circumscilat priorem, cingitque cælum persimili ambitu. Quod autem illud muneris inunctum Iri putaretur vt morientes mulieres Iunonis iussu à languoribus liberaret, id nihil aliud meo quidem iudicio significat, quàm illud quod à physicis dictum est, quia tempora pluiuosa & nimis humida maximè obsunt mulieribus, cum sicca supra modum viris obsint, qui ad iustam ætatem perueniunt. Cum enim in elementorum symmetria vniuersa vita animantium consistat, frigida ac nimis humida tempora obsunt illis, qui vel ad caloris mediocritatem nondum perueniunt, vel iam vergunt ad eius, inopiam, cum super uacaneos humores ob temporis & temperamenti malitiam non possint concoquere. Propter excessum etiam non Iunonis, sed Iouis, hoc est nimii caloris, iussu sinxerunt Mercurium ani-

mas virorum ad inferos comitari ac deducere. Atqui nec illud quidem prætermittendum in hoc loco duxerim, quod fingebantur animæ mortalium ex hisce corporibus Dearum iussu solui, nō autem sponte sua discedere. Hoc enim idcirco dictum fuit, quoniam cum prædia ac iumenta Dei simus, vt ita dicam, & verè diuina animalia, nata Dei iussu ad cultum religionis, ad perfruemum Dei liberalitate, ad cognoscendam Dei naturam diuinam, ad orbis totius ornamentum, ad bene agendum, ad foelicitatem per virtutes post mortem nobis comparandam, non licet immaturè nos ipsos interficere, quod Deo molestissimum est, sed expectare Dei voluntatem. Quis enim a quo animo ferret, si sua prædia arbores ac segetes, quas produxissent, de uastarent? aut quis non succenseret, si illa irata domino pertasque fertilitatis nihil producerent, aut seipsa destruerent? quis in ea, si posset, non acerbissimè animaduerteret? Debent igitur animæ mortalium tam diu detineri in his corporibus, quibus fuerunt à Deo alligatæ, quam diu illi que eas vinxit, ita detinere aut coercere placuerit, neque inde nisi iussu ipsius Dei soluedæ sunt. Ac de Iride satis, nunc dicatur de Alpheo.

De Alpheo. CAP. XXI.

DE Alpheo, quem alii hominem, alii fluuiū fuisse crediderunt, cuius fontes essent apud Aseam pagum Arcadiæ, nihil propè certi habemus vel quis fuerit, vel quibus parentibus sit natus, nisi quod eum alii Thermodontis & Nymphæ cuiusdam Amymones, alii Partheniæ fuisse filium tradunt. quidam aurigam fuisse Pelopis putarunt. alii cuiusdam ducis insignis, cuius virtus post Leonidam in Thermopylis enituerit atque hi omnes ferè post mortem in fluuium sui nominis mutatum fuisse memorarunt. Alii præterea fabulantur Alpheum virum fuisse mirifice venationibus deditum, qui aliquando in A rethuse venantis & ipsius amorem inciderit. illam cum Alpheus in matrimonium postulasset, atque ea constantissimè recusaret eius nuptias, in Ortygiam transiit non procul à Syracusis, atque ibi in fontem sui nominis conuersa fuisse dicitur, vbi Dianam, cuius erat comes, precata fuisset vt in nuptias illas quoquo pacto denitare posset, vt testatur Ouid. lib. 5. suarum Mutationum in his carminibus:

*Fessa labore fuga ser opem, deprehendimur in qua
Armigera Diana tua: cui sepe dedisti
Ferre tuos arcus, inclusaq; tela pharetra.*

& paulo post.

*In latices mutor. sed enim cognoscit amatus
Annis aquas: postquam, viri quod sumpsit ore
Vertitur in proprias quo se mihi misceat undas.*

Illud cum grauissimè tulisset Alpheus, Arethusa scilicet in fontem sui nominis Deæ misericordiam & nutu fuisse conuersam, desiderii amorisque eius impatiens dicitur & ipse Deos precatus fuisse, vt tantam animi molestiam aliqua ratione vitare posset: quare in fluium sui nominis & ipse fuit conuersus, qui post illam mutationem etiam dictus est vel ipsum fontem amare, quippe cum subter mare, vt aiunt, delapsus vel Syracusas vsque decurrat, vbi post modo emergens cum Arethusa fonte commiscetur, vt patet ex his:

*Trinacriam supra medio iacet insula ponto
Ortygiam dicunt, vbi cana fluente refundit
Alpheus, Sicula hinc Arethusa & iungitur undæ.*

Alii dixerunt Alpheum amauisse Dianam, eamque insecutum fuisse, ad Ortygiam vsque, vbi cum cessauisset ad templum Dianæ cognomento Alpheæ fuit erectum ad perpetuam deuitati periculi memoriam. Alii tradiderunt Alpheum vnum fuisse ex iis qui genus ducerent à Sole, qui cum Cercapho fratre vbi contendere de virtute, illum interfecit, à pastoribusque exagitatus se in Nyctimum fluium desperatio ne captus præcipitauit, qui ab illo post modo vocatus est Alpheus: cuius rei testis est Agathocles Milesius in secundo de fluminibus, & Agatho Samius. Fuerunt tamen nonnulli, qui semper fluium, at non hominem fuisse Alpheum putauerint. atqui Strabo lib. 6. Geographiæ multis verbis contendit aduersum Timæum Philosophum ac Pindarum, fieri non posse vt aqua Alpei fluminis per quosdam hiatus decurrens impermixta cum Arethusa denique commisceatur, quoniam inquit illum os habere palam in mare irruipens neque esse quidquam alueo vicinum quod illum absorbeat. Id autem fortasse videri posset absurdum, nisi illud & ea ex oraculo Apollinis carmina confirmarent, quod post paulo dicitur & alii fluii ingentes istud facere competerentur. Nam fama est Nilum paludem quandam ingredi solitum tanquam è continente, terraque elapsum per Aethiopiæ inferiorem decurrisse in Aegyptum, atque in mare illud, quod ad Pharum est, erupisse sic eam memorauit Nicanor Samius in lib. 1. de fluminibus & ii qui supra Syene profecti sunt ad Metoem. In Hebræorum finibus præterea fluius ille qui Iordanis appellatus fuit, dictus est in Tyberiadem stagnum ingredi

solitus, atque inde emergens subire alterum stagnum, quod mare mortuum nuncupatur, ac rursus emergens per quoddam spacium denique in paludem absorptus omnino euanescit. & Pyramus decurrens per Cataoniæm habet fontes in media planitie: est autem fossa satis ampla, per quam aqua defluit limpida delata clàm sub terra per magnum spacium, ac rursus erumpit in apertum, mox per Taurum montem penetrat ac defluit tanta profunditate & angustia, vt canis ibi possit transilire inde tantum cœni trahit, vt traditum sit hoc ab oraculo:

*ἔσεται ἐσωμένους, ἕτε πύραμος ἀργυροδίνης
ἰλιόνα προχέων ἱερὴν ἐς κύπρον ἰκνύται.*

*Tempus erit niuis cum labens Pyramus undis
Littora producet in Cyprum deinde sacratam.*

Et Orontes defluens è Mesopotamia mox sub terram occultatur, tum rursus erumpit apud Apamenen. atque ita profluit in mare Scelenciæ, vt ait Chrysippus lib. 2. rerum Scythicarum. Narrantur in Mycale monte fontes fuisse in Ionia cuiusdam fluminis, quod erat Alpei per simile: nam illud in medium mare præterlapsum rursus erumpere solebat propè portum in Branchidis, cui portui nomen fuit Panormo, vt ait Timagetus in lib. 2. de portibus. Melas fluius item magnus quidem, ac solus è cunctis Græciæ fluminibus à fonte nauigiorum patiens, & tanquam Nilus incrementum per solstitium æstiuum accipiens, non longè excurrès maxima ex parte in occultos lacus extinguitur, & exiguum sui partem cum Cephiso amne commiscet, vt ait Plutarchus in vita Syllæ. Cum tanta varietas cursuum fluiorum memoretur in variis locis, quid mirum est illud quoque Alpeo flumini contingere potuisse. cum multi scriptores illud etiam affirmarint & atque Alpei fluminis hic fuisse ortus & cursus narratur ab antiquis, dictus est Alpheus fluius non procul à Phylace Sparta loco suos habere ortus, vbi caput est eius fluminis, qui locus Symbola fuit appellatus, qui agrum Tegeatarum à finibus Lacedæmonum determinat. Sunt autem dicta Symbola, quoniam *συμβάλλειν* congruendi confereque significat, quod in eundem ferè locum fluius Ladon ex agro Clitoriorum, & Erymanthus è monte Erymantho defluens, & Helisson decurrens per agrum & per urbem Megalopolin, & Brentheas per agrum defluens Megalopolitanorum, & Gortynius Gortynam urbem alluens, & Phagens ex agro Melenensi & Celadon in ipsum Alpheum ijsaberentur. Dictus est nasci è pago Asteo,

vbi

vbi & Eurota. Fuit autem semper credita peculiaris quedã Alpei cursus natura, vt is modo sub terram sese occultaret, modo ex occultis cauernis, vt dicebamus, in lucem erumperet, idque faceret sepius, donec cum Arethusa aqua commisceretur, quæ res dedit locum fabulæ, quod Alpheus vel Hauius factus incredibili Arethusa desiderio conflagraret. nam, vt fama est, cum primum è Phylace Symbolisque emanauit, se in agrum Tegeatarum abscondit, postea in Asam erumpens cum aqua Eurotæ communi alueo per spacium viginti stadiorum deferebatur. Tum rursus in cuniculum quendam ingressi delabebatur sub terram, donec erumperet Eurotas in agrum Laconicum: at Alpheus in fines Megalopolitanorum, vbi Arcades fontes fuerant appellati. Inde verò Pisæum agrum Olympiamque præter labens prorumpbat in nauale Eleorum supra Cyllenen, mareque intrabat Adriaticum. Illud autem tantis aquarum viribus agebatur, vt neque Adriaticum quidem posset violentum eius cursum retardare, quò minus pelagus interpatans & sua aqua, & proprio nomine seruato ad Ortygiam insulam perueniret, fontique Arethuse admisceretur, vt scripsit Nicanor in lib. 3. de fluminibus. Tradiderunt præterea ipsam Arethusa hunc ipsum habere cursum solitam, vt sub aquis marinis lapsa nullis falsis aquis admisceretur, ad cuius naturam alludens Virgilius ait in Gallo:

*Sic tibi cum fluctus subterlabere Sicanos
Doris amara suam non intermisceat undam.*

Mirificè dicta est esse accommodata aqua Alpei fluminis ad educandos oleastros. neque illud sane non incredibile est, quoniam varia fuit semper fluiuorum diuersorum natura ad varia herbarum, animalium: arborumque genera producenda & educanda. Enimvero vt piscium varietatem mirabilitatemque auium circa illos versantium præmittam, Alpei propria plâra fuit oleaster, sicut fluiui Acherontis peculiaris arbor populus alba esse dicebatur, vt Asopus in agro Bœotorum iuueum educabat in signis magnitudinis, vt Mæander dictus est fecundissime producere & alere myricas, vtque Gallicæ Cisalpinæ Padi alumna dicta est egregiè nigra populus. Credita est aqua fluiui Alpei fuisse sacrificijs accommodatissima, quoniam Alpheus amnis esset gratissima Ioui. Nam cum die decimonono Februarii cinerem è Prytanæo quotannis aruspices deportarent. ad aram Iouis Olympii, illoque cinere aqua Alpei fluminis diluto aram Iouis oblinirent de more, fuit

postea sancitum legibus sacrificiorum, ne qua aqua præterquam Alpei fluminis ad eum usum introduceretur, vt scripsit Porphyrius in lib. 1. de sacrificijs, quare ex eo tantum luto diuinius seruatum fuit, vt testotium aræ superinduceretur. Iure optimo deinde introductus fuit Alpheus in illum sacrorum usum, quoniam vim quandam præcipuam purgandò ille fluiuis creditus est habere, vnde etiam nomen obtinuit. nam cum eius aquæ irrigatio maculas purget, quas Alphos nominarunt, vt ait Strabo lib. 8. atque vocatus est Alpheus à sanandis impetigiuis, cum prius Ariger vocaretur. Hunc fluiuum nonnulli pro Deo coluerunt, cui & statuam & communem aram cum Diana erexerunt, quod etiam Acheloo & Cephiso fluminibus contigit, quibus aræ fuerunt erectæ, sicuti memoriæ proditum est à Paus. in rebus Atticis. Consecuta fuit etiam ipsa Arethusa postmodum diuinos honores vt ait Nicanor Samius in libro tertio de fluminibus; siquidem mos fuit Agiensium, qui populi fuerunt Achæiæ, liba sumpta ex aræ Salutis in mare porricere, quæ se mittere Arethusa Syracusas testarentur, vt ait Melanthes in libro de sacrificijs.

HAEC illa sunt serè omnia quæ de Alpeo fluiuo memoratu digna tradita sunt ab antiquis scriptoribus atque sepius explicatum fuit à nobis superius, quòd antiqui, sub fabularum integumentis nature arcana occultarunt, quodque per has ambages verborum naturam & vires elementorum ac rerum omnium explicabatur, quæ illis tantum erant manifesta, qui facti essent horum mysteriorum participes. Præterea vt res diuinas se semper habere ante oculos vulgus arbitraretur, montes & flumina & fontes & maria partim magnos Deos esse tradiderunt, partim quandam continere intra se occultam diuinitatem, quæ posset humanorum factorum esse testis. Et quoniam non animi solum. sed etiam corporis mundities Deo gratissima existimanda est, idcirco aquam illam, quæ præcipuam vim haberet purgandi & sacrificijs esse accommodatam sanxerunt, & fluiuum ipsum, qui huiusmodi aquam hominibus in vsu illos suppeditaret. existimauerunt esse Ioui amicissimum atque acceptissimum. Alii diuinam vim animorum nostrorum, virtutisque naturam per huiusmodi fabulam explicarunt, quippe quòd sicuti materia appetit formam, vt suum proprium bonum, quòd ipsa per se inutilis est & ociosa apparet, sic anima nostra virtutem tanquam formam suam expetit. Hæc causa est cur Alpheus singebatur sequi Arethusa-

sam, cum *ελος* sit macula, ut dictum est, siue imperfectio, & *απειρη* virtus à Græcis nominetur. ac de Alphæo satis, nunc de Inacho dicamus.

De Inacho. CAP. XXII.

INACHVS autem filius fuisse dicitur Eurydamantis & Dorycles nymphæ, cum tamen quidam Iphinoen eius matrem nominatam fuisse maluerint. Alij Oeneum patrem Inachi fuisse putarunt, quare fuit Oenides ab Hesiodo in sacro sermone ita appellatus.

Ἰναχος οἰνείδης κροισίδη παλῶ φίλτατος ὕδαρ. Inachus Oenides celo gratissimus amnis.

Hic primus omnium mortalium Argiuis imperasse dicitur, vxorem habuisse Antiopen, vt quidam putarunt; vt verò alij maluerunt, Colaxen; de qua Phoroneum, ac Mycalen filia suscepit, quæ fuit postea vxor Brestoris, vt scriptum est à Pausania in rebus Corinthiacis. Habuit præterea filiam Philodicem, quæ ex Leucippo Phœbam genuit & Ilairam, vt traditum est à Timageto Celeberrimum est præterea, quod Io illa quæ prius in vaccâ, deinde in deam Isidem conuersa fuit, erat eiusdem Inachi filia, nam fama est quod Inachus quo tempore Argius imperauit, fluuium Amphilochum prius vocatum ampliore alueo locupletauit, cum is propter repentinos imbres solito alueo minime contentus saepe in plantitiem irrumperet, ac aliquando multa Argiuorum ædificia ac segetes se cum rapiens deuolueret. Cum postmodum fluuium alueus caperet, neque damna Argiuis inferret, vocatus est Inachus de nomine benefici principis, quem ille Iunoni consecrauit vt ait idem Pausanias. Neque enim consentit rationi, quod Io fluuii potius quam hominis fuisset filia, qui sic Inachus vocaretur. Memoriam proditum est ab antiquis, quod Inachus fluuius suos ortus ac fontes habuit in monte Artemiso ex fonte Lyrcos vocato, minime dubios cuius dicebatur illa esse natura vt parua visitata adesset illi aquarum copia, ac facillimè per imbres ita exeresceret, vt bonam partem Argiua regionis inundaret, cum tamen per ætatem esset propè siccus. Istam autem aquarum penuriam Inacho contigisse illa de causa fabulantur, quia Inachus cum Phoroneo, Cephiso, & Asterione in dex Argiuorum de regione inter Neptunum ac Iunonem contententes delectus, regionem adiudicasset Iunoni, nam cum Inno agrum Argiuorum ad se pertinere, sibi que itre consecratum censeri debere diceret, Neptunus eum ad

se spectare propter aquarum copiam, quæ regionem inundabant, eam que faciebant fertilissimam, contendit. At enim cum ab hesitantibus diu iudicibus sententia postea pro Iunone lata fuisset, ager que Argiuis Iunoni adiudicatus, fama est iratum Neptunum omnem aquarum copiam illis fluminibus iudicibus ademisse; quare nisi per ætatem celestibus pluuiis inuaretur, omnem profusa aquam vna cum suis nominibus amisissent, contra verò quo tempore ager Argiuis Iunoni fuit adiudicatus, dicitur maxima pars agri immixtis aquis à Neptuno fuisse inundata, vt ita sciretur plusne Iuno an Neptunus regioni posset nocere. Sed tamen postea precante Iunone vt illam aquam ex argo Argiuo deduceret, vix illud denique impetratum est, atque Argiui in eo loco ipso, per quem aqua refluxit, templum magnificum Neptuni cognomento Profclystii siue, inundantis ex voto erexerunt publico sumptu, cum statua Graniani Sicyonii artificis è marmore Pentelico cum columnis viginti & octo, quarum epistylia erant alternè Dorici & Corinthiaci operis, vt scripsit Hermippus in lib. 2. de magnificentia templorum & factis regum donariis. Hecateus Inachum fuisse fluuium Amphilochorum scripsit è Lachmo defluentem, è quo erumperet Aëas qui fuit diuersus ab Inacho Argolico. Dicitur autem fuit Amphilochus ab Amphilocho Argiuorum rege, quem fama est fluuium austrum versus è Lachmo fluere solitum Argos irrumperentem, cum Aëas occasum versus illaberetur in sinum Adriaticum. Neque tamen me præterit fuisse nonnullos qui Argos urbem Amphilochium nominarint, cuiusce rei causa narratur huiusmodi. Post Epigonorum expeditionem aduersus Thebanos Alcæxon fuit in Aetoliam à Diomede accersitus, atque Alcæxonis opera & auxiliis Diomedes Aetoliam & Acarnaniam facillè subiungauit. postea verò Diomede ab Agamemnone ad bellum Troianum accessito, antequam Argos ciuitas extaret, mansit Alcæxon quidem in Acarnania, atque Argos ibi condidit, quam de sui fratris nomine appellauit Amphilochium, cuius in caput fortè saxum deuolutum illum occidit, dum instaret in altera parte vrbs ædificationi. Sic vrbs Amphilochium dicta est vbi Amphilochus ex vulnere decessisset post die quarto. Huic cum Inachus successisset, quia vrbs recens adhuc multis colonis non esset plena, non satis celebre nomen obtinuit, quoniam libentius homines in agris vitam degerent. At Phoroneus ipsius Inachi filius animi adiecit ab vrbe locupletandam vt qui dispersos

spertos in agris Argiuos, seorsūq; habitantes in vniuersa ciuitatis ius ac mœnia compulit, & aliud præterea oppidum condidit, quod ab ipso Phoronicum fuit vocatū. Sed enim cum Amphilo-
chiū multitudinem ciuium breui fuisset oppletū, opulentissimēq; & florentissimæ vrbs satis honesta principia accepisset, illi nomen mutauit, & ex Argo nepote nato ē Phoronei filia ciuitatem Argos nominauit. nam cum paulo antè mortuus fuisset Inachus, in Inacho fluuio de se nominato sepultus fuit, cum sibi magnificum sepulchrum ibi sub aquis extruxisset. Neq. mirū est nomina fluuioꝝ & cursum sepius fuisse mutatū, quando vel ipsa aqua fluminū aliquādo penè defecerit, vt testatur Lucian. ita in Charōte, *καὶ πόλεις ὡς πρὸς ἀνθρώποις, καὶ τὸ παραδοξότερον, ποταμοὶ ὅλοι, ἰνά γε ἐν ἑδῆ τάρος ἐν ἀργείῃ τι καταλείπεται.* Atque vrbes tanquam homines, & quod magis est admirabile, vel vniuersi fluuij euanescent: Inachi enim nullum Argis extat monumentum aut vestigium. tanta vis est temporum. Sed de fabulosis aut historicis ha-
ctenus.

EGO sanè quid aliud per hanc fabulam vel-
lent exprimere antiqui, non reperio, nisi vel-
lent exprimere physicam fluuioꝝ & aeris natu-
ram: nam quid est aliud Iunonem ac Neptu-
num de regione contendere, nisi tantum esse
aëris & aquarum beneficium ad fertilitatem
regionis, vt vtrum maius sit, non facile possit
diiudicari? Delecti sunt fluuij iudices, quonia
iudicium illud non facile est cuiquam, nisi flu-
minibus, qui ipsi norunt quanta sit suarum a-
quarum bonitas, hoc est rerum physicarum pe-
ritis ingenijs. Sed vt sunt pleræque res huma-
næ, quæ bonæ creduntur, hæc eadem res, quæ
salutem & fertilitatem regionibus afferre con-
suevit, si citra vel vltra modum sit, omnem sa-
lubritatem infestat atque enertit. Inde effectum
esse dicitur vt indignatus Neptunus modò re-
gionem inundarit, modò omnem ferè aquam
fluminibus ademerit. Idem est enim aquarum
vltus regionibus; qui est vini hominibus ac re-
liquarum epularum, nam cum vinum vile sit
moderatim bibentibus, eius vniuersa copia incre-
dibile est quantum obsit, tanquam intima corpo-
ris inundans ac pene suffocans, & vim natura-
lem exurgens aut extinguens, quare vt fluuij fe-
ruunt per inundationem herbarum semina, si aqua
sit cum terra commista accedente calore, vt sen-
sit Theophrastus in 3. libr. plantarum, sic mul-
ta morborum & ægritudinum semina nascun-
tur per nimiam inundationem vini, si calor na-
turalis non possit copiam concoquere: Sed om-

nium difficillimum est diiudicare plūsne boni-
tas aeris, an copia bonarum aquarum conferat
regionibus, quare iudices accipites aliquandū
fuerunt. Ego tamen censuerim, quoniam vltus
aeris tam perpetuus est tam utilis, tam necessa-
rius, vt sine illo viuere neque tantulum possimus
cuius in primis eximia bonitas ac temperies est
requirenda, sapientissimè dictum fuisse ab an-
tiquis in regione Argiuorum adiudicada præfe-
rendam fuisse Iunonem, quam aëria esse supe-
rius à vobis explicatum fuit. Atqui sine flumi-
nibus vel irrigatione agrorum vel solis imbri-
bus cœlestibus aut etiam roribus aliquando con-
tenti esse possunt agri ad fertilitatem & ad san-
tatem colonorum, at sine aeris bonitate nullum
oppidū, nulla ciuitas, nulla regio est habitabilis
aut magnopere à sanæ mentis hominibus expe-
tenda. Eius rei sunt arguorum paludes aut
agri paludibus propinqui, in quibus incolumi-
tas colonorum aut proximè habitantium non
solet esse diuturna, vel si optimo illi prius fue-
rint naturali temperamento. qui illic accesser-
int, cum multæ quotidie fiant accolentium
animalium ægritudines. Hæc ipsa causa fuit,
vt arbitror, cur Iuno precibus à Neptuno vix
impetrat vt aquas post inundationes ex Argi-
uorum regione deduceret. nam post illuuios
agrorum non facile recuperatur salubritas re-
gionis, & id sit præsertim si multa flumina in
eam regionem defluerint. at quoniam homi-
nes res diuinas petarō ritè indicare pnt, nō se-
mel poena suæ arrogantia deterriti sunt ab ipsis
Deorum rebus iudicandis, quibus parere tan-
tum conuenit, & obseruare, at non etiam iu-
dicare; inde fabulati sunt antiqui fluminibus
iudicibus aquam fuisse à Neptuno ademptam.
Sic Paris temerarius iudex patriæ suæ incendiū
& minas vniuersæ Asiæ adiudicauit. Sic Midas
sibi mutationem aurium tantum, at alij per
hanc temeritatem in montes, in flumina, in bel-
uas sunt mutati, quos longum esset referre. Re-
liqua, quæ sunt ad fabulæ ipsius ornamenta ad-
hibita, non sunt omnia vtilia naturalibus ac phi-
losophicis rationibus, quia solent nonnulla ad
rerum primariorum probabilitatem & exorna-
tionem consingi. Vt enim in fertillissimo agro
ferri non potest nulla vt herba nascatur inutilis,
sic in optimis pulcherrimisq; figmētis antiquo
rum non possunt omnia ad certam mortalium
vtilitatem perducī, sed quædam ad voluptatē,
quædam ad probabilitatem ficta fuisse sunt ex-
stimanda. Quòd si quis putet se posse hæc ad
meliorem partem perducere, melioresq; expli-
cationes inuenire, debet hanc vtilitatem cum po-
steris

Aeris communicare : omnes enim ad ceterotū quoque commoda nati sumus, ac iubentur à Deo illud talentum exercere pro viribus, quod nobis à diuina clementia concessum est. At de Inacho satis, nunc dicatur de Europa.

De Europa. CAP. XXIII.

DICITUR Europa fuisse Agenoris Phoeniciū regis & Meliæ Nymphæ filia, quæ Cadmum ac Thasum fratres habuerit. Thasus deinde nomen dedit illis Thasis, qui Tyrum ad Phœniciam incoluerunt. Sorores Europæ fuerunt Electra & Taygete, & fratres præterea Cilix, à quo Cilicia: & Phœnix, à quo Phœnicia fuit dicta. Alii tamen hos è diuersis matribus natos esse arbitrati sunt. siquidem Cadmum Pherecydes lib. 4. historiarum ex Agenore & Argiope Nili fluij filia natum esse tradidit, at è Damno filia Beli Phœnicem & Isam Aegypti uxorem, qui Aegypti nomen dedit, & Meliam uxorem. Danaï natos esse memorat. Europam tanta corporis præstantia atque pulchritudine fuisse narrat, vt omnes suæ tempestatis mulieres facile antecelleret. Hanc vbi Iupiter summopere deperiret, dicitur in candidum ac pulcherrimum taurum esse conuersus atque ad litus maris descendisse, quo Europa cum socijs virginibus aliquando adire consueuerat. Huius tauri miram quandam & inusitatam pulchritudinem Europa admirata dicitur seorsum à socijs ad eum spectandum primum accessisse, & deinde etiam liberis manibus contrectasse, ac denique ipsum taurum tanquam equum ludendo conscendisse, à quo per dolum dicta est fuisse super mare in Cretam vsque deportata, vti scriptum est ab Ouidio in tertio libro mutatorum in his:

*Itaque Deus posita fallacis imagine tauri
se confessus erat, Dictaamq; rura tenebat.*

Fabulantur Ioue vbi sese quis esset Deus pristina forma recepta confessus fuisset, ad præclari huiusce facinoris memoriam sempiternam inter sidera tauri imaginem collocasse, vt scriptū fuit ab Hygino in fabulis astrorum. Aiunt Agenorem tam grauitur casum Europæ tulisse, cum illa nullibi inueniretur, quod raptam à piratis esse arbitraretur, vt accitis Cadmo & Thaso filijs classem instruxerit, quam bifariam diuisam illis dedit. Iussit Thasum cum altera parte claslis omnes regiones Phœnicie finitimas, atque omnes portus diligentissime inuestigare: cum altera parte Cadmum vel ad longinquas maris Syrii terras accurrere, atque fugien-

tes piratas comprehendere si qui fortè Europam auferrent: neque prius redirent: quam asportarent Europam. Sed enim cum Thasus nullibi illam inueniret celeritima ac diligentissima navigatione vsus, nullumque vestigium omnino eius ablatae repertum fuisset, dictus est in insulam maris Aegæi, quam olim Plateu vocarunt, aduentasse Thraciæ finitimam, oppidumque ibi condidisse, quod Thasum de suo nomine appellauit, à quo vniuersa postmodo insula vocata fuit Thasus, vbi habitaret decreuit cum illis Phœnicibus, qui ipsum secuti fuerant in nauī ad recuperandam sororem. Cadmus item vbi frustra sororis fugam & ipse diligenter terra marique inuestigasset, tandem desperata eius salute vel libertate vel inuentione ad oraculum confugit vt sciscitaretur quonam pacto illam posset inuenire: aut consiliura caperet quid sibi in illa difficultate rerum esset agendum. Responsum est à Deo quod ibi habitare oporteret, vt ait Musæus in Titanographia, & Callimachus de habitatis insulis, vbi bos ipsa quiesceret, quam habuisset duce itineris. Europam autem ipsam non esse humanatum viriū aut humani ingenij inuenire. Mox vbi bos apud Thurium fontem apparuisset, qui locus fuit à boue ita vocatus, cum Phœnices Thur vaccam appellarent, id non procul à Cephiso flumine contigit, vti bos humi decumbens conquiesceret. Cadmus igitur ibi habitaret decreuit, urbemque ibi condidit, quam Bœotiam vocauit, vt ait Nicander in libro de Europa, & Callimachus in conditis insulis, & habitatis vrbibus & eorum nominibus, & Ouid. in 3. mutationum. Cadmus vbi sacrificia de more antiquorum Diis patrijs eius loci esset facturus, antequam fundamenta vrbis iaceret, quod ipsos Deos benignos in posterum placatosque haberet, iussit ministros aquam sibi è proximo fonte afferre, quem fontem Aretiaden nominabant. Verum cum non procul ab eo fonte draco insignis magnitudinis in spelunca quadam lateret, Mattis & Veneris filius, vt quidam crediderunt, inter quos fuit Apollodorus Cyrenaicus in libro de Dijs, & Lyfimachus qui multa de Europa scripsit in lib. 4. rerum Thebanarum, & de Cadmo ad urbem Thebanam profectò, dicuntur missi aquatum ministri fuisse ab illo dracone deuorati. Cum frustra Cadmus diuissimè aquatum missos expectasset, atque agerrimè fetret illorum tarditatem, dictus est & ipse illuc ad fontem fuisse profectus, ac inuentum draconem palpitantia adhuc cruenta ministrorum corpora vorantem non procul

ab Homoloide tunc vocata porta Thebana occidisse. Illud cum euenisset eo pacto, Mars, vel, ut aliis magis placuit, Pallas iussit Cadmum seminare alteram partem dentium ex emporum ex ore serpentis: id quibus satis fabulatur natos esse homines permultos, qui sese mutuis vulneribus ingenio atque artificio Cadmi trucidarunt. Pherecydes scriptum reliquit libro quinto historiarum, Martem ac Palladem dimidium illorum dentium eius draconis dedisse Cadmo, cum dimidium reseruatum sit postea Actæ regi Colchorum. Tunc autem Martem imperasse uti Cadmus eos dentes fereret, id quibus armati homines nati sunt pugnaturæ cum Cadmo in vltione draconis Maris filii ab illo trucidati, Pallas Cadmi miserta dicitur illum monuisse ut lapide clam vnum eorum percuteret. Ille qui percussus fuit, cum illam iniuriam non alitunde natam esse arbitraretur, quam ab vno fratrum, ut sunt homines bellicosæ ad omnem iniuriam armis vindicandam prompti, ob literata omnis humanitatis & affinitatis memoria, lenissimè aduersus illum, quæ putatur iniuriam, irruit, illum que trucidauit, mox ceteris illam iniuriam eadem vindicantibus, atque aliis contra tanquam illegitimè iniurias passum defendentibus, omnes demum sunt mutuis vulneribus confossi, atque ad vnum in illo certamine ceciderunt, præter Vdæum, Pelorem, Chthonium, Echionem, & Hyperenorem, qui soli quinque superauerunt ex illis multis hominibus: Cadmus postmodo his sibi conciliatis opera illorum vsus est in multis rebus, quæ ita breuiter declarant Apollonius Rhod. lib. 3. Argonauticorum:

πρότερόσφι ἰούσιν
κρίων αἰήτης χαλεπὸς εἰς ἄβηλον ὀδόντας
ἀνίοισι δράκοντος, ὃν ὠχυρὴ ἐνὶ θύκῃ
κάδμος ὄτ' ἐυρώπην διζήμενος εἰσαρίκανε
πέφρον, ἀρητιάδῃ κρίνῃ ἐπιουρον ὄντα.
ἔγθακ' ἐν ἄσθῃ πομπῇ βοῆς, ἦν οἱ ἀπύλλων
ἅπασσ' ἄντροσύνησι προηγήτεραν ὀδοῖο.

uenturibus illi

Rex Aeta seros dedit in certamina dentes
Aoni serpentis, eum namque are cecidit
Europam quarens Cadmus, cum mania Thebas
Ogygias petijt seruantem, ubi nascitur unda
Fontis Aretiadae. ductu bouis ille quiescit
Hic primum, dedit esse duces quæ clarus Apollo.

Vbi hæc ita contigissent, ac Agenor neque filiam neque filios reduces amplius videre potuisset, credita est Europa in Deorum numerum relata, ut ait Lucianus in Dea Syria: quam obrem ad Agenoris ipsius consolationem, ut fama est.

Phœnices illam templis & altaribus & propriis sacerdotibus decorarunt, sacrumque putarunt sermonem de illa vulgauerunt, quod Iupiter intantum versus, ut diximus, illam in Cretam abstulerit. Præterea Sidonij numismata cum forma tauri dorso insidente ac mare transfretante euderunt in eius honorem. Memoria proditum fuit etiam Carneum fuisse Iouis & huius Europæ filium quem ab Apolline & Latona fuisse educatum memorarunt. Hinc fratrem Leotychidem nonnulli adiunxerunt, sororesque Hydatium, Limeram, & Alageniam, qui omnes postea nomina ciuitatibus dederunt, ut scripsit Eudoxus irambium terræ. Atque illa hæc explicata fuerunt, quæ de Europa & Cadmo fabulosè memoria prodita sunt ab antiquis: nunc quid per hæc significare voluerint perquiramus.

SCRIPTVM reliquit Herodotus in primo libro suarum historiarum, Cretenses homines audita insigni Europæ pulchritudine ad eam capiendam suo regi contendisse, quorum tamen nomina ignorari inquit, ut est in his: μετὰ δὲ ταῦτα ἑλλήνων τινὰς, οὐ γὰρ ἔχουσι τὸ νόμα ἀπὸ γῆρας θάλασσης, φασὶ τῆς φοινίκης εἰς τύρον προσχόντας ἀρπάσαι τὴ βασιλῆος θυγατέρα εὐρώπην. εἰσαυδὲ ἀν' οὗτοισι κρήτες. Postea vero nonnullos de Græciis, non tamen nomina proferre possunt, in Tyrum classe delatos fuisse memorant, atque Europam regis Phœnicia filiam videri, fuerunt autem isti viri Cretenses. Circumferuntur illa de tauro memoria prodita fabuloseque conficta, quod in prora eius nauigiij, quo vincta est Europa, taurus esset depictus, uti traditum est ab Agatharchide Cnidio in rebus Europæis. nam non solum in numismatis, sed etiam in picturis domesticis & in nauigiis iumentorum imagines antiqui pingere soluerunt, quare pistricem & centaurum & chimæram naues appellauit Virg. ab illis formis animalium, quæ in proris erant pictæ ut est lib. 5. & nomen pecuniæ atque peculij inde apud Latinos manauit. Ego nonnulli præterea ad animorum moderationem pertinet sub hoc huiusce fabulæ inuoluto contineri crediderim præter historicam explicationem quando vel ipsum Deorum regem creditum Iouem propter lasciuiam in animal turpe se mutasse tradiderunt ad posterum. Nam significare volebant nullam esse turpitudinem, in quam libido & affranata quædam Veneris titillatio non impellat, nisi quis prudentia & ratione moderatio nem adhibeat. vnde præclare dictum est ab Euripide in Medea ingens malum mortalibus esse

amore, n.

amorem, ut est in hoc versu:
 φεύ, φεύ, βροτοίς ἐρωτῆς ὡς κακὸν μέγα.
 Heu, heu, viris ingens ut est Amor malum.

Sapientissimè igitur in Pythagorista scriptit Aristophon amorem de caelo in terras ad homines multo Diis impudentiores esse detrusum quoniam esset ibi auctor multorum maiorum, & multarum calamitatum fundamentum, cum discordias & inimicitias inter Deos fereret, ut est in his:

ἔτ' ἐ δ' ἄλλως ἐς' ἀπεληθισμένους
 ὑπὸ τῶν θεῶν τῶν δ' ὀδ' ἐκ' εἰκότος ἔραος;
 ἔτ' ὅτ' ἄττε κ' ἀκείνης γὰρ ἐμβάλλον σαλαίς,
 ὅτ' ἦν μετ' αὐτῶν αἰς δὲ λίαν ἦν θρασυός,
 χαίρει βαρδός, ἀποκόμηντες αὐτοῦ τὰ πτερὰ
 ἵνα μὴ πέτηται πρὸς τὸν ἕρανδ' ἰσάλιν,
 Δεῦρ' αὐτῶν ἐφυγάδενσαν ὡς ἡ μᾶς κάτα
 τὰς δὲ πτέρυγας αἰετῆς τῆ νίκη φορεῖν
 ἔδωσαν περιφάνες σκῦλον ἀπὸ τῶν πολεμίων.

Reiectus est nunquid Deorum calculus
 E caetu amor decem duorumq;? omnia
 Turbabat ille: bella litesq; intulit
 Vbi esset una, quod foret valde insolens:
 Huic arroganti alas ceciderunt Dei
 Volare rursus ne valerent ad polum.
 Profugum dorsumq; expulerunt ad viros
 Alas dedere, quas habebat, posset ut
 Exunias deferre victor ex hostibus.

Nam duo sunt periculosi maximè scopuli, in quos deuitandum est ne humana vita illabatur, i ta scilicet, & ingens rei alicuius amor ac desiderium, quando vterque horum affectuum potest quemuis, nisi moderatus existat, in aperitissimam perniciem, tanquam in duos marinos scopulos Scyllam & Charybdim, impellere, atque illidere. nam sicut tanta vis est ira, ut vel in res animà sensuque carentes excitet, & in ferrea artis instrumenta inflammet, si opus artis parum faeliciter ob imperitiam succedat, & ad contumelias lapidi vel ferro vel ligno dicendas, nihil ijs ipsis rebus homines prudentiores: sic amor facit, cum sit quoddam animi delirium, si immoderatus existat, ut neque nobilitatem maiorum, neque maiestatem imperii tantilli faciant plerique, neque intelligatur his motibus agitato ceteris neque derisum & cōtemptum iri. nam sic virtus, & illa animi diuinitas, quæ rerum omnium preciosissima est & Deo gratissima, contaminatur, & conculcatur, captiuæque ab amore, quo liberuit, trahitur. Facit enim amor vt turpia, deformia, tristia, danosa, lætissima, vilia, pulchra, honesta atque laudabilia videantur, quare non minus illi qui amat, quam ebrius & insano illud conue-

nit, quod est in Oreste Euripidis:

Μεν' ὀταλαίπερ' ἀτρέμας σοῖς ἐν δαιμόνιοις,
 ὁ ρᾶς γὰρ ἐδ' ἐν, ὡς δ' οὐκ εἶδ' ἐνά.

Lace situs tuo miselle in lasciuo,
 Nihil vides vere, ut videris cernere.

Inde fingitur Iupiter ipse in tantum animal lasciuum ac furibundum esse conuersus, cum vellent antiqui amotis insolentiam & oblectantem per hæc patefacere. nam omnia propè bella, deuastationes regnorum, euerfiones ciuitatum, incendia prouinciarum descripta à poetis, omniaque hominum deliria, propter lasciuos amotes, & immoderatum libidinem euenerunt. Præclarè igitur ac sapienter suauissimus poeta Euripides in Hippolyto Coronifero ita scripsit, vbi quot mala in humanam vitam per mulieres irumpant, considerasset:

ὦ ζεῦ, τί δὴ κίβδηλον ἀνθρώποις κακὸν
 γυναικας εἰς φῶς ἡλίας κατὰ κίτας;
 εἰ γὰρ βρότειον ἦ θελες σπέτραι γένος,
 ἐκ ἐκ γυναικῶν χρεὴν παρασχέσθαι τόδε.
 ἀλλ' ἀντιθέτας σοῖσιν ἐν ναοῖς βροτῆς
 ἢ χαλκῶν, ἢ σίδηρον, ἢ χρυσὸν βάρος,
 παῖδ' ὄν πρίασθαι σπέσμα τὸ τιμῆματος
 τῆς ἀξίας ἕκασον ἐν δ' ὀμασι
 γαίειν ἐλευθέροις θηκείων ἄτερ.

O' Iupiter quid hoc mali? mortalibus
 Cur protulisti fœminas olim viris?
 Virilia seminare si velles genus,
 Non id decebat fœminas producere.
 Sed in tuis templis viros deponere
 Ferrum, vel as, puri vel auri pondera,
 Et filiorum sic referre semina
 Pro precio mox singulos: in edibus
 Mox liberos sic esse procul à fœminis.

Et incundus Meander in Tibicina siue

— ἀρρηθόρῳ
 ὦ γαμῆς εἰάν νῦν ἔρχῃς τῆτον καταλιπὼν τῶν
 βιον.

γεγάμηκα γὰρ αὐτὸς, διὰ τὸ τοι παραίνῳ
 μὴ γαμῆιν.

δεδωγμένον τὸ πρᾶγμα, ἀνερέθη κῦβος.
 πέρανε σωθῆναι δὲ νῦν ἀληθινόν.

εἰς τέλαγος αὐτὸν ἐμβάλλῃς γὰρ παραγμά-
 τῶν

ἔ λιβυκὸν, ἐδ' αἰγᾶον ἔ τῶν τριάκοντ' ἐκ ἀ-
 πόλλυτας

τρία πλοῦσια, γῆμας δ' ἔδ' εἰς σέσωθ' ὄλους.
 Mentem si habes, nullam capesse coniugem

Vitam relinquens hanc. ego duxi prius,
 Quare tibi suadebo ne ducas mihi

Decreta res, ἢ ἰατὰ pror' sus alea est.
 Seruaberis sic, perge. te credis freto

Magno negotiorum, at non illi Libyco

Ponto, vel Ægæo, perire ubi solent

E nauibus triginta tres haud sepius.

Est nemo sospes coniugem qui duxerint.

Atqui si res aliū consideretur, vereor ne omnis illa reprehensio feminarum in ipsos viros redundet, quia nullum malum committitur à solis feminis: cum omnium malorum ac scelerū vel adiutores & socios, vel consultores viros habuerint. nihil est igitur quod sua dementia à viris in mulieres reiciatur. nam femina animalia imperfecta vt plerique appellant, non sunt à perfectis viris ad omnia flagitia adiundæ, aut etiā impellendæ: sed potius admonendæ, atque à conceptis in animo erroribus salubri consilio retrahendæ. habent scemina verendum quandam à natura insitam, magis quam viri & timorem & imbecillitatem ingenii ac corporis ad res perficiendas, quibus magis ab omni turpitudine deterrentur, & sanè facilius est mulieres, quam viros intra honestatis terminos coercere. oportet infeliciū muliercularum misereri, quæ tot incommoda verè patiuntur, quot memorantur ab omnino propè poetarum suauissimo, vt mihi quidem videtur, Euripide his versibus:

πάντων δ' ὅσ' ἐστ' ἔμφυχα καὶ γνώμῃν ἔχει,
 γυναῖκες ἐσμὲν ἀθλιώτατον φυτὸν.
 ἀς πρώτα, μὲν δέϊ χρημάτων ὑπερβολῆ
 πόσιν πρῆσθαι, δεσπότην τῶ σώματος
 λαβεῖν. κακὴ γὰρ τὸ δ' ἐτ' ἀλγιον κακὸν;
 καὶ τῷ δ' ἀγῶν μέγιστος, ἢ κακὸν λαβεῖν
 ἢ χρῆσθον, εἰ γὰρ εὐκλείεις ἀπαλλαγῆ
 γυναῖξιν. ἐδ' οἶόν τ' ἀνήνασθαι πόσιν.
 εἰς καιρὰ δ' ἦθη καὶ νόμους ἀφιγμένην,
 δεῖ μάντιν εἶναι μὴ μαθεῖσαν οἰκοῦσαν,
 ὅτφ μάλιστα χρεῖται ξυνοικεῖν.
 καὶ μὲν τὰ δ' ἢ μὲν ἐκπονοῦμεν αἰσιν εἴ
 πότις ξυνοικῆ μὴ βιάσθῃσαν ζυγον,
 ξυλωτος αἰὼν. εἰ δ' ἐμὴ θανείν χρεῶν.
 ἀντρεῖ ὅταν τοῖς ἐνδον ἀχθῆται ξυῶν,
 ἔξω μολὼν ἔπαυσε καρδίᾳς χόλον,
 ἢ πρὸς οἰκὸν τιν' ἢ πρὸς ἡλικα τραπέεις.
 ἢ μὲν δ' ἀνάγκη πρὸς μίαν ψυχὴν βλέπειν.

Nos scemina miserrima planta sumus

Viveretium, val mente qua pollent, prius

Nobis maritus est opus pecunia

Emisse grandi, perperisq; corporis

Heros, quid infelicius dici queat?

In hoc labor si plurimus nobis

Nanciscier quid à viro discedere

Sit turpe, nec sprenisse femina licet.

Leges novas perent, & hinc domum nonam

Illi sit esse vatem opus, ni scierit

Domi marito conuenit quali vrier.

Quod si maritus gaudet illis moribus,

Feratq; latus id iugum, dulcissimum est.

Sin, emori prastaret inde millies.

Ægrè vir ipse, cum tulit domestica,

Sedauit iram cordis exiens domo

Potens amicum, vel sodalem quempiam.

Nobis misellis cerere hunc unum est opus.

Aiunt præterea Cadmum vbi è Phœnicia in Græciam traieciisset, vbi primum detulisse quatuorundam literarum cognitionem; cum antea res philosophicæ per fabulosas narrationes tantum in manus ad posteros traherentur. Primus idem historiam soluta oratione se fibere aggressus est, quod tamen quidam non Phœnici, sed Milesio Cadmo attribuerunt. Primus hic ærosum, lapidem Cadmiam vocatum adinuenit, è quo æs coqui ac fieri cōsuevit; fecitq; æs ipsum purius, cū ante eius tēpora per imperitiam artificū es multa inutilia commista soletet habere. Europa postmodo consecuta est à Ioue vt tertia pars orbis de suo nomine diceretur, quam ita sitam esse dicunt, vt per fretum columnarum nauigantibus interius in dextra parte sit Africa ad Nili vsque fluenta: in sinistra Europa ad Tanaim vsque & Mæotidis incolas & Borysthenes, cum vtreq; que partes Asia terminentur. Est quidem Europa tota habitabilis præter exiguam admodum partem Tanaidis & Mæotidis plagæ finitimam, quæ ob ingentem vim frigores non commodè habitari potest. Thasius postea Hercule Tyberium esse contendens, vbi ad Olympia venisset, cuius sui statuum æneam decem cubitorum erigendam curauit super basi ærea, quæ statua læua arcum, dextra clauam tenebat. Atque tot de Europa dicta sunt, nunc de Penelope differamus.

De Penelope. CAP. XXIV.

PENELOPE fuit Icarij & Peribœæ Naiades filia, quæ prius Arneæ vocabatur, habitique quinque fratres. vt inquit Silenus Chius in fabulosis historijs. Cannum, Phalerum, Nopsopem, Philemonem, Helorum. Fama est Icarium quo tēpore gestaret in vtero Peribœæ, fuisse ad oraculum propter quædam visa vbi in somnijs, vt sciscitaretur quid vxor esset paritura, ac responsum tulisse huiusmodi:

αἰσχος ἔχει περίβοια, καλέος' ἐν γαστρὶ γυναικῶν.

Femineum Peribœæ decus, Peribœæ pudorem

Fert vtero.

Illud cum audiuisset Icarius, neq; rectè Dei dictum percepisset, ratus aliquam insignem infamiam, in suam familiam ex illa quæ nascere-

ur redundaturam, continuo natae Arnaeam in quadam pelui expositam in mare deiecit, fortunęque ipsius puellae totum negocium commisit. Hanc puellam Arnaeam nominarunt, quod eam nolent educare cum *ἀρνέϊδα* refutare & abnuere significet. ceterum peluis vbi diutius miram quandam maris & ventorum tranquillitatem nacta fuisset, neque recessisset ab eo loco, vbi primam deposita fuerat, nisi quantum naturalis marinarum aquarum refluxus illam sensim detulisset, dicuntur aues quaedam ad eius puellae vagitum aduolasse, quas Meleagridas vocant, in quas conuersas Meleagri sorores post diuturnas lacrymas ob impatientiam doloris fabulati sunt, vbi stipes illi cogitaneus fuisset in ignem coniectus. Has aues arculam ad litus appulisse memorant, cum parum distaret à littore, ac infantem per nonnullos dies educauisse. Illud miraculum ab incolis eius loci deprehensum ac Icario narratum ita misericordia puellae eius animum commouit adhortante & impellente precipue Periboea, vt ad mare ipse profectus inuentam peluim cum auiibus nutricibus domum detulerit. Ille igitur aues cum penelopes per illud tempus à Graecis dicerentur, nam Penelope est gallinarum genus, quas nunc Indicas vocant. mox deposito priore Arnaeae nomine filiam Penelopen vocauit, vt testatus est Herodotus in ijs quae scripti de Perseo & Andromeda. postmodo cum ad nubilem aetatem accessisset Penelope, tanta corporis pulchritudine, tantaque morum elegantia fuisse dicitur, vt mirificos amores in animis inuenit excitare. multi igitur à principibus Graecarum ciuitatum illam in matrimonium petierunt. Sed cum oraculi adhuc memor Icarius eam nemini cuperet in matrimonio collocare, nisi praestantissimo viro, qui posset prudentia & virtute filiae suae desiderijs moderari, quae haecenus omnem honestatem illaeram & integerrimam seruasset, proposuit cursus certamen in via Apheraide illa de causa vocata apud Lacedaemonios, non procul à Carnei Apollinis sacello. Nam cum ibi è carcerebus proci emissi fuissent, Apherai via vocata fuit, quia *ἀφείραι* sit dimittere. In ijs ludis victorem declaratum fuisse Vlysses memorat Pansan. in rebus Laconicis, quare illi praemium cursus (vt aiunt) promissum datae sunt Penelopes nuptiae: quare Vlysses simulacrum Mineruae dicitur, quam nominauit Celeutheam. Postea multis precibus ac pollicitationibus fertur Icarius tentasse Vlyssis animum, vt mallet apud se Lacedaemone, quam in Ithaca habitare, ibique habere sue-

tum domicilium ea spes vbi ipsum Icarium fessisset, neque posset id Vlyssi vllis rationibus persuadere, sese conuertit ad expugnandum animum filiae, eamque orare cepit, ne se in extrema senectute mortuam iam Periboea in aspidis lacrymis, diuturnoque lactu solum domi desereret: quae preces patris irritae fuerunt apud filiam quoque. Aiunt tamen Vlysseni vel senis misericordia commotum importunitate optionem dedisse Penelopae vtrum mallet eligendi, vellet ne esse Lacedaemone apud patrem, vel secum in Ithacam illo relicto concedere. at illa dicitur nihil neque patri Icario, neque Vlyssi respondisse, sed in curru velata facie, in quo erat perstitisse. Illud vbi percepisset Icarius, quod maritum sequi mallet, quod dicere puderet, per misit vt euni viro abiret in Ithacam. Postea cum Telemachum filium ex illa suscepisset Vlysses, protractus fuit ad bellum Troianum, vt dictum est in Vlysse. Illo autem tempore, quo absuit Vlysses ex Ithaca, dicitur Penelope integerrimè seruasse pudicitiam per viginti annos, quae postquam omnes heroes è bello Troiano, eueria & successa iam Troia, domum rediissent, (nam post decennium bellum Troianum, decennium erant Vlysses) dicitur à multis principibus propinquarem ciuitatum rursus fuisse sollicitata vt ad secundas nuptias transfret, quod iam mortuum esse Vlysses arbitrarentur. Ad eam rem maximè illam impellebat sumptuum domesticorum magnitudo; quod ex ipsius Penelopes prouentibus vinebant semperque illius fiebat minor res domestica. hoc incommodum videbatur vna illa ratione denitatura, si cuiquam illorum nupsisset. At Penelope spem illorum fallebat per dolum, quibus promiserat se statim atque inceptam telam texuisset, non amplius Vlysses expectaturam sed vnum esse illorum capturam maritum. Illud autem faciebat, quia cognoscebat petulantiam & temeritatem superborum iuuenum, qui nisi ita spe delusi fuissent, vel vniuersas Penelopes facultates breui dissipasset, vel in illam violenti irruissent. Sed enim cum tantumdem operis per noctem demoliretur, quantum per diem texuisset, ita illorum expectationem in aduentum vsque Vlyssis denique protraxit, à quo domum reuerso omnes illi proci fuerunt artificiosè trucidati. Inquiunt praeterea non procul à Lade stadio vocato in agro Orchomeniorum Penelopen filium Vlyssi, vbi reuersus fuit à bello Troiano, peperisse, quem propter operam patris egregiè in illa expeditione nauatam, Protoporthum, hoc est urbium populatorem, sine

euerforem, nominauit. Fuit Mantinenſium ſermo prætereà, vt ait Pauſanias in rebus Arcadicis, Penelope fuiſſe ab Ulyſſe illo crimine damnatam exactamq. domo, quòd procos vltro allexiſſet & inuitaſſet, qua in Spartam prius ſe cõtulit, & nec à patre vt iam mortuo ibi accepta, nec ab affinibus, coacta fuit ſe inde recipere in Mantineam, vbi etiam illam deceſſiſſe; ſepultãq. fuiſſe inquit non procul à Ladæ ſtadio, & à templo Dianæ. Hęc illa ſunt ferè omnia, quæ de Penelope memorantur ab antiquis. Ferunt Icarium puellam idcirco proieciſſe, quoniam credidiſſet oraculum ſignificare aliquam inſignem turpitudinem aut dedecus & infamiã mulierum illam futuram, quamuis longè diuerſa eſſet oraculi ſententia, quod dicebat illum honeſtiſſimum pudorem & verecundiam muliebrem, quæ in honeſtiſſimis matronis requiritur futuram in ea quæ naſceretur, atque gloriã futuram ingentem ſexui muliebri. Alii tamen & honeſtiſſimam mulierem fuiſſe Dido contendunt, & infamem Penelopem, quæ cum omnibus procis concubuerit, ac Pana genuerit, ſed pro itudis in ſe ſcriptorum fuiſſe vel bonas, vel malas creditas, ſed tamen de Penelope bonitate crebrior ſententia inualuit, de qua ita ſcripſit Eubulus in Chryſilla;

ὄχι μὲν πολυτίμητ' εἶτ' ἐγὼ ποτε κακῶς
ἔρω γυναικᾶς νῆδι ἀπολοιμυν, ἀρα
πάντων ἀριστον κτημάτων. εἰδ' ἐγίνετο
κακῆ γυνὴ μῆδεα, πηνελόπειά δ' ἔ
μέγα πρᾶγμα ἔρεϊtis ὡς κλυταυμνήστρα κακῆ,
ἔκλυσις ἀντέθηκα χρεῖσιν.

O Iupiter prudens, ego dicam male

De feminis? ò per Iouem perdar prius.

Est omnium res optima ipſa femina.

Medea praua eſt. Penelopem ſtatim feres

Bonum quid eſſe. mox Clytemneſtra mala,

Repugnat Alceſtis.

Neque mirum eſt ſtatim natam Penelopem in eas calamitates inciſiſſe, quando nemo propè ſapiens aut fortis eſt idem fortunatus eſt enim ſemper atrociffimum certamen virtuti cum fortuna. vnde etiam Herculem & cæteros inſignis Virtutis heroes ac bonos viros antiqui calamitoſos fuiſſe finxerunt & profectò calamitates ſunt donum Dei, maius fortaſſe omnibus commodis, & clariffima oportunitatis ac facultas à Deo oblata oſtendenda, exercendæq. fortitudinis. Inde Semiramis omnium mulierum clariffima, quas ſcimus ingenio & prudentia valuiſſe, eandem propè fortunam experta eſt, quam Penelope ab anibus educata & Danaæ cum filio in arcam ligneam incluſa atque

in mare deiecta, mox à Deo ſeruata fuiſſe dicitur, cum rei ipſa nemo vir bonus à Deo in rebus arduis deſeratur, qui ad ipſum mentem ſinceram conuerſerit. Fuerunt multi alii, quos longum eſſet recensere, qui infantes feris proiecti reſponſa Deorum non ſefellebant, ſed contra ab ipſis feris educati, ac non ſolum liberati ſunt. Dicuntur propoſitæ nuptiæ Penelopes victoribus curſus pro priſca conſuetudine formoſiſſimarum mulierum, vel quòd ita pro oraculorum reſponſis procos à nuptiis quarundã mulierum detererent per pericula victis imminentia, vt Atalanta & Hippodamia; vel quòd res egregias cenſerent non debere niſi virtuti & ſtrenuitati proponi, cum ignauiæ & ſocordie & deſidiæ ſole ærumnæ propoſitæ ſint: cum veriſſimum ſit illud Heſiodi dictum in operibus & diebus quòd:

αἰεὶ δ' ἀμβολιερῶς ἀνὴρ ἄταυσι παλαίει.

Ærumnis tardus ſemper loquitur, inertiſſe.

Enimuero cum Ulyſſem prudentiam eſſe conſteret, iure illi in matrimonium dederunt Penelopem, quam pro continentia & pudicitia celebrarunt. Hęc tanta continentia fuiſſe dicitur, vt cum Troia multis vndique accitis ex Aſia auxiliis obſidionem Græcorum decennium tulerit, Diis quoque ipſis hinc inde rem iuuantibus, & tantundem ſpaciũ temporis Ulyſſes poſt bellum errarit, neque precibus. neque minis, neque importunitate procorum potuerit expugnari, ſed multa arte ſefellerit. Eſt enim diſſiſſimus animus virtute & temperantia rectè munim ad aliquam turpitudinem impellere, quàm Troiani expugnare, aut munitiffimum oppidam in deditionem compellere, cum nullæ machinæ ſint, quæ poſſint expugnare virtutem. Non enim credibile eſt virtutem Penelopes decantatam fuiſſe ab antiquis, niſi præclarũ quoddam ad virtutem exemplar vitæ Penelopes inſtitutum fuiſſet. Illa quæ tradita ſunt alibi de Penelope, quod cum omnibus procis congreſſa Pana Deum pepererit, fabuloſa ſunt, plurimũque à veritate diſſidentia, cum neque multos habeant teſtes, neque rationi cõueniat vt è ſemi ne plurimorũ mulier poſſit concipere, quia vterus vbi concepit primum ita clauditur nihil vt egredi vel ingredi poſſit. Per illa igitur quæ de continentia Penelopes dicta ſunt, cæteras mulieres antiqui hortabantur ad temperantiam, & continentiam, & honeſtatem, vt illeſam fidem ſeruarent maritis quam promiſiſſent, ne cederent libidinoſorum blanditiis, ne cenſerent quidquam, eſſe præclarum quam aduerſus illecebras inuictus conſiſtere. Quòd autem texe nota telã illam

illam procos delusisse tradiderunt, significabāt nihil esse periculosius ociosa vita cum negociantes prauæ cogitationes, illecebræque voluptatum non tam facile capiant. est enim otium si non parens, at certe alumnus omnis libidinis, omnisque insolentiæ. Atque tot de Penelope, nunc de Andromeda dicamus.

De Andromeda. CAP. XXV.

ANDROMEDAE exemplum demonstrat, quàm calamitosum sit esse affinem contentum Dei obseruantiam, quam celebrissimam fecit vitæ periculum, in quò incidit non sua, sed matris temeritate sceminae arrogantissimæ, quæ sese vel Deabus ipsi pulchritudine præstare ausa est profiteri. non enim modo periculosum est ac difficultatum plenum esse coniunctos affinitate cum illis qui Dei cultum & iustitiam parui faciunt, verùm etiam calamitosum plerumque Dei contemptoribus esse amicos. Dicitur Andromeda fuisse Cephei Aethiopum regis & Cassiope filia, virgo sanè egregia, & omnibus animi atque corporis dotibus, ornatissima, ac digna quæ è melioribus parentibus nata esset. ferunt enim Cassiope adeo forma corporis præstitisse, quæ ceteras omnes mulieres anteciret, vt ausa sit vel ipsam Iunonem in contentione & certamen de pulchritudine prouocare. Iuno tantum huiuscæ mulieres temeritatem agrè ferens, cum prius illi patefecisset omnem humanam præstantiam pulchritudinis eximiam esse turpitudinem, si cum rebus diuinis conferatur, dicitur rogasse Neptunum vt eius reginæ temeritatem reprimeret, suamque iniuriam vlcisceretur. at Sileus Chius in fabulosis historijs non cum Iunone illam contendisse inquit, sed cum Nymphis Nereidibus. Neptunus igitur illa mulieris arrogantia commotus dictus est in Cephei & Cassiope regionem ege re tantæ magnitudinis, tamque formidabile monstrum immisisse, vt omnes agros deuastaret, & ædificia funditus demoliretur, à qua pene neque ciuitates quidem erant satis munitæ, cum illas etiã vastitate corporis & ingenti mole opprimeret ac prosterneret. tanta calamitate percussus animoq; consternatus Cepheus oraculum consuluit, sciscitatusque est qua de causa id tantum malorum ac difficultatum eueniret, & quo pacto rãto periculo liberari posset. responsũ post facta sacrificia de more consultiũ tulit, nõ prius cessaturã illam calamitatẽ, quã Cassiope arrogantia excitasset, quam vnicam filiam quam habebat, Andromedam, illi monstro marino voran-

dum exposuisset, quod factum est ad Ioppen. Cepheus illo responso accepto apud urbem Aethiopiæ. Ioppen vocatam filiam Andromedam ferreis vinculis ligatam exposuit. accidit per illud tempus vt Perseus cum Medusæ capite illaciter faceret, qui virginis innocentis miserus eam soluit, atque in eodem loco vnã cum Andromeda cetera expectauit, vt scripsit Aristides & Libanius, atque aduentantis monstri partem ipse ferro obtincauit. Perseus deinde sic liberatam Andromedam insigni virtute vxorem cepit, atque in Seriphum secum asportauit. Euerunt etiam qui dixerint Perseum ex illa filiam Persen nominatam suscepisse, quam apud auum Cepheum reliquerit. Nam vbi Perseus sensisset sibi insidias parari à Phineo Cephei fratre, qui arbitraretur se habitum vxorem Andromedam si Perseum obtincaisset: Perseus fecit vt Phineus etiam visò Medusæ capite continuo in saxum verteretur: deinde Argos cum Andromeda & Danae matre profectus ibi ad extremum vsque vitæ suæ diem habitauit. Hæc sunt quæ de Andromeda memoriæ prodita sunt ab antiquis, nunc cur ita ficta fuerint, perquiramus.

SI quis diligenter perpendat quæ scripta sũt à nobis in hac ipsa narratione de Andromeda, nihil aliud inueniet in illis contineri, nisi antiquorum adhortationem ad pietatem & ad animi moderationem amplectendam. Nam cum Dei præclara munera nesciret æquo animo ferre Cassiope, ausa est vel cum Deabus bonorum omnium autoribus contendere, & sese vel illis propter ea bona anteferre, quæ bona per illorum liberalitatem & magnificentiam acceperat. Sed tantam hominum dementia vel arrogantiam non impune patitur Deus iustus iudex omnium scelerum, cui fordida sunt omnia mortalia vel clarissima, si careant bonitate & iustitia, audeantque cum diuinis conferri. Sic igitur vbi formam corporis Iuno Cassiopeæ eripuisset, immisit etiam illam calamitatem in regionem Aegyptiorum siue Aethiopum. Et quamuis poena sceleratorum coniunctos aliquando vexet pro flagitijs, tamen non patitur Deus viros bonos perire, quos vexari sinit, cum semper sit innocentia in periculis positæ defensor. Inde fabulati sunt Andromedam in summo capiti periculo positam propter maternam temeritatem tandem Deorum immortalium beneficio Perseum illuc diuertentium non solum fuisse liberatam, sed etiam ad maiorem felicitatem prouectam, cum calamitatem patienter tolerasset. Non potuit ager Aethiopum, populique subdi-

ti vitare monstri denastationē, quo caso ad pristinam felicitatem redierunt, quia cum peccauerint reges aduersus Dei cultum, non modò ipsi, sed etiam populi ac subditæ illis nationes eiusdem impietatis vel asseclæ vel fautores vnà cum ipsis regibus diuinitus affliguntur: cum etiam semper Deus iustissimas causas habeat animaduersionis propter infinita propè multorum peccata: nam nullum scelus relinquitur impunitum, quod ab ipso autore per pœnitentiam non punitum fuerit. Nam vel extræ nationes impulsu Dei iniustos reges insurgunt, vel populi aduersus iniquos magistratus, vel alius magistratus in alium; cum Deo-commercium sit cum sola iustitia, quæ sola etiam est anima ciuitatum, firmumque vinculum rerum publi-

earum ac reguorum omnium. Neque debet quisquam hanc tantam, tam admirabilem fabularum varietatem antiquarum frustra excoGITATAM fuisse ab antiquis exultimare, vel in manus ad posteros transmisiſſam, quoniam quæ insulse prodeunt, breuissimam vitam sortiuntur: at quæ sapienter prodita sunt, illa non facîle vi temporis infringuntur aut debilitantur. inde effectum est vt fabulæ quæ ad corrigendos informandosque mores hominum sunt confictæ, ad hanc vsque ætatem nostram penetrarint sine controuersia, cum reliquæ philosophandi rationes propter ciuiles discordias, siue digladiantium inter se philosophantium contentiones sint explosæ, vel certè frequentes mutationes acciperint.

Finis Libri Octauī.

NATALIS COMITIS MYTHOLOGICÆ.

LIBER NONVS.

Quam sapienter religionem, & sacerdotum honores, & inferorum locum introduxerint antiqui.

SE D antequã ad reliqua procedamus, cum multa ab antiquis ad vitam mortalium sapienter gubernandam fuerint excogitata Illustrissime Ioannes Baptista Campeggi, me operæ precium factum esse arbitror si demonstrauero omnem antiquorum religionem ad metum Deorum in animis hominum imprimendum fuisse inuentam. Nam cum turba foeminarum, imperitorumque multitudo rationes philosophicas minime possent imbibere, neque per eas ad religionem, & fidem, & sanctitatem facile inuitari, Deorum metu & timore opus fuit, quæ certè sine fabularum, rerumque admirabilium signamentis in animis hominum imprimi non poterant. Hæc igitur causa fuit cur fulmen Ioui & Aegidem attribuerint antiqui pro armis, & tridentem Neptuno, & sagittas Cupidinis, & faces Erynnibus vlticibus scelerum, & Palladi dracones, & Dijs ceteris arma diuersa concesserint. Sed quoniam quæ excogitata fuerunt, rudia plane primum, & inutilia fortasse ad hoc efficiendum videbantur, neque obstinatos illos homines esse oportebat, qui primam rudem religionem acciperent, postea recentiorum Deorum multitudo introducta fuit: & cum his recentiores leges, & non idem ritus sacrorum: quippe cum antiquas leges à Dijs recentibus conculcatas fuisse dicat Aesc hylus in Eumenidibus. Fuerunt autem recentiores Dijs crediti Iupiter in primis, qui omnia prisorum Deorum iura, & omnes leges antiquauit: tum Hercules, & Dionysus, & omnis illa infinita propè Deorum turba, qui ab ipso Ioue postea manarunt. Post hos Deos etiam hominibus diuini honores sunt habiti post mortem, & atque illorum nonnulli vrbes etiam dicatæ: sicuti in Chersoneso Eleus Protefilao, Lebadea Bœotia Trophonio, templum Amphiarao in Oropia. Atque vt homi-

num inuenta sibi grata esse Dijs certissimis argumentis illi confirmarent, multa miracula è rebus sibi sacratis contingere voluerunt, quod statua Liberi patris visa ab hominibus profanis illos in insaniam verteret, quod si quis neglecta religione in lucum Eumenidum apud Athenienses ingressus esset, furore agebatur in aream Iouis Lycei impuris ingressis omnino intra annum mori necesse fuit. cui rei & illud accessit miraculum, quod si vel homines vel belluæ illic intrarent, nullam reddebant corporis vmbra: quod quauis & diei & anni parte fiebat. His de causis magna accessit autoritas auspicijs, augurijs, vaticinijs, & omnibus diuinationibus, quæ ad religionem spectabant: quale fuit illud quod fiebat apud Achiuos ante Cereris templum: nam speculum fuit perueni funiculo suspensum, & ad aquam fontis ibi existentis demissum: in quo egri peractis prius sacrificijs de more eius loci, vel certam sanitatem, vel certissimam mortem ex offerentibus sese in speculo imaginibus intuebantur, id verò non nisi ad comprobendam illam religionem ab impuris dæmonibus efficiebatur. atque infinita propè miracula varijs in locis contigisse antiquæ & nuper nascentis religionis tempore memorantur. Ita verò effectum est, vt magna reuerentia & sacrificijs, ac religioni Deorum, & sacerdotibus ipsis accesserit: cum sacerdotes è nobilissimis tantum familijs eligerentur, & omnibus publicis consilijs interessent apud Græcos: nam tanquam Dijs præsentibus, quibus nihil ignotum existimare debemus, ita præsentibus sacerdotibus, Mantibus scilicet apud Athenienses, at Auguribus regi apud Lacedæmonios assidentibus, omnia publica proponebantur consilia. Neque ante vel publica vel priuata negotia magni ponderis vlla post consultationem aggrediebantur, quam oraculum Delphicum, aut Ammonium, aut Dodonæum, aut aliquo pacto Deorum ipsorum voluntatem consuluisent. Sic sequenti-

bus postea temporibus fuit in mote positum, deinde legibus etiam confirmatum. vt senatus legitime non nisi in templis Deorum, aut in locis sacris posset haberi: tanquam omnium quæ agerentur, ac dicerentur, & conscientia equitatisque suæ testes Deos ipsos facerent. Postea verò sapientissimi legum civilium latores singuli varios Deos suarum legum autores introduxerunt, cum lex omnis leuis sit & inanis habita; quæ Deorum immortalium consensum non haberet. Inde cepit prisca antiquorum theologia studia, mentesque hominum ad se allicere, quam totam tamen in corporum naturalium consideratione Zeno & Cleanthes & Chrysippus philosophi consistere crediderunt. At non penitus à rebus diuinis, quamuis certa & legitima via eò non accedebatur; erat remota contemplatio antiquorum, neque inutilis planè erat illa investigatio. Non enim animorum solum ingeniorumque nostrorum quasi naturale quoddam pabulum inuenimus considerationem Deorum, rerumque diuinarum cognitionem, dum naturam Dei perscrutamur; sed etià erigimur quoddammodo, elatiore fieri nobis videmur, supra & cælestia cogitantes, humana, vt exigua & minima & futilia. parnificamus, virique boni efficitur. Nam contemptis rebus humanis, affectibusque animorum & cupiditatibus conculcatis, quid reliquum esse potest in nobis improbitatis? aut quis patet his motibus inter rerum diuinarum inuestigationem locus? Neque verò corpora solum naturalia pro Dijs culta fuerunt ab antiquis, vt Luna, Sol, terra, ignis, aqua, venti, qui omnes pro Dijs diuinos honores obtinuerunt, vt & Herodotus in Clio, & Plato in Cratyllo testantur, & nos superius demonstrauimus: sed etiam vt certa moderatione animorum nostrorum motus temperarentur, nihilque crederetur sine Deo auspice & moderatore fieri singuli propè animorum motus pro Dijs quocque diuinis honoribus culti sunt. nam & ara Misericordiae fuit apud Athenienses: apud quos illi numini, quia magna momenta in tota hominum vita, casuumque varietate habeat, precipuus quidam honos habebatur. tum Pudoris, & Famae, & Alacritatis aræ; & bonæ Valerudinis erectæ sunt: & Somnia, Pertinacia, Gratiæ, Fraus, Misericordia, Querela, Amor, Dolus, Metus, Labor, Inuidientia, Fatum, Senectus, Mors, Tenebræ pro Dijs habitæ. Necessitatem præterea magnam Deam vocauit Callimachus in hymnis, & Fortuna rebus omnibus dominare credita, & Spem ac Timorem graues Deos ita vocauit Theog.

ἐλπίς καὶ κύνδυνος ἐν ἀνδράποισιν ὁμοιοί, ἔτοι γὰρ χαλεποὶ δαίμονες ἀμφοτέροι. Spesq; Timorq; pares mortales inter, & ijdem Infestant animos, nimen vitiumque graue.

Nam cum superiores motus animorum diuinos esse significarent, & Mentis, Fidei, Pietatis, Virtutis sana fuerint erecta, non ne hoc palam indicarent, Deos omnia prospicere, & viros bonos quam maxime ad integritatem ac beneficentiam oportere animos suos accommodare? Atqui cum mundum totum Deum esse dicerent, nihil omnino putabant diuina presentia Deorum carere posse, cum multitudo rerum omnium quæ agerentur & dicerentur & cogitarentur, Deos ipsos testes esset habitura: quare nemini scelerato esse impune licuit. Neque vllus fuit ex hac tanta Deorum multitudine, cui mortalium sapientia, probitas, iustitia, integritas, fides, temperantia non esset grata. Quare præclare traditum est à sapientibus duas esse vias animarum à corporibus excedentium. Qui enim se humanis vitijs contaminassent, seque totos libidinibus addixissent, quibus cæci se domesticis turpitudinibus ac flagitijs inquinassent, vel qui fraudes inexpiabiles in administrandis rebus patriæ suæ concepissent: iis deuium quoddam iter fuisse seclusum à Deorum concilio tradiderunt, atque hi nunquam ad Deos ipsos postea peruenire poterant. Qui verò multa quidem, at expiabilia peccata commississent, sordibusque; humanæ læcis fuissent inquinati; illis post certum temporis spacium ad Deorum concilium accedere licebat, vbi omnes illas sordes abluissent: cum nihil nisi purum & simplex ad Deos peruenire posset. Qui vero se integros castosque seruassent per totam vitam, quibusque fuisset quàm minima cum corporibus contagio, & qui in his corporibus Deorum vitam fuissent pro viribus imitati; his facilem patere reditum ad Deos, vnde disceferant. tradiderunt antiqui. Quare cum sceleribus ingentia supplicia, virtuti magna præmia proponerentur, cumque omnium negotiorum cogitationumque suarum Deos testes habere singulos dicerent antiqui, poterant homines vel nolentes ad probitatem impelli pauidi & ob Deorum presentiam demissi. At nunc de Vlysse iam dicamus.

De Vlysse. C A P. I.

VLYSSES, de quo tam multa, tamque mirabilia scribuntur à poetis, & ab omnium poetarum præcipe Homero præcipue, natus est in Bœotia, vt sensit Lycophron; vt verò alii, in Ithaca, parentibus.

ibus Laetæ & Anticlea, de qua ita meminit
Homerus lib. 4. Odysf.

ἦλθε δ' ἐπὶ Λυχίη κίτρος κατατεθνήυις
αὐτολόχη θυγάτηρ μεγαλήτορος ἀντίκλεια,
τὴν ζῶνι κατέλειπον ἰὼν εἰς Ἴλιον Ἴριον.

Atque anima accessit defunctæ matris eodem.

Nata magnanimo Autolyco clara Anticlea:

Quam viuat liqui petij cum Pergama sacra.

Silenius autem Chiis scriptum reliquit lib.
2. fabulofatum historiarum, Vlysseni vocatum
fuisse, quoniam natus sit quo tempore Anti-
clea prægnans iter faceret, ad Neritumque
Ithacæ montem contenderet propter difficulta-
tem itineris nam cum magnus imber decidisset,
illa in via lapsa cecidit ac peperit. Alii tamen
ab ira populorum aduersus Autolicum nomi-
natum fuisse Vlysseni maluerunt. Hic ubi na-
uigandum esset ad bellum Troianum cum cæte-
ris heroibus, se insanum esse simulauit ob exi-
mium amorem, quo uxorem Penelopen Icarî
filiam, vt aiunt, prosequeretur Iunctis itaque
duobus inter se longè diuersis animalibus litus
aratro profcindere cepit, falem q̄. pro seminibus
spargere. At Palamedes eius astutia cognita cū
aperite & reterege illius consilium niteretur,
Telemachum Vlyssis filium infantē, quem vni-
cum Vlysses habebat, ante aratrum in sulco de-
posuit. Vlysses facinus conspicatus, ne filium
læderet, aratrum subleuauit, ac retinuit anima-
lia. cognitum fuit eo pacto simulatum fuisse ab
Vlysse illam insaniam, at non verè esse mente
captum, quare ad bellum Troianum cum cæte-
ris heroibus classe necessariò deuectus egregiam
operam Græcis in eo bello nauauit. Primum
enim fuit autor vt Achilles inter filias Lycome-
dis virginali habitu indutus atque ita latens ad
bellum protraheretur. Nam fama est Vlysseni
cū audiisset per exploratorem quendam
Asium homine, Achillem ibi latere, sumpto
mercatoris habitu externi multa venalia attu-
lisse ad Lycomedis filias maior ex parte mulie-
bria instrumenta. inter cæteras merces, quas
Vlysses exposuit, erant pugiones & gladij qui-
dam perornati. his allectus Achilles relictis
muliebribus instrumentis ad hæc contemplan-
da & pertractanda se contulit, qua ratione dif-
ferre à muliebribus ingenis ac vir esse imber-
bis inter mulieres cognitus est ab Vlysse, quam-
uis se fœminam esse per muliebre vestes menti-
tus esset deinde sagittas Phloctetæ, quas ille ab
Hercule acceperat & de Pelopis ossibus vnum
ad Troianum bellum afferti oportere docuit
sive quibus Troia capi minimè poterat, moue-
rat oraculum. Cineres Laomedontis clam è

Scæa porta rapuit Palladium cæsis arcis custodi-
bus sustulit. Explorator cū Diomede missus
Rhefo Thraciæ rege casò abduxit equos, autē
quam Xanthi aquam bibissent. Hæc autem
omnia nisi fierent, Troia omnino erat inexplu-
gnabilis. Post mortem Achilles de armis eius
cum Aiace contendit, atque Vlysses contra for-
titudinem Aiacis multa vi eloquentiæ demon-
strauit ciuitates sapientiæ potius hostium, quam
vi armorum, & firmitate corporis euerti delibe-
larique posse: quare sinxerunt robustissimum,
Aiace facile insanuisse, quia pleraque quam-
uis robusta corpora tamen non multum valent
ingenio, vel potius parum distant ab insanis.
Ajax igitur huius eloquentia & rerum gloria
sapienter gestarum victus circa diluculum se-
ipsum confodit, vt ait is qui res Cyprias cōscri-
psit: atque cū paruus esset Vlysses, magnus
tamen erat Ajax; sed in proceris magnique
corporibus tenuis est plerumque sapientia, vt
quorum virtus latius sit diffusâ, in paruis mi-
nima sæpe calliditas: quare mediocritas magis
est laudabilis. de his igitur iure potest dici,
quod:

Maior in exiguo regnabat corpore virtus.

Non est in tanto corpore mica salis.

Multa sunt denique & alia ab eodem Heroe
in illo bello, quæ callidè excogitata fuisse com-
memorantur, quæ nunc omittenda duxi. atque
illa tantum percurrant, quæ non ad subiungan-
dam aliquam Asiæ partem, quod quidem non
valde gloriosum est cuiquam, presertim si id
fiat per multas plurimorum manus: neque ad
occupandum attinent imperium Troianorum,
sed ad seipsum, quod multo præclarior est, vin-
cendum, & ad componendos animi motus, & ad
mentem suam rationi, prudentiæque legibus sub-
iiciendam, fuerunt ab antiquis memoriæ prodita.
Capta igitur Troia cū in patriam nauiga-
ret Vlysses, ad litus Ciconū, qui fuerunt alper-
rini Thraciæ populi, tempestate delatus, ibi-
que Ismarum, quam ciuitatem Maroneam pos-
tea vocarunt, populatus, erat inde abnauiga-
turus, atque non consulentibus amicis die
postea irruentibus in Ciconibus cum duode-
cim nauibus, quas habebat, multis è suis
in prælio aduersus irruentes Ciconas deside-
ratis soluere tandem ab illo littore coactus est.
Atque cū magno negotio postea terram at-
tigisset, ibi biduum commoratur, tertiæque
die nauigatione prospera vsus patriam ferè at-
gerat. Sed à Maleo promontorio depulsus de-
cimo die rursus in Aphricam magna tempesta-
te delatus ad Lotophagorum regem appu-

lit: Ibi cum socij eius locorum fructus gustaf-
sent, patriæ oblitj ad naues minime reueterunt.
Inde verò fertur delatus fuisse in Siciliam, vbi
Polyphemi antrum cum duodecim socijs intra-
uit. quem Polyphemum postea liberioribus po-
culis inuitatum, cum in profundum somnum
deflexum videret. qui iam sex socios Vlyssis de-
uorafset, obcæcauit: & vnicum oculum, quem
is habebat, accenso titione exussit. tum pellibus
oniuum indutus cum superstitibus sex socijs ex
antro inter oues mirificè clam elapsus est. è Si-
cilia deinde ad insulam Aeoliam delatus ventos
in virem inclusos, præter Zephyrum, omnes ac-
cepit ab Aeolo: nam is Sicilia & ab Aeolis insulis
in Ithacam nauigantibus magnopere est vitilis.
At cum sociorum auaritia, qui thesaurum in
virem inclusum credebant, reclusisset virem,
resantibus ventis acerbissimè ad Aeoliam insu-
lam denuò repellitur. Hic rursus cum frustra
Aeoli munus id repeteret, repullam passus, cum
acerbissimis contumeliis tanquam Dijs iniustus
ex insula sic ab Aeolo repellitur.

ἔρρ' ἐκ νῆσε θάλασσαν ἐλέγχυσε ζώντων
ἔρρ' ἐπεὶ ἀθανάτοισιν ἀπεχθόμενος τό δ' ἰκά-
νεις.

Ocyus esto procul viuientum possimè: cede,

Cede procul, superis iniustus fluctibus erras.

Tum verò ad Læstrygonas immanissimos
Campaniæ populos Neptuni filios creditos ac-
cedit. Atque cum Læstrygones humanis car-
nibus vescerentur, nonnullis è suis amissis, mox
ad Aæxam insulam cursum tenuit, quo in loco
Circe venefica mulier, quæque plurimum ma-
gicis artibus posset, Solis filia credita, habitabat.
Hæc etiam nonnullos è socijs Vlyssis explora-
tum quoniam insulam incoherent missos, in bel-
nus conuertit. At hanc Vlysses intrepidus accef-
sit sumpto pharmaco, quod sibi Mercurius ad-
uersus veneficia dederat: quam stricto gladio
socios prinæ formæ coegit restituere. cum hac
postea annum versatus filium suscepit Telego-
num & Ardeam filiam, quæ postea in Italiam
delata vrbi Ardeæ nomen dedit, sicuti ex Auso-
ne suscepto è Calypso vocata fuit Ausonia. Mox
ad inferos descendit, vt, è vate Tiresia quæ sibi
agenda forent, perdisceret: vnde reuersus colum
nam Plutoni ac Proserpinæ consecrauit. mox
ad insulam Sirenum delatus aures sociorum ce-
raillitas obturauit, seque ad malum nauis alligari
iussit, ne suauitate cantus victus perimere-
tur. Deinde Scyllam & Charybdim pertransiens
non sine aliqua sociorum iactura in Siciliam rur-
sus peruenit, vbi Solis filia paternos greges cu-
stodiebant. Hic monuit socios ne Solis greges læ-

derent, sed ipso dormiente fame coacti (Iamdudum
enim permagnam annonæ penuriam plurimum
pasi fuerant nauigantes) plura animalia è gregi-
bus ceciderunt: quod scelus tantum omnes nau-
fragium passî morte postea luerunt. At Vlysses
expers eius sceleris arrepto malo nauis nouem
dies in mari fuit ab vndis & ventis agiturus: ac
taudem ad Ogygiam insulam delatus, & à Ca-
lypsone nympa in hospitium acceptus, septem
annos cum illa versatus est, atque ex eius con-
gressu filios etiam suscepit. Inde cum rate deni-
que vectus fuisset ita Dijs iubentibus, cum non
procul abesset à Phæacia, ratis etiam frangitur,
quoniam Neptunus propter casum Polyphemi
filij grauisissimam tempestatem illi immisit. Hu-
ius misera Leucothoe tabulam subiecit, cui in-
nixus Vlysses in portum Phæacum adnatauit,
nudusque inter frondes arborum ibi se occultauit.
Cum verò vestes postmodò à Nausicaa filia
Alcinoi accepisset, Pallada opera ad Areten
Alcinoi coniugem perductus est, à qua nauibus
& sociis dono acceptis in Ithacam cum muneribus
domniens exponitur. Hic à Pallade excita-
tus sumpto mendici habitu, vti Pallas monue-
rat, ad suos rediit, domumque suam lasciuus
ac sceleratis procis expurgauit. Post reditum
Vlyssis à Troia longè diuersus fuit sermo mor-
talium, siquidem alij Penelopem illi filium pepe-
rissè inquirunt. qui deuicta Troia Ptoliporthus
fuit appellatus ad memoriam paternæ virtutis,
cum illud nomen populatorem vrbis significet.
Alij dixerunt ab Vlyssè fuisse illo crimine dam-
natâ, quod procos videri inuitasset, ac domo eie-
ctam prius Spartam, deinde Mantineam illam
adijsse, vbi vitam concluderet. Hæc autem om-
nia ita sunt, à poetis decantata, vt vel solum Ho-
meri poema nobis possit esse testimonio ita se
habere, quæ hæcenus de Vlyssè dicta sunt. Pin-
darus tamen in Nemeis multò plura decantata
fuisse scribit de Vlyssè, quàm reipsa gesta fue-
runt, cum poetam beneuolum & amicum sit na-
ctus. At alij aiunt Vlysses fuisse à Telenacho
occisum, quem suscepit è Circe, qui etiam ve-
ritus à custodijs ad patrem accedere, quosdam
è custodibus trucidauit, & mox patrem ipsum
incognitum lancea transfixit, cui alligauerat in
summa parte os turris maris, cui frequentibus
somnia & augurijs fuerat prædictum fore
vt à filio sibi caueret, velut ait Dictys Creten-
sis lib. 7. belli Troiani.

AT nunc cur hæc ita fuerint ficta, perquiramus.
Atque illud esto primum, quod si quis
diligentius consideret illa quæ memoriæ prodita
sunt de Vlyssè, is intelliget vniuersam homi-
num

num vitam in his Fabulis expressam fuisse, & preclara sub his praecepta contineri, quae spe-
 et plurimum ad animos nostros in omnes fortu-
 ne euentus ad sapientiam informandos. Quis
 est enim Vlysses? an non sapientia, quae inuicta
 per omnia pericula intrepidè pertransit? aut
 qui sunt Vlyssis socii? non ne animorum nostro-
 rum motus? Cur igitur multos è suis sociis in
 praeliis aduersus Ciconas ad radices Ismari mou-
 tis amisit? cur multi fuerunt à Laestrygoni-
 bus absumpti? cur nonnulli à Cyclope vorati?
 cur alii à Scylla & Charybdi grauisimis mon-
 stris absorpti? Quoniam multi vel ira vel dolo-
 ribus vincuntur, vel rebus aduersis ita infringuntur,
 atque consternantur, animoque deficiunt,
 vt ad priorum locum, tanquam in patriam
 peruenire non possunt. Nam cum pars animae
 nostrae altera rationi pateat, altera ad illam sur-
 da sit omnino merito illos socios Vlyssi iniun-
 xerunt. Alii contra non cedunt quidem diffi-
 cultatibus, aduersus quarum molem inuicti
 persequuntur, sed inter Phaeacum delicias, aut in-
 ter fructuum Lotophagorum suauitatem, aut
 per inuendissima Circes pocula, aut cantus Si-
 renum, propriam salutem neglexerunt. Quare
 non pauciores inter delicias aut voluptates, quàm
 inter grauisima pericula socios Vlysses deside-
 rauerunt. Quanta sit autem vis voluptatum, quàm
 que perniciosa mortalibus, declarauit exem-
 plum Polyphemi: quippe cum vel tanta moles
 Cyclopi fuerit per vini suauitatem oppressa.
 Cum demonstrarent rursus poeta diuinam bo-
 nitatem omnibus patere eius auxilium inplo-
 rantibus, dixerunt illum ventos in vtram inclu-
 sos ab Aeolo accepisse, quae tamen neglecta se-
 mel, postea non foret ita facilis & omnibus ob-
 uia, illum ad Aeolum reuersum repulsam pas-
 sum fuisse inquit. Deinde ostendunt auariti-
 am sociorum Vlyssis, qui vtram recluserunt,
 multorum & laborum & calamitatum fuisse
 originem. Ibidem quam necessaria sit Impera-
 toris vigilantia ostenditur, cum neque tantillum
 quidem ab administratione rerum ad commu-
 nem omnium salutem pertinentium recedere
 liceat. Quamuis plerisque non ad publicam
 sed ad propriam vilitatem, res publicas guber-
 nare nunc mos est: qui neglecto humanitatis &
 equitatis iure illud tantum quod sibi conferat,
 legitimum esse arbitrantur. Deinde significa-
 tum fuit per haec viro bono necessaria esse omni-
 no prudentiam, & rerum futurarum quasi di-
 uinationem quandam, & praecognitionem eum
 sciscitatum de rebus futuris vel inferos adierit.
 At verò non sufficere vires humanas ad superà

da pericula, vel titillationes voluptatum, ad
 quas obstupescit humanum ingenium, facile
 monere potest Mercurii munus, quod datum
 est Vlyssi aduersus omnia veneficia. Cur inter
 suauissimos Sirenum cantus vel aures obturari,
 vel ad malum alligari conuenit? quia aduersus
 illegitimarum voluptatum illecebras vel furdos
 esse, vel rationi firmissimè alligatum obtempe-
 rare omnino opus est. Cur socii nauis igne ful-
 minis caelestis couflagrante vbi Solis greges ma-
 etatiissent, eo Deo neglecto in mari perierunt, ac
 solus Vlysses euasit? quia nemo inapune deni-
 que religionem paruifacit, cum innocentes sem-
 per Deus protegat & adiuuet. Hic idem mo-
 dò nudus & ad litus eiectus inter frondes la-
 tuit, modò auri & argenti diues multis acceptis
 sociis & muneribus in patriam dormiens expo-
 nitur ob fortunae vicissitudines quas virum sa-
 pientem aequo animo perferre opus est. Hic
 idem sumpto mendici habitu consilio Palladis
 post omnes procos caecos tranquillus in patria
 fuit: quoniam viri boni, & mali eundem habent
 ortum, & exitum vitae: omnes enim mendici &
 nudi nascuntur ac moriuntur. In illo igitur
 habitu speratis denique & extinctis libidinis vo-
 luptatumque omnium stimulis, qui proci sunt
 animae nostrae, in patria in piorum locis, in Dae-
 rum concilio felicissimè viuimus. Quare si
 quis vel illa monstra, quae dicitur Vlysses experta,
 alicubi extitisse credat, vel si extitissent tam disper-
 sa, ad illa omnia Vlysses fuisse delatum, is ni-
 mium rerum antiquarum scriptoribus pro qua-
 dam simplicitate credit, & à veritate omnino
 valde delirat. Sin haec omnia ad mores, vitam-
 que mortalium rectè instituendam excogitata
 putet, mecum planè sentit: cum omnia haec ad
 omnes fortunae euentus sapienter ferendos non
 mediocriter pertineant. Dicta est Minerva Vly-
 si omnem deformitatem abstulisse, vt ait Plutar-
 chus in Synopsi, quia sapientia omnia corporis
 vitia delet. Atque de Vlyssis ita breuiter, nunc
 de Oreste dicatur.

De Oreste. CAP. II.

ORESTES autem fuit Clytemnestrae & eius
 Agamemnonis filius, qui summus Im-
 perator fuit Graecorum, vbi Graeci ad Troiana
 militarent, quem alii dicunt in conuiuio eum
 domum post id bellum rediisset, alij in balneo
 vna cum nonnullis viris illustribus, per insidias,
 Aegisthi fuisse caesum. Ferunt Orestem paru-
 lum domi cum matre relictum fuisse, quo tem-
 pore Agamemnon ad bellum Troianum nati-
 gavit,

gavit, vbi cantorem, custodem & admonitorem Clytemnestrē reliquit. Ac Aegisthus Clytē nestrā deiderio captus cantore etiā per insidias in insula deserta obruncato, illa denique potitus est. Hic idem Aegisthus Agamemnone patre Orestis cōso filium quoque erat occisurus, nisi is ab Electra torore admonitus insidias sibi parari ab Aegistho, fuga sibi salutem comparasset. Alij dicunt Arimoen nutricem cōso patre rapuisse Orestem, eumque seruasse cū esset trūm annorum, vt inquit Herodorus in Pelepeia. Perecydes sensit Orestem à Laodamia nutrice subtractum fuisse furori crudelitatiq̄ue Aegisthi, sed filium Laodamiæ pro Oreste fuisse ab illo trucidatum. Profugit igitur Orestes ad Stropium principem Phocensium, qui sororem Agamemnonis in matrimoniu, vbi ad duodecim annos commoratus, cū iam ad robustiorem ætatem peruenisset, & paternæ cædis memor, & acceptæ ab Aegistho iniuriæ non oblitus, tanquam nuncius mortis Orestis ad Clytemnestram matrem admittitur: atque Electra conscia, quæ data fuerat in matrimonium cuidam agricolæ, ne possent qui ex illa nascerentur ad regnum aspirare, matrem & Aegisthum eodem ferro obruncavit, in paternæ cædis vltionem. Atque hoc factum fuit in quodam sacello Palladis, quod fuit extra urbem, cū adulteri pro morte Orestis Dijs gratias agerēt, vt magno periculo liberati, qua de causâ Ioui liberatori sacrificabant. Nam cū sororis marito, eiusq̄e coniunctis armatis templi aditum Orestes occlusit, ipseque ingressus cum paucis sua manu ambos confodit & trucidauit. Id autem factum est ab Oreste non sine oraculi iussu, vt ait Eurip. in Oreste his carminibus:

οὐβέδ' ἀδικίαν μὲν τι δὲ κατηγορεῖν;

πέθει δ' ὀρέσῃν μὴ τέρ' ἢ τ' ἐγείνατο

κτείναι, πρὸς ἕχ' ἀπαντας ἑυκλειαν φέρων.

Quid est opus narrare Phæbi iniurias?

Marem hic Orestis suadet illum que edidit

Maïare: magnam quo refert infamiam.

Fuerunt tamen qui dixerint Orestem nō fuisse per id tempus apud Strophium, sed dū exularet à patria è regno paterno eiectus, Argis primam potitum fuisse, deinde cū magna Arcadum manu, Phocensium auxilijs, fretum Spar-tæ regnum occupasse, cui Lacedæmonij haudquaquam iniiti paruerunt, qui Tyndarū nepotem multo digniorem putabant, cui parerēt, quam Nicosratum aut Megapenthem quos Menelaus è quadam serua susceperat. His addiderunt Hermionen Menelai filiam nupsisse Oresti, de qua natus est filius Sifamenus, qui

patri Oresthi in regnum successit, vt ait Paus. in Corinthiacis. Narrant Oresti post illam eadē diem dictam fuisse apud Arcopagitas, vt sensit Nymphodorus, ab Erinnybus vlticibus scele-rum: vt vero Dionysiocles, à Tyndaro patre Clytemnestræ: vt verò Amorgius Simonides, ab Erigione Aegisthi & Clytemnestræ filia: in quo iudicio cū par esset vtrinq̄ue suffragio-rum numerus inuentus, absolutus fuit. Eo iudicio abolutus Orestes Arææ Mineræ arā crexit, quam ita cognomento appellauit, quia *ἐπὶ δαίμῃ* precari, quod preces eius audierit. Nam eò insectantibus Erinnybus è patria, ad id iudicium compulsus fuerat, quo tempore Demophion Athenis regnabat, cū enim nescio quo animi stimulo ob conscientiam commissi facinoris vexaretur, è patria ad Messeniam primum profugit, qui locus distabat ferè septem stadiis à Megalopoli, ad quam ad urbem vbi peruenisset, mox Orestia fuit appellata, vt scripsit Acædorus lib. 2. de urbibus. Alii dicunt Orestem Thraciæ urbem ab ipso Oreste conditam & appellatam fuisse, quæ postea vocata fuit Adrianopolis: atq̄. ibi primum furijs correptus fuit, vt ait in Arcadicis Pausanias. Alii dicunt Orestem sibi manus alterius digitum hic abrosisse imparientem furoris, vbi nigre Furiæ sibi obuia primam fuerunt, quæ adesto digito mox sibi albæ visæ sunt, quare ad se ipsum redijt. Quidam apud Træzenios diu mansisse tabernaculum vocatum Orestis tradiderunt, quod erat insigne ædificium apud illos, in quo loco cū parua esset cella ante id tempus, illum consistere Træzenij insenserunt antequam materni sanguinis maculas expiationibus elueret: quo etiam in loco dum ritè expiaretur, solebant cum illo epulari, qui preerant illis illustrationibus. Mansit postea conseruato apud Træzenios vt posteri illorum præfectorum in eodem loco statis diebus cœmentarent, eius autem expiationibus & laurum adhibitam fuisse, & alia illustrationis genera, & aquam ex Hippocrene fonte, scripsit Melanthes in libro primo sacrificiorum. Habuerunt enim ipsi quoque Træzenios Hippocrenen fontem, de quo longè alius est sermo, atq̄. de Hippocrene fonte Boæotum. Hic in Macedoniâ profectus oppidum condidit, quod vocatum fuit Argos Oresticum, & vniuersa regio Orestias, vt testatus est Strabo lib. 7. Narrant Orestem Athenas per id tempus venisse, quo Lenæa Liberi patris sacrificia celebrabantur, quæ scripsit Apollodoros Anthesteria fuisse antiquitus appellata, quasi storialia dixerim. Cū igitur inter sacrificia non admitteretur, vt pote et

de matris pollutus, dicitur Pandion hoc extogitasse: cum choam vini, (est autem illud mentura nomen apud Athenienses) dari singulis conuivis iussisset, imperavit singulis ut suum biberet neque alij de suo enipiam infunderent, ne ex eodem craterere biberet Orestes, è quo initiati essent, neque ex eorum vino: neque rursus grauitet ferret, quod ipse solus seorsum ab alijs biberet. Atque inde Chorum solemnitas mansisse eoritu credita est. Neque vero istud ipsum sine oraculi monitu factum fuit, quod scripsit Euripid. in Iphigenia in Tauris:

πρῶτα μὲν ἐδέξαι ξένων
ἐκὰς δὲ εὐχῆς ὡς θεοῖς συγέμενον
εἶδ' ἔσθρον αἰδῶ, ξένια μονοτραπέζιοι
παρέσθρον οἶνον, ὄντες ἐν ταῦτ' ἔγει
στυγῆ δ' ἔτεκνήναν τ' ἀπὸ φεγγυτῆνυ', ὅπως
δαυτὸς γενοίμην, πάματος' αὐτῶ δῖχα.

Primumq; nullus hospitum

Me cepit, inuisum velut Deis virum.

Qui me colebant, hi mihi hospitalia

Parare soli dona, mensam una in domo.

Silentio præbere cuncta quo forem

Nec particeps consilij ipse, nec populi.

Enimvero cum postea oraculum sciscitatus, esset Orestes, quo pacto posset ab eo furore liberari, responsum tulit illud fieri non posse, nisi in Tauricam regionem Scytharum profectus Palladis statuam, quam illi eximie colebant, abstulisset in Græciam, sororemq; Iphigeniam reciperaret, & in fluuio ablueretur, qui confunderetur cum septem fluminibus. Ille diu anceps peruenit in fines Rheginorum, atque in inuento ibi flumine sese abluit. Mox in Siciliam Syracusas trajiciens fertur cum è Taurica rediret, templum ibi crexisse, & simulachrum Deæ consecrassè, quam Falcelitum nominarunt, quia illam imaginem intra fascem lignorum occultauerit Orestes, cum esset illam è Taurica exportaturus: idque priusquam statuam auferret, vbi primum in Tauricam accessit. Eò igitur cum accessisset, in vincula à pastoribus eum Pylade coniectus (nam Pyladem Strophij Phocensis filium, cum quo fuit à teneris educatus, omnium profectioium, periculumque socium fidissimum habuit) ad Thoantem regionis regem deducitur, vt de more eius gentis pro victima illi Deæ mactaretur: deinde ad Iphigeniam ad templum missi cum statua per noctem concessa nauicula omnes aufugunt. Sed antequam inde soluerent, Orestes comam lugubrem in Tauris deposuit, quem ritum postea detulit in Cataoniam, vt scriptum reliquit Phanodemus in libr. 7. rerum Atticarum, &

Strab. lib. 12. Alij tamen voluerunt Orestem comam deposuisse antequam ad iudicium Areopagitarum accessisset. Cum verò rediisset Athenas, Electram sororem Pyladæ in matrimonium collocavit, è qua Pyladæ postea Medontem & Strophium filios suscepit, vt scripsit Hellanicus Lesbicus in 1. libro rerum Aeolicarum, & Ilacius in Lycophronem. Quidam præter Iphigeniam & Electrâ sorores illi addiderunt Chrysothemim, & Laodicen, & Iphianassam. Fuerunt qui non procul à Megalopoli Orestem fanitati restitutum crediderint, in loco quem Accen vocarunt & Tonstriniam. vbi comam totundit. Alii istud ipsum iuxta Gytheum saxum contigisse memorant, quod ocioium vocarunt: super quo vbi sedisset Orestes fuit ab infania liberatus, vt ait Nymphodorus Syracusius in περιπλῶ siue nauigatione, & Pausanias in Laconicis. Alii tradiderunt illud iuxta Amanum montem contigisse, vnde etiam mons ipse nomen acceperit, cum prius Melanthius diceretur, vt ait Plutarchus in libro de fluminibus. Nam vbi profugientes è Tauris tempestate delati fuerunt in partem eius regionis, quæ Seleucia dicebatur, & ad Antiochiâ in ortemq; Melanthiû, ibi tandè dicitur Orestes fuisse liberatus à furore & rimnyû, vt scripsit in suis historiis Thraz Eumolpus. Alii Palladis consilio Orestem Argos adisse, & Erynnias placasse inquirunt, quare ibi eius insaniam placatis Eumenidibus desuisse. Cui igitur Athenas rediisset fanitati restitutus, sore data Pyladæ socio, Neoproleo Achillis cæso, Hermionem vxorè duxit, de qua suscepit Tisamenum: vel, vt scripsit Ilacius, ex Erigone Aegisthi filia vxore ducta Penhilum genuit, habitauitque Arcadiæ urbem Orestiam, vbi à serpente ictus extremum vitæ suæ diem conclusit: cuius sepulchrum fuit apud Thyreates, vt scripsit Pausanias in Arcadicis. Huic tanquam Deo postea solennis ritus apud Trezenios fuit institutus, vt, cum Orestes in cella quadam antequam expiaretur, consistere iuberetur, cû quo epulati sunt qui iustrationi illi presuerunt ad eius rei sempiternam memoriam, illorum potestati statis diebus in eodem loco conuarent. vbi verò defossa fuerunt illa piacula, laurum natâ postea fuisse memorant. sequentibus temporibus cum bellum grauissimum inter Tegeates atque Lacedæmonios exarsisset, multis cladibus affectis Lacedæmonius responsum est ab oraculo, præsentem calamitatem cessaturas, si ventos & percurrentem ac repercutissim, hominumque perniciem omnem remouentes, ossa Orestis inuenissent. Lichas igitur Lacedæmonius cum Tegeam

Tegeam pervenisset (erant enim tunc foederis iure omnia pacata in ciuitatibus) atque fabri erarii officinam esse ingressus, ibi inueniri posse ossa Orestis in memoriam venit, quia ventos folles oraculum appellasset; percipientem, mallem; repercussum, incudem; hominum perniciem, ferrum, quo in praeliis cedendis hominibus vsi fuissent atque sepulta fuisse postea Orestis ossa memorant iuxta Parcarum fanum in sepulchro Agamemnonis, ubi ussi sunt Tegearum ab oraculo illa sepelire, vt ait Pausanias in Laconicis.

ATQVE hæc illa sunt, quæ de Oreste ab antiquis memorantur. Quod hæc ad historicam narrationem referenda sunt omnia prope, nemini dubium esse arbitror. at quod ita fuerit Orestes à furijs exagitatus ob patricidium, quod vel iussu oraculi commiserat, illud solum nobis est considerandum. Dicunt huic visas fuisse Furias, quæ ardentes faces assidue illius oculis obijcerent, à quibus semper terrore horribili afficiebatur, per quas neque diurno neque nocturno tempore quiescere licebat. hanc animi molestiã, atque adeo hunc mentis furorem, conscientie stimulos fuisse constat, quibus scelerum flagitiorumque sibi conscij homines exagitantur: cum nihil magis animum assidue torqueat, quã præteritorum flagitiorum memoria, quod ita testatur Cicero in Oratione pro Roscio Ameri-

no: Nolite putare quemadmodum in fabulis sepe penumero videtis, eos, qui aliquid impie scelera teque commiserunt, agitari, & perterteri Furiarum tædis ardentibus. sua quemque fraus, & suus error maximè vexat: suum quemque scelus agit atque amicitiaque afficit, suæ malæ cogitationes, conscientieque animi terrent. Hæc sunt impijs assidue domesticæque Furiæ, quæ noctes diesque poenas præteritorum peccatorum à conscleratissimis hominibus repetunt. Nam cum nihil magis quam præteritorum scelerum recordatio animum infestet, tum nihil magis hominum quieti, & tranquillitati confert, quam integritatis opinio, & nullius fraudis sibi esse conscium: quod per hanc fabulam antiqui significarunt. at nunc de Chimæra dicamus.

De Chimæra. CAP. III.

CHIMÆRA monstrum illud celeberrimum apud antiquos, Echidnæ ac Typhonis filia fuisse dicitur, vt scripsit Hesiodus in Deorum ortu, ubi loquitur de Echidna in his: *ἢ δὲ χίμαιραν ἔτικτε πένεσον ἀμαιμάκτορον*, δεινὴν τε μεγάλην τε ποδάκκατε κρατερὴν τε, τὴς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί, μία μὲν χαροπότο λέοντος, ἢ δὲ χιμάρης, ἢ δ' ὄφιος κρατεροῦ δράκοντος.

πρόσθε λέων, ὅπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

δεινὸν ἀποπνεύουσα πῦρὸς μένος αἰθομένοιο.
 Tunc parit indomitas spirantem ex ore Chimæam.
 Flammam, ingentem, celerem, fortisq; grauemq;
 Huius tria erant capita: primum fuit acris leonias,
 Ast aliud capra, atque aliud caput inde chelydri.
 Prima leo, postrema draco, media inde capella.
 Quæ grauius patulis spirabat naribus ignem.

Fabulantur hanc Chimæram Amisodari studio fuisse educatam, vti scripsit Apollodorus lib. 2. Bibliothecæ. Hoc monstrum trium fuisse diuersarum formarum, & è superioribus patuit, & Homerus ita expressit lib. ζ. Iliad. πρῶτον μὲν βῆ χίμαιραν αἰμαμακῆτην ἐκέλευσε

περὲν μὲν ἦ δ', ἀρ' ἐν θεῶν γένος, ἢ δ' ἀνθρώπων
 πρόσθε λέων, ὅπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

δεινὸν ἀποπνεύουσα πῦρὸς μένος αἰθομένοιο.
 Horrendam primum iubet obruncare Chimæam,
 Cui genus hand mortale fuit de stirpe virorum.
 Prima leo: postrema draco, mediâ inde capella,
 Quæ grauius patulis spirabat naribus ignem.

Cum ignem igitur ex ore & naribus exiret, fabulati sunt Bellerophontem ad hanc occidendam missum fuisse, qui conscendens equum Pegasum alatum, natum è Neptuno & Medusa illam sagittis transfixit, vt scripsit Apollodorus lib. 2. quamuis aliter alii sentiant, vt dicitur postea. Hanc in Lycia habitasse memorant, quo etiam in loco nata est, neque his plura de Chimæra memoria prodita sunt. Nunc veritatem inquiramus. Scriptum fuit ab Antigonò Carystio in historicis commentarijs tres populos à Bellerophonte fuisse victos, quod etiam significatum per triplicem Chimærae formam fuisse ait Zezes hist. 149. chiliad. 7. Alcimus in rebus Siculis, & Syracusis Nymphodoros Chimæram Lyciæ montem esse dixerunt, in quo ignis nasceretur: eius in summa parte leones dicti sunt habitasse, in medio erant vberissima & amoenissima pasceas, ad radices serpentes complures, quæ res locum dedit fabulæ, quod Chimæra monstrum esset è tribus tam diuersis animalibus compositum, cuius caput & pectus vertex scilicet esset leonis, ignemque efflaret ex ore: atque ita venter erat capræ, cauda verò draconis. Hunc locum Bellerophontes Glaucifilius cum fecisset habitabilem, dictus est monstrum illud sagittis confecisse. Plutarchus in lib. de claris mulieribus Chimæram montem quendam fuisse ait sonitus horrendos & incendia emittere solitum, quibus ager finitimus in

festatus nec arbores nec fruges produceret. at Bellerophonte iubente rescindi partem, quæ erat planissima, compositum fuisse, confopitumque sonitum, & magnum adhibitum regionis remedium. Scriptum fuit à Theopompo libro septimo rerum Philippicarum, Chimæram non sagittis fuisse transixam, sed hasta peritam fuisse, quæ plumbum haberet in summa parte collocatum: quam partem hasta cum Bellerophō in os Chimære intrussisset, plumbum igne collisusque factum in ventrem Chimære defluxit, & illi combussit omnia intestina, quate mortua est. Scripsit Agatharchides Gnidius libro tertio rerum Asiaticarum Chimæram mulierem fuisse Amisodari, qui imperauit Lycium, quæ duos fratres haberet Leonem & Draconem. hi cum Lyciæ loca incurfionibus & insidijs oportuna cum magna manu iuuenum occupassent, ad euntes ea loca obruncabant. ob concordiam igitur fratrum & sororis corpus vnum tria habere illa capita fabulati sunt. Hos Bellerophontes vt superauit, & in feruiturem redegit: quare dictus est plumbum in os intrussisse quod etiam testatur Isacius in Lycophronem. Nicander Colophonius fluuiorum naturam ac torrentium præcipue per hæc signimenta significari voluit: cum dixerit Chimæram tria habuisse capita, & triplicem corporis formam; primum caput fuit leonis, vltimum draconis, at medium capræ, quoniam ex hybernis imbribus, aquarumque abundantia sunt fluuij quidam, qui dicuntur χίμαιρα φοι, per hyemem fluentes scilicet qui sunt tanquam leones feroces & indomiti, omniaque obuia secum trahunt. cum igitur omnia rapiant & strepitum edentes quasi rugiant, leonum primam partem habere dicti sunt: cum præcipue terram quasi vnguibus effodiant, qua iter sunt habitum. At pars media capra est dicta. quoniam aqua huiusmodi proxima quæque capit: vltima pars est serpens quia obliquus & contortus est omnium fluuiorum, tanquam serpentum & viperarum cursus. Hoc monstrum horrificum Bellerophontes Pegaso iunctus, Solis calor scilicet interemit, quia cum cessat pluiarum copia per æstatem, tunc exsiccantur torrentes. Nam Bellerophon & Pegasus idem sunt re ipsa, vis Solis scilicet, quæ variis nominibus appellatur: neque quidquam prohibet eundem Solem diuersis nominibus pro variis actionibus appellari. Neque enim fieri potuit nature ductu vt tam deforme monstrum alicubi nasceretur, vt ait Lucretius libro quinto:

Qui fieri potuit triplici cum corpore vt vnâ

R x f Prima

*Prima leo postrema draco, media ipsa Chimæra,
Ore foras acrem flaret de corpore flammam?*

Ego sanè per hanc fabulam nos ab ira, turpissima omnium monstrorum, reuocari crediderim: cum ira, tanquam leones furibundos faciat, quæ ex ebulliente sanguine circa cor exciratur, oculosque rubro colore tanquam flammis perfundit. Huius media pars est capra, infestum planis animal, quoniam maximè infesta est facultatibus ira, cum nullam neque utilitatis, neque honoris rationem habeat ira, ut autem significarent antiqui omnium vitiorum maximè molestem esse iram, quæ pro viribus ab omnibus deuitanda est, neque huic motui obnoxios esse amplectendos huic monstro partem extremam draconis attribuerunt. Non minùs enim cauendus aut fugiendus est is viro prudenti, qui quò tulerit vis iræ & impetus feratur, quam draconum & crudelissimarum viperarum consuetudo. Sic enim refranandam esse iram antiqui nobis significauerunt, aut futurum esse ut nullam hominum nisi stultissimorum amicitiam comparemus. Alii vim rhetoricæ facultatis sub hac fabula contineri arbitrati sùt qui proximorum naturam aeram esse voluerunt, modicæque intumescere: medium orationis carpere & sublimia sectari propter necessaria sapientiæ studia: at extremam partem se tanquam anguem ad medium reflecti summam repetendum, virusque habere & acrimoniam qua excitet animos auditorum in aduersarios. At de Chimæra fatis: nunc de Bellerophonte dicatur.

De Bellerophonte. CAP. IV.

DICITUR is Bellerophon qui Chimæram interemit, patria fuisse Corinthius, & Glauci eius filius, qui natus fuit è Sisypho, ut testatur est Dioxiippus Corinthus libro secundo de rebus patriis, & Pausanias in Corinthiacis, qui Bellerophon Hipponus antea dicebatur. Hic ubi Bellerum Corinthium, vel, ut maluit Phœnix Colophonius, Deliadem proprium fratrem, vel, ut Philemon putauit Pirenen, ut verò Dorotheus Sidonius, Alcimenen, interemisset, non solum nomen, sed patriam etiam mutauit. Argos igitur profugus adiens à Præto perhumiliter excipitur, & in hospitium capitur. Deinde paucis interiectis diebus Antea, vel, ut alii maluerunt, Sthenobœa Præti vxor incredibili amore Bellerophonis capitur: quem cum nullis blanditiis possit ad adulteriũ allicere, apud Prætum tentatæ pudicitia accusauit. At Præ-

tus huic ipse quidem iure antiquæ consuetudinis interficere noluit: quoniam fuit antiquorum consuetudo ut neminem occiderent qui cum efferent, nisi istud accidisset inconsultò: sed ad Iobatem generum suum in Lyciam misit occidendum, literasque dedit obsignatas, in quibus criminatio continebatur. Subiuit eandem fortunam Hippolytus propter amores nouercæ, & Peleus propter Cretheim Hippolyti filiam, qui tamen ambo post calamitates iniuquè acceptas Deorum misericordia pristina incolumitati sùt restituti. Hippolytum, notius est quam indigeat explicatione, fuisse in vitam ab inferis reuocatum: sit enim plerique fabulati sunt, Peleus ob amores Cretheis vxoris Acasti, quia noluisset illi ad turpitudinem parere, accusatus apud Acastum tentatæ pudicitia in deserta Pelei montis deductus est, atque arbori nouam alligatus ut à feris syluestribus voraretur. dicunt Deos innocentia misertos Vulcanum ad Peleum solvendum misisse, atque ensem illi igne super donasse quo feras irruentes posset trucidare, sic igitur solutus iuit in Thesaliam, Acastumque ipsum & vniuersam Iolcum debellauit, ut inquit Hellanicus Lesbius in rebus Thesalicis. Cum verò solemnitas quadam per illud tempus in Lycia celebraretur, fuit ab Iobate per nouem dies admisus in conuiuium, ac decimo tandem die Iobates literas à socero aperuit. enimvero cum illa consuetudinem Iobates etiam seruaret, hunc quidem ipse interficere noluit, sed imperauit ut Chimæram & Solymos, & Amazonas occideret, quæ omnia testatus est his versibus Hom. lib. 3. Iliad.

τῷ δὲ γυνὴ προίτη ἐπεμήνατο δι' ἄντια
κρυπτάδην φιλότῃτι μιγήμεναι. ἀλλὰ τὸν,
οὔτι
πῆθ' ἀγαθὰ φρονέοντα δαίφρονα βελλεροφόντην.

ἢ δὲ ψευσαμένη. προίτην βασιλῆα προσῆδα
τηθαίνης ὃ προίτ', ἢ κάκτανε βελλεροφόντην,
ἔσμ' ἔβελεν φιλότῃτι μιγῆμεναι ἢ κ' ἐθελόσθ.
ὡς φάτο. τὸν δ' ἄνακτα χέλος λάβεν, οἶον ἄκρως
κτεῖναι μὲν ῥ' ἀλέεινε (σεβάσασατο γὰρ τότε θυμῷ).

πέμπε δ' ἐμιν λυκίηνδε, πόρεν δ' ὄγε σήματα
λυγρὰ,
γράφας ἐν πίνακι πυκτῷ θυμοσθέρα πολλὰ
δαΐξαι δ' ἠνάγει ὧ πένθερῶ, ὄφρ' ἀπόλοιτο.
αὐτὰρ ὃ βῆ λυκίηνδε θεῶν ὑπ' ἀμύμονι πέμπε
πῆ.

ἀλλ', ὅτε δὴ λυκίην ἴξεν, ξάνθοντε βέοντα,
προφρονέως μὲν τίεν ἀναξ' λυκίης εὐρείης.
ἐννῆμαρ ξείνησε, καὶ ἐννέα βῆς ἔβρευσεν.

ἀλλ'

ἄλλ' ὅτε δὴ δεκάτη ἐθαυη βοδὸδ' ἀγυλος ἠ' αἶς,
 καὶ τότε μίνε' ῥέεινε, καὶ ἡ τῆε σήματ' ἰδέσθαι,
 ὅττι ῥα οἱ γαμβροῖο παρὰ πρότοιο φέροιστο.
 Occultaq; uxor Priami mox capitur igni.
 Clam petit amplexum illius: sed pectora casta
 Flectere non potuit prudentis Bellerophontis:
 Hinc tulit ad Regem mendacia callida Priami.
 Præte precor pereas: ni cades Bellerophontem:
 Qui uim ferre mihi, & lectum turpare iugalem
 Tentauit. Regem audita mouere querela.
 Cædem deuorat tamen hanc: mens horret ab illa.
 In Lyciam ad generū mittens sed tristitia scripta
 Huic arcana dedit, luat ut pro crimine pœnas.
 Tempore quo Lyciam petijt sed forte Deorum
 Festiua celebrabant Lycij solemnia. Rex hunc
 Ut primum Lyciam petijt. Xanthumq; fluentum,
 Excipit hospitio peregrinum rixæ diebus
 Ille nouem, totidemq; boues mactauit ad aras:
 Aurora ut decimo consperfit lumine terras,

Quid peteret rogat hunc, fœceri tū scripta resignat.
 Deinde sequuntur Iobata iussa, qui ad præ-
 dicta petienla Bellerophontem ire imperauit.
 Erat enim aded terribilis Chimæra, quæ flam-
 mas euomebat, ut proxima quæque combure-
 ret, ac igni deuastaret, & pecora interficeret. At
 verò Diu cognita illius innocentia, eius miserti,
 Pegasus alatum equum, natum è Neptune
 & Medusa, vel, ut alij maluerunt, è sanguine
 Medusæ, dum eius caput à Perseo cederetur, il-
 li dederunt. quem equum ubi Bargyllus co-
 mes uellet capere, calce ictus interit, atque Bar-
 gyllis Cariæ oppido nomen imposuit, dicunt
 Minernam, Chalinitiden siue franaticem co-
 gnomento, maximè omnium Deorum opem
 innocentie Bellerophontis tulisse, quippe quæ
 prius domitum & freno astuetum Pegasus il-
 li tradiderit. Eo equo uelut Bellerophon pri-
 mum Chimæram occidit. deinde Solymos &

Amazonas debellavit. Hunc ab illis rebus gestis redeuntem & exultantem multi è Lyciis infidiis collocati repente adoriuntur, quibus omnibus profligatis cum Bellerophon incolumis ad Iobatem revertisse, eius virtutem & fortitudinem admiratus Iobates Philonon filiam in matrimonium illi dedit. eumque generum sibi alciuit, è qua Bellerophon Ilandram, & Laodamiam, & Hippolochum suscepit, quamvis alii è dineris mulieribus hos susceptos voluerunt. His rebus cognitis cum innocentia Bellerophonis postea omnibus parvisset, illam infamiam non ferens Proeti vxor supra cicuta sibi mortem conscivit. At Iobates postea decedens successorem etiam regni Bellerophontem instituit. Sed Bellerophon, quale est ingenium pleurisque mortalium, tanta rerum gestarum felicitate nunquam clarus in celum quoque ascendere super equo Pegaso voluit, quam arrogantiam Iupiter omnis temeritatis grauissimus vindex deprimendam esse ratus, castrum illi equo immisit, quare Bellerophon præceptis in terram deturbatur.

Cum in Aleiam Ciliciæ plantam is cecidisset, cæcusque factus fuisset, tandem erravit per illam plantam, quamdiu vixit, donec inedia denique fuit absumptus ac victus penuria, cum nullam neque domum, neque hominem reperisset. at Pegasus nunc sublimis, nunc depressus per aera volans, in caelum denique rediit in Ionis præsepe, quæ stellæ sunt ira vocatæ. quod cum vidisset Aurora, hunc impetrauit à Ioue, vt ab eo vecta quotidianum cursum conficeret. Sed de fabulosis hæc enus.

HANC fabulam alii ad historiam, alii ad physicam, alii ad Ethicam explicationem traduxerunt. Quæ ad historiam spectant, ea per se patent, nisi quod Pegasus naui fuerit ita dicta *από τῆς πύρροντα* à compingendo scilicet. Fuerunt qui Bellerophontem nihil aliud esse putauerint, quam humorem motu Solis eleuatum: quoniam aere vi Solis agitato pars grauior sublata paulò post rursus deorsum demittitur, atque cogitur, quæ cum feratur deorsum & coaguletur, Pegasus dicta fuit. Cum verò pars sublimior ad regionem ignis feratur, sic illa pars crassior dicta fuit à Ioue deorsum detrusa fuisse: atque cum Pegaso ex aqua ob motum caeli diurnum sub aëre, Aurora oriatur dies dictus est, vt sensui magis, patet, at non Bellerophon, à Pegaso equo portari. Alii generatio nem elementorum, cum alia sursum, alia deorsum ferantur, vt leuia sunt aut grauiora, per hæc significari maluerunt. Alii vitæ humanæ rationem

propè omnem sub hac fabula contineri, tradiderunt: nam neque aduersus rebus nimis tristarum, neque prosperis & felicibus nimis gloriari aut extolli conuenit, quoniam horum omnium denique moderatorem Deum esse experimur. Is enim pro sua singulari clementia & calamitatibus inique circumuentos adiuvat, quod accidit, dum calamitosus esset, Bellerophonti, & nimis elatos animos deprimit, quare præceptis idè postea dicitur de caelo detrusus. Alii maluit Chimeram fuisse Lyciorum ducem rei bellicæ peritissimum, sed immani crudelitate, qui cum piraticam exerceret, vehereturq. in nauem, cuius prora leonem, puppis draconem haberet, in medio capra esset depicta, quem insecutus Bellerophon cum ciuissima ac expeditissima nauis longa Pegaso vocata interemit: quare datus est locus fabulæ, vt ait Plutarchus in claris mulieribus. At Lucianus in astrologia sensit animum Bellerophontis ad sublimium rerum speculationem itatum equum fuisse creditum alatum, atque ita rem fabulis inuolutam. Alii ad astronomicas rationes hæc ipsa quæ de physicis dicta sunt transtulerunt, eaque fieri inquitunt pro viribus astrorum, quas cum prior Bellerophon deprehendisset, dictus est in caelum ascendisse. Alii dixerunt Bellerophontem à Pegaso alato vectum Chimeram interemisse, quia is celèrem prior inuenit & frenum, vt ait Pindarus interpres: sicu- bigarum inuentor fuit Castor, quadrigas Erichthonius Atheniensis inuenit. Dictus est is equus alatus, vt voluerunt quidam nauigium, cum ille prior omnium inuenit nauigare classe, atque ordinem classis intruendæ, cum vela & remi alæ sint nauigiorum. Hic igitur nauali prælio Solymis populis bellicosis superatis, quos leonibus similes dixerunt poetæ Amazonibus arma intulit, quas per loca difficilia & montosa peragranes capras vocantur Insidias porrò quas Iobates è lectissimis inuenibus illi parauerat redeunti, caudam serpentis vocantur. At de Bellerophonte satis, nunc de Rhea dicamus.

De Rhea.

CAP. V.

RHEAM scripsit Hesiodus in Theogonia Terræ & Cœli fuisse filiam, cum ita de filiis Terræ loquitur:

ἔρανος ἐυνήθεσσα τέχ' ἀνεαγὼν βαθυδίνην,
χοῖόν τε, χρεῖόν δ' ὑπερίονα τ', ἰαπετόν τε,
δέλαν τε, ρείαν τε, δέμιν τε, μινυμοσύνην τε.
Oceanum peperit Calo coniuncta profundum,
Cœcumq. Creumq., Hyperionaq., Iapetumq.,
Tiamq.

Thiamē, Rheamē, Themimē, Mnemōsinē.

At Orpheus in hymnis Rheam primam omnium à Deo factam fuisse inquit, quem Protogonum appellat, eum ita inquit:

πίνα δέα, θυγατερ πολυμόρφου πρωτογόνοιο.

O Rhea Protogoni genitrix filia summi.

Quae cum fuisset postea Saturni vxor credita, de illa scripsit idem Orpheus:

πάντι μ' αἰγλαόμορφε, κρόνου σύλληκτρε μάκαρσιν.

Saturni foelix coniux, splendida forma est.

Ex hac idem poeta terram, & mare, & caelum, & ventos genitos fuisse tradidit quae Deorum & hominum parens appellata est, vt patet in his carminibus eiusdem Orphei:

*μήτερ μέντε θεῶν, ἡ δὲ θυγατῶν ἀνθρώπων
ἐκ σὺ γὰρ καὶ γαῖα, καὶ ἕρανος ἔνυψος ὑπερθεν,
καὶ πόντος, πνοαίτε, φιλόδρομοι, αἰετόμορφοι.*

Mater Diuorum pariter, materq; virorum:

*Ex te terra parens frugum, celumq; profundum,
Et mare cum ventis: veloci percursa cursu.*

Hanc ipsam Iouis fuisse matrem testatur Cal Himachus ita in hymno in Iouem:

*ἐν δὲ σε παρῤασίη δέη τέκεν, ἡ γὰρ μάλισσιν
ἔσκεν ὄρος θάμνοισι περισκεπέης.*

*Nam te in Parrhasia peperit Rhea, sunt ubi colles
Arboribus testi frondosis.*

Fabulati sunt hanc Deorum matrem à quatuor leonibus in curru vehi solitam, & corona

turrata coronari, cuius manibus sceptrum addiderunt, & sacerdotes tympana aeraque pulsabant & Corybantes armati circumstant incedentem, circa quam erant ferae permultae, quarum mater credita est, vt inquit Lucretius libro tertio:

*Quare magna Deum mater, materq; ferarum,
Et nostri genitrix hac dicta est corporis vna.
Hanc veteres Graium docti cecinere poeta
Sedibus in curru biuugos agitare leones.*

Hanc Deam primam fuisse crediderunt, quae vrbes condidit, & turres ad defensionem excogitavit, quare ita scripsit Virgilius libro decimo:

*Alma parens Ideae Deum, cui Dindyna cordi,
Turrigenaeq; vrbes, biuugiq; ad frena leones.*

Tympanum illi praeterea tribuerunt, quod pulsabatur in sacris, & castratis sacerdotibus celebrabatur cum magno tibiaram cornicinumque strepitu. Illud autem factum fuit ob Atyos memoriam Phrygii pueri, qui cum à Rhea amaretur, neque tamen eius desiderio veller satisfacere, perpetuam virginitatem se seruaturum pollicitus est. At cum eam non seruasset, à Rhea in furorem percitus seipsum euirauit, atque sacerdotem illi Deae, cui fidem violauerat, dicauit. Alii dicunt Atyum fuisse eius Deae sacerdotem ab illa Dea sacrificiis praefectum illa lege vt perpetuam castitatem seruaret sed postea promissi parum memor Sangaritidem nympham co-

pressit, è qua Lydiū, qui Lydiæ nomen dedit & Tyrrenū, à quo vocata est Tyrrenia, suscepit, ut ait Dorotheus Corinthius in historiis at Dea ita ta furorē immisit Atyi, q̄ sibi testes executi, violentas etiam manus iugulo illatos, nisi Dea miserta in pinum arborem sibi consecratam cōuertisset. Alii tamen ex Hercule & Iole Tyrrenum & Atym prædictum esse natos maluerunt, & scripsit Sosstratus in secundo introductionis historiae fabulosa, quare non mirum est si propter antiquitatem suscepit argumenti vel ego quoque ipse à me dissentio, cum variorum scriptorum opinionem in variis locis sim secutus. Inde verò mansit ea consuetudo, ut à Gallis vocatis sacerdotibus muliebri habitu indutis Rhea coleretur. ut testatur Lucianus in Dea Syria. Idcirco, quod viderentur tympanis in eius sacris, ita de illa scripsit Orph. in hymnis: *τυμπανόδωπε φίλοισρομαν ἐς, χαλκίωκροτε κέρη*

Tympana quam mulcent timmitusq̄, aris acuti

Sic & Ouidius libro primo de Ponto:

Ante Deum matrem cornu tibi cen adunco

Cum canit exigua quis stipis ara neget?

Huic Deę pinus arbor sacra fuit, quod in eam arborem denique Atym ab illa amatum, mutatum fuisse credunt, ut testatur Ouidius libro decimo Metamorph. in his:

Et succincta comas, hirsutaq̄, verice pinus,

Grata Deum matri siquidem Cybeleius Aty

Exiit hac hominem, iruncoq̄, induruit illo.

At enim pinu postea coronatus sacerdotibus sacrificare mos fuit per aliquod tempus. Alii fabulati sunt Iouem per fomnum in terram semen profudisse, ex quo tertæ conceptu Geniū humana figura, sed ambiguo sexu prodiisse in lucem Agdistem appellatum, cui Dū virilem partem execuerunt, è qua eiecta nata est amygdalus, cuius fructus decerpens Sangarii fluminis filia in sinu abdidit: at illis euanescentibus puella grauida facta mox enixa est puerum, qui cum depositus fuisset in sylua, & à capra educatus, forma creuit multo humana præstantiore, eius amore miro captus est Agdistes cum adoleuisset, qui cum Pefinuntis regis filiam esset ducturus, à superueniente Agdiste tantus furor immissus est, ut non Attes solum, sed etiam socer sibi pendenda præciderint. quare Rhea ob formam illud sibi sacerdotum Gallum asciuit, ut ait Pausanias in rebus Achaicorum. Huiusce Deę famuli & Curetes & Corybantes vocati sunt: nam cum insaniam, ac beluinam quandam rabiem imitarentur, vocati sunt Corybantes à iaciendis capitibus insanorum more. Hi

dicti sunt Galli à Gallo fluuio Phrygiæ, cuius hausta aqua vertebantur in furorē, atque testa se castabant. Quamuis alii ita vocatos censerint, quia dæmones essent, qui furorē immitterent. Fiebant autem huius Deę sacrificia die nono lunæ, ut innuit Nicander in Alexiphm. cum magna vociferatione:

ἢ ἄτε κερροφόρος ζῆκος βομίστρια ρείης εἰνάδι λεοφοροισιν ἐν χρίμπτουσα κελεύβοις,

μακρὸν ἐπεμβόα γλώσση θρόον, οἶδ', τρέουσιν, ἰδαίης ῥηηλὸν ὄτ' εἰσάωσιν ὑλαγγόν.

Vix, Rhea matris olim diuina sacerdos

Ipsa vis luna iam non a luce propinquat.

Clamoremq̄, altum tollit: per deuia cuncti

Dissegiunt postquam ceperunt auribus ipsos

Idea matris horrendos forde ululatus.

Quo tempore cum Deę imagine asino imposta sacerdotibus obire vicos mendicantes consueuerunt cum tympano illi Deę sacratio, quod metu ac ruentia Deę quasi presentis vel à nolentibus extorquerent victui necessaria, cum imaginem scutum famis vocet, ac sitis, ut patet in Iambis fabulosis Gabriæ qui ita scripsit per iocum:

χάλλοις ἀγύρταις εἰς τὸ κοινὸν ἐπράθη

ἰνος τις ἐκ εὐμοίρος, ἀλλὰ δυσδαίμων,

ἔσθις φέρη πτωχοῖσι καὶ πανούργοισι

πένης σάκος, δίνης τε, καὶ κακῆς τέχνης.

ἔτοιδ' ἐκ κλέφ. πᾶσαν ἐξ ἔθους κόμην

περιόνητες ἔλεγον, τις γὰρ ἀγροίκων

ἢ κ' οἶδ' ἐν ἄττιν λευκὸν ὡς ἐπηρεῖθι:

τις ἐκ ἀπαρχῆς ὄσπριον τε καὶ σίτων,

ἀγνώ φέρει δ' ἰδασί τυμπάνω ρείης:

Communis emptus est, a sellis à Gallis

Præstigiatoribus miser, parum solix,

Scutum ut ferat famis sitiq̄, mendicis

His, & dolosis, artis & malâ vasa.

Villas vagantes quolibet, velut mos est

Dixere: rusticus quis est lateat laesus

Quem pulcher Atyis, atque ut est is excisus?

Quis tritici, leguminumq̄, non Rhea

Det tympano puro primitias præbens?

Fuit enim antiquorum consuetudo sacerdotum multorum ut per vicos vagarentur, ac victum in honorem quorundam Deorum colligerent à Cleobulo Lindio primū instituta, cum victus è templo non suppeteret: qualis fuit mox etiam Coronistatum vocatorum sacerdotum, de quo ita mentionem fecit Phœnix Colophonius poeta Iambicus in his:

ἔσθλοι, κορόνη χεῖρα παρόσδοτε κριθῶν

τῆ παιδί τῆ Α' πόλλωνος, ἢ λέχος πυρῶν,

ἢ ἄρτον, ἢ ἡμαυθῶν, ἢ ὅτι τις χρεῖται,

δός;

δὸτ' ἀάγαθοὶ τῶν τις δ' ἕκασος ἐν χερσὶν
 ἔχει, κορώνη· καὶ ἄλλα λήβεται χόρδρον.
 φιλεῖ γὰρ αὐτὴ πάγχυ τὰυτὰ δ' αἰνυσθεῖσαι.
 ἔγν' ἄλλας δ' ἴσ, αὐτὴ κηρίον δ' ἴσσει.
 ὃ παὶ κορώνην κλεινὴ πλάτος ἵκουσά·
 καὶ τῇ κορώνῃ παρθένος φέρεσ' ἄκα.
 θεοί, γένοιτο μετὰ τεμπότης ἡ κέρη,
 καὶ φρεῖδ' ἄνδρα κἀνομασὸν ἔξευροί.
 καὶ τῷ γέροντι πατρὶ κέρον εἰς χεῖρας·
 καὶ μητρὶ κέρην εἰς τὰ γένα κατθέη
 δάλοσ, τρέφειν γυνάκα τοῖς κατ' ἡγήτοισι.
 ἐγὼ δ' ὄκκι πὶδες φέρεισιν, ὀφθαλμῶς
 ἐμὴ βλαμὰ μέσαισι πρὸς θύρας ἀδων,
 καὶ δόντι καὶ μὴ δόντι παλαιοῦ τῶν γε.

In quibus lambis patet quod vagantes illi
 sacerdotes fingebant Deam hisce muneribus ves-
 sci, quæ suis sacerdotibus offerebantur : cum
 ipsi præterea pro salute & incolumitate illo-
 rum precarentur, à quibus munera ipsi Deæ
 fuissent oblata atque non solum triticum, vel
 hordeum, vel cæteras huiusmodi fruges col-
 ligebant, sed quodcumque illis commodum hu-
 manæ vitæ offerebatur. quorum carminum
 hæc est sententia :

Boni Corona tradite hordei manum,
 Vel tritici, puella Apollinis sacri,
 Panemve, seu merum, quod aut cuius placet.
 Date, ò boni, quod quilibet manu tenet
 Vestrum Corona nam saltem & chondrum capit.
 Libenter illa profusus hisce vescitur.
 Ceram dabit rursus, saltem qui nunc dedit.
 Puer Coronam clare Plutus audit.
 Ficus Corone virgo multas attulit.
 Dei, sit illa mox petenda ab omnibus,
 Et splendidum inueniat virum atque diuitem,
 Mox filium patriseni det in manus,
 Matris puella ludat inter & genua,
 Simil' sororem educet cum fratribus.
 Ego pedes quò conferunt me & lumina
 Cedo, atque Musis ad fores idem cano
 Non dantibus, vel plura dantibus simul.

Vocabatur autem Matragyrta sacerdotes il-
 li, qui in honorem matris Deam consimiliter
 pecuniam in templis colligebant, vel ad singu-
 las domos accedentes; quod innuit Ouid. in I.
 lib. de Ponto :

Et quis ita est audax, ut limine cogat abire
 Iactantem Pharia tinnula sistrum manu?

Significat vel nomen ipsum, quod in hono-
 rem matris Deam colligebant, cum μήτηρ ma-
 trem ἀγύρτης præstigiatorem ac medicum si-
 gnificet. quare inquit Lucianus in Aesculapio
 & Hercule : σὺ δὲ βίβζοτομος εἶ καὶ ἀγύρτης :
 Tu autem herbarius es & medicus. Fecit men-

tionem de hoc nomine Aristot. etiam in 13. lib.
 Rhet. qui locus cum ante nostram ætatem le-
 geretur deprauatus. Petri Victorij patricijs Flo-
 rentini ac viri clarissimi ingenio est integritati
 restitutus, vt mihi, cum essem Florentiæ, mult-
 itz rationibus probatur viri quidam eximie
 integritatis, & eruditionis, atque in primis Vi-
 centius Borghinus, vir omnium quos vquam
 cognoui, multiplici rerum cognitione præstan-
 tissimus. horum grauium testium autoritate
 commotus non potui non sumimopere impro-
 bare M. Antonij cuiusdam Maioragij nescio im-
 pudentiam ne appellem, an exquisitam ambi-
 tionem; qui omni explicatione propè Aristote-
 licæ artis ipsius. Victorij scriptis accepta, vt ex
 iisdem viris illustribus cognoui ex hac emenda-
 tione elatus, mox alibi in Victorium ipsum non
 semel insultauit, & per huius loci correctionē
 viros omnes clarissimos sitæ etatis isctatus est;
 atque in primis Hermolaum barbarum virum
 præstantissimum. Quasi vero maior gloria è
 maledictis in alios, quàm è bonitate, splendore
 quæ explicationum possit comparari. Habebat
 Maioragius, ante oculos Primi Comitis affinis
 sui modestiam & integritatem ad imitandum,
 qui Primus non solum est ob singularem eru-
 ditionem non obscurum Mediolani ornamentum,
 sed etiam ob bonitatem, & animi modera-
 tionem. Ceterum quod in templis etiam pecu-
 nias colligerent in honorē eiusdem matris Deo-
 rum, facile patet ex his carminibus Ouidij :

Ante Deum matrem cornu tibi cen adunco

Cum canit, exigua quis stipis ara neget?

Hæc eadē Dea vocata fuit variis nominibus nā
 & Proserpina, & Isis, & Cybele, & Idæa, & Be-
 recynthia, & Tellus, & Rhea, & Vesta, & Pan-
 dora, & Phrydia, Pylena, & Dindymen, & Pessi-
 muntis à iocis aliquando vel à causis vocata est.
 Tertur Rhea vbi Iouem in vtero gestaret, atque
 Saturni deuitaret prædictam crudelitatem, ad
 montem Thaumasiū Arcadiæ peruenisse, qui
 mons fuit ab Hoplodamo, aliisque illius so-
 cius Gigantibus in auxilium accitus, si forte Sa-
 turnus illi vim inferre parauisset. Hic autem
 mons non procul distabat à Molosso flumine,
 Fama est Rheam in parte quadam Lycei pepe-
 risse, atque in hoc monte deceptum fuisse Sa-
 turnum cum lapidem pro filio accepisset, cuius
 in iugo spelunca fuit quadam, in quam ingre-
 di viris religio prohibebat, cum solis feminis
 initiatus sacris introite fas esset. Testatur Lu-
 cianus in Nigrino satis fuisse Phrygiæ tibicæ so-
 num ad incandos ad sacrificia Rheæ sacerdo-
 tes, cū illo audito statim in furorē verti soliti
 essent.

essent. Neque verò pinus solum sacra fuit Deorum matri, vt diximus, sed etiam quercus, vt testatus est Apollodor. lib. 3. de Diis. Et vitis, vt fensit Euphorion, quando quidam eius etiam effigiem è vite facere solebant. Atque Titiae & Cyllene prius Milesii sacrificii cõsueverunt, deinde Deorum matri, cuius Dea erat frondibus quernis ornabatur, vt testatur Apollon. lib. 1. Argonaut. in his:

βαμόν δ' αὖ χεράδος παρενήνεον, ἀμφὶ δὲ
οὐλλοῖς

σεφάμενοι δρυῖνοισι θυρωποῖσι ἐμέλοντο.
μητέρα δινδυμῖνιν πολυπότιαν ἐγκαλέοντες
ἐνναεῖν φρυγίης, τιτίν δ' ἄμα κυλλινόν τε.
εἰ μῦνοι πολέων μοιρηγέται ἢ δὲ πάρεδροι
μητέρος ἰδαίης κεκλήηται, ὅσοι ἔασι
δαίτυλοι ἰδαῖοι κρηταέες. ἔς ποτε νύμφη
ἐγγυαλίθου δικταίων ἀνάσφωος ἀμφοτέρησι
δραξάμενι γαῖνι οἰαξίδος ἐβλάστησε.

Accumulans ara lapides, quam frontibus ornant
Quernis, & sacris onerantes lancibus aram,
Dindymeam matrem placida mox voce vocavit,
Incola que Phrygia est: Cyllenunq; Titiamq;
Qui soli fatis vrbes, qui regna gubernant,
Matris & Idaea comites dicuntur. & ydem
Dactyli Idæi Cretes: quos Nympha creauit
Anchiale terram sringens OEaxidis agri
Ambabus manibus Dictæo proxima colli.

Fuit autem Titias Heroes indigena Cretesiu, vt fensit Callistratus lib. 2. Heracleæ: quem fabulati sunt Iouis fuisse filium, cum tamen Calimachus in Heracle illum maiorem natu Cimmerii Mariandyni filiorum tradiderit ob huius felicitatē cum gens illa maximè res suas auxisset, illi postea Heroe fati vrbium præfectū existimari lege sanxerunt, vt inquit Theophanes, & Promachidas in iis quæ scripsit de Heraclea. ἀπεθεώθη γὰρ ὁ Τιτίας ἀπὸ Μαρριανδυνῶν, διὸν μέγιστα τὸ ἔθνος ἐκείνον νύξινται τε καὶ προήκται πρὸς εὐδαιμονίαν. Inter Deos relatus est Titias à Mariandynis, quoniam per illum gens illa maximè aucta est, & ad felicitatem est perducta. Atque de Rhea tot dicta sunt.

N V N C sententiam antiquorum ex his eliciamus. Dictum autem fuit modò physicas rationes natura & elementorum, modò vitæ re-ctè gubernandæ præcepta sub his fabulis fuisse ab antiquis implicata. sic enim ea quæ dicuntur de Rhea, pertinent ad elementorum naturam. Quòd autem Rhea terra sit, vel vis terre quæ ad generationem rerum pertransit, facile patet ex eius parentibus, & ex illis quæ ita scribuntur ab Apollonio lib. 1. Argonaut.

ἔνθεν ἐς αἰεὶ

ῥόμβου καὶ τυμπάνου ῥεῖν φρυγίης ἰλασκοῦνται.
ἢ δὲ που ἐναγέεσιν ἐπὶ φρένα θῆκε θυλαίης
ἀνταῖα δαίμων τὰ δ' εὐκότα σήματ' ἔγεντο.
δένδρεα μὲν καρπὸν ῥεῖν ἀσπετον. ἀμφὶ δὲ
ποσσὶν

αὐτομάτη φύε γαῖα τερένης ἀνδρα ποίησε
θύρες δ' εἰλύσε τε καὶ ξυλόχες τε λιπῶντες,
ἔρῃσιν σάινοντες ἐπὶ πλάθον.

Tympana cū rhombis ad sunt. placatur vt olim
A Phrygiabus mater Diuum Rhea cum sibi facta
Premissis fieri haud dubijs vult obuia signis.
Arboribus fructus nascuntur: lumina florum
Sub pedibus diua effundit mox Dadala tellus.
Iamq; fera in syluis inquant pignora, caudae
Motantes Diuum mulcent.

Erat enim rhombis rota quadam parua, quam vertentes manu loris pondera ferri aut æris habentibus diueberabant, vt scripsit Bacchylides: quod fieri consueuisse inquit, ne quod verbum aut vox molesta inter illa sacra audiretur. ego autem illud fieri magis crediderim, quia terram ventis & imbribus vndique pulsari significarent. eniuero quare terra sit Rhea; & cur in curru vehi fingeretur, & cur turritam gestaret coronam, curve haberet Gallos sacerdotas ita patefecit Lucretius lib. 2.

Hanc veteres Grauium docti cecinere poeta
Sedibus in curru bijugos agitare leones
Aeris in spatio magnam pendere docentes
Tellurem, neque posse in terra sistere terram.
Adiunxere feras: quod quamuis effera proles
Officis debet molliu victa parentum.
Muraliq; caput summum cinxere corona,
Eximys munita locis quod sustinet vrbes.
Quo nunc insigni per magnas dedita terras
Horrificæ fertur diuina matris imago
Hanc varia gentes antiquo more sacrorum
Idæam vocitant matrem Phrygiasq; cateruas
Dant comites, quia primum ex illis sinibus eunt
Per terrarum orbem fruges cepisse creari.
Gallos, attribuant, quia numen qui violant
Matris, & ingrati genitoribus inuenti sint,
Significare volunt indignos esse putandos
Viuam progeniem quod in oras luminis edant.
Tympana tenta sonant palmis & cymbala circum
Concaua: rautisonoq; imitantur cornua cantu.
Et Phrygio stimulat numero caua tibia mentes
Telaq; præportant violenti signa furoris,
Ingratos animos atque impra pectora vulgi
Contertere metu quæ possint numine diuæ.

Hæc Dea vxor Saturni credita est, quoniam mutationibus elementorum tempus adest necessariò. Inde verò effectum est, vt marinerum omnium, & cœlestium, ac terrestrium Deorum

Deorum pater Saturnus, ac Rheæ mater crediti sint, cum Dii ipsi vires sunt elementorum, ut dictum fuit, quæ cum tempore agunt. Nam terrarum omnium corporum naturalium vinculum & fundamentum antiqui fuisse crediderunt circa quam frequentiores fierent mutationes ad procreandum, atque hæc non sine tempore patre. Hanc cum basin elementorum & vinculum esse animaduertent, postea accidit Deos ac Deorum vires cognoscere, rerumque singularum actiones ab hominibus colere: cum omnia ab uno Deo proficisci minime adhuc intelligerent. Ex hac enim omnia pullulasse ita inquit lib. 1. Apolloniis:

ἐκ γὰρ τῆς ἀνεμοῦ τε, θάλασσά τε, νεόθιτε χθών
πάσα πεπειρήται, νιφόντ' ἔδος ἐλύμποιο.
Ex hac sunt venti, tellus, atque æquora nata
Ventosa, & uasti flammantia sidera mundi.

At verò multo sapientior Orpheus hanc Protoni, siue solius Dei summi filiam nominavit, cum omnia elementa, omnisque mundi machina à Deo rerum omnium opifice profecta sit. Sed quid opus pluribus? Hanc ipsam Deam terram fuisse aperte declarant illa carmina Demetrii Byzantii, quæ sunt in primo libro suorum poematum hoc pacto;

ῤέα θεῶν βασίλισσα, καὶ ἀπάντων γενέτειρα,
ἀνδρῶν καὶ καρπῶν χείρῃσα, φίλοκροτε δαίμων,
πηγῶν ἀρχὴ, ποταμῶν ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ.
τὴν περίγ' ἐστυμένως εἰλίσσειται ἕρανός ὕψι.
πάντροσε, παγγένετορ, πάνθελεγε, δία τιθίνη.
τὴν περί μὲν θῆρες σκαίρεισι, καὶ ἄγρια πάντα
θῆρια παρτρέπεται.

Rheæ Deam regina, virum praduleis alumna,
Fruatibus & gaudens strepitu latissime Damon.
Fontibus alma parens, fluijjs aternaq; sedes,
Quam circum assidue calum conuoluitur altum:
Omnia fers, mulces, producis, & omnia nutris.
Te circum est semper rapidarum turba ferarum,
Blanditurq; sua placide mulcedine caude.

Hanc eandem Deam fuisse aliquando Tellurem vocatam, vel illa argumento esse possunt, quæ ipsi Telluri tribuebantur, & instrumenta, & vires quæ omnia Telluri, Vestæ, ac Rheæ conueniebant: quæ possumus facile ex his carminibus Alexidis perfidescere:

μῆτερ ἐμὴ γαίη, φρυγίων θρέπτειρε λεόντων,
ἀδὲ μοῖοις μύσσαις ἀκ' ἀπάτητος ὄρος,
σοὶ τὰ δὲ θῆλυς ἀλεξίς ἐπὶ σῆσθηματά λύσσης
ἀνθετο, χαλκοτόπι παυσάμενος μαγίης.
κύμβαλά τ' ὄξυθρογγα, βαρυθρογοντ' ἀλα-
λητόν
αὐλῶν, ἐς μέσση λοξὸν ἔκαμψε κέρας.
τύμπανά τ' ἠχύντα, καὶ ἀματι φοινηθέντα.

φάργαυα, καὶ ξανθὰς, τὰς πρὶν ἔσειε, κόμας.
Ἰλαος ὠδ' ἔσποινα, τὸν ἐν νεότητι μαχέντα
γυραλέον, προτέρης παύσον ἀγριοσύνης.
Alma parens tellus, Phrygiotū & alumna Leonū,
Soli cultori ritē aduenda Dea,
Instrumenta sui dicat ista furoris Alexīs.
Libera ab horrifono hac ipsa furore dicat.
Cymbala sunt, raucoq; sono mox tibiis: frontis
Lunata vituli cornua flexa vide.

Tympana sunt grauiter pulsantia corda: cruenti
Sunt enses: sunt quas deducit ille, coma.
Sat fuit insanus iuuenis: miserere senecta,
O Dea fac cesset quas sumus ipse furor.

Finxerunt hanc in curru vehi, quia suapte natura terra in aere suspensa videtur. cum nulla te fulciatur, neque tamen in aliquam partem magis declinet. Circa hanc feræ sunt, quia omnia animalia ab illa producantur & nutrantur: quæ cum multas ciuitates habeat, meritò corona turrita insignitur. Instrumentorum verò strepitus, vim significat ventorum, qui plurimum faciunt, ut quasi leones sunt ad omnia naturæ negocia, cum sint frigoris & caloris non leues ministri, & tanquam pluuiarum ac serenitatis vehicula trahitur à quatuor ferocissimis leonibus eius currus, qui nihil sanè sunt aliud, quam ab Oriente & Septentrione, & his a lateribus regionibus venti. Hi dicuntur illam vehere, quoniam vis generationis plurimum illis adiunatur. Cum verò omnia ex illa fluere, & in ortum deduci appareant, iure Rheæ ἀπὸ τῶν ῥείν, siue à fluendo, dicta est. At nunc de Latona dicatur.

De Latona. CAP. VI.

FVIT autem Latona Cæi ac Pheebes filia, uti testatur Apollodorus libro primo & Hesiodus, ita in Theogonia:

φοῖβηδ' αὐτοῖοι πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν
κλυοαμένηδ' ἦπειτα θεὰ θεῶν ἐν φιλότιπτι
λητὰ κυανόπεπλον ἐγένετο μέλιχρον αἰεὶ.
Inde thorum Cæi Phœbe descendit, & illi
Lunæ in amore Deo Latonam concipit almam.

Sic Ouidius etiam lib. 6. mutationum:
Quoque modo audetis genitam Titanida Cæo
Latonam præferre mihi?

Homerus autem hymnicus in hymno in Apollinem Latonam Saturni filiam fuisse scribit hoc pacto:

λητοὶ κηδίστη θυγάτηρ μεγέλοιο κρόνοιο.
Inclya Latona à Saturni filia magni.

Autem quidam, inter quos fuit Hecæus, in locis Celtica terra superioribus. Insularum est

se Oceani non minorem, Sicilia, Vrsas versus, quæ ab hominibus habitatur Hyperboreis vocatis; quod d' longius distet à flatibus Boreæ; quæ fertilis est & abundans rerum omnium, mirificam quæ habet temperiem, bisque fructus ferat quotannis: in qua fabulantur natam esse Latonam. Fabulantur hanc compressam fuisse à Ioue ob eximiam pulchritudinem, quam cum in utero gestare sensisset Iuno, illam depulit è cælo: inlitit quæ Pythoni serpenti ut illam insequeretur. Deinde terra vniuersa in rare coacta est, quod parturienti Latonæ locum non concederet, præter Delum insulam: illa enim cum esset instabilis per illud tempus, sub vndis fortè delitescerebat: quæ deinde cum tempus pariendi Latonæ aduentasset, utpote nõ iurata in Latonã iussã est à Neptuneo consistere, & locum parturienti præbere, ut scripsit Lucianus in dialogo Tridis & Neptuni. Hæc igitur insula in mari Aegæo cum tunc ad recipiendam Latonã emerisset atque apparuisset, ex vndis vocata fuit, quod nomen manifestum & apparens significat. Præclare igitur se habent illa carmina Alphei Mitylænci, quæ scripta sunt in laudem Deli, quod Apollo & Latona post cælum hanc vnam insulã patriam suam ex omnibus terris arbitrati sunt; cum ita inquirant:

ἄντις ἀδίδιον ἱερὴν προσέτην ἀσάλευτον.
αἰγάδι κρονίδης ὀρμίσατ' ἐν πελάγει,
ἔνυσσε δειλάην μάθευς δέσποινά βοῆσο
δαίμονας, ἡ δὲ λόγους ἐφομα ἀντιπάτρι
ὀλβίζω δ' ὅτι φοῖβον ἐδέξασα, καὶ μετ' ὄλυμ-
πον

ἀρτεμιν ἐκ ἄλλων, ἵσαε, λέγει πατρίδα.

Latona partus nurrix, quam Iupiter olim

In maris Ægæi sistere iussit aquis,

Nulli per superos infelix esse severis.

Non ego te verbis alloquor Antipatri.

Te voco felicem quod Phæbum ceperis, & quod

Solam te patriam clara Diana vocat.

Quamquam alii maluerunt Latonam ipsam sub tempus pariendi in coturnicem versam in Insulam volauisse, & sub ea forma latuisse Iunonem, ad cuius insulã, quæ illam acceperit, beneficii memoriam, insulam postea Ortugiam nominant, cum sit ὄρτυξ coturnix apud Græcos. Fabulantur tamen alii Asteriam fuisse Latonæ fororem: quæ, cum Iupiter illam ad congressum insequeretur, fuerit ipsa, at non Latona in coturnicem conuersa, & in mare conuolarit. deinde memorant ab illa Asteriam in insulam fuisse conuersam, ut scripsit Callisthenes in navigatione. Non igitur mirum est, si, cum Iupiter Latonam compressisset, soror sorori locum

ad pariendum concesserit. *Memoriae prodigi est à Paulania in rebz Atticis Latonam antequam pareret, zonam apud Halimufios non procul à mari soluisse, cum proximum iam esset tempus pariendi; qui locus postea Zofter ab illa re fuit appellatus: fuit postea in hac insula vrbs in plantis ædificata, templum quæ nobilissimum Apollinis & Latonæ, cui mons Cynthus erat propinquus, & fluvius Iompus nomine non valde magnus, qui per Insulam fluebat, ut testatur Strabo li. 10. Hanc aiunt apud palmam & oliuam, ut dictum fuit, peperisse; uti testatur Euripides in Iphigenia in Tauris hoc pacto:*

ποθὺσ' ἀρτεμιν λοχίαν
ἂ παρὰ κύνθη ὄχθη οἰκῆ,
σοῖνικᾷ βροκόμαν,
δάφναντ' ἐυεργέα, καὶ
γλαυκᾷ θάλλον ἱερὸν ἐλαίας
λατοῦς ὀδῖνα φίλαν.

Cypriens, Dianam parientium fautricem,

Quæ iuxta Cynthium tumulum colens,

Palmam, suauiter comatam

Laurumque bene ramosam, &

Glauce germem sacrum oliuæ,

Latona doloris apicum.

Sed neque tamen in illa insula etiam partum edere potuisset, nisi Iunonem armorum Curetum strepitus obrundisset, cum assidue sollicita esset, & Latonam insequeretur ne alicubi pareret: Complexa igitur palmam, ut à doloribus solueretur, peperit. cum mos sit parturientium mulierum proxima quæque apprehendere, atque ita nixæ partus doloribus soluantur. *Exitus est igitur Dianam & Apollinem, ut ait in his Orpheus:*

εὐτεκνον Ζηνὸς γοῖμιν ὀδῖνα λαχῖσα,

γεναιμὴν φοῖβοντε, καὶ ἀρτεμιν ἰοχέαιραν.

E Ioue quæ quondam es partus sortita dolores,

De qua sunt Phæbus simul & Diana creati.

Quamuis Herodotus in Euterpe Dionysi & Isis inquit Apollinem & Dianam esse filios, at nutricem fuisse Latonam, ut dictum fuit. Neque illud est silentio prætermittendū, quod Latona, cum propinquaret pariendi tempus, oberaretque in litore Atticæ non procul à mari, zonam soluit ob tumorem ventris in loco Zoftere ab eo euentu vocato. Sed ut communio-riorem sententiam sequamur, recēs natus Apollo sagittis serpentem illum occidit, qui matrem Latonam ad id vsque tempus insecutus fuerat ut scripsit Pindarus in Pythiis, atque cum multa de Latona dicta sint superius, eadem repetere ducimus superuacuum; quare tot de illa in presenti dicta sufficiant: si tantum hoc addiderimus,

rimus, quod Phœbus postmodo in Lyciam, Dianam in Cretam vbi adoleuissent; in montem Dictynnum secesserunt, ac Delum matri habitandam reliquerunt. Nunc autem quid Latonam esse voluerint antiqui, perquiramus.

F V E R V N T qui Latonam matrem fuisse Apollinis tradiderint, quia suauitas Musicæ Harmoniæ malorum omnium obliuionem inducat, quæ sunt in hac miserima & molestiarum plenissima hominum vita. Dicunt Dianam filium fuisse eiusdem Latonæ, quia Musica modò ad lenitatem muliebrem animos mortaliū inflectat, modò ad fortitudinem erigat & inflammet, strenuòsque faciat. Nam memoriæ proditum est Timotheum Musicum, vbi in conuuiuo Musica instrumenta apud Macedoniam Alexandrū pulsasset, ita eius regis animū inflāmasse, vt ad capiendā armā e conuuiuo exierit: deinde cum ab illa tam acri chordarum tractatione ad leniorem modum deuenisset, iterum accubuit Macedo; vt scriptū reliquit Aristoxenus in libro de Tibicinibus. Alii crediderunt Dianā genitā dici à Latona, quoniam venerationis etiam exercitatio plurimum conferat ad deponendas & delendas animi molestias. Hæc inquit Phœbes & Cœi filiā fuisse, qui Cœus è Cœlo natus est, quoniam omnium bonorum pater ac mens diuina omnibus quæ sunt ac vigent suam bonitatem impertit; neque quidquæ est boni, quod non à diuina bonitate cœlitus proficiscatur: omnium igitur malorum obliuio filia est superni luminis. Hęc malorum obliuio cum plena sit spe & pulchritudine de cœlo adueniente, ab humanis calamitatibus tanquam à serpente, terrore afficitur: verum tamen ope diuina ad partum adiunatur, ac serpente demique superat. Alii tamen inter quos fuit Lysimachus Alexandr. lib. 10. rerum Thebanarum, maluerunt hoc ad mundi procreationem perduci: qui dixerunt sidera & solem vi maxima calor in superna loca raptum fuisse, vbi primū post chaos rerum informium formæ, ac elementa eniterunt, terra molli adhuc existente, & lutosa, & instabili se de nutante, cum calor æthereus paulatim conualisset, ac semina ignea in eam defluxissent: tunc enim Lunam inferiorem locum inter corpora cœlestia occupasse nō morant, vt quæ crassiore sit natura. Sic igitur physici Latonam terram esse crediderunt, cui Iuno diu obstitit, sic Phœbus ac Diana nascerentur, atqui Iuno aer est, vt ostendimus, qui humidus supra modum, grauisque existens erat impedimento, quò minus duo lumina viderentur ob densitatem, quasi ne nascerentur:

sed vis Neptuni denique concessit, vt terra, quæ prius sub aqua latebat, sicaretur, quia exsiccata & appatente ex aquis Latona peperit: nam cessantibus nebulis hæc duo lumina continuo apparuerunt. Quòd verò Apollo serpentem qui matrem inflectabat, sagittis confecerit, ita Stoiens Antipater interpretatus est: terræ humidæ & recentis adhuc exhalatio cum esset frequens, volubili impetu sursum ferebatur: at cum non apte posset ob copiam digeri, rursus ferebatur deorsum, omniæque putredine corrumpebantur. At illa putredo, cum fiat omnis putredo per calorem nō sine humectatione, omnes terræ fructus infestabat, neque quidquæ per illam aeris inclementiam nasci poterat. At enim diuina prouidentia tandem factum est, ita statuentem Neptuno, terra paulatim sicciore facta, Soleque vapores iam validiore extenuante, vt pestifera illa exhalatio astrorum virtuti cessasset: quare dictus est Apollo sagittis serpentem siue putredinem suis radijs illam domuisse. Ac de Latona satis, nunc de Curetibus aut Corybantibus dicamus.

De Curetibus siue Coribantibus. CAP. VII.

CURETES autem illi qui Ionem cum Rheâ Saturni patris crudelitati subtraxerunt eumque in Cretam educandum deportarunt, num demones fuerint, an homines, dubitari solet: siquidem Hecataeus Milesius in ijs libris, quos de Phoroneo conscripsit modo *εργων εστ* *θεων*, saltatores Deos scilicet; modo *παυρημο* *νας*, lutores siue iocosos, vocauit at verò Menodorus Samius in ijs commentarijs quos de rebus Sami egregijs conscripsit, *κρητας θεων* *χαλκασπιδας*, Curetes æreis scutis armatos Deos, appellauit. Heraclides autem Ponticus in rebus Amatorijs non Deos, sed Cretenses homines putauit esse, qui primi omnium mortalium arma in Eubœa induerint, Iouemque nutrierint, & cum illo postea militauerint, eumque in regnum paternum deduxerint. Fama est Curetes & Corybetes ab Idæis Dactylis fuisse genitos, vt memoriæ prodidit in rebus Cretensium Echemenes, qui viros centum in Creta genitos fuisse memorat, atque illos Idæos Dactylos fuisse vocatos: à quibus nouem Curetes fuerunt procreati, qui singuli decem viros genuere quos postea nominarunt Idæos Dactylos, vt ait Strabo lib. 10. Dionysius verò Chalcidicus, quindecim illos fuisse scripsit: at Pherecydes quinquaginta & duos, quos etiam ex Apolline & Rhytia Nympha natos fuisse tradidit.

alij contrā ē Cabera Prætei filia & Apolline .
Vocat sunt Idæi ab Ida monte Cretæ, vt sensit
Heilanicus : vt verò Mnasæus lib. 1. de Asia, à
patre Dactylo & à matre Ida. at Posidippus
epigrammatum poeta vocatos fuisse Idæos Da-
ctylos putauit, quia in Ida monte Cretæ Rheæ
obuij digitos eius attingerit cùm illam comple-
tuerunt. Fuerunt autem præstigiatos Idæi
Dactyli, ferrique in varias formas diducendi
artifices, aliorum quæ metallorum inuentores,
vt patet ex his carminibus eius poetæ qui Pho-
roidem scripsit :

Ἰνδα γόντες

ἰδᾶοι φρυγες ἀνδρες ὀρέεσσοι οἰγί' ἔναον.
κέλευς δαμνα μενεῦσε μέγας, κὺ ὑπέρβιος ἀκ-
μων.

Ἐπιδαμοὶ δερᾶποντες ἐρέϊς ἐδρηεῖς.
οἱ πρῶτοι τέχνην πολυμήτιος ἠοαίσοιο
εὐρον ἐν φρέσσι νάπαις ἰόντα σιδηρον.
ὅς πῦρ τ' ἠνεγκαν, κὺ ἀριπρεπὲς ἔργον ἔδειξαν.
*Præstigiatos homines hic testā suarum
Idæi coluere Phryges montana domorum,
Celmis, Dānameneus ingens, præsignis Ἐρ Acton.
Egregij famuli Adrastea, qui prius artem
Vulcani reperere Dei prudentis in altis
Montibus, Ἐ ferrum varias docuere figuras
Ignibus impostum.*

Eratosthenes in Architectonico, & Scepſius,
Curetas & Corybantes eosdem esse tradiderunt
quod etiam sensit Orpheus in his :

κορυβτες, κορυβαντες ἀνάκτορες, εὐδύνατοι τε.
Curetes clari Corybantes regia proles.

Alij Rheæ daos à Titanibus ministros fuisse
Corybantes armis instructos ē Bactriana inqui-
unt, alij ē Colchis, alij ē Phrygia, Fuerunt qui
dixerunt Telchines nouem fuisse Rhodi, comi-
tes Rheæ, qui in Cretam accesserint, qui dicti
sunt Curetes ex quo tempore Iouem educarunt
at Corybantes Solis & Mineræ filios, fuisse de-
mones. Quidam Saturni filios eos esse credide-
runt, quidam verò Iouis & Halliopes, cùm alij
Cureses Hecates ministros arbitrarerunt. Cure-
tes siue Corybantes in matris Deorum sacrifi-
cii armati saltabant casti & pueri assumpti. Di-
cti sunt Curetes ἀπὸ τῶ κορυπτεῖν, quia caput
inter saltandum iactabant, exercebant quæ eno-
pliam pyrrhicam saltationem, ensibus scuta in-
ter saltandum cùm harmonia percutientes. Fue-
runt nonnulli inter quos Callisthenes in primo
nauigationis, & Euphoriō qui Dactylos, Idæos,
Curetas, Corybantes, Caberos, Telchinas eos-
dem putarint esse, cùm alij cognatos quidem es-
se inter se, sed paulum differre. Narrant Cu-
retas nonnulli Pleuronium agrum habuisse,

qui Cureticus postea ab illis nominatus fuit. Ar-
chemachus Euboicus hos Chalcidem inquit in-
coluisse, qui cùm de Lilanto campodimicaret,
atque hostes priorem partem caesariæ horum
caperent, cùm dabatur facultas, illam capillo-
rum partem totonderunt, & inde à tondendo
Curetes sunt nominati. Cùm postea in Aeto-
liam migrassent, & Pleutonius loca trans Ache-
loum occupassent, inuisa seruantes capita Aca-
næes dicti sunt. Alij, quia longas stolas gesta-
rent, tanquam puellæ, ita nominatos contem-
derunt. Semus lib. 7. eorum quæ erant in Delo,
Curetas filios fuisse scribit Danaidis Nymphæ
Cressæ, & Apollinis, cùm essent Corybantes
Apollinis & Thaliæ; quare non eosdem fuisse
contendit. Apollodorius autem Atheniensis
lib. 2. Bibliothecæ memoriæ prodidit hos fuisse
à Ioue occisos; quia Epaphum, quem peller
Io pepererat, Iunonis hortatu ceperunt occul-
tandum. Hos Curetas memorant spiritu affa-
tos Bacchico, & valde tumultuosâ animorum
agitatione cum strepitu fragore, cymbalis, tym-
panis, tibijs, vociferatione inter sacrificia vti so-
litos, vt præentes pellertere facerent, Deæ quæ
reuerentia & metu adimplerent. Atqui hinc
sacrorum ritum, quem seruabant Curetes in
sacris Deæ Rheæ, ita breuiter expressit Lucret.
lib. 2.

*Hic armata manus (Curetas nomine Graij
Quos memorant Phrygios) inter se forte cæterua
Ludunt, in numerumq; exultant sanguine lati,
Terrificas capitum quatientes numine cristas.
Dictatos referunt Curetas: qui Iouis illum
Vagitum in Creta quondam oculi asse feruntur.
Cum pueri circum puerum pernice chorea
Armati in numerum pulsarunt aribus ara.*

ATQVI rectissimè pro antiquorum theo-
logia musica ratio Deorum sacrificijs addita
fuit, non solum quia compositos animos sacri-
ficantium, & aras Deorum accedentium esse
oportere significabant, cùm metro compositæ
preces domo essent ad altaria affertendæ (neque
enim animus domesticis negocijs implicatus de-
bet ad Deum colendum proficisci, sed omnia
negocia pro viribus è memoria obliteranda sūt
cùm ad aras accedimus) sed etiam quia, cùm
Deos corpora cælestia esse arbitrarerunt, è nu-
meris & harmonicis proportionibus Deos ipsos
constare putarent. Sic igitur per hymnorum,
& instrumentorum, & saltationum rhythmum
Deorum naturam imitabantur, & oblectaban-
tur sacrificantes, & dies festos agentes, coniu-
uijs ac genio indulgentes, Deorum quæ ipsorum
fœlicitatem aliquo pacto imitantes, pro viribus
proximæ

proxime ad Deorum immortalium naturam accedebant. Nam cum pteclarum Dei opus mundum concentu constare crediderint, omnia musica Diis grata esse merito existimabant. Orpheus vero cum alios marinos, alios terrestres, alios caelestes daemones à Curetibus apellet, videtur daemones tempestatibus praefectos, vel potius ventos ipsos Curetas existimasse, vt apparet ex his carminibus :

χαλκίκοροι κρηῆτες, ἀρῆια τεύχε' ἔχοντες
ερανοιοι, γηθονίοιτε, καὶ εἰναλίοι πολυόλοβοι
ζωογόνοι πνοιῖαι, κόσμη σσπῆρες ἀγαυοί.

*Aerea pulsantes Curetes arma marini,
Caelestes, ac terrestres. Manortia pubes.*

*Fruiferi venti, qui vasti mœnia mundi
Seruatis.*

Nihil sanè aliud horum strepitus, quã vim ventorum indicabat, qui etiam ministri Rheæ dicebantur, quoniam per ventos, vt dictum fuit, & pluuia & frigora & omnia denique natura opera perficiantur. Nam nullum animal potest igni nisi per ventum sperma extrudatur, quod ipsum accidit in omnibus plantarum seminibus. Quod autem venti sint Curetes, & quod iidem & salutis & molestiarum in natura operibus sint auctores, patet ex his Orphei carminibus, quæ pontum etiam ab illis exagitationi significant, cum nihil aliud quam venti mare infestet magis :

δαίμονες ἀθάνατοι τροφῆες, καὶ αὐτολεῖπρες,
ἢ νῆκ' ἀν' ὄρμαινονται χολόμενοι ἀνδρώποισιν.
ἄλλυντες βίον καὶ κτήματα, ἢ δὲ καὶ αὐτὸς
πιμπλάντες. σοναχεὶ δὲ μέγας πόντος βαθυ-
δίνης.

*Dæmones æterni, ac perdentes facta uirorum,
Cum grauis iratum fluctus vos suscitât : arua*

*Vastantes frugesq; nouas : tum rursus & arma
Frugibus implètes : per vos mare murmurat alte :*

*Conuulsæq; cadunt planta ab radicibus imis.
Et late resonat caelestis sibilus aure.*

Nam omnis fertilitatis & salutis animalium auctores sunt venti, quare ministri terræ merito ab antiquis sunt crediti : cum plus conferat ad omnem fertilitatem fecunditatemque terræ ceteris benignitas, vt ait Theophr. in causis plantarum, quàm vniuersus labor annuus agricolarum. At de Curetibus & Corybantibus satis, unne de Cyclopius dicamus.

De Cyclopius. CAP. VIII.

FVERUNT autem Cyclopes Cæli & Terræ filii, vt ait Hesiodus his carminibus in Theogonia.

γείατο δ' αὐκύκλωπας ὑπέρβιον ἠτορῶχον-
τας,

βροντήντε, στεροπήντε, καὶ ἄργην ἀβριμόθυμον
οἱ ζῆνι βροντήντ' ἔδοσαν, τεύξάντε κεραυνόν.

οἶδ' ἢ τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐν ἀλίγκιο ἦσαν,
μῦθος δ' ὀφθαλμῶς μέσῳ ἐνέκειτο μετώπῳ.

κύκλωπας δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπ' ὠνύμων, ἐνεκ' ἀρα-
σφῶν

κύκλωτέρης ὀφθαλμῶς ἑοῖς ἐνέκειτο μετώποις.

*Hæc eadem reperit Cyclopes deinde superbos,
Argem magnanimi, pariter Brontem, Steropeaq;*

*Qui fulmen, tonitruaq; Ioui grauia arma pa-
rabant.*

*Cætera Dijs similes fuerant : sed fronte rotundum
Lumen gestabant media : hinc suat nomen adepti.*

Euripides tamen Cyclopes marini Dei hoc est Neptuni filios illos nominat in Cyclopi-
bus, cum inquit :

ἴν' οἱ μόνωπες ποντίε παῖδες θεῶ
κύκλωπας οἰκῶσ' αὐτῶν ἔρημ' ἀνδροκτόνος

τάτων ἐνὸς λειφθέντες, ἐσμέν ἐν δόμοις
δύλοιο, καλῶσι δ' αὐτὸν, ὠλατρεύομεν,

πολύφημον.

*Monoculi ubi Dei marini filij
Cyclopes homicida antea deserta incolunt.*

*Vnius horum nos sumus serui domi.
Illumq; cui seruimus ipsi nominant
Polyphemum.*

At cum Polyphemus inter hos omnes, qui centum fuisse memoratur, viribus corporis, formæque magnitudine præstaret : non satis con-
stat quibus parentibus ortus fuerit : quippe cum Apollonius libro primo Argonauticorum illum admirabilis magnitudinis Polyphemum Neptuno & Europa Tityi filia natum fuisse in-
quiat, in his carminibus ;

ταίναρον αὐτ' ἐπὶ τοῖσι λιπῶν πολύφημος
ἴκανε.

τὸν ῥα ποσειδάωνι παδοκείεσταιον ἄλλων
εὐρώπῃ τιτοῖο μεγασθενῆος τέκε κέρη-

κεῖνος ἀνὴρ καὶ πόντε ἐπὶ γλαυκῷο δέεσκεν
διδρατος, καὶ δὲ θεὸς βαπτεν πόδας, ἀλλ' ὄσον
ἀκροῖς

ἴχνησι τεγγόμενος διερῆ πεφόρητο κελεύδαρ.

*His actis Polyphemus adeest mox Tanaro : at alma
Europa hunc Tityi genuit pulcherrima proles
Neptuno celerem supra omnes viribus acram.*

*Per mare ceruleum tumidis cum tollitur undis
Curreret, & summas vix imgeret aquore plantas.*

Andro verò Teius in Affinitatem Epitomis & posidonius Polyphemum patre Elata, at ma-
tre Stilbe Nympa natum fuisse memorat Co-
non in Heraclea Elafi & Amymones Polyphe-
mum filium fuisse tradidit - Homerus in pri-
mo

mo Odyssæa Polyphemum Neptuni & Thoosæ uxoriphæ filium scripsit. Cyclopas autem singulo unum oculum tantum habuisse in media fronte, ita scripsit Apollodorus libro primo: μετὰ τεύτος δ' ἐ αὐτῷ τεύνοι γῆ κυκλωπας, ἀρπην, σερποπην, βροντῆν, ἀν' ἑκάστος εἶχεν ἓνα σφδαλμον ἐπὶ τῷ μετώπῳ. Post hos telluri de celo Cyclopes peperit, Harpen, Steropen, Brontem, quorum singuli unum oculum habebant in fronte. Hos in Lipara insula, quæ Meligonus etiam dicta est, habitasse, quæ est una ex Acoliis, ita scripsit Callimachus in Iauacrum Dianæ:

αὐτῶν δ' ἐ κυκλωπας μετεκίλαθε, τὰς μὲν ἔτετμε
νίσσῳ ἐνὶ λιπάρῃ (λιπάρη νέον, ἀλλὰ τότ' ἔσκειν
ἔνομα οἱ μελιγουνίς, ἐπ' ἀκμοσὶν ἠφαίσιοι
ἔσαότας περὶ μύδρον, ἐπέγηγο γὰρ μέγα ἔργον.

Continuò Cyclopas adit: tunc reperit illos
In Lipara namque hic habitabant: nomen at illi
Tum Meligonus erat. candentes pondera circum
Hi stabant ferri, Vulcani incudibus amplis
Impositi nam urgebat opus prægrande.

Euripides in Cyclope videtur reliquos Cyclopas Polyphemi filios putasse, cum ita scribat dicentem Polyphemum:

ἦδη δὲ παῖδας προσνέμοντας εἰσορῶ
ποιμνας.

Custodientes filios cerno greges.

Hunc in spelunca habitare solitum & oves in Sicilia custodire, magis notum est, quam ut indigeat explicatione, cum in eadē tragædia etiam id scribat Euripides, & Homerus lib. 1. Odissææ Scriptum reliquit Onafus in primo libro rerum Amazonicarum Latonomen Herculis sororem, Amphityonisque & Alcmenæ filiam: fuisse Polyphemi uxorem. Erat autem victus Polyphemi, aliorumque Cycloporum fructus quicumque è terra nascebantur, nullisque utebantur legibus ut ait Homer. in libro primo Odyss. quos etiam ἀθεμίσις siue ex leges vocat in his carminibus:

κυκλωπῶν δ' ἐς γαῖαν ὑπερφοίλων ἀθεμίσιον
ἰκόμην', οἱ γὰ θεοῖσι πεποιδότες ἀθανάτοισιν
ἔτε οὐτέουσι, χερσὶ οὐτῶν, ἔτ' ἀρώσινα.

ἀλλὰ τὰ γ' ἄσπαρτα, ἔξ ἀνῆροτα πάντα φύονται,

πυροὶ ἔξ κρηβαλῆς ἀμπελοὶ, αἱ τε φέμισιν
εἶνον ἐρισάρυλον καὶ σσιν δ' ἰος ἄμβρος ἀόξει.
τοῖσιν δ' ἔτ' ἀγοραὶ βελιφέροισι, ἔτε θέμιστες.

ἀλλ' οἷ γ' ὑψηλῶν ὄρεῶν ναῖσι κάρηνα
ἐν σπέσι γλαφυροῖσι. θεμιστεύει δ' ἑκάστος
παῖδων ἠδ' ἀλόχων, ἔδ' ἀλλήλων ἀλέγεισιν.

Veniunt ex legum ad Cycloporum protinus arma,
Qui superum freti bonitate haud semine iactō

Obuertunt terras, manibus nec germina plantant.
Omnia sponte sua nullis nascuntur aratris
Hordea, frumentumve coactum, at ipsa vacuos
Vinea producit, quos auget Iupiter imbre.
Non fora, non causas norunt non iura senatus:
Aspera in excelsis habitantes montibus antra,
Et puer, & magnis de rebus iudicat uxor.

Nam primum viuendi genus quoddam urbanitatem quandam videretur continere, primi instituerunt Cyclopes: qui cum filiis & vxoribus de rebus vtilibus consultabant. Fuerunt qui dixerunt vtile fuisse ciuitates condere, & cum homines in vnum conuenissent, leges ferre atque idcirco horum commodorum autores iurificis laudibus extollunt. Ego contra, nihil magis perniciosum contigisse humano generi hominum censeo, cum commoda illa quæ cum ciuitatibus excogitata sunt, omnium scelerum cause fuerint. Satis enim erat hominibus scilicet viuendum Dei cognitio, & lex, quæ pulsari quempiam veraslet; cum auaritia, latrocinia, ignauia, ambitio, bella Deorum cōtēptus & omnia scelerata denique cum commodis ciuitatum pullulauerint: quæ nisi introducta fuissent omnes iuranti, felicissimique sine principum auaritia viueremus. Fama est Galateam fuisse amatam à Polyphemo, ut ait Theocritus in Cyclope. Itud autem contigit quia Philoxenus Cytherius cum eò adijisset, templumque vidisset Calateæ à Cyclope erectum, causam ignorans, Polyphemum illam amasse credidit, & idcirco templum illud eè erexisse, ut scripsit Alcimon lib. 3. rerum Sicularum, & enarratō Theocriti. At huius amoris remedium & fistula, & Musarum cantibus vsus est Polyphemus, ut testatur Theocritus, dicitur Polyphemus non modo amasse Galateam. sed etiam Galatæ illa suscepisse, ut testatur est Bacchylides eū quidam Celum etiam Polyphemi filium fuisse inquam, à quo dicti sunt Celtæ: & Illyrium, à quo Illyris & Hænetum, ut quidam voluerunt, à quo regio postea Venetia: & Paphlagonem, ut ait Dercyllus in lib. de nominibus vrbium & locorum. Hylam præterea non ab Hercule, sed à Polyphemo fuisse amatam memorant, ut ait Socrates in commentarijs ad Idotheum, & Zenodotus in linguis. Dicitur & Tirynthe vrbis opus fuisse Cycloporum, cuius muri fuerunt è rudibus lapidibus extructi, eratque illa eorum magnitudo, ut nec minimus quidem eorum vel iumentorum bigis loco moueri posset, ut scriptum reliquit Pausan. in Corinthiacis, quod factum fuit ad Præti gratiam, ut ait Strabo lib.

8. Quidam arbitrati sunt Mycenae etiam muros validissimos extructos fuisse à Cyclopiibus quos Argiui fugatis Mycenæ demoliri non potuerunt. Erat autem Polyphemus Cyclopium princeps, homo non solum agrestis & ferus, sed plane inconsideratus, qui cum pecudibus etiam aliquando loqueretur, ut testatur Cic. lib. 5. Tuscul. disputationum. nam is beatus arietem appellat, quod quam vellet posset in ire & attingere, cum Cyclops ariete illo nihilo esset prudentior. Quis enim sapiens appellari possit, qui felicitatem humanam in turpissima libidine si tam esse arbitretur? nam qui inter vicia, lautioraque pocula, aut inter immodicum commodorum à natura ad conservanda corpora datorum usum se feliciter censeat, ebrietateque omnium prope facinorum turpissima vincatur: nonne inter beluas potius hic, quam inter homines esse commemorandus? Quid enim deformius dici aut commemorari potest, quam si tantum Polyphemi corpus in spelunca prostratum, & frustra eorum hominum cum vino eructans, multoque vomitu pedibus & barbâ deturpatam ac foedissimè olentem, & ipsum Polyphemum inter eum vomitum iacentem videremus? at quantæ vires quam parvis poculis infractæ sunt? neque abhorret sanè ab huiusmodi ebrietate & imprudentia legum, equitatis, & Deorum contemptio, & impietas, omnis illa, quam Homerus illi attribuit:

ὡς ἐφάμην ὁ δ' ἐμ' αὐτὸς ἀμοιβέτο νηλεῖ θυμῷ.
 νηπιος εἰς ὃ ζῆν, ἢ τηλοθὲν εἰλήθεσθαι,
 ὅς με θεὸς κέλευε ἠδ' εἰδ' ἔμεν, ἢ ἀλέασθαι.
 ἔ γάρ κύκλω περ δῖος αἰγίογυ ἀλέγυσιν,
 ἔ δ' ἐ θεῶν μακάρων, ἐπεὶ πολὺ φέρτεροι εἰμέν.
 ἔ δ' ἀν' ἐγὼ δῖος ἔχθρος ἀλευόμενος περιδοίμην.
 ἔ τε σέυ, ἐβ' ἑτάρων, εἰ μὴ θυμὸς με κέλευει.

Sic ergo: sic contra is turbato pectore satur.

Stultus es, aut huc à longinquis senibus erras:

Qui curare Iouemq; mones superosq; vereri.

Nec mos Cyclopium est superos curare, Iouemque:

Quod superisq; Iouisq; superno robore praestant.

Nec tibi, vel socijs parcam, magni Iouis iram

Quo vitam, nisi sic animo tibi sederit ipse.

Atque is qui nullo rationis ductu, nullaque vel hominum vel Deorum reuerentia moueatur, trahaturque ad equitatem, quo pacto non tanquam belua omnem suam felicitatem in ventris voluptate collocavit? at tanta fuit eius Cyclopiis arrogantia, ut nulla habita beneficentia Dei, & benignitatis caeli ratione, se terram ad fertilitatem cogere arbitretur, tanquam sola humana diligentia sufficeret agris colendis, sic enim gloriatur apud Euripidem:

ἢ γὰρ δ' ἀνάγκη, κἄν θέλῃ κἄν μὴ θέλῃ,
 τίκτωσα ποίην τὰ μὰ πιάινει βοτῶ.
 ἃ ἐγὼ ἔτι νηθεύω, πλὴν ἐμοί, θεοῖσι δ' ὄ.
 ἢ τῇ μεγίστῃ γαστρὶ τῇ δ' ἐ δαιμόνων.
 ὡς τε πείνῃ γ' ἐθραγεί τε φ' ἡμέραν,
 ζεὺς ἅτος ἀνδρῶποισι τοῖσι σάφροσι,
 λυπεῖν δ' ἐ μὴ δὲν αὐτοῖ. οἱ δ' ἐ τὲς νόμος
 ἔθεντο, ποικίλλοντες ἀνθρώπων βίον,
 κλάειν ἄνωγα.

Necesse terre sit volenti, siue non,

Herbas creare, pinguis ut sit grex meus.

Nulli Deorum, sed mihi quem nutrio.

Et huic Deorum maximo ventri: viris

Ut solus est hic Iupiter prudentibus.

Bibendi edendi hic lex diebus singulis,

Viuendi & usque suauiter, qui legibus

Ornare vitam protinus mortalium

Voluere, ego valere iussi iamdu.

Sed tamen tanta hæc arrogantia viros Deos aliquando experta est. nam cum in profecti illuc Ulyssis socios Polyphemus scauisset, ac non nullos vorasset, illud verum esse, quod ita scribitur à Theognide, expertus est:

ἔδεις ποζεῖνον πολυπαίδῃ ἐξαπατήσας
 ἔ δ' ἰκέτην θνητῶν, ἀθανάτης ἑλάθε.

Hospes decipiens peregrinos, siue rogantium

Suppliciter vocem nemo Dnos lauit.

Nam profectus ille qui neque Iouem, neque superos vel tantilli faciebat, qui terræ etiam imperare sibi videbatur, qui nullam cu rabat cæli clementiam, hic ab homunculo Ulyssis, vel ocu lo, quem vicum habebat, priuatus est: quare non solum Deorum consilio, sed etiam humanis viribus deniq; cedant oportet, qui supra humanas facultates temeritate quadâ extollitur. Memoriae prodidit Apollodorus libro primo Deorum, Cyclopes statim natos in tartarum deiectos fuisse, deinde Iouis opera ita precante Tellure, quia victoriam illi aduersus patrem vaticinata esset, è vinculis liberatos, & in lucem reductos cæla Campe, quæ illos custodiebat.

Tunc Cyclopes Plutoni galeam donarunt, quâ si quis haberet, à nemine videri poterat tonitrua, & fulgura, & fulmina Ioui, quibus omnes mortales perterrefaceret: tridentem autem Nepruno quod maria omnia perdomaret. Idcirco crediti sunt ex illo tempore Cyclopes, & inter hos maximè Brontes, Steropes, ac Pyracmon fulmina Ioui in Aetna Sicilia monte facere, ut ait Virgilius lib. 8.

Ferrum exercebat vasto Cyclopes in antro

Brontesq; Steropesq; Et nudus membra Pyracmon.

His informatum manibus iam parte polita

Fulmen erat, toto genitor qua plurima celo

Deiicit

*Deiicit in terras: pars imperfecta manebat.
Tres imbris torti radios tres nubes aquosa
Addiderant, rursuli tres ignis, & alius Austris.
Fulgores nunc terrificos sonitumq; metumq;
Miscabant operi, flammisq; sequacibus iram.*

Cum igitur Aesculapius fulmine caesus fuisset, Apollo mortem filii graviter ferens, fulminis ministros & artices sagittis confecit, vt est apud Euripidem in Alectide, atque ita scripsit Orpheus in Argonaut.

*ἔνεκά τοι κυκλωπας ἀμαμακέτοισιν οἰοῖς
ἐν θητοῖσιν ἔτευξ', ἀπληπῆ ἐνεκα λάβης.*

*Cyclopas quoniam transfixerat ille sagittis,
Æsculapi causa miseri, quæ vulnera fleuit.*

AT QV E hæc illa sunt, quæ de Cyclopi-
bus fabulosè memoriæ prodita fuerunt ab anti-
quis scriptoribus, nunc veritate ex his expti-
mamus. omnia autem fabulatum figmenta, vt
diximus superius, proprium quoddam habent
historiæ fundamentum: vt ea quæ dicta sunt de
Acolo, quod adiacentibus Liparæ insulis impe-
tauerit. Sic Scylla & Charybdis dictæ sunt nõ
solum illis de causis, quæ commemoratæ sunt,
nauigantes absorbere. sed etiam quia piratæ &
latrones loca finitima habitarent, qui præter na-
uigantia nauigia prædarentur. Læstrygonas
autem & Cyclopas Aetiæ & Leontinis vicina lo-
ca incolentes immanes & efferos quosdam ho-
mines fuisse memorati, & maleficos, & latro-
nes, & in omnes peregrinos profus inhumanos,
quare hæc de illis tradita sunt. Verum tamen
cum nullum scelus mortalium Deus inultum
esse patiatur, vt diutius pœnas daret pro flagi-
tiis & crudelitate Polyphenus, Deus non immi-
sit consilium Vlyssi, vt illum, cum posset, iugu-
laret (nam id quidem breue futurum erat sup-
plicium) sed vt oculo illo amplo, quem vnicū
habebat, priuaret. Dicitur est autem Cyclops
ab oculo circulari, Huic ante illud supplicium
eximiam crudelitatem, impietatemque inaudi-
ram tribuit poeta, quem facit in amorem propè
furiosum, & ebrietate victum, & in omnes volu-
ptates corporis maximè propensum, atq; omnino
imprudenter: cum nemo malus & prudēs vno
tempore esse possit. Alii tamen maluerunt fa-
bulam hanc ad physicas rationes traduci, qui di-
xerunt Cyclopas esse vapores, è quibus fulmi-
na, & fulgura, & tonitrua nascuntur. Hi dicun-
tur fuisse Cœli & Terræ filii, quoniam vapores
è terra, non nisi per calidè cœlestem extolli,
atque extenuari in aera possunt. Cum verò
multi etiam ex aquis extenuatis oriuntur,
merito Europæ siue Terræ & Neptuni filius
dicitur est Cyclops Polyphemus. Huic ma-

trem Stilben tribuerunt, quod nomen splendè-
dam significat. alii Thoosam quasi curren-
tem eius matrem dixerunt, quia frequentes, &
citi ascendunt vapores, quo tempore fieri so-
lent fulmina. Dicitur sunt habitare Aetnam mon-
tem Siciliae igne abundantem, quoniam non nisi
per calores fiunt, cum frigore cogantur, & de
cœlo depellantur. Horum tres præcipuè dicti
sunt Ioui fulmina fabricare, Harpes, Brontes,
Steropes, quod Harpes ad se rapiat vapores,
pro quo alij Pyracmonem substituerunt. Est
enim Polyphemus, vt nomen ipsum significat,
multus strepitus, siue multus sonitus: at Pyrac-
mon, multus ignis. Nam nisi magna vis ignis,
multaque vaporum copia fuerit, fiunt quidem
fulgura & tonitrua, at fulmina certè aliquè
horum trium ministrorum deficiente fieri vel
creari non possunt. at *Βροντῶν* tonare signifi-
cat, vnde dicitur est Brontes. Steropes fulgore est,
& splendoris qui fulmina antecedit. Cum hæc
in aere contingant circa fulmina, hæc fabula de
Cyclopius conficta est ad explicanda illa quæ
fiunt in sublimi ab antiquis. est enim idem ar-
que si dixissent: vapores ex aqua & terra virtu-
te caloris cœlestis, Solis scilicet, extenuati subli-
mes extolluntur, qui vbi condensantur eliso
calore fiunt tonitrua & fulgura & fulmina, quæ
deorsum ab aere supremo, qui Iupiter appella-
tus est, pelluntur ac deiiciuntur. Hi dicuntur
fuisse aliquando in tartarum à patre detrusi, &
in lucem postea à Ioue reuocati, quoniam calor
per hyemem vapores inferius attrahit sub tex-
ram, cum vis frigoris illos intra terram coer-
ceat: at Ioue reuocante temperie aeris scilicet è
tartaro liberantur, Campe cæsa, siue glacie pot-
tius & crusta terræ liquefacta. Fabulantur Po-
lyphemum victum fuisse dolo ab Vlysse, cum
antea esset omnibus formidabilis, quia prudentia
mortalium res arcanas naturæ denudauerit,
quæ antequam cognoscantur, sunt in maxima
admiratione ac metu, quales feruntur fuisse
eclipse ante Thaletis tempora, qui primus na-
turam rationemque defectuum Solis & Lunæ
patefecit, & diinosque mortalium insigni trepi-
datione liberauit. At Cyclopius tamen aram
pro mortalium dementia structam fuisse, ad
quam res diuina fieret, scripsit Paul. in Corin-
thiacis, & diinos honores illis fuisse institutos.
Dicitur est autem Apollo Cyclopas filij causa
occidisse, quoniam vapores per vim Solis & co-
guntur & soluantur. sunt enim Cyclopes va-
pores, è quibus fiunt fulmina, & venti. & im-
bres, ita dicti quod in circulum assidue feran-
tur, nam modò ascendunt rarefacti per vim So-
lis,

lis; modo in pluias condensantur, in circum-
sumque vertuntur in elementa, de quibus ita ait
Lucret. lib. 3.

*Et primum faciunt æquum se vertere in auras
Æris, hinc imbrem, gignit, terramque, creati
Ex imbribus, surgit à terra cuncta reueris
Humorem primum, mox æra, deinde calorem.*

At de Cyclopibus satis, mune de Lycaone di-
citur.

De Lycaone. CAP. IX.

NEQVA verò Lycaon satis commodum pro-
sua crudelitate vitæ suæ finem conscen-
sus fuit: quem tradiderunt fabulæ pro sua fe-
licitate ex humana forma in belnam omnium pro-
pe ferarum crudelissimam Deorum immortalium
ira versam fuisse. Lycaon fuit eius Pelasgi
filius, qui natus est de Ioue ac Niobe, & regna-
uit in Arcadia: qui cum primum regnare cœ-
pisset, ridens adhuc homines turgoria ad arcen-
das frigoris & æstus & imbrum & ventorum
inutias edificare docuit: tunicasque facere in-
stituit de cortis suis. Deinde afrondium & her-
barum & radicum vsu, quibus vel incautè per-
niciosus aliquando vescerantur pro cibarijs, ad
salubriores glandes, & ad eas præcipuè quæ de
fagis legerentur, diuertit: quare illud dictum
est de Arcadibus ab oraculo:

*πολλοὶ ἐν ἀρκάδι ἐν βαλαυπόροι ἀνδρες ἔασιν.
Plurimi in Arcadia vescentes glande feroces
Mortales habitant.*

Lycaonis mater fuisse dicunt Melibœa Ocea-
ni filia, vt putant Hesiodus, vel, vt alijs magis
placuit Cyllene nympa, vt scripsit Apollodo-
rus libro tertio. Fertur Lycaon eodem tem-
pore imperasse Arcadibus, quo Cecrops Athe-
nienfis: quem Iupiter in lupum vertisse di-
citur, quoniam ad aram Iouis Lycæi infante
mactato humanum sanguinem libauerit. Aiunt
inter ipsa sacra, antequam ab ara discederetur,
illum in lupum fuisse mutatum, sicuti ait in Ar-
cadicis Paulanus. hic in Lyceo monte Lycos-
tam urbem condidit, & templum in ea: quod
Iouis Lycæi appellauit, & ludos in eius honore in-
stituit, quæ vocata sunt Lupercalia. Neque verò so-
lus Lycaon dictus est in illis sacrificiis in lupum
fuisse conuersus, sed etiã alij cõplures ex omni-
bus temporibus sequentibus: qui non tñ in omne
tempus erant mutati, sed decimo tandem anno
nisi interim humanam carnem gustassent, pristina
formam recuperabant. Neque sanè mirũ
est hæc memoriã prodita fuisse ab antiquis,
cum præcipui homines Deorum hospites & cõ

uiuæ prouisitia pietatisque meritis effici dice-
rentur, quare viris bonis & pijs certissima præ-
mia, sceleratis & sordibus ingentia supplicia ex
ira Deorum proponbantur. Sed antequam
in lupum verteretur, ex vxore Atlantis filia, &
ex alijs nonnullis multos filios suscepit. quo-
rum hæc sunt nomina Acacus, Acontes, Ageo, &
Aemon, Aliphenus, Ancyos, Archebates, Buc-
lion, Canethus, Carteros, Caucon, Cleor, Co-
rethos, Cynethus, Elcates, Enæmon, Eumeres,
Eumon, Genetor, Hemon, Harpaleus, Harpa-
lycus, Helissos, Helix, Herceus, Horus, Leor,
Linus, Lyceus, Macareus, Macednas, Macedon,
Mænalus, Mantius, Mecistis, Nyctimus,
Opleus, Orcomenus, Pallas, Peucetius, Phasius,
Phuæus, Phchinus, Phthius, Physius, Plato, Poli-
chus, Portheus, Prochous, Socleus, Stymphelus,
Tegeus, Thnocus, Titanus, Trapezus. Nam cũ
Apollodoros quinquaginta fuisse inquit, ego
tamen multo plures fuisse apud varios scripto-
res inuenio: quippe cum Callisto eum de qua
& Ioue natus est Arcas, quem tamen quidam
Apollinis filium fuisse malunt: & Dia, de qua
& Apolline natus est Dryops, filia fuisse Lycao-
nis memorantur. Hecateus Milefius libro se-
cundo Genealogiarum longè aliam tradidit ra-
tionem cur Lycaon & eius filij fuerint in lupos
conuersi, quàm explicauit postea Ouid. sic
enim inquit: *πελασγὸς ἦν παῖς Διὸς ἐν ἰοβίῃς.
ὁ παῖς ἦν Λυκάων ἐκ μελιβέβητος κόρης, ἔπεν
κυλλήνης, ὡς φασιν ἔτος ἕπτα καθίστατο τῶν
ἀρκάδων κατασῶς κατὰ χρυσῶν τινα ἐκ πο-
λῶν γάμων πολλὰς παῖδας λαβὼν, αὐτὸς ἦν
ἀσεβῆς, ἀσεβῆς ἢ τῆς παῖδας προσέλαβεν, ὡν
Μαίναλος, Θεσπρωτὸς, σὺν Νουκίτῳ, καὶ Καυ-
κονι, Λύκος, Φθίνος τε, καὶ Τηλεβόας, Αἰμων,
μαντίνος, Στυμφηλὸς, Κλείτωρ, Ὀρχομένος τε,
καὶ ἄλλοι, οἳ πάντες ἀσεβεία καὶ ὑπερηβάνια
ἐτίκον. ὁ δὲ Ζεὺς χερνήτῃ εἰκασθεὶς παραγί-
νεται αὐτοῖς. ὃν αὐτοὶ καλέσαντες ἐπὶ ξενία,
εἶνα τῶν ἐγγυρίων πειδαρίων θάττουσι, καὶ
τὰ σπλάγχνα συμριζάντες, τὰρ δέντρο τῆ τῆρα
πέζῃ, τὸ το δὲ Ζεὺς ἐγγυρὸς, καὶ μυσαρθεῖς, τὴν
μὲν τράπεζαν ἀνέστρεψεν, ὃ δὲν ἐκένος ὁ τόπος
Τραπεζεύς ἐν Ἀρκάδιᾳ, καὶ Τραπεζεὺς ἢ πόλις
καλεῖται. τὸν δὲ Λυκάωνος παῖδων, ὡς ἀσεβῆ-
σάντων εἰς ξενίον, μετ' αὐτὸ Λυκάωνος, τὰς μὲν
εἰς Λύκος ἐτριψέ τὰς δὲ ἐκεραύησεν. Pelasgus
fuit Iouis et Niobes filius, qui filiam Lycaonis
et Melibœa suscepit, vel ut alij putant, et Cyllene.
Hic postea cum Arcadium imperium adeptus
esset ex quodam oraculo responso, multosque filios de
varijs nuptijs suscepisset, cum esset ipse impius im-
pius quoque filios habuit. inter quos fuit Man-
tus*

lus *Theprotus*, cum *Nyctimo* & *Caucone* *Lycus*, *Menius*, *Macareus*: qui *Macareus* *Arcadia* urbem condidit. *Maralus*, qui nomen dedit ciuitati *Arcadia*. *Melaneus*, qui *Melaneis* oppidum condidit non procul à *Megalepoli*. *Acontius*, qui *Acontium* oppidum *Arcadiæ* de se nominauit. *Charisius*, qui *Charisis*, *Cynathus*, qui *Cynatha* nomen dedit & *Psophis*. *Phchinus*, *Teleboas*, *Aemon*, *Mantinus*, *Stymphelus*, *Clitor*, *Orchomenus*, & alij. Omnium igitur horum admirabilis erat improbitas, & temeritas, siquidem vel *Ioui* in pauperem operarium verso, quem ipsi in hospitium enitauerant, dicuntur unum ex infantibus indigenis iugulasse, & eius intestina *Ioui* cum alijs commissa epulanda in mensa apposuisse. Id scelus abhominatus *Iupiter* mensam quidem subuertit, unde locus ille in *Arcadia* vocatus est *Mensarius*, & *Mensaria* ciuitas extructa postea: at è *Lycæonis* filijs una cum ipso *Lycæone*, quoniam impie in hospitium egissent, hos quidem fecit lupos, illos percussit fulmine. Sic etiam *Callisto* *Lycæonis* filia in vrsam conuersa est, quia cum venaretur cum *Diana*, à *Ioue* fuit compressa, ne dignosceretur, de qua natus est *Arcas*. Alii putarunt illum quem ferebat in utero, *Mercurio* datum esse seruandum ac matrem ad sempiternam memoriam in *Iunonis* contemptum in vrsam maiorem conuersam nitere inter sidera, quam obtinuit tantum *Iuno* non posse in vndas descendere à *Neptuno* fratre. Fabularunt etiam *Arcadem* cum adoleuisset, acceptum frumentum à *Triptolemo* suis populis tradidisse, panem facere docuisse, & quod ab *Adrita* præterea didicerat demonstrasse vestium texturam nimirum ac rotum lausificium, sicut *Pelassus* ubi regnare cepisset, rudes homines docuit tuguria ædificare ad frigus, æstum, imbresque arcendos, & facere tunicas è coriis suillis, & vesci glandibus, cum prius quibusuis herbis vel perniciosis incantibus vescerentur: atque ab hoc *Arcades*, ab illo *Pelassgi*, populi sunt vocati. Atque tantæ fuit reuerentiæ apud mortales *Arcas*, ut cum in *Megalo* monte fuisset sepultus, eius ossa iussa sint ex oraculo *Delphici* *Apollinis* deportari in *Arcadiam*, ut ait *Pausanias* in rebus *Arcadum*. Id cum scribat *Paus.* in *Arcadicis* miratus sum cur dicat vnicam tantum filiam fuisse *Lycæoni* inter tot mares, quam etiam inquit in gratiam *Iunonis* fuisse sagittis transfixam: cum *Dia* etiam *Diyopis* mater filia eius fuerit, ut scripsit *Hecataeus*.

AT cur hæc ficta sunt, & memoriæ prodita ut ad posteros peruenirent? quia per illa quæ

de hominibus fingebantur, significare nobis volebant, quo pacto vel motus animorum essent refrænandi, vel ad humanitatem, & beneficentiã & Deorum cultum hortabantur: & omnino per fabulas de hominibus confictas vitam humanam optimis moribus instituere conabantur. Sic igitur per *Lycæonis* fabulam, cum vel Deos ipsos in hospitium mortalium aliquando accedere sumpta pauperum figura dicerent, humanitate aduersus omnes hospites uti oportere significabant, quod siquis parui Deorum præsentiam facere videretur, neque moueretur eorum reuerentia, quia Deos nemini insensos esse crederet, hunc ingentibus præmijs & sollicitationibus ad probitatem adhortabantur cum multa præmia honorifica data sint à Dijs, humanis & benignis hospitibus: quale fuit munus *Triptolemi*. At contra permulta sunt exempla, quæ à crudelitate & perfidia hospites deterrebant, quod accidit coniuuii *Pelopis*, & illi qui grauissimè ob suam crudelitatem ab *Hercule* & ab alijs Deorum filiis sunt oppressi. Quis enim cum videat ex altera parte ingentia supplicia fontibus à Dijs irrogari, ex altera laudes & gloriam, & honorifica præmia viris bonis esse proposita; supplicia potius elegerit, & se sanæ metis esse fateri audeat? At de *Lycæone* satis, nunc de *Pandione* dicamus.

De Pandione. CAP. X.

FVIT *Pandion* illius *Erichthonii* qui pulso *Amphictyone* de regno *Athenis* imperauit, & *Pasitheæ* *Naidis* *Nymphæ* filius, ut scripsit *Apollodorus* libro 3. *Bibliothecæ*. Hic mortuo patre *Erichthonio* in regnum successit, quo tempore *Ceres* & liber pater in *Atticam* venerunt. Fertur vir bonus fuisse *Pandionem*, sed vna in re parum fortunatus, quod filiam *Progenem* (nam illam, & *Ppilomelam*, & geminos *Erechtheum* ac *Butem*, è *Zeuxippe* matris suæ sorore susceperat, ut ait *Apollodorus* lib. tertio) *Tereo* *Martis* & *Bistonidis* filio, quod socio in bello de finibus aduersus *Labdacom* vltus fuerat, itentio sanè viro, at uersario, & in libidine propè furioso, in matrimonium concesserit. Eius enim libido ipsum denique in eam rem domesticarum difficultatem induxit, ut ipse in vrpupam verti satius fuerit, quam hominem viuere: cum *Progne* & *Philomela* & *Itys* in aues fuerint conuersæ cum summa eius familiæ ignominia & opprobrio, ut ait *Horatius* lib. 4. *Carminum*: *Nidum ponit, lym febilis er gemens Infelix anis, & Cecropia domus*

Eternum opprobrium.

Fuerunt autem Pandionis complures. Dieū enim quod vbi Boreas Zetem & Calaim ex Orithia procreasset, & Cleopatram, illa nupsit Phineo, de qua ille Pleuxippus & Pandionem suscepit, quamvis alios vocatos fuisse Terymbam & Alpondum maluerunt. Hi post matris mortem parui adhuc existentes ab Idæa Dardani filia, vel ut aliis placuit, Idorhea nouerca Cadmi sorore lumine capri sunt: de quibus scripsit Apollodorus lib. 3. Fuit alius Cecropis & Metiadæ Eupalami filius: sed reliqui omnes obscuri sunt, cum vnus Erichthonii filius qui patri in regnum successit, ob eam familie labem celebratus fuerit à poetis. Hic filios habuit Aegemum, Lycum, Palaudem, Nisum, ut ait Strabo libro nono, qui etiam carmina quædam ad eam rem confirmandam è tympanistis Syphoclis recitauit: in quibus descriptum est, quæ loca singulis filiis pater possidenda tribuerit. Quod autem Aegem Pandionis filius patri in regnum successerit, ita scriptum est à Phaedemo in lib. 5. de rebus Atticis: Αἰγέως ὁ Πανδίωνος υἱὸς βασιλεύων ἀθηνῶν γαμεί μῆταν πρῶτον τὴν Ὀπλίτην, δεύτερον χαλκιοπην ῥήξινοπος. *Aegem Pandionis filius cum imperaret Athenis Metam primum Hopletis filiam uxorem duxit: postea Chalciopen secundo natam è Rhexenore.* Sic Zec. hist. 1. 42. chil. 7. illi alios mares fuisse inquit:

τῶ βασιλεῖ τῶν ἀθηνῶν πανδίωνι τὴν κληῖσιν ἄρρενας πᾶντες ἴσαντε κτ' ἑν γυῖα τέρες δύο.

Regi Athenarum nomine Pandionis

Mares erant filij, duæq; filia.

Hæc cum ita sit, miratus sum cur scripserit Pausanias in Atticis, Pandionem nullos habuisse filios, qui suas iniurias persequerentur, quas à Rege Thraciæ acceperat; nam si noluisse filios iniurias persequi dixisset, facile illi assentirem. Hæc pauca dicenda duxi de Pandione, cum filiarum fabula superius explicata sit, ut si qua ibi desiderarentur, hinc accipi possent. Atque cur ficta sint hæc, ex illis superioribus arbitror patuisse. At nunc de Erichthonio.

De Erichthonio. CAP. XI.

ENIMVERO dictum est superius, Vulcanum cum arma Iouis, quibus in bello aduersus Gigantes usus est fabricasset, pro laboris diligentiaque mercede obtinuisse, ut Iupiter iuraret per Stygiam paludem quodcunque poposcisset, se illi concessurum. At Vulcanus Mineræ nuptias, cui Iupiter perpetuam virginitatem con-

cesserat, postulauit: id abnuere quidem non potuit, sed clam Mineram monuit vt reluctaretur: Cum igitur Mineram adisset Vulcanus, dicitur inter luctandum semen profudisse, quod in terram fultum in hominem conuersum est. quare inquit Pausanias in Atticis, huic patrem fuisse neminem mortalium, sed quoniã ex terra & contentione sit genitus, Vulcani ita fuisse nominatum. Hunc terrigenam & inter serpentes educatum fuisse scripsit Euripides in Ione hoc pacto:

πρὸ γόνων νόμον σάξσα τῆ τε γηγενῆς ἐρχθόνι, κενὴ γὰρ ἡ Διὸς κόρη φερρῶ παραξενύσσα φύλακας σώματος Διὸς ὠδράκοντε, παρθενοῖς ἀγρᾶυλίσσῃ Δίδωσι σάξεν, ὅθεν ἐρχθῆιδης ἐκτὶ νόμος τίς ἐστιν, ὄφρῃσιν χρυσήλατοῖς τρέφειν τέκνα.

Seruans auorum legem. Et è terra fuit Erichthonij. Iouis puella namque ei Duos dracones corporis mox addidit Custodias. deinde seruandum dedit Atheniensibus puellis. mansit hinc Mos ille Erichthidis vt onent filios Serpentibus aureis.

Alij tamen dictum fuisse volunt non à contentione, quam èris significat, sed ἀπό τῆ ἐρίου à lana scilicet, qua Minerva semur sibi absterfit, cum semine Vulcani inquinata fuerat, in terram coniecta. Inde postea dicti sunt terrigenæ omnes Athenienses. Neque verò Erichthonius solum, sed etiam Erichtheus, dictus est sic enim illum nominauit Homerus in Catalogo: οἶδ' ἀρ' ἀθύνας ἔχοντες ὑκτιμενον ποτολίεθρον, δῆμον ἐρχθῆϊος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' ἀθήνη δρέκε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δ' ἐξ εἰδώρος ἀρουρα. *Ur bem præclaræ coluerunt isti at Athenas. Fortis Erichthetis populum, quem nutriit olim Nata Iouis Pallas, peperit quem dadala tellus.*

Fabulantur huic crura fuisse anguibus similia, quem recens natum à Minerva susceptum in cistam fuisse absconditum inquit. Hanc Aglauto custodiendam commisit, & Heræ Pandrosæque sororibus: easque admonuit ne curiosius quid intus includeretur, inspicerent. Fertur Pandrosus quidem paruissè Deæ mandato, at sorores aliã cista signata Erichthonium inspexerunt: quo viso ita furijis repente percitæ sunt, vt se de altissimo & prærupto arcis loco præcipites miserint, vt ait in Atticis Pausanias. Nec defuerunt qui Vulcani & Athenæ Cranai filix Erichthonium filium fuisse tradiderint: Scriptum reliquit Apollodorus lib. 3. Erichthonium postea fuisse à Minerva in tem-

plo educatum, qui cum adoleuisset, regnum
 que Athenarum accepisset, Mithera & alticis si-
 gnium in aere crexit, & Panathenaea solemnita-
 tem in honorem Minervae instituit: cum tamen
 non desint, qui à Theſeo illa instituta maue-
 rint. Hic ducta Paſthea, siue vtriusque magis
 placet, Phraſitheia Nympha filium Pandionem,
 qui postea in regnum successit, suscepit: & O-
 rythiam & Procrit filias: Fuit autem Erichtho-
 nis quartus, qui regnavit Athenis, cum pri-
 mus omnium mortalium Cerops ex Aegypto
 profectus, urbem Athenarum condiderit, cam-
 que de nomine Paſſadis, quae Sais apud Aegy-
 ptios vocabatur, et ait Chares Mitylenaeus, A-
 thenas nominavit. Hunc hominem biso mem
 fuisse fabulati sunt: cum partem corporis in fe-
 riorem haberet draconis, superiorem hominis:
 quod alii ob Aegyptiae Graecaeque lingua pe-
 ritiam fictum fuisse arbitrantur: alii, quod &
 prudentia & robore praetaret; alij, quia le-
 ges prior tulerit de matrimonijs, apud A-
 themenses, cum nemo patrem antea sed ma-
 trem tantum cognosceret, quia per illum am-
 bos parentes singulis cognoscerent. Ego sane
 longe diuersam ab his omnibus habeo senten-
 tiam, quippe quod putem patrem draconem,
 partim hominem fuisse Erichthonium existima-
 tum, quia is, utrinque & seueritatis & clemetia-
 ac sapientis, Impetatoris, & humanitatis & aspe-
 ritatis opportunitate posse diiudicare eum aliae
 nationes, alijs temporibus magis asperitate &
 metu, aliae incanditate magis commode regan-
 tur. Hic Erichthonius dictus est ad occultra-
 dam eorum turpitudinem, quadrigas excogi-
 tasse: quare irade illo scripsit Virgilius libr.
 3. Georg.

*Primus Erichthonius curru. Et quatror ausus
 iungere equos.*

Post Cecropeum igitur regnavit Athenis Cra-
 naeus, cui successit Amphidyon, quem hic de
 regno deiecit. Fuit alius Erichthonius, de quo
 meminit Apollodorus libro tertio, qui regnavit
 Troja post illum, qui de Myrthe, yord. Sit
 moenus filia Troem genuit, et ait Homerus
 libr. 2.

ATQUE tot dicta sint de Erichthonio fabu-
 lose. Illa breviores nos facimus in hoc loco, quae
 superius explicata sunt, cum de Vulcano lo-
 queremur, ubi patuit cur & Terra & Vulcano
 Erichthonius dicatur esse genitus, & quid esset.
 Mithera, quae perpetuam obtinuit virgini-
 tatem. Haec igitur parvissima pars est etheris &
 capite Iouis nata, & qua nulla nascuntur animas

lia: at Vulcanus impurus est, in materia ignis,
 siue calor potius, qui generationem adiuvat, &
 in terram decidens multiplicia gignit animalia,
 quare eius & terrae filius Erichthionis tanq-
 uam uel a fortuna dicitur fuisse. At qui su rorem im-
 missum fuisse, sororibus Pandrosi dixerunt, id
 circo, quod non paruerint Dea monitis: quare
 significabatur contra Deorum mandata non co-
 ferre esse curiosos, cum multis mortalibus id
 seipsum calamitosum fuerit, nam multi quia con-
 siliorum in seueriorum essent consij vel hominu-
 nedum Deorum, per insidias clam de medio
 fuerunt sublati, at de Achille nunc pauca dica-
 mus.

De Achille. CAP. XII.

EXPLICATA fuerunt suo loco illa omnia,
 prope quae pertinebant ad Theidis nu-
 ptias: & quod illa a Peleo in matrimonium du-
 cta praeter ceteros filios, Achillem etiam illige-
 nuit, cum verò per noctem sub igne filios The-
 tis occultaret, ut quod morale illis esset, ita
 eximeret, filij reliqui omnes mortui sunt: at
 Achilles per diem ambrosia perunctus, & per
 noctem sub igne occultatus dicitur aliquandiu
 perdurasse, donec à Peleo deprehensa illa irata
 se in numerum Nereidum receperit. Hanc rem
 ita attingit Apollonius libro quarto: Argonau-
 χος αμένη Αχιλλῆος ἀγαυοῦ νηπιόχαρτος.
 ἢ μάχρῳ βροτέσσας περὶ σάρκας ἐφαίεν
 νύκτα δια μέσῳ φλογμῶ στυρῶς ἡμαρᾶ
 αὔτε

αμβροσίαν χρίσκει πέρι δέμας, ὄρα πέλοιτο
 ἀλάματας, ἢ οἱ συγαρῶν χροῖ γῆρας ἀλάκοι.
 αὐτὰρ ὄχι ἐξ εὐνῆς ἀναπάλλμενος εἰσενούσῃ
 παιδ᾽ ἄριδον ἀπαίροντα δειδύλογος ἦν ἐδ' αὖν
 σπῆν ἴππῃ, ἰστορῶσθε σπῆν ἴππῃ ἔπειθ' ἔπειθ'
 σπερδ' αὐτῶν ἐσίδων μέγ' ἐν γῆπιον ἦ δ' εἰς σπῆν
 τὸν μὲν ἀριάρπηδῆν χαμαῖς ἴσ' ἔβλεπε κληγῆν
 αὐτῆ δ' ἐπνοῆ ἦ κελὶ δέμας ἦν ἴππῃ δειπρῶς.
 βῆρ' ἴμην ἐκ μακροπόδοσς, ἢ ἐσὶ λυατο πόντον
 χροσάμεν ἴππῃ ἔπειθ' ἴππῃ ἔπειθ' ἴππῃ
 Ἰνῶτα ἰνῶτα ἰνῶτα ἰνῶτα ἰνῶτα ἰνῶτα ἰνῶτα

Vrere mortales nocturno tempore carnes
 Conservat flammis, Angebat luce diurnis
 Ambrosia tenerum corpus, quo quidquid adesse
 Mortale eximeret, nitentem luereq; solet am-
 At hic à lecto vir surgens cognovit, in igne
 Vidit ut infantem trepidantem, protinus inde
 Clamorem horrendum tollit demens, dea parvum
 Ront huius puerum raptum, atque in astra refugit
 Par leuisibus pueris, volucrisq; simili forma
 Effugientis, dorso in pelagi se condidit undas

Sic igitur Achilles ab igne servatus Pirifous
primū vocatus est: quae cum labrum tamen
exultum fuisset, quod cumingeret infans, am-
brofia non erat perunctum, dictus est postea Achil-
les. Alij in leberem bullientis aquae infan-
tes ab ea facj solitos inquirunt, ut experiretur an
mortales geniti fuissent. Achillis tamen matrē
Dorion & Chalcidicus Dionysius non Thetim
Nerei, sed Chironis filiam fuisse voluerunt. Dai
machus contra Alexandrinus in lib. 2. Redi-
tium, Achillem Caloes Nymphē filium fuisse
sensit. Scriptum fuit ab Apollodoro lib. 3. Achillem
à Peleo susceptum, de portatū fuisse ad
Chironem, quem ille amantissimē educavit, at-
que Leonitū visceribus illum nutritū, aprōsi-
que & vrsorum medulis, lactis prorsus igna-
rium, ut est in his versibus Euphorionis :

ἐς θήνην χηλοῖο κατήϊε πάμπαν ἄτασος.
Τ' ἀνεκα μωριδὸνες μὴ ἀχιλλέα φημίζαντο.
Nesius vovino lactis Phthiam petis, illum
Quare Myrmidones dixerunt nomine Achillem.

Quod autem Achilles à iustissimo Centau-
rorum Chirone, eruditus sit, ita testatur Euri-
pidis Iphigenia in Aulide :
ἐστὶν μὲν ἄν, ἴν' ἰδὲ μὴ λίαν ὀρονεῖν.
ἐστὶν δ' ἐχ' ὄπου χρῆσμον, γνομὴν ἔχειν.
ἐγ' ἰδὲ ἐν ἀνδρῶς ἐνσεβέσαστε τραφεῖς μωροῖ ἀ-
χιρῶνος, ἐμαθὸν τῶς τρόπος ἀπλῆς ἔχειν.
Quandoque dulce sit parum dignoscere
Quandoque confert plurimum dignoscere
Ego viro à pro educatus sum puer
Chironē mores simplices tantum inhabitat.

Fama est Achillem à Chirone aucto eruditum
fuisse, à quo prater citharæ pulsandæ artem, &
vltim herbarum, peritiam venandi & iaculandi
& artis medicæ leges equitatis & prudentiæ edo-
ctus fuit: seu traditum est à Staphylo, in lib.
3. rerum Thessalicarum. Idem cum annu-
tatis suæ nomini exoptasset, pronunciasse-
que Chalces vates Troiam suæ Achille capi non
posse, quia responsum ulisset à matre sibi in eò
bello, quod aduersus Troianos gereretur, esse
monendum, puellari habitu indutus in Scyros,
que vna est à Cycladibus insulis, inter filias Ly-
comedis se abdidit, velateret duces Græcorū,
quæ ad Troiam erant militaturū. vna igitur illa-
rum puellarum Deidamia nomine clam: ab illo
vitiata Pyrrhumi filium illi pro genuit. Hic ta-
men inter puellas ab Ulyssæ cognitus, eius ex-
dionis labor tenui periculum deuota re non po-
nit. Theris igitur cognita necesse sitate, sibi dici-
tur ad Vulcanum accessisse, ut arma insuperabi-
lia, & que nulla vi humi non possent penetra-
re, Achilli fabricaret, ut traditum est à Phylax-

cho in rebus fabulosis, illa fecit Vulcanus, sed
non prius se datum inquit, quam cum illa
congressus fuerit, dicta est Thetis ammissis
eius desiderio, sed non prius illud esse faciendū
quam experta esset an arma conuenient Achil-
li. mox acceptis armis ex composito, iisque in-
duta dicta est aufugisse, & ita claudum Vulca-
num delussisse. At verò cum datum fuisset
Græcis responsum illum primū omnium Græ-
corum esse moriturum, qui prior è nauī in lit-
tus Troianum exilisset, prior exiit Protefilans
quare prior omnium casus est ab Hectore. Id
eum cognouisset Achilles, vltimus, è sua nauī
exiit in litus; quod eum magno impetu fecit
set, terramque pedibus vehementer percussit-
set, aqua è terra manare incepit, atque fons ibi
natus est, ut in his significauit Animmachus :
ῥίμαδ' ἀπ' ἠπείρου μελάνης, ἕλξ' ἀέρθεϊς
πειλείδης, ἀπὸ φρεν ἑλαπρος, ἢ τε κίρως.
τὰδ' ἐμπροσθε ποδῶν κρήνη γέγερ' ἀένουσα.
Continuo velut accipiter nigrauit Achilles.
Deslit in terra dorsum sublimis: at illi
Ante pedes fluxit vitrea fons lympidus vnda.

Hic igitur post multas res ad Troiam præcla-
rè gestas, quas Homerus recensuit, Polyxena
Priami filia amore captus significauit Priam
peruincio se pro Troia pugnaturum, si sibi
puella concederetur. Tam Priamus eam se da-
turum esse posceit, qui cum illa de causa
intempulum Thybræi Apollinis conuenissent,
Paris clam ex insidiis illum sagitta transfixit,
quare vltimum virg. suæ diem ita per dolam
conclufit, eius corpus non prius deditum est
Græcis, quam recepissent illa ipsa munera, que
pro redimendo neclore data fuerant hoc est,
tantum auri pondus, quantum esset pondus
Hectoris mortui cadaveris. Propter huius præ-
clari Herois mortem dicte sunt Musa & Nym-
phæ omnes fleuisse, quod ita significauit Lycop-
horum in Alexandracensibus :
αὐπὶς τῶν ἠπείρου κλέας ἰσοῦ
πακτώλων σαβμοῖσι τηλαυρῶν μύδρον
κρατῆρα βάκχι δῦσεται κεκλαυσομένους
νύμφαισιν, αἰ δίλαντο βιοῦρα γένους.
λειβηβράνθ' ὑπερθε πικρῆς ἀκταῖν.
ὁ νεκροπέρας ὅς περ δειμανῶν ποτμον
καὶ δῖλιν ἀμοῖ σάμα κήσεται πέπλον.
δύμασπαι ἰσῶσι κερσίδος, φάστας κροῦσας.
κηλοῖσθας ἐστὶν δισμῆτων ἰσῶσας ποδῶν
Rursus redemptio pro alitero cad. uers. huius
Pan pondus auri splendet in aethol. huius
Erent. Sed is cetera Bacchi mortuus, uictus
Perfusus in bib. la. omis. Lib. choridæus, uictus
Bimpla in colunt quæ uentrem: an. nphis simul

Sororibus, Baphyri aquas amantibus.
 Atque ille cadis præcius fatum timens,
 Ferebat puella vestibus sese indui:
 Textetq; telas pectine arguto lenes,
 Saltabit hostium in solum idem ultimus.

Vocata est insula Borysthenis Achillea, quod Achilles ibi fuerit sepultus, à quo etiam inuentum est myriophyllum, quod Achylleum vocarunt. Nam Ossa Achillis & Antiochi in aureo vase, quod largitus fuit Thetidi Bacchus cum fugeret imperiū Lycurgi, recondita fuisse memorant. Fabulati sunt antiqui præterea Medeam nupsisse Achilli, ubi ille in campos Elyfios post mortem descendisset, sicuti memoriæ prodidit Ibycus. Dicitur est Achilles à Chirone semihomine fuisse educatus, quia ratio & vis ad principem æque pertinet, dicitur est idem à Musis fuisse deploratus, quia cum musicis instrumentis eius pompa funebri ducta est: cum veniū mare per idem tempus forte ventis intumisset, longæque strepitus vndarum exaudiretur, vt ait Ilacijs, datus est locus fabulæ, quod nymphæ eius eadem grauitate conquestæ sunt. Neque enim est sane mentis ea propter Achillem contigisse credere, cum elementa minime sint de singulorum nostrorū vel morte vel ortu sollicita. Dicitur est inter filias Lycomedis muliebri habitu indutus. latuisse, quia cum Deidamiam eius regis filiam cepisset in matrimonium, ita nouis nuptijs delectabatur, vt maiorem temporis partem cum sponsa esset intra Lycomedis parietes, & in thalamo læteret. Hic idem Heros cum fortissimus esset omnium Græcorum, non prius vinci potuit vel à fortissimis hostibus, quam voluptatis desiderio & libidine irretitus, ab imbelli & timidissimo omnium propè Troianorum Paride vulneratus fuit. per hæc igitur significare voluerunt antiqui maximè omnium rerum formidandas esse viris fortibus voluptatum illecebras, quæ grauissimæ sunt omnibus & perniciosæ denique aduersariæ. At nunc de Ganymede dicamus.

De Ganymede. CAP. XIII.

GANYMEDES autem qui ab aquila raptus, & in cælum ad Iouem portatus fuit, vt illi potum pro Hebe Iunonis filia ministraret dicitur fuisse Troijs Troianorum Regis filius. Hic cum esset eximia & propè inaudita pulchritudinis, ob eam dignus habitus est, non qui ad libidinem, vt crediderunt plerique raperetur, sed qui pocula Ioui ministraret, vt scripsit

Homerus lib. v. Iliadis.

τρωὸς δ' αὐτρεῖς παῖδες ἀμύμονες ἐξεγένοντο
 ἔλλος τ' ἀσάρακός τε καὶ ἀντίθεος γανυμήδης.
 ὃς δ' ἠ κάλλιστος γένετο θνητῶν ἀνδράπων.
 τὸν καὶ ἀνυρέψαντο θεοὶ δ' ἰεὶ οἰνοχοεῖν,
 κάλλεος εἰνεκα δ' ἰο, ἐν ἀθανάτοισι μετέμ.
 Hinc Troi nati pueri tres esse feruntur
 Ilijs, & Assaracis, pulcherrimi. & Ganymedes.

Inter mortales cui præstantissima forma
 Quem superi rapuerit, Iouis qui pocula magno
 Præbeat ob formam, cū Dijs & transfigat auium.
 Apollonius verò Rhodius lib. 3. Argonauticorum, non vt esset Iouis pincerna, sed vt consuetudine Deorum fruere ob formam raptum fuisse Ganymedem scribere videtur, cum inquit:

εὖρε δὲ τόν' ἀπάνευθε Διὸς θαλερῆ' ἐν ἀλαῆ,
 ἐκ οἴου μετὰ τῷ γανυμήδεα τὸν ῥαπτοτε ζεὺς
 ἐραυνὸν ἐγκατένευσε ἐφ' ἑστίον ἀθανάτοισι.
 Hunc Iouis in molli se innitum reperit aula
 Non solum: simul & Ganymedem. Iupiter illum
 In cælum rapuit cum Dijs vt transfigat auium.

Fuit autem raptus ex Harpagia, qui locus fuit in agri Priapeni & Cyziceni finibus, qui ab ea re nomen obtinuit. vt ait Strabo lib. 13. alij circa Dardanum promontorium illud accidisse inquit, quod Virgil. factum in Ida monte Phrygiæ dum veneretur. ita commemorat lib. 3. Aeneid.

Intextuq; puer frondosa regius Ida
 Veloces in cælo ceruos, cursuq; fatigat
 Acer, anhelanti similis: quem præpes ab Ida
 Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger uncis.

Fama est autem aquilam, quod fastum augurium Ioui in bello aduersus Titanas attulisset, armaque pugnanti ministrasset, Iouis auiem fuisse existimatum: atque illi datum fuisse imperium in cæteras aues, cum ita scribat Horat. lib. 4. carminum, cum illius præcipuè singularum diligentiam in rapiendo Ganymede expertus fuisset.

Qualem ministrum fulminis alitem
 Cui rex Deorum regnum in aues vagas
 Permissit, expertus fidelem
 Iupiter in Ganymede stanso.

Alii tradiderunt Iouem in aquilam versum ad ipsum Ganymedem conuolasse, & illum in cælum asportasse, vt patet ex his carminibus:
 αἰετὸς ὁ ζεὺς ἤλθεν ἐπ' ἀντίθεον γανυμήδην.
 κύκνος ἐπὶ ξανθὴν μητέρα τῆς ἑλένης.
 Ipse aquila ad pulchrū Ganymedem Iupiter olim
 Ad matremq; Helena deinde volauit olor.

Fuerunt qui non à Ioue, neque ab aquila, neque à Dijs raptum fuisse Ganymedem tradiderunt,

runt, sed à Minoe ad concubitum : inter quos fuit Echemenes Cyprius. Hæc illa sunt quæ de Ganymede ab antiquis fabulosè dicta fuerunt : quæ quidem falsa esse omnibus perspicuum est . Alii verò inter quos fuit Xenophon ut scripsit in Symposio , Ganymedem propter animi pulchritudinem & prudentiam potius, quam propter formam corporis, in cœlum ascitum esse voluerunt: nam hi dictum fuisse Ganymedem putarunt non à γένυμι. quòd coniuari & genio indulgere significat : sed potius ab his dictionibus in vinum compositis ad præstantiã prudentiæ & consilii exprimendam, ἀγαν, & νύ, & μῦθος . nam illæ cùm intensionem & incrementum significent, extrema est consilium . Enimvero diuinum quidpiam sub hac fabula contineri ita inquit Cicero lib. 1. Tusulanarum Disputationum: Nec Homerum audio, qui Ganymedem à Diis raptum ait propter formã ut Ioui pocula ministraret. Non iusta causa, cur Homeredonti tanta fieret iniuria. Fungebat hæc Laomedus & humana ad Deos transferebat quidam ad solatium coniunctorum ipsi Ganymedi hanc fabulam fictam esse tradiderunt, cùm is clam raptus fuisse inter venandum: atque illis persuasum deniq. Ganymedẽ inter sidera relatum esse, & in id signum quòd dicitur Aquarius. Ego sanè longè aliter sentio, neque puto diuina ad nos deferenda fuisse, sed humana potius vtiliter ad Deorum naturam oportere conferri . Nam quid aliud per hanc fabulam demonstrabant sapientes, quam prudentem virum à Deo amari, & illum solum proximè accedere ad diuinam naturam? est enim Ganymedes, anima hominum, quam, ut diximus, ob eximiam prudentiam Deus ad se rapit, cùm stulti neque sibi, neque cæteris quidem sint viles . Illa verò anima pulcherrima est quæ minimum sit humana sordibus, aut flagitiis corporis contaminata: quàm Deus diligens ad se rapit . Nam cùm nihil sit inter mortalia, quòd propius quàm sapientia ad summi Dei naturam accedat, quòd per Ganymedem in cœlum raptum significabãt antiqui, non possum non summopere improbare quorundam stultitiam, qui obscœna quædã & neque brutis ipsis sine pudore iniungenda, per hanc fabulam intellexerunt; nimirum Ganymedem raptum fuisse ad stuprum, quasi ali-quòd incitamentum necessarium esset mortalibus ad tam nefandum, tamque impurum vitium . Sed tamen sapientioribus hæc alter sese habere credita sunt, & ad honestam interpretationem retorta, atque ad exemplum virtutis ad posterum transmissa . Quid enim aliud est pocu-

la Ioui ministrare, quam Deum mirificè delectari officiis sapientiæ, quæ ab anima virorum sapientum procedant? Semper bonitas diuina fuit, hoc est mirum in modum cupit nos esse sapientes : quales cùm fuerimus, proximè ad eius naturam per charitatem & innocentiam accedemus, suauissima pocula nequarum altissimo Deo ministrabimus, neque quidquam rursus homini incundius ipsa sapientia potest contingere : quippe quòd per illam viuentes propè Diũ efficiamur, atq. ex his corporum mortalium sordibus ad cœlestia extolimur . quam ob rem præclare se habent illa Ptolemæi carmina :

οἶδ' ὅτι θνατὸς ἐγὼ, καὶ ἐράμερος ἀλλ' ὅταν ἀσπρῶν

Μαρσεύω πυκινὰς ἀμφοδράμους ἑλικας,
ἐκ ἐπ' ἐπιλαύον ποτιγυαίης, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ
Ζηνὶ διοτρεπέος τιμπλαμαὶ ἀμβροσίης.

Noni ego mortalis quod sum, sed sidera quando
Suspicio, aethereas lustror, mente domos,

Iam pede non videor mihi terram tangere, magno
Cum Ioue sed vesca nebare & ambrosia .

Huic tantã corporis pulchritudinẽ tribuerunt, non solũ quia vir sapiens caret sordibus animi, verum etiam, quia ut ait Plato, tanta est pulcritudo sapientiæ, ut si oculis cerni posset, mirificos amores sui excitaret in animis hominum . Dicitur ab aquila raptus in cœlum fuisse propter perspicacitatem: atque ab ipso Ioue aquila, quòd adiutor sit Deus ad sapientiam, sic igitur cùm dicerent viros bonos, & prudentes, & integerrimos poetæ diuinam bonitatem ad se rapere, fabulam de Ganymede finxerunt, quare vtilius nos ad diuinam transtulerunt sapientes, quàm diuinam ad nos deduxissent . At de Ganymede satis, nunc de Harmonia dicamus .

De Harmonia & Cadmo. C A P. XIV.

HARMONIA verò quibus orta sit, non parua est dubitatio: siquidẽ Diodorus lib. 5. illam Electrẽ & Iouis filiam fuisse inquit . At Hesiod. in Theogonia illam ex adulterio Martis & Veneris natam fuisse memorat in his ;

— αὐτὰρ ἄρπῆ
ῤῥινότορῳ κυβέρεϊα, φόβον καὶ δέϊμον ἐτικτεν
δενέες, οἷτ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγ-
γας,

ἐν πολέμῳ κρούουσι, σὺν ἄρπῆ Πτολιπόρδῳ,
ἁρμονίῃνθ' ἢν κάδμος ὑπέρθυμος δετ' ἀκοισίη.

— Marti clypeos atque arma secantis
Alma Venus peperit Pallorem, unaque Timorem.
Qui dare terga virum armatas iussere phalagæ
in bello tristi, quam Cadmus duxit, at inde

Harmoniam peperit Marti Cytherea decoram.

Hæc igitur ubi adoleuisset, Cadmo Thebanorum Regi viro sanè præclaro, & ob multas difficultates, quas superauit, illustri, à Ioue in matrimonium data fuit, de quo hæc pauca sexijs multis, quæ de illo memorantur, colligere placuit. Aunt dona data esse sponsæ à Dijs per nuptias, cum Ceres frumenti fructum largita sit, Mercurius lyram, Pallas mionile & pepulum & tibias, Electra sacra magnæ Martis & cymbala & tympana, in quibus nuptiis Apollo cum cithara cecinit, Musæ tibias instarunt, ac Diu reliqui multa dona sua dederunt. Hic, ubi Iupiter Europam suam sotorem rapuisset, è qua in Cretam deportata Sarpedonem, & Minoem, & Rhadamanthum suscepit, iussus est ab Agenore patre sororè inuenire, neque prius rediret domum, quam illam secum adduceret. Atqui cum multas regiones peragrasset, neque tamen illam inuenisset, post mortem Telaphasæ matris Delphos de Europa seiscitaturus oraculum adiuit cui responsum est, nihil curiosius de Europa esse querendum, sed urbem ibi condere oportere, ubi bos defessa humi procubisset, quam habuisset viæ ducenti. Hic igitur per agrum Phocensium iter faciens bouem ex armento Pelagontis obuam habuit, quæ Bœotia peragrata ubi condite fuerunt Thebæ humi procubuit. Tum bouem Palladi mactaturus scios aquatum ad Dirce fontem misit: cum verò ibi draco natus è Marte fontem feruaret, Seriphum & Daileontem Cadmi amicos interemit: tum ipse Cadmus eò profectus ad fontem draconem trucidauit. Fabulati sunt quidam, inter quos fuit Archelaus lib. 9. de fluminibus, Cadmum post cesum draconem inuenisse aquam ob timorem serpentis propè veneno infectam, quare regionem Iustrauisse dum fontem quæretet. ubi ad antrum Corcyreum peruenisset, dicitur factum esse Palladis consilio vt pedem in limo im preserit, vnde fluius scaturit, quem post bouem immolatum, Pedem Cadmi nominant. At verò coactus est Cadmus eius dentes exercitos ferere, quod fecit consilio Minervæ, è quibus nati sunt armati homines, qui erant cum illo pro patre pugnaturi, sed Cadmus lapidem, quem à Minerva acceperat, inter illos iacens, omne certamen à se inter illos diuerit, atque omnes mutas vulneribus natuorum armorum se vicissim confecerunt. Illa de causa coactus fuit Cadmus mercenarius annum Marti seruire, qui annus eius temporis octo ex his nostris annis constabat. Post id tempus fabulantur Minervam regiam Cadmi multis ornamentis præ-

clare comparasse cui Iupiter etiam Martis filiam & Veneris dedit in matrimonium Harmoniam, ad quas nuptias Diu omnes relicto cælo dñi adientasse: quo tempore fama est inter alia præclara Deorum munera pepulum & mionile admirabilis pulchritudinis, quod fuit Vulcani opus, à Cadmodonatum fuisse sponsæ, Cadmum ex illa suscepit Poitea Iuo, Semelen, Agauen, Autonoe, & Polydorum. Scriptum reliquit Pherecydes præterea Harmoniæ Martisque filias fuisse Amazones, vt testatur Apollonius etiam lib. 2. Argonauticorum:

Patre facta hæc peperit Minervia pigra patrè.

Cadmus post multas filiarum nepotumque suorum calamitates subrogato in regnum Penthæo, Agæus & Echionis filio, relicto Thebis ad Enchelienses cum Harmonia coniugè commigravit. Illi cum ab Illyrijs bello infestarentur, responsum tulerunt futuram penes ipsos victoriam, si Cadmum & Harmoniã duces haberent: Nam Cadmus & Harmonia apud Dirionis ripas habitabant, qui Illyrios à Liburnis determinat, vt scripsit in his Metrodorus in commentario de consuetudine: *Ἰλλυρίων δὲ καὶ νάρον ποταμοὶ Ἰλλυρίων, οἱ διαχωρίζουσι τοὺς Ἰλλυρίους καὶ λιβυρίους, ἐν ταύτῃ γὰρ ὄκεισαν ὁ κάδμος καὶ ἡ ἄρμονία, οἱ καὶ εἰς ὄρεσις τὰ τεβλήθησαν.* Sunt autem Drilo & Naro Illyriorum fluuij, qui Illyrios Liburnosque determinant. Hoc in loco Cadmus & Harmonia habitauerunt illi, qui sunt in angues conuersi. Quod oraculi auctoritatem secuti eos duces illius expeditionis aduersus Illyrios deligunt. Sic igitur Cadmus Illyriorum regno positus aliquandiu feliciter egit, deinde paulo post in draconem & ipse & vxor mutati apud oppidum Illyrii Eniclas nomine, dicuntur à Ioue in campos Elysijs demissi fuisse: de qua mutatione, quod apud Illyrios contigerit, ita meminit Dionysius in libro de situ Orbis:

ἐπὶ δ' ἀσπετον ὀκλὸν ἄγχοσ Ἰλλυρικὴν περὶ χέρσον ἐλίσατο ἄχρι κόλωνος, ἔρεοντ' ἠλιβίων τὰ κεραυνία κίχλησκουσι. κείνον δ' ἀν περὶ κόλπαυ ἰδοις ἐρικυδέα τύμβον

τύμβον, ἐν ἄρμονίῃ καὶ μοιότητι ᾄδῃσι ἐνίστοι.
καὶ διὰ γὰρ εἰς ὄριαν σκολλόν δέμας ἠλλάξατο
ὁ πῶτος ἀπὸ ἰσμενῆς κτεταρὸν μετὰ γῆρας ἔκον
το

ingentia pondera volens
Illyriis terris devoluitur usque Colonnas,
Collesq; apricos quos alta Ceraunia dicunt.
His celebrem tumulam terris, antrumq; videbis,
Antrum, quod Cadmi dixerunt Harmoniasq;
Namq; hic serpentes atris facti esse feruntur,
Vt texere caput canis, turpib; senecta.

Sic Nicaner in Theriacis:
Ἴριθ' ἦν ἔθρησε θρίλιον καὶ γάρονος ὄγθῃ,
σιδωνία καὶ μέδιο θεμελίον ἄρμονίῃσε.
ἔνθα δ' ὄσο δαπλῆτε νομὸν σείβεσι θρήκοντε.
Ἴριθ' hanc Drilon aluit, & Naronis unda:
Sidonij Cadmi monumentum hoc Harmoniasq;
Hic duo terribiles fremuerunt nempe dracones.

ATQUE tot de Cadmo & Harmonia fabulose dicta fuerunt. Maior harum rerum gestarum pars ad historiam transferenda est: non enim à tauro Europa asportata fuit in Cretam, sed nauigio quodam Cretenses illam rapientes è Phœnicia in patriam deportarunt. Cum vero illi nauigio esset præfectus Taurus quidam Gnosius, qui illam rapuit è Sarapia Phœnicie ciuitate, quæ sita fuit inter Sidonem & Tyrum, locus datus est fabulæ, quod rapta fuit, & à Tauro in Cretam deportata, vt scripsit Eche- menes in rebus Cretensibus. Quod missus ad Eutopam querendam Cadmus araneam ad fontem Dirœn occidisset, illud quidem fabulosum esse dixerunt, sed aunt latronem ab ipso Cadmo castrum, qui peregrinus in his locis insidiaretur, & iam nonnullos è Cadmi socijs ceciderat. Dicitur est eius draconis dentes seminales, cum afflectæ & socij illius latronis duce casu dilipati sint. Nil autem horum factum est sine Mineræ consilio, quia cum omnibus in rebus, tum in militaribus, præcipuè necessaria est hominis prudentia, & Dei optimi auxilium. Quod autem lapidem inter natos homines armatos iecerit, quare inter illos bellum exortum est; futuras contentiones Thebanorum significat, post Thebarum incenia ædificata: nam eius vrbis imperium magnū bellum inter Thebanos postea excitauit: præter illud quod Ienes iniuriæ solent aliquando excitare magna bellorum incendia. Harmonia dicta est Veneris & Martis filia, quomam vis Musice non solum erigit animos iacentes, & calamitatum miseriarum que humanarum cunivis oppressos, suauitateque quadam perfundit, sed etiam ad bellum viriles animos inflammat, cum Musica

multæ nationes ante bellum vsq; sint, atque siue etiam nonnullus est vsus Musicorum instrumentorum, quibus milites ad prælium incitentur. Hæc causa fuit cur his parentibus Harmonia nata dicatur. Qui Electæ & Iouis filiam crediderunt, Harmoniam esse putarunt eam, quæ Pythagorici in motibus spherarum, corporum que cælestium fieri crediderunt. quod autem ad mores pertinet, significabant antiqui, quoniam sumus in hac miserima vita omnium laborum ac molestiarum plenissima, fortitudine & prudentia vt oportere, quod omnium humanarum actionum statutus est finis, neque vnquæ Deus viris bonis & fortibus solet deesse, cum senem Cadmum & Harmoniam Iupiter post omnes molestias ad Elysios campos demiserit. At nunc de Mida dicamus.

De Mida. CAP. XV.

FVIT autem Midas Phrygiæ Rex Gordiæ filius, qui omnium Regum suæ tempestatis fuit ditissimus. Fabulantur ad hunc aliquando Silenum Bacchi comitem captiuum ob ebrietatem, cum iter facere cum Baccho non potuisset, adductum fuisse: quem ille perhumaniter tractauit. Tum Bacchus ad eum requirendum reuersus, cognita Midæ liberalitate & humanitate ab incolis eius regionis, ipse etiam hospes ad Midam proficiscitur, à quo perbenigne acceptus illi proposuit vt quidquid optaret, expecteret, quod esset statim voti compos futurus. At Midas pro dementia, quæ sollicitat animos mortalium, summam felicitatem ratus in multis possidendis, expectiuit vt quidquid contingeret, continuo aurum fieret: quam fabulam explicauit Ouidius lib. I. I. Metamorph. Cum posita cibaria etiam, quibus vesceretur, contacta repente fierent au rea, poenitentia caprus est suæ petitioni: atque nisi Deus fuisset illi benignus ea molestia sublenando, omnino inedia mori necesse fuisset. Orauit igitur eundem Deum cum satis aptas poenas suæ stultitiæ dedisset, vt hoc munus auferret. quem aiunt quidam illa de causa inedia mortuum esse: at alij dicunt, quod Bacchus respondit illud futurum, si se in Pactolo flumine lauisset; quare lotus ibi illa molestia liberatus est, ac fluuius ex illo tempore at reus arenis fluere cepit: quod ita testatur Ouidius:

Rex iussa succedit aqua, vis auxæ tinxit
Flumen. & humano de corpore cessit in amnem.
Nunc quoque iam veteris percepto semine venæ
Arua rigent auro madidis pallentiæ glebis.

*Ille peropus opes sylvarum, & rura colabat,
Panaq; montanis habitantem semper in antris.*

Eo igitur morbo liberatus. Midas cum le-
rus contulisset. Sylvasque semper ferè ab homi-
num frequentia longinquas incoleret, iudex &
ipse & Tmolus mons inter Phœbum & Pana
pastorum Deum de arte musica contententes,
delectus est. Eius certaminis Tmolus Phœbum
victorem at Midas Pana suo iudicio pronuncia-
vit, quare indignatus Phœbus aures asini Mide,
ut quid de arte musica iudicare non posset, adhi-
bit, cum rudis homo planè parum iudicio va-
leret, & tamen indicare non detrectasset. Id au-
tem ita explicavit Ovidius:

*Pana iubet Tmolus cithara submittere cannas.
Iudicium sanctiq; placet sententia montis.
Omnibus arguitur tamen, atque iniusta vocatur
Vnius sermone Mida. Nec Delius aures
Humanas patitur stolidas retinere figuram.
Instabilesq; illas facit, & dat poste moveri.
Cætera sunt hominis, partem damnatur in unâ,
Induiturq; aures tarde gradientis aselli.*

Ita verò scitè illas occultabat Midas, vt ne-
mo præter tonforem rem cognosceret. Sed cum
id tonfor tacere nõ posset, terram effodit, ac fo-
neam ingressus pertenui voce ita submurmura-
vit. Auriculas asini Midas Rex habet. Tum
fossa illa rursus terra repleta discessit, ibique
cannas deinde natas esse fabulati sunt, quæ ita
sibilibus edentes murmurabant: Auriculas asi-
ni Midas Rex habet.

ATQVE tot de Mida fabulosè fuerunt ab an-
tiquis memoria prodita. Ego sanè crediderim
avarissimum & opulentissimum omnium suæ
tempestatis fuisse Midam, qui vt multas pecunias
cumularet, cibis etiam parcissimè frueretur,
omniaq; propè necessaria victui venderet, &
in aurum conuerteret. Cum verò alijs in re-
bus esset planè rudis, nec à beluis eius iudicium
differret, fabulati sunt illum aures asini habuisse.
Alij contra quòd acutissimè audiret, istud
fictum fuisse arbitrantur, quòd asinus illum,
sensum omnium propè animalium habeat acu-
tissimum. Alij fictum putarunt, quia mul-
tos haberet exploratores. Alij dicunt fuisse im-
prudencissimum & arrogantissimum omnium
principum suæ tempestatis, qui cum parum cu-
raret hominum de se maledicta, & cum pessimè
audiret à Phrygiis ob malam administratio-
nè, exquisitissimamq; auariciam, cum pecunia
esset apud eum omnium controuersiarum iu-
dex aut libido, dictus est asini aures habere: nam
solum aurum sibi præ omnibus proposuerat.
Alii dicunt, inter quos fuit Callisthenes in nau-
-

gatione, & Hecataus de Hyperboreis, duos col-
les fuisse in Phrygia: qui aures asini vocarentur,
super quibus munimentissima oppida condita fue-
runt è quibus latrones complures viatores &
peregrinos adorabantur. His locis cum arma
Midas intulisset, ac oppidis per vim potius fuis-
set, obrunctis eorum locorum latronibus, di-
ctus est fabulosè aures asini habere. Alii volue-
runt illum, quia Liberum patrem fefellisset, in
asinum fuisse mutatum, sed cum recuperasset
pristinam formam, aures tamen non deposuisse.
Alii quia Dionysi asinos ac iumenta iniurus af-
fecerit, ab irato Deo illi auri aures fuisse inun-
ctas maluerunt. Alii aures asini datas Midam
à Deo fuisse idcirco putarunt, quia omnes arro-
gantes damnantur ignorantia: qui enim se scire
omnia vel quæ nescit, arbitratur, is parum ido-
neus efficitur ad scientiam. Quòd si quis dili-
genter hæc animaduertat, is profecto intelliget,
antiquos per hæc ad humanitatem & liberalita-
tem homines adhortari solitos, cum Deus sibi
gratissimum esse in hospites benignitatem osten-
derit idem postea nos à petendis rebus certis à
Deo deterruerunt, cum plerumque perniciosam
expetamus: quate quòd vobis conferat à Deo
poscendum, illiq; relinquenda rerum omnium
optio. Deinde singulorum vires metiri oportere
docuerunt, neque iudicanda sunt illa, quæ
non rectè notimus, cum temeraria iudicia Dei
vindictam in se irruent. Nam qui per insciã
aut fraudem alterius opes aut dignitatem alteri
adiudicauerit, ille priori domino, cui rapuit, re-
stituere iure æquitatis debet. Quòd verò nul-
lum scelus, nullumque iniquum iudicium diu
latere potest, declarauit tonforis sermo silentio
proximus: omnia enim turpia in lucem tem-
pus solet proferre. At nunc de Narcisso dica-
mus.

De Narcisso. CAP. XVI.

NARCISVS autem, quem fabulæ in-
frem sui nominis mutatum fuisse inquit
dicitur fuisse amnis Cephisi & Nymphæ Lirio-
pes filius, vt patet apud Ouid. lib. 3. Meta-
morph.

*Prima fide, vocisq; rata sentamina sumpsi
Cavula Lyriope. quam quondam flumine curvo
Implicuit, clausaq; suis Cephisus in undis
Vim tulit, enixa est utero pulcherrima pleno
Infantem nymphæ, iam tum qui posset amari:
Narcissumq; vocat de quo consultus an esset
Tempora matura visurus longa senectia.
Fastidicus vares, si se non nouerit, inquit.*

Echo

Echo autem capta eius amore illam diu insecuta est : sed cum amoris impatierē conabuisse, in solam vocem demque coarctatur. Fabulantur hunc, ubi iam exierat, corporisque forma indies eum teneret, am purissimum labore venationis & est, aliquando fatigatum deuenisse : qui se ad fontem bibiturus in genua dexterae manibus in ora fontis firmatis, non iam labris ad aquam fontis amotis, non imaginem in fonte despexit : erat autem frontis aqua limpidiissima, quae fundam habebat subnigrum. Tam Narcissus amore ac desiderio suae imaginis ita captus est, ut cum nullā potiunde talis formae sibi spem reliquam esse intelligeret, sui ipsius desiderio tandem paulatim contabuerit, ac Deorum misericordia demque in forem sui nominis fuerit conuersus. Dicitur fuit autem Narcissus ἀπό τῆς νύκτων à torpore scilicet, quia ob id desiderium corperit. In hos Ermenidibus fuit potestis consecratus, de quo Deabus illis sacrificantes coronas utebantur, ut ait Ister in lib. de Coronis qui tamen fuit etiam Baccho gratus. Scriptum reliquit Phanodemus lib. 3. rerum Atticarum, coronas de narcisso consecratas fuisse Proserpinæ, quoniam florem illum colligeret cum rapta fuit à Platone. Memoriae prodidit Pausanias in Bœoticis in finibus Thespiensium vicum Danaicum fuisse, & in eo fontem Narcissum vocatum, in quo se Narcissus, ut fama est, insperxit. Scripsit Euanthes in fabulosis sororem illi gemellam fuisse eum oris forma, tum coma, & vestitus, & omni corporis parte similem. Hi eum simul venarentur, ferunt sororem à puero amatam, qua mortua ille desiderii impatientis dicitur ad fontem venire solitus, ut eius imaginem ibi intueretur. Sed eum id solatium lenè videretur denique magnitudine desiderii deperit vel, ut aliis magis placuit, se in fontem deciecit, ac perit, ad quem ambo solemus conuenire. at verò hæc falsa esse, & ad Narcissi gratiam ficta testatur Pausanias, qui multis annis ante Narcissi tempora raptam fuisse Proserpinam Cereris filiam memorat.

HAEC fabulose dicta sunt de Narcisso. At quid in hac fabula contineri vitæ humanæ utile, quod potuerit has ambages, ad posterōs in re transmittere? imprudentem, & libidinosum, ac facinorosum hominem vltionem sequi significabant, veluti vmbra sequitur corpus : nam tametsi Deus vindictam aliquandiu differt, tamen multo est acrior postea perditis hominibus profigandis. Istud autem tanto fit facilius, quā

to maiores facultates aliquis ad res præclare gerendas nactus fuerat. Nam qui nimium fortia corporis gloriabatur, & in lasciuiam acuebatur, quo pacto per formam non meruit perire? omnis enim rerum humanarum nimius amor perniciosus est imprudentibus. At nunc de Belidibus dicatur.

De Belidibus. CAP. XVII.

NEQVE præmittende fuerunt omnino Danae filie, quæ illi pœnæ apud inferos dicuntur esse addictæ, ut semper aquam ex amplissimo puteo hauriant : neque tamen vnquam ad oram putei plena cribra possint attrahere. Fuit autem Danaus Beli cognomento prisci filius illius, qui post Apidis mortem Isum vxorem duxit, quo tempore Cecrops Athenis imperauit. Hic ubi pulso Sthenelo Argiuorum Rege Argos occupasset ex Aegypto profectus, quinquaginta filias & varijs mulieribus suscepit quas ex aut Beli nomine Belidas postea nominarunt. Fama est propter similitudinem quandam quam cum Aegypto fratre habebat Danaus; in Græciam profugisse : quod tota sit affinium & coniuutorum beneuolentia inter principes homines, & ad eandem dignitatem aspirantium præsertim. Cum igitur Aegyptus filios quinquaginta haberet, cuperetque fraternam similitudinem, aliquando compescere, satis aptam opportunitatem fore eius negotii consciendi existimauit, si cum totidem haberet filias, illas in matrimonium suis filijs poposcisset, eius igitur preces non aspernatus est Danaus, sed nuptias magnificè parari instituit, verum tamen vel qui non crederet sollicitationibus, vel qui memor adhuc esset acceptæ iniuriæ vel quia ab vno illorum mortem sibi imminere ab oraculo monitus fuerat, clam singulis dedit pugiones, quibus suos sponso, ubi dormirent in gularent. Sorrito igitur nuptiæ celebrantur, atque nomina filiorum Aegypti ista fuerunt: Agenor, Aegius, Alcis, Alcmenon, Agaptolemus, Argius, Archelaus, Aegyptus, Arbelus, Bromius, Busiris, Chthonius, Chalcedon, Charus, Chrysippus, Clitus, Cessus, Diaphron, Diacorystes, Dorion, Divas, Enceladus, Euenor, Eurylochus, Eurydamas, Hippodmus, Hippocotyestes, Hypetibus, Hippolytus, Hippothous, Hermus, Imbrus, Idmon, Idus, Lixus, Lampus, Lynceus, Lycus, Menuchus, Megacles, Oeneus, Periphias, Pandion, Polyctor, Proteus, Peristhenes, Phantes, Potamon, Periphantes, Sthenelus, Filiarum Danae nomina fuerunt; Anexibia, Anth-

Ica, Adianta, Actaea, Adyte, Antonos, Asteria, Agave, Automate, Amymone, Bryce, Cercetis, Clite, Calix, Cleopatra, Cleodora, Chrysippe, Callidice, Celano, Dioxippe, Erato, Enippe, Electra, Eurydice, Euhippe, Glaucippe, Gorge, Glauce, Gorgophone, Hippodice, Hyperippe, Hippodemia, Hippomedusa, Hypermnestra, Iphimedusa, Mueitra, Nelo, Ocyperre, OEme, Pharte, Pyrene, Podarce, Pylarge, Rhode, Rhodia, Scara, Sthenela, Stygne, Theano. Omnes igitur patrias mandato paruerunt, præter Hypermnestram natu maximam filiarum, quæ Lynceo marito peperit reliquæ omnes igitur sponsorum capita abscissa dicuntur in Lerna infodisse, atque eorum corpora ante urbem humasse, ut scripsit Herodotus in Argonauticis: qui etiam inquit quod postea Danaï filia à Mercurio & Pallade Iouis iussu expiata fuerunt, quæ omnes in Gymnica certamina productæ, una Hypermnestra excepta, victoribus data sunt. Fuerunt tamen qui inquitant has nuptias tanto sanguine perfusas, antequam Danaus Argos venisset, contigisse, quo tempore Danaus cum fratre Aegypto de regno contenderet. cum igitur Hypermnestræ beneficio Lynceus vnus esset superstes è tot fratribus, periculum tantum euadens Lyream confugit, quod oppidum fuit illis temporibus non procul ab Argis, ut scripsit in Corinthiacis Pausanias. eo igitur in loco face sublata Lynceus signum dedit se euasisse omne periculum, quod ita conuenerat cum Hypermnestra, ut deuitatis Danaï insidijs vbi in tutum se recepisset, ita faciem sublatam ostentaret. Sic etiam paulo post Hypermnestræ vicissim facem è Larissa sustulit, qui significabat se quoque omne periculum euasisse; quare mansit postea consuetudo ut Argui ad eius rei memoriam festum diem & solennitatem quotannis celebrarent, quam facem vocarunt. Scripsit Apollodorus libro secundo Bibliothecæ, Hypermnestram fuisse postea datam vxorem Lynceo. Atqui Herodotus in Euterpe inquit Danaï filias primas Theismorphoria sacrificia mulieres Pelasgicas Docuisse, quæ genis sacrificii, cum fuisset occipata Peloponnesus à Doriensibus profus obsoleuit. At enim Danaï filia post mortem ob id scelus, quod tam immitis aduersus innocentes & affines iuuenes fuissent, illi æterno supplicio fuerunt addicte apud inferos, ut aquam vase perforato haurire conentur; quibus promissum esse prohibent ab eo labore tum cessandum esse, cum plena cribra è puteo hauerint de illa pœna ita meminit Horat. libr. 3. Carminum:

*stetit vna paulum
Siccæ, dum erato Danaï puellas*

in nomine mulces.
Sic autem Qu. lib. 4. Metamorph. ab euo
Belidas nominans inquit:

Affiduas reperunt, quas vident Belidæ vandas.
A T Q V E tot fabulæ de us memoriae prodita sunt: nunc veritatem queramus. Hos annos esse dixerunt nonnulli, quæ affiduis fructibus videntur nos velle locupletare, saturate, cum tamen tantumdem absumatur, quantum producitur. Sic autem id Lucretius lib. 6. explicat:

*Deinde animi ingratoram naturâ pascore semper,
Atque explete bonis rebus, satiareq; nunquam.
Quod faciunt nobis amorum tempora, eircum
Cum redeant sætusq; ferunt, variisq; lepores:
Nec tamen explemur vita fructibus unquam.
Hoc, ut opinor, id est, suo florente puellas
Quod memorat lætici portusum cogerere in vaa,
Quod tamen explet nulla ratione potestur.*

Sic igitur temporum & annorum vicissitudines quidam per hæc significare voluerunt. Nonnulli putarunt omnem mortalium vitam in hac fabula contineri, cum omnia quæ agnus frustra à nobis fieri in terris, cum nulla humani roboris vestigia diutius manere possint, sed omnia rursus confundantur. Alii beneficia, quæ in ingratos homines conferuntur, per hæc vana esse indicabant. Ego contra per hæc fabulam aliquid gloriosius & humano generi vtilius significari crediderim, filios scilicet tam diu pios & obediens parentibus esse oportere, quâ diu ab humanitate & Deorum immortalium religione ac reuerentia illorum mandata non dissentiant. Quod si quid ab iis contra religionem aut summi Dei voluntatem legesque precipiatur, si contra iustitiam, si contra humanitatem omnino non sunt audiendi: quare si quis iniqua consulenti pareat aut imperanti, quod deuitare potest, Deorum immortalium animaduersionem ac vindictam omnino fingere non poterit. si quis denique neglecta Dei reuerentia & viri boni officijs aliquid impurum atque emdele commiserit, ille perpetuis supplicijs post hanc vitam apud inferos discruciabatur. Ac de Belidibus quidem satis, nunc de Spingide dicam.

De Spingæ. CAP. XVIII.

F V I T autem Sphinx Echidnæ Typhonis. quæ filia, ut scribit Latus Hermioneus, quæ Inuoluta in agrum Thebanum impisit. Hæc

muliebri facie ac pectore fuisse proditur, pedes & caudam habuisse leonis, pennas autem volucris. At Clearchus caput & manus puellae corpus canis, vocem hominis, caudam draconis, leonis ungues, alas auis, illam habuisse scripsit. Hæc Sphinx singulis hominibus prætereuntibus in Phycæ colle residens obscura sanè ænigmata proponebat, quæ capiebat à Musis: atque quicumque illa soluere nequiuisset, is vnguis Sphingis laniabatur. Erat autem fati statutum tunc esse Sphingi moriendum, cum quis propositum ænigma soluisset: atque cum multi ab ea laniarentur, pronunciatum fuit per præconem, quia cupiebant Thebani illa molestia liberati, quod is esset Thebarum regnum capturus, & vocem Creontis Aemonis filii habitu eius, quæ pulcherrima erat omnium mulierum eius ætatis, qui Sphingis ænigma soluisset. Scripsit verò Myrleanus Aesclepiades quæ est testatur Iliacis, faciliè Sphingem læcere homines vi cæcos consueuisse, quippe quæ priores corporis partes haberet leonis, ac ungues gryphi: neque

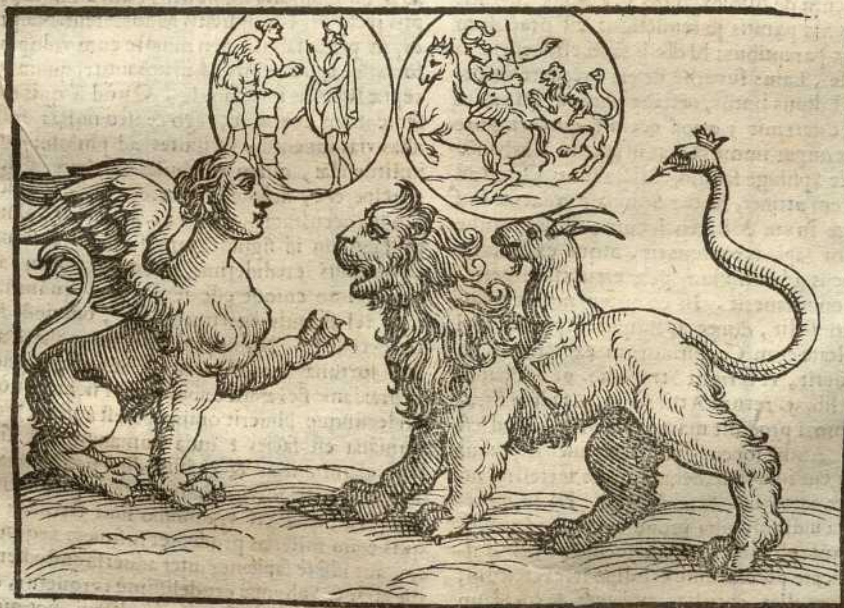
quisq̄ poterat aufugere, cū alas haberet aquilæ, citiusq̄ ad illos conuolare: quamuis postremas corporis partes haberet hominis. Multa fuerunt enigmata & longè diuersa, quæ diuersis nationibus proponebat, sed hoc ferè semper proponebatur Thebanis enucleandum, vt scripsit idem Aesclepiades:

ἔστι Δίπουν ἐπὶ γῆς, καὶ τετράπων, ἔμια φωνή, καὶ τρίπων. ἀλλάσσει δὲ βῶν μόνον, ὅτ' ἐπὶ γαῖαν ἔρπετὰ κινεῖται, ἀνάτ' αἰθέρα, καὶ πόντον. ἀλλ' ὁ πότεν πλεῖστοιν ἐπειγόμενον ποσιβαίνῃ,

ἐνθα τάχος γύροισιν ἀφ' αὐροῦ τετον πέλει αὐτῆ. Est bipes & quadrupes in terris: solaq̄, vox huius: Atque tripes, mutat vocem solum, omnia campis, Inter quæ serpunt, quæ cælo, & fluctibus errant. At ubi contendit pedibus iam pluribus, illi Deficiunt vires, & lentis robora nervis.

Hoc ænigma cum soluisset Oedipus, regnū & Iocastam matrem Aemonis filii Creontis quæ vxorem duxit.

Fuit enim Oedipus parricida, vt prædictum

fuerat ab oraculo. nam cum Laius Thebanorum rex oraculum consulisset, postquam regnum Thebanum illi fuit delatum post mortem Zethi & Amphionis, gerente in vtero Iocasta vxore, responsum est ab Apolline Delphico illum à filio interfectum iri, quod etiam accidit

postea in via Schiste vocata in Phocide. Laius responso territus recens natum plantis pedum transfixis in monte Citharone Plataeidis terræ exponi iussit, quem Corinthus & ad Isthmum regio aluit, ac trinium Phocidis ab ignaro filio paterno sanguine pro responso oraculi fuit pollutum.

litum. Significari hominis senescentis naturam per hæc annuntiavit OEdipus, qui cum baculo indiget ut sustineatur, aut cum infans quatuor pedibus incedit; manibusque vitur pro pedibus tunc maxime est inualidus. Cum hæc Sphinx audisset, sese de loco præcipiti ac prærupto deiecit, atque Thebani omni periculo fuerunt liberati. Diximus autem superius OEdipodem Laium patrem interemisse, quare locastæ nuptiæ & regnum proponebatur ænigma soluenti Laius enim Thebarum rex, ut dictum fuit, ducta Iocasta Creontis Deum de prole percunctatus est; responsumque tulit non sibi conferre habere filios, à quibus ipse trucidandus & domus esset euertenda. obliuiscit oraculi filium procreauit, & mox recordatus respouit infantem exposuit feris, cui pedes ferro transfixit, qui postea à timore pedum dictus est OEdipus, cum *oid'ev* sit intumescente. Hunc familiares ut iussi fuerant non exposuerunt, ac donarunt uxori Polybi, quæ filios habere non poterat. Post eum adulescens Laius, contulit Deum de filio expulso OEdipus cognitis insidijs sibi paratis percunctatus est oraculum de veris parentibus; hi obuii facti cum essent in Phocide, Laius superbe de via excedere imperat, OEdipus iratus, nescius patrem ipsum in pugna interemit; quod accidit quo tempore Sphinx nuper immissa erat in agnum Thebanum. Hæc de Sphinge fabulose dicta sunt. Quod ad veritatem attinet, fertur Sphinx prædatrix fuisse, quæ iuxta Moabem locum, Phycenique montem rapinas exercebat, atque ex insidijs erumpens ad hominum prætereuntium perniciem conuolauerit. In eo autem monte in insidijs confedit, donec OEdipus superata loci difficultate cum Corinthiorum exercitu illam superauerit, ut scripsit Strabo lib. 9. & Phaedemus lib. 5. rerum Atticarum. At idem Strabo memori prodidit mare illud prius, quod est Apud Anthedonem piræcis incursumbus Sphingem infestasse, deinde ad eas terrestres insidias & latrocinia se contulisse. Dicta est ænigmata insolubilia propè viatoribus proponere, quia ob difficultatem locorum nemo illam vincere poterat ante OEdipodis exercitum, qui omnes illas occultas ambages & locorum difficultates superauit. Alij dicunt illam cum latrocinia exercebat ænigmata captiuis proponere solitam, quæ siquis soluisset, liber cum omnibus suis rebus dimittebatur. Ad huius autem crudelitatem & celeritatem exprimebant, varia diuersorum animalium membra attributa sunt. nam crudelitatem & rapinas si-

gnificabant vngues leonis aut gryphi. Alæ sceleratorum prædonum erat celeritas. Atque cum vnum esset corpus, variæ omnino formæ illi tribuebantur commixta. Philochorus in libro de sacrificijs, Mineræ consilio edoctum OEdipum inquit focietate rapinæ simulata se ad Sphingem contulisse, atque nonis semper socijs OEdipo se addentibus, denique illam cum magna suorum manu oppressisse. Eius Sphingis corpus cum delatum fuisset Thebas asinum impositum; OEdipus Rex à Thebanis declaratur, utpote vir callidus & prudens ac bellicosus, qui ne posset pro sua prudentiâ ciuitatum ab hostium iniurijs, si opus esset, defendere. Tum matrem nescius uxorem duxit: Atque tot sunt ea quæ de Sphinge tradita sunt ab antiquis. Ego non solum historicas narrationes sub hac fabula contineri crediderim; nã id quidem ridiculum esset, simplices res gestas ita occultare: ne à quouis perciperentur, semperque aliquo indigerent OEdipode. Sed istud fiebat, ut dictum est sæpius, quia fabulose narrationes vel ab iis cum suauitate imbibuntur, qui à nudis perceptis rectè vidèri auditiis abhorrent. Nã præceptis prius fabulis non minore cum voluptate fortasse explanationes admittebantur, quam perceptæ fuerunt ipsæ fabulæ. Quod si quis nec sententiam requirat, ego censeo nullas fuisse alias vias inuenti faciliores ad philosophiam instituendam, quam ut fabulas diligenter prius perciperent, deinde ut præcepta philosophica sub his occultata aperirentur. Atque per Sphingis fabulam id significatum fuisse ab antiquis sapientibus crediderim, suam fortunam æquo animo enique esse ferendam: quàm tamen vel si quis egerimè ferat, omnino ferè necesse sit. Nam quid significant alæ? an non fortunæ inconstantiam? aut cur vngues in prædam flexæ illi tribuuntur? nonne quod vndeunque liberit omnia potest auferre: cur humana est facies? quia humanum est sub iici calamitatibus & vicissitudinibus fortunæ. Leonina pars forti animo esse ferenda aduersa significat, quæ vel vi omnino sibi ferenda: si quis enim miseras prudenter sustinere nequie rit, aut nisi se sapienter inter aduersa custodierit ille ab ipsa Sphynge crudelissimè torquetur, & laniatur. Atque ut summum dicam, nos monere per hæc fabulam sapientes voluerunt, aut prudentia & Mineræ consilio fortunæ iniquitatem esse superandam: aut si minus illud fecerimus, nos ab illa superari oportere. Nam quid agitur in superiore ænigmate? an non de humana imbecillitate, cum nihil nascatur homi-

ne debilius aut calamitosius? atque de Sphinge factis, nunc de Nemese dicamus.

De Nemese. CAP. XIX.

VT autem non solum in aduersis prudentia opus esse, sed etiam in foelicibus successibus animi moderatione demonstrarent antiqui, Nemese Noctis & Oceani filiam, vt ait Pausanias in Achaicis introduxerunt: quamuis alii plures esse Nemeses crediderint, easque coluerint. memoria prodidit Apollodorus lib. 3. Bibliothecae Iouem aliquando Nemeses desiderio exarsisse, quae cum eius concubitum vitaret se in anserem dicitur mutasse: Iupiter vero in cygnum versus sic illam compressit. quae cum ouum postea peperisset, illud opilioni obuio de-

dit, vt Leda seruandum deferret. Id cum in arca seruauisset Leda dicitur Helena ex illo fuisse nata, quam Leda tanquam ex se genitam educavit: quae cum adoleuisset omnesque reliquas mulieres forma corporis & oris elegantia antecelleret, hos procos & petitores habuit, vbi ad nubilem aetatem peruenisset: Antilochum, Agapentem, Amphilochos duos, alterum amphiarai, alterum Creati filium, Aiacem Oilei, Ascalaphum, alterum Aiacem Telamonis, Diomedem, Eurypylum, Elephenorem, Eumelum, Menelaum, Megetem, Mnestheum, Ialmeum, Leontem, Machaonem, Polyxenem, Peneleu Podalyrium, Philoctetem, Proteusilum, Patroclum, Sthenelum, Vlysem, Thalphiium, Schedium, Polypatem, Theucrum, Inter quos ne nasceretur dissenso ob Helenam, si vni horum

coniugi addiceretur, omnes iurare iussi sunt se illum defenfurum ab iniuriis cæterorum cuiuscunque illa obuenisset; propter quam etiam raptam exortum esse bellum Troianum. Fuit igitur Nemesios Noctis filia Adrastea etiã vocata, sed non ab Adrastea nutrice Iouis dicta, neque ab Adraſto illo proſtigato qui ſolus omni exercitu in bello Thebano amiſſo, euaserit: pro qua victoria Thebani Nemeſios Adraſteæ ſacellum crexerunt. Neque ab Adraſto antiquo iſto Rege, qui primus eius templum condidit, ut ait Antimachus poeta in his verſibus:

ἔσι δ' ἔστι νέμεσις μεγάλη θεός, ἣ τὰ δὲ πάντα
πρὸς μακρόν ἐλαχεν, βωμόν δ' εἰς αἶο πρῶτος

ἄδρατος ποταμοῖο παραιέου ἀϊήποιο.

ἔνθα τετὶ μνηταίτε, ἣ ἀδρήσεια καλεῖται.

Est Dea, quam Nemesim dicunt: Dea magna potentisq;

Qua bona cælestium concessu cuncta Deorum
Possidet, huic primus sacram condidit aram
Fluminis Æsapi gelidas Adraſtus ad undas.
Hic enim culta est, atque Adraſtea vocata,

Quam etiam opintonem habuit Callisthenes sed multo melius ἀπὸ τῆ δραστῆς, siue à fuga dicitur, cum littera priuante & impediante illam actionem, cum nemo malus vindictam Dei possit effugere. Hanc Deam alatum sicuti Victoriam & Cupidinem sinxerunt, cuius Phidias ita ita fuit apud Athenienses, ut ait Scipius Demetrius, cuius in capite erat corona in ceruos incisa, cum victoria sigillis, quæ læna fraxinum gestabat, ac dextra phialam cum Aethiopicis calatis: ut scripsit etiam Pauli. in rebus Atticis. hanc deam non solum in ciuitates vniuersas, sed etiam in singulos viros plurimū habere autoritatis crediderunt antiqui, cum ita scribat Diodorus.

ἀδράσειά τε δία, ἣ ἰχναῖσθε σουλδάροι
παρθένος, ἣ πολλὰς λευγαμένη νέμεσις.

Adraſtea vrinam te seruet, quaque sefellit

Mortales Nemesiſ sapius ipsa viros.

Atque tot breuiter dicta sint de Nemesi.

ATQVE tot breuiter dicta sint de Nemesi: nunc quid per hæc significant antiqui explicemus. Cum vellent demonstrare sapientes nihil vel optimo Deo gratius, vel hominum vitæ moderatione animi in vtraque fortuna esse vtilius, multa vel marina vel terrestria pericula nobis per fabulas proposuerunt, quibus partim dederemur ab omni turpitudine, partim ad constantiam & patientiam & fortunæ mutationes equo animo ferendas instrueremur. Cum verò nonnulli miseria & infortunia quidem æquo ani-

mo ferant, at contra felicibus rerum successibus nimis extollantur, Deam hanc sinxerunt, cuius vnum id erat munus, ut ad depressendam nimis elatorum animorum temeritatem Iouis nutu præsto esset & ad omnes eos labefactandos, qui plus æquo felicitate aliqua vel honorum, vel imperij magnitudinis, vel insignium opum, vel rerum huiusmodi, facti essent superbi, conuolaret ut declarant ea carmina Theæteti:

ἔξεσαν ἀδρήσειαν ἀριστὰ ἴνες ἀθῆνας

δαίμων ὑπερφιάλοισ ἀντίπαλον μερόπων.

Misit Athenarum clara urbs olim Adraſteam.

Vindex elatis est nimis illa uiris.

Hæc igitur implacabilis aduersus temerarios homines Dea, credita est vna Barbaros proſtigasse & afflixisse ira commota, qui Parium mar mor in Marathonium agrum iam deportarant, ut ibi trophæum erigerent aduersus Athenienses, cuius opes omnino contemnebant: ex quo lapide Phidias Nemesim incidit, ut ait Pausanias in Atticis, & ut patet ex his carminibus:

καί με λιβθὸν πέρσαι δεῦρ ἦγαγον, ἄρα τρόπαιον.

σῆπτονται νίκας, εἰ μὴ δὲ νῦν νέμεσις.

ἀμφοτέροις δ' ἔσκηκα ἣ ἄλλ' ἴνεσι τρόπαιον

νίκας, καὶ πέρσαις τὰ πολέμου νέμεσις.

Huc saxum Persa traxerunt me, inde trophæum

Quo ferem: sed nunc facta sui Nemesiſ.

Erexit Græcis victoria parta trophæum,

In Persas belli facta sui Nemesiſ:

Hæc sepius at rogantes & superbos duces cum omnibus copijs deleuit, hæc nimis superbas & externorum vires parui facientes ciuitates funditus enertit. Quare qui sapienter vtramque fortunam ferre potest, illi nulla sunt negocia cum Nemesi: verum cum pauci sint sapientes, neque videant homines nihil non diuinitus fieri, ob inscientiam hominum à Nocte & Oceano nata esse fingitur; cum Oceanus pater sit rerum omnium, ut diximus. Nam ex inscitia ac rerum siue opulentia abundantia & temeritas & arrogantia & aliorum hominum contemptus nasci solet, ex quo postmodo Dei vindicta oritur necesse est, quoniam solum sapientem amat Deus. Nam diuinam potestatem ac iustitiã ipsam Dei, quæ condigna sceleratis supplicia præbeat, Nemesim esse sensit Aristo. in lib. qui de Mundo inscribitur: Νέμεσιν μὲν, ἀπὸ τῆς ἐκάσφ διαμέμψεως, ἀδράσειαν δὲ ἀναπόδρασον αἰτίαν οὖσαν κατὰ φύσιν. Nemesim quidem appellant, quia singulis distribuat, ut Adraſteam, quod pro ut natura nemo hanc causam aufergere valeat. Huic coronam addiderunt, quod omnibus præsit. Ceruos habet, quia timidus reddit quos semel

mel percussit. Fraxinum tenet, quia bella ob temeritate excitet. Habet victoriae sigilla, quia semper vincere solet. Habet phialam cum inclusis Aethiopicis, quia neque ad ultimas quidem Aethiopiae partes & ad Oceanum profugisse confert, ubi Dei ira commota fuerit, cum Nemesi in mare etiam & in ultimas orbis partes imperium habeat, quod cum ita sit, non possum non magno pere mirari, cur Pausaniae diligentissimo rerum antiquarum inuestigatori non uenerit in mentem, Aethiopes ea quam diximus de causa in phialam à Nemesi inclusos. Hanc iustitiae filiam nonnulli putarunt, & penas ob celeritatem addiderunt, & rotam & currum, & gubernaculum: quia percuncta elementa labens non homines solum, sed etiam elementa iustitia coniuncta teneat, ac seruet. Cum uero plures Nemeses colerent Smyrnaei, plures rationes puniendorum impurozum hominum diuinitus mitti significarunt, pro uarietate peccatorum & arrogantiae cuiusque. Atque de Nemesi satis, de Momo iam dicamus.

De Momo. CAP. XX.

MOMVS diligentissimus & perspicacissimus operum omnium contemplator ac reprehensor, & ipse Noctis filius, at Somno patre natus suus dicitur, ut tradidit Hesiodus in Theog. Fabulati sunt hunc Deum nihil quidem ipsum facere solitum, at ceterorum Deorum & hominum opera reprehendere: quippe cum iudex etiam inter Deos Neptunum, Vulcanum, Minervamque de artificio contententes, delectus, omnium opera reprehenderit. Nam cum Neptunus taurum effinxisset, Minerva extruxisset domum, Vulcanus hominem formasset: nihil non reprehensioe dignum: inuenit. Cum ad arbitrium enim eius certaminis ventum esset, ille iudex singulorum opus diligentissime inspexit atque ut ait Lucianus in Nigrino: *εκενος εμεμρετο τῷ ταύρῳ τὸν δημιουργὸν δεῖν, οὐ παροβέντα τῶν ὀφθαλμῶν τὰ κέρατα*: Deum scilicet tauri opificem carpebat: quia cornua ante oculos non posuisset. Vel naturam etiam ipsam accusabat Momo sille Aescopicus, ut ait Aristoteles lib. 3. de partibus animalium, quia potius capiti quam armis cornua taurorum collocaisset: nam si addita fuissent armis. cum totum corpus in vul-

nera incubuisset, videbantur tauri multo maiori vi percursuri. At in Dialogo de Haeresibus testatur idem Lucianus hominem Vulcanum fuisse reprehensum, quia praetermissum fuisset illud, quod maxime omnium erit necessarium: quod artifex scilicet non praeridisset quot doli clam in clausis pectoribus pullularent. Nam multo laudabilius opus futurum videbatur; si fenestra tum pectus fuisset, ut sciri posset quid in animo quisque strueret, & num mentiretur, an verum diceret. Domum Mineruae reprehendit, ut ait Polycharmus lib. 2. rerum Lyciarum, quia non erat facta trusatilis, quaeque posset facile circumagi, si forte malum haberet vicinum. Atque omnis Momi autoritas, denique & licentia fuit in operibus laboribusque alienis reprehendis. Nam idcirco *σύνιος μάμος*, Stygius Momo scilicet, vocatus est in Epigrammate quodam quia omnibus & Diis & immortalibus esset odio. Hunc Deum Noctis & Somni filium fuisse tradiderunt, quoniam imprudentis est ac desidis, & eius qui iudicare non possit, quod humanum est peccare aliquando ac labi: cum solus Deus perfectus plane sit, ac illius opera omnibus plane numeris absoluta, cum semper aliquid hominum operibus desit: nam illi certe viri boni existimandi sunt, non qui prorsus integri inueniantur, cum nemo is existat, sed qui proprius accesserint ad bonitatem atque integritatem. Per haec significare voluerunt antiqui, ut fabulosi figmenti sententiam explicem, nihil esse humanum, nullum neque bonum neque malum facinus, quod omnino reprehensione maledicorum & inuidorum carere possit, cum neque Deus quidem qui ipse est naturae fundamentum, optimus ac sapientissimus obrectatoribus carere potuerit. Per haec igitur significabant aut maledicorum & ociosorum nullam omnino viro bono habendam esse rationem, aut nihil gloriosum vel honorificum esse aggrediendum. Nam cum illum miserrimum omnium esse iudicem, qui potius ad vulgi & imperitiae multitudinis opinionem, quam ad veram probitatis & integritatis rationem se accommodare studeat, iamdiu omnem vulgi loquacitatem & imprudentiam contemnendam esse decreui. Semper enim praecleari, & sapientis hominis esse iudicari, stultorum & improbilissimorum calumnias magno animo posse parui facere.

Finis Libri Noni.

pus pertineret, per fabulas explicarunt. Atque eadem fabulae non minus ad informandos mores conferebant, cum significarent Deorum cultum & religionem à nemine posse impune negligi; omnia diuinæ providentiæ esse obnoxia, nihilque carere Dei præsentia; Deum fanete humanae industriæ. Demones Dei nuncios nobis semper consulere, atque recta suggerere consilia. Sapientiam rem Deo gratissimam, maximeque à Deo diligi sapientem, Omnium scelerum gravissimam esse avaritiam, quæ omnia & humana & diuina iura, cultumque vel ipsius Dei pessundare consuevit: cum nihil sit tam sanctum, quod non avaritia violare soleat. Neminem esse posse avarum qui idem sit vir bonus. Omnibus necessariam esse sapientiam, sed principibus hominibus præsertim. Opum eximiam præstantiam neque vlli vtilem esse, neque necessariam: cum brevis sit omnino fructus illorum, quæ diuturnis laboribus comparaueris. Omnem eximiam opulentiam deuitantem, veris insidijs plenam Iustissimas esse opes, quæ ex agrorum cultu proueniunt. Naturam paucis esse contentam. Fatuos esse qui plura quam opus habeant, per aliorum iniurias & asiduos labores sibi parere contendant. Nullam esse opum, honorum, libidinum, rerumque huiusmodi facietatem. Ab omni ambitione abstinendum, cum honores qui vel imperitis, vel immeritis deferuntur, & ipsi & ijs qui detulerunt, aliquando fiant calamitosi. Nihil esse à Deo petendum proprium, nisi quod videatur illi nobis conferre. Omnium mortaliū statum esse inconstantissimum. Neminem impurum posse Dei vltionem deuitare. Legem esse hominum Regiam. Beluarum esse armis, at hominum ratione disceptare. Nemini scelerato conâdere oportere. Principum gratiam nulli impuro esse firmam diutius. Qui semel à recto descinerit, legesque contemnere didicerit, is postea sit ad omne improbitatis genus propeasus. Si quis voluptatum imperium semel æquo animo patriatur, illum postea variarum beluarum ac ferarum formam induere. Neminem posse satis sibi à voluptatibus temperare nisi diuinam opem implorauerit, & ab illa adiuuetur: quare temperans putandus est Dei amicus. Opus esse eximia quadam sapientia, vbi quis in aliquam turpem cupiditatem inciderit, vt inde pedem retrahere possit. Animæ partes esse duas, hanc rationi parentem, illam minimè audientem rationem: oportereque meliorem de teriori imperare. Omnis probitatis esse fundamentum religionem: omnemque beneficentiã esse Deo gratam. Vitam mortalium esse quam

plurimis difficultatibus circumueant, è quibus nisi Dei ope nemo satis sapienter se expedire poterit. Filius vel ad probitatem vel improbitatem esse acutissimum calcet domestica maiorum exempla. Ebrietatem corpus & animum inutitem facere rebus omnibus, multaque inde tora immoderatam vini vsum sequi solere. Iræ vim plurimum obesse rebus omnibus, nisi mode ratio illi adhibeatur. Superbiamque & pertinaciam & inuidiam debere rationi & recto consilio obtemperare. Oninem arrogantiam & temeritatem diuinæ naturæ maximè esse aduersam, quæ tandem à Deo deprimuntur. Ambitionem maximè animos mortalium infestare. Mortalium superbia & crudelitate Dei iram cõcitari. Omnibus vitis annexam esse condignum supplicium, neque vllam esse nobilitatem, aut vires aut diuitias aut potentiam, quæ possit dignæ penæ sceleratum hominem subtrahere: quippe cum vel debilis fortissimum hominem iniquum sæpe profligari. Animas esse immortales, quæ diuinitimè possint pecnas dare illorum scelerum quorum perbreuem voluptatem expetuerint. Omnibus vitæ moriendum, cum somnus nos mortales esse ob quadam mortis similitudinem moneat. Omnes post mortem esse iudicandos. Innocentiam esse optimum viaticum omnibus animabus mortuorum ad summi Dei præsentiam. Ita viuendum esse vt recordatio vitæ præteritæ possit nos in morte consolari, at non terrores iniicere. Tortores fore qui commissa peccata nos fateri cogant post mortem. Omnia peccata vel esse medicabilia vel minimè singulis animabus pro magnitudine peccatorum magnitudinem suppliciorum esse paratam. Non esse curandum quid de nobis dicant homines, sed quod æquum esse videatur, faciendum: cum nemo prorsus ex omnibus mortalibus omni ex parte irreprehensibilis existit. Ego sanè, cum ita fuerint dogmata sub fabulis antiquorum contenta, illos qui postea philosophi nominati sũt, philosophandi initia ab ipsis fabulis cepisse contenderim: neque aliud fuisse philosophiam, quam fabularum sensu ab involuctis exuuiisque fabularum explicata. Nam cum ab Aegyptiis vniuersa propè philosophiam in Græciam primum fuisse deportata, quid prohibet illam per fabulas apud Græcos fuisse per manus traditam? Cum enim inuestigatè philosophiam à principio Aegyptii sacerdotes priscis illis temporibus cepissent, rerumque sacrarum cognitionem illi niterentur apud se retinere, ne traderetur in vulgus dederunt operam vt aliquas notas inuenirent, sub quibus sapientiæ præ-

cepta & arcana mysteria sacrorum continerentur, quas Hieroglyphicas nominarunt. Sunt enim *ισερά* sacra: at *γλύφω* sculpo. Illud verò admirabile fuit in Græcorum fabulis; quòd earum nonnullæ historicæ & physicæ & ethicæ narrationem admittunt, cùm aliæ naturalem tantum, aliæ moralem solum contineant. Atque nos in nonnullis omnes has explicationes proponemus, in aliis vel moralem tantum vel naturalem, cùm facillè esse vnicuique censeamus hæc omnia pro iudicio colligere atque primum de Ioue incipiamus.

De Ioue historicè.

Hic Deus habitus fuit, postquam pulso patre de regno ipse imperium suscepit, quia reges antiquitus pro Diis colebantur, quòd inuenta multorum sibi arrogauit, quòd humanioris vitæ autor extitit, quòd omnia diuina pro uidentia gubernari prior demonstrauit, quòd homines ad cultum Deorum erexit.

At Physicè.

Idem modò aer, modò æther creditus est, modò Sol, modò fatum, modò cælum, modò mundi anima: quæ ubi agit in corpora cælestia, Iupiter Olympius dicta est: ubi in vires subterraneas Iupiter Stygius: ubi in mari, Neptunus, At castratio Saturni vnum tantum esse mundum & vnum tempus significat neque posse plures procreari. Parentes Iouis Deum denique cuncta genuisse & procreasse significant, cuius affines sunt elementa: Deinde significatur illorum mutua generatio & corruptio secundum partes, cùm tota moles sit sempiterna, corporaq; cælestia minimè corruptantur, frequentiorque fiat circa terram mutatio. Tum è moribus cælorum confici harmoniam innuebant. Elenam rursus neque mares sunt, neque feminae, cum tamen utrorumque fungantur officio. Omnis autem vis temporis expellitur è regno Iouis quia post creata à Deo corpora naturalia in elementa scilicet tantum à Saturno sine tempore quod eius vires extra primum cælestique corpus reiectæ sint, atque sub fabulosis de Ioue narrationibus ista rerum physicarum dogmata continentur.

Quæ Ethicè.

In eadem fabula demonstratur omnem diui-

tiarum amplitudinem, omnemque opulentiam esse inuidiosam & insidijs plenam: cùm per fraudes etiam & insidias soleat comparari. omne enim diuitiarum immodicarum desiderium aequitatis & religionis cultum & humanitatis iura facile prosternit: cùm tranquillitas animi, & honor, & multorum reuerentia probitatis sint comites. Deinde demonstratur quòd principis sapientiam & integritatem omnium rerum bonarum vbertas ac felicitas demum consequitur. Auaritia postea in omnia penetrare dicitur, eaque esse scelorum omnium fundamentum, neque quidquam magis formidandum illa esse viro bono, cùm vix vllus locus avaritiæ sit clausus. Post hæc demonstratur quod is qui deditus fuerit libidini, facile in omnes brutorum formas mutatur, & ad turpissima queque prolabitur. Patet igitur quod neque nimio diuitiarum desiderio teneri conuenit viro bono, & quod presentibus uti sapienter oportet, & quod sapientia felicitatis est fundamentum, & quod omnis turpitudine fugienda est viro bono: quæ omnia per Iouis signa significabant.

De Saturno historicè.

Cultus fuit Saturnus ut Deus de multis bene meritis quod cū in Italiam venisset ad Ianum & illum & populus Italiæ primus politioris vitæ rationem docuerint, & nummos in primere inuenerit, & agrorum cultum, & Italos primus plantationes, insitiones, educationes arborum, fructiferarumque plantarum cultura docuerit. Qui cùm esset sapientissimus, ob eius aequitatem & sapientiam dicitur ætas aurea sub illo fuisse, & vberima terræ feracitas, & summa omnium concordia. Non enim legendis, quæ iusta essent, exercebantur homines sub eius imperio, sed potius agendis: cùm lex & aequitas foret necessariò in animis omnium impressa. Tunc igitur viri boni sine calamitatibus, sine curis, sine ægritudine propter temperantiam vivebant, per iucundissimam senectutem, quam maximè omnium infestat præteritorum peccatorum memoria.

At Physicè.

Saturni parentes declarant illum esse tempus, quod natum est ex astrorum cælique agitatione. Hic partes genitales patri abscidit, quia vnus est æther, vnus mundus, vnum tempus quod

quod cursum cœli meriatur. Pactiones cum Titane siue Sole ita factæ sunt, vt quæ tempore nascerentur, postea omnia interirent: sic enim, & elementorum, & procreatorum ex illis corporum generatio & corruptio indicatur, cum nihil nasci possit nisi ex corruptioni obnoxius principijs: atque hæc sine tempore confici non possunt. Cùm verò res absumentur per tempus, & rursus aliæ in absumentarum locum sufficiantur. Saturnum filios edisse sinxerunt & rursus vomuisse qui deiectus de regno idcirco fuit, quod ætheris natura credita sit immunis ab omni corruptione, cum non sentiat vim temporis, quod inferius extra suum regnum destruit. Sic igitur corrupti, vt dicebam, significabant elementa, vt ex ijs composita, quinta vocata *εστια* sit suapte natura sempiterna. Locus elementorum vocatus fuit tartarus, quasi *ἀπὸ τῶν παραχθῶν* è perturbationibus scilicet, quibus est plenus. Iupiter fratres à paterna vocacitate liberauit, quia elementorum materia secundum totum sit sempiterna. Atque hæc dogmata sub hac fabula ad Philosophiam spectantia occultabantur.

Nunc Ethicè dicamus.

Fuit Saturnus à filio de regno deiectus, quia nullæ sunt opes eximie sine maximis periculis & animi perturbationibus: atque omnis iniquitatis denique vindex est Deus. Non offendendos esse parentes postea significabant, cum Iupiter paternam crudelitatem sit imitatus: quia paternæ vel iniquitatis vel probitatis exempla domestica filij plerumque sequuntur. Sic enim vitandam opum eximiam præstantiam, vt neque tutam, neque naturæ necessariam, & ab omni iniuria abstinendum significabant.

Physicè è Cælo.

Cælus terræ filius ob mundi procreationem dictus est, quia natus putetur ex informi materia. Hic exectus fuit à Saturno, per quod demonstrabatur quòd vnus est æther, neque vllum tempus patietur alterum æthera produci: ac neque alterum tempus è motu cœli gignetur. Mundum igitur vnum tantum esse per hæc quæ dicta sunt, significabant non minus, quam philosophi demonstrare postea apertioribus rationibus conati sunt.

E Iunone Physicè.

Inno fuit Saturni filia, quia prius cælum ab opifice Deo factum est: deinde ex eius cursu natum est tempus, ex illo continuo æther, deinde elementa, quorum supremus est præter Ionem, aer, Iuno scilicet omnis humanæ vitæ moderatrix: per quem Imbres & grandines concitantur. Ex aere incalescente nascuntur animalia & plantæ, pro cuius temperie mores plerumque imbibimus. Cùm verò ex aqua proximè aer gignatur, nutrita dicitur fuisse ab Oceano & Thetide. Cùm in aera vis ætheris ad animalium procreationem agat, vxor est Iouis: cum vertatur in ignem, Vulcanum fertur peperisse. Cùm aeris benignitas rebus omnibus nascentibus conferat, coniugis fuit præfecta. Sic igitur significabant antiqui aeris locum, & vires & actiones, & è quibus nascatur, in quod elementum proximè vertatur, quod in ipsum agat, ipsumque aera plurimum conferre ad mores singulorum, & ad rerum omnium ortum.

De Hebe Physicè.

Hebe igitur meritò nata esse dicitur è Iunone, quia omnia cum aeris temperie pubescunt. Hæc idem soror est Martis, quia propter fertilitatem regionum, vbertatemque & opulentiam prouinciarum bella plerumque nascuntur: cum nemo propè de loco sterili dimicare soleat. Atque hæc de aeris vi & actione.

At Ethicè.

Fuit illa remota è poculis ministrandis Ioui, quia gratia principum est inconstantissima, omni que vel minima de causa aliquando amittitur, quibus haud idem semper, sed aliud aliis temporibus placet, ac pulchrum apparet. Id enim per Hebes res gestas significare volebant.

De Vulcano Physicè.

Vulcanus verò ex aere natus dicitur, quia extenuatus aer conuertitur in ignem, atque sic mutuas elementorum mutationes per huius fabulam significabant. Cùm vero ignis esset in materia, deformis esse dicebatur & impurus, quare deiectus est à Iunone, & à Thetide nymphisque

phisque marinis exceptus educandus : ex ijs enim natura fulminis, & cœlestium ignium, qui fiunt in nubibus, procreatur. Atque dictus est fulmina Ioni fabricasse, quia vapor ille, è quo eliduntur fulmina, per calorem extollitur & gignitur. Sic enim meteorologica per hanc fabulam docebant. Idem cum Mineruam ceperet, semen in terram deiecit, quia non purus, ac turbulentus in materia calor rerum omnium orrum adiuvat.

At nunc Ethicè.

Vulcanus ligauit Marrem ac Venerem in rete, nempe claudus celerem, & inualidus fortissimum bellorum Deum: quia nullæ vires iniquum hominem possunt à iusta vindicta Dei protegere. Quare per hæc etiam homines hortabantur ad integritatem & ad innocentiam, & ab omni turpitudine reuocabant.

De Marte Physicè.

Martem nonnulli Solem esse voluerunt, qui cum Venere coniunctus, superueniente Vulcano præcipue, nihil procreat. per hæc & vitam & ortum animalium in qualiuatum elementorumque symmetria consistere demonstrarunt: quippe cum per Martem litigium, per Venerem amicitiam significaret, per Vulcanum exuperantem aliquam qualitatem. Nihil enim ex vna tantum qualitate elementorum nascitur, neque ex similibus, sed ex his temperatis & modicè inter se permixtis.

At Ethicè.

Mars nascitur è Iunone opulèntia Dea, quod ex opibus omnis est contentio, cum aliquando cause aliq̄ iniuriarū palā à principib. fingantur. Nutritus fuit apud barbaras nationes à Thetee nutrice, quæ feritas est, quia beluarū magis quā hominū proprium sit armis dimicare, quæ sibi inuicem ratione persuadere non possunt, eū lex hominum regina sola esse debeat, quod honorificentissimum telum sit innocentia & equitas.

De Neptuno Physicè.

Neptunus Iouis frater elementum aque creditus est. At aliquando tamen vis diuina per

aquam diffusa, quæ totam molem à corruptione præseruat: quàm animam mundi nonnulli vocarunt. Sic enim non modò mutuum elementorum inter se mutationem, & ex his generationem animalium significabant, sed etiam omnia diuina prouidentia gubernari, & Deum ipsum esse rerum omnium semper & vbique artificem. Hæc vis diuina in æthere Iupiter, in aqua Neptunus, in aere Iuno dicitur. Huius Dei educatio, facilitum esse ad motus aquarum elementum indicat, ac maris perturbationem, quod etiam testatur id victimarum genus.

At nunc Ethicè.

Enim verò cum omnia fiant diuina prouidentia, nos admonuerunt antiqui per preces Thetee quibus mortem Hippolyti à Neptuno impetrauit, nihil proprium à Diis esse optandum, sed quæ conferant tantum: cum multi sibi calamitosa sæpius postulauerint. Cum pulsus sit de cœlo, & Laomedonti seruire coactus sit, fortunę inconstantiam proponebant ante oculos, cum nullus sit tam sublimis ac felix status viri improbi, qui non possit facillè labefactari. Postea multas calamitates Neptunus Laomedonti immisit ob neglectam religionem, quare significatur Dei cultum siue maximis calamitatibus nõ posse prætermitti. Quis enim omnium bonorum autorem Deum, omniumque parentem neglexerit, ac non meritò in omnes calamitates prolabetur? qui verò probè sancteque vixerit, & Deum piè coluerit, hic vnus placatum Deum in omne tempus habere poterit. Hæ fuerunt legitimæ harum fabularum sententiæ.

De Platone.

Pluto patre Saturno, Iouis, Neptuni que & Iunonis frater, & ipse natus est, post cœlum nimirum ab ipso mundi opifice Deo vnà cum cæteris elementis creatus. Hic terra esse creditur & omnium diuitiarum Deus, cuius pax alumna, quod omnium vbertas è terra proueniat, quàm pax alit. Hic idcirco mortuorum est Deus, quod omnia quæ moriuntur in sua principia soluantur, atque in terram manifestius. Sic ostendebantur in ea solui vnum quodque corpus, quibus à natura compositū fuit. Quod autem Pluto terra sit, declarat Proserpina fabula: quàm rapuit illa de causa Pluto sub terram,

ram, qui radices primum plantarum inferius, deinde superius excrefcunt: sic modo apud Plutonem, modò apud Iouem est Proferpina.

At Ethicè.

Per hæc ipfa figmenta rursus ad vita tranquillitatem nos hortabantur: quòd breuis fit diuitiarum fructio, cum diuturnis laboribus comparentur. Tum demonstrabant illi opus esse nullam turpitudinem, nullam quæ dedecus veri, qui diues esse cupiat, quòd idem est atque esse sceleratum. Nam qui equi Plutonem vehabant? Alastor perniciosus, Orpheus obscurus, Nycteus nocturnus, Aethon ardens: quòd et crudelitas, & omnis aequitas obliuio & recti inscientia diuitiarum desiderium consequuntur, à quibus vehitur.

De Pluto.

Cum verò animus hominum neque possit quiescere, neque vtiliter id facere possit: per Plutem inuentionem homines ad agriculturæ studiū adhortabantur: cum dicerent Plutem esse Cereris filium, diuitias terræ scilicet, cum opes iustissimæ è terra nascerentur, cæcus fuisse fingebatur, cum diuitias hominibus nullo delectu impertiret, quia occulta sunt Dei consilia, quæ nemo prorsus humano ingenio potest vel debet inuestigare, sed sua fortuna esse contentus. At verò ne quid temere fieri & sine diuina prouidentia putaretur, maluerunt Deum vel cæcum introducere, quàm aliquod facinus Deo omnino teste carere.

De Fluminibus inferorum.

Enimverò vt pateret, non in vita solùm plurimum conferre integritatem & innocentiam ad beatè tranquilleque viuendum, sed etiam morientibus gratissimum esse viaticum vitæ præclare transactæ recordationem, terrores & pericula mortuis complura esse tradiderunt, & monstra apud inferos parata, quibus mortui pro magnitudine scelerum torquendi traderentur. Deserebat sceleratos Acherontis fluiui vnda cum strepitu: quia conscientia, rerum que turpiter aut crudeliter gestarum memoria sub mortem animum magnopere infestat. Sic igitur significare voluerunt ita vitam nostram oportere

componere, vt recordatio præteriti temporis quàm maximè in morte, animos nostros ob innocentiam & integritatem consolatur, & nos intrepidus ad vel seuerissimorum iudicium præsentiam perducatur. At qui fuerit sceleratus & improbus, ille querulus lamentationibus & curis plenus, flumina quæ sunt apud inferos traiecit, quæ suis locis fuerunt commemorata. Sunt enim curæ sub mortis tempus animum infestantes sub harum fabularum figmentis expressa ad deterrendum à flagitiis. At vbi mortui ad illa flumina peruenierint, si qua anima illegitimo descendit, neque iusta consecuta sit, ibi errare diu permittitur antequam traieciatur: quæcumque verò capta fuerit commissorum peccatorum penitentia, omnem que spem in clementia Dei collocabit, hæc à Charonte traieciatur. Quibus rebus significare voluerunt nos viros bonos pro viribus esse oportere, cum probitatis comes sit vbi que lætitia & fidentia: quod vbi vires mortaliū attingere non possunt, diuina clementia nihilominus nobis non deerit.

De Cerbero Physicè.

Vbi ad inferos animæ descenderint, excipiuntur ab horrendo Cerbero cum lætitia, qui postea volentes exire deterret. hoc nihil aliud quàm natura est rerum, quæ gaudet ortu singulorum, cum grauius ferat interitum. Per hæc immortalitatem animarum antiqui ostendebant: nam animas semper fuisse putarunt Pythagorici, quæ de cælo in hæc corpora, tanquam ad inferos deducerentur: quibus blandiebatur aduentantibus natura, at contra adiutas superos reclamant.

At verò Ethicè.

Cerberus est auaritia & cupiditas diuitiarum, quæ aduentantibus opibus blauditur: sumptibus vero vel necessariis tristatur. Capita complura sunt Cerberi, cum multa scelera ex vno auaritiæ fonte nascantur, neque vllus esse potest auarus vno tempore, & vir bonus, cum inter auaritiam & probitatem magna semper sit contentio.

De Parcis.

At verò Parcas crediderunt antiqui Deas esse

se potentissimas quoniam omnia quæ nascerentur, vel fierent, sicut essent sub harum potestate: quas Iouis & Themidis filias putarunt, quoniam vel singulis animabus Deus pro prioris vitæ meritis corpora & fortunam traderet, ut sentiebant Pythagorici, vel quia singulis pro dignitate diuina sapientia præmia vel pœnas impartiret: cuiusce diuisionis cum causam prisca ignorerent, omnia fato, vel à Parcis gubernari crediderunt: quare sapientiores omnia diuina providentia gubernari per ignotas hominibus causas demonstrautes, ea de Parcis tradiderunt.

De Iudicibus inferorum.

Neque verò in hac vita solum, sed etiam post mortem singulos à Deo pro dignitate vel bona vel mala obtinere, atque nihil omnino sine Dei cura perfici, ostendentes iudices apud inferos post mortem statuerunt, qui singulorum peccata diligentissimè iudicarent. neque enim conueniebat ut animæ vel in corpora pro meritis mitterentur, vel post mortem præmia consequerentur, nisi fuissent prius iudicata: quare huic iudicio tres præfecti sunt. qui quoniam omnia scelera vel sanabilia erant, vel insanabilia; sanabiles quidem animas in certum locum, donec maculæ contractæ ex humanis sordibus expurgarentur, deduci iubebant: quæ verò immedicabilia vlcera ex humanarum rerum contagione contraxissent, illæ in profundissimum tartarum deiciebantur: at quæ piè sancteque vixissent per summam innocentiam, quæque ab omni sordè humana procul abesse forent iudicata, illæ in loca tum ob fertilitatem rerum omnium, tum ob temperiem cœli perpetuam suauissima deducebantur. His igitur rebus antiqui nos hortabantur ad probitatem, quoniam si quis dum viuit, pœnas suorum scelerum deuittauerit, at certè post mortem supplicium deuittare non poterit.

De Eumenidibus.

Verùm ne quis sua flagitia se occultatum esse speraret, additæ sunt ministræ & tortores his iudicibus acres & formidabiles furæ; quas nonnulli Erinnyas appellant: quas conscientia stimulos esse diximus, cum ex iis parentibus, quibus traditum est, natæ dicantur. Nullus enim grauior est tortor, aut magis infestus testis, quam sit sua cuiusque sententia. Atque

ut summam dicam, per hæc significare voluerunt antiqui, soli viro bono omnia esse cura, solumque integritatem & innocentiam homines intrepidus ad omnes fortunæ mutationes perducere: quippe cum vel hæc, vel non valde his dissimilia, impuris hominibus sint expectanda.

De Tartaro.

Animæ igitur sceleratorum multis grauissimisque vitis contaminatæ per hos tortores à iudicibus cognitæ, prædictis futis in tartarum deducendæ trahebantur: cum is locus esset pœnarum luce omnino carens, multisque plenis perturbationibus, vnde non dabatur amplius reditus, quæ quidem præcepta fabularum, nihil propè dissentiant à veris Christianæ religionis institutis: nisi quòd illi sub fabulosis hæc occultarunt, quæ nos habemus aperta & manifesta.

De Hecate.

Cum vellent autem demonstrare omnibus necessariò esse moriendum, neque posse quamquam Dei voluntatem effugere, aut ab eo statutum diem præterire Hecaten Iouis filiam & Asteriæ finxerunt esse, quæ credebatur vis esse per astra descendens & occultè agens diuinitus in corpora hæc inferiora, ab iis qui Iovem omnia regere putarunt, & omnibus moderari, vnde omnia proficerentur. quamuis alii fatorem cuiusque esse ordinem ac vim existimarent, quæ diuinitus in corpora mortalia funderetur, quæ, cum nulli esset cognita, Noctis filiam crederunt.

De Somno.

Enimverò ne obliuisceremur somnum morti esse similitimum, atque omnia quæ dormiunt interire etiam aliquando solere, Somnum Deum esse antiqui tradiderunt Mortis fratrem: atque somnus ille suauissimus dicitur, qui morti sit perquam similis, non enim solum ad recuperandas vires à Deo hunc datum esse animabus dixerunt sapientes, sed etiam ut admoneremur quotidie quòd mortuorum sumus imaginis.

De Proserpina.

Ad explicandum verò seminum, plantarum que omnium naturam Proserpinæ signenta antiqui introduxerunt: quæ sex menses esset sub terra, & toridem supra tetram. Sic enim disfundi virtutem plantarum sex menses in ramos ob frigus subterraneum significabant, cum ab Hyemis frigore superiore & circumstante virtus eatundem plantarum intra terram ineludatur. nam sic natura suas vires omnibus animalibus, naturalibusque corporibus imperit, ut alterè exerceant, quippe cum dies etiam negociis agendis, nox quietis causa concessa sit.

De Luna.

Lunæ naturam præterea viresque explicantes illam filiam Hyperionis siue Solis dixerunt, quia cum corpus sit diaphanes, tanquam speculum lumen à Sole acceptum rursus in terras se nos transfundit. atque eadem de causa Solis soror etiam dicta est. Per cursum celeritatem motus proprii indicantur ad exprimendam naturam, quia semper vel maior vel minor quo tidie fieret. variorum colorum vestes illi tribue runt ad explicandas vires. Hanc eandem marem & feminam dixerunt, quia, ut femina, hu morem præbeat vilem animantium nutrimento, atque eadem calorem viâ sensum infundat, qui plurimum conferat ad incrementum: nam siue hoc ipso calore inutilis eius opera esset omnino putanda. ut autem quantum possit manifestum fiat, argumento sunt ea que pertinent ad partus prægnantium animalium. quæ vim Lunæ perspicue sentiunt: quare Lucina etiam dicta est, quod in lucem animalia educat. Hæc eadem corruptioni etiam plurimum confert, quare maxime in diebus Lunæ criticis periclitantur grauius egrotantes.

De Diana.

Diana & Phœbus Latonæ ac Iouis filii ostenduntur, per quam fabulam significare mundi ortum voluerunt. Nam cum informis esset prius in vnam molem confusa mundi materia, quia omnia obscurata essent & laterent, tenebræ illæ Latona vocatae sunt. Phœbum & Lunam Iupiter euocauit ex his tenebris, spiritus domi-

ni scilicet cum dixisset, Fiat lux cuius lucis autor est Phœbus & Diana, sic igitur mundi creationem à luce incepisse antiqui significabant. sed de his latius postea suo loco dicemus.

De Campis Elysiis.

Sed quoniam explicata sunt supplicia quæ grauissima & sempiterna consceleratis hominibus ab antiquis post mortem proponebantur, ut detereretur ab omnibus sceleribus, & ab omni turpitudine, videtur esse necessarium ut quæ præmia viris bonis, quibus allicerentur ad probitatem, fuerint ab iisdem propostita, perquiramus. Erant igitur iis Insulæ duæ concessæ, ad quas lenes & odoriferi venti, tanquam per incredibilem florum copiam pertransissent, suauiter spirabant: solum pingue, quod omnia sine humana diligentia facile produceret: locus multis semper florum fructuumque suauium generibus abundabat, & plantis domesticis ubique vestrebat. vineæ singulis mensibus fructum ferebant aer sincerus & temperatus, qui nullam temporum patiebatur mutationem. nam omnes maligni venti vel profus hinc exulabant, vel si peruenirent, prius per inania loca defatigabantur, omnemque inclementiam exuebant, quam loca illa attingerent. placidissimi imbres hic à Zephyris vel ab Argeste excitabantur, cum plerumque tamen terra ob suam naturæ bonitatem imbris non egeret. Ibi erat suauissimarum tantum aëcularum genus, quæ dulces concectus musicæ symphonix non dissimiles passim per totum anni tempus exercebant, ibi cauti lenæ erant mirificæ suauitatis, chorosque ducebant virgines cum pueris pulcherrimæ, quibus accinebant cum musicis instrumentis peritissimi cantores. Epulæ ibi nascebantur saluberrimæ, nulla sentiebatur ibi senectus; nulla ageritudo, nulla mentis perturbatio, non autem, non diuitiarum cupiditas, non honorum ammos beatarum animarum infestabat: omnes primatam vitam rebus necessariis contentam vel maximis imperis antereferendam existimabant. Hic vniuersusque iisdem studiis exercebatur, quæ viuendi gratissima existissent.

De Lethe flauio.

Enimvero quia putabant antiqui philosophi animas hominum esse immortales ac sempiternas, quæ sicut Pythagoræ opinio, & aliorum quo

rundam: has crediderunt pro singulorum meritis, & pro rebus in priore vita gestis semper in noua corpora denuo transmitti: atque hoc ipsum ad inferos mitti esse putabant, in noua corpora redire. At enim non facile adduci poterant animæ, quæ graues molestias & miseras humanas semel expertæ fuerant, ut rursus in hæc corpora redirent, nisi aliquam rationem excogitassent, qua fierent omnium pristinorum incommodorum immemores: idcirco Lethen fluium ea aqua fluere dixerunt, ut semel epotarentur omnium memoriâ omnino obliteraret. Sed enim fluius ille ubi sit, dubitari posset, quoniam alii apud inferos esse dixerunt, cum Pythagoras tamen de cælo descendere animas existimauerit: ego sanè censo in circulo Lunæ fuisse Lethen collocatam, cum satis aptæ obliuioni vires eius appareant. quippe cum Cancerum cæleste signum portam putauerint, per quam animæ hominum ascendant, ac descendant, cum per Capricornum istud ipsum à Diis fieri creditum sit.

De Penatibus.

Vt autem manifestum fieret omnibus, nihil esse quoddam diuina prouidentia non gubernetur, nostraque omnia semper diuino consilio proteggi, cum Dei presentia nullo in loco carere possimus, non solum Lucinam parturientibus mulieribus statim adesse sinxerunt, quæ illas à doloribus solueret, sed statim nati infantes proprios habere dæmonas continuo crediti sunt, quorum auxilio per totam vitam fruerentur hæc opinio ab illa prisca antiquorum ad nostram usque ætatem perdurauit: nunc hoc nuncios Dei nominant: physici verò Iouem, Ianonem, Mineruam, Vestam hos esse dixerunt, vires elementorum scilicet, cum illis nati continuo perfruamur: atque hos Deos æthera medium, æra inum, & terram, & summam ætheris partem, quæ vis est diuinæ intelligentiæ, quam Mineruam nominarunt. Hæc enim nomina domorum prætatorum, & singulorum in his habitantium, & vniuersarum ciuitatum curam habere putabantur. Alii Apollinem ac Neptunum Penates solos putantes in idem reciderunt: calorem, tanquam principium à quò fieret, opus naturæ, & humorem ex quo feret, principia ponentes. atque eadem de Laribus dicta sunt.

De Genio.

Creditis autem fuit Genius dæmon, non quidem is, per quem viueremus, aut cuius auxilio vbique frueremur, sed is qui nobis semper bona consilia surgeret, & quem haberemus in tota nostra consultorem. Sed cum multa alia quoque Genium proprium, ut plantæ & animalia, quæ non egent consilio, habere dicantur: videtur probabilior illorum sententiam qui occultam vim planetarum, quæ ab omnia hæc pertineret, Genium vocatam fuisse putarunt: quare omnia humana & cælesti vi occultè gubernari, & nihil diuina virtute vacare, tradiderunt.

De Pallade.

Vt verò demonstrarent antiqui non sola vi cælesti mortalium res gubernari, sed etiam prudentiæ hominum aliquid loci relictum esse, cum Deus diligentes & prudentes semper adiuetum sapientiam rem Deo gratissimam esse dixerunt, cum Deus magnopere diligeret sapientem: ad hoc autem exprimendum illam Iouis filiam esse dixerunt sine matre, cum solus Deus verè sit sapiens, alii verò similitudine quadam. Ut pateret quanta vis esset sapientiæ, illam armatam natam esse sinxerunt, cum sapiens nullas neque fortunæ iniurias neque humanam iniquitatem magni faciat, sed omnia consilio & patientia superet, omnemque suam spem in Deo collocat. & quoniam initium sapientiæ est timor domini: hanc dixerunt antiqui profugauisse impios gigantes, qui neglecto Deorum immortalium cultu in Iouem insurgere conati sunt: omnis enim sapientia humana, quæ dissideat à diuina voluntate, inanis est & contemnenda, cum solus vir bonus & amicus Dei sit sapiens.

De Promethæo.

Enimverò vt demonstrarent omnem humanam prudentiam quæ à diuina voluntate distinet, esse perniciosam mortalibus & insulam, Promethæi fabulam introduxerunt, quem artes & dolos omnes excogitasse inquit, & idcirco graua supplicia passum fuisse. Hunc aiunt columbæ alligatum fuisse, multaque graua passum tandem reconciliatum fuisse Ioui, quoniam viris bonis plerumque pugnandum est cum in-

fortuniis: atque soli propè mali vel fatui sunt fortunati. At cum brevis vita mortalium existat, qui multas molestias æquo animo pertulerit, ille Deo tandem sit amicus. quare per sapientiam Ioui tandem reconciliatus fuit.

De Atlante & Endymione.

Neque tamen putanda sunt omnia quæ fabulosè tradita sunt ab antiquis, ad humanæ vitæ institutionem, vel ad vires naturæ exprimendas fuisse conficta: sicuti non necesse est in fertili agro nullam nasci plantam inutilem. Quæ de Atlante igitur & de Endymione prodita sunt memoriæ, illa de viris astonomicæ scientiæ peritis dicta sunt, postea ad illorum gratiam, vt cum suauitate ad posteros transmitterentur, ita fabulosis narrationibus fuerunt implicata.

De Fortuna.

Neque illa quidem quæ memoriæ prodita sunt de Fortuna, non singulari consilio fuerunt excogitata: quæ quid sit, satis explicatum fuit in Phisicis ab Arist. Sed ego, cum omnia diuina providentia gubernari putem, nihil fortunæ tribuendum verè sentio: sed nomen ipsum tributum fuisse fortunæ putarim, vt à cogitatione diuinæ potentiæ, cum molestijs, vt sibi videntur, præter dignitatem homines infestantur, deducerentur: atque in fictum nomen suas lamentationes & conuicia conijcerent, quæ leuis & stulta, & cæca, & iniqua vocaretur; cum causæ nescirentur, cur huic res aduerſa ferè omnes euenirent, at illi contrà nihil non ex sententia succederet.

De Apolline.

Explicatum fuit in superioribus fabulis de mundi principijs, & mutuis elementorum inter se mutationibus, deque animæ immortalitate, quod illa sempiterna sit in hominibus, quod vnus sit mundus ex vniuersa materia, & quæ sint corruptionis ac generationis elementorum principia: nunc videtur dicendum de ijs quæ pertinent ad conseruandas formas singulorum animalium, & compositorum corporum. Est autem omnium horum Sol artifex, quem à splendore Phœbum nominarunt: nam propter obliquū eius cursum sub signifero circulo om-

nes & plantæ & animalia modò eius accessu fortitum producant, modò recessu vi res resunt. Fuit idem Medicæ artis peritus, & salubritatis ac pestilentiæ artifex creditur, quoniam vis Solis medicinæ confert, cum nimius eius calor sit pestifer omnibus animantibus. Est enim omnis animantium salus in symmetria caloris constituta: quare generationis & corruptionis artifex Sol est appellandus, vt senserunt antiqui.

De Aesculapio.

Aesculapium ideirco suxerunt antiqui Phœbi & Coronidis, quam aeris temperamentum esse dicebamus, filium, quia nisi Solis calor æra purget ac ratiorem faciat modicè, & nisi humoris vis quedam in ipso aere relinquatur, nulla esse potest salubritas. Fuit igitur Aesculapius ær bene affectus, cuius filia fuit Sanitas aut bona Valetudo. Est enim aeris temperies non homini solum, sed et cunctis cæteris animalibus & plantis salubris. quare iure & Solis filium Aesculapium, & salubrem vim de Sole animis corporibusque subuenientè dixerunt. Sed quia vis Solis assidue commisceat oportet ipsum æra, matrem illi Deo missionem tribuerunt. Per hæc igitur non solum autorem generationis & corruptionis Solem significabant antiqui, sed etiam salubritatis: cum mediocritas conseruet, at quod minimum est vel minimum interimat: omnis enim vita animantium & sanitas est in mediocritate constituta.

Atque cum in aeris optimè affecti natura, facultas sit constituta facillè conualescendi, accidit aliquando malè affecti corporis malignos humores in aliquam partem ipsius corporis debiliorem confluere: quod enim per totum corpus diffusum fuerat, à vi naturæ in vnum locum expellitur. Ideo Chironem peritum chirurgiæ celebrarunt. Sic enim significabant phisicas actiones per has fabulas, quæ spectabant ad conseruanda singula composita corpora naturalia.

De Venere.

Deinde quoniam alia ex animalibus nascuntur è corruptione, alia è coniunctione: quid quid conferret vtrisque explicarunt. Atque nascentibus quidem ex corruptione mediocritas caloris, & cœli clementia ad educandum necessaria est. illis rursus animalibus, quæ generant

ex coniunctione maris & foeminae, per opportuna est aeris temperies. Nam cum semen e subtile sanguinis parte seceratur, non ita facile istud fit, nisi sanguis modice incaluerit, quod fit per ver precipue, est enim verna temperies quasi lena ad procreationem vbiq; Sic igitur materiam seminis, & aeris clementiam procreandi desiderio necessariam per fabulas antiqui exprimentes, Venerem e genitalibus Coeli partibus & ex mari natam fuisse fabulati sunt. Sunt enim genitales partes Coeli, caloris mediocritas per motum, qui confert animalium generationi.

De Cupidine.

Inde Cupido Veneris filius fuisse dicitur, quoniam ex aere ita affecto corpora & ipsa animalia bene affecta in procreandi cupiditatem sensim illabuntur. Nam tum vigere singula animalia putanda sunt, cum existunt naturae negotijs habilia, sic igitur antiqui ex optima valetudine & ex aeris temperie nasci animalium fertilitatem tradiderunt per fabulas. At vero quia multa turpia propter libidinem a nonnullis committuntur, ad exprimendam indignitatem eorum qui nimis ad libidinem sunt propensi, Cupidini tantum deformitatis, quantum explicatum fuit, tribuerunt.

De Gratiis.

Sunt autem argumento illis quae dicta fuerunt si peritis, Gratiarum vires & nomina, quae nihil aliud significabant quam fertilitatem agrorum, frugum quae abundantiam, quae pacis beneficio latee procedunt. Has hac ipsa de causa Veneris asseclas esse dixerunt, & Solis Aegles quae filias, cum nihil sine Solis clementia fecundum fieri possit.

De Horis.

Præterea quia nihil satis comode videbatur fieri posse solo naturae ductu, vel si optimam coeli temperiem consequatur, nisi humana adiueatur industria, innotuerunt Horas antiqui, quae singulorum diligentiam inspicere diligentibusque hominibus fauerent. Nam humanam industriam nunquam deserit diuina clementia. Quare haec nubes pro arbitrio inducere, & caelum serenum facere, & temporibus

moderari creditae sunt. Per easdem Horas rursus improbitatis hominum sterilitatem agrorum, & omnes diuinitus immisas calamitates esse comites innuebant.

De Mercurio.

Atque vt intelligeretur a diuina natura res humanas non esse penitus seiunctas, Mercurium tanquam vinculum quoddam intercedere censuerunt, qui Deorum consilia ad homines, hominum ad Deos ipsos asportaret. Id autem fugebatur ab ijs, qui quo pacto res humanae diuinitus gubernarentur, percipere non poterant. Nam Mercurius vis est illa diuina, quae in mentes hominum diuinitus infunditur, quaeque res humanas intrinsece in suo ordine componit & coferuat. Tum rursus, vbi somnia in mentes hominum diuinitus infundi putabatur, aut vbi animae corpora nascentium deduci, aut post mortem ad inferos, vis illa diuina Mercurius dicebatur. Illo autem nomine vis diuina vocata fuit, quia primus Mercurius vis sapientissimus mundum a Deo creatum fuisse dixerit, & non posse sine diuina prouidentia gubernari, omnemque Deorum cultum inter mortales instituerit, neque vllum fieri posse crediderit sine Deorum nutu ortum & meritum. Nam cum hac prior homines docuisset, quasi si res consiliaque diuina ad nos detulisset, Deorum nunciis creditus est. Quae pertinent ad vim orationis exprimendam hanc Deo dicata praetermitto, tum naturae ipsius planetae, suo loco legenda.

De Pane.

Cum vellent rursus demonstrare antiqui, omnia naturalia corpora diuinae naturae subici, & ab illa pro sua voluntate gubernari, Panem Mercurij filium tradiderunt esse. Est autem Pan haec vniuersa corporum naturalium moles, velut ipsum nomen significat: in qua diuina humanis coniunguntur, quod exprimebant per superiorum formam Panos, quae pulcherrima erat, & diuisibilis: cum inferior magnopere esset deformis ob inferiorum corporum naturalium sordides, quae sunt tanquam hypostasis naturae. Reliqua quae pertinent ad explicandam corporis formam, suo loco legenda relinquimus, vbi latee declarata sunt.

De Silenis.

Enimvero non solum rebus humanis præesse Deos statuunt fabularum inventores, & sub hisce occultandæ philosophiæ artifices: sed etiam alios ex Diis potentia & autoritate aliis præstare crediderunt, ita ut unus Iupiter rebus omnibus ac demombus præesset, alii demones imperia incerta loca vel negocia obtinerent, qui & ipsi alios inferiores demones haberent ministros. Sic igitur Sileii Bacchum, ut ministrum, sequebantur: qui cum Bacchus esset Sol creditus, Sileii vites solis erant animalibus periculosæ.

Ethicè.

Ebrietatis turpitudinem præterea ante oculos proponentes, Silenum vim scilicet vini & ebrui hominis formam, expresserunt. illum igitur ventricosum, & senem, & vsque titubantem finxerunt, quod hæc omnia vinum & ebrietas efficiat. Nam qui plus volupratibus, quam natura postulet, tribuerit, is & in præsentem & in posterum corpus & animam omnibus rebus vel vitilibus vel honorificis inutilem reddit. Quare propositis his incommodis maiores per hæc signa ab immoderato vini vsu, & ab omni e vino nascente turpitudine deterrebant.

De Faunis.

Ut verò retinerentur homines in officio, omnesque forent probitatis, & integritatis studiosi, & Faunos, & Sylvanum, & Oreades nymphas antiqui sapientes excogitarunt, qui ubique pastoribus & agricolis præsto essent, agræstiumque calamitates aliquantulum subleuarent: Nam cum nihil in agris, vel in sylvis, vel in densis montium nemoribus non præsentem ubique Deo committi liceret, mox additum fuit illi opinioni viros bonos laborantes nullo in loco à diuina clementia negligi, sed ubique subleuari: quippe cum neque arborum neque pecudum fetus possent sine diuina custodia conservari aut augeri.

De Nymphis.

Sed quoniam nulla res est, quæ tota sit utilis, cum neque ciborum maior pars in utilitatem

corporis conuertatur, neque tota materia aquæ gignendis animalibus sit utilis, cum alia pars in foetum, alia in eius nutrimentum absumatur, ut patet in ovis præcipue, vires illas feminis aut aquæ, ex quibus fit generatio, Nympharum nomine appellarunt, quare dictæ sunt Nymphae fructifere, & homines atque animalia omnia nutrire & pastorem Deæ, præfidesque pratorum vocatæ sunt. Sic igitur per has materiam propriam singulis rebus naturalibus subici, significabant.

De Baccho.

Neque ea quidem quæ de Baccho fingebantur ab antiquis, fuerunt à physica consideratione aliena, quando illum à Nymphis nutrimentum dixerunt. cum enim à Nymphæ materia sint in rebus naturalibus, illæ formam recipiunt ac fouent: est enim Dionysus virtus Solis generatio, ni conferens, quæ vicem maris obtinet in operibus naturæ. hic idcirco phallum siue membrum virile dicatum fuisse memorant, & genus id sacrificii quod vocabant Canephoria.

Ethicè.

Deinde mores ebriosorum per hunc Deum exprimentes, ad moderatum vini usum hortabantur, cum proponerent ante oculos quod turpitudines ex ebrietate nascerentur. Nam cur Cobali malefici & perniciosi demones Bacchum comitabantur, inter quos Acratus præcipuum locum obtinebat? quia multa sunt flagitia, quæ ebrietatem ac immoderatum bibendi usum sequuntur loquacitas nimirum, & temeritas, & impudentia, & in rebus domesticis negligentia, præsentiumque bonorum profusi sumptus, & inimicitia; multaque huiusmodi incommoda cum clamore & strepitu eadem causa fuit cuius eum diuersæ ferè crudelissime sequerentur.

De Cerere.

Mox ad agrorum cultum mortales adhortantur, cum Cererem terram esse dicent, ex qua nascuntur diuitiæ: cum instissimum sit habitum scænis illud, quod è terra capitur. terræ enim feracitas à cæli clementia & diligentia hominum nascitur, quod per Cereris fabulam explicat.

pliarunt . hæc orbem terrarum peragravit , quomodo ob signiferi circuli obliquitatem , & ob Solis cursum sub eo, variis anni temporibus ætas fit & segetes ad maturitatem perueniunt .

At Ethicè .

Nemo Deos impune contemnit, cum improbitatis comites sint miseria: necesse est impium hominem & imprudentem in multa turpia incurere . quare pietas in Deos , & rebus agendis prudentia , & parsimonia in præsentibus bonis conferuandis, necessaria est vito bono .

De Priapo .

Atque quoniam aliquid fieri è nihilo non potest , Priapum semen esse genitale crediderunt : quem Deum idcirco putarunt antiqui , qui divina potentia plena essent, vt putabant , semina generationis .

De Adoni .

Neque verò simplex erat modus vires Soles ostendendi sed pro arbitrio artificum fabulari . nam modò capitur pro messe vt Proserpina , quæ per quoddam spacium est apud inferos , modò apud superos, modò pro Sole: qui eadem ratione modò diuturnior est apud inferos , modò apud superos. hunc aiunt ab apro ictum intetuisse . propter horridam vim hyemis, per quã deficiunt penè Solis vires . nam dum est in australibus signis, horrida terra fit, & frugibus, vt apparet, inutilis, cum vere omnia reuiuiscant.

De Sole .

Sol quia lucem & vitam denique impertit omnibus animantibus , lucis quæstor & autor habitus est vnus , & morborum & salutis moderador , & frugum & rerum omnium copiar largitor , & Deus denique , cum Dei naturam superiorem his omnibus nondum homines cognoscerent .

De Aristo .

Aristæi verò fabula Solis filis filii hæc introducta fuit , cum nos ad prudentiam anti-

qui hortarentur, quæ non mediocre assidue rebus nostris est adiumentum, vitam quæ facit faciliorem , minusque molestam mortalibus : quippe cum imprudentiæ multæ molestiæ & infuauitates vitæ soleant esse adiunctæ.

De Phæthonte .

Ad explicanda verò illa quæ fiunt virtute Solis, excogitata fuit fabula Phæthontis: cuius error oia propè humana exussit, quia facta fuit eximia siccitas, & æstus inuisitatus, qui per totam æstatem ad medium autumnum perdurauit. Post illam tam acrem & horridam æstatem, extremos calores ingentia tonitrua necessario sunt consecuta , & fulmina complura : quare dictus est Phætho fulmine fuisse à Ioue deiectus ad ripas Eridani propter inundationes , quæ temporum inundationes huiusmodi cum pestilentia plerunque sequuntur .

At Ethicè .

Monuerunt sapientes præterea sepius honores , qui ab imperitiis rerum gerendarum expetuntur, nonnunquam & ipsis calamitosos fuisse qui acceperunt , & is qui concesserunt parum honorificos : nam multis pernitiosa fuit ambitio , & honores ac magistratus præter dignitatem concessit .

De Aurora .

Enimvero non solum motus Solis , & planetarum nonnullorum , per fabulas expresserunt antiqui , sed etiam cum talia vel talia nobis apparent sidera, illorum vires explicarunt. tum apparentem lucem ante ortum Solis , cum primò cælum rubescit , auroram vocarunt , qua sub exortum Solis aura leuis plerunque spirare consuevit : quam Iupiter cum interiectis surgentibus vaporibus intueamur, rubentem videmus vnde rosea vocata fuit . Quæ de Memnone tradita sunt memoriæ , cum is orientis regionibus imperauerit, omnia ad historiam spectant.

De Tithono .

Nulla alia de causa fictam fuisse Tithoni fabulam crediderim , quod in cicadam denique fuit

fuit mutatus ob longam senectutem, nisi ut ostenderent mortem esse omnium calamitatum ac miseriarum humanarum finem, quæ Deorum immortalium beneficio hominibus concessa: quippe cum Tithonus, cui immortalitas Auroræ precibus impetrata fuerat, supplex à Dijs petiverit, ut sibi liceret mori, cum satius esse duceret semel interire, quàm semper esse miserum, naturæque difficultatibus infestari.

De Pasiphae.

Per Pasiphæas verò fabulam animæ nostræ naturam antiqui ostendebant: est anima hominum Minois vxor viri iustissimi, quod omnia nostra negocia debet esse cum ratione coniuncta, ubi verò illegitimarum rerum appetentia infirmata fuerit, aut cupiditate exarserit, alicuius in rebus, aut ira in caluerit plus æquo, desciveritque aliquo pacto ab ipsa ratione: tum dicitur committere adulterium, & cum tauro congedi, ex quo monstrum parit, nam qui semel leges contempneret, æquitatemque didicerit, difficilimè postea potest intra iustitiæ clathros coerceri: quare multa postea & perniciosa monstra ex iniqua animi consuetudine nascuntur.

De Circe.

At per Circes fabulam, quæ dicta est à miscendo, significarunt animalium & plantarum generationem, quod in ea necesse sit humorem calore misceri: quare mistio hæc Solis & humoris filia fingebatur. miscetur enim ab ipsa natura inter se elementa cum aliquid procreant. cum verò sempiterna sit hæc generandi ratio, & elementorum natura, Circes immortalis esse dixerunt, & quoniam vnus corruptio, generatio fit alterius, neque vnquam aliud eiusdem formæ ex illa corruptione nasci potest, sed longè diuersum, sinxerunt hanc posse homines in varias animalium formas mutare. Vlysses ab illa non mutatur, cum anima immortalis existens & ab omni corruptione immunis, non habeat principia in quæ dissoluatur, cum diuina quædam facta sit à Deo per se subsistens *sola* sine substantia: per hæc igitur immortalis esse animam significarunt, quamuis corpus multis morbis vexetur, & corruptioni denique sit obnoxium.

Ethicè.

Circe libido est, quæ nascitur ex humore & calore in animalibus hæc titillatio naturæ si nobis dominetur beluarum vitia in animis nostris imprimi, & pro cuiusque ingenii modo in Venere impellit, modo ad iram perducit, modo crudelitatis & improbitatis ois vim nobis imprimit: quare dicti sunt comites Vlyssis, animæ mortuus. s. in beluas diuersarum formarum conuersi. Sed quoniã ad hoc non nihil impellit vis siderum, dicta est sidera etiam de cælo deducere: at anima quæ prudens & diuina existit, si modò se colligat nullis horum motuum capitur: neque tamen sine diuina ope hanc tantam voluptatum, periculorumque multitudinem potest superare. hæc enim per hanc fabulam antiqui innuebant.

De Medea.

Medeam rursus effinxerunt Solis filiam, quoniam plurimum possit bene affecti aeris natura quæ provenit à Solis clementia: mores enim & animi motiones corporis temperamentum plerumque consequuntur, cum igitur Medea sit consilium Idyæ, sine cognitionis filia, illas cum vi siderum consentit, quæ etiam deducit de cælo, quia nemo sapiens in re appellari potest, nisi idem viribus planetarum moderetur, sibi; ipsi imperet: opus est autem viro bono & sapienti cupiditatum fluuios refrænare, multa; efficere quæ vulgo videantur admirabilia. at verò qui libidinis, aut voluptatis alicuius causa solū verterit patriam; & parentes & coniunctos prodiderit, quæ sunt animæ ratione præditæ consilia, quo pacto non in grauissimas miseras & omnium bonorum iactura vno tempore illabatur? sic igitur opus esse prudentia demonstrabant antiqui, & omnes sceleratos esse miseros.

De Iasone.

Significabant rursus per Iasonem, quem à iustissimo Centauro Chirone educatum memorant, & artem medendi edoctum, animo adhibendam esse medicinam, quæ prudentia est, ut viri boni, & fortes, & prudentes efficiantur. hunc sequitur consilium sine Medea omnibus carissimis relictis, quoniam prudentia singula consilia debet anteedere, domada est pertinacia, & superbia, & inuidia, & ira, qui omnes animo

rum motus rationi & prudentiæ & medicinæ animorum sunt subiciendi: quæ nisi subegeris, ipse subigaris necesse est. maximè verò omnium colenda est Deorum immortalium religio, quæ res est omnium virtutum omnisque felicitatis principium. In tot verò labores Iason nauigans incidit, quia prudentia nulla est nisi in difficilissimis rebus constituta. qui enim ad multas fortunæ mutationes & vicissitudines intrepidus non existat, hic neque bonus, neque prudens, neque costans iure potest appellari.

De Phrixo.

At qui fortunæ vicissitudines ferre æquo animo didicerit, cum omnino cuique ferre necesse sit, ille sapiens cum magna sua utilitate & non sine aliqua gloria existimari solet. Quam fortunam si quis placidè ferre non potuerit, ille tanquam Helle in mare amplissimum miseriarum delabitur ob molem & muliebrem animû. Qui verò sapienter rebus præsentibus vti cognouerit, ille proximè ad Deorum immortalium naturam accedere putandus est. Sin imprudenter & superbè abutatur, is est altissimo dignitatis & potentix gradu Deorum consilio tandem deicitur, quoniam superbos & crudeles odit DEVS.

De Argo, & Capra celesti.

Tantopere gratam esse Dñs omnem mortaliû beneficentiam demonstrabant antiqui, vt Iouem vel Capram inter sidera collocasse memorauerint, quòd sibi lac præbuerit, & nauim Argon, quia tot heioas incolumes in patriam reuexerit hanc consilio Palladis factam fuisse inquirunt, vt per hoc significaret oem beneficentiã, quæ quidem cum ratione suscipitur, gratam esse Dñs immortalibus, maximeque laudabilem quamuis illa etiam quæ fortitudo, aut potius nature ductu, quam iudicio fit, non sit reprehendenda.

De Niobe.

Cum per superiora exempla ad beneficentiã & ad liberalitatem nos antiqui adhortarentur, nonnullas postea fabulas inuenerunt, quibus arrogantiã & temeritas, & superbia deprimetur, quo æquo animo omnes fortunæ vicissitudines

preferremus. Nam cum nonnullis ob felicitatem, amicorum contemptus, & acceptorum à Dijs obliuio, & Deorum ipsorum despicientia in animo oritur: tunc proxima est Dei vindicta, quæ omnia vel felicissima vno die potest labefactare. Hanc temeritatem deprimentes antiqui, omnemque humanæ felicitatis inconstantiam ante oculos proponentes, Nioben abundantem rebus omnibus felicissimè eodem die, & ipsam carentem rursus introduxerunt, quoniam vel Deos ipsos irrisisset. Sic Thamyris cum nimis fuisset arrogans ob poetiæ facultatis peritiam, cum Musis certare ausus, satis ingentes suæ temeritatis penas dedit. Non enim conuenit rebus aduersis nimis tristari, aut prosperis nimis animo extolli, cum rebus omnibus adhibenda sit moderatio, quia nihil boni habemus, nisi à Deo: ille enim depoluit potentes de sede, & exaltauit humiles. Sic non leue supplicium passus est Marsya, quia vel cum ipso Deo, à quo canendi artem acceperat, de cantu contendere ausus fuit. Sic Arachne etiam ferrur in bestiam mutata, quia ausa fuisset cum illa Dea, à qua didicerat texendi artificium, de artificio contendere.

De Ixione.

Tum rursus ad animorum nostrorum tranquillitatem multa fuerunt signenta ab antiquis sapientibus prudenter excogitata. Non enim solam crudelitatem, & inanem gloriam ob felicitatem præsentem reprehenderunt, hominesque ad liberalitatem adhortari sunt, sed etiam ad expellendam ex animis nostris ambitionem & inuidiam, qui acutissimi sunt & infestissimi animorum nostrorum stimuli, & ad reprimendam libidinem, dixerunt Ixionem ob optatum adulterium de celo fuisse ad inferos deiectum, quod nonnulli ad historiam retorserunt. At verò quòd fuerit totæ alligatus, à qua perpetuò circumferretur, illud certè ad historiam referri non potest. Cum enim ex antica familia regis eius citius vxorè constuprare tentauit, excidisset Ixiò: factus est omnium hominum miserimus, qui perpetua ambitione & inuidia discruciatatur. Nam qui gloria inani tanquam imagine virtutis capiuntur, illi nihil sincerum, nihilq. laudabile faciunt, sed multa illegitima & absurda agant necesse est, in ultisq. cupiditatibus, & omnibus animorum affectibus obsequantur. Neque verò ob hos morus animi tantû hæc tradita sunt in fabulis, vt ab ijs abutueamus, sed etiam vt de-

monstraretur, quod nullus status illorum est diuturnus, qui per illegitimas artes ad honorem apicemque gloriae contenderunt. Nullus enim honor nisi per virtutem teneri potest.

De Sisypho.

Deinde ad deprimendam loquacitatem omnino improbitatis vindicem Deum esse dixerunt, qui solet in illos etiam animaduertere, qui fidem non seruant ijs magistratibus ac regibus, à quibus dignitates acceperunt. non enim conuenit res arcanas principum in vulgus proferre. Neque tamen minus hoc ad illos pertinet, qui magistratus & honores expectant cum summa animi contentione, & tamen saepius repulsam patiuntur: qui per hanc fabulam admonebantur, nihil esse humano generi calamitosius ambitione. Poterat tamen ad omnia humanae vitae studia istud ipsum transferri, quod ubi illa quae prius admirabatur, aliquis consecutus fuerit, tunc eius rei perit, alterius cupiditate capit.

De Tantalo.

Renocantur praeterea ab auaritia mortales per fabulam Tantali, cum opulenti propter diuitias dici filij Iouis consueverunt: at ipsdem condemnati sunt apud inferos siti perpetua, cum nulla sit vel in maxima diuitiarum copia satietas: quippe cum illarum etiam desiderium vna cum ipsa copia exerceat.

De Tityo.

Si quis vel viribus corporis, vel nobilitate generis, vel humanis viribus fretus aequitatem, reliquasque virtutes neglexerit, ille poterit Tityi supplicio ab omni turpitudine deteri, cum neque tantum quidem corpus, tantaque proceritas ipsum Tityum protegere à diuina vindicta poterit. Fuerunt tamen nonnulli qui Tityi fabulam ad segetum naturam retraxerunt, vt suo loco dictum fuit.

De Titanibus.

Titanum fabula non quidem ad mores componendos, sed ad naturae negotia explicanda, conficta est: qui dicti sunt aduersus Iouem ar-

ma cepisse, & rursus ab eo fuisse in tartarum deiectioni, quia naturalia corpora corruptioni obnoxia videntur quidem sempiternis illis caelestibus corporibus se velle aequiparare, cum tamen ad interitum citò prolabantur, quamuis singulae formae animantium sint sempiternae. Has igitur formas siue Titanes partes hominum ac Deorum, & omnium animantium fontem appellarunt. Quidam Solem Titana putarunt esse, alii crassiora elementa, quae ob suam materiam inferius detruduntur à vi superna.

De Gigantibus.

Sic etiam Gigantum fabula illorum arrogantiam deprimat, qui confisi magnitudine suarum virium, vel religionem Deorum, vel Deos ipsos parui faciunt. Nam certè quidem qui plurimum valent viribus, illi minimum pollent ingenio. Hi igitur cum impudentes, & temerarij, & crudeles, & ad omnia flagitia propensi sint, facile Dei vitium in se conuertunt, cum nullum scelus denique impune committatur. quare caelesti fulmine icti, sempiternis supplicijs apud inferos, & perpetuis miserijs fuerunt addicti.

De Typhone.

Ad explicandam ventorum quoque naturam, vel incendiorum subterraneorum, non inelegantem fabulam de Typhone antiqui excogitarunt, qui capite illum caelum pertingere dixerunt, & altera manu orientem, altera occidentem pertingere. Venti nam à superiore aeris parte è nubibus perficere incipiunt, & vel orientem vel occidentem versus latissime perficant. Ad celeritatem ventorum exprimendam totum corpus plumis rectum Typhonis esse dixerunt, cui plura erant capita propter vires ventorum multiplices: cum enim aliquando sint noxij, Typhoni viperarum spiras circa crura tribuerunt. Hunc Iupiter compressit, quia caeli & Solis temperies his moderatur. Quam tamen fabulam alij ad historiam deduxerunt.

De Paride.

Postea vt non solum à temeritate & arrogantia homines abstinerent, sed ab omni parum honesto animi impetu, qui se dignos putant, vt

cæteris dominantur: Paridem finxerunt pro libidine opes ingentes, & sapientiam Dearum neglexisse: atque illud iudicium obstinatè à suis postea defensum vniuersum Asiæ imperium funditus euerxisse. Sic igitur ad imperatorias virtutes homines per fabulam adhortabantur, ad temperantiam scilicet, & sapientiam, & Deorum metum, cum neque nobilitas, neque vires, neque opes digne sint imperio, si sapientia, & ijs virtutibus, quæ necessariæ sunt, cæteris imperatori careant. Quis enim vel improbo vel stulto iudicio diu lætari poterit? aut cui non vel sua scelera tandem molesta sunt? ne igitur temeraria iudicia fierent, & ut quantæ calamitatis autor sit libidinosus & dolosus iudex civitatibus admoneremur, hæc ficta sunt ab antiquis.

De Actæone.

Atque cum ad beneficentiam & liberalitatem & humanitatem nos sapientes per superiores fabulas adhortarentur, omniumque scelerum fundamentum esse obliuionem acceptorum beneficiorum existimant, significabant per Actæonis fabulam non in quosuis, sed in viros bonos tantum beneficia conferri convenire: quia quæ ingratas sunt hominibus, non solum amittuntur, sed absumuntur vires quæ viris bonis adiuvandis forent opportuna. Ne igitur honori facultatibus vitæque nostræ insidiatores nostris sumptibus aleremus, & ut prudentiores essemus omnes in conferendis pro vitibus nostris beneficijs, hac fabula admonebamur. Significabant præterea deuitandam esse omnibus curiositatem & earum rerum studium, quæ nihil ad nos pertinent, quoniam multis perniciofa sunt arcanaorum consiliorum principum cognitio.

De Hercule.

Ut autem demonstrarent sapientiam esse donum Dei, nullamque virtutem esse sine diuina voluntate, Herculem, quæ fortitudo est, & probitas, & animi magnitudo in omnibus vitis profigandis, voluptatibusque concuscandis, Iouis filium finxerunt. proxime enim ad diuinam naturam vel viuentes accedunt, qui per summam integritatem & beneficentiam in omnes cum summa omnium laude suam ætatem transfigunt. Ut autem ad hoc incitemur, non erit inutile alienæ virtutis exempli atque in primis superbia, & ira,

& arrogantia, & animi furor mostra gravissima placanda sunt, omnis crudelitas ex animo tollenda, omnes illegitimi animi motus reprimendi, omnis voluptas harum honesta auertenda: avaritia præterea, rapina, latrocinia viro bono fugienda: subleuandi inique oppressi: intemperantia omnis & libido extinguenda, ad quam si quis vel paululum conueat, ab appetentia tanquam rapidissimo fluuio deferretur ad multa turpia & viro bono planè indecora. Atque cum voluntatum omnium finis sit dolor & miseria, si quis neglecta virtute & animi constantia ad has prolabatur, is sentiet demum quam miserum sit turpibus cupiditatibus inferuire.

De Acheloo.

Neque elementorum solum procreationem inter se mutuum, aut animalium, aut ventorum ex vaporibus, aut fulminum per fabulas significabant antiqui, sed etiam fluuiorum ortum, & rerum singularum generationem. Quare Acheloum Oceani filium dixerunt, cum ex Oceano omnis etiam aquæ dulcis naturæ originem capiat. Quamuis senserunt alii postea ex aere in aquam verso flumina generari.

De apro Calydonio.

At verò non vnum exemplum, sed plura fabularum nos ad Deorum cultum inuitabant, propositis etiam grauissimis supplicijs illis, qui religionem neglexissent. Sic igitur Cyclopos, quia Iouem contemneret ab Vlyssè obcæcatus fuit, & aper Calydonius regionem latè deuastauit Aetolorum, quia Oeneus Dianæ cultum neglexisset. Nam cum nulla calamitas sine Deorum consilio & prouidentia contingat, tum nihil certè sit horum, nisi propter hominum improbitatem. Nam propter peccata veniunt aduersa.

De Centauris.

Ad reprimendam autem temeritatem in priorum & sceleratorum hominum, qui libidine & cupiditate ad quæuis turpia feruntur, quæ incommodo passi sunt Centauri, per res eorum gestas explicarunt. Nam qui vino immoderatus vsus fuerit, qui impuris cupiditatibus obtemperarit, qui manus in res alienas violentè

iniecerit, qui temperantia & equitate in rebus omnibus vitio pottere non cognoverit, hic per summum dedecus patriam, facultates, penates, liberos, uxorem relinquere cogitur, & extortis ac iuops inter ignotos denique vitam degit.

De Harpyis.

Neque per Typhona solum vim ventorum antiqui explicare nitentur, sed etiam per fabulam Harpyiarum, nam sicuti fluviorum, fontium, imbriumque natura per Naiades ac Nymphas, per Iovem vis ignea, & pars aeris superior per Neptunum aqua, per Vestam terra, per Iunonem inferior aeris pars; sic per Harpyias vis & natura ventorum significata est ab antiquis. fuerunt enim filiae Thaumantis & sorores Iridis, quoniam imbres & nubes & venti ex eadem materia & vaporibus scilicet procreantur.

At Ethicè.

Significabant præterea per hanc fabulam, avaritiam & immoderatum opum desiderium tanquam graue supplicium, mortibus esse immisum Deorum consilio. nam vel sibi ipsi vel cæteris hominibus avarum crudelem esse necesse est, quod in comparandis opibus avarus per multorum iniurias accumulatur, aut sibi detrahit necessaria. cur enim oculis captus fuit Phineus, cui Harpyiæ epulas surripiebant? quia non videbat humanam conditionem vitæ intra angustissimos terminos includi, paucisque esse contentam. atque id etiam confirmatur per Harpyiarum formam.

De Hesperidibus.

Hesperidum fabula excogitata fuit ab antiquis ad rerum astronomicarum rationem explicandam; per quam & horizonis obliquitatem significabant, quæ erat omnibus hominibus præterquam habitantibus sub æquinoctiali; & sidera Solis lumine per diem occultantur. Herculeni tamen perceptam siderum etiam illorum quæ occultantur, cognitionem in Græciam detulisse, quod quidam ad studium avaro rum transferendum censuerunt.

De Atalanta.

Ut verò aute oculos mortalium proponere-

tur, quanto perè insaniunt illi, qui voluptatum ductu se trahi patiuntur, Atalantam per summum capitis distimunt à nonullis petitam fuisse dixerunt. Est enim voluptas Atalanta: quam non per pauca vitæ pericula experimus. Hanc ubi quis consecutus fuerit, nulla habita vel Deorum vel legum reuerentia, non amplius is humanam formam animi retinebit; sed in teterissimam bestiam vertetur.

De Theseo.

Altera ex parte difficultates & labores complures humanam vitam circumfisterè, quas res nemo superare poterit nisi optimis & firmissimis sapientiæ institutis confirmatus: ad quod significandum Theseum tradiderunt multos latrones & crudelissimos tyrannos obruncasse, ac la byrinthi fraudes aperuisse. erat enim labyrinthus vita hominum multis difficultatibus implicata, cum semper grauiiores alie ex alijs oriuntur, è quibus nemo nisi per singularem prudentiam & fortitudinem & constantiam se explicare poterit has ipsas difficultates intra se continet ambitio, & avaritia, & libido, & omnia scelerata, in quæ si quis semel ingrediatur, haud facile exitum inueniet. Si quis verò singulari prudentia non existat, is labyrinthum scelerum aut cupiditatum semel ingressus ante ibi emoritur, quam se expedire possit. quam turpium enim rerum voluptas sit parens & quam calamitosarum, argumento fuit Tereti libido.

De Medusa.

Ut quantopere opus sit constantia aduersus voluptates demonstrarent sapientes, Medusam omnium mulierum pulcherrimam effinxerunt; ob apparentem & ad se allicientem suauitatem; sed omnes ab illa in lapides conuerti dixerunt à quibus visa fuisset, cum vel Mineræ templum violasset, quia voluptatibus dediti omnem Deorum cultum parui faciunt, omnisque humanitatis & officij iura conculcare pedibus consueverunt, omnibusque honorificis rebus sunt inutilès. Alii superbiam & arrogantiam per hanc fabulam deprinèdam putabant, quia cum Dea certasset Medusa de capillorum pulchritudine: qui enim illis virijs laborat, & homines & Deos parui faciunt. Sic igitur refruendam libidinè, & temeritatem & arrogantiam esse admonèbant, quia horum vitiorum Deus est grauius.

mus vltor nam non modò capillos Medusa ami-
fit, sed etiam Deorum consilio & opera missus
fuit Perseus ad eam occidendam.

De Gorgonibus.

Quoniam verò duæ dicuntur esse facultates
animæ nostræ, altera rationis particeps, altera si-
ne ratione: quæ rationis est compos, seuiores na-
tæ Græcæ dictæ sunt ab antiquis, prudentia sci-
licet quæ in rebus difficilissimis præcipuè, & in re-
bus publicis est necessaria. at sorores harum sūt
Gorgones voluptates dictæ, quæ homines im-
plicant ac perimunt, a quibus Perseus sine Græ-
rum auxilio se explicare non potuisset. cùm na-
ratio & cupiditas ex eodem animo nascantur,
cupiditas rationi pareat necesse est. quare dictus
est Perseus siue prudentia capto Græarum oculo,
consilio & auxilio Palladis illas superasse.

At Physicè.

Dicuntur Gorgones esse aquæ maris filia, à
fremitu dictæ, ad has Sol diuinæ mentis mini-
ster contendit, idque Mineræ consilio, quia om-
nes actiones nature sunt pro diuina sapientia,
cùm Deus & natura nihil frustra agant. ob mo-
tus celeritatem huic Nympharum volucres cal-
ceos tribuerunt, quia per omnia penetrer. cùm
extenuet vapores ita vt videri non possint, habe-
re dictus est galeam Plutonis, & enssem Mercu-
rij, Medusam mortalem occidit Perseus, quia
subtiliorem tantum aquæ partem attrahit, quæ
supernat, quæque habilis est ad mutationem.
cùm verò admirabilis sit sapientia Dei, qui vires
has Soli attribuit, attonitus propè sit ad reliqua
hæc humana negocia, qui cognitione & mente
in hæc arcana naturæ opera penetrare valeat.
nam reliqua neque tantum quidem facit.

De Sirenibus.

Cùm nobis vitandam esse desidiam per hanc
fabulam, omnemque in rebus gerendis negli-
gentiam antiqui significarent, hanc per Sirenium
suauitatē cantilenæ omnes ad se allicere demon-
strabant, & in summum capitis discrimen deni-
que inducere. Alij voluptates esse intellexerūt,
quæ patre taurino Achelœo scilicet natæ sunt.
cùm verò partim essent beluæ, partim virgines,
duplicem animæ facultatem ostendebant, ratio-

ni parentem scilicet, & rursus appetentem. nam
qui pareat rationi, homo est: qui non pareat, bel-
ua: neque quidpiam aliud verè hominem facit.
vnusquisque nostrum meritò inclusas habet Si-
renes, cùm animus diuersis motibus agitur. si
quis igitur illegitimos motus secutus fuerit, hic
in extremas miseras denique inducitur: quare
aures ad harum cantus sunt obturandæ: qui-
dam adultores esse Sirenes putarunt, qua peste
nulla est neque humano generi perniciosior ne-
que suauior.

De Orpheo.

Celebratus fuit Orpheus à poetis non solum
quidem ob poeticæ facultatis præstantiam, sed
multo magis ob iustitiam & æquitatem, qua
non solum in cæteros homines, sed in seipsum
vsus fuit nam placatis inferis animi pertur-
bationibus scilicet, iustitiam siue Euridicen in
lucem extraxit: at si quis fuerit paulò ne-
gligentior in seruanda æquitate, rursus eodem
relabitur, vnde fuerat profectus. vt igitur mo-
derationem animi motibus adhibeamus, hæc ita
conficta fuerant.

De Musis.

Cùm vellent Pythagotici demonstrare, om-
nia cœlestia corpora musicam harmoniam effi-
cere, & sonos varios pro magnitudine sphaera-
rum, aut pro celeritate, musarum nomina in-
troduserunt: atque ad planetarum imitatio-
nem musicis instrumentis septem chordas pri-
mum accommodarunt. quibus deinde plures
additæ fuerunt. Sic igitur musicam diuinam
scientiam Pythagoras significauit, qua possent
animi mortalium ab impuris cupiditatibus re-
frænari, & mores componi. Quòd diuinorum
illorum corporū animæ poeticæ facultati præ-
essent, id plane significabat res humanas à men-
te diuina cœlestibusque corporibus gubernari.
atque omnem in quauis facultate præstantiam
ad homines cœlitus demitti.

De Dædalo.

Per Dædali verò fabulam significabant om-
nes iniquos esse calamitosos, nulli scelerato pu-
tandam firmam esse iusti principis amicitiam:
mediocritatem tutius expecti, quam ardua quæ-
que

que & sublimia, quia summę præstantiæ coniunctę sũt ingentes calamitates & pericula. nam mediocritas neque valde inuidiosa est, neque contemnenda.

De Pelope.

Voluptatum naturam periculis & calamitatibus plenam exprimentes antiqui Pelopem cũ Hippodamia de nuptijs curuli cursu certatam introduxerunt, ita tamen vt si vinceretur, vltimo afficeretur supplicio. Quod tamen certamen ad vniuersam mortalium vitam, miseriarum contentionum, periculorumque plenissimam, potest referri. nam eximia quadam fortitudine & sapientia opus est ad deuitandas tot miseria, quę vitam mortalium circumstant, aut ad tot difficultates fortiter sustinendas quas nisi vincamus, nos ab illis vinci omnino necesse est.

De Perseo.

Cum vellent demonstrare antiqui quanta vis esset auaritię, nullumque locum esse satis munitum aduersus latigiones, aurum de celo in gremium Danaes ad illam contra instituta patris vitandam sinxerunt. Hęc Perseum postea peperit, qui Medusam obtuncavit, vt diximus cum ratio sit, quę omnes illegitimas voluptates infringit neque tamen illud sine Dei auxilio facit, quia nemo bonus est, nisi Deus illi ad hoc ipsum opem tulerit cuius semper auxilium est implorandum.

De Oceano.

Vbi superioris partis elementorum, ac virtutes Solis per fabulas expressissent antiqui, moribusque animam hominum optimis pro viribus informassent, & eorum que in aere gignuntur naturam declarassent, mox ad aquarum naturam explicandam accesserunt, dixeruntque Oceanum vniuersarum aquarum patrem fuisse ab optimo & sapientissimo opifice Deo creatũ, quem ẽ terra vndique iussit recedere. Sic igitur bonitas diuina cuncta commiscens ad ortũ excitauit, vt dixerunt sapientes. Dicitur est patet idem rerum, quod imbres & fluuii ex Oceano procreantur, atque ex ijs omnia plantarum animaliumque genera. Deinde cum reperta sit nauigatio, significauerunt in ea opus esse singula-

ri prudentia, quare dixerunt Prometheum amicissimum fuisse Oceani. non enim solum scopuli vitandi sunt, sed tempestates etiam præuidendę.

De Tritone.

Tritones verò nulla alia de causa fuerunt introducti ab antiquis, nisi vt demonstrarent nullum locum Deo vacare, sed vbique & p̄steto esse aduocantibus, & facillẽ de consceleratis peccatas sumere.

De Ino, & Palæmon.

Neque tempestas quidem sine Deorum consilio contingere nauigantibus existimabant, quãdo Leucotheam siue Ino, quę aurora est, & Palæmonem nauigantium tempestatibus præesse voluerunt nam cum venti mare inuadunt, dicti sunt, se in mare præcipitasse.

At Ethicẽ.

Cum homines adhortarentur ad beneficentiam, Inus exemplum in medium attulerunt, quę etsi grauissima pericula ob liberalitatem, qua vsa est in Bacchum, pertulit, tamen in summam felicitatem denique peruenit. nam pro rebus bene gestis solet Deus calamitates in summam felicitatem conuertere.

De Nereo.

Vt autem prudentiam omnibus in rebus vtilem esse ostenderent, & nauigationibus præcipue necessariam ob multa que nauigantibus eueniunt aduersa, Nereum siue nauigandi peritiã filium Oceani & Thetyos esse dixerunt. qui Nereus, quoniam sapientis est ad multas opportunitates se accomodare dicitur in varias formas se vertere solitus. Ne quis igitur ob inclementiam Deorum potius, quam ob suam ipsius inficitiam se naufragium pati, aut perire arbitretur, hæc de ipso Nereo & Nereidibus consinxerunt. Non enim accusanda est diuina clemencia, si quis temeritate imprudentiaque sua fretus se in grauissima pericula intruserit, cum Deus prudentes tantum & diligentes, vbi vires defunt humanę, adiuuare soleat.

De Proteo.

Cum adhortarentur autem ad prudentiam, quæ necessaria est ciuitatibus & amicis conseruandis, Proteum non solum virum bonum, sed etiam in omnes formas se vertentem, vt Nereum, introduxerunt. Nam sane viro prudenti non solum moribus animi moderari ratione & consilio necesse est, sed etiam ad omnes fortunæ euentus, & ad omnes temporum vel personarum opportunitates animum suum accomodare. Id qui facere potest nostris præcipue temporibus plurimum gratiæ & opibus valet. Sed ego (sic enim meum est ingenium) nunquam prudens in hoc genere existimabor, quia non patitur Genius cuiquam adulari, neque possum cum nebulonibus, quarum magna est & latronum multitudo, conuenire. Non tamen illum vitupero, qui id facere possit, cum præsens opportunitas illa postuletur nam cum stultis ridendum est. Hanc ipsam prudentiam necessariam magis ciuitatum præfectis quam priuatis iudico, quoniam alterius vt omnium sint exemplar, alteris ad honestatem tantum se accommodare opus est. Sic igitur significatur prudenter cendum esse tempori, & rebus ac personis pro dignitate tribuendum.

De Castore, & Polluce.

Neque verò flammæ illas sine Deo apparere crediderunt, quæ nauigantium antennis vel carcheis insident per tempestatis tempora: quæ vt suo loco dictum fuit, modò certam tranquillitatem prædicent, modò portenderent perniciem nauigantibus.

De Aeolo.

Aeolus ventorum tempestatumque Deus creditus est, non solum quia signis obseruatis ventura multo antè prædicebat, sed etiam quòd iræ moderetur: eamque pro opportunitate negotiorum, cum res ita postuleret, simulare cognouerit. Nam vel ex hac ipsa morum varietate nomen illud obtinuit. His præterea accedebat, quòd nihil omnino carere moderatore poterat: quando vel leuissimi venti suum habebant gubernatorem ac Deum.

De Scylla.

Atque vt paucis complectar, illud tandem demonstrarunt antiqui, quòd in Ethicis scribit Aristot. virtutem esse mediã inter duo extrema, quorum extremorum vtrumque est vitium. Nam cum ex altera parte Scylla, ex altera Charibdis grauissima monstra in Siculo mari nauigantibus, sint deuitanda, mediumque iter inter vtrumque tenendum, is tandem incolumis euadit, qui neutram in partem magis declinauerit. Cum enim vita mortalium sit tanquam longa nauigatio, in qua permultæ occurrunt difficultates, multæque variorum monstrorum illecebræ, neque difficultatibus neque illecebris cedendum est, sed omnibus moderatio adhibenda: cum neque assiduam seueritatem, neque assiduam mollitiem vita hominis possit perferre.

De Orione.

Tum rursus vt explicaret antiqui generationem elementorum, & ventorum, & eorum quæ sunt in sublimibus, Orionem trium patrum filium introduxerunt: est enim Orion ventorum & pluiarum & fulminum ac tonitruum materia. Nam rerum omnium semina in mari continentur, quia sunt elementa omnia in omnibus, manifestus autem in mari, quòd aqua magis sensu percipiatur, cum accipit mutationem. Vis Apollinis vapores, ex aqua excitat, eosque extenuas non sine quodam spiritu innato, in aera ex tollit. Iupiter, quòd aer sit patuit. Vt verò supernatantem materiam esse demonstrarent. Orionem impetrasse à patre fabulati sunt, vt si per aquas incideret. Hæc materia in aera diffunditur: atque cum Orionibi conetur Acropem violare, extra regionem eicitur priuatus lumine. necesse est enim vapores per aera pertransire, & ad summam partem accedere, per quem locum diffusa & dilatata materia imbrium & cæterorum ignis primam vim sentit paulatim deficere. Sic igitur ad significandum circularem elementorum motum & generationem, hunc excipi à Vulcano dixerunt, & ad Solem proficisci, mox reuerti in Chium quia vapores per calorem attracti sursum feruntur; mox ab antiperistasi siue à circumstanti frigore in supremam, ad quam peruenire possunt, aeris regione rursus coacti in pluiuas funduntur: quod quoniam fit per vires Lunæ, fabulati sunt Orionem ausum fuisse Dianam attingere

& idcirco sagittis ab illa fuisse confossum. Videntur enim nobis vapores Lunam attingere, cuius vis est tanquam fermentum in pluuijs cōcitandis, & cogendis vaporibus, velut reliqui planetæ vim eius adiuvant aut impediūt. Quod autem Orion materia credita sit imbrium, vel illud est Argumento, quòd cum in signum cœleste versus dicatur, nunc etiam suo exortu frequentissimas pluuias concitat, & ventos, & tonitrua, & fulmina.

At Ethicè.

Grauiſſimas calamitates passus est idcirco Orion, quia nemini, non calamitosa libido, & illegitimarum rerum cupiditas esse potest. Deinde ad deprimendam omnem mortalem arrogantiam, quia si neminem habes te in aliqua re præstantiorem, ceterosque mortales aliqua re longo intervallo, superes, at Deum habes, qui te longo spacio relinquat. omnesque vires humanas antecellat.

De Arione.

Enimvero ne quis sua flagitia occultari posse diutius arbitraretur, cum turpe quidpiam patrasset, Arionis fabulam excogitarunt antiqui: ut significarent vel volucres cœli, vel feras syluestres, vel pisces maris certissimos testes, fore aliquando nostrorum scelerum, si homines vel defuerint, vel nos noluerint accusare, & laborantibus viris bonis opem ferre, cum Diï sint scelerum omnium vltores & viudices.

De Amphione.

Merito itaque Amphion vltimo supplicio ab Apolline Latone filio affectus fuit, quia nimirum ob lyre pulſandæ peritiam gloriaetur. Nam Latonam Latonæque filios contumeliis affectit, quòd Dea nulla re hominibus præstaret, cum rudes & imperitos haberet filios, si secum conferantur. At Diis, quibus iniussa est omnis mortalium arrogantia, temeritatem Amphionis minime ferentes, illum grauiſſimis domesticis calamitatibus addixerunt. Quare si quid præclarum habemus, per quod excellamus, id totum à diuina bonitate nos habere putandum est.

De Halcyonibus.

Sic Ceyx maritus Halcyonis rex Trachiniorum cum forma corporis, opibus, nobilitate ceteros homines antecellere sibi videretur, iam non amplius se parem mortalibus arbitratuſ est: quare se Iouem, uxorem Iunonem appellauit. tantam arrogantiam hominis non ferens Deus seuam tempeſtatem nauigantis Ceyci immiſit, quæ illum ſubmerſit. quare paruit, quæ ſublimia ſunt, & in altiffimo fortunæ gradu collocata, citiffimè poſſe diuina potentia euerſi, cum quibus paulo feliciorẽ fortunam æquo animo ferre non poterit.

De Deucalione.

At prudentes & innocentes & pios homines & certam moderationem animi in rebus omnibus adhibentes, Deus ab imminentiſ periculis ſubtrahit: quare Deucalionem prudentiæ ſue Promethei filium in arca ſeruatum fuiſſe inquirunt per diluuium.

De Ione.

Ionis contra fabulã præterea introduxerunt, cum naturam terræ exprimerent: quòd in medio aquarum vndique conſiſtat quòd vapores aſſiduè ex illa exſurgunt, quod fertiſſima eſt omnis generis frugum & animalium, & rerum propè innumerabilium: quod temperatum calorem illa cupiat: quòd cœlo vndique tegitur: quod altera pars ſemper Solis lumine illustratur, cum altera viciffim noctem habeat. Deinde oſtendebant terram fieri feracem agricolarum, induſtria, vbi cœli clementia aliquantulum deficeret. Alii ad Lunæ congreſſus cum Sole & ad totam naturam Lunæ fabulam traduxerunt: qui dicunt in planetarum congreſſibus nubes aut nebulas gigni, die tercio deinde ferè ſemper à coniunctione cornutum exire, omnibus aliis ſtellis eſſe inferiorem. Mox Sole lunam & vires impatiẽte, illa omnium ſtellarum vires exuperat: cuius vires magis conſpicuæ ſunt in humanis corporibus: quas exercet Luna cum aliquantulum excreuerit. Cum verò Luna velociſſima ſit omnium planetarum, fingitur orbem terrarum peragraſſe, cum eadem modò ad meridiem, modò ad ſeptentrionem declinet è ſignifero circulo.

Ethicè.

Io anima dicitur impurorum hominum, quæ è cælo in hoc corpus tenebrarum & caliginis plenum delapsa est: mox in beluam vertitur, neque cupit diuinitatē aut immortalitatē speculari. Illa donatur Iunoni conuersa, tanquam opum desiderio. Argi verò oculi sunt libidines, asilus conscientiæ stimulus rerumque præteritarum recordatio, hic facit vt exagitati animi molestijs nos errasse sentiamus, & pristinam hominum formam resumamus, ac Dii immortales denique per sanctitatem vitæ & innocentiam, & iustitiam, & humanitatem in omnes vitos bonos efficiamur: si Deus optimus hunc asilum nobis immittere voluerit: quod vt faciat, assiduè rogandus est.

De Vesta.

Cùm vellent significare terrā esse tanquam mundi stabilimentum ac firmamentum corporum naturalium, vnde omnia quæ nascerentur, initium caperent, Vestam omnium Deorum matrem appellarunt, quam obrem omnium sacrificiorum primitias illi primæ obtulerunt. quòd autem omnia elementa Deorum nominibus appellarentur, iam explicatum est.

De Iride.

Iridem dixerunt antiqui nasci è filia Oceani & Sole, quia sine pluuia non fit, aut sine Sole intra nubes; quæ cùm sit nuncia Iunonis & soror Harpyiarum, indicium est mutationum aeris futurarum & ventorum aut serenitatis nuncia. Certissima enim signa Iridem sequuntur. dicitur eadem animas mulierum è corporibus euocare solita, quia animæ mortalium melius sunt in his corporibus, quas non licet eiicere nisi ad Dei nutum, cùm nemo vitæ suæ iure esse possit arbiter; quòd quique sumus diuina Dei vel prædia vel iumenta.

De Alpheo.

Per Alpei autem fluminis fabulam significarunt antiqui, quòd animus noster virtutem suapte natura expetat, quare cùm Alpheus fluius esset purgandis maculis accommodatus,

dicitur est sequi A rethulam. nam animæ multis virorum voluptatumque maculis contaminatæ non sunt ad virtutem propense, sed quasi brutorum in hominum corporibus viuunt.

De Inacho.

Si per Inachi fabulam fluuioꝝ & aeris naturam explicarunt, cùm difficilimum sit iudicium plus ne aeris vis an aquarum conferat regioni: nam vbi alterum horum parum bonum fuerit, locus non est habitabilis: aeris tamen natura videtur magis spectanda vt cuius vsus sit frequentior; quæ etiam causa fuit, vt Inachus sit in contentione inferior Iunone iudicatus.

De Europa.

Memoria prodiderunt antiqui Ionem sub tauri forma Europam rapuisse ac vitiasse, vt ostenderent quàm decora sit moderatio in omnibus illecebris voluptatum, quippe cùm tanta sit vis libidinis, nisi quis sibi à turpibus temperet, vt coegerit vel Ionem ipsum turpissimum fieri animal & propè in Venerem furibundum.

De Penelope.

Penelopes exempla nimirum cæterarum feminarum virtutes excitabantur, & continentia, & patientia in rebus difficilimis, & conservatio rerum domesticarum, & in omnibus denique prudentia: quàm idcirco Vlyssis siue rationis vxorem finxerunt. est enim multo difficilius animum bene temperantia & virtute communitum expugnare, siue ad aliquam turpitudinem impellere, quam sit expugnare Troiam. quare finxerunt ipsam vrbem decennium per tulisse obfidionem, & Penelopen neque per viginti quidem annos expugnari potuisse. hanc igitur tanquam singulare exemplat virtutum omnium multis præconijs antiqui celebrarunt ad imitandum: cùm multis artibus & vanis pollicitationibus procos fefellerit, quos tamen vi domo eiicere nullo pacto poterat, vel si voluisset.

De Andromeda.

Per Andromedam verò adhortabantur posteros antiqui ad pietatem, animique moderationem,

donem, cum omnia quæ habemus bona sint à clementia & bonitate Dei immortalis accepta, quæ quidem data sunt ad nostram, cæterorumque hominum commoditatem, at non ad opprimendos imbecilliores. Quod si quis ob aliquam præstantiam nimis elatus fuerit, nimisque arroganter illa utatur, huius vindicem esse eundem Deum mox sentit, cum numen vel illi ipsi arroganti, vel posteris adimat, quod benigne concesserat, atque propter regum vel maiorum grauiissima peccata, vel totæ vrbes aliquando, vel totæ familiæ funditus eueruntur.

De Vlyse.

Vlysem autem, tanquam effugium & picturam in qua cerueretur humanæ vitæ perturbationes introduxerunt antiqui. nam cum ex altera parte difficultates & labores, ex altera voluptates ac suauitates nos circumstant sicuti dictum est cum de Scylla loqueremur, is demum solus sapiens existimandus est, qui ab ytrisque se cum summa laude, omniumque hominum admiratione explicauerit. Per Vlyssis igitur figmenta, prosperam & aduersam fortunam, & difficultates & suauitates vitæ sapienter, & cum quadâ animi moderatione perferri oportere significabant.

De Oreste.

Atq. ut omnibus manifestum esset, nihil magis hominum vitam infestare, quam grauiusimorum scelerum conscientiam & suppliciorum expectationem, vixisse fuisse aliud furias Orestis, quæ armata facibus ardentibus illum semper infestarent, memoriæ prodiderunt. Nihil enim magis molestum est, aut ad perturbandum animum concitatis, quam recordatio præteritorum scelerum: nihilque contra magis confert ad quietem & animi tranquillitatem, quam integritatis, & innocentie opinio.

De Chimera.

Per Chimera autem fabulam naturam, fluuiorum & torrentum, præcipue significarunt: qui ob imbres hybernos, aquarumque copiam perpetuo prope violentoque cursu delabuntur, sicutque tanquam leones in domitiis & effraenes; cum verò proxima quæque carpant, simi-

les capris habiti sunt: at cum sinuosis & reflexis sepius alueis ferantur in morem viperatum, dicti sunt extremam partem habere serpentum. Hoc monstrum Bellerophontes Pegaso inuentus interemit, quia calor Solis per æstatem pluiarum copiam non ita frequenter cogi patitur, quare torrentes exsiccantur.

At Ethicè.

Per hanc eandem fabulam nos antiqui ab ira omnium monstrorum turpissima, propolita ita turpitudine eius reuocabant, nam furibundos illos facit, qui illo motu animi exagitantur: oculosque rubro colore perfundit, quare flammæ exspirare Chimæra dicta est. nullum esse vitium magis vel honori, vel vitæ mortaliū, vel facultatibus infestum, quam ira, quæ omnia vno tempore euerit, nisi ratio illi moderetur, qui sint huic vitio dediti, non minus à nostra consuetudine auertendi sunt ac deuitandi, quàm teterrimi & maximè perniciosi serpentes.

De Bellerophontee.

Finxerunt præterea Bellerophontem humorem esse motu Solis eleuatum: quoniam aere vi Solis humectato pars leuior factum elata, paulo post deorsum demittitur, atque cogitur, cum verò pars subulior ad ignis regio, em feratur, pars illa grauior à Ioue deorsum demittitur quare à Pegaso deiectus fuit Bellerophon. Alij hoc ad totam elementorum naturam, circula-remque motum generationis transfulerunt.

At Ethicè.

Sapienter esse humanam vitam transgendam demoustrabant, quia neque aduersis nimis tritari, neque felicibus rebus nimis gloriari opus est: quibus omnibus adhibenda est animi moderatio, & diuina clementia non minus in prosperis quàm in aduersis imploranda. Qui enim per felicitatem Deum sibi conciliari, is si quid aduersi postea contingat, eum iam placatum & adiutorem consequetur. At si quis nimirum felicitate rerum presentium efferatur, neque moderatione vitæ cognouerit, ille ab omnium scelerum, omnisque arrogantiæ vindicæ Deo de summa felicitate deiicitur.

De Rheæ.

Ad exprimendam verò terræ naturam, multa fuerunt ab antiquis de Rheæ, & deque eius sacrificiorum tribus memoriæ prodita. Est autem Rheæ vis terræ, quæ ad rerum generationem petrauit, atque lora quæ ferri & æris ponderebus rotam pulsabant, hæc ventis, & imbris, & grandine, & omnibus quæ de cælo decidunt, pulsari significabant. Hæc dicta est in aere pendere, nullamque in partem magis dehergere, quam turrita corona insignitam identico in cætra vehi sinterunt. Vocata est omnium Deorum mater, quia (vt diximus) omnium corporum naturalium sit sedes & fundamentum, circa quam & ex qua omnis sit animalium generatio, & elementorum ferè mutationes, atque hauri mutationum celeritati plurimum conferre ventorum natura, qui ministri sunt frigoris & caloris: nam omnis vis naturæ plurimum ab illis adiuuatur.

De Latona.

Neque vero simplex de mundi ortu explicatio per fabulas excogitata est ab antiquis: quippe cum ex informi materia, quam Chaos appellabant, natum esse primum Solem ac Lunam crediderint. nam Latona dicta est chaos, quæ omnia naturalia corpora in ea permixta & confusa latuisse credita fuerint. Alij dixerunt Latonam esse terram, cui luno obstitit ne pareret Phœbiam ac Dianam, ob frequentes vapores, qui mundo recente adhuc contigerunt, quibus Solem ac Lunam occultari diu accidit. eum verò ita frequentes nebulae contingant Sole inualescente præcipue, pestifer sit aer, multique gravissimi morbi animalia & plantas infestat at ubi Sol iustas vires assumpserit, tunc cessant illi morbi ob aërem digestum, omnisque vis pestilentia, nisi si qua fiat & contagione, evanescit. Sic enim Apollo est dictus serpentem sagittis inærfecisse.

De Curetibus, & Corybantibus.

Quod autem venti terræ, rerumque omnium generationi plurimum conferant patuit vel ex eo, quod Curetes ac Corybantes, qui venti erant, matris Deum ministros esse tradiderunt, quod per eorum strepitum significabatur. per

hos enim non modò pluvie & frigora sunt, sed omnia natura opera: neque vllum est vel plantæ vel animalis semen quod ventosum non sit & per ventum extrudatur, eum sit generationi proximum. sic igitur venti dicebantur salutis animalium autores, generationi rerum præfeci, & mari imperare, quod significabatur per Curetes & Corybantes.

De Cyclopius.

Tum rursus eorum quæ sunt in sublimi, materiam, naturamque explicantes Cyclopium fabulam effinxerunt: dixerunt enim Cyclopi esse vapores, è quibus fulmina, & fulgura, & tonitrua nascerentur ac fierent neque verò vapores illi, nisi per calorem Solis in aera possunt extenuari, qui partim è mari, partim è terra extrahuntur: sunt autem frequentes vapores eo tempore, quo fieri solent fulmina, hi postea in sublimi Lunæ condensati, à superiore frigore detrahuntur,

At Ethicè.

Cyclopius impios & Deorum cultum contemnes faciant, & in omne genus crudelitatis ac feritatis propensos & eorum principem Polyphemum præcipue, qui nihil honestum, nisi quod ventri placeret, nihil pium, nihil sanctum existimabat. Sed eum improbitas omnis Deos vindices habeat, temeritatis crudelitatisque suæ condignas pœnas persequit in omne vitæ tempus. Is enim vino facile victus fuit, qui omnem Deorum immortalium potentiam antea minime formidauerat.

De Lycaone.

Sic igitur multis rationibus ad probitatem & ad humanitatem erga hospites antiqui nos adhortabantur, quod etiam fecerunt per fabulam Lycaonis. Nam vt hospitum presentia vnum quemque ad humanitatem incitaret, Deos eum finxerunt ad homines in hospitium aliquando accessisse atque ingentibus suppliciis Deorum consilio illi affecti memorantur, qui crudelitate in hospites vsi fuissent illique rursus honorifica & utilissima præmia reportarunt, qui perhumanam & benignam aduersus hospites extraxerunt.

De Ganymede.

Ganymedem fuisse à Ioue amatum, omnes antiqui consentiunt, ac cur fabulosè dicatur in caelum asportatus, necno probabiliè ratione ita explicavit, ex iis omnibus scriptoribus quorum monumenta ad ætatem nostram peruenierunt. Ego sanè significare voluisse antiquos per hanc fabulam crediderim, vitam prudentem, & qui recto consilio, polleat, proximè ad Deorum immortalium naturam accedere. Nam vel nomen ipsum Ganymedis significat virum consilio præstantem, quem ob eximiam prudentiam Deus ad se rapit, cum stulti neque sibi, neque cæteris quidem hominibus sint viles. Dictus est Ganymedes pulcherrimus, quòd anima prudentis hominis nullis propè fordidibus humanis sit contaminata; quæ cum talis existat, faciliè ad Iouem rapitur.

De Harmonia, & Cadmo.

Enimverò ut tuncis hominibus fieret manifestum, quòd necessaria est prudentia in rebus omnibus, ea finxerunt antiqui, quæ de Cadmo fabulari sunt. Is enim Mineræ consilio serpenterem ad fontem Dircei occidit, & dentes seminavit, latronem scilicet cum sociis, quia maximè rerum omnium necessaria est prudentia imperatoris in rebus militaribus; quæ tamè omnis inanis est, nisi Dei optimi auxilium illi accesserit at verò Harmonia Iouis & Electræ filia dicitur, quòd illam in motibus Sphærarum inesse arbitrabantur, uti dictum fuit.

De Midas.

Neque verò vno tantum exemplo, ut humanitate aduersus hospites uteremur, horrabantur antiqui: quando Midæ etiam facinus, qui Silenum perbenignè tractavit, ita celebratur. Is enim suæ liberalitatis ergò magnum accepisset præmium, si tam prudens fuisset petendo & eligendo præmio ac dono Dei, quàm liberalis fuerat in hospitem. Sed nihil certum petendum est à Dijs, quia sapiens perniciose peccantur à precantibus. Temere nihil iudicandū monemur per hanc ipsam fabulam, quoniā vel temerarium, vel stultum, vel dolosum iudicium non patitur Deus diuicius esse inultum.

De Narcisso.

Ut autem temperantes, & prudentes & viri boni essemus, inultum esse facinorosum hominè impie tradiderunt antiqui: nam tamen Deus aliquandiu differt vindictam, tamen multo grauiorem illam postea conecitat, quod per Narcissi fabulam explicatur. si quis enim nimis vel forma corporis, vel opum magnitudine, vel nobilitate generis, vel viribus gloriatur ac efferatur, neque cognoscat se largiente Deo omnia habere: ille ob suam imprudentiam hæc sibi facit perniciofa, non minus quàm malè affectus ægotantis stomachus, cui vel optima cibi sunt noxi ob digerendi debilitatem.

De Belidibus.

Ad educationem verò liberorum Belidum exemplum per tunc: nam neque parentes, quidpiam liberis contra humanitatem, usque naturæ, & Deorum religionem debent imperare, ne paterno consilio improbi esse consulescant; neque liberi crudelia & impia & inhumana parentum mandata exequi. Sin autem magis paterna, quàm diuina reuerentia teneantur, Deum demique sentient esse grauissimum impurorum & consceleratorum hominum vindicem, nemo enim malus est impune.

De Sphinge.

Quæ autem dicta sunt de Sphinge, horrabantur vnumquemque ad fortunam suam æquo animo ferendam, cum omnis humanæ vitæ status sit inconstans, cum humanum sit calamitatibus subiici, cum vel volenti, vel inuito fortunam ferre omnino necesse sit. atque, ut summatim dicam, necesse est vnicuique vel suam sapienter fortunam perferre, vel omnino, si quis illam ferendo vincere non poterit, ab illa idemque superari, & in extremas miseras incidere.

De Nemesi.

Enimvero cum vellent demonstrare antiqui sapientes, nihil Deo gratius esse, vel vitæ hominum vtilius, quàm in vtraque fortuna animi moderationem, multas fabulas fluxerunt, quibus ad miseras & calamitates fortiter perfe-

rendas nos hortarentur. Sed quia nonnulli æquo animo aduersa tulissent, at felicia & prospera ferre nescirent. Nemesio iustitiæ filiam intoduxerunt, & grauissimam Deâ, quæ de illis supplicium sumeret; qui nimis elati aliquo felicitæ rerum successu non mediocriter extollerentur. fierentque cæteris hominibus intolerabiles. Nam hæc Deorum iussu quam citissimè ad superbiorum pœnas conuolare sinxerunt.

De Momo.

Denique nemini esse grauitè ferendum aiebant, si quis vel illa quæ humaniter, quæ prudèter, quæ piè & secundum leges fecerimus, carpsit: quando neque Deus quidem placet omnibus, cum neque ipse quidem Momi reprehensione carere poterit. Non esse curandum quid homines imprudentes de nobis loquantur, cum nobis multorum rectè factorum fuerimus conscius. Enimvero si quam vilitatem studiosi homines ex hinc meis laboribus percipiunt, primùm gratias agere debent summo Deo nostro Iesu Christo; à quo omnia recta procedunt consilia, cuius ope & impulsu, vt arbitror, omnes propè antiquæ religionis fallacias & vana mysteria perfecit. Deinde gratias agere debent nonnullis viris illustribus, inter quos principem locum obtinet vir clarissimus & optimus Renaldus FERRERIVS, comitiorum Parisiensium præses, omnibus egressus animi dotibus ornatissimus & Valerius Faenzus, Quæstor prauitatis hæreticæ apud Venetos prudentissimus: quorum auctoritas plurimum me impulit, vt ista ipsa ederem ad omnium commoditatem, quæ mihi per vni-

uersum propè vitæ meæ cursum ad facilitatem meorum studiorum comparaueram. Fateor illud ingenuè, quòd nisi me tantorum virorum auoritas commouisset, nunquam eram ista in lucem emissurus: tum vt maleuolorum calumnias deuitem, tam etiam vt meis his laboribus aliquid adiungerem quid enim prohibet hæc fieri posse à me indies meliora? sed tantorum virorum voluntati non parere nefas putauim. plurimum igitur gaudeo me tantum opus ad bonorum gratiam absoluisse, in quo præsertim patefactum est illa quæ fuerant ab antiquis sapientibus ad probitatem excogitata, non protinus abhorere ab integritate & sanctitate Christianæ religionis. Nam facilè est ex ipsa fabularum vniuersitate iudicare, diuinas leges: quæ sanctis illis patribus diuinitus traditæ sunt ante Christi aduentum, sub fabulatum inuolueris ab antiquis Græcis fuisse occultatas. Quis enim constanter negare possit leges illas quæ datæ sunt Hebræis sanctis hominibus, primum ad sacerdotes in Aegyptum, deinde ex Aegypto in Græciam commigrasse? Cum præsertim omnis Græcorum theologia & philosophia occultè sub fabulis antiquitus ab Aegyptiis capta traderetur. Nam tamen sceleratiorum vel hominum vel dæmonum consilio, aut imperitorum veritatis vitio res postea fuit in populorum perniciem conuersa, qui res non satis cognitæ coluerunt, tamen hæc ipsa dogmata fiterent à sapientibus primum ad sanitatem, & religionem ac Dei cultum, ad probitatem, fidem, iusticiam, innocentiam tradita. Atque hæc illa sunt, quæ nos pro nostri ingenii viribus colligere diuturnis laboribus studuimus, quæque sub fabulis antiqui sapientes significabant.

Finis Decimi & vltimi Libri.

FRIDERICI SYLBVRGII

notæ ad Mythologicos hosce libros.

Pagina 16. versu ἐπαίων, rectius leges τὰς σφαγίδας, itemque mox in versione, *alij ca dentis cultros supponebant*, ut apud Virg. Georgic. 3. *Ac vix suppositi tinguntur sanguine cultri.*

Pag. 19. versu μὲν δ' & paulo post vers. τῶν προ ἐναρίζων, malit fortasse quispiam ἐναρίζων, *consecrans & mactans, sanctorum mactans.* Ibidem rectius τοῖς δὲ φόν. Ibidem v. κὲ μέλι, legendum fortasse. *δνωφῶ ἀλοῖ τῶ, Cereali farina.* Δνω enim est ἡ Δημήτηρ, Ceres: forsan etiā pro ἐνθεν malit aliquis ἐνθεν, *imione.*

Pag. 26. v. ἰν τρ. scribe δεδάσαι. Eodem versu alij codices habent ἀνάβλησιν, *dilationem.* Sic infra pag. 188. versu ἰν τρ.

Pag. 59. v. πλ. scribe ἐκείν'. Ibidem v. παρὰ, metro conuenientius σίζοντες χύντ', augmento sublato, quemadmodum apud Homer. χύντα χαμαὶ χολάδες.

Pag. 70. v. κυαν. quidam codices pro ἐνημένη *insidens*, habēt ἐνημένην, *inpecta*, ab ἐνάπτομαι.

P. 76. v. ὄσε, suspectum est καλλήτορα πασσῶν, paulo verius κληήτρον ἀπασσῶν, *lenimen seu solamen omnium.*

P. 88. v. τὴν. scribe μαρίαν per omicron. Heclychio enim μαρίαε sunt ἐλαίαι ἱεραὶ τῆς ἀθηνῶας, *olea Palladi sacra.*

Pag. 102. v. πάντ. verius est ἴασιν Ionicè & poetice pro εἰσῖν, ab εἰμί sum: vel ἴασιν ἐκπῖ, ab εἰμί eo. Ibidem v. ἀλλά, malim ἀζερουσίδος.

Pag. 114. v. νηθ. pro ὄπας legit N. ε ποὺς *suos*, sed contra metri legem. Non dubito igitur quin legendum sit vel ὄμπας, ut apud Etymologū est, vel (ut apud alios) ὄμπνας, nam ὄμπνας sunt fruges imbutæ melle. Sic certè ex eodem Callimacho citatur, ἐν δὲ θεοῖς φλογὶ καέμεν ὄμπνας. Initio autem versus post νηθάλαει deest γὰρ vel similis particula. Ibidem versu sequenti, metrum postulat ἔλλαχον. Ibidem quū per festinationem non liceret Otrphei locum quæxere, in eo mendæ remanserunt quædam Itaque versu νηδῶας, post σκυλάκων commaticā, post ἐθνηκα periodicam distinctionem in Stephanea editione poni scias: sequentem versum sic legi, ἰδατι, μίξ δ' ὀμάς χολ.

Pag. 125. v. καλ. forsan scribendum ναῖσο', vt sequenti et versu est participium *σεφανεμένη.*

Pag. 128. v. 4. à fine, In edition. Stephanea legitur Πλατεύς, v. 1192.

Pag. 135. v. τῆ, legendum δατέονται, & pag. ead. *carnes diuidunt & ebulliantur*, vt è sequentibus Herodoti verbis intelligitur. quum enim dixisset in sacrificio Luna de suis, extremam pecudis caudam splenem, omentumque simul posita, lotoque pingui quod ventrem cingit, operata, sacro ritu adoleri, subiungit, τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ ἀντὶ τὰ ἱερά θύοσι, ἐν ἄλλῃ δὲ ἡ μέρη κ' ἀν' ἐτι γευσσάτο. hoc est, *reliqui (s. mactati suis) carnibus vescuntur in plenilunio in quo sacrificauerint: alio vero die non amplius gustauerint.* Locus est in Euterpe pag. 68. editionis Stephaneæ.

P. 139. v. ἰγν. rectius ἰγνύον.

P. 141. v. κάλλ. mendosum est εὐζο. reponendum videtur εὐζο νομισί, vel εὐζαί, aut εὐζο νομο: ipse tamen interpretatur νομί.

Pag. 151. v. primo elegisse videtur εἰβόσατο, dum interpretantur *locauit*: εἰβόσατο verò significat *statuit, locauit.* Sequenti v. legendum vel βεβαρυνμένα, à βαρύω: vel βεβαρυνμένα, à βαρέω.

Pag. 216. v. ἐμμ. Stephanea editio habet ἀνήρ pro ἡ μὴν. & seq. πλασίον ἀδυσωάσας ὑπακεί. Ibidem v. ὄς sic legunt quidam, ὄς ἰδεν γὰρ σε, βραχέας μοι αὐδῆς εἰδέν ἐτ' ἡχεί. Ibidem ver. ἐμμ. Stephanus habet, *σομβεῦσιν δ' ἀκ'.* Ibidem v. penultimo in alijs edit, est ὀλίγη.

P. 220. v. τοιούτο, tollendum vel ἦν pro κἄν, si constare metrum velimus.

P. 225. v. πᾶ. malim ὠρέω, ὦ, vt est apud Etym.

P. 227. v. ἀς. legendum οριγορ κεδρότερος, vel κεδρότερος, & versu penultimo, σιτοῖν, vel σιτηδοῖν.

P. 238. v. ἐρχ. scribe λείθ'. Ibidem versu tertio quidam codices habent χόλον pro δόλον. & versus quartus sic legitur à quibusdam, *εἰργων γῆν ὀσίως, ἦν μισοῖς πολλ' ἀδεμ.* nec non quinto *ρέξει* pro ἐρξει.

Pag. 244. ἐνν. videntur ea poetæ verba de Mercurio potius quàm Pane accipienda.

P. 250. v. εἰς, quidam codices habent μὲν πᾶρ βορέας.

P. 268. v. ὄρν. in quibusdam cod. est τελέσει.

P. 268. v. νεβρ. legendum videtur νεβρίς.

P. 269. v. τὴν. verius legi videtur ἐυγενεῖς.

Pag. 272. v. ὠσαύτως, quidam eo. habent οἱ τόποι τῇ γενί.

Pag. 276. v. *πληθ*, clausula verius pro *αὐτῶν* τοιο supra habet *ἀκραιφνός*, p. 274.

P. 294. v. *κῦρ* alibi per φ. legitur *σιλφίε*.

P. 302. l. 2. mendosum videtur *καταχρῆν*: verius ne sit *καταργῆν* vel *κατασχεῖν*, non autem affirmare.

P. 344. tertius Euripidei loci vers. *εἰπέος ὁ πλοῦτος, ἀδίκος τις ὄν*, non habet legitimam dimensionem, & sequentis versus ætiologia rectius ad secundum quadrat, ut suspicio sit tertium illum ἐ margine in contextum irrepsisse.

P. 354. v. *τρέρε*, legisse videtur *ὡς τυράν*.

Pag. 373. v. *χρη*, ex Stobaeo lege *χρη δ' ἔπειτ' εἰσπῆν ἔδεν δλαβ*.

P. 398. v. *εὐρ*. legendum fortassis *ἔσχαον* pro *ἔλθον*: vel *ἐλθόντες εὐρον*.

P. 421. v. *εἰπέ*, Romana & aliæ editiones pro *ἔξικε* habent *ἔξελε*: in quibus etiam versus aliter sunt distincti. Locus est Olymp. oda 1.

P. 438. v. *νηπιός* quidam codices habent *μεγῆριτα* valde *αρματα*.

P. 453. v. *Θρηκ*. malini *ἀνερέφατο*. Ibid. v. *καί*, fortasse legendum *ἴσι* eunt: vel *ἄφαρ* erit pro nomine *ταχῆς celeres*.

P. 455. v. 5. à fine, legendum fortassis *ἔεν*.

Pag. 503. v. *ἔχει* pro *ἄλλα* apud Athenæum est *ἀγα salem* metro convenientius *χόλα*, per crasim ἐ *ἄλα*. Ibidem v. *ᾧ παῖ* apud eundem Athen. vulg. cod. habent *δάρηναν κλεινέ*: pro quo *δάρηναν*, posuit Natalis *κορώνη*, vera lectio ἐ veteri libro est: *ᾧ παῖ*, *θύρην ἀγκλινα*, *οφυella fores reclina*. idest *ἀπέρι*. quo loquendi genere Herodotus quoque usus est post Homerum. Ibid. v. ultimo legēdū fortasse *πλείον ἄντ*.

Hoc etiam monendus es lector, autorum locos hic aliquando citari non integros, sed vltima parte truncatos. Sic enim p. 106. ad vltimum Lyphronis versum, ut structura sit plena, adiciendus est hic tertius, *νυμφεῖα πένταγαμβρα δάσασθαι γάμων*. Sic etiam pag. 116. vt perfecta sit Aristophanicorum versuum sententia, tertius addendus, *τίκτει πρώτισον ὑπνέμενν νυξ ἡμελανόπτερος ὄν*. Eodem modo p. 126. v. 12. post *ἕλακη* periodica requiritur distinctio: & sequenti hemistichio addendus hic versus, *ἔδ' αὐτός κατὰ κόσμον εἰς ἐτάροισι πελάσσης*, post *ὄρυ*

σας commate tantum posito. Sic p. 143. versu si deest alterum disunctionis membrum, *ἢ ἐφυγῆσαι τίκτεσι*. Sic etiam p. 154. in ultimo Plutarchei loci membro deest redditio. Item que p. 168. v. 21. in Aeschyleo loco: vt & p. 254. postremum distichon, in nymphas eph ydriadas nec sententiam nec structuram habet integram: & pag. 452. locus Euripideus.

At p. 98. locus qui ex Aretade citatur, apud scholiasten Apollonij (editionis Stephanæ pag. 102. peritus est partim ex Apollonio ipso, partim ex Nymphide, nulla Aretadae mentione. Et versus quem p. 464. citat ex Iliad. lib. 5. nec ille in libro legitur, nec l. σ, nec etiam in Iuldem Odysseæ libris.

Alicubi etiam autorum verba quæ citat, aliter eum legisse, versio indicat. vt vltimū ἐ pluribus locis afferam præter superiores, p. 14. v. 4. pro *Εὐμόλπου* legit *Εὐμόλπον*. nam *Εὐμόλπου* fuisse præconem, (vt versio habet) Græcè est *Εὐμόλπον γὰρ γενέσθαι κήρυκα*. Quod si Græca verba carent mendo, sensus hic est, *Nam Eumolpo natum fuisse Kerycem: ex hoc verò, Eumolpum: ex hoc, Antiphemum, & cætera*. Suidas etiā alium huic loco scrupulum iniicit. Eumolpum enim Musæi filium, à secundo Eumolpo quintum fuisse dicit: quom hoc in loco sit quartus. Vt autem hoc in loco *κήρυκα* pro appellatio accepit, sic contrā, p. 130. v. 4. à fine *μεγαμυδείαο* vertit in proprium, cum appellatio potius accipiendum videatur alijs pro *multum consilio pollentis. consultiissimi prudentissimi*.

Pag. 139. v. *Vrsi*, lege *panis*.

Hæc sunt quæ in Græcis autorum verbis recognoscendis animaduerti. de quibus perlubenter cum ipso Natale per literas, lubentius coram, si fieri potuisset, contulissim, oculosque meos & animum pauissim variorum autorum intuitu, quos Natali videre, nobis audire tantum contigit. Sed quom & temporis breuitas, & viae longitudo hanc mihi sclicitatem inuiderit, oro & ipsum DN. Natalem, & a quos lectores, vt quod amore reip. factum à me est, in bonam partem interpretentur: simul etiam ignoscat vbi me Lyuceum acumen, & Chironia manus defecit.

GEOFREDI LINOCERII

Viuariensis Mythologiæ Musarum Libellus.

Quod omnes ferè autores, poetæ præsertim, à Musarum inuocatione ordiantur.

RIPARTITAM Philosophi voluerunt humanitatis vitam, quam ex certamine trium dearum, Paladis, Iunonis, & Venæris, veluti hieroglyphico quodam poetæ designarunt: vnam ex illis quidem θεωρητικήν, alteram πρακτικήν, tertiam φιλαργυρικήν, contemplatiuam, actiuam, & voluptariam.

Prima igitur contemplatiua est, quæ ad sapientiam & veritatis inquisitionem pertinet. Actiua, quæ tantum vitæ commodis anxiam est: hancque ferè iam omnes homines norunt. Voluptaria denique, quæ libidini obnoxia, nullum honestum reputat bonum, sed solam appetit vitæ libidinæ & corruptelam. De his tribus vitæ generibus superioribus libris doctissime disputatum fuit, ac variis fabularum integumentis denudatis mystica antiquorum sensa declarata. Primo quidem libro secundo, octauo, nono & decimo theoretica vita continetur: atque illa ex vnius dei contemplatione, quem colimus & reueremur; vel certè plurimorum deorum consideratione, quos introduxerunt antiqui, non quod in finitos deos numero arbitrantur, (hoc enim nec leges naturæ pati possunt) sed vim & potestatem vnius infiniti per omnia diffusam cum existimarent, illi pro negotiorum, locorum & effectuum varietate, diuersa imposuerunt nomina. vnde verum est dicere, vires omnes ceterorum deorum, vndique per ipsa elementa dispersas, ab vno Ioue, cui reliqua deorum cetera affinitatis vinculo coniungitur, veluti fonte in multos riuulos fuisse ductas: vt optimè in proemio octauo libri. Quare iis in libris, vnius dei rerum omnium principii natura explicatur, quodque nullus deorum antiquorum fuerit sempiternus. Idcirco sapientissime tanta deorum multitudo ad vnum refertur principium: cui summo bono, ipsiusque religioni & sacerdotibus magnus honor, magnaque reuerentia accedit. Quarto, Sexto, & Septimo libris vita actiua declaratur: primo quidem autor, commemorat vitæ huius præfectos, Genium præcipue & Fortunam. Omnisque multis difficulta

tibus circumtenta sit, nullaque ex parte miseris catere soleat hæc vita, quo animo sint ferendi huius calamitates postea edocet. Tandem subiungit quàm iuste & vtiliter viri illustres gloriam sint consecuti: atque vt his libris, virtutibus præmia digna, sic libro tertio, & parte postrema noni, flagitiis singulis supplicia proposuit, Orcumque, eius iudices, & vitiorum vltiores, persecutus est. Quæ postremo vitæ genere continentur. sparsim ex omnibus libris, præcipue vero ex libro 5. colligi possunt. In quo ludorum & certaminum genera declarantur, quibus vita φιλαργυρική vel corrigitur instar vitiorum excellentium: vel homo allicitur ad corporis vires exercendas cum voluptate. Ceterum quamuis de Musis quedam superioribus libris dicta sint: visum tamen est non abs re, supradictis aliquid adijcere, quod cuiuslibet Musarum conueniat: maximè verò quod ab ipsis omnes ferè autores, poetæ præsertim, opus suum ordiantur, easque saluent: quod fecit Homerus in hymno:

Χαίρετε τέχνα Διός.

Salue Iouis inclita proles.

Item apud Hesiodum in op. & diebus, cuius hi sunt versus:

*Μῦσαι Πιερίθεν ἀοιδῆσι κλείουσαι,
Δεῦτε Δι' ἐν νεπέτῃ σφέτερον πατέρ' ὑμνεύουσαι.
Pierides Musa, quarum viget inclita cantu.
Fama ducunt, & nomen vestri immortale pariter
Dicite.*

Et in Theogonia.

Μουσῶν ἑλίκωνιάδων ἀρχόμεθ' ἀείδειν.

Incipiam à Musis Heliconis carmen abumnis.

In re magna etiam ac difficili, quasi ingenio suo diffidentes Musas appellant. atque ad earum numen confugiunt, vt Homerus Iliad. β. Græcarum nauium numerum & ducum nomina profequitur.

*ἔσπετε νῦν μοι μῦσαι ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι
ἢ μῆς γὰρ θεαὶ ἐσθε, πάρος τε, ἴσα τε πάντα.
ἢ μῆς δὲ κλεος οἶον ἀκούμεν, ἔδ' ἐτε ἰδμεν. &c.
Dicite nunc mihi Musa, qua domos celestis incolitis.*

*Vos enim Dea estis, & adestis, & omnia nouistis &
Nos autem fatamur duntaxat accipimus, neque quis-*

quicquam scimus :

Et Iliados λ, quot & quantas strageis Agamemnon eiderit, narraturus :

εσπετε νυν μοι Μυσαι ολυμπια δωματ' εχουσαι
οσις δη πρωτος Α γαρ μεμνηνος αντιος ηλθεν.

Dicite nunc Musa caelestis domos habentes

Quisquam tum primus Agamemnoni aduersus ierit.

Et Iliad. π, incendium nauium Graecarum descripturus :

εσπετε νυν μοι Μυσαι, &c.
οσπως δη πρωτος πυρ εμπεσε.

Dicite nunc mihi Musa quomodo primo ignis incidit.

Quem locum M. Tullius libr. 1. epist. ad Atticum ab Homero mutatus est eo in loco, in quo scribit de turpitudine illa iudicij Clodiani, expositurus cuius opera Clodius sit absolutus : uerba Ciceronis haec sunt : Responsum hominem nemo arbitratur. εσπετε νυν μοι Μυσαι, οσπως δη πρωτος πυρ εμπεσε. Noste Caluim ex Nanneiano illum, illum laudatorem meum : de cuius oratione ergane honorifica ad te scripsit. v. b. duo per unum seruum, & eum ex ludo gladiatorio, confecit totum negotium, accessit ad se, promisit, intercessit, dedit. Epistola 10. & Theocritus :

πως γαρ δη Διός υιός αδηνάγον άνδρα κηβη-
λεν

ειπε θεα σου γαρ οισθα, εγώ δ' ετερον ε ποσις
Quomodo enim Iouis filius edacem hominem interfecerit.

Dicito mihi dea : tu enim nosti, ego autem aliorum vates.

Virgilius Aeneidos 7. & 10.

Pandite nunc Heliconae Dea.

Et Plato in Euthydemo, ως εγωγε, καθάπερ οι ποινται δωματ' ερχόμενος τας δινησεις, Μυσαις τε και Μνημοσύνην ετηραδισθαι. id est, Quare ego quem admodum Poeta, necesse habeo initio orationis Musas & Mnemosynen inuocare.

In ridicula estiam inuocatur Musa & ερωτικος : ut apud Horatium Satyrarum lib. 1. Satyra 5. his verbis :

Nunc mihi paucis,

Sarmenti scurra pugnam, Messij Cicerrini
Musa velim memores.

Hac satyra Horatius iter suum ab urbe Roma Brundisium vsque describit, exemplo Iacili, qui eadem iter suum describeret. Narrat autem quae rursu digna in eo contigerint : interque primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messij faceta contentio. Insuper aliis locis, dixerit rationibus, opera, Poetarum praecipue, principium educunt ab inuoca-

tione Musarum, quas sibi praesides & cantilena- rum suarum auctores asserunt : illudque iure optimo, ut inquit Horatius carminum lib. 3. od. 4. qua confirmat se à multis periculis, Musarum ope ereptam fuisse : male uero cessisse omnibus qui aduersum Iouem earum patrem aliquid moliri uoluerunt : quinimò dicit eas suam in caelo habere sedem Iouis filias : his verbis,

Descende caelo, & dic, age, tibia
Regina longum Calliopo melos,
Seu voce nunc manus acuta,
Seu fidiibus, citharave Phobi.

Quibus & multas alius de causis adducebat ut crederem, hoc breue opusculum, si parum fructuosum videatur, quod fabulosum sit, non tamen iniucundum, quippe quod fabulae semper aliquid praeseferant inauditum & incredibile. Aliquid etiam utilitatis ex eo possumus reportare, propter ethicam explanationem, quae non parum ad mores mortalium informandos confert : ut iam ex superioribus D. Natalis libris mythologicis possumus colligere : quamuis non tanta industria & ingenii acumine haec pauca uobis paramus de Musis sparsim à multis tractata & dispersa, quanta doctissimus Comes fabulas suas ex multis deceptis autoribus in unum congescit uolumen aureum : angustiis uertem- poris premor, uiresque ingenii mei sentio quam sint exiguae. Non tamen tanti uiri autoritas me ab instituto reuocat : at potius meliorem facit animum, cum & honestum iudicem mihi in tertis consistere. Itaque quamuis hoc meum (qualecunque sit) negotium emolumeto careat & grauitate, illud amplexabitur tamen quisquis non erit omnino auersus à Musis. Qui uero ab omni sapientia atque eruditione sunt alieni, omnibus iis, quae dicentur persuasi, utique Musas posthac non auersabuntur : etsi hebetudine Attici Herodis sophista filii ac stoliditate essent : quae tam fluxi fuisse memoria ferunt, ut ne elementorum quidem nomina perdiscere aut retinere uel quam potuerit, cui infortiui ut mederetur pater, quatuor & uiginti pueros coxuos à literis cognouit habentes singulos cum filio simul educebat, ut haec saltem ratione illi insisterent. Qui uero natura prudentiores, curiosique magis philosophica & arcana naturae meditantur de negotiis publicis ac rebus mechanicis parum solliciti, quidem si operam non laudent, studium tamen non despiciant, etiamsi nostri temporis erummosa miseria non dicendi petit studium, sed uiuendi fletu ergastulum, nec fame assistendum poeetae, sed fami consulendum docti-

Aestice. Citius nunc aut quod amiseris fleas, aut quod edas inquiras; quam quod dicas inuenias. Sic enim improba moerorum angina, felicitatisque non aere fortuna (quae amarum quoddam iumamibus interferit semper negotiis) nos quae pedissequae infestantur. Verum enim vero ne oti torpor nos attingat, euitantes quoad fieri poterit, calamitatum naufragia, quibus publice assidue actiones ducuntur, utilem ordinem fabulam, quam octo diebus nocturna praesale incena ex preclaris partim auctoribus decerpimus, partimque nos ipsi in ythologiam eorum mentis sumus. Vos interim eutriguali Heliconiadem curia Iouis filiae omnes, Gorgonei fontis aspergite madida, mihi breuiter scribentis praesto sitis. Non enim magnifici operis tantam allumete molem cupio, ut medio conaminis imperu, tenues in auras uaneferat rebus suis mens defluta, Eitis ergo Philoſophia atque Vrania huius adiutrices operis cui ut maior fides adhibeatur, ampliora sunt nobis autoritatum querenda suffragia. Quantulacumque autem res fuerit, amice lector, equi boni consulas rogamus.

DE MVSIS IN GENERE. CAP. I.

Quid animis nostris ingenta sit vis quadam sciendi a natura.

ILLUD per amplum in nobis ac magnificentum esse arbitror, quod Plato insinuandum censuit, inesse mortalium animis ueluti seminarium quoddam & planè thesauros, qui mirabiles concitent amores sui. Sic autem in Symposio, τὸ γὰρ τῶν παιδῶν τέλος ἀπὸν οἱ τελευτὰ κακίας καὶ ἀρετῆς, ψυχῆς τε καὶ περὶ σώματος. *Incertum u. est, quod aut corporis aut animae puerorū, tā secundum uirtutem q̄ secundum uitiū postremò euadat.* Quasi dicat (inquit Facinus) omnium hominum praegnaus & grauidum corpus est, praegnaus & animus: Corpori semina suorum omnium ab initio sunt incerta: huic statuti curriculae temporum dentes erumpunt, prodeunt pili, barba profunditur, procreations semina defluunt. Si fecundum corpus est grauidumque feminibus, multò magis animus praestantior corpore ueritimus est, atque suorum omnium ab initio semina possidet. Igitur morum, artium, discipularum rationes iamdiu sortitus est animus, suosque foetus inde, si restè colatur, statuti temporibus promit in lucē. Quod autem rationes deorum omnium ingenitas habeat, ex appetitu eius, inquisitione, inuentione,

iudicio, comparatione cognoscimus. Quis negget animum statim à tenera aetate, vera, bona, honesta, uilia exoptare optat autem nullus incognita. ergo infans istorum aliqua, etiam antequam appetat, in animo notiones, per quas seu formas rationes uel ipsorum ea iudicat appeteda. Experimento id in se quisque condiscit, modò intendat: nam si tibi reconditum quippiam ueniamur anxie, posteaquam abiunctis ad tempus sensuum, & phantasię molestis obicibus, mentis intima, uelut secretis quoddam penetramus adytum, inibique ratiocinamur subtilius, confestim tanquam obductam reuelamus lucem, esfulgereque protinus quod uenabamur aduertimus: propterea sic Pythagoras:

ἀλλὰ σὺ δαρσες, ἐπεὶ θεῶν γένος εἶσι βροτοῖσιν οἷσι περὶ προφῆρεσα φύσιν δεικνυσὶν ἕκαστα.

Hic grauilissimus ille autor hominibus addit animum, quod eorum genus faciat diuinum, angustiorēque naturam, quę omnia promat in lucem. Ad hæc cum uos conformandos exhibemus præceptoribus, multa per se animus fingit, formatore nullo, concipitque tanquam sensibus scientiam per fecundus ager: cui si agricola maturè adhibeatur, multos ac dulces fructus deinde profert. Quod apertè declarat Plato multis in locis, sed in Theage apertius: Nemo à me dicitur quicquam, etiamsi mea consuetudine multi euaserint doctiores, (ait Socrates) me tum exhortante, tum bono dæmone suggerente. Sed quoniam breuiter de vi animis nostris ingenta diximus ex Platonis sententia, iam ad ea quę in nostrum diringuntur scopum deueniamus: utque dictis dicentia cohæreant, cur Hesiodum existimatis Musas à Ioue & Memoria genitas pronuntiasse? ut habetur in Theogonia his uerbis:

Μῦσαι Ὀλυμπιάδες κῆραι Διὸς αἰγιόχοιο, τὰς ἐν Πιερίᾳ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μάλιστα μνημοσύνη γουνοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα, λιμοσύνην τε καλῶν, ἀρπαυμὰ τε μεμνηρέων.

Musa olympiades compe Iouis ægida nata, Mnemosyna soboles, obliuio cerra malorum. Curarumq̄, quies sacris has mater in oris Pterea magno peperit commixta tonanti: Mater Eleutheris præerat.

Non alia opinor de causa, nisi quia ab initio scientiæ fons iustus est nobis ab omnium patre, sed nō satis profluēs nisi quis corriuarit. Quod Plutarchus in lib. *περὶ παιδων ἀγωγῆς* aduertit, quare pueris suadet nihil prius memoria exercendum, quod ea sit eruditionis ταμείον, id est, proma quedam cella, thesaurusque: quo

argumento dictam putat Mnemosynen à veteribus Musarum matrem. cuius hæc sunt verba aurea sanè, animis discipulorum insculpenda: *πάντων δὲ μάλα μνημῶν τῶν παιδῶν ἀγχιῶν καὶ συνδιέξην. αὐτὴ γὰρ ὡς περ τῆς παιδείας ἐστὶ τὰ μείων. καὶ διὰ τὸ τοῦτο μητέρα τῶν μῦθων ἐμυδοῦσθαι εἶναι τὴν μνημοσύνην, αἰνεῖ τὸ μέν, καὶ παρακλῶντες, ἕτος ἄδ' ἐν γὰρ γὰρ καὶ τέρειν ὡς ἢ μνήμη πέφυκε, καὶ τοῖσιν ταύτην κατ' ἀμειότερα ἀσκητέον, εἴτε ἐκ φύσεως μνήμονες εἴεν οἱ παῖδες, εἴτε καὶ τῶν ἀντίων ἐπιλήθιοι.* Sed maxime puerorum memoriam exercere & assuescere debemus est enim veluti à seipina herosaurus, idcirco matrem Musarum fabulati sunt esse Mnemosynen, ut ostenderent nihil aquè conferre ad scientiarum generationem & conservationem q̄ memoriā Quocirca illā debemus exercere in utraq̄ partem siue pueri ea multū polleant, siue contra sint obliuiofi. Quin & Mnemosynen Orpheus mētem continere scribit, excitareque omnia, siu uosif (ut ita dicam) animi anfractibus delitescencia illa tebrataque. Scitum est, Mnemosynen originem ducere à Mne me, quo vocabulo memoria significatur: unde & Amnemes in Cnido nuncupati erant sexaginta uiri delecti ex optimatibus, qui bus tota negotiorum cura incumbabat: ut idem Plutarchus in Græcis petitionibus, hoc modo: *τινες ἐν Κνίδῳ οἱ ἀμνήμονες, καὶ τίς ὁ ἀρεσῆρ; ἐξήκοντα προκρίτους ἀνδρας ἐκ τῶν ἀρίστων, ὅων ἐπιπόπου ἐχρῆντο διὰ βίης, καὶ προβάλλας τῶν μεγίστων, ἐκαλοῦντο δὲ ἀμνήμονες, ὡς ἀντίς ἐκάστω, διὰ τὸ ἀνυπέθυον. εἰ μὴ νη διὰ πολυμνήμονες τινες ὄντες. ὁ δὲ τὰς γνώμας ἐπατῶν, ἀρεσῆρ. Qui in Cnido dicuntur Amnemes, & quis Aphester? Sexaginta deliguntur ex optimis uiris, uelut episcopi, ad quos de maximis rebus refertur. Dicebantur uero ἀμνήμονες, διὰ τὸ ἀνυπέθυον, quin in iudicium non uocarentur: aut cerē πολυμνήμονες, memoriafi. Fuerunt itaque Musæ Iouis & Mnemosynes filix secundum Hesiodum, & ferè omnes alios. Pauci ex Poetis quorum est Alcæon, Musas cæli & terræ filias prodiderunt: cui in quodam hymno à tipulatur Pindarus, sic Musam alloquens.*

Ἀρχὴ δὲ θρανῶ θυγατὴρ:

Incipe uero cæli filia.

Vbi commentatores, ex Aristarchi sententia & Mimnerce, asserunt musas cæli filias. Vnde & asserunt illas fuisse ab initio: & ante Iouem, si credimus Eustathio: qui Musam interpretatur animæ cognitionem, quæ non minus sit diuinum quiddam quàm anima ipsa. Eius senten-

tia videtur esse Homerus, quum θεῶν dixit ἀπὸ τῶ θεῶν, id est à cognitionis celeritate. Ab indagine enim dicitur Musa, secundum Platonem in Cratulo, uel inquisitione, ἀπὸ τῶ μῦθου: cui Pharnutius libro de natura Deorum subscribit, eum ait: *καλῶνται δὲ μῦσαι ἀπὸ τῆς μάσεως, ὁ ἐστὶ ζητήσεως, Musa (inquit) dicuntur ab inquisitione.* Idem sentit Suidas, propterea que ait eas ab inquirendo dictas, quoniam ipsæ sint omnis disciplina causa. Alij, ut Castiodorus, propter scientiarum & disciplinarum inter se conuenientiam, Musas uocantur quasi ὁ μῦσαι, uel certè quod inuicem sicut uirtutes sibi esse uideantur. Vel denique (ut Diodorus scriptum reliquit) Musæ uocantur, quod modulandi artem cæterasque disciplinas probè teneant. Delectabantur enim Osiris Aegyptiorum Deus omni genere Musarum & chorearum, propterea que illum plerique Musici conlectabantur, inter quos nouem fuisse puellas proditum est, quæ cantu & musica præstarent, quas ideo Græci Musas appellauerunt. Quæ Diodori sententia cum Platonis consentit. Musarum enim nomine cælestes cantus intelligunt: quo argumento Camenas dici aliquando existimant, ex Melanchthou sententia, qui in scholiis & illustrationibus uersus illius Virgillii,

Alternis dicetis, amant alterna Camena.

Per Camenas Musas intelligit, fuitque illas à canendo dictas: hæc uero à Ioue proficisci, quoniam (ut est apud Plouium) mundi totius animum frequenter Iouis appellatione nuncupat Platonis schola cui consentiunt hæc uerba:

Principio cælum ac terras, camposque liquentes,

Lucentemque globum luna, Titaniæque astra

Spiritus intus alii, totamque infusa per artus

Mens agit at molem, & magno se corpore miscet.

Inde namque colligi, ut ab Ioue mundi totius spiritum ac mente, quoniam cælestes moueat sphaeras ac regat, Musici cantus musarum nomine significari, coortantur & profuuant. Quam rem inuuit illud quoque in Bucolicis,

Ab Ioue principium musæ, Iouis omnia plena:

Quoniam uigat ubique Iupiter, ac implet omnia, & cælum uelut citharam quandam uersat agiterque, cælestes ac harmonicis prolucens cantus. Quod impulit Homerum ut cantores uocauerit ὀρχοποιούς, id est, Castigatores quosdam, in Clytemnestræ custodia, ut qui philosophi sint, & ex musis omnia sciant: quod pluribus comprobatur Athenæus. ἀπὸ θεῶν certè apud Græcos est canere quod uerbum si examinemus,

minemus, reperimus illud compositum ab ea, particula intensiva & εδεν cognoscere, quasi omnium scientiam sibi vindicent Musarum alumina. Musarum origo talis est & deductio. De numero vero earum non satis constat inter autores. Varro (vt restatur Seruius) tres inquit fuisse Musas: vnam quae aqua nascitur motu: alteram, quam aeris ictu efficit sonus: tertiam, quae mera tantum voce consistit. D. August. hanc de Varrone fert sententiam, quam Gyraldus in suo de Musis syntagmate inferuit. Non audiendi sunt (inquit) errore gentilium superstitionum, qui nouem Musas Iouis & Memoriae filias esse fluxerunt, refellit eos Varro, quo nescio vtrum apud eos quisquam talium reru doctior vel cuiusior esse possit. Dicit enim ciuitatem nescio quam: neque enim recordor nomen: (Gyraldus tamen colligit ex quibusdam autoribus dictam fuisse Sicyonem & ex his verbis:

Tres solas quondam tenuit quas dextera Phoebi, Sed Sicyon totidem tenuit ex arte sacrauis.

Dicit igitur August. ciuitatem hanc localem apud tres artifices ternam simulachra Musarum, quae in templo Apollinis dono poneret, ut quisquis artificum pulchriora formasset, ab illo potissimum electa emerit. Itaque contigisse ut opera sua quoque illi artifices aequae pulchra explicarent, & placuisse ciuitati omnes nouem, atque omnes emptas esse, ut in Apollinis templo dicarentur. quibus postea dicit Hesiodum poetam inuoluisse uocabula. Non ergo, ait, Iupiter nouem Musas genuit, sed tres fabri ternas fecerunt. Tres autem non propterea illa ciuitas locauerat quia in somnis eas uiderat, aut tot se cuiusquam illorum oculis demonstrauerant, sed quia erat facile animaduertere omnem sonum, qui materies cantilenarum est, in formam esse natura. aut enim editur uoce, sicut est eorum qui faucibus sine instrumento canunt: aut flatu, sicut tubarum & tibiaram: aut pulsus, sicut in citharis & tympanis, & quibusdam aliis, quae percutiendo sonora sunt. Haec August. Fiorum idolorum artifices fuerunt Cephalodeus, Strongylio, & Olympiothenes quorum singuli ternas Musas effecerunt, & has primas fuisse quidam contendunt. Olim non plures tribus esse conuicias, testatur annalibus est: quando nec plures initio creditas esse musas rebarum scimus Pauisauo monumentis, quas ait ab Aloci filii Oro & Ephialte sic nominatas, μελέτην, meditationem: μνήμην, memoriam: & αὐδὴν, cantilenam. Archesfrati poetae etiamnum superest ea in re testimonium. Hi Aloci

filij primi fuerunt qui Musis facta fecerunt, remque diuinam obiaerunt Musis illis tribus in Helicone, & illis nomina imposuerunt. Sunt qui duas tantum uolunt fuisse Musas. Alii quatuor fingunt, propter praestantiam qua ternarii numeri, cuius tantam fuisse uirtutem existimauerunt Pythagorici, (sicut est apud Plutarchum lib. περὶ ἀρεσκόντων, &c.) ut per illum tantam per numen aliquid in rarent. οὐ μᾶλλον ἀμετέρα ψυχὰ παραδόντα τετρακτὴν παρὰ τὴν εὐνά φασεως ρίζωματ' ἔχουσαν, Per quaternarium sacru, q. anima nostra tradit naturam aeternam, &c. Etiam quibusdam dicuntur esse quatuor. Alii septem, cuius numeri non parua etnis, ut uideae est apud autores, quos esse longum in medium proferre. Nouem postea dixit esse musas Pierius Macedo. Sunt qui existimet nomina nouem filiarum Pierii Musis fuisse imposita: quae reperiuntur apud Hesiod. in Theogonia:

*ἑννέα θυγατέρες μετὰ Διὸς ἐκγεγαυῖαι,
Κλειώ τ', Εὐτέρπη τε, Θάλεια τε, μελοποιμένη τε
τερψιχόρη τ', ἐρατώ τε, πολυμνία τ', ἑραρία τε
καλλιόπη θ', ἣ δὲ προφερεσάτη ἐστὶν ἀπασῶν.*

Cantabant arce sorore s

Clio, Euterpe, iuuans: & ἄδσα Thalia,

Melpomene, iaris & Terpsichorea choreis.

His subeunt Erato, memoriq, Polymnia mensa.

Addimus Uraniam, & qua manet ultima, quamquam

Calliope cunctas supereminat unica Musas.

Quod nouem fuerint Musae, confirmat item

Hom. Od. α.

*μῦσαι δ' ἑννέα πάσαι, ἀμειβόμεναι ἐπὶ καλῇ,
Θρήνεον' ἔθα κεν ἔτιν' ἀδ' ἀκροῦτόν γ' ἐνόσασας
ἀργείων, τοῖον γὰρ ὑπάρσσε μῦσα λιγεία.*

Musa autem nouem uniuersa, alteris canentes uoce suauis:

Lugebant, ubi neminem lachrymarum expertens nullum diuertisset.

Arguorum, talem luctum excitauit musa uocem claram edens.

Hoc idem declarant nouem noctiu concubitus Iouis cum Mnemosyne, de quibus veteres poetae, & maxime Hesiodus in his:

ἑννέα γὰρ οἱ νυκτὰς ἐμίσηγο μητιέτα Ζεὺς.

Cui Iupiter uolō

Haud diuum presente nouem sub noctibus habet.

Non ad aliud uideat referri Orphei theologia iam a multis decautata, quam nihilominus tamen, quod ad hunc locum pertinet, afferemus. Sphaerarum autem caelestium ita animas partitur, vt ctti liber geminam contibuat uim, vnam in cognoscendo positam, alteram, in sphae-

ra corpore viuificando atque regendo. In anima itaque sphaera Lunarum illam vim, Bacchum, Licitan, hanc Thaliam Musam in anima Mercurij, Bacchum, Silenum, & Euterpen: Venenis, Lyfium & Erato: Solis, Trietericum Bacchum, & Melpomenem: Martis, Bassareum atque Clionem: Iouis, hanc Sabaxium, illam Terpsichoren: in Saturni, hanc Amphieton, illam Polymniam: octauae sphaerae Pericthonium & Uraniam: in anima autem Muldi vim priorem vocat Bacchum Eribronium, secundam vero Musam Calliopen. Singulis porro Musis vnum praefecit Bacchum, quoniam is symbolice diuinæ cognitionis nectare prudentioribus monstrat. Licet autem singulis sphaeris caelestibus vnam praefecerim Musarum cum Baccho, non inferendum est tamen caelos esse animatos, anima informante, sicut per animas animalium carnes informantur. Sed de re tam obscura, inquit Damascenus, nihil temere credendum. Dictae sunt Musae virginis natium decore contentae, ut inquit Lucianus in deorum superorum 3. Dialogo, quo loco appellat illas ἀτράπητοι, inuulnerabiles, id est quae nunquam faciem & sagittas Cupidinis expertae sint: αἰεὶ γὰρ τὴν ὀφρῶντι ζῶσι, καὶ τὴν ἐν ταῖς ὠδαῖς ἔχουσι: *Et semper aliquandiu cogitent, atque in suis cantibus contineant.* Eodemque modo & Dianam uocat virginem, quamque reformidet nimis, quia uenationi dedita sit. Incedunt praeterea haec uirgines simul, eodemque loco uersantur, & in chorum numerumque ludos agere dixerunt. Sorores gratiam fuerunt existimatae. Montes & loca alta habitauerunt, Heliconis nempe uerticem. Secessu denique & solitariis locis maxime delectatae sunt, ut est apud Plutarchum in libro περὶ πάλυπραχυσοῦν. Coronatae fuerunt diuerso modo à diuersis. Quidam eas palmas coronatas tradiderunt. Ab aliis dicitur laurus illis sacra ad coronas: unde & poeta earum alumnim dicitur ἀσποράχοι. Placuit quibusdam corollam à rosis earum capiti circumponere: unde eleganter Sappho aduersus imperitiam mulierem cecinit:

κατθανοῖσα δὲ κείσεαι.

si γὰρ πῶς ἔχεις ῥόδων ἐκ πτερίδος.

Mortua iacebis.

Nec enim hortulum habes rosarum ex Pieria.

Hoc autem obiter dicam de coronis hoc loco, veteres non simpliciter, sed summa cum ratione coronas instituisse, siquidem legimus Dionysium, quum uinum comperisset incundissimum, quo liquore facile erat secum discumbentes inebriari: coronam hederaceam consuluisset capiti imponendam, ut hederæ frigiditate ya-

pores acres & calidi moderarentur & repercuterentur. Haec de Musis in genere scripta fuerunt fabulosae, quae cur ficta, & quae ratione diligenter inuestigemus. Primum quidem ex Ioue & Mnemosyne natas fuisse musas, idcirco fabulati sunt antiqui (ut Proclus Diadochus scriptum reliquit in Hesiod. enarrationibus) quia ad prociuntum in literaria uel palestra tendentem necesse sit νοτινὸν εἶναι καὶ μνημονικόν, i. intelligendi percipiendique potestate, atque item retinendi praecipue pollere: Iouem autem contribuere τὸ νοτινὸν, Mnemosynen vero τὸ μνημονικόν. Deinde ex Mnemosyne Musas sustulisse dicitur Iupiter, quando & literarum politiorum dux est, quas certe non nisi ex acta cura atque detentione suscipere datur, & sunt ad vitam transigendam maxime necessariae. Alij uero ita interpretantur. Iupiter, aiunt rerum omnium patens est Mnemosyne (i. memoria & cognitione sui) Musas genuisse dicitur, quae mentis conceptus significant, aeternarum rerum contemplatores, quae quidem res intellectu tantum percipi possunt. Nam & (ut superius diximus) Plato Musas dictas uult indagatrices, utpote quae per sensus, & exteriora, quae superiora & caelestia sunt, excogitent. Qui duas fuisse putarunt, eandem ferè habuerunt considerationem. vnam enim fecerunt contemplatiuam, quae res à sensibus abstractas doceret: alteram, ab efficiendo, practica, quae circa effectiorem & omnes res mechanicas uersaretur. Sed Censorinus in libro de die natali, Musas ait olim tres fuisse ideo existimatas, quoniam organum quondam tres habuit inuentiones, graeum medium, & acutum, cui non ascriptatur Plutarch. in Symposiac. quaest. 14. sic autem ait: εἶπεν οὖν ὁ ἀδελφός, ὅτι τρεῖς ἦδεσαν οἱ παλαιοὶ Μῦσας. καὶ ταῦτα λέγειν ἀπόδειξιν ὀλιγαὲς ἐστὶ καὶ ἀρκούντων ἐν τοσαῖτοις καὶ τοιαῖτοις ἀνθρώποις. Αἰτία δ' ἔχουσιν εἰνὸι λέγεσθαι, τὰ μελωδούμενα γεννῆ, τὸ διατονόν, καὶ τὸ χρωματικόν, καὶ τὸ ἐν ἁρμονίῳ, καὶ οἱ τὰ διαστήματα παρέχοντες ὄροι, νῆπτι καὶ μέσῃ καὶ ὑπᾶτι: & multa alia quae eodem capite de hac re traduntur. sic autem redduntur Latine: Dixi igitur frater meus, quod tres Musas agnouerant solum antiqui: sed hoc uelle eorum tantum est talibus uiris probare, fatuum erat, & ridiculum. Atque huius rei causa non est, tribus Musices generibus assignanda, Diatonico Chromatico, & Harmonico: minusque, tribus Musicae diastematis, νῆπτι, αἰνω μέσῃ, medio: & ὑπᾶτι, graui. quoniam male omnes Musas uel alligauerunt scientiae minime completae adhuc, est enim tantum Harmonia

quarum

quædam pars Musicæ. Sed vt postea probat, multo melius antiqui, qui omnia scientiarum genera ad tria referebant, Philosophiam, Rhetoricam & Mathematicam. quod quidem si secundum autorem expendamus, verum esse repetemus & accommodatam nouenarij numero. Ad hæc Cornutus in lib. de deorum natura, tres ait fuisse ob eius numeri perfectionem, qui etiam Deo attribuitur tanquam simplicissimus. Qui fecerunt quatuor, vt M. Tull. lib. 3. de natura deorum, aut quinque, illud referunt ad musicorum instrumenta vetustissima: quæ non plures habuerunt sonos. Qui autem septem, ad illud alluserunt, septem esse artes liberales, & idcirco septem Musas. Sed nouem esse numero, iam vsu receptum est & celebratum serè ab omnibus: multis verò de causis apud Plutarchum. Vna est, quod tanta est perfectio numeri nouenarij, vt sit primum quadratum procedens ex primo numero impari, ac impariter impari: *ἐπὶ τὸ πρῶτον περιεστὸν τετραγώνος ὄν, καὶ περιεστὸν ἐστὶς*: estq; qui primus diuiditur in tres impares æquales. Altera, quia ex duobus primis cubis & monade constat, vel ex triangularibus, videlicet sex & tribus, inde triplicato ternione. Quin & ipsarum mater Mnemosyne reperitur esse nouem literarum. Reliqua ex Plutarcho discas lib. *συμπλοκαίων*. Fulgentius ait, nouem Musas cum Apolline earum fratre & Musagete nihil aliud esse quàm humanæ vocis decem modulamina: vnde & Apollinis cithara pingitur decachorda: refert etiam legis diuinæ decachordum vel psalterium. Postremò (eodem Fulgentio autore) finguntur decem cum Apolline: nihil autem aliud præ se ferunt quam quatuor primores dentes, quos lingua percutit, duo labra, quæ sunt veluti cymbala verborum; linguam, plectrum, palatum, cuius concavitas profert sonum; asperam arteriam, quæ est meatus spiritualis; & pulmonem, qui veluti follis conceptum spiritum reddit & renouat. Finguntur autem mulieres & virginis mulieres quidè quia virtutes & disciplinæ casus muliebris nomenclaturas habebant: virginis verò & non coniugatæ, quoniam virtutis disciplinæ, vt virginis, abditæ atque incomptæ esse videntur, natio scilicet decore contentæ: id quod & de ceteris disciplinis non incommode dici putamus. qua ratione, Gyraldi iudicio, interiores & reconditæ Cicero literas appellauit. Ad hæc constant & incedunt vnà; ad inuendum virtutes inseparabiles atque indiuisas esse. Deinde semper deorum hymnis atque ministerio sunt maxime intentæ: si quidem principium atque ad-

ed elementum totius eruditionis est, ad diuina oculos perpetuò defixos tenere, atque id vitæ factum exemplar habere in ore. Dux eis fuit perfectus Apollo, propter Musices communionem: nam & ille memoratur cithara scire, vt dictum fuit. Diuersis autem operibus in montibus uacare traduntur: quando quidem solitariam agere uitam, & crebro ad loca à vulgi consuetudine remota, ac perturbacionibus ciuilibus libera secedere consueuerunt hi qui philosophiæ nomen dederunt: sine qua nihil honesti in solitaria uita inuenieris. Atque huius rei gratia dicitur nouem noctibus Mnemosyne congressus Iouis sustulisse etenim nocturna his opus est moderatione, quæ ad eruditionem spectent, ut inquit Epicharmus: *Si quid* (inquit) *sapientius mediteris, nocturna opus est consideratione*: & omnia quæ ad literas pertinent, noctu potius excogitantur. Palma autem conatur, quæ *φοίνιξ* Græcè, ut quidam uolunt, ob agnominacionem, quod nimirum Phœnices primi fuerint literarum inuentores: uel quod magis probat Pharnutus, estq; magis consentaneum veritati, quia pulchra, semper virens, & ascensu difficilis, & dulci fructu sit hæc planta. Qui Laurum sacrum Musis voluerunt, hæc habebat rationem, quod plurimùm Laurus valeat *πρὸς τὸν ἐν θυσιάζειν* & astatum, vt Sophocles in Cassandra docuit. illudq; usurpauit Lycophron, quem poetam appellet *δαφνοράδον*, quodq; de se Hesiodus testatur vel certè quia Laurus est semper virès hocq; pacto opera Musarum sicut semper uiridia. Postremò ex rosis corollam Musas habuisse diximus ex Sappho, quia coronam ex rosis, sicut hederaceam proditum Bacchi potentiam sua frigiditate retundere: id potius crediderim vi occulta præstare. non enim tantæ frigiditatis est rosa. Quocunq; res eant, hæc corona designant antiqui, vini potentiam ebrietatisq; violentiam hebecere: sicuti & violarum. per antipathiam enim grassantis crapulæ lateenter impetum repercutit, & calidi vapores ascendentes sic temperantur. Per Bacchum autem vel ebrietatem, hoc loco omne crapulæ, libidinis, & gula genus intelligas velim: quod nihil æquè reprimere potest quam corona è rosis Musarum, i. præstantissimis floribus virtutum & disciplinarum capiti imposta, vel potius intro-

Quid omnes homines excitantur gloria & honoris stimulis.

ANON magnanimū prædaxque facinus est illud Herculeū, cōtra mōstrolan, gigā toma:hiā arma sumere, robustissimos quoque prædones in arenam provocare, latrones maleficosq. homines domare? horrenda denique & ardua labore & viribus vincere? Leonem Cithæroniu invulnerabilē interficere, & nudis manibus vnguibz suffocare, hydram multorum capitū bestiam suffocare, aprum Erymanthium interire, ceruam aurea cornua gerentem capere, aues Stymphalidas repellere? &c. huiusmodi plurima monstra monomachia superare, vt aliquod tamen gloriae & honoris nomen consequeretur, Hercules hæc sibi pericula fortiter subeunda proposuit. Quid Theseum, alterum Herculem, commemorem? petra summiota calcæos atque ensem auferentem, Minotaurum perentientem, pedestri itinere Athenas pronēscitentem, obsessam viam à maleficis viris videntemque pacantem, Corynetam clāua propria prærepta occidentem, Pitycampstem Sinim Polytemonis filium opprimentem, multaque alia non minoris periculi facta ingredientem? Quid illum infinitosque alios Romani & Græci imperij dūces ad tam præclara & difficilia impussit facinora? vnus gloriae stimulus: quo iucitati, immortalē sibi laudem & gloriam compararunt. Quid? Themistocles magnus ille Atheniensium dux, nonne apud Ciceronem pro Archia poeta, eius vocem tantū libentissimē audiebat, à quo laus sua prædicabatur? Non alio modo Homërum illustravit Poëta, Demosthenem eloquentia, Aristidem integritas: itidem & alij alijs modis inclauerunt: ita vt verè hoc encomium de illis dicatur: *τιμῶντες δ' ἀρετὰς, ἐς φανεράν οὐδὲν ἔρχονται. τετραίρει δὲ χρῆμ' ἕκαστον. Quibus virtutes in precio sunt, ij perueniunt ad illustrem viam: nobilitat autem suam quemq. opus.* Sentit benefactis potius quam opibus parati veram gloriam; nec vno modo contingere honestam famam; sed sua quemque virtute fieri clarum. Qui autem gloriam affectat, hunc oportet ab egregio quodam facinore auspiciari, vt est apud Pindarum hymno 6. Olymp. ἀρχομένω δ' ἔργα πόροσωπον χρῆ θέμεν τηλαυγέσ. *In initio facinoris oportet faciem illustrem addere.* Virtutes enim periculi expectes & τὸ καὶ ἀνδράτιν, ἔτ' ἐν ναυσὶ κοίλας τιμῶν. quod conuenit cum Hesiodo.

τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἐβν. Virtutem posuere Dii sudore paradam. (καὶ.

Nemo itaque absque periculo laudem sibi magnam parauit. At contra, qui gloriosum sibi monumentum adepti sunt & apud posteros, illud frequentes à M. Tullio usurpatum in epistolis ad Atticum habuerunt præ oculis, ex Hom. Iliad. ζ.

αἰδέομαι τρώας κὶ τρωάδας ἐλκεσιπέπλοισ. Troians ac Troianum verorū, pudicū.

Verba sunt Hectoris pudore nolentis in verbis se recipere, ne quis opprobriaret illi impuritatēque Troianorum mentium. Dictis quibusdam de honoris & glorie insignibus ipsa te longè inferioribus, iam ad ea que de Clío gloriæ dea antiquissima fabulata sunt antiqui, breuiter explicanda accingamur. Clío itaque Iouis & Memorix filia fuit, (vt testatur Hesiodus in Theogonia, vtque iam dictum fuit superiori capite) prima reliquarum Musarum, quæ nouem noctium concubitibus genitæ à Ioue fuerunt. Matrem fuisset voluerunt Ialem & Hymenæi: quamuis aliter senserit Asclepiades. Afirmat enim Apollinē ex Calliope ites filios sustulisse, Ialem, Orpheam, & Hymenæum: & propterea Martianus Capella, & Claudianus Hymenæum Musæ genitum fuisse aiunt, Apollodorus libro primo de deorum origine sic ait, *Clío Pierum Magnetis filium, Veneris ira, quod ei Adonidis amorem reprobrasset, deperit: cuius compressu Hyacinthum filiam concepit.* Vnde fortasse sumptum est pronerbiū apud Erasmum Chil. 2. cent. 10. *μαγνητὸν κακά, quæ recidunt cum Termerijs, vt est apud Suidam, καὶ τὰ τῶν Μαγνητῶν κακά, καὶ τὸ θερμέριον, καὶ πᾶσαν ἀπλῶς ἐπιτρέχωμαι τὴν τραγωδίαν. id est, nec si Magnetum mala, nec si Termerium nec si totam in summa iugcediam eloquar.* Maguetes autem illi afflicti, oriundi fortassis fuerant ab hoc Magnete: iaciderant autem in tanta male violata quodam numine, sicut & hic. Strabo Magnetum historiam Geograph. lib. 14. Ioānes Grammaticus credidit Ialem & Hymenæum Chus filios, idest historica cognitionis, quoniam flebiles cantus alter excogitauit, epithalamios autem & iambicos Hymenæus. Annotat Cælius Rhodiginus lect. antiq. lib. 28. cap. 24. ad illud Menandri, *ὄμην δ' ὄμηναι δ' ὄμην,* & ad illud Catulli ab interpretibus negligenter prætermisissimū:

O Hymen Hymenæe, o Hymen, o Hymenæe.

ab eisdem malè concipi, Martiani Felicis auctoritate, Hymenæum fuisse Veneris filiū: quod

Martianus suspicatur quidem. Sed malè feriat homines Tortellis deſiram eta ſunt infeccati. Hymenæum cantuū epithalamieorum inuentorem fuiſſe latè ſuperq; declarat hæc Plutarchi verba τῶν συγγραφέων: ἢ δὲ γαμήλιος τράπεζα, κατ' ἑρῶν ἔχει τὸν ὄμιλον μέγα βοῶντα, καὶ τὴν δάδα, καὶ τὸν αὐτὸν ὄμιλον ὄμιλος καὶ τὰς γυναῖκας ἰσαμένους ἐπὶ ταῖς θύραις θανυμάζειν καὶ θεᾶσθαι. Coniunium verò nuptiale cum cantu coniuſgali Hymenai aliè clamanſis, & faces, & ſibia, vt ait Homerus, & mulieres pro foribus aſtantes aſpicientes, & tale huiusmodi admirantes, &c. Quo ex loco facile eſt intelligere, Hymenæum cantus nuptialis eſſe præſidem: Hæc ille. Nunc breuiter quã per hanc præſam Muſam Clio nomina tam intellexerit antiqui, examinemus. Finxerunt itaque illam Ionis filiam: quia cum κλειῶ nihil aliud ſignificet quàm gloriã: ſi liceat gloriã & nomen bene æctorum poſteris relinquere, abſit vt aliunde reperamus quã à ſummo Deo, qui è memoriã, contemplationeque, bene geſtæ rei famã nobis parit, nullo æuo non celebrandam. Huius rei gratia Plutarchus in Sympoſio: ἢτε κλειῶ τὸ ἐγαμιασικὸν προσαγεται. κλειῶ γὰρ ἐκάλουν τοὶς παῖνοις. Clio quidem encomia laudum recipit. Clio enim vocabant antiqui laudes. Non alia ratione Fulgentius lib. mythologicã Muſas doctorinæ ac ſcientiæ dicit modos. Prima Clio: quaſi prima cogitatio diſcendi. κλέος enim Græcè fama dicitur: unde & Homerus, τὸ κλέος ἐνὺ καθ' ἑλλάδα καὶ μεſſον ἀργος. Et quoniam nullus ſcientiam quærit niſi in qua famæ ſuæ protelet dignitatem: ob hanc rem Clio prima appellata eſt, id eſt cogitatio quærendæ ſcientiæ: quod alio loco Homerus etiam confirmat: ἢ μεῖς δὲ κλέος οἶον αἰκόμεν, ἐδὲ τι ἰδόμεν. Nos verò ſolam famam audimus, neque quid ſcimus. Plutarchi loco iam dicto circa ſuam myſticam Clioſ ſenſum aſſert. Paritur namque nouem Muſas in duo genera: alterum quidem vult præſeſe voluptatibus & ludis, id eſt cauere quis ſtulte in turpia & inhoneſta labatur, eum que cantu, choreis & tibis dulcisonis ab eiusmodi libidinum ſtimulis recinet: alterum verò res arduas, graues & ſerias ſequitur; quod Clio, Calliope, & Thaliæ conuenit: omnia autem debent ſymmetria & mediocritate ſumma moderari, ne è locis ad libidinem fiat conuerſio, & è recibus ſerius in ſenũ moroſitatem imprudentes incidamus. Cotnatus vult Clio dictam fuiſſe ἀπὸ τῆς κλέος, quod gloriã adipiſcantur literati, quodque alios laude celebrant. Diodorus verò, propter gloriã que ex laudibus poetarum oritur. Duos

autem habuit filios, Ialemum & Hymenæum, contrariæ fortis homines: quod hic latè conuuiis & nuptiis ſemper adelleſt, vt dictum eſt ſuperius, ille verò euolatione & luctu ſuas aleret cogitationes. Quod Ariſtophanes apud Athenæum noſtat in Diſtionibus Atticis, ἐν γὰρ μοις inquit, ὁ μέν μοις ἐν δὲ πένδεσιν. Iάλεμος. In nuptiis Hymenæus, in luctu Ialemus. Nihil autem aliud per hos diuerſæ conditionis Clioſ filios ſignificare voluerunt, quam qui gloriã ſibi parare cupiunt, nunc aduerſa premi fortuna, nunc ſecunda admodum delectari, vel nunc dulcem cantare hymenæum, nunc ἰακρυμίζειν, id eſt Ialemus lugentis vocem miſeram edere: de quo dictum eſt illud: Οἶος ἰάλεμος, οἶά τε πένθη, δακρυῶ τ' ἐκ δακρυῶν καταλείβεται ἢ μετέροισι δόμοις. id eſt, Qui Ialemus vel euolutus, qui que luctus, lacrymaque ſuper lacrymas diſtillantur in noſtris adibus. Atque de Clio breuiter dicta ſufficiant.

DE EVTERPE. CAP. III.

Vnicuique eſt ſua voluptas, & ſapientibus & ſtultis

NEMINEM adeo grauem & ſeueram huius humane vitæ cenſorem exiſtimabant antiqui, etiam ſi naturam Timonis μισανθρώπου induerit, qui alicuius rei delectatione non capitur. Alius enim generoſus equos, alius inſignes canes, alius diuitiarum expetit copiam: ſicque hoc curriculum ærumnis & calamitatibus plenum tranſigere recordatione dilectæ rei conſueuerunt. Sapientes vtique voluptatibus non carent, quippe qui meditatione aſſidua rerum ſublimium delectantur. Plato enim in Philebo inquit: ἰδὲ γὰρ ἢ δεſθαι μὲν φαιμέντον ἀκολασπαινόντα ἀνδρῶπον, ἢ δεſθαι δ' αὖ καὶ τὸν ἀνοπταίνοντα καὶ ἀνοπτων δεξῶν καὶ ἐλπίδων μεſῶν, ἢ δεſθαι δὲ καὶ τὸν φρονέντα αὐτῷ τῷ φρονεῖν, καὶ τούτων τῶν ἢ δῶν ἐκατέρως, πῶς ἂν τις ὁμοίαν ἀλλήλους εἶναι λέγων, ἐκ ἀνοπτος φαίνοτο ἐν δίκῳ: id eſt, Vide enim. Delectari dicimus intemperantem hominem: ſed & temperantia temperantem: delectari inſipientem, inſipientibus opinionibus ac vana ſpe vndique plenum: ſed & ſapientia ſapientem: quos quidem voluptates ſi quis diſſimiles eſſe neget, inſipiens mori d'eſſe videatur. Vtriſque igitur & ſapienti & inſipienti, ſua eſt voluptas. Sed raro illius eſt præcellens quanto huius vilis & abiecta. Hic enim voluptatibus corporis ad nauſeam viſque

fatiatur: ille vero in ebriatur neclate viuifico
 quimi: cuius celsitudinem & maiestatem satis
 demirari nequeas, neq. enim in vmbaticis que-
 stibus, vel etiam mundi imperio acquiescit. au-
 gustiori enim limite continetur, tanquam Gya-
 ri clausus scopulis: at mirum in modum arstuat
 res supra captum naturæ intelligere, miroque
 philosophandi studio sollicitatus conatur in ea
 curricula venire in quibus Dei infiniti impressa
 sunt vestigia. Arrogans sanè & vesana est illa
 cupiditas, artibus magnifica, que humilibus
 & terrenis rebus minime delectatur, sed pene-
 trat aliud, donec id tandem cogitatione pertin-
 gat, in quo mens expleta tanquam in extremo
 consistat. De Euterpe (i. de vera delectatione)
 dictum: pauca hæc præmittenda censui-
 mus. Est itaque *ΕΥΤΕΡΠΗ* secunda Musarum
 ordine, à Ioue oriunda & Memoria, teste He-
 do. Mater fuit Themistocles, vt inquit Nea-
 rthes, lib. 3. rerum Græcarum: quanquam alij
 (vt Amphicrates prodidit in lib. de viris illu-
 stribus) Themistoclem ferunt Abrotoni me-
 retricis filium. Tantæ autem fuit famæ The-
 mistocles, vt *κατ' ἐξοχήν* in numerū trium im-
 peratorum celeberrimorum redactus fuerit,
 Periclis, Miltiadis, Cimons, qui cum Them-
 stocle quatuor apud Græcos dicuntur viri.
 Quoniam autem Themistocles incidit mentio,
 hoc obiter dicam non incuriosum, & quod dif-
 ficile est reperire apud auctores, obseruatum
 nihilominus à Cælio Rodigino cap. 12 lib. 14.
 lect. antiq. Themistoclem tres habuisse filios in-
 signes, Neoclem, Demopolin, qui Athenis, pro-
 pter singulare certamen cotollis fuerunt insi-
 gniti, & Cleophantum, de quo meminit Plato
 in Memnone, quia autem mirum est quod de
 illo refertur, verba auctoris subijcio: *ἡ δὲ ἀκλή-
 κος ὅτι Θεμιστοκλῆς κλείωντος τὸν υἱὸν ἰπ-
 πῆα μὲν ἐδιδάξατο ἀγαθόν, &c. Audistim*
 quod Themistocles filium Cleoph. in equestri fa-
 cultate strenuere reddidit, adde vt equis ille re-
 ctusq. insisteret, rectusq. ex equo iacularetur, ca-
 ritatq. per multa stupenda faceret, in quibus illum
 diligenter parens erudiuit, sapientemq. in singu-
 lis que præceptoribus præcipua sint, reddidit.
 Quod et si mirabile videatur Platoni, & iure: ta-
 men hæc eadem, quæ Cleophantus faciebat, vi-
 sa sunt Lutetia, anno 1581. fieri à quodam Ita-
 lo, qui multis annis Turcæ cuiusdam captiuus,
 eiusmodi exercitia didicerat: deinde ab eodem
 manumissus in ciuitatibus celebribus ludos
 suos insituebat. Dicam quod vidi. Nouem
 cursus equo insistens in hippodromo decurre-
 bat, habens equi laxatus: primo quidem cursus,

iacularatur summa excurrens, tanto artificio ve-
 in passum equi sagittam à tergo inderet. Se-
 cundo, rectus, nullis adhibitis calcaribus equo
 insituebat, & vehementi robore hastam torque-
 bat. Tertio, inandito exercitio eandem hastam
 infinitis gyris circa collum & brachia (rectus
 equo) circumuoluebat. Quarto, quod mirabi-
 le est, scytalam ferream ad decem pondò, re-
 ctus, (& eodem modo decurrens, ac si equo
 insidisset admotibus calcaribus) in altum proie-
 ciebat, quæ interim semel voluebat; eandem
 cadentem, quadam interiecta mora, quam tem-
 poris spatio meriebat, ex qua parte illam
 proiecerat, compressa manu recipiebat. Quinto,
 circum ephippium equi gyriabat. Sexto,
 equum ascendebat currens, ter aut quater, &
 ex eodem descendebat vno stadio. Septimo, en-
 sem acutissimum explicabat, & cum nudatum
 statim reponebat: eodemque cursu bis ascende-
 bat & descendeat. Octauo, rectus decurrens,
 hasta acuta chirothecam perforabat. Nono,
 quod stupendum est, proiectis in altum sibijs,
 capite deorsum in ephippio, stadiū decurre-
 bat, quo absoluto, ingeniose sanè in ephippium
 recidebat. Multa alia præclara & mirabilia mis-
 tis circumstantibus fecit, quæ quoniam sunt ad-
 huc in ore omnium, illa vitèrius non persequar.
 Atque hæc præter rem dicta sufficiant. Nunc
 ad Euterpen veniamus, quæ (dea iucunditatis)
 dicitur admodum sibijs delectari, & ijs præ-
 se. Quare adducor, vt credam Themistoclem
 Euterpes filium non fuisse: in epulis enim (te-
 ste M. Tullio) recusauit Lyran: quare habitus
 est indoctor. Lyra & tibiarnum maximam suis-
 se præstantiam & Euterpes inuentricis, declara-
 uit Galenus 1. Therap. Sicut enim, inquit, ly-
 ran antiquitus tetigisse in conuiujs honestum
 erat, vel id genus aliud: sic non tetigisse turpis-
 simum. *ἀπαρθεῖ δὲ πέλαυ κατὰ τὰς τοιαύ-
 τας συνόδους, καλὸν ἐν ἐνόμω.* Lycurgus qua-
 nis durissimas leges Lacedæmonijs imposuisset,
 lyra tamen studium egregie videtur amplecti-
 tus, quò transmitti laborum onus molestissi-
 mum posset facilius. Remigem (vt ait Fabius)
 catus hortatur, & singulorum fatigatio quem-
 libet rudi saltem modulatione solatur. Tibiarum
 consuetudo videtur cepisse post Medicas vi-
 storias, cum iam Græci de se magnificè senti-
 rent. Desita verò Athenis postea, vel quia (vt
 inquit Arist.) esset *ὄργιασκή: concitatrix*: vel
 certe *δὲ τὴν ἀσχημοσύνην τὴν προσώπε.* i. ob
 faciei deformitatem. Tibiatum fuerunt diuer-
 sæ species. Libyes plagia lou ex Ioto: elymon
 ex buxo, hippophorbôn ex lauro. Phorbion
 autem,

antē, pellis ori circumposita tibicinis, ne rimam labellum conciperet. Monaulus erat lotiaa tibia, nuptialis maxime, qui & photingia. Libys tibia, quæ & macroa dicitur, fuit inuentum Euterpes maxime: quamuis eam matri decorum quidam tribuant. Et propterea apud Ouidium:

Ante Deum matrem cornu tibicen adunco.

Quod hoc tibiaram genere præcipue delectaretur mater deorum. Cornu incinebant Tyrreni, sicut Thebani hinnulorum ossibus. Cæte fistula utuntur ex calamis, atque Oceani insulares. Scythæ, Anthropophagi, ac Arimaspi, aquilaram & vulturum ossa tibiaram vice inslant. Aegyptiorum polyphthongos tibia ex hordeaceis calamis compingitur. Sunt tibiaram multo plures species, pro diuersis nationū, gentium & locorum vsibus, quas alij tractandas relinquemus. Hoc satis erit mihi, dicere Euterpes inuentum tenue admodum initio, post mirum in modum exercuisse, ita vt nulla ferè regio sit, quæ tibijs vel hymnos vel cætas alios non incinat. maxime verò in Europa Germani, à quibus & tibiæ nomen duxerunt. Apollonij & Rhodij enarratores *μαθήματα* (i. disciplines) inuenisse affirmant. Alij dicunt vehementer dialectica delectatam. Vt autem vno verbo dicamus, quid per Euterpen intellexerint antiqui, afferam textum Plutarchi lib. 6. Symposiacon, in quo sic ait, *εὐτέρπη δὲ πᾶς ἀντίς ἀποδοίη τὸ θεωρητικὸν τῆς περὶ φύσιν ἀληθείας, ἢ τε καὶ ἀρατέρως ἢ τε καλλιῶς ἐτέρω γένοι περ ἀλιπῶν εὐπαθείας ἢ τέρψεις.* hoc est, *Euterpe omnes tribuent contemplationem veritatis natura, existimantes, nullas esse delectationes puriores, recreationesq; pulchrioris illa.* Vel certe dicitur Euterpe, quod quæcunque de musis diximus primo capite, sint (præter gloriam quam nobis acquirit Clio) multum inania & delectabilia. Vel secundum Fulgentium, quod primum sit scientiam, honorem, & gloriam quærere; secundam, delectari, quod quæras. Quæ conueniunt cum Plutarchi verbis ex Chryssippo: *ἐγὼ δὲ μεταποιῶ καὶ τὴν εὐτέρπησιν. ἐστὶν ὡς φησὶ Χρυσίππος αὐτῆς τε περὶ τὰς ὁμιλίας ἐπιτερπῆς ἑλληνικῆς κεχαρισμένον, &c.* Aliquid mihi tribuo quo Euterpes est proprium, si verum est quod ait Chryssippus, inter homines illam aliquid vrbani & decori habere. Itaque Euterpen nihil aliud significare arbitror, quàm gaudium & delectationem, quàm (post tot labores in musis consecrandis & scientijs ediscendis susceptos) merito consequimur cum Oppiano in Halieu-

ticis. *πόνος δὲ ἔρμα τέρψις ὀπιδεῖ: laborem sequitur gaudium.* Atque de Euterpe hæc uisus

DE THALIA. CAP. III.

Conuiuium legitimum Platonicum refecti corpus & animum.

MULTA de conuiuij ratione apud varios, deque eius laudibus scripta prætereo. Non enim huius est loci, nec instituti mei, longam hæc disputationem persequi. Verum quoniam de Thalia conuiuiorum dei sermonem institui, nonnulla breuiter ex Platone & Plutarcho notatu dignissima, quæ nobis inter legendum occurrerunt, in medium afferemus. Illud autem velim persuasum, nihil esse in vita quod animum allectet blandius, frontemque remittat gratius vno conuiuij bene instituto. Quod vt altius repetatur. Aristot. placitum illud dicimus: hominem constitui ex corpore (i. mole terrena, quæ spiritus continet & humores) & animo, cui duo insunt, sensus & ratio: ex quibus voluptatis honestæ vis profuuet, si bene sint temperata, inquit Galen. his autem conuiuium vnum omnibus satisfacit. Etenim quis nescit membra hinc re foueri, instaurari humores, spiritum refici, ac rationem experge fieri quodammodo? hinc à laboribus quiescimus, curas laxamus, & suum ingenio sufficitur pabulum. Tolle conuiuianctium hilaritatem, iam vt plurimum euanescent amoris fomes, amicitia condimentum, ac vitæ solatium. Communio siquidem & familiaritas uitæ, rectius & honestius statuitur conuiuij finis, quàm poculorum licentior inuitatio. Quod comprobat Plutarch. in Symposiacis de Musâ Thalia loquens hoc pacto: *τῆς δὲ ἐπιθυμίας τὸ μὲν περὶ ἐδάδην καὶ πῶσιν, ἢ Θάλια κοινωνικὸν ποιεῖ καὶ συμποτικὸν, ἐξ ἀνδράων καὶ θυριάδων. διὸ τοῖς φιλοφρόνας καὶ ἱλαρὸς συνιόντας ἀλλήλοις ἐν οἴῳ, θαλιάζειν λέγομεν, ἢ τῆς ὑβρίζοντας καὶ παροινούντας.* Sed quod ad cupiditates esculentorum & poculentorum attinet. Thalia facit hominem sociale in conuiuijs, qui aliter fuisse inhumanus & feritatis plenus. Idcirco θαλιάζειν est apud Græcos conuenire unâ ad laudē epulandum, non vt poculorum & crapula fiat liberior deceratio. Ad hoc accedit sapiente homine multo dignius, inter epulas ex alimonia promiscua, feri promiscuum mentis bonum, eadem voluntate propterea Varronis consilio, qui conueniunt cō uiuē, sint musici, literati, & ab ἀχαρισία alieni, nec Musarum & Graiarum excedat numerum.

Ab hoc conuiuio arcendi sunt paylos iracundiores, aut quos arrior dixerat bilis, sed, qui (vt placuit Xenocrati) lupinorum more, dum aqua macerantur, inuitatione iucunda paulò solico dulcescant, ad hoc conuiuium vocentur. Cæterum cœnæ adiposiores Sardapali, ab hoc genere solalici, peiores cane & angue, tanquam venenose arcuntur. Sic igitur in nostris conuiuuijs Thalam habebimus, mentis ac morum nitentibus collustrabitur cõuictorum cœtus, vitæ hilaritas condimentum longè præclarum & suauissimum seruabitur: sicque vitam non modò heroum (si priscorum simplicitati credimus) sed etiam deorum immortalitatem, cum hac nostra felicitate commutare nolemus. Thalam vult Fulgentius dictam fuisse, quasi *τιθέτωτα θάλασαν* per ea ponentem germina vnde Epicharmus comicus in Deiphilo comœdia inquit, *θάλας, ὡς ἔβλεπει, βέλμιος ἐπέταξεν, ἰ. germen dum non videt, fames consumit*. Alii (vt Cornutus) *θάλασαν* deduxerunt ἀπὸ τοῦ *θάλλειν*, quòd inter cætera maximè virere, ac florere significat. Vult autem inde dictam hanc Musam, quoniam Poetis maximè faueat. epulari enim lautè consueuerunt, ac mœstitiã vitæ veluti venenum antipharmaco optimo fugare. illud autem antipharmacum (i. elarum suauisq; vinum) frontem caperatam mirè exporrigit. Thalia ergo nullo tempore Poetarum famam marcescere sinit, vt est apud Virg. Ecl. 6. *Nostra nec erubuit syluas habitare Thalia.*

Nonnulli Thaliæ inuentionem comœdiarũ ascripserunt. Alii agriculturam, nec non plantarum curam docuisse tradiderunt. Voluerũt etiam fuisse Palæphati matrem. Palæphatus autem multa de serendis & colendis arboribus scripsit, & *περὶ ἀπίων* lib. 5. i. incredibilem, vnde & *Palæphatia papyrus* abiit in protreticis quoniam eius libri fidem non capiebant: de eo multa apud Cœlium lib. 30. c. 34. Antiq. lect. Porro hoc superest dicere, quòd quicunque Musas reliquas amplexantur, immortalitatem sibi comparant, siue Thalam. *θάλας* enim (inquit Theocriti interpres) omne germinans significat, & *θάλλειν* virefcere, vt dictum est. Idcirco Pindarus in Olympiis appellat poemata immortalitatem comparantia, facientiaque *θάλλειν καὶ ἰονεὶ ἔννδιὰ πάντος*. Plutarch. quæst. 14. *Symphosiacõn* lib. 9. de Musis loquẽs in genere, vult Thalam, Calliopeu & Clio circa res serias & Philosophicas versari, diuina speculari, postremò omnia iustissimè metiri, & æquilibrio temperare. Hæc qui habeat, non ego eum summum virum existimo, sed similli-

um Deo iudico, & de cuius memoria nulla unquam ætas contigescat.

DE MELPOMENE. CAP. V.

Dulci modulatione omnia moueri.

MELPOMENEN Iouis filiam, Solis vocem nominauit in dialogo de furiore poetico Plato, quòd totius mundi temperatio sit & concentus: & non immerito, si ad originem eius recurramus. quid enim aliud *μέλωμαι* quam *canere* significat? vel *μέλος ποιεῖν*, quam *concentum facere*? quid verò magis temperatum & maiori symmetria compositum, quam melos? Sicuti plurima in corporibus membra, quamuis diuersum sortiantur & situm & motum, diuersoque persurgantur munere, nihilominus tamen ad vnum tantum opus diriguntur vnumque habent finem veluti scopum, ita etiam ex vocum diuersitate qui confurgit concentus, melos dicitur. quòd significat etiam apud Græcos membrum corporis, vt in libr. de Musica scribit Plutarch. Quòd verò omne viuens cantu capiat, inde colligit Plato, quoniam celestis anima, qua mundus animatur, originem sumpsit ex Musica. Strabo quidem docet Elephantes cantu mulceri, & tympanorũ sono: & Plutarchus I Symposiacis, brutorũ pleraque deliniri afficique plurimum cantilenis sicuti histulis ceruus: *ὄρνυμεν γὰρ ὅτι καὶ μουσικὴ πολλὰ ἀκιλεῖται τὸν ἀλέγον, ὡς περ ἑλαφοὶ σύριγγιν. Nam video ratione carentia animalia multa Musica delectari, sicut cerui tibijs.* Cantu delphinos moueri, testis est locupletissimus Pindarus: testis & Virgilius:

inter delphinus Arion.

In homine autem videtur esse peculiaris ratio, qua modulatio sonus flectat animum, peccatusque nostrum demulceat. Propterea nemo est tam fero & agresti ingenio, qui talium oblectamentorum non teneatur affectu, quique Melpomenes voce non consistat. In veterum autem monumentis cantilenarum quinque reperiuntur species: *σφρονιστικὴ*, cuiusmodi Clytemnestra accinebat cantor: cuiusque cantores (vt t. cap. docuimus) *σφρονισταὶ* dicebantur: *ἐγκωμιαστικὴ*, qua præstantiorum virorum recinebantur laudes, ab Achille celebrata: *θρηνητικὴ*, idest lugubris: *ὄρχηματικὴ*, idest saltatoria: & denique *παίονικὴ*, qualis est apud Homer. Iliad. t. post sacrificii absolutionem. inquit enim, *καλὸν δὲ δειδόντες παίονα*. Pæcon autem, (seu Pæan) erat in Apollinem hymnus, non vt pestis solùm cessaret, sed & bellum: quin ad

auert-

auertuncandum praefens exitum, Tragediis praesidere putabatur Melpomene, ut testatur Virgilius hoc carmine:

Melpomene tragico proclamat maesta boatu.

Ideoq. moris est in tragediis singulis actibus finitis, choros introducere cantu & carmine flebili, quod in illis quod magis ad finem vergimus, eo tristiora referantur, & amaruleus pronuntientur. Graecorum nonnulli, inuentionem rhetorices illi tribuerunt. cuius opiniohis crederem fuisse Pharauntam, quod vel Melpomenem de riuari *α πο τής μουσής α dulcedine vocis.* oratoris enim pars vna vel praecipua: extra opus, est actio, constans voce, motu, & gestu proprio & non indecoro. Haec autem diuersorum autorum opiniones de Melpomene deductione & inuentis, in vnam recidunt. Nihil enim praese ferre aliud existimo hunc dulcem cantum & harmonicum concentum, quam facundum & eloquentem hominem, e cuius ore melle dulcior fluit oratio, quique omnem operam consumpsit in exercitatione dicendi. Atque ut gloriam supra dictam consequatur, consilio M. Tullij eloquentiam cum sapientia coniugat: sic que reipublica non est parum profuturus. Postremo Fulgentius putat, nihil aliud significare Melpom. quam *αθροπον μελέτην ποιούμενον, i. hominem meditationem facientem:* ut primum sit velle: secundum desiderare quod velis: tertium, delectari: quartum, iustare meditando ad id quod desideras. Sed de Melpomene haec breuiter dicta sint.

DE TERPSICHORE. CAP. VI.

Chorea cum mendo orta in honorem decorum antiquis celebrabantur.

NON minus Terpsichore ad Musicam spectat, quam Melpomene. vna enim cantum, altera vero saltationes & choreas plurimum obseruat. Graeci quidam scriptores valde choreas laudarunt: quae cum sint Musarum inuentum, & Musae originem a Ioue duxerint, non secus saltationum exordia e summis caelis, e stellarum siderumque lationibus, eorumque gressu, & regressu, complexu ac ordine, tanquam harmonica quadam caelestium chorea, vna cum mundi generatione diuinitus prodijisse dicunt. Atque cum multae sint saltationum species, prior a cantu fuit nuncupata *εμμελεις*, quae Tragica censebatur, sicuti cordax comica eius commemorat Arrianius in commentario indico. Satyrorum fuisse inuentum dixe-

runt nonnulli. alij Bacchum choreis Tyrchenos, Indos, & Lydos. bellicosissimos populos, deuicisse, aiunt: propterea saltationes sicumistas ab illo inuentas, vel a ministris fuit tradunt: quamuis Sicinnos fuisse quidam affirmant, vel Cretenses a quibus hoc saltationis genus maxime celebratum fuit. Ego autem cum multis magni nominis autoribus, Virgilio praesertim, choreas inuentum fuisse Terpsichores putarem, quod & indicant haec verba:

Terpsichore affectus citharis mouet, sperat, augeat.

quodque declarat & nominis etymol. dicitur enim *τερψιχρη* *α πο τής τέρπειν τής χορής.* *α delectandis choreis:* vnde a quibusdam citharistria dicitur. Quanto autem choreae ab antiquis habitae fuerint in pretio, hoc vel maxime argumento est, quod nulla in Delo sacram peragerentur quibus saltatio non esset adhibita, nec vlla celebrarentur festiuitates & caeremoniae citra saltationem Brachmam Indiae populi, mane & vespere ad solem conuersi, saltantes eum venerabantur: Apud Aethiops, Thraces, Aegyptios, & Scythas, chorea inter sacrorum caeremonias habita est: quippe quae ab Orpheo & Musaeo optimis saltatoribus constituta fuisset: Sed & alij Martis in honorem saltauerunt, & Lacedaemonij omnia choreis peregerunt. Thesiali no minori in pretium vsu chorearum habuerunt. Quinetiam & ipse Socrates sapientissimus, illas discere non erubuit, iam etate prouectus, summisque laudibus extulit, atque inter serias disciplinas numerauit. Mosque erat apud veteres saltatores, ut qui mysteria prodidissent, diceretur *ε χορησθησαι* *desaltasse.* Saltatio autem nulla erat sine Musica, praecipue in sacris. praedibant autem puerorum chori, (tibijs ac cithara praecincentibus) e quibus selecti saltabant. Eorum cantilinae ab saltationis vsu dicebantur *ε πορηματα*, quae sic dicebantur, quod inter saltandum ferere generosum quiddam seruaretur ac virile. Cum autem quiescentes canebant, vocabantur *πευδισται.* Ceterum vbi saltantes aram obibant, & circumdabant, ita progrediebantur, ut ab sinistris dextersum pergerent prius, zodiaci modo deinde a dextris lauersum, pro ratione motus primi mobilis: quod lenit & Mato his versibus:

Delon maternam inuisti Apollo,

Instituraeque choros, mixtisque altaria circum

Cretesque Dryopesque fremunt pictaeque Agatyrs.
Quod autem iam iam dicebamus de cantu in saltationibus, poetarum clarissimus Homerus hoc probat:

αλλω δ' ορχησιν τε κ' ιμερεσσαν δαιδιν.

Alij saltationem & dulcissimum cantum.

CCCC • Quali

Quasi innuat eam esse prædulcem musicam, bux non sit à saltatione abiuncta; dicaturque deorum pulcherrimum donum. Et Hesiod. in Theogonia de Musis ita cecinit:

καί τε περί κρήνην ἰοειδέα πρὸς ἀπαλοῖσιν ὄρχευνται, καὶ βαμὸν ἐρσιθενέας κρονίουος.
Et circa fontem nigrum mollibus pedibus saliant, in ara paterna tripudiantes ambitus.

Quin & Apolline Pindarus vocat ὄρχησιν, saltatorem. Plato r. de legum latione: primam erudienti rationem fieri Musarum & Apollinis opera, ineruditumque hominem esse qui choreg Musarum expertus sit, eruditum verò, qui compos eius est. Ex quibus concludere possumus, saltationē non ex musices modò, sed rhythmicis atq; erhices penetralibus esse petitam. Quare & Terpsichorē quæ homines choreis delectat nō parū honoris & gloria tribuere arbitrator hominibus. Nonnulli παιδείαν inuenisse prodiderūt, id est humanitatis disciplinā. Ex Acheloo filias suscepit Sirenas: quamuis Fulgentius ex Calliope genitas existimet. Dicitur etiā quoddam Strymon Rhefum, & Mars Bistonem (à quo Bistonia regio nominata est) ex Terpsichore filios sustulerunt, quamuis Bistoniam regionem quidam autument ita nominatam à vicino lacu, vt est apud Ouidium:

Festaque Bistonia membra lauabis aqua.

Poetæ Bistonium accipiunt pro Thracio, vt apud eundem, de pulchritudine Thraciorum loquentem:

Brachia Bistonia candidiora nive.

Quinta itaque Musarum Terpsichore choreis valde delectatur, vt diximus: vel quoddam oblectet audientes propter bona quæ ex doctrina proueniunt: ac si dicamus, τερψιχόρη est delectans instructione. vnde & Hermes Trismegistus in Poemandro ἀνεροτρόφης ἐκ κενὸ σώματος, id est absque instructione esse ἐν vacuo corpore: vultque Fulgentius, qui Polymniam ante hanc collocat, post inuentionem vel multam memoriam, quam vocat Polymniam, oportere discernere ac diiudicare quoddam inuenias. Cornutus verò Terpsichore, inquit, quoddam boni meliorem vitæ partem delectatione ac gaudio transmittant: aut quod delectationem uideantur afferre cōuertantibus, dempta χ. litera quasi τερψον ὄρον: aut fortassis quia compositis à vitis liceratis carminibus, choreas diis composuerūt veteres. Ego uerò existimarem τερψιχέρην dictam, quoddam chorum Musarum delectet. At undecunque hoc nomen sortita sit, non abs re fuit illi impostum. Suspicio autem huiusmodi Musæ fabulam nihil aliud innuere, quam

rebus seriis Musas quoddam esse intentas, ut Philosophiæ & Mathematicis omnibus, reliquis uerò rebus iocosis instructas: ut interim docerent antiqui, fieri non posse, ut qui bonam partem ætatis in colenda Calliope & Vrania consumpserit, non summa delectatione capiatur, & omni genere gaudij, quæ per choreas, Musicam & conuiuia designantur.

DE ERATO, CAP. VII.

Amoris vim mirabilem esse in omnibus, sed in homine magis.

IN Platonicorum sanctariis hoc memoriæ perpetuæ relictum est: Amore (quem ἔρως, per metathesin dicimus ἔρωτὸς: musa enim hæc uox Veneris nominatur Platonī propter amorem) nihil aliud esse, uel dici à rectè sentientibus, quàm pulchritudinis desiderium. Plotinus autem triplicem constituit pulchritudinem, quæ nihil aliud est quàm gratia ex plurimum concinnitate coorta. Atque ea uel est in animo ex uirtutibus parata, & uenustas nominatur: uel in corpore ex lineis & coloribus simul maxima cōgruitate coalescentibus, & decus est: postremò sonorū iucunditas pulchritudinē redoleat uel maximā, hæc triplex pulchritudo tres habet sensus illi subseruientes, interiorē mentis oculum, corporis uisum, & aurem accommodam sonis percipiendis; ta cū uerò nullus relinquatur locus. Valent igitur libidinis incendia, fugerur procul intempestiua titillatio ab amoris Platonū integritate: cuius amoris Socrates, Delphico sapientis oraculo, se profiteretur famulum; & qui omnium diffitebatur scientiam, amandi tamen peritissimum sese exhibet doctorem. Amoris præstantiæ multarum gentium consensus suffragari uideatur. Athenis enim quotiescunque Palladi sacra fiebant, Amor in eodem templo collocato etiam res diuina peragebatur. In sacris popularibus ab omni ferè honorabatur Amor. Lacedæmonij antequam cum hostibus congredierentur, sacra obibant: ceu salutem ac uictoriam eis demum pariat. Sacra cohors, Thebanis, ex amantibus & amatis confatur, Amoriq; dicatum est gymnasium. Plato in Phædro magnum Deum amorem esse pronuntiauit, apud Deos hominesq; mirandum, & in Symposio hoc modo: ὅτι μέγας θεὸς ἐστὶν ἔρως, καὶ θαυμαστός ἐν ἀνθρώποις τε καὶ θεοῖς, πολλαχῆ μὲν καὶ ἄλλῃ, ἕχνηται δὲ κατὰ τὴν γένεσιν, τὸ γὰρ, ἔρως. Magnus Deus amor, & apud Deos hominesq; mirandum, cum propter alia multa, tum maximè propter eius originem.

ginem. Hesiodus quidem de generatione Amoris loquens in Theogonia, primum quidem factum cecinit chaos, mox terram & tartarum, deinde Amorem produisse affirmat.

ἦτοι μὲν πρότις χάος γέγερτ'. αὐτὰρ ἔπειτα γαί' εὐρύς ἐρνος, πάντων ἕδος ἀσφαλές αἰεὶ θανάτων, αἰέχουσι κάρη νιφέντος ὀλύμπου. τὰρταράτ' ἠέροντα, μυχῷ χροῶνος εὐρυδ' εἴης. ἦ δ' ἔρος ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Primo quidem omnium chaos fuit: at deinde Tellus lato pectore pradita, omnium fundamentū solidum semper

Immortalium, qui tenent iugam in Olympi. Tartarūq; ienehricosā in recessu terre spatiosa. Atque amor, qui pulcherrimus inter immortales Deos.

Hic autem locus allegorico sensu & paulo reconditior est intelligendus, non enim Veneris filium intelligit; nam quo pacto hunc nasci concipiamus; matre necdum producta; verum alterum amorem intelligamus oportet antiquioram: quem sub nomine huius Musæ. Erato intellexerunt. putō autem esse iustam unicuique eorum quæ sunt, naturalem vim causamq; qua esse expetit unumquodque, hoc quidem intellectu, illud autem sensu, id est τὸ μὲν νοερός, τὸ δὲ αἰσθητικὸς. Et sic Amorem fabulatur Hesiodus ex Chao & terra natum. In eadem est sententia diuus Dionysius Areopagita libro de diuinis nominibus, sic enim inquit: *Amorem siue diuinum, siue angelicum, siue spiritalem, siue animalem, siue naturalem dicis. insitiam quandam intellige commiscentemq; virtutem, qua superiora quidem ad inferiorum providentiam perlicet, equalia rursus ad socialem sui iniuriam communionem conciliat; ac postremo infirma quæq; prolecat, ut ad sublimiora potioraq; conuertantur, imò veluti fomite quodam igneo amplius successa resiliant.* Dignus proculdubio qui ab omnibus lauderetur, non solum ob nobilitatem generis & antiquitatem, ut diximus ex Platone: sed magnus ille est cuius imperio & homines & dii subiciantur. Admirandus præterea propter formā, illud enim quisque amat, cuius pulchritudinem admiratur. Postremo laudandus propter iustitiam eius utilitatem. Itaque & ab antecessentibus, generis nobilitate, & præsentibus, magnitudine, & consequentibus, utilitate, Amor ille admirabilis. Ceterum Quidij opinio nullo modo cum Hesiodi versibus iam dictis potest convenire, hoc namq; versiculo Erato deducit ἀπὸ τῶ ἔρωτος:

Nunc Erato, Er tu nomen amoris habes:

Facitque Veneris filium antiquiorem: cum

Amor ille multo post fuerit genitus, Sed ut cū Græcis loquamur, Erato fuisse matrem Thamyrae proditum est, qui primus amatoris cecinit: Arcades Erato inter Musas non recentent, sed vatem quampiam fuisse tradunt, quæ Arcadi Callistus filio nupsit, eaque mortalibus Panna oracula dedisse. Patroclus Hesiodi commentator illi Poeseos inuentionem tradidit, Poeta verò saltationem hoc versu:

Plectra gerens Erato, saltat pede, carmina vultu.

Qui & saltandi artem inuenisse aiunt Græci quidam commētores. Alij verò Musicam. Dicta autem fuit secundum Pharrurum ἀπὸ τῆ ἔρωτος, καὶ ἀπακρίσθη, ab interrogando & respondendo. Quæ duo maximè studiosis & disputantibus conueniunt. Fulgentius dictam scribit quasi ἐρώων ὁμοιω, id est simile inuenies, post scientiam enim & memoriam. æquum est ut de nostro aliquid inueniamus. Ego verò existimarem Erato dictam quasi ἔρωτα, ut iunio exhibuimus: quod sit quidam amor ingenitus à natura, quem à Deo habuerunt sapientes, vel (ut cum Areopagita loquar) institutum quoddam, cuius splendore concitus Socrates, altiusque sublatus, diuina eius mysteria cecinerit: quia antea non solum celestium, sed inferiorum quoque omnium se inscius prædicauerat. Et de his hactenus.

DE POLYMNIA. CAP. VIII.

Doctos oportere secunda esse memoria.

POLYMNIA, nomen præclarum matris, vel etiam præcellētus sibi adopravit. Summo in honore olim fuisse habitam ab optimatibus & imperatoribus declarat satis superque Themistocles ille Atheniensis (ut refert Tullius in Catone maiore) qui omnium suorum ciuium nomina didicerat. Cyrus non minori artificio omnium militum suorum nomina memoria tenebat; ita ut sine monitore exercitum salutaret. Apud Hom. Iliad. 2, Agamemnon Menelao fratri præcipit, ut suo quemque Græcorum nomine appellet, militesque honorifice salutet. Nicias etiam Atheniensis, infelix illud proelium nauale commissurus apud Syracusas Trierarchos nominatim & patris, & tribunum nominibus appellans, hortatur ut fortiter pugnent: ut scribit Thucyd. libro 7. ἀδῆς τῶν τριηράρχων ἦ αὐτὸς ὀνόμασι, καὶ οὐκ ἦν, id est rursus Trierarcharum unumquemque patrio nomine appellabat, & ipsos & eorum tribum commemorans. Multi præterea memoriam excoluerunt maximè, sed inter cæteros vnus Simonides

ides memoria excelluit: quem ferunt in extrema fenestra iactantiusculè de memoria sua gloriantem scripsisse hoc distichon:

*μνήμην δ' ἔτινά σῃμι Σιμωνίδῃ ἰσοφαρίζειν,
ὅτ' ἰσοποῦνται τῆι πειδῇ Λεοπρεπέος.*

Leo preps gnato certare Simonidi ab annis

Decrepito, memori quis queat ingenio?

Artem memoriæ primus ostendisse dicitur, quæ à Polymnia multo ante tradita fuerat. Simonidis hæc vulgata est fabula, quod princeps in Thessalia epulo quodam exceptus magnifico: Simonides egressus fortuito, quod illi duo iuvenes præstolari dicentibus, illo interitum spatio collapsum conefane ita epulantium ora obruta penitus confuderat, ut internosci nequiverint. Verum ille memor discumbentium ordinis, felici memoriæ suggestu nomina omnium edidit, & propinquis ad sepulturam corpora tradidit: hac te admonitus, ordinem præcipuum esse memoriæ lumen: quod & annotavit Cicero Ammianus Marcellinus libro 16. putat illum epotis quibusdam pharmacis vigore memoriæ concitasse. Itaque non parum est utilis Polymnia his qui sacrarium Musarum ingredi cupiunt, at potius nihilum necessaria, siue natura siue artificio, siue exercitatione assidua cōparetur. Natura equidem nos esse tenacissimos eorum quæ primis annis percepimus, norunt omnes. Hoc nihilominus observandum pueros, & senes iam ætate proveciores, minus valere memoria, quod in perpetuo motu sint positi, sicut & quibus capita pro corporum vastitate non respondent: siquidem in his vis sensus primævis premitur onere inutili ac ingestibili. Qui præterea multa crassa & obesa materia gravantur, in iis designari aut exprimi rerum formæ non possunt. Plutarchus in libro de Oraculis, memoriã anastrophon divinationi esse scribit. Præterita namque ad memoriã pertinent, & præsentia sensibus obliant, (ut scribit Themistius) de futuris verò prædicat auspex. Platonis verba in Philebo hæc satis confirmant, ubi sic Socrates: *σωτηρίαν τῶν ἰνυ ἀσθήσεως τὴν μνήμην λέγον ὀρθῶς ἂν τις λέγοι, κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν.* *Sensus conservatio nem rectè quis meo iudicio memoriã nunciabit.* Quare memoriã nec est sensus, nec imaginatio, nec intelligentia; sed aliquis horum habitus & affectio, cum tempus additur, quo facta impressio est, & derelictum spectrum in anima. Sed iam multa nimis de memoriã. Polymniam verò ex ea nomen fortitam scribit Lucian. libro *περὶ ὀργῶσεων, ἢ τὴν θυγατέρα αὐτῆς πολὺμνεϊαν ἰλεῶν εἶχειν αὐτῇ πρόκειται καὶ μεμνησ-*

θαί περιπαταί ἀπάντων. Et *filia eius Polymniam propriam habere ei propositum est, & omnia memoria tenere conatur.* Dicitur etiam POLYMNIA apud Horat. lib. 1. carminum, ode 1. à multitudine cantus, ut annotat Lambinus in commentario. Iam verò & Ovidius Polyhymniam dixit, ut scribit Muretus in hunc versum: *Dissensere dea quarum Polyhymnia capis* *Prima.*

Et Virgilius:

Nam verum fateamur, amat Polyhymnia verbum.

Multis alijs in locis nunc Polymnia vocatur, à memoriã: nunc verò Polyhymnia: qua de causa in commentariis Argonauticõn legitur, illam Lyrae præfisse. Hæliodorus Geometriæ præficit. Græci quidam illi literas & grammaticam tribuunt. Cathodorus in Varijs libro quarto, satis longa oratione de comediã agens inventio nem gestus mimorum illi concedit: Plutarchus postremò in Symposiacis historias: *ἢ τε πολὺμνία τὸ ἰσορικὸν ἐστὶ γὰρ μνήμη πολλῶν: Πολυμνία ἱστορίας ἐστὶν μάλιστα.* Quæ verba consonant cum dictis: ita ut Polymnia sit veluti *πολύμνεϊα, mul. a memoriã.* memorem namque oportet esse disciplinarum studiosum; vel (ut ait Cornutus) quasi *πολύμνυτος ἀρετῆς*, plurimum namque virtute laudamus. Et sic de Polymnia satis.

DE VRANIA. CAP. IX.

A POLYMNIA ad Vraniam, à memoriã ad celum trahimur vel nolentes. memoriã namque vel *πολυμνήμοιες*, celum (idest totum mundum) secundum Plinium rapiunt: & omnium quæ de illo investigari possunt, habent cognitionem. Arcana enim secretiora cum in cælis continentur, quicumque eorum erit peritus, reliqua minima, meo iudicio, ignorare non potest. Plutarchus Vranæ historiam satis longa prosequitur oratione, his verbis: *Πλάτων αὐτὸς ὡς περὶ χρεοὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν θεῶν ἀνεύρισκειν ἄρεται τὰς θυγατέρας καὶ ἡ μὲν ὀμνίος ἐν τῷ ἄνω ἐν θρανῷ, καὶ περὶ τὰ ἄρνια, μίαν τῶν Μουσῶν, ἢ ἑρηνία φαίνεται. καὶ ἐπὶ τὴν κείνη μὴ πολλῆς μὲνδὲ ποιικιλίης κυβερνήσεως δεῖσθαι, μίαν ἔχοντα καὶ ἀπλὴν αἴτιον φύσιν, ὅπου δὲ πλημμέλειαι πολλαί, πολλαὶ δὲ ἀμετρίαι καὶ παραβάσεις, ἐν ταῦτα τὰς ὀκτὼ μετοικησέον, ἄλλην ἄλλο κακίας καὶ ἀναρροσίας εἶδος ἐπ' ἀνορθομένους.* & cætera multa quæ de hac scribuntur re. Sic autem Latine redduntur. *Plato tanquam vestigijs per nomina facultates deorum invenire ausimur: sicut patet nos unã*

Μνήμη

Musarum in caelo & circa res caelestes collocamus, quae est Urania: nam caelestia varia gubernatione non videntur indigere, nam cum habeant ensam vniuersalem, naturam: ubi vero multi sunt errores, excessus, & transgressiones, ibi octo reliqua debent transmitti, ut una hoc vitium, Altera illud corrigat. Urania igitur caelestibus praestitur secundum Plutarchum: quae quanto his inferioribus praestant, tanto etiam difficilia. Circa quorum scientiam nisi multi praecleari quidem versantur, tamen quae pauca existimant nouisse, densissima etiam caligine obuoluntur, ita ut ancipiti versentur & eo loco, a quo vel leui coniectura posint dimoueri. Zoroastri scientia inter veteres hoc testatur: qui & ad magiam usque (ut volunt quidam) caelestium peritia, fuit pernobilis: at nihilominus a Nino victum bello & occiso, annotatum Annalibus est. Pompeius huius diuinaculis mancipatus fuit: ac tamen eius miser exitus: Non inferendum tamen, hanc scientiam non esse nobilissimam & potissimam partem mathematicarum disciplinarum: cuius inuentionem falso quidem Manilius Mercurio tribuit his versibus, & eius profert excellentiam:

Tu princeps auctorum, sacri Cyllenis tanti.

Per te iam caelum in terris, iam sidera nota.

Vultque Plato in Epinomide, omnes scientiae huius contemplatores à iuuentute, imò verò & à pueritia in illam incumbere debere: tanta est ipsius difficultas & excellentia, sic autem inquit, *Nolite ignorare Astronomiam sapientissimum quiddam esse nempe necesse est verum astronomum esse, non eum qui secundum Hesiodum, omnesque eiusmodi, occasum ortumque consideret: sed eum potius qui circuitus octo, & quomodo septem sub primo versentur, quouque ordine circulos suos singuli peragant, quòd nulla natura nisi mirabilis sit, facile unquam inspiciet, ut modo diximus, & dicemus, declarantes quid oporteat & quomodo oporteat discere.* Si igitur tanta est Astronomiae laus, quo encomio inuentricem persequemur Uraniam? huius quidem non est loci contenti itaque erimus ostenderè, illam nihil aliud esse quam caelestem Astrologiam, dictam *απὸ τῶν ἄρῶν*, à caelo. Nam ut scribit Pharnutus *ἄλον τον κόσμον οἱ παλαιὸι ἐκάλεον ἄρῶν*. id est *integrum mundum antiqui caelum vocabant.* Est sic Urania vniuersi scientiam perfectissimè callebat, vel quasi *τὰ ἄνω ὀρώσαν*. id est *sublimia spectantem*, de qua s. Fast. Ouid.

Excipit Urania, ficere silentia cuncta,

Et vox audiri nulla, nisi illa, potest.

A caelo itaque dicta est, quoniam docti ubique gentium nascuntur: vel dicitur Urania: quòd viros doctos, & sui studiosos ad caelum usque euehat: vel denique quòd gloria & sapientia animos eleuat ad caelestium contemplationem, ut ait Fulgenius. Limum Vraniae filium Gregci quidam scripserunt: Reperio tamen Uraniam dictam ab Vrano patre, alio nomine Callio, cui Saturnus filius virilia post amputauit. Venus dicta etiam Urania, cuius Xenophon meminit in Symposio: & Pandemij: scorsum utrique templa prodens & altaria: atque Pandemij sacrificia *ἕκαστ' ὑπόθετα*: Vraniae verò *ἀγνόητα*. Quidam (ut Lactantius Placidus) inuacem Helenae stellam vocauerunt Uraniam. Ceterum caelestis illa contemplatio, quam Astrologiam vel Uraniam appellarunt, nihil aliud significat, quam post diudicationem eligere quòd dicas, vel despuas. Eligere autem vtile, caducum que aspernari, caelestis est animi, & sapientiae fama perilluoris. Est igitur Platonis 7. de republica sententia verissima, qua Uraniam existimat animi nostri oculos ad superiora dirigere, & hinc illuc ipsum perducere.

DE CALLIOPE. CAP. X.

Poetarum sensa & Philosophica multis tenebris obuoluntur.

DV o sunt in animo potissima, cognitio & affectus; Platoni in Gorgia, quae perpetuis agitantur motibus. cognitio quidem à sophistis sub veritatis specie ad falsa detorquetur: affectus verò à poetis popularibus, sub concinna voluptatis esca, in magnas perturbationes delabitur. Oratores verò qui à sapientia sunt alieni, & cognitionem & affectum perturbant. Vanis enim fallunt cognitionem rationibus, affectum verò in varios motus praecipitant. Quapropter cum deprauata illorum voluntate & verborum furo, saepe hominum mentes haereticis & affectionibus perniciosis laborent, à sophistis quidem est omnino cauendum, tamquam pestiferis, ab oratoribus etiam & poetis quodammodo. Sophistas ubique exterminat Plato, Poetas autem non omnes sed eos tantum, qui de diis turpia mentiuntur, vel animos perturbatos acriter imitantur & reserunt. Neque tamen vndique, sed ex vrbe, id est, ex iuuenum ignoratūque turba, qui in perturbationes admodum sunt procliuēs, & allegoricum poetarum non intelligunt sensum. Quare in lib. de Republica iubet poetas expelli, nisi de Deo bene loquantur, & pertur-

perurbationes relinquunt: diuinos autem hymnos canant, magnorumq; gesta virorum graui-ter referunt. Sicque occupatio illa poetica (quam Calliope poetas docuit) erit à Musis. Sortita enim leuem animam, exsuscitat carmine que exagitat per cantilenas, ad genus hominum instruendum. Occupatio autem illa nihil aliud (teste Ficino) quam raptus animæ, & conuersio in Musarum numina. Huiusmodi poesis excitat è somno corpora ad vigiliam mentis, ex ignorantie tenebris ad lucem, ex morte ad vitam, ex obliuione lethæa ad diuinorum reminiscientiam reuocat, exagitat, stimulat, & inflammatur ad ea quæ contemplantur & prælagit, carminibus exprimenda. Quod si ad talem poësim ingenium non sufficit, & ad inuentionem multò minus: Magna verò momento assequi, non humani est ingenii, sed diuinitus inspirati. Cùm que non sit à fortuna nec ab arte poësis, à Musis & à Deo tribuitur. Deum autem cùm dicit Plato. Apollinem intelligit, cùm musas, spherarum mundi animas. Iupiter quidem mens Dei est, quæ rapit Apollinem, & illum illuminat, Apollo Musas, Musæ vatum animas suscitant vates interpretes suos inspirant, interpretes auditores mouent. Ad alios autem Musis alia illuminantur animæ, vt dicitur in Timæo, quod alia aliis spheris sunt attributæ animæ, Calliope Musæ vox est ex omnibus resultans spherarum vocibus, omniumque reliquarum excellentissima: quæ non solum poetas affluit, sed reges etiam concomitata est: vt est apud Hesiodum his verbis:

καλλιόπη δ' ἢ δὲ παροφρῆσα ἔστιν ἀπασι πάντων
ἢ γὰρ καὶ βασιλευσίων ἢ αἰδοίοισιν ὅπως δ' εἶ.
Calliopeque: Et hac excellentissima est omnium.
Hæc enim & reges venerandos comitatur.

Calliope autem filium habuit Orpheum, vt Theogoniæ lib. secundo habetur:

Insignemq; modis Orphea Calliope.

Queni quidem affluit, sicut Musarum Vrania, Homerum Clío, Polyhymnia Pindarum, Erato Sapphon, Melpomene Thamyras, Terpsichore Hesiodum, Thalia Mæronem, Nafoné Eucheræ: sicque nouem Musæ, quæ nouem sonos cælestes referunt, vnumque efficiunt cōcentum, nouem poetas illustres rapuerunt, variciniumque illis dederunt eum lyra & carminibus. Calliope quidem ab Hesiodo vocatur παροφρῆσα, quasi πρεσβότατι, vetustissima. Antiquissima est enim poësis, cuius inuentio Calliope tribuitur, tanquam Musarum antesignanæ. Præter Orpheum quidam dicunt ex Apolline duos alios habuisse filios, Ialemum

& Hymenæum, de quibus paulò antè. Hymenæus autem amatus fuit à Thamyra, qui impudicæ veneris autor fuit. Legitur etiam Calliopem ex Oëagro Cymothona filium sustulisse. Quidam Calliopes Sitenas filias fuisse tradiderunt, alij Melpomenes. Orpheum Calliopes filium Venus (obiudicij larionem in Adonidem, quem sex mensibus Proserpina debebat seruare apud se) Thressis mulieribus obiecit, quæ illum discepserunt. Vt verò tandem aliquando ad calcem hæc pauca de Calliope perducamus, nihil aliud esse Calliopem sciatis velim, quam cantus suauitatem & modulationem: vnde & à bona voce, ἀπὸ τῆς καλῆς ὀπῆς, denominatur: ab Homero θεὰς ὄπα φωνήσων, dea vocem clamantis, vnde & illam Rhetoricæ artique persuadendi & Poeticæ præfecerunt. Cæterum tota hæc Musarum fabula nihil aliud præ se fert quam primum esse, velle doctrinam: secundum, delectari quod velis: tertium, iustare ad id quo delectatus es: quartum, capere id quod iustas: quintum, memorari quod capis: sextum, iugentire de tuo simile ad id quod memineris: septimum, iudicare quod inuenias: octauum, eligere de quo iudicatis: nonum optimè dicere quod elegeris. Hæc Fulgentius. Ego quidem existimo quòd qui diu multumque sese exercuerunt in disciplinis, & Musas Iouis summi filias coluerunt, tam mitiores disciplinas, quam recondita philosophorum mysteria, illos inde non solum honorem & gloriam, sed incredibilem etiam voluptatem ex tali puluere reportaturos.

DE NOMINIBVS MVSARVM. CAP. XI.

Vnde & à quibus Musa cognominata fuerint.

MVSARVM historiam breuiter tradidimus, & earum inuentiones. Quoniam autem à confinis locis iuxta quos habitant, diuersa sortite sunt nomina, de iis etiam nonnulla dicamus. Fingunt itaque earum sedem esse in Helicone Bœotiæ monte prope Phocidem; à quo etiam Ouidius dictas vult *Heliconidas* vel *Heliconiadas*, vt testatur hoc versu:

Pandite mandati memores Heliconis alumna.

Et alio loco:

Adde Heliconiadam comites, quorum vnus Homerus.

Ptolemæus in sua musica, *Heliconiadas* ab Helicone non deducit; sed ab organo quodam Musico, quod Helicon dicitur, in quo nouem sunt chordæ, quarum tres sunt τὰ δὲ τεσσάρων, vel

epitri,

spiritu, tres autem *Διά τρεῖς*, seu hemiolii, & tres *Διά τριάσιν*. Ad quod videtur etiam alludere Hesiodus, cum ait,

Novenarius Musarum est dies Heliconiadum.

Quidam Heliconem fluvium fuisse crediderunt, qui circiter 70 stadia sub terram fuit, qui & Baphyras dicitur. Occultatur autem hic fluvius subterraneo cursu, quod quæ Ophœum Thresse mulieres discernerant, in eo cum se abluerent, alveum occultant.

Aonides: ab Aonia regione, sic dicitur, ut scribit Lactantius, ab Aone Neptuni filio, qui suorum factione, Apulia pulsus, in Bœotiam se contulit, ubi populis montes habitantibus imperavit, ac de suo nomine Aones nominavit, & regionem Aoniam: unde hoc postea *Aonis* patronymicum, quo poeta frequenter utitur pro Musis: apud Iunonalem Saty. 7.

aptusq; bibendis Fontibus Aonidum.

Cithariades & Citharones dicitur fuerunt à Cythærone monte Bœotiae, à Parnasso distito 30. millibus passuum, in quo Orgia Bacchi celebrabantur. 3. Metamorph.

Vadit ubi festus faciendâ ad sacra Citharon, Cantibus, & clara bacchantum voce sonabat.

Quidam scripserunt Spragidion in Cithærone antrum fuisse Cythæronidum Nympharum, quas olim ibi vaticinatas esse constans tenet fama.

Pierides: à Pierio monte Thessaliae sic nominata: quod in illo natae fuerunt. Fuit etiam Pierius Macedo, quidam prædices, de quo paulo antè, qui novem habuit filias. hæc Musas ad certamen cantus provocare ausa, & ab illis victa in picas fuerunt mutata. unde postea Musæ earum nomen velut trophæum vlatpantes, Pierides nuncupatae fuerunt. De his Sappho: *Nec mihi Pierides subeunt Dryadesq; puella.*

Thespides etiam seu Nymphæ Thespias incolentes, ab oppido in Bœotia libero, Heliconi proximo, sed magis australi. ut ait Strabo libro 9. de Thespiadibus meminit Sappho. Sunt & alie Thespiades, apud quas turpe censebatur artè didicisse, vel artem studuisse. propterea maxima earum paupertas fuit. de iis meminit Plinius lib. 4. cap. 9.

Nec me Thespiadum cetera turba iunat.

Pegasides verò, ab equo Pegaso Bellerophon tis, qui pedum vngulis fontem è terra dicitur elicuisse sacrum Musis, nomine Hippocrenen. unde & *Hippocrenides* dicuntur. De quibus Ovidius.

at mihi Pegasides blandissima carmina dicant.

Fuit autem Bellerophon Corinthius, antiquo nomine *Γέρωνος*; mox Bello interempto, sic dicitur de illo, plura apud Cœlium lib. 3. cap. 9. Dicitur etiam fuerunt *Libethrides*, à Libethra Magnesiæ fonte Musis sacro, & à poetis celebrato: Mela lib. 2. At Strabo lib. 10. inquit Musas Libethridas nominatas à Libethro Thraciæ monte, quem postea Macedones occuparunt, sub quo & antrum ait Musis Libethridibus sacrum. Virg. ecl. 7.

Nympha nossemor Libethrides, aut mihi carum meo Cœdro concedite.

Pimpleiades, seu *Pimplæ*, etiam à Pimpla Macedoniæ fonte ad radicem montis Pimplæi, sic dicti, quod in eo antrum esset Musis proprium, ut inquit Martialis.

Cuius Pimplæi lyra clarior exit ab antro,

Et Sidonius de fonte loquens:

Et superet Pimplæa scrim.

Castalides pari ratione fuerunt nuncupatae à Poetis, à Castalio fonte Parnassi, quem etiam Musis consecratum fuisse fabulantur. sic dicitur à virgine Castalia, quæ Apollinem fugitans, precipitata & in fontem versa est, à cuius nomine Musæ postea Castalides: cuius virginis meminit Panyasis: eamque Acheloi filiam intelligi voluit:

παρρησὸν νιφόντα θοῶς Δία ποσσὶ πέριπτας, ἴκετο κασάλινος ἀχελαιοῦς ἀμβροτον ὕδωρ.

Aganippides autem ab Aganippe Bœotici fonte, vel *Ἰσπηρίῳ* Musis sacro, quem poetæ fabulantur vngula Pegasi equi alati factum. Alij volunt ita nominatas ab Aganippe Termessii fluminis filia. fuit autem Termessus circum Heliconem. De eo Marullus:

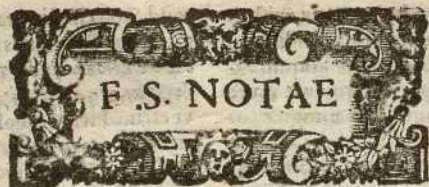
Nec melior vita scientia est exemplòq; Aganippidum

Hilissides item dicuntur (ut in Polyhistorè annotavit Solinus, & Zoroastres in præceptis rei rusticæ) à fluvio Atticæ sic nominato, & in primo de Agricultura lib. vt refert Cælius lib. 20. c. 7. quo in loco facit tria signa autem nalia, *ζυγὸν, σκορπίον, τοξότην*. Quando autem Diana eadem cum Luna est, transmittentibus Hilissum terræ Atticæ fluvium, unde Hilissides Musæ dicte sunt, &c. Tamen obiter notabis *ζυγὸν* significare libram. Hilissi fluvij mentionem facit Plato in Phædro dicitque puellis (i. Musis) proprium esse, his verbis: *ἰταροὺ ἄρ' οὐν ἐνθένδε χαρίεντα γόνυ καὶ κνήδαρ' ἰταροῦ τὰ ὕδατα γαίνεται, καὶ ἐπιτῆδεια κόποις παίξεν παρ' αὐτὰ*, id est. *An non Hilissi hic grata, pura & nitida apparet aquula, puelliarumq; apta ludis?*

Lygia etiam dicuntur ab eodem Platone, ob canorum genus quod *lygyum* nominatur, vel etiam propter cantum ipsum. Et *Corycides* ab antro quodam apud Delphos, ubi oraculo rum etiam responsa reddebantur. *Mnemosynides* etiam à matre *Mnemosyne*. In *Pausania* etiam monumentis scriptum reperitur, fuisse apud *Træzenios* veterem *Ardali* aram, super qua *Musis* & *Somno* rem diuinam peragebant antiqui, *Somnum* astuentes esse *Musis* deum præcipuè amicum. Fuit autem *Ardalus* hic *Vulcani* filius, quem *tibi* am adiuuenisse opinantur, & ab eo *Musas* dici *Ardalidas*. Dictæ sunt etiam *Maenides*, à *Mæonia* regione. Dicuntur & *Pætesides*, à fonte quoque *Macedoniae*. *Nympha* postremo dictæ fuerunt, veluti *virgines*. *νύμφη* enim apud *Græcos* nihil aliud est quam *caruncula* illa (*κλειστόρις* nuncupata) quæ inter iacet rimam muliebrem: exeritur autem post longam rerum venerarum exercitium. *νύμφη* etiam dicitur *pellicula* illa, quam vocant *hy-*

men; quæ integra, integritatem significat & pudicitiam; effracta, violatæ virginitatis argumentum est. *Nymphis* autem omnibus, sed *Musis* præcipuè, dicata fuerunt antra, & solennes fontes, vt meminit *Capitolinus*: antra quidem, propter destillantem aquam affatim affluentesque. Eadem ratione & fontes laudis *Nymphis* destinari: vnde & *Nympei* dicuntur. Innuente itaque *Deo* *ymbilicum* huic narrationi de *Musis* & *Mythologia* impigimus, quoad breuissimè fieri potuit. Quod sicubi imprudens lapsi sumus, aut scopum non attingimus, veritatis adyta arcanosque fontes non verè recludentes, lectorem oratum volo erroris partem aliquam priuatis meis negotijs condonare & temporis angustijs. Ego verò Deum apprecabor vt quam diu hac vitali fruatur aura, si grauissimis curis incumbere mihi denegatum sit, tamen humi compascens gracculus, aliquo modo reipublicæ literariæ subseruiam, Vale.

AD MYTHOLOGIAM M V S A R V M.

NON ignoro quam arrogans & inuidiosum sit alieno labore; curiosus examinare qua propter libens admodum eo negotio superstitiosum, bonasque horas melius collocarem. Sed quia Sitardus eo processit impudētia ut non modò laborū nostrorum fructus nobis præcipere non sit veritus, sed eosdem etiam ad regendas suas fraudes, & publicè & priuatim calumniari ausus sit necesse nobis fuit & diligentia nostræ laudem tueri & illius tum insectiam tum negligentiam coarguere ut in posterum & ipse manibus ac lingua suæ temperare discat, & aliquam vana sit eius obrectatio, liquidius perspiciant. Quòd igitur ad nostram Mythologiæ editionem attinet, ipsi eam prædicare nolumus; sed sufficit nobis ipsius Natalis testimonium: quod in extrema primi folii pagina visum est proponere. id enim adeo luculentum est, ut ad refellendas obrectatoris calumnias nullis aliis opus sit argumentis. Quantum verò ipse in sua editione præstitit: etià è sola vtriusque collatione satis est perspicuum, ex appendice tamen omnium clarissimè intelligi potest iudicamus. cùm enim in eo additamento accuratam diligentiam adhibere debuisset, ut lector ea perspecta, reliquum etiam opus paritè tractatum crederet, pauca illa folia tor & tam fedis recipit mendis, ut indiligentiæ palmam aliis suæ facinoræ hominibus inuidisse videatur. Nam ut aliqua exempla in medium afferam, quamnam vel diligentiam vel eruditionem redoler diphthongos scriptura in istis, *ceci nit, Or-*

phus, chorea, Magnesia? quid arguit mutilatis illa in *Plagiolos & Polastor*, pro *Plagiaulos, & Polyhistor?* quid item commutatio ista non modo vocalium in *cithara rithm ce, & consimilibus*; sed etiam diphthogorum in istis, *Tracen, Baotin, Comædia, Tragædia*: & contra, *Meonia*, pro *Maonia*. iidemque *citheroncum* pro *citheroniū*. At cum *Tresses muliere* edidit pro *Tressa mulieres*, præter orthographiam, violauit etiam analogiam quid de Græcis dicam? quam puerilis est, accentum ista transpositio in *Ο μίρας, Ευτερό, Μετετή, σωφρονισαι, δρωσαν, pro δμυρας, Ευτέρων, μελέτη, σωφρονισαί, δρωσαν*. Quid indicat confusio illa, *τὰ* pro *τῶν*, *ὁδῶς* pro *ὁδῶν*, & pro *ἡ*? Item corruptio ista *ἔδιν, ὑπαροσι*, pro *ἔτιν, ὑπαροσι*: & *ὑπαοκρίνη*, pro *ἰπποκρίνη*: *δίας, ὑπά*, pro *δεῦς ὅπα*: *ὄδονοντα ἔτε*, pro *ὄδονονταῖς*. Quam belle item paginis inscriptus est titulus. **M V S A R V M LIBELLVS MYTHOLOGIAE?** Quibus ut veniam demus, quo pacto excusabit se ubi quosdam auctoris locos ita mutilauit, ut ne structura nec sensus sibi constet? quosdam in quosdam, ut facilius in oculos incurrerent, asterisco notare libuit. Sed comprehendi omnia generali aliquo complexu hic non possunt, cùm singula ferè paginae peculiare quiddam habeant. Quapropter ordine illas percurrere libet, indicataque insigni homini diligentia, calculum lectori permittere. Ut ergo potissima adumtaxat persequar.

Pagina . . . hæc Homericorum versuum interpretatio præpostere inserta erat lo-

eo Ciceronis, qui paulo post citatur ex epistola ad Attic. hic enim lector expositione addiuvant potest in Ciceronis verò epistola aliquid expositionis inculcari, nec ipse Cicero vult, nec Atticus requirit; quippe qui Græca linguæ cognitionem pro cognomento lætis indicat. Adhuc Ciceronis epistola, quæ hic citatur 10. in Lambini editione est 13. Ibidem paulo post, loco Virgiliano non apposita erat nec septimi nec decimi libri mentio.

Pag. 561. hic quoque obtreccator manifestò indicio se prodiderat, dum pro ἐν περὶν posuerat ἐν πείσει: ut etiam infra, 577. pro fonte Parnassi substituerat fonte Parna si, magno eruditionis & diligentie argumento.

P. 562. pro Mimmeræ apud Pindari scholiasten est Mimnemi sic enim habet editio Romana, in od. 3. Νενιωτ, ὁ μὲν ἀρίσταρχος ἐρανὴ θυγατέρα τὴν μῦσαν δέδενκται, καὶ πατέρ Μιμημημος καὶ ἀλλκμῶν ἰσορῶσι.

Pagina 563. pro ἕμα. Aldina & Stephanea editio habent καὶ μᾶ. In iisdem pro seq. hemistichio, ῥιζοματ' ἔχουσαν, legitur, ἀλλ' ἔρχου ἐπ' ἔργου.

Pagina 564. pro Eiciontan posuerat Lignitam: perinde ac si Latinam haberet originem à ligno, non Græcam παρὰ τὸ λίγνον. Ibidem, pro, in animam Mercurij, Gyaludus habet, in Mercurij sphaera. Ibid. v. seq. pro Lysium supposuerat Lysum: & paulo post, Sebastum, pro Sebastium: pro Peristionum verò scribendum Peristonium, ut apud Gyaludum est, qui etiam Eribromem habet, non Eribromium. Si quis etiam pro Amphieton malit Amphietem, non magno perire reclamabo. In Orphicis sancti hymnis legitur Ἄμοιότης θυμιάμα, pag. 117. vbi ceteris Bacchis sui sancti hymni & thymiamata, Λικνίτην, Περικιονίαν, Σαβαζίαν, Δυσίαν, Τριετηρικῶν, & Σιλυνῶ. Bacchi nutritori.

Pagina 564. corrupte auctoris verba calumniator. quæ quomodo restituenda sint, ipse in suo exemplari viderit. Gyaludus habet, ut inusitatum vixit, diuina cognitionis noctare ebrias: in intelligantur, dialog. v. 9. Euciani dialogos in Aldina editio non 3. Veneris scilicet & Cupidinis: pag. 34. & pro extrinsecis huius loci verbis, καὶ τι ἐν ταῖς ὡδαῖς (pro quo calumniator posuerat ὁδοῖς) ἔχεται, eadem Alt. ed. habet, καὶ περὶ ὧν ἢ ἐν ἔργου, & in cantu occupata sunt. Ibidem paulo post, in loco Sapphonis, pro πῆδ' ἔχεις: quod interper. horululum habes, non dubito. quin vera lectio sit πῆδ' ἔχεις: Aeolicè nimirum pro μετέχεις, parriceps es. Apud Plutarchum sanè in fine Præcept. conub. &

apud Stobæum in tractatu De amentia, sic legitur hoc Sapphonis fragmentum, Καθ' ἂν ὄσα δὲ κείσεαι, ἔδ' ἔτις ποτὲ μναμοσύνα σέθεν ἔασται, & γὰρ μετέχεις ῥόδον τῶν ἐν Πιερίας: ut etiam Henr. Stephanus annotavit in sua Lyricorum fragmentorum editione, pag. 44. Iam πῆδ' ἔχεις Aeolicè dici pro μετέχεις confirmat apud Hesychium πῆδ' ἔδ' εἰο πῆδ' ἔδ' εἰο. item πῆδ' ἄρσσαν, πῆδ' ὀκίς, πῆδ' ἄρσος, pro μετέσειον, μετόκίς, μετέσος & consimilia.

Pag. 565. pro sustulisse auctor fortassis scripti sustulisse.

Pagina 566. calumniator posuerat φαιεράν, pro quo reposui φανεράν. quippe quod aptius mihi videretur quam φαιεράν. si coniectura me fecerit, veniam ab auctore & lectore peto.

Pagina 567. etsi mihi non lubet in Græcorum locorum interpretationem usquequaque inquirere, tamen hic committere non possum quin veriore & aptiore Xyladii versionem adferribam: Νυρπίαις autem mensα in dīcem habet Hymenæum alia voce clamantem. & facem ac tibiam. quæ Homerus ait etiam mulieribus ad fores stantibus esse admirationi. Locus Plutarchi est Sympol. prob. lib. 4. quæst. 3.

P. 568. scribendum, quo Themistocles fil. Pagina 568. subaudiendum hoc in loco verbum inuenerunt & confecerunt. vi. perspicuum est ex Iulio Polluce, lib. 4. c. 10. sed ibi Pollux (τόν πλαγιάουλον quidem & τὸν ὑπαοῦρον) sic enim habet etiam Aldina editio) Libyum inuentum esse tradit. τὸν ἔλυμον autem, inuentum esse Phrygum. Pro Phorbion, quod sequitur, rectius calumniator scripsisset φορβεία, ut tum ex aliis, tum ex illo ipso Polluce cognoscitur, quæ paulo ante locum modo citatū inquit, καὶ φορβεία δὲ προσήκει τοῖς ἀνέμοι. καὶ τὸν τὴ φορβεία κατεληγμένον ἐμπεφορβημένον ἐλεγον. Similiter pro Phoringia (v. 21.) rectius scripsisset φώτιγγα, aut φωτιγγιον. Sic certè Athen. lib. 4. p. 88. cum ex Iuba narrasset, τὸν μόνουλον Ὀσίριδος εἶναι ἕνθημα; καὶ δ' ἄπερ ἐξ τὸν καλήμενον φώτιγγα πλαγιάουλον subiungit aliquantulum post οἷς παρέκετο φωτιγγία καὶ μοιῶλια.

Pagina 569. in Plutarchi loco αὐτῆς habent etiam vulgatæ editiones, & agnoscit hæc interpretatio. non ineptè tamen legeris αὐτῆ τοῦ quam scripturam & Xylander secutus videtur, dum veritè, siquidem verum est quod dicit Chrysippus. ei forte obtrigisse gratiam & oblationem colloquij. Locus est Sympol. lib. 4. probl. 14.

Pagina 569. pro ἀνδρώπη rectius scripserit ἀπανδρώπη, vt non tantum Hen. Steph. edit, sed hæc ipsa interpretatio arguit. Pro συνάντας verò si quis συναντας malit. non refragabor. Xylander sanè vertit, *ideo qui amici & hilariter compositi*. eos δαδάξεν δίδασκον, non qui per vinum culpam committant. Ibid. v. ead.) pro concilio scripsit forsàn auctor consilio, vt infra 1169. Ibidem, apud Fulgentium quoque vulg. edit. habent *velut si dicitur, τιδείσ δαδείαν, id est, ponens germina*. Sed miror quomodo calumniator, qui nostram editionem tot & tantarum mendarum insinuat, hunc solæcismum non vidit: nam Latina quidem participia communis sunt generis in præsentia acti-uo, at non item Græca & germina Græcè δαδάλωσι potius, aut δαδάλω δίδασκον, quàm θάλειαι itaque scribendum fuisse τιδείσ αν θάλω, vel in contractè θάλαα. Ad hæc pro Desphilo rectius Basilienis editio habet Desphilo—pro ἐπέ ταξεν verò, quod interpret. *consumit*, poeta fortasse scripsit ἐπέ ταξεν ἀροστ, adedū.

Pagina 571. pro scinnistæ rectius scripserit scinnas, vel scinnidas. nam σικινι σαί dicuntur ipsi scinnatum saltatores: vt satis manifestum est ex Athen. libro 1. p. 10. vbi etiam scinnas à Sicinio quodam barbaro, non à Siciniis populis denominatas scribit.

Pag. rectius vereris, saltens & circum præualidi Saturni æram. Ibidem, corrupta sunt Hermæ verba genuina lectio in Morel. edit. ab ipso statim Præmandræ exordio, hæc est, ὡσπερι ἐκ ὑπὸ βεβαρημένοι ἐκ κέρυ τραφῆς ἢ ἐκ κόπε σώματος. id est, *sicut quos in somno alimenti satiatio vel corporis lassitudo prægrauavit*. ibid. v. ferre) pro corruptis istis τερ λεν ἀρον, calumniator rectius è Cornuto posuisset, ἀπὸ τε ὄρασθαι τέρψιν παρέχεσα, *aspectu suo spectatores oblectans, pleonasmò litera χ. quasi τερψιόρη.*

Pag. 571. ea hic accipiendum pro per eam. sic enim & Paulan. in Arcad. 268. 2f. Eratonem nympham προφήτιν τῷ πανὶ γενέσθαι, tradidit, id est, Panis in reddendis oraculis fuisse interpretem. Qui verò mox Patroclus dicitur, non tantum in vulgatis edit. sed apud Suidam etiam in alphabeti ordine Proclus nominatur. Ibidem, scribendum *carmine vulsu*. Ibidem, rursus corrupta Fulgentij exemplaria secutus est. grammaticæ leges postulant. εὐρῶσαν ὁμοίαν, inuenienter simile.

Pagina 573. hunc quoque Thucydidis locum male mutilauit. Lycophanta. quem sic restitues ex Henr. Steph. edit. par. 256. ἀδιδι τῶν

τρίηρα ὄχων ἔνα ἕκασον ἀνεκάλει, ματρῶν τε ἐπονομαζῶν, καὶ αὐτὸς ὀνομασί κὲ φυλῆν. Ibid. v. la.) forsàn auctor scripsit, quod in Thesalia à principe quodam magnifico excerptis epulo. Historiam præter alios narrat Cic. lib. 2. De orat. & Val. Max. lib. 1. cap. 8. nec non Suidas; qui omnes illum Thessaliæ principem Scopam vocant, & oppidum Cranonem.

Pagina 573. hic rursus suæ tum diligentiatum peritiæ illustre documentum præbuit dum cōtra Græci seimonis lege posuit πολὺς μνεία, pro πολλὴ μνεία rectius scripserit, ita vt πολυμνία dicta sit à πολὺ multum, & μνεία memoria, mentio, quasi multum memoria pollens, vel multum memorans.

Pagina Plutarchi locum Xylander plinius vertit hoc modo. *sicut Plato nominibus tanquam vestigijs deorum se facultates putat inuenire; ita nos quoque similiter imponentes cælo & rebz cælestibus Vraniam Musam, qua à cælo nomen habet. Et probabile est res cælestes non multa aut varia opus habere gubernatione quam doquidem ijs vni ea & simplex causa est natura.* Vbi verò multi errores, multa contra mensuram euententia, multa delicta: eò iam octo musam sunt transferenda, quarum alia alio vitio mēdicetur.

Pagina 574. pro Pandemni debuisse edere andem, vt versu sequente: vel Græce, πανδήμη; quia Venus Pandemus Latinas aures aliquantum offendit. Sic certe Xenoph. in Symposio, p. 522. εἰ μὲν ἐν μία ἐστὶν ἀροδίτη, ἡδὲ ται, ἐρανία τε καὶ πάνδημος, ἢ οἶδα ὅτι γε μὲν τοι χωρίσε κατέερα βαμοὶ τε εἰσὶ κὲ ναοὶ, καὶ θυσίαι, τῆ μὲν πανδήμω ραδιουργότεραι, δὲ ἐρανία ἀγνότῃραι, οἶδα.

Pagina 575. Citariades, & Citarones Musas nusquam legisse memini, nec facile inueniri posse puto. A Cytherone monte denominari possunt Cytherionides, Heliconides & Heliconiades ab Helicone, quæ denominatio, si Lycopen admittere credenda est, scribendum Cytheriades. Cytheriadas verò apud Gyaldum, existimari potius à Cytheris, insula & oppido, nomen traxisse: præsertim cum Paulanias, in Laconicis 106. 18. testetur perantiquum ibi & sacrosanctum Vraniz Veneris esse sanum cum quo numine non male Musis conuenit.

Pagina 577. locus Pflatonis deprauatus est, nam genitiuus ἰλιωῶ pertinet ad præcedentem periodum qua Phædrus ex Socrate quaerit, an non Boreas Oiiithiam inde ἀπὸ τῶ ἰλιωῶν rapuisse perhibearur. & mox iterum interrogat, ἀρὸν ἐνθέρως id est, *hinc ne igitur? & rapuit*, seu

seu rapuisse fertur? & huic interrogationi ea quæ sequuntur subiicit, *χαριέντα γούν, & cætera*. Lucus est non longè ab initio dialogi, editionis Stephanæ pag. 229. Ibid. v. à fine pro *Ligyæ* rectius scripsisset *Ligia*, seu *Ligeæ*; vel Græce *Λίγεια*. Præterea *Ligyum* in vulgaris Editionibus Platonis est potius substantium plurale genitiui casus, quàm adiectiuum singulare nominatiui quod vt percipiatur clarus, ipsa philosophi verba subiungam. pag. 237. ibidem Socrates ait, *ἀγαγε δὴ δὲ Μῦσαι, εἴτε δι' ὧ δῆς εἶδος λήγειαι, εἴτε διαχρονος μουσικὸν τὸ λιγύον, ταύτην ἔσχετ' ἐπ' ἀνομιάν, ἕμμοι λάβεσθε τοῦ μῦθου*. Eit' hęc ibi magni adscripta etiam alia lectio, *λιγύον*. Serranus locum sic vertit. *Iam agite o dulces: Musa sine periculiari quadam canionis specie, sine ipso in uniuersum musica genere hanc appellat onem estis sortita, sermone meo opem auxiliumq; ferite*.

Pagin. 578. *Pateides* reperi etiam apud Geraldum, Syntagm. 7. p. 256. ibi enim ex Festo Pompeio tradit, *Pateidas* Musas appellatas à fonte Macedoniae propter liquoris eius viticam subtilitatem. Sed si doctissimi Scaligeri editionem consulas, non *Pateides* inuenies, sed *Pimpleides*, & in margine *Pipleides*, vel *Pepleides* vel *Peteides*.

Atque hæc sunt quæ in libello isto ab obrectatore partim planè corrupta, partim negligenter edita obiter animaduertimus. E quibus si de cætera eius diligentia faciendum sit iudicium vt par est, intelligere te puto lector, quantum eius calumniis tribuendum sit fidei. Sed fortasse culpam à se in exemplar reiciet; & se quidem nulli labori pepercisse dicit, sed autographum adeo mendosum fuisse, vt omnia errata inde tolli non potuerint. Scio id multos typographos conueni; & plerosque non immerito. Sed illa excusatio in hoc negotio non videtur admittenda. Nam de *Linocerio* id mihi persuadere non possum, eum qui eruditionis & diligentie non obscura documenta dedit, libellum suum tã negligenter vel exarasse, vel recẽsuisse. Et si maxime id verũ esset, obrectator, qui nostrã editionem à tot & tam spurcis mendis repugnasse videri voluit, saltem in suis quoque acumen aliquod ofensurare debuisset; præsertim cũ *Linocerium* coram consulere potuerit. quæ oc casio si nobis concessã fuisset multo maiorem erratorum numerum è nostra editione profligallemus. sed cum longissimo via spacio à doctissimo Natale abessemus, & in alienis nihil temere audendum censeremus, sequi exemplar in dubiis malimus, & nostras de illis coniectu-

ras lectoribus proponere. Si quid ergo coniectura hic valeo, non negauerim exemplar *Linocerii* omnibus plane mendis caruisse, (id enim vix vltis tribuere sibi potest: quia oculis & mente falli humanum est) sed hoc affirmare au sim multo minimam erratorum partem *Linocerio* tribuendam esse: reliqua, corruptelas omnes à calumniatore promanasse. qui enim homini, à quo nec dictis nec factis vnquam læsus est, quæritus dumtaxat gratia, ùm laborum seu cõu xistimationem etiam decrahare non dubitat, quid ille mutis chartis præstet fidei? tales homines ore quidem publica iactant commoda sed mente ac manu in priuata sunt inerti. Cur verò maximam erratorum partem ab illo inueniam etiam arbitrer, hæc causa est, quia quæ in nostra editione rectè sunt expressa, ille in sua passim corripit, quod ipsum & *Sylburgius* in Notis suis ab eo factum queritur.

Ne tamen omnia etiam laudabilia in eo damnare videamur, vt iniuriam nobis illatam, & fucum non modo emptori, sed auctori etiam, atque ipsi regi factum non probamus, ita sententiam eius, quam de *Natalis* Mythologia dixit, & laudamus & amplectimur. Quæ nam illa est? Non vtar (inquit) longiori sermone ad huius libri commendationem Satis namque amplam ipse sibi suppeditat materiam, cùm ex innumeris scriptoribus, poësis præsertim, concinnatus fuerit; plurimis variarum omnino gentium nomenclaturis refertus, infinitis auctoritatibus illustratus; ita vt multiplicem studiosis omnibus vsum exhibere possit, & materiam præbere vbertimam. Quantum autem hac in re auctor consecutus sit, illud vel medioeriter in literis versari iudicio examinadum relinquo. Id tamen au sim affirmare, quod si quis lectione varia & multiplici poëseos & philosophiæ delectetur, suamque ad omne doctrine genus serio applicet animum, illum mirum inde fructum & utilitatem percepitum. Minori enim negotio multarum rerum cognitionem, faciliorque labore historiæ poëticæ explicationem consequetur. Adde quòd omnia omnium poetarum hic deteguntur mysteria & illucescunt quod quidem ad poetas intelligendos tantum conferret, vt his non cognitis frustra in illorum scriptis euoluendos labores & vigilias insumeris.

Hæc ille de natalis opere; vera sane quæ sententia si *Spartæ* illi dicenda esset, ab eo in præstantioris notæ hominem transferretur.

Quod superest, *Sitarde*, rogamus vt in posturum ab eiusmodi iniurijs abstineas: vel si omni-

no contra diuinas & humanas leges alienis laboribus insidiari, alienisque commodis obstruere animum induxisti, at famæ saltem atq; existimationi eorum parcito. Nos sane, ut tu prior in nostra iniquè inuolasses, nostris de tuo nihil assuissemus, qui si pro octoginta fermè folijs, quæ ex nostra officina tibi vsurpasti; de tuis tria nobis sumpsimus, nullam tibi facimus iniuriam: imo & de auctore illius lib. & de rep. bene meremus, quiquæ tu corruptissime in lucem edidisti, longè interiora in publicum emitimus. Quare tantū abest ut vel Linocerium, vel alios homines literatos succensuros nobis vereamur, ut eos potius optimi Natalis exemplo gratias, nobis pro publico & priuato beneficio acturos confidamus; præsertim si nou ad inferendam, sed ad propulsandam iniuriam, hoc factum tendere considerent.

★

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ εις εικόνα μουσών.

Τριζυγες αἱ μῦσαι τὰδ' ἔσαμεν, ἃ μίᾳ, λωτὸς
 ἃ δὲ, φέρεται παλάμῃ Βάρβιτον. ἃ δὲ χέλυον,
 Ἄ μὲν Ἀριστοκλῆος ἔχει χέλυον ἃ δὲ ἀγέλαδα,
 Βάρβιτον. ἃ Καναχὰ δ' ὕμνοπόλος δόνακας
 ἀλλ' ἃ μὲν, κρᾶντεραι τὸν πλεῖστα δὲ μεῶδες
 Χράματος. ἃ δὲ, σοφῶς εὐρέτις ἀρμονίας.

De Musarum inuentis.

Cleio gesta canens transactis tempora reddidit.
Melpomene Tragico proclamat mæsta bonis.
Comica lasciuo gaudet sermone Thalia.
Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urget.
Terpsichore affectus citharis mouet, iperat, auget.
Plectra gerens Erato saltat pede, carmine, uultra.
Carmina Calliope libris Heroica mandat
Vranie cæli motus scrutatur. Et astra.
Signat cuncta manus, loquitur Polymneia gesta.
Mentis Apollinea vis has mouet undiq; Musas.
In medio residens complectitur omnia Phœbus.

VETERVM PHILOSOPHORVM Ethnicorum de Dijs sententiæ.

Ex Liliij Gregorij Gyraldi Syntagmate 1. de Deorum
Gentilium Historia collectæ.

NOSTRÆ tractationi conuenire videtur, vt Philosophorum & eorum qui sapientes, habiti sunt, sententiæ de deis breuiter recensamus. Scribit Origenes libro aduersus Celsum quinto, Mundum quosdam vniuersum Deum esse affirmasse: & Stoicos quidem primum Deum esse mundum, & Platonicos secundum, ex cæteris Græcis aliquos tertium mundum dixisse. At nos hic potius singulorum philosophorum quas opiniones & sententiæ legimus, afferamus.

Inter hos primus habitus Thales Milesius, qui Deum dixit mentem, qui ex aqua cuncta formauerit, nec principium nec finem habiturus. Huius Thaletis sententiam sic exprimit Miumius Felix in dialogo: Thales, inquit, rerum initium aquam dixit: Deum autem eam mentem, quæ ex aqua cuncta formauerit, & altior & sublimior aquæ & spiritus ratio, quam vt ab homine potuerit inueniri à Deo tradita.

Anaximander, & ipse Milesius, Praxiadæ filius, stellas & astra deos esse cælestes putauit nihil hic diuinæ menti attribuit, vt ait Augustinus. Sed Cicero in primo de Natura deorum eius ait opinionem fuisse, natiuos deos esse longis intervallis orientes, occidentesque. Vt verò ait Epiphanius, infinitum voluit esse vniuersorum principium: ex hoc enim omnia fieri, & in ipsum resolui.

Anaximenes, Erystatae filius, & ipse Milesius infinitum aera dixit, cui omnes causas attribuit, & deos ex aere ortos, vt ait Augustinus. At M. Cic. Aera ipsum Deum statuisse scribit, alii æthera dixerunt.

Democritus Abderites Deum existimauit mentem esse igneam, & mundi animam. Sed ab his dicitur Tullius, imagines & earum circuitus in deorum numero refert, ita vt imagines atomos intelligat. Democritus (inquit Arnobius) quamuis atomorum primus inuentor, nonne plerun-

que naturam quæ imagines fundat, & intelligentiam, Deum loquitur?

Pythagoras Muefarchi filius, Deum ita definiuit: animus, qui per vniuersas mundi partes, omnem quæ naturam commensans atque diffusus, ex quæ omnia quæ nascuntur animalia vitam capiunt. Sunt qui scribant, ipsum vnum tantum principium, & Deum ipsum esse. Plutarchus in Numa: Pythagoras, inquit, primum principium, neque sensui, neque perturbationi subiectum, sed mentem inuisibilem & increantem esse censuit. Eius quoque discipuli, Lysis & Philolaus, diuersa dixerunt: alter numerum ineffabilem, alter (vt sic dicam) maximi intimique numeri summam. communis certe omnium opinio tenet: eum in numeris Deum constituisse, & Origenes scribit, monada Deum putauit, & sine hac nihil factum esse.

Archelaus Apollodori, vel vt alij dicunt, Milonis, Atheniensis physici, ex terra omnia facta dicit, vt ait Epiphanius: eamque voluit vniuersorum esse principium.

Pherecydes quoque, eodem auctore tradente, terram dixit ante omnia factam fuisse.

Heracletus Ephesius, deos ex igne credidit, vt Varro & Augustinus tradunt.

Origenes intelligibilem dixit ignem. Simplicius idem sensisse Hippalum Metapontinum tradit.

Anaxagoras, Hegesibuli filius, Clazomenius discipulus Anaximenes, homeomerias rerum principia putauit, vt Lucret. cecinit, & notant eum Epiphanius, alij plerique, hic & diuinum animum sensit omnium rerum quas videmus efflorem: ita quidem Augustinus. alij verò infinitam mentem Deum statuisse scribunt, quæ per seipsa moueatur. Hunc tamen, quod Solem lapidem ignitum, dixisset, morte mulctauit Athenienses.

Prodicus Ceus quatuor elementa deos, statuit, & Solem & Lunam, vt Epiphanius scribit. ex iis enim vitalem virtutem existere credebat.

Diogenes Apolloniates, Anaximenes alter auctor,

ditor, aerem quidem dixit rerum esse materiam, de qua omnia herent: sed aerem ipsum componentem diuinæ rationis, sine qua nihil ex eo fieri possit: Augustinus. plura Simplicius: At verò Diogenes Babylonius, exponendi curam habuit: ante Iouis partum, & exortum Mineræ & hoc genus cæterarum rerum vocabula esse ait, non deorum, vt auctor est Arnobius.

Cleanthes Assius, Stoicus, æthera esse statuit summum Deum: vt vero Arnobius ait, mentem modò autum modo, modò æthera, plerumque rationem Deum esse discernit. Straton, Naturam statuit deum, vt idem prodit Arnobius.

Antisthenes Atheniensis, multos quidem esse ait populares deos, vnum tamen naturalè, summam totius artificem.

Chryseppus Colix (nam à quibusdam Solensis, ab alijs Tarfensis dictus) Stoicus, nunc naturalem vim diuinam ratione præditam, nunc diuinam necessitatem Deum prædicabat. Zeno verò Citicius, diuinam naturalemque legem Deum esse putauit, & simul (vt Arnobius tradit) æthera: interdumque rationem vult omnium esse principium. Idem, interpretando Iunonè æra, Iouem celum, Neptunum mare, ignem esse Vulcanum, & ceteros similiter vulgi deos elementa esse monstrando, publicum grauitè arguit & reuincit errorem. Vt verò scribit Origenes ἐν τῷ περὶ φιλοσοφουμένων, hos Deum putasse principium omnium, corpus purissimum, & per omnia ipsius providentiam penetrare.

Xenophanes, Orthomenis filius, Colophonius, omne quod esset infinitum, adiuncta mente, Deum esse voluit. Theophrastus, vnum & vniuersum, omneque Deum Xenophanem dixisse prodidit, vt pluribus ostendit Simplicius in Physicis.

Parmenides, Pyretis filius, Eleates, commentitium quiddam coronæ similitudine efficit, quam σφραγὶν appellat, continentem ardorem lucis, orbem qui cingit cælum, quem Deum vocat, in quo neque figuram diuinam, neque sensum (ait Cic.) quicquam suspicari potest. nam bellum, discordiam, & cupiditatem, cæteraque generis eiusdem ad Deum reuocat, quæ vel morbo, vel somno, vel obliuione, vel vetustate delentur. Sed de Parmenide & Melisso ferè consentanea affert Simplicius in primo Physicorum, eorum etiam versus & verba ascribens. Idem & ex Alexandro ait, à Parmenide libros duos cõscriptos, in altero de ète vno intellectibili obscure & in xta veritatè, in altero in xta vulgi opinionem plura statuit. Epiphanius Parmenidem ait statuisse, infinitum vnum esse omnium

principium. Idem verò de Melisso ita retulit: Melissus, inquit, Ithagensis filius, Samius genere, vnum infinitum esse vniuersum, nihilque firmum esse natura, sed omnia corruptibilia in potentia. Leucippus eadem penè omniaque imaginaria esse, nihilque verè, sed apparere, vt remus in aqua inflexus.

Empedocles Agigentius, quatuor naturas, ex quibus omnia constare censet, diuinas esse voluit, quas & nasci & extingui perspicuum, & sensu omni cætere, vt in primo de Nat. deorum tradit Cicero. Origenes verò ait, Empedoclem constituisse litem & inimicitiam, & vitæ intelligibilem ignem, vniuersi principia. Simplicius vtraque commiscuit, hoc est, quatuor elementa, & litem & concordiam: quo loco & eius versus affert Cicero, & Plato in Theæt. Eadem Diogenes Smyrnæus, vel Cyrenæus, vt ait Epiphanius. Idem & Theodorus, qui dicitur cognominatus est. dicebat enim nugas esse, qui de deis sermones habentur, nec eos esse: quare omnes ad furta, peruria & rapinas hortabatur. ac ne quidem pro patria mori: vnam enim patriam mundum esse, & felicem, bonum dicebat: foelicem fugiendum esse, etiam si sit sapiens: & fatuum diuitem præferendum. hæc Theodorus, vt ait Epiphanius.

Protagoras Abderita, negabat sese omnino habere de deis quid liqueat, sint, non sint, qualesve sint.

Xenocrates Chalcedonius libros scripsit de Natura deorum, in quibus nulla species diuina descripta est. Deos octo esse prodidit, quinque in stellis vagis, vnum qui ex omnibus sideribus septimum Solem, octauum Lunam constituit. Ex Pyrrhone Eliensi nihil certi haberi potest, nec ab eius secta philosophis.

Plato Atheniensis, qui omnium eius sectæ philosophorum sapientissimus iudicatus est, plaude monarchiam defendit, nec æthera, nec rationem, aut naturam. sed vtest, Deum appellat, ab eoque mundum hunc perfectum mirabilemque esse fabricatum, quem voster est secutus M. Cicero, & imitatus, vt alicubi de Nat. deor. & de Legibus. quin & in cõsolatione sua de morte filia Tullie, Desi ita definit: Nec verò Deus ipse, qui intelligitur à nobis, alio modo intelligi potest, nisi mēs soluta quædã & libera, & segregata ab omni cõerotione mortali, omnia scietis, & omnia mouens. Nihilominus Platonis quoque sententiã variam fuisse cum alijs, tum in ijs quæ Philosophum e non inscripsit, ostendit Origenes certè & in Dialogis varius est, pro varietate loquentium.

Xenophon Socraticus formam Dei veri negabat videri posse, & ideo quæri non oportere, vt prodidit Arnobius: qui & Aristonem Stoicum similiter ait, Deum omnino comprehendere non posse, affirmasse.

Aristoteles Stagiritis, non est Platonem doctorem secutus, nam secum ipse dissidere, & sibi inuicem repugnãtia dicere & sentire videtur. in summa tamen, vnam mentem mundo præfere, & omnium causam statuit. Alia quidem Cicero: sed omnino. certi aliquid de Deo, ab Aristotele afferre non possumus, licet in hoc multo laborauerint, inter quos Fr. Picus meus in libro de Providentia.

Speusippus, ex Platonis sorore natus, vim naturalem, animalem, qua omnia regantur, Deum esse statuit, vt in octauo scribit Arnobius.

Alemæon Crotoniates, Soli & Lunæ, reliquias que sideribus, animoque præterea diuinitatem dedit: qui, vt ait Cicero. non sensit, sese mortalibus rebus immortalitatem dare.

Ephantus Syracusius, Deum mentem & animum esse existimauit, vt Origenes scribit.

Epicurus Atheniensis, ex atomis deos suos constituit, & quidem corporeos putauit, ab hominibus tamen discretos hominũ tamen figura. Origenes ex Epicuri sententia sempernos deos & incorruptos ait, sed nihil providere. M. Tullius libro secundo de Nat. deor. de deis ab Epicuro constitutis. Non sunt, inquit de iis corporibus, vt aut casus, aut istius extimescant, aut morbos metuunt, ex de fatigatione membrorum: que verens Epicurus, monogrammos deos dixit, quod semper eodem sint, nec ira lætitiave mutari. tractum ab eo picturæ genere videtur, quod monochroma est, vnius semper coloris, de quo Plinius libro trigesimo tertio, & trigesimo quinto Natural. hist. vel vt Nonius Marcellus exponit, macie pertennes, ac decolores: tractum ait à pictura, quæ priusquam coloribus corporetur, lineis ex umbra fingitur. Lucilius, Vix viuo homini, ac monogrammo. & idem alibi. Quæ pictas monogrammi, Quasi id dicat Cicero, Deos qui semper sint eiusdem tenoris & de deo Epicurica vt Lucretius: Nec bene pro meritis capitur, nec tangitur ira: & reliqua, quæ ait idem poeta Arris: ita hæc monogrammi vox Erasmo, vt in sua prouerbia induxerit.

Brachmanæ, Indie sapientes, Deum lumen dicebant, non vt Solem, vel ignem, sed rationem qua occulta mysteria sapientibus videntur, vt ait Origenes.

Stoici vt plurimum Deum diuinam substan-

tiam, intelligibilem, & igneam esse decreuerunt forma carentem, sed transmutari in quæcumque velit, & assimilem fieri. Origenes quidem contra Celsum libro 4. videtur Stoicos dicere deos putasse corporeos. Idem philosophi astra & cœlestia omnia que mouentur, deos putabãt: quod & Lactantius scribit. M. Tullius in primo de Natura deorum, ostendit quantum inter se dissiderent, nec modo Zenonem secum ipsum sed illius sectatores, Aristonem, Cleanthem, Perseum, Chrysippum, & Diogenem Babylonum.

Aristoteles Ponticus, varia de Deo agens, vt scribit Arnobius. Sed rectius Minutius Felix vt ante ostendimus. nam alias mundo, alias mentibus tribuit principatum.

Heraclides Ponticus, Platonis, suos libros fabulis referit, & tum mundum, tum mentem diuinam esse putauit, & mutabilem Dei formã esse voluit, quin & terram & cœlum in deo retulit. Arcefilaus Deum solum dixit assequi posse veritatem, minime verò hominem, vt ait Epiphanius.

M. Varro Terentius, Deũ ait se arbitrari Animam esse mundi, ipsum que mundum Deum esse. mox adiungit mundum diuidi in partes duas, id est in cœlum & terram: & cœlum ipsum quoque bifariam, in æthera & aera: terrã verò in aquam & humum, è quibus summum esse æthera, secundum aera, tertiam aquam, infimam terram: quas omnes quatuor partes animarum esse plenas, in æthere & aere immortalium, à summo autem circuitu cœli, vsque ad circulum Lunæ æthereas animas esse astra ac stellas, easque cœlestes deos non modò intelligi esse, sed etiam videri. Inter Lunæ verò gyrorum, & nimborum ac ventorum cacumina, aereas esse animas: sed eas animo non oculis videri, & vocari Heroas, & Laruas, & Genios. hæc quidem breuiter ex Varrone. Has itaque de deis opiniones philosophorum, ex multis paucis collegimus. Sed Tertullianus Septimius, vir acutus & eruditus, longè paucioribus in Apologetico recensuit: Inuentum, inquit, solummodo Deum, non vt inuenerant, philosophi disputauerunt, vt de qualitate & de natura eius & de sæde disceptarent. Alii (ait) incorporalem, asseuerant, alii corporalem, vt tam Platonici, quam Stoici, alii ex atomis, alii ex numeris, sicut Epicurus & Pythagoras alii ex igne, qualiter Heraclito visum est: & Platonici quidem eorum rem, contra Epicurei ociosum & inexcitum, & (vt ita dixerim) neminem humanis rebus, positum verò extra mundum Stoici, qui

figuli modo extrinsecus torqueat molem hanc
intra mundum: Platonici, qui gubernatoris exē
plo intra illud maneat quod regat.

Sed gentium deos commemoranti, liceat &
Plinii ridiculam pene de deis sententiam ascri-
bere. Igitur libro secundo ita propemodum
scribit Effigiem formamque querere imbecilli-
tatis humanæ reor. Quisquis est Deus, si mo-
do est alius, quam scilicet Sol, & quacunq; in
parte, totus est sensus, totus est visus, totus au-
ditus, totus animæ totus animi, totus sui. Innu-
meros quidem credere, atque etiam ex virtuti-
bus vitisq; hominum, vt pudicitiam, concor-
diam, mentem, spem, honorem, clementiam, fi-
dem, aut (vt Democrito placuit) duos omnino
Pœnam & Beneficium, maiorem ad socordiam
accedit. Fragilis & laboriosa mortalitas in par-
tes ista digessit, infirmitatis suæ memor, vt por-
tionibus coleret quisque quo maximè indige-
ret. itaque nomina alia alijs gentibus, & numina
in iisdem innumerabilia reperimus: inferis quo-
que in genere discriptis, morbisq; & multis
etiam pestibus, dum esse placata trepido metu
cupimus, & cetera non minus impia, quam ri-
dícula. Sed hic tibi Panegyristę verba de Deo
subscribam, magis aliquanto pia quam Plinii:
Te, inquit, summe rerum fator, cuius tot nomi-
na sunt, quot gentium linguas esse voluisti, quē
enim te ipse dici velis, scire non possumus: siue
in te quædam vis mensque diuina est, quæ toto
in susa mundo, omnibus misceris elementis, &

sine vilo extrinsecus accidente vigoris impulsu,
per te ipse mouearis: siue aliqua supra omne cœ-
lum potestas es, quę hoc opus totum ex altio-
re Naturæ arce despicias: te inquam oramus,
& reliqua.

Poetarum verò opiniones hic tibi non ascri-
pserim, quoniam nec fixæ nec ratæ sunt senten-
tiæ: nunc hanc, nunc illam, pro persona vel tem-
pore, alia ne occasione, afferunt, vt ex Homero
& Virgilio in primis, cæterisque colligimus.
Orpheus tamen & Musæus, Hesiodusq;e, alii-
q;e pauci, vt in Poetarum historia ostendimus
nonnihil attulisse videntur, sed sublustri luce.
At his omnibus mihi longè sapientius Simoni-
des Ceus, poeta lyricus, de Deo Hieroni Siciliæ
tyranno respondisse videtur. cum enim de ipso
Hiero. quæsiuisset, quid aut qualis Deus esset,
deliberandi sibi vnum diem postulauit, cum
idem ex eo postridie quæreret, biduum petiuit
cum sæpius duplicaret numerum dierum, ad-
miransq;e Hiero quæreret, cur ita faceret?
Quia quanto, inquit, diutius considero, tanto
mihi res videtur obscurior. atque ita tacendo
Simonides mihi videtur sapientius de Deo sta-
tuisse, quam cæteri philosophi. Hanc tamen
eãdem sententiam Tertullianus in Apol. Thale-
si ascribit, his verbis: Quid enim Thales ille
princeps physicorum sciscitanti Cræso de diui-
nitate, certum renuntiauit: commentus delibe-
randi sæpe frustratus.

IN MYTHOLOGIAM NATALIS COMITIS,

Observationum libellus.

ANONYMVS LECTORI, S.

*Quum quadā mihi occurrisset ex probatis scriptoribus, veteribus & neo-
tericis collecta, quæ clarissimi viri D. Natalis Comitit Mythologia, non tene-
bras offundere, sed lucem aliquam adferre posse viderentur, ut ethnicarum
superstitionum fontes apparerent: ea describere & typographo committere,
quæ ad operis calcem adderet, volumus, tibi specimen magni operis, si Deus
voluerit, exhibentes. His interim fruere, & Vale.*

ADONIS HORTI.

DE HORTO Edenico seu paradiso terrestri, quem Moles describit, Genes. 2. extant certissima apud Ethnicos scriptores testimonia & vestigia. Ac primum de nomine ipso *Eden* (quod Hebræis idem est ac vo-

luptas & delitiæ) hortus deliciarum designatus est. Et Chaldæi ac Persæ, quemadmodum scribit Xenophon libris de pædia & expeditione Cyri, vocant *Pardeis*, quod Græci postea *παρὰ Πάρου* dixerunt, Latini verò à Græcis mutuati nominant *Paradisum*. Est autem *Paradisus* omnis locus amoenissimus, & voluptatis plenissimus, ut etiam A. Gellius definiit, quem etiam viuatia dici à Latinis putat, libro 2. noct. Atticæ cap. 20. Ex quo fit, ut Beatorum, post hanc vitam, sedes illa felicissima, *Paradisus* in Dei verbo passim nominetur, Luc. 23. 44. & 2. Corinth. 12. 14. & Apocalip. 2. 7. Hæc autem omnia ad nomen Hebræum *Eden* alludunt, cuius significatione referunt ac retinent. Imò vox ipsa Græca *Ἰδών*, quæ voluptatem significat, ab Hebræa *Eden* deducta videtur. Vnde & *Adonis* fictivus poetarum, & *Adonis* siue *Edonis* regio (quæ *Edene* est) sed vitiosè à peregrinis Græcis promanata, pro *Edenis* vel *Edene*. Sibylla etiam

apud Lactantium huius horti delitiosus, id est *Edinici* & *Paradisus* disertè meminit, libr. 2. cap. 12. Homerus, ex veterum traditione, de campis *Elysiis* scribit, id est felicissimo quodam hinc *Orbis* loco, & quidem in extremis finibus orbis sito, in quo beatissime boni piique homines vixerent, lib. 5. *Odyss.* & ex Homero postea alij, tum Poetæ, tum Philosophi sumperunt. Porro *Adonis horti* & horti *Hesperidum*, tam celebres in Ethnicorum scriptis, quidpiam quoque his simile, atque aliquod illius horti vestigium fuisse censeari possunt: de quibus Plinius libr. 19. hist. natur. cap. 4. Præsertim verò *Adonis* qui dicti sunt horti, fuerunt hic ipse hortus *Edenicus*. Præclare enim in *Aethico* annotat *Simplerus*, *Adonis* pro *Edenis* regionem seu provinciam illie scriptam esse, ut nos supra diximus. Vnde *Adonis*, à Græca voce *Ἰδών*, *Horti*, pro *Edenis* regionis horti dixerunt veteres illi istius veritatis ignari: quanquam ijdem quendam *Adonim* regionem esse voluit, (Adami nomen obscuro exprimentes) qui ex illius regionis nomine sic appellatus fuerit.

A S aurea & ferrea.

DVBITARI non potest quin *Auræ* ætatis enigmate veteres Ethnici illam vitam designarint, quam homines ante peccatum vixerunt. *Ætatis* verò *seræ* nomine eam quam

tam post offensum à primis hominibus Deum omnes experimur. Auream autem, seculum Saturni nominant. Præclare enim Plato in Cratyllo, Nempe quidem arbitror, ait, Hesiodum auream ætatem appellare, non quæ aurea quidem esset natura, atque auro constaret: sed bonam & præclaram significasse. Cui rei argumentum mihi est, quod ætatem nostram ferream nominavit. Hoc idem tempus & Saturni seculum & aureum dici tradit in Politicis, cuius summam omnibus in rebus felicitatem describit. Nam ait omnia tunc sponte homini è terra nata: ipsos homines tunc fuisse immortales, aut ex seipsis renouatos; cœli quoque temperiem tunc optimam. Ante Platonem aureæ ætatis meminerat Hesiodus lib. 1. Operum & Dierum, cuius verba & mentem expressisse videtur Ouid. libr. 1. Metamorph. his versibus.

Aurea prima sata est ætas, qua vindice nullo

Sponte sua sine lege fidem rectumq; colebat, &c.

Quibus consentiunt ea quæ Virgilius reliqui quæ verustissimi poetæ, tum Græci, tum Latini, de Saturni seculo tradiderunt. Sed postquam homo peccauit, mutata est aurea illius conditio & ætas in ferream, summa felicitas in summam miseriam & infelicitatem conuersa, qualem etiam ipsimet Ethnici declarant: adco vt Sibylla scripserit metuendum esse, imò tempus fore, quo Deus vniuersum genus humanum deleat è terra, quemadmodum extant varij illius de ea re versus apud Lactantium in libro de Ira Dei. Ergo Hesiodus ferrei istius hominum seculi infelicitatem & pœnam ostendit: quæ secuta est hominum mutatos mores, id est peccatum ab ijs in Deum creatorem suum perfidissimè admissum, idque congruenter verbo Dei. Imò idem tradit tantam hominum miseriam (qualis nunc est) non repente extitisse, quod verum est, sed per quosdam gradus, temporum ætates, momenta & successiones successisse: in quibus tamen intermiscet quædam tum ipse, tum alij de fabulis, quorundam veritas ipsa lucida, qualis est in verbo Dei, semper à suis vmbis (quas solas Ethnici habuerunt) differe. Itæ enim sunt interpolatio & obscuratione veritatis. Ergo post peccatum statim immutate sunt rerum vices, ipsaque huius mundi facies & felicitas amissa, quam ætatem Ioui tribuunt. Nondum tamen summa erat mundi corruptio & calamitas, quæ sequentibus temporibus propter suæ recessitiam multiplicationeque hominum peccata demum exorta est. Ergo de Ioue illi scribunt sub eo fuisse, non sub Saturno, initium miseræ illius conditionis, quæ

propter hominum peccatum in mundum iniecta est: de qua sic Virgilius, Georg. lib. 1.

*Ante Iouem nulli subigebant arua coloni.
Nec signare quidem aut partim limite campum
Eas erat: in medio quærebant, ipsaq; tellus
Omnia liberius, nullo possente, ferebat.*

Et si Lactantius lib. 5. cap. 5. aliter ista interpretatur. Crescente igitur hominum malitia, postquam semel esse cœpit, tandem omne genus peccati, & miserie in mundum irrupit. Vnde ferrea, id est miserrima, hominum ætas nata est, propter quæ immisillum est à Deo postea diluuium. Cæterum, de ista ætate ferrea, quanta & scelera & scelera supplicia pepererit, sic Ouid. lib. 1. Metamor.

De duro est vltima ferro.

Protinus erupit vena peioris in auum

*Omne nefas, fugere pudor, verumque fidesque,
Ergo & miserie quoque, nempe pœna peccatorum istorum sublecutæ sunt, quas Acueid. libr. 6. describit Virgilius. Nam iam inter nos & post peccatum est.*

*Enctus, & vtrivice posuere cubilia curæ,
Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus,
Et metus, & malesuada fames, & rursus egestas.*

Et hæc quidem de duplici illa ætate.

APOLLO.

DE prima Musices inuentione nequaquam inter Ethnicos constat. Quum. n. vnaquæque gens ambitiosè, tam excellentis artis inuentum, sibi vindicant veller plures illius autores esse dixerunt. De primo autem illo excellentique viro, qui eam mores docuerat nouique serunt. Ergo Græci contendunt Amphionæ suum primum illius repertorem fuisse, vt & Plinius libro nono, & Plutarchus in libro de Musica commemorant Thracem autem id potius tribuunt Orpheo suo: Thracem autem id potius tribuunt Orpheo suo: quem eundem Toth, seu Trilinegistum vocant, vt ait Euseb. lib. 1. Præpar. Euang. Plato libro tertio de Republica distinguit. Nam quæ lyram & alia instrumenta pullat, ea musica, ait ab Amphione reperta est: sed quæ voce & oris sono velut tibiis fit & modulatur, à Marsya (qui Lydus fuit) & Olynipo. Plinius lib. 7. cap. 56. varios variorumque musices partium variorumque instrumentorum repertores recitat. Verum nulli istorum primi Musicam repererunt: sed quum iugentiam esset, eam duntaxat primi ad suos homines deportarunt & transfererunt. Itaque Augustinus lib. 18. cap. 13. de ciuitate Dei, irridet fabulam de Amphione Græco: nimirum eum mouisse

uisse laxa sono citharæ, quemadmodum etiam eandem explodunt & Palaephatus & Phorontus homines Græci natione, & religione Ethnici. Quin imò Plutarchus in libro de procreat. animæ in Thimæum ait omnes penè veteres Deos eum musico instrumento in manu pingi solitos fuisse quasi homines eius artis autores essent: ac proinde illius primus autor apud eius incertus esset (quemadmodum etiam scripsit Heraclides teste Plutarcho) vel quod in omnium Deorum sacris Musica adhiberetur, sicut Arnobius libro 6. contra Gentes docet. Sed tandem eò res rediit, ut velut Apollinem primum omnium huius artis parentem habendum esse, ut tradit libr. 6. Pausanias. Hic autem antiquissimus fuit, & longè ætate superior his omnibus, quos nominavi, nimirum Orpheo, Marfyæ, Amphione. Nam eum alii Cæli, alii Iovis filium (ac proinde vetustissimum) fuisse fatentur, quemadmodum apparet ex Cicero. libr. 3. de natura Deorum, & Arnobii libro 4. contra Gentes. Quamobrem eum inter Deos maiorum Gentium recensebant, ut demonstrat Lactantius libr. 1. c. 15. Ergo quemadmodum Mercurius ille Iovis filius & antiquissimus, id est, fabal, reis peccatis prima præcepta Mundo dedit: sic Apollo Iovis filius & primus (multi enim fuerunt post primum) id est, Iubal, Musices primus reparator fuit.

A T E.

QUOD Homerus Iliad. libr. 19. Aten quandam feminam canit omnibus nobis mortalibus fuisse noxiam & perniciosam, proculdubio alludit ad omnium nostrum parentem Eumam, (quæ primum peccavit) idque ex reliquiis veritatis, de qua Homerus quidpiam inaudierat. Ait enim,
Filia prima Iovis, quaque omnes perdidit, Ate Perniciosa.

Quid quod ibidem Homerus alterius fabulæ integumento eandem historiam attingit, dum ait Iouem omnium mortalium sapientissimum tamen à Iunone uxore sua olim deceptum fuisse. Et hæc quidem de initio malorum, quodque à femina ceperit, & per eam hominum prudentissimum deceptum sit, tradit Homerus. Hesiodus verò libr. 1. Oper. & diæ. idem quidem sentit & scribit, sed diuersis verbis, aliàque fabula conficta ex veteri traditione. Nam ait à Pandora muliere (quæ omnium feminarum & formosissima & prima condita à diis fuerat) mala omnia in orbem terrarum sparsa fuisse.

Quantum & Palaephatus de fabulosis narrationibus & Placides Fulgentius libr. 2. Mythologic. aliter interpretantur Pandotam, dum ad nostram veritatem non attendunt. At verò Hesiodus nobiscum facit, ex cuius carmine, quod nos contendimus, ostenditur facile,
*ἀλλὰ γυνὴ χεῖρασι πίδου μέγα παμ' ἀφένισα
ἐσκέδασ', ἀνδράποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.*
id est,

Namque prius vivere homines, verum absque labore,

*Absque malis, morboque graui, tristisque senectæ.
At mulier rapto de poclo cogmine sparsit*

Omne mali genus & morbos, curasque molestas.

Itaque mulierem ex ira Iovis natam, & καλὸν κακὸν appellauit idem in Theogonia, ut libr. 3. contra Iulianum scribit Cyrillus in principio libr.

B A C C H V S.

PATRIARCHA Noachus is est, qui primum vitem plantauit, vniquæ usum hominibus monstrauit, paulò post vniuersale diluuium, ut refert Moses, Gen. 9. 20. Ergo & Boachus primum quasi Noachus, & per aphæresin vnius literæ postea Bacchus ab Ethnicis dictus est, primus vitis ac vini inter mortales reparator & factor. Vnde & Lænaus genialis consistor vna cognominatus est, ut scribit Ouid. libr. 4. metamorph. Nec verò dubium mihi est, quin Bacchi vox & nomen non à sono bacchantium, ut nonnulli putant, sed à veteri Noachi appellatione sit deductum. & inde primum Boachus N. mutata in B. deinde Bacchus, formatum, quod duplicata litera C. postea Bacchus ab ignaris huius etymologiæ hominibus sit pronunciatum. Id quod ante me verè & acutè Stulcius vir eruditissimus obseruauit in lib. Coniugalibus. Itaque cum cantharo Bacchus pingebatur, ut ait Arnobius libr. 6. contra Gentes: & vetustissimus Deorum censetur, etiam ante Liberum & Vranium natus, quemadmodum libr. 2. cap. 1. commemorat Lactantius. Denique huius veritatis ignoracione multæ de hoc antiquissimo Baccho fabulæ & allegoriæ confictæ sunt, ut tradit & conqueritur Diodorus Siculus libr. 4. Biblioth. cap. 5. Nec verò Bacchus iste est ille Dionysius Græcorum recens & Thebanus: sed vetus ille & Nysus ex Nysa monte Indiæ, de quo etiam meminit Arnobius libro 5. Verum Græci vetustissimum illum sua laude spoliarunt, ut ea hunc suum sacrilegè exornarent ac commendarent. Nec verò Noachus, Boachus,
& Bac-

& Bacchus solum: sed & *Oenotrius* quoque, *Οινότριος* Græcis, ἀπὸ τοῦ οἴνου, appellatus est. Multis enim modis posteritas hoc tantum Noachi beneficium celebrare voluit. Itaque varijs nominibus eum appellauit. Idem enim est qui antiquissimus *Oenotrius*, *Bacchus* & *Vinifer* appellatur. Is autem *Oenotrius*, à quo Italia pars quædam primùm, postea tota Italia *Oenotria* dicta est, quemadmodum ex varijs *Scriptoribus* apparet, est recentior, qui etiam *Arctas* dictus, postea nomen & inuentum vetustissimi illius *Oenotrii*, nempe *Noachi*, falsò sibi & arroganter attribuit, utpote vir Græcus & vanus: & pro primo illo haberi collique voluit.

CERES.

DE Agriculture primò inuentore acerba & vexata est inter ipsos *Ethnicos* digladiatio, quoniam à *Mose* recesserunt: & particulates eius artis apud quosdam diuinxerunt gentes monstratores (qui lōgis seculis fuerūt *Adamo* primo eius parente posteriores) pro primo tamen sumunt. Ergo corū alij aiunt *Cerem* esse terræ fugam inuentricem, sed Græcis: ideoque ut ex *Plat.* in *Cratylo* ait *Cicero* lib. 3. de *Nat. deorū*, dictam *Cerem* *Διμυτήρα*, quasi γῆρυμτῆρα, quòd eos docuerit alimenta ex terra colligere. Quo verò primùm tempore hoc beneficium ab *Adamo* ipso, *Adami*que posteris longè antea Mundo communicatum, illa Græcis hominibus contulerit, tradit *Augustinus* lib. 18. ciuit. *Dei*, cap. 6. nempe, regnante *Argo* in *Peloponneso* (qui ex *Aegypto* eò, uti & *Ceres* illa, venerat) postquam primi posteri *Adami*, imò & *Noachi*, iam per totum terrarum orbem sparsi fuissent. Alij malunt à *Triptolemo* rege *Atheniensium* terræ colendæ præcepta primùm tradita, sed Græcis, quemadmodum dixi. Sic *Palæpharus*, & *Pausanias*, libr. 1. Alij à *Brige* quodam *Atheniensis* malunt, velut *Plinius*, lib. 7. cap. 5. 6. Alij ab *Osiride* *Aegypto*, sicut *Plutarch.* in *Osiride*. Alij denique (& hi omnino verius) ab antiquissimo illo *Saturno*, qui idem est atque *Adamus*. Itaque cum falce, qua fruges maturæ metuntur, solet à veteribus *Saturnus* ille verus pungi.

DEUCALION.

QUAE de primo lib. illo & antiquissimo terrarū diluuii *Ethnici* à maioribus acceptæ, superstitiosis & fabulosis postea narrationibus, ambitione item fascinati, ad quasdam aquatum eluiones peculiare, quæ in suis

regionibus acciderant, transfulerunt. Vera est enim *Platonis* lib. 3. de legibus sententia, multa quidem fuisse diluua: vnum tamen inter cætera celebre & maximum: cuius etiam copiosius meminit in *Timæo*. Confuderunt igitur sæpe *Ethnici* particularia illa diluua, quæ longè post secuta sunt, cum illo vniuersali, quod præcessit, ut ex fabulis in diluuiio *Deucalioneo* sparsis colligere licet: non tamen semper, nec vbiq. Ut rem hanc totam perspicuè exponam, sic eorum scriptis colligo: inundationes terrarum fuisse plures. Prima, aiunt illi, nouimestris sub *prisco* *Ogyge*. Hæc sola fuit vniuersalis, & est diluuium à *Mose*, *Genes.* 6. & 7. descriptum. Secunda inundatio, *Niliaca*, mensura sub *Aegyptijs* *Hercule* ac *Prometheo*. Tertia bi mestris in *Achaia*, sub *Ogyge* antiquo & recentiore. Quarta, trimestris in *Thessalia* sub *Deucalione*. Quinta, in *Pharo* seu *Aegypto*, & ipsa trimestris: quæ *Pharaonica* dicta est, vel à *Pharaone*, vel à *Pharo* insula, (à qua tota *Aegyptus* *Pharos* olim fuit appellata) & *Prothea*, nempe sub *Protheo* *Aegypto* in raptu *Helena*. Eodem modo ex *Eusebij* *Chronicis* multoties diluuiū extitisse constat, velut sub *Noacho*, *Ogyge*, *Deucalione*: de quibus etiam *Isidorus* lib. 13. c. 22. etymologic. sed etiam postea sub *Mauritio* *Imperatore*, anno salutis 586. item sub *Carolo V.* in *Hollandia* & *Zelandia*, anno 1531. & alijs in locis sæpe.

Verum, diluuium hoc vniuersale & primū, quod *Noachi* temporibus fuit, κατ' ἐξοχήν terrarum inundationem vocarunt, à quo ad ortum *Deucalionis* voluit intercessisse annos septingentos. *Deucalionei* autem diluuij mentionem faciunt *Virgilius*, *Horatius*, *Ouidius*, *Pausanias* varijs in locis, qui *Deucalionei* solius *Phthiotæ* regionis (quæ est pars *Thessaliæ*) regem fuisse scribit, lib. 1. & 5. Diluuii vniuersalis sub *Noacho* meminit *Sibylla* apud *Lactantium* de ira *Dei*, cap. 23. *Cato* in fragmentis *Originum*. *Archilochus* lib. de temporibus. *Ioseph.* lib. 1. Antiquit. *Iudaic.* ex *Mnasea*, *Hieronimus* *Aegyptius*, & *Berosus* *Chaldaeus*, qui etiā *Gordicium* montem nominat, *Alexander* polyhistor & *Abydenus* apud *Cyrillum* libr. 1. contra *Iulian.* & *Plato* in *Timæo*. Quid metamorph. lib. 1. *Noachi* & *Deucalionei* diluuium confundit: *Plutarchus* item lib. de defectu oraculorum. vide *Plin.* lib. 5. cap. 13. & *Pompon. Mela* lib. 1. de situ *Orbis*, cap. 11. In summa, quæ de *Deucalione* scripta extant pleraque de *Noachi* diluuiio intelligenda esse videntur, alioquin ut auiles nugæ explodi debeat.

DII *Maiores Gentium.*

MOS 25 narrat, Genes. cap. 6. posteros Caini ac Cainum ipsum (qui ante Noachi diluuium vixerunt) esse potentes illos, industrios, & claros viros, qui à seculo, omnique hominum memoria celebres nouique fuerunt, & per totum terrarum orbem, etiam post diluuium, laude in signes, quique fuerunt præstantissimis nominibus, velut Saturni, Iouis, Mercurij, Vulcani, Dionysij, &c. etiam inter Ethnicos ipsos, qui Moyses scripta non legerunt, prædicati, ac rerum gestarum fama celebrati ac commendati. Postquam enim Moses eos Caini posteros recitasset, addidit: *Isti sunt potentissimi homines qui à seculo vel olim fuerunt viri nominis*, id est celebres, & fama noti inter omnes mortales, etiam post ipsorum mortem; atque ad eo ipso adhuc Moyses seculo, & quam illa memorie literisque proderet. Ex quo perspicue intelligitur, eos quos posteritas & Moyses aras, & sequens quoque postea seculum magnifice celebravit, coluit, pro summis viris, fortissimis herobus; imò etiam pro Diis habuit, fuisse posteros Caini qui diluuium præcesserunt. Hi autem sunt, quos Ethnici, ut monui, dixerunt Saturnos, Ioues, Mercurios, Vulcanos, aliisque eiusmodi nominibus appellarunt, ut eorum scriptis apparebit. Illi enim, etsi pro Diis ab Ethnicis culti sunt, homines tamen, & quidem mortales fuerunt: sed quia propter artes egregias à se primum inuentas, immensaque illa dona idolorum genus humanum à se primis collata, innotuerant hominibus, & apud posteros in admiratione fuerant, huiusmodi appellationibus donati celebratiq. sunt. Id quod mecum sentit M. Tullius, lib. 1. Tuscul. quaest. & Varro in libris rerum diuin. testante D. August. lib. 4. ciuit. Dei. c. 27. & lib. 6. cap. 6. Sed in primis id docet verum esse Varro, eod. lib. ciuit. Dei. cap. 22.

Præterea, obseruandum est, istas siue Græcas, siue Latinas *Κρονα, Διός, Ερμῆ, Ηρακλῆ, Διόνυσος*, id est, Saturni, Iouis, Mercurij, Vulcani, Dionysij, & similitim appellationes in aliis quiddam datas & comunicatas fuisse: prout videlicet vnaqueque gens quempiam vel suæ originis autorem, vel suum benefactorem, vel primum sibi horum virum strenuum & industrium celebrare, & immortalè posteritati reddere voluit suavitè; Vni tamen fuisse, cui primum, & ab antiquissimo tempore hoc nomen vel Saturni, vel Iouis, vel Mercurij, &c. impositum fuit: ad cuius similitudinem alij (& quidem illi primo & antiquissimo longe ætate posteriores) Satu-

ni, aut Ioues, aut Mercurij, &c. postea nominati fuerint. Quod idem de mulierum Deorum, quæ vocantur, nominibus est sentiendum. Ergo plures reperientur, qui & diuersis temporibus, & à diuersis gentibus, & Saturni, & Ioues, & Vulcani fuerunt vocati: omnes tamen nomina ex admiratione illius (qui primus eo nomine dictus est) sortiti ac consecuti. Ex quo fit ut in Ethnicorum libris multos dici Saturnos reperias, multos item Ioues, &c. inter quos tamen vnus est verustissimus, ex cuius laude & celebritate nomen illud alij sibi desumpserunt vel impositum habuerunt. Id quod locupletissimè ex Cicero probatur. Ille enim lib. 3. de Natura Deorum plures Ioues, & Saturnos & Mercurios, & Soles & Vulcanos in diuersis nationibus, variisque temporibus recenset. Verum ex his vnus semper antiquissimus, & cæteris priorem, imò primum omnium sic dictum demonstrat. Confirmat nostram sententiam M. Varro doctissimus (quemadmodum Augustinus testatur lib. 19. ciuit. Dei, cap. 21.) Romanorum, qui alios Deos, ac prouide Saturnos & Mercurios, & Ioues, Politicos: alios Naturales, alios Fabulosos seu Pœnicos, in libris rerum diuin. scripsit. Confirmat Diodorus Siculus, qui lib. 1. Biblioth. cap. 2. & lib. 5. cap. 1. eiusdem operis ostendit alios fuisse Aegyptiorum Ioues, Mercurios, Vulcanos, quales Osiris, Orus, Tiphœus: alios verò Græcorum confirmat Eusebius lib. 1. de preparat. Euangel. cap. 7. & lib. 2. cap. 2. 3. 4. 5. Vbi ex verustissimo rum scriptorum profanorum monumentis probat in vnaquaque gente, velut Phœnicum, Atlanticorum, Phrygum (præter Aegyptios & Græcos) Cretensium, suos Ioues fuisse, Saturnos, &c. Confirmat denique idem hoc autor grauitissimus Arnobius lib. 4. contra Gentiles. Ex quibus efficitur, nemini mirum videri debere, si quædam hic ad Saturnum, & Iouem, & similes accomodemus, quæ non omnibus iis qui Saturni, Ioues, vel Mercurij, &c. dicti sunt, conueniunt. Nos enim de primis illis loquimur, qui Ioues, Saturni, &c. vocati sunt, quique sunt celebres & potentes illi viri, qui à seculo, id est statim ab ipso mundi initio fuerunt viri commendati posteris, & fama postea semper celebrati, (quemadmodum testatur Moyses, etiam post diluuium, etsi ante diluuium illi vixerunt) inter Ethnicos, & in vniuerso terrarum orbe. M. Tull. Cicero in libro de legibus ait quosdam Deos semper pro Diis habitos fuisse ex infinita quadam hominum memoria: alios verò fuisse Adscriptitios, quos in cælum merita

ea in vnamquamque gentem vocantur. Id quod etiam Augustinus observavit, lib. 8. cap. 5. de ciuit. Dei. Nā, vt ait Pausanias, lib. 8. Diū postea sepe sunt ex hominibus nati, Ex Adamo & Eua primis hominibus natus est primogenitus Cainus; post Abel. Sed ex Abele nulli posterī fuerūt superstitēs. Caino verō plures nati sunt tum filij, tum nepotes, tum abnepotes, & posterī, viri in signes, celebres & industrii, numero decem, si Noemam filiam Tubalcaini his annumeres, vt Moses fecit. Quōd si his decem, Adamum & Euan addideris, fiet omnes numero duodecim, quo proculdubio sunt duodecim illi antiquissimi, & maiorum gentium Diū ab Ethnicis appellati: inter quos duæ sunt feminae, nimirum Eua & Noema; id est Rheia, siue Terra, mater omnium Deorum, & Venus. Decem autem sunt mares, nempe reliqui, Adamus, Cainus, Lamechus, Iabal, Iubal, Tubalcain & ceteri quos recitat Moses ibidem, id est, Saturnus, Iupiter, Mercurius, Apollo, & Vulcanus, quemadmodum ab Ethnicis nominantur. Idem isti sunt, quos profana antiquitas Deos Samoethracum, Deos Cabitos, id est Deos vocat arcanos, & ceteri (qui postea in Deorum numerum collocati sunt) augustiores habitos.

F O R T V N A.

ARISTOTELES secundas causas quatuor generibus amplexus est, quibus & conuenientia nomina attribuit, desumpta à modo agē di indito singulis in prima creatione. *Τῆς ἀνάγκης* voce, & coelestes causas denotat, & necessaria atque immutabili lege præcedentem agendi vim exprimit. *Τῆς φύσεως* appellationem elementaribus accomodat, quarum simplices quædam sunt, quædam simplicium inter se commixtionē constat. Vtrisque ad sunt certæ sensibusque obuiæ qualitates, seu ministræ, aut *ὡς περ συνέργα αἰτία*, quæ in simplicibus simplices *ἢ ὁμοειδέρας*, in mixtis, præcedentibus motibus velut fractæ, & ad temperiem reductæ deprehendantur. *Προαιρέσειν* transfert ad actiones arbitrarías hominum, quas libera facultate voluntas ciet atque expedit: et si has sepe preit, sepe moderatur, iudicium deliberatioque & consultatio rationis. Fortuitos casus, nec cogitatos ante, nec quæstos, sed præter opinionem obiectos, & ab occultatis causis gubernatos. *Τῆς τύχης καὶ αὐτομάτε* appellationibus notat & comprehendit. Trium priorum consideratione (quum ad præsens insitutum minime pertineat) omiſſa, de fortuna agamus, quo nomine

Aristoteles euentus vtrosque, prosperos & aduersos complectitur, qui accidunt hominibus, præter ea quæ voluntas libera sua sponte, suaque, vi, aut adiuta sociis causis inchoat, prosequitur & conficit. Latissimè patet hoc genus. Mirandæ sunt enim rerum humanarum vices, mira volubilitas, & inconstantia fortuna. Multa cuius in vita præter spem & opinionem contingunt: multa sapienter cogitata, & cautè prouidè que cepta ac gesta, infælicius cadunt quàm existimamus. E' diuerso alia stolidè atque incongitanter mota, & administrata negligèter, atque inter exordia prima variis incurſionibus inhibita & impedita, procedunt tandem feliciter, & optatos consequuntur effectus. Sepe, que pro desperatis ac perditis contemnuntur, subito restante fortuna rursus se erigunt & auſcunt, quæ verò florent, & ad eum fulta ac stabilita modum putantur, vt nulla vi conuelli queant, leui monimento, velut repentino flatu deiecta corruunt, tumque vel maximè, cum plurimum fortuna blanditur, fouetque & beat suauissimè. Adeo vix quicquam est in rebus humanis stabile & perpetuum. Vix vlla que suscipimus & gerimus, aut insitutus initio respondent per omnia deliberationibus, etiam si feliciter conficiantur, aut intra definitos limites sese continēt, aut præfixum scopum adipiscuntur: in tercidunt multa que præmeditata consilia mutant absolent aut turbant, aut extra metas nos rapiunt. Et, vt Herodotus ait, est quidam velut orbis rerum humanarum, qui conuertit, neque eosdem semper fortunatos esse pati solet.

Præbuit vt rerum humanarum vicissitudo occasionem poetis, vt rotundo fortunam globo insistere, & globi volubilitate nunc huc nunc illo ferri volutarique finxerint. Quam verò *τύχην* Aristoteles nominat, ipse inopinatio in euentuum affirmat tantum esse *αἰτίον κατὰ συμβεβηκός*. Ergo præcedere necesse est aliud *καθ' αὐτὸ αἰτίον*, vel vnum, vel plura, quorum vi illi dispensantur, producentur, & complentur euentus. Aristoteles, que sint illa *τὰ καθ' αὐτὰ αἰτία* non definit. Plato aliquas causas & inter eas omnium præcipuam expressit, cum inquit, *Θεὸς μὲν πάντα, ἢ μετὰ θεῶν τύχη, καὶ καιρὸς, τὰ ἀνθρώπινα διακυβεύουσι ἕν μόνον, ἢ μερῶτερον μὴν τρίτη ἔγχωρησας τοῖς θεῶν ἐπισθαι τέχνην*, id est, Deus quidem, & cum eo fortuna, opportunitas, res humanas gubernant vniuersas: mitius tamen mansuetiusque, est tertium adiungere *ἢ associare comitem, nempe artem*. Et si verò cum vtis causis accidentarias, fortunam nimirum & opportunitatem,

confundit, & artem ita extenuat, vt eam accidentariis causis postponat & subiiciat: tamē rectē & sapienter præcipuā vim confert in Deū. Non enim ex fortuita & sicilitia atomorum Epicuri collisione & coalitu hoc mundi domicilium confluxit: sed Deus singula corpora verbo fabricata, ex nihilo, serie tamen concinna, nexti que tam continuo coagmentauit in vnam rotundam ambita definitam molem, vt à mente architectrice, cuius sit sapientia infinita & omnipotentia, edificatam esse manifestò appareat. Nec deserit opus suum, sed conseruat id atque tueritur, & imprimis curam agit generis humani, bona cumularis, mala depellens, vt pote cuius gratia cetera & initio constituit, & huc vsque sustentauit: & in genere humano præcipua cura complexitur ac defendit Ecclesiam, redemptam sanguine æterni Filii sui, à qua, vera Filii agnitione ac fiducia colitur atque invocatur; & propter quam reliquam profanam multitudinem fert, vt ex hac quoque aliqui conuertantur ad filium. Confirmant administratores Oeconomicæ, priuata vita cuiusque, & totus ordo politicus, præsentiam Dei nostrique procuratorem. Et, si excusso absset soque veterino, excitaremus animos ad operum Dei notationem aliquam & considerationem, si queis que sunt penè singulis momentis mediocriter attenderemus, perspicueremus profectò, quāta & quā multa publicè ac eidat & priuatiu, que nullo modo vel Phisicis causis additis aut cõspiciuis, vel nostræ diligētie ad se ribi pūt, sed in solum Deum autorem & custodes nostrorum corporum sanctos Angelos referri debent. Immo nisi Filius Dei ἀρχηγός noster & ἀμύνητορ clementissimè singulos nos vmbaculo alarum suarum complexos tegeter & foueret, præsidioq; Angelorum stipatos muniret ac tueretur, contra immanem sanissimi hostis rabiem, vel vno momento omnes à Diabolo neceti inieriremus. Nisi politias ipse & imperia cum Angelorum excubiis, tum sua firmaret ac defenderet dextera, eorumq; qui præsunt regeter ac fortunaret consilia & industriæ: que possit que so aut sollertia odorari, aut vigilantiæ peruestigare, aut si prodire innotuissent, que autoritas & potentia possit discutere ac sũmouere eas vel technas quas hic artifex struit in perniciem humanæ consociationis, vel calamitates, quas intentat & vibrat in cernices nostras assidue?

Cæterum neque vno modo Deus, sed aliàs aliter, neque ex ordine præscripto causarum secundarum, sed suo consilio disponit, partitur, & administrat fata hominum atque euentus.

Euchuntur improbi, affluunt opibus, florent honoribus & dignitatibus, potiuntur rerum. Contra varijs fortunæ vicibus exercentur ac iactantur boni, permittuntur tyrannide, laborant egestate & inopia, conculcantur à sceleratis, flagrant publicis odijs, eiciuntur in exilia, periclitantur de fortunis & vita, prægrauantur iniquissimis calumnijs, quandoque & crudeliter interficiuntur à tyrannis. Hæc euentuum dissimilitudo mouit multos vt dubitent de providentia. Quamquam autem certo grauique consilio, quod soli Ecclesie de rectum atque explicatum est, Deus hoc modo & fata disponat & differt, ac prorogat penas & præmia: tamen nec boni in perpetua versantur calamitate, nec stabilis ac diuturna est improborum felicitas. Hi ad summa extolluntur fastigia, vt inde exculli & in sædum præcipitati interitum, sine cæteris exemplum fragilitatis humanæ, penarū que superbiæ & iniustitiæ. Illi dei ciuntur & grauantur, tum ne insolescant & efferantur fiducia suarum virtutum, tum vt ex circumfusa ærumnarum mole erepti, collocati que in tranquillum, cum gloria illustriore emitescant. Et quidem in hoc vel præcipuè lucet ac conspicitur providentia, quod boni & gerunt res salutare hominum generi & circumuenti atque interclusi difficultatibus, præter omnium opinionem, mirandis modis, superatis illis eluctantur, atque euadunt, hocque quod persequuntur acquirunt & obtinent: atque ea (vt recte Isocrates regulam interpretatur) si non in omnibus ita vlti venire solent, tamen plerumque ad eum modum fiunt. Fatet enim Deus virtuti, & eam etiam ab Ethnicis requirit, etsi non est ea iustitia quam ipse approbat: & natura homines amat, amplectuntur, atque admirantur, cum moderationem omnem & humanitatem, id est, iustitiam coniunctam cum toto choro virtutum mitiorum, tum salutare gubernationem. Etsi verò ratio humana ignorat profus causas mirandæ huius gubernationis, sola enim vox cælestis has declarat, tamen non fortuito, aut temere, vel ex vago atomorum fluxu atque impetu, vel instabili materie motu ac conditione, variari vicis rerum humanarum, sed diuino consilio, agnoscit & fatetur. Præclare in hanc sententiam Pindarus: *Vno cum bono bina incommoda impertiunt mortalibus immortales: sed ea stulti non possunt moderari ferre: at sapientes ea ferunt, bonis obuersa extra.* Prudenter itaque Plato & rectè salutarem generis humani gubernationem præcipuè Deo acceptam refert. Nec dubito, quin & hanc sententiam

& plures alias, ab Aegyptijs sacerdotibus ex doctrina sanctorum Patrum acceperit. Reperuntur enim conciones de Dei erga genus hominum philoſorgia, de protectione & custodia singulorum, de Regnorum conſervatione ac deſenſione, ſubinde in hitoriae factae contextu, & his multae Platonicae conſonant. Haecenus de fortuna.

G E N I U S.

ETHNICIS perſuaſum erat, opinione quadam contracta ex reliquis adhuc veteris & primae doctrinae veſtigijs, cui libet homini, quam primum natus eſſet, ſorte decerni atque adijungi duos Genios, quos *δαίμονας*, vocabant Graeci, eoſque ad eſſe homini toto vitae curſu, omni momento, & corpore extincto animam ad Orcum deducere: vnumque ex his bonum eſſe Genium, alterum malum credebant, Illi quidquid proſperè eueniſſet, adſcribebant. Ab hoc triftia noxiaque oriri & inſigi cenſebant. Illum procurare ac promovere quae ex re noſtra eſſent, ac defendere quem in fidem patrociniumque ſuum accepiſſet, atque arcere pericula nocumentaque, & aduerſari alteri quantum poſſet, hortatoremque eſſe & impulſores ad honeſta ac ſalutaria conſilia, ſtudia, & actiones: vnde *απομπαίον ευνι, αποτρόπαιον, αλεξίκακον, λύσιον, φύσιον, & δαίμονα λύνοντα τὰς ἀρὰς*, id eſt auerſorem, deſenſorem, depulſorem malorum liberatorem, fugantem mala, Genium auerruncantem diras & imprecationes, nominabant. Hunc contra interuertere & eludere res bonas & ſalutares, calamitates verò & incommoda tum incutere, tum (ſi impenderent) matutare, atque in capita noſtra cogere, ac velut per præceptum agere, omninoque ad ſcelera & flagitia propellere, indeque in discrimina vitae adducere, vel in ſubitum præcipitare exitium putabant: vnde *ἀλιτήριον, προςτρόπαιον, παλαμναίον, & δαίμονα κυρούντα τὰς ἀρὰς*, id eſt, noxium ſcleratum, impurum, Genium vitas facientem diras, nuncupabant. De his citantur verſus Graeci:

*ἕπαντι δαίμον ἀνδρὶ τῷ γεννωμένῳ
ἀπαντός ἐστὶ μυσαγωγὸς τῷ βίῃ.* id eſt,
Suis cuique Genius eſt mortalium,
Vita initiator vniuerſa & arbiter.

Et ſepe ſpectra viſa eſſe & conſpici, notum eſt ex hitorijs Bruti, Dionis Conſtantini Imperatoris & aliorum Retentam verò hanc de Genijs opinionem inter Ethnicos conuicio ex doctrina ſanctorum Patrum. De discrimine inter An-

gelos Bonos & Malos: quorum illi, quòd perſtiterunt in vera erga Deum & præſinita diuinitus obedientia, retinuerunt attributas ipſi in creatione dotes, & fruuntur Dei conſpectu & conſuetudine, ſuntque ſicut deſcribuntur in epiſtola ad Hebraeos, *ἡτερογνὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποσελλόμενα διατὸς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν*, i. Adminiſtri Spirituum qui miniſterij cauſa mittantur propter eos qui ſalutis hereditatem obtinebunt. Hi ſuperbo ac contumaci contemptu violant obedientiam conditioni debitam, & defecerunt à Deo, ſua voluntate, liberè, nullius impulſu aut coactione. Ideo non conſeruantur originem ſuam, ſed excuſi dotibus & ornamentis ſummis, ac iuſto Dei iudicio condemnati, & præcipitati de cælo ad æterna ſupplicia, fieri hoſtes Dei, atque immani Dei odio, cum deformare ſummis viribus Dei gloriam, excitatis in Eccleſia falſis ac blaſphemis dogmatibus ac hæreſibus, hisque auctis & dilatatis, tum acerrimè oppugnare Eccleſiam cœperunt priuatim quidem moliendo exitium, aut ſtruendo atque intendendo innumera pericula ſingulis: publicè vero crudelitatem excitando, impulſu tyrannorum, vt dilacerent Reſpublicas, vt ſæuiant innocentes, vt moueant non neceſſaria certamina, & inflammatione inquietorum ingeniorum, vt moueant ſeditiones, & turbent Reſpublicas. Contra hos ſancti & caſti Angeli, velut in aciem collocati, & excubias agentes, perpetuò dimicant. Cumque amēt gloriam Dei, & veram doctrinam, promouent pia ſtudia, reprimunt Diabolum & ſerentes falſa dogmata, impediunt tyrannorum conatus & crudelia conſilia: priuatim verò cuſtodiuunt, regunt & tuentur pios, arcendo ad ſum mouendo quae à Diabolo ſtruntur & intenduntur. Non diuina voluntate, aut diſpenſatione, mali Angeli hominibus adduntur: ſed ipſi ſeſe his adiungunt, contra Dei voluntatem incitati Dei & hominum odio, & cupiditate cruciandi humani generis, trahendique id ſecum in æterna ſupplicia. Contra machinationes horum verò & conatus, comparata ſunt diuinitus ſanctorum Angelorum præſidia. Sed doctrina amiſſa, vix tenuis fama: aut de his tantis rebus (à Moſe in Patriarcharum vita, varijs libri Geneſeos locis, abundè expreſſis) permanant ad Ethnicos: vnde nouae poſtea opinionones coniecturis conſutae, & ex his mox Diabolicae idolomanie detectae ſunt.

GIGANTES.

GIGANTES cœlo bellum intulisse, montes montibus imposuisse, & tandem à diis oppressos fuisse narrat Mythologia Ethnicorum, ex Babelis turri & historia sacra Mosis relationibus temporum iniuria & ignorantia interpolatis, conflata. Gigantum origo præcedit diluuium Noachi. Horum successores in ædificanda turri aliquid deinde moliti sunt quod illis pessimè cecidit. De prioribus illis autem nobis nunc est sermo, qui corruptissimis suis moribus horrendam iram Dei in diluuium attraxerunt. Huius rei extant in Ethnicorum scriptis vestigia quamquam obscurata, ex eo quòd illi etiam transfulerunt ad ætates mundi, quæ secuta sunt diluuium, ea quæ præcipuè aut diluuium contigerant, & facta fuerant, vel ignorantie temporis rerum gestarum, vel quòd eadè sapius repetita fuisse putant, renouato sapius mundo, quemadmodum illi autimant, imprimis Plato in Timæo, in Politic. & lib. 3. de legibus. Ergo quæ illi Ethnici de diuersis Mundi ætibus aiunt, & præsertim de ferrea tradunt, sunt istius morum corruptionis generalis, quæ ante diluuium accidit, certissima inter Ethnicos infos testimonia. Quamobrem Ouid. lib. 1. Metamorph. docet ferream illam mundi ætatem (quæ fuit corruptissima & deprauatissima) & Gigantum aduersus Deos pugnam præcessisse, & terrarum inundationem. Nam de ferrea illa, quæ diluuium proximè antecessit, hominum ætate sic scribit,

*Vitatur ex rapto non hospes ab hospite tutus:
Nò socer à genero: fratrum quoq; gratia rara est:
Vista iacer pietas, & virgo cade madentes,
Vltima cœlestum terras Astræa reliquit.*

Atque hac ipsa ætate, ait idem Ouidius, Gigantes nati, qui in cœlum & Deos ipsos coniurarunt, & belligerarunt: de quibus ille sic eodem loco,

*Neue foret terris securior arduus æther,
Assessere ferunt regnum cœlestè Gigantes:*

Ex quibus homines nati fuere, & ipsi quoque in Deum impij & in alios homines sæui.

*Sed & illa propago (addit idem Poeta)
Contemprix superum, sauaq; nudissima cadis
Et violenta fuit.*

Post quas & propter quas hominum impietates, crudelitates, libidines, & omne genus scelerum, scribit idem Ouidius diluuium in terras vniuersas à Ioue, id est Deo, effusum fuisse. Ergo subiicit,

Iamq; erat in totas sparsurus fulmina terras,

*Pœna placet diuersa, genus mortale sub undis
Perdere, & ex omni contrahere nubila cœlo:
Nec cœlo contenta suo est Iouis ira: sed illum
Cœruleus frater iuauit auxiliariibus undis.*

Quid verò aptius & convenientius nostræ veritati dici & restare potest, siue series nostræ, siue immanis corruptio hominum, siue diluuii causa spectetur & queratur? Ergo hoc est certissimum nostræ veritatis vestigium. Hesiod. lib. 1. Oper. & dier. non procul ab istis abluuit: docet enim tota ætate mundi (quæ secuta est auream & argenteam) homines fuisse violentos & impios, profusque perijisse: quibus Heroes successerunt, viri nempe meliores, quales qui ex Noacho post diluuium nati sunt ac orti. Plato in Politico, post Saturni tempus & regnum tanta fuisse totius mundi intemperiam ait, prauitatemque hominum, vt Deus habenas regimenque mundi deseruisse censeretur. Itaque à Deo sublatam illam viuendi rationem, hominesque illos per diluuium à Deo fuisse deletos, alios autem in eorum locum substitutos & repositos. Diodor. Sicul. lib. 1. de Gigantibus, qui potius mundi seculo vixerunt, loquens, ita scribit, Multi existimant, quum ij Ioui Ofridiq; dijs bellum intulissent, omnes peremptos esse. Bello autem illo Giganteo summa impietatis iudicium primi auctores istius mythologie Ethnici demonstrare voluerunt, Iouis nomine verum Iehouam significantes: sed sanctorum documentorum à Patriarchis traditorum obliti sunt, propter Atheismum post Noachi tempora per varias orbis partes à posteris sparsum & propagatum. Atque hac illi, quamuis Ethnici, nobiscum de corruptissimis hominum moribus ante diluuium, punitumque à Deo mundum vniuersum consentientes, tradunt. Eorundem etiam libris Lactantius plane affinita his scribit. Nam lib. 2. cap. 14. postquam homines quosdam à cæteris differentes ex coitu Angelorum & sceminarum natos dixit, eos ipsos totum mundum suis artibus & exemplis ante diluuium deprauasse vult. Eusebius lib. 2. cap. 9. præparat. Euangel. Quum primis illis ante diluuium temporibus mores hominum, ait, stabiliti legibus non essent, nec supplicia peccatorum imminerent, adulteria nefanda matrimonia, maribus ereptam pudicitiam, homicidia parvicia, confecta scelere bella, quales pulcherrimè gestas, dijs suis attribuebant, & earum rerum memoriam quasi peruillem, posteris tradiderunt. Et hac ratione, ait idem, coluerunt eos qui voluptatum inuenerunt genera, vel amplificauerunt: itemque maleficos & pestife-

ros viros, quasi Deos coluerunt. Idem Arnobius contra Gentes, ex eorum tamen monumentis, scribit. Sed hoc ipsum quoque confirmat idem Eusebius eiusdem operis quod iam citavi libr. 7. cap. 3. ex Ethnicorum quoque scriptis, vti ex Moisaicis sic scribens, *Gigantes illi, qui per omnium ora volitant impiis factis (quod adhuc usq; predicatur) Deo, id est virtuti & pietati bellum non erubuerunt inferre. Et qui eos produxerunt, siue immortales quidam siue mortales, malefica quaedam artificia ut magicam prauitatem, primi excogitasse dicuntur.* Ex quibus omnibus apparet, & a Gigantibus qui primi mundi seculis fuerunt, summe corruptos fuisse hominum mores: & eam immanem corruptionem usque ad diluuium perseuerasse, propter quam immisissimum est illud a Deo. Successerunt autem prioribus illis Gigantibus, tum turris Babylonica architecti, tum alij ex Chami posteris partim in terra Chanaan, partim aliis locis, quibellum pietati, iustitiae, temperantiae, id est Ioui, seu vero Deo intulisse dicti sunt.

I A N V S.

QUEM Graeci & Latini Bacchum & Oenotrium vocant, eundem illum Syri & Aramei omnes (qui lingua Hebraea vel illi cognata vtuntur) appellant *Ianum*, a voce Ianu quae vinum significat, quod est vitis a Noacho facta fructus, & eiusdem in homines beneficium. Ex quo apparet Noachum dictum quoque esse Ianium, & postea Ianum: ac proinde eundem esse; qui & Noachus & Ianus ille vetustissimus sit. Nam Iani quoque plures fuere, & recentiores omnes antiquo, qui tamen illius inuentum & nomen ambitiosè sibi vendicarunt. De hoc antiquissimo Iano ac proinde Noacho Latini scriptores omnes Ethnici ac vetustissimi quique meminerunt. Hic & *Iane* quoque in libris ritualibus Saliorum dictus est, teste Tertulliano, Apolog. c. 21. qui ante & Vranum & Saturnum & Iouem extitisse (quibus nominibus intellege recentiores Vranos, Saturnos & Ioues a Graecis confictos) ab omnibus conceditur, cuique propterea prius quam alij cuiquam Deo Ethnici sacrificabant. De quo allegoriae multae confictae sunt, quas omnes irridet Augustinus libr. 7. ciuit. Dei c. 7. & 8. Sunt qui Ianum, tanquam Eanum (quod eat & redeat) dictum volunt, velut Cicero, propterea quae eum Annum esse existimant: vel Ianum nomen Latinum, non Syrum esse somniant, à Ianua deductum, vt ait Ouid. lib. 1. Fastorum: sed si certe quidem omnes hal-

lucinantur toto cælo. Ianus enim à Iain, id est vino derivatur: estque nomen antiquissimum & Arameum ante Latinos nedum Romanos natum. Cuius nominis vsus vel nullus vel rarus semper fuit apud Graecos vetustatis contemptores, nisi quod Ianaia extat apud Hyginum ex Graecis autoribus, & Ianificus apud Paulaniam. Multus verò apud Latinos qui fuerunt religiosiores, quam Graeci: de quo Virgil & Ouid. toto lib. 1. Fastorum, Plutarch. in Quest. Rom. Varro, Macrobius & alij. Mecum facit Ouid. lib. 1. Fast.

Quem tamen esse Deum te dicam Iane biformis? Nam tibi par nullum Graecia nomen habet.

Verum Fabii Pictoris, Albenici & Athenæi tantum testimonia proferam. Fabius pictor in fragmentis quae extant, ait, *Iani atate nulla eras Monarchia quia mortalibus pectoribus non dum haeserat vlla regnandi cupiditas. Principes, quia iusti erant, & religionibus dediti. iure habiti dii & dicti. Vinum & sar primus populos docuit Ianus, ad sacrificia & religionem magis, quam ad esum & potum. Primus etiam aras, & pomaria, & sacra docuit. & ob id illi in omni sacrificio perpetua praefatio praemittitur. sarg, illi & vinum primo pralibatur.* Albericus de Deorum imaginibus, Ianus, inquit, in Deorum numerum acceptus est, cui omnis rei initium & finem tribuebant. Taliter figurabatur Erat rex homo sedens in throno fulgentis radijs: duas facies habebat, quarum vnâ ante se, altera post se respiciebat. In manibus dextra gestabat clauem: in sinistra verò baculum, quo saxum percutere, & ex illo aquam producere videbatur. Quamuis aliter Ouidius, lib. 1. Fastor.

Ille tenens baculum dextra, clauemq; sinistra.

Athenæus deniq; lib. 15. Dipnoloph ex Dracone Coreyreo in lib. de Lapidibus ait, *Ianum fama est bifrontem fuisse, altera facie posteriore, altera anteriore. Ianum flumen Ianumq; montem ab eo fuisse nominatum, quod in eo monte habitauerit, coronas illum reperisse, nauigia, rates: numum arcum ab eo primum signatum: qua ratione ciuitates in Graecia multa, Italia & Sicilia, monetum cudunt, impressa bifronti facie & bicipiti: & ex altera parte vel rate vel nauigio, vel corona Sororem Camesin duxit.* Ergo bifrons tantum erat, & quidem primus, non autem quadrifrons, quemadmodum sequens ætas, imperitè finxit, eumq; pinxit: quoniam vtumque Mundum, nempe primum (qui per diluuium delectus est) & hunc secundum, in quo post diluuium viuimus, vidit, vt Arnobius lib. 6. contra Gentes scribit. Nam quod Ouidius duas illas Iano facies

facies ideo datas interpretatur quod
*Omnis habet geminus hinc atque hinc Ianua
 frontes,*

*E quibus hac populum spectat, at illa laevam e
 puerile est: sed quod duplicem illum mundum,
 vt dixi, vident, bifrons fuit. Ratis ei tribueba-
 tur, & quadrans moneta, qui illius ratem ex vna
 parte, ex altera bifrontem eiusdem Iani faciem
 habebat. Is quadrans *ratis*, à rate, vocabatur,
 vt loquitur Ennius. Quapropter vera est de v-
 no Iano hæc sententia eiusdem Ouidii:
*Solus de superis, qui tua terga vides.**

Atque hæc ratio est cur Noachus ex vetu-
 stissimè illius nostræ veritatis vestigijs ab Ethni-
 cis & Ianus dictus sit, & pingeretur bifrons, &
 ratis ei tribueretur. Quod si quis eum à I-
 anuâ dictum quoque velit, is fortasse sententiam
 suam possit tueri, quod, vt Cyrillus libro 1. con-
 tra Iulianum, ex Abydeno vetere scriptore tra-
 dit, Noachus *Xisubus* quoque à veteribus di-
 ctus est. Xisuthus autem est à *Zus* Hebræo,
 per geminationem & epanalepsin primæ literæ
 Z. Sic *Zixus*, vnde Xisuthus nomen à Græcis
 factum. Est autem *Zus* Hebræis postis, porta,
 limen. Noachus igitur sic à dignitate fuerit
 •Ium appellatus. Vel quod primi & posterioris
 mundi veluti postis & ianua fuerit.

IAPETVS.

DE Iapeto seu Iapheto primogenito No-
 achi patriarchi filio extant plurima apud
 Ethnicos vestigia. Is enim est, quem ipsi, He-
 bræam vocem ad suæ linguæ normam ac sua-
 uitatem inflectentes, vocant Iapetum priscum.
 Nam plures postea eodem hoc nomine sunt ap-
 pellati. Priscus verò iste Iapetus, terræ & cœli
 filius ab iis fuisse dicitur: id est, hominum, post
 renouatum & receptum ex aquis hunc mundum
 antiquissimus. Quos enim heroes olim esse cen-
 sebant, eos terræ & cœli, velut primorum mun-
 di elementorum, filios vocabant. Ergo hic & ab
 Hesiodo in Theogonia, & à Virg. lib. 1. Georg.
 è terra ipsa natus scribitur, & ab Hygino, initio
 lib. de fabul. Denique existisse primis post di-
 luuium temporibus, cuius filius dicitur fuisse
 quidam Prometheus, non ille quidem antiquis-
 simus (is enim fuit Abel) sed recentior alius,
 qui tamen cum prisco illo confunditur ab Eth-
 nicis hominibus, & poetis præsertim, omnia
 miscuentibus. Huius Promethei meminere O-
 uid. lib. 1. Metamorph. & Horat. Odar. lib. 1.
 oda 3. quanquam alij aliter sentiunt. Ea verò
 in præsentia delibasse nobis satis est.

I S I S.

ISIDEM Aegyptij religioso cultu ardèter pro-
 sequuti sunt. Institutum hunc cultum ra-
 tiorum ex tenui, vt ita dicam, aura famæ, quæ
 fuit reliqua de muliere paritura filium generis
 humani redemptorem. Significat enim Isis seu
 Ischa virginem aut sceminam.

Nomè Ische (quo nominata est prima femina
 & vxor Adâ) apparet in voce Isis, quam Aegy-
 ptij retinuerunt magnamq; & antiquissimâ Deâ
 esse voluerunt omnium parentem. Isis autem
 pro Isâ, ex Ischa Latini & Græci pessimè po-
 stea pronuntiarunt & descriperunt. Ergo vt
 Ischa est vxor Adami in Dei verbo: sic ex vete-
 ri Aegyptiorum traditione Isis fuit vxor Osiri-
 dis, quam Latini Osiridem appellant, Aegyptia-
 ca ad suum idioma mollientes & transferentes.

I V P I T E R.

IN Ethnicorum monumentis plurima extant
 vestigia, ex quibus probatur vetusti simum
 seu antiquissimum Ethnicorum Iouem fuisse
 eum ipsum, quem S. Scriptura vocat Cainum,
 Adami filium primogenitum: veluti, quod Iu-
 piter ille, vt scribit Plato in Euthydemo, cogno-
 minatur, ἑρμῆος, καὶ θεῶν πατριος, id est, septorum,
 vrbium, & tribuum, confociationisque homi-
 num præses. Vt autem tradit Pausanias lib. 1.
 etiam πολιεὺς, quod vrbium curam habeat.
 Quæ planè conueniant Caino primi Adami fi-
 lio: quia primus (vt ait Scriptura) vrbes condi-
 dit, societatemque hominum in vnum locum
 congregauit. Sed idem Iupiter dicitur *Sabat-
 zius*, vel, vt Græci homines pronuntiant, *Saba-
 zius*, quemadmodum ex ipsorum met profanorum
 literis ostendit Clemens in Protreptico, Euseb.
 lib. 4. de præparat. Euangel. & Arnob. contra Gē-
 tes lib. 5. Est autem Sabazius vel Sabatzius di-
 ctus Iupiter, id est, tremens, trepidus, à nomi-
 ne Hebræo *Sabat*, quod tremorem & infirmi-
 tatem (quæ accidit ob gladij percussione) significat.
 Quid autem melius Cainum demonstrare potest qui propter occisum fratrem
 toto vitæ tempore & Trepidus & Pallens fuit?
 Quod autem ad nomen *Zeus* attinet, quo nomi-
 natur à Græcis: à Pythagora verò vetustissimo
 philosopho Ζῆν, vt scribit ex Porphyrio Cy-
 rillus lib. 20. contra Iulian. sect. 4. videtur ea vox
 ex voce Cain malè & sono peregrino pronun-
 ciata fluxisse: vel saltem imitatione Adami vo-
 cantis vxorem suam Chaua, id est, vitâ, & futu-
 ræ propagationis generis humani fontem, fuisse
 nomen

nomen *Ζεύς* impostum huic homini, à suis posteris, in ipsius velut auctoris sui honorem & commendationem. Ac quidem facile fuit ex Cain Chava facere peregrinis hominibus. i. non Hebræis. Chava autem idem est atque *Ζεύς* & *Ζων*, i. vita, & vitæ seu viuendi principium dans aliis. Ergo ut grata Caini posteritas restaretur futuris seculis hunc originis suæ parētē Cainū esse eum, à quo post Saturnū, primumq. hominem, satum esset genus humanum, *Χνα* eum vocauit, quod idem est atque Chava. Et sanè hoc verum est. Nam ex duobus Adami liberis (nimirum Abele & Caino) Abele sine vllis liberis mortuo seu interempto, solus Cain exiit, superstesque mansit, à quo genus humanum postea propagaretur. Itaque fuit Cainus, seu Chava, seu *Ζεύς*, id est Viuentium Pater. Quamquam alij malunt vocabulum *Ζεύς*, pro *Δεύς*, (à quo postea fit genitiuus *Διδός*) substitutum esse facili vstitataque harum literarum *Ζ*, in *Δ*, contraque commutatione, quemadmodum in Cratylō scibit Plato. *Δεύς* autem vel à rigando, vt vult Phornutus in libro de nominibus Deorum, dicitur, quod omnia irriget vel vt alij, quorum melior est sententia, à motu: quod hic Iupiter & homo metum sui omnibus incusserit, ne quisquam eum attingeret: quod Caino optimè conuenit, vt est Genes. 4. 15. Plato tamen in Cratylō putat in declinatione huius vocis anomala (cū dicatur primo casu *Ζεύς*, secundo *Διδός*) contineri hanc sententiam, hunc hominem esse generis humani stirpem, *διὸν ἀλλοιόσσι*, nempe per quem, & ex quo reliqui mortales propagati sunt & viuunt.

Et hæc quidem de nomine *Ζεύς* ex ipsorum Ethnicorum scriptis prolata, satis ostendunt, Ionem hunc eorum antiquissimum esse Cainū Mosis. Verū quoniam ea res ad damnandam idololatriam pertinet, eiusque originem explicandam (vt intelligatur eos omnes, quos Ethnici & Idololatæ pro dijs primos & communiter coluerunt, fuisse mortales homines, atq. adeo ex impura Caini stirpe: alios enim peculiare Ioues & Saturnos, & primorum illorum nomine dictos, quos quæque profana & superstitiosa gens postea sibi asciuit, omitto) huius mæ sententiæ aliquot alias rationes addam præterea, quod sit confirmatio, veriorque censetur. Ege verò sumuntur ex comparatione, & tum personæ, tum rerum quæ à Caino, & ab antiquo isto Ioue gesta dicuntur, ab ipsismet Ethnicis, & imprimis Poetis. Nam vt lib. 1. cap. 11. ait Lactantius, *verò sunt quæ loquuntur Poeta: sed obtenta aliquo Specie, vel alia*. Ergo fabulas veri-

tati admiscuerunt Ethnici Poetæ impulsu Spiritu Satanæ, partim vt veritas rerum uerbique diuini certitudo mutaret, & obliteraretur, partim vt his fallacijs & Deorum suorum exemplis redderentur homines ad omne scelus & flagitiū audaciores, vt Lactantius docet lib. 2. cap. 15. & eo Augustin. lib. 2. ciuit. Dei, cap. 22. Verum ad comparationem Caini & veteris illius Iouis Ethnicorum veniamus.

Cainus fuit primogenitus Adami: Iupiter ille primogenitus Saturni illius antiquissimi, quæ fuisse Adamū alibi declarauimus. Cainus patrē suum Adamum spe successionis præterquam ex seipso, priuauit, dum Abelem fratrum suum occidit: Iupiter ille Saturnum patrem castrasse, Titanas expulisse dicitur, ne quis alius, præter se vnum, illi succederet. Quod Plato in Eutyphrone commemorat. Vnde Iupiter iste & *ἀλάστωρ* & *παλαμνῆος*, id est, homo sanguinarius, dictus est, vt tradit Lactantius ex ipsis Ethnicis, lib. 1. Cainus secundus fuit, qui tum propter ætatem, tum propter auctoritatem, orbis huius totius princeps habitus est. Adamus aut primus fuit: Iupiter ille secundus dicitur toti mundo imperasse, patre suo Saturno expulso. Cainus fuit primus in orbe homicida, & propterea à patre Adamo exul, & in Oriente sedes habuit: Iupiter ille primus homicida, maiorum & scelerum publicè perpetratorum reliquis mortalibus auctor, qui propterea, vt scribit Arnobius, ab Ethnicis homicidio colebatur: & vt tradit Lactant. lib. 1. cap. 28. Cicero item lib. 3. de Natur. Deor. in Oriente habuit imperium. Cainus primus sacrificasse Deo commemoratur, & propterea Abelem fratrem occidisse: Iupiter ille dicitur prius Cælo sacrificium fecisse: Lactant. lib. 1. & propterea Prometheo germano & consanguineo suo iratus, eum Caucaſo clauis affixisse, & feris dilamandum exposuisse. Cainus liberos & nepotes habuit qui fuerunt artium inuētores, Iupiter ille plures liberos, vt Hyginus cap. 155. & Diodorus lib. 1. cap. 2. asserunt, qui artes mortalibus repererunt, velut Mercurium, qui passionem; Apollinem, qui Musicam; Vulcanū qui artem ferrariam inuenit. In Caini familia primum veri Dei nomen blasphemari cepit, & ipsius cultus deprauari. Ab isto Ioue tradunt Ethnici primum ritus voluntarij cultus diuini, id est idololatriæ, inuentos, eundemq. postea pro Deo ibi cultum esse, vbi & postquam fuisse sepultus Lactant. lib. 1. cap. 22. Nam vt ait Clemens Alexandrinus, & Cyrillus lib. 10. contra Iulian. & Augustin. lib. 18. cuius. Dei, cap. 3. ibi

3. ibi primùm fuerunt falſorum Deorum templa, vbi eorum ſepulchra cernebantur. Id quod in impuriſſimo illo Mahumete, & illius quæ dicitur Mecha, verum apparet. Primus Phlegos Ioui diuinos honores tribuit, quicumque ille ſit ex poſteris Caini, vt ait Auguſtinus. Sepulchrum autem Iouis iſtius nõ eſt, in Creta inſula, ſed in Oriente. Nam Iouis Cretenſis, & longè iſto Ioue poſterioris, (quem Euhemerus, & ex eo Emnius deſcripſit vt Lactantius ait lib. 1.) ætas, vita, reſ geſtæ, & ſepulchrum eſt in Creta: ſed non huius antiquiſſimi Iouis. Cainus denique ſortem vxorem habuit, quam Philo Iudeus vocat, Temech: Iupiter ſortem vxorem habuit, quam alii Themem eſſe volunt, alii Ianonem.

Iupiter Hammon inter Afros idem eſt, qui & Cham, filius Noachi. Scribitur enim per Cheth Hebræum, quod per ſuum H. Latini, & Græci per ſuam aſpirationem pronuntiant. *Mon* autem ſyllaba addita fuit imperitè vel ambitioſè à Græcis, vt ab arena nomen Ammonis, tanquam ſaum & Græcum, deducerent. *ἀμμος* enim Græcè eſt arena. In arenola uerò Cyrenarum regionis parte ſitum eſt iſtius Iouis Ammonis templum, luculenter à Q. Curtio lib. 4. deſcriptum, una cum idoli pictura & ceremoniis. At Herodotus lib. 2. mauiſt Ammonem, quaſi Ammonem. id eſt arietinum uocatum, ἀπό τοῦ ἀρνίου deductum, quoddam facie arietina pingere-tur. Vnde illud Naſonis. *Lybs eſt cum cornibus Ammon.* Sed errant omnes iſti impericia ueræ iſtius nominis etymologie. Chammonem uel Chammonem, ut Aegyptii pronuntiant, à Chamo dicitur. Eſt enim Aegyptia lingua & gens aſſinis Hebrææ.

Iouem penè omnes gentes inter numina habuerunt, & præcipuis aſſecerunt honoribus, tanquam ceterorum principem. Conſeruata eſt memoria uocis *Iehoua*, cum obſcuro, de uno uero Deo, ſomnio: & poſt abolitam doctrinam, huic uno uero Deo addita ſunt magna agmina commentitorum Deorum.

O R A C V L A.

DE origine prima Oraculorum alii aliter fabulantur, nec certò conſtat, quo tempore primùm exiſterint, aut quando illa quaſi arcus regni ſui conſtituerint & aperuerint, uelut templa profeſſura ac celebratura religionem ac cultus diuinis contrarios, Diabolus ueritatis & gloria Dei hoſtis. Quam uerò in iis neruus Ethnicifmi quaſi conſiſtere uideatur, originem iſtam ex-

cutiamus accuratè. Herodotus ait antiquiſſima fuiſſe in Libya Iouis Hammonis, in Græcia Dodoneum: hoc tamen illo priùs innotuiſſe, & que ſitum frequentatum que fuiſſe aliquanto ante. De ortu eſti dubitat, duas tamen recitat fabulas, unam ex narrationibus ſacerdotum Aegyptiorum; alteram ex annotatis Antuſtitum, qui præſuerunt oraculo Dodoneo. Aegyptiaca de duobus ſacerdotibus raptus ac diuenditis à Phœnicibus, quarum una in Libya Hammonicum, altera in Epiro Dodoneum oraculum aperuerit, commẽtitia tora eſt, & nullam ueri ſpeciem habet. Dodonea ex diluuii historia manare, & à poſteris ex ignorantia hiftoriæ antiquæ deprauata uidentur. Retulerunt Antuſtitæ Dodonei, geminas ex Aegypto columbas prouolaſſe; earum alteram tranſiſſe in Epitum, ibique in ſago primùm conſpectam, & humana uoce exaudita eſſe, atque inter cetera hæc ſonaſſe mandata, ut templum in eo loco incolæ extruerent, Iouem enim aſſaturum, & inde oracula hominibus redditurum: ſe uerò internuncios atque interpretes decretorum Iouis fore. Deucalionem tandem, cum, reliqua Græcia inundationibus obruta ac merſa, ſolus enaſſet, in ea Epiri loca, quibus propter eminentiam & altitudinẽ aque non inundarant, profugiſſe, collectiſque qui ſuperfuerant ex diluuiio hominibus, circa templi oppidulum ædificaiſſe, atque id nominaiſſe Dodonam, uel à Dodone, Oceanitide Nympha, uel à Dodone Iouis & Europe. Eſti autem authore Diabolo, nata oracula Ethnica, eoque gubernatore prodita ac conſeruata fuiſſe minime dubium eſt: tamen qua occaſione primùm exorta, & unde hanc narrationem profectam conuiciam, recitabo.

Reſert historia Geneſcos, Nohæ tres filios fuiſſe, Sem, Cham, & Iaphet; hoſque poſt diluuium prole numeroſiore auctos, cum ſola fami-lia tantas Paleſtina ob anguſtiam loci non caperet, ſeuixiſſe ſeſe, & cardibus terre communi conſilio diſtributis, ac paulatim prolatis finibus, ex ſolo patrio, alios in alia loca cum familiis ſe-ceſſiſſe. Poſteros Chami Libycas gentes, & partim Aſiaticas, que uerſus Meridiem & Solem orientem incolunt, condidiſſe & propagaiſſe: Poſteros Iapheti Europe os, qui terre tractus in Occaſum & Septentrionem uergentes tenent. Conſtitit arca Nohe, cum aque diluuii deſtuxiſſent, primò in Armeniæ montibus. His montibus quoque uerſus ſubiecta atque adiecta loca, extenſaque inde longo tractu in Septentrionem, qua Colchidis Iberorum & Albanorum regio Scythiæ montes, & maria Euxinum & Caſpium

spium attingit: in Meridiem quã sese declinat moitium in Mesopotamiam submittit Syria adiacentiũ in Orientem, quã Hyrcanorum, Persarũ, Medorũ sedes est in Orientẽ quã Capadocũ terra. Asia minoris amplissimos cãpos respicit. Illa inquam, loca, primo à posteris Nohã habitari ac coli cõcepta esse: inde propagatas demanasse gentes: orbis terrarum, primis à diluuiio tem poribus: inde posterioribus seculis magnos exercitus & magnã colorum agmina effusa, vel proximas versus Occidentem tetras, possessoribus vel summotis, vel prostrigatis, subegisse, ac paulatim processisse longius, vel desertas adhuc, horridas, atque incultas primo cõtuitas incoluisse, dubium non est. Nohã, qui vixit post diluuium annos trecentos quinquaginta, rediisse ex Armenia in veterem patriam, id est, in loca vicina Damasco, vbi primos parentes conditos esse sciebat, consentaneũ est. Filij loca exportecta in Orientem & Meridiem, posteritas Semi: In Meridiem & Occasum, posteritas Chami: In Septentrionem & Occasum, Iapheti posteritas impleuit. Iapetum qui Iaphet est, & Chamum, qui Iupiter Hammon, tota antiquitas Ethnica celebravit: etsi, qui fuerat illi, ignoravit. Nohã seu Noachus patriarcha, qui vtrunquẽ Mundum viderat, & ante & post diluuium, cum tribus filijs, & intelligebat sancta sapientia tantarum pœnarum causas, quibus viderat deletum vniuersum genus humanum, in schola domestica, liberos, nepotesquẽ piẽ fideliterquẽ erudit, de ortu mundi, de lapsu primorum parentum atquẽ auersione eorundem à conditore suo, de peccatis generis humani, de horrenda ira Dei aduersus peccata, de pœnis testibus irã Dei, de veris cultibus Dei, de Sacrificiorum ritibus diuina voce præceptis & commendatis.

Hi rursus, etsi auulsi à parentibus, dispersique in terrã partes diuersas, tamen imitari parentum curam & institutionem sedulam; etsi plus alij, alij minus, doctrinam & cultus diuinos conseruare, pia ac religiosa celebratione & vsurpatione assidua, studuerunt. Condiderrunt aras & templa publica, in quibus *παροικισμοὶ* & *ὀμοθυροῖς* conuenerunt ad celebrandum Deum, ad audiendam doctrinã, & recitationẽ historię de mundi origine, deque Ecclesiã constitutione & propagatione, ad exercendam fidẽ & inuocationem in sacrificijs. Cũque excellerent donis Spiritus Sancti & sapientia diuinã, ex hominum imbecillitate, ex atrocibus ac multiplicibus Diaboli insidijs structis, tensisque in omnem partes, prospexerunt, quã tenebræ irre-

pturã, quã doctrinã deprãuationes persuasurẽ essent in Ecclesiã. Id vt caueretur, caelestes voces, literis monumentisque idoneis procul dubio comprehensas, in templis deposuerunt, quod asseruata ibi & custodita tertorum hominum diligentia transmitteretur ad posteros. Sed cũ natura hominum in superstitionem prona sit, & nouarum religionum auidissima, Diabolus, cui hoc vnicum, inde vsque ab initio, summo fuit studio, vt aspergeret & deformaret gloriam Dei, & doctrinam de Deo obscuraret, non detuit statim à diluuiio, viuo adhuc Nohã & filij eius, impellere ingenia mala ad nouas & falsas opiniones ferendas, clam suppediatis & obiectis seminibus. Eas primũ in insigni exquisita religionis specie vestiuit, quo facilius stultos animos his captos abduceret à Patrum doctrinã: deinceps progessu temporis sensim auxit superstitiones, in alijs locis plus, in alijs minus, prout plus minusve sequaces, atque idoneos, vel aduersantes, adepremi se animaduertit: donec tandem tumulata caligine extinctaque ac sopita luce verã doctrinã, & euulsa prorsus ex animis omni memoria veri, & verbo atque illustribus testimonijs patefacti Dei, sua organa in plusquam Cimberias tenebras demersit. Accesserunt etiam, quã semper extinctã doctrinã lucem comitantur, scdã & promiscuã commixtionis, migrationis, vastationis terrarum & gentium: vel petulantia, vel quod locorum angustijs cogereutur dilatare terminos, aut nouas querere sedes, aliã gentes alij sese miseruerunt, simulquẽ illud, quo ipsã iam imbutã erant, virus ceteris affricuerunt & inhalauerunt, aut pepulerunt vicinas gentes, & templis dirutis, monumentis antiquis laceratis, destructis aris, aboluerunt religionem traditam à Maioribus, & nouam instituerunt. Et omni tempore, ex Imperiorum & gentium mutationibus; ex commixtionibus earundem ac confusionibus; religionum terrã confusiones ortæ sunt.

Doctrina abolita, alibi antiquarum historiarum somnia, alibi vmbra sacrificiorum & ceremoniarum, quã fuerant in vsu sanctis Patribus, remanserunt: sed fabulis sunt inuoluta ab hominibus, primã & veig originis igoaris: alibi hæc quoque uetererunt, & innouata sunt omnia. Et quanquam alicubi monumenta etiam veterã conseruata conlat, vt in Aegypto, Phœnicia, &c. ex quibus repeti ac restitui doctrina potuisset: tamen, quod in animis excæcatis à Diabolo impiã opinionos atque idololatricã dominarentur, non intellecta, sed ad *εἰδολοματῶν* stabilendam detrita,

aut commentitijs fabulis deprauata & elusa fuisse, in multis videre licet. Hoc vbi perfecisset Diabolus, quod clam antea & dolo sese in sinuans struxerat, id palam postea aggredi & vt gere cepit. Manifestis conatibus abstractos à Deo homines, & manifestis furoribus percitos ad se rapuit, quoque voluit perculsit. Loca, quæ fuerant antea domicilia & sedes doctrinæ caelestis, sanctissimas scholas Patrum, conuertit in latibula impietatis & mendaciorum, ex ijs suas blasphemias contumeliosas in Deum, & hominum generi perniciosas erustant, atque enouit. Mihi dubiū non est, in eo loco, in quo postea celsū fuit oraculū Iouis Hammonis, vel ipsius Chamī, vel posterorum eius, præcipuam Scholā: In loco oraculi Dodanē, sedē familiæ & ecclesiæ Dodanī nepotis Nohe ex filio Iauā, fuisse. Abolita doctrina de Deo, cū vagaretur animus posterū, & ductu Naturæ quærerent aliquod Numen, nec, quæ sequerentur vestigia, inuenirent: ex reliquis adhuc veteris historie somniis, pro arbitrio, sinxerunt Deum, cui geminū nomen, autotris primi Cham, & veri Dei Iehoua, imposuerunt. Confirmauit figmentum Diabolus miraculis editis, nutu, alijsque signis, ex statua quæ in eo loco collocata erat. Nec Dodonæ nomen diuersum est à Dodanī nepote Nohe, qui cū Iauā pater Ionice gentis in litorali Asia consedisset, cum familia separatus à patre, in eluoria Epiri loca transit. Retinuerunt Græci & Latini, ex veterum monumentis multa suorum & maiorum nomina, etiam postquam penitus euanescerent & perissent historie. Celebrant Græci Iapetum, qui est Iaphet Nohe filius. Latini suam originem in Ianum referunt, qui à Mose Iauan nominatur: quamuis etiam nomen Iani ad Noachum ipsum, qui priorem & posteriorem Mundum vidit, referri possit, vt antea dictum est in Iano. Fuit autem Nohe nepos Iauan filius Iaphet pater vtriusque gentis, nempe Græcorum & Latinorum Vtrique, vt vt fabulentur de etymologia vocum Διός & Iouis, tamen valdè consentaneum videtur, vitamque ex Hebræa voce Iehoua defluxisse, quod sibi nomen tribuit verus Deus, & hoc seuerè voluit ab omnibus commentitijs naminibus cuiusque conditionis.

Commentum de exortu Dodonæ oraculi, etsi ex commentitia fabella & narratione historica de diluuiō Deucalionis temere confutum est & confarinatum, tamen ex historia diluuii natum videtur. Figmentum de geminis columbis alludit ad columbam semel & iterum emissam ex arca, vt exploraret defusionem & dimi-

ntionem aquarum. Mente diuina ad vniuersalem Mundi κατακλυσμόν, non ad illam solius Græciæ & quarundam partium inundationem, quæ multo post, Deucalionis seculo accidit, spectat. A diluuiō vniuersali, cū sese posterī Nohe disiunxissent, Epirum Dodanī Nohe nepos occupauit, excoluit suoque insigniuit nomine, & ibidem instaurauit templa & cultus diuinos à patre quasi per manus acceptos. Constat enim antiquissimis temporibus, sicut & Stephanus annotauit, Epirum Dodonam vocatam fuisse & longè est verustior Dodonæ appellatio, quam Epiri, vnde enim irrepit in Græciam vocabulum, si inde non est? certe Græcam non sapit originem. Omnino igitur existimo, hæc duo oracula, quæ in historie prima & antiquissima celebrantur, fuisse initio sanctas patriarcharum post Nohe diluuium Scholas: Diabolus verò progressu temporis eadem primò occupata suo veneno conspurcasse ac polluisset, tū quòd in admiratione, ob priorum celebritatem esse vidit, tū quòd opatione antiquitatis facilius allectura imperitos, & fidem approbationem quæ meritura, præferret. Dodonæum frequentatum est ad Dodonam amplissimam & vetustissimam urbem Moloissidis in Epiro: vicinam nemori quercino, in quo vocales quercus creuisse proditum est, quæ statim, vbi accessissent interrogatū, commouerint sese atque insonuerint, expresso quòd dandum erat responso; ibidem quæ statua steterat, quæ virga æneos lebetes pulsaret: hoc ad moderatos iurgas paulatim inerepuisse, & numeros ligata responsa edidisse. Iouis Hammonis alterum à Dodonæ in extimo sinu Libyæ, apud Gramantas, vltra Cyrenen, in solitudinibus vastis, torridis, & siccitate sterilibus, situm fuit, qui propter interitos & exurentes Solis æstus vastamque planiciem, arboribus Solis & ariditate infestam, non cuius facile patuit.

His duabus, velut arcibus sui dominij constitutis ac stabilitis, Diabolus cum lauauit post oracula, alibi alijs patefactis. Et plurima quidem in Græcia & Aegypto extraxit, quòd eas gentes præ cæteris prouas in superstitione reuerentissimas, audivissimas nouos cultus arripere, admirari, atque amplecti noua quæuis, motu leuissimis, & stolidi garrulitate effutire ea, proclamare atque extollere, eoque nomine huic suo instituto aptissimas esse nouerat. Quarum superstitionū aliquam delineationem si quis cupiat, ad Pausaniæ libros & Plutarchi commentarium De Iside & Osiride, diuertere potest. Cū ad prima illa & vetera maiore numero sciscitarum con-

querent, tanquam non sufficeret expediendis omnibus locis vāus, noua oracula, quae adorna-
bat alibi, inde renuntiabat, locisque demon-
stratis & additis mandatis, vt illa percontarentur,
declarataque responſorum veritate, euentu ſem-
mel atque iterum, perficiebat, vt mox inclare-
ſcerent, & cōſulerentur, atque amplificarentur
donariis & opibus. Deinde ne quid pateretur
de ſuo vſpīam dominio decedere, mox ſi qua
bellis diruta, vaſtata, & exſpoliata eſſent, aut ve-
ruitate neglecta iacerent, inſtaurari atque in in-
tegrum reſtitui, doniſq; exornari praeſcribat.
Celeberrima fuerunt in Graecia Pythium ſeu
Delphicum, Diadymaeum apud Branchidas,
Antiocheum, Syrium, Amphiarai & Tropho-
aij, Pharenſe, Deliacum & Thracium: in Aegy-
pto, Sebenniticum Latonae, Herculis item, Apol-
linis, Mineruae, Dianae, Martis, Iouis, Serapidis
oracula: tandem ex vaccis, bobus, crocodilis de
futuris rebus coniectati ſunt Aegyptij. Oracu-
la denique innumera per totum orbem ſparſit
Diabolus, quae ſub Chriſti redemptoris aduentum
pleraque ſere omnia ſiluerunt, vt conque-
ſitur Ebraeus ſcriptor Plutarch. lib. de Oracu-
lorum ceſſatione.

ORPHEVS.

Recitatur à Platone vaticinium quoddam
Orphei *Aetate in ſexta ceſſabit machina
mundi.* Iuſtini Martyr aliquot verſus citat, ex
quodam eius poemate, quod inſcripſit *Teſta-
menta* ad Muſaeum diſcipulum: qui, quia hoc
ipſum exprimūt, quod ſacrae littere de vno Deo
creatore celi ac terrae, autore honorum omniū,
ac vindice ſcelerum docent, praeſciunt verò de
audienda ac cognoscenda doctrina diuinitus pa-
reſacta: non aliunde deſumpti videntur, quam
ex ea doctrina quam à vicino populo Iſraelitico
ad Aegyptios communicatione deriuatam apud
hos didiciſſe, & retuliſſe ſecum in Graeciam, vna
cum atrorum doctrina, & diſciplinis alijs, Or-
pheus perhibetur. Recitantur à Clemente Ale-
xandrino in libris *ſpυματικων*, & ab alijs ex Or-
pheo verſus, qui de Dei vnica eſſentia inuiſibili,
id eſt perfecta, huicque ſoli nota, qui euſdem
vniſigenitus eſt, & ex gente Chaldaea ortus: in-
nucns Dei Filium, natum ex virgine Maria. An
de doctrina ſanctorum Patrum aliquid cognou-
erit Orpheus, & à quibus eam didicerit, non
plura ſcio, niſi quod in Aegypto cum ſacerdoti-
bus veteris doctrinae cuſtodibus verſatum, &
ab iſdem edoſctum tradunt de ijs quae poſtea
verſibus deſcripſit. Vnde quae autem accepe-

rit has ſententias, & ſiue intellexerit quae ſcri-
pſit, ſiue non intellecta reddiderit, ex doctrina
Patrum natas ac propagatas eſſe valde conſen-
taneum eſt. Aegyptios enim monumenta maio-
rum diu conferuaſſe, & paulatim, ſuperſtitione
inualeſcente, depranalle, non abieciſſe ſubito,
multa teſtantur. Inde in Graeciam vel diſcen-
tium opera & ſtudijs aliquid iſtorum inuectum
eſt, vel autoritate & potentia principum, qui ex
Aegypto ductis exercitibus, Graecijs multas par-
tes occuparunt.

PALLAS.

GRAECI, & praecipue Athenienſes, *αθηναί*
coluerunt, & *Παλλάδα* vocarunt. Eadeſ,
Romanis culta eſt, Mineruae nomine. Ridiculas
admodum his nominibus Graeci affinxerunt ety-
mologias, cum diſputant dictam *αθηναί*, vel
quali *αθηναίαν τινά θσαν, παρά τὸ τὸν νοῦν ἀ-*
θρειν, quod mentem ad certum, fixumque &
euidenter contutum rerum dirigat: vel *παρὰ*
τὸ δῶ, quod eſt *δουλάω*, vnde *ἰνομαθηματι-*
κόν, ἢ δουλάωσα, & (ſi praepoſatur *τὸ σερητι-*
κόν α;) *αθηναί*, quod ſine matre ex cerebro Iouis
nata ſit. Sic Palladis nomen deriuant, vel *παρὰ*
τὸ ἀναπεπλάσθαι ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός,
quod ex cerebro Iouis proguata ſit, & formata:
vel *παρὰ τὸ αἰεὶ πάλαιεν καὶ κραδύνειν τὸ δῶ-*
ρυ, à vibranda continenter hafta. Ridiculae ſunt
omnino deriuationes iſte. Nam dubium nõ eſt,
appellationes peregrinas eſſe, & ex Patrum reli-
gione acceptas ac conſeruatas. Appellatio *αθηναί*
valde cognata eſt vocabulo *Adonai*, quod eſt
nomen veri Dei: ita vt penè non dubitem,
originem inde eſſe, vocabulo poſt rem (id eſt
agnitione veri Dei) amiſſam, translato in aliud
numen commentitium. Veſt à Thāni, quae
vox Draconem ſignificat, vt alludat ad hiſtoriam
ſeducorum à ſerpente primorum patrum:
cuius memoria, vt propagaretur ad poſteros,
conſentaneum eſt, certa ſacrificia à Patribus in-
ſtituta fuiſſe; quibus agerentur gratiae Deo de
promiſſo Mediatore, qui ſit conculcatus ca-
pit ſerpentis. Conſtat autem, Athenienſes co-
luſiſſe idolum, effigie Draconis, de quibus cele-
bratum eſt quod exhiberent cultus diuinos, at-
que obſequia praetarent tribus peſſimis rebus,
Draconi, Noctuae & Populo. Appellatio Pal-
ladiſ eſt à Pale, quae vox Hebraeis ſignificat ad-
mirabile quiddam, ſeu miraculoſam. Et *Διός*
apud Graecos, Iouis apud Latinos nomen, idem
eſt cum Hebraeorum Iehoua. Cum autem in
fabulis Graecorum ſit, Mineruam progenitam
Gggg 2 eſſe

esse ex cerebro Iouis, moueor, & appellationibus, & fabulosa aenigmatae, vt existimem, huic occasione deditse obscurari memoriam doctrinae sanctorum Patrum, de Dei essentia & tribus personis diuinitatis, sed non intellecta ab Ethnicis. Videtur omnino alludere ad aeternam & verè cum stupore admirandam generationem Filij, patefactam patribus diuinitus, qua Pater aeternus, qui est mens aeterna, ἀναρχος ἢ ἀγένετος, gignit ab aeterno Filium, coaeternam & ὁμοῦσιον imaginem suam, ἢ λόγον θεῶν. Est enim cerebrum sedes mentis, & fons cogitationum, quibus formantur imagines rerum, sed euandem. At Pater aeternus, aeterna mens, gignit Filium λόγον, ἢ εἰκόνα συναϊδίου, non euandem, sed ἰσοῦτον. Ita praecipua pars doctrinae Patrum, de Dei essentia & de discrimine personarum Patris & filij, in fabulam commutata, excedit animis hominum, & atque ex omni memoria euauit apud Ethnicos: ipsam verò fabulosum aenigma resedit in isdem, & perdurauit.

PARNASSVS.

STEPHANVS autor est primam oraculi Delphici sedem in vicino monte Parnasso extitisse. Moueor appellatione veteris Parnassi, vt existimem primis à diluuiio temporibus, sub posteris Noha hanc specum, terra, Diaboli opera dehiscere, sese aperuisse, & mox coli celebrarique cepisse eodem autore, varidum virus inspirante ijs, quos delegerat ministros. Est enim Pausanias Parnassum quendam, Cleodora nympha filium, auguriorum inuentorum moni non inen dididisse, ex Graecorum fabulis refert: tamen appellatio ipsa nihil Graecū redolet: sed videtur facta ex Hebraeo *Nabas*, quae vox angurii significat & diuinationem, & *Han*, montem, praeposita in compositione litera P, vel potius *Parnoi*, id est hiatum: vt idem sonet *Parnassus*, quod vel mons, vel rectius hiatum diuinationum.

PROMETHEVS.

REFERT Moyses, Genes. cap. 4. Cainum Adam filium Deo obtulisse sacrificium è frugibus terrae: Abelem vero eidem sacrificasse postea ex primogenitis sui gregis, cuius sacrificium fuerit Deo gratum non item Caini: unde inuidia commotus in Abelem fratrem Cainum cum occidit insidiosè & perfidiosè. Huius autem veritatis quae in Ethnicis vestigia superant, explicandam. Et certè quidem multum extant, licet fabulis, velut tenebris, ea veri-

tas, à Satana fuerit inuoluta, ne perspicere cerneretur aut intelligeretur. At verò dico ego sentioque, sacrificium hoc per illud repraesentari, quod Ethnicis scribunt à Ioue & Prometheo fuisse oblatum. Coelo auro, & in quo Prometheus potiores partes fuisse aiunt: Iouis autem peiores. Nam addunt propterea Iouem in Prometheus iratum fuisse, eumque postea afflixisse, & miserè ad tormenta sequissima monti Caucaaso afflixisse & alligasse. Sic Homerus, Hesiodus, Aeschylus, Plato, Hyginus, Phormutus, Lucianus, & ante hos tres posteriores M. T. Cicero Tuscul. 2. Dico, inquam, ista esse huius historiae factae & nostrae obscuras quidem, sed tamen verissimas, & tanquam ex tabula vetustissima relictas lineas, colores, picturas & reliquias. Hoc autem his rationibus confirmo. Ac primum quidem docui Iouem illum Ethnicorum, qui fuit verusissimus, esse Cainum Moysis. Vide, *Iupiter*. Nunc igitur mihi probandum est, antiquissimum eorundem Ethnicorum Prometheus, esse imò fuisse Abelem Moysis. Dico autem antiquissimum: quoniam ut Ioues multitudine primi imitationem dicti sunt: sic & Prometheus, praesertim à Graecis (vt ex Pausaniae libr. 2. & 7. facile colligi potest) qui vanitatis ambitionisque studio res notas & veteres interposarunt, & veras obscurarunt, vt suae gentis vetustatem mundi omnem adferberent, & falsè. Quorum errorem sequitur Eusebius in Chronica, Prometheus in annum mundi 3520. demum reiecit, quum omnium consensu ille Iouis aequalis aetate ac tempore fuerit.

Est igitur haec inter Prometheus & Abelem comparatio. Abel cum Caino fratre simul vixit longo tempore, & vsquequo ab eo occideretur. Sic Iupiter & Prometheus vnà simulque floruerunt, vixerunt, & conuersabantur, vt Phormutus scripsit lib. de Natura Deorum. Abel & Cain etiam fratres: sic Iupiter & Prometheus consanguinei. Abel & Cain primi homines fuerunt, vni heroes, & praestantissimi: sic Iupiter & Prometheus primi mortalium, adeo vt ceteri homines à Prometheo ficti & ex luto formati dicantur: fueruntque hi duo viri iustres, & heroes primae summi. Itaque inter se ab Ethnicis comparantur Iupiter & Prometheus, tanquam coeui & virtutibus pares, quemadmodum ait Plato in epist. 2. ad Dionysium. Et vt Iupiter, Deus à posteris habitus est, sic & Prometheus, vt docet Hesiodus in Theogonia, cuius etiam ara augusta habita fuit in Attica; remansitque diuissimè; quemadmodum Pausanias lib. 1. tradit: Abel primus cum Caino sacrificauit.

S A C R I F I C I A.

ficauit Deo, fuitq; piorum iudicio hoc primum hominū sacrificium: sic Iupiter & Prometheus omnium primi Cælo sacrificarunt. Abel primus animal obtulit & mactauit Deo: sic Prometheus ille antiquissimus primus bouem mactasse Deo scribitur à Plinio, lib. 7. cap. 56. Cainus propter sacrificium (quod vterque fecerat, nimirum ipse & Abel) inuidit Abeli fratri suo, quod potior graviorque fuerat Abelis oblatio, quam sua, proptereaque Abelem, semotis arbitris, in Oriente occidit. Sic Iupiter in communi sacrificio (quod primum omnium fuit) inuidit Prometheo consanguineo suo, quoniam in eo potiores Promethei partes fuerant: eumque, vt dixi, crudelissimè ob eam causam ad Orientem in monte Caucaſo, id est, in solitudine, Iupiter affixit. Abelis sacrificium idcirco Deo gratum apparuit, quod cælitus ignis delapsus illud absumpsit, saltem de cælo eiusmodi aliquod favoris Dei signū extitit. Prometheus post sacrificium suum de cælo ignem rapuisse, & eum hominibus dedisse ex veterum Ethnicorum traditione fertur. Sic Hesiodus & Hyginus in fabul. c. 66. & 244. quod Plato in Philebo interpretatur fuisse Dei in Prometheum ipsum munus, non autem Promethei furtum. Ignis autem vsus & inuentionem in Græcia Paulânias lib. 2. tribuit. ex recentiorum fabulis, Phoroneo. Augustinus tamè lib. 18. ciuit. Dei, cap. 8. hanc de Prometheo verustissimo narrationem aliter, sed frustra, explicat. Præterea idem Hyginus tradit Prometheum instituisse, vt in sacrificijs pars victimæ adoleretur Deo, pars conuiuio reseruetur: id quod in veris sacrificijs, & tunc etiam in Abelis sacrificio obtinuit. In summa, sacrificia esse rem antiquissimam apparet, adeoque ab ipsis Arcadibus, qui primi mortalium à Græcia fabulosa censentur, vsurpatam. Denique Prometheus dictus est nō proprio nomine, sed à cognomine quodam à fide & prudentia, quod res futuras præuideret: vt & Abel ex fide & prospicientia futuri & venturi in mundum Messia sacrificauit, proptereaque illius sacrificium Deo gratum fuit. Vni autem obici potest in ista Promethei & Abelis comparatione, quod est resellendum. Nimirum Abelem nullos liberos reliquisse: Prometheum autem plures, velut Aethnæum, vt ait Paulsan. lib. 9. & Deucalionem, vt scribit Ouid. lib. 1. Metamorph. Respondeo enim Græcos in ea re deceptos æquiuocatione nominis Promethei, dum filios recentissimi cuiusdam Promethei verustissimo illi temerè & falsò attribunt, & tempora confundunt. Falsum enim est, Deucalionem Promethei primi filium fuisse.

SACRIFICIORVM Ethnicorum origo ex illis est ritibus, quos à principio sancti patres, Adam, Seth, Nohe, & ceteri vsurparunt, ac piè religioseque coluerunt, ac conseruauerunt, non auctoritate, arbitrioque priuato, sed iussa mandatoque Dei. Nam, vt ante, ita post lapsum primum parentum, cum Deus recepisset genus humanum, victus intercessione Filij, & voluntaria sponſione obedientia integræ exoluendæ pro genere humano, eorumque perpetuorum atque exhauriendorum, quæ illi perferenda fuissent in æternum: tunc ergo, non voluit genus humanum, vel pecudum more vagari tenerè, absq; lege & notitia Dei conditoris, vel petulante fingere, ex arbitrio, numina & cultus: sed tradidit promissionè de Messia nascituro ex muliere, conculcaturo caput serpentis, & instauraturo genus humanū, vt fieret rursus Domus sancta, & imago Dei expressa; in qua se & suā ille volūtatē cū perspicuè demonstrauit, tū illustrissimis & euidentissimis confirmauit testimonijs. Ad hanc promissionem & huic in ea patefactū Deum alligauit hominum animos, & huic intentos eos atque affixos esse voluit, exclusis & prohibitis omnibus commentis alijs quibuscunque & vndeunque ortis. Atque vt ante lapsum, quamquam clarissimam sapientiæ & iustitiæ lucem accensam, de æterna sua luce primorum parentum animis insuercat, quæ, quid requireret, quæque præstari vellet inmutabiliter ostendebat: tamen peculiarem expresso mandato constituerebat legem, in oculos incurrentem quæ iubebat eos abstinere à fructibus arboris scientiæ boni & mali & in hac obseruanda, suā illos sibi declarare probareque obedientiam volebat. Sic post lapsum etſi residuæ de prima luce scintillæ, & paulo post subinde repetitæ ac renouatæ notitiæ legis diuinæ, satis monebāt quæ postularet Deus, quæ ipsi displicerent: tamen cum nouo modo, & aliter quam hominum generi se patefecisset, edita noua promissione, nouum etiam ei & singularem cultum adiunxit, nimirum certos ritus sacrificiorum certorum, quos retineri in sua Ecclesia & reuerenter coli, tractari ac peragi, vera fide, intente promissionem his præfixam, id est, fiducia venturi Messia, voluit.

Non temere, nec quod deſtaretur peccatū cuiſeratione & combustione, ritus tales instituit: sed cum veller in Ecclesia semper existere beneficia filij, euidentibus & sensui subiectis ceremonijs velut consignata, singulari consilio &

fapientia impreſerat illis conſpicuam promul-
gata promiſſionis imaginem, vt inrer admi-
ſſa rationem rituum, maſtationem immolationem
& recitationem perceptarum precum, hac o-
culis expoſita & ſenſibus ſubiecta ſpecie ad moue-
rentur de Meſſia, qui ex promiſſo diuino na-
ſciturus, & vera victima futurus eſſet, pro pec-
catis generis humani: & exfulſeirentur hoc
ſpectaculo ad cogitationem lapſus, triſtiſſima-
rum poenarum, reſtitutionis ſui per Meſſiam,
immenſi amoris & miſericordie Dei. Quem
promiſſo pollicebatur, eum velut picturis adu-
bratum, ſacrificia oculis contuendum propone-
bant. Deinde, occaſione horum rituum, cum
reperi memoriam promiſſionis aſſidue, & vera
gratitudine celebrari tantum beneficium, tum
fidem coniunctam cum firma ſpe & expectatio-
ne Meſſie, atque intocationem exerceri voluit.
Eam ob cauſam, tum vt certo ſtatuere verè
adeſſe Deum, ſpectareque & diſcernere inter
ea quæ ex vera fide proſciſcerentur, & ficticia,
& idcirco maiore cura & reuerentia ea admini-
ſtrarent, & diligentius vſque ad Meſſiam natu-
tuerentur & cuſtodirent, frequentiffimè ſan-
ctis patribus oſtendit ſeſe, accenſis ſigne cœleſti
victimis. Tandem verò, cum in populo Iſtae
lis, in quo, à cæteris omnibus gentibus ſeparato,
Eccleſiam ſibi collegerat, poliriari etiam certis
legibus conſtitueret, eo fine, vt conſtaret certò,
quæ gens Meſſiam mundo paritura eſſet: cer-
ta mandata de ſacrificiorum ritibus, legibus
& tempore dedit, eosque obſeruari & peragid
præſcritum voluit accuratiſſimè: adeo vt ſi in-
termiſſa ab aliquo, aut polluta, aut ſecus, atque
inſtitutum erat, perfecta eſſent, reus crimen ſu-
biret læſe maieltatis diuinæ & æterni iudicij:
ſi q. ij qui præerant populo profanationes non
vindicaſſent, hoc expurgato ſublatoque, in idem
crimen & poenias eaſdem totus incidereſt popu-
lus.

Deſcribuntur autem in Leuitico ſex genera
ſacrificiorum diuina voce repetita, & ex ore Dei
per Moſem excepta & conſtituta, quorum tria
Ιλαςικά erant non quod mererentur veniam
aut condonationem culpæ & poenæ æternæ,
vel expiarent perpetua ſclera, & placarent
iram Dei aduerſus peccata generis humani:
ſed vocabantur propitiatoria & ſine & vſu,
quod typi erant illius victimæ quæ Deo ſatiſfa-
ctura erat pro genere humano: & quâdo fiducia
eiudem offerabantur, placebant Deo, & im-
petrabant quæ patebantur. Cæterum, in illo po-
pulo ad hoc proderant vt ſi ab illis exhiberen-
tur, qui in ſe crimen aliquod amiſerant, teſta-

rentur verè eos poenitere de crimine commiſſo.
Propterea hoc conſequebantur illi, ne exclu-
derentur à ſocietate populi Dei. Tria *Ιλαςικά*
erant Holocauſtum, ſacrificium pro peccato, &
ſacrificium pro delicto. Differabant autem ſi-
milibus. Holocauſtum *θιαλλακτικόν* erat, &
ſiebat ad placandum Deum. Reliqua duo
ἀπολυτρωτικά: redimebant enim poenias certo-
rum delictorum. In holocauſto tota victima,
quam oportebat ex maſculis vitulis, agnis aut
hædis, turturibus vel pullis columbinis eligi,
& *ἀμωμον εἶναι*, cremabatur, & velut in ſum-
mum verſa efferebatur in ſublime atque euaneſce-
bat: quo ſignificabatur oportere hanc cor-
ruptam, & ſœda peccatorum illuſine conta-
minatam naturam deſtrui & renouari. Ad
imitationem huius ſiebat Græcorum *τελετή*.
Sacrificiū pro peccato, *θύςιαν περι ἀμαρτίας*
70. interpretes, ſacræ literæ *Haſath* nominarunt,
quod eſt, oblationem fecit pro peccato, vel ex-
purgauit à peccato. Expiabantur hoc ſacrifi-
cij genere peccata *ἀκουσίως*, & ex errore aut
ignorantia commiſſa. Victimæ quæ cadeban-
tur differabant ratione perſonarum, delictor-
um, & ritu maſtationis. Sacerdos, ſi hoc
modo deliquiſſet, aut vniuerſa multitudine of-
ferebat vitulum, cuius ſanguine ſacerdos con-
ſpergebat ſepties, tum velum prætenſum ſan-
ctuario, tum altare Domini quod ante aditum,
ſeu ſanctum ſanctorum collocatum erat: reli-
quum, vt ſiebat in holocauſtis, totum combu-
rebat. Non enim licebat veſci cuiquam, ne
quidem ſacerdoti, earum victimarum carnibus,
quarum ſanguine altare Domini conſpergebatur.
Si dux populi peccaſſet, caprum: ſi de plebe
quiſpiam, caprum: vel ouem ſacerdoti maſtan-
dam deſerebat. Earum ſanguine ſacerdos cor-
nua altaris, in quo holocauſta cremabantur,
perfundebat, reliquum omne proieciebat ad ba-
ſin altaris. De cæſa victima pinguedinem, quæ
reibus adhæret, *περιτονεύω* & *επιπλόω*, cum
renibus ipſis incidebat: non enim pinguedine vel ſã
guine licebat veſci illi populo. Delicti eſt qualitas
variabat rem offerendam, vt ex *ſ*. Leuitici con-
ſtat. Sacrificium pro delicto *θύςιαν περι πλημ-
μελείας* & *πλημμελήματος*, ſeptuaginta ver-
terunt. Eſt enim *πλημμελήω*, iniquè quippiam
& per iniuriam agere, hoc eſt, *εξουβρίζω*. He-
brej *Αſαμ* nominarunt, quæ vox ſignificat de-
lictum, peccatum, rem ream, à verbo *Αſαμ*, id
eſt, deliquit. Fiebat autem ad expianda delicta
ἐκοῦςια, quæ libera voluntate, re deliberata,
ſine coactione & metu, commitebantur: &
maſtabatur aries, cuius pretium æſtimaba-

rar ex delicti magnitudine.

Reliqua tria sacrificiorum genera, εὐχαριστικά dici possunt. Eorum vnum oblatio erat, duo εὐποπλαστικά. Oblationem, seu immolationem, seu liberationem, septuaginta interpretes δάρον, θυσίαν, Hebræi *Mincba* nominant. Erat genus εὐχαριστικόν, quo offerebantur & adolebantur, vel pugillus simitæ oleo perspersus, testusque thure, vel panes ἀζύμοι, vel lagana ἀζύμα, cocta in clybano & oleo oblita, quæ panes κλιβαρίται vocabantur, vel τηρανεῖα, id est friza in sartagine: vel ἐσθόματα, id est, in craticula tosta, ὀσσοῦque perfusa: aut ἡψίδα, id est arista ex pyramis & vitentibus adhuc decerpæ frugibus, leniterque ad ignem vsulata, & in faris morem confractæ & comminutæ, oleoque madefactæ, & thure desuper cooperte. Partem harum rerum, capiebat sacerdos, reliquum, vniuerso cum thure, incensum adolebat. Fermenti verò mellisque non licebat miscere quicquam. Oblatio velut honorarium munus de terra natis Deo exhibebat, eoque testabatur à Deo esse vitam, fortunas, res vitæ necessarias, terræ fecunditatem, salutritatem aeris, pacem, & gratias de tantis beneficijs deberi Deo pertinebant etiam ad ministerij sacri conseruationem & sustentationem sacerdotum. Hostiam pacificorum, θυσίαν σωτηρίας septuaginta. Hebræi *Zeba Salomim* nominant, id est sacrificium pacis. Celebrabatur enim ab ijs qui Deo pro acceptis beneficijs gratias agebant, aut gratitudinem hac obedientia declarabant. Beneficia. n. pacis nomine Hebræi effert. Et fiebat cæcis vel bobus masculis, aut fœmellis, sine discrimine, vel ouibus, vel agnis, vel capris, quas ἀμώμους esse oportebat. Incendebatur autem sola pinguedo περι τονάω, ἐπιπλέω, renibus, & carteris partibus detracta, cum ipsis renibus: reliquum auferrebat ij quorum erat victima: idque debita gratia testificandæ causa sacrificium si instituisset, vt ratum fieret & prodesset, eodem eos die vniuersum absumere oportebat: si ex toto, vel sponte maclassent, ante tertium: tertio si quid reliquissent, id irritam reddebat maclationem, & ipsos preuariatationis reos peragebat. Sacrificium laudis distinebat ab hostia pacificorum, quod simul fiebat, in hoc sacrificio, & pecudum maclatio, & oblatio seu immolatio libamentorum, confessionis causa: qua qui offerebant, testabantur se agnoscere & profiteri illum Deum esse eternum, verum & vnum Deum, distinctum ab omnibus commentitijs numinibus Ethnicorum, conditorem rerum & generis humani, Dominum

& huius populi, & Ecclesie, ex hoc populo, propter Messiam, collectæ, autorem illorum beneficiorum, quæ hic populus accepisset, & debere se ei obedientiam, gratitudinem & celebrationem beneficiorum perpetuam. Oportebat autem omnia sacrificia condiri sale consecrato, qui sal fœderis vocabatur, eoque accendi igne, qui in tabernaculo Domini asseruabatur & fouebatur, & quem ex igne, celitus immisso sacrificijs Moysi & Aaronis, susceptum fuisse conicio, etsi nihil affirmo.

Tradidit, & commendauit initio hos ritus Deus ipse ptimis patribus, quorum posteri aliqui, vt Nohe, Sem, Abraham, Isaac, Iacob, & c. retiuerunt eos, cū doctrina ipsa cōstanter & sanctè, quibuscum fœdus iniit, data promissione, quod amplificare familias posterorum, tuerique ac propagare vellet, & ex his ipsis nasciturum esse Messiam generis humani redemptorem. Tandem cum posteritatem eorum, in quo solutam Aegypto, & deductam in terram illam quam multo ante Patribus promiserat, legibus obligaret atque imperio, ne sine ordine politico dissolutè viueret, de integro etiam leges sacrificiorum, sed illi politiam quam ex tenebat, accommo datas, reperit inter ceteras, distinxitque, vt ante dictum est, & describi atque imponi populo per Moysen curauit: tum, vt scirent non humana conditas auctoritate, sed diuinitus constitutas esse atque sancitas, ad easque obseruandas atque exequendas se astringi, nec licere cuiquam aut negligere, vel violare has temere, aut diuersas ab his excogitare, & easdem inde vsque à Mundi exordio Patribus in vsu fuisse: tum vt inde sacerdotes victitent ac sustentarentur, qui cum Deus occupatos eos vellet esse cura ministerij, id est, doctrinæ & ceremoniarum, non poterant vacare quærendis parandisque rebus ad vitam necessarijs. Et iustum fuit ali ministros Dei sumptibus illorum, quorum gratia diuinis rebus operam dabant & seruabant. A distiuitio igitur, cum Nohe & filij ipsius instaurassent genus humanum, erudierunt id de his tantis rebus, proculdubio, accuratissimè. Multi ex familia Sem, & ceterorum, hanc à maioribus communicatam hereditatem, sanctam, & salutarem, vicissim ea, qua decuit, religione, reuerentia, fide & pietate, ex se natis nepotibus tradiderunt, ita vt continua sit serie propagata, vsque ad cōstitutionem politia Israelitica. Plurimi verò, petulantia & Epicureo contemptu, aut negligentia, quod leuius afficerentur tantis rebus, quantas hæc doctrina complectebatur, aut studio nouitatis, Diaboli impulsu ac persuasione, corruptam maiore

ram hereditatem abiecerunt & aboleuerunt.

Abolitionem doctrinae mox consecuta est veri Dei oblitio. Ex hac nata prodigiosa commentitorum numinum multitudo. Quoniam enim, proprio animorum iudicio, & naturae totius praesentia coniecti, fateri cogentur non ex bruta materia hoc mundi corpus profuissse, nec temere suove nutu in hunc confluxisse ordinem, nec calu regi sustinerique, sed oportere esse Architectum qui id & initio velut tornauerit in aequabilem illam rotunditatem, & gubernet ac sustentet, eundemque oportere esse omnipotentem, sapientem, iustum, bonum, vindicem scelerum: tamen tantum inualuerat nata ex peruersitate deprauatae naturae ad superstitionem propenso, ut contra illa argumenta, sensa, & statutaque animorum suorum, & euidentia totius Naturae testimonia, auctorem ipsum aspernarentur, & creaturis in Dei locum, vel suo ductu, vel Diaboli, ex occasionibus aliquibus, perusu, assu, adhaerescerent: & cum cognouissent Deum, non glorificauerunt ut Deum, neque ei gratias egerunt, sed vani facti sunt in ratiocinationibus suis, & obtenebratum est desipientis cor eorum: quum se sapientes esse profiterentur, stulti facti sunt, ac mutarunt gloriam in corruptibilis Dei in efformatam imaginem mortalis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & reptilium. Nec satis eis fuit creata corpora in Deos conuertere: sed ipsos etiam Demones conluerit, & quocumque in loco vel insolitum quid accidisset, vel inuitata specie apparuissent Demones, illi peculiaria adesse Numina, eaque ipsa, ne trascerentur neglecta, sacrificijs demulcenta retinendaque in officio & concepta benevolentia, censuerunt: aliquando etiam quos cultus quaeve sacrificia exposcerent ipsi Demones, ex altitibus quibus comparebant figuris, edicebat. Hinc Graecorum, quorum post Aegyptios vanitas praecipue celebratur ac superstitio, commenta nata, qui caelo Iouem, mari Neptunum, intus terrae caeuissis & recessibus Plutonem incluserunt & praesecerunt: singulis rursus alios infinitos adiuxerunt, Saturnum & Cybelen Ioui, item Mercurium, Apollinem, Martem, Iunonem, Minervam, Venerem, Dianam: Neptuno Nereum, quem *ἄλκμῶνα* & *πέρων*, Latini Portunum, nominarunt: & cohortes Nympharum, quarum aliae *Νεπείδες*, & *Ναϊάδες*, aliae *Ποταμίδες*, aliae *κρηναίδες* vocatae sunt, quod vel mari, vel fluminibus, vel fontibus insidere ac praesesse putarentur. Coluerunt & *ἄστυίδες* Nymphas dictas, Oreades item, *Δρυάδες*, Hamadryades, Napeas, Agapeas, quod sin-

gulis in natura corporibus adesse peculiare numen existimarent: & eam opinionem diabolus, numinum illorum specie sese ostentans, auxit & confirmauit. Nec pauciores Deos Romani habuerunt, inter quos recensentur Di maiorum & minorum gentium, Penates, Communes, Geniales, Lares, Genii, Praestites, Indigetes, Patrii, Tutelares, Fauni, Syluani, Satyri, Lemures: ita ut Varro qui Ethnica numina praecipua coquisiuit diligenter, supra triginta millia commentitorum numinum reperisse se annotarit.

Extincta igitur doctrina, & deleta ex animis memoria veri Dei, etsi reuenerunt Ethnici umbras sacrificiorum: tamen cum non regerentur amplius norma verbi diuini, ideoque ne scirent quod essent consilio instituta, & quo spectarent, quid ve monerent; tum mutarunt veteres ritus, vel abrogatos profus, vel nouis ac subditis confusos pro conditione numinum quibus decernebantur: tum excogitarunt rationem, ex victimis, aestimandi occultos numinum sensus alienos aduersosque, aut propitios & addictos quaeve secutura essent, secundane an contraria, vsurpatis, signorum loco, fortuitis, aut, sine ratione, temere confictis & constitutis iudiciis, errore stultissimo: quod eos necesse fuit facere: alioquin enim in ista Dei ignoratione dubitasset perpetuo quae essent expectanda, quaeve sibi de numinibus pollicerentur ac persuaderent. Rationem & interpretationem signorum mox confirmauit Diabolus. Existimo autem his comminiscendis, post amissum verbum, praehuisse occasionem Ethnicis obscuram memoriam miraeulorum, quae ad sacrificia Sanctorum Patri exhibuerat Deus saepissime, inflammatis caelitus victimis, approbatiue ac susceptis quae placerent, vel contra repudiatis quae displicerent, certis atque euidentibus testimoniis. Talis itaque Sacrificiorum Ethnicorum origo est. Ecclesiae suae per Euangelii seu gratiae ministerium collectae Deus ante & post diluuium, ante & post Messiam exhibitum, signa dedit, promissione de aeterna salute adiuncta: quibus suos in spem vitae beatae in caelis cum ipso Deo consequendae confirmaret, eosdemque a profanis gentibus distingueret & separaret. Et sancti Patriarchae, Prophetae, horumque pii & eruditissimi, intellexerunt sinceram doctrinam de promissione gratiae, de fide amplectente promissum Messiam, de vero vsu signorum. Sed magna multitudo omnibus artibus, cum abolita doctrina de promissione Mediatoris, & de vera iustitia eorum Deo; vel sua negligentia ac securitate, vel Diaboli impulsu aut seductio-

ne, cum hac amissa, verum signorum vsum multis modis deprauavit. Ea est enim humanorum ingeniorum fragilitas, vt si non recte, & assidue doceantur de Deo, & verò signorum in oculos incurrentium vsu, mox solis inhereant signis, ea que & numero, & superstitione cumulent. Alii signa verterunt in Numina: vt Chaldaei & Persae ignem ipsum fixerunt esse Deum, quia audierant igne delapso caelitus incensas esse victimas. Alii fixerunt ritus esse opera, que peccata expiant, & placarent offensã numina: & hac opinione cumularent ritus tales: nec tantum ceremonias novas, sed & noua numina & novos Deos excogitarunt. Alii petulantes natura & deo, quod de his reliquum fuit inuoluerunt tabellis & anilibus somniis. Alii arguti natura & ritus ipsos, & assutas his opiniones in pias, alio cõcinniore prætextu oblitis, ita venditarunt imperiti, vt cum quadam sapientiæ specie maiore cum applausu exciperentur, amarentur, ac retinerentur. Visitatum enim est profanis ingenii, prætextu sapientiæ struere insidias, & offendere bellas persuasioes, stabiliendæ impietati ac commodatas.

Ita factum vt, doctrina amissa, Ethnici retinuerint de Deo, de doctrina cœlesti, de Sacramentis additis doctrinæ, de veri Dei cultibus, meta somnia: de externis ceremoniis vmbrales ritus sacrificiorum, atque eos ipsos multipliciter deprauatos, & nouorum excogitatione variatos atque amplificatos in inmentum. Et quidem ex Patrum religione Ethnicas superstitiones illius obliuione & natas esse, vel solæ Numinum Ethnicorum appellationes profectæ à patribus, & ab ipsis Ethnicis, se ad linguarum suarum molliorem sonum accommodantibus, vsurpata, quem admodum in Veite, Pallasde, Iude, loue, & aliis ostendimus, argumento esse poterunt. Ad Ethnicos igitur peruenerunt, pauca quædam & nuda nomina, ex doctrina & historiis Patrum, eaque & mutilata, & tabellis obscurata, & corrupta signentis peregrinarum opinionum, & prorsus obruta superstitionibus variis: inde tamen manasse agnosci iudicari potest. Auxerunt autem & commentitiorum idolorum numerum, & religionum deprauatione regiorum mutationes, gentiumque translatarum commixtiones aut nouæ & spontaneæ sedes, atque noua regna querentium migrationes. Omni tempore enim mutationes acceptarum & vsitarum religionum commouerunt Imperia & Respublicas, & causas præbuerunt mutationibus: cuius rei exempla sunt regna Sarracénica, Persica, Turcica, occasione dissidiorum in religione auul-

sa ab imperio Romano, & ex his conflata atque constituta. Aut vicissim cum mutatis imperiis, vel deductis colonis, religionum inuouationes inuectæ, ex commixtionibus gentium inter sese, ac confusionibus religionum, perturbationes ac confusiones natæ sunt mirifice ac tetra, quas veritatis ac lucis cœlestis obscuritatem & abolitionem sequi necesse fuit. Ex religione populi Dei aliquid in suas religiones, iam ante vitiatas multipliciter, assumpserunt circumfusi vndique, & proximi huic ἀπόνοι Aegyptii, Phœnices, Syri, Assyrii: ab Aegyptiis & Phœnicibus plura acceperunt Græci: à Græcis Romani: quæ nouorum colonorum aduentu importata, plantataque & propagata esse non est dubium. Religionum varietatem ac dissimilitudinem conuitata est obstinata animorum cecitas. Hæc nouis subinde diaboli furoribus accumulata, eò usque inualuit, vt homines noua numina & cultus nouos, eosque portentosos prorsus, & abominandos, cumque immunitate conuictos, con dentem Demonem, ac turpissimarum libidinum aut demonstrarent occasiones, aut præcipientem commixtiones, cupidissime à religiosissimè audiret & sequeretur: quemadmodum apparet ex Græcarum & Romanarum historiarum lectione. Semper enim Idololatriam, libidinum portentosa confusiones & omnis generis enormia scelera alia secuta sunt. Et cum oppressa doctrina Evangelij semper etiam Legis diuinæ notitia & autoritas vel obscurata elanguit, vel fracta proiectaque concidit: vt sola semper Ecclesia Dei Legis notitiam illustrem habuerit & explicatam, solaque vsu Legis rectè intellexerit atque exercuerit. Denique ita semper accidit vt ab vna & perpetua doctrinæ norma, quam proponunt Lex Dei & Euangelium, quicumque discederent, ij protinus & ab illo itinere, quo recta ad Deum ducimur, depulsi deniarent, & id quod niteretur animus amitterent, cumque perpetuis conflictarentur dubitationibus, nec regeretur amplius voce Legis diuinæ, sed incitati à diabolo tuerent, quò excæcata mentis erroribus & cupiditatum flammis impellerentur.

Fuit consuetudo vetustis Patribus, ante tractationem sacrorum ablueri corpora, quam consuetudinem conseruauerunt Iudei qui multis vitur sordibus. Patres imitati Ethnici vsurparunt eandem, creberimè, non tantum ad eluendas corporum sordes, sed etiam ad expiationes scelerum, & expurgationem inquinamentoium, si quæ corpori contaminato libidibus, cadibus, rapinis, aut alijs similibus, adhæsissent.

Rome olim ad portam Capenam, postea Appiam vocatam, aqua, quæ Mercurio sacra fuit, alij alios aspergebant, vt hac conspersione abstergerentur & delerentur, ceu iniuste corporibus notæ, deformitate flagitiorum, ac præcipue periuuriorum. Tali perfusione seu ablutione Peleus Patroclum absoluisse, & Acastus expiassel Peleum à cæde fratris Phoci, & Aegæus Medeam à cæde liberorum traditur. Hoc ritu Orestem expiatum esse à cædematris Clytæmestræ, Pausanias refert in Corinthiacis. Denique piaculum & nefas esse dicebatur aliquid facti atrestare, nisi vel corpore lustrato, vel aquæ ad vsus sacros comparate, effusione ceu consecrato. Sic Aeneas apud Virgilium *Ter socios pura circumuoluit unda, spargens rore leuis*. Et idem, ceu multa cæde pollutus, ad patrem Anchisem inquit.

*Tu genitor, cape sacra manu patriosq; Penates,
Me bello è tanto digressum & cæde madentem,
Attrectare nefas, donec me flumine viuo
Abluero,*

Cùm autem Ethnici sacrificijs vterentur sine Dei & promissionum notitiâ, immò sine notitiâ numinum ad quæ dirigebantur, neque intelligerent finem, cuius gratia ritus instituti erant: meminissent tamen, ex tenui & incerta fama, solitum Deum, euidentibus testimonijs: aut, probatis sacrificijs, annuere cœptis ac votis, aut, auersatis illis ac repudiatis, negare successus: necesse fuit eos qualescunq; exhostiarum visceribus aut aliorum fortuitorum euentuum subitis interfectionibus coniecturas comminisci, ex quibus affectiones numinum erga se estimarent. His coniecturis diabolus blanditus est, & assensit, insolitarum apparitionum & θασμάτων mirabiliter variatis ludis ac prestigijs. Aegyptijs sexcenta sexaginta sex genera sacrificiorum in vsu fuerunt. Romanis & Græcis non multo pauciora: quibus ferè aut sola anima Diis consecrabatur, quæ hostia animalis dicebatur, aut offerrebatur victima, eo fine, vt inde de illius numinis voluntate coniecturæ fierent, cuius opera, ad rem aliquam perficiendam opus erat. Mactabant autem vt plurimum oues, sues, rapras, boues, gallinacos, & anseres. Maiores victimas inauratis cornibus producebant, minores coronatas. Ex hædis & agnis rectius Deos cõsultari, futuraq; pernoscere cõsebant, q̃ mitiores essent: ideo, diuinatum, ex ouiu genere aliquid cõdebant, & mactationi sepe adiungebant immolationes. Romani mola salsa litabant, quæ ex farre tosto confactaque, sale & aqua, parabatur: sine his nulla fieri sacrificia rata, & vim salis peculia-

rem, ad placanda commouendaque sua numina, inesse sentiebant. Idcirco peculiare, his cõficiendis, dies festos destinabant, quos Fornicabilia festa nuncupabant, inde, quod sar in fornicibus torrerent. Græci primitias hordei, & placitas ex hordeo, sale consperfas, litabant. Sacrificij pro peccatis, ritum apud Ethnicos obseruatum, & Satanæ mixis farcaenis Iudaica sacrificia in Ethnicorum execratorum perniciem deridentis audaciam horrendam, describit Prudentius hymno 10. de coronis. quem locum, quod antiquitatem Ethnicam cogniti dignissimam, & non alibi obuiam contineat, adscribere libet. Sic igitur ille sub Romani martyris persona,

*Summus sacerdos: nempe sub terram serobe
Acta in profundum consecrandus mergitur,
Mirè insulatus, festa vitæ tempora
Nectens, corona tum repexus aurea,
Cinctus Gabino sericam sultus togam.*

*Tabulis supernè strata texunt pulpita,
Rimosa vari pagmatæ compagibus.
Scindunt subinde vel terebrant: arcem,
Crebroque lignum perforant acumine,
Pateat minoris vt frequens hiatus.*

*Hæc taurus ingens fronte torua & hispida,
Sertis reuinctus, aut per armos florens,
Aut impeditis cornibus deducitur:
Nec non & auro frons coruscet hostia,
Setæque fulgor braçialis insicit.*

*Hic vt statuta est immolanda bellua,
Pectus sacro dividunt venabulo:
Eructat amplum vulnus undam sanguinis
Feruens, inque texta pontis subditi
Fundit vaporum flumen, & late astuat.*

*Tum per frequentes mille rimarum vias
Illapsus imber, rabidum rorem pluit,
Defossus intus quem sacerdos excipit,
Guttas ad omnes turpe subiectans caput,
Et veste, & omni putrefactus corpore.*

*Quin os supinat, obuias offert genas,
Supponit aures, labra, nares obiscit,
Oculos & ipsos perluit liquoribus:
Nec iam palato parcat, & linguam rigat,
Donec cruorem totus atrum combibat.*

*Postquam cadauer sanguine egesto rigens,
Compagè ab illa flammæ retraxerint,
Procedit inde pontifex, visu horridus,
Ostentat vdu verticem, barbam grauem,
Vittas madentes, atque amictus ebrios.*

*Hunc inquinatum talibus contagijs,
Tabo recentis sordidum piaculi
Omnes saluant, atque adorant eminus:
Vilis quod illum sanguis & bos mortuus
Fœdis latentem sub cauernis cauerint.*

Hæc Prudentius, quibus si quis addere velit quæ de sacris hominibus, quos Græci κατήματα vocant, apud varios auctores occurrunt, volumen ingens conficiat. Nobis autem, quin libellum offeramus, ex doctis scriptoribus collectum in præsentia Prudentii locum descripsit se satis erit. In sacrificiis diuinorum autem Romani, Græcorum & Hæreticorum discipuli, toti erant, ut qui diuino verbo destituti & in tenebris vagantes, ac de futuro solliciti, à suis Numinibus, id est cæco dæmonibus informari maxime cuperent. Hos igitur ritus seruabant. Cùm sacerdos victimam ad aram adduxisset, stans manu aram prehendebat & fundebat preces. Principium orationis à Iano & Vesta fiebat, quæ in omnibus sacris præcipua numina erant, & in votis nuncupandis compellationem Primam meruerant, inde quod per eos, aditus ad cæteros patere opinio erat: & obseruatum in ea oratione, ut Iupiter Pater. Opt. Max. omnesque Dii ceteri Patres aduocarentur. Ne quid verò verborum præteriretur, aut præposere recitaretur, de scripto præire aliquem, rursusque alium custodito dari qui attenderet sedulo, alium qui fauere linguis inberet, & tibi cinem canere, ne quid inausitum exaudiretur, oportebat. His peractis sacrificium, ab immolatione, sacerdos inchoabat, fruges aut molam falsam in caput victimæ deponerat, addito thymum remasculo. Vocabatur ritus ille immolatio, quasi more in caput victimæ collocatio. Deinde uinum aspergebat: se priuquam id affunderet, scipulo aut simpuluum ligneo, vel fictili admodum paruo (quod, inter sacra vasa, cyatho non erat admodum ab simile) & ipse leuiter delibabat, & astantibus gustandum, de ferebat, ut pariter libarent. Hic ritus vocabatur libatio. Quo factò, fetas inter cornua victimæ, manu euulsas, rāquam prima libamina coniciebat in ignem, conuersusque ad ortum, obliquū cultum à fronte victimæ ad caudam ducebat: tandem victimam Diis exhibitam & dedicatam iugulabant ministri sacerdotis qui victimarii dicebantur, reliqui ad mortis vasculis emanantem cruorem excipiebant. Ita isti Satanae seruuli impie summi sacerdotis & Leuitarum sacrorum pijs ceremonias emulabantur. Vbi perpurgata victima erat, mox aruspex, flamen, aut sacerdos, cultro ferreo viscera rimabatur, attentèque explorabat an peccitatum foret. Inspectis tandem & exploratis singulis, ex omni viscere & membro ministri partes certas decimas farina farris inuoluebant, & in calathis sacrificanti offerebant. Sacerdos aris inpositas fœculo incenso cõ-

burebat, quod reddere erat & litare. Vbi quod Diis tributum erat conflagrasset, ad epulas ipsi & conuiuia conuertebantur. Inter vscendum Diis laudes canebant, pedibusque circum aras complodentes ad numeros psallebant & pulsatis cymbalis, choreas agebant, hymnosque suis idolis varios canebant. Græci & Aegyptii peculiare quædam alias ceremonias obseruauerunt. Aegyptii verò caput victimæ abscissum diis execrabantur, & cum precatone solemnè deliciebant in flumen, ut si quid aduersi eueniret, in illud caput verteretur. Sux singulis Diis victimæ etiam deputatæ erant. Humano etiam sanguine litatum est, ut historix docent: & in populo Dei, sub Regibus Iuda & Israel, reperi sunt qui filios filiasque exurent in gratiam & cultum Moloch idoli.

Ex hac sacrificiorum in populo Dei & Ethnicorum breui collatione patet, quæ Ethnici vel ex Patrum prima religione retinuerint, vel à Iudæis acceperint, quæ assuerint vel intexuerint ipsi ex sese genita. Habuerunt umbras veterum sacrificiorum oblectas, mutatas, cõfusas, & multipliciter deprauatas: quibus (ut necesse fuit fieri, cum non firma certaque Dei cognitione niterentur, sed ex fictitijs penderent numinibus) significata affixerunt testificantia de affectu numinum erga sese, & euentibus consecuturis: eorumque notationem & interpretationem, quæ solis sacerdotibus incumberebat, ἱερονομίαν nominauerunt: cuius partes & ritus exquirere, præsentis non est instituti. Summa autem eorum quæ de sacrificijs dicta sunt, eodè redit, ut Ethnicissimi origine paulò apertius detecta. Satanae artes cordatus sector videat, & excretur. atque legalium sacrificiorum complementum in pretiosissimo illo vnicoque propitiatorio sacrificio, quod Christus in ara crucis ad Patrem pro peccatis vestris obtulit, quærat, & de parta sibi æterna salute humili mente glorietur.

S A T V R N V S.

ADAMVS Mosis est is ipse, quem posteritas, verbi Dei ignara & contemprix, Latine quidè vocant Saturnum, Græce verò Κρόνον. Veterem Canum Mosis dico esse antiquissimorum Ethnicorum Latinorum Iouem, Græcorum Ζηνά vel Δία, non autem recentem quandam aut vnus duntaxat gentis cognominem Iouem. Saturnum igitur hunc qui primus orbi innotuit, esse Adamum, etiam testibus Ethnicis, ex his colligas, quod Saturnus iste ita nominatur à voce linguæ Hebrææ, quæ primūm

omnibus mortalibus fuit communis. Vox autem illa est verbum *Satur*, quod latitare, seu occultare significat. Fuit autem hoc nomen vestigium fugæ & latitacionis à Deo, quam molitus est Adamus post suum peccatum, vt est Gen. 3. 8. Nonnulli verò malunt Saturnum à satione dictum: quoniam, vt scribit Arnobius ex Ethniconũ arcanis lib. 4. sationibus præerat. Quod, etsi verum fuit, tamen Saturnus à satione derivari non potest, quum in Saturno *Sa* syllaba sit longa: in satione verò brevis. Saturnus, aiunt alij, dictus est, quòd sationibus inter Ethnicos præerat, vt pote qui primam rem ferendarum, terreque excolendar, & agriculturæ rationem inuenisset, ceterosque docuisset. Quod de vno Adamo verè dici potest. Gen. 3. 17. & 23. Nam fuit in mundo primus Agricola, & Sator rerum & hominum. Quod Saturnus cœli ipseus filius, vt pote ex nullo superiore homine genitus, dicitur crediturque ab Ethnicis, teste Cicerone lib. 3. de Natura Deorum: Adamus autem Dei filius vocatur, Luc. 3. 38. quoniam à Deo immediate creatus est, nõ ex alio homine natus: nonne nostræ veritatis vestigia sunt? Quòd Saturnus nominatur *Κράνος*, vt ait Plato in Cratylo, velut *χρόνος*, id est æternus, & ab omni huius mundi æuo existens: (est enim Adamus cognus & contemporaneus Mundo, ratione ortus sui.) Quòd sub solo Saturno seculum aureum, ac primam mundi ætatẽ fuisse cõsistentiam omnes Ethnici, nonne hæc procul dubio demonstrant hunc Saturnum fuisse verũ Adamũ, sub quo tum ætas prima mundi tũ aera fuit ante illius peccatũ? Quòd Saturnus primus in orbe terrarum imperium tenuit, nonne idem fecit primus Adamus, tum in re creationis, tum privilegio ætatis, quum esset omnium hominum primus pareus? Quòd Saturnus fuit maritus Rheæ seu Cybeles, quæ eadem mater Deorum, idest hominum (qui primi ingenio & industria præstantes fuerunt) dicitur: imò eadem & Pandora quoque nominatur, vt ait Dioscor. Sicul. lib. 4. c. 5. & mater Iouis, vt scribit Euseb. lib. 2. cap. 3. præparat. Euang. quæ mala omnia in Mundum inuexit: nonne pro nobis ista faciunt? Est enim hæc Rheæ seu Pandora Eua vxor Adamo primi hominis. Denique quòd Saturno veteres Ethnici aperto capite, quemadmodum tradit Plutarch. in Rom. quæst. sacrificabant, nostram veritatem confirmat, vt veraci, & ceteris sanctiori Deo. Fuit enim Adamus Caino filio eiusque posteris longè religiosior ac sanctior. Ceterum de Agriculturæ primo inventore digladiantur Ethnici, Melius sentiunt qui eam an-

tiquissimo illi Saturno, nempe Adamo, tribuunt. Itaque cum falce, qua fruges maturæ metuntur, solet à veteribus Saturnus ille pingi.

SERAPIS.

SERAPIDIS cultus præcipuus fuit apud Aegyptios, qua appellatione etfi Osirin cultũ atque exornatum aliqui scribunt, primos parentes tamen Deo hanc tribuisse existimo, quòd sit æterna lux, & æterna sapientia. Superstitiosa posteritas amisso vero Deo, nomen retinuit, & cultus Deo destinatos ac debitos scititio idolo hoc titulo præstitit, nona subinde superstitione cumulat. Fana huic Aegyptus dedicauit plurima, quorum vetustissima fuerunt Memphitica, celeberrima Alexandrina. Græci, Aegyptios imitati, eidem Serapidi non pauca fana consecraverunt, assumptis sacrificiorum ritibus, & religionis qua coleretur, legibus ab Aegypcia gente. Nam & Athenienses, & Spartani, & Messeni, & Beotii, & plures alij hos secuti, Serapidi peculiaris cultus exhibuerunt, Aegyptiorum exemplo. A Serapide de tribus in Deo vero personis oraculum Thulidi Aegyptiorum regi renunciatum perhibetur.

*Πρώτος θεός, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα
οὐκ αὐτῶν,
Σύμματα δ' εἰν ἐνὶ πάντα τὰδ' ἔστι καὶ εἰς ἐν
ἅπαντα,
Οὐ κράτος αἰώνιον· οὐδ' οὐδέ τι ποσὶ βῆδ' ἔχει,
Θνητῆς, εἰδὲ πλοῦν διαγῶν βιότοιο τελευτήν.
id est,*

*(αὐτῶν,
Principio Deus est, hinc Verbum, & flaminis
Vnum numen idem tribus est, naturæ, consors,
Cuius vis æterna: sed hinc pede te ocyus aufer,
Mortalis, peragens in certi limitis æuum.*

Id à Sacerdotibus Aegyptiis, ex veteri Patrum doctrina, concinnatum reor. Non enim dubium est veterum monumenta plurima diu in Aegypto, cura & custodia sacerdotum, conseruata esse: etsi doctrinæ verus intellectus perierit, paulatim deprauatus aut petulantium aut superstitionum ingeniorum commentis, quæ simpliciter dicta vel inenigmata & allegorias transformant, aut picturis involuerunt, aut dubijs & ancipitibus interpretationibus in dubium adduxerunt. Extat apud scriptores ecclesiasticæ historiae descriptio & templi Serapidis, & idoli portentosæ magnitudinis, & præstigijs artificum quibus templi antistites, imitati Satanæ artificia, impoferunt miseris hominibus.

V E S T A .

EX sanctorum Patrum religione, Ethnicas superstitiones illius obliuione nata esse, vel sola Numinum Ethnicorum appellationes, profecta à Patribus, argumento esse poterunt. Coluerunt ignem Chaldaei, Persæ, Affirij, Medij, tanquam Deum, quem *Orismada* vocauerunt, quasi ignem sanctum, vel lucem diuinam, ex *Vrim-Esed*: Græci & Romani *Ἑστία*, seu *Vestiam*, quæ appellatio significat ignem Domini, ex *Esch-ta*. Veteres illi populi ignem perennem ac peringilem religionis ergo aluerunt, cui, ceteri Deorum maximo hostias mactare, & solemnita festa, flans diebus, regio apparatus & sumptibus magnificis celebrare, atque ex illo enenta rerum ediscere atque interpretari assueuerant. Hunc annuatim Persæ certis diebus festis candido impositum equo, tanquam numen, circumducebant. Cum pompa maxima sequebatur equum rex. Persicus: hunc regni proceres & maxima populi multitudo comitabatur, vt Xenophon & Curtius amonraunt. Græci in Delphico templo, perpetuum fovebant ignem, cuius custodia mulieribus matrimonio solutis demandabatur. Atici in templo Mineræ Poliadis, vna cum Palladio, lychnum inextincti luminis virginibus custodiebant. Neque Aegyptiorum numen, quod iunio appellatione Seraphim, in Serapia tandem commutata, celebrabatur, aliud quicquam significabat, quam eundem ignem, quem perennem esse volebant instituto maiorum. Seraphim enim flammæ quiddam est, vel ignitum, aut lucidum, à Saraph, verbo. Romani custodiebant eum ignem tanquam arcæum & celeste depositum, per virgines Vestales, conditum in penetralibus sacris, & velut sanctiore recessu templi Vestæ, cum Palladio & dijs Penatibus Troia aduectis: quo nulli hominum, nisi Vestalibus & Pontifici adire fas erat: teste Plutarcho in Numia, & alijs, Infederat in animis hominum illa quæ inde vsque à Patribus manarat opinio, de inflammatis coelitus victimis: quod ita intelligebant Ethnici, vt Deum ipsum flamme specie ex alto delapsam victimas deuorasse crederent. Inde & numen flammæ illis condi regi que. & cum rapidissimo motu in sublime rēderet, abripi eo ab aris victimas, transferri que in cœlum, neque in vlla sacrificio rum parte clariora certioraque de sanctis affectu testimonia conspici statuebant firmiter. Quare nec quouis igne, adolecturi sacrificia, vrebantur: sed eo tantum, quem ex fomite, à radiis solaribus incenso, propagatum, lignis ap-

positis, perpetuò, in peculiaribus templis, magna religione, fovebant & conseruabant, ita vt neque extingui eum sinerent, neque vlturpanti alio, nisi ad solas victimas, & vt pollutum expiarent. Præterea saniores hoc existimo significare voluisse, quòd sit Deus æterna lux: vel hæc ipsa quæ in eorum systema mundi fusa, supra conituit discrimina corporum τὸν ἐρεψυσία διαφανῶν, infra & τὰ συνάμει διαφανῶν τταίτιαι ac complet, & τὰ δῶντα seu obscura subiuens. aliquo splendore imbuunt: vel alia quepiam abdita atque inaccessa lux De pyromantia, capromantia & pyroscopia Ethnicorum in sacrificiis suis nefandis discerere, non est præsentis instituti.

V V L C A N V S .

ARTEM ærariam & fertariam Tubalcainus Cain nepos ante diluuium inuenit, cui adiungitur soror ipsius Nahama, tanquam laboris socia. Huius veritatis vestigia manifestissima extant apud ipsos Ethnicos. Hæc enim sunt verba Platonis in politico: Ignis quidem à Prometheo: artes autem à Vulcano, ipsiusque coniuge, eiusdem artis socia. Quid magis consentiens dici potest? Nam quis dubitat quum *ἠθεῖστος* Græcorum, id est, Vulcanus ille vetustissimus Latiorum (plures enim fuerunt, vt docet Tullius lib. 3. de natura deorum, & Arnob. libr. 4. contra gentes) sit Tubalcainus Moïsi: quum, si mutetur T. in V. quarum literarum facilis est in sese migratio, nomen ipsum & vox *Tubalcainus*, sit Vulcanus. Præterea quis nescit Nahama significare Puschram, seu Venerem? quum ab ipsis Ethnicis dicatur, vii & Vulcanus, filia Iouis, certè soror est Vulcani: eadem verò ab ipsis Ethnicis dicitur vxor quoque Vulcani, vt planè illi cum Moïse in eo concordent. Quis es primus, aut ærariam artem, id est, fundedi æris rationem repererit, dubitant Ethnici, & in eo sunt inter se varij, quum de primo illius autore non querunt: sed illius inuenti gloriam posteris, & alijs, quam primo, tribuunt. Sed constat inter omnes Ethnicos, Vulcanum eum, cui inuentionem illam tribuunt, fuisse vetustissimum, quem Iouis filium propterea vocant. Quoscumque enim antiquissimos volunt, eosdem faciunt filios Iouis, vel cœli. Ab huius Vulcani nomine primi, postea alij sunt Vulcani dicti, isto multis seculis iniuiore. Hic verò Vulcanus antiquissimus est, vt nomen ipsum ostendit, Tubalcainus Moïsi. Ab hoc igitur Vulcano ærariam & fertariam artem, adeoque

que instrumento uni eiusmodi conficiendorum rationem primum repertam esse ipsimet Ethnici scribunt. Itaque omnes opifices eiusmodi libi consecratos esse docet Plato, lib. 11. de legibus. Quare sic pingebatur: vt Albericus in libr. de imaginibus Deorum ait, videlicet Deus ignium fabri similitudine, malleum in manu tenens, & iuxta eum officina pingebatur: et si Herodotus lib. 3. ridiculè eum postea ab Aegyptiis depictum fuisse narrat. De Vulcano sic scribit Homerus, *ὃν ἡ φαισος δ' ἐδάει, καὶ πάλλας ἀθύρη*: & apud eundem Iliad. 18. sic mentio tripodum ad mirandorum à Vulcano fabrefactorum. Sed & arma ab eodem Diis facta scribit ex Ethnicis Lactantius lib. 1. cap. 17. quanquam Pausanias lib. 9. ait nullum in tota Græcia egregium Vulcani opus extare præter sceptrum Agamemnonis. Sed nos non de Græco Vulcano, qui recens est: sed de primo de quo Homerus & Lactantius, loquimur. Ergo hic est Vulcanus, qui etiam ab Augustino Deus artium ex Ethnicorum mente nominatur, lib. 4. ciuit. Dei, cap. 10. Quod & ante eum Platarch lib. de aque & ignis comparat. dixit. Nam vsum ignis ad fundendum & conflandum metalla primus inuenit Vulcanus iste, vt ait Lactantius libro 2. capit. 6. & libro de ira Dei, c. 13. ignis autem vsu istiusmodi reperto, facile fuit artes ætarias & ferrarias inuenire, vt docent Plato & Diodor. Sicul. libro 1. cap. 1. Porro quum vox *Vulcanus* ex voce *Tubalcainus* manifestè formata sit (nam & Osirim Aegyptii vocant Thamec, vt ait Eusebius, quem dicunt Vulcanum) inepta est Fulgentii Placiadis etymologia, qui Vulcanum quia si *βελύκα πνον* dici putat, id est, cupidum fumi & fuliginis hominem. Phormutus *ἡφαισος* ab incendio deriuari putat (est autem *ἡφαισος* Græcis, Vulcanus Latinis) nempe *ἄπο τῆ ἀϊσθεν* quod & spirare & inflammare significat, Melius Plato in Cratylo *ἡφαισος* deducit à verbo *φάιεν* & *φῶς*, quod quum igni præsit Vulcanus, luci quoque præfectus est. *Nahama* verò est pro-

culdubio Venus, quæ Vulcani illius primi & soror fuit & vxor. Nam *Nahama* significat pulchram, formosam, venustam, & eam cuius coitu delectantur homines. Vnde pro voluptate Venus, quæ fuit pulcherrima mulier, sumitur, vt docent Athenæus & Augustinus lib. 4. cap. 11. & lib. 15. cap. 20. ciuitat. Dei. ab ea dictæ sunt omnes mulieres, quarum coitum viri expetunt, Veneres, qualia fere sunt scorta. Venus autem Latine à veniendo dicta est: sicut Ioseph Scaliger annotauit: quoniam nulla inter populares mulier scortari sinebatur, id est quæ esset eius loci ciuis: sed duntaxat si qua erat peregrina & aduena, vt apparet ex veteribus comœdijs: imò ex ipso Dei verbo, velut ex libro Prouerbiorum, vbi meretrices aduenæ & extraneæ vocantur.

Et de his quidem hæcenus, tantum vt iuuenes poetarum. & mythologiæ studiosi ad seruandas veras antiquitates alliciantur. Si quis enim in Græcorum & Latinorum scriptis hæc rere pergat, & Ethnicos sub nominibus & fabulis Deorum suorum philosophiæ naturalis & moralis mysteria occultare voluisse dicit, quod prima manu est omittere videtur: nempe istis idolomanicæ horrendæ artibus diabolium Dei gloriam quantum in se fuit obscurasse, miseros homines iudicasse, & tremendo summi rerum arbitri iudicio demeruisse: vt in tot seculorum curriculo, in tot populis & Adami filijs, vera luce verbi diuini destituitis, superstitio, idololatriæ, impietati, intulititæ, & impuritatis addictis, apparet verum esse quod olim A postolus retulit, Eos qui in corruptibilis Dei gloriam mutarunt in efformatam imaginem mortalis hominis, & volucrum, & quadripedum, & reptilium, traditos fuisse à Deo cupiditatibus cordium ipsorum ad impuritatem, vt scædarent corpora sua inter sese: vt qui Dei veritatem mutarunt in mendacium, & coluerint ac seruerint rebus creatis, præterito Creatore, qui est benedictus in secula.

F I N I S.

Patauij, apud Laurentium Pasquatum,
Typographum Cameralem. 1615.
SUPERIORVM PERMISSV.

M. ANTONII TRITONII
V T I N E N S I S
MYTHOLOGIA

In qua hæc continentur.

DISPVATIO de fabula, & fabulari sermone.

FABVLOSA EXEMPLA ad virtutum & vitiorum
seriem redacta, ex Ouidiana Metamorphosi breuiter
selecta.

EPITOME in Ouidij Metamorph. libros, in qua sin-
gulæ fabulæ ita breuiter, & ordinatè suis in locis ex-
plicantur, vt à quouis faciliè intelligi possint.

Obitua...
M. ANTONII TRITONII
V T I N E N S I S

MYTHOLOGIA

In qua haec continentur.
DISPUTATIO de fabula, & fabularum sermone.
TABULOSA EXEMPLA ad vitam & victoriam
seriem redacta, ex Ovidiana Metamorphosibus praesertim
selecta.

EPITOME in Ovidij Metamorphosibus, in qua sunt
eius fabulae in praesentem, & ordinatae suis in locis ex-
plicatae, ut a quovis facile intelligi possint.

I

M

ÆMVLIO MALVETIO PATRITIO BONON:

VIRO MAXIME ILLVSTRI.

M. Antonius Tritonius S. P. D.

CVM diebus superioribus nobilissime vir tecum esse multis de rebus collocutus, tuam summam humanitatem, maximam virtutem, & incredibilem prudentiam, quam antea multorum, & grauissimorum virorum testimonio cognitam habueram, ex tuo sermone facile ego met perspexi. qua ex re incredibilem cepi voluptatem, tum quia nihil mihi gratius poterat unquam accidere, quam ut presens tecum colloquendo eam cognoscerem, tum quia me à te non solum in fidem tuam receptum fuisse, sed etiam magnopere diligenter ita vidi, ut ea que oculis cernuntur, quare me non solum tui ob singularem virtutem studiosissimum, sed etiam tibi propter incredibilem humanitatem deuinctissimum esse velim scias. De tua vero prestanti virtute cum tecum cogito, cogito autem saepe pro mea summa erga te obseruantia, non equidem miror te talem extitisse, cum in summa nobilitate ex Illustri familia natus sis, unde quamplurimi tum peritia rei militaris & armis, tum omni publice administrationis genere insignes viri prodierunt, quos ne longior sim, in presentia reticebo. Ad summam vero nobilitatem, & gloriam tuorum maiorum & si nihil addi posse videbatur, in tanto presertim splendore, ac tantis fortuna bonis, que semper fuerunt cum maxima illorum virtute coniuncta, tu proprio ingenio, & industria tam multa decora, & ornamenta addidisti, ut maior accedere iam cumulus vix possit. Tu enim virtutis igniculos tibi ab initio à natura in animo insitos excitans omnes disciplinas, que sunt viro nobili dignæ, maximèq; ad communem tuendam societatem necessaria, apte denique ad gerendas res, & immortalẽ gloriam, que ex preclaris actionibus, & beneficis in homines collatis oritur, comparandam percepisti, cuiusmodi sunt recta latinè, & purè loquendi ratio, historia, antiquitatum, & cosmographie cognitio, in quibus adeo excellis, ut nemo sit, qui aptius, grauius, & ornatius loquendo homines in suam sententiam trahere facilius possit; nemo antiquo-

rum res gestas, leges instituta, & monumenta magis in promptu habeat; ne-
 mo denique prouinciarum, populorum, urbium, marium, fluuiorum, montium,
 locorumque omnium nomina, situs, naturam, & consuetudines melius cogno-
 scat, atque ita es in omni doctrinae genere versatus, ut quaecunque ad verum
 Dei Opt. Max. cultum, & religionem, quae ad arcana naturae perscrutanda,
 quaecunque postremo ad rectè mores conformandos, ad praeclearè vitam insti-
 tuendam, & ad ciuitates & populos gubernandos pertinent, tibi optimè co-
 gnita & perspecta sint. Adde etiam militaris artis disciplinam, ut equitan-
 di, & decertandi peritiam, quibus in rebus tantum viribus, & ingenio vales,
 ut non minus fortissimus miles & dux, quàm nobilissimus, & optimus ciuis
 dici possis. Accedit ad istam fortitudinem, atque incredibilem animi tui
 magnitudinem summa in omnes benignitas, hospitalitas, ac liberalitas, quae
 quidem omnia non priuatis tantum viris, sed maximis etiam Regibus, &
 Principibus ita non sunt, ut eos tibi perpetuo amicitiae vinculo deuinxeris,
 atque ab ijs non quidem impetraris, sed sponte quam plurima ornamenta, &
 priuilegia tibi tradita retuleris, quae ceteris tuae domus antiquissimis addita
 Maluetiorum familiam longè Illustriorem reddunt, Ac sanè posteri tui omnes
 praeter ceteras maiorum suorum imagines tuam etiam habebunt, quam tibi
 tot familiae ornamenta accepta referentes intueantur, admirentur quae, nam
 quemadmodum vituperandi sunt illi, qui socordia, & ignauia suorum vir-
 tuti, ac nobilitati non parum detraxerunt, sic illi maxime laudandi, qui eam
 tuentur, multò autem magis qui non illam tuentur solum, sed etiam augent.
 Vt autem redeam ad id, de quo prius agebamus, inter alias disciplinas, qui-
 bus ingenium exercere soleres tuum, multum etiam te poetica delectatum es-
 se, & adhuc mirum in modum delectari cognoni, nec ea quidem ratione ipsam
 sectari, qua hoc tempore maxima hominum pars vulgò solet, qui tantum abest,
 ut poetas praestantiam & vim intelligant, ut illa ad iocularia tantum quae-
 dam, & leuia abutantur. Diuina profectores est poetica, & qua nihil viti-
 lius, nihil praestantius sit. Sola enim efficit, ut ab incunte aetate ad rectam
 viuendi rationem instituamur, sola veluti quaedam excellens philosophia ani-
 mos nostros ab omnibus sceleribus expurgatos ad altiora erigit, sola per imi-
 tationem humanos affectus ad mediocritatem redigit, in qua virtus consistit.
 sola denique tanquam pulcherrimum politices instrumentum nihil aliud sibi
 habet propositum, quam ut probum, ac legibus obtemperantem virum efficiat,
 dignumq;, quem in hac communi hominum societate maxime omnes boni
 admirentur. Hinc veteres poetice tantum fecisse non ignoramus, ut eos, qui
 ipsi essent dediti, diuino afflatu correptos, virtutum omnium parentes, Deo-
 rum immortalium interpretes, ac filios interdum appellarent. Hinc etiam olim
 legum-

legumlatores illi, qui præclaris & optimis legibus suas instituere ciuitates conabantur, liberos in poetica primùm erudiendos curabant, non mehercle ficta voluptatis, quam nostratos sequuntur, sed vere virtutis gratia. Multi autem diuina hæc poetices arcana minimè intelligentes, cum eius omnem vim in versibus texendis, qui animos audientium vel numero, & sono, vel rebus ipsis leuibus, de quibus agebant, oblectarent, positam esse crederent, eam ad iocos tantùm, & festiuitatem sermonis retulerunt, quæ cum postea à seuerioribus legerentur viris, non immeritò contemni cepit, quare nostra, ac patrum nostrorum memoria ferè ab omnibus spreta, & contempta iacuit, adeo ut quicumque poetas legeret, parum grauis & seuerus iudicaretur. Tu verò diuersa penitus ratione cum intelligeres quæ usum humane vitæ afferret poesis, tam uberes ex ipsa fructus percepisti, ut cum numeris animi nostri & afficiantur, & inlectantur in omnem partem, tu illius suauitate doctus mores ad omnem humanitatem, & grauitatem conformaris. Atque hæc ego in primis causa adductus, cum nulla alia re commodius in præsentia meam erga te fidem, & benevolentiam testatam relinquere possem, volui librum hunc ad te mittere, quo veteris illius fabularis historiæ cognitio continetur, quæ totius antiquæ poeseos, & magna ex parte morales, & naturalis philosophiæ firmissimum est fundamentum. Vetus enim ante Aristotelem fuit consuetudo scientiarum arcana fabularum inuolucris contegere, quæ omnia si quis ignoret, fieri non potest, ut antiquos intelligat poetas, & poemata ipse conscribat, aut graues veterum philosophorum, Platoniorum præsertim sensus perscrutari aliquando possit, quamuis ipse etiam Aristoteles fabulosam historiam in medium nonnunquam attulerit. Sed de tota hac re postea, ubi de fabula disputabitur, copiosius agemus. Iam verò cum inter antiquos omnes Ouidius in hac fabulari cognitione tradenda diligentissimus, atque excellentissimus fuerit, cumq; animaduertirem illum præter poeticam inuentionem immutare etiam popularem sermonem in fabularem, atque ita poeticum efficere, unde exempla omnia eruuntur, quæ sunt probationes tum poetæ, tum oratoris communes, neque enim licet poetæ historico vti exemplo, quemadmodum neque oratori poetico; dedi operam, ut ex illius XV. Metamorph. libris fabulosa breuiter colligerem exempla, atque ita in communes quosdam locos redigerem, ut in scribendis carminibus ad omnia ferè passim adaptari. nam si quando de aliquo inciderit sermo, in quo sit de auaritiæ, crudelitatis, pieratis, iustitiæ, atque aliarum virtutum, & vitiiorum generibus differendum, poterit vnusquisque popularis conceptus formam in poeticum per has fabulas commutare. quæ ut facilius perspici possint, volui omnes Metamorph. libros soluta, & breui oratione, quo ordine

ab auctore compositi sunt, exprimere singulas breuiter adnotando, & diuidendo fabulas. nec est, quod sibi quisquam persuadeat posse aliter boni, ac perfecti poetæ laudem, & gloriam comparare, neque enim in scribendis versibus poetarum ars, ut ante etiam dixi, consistit; sed in aptè fabula con-
 struenda, si præsertim longa poësis contextatur, atque in humanis actionibus aptè exprimendis. Hæc volui dixisse, non quod ea tibi ignota esse iudicarem, sed ut alij, qui nostram hanc epistolam legerint, intelligant quàm grauis, quàm utilis & necessaria sit tota hæc fabularis historia cognitio. Tu profectò Illustris vir meam hanc Mythologiam tanquam perpetuum mei erga te amoris, & obseruantie testimonium accipias velim. nihil enim mihi antiquius, aut iucundius accidere vnquam potest, quàm ut intelligas, neminem esse, qui te magis obseruet, & qui à te amari vehementius cupiat, quàm ego. alterum quàm verum sit, mihi ipse sum testis; alterum autem si meis virtutibus, quas sentio quam sint exigua, ac penitus nulla, obtinere minimè potero; in spem tamen venio, me id tua incredibili humanitate quàm facillimè consecuturum. Atque ut ingenuè fatear, cupio hac in re paulo ambitiosior videri; cùm me a omnis ratio, & consilium eo spectet, ut tua inserviam voluntati, meamque erga te fidem, & animi propensionem testatam apud omnes relinquam. Sentio enim quanta sit virtus tua, atque optimè intelligo, quantopere te colere, & obseruare omnes debeant. Nec est iam ullus, qui ignoret, eam esse animi tui magnitudinem, eam morum integritatem, eam sapientiam, ut te vel etiam maximi Reges, & Principes vehementer diligant & ament. Demonstravit id sepius, & argumentis minimè obscuris significauit SIGISMVNDVS AVGVSTVS Polonia Rex præclarum virtutis, probitatis, & iustitiæ exemplar, qui nullum erga te grati, & beneuoli animi officium prætermisit, teque non modò libentissimè ad se proficiscentem in sua regna excepit, sed quacunque ab optimo, magnanimo, potentissimo, ac liberalissimo Rege in nobilem, fortem, atque Illustrè virum conferri poterant, ea omnia in te contulerit ornamenta. Id etiam superioribus annis comprobauit FERDINANDVS Op. & Max. Imper. illiusq; filij, ac ceteri Principes viri, qui te ob maximam probitatem, grauitatem, prudentiam, humanitatemque tuam tanta sunt beneuolentia præsentem complexi, ut nullum sis ornamentum, nullum honoris genus, quo non ab illis fueris affectus. Quare te merito Bononienses ciues tui tantifaciunt, ut omnes summa te beneuolentia prosequantur, omnes denique tuam virtutem suspiciant, & admirentur. Idque etiam fuit in causa, vs libellum hunc in præsentia ad te miserim, tuoque nomine insignitum in publicum prodire voluerim. Ad quod sanè faciendum cùm iudicium homi-

Ad Æmil. Maluetium.

5

num extimescerem, FRANCISCUS ROBORTELLVS Vi-
nensis ciuis meus vir in omni scientiarum genere præstantissimus, meique
amantissimus hortari me nunquam destitit, tum ut mea hac Mythologia pæ-
blica consulerem utilitati, tum ut meam præclaram erga te voluntatem,
quæ mihi est cum illo communis, aliqua ex parte declararem. Reli-
quum est igitur, ut te orem, atque obsecrem, ut neminem
esse putes, qui te magis ex animo diligat, & ob-
seruet, quàm ego, mecumque hoc munus,
quod ea saltem de causa tibi non
ingratum esse debebit,
quòd beneuolo
datur

animo, ita libenter accipias, ut intelligam gratam
tibi fuisse meam erga te amoris, & obser-
uantie testificationem. Vale. Bo-
nonia. Idib. Aprilis. 1570.

dam actio, quam sibi proponentes poeta varijs, & apte rei ipsi coherentibus episodijs exornant, quemadmodum Homerus in Illiade, & Odyssea; Vergilius in Aeneide eleganter fecit. de hac fabula sic Arist. in lib. de poetica *ἔστι δὲ τῆς μὲν παραξέως ὁ μῦθος μίμησις: λέγει γὰρ μῦθον τοῦτον, τὴν σύνθεσιν τῶν πραγμάτων.* fabula actionis est imitatio, dico enim fabulā constitutionem rerum. In hac duo sunt potissimum, quae delectant auditores, *περίπετεια*, & *ἀναγνώρισις*. peripetia dicitur quoties fit mutatio felicitatis in infelicitatem, vel infelicitatis in felicitatem, quodcum alterum tragediæ, alterum comediæ proprium est. *ἀναγνώρισις* autem est agnitio quædam alicuius rei in tragedia, vel in comediâ, quam prius ignorabamus. Sed de his plura vide apud Arist. in libr. de poet. & in commentarijs, quos in eum librum edidit Franciscus Robortellus. Hoc genus fabularum dramata veteres appellare solent *ἄπο τῆς δράμας*. Donatus quidem interpres Terentij de hoc fabularum genere sic ait; sicut apud grecos *δράμα*, sic apud latinos generaliter fabula dicitur, cuius species sunt tragedia, comædia, togata, tabernata, prætextata, crepidata, attellana, *μικτός*, rhytonica. Hinc dare fabulas antiqui proferebant, & ut idem observat Donatus, facere fabulas. rectè profectò, nam poetæ *ἄπο τῆ ποιῆν*, id est à faciendò dicti sunt. Hactenus vnde fabula dicta sit, quot modis dicatur, & quot sint genera ipsius diximus. Nunc autem antequam cætera fabularum genera perquiramus, ac de singulis originem vniuscuiusque inuestigantes pertractemus, videndum est, quomodo non vlli fabulam definiunt. Author ad Herennium lib. primo, & Cicero itidem lib. primo de inuentione sic eam definit. Fabula est, quæ neque veras, neque verisimiles continet res. Aphthonius autem sub initio suorum *προγυμνασμάτων* sic; *ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδῆς εἰκονίζων ἀλήθειαν*. Est autem fabula sermo falsus veritatem effingens, à quo fortasse videbitur alicui dissentire Ciceronis definitio. Ille enim fabulam esse inquit, quæ neque veras, neque verisimilia continent; hic autem sermonem esse, falsum quidem, sed veritatem tamen effingentem. Nihil autem, si rectè consideremus, differunt inter se allatæ à nobis definitiones. dum enim ipsam tantùm fabulam inspicimus, verè est illam neque res veras, neque verisimiles

continere. iam verò dum allegoriam, id est onne, quod sub ea veluti quibusdam inuolutis tegitur, accuratè perpendimus, quamdam illa effingi, ac demonstrari veritatem facile cernimus. Vnde Horatius quoque verisimilem aliqua ex parte fabulam esse præcipit inquitens. Ficta voluptatis causa sunt proxima veris.

Nec quodcumque volet poscat sibi fabula credi, Et Aristot. in poet. *εὐ τὸ τὰ γινόμενα λέγειν τῆτο ποιητῆ ἔργον ἐστίν, ἀλλὰ ὅια ἀν γένοιτο, καὶ τὰ ἀδυνατὰ κατὰ τὰ εἰκίς, ἢ τὸ ἀναγκαῖον.* quamuis hoc de quarto loco, fabularum genere, quod integrum actionem continet, intelligendum sit. Macrobius autem sic inquit, In quibusdam enim & argumentum ex ficto locatur, & per mendacia ipse relationis ordo contextatur, vt sunt illæ Aesopix fabulæ elegantia fictionis illustres. at in alijs argumentum quidem fundatur verè soliditate, sed hæc ipsa veritas per quædam composita, & ficta profertur, & hæc iam vocatur narratio fabulosa, non fabula, vt ceremoniarum sacra Hesiodi, & Orphei, quæ de Deorum progenie, actiue narrantur, vt mystica Pythagoreorum sensa referunt. Sed de his hæcenus. De fabularum origine vix certa ratio afferri potest, nam Aphthonius à poetis originem habuisse fabulam scribit sic inquitens, *ὁ μῦθος ποιητῶν μὲν προῦλθεν*. Strabo autem lib. primo non poetas modò, sed etiam legumlatores in diuersis ciuitatibus longè prius fabulas effinxisse testatur, necnon, quod etiam scribit Plutarchus in libro de audienda poetica, vt hominum multitudinem ad virtutem fabulis allicerent, & ipsos instituerent. Quare quemadmodum illæ paulisper ortæ sunt, atque à Philosophis ad poetas deuenierint, operæ pretium esse arbitror vt videamus. Sciendū cupiditatem omnibus hominibus instam esse non immeritò à maioribus traditum fuit, nemo est enim qui cognitionis desiderio nō ducatur, ac quodammodo vehementius ad discendum semper aliquid impellatur. Hic Arist. in poet. *αἴτιον δὲ καὶ τοῦτου*, inquit, *ἔτι μὲν θάβεν οὐ μόνον τὰς φιλοσόφους ἡδύτων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμιλίως*. Illi igitur, qui docere alios volebant, scientes omnia, quæ ab hominibus cognosci, ac percipi possunt, aut in contemplatione, aut in actione consistere, quædam fabellarum excogitarunt fragmenta, quibus & ad agendum, & ad contemplandum impelletemur. cum autem

contemplatio circa diuina, & naturalia, actio circa morale, & economicam, & politicam scientiam versetur, totidem etiam fabularum genera emanarunt, quot sunt philosophiæ partes. Aliæ siquidem fabulæ ad diuina & naturalia cognoscenda nobis inferuntur, aliæ ad rectè agendum homines informant. Primi illius generis exemplum esto illa Saturni, Cœli, & Iunonis fabula, quam eleganter explicat Cicero lib. 11. de nat. deorum; & aliæ quas apud Platonem legimus; omnes denique illæ, quas de Dijs Itœici olim effinxere. quarum postea multi interpretes fuerunt, & adhuc nostra ætate sunt nonnulli, qui si reconditam quãdam fabellam thologicè, physicèq; fuerint subtilius interpretati, se magnos viros esse arbitrantur. huiuscemodi homines videntur apud M. Tullium lib. 11. de nat. deor.

„ vbi hæc fermè sunt verba. Chrysippus, qui
 „ stoicorum somniorum vaferrimus fuit in-
 „ terpres, magiam turban congregat ignoto-
 „ rum deorum, in secundo autem libro vult
 „ Orphei, Musæi, Hesiodi, Homeriq; testi-
 „ monio fabulas accomodare ad ea, quæ ip-
 „ se primo lib. de diis immortalibus dixerit, vt
 „ etiam veterimi poetæ, qui hæc ne suspicati
 „ quidem sunt, itœici fuisse videantur. quem
 „ Diogenes babiloniensis consecutus in eo libr.
 „ qui inferibitur de Minerva, partum Iouis,
 „ ortumq; virginis ad philosophiã traducens
 „ distinguit à fabula. Sed vix numerari possunt
 „ ea, quæ de diis à veteribus efficta sunt, quorũ
 „ alia à Magis, alia ab Aegyptiis, Africanis, at-
 „ que aliis græcis inuenta fuisse testatur Phor-
 „ nurus in eo libello, quem de natura Deorum
 „ conscripsit. Plato, vt dixi, multa de Diis effin-
 „ xit, vnde Ammonius in porphyriana introdu-
 „ ctione illum philosophorum honorem ap-
 „ pellant: ita tamen effinxit, vt omnia diuina
 „ quadam ratione constare videantur. Home-
 „ ri sequens vestigia, qui seiret admodum & ele-
 „ ganter multas scripsit fabulas, vt illam de
 „ Ioue cæthenis aureis Iunonem suspendente,
 „ nec non de Thecide, ac aliis huiuscemodi sex-
 „ centis. Verũ apud Platonem Socrates lib.
 „ x. de legibus reprehendens poetas turpia de
 „ Diis fingentes, ne Homero quidem suo par-
 „ cit. Qui autem de Deorum fabulis physicã
 „ rationem reddiderint, & vocabulorum, cur
 „ quicque ita appellatum sit, causas explica-
 „ carint, multos fuisse non ignoro, vt Zenonem,
 „ Cleanthen, Chrysippum, Platonem, Cicero-
 „ nem, Diodorum Siculum, & alios, inter
 „ quos Aratum in Phœnomenis, Macrobiũ

in Satur. & Palephatum antiquum scriptorẽ
 in lib. de non credendis fabulosis narrationi-
 bus non nullas explicaret certò socio. nec nõ
 Hyginum Augusti libertũ in poeticon astro-
 nomicon libris, itidem Boetacium in lib. de
 Deorum geneologia. Sic igitur multa de
 diis, de anima, de planetis fingentes illud fa-
 bularum genus inuenerunt, quæ ad res diui-
 nas, & naturales occultandas plurimum va-
 leant. quæ quidem arcana philosophandi ra-
 tio ab illis excogitata est, tñ vt eorum acies,
 qui ad contemplandum apti erant, fabulo-
 sis hisce narrationibus magis allicerent, tñ
 vt eorum ingenia, quæ ad id minus erant ido-
 nea, huiuscemodi scientiam magna perterriti
 difficultate euitarent. Hunc verò philoso-
 phandi modum Aristoteles postea minimè
 probans, alium longè præstantiorum inue-
 nit, de quo multa profert Simplicius in præ-
 fatione prædicamentorum, quæ ad id, de quo
 tractamus, pertinere videntur. illius verba ita
 sese habent, quæ latino sermone proferemus.
 „ is nusquã voluit à natura descendere, verũ
 „ quæcumque naturam excedunt, per habitum
 „ & naturalem cognitionem contemplatur
 „ quemadmodum & alia ductus ratione Plato
 „ more pythagoreo naturalia considerat qua-
 „ tenus diuinis participant rebus, & his, quæ
 „ supra naturam sunt. verum neque fabulis
 „ neque æigmatibus, coniecturis, ac metapho-
 „ ris implicitis, vt nonnulli ante ipsum, vsus
 „ est: sed loco cuiusuis inuoluti dicendi gene-
 „ ris obscuritatem, seu breuitatem potius ma-
 „ ximè laudauit, & probauit. Hinc omnia
 „ quæ protulit Aristoteles ita succinctè & bre-
 „ uiter sunt conscripta, vt legentium, vel etiã
 „ doctiorum animi sæpius defatigentur. tum
 „ sequitur Simplicius. Nam antiquiores ma-
 „ iores quæ natu, cum putarent non oportere
 „ coriariis, plebisque hominibus suam propo-
 „ nere sapientiam, ne illam ab eorum facilita-
 „ tem absque vlllo labore præciperent, alii fabu-
 „ lis, alii coniecturis, nonnulli metaphoris,
 „ quidam similitudinibus abditam veluti sa-
 „ crarum rerum arcana velaminibus quibus-
 „ dam inuoluere voluerunt. Aristoteles autẽ
 „ obscuritatem magni semper fecit, ea que for-
 „ tasse de causa fabulas, suspicionem, coniectu-
 „ ram comparationum, & similitudinem accu-
 „ sat, quod talia vniuersisque pro suo arbi-
 „ tratu diuerso modo interpretari potest.
 „ Quare videmus Aristotelem in sua philo-
 „ sophia fabulas inserere non solitũ esse, quod
 „ si id fecit aliquando, summo cum ingenio, &
 „ ele-

eleganter fecit, vt in libro de motu, vbi Aetatis fabulam ad naturalem adaptat philosophiam & in Metor. vbi de risu Vestæ. Propriis verbis Aristoteles: non autem numeris, vt Pythagoras, nec fabulis, vt Plato, Philosophatus est. ad poetas enim pertinere illas iudicauit quia, quæ à maioribus suis ficta fuerant, non modò in opinionem receperunt, sed multa etiam minus credibilia fingere non dubitarunt. nam illi, vt inquit Cicero, & ira inflamatos, & libidine furcetes induxerit Deos, feceruntque vt eorū bella, prælia, pugnas vulnera videremus, odia præterea, dissidia, discordias, ortus, interitus, querelas, lamentationes, effusas in omni intemperantia libidines, adulteria, vincula, cum humano genere concubitus, mortalesque ex immortalibus procreatos, humana scilicet omnia ad deos referentes vt idem Cicero ait lib. 1. tusc. quæst. de inferis autem quot, quantaque Diæ boni, ficta sunt? apud quos tricipitem illum cerberum, stygias paludes, vltimas diras, Charontem portitorem, Minoen, & Rhadamanthum iudices, Plutonem regem, ceteraque huiusmodi finxerunt, quæ vel ipse poeta Horatius fabulas appellat lib. 1. od. 4.

Iam te premet nox, fabulæq; manes.

Quæ tamen omnia non sine certa, & quidè naturali ratione inuenta fuisse credendum est. Iam verò hæcenus de fabulis, quæ ad eam philosophiæ partem spectant, quæ in contemplatione consistit, dictum est: si quis autem longius scire voluerit, quibus fabulis repugnet philosophia, & quibus acquiescat, Macrobius legat. lib. 1. de somnio Scipionis sub initio, vbi hæc copiose tractantur: inuicem, quæ ad alteram philosophiæ partem attingit, quæ posita est in actione, breuiter perpendamus. Has vel moraliter, vel politicè, vel œconomicè, totidem enim sunt eius philosophiæ partes, considerari posse diximus. cuius quidem generis sunt illæ potissimum, quæ Aesopice appellantur, elegantia fictionis (vt inquit Macrobius) illustres. de quibus afferam primum id, quod Aphthonius hoc pacto sub initio scriptum reliquit. καλεῖται δὲ συβαρικὸς, καὶ κίλιξ, καὶ κύπριος, πρὸς τὴν εὐρόν, τὰς μεταθεῖς τῶν ὀνόματα. νικᾷ δὲ μᾶλλον αἰσώπειος λεγόμενος, τῶν αἰσώπων ἀριστα πάντων συγγράφαι τὴν μὴ θοῦς. τῆ δὲ μύθου τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν, τὸ δὲ ἠθικόν, τὸ δὲ μικτόν, καὶ λογικόν μὲν, ἐν ᾧ τὶ ποιῶν ἀνθρώπος πέπλευσαι. ἢ θικόν δὲ τὸ τῶν ἀλόγων ἢ θοῦς ἀπαμὶ μούμενον. μικτόν δὲ τὸ

ἢ ἐξ ἀμφοτέρων αἰλόγου, καὶ λογικοῦ. Fabula, inquit Aphthonius, sybaritica, cilix, & cypria dicta est, mutatis pro inuentorum varietate nominibus. obtinuit tamen, vt æsopica potius diceretur, cum Aesopus omnium optimè fabulas conscripserit. Fabularum alię sunt rationales, alię morales, alię mixtæ. Rationales sunt, quando fingimus hominē aliquid agentem, morales, quę irrationalium mores imitantur, mixtę ex vtriusque rationalibus, & irrationalibus. quam nos diuisionem sequentes dicamus primum de moralibus, & mixtis fabulis; nam de rationalibus postea dicemus, cum illæ propius ad id, quod nobis propolitum est, accedant. Moralem igitur fabulam intelligimus, quę non tantum de ratione carentibus animalibus, sed etiam de plantis, de membris, de corporibus denique omnibus scriptę sunt. Moralis est fabula quam ex Aesopo affert Aphthonius de formicis, & cicadis, quæ ad hominum mores aptè accommodatur. illa enim adolescentis ad labores perferendos incitantur. sic alię huiusmodi mixtæ, & quibus alięque possunt accommodari non ad moralem tantum philosophiam, verum etiam ad politicam, & ad œconomicam, & politicam simul. Fabula ranarum regem à Ioue perentium pertinet ad politicam, nam quę admodum tanę illę trabe non contentæ aliū postulabant regem, serpentemque postremò nactę sunt, qui omnes deuorauit; sic ciues illi, qui alicuius principis lenitate, benignitateque abutuntur, in alicuius tandem denuntiant potestatem, qui meritis de illis penas sumat. Fabulæ verò, quæ ad œconomicam pertinent sexcentę sunt apud Aesopum, quas consultè prætermittimus, ne exemplorum multitudine lectores defatigentur. vnum tantum proferam, quod ad moralem philosophiam politicam, & œconomicam simul potest adaptari, Nota est illa Agrippæ Menenij de membris humanis aduersus ventrem discordantibus fabula, qua plebem cum patribus in gratiam reduxit. nam quemadmodum cætera membra sese habent ad ventrem, sic sensus ad rationem, subditi ad principem, serui ad dominum sese habere dicuntur. patet igitur quomodo fabularum hoc moralium genus ethicè, politicè, & œconomicè interpretari possimus. eadem etiam ratione mixtę sunt fabulę, quæ & si ex naturali philosophia depromptę videntur, possunt tamen ad moralem etiam conuertiri, vt illa apud Platonem in συμποσίῳ de amore, qui in Iouis horto cœ-

teris discumbentibus Dijs ex Penia, & Poro affluentia deo natus fingitur. quod autem de moralibus fabulis dictum est, idem etiam de mixtis intelligi posse facile perspicimus. utque ad Aescopicas redeam fabulas, quas nostrorum quidam non sanè recepto in usum nomine, ut inquit Quintilianus, apologationes vocant, quia à grecis, ut patet, ἀπολογία vocantur, sciendum est illas diuidi posse in tres partes, in ipsam fabulam, id est μῦθον, ἐπιμῦθον, & πρὸ μῦθον, fabula quæ & qualis sit, vidimus. πρὸ μῦθον, autem appellatur, quotiescunque admonendi gratia ratio, quæ fabula inuenta est, præponitur. exemplum afferemus ex Aphthonio, vbi formicarum, & cicadarum fabellam narrat. ante quam talis est inscriptio. μῦθος ὅτ' ἂν μὲρ μὴ κὼν, καὶ τῶν τεττίγων, προτρέπων τοὺς νέους εἰς πόρους. id est Fabula formicarum & cicadarum iniuntes ad labores adhortans. hoc dicitur πρὸ μῦθον. sequitur narratio ipsius fabulæ, tum ἐπιμῦθον hoc modo, οὐτὰ νεότης πορεύειν ἐκ' ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας κακοπραγῆ id est sic iuuentis laborem subterfugiens senectutem miseram ducit. Hæ quidem fabulæ non sunt poetarum propriæ, nisi illorum fortasse, qui satiricè scribunt. Nam Gellius lib. 2. cap. 29. refert Q. Ennium apologum illum Aescopi de cassita auicula in satyris scite admodum & venuste versibus quadratis composuisse. quorum duo postremi isti sunt, quos habere cordi & memoria (ut ipse ait) operæ pretium est.

Heracle puto hoc erit tibi argumentum semper in promptu situm.

Ne quid expectes amicos, quod tu agere possis.

Qui quidem duo versus sunt veluti ἐπιμῦθον, totius fabulæ. sed Horatius etiam lib. 1. Ep. ad Mecænatem Apologum de vulpe & leone his verbis eleganter attingit.

Olim quod vulpes agrotò cauta leoni

Respondest, referam: quia me vestigia terrent.

Omnia te aduersum spectantia, nulla reor sum.

huiusmodi fabulæ ad suadendum, & hortandum plurimum valent, præsertim autem in populari sermone. sic enim Quintil. lib. 5. capit. 11 Ille quoque fabulæ, quæ etiam si originem non ab Aescopo acceperunt (nam videtur earum primus author Hesiodus) nomine tamen Aescopi maximè celebrantur, ducere

animos solent, præcipuè rusticorum, & imperitorum: qui & simplicius quæ facta sūt, addunt, & capti voluptate faciliè ijs quibus

delectantur, consentiunt. sed ante Quintilianum etiam Aristoteli lib. 11. Rh. Gellius autem lib. 11. cap. 29. de hoc fabularum genere ita scripturum reliquit. Aescopus ille è Phrygia fabularum hand immeritò sapiens existimatus est, cum quæ vitia monitu, suauisque erant non seuerè, non imperiosè præcepit, & cenberit, ut philosophis mos est; sed festiuos, delectabilesque apologos commentus, res salubriter, ac prospicienter animaduersas in metes, animosque hominum cum audiendi quadam illecebra induit. Hactenus ex Aphthonij diuisione de mortalibus, mixtisque fabulis satis diximus. nunc cætera de rationalibus, ut polliciti sumus persequamur. Rationalem fabulam dictum est superius illam esse, quæ hominem aliquid agentem fingimus, & quæ hominum actiones aut priuatas sunt, aut publicæ, sic fabulæ istæ aut politicæ, aut morales, aut æconomicæ, quia alia ad publicos, alia ad priuatos pertinent, dici potest hominem autem agentem fingimus, ut Herculem descendenti ad inferos, tot tantaque monstra superantem, Orpheum lyra tygres, ac leones lenientem, Amphionem restudinis sono mouentem saxa, cæteraque huiusmodi, quæ partim ex hominum opinione, partim ex historia mihi videntur emanasse. Ex hominum opinione, quemadmodum de Hercule, quem tot facinora perfecisse credebant, atque etiam in deorum numerum relatum omnes iudicabant. Ex historia autem multa effluerunt, quæ ita à poetis postea immutata sunt, ut licet è veris incredibilia facta fuerint, possint tamen ad veritatem quam facillimè redigi. quis enim tam ineptus sit, qui non sentiat fieri nullo modo potuisse, ut Orphei lyrae concentu tygres, leonesque mites redditi fuerint, flumina constiterint, sylvarum, altissimique montes illum sint insecuti? At si quis diligenter consideret, quid aliud hanc fabulam significare iudicabit, quam Orphei summa fuisse probitate, & eloquentia virum, quæ feros, & immanes homines ad humanitatem allicere potuit id explicat etiam Horatius in poet. vbi inquit.

*Syluestres homines facer, interpretesq; deorum
Cadibus, et visu sacro deterruit Orpheus,
Dicitur ob hoc lenire tigres, rapidosq; leones.*

De cætaris fabula ficta est, quæ primi istius populi equos domuerint. Niobem è in saxum commutatam dicunt, quod lapideam imaginem filiorum sepulchro imposuerit, quam Palæphatus lib. primo de fab. narrationibus seipsum

dum vidisse testatur, apud quem quiuis lege-
 re poterit, quemadmodum historiae multae in
 fabulas fuerint à poetis commutatae, nulla
 profecto de causa, nisi ut iis homines ad virtu-
 tem vehementius impellerent, & à vitijs coer-
 cerent. nam illos omnes, qui piè, prudenter,
 intemperatè, ac fortiter vixerant, maxima con-
 ditio secutos praemia finxerunt, qui autem crude-
 liter, temerè, impudenter, & ociosè vitam tra-
 duxerant suam, crudelissimos illos supplicijs
 affectos esse tradiderunt. Postremò sicuti
 quispiam, ut inquit Strabo lib. primo argen-
 to circumfundit aurum, sic & poeta veris cõ-
 mtemplationibus fabulas apponit, quibus elo-
 quationem dulcedine conciliat, & ornatu.
 Haec habui, quae de omni fabularum genere
 strictim dicerem, nunc quo in genere Ovidii
 fabulae constituantur, deinde qua nos addu-
 citi ratione illas in quædam exemplorum ca-
 pitula collegerimus, breuiter explicemus.
 prius autem refellendi sunt illi, qui fabulas
 utanquam nullius momenti, & turpitudinem
 quandam sepius demonstrantes euitandas pu-
 tant. fateor enim præstantiorem illum esse
 philosophandi modum, qui fuit ab Aristotele
 institutus; sed non propterea vetus fabula-
 rum philosophia contemnenda est. Nam (ut
 inquit Strabo) seminarum turba, populari-
 busque hominibus philosophica illa rationes
 non ita facillè induci in animum possunt, nec
 ad religionem, sanctitatem, fidemque invita-
 ri, sed numinum timore opus est, id autem
 sine fabularum, ac miraculorum figmentis
 esse non potest. quae propterea ab antiquis re-
 rum public. institutoribus inuenta sunt, quòd
 iis videbantur ad ciuilem societatem, vitamque
 humanam haud multo labore posse homines
 incitari. quis praeterea non sentiat multos
 fabularum iucunditate permoueri, cum poe-
 tas praecleara virorum facinora fabulis inuo-
 luta enarrantes audiunt? cum tributos à Diis
 immortalibus honores, cum picturas, imagi-
 nes, aut simulacra spectant, quae fabulosam
 quandam insignem expriment actionem?
 quis etiam nou à vitijs abhorreat, cum irro-
 gata à Diis supplicia, minas, patores, tor-
 menta denique peruersis hominibus audiat?
 At haec omnia inquires, falsa sunt. quid tum?
 considerare nos illa debemus, non quòd vera
 sint, sed quòd tanta sit Deorum immortalium
 potestas, ut haec, multoque maiora pos-
 sint aliquando accidere. quod si nullum pu-
 tas ex fabulis enolumentum percipi posse,
 at ea saltem de causa minimè spernedas arbi-

treris, quia nobis antiquorum opinionè & con-
 suetudinem indicant, quae licet falsa sit, & nullo
 modo sequenda, dulcis tamè est, & iucunda co-
 gnitu. virgebis adhuc vehementius inquires
 multa de Diis finxisse poetas, quae nullo
 modo sint probanda, & non nullos absurda
 scripsisse, quae hominum mores corrumpere
 potius, quam sanare possint. scripsit Timouachus
 Medae caedem, quae peremit liberos,
 Theon Orestis parricidium, Parthasius simu-
 latam Vlyssis insaniam, & Charephanes, ut
 testatur Plutar. in libro de audienda poetica,
 intemperantiam verborum, qua mulierculae
 adoriuntur maritos. Ad haec respondemus
 poetas aut morali, aut physica ratione om-
 nia finxisse; quae ad Deos pertinent, physicè
 nimirum ficta sunt. cum enim de maximis
 rebus, cuiusmodi sunt naturales & diuinae,
 scripturi essent poete, ne docendi & delectan-
 di modum, qui illorum esset proprius, om-
 mitterent. subturpicula quaedam fingendi
 licentiam sibi dari voluerunt. sed haec de
 Dijs quaestio nihil ad nos quicquam perti-
 net, ad ea siquidem tempora deuenerimus, qui-
 bus veram Dei opt. max. religionem cogno-
 scentes, non modo quae à poetis, verum etiã
 quae ab antiquioribus philosophis theologicè
 dicta sunt, ridere, ac spernere debemus. ita ta-
 men ea sunt perquirenda, ut antiquum poe-
 tarum scribendi modum optimè calleamus,
 illoque cum opus fuerit uti possimus. Tur-
 pia verò quae moraliter à poetis ficta legi-
 mus, ut de scedo multorum Deorum amore
 de furtis, de cedibus, de rapinis, de adulterijs,
 ac de alijs sceleribus morum integritati pro-
 desse potius, quam obesse mihi semper visa
 sunt (quamuis etiam haec fabulae non ad mo-
 ralem, sed ad physicam rationem referri po-
 tius debeant) multa siquidem à veteribus
 tradita fuerunt, non ut illa sequamur, sed ut
 omni cura, ingenioque euitemus. de sophisti-
 cis elenchis scripsit Arist. non mehercle ut
 illis uti debeamus, verum ut aduersus sophi-
 stas tueri nos, ac defendere possimus. Idem
 de virtute tractatu rus de vitio prius disserit.
 non alia profecto adductus ratione, quam ut
 ex animis nostris maximè contraria propul-
 sare cognoscamus. eodem modo de venenis
 medici multa tradiderunt. nam de remedijs
 vana esset scientia, nisi morbos ipsos cognitos
 prius & perspectos haberemus. sic etiam
 poetae quam plurima nobis exempla ante oculos
 proponunt, ut quae nobis euitandum sit
 perspiciamus. hinc recitè Strabo inquit lib.

primo poetæ virtutem hominis bono coniunctam esse, nec poetam bonum esse posse, nisi prius vir bonus existat. Valeant igitur ferri nimium isti homines, qui poetarum fabulas contententes quod omnibus maximè vile, ac necessarium est tum ad vitam rectam instituendam, tum ad poesin conscribendam è medio tollere conantur. nonnullorum enim tanta nostra aetate moralitas, & poetarum odium fuit, vt optimum fabularum studiū penitus negligi videatur, ac diuinum hoc Ouidij Metamorphoseon opus, quod scripturis poesin omnino necessarium est, incognitum, & contemptum iaceat: cum tamen dicendi lepore, mitro poetæ artificio, iucundaque rerum varietate ab omnibus sit vehemèter expetendum. Nihil est profectò à latinis dictum, quod non fuerit à grecis antea copiosius, & grauius pertractatum. qui autem fabulas diligenter collegerit, doctè, elegantè, ac dispositè explicarit, nullus præter Quidium fuit; qui ex Orpheo, Hesiodo, Homero, cæterisque vetustissimis poetis tam præclarum, & admirandum opus confecit, vt illo latinæ literæ non immeritò possint gloriari. Hinc illud, ne tanto bono careret Græcia, Maximus Planudes vir doctissimus, qui Constantinopoli, antequam ciuitas illa in Turcarum deuenisset potestatem, græcas literas profitebatur, vt suis prodesset, cum nihil tale apud ipsos extare videret, ex latino in græcum sermonem conuertit. Quod igitur exteri libenter excipiunt & admirantur, id nos proprium, ac domi nostræ natum spernemus? Cessent iam falsæ hominum opiniones, tollantur errores grauiissimi, in quibus multi hæcenus versati sunt, iam que omnes Ouidianas fabulas diligentius considerent, ex quibus cum maximam voluptatem, tum fructum incredibilem sunt percepturi. Nam hoc Ouidij Metamorph. opus illa etiam de causa maximè laudandum est, quod eo modo conscriptum videtur, quo poema illud dictum *χάλδος*, à nostris circulus, confici à veteribus solebat. de quo mentionem facit Arist. lib. 1. posteriorum *ἀναλυτικῶν*, & quale fuerit declarat Proclus in libro *περὶ χρισομαθίας*. veteres enim orsi ab antiqua illa rerum confusione gigantum, & titanum originem, eorumque bella descripserunt, ac paulatim deducentes poema omnem Deorum sobolem, resque illorum gestas vsque ad Vlyssis tempora persecuti sunt. huiusmodi seriem videtur imitatus Ouidius in his Metamorph.

libris, vt rectè annotauit Franciscus Robortellus cuius meus in explicatione eorum, que ad elegiæ antiquitatem, & artificium spectant. Omnes autem fabulæ ab Ouidio aut naturali, aut morali ratione sunt conscripte, possuntque varijs modis ad scientiam, & ad rectè viuendi rationem adaptari. nos tamen id minimè perquirentes alia de causâ nostra hac Mythologia studiosis rem gratam facturos indicauimus; nam fabulosa quædam exemplâ ex Ouidiana metamorphosi colligentes, & in nonnulla capita redigentes, non illis modò qui poetica delectantur, sed alijs etiam, qui grauioribus scientijs inuigilant, summum nos allaturos commodum sumus arbitrari. Quis enim animalium plantarum, rerumque omnium naturam perquirens non maxima efficiatur voluptate, cum audiat quæ de leone, de ceruo, de lupo, de bubone, de ciconia, de cygno, de muscella, de accipitre, de cupressu, de lauro, deque aliarum rerum natura fabulati sunt poetæ? quis libenter non audiat supplicia, quæ de deorum contemptoribus, perfidis, ingratis, furibus, adulteris, iuaris, cæterisque perueris hominibus fuerunt irrogata, maxima autem præmia, quibus religiosi, iusti, liberales, magnanimi, fortes, temperati, ac liberales viri affecti sunt? quantum autem philosophis profuit fabulæ, nihil est, quod pluribus verbis demonstremus. satis enim ex ijs, quæ dicta sunt, constat fabulam nihil aliud esse, quam veterem quandam philosophiam. Sed nec illi etiam, qui eloquentiæ studio delectantur, debent fabulas contemnere, nam ad probandum, ad suadendū, & ad auditorum animos demulcendos plurimum valent, habentque miram in se quandam venustatem, vt illud apud M. Tullium in or. pro Sextio, cuius supercilio Resp. tantam Atlante cælum nitū videretur in qua etiam oratione sub finem de Hercule fabulâ attingit, cuius corpore ambusto vitam eius & virtutem immortalitas excepisse dicitur. Iridem in or. pro Milone adaptat fabulam illius, qui cum patris vlciscendi causâ matrem necauisset, varijs hominum sententijs, non solum humana, sed etiam Deæ sapientissimæ sententiâ liberatus est. cætera sunt huiusmodi quam plurima, quæ apud optimos oratores passim leguntur. Vnde antiqui Rhetores fabulas aliquando in oratione adhibendas statuerunt. sic enim inter cæteros Hermogenes inquit lib. 2. *περὶ γαρρότητας*. *ἐννοίαι δὲ γλυκαῖα τε καὶ ἡδονὴν ἐχούσαι, μάλιστα μὲν πα*

οὐκ αἰ μὲν δικά. His autem omissis id impræsentia affirmate ausim, neminem posse antiquorum poetarum scripta intelligere, aut poeticè quicquam scribere, qui in fabularū cognitione non sit optimè versatus. nam fabulosa oportet vt sint poemata, poetarum quæ sermo vel in hoc potissimum ab oratorio differt, quod magna ex parte fabulari ratione constitutus est. Poetæ siquidem pro igne Cererem dicere consueverunt, vt Horatius.

Vulcanus ardens writ officinas.

& illud Terentij.

Sine Cerere, & Baccho friget Venus.

nec non Virgilius, *Bacchus amat colles.*

sic alia ferè omnia fabulosè proferunt exemplum aliud afferam ex Catullo, qui eum fratrem suum mortuum esse significare vellet, sic eleganter dixit.

Namque mei nuper letheo gurgite fratris

Pallidulum manans alluit vnda pedem.

Que cū ita sint, ac tot, tantaq. commoda ex fabulis, de quibus longiori oratione disputaui-
mus, oriantur, neminem esse arbitror, qui ad eas percipiendas alacrior, & propensior non sit futurus, nostrum quæ hunc laborem, qualis qualis est, æqui bonique consulturus. præterea, quod maximum est, duo illa probationum genera exemplum, atque enthymema, quæ oratorum sunt, de quibus agit Aristoteles libro 2. Rh. vbi inquit, *εἰ τι δὲ αἰ κοινὰί πείσῃς, δὴ οὐ τῶ γένει, ἀπαράδειγμα, κ' ἐνθύμημα* etiam poetæ inseruire. Exemplum autem quod analogiam cū inductione dialectica habere tradit Arist. duplex est, alterum quo res gestas commemoramus, vt quæ ille ait, *τὸ λέγειν πράγματα προγεγενημένα* alterum verò *τὸ αὐτὸν ποιεῖν*. id est, quod nos fingimus, & est partim *παραβολή*, id est collatio; partim *ἀπόλογος*. i. fabula. vtriusq. exemplorum generibus ad probandum vtitur orator, sed in primis eo, quod constat rebus gestis; poeta autem fabula tantum. Sed differt oratoria fabula à poetica, quod illa ad Aesopiarum libycarumque similitudinem (hæ enim propriè à veteribus *ἀπόλογοι* vocantur) ab omnibus pro vniuersiusque ingenio fingi potest; hæc oportet, vt rationalis sit, vtque ab antiquioribus ficta est, sic à nobis ac-

cienda. neque enim aut immutare veteres fabulas, aut effingere vllam licet. Rem autem allatis exemplis ostendo. Horatius libro primo, od. 2. magnam esse hominum audaciã probaturus fabulosis vtitur exemplis, hoc est ex fabula desumptis, non est historia.

Audax Iapeti genus.

Ignem fraude mala gentibus intulit. &

Expertus vacuum Dada'us æra

Pennis non homini datis.

Ferripit Acheronta Hercules labor.

Idè ebrietatis turpitudinè demonstrans inquit,

At ne quis modici transfiliat munera liberi,

Centaurea monet cum lapithis rixâ super mero

Debellata monet sithonijs non Iouis Euhys.

Et si vno tantum in loco animaduertimus Horatium nō fabuloso, sed historico vsū exemplo sic enim ait lib. 3. od. 21.

Narratur & prisca Cætonis

Sæpe mero caluisse virtus.

Alibi autem semper vtitur fabulis, quod etiam apud alios poetas obserues, nam Tibullus libro 2. El. 3. omnes amori inseruire probans inquit.

Pauit & Admeti tauros formosus Apollo,

Nec cithara, in ionse profuerunt ve coma.

Virg. in Buc. rusticam vitam laudans ita dixit

Quem fugis ah demens? habitauerunt Dii quæque sylvas,

Dardaniusq. Paris. Pallas quas condidit arces

Ipsa colat nobis placeant ante omnia sylvas.

Sic Ouidius in Elegia, qua Catulli mortem deflet probans omnes ab importuna morte rapi, huiusmodi nititur exemplis inquit,

Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?

Carmine quid victas obstupuisse seras? &c.

Eodem modo Propertius lib. 2. probans non esse aspernandam senectutem Tithoni, & Auroræ exemplum affert hoc pacto.

At non Tithoni spernens Aurora cubile

Desertum eoa passa iacere domo est.

Hæc qui ignorat nullo vnquam modo poterit suauissimum poetarum leporem degustare. Atque hæc hætenus de fabulæ notatione, de singulis illius generibus, de definitione, de origine, de vniuersiusque fabularum generis diuisione, & vsu, ac de fabuloso poetarum sermone dicta sunt.

M. ANTONII TRITONII VTINENSIS

Fabulosa exempla ex Ouidiana Meta-
morphosi breuiter selecta.

A V D A C E S.

Aetæon.	1	Lycij Agricola.	15
Adonis.	2	Marlyas.	16
Antigoni filia.	3	Niobe.	17
Apulus.	4	Pan.	18
Arachne.	5	Paris.	19
Achalaphus.	6	Pheton.	20
Chio.	7	Phineus.	21
Coæ matronæ.	8	Pierie.	22
Coruus.	9	Propeides.	23
Cynaræ filię.	10	Puer quidam.	24
Galanthis.	11	Pygmæa mulier.	25
Gigantes.	12	Rhodope, & He-	
Hippomenes.	13	mus.	26
Icarus.	14	Tantalus.	27

MERITO primum hunc locum occupabunt audaces, vt illorum nos considerantes supplicia huiusmodi temeritate euitemus.

- 1 **ACTAEON** quod Dianam, quæ se vna cū Nymphis prolebat, ausus esset inspicere, in ceruum à Dea conuersus est. vnde à proprijs fuit canibus laceratus. lib. 3. fab. 2.
- 2 **ADONIS** Cynirę, & Myrrhę filius, dum audacter cum apro in venatione congregaretur, ab ipso fuit interfectus, cuius cruorem. Veaus in purpurei coloris florem conuertit. lib. 10. fab. 12.
- 3 **ANTIGONE** Laomedontis filia, quæ se Inuone etiam pulchriorem iactauit, in ciconiam fuit conuersa. lib. 6. fab. 5.
- 4 **APVLLVS** pastor Nymphis audens maledicere in arborem Oleastrum conuersus fuit. lib. 14. fab. 2.
- 5 **ARACHNE** Idmonis filia Palladem in laudicio prouocare ausa est. Sed cum se Dea

tandem inferiorem sensisset, in araneam versa est, quæ pristinam adhuc telæ seruat at-
tem. lib. 6. fab. 24.

- 6 **ASCALAPHVS** Acherontis ex Orphue Nympha filius Cererem mali punici granum gustasse prodere non dubitauit in iudicio, vnde in bubonem non sine causa conuersus fuit. lib. 5. fab. 5.
- 7 **CHIO** Dædalionis filia tanta elata est gloria, quod cum Mercurio & Apolline concubuerit, vt Diana se formosiorē esse iactaret. Quare Dea indignata sagittis illius linguam traiecit. lib. 2. fab. 8.
- 8 **COAE** matronę in cornutas boues commutate sunt, quod Veneri formam suam anteposuerint. lib. 7. fab. 10.
- 9 **CORVVS**, quod nimium audacter Iouem alloqui ausus esset, ex albo in nigrum colorem cecidit. lib. 2. fab. 9.
- 10 **CYNARAE** quoque Assyriorum regis filia ob insolentiam ab eadem Dea in gradū templi sui lapides mutatae sunt, vnaque Cynaras pater gradus ipsos pro filiarum corporibus amplectens in saxum versus fuit. lib. 6. fab. 6.
- 11 **GALANTHIS** Alcmenæ ministra Lucinam Deam, partu solutam Alcmenam periuando, deludere ausa est; hinc in mustellam conuersa. lib. 9. fab. 5.
- 12 **GIGANTES** Iouem ab Olympo depellere statuentes fulmine sunt occisi. lib. 1. fab. 6.
- 13 **HIPPOMENES** Macharei filius cum Atalanta in matris Deum templo rem habere ausus est, cuius quidem audaciæ meritas dedit poenas. hic enim in leonem, illa in leonem fuit commutata. lib. 10. fab. 2.
- 14 **ICARVS** Dædali filius cum vna cum patre ausus alis Minois fugeret imperium, & altius quàm decebat, euolaret, pennarum cera solis radijs liquefacta in maris insulam decidit, quæ illius nomine Icareia dicta est. lib. 8. fab. 3.

- 15 LYCII Agricolaë ausi sunt prohibere ficientem Latonam, ne ex stagno biberet, quare merito in ranas abierunt. lib. 6. fab. 26.
- 16 MARSYAS; Satyrus aded tibias inflandi peritus fuit, vt cum Apolline certare sit ausus. Quem superatum indignatus Apollo cure, ac pelle priuauit, & illius sanguis in fluuiũ Marfyam, qui per Phrygiam decurrit, effluxit. lib. 6. fab. 27.
- 17 NIOBE Tantali filia, quod ex Amphione marito septẽ filios totidemq; filias genuisset, se magis, quam Latonam venerandam esse contendebat. Vnde filios ab Apolline & Diana interfectos, filiasq; mortuas eodem die cernens prædolote in saxum est conuersa. lib. 6. fab. 25.
- 18 PAN Pastorum Deus cum inuenta fistula sibi multum placere videretur, ausus est Apollinem in certamen prouocare. lib. 2. fab. 4.
- 19 PARIS Priani filius Helenam Menelai potentissimi Græcorum Regis vxorem abducere non extimuit. vnde Troianum exitium ortum est. lib. 12. fab. 1.
- 20 PHAETON Clymenes, & Apollinis filius ausus temerẽ solis regere currus fulmineictus in padum concidit. lib. 2. fab. 2.
- 21 PHINEVS, qui Perseum discumbentem cum armatorum manu aggredi non dubitauit, merito vna cum suis omnibus in saxa conuersus est. lib. 5. fab. 1.
- 22 PIERIAE nouem sorores Pieri ex Euipe filie musas ipsas prouocare carminibus ausæ sunt, vnde non immeritò in picas celsere. lib. 5. fab. 5. & 19.
- 23 PROPAETIDES quædam Venerem Deam esse negare ausæ, primæ corpora prostituere, & in saxa commutari coactæ sunt. lib. 10. fab. 6.
- 24 PVER quidam cum Cererem polentam comedentem, bibentemq; mustum auderet ridere, in stellionem animal varijs maculis infectũ commutatus est. lib. 5. f. 14.
- 25 PYGMAEA mulieringruem mutata est, quod se pulchritudine Iunoni antefere ausa foret. lib. 6. fab. 4.
- 26 RHODOPE Strymonis fluminis filia, & Hemus maritus eius in tantam erant elati superbiam, & audaciam, vt Hemus se Iouem, & Rhodope vero Iunonem prædicaret. hinc in montes ambo rigerunt. lib. 6. fabul. 3.
- 27 TANTALVS Dijs accumbentibus Pelopis filij membra decocta non dubitauit

apponere. Hinc ad inferos detrusus siti in aquis, ac fame in summa ciborum copia laborat. lib. 6. fab. 28.

AUARI.

Aglavros.	1	Midas.	4
Arne.	2	Laomedon.	5
Battus.	3	Tarpeia.	6

QVANTO sit studio auaritię vitium efugendum, hæc optimè demonstrant exempla.

- 1 NAM AGLAVROS Cæcropis filia, quod Herse sororis castitatem pretio Mercurio vendiderit à Minerva in saxum est commutata. lib. 2. fab. 12.
- 2 ARNE puella hosti Athenas oppugnanti cum Sithon insulam auri capta pulchritudine vendidisset, in volucrem monedulam fuit conuersa, quæ adhuc splendoris eius amore tenetur. lib. 7. fab. 25.
- 3 BATTVS ob promissam mercedem datam Mercurio fidem violauit, quamobrem in saxum meritò obduruit. lib. 2. fab. 2.
- 4 MIDAS cum à Baccho obtinuisset, vt quicquid peteret, impetraret, petijt, vt quodcumque suo tangeret corpore, aurum statim fieret: id illi concessit Deus, sed inutile illius hoc fuit votum, nam & vinum, & panem attingens in aurum vertebat. vnde vna cum suo petijisset auro, nisi Bacchus munus concessum fecisset irritum. lib. 2. fab. 3.
- 5 LAOMEDON Troianorum rex ob auaritiã, Neptunq, & Apollini Troianorum murorum conditoribus promissum negauit aurum. lib. 2. fab. 6.
- 6 TARPEIA Tarpeii filia auri, quod in sinistris gestabant Sabini, capta pulchritudine, Romanam illis arcem tradidit. lib. 14. fab. 18. Quod vide longius apud Liuium lib. 1.

AMOR ALIQVORVM
mutuus.

Halcyon, & Ceyx.	1	Ia.	5
Hermaphroditus, & Smilax.	2	Pyramus, & Thisbe.	6
Orpheus, & Eurydice.	3	Sirenes, & Proserpina.	7
Philemon, & Baucis.	4	Sorores, & Phaceton.	8

PRAE-

PRÆCLARE veteres dixerunt amicos esse tanquam vnam animam in pluribus corporibus, nihil enim aliud est amicitia, quam mutuis quidam animorum consensus, adeo vt cum dolentibus amicis doleamus, cum gaudentibus lætemur. quare optimè fabulosa hæc exempla sunt perpendenda, quæ nobis mutuum aliquorum amorem, & benevolentiam demonstrant.

1 **N**ONNE maximus fuit Halcyones in Ceycem maritum amor, si longius illum in equore submersum prospiciens ac in medias undas proficiens in Halcyonem auem conuersa est? Noime maxima ipsius Ceycis in coniugem benevolentia, si vel mortuus vxoris in auem commutatæ sentiebat oscula, cuius etiam cadaver in eiusdem generis volucrem fuit transmutatum? in quibus adhuc seruata inter coniuges benevolentiam perspicimus. lib. 2. fab. 10.

2 **H**ERMAPHRODITVS Veneris, & Mercurii filius, & Smilax Salmaicis fontis nympa in mutuo se dilexerunt amor, vt æduobus corporibus in vnum commutati dicantur. lib. 4. fab. 2.

3 **A**MOR eriam Eurydices, & Orphei notus est. is enim viuus ad inferos descendit, vt mortuam coniugem ad prestinam vitam, & incolumitatem reduceret. lib. 10. fab. 1.

4 **I**NTER Philemonem, & Baucidem coniuges tanta fuit benevolentia, vt paupertatem suam patienter ferentes sine vlla rixa longè traduxerint ætatem. lib. 8. fab. 7.

5 **P**ROGNE, sine sorore Philomela viuere non poterat, cumque illam à marito Tereo stupratam cognouisset, vt pro sorore de marito vindictam sumeret, illi proprium filium Ityn deuorandū apposuit. lib. 6. f. 29.

6 **P**YRAMVS & Thisbe Babylonis tanto se mutuo persecuti sunt amore, vt cum Pyramus amicam credens mortuam seipsum interfecisset, Thisbe amantem mortuum nata eodem se gladio traiecit. lib. 4. fab. 4.

7 **S**YRENES tanto amore Proserpinam sunt prosequutæ, vt à Diis alas flagitarent, quo facilius Proserpinam terra, marique possent inquirere. quare ita in aues fuere conuersæ, vt facies tamen virginea, voxque humana remanserit. lib. 5. fab. 16.

8 **S**ORORES Phaetontis fratrem cælo delapsam tot lacrymis deplorarunt, vt in arbores demum sint commutatæ; tantus inter fratres, & sorores amor extitit. lib. 2. f. 2.

AMANTES ASTUTI.

Apollo.	1	Peleus.	6
Bacchus.	2	Saturnus.	7
Iuppiter.	3	Sol.	8
Mercurius.	4	Vertumnus.	9
Neptunus.	5		

QVICVNQVE veros amoris fructus obtinere desiderat, astutiis vti potissimum solet, quemadmodum in fabulosis videmus exemplis.

1 **A**POLLO modò in accipitrem, interdum in leonem, alias in pastorem conuersus dicitur, vt Ilsen Macarei filiã possideret. lib. 6. fab. 21. Idem, vt Chionem Dædalionis filiã obtineret, anilem suscepit habitum, ex ea Philemonem citharæ studiosissimum genuit. lib. 6. fab. 8.

2 **B**ACCHVS in vnam commutatus Eri gonem decept. lib. 6. fab. 22.

3 **I**VPPITER, vt Calisto Lycaonis filiam comprimeret, in Dianæ se formam commutauit. lib. 2. fab. 5. Nec non vt Europam Agenoris filiam possideret, in taurum versus est. lib. 2. f. 13. Idem in aquilam mutatus dicitur ob Asterion Cæi Tiranis filiam. lib. 6. fab. 8. In olorem, quo Ledam Thestij filiam comprimeret. lib. 6. fab. 9. In Satyrum, vt Antiope Nyctei filia potiretur. fab. 10. In Amphitryonem, ob potiundam Alcmenam Electrionis filiam. fab. 2. In aurum, quo Danaen Acrisij filiam amplecteretur. fab. 12. In ignem, vt Aeginam Asopi filiam haberet. fab. 13. In pastorem ob Memnosynen. fab. 14. In serpentem ob Proserpinam versus fuit. lib. eod. fab. 15.

4 **M**ERCVRIVS, vt Heise Cecropis filia potiretur illius sororem Aglaoron pretio corrupit. lib. 2. fab. 12. Et per quietem Chionem Dædalionis filiam compressit, ex qua Autolyces furacissimus natus est. lib. 2. fab. 8.

5 **N**EPTVNVS in taurum conuersus est, vt Aëliam Aëoli filiam stupraret. lib. 6. fab. 16. In anem in Enipeum, vt Iphimeneiam Aloï vxorem. fab. 17. In arietem, vt Bifaltida. fab. 18. In equum vt Cererem, & Medusam. fab. 19. In delphinum vt Melantho puellam comprimeret. fab. 20.

6 **P**ELEVS, vt Thetide maris Dea potiretur, ex Prothei consilio vinculis illam dormientem ligauit, eaque potitus est, ex qua Achillem natum prædicant. lib. 2. fab. 7.

7. SATVR NVS in equum versus cum Philyra Oceani filia concubuit. lib. 6. fab. 23.
 8. SOL, vt Leucothoen Orchami ex Eurinome filiam ad suum commodius alliceret desiderium, se in puella matrē Eurynoemen conuerterit, sicque suam expleuit voluntatem. lib. 4. fab. 5.
 9. VER. TVM NVS Deus, vt ex Pomona Dea, quam cupiebat voluptatem degustaret, in anum se conuerterit, nec opinione falsus est. lib. 14. fab. 15.

AMOR ALIQVORVM
infaustus.

Acis.	1	Aefacus.	6
Alpheus.	2	Glaucus.	7
Byblis.	3	Iphis.	8
Clytj.	4	Narcissus.	9
Echo.	5	Pyreneus.	10

QVAM PLVRIMA sunt non ex historia tantum, sed ex fabulis etiā exempla, quæ nonnullorum nobis infaustos, & infelices prorsus amores demonstrat; nos, autem pauca & notiora quædam adnotabimus, ne multorum exemplorum serie legentium iritentur, & perturbentur animi.

1. FOELIX profectò fuisse Acidis Fauni ex Simgthide filij, & Galateæ Nereidis amor, nisi Cyclops eiusdem nymphæ amore concitatus infelicem reddidisset. Nam is per sylvas deuagatus Galateam Acidis gremio sedentem conspicens, auulsam Aetnæ scopulum in eos coniecit, cuius vi exterrita Galatea subiecto mari abscondita est. Acis autem, qui effugere eius impetum non potuit, obrutus saxo vitam cum morte commutauit. lib. 13. fab. 9.
 2. INFAVSTVS fuit Alpei fluminis amor, nam Arethusa nympham persequens, cum illa in fontem cessisset, ipse etiam in fluium elapsus est. lib. 5. fab. 17.
 3. NONNE Byblis inhonesto, & infausto amore fratrem Canum est prosequuta? nam eum sororis libidini assentire noluisse Canum, puella tandem in Cariam venit, ibique assiduo mœrote, ac fletu in flumen est conuersa. lib. 9. fab. 9.
 4. INFOELICISSIMVS fuit Clyties nymphæ amor, quæ molestè ferens sibi Leucothoen à sole, quem vehementius amabat, prælatam fuisse, nouem dies absque vilo cibo,

- ac potu inuita protrahens in herbam heliotropium conuersa dicitur, quæ nunc quoque præstini amoris memor folia ad solem vertit. lib. 4. fab. 6.
 5. ECHO nymphæ tam acriter Narcissum puerum amauit, vt cum fugientem perfecte retur adolecentem, extaberit. lib. 3. fab. 5.
 6. AESACVS etiam Priami filius infelice ter amauit, nam dum Eperien nympham, quam deperibat, fugientem persequeretur, ictu serpentis puella concidit. Hinc desperatus adolecens in mare se præcipitatus in mergum auem abiit. lib. 2. fab. 2.
 7. GLAVCVS marinus Deus Scyllam nympham non prosperè admodum amauit, illa siquidem neque precibus, neque Circes carminibus potuit vnquam potiri. lib. 13. fabul. 10.
 8. IPHIS adolecens tam infausto omine Anaxareten virginem adamauit, vt cum ad illam aditum habere nunquam potuisset, suspensio se à tanto malo liberauerit. lib. 14. fab. 17.
 9. IPSIVS etiam Narcissi infaustus fuit amor, qui cum omnes spreuisset nymphas, sui demum ipsius exardens amore in sui nominis florem abiit. lib. 3. fab. 6.
 10. PYRAMVS, qui Daulida Phocidis vrbem incolebat, tam infelice ter amauit, vt, cum musarum captus amore illas in thalamo elatusisset, illæ vero sumptis aufugissent alis, à summa se arce ad imos præcipitarit scopulos. lib. 5. fab. 4.

C A S T I.

Anaxarete.	1	Lotos.	6
Arethusa.	2	Musa.	7
Daphne.	3	Narcissus.	8
Eperie.	4	Syrinx.	9
Hippolytus.	5		

CASTITATEM plurimi semper faciendam & si ex historiis facile colligere possumus, id tamen ex iis etiam, quæ afferimus exemplis vnicuique patebit.

1. ANAXARETE Cypria virgo Iphidis amantis precibus ad lasciuiam nunquam potuit adduci. lib. 14. fab. 17.
 2. ARETHUSA nymphæ Dianæ comes tanta fuit castitate, vt cum siliam Alpheus fluius vehementius persequeretur, in fontem abire non recusarit. lib. 8. fab. 17.

- 3 DAPHNE Penei fluij filia tanta fuit castitate, vt ab Apolline amata in laurum potius conuerti, quàm illum voluerit audire. lib. 1. fab. 9.
- 4 EPERIE vna & ipsa ex nymphis, ne ab insequenti raperetur Aesculo, inter currendum serpentis ictu interiit. lib. 2. fab. 2.
- 5 HIPPOLYTVS Thesei filius cum à Phadra nouerca adamaretur, nullis precibus adduci potuit, vt ei congregeretur. lib. 18. fab. 14.
- 6 LOTOS nymphea Priapi fugiens vim, ne castitatem amitteret suam, in arborem versa est. lib. 9. fab. 6.
- 7 TAM castæ fuerunt Musæ, vt cum sibi à Pyreuo, qui Daulida Phocidis vrbem incolabat, vim sensissent inferi, tamque in thalamo stupranda cause forent, in volucres commutata sumptis alis effugerint, sicque pristinam potius formam, quàm castam voluntatem noluerunt commutare. lib. 5. fab. 4.
- 8 NARCISSVS etiam inter castos merito est numerandus, cum Echo nympheæ illecebris commoueri nunquam potuerit. lib. 3. fab. 5.
- 9 NEC minus Syriax castissima prædicatur, quæ vt Pana Deum amantem fugeret, in arundinem se transformari postulat. lib. 1. fab. 12.

CRUDELES.

Althæa.	1	Minos.	9
Anaxarete.	2	Orchamus.	10
Athamas.	3	Phineus.	11
Cerastæ.	4	Peleus.	12
Dædalus.	5	Polymestor.	13
Hippodamas.	6	Tantalus.	14
Lycæon.	7	Tereus, & Progne.	15
Medea.	8		

NIHIL est profectò, quod humanam naturam in belluinam facilius transferat, quàm crudelitas.

- 1 ALTHAEA mater Meleagri, vt fratrum à Meleagro interfectorum eadem intellexit, stupitem fatalem conditum à Paris, in quo vita Meleagri continebatur, sine vlla pietate flamma consumpsit. li. 8. f. 4.
- 2 ANAXARETE puella cum Iphidem amantem sua causa mortuum suspensio cerneret, nec ad vllam steteret pietatem, ob nimiam crudelitatem, animique

duritiem à Venere in saxum mutata est. libr. 14. fabul. 17. Vide reliqua postea vbi de proteruis.

- 3 ATHAMAS Clearchum filium crudeliter interfecit. lib. 4. fab. 13.
- 4 CERASTAE quidam hospites in ara immolabant, tanta in illorum animis erat feritas. lib. 10. fab. 7.
- 5 DAEDALVS non exigua notandus est crudelitate, qui perdicem puerum sibi in disciplinam traditum, sibi que sanguinis propinquitate coniunctum ob ingeni inuidiam ex alto præcipitavit muro. sed miserata Minerva puerum in perdicem auem conuertit. lib. 8. fabul. 3.
- 6 HIPPODAMAS Perimeleu filiam ab Acheloo per vim stupratam præcipitavit in pelagus, & à Neptuno in insulam conuersa est. lib. 8. fab. 6.
- 7 LYCAON Ioui tanquam mortali preparans mortem, cum humana membra deuoranda apposuisset, ob tyrannicam illam, & immanem crudelitatem in lupum ab ipso Ioue conuersus est. lib. 1. fab. 6.
- 8 MEDEA sibi Creusam Creontis Corinthiorum regis filia à coniuge Iasone prælatam dolens, regiam incendit, filiosque spectante Iasone ingulauit. lib. 7. fab. 21.
- 9 CRUDELES fuit Minos, cum Atheniensibus imposuit, vt nono quoque anno septem nobilium filios, septemque filias in Cretam Minotaurio obijciendos mitterent. lib. 8. fab. 2.
- 10 ORCHAMVS, quod Leucothoen filiam cum sole rem habuisse cognouisset, viam in terra sepelivit; seueram admodum, & crudellem patris sententiam. lib. 4. fab. 5.
- 11 PHINEVS, cum proprios filios Orixum, & Carambin ex Cleopatra susceptos excæcasset, à Dijs fuit oculis priuatus, hac insuper pœna affectus, vt ei harpie fœdissimæ aues eæcas & raperent, & fœdarent. lib. 6. fab. 1.
- 12 PELEVS fratrem Phocum crudeliter ingulauit. lib. 2. fab. 8.
- 13 POLYMESTOR Thracie rex crudelissimus fuit, cum innocentem Priami filium Polydorum sub fide receptum interfecit, interfectumque in mare proiecit. li. 3. f. 2.
- 14 TANTALVS memoranda est adnotandus crudelitate, Pelopem innocentem filium occidere, occisum decoquere, decoctum dijs apponere non dubitauit. lib. 6. fab. 28.
- 15 SED quæ maior erit iudicanda crudelitas,

etas, an Terei Martis filii, qui Philomelam Progenes vxoris sororem stupratam lingua priuauit, an Progenes, quæ, vt vindictam de marito fumeret, Ityn filium interfectum Tereo deuorandum apposuerit? lib. 6. fab. 29.

DOLORE IMMODOICO affecti.

Aiax.	1	Halcyone.	16
Aurora.	2	Hyrie.	17
Byblis.	3	Iambe.	18
Cyane.	4	Iphis.	19
Cygnus.	5	Melcagrides.	20
Cyparissus.	6	Narcissus.	21
Ceres.	7	Niobe.	22
Cephalus.	8	Orpheus.	23
Clytia.	9	Pandion.	24
Daedalion.	10	Phaetontis Sorores.	25
Echo.	11	Phœbus.	26
Eumelus.	12	Progne.	27
Aegeria.	13	Sirenes.	28
Aacus.	14	Vxor Pici.	29
	15		

1 A I A X, quod ab Vlyssè in Achillis armis repulsam habuisset, tam molestè tulit, vt gladio incubens se ipsum interfecerit, ex cuius cruore flos hiacyntho similis ortus est. lib. 13. fab. 1.

2 A V R O R A cum Memnonem filium in bello Troiano ab Achille interfectum vidisset assidue flendo miseriam traducebat vitam, cuius matutinas lacrymas in rorem conuersas videmus. lib. 13. fab. 4.

3 B Y B L I S ex Mileto progenita, cum fratre Cauno potiri non potuisset dolore concitata in Cariam demum petuenit, vbi assiduo fletu in fluiuium effluxit. lib. 9. fab. 9.

4 C Y A N E nympha cum Proserpinam Cereus filiam à Plutone raptam cerneret, tanto dolore fuit affecta, vt paulatim in fontem fuerit commutata. lib. 5. fab. 13.

5 C Y G N V S Stheneli filius materno genere Phaetonti proximus illius interitum proptans in volucrem cygnum euolauit. lib. 2. fab. 4.

6 C Y G N V S hyries nymphæ filius, cum à Phyllio amatore taurum domitum sibi negari molestè ferret, ex alto monte sese præcipitem dedit, & Deorum misericordia in cygnum volucrem versus est. lib. 7. fab. 23.

7 C Y P A R I S S V S puer ab Apolline amatus cum ceruuro, quem in delictis habebat, imprudens occidisset, tanto correptus fuit dolore, vt eum mori omnino velleret, in arborem cupressum à Phœbo fuerit commutatus. lib. 10. fab. 3.

8 C E R E S filia Proserpina à Plutone ipso rapta sic doluit, vt per totum orbem illam quaerens assiduis lacrymis peragraret. lib. 5. fab. 14.

9 C E P H I S V S nepotis exitium desens ab Apolline in phocem fuit immutatus lib. 7. fab. 18.

10 C L Y T T I E nympha sibi Leucothoen à sole in amore prælatam dolens, nouem dies sine vilo cibo ac potu inuita protrahens, in herbam heliotropium commutata dicitur. lib. 4. fab. 6.

11 D A E D A L I O N ex Chionis filia morte tantum concepit dolorem, vt ex Parnassi vertice se in mare precipitaret sed Apollo non immemor voluptatis, quam de illius filia conceperat, prius illum in accipitrem, quam in mare caderet, transformauit. lib. 2. fab. 8.

12 E C H O nympha, quod Narcisso adolescente potiri non potuisset, extabuit dolore lib. 3. fab. 5.

13 E V M E L V S filiam Iugens volucer factus est. lib. 7. fab. 19.

14 A E G E R I A nympha Numam Pompilium maritum vita defunctum Iugens in Aricnam syluam fuit a portata. lib. 15. fab. 44. illiusque lacrymæ in Aegeriam fontem cesserunt. lib. 15. fab. 46.

15 A E S A C V S cum Eperien nympham, quam vehementer amabat, serpentis ictu mortuam cognouisset, moriturus se è scopulo in mare præcipitem dedit. Sed Thetis miserata in auem illum transmouit mergum qui se assidue mergit in vndas. lib. 2. f. 2.

16 H A L C Y O N E cum Ceycem maritum in equore submersum intellexisset, præ dolore in vndas se præcipitasset, nisi protinus in sui nominis auem fuisset conuersa. lib. 2. f. 10.

17 H Y R I E autem Cygni mater filij casum assidue flendo in stagnum versa est. lib. 7. f. 14.

18 I A M B E Ophophij filia, siue Combe, vt Regio placet, cum Phafnei filij occideretur, in auem præ dolore transformata est. lib. 7. fab. 15.

19 I P H I S adolescens, quod Anaxaretem puellam, quam ardentissimè diligebat, ad pietatem flectere non potuisset, in tantum do-

- rem incidit, vt laqueo vitam finierit. lib. 14. fab. 17.
- 20 MELEAGRIDES forores Meleagri fratris interitum lugentes in aues meleagrides fiendo conuersæ sunt. lib. 8. fab. 4.
- 21 NARCISSVS verò, quòd suimet potiundi potestas non daretur, in florem conuersus est. lib. 3. fab. 6.
- 22 NIOBE, cum septem filios ab Apolline, ac Diana interfectos vidisset, totidemq; filias eodem mortuas die præ dolore in saxum obrigit. lib. 6. fab. 25.
- 23 ORPHEVS Apollinis & Calliopes, vel (vt alij scribunt) Oeagri filij, & Polymniae musæ filij tanto dolore ob Eurydicæ coniugis mortem affectus est, vt non satis esse duxerit lugere, sed ad inferos quoque ad eam repetendam descendere nihil dubitarit. lib. 10. fab. 1.
- 24 PANDION ob Prognæ & Philomelæ filiarum casus ita doluit, vt non prius cessarit dolor, quam vita. lib. 6. fab. 29.
- 25 PHAETUSA, Lampetie, & Phœbe Phætonis fratris casum lugentes in arbores populeas mutatae sunt. lib. 2. fab. 2.
- 26 PHOEBVS ipsius Phætonis nati morte adeo doluit, vt diutius solitus noluerit currus ascendere. lib. 2. fab. 5.
- 27 PROGNE ammissa sorore, & socia Philomela, mortuoque filio tanto dolore affecta fuit, vt illos in aueni conuersa nocte die que stebili admodum quereret accentu. lib. 6. fab. 29.
- 29 V XOR Pici à canendi desiderio Canens dicta propè Tyberim ammissum defensus maritum extabuit. lib. 14. fab. 9.
- Propetides. 27 mus. 29
Pygmea mulier. 28 Tantalus. 30
Rhodope, & He- Tyrrheni nauis. 31

AGRIVS Argiuorum Rex omnium exitit Deorum contemptor, & sibi ne potem Perseum ex Danae, & Ione natum minime etedebat, cuius tamen incredulitas non paruo fuit illi & detrimento, & incommodo. lib. 4. fab. 17.

2 ANTIGONE Laomedontis filia Iuno ne se pulchriorem iactans in ciconiam euolauit. lib. 6. fab. 5.

3 APVLVS pastor nympharum vnum maledictis persequens, earum voluntate in arborem oleastrum cessit. lib. 14. fab. 11.

4 ARACHNE Lydia Idmonis filia Palladi se præferendam in lanificio assererat, unde in arancam fuit conuersa. lib. 6. fab. 1. & 24.

5 ASCALAPHVS quoque ita deam Cererem contempsit, vt in iudicio mali punici granum gustasse illam docuerit. hinc in bubonem versus fuit. lib. 5. fab. 15.

6 CERASTAE quidam in Veneris ara immolare hospites non dubitarunt, tam parua illos habuit religio. qui tamen Deæ voluntate in iuuenos mutati fuerunt. lib. 10. fabul. 7.

7 CHIO Dædalionis filia, quòd cum Mercurio, & Apolline concubuisse, Diana se pulchriorem iactauit. quare Dea irata sagittis illius traiecit linguam. lib. 2. fab. 8.

8 COAE matronæ Venere se pulchriores iactantes in cornutas boues commigrarunt. lib. 7. fab. 10.

9 CINARAE Assyriorum regis filie vnâ cum patre Iunonem ipsam contemnentem in illius templi graduum lapides fuerunt conuersæ. lib. 6. fab. 6.

10 DIOMEDIS socij Agnon, Tlycus, Cidas, Rhetenor, & Nycteus cum in Veneris contemptum ad bellum uellent proficisci, in uolucres albi coloris cygnis similes euolauerunt. lib. 14. fab. 10.

11 ERISICHTHON Thesalus Deorum contemptor, cum Cereri nemus consecratum, ac in eo quercum, ubi nympa quædam habitabat, incidisset, Hamadryades illorum montium incolæ ad Cererem conueniant precantes, vt tantam ulcisceretur impietatem. Illa verò & sua, & Hamadryadum causa mota, numinum contemptorem Erisichthonem nouo pœnæ genere a lidua fame cruciare decreuit, qui sibi propria dilacerans membra

DEORVM CONTEMPTORES.

Acrisius.	1	Gigantes.	14
Antigone.	2	Hippomenes.	15
Apulus.	3	Lycæon.	16
Arachne.	4	Lycii agricolæ.	17
Ascalaphus.	5	Marfyas.	18
Cerastæ.	6	Medusa.	19
Chio.	7	Mineides.	20
Coæ matronæ.	8	Naiades.	21
Cynaræ filie.	9	Niobe.	22
Diomedis socij.	10	Pentheus.	23
Erisichthon.	11	Pierides.	24
Oeneus.	12	Puer.	25
Galanthis.	13	Phrygij.	26

- membra dignum impietate sua exitum fortitū est. lib. 8. fab. 9.
- 12 OENEVS Parthaonis filius cū in sacrificio cogendorum fructū consulere Dianam ob contemptum præterisset, aper ab ea missus est, qui Calydoniæ agros vastaret, sed nec propiticia cessauit Oeneus in despectu Deæ perseuerare. lib. 8. fab. 4.
- 13 GALANTHIS Alcmenæ ministra, cū Lucinam Deam in vetulæ formam commutatam illussisset dominam peperisse affirmans, in mustellam conuersa est. lib. 9. fab. 5.
- 14 GIGANTES, quod ita Iouem conerer, pserint, vt illum è cælo depellere tentarint, meritis postremo pœnas dederunt. lib. 1. fab. 6.
- 15 HIPPO MENE S Macarei filius Atalâta potius in Cybalis templo cum illa concumbere ausus est. hinc Deum mater indignata Hippomenen in leonem, Atalantam in leanam conuertit. lib. 10. fab. 2.
- 16 LYCAON tanto contemptui Iouem habuit, vt illi hospitio suscepto humana membra apposuerit deuoranda, sed nec tantum inultum præterijt scelus, in lupum enim, vt etiam superius diximus, versus est. lib. 1. fab. 6.
- 17 LYCIOS Agricolas ipsam etiam Latonam adeo spreuisse non ignoramus, vt sitientem illam ex stagno bibere prohibuerint, in quo sanè stagno molesta garullitate coarxant. lib. 6. fab. 26.
- 18 MARSYAS satyrus tibiatarum cantibus se ipsum extollens Apollinem non contempnit modo, sed etiam audacius pronoucauit. lib. 6. fab. 27.
- 19 MEDUSA tam paruam habuit Minertuæ rationem, vt in Deæ templo cum Neptuno ausa sit concumbere, quo scelere commota Minerua Medusæ crines in ferocissimos, & venenosos serpentes commutauit. lib. 4. fab. 20.
- 20 MINEIDES Thebanæ sorores liberum patrem contemnentes in vespertilionibus abierunt. lib. 4. fab. 12.
- 21 NAIADES nymphæ, quod cæteris omnibus Dijs sacrificassent, præterquam Acheloo, in insulas Echinadas conuersæ sunt. lib. 3. fab. 5.
- 22 NIOBE filiorum prole superba Latoniam contemnere non dubitauit, illius tamen superbia in dolorem versa est, cū eius filij ab Apolline, & Diana sagittis ad vnum fuerunt interfecti. lib. 6. fab. 25.
- 23 PENTHEVS Echionis, & Agaues filius quod Bacchum spreuisset deum, tanquam aper à matre, & foronibus est interfectus. lib. 3. fab. 2.
- 24 PIERIDES sorores Pieri ex Euippe filia non inuisas tantū contemnere ausæ sunt, sed omnes etiam Deos cantabant siquidem, vt Typhæus, Gigantesque superos in timorem inuicissent, conuersusq. fuisset Iupiter in arietem, Apollo in cernum, Bacchus in caprum, Diana in selem, Iuno in vaccam, Venus in piscem, meritis autem tantæ audaciæ, temeritatisque supplicium de Pieridibus sumperunt superi. nam in picas fuerunt commutæ. lib. 5. fab. 6.
- 25 PVER quidam, quod Cererem mustū bibentem, & comedentem polentam irideret, in stellionem versus est. lib. 5. fab. 14.
- 26 PHRYGII oppidani Iouem, & Mercurium in tecta noluerunt admittere. vnde merito illorum oppidum in lacum fuit commutatum. lib. 8. fab. 7.
- 27 VENEREM ita contempserunt Propæides, vt illa esse omnino negauerint, hinc merito obdurerunt in saxa. lib. 10. fab. 6.
- 28 PYGMAEA mulier, quod se Iunoni præferre non dubitauerit, in gruem mutata est. lib. 6. fab. 4.
- 29 RHODOPE nympha, & Hemus maritus Deos præ se contemnere non dubitantes in montes cessere. lib. 6. fab. 3.
- 30 TANTALVS Deos omnes deludens Pelopem filium decoctum accumbentibus illis apposuit. lib. 6. fab. 28.
- 31 TYRRHENI nauæ ipsum etiam Bacchum parui facientes in delphinos cessere. lib. 3. fab. 10.

FORMOSI.

Adonis.	1	Hippolytus.	7
Caunus.	2	Narcissus.	8
Cygnus.	3	Nifus.	9
Cyparissus.	4	Picus.	10
Ganimedes.	5	Pyranus.	11
Hiacynthus.	6	Alij multi.	12

CONNUMERANDOS hic tantū homines iudicau, qui venusta, & ingenia corporis forma memorantur. longum enim foret mulieres omnes referre, quas pulcherrimas descripsit Ouidius. Quod si curiosus lector hoc etiam desideabit, id eo in loco

- loco poterit cognoscere, ubi de mulieribus, quæ à Dijs amatæ fuerunt, fiet mentio.
- 1 A DONIS ex Cinyræ, & Myrthæ natus incestu in tantam crevit pulchritudinem, ut eius amore Venus caperetur. lib. 10. fab. 10.
 - 2 CAVNVS formosus creditur iuuenis fuisse, cum in sui amorem vel ipsam sororem Byblidem allexerit. lib. 9. fab. 9.
 - 3 CYGNVS Hyries nymphæ filius memoranda traditur pulchritudine. is à Phyllo quodam ita fuit ad amatum, ut illius causa volucres indomitas, leonem horrendum, ferocissimumque taurum summo cum labore, ac periculo domuerit Phyllius. lib. 7. fab. 13.
 - 4 CYPARISSVS puer ob elegantem formam Apollini gratus in delicijs fuit. lib. 10. fabul. 3.
 - 5 GANIMEDES Troianus adolescens tam venusta extitit forma, ut à Ioue inaquilam conuerso raptus dicatur. lib. 10. fab. 4.
 - 6 HIACYNTHVS Amyclides ab Apolline ob ingenuam pulchritudinem amatus est. lib. 10. fab. 5.
 - 7 HIPPOLYTUS ob pulchritudinem in noueræ amorem incidit. lib. 15. fab. 45.
 - 8 TANTA fanè fuit pulchritudine Narcissus, ut non in nympha tantum, sed in sui etiam ipsius amorem incidit. lib. 3. fab. 6.
 - 9 NISVS pulcherrimus fuisse, & aureos habuisse capillos dicitur, in quibus illius continebantur fara. lib. 8. fab. 1.
 - 10 PICVS Rex formosissimus in sui amorem veneficam allexit Circeam. lib. 14. fab. 7.
 - 11 PYRAMVM mira fuisse pulchritudine declarat illud Ouid. Pyramus & Thisbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera, quas oriens habuit prælata puellis. lib. 4. fab. 4.
 - 12 ALIOS multos memorat Hyginus in cap. de formosis, ut Iasonem Ilichij filium, Cinyram Paphi filium, Anchisen, Alexandrum Priami filium, Niream Charopis filium, Cephalum ab Aurora ad amatum, Tithonum Laomedontis filium, Parthenopæum, Achillem, Patroclum, Idomeneum, & Theseum.
- 1 AIAX sibi Vlyssæ in Achillis armis diiudicandis præpositum moleste ferens, primum furiosus effectus, deinde nudato gladio seipsum traiecit. lib. 13. fab. 1.
 - 2 AGAVE Penthei mater Bacchi voluntate tanto fuit correpta furore, ut Pentheum apertum credens miserimè interfecerit. lib. 5. fabul. 2.
 - 3 ATHAMAS Aëoli filius furij à Iunone immixsis vsque aded agiratus fuit, ut Clearchum filium interfecerit. lib. 4. fab. 13.
 - 4 CAVNVS cum se Byblidem sororem libidinoso ardentem amore cognouisset, furioso commotus impetu patriam deseruit. lib. 9. fab. 9.
 - 5 CINYRAS Pygmalionis filius cum se filiam Myrrham incestum stuprasset cognouisset, furore percitus illam stricto gladio per omnes persequutus est regiones. lib. 10. fab. 9.
 - 6 HERCVLES vino in tantum furore coniectus fuit, ut Eurinomum puerum paruo errore lapsum pugno ictum occiderit. lib. 9. fab. 2.
 - 7 MARSYAS dum Apollinem ad tibie certamè prouocasset, in furorem versus fuit, & ab ipso Deo dilaniatus. lib. 6. fab. 27.
 - 8 PENTHEVS etiam dum sacra Bacchi despiceret, vlciscente numine in furorem versus est. lib. 3. fab. 2.
 - 9 PYRENEVS cum Musarum amorem obtinere non potuisset, in tantum erupit furorem, ut à summa se arce ad imos præcipitarit scopulos. lib. 5. fab. 4.
 - 10 THREICIAE mulieres Orpheum sibi male dicentem conspicentes, tanto arserunt furore, ut illum impetu facto dilacerarint, vasisque caput, ac lyram in hebrum fluuium coniecerint. lib. 2. fab. 1.

F O R T E S .

Achilles.	1	Hercules.	4
Atalanta.	2	Orionis filia.	5
Hector.	3	Theseus.	6

F V R I O S I .

Ajax.	1	Hercules.	6
Agave.	2	Marsias.	7
Athamas.	3	Pentheus.	8
Caurus.	4	Pyreneus.	9
Cinyras.	5	Threicæ mulieres.	10

- 1 FORTISSIMVS fuit Achilles Pelei & Thetidis filius, qui Hectorem interfecit; ac inter alios Cygnum Neptuni filium eliso gutture strangulauit, cum ferro lædi nunquam potuisset. Patrisque voluntate in cygnum volucrem mortuus abiit. lib. 12. fab. 3.
- 2 ATALANTA Schænei filia ex Arca-

dia

dia digressa prima Calydonium vulneravit aprum, illiusq; fortunã, & speciem admiratus Meleager, interempto apro exuvias ei concessit. lib. 8. fab. 3.

3. HECTOR Troianorum fortissimus extitisse memoratur, & maximam quotidie inimicorum faciebat stragem. lib. 12. f. 3.

4. HERCVLIS fortitudo tanta est, vt cum non sine longiori possit oratione explicari, vtque breuitatis modum minimè præteream, tacere potius illam, quàm indignè voverim explicare cæterum ipsius Herculis facinora in Ouid nostro poteris conspiciere. lib. 9. fab. 3. vbi incipit; ergo ego fœdantem peregrino templa cruore Verg. optimè duodecim Herculis labores expiellit ex græcis traducens epigr.

5. QVANTA verò animi fortitudine Orionis Thebani filias legimus fuisse, quæ pro populo Thebano se se immolandas tradiderunt? quarum ne genus periret, Deorum voluntate ex illarum cinere duo procreati sunt iuvenes Stephani, hoc est coronæ dicti. lib. 13. fab. 6.

6. FORTISSIMVS fuit Theseus, qui præter alias præclaras res gestas taurum etiam marathonium interemit, Procustem, Cercyonemq; supplicio affecit, Scyronem præterea interfecit. lib. 7. fab. 2. 4. liberauit etiam minotaurum Athenas. lib. 8. fab. 1.

Theseum hospitio inuitavit libentissimè. lib. 8. fab. 3.

2. ALCINOVS naufragum Vlystem magnificentissimè tractavit, illumque in ista naue in Ithacam vehendum curavit. lib. 14. fab. 13.

3. ANIVS Apollinis sacerdos Anchisen, & Aeneani libenter suscepit hospitio. lib. 13. fab. 5.

4. THESEVS profectus in Cretam, cū minotaurum certaturus Ariadnam hospitem habuit. lib. 8. fab. 2.

5. AESACVS liberaliter excepit Cephalum Atheniensium legatum. lib. 7. fab. 2. 6.

6. AEGAEVS Medasam non hospitio solum, sed etiam lecto sibi copulavit. lib. 7. fab. 23.

7. IANVS Saturni è cælo expulsi hospes dicitur fuisse. lib. 1. fab. 4.

8. MIDAS quoque honorificentissimè tractavit Bacchum, illique Silenum à rusticis suis captum reddidit. lib. 2. fab. 3.

9. PARIDEM benignè admodum, & liberaliter Menelaus exceperat. lib. 12. fab. 1.

10. PHILEMON, & Baucis coniuges Ionem, & Mercurium in homines conuersos parno excipere recto, vtque melius illis per paupertatem licuit, honorare Deos conati sunt, quorum animo Dei contenti concesserunt, vt quicquid vellent petentes impetrarent. lib. 8. fab. 7.

HOSPITALES.

Achelous.	1	Aegeus.	6
Aleinous.	2	Ianus.	7
Anius.	3	Midas.	8
Ariadna.	4	Menelaus.	9
Aecacus.	5	Philemō, & Baucis.	10

HOSPITII ius apud antiquos laudabile fuit ac diuinum, huic ex antiquioribus multi hospitio sibi quam plurimos comparabant amicos, & (vt inquit Cicero) rectè à Theophrasto est laudata hospitalitas. est ei vt mihi quidem videtur valde decorum patere domos hominum illustrium hospitibus illustribus. est enim vehementer vile his, qui honestè posse multa volunt per hospites apud extraneas nationes valere opibus & gratia. vnde Vergilius. Iuppiter hospitibus nam te dare iura loquuntur. Sed redeamus iam ad nostra fabulosa exempla.

1. ACHELOVS Aetholiæ fluminis Deus

INHOSPITALES.

Atlas.	1	Phrygij.	3
Cerastræ.	2		

CONTRA verò quantopere sunt illi vituperandi qui se nec hospitales, nec benignos demonstrarunt?

1. HAC de causa, quòd Perseo denegarit hospitium Atlas, in immensum cessit montem. lib. 4. fab. 18.

2. QUID verò de populis illis dicendum, quos Cerastras, vocant? qui tantum abest, vt hospites benignè ac liberaliter tractarent, vt illos etiam crudelissimè cedentes in aram molarent. lib. 10. fab. 7.

3. QVONIAM Phrygij oppidani Ionij, & Mercurio denegarant hospitium, illorum oppidum in lacum commutatum fuit. lib. 8. fab. 7.

HOMINES IN DEOS.

Aeneas.	1	Hippolytus.	5
Glaucus.	2	Ino, & Melicerta.	6
Hercules.	3	Iulius Caesar.	7
Hersilia.	4	Romulus.	8

ACCIDIT aliquando, vt homines bene & sincere antea vita in Deorum nuntium transferantur.

1 **AENEAS** post multos labores cum ad aetatis suae finem peruenisset, in agro Laurentio, in flumine numitio mortalitatem exiit ac inter indigetes Deos relatus est. lib. 14. fab. 15.

2 **GLAUCVS** Antedonis filius piscator cum esset, forte pisces captos in prato exposuit, qui cum in mare resiliuissent, vt huius rei causam cognosceret, dentibus coepit illas herbas mandere, in quibus iacuerant pisces, sed statim mutata natura, se in mare praecipitauit, vt quem Dij miserati in Deum marinum transmutarunt. lib. 13. fab. 10.

3 **HERCVLES** venenatae veltis vi cruciatus, arcu, sagittisque Philocterae traditis, in pytae se composuit, humanaeque deposita figura a Ione in Deorum sedes fuit translatus. lib. 9. f. 4.

4 **HERSILIA** Romuli coniux cum tanquam amissum steterit maritum, Iuno illi immortalitatem concessit, ac in caelum aduecta est. quae Dea Ora Quirini nuncupata fuit a Romanis, quorum templa, a P. R. in colle Quirinali constituta sunt lib. 14. fab. 19.

5 **HIPPOLYTUS** Thesei filius nocere insidijs in exilium actus, & a maritimis phocis interfectus ab Aesculapio vitae restitutus est, ac in Erycinam sylvam a Diana transportatus, vbi mortalitatem spoliavit, & Deus Virbius dictus fuit. lib. 15. f. 45.

6 **INO** Athamantis mariti furorem fugiens a scopulo se vna cum Melicerta filio deiecit, qui a Neptuno in marinos transformati sunt Deos. Melicerta in Palamonem, Ino in Leucohoen Deos cessere, lib. 4. f. 13.

7 **IULIVS** Caesar Deus fuit Romae habitus, qui varijs honoribus, & dignitatibus factus, in senatu occisus, a Venere, caeterisque Dijs in caelum fuit susceptus, illiusque anima in stellam cometam conuersa. lib. 15. fab. 51.

8 **ROMVLVS** cum omnia composuisset,

& bellum, quod aduersus T. Tatium pro virginitate rapta suscepit, perfecisset, tamque senior esset effectus, Martis precibus in Deorum numerum fuit translatus, qui dictus est Quirinus. lib. 18. fab. 18.

IRA MAXIMA commoti.

Achelous.	1	Lucina.	9
Apollo.	2	Medea.	10
Bacchus.	3	Mercurius.	11
Ceres.	4	Neptunus.	12
Diana.	5	Nereides.	13
Iuno.	6	Plamathe.	14
Iuppiter.	7	Venus.	15
Latona.	8		

COGIT aliquando hominum pernicia vel ipsos Deos immortales ira commoti, & quamuis lento (vt ille ait) gradu ad vindictam sui diuina procedat ira, tarditatem tamen supplicij grauitate compensat.

1 **ACHELOVS** flum cum Naiades nymphas caeteris omnibus Dijs sacrificare cognouisset, praeterquam sibi, iratus eas in insulas Echinadas commutauit. lib. 8. fab. 5.

2 **IRATVS** est Apollo cum coram loquacitate Coronida ex se grauidam interfecit. lib. 2. fab. 8. Et cum se illi Marfyas comparauit. lib. 6. fab. 27. Cumque Midę ob stolidum iudicium a sinibus donauit aures lib. 2. fab. 4. Necnon cum sibi a Laomedonte promissam mercedem sensit denegari. lib. 12. fab. 6.

3 **BACCHVS** accessus fuit ira, cum a Pentheo. lib. 3. fab. 7. cum a Tyrrenis nautis. lib. 3. fab. 2. cum a Thebanis sororibus lib. 4. fab. 12. irrideri se cognouit, & cum Thracia mulieres illius spernentes sacra Orpheum inmaniter lautarunt. lib. 2. fab. 2.

4 **CERES** non parum irata est, cum puerum ipsam deridentem in stellionem vertit. lib. 5. fab. 14. necnon cum Ascalaphum in bubonem commutauit. lib. 5. fab. 15.

5 **DIANA**, quod ab Oeneo Parthaonis filio in sacrificio cogendorum fructuum praetermissa foret, aprum immisit, qui Calydoniae vastaret agros. lib. 8. fab. 4. Eadem Chionis puellę linguam sagittis traiecit, quod se illa pulchriorem iactasset. lib. 2. fab. 8. Haec etiam cum ab Agamemnone graecorum princepe ceruam, quam in delitijs habebat, interceptam

fecit sensisset, & maris tempestate; & pestis contagione græcam classem disperdere tenta uit irata. lib. 12. fab. 2.

6 I V N O irata est non parum, cum ob dictam in se sententiam Tiresiam luminibus orbavit. lib. 3. fab. 4. Et ob Inus Thebanæ Bacchi nutricis superbiam tanta accensa est ira, ut non Inon tantum, sed illius etiam comites partim in saxa, partim in aues commutavit. lib. 4. fab. 1. 5 eadem Latoniam ex Ioue Apollinis, & Dianæ gravidam sentiens, tanta illam ira persequuta est, ut per omnes regiones vagabundam errare coegerit. lib. 6. fab. 2. 6. quis non eandem vehementius iratam credat, cum in Aeginam pestilentiam immisit crudellem? lib. 7. fab. 2. 6. cumque Alcmene ex Ioue gravidæ partum retardare conata est? lib. 9. fab. 6.

7 I V P I T E R cum diutius Gigantum audaciam pertulisset, ira demum percitus fulmine illos occidit. lib. 1. fab. 6. Lycaonem immanem tyrannum in lupum conuertit. lib. 1. fab. 6. audacem Phaëtonem: deiecit. lib. 2. fab. 1. iratus est præterea, cum hospitium sibi à Phrygiis pastoribus est denegatum. lib. 8. fab. 7.

8 L A T O N A non medioeri excaudit ira cum Nioben se contemnentem vidit. hinc illius omnes filios interficiendos iussit. lib. 6. fab. 2. 5. necnon cum à Lyciæ agricolis vetita est è staguobibere, unde illos in ranas commutari voluit. lib. 6. fab. 2. 6.

9 L V C I N A Dea, cum se à Galanthide Alcmene ministra illulani sensisset, tam vehementi accensa est indignatione, ut illam in mustellam conuerterit. lib. 9. fab. 5.

10 M E D E A Creusam sibi à Iasone marito prælatam sentiens, irata regiam accendit, filios aspiciente Iasone laniant. lib. 7. fab. 2. 1.

11 M E R C V R I V S ira vehementius exarsit, quando promissa sibi à Batto fides seruata minimè fuit. lib. 2. fab. 2.

12 N E P T V N V S iratus est, cum pollicitam sibi à Laomedonte mercedem denegari cognouit. lib. 2. fab. 6. cumque cygnum ab Achille interfectum audivit, quem quidem Achillem Patris Apolline docente sagitta interemit. lib. 12. fab. 6.

13 N E R E I D E S tam acriter sunt indignatæ, quod Cassiope Cephei Aethiopum regis vxor illis se præferre ausa foret, ut non prius deliniri potuerint, quam Andromeda ipsius Cassiope filia monstro se marino tradiderit deuorandam. lib. 4. fab. 1. 9.

14 P S A M A T H E nympha ob Phoci filii mortem irata lupum ad Trachinam regionem deuastandam immisit, quem postea Thetis in saxum conuertit. lib. 2. fa. 9.

15 V E N V S etiam blanditiarum, & amoris Dea tunc exarsit, cum à Vulcano vna cum Marte retibus obuoluta in Deorum conspectum allata est. lib. 4. fab. 4. nec non tunc Propæides puellas numen illius denegantes in saxa conuertit. lib. 10. fab. 6. & Ceraſtas quosdam iniuuenos transformauit, quod in ara hospites immolarent. lib. 10. fab. 7. cum etiam Hippomenem in libidinis furorem coniecit, quod non meritis ab illo sibi relatæ forent gratiæ. lib. 10. fab. 2.

INGRATI.

Hippomenes. 1 Paris. 4
Iason. 2 Theseus. 5
Laomedon. 3

V E R V M est illud omnino, nihil peius sustinere terram, quam ingratum.

1 V N D E Hippomenis casum considerantes meritas illum dedisse pœnas cognoscemus, nam cum Venere beneficio Atalanta Schençi regis filia potitus esset, & nihil Deæ gratiarum egisset, irata Venus sic illum in libidinem concitauit, ut in sacello Deum matri dicato cum Atalanta concumbere conatus sit, quo flagitio mater Deum indignata Hippomenem in leonem, Atalantam in leonem conuertit. lib. 10. fab. 2.

2 I A S O N quoque Medeam, cuius opera vellus aureum obtinuerat, & draconem euitarat, repudiavit, ac in vxorem Creusam Creontis regis filiam suscepit. lib. 7. fab. 2. 1.

3 L A O M E D O N, cum Apollo & Neptunus Troiæ mœnia fabricassent promissam illis negauit mercedem, & Herculi, qui Hecionem illius filiam monstro liberarat, pollicitos denegauit equos, tanta in eo fuit ingratitude. lib. 2. fab. 6.

4 P A R I S Priami filius cum à Menelao græcorum rege liberaliter fuisset exceptus, non tantum illi gratias minimè retulit, sed illius etiam vxorem Helenam abduxit, de qua ingratitude græci merito vindictam sumperunt. lib. 12. fab. 1.

5 T H E S E V S Ariadnam Minots filiam cuius beneficio labyrinthum euaserat, reliquit in Chio insula. lib. 8. fab. 2.

INNOCENTES.

1	Clearchus.	1	Micylus.	6
2	Eurynomus.	2	Orichis, & Carabis.	7
3	Hippolytus.	3	Pelops.	8
4	Itys.	4	Perdix.	9
5	Lichas.	5	Polydorus.	10

CLEARCHVS ab Athamante patre omni carens culpa fuit crudeliter interfectus.

lib. 4. fabul. 13.

2 **EURYNOMVS** Architelij filius exiguus, & ferè nullo errore lapsus Herculis pugno ictus interiit. li. 9. fab. 2.

3 **HIPPOLYTVS** Thefei filius cum Noueræ infidijs à patre in exilium missus, & à maritimis phocis innocens interfectus esset, Dianæ precibus, & Aesculapij medicina vitæ restitutus est, ac in Erycina sylua mortalitatem exuens Deus Virbius dictus fuit. lib. 15. f. 45.

4 **ITYS** Terei & Prognés filius innocens à matre fuit obruncatus. lib. 6. f. 29.

5 **LICHAS** Herculis famulus ex Cæneo monte in Euboicum mare fuit innocens à furente domino præcipitatus. lib. 9. f. 3.

6 **MYCILLVS** Alemonis fil. reus est factus, quod contra leges vellet commigrare. (mors enim illi erat propostita, qui patriam deserere tentasset) cum verò ferenda sententia foret, & aut calculis nigris condemnandus esset Micylus, aut albis absolvendus, eo quod innocens foret, ab Hercule impetrauit, vt calculi omnes ex nigris albi fierent, sicque innocens absolutus euasit, nunquam enim videmus iustum derelictum. lib. 15. fab. 1.

7 **ORITHIS**, & Carambis Phinei ex Cleopatra filij sine vlla culpa oculis à patre priuati sunt, qui tamen & ipse Deorum voluntate fuit excecatus. lib. 7. f. 1.

8 **PELOPS** innocens à patre Tantalo fuit occisus, & concoctus, vnde à Dijs integer vitæ fuit restitutus, & pater ad inferos detrusus. lib. 6. fab. 28.

9 **PERDIX** innocens fuit à Dædalo ex alto præcipitatus muro, quem tamen Dij miserati in perdicem auem conuertere. li. 8. f. 3.

10 **POLYDORVS** Priami filius innocentissimus à Polymestore Thraciæ rege iugulatus, & in mare proiectus fuit. li. 13. f. 2.

IMPRVDENTES.

1	Acontheus.	1	Eurydice.	9
2	Actæon.	2	Gigantes.	10
3	Adonis.	3	Hercules.	11
4	Agamemnon.	4	Hiacynthus.	12
5	Ajax.	5	Icarus.	13
6	Cephalus.	6	Midas.	14
7	Cyparissus.	7	Phacton.	15
	Dryope.	8		

1 **A**CONTHEVS Perfei miles, dum detestum Gorgonis caput inimicis ostenderet Perseus, illud etiam per imprudentiam ipse aspiciens in saxum versus est. lib. 5. f. 1.

2 **ACTÆON** imprudentissime in Dianæ conspectum incidit. lib. 3. fab. 2.

3 **ADONIS** Veneris precibus abduci non potuit, quin cum apro congrederetur, à quo fuit interfectus. lib. 10. f. 12.

4 **AGAMEMNON** Graiorum dux, cum cæteros Graciæ principes apud Aulideam expectaret, imprudens Dianæ cetuum occidit. quare Dea irata in tantam tuam tempestatem excitauit, vt inde grecorum classis soluere non posset, & peste maxima laboraret. lib. 12. f. 2.

5 **QVAM** prudentiam in Aiace fuisse iudicamus, si ob denegata Achillis arma sibi met mortem intulit. lib. 13. fab. 1. taceo reliquos, nam & audaces omnes, & Deorum contemptores, cæteri que alijs præditis vitij imprudentia nota signari possunt.

6 **CEPHALVS** imprudens fuit, cum Procrin vxorem post virgulta latentem tanquam feram occiderit, licet hoc sorti potius, quam imprudentiæ possumus attribuire. lib. 6. fab. 27.

7 **CYPARISSVS** puer ab Apolline amatus ceruicem, quem in delitijs habebat, imprudens occidit, vnde cum mori omnino vellet, in cupressum arborem creuit. lib. 10. fabul. 3.

8 **DRYOPE** Euryti filia cum imprudentius ex arbore loto ramum decerpisset, quo natum nomine Amphison oblectaret, truncum hæst infixam. lib. 9. f. 6.

9 **EURYDICE** Orphei vxor dum per prata imprudens vagaretur, serpentis morsu interiit. li. 10. f. 1.

10 **DEMONSTRATA** sæpius est Gigantum imprudentia, qui Iouem ipsum à cælo depellere voluerunt. sed illis potestas fuit

- fuit sublata. lib. 1. fab. 6.
- 11 HERCVLES tunc imprudentia mihi lapsus videtur, cum Eurynomum puerum Architelu filium ministrantem, paruoque lapsu errore inter cœnandum pugno ictum occidit iniucis. lib. 9. fab. 2.
- 12 HIACYNTHVS etiam Apollini gratus disco minus prudenter ludens interfectus est, & in sui nominis florem ab amatore conuersus. lib. 10. fab. 5.
- 13 ICARVS etiam puerili notandus est im prudentia, qui altius, quàm decebat euolando in mare decidit. lib. 8. fab. 3.
- 14 MIDAS imprudens sanè fuit, cum à Baccho petijt, vt quicquid corpore tangeret, in aurum verteretur; cogebatur enim vnà cum auro suo fame perire, cum & Panis, & vinum ab illo tactum in aurum mutaretur. Sed imprudentior profectò fuit, cum Pana pastorum Deum contra omnium sententiam Apollinem canendo superasse iudicauit, ob quod imprudens iudicium illi astutia auricula natae sunt. lib. 2. fab. 3.
- 15 PHAETON temerè ausus est Solis altissimos currus regere. lib. 2. fab. 2.

INVIDI.

Aiax.	1	Gigantes.	5
Boreas.	2	Lyncus.	6
Circe.	3	Pieris.	7
Dædalus.	4	Alij non pauci.	8

- 1 AIAX Telamonius inuidens arma Achil- lis interfecti data in præmium Vlyssi versus in furias se interemit. lib. 13. fab. 1.
- 2 BOREAS ventus Apollinem sibi in amore ab Hiacyntho præferri inuidens, Discum, quo ludebat hiacynthus, in ipsius caput direxit, & iuuenè interfecit. lib. 10. fab. 5.
- 3 CIRCE Scyllam nympham sibi à Glauco Deo præferri vehementer inuidens, suis venenis effecit, vt in varia monstra conuerteretur, quæ sibi demum ipsa displicens in fretum siculum desiluit. lib. 14. fab. 1.
- 4 DAEDALVS Perdicem adolescentem Cathai filium sibi in disciplinam datum ob ingenij inuidiam ex muro præcipitauit. lib. 8. fab. 3.
- 5 GIGANTES Ioni cælum inuidentes fulmine sunt occisi. lib. 1. fab. 6.
- 6 LYNCVS Scytharum rex Triptolemi gloriae vehementer inuidens, illum hospitio

susceptum interfecturus aggressus est, quo scelere in Lyncem feram fuit transmutatus. lib. 5. fab. 18.

- 7 PIERIAE sorores musas sibi præferri inuidentes, prouocare illas non dubitarunt, hinc in picas sunt conuersæ. lib. 5. fab. 19.
- 8 FVERVNT & alij non pauci qui multos inuidia sunt prosequuti, nam & Polyphemus Adoni Galateam inuidebat, Pan fitulas, Marsyas tibias Apollini, Coæ matronæ formam Veneri, Pygmæa, & Antigone pulchritudinem Iunoni, Arachne Palladi lanificium, Niobe Latonæ venerationem. quibus de rebus satis in locis suis dictum est.

FURRES.

Autolycus.	1	Nessus.	4
Cacus.	2	Prometheus.	5
Mercurius.	3		

- 1 AVTOLICVS Mercurij ex Chione filius furacissimus memoratur. lib. 2. fabu. 8.
- 2 CACVS Vulcani filius prædo fuit, & latro insignis ab Hercule, cui duos surripuerat tauros demum interfectus. lib. 9. fab. 3.
- 3 MERCVRIVS Apollinis boues in agrum pyliaë regionis progressas auertit, & in syluam occultuit. lib. 2. fab. 2. vnde Horatius lib. 1. carm. od. 10. Callidum quicquid placuit iocoso condere furto.
- 4 NESSVS centaurus furacissimus Deianiram Herculi furto abducere tentauit, sed non ita potuit cum præda aufugere, quin illum sagittis attigerit Hercules. lib. 9. fab. 2.
- 5 PROMETHEVS Iapeti filius clàm solis rotis ferulam admoit, & illa accensa ignem furatus reportauit in terras, & pectori ficti hominis applicuit. Irati autem Deum à Mercurio alligari voluerunt, & aquilæ cor eius dederunt perpetuò laniandum. lib. 1. fab. 3.

INGENIOSI.

Arachne.	1	Dædalus.	3
Ariadua.	2	Perdix.	4

- 1 ARACHNE miro ingenio figuras telis intexebat, adeo vt vel ipsa in lanificio prouocaret Mineruam. lib. 6. fab. 1.
- M m m m 2 2 Ariadna

2. **ARIADNA** Pasiphæ, & Minois filia Theſeum ingenioſè docuit, quemadmodum minotaurum occideret, & labyrinthum egre deretur. lib. 8. fab. 2.
3. **DAEDALVS** tam artifiçi fuit ingenio, vt bouem ligneam, qua ſe Paſiphæ incluſerat, ſic ad veram ſiuxerit, vt à tauro tãquam fabricauit labyrinthum. lib. 8. fab. 2. Et ferræ, Circiniquè inuentor dicitur. lib. 8. fab. 3.
4. **PERDIX** iuuenis Cathai filius tam ingenioſus fuiſſe creditur, vt propter ingenij inuidiam à Dædalo ex muto præcipitatus fit. lib. 8. fab. 3.

LIBIDINOSI.

Circe.	1	Nyctimene.	9
Byblis.	2	Orpheus.	10
Hippomenes.	3	Pasiphæ.	11
Macareus.	4	Phædra.	12
Medea.	5	Pygmalion.	13
Meduſa.	6	Pyreneus.	14
Menephron.	7	Scylla.	15
Myrrha.	8	Tereus.	16

1. **CIRCE** Solis filia prætereuntes omnes; aut in ſui amorem volentes alliciebat, aut nolentes in varia ſerarum genera tranſmutabat, vt de Vlyſſis focii, & de Pico rege videmus exempla, lib. 14. fab. 6. & 7.
2. **BYBLIS** Miletii filia tanta exarſit libidine, vt fratrem Cannum in ſui amorem tentarit allicere. lib. 9. fab. 9.
3. **HIPPOMENES** in tantum libidinis furorem ob ingratitudeſem incidit, vt cum Atalanta vxore in Cybelis templo rem habuerit. lib. 10. fab. 2.
4. **MACAREVS** Aeoli filius cum ſore Canace concubuit. lib. 9. fab. 9.
5. **MEDEA** licet Iasoni coniugio foret copulata, immenſa tamen concitata libidine cum Aegeo concumbere voluit. lib. 7. fa. 23.
6. **MEDUSA** in tantum libidinis furorem erupit, vt cum Neptuno in Mineræ templo concumbere non dubitauerit. lib. 4. fab. 20.
7. **MENEPHRON** ea fuit inflammatus libidine, vt cum mare concumbere tentarit, ſed à Ioue traſfiguratus eſt in feræ ſpeciei. lib. 7. fab. 17.
8. **MYRRA** Cinyræ filia cum patre inſcio concubuit, Adonumque puerum con-

- cepit. quod cum reſciuiſſet pater, ſtricto enſe filiam perſequi cœpit, illa verò in Arabiam fugiens Deorum miſericordia in arborem ſui nominis mutata fuit. lib. 10. fa. 9.
9. **NYCTIMENE** Nyctei filia tam effrenata fuit libidine, vt in patris cubile ſeſe implicauerit, quo ſcelere ceſſit in noctuam. lib. 2. fab. 8.
10. **ORPHEVM** deteſtandæ ferunt in mares libidinis principem, & inuentorem apud Thraces fuiſſe, cum tamen mulieres alpernaretur. lib. 10. fab. 1.
11. **PASIPHAE** Solis filia, & Minois vxor in tauro amorem incidit, qui cum Dædali artificio rem ſœdiſſimè dicitur habuiſſe. lib. 8. fab. 2.
12. **PHÆDRA** Paſiphæ filia Theſei vxor ipſius priuigni Hippolyti amore capta ab illo fuit repulſa, quate indignata Hippolytum patri accuſauit, quod ſe de coitu interpellalſet, pater credulis & filium inſonrem in exilium expulit, & illi mortem eſt inprecatuſ. lib. 15. fab. 45.
13. **PYGMALION** quidam, qui vitam cœlibem exigere decreuerat, maritorem tandem virginis ſimulacro accenſus eſt, cui Venus Pygmalionis precibus animam inſpirauit, nubemque donauit ætatem, & ex ea Paphus ortuſ eſt, vnde Venus Paphia. lib. 10. fab. 8.
14. **PYRENEVS** tanta ſe inflammari libidine paſſuſ eſt; vt vel caſtiſſimis muſis inferre vim tentarit. lib. 5. fab. 4.
15. **SCYLLA** Niſi filia Minois paterni inimici accenſa pulchritudine, patrem illi tradere impulſa eſt. lib. 8. fab. 1.
16. **TEREVS** Martis filius libidine tam immodica exarſit, vt Philomelam Prognæ vxoris ſororem in ſtabulis clauſam ſuprarit. lib. 6. fab. 29.

LOQUACES.

Apulus.	1	Galanthis.	3
Coruus.	2		

1. **APVLVS** paſtor cum procacibus nymphas teruiſſet maledictis, nè amplius adeo temerè loqueretur, earum numine in arborem oleaſtum extabuit. lib. 14. fa. 1. quod vtinam eſt illud, plures occidere linguam quam gladium.

- 2 CORVVS audacius cum Apolline loquutus ex albo in nigrum colorem abiit. lib. 2. fab. 9.
 3 GALANTHIS Alcmenæ ministra, quod temerè Lucinæ menti ta esset, Alcmenâ peperisse, in mustellam versa est. lib. 9. fab. 5.

MVLIERES AMANTAE à Dijs.

- 1 ALCMENA Electrionis filia à Ioue. lib. 6. fabul. 2.
 2 Antiopa Nistei filia à Ioue. lib. 6. fab. 10.
 3 Ariadna Minois filia à Baccho lib. 8. fa. 2.
 4 Asterie Cœi Titanis filia à Ioue. libr. 6. fabul. 8.
 5 Aeolia Aeoli filia à Neptuno. lib. 6. fa. 16.
 6 Aegina Afopi filia à Ioue. lib. 6. fab. 14.
 7 Bifaltis à Neptuno. lib. 6. fab. 18.
 8 Calistho Lycaonis filia à Ioue. lib. 2. fa. 5.
 9 Cænis Philati filia à Neptuno. lib. 12. fa. 4.
 10 Chio Dedalionis filia à Mercurio, & Apolline. lib. 2. fab. 8.
 11 Clymene ab Apolline. lib. 1. fab. 13.
 12 Coronis Cotonei filia ab Apolline. lib. 2. fabul. 7.
 13 Danae Acrisi filia à Ioue. lib. 6. fab. 12.
 14 Daphne Penei filia ab Apolline fuit ardentius amata. lib. 1. fab. 9.
 15 Deianira Oenei filia ab Acheloo, & Hercule. lib. 9. fab. 1.
 16 Dryope Euryti filia ab Apolline. li. 9. f. 5.
 17 Erigone à Baccho. lib. 6. fa. 22.
 18 Europa Agenoris filia à Ioue lib. 2. fab. 13.
 19 Herse Cecropis filia à Mercurio. li. 2. f. 12.
 20 Io Inachi amnis filia à Ioue. lib. 1. f. 10.
 21 Iphimènia Aloï vxor à Neptuno. li. 6. f. 17.
 22 Isse Macarei filia ab Apolline. li. 6. f. 21.
 23 Leda Thestii filia a Ioue. lib. 6. fab. 9.
 24 Lotos Nympha à Priapo. lib. 9. fab. 6.
 25 Medusa à Neptuno. lib. 4. fab. 20. & lib. 6. fabul. 19.
 26 Mnemosyne à Ioue. lib. 6. fab. 14.
 27 Melanto puella à Neptuno. lib. 5. fab. 20.
 28 Metra Erischthonis filia à Neptuno libr. 8. fabul. 9.
 29 Orithya Pandionis filia à Borea li. 6. f. 29.
 30 Perimele Hippodamantis filia ab Acheloo Aetholiæ st. Deo. lib. 8. fab. 6.
 31 Phylira Oceani filia à Saturno. li. 6. f. 23.
 32 Proserpina a Ioue. lib. 6. fab. 15.
 33 Semele à Ioue. li. 3. fab. 3.

- 34 Sibylla Glanci filia ab Apolline. lib. 24. f. 4.
 35 Sylvia Numitoris filia a Martelli. 14. f. 18.
 36 Syrinx à Pane Arcadię Deo. li. 1. fa. 12.

M A G I.

Circe. 1 Medea. 2

- 1 CIRCE Solis filia quæcunque voluisset suis veueficijs, & carminibus efficiebat. lib. 14. fab. 1.
 2 MEDEA magica plurimum arte valuit, nam effecit, suis carminibus, vt Iasoni maritus vellus aureum consequeretur. lib. 7. f. 1. vt Aesô Iasoni, pater ex decreptio sene in iuuenem cederet. f. 2. vt Liberi patris nutricibus adolefcentię vigorem reduceret, & ipsum Bacchum æterna donaret iuuentute. f. 3.

P E R F I D I.

Battus. 1 Paris. 5
 Cercopides. 2 Polymestor. 6
 Laomedon. 3 Tereus. 7
 Medea. 4 Theseus, & Iason. 8

- 1 BATTVS Nelei filius datam Mercurio fidem violauit, vnde in saxum conuersus est, qui ab euentu index circa pylum vocatur. lib. 2. f. 2.
 2 CERCOPIDES populi, seu Cercopes fratres Candulus, & Atlas vt putat Regius, propter fraudem, scelus, & perfidiam à Ioue in simias fuerunt mutati. li. 14. f. 3.
 3 LAOMEDON Troianorum Rex Neptuno, & Apollini in homines conuersis aurum promiserat, si Troiæ mœnia ædificassent, sed cum iam opus esset perfectum, & aurum reposcerent Dij, iureiurando nihil se promississe affirmavit Laomedon. tantam verò perfidiam inultam esse non permiserunt. Neptunus enim & diluuium immisit, quo totus ager Troianus est deuastatus, & Hesionem filiam monstro marino exponere Laomedontem coegit, quam quidem cum Hercules illam cum Argonautis transiens liberasset, ac promissis equis à perfido Rege deciperetur, & Troiam expugnauit, & Hesionem captam Telamoni Acaci filio, suoque socio in vxorem dedit. lib. 11. f. 6.
 4 MEDEA promiserat Peliadibus illarum patenti Pelig amissam se reddituram iuuentutem,

- uentutem, sed cum interfectus esset Pelias, illum aufugiens deseruit Medea, sicque datam Peliadibus fidem violauit. li. 7. f. 4.
- 5 PARIS maxima perfidia Menelaum hospitem elusit, cum illius abduxerit uxorem. li. 12. f. 1. Vnde & Hor. lib. 1. Carm. od. 15. Pastor cum traheret per freta nauibus ideis Helenen perfidus hospitam, & car.
- 6 POLYMESTOR Thracie Rex Polydorum Priami, & Hecubæ filium sub fide receptum interfecit, quod cum sensisset Hecuba, Polymestorem sub spe indicandi thesauri ad se accersitum merito excæcauit. libr. 13. fabul. 2.
- 7 NON ne inter perfidos numerandus Te reus, qui Philomelam vxoris sororem stupravit, & priuarit lingua, cum se tamen illam incolumem perducturum spondidisset? lib. 6. fab. 29.
- 8 THESEI in Ariadnam perfidia nota est. lib. 8. fab. 2. nec non Iasonis in Medeam. lib. 7. fabul. 21.

PRODITORES.

Arne.	1	Scylla.	3
Lyncus.	2	Tarpeia.	4
- 3 ATHENIENSIBVS puella nomine Arne Sithon insulam inimicis auro prodidit. lib. 7. fab. 28.
- 2 LYNCVS Scytharum Rex Triptole mum hospitio susceptum dormientem occidere volebat. sed prius à Cere in lyncem feram fuit commutatus. lib. 5. fab. 18.
- 3 SCYLLA Nisi filia paternum crinem purpureum, in quo Nisi fata continebantur, abscidit, ut illum Minoi traderet hosti, cuius amore vehementius ardebat. lib. 8. fab. 1.
- 4 TARPEIA Tarpeij, qui arci Romanæ præsidebat, filia Sabinorum ornamentis, que in sinistris gestabant, capta, hostibus prodidit arcem, qui cum pacti essent, se daturus id, quod in sinistris gestabat, in eâ clypeos coniecerunt, quod & fidem datam seruarent, & proditricem vlciscerentur. Hinc eleganter dicit Ouid. Arcisq. via Tarpeia reclusa dignam animam pœna congestis exiit armis. li. 14. f. 18.

PROTERVI.

Anaxarete.	1	Lotos.	5
Arethusa.	2	Narcissus.	6
Daphne.	3	Scylla.	7
Eperie.	4	Syrinx.	8

- 1 ANAXARETE Cypria sua proteruitate fuit in causa, ut amator Iphis laqueo se strangularet, sed illa quoque proteruitatis sue meritas pœnas dedit, nam Veneris voluntate in saxum versa est. lib. 14. fab. 17.
- 2 ARETHUSA nympha Alpheum amantem fugiens merito in fontem abiit. lib. 5. fabul. 17.
- 3 DAPHNE Penei fl. filia ab Apolline amata nunquam voluit amanti assentiri. vnde in laurum versa est. li. 1. fab. 9.
- 4 EPERIE nympha Aesacum amantem fugiens serpentis ictu interiit. lib. 2. f. 2.
- 5 LOTOS quoque Priapum euitans in arborem transfigurata est. li. 9. f. 6.
- 6 NARCISSVS proteruus exitit, cum Echo nympham aufugeret. lib. 3. f. 8.
- 7 SCYLLA nympha quoties à Glauco Deo marino blandis vocabatur verbis, toties se sub vndas abscondebat, vnde in saxum postremo nauis periculosum conuersa fuit. lib. 14. fabul. 1.
- 8 SYRINX Naiadum pulcherrima à Pane adamata flecti nunquam potuit, ob quam proteruitatem in arundinem fuit commutata. lib. 1. f. 12.

P I I.

Anius.	1	Numa Pompilius.	5
Aeacus.	2	Philemon, & baucis.	6
Aeneas.	3	Telethusa.	7
- Deucaliō, & Pyrrha 4

- 1 ANIVS Apollinis sacerdos ob magnam pietatem impetrauit à Libero, ut quicquid illius filie manibus tangerent, in segetem, vinum, oleumque verterent. lib. 13. f. 5.
- 2 NON ne pius censendus Aeacus, si à Io ue potuit impetrare, ut tot nascerentur homines, quot sibi formicæ apparuissent? lib. 7. fab. 26.
- 3 AENEAS ob maximam in Deos pietatem cum pœnatis Dijs, parente Anchise, & Aescanio filio Troie incendium intactus, & illaesus creditur euasisse. lib. 13. fab. 5. cumque tanta vixisset pietate, & exhaustis laboribus ad æni finem peruenisset, inter indigetes Deos merito translatus fuit. li. 14. f. 15.
- 4 TANTA extiterunt pietate Deucalion, & Pyrrha, ut soli in diluuiio fuerint incolumes seruati. lib. 1. fab. 7.
- 5 NVMA Pompilius ob pietatem eximia Roma-

- Romanorum Rex electus fuit. primusque Romanos ad religionem convertit. li. 15. f. 44
- 6 PHILEMON, & Baucis coniuges tanta vixerunt pietate, vt illorum exiguum, & pauperrimum testum ingredi Iouem, & Mercurium non suppuduerit, illorumque optima animi voluntate Dij contenti, vt, quicquid peterent, impetrarent, concesserunt, eorum casam in honorificentissimum conuerterunt templum. illique nil aliud à Dijs flagitarunt, quam vt illius templi sacer dotes ea conditione viuerent, nec vir vxoris, nec vxor viri mortem vnquam videret. Idque facile impetrarunt, nam vna, & eadem hora cum ad extremam peruenissent senectutem, in arbores transmutati fuerunt, Philemon in quercum, Baucis in tiliam. li. 8. f. 7.
- 7 TELETHUSA Ligdi cuiusdam vxor ob immensam certè pietatem potuit ab Iside Dea impetrare, vt Iphis filius ex femina in marem conuerteretur. li. 9. f. 10.

PRVDENTES.

- Aeneas. 1 Pythagoras, & Pom-
 Minos. 2 pilius. 3

- AENEAS Prudentia sua Circes euitauit domi-
 cilia, & pestifera venena. lib. 14. fab. 10.
- 2 PRVDENTISSIMVS est habendus Minos, qui Scyllæ Nisi filiae proditio-
 nem, & illius est aspernatus pulchritudinem. lib. 8. fab. 1.
- 3 PYTHAGORAS sui temporis omnes prudentia superauit. hunc Numa Pom-
 pilius Romanorum Rex præceptorem audiuit. li. 15. f. 1. Quam sanè Pompilium ob il-
 lius etiam immensam prudentiam Regem eligere voluerunt Rom. lib. 15. fab. 44.

Qui in varias se formas conuer-
 rendi potestatem habuerunt.

- Achelous. 1 Protheus. 6
 Canis. 2 Scython. 7
 Metra. 3 Tethys. 8
 Morpheus. 4 Vertumnus. 9
 Periclymenus. 5

- AACHELOVS in multas se commutare
 figuras consueuerat. lib. 9. fab. 1.
- 2 CAENIS puella à Neptuno adama-
 ta

- obtinuit, vt in virum cum vellet, mutare-
 tur, qui Carneus dictus est. lib. 12. fab. 4.
- 3 METRA Erichthonis filia, in quaf-
 cunque voluisset formas conuertendi se à
 Neptuno potestatem impetrauit. li. 8. fa. 9.
- 3 MORPHEVS Somni filius omnium
 figurarum erat imitator. lib. 2. fab. 10.
- 5 PERICLYMENSVS à Neptuno
 quoque potestatem accepit, vt se in quas opta-
 ret, figuras verteret. lib. 12. fab. 5.
- 6 PROTHEVS Oceani, & Tethyos fi-
 lius eam à Diis habuit potestatem, vt in quas
 vellet formas se commutaret. lib. 8. fab. 8.
- 7 SCYTHON modò in virum, mo-
 do in feminam potuit conuertere. lib. 4. fab. 8.
- 8 TETHYS idè efficere consueuerat. li. 2. f. 7.
- 9 VERTVMNVS Deus vel ipso no-
 mine demonstrat, vt in varias potuerit verti
 figuras. lib. 14. fab. 16.

SUSPITIOSI.

- Deianira. 1 Proserpina. 4
 Iuno. 2 Thalia. 5
 Procris. 3

- DEIANIRA cum accepisset Herculem ma-
 ritum amore Ioles Euriti filiae captum,
 tunicam à Nessò dono datam, venenoque re-
 perfam Lichæ famulo tradidit domino præ-
 ferendam. eam verò cum sacrificaturus in-
 diuisset Hercules, maximis affectus cruciati-
 bus, & in furorem conuersus in pyra se ipse
 composuit, ac mortuus in Deorum sedes
 translatus dicitur, cuius fortissimi viri in-
 teritus muliebris suspitio fuit in causa. lib.
 9. fabul. 2.
- 2 TANTA fuit Iuno in maritum Ionera
 suspitione, vt Io illius amicam in furias agi-
 tarit, vt patet. lib. 1. fab. 13. & Calisto aliud
 illius scortum in vrsam verterit. lib. 2. fab. 5.
- 3 PROCRIS Erichthei filia Cephalū
 maritum Auræ nymphæ amore captam su-
 spicata, cum post virgula lateret, ab ignaro
 marito tanquam fera iaculo transfixa est.
 lib. 7. fabul. 27.
- 4 PROSERPINA Mythen nym-
 pham Plutonis mariti pellicem suspicata, il-
 lam in mentham herbam commutauit. lib.
 10. fabul. 13.
- 5 THALIA Daphnim Mercu-
 ri filium, & Idæum pastorem coniugem ob pellicem cu-
 iusdam metum in saxa transmutauit, tantum
 in mulieribus post suspicio. lib. 4. fab. 7.

S V P E R B I.

Acrisius.	1	Ino.	8
Antigone.	2	Marsyas.	9
Erachue.	3	Niobe.	10
Cassiope	4	Pan.	11
Chio.	5	Pieriae sorores.	12
Coæ matronæ.	6	Pygmæa mul.	13
Euiippe.	7	Rhodope.	14.
- 1 **A**CRISIVS rex superbia quadam com-
motus non homines tantum, sed Deos
etiam ipfos contemnebat. lib. 4. fab. 17.
- 2 **A**NTIGONE puella Iunone se for-
mosiorem iactabat. lib. 6. fab. 5.
- 3 **A**RACHNE ob lanificii peritiam in
tantam incidit superbiam, vt cum Pallade
certare non recusat. lib. 6. fab. 1.
- 4 **C**ASSIOPE Cephei vxor tanta elata
est superbia, vt se Nereidibus pulchriorem
iactaret. quare indignatæ nymphæ à Neptu-
no inpetrarunt, vt maritimum monstrem
Aetiopiam vastaret. nec prius Nereidum ira
placari potuit, quam Andromeda Cassiopes
filia monstro fuerit obiecta. lib. 4. fab. 19.
- 5 **C**HIO fœmina, quod cum Apolline, &
Mercurio concubuerit, tanta elata est gloria,
vt Diana se venustiores ostentaret. li. 11. f. 8.
- 6 **C**OE matronæ ob formam adeo fue-
runt superba, vt Veneri se anteferre non il-
las suppulerit. lib. 7. fab. 10.
- 7 **E**VIPPE Pieti vxor ob nouem Pierias
natas tam fuit superba, vt filias ad prouocan-
das carminibus musas incitaret, quam tan-
dem superbiæ pœnituit suæ. lib. 5. fab. 5.
- 8 **I**NO Bacchi nutrix, & matertera, vxor-
que Athamantis Bacchi vires, & potentiam
laudibus extollebat immensis, adeo vt &
alumni, & mariti, & filiorum felicitate ni-
mum videretur superba, ob quam superbiã
in Iunonis incidit odium non mediocre. Vin-
de implacabilis Iuno ad inferos descendens
vnam è turris excitauit, quæ Athamanta in tã-
tum furorẽ coniecit, vt Clearchum filium
interfecerit. Ino autem mariti furorẽ fugiens
è scopulo se vna cū Melicerta altero filio in
mare præcipitauit, sicque superbiæ suæ me-
ritas dedit pœnas. li. 4. fab. 13.
- 9 **M**ARSYAS Satyrus ob tybiarum pe-
ritiam tam superbus euasit, vt Apollinem
prouocare non dubitauerit. lib. 6. f. 27.
- 10 **N**IOBE Tantali filia ob septem filios
totidemque filias ex Amphione susceptas, tã
superba fuit, & Latonæ se præferendam, &

- lib. 6. f. 25.
- 11 **P**AN pastorum Deus ob inuentam fistu-
lam tanta fuit elatus superbia, vt Apollinem
incertamen prouocaret. lib. 2. f. 4.
- 12 **P**IERIAE flores cantandi peritia su-
perbæ musas carminibus prouocauerunt, sed vi-
ctæ in picas abiere. lib. 5. f. 5.
- 13 **P**YGMÆA mulier Iunoni se pul-
chriorem anteferre ausa est, tantus fuit in
muliercula fastus. lib. 6. f. 4.
- 14 **R**HODOPE nympa, & illius ma-
ritus Hemus in montes rignerunt, quod tã-
ta ob conuiugium elati forent superbia, vt He-
mus se Iouem, Rhodope vero Iunonem præ-
dicaret, ac vt Deos se iuberent adorari.
lib. 6. fabul. 3.

VATICINATORES,
& Augures.

Calchas.	1	Sibylla.	5
Helenu.	2	Tages.	6
Ocyro.	3	Themis.	7
Protheus.	4	Tiresias.	8
- 1 **C**ALCHAS celeberrimus fuit Græcorum
augur. is cum serpentem platanum
ascendentem, ac primum pullos octo, qui in
nido erant, deinde circumuolantem matrem
deuorantem aspexisset, bellum nouem annos
duraturum, ac decimo demum anno Tro-
iam captum iri vaticinatus est. li. 12. f. 1.
- 2 **H**ELENVS Priami filius Aeneæ Ro-
mani imperij magnitudinem prædixit. lib. 15
fab. 43 Hanc etiam prædicendi artem illius
sororem Cassandrã habuisse non ignoramus.
- 3 **O**CYROE Chironis ex Charicta filia
vaticinatus est. li. 2. f. 10.
- 4 **P**ROTHEVS & in varias se formas
conuertendi, & futura omnia prædicendi à
superis obtinuit potestatem. li. 8. f. 8. & li. 2. f. 7.
- 5 **S**IBYLLA Glauci filia ab Apolline
vaticinandi potestatem habuit. li. 14. f. 4.
- 6 **T**AGES puer ex arantis rustici gleba na-
tus vaticinandi peritus dicitur extitisse. lib.
15 fabul. 47.
- 7 **T**HEMIS terræ antistites futura præ-
dixit. lib. 1. fab. 7.
- 8 **T**IRESIA à Iunone luminibus orbi-
tus impetrauit à Ioue futura prædicendi sciẽ-
tiam. illamque per Bœotiaë populos exercens
clarissimus & celeberrimus habebatur au-
gur. lib. 3. fab. 4.

INDEX CAPITVM, QVÆ IN Fab. exemplis continentur.

<i>Amantes astuti.</i>	pag. 16	<i>Inhospitales.</i>	23
<i>Amor aliquorum mutuus.</i>	15	<i>Innocentes.</i>	26
<i>Amor aliquorum infaustus.</i>	17	<i>Ira maxima commoti.</i>	24
<i>Auari.</i>	15	<i>Inuidi.</i>	27
<i>Audaces.</i>	14	<i>Libidinosi.</i>	28
<i>Augures.</i>	32	<i>Loquaces.</i>	28
<i>Casti.</i>	17	<i>Magi.</i>	29
<i>Crudeles.</i>	18	<i>Mulieres amata à Dijs.</i>	29
<i>Deorum contemptores.</i>	20	<i>Perfidi.</i>	29
<i>Dolore immodico affecti.</i>	19	<i>Pij.</i>	30
<i>Formosi.</i>	21	<i>Proditores.</i>	30
<i>Fortes.</i>	22	<i>Proterui.</i>	30
<i>Fures.</i>	27	<i>Prudentes.</i>	31
<i>Furiosi.</i>	22	<i>Qui in varias se formas conuer-</i>	
<i>Homines in Deos.</i>	24	<i>sendi potestatem habuerunt.</i>	31
<i>Hospitales.</i>	23	<i>Superbi.</i>	32
<i>Imprudentes.</i>	26	<i>Suspiciosi.</i>	31
<i>Ingeniosi.</i>	27	<i>Vaticinatores.</i>	32
<i>Ingrati.</i>	25		

M. ANTONII TRITONII V T I N E N S I S

In Ouidij Metamorphoseon libros Epitome.

LIBER PRIMVS.

VBL. Ouidius Na-
so in suis 11. Meta-
morph. libris à pri-
mordio mundi vs-
que ad Iulij Cæsa-
ris mortem fabulo-
sas transformatio-
nes narraturus à
dijs immortalibus
primum, sicuti om-

- 1 nes decet mortales, inplorato auxilio Chaos describit, in quo omnia erant confusa, nihilq̄ certo ordine, aut ratione constitutum. Secundo loco narrat, quemadmodum Chaos illud in quatuor elementa à Deo opt. max. fuerit commutatum, itaque diuisum, vt terra insitum teneat locum, hanc inundet aqua, superior æther, ignibus altissima ora reddatur, bestiarum autem (vt inquit Cicero libro primo de Natu. Deorum) tertentæ sint alia, partim aquatiles, aliq̄ quasi ancipites in vtraque sede viuentes, vt que venti, qui propterea fratres appellantur, quod Aurore, & Astræi gigantis filij fuisse fuguntur, diuersis regionibus spirent. Iam verò cum deficeret homo, qui terram ipsam coleret, ac possideret, Prometheus Iapeti filius ex terra imbre madefacta hominem Deo quâ maximè potuit, similem effinxit, qui non vt cætera animalia pronus, ventrique obediens esset, sed cælum sublimis inspiceret. Postquam autem natus est homo, ac diuisis elementis tam præclara forma mundus insignitus est, deinde in quatuor secula autem, argentum, æreum, & ferreum fuit distributus, que pro cuiusque ratione huiusmodi sortita sunt nominata. Aureum enim seculum dictum est, quod dum in latio regnaret Saturnus, omnia erant pacata & tranquilla, non insanus armotum furor, non effrenata habendi cupido mortaliũ adhuc animos occupat. sed benigna omniũ

parens terra sponte omnibus iucundum suppeditabat alimentum, omnes donique sine vlla animi perturbatione in summo ocio, ac tranquillitate vitam traducebant suam. Deinde secundum seculum ab aureo in argenteum colore commutatum est. quo quidem tempore, & estus ardor, & frigoris acerbitas mortalibus imminere cœpit, qui tum primum tecta, ac domicilia cœperunt fabricare, vt se ab iniuria cœli tuerentur. antea siquidem vel sylvas incolebant, vel in antris sine villo timore degebant. tum primum erant arandi, ferendi, metendi, colendiq̄. agros ratio inuenta est, cum terra indignata nullum sponte hominibus afferret adiumentum. Acreum deinde subsecutum est seculum, quò intemperatius viuentes homines nihil intentatum reliquerunt, quò suam auaritiam, & perfidiam significarent. Quartum postremo successit seculum ob nimium rigorem ferreum appellatum. omnia enim scelere genera patri cœperunt, & in tantum furorem homines perueniunt, vt vel patricidia committere non dubitauerint, sicque nec socer à genero, nec hospes ab hospite tutus, vt inquit poeta.

- 5 Cùm igitur Saturnus auream aratem regens à suprema cœli arce fuisset expulsus, & illius filius Iupiter ad totius mundi gubernacula sederet, sic ipse mundus quatuor, diuersaque tempora sortitus est, vt ver, quod antea perpetuum fuerat, in quartam anni partem redactum sit, huic successerit ætas, tum Autumnus, post quem totus annus hyeme claudatur, idem que ordo seculis omnibus obseruetur. Quæ cum ita essent, in illa Iupiter mentis, & oculorum aciem conuertens non sine maximo dolore recordatus est, quàm improba illi, & sacrilegia fuerint mente, qui erant ex Gigantum sanguine procreati, (qui quidem Gigantes montibus supra montes constructis Iouem ipsum ab olympo depellere

statuentes fulmine fuerant occisi) sicque Lyeaonis Arcadiae tyranni exemplum illi in mentem venit, qui cum hospitio exceptos aduenas crudeliter interficere solitus esset, Ioui etiam, qui simulata forma illius immanitatis periculum facere volebat, tanquam mortali supplicium, & mortem parans humana membra deuoranda apposuit. quæ scruens Iupiter, neque enim fieri potest, vt vquam fallatur Deus, crudelissimum Tyannum non penitus voluit interimere, sed, vt sempiternum esset supplicium, in lupum illum conuertit, qui Lyeaon appellatur, & pristinam adhuc feritatem præ se fert. Iupiter autem non contentus Lyeaonis exemplo humanum genus perterrefacere, tantam aquarum vim vndique iussit effluere, vt vel altissimis montibus diluuii cooperitis omnes homines intererint præter Deucalionem Promethei filium, & Pyrrham illius sororem atque coniugem, qui eximia pietate insignes cum ad Aetnam altissimum Siciliæ montem confugissent, forte moniti Themidis, quæ terræ antistes dicebatur, impetrarunt à Ioue, vt è lapidibus post tergum iactatis homines nascerentur; sicque lapides à Deucalione iacti in mares, à Pyrrha in feminas versi sunt. Cum igitur sedarum iam esset diluuium, terra Pythonem formam nunquam antea mortalibus visa serpentem edidit, quem Apollo sagittis interfecit, ac ne illius nominis vlla fieret oblitio, pythios ludos instituit, in quibus victores esculea fronde coronabantur. neque enim adhuc erat Laurus, quæ quo pacto Apollini sacra deinde fuerit, nona hac fabula est adnotandum.

9 Daphne Theisaliæ virgo Penei fluminis filia omnium illius ætatis puellarum pulcherrima ab Apolline visa ardentius adamata est, sed cum ab illo in fugam conuersa virgo nec precibus, nec pollicitationibus vllis adduci potuisset, vt eius motem gereret voluntati, à patre auxilio implorato in laurum conuersa est, quam postea Phœbeo tanto est amore prosecutus, vt semper illius frondes sibi sacras esse voluerit, quibus etiam victores in iocis, ac triumphis iussit coronari. Peneus interim Daphnes pater, in quadam spelunca iuxta tempe infelicem filie exitum deplorabat, quem vt consolarentur ad eum vicini omnes fluij confluabant, præter Inachum, qui & ipse amissam filiam non parum lugebat. Io siquidem Inachi amnis filia tam venusta, & eleganti forma fuisse traditur, vt illius amo-

te Iupiter vehementius fuerit accensus, & cum ea tandem multis precibus commota concubuerit. quod nè rescisceret Iuno, atque ob id ira grauius concitaretur, Io in vacam fuit commutata. Iuno autem id, quod acciderat, suspicata, Iouem rogauit, vt tam formosam sibi iuuenecam donaret; cuius precibus Iupiter ne diutius reluctari videretur, iuuenecam vxori concessit, quam acceptam Iuno Argo pastori centum oculis insignito custodiendam tradidit. Sed Deus amicæ misericordia commotus, Mercurio iussit, vt Argum interficeret, quem occisum Iuno in pauonem conuertit, centumque illius oculos caudæ apposuit. Prius tamen, quam Argus fuisset interfectus, inter ipsum, & Mercurium, quemadmodum inter pastores accidere aliquando solet, controuersia quædam orta est, quisnam fistulam primus inuenerit, quare Mercurius canere cepit, vt Pan Arcadiæ Deus Syringem Nympham Naiadum pulcherrimam deperiret. quæ fugiens ad Ladonem Arcadiæ fluium peruenit, vbi ne castitatem amitteret suam sororum auxilio in arundinem conuersa est, ex qua fistulam Syringem adhuc ab illius nomine appellatam compactam fuisse tradunt, cuius suavissimo cantu Argus in somnum compulsus facile à Mercurio interfici potuit. Quo quidem mortuo, & iam in pauonem commutato, Io furis agitata cum per totum terrarum orbem deuagata esset, in Aegyptum tandem peruenit, vbi placata Iunone à Ioue impetravit, vt pristinam reciperet figuram, qua recepta Iphis Dæx nomen sortita est, ex qua Epaphus natus esse dicitur, qui quidem & amio, & amnis Phaetonti Apollinis, & Clymenes filio quam simillimus erat, sed in hoc inter se differerebant, quod Phaeton Apollinis se filium ostentans Epapho nimis cedebat. Id verò molestè ferens Epaphus, nè ita superbas inquit, o Phaeton, neque adeo temerè matri fidem tibi adhibendam putes, quæ falsò prædicat te ex Apolline natum esse. His auditis Phaeton vehementer erubuit, statimque ad Clymenes matrem huiusmodi conuicia detulit, quæ puerum hortata est, vt, si minus matri crederet, ipse ad Phœbum profectus, an id esset verum, sciscitaretur; cui ob temperans Phaeton ad Apollineam tecta persuadit. illius tamen exitum, & huius fabulæ finem in sequenti videbimus libro.

LIBER SECVNDVS.

PHAETON cū ad patris regiam
 peruenisset, & ab eo cognitus libera-
 liter fuisset exceptus, vt Epapho ge-
 neris sui nobilitatem melius proba-
 ret; à patre currus agitando prouin-
 ciam multis precibus impetrauit, quem qui-
 dem quatuor equi Pyrous, Eous, Aethon, ac
 Phlegon per orbem trahere soliti erant. Illum
 autem cū puer ascendisset, nec paterna præ-
 cepta, quibus antea instructus erat, seruare
 potuisset, equi ignoto auriga perterriti ad
 imam mundi partem tendebant. quare cū
 subito ardore totus orbis accendi videretur,
 Iupiter vt humanis rebus mortalium preci-
 bus commotus opem ferret, Phaetontem ni-
 mium puerili audacia confisum fulmine ictū
 2 deiecit in Padum. Cuius cadauer Clymene
 mater quærens in assiduo luctu versabatur,
 vnaque Heliades nymphæ ipsius Phaetontis
 forores, quarum altera Phæcusa, altera Lam-
 perie, tertia Phæbe dicebatur, cū fratris ca-
 sum diutius deplorarent, tandem Deorum
 misericordia in populos arbores mutata sūt.
 3 Illarumque lacrymas in electrum conuersas
 4 fuisse dicunt. Affuit præterea tam magno
 Iuctū Cygnus Stheneli filius, Liguriæ rex,
 & Phaetonti materno sanguine, summaque
 beneuolentia coniunctus, qui cū ad Erida-
 ni ripam peruenisset, multumque in fœlici
 adolescentis casu doluisset, in sui nominis vo-
 lucrem euolauit, qui adhuc ignem odio ha-
 bens inter paludes, & aquas flebilem exercet
 5 cantilenam. Phœbus interim tum ira, tum
 dolore, quo ob filij mortem vehementer af-
 fectus erat, commotus cū vt solitos currus
 ascenderet nullo modo adduci posset, Ionis
 tandem precibus & iussu pristinum munus
 suscepit. Iupiter autem terrarum orbem, qui
 Phaetontis insania conflagrarat, in pristinum
 reducens statum dum per Arcadiam vagave-
 rit, in Calistos Lycaonis filix amorem inci-
 dit, quam cū nullis precibus consequi po-
 tuisset, dolis tandem ea potius est. nam in Dia-
 næ se formam commutauit, sicque puellæ oc-
 currens cum ea concubuit, quod tamen Iuno
 cū resciuisset Calisto in vrsam conuertit,
 quam postea Inspirit inter sydera collocauit.
 6 Vnaque Arcadem filium. Calisto autem à
 græcis helice, à nostris Septentrio dicitur, at-
 que inter cætera sydera ob ingentem Iunonis
 iram Tethydis, Oceani que vndas non attin-

git. Inno siquidem ad Tethym è cælo cū
 descendisset, impetrauit, vt nec calisto nec fi-
 lius vndis vnquam ablueretur. qua re impe-
 trata Iuno auratum ascendens eurrum à pi-
 ctis pauonibus in cælum deuecta est, à pauo-
 nibus inquam tam imper pictis ex Argi cede,
 quàm nuper loquacissimus coruus ex albo
 7 in nigrum conuersus fuerat. Coruus enim
 Coronida Coronei phocidos regis filiã Apol-
 linis amicam in adulterio deprehendens ad
 phœbum crimen delaturus aduolabat, quem
 tamen garrula cornix, quæ ipsa erat Coronis,
 huiusmodi verbis insequabatur; respice ama-
 bo de Corue, respice, vt ego etiam sim volu-
 cer, atque audi que futurus, & quoniam pacto
 in tantam incidere calamitatem Nam cū
 Minerva Erichthonium Vulcani filium, qui
 in terram ex complexu deciderat, sustulisset,
 illumque Pandrosō, herse, & Aglauro
 Cæcropis filiabus cistula inclusum custodi-
 dum tradidisset, monuissetque, ne illum cui-
 quam ostenderet, Aglauros cistulam cū
 aperuisset, puerum mihi vnã cum serpente
 iacentem ostendit, quod ego imprudens Deę
 statim nunciaui. illa verò in me iram conuer-
 tens ne in suarum virginum societate am-
 plius essem prohibuit. sicque cū in littore
 infelix deuagaret, Neprunus me procul con-
 spectam adamauit, iamque vim mihi erat al-
 laturus, cū ab eadem Dea, in Cornicem sui
 commutata. Vides igitur de Corue vt meum
 hoc crimen venia potius, quam vlla sit di-
 8 gnū culpa. Maior enim fuit error Nycti-
 mènes Nyctei filij, que effrenata libidine con-
 citata vnã cum patre concubuit. quo scelere
 Dij immortales commoti, in noctuam illam
 transmutarunt, que ceteris volucibus in-
 fusa nefandum scelus nocturno tempore occul-
 9 tat. Plura erat dictura Coronis, vt Coruum
 ab huiusmodi abduceret accusatione. Ille verò
 celeriter aduolans ad Phœbum peruenit,
 nunciauitque vidisse se Coronida iacentem
 cum iuvene. Apollo indignatus telo puellam
 traiecit, que adhuc puerum ipsius Apollinis
 filium gestabat in vtero. idque cū vidisset
 Phœbus statim illum facti poenituit sui, cū
 que illius rei Corni loquacitas in causa fuisset,
 quem posthac odio prosequens ex candi-
 do illum in nigrum colorem conuertit. Co-
 nabatur interim Phœbus puerum ex Coro-
 nidis vtero liberare, idque cū omni arte,
 viribus

viribusq; tentasset, necesse tandem fuit, vt inciso mulieris utero puero educeretur, qui Aesculapio appellatus est, & ad Chironem centaurum à patre missus, vt cum eo viuens medicam artem perdisceret. Habebat autem Chiron Ocyroen ex Charicta filiam, quæ patrii artibus contemptis, furorèq; percita futura prædicere solebat, puero Aesculapio prædixit, illum medicina mortuos ad pristinam vitam, & incolumitatem redacturū, & ab auo tandem fulmine ictum interiturū. Patrem quoque Chironem vaticinata est sagittis cruciandum, cupidumq; mortis ex Deo mortalem futurum. Hæc cum Ocyroce dixisset, in equæ formam commutata est.

II quamobrem Centaurus incredibili dolore afficiebatur, & ab Apolline implorasse auxiliū, nisi ille in aliena habitasset regione. Cū enim Phœbus pastor factus Admeti Thessaliæ regis armenta pasceret, ac in solitudine degeret, illius boues quæ longius errantes progressæ erant, Mercurius vt Apollinem deluderet, furto abegit, atque in sylua occultauit. Id autem cū Battus quidam equarum custos vidisset, ne ab eo furtum detegeretur, Mercurius illi pulcherrimam iuuenam dono dedit, & nihil se cuiquam indicaturum Battus pollicitus est; cuius fidei vt periculū faceret Deus, alia suscepta figura ad eundē paulo post reuersus est magnū illi præmittens præ-

mium, si quo in loco pascerentur boues, quæ illac pertranserant, indicaret is verò habendi cupiditate ductus libenter ostendit, qua perfidia commotus Mercurius illum in lapidem, qui iudex dicitur, commutauit.

12 Hinc deinde discedens Mercurius dum per ætæ volitaret, inter Atheniensium virgines, quæ sacra Mineruæ celebrabant, Herse Cecropis filiam omnium pulcherrimam vidit, illiusq; forma captus est, qua cum nulla alia potiundi facultas daretur. Aglaurion illius sororem rogauit, vt sibi in ea re præstò esset. Quæ pacta pecuniarum mercede suam illi operam libentissimè pollicita est. Minerva autem ob puellæ auaritiam vehementer irata, cū etiam antea cistam, in qua Erichthomius clausus erat, aperire ausa esset, Inuidiam in illam concitauit. qua ita exagitata est, vt tantum absit, vt illius opera Mercurius Herse potitus sit, vt eam idem

13 gnatus in saxum conuerterit. Hinc etiam discedens Mercurius patris insu in phœniciam profectus est, vt illius regionis armenta ad littus compelleret. Interim autem Iupiter Tauri forma suscepta ceperat inter cæteros boues denagari, cuius dorsum cū Europa Agenoris regis filia, quam Iupiter vehementer amabat, ascendere ausa esset, per mare ab ipso Ioue in cretam aduecta est, ibique vna concubuerunt.

LIBER TERTIVS.

I GENOR cū Europam filiam amisisset, illius fratri Cadmo imperauit, vt eam perquirens domum prius non reuerteretur, quàm puellam aliquo; in loco non inuenisset: qui patris imperio obtemperans cū totum fermè terrarum orbem peragrasset, nec vnquam de sorore quicquam audisset (quis enim, vt inquit poeta, deprehendere posset furta Iouis) Apollinis tandem oracula consuluit sciscitans quanam in regione sibi esset post varios errores consistendum. cui Phœbus respondit, vt vacæ cui primūm occurreret, vestigia sequens, vbi ea consisteret, urbem conderet, Bœotiamq; à bone illa denominaret. Hoc igitur responsum cū accepisset Cadmus, vix templum egressus pulcherrimam sibi oblatam iuuenam secutus est, & quo in loco illa procubuit, urbem designauit. tum socios ad aquam hau-

riendam è vicino fonte misit, qui cū non amplius redirent, Cadmus eò profectus omnes ab ingenti dracone consumptos vidit, quæ ipse statim interfecit, illiusq; dentes Mineruæ monitu seminauit, ex quibus armorum manus genita est, qui domesticò inter se certamine dissidentes omnes præter quinque socios in thebana vrbe colenda à Cadmo electos perierunt. Iamq; paulatim creuerat vrbs, multiq; nepotes ex Cadmo geniti erant. inter quos Actæon Aristæi, & Antinoes filius maximum illi dolorem & luctum attulit. Is enim venando fessus cū ad fontem peruenisset, vbi Dianam se nudam cum comitibus abluentem insperxit, à Dea in ceruum conuersus est, ne se Dianam nudam vidisse vnquam posset gloriari, sicq; à canibus, quos secum multos habebat Actæon, miserè fuit dilaceratus Rumor iam vndiq; percreuerat, atque alij instam, alij violentam

lentam Dianam appellabant. Iuno præ cæteris incredibilem ex Aëtæonis casu caput vo-
luptatem; nam Agænoeam domum maximo
semper est odio profecuta. sensit enim Iouem
non tantum cum Europa, verum etiam cum
Semele Cadmi filia concumbere adhuc solitu-
m esse. qua de re cupiens Dea vindictam
sumere astutia fraudem vincere decreuit, sic-
que in Beroen Semeles ipsius nutricem con-
uerſa persuasit mulieri, ne Iouem alio appa-
tu in thalamum reciperet, quam cum Iuno-
nis amplexus appetere solitus esset. quod cum
impetraſſet, Iupiter, ut amicæ satisfaceret, to-
nitribus, fulminibusq; insignitus tecta illius
ingressus est, quæ cum tanti splendoris vim
minimè perferre potuissent, subito incendio
conflagrarunt. at Iupiter ut filium, quem
Semele conceperat, à periculo liberaret, ex
gravidæ utero illum excepit, suoque femori
inſutum quam diu nouem mensium spa-
cium completeretur, in columem seruauit, ac
nymphis postea tradidit nutriendum.

4 Hæc dum fatali quadam lege per terrarum
orbem gererentur, Iouem memorant vnâ
cum Iunone itrigijs omnibus omnis genio
indulſiſſe; atque ita ioco inter se contendiſſe,
num vir an foemina maiorem in coniunctio-
ne caperet voluptatem; cui quidem contro-
uerſe Tiresiam Heneri filium iudicem con-
ſtituerunt, quippe qui vtrunq; sexum fue-
rat expertus. olim enim cum serpentes in syl-
ua cocuntes baculo perculliſſet, in foemipam
fuerat commutatus, quo in sexu septem to-
tos annos vixerat, octauo autem eodem an-
gues percutions rursus in viram ceſſerat. Ille
igitur Iouis ſententiam probans Iunonè con-
demnauit, quæ indignata iocum in iracundiâ
vertens Tiresiam excecauit. Iupiter autem
illi futura prædicandi ſcientiam dedit, quam
per Bæotiæ populos exercens clarissimus, &
5 celeberrimus augur habebatur. Illius au-
guriū prima adiit Liriope nympħa Oceani,
& ac Tethyos filia ſcire cupiens an Narcif-
ſus quem ex Cephiſo procrearat, diurnam
victurus eſſet etatem. cui reſpondens Tires-
ſias proſpera omnia pollicitus eſt, niſi puer
ſuam pulchritudinem cognouiſſet. dicunt
enim Narcifſum omnium fuiſſe pulcherri-
mum adoleſcentem, quem multæ nympħæ

incredibili amore proſequebantur, ac præ-
fertim Echo Iunonis filia, quæ pueri amore
vehementius exardeus cum fruſtra fugientè
perſequeretur extabuit; atque quod illi re-
liquum erat corporis in lapidem commuta-
tum fuit. Idque Iunonis etiam ira factum
multi arbitrantur; illam enim filia garruli-
tate ſua detinens in cauſa fuit, ne Iupiter
6 nympħas in montibus perſequeus à Iunone
deprenderetur. Cæteras etiam nympħas
illuſerat Narcifſus, quem ut Nemefis vindi-
ctæ Dea viciſceretur, effecit, ut puer venatio-
nè deſeſſus, ac ſe in fontem ex quo aquam
hauriebat, intuens in ſui ipſius amorem inci-
derit, ac tandem maximo mœrore conſectus
interierit: ex cuius corpore ſos exijt in quo
Naiades nympħæ fratris caſum lugentes
7 Narcifſi nomen conſcripſerunt. Ex illius in-
teitu Tiresias vates tanquam veridicus mul-
to magis celebrabatur, vnus autem Pentheus
Echionis & Agæus filius Tiresiæ auguria
contemnebat, qui tamen ipſi etiam prædixe-
rat Bæchi aduentum, & ſacrificia maximo
illi futura detrimento. quod neque credens,
neque ſuſpicans Pentheus Bæchi monitis
ſuos obtinere prohibet, nec tantum illū
Deum eſſe negat verum etiam victum in car-
cerem duci imperat; quem inſanientem ut
eluderet Bacchus in Acœtem verſus, victus
8 quæ custodia clauditur. Acœtes autem Li-
beri comes, cuius ſub imagine Deus latebat
Pentheum eludens, illi nomen, ac genus indi-
cat ſuum, demonſtratque quanta fuerit Bac-
chi potentia, quo tempore Naxos profectu-
rus in Thyrrhenos nautas incidit, à quibus
ob eximiam formam captus nauigio, impoſi-
9 tus fuit. Ille vero ut ſe in aliâ duci regione
ſenſit, iratus armamenta in ſeras, ſerpentes
10 que commutavit. Quare Thyrrheni perter-
riti in mare ſe præcipites dederunt, ac in del-
11 phinos conuerſi ſunt. Hæc cum dixiſſet
Acœtes, ſiue Bacchus, iterum in carcerem
coniectus eſt. vnde egreſſus cum eſſet Deus,
Pentheus in Cytherona montem, vbi ſacra
Bæchi celebrabantur, proficiſcitur; ibique
illius mater Agæe vna cum Ino, & Antoonæ
filibus Pentheum ipſum, quem aprum eſſe
credebat, interemit. quod vtiā omnibus
Deorum contemptoribus, eueniat.

PENITENTIA supplicio quam plurimi vehementer perterriti Bacchi sacrificiis operam dabant, sed Alcithoe Minæ filia Bacchum non modo spernebat, verum etiam Deum illum esse omnino negabat; vnaque cum foribus lanificio potius operam dare, quam Liberi sacris ad esse. voluit dum verò lætæ mulieres illæ essent intentæ, fabulas vicissim referre constituerunt, quibus laborem imminuerent suum. Illarum igitur vna assurgens alicuius fabellæ principium animo meditabatur, dubitabatque an de Babylonia esset dictura, quæ in piscem fuerat conuersa; An de filia (hanc verò Semiramam esse volunt) quæ cecidit in columbam; An de Naiade nymphæ, quæ carminibus, & herbis iuuenes quosdam in pisces commutauit, ac tandem ipsa quoque facta est piscis. An vniuersi arboris poma antea quidem alba, deinde nigra Pyrami, & Thisbes sanguine effecta fuerint. quæ fabula cum nunquam antea fuisset, audita à foribus mulier dicere iussit sic orsa est. Pyramus & Thisbe Babyloniæ, quam urbem Semiramis regina in tro cinxerat, ætate ac forma equales cum domos haberent propinquas & contiguas, atque vtrique se per parietis rimam inspicierent, mutuo amore capti sunt. quodam verò die constituerunt inter se, vt benè mane ad Nini regis monnietum eò uenirent, vt optato amoris fructu frui possent. His ita inter se constitutis Thisbe cum celerius ad præscriptum locum peruenisset, lætæ conspectu perterrita in vicinum antrum confugit. At fera, quæ rictus adhuc recentis prædæ sanguine fedatus habebat, ad fontem tumulo vicinum sitibunda percurrens velum à puella relictum ore eruento dilacerauit: eò cum Pyramus paulo post venisset, & sanguine aspersum velamen reperisset, mortuam credens amicam gladio se miserimè traiecit. Thisbe deinde, cum ingens amor timorem propelleret, ad eundem locum reuersa est. vbi cum sua causa adolescentem perisset cognouisset, eodem, quo Pyramus obiit, sero se se confodit. quorum amantium cryore mori, arbor aspersa, poma quæ prius erant alba, in nigrum colorem vertit. Pyrami & Thisbes fabellæ mulier iam finem imposuerat, cum Leucothoe Alcithoes soror, alia narrare fabulam volebat. sed antequam dice-

ret, quemadmodum Leucothoe Orchami regis Achæmenæ, & Eurinomes filia in thuris arborem fuerit commutata, Martis, Venerisque adulterium exponit, nam cum Sol Martem olim cum Venere cocuissent Vulcano indicasset, Mulciber tenuissima rete fabricata Martem, Venerem quæ colligatos in Deorum omnium conspectum attulit. quare Venus vehementer indignata, operam dedit, vt Sol Leucothoes amore accendere tur, quæ vt puella facilius potiretur, se in illius matrem Eurinomen conuertit; & hoc pacto cum ea concubuit, cum autem Clytie, quæ & ipsa Phæbum adamabat inuidia quadam impulsâ Orchamo Leucothoes parenti nuntiaisset, illam à Sole fuisse stupratam, pater indignatus filiâ adhuc uiuentem sepeliuit. at Sol amicæ infelicitate commotus illam in thuris arborem commutauit. Ipsa autem Clytie nympha molestè ferens sibi Leucothoen à sole, quem maxima beneuolentia prosequeretur, præstatam fuisse, tanto dolore affecta est, vt nouem totos dies inuitam protrahens vitam deorum postremò immortalium benignitate in herbâ heliotropium conuersa fuerit, quæ adhuc præstiti amoris memor semper folia ad solem vertit. Leucothoe tandem alterius Leucothoes, & Clyties infausos amores narrandi finem cum fecisset, Alcithoe iussa est, vt & ipsa fabulosum aliquid in medium afferret; quæ læta incipiens non dicam (inquit) vt Daphnis Mercurii filius, Idæusque pastor ab vxore Thalia ob pellicis cuiusdam metum in saxum versus fuerit; Nec loquar de Scythone, qui modò in virum, modò in sceminam cesserat, Præteribo etiam Celnus in adamantem Curetum quæ casus, qui ex inribus procreati sunt. Nec dicam, vt Croeos adolescens, & Smilax virgo in saxum sunt mutati. Dicam autem, vt Salmacis Carie fons contacta membra eneruet, atque emolliat. Hermaphroditus Mercurii, & Veneris filius à Naiadibus nymphis in Ida monte educatus suis relictis sedibus ad perlucidum quendam Carie fontem peruenit, quo in loco Salmacis nympha habitabat. Is cum per Nouacrimum montem esset deuiagatus, postremò fontem ingressus est quod cernens nympha illius iam amore accensa ita adolescentem complexa est, vt alter ab altera distinguere nunquam potuerit, sed ex duobus corporibus

bus ambo in vnum cesserint. quare cum Her
 maphroditus animaduertisset se in eo fonte
 neque maren, neque foeminam euasisse, à
 parentibus impetravit, vt quicumque post-
 hac illius fontis liquorem atigerit in eandem
 ambiguan tàm viri, tàm mulieris formam
 12 vertatur. Vix Mincides thebanæ sorores
 contulerant, cum ex improuiso Bacchi nu-
 minis vocibus, tibiaram que, & tympanorum
 sono exterritæ sunt, iamque telæ, inst tument-
 13 taque omnia in hederam ac vires mutaban-
 14 tur, cum feras in domicilia irruentes, no-
 stemque obscuram timentes mulieres in ve-
 15 sperationes conuersæ sunt. Crenerat igitur
 multo magis talibus exemplis Bacchi no-
 men, & fama, quæ per totum orbem prædi-
 cabatur, sed præsertim Ino ipsius Bacchi nu-
 16 trix & matertera, vxorque Athamantis Bac-
 chi numen, & potentiam laudibus extollebat
 immensis, adeo vt & alumni, & mariti, & fi-
 17 liorum felicitate nimium superba præ se om-
 nino contemneret. id quod fuit in causa, vt il-
 la in Iunonis odium incidere non mediocre-
 nam indignata Iuno ad inferos descēdens ynā
 18 è furijs excitauit, cuius opera Athamas tan-
 to furore correptus fuit, vt Clearchum filiū
 interfecerit; Iuno autem mariti, furorem su-
 19 giens cum altero filio, Melicerta in mare se
 precipitem dedit, quia à Neptuno in ma-
 20 rinos Deos transformati sunt. Melicerta in
 Palæmonem, Ino in Leucothoen deam cessit.
 21 Idque à Neptuno Venus multis precibus
 impetrauit narrans quemadmodum ipsa etiā
 22 ex maris spuma orta fuerit. Thebanæ verò
 Inus comites Iunonis ira partim in saxa, par-
 23 tim in aues cesserunt. Ita sese res habebant
 thebanæ; ita Cadmis suas inspiciens calami-
 24 tates ex Thebarum sedibus in Illirium ynā
 cum Hermione vxore profugit, vbi tandem
 à Dijs immortalibus in draconem conuersus
 25 fuit. Ex illius autem progenie superstes
 adhuc erat Acrisius Argiutorum rex, qui nō
 Bacchi tantum, sed omnium etiam deorum
 contemptor erat. Ipse enim nepotem suum
 Perseum ex Ioue, & Danae natum minime
 credebat, cuius in crudelitas non paruo ipsi
 fuit detrimento, & dedecori. forte verò Per-
 26 seus ad Medusæ caput accipiendum à Poly-
 decte missus fuerat, cuius quidem capitis a-
 spectu cernentes omnes in saxa vertebantur.
 iamque Perseus Mineruæ auxilio Medusæ
 caput retulerat, qui dum per Africam iter
 faceret, ex capitis cruore, qui in terram deci-

derat, serpentum genus ortum est. ex vtero
 autem ipsius Medusæ Pegasus alatus equus
 18 exijt. Inde Perseus ad Atlantem Iapeti fi-
 lium peruenit, qui quidem Atlas à Themi-
 de Deorum antistite responsum acceperat, ne
 quem hospitio ex progenie Iouis natum ex-
 19 ciperet, si vellet hortum, in quo pomæ erant
 aureæ, custodiri. quamobrem cum Perseo cur
 su defatigato hospitium negauisset, eumque
 totis viribus propelleret, ille detectum Gor-
 gonis caput obiecit, quo viso in eiusdem no-
 20 minis montem Atlas versus est, qui ob ma-
 gnitudinem Cælum dicitur sustinere.

19 Hæc cum fecisset Perseus per Aethiopiam
 proficiscens ad eum peruenit locum, vbi An-
 dromeda Cephei, & Cassiope filia ob ingen-
 tem matris superbiam maris monstro erat
 exposita. cum enim Cassiope mater Nereidi-
 bus se pulchriorem iactaret, illarū precibus
 commotus Neptunus marinam belluam im-
 misit, quæ vastaret Aethiopiam. consultus au-
 tem Iupiter Hammon, quoniam modo Ne-
 reidum numina placari possent, respondit
 nullo modo id fieri posse, nisi aliquis ex Ce-
 20 phæo, & Cassiope genitus monstro objcere-
 tur, cum igitur Andromedam scopulo allig-
 atam, atque à fera deuorandam Perseus vi-
 disset puellæ forma commotus eam se libera-
 21 rum pollicitus est, ea tamen conditione, vt
 sibi virgo desponderetur. qua quidem condi-
 22 tione à Cepheo libenter accepta, promittitur
 virgo, vincitur monstrum, puella liberatur,
 23 ac denique despondetur Perseo. Qui ob
 deuidium monstrum gratijs Dijs immorta-
 24 libus actis ad Cephei regiam peruenit, vbi à
 Lyncei de quodam illius regionis mores & ha-
 bitus inuestigabat. Ipse verò commemoraba-
 25 bat, quanto labore, quantaque industria Me-
 dusæ caput sustulisset, præsertim que narra-
 26 bat, quo pacto illius capitis crines in angues
 fuerint conuersi, dicens à multis antea pro-
 pter eximiam pulchritudinē adamatam fuisse
 Medusam, cum verò Nepruni coniugium
 effugere non potuisset, cum ipso in Mineruæ
 templo concubuisse, quare ob violatam loci
 religionem Minerua illius crines in serpentes
 commutauit, adeo vt ob deformitatem omni-
 bus esset inuisa. serpentes autem illos in ægide
 portat Pallas, vt hostes terreat. His Persei di-
 ctis libro quarto finis imponitur. quæ autem
 in conuio facta sunt, in subsequenti videbi-
 mus libro.

LIBER QVINTVS.

POSTquam Andromeda desponsa Perseus ad apparatus conuiuium confedit, Phineus Cephei frater, cui ante Andromeda in vxorem data fuerat, in prouisus ad est cum armatorum manu. cumque puellam eripere Perseo conaretur, ipse tandem Perseus multis occisis reliquos omnes in se corruentes detrecto Medusæ capite in montem conuertit.

2 Hinc demum discedens Perseus Argos in patriam rediit, Prætorumque, à quo Acrisius auus regno fuerat expulsus, ostenso Medusæ capite in lapidem commutauit, auoque (licet immerito, quod ipsum cum Danaë matre arcæ impositum in mare proiecerit) regnum restituit. Hactenus Pallas in tot, tantisque factinonibus Perseo prestò fuit; eodem autem tempore Pallas ipsa ad Heliconæ Bœotia montem accessit, ibique à musis intellexit quemadmodum Pegasus equus alatus, de quo in superiori libro mentio facta est, vnà cum Chrysaore ex capitis Medusæ errore natus fuerit, moxque ad ipsum Heliconem montem peruenit, ubi cum pedis vngula humum pulsaret, statim fontem, qui *ἰπποκρήνη* dicitur, ortum fuisse memorant. Quæ quidem dum Palladi dicerent musæ, vna ex illis narrauit, vt ipsa musæ in aues quondam fuissent comerserunt enim ad Parnassum montem proficiscerentur, & ob aduersam tempestatem vltierius progredi non liceret, à Pyreneo inuitata, qui Daulida phocidis urbem incolebat, illius tecta subierunt. Ille autem virginum captus pulchritudine, cum illis inferre vim pararet, in thalamo claudi iussit. At musæ in volucres commutate sumptis alis effugerunt, quas vt sequeretur Pyrenus à summa fe arce ad imos præcipitauit scopulos, vbi miserimè vitam cum morte commutauit.

3 Ea autem dum talia musa narraret, nouem picæ in ramis obstrepentes, & humanis ferè verbis garritantes à Minerva visa sunt. cuius rei cum admiraretur Pallas, illarum originem musa ordine explicauit dicens Pierum ex Euipe vxore nouem filias sustulisse, quarum pulchritudine mater superba musas ad certamen cum suis filiabus prouocare ausa est, illique certaminum nymphas præfecere.

6 tamque vna ex Pieridibus suauis cantilena musas ipsas prouocare cœpit, & cantando narrare quemadmodum Tiphæus, gigantesque

superos in timorem concussissent (idque dicebat, vt Deorum facta irideret) præterea vt ipsi Superi in Aegyptum ob timorè confugissent, conuersusque Iupiter in Arietem, 7 Apollo in coruum, Bacchus in caprum, 8.9 Diana in fœlem, Iuno in vaccam, 10.11 Venus in Piscem. Quibus conuicijs in Deos à Pieridibus iactis iustum est Musis, vt suos cantus in medium afferrent, inter quas Calliope, cui totius certaminis prouincia demandata erat, non Deorum vituperia, sed Cereris laudes, Proserpineque raptum elegantissimis cecinit verbis, narrauit quemadmodum Pluto inferorum deus dum per Siciliam vagaretur, à Cupidine Venereis precibus sagitta percussus fuerit, visamque Proserpinam Cereris filiam ita exarlerit, vt illam raptam, suoque impositam curru in tartara asportauerit, licet illam Cyane nympha retinere conaretur, quæ ob amissam comitem tanto dolore fuit affecta, vt paulatim in fontem cesserit. Interim Ceres amissam filiam perquirens, per totum terrarum orbem deuagabatur, quæ cum tandem defessa siti laboraret, quaidam rogauit animum, vt sibi aqua præberet, cumque multum polenta comixtum sibi à vetula traditum biberet Ceres, auidax quidam puer ridere illam ausus est. Quamobrem Dea indignata in impudentissimum pueri os mustum, & potentiam expues, illum in stellionem animal variis maculis infestum conuertit. Ceres tandem cum omnes peragrasset regiones, nec vllò vnquam in loco natam inuenisset, iterum in Siciliam reuertitur, ubi ab Arethusa Siciliæ fontis nympha Proserpinam à Plutone raptam fuisse intellexit. tunc Ceres ad Iouem statim profecta impetravit, vt ad inferos descendens filiam ad superos reducere ea tamen conditione, vt prius nihil cibi degustaret, quam fuisset reuersa. Cum igitur redisset Ceres, iamque tota res esset à Ioue diiudicanda, Ascalaphus Aclæionis ex Orpheu nympha filius Cererem mali punici granum gustasse in iudicio significauit, quare in bubonem auem, qui mala semper prædicat, conuersus est. Iupiter autem ex æquo diiudicauit sanxit, vt Proserpina partem anni apud virum, partem apud matrem esset. Interim Sirenes Proserpine comites tanto amore sociam prosequabantur, vt alas à Düs flagitauerint, quo

facilius, commodiusque Proserpinam terra
 marique perquirent. Ita igitur in aues
 conuersæ sunt, vt illis virginea facies, voxque
 humana remanserit. quæ iuxta Siculum ma-
 re Sirenas insulas habitantes, tam iucundè
 ac suauiter canebant, vt illac transeuntes nau-
 tas aut submergerent, aut spoliarent. Earum
 prima Parthenope, altera Leucosa, Tertia Li-
 17 gia fuit appellata. Hæc cum Cereri Are-
 thusa significasset, suam etiam transforma-
 tionem illi narrauit. Arethusa nanque venat-
 rix fuit nympha Dianæ comes, quæ in Al-
 pheï fluminis amorem incidit, cum que is fu-
 gientem Arethusam persequeretur, nympha
 Dianæ auxilio implorato nube contexta in
 fontem postremò versa est, quam Alpheus
 vsque in ortygiam insulam Siciliæ adiacen-

tem per subterraneos locos infecutus est,
 18 His ita ab Arethusa demonstratis Ceres A-
 thenas aduolauit, & currum ab alatis draconi-
 bus vectum Tripolemo dono dedit, vt agri-
 cultura mortales instrueret. Is cum in Icy-
 thiam peruenisset, à Lynco rege hospitio ex-
 ceptus parum ab fuit, quin ab eo noctu dor-
 miens per insidias fuerit interfectus, sed illi
 19 opem tulit Ceres, quæ ob tantam perfidiam
 indignata Lyncum in Lincem feram com-
 mutauit. Hæc omnia à Calliope eleganti
 carminè fuerant decantata, nympharum que
 iudicio musæ in eo certaminè palmam reti-
 20 lerunt. quod Pierides agrè ferentes. neque
 se à musis denictas patientes in picas illas,
 21 quas in ramis obstrepentes ceruebat Pallas
 fuerunt conuersæ.

LIBER SEXTVS.

MVSARVM cum Pieridibus
 certamen Pallas cum audisset
 considerare & ipsa cœpit qua
 pœna Arachnen lydiam Idmo-
 nis filiam, quæ se Minerua lani-
 ficii peritorem esse contendebat, esset affectu
 ra. Pallas igitur primum anilem suscepit habi-
 bitum, & ad Arachnen accessit suadens ne
 Mineruam auderèt læscere. cum autè puella
 vetulæ præcepta contempnens se multo ma-
 gis iactaret. Pallas diuina forma recepta ad-
 sum (inquit) ð puella impudens & inepta,
 videasque num me possis læscitam vincere
 quibus dictis Pallas telam suam intexere cœ-
 pit, in qua pinxit, quemadmodum ipsa olim
 2 Minerua cum Neptuno de nomine Athenis
 imponendo certauerit, Neptunusque ex saxo
 equum, Minerva ex terra oliuam eduxerit.
 3 Pinxit etiam vt Rhodope Strimonis fluij
 filia, & Hemus illius maritus quod se tan-
 quam Deos venerandos esse arbitrarentur,
 4 in mortes fuerint conuersi. Addidit in telæ
 angulo Pigmææ mulieris mutationè in gruè
 quod se vt pulchriorem Iunoni præferre au-
 5 sa fuerit. Itidem adscripsit, vt Antigone
 Laomedonis filia, quæ cum Iunone ipsa con-
 tendere non dubitauit in Ciconiam fuerit cõ-
 6 mutata. Cynaræ postremo Assyriorum re-
 gis filia ob magnam insolentiam ab eadem
 Dea in graduum templi sui lapides mutatas
 descripsit, vnaque Cynaram ipsum gradus il-
 los tanquam filiarum corpora amplectentem
 in saxum itidem commutatam adiunxit.

7 His perfectis Minerua telæ suæ finem im-
 posuit, Arachne verò suæ has intexere fabulas
 cœpit effingens primum, quemadmodum
 Iupiter in taurum conuersus fuerit ob amo-
 rem, quo Europam Agenoris filiam prosequere
 8 batur; Vt idem in aquilam mutatus ob Aste-
 9 rien Cœi tithanis filiam; Vt in aurum, quo
 10 Ledam Thestii filiam comprimeret; In Saty-
 rum, vt Antiona Nyctei filia, quam vehemè
 11 ter amabat, potiretur; In Amphitryonem
 ob potiundam Alcmenam Electrionis filiam;
 12 In olorem, vt Danaen Acrysi filiam ad suã
 13 alliceret voluntatem; In ignem, vt Aeginam
 14 Afopi filiam eluderet, ipsaque potiretur.
 15 In pastorem denique ob Memnoynen; In
 16 serpentem ob Proserpinam fuerit commu-
 tatus. Adiunxit etiam Arachne Neptuni
 amores, qui in taurum fuit conuersus, vt Aeo
 17 liam Aeoli filiam stupraret; In amnem Eni-
 18 peum, vt Iphimendam Aloï vxorem ample-
 19 meret; In equum etiam mutatus, vt cum
 20 Cerere, & Medusa concuberet; Itidem in
 delphinum, vt Melantho puellam haberet.
 21 Apollinis præterea amores in eadem tela in-
 texuit indicans illum in accipitrem, ali-
 quando in Leonem, interdum in pastorem
 ob Ilsen Mæcarei filiam commutatam fuis-
 22 se. Nec præterijt Arachnæ Liberi patris
 amorem, qui in yuam versus Epigonem de-
 23 cepit. Addidit postremò, vt Saturnus in
 equum commutatus (verebatur enim ne
 Opis vxoris aduentu deprehenderetur) cum
 Phylira

Phylira Oceani filia concubuerit, ex qua Chi-
 24 ron Cētaurus genitus est. His ita depictis sen-
 sit tandem Arachne se artificio cum Minerva
 non esse comparandam; iamque se se præ ni-
 mio dolore laqueo suspendisset, nisi Minerva
 laqueum illum in tenuissimum vertisset fi-
 lum, ex quo vivens etiam pendet Arachne, &
 adhuc in araneam conuersa pristinam texendi
 25 artem exercet. Hoc facto tota Lydia mita-
 batur, & meritas Arachnen penas dedisse fa-
 tebantur omnes. sed Niobe tantali filia hoc
 exemplo parum fuit commota, quæ cum ex
 Amphione marito septem filios, totidem que
 26 feminas genuisset, Latonæ sacrificium non
 tantum contemnebat, verum etiam se magis
 quam illam venerandam esse asseuerabat. Il-
 lius autem temeritate indignata Latona effe-
 cit, vt Niobes filij dum equos excerent ab
 Apolline, & Diana sagittis interficerentur,
 quod cum vidisset Amphion præ nimio do-
 27 lore se ipsum peremit, Niobe autem in saxū
 mutata est. Tunc vero tantam numinis iram
 omnes pertimescere, ac Latonam toto ex ani-
 mo venerari. cuius maxima potentia à The-
 bano quodam antea respecta narratur. Cum
 enim Latonæ per Lyciam proficiscenti, ac ob-
 ingentem æstum sitienti ab agricolis vetitum
 esset, ne ex stagno biberet, agrestes illos & im-
 28 manes homines in ranas conuertit. Talia
 Deorum immortalium miracula cernebant
 Thebani, omnesque iustam deorum indigna-
 tionem commendabant: nec inter illos absuit,
 qui aliam Apollinis vindictam de Satyro re-
 tineret, vt mortales Deos timere, & venerari
 didicerent. Marsyas enim Satyrus tibiærum
 cantu, quo se vehementer iactabat, Apollinē
 prouocare ausus est, quem tandem supera-
 tum Apollo cute priuauit, illiusque sanguis,
 qui è toto corpore effluerat, in fluitum
 commutatus fuit, qui à Satyri nomine Mar-
 29 syas appellatus per phrygiam decurrit.
 Huiusmodi exemplis, via Thebani perter-
 riti Amphionis stirpem lugebant Nioben in-
 cunctantes, & calamitoso illius temporis luctui
 interfuisse aiunt Pelopem quemdam alio mi-
 raculo maxime insignem. Is Tantali crude-
 30 lissimi Arcadiæ tyranni fuit filius, quem cū
 pater discumbentibus Dijs coctum apposuis-
 set, omnesque præter Ceterem ab illo abso-
 31 nuissent, collectis illius membris, atque ani-

ma à Mercurio ab inferis euocata, pristinam
 illi vitam reddiderunt, cumque sinistra hu-
 merus deesset, eburneum apposuerunt, Tan-
 32 talum vero illius patentem detruserunt ad
 inferos, vbi in summa cibi, ac potus copia assi-
 29 dua fame, sitique cruciatur. Ita se se res
 habebant, cum ex singulis regionibus multi
 principes, vt publicis spectaculis adessent,
 Thebas confluebant. Soli autem Athenienses
 iustis de causis aberant, nam illorum ciuitas
 à finitimis populis oppugnabatur, & eo tem-
 pore Pandion Atheniensium rex à Tereo Mar-
 tis filio Thracum rege auxilia petijt, atque
 illi filiam suam Progen desponsauit. Quæ
 cum iam ad mariti regnum fuisset profecta,
 30 incredibili Philomelam sororem videudi desi-
 derio affecta est. quare Tereum rogauit, vt
 Athenas profecta sororem in Thraciam du-
 ceret. Is Athenas cum peruenisset, & à so-
 31 cero liberaliter fuisset exceptus in Philome-
 le amorem incidit, illamque cum coniugis
 iussu in Thraciam duxisset, in stabulis clau-
 32 sit, puellæque vim intulit, ac ne cuiquam il-
 litus scelera posset significare, linguam illi am-
 putauit, coniugi sororem perisse affirmans.
 Philomela interim cum tantum scelus elo-
 qui non posset vestem sorori misit, in qua om-
 33 nia Teri facinora literis inscripsit. Id cum
 intellexisset Progne Bacchantis more ad sta-
 34 bula peruenit, sororem in regiam duxit, fi-
 liam Iryn interfecit, ac patri deuorandum
 apposuit, Quæ omnia aspiciens Tereus con-
 iugem, & Philomelam dum persequitur om-
 35 nes Deorum voluntate in anes conuersi sunt,
 Progne in hirundinem, Philomela in luscini-
 36 am, Tereus in vppam, Irys in Phasianum.
 Hoc pacto Pandionis regis filia infelicem
 exitum sortita sunt, & ob maximum dolo-
 37 rem mortuo Pandione Erichtheus à Pallade
 educatus in Atheniensium regno successit.
 cui è quatuor filiabus duas æquales pulchri-
 tudine fuisse narrat Poeta, alteram Proerin,
 38 quæ Cephalo nupsit, alteram Orithyam,
 quam ita Boreas Thraciæ ventus amauit, vt
 39 illam raptam in Thraciam asportauerit, ex
 40 heaq; duos suscepit filios Zetem & Calain.
 qui dum pueri essent, sine alis fuerunt, iuue-
 nes vero alati effecti vna cum alijs argonau-
 41 tibus ad vellus aurei asportandū profecti sunt.

I AM QVE Minyæ Thessaliæ populi, vnâq; Orithyæ filij nauigantes per fretum ad Phineum peruenere, qui summa in calamitate vitâ traducebat suâ. Cùm enim proprios filios Orythum, & Caraminæcæcassèr, illi oculi eruti sunt, atque hæc etiam pœna addita, & harpiæ fœdissimæ aues illi escas rapereut. quas Zetes & Calais cum alijs argonautis vt Phineo ob hospitium, quo ab illo fuerant excepti, gratias referrent, in fugam coniecere, stricisq; gladijs vsque ad Plotas insulas, quæ postea Strophanthes fuerunt dictæ, persecuti sunt. Postea Zetes, & Calais cùm Colchon peruenissent, vellus aureum postulabant, illisq; responsam fuit, magno ad id negotium persiciendum labore opus esse. nam & Tauri igne ore, naribusq; efflantes domandi, ugoque subiciendi erant, & draconis dentes seminandi, & armatorum hominum impetus, qui ex dentibus illis nascerentur, sustinendus, draco præterea velleris aurei custos sopiendus. ad quod sane vellus auferendum profectus etiam erat Iason Aëlonis filius. qui cùm ad Aetæ regiam peruenisset à Medea illius filia adamatus est, illiusq; opera & beneficijs tauros, draconem, auratamq; pellem sibi parare coegit Iason, atque hominum armatorum furorẽ euitauit. Quibus rebus gestis Iason vnâ cum Medea Corinthum reuersus est, vbi Aëlonem parentem senio confectum cùm offendisset, Medean vxorem artis magicę peritissimam rogauit, vt sibi ademptos annos patri apponeret. Medea verò plura quàm rogabat Iason pollicita varijs vndiq; herbis collectis Aëlonem ad quadraginta annorum ætatem reuocauit. Hoc tantum miraculum cùm Bacchus vidisset, sensissetq; Iasonem Medeq; opera ex seue iuuenem euasisse, eam rogauit, vt nutrices suas ad pristinam iuuentutem reduceret. cuius auctoritate Medea vehementer commota, mulieribus illis iuuentutem concessit, Liberoq; perpetuam tribuit adolefcentiam. Pelix interim Iasonis inimici filix Medea familiariter vrebantur, quæ cùm ab ipsa arietem in agnum conuersum vidissent, rogare illam, & obtestari ceperunt, vt Pelix parenti iuuentutem redderet, quod illa audiens esse turam se quàm libentissimè pollicita est. vtque de Iasonis inimico oblata occasione pœnas sumeret, sua-

se mulieribus, vt parentem interfectum decoquerent. quod cùm celeriter fecissent, Medea eorum draconibus iunctum conscendit, & inimicos vleiscens euolauit; Peruenitque ad Othryn Thessaliæ montem, vbi quondam in Deucalionis diluuiio Ceranibus nympharum ope implorata effugiens in auem fuerat commutatus. Hinc Pitaneæ Aeliæ urbem relinquens vidit draconem in saxum conuersum. Deinde Idæum nemus adiit, vbi Bacchus inuencum, quem Thyoneus illius filius phrygijs pastoribus furatus erat, in ceruicem mutauit. Vidit etiam Medea Coryti patrem, quem Paridem fuisse nonnulli volunt, in paruo tumulo constitutum. Idem Mæram in canem conuersam aspexit. Ab his regionibus digressa Medea ad Eurypyli urbem profecta est, vbi Coe matrona se Venere pulcherrimos iactantes in cornutis boues celsere. De hinc Telchinas Ialysios, qui Rhodi populi fuerunt, transgressa est, quorum oculos omnia ipso aspectu mutantem Iupiter perofus mari subdidit. Hinc Cæam urbem peruenit, in qua Alcidas columbam ex filia procreatam vidit. Inde lacus Hyriæ, & Cigni Tempe vidit Medea quibus in locis Phyllius quidam Cygnum puerum adamauit, cùmque & volucres, & ferum Leonem pueri iussu domuisset Phyllius, tantum illi, quem petebat, negauit. indignatus autem puer cùm se ex alto loco præcipitem daret, in olorem versus est. Hyrie autem illius mater filij casum assidue flendo in sui nominis stagnum fuit commutata. Tum ad Aetoliæ urbem, quæ Pleuron appellatur, peruenit, vbi Conibe Ophphij filia maximo dolore affecta ob filiorum mortem in auem transformata est. Hinc Calauræam accessit, vbi Lathoum regem cum coniuge in volucres cessisse aiunt. Præterea Cyllene abiit, vbi Menephron nẽ cum matre conumberet, fuit in feram transfiguratus. Post horum casum vidit Medea Cepheion nepotis fatulentem, & ab Apolline in focem immutatam. Idem Eumeli domum adiit, qui filiam Iugens volucer factus fuerat. Postremo etiam Ephyren urbem attingit, vbi primiti e fungis corpora edita fuisse arbitramur. Quò vbi peruenit Medea, dolens ob Creusam Creontis Corinthiorum regis filiam se à Iasone fuisse contemptram, regia accensa, filijsque

Nisus spectante patre dilaceratis alatis dra-
 22 conibus Athenas fuit asportata. Vbi Poly-
 23 pheionis neptem in volucem mutatam vi-
 dit. Atque Aegeus Medeam ipsam non ho-
 spicio tantum, sed lecto etiam excepit ex qua
 cum iam Medum filium suscepisset, The-
 seus ipsius quidem Aegei filius, sed quem pa-
 ter ob diturnitatem temporis, quo procul
 erat à patria profectus, non agnoscebat, Athe-
 nas redijt cuius aduentum Medea sibi, & fi-
 lio timens, Aegeo persuasit, vt aconiton venie-
 num ex cerbari spuma natum, quod ipsam
 perauerat, Theseo tanquam hosti praeberet.
 At cum ille à patre tandem fuisset cognitus,
 Medea nubibus recta vna cum filio Medo fu-
 24 giens in Asiam aduolauit. Aegeus interim
 ob eam, quam ex improuiso nati aduentu per-
 ceperat voluptatem, sacrificia celebrabat, in
 quibus Thesei laudes, & facinora commemo-
 rabantur, vt scilicet ille taurum Maratho-
 nitum interemerit, vt Procastem, & Cercyo-
 nem peremerit, interfeceritque Scyronem,
 postea ob maximam crudelitatem in scopu-
 25 lum conuersus est. Iam verò non potuit
 Aegeus, (vt sunt res humanae fluxae, atque
 incertae) integram percipere voluptatem. Nam
 Minos Iouis, & Europaë filius bellum Athe-
 niensibus indixit, variasque gentes congrega-
 uit, inter quas numerantur etiam illi, qui
 Sithon insulam habitabant, quam quidem
 insulam cum Arne puella auri capta pulchri-
 tudine hosti Athenas oppugnantu prodidisset,
 in volucem monedulam conuersa est.
 hic tamen est adnotandum, fabulam hanc ali-
 ter à Raphacle Regio intelligi, atque à nobis
 dicta est. Ille enim putat Sithonem puellam

Arnem insulam prodidisse, & in auem illam
 fuisse commutatam, nos tamen Lactantii &
 Aldi Manutii opinionem libentius secuti sumus.
 Vtque eò, vnde digressus sum, redeam,
 Minos etiam ab Aeaco Iouis filio auxilium
 27 contra Athenienses petiit. Verum Aeacus
 ob foedera, quae cum Atheniensibus habebat
 minime se id facturum respondit. Quare
 cum iratus Minos discessisset, Atheniensium
 nauis ad Aeacum statim peruenit, in qua Cep-
 halus erat legatus, vt ab Aeaco Athenien-
 sium nomine contra Cretenses, quemadmo-
 dum foedera inter illos postulabant, auxiliu
 peteret. tunc Cephalus liberaliter fuit excep-
 ptus, illique auxilium ab Aeaco promissum
 cui etiam suam praeteritam calamitatem Aeac-
 us narrauit, vt scilicet ob grauem pestilen-
 tiam, quae in Aeginae agros debacchata erat,
 nemo superstes euaserit, ipse tamen Aeacus à
 Ioue impetrauerit, vt ex formicis, quae in in-
 sula apparuissent, homines orirentur, qui na-
 28 ti Myrmidone dicti sunt. His ita ab Aeaco
 longiori oratione explicatis, postero die Cep-
 halus bene manè Regiam ascendit, vbi à
 Phoco Aeaci filio exceptus interrogatur à
 quo tam pulchrum iaculum, quod manu gestabat,
 habuisset. ille verò ingeniosus narrauit,
 vt iaculum illud sibi ab vxore Procride
 Erechthei Atheniensium regis filia vna
 cum Laelapa cane, qui postea vulpem inse-
 quens in lapidem vna cum ipsa vulpe cesserat,
 fuerit donatum, vtque ipse vxorem Pro-
 cride, quae post virgula quaedam latebat, vt
 matrem, quem Auram nympham insequi
 suspicabatur, deprehenderet, feram esse existi-
 mans ignatus occiderit.

LIBER OCTAVVS.

POSTquam Cephalus calamitates
 suas Phoco narrauit, Aeacus eoa-
 to auxilio ipsum dimisit, qui cum
 militibus Athenas reuersus est. Mi-
 nos interim ob filium Androgeum
 interfectum Athenienses uelisci cupiens Me-
 garam, vbi Nisus regnabat, obsidere cepit,
 vt illa vrbe expugnata victoriam facilius con-
 sequeretur. Iam verò cum Scylla Nisi filia
 murum saepe animi gratia ascenderet solita
 esset, ac Minoen vrbe obsidentem, regaliq-
 cultu bellicis rebus operam dantem videret,
 illius amore capta est. cumque nulla potius
 diuinitas daretur, Niso parenti aureum cri-

nem, in quo illius, patriaeque fata contineban-
 tur, futuim abscessum Minos vrbe reueratis
 portis ingredienti obtulit. Quo accepto Mi-
 nos prodicionem amans, proditricem autem
 odio habens, victoriam est consequutus. Sey-
 la autem ab illo neglecta in Cirin auem, quae
 & alauda, & galerius dicitur, euolauit, cum
 illius pater Nisus in volucem ante à graecis
 alyatum appellatum fuisset conuersus.
 Minos iam victor Atheniensibus imposuit,
 2 vt nono quoque anno quatuordecim nobiliu
 Liberi in Cretam ad Labyrinthum à Dada-
 lo Eupalmi filio fabricatum Minotauri Pas-
 phae & tauri filio obiciendi mitterentur.
 quare

quare cum in Theſeum Aegei, & Aethra filium terra fors occidiſſet, ille in inſulam Cretam profectus ab Ariadna Minois filia vehementer fuit adamaus, illiusque opera & Minotaurum interfecit, & Labyrinthum egreſſus eſt. Is autem inmemor tanti beneficii, Ariadnam vna cum Phædra ſore ſe abducã in Dia Inſula deſeruit. quæ tandem Deorum opem implorans à Libero patre in vxorem ducta eſt, qui, vt illius amoris perpetuum remaneret monumentum, Ariadnae coronam in celo conſtituit. Interea Dædalus qui in carcere à Minoe coniectus fuerat, cum è vinculis effugere veller, ſibi, & Icaro filio alas cera compactas adaptauit, vt Regis imperium profugerent. Icarus autem qui paternis præceptis obtemperare noluit alius quam decebat euolans, & pennarum cera ſolis ardore liquefacta in inſulam decidit, quæ Icaria dicta eſt. Dædalus mortuo filio ad Cocalum Siciliae regem peruenit, vbi perdicem auem ob maximum Dædali dolorem, incredibilem affectum fuiſſe voluptate traditum eſt. Illa ſiquidem iuuenis olim fuit Perdix appellatus, & Cathai Athenienſis filius, qui cum à parentibus Dædalo illis ſanguinis proſequitate conſuncto erudiendus traditus fuiſſet, Dædalus pueri ingenium admiratus, & inuidia non mediocri concitatus ex muro illum deiect. cui Minerva opem ferens in perdicem volucrem illum commutauit.

4 Cum igitur Dædalus hoc pacto Minois iracundiam effugiſſet, & ad Cocalum Siciliae regem perueniſſet, Theſeus ob interfectum Minotaurum maximam erat famam, gloriaeque conſequutus. illiusque auxilium Calydonij ciues implorauerunt, vt ſibi in agro interficerent, qui Dianae iracundia regionem illam deuastaſt, præſto eſſet. cum enim Oeneus Porthaonis filius Deorum omnium præterquam Dianae ſacrificia celebraſſet, Dea irata in Calydonios agros in gentem aprum immiſit. quem Meleager Graecia principibus conuocatis perimere conatus eſt. primaque Atalanta Schænei filia in venatione aprum confodit. cuius formam & fortitudinem miratus Meleager apri interfecti exuias illi conſeſſit quas cum Plexippus, Toxenus, & Agenor Althææ Meleagri matris fratres puellæ præripere conarentur, fuerunt occiſi. Althæa vero fratrum necem intelligens ſtipitem à parciſ conditum, in quo Meleagri vita continebatur, Vulcano tradidit; eoque conſumpto Meleager periit. cuius ſorores lugentes in aues

fuerunt commutatae, quæ Meleagrides dicuntur. Interea Theſeus apud Calydonio interfecto Athenas reuertebatur, in itinere autem ab Colchello fluuio fuit inuitatus; dumque inter ſe colloquerentur, Theſeus Acheloum interrogauit, quidnam id eſſet, quod in mare longius proſpiciebat, illi Achelous reſpōdit inſulas eſſe Echinas, quæ prius Naiades nymphæ exiterūt, easque Achelous ipſe à nymphis contemptus in inſulas conuertit. Sed quoniam alia erat inſula non longè ab Echinas conſtituta illius etiam originem hoſpiti narrauit Achelous. ea ſiquidem fuit Perimele Hippodamæ tis filia, cui cum ipſe Achelous vim intuliſſet pater in pelagus puellam præcipitauit. Achelous autem à Neptuno impetravit, vt illa ab Echinas ſemota in inſulam conuerteretur. Hæc cum ab Achelou dicerentur, Theſeus, illiusque ſocii ſumma afficiebantur admiratione, inter quos fuit quidam Ixionis filius, qui talia minime credenda eſſe dicere auſus eſt, affirmans non eam eſſe Deorum immortalium poteſtatem, vt & adimere formas poſſent. quem Lelex alius Theſei ſocius reprehendens, atque à Diis omnia fieri poſſe affirmans, Iouis & Mercurij exemplum narrauit, qui cum in humanam figuram conuerſi à Philemene, & Baucide illius vxore liberaliter pro fortuna tenuitate in Phrygia fuiſſent excepti, conſeſſerunt, vt quicquid illi peterent, impetrarent. Oppidani autem quidam, à quibus hoſpitiū, Diis fuerat denegatum, ac poena affecti ſunt, vt illorum oppidū in lacum fuerit conuerſum. Philemonis autem & Baucidis caſa in templum commutata eſt. ipſique à Diis obtinuerunt, vt neque vir vxoris, neque vxor viri mortem intuerentur. ſicque cum ad extremam gratiam perueniſſent, in arbores alter quercum, altera tiliam ceſſerunt. Exemplum hoc, quod narrauit Lelex, ab omnibus fuit vehementer probatum; ipſeque Achelous affirmavit, nihil eſſe omnino, quo Diſ efficere & quidem facilius non poſſint. Nam & Protheo Oceani, & Tethyos filio conſeſſere, vt ſe ſe in omnes formas conuertere poſſent. Quemadmodum & Metra Eriſichthonis filia, Autolyceque vxor in omnia eſſe poterat commutare. cuius rei cauſa hæc eſſe dicitur. Eriſichthon theſſalus Metrae pater, Deorumque omnium contemptor cum in nemore Cerei conſacrato quercum, vbi Nympha quædam habitabat, inuidiſſet, Hamadryades ad Cererem conuenientes effecerunt, vt Eriſichthon nouo po-

ne genere vlsceretur, is enim tam acris fame cruciatus fuit, vt bonis omnibus consumptis Metram etiam filiam vendere coactus sit, quæ à Neptuno adamata impetrauit, vt se in om-

nes formas conuertere posset. Et sic thronum autem dignum impietate sua exitum sortitus propria sibi membra dilacerauit.

LIBER NONVS.

HVIVS MODI exempla proferebat Achelous, vt quanta esset Deorum immortalium potestas demonstraret. Sed quid (inquit) externa afferro exempla, si in varias me formas commutare & ipse conueneram? quæ cum dixisset, ingemuit Achelous, & à Theseo, cum nam ingemisceret, interrogatus fuit. At ille licet inuitus (quis enim, vt inquit poeta, sua prælia victus commemorare velit?) respondit; Deianiram Oenei filiam Aetolarum virginum pulcherrimam à multis amatam fuisse, pater autem illi se daturum puellam pollicitus est, qui luctandi victoria reportasset. cū igitur Achelous & Hercules in certamen descendissent, atque ipse Achelous in varias se figuras conuertens Herculem deluderet, in taurum postremo cessit, quem Hercules reluctantem amplexus cornu illi ex fronte eruit Achelous igitur victus in suum fluium abiit. Cornu autem ereptum Naiades illius filia omni floribus, fructuumque genere ornatur, sicque cornu copiae effectum est. Post hæc victor Hercules, & Deianira potitus, cum Eurynomum puerum Architelii filium pugno inuitus peremisset, dolore maximo affectus vnâ cum Deianira reditum in patriam faciebat. In ipso autem itinere vxorem Nesso centauri tias Euenum fluium portandam commisit, qui mulieris pulchritudine captus inferre vim illi cepit, at illa auxilium à marito implorante Nessus sagitta hydræ sanguine tincta interfectus est, & ipsius cruor in venenum conuersus fuit, quo vestem tinctam Deianire moriens Nessus dedit affirmans, tantam in illa veste inesse vim, vt quociescunque eam indueret Hercules, mulieres omnes, præter Deianiram ipsam non tantum effugeret, sed

3 maximo etiam odio prosequeretur. Cùm autem ad Deianiram aures peruenisset, Hercules Ioles Euryti filia amore captam esse, vestem sibi à Nesso traditam à Licha famulo coniugi perferendam curauit, qua indutus Hercules, maximoque affectus cruciatus, & in furorē ob ingentem veneni vim, coniectus, Li-

cham ex Cæneo monte, vbi Iouis sacrificia celebrabat, in Euboicum mare præcipitem deiecit, quem Tethys in scopulum commutauit.

4 Ipse autem Hercules arcu, & sagittis Philoctetæ Pezantis filio traditis se in constructo rogo composuit, humanaque deposita figura à Ioue in Deorum sedes receptus fuit. His ita peractis Alcmena ipsius Herculis mater nati facinora prædicabat, suaque infortunia puellæ, quæ Iolæ dicebatur, & ex Hyllo Herculis filio grauida erat, sepius narrabat. cūmq; illam vterum gestantem cerneret, Dij tibi, inquit, meliorem in pariendo fortem concedant, quam mihi. Cùm enim parere non possem; Lucinam Deam inuocauit, illa verò non vt iuuaret, sed vt impediret potius partum Iunonis iussu in anum conuersa ante meas fores manibus genua complectens sedebat. quam cū Galanthis ancilla vidisset id, quod erat, suspicata, me iam partu solutam vetulæ nuncianit. idq; cū Dea credidisset, surrexit, statimque Herculem peperit, at Lucina se à Galanthis illulsum indignata eam in mustellam commutauit. Hæc dum ab Alcmena narrarentur, ipsa etiam Iole sororis casum recordata vix potuit lacrymas continere. Dryope siquidem Euryti filia, Ioles soror, & Andromonis coniux antea ab Apolline adamata cū ex Loto arbore ramum decerpisset, inquam olim arborem Lotos nympha Priapi vim fugiens conuersa fuerat, quod sacras frondes violare ausa esset

7 Dryope in truncum mutata fuit. En autem dum sororis casum Iole refert Alcmenæ, Iolaus Hercules, & Hebes filius à matre fuit

8 in iuuenem conuersus. Quod sanè priuilegium nemini se posthac concessuram iurare volebat Hebe, nisi Themis Institor, & religionis dea vetuisset. cuius consilio Callisto Almazonis vxoris filios infantes adhuc in iuuenes conuertit, vt patris à Phego per iustitias interfecti mortem vlscerentur. Quæ miracula cernentes Superi indignati sunt ea hominibus concedi priuilegia. illorum autē indignationem sua oratione Iupiter placauit ex cuius verbis optime, & eleganter poeta in

Mileti

Mileti mentionem incidit, ut facilius, apertius-
 que Byblidos in fontem mutationem descri-
 bat. Ex Mileto siquidem Cretenſis, qui in
 Asia urbem ſui nominis exædificarat, Byblis,
 & Caurus orti ſunt. cum autem puella fra-
 trem impudico amore proſequeretur, illique
 amorem ſuum per litteras ſignificaret, Ceu-
 nus ſotoris impudentiam deteſtans ex patria
 profugit. Illa verò dum inſequeretur fra-
 trem in Cariam demum peruenit, ut illius la-
 crymæ in inſignem fontem conuerſa ſint.

10 Cuius quidem rei fama quam celerrimè in
 inſulam Cretam perueniſſet, niſi aliud non
 minus admirandum in illa accidiſſet regione.
 Nam Ligdus quidam plebeius homo Tele-
 thulam uxorem duxit, quæ cum gravidafa-
 cta eſſet, illi maritus impertauit, ut ſi ſceminã

paret, aut necandam, aut ſeris exponendam
 curaret, ſi autem marem; educeret. moeſta
 igitur Telethufa, ob ſeuera & barbara coniu-
 gis mandata Iſis Deam in ſomnis apparuit, illi-
 que perſuaſit, ut quamuis ſceminam pareret
 educere tamen, niſi dubitaret, ſe illi cum acci-
 deſe præſtò futuram affirmans. Quare cū
 Telethufa ſceminam edidiſſet, marem illam
 eſſe marito affirmauit, quod ille facile credes
 puellæ auti nomen impoſuit, & Iphis appella-
 uit. ſed cū puella tertium iam & decimum
 ætatis annum ageret, illi Ianthen Teleſtis vi-
 cini filiam in coniugem dedit. quod videns
 Telethufa vnã cū filia Iſidis templū adiit,
 cuius auxilio Iphis in virum conuerſa eſt, ſic
 que cū vxore late concubuit, qui vnã diu-
 tius, & feliciter vixerunt.

LIBER DECIMVS.

1 EODEM anno Orpheus Apollinis,
 & Calliopes, vel, ut alij ſcribunt,
 Oeagri filij, & Polymniæ muſæ
 filius Eurydicei nympham uxorem
 duxit, ſed inſauito proſus omine
 & inſelici hymenæo. Nam cū Eurydice
 per prata vnã cū alijs nymphis vagaretur,
 à ſerpente fuit interempta. Orpheus autem
 tanto dolore affectus eſt, ut non modò à la-
 crymis temperare minimè poterit, ſed ad
 inferos etiam, ut uxorem ad priſtinam redu-
 ceret vitam, deſcenderit: quo cū perueniſ-
 ſet ſuauiſſimo citharæ concentu à Plutone im-
 petrauit, ut uxorem ea lege ad ſu peros redu-
 ceret, nè prius illam reſpiceret, quàm ad ſu-
 peros fuiſſet reuerſus. At cū ſe Orpheus
 abſtinere non potuiſſet, quin uxorem reſpice-
 ret, illa iterum ad inferos raptã eſt. qua re de-
 ſperans illam ſe amplius conſequi poſſe, mu-
 lieres omnes maximo odio proſequi, & tur-
 piſſimis puerorum amoribus operam dare
 cepit. Dum que in colleſem quandam ſe re-
 cipiens ſuauiſſimè citharam perſonare ſoli-
 tus eſſet, ad illius cantum apicendum multa
 animalia, & arbores conſuebant. inter quas
 aſſuit Pinitis matri Cybeli ſacrã, in quã Atys
 ipſius Cybeles ſacerdos fuerat commutatus.

3 Nec non cupreſſis arbor olim cypariſſus pul-
 cherrimus adoleſcens, qui cū certum, què
 ſumma cum voluptate alebat, imprudens pet-
 emiſſet, tanto fuit dolore affectus, ut mori
 omnino ſtatuens in cupreſſum ab Apolline
 4 conuerſus fuerit. Tum Orpheus amorem,

quo Superi adoleſcentes proſequebantur, ce-
 pit enarrare, inquit, ut ſu piter Ganimedem
 5 Troiſ Dardanorum regis filium ita adama-
 uerit, ut illum in aquilam verſus in cælum
 rapuerit, illique pocula miniſtrandi munus
 conceſſerit. Hiacyntus quoque Amiclæ fi-
 lius in Cæſtum ab Apolline fuiſſet receptus,
 niſi is diſci pondere periſſet. cuius obitum
 adeo moleſtè tulit Phæbus, ut illius cadaver,
 in eiuſdem nominis ſtorem commutauerit.

6 Probabat præterea multis argumentis Or-
 pheus pulcherrimos adoleſcentes Diis etiam
 placuiſſe, maximoque ſuis ciuitatibus fuiſſe
 ornamento; contra verò mulieres & Diis
 fuiſſe inuiſas, & maximo dedecori ciuitati-
 bus exiſtiſſe. quod Propætidum exemplo cõ
 probatur, qui Venereſ Deam eſſe negare au-
 dentes non minus ciuibus ſuis fuerant inui-
 ſe, quàm Ceraſtæ quidam populi, qui hoſpi-
 tibus maſtare ſoliti erant. eos autem Venus in
 7 iuuenecos commutauit. Ipſæ autem Propæti-
 des in ſaxa poſtremò conuerſæ ſunt.

8 Quatum ſtagitius Pygmalion quidam perter-
 ritus in ſumma caſtitate viuere decreuerat.
 cū autem eburneum virginis ſimulacrum
 tam eleganter eſſinxiſſet, ut eius amore accen-
 deretur, Venereſ orauit, ut ſibi tam pulchrã
 vxorem daret: cuius precibus Venus commo-
 ta eburneam illam ſtatuum in viuam iuuen-
 tem conuertit, eaque Pigmalion potitus eſt,
 ex qua Paphium natum prædicant. Ex cõ-
 dem etiam Pygmalione ortus eſt Cinyras,
 9 qui ſcelix omnino fuiſſet niſi Myrrham ge-
 nuiffet,

auisset, quæ impudico, nefandoq. patris amore accensa nutricis opera cum illo ignaro concubuit, & grauida facta est. quod cum intellexisset pater stricto gladio filiam est infectatus, vt tam graue stuprum vlciferetur. At illa in Arabiam tandem profecta a Diis in arborem myrrham commutata est. Ex qua quidem arbore Adonis natus est, qui tam eleganti, & venusta forma fuisse traditur, vt illius amore Venus fuerit accensa, quæ puerum venationibus operam dantem hortari sepius solebat, vt sibi à feris illis, quas audacius agitabat, caueret. quod vt illi facilius suaderet, Atalantæ & Hippomenis fabulam narrare aliquando solebat. Nam cum Hippomenes Veneris beneficium Atalanta Schœnci regis filia, quæ à nullo cursu superari pote-

rat, pomorum aureorum astutia potius esset, is Veneri pro beneficio accepto nihil gratiarum egit, quo scelere Venus indignata in tantam eum libidinem coniecit, vt in matris Deum templo cum Atalanta concubuerit. eoq. flagitio mater Deum irata Hippomenē
11 in leonē, Atalantā in leonā conuertit. Quas truculentas feras Adonis euitare hortabatur, & rogabat Venus. sed illius nihil preces valere, audax enim puer dum cum apro congrederetur, ab ipso fuit interfectus. cuius cruorem Venus in purpurei colotis florem conuertere potuit. Quemadmodum etiam potuit Proserpina Myrthen nympham Plutonis coniugis pellicem in mentham herbam commutare.

LIBER VNDECIMVS.

O R P H E V S, vti dictum est, Thracias mulieres aspernatus in earū incidit odium non mediocriter. cum igitur Bacchi sacra celebrarent, & Orpheum inter feras & arbores Deorum amores canentem vidissent, in illum impetum fecerunt, ac miserè dilacerarunt tum caput, & lyram in hebrum proiecere. quæ cum ad Lesbos insulam fuissent iactata serpens Orphē caput appetens ab Apolline
1 in saxum fuit commutatus. Bacchus autē molestè ferens mulieres illas sua sacrificia Orphē sanguine violasse illas in varias arbores conuertit. Post hæc Bacchus Thraciam relinquens ad Tmolum Cilicia montem vna cum suis Satyris peruenit, inter quos aberat Silenus, qui à rusticis quibusdam captus à Mida Phrygiæ Rege custodiebatur. At cum Rex ipse Bacchi aduentum intelligeret, sponte illi Silenum obtulit. pro qua liberalitate impetrauit à Deo, vt quæcuque peteret, consequeretur, cumq. ille petiisset, vt quicquid tangeret, in aurum vertetur, ipseque etiam cibus, ac potus ab ipso tactus commutaretur in aurum, sed id petiisse Midam penitentibus Bacchumque rogauit, vt concessum munus irritum faceret. Bacchus igitur monuit, vt se in Pactolo flumine lauaret, quod cum fecisset Midas auream illam vim amisit, Pactolus autem eam recepit. atque illius areæ aureæ effectæ sunt. Midas tandem aurum, & opes detestans in syluis habitabat, & Pana pastorū Deum colebat, qui cum fistula, qua multum

gloriabatur, Apollinem pronocare ausus esset, & Tmolus montis Deus in eo certamine index fuisset constitutus, omnes Apollinem vicisse iudicant, præter ipsum Midam, qui victoriam ad Pana deferendam iudicabat. quare Apollo ob maximam hominis stoliditatem illius aures in asinas conuertit. quas ita vestibus celabat, vt nemo illas præter ipsius tonforem viderit. qui cum id vellet aliquo modo significare, nec auderet tamen palam proferre, terra id summissa voce explicauit, ex cuius verbis arundines natæ dicuntur, quæ adhuc vento agitata Midæ dedecus videntur
6 insuurrare. Cum de Mida supplicium sumpsisset Apollo, vnā cum Neptuno ad Laomedontem troiana mœnia exadificantem accessit, promittens se pacta mercede muros illos
7 quam celerrimè perfecturos. cumque perfectum iam esset opus, & Laomedon nihil se pollicitum esse periuraret, Dijs tantam vlci-
8 sei perfidiam voluerunt, nam Neptunus diuinitio Troianos agros deuastauit, effecitque, vt Hesiōne Laomedontis filia monstro marino deuoranda exponeretur. quam cum Hercules ob equorum spem, quos illi promiserat Laomedon à tanto periculo liberasset, atque illi etiam Laomedon promissam mercedem denegaret, iratus Hercules Troiam expugnauit, captāq. Hesiōnē Telamoni Aiaci filio donauit. cuius quidē Telamonis frater Peleus solus ex mortalibus Deam habuit uxorem, nam is Thetide Dea, quæ se in varias formas conuertens Peleum eludere solebat, Prothci tandem consilio vinculis alligata po-

titus est, ex qua Achilles fortissimus vir natus dicitur. Peleus autem, qui tum vxore, tum filio merito felix dici poterat in maximum incidit infortunium. nam fratrem Phocum peremit, eoq. patrato scelere ad Ceycem Trachinæ regem peruevit, qui & ipse in maximo luctu, & moerore versabatur nam illius frater Dædalion pulcherrimam habuit filiam Chionem appellatam, quæ cum ab Apolline in vetulam conuerso fuisset compressa Philemonem citharæ studiosissimū genuit. à Mercurio autem in somno iridem compressa Autolycum furem peperit. cum verò gloriaretur mulier se cum tum magnis Dijs concubuisse, ausa est etiam asserere se Diana formosorem esse. quare Dea indignata sagittis illius linguam traiecit. ex cuius interitu Dædalion tanto dolore affectus est, vt se ex Parnassi monte in pelagus præcipitem daret. quem tamen Apollo priusquam mare attingeret, in accipitrem commutauit. **9** Quæ dum Peleo non sine lacrymis narraret Ceyx, ipsius Pelei armentorum pastor ad dominum accurrens nunciauit boues omnes à lupo, cuius rabies coherceri non possit, interfici. quod statim intellexit Peleus Phamathes nymphæ iracundia sibi id contigisse. quæ tandem multis precibus placata est, ac lupo ille, qui in armenta **10** secuerat, in saxum versus est. Non tamen diutius in ea regione commoratus est Peleus, sed in Thessaliam ad Acastum regem confugit, quem postea Peleus vnâ cum vxore in-

teremit. Ceyx interim de quo paulò superius mentio facta est, ob fratris calum vehementer dolens ad Apollinis oraculum consulendum profecturus vxori, quæ Halcyone dicebatur, pollicitus est, se se intra duos menses reditum facturum. cum autem in mari Aegeo subita orta tempestate vnâ cū sociis fuisset submersus, Halcyone cum iam constitutum tempus præterisset, nec adhuc rediret coniux, in maximo dolore versabatur, quæ tandem Iunonis opera à Morpheo somni filio certior facta est, illius maritum in mare perijsse. quare illa excitata ad littus accessit, ac longius Ceycis cadauer in equore prospexit, cumq. ad illum vellet accedere in Halcyonem auem commutata ad maritum aduolauit. Is verò tanquam vxoris oscula sentiens in eiusdem generis volucrem fuit conuersus. qui adhuc mutuum inter se amorem, & beneuolentiam demonstrantes ab omnibus vehementer laudantur. **11** Quemadmodum illa etiam auicula laudanda esset, quæ circum littora volitans mergus dicitur. hæc enim Aelacus olim fuit Priami, & Alyxothoes nymphæ filius, qui cum Eperien nympham, quæ amabat, persequeretur, puella serpentis ictu vitam cum morte commutauit. quare tanto dolore Aelacus affectus est, vt è copulo se in mare præcipitem dederit, prius autem, quàm vndas attingeret, à Tethyde in auem mergum fuit conuersus, qui adhuc vndis se immergere solitus est.

LIBER DVODECIMVS.

1 **C**VM Aelacus in volucrem fuisset commutatus, Priamus pater mortuum illum existimans vnâ cum Hectore, ceterisque filiis lugebat. solus autem aberat Paris, qui ob raptam Helenam crudelissimi illius Troiani belli fuit in causa. Nam Græci Menelai Regis vxorem raptam fuisse egrè ferentes, bellum Troianis indixerunt, & mille armatas naues miserunt, vt de illis supplicium sumerent. quod primum efficere non potuerunt, cum eos tempestas ad Aulidem Bæotiæ vrbe iactasset. vbi enim Iouis sacra celebrarent Græci, serpens platanum arce proximam ascendit, & primum pullos octo, qui in nido erant, deuorauit, deinde matrem ipsam circumuolantem. quare ceteris admirantibus Calchas augur respondit, decimo anno Troiam captū

iri. serpens autem ille, vt perpetuum remaneret monumentum, in serpentem fuit commu- **2** tatus. Eodem tempore Agamemnon contra Troianos proficiscens Diane ceruam imprudens interfecit. quare Dea indignata effecit, vt tanta oriretur tempestas, vt inde Græci discedere non possent, & grauissima affecti pestilentia interirent. monuit igitur eos Calchas, vt Agamemnonis sanguine diuinam placaret iram sicq. Iphigenia Agamemnonis filia ad aram immolanda ducta est. quam tamen sacerdoti subripuit Diana, & in eius loco ceruam **3** supposuit. Cū verò fama de Graiorū aduētu ad expugnandū Ilium per totū iam esset terrarū orbē diuulgata, iamq. ad pugnam descendissent, Proteus filius Hiphicli filius primus ab Hectore fuit interfectus. ab Achille autem Cygnus Neptuni filius, qui ob corporis duritiam

ritiem cum nullo pacto ferro posset interfici
 eliso gutture fuit ab Achille suffocatus, & à
 4 patre in cygnum volucrum conuersus. Su-
 perato autem Cygno Græci omnes discum-
 bentes illius corporis duritiem admirantur.
 cui similem quandam fuisse Cæneum retu-
 lit Nestor. inquit Cæneum puellam fuisse
 pulcherrimam, quæ à Neptuno compressa
 impetrauit, vt in vitum Cæneum mutaretur
 nec vlllo vnquam telo interfici posset. cum
 igitur ad Pirithoi Ixionis filii, qui Hippoda-
 miam vxorem duxerat conuiuium vnâ cum
 cæteris Centauris, & Lapithis conuenisset,
 magna que inter eos vino concitatos pugna
 exorta esset, Cæneus à nemine armis lædi po-
 tuit; sed tandem arborum in illum congesta-
 rum multitudine fuit præfocatus, eum que

Neptunus in Cæneum volucrum commutauit.
 5 Quod dum à Nestore narraretur, de illius
 fratre Periclimeno incidit mentio, qui cum
 se in varias figuras conuertendi potestatem à
 Neptuno habuisset, cum Hercule pugnare
 ausus est, dum que illum variis formis elude-
 re vellet, in aquilam postremo conuersus Sa-
 6 gittis ab Hercule interemptus est. His ita à
 Græcis post epulas commemoratis, Neptu-
 nus ægrè ferens Cygnum filium ab Achille
 occisum, impetrauit ab Apolline, vt Paridis
 sagitta in Achillem ita conuerteretur. vt talo
 infixâ eum perimeret. Idque cum iam esset
 effectum, inter Aiacem, & Vlysem de Achil-
 lis armis obtinendis grauissima contentio
 orta est, cuius Agamemnon iudex fuit con-
 stitutus.

LIBER TERTIVSDECIMVS.

1 **A** G A M E M N O N iudex in illa con-
 trouersia electus ne alterum ex
 illis offenderet, ad alios græciæ
 principes iudicium detulit, qui
 Vlyhis eloquentia commoti pro
 illo sententiam tulerunt, atque illi Achillis
 arma tradiderunt. Quare indignatus, furore
 que percitus Ajax se ipsum gladio traiecit
 ex cuius cruore flos hiacyntho similis ortus
 2 est. Vlyses verò victoriam consecuta in Lem-
 num missus fuit, vt inde Philocterem, qui
 Herculis habebat sagittas, abduceret. qui
 cum rediisset, ac Troia tandem fuisset incen-
 sa, Græcorum que classis in Thraciam appu-
 lisset, Polixena Priami, atque Hecubæ filia
 Achillis manibus fuit immolata. cuius cor-
 pus Hecuba vt ablueret, ad litus profecta
 est, vnde cum Polydori filii à Polymestori
 3 Thraciæ rege interfecti cadauer prospexisset,
 tantum scelus inultum esse non passa est. Pria-
 mus enim Polydorum filium cæteris mino-
 rem natu ob incertum belli euentum ad Po-
 lyrestorem, quem sibi amicum esse arbitra-
 batur, misit. Ille verò acceptum puerum in-
 terfecit, & in mare proiecit. quare Hecuba vt
 tantam perfidiam videretur, Polymestorẽ
 4 accessitum vnâ cum aliis mulieribus excæca-
 uit. Illam verò dum Thraces lapidibus in-
 sectarentur, in capem fuisse conuersam di-
 5 cuit. Cuius sanè calamitate. Dii omnes com-
 moti sunt, præter Auroram, que grauiorem

habebat dolendi causam. Nam Memnon Ti-
 thoni, atque ipsius Auroræ filius cum in Tro-
 iano bello ab Achille fuisset interfectus, à Io-
 ue impetrauit, vt illius rogi fauilla, sociique
 omnes in Memnonidas aues conuerterentur
 que singulis annis ad ipsius Memnonis se-
 pulchrum inter se pugnantes cernuntur.
 4 Ipsius autem matris Auroræ lacrymæ in ro-
 sem fuerunt commutate. Iam verò diruta
 5 iâ Troia Aeneas cum Anchise parente, & Asca-
 nio filio profugus Delphos peruenit, vbi ab
 Anio Apollinis sacerdote liberaliter hospitio
 fuit susceptus. qui quidem Anius quo pacto
 filias omnes amiserit Aeneæ narrare cœpit, in-
 quiens quemadmodum illas quæcunque ma-
 nibus attingerent, in segetem, vinum, & olei
 Bacchi beneficio conuerterentes Agamemnon
 abducere conaretur, vt illarum opera exerci-
 citum alere facilius posset. Illæ verò effu-
 gientes in columbas à Libero fuerunt con-
 uersæ. Discedenti tandem Aeneæ cratera ab Al-
 6 cone Lydio eglatum Anius dono dedit, in quo
 Orionis filie sculptæ erant, quæ se pro popu-
 lo Thebano immolandas tradiderant. ex qua-
 rum rogo duo adolentes orti sunt Srepha-
 7 ni, hoc est coronæ appellati. Ab Anio Troia-
 ni discedentes in Cretam peruenere, mox
 Ambraciam adierunt, vbi Ambracii imaginẽ
 8 in saxum viderunt commutatam. Hinc in
 Aoniam profecti, vbi Molossi regis filii in
 9 aues conuersi fuerunt. Tum in Siciliam per-
 P p p p 2 uene-

uenerunt Troiani, vbi Galatea Nerei & Doridis filia Scyllæ, cæterisque nymphis infelicitatem narrabat suam. Hanc Acis ex Simeithide nympha, & Fauno ortus maximo amore prosequēbatur. quos cū vnà colludentes vidisset Cyclops eiusdem nymphæ amore accensus, scopulum in eos coniecit. quare Galatea sub vndas abscondita est, Acis autem saxo obrutus in sui nominis flumen versus fuit. Quæ dum Galatea ipsa Scyllæ inter vndas narraret, Glaucus Deus procul aspectau adamauit, dumque illam blanda oratio

ne alloqueretur, nympha sub vndas se se cōdidit, at Glaucus ex eminenti scopulo clauitans dicebat se quoque Deum esse, nec illius nymphæ amore indignum. Glaucus enim piscator olim fuit, qui cū herbas quasdam in quibus pisces iacuerant, manducaret, in mare profuit, atque à Diis in maritimum Deum fuit commutatus. Is igitur cū se à Scylla sperni cognouisset, ad Circeen profectus est, cuius opera amica se potiturum sperabat.

LIBER QUARTVSDECIMVS.

GLAUCVS iam ad Circeen solis filiã herbis, carminibusque præpotentem peruenit, rogians illam, vt sibipem ferret, carminibusque efficeret, vt Scylla mutuo illum amore prosequeretur. Sed Circe ipsius Glauci amore capta apud se illum detinere cohabitatur. à quo speretam cū se vidisset, rabiem furorēque omnem in Scyllam conuertit, effecitque vt in varia monstra commutata sibimet ipsa inuisa in scilum mare se se præcipitauerit. quæ præter alios multos Vlyssis socios, quem Circe amabat, submersit. Et Aeneam quoque procul dubio submersisset, nisi illa in saxum prius fuisset commutata, quod adhuc à nauis vitatur. Id cū euitasset Aeneas, ad Pythecusas insulas peruenit sic ob Simiarum multitudinem appellatas, nam Cercopum perinitia Iupiter exolus in Simias eos conuertit, & insulæ, quas illi incoherant, Pythecusæ dictæ sunt. Hinc Aeneas ad Sibyllam Glanci filiam accessit, à qua in Elysios campos ductus suorum venturam progeniem cognouit. atque ab ea intellexit, quemadmodum ipsa ab Apolline, qui maximo illã amore prosequēbatur, impetrauerit, vt tot annos viveret, quot in manu arenas teneret. cū autem petere oblita esset, ne vnamquam senesceret, in tantum decrepitaris redacta est, vt tota demum in voce conuersa fuerit. Post hæc Aeneas iter in Italiam faciens Macareum Ithacensem Vlyssis comitem offendit. qui multos narrauit casus, quos illius socii passi erant. nam cum ad Circeen peruenissent, varias viderunt belluas ex hominibus in feras commutatas. Atque ipse etiam Macareus vna cū aliis in quadrupe-

dem Circes poculis versus fuerat, sed tandē Vlysses Mercurii auxilio socios omnes recuperavit. Quare Aeneam hortatus est ne ad ea littora accederet. Nam Picus etiam Rex ab eadem Circe virga tactus in volucrem picum euolauit. Quem dum requirerent socii in variis & ipsi formas mutati sunt. Caneus autem Pici vxor amissum lugens maritum apud Tyberim fluium extabuit, qui locus canens à nymphæ illius nomine appellatur. Huiusmodi exemplis Aeneas à Macareo monitus Circes domicilia fortiter euitauit; atque in Italiam demum peruenit, vbi cū Rutulis pro Latino Rege dimicans auxilium ab Euandro impetrauit. Turnus autem Rutulorum dux Venulum Legatum ad Diomedem misit, vt ab illo contra Latinum, & Aeneam auxilium postularet quod minimè concessit Diomedes, asserens pro Aenea Venere pugrare. quam sibi ipse infestam reddiderat, cū illam in Troiano bello filium defendentem vulnerasset. Et cuius Dæx tantum est nunien, vt timere illam omnes debeant. Nam & ipsi Diomedis socij cū inuita Venere ad bellum profecti essent, in volucres cygnis similes abierunt. His igitur de causis meritò se Diomedes excusauit, quod Turno contra Aeneam auxilium non præstaret. Quare Venulus accepto à Rege responso Apuliæ agros reliquit, atque illū Pan Mercurij filius, deinde Nympha inuitarunt. quas cū Pastor quidam Apulus turpi oratione offendisset, earum minime in arborem oleastrum conuersus est. Reuerso tandem Venulo, desperatoque Diomedis auxilio, Turnus proprijs viribus confisus Troianos vincere tentabat, jamque in illorum

rum classem ignem immiserat, sed Deorum mater, quia Teucrorum naues in Ida Phrygiæ monte, ubi ipsa Cybele colebatur, facta fuerant, impetrauit à Ioue, vt in nymphas conuerterentur. Quæ longius prospicientes Vlysis naufragium viderunt, & Alcinoi nauem in scopulum conuersam. Tutno postremò ab Aenea interempto Ardea vrbs, quæ ille incolebat, accensa est, ex qua volucris euolauit, quæ vrbs nomine ardea dicitur.

15 Aeneas autem cum ad extremam etatem peruenisset, post tot, ac tam præclara facinora à Ioue Veneris precibus in Indigetem Deum relatus est. Aeneæ successit Ascanius, cui Syluius, Latinus, Epitius, Capys, Capetus, Tybetinus à quo Tybris dicitur est, tum Remulus, Acrota, Auentinus, à quo Auentinus mons, & Palatinus successit. quo regnante Vertumnus Deus in varias mutari figuras solitus Ponionam Deam amabat. cumque illa nullo vnquam modo potiri potuisset, in animum postremò conuersus multa illi referebat, quibus mulierum animi flecti solent. Sed cum Dea nulla ratione posset ab opinione commoueri, Anaxaretis Cypriæ exemplum auus protulit, quæ cum ob immensam cru-

delitatem in causa fuisset, vt Iphis adolescens, qui illam vehementer amabat, se ipsum suspendisset, nec ad vllam flecteretur pietatem à Venere in saxum fuit commutata. Qua re audita Pomona flecti cepit, eaque Vertumnus pristinam recipiendæ formam potitus est.

18 Iam verò post Palatinum Albar Regem Amulius, & Numitor fratres successere, ex cuius Numitoris filia à Marte compressa Romulus, & Remus nati sunt, qui iam grandiores natu Amulium interfecerunt, regumque Numitoriano, cui à fratre imperium præreptum fuerat, restituerunt. Ipsi verò urbem Romam ædificauerunt, quam cum Romulus à Tarpeia vergine auri capta pulchritudine proditam liberasset, ac bellum aduersus Titum Tatium pro virginum raptu susceptum confecisset, omnia denique legibus composita, & constituta essent, Romulus ipse in cœlum susceptus Quirinus Deus factus est.

19 Quem cum Hærcilia coniux tanquam amissum feret, Iuno illam immortalem fecit; & Dea ora Quirini à Romanis appellata est. quorum templa à P. R. in colle Quirinali constituta sunt.

LIBER QVINTVS DECIMVS.

1 **R**OMULO successit Numa Pompilius, qui vt Pythagoram præceptorem audiret, Crotonem se recipere solitus erat. quam urbem Micylus quidam Alemonis filius condidit. Is ab Hercule monitus est, vt patria, quæ Argos erat, relicta ad Aefaris fluij hostia profectus urbem couderet. sed cum Argolicæ leges vetarent, ne quis è patria discederet, Micylus reus factus est. & cum is aut albis suffragijs esset absolendus, aut nigris condemnandus, Herculis opera factum est, vt nigri omnes calculi in albos fuerint conuerfi. sicq; absolutus Micylus ad locum sibi ab Hercule indicatum profectus, urbem Crotonem ædificauit ita à Crotonis nomine, qui eo in loco sepultus erat, appellatam. & eò Pythagoras famius patriæ Tytanidem odio habens effugerat. Qui inter cætera suæ doctrinæ præcepta animalibus vesci nefas esse affirmabat, nam mortalium animas ex corporibus in corpora transire iudicabat, hinc ætatis aures temporibus ab animalium car-

nibus abstinebant, postea paulatim concessum est, vt comederentur sues, quippe qui fruges vastarent, itidem capri, qui vitibus nocerent. Idem Pythagoras dicebat omnia temporibus immutari, atq; Euphorbi in bello Troiano à Menelao interfecti animam in se ipsam insulam esse affirmabat. Præterea commutari omnia asserens temporum etiam cursus, hominum ætates, ipsaq; elementa transire in alia probabat. nam ignis, aer, aqua, & terra vicissim commutantur. Multa etiam sunt, quæ in eadem natura minime videntur permanere. Lycus enim fluius, est in Asia, qui alijs apparet, alijs non. Erastius fluius, cum antea nullum haberet exitum, in Argolicos tandem agros exiit. Caycus Mysiæ fluius alueum, quo prius fluebat, mutauit.

8 Amasenus Siciliæ fluius interdum fluit, interdum aret. Anigrus Græciæ fluius, cum in eo centauro Herculis sagittis vulnerati se abluisset, dulces aquas in amaras conuertit.

10 Hypanis etiam scythicus amnis dulces vndas in amarissimas commutauit. Antissa, Pha-

Pharos, & Tyros insule in nihil tandem re-
 12 ducte sunt. Leucadia, quam prius nullæ
 circumdabant aque, in insulam redacta est.
 Zancle quoque Italiæ iuncta fuisse traditur;
 13 postea verò insula facta. Olim etiam Heli-
 ce, & Bura Achaïæ vrbes à ponto fuerunt de-
 14 uoratae. Tumulus apud Troezenam vrbeni
 factus est, & magna inde ventorum vis exit,
 cum prius planities esset, omnique vëtorum
 15 spiritu careret. Quodque magis mirandum
 videtur, lacus est in Africa Iouis Hammo-
 nis, qui interdum gelidus, noctu feruens esse
 16 dicitur. Lignum in Athamantis fontem im-
 17 missum accenditur. Flumen apud Cicones
 est, cuius aquas si quis degulset, in lapidem
 18 vertitur. Crathis, & Sybaris calabriæ fluij
 19 capillos au reos efficiunt. Nec minori dignus
 est admiratione Salmacis cariæ fons, qui ho-
 20 mines molles, & effœmmatos reddit. In Ae-
 thiochia lacus est, cuius liquore homines aut
 in infaniam, aut in soporem trahuntur.
 21 Clitorius Arcadiæ fons, postquam in eum
 Melampus medicus Amithaonius filius catmi-
 na, & herbas, quibus Præti Argiuorum Regis
 filias ab infamia liberauerat, proiecit, vini odõ
 22 bibentibus concitat. Contra verò Lynce-
 stius Thraciæ fluius ebrios bibentes reddit.
 23 In Arcadia aquæ sunt, quæ noctu potæ vehe-
 menter nocent, interdum autem profunt.
 Symplegades insule per pontum olim erran-
 24 tes, ac concurrentes nunc certo in loco sunt
 25 fixæ. Aetnæ Siciliæ mons ardere cœpit.
 26 In vrbe Pallene Hyperborea homines erant,
 qui nouites se in Tritonaciam paludẽ immer-
 27 gentes in volucres vertebantur. Scythicæ
 mulieres eadem arte in aues commutari di-
 28 cuntur. Quid? quod quæcunque aut lon-
 ga mora, aut fluido calore tabuerint in anima
 lia quædam vertuntur? quemadmodum ex
 29 vitulis nascuntur apes. Ex equo crabro-
 30 nes. Ex cancro terræ subiecto, cui brachia
 31 dempta sunt, scorpius oritur. Tinea agrestes,
 quæ folia filis intexunt, in papiliones vertun-
 32 tur. Ranæ ex limo sine pedibus nascuntur.
 mox illis natantibus crescunt pedes.
 33 Virgẽ carnem parium, quam paulatim lam-
 34 bendo in sui figuram conformant. Apes pri-
 mum vt vermes nascuntur, tum alas, & cœ-
 35 teras corporis partes recipiunt. Pauones,
 Aquilæ, Columbæ, cæteræque volucres ex
 36 ouï vitello nascuntur. Ex humana medulla
 37 angues in sepulchris gignuntur. Phoenix in
 Assyriæ sinibus ad extremam redacta senectu

tem nidum varijs odoribus fragrantem con-
 struit, illoque Solis radijs accenso ardet, ex
 cuius cinere vermiculus primùm nascitur,
 tum pullus, ac viribus denique corroboratis
 38 Phoenix iterum efficitur. Hyæna fera ex fœ-
 39 mina in marem commutatur. Chamæleon
 animal varijs maculis infectum, quodcunque
 40 attingit, in eundem colorem vertit. Lynces
 Bacchi animalia vrianam in lapides mutant.
 41 Corallium lapis sub vnda mollis est, extra du-
 42 rus. Omnia denique conuerti, & mutari
 volebat Pythagoras, quod clarissimis etiam
 ciuitatibus, maximisque imperijs conti-
 gisse olim non ignoramus. Nam Troia,
 Sparte, Mycenæ, Thebæ, & Athenæ ex maxi-
 43 mo, fœlicisque statu in nihil redactæ sunt.
 Contra verò Roma ex humili in immensum
 creuit Imperium. quod Helenus Priami
 44 filius Aeneæ olim vaticinatus est. Illa est re-
 rum omnium vicissitudo. Quæ cum Nu-
 ma Pompilius à Pythagora optumè percēp-
 set, Romam reuersus regiam sceptrum su-
 scepit, populorum Romæ in pio Deorum im-
 mortalium cultu instituit, ac ad religionem
 conuertit. tandem senio confectus vitam eũ
 45 morte commutauit. Cuius obitum Aege-
 ria nymphea illius coniux lugens se in Arici-
 nam syluam contulit. vbi Hippolytus The-
 sei filius consolari eam tentabat, suam illi præ-
 teritam infelicitatem narrans. Is enim à Phœ-
 dra Passiphæ filia, Thesei vxore, quæ ipsum
 priuignum Hippolytum turpiter amabat,
 apud patrem accusatus, quod non recte infer-
 re vim tentasset, ab irato parente in exilium
 actus, dum per litora quadrigis veheretur à
 phocis interfectus est, qui tamen Dianæ pre-
 cibus, & Aesculapii ope vitæ restitutus fuit;
 & in nemus Aricinum aslatus, vbi quicquid
 habebat mortale relinquens Deus Virbius fa-
 46 ctus est. Sed nihil illius consolatio apud
 Aegeriam valuit. Illa enim ita assiduo fletu
 virum lugebat, vt illius lacrymæ in fontem
 47 cesserint. Qua de re non minus obstu-
 puit Virbius, quam Tyrthenus ille agricola,
 cui, aranti gleba in Tagen puerum vaticinan-
 48 di peritum transformari visã est; Et quam
 olim admiratus est Romulus, cum corneum
 telum à se iactum terræque infixum in cor-
 49 num arbotem vidit commutari. Nec se-
 cus admiratus est Hippolytus, quam Cip-
 50 pus cum sibi cornua in temporibus nata ani-
 maaduertit. Has vbi eleganter narrauit fa-
 bulas Poeta, ad Romanorum res aptè deue-

nit, vt Iulii Cæsaris Metamorphosin, & præclaras res gestas attingere facilius possit. Graui igitur pestilentia cum Romani laborarent, atque omnibus ingens incumberet timor; Apollinis oraculum per legatos consuluerunt. quibus responsum est, vt Aesculapium Epidaurò accersirent. quo cum essent, profecti Romani Aesculapius Deus in draconem commutatus per mediam ciuitatem in Ro-

manorum nauem lapsus cum illis Romam peruenit, ac Tyberinam insulam ingressus est, ubi templum illi fuit constitutum. Hic tamen aduenit Deus fuit Romæ, sed Iulius Cæsar Deus fuit in vrbe sua, qui variis honoribus, & dignitatibus functus, in senatu potestatem interfectus à Venete, ceterisque Diis in cælum susceptus est, illiusque anima in stellam cometam conuersa.

FINIS.

In Padoua nella stampa Camerale. 1616.
Con Licenza de' Superiori.

FABV.

FABVLARVM INDEX.

PRIOR NUMERVS PAGELLAM,

Secundus Fabulam indicat.

A	<i>Annus in quatuor tempora.</i>	34.	5
CHELOVS in varias formas	<i>Antissa olim insula.</i>	53.	11
<i>Acis in flumen</i>	<i>Antigone in Ciconiam.</i>	42.	5
<i>Aconiton & spuma cerberi.</i>	<i>Apes ex vitulis.</i>	54.	29
<i>Aetleon in ceruum.</i>	<i>Apes sine membris primum nasci.</i>	54.	34
<i>Adonis ex Myrrha arbore natus.</i>	<i>Apollo in pastorem.</i>	63.	11
<i>Adonidis cruor in florem.</i>	<i>Apollo in coruum.</i>	41.	8
<i>Aegerie lachryme in fontem</i>	<i>Apollo in pastorem.</i>	42.	21
<i>Aeneas Deus indiges factus.</i>	<i>Apollo in accipitrem.</i>	42.	21
<i>Aeneae naues in nymphas.</i>	<i>Apollo & Neptunus in homines.</i>	49.	6
<i>Aerea atas.</i>	<i>Appulus pastor in oleastrum.</i>	52.	11
<i>Aesacus in mergum.</i>	<i>Aque frigidissime in feruentes.</i>	54.	15
<i>Aeson ex sene in iuuenem.</i>	<i>Arachne in araneam.</i>	43.	24
<i>Aesculapius in Draconem.</i>	<i>Arcadie aqua noctu pota nocent, interdiu profunt.</i>	54.	23
<i>Aetna Sicilia mons ardet.</i>	<i>Arcas cum matre in sydera.</i>	30.	5
<i>Aethiopiae lacus bibentes aut in soporem, aut in insaniam conuertens.</i>	<i>Ardea oppidum in auem.</i>	53.	14
<i>Aglauos Cecropis filia in lapidem.</i>	<i>Arethusa nympha in fontem.</i>	42.	17
12	<i>Argentea atas.</i>	34.	4
<i>Aiacis cruor in florem hiacynthum.</i>	<i>Argi oculi in caudam pauonis.</i>	35.	11
<i>Alcidamantis filia in columbam</i>	<i>Argus in pauonem.</i>	35.	11
<i>Alcinoi nauis in scopulum</i>	<i>Ariadne corona in sydus.</i>	45.	2
<i>Alcithoe cum sororibus in Vesperiliones.</i>	<i>Arius senio confectus in agnum.</i>	44.	4
40.	<i>Arne in monedulam auem.</i>	45.	25
<i>Amasenus Siciliae amnis interdum fluit, interdum arsit.</i>	<i>Ascalaphus in bubonem.</i>	41.	15
53.	<i>Atalanta in leonem.</i>	49.	10
<i>Anaxarete puella in lapidem</i>	<i>Athamantis aquis accendi lignum.</i>	54.	16
13.	<i>Atlas in montem.</i>	40.	18
<i>Angues ex Medusae capite.</i>	<i>Alys in pinum.</i>	48.	2
40.	<i>Aues omnes ex oui vitello.</i>	54.	35
<i>Angues ex hominum medulla.</i>	<i>Aurea atas.</i>	34.	4
54.	B		
<i>Anigrus amnis dulcis in amarum.</i>	<i>Bacchi nutrices a Medea in iuuentutem reuocate.</i>	44.	3
53.	<i>Bacchus in Acetem.</i>	38.	7
<i>Antij filij omnia, quae tangebant in frumentum, oleum, & vinum conuertentes in columbas.</i>	<i>Bacchus in caprum.</i>	41.	9
51.			
<i>Anime in varia corpora.</i>			
53.			

Bac-

Bacchus in ruam.	42. 22	51	6
Bacchæ Thraciæ in arbores.	49. 2	Crocus, & smilax in flores.	39 10
Battus in saxum.	37. 11	Crabrones ex equo.	54. 29
Baucidis casa in templum.	46. 7	Cratin & sybarin fluuios aureos capillos facere.	54. 18
Baucis in arborem.	46. 7	Cyane nympba in fontem.	41. 13
Byblis in fontem.	47. 9	Cygnus Stheneli filius in sui nominis vo- lucrem.	36. 4
Bura, & Helice vrbes submersæ.	54. 13	Cygnus Neptuni filius in auem sui no- minis.	50. 3
C			
Cadmus in draconem.	40. 16	Cynare filie in lapides.	42. 6
Cænis puella in virum Cæneum.	51 4	Cynaras ipse in saxum.	42. 6
Cæneus vir arboribus oppressus in auem.	51. 4	Cyparissus in cupressum.	48. 3
51.	4	D	
Cæsar in stellam.	55. 51	Dadalion in accipitrem.	50. 8
Calauæ Rex cum coniuge in auē.	44. 16	Daphne in laurum.	35. 9
Calisto in vrsam.	36 5	Daphnis idgus in lapidem.	39. 7
Callirhoes filij infantes in iuuenes.	47 8	Deucalionis lapides in viros.	35 7
Calculi nigri in albos.	53 1	Derceto Babylonia in piscem.	39. 1
Canens Pici vxor absumpta loco nomen dedit.	52 9	Dercetus filia in columbam.	39. 2
Caycus amnis iter mutauit.	53 7	Diana in felem.	41 10
Celmus in adamantem.	39 9	Diomedis socij in aues.	52. 10
Cephisus in focem.	44 18	Draco in saxum.	44. 6
Cerambus in auem.	44 5	Draconis dentes sati à Cadmo in viros armatos.	37. 1
Ceraste populi in tauros.	48 6	Draconis dentes ab Iasone sati in viros ar- matos.	44. 1
Cercopes in simias.	52 3	Dryope nympba in arborem loton.	47 6
Chaos in quatuor elementa.	34 2	E	
Chameleon in varios colores.	54 39	Echo nympba in vocem.	38 5
Ciconum flumen in lapides omnia vertens.	54. 17	Elementa inuicem transmutari.	53. 4
Cippo cornua in fronte enata.	54. 49	Electrum ex lachrymis sororum Phaeton- tis.	36. 3
Clytie nympba in heliotropium herbam.	39. 6	Erasinus fl. qui subterraneus fluebat, nunc emergit.	53. 6
54.	21	Erisichthonis filia in varias formas.	46. 9
Clytorio de fonte bibentes abstemios fieri.	54. 21	Eumelus in volucrem.	44. 19
Coæ matronæ in cornutas boues.	44 10	F	
Combe in auem.	44 15	Ferrea ætas.	34. 4
Copia cornu.	47 1	Formice in homines.	45. 27
Coraliam sub aqua molle, extra durum.	54. 41	Fungi in homines.	44. 20
Coronis in cornicem.	36 7		
Coruus ex albo in nigrum.	36 9		
Coronæ iuuenes ex fauillis filiarū orionis.			

<i>G</i>			
<i>Galenthis in mustellam.</i>	47.	5	
<i>Glaucus in Deum marinum.</i>	52.	10	
<i>H</i>			
<i>Halcyone & Ceyx in aues.</i>	50.	10	
<i>Harmonis fons die frigidus, noctu feruens.</i>	54.	15	
<i>Hecuba in canem.</i>	51.	2	
<i>Hemus, & Rhodope in montes.</i>	42.	3	
<i>Hercules in Deum.</i>	47.	4	
<i>Hermaphroditus & Salmacis in unum corpus.</i>	39.	11	
<i>Hersilia Romuli vxor in oram Deam.</i>	53.	19	
<i>Hippolytus in Deum virbium.</i>	54.	45	
<i>Hippocrene fons ex vngula Pegasi.</i>	41.	3	
<i>Hippomenes & Atalanta in leones.</i>	49.	10	
<i>Homo ex terra & imbre.</i>	34.	3	
<i>Hiacynthus puer in florem.</i>	48.	5	
<i>Hypanis annis ex dulci amarus.</i>	53.	10	
<i>Hyries filius in olorem.</i>	44.	13	
<i>Hyrie ipsa in lacum.</i>	44.	14	
<i>I</i>			
<i>Icareia insula ab Icaro dicta.</i>	46	3	
<i>Ino, & Melicerta in Deos.</i>	40	13	
<i>Inus comites in saxa, & aues.</i>	40	15	
<i>Io Inachi filia in iuuenam.</i>	35	10	
<i>Io Dea Isis appellata.</i>	35	13	
<i>Iolaus ex sene in iuuenem.</i>	47	7	
<i>Iphis puella in puerum.</i>	48	10	
<i>Iphigenia in ceruam.</i>	50	2	
<i>Irys in phasianum.</i>	43	29	
<i>Iuno in anum.</i>	38	3	
<i>Iupiter in Dianam.</i>	36	5	
<i>Iupiter in taurum.</i>	37	13	
<i>&</i>	42	7	
<i>Iupiter in aurum.</i>	42	12	
<i>Iupiter in arietem.</i>	41	7	
<i>Iupiter in aquilam.</i>	42	8	
<i>Iupiter in olorem.</i>	42	9	
<i>Iupiter in satyrum.</i>	42	10	
<i>Iupiter in Amphitryonem.</i>	42	11	
<i>Iupiter in ignem.</i>	42	13	
<i>Iupiter in pastorem.</i>	42	14	
<i>Iupiter in serpentem.</i>	42	15	
<i>Iupiter in aquilam.</i>	48	4	
<i>Iupiter, & Mercurius in homines.</i>	46	7	
<i>Iuuenens in ceruum.</i>	44	7	
<i>Iudex Ambracius in saxum.</i>	51	7	
<i>L</i>			
<i>Leucoboe in thuris arborem.</i>	39	5	
<i>Leucadia insula ex continenti.</i>	54	12	
<i>Lupus in saxum.</i>	50	9	
<i>Lycæon in lupum.</i>	35	6	
<i>Lychas in scopulum.</i>	47	3	
<i>Lycij coloni in ranas.</i>	43	26	
<i>Lycus fl. alijs apparens, alijs non.</i>	53	5	
<i>Lyncus rex scytharum in lyncem.</i>	42	18	
<i>Lyncis vrina in lapidem.</i>	54	40	
<i>Lyncestium amnem potum ebrietatem inducere.</i>	54	22	
<i>M</i>			
<i>Mæra in canem.</i>	44	9	
<i>Martis, & Veneris adulterium.</i>	39	5	
<i>Marsyas in fluuium.</i>	43	27	
<i>Meduse capilli in serpentes.</i>	40	20	
<i>Meleagri fatum.</i>	46	4	
<i>Meleagri sorores in aues.</i>	46	4	
<i>Memnonis cineres in aues.</i>	51	3	
<i>Mercurius in pastorem.</i>	35	12	
<i>Mida contactu omnia in aurum vertebantur.</i>	49	3	
<i>Mida aures in asininas.</i>	49	4	
<i>Mida famuli voces in arundines.</i>	49	5	
<i>Mons ex planicie factus.</i>	54	14	
<i>Mora ex albis nigra.</i>	39	4	
<i>Muse in volucres.</i>	41	4	
<i>Myrrha in arborem.</i>	49	9	
<i>Myrthe nympa in mentam herbam.</i>	49	12	

N		Polyphemonis neptis in volucrē.	45	22	
Naiades nymphæ in insulas Echinadas.		Progne in hirundinem.	43	29	
46	5	Prætus in saxum.	40	2	
Nais nymphæ in piscem.	39	3	Propatides in saxa.	48	7
Narcissus in florem.	38	6	Pygmaea in gruem.	42	4
Neptunus in taurum.	42	16	Pygmalionis statua in puellam.	48	8
Neptunus in enipeum fluium.	42	17	Pyrami, & Thisbes amores.	39	4
Neptunus in arietem.	42	18	Pyrrha lapides in mulieres.	35	7
Neptunus in equum.	42	19	Pythagoras sæpius renatus.	53	3
Neptunus in Delphinum.	42	20	Puer quidam in Stellionem.	41	14
Niobe in saxum.	43	25	R		
Nisus in auem.	45	1	Ranæ ex limo.	54	32
Nyctimene in noctuam.	36	8	Roma condita.	54	43
O		Romulus in Deum Quirinum.	53	18	
Ocyroe Chironis filia in equam.	37	10	Romuli hasta in arborem.	54	48
Orpheus ad inferos descensus.	48	1	S		
Orithya à Borea rapta.	43	29	Salmacis fons semiuirum facit.	39	11
P		♄	53	19	
Pactoli arenæ aureæ factæ.	49	3	Saturnus in equum.	42	23
Pallenes incolæ in aues.	54	26	Seyron in scopulum.	45	24
Pallas in vetulam.	42	1	Seython modò vir, modò fœmina.	39	8
Pegasus equus alatus ex Medusæ sanguine.	40	17	Seylla Nisi filia in Cirinauem.	45	1
Pelopis humerus in eburneum.	43	28	Seylla Phorci filia in scopulum.	52	2
Perimele Hippodamantis filia in insulam			Seylla eadem in varia monstra.	52	1
46	6		Seythicae mulieres in aues.	54	27
Periclimenus in varias se formas conuertens ab Hercule demum interfectus.			Scorpius ex cancro.	54	30
51	5		Serpens deuoraturus Orphei caput in lapidem.	49	1
Phaeton fulmine occisus.	36	1	Serpens alius in lapidem.	50	1
Phaetontis sorores in populos.	36	2	Sibylla in vocem.	52	4
Pharos olim insula.	53	11	Sirenes facie virginea, cætera volucres.		16
Phœnix ex se ipso nascitur.	54	37	41		
Philemon in arborem.	46	7	Symplegadas insulas olim moueri solitas nunc stare.	54	24
Philemonis casa in templum.	46	7	T		
Philomela in lusciniam.	43	29	Tages puer ex gleba ortus.	54	47
Phineus cum sociis in montem.	40	1	Tauri ignem efflantes.	44	1
Picus in auem sui nominis.	52	7	Telchines visu omnia vitiantes à Ioue summersi.	44	11
Pici socij in varias feras.	52	8	Tethys in varias formas.	49	7
Pieri, & Euippes nouem filia in picas.			Tereus in pupam.	43	29
41	5		Tinea in papiliones.	54	31
♄	42	19	Tire-		

<i>Tiresias modò vir, modò fœmina.</i>	38	4	<i>Vlyssis socij in varia animalia tum in pri-</i>	
<i>Tiresias à lunone excœcatus, & à Ioue au-</i>			<i>stinam figuram conuersi.</i>	52 6
<i>gur factus.</i>	38	4	<i>Vrsa catulos lãbendo conformant.</i>	54 33
<i>Tyros olim insula.</i>	53	11	<i>Vulpes Cephalì canem fugiens, & canis</i>	
<i>Tyrrheni nautæ in Delphinos.</i>	38	10	<i>ipse in saxa.</i>	45 28
			Z	
<i>Venus in piscem.</i>	41	13	<i>Zancle ex continenti in insulam.</i>	54 12
<i>Venus ex spuma maris.</i>	40	14	<i>Zetes & Calais Orithyæ filij alati effecti</i>	
<i>Vertumnus Deus in varias formas.</i>			<i>sunt.</i>	43 29
53		16		

F I N I S.

Patauij ex Typographia Camer. 1616.

Superiorum Permissu.

